

והמשכילים יזהירו כזהר הרקיע ומצדיקי הרבים מוכנים לעולם ועד

ספר הזהר

מנקד

שחבר התנא האלקי
רבי שמעון בר יוחאי זי"ע

כרך ראשון

ספר בראשית חלק א'

פרשת בראשית — פרשת וירא

דף ב ע"א — דף קכא ע"א

ללומדים בשנה אחת א' תשרי — יב חשוון

ללומדים בשלש שנים שנה ראשונה א' תשרי — י"ד שבט

נסדר, נערך והוגה מחדש, בנקוד ופיסוק מלא,
עם מראה מקומות, בחלוק קטעים לפי הענינים,
באותיות גדולות ומאירות עינים.
עם באור בלשון הקדש

כל הזכויות שמורות
לרבי שמעון בר יוחאי זי"ע
מותר להעתיק לשם שמים
ומצוה גדולה לעשות זאת

עמותת היכלא דרשב"י (ע.ר.) – המרכז העולמי להפצת ולימוד ספר הזוהר

הקדוש בראשותו של הרה"ג בניהו שמואל'י שליט"א

מודה לה' יתברך הטוב והמטיב על הזכות הגדולה שזיכנו להגיש לפני עם ישראל את ספר הזוהר הקדוש, עם ביאור בלשון הקודש לקירוב גאולת ישראל ברחמים אמן.

לעילוי נשמתו הטהורה

של מורנו ורבנו ועטרת ראשנו, מאור עינינו, צדיק יסוד עולם, המקובל האלקי המלומד בנאים, ראש עדת המכונים, מייסד ישיבתנו הקדושה, ישיבת המקובלים "נהר שלום" אשר מכח ברכתו ותפילותיו אנחנו פועלים. הגאון הגדול בכל פרד"ס התורה אשר כל ימיו עסק בתורה ובתפילה בקדושה ובטהרה, ופעל רבות לקירוב הגאולה ולביטול כל גזירות קשות מעם ישראל.

זקן המקובלים בדורנו החסיד והעניו וכו' כמוהר"ר

ר' **מרדכי שרעבי** זצוק"ל זי"ע"א

בן מרים

נלב"ע כ' במר-חשון התדש"מ

ולע"נ רעייתו הצדקת

הרבנית **לאה שרעבי** ע"ה

בת לאה

נלב"ע כ"א בשבט תשל"ח

זכותו תגן עלינו ועל כל בית ישראל שזכה לגאולה השלימה בקרוב ולקבל פני משיח צדקנו ולבנין בית המקדש ולכל הישועות ברוחניות ובגשמיות אמן ואמן.

ולעילוי נשמת כל מתי ישראל שנפטרו בכל הדורות ובפרט לאותם שאין מי שיאמר קדיש בעבורם או יזכיר את נשמתם. ולע"נ כל הקדושים מעמנו שנהרגו בכל הדורות על קידוש ה'.

רוח ה' תנחם בגן עדן.

עמותת היכלא דרשב"י (ע.ר.) – המרכז העולמי להפצת ולימוד ספר הזוהר

הקדוש בראשיתו של הרה"ג בניהו שמואלי שליט"א

רח' שילה 4 ת.ד. 6010 עיה"ק ירושלים תובב"א טל' 02-6251451

ספר הזוהר הקדוש המוגש בפניכם תורגם בדיוק רב על ידי האי גברא רבא ויקירא, אוהב ה' יתברך ותורתו, אשר ציפה לישועה בכל ליבו, מבני היכלא דרבי שמעון בר יוחאי זיע"א

רבי דוד שריג ז"ל בן חסיבה

גלב"ע י"ג אדר א' התשס"ה

אשר טרח במשך מספר שנים מידי לילה לתרגם בכתב יד את דברי הזוהר הקדוש לאור נר משמן זית שהדליק לעילוי נשמת רשב"י זיע"א. והעניק את כתב היד לעמותת היכלא דרשב"י לשם שמים לזיכוי הרבים בלבד ללא כל קבלת תמורה. כתב היד נבדק באופן יסודי ועבר הגהה מלאה וקיבל את ברכתו של שר בית הזוהר הרה"ג המקובל הגדול בניהו שמואלי שליט"א. ראש ישיבת המקובלים "נהר שלום" בירושלים.

לצערנו הגדול בעיצומם של ההקלדות וההגהות שמענו את הבשורה המרה על הסתלקותו של רבי דוד שריג ז"ל לישיבתו של רבי שמעון זיע"א במיתבתא דרקינא. רוח ה' תניחנו בגן עדן.

ברכה והצלחה לילדיו ונכדיו היקרים

ה"ה גלעד ורחל שריג הי"ו והנכדים נטע, דוד חיים, ותמר חיה.

ה"ה אורנית ובנימין קסטן הי"ו והנכדים ענבר ואיתן.

ה"ה נעמה שריג תחי'

ה"ה רננה ועומר ברנדס הי"ו

יהי רצון שזכות התנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי זיע"א וזכות ספר הזוהר הקדוש תגן בעדם ויזכו לכל הברכות האמורות בתורה ברוחניות ובגשמיות עד עולם, אמן ואמן.

להצלחה ולזש"ק לר' ד'. בן ש'. יצ"ו

ולנוות ביתו י' בת ש'. מנב"ת

אשר זכו להפיצו תורתו של הרשב"י ולרומם קרנו בכל תבל זכות הרשב"י ימלא כל חסרונם בבני חיי ומזוני אמן.

רפואה ובריאות איתנה ושפע בכל העניינים

למר יעקב בן רחל ולגברת שפיקה בת דינה מנב"ת

הקדמת ספר הזהר

(דף א ע"א)

רבי חזקיה (נ"א רבי אלעזר) פתח, כתיב, (שיר השירים
ב) כְּשׁוֹשְׁנָה בֵּין הַחוּחִים. מָאן שׁוֹשְׁנָה,
דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. (בגין דאית שושנה ואית שושנה), מָה
שׁוֹשְׁנָה דאיהי בֵּין הַחוּחִים אֵית בֵּה סוּמָק
וְחָזָר, אוּף כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אֵית בֵּה דִין וְרַחֲמֵי.
מָה שׁוֹשְׁנָה אֵית בֵּה תְּלִיסָר עֲלִין, אוּף כְּנֶסֶת
יִשְׂרָאֵל אֵית בֵּה תְּלִיסָר מְכִילָן דְּרַחֲמֵי דְסַחְרִין
לָהּ מִכָּל סִטְרָהָ. אוּף אֱלֹהִים דְּהִכָּא מְשַׁעְתָּא
דְּאִדְכָּר אִפִּיק תְּלִיסָר תִּיבִין לְסַחְרָא לְכְּנֶסֶת
יִשְׂרָאֵל וּלְנִטְרָא לָהּ.

וּלְבַתָּר אִדְכָּר זְמָנָא אַחְרָא. אִמָּאי אִדְכָּר
זְמָנָא אַחְרָא. בְּגִין לְאַפְקָא חֲמֵשׁ
עֲלִין תְּקִיפִין דְּסַחְרִין לְשׁוֹשְׁנָה. וְאִנּוּן חֲמֵשׁ
אִקְרוּן יְשׁוּעוֹת. וְאִנּוּן חֲמֵשׁ תַּרְעִין. וְעַל רִזָּא
דָּא כְּתִיב (תהלים קטז) כּוֹס יְשׁוּעוֹת אֶשָּׂא דָּא כּוֹס
שֶׁל בִּרְכָּה. כּוֹס שֶׁל בִּרְכָּה אֶצְטְרִיךְ לְמַהְיֵי עַל
חֲמֵשׁ אֶצְבָּעָאן וְלֹא יִתִּיר. כְּגִוּוֹנָא דְשׁוֹשְׁנָה
דִּיתְבָּא עַל חֲמֵשׁ עֲלִין תְּקִיפִין דְּהִגְמָא דְחֲמֵשׁ
אֶצְבָּעָאן. וְשׁוֹשְׁנָה דָּא אֵיהִי כּוֹס שֶׁל בִּרְכָּה.
מֵאֱלֹהִים תִּנְיָנָא עַד אֱלֹהִים תְּלִיתָא חֲמֵשׁ
תִּיבִין. מִכָּאן וְלַהֲלָא אִזְרָא דְּאִתְבְּרִי וְאִתְגַּנֵּז
וְאִתְפְּלִיל בְּבִרְיַת הַהוּא דְּעָאֵל בְּשׁוֹשְׁנָה (כ"א דא)
וְאִפִּיק בֵּה זִרְעָא. וְדָא אִקְרִי עֵץ עוֹשֶׂה פְּרִי
אֲשֶׁר זִרְעוּ בּוֹ. וְהַהוּא זִרְעָא קִימָא בְּאוֹת בְּרִית
מִמֶּשׁ. וּכְמָה דְּדִיוֹקָנָא דְּבִרְיַת אִזְדָּרַע
בְּאַרְבָּעִין וְתֵרִין זְווגִין הַהוּא (נ"א דְּהַהוּא) זִרְעָא,
כִּף אִזְדָּרַע שְׂמָא גְּלִיפָא מִפְּרֵשׁ בְּאַרְבָּעִין
וְתֵרִין אֲתוֹן דְּעוֹבְדָא דְּבִרְאשִׁית.

בראשית, רבי שמעון פתח (שיר השירים ב)
הַנָּצְנִים נִרְאוּ בְּאַרְץ. הַנָּצְנִים, דָּא
עוֹבְדָא דְּבִרְאשִׁית, נִרְאוּ בְּאַרְץ אִימָתִי, בְּיוֹם

רבי חזקיה (נ"א רבי אלעזר) פתח,
כתיב (שיר השירים ב) כְּשׁוֹשְׁנָה בֵּין
הַחוּחִים. מִי הַשׁוֹשְׁנָה? זֶה כְּנֶסֶת
יִשְׂרָאֵל [משום שיש שושנה ויש שושנה].
מָה הַשׁוֹשְׁנָה שְׂהִיא בֵּין הַחוּחִים
יֵשׁ בֵּה אָדָם וְלֹכֵן - אִף כְּנֶסֶת
יִשְׂרָאֵל יֵשׁ בֵּה דִין וְרַחֲמִים. מָה
שׁוֹשְׁנָה יֵשׁ בֵּה שְׁלִשָּׁה עֶשֶׂר עֲלִים
- אִף בְּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל יֵשׁ שְׁלֹשׁ
עֶשְׂרֵה מִדּוֹת רַחֲמִים שְׂמִיכּוּת
אוֹתָהּ מִכָּל צִדְדֶיהָ. אִף אֱלֹהִים
שֶׁל כָּאן, מְשַׁעֵה שְׁנֹכָר, הוֹצִיא
שֶׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה תְּבוֹת לְהַקִּיף אֶת
כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל וּלְשַׁמֵּר אוֹתָהּ.
וְאַחֲרַי כִּף נִזְכָּר פַּעַם אַחֲרָת. לָמָּה
נִזְכָּר בְּפַעַם אַחֲרָת? כְּדִי לְהוֹצִיא
חֲמֵשׁ עֲלִים חֲזָקִים שְׂסוּכְבִּים
אֶת הַשׁוֹשְׁנָה. וְאוֹתָם הַחֲמֵשׁ
נִקְרָאִים יְשׁוּעוֹת, וְהֵם [הַחֲמֵשׁ]
[הַחֲמֵשׁ] שְׁעָרִים. וְעַל זֶה הַסּוּד
כְּתוּב (תהלים קטז) כּוֹס יְשׁוּעוֹת
אֶשָּׂא, זֶה כּוֹס שֶׁל בִּרְכָּה. הַכּוֹס
שֶׁל בִּרְכָּה צְרִיכָה לְהִיטֵל עַל
חֲמֵשׁ אֶצְבָּעוֹת וְלֹא יוֹתֵר, כְּמוֹ
שֶׁהַשׁוֹשְׁנָה שִׁיּוּשְׁכַת עַל חֲמֵשׁ
עֲלִים חֲזָקִים בְּדִגְמָא שֶׁל חֲמֵשׁ
אֶצְבָּעוֹת. וְהַשׁוֹשְׁנָה הַזֶּה הִיא כּוֹס
שֶׁל בִּרְכָּה. מֵ"אֱלֹהִים" הַשְּׁנִי עַד
"אֱלֹהִים" הַשְּׁלִישִׁי - חֲמֵשׁ
תְּבוֹת. מִכָּאן וְלַהֲלָא הָאִזְרָא
שְׁנֹכָרָא וְנִגְזָר וְנִכְלָל בְּבִרְיַת הַהוּא
שְׁנֹכָס בְּשׁוֹשְׁנָה [ס"א זו] וְהוֹצִיא
כֵּה זִרְעָא, וְזֶה נִקְרָא עֵץ עוֹשֶׂה פְּרִי
אֲשֶׁר זִרְעוּ בּוֹ. וְאוֹתוֹ הַזִּרְעָא קִיֵּם
בְּאוֹת הַבְּרִית מִמֶּשׁ. וּכְמוֹ
שֶׁדְּמוֹת הַבְּרִית נִזְרַע בְּאַרְבָּעִים
וּשְׁנַיִם זְווגִים [שֶׁל אוֹתוֹ] הַזִּרְעָא
הַהוּא, כִּף נִזְרַע הַשֵּׁם הַחֲקוּק
מִפְּרֵשׁ בְּאַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם אוֹתוֹת
שֶׁל מְעַשֶׂה בְּרָאשִׁית.

בראשית. רבי שמעון פתח,
(שיר ב) הַנָּצְנִים נִרְאוּ בְּאַרְץ.
הַנָּצְנִים - זֶה מְעַשֶׂה בְּרָאשִׁית.
מִתִּי נִרְאוּ בְּאַרְץ? בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי,

שְׁכֵתוֹב וּתּוֹצֵא הָאֶרֶץ, אֲזַ נִרְאוּ
בָאֶרֶץ. עַת הַזְמִיר הַגִּיעַ - זֶה
הַיּוֹם הַרְבִּיעִי שֶׁהָיָה בּוֹ זְמִיר
עָרִיצִים, מְאֹדֶת חֶסֶד. וְקוֹל הַתּוֹר,
זֶה הַיּוֹם הַחֲמִישִׁי, שְׁכֵתוֹב
יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם וְגו', לַעֲשׂוֹת
תּוֹלְדוֹת. נִשְׁמַע - זֶה הַיּוֹם
הַשְּׁשִׁי, שְׁכֵתוֹב נַעֲשֶׂה אָדָם,
שֶׁהָיָה עֲתִיד לְהִקְדִּים עֲשִׂיָּה
לְשִׁמְיָעָה, שְׁכֵתוֹב כָּאֵן נַעֲשֶׂה
אָדָם, וְכֵתוֹב שֵׁם נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע.
בְּאַרְצָנוּ - זֶה יוֹם הַשְּׁבִת, שֶׁהוּא
דְּגֻמַּת אֶרֶץ הַחַיִּים (שֶׁהוּא עוֹלָם הַבָּא,
עוֹלָם הַנְּשָׁמוֹת, עוֹלָם הַנְּחֻמוֹת).

[ג"א דְּבַר אַחֵר] הַנִּצָּנִים - אֵלֹהֵי הַם
הָאֲבוֹת שֶׁנִּכְנְסוּ בַּמַּחֲשָׁבָה וְנִכְנְסוּ
לְעוֹלָם הַבָּא וְנִגְנְזוּ שָׁם, וּמִשָּׁם
יֵצְאוּ בְּגִיזוֹת וְנִסְתָּרוּ בַּתּוֹךְ
נְבִיאֵי הָאָמֶת. נוֹלַד יוֹסֵף וְנִטְמָנוּ
בּוֹ. נִכְנַס יוֹסֵף לָאֶרֶץ הַקְּדוּשָׁה
וְהִצִּיב אוֹתָם שָׁם, וְאֲזַ נִרְאוּ
בָאֶרֶץ וְנִגְלוּ שָׁם. וּמִתִּי הֵם נִרְאוּ?
בְּשַׁעֲהַ שֶׁהִתְגַּלְתָּה הַקֶּשֶׁת
בְּעוֹלָם. שֶׁהָיָה בְּשַׁעֲהַ שֶׁנִּרְאִית
הַקֶּשֶׁת, אֲזַ הֵם מִתְגַּלִּים, וּבְשַׁעֲהַ
הַהִיא עַת הַזְמִיר הַגִּיעַ לְקֶצֶץ אֶת
הַרְשָׁעִים מִן הָעוֹלָם. לָמָּה נִצְלוּ?
מִשּׁוּם שֶׁהַנִּצָּנִים נִרְאוּ בָאֶרֶץ,
וְאֵלֶּמְלָא שֶׁנִּרְאוּ, לֹא הָיוּ נִשְׁאָרִים
בְּעוֹלָם, וְהָעוֹלָם לֹא הָיָה מִתְקִים.
וּמִי מְקִים אֶת הָעוֹלָם וְגוֹרֵם
לְאֲבוֹת לְהִתְגַּלּוֹת? קוֹל
הַתִּינוּקוֹת שְׁעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה.
וּבִגְלַל אוֹתָם הַתִּינוּקוֹת שֶׁל
הָעוֹלָם, הָעוֹלָם נִצָּל. כִּנְגֻדָּם (שִׁיר
א) תּוֹרִי זָהָב נַעֲשֶׂה לָךְ, אֵלֹהֵי הַם
תִּינוּקוֹת יְלָדִים עֲלָמִים, שְׁכֵתוֹב
(שְׁמוֹת כה) וְעֲשִׂית שְׁנַיִם כְּרָבִים
זָהָב.

בְּרֹאשִׁית. רַבִּי אֶלְעָזָר פֶּתַח,
(יִשְׁעִיָּה מ) שָׂאוּ מְרוֹם עֵינֵיכֶם וְרֹאוּ
מִי בְּרָא אֱלֹהֵי. שָׂאוּ מְרוֹם עֵינֵיכֶם,
לְאִיזָה מְקוֹם? לְמִקְוֶה שֶׁכָּל
הָעֵינַיִם תִּלְוִיִּים בּוֹ, וּמִי הוּא?

הַשְּׁלִישִׁי, דְּכִתִּיב וּתּוֹצֵא הָאֶרֶץ כְּדִין נִרְאוּ
בָאֶרֶץ. עַת הַזְמִיר הַגִּיעַ, דָּא יוֹם רְבִיעִי דְּהָיָה
בֵּיה זְמִיר עָרִיצִים, מְאֹדֶת חֶסֶד. וְקוֹל הַתּוֹר,
דָּא יוֹם חֲמִישִׁי, דְּכִתִּיב יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם וְגו'
לְמַעַבְד תּוֹלְדוֹת. נִשְׁמַע, דָּא יוֹם שְׁשִׁי דְּכִתִּיב
נַעֲשֶׂה אָדָם. דְּהָיָה עֲתִיד לְמִקְדָּם עֲשִׂיָּה
לְשִׁמְיָעָה, דְּכִתִּיב (דף א ע"ב) הִכָּא נַעֲשֶׂה אָדָם,
וְכִתִּיב הָתָם נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע. בְּאַרְצָנוּ, דָּא יוֹם
שְׁבִת דְּאִיהוּ דוּגְמַת אֶרֶץ הַחַיִּים. (שֶׁהוּא עוֹלָם הַבָּא.
עוֹלָם הַנְּשָׁמוֹת עוֹלָם הַנְּחֻמוֹת).

(ג"א דְּבַר אַחֵר) הַנִּצָּנִים אֵלִין אֲנוּן אֲבָהֵן דְּעֵאלוּ
בַּמַּחֲשָׁבָה וְעֵאלוּ בַּעֲלָמָא דְאִתִּי וְאִתְגַּנְיִזוּ
תַּמָּן. וּמִתַּמָּן נִפְקוּ בְּגִיזוֹ וְאִטְמִירוּ גו' (ג"א כה)
נְבִיאֵי קִשּׁוּט. אִתְּלִיד יוֹסֵף וְאִטְמִירוּ בֵּיה,
עֵאל יוֹסֵף בְּאַרְעָא קְדִישָׁא וְנִצִּיב לוֹן תַּמָּן,
וְכִדִּין נִרְאוּ בָאֶרֶץ וְאִתְגַּלוּ תַּמָּן. וְאִימְתִי
אִתְחַזּוֹן, בְּשַׁעֲתָא דְאִתְגַּלִּי קֶשֶׁת בַּעֲלָמָא. דְּהָא
בְּשַׁעֲתָא דְקֶשֶׁת אִתְחַזּוּ כְּדִין אִתְגַּלִּין אֲנוּן,
וּבִהִיא שַׁעֲתָא עַת הַזְמִיר הַגִּיעַ עַדֵּן לְקֶצֶץ
חִיבִין מַעֲלָמָא. אֲמַאי אֲשַׁתְּזִיבוּ, בְּגִין
דְּהַנִּצָּנִים נִרְאוּ בָאֶרֶץ, וְאֵלֶּמְלָא דְנִרְאוּ לֹא
אֲשַׁתְּאֲרוּן בַּעֲלָמָא, וְעֵלְמָא לֹא אִתְקִים.
וּמֵאֵן מְקִים עֵלְמָא וְגָרִים לְאֲבָהֵן דְאִתְגַּלִּין,
קֵל יְנוּקֵי דְלַעֲאֵן בְּאוֹרִיתָא, וּבְגִין אֲנוּן
רַבִּיִּין דְּעֵלְמָא, עֵלְמָא אֲשַׁתְּזִיב. לְקַבְּלִיהוֹן,
(שִׁיר הַשִּׁירִים א) תּוֹרִי זָהָב נַעֲשֶׂה לָךְ, אֵלִין אֲנוּן
יְנוּקֵי רַבִּיִּין עוֹלָמִין דְּכִתִּיב, (שְׁמוֹת כ"ה) וְעֲשִׂית
שְׁנַיִם כְּרָבִים זָהָב.

בְּרֹאשִׁית רַבִּי אֶלְעָזָר פֶּתַח (יִשְׁעִיָּה מ) שָׂאוּ מְרוֹם
עֵינֵיכֶם וְרֹאוּ מִי בְּרָא אֱלֹהֵי. שָׂאוּ
מְרוֹם עֵינֵיכֶם לֹאֵן אֲתֵר, לְאִתֵּר דְּכָל עֵינִין
תִּלְוִיִּין לִיה. וּמֵאֵן אִיהוּ, פֶּתַח עֵינַיִם. וְתַמָּן
תִּנְדְּעוֹן דְּהֵאִי סְתִים עֲתִיקָא דְקִימָא לְשִׁאֲלָה.

פתח עינים, וְשֶׁם תִּדְעוּ שֶׁהַסְתּוֹם
הַעֲתִיק הַזֶּה שְׁעוֹמֵד לְשֹׂאֵלָה
בְּרֵא אֱלֹהִים. וְיָמִי הוּא? "מִי",
הַהוּא שֶׁנִּקְרָא מִקְצֵה הַשָּׁמַיִם
לְמַעְלָה, שֶׁהַכֹּל עוֹמֵד בְּרִשּׁוֹתָיו.
וְעַל שֶׁהוּא עוֹמֵד לְשֹׂאֵלָה וְהוּא
בְּדֶרֶךְ נִסְתָּר וְלֹא גָלוּי נִקְרָא
"מִי", שֶׁהָרִי לְמַעְלָה אֵין שֵׁם
שֹׂאֵלָה. וְקִצֵּה הַשָּׁמַיִם הַזֶּה נִקְרָא
"מִי".

וְיֵשׁ אַחֵר לְמִטָּה שֶׁנִּקְרָא "מֶה".
מֶה בֵּין זֶה לָזֶה? אֵלֹא הִרְאֵנוּ
הַנִּסְתָּר שֶׁנִּקְרָא "מִי" עוֹמֵד
לְשֹׂאֵלָה. בֵּין שְׁשׂוֹאֵל אָדָם
וּמִפְשָׁשׁ לְהַסְתַּכֵּל וּלְדַעַת
מִדְּרָגָה לְדְרָגָה עַד סוֹף כָּל
הַדְּרָגוֹת, בֵּין שְׁמַגִּיעַ לְשֵׁם -
"מֶה". מֶה יִדְעָתָּ? מֶה הַסְתַּכְּלָתָּ?
מֶה פִּשְׁשָׁשְׁתָּ? הָרִי הַכֹּל נִסְתָּר
בְּכִרְאֻשׁוֹנָה.

וְעַל הַסּוּד הַזֶּה כְּתוּב (איכה ב) מֶה
אֶעֱיֶדְךָ מֶה אֲדַמָּה לָךְ. כְּשֶׁנִּתְחַבֵּר
בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, יֵצֵא קוֹל וְאָמַר, מֶה
אֶעֱיֶדְךָ [נ"א] (ומה) מֶה אֲדַמָּה לָךְ, בְּאוֹתוֹ מ"ה
אֶעֱיֶדְךָ [בְּכָל יוֹם וְיוֹם, [ומה] הַעֲדִיתִי
בָּךְ מִיָּמִים רַאשׁוֹנִים, שְׁכָתוּב
(דברים ל) הַעֲדִיתִי בָּכֶם הַיּוֹם אֶת
הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ. וְיָמָּה אֲדַמָּה
לָךְ, בְּאוֹתוֹ גִּזּוֹן מִמֶּשׁ עֲטָרֹתִי
אוֹתָךְ בְּעֲטָרוֹת קְדוּשׁוֹת, עֲשִׂיתִי
לָךְ שְׁלֹטוֹן עַל הָעוֹלָם, שְׁכָתוּב
(איכה ב) הַזֹּאת הָעִיר "שִׁיאֲמָרוּ"
כְּלִילֹת "יָפִי" וְגו'. קָרָאתִי לָךְ
(תהלים קכב) יְרוּשָׁלַיִם הַבְּנוִיָּה כְּעִיר
שְׁחָבְרָה לָהּ.

(איכה ב) מֶה אֲשׁוּה לָךְ - כְּמוֹ שֶׁאֵת
יוֹשְׁבֵי כָךְ, כָּךְ הוּא כְּכֹזֵל
לְמַעְלָה. כְּמוֹ שֶׁלֹא נִכְנָסִים כָּךְ
עֲכָשׁוּ הָעַם הַקְּדוֹשׁ בְּסִדְרִים
קְדוּשִׁים, כָּךְ נִשְׁבַּעְתִּי לָךְ שְׂאֵינִי
נִכְנָס לְמַעְלָה עַד שִׁיפְנִסוּ כָךְ
אוּכְלוּסִיךָ לְמִטָּה. וְזוֹהִי נְחֻמְתָּךְ,
הוֹאִיל שֶׁהַדְּרָגָה הַזֹּאת אֲשׁוּה לָךְ
לָךְ קִיּוֹם וּרְפוּאָה - מ"י יִרְפָּא לָךְ.

בְּרֵא אֱלֹהִים. וּמֵאֵן אִיהוּ. מ"י. הַהוּא דְאֶקְרִי
מִקְצֵה הַשָּׁמַיִם לְעִילָא. דְּכֹלֵא קִיָּמָא
בְּרִשּׁוֹתֶיהָ. וְעַל דְּקִיָּמָא לְשֹׂאֵלָה וְאִיהוּ בְּאֶרֶץ
סְתִים וְלֹא אֲתַגְלִיא, אֶקְרִי מ"י, דְּהָא לְעִילָא
לִית תַּמָּן שֹׂאֵלָה. וְהָאִי קִצֵּה הַשָּׁמַיִם אֶקְרִי
מ"י.

וְאִית אַחֲרָא לְתַתָּא וְאֶקְרִי מ"ה. מֶה בֵּין הָאִי
לְהָאִי, אֵלֹא קְדַמָּא סְתִימָאָה דְאֶקְרִי
מ"י קִיָּמָא לְשֹׂאֵלָה, כִּיּוֹן דְשֹׂאֵל בְּרִשּׁוֹ
וּמִפְשָׁשׁ לְאַסְתַּכְּלָא וּלְמַגִּדַע מִדְּרָגָא לְדְרָגָא
עַד סוֹף כָּל דְּרָגִין, כִּיּוֹן דְמִטִּי תַמָּן, מ"ה. מֶה
יִדְעָתָּ, מֶה אֲסַתְּכַלְתָּא, מֶה פִּשְׁשָׁשְׁתָּא, הָא
כֹּלֵא סְתִים כְּדִקְדַמִּיתָא.

וְעַל רִזָּא דְנָא כְּתִיב, (איכה ב) מֶה אֶעֱיֶדְךָ מֶה
אֲדַמָּה לָךְ. כִּד אֲתַחֲרִיב בֵּי מִקְדָּשָׁא נִפְקָא
קוֹלָא וְאָמַר מֶה אֶעֱיֶדְךָ (נ"א ומה אדמה לך, בְּהוּא מ"ה
אֶעֱיֶדְךָ) בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא, [וְהָא] אֲסַהֲיֶדֶת בָּךְ
מִיּוֹמִין קְדַמָּאִין דְכְּתִיב, (דברים ל) הַעֲדִיתִי בָּכֶם
הַיּוֹם אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ. וְיָמָּה אֲדַמָּה לָךְ
כִּדְהוּא גִזּוֹן מִמֶּשׁ עֲטָרִית לָךְ בְּעֲטָרִין קְדִישִׁין
עֲבָדִית לָךְ שְׁלֹטָנוּ עַל עֲלָמָא דְכְּתִיב, (איכה ב)
הַזֹּאת הָעִיר "שִׁיאֲמָרוּ" כְּלִילֹת "יָפִי" וְגו'
קָרִינָא לָךְ (תהלים קכ"ב) יְרוּשָׁלַיִם הַבְּנוִיָּה כְּעִיר
שְׁחָבְרָה לָהּ.

מֶה אֲשׁוּה לָךְ. (איכה ב) כְּגוֹוִנָא דְאַנְתָּ יִתְבָּה, הָכִי
הוּא כְּכֹזֵל לְעִילָא. כְּגוֹוִנָא דְלֹא עָאֲלִין
הַשְׁתָּא בָךְ עָמָא קְדִישָׁא בְּסִדְרִין קְדִישִׁין, הָכִי
אוּמִינָא לָךְ דְלֹא אִיעוּל אָנָּא לְעִילָא עַד
דִּיעָלוֹן בָּךְ אֲכֻלוּסָךְ לְתַתָּא. וְדָא אִיהוּ נְחֻמָּה
דִּילָךְ הוֹאִיל דְדְרָגָא דָא אֲשׁוּה לָךְ בְּכֹלֵא.
וְהַשְׁתָּא דְאַנְתָּ הָכָא גְדוּל פִּים שְׁבָרָךְ. וְאִי
תִימָא דְלִית לָךְ קִיָּמָא וְאַסּוּתָא, מ"י יִרְפָּא
בְּכָל. וְעָכְשׁוּ שְׂאֵת כָּאֵן, גְדוּל פִּים שְׁבָרָךְ. וְאִם תֹּאמַר שְׂאֵין לָךְ קִיּוֹם וּרְפוּאָה - מ"י יִרְפָּא לָךְ.

וְדַאי שְׁאוּתָהּ הַדְּרָגָה הַנִּסְתָּרָה
הַעֲלִינָה שֶׁהַכֹּל עֹמֵד בָּהּ, תִּדְרֹא
לָךְ וְתִקֵּים אוֹתָךְ.

מ"י - קִצָּה הַשָּׁמַיִם לְמַעַלָּה, מ"ה
- וְעַד קִצָּה הַשָּׁמַיִם לְמַטָּה [קִצָּה
הַשָּׁמַיִם לְמַטָּה]. וְזֶה יִרְשׁ יַעֲקֹב, שֶׁהוּא
מִבְרִית מִן הַקִּצָּה אֶל הַקִּצָּה.
מִהַקִּצָּה הָרִאשׁוֹן שֶׁהוּא מ"י, אֶל
הַקִּצָּה הָאַחֲרוֹן שֶׁהוּא מ"ה, מִשּׁוֹם
שֶׁעֹמֵד בְּאַמְצָע. וְעַל זֶה מִי בָּרָא
אֵלֶּה.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֲלַעְזֹר [בני], פֶּסֶק
דְּבִרְיָךְ וַיִּתְּנָלָה הַסֵּתֶר שֶׁל הַסּוּד
הַעֲלִינָה שְׁאֵין בְּנֵי אָדָם יוֹדְעִים. שְׁתַּק
רַבִּי אֲלַעְזֹר. בְּכֹה רַבִּי שְׁמַעוֹן וְעֹמֵד
רַגְעַ [נ"א שְׁתַּק] אֶחָד.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֲלַעְזֹר, מַה זֶּה
"אֵלֶּה"? אִם תֹּאמַר כּוֹכָבִים
וּמַזְלוֹת - הֲרִי הֵם תְּמִיד נִרְאִים שָׁם,
וּבְמ"ה נִכְרָאוּ כִּמּוֹ שְׁנָאֵמַר (תְּהִלִּים לז)
בְּדִבְרֵי ה' שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ. אִם עַל
דְּבָרִים נִסְתָּרִים, שְׁלֹא יִכְתֹּב אֵלֶּה,
שֶׁהֲרִי הוּא גָלוּי! אֲלֹא זֶה הַסּוּד
לֹא הִתְגַּלָּה רַק יוֹם אֶחָד שֶׁהֵייתִי
עַל חוֹף הַיָּם, וּבָא אֵלַיְהוּ וְאָמַר לִי,
רַבִּי, יִדְעָתָּ מַה זֶּה "מִי בָּרָא
אֵלֶּה"? אֲמַרְתִּי לוֹ, אֵלֹהֵי הַשָּׁמַיִם
וְצִבְאוֹתָם, הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל הַקְּדוּשָׁה-
בְּרוּךְ-הוּא שֶׁיֵּשׁ לְאָדָם לְהַסְתַּכֵּל
בָּהֶם וּלְבַרֵּךְ אוֹתוֹ, שֶׁכְּתוּב (שִׁם ח) כִּי
אֶרְאֶה שְׁמִיד מַעֲשֶׂה אֲצַבְעוֹתַיךְ
וְגו', ה' אֲדַנְּנוּ מַה אֲדִיר שְׁמֶךָ בְּכֹל
הָאָרֶץ.

אָמַר לִי, רַבִּי, דְּבַר נִסְתָּר הִזְיָה
לִפְנֵי הַקְּדוּשָׁה-בְּרוּךְ-הוּא וְגִלָּה
בִּישִׁיבָה הַעֲלִינָה, וְזֶה הוּא.
בְּשַׁעֲרֵי שְׁנִסְתָּר כָּל הַנִּסְתָּרִים רָצָה
לְהִתְגַּלּוֹת, עָשָׂה בְּרֹאשׁ נִקְדָּה
אֲחֻת, וְזוֹ עֲלָתָה לְהִיּוֹת מַחֲשָׁבָה.
צִיר בָּהּ אֶת כָּל הַצִּיּוּרִים, חֲקַק בָּהּ
כָּל הַחֲקוּקִים.

וְחֲקַק בְּתוֹךְ הַמָּאֹר הַקְּדוּשׁ

לָךְ, וְדַאי הֵהוּא דְרָגָא סְתִימָאָה עֲלָאָה דְכָלָא
קִיִּימָא בִּיה יִרְפָּא לָךְ וְיִוָּקִים לָךְ.

מ"י קִצָּה הַשָּׁמַיִם לְעִילָא, מ"ה וְעַד קִצָּה
הַשָּׁמַיִם לְתַתָּא (קִצָּה הַשָּׁמַיִם לְתַתָּא). וְדַאי יִרִית
יַעֲקֹב דְּאִיהוּ מִבְרִית מִן הַקִּצָּה אֶל הַקִּצָּה, מִן
הַקִּצָּה קְדָמָאָה דְּאִיהוּ מ"י, אֶל הַקִּצָּה
בְּתַרָּאָה דְּאִיהוּ מ"ה, בְּגִין דְּקָאִים
בְּאַמְצָעִיתָא. וְעַל דָּא מִי בָּרָא אֵלֶּה.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֲלַעְזֹר בְּנֵי פֶסֶק מִילָךְ
וַיִּתְּנָלִי סְתִימָא דְרָזָא עֲלָאָה דְבְנֵי
עֲלָמָא לֹא יוֹדְעִין. שְׁתִּיק רַבִּי אֲלַעְזֹר. בְּכֹה
רַבִּי שְׁמַעוֹן וְקָאִים רַגְעָא (נ"א שְׁתִּיקָא) חָדָא.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֲלַעְזֹר מָאִי אֵלֶּה. אִי
תִּימָא כְּכִבִּיא וּמַזְלִי, הָא אֲתַחֲזָאן תַּמָּן
תְּדִיר. וּבְמ"ה אֲתַבְּרִיאוּ כְּמָה דְאַתְּ אָמַר,
(תְּהִלִּים לג) בְּדִבְרֵי יי שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ. אִי עַל מַלְיָן
סְתִימִין לֹא לְכַתּוּב אֵלֶּה דְהָא אִיתְגַּלְיָא
אִיהוּ. אֲלֹא רָזָא דָּא לֹא אִיתְגַּלְיָא בְּרִיּוּמָא חַד
דְּהוּינָא עַל כִּיף יִמָּא, וְאַתָּא אֵלַיְהוּ וְאָמַר לִי
רַבִּי, יִדְעָתָּ מַה הוּא, מִי בָּרָא אֵלֶּה. אָמִינָא
לִיה אֵלִין שְׁמִיָּא וַחֲלִילָהוֹן עוּבְדָּא דְקוּדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא דְאִית לִיה לְבַר נֶשׁ לְאַסְתַּכְּלָא בְּהוּ
וּלְבִרְכָּא לִיה דְכֻתִּיב, (תְּהִלִּים ח) כִּי אֶרְאֶה שְׁמִיד
מַעֲשֶׂה (דף ב ע"א) אֲצַבְעוֹתַיךְ וְגו' יי אֲדוּנִינוּ
מַה אֲדִיר שְׁמֶךָ בְּכֹל הָאָרֶץ.

אָמַר לִי רַבִּי מִלָּה סְתִימָא הָוָה קָמִי קְדָשָׁא
בְּרִיךְ הוּא, וְגִלִּי בְּמַתִּיבְתָּא עֲלָאָה וְדָא
הוּא. בְּשַׁעֲתָא דְסְתִימָא דְכָל סְתִימִין בְּעָא
לְאַתְגַּלְיָא, עֲבַד בְּרִישָׁא נְקוּדָה חָדָא, וְדָא
סְלִיק לְמַהוּי מַחֲשָׁבָה. צִיר בָּהּ כָּל צִיּוּרִין.
חֲקַק בָּהּ כָּל גְּלִיפִין.

וְאַגְלִיף גוּ בּוֹצִינָא קְדִישָׁא סְתִימָא גְּלִיפּוּ דְחַד צִיּוּרָא סְתִימָאָה קְדָשׁ

הנסתר חקיקה של ציור אחד
נסתר, קדש קדשים, בנין עמק
שיצא מתוך המחשבה ונקראת
מ"י תחלה [נ"א ראשית] לבנין. עומד
ולא עומד. עמק ונסתר בשם. לא
נקרא אלא מ"י. רצה להתגלות
ולהקרא בשם [הוה], והתלבש
בלבוש יקר שמאיר וברא אלה,
ועלה אלה בשם. התחברו
האותיות אלו באלו, ונשלמו
בשם אלהים (מ"י+אלה). וטרם
שברא אלה, לא עלה בשם
אלהים, והם שחטאו בעגל [נ"א
בעולם], ועל סוד זה אמרו (שמות לב)
אלה אלהיך ישראל.

ובכו שמשפתך מ"י באלה, כך
הוא השם שמשפתך תמיד,
ובסוד הזה התקנים העולם. ופרח
אליהו ולא ראיתי אותו, וממנו
ידעתי הדבר [הוה] [שהעמדת] על
הסוד והסתר שלה. בא רבי
אלעזר וכל החברים והשתטחו
לפניו. בכו ואמרו, אלמלא לא
באנו לעולם אלא לשמע את זה
- די.

אמר רבי שמעון, על זה השמים
וצבאם נבראו במ"ה, שפתוב
(תהלים ח) כי אראה שמיך מעשה
אצבעתיך וגו'. וכתוב (שם) מ"ה
אדיר שמיך בכל הארץ אשר
תנה הודך על השמים. על
השמים הוא לעלות בשם, משום
שברא אור לאורו והתלבש זה
בזה ועלה בשם עליון. ועל פן
בראשית ברא אלהים - זה
אלהים העליון, שהרי מ"ה לא
היה כך ולא נבנה.

אל"ה, בשעה שנמשכו האותיות
הללו [מאלו] אל"ה מלמעלה
למטה. והאם הלוותה לבת בגדיה
וקשטה אותה בתכשיטיה. ומתי
קשטה אותה בתכשיטיה פראוי?
בשעה שנראו לפניו כל זכר,
שכתוב (שמות כג) אל פני האדון

קדישין בנינא עמיקא דנפק מגו מחשבה
ואקרי מ"י שירותא (נ"א ראשית) לבנינא. קיימא
ולא קיימא. עמיק וסתים בשמא. לא אקרי
אלא מ"י. בעא להתגליא ולא תקרי בשמא
(דא) ואתלבש בלבוש יקר דנהיר וברא אלה,
וסליק אל"ה בשמא. אתחברון אתון אלין
באלין ואשתלים בשמא אלהים. ועד לא ברא
אלה לא סליק בשמא אלהים. ואנון דחבו
בעגלא (נ"א בעלמא). על רזא דנא אמרו (שמות לב)
אלה אלהיך ישראל.

ובמה דאשתתף מ"י באלה, הכי הוא שמא
דאשתתף תדיר. וברזא דא אתקיים
עלמא. ופרח אליהו ולא חמינא ליה. ומניה
ידענא מלה דאוקימנא על רזא וסתרא דילה.
אתא רבי אלעזר וכלהו חברייה ואשתטחו
קמיה. בכו ואמרו אלמלא לא אתינא לעלמא
אלא למשמע דא די.

אמר רבי שמעון על דא שמיא וחיליהון
במ"ה אתבריאו, דכתיב (תהלים ח) כי
אראה שמיך מעשה אצבעותיך וגו' וכתוב,
(תהלים ח) מ"ה אדיר שמיך בכל הארץ אשר
תנה הודך על השמים. על השמים
איהו לסלקא בשמא. בגין דברא נהורא
לנהוריה ואתלבש דא בדא וסליק בשמא
עלאה. ועל דא בראשית ברא אלהים, דא
אלהים עלאה, דהא מ"ה לא הוי הכי ולא
אתבני.

אל"ה בשעתא דאתמשכן אתון אלין (פאלין)
אל"ה מלעילא לתתא. ואמא אוזיפת
לברתא מאנהא וקשיטא לה בקישוטא.
ואימתי קשיטא לה בקישוטא כדקא חזי.
בשעתא דאתחזון קמה כל דכורא, דכתיב,
(שמות כג) אל פני האדון יי, ודא אקרי אדון כמה

ה'. וְזֶה נִקְרָא אֲדוֹן, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (יהושע ג) הִנֵּה אֲרוֹן הַבְּרִית אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ. וְאִזּוּ יֵצֵא ה' וְנִכְנסָה י', וְהַתְקַשְׁטָה בְּכָלִים שֶׁל זָכָר כְּנִגְדָם שֶׁל כָּל זָכָר בִּישְׂרָאֵל.

וְאוֹתִיּוֹת אַחֲרוֹת מוֹשְׁכִים אוֹתָם יִשְׂרָאֵל מִלְמַעְלָה לְמָקוֹם הַזֶּה.

(תהלים מב) אֵלֶּה אֲזַכְּרָה. אֲזַכֵּיר בְּפִי וְאֶשְׁפֹּף דְּמָעוֹתַי [כְּרִצוֹן נֶפֶשׁ כִּי לְהַמְשִׁיד הָאוֹתִיּוֹת הַלָּלוּ], וְאִזּוּ אֲדִידָם מִלְמַעְלָה עַד בֵּית אֱלֹהִים, שִׁיְהִיָּה אֱלֹהִים כְּמוֹ שֶׁהוּא. וּבִמָּה? (שם) בְּקוֹל רִנָּה וְתוֹדָה הַמּוֹן חוֹגֵג.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הַשְׁתִּיקָה שְׁלִי בִּנְתָה מִקְדָּשׁ לְמַעְלָה וּבִנְתָה מִקְדָּשׁ לְמַטָּה, וּבִנְדָאִי דְבוּר בְּסָלַע וּשְׁתִּיקָה בְּשִׁתִּים. מִלָּה בְּסָלַע - מֵה שְׁאִמְרָתִי וְהַתְעוֹרְרָתִי בּוֹ, שְׁתִּיקָה בְּשִׁתִּים - מֵה שְׁשִׁתְקָתִי שֶׁנִּכְרָאוּ וְנִכְנָו שְׁנֵי עוֹלָמוֹת יָחַד.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, מִכָּאן וְהִלָּא שְׁלָמוֹת הַכְּתוּב, שְׁפָתוֹב (ישעיה מ) הַמוֹצִיא בְּמִסְפָּר צְבָאִים. שְׁתֵּי דְרָגוֹת הֵן שֶׁצָּרִיף לְהִיּוֹת רְשׁוּמָה כָּל אַחַת מֵהֶן. אַחַת זֶה שֶׁנֶּאֱמַר מ"ה, וְאַחַת מ"י. זֶה עֲלִיּוֹנָה וְזֶה תַּחְתּוֹנָה. זֶה הַעֲלִיּוֹנָה רְשׁוּמָה, וְאוֹמַר הַמוֹצִיא בְּמִסְפָּר צְבָאִים. הַמוֹצִיא - אוֹתוֹ הַנּוֹדֵעַ וְאֵין כְּמוֹתוֹ. כְּמוֹ זֶה הַמוֹצִיא לְחֵם מִן הָאָרֶץ. הַמוֹצִיא - הַהוּא שֶׁנּוֹדֵעַ. זֶה הַדְּרָגָה הַתַּחְתּוֹנָה, וְהַכֹּל אַחֵד. בְּמִסְפָּר - שְׁשִׁים רְבּוּאָה הֵם שְׁעוּמָדִים יָחַד, וְהוֹצִיאוּ צְבָאוֹת לְמִינֵיהֶם שְׁאֵין לָהֶם חֲשׁבוֹן.

[ג"א כְּמוֹ זֶה]. לְכֹלֶם - בֵּין אוֹתָם הַשְׁשִׁים, בֵּין כָּל צְבָאוֹתָם - בְּשֵׁם יִקְרָא. מֵה זֶה בְּשֵׁם יִקְרָא? אִם תֹּאמַר שֶׁקָּרָא לָהֶם בְּשִׁמּוֹתֵיהֶם - זֶה אֵינוֹ כֶּף, שְׁאֵם כֶּף, הִיא צָרִיף לְהִיּוֹת בְּשִׁמוֹ. אֵלֶּה בְּזִמְנָם שֶׁהַדְּרָגָה הַזֹּאת לֹא עוֹלָה בְּשֵׁם

דְּאֵת אָמַר, (יהושע ג) הִנֵּה אֲרוֹן הַבְּרִית אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ. כְּדִין נִפְקַת ה' וְאֶעֱלֶילֶת י', וְאַתְקַשְׁיטָה בְּמֵאנֵי דְכוּרָא לְקַבְּלִיהוֹן דְּכָל דְּכָר בִּישְׂרָאֵל. וְאַתְוּוֹן אַחֲרֵינוּן מִשְׁכָּן לִוְן יִשְׂרָאֵל מֵעִילָא לְגַבֵּי אֶתֶר דָּא (תהלים מב) אֵלֶּה אֲזַכְּרָה.

אֲדַפְרֵנָּא בְּפוּמָאֵי וְשְׁפִיכְנָא דְּמַעָאֵי (כְּרִעוֹת נֶפֶשׁ כְּנִין לְאִמְשָׁבֵא אֶתְוּוֹן אֵלֵינוּ) וּכְדִין אֲדִידָם מֵעִילָא עַד בֵּית אֱלֹהִים, לְמַהְיִי אֱלֹהִים כְּגוֹוֵנָא דִּילִיָּה. וּבְמֵאֵי, (תהלים מב) בְּקוֹל רִנָּה וְתוֹדָה הַמּוֹן חוֹגֵג.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר שְׁתִּיקָא דִּילִי בְּנָא מִקְדָּשָׁא לְעִילָא וּבְנָא מִקְדָּשָׁא לְתַתָּא. וּבִנְדָאֵי מִלָּה בְּסָלַע מִשְׁתוֹקָא בְּתִרִין. מִלָּה בְּסָלַע מֵה דְּאִמְרָנָא וְאַתְעֵרְנָא בִּיה, מִשְׁתוֹקָא בְּשִׁתִּים מֵה דְּשְׁתִּיקָנָא דְּאִבְרוּ וְאִיבְנוּ תִרִין עֲלָמִין כְּחָדָא. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן מִכָּאן וְלִהְלָאָה שְׁלִימוֹ דְּקָרָא, דְּכַתִּיב, (ישעיה מ) הַמוֹצִיא בְּמִסְפָּר

צְבָאִים, תִּרִין דְּרָגִין אֲנוּן דְּאִיצְטְרִיף לְמַהְיִי רְשִׁים כָּל חֵד מִיְנֵיהוּ. חֵד דָּא דְּאֶתְמַר מ"ה. וְחֵד מ"י. דָּא עֲלָאָה וְדָא תַתָּאָה. דָּא עֲלָאָה רְשִׁים וְאָמַר הַמוֹצִיא בְּמִסְפָּר צְבָאִים, הַמוֹצִיא הַהוּא דְּאַשְׁתְּמוּדֵעַ וְלִית פְּלוּתִיָּה. כְּגוֹוֵנָא דָּא הַמוֹצִיא לְחֵם מִן הָאָרֶץ. הַמוֹצִיא הַהוּא דְּאַשְׁתְּמוּדֵעַ דָּא דְּרָגָא תַתָּאָה, וְכֹלָא חֵד. בְּמִסְפָּר שְׁתֵּין רְבּוּאָה אֲנוּן דְּקִיִּימִין כְּחָדָא, וְאַפִּיקוּ חִילִין לְזִינֵיָּהוּ דְּלִית לִוְן חֲשַׁבְנָא.

(ג"א כְּגוֹוֵנָא דָּא) לְכֹלֶם, בֵּין אֲנוּן שְׁתֵּין, בֵּין כָּל חִילִין דִּילָהוֹן, בְּשֵׁם יִקְרָא. מֵאֵי בְּשֵׁם יִקְרָא. אִי תִימָא דְּקָרָא לִוְן בְּשִׁמְהַתְהוֹן, לָאוּ הִכִּי הוּא, דָּאִם כֶּן בְּשִׁמוֹ מִיבְעִי לִיָּה. אֵלֶּה בְּזִמְנָא דְּדְרָגָא דָּא לָא סָלִיק בְּשִׁמָּא (לְעִילָא) וְאַקְרִי מ"י, לָא אוֹלִיד וְלָא אִפִּיק טְמִירִין לְזִינֵיָּה אֶף עַל גַּב דְּכִלְהוּ הָווּ טְמִירִין בִּיה. כִּיּוֹן דְּבָרָא אֵל"ה וְאַסְתַּלַּק בְּשִׁמְיָה וְאַקְרִי

[למעלה] ונקראת מ"י, לא מולידה ולא מוציאה נסתרם למינה, אף על גב שכלם היו טמונים בה. כיון שברא אלה והתעלה בשמו ונקרא אלהים, אז בכח השם הזה הוציא אותם בשלמות. וזה הוא בשם יקרא, באותו השם שלו קרא והוציא כל מין ומין שיתקמו בשלמותו. כמו זה (שמות לא) ראה קראתי בשם הזכרתי שמי שיתקום בצלאל על קיום שלמותו.

(ישעיה מ) מרב אונים. מה זה מרב אונים? זה ראש הדגרות, שעולים בו כל הרצונות ועליהם בו בדרך נסתר. ואמין כח - זה סוד העולם העליון שהתעלה בשם אלהים כמו שאמרנו. איש לא נעדר - מאותם ששים רבוא שהוציא בכח השם. ומשום שאיש לא נעדר, בכל מקום שמתו ישראל ונענשו בחטאיהם, נמנו ולא נעדר מאותם ששים רבוא אפלו אחד כדי להיות הכל צורה אחת. כמו שאיש לא נעדר למעלה, אף כך לא נעדר למטה.

בראשית. רב המנונא הזקן אמר, מצאנו אותיות בהפוך. בי"ת בהתחלה ואחר כך. ב' בהתחלה - הינו בראשית. ברא לאחר מכן. אל"ף בהתחלה ואחר כך. אל"ף בהתחלה - הינו אלהים, את לאחר מכן. אלא כשרצה הקדוש-ברוך-הוא לעשות את העולם, כל האותיות היו נסתרות. ואליפים שנה טרם שברא את העולם היה מסתכל הקדוש-ברוך-הוא ומשתעשע בהם.

כשרצה לברא את העולם, באו לפניו כל האותיות מסופם לראשם. התחילה האות ת' להכנס בראש. אמרה: רבון העולמים, נוח לפניך לברא בי את העולם, שאני תשלום חותם שלך אמ"ת, ואתה נקראת אמ"ת, ראוי למלך [אמת] להתחיל באות

אלהים, כדין בחילא דשמא דא אפיק לון בשלימו, ודא הוא בשם יקרא, בזה הוא שם דיליה קרא ואפיק כל זינא וזינא לאתקיימא בשלימותיה. כגוונא דא (שמות לא) ראה קראתי בשם. אדפרנא שמי לאתקיימא בצלאל על קיום אשלמותיה.

מרוב אונים, (ישעיה מ) מאי מרוב אונים, דא ריש דרגין, דסליקו ביה כל רעותין ואסתלקו ביה (דף ב ע"ב) בארז סתים. ואמין כח דא רזא דעלמא עלאה דאסתלק בשם אלהים בדיקאמרן. איש לא נעדר מאנון שתין רבוא דאפיק בחילא דשמא. ובגין דאיש לא נעדר, בכל אתר דמיתו ישראל ואתענשו בחוביהו אתמנון ולא אעדר מאנון שתין רבוא אפילו חד. בגין למהוי כלל דיוקנא חדא. כמה דאיש לא נעדר לעילא, אוף הכי לא נעדר לתתא.

בראשית, רב המנונא סבא אמר, אשכחן אתון בהפוכא. בי"ת בקדמיתא ולבתר. ב' בקדמיתא היינו בראשית. ברא לבתר. אל"ף בקדמיתא ולבתר. אל"ף בקדמיתא היינו אלהים. את לבתר. אלא כד בעא קדשא ברין הוא למעבד עלמא, כל אתון הוו סתימין, ותרין אלפין שנין עד דלא ברא עלמא הוה מסתכל קדשא ברין הוא ואשתעשע בהו.

כד בעא למבירי עלמא, אתו כל אתון קמיה מסופא ארישיהו. שריאת את אל למיעל ברישא, אמרה, רבון עלמין ניחא קמך למבירי בי עלמא, דאנא חותמא דגושפנא דילך אמ"ת, ואת אתקריאת אמ"ת, יאות

לראשם. התחילה האות ת' להכנס בראש. אמרה: רבון העולמים, נוח לפניך לברא בי את העולם, שאני תשלום חותם שלך אמ"ת, ואתה נקראת אמ"ת, ראוי למלך [אמת] להתחיל באות

אֶמֶת וְלִבְרָא בִּי אֶת הָעוֹלָם.
אָמַר לָהּ הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא:
רְאוּיָה אַתְּ וּפְאִית אַתְּ, אֲלֵא
שְׂאִינְךָ כְּדָאִית לִבְרָא בְּךָ אֶת
הָעוֹלָם, הוֹאִיל וְאַתְּ עֲתִידָה
לִהְיוֹת רְשומָה עַל מִצְחִי
הָאֲנָשִׁים הַנֶּאֱמָנִים שְׂקִימוּ אֶת
הַתּוֹרָה מֵאֶלֶף וְעַד תִּיּוֹ, וְכִרְשֵׁם
שְׁלֹךְ יְמוּתוֹ. וְעוֹד, שְׂאֵת
חֹתֶם הַפְּנוֹת. וְהוֹאִיל וְאַתְּ בְּךָ,
אֵינְךָ כְּדָאִית לִבְרָא בְּךָ אֶת
הָעוֹלָם. מִיָּד יֵצֵא.

נִכְנְסָה הָאוֹת ש' לִפְנֵי. אָמְרָה
לִפְנֵי: רַבּוֹן הָעוֹלָמִים, נֹחַ
לִפְנֵיךָ לִבְרָא בִּי אֶת הָעוֹלָם, שְׂבִי
נִקְרָאת שְׁמֶךָ שְׂדִי, וְרֹאֵי לִבְרָא
אֶת הָעוֹלָם בְּשֵׁם קְדוֹשׁ. אָמַר
לָהּ: רְאוּיָה אַתְּ וְטוֹכָה אַתְּ וְאַמַּת
אַתְּ, אֲבָל הוֹאִיל וְהָאוֹתִיּוֹת שֶׁל
הַזִּיּוֹף נוֹטְלִים אוֹתָךְ לִהְיוֹת
עִמָּהֶם, אֵינִי רוֹצֶה לִבְרָא בְּךָ אֶת
הָעוֹלָם, שְׂכַדִּי שְׁלֵא יִתְקַּים
הַשְּׁקֵר אֲלֵא אִם יִטְלוּ אוֹתָךְ ק ר.
מִכָּאֵן, שְׂמִי שְׂרוּצָה לוֹמַר שְׁקֵר,
יִטַּל יְסוֹד שֶׁל אֲמַת בַּהֲתַחֲלָה
וְאַחֵר בְּךָ יָקִים אֶת הַשְּׁקֵר. שְׂהִרִי
הָאוֹת ש' הִיא אוֹת אֲמַת, אוֹת
הָאֲמַת שֶׁהִתְיַחֲדוּ בָּהּ הָאֲבוֹת. ק'
ר' הָאוֹתִיּוֹת שֶׁנִּקְרְאוּ עַל הַצֵּד הָרַע
הֵם, וְכַדִּי לְהִתְקַּים נִטְלוּ אֶת
הָאוֹת ש' בַּתּוֹכָן וְנִהְיָה קֶשֶׁר.
כִּיּוֹן שְׂרָאָתָה בְּךָ, יֵצֵא מִלִּפְנֵי.
נִכְנְסָה הָאוֹת צ'. אָמְרָה לִפְנֵי:
רַבּוֹן הָעוֹלָם, נֹחַ לִפְנֵיךָ לִבְרָא בִּי
אֶת הָעוֹלָם, שְׂאִינִי [נִיא שְׂבִי]
חֲתוּמִים הַצִּדִּיקִים, וְאַתָּה
שְׁנִקְרָאת צִדִּיק רְשׁוּם בִּי, שְׂכַתוֹב
(תְּהִלִּים יא) כִּי צִדִּיק ה' צִדְקוֹת
אֶהֱב, וְכִי רֹאֵי לִבְרָא אֶת הָעוֹלָם.
אָמַר לָהּ: צִדִּי, צִדִּי אַתְּ וְצִדִּיק אַתְּ,
אֲבָל אַתְּ צִרִּיכָה לִהְיוֹת טְמוּנָה,
אֵינְךָ צִרִּיכָה לְהִתְגַּלּוֹת כָּל בְּךָ כְּדִי
שְׁלֵא לִתֵּת פֶּתַחֲךָ פֶּה לְעוֹלָם.

לְמַלְפָּא (אֲמַת) לְמִשְׁרֵי בָאוֹת אֶמֶת וְלִמְבָּרִי בִּי
עֲלֵמָא. אָמַר לָהּ קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, יָאוֹת אַנְתְּ
וְזַכָּאָה אַנְתְּ, אֲלֵא לִית אַנְתְּ כְּדָאִי לְמְבָרִי בְּךָ
עֲלֵמָא, הוֹאִיל וְאַנְתְּ זְמִינָא לְמַהְוִי רְשִׁים עַל
מִצְחִין דְּגוֹבְרִין מְהִימְנִין דְּקִיִּימוּ אוֹרִיתָא
מֵאֶלֶף וְעַד תִּיּוֹ, וְכִרְשִׁימוּ דִּילָךְ יְמוּתוֹן.
וְעוֹד דְּאַנְתְּ חוֹתֶמָא דְּמָוֶת. הוֹאִיל וְאַנְתְּ בְּךָ,
לִית אַנְתְּ כְּדָאִי לְמְבָרִי בְּךָ עֲלֵמָא. מִיָּד נִפְקַת.
עֲאֲלַת אֶת ש' קָמִיָּה, אָמְרָה קָמִיָּה, רַבּוֹן
עֲלֵמִין, נִיחָא קָמָךְ לְמְבָרִי בִּי עֲלֵמָא,
דְּבִי אַתְּקָרִי שְׁמֶךָ שְׂדִי, וְיָאוֹת לְמְבָרִי עֲלֵמָא
בְּשֵׁמָא קְדִישָׁא. אָמַר לָהּ, יָאוֹת אַנְתְּ, וְטַב אַנְתְּ
וְקִשׁוּט אַנְתְּ, אֲבָל הוֹאִיל וְאַתְּוּן דְּזִיּוּפָא
נִטְלִין לָךְ לְמַהְוִי עִמָּהוֹן, לֹא בְּעִינָא לְמְבָרִי
בְּךָ עֲלֵמָא, דְּבִגִּין דְּלֹא יִתְקַיִים שְׂקָרָא, אֲלֵא
אִי יִטְלוּן לָךְ ק ר.

מִכָּאֵן מֵאֵן דְּבַעֲי לְמִימַר שְׂקָרָא יְסוֹדֵא
דְּקִשׁוּט בְּקִדְמִיתָא וְלִבְתֵּר יוֹקִים לִיָּה
שְׂקָרָא, דְּהָא אֶת ש' אֶת קִשׁוּט אִיָּהוּ, אֶת
קִשׁוּט דְּאֲבָהָתָן דְּאֲתִיִּיחֲדוּ בָּהּ. ק ר אַתְּוּן
דְּאֲתִיִּיחֲדוּ עַל סִטְרָא בִּישָׁא אַנּוּן וְבִגִּין
לְאַתְקִיִּימָא נְטִלִי אֶת ש' בְּגוֹוִיָּהוּ וְהוֹי קֶשֶׁר.
כִּיּוֹן דְּחִמָּאֵת הָכִי נִפְקַת מִקָּמִיָּה.

עֲאֲלַת אֶת צ' אָמְרָה קָמִיָּה, רַבּוֹן עֲלֵמָא
נִיחָא קָמָךְ לְמְבָרִי בִּי עֲלֵמָא דְּאַנָּא (פ"א
דכ') בִּי חֲתִימִין צִדִּיקִים, וְאַנְתְּ דְּאַתְקִרִיאת
צִדִּיק, בִּי רְשִׁים דְּכֶתִיב, (תְּהִלִּים יא) כִּי צִדִּיק יִי
צִדְקוֹת אֶהֱב, וְכִי יָאוֹת לְמְבָרִי עֲלֵמָא. אָמַר
לָהּ צִדִּי, צִדִּי אַנְתְּ, וְצִדִּיק אַנְתְּ, אֲבָל אַנְתְּ
צִרִּיךְ לְמַהְוִי טְמוּנָא, לִית אַנְתְּ צִרִּיךְ לְאַתְגַּלִּיא
כָּל בְּךָ בְּגִין דְּלֹא לְמִיָּהֵב פֶּתַחֲךָ פֶּה לְעֵלְמָא.
מֵאִי טְעָמָא אִיָּהוּ, אַתְּיָא י' דְּשֵׁמָא דְּבִרִּית
קְדִישָׁא וְרִכִּיב עֲלָהּ וְאַתְאַחַד בְּהִדָּה. וְרָזָא דָּא

מהו הטעם? נ' היא. בָּאָה הִי שֶׁל
השם של הברית הקדוש ורוב
עליה ונאחז עמה. וזה הסוד,
כשברא הקדוש-ברוך-הוא את
אדם הראשון, ברא אותו דו
פרצופים, ומשום כך הפנים של
יו"ד חוזר לאחור כמו זה: (ציור
למעלה) ולא חוזרים פנים בפנים
כמו זה: מסתכל למעלה כמו זה:
(ציור למעלה) מסתכל למטה כמו זה:
(ציור למעלה) אמר לה הקדוש-ברוך-
הוא עוד, שאני עתיד לנסר אותך
ולעשות אותך פנים בפנים, אבל
במקום אחר תתעלי. יצאה מלפניו
והלכה.

נבנסה האות פ'. אמרה לפניו:
רבון העולמים, נוח לפניך לברא
בי את העולם, שהרי הפדות
שאתה עתיד לעשות בעולם
רשומה בי, וזו היא פדות, ובי
ראוי לברא את העולם. אמר לה:
ראויה את, אבל כך רשום פשע
בסתר. כמו שהנחש שמכה
ומכניס ראשו בין גופו, כך מי
שחוטא, כופף ראשו ומוציא ידיו.
וכן ע' עון, אף על גב שאמרה
שיש בה ענוה, אמר לה הקדוש-
ברוך-הוא: לא אברא כך את
העולם. יצאה מלפניו.

נבנסה האות ס'. אמרה לפניו:
רבון העולמים, נוח לך לברא בי
את העולם, שיש בי סמיכה
לנופלים, שכתוב (תהלים קמה)
ה' לְכָל הַנוֹפְלִים. אמר לה: על פן
את צריכה את מקומך ואל תזווי
ממנו. אם את יוצאת ממקומך,
מה יהיה על אותם הנופלים,
הואיל והם סומכים עליך? מיד
יצאה מלפניו.

נבנסה האות נ'. אמרה לפניו:
רבון העולם, נוח לפניך לברא בי
את העולם, שבי כתוב נורא תהלת

מיד תבנת לאתרה ונפקת

כד ברא קדשא בריך הוא לאדם הראשון דו
פרצופין בראו. ובגין כך אנפוי דיו"ד מהדר
לאחורא כגוונא דא ז' ולא אתהדרו אנפין
באנפין כגוונא דא ז', אסתפל לעילא
כגוונא דא ז', אסתפל לתתא כגוונא דא
ז', אמר לה קדשא בריך הוא תוב, דאנא
זמין לנסרא לך ולמעבד לך אפין באפין
אבל באתרא אחרא תסתלק. נפקת מקמיה
ואזלת.

עאלת את פ, אמרה קמיה, רבון עלמין
ניחא קמך למברי בי עלמא דהא
פורקנא דאנת זמין למעבד בעלמא בי
רשים, ודא הוא פדות. ובי יאות למברי
עלמא. אמר לה יאות אנת, אבל כך
אתרשים פשע בטמירו, כגוונא דחיויא
דמחי ואעיל רישיה בין גופיה, הכי מאן
דחב כפיף רישיה ואפיק ידוי. וכן ע' עון,
אף על גב דאמרה דאית ביה ענוה, אמר לה
קדשא בריך הוא, לא איברי כך עלמא.
נפקת מקמיה.

עאלת את ס אמרה קמיה, רבון (דף ג ע"א)
עלמין, ניחא קמך למברי בי עלמא,
דאית בי סמיכא לנפלין דכתיב, (תהלים קמה)
סומך יי לְכָל הַנוֹפְלִים. אמר לה, על דא
אנת צריך לאתרוך ולא תזווי ממיה, אי את
נפיק מאתרוך מה תהא עליהו דאנון נפילין
הואיל ואנון סמיכין עליך. מיד נפקת
מקמיה.

עאלת את נ אמרה קמיה, רבון עלמא,
ניחא קמך למברי בי עלמא, דבי
כתיב נורא תהלות ותהלה דצדיקים נאנה
תהלה. אמר לה, ניו"ן תוב לאתרוך, דהא
בגינה תבנת סמך לאתרה והוי סמך עליה.

מקמיה.

עֲלֶתְךָ אֶת בֹּא אֲמָרָה קָמִיה רַבּוֹן עֲלֵמָא,
נִיחָא קִמְךָ לְמַבְרִי בִי עֲלֵמָא, דְּבִי
אֲתִקְרִיאת מֶלֶךְ. אֲמַר לָהּ הִכִּי הוּא וְדָאִי, אָבֵל
לֹא אֲבָרִי בָךְ עֲלֵמָא בְּגִין דְּעֲלֵמָא אֲצִטְרִיךְ
לְמֶלֶךְ תּוֹב לְאַתְרָךְ, אֲנִתּוּ וְכִי וְךָ דְּהָא לֹא
יָאוּת לְעֲלֵמָא לְמִיקָם בְּלֹא מֶלֶךְ.

בְּהִיָּא שְׁעֵתָא נִחְתָּא מִן קְדָמוּהִי אֶת כ
מַעַל פְּרָסִי יִקְרִיה אֲזִדְעֻזַּת וְאֲמָרָה
קָמִיה, רַבּוֹן עֲלֵמָא, נִיחָא קִמְךָ לְמַבְרִי בִי
עֲלֵמָא דְאֵנָא כְּבוֹדְךָ. וְכֵד נִחְתַּת כִּי מַעַל פְּרָסִי
יִקְרִיה אֲזִדְעֻזַּת מֵאֲתָן אֶלְךָ עֲלָמִין וְאֲזִדְעֻזַּת
פְּרָסִיָּא וְכִלְהוּ עֲלָמִין אֲזִדְעֻזַּת לְמִנְפֵּל. אֲמַר
לָהּ קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא כִּי כִי, מָה אֲתָ עֲבִיד
הֵכָא, דְּלֹא אֲבָרִי בָךְ עֲלֵמָא. תּוֹב לְאַתְרָךְ דְּהָא
בָּךְ פְּלִיָּה (יִשְׁעִיָּה י') בְּלָה וְנִחְרָצָה אֲשַׁתְּמַע, תּוֹב
לְכָרְסִיךָ וְהוּי תַּמָּן. בְּהִיָּא שְׁעֵתָא נִפְקַת
מִקָּמִיה וְתַבַּת לְדוּכְתָּהּ.

עֲלֶתְךָ אֶת אֲמָרָה קָמִיה, רַבּוֹן עֲלֵמָא, נִיחָא
קִמְךָ לְמַבְרִי בִי עֲלֵמָא דְאֵנָא שִׁירוּתָא
דְּשָׁמָא קְדִישָׁא וְיָאוּת לָךְ לְמַבְרִי בִי עֲלֵמָא.
אֲמַר לָהּ, דִּי לָךְ דְּאֵנָת חֲקִיק בִּי, וְאֵנָת רָשִׁים
בִּי, וְכָל רְעוּתָא דִּילִי בָךְ סְלִיק, לִית אֵנָת יָאוּת
לְאַתְעֻקָּרָא מִן שָׁמִי.

עֲלֶתְךָ אֶת אֲמָרָה קָמִיה רַבּוֹן עֲלֵמָא נִיחָא
קִמְךָ לְמַבְרִי בִי עֲלֵמָא דְאֵנָת בִּי
אֲתִקְרִיאת טוֹב וְיִשָּׁר. אֲמַר לָהּ לֹא אֲבָרִי בָךְ
עֲלֵמָא דְהָא טוֹבָךְ סְתִים בְּגוּוֹךְ, וְצָפוֹן בְּגוּוֹךְ,
הָדָא הוּא דְכִתִּיב, (תְּהִלִּים לֹא) מָה רַב טוֹבָךְ אֲשֶׁר
צָפַנְתָּ לִירְאִיךָ הוֹאִיל וְגִנִּיז בְּגוּוֹךְ לִית בִּיה
חֻלְקָא לְעֲלֵמָא דָּא דְאֵנָא בְּעִי לְמַבְרִי, אֶלָּא
בְּעֲלֵמָא דְאֵתִי. וְתוּ דְעַל דְּטוֹבָךְ גִּנִּיז בְּגוּוֹךְ
יִטְבְּעוֹן תְּרַעֲי דְהִיכְלָא. הָדָא הוּא דְכִתִּיב, (אִיכָה

וְתַהֲלָה לְצַדִּיקִים נְאֻמָּה תַּהֲלָה.
אֲמַר לָהּ: נִוִּין שׁוּבִי לְמִקְוֵמָךְ,
שְׁתִּירִי בְּשִׁכְלֶךְ שְׁבָה סִמְךָ
לְמִקְוֵמָה וְתַהֲיִי סְמוּכָה עֲלֶיהָ.
מִיד שְׁבָה לְמִקְוֵמָה וְיִצְאָה
מִלְּפָנֶיךָ.

נִבְנְסָה הָאוּת מ'. אֲמָרָה לְפָנֶיךָ:
רַבּוֹן הָעוֹלָם, נִוִּח לְפָנֶיךָ לְבָרָא בִּי
אֶת הָעוֹלָם, שְׁבִי נִקְרַאת מֶלֶךְ.
אֲמַר לָהּ: כִּי הוּא וְדָאִי, אָבֵל לֹא
אֲבָרָא בָךְ אֶת הָעוֹלָם, מִשּׁוּם
שֶׁהָעוֹלָם צָרִיךְ מֶלֶךְ. שׁוּבִי
לְמִקְוֵמָךְ אֶת וְל' וְךָ, שְׁתִּירִי לֹא
רָאוּי לְעוֹלָם לְעַמֵּד בְּלִי מֶלֶךְ.

בְּאוּתָהּ שְׁעָה יִרְדֶּה מִלְּפָנֶיךָ
הָאוּת כ' מַעַל כְּפֹא כְבוֹדוֹ. הִזְדַּעְזַעָה
וְאֲמָרָה לְפָנֶיךָ: רַבּוֹן הָעוֹלָם, נִוִּח
לְפָנֶיךָ לְבָרָא בִּי אֶת הָעוֹלָם,
שְׁאֲנִי כְבוֹדְךָ. וְכִשְׁיִרְדֶּה כ' מַעַל
כְּפֹא כְבוֹדוֹ, הִזְדַּעְזַעוּ מֵאֲתָם
אֶלְךָ עוֹלָמוֹת, וְהִזְדַּעְזַעוּ הַכְּפֹא,
וְכָל הָעוֹלָמוֹת הִזְדַּעְזַעוּ לְפָנֶיךָ.
אֲמַר לָהּ הַקְדּוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא:
כִּי כִי, מָה אֲתָ עוֹשֶׂה כָּאֵן?
שְׁלֹא אֲבָרָא בָךְ אֶת הָעוֹלָם. שׁוּבִי
לְמִקְוֵמָךְ, שְׁתִּירִי בָךְ פְּלִיָּה, כְּלָה
וְנִחְרָצָה (יִשְׁעִיָּה י') נִשְׁמַע. שׁוּבִי
לְכַסְאָךְ וְתַהֲיִי שָׁם. בְּאוּתָהּ שְׁעָה
יִצְאָה מִלְּפָנֶיךָ וְשְׁבָה לְמִקְוֵמָה.

נִבְנְסָה הָאוּת י'. אֲמָרָה לְפָנֶיךָ:
רַבּוֹן הָעוֹלָם, נִוִּח לְפָנֶיךָ לְבָרָא בִּי
אֶת הָעוֹלָם, שְׁאֲנִי רָאוּשִׁת הַשָּׁם
הַקְדּוֹשׁ, וְרָאוּי לָךְ לְבָרָא בִּי אֶת
הָעוֹלָם. אֲמַר לָהּ: דִּי לָךְ שְׁאֲתָ
חֲקוּקָה בִּי וְאֲתָ רְשׁוּמָה בִּי, וְכָל
רְצוֹנִי עוֹלָה בָּךְ. אֵינְךָ רָאוּיָה
לְהַעֲקֹר מִשָּׁמִי.

נִבְנְסָה הָאוּת ט'. אֲמָרָה לְפָנֶיךָ:
רַבּוֹן הָעוֹלָם, נִוִּח לְפָנֶיךָ לְבָרָא בִּי
אֶת הָעוֹלָם, שְׁאֲתָה נִקְרַאת בִּי
טוֹב וְיִשָּׁר. אֲמַר לָהּ: לֹא אֲבָרָא
בָּךְ אֶת הָעוֹלָם, שְׁתִּירִי טוֹבָךְ
נִסְתָּר בְּתוֹכָךְ וְצָפוֹן בְּתוֹכָךְ, זֶהוּ
שְׁכִתוֹב (תְּהִלִּים לֹא) מָה רַב טוֹבָךְ

אשר צפנת ליראך. הואיל וגנוז בתוכך, אין בו חלק לעולם הזה שאני רוצה לברא, אלא בעולם הבא. ועוד, שעל שטובך גנוז בתוכך, יטבעו שערי ההיכל, וזה שפתיב (איכה ב) טבעו בארץ שעריה. ועוד, שח' פנגדף, וכשתתחברו יחד הנה ח"ט, ועל פן האותיות הללו לא רשומות בפשטים הקדושים. מיד יצאה מלפניו.

נבנסה האות ז'. אמרה לו: רבון העולם, נוח לפניך לברא בי את העולם, שבי שומרים בניה את השבת, שפתיב (שמות ב) זכור את יום השבת לקדשו. אמר לה: לא אברא בך את העולם, שפך יש קרב, וחרב שנונה, ורמח של קרב כמו שלנו. מיד יצאה מלפניו.

נבנסה האות ו'. אמרה לפניו: רבון העולם, נוח לפניך לברא בי את העולם, שאני אות משמך. אמר לה: וא"ו, את וה' די לכם שאתן אותיות של שמי, שאתן בסוד של שמי וחקוקות וגלופות בשמי, ולא אברא בכן את העולם.

נבנסה האות ד' והאות ג', אמרו אף בך. אמר אף להן: די לכן להיות זו עם זו, שהרי העניינים לא יתבטלו מן העולם, וצריכים לגמל עמהם חסד. דל"ת הוא העני (דל), גימל גומלת לה חסד. אל תפדרו זו מזו, ודי לכן לזון זו את זו.

נבנסה האות ב'. אמרה לו: רבון העולם, נוח לפניך לברא בי את העולם, שבי מברכים אותך למעלה ולמטה. אמר לה

הקדוש-ברוך-הוא: הרי ודאי שפך אברא את העולם, ואת תהיי הראשית לברא את העולם. עמדה האות א' ולא נבנסה. אמר לה הקדוש-ברוך-הוא: אל"ף אל"ף, למה אינך נבנסת לפני כשאר כל האותיות? אמרה לפניו: רבון העולם, משום שראיתי שכל האותיות יצאו מלפניך בלי

ב) טבעו בארץ שעריה. ותו דל"ל לקבלך וכד תתחברון פחדא הא זל ט, ועל דא אתון אליו לא רשימין בשבטין קדישין. מיד נפקת מקמיה.

עאלת את א אמרה ליה, רבון עלמא, ניהא קמך למברי בי עלמא, דבי נטרין בניה שבת דכתיב, (שמות ב) זכור את יום השבת לקדשו. אמר לה לא אברי בך עלמא דאנת אית בך קרבא וחרבא דשנא ורומחא דקרבא כגוונא דנו"ן. מיד נפקת מקמיה.

עאלת את א אמרה קמיה רבון עלמא, ניהא קמך למברי בי עלמא, דאנא את משמך. אמר לה ואו אנת וד, די לכון דאתון אתון דשמי דאתון ברזא דשמי וחקיקין וגליפין בשמי ולא אברי בכו עלמא.

עאלת את ד ואת ג אמרו אוף הכי. אמר אוף לון די לכון למיהוי דא עם דא דהא מסבנין לא יתבטלון מן עלמא וצריכין לגמול עמהון טיבו. דל"ת איהו מסבנא, גימ"ל גמול לה טיבו, לא תתפרשון דא מן דא ודי לכון למיזן דא לדין.

עאלת את ב אמרה ליה, רבון עלמא, ניהא קמך למברי בי עלמא, דבי מברכאן לך לעילא ותתא. אמר לה קדשא בריך הוא, הא ודאי בך אברי עלמא ואת תהא שירותא למברי עלמא.

קיימא את א לא עאלת. אמר לה קדשא בריך הוא אל"ף אל"ף למה לית אנת עאלת קמאי כשאר כל אתון. אמרה קמיה

תועלת, מה אני אֶעֱשֶׂה שֶׁם?
ועוד, שְׁהִירִי נִתְּתָ לְאוֹת ב' אוֹצֵר
גָּדוֹל זֶה, וְלֹא רָאוּי לְמִלְךָ עֲלִיּוֹן
לְהַעֲבִיר אוֹצֵר שְׁנֵתָן לְעַבְדּוֹ
וְלִתֵּת לְאַחֵר. אָמַר לֵה הַקְדוֹשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא: אֶל"ף אֶל"ף, אֵף עַל
גַּב שֶׁאֲבָרָא אֶת הָעוֹלָם בְּאוֹת
בִּי"ת, אֵת תְּהִי הָרֹאשׁ לְכָל
הָאוֹתִיּוֹת. אֵין בִּי יְחִיד אֵלָּא בָּךְ.
בָּךְ יִתְחִילוּ כָּל הַחֲשֻׁבּוֹנוֹת וְכָל
מַעֲשֵׂי הָעוֹלָם, וְכָל יְחִיד לֹא יִהְיֶה
אֵלָּא בְּאוֹת אֶל"ף.

וְעִשָּׂה הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
אוֹתִיּוֹת עֲלִיּוֹנוֹת גְּדוֹלוֹת,
וְאוֹתִיּוֹת תַּחְתּוֹנוֹת קִטְנוֹת.
וּמִשּׁוּם כֵּךְ בִּי"ת בִּי"ת - בְּרֹאשִׁית
בְּרֹא. אֶל"ף אֶל"ף - אֱלֹהִים אֵת.
אוֹתִיּוֹת מְלַמְעֵלָה וְאוֹתִיּוֹת
מְלַמְטָה, וְכֵלֶן יְחִיד הֵם מִהָעוֹלָם
הָעֲלִיּוֹן וּמִהָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן.

בְּרֹאשִׁית. רַבִּי יוֹדָאִי אָמַר, מֶה
זֶה בְּרֹאשִׁית? בַּחֲכָמָה. זֶה
הַחֲכָמָה שֶׁהָעוֹלָם עוֹמֵד עָלֶיהָ,
לְהַפְגֵּס לְתוֹךְ סוּדוֹת נִסְתָּרִים
עֲלִיּוֹנִים. וְכֵאֵן נִחְקְקוּ שֵׁשׁ
צִדָּדִים גְּדוֹלִים עֲלִיּוֹנִים שְׁמֵהֶם
הַכַּל יוֹצֵא, שְׁמֵהֶם נַעֲשׂוּ שֵׁשׁ
מְקוֹרוֹת וּנְחָלִים לְהַפְגֵּס לְתוֹךְ
הַיָּם הַגָּדוֹל. וְהֵינּוּ בְּרֹא שִׁית
מִכָּאן נִבְרָאוּ. מִי בְּרֹא אוֹתָם?
הֵהוּא שְׁלֹא נִזְכָּר, הֵהוּא הַנִּסְתָּר
שְׁאִינוֹ יְדוּעַ.

רַבִּי חֲזִיָּא וְרַבִּי יוֹסִי הֵיוּ הוֹלְכִים
בַּדֶּרֶךְ. כִּשְׁהִגִּיעוּ לַשָּׂדֶה אַחַד,
אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא לְרַבִּי יוֹסִי, זֶה
שְׁאֻמְרָתָם בְּרֹא שִׁית - וְדָאִי זֶה
כֵּךְ, מִשּׁוּם שֶׁשֵּׁשׁ יָמִים עֲלִיּוֹנִים
אַצֵּל הַתּוֹרָה וְלֹא יוֹתֵר. הָאֲחֵרִים
הֵם נִסְתָּרִים.

אַבְרָם רָאִינוּ בְּתוֹךְ צִדָּדֵי בְּרֹאשִׁית
שְׁאֻמְרָתָם כֵּךְ. חֲקִיקוֹת חֶקֶק אוֹתוֹ
הַנִּסְתָּר הַקְדוֹשׁ בְּתוֹךְ מַעְיו שֶׁל
סֵתֵר אַחַד שְׁנָקוּד בְּנִקְדָּה שְׁנַעֵץ.
הֵהוּא חֶקֶק חֲקוּקִים וְנִסְתָּר בּוֹ,

רַבּוֹן עֲלֵמָא בְּגִין דְּחֲמִינָא דְּכָל אֲתוּוֹן נִפְקוּ מִן
קִמָּךְ בְּלֹא תוֹעֲלָתָא מֶה אָנָּא אַעֲבִיד תַּמָּן. וְתוֹ
דְּהָא (דף ג ע"ב) יְהִיבְתָּא לָאֵת בִּי"ת נִבְזָבְזָא
רַבְרָבָא דָּא, וְלֹא יָאוֹת לְמַלְכָּא עֲלֵאָה
לְאַעֲבָרָא נִבְזָבְזָא דִּיְהִב לְעַבְדּוֹ וּלְמִיְהִיב
לְאַחֲרָא. אָמַר לֵה קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶל"ף
אֶל"ף אֵף עַל גַּב דָּאֵת בִּי"ת בֵּה אֲבָרִי עֲלֵמָא,
אֵת תְּהֵא רִישׁ לְכָל אֲתוּוֹן, לִית בִּי יְחִידָא אֵלָּא
בָּךְ. בָּךְ יִשְׁרוּן כָּל חוֹשְׁבָנִין וְכָל עוֹבְדֵי
דְּעֵלְמָא, וְכָל יְחִידָא לֹא הוּי אֵלָּא בְּאֵת אֶל"ף.
וְעַבְדִּי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲתוּוֹן עֲלֵאֵין רַבְרָבָן,
וְאֲתוּוֹן תַּתָּאֵין זַעֲרִין. וּבְגִין כֵּךְ בִּי"ת
בִּי"ת בְּרֹאשִׁית בְּרֹא. אֶל"ף אֶל"ף אֱלֹהִים
אֵת. אֲתוּוֹן מְלַעֲיָלָא וְאֲתוּוֹן מַתְתָּא, וְכִלְהוּ
כַּחֲדָא הוּוּ מַעֲלָמָא עֲלֵאָה וּמַעֲלָמָא תַּתָּאָה.

בְּרֹאשִׁית רַבִּי יוֹדָאִי אָמַר מֵאִי בְּרֹאשִׁית,
בַּחֲכָמָה, דָּא חֲכָמָה, דְּעֵלְמָא
קִיִּימָא עָלֶה, לְאַעֲלָא גּוֹ רִזִּין סְתִימִין עֲלֵאֵין.
וְהָכָא אֲגַלִּיפוּ שִׁית סְטָרִין רַבְרָבִין עֲלֵאֵין
דְּמִנְהוֹן נִפִּיק כֵּלָּא, דְּמִנְהוֹן אֲתַעֲבִידוּ שִׁית
מְקוֹרִין וְנִחָלִין, לְאַעֲלָא גּוֹ יָמָא רַבָּא. וְהֵיִינוּ
בְּרֹא שִׁית מִהָכָא אֲתַבְּרִיאֻ. מָאן בְּרֹא לוֹן,
הֵהוּא דָּלָא אֲדַפֵּר הֵהוּא סְתִים דָּלָא יְדִיעַ.

רַבִּי חֲזִיָּא וְרַבִּי יוֹסִי הֵיוּ אֲזָלִי בְּאַרְחָא, כַּד
מָטוּ לְחַד בִּי חֶקֶל, אָמַר לִיה רַבִּי חֲזִיָּא
לְרַבִּי יוֹסִי הָא דְּאִמְרִיתוּ בְּרֹא שִׁית וְדָאִי הָכִי
הוּא, בְּגִין דְּשִׁית יוֹמִין עֲלֵאֵין גַּבִּי אוֹרִייתָא
וְלֹא יַתִּיר. אַחֲרַנִּין סְתִימִין אֵינוֹן.

אַבְרָם חֲמִינָן גּוֹ סְטָרֵי בְּרֹאשִׁית דְּאָמַר הָכִי.
גַּלִּיפִי אֲגַלִּיף הֵהוּא סְתִימָאָה קִדְשָׁא
גּוֹ מַעְיו דְּחַד טְמִירוּ דְּנָקִיט בְּנִקְיָדָה דְּנַעֲיץ.
הֵהוּא גַּלִּיפִי אֲגַלִּיף וְטְמִיר בִּיה כְּמָאן דְּגִנִּיז
כֵּלָּא תַּחוֹת מַפְתָּחָא חָדָא. וְהֵהוּא מַפְתָּחָא

כמי שגונז הכל תחת מפתח אחד, ואותו המפתח גונז הכל בהיכל אחד. ואף על גב שהכל גונז בהיכל ההוא - העקר של הכל הוא באותו המפתח. אותו המפתח סוגר ופותח.

באותו ההיכל יש גנוזים נסתרים רבים אלו על אלו. באותו ההיכל יש שערים מעשה סתר, והם חמשים. נחקקו לארבעה צדדים והיו לארבעים [ס"א ותשעה]. לשער אחד אין צד, לא ידוע אם הוא למעלה אם הוא למטה [ס"א הוא למעלה הוא למטה]. ומשום כך אותו השער סתום.

בתוך אותם השערים יש מנעול אחד, ומקום אחד קטן להכניס אותו המפתח בו, ואינו נרשם אלא ברשם של המפתח. אין יודעים בו אלא אותו המפתח [ס"א של המפתח] לבדו. ועל זה הסוד בראשית ברא אלהים.

בראשית זה המפתח שהכל נסתר בו, והוא סוגר ופותח, וששה שערים כלולים בו באותו המפתח שסוגר ופותח. כשסוגר את אותם השערים וכולל אותם בתוכו [נ"א וכולא בתוכו], אז ידאי כתוב בראשית, דבר גלוי בכלל דבר נסתר. ובכל מקום ברא - זה דבר נסתר. סוגר ולא פותח. אמר רבי יוסי, ודאי זה כך, ושמעתי את המאור הקדוש (רשב"י) שאמר כך, שדבר נסתר הוא ברא, סוגר ולא פותח. ובעוד שהיה סוגר במלת ברא, לא היה העולם ולא התקנים, והיה מכסה על הכל תה"ו. וכששולט התה"ו הנה, אין עולם ולא מתקנים.

מתי אותו המפתח פותח שערים ומזדמן לשמוש ולעשות תולדות? כשכא אברהם, שכתוב אלה תולדות השמים והארץ

גניז כלל בהיכלא חדא, ואף על גב דכלל גניז בההוא היכלא, עקרא דכלל בההוא מפתחא הוי. ההוא מפתחא סגיר ופתח.

בההוא היכלא אית ביה גניזין סתימין סגיאין אלין על אלין. בההוא היכלא אית תרעין עובד סתימו ואנון חמשים. אגליפו לארבע סטרין והווי ארבעין (ס"א ותשע). חד תרעא לית ליה סטרא, לא ידיע אי הוא לעילא, אי הוא לתתא (ס"א איהו לעילא איהי לתתא). ובגין כך ההוא תרעא סתים.

גו אינון תרעין אית מנעולא חדא, וחד אתר דקיק לאעלא ההוא מפתחא ביה, ולא אתרשים אלא ברשימו דמפתחא, לא ידעין ביה אלא ההוא מפתחא (ס"א דפתחא) בלחודוי. ועל רזא דנא בראשית ברא אלהים.

בראשית דא מפתחא דכלל סתים ביה, והוא סגיר ופתח, ושית תרעין כלילן ביה. בההוא מפתחא דסגיר ופתח. בד סגיר אנון תרעין וכליל לון בגויה (נ"א וכלל בגויה) כדין ודאי כתיב בראשית מלה גליא בכלל מלה סתימאה. ובכל אתר ברא מלא סתימאה איהו, סגיר ולא פתח.

אמר רבי יוסי ודאי הכי הוא, ושמענא לבוצינא קדישא דאמר הכי, דמלה סתימאה איהו ברא סגיר ולא פתח. ובעוד דההו סגיר במלה דברא, עלמא לא הוי ולא אתקיים, וההו חפי על כלל תה"ו, וכד שלטא האי תה"ו, עלמא לא הוה, ולא אתקיים.

אימתי ההוא מפתחא פתח תרעין ואזדמן לשמושא ולמעבד תולדות בד אתא אברהם וכתוב אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ותנינן באברהם. ומה דהוה כלל

בְּהַבְרָאָם, וְשִׁנִּינוּ בְּאַבְרָהָם. וְמֵה שֶׁחָלָל הָיָה סְתוּם בְּמִלַּת בְּרָא - חֲזָרוּ הָאוֹתִיּוֹת לְשֹׁמֶשׁ, וַיֵּצֵא עֲמוּד שֶׁעָשָׂה תוֹלְדוֹת, אָבֵר הַיְסוֹד הַקָּדוֹשׁ שֶׁהָעוֹלָם עוֹמֵד עָלָיו.

בְּשֶׁהָאָבֵר הִזָּה נִרְשָׁם בְּמִלַּת בְּרָא, אֲזַי רֶשֶׁם הַנִּסְתָּר הָעֵלְיוֹן [ג"א הקדוש לנלות] רֶשֶׁם אַחֵר לְשִׁמּוֹ וְלִכְבוֹדוֹ. וְזֶה הוּא מ"י. בְּרָא אֱלֹהִים, וְגַם בֵּין הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ שֶׁמִּתְבָּרֵךְ שֶׁהוּא מ"ה שְׁנֵינָשׁ. וְהוֹצִיא מִן בְּרָא אָבֵר, וְהוּא רְשׁוּם בְּאֵלֶּה מִצַּד זֶה וְאָבֵר מִצַּד זֶה. הַנִּסְתָּר הַקָּדוֹשׁ. אֱלֹהִים עוֹמֵד. אָבֵר עוֹמֵד. כְּשֶׁנִּשְׁלַם זֶה - נִשְׁלַם זֶה. חוֹקֵק לְאָבֵר הִזָּה ה', וְחוֹקֵק לְ"אֱלֹהִים" הִזָּה י'.

מִתְעוֹרְרוֹת הָאוֹתִיּוֹת לְהַשְׁלִים אֶת הַצַּד הִזָּה וְאֶת הַצַּד הַזֶּה, וְאֲזַי מוֹצִיא מ"ם. נוֹטֵל אֶחָד לְצַד הִזָּה וְאֶחָד לְצַד הַזֶּה. נִשְׁלַם הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ וְנַעֲשֶׂה אֱלֹהִים גַּם בֵּין הַשֵּׁם שֶׁל אַבְרָהָם. כְּשֶׁנִּשְׁלַם זֶה - נִשְׁלַם זֶה.

וַיֵּשׁ אוֹמְרִים דְּנִטֵּל קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִי וְשִׁדִּי בְּאֵלֶּה וְאֶתְעַבִּיד אֱלֹהִים. וְנִטֵּל קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מֵה וְשִׁדִּי בְּאָבֵר וְאֶתְעַבִּיד אַבְרָהָם. (ומלת מ"י רומז לחמשים שערי בינה, ויש בה י"ד, האות הראשונה של השם הקדוש. ומלת מ"ה רומזת למנצח השם הקדוש, ויש בה האות השנייה של השם הקדוש והי"ה, כמו שצאמר (תהלים קמד) אֲשֶׁרִי הָעֵם שֶׁכָּבַח לוֹ עַל בְּלִי מִיָּה. וְאֲזַי הַתְקִינוּ שְׁנֵי עוֹלָמוֹת. בִּי"ד הָעוֹלָם הַבָּא, וְבִה"א הָעוֹלָם הַזֶּה. כְּלוּמֵר בְּמִי בְּרָא אֶת הָעוֹלָם הַבָּא, וְבִה"א בְּרָא אֶת הָעוֹלָם הַזֶּה. וְזֶה רָמַז מִעֲלֵה וּמִשְׁחֵה).

וְאֲזַי עָשָׂה תוֹלְדוֹת וַיֵּצֵא שֵׁם שְׁלֹם מֵה שְׁלֹא הָיָה מִקֶּדֶם לָכֵן. זֶהוּ שְׁכָתוֹב (בראשית ב) אֱלֹהִים תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהַבְרָאָם. כִּלָּם הָיוּ תְלוּיִם עַד שֶׁנִּבְרָא שְׁמוֹ שְׁלֹם אַבְרָהָם. כִּלָּם הָיָה הַשֵּׁם שֶׁל אַבְרָהָם, נִשְׁלַם הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ. זֶהוּ שְׁכָתוֹב

סְתִים בְּמִלַּת בְּרָא, אֶתְהִדְרוּ אֶתְוֹן לְשִׁמּוֹשָׁא, וְנִפְקַ עֲמוּדָא דְעַבְדִּי תוֹלְדִין, אָבֵר יְסוֹדָא קִדְשָׁא דְעֵלְמָא קִיִּימָא עֲלֵיהּ.

כִּד הָאִי אָבֵר אֶתְרִשִׁים בְּמִלַּת בְּרָא כְּדִין רִשִׁים סְתִימָאָה עֲלָאָה (ג"א קדִישָׁא לְנִלְאָה) רִשִׁימוֹ אֶתְרָא לְשִׁמְיָה וְלִיקְרִיָּה. וְדָא אִיהוּ מ"י בְּרָא אֱלֹהִים. וְגַם בֵּין שְׁמָא קִדְשָׁא דְאֶתְבְּרָכָא דְאִיהוּ מ"ה אֶתְרִשִׁים. וְאֶפִּיק מִן בְּרָא אָבֵר. וְהוּא רִשִׁים בְּאֵלֶּה מִסְטָרָא דָּא וְאָבֵר מִסְטָרָא דָּא. סְתִימָאָה קִדְשָׁא. אֱלֹהִים קִיִּימָא. אָבֵר קִיִּימָא. כִּד אֶשְׁתַּלִּים דָּא אֶשְׁתַּלִּים דָּא. גְּלִיף לְהָאִי אָבֵר דָּא. גְּלִיף לְהָאִי אֱלֹהִים י'.

אֶתְעָרוּ אֶתְוֹן לְאֶשְׁלָמָא לְהָאִי סְטָרָא וְלְהָאִי סְטָרָא, כְּדִין אֶפִּיק מ"ם. נִטֵּיל חֵד לְהָאִי סְטָרָא וְחֵד לְהָאִי סְטָרָא, אֶשְׁתַּלִּים שְׁמָא קִדְשָׁא וְאֶתְעַבִּיד אֱלֹהִים גַּם בֵּין שְׁמָא דְאַבְרָהָם. כִּד אֶשְׁתַּלִּים דָּא אֶשְׁתַּלִּים דָּא.

וַיֵּשׁ אוֹמְרִים דְּנִטֵּל קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִי וְשִׁדִּי בְּאֵלֶּה וְאֶתְעַבִּיד אֱלֹהִים. וְנִטֵּיל קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מֵה וְשִׁדִּי בְּאָבֵר וְאֶתְעַבִּיד אַבְרָהָם. (ומלת מ"י רומז לחמשים שערי בינה ואית בה י"ד אות קדמא דשמא קדִישָׁא. ומלת מ"ה רומז למנצח דשמא קדִישָׁא, ואית ביה אות תנִינָא דשמא קדִישָׁא יהוה. כְּמָה דְאֵתְ אָבֵר, (תהלים קמד) אֲשֶׁרִי הָעֵם שֶׁכָּבַח לוֹ וְגו' (איוב כו) תוֹלֵה אֶרֶץ עַל בְּלִי מִיָּה. וְכִדִּין אֶתְקִימוּ תְרִין עֲלָמִין. בִּי"ד עֲלָמָא דְאֵתְ, וְכִה"א עֲלָמָא דָּא. כְּלוּמֵר בְּמ"י בְּרָא עוֹלָם הַבָּא וְכִה"א בְּרָא עוֹלָם הַזֶּה. וְכִדִּין הוּא רָמַז עֵילָא וְתַתָּא).

וְכִדִּין עַבִּיד תוֹלְדוֹת וְנִפְקַ שְׁמָא שְׁלִים מֵה דְלֹא הָיָה קֶדֶם דְּנָא, הָדָא הוּא דְכָתִיב אֱלֹהִים תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהַבְרָאָם, כִּלָּהוּ הוּוּ תְלִיין עַד דְאֶתְבְּרִי שְׁמִיָּה דְאַבְרָהָם. כִּיִּין דְאֶשְׁתַּלִּים שְׁמָא דָּא דְאַבְרָהָם, שְׁמָא קִדְשָׁא שֶׁל אַבְרָהָם. כִּיִּין שְׁנִשְׁלַם הַשֵּׁם הִזָּה שֶׁל אַבְרָהָם, נִשְׁלַם הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ. זֶהוּ שְׁכָתוֹב

ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמם.

השתטח רבי חייא בארץ ונשק את העפר, ובכה ואמר: עפר, כמה אתה קשה ערף, כמה אתה בחצפה, שכל מחמדי העין ירקבו בך, כל עמודי אורות העולם תאכל ותשחק. כמה אתה חצוף, המאור הקדוש (רשב"י) שהיה מאיר את העולם, השליט הגדול שממנה, שזכותו מעמידה את העולם, ירקב בך. רבי שמעון, אור המאור, אור העולמות, אתה נרקב בעפר ואתה מקים ומנהיג את העולם. השתומם רגע אחד, ואמר: עפר, עפר, אל תתנאה, שלא ימסרו בך עמודי העולם, שהרי רבי שמעון לא ירקב בך.

קם רבי חייא והיה בוכה. הלך ורבי יוסי עמו. מאותו היום התענה ארבעים ימים לראות את רבי שמעון. אמרו לו, אינך רשאי לראות אותו. בכה והתענה ארבעים ימים אחרים, הראו לו במחזה את רבי שמעון ורבי אלעזר בנו שהיו עוסקים בדבר הזה שאמר רבי יוסי, והיו כמה אלפים שומעים לדבורו. בינתיים ראה כמה כנפים גדולות עליונות, ומעלים עליהם את רבי שמעון ואת רבי אלעזר בנו, ועולים לישיבת הרקיע, וכל אלו הכנפים היו מחפות להם. ראה שחוזרים ומתחדשים ומאירים יותר מהאור של זיו השמש.

פתח רבי שמעון ואמר, יבנס רבי חייא ויראה כמה שעתיד הקדוש-ברוך-הוא לחדש את פני הצדיקים לעתיד לבא. אשרי הוא מי שנכנס לכאן בלי בוש, ואשרי מי שעומד באותו העולם כעמוד חזק בכל. וראה שהיה נכנס ועומד רבי אלעזר, ושאר העמודים שיושבים שם. והוא

אשתלים. הָדָא הוּא דְכָתִיב בְּיוֹם עֲשׂוֹת יְיָ אֱלֹהִים אֶרֶץ וּשְׁמָיִם.

אשתטח רבי חייא בארעא ונשק לעפרא, ובכה ואמר עפרא עפרא כמה את קשי קדל, כמה את בחציפו. דכל מחמדי עינא יתבלון בך, כל עמודי נהורין דעלמא תיכול ותידוק. כמה את חציפא, בוצינא קדישא דהוה נהיר עלמא, שליטא רברבא ממנא דזכותיה מקיים עלמא אתבלי בך. רבי שמעון נהירו דבוצינא נהירו דעלמין אנת בלי בעפרא ואנת קיים ונהג עלמא. אשתומם רגעא חדא, ואמר עפרא עפרא לא תתגאי דלא יתמסרון בך עמודין דעלמא דהא רבי שמעון לא אתבלי בך.

קם רבי חייא והוה בכי. אזל ורבי יוסי עמיה. מההוא יומא אתעני ארבעין יומין למחמי לרבי שמעון. אמרו ליה לית אנת רשאי למחמי ליה. בכה ואתעני ארבעין יומין אחרנין. אחזיאו ליה בחזווא לרבי שמעון ורבי אלעזר בריה, דהוו לעאן במלה דא דאמר רבי יוסי, והוו כמה אלפין צייתין למלו ליה. אדהכי חמא כמה גדפין רברבין עלאין וסליקו עלייהו רבי שמעון ורבי אלעזר בריה וסליקו למתיבתא דרקיעא, וכל אלין גדפין הוו מחפאן להו. חמא דמתהדרן ומתחדשן בזיוון ונהירו יתיר מנהורא דזיוא דשמשא.

פתח רבי שמעון ואמר ייעול רבי חייא וליחמי בכמה דזמין קדשא בריך הוא לחדתא אנפי צדיקייא לזמנא דאתי. זכאה איהו מאן דעאל הכא בלא כסופא, וזכאה מאן דקאים בההוא עלמא כעמודא

הָיָה מִתְבַּשֵּׁשׁ, וְהַשְׁמִיט אֶת עֲצָמוֹ,
וְנִכְנַס וַיָּשֶׁב לְרֹגְלֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן.
יָצָא קוֹל וָאָמַר: הִנֵּמָּה עֵינֶיךָ וְאֵל
תָּרִים רֹאשֶׁךָ וְאֵל תִּסְתַּפֵּל. הִנֵּמָּה
עֵינָיו וְרֹאֵה אֹר שְׁמַאִיר
לְמַרְחוֹק. חֲזֹר הַקּוֹל כְּמִקְדָּם
וָאָמַר: עֲלִיּוֹנִים טְמוּנִים נִסְתָּרִים,
פְּקוּחֵי הָעֵין, אוֹתָם שְׁמִשּׁוּטִים
בְּכָל הָעוֹלָם, הִסְתַּפְּלוּ וְרָאוּ!
תַּחְתּוֹנִים [נ"א תַּנְאִין] לְשָׁנִים נִסְתָּרִים
בְּחֹרֵיכֶם הַתְּעוֹרְרוּ!

מִי מִכֶּם שֶׁהוֹפְכִים חֹשֶׁךְ לְאוֹר
וְטוֹעֲמִים מֵר לְמַתּוֹק טָרֵם בּוֹאֵם
לְכָאן? מִי מִכֶּם שֶׁמַּחֲפִים בְּכָל
יוֹם לְאוֹר שְׁמַאִיר בְּשַׁעַה שֶׁהִמְלִיךְ
פּוֹקֵד אֶת הָאֵלֶּה, וּמִתְכַּבֵּד
וְנִקְרָא מֶלֶךְ מִכָּל מַלְכֵי הָעוֹלָם?
מִי שֶׁלֹּא מִצִּפֶּה לָזֶה בְּכָל יוֹם
בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם - אֵין לוֹ כָּאֵן
חֵלֶק!

בִּנְתִּים רָאָה פֶּמָּה מִן הַחֲבָרִים
סְבִיבוֹ, כָּל אוֹתָם הַעֲמוּדִים
שְׁקִימִים, וְרָאָה שְׁמַעֲלִים אוֹתָם
לִישִׁיבַת הָרָקִיעַ. אֵלוּ עוֹלָיִם וְאֵלוּ
יורָדִים. וּמַעַל כָּלֵם רָאָה בַּעַל
הַפְּנִים שֶׁהָיָה כָּא, וְהוּא נִשְׁבַּע
שְׁבוּעָה שֶׁשְׁמַע מֵאַחֲרֵי הַפְּרָגוֹד,
שֶׁהִמְלִיךְ פּוֹקֵד בְּכָל יוֹם וְזוֹכֵר אֶת
הָאֵלֶּה שֶׁשׁוֹכְכַת לַעֲפָר, וּבוֹעֵט
בְּעִיטוֹת בְּאוֹתָהּ שַׁעַה בְּשִׁלֹּשׁ
מֵאוֹת וְתִשְׁעִים רְקִיעִים, וְכָלֵם
מִפְּחָדִים וְרוֹעֲדִים לִפְנָיו. וּמוֹרִיד
עַל זֶה דְּמַעוֹת, וְנוֹפְלוֹת אוֹתָן
הַדְּמַעוֹת הַרוֹתְחוֹת כְּאֵשׁ לְתוֹךְ
הַיָּם הַגָּדוֹל, וּמֵאוֹתָן הַדְּמַעוֹת
עוֹמֵד אוֹתוֹ הַמְּמַנֶּה שֶׁל הַיָּם,
וּמִתְקַנֵּם וּמִקְדָּשׁ אֶת שְׁמוֹ שֶׁל
הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ, וּמִקְבֵּל עָלָיו
לְבַלַּע אֶת כָּל מִימֵי בְּרָאשִׁית
וְכֹנֵס אוֹתָם לְתוֹכוֹ בְּשַׁעַה
שֶׁיִּתְקַבְּצוּ כָּל הָעַמִּים עַל הָעֵם
הַקְּדוֹשׁ, וְיִתְבַּשּׁוּ הַמִּים, וְיַעֲבְרוּ
בִּיבֶשׁ.

דִּיתְכַּנְשׁוֹן כָּל עַמְּמִיָּא עַל עַמְּא קְדִישָׁא, וַיִּנְגְּבוֹן מִיָּא, וַיַּעֲבְרוֹן בְּנִגְיָבוֹ.

תְּקִיף בְּכָלֵא. וְחִמָּא דְהוּא עָאל, וְהוּא קָם
רַבִּי אֶלְעָזָר וּשְׁאָר עַמּוּדִין דִּיתְבִּין תַּמָּן.
וְהוּא הָוָה כְּסִיף וְאַשְׁמִיט גְרַמְיָה וְעָאל
וַיִּתִּיב לְרֹגְלוֹי דְרַבִּי שְׁמַעוֹן.

קָלָא נִפֵּק וָאָמַר מֵאִיךְ עֵינֶךָ. לֹא תִזְקוּף
רִישֶׁךָ, וְלֹא תִסְתַּפֵּל. מֵאִיךְ עֵינָיו וְחִמָּא
נְהוּרָא דְהוּא נָהִיר לְמַרְחוֹק. קָלָא אֶהְדֵּר
כְּמִלְקָדְמִין וָאָמַר עֲלֵאִין טְמִירִין סְתִימִין
פְּקִיחֵי עֵינָא אֲנוּן דְּמִשְׁטָטִין בְּכָל עֲלָמָא
אִסְתַּפְּלוּ וְחִמּוּ. תַּתְּאִין (נ"א תַּנְאִין) דְּמִיכִין סְתִימִין
בְּחֹרֵיכֶם אֲתַעְרוּ.

מָאן מְנַכּוֹן דִּי חֲשׂוּכָא מִהַפְּכֵן לְנְהוּרָא
וְטוֹעֲמִין מְרִירָא לְמַתְקָא עַד לֹא יִיתוֹן
הָכָא. מָאן מְנַכּוֹן דְּמַחְכָּאן בְּכָל יוֹמָא לְנְהוּרָא
דְּנְהִיר בְּשַׁעְתָּא דְּמִלְכָּא פְּקִיד לְאִילָתָא
וְאַתְיִיקָר וְאַתְקָרִי מִלְכָּא מִכָּל מַלְכִין דְּעֲלָמָא.
מָאן דְּלֹא מִצִּפֶּה דָּא בְּכָל יוֹמָא בְּהֵוּא
עֲלָמָא, לִית לִיה חוֹלְקָא הָכָא.

אַדְהֵבִי חִמָּא כְּמָה מִן חֲבָרִיָּא סַחְרָנִיָּה כָּל
אֲנוּן עַמּוּדִין דְּקִימִין. וְחִמָּא דְּסִלְיָקוּ
לוֹן לְמַתִּיבְתָּא דְרָקִיעָא. אֵלִין סִלְקִין וְאֵלִין
נַחְתִּין, וְעִילָא דְכוּלְהוּ חִמָּא מְאִירִי דְגַדְפִּי
דְהוּא אֲתִי וְהוּא אוֹמִי אוֹמָאָה דְשְׁמַע מֵאַחֲרֵי
פְּרָגוֹדָא דְּמִלְכָּא מִפְּקֵד בְּכָל יוֹמָא וּדְכִיר
לְאִילָתָא דִּי שְׁכִיבַת לַעֲפָרָא, וּבַעֵט בְּעִיטִין
בְּהֵוּא שַׁעְתָּא בְּתִלַּת מָאָה וְתִשְׁעִין רְקִיעִין,
וְכִלְהוּ מְרִתְתִין וְזַעֲיִן (דף ד ע"ב) קְמִיָּה. וְאוֹרִיד
דְּמַעֲיִן עַל דָּא, וְנִפְלִי אֲנוּן דְּמַעֲיִן רִתִּיחִין
כְּאֵשׁא לְגוּ יִמָּא רַבָּא, וּמֵאַנּוּן דְּמַעֲיִן קְאִים
הֵוּא מְמַנָּא דִּימָא וְאַתְקִיָּים וְקְדִישׁ שְׁמִיָּה
דְּמִלְכָּא קְדִישָׁא וְקַבִּיל עָלֵיהּ לְמַבְלַע כָּל
מִימוֹי דְּבְרָאשִׁית וַיִּכְנוֹשׁ לְהוּ לְגוּיָה בְּשַׁעְתָּא
דִּיתְכַּנְשׁוֹן כָּל עַמְּמִיָּא עַל עַמְּא קְדִישָׁא, וַיִּנְגְּבוֹן מִיָּא, וַיַּעֲבְרוֹן בְּנִגְיָבוֹ.

בין כן שמע קול שאמר: פנו מקום, פנו מקום, שהנה המלך המשיח בא לישיבת רבי שמעון, היות שכל הצדיקים ששם וראשי הישיבה, ואותן ישיבות ששם הן רשומות, וכל אותם חברים ששם ישיבה עולים מהישיבה של כאן לישיבת הרקיע, והמשיח בא בכל אותן הישיבות וחונתם תורה מפי החכמים. ובאותה השעה בא המשיח מתעטר ^[נ"א מראש] מריחות הישיבות בעטרות עליונות.

באותה שעה קמו כל אותם החברים, וקם רבי שמעון, והיה עולה אורו עד רום ^[הרקיע]. אמר לו, רבי, אשריך שתורתך עולה בשלש מאות ושבעים אורות, וכל אור ואור נפרד לשש מאות ושלשה עשר טעמים שעולים ורוחצים בנהרות אפרסמון טהור. והקדוש ברוך הוא מאשר תורה מלישכתך, ומישיבתו של חזקיהו מלך יהודה, ומתוך ישיבתו של אחיה השילוני. ואני לא באתי לאשר מישיבתך, אלא בעל הכנפים בא לכאן, שהרי ידעתי שלא יכנס לתוך הישיבות האחרות אלא לישיבתך.

באותה שעה ספר לו רבי שמעון אותה השבועה שנשבע בעל הכנפים. אז הודעו המשיח והרים קולו, והודעו הרקיעים, והודעו הים הגדול, והודעו הלוחות, וחשב העולם להתהפך. בין כן ראה את רבי חייא לרגלי רבי שמעון. אמר, מי נתן כאן אדם שלבוש מדי אותו העולם? אמר לו רבי שמעון, זה הוא רבי חייא, האור של מאור התורה. אמר לו, יתכנס הוא ובניו ויהיו מהישיבה שלך. אמר

אדהבי שמע קלא דאמר פנון אתר, פנון אתר דהא מלכא משיחא אתי למתיבתא דרבי שמעון בגין דכל צדיקאי דתמן רישי מתיבתא ואנון מתיבתא דתמן רשימין אנון. וכל אנון חברין די בכל מתיבתא סלקי ממתבתא דהכא למתיבתא דרקיעא. ומשיח אתי בכל אנון מתיבתא וחתים אורייתא מפומייהו דרבנן. ובההיא שעתא אתי משיח מתעטר מן ^(נ"א רישי) ריחי מתיבתא בעטרין עלאין.

בההוא שעתא קמו כל אנון חברייא וקם רבי שמעון והוה סליק נהוריה עד רום רקיע, אמר ליה רבי זפאה אנת דאורייתך סלקא בתלת מאה ושבעין נהורין, וכל נהורא ונהורא אתפרשת לשית מאה ותליסר טעמין סלקין ואסתחין בנהרי אפרסמונא דכיא. וקודשא בריך הוא איהו חתים אורייתא ממתבתך וממתבתא דחזקיה מלך יהודה ומגו מתיבתא דאחיה השילוני. ואנא לא אתינא למחתם ממתבתך, אלא מארי דגדפין אתי הכא, דהא ידענא דלא ייעול גו מתיבתא אחריתי אלא במתיבתך.

בההוא שעתא סח ליה רבי שמעון ההוא אומא דאומי מארי דגדפין. כדין אזדעזע משיח וארים קליה ואזדעזעו רקיעין ואזדעזע ימא רבא ואזדעזע לויתן וחשיב עלמא לאתהפכא. אדהכי חמא לרבי חייא לרגלוי דרבי שמעון. אמר מאן יהיב הכא בר נש לביש מדא דההוא עלמא. אמר רבי שמעון דא איהו רבי חייא נהירו דבוצינא דאורייתא. אמר ליה יתכנש הוא ובנוי וליהוון ממתבתא דילך. אמר רבי שמעון

רבי שמעון, זמן ינתן לו. נתנו לו זמן, ויצא משם מזעזע ועיניו זולגות דמעות. הנדעזע רבי חייא ובכה, ואמר, אשרי חלקם של הצדיקים באותו העולם, ואשרי חלקו של בר יוחאי שזכה לכך. עליו כתוב (משלי ח) להנחיל אהבי יש ואצרותיהם אמלא.

בראשית. רבי שמעון פתח, (ישעיה נא) ואשם דברי בפיו. כמה יש לאדם להשתדל בתורה יומם ולילה, משום שהקדוש-ברוך הוא מקשיב לקולות אותם שמתעסקים בתורה. ובכל דבר שמתחדש בתורה על ידי אותו שמתדל בתורה, עושה רקיע אחד.

שנינו, בפעם ההיא שדבר תורה מתחדש מפי אדם, הדבר ההוא עולה ומזדמן לפני הקדוש-ברוך-הוא, והקדוש-ברוך-הוא נוטל את אותו הדבר [תורה] ומנשק אותו, ומעטר אותו בשבעים עטרות גלופות ומחקקות. ודבר חכמה שהתחדש, עולה ויושב על ראש הצדיק חי העולמים, וטס משם ומשוטט בשבעים אלף עולמות ועולה אל עתיק הימים. וכל הדברים של עתיק הימים, דברי חכמה הם בסודות נסתרים עליונים.

ואותו הדבר הנסתר של חכמה שהתחדש פאן, כשהוא עולה, מתחבר עם אותם הדברים של עתיק הימים, ועולה ויורד עמהם ונכנס בשמונה עשר עולמות גנוזים שעין לא ראתה אלהים זולתך (שם סד). יוצאים משם ומשוטטים והולכים מלאים ושלמים ומזדמנים לפני עתיק הימים.

באותה השעה מרים עתיק הימים את הדבר הזה, וזה נוח לפניו מן הכל. נוטל את אותו

זמנא יתייהב ליה. יתנו ליה זמנא ונפק מתמן מזדעזע וזלגין עיניו דמעין. אזדעזע רבי חייא ובכה ואמר ופאה חולקהון דצדיקייא בההוא עלמא, וזפאה חולקיה דבר יוחאי דזכה לכך. עליה פתיב, (משלי ח) להנחיל אוהבי יש ואצרותיהם אמלא.

בראשית רבי שמעון פתח (ישעיה נא) ואשים דברי בפיו. כמה אית ליה לבר נש לאשתדלא באורייתא יממא וליליא, בגין דקדשא בריך הוא ציית לקלהון דאנון דמתעסקי באורייתא, ובכל מלה דאתחדש באורייתא על ידא דההוא דאשתדל באורייתא, עביד רקיעא חדא.

הנן בההיא שעתא דמלה דאורייתא אתחדשת מפומיה דבר נש, ההיא מלה סלקא ואתעתדת קמיה דקדשא בריך הוא. וקדשא בריך הוא נטיל לההיא מלה ונשיק לה ועטר לה בשבעין עטרין גליפין ומחקקין. ומלה דחכמתא דאתחדשא, סלקא ויתבא על רישא דצדיק חי עלמין. וטסא מתמן ושטא בשבעין אלף עלמין וסליקת לגבי עתיק יומין. וכל מלין דעתיק יומין מלין דחכמתא אנון ברזין סתימין עלאין.

וההיא מלה סתימא דחכמתא דאתחדשת הכא כד סלקא אתחברת באנון מלין דעתיק יומין וסלקא ונחתא בהדייהו ועאלת בתמניסר עלמין גניזין (ישעיה סד) דעין לא ראתה אלהים זולתך. נפקי מתמן ושטאן ואתיין מליאן ושלמין ואתעתדו קמי עתיק יומין.

בההיא שעתא ארח עתיק יומין בהאי מלה וניחא קמיה מפלא. נטיל לההיא מלה ואעטר לה בתלת מאה ושבעין אלף

הימים את הדבר הזה, וזה נוח לפניו מן הכל. נוטל את אותו

וְשִׁבְעִים אֶלֶף עֲטֹרוֹת. אוֹתוֹ
הַדָּבָר טָס וְעוֹלָה וְיוֹרֵד, וְנַעֲשֶׂה
רְקִיעַ אֶחָד. וְכֵן כָּל דָּבָר וְדָבָר שֶׁל
חֻכְמָה (ס"א נַעֲשִׂים) (ס"א רְקִיעִים)
עוֹמְדִים בְּקִיּוּם שָׁלֵם לִפְנֵי עֲתִיק
הַיָּמִים. וְהוּא קוֹרֵא לָהֶם שְׁמִים
חֲדָשִׁים, שְׁמִים מְחֻדָּשִׁים,
נִסְתָּרִים שֶׁל סוּדוֹת שֶׁל חֻכְמָה
עֲלִיוֹנָה. וְכָל אוֹתָם שָׂאֵר דְּבָרֵי
הַתּוֹרָה שֶׁמִּתְחַדָּשִׁים, עוֹמְדִים
לִפְנֵי הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְעוֹלִים
וְנַעֲשִׂים אֲרָצוֹת הַחַיִּים, וְיוֹרְדִים
וּמִתְעַטָּרִים לְאַרְץ אַחַת,
וּמִתְחַדָּשׁ וְנַעֲשֶׂה הַכֹּל אֶרֶץ
חֲדָשָׁה מֵאוֹתוֹ הַדָּבָר שֶׁהִתְחַדָּשׁ
בַּתּוֹרָה.

וְעַל זֶה כָּתוּב (ישעיה סו) כִּי כְּאֲשֶׁר
הַשָּׁמַיִם הַחֲדָשִׁים וְהָאָרֶץ
הַחֲדָשָׁה אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה עִמָּדִים
לִפְנֵי וגו'. עֲשִׂיתִי לֹא כְּתִיב
עוֹשֶׂה. שְׁעוֹשֶׂה תָּמִיד מֵאוֹתָם
הַחֲדוּשִׁים וְהַסּוּדוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה.
וְעַל זֶה כָּתוּב (שם נא) וְאֶשֶׁם דְּבָרֵי
בְּפִיךָ וּבְצֶל יָדֶי כְּסִיתִיךָ לְנֹטֵעַ
שָׁמַיִם וְלִיסֹד אֶרֶץ. לֹא כָּתוּב
הַשָּׁמַיִם, אֲלֵא שָׁמַיִם.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מִה זֶה וּבְצֶל
יָדֶי כְּסִיתִיךָ? אָמַר לוֹ, בְּשִׁעָה
שֶׁנִּמְסְרָה הַתּוֹרָה לְמֹשֶׁה, בָּאוּ
כָּמָה רַבּוֹאוֹת שֶׁל מַלְאָכִים
עֲלִיוֹנִים לְשׂוּרָף אוֹתוֹ בְּשִׁלְהֶבֶת
פִּיָּהֶם, עַד שֶׁכִּסָּה עָלָיו הַקְדוּשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא. וְכַעַת שֶׁהַדָּבָר הַזֶּה
עוֹלָה וּמִתְעַטֵּר וְעוֹמֵד לִפְנֵי
הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, הוּא מְכַסֶּה
עַל אוֹתוֹ הַדָּבָר, וּמְכַסֶּה עַל אוֹתוֹ
הָאָדָם שֶׁלֹּא יִכַּר אֱלִיהֶם אֲלֵא
הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְלֹא יִקְנָאוּ
לוֹ, עַד שֶׁנַּעֲשֶׂה מִהַדָּבָר (תוֹרָה)
הַהוּא שָׁמַיִם חֲדָשִׁים וְאַרְץ
חֲדָשָׁה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וּבְצֶל יָדֶי
כְּסִיתִיךָ לְנֹטֵעַ שָׁמַיִם וְלִיסֹד אֶרֶץ.
מִכָּאן שֶׁכָּל דָּבָר שֶׁנִּסְתָּר מִן הָעֵינַן,
נֶעֱלָם וּמִתְכַסֶּה מִן הָעֵינַן? בְּשִׁבְלִי

עֲטָרִין. הֵיכִי מְלָה טָסַת וְסִלְקָא וְנִחְתָּא
וְאִתְעִבִּידָא רְקִיעָא חֲדָא. וְכֵן כָּל מְלָה וּמְלָה
דְּחֻכְמָתָא (ס"א אִתְעִבִּידָא) (ס"א רְקִיעָא) קִיִּימִין בְּקִיּוּמָא
שָׁלִים קָמִי עֲתִיק יוֹמִין. וְהוּא קָרִי לֹון שְׁמִים
חֲדָשִׁים, שְׁמִים מְחֻדָּשִׁים, סְתִימִין דְּרִזִּין
דְּחֻכְמָתָא עֲלָאָה. וְכָל אֲנוּן שָׂאֵר מְלִין
דְּאוּרִייתָא דְּמִתְחַדָּשִׁין קִיִּימִין קָמִי קִדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא וְסִלְקִין וְאִתְעִבִּידוּ אֲרָצוֹת הַחַיִּים.
וְנִחְתִּין וּמִתְעַטָּרִין לְגַבִּי אֶרֶץ חַד, וְאִתְחַדָּשׁ
וְאִתְעִבִּיד כָּלֵא אֶרֶץ חֲדָשָׁה מֵהֵיכִי מְלָה
דְּאִתְחַדָּשׁ בְּאוּרִייתָא.

וְעַל דָּא כְּתִיב, (ישעיה סו) כִּי כְּאֲשֶׁר הַשָּׁמַיִם
הַחֲדָשִׁים וְהָאָרֶץ הַחֲדָשָׁה אֲשֶׁר אֲנִי
עוֹשֶׂה עִמָּדִים לִפְנֵי וגו'. עֲשִׂיתִי לֹא כְּתִיב
אֲלֵא עוֹשֶׂה, דְּעִבִּיד תְּדִיר מֵאֲנוּן חֲדוּשִׁין וְרִזִּין
דְּאוּרִייתָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (ישעיה נא) וְאֶשֶׁם
דְּבָרֵי בְּפִיךָ וּבְצֶל יָדֶי כְּסִיתִיךָ לְנֹטֵעַ שָׁמַיִם
וְלִיסֹד אֶרֶץ. הַשָּׁמַיִם לֹא כְּתִיב אֲלֵא שְׁמִים.
אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר מִהוּ וּבְצֶל יָדֶי כְּסִיתִיךָ.
אָמַר לִיה בְּשַׁעֲתָא דְּאִתְמַסֵּר אוּרִייתָא
לְמֹשֶׁה, אָתוּ כָּמָה רַבּוֹא דְּמַלְאָכֵי עֲלִיאִין
לְאוּקְדָא לִיה בְּשִׁלְהוּבָא דְּפּוּמָהוּן, עַד דְּחָפָא
עָלֵיהּ קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְהִשְׁתָּא דְּהֵאִי מְלָה
סִלְקָא וְאִתְעַטָּרַת וְקִיִּימָא קָמִי קִדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא, אִיהוּ חָפִי עַל הֵיכִי מְלָה וְכִסִּי עַל הֵיכִי
בֵּר נֶשׁ דִּלָּא יִשְׁתַּמּוּדַע לְגַבִּיָּהּ אֲלֵא קִדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא. וְלֹא יִקְנָאוּן לְגַבִּיָּהּ עַד דְּאִתְעִבִּיד
מֵהֵיכִי מְלָה שְׁמִים חֲדָשִׁים וְאַרְץ חֲדָשָׁה
הָדָא הוּא דְּכְתִיב וּבְצֶל יָדֶי כְּסִיתִיךָ לְנֹטֵעַ
שָׁמַיִם וְלִיסֹד אֶרֶץ. מִכָּאן דְּכָל מְלָה דְּסִתִּים
מְעִינָא סִלְקָא לְתוֹעֲלָתָא עֲלָאָה הָדָא הוּא
דְּכְתִיב, (ישעיה נא) וּבְצֶל יָדֶי כְּסִיתִיךָ. וְאִמָּאִי
עוֹלָה לְתוֹעֲלָתָא עֲלִיוֹנָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וּבְצֶל יָדֶי כְּסִיתִיךָ. וְלָמָּה דְּכְתִיב וּבְצֶל יָדֶי כְּסִיתִיךָ?

תועלת עליונה. זהו שפתוב
לנטע שמים וליסד ארץ, כמו
שאמרנו.

ולאמר לציון עמי אתה. ולאמר
- לאותם השערים והדברים
המצוינים אלו על אלו - עמי
אתה. אל תקרי עמי אלא עמי
אתה, להיות שתר עמי. מה אני
בדבור שלי עשיתי שמים וארץ,
כמו שנאמר (תהלים לג) בדבר ה'
שמים נעשו - אף כן אתה. אשרי
אותם שמשתדלים בתורה. ואם
תאמר שדבור של כל אדם שלא
יודע עושה כזה.

בא ראה, אותו שאין דרכו
בסודות התורה ומחדש דברים
שאינו יודע על ברים פראוי,
אותו הדבר עולה ויוצא לאותו
הדבר איש תהפוכות לשון שקר
מתוך נקב התהום הגדול, ומדלג
חמש מאות פרסאות לקבל את
אותו הדבר. ונוטל אותו, והולך
עם אותו הדבר לתוך הנקב שלו,
ועושה בו רקיע של שוא שנקרא
תהו. וטס באותו הרקיע אותו
איש תהפוכות ששת אלפים
פרסאות בפעם אחת. וכיון
שהרקיע הזה של שוא עומד,
מיד יוצאת אשת זנונים
ומתחזקת באותו הרקיע של
שוא [נ"א היא] [נ"א ואיש תהפוכות]
ומשתתפת עמו, ומשם יוצאת
והורגת כמה אלפים ורבבות.
משום שפאשר היא עומדת
ברקיע ההוא, יש לה רשות
ויכלת להיות טסה את כל העולם
ברגע אחד.

ועל זה כתוב (ישעיה ד) הוי משכי
העון בחבלי השוא. העון זה
הזכר. וכעבות העגלה חטאה, מי
החטאה? זו הנקבה שנקראת
חטאה. היא מושך את אותו
שנקרא עון באותם חבלי השוא.
ואחר כך כעבות העגלה חטאה, את אותה הנקבה שנקראת חטאה, ששם התגברה להיות טסה

אתחפי ואתפסי מעינא, בגין לתועלתא
עלאה. הָדָא הוּא דְכְתִיב לְנִטּוּעַ שָׁמַיִם וְלִיסוּד
אֶרֶץ כְּמָה דְאַתְמָר.

ולאמר לציון עמי אתה. ולאמר
תָרַעִין וּמַלְיִין דְּמִצּוּיִנִין אֵלֶיךָ עַל
אֵלֶיךָ עָמִי אַתָּה. אַל תְּקַרֵּי עָמִי אַתָּה, אֲלֵא
עָמִי אַתָּה לְמַהוּי שׁוּתָפָא עָמִי, מָה אָנָּא
בְּמִלּוּלָא דִּילִי עֲבָדִית שָׁמַיִם וְאֶרֶץ כְּמָה דְאַתָּ
אָמַר, (תהלים לג) בְּדָבָר יְיָ שָׁמַיִם נִעֲשׂוּ, אוֹף הָכִי
אַתָּה. זָכָאִין אָנוּן דְּמִשְׁתַּדְּלִי בְּאוּרִייתָא. וְאִי
תִּימָא דְמִלָּה דְכָל בַּר נָשׁ דִּלָּא יָדַע עֲבִיד דָּא.
הָא חֲזִי, הֵהוּא דְלָאו אֶרְחִיָּה בְּרִזִין
דְּאוּרִייתָא וְחֲדָשׁ מַלְיִין דִּלָּא יָדַע עַל
בּוּרִיִּיהוֹן כְּדָקָא יָאוּת, הֵהִיא מְלָה סִלְקָא
וְנִפְיִק לְגַבֵּי הֵהִיא מְלָה (משלי כז) אִישׁ תִּהְפּוּכוֹת
לְשׁוֹן שָׁקֶר, מִגּוֹ נּוֹקְבָא דְתַהוּמָא רַבָּא וְדָלִיג
חֲמֵשׁ מָאָה פָּרְסֵי לְקַבְּלָא לְהֵהִיא מְלָה וְנָטִיל
לָהּ וְאָזִיל בְּהֵהִיא מְלָה לְגוֹ נּוֹקְבִיָּה וְעֲבִיד בָּהּ
רְקִיעָא דְשׁוּא דְאַקְרִי תַהוּ. וְטָס בְּהֵהוּא
רְקִיעָא הֵהוּא אִישׁ תִּהְפּוּכוֹת שִׁיתָא אֲלִפֵּי
פָּרְסֵי בְּזַמְנָא חָדָא. כִּיּוֹן דִּהָאִי רְקִיעָא דְשׁוּא
קָאִים נִפְקַת מִיד אִשְׁתִּי זְנוּנִים וְאַתְקִיף בְּהֵהוּא
רְקִיעָא דְשׁוּא (נ"א היא) (נ"א ואיש תהפוכות) וְאַשְׁתַּתַּפַּת
בִּיהּ וּמִתַּמָּן נִפְקַת וְקָטְלַת כְּמָה אֲלִפִין וּרְבּוּוֹן,
בְּגִין דְּכַד קִיַּיְמַת בְּהֵהוּא רְקִיעָא אִית לָהּ רִשׁוּ
וִיכְלִתָּא לְמַהוּי טָס כָּל עֲלָמָא בְּרַגְעָא חָדָא.

ועל דא כתיב, (ישעיה ה) הוי מושכי העון
בחבלי השוא. העון דא דכורא. וכעבות
העגלה חטאה. מאן חטאה, דא נוקבא
דאקרי חטאה. איהו משיך ההוא דאקרי עון
באנון חבלי השוא. ולבתר כעבות העגלה
חטאה, לההיא נוקבא דאקרי חטאה, דתמן
ואחר כך כעבות העגלה חטאה, את אותה הנקבה שנקראת חטאה, ששם התגברה להיות טסה

לְהַרְג בְּנֵי אָדָם. וְעַל זֶה (משלי ו) כִּי רַבִּים חֲלָלִים הִפִּילָה. מִי הִפִּילָה? זוֹ אוֹתָהּ הַחֲטָאָה שֶׁהוֹרֶגֶת בְּנֵי אָדָם. מִי גָרַם אֶת זֶה? תִּלְמִיד הַחֶכֶם שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לְהוֹרָאָה וּמוֹרָה. הִרְחֵם יִצְיָלָנוּ.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן לַחֲבָרִים, בְּבִקְשָׁה מִכֶּם שֶׁלֹּא תוֹצִיאוּ מִפִּיכֶם דְּבַר תּוֹרָה שֶׁלֹּא יִדְעֻתֶם וְלֹא שְׁמַעֲתֶם מֵעַץ גָּדוֹל כְּרֵאוֹי, כְּדֵי שֶׁלֹּא תִהְיוּ גוֹרָמִים לְאוֹתָהּ הַחֲטָאָה לְהַרְג הַמּוֹנִי בְּנֵי אָדָם לְחַנּוּם. פְּתַחוּ כָלֶם וְאָמְרוּ, הִרְחֵם יִצְיָלָנוּ, הִרְחֵם יִצְיָלָנוּ.

בֹּא רֵאָה, בַּתּוֹרָה כְּרֵא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, וְהִנֵּה בְּאֶרֶץ שְׁכָנוֹב (שם ח) וְאֶהְיָ אֶצְלוֹ אִמּוֹן וְאֶהְיָ שְׁעִשׂוּעִים יוֹם יוֹם. וְהוּא הִסְתַּכֵּל בָּהּ פַּעַם וּשְׁתִּים וּשְׁלֹשׁ וְאַרְבַּע פַּעַמִּים, וְאַחֵר כֶּף אָמַר אוֹתָם, וְאַחֵר כֶּף עָשָׂה בָּהּ מַעֲשֶׂה, לְלַמֵּד אֶת בְּנֵי אָדָם שֶׁלֹּא יָבֹאוּ לְטַעוֹת בָּהּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (איוב כח) אֲזִי רֵאָה וַיִּסְפְּרָה הַכִּינָה וְגַם חֲקָרָה וַיֹּאמֶר לְאָדָם. וַכֵּנֶּגֶד אַרְבַּע פַּעַמִּים הָיָה שְׁכָנוֹב, אֲזִי רֵאָה, וַיִּסְפְּרָה הַכִּינָה, וְגַם חֲקָרָה - כְּרֵא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת מַה שֶּׁכָּרָא. וְטָרַם שֶׁהוֹצִיא אֶת הַמַּעֲשֶׂה שְׁלוֹ, הַכֵּנִס בְּרֵאשׁוֹנָה אַרְבַּע תְּבוּת, שְׁכָנוֹב בְּרֵאשִׁית בְּרֵא אֱלֹהִים אֶת. הִנֵּה אַרְבַּע. וְאַחֵר כֶּף הַשָּׁמַיִם - הֵם כְּנֶגֶד אַרְבַּע הַפַּעַמִּים שֶׁהִסְתַּכֵּל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בַּתּוֹרָה טָרַם יוֹצִיא אֶת מַעֲשָׁהוּ לְמַלְאכָתוֹ.

רַבִּי אֶלְעָזָר הֵיזָה הוֹלֵךְ לִרְאוֹת אֶת רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לְקוֹנִיָּא חָמִיו, וְרַבִּי אַבָּא עָמוּ, וְהִזָּה מִחֲמַר אִישׁ אֶחָד אַחֲרֵיהֶם. אָמַר רַבִּי אַבָּא, נִפְתַּח פִּתְחִים שֶׁל

אֶתְתַּקַּפְתָּ לְמַהְיוּ טָס לְקַטְלָא בְּנֵי נָשָׂא. וְעַל דָּא (משלי ו) כִּי רַבִּים חֲלָלִים הִפִּילָה, מֵאֵן הִפִּילָה, דָּא הָיָא חֲטָאָה דְקַטְלִית בְּנֵי נָשָׂא. מֵאֵן גָּרִים דָּא, תִּלְמִיד חֶכֶם דִּלָּא מְטִי לְהוֹרָאָה וּמוֹרָה, רַחֲמָנָא לְשַׁזְבֵּן.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן לַחֲבָרִיא בְּמִטּוֹתָא מַנְיִיכוּ דִּלָּא תַּפְקוֹן מְפּוֹמִיִּכוּ מְלָה דְאוֹרִיִּיתָא דִּלָּא יִדְעָתוֹן וְלֹא שְׁמַעָתוֹן מְאִילָנָא רַבְרָבָא כְּדָקָא יָאוֹת, בְּגִין דִּלָּא תִהְיוֹן גָּרְמִין לְהָהוּא חֲטָאָה לְקַטְלָא אַכְלוּסִין דְּבַר נֶשׁ לְמַגְנָא. פְּתַחוּ כָלְהוֹן וְאָמְרוּ רַחֲמָנָא לְשַׁזְבֵּן, רַחֲמָנָא לְשַׁזְבֵּן.

הָא חֲזִי, בְּאוֹרִיִּיתָא כְּרֵא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲלֵמָא, וְהָא אוּקְמוּהָ דְכְּתִיב, (משלי ח) וְאֶהְיָ אֶצְלוֹ אִמּוֹן וְאֶהְיָ שְׁעִשׂוּעִים יוֹם יוֹם וְאִיהוּ אִסְתַּכֵּל בָּהּ זְמַנָּא וְתָרִין וְתִלְתָּא וְאַרְבַּע זְמַנִּין, וּלְבַתֵּר אָמַר לוֹן, וּלְבַתֵּר עֲבִיד בָּהּ עֲבִידָתָא. לְאוּלְפָּא לְבְנֵי נָשָׂא דִּלָּא יִיתוֹן לְמַטְעֵי בָּהּ. כְּמָה דָּאִתְּ אָמַר, (איוב כח) אֲזִי רֵאָה וַיִּסְפְּרָה הַכִּינָה וְגַם חֲקָרָה וַיֹּאמֶר לְאָדָם. וְלִקְבִיל אַרְבַּע זְמַנִּין אֲנוּן דְכְּתִיב, אֲזִי רֵאָה, וַיִּסְפְּרָה, הַכִּינָה, וְגַם חֲקָרָה, כְּרֵא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַה דְּכָרָא. וְעַד לָא אִפִּיק עֲבִידָתִיהָ, אֶעֱיֵל אַרְבַּע תְּבִין בְּקַדְמִיתָא דְכְּתִיב בְּרֵאשִׁית בְּרֵא אֱלֹהִים אֶת, הָא אַרְבַּע. וּלְבַתֵּר הַשָּׁמַיִם. אֲנוּן לְקַבִּיל אַרְבַּע זְמַנִּין דְּאִסְתַּכֵּל קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאוֹרִיִּיתָא עַד לָא יִפִּיק עֲבִידָתִיהָ לְאוּמָנוּתִיהָ.

רַבִּי אֶלְעָזָר הָוָה אֲזִיל לְמַחֲמֵי לְרַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לְקוֹנִיָּא חָמִיו (דף ה ע"ב) וְרַבִּי אַבָּא בִּהְדִּיָּה, וְהָוָה טַעִין חַד גִּבְרָא אַבְתְּרִיָּהּ. אָמַר רַבִּי אַבָּא נִפְתַּח פִּתְחִין דְּאוֹרִיִּיתָא דְהָא שְׁעָתָא וְעַדְנָא

הוא לאתפקנא בארְחֵן.

פֶּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר (ויקרא יט) אֶת שַׁבָּתוֹתַי תִּשְׁמְרוּ. תָּא חֲזִי, בְּשִׁית יוֹמִין בְּרָא קֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא עֲלֵמָא. וְכָל יוֹמָא וְיוֹמָא גָּלִי עֲבִידְתִּיהּ וְיִהֵב חִילִּיהּ בַּהּ הוּא יוֹמָא. אֵימָתִי גָּלִי עֲבִידְתִּיהּ וְיִהֵב חִילִּיהּ. בְּיוֹמָא רַבִּיעָא. בְּגִין דְּאֲנוּן תִּלְת יוֹמִין קִדְמָאין פּוֹלְהוּ הוּוּ סְתִימִין וְלֹא אֲתַגְלוּ, פִּיּוֹן דְּאֲתָא יוֹמָא רַבִּיעָא אֲפִיק עֲבִידְתָּא וְחִילָא דְכוּלְהוּ. דְּהָא אֲשָׁא וּמִיָּא וְרוּחָא אָף עַל גַּב דְּאֲנוּן תִּלְת יוֹדִין עֲלֵאין, פְּלִהוּ תְלִיין, וְלֹא אֲתַגְלִי עֲבִידְתָּא דְלִהוֹן, עַד דְּאַרְעָא גָּלִי לוֹן, כְּדִין אֲתִידַע אוּמְנוּתָא דְכָל חַד מְנִייהוּ.

וְאִי תִימָא הָא בְּיוֹמָא תְלִיתָא הָוֵה דְכָתִיב תִּדְשָׁא הָאֶרֶץ דְּשָׂא וְכָתִיב וְתוֹצֵא הָאֶרֶץ (דשא). אֶלָּא הָאִי אָף עַל גַּב דְכָתִיב בְּיוֹמָא תְלִיתָא, רַבִּיעָא הָוֵה וְאֲתַפְלִיל בְּיוֹמָא תְלִיתָא לְמַהוּי חַד בְּלֹא פִירוּדָא. וְלִבְתֵּר יוֹמָא רַבִּיעָא אֲתַגְלִי עֲבִידְתִּיהּ לְאַפְקָא אוּמְנָא לְאוּמְנוּתִיהּ דְכָל חַד וְחַד. בְּגִין דְּיוֹמָא רַבִּיעָא אִיהוּ רַגְלָא רַבִּיעָא דְכַרְסִיָּא עֲלָא.

וְכֵּל עֲבִידְתִּיהוּ דְכָלְהוּ בֵּין יוֹמִין קִדְמָאין וּבֵין יוֹמִין בְּתֵרָאין הוּוּ תְלִיין בְּיוֹמָא דְשַׁבְתָּא הָדָא הוּא דְכָתִיב וְיָכַל אֱלֹהִים בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי, דָּא שַׁבָּת, וְדָא הוּא רַגְלָא רַבִּיעָא דְכַרְסִיָּא. וְאִי תִימָא אִי הָכִי, מַהוּ אֶת שַׁבָּתוֹתַי תִּשְׁמְרוּ תִרִין. אֶלָּא שַׁבָּת דְּמַעְלִי שַׁבְתָּא וְשַׁבְתָּא דְּיוֹמָא מִמֶּשׁ לִית לוֹן פִּירוּדָא. אָמַר הַהוּא טִיעָא דְהָוֵה טַעִין בְּתִרְיָהּ, וּמַהוּ וּמִקְדָּשִׁי תִירָאוּ. אָמַר לִיה דָּא קִדּוּשָׁא דְשַׁבָּת. אָמַר לִיה וּמַהוּ קִדּוּשָׁא

תוֹרָה, שְׁהִרִי הַשְׁעָה וְהַזְמֵן הוּא לְהַתְתַּקֵּן (לקהסדר) בְּדִרְכָּנוּ.

פֶּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (ויקרא יט) אֶת שַׁבָּתוֹתַי תִּשְׁמְרוּ. בָּא רָאָה, בְּשַׁשָּׁה יָמִים בְּרָא קֹדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם. וְכָל יוֹם יוֹם גְּלָה אֶת מַעְשָׁהּ, וְנָתַן כַּחוּ בְּיוֹם הַהוּא. מִתִּי גְלָה אֶת מַעְשָׁהּ וְנָתַן כַּחוּ? בְּיוֹם הָרְבִיעִי, מִשּׁוּם שְׁאוּתָם שְׁלֹשָׁת הַיָּמִים הָרִאשׁוֹנִים, כֻּלָּם הָיוּ נִסְתָּרִים וְלֹא הִתְגַּלוּ. פִּיּוֹן שְׂבָא הַיּוֹם הָרְבִיעִי, הוֹצִיא אֶת הַמַּעְשָׁה וְהַכַּח שֶׁל כֻּלָּם. שְׁהִרִי אֲשׁ וּמִים וְרוּחַ, אָף עַל גַּב שְׁהִם שְׁלֹשָׁה יוֹדוֹת עֲלִיוֹנִים, כֻּלָּם תְּלוּיִים, וְלֹא הִתְגַּלָּה הַמַּעְשָׁה שְׁלֵהֶם עַד שֶׁהָאֶרֶץ גָּלְתָה אוֹתָם, וְאִזּוּ נִדְרְעָה הָאֲמֻנָה שֶׁל כָּל אֶחָד מֵהֶם.

וְאִם תֹּאמַר, הֲרִי בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי זֶה הִיָּה, שְׁכָתוּב תִּדְשָׁא הָאֶרֶץ דְּשָׂא, וְכָתוּב וְתוֹצֵא הָאֶרֶץ! אֶלָּא זֶה, אָף עַל גַּב שְׁכָתוּב בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי, זֶה הִיָּה רַבִּיעִי, וְנִכְלָל בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי שִׁיְהִי אֶחָד בְּלִי פִירוּד. וְאַחֲרֵי כֵן הַיּוֹם הָרְבִיעִי הִתְגַּלָּה מַעְשָׁהּ לְהוֹצִיא אֶמֶן לְאֲמֻנָתוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד. מִשּׁוּם שֶׁהַיּוֹם הָרְבִיעִי הוּא הָרִגְל הָרַבִּיעִית שֶׁל הַכֶּסֶף הַעֲלִיּוֹן.

וְכֵּל מַעְשֵׂיהֶם שֶׁל כֻּלָּם, בֵּין הַיָּמִים הָרִאשׁוֹנִים וּבֵין הַיָּמִים הָאַחֲרוֹנִים, הָיוּ תְּלוּיִים בְּיוֹם הַשַּׁבָּת. זֶהוּ שְׁכָתוּב (בראשית ב) וְיָכַל אֱלֹהִים בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי. זֶה הַשַּׁבָּת, וְזֶה הִיא הָרִגְל הָרַבִּיעִית שֶׁל הַכֶּסֶף. וְאִם תֹּאמַר, אִם כֵּן, מַה זֶה אֶת שַׁבָּתוֹתַי תִּשְׁמְרוּ, פַּעַמִּים? אֶלָּא שַׁבָּת שֶׁל עָרֵב שַׁבָּת וְהַשַּׁבָּת שֶׁל הַיּוֹם מִמֶּשׁ אֵין לָהֶם פִּירוּד.

אָמַר [לְהִס] אוֹתוֹ סוֹחֵר שֶׁהִיָּה מִחֲמַר אַחֲרֵיהֶם, וּמַה זֶה וּמִקְדָּשִׁי תִירָאוּ? אָמַר לוֹ, זֶה קִדּוּשָׁא שֶׁל

שבת. אמר לו, ומה זה קדוש של שבת? אמר לו, זה הקדוש שנמשך מלמעלה. אמר לו, אם כן, עשית שהשבת אינה קדש, אלא קדוש ששורה עליו מלמעלה.

אמר רבי אבא, וכך זה, (ישעיה נח) וקראת לשבת ענג לקדוש ה' מכבוד. הזכיר שבת לחוד וקדוש ה' לחוד. אמר לו, אם כן, מי זה קדוש ה'? אמר לו, הקדשה שיוצרת מלמעלה ושורה עליו. אמר לו, אם הקדשה שנמשכת מלמעלה נקראת מכבוד, נראה ששבת אינו מכבוד, וכתוב וכבדתו.

אמר רבי אלעזר לרבי אבא, הנח לו לאיש הזה, שדבר של חכמה יש בו שאיננו יודעים בו. אמרו לו, אמר אתה. פתח ואמר, (ויקרא יט) את שבתתי, את - לרבות תחום שבת שהוא אלפים אמות לכל צד, ומשום כך רבה את. שבתתי - [נ"א] שבת העליונה ושבת התחתונה, שהן שנים כלולות יחד ונסתרות יחד.

נשארה שבת אחרת שלא נזכרה והיתה בבושה. אמרה לפניו: רבון העולם, מיום שעשית אותי נקראתי שבת, והיום אינו בלי לילה. אמר לה, בתי, את שבת, ושבת קראתי לך, אבל הריני מעטר אותך בעטרה יותר עליונה. העביר פרוז ואמר מקדשי תיראו. וזו שבת של ערב שבת שהיא יראה, ושורה בה יראה. ומי הוא שהקדוש פרוז הוא הכליל ואמר אני ה'? ואני שמעתי מאבא שאמר כן, ודיק את - לרבות תחום שבת. שבתתי - זה העגול והרובע שבפנים, והם שנים. וכנגד אותם השנים יש שתי

תרין אית תרי קדושת

דשבת. אמר ליה דא קדושא דאתמשכא מלעילא. אמר ליה אי הכי עבדת לשבת דלאו איהו קדש, אלא קדושא דשריא עלוי מלעילא.

אמר רבי אבא והכי הוא (ישעיה נח)

וקראת לשבת עונג לקדוש יי מכובד, אדפר שבת לחוד וקדוש יי לחוד. אמר ליה אי הכי מאן קדוש יי. אמר ליה קדושא דנחתא מלעילא ושריא עליה. אמר ליה אי קדושא דאתמשכא מלעילא אקרי מכובד אתחזי דשבת לאו איהו מכובד וכתוב וכבדתו.

אמר רבי אלעזר לרבי אבא אנח להאי גברא דמלה (סדרתא) דחכמתא אית ביה

דאנן לא ידענא בה. אמרו ליה אימא אנת. פתח ואמר, (ויקרא יט) את שבתותי. את לאסגאה תחום שבת דאיהו תרין אלפין אמין לכל סטרא. ובגין כך אסגי את. שבתותי (נ"א דא) שבת עלאה ושבת תתאה

דאנון תרין כלילן כחדא וסתימין כחדא.

אשתאר שבת אחרא דלא אדפר והוה בכסופא. אמרה קמיה מארי

דעלמא מיומא דעבדת לי שבת אתקרינא ויומא לאו איהו בלא ליליא. אמר לה ברתי שבת אנת ושבת קרינא לך, אבל הא אנא מעטר לך בעטרא עלאה יתיר. אעבר פרוזא ואמר מקדשי תיראו.

ודא שבת דמעלי שבתא דאיהי יראה, ושריא בה יראה. ומאן איהו. דקדשא

ברין הוא אכליל ואמר אני יי. ואנא שמענא מאבא דאמר הכי. ודייק את לאסגאה תחום שבת. שבתותי דא עגולא ורובע דלגו, ואנון תרין. ולקביל אנון

קדשות שיש לנו להזכיר, אחד ויכלו, ואחד קדוש.

ויכלו יש בו שלשים וחמש תבות, ובקדוש שאנו מקדשים יש שלשים וחמש תבות, והכל עולה לשבעים שמות שהקדוש ברוך הוא וכןסת ישראל מתעטרים בהם. ומשום שהעגול והרבוע הזה הם שבתתי, שניהם כלולים בשמור, שכתוב תשמרו. שהרי השבת העליונה כאן לא נכללה בשמור, אלא בזכור, שהרי המלך העליון מסתים בזכור, ועל זה נקרא מלך שהשלוש שלו. והשלוש שלו הוא זכור, ועל כן אין מחלקת למעלה.

משום ששני שלומות למטה - אחד יצק"ב, ואחד יוס"ף. ומשום כך כתוב פעמים (ישעיה נז) שלום שלום לרחוק ולקרוב. לרחוק - זה יצקב, ולקרוב - זה יוסף. לרחוק, כמו שנאמר (ירמיה לא) מרחוק ה' נראה לי, (שמות ב) ותתצב אחתו מרחוק. ולקרוב, כמו שנאמר (דברים לב) חדשים מקרוב באו. מרחוק - זו הנקדה העליונה שעומדת בהיכלו.

ועל זה כתוב תשמרו, נכלל בשמור. ומקדשי תיראו - זו הנקדה שעומדת באמצע שיש לירא ממנה יותר מן הכל שעגשו מיתה. והינו מה שכתוב (שמות לא) מחלליה מות יומת. מי הם מחלליה? מי שגננס לתוך החלל של העגול והרבוע למקום שאותה הנקדה שורה ופוגם בו - מות יומת. ועל זה כתוב תיראו. והנקדה היא נקראת אני, ועליה שורה אותו הנסתר העליון שלא התגלה. והינו ה', והכל אחד.

ירדו רבי אלעזר ורבי אבא ונשקו אותו. אמרו, ומה כל החכמה הזו יש תחת ידך ואתה

דאית לנו לאדפרא, חד ויכלו, וחד קדוש. ויכלו אית ביה תלתין וחמש תיבין. ובקדושה (ובקדושה) דאנן מקדשין תלתין וחמש תיבין. וסליק כלא לשבעין שמהן דקדשא בריך הוא וכןסת ישראל אתעטר בהו. ובגין דעגולא ורבוועא דא אנון שבתותי, פלילן תרוייהו בשמור דכתיב תשמרו. דהא שבת עלאה הכא לא אתפליל בשמור אלא בזכור, דהא מלפא עלאה בזכור אסתים. ועל דא אקרי מלפא דשלמא דיליה, ושלמא דיליה זכור איהו. ועל דא לית מחלוקת לעילא.

בגין דתרין שלומות לתתא חד יצק"ב וחד יוס"ף. ובגין כך כתיב תרי זמני (ישעיה נז) שלום שלום לרחוק ולקרוב. לרחוק דא יצקב, (דף ר' ע"א) ולקרוב דא יוסף. לרחוק כמה דאת אמר, (ירמיה לא) מרחוק יי נראה לי (שמות ב) ותתצב אחתו מרחוק. ולקרוב כמה דאת אמר, (דברים לב) חדשים מקרוב באו. מרחוק דא נקודה עלאה דקיימא בהיכליה.

ועל דא כתיב תשמרו אתפליל בשמור. ומקדשי תיראו דא נקודה דקיימא באמצעיתא דאית לדחלא מנה יתיר מפלא דעגושה מיתה. והיינו דכתיב, (שמות לא) מחלליה מות יומת. מאן מחלליה. דעאל לגו חלל דעגולא ורבוועא לאתר דההוא דנקודה שריא ופגים ביה מות יומת. ועל דא כתיב תיראו. וההיא נקודה אקרי אני, ועלה שריא ההוא דסתיים עלאה דלא אתגלויא והיינו יי וכלא חד.

נחתו רבי אלעזר ורבי אבא ונשקוהו. אמרו ומה כל חכמתא דא אית תחות ידך ואת טעין אבתרין. אמרו ליה

מחמר אחרינו? אמרו לו, מי אפה? אמר להם, אל תשאלו מי אני, אלא אני ואתם גלף ונתעסק בתורה, וכל אחד יאמר דברי חכמה להאיר את הדרך. אמרו לו, מי נתן לך ללכת כאן ולהיות מחמר בחמורים? אמר להם, יו"ד עשתה קרב עם שתי אותיות, עם כ"ף וסמ"ך, להקשר עמי [נ"א יחד]. כ"ף לא רצתה להסתלק ולהקשר מאחר [נ"א במקום] שלא יכלה להיות רגע אחד אלא עמו. סמ"ך לא רצתה להסתלק, כדי לעזר לאותם הנופלים, שהרי בלי סמ"ך לא יכולים להיות.

יו"ד באה אלי יחידה, נשקה לי וחבקה אותי, בכתה עמי ואמרה לי: בני, מה אעשה לך? אבל הרי אני מסתלקת, ואני מתמלאת מפמה טובות ואותיות נסתרות עליונות ונכבדות. לאחר מכן אבא אליך ואסעד אותך, ואתן לך נחלה של שתי אותיות עליונות יותר מאלו שהסתלקו, שהם י"ש, יו"ד עליונה ושי"ן עליונה, שיהיו לך אוצרות מלאים מכל. ומשום כך, בני, לך ותהיה מחמר חמורים, ועל כן אני הולך בכך.

שגחו רבי אלעזר ורבי אבא, ובכו ואמרו, לך רכב, ואנו נחמר אחריו. אמר להם, ולא אמרתי לכם שמצות המלך היא עד שיבא אותו מחמר על החמורים? אמרו לו, הרי שמך לא אמרת לנו, מקום בית מושבך מה הוא? אמר להם, מקום בית מושבי הוא טוב ומעלה אצלי, והוא מגדל אחד שפורח באויר, גדול ונכבד. ואותם הדרים בו במגדל הזה - הקדוש ברוך הוא ועני אחד, וזה הוא מקום בית מושבי. וגליתי

מאן אנת. אמר לון לא תשא לון מאן אנא, אלא אנא ואתון גיזל ונתעסק באורייתא וכל חד יימא מלין דחכמתא לאנהרא אורחא. אמרו ליה מאן יהב לך למיזל הכא ולמהוי טעון בחמרי, אמר לון יו"ד עבד קרבא בתרין אתוון בכ"ף וסמ"ך לאתקשרא בהדאי (נ"א בחדא). כ"ף לא בעא לאסתלקא ולאסתקשרא בתר (נ"א באתר) דלא יכלא למהוי רגעא חדא אלא ביה. סמ"ך לא בעא לאסתלקא בגין לסעדא לאנון דנפלין דהא בלי סמ"ך לא יכלין למהוי.

יו"ד אתא לגבאי יחידאה נשיק לי וגפיף לי בכה עמי ואמר לי ברי מה אעביד לך, אבל הא אנא אסתלק ואנא אתמלי מפמה טבין ואתוון טמירין עלאין יקירין, בתר כן איתי לגבך ואנא אהוי סעיד לך ואתן לך אחסנתא דתרין אתוון עלאין יתיר מאלין דאסתלקו דאנון י"ש יו"ד עלאה ושי"ן עלאה למהוי לך אוצרין מליא מכל. ובגין כך ברי זיל והוי טעין חמרי. ועל דא אנא אזיל בכך.

חדו רבי אלעזר ורבי אבא ובכו ואמרו זיל רכיב ואנן נטעין אבתרך. אמר לון ולא אמרית לכון דפיקודא דמלכא איהו עד דיייתי ההוא דטען חמרי. אמרו ליה הא שמך לא אמרת לן, אתר בית מותבך מאי הוא. אמר לון אתר בית מותבי איהו טב ועיילא לגבאי, ואיהו מגדל חד דפרח באוירא רב ויקירא. ואנון דדיירין ביה בהאי מגדלא, קדשא בריך הוא וחד מספנא. ודא הוא אתר בית מותבי וגלינא (נ"א ועלינא) מתמן ואנא טעין חמרי. אשגחו רבי אבא ורבי אלעזר ביה ואטעים

לֹון מְלוֹי דְהוּוּ מְתִיקִין כְּמִנָּא וְדוּבָשָׁא. אָמְרוּ
לִיה שְׁמָא דְאַבוּדָּא אִי תִימָא נְנָשִׁיק עֲפְרָא
דְרַגְלָךְ. אָמַר לֹון וְאַמְאִי, לָאו אֹרַח דִּילִי בְכָךְ
לְאַתְגָּאָה בְּאוֹרֵייתָא.

אַבְרָ אָבָא דִּילִי הָוָה דִּיּוּרִיָּה בִּימָא רַבָּא
וְאִיהוּ הָוָה חַד נִוְנָא דְהָוָה אֶסְחָר יִמָּא
רַבָּא מְסִטְרָא דָּא לְסִטְרָא דָּא, וְהָוָה רַב
וְיִקְרָא וְעִתִּיק יוֹמִין, עַד דְהָוָה בָּלַע כָּל שְׂאָר
נוּנִין דִּימָא, וְלִבְתֵּר אֶפִּיק לֹון חֲיִין וְקִימִין
מְלִיִין מִכָּל טְבִין דְעֻלְמָא. וְשֹׁאט יִמָּא בְּרַגְעָא
חֲדָא בְּתוֹקְפִיָּה, וְאַפִּיק לִי כְּגִירָא בִידָא דְגִבְר
תְּקִיף, וְטָמִיר לִי בְּהֵוָה אֶתֶר דְאַמְרִית לְכוּ.
וְהוּא תָב לְאַתְרִיָּה וְאַגְנִיז בְּהֵוָה יִמָּא.

אַשְׁגַּח רַבִּי אֶלְעָזָר בְּמִלּוֹי. אָמַר לִיה אֲנִתָּ
הוּא בְּרִיָּה דְבוּצִינָא קְדִישָׁא, אֲנִתָּ הוּא
בְּרִיָּה דְרַב הַמְנוּנָא סָבָא, אֲנִתָּ הוּא בְּרִיָּה
דְנִהִירוּ דְאוֹרֵייתָא וְאַנְתָּ טַעִין אֲבִתְרִין. בְּכו
כְּחֻדָּא וְנִשְׁקוּהוּ וְאַזְלוּ. אָמְרוּ לִיה אִי נִיחָא
קָמִי מְאַרְנָא לְאוֹדְעָא לֹון שְׁמִיָּה.

פְּתַח וְאַמַר (שְׁמוּאֵל ב כג) וּבִנְיָהוּ בֶן יְהוֹיָדָע. הָאִי
קָרָא אוֹקְמוּהָ וְשִׁפִּיר אִיהוּ. אָבָל הָאִי
קָרָא לְאַחֲזָאָה רִזִּין עֲלָאִין דְאוֹרֵייתָא הוּא
דְאַתָּא. וּבִנְיָהוּ בֶן יְהוֹיָדָע, עַל רִזָּא דְחֻכְמָתָא
קָא אֶתָּא מִלָּה סְתִימָא אִיהוּ, וְשְׁמָא גְרִים. בֶּן
אִישׁ חֵי דָּא צְדִיק חֵי עֲלָמִין.

רַב פְּעָלִים, מְאִיר דְכָל עוֹבְדִין וְכָל חִילִין
עֲלָאִין, בְּגִין דְכֻלְּהוּ נִפְקִין מִגִּיהָ. יִי
צְבָאוֹת אִיהוּ, אוֹת הוּא בְּכָל חִילִין דִּינִיָּה
רְשִׁים הוּא וְרַב מְכָלָא. רַב פְּעָלִים אִיהוּ
מְקַבְּצָאֵל הָאִי אֵילָנָא רַב וְיִקְרָא, רַב מְכָלָא.
מֵאֵן אֶתֶר נִפְק, מֵאֵן דְרַגָּא אֶתָּא, אֶהְדֵּר קָרָא

פְּעָלִים - הוּא מְקַבְּצָאֵל, הָאֵילָן הַגָּדוֹל וְהַנִּכְבָּד גָּדוֹל מִהַכָּל. מֵאִיָּה מְקוֹם יֵצָא? מֵאִיָּה דְרַגָּה בָּא?
חֲזוּר הַפְּתוּב וְאַמַר, מְקַבְּצָאֵל. הַדְרָגָה הָעֲלִינָה הַנִּסְתָּרָת שְׁעִין לֹא רָאֶתָּה וְגו'. הַדְרָגָה שֶׁהַכָּל בָּהּ,

[ג"א וְעִלְתִּין] מְשֵׁם, וְאַנִּי מְחַמֵּר עַל
חֲמוּרִים. הִסְתַּפְּלוּ בּוֹ רַבִּי אָבָא
וְרַבִּי אֶלְעָזָר, וְהִטְעִים לָהֶם אֶת
דְּבָרָיו, שֶׁהֵיוּ מִתּוֹקִים כְּמוֹ מֶן
וּדְבַשׁ. אָמְרוּ לוֹ, שֵׁם אָבִיךָ אִם
תֹּאמַר, נִנְשֵׁק אֶת עֶפֶר רַגְלֶיךָ.
אָמַר לָהֶם, וְלָמָּה? אֵין דְרַפִּי בְכָךְ
לְהִתְגָּאוֹת בְּתוֹרָה

אַבְרָ אָבִי הֵימָּה דִּירְתוּ בִּים
הַגָּדוֹל, וְהוּא הֵימָּה דָּג אֶחָד שֶׁהֵימָּה
סוֹבֵב אֶת הַיָּם הַגָּדוֹל מִצַּד זֶה
לְצַד זֶה, וְהֵימָּה גָּדוֹל וְנִכְבָּד וְעִתִּיק
יָמִים, עַד שֶׁהֵימָּה בּוֹלַע אֶת כָּל
שְׂאָר הַדְּגִים שֶׁל הַיָּם, וְאַחֲרַיִךְ
מוֹצִיא אוֹתָם חַיִּים וְקִימִים
וּמְלָאִים מִכָּל הַטּוֹבוֹת שֶׁל
הָעוֹלָם. וְשֵׁט אֶת הַיָּם בְּרַגְעָא אֶחָד
בְּכַחוּ, וְהוֹצִיא אוֹתִי כַּחֲזָן בֵּיד
אִישׁ גִּבּוֹר, וְהִטְמִין אוֹתִי בְּאוֹתוֹ
מְקוֹם שְׁאֲמַרְתִּי לָכֶם, וְהוּא שָׁב
לְמִקְוֵמוֹ וְנִגְנַז בְּאוֹתוֹ הַיָּם.

הַבְּחִין רַבִּי אֶלְעָזָר בְּדְבָרָיו. אָמַר
לוֹ, אֶתָּה הוּא בְּנוֹ שֶׁל הַמְּאֹר
הַקָּדוֹשׁ, אֶתָּה הוּא בְּנוֹ שֶׁל רַב
הַמְנוּנָא הַזֶּקֶן, אֶתָּה הוּא בְּנוֹ שֶׁל
אוֹר הַתּוֹרָה, וְאַתָּה מְחַמֵּר
אַחֲרֵינוּ?! בְּכוּ יַחַד וְנִשְׁקוּ לוֹ
וְהִלְכוּ. אָמְרוּ לוֹ, הֲאִם נוֹחַ לִפְנֵי
מוֹרְנוֹ לְהוֹדִיעַ לָנוּ אֶת שְׁמוֹ?

פְּתַח וְאַמַר, (שְׁמוּאֵל ב כג) וּבִנְיָהוּ
בֶן יְהוֹיָדָע. הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאִירוּהוּ,
וְהוּא יָפָה. אָבָל הַפְּסוּק הַזֶּה בָּא
לְהִרְאוֹת סוּדוֹת עֲלִיּוֹנִים שֶׁל
הַתּוֹרָה. וּבִנְיָהוּ בֶן יְהוֹיָדָע - עַל
סוּד הַחֻכְמָה בָּא הַדְּבָר הַנִּסְתָּר
הַהוּא, וְהַשֵּׁם גּוֹרֵם. בֶּן אִישׁ חֵי -
זֶה צְדִיק חֵי הָעוֹלָמִים.

רַב פְּעָלִים - רַבּוֹן כָּל הַמַּעֲשִׂים
וְכָל הַפְּחוֹת הָעֲלִיּוֹנִים, מְשׁוּם
שֶׁכָּלם יוֹצֵאִים מִמֶּנּוּ, הוּא ה' -
צְבָאוֹת, אוֹת הוּא בְּכָל צְבָאֵיו,
רְשׁוּם הוּא וְגָדוֹל מִן הַכָּל. רַב
פְּעָלִים - הוּא מְקַבְּצָאֵל, הָאֵילָן הַגָּדוֹל וְהַנִּכְבָּד גָּדוֹל מִהַכָּל. מֵאִיָּה מְקוֹם יֵצָא? מֵאִיָּה דְרַגָּה בָּא?
חֲזוּר הַפְּתוּב וְאַמַר, מְקַבְּצָאֵל. הַדְרָגָה הָעֲלִינָה הַנִּסְתָּרָת שְׁעִין לֹא רָאֶתָּה וְגו'. הַדְרָגָה שֶׁהַכָּל בָּהּ,

וְכוֹנֶסֶת לַתּוֹכָה מִתּוֹךְ הָאוֹר
הַעֲלִיּוֹן, וּמִמֶּנָּה יוֹצֵא הַכֵּל. וְהוּא
הַיֵּכֶל קָדוֹשׁ נִסְתָּר שְׂכָל הַדְּרָגוֹת
מִקְבָּצוֹת וְנִסְתָּרוֹת בְּתוֹכוֹ. וּבִגְיוֹף
הַהֵיכֶל הַזֶּה קִיָּמִים כָּל הָעוֹלָמוֹת,
וְכָל הַצְּבָאוֹת הַקְּדוּשִׁים מִמֶּנּוּ
נִזְוָנִים וְעוֹמְדִים עַל קִיּוּמָם.

הוּא הֵכָה אֶת שְׁנֵי אֲרָאֵל מִזֶּאֱב.
שְׁנֵי מַקְדָּשִׁים הָיוּ עוֹמְדִים בְּגִלְלוֹ
וְנִזְוָנוּ מִמֶּנּוּ, מַקְדָּשׁ רֵאשׁוֹן
וּמַקְדָּשׁ שֵׁנִי. בֵּינָם שָׁהוּא הַסְּתֵלֶק,
נִמְנָע הַשְּׁפָע שֶׁהָיָה שׁוֹפֵעַ
מִלְמַעְלָה. כְּבִיכּוֹל הוּא הֵכָה
אוֹתָם וְהַחֲרִיב אוֹתָם וְהַשְׁמִיד
אוֹתָם, וְהַפְּסֵא הַגָּדוֹל נָפַל. זֶהוּ
שְׁכָתוֹב (יִחְזָקְאֵל א) וְאֲנִי בְּתוֹךְ
הַגּוֹלָה. הַדְּרָגָה הַהִיא שְׁנִקְרָאת
אֲנִי, הִיא בְּתוֹךְ הַגּוֹלָה. לָמָּה? עַל
נִהַר כָּבֵד. עַל נִהַר שְׁשׁוֹפֵעַ וְיוֹצֵא
שֶׁהַפְּסִיק מִיָּמָיו וּמַעֲנִינָתוֹ וְלֹא
מִשְׁפִּיעַ כְּבָרָאשׁוֹנָה.

זֶהוּ שְׁכָתוֹב (אִיּוֹב יד) וְנִהַר יִחְרַב
וְיִבֵּשׁ. יִחְרַב - בְּבֵית רֵאשׁוֹן,
וְיִבֵּשׁ - בְּבֵית שֵׁנִי. וּמִשׁוּם כֵּן
הוּא הֵכָה אֶת שְׁנֵי אֲרָאֵל מִזֶּאֱב.
(ס"א שְׁתֵּי בְּרָאשׁוֹנָה) מִזֶּאֱב, שֶׁהָיוּ מִזֶּאֱב
שְׁשֻׁמִּים, וְנִחְרְבוּ וְהַשְׁמִדוּ
בְּגִלְלוֹ, וְכָל הָאוֹרוֹת שֶׁהָיוּ
מֵאִירִים לְיִשְׂרָאֵל, כָּלָם נִחְשָׁכוּ.
וְעוֹד, הוּא יֵרֵד וְהֵכָה אֶת הָאָרֶץ.
בְּזִמְנִים הָרֵאשׁוֹנִים כְּשֶׁהִנָּהַר הַזֶּה
הָיָה מוֹשֵׁף אֶת מִיָּמָיו לְמִטָּה, הָיוּ
יִשְׂרָאֵל עוֹמְדִים בְּשָׁלְמוֹת,
שׁוֹבְחִים וְזֹכְרִים וְקֹרְבָנוֹת לְכָפֵר
עַל נַפְשָׁם, וְאָז הָיָה יוֹרֵד
מִלְמַעְלָה דְמוּת שֶׁל אֲרִיָּה אֶחָד,
וְהָיוּ רוֹאִים אוֹתוֹ עַל גְּבִי הַמִּזְבֵּחַ
רוֹבֵץ עַל טֹרְפוֹ, אוֹכֵל קֹרְבָנוֹת
כְּמוֹ גִּבּוֹר חֲזָק, וְכָל הַפְּלָכִים הָיוּ
מִתְחַבָּאִים מִלִּפְנֵי וְלֹא יוֹצֵאִים
הַחֲצוּצָה.

וְאָמַר מִקְבָּצִיָּאֵל דְּרָגָא עֲלָאָה סְתִימָאָה (דף ר'
ע"ב) דְּעֵינָן לֹא רָאִתָּהּ וְגו'. דְּרָגָא דְּכוּלָּא בֵּיה,
וּכְנִישׁ בְּגִיָּיה מִגּוֹ נִהוּרָא עֲלָאָה, וּמִנִּיה נָפִיק
כָּלָא. וְאִיהוּ הַיֵּכֶלָּא קְדִישָׁא סְתִימָא דְּכָל
דְּרָגִין כְּנִישֵׁין וְסְתִימִין בְּגִיָּיה. וּבִגְיוֹפָא דְּהָאִי
הַיֵּכֶלָּא (אִילָנָא) קִיָּימִין, כָּל עֲלָמִין וְכָל חִילִין
קְדִישֵׁין מִיָּנִיה אֶתְזָנוּ וְקִיָּימִי עַל קִיּוּמֵיהוֹן.

הוּא הֵכָה אֶת שְׁנֵי אֲרִיאֵל מִזֶּאֱב. תֵּרִין
מַקְדָּשִׁין הָיוּ קִיָּימִין בְּגִיָּיה וְאֶתְזָנוּ
מִנִּיה מַקְדָּשׁ רֵאשׁוֹן וּמַקְדָּשׁ שֵׁנִי, בֵּינָם
דְּאִיהוּ אֶסְתֵּלֶק, נִגִּידוּ דְּהוּא נִגִּיד מְלַעֲלֵלָא
אֶתְמַנֵּעַ, כְּבִיכּוֹל הוּא הֵכָה לֹון וְחֲרִיב לֹון
וְשַׁעֲזִי לֹון. וְכִרְסִיָּא קְדִישָׁא נָפַלְתָּ הָדָא
הוּא דְּכָתִיב (יִחְזָקְאֵל א) וְאֲנִי בְּתוֹךְ הַגּוֹלָה.
הֵהוּא דְּרָגָא דְּאֲקָרִי אֲנִי, הוּא בְּתוֹךְ
הַגּוֹלָה. אֲמַאי. עַל נִהַר כָּבֵד. עַל נִהַר
דְּנִגִּיד וְנָפִיק דְּפְסִיק מִיָּמָיו וּמִבּוֹעֵזִי וְלֹא
אֲנִגִּיד כֵּד בְּקִדְמִיתָא.

הָדָא הוּא דְּכָתִיב, (אִיּוֹב יד) וְנִהַר יִחְרַב וְיִבֵּשׁ.
יִחְרַב בְּבֵית רֵאשׁוֹן וְיִבֵּשׁ בְּבֵית שֵׁנִי.
וּבִגְיוֹן כֵּן הוּא הֵכָה אֶת שְׁנֵי אֲרִיאֵל, מִזֶּאֱב.
(ס"א דְּהָא בְּקִדְמִיתָא) מִזֶּאֱב דְּהוּוּ מִזֶּאֱב דְּבִשְׁמִיָּא
וְאֶתְחַרְבוּ וְאֶשְׁתַּצִּיאוּ בְּגִיָּיה, וְכָל נִהוּרִין
דְּהוּוּ נִהִירִין לְיִשְׂרָאֵל כְּלָהוּ אֶתְחַשְׁכוּ.

וְתוֹ הוּא יֵרֵד וְהֵכָה אֶת הָאָרֶץ. בְּזִמְנִין
קְדָמָאִין כֵּד הָאִי נִהַר הָהוּא מִשִּׁיָּן מִיָּמָיו
לְתַתָּא, הָיוּ קִיָּימִין יִשְׂרָאֵל בְּשָׁלִימוֹ, דְּדִבְחִין
דְּבַחִין וְקֹרְבָנוֹן לְכָפֵרָא עַל נַפְשֵׁיהוּ, וּכְדִין
הָהוּא נַחֲתִית מְלַעֲלֵלָא דִּיוֹקְנָא דְּחַד אֲרִיָּה וְהוּוּ
חֲמָאֵן לִיה עַל גְּבִי מִדְּבַחָא רַבִּיץ עַל טֹרְפֵיהּ,
אֲכִיל קֹרְבָנוֹן כְּגִבּוֹר תְּקִיף. וְכָל כְּלָפִין הָיוּ
מִתְטַמְרִין מִקְמִיָּה וְלֹא נִפְקִי לְבַר.

בֵּינוֹ שְׁגֶרְמוֹ הַחֲטָאִים, הוּא יָרַד
לְתוֹךְ הַדְּרָגוֹת שֶׁלֹּמֶטָה, וְהָרַג אֶת
אוֹתוֹ הָאֲרִיָּה שֶׁלֹּא רָצָה לְתַת לוֹ
אֶת טָרְפוֹ כְּבָרָא שׁוֹנֶה. כְּבִיכּוֹל
הָרַג אוֹתוֹ. הוּא הִכָּה אֶת הָאֲרִי
וְדָאִי. לְתוֹךְ הַבּוֹר - לְעֵינֵי הַצֵּד
הָאֲחֵר הָרַע. בֵּינוֹ שְׁרָאָתָה כֹּף
אוֹתוֹ הַצֵּד הָאֲחֵר, הַתְּגַבְּרָה
וְשִׁלְחָה כָּלֵב אֶחָד לֵאכֹל אֶת
הַקֶּרְפָּנוֹת. וּמָה שָׁמוֹ שֶׁל אוֹתוֹ
הָאֲרִיָּה? אֲוִרִיאָ"ל, שְׁפָנִיו פָּנֵי
אֲרִיָּה. וּמָה שָׁם אוֹתוֹ כָּלֵב?
בְּלֹאדֶן שָׁמוֹ, שְׁאִינוֹ בְּכָלֵל שֶׁל
אָדָם, אֲלֵא כָּלֵב וּפָנֵי כָּלֵב.

בְּיוֹם הַשְּׁלֵג - בְּיוֹם שְׁגֶרְמוֹ
הַחֲטָאִים וְהַדִּין נִדּוֹן לְמַעְלָה
מֵעַם בֵּית הַדִּין הָעֲלִיּוֹן. וְעַל זֶה
כָּתוּב לֹא תִירָא לְבֵיתָהּ מִשְׁלֵג. זֶה
הַדִּין הָעֲלִיּוֹן. לָמָּה? מִשּׁוֹם שֶׁכָּל
בֵּיתָה לְבֶשׂ שָׁנִים, וְיָכוֹל לְסַבֵּל
אֵשׁ חֲזָקָה. עַד כָּאן סוּד הַפְּתוּב.

כֹּה כָּתוּב אַחֲרָיו? (שְׁמוּאֵל ב' כג)
וְהוּא הִכָּה אֶת אִישׁ מִצְרֵי אִישׁ
מִרְאָה. כָּאן סוּד הַפְּתוּב בָּא
לְהוֹדִיעַ, שֶׁכָּל פֶּעַם שִׁישְׁרָאֵל
חֲטָאוֹ, הוּא הִסְתַּלַּק וּמָנַע מֵהֶם
כָּל הַטּוֹבוֹת וְכָל הָאוֹרוֹת שֶׁהָיוּ
מְאִירִים לָהֶם. הוּא הִכָּה אֶת אִישׁ
מִצְרֵי - זֶה הָאוֹר שֶׁל הָאוֹר הַהוּא
שֶׁהָיָה מְאִיר לְיִשְׂרָאֵל. וּמִי הוּא?
מֹשֶׁה, שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת ב') וַתֹּאמְרָנָה
אִישׁ מִצְרֵי הַצִּילָנוּ וְגו'. וְשֵׁם
נֹלָד, וְשֵׁם הַתְּגַדֵּל, וְשֵׁם הַתַּעֲלָה
לְאוֹר עֲלִיּוֹן.

אִישׁ מִרְאָה - כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר (בַּמִּדְבָּר
יב) וּמִרְאָה וְלֹא בְּחִידוֹת. אִישׁ -
כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר (דְּבָרִים לג) אִישׁ
הָאֱלֹהִים. כְּבִיכּוֹל בַּעֲלָה שֶׁל
אוֹתוֹ מִרְאָה כְּבוֹד ה', שֶׁזָּכָה
לְהִנְהִיג אֶת הַדְּרָגָה הַזֹּאת בְּכָל
רְצוֹנוֹ בְּאֶרֶץ מַה שֶׁלֹּא זָכָה אִישׁ
אַחֵר.

וְכִיֹּד הַמִּצְרֵי חֲנִית - זֶה מָטָה

בֵּינוֹ דְּגֶרְמוֹ חוֹבִין אִיהוּ נְחִית לָגוֹ דְּרָגִין
דְּלִתְתָּא וְקָטִיל לְהֵהוּא אֲרִיָּה, דְּלֹא בָּעָא
לְמִיָּהֵב לִיָּה טְרַפִּיָּה כְּדָבְקָדְמִיתָא, כְּבִיכּוֹל
קָטִיל לִיָּה. הוּא הִכָּה אֶת הָאֲרִי וְדָאִי. לְתוֹךְ
הַבּוֹר לְעֵינֵהָ דְּסִטְרָא אַחְרָא בִּישָׁא. בֵּינוֹ
דְּחִמָּתָא הַכִּי הַהוּא סִטְרָא אַחְרָא אַתְתַּקְּפַת
וְשִׁדְרַת לְחַד פְּלָפָא לְמִיכָל קְרַבְנִין. וּמָה
שְׁמִיָּה דְּהֵהוּא אֲרִיָּה אֲוִרִיאָ"ל דְּאֲנָפוּי אֲנָפִי
אֲרִיָּה. וּמָה שְׁמִיָּה דְּהֵהוּא פְּלָפָא בְּלֹאדֶן
שְׁמִיָּה. דְּלֹאוֹ אִיהוּ בְּכָלֵל אָדָם, אֲלֵא כָּלֵב
וְאֲנָפִי כָּלֵבָא.

בְּיוֹם הַשְּׁלֵג בְּיוֹמָא דְּגֶרְמוֹ חוֹבִין וְדִינָא אַתְדֵּן
לְעִילָא מֵעַם בֵּי דִינָא עֲלֵאָה. וְעַל דָּא
כָּתִיב לֹא תִירָא לְבֵיתָהּ מִשְׁלֵג דָּא דִינָא עֲלֵאָה.
אֲמַאי בְּגִין דְּכָל בֵּיתָה לְבוֹשׁ שָׁנִים וְיָכִיל
לְמִסְבֵּל אִשָּׁא תְּקִיפָא. עַד כָּאן רִזָּא דְּקָרָא.

כֹּה כָּתִיב בְּתִרְיָה (שְׁמוּאֵל ב' כג) וְהוּא הִכָּה אֶת אִישׁ
מִצְרֵי אִישׁ מִרְאָה. הִכָּא רִזָּא דְּקָרָא אַתָּא
לְאוֹדְעָא, דִּי בְּכָל זְמָנָא דִּישְׁרָאֵל חָבוּ אִיהוּ
אֶסְתַּלַּק וּמָנַע מִנִּיָּהוּ כָּל טְבִין וְכָל נְהוּרִין דְּהָיוּ
נְהוּרִין לוֹן. הוּא הִכָּה אֶת אִישׁ מִצְרֵי דָא נְהוּרָא
דְּהֵהוּא נְהוּרָא דְּהוּא נְהוּרָא לוֹן לְיִשְׂרָאֵל. וּמָאן
אִיהוּ מֹשֶׁה. דְּכָתִיב, וַתֹּאמְרָנָה אִישׁ מִצְרֵי
הַצִּילָנוּ וְגו'. וְתַמָּן אַתִּילִיד וְתַמָּן אַתְרַבִּי וְתַמָּן
אֶסְתַּלַּק לְנְהוּרָא עֲלֵאָה.

אִישׁ מִרְאָה כְּמָה דָּאֵת אֲמַר (בַּמִּדְבָּר יב) וּמִרְאָה
וְלֹא בְּחִידוֹת. אִישׁ כְּמָה דָּאֵת אֲמַר, (דְּבָרִים
לג) אִישׁ הָאֱלֹהִים. כְּבִיכּוֹל בַּעֲלָה דְּהֵהוּא מִרְאָה
כְּבוֹד יי'. דְּזָכָה לְאַנְהֵגָא דְּרָגָא דָּא בְּכָל רַעוּתִיָּה
בְּאַרְעָא מַה דְּלֹא זָכִי בַר נֶשׁ אַחְרָא.

וְכִיֹּד הַמִּצְרֵי חֲנִית. דָּא מָטָה הָאֱלֹהִים דְּהוּא
אֶתְמַסַּר בִּידֵיהּ כְּמָה דָּאֵת אֲמַר, (שְׁמוֹת יז)

הָאֱלֹהִים שְׁנַמְסֵר בְּיָדוֹ, כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר (שמות יז) וּמִטָּה הָאֱלֹהִים בְּיָדוֹ. וְזֶה הַמִּטָּה שְׁנִכְרָא עָרֵב שֶׁבֶת בֵּין הַשְּׁמֻשׁוֹת וְחֻקִּים בּוֹ הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ הַחֻקִּים הַקָּדוֹשׁ, וּבִזְה חֲטָא בְּסַלֵּעַ, כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר (במדבר כ) וַיִּךְ אֶת הַסֵּלֶעַ בַּמִּטָּה פַעַמִּים. אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: מִשָּׁה, לֹא לָזֶה נִתְּתִי לָךְ אֶת הַמִּטָּה שְׁלִי, חֲיִיךָ לֹא יִהְיֶה בְּיָדְךָ מִכָּאן וְהִלָּאָה.

מִיד - וַיִּרְדּוּ אֵלָיו בַּשִּׁבְט (שמואל ב-ב כב), בְּדִין הַקֶּשֶׁה, וַיְגַזֵּל אֶת הַחֲנִית מִיד הַמִּצְרִי. שְׁמֵהּ שְׁעָה הִיא נִמְנָע מִמֶּנּוּ וְלֹא הָיָה בְּיָדוֹ לְעוֹלָמִים. וַיִּהְיֶה בַּחֲנִיתוֹ - עַל אוֹתוֹ חֲטָא שֶׁהִכָּה בַּמִּטָּה הַהוּא מֵת וְלֹא נִכְנַס לָאָרֶץ הַקָּדוֹשָׁה, וְנִמְנָע הָאֹרֶךְ הַזֶּה מִיִּשְׂרָאֵל.

(שם) מִן הַשְּׁלֹשִׁים - הַכִּי נִכְבַּד, אֵלָיו שְׁלֹשִׁים שָׁנָה עֲלִיוֹנִים שְׁטַל מֵהֶם וְהַשְּׁפִיעַ לַמִּטָּה, וּמֵהֶם הוּא הָיָה לֹקֵחַ וּמִתְקַרֵּב.

וְאֵל הַשְּׁלֹשָׁה לֹא כָא - הֵם הָיוּ בָּאִים אֵלָיו וְנוֹתְנִים לוֹ בְּרָצוֹן הַלֵּב, וְהוּא לֹא הָיָה כָא אֲלֵיהֶם. וְאֵף עַל גֵּב שְׁלֹא נִכְנַס בַּמִּנְיָן וְהַחֲשָׁבוֹן שְׁלֵהֶם, (שם) וַיִּשְׁמְהוּ דוֹד אֶל מִשְׁמַעְתּוֹ. שְׁלֹא נִפְרָד מִלּוּחַ לְבוֹ לְעוֹלָמִים. אֵין לָהֶם פְּרוּד לְעוֹלָמִים. דוֹד שֵׁם לְבוֹ אֵלָיו, וְהוּא לֹא לְדוֹד, מִשּׁוֹם שֶׁהַתְּשַׁבְּחוֹת וְהַשִּׁירִים וְהַאֲהָבִים שֶׁהַלְבֵּנָה עוֹשָׂה לְשִׁמְשׁ, הִיא מוֹשַׁכֶּת אוֹתוֹ אֵלֶיהָ שֶׁיִּהְיֶה דִּירוֹ עִמָּה, וְזֶהוּ וַיִּשְׁמְהוּ דוֹד אֶל מִשְׁמַעְתּוֹ.

נִפְּלֹו רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי אַבָּא לְפָנָיו. בֵּין כֶּךָ וְכֶךָ לֹא רָאוּ אוֹתוֹ. קָמוּ וְהִסְתַּכְּלוּ לְכָל הַצְּדִידִים וְלֹא רָאוּ אוֹתוֹ. יִשְׁבוּ וּבָכוּ וְלֹא יָכְלוּ לְדַבֵּר זֶה עִם זֶה. אַחֵר שָׁעָה אָמַר רַבִּי אַבָּא, וְדָאִי זֶה שְׁשֻׁנִּינוּ, שְׁצַדִּיקִים הוֹלְכִים וְדַכְרִי תוֹרָה

וּמִטָּה הָאֱלֹהִים בְּיָדוֹ. וְדָא אִיהוּ מִטָּה דְּאַתְבָּרִי עָרֵב שֶׁבֶת בֵּין הַשְּׁמֻשׁוֹת וְחֻקִּים בֵּיה שְׁמָא קְדִישָׁא גְּלִיפָא קְדִישָׁא וּבִהָאִי חָב בְּסַלֵּעַ כְּמָה דְּאַתָּה אָמַר, (במדבר כ) וַיִּךְ אֶת הַסֵּלֶעַ בַּמִּטָּה פַעַמִּים. אָמַר לִיה קְדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא, מִשָּׁה לֹא יִהְיֶית לָךְ מִטָּה דִּילִי לְהָאִי, חֲיִיךָ לֹא יִהְיֶה בְּיָדְךָ מִכָּאן וְהִלָּאָה.

מִיד וַיִּרְדּוּ אֵלָיו בַּשִּׁבְט בְּדִינָא קְשִׁיָּא (שמואל ב כג) וַיְגַזֵּל אֶת הַחֲנִית מִיד הַמִּצְרִי. דְּמִהָיָא שְׁעָתָא אֲתִמְנָע מִנִּיה וְלֹא הָוָה בְּיָדֵיהָ לְעוֹלָמִין. וַיִּהְיֶה בַּחֲנִיתוֹ. עַל הַהוּא חוֹבָא דְּמִחָא בִּהָהוּא מִטָּה, מֵת וְלֹא עָאֵל לְאַרְעָא קְדִישָׁא וְאַתְמְנָע נְהוּרָא דָא מִיִּשְׂרָאֵל. (שם) מִן הַשְּׁלֹשִׁים הַכִּי נִכְבַּד, אֵלִין שְׁלֹשִׁים שָׁנָה עֲלִאִין דְּאִיהוּ נְטִיל מְנַהוֹן וְאַנְגִיד לְתַתָּא, וּמִנִּיָּהוּ אִיהוּ הָוָה נְטִיל וְאַתְקַרֵּב.

וְאֵל הַשְּׁלֹשָׁה לֹא כָא, אֲנוּן הָוּוּ אֲתִיָּאן לְגַבִּיָּה וַיִּהְיֶה לִּיה בְּרַעוּתָא דְּלָבָא, וְאִיהוּ לֹא הָוִי אֲתִי לְגַבִּיָּהוּ. וְאֵף עַל גֵּב דְּלֹא עָאֵל בְּמִנְיָנָא וְחוֹשְׁבֵנָא דְּלֵהוּן, (שמואל ב כג) וַיִּשְׁמְהוּ דוֹד אֶל מִשְׁמַעְתּוֹ. דְּלֹא אֲתַפְּרֵשׁ מְלוּחָא דְּלַבִּיָּה (ד' ק"א ע"א) לְעוֹלָמִין. לִית פִּירוּדָא לְהוֹן לְעוֹלָמִין. דוֹד שֵׁם לִיה לַבִּיָּה וְאִיהוּ לָאו לְדוֹד. בְּגִין דְּתוֹשְׁבָחוֹן וְשִׁירִין וְרַחֲמִין דְּסִיְהָרָא עֲבִיד לְשִׁמְשָׁא, אִיהִי מְשִׁיכַת לִיה לְגַבִּיָּה לְמַהוּי דִּירוּרִיָּה בִּהְדָּה. וְדָא אִיהוּ וַיִּשְׁמְהוּ דוֹד אֶל מִשְׁמַעְתּוֹ.

נִפְּלֹו רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי אַבָּא קָמִיה. אֲדַהֲכִי וְהָכִי לֹא חָמוּ לִיה. קָמוּ וְאַסְתַּכְּלוּ לְכָל סְטָרִין וְלֹא חָמוּ לִיה. יִתְּבוּ וּבָכוּ וְלֹא יָכְלוּ לְמַלְלָא דָא לְדָא. לְבַתָּר שְׁעָתָא אָמַר רַבִּי אַבָּא וְדָאִי הָא דְּתַנְיִן דְּבִכָּל אֲרָחָא דְּצַדִּיקָיָא אֲזַלִּין וּמִילִי דְּאוֹרִיָּתָא בִּינִיָּהוּ,

בִּינֵיהֶם, שְׁאוֹתָם צְדִיקִים שֶׁל אוֹתוֹ הָעוֹלָם בָּאִים אֲלֵיהֶם. וְדַאי זֶה הוּא רַב הַמְּנוּנָא הַזֶּקֶן שֶׁבֶא אֲלֵינוּ מִן הָעוֹלָם הַהוּא לְגִלּוֹת לָנוּ אֶת הַדְּבָרִים הַלְלוּ, וְטָרַם הַפְּרִנּוּהוּ, הִלָּף לוֹ וְהַתְּכַסֶּה מַעֲמָנוּ. קָמוּ, וְהָיוּ רוֹצִים לִרְכֹּב עַל הַחֲמוּרִים וְלֹא הִלְכוּ. רָצוּ לִרְכֹּב וְלֹא הִלְכוּ. פָּחַדוּ וְהִנִּיחוּ אֶת הַחֲמוּרִים. וְעַד הַיּוֹם הָיוּ קוֹרְאִים לְאוֹתוֹ הַמָּקוֹם מָקוֹם הַחֲמוּרִים.

פָּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (תהלים לא) מָה רַב טוֹבָךְ אֲשֶׁר צִפְנָתָ לִירֵאָיִךְ וְגו'. כִּמָּה הוּא הַטּוֹב הָעֲלִיּוֹן וְהַנִּכְבָּד שֶׁעָתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת לִבְנֵי אָדָם לְאוֹתָם צְדִיקִים עֲלִיּוֹנִים יִרְאִי חֹטֵא שִׁמְשֹׁתֵדִלִים בַּתּוֹרָה, כִּשְׁנֹכְנָסִים לְאוֹתוֹ הָעוֹלָם. לֹא כְּתוּב טוֹבָךְ, אֲלֹא רַב טוֹבָךְ. וּמִי הוּא? (שם קמ"ה) זִכָּר רַב טוֹבָךְ יִבְעִיעוּ. וְזֶהוּ עֲנֵג הַחַיִּים שֶׁשׁוֹפְעִים מִהָעוֹלָם הַבָּא לְחַי הָעוֹלָמִים, שֶׁהוּא זִכָּר רַב טוֹבָךְ. וְדַאי הוּא (ישעיה סג) וְרַב טוֹב לְבֵית יִשְׂרָאֵל וְגו'.

עוֹד מָה רַב טוֹבָךְ, פֶּאֶן נִחְקֵק סוּד הַחֲכָמָה, וְכָל הַסּוּדוֹת נִכְלָלוּ בָּאֵן. מ"ה - כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ. רַב - זֶה הָעֵץ גָּדוֹל וְחֲזָק, מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ אֵילָן אַחֵר קָטָן מִמֶּנּוּ, וְזֶה הוּא גָּדוֹל וּמִכְנִיסוֹ לְרוֹם הָרִקִּיעִים. טוֹבִיךְ - זֶה הָאוֹר שֶׁנִּבְרָא בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן. אֲשֶׁר צִפְנָתָ לִירֵאָיִךְ - מִשּׁוּם שֶׁגָּנַז אוֹתוֹ לַצְדִיקִים בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם.

פְּעֻלָּתָ - זֶה גֵּן הָעֵדֶן הָעֲלִיּוֹן, שֶׁכְּתוּב (שמות טו) מִכּוֹן לְשִׁבְתָּךְ פְּעֻלָּתָ ה'. וְזֶהוּ פְּעֻלָּתָ לְחוּסִים בְּךָ. נִגַּד בְּנֵי אָדָם - זֶה גֵּן הָעֵדֶן שֶׁלְמִטָּה שֶׁכָּל הַצְדִיקִים עוֹמְדִים שָׁם בְּרוּחַ, שֶׁנִּתְלַבְּשָׁה בְּלִבוֹשׁ צוּרָה שֶׁל בְּנֵי אָדָם שֶׁבְּעוֹלָם הַזֶּה,

דְּאֵנוּן זָפֵאִין דִּהְהוּא עֲלֵמָא אֲתֵינָן לְגַבִּיהוּן. וְדַאי דָּא הוּא רַב הַמְּנוּנָא סָבָא דְאַתָּא לְגַבֵּן מִהְהוּא עֲלֵמָא לְגַלְאָה לָן מְלִין אֲלִין, וְעַד לֹא נִשְׁתַּמּוּדַע בִּיה אֲזַל לִיה וְאַתְפְּסִי מִינָן. קָמוּ וְהָיוּ בָּעוּ לְמַטְעֵן לְחֻמְרֵי וְלֹא אֲזַלוּ, בָּעוּ לְמַטְעֵן וְלֹא אֲזַלוּ. דְּחִילוּ וְאַנְחוּ לוֹן לְחֻמְרֵי. וְעַד יוֹמָא הוּוּ קָרָאן לְהֵהוּא אֲתֵר, דּוּף דְּחֻמְרֵי.

פָּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר (תהלים לא) מָה רַב טוֹבָךְ אֲשֶׁר צִפְנָתָ לִירֵאָיִךְ וְגו'. כִּמָּה הוּא טָבָא עֲלָאָה וְיִקְרֵא דְזַמִּין קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמַעַבְד גַּבִּי בְּנֵי נֶשֶׁא לְאֵנוּן זָפֵאִין עֲלֵאִין דְּחִלִּי חֹטֵאָה דְּמִשְׁתַּדְּלִי בְּאוֹרֵייתָא כַּד עֲאֲלִין לְהֵהוּא עֲלֵמָא. טוֹבָךְ לֹא כְּתִיב אֲלֹא רַב טוֹבָךְ. וּמֵאֵן אִיהוּ (תהלים קמ"ה) זִכָּר רַב טוֹבָךְ יִבְעִיעוּ. וְדָא אִיהוּ עֲנוּגָא דְּחִיין דְּנִגְדִין מִעֲלֵמָא דְאַתִּי לְגַבִּי חֵי עֲלֵמִין דְּאִיהוּ זִכָּר רַב טוֹבָךְ. וְדַאי אִיהוּ (ישעיה ס"ג) וְרַב טוֹב לְבֵית יִשְׂרָאֵל וְגו'.

הוּ מָה רַב טוֹבָךְ, הֵכָא אֲגַלִּיף רָזָא דְחֲכָמָתָא וְכָל רָזִין אֲתַפְּלִילוּ הֵכָא, מ"ה, כִּמָּה דְאַתְמַר. רַב דָּא אֵילָנָא ר"ב וְתִקִּיף. בְּגִין דְּאִית אֵילָנָא אַחְרָא זוּטָא מִנִּיה, וְדָא הוּא רַב וְאַעִיל לִיה בְּרוּם רִקִּיעִין. טוֹבִיךְ דָּא אוֹר דְּאַתְבָּרִי בְּיוֹמָא קִדְמָאָה. אֲשֶׁר צִפְנָתָ לִירֵאָיִךְ בְּגִין דְּגִנִּיז לִיה לַצְדִיקִיָּא בְּהֵהוּא עֲלֵמָא.

פְּעֻלָּתָ דָּא גֵּן עֵדֶן עֲלָאָה. דְּכְתִיב, (שמות טו) מִכּוֹן לְשִׁבְתָּךְ פְּעֻלָּתָ יי, וְדָא הוּא פְּעֻלָּתָ לְחוּסִים בְּךָ. (בראשית מו ע"ב) נִגַּד בְּנֵי אָדָם דָּא גֵּן עֵדֶן דְּלִתְתָּא דְּכָל צְדִיקֵיָּא תַּמָּן קִיָּמִי בְּרוּחָא, דְּאַתְלַבֵּשׁ בְּלִבוֹשׁ יָקָר, כְּגֻנָּא וְדִיוקְנָא דִּהֵאִי עֲלֵמָא, וְדָא אִיהוּ נִגַּד בְּנֵי אָדָם, בְּהֵהוּא דִּיוקְנָא דְּבְנֵי אָדָם דִּהֵאִי עֲלֵמָא, יָקָר כְּצוּרָה וְדִיוקְנָן שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה, וְזֶהוּ נִגַּד בְּנֵי אָדָם, בְּאוֹתָהּ

ונמצאים שם ופורחים באור ועולים לתוך ישיבת הרקיע באותו גן העדן שלמעלה. ופורחים ורוחצים בטלי נהרות אפרסמון טהור, ויורדים ושורים למטה. ולפעמים נראים נגד בני אדם לעשות להם נסים כמו מלאכים עליונים, כמו שראינו עכשו את אור המאור העליון, ולא זכינו להסתפל ולדעת בסודות של חכמה יותר.

פתח רבי אבא ואמר, (שופטים יג) ויאמר מנוח אל אשתו מות נמות כי אלהים ראינו. אף על גב שמונח לא היה יודע מה מעשהו - אמר, הואיל וכתוב (שמות לג) כי לא יראני האדם וחי, ודאי אנו ראינו, ומשום כך מות נמות. ואנו ראינו וזכינו לאור הזה שהיה הולך עמנו ונתקיים בעולם, שהרי הקדוש ברוך הוא שלח אותו אלינו להודיענו סודות של החכמה שגלה, אשרי חלקנו.

הרבו. הגיעו לה אחד והיתה השמש נוטה. התחילו ענפי האילן של ההר להקיש זה עם זה ואמרו שירה. בעודם הולכים, שמעו קול אחד חזק שהיה אומר: בני אלהים קדושים, אותם שהתפזרו בין החיים של העולם הזה, אותם מאורות בני הישיבה, התקבצו למקומם להשתעשע עם רבונכם בתורה. פחדו אלו ועמדו במקומם וישבו. בינתיים יצא קול כמו מקדם ואמר: סלעים חזקים פטישים רמים, הנה בעל הגונים מרקם בציורים עומד על כסא השלטון, הפנסו והתקבצו.

בשעה ההיא שמעו את קול ענפי האילנות חזק ותקף, והיו אומרים, (תהלים קט) קול ה' שובר ארזים. נפלו על פניהם רבי

וקימי תמן, ופרחי באורא וסלקי לגו מתיבתא דרקינא ביהוה גן עדן דלעילא. ופרחי ואסתחין בטלי נהרי אפרסמונא דכנא ונחתי ושראן לתתא. ולזמנין אתחזון נגד בני אדם למעבד לון נסין כמלאכין עלאין, כגוונא דחזינא השתא נהירו דבוצינא עלאה ולא זכינא לאסתפל לא ולמנדע רזין דחכמתא יתיר.

פתח רבי אבא ואמר (שופטים יג) ויאמר מנוח אל אשתו מות נמות כי אלהים ראינו, אף על גב דמנוח לא היה יודע מאי עבידתיה, אמר הואיל וכתוב, (שמות לג) כי לא יראני האדם וחי, ודאי אנן חזינן ובגין כך מות נמות. ואנן חמינן וזכינן לנהורא דא דהוה אזיל בהדן ונתקיים בעלמא. דהא קדשא בריה הוא שדריה לגבן לאודעא לן רזין דחכמתא דגלי, זכאה חולקנא.

אזלו, מוטו לחד טורא והוה נטי שמשא. שרו ענפין דאילנא דטורא לאקשא דא בדא ואמרי שירתא. עד דהוו אזלי, שמעו חד קלא תקיפא דהוה אמר בני אלהין קדישין אנון דאתפדרו ביני חייא דהאי עלמא, אנון בוציני בני מתיבתא, אתפנשו לדוכתייהו לאשתעשעא במאריכון באורייתא. דחילו אלין וקאימו בדוכתייהו ויתבי. אדהכי נפיק קלא כמלקדמין ואמר טגרין תקיפין פטישין רמאין הא מארי דגוונין מרקמא בציוירין קאים על אצטוונא, עולו ואתפנשו.

בההיא שעתא שמעו קל ענפי דאילנין רב ותקיף והוו אמרי (תהלים כט) קול יי שובר ארזים. נפלו על אנפיהו רבי אלעזר ורבי אבא ודחילו סגיא נפל עליהו, קאמו

אֶלְעֶזֶר וְרַבִּי אֲבָא וּפְחַד רַב נָפַל
עֲלֵיהֶם. קָמוּ בַּחֲפֹזוֹן וְהִלְכוּ, וְלֹא
שָׁמְעוּ דָּבָר. יֵצְאוּ מִן הָהָר וְהִלְכוּ.
בְּשֶׁהִגִּיעוּ לְבֵית רַבִּי יוֹסִי בֶן רַבִּי
שְׁמַעוֹן בֶּן לִקְוִיָּא, רָאוּ שֶׁם אֵת
רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי. שָׁמְחוּ.
שָׁמַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר לָהֶם,
וְדַאי דִּרְךָ שֶׁל נָסִים וְאוֹתוֹת
עֲלִינוּנִים עֲבַרְתֶּם, שְׁאֵנִי יִשְׁנָתִי
כָּאֵן, וְרֵאִיתִי אֶתְכֶם וְאֵת בְּנֵיהֶם
בֶּן יְהוֹדָע שֶׁשּׁוֹלַח לָכֶם שְׁתֵּי
עֲטֹרוֹת עַל יְדֵי זֶקֶן אֶחָד
לְעִטְרָכֶם. וְדַאי שֶׁבִּדְרֹךְ הַזֶּה
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִיָּה. וְעוֹד,
שְׂרָאִיתִי אֶת פְּנֵיכֶם מִשְׁנוֹת. אָמַר
רַבִּי יוֹסִי, יִפֶּה אֶמְרָתֶם, שְׁחַכֶם
עֲדִיף מִנְּבִיא.

כָּא רַבִּי אֶלְעֶזֶר וְשֵׁם אֵת רֵאשׁוּ
בֵּין בְּרַבִּי אֲבִיו וְסִפְרָא [ו] הַמַּעֲשֶׂה.
פְּחַד רַבִּי שְׁמַעוֹן וּבִכָּה. אָמַר
(חֲבִיקוֹק א) ה' שְׁמַעְתִּי שְׁמַעְךָ יִרְאָתִי.
אֵת הַפְּסוּק הַזֶּה אָמַר חֲבִיקוֹק
בְּשִׁעָה שְׂרָאָה מִיתָתוֹ וְהַתְקִים עַל
יְדֵי אֱלִישֶׁע. לָמָּה נִקְרָא חֲבִיקוֹק?
מִשּׁוֹם שֶׁכְּתוּב (מַלְכִּים ב ד) לְמוֹעֵד
הַזֶּה פָּעַת חֲזִיה אֶת חֲבִיקָת בֶּן. וְזֶה
הִיָּה בְּנֵה שֶׁל הַשּׁוֹנְמִית. וְשְׁנֵי
חֲבִיקִים הָיוּ - אֶחָד שֶׁל אִמּוֹ,
וְאֶחָד שֶׁל אֱלִישֶׁע, שֶׁכְּתוּב (שִׁם)
וַיֵּשֶׁם פִּיּו עַל פִּיּו.

מִצָּאנוּ בְּסִפְרוֹ שֶׁל שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ
שֵׁם חֲקוֹק שֶׁשְּׁבַעִים וּשְׁנַיִם
שְׁמוֹת חֲקוֹקִים עָלָיו בַּתְּבוֹת,
מִשּׁוֹם שְׁאוֹתִיּוֹת הָא"ב שֶׁחֲקַק בּוֹ
אֲבִיו בְּרֵאשׁוֹנָה, בְּשִׁמָּת, פְּרָחוּ
מִמֶּנּוּ. וְכַעַת כְּשֶׁאֱלִישֶׁע חִבֵּק
אוֹתוֹ, חֲקַק בּוֹ כָּל אוֹתָן הָאוֹתִיּוֹת
שֶׁל שְׁבַעִים וּשְׁנַיִם הַשְּׁמוֹת,
וְהָאוֹתִיּוֹת שֶׁל שְׁבַעִים וּשְׁנַיִם
הַשְּׁמוֹת הִלְלוּ הַחֲקוֹקִים הֵם
מֵאתִים וְשֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אוֹתִיּוֹת. וְאֵת
כָּל הָאוֹתִיּוֹת חֲקַק בְּרוּחוֹ [נ"א
בְּרוּחַ] אֱלִישֶׁע, כְּדִי לְהַעֲמִידוֹ
בְּאוֹתִיּוֹת שֶׁל שְׁבַעִים וּשְׁנַיִם

בְּבִהִילוֹ וְאֶזְלוּ וְלֹא שָׁמְעוּ מִיָּדִי. נִפְקוּ מִן
טוֹרָא וְאֶזְלוּ.

כַּד מָטוּ לְבִי רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן
לִקְוִיָּא חָמוּ לְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי תַּמָּן.
חָדוּ, (דף י ע"ב) חָדִי רַבִּי שְׁמַעוֹן, אָמַר לוֹן וְדַאי
אֶרְחָא דְנִסְיָן וְאֶתִין עֲלֵאִין קָא עֲבַרְתוֹן, דְּאִנָּא
דְּמִיכְנָא הַשְׁתָּא וְחִמִּינָא לָכוּ וְלִבְנֵיהֶו בֶּן
יְהוֹדָע דְּקָא מְשִׁדֵּר לָכוּ תִרִין עֲטָרִין עַל יְדָא
דְּחַד סָבָא לְאַעֲטָרָא לָכוּ. וְדַאי בְּאֶרְחָא דָא
קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הָוָה. תּוּ דְחִמִּינָא אֲנַפְיִיכוּ
מִשְׁנִיין. אָמַר רַבִּי יוֹסִי יָאוֹת אֶמְרָתוֹן דְּחַכֶּם
עֲדִיף מִנְּבִיא.

אֶתָּא רַבִּי אֶלְעֶזֶר וְשְׁנֵי רִישֵׁי בֵּין בְּרַבִּי
דְּאֲבּוּי וְסָח (לִיָּה) עוֹבְדָא. דְּחִיל רַבִּי
שְׁמַעוֹן וּבִכָּה אָמַר (חֲבִיקוֹק ג) יי שְׁמַעְתִּי שְׁמַעְךָ
יִרְאָתִי. הָאִי קָרָא חֲבִיקוֹק אָמַר בְּשִׁעָתָא
דְּחִמָּא מִיתָתִיה וְאֶתְקִיָּים עַל יְדָא דְּאֱלִישֶׁע.
אֲמַאי אֶקְרִי חֲבִיקוֹק. בְּגִין דְּכֹתִיב, (מַלְכִּים ב ד)
לְמוֹעֵד הַזֶּה כָּעַת חֲזִיה אֶת חוֹבְקָת בֶּן. וְדָא
בְּרִיה (בְּרָה) דְּשׁוֹנְמִית הָוָה. וְתִרִין חֲבִיקִין הָיוּ,
חַד דְּאִימִיה וְחַד דְּאֱלִישֶׁע. דְּכֹתִיב, (מַלְכִּים ב ד)
וַיֵּשֶׁם פִּיּו עַל פִּיּו.

אֲשַׁכְּחָנָא בְּסִפְרָא דְּשְׁלֹמֹה מִלְּפָא, שְׁמָא
גְּלִיפָא דְּשְׁבַעִין וְתִרִין שְׁמָהֶן
אֲגֻלִּיף עָלּוּי בְּתַבִּין. בְּגִין דְּאֶתְוּוֹן דְּאֶלְפָא
בֵּיתָא דְּאֲגֻלִּיף בִּיה אֲבּוּי בְּקִדְמִיתָא כַּד מִית
פְּרָחוּ מִנִּיה. וְהַשְׁתָּא דְּאֱלִישֶׁע חִבֵּק לִיה
אֲגֻלִּיף בִּיה כָּל אֲנוּן אֶתְוּוֹן דְּשְׁבַעִין וְתִרִין
שְׁמָהֶן. וְאֶתְוּוֹן דְּאִילִין שְׁבַעִין וְתִרִין שְׁמָהֶן
גְּלִיפֶן אֲנוּן מֵאֶתְן וְשִׁיתְסֵר אֶתְוּוֹן. וְכִלְהוּ
אֶתְוּוֹן אֲגֻלִּיף בְּרוּחִיה (נ"א בְּרִיבְרָא) אֱלִישֶׁע, בְּגִין
לְקַיֵּמָא לִיה בְּאֶתְוּוֹן דְּשְׁבַעִין וְתִרִין שְׁמָהֶן.
וְקָרָא לִיה חֲבִיקוֹק. שְׁמָא דְּאֲשָׁלִים לְכָל

שמות. וקרא לו חֲבִיקוֹק, השם שמשלים את כל הצדדים, משלים את החבויים, כמבאר. והשלים לסוד של מאתים ושש עשרה האותיות של השם הקדוש. פתבות התקנים להחזיר את רוחו, ובאותיות התקנים כל גופו על קיומו, ועל כן נקרא חֲבִיקוֹק.

והוא אמר (חבוק ג) ה' שְׁמַעְתִּי שְׁמַעְתִּי יְרֵאתִי. שְׁמַעְתִּי יְרֵאתִי. שְׁמַעְתִּי מִה שֶׁהָיָה לִי שְׁטַעַמְתִּי מִהָעוֹלָם הַהוּא וּפְחַדְתִּי. הַתְּחִיל לִבְקֹשׁ רַחֲמִים עַל נַפְשׁוֹ וְאָמַר, ה', פֶּעֶלְךָ שְׁעִשִּׂית לִי, בְּקָרֵב שָׁנִים יְהִי חַיִּיהוּ. כְּמוֹ חַיִּיו. וְכָל מִי שֶׁנִּקְשָׁר בְּאוֹתָן הַשָּׁנִים הַקְּדֻמוֹנִיּוֹת, הַחַיִּים נִקְשָׁרִים בּוֹ. בְּקָרֵב שָׁנִים תוֹדִיעַ לְאוֹתָהּ הַדְּרֻגָּה שֶׁאֵין בָּהּ חַיִּים כָּלֵל.

בְּכָה רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, אֵף אֲנִי מִמֶּה שְׁשַׁמְעִי פְּחַדְתִּי מִהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. הָרִים יָדוֹ עַל רֹאשׁוֹ וְאָמַר, וְמָה רַב הַמְּנוּנָה הַזֶּקֶן, אֹרֶךְ הַתּוֹרָה, אֶתֶם זְכִיתֶם לְרֹאוֹת פָּנִים בְּפָנִים, וְלֹא זְכִיתִי בּוֹ. נָפַל עַל פָּנָיו וְרָאָה אוֹתוֹ עוֹקֵר הָרִים מֵאֵיר גִּירוֹת בְּהִיכַל מֶלֶךְ הַמַּשִּׁיחִת. אָמַר לוֹ, רַבִּי, בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם תִּהְיֶה שְׁכָנִים בְּעַלִּי הוֹרָאָה לְפָנֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. מִהִיּוֹם הַהוּא הָיָה קוֹרָא לְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּנוֹ וְלְרַבִּי אַבָּא פְּנִיא"ל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית לב) כִּי רָאִיתִי אֱלֹהִים פָּנִים אֶל פָּנִים.

בְּרֵאשִׁית. רַבִּי חִיָּיא פֶּתַח (תהלים קיא) רֵאשִׁית חֲכָמָה יֵרֵאת יי שְׁכָל טוֹב לְכָל עוֹשֵׂיהֶם תִּהְלֹתוֹ עוֹמֶדֶת לְעַד. רֵאשִׁית חֲכָמָה, הָאִי קָרָא הָכִי מִיבְעֵי לִיָּהּ, סוֹף חֲכָמָה יֵרֵאת יי, בְּגִין דִּי־רֵאֵת יי סוֹף חֲכָמָה אִיהִי. (נ"א אֱלָא אִיהִי רֵאשִׁית) לְעֵאלָא לְגוֹ דְּרֻגָּא דְּחֲכָמָתָא עֲלָאָה הָדָא הוּא דְּכִתִּיב, (תהלים קיח) פֶּתַחוּ לִי שַׁעְרֵי צֶדֶק. זֶה הַשַּׁעַר לִי וְדָאִי,

סְטָרִין. אֲשָׁלִים לְחִבּוּקִין כְּדָאֲתָמַר. וְאֲשָׁלִים לְרֵזָא דְּמֵאֲתָן וְשִׁיתֶסֶר אֲתוּוֹן דִּשְׁמָא קְדִישָׁא. בְּתַבִּין אֲתַקְיִים לְאֶהְדְּרָא רּוּחִיָּהּ, וּבְאֲתוּוֹן אֲתַקְיִים כָּל גּוּפִיָּה עַל קִיּוּמִיָּהּ. וְעַל דָּא אֲקָרִי חֲבִיקוֹק.

וְאִיהוּ אָמַר (חבוק ג) יי שְׁמַעְתִּי שְׁמַעְתִּי יְרֵאתִי, שְׁמַעְתִּי מִה דְּהוּא לִי דְּאֲטַעִימָנָא מִהֶהוּא עֲלָמָא וְדְּחִילָנָא. שְׁרָא לְמַתְבַּע רַחֲמִין עַל נַפְשִׁיָּהּ וְאָמַר יי פֶּעֶלְךָ דְּעַבְדְּתָ לִי בְּקָרֵב שָׁנִים יְהוֹן חַיִּיהוּ. כְּמוֹ חַיִּיו. וְכָל מָאן דְּאֲתַקְשָׁר בְּאֲנוּן שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת חַיִּין אֲתַקְשָׁרוּ בִּיָּהּ. בְּקָרֵב שָׁנִים תוֹדִיעַ לְהֶהוּא דְּרֻגָּא דְּלִית (ב"ה) חַיִּין כָּלֵל.

בְּכָה רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר אוֹף אֲנָא מִמֶּה דְּשְׁמַעְתִּי דְּחִילָנָא לְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. זְקִיף יָדָיו עַל רִישִׁיָּהּ וְאָמַר וּמָה רַב הַמְּנוּנָה סְבָא נִהִירוֹ דְּאוּרִיָּיתָא זְכִיתוֹן אֲתוּוֹן לְמַחְמִי אֲפִין בְּאֲפִין וְלֹא זְכִינָא בִּיָּהּ. נָפַל עַל אֲנָפוּי וְחָמָא לִיָּה מַעַקֵּר טוּרִין מִנְּהִיר שְׁרָגִין בְּהִיכְלָא דְּמִלְכָּא מְשִׁיחָא. אָמַר לִיָּה רַבִּי בְּהֶהוּא עֲלָמָא תִּהְוֹן שְׁבָבִין מֵאֲרִי אוּלְפָּנִין קָמִי קְדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא. מִהֶהוּא יוֹמָא הָוָה קָרִי לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרִיָּה וְלְרַבִּי אַבָּא פְּנִיא"ל כְּמָה דְּאֵת אָמַר, (בראשית לב) כִּי רָאִיתִי אֱלֹהִים פָּנִים אֶל פָּנִים.

בְּרֵאשִׁית רַבִּי חִיָּיא פֶּתַח (תהלים קיא) רֵאשִׁית חֲכָמָה יֵרֵאת יי שְׁכָל טוֹב לְכָל עוֹשֵׂיהֶם תִּהְלֹתוֹ עוֹמֶדֶת לְעַד. רֵאשִׁית חֲכָמָה, הָאִי קָרָא הָכִי מִיבְעֵי לִיָּהּ, סוֹף חֲכָמָה יֵרֵאת יי, בְּגִין דִּי־רֵאֵת יי סוֹף חֲכָמָה אִיהִי. (נ"א אֱלָא אִיהִי רֵאשִׁית) לְעֵאלָא לְגוֹ דְּרֻגָּא דְּחֲכָמָתָא עֲלָאָה הָדָא הוּא דְּכִתִּיב, (תהלים קיח) פֶּתַחוּ לִי שַׁעְרֵי צֶדֶק. זֶה הַשַּׁעַר לִי וְדָאִי,

פתחו לי שערי צדק. זה השער לה', ודאי. שאם לא יכנס בשער זה, לא יכנס לעולמים. (משל) למלך עליון שהוא עליון נסתר וגנוז, ועשה לו שערים אלה על אלה, ובסוף כל השערים עשה שער אחד בכמה מנעולים, בכמה פתחים, בכמה היכלות אלה על אלה, ואמר: כל מי שרוצה להכנס אלי - שער זה יהיה ראשון לגבי. מי שיכנס בשער זה - יכנס. גם כף שער ראשון לחכמה עליונה, וראת ה' היא. וזוהי ראשית.

ב, שנים הם שמתחברים כאחד, ואלה שתי נקודות - אחד גנוז ונסתר, ואחד עומד בהתגלות. ובגלל שאין להם פרוד נקראים ראשית, אחד ולא שנים. מי שנוטל זה נוטל זה, והכל אחד. שהרי הוא ושמו אחד, שכתוב (שם פג) וידעו כי אתה ה' שמך לבדך. למה נקרא וראת ה'? בגלל שהוא עץ של טוב ורע. זכה בן האדם - הנה טוב. ואם לא זכה - הנה רע. ולכן שורה במקום זה וראת, וזה שער להכנס לכל טוב שבעולם. שכל טוב - אלה שני שערים שהם כאחד.

רבי יוסי אמר, שכל טוב - זה עץ החיים, שהוא שכל טוב בלי רע כלל. ועל שלא שורה בו רע הוא שכל טוב בלא רע. לכל עשיהם - אלו חסדי דוד הנאמנים, תומכי התורה. ואותם תומכי התורה כביכול הם עושים. כל אלו שעוסקים בתורה אין בהם עשיה בעוד שעוסקים בה. אותם שתומכים בהם יש בהם עשיה, ובכח זה כתוב תהלתו עמדת לעד, ועומד הכסף על עמדו כראוי.

רבי שמעון היה יושב ועוסק

דאי לא ייעול בהאי תרעא לא ייעול לעלמין. למלכא עלאה דאיהו עלאה וטמיר וגניז ועביד ליה תרעין אלין על אלין ולסוף כל תרעין עבד תרעא חד בכמה מנעולין בכמה פתחין בכמה היכלין אלין על אלין. אמר כל מאן דבעי למייעל לגבאי תרעא דא יהא קדמאה לגבאי, מאן דיעול בהאי תרעא יעול. אוף הכי תרעא קדמאה לחכמה עלאה וראת ה' איהי. ודא איהי ראשית

ב, תרין אנון דמתחברין כחדא, ואנון תרין נקודין, חד גניזא וטמירא וחד קיימא באתגליא. ובגין דלית להו פירודא אקרון ראשית. חד ולא תרין. מאן דנטיל האי נטיל האי. וכלא חד דהא הוא (שמיח) ושמיח חד דכתיב, (תהלים פג) וידעו כי אתה שמך יי לבדך. אמאי אקרי וראת יי, בגין דאיהו אילנא דטוב ורע, זכי בר נש הא טוב ואי לא זכי הא רע. (דף פ"ב ע"א) ועל דא שרי בהאי אתר וראת. ודא תרעא לעאלא לכל טובא דעלמא. שכל טוב אלין תרין תרעין דאנון כחדא.

רבי יוסי אמר שכל טוב דא אילנא דחיי דאיהו שכל טוב בלא רע כלל. ועל דלא שריא ביה רע איהו שכל טוב בלא רע. לכל עושיהם, אלין חסדי דוד הנאמנים תמכין אורייתא. ואנון דתמכין אורייתא כביכול אנון עבדין. כל אנון דלעאן באורייתא לית בהו עשיה בעוד דלעאן בה. אנון דתמכין לון אית בהו עשיה. ובחילא דא כתיב תהלתו עומדת לעד וקיימא פורסדיא על קיומיה כדקא יאות.

רבי שמעון הוה יתיב ולעי באורייתא בליליא דכלה אתחברת בבבילה. דתנינן

כל אנון חבריא דבני היכלא דכלה אצטריכו
בהדיא ליליא דכלה אצדמנת למיהוי ליומא
אחרא גו חופה בבבילה למיהוי עמה כל ההוא
ליליא, ולמחדי עמה בתקונתא דאיהי
אתתקנת למלעי באורייתא מתורה לנביאים
ומנביאים לכתובים ובמדרשות דקראי וברזי
דחכמתא. בגין דאלין אנון תיקונין דילה
ותכשיטה. ואיהי ועולמתהא עאלת וקיימת
על רישיהון ואתתקנת בהו וחדת בהו כל
ההוא ליליא. וליומא אחרא לא עאלת
לחופה אלא בהדיהו. ואלין אקרון בני
חופתא. וכיון דעאלת לחופתא קדשא ברין
הוא שאיל עליהו ומברך לון ומעטר לון
בעטרהא דכלה. זפאה חולקהון.

והנה רבי שמעון וכלהו חבריא מרננין
ברנה דאורייתא ומחדשין מלין
דאורייתא כל חד וחד מנייהו. והנה חדי רבי
שמעון וכל שאר חבריא. אמר לון רבי
שמעון, בני זפאה חולקכון בגין דלמחר לא
תיעול פלה לחופה אלא בהדיכו. בגין
דכלהו דמתקנין תקונתא בהאי ליליא וחדאן
בה פלה יהון רשימין וכתובין בספרא
דדברניא וקדשא ברין הוא מברך לון
בשבועין ברכאן ועטרין דעלמא עלאה.

פתח רבי שמעון ואמר (תהלים יט) השמים
מספרים כבוד אל וגו' קרא דא הא
אוקימנא ליה. אבל בזמנא דא דכלה אתערא
למיעל לחופה ביומא דמחר אתתקנת
ואתנהירת בקישוטהא בהדי חבריא דחדאן
עמה כל ההיא ליליא ואיהי חדאת עמהון.
וביומא דמחר פמה אוכלוסין חיילין
ומשריין מתפנשין בהדה. ואיהי וכלהו
ולמחרת פמה אוכלוסים, צבאות ומרכבות חילות ומחנות אפה, והיא וכלם מחכים לכל אחד

בתורה בלילה שהפלה מתחברת
בבעלה. ששנינו, כל אותם
החברים בני היכל הפלה,
הצטרכו באותו לילה שהפלה
עתידה להיות למחרת בתוך
החפה עם בעלה להיות עמה כל
אותו הלילה, ולשמח עמה
בתקוניה שהיא מתתקנת לעסק
בתורה, מתורה לנביאים,
ומנביאים לכתובים, ובדרשות
הפסוקים ובסודות החכמה,
בגלל שאלו הם תקוניה
ותכשיטה, והיא ועלמותיה
נכנסת ועומדת על ראשיהם
ומתתקנת בהם, ושמחה בהם כל
אותו הלילה, ולמחרת לא נכנסת
לחפה אלא יחד אתם. ואלה
נקראים בני החפה. וכיון
שנכנסת לחפה, הקדוש ברוך
הוא שואל עליהם ומברך אותם,
ומעטר אותם בעטרת הפלה.
אשרי חלקם.

והנה רבי שמעון וכל החברים
מרננים ברנת התורה ומחדשים
דברי תורה כל אחד ואחד מהם,
והנה שמח רבי שמעון וכל שאר
החברים. אמר להם רבי שמעון,
בני, אשרי חלקכם, בגלל שמחר
לא תבנס הפלה לחפה אלא יחד
אתכם. בגלל שכלם שמתקנים
תקוניה בלילה הזה ושמחים בה,
כלם יהיו רשומים וכתובים
בספר הזכרונות, והקדוש ברוך
הוא מברכם בשבועים ברכות
ועטרות של עולם העליון.

פתח רבי שמעון ואמר, (תהלים יט)
השמים מספרים כבוד אל וכו'.
פסוק זה הרי העמדנוהו. אבל
בזמן זה שהפלה מתעוררת
להכנס לחפה, למחרת מתתקנת
ומאירה בקשוטה יחד עם
החברים ששמחו עמה כל אותו
הלילה, והיא שמחה אתם.

ואחד שתקנו אותה בלילה הזה.
כיון שמתחברים כאחד והיא
רואה את בעלה, מה פתוב?
השמים מספרים כבוד אל.
השמים - זה החתן שנכנס
לחפה. מספרים - מאירים פזר
הספיר שמאיר וזוהר מסוף
העולם ועד סוף העולם.

כבוד אל - זה כבוד כלה
שנקרא אל, שפתוב (תהלים ז) ואל
זועם בכל יום. בכל ימי השנה
נקרא אל, וכעת כשהרי נכנסת
לחפה, נקרא כבוד ונקרא אל.
כבוד על כבוד. אור על אור.
שלטון על שלטון. ואז באותה
שעה שהשמים נכנס לחפה ובא
ומאיר לה, כל אותם החברים
שהתקינו אותה, כלם מתפרשים
בשמותם שם, וזהו שפתוב
ומעשה ידיו מגיד הרקיע.
מעשה ידיו - אלה אותם בעלי
קיום הברית יחד עם הפלה.
ואותם בעלי קיום הברית
נקראים מעשה ידיו, כמו שנאמר
ומעשה ידינו כוננהו, זו ברית
הקיימת שחתומה בבשר בן
האדם.

רב המנונא הוזן אמר כף, (קהלת
ה) אל תתן את פיך לחטיא את
בשרך - שלא יתן בן אדם את
פיו להביא להרהור רע ויגרם
להחטיא אותו בשר קדש
שחתום בו ברית הקדש, שאם
עושה כף, מושכים אותו
לגיהנם. ואותו ממה על הגיהנם
דומ"ה שמו, וכמה רבואות של
מלאכי חבלה יחד אתו, ועומד
על פתח הגיהנם, וכל אותם
ששמרו ברית הקדש בעולם הזה
אין לו רשות לקרב אליהם.

דוד המלך, בשעה שקרה לו
אותו מעשה, פחד. באותה שעה
עלה דומ"ה לפני הקדוש ברוך
הוא, ואמר לו: רבון העולם,

מחפאן לכל חד וחד דתקיננו לה בהאי ליליא.
כיון דמתחברין כחדא ואיהי חמאת לבעלה
מה כתיב השמים מספרים כבוד אל. השמים
דא חתן דעאל לחופה. מספרים, מנהרין
פזוהרא דספיר, דנהיר וזהיר מסייפי עלמא
ועד סייפי עלמא.

כבוד אל, דא כבוד פלה דאקרי אל, דכתיב,
(תהלים ז) ואל זועם בכל יום. בכל יומי
שתא אקרי אל, והשתא דהא עאלת לחופה
אקרי כבוד, ואקרי אל. יקר על יקר. נהירו
על נהירו. ושלטנו על שלטנו. פדין בההיא
שעתא דשמים עאל לחופה ואתי ונהיר לה,
פל אנון חברייה דאתקיננו לה פלהו אתפרשי
בשמהן תמן הדא הוא דכתיב, (תהלים יט)
ומעשה ידיו מגיד הרקיע. מעשה ידיו, אליו
אנון מארי קיימא דברית בהדי כלה, ואנון
מארי קיימא דברית אקרון מעשה ידיו, כמה
דאף אמר, (תהלים ז) ומעשה ידינו כוננהו דא
ברית קיימא דחתים בבשרא דבר נש.

רב המנונא סבא אמר הכי (קהלת ה) אל תתן
את פיך לחטיא את בשרך, דלא יהיב
בר נש פומיה למיתי להרהורא בישא,
ויהא גרים למחטי לההיא בשר קדש
דחתים ביה ברית קדישא. דאילו עביד כן
משכין ליה לגיהנם. וההוא דממונה על
גיהנם דומ"ה שמייה. וכמה רבוא דמלאכי
חבלה בהדיה. וקאים על פתחא דגיהנם,
וכל אנון דנטרו ברית קדישא בהאי
עלמא, לית ליה רשו למקרב בהו.

דוד מלפא בשעתא דאירע ליה ההוא
עובדא דחיל. בההיא שעתא סליק
דומ"ה קמי קדשא בריך הוא ואמר ליה
מארי דעלמא (דף פ ע"ב) כתיב בתורה (ויקרא כ)

כתוב בתורה (ויקרא ב) ואיש אשר
ינאף את אשת איש, וכתוב (שם יד)
ואל אשת עמיתך וכו'. דוד
שקלקל ברית בערנה מהו (מה
דינו)? אמר לו הקדוש ברוך הוא:
דוד צדיק הוא, וברית הקדש על
תקונו עומד, שהרי לפני גלוי
שמןנת לו בת שבע מיום
שנברא העולם.

אמר לו: אם לפניך גלוי - לפני
לא גלוי! אמר לו: ועוד בהתר
היה מה שהיה, שהרי כל אלו
שעולים לקרב, לא עולה אחד
מהם עד שפוטר אשתו בגט.
אמר לו: אם כן, היה לו לחכות
שלשה חדשים, ולא חפה. אמר
לו: במה עומד הדבר? במקום
שחוששים שהיא מעברת, וגלוי
לפני שאוריה לא קרב אליה
מעולם, שהרי שמי חתום בתוכו
לעדות. כתוב אוריה, וכתוב
אוריהו. שמי חתום עמו, שלא
שמש בה לעולמים. אמר לו:
רבון העולם, זה מה שאמר -
אם לפניך גלוי שאוריה לא שכב
עמה, לפני האם גלוי? היה לו
לחכות לה שלשה חדשים. ועוד,
אם ידע שמעולם לא שכב עמה,
אז למה שלח לו דוד וצוה עליו
לשמש עם אשתו, שכתוב
(שמואל-ב יא) רד לביתך ורחץ
רגליך?.

אמר לו: ודאי לא ידע, אבל
חפה יותר משלשה חדשים,
שהרי ארבעה חדשים היו, שפך
למדנו, בעשרים וחמשה בניסן
העביר דוד פרוז בכל ישראל,
והיו עם יואב בשבעה ימים
שפסיון, והלכו והשחיתו ארץ
בני עמון. שהו שם סיון תמוז אב
ואלול, ובעשרים וארבעה
באלול היה מה שהיה עם בת
שבע, וביום הכפורים מחל לו
הקדוש ברוך הוא אותו חטא. ויש אומרים בשבעה באדר העבר פרוז, והתכנסו בחמשה עשר

ואיש אשר ינאף את אשת איש. וכתוב ואל
אשת עמיתך וגו'. דוד דקלקל ברית בערנה
מהו. אמר ליה קדשא בריך הוא דוד זכאה
הוא, וברית קדישא על תקוניה קיימא, דהא
גלי קדמי דאזמנת ליה בת שבע מיומא
דאתברי עלמא.

אמר ליה אי קמך גלי קמיה לא גלי. אמר
ליה ותו בהתירא הוה מה דהוה. דהא
כל אנון דעאלו לקרבא לא עאל חד מנייהו
עד דאפטר בגט לאנתתיה. אמר ליה אי הכי
הוה ליה לאורכא תלת ירחי ולא אוריה. אמר
ליה במאי אוקים מלה באתר דחיישינן דהיא
מעוברת, וגלי קדמי דאוריה לא קריב בה
לעלמין דהא שמי חתים בגויה לסהדותא.
פתיב אוריה וכתוב אוריהו שמי חתום בהדיה
דלא שמש בה לעלמין. אמר ליה, מארי
דעלמא הא מה דאמרית אי קמך גלי דלא
שכיב בהדה אוריה, קמיה מי גלי, הוה ליה
לאורכא לה תלת ירחי. ותו אי ידע דלא
שכיב בהדה לעלמין אמאי שדר לה דוד
ופקיד עליה לשמשא באנתתיה דכתיב, (שמואל
ב יא) רד לביתך ורחץ רגליך.

אמר ליה ודאי לא ידע, אבל יתיר מתלת
ירחי אוריה דהא ארבע ירחי הוו.
דהכי תנינן בחמשה ועשרים דניסן אעבר
דוד פרוזא בכל ישראל, והוה עם יואב
בשבעה יומין דסיון ואזלו וחבלו ארעא דבני
עמון. סיון ותמוז ואב ואלול אשתהו שם.
ובארבעה ועשרים באלול הוה מה דהוה
מפת שבע. וביומא דכפורי מחל ליה קדשא
ברוך הוא, ההוא חובה. ואית דאמרי בשבעה
באדר אעבר פרוזא ואתפנשו בחמיסר דאייר,
הקדוש ברוך הוא אותו חטא. ויש אומרים בשבעה באדר העבר פרוז, והתכנסו בחמשה עשר

בְּאֵיֶר, וּבְחֻמְשָׁה עֶשֶׂר בָּאֵלּוּל, הָיָה מִה שֶׁהָיָה עִם בֵּת שֶׁבַע, וּבָיִוֶם הַכַּפּוּרִים הַתְּבַשֵּׁר (שם יב) גַּם ה' הֶעֱבִיר חֲטָאתָךְ לֹא תָמוּת. מִה זֶה לֹא תָמוּת? לֹא תָמוּת בְּיַד דְּיוֹמָה.

אָמַר דְּיוֹמָה: רַבּוֹן הָעוֹלָם, הָרִי דְּבַר אֶחָד יֵשׁ לִי אֵלָיו, שֶׁהוּא פָּתַח פִּי וְאָמַר (שם) חִי ה' כִּי בֵן מוֹת הָאִישׁ הָעֹשֶׂה זֹאת, וְהוּא דֵּן אֶת נַפְשׁוֹ. טְרוּנֵיָא יֵשׁ לִי עָלָיו. אָמַר לוֹ: אֵין לָךְ רְשׁוּת, שֶׁהָרִי הוֹדָה לִפְנֵי וְאָמַר חֲטָאתִי לָהּ, אֵף עַל פִּי שֶׁלֹּא חָטָא. אָבֵל בְּמָה שֶׁחָטָא בְּאוֹרֵיהָ, עָנַשׁ פְּתַבְתִּי עָלָיו וְקָבַל. מִיָּד חֲזַר דְּיוֹמָה לְמִקּוֹמוֹ בְּפָחִי נַפְשׁוֹ. וְעַל זֶה אָמַר דָּוִד, (תהלים צד) לֹלֵי ה' עֲזָרְתָה לִי כְּמַעַט שֶׁכָּנָה דְּיוֹמָה נַפְשִׁי. לֹלֵי ה' עֲזָרְתָה לִי דִּהְיֶה אֶפּוֹטְרוֹפָא דִּילִי. כְּמַעַט שֶׁכָּנָה וְגו'. מִהוּ כְּמַעַט, בְּחוּטָא דְקִיק בְּשִׁיעוּרָא דְאִית בִּינִי וּבִין סְטָרָא אַחְרָא, כִּהְיֵהוּא שְׁעוּרָא הוּת דְּלֹא שֶׁכָּנָה דְּיוֹמָה נַפְשִׁי. וּבְגִין כֵּן, בְּעֵי לֹא־סִתְמָרָא בְּרִנְשׁ דְּלֹא יִימָא מְלָה כְּדוֹד. בְּגִין דְּלֹא יָכִיל לְמִימַר

לְדְּיוֹמָה (קהלת ה) כִּי שִׁגְגָה הִיא, כְּמָה דִּהְיֶה לְדוֹד וְנִצָּח לִיה קִדְשָׁא בְּרִיף הוּא בְּדִינָא. לְמָה יִקְצוּף הָאֱלֹהִים עַל קוֹלְךָ עַל הַהוּא קוֹל דְּאִיהוּ אָמַר. וְחֻבַּל אֶת מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ דָּא בִּשְׁר קִדְשׁ בְּרִית קִדְשָׁא דְּפָגִים וְאַתְמָשֶׁף בְּגִיָּהנָם עַל יָדָא דְּדְּיוֹמָה. וּבְגִין כֵּן (תהלים יט) וּמַעֲשֵׂה יָדָיו מַגִּיד הֶרְקִיעַ אֵלֶין אֲנוּן חֲבֵרִיָּא דְּאַתְחַבְּרוּ בְּכֻלָּה דָּא וּמֵאֲרִי קִיִּימָא דִּילָהּ. מַגִּיד וְרָשִׁים כָּל חַד וְחַד. מֵאֵן הֶרְקִיעַ. דָּא אִיהוּ הֶרְקִיעַ דְּבִיָּה חֲמָה וּלְכָנָה וְכֻכְבֵּיָא וּמִזְלֵי, וְדָא אִיהוּ סִפֵּר זְכָרוֹן. אִיהוּ מַגִּיד וְרָשִׁים לָהּ וּכְתִיב לָהּ לְמִהּוֹי בְּנֵי הַיִּכְלָא וּלְמַעַבַּד רַעוּתָהוֹן תְּדִיר.

וּבְחֻמְסִיֶּסר בָּאֵלּוּל הָיָה מִה דִּהְיֶה מִבֵּת שֶׁבַע, וּבִיּוֹמָא דְּכַפּוּרָא אַתְבַּשֵּׁר (שמואל ב יב) גַּם יִי הֶעֱבִיר חֲטָאתָךְ לֹא תָמוּת. מֵאִי לֹא תָמוּת, לֹא תָמוּת בְּיַד דְּדְּיוֹמָה.

אָמַר דְּיוֹמָה מֵאֲרִי דְּעֻלְמָא הָא מְלָה חֲדָא אִית לִי גִבְיָה דְּאִיהוּ אַפְתַּח פּוּמִיָּה וְאָמַר (שמואל ב יב) חִי יִי כִּי בֵן מוֹת הָאִישׁ הָעֹשֶׂה זֹאת וְאִיהוּ דֵּן לְנַפְשִׁיהָ טְרוּנֵיָא אִית לִי עָלֶיהָ. אָמַר לִיה, לִית לָךְ רְשׁוּת דְּהָא אוּדִי לְגַבְאִי וְאָמַר חֲטָאתִי לִי וְאֵף עַל גִּב דְּלֹא חָב. אָבֵל בְּמָה דְּחָטָא בְּאוֹרֵיהָ עוֹנָשָׁא כְּתַבִּית עָלֶיהָ וְקָבַל. מִיָּד אַחְדָּר דְּיוֹמָה לְאַתְרֵיהָ בְּפָחִי נַפְשׁוֹ. וְעַל דָּא אָמַר דָּוִד (תהלים צד) לֹלֵי ה' עֲזָרְתָה לִי כְּמַעַט שֶׁכָּנָה דְּיוֹמָה נַפְשִׁי. לֹלֵי ה' עֲזָרְתָה לִי דִּהְיֶה אֶפּוֹטְרוֹפָא דִּילִי. כְּמַעַט שֶׁכָּנָה וְגו'. מִהוּ כְּמַעַט, בְּחוּטָא דְקִיק בְּשִׁיעוּרָא דְאִית בִּינִי וּבִין סְטָרָא אַחְרָא, כִּהְיֵהוּא שְׁעוּרָא הוּת דְּלֹא שֶׁכָּנָה דְּיוֹמָה נַפְשִׁי. וּבְגִין כֵּן, בְּעֵי לֹא־סִתְמָרָא בְּרִנְשׁ דְּלֹא יִימָא מְלָה כְּדוֹד. בְּגִין דְּלֹא יָכִיל לְמִימַר

לְדְּיוֹמָה (קהלת ה) כִּי שִׁגְגָה הִיא, כְּמָה דִּהְיֶה לְדוֹד וְנִצָּח לִיה קִדְשָׁא בְּרִיף הוּא בְּדִינָא. לְמָה יִקְצוּף הָאֱלֹהִים עַל קוֹלְךָ עַל הַהוּא קוֹל דְּאִיהוּ אָמַר. וְחֻבַּל אֶת מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ דָּא בִּשְׁר קִדְשׁ בְּרִית קִדְשָׁא דְּפָגִים וְאַתְמָשֶׁף בְּגִיָּהנָם עַל יָדָא דְּדְּיוֹמָה. וּבְגִין כֵּן (תהלים יט) וּמַעֲשֵׂה יָדָיו מַגִּיד הֶרְקִיעַ אֵלֶין אֲנוּן חֲבֵרִיָּא דְּאַתְחַבְּרוּ בְּכֻלָּה דָּא וּמֵאֲרִי קִיִּימָא דִּילָהּ. מַגִּיד וְרָשִׁים כָּל חַד וְחַד. מֵאֵן הֶרְקִיעַ. דָּא אִיהוּ הֶרְקִיעַ דְּבִיָּה חֲמָה וּלְכָנָה וְכֻכְבֵּיָא וּמִזְלֵי, וְדָא אִיהוּ סִפֵּר זְכָרוֹן. אִיהוּ מַגִּיד וְרָשִׁים לָהּ וּכְתִיב לָהּ לְמִהּוֹי בְּנֵי הַיִּכְלָא וּלְמַעַבַּד רַעוּתָהוֹן תְּדִיר.

מַגִּיד וְרָשִׁים אוֹתָם וְכֹתֵב אוֹתָם לְהִיּוֹת בְּנֵי הַיִּכְלָא וּלְעֲשׂוֹת רְצוֹנָם תָּמִיד.

(שם) יום ליום יביע אמר - יום קדוש מאותם ימים עליונים של המלך, משבחים אותם החברים ואומרים אותו דבר שאמר כל אחד לחברו. יום ליום יביע אותו אמר ומשבחו, ולילה ללילה - כל דרגה שמשלמת [נ"א ששלמת] בלילה משבח זה לזה אותו דעת של כל אחד מחברו, ובשלמות [ס"א ובאהבה] רבה נעשים להם חברים ואוהבים.

אין אמר ואין דברים - בשאר דברי העולם, שלא נשמעים לפני המלך הקדוש ולא צריך לשמעם. אבל הדברים הללו, בכל הארץ יצא קוים. עושים מדידה, אותם דברים מדורים עליונים ומדורים תחתונים, מאלה נעשים רקיעים, ומאלה הארץ, מאותו השבח. ואם תאמר שאותם דברים במקום אחד משוטטים בעולם - בקצה תבל מליהם. וכיון שנעשים מהם רקיעים, מי שורה בהם? חזר ואמר, לשמש שם אהל בהם. אותו שמש, קדוש שם מדורו ומשכנו בהם ומתעטר בהם.

בין ששורה באותם רקיעים ומתעטר בהם, אזי - והוא כחתן יצא מחפתו. שמש ורץ באותם רקיעים. יוצא מהם ורץ לתוך מגדל אחד אחר במקום אחר. מקצה השמים מוצאו - ודאי מעולם עליון יוצא וקא, שהוא קצה השמים למעלה. ותקופתו - מי זה תקופתו? זה קצה השמים למטה, שהיא תקופת השנה שסובבת את כל האיברים, ומתקשרת מן השמים עד רקיע זה. ואין נסתר מחמתו - שאותה תקופה זו ותקופת השמש שמסובב בכל צד.

ואין נסתר - אין מי שמתכסה

יום ליום יביע אומר, (תהלים יט) יומא קדישא מאנון יומין עלאין דמלכא משבחין לון לחברייא ואמרין ההיא מלה דאמר כל חד לחבריה. יומא ליומא יביע ההוא אומר ומשבח ליה. ולילה ללילה כל דרגא דאשלים (נ"א ושלום) בלילא משבח דא לדא ההוא דעת דכל חד מחבריה, ובשלימו (ס"א ובחיימו) סגי אתעבידו לון חברין ורחימין.

אין אומר ואין דברים בשאר מילין דעלמא. דלא אשתמעו קמי מלכא קדישא ולא בעי למשמע לון. אבל הגי מילי בכל הארץ יצא קוים. עבדי (דף ט ע"א) משיחא אנון מלין מדורי עלאי ומדורי תתאי, מאלין אתעבידו רקיעין ומאלין ארץ מההיא תושבחתא. ואי תימא דאנון מלין באתר חד. משטטא בעלמא בקצה תבל מליהם. וכיון דאתעבידא רקיעין מנהון, מאן שריא בהון. הדר ואמר לשמש שם אהל בהם. ההוא שמשא קדישא שוי מדוריה ומשפניה בהו ואתעטר בהו.

בין דשרי באנון רקיעין ואתעטר בהו, כדין והוא כחתן יוצא מחפתו. חדי ורהיט באנון רקיעין. נפק מנייהו ועאל ורהיט גו מגדלא חדא אחרא באתר אחרא. מקצה השמים מוצאו, ודאי מעלמא עלאה נפיק ואתיא דאיהו קצה השמים לעילא. ותקופתו, מאן תקופתו, דא קצה השמים לתתא דאיהי תקופת השנה דאסחרא לכל שייפין. ואתקשרת מן השמים עד רקיעא דא. ואין נסתר מחמתו דההיא תקופה דא ותקופה דשמשא דאסחר בכל סטרא.

ואין נסתר לית דאתפסי מניה מפל דרגין עלאין דהוו בלהו מסחרן ואתיין לגביה

וְכָל חַד וְחַד לֵית מָאן דִּיתַפְסִי מִינֵיהּ. מַחְמַתּוּ
בְּשַׁעְתָּא דְּאַתְחַמֵּם וְתָב (וְתָאִיב) לְגַבִּייהוּ
בְּתִיּוּבְתָא (בְּתִיּוּבְתָא) שְׁלִים. כָּל שְׂבָחָא דָּא וְכָל
עֲלִיָּא דָּא בְּגִין אֲוִרִיָּתָא הוּא דְּכְתִיב, (תְּהִלִּים יט)
תּוֹרַת יְיָ תְּמִימָה. שִׁית זְמַנִּין כְּתִיב כְּכָא יְיָ,
וְשִׁית קָרְאִי מִן הַשְּׁמַיִם מְסַפְּרִים עַד תּוֹרַת יְיָ
תְּמִימָה וְעַל רִזָּא דָּא כְּתִיב בְּרֵאשִׁית הָא שִׁית
אַתּוּן. בְּרֵא אֱלֹהִים אֶת הַשְּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ,
הָא שִׁית תְּבִין. קָרְאִי אַחֲרָנִין לְקַבֵּל שִׁית זְמַנִּין
ה' שִׁית קָרְאִי בְּגִין שִׁית אַתּוּן דְּהֶכָא. שִׁית
שְׁמַהֲן בְּגִין שִׁית תְּבִין דְּהֶכָא.

עַד דְּהוּוּ יְתִיב עָאֵלוּ רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרִיהּ וְרַבִּי
אַבָּא. אָמַר לֹון וְדָאִי אֲנִפִּי שְׂכִינְתָּא
אַתִּינִי, וְעַל דָּא פְּנִי"אַל קָרִינָא לְכוּ, דְּהָא
חֲמִיתוּן אֲנִפִּי שְׂכִינְתָּא אֲפִין בְּאַפִּין. וְהַשְׁתָּא
דְּקָא יִדְעַתוּן וְגַלִּי לְכוּ קָרָא דּוּבְנֵיהּ בֶּן
יְהוֹיָדָע, וְדָאִי דְּמִלָּה דְּעַתִּיקָא קְדִישָׁא אִיהּ
וְקָרָא דְּאַבְתָּרִיהּ. וְהָהוּא דְּסִתִּים מְכַלָּא אָמְרוּ.
וְהָאִי קָרָא אִיהּ בְּאַתֵּר אַחֲרָא כְּגֻוּנָא דָּא.
פְּתַח וְאָמַר (דְּבָרֵי הַיָּמִים א יא) וְהוּא הִכָּה אֶת
הָאִישׁ הַמְצָרִי אִישׁ מִדָּה חֲמֵשׁ בְּאַמָּה, וְכֻלָּא
רִזָּא חָדָא אִיהּ, מְהָאִי (ס"א ה"א) מְצָרִי, הָהוּא
דְּאַשְׁתְּמוּדָע, (שְׁמוֹת יא) גְּדוֹל מְאֹד בְּאַרְץ מְצָרִים
בְּעֵינֵי עַבְדֵי וְגו' רַב וִיקִירָא כְּמָה דְּגַלִּי הָהוּא
סָבָא.

וְהָאִי קָרָא בְּמַתִּיבְתָּא עֲלָאָה אַתְמֹר. אִישׁ
מִדָּה כֻלָּא חַד. (שְׁמוֹאל ב כג) אִישׁ מְרָאָה
וְאִישׁ מִדָּה כֻלָּא חַד. בְּגִין דְּאִיהּ שְׂפַת
וְתַחוּמָא דְּכְתִיב, (בְּמִדְבָר לז) וּמִדּוֹתֶם מַחוּץ
לְעִיר, וְכְתִיב, (וִיקְרָא יט) לֹא תַעֲשׂוּ עוֹל בְּמִשְׁפָּט
בְּמִדָּה. וְעַל דָּא אִישׁ מִדָּה אִיהּ. וְאִיהּ מִמֶּשׁ
וּמִדָּתָם מַחוּץ לְעִיר, וְכְתוּב (וִיקְרָא יט) לֹא תַעֲשׂוּ עוֹל בְּמִשְׁפָּט בְּמִדָּה. וְעַל זֶה אִישׁ מִדָּה הוּא, וְהוּא

מִמֶּנּוּ מִכָּל הַדְּרָגוֹת הָעֲלִיּוֹנוֹת
שְׁהִיו כֻּלָּם מְקִיפּוֹת וּבָאוֹת אֵלָיו,
וְכָל אֶחָד וְאֶחָד אֵין מִי שְׁמַתְכֶסֶּה
מִמֶּנּוּ. מַחְמַתּוּ - בְּשַׁעְתָּא
שְׁמַתְחַמֵּם וְשָׁב (וּמִשְׁתַּחֲוֶקֶק) לְגַבִּיָּהֶם
בְּתַשׁוּבָה (בְּתַשׁוּקָה) שְׁלָמָה, כָּל
הַשְּׂבַח הַזֶּה וְכָל הָעֲלִיּוֹת הַזֶּה
בְּגִלְל הַתּוֹרָה הוּא, שְׂכָתוֹב תּוֹרַת
ה' תְּמִימָה. שֵׁשׁ פְּעָמִים כְּתוּב
כָּאן ה', וְשֵׁשׁ פְּסוּקִים מִן
"הַשְּׁמַיִם מְסַפְּרִים" עַד "תּוֹרַת ה'
תְּמִימָה". וְעַל סוּד זֶה כְּתוּב
בְּרֵאשִׁית - הָרִי שֵׁשׁ אוֹתִיּוֹת. בְּרֵא
אֱלֹהִים אֶת הַשְּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ -
הָרִי שֵׁשׁ תְּבוּת. פְּסוּקִים אַחֲרִים
כְּנֶגֶד שֵׁשׁ פְּעָמִים ה'. שֵׁשׁ
פְּסוּקִים בְּגִלְל שֵׁשׁ אוֹתִיּוֹת שֶׁל
כָּאן. שֵׁשׁ שְׁמוֹת בְּגִלְל שֵׁשׁ
תְּבוּת שֶׁל כָּאן.

בְּעוֹדָם יוֹשְׁבִים, נִכְנְסוּ רַבִּי
אֶלְעָזָר בֶּנּוּ וְרַבִּי אַבָּא. אָמַר לָהֶם,
וְדָאִי פְּנֵי הַשְּׂכִינָה כָּאוּ, וְלִכְּן
קָרְאֵנוּ לָכֶם פְּנִי"אַל, שְׁהָרִי
רְאִיתֶם אֶת הַשְּׂכִינָה פְּנִים בְּפָנִים.
וְעַכְשָׁו שִׁידְעַתֶּם וְגַלְּה לָכֶם
הַכְּתוּב שֶׁל "וּבְנֵיהּ בֶּן יְהוֹיָדָע"
- וְדָאִי שְׂדִכְר עַתִּיק קְדוֹשׁ הוּא
וְהַפְּסוּק שְׁלֹא אַחֲרָיו. וְאוֹתוֹ
הַסְּתוּם מְהַכֵּל אָמְרוּ.

וּפְסוּק זֶה הוּא בְּמָקוֹם אַחֵר כְּגוֹן
זֶה. פְּתַח וְאָמַר, (דְּבָרֵי הַיָּמִים-א יא)
וְהוּא הִכָּה אֶת הָאִישׁ הַמְצָרִי אִישׁ
מִדָּה חֲמֵשׁ בְּאַמָּה. וְהַכֵּל סוּד אֶחָד
הוּא. מִי הַמְצָרִי? אוֹתוֹ הִידּוּעַ,
(שְׁמוֹת יא) גְּדוֹל מְאֹד בְּאַרְץ מְצָרִים
בְּעֵינֵי עַבְדֵי וְגו', גְּדוֹל וְנִכְבָּד כְּמוֹ
שְׁגִלָּה אוֹתוֹ זֶקֶן (רַב הַמְּנוּנָא).

וּפְסוּק זֶה מְתַבָּאֵר בִּישִׁיבָה
הָעֲלִיּוֹנָה. אִישׁ מִדָּה הַכֵּל אֶחָד.
(שְׁמוֹאל-ב כג) אִישׁ מְרָאָה וְאִישׁ
מִדָּה הַכֵּל אֶחָד. בְּגִלְל שֶׁהוּא
שְׂפַת וְתַחוּם, שְׂפַתוֹב (בְּמִדְבָר לז)
וְעַל זֶה אִישׁ מִדָּה הוּא, וְהוּא

ממש איש מדה הוא, אֶרְכּוּ מִסּוּף
הָעוֹלָם וְעַד סוּף הָעוֹלָם. אָדָם
הָרָאוּשׁוֹן כֶּף הִזָּה. וְאִם תֹּאמַר,
הָרִי כְּתוּב חֲמֵשׁ בָּאֵמָה? אוֹתָם
חֲמֵשׁ בָּאֵמָה הֵיוּ מִסּוּף הָעוֹלָם
וְעַד סוּף הָעוֹלָם.

(דברי הימים-א יא) וְכִיד הַמַּצְרֵי חֲנִית,
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר כְּמִנּוֹר אֲרָגִים - זֶה
מִטָּה הָאֱלֹהִים שֶׁהִזָּה בִּידוֹ חֻקֵּי
בְּשֵׁם גְּלוּף מִפְּרֵשׁ בָּאוֹר שֶׁל
צְרוּפֵי אוֹתִיּוֹת שֶׁהִזָּה חוֹקֵק
בְּצִלָּל וְיִשְׁיכְתּוּ, שֶׁנֶּקְרָא אוֹרָג,
שֶׁכְּתוּב (שְׁמוֹת לז) מִלָּא אֹתָם וְגו',
חֲרֵשׁ וְחֶשֶׁב וְרָקֵם וְגו'. וְאוֹתוֹ
מִטָּה הִזָּה מֵאִיר שֵׁם חֻקֵּי בְּכָל
הַצְּדִידִים בָּאוֹר שֶׁהַחֲכָמִים שֶׁהֵיוּ
חוֹקְקִים שֵׁם הַמִּפְרֵשׁ בְּאַרְבָּעִים
וּשְׁנַיִם אֲפָנִים. וְהַפְסוּק מִכָּאן
וְהִלָּאָה כְּמוֹ שֶׁאֶמַר. אֲשֶׁרִי חִלְקוּ.
שָׁבוּ נִכְבְּדִים, שָׁבוּ וּנְחַדֵּשׁ תְּקוּן
הַכֹּלָה בְּלִילָה הַזֶּה. שְׁכָל מִי
שֶׁשִּׁמְשַׁתְּפָה יַחַד אֶתָּה בְּלִילָה הַזֶּה,
יִהְיֶה שְׁמוֹר לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה כָּל
הַשָּׁנָה הַהִיא וְיִוצֵיא שְׁנָתוֹ
בְּשָׁלוֹם. עֲלֵיהֶם כְּתוּב (תהלים לד)
חֲזֹנָה מִלְּאֵךְ ה' סִבִּיב לִירְאֵיו
וְיִחְלָצֵם טַעְמוֹ וְרָאוּ כִי טוֹב ה'.
פֶּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאֶמַר,
בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים. בְּפִסּוּק זֶה
יֵשׁ לְהַסְתַּכֵּל, שְׁכָל מִי שֶׁאוֹמַר יֵשׁ
אֱלֹהִים אַחֵר, מִשְׁמַד מִהָעוֹלָמוֹת,
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה י) כֶּף תֹּאמְרוּ
לָהֶם: אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְאַרְקָא לֹא
עָשׂוּ, יֹאבְדוּ מִהָאֶרֶץ וּמִתַּחַת
הַשָּׁמַיִם אֵלֶּה. בְּגִלָּל שְׁאִין אֱלֹהִים
אַחֵר חוּץ מִן הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
בְּלִבְדּוֹ.

וּפְסוּק זֶה הוּא תַּרְגוּם, חוּץ
מִמַּלְת סוּף הַפְסוּק (אֵלֶּה). אִם
תֹּאמַר בְּגִלָּל שְׁמִלְאָכִים קְדוּשִׁים
לֹא נִזְקָקִים לְתַרְגוּם וְלֹא מְכִידִים
אוֹתוֹ, אֲזַי מִלָּה זֹו רְאוּיָה הִיא
לְהֶאֱמַר בְּלִשׁוֹן הַקָּדֵשׁ כְּדִי
שִׁישְׁמְעוּ מִלְּאָכִים קְדוּשִׁים וְיִהְיוּ

אִישׁ מִדָּה אִיהוּ אֲרַפִּיָּה מְסִיפִי עֲלָמָא וְעַד
סִיפִי עֲלָמָא. אָדָם הָרָאוּשׁוֹן הָכִי הָזֶה. וְאִי
תִּימָא הָא כְּתִיב חֲמֵשׁ בָּאֵמָה. אֲנִיּוֹן חֲמֵשׁ
בָּאֵמָה מְסִיפִי עֲלָמָא עַד סִיפִי עֲלָמָא הָזֶה.

וְכִיד הַמַּצְרֵי חֲנִית (דברי הימים א יא) כְּמָה דְאֵתָּ אֶמַר
כְּמִנּוֹר אוֹרָגִים, דָּא מִטָּה הָאֱלֹהִים דִּהְיוּ
בִּידֵיהּ חֻקֵּי בְּשִׁמָּא גְּלִיפָא מִפְּרֵשׁ בְּנִהִירוֹ
דְּצְרוּפֵי אֲתוּוֹן דִּהְיוּ גְּלִיף בְּצִלָּל וּמִתִּיבְתָּא
דִּילֵיהּ דְּאֶקְרִי אוֹרָג דְּכְתִיב, (שְׁמוֹת לז) מִלָּא
אוֹתָם וְגו' חֲרֵשׁ וְחֶשֶׁב וְרָקֵם וְגו'. וְהִהוּא
מִטָּה הָזֶה נִהִיר שְׁמָא גְּלִיפָא בְּכָל סְטָרִין
בְּנִהִירוֹ דְּחִכְמִין דִּהְיוּ מְגִלְפִין שְׁמָא מִפְּרֵשׁ
בְּאַרְבָּעִין וּתְרִין גּוּוּנֵי. וְקָרָא מִכָּאן וּלְהִלָּאָה
כְּמָה דְאֶמַר זְכָאָה חוּלְקִיָּה. תִּיבּוֹ יִקְרִין תִּיבּוֹ
וּנְחַדֵּשׁ תְּקוּן דְּכָלָה בְּהֵאִי לִילֵיא. דְּכָל מָאן
דְּאִשְׁתַּתֵּף בְּהִדָּה בְּהֵאִי לִילֵיא יְהֵא נְטִיר עֵילָא
וְתַתָּא כָּל הֵהִיא שְׁתָּא וְיַפִּיק שְׁתָּא בְּשָׁלָם.
עֲלִיָּהּ כְּתִיב (תהלים לד) חֲזֹנָה מִלְּאֵךְ יי סִבִּיב
לִירְאֵיו וְיִחְלָצֵם טַעְמוֹ וְרָאוּ כִי טוֹב יי:

פֶּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאֶמַר בְּרֵאשִׁית בְּרָא
אֱלֹהִים. הֵאִי קָרָא אֵית לְאַסְתַּכְּלָא בֵּיהּ.
דְּכָל מָאן דְּאֶמַר אֵית אֱלֹהָא אַחֲרָא אִשְׁתַּצִּי
מִעֲלָמִין. כְּמָה דְאֶתְמַר (ירמיה י) כְּדָנָה תִּמְרוּן
לְהוֹם אֱלֹהָא דִּי שְׁמִיא וְאַרְקָא לֹא עֲבִדוּ
יֹאבְדוּ מֵאַרְעָא וּמִן תַּחוֹת שְׁמִיא אֵלֶּה. בְּגִין
דְּלִית אֱלֹהָא אַחֲרָא בְּר קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא
בְּלַחֲדוּי.

וְהֵאִי (דף ט ע"ב) קָרָא אִיהוּ תַּרְגוּם בְּר מִמְלָה
דְּסוּף קָרָא. אִי תִימָא בְּגִין דְּמִלְּאָכִין
קְדִישִׁין לֹא נִזְקָקִין לְתַרְגוּם וְלֹא אִשְׁתַּמוּדְעוּן
בֵּיהּ, מִלָּה דָּא יֹאֵת הִיא לְמִימַר בְּלִישְׁנָא
קְדִישָׁא בְּגִין דִּישְׁמַעוֹן מִלְּאָכִין קְדִישִׁין
וְיִהְיוּ נִזְקָקִין לְאוֹדָאָה עַל דָּא. אֵלָּא וְדֵאִי

זְקוּקִים לַהֲדוֹת עַל זֶה, אֲלֵא וְדַאי מְשׁוּם כִּף כְּתוּב תְּרַגּוּם, שְׁלֵא נִזְקָקִים לוֹ הַמְּלָאכִים הַקְּדוּשִׁים וְלֹא יִקְנְאוּ בְּכֵן אָדָם לַהֲזִיק לוֹ, בְּגִלָּל שְׁבַפְסוּק זֶה בְּכָלֵל הֵם מְלָאכִים קְדוּשִׁים, שְׁהָרִי הֵם נִקְרָאִים אֱלֹהִים, וְהֵם בְּכָלֵל שֶׁל אֱלֹהִים, וְהֵם לֹא עָשׂוּ שָׁמַיִם וָאָרֶץ. וְאֶרְקָא, הִנֵּה צְרִיף לְכַתֵּב וָאֶרְעָא (אֶרֶץ)! אֲלֵא בְּגִלָּל שְׁאֶרְקָא הִיא אַחַת מֵאוֹתָן שְׁבַע אֲרָצוֹת שְׁלִמְטָה, וּבִאֲוֹתוֹ מְקוֹם יִשְׁנֵם בְּנֵי בְנוֹי שֶׁל קִין. לְאַחַר שְׁגָרַשׁ מֵעַל פְּנֵי הָאָרֶץ, יָרַד שֶׁם וַעֲשֶׂה תוֹלְדוֹת, וְהַשְׁתַּבֵּשׁ שָׁם, שְׁלֵא יָדַע כְּלוּם. וְהִיא אֶרֶץ כְּפוּלָה שְׁנִכְפָּלָה מִחֻשָּׁף וָאוֹר.

וְשֵׁם שְׁנֵי מְמַנִּים שְׁלִיטִים שְׁשׁוּלְטִים - זֶה בַּחֲשָׁף וְזֶה בְּאוֹר. וְשֵׁם קְטְרוּג זֶה בְּזֶה. וּבִשְׁעָה שִׁירַד לְשֵׁם קִין, הַשְׁתַּתְּפוּ זֶה עִם זֶה וְהַשְׁלִימוּ כְּאַחַד, וְהַכֵּל רוֹאִים שֶׁהֵם תוֹלְדוֹת קִין. וְעַל זֶה הֵם בְּשְׁנֵי רִאשִׁים כְּמוֹ שְׁתֵּי חַיּוֹת, פֶּרֶט שְׁכַשְׂאוֹתוֹ אוֹר שׁוּלֵט - מְנַצֵּחַ שְׁלוֹ וּמְנַצֵּחַ עַל הָאֲחֵר. וְעַל זֶה נִכְלָלוּ שְׁבַחֲשָׁף בְּאוֹר וְנִהְיִים אֶחָד. הֵם שְׁנֵי מְמַנִּים, עֶפְרִינָא וְקֶסְטִימוֹן, וְדְמוּתָם כְּדְמוּת מְלָאכִים קְדוּשִׁים בְּשֵׁשׁ כְּנָפִים, אֶחָד דְּמוּתוֹ כְּמוֹ שׁוֹר, וְאֶחָד דְּמוּתוֹ כְּמוֹ נֶשֶׁר, וְכַשְׁמַתְחַבְרִים נַעֲשִׂים דְּמוּת אָדָם.

בְּשֵׁהֶם בַּחֲשָׁף, מִתְּהַפְּכִים לְדְמוּת שֶׁל נַחֲשׁ בְּשְׁנֵי רִאשִׁים, וְהוֹלְכִים כְּנַחֲשׁ, וְטָסִים לְתוֹף הַתְּהוֹם וְרוֹחַצִים בְּיָם הַגְּדוֹל. כְּשִׁמְגִיעִים לְשִׁלְשֵׁלַת עֵץ"א וְעֵץ"ל, מְרַגִּיזִים אוֹתָם וּמַעֲוֹרְרִים אוֹתָם, וְהֵם מְדַלְגִּים לְתוֹף הָרִי הַחֲשָׁף, וְחוֹשְׁבִים שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹצֵה לְתַבַּע לָהֶם דִּין. וְשְׁנֵי מְמַנִּים אֵלּוּ שְׁטִים בְּיָם הַגְּדוֹל, וּפּוֹרְחִים מִשָּׁם, וְהוֹלְכִים בְּלִילָה לְנַעֲמָה, אִם

בְּגִין כִּף כְּתוּב תְּרַגּוּם דְּלֵא נִזְקָקִין בִּיה מְלָאכִין קְדִישִׁין לֹא יִקְנְאוּן בְּכַר נֶשׁ לְאַבְאָשָׁא לִיה, בְּגִין דְּבִהֲאִי קָרָא בְּכָלֵלָא אֲנוּן מְלָאכִין קְדִישִׁין, דְּהָא אֲנוּן אֱלֹהִים אֲקָרוּן וּבְכָלֵלָא דְּאֱלֹהִים הוּא, וְאֲנוּן לֹא עֲבָדוּ שְׁמַיָּא וָאֶרְקָא. וָאֶרְקָא, וָאֶרְעָא מִיבְעִי לִיה. אֲלֵא בְּגִין דְּאֶרְקָא אִיהִי חֲדָא מֵאֲנוּן שְׁבַע אֲרָעִין דְּלִתְתָּא. וּבִהֲהוּא אֲתֵר אִית בְּנֵי בְנוֹי דְּקִין. לְבִתֵּר דְּאֲתִתְרָךְ מֵעַל אֲפִי אֶרְעָא נְחִית לְתַמָּן וְעֲבִיד תוֹלְדוֹת וְאֲשְׁתַּבֵּשׁ תַּמָּן דְּלֵא יָדַע כְּלוּם. וְאִיהוּ אֶרְעָא כְּפִילָא דְּאֲתַכְּפַל מִחֻשָּׁכָא וּנְהוּרָא.

וְאִית תַּמָּן תְּרִין מְמַנִּין שְׁלִיטִין דִּי שְׁלִטִין דָּא בַּחֲשׁוּכָא וְדָא בְּנְהוּרָא. וְתַמָּן קְטְרוּגָא דָּא בְּדָא. וְשַׁעֲתָא דְּנְחִית לְתַמָּן קִין, אֲשְׁתַּתְּפוּ דָּא בְּדָא וְאֲשְׁתַּלִּימוּ כְּחֲדָא. וְכֵלָא חֲזִי דְּאֲנוּן תוֹלְדוֹת דְּקִין. וְעַל דָּא אֲנוּן בְּתִרִין רִאשִׁין כְּתִרִין חִיוּן, כִּר דְּכַד הֵהוּא נְהוּרָא שְׁלִיט נַצַּח דִּילִיָּה וְנַצַּח עַל אֲחֵרָא. וְעַל דָּא אֲתַכְּלִילוּ דִּי בַּחֲשׁוּכָא בְּנְהוּרָא וְהוּוּ חַד. אֲנוּן תְּרִין מְמַנִּין עֶפְרִינָא וְקֶסְטִימוֹן. וְדִיוֹקְנָא דְּלֵהוֹן כְּדִיוֹקְנָא דְּמְלָאכִין קְדִישִׁין בְּשִׁית גְּדַפִּין. חַד דִּיוֹקְנָא כְּתוּר"א, וְחַד דִּיוֹקְנָא כְּנֶשֶׁר"א. וְכַד מִתְּחַבְרִין אֲתַעֲבִידוּ דִּיוֹקְנָא דְּאָדָם.

כִּד אֲנוּן בַּחֲשׁוּכָא מִתְּהַפְּכִין לְדִיוֹקְנָא דְּנַחֲשׁ בְּתִרִין רִאשִׁין וְאֲזִלִּין כְּחוּיָא וְטָאסִין גּוּ תְּהוּמָא וְאֲסִתְחִיין בִּימָא רַבָּא. כִּד מְטָאן לְשִׁלְשֵׁלָא דְּעֵץ"א וְעֵץ"ל מְרַגִּיזִין לוֹן וּמַתְעֲרִי לוֹן. וְאֲנוּן מְדַלְגִּין גּוּ טוּרֵי חֲשׁוּכָן וְחֻשְׁבֵי דְּקַדְשָׁא בְּרִיף הוּא בְּעִי לְמַתְבַּע לוֹן דִּינָא. וְאֲלִין תְּרִין מְמַנִּין שְׁאֲטִין בִּימָא רַבָּא וּפְרַחִין מִתַּמָּן וְאֲזִלִּין בְּלִילָא לְגַבִּי נַעֲמָה

השדים, שטעו אחריה יראים ראשונים וחשבו להתקרב אליה. והיא מדלגת ששים אלף פרסאות, ונעשית בכמה ציורים לגבי בני אדם כדי שיטעו אחריה בני אדם.

ושני ממנים אלה פורחים ומשוטטים בכל העולם וחוזרים למקומם, והם מעוררים לאותם בני בניו של קין ברוח של יצרים רעים לעשות תולדות. השמים ששם הם שולטים אינם כאלה, והארץ לא מולידה בכחם שלהם זרע וקציר כמו אלה, ולא חוזרים אלא בכמה שנים וזמנים. והם אלהי השמים וארקא לא עשו. יאבדו מארץ עליונה של תבל, שלא ישלטו בה ולא ישוטטו בה, ולא יגרמו לבני אדם להטמא ממקרה לילה. ועל זה יאבדו מהארץ ומתחת השמים, שנעשו בשם של אלה, כמו שנתבאר. ולכן פסוק זה הוא תרגום, שלא יחשבו מלאכים עליונים שעליהם אומרים, ולא יקטרגו לנו. ועל זה הסוד של "אלה" כמו שנתבאר, הוא דבר קדוש שלא מתחלף בתרגום.

אמר לו רבי אלעזר, פסוק זה שכתוב (ירמיה) מי לא יראך מלך הגוים כי לך יאתה, מי לא יראך מלך הגוים כי לך יאתה, איזה שבח הוא? אמר לו, אלעזר בני, פסוק זה נאמר בכמה מקומות, אבל ודאי הוא לא [קד], שכתוב כי בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם. שחרי בא לפתח פה הרשעים שחושבים שהקדוש ברוך הוא לא יודע הרהוריהם ומחשבותיהם, ולכן יש להודיע את שטותם. שפעם אחת בא אלי פילוסוף אחד מאמות העולם, אמר לי: אתם אומרים

אמהון דשדין דטעו אבתרהא דחלין קדמאין וחשבין למקרב לגבה. ואיהי דליגת שתין אלפין פרסין ואתעבדת בכמה ציורין לגבי בני נשא בגין דיטעון בני נשא אבתרה.

ואלין תרין ממנן פרחין ומשטטן בכל עלמא ואהדרן לאתרייהו. ואנון מתערין לאנון בני בנוי דקין ברוחא דיצרין בישין למעבד תולדות. שמיא דשלטין תמן לאו כהני. ולא אולידת ארעא בחילא דלהון זרועא וחצדא כהני. ולא אהדרן אלא בכמה שנין וזמנין. ואנון אלהא די שמיא וארקא לא עבדו. יאבדו מארעא עילאה דתבל, דלא ישלטון בה ולא ישטטון בה ולא יהון גרמין לבני נשא לאסתאבא ממקרה ליליא. ועל דא יאבדו מארעא ומן תחות שמיא דאתעבידו בשמא דאלה כמה דאתמר. ועל דא האי קרא תרגום דלא יחשבון מלאכי עלאי דעלייהו אמרין, ולא יקטרגו לן. ועל דא רזא דאלה כמה דאתמר איהו מלה קדישא דלא אתחלף בתרגום.

אמר ליה רבי אלעזר, האי קרא דכתיב, (ירמיה) מי לא יראך מלך הגוים כי לך יאתה, מאי שבחא איהו. אמר ליה אלעזר ברי, האי קרא בכמה דוכתי אתמר, אבל ודאי לאו איהו (נ"א הכי) דכתיב, (ירמיה) כי בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם דהא אתא למפתח פומא דחייבין דחשבין דקדשא בריך הוא לא ידע הרהורין ומחשבין דילהון. ובגין כך אית לאודעא שטותא דלהון. דזמנא חדא אתא פילוסופא חדא דאומות העולם לגבאי, אמר לי אתון אמרין דאלהכון שליט בכל רומי שמיא. כלהון חילין ומשריין לא אדפקן שאלהיכם שולט בכל רומי השמים? כל הצבאות והמרפבות לא משיגים ולא יודעים את מקומו.

פסוק זה לא מגדיל את כבודו כל כך, שכתוב כי בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם מאין פמוד. מה שקול זה לבני אדם שאין להם קיום?

ועוד, שאתם אומרים (דברים לד) ולא קם נביא עוד בישראל כמשה, בישראל לא קם - אבל באמות העולם קם. גם כך אני אומר, בכל חכמי הגוים אין פמוהו - אבל בחכמי ישראל יש. אם כך, אלוה שיש בחכמי ישראל פמוהו, אינו האלוה השליט. ענין בפסוק ותמצא שדיקתי כראוי. אמרתי לו: ודאי יפה אמרת.

מי מחיה מתים? אלא הקדוש ברוך הוא לבדו. בא אליהו ואלישע והחיו מתים. מי מוריד גשמים? אלא הקדוש ברוך הוא לבדו. בא אליהו ומנע אותם, והורידם בתפלתו. מי עשה שמים וארץ? אלא הקדוש ברוך הוא לבדו. בא אברהם והתקיימו בעמדם בגללו. מי מנהיג את השמש? אלא הקדוש ברוך הוא. בא יהושע והשתיקו וצוהו שיעמד על עמדו ושקט, וכתוב (יהושע י) וידם השמש וירח עמד. הקדוש ברוך הוא גזור גזר דין - גם כך משה גזור דין והתקיים. ועוד, שהקדוש ברוך הוא גזור גזרות - וצדיקי ישראל מבטלים אותם, שכתוב (שמואל ב כג) צדיק מושל יראת אלהים. ועוד, שהוא מצוה אותם ללכת בדרךיו ממש להתדמות לו בכל. הלך אותו פילוסוף והתגזיר בכפר שחלים, וקראו לו יוסי קטינאה, ולמד תורה הרבה, והוא בין חכמי וצדיקי אותו מקום. בעת יש להסתכל בפסוק, והרי

ולא ידעי אתר דיליה. האי קרא לא אסגי יקריה כל כך. דכתיב כי בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם מאין פמוד. מאי שיקולא דא לבני נשא די לית (דף י ע"א) לון קיומא.

ותו דאתון אמרין (דברים לד) ולא קם נביא עוד בישראל כמשה, בישראל לא קם אבל באומות העולם קם. אוף הכי אנא אימא בכל חכמי הגוים אין פמוהו, אבל בחכמי ישראל אית. אי הכי אלהא דאית בחכמי ישראל פוותיה לאו איהו עלאה שליטא. אסתפל בקרא ותשפח ידייקנא כדקא יאות. אמינא ליה ודאי שפיר קא אמרת.

מאן מחיה מתים אלא קדשא ברין הוא בלחודוי, אתא אליהו ואלישע ואחיו מתיא. מאן מוריד גשמים אלא קדשא ברין הוא בלחודוי אתא אליהו ומנע לון ונחית לון בצלותיה. מאן עבד שמיא וארעא אלא קדשא ברין הוא בלחודוי, אתא אברהם אתקיימו בקיומוהי בגיניה. מאן מנהיג שמיא אלא קדשא ברין הוא, אתא יהושע ושכיף ליה ופקיד ליה דיקום על קיומיה ואשתכך וכתיב, (יהושע י) וידם השמש וירח עמד. קדשא ברין הוא גזור גזר דין אוף הכי משה גזיר גזר דין ואתקיימו. ותו דקדשא ברין הוא גזור גזרין וצדיקאי דישאל מבטלין לו דכתיב, (שמואל ב כג) צדיק מושל יראת אלהים. ותו דאיהו פקיד לון למיה פאורחוי ממש לאתדמא ליה בכלא. אזל ההוא פילוסופא ואתגזיר בכפר שחלים וקרין ליה יוסי קטינאה. ואוליף אורייתא סגיא. ואיהו בין חפמיין וזפאין דההוא אתר.

השתא אית לאסתפלא בקרא והא כתיב, (ישעיה מ) כל הגוים כאין נגדו.

כְּתוּב (ישעיה מ) כָּל הַגּוֹיִם כְּאֵין נִגְדּוּ, מִה הַרְבּוּי כְּאֵין? אֵלֶּא, מִי לֹא יֵרָאֵף מֶלֶךְ הַגּוֹיִם, וְכִי מֶלֶךְ הַגּוֹיִם הוּא, וְלֹא מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל? אֵלֶּא בְּכָל מְקוֹם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא רָצָה לְהַשְׁתַּבֵּחַ בְּיִשְׂרָאֵל, וְלֹא נִקְרָא - רַק עַל יִשְׂרָאֵל לְבָדֶם, שְׁכָתוּב (שמות ה) אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֱלֹהֵי הָעֶבְרִים. וְכָתוּב כֹּה אָמַר ה' מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל. מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל בְּנֻדָּאִי. אָמְרוּ אַמּוֹת הָעוֹלָם: פֶּטְרוֹן אַחֵר לָנוּ בַּשָּׁמַיִם, שְׁהֵרִי מִלִּפְנֵיכֶם לֹא שׁוֹלֵט אֵלֶּא עֲלֵיכֶם לְבָדֶכֶם, וְעֲלִינוּ אֵינוּ שׁוֹלֵט.

כֹּא הַפְּסוּק וְאָמַר, מִי לֹא יֵרָאֵף מֶלֶךְ הַגּוֹיִם [נ"א הַמֶּלֶךְ הַעֲלִיּוֹן לְיָדוֹת בָּהֶם וְלַחֲלֻקָתָם וְלַעֲשׂוֹת בָּהֶם רְצוֹנוֹ. כִּי לֹד וְאִתָּה, לִיָּדָא מִמּוֹד לְמַעְלָה וּלְמַסּוֹת. כִּי בְּכָל חֲכָמֵי הַגּוֹיִם] - אֵלֶּא שְׁלִיטִים גְּדוֹלִים הַמְּמַנִּים עֲלֵיהֶם. וּבְכָל מַלְכוּתָם - בְּמַלְכוּת הַהִיא שְׁלֵמָעֵלָה, שְׁהֵרִי אַרְבַּע מַלְכוּתוֹת שׁוֹלְטוֹת? שְׁלֵמָעֵלָה, וְשׁוֹלְטוֹת בְּרִצּוֹנוֹ עַל כָּל שְׂאָר הָעַמִּים, וְעַם כָּל זֶה אֵין בָּהֶם שְׁיַעֲשֶׂה אֶפְלוֹ דְּבַר קִטָּן אֵלֶּא כְּמוֹ שְׂעִיָּה אוֹתָם, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (דניאל ד) וְכִרְצָנוֹ עוֹשֶׂה בְּצִבָּא הַשָּׁמַיִם וּבְדִירֵי הָאָרֶץ. חֲכָמֵי הַגּוֹיִם - אוֹתָם הַמְּמַנִּים וְהַגְּדוֹלִים שְׁלֵמָעֵלָה שְׁחֻכְמָתָם הִיא מֵהֶם. וּבְכָל מַלְכוּתָם - הַמַּלְכוּת הַשְּׁלֵטָה, כְּמוֹ שְׁנֵאֻמַּר. וְזֶה הַמֶּקְרָא כְּפִשּׁוּטוֹ.

אֲבָר בְּכָל חֲכָמֵי הַגּוֹיִם וּבְכָל מַלְכוּתָם - אֵת זֶה מִצְאָנוּ בְּסִפְרֵי הָרַאשׁוֹנִים, שְׁאוֹתָן מְרַפְּבוֹת וּצְבָאוֹת, אֵף עַל גִּב שְׁנֵתְמָנוּ עַל דְּבָרֵי הָעוֹלָם וּמִנָּה לְכָל אֶחָד לַעֲשׂוֹת פְּעֻלָּתוֹ, מִיָּהוּ [נִסְתַּר קְדוּשָׁה וְלֹא כִרְצוֹנוֹ] שְׁיַעֲשֶׂה שׁוֹם אֶחָד מֵהֶם כְּמוֹ? בְּגִלָּל שְׂאֵתָה רְשׁוֹם מִיָּהוּ נִסְתַּר קְדוּשָׁה שְׁיַעֲשֶׂה וְיִהְיֶה כְּמוֹד

מִי רְבוּיָא הַכָּא. אֵלֶּא מִי לֹא יֵרָאֵף מֶלֶךְ הַגּוֹיִם וְכִי מֶלֶךְ הַגּוֹיִם אִיהוּ וְלֹא מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל. אֵלֶּא בְּכָל אֶתֶר קְדוֹשׁא בְּרִין הוּא בָּעָא לְאַשְׁתַּבַּח בְּיִשְׂרָאֵל, וְלֹא אֶתְקַרֵּי אֵלֶּא עַל יִשְׂרָאֵל בְּלַחֲדוּדֵי. דְּכָתִיב, (שמות ה) אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֱלֹהֵי הָעֶבְרִים, וְכָתִיב, (ישעיה מד) כֹּה אָמַר יי מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל. מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וְדָאִי. אָמְרוּ אוֹמּוֹת הָעוֹלָם פֶּטְרוֹן אַחֵרן אִית לָן בְּשִׁמְיָא דְּהָא מַלְכִּיכוֹן לֹא שְׁלִיט אֵלֶּא עֲלֵיכֶם בְּלַחֲדִיכוֹן וְעַלְנָא לֹא שְׁלִיט.

אֵתֶּא קָרָא וְאָמַר מִי לֹא יֵרָאֵף מֶלֶךְ הַגּוֹיִם (נ"א מִלְכָּא עֲלִיָּא לְרִדָּאָה לֹון וְלִאֲלַקָּאָה לֹון וְלִמְעַבְד בְּהוֹן רְעוּתִיָּה.

כִּי לֹד וְאִתָּה לְרִדָּאָה מִנָּה לְעִילָא וְתַתָּא. כִּי בְּכָל חֲכָמֵי הַגּוֹיִם) אֵלִין שְׁלִיטִין רַבְרַבִּין דִּי מִמְנָן עֲלֵיהוּ. וּבְכָל מַלְכוּתָם בְּהִיא מַלְכוּת דְּלֵעִילָא. דְּהָא אַרְבַּע מַלְכוּתוֹן שְׁלִיטִין אִית לְעִילָא וְשְׁלִטִין בְּרַעוּתִיָּה עַל כָּל שְׂאָר עַמִּין. וְעַם כָּל דָּא לִית בְּהוּ דִּיעֲבִיד אֶפְלוֹ מִלָּה זַעֲיָרָא אֵלֶּא כְּמָה דְּפָקִיד לֹון דְּכָתִיב, (דניאל ד) וְכַמְצָבִיָּה עֲבִיד בְּחִיל שְׁמִיָּא וְדִירֵי אַרְעָא. חֲכָמֵי הַגּוֹיִם אֲנוּן מִמְנָן וְרַבְרַבִּין דְּלֵעִילָא דְּחֻכְמָתָא דְּלַהוֹן מַנְיִיָּהוּ הוּא. בְּכָל מַלְכוּתָם מַלְכוּתָא דְּשְׁלִיט כְּמָה דְּאֵתְמַר. וְדָא הוּא קָרָא כְּפִשְׁטִיָּה.

אֲבָר בְּכָל חֲכָמֵי הַגּוֹיִם וּבְכָל מַלְכוּתָם. הֵאִי אֲשַׁפְּחָנָא בְּסִפְרֵי קְדָמָאִי, דְּאֲנוּן מְשַׁרְיִין וְחִיילִין אֵף עַל גִּב דְּאֵתְפַקְדָן עַל מְלִין דְּעֵלְמָא וּפָקִיד לְכָל חַד לְמַעַבְד עֲבִידָתָא, מָאן הוּא (סְתִימָא קְדִישָׁא וְלֹא כִרְעוּתִיָּה) דִּיעֲבִיד שׁוֹם חַד מַנְיִיָּהוּ כְּמוֹד. בְּגִין דְּאֵנָת רְשִׁים בְּעִילוּיָא, וְאֵת רְשִׁים בְּעוֹבְדָד מַכְלָהוּ. וְדָא הוּא מִאֵין כְּמוֹד יי, מָאן הוּא סְתִימָאָה

בְּעִלוּי, וְאֵתָה רְשׁוֹם בְּמַעֲשֶׂה מַכְלָם. וְזֶהוּ מִאֵין כְּמוֹד ה'. מִיָּהוּ נִסְתַּר קְדוּשָׁה שְׁיַעֲשֶׂה וְיִהְיֶה כְּמוֹד

קדישא דיַעביד וְלַהּוּי כְּמוֹף עֵילָא וְתַתָּא. וְיֵהָא דְּמִי לֶךְ בְּכָל, עוֹבְדָא דְּמִלְכָּא קְדִישָׁא שְׁמִים וְאַרְץ, אָבֵל אַנּוּן (ישעיה מד) תַּהוּ וְחִמּוּדֵיהֶם בַּל יוֹעִילוּ. בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּתִיב בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים וְגו', בְּמִלְכוּתָם כְּתִיב וְהָאָרֶץ הִיְתָה תַּהוּ וְבַהּוּ.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן לְחִבְרִיָּא בְּנֵי הַלּוּלָא דָא, כָּל חַד מִנְכוּן יִקְשֹׁט קְשׁוּטָא חַד לְפָלָה. אָמַר לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרִיה. אֶלְעָזָר הֵב נְבֻזְבָּאָא חַד לְפָלָה דִּהָא לְמַחַר אֶסְתַּפֵּל (קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא) (נ"א בָּה) כִּד יַעוּל לַחוּפָּה בְּאַנּוּן שִׁירִין וְשִׁבְחִין דִּיֵּהְבוּ לָהּ בְּנֵי הַיִּכְלָא לְקִיּוּמָא קַמִּיה.

פְּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר (שִׁיר הַשִּׁירִים ג) מִי זֹאת עוֹלָה מִן הַמִּדְבָּר וְגו', מִי זֹאת, כָּלְלָא דְתַרִּין קְדוּשִׁין דְתַרִּין עֲלָמִין בְּחִבּוּרָא חָדָא וְקְשׁוּרָא חָדָא. עוֹלָה מִמֶּשׁ לְמַהּוּי קִדְשׁ קִדְשִׁין. דִּהָא קִדְשׁ קִדְשִׁין מ"י. וְאַתְחַבְּרָא בְּזֹא"ת. בְּגִין לְמַהּוּי עוֹלָה דְאִיהִי קִדְשׁ קִדְשִׁין. מִן הַמִּדְבָּר דִּהָא מִן הַמִּדְבָּר יִרְתָּא לְמַהּוּי כָּלָה וְלִמְיַעַל לְחַפָּה. תוּ מִן הַמִּדְבָּר אִיהִי עוֹלָה כְּמָה דְאֵתָּ אָמַר, (שִׁיר הַשִּׁירִים ד) וּמִדְבָּרָךְ נֶאֱוָה בִּהְיוֹא מִדְבָּר (דף י ע"ב) דְלַחִישׁוּ בְּשִׁפּוּן אִיהִי עוֹלָה.

וְתַנִּינָן מָאִי דְכְּתִיב, (שְׁמוּאֵל א ד) הָאֱלֹהִים הָאֲדִירִים הָאֵלָה אֵלָה הֵם הָאֱלֹהִים הַמְּכִים אֶת מִצְרַיִם בְּכָל מִכָּה בַּמִּדְבָּר. וְכִי כָל דְעַבַּד לֹון קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בַּמִּדְבָּר הָוָה, וְהָא בִישׁוּבָא הָוָה. אֵלָא בַּמִּדְבָּר, בְּדַבּוּרָא, כְּמָא דְאֵתָּ אָמַר, (שִׁיר הַשִּׁירִים ד) וּמִדְבָּרָךְ נֶאֱוָה. וְכְּתִיב, (תְּהִלִּים עה) מִמִּדְבָּר הָרִים. אוּף הָכִי עוֹלָה מִן הַמִּדְבָּר, מִן הַמִּדְבָּר וְדָאִי. בִּהְיוֹא מְלָה דְפּוּמָא אִיהִי סִלְקָא וְאַעֲלַת בֵּין גְּדַפִּי דְאָמָא, וְלִכְתֵּר בְּדַבּוּרָא

לְמַעֲלָה וְלַמַּטָּה וְיֵהָיָה דוּמָה לֶךְ בְּכָל? מַעֲשֵׂה הַמֶּלֶךְ הַקְדוּשׁ, שְׁמִים וְאַרְץ. אָבֵל הֵם (ישעיה מד) תַּהוּ וְחִמּוּדֵיהֶם בַּל יוֹעִילוּ. בְּקוּדְשׁ-בְּרוּךְ-הוּא כְּתוּב בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים וְכו', בְּמִלְכוּתָם כְּתוּב וְהָאָרֶץ הִיְתָה תַּהוּ וְבַהּוּ.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן לְחִבְרִים, בְּנֵי הַלּוּלָא זו, כָּל אֶחָד מֵכֶם יִקְשֹׁט קְשׁוּט אֶחָד לְפָלָה. אָמַר לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ, אֶלְעָזָר, תֵּן מִתְּנָה אַחַת לְפָלָה, שְׁהָרִי מַחַר יִסְתַּפֵּל (הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא) (נ"א בָּה) כְּשִׁיכְנֵס לְחַפָּה בְּאוֹתָם שִׁירִים וְשִׁבְחִים (אֲצִעְדוֹת רַמְצִידִים) שְׁנוֹתָנִים לָהּ בְּנֵי הַיִּכְלָא לְעַמֵּד לְפָנָיו.

פְּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (שִׁיר ג) מִי זֹאת עוֹלָה מִן הַמִּדְבָּר וְגו'. מִי זֹאת - הַכָּלָל שֶׁל שְׁנֵי קְדוּשִׁים שֶׁל שְׁנֵי עוֹלָמוֹת בְּחִבּוּר אֶחָד וְקָשׁוּר אֶחָד - עוֹלָה מִמֶּשׁ לְהִיּוֹת קִדְשׁ קִדְשִׁים. שְׁהָרִי קִדְשׁ קִדְשִׁים מ", וּמִתְחַבֵּר עִם זֹא"ת כְּדִי לְהִיּוֹת עוֹלָה, שְׁהִיא קִדְשׁ קִדְשִׁים. מִן הַמִּדְבָּר - שְׁהָרִי מִן הַמִּדְבָּר יִרְשָׁה לְהִיּוֹת כָּלָה וְלַהֲכַנֵּס לְחַפָּה. וְעוֹד, מִן הַמִּדְבָּר הִיא עוֹלָה, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (שִׁיר ד) וּמִדְבָּרָךְ נֶאֱוָה. בְּאוֹתוֹ מִדְבָּר שֶׁל לַחֹשׁ בְּשִׁפְתַּיִם הִיא עוֹלָה.

וְשִׁנְיָנוּ, מַהוּ שְׁכֵתוּב (שְׁמוּאֵל א-ד) הָאֱלֹהִים הָאֵלָה אֵלָה הֵם הָאֱלֹהִים הַמְּכִים אֶת מִצְרַיִם בְּכָל מִכָּה בַּמִּדְבָּר, וְכִי כָל מַה שֶׁעָשָׂה לָהֶם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בַּמִּדְבָּר הִיָּה? וְהָרִי בִישׁוּב זֶה הִיָּה! אֵלָא בַּמִּדְבָּר - בְּדַבּוּר, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (שִׁיר ד) וּמִדְבָּרָךְ נֶאֱוָה, וְכְּתוּב (תְּהִלִּים עה) מִמִּדְבָּר הָרִים. גַּם כֵּף עוֹלָה מִן הַמִּדְבָּר - מִן הַמִּדְבָּר וְדָאִי. בְּאוֹתוֹ דְּכָר שֶׁל הַפָּה הִיא עוֹלָה וְנִכְנָסֶת בֵּין כַּנְפֵי הָאָמָא, וְאַחֵר כֵּף בְּדַבּוּר יוֹרֶדֶת וְשׁוּרָה

מְלָה דְפּוּמָא אִיהִי סִלְקָא וְאַעֲלַת בֵּין גְּדַפִּי דְאָמָא, וְלִכְתֵּר בְּדַבּוּרָא

נחֲתָא וְשָׂרְיָא עַל רִישֵׁיהּוּ דְעַמָּא קְדִישָׁא.
הֵיךְ סִלְקָא בְּדַבּוּרָא. דְּהָא בְּשִׁירוּתָא כַּד בַּר
נָשׁ קָאִים בְּצַפְרָא אִית לֵיהּ לְבָרְכָא
לְמֵאֲרִיָּה. בְּשַׁעְתָּא דְּפִקֵּחַ עֵינוּי הֵיךְ מְבָרַךְ.
הָכִי הוּוּ עַבְדֵי חֲסִידֵי קְדָמָאִי, נִטְלָא דְמֵיִיא
הוּוּ יְהִיבֵי קְמִיִּיהּוּ, וּבְזִמְנָא דְאֲתַעְרוּ בְּלִילְיָא
אַסְחָן יְדִיָּהּוּ. וְקִיִּימִי וְלַעֲאן בְּאוּרִיִּיתָא
וּמְבָרְכִי עַל קְרִיאָתָהּ. וְכַד תִּרְנַגּוּלָא קָרִי וְכַדִּין
פְּלָגוּת לִילְיָא מִמֶּשׁ, וְכַדִּין קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא
אַשְׁתַּפַּח עִם צְדִיקֵיִיא בְּגִנְתָּא דְעֵדֵן, וְאַסִּיר
לְבָרְכָא בִּידִין מְסוּאָבוּת וּמְזֻהָמוּת. (וּמְבָרְכִין).
וְכֵן כָּל שַׁעְתָּא.

בְּגִין דְּבִשְׁעָתָא דְּבַר נָשׁ נָאִים, רוּחִיָּה פְּרָחָא
מְנִיָּה. וּבִשְׁעָתָא דְּרוּחִיָּה פְּרָחָא מְנִיָּה,
רוּחָא מְסַאָבָא זְמִין וְשָׂרְיָא עַל יְדוּי וּמְסַאָב
לוֹן וְאַסִּיר לְבָרְכָא בְּהוּ בְּלָא נְטִילָה. וְאִי
תִּימָא אִי הָכִי הָא בִּימָמָא דְלֹא נָאִים וְלֹא פְּרַח
רוּחִיָּה מְנִיָּה וְלֹא שָׂרְיָא עָלֶיהּ רוּחָא מְסַאָבָא
וְכַד עָאֵל לְבֵית הַפְּסָא לֹא יְבָרַךְ וְלֹא יִקְרָא
בְּתוֹרָה אֲפִלּוּ מְלֵא חֲדָא עַד דִּיִּסְחִי יְדוּי. וְאִי
תִּימָא בְּגִין דְּמְלוּכָלְכִים אַנּוּן, לֹאוּ הָכִי הוּא,
בְּמָה אֲתִלְכְּלוּ. אֲלֵא וּוִי לְבָנִי עֲלֵמָא דְלֹא
מְשִׁיחִין וְלֹא יִדְעִין בִּיקְרָא דְמֵאֲרִיָּהוּן וְלֹא
יִדְעִי עַל מָה קְיִימָא עֲלֵמָא. רוּחָא חֲדָא אִית
בְּכָל בֵּית הַפְּסָא דְעֲלֵמָא דְשָׂרְיָא תַּמָּן וְאַתְהֵי
מֵהֵוּא לְכָלּוּכָא וְטְנוּפָא וּמִיד שָׂרִי עַל אַנּוּן
אַצְבָּעָאן דִּידוּי דְּבַר נָשׁ.

פְּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר כָּל מָאן דְּחָדִי בְּאַנּוּן
מוֹעֲדֵיָא וְלֹא יְהִיב חוּלְקִיָּה לְקְדָשָׁא
בְּרִיךְ הוּא, הֵהוּא רַע עֵין שְׁטֵן שׁוּנָא אוּתוּ
וְקָא מְקַטְרֵג לֵיהּ וְסָלִיק לֵיהּ מַעֲלָמָא וְכַמָּה
עָקוּ עַל עָקוּ מְסַבֵּב לֵיהּ. חוּלְקִיָּה דְקוּדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא, לְמַחְדִּי לְמַסְכְּנֵי כְּפּוּם מָה דִּיכִיל

עַל רִאשֵׁי הָעָם הַקְדוּשׁ.
אִיךְ עוֹלָה בְּדַבּוּר? שְׁהָרִי
בְּהִתְחַלָּה, כְּשֶׁבֶן אָדָם קָם בְּבִקְרָא,
יֵשׁ לוֹ לְבָרַךְ לְרַבּוּנוּ בְּשַׁעְתָּא
שְׁפַקֵּחַ עֵינוּי. אִיךְ מְבָרַךְ? כִּף הָיוּ
עוֹשִׂים חֲסִידִים רִאשׁוֹנִים: נִטְלָה
שֶׁל מִים הָיוּ נוֹתְנִים לְפָנֶיהֶם,
וּבְזִמְן שְׁמַתְעוּרִים בְּלִילָה,
רוּחָצִים יְדֵיהֶם, וְעוֹמְדִים
וְעוֹסְקִים בְּתוֹרָה וּמְבָרְכִים עַל
קְרִיאָתָהּ. וְכִשְׁהִתְרַנְּגוּל קוּרָא, אֲזַי
חֲצוֹת הַלֵּילָה מִמֶּשׁ, וְאֲזַי הַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא נִמְצָא עִם הַצְדִּיקִים
בְּגֵן עֵדֵן. וְאַסִּיר לְבָרַךְ בִּידֵים
טְמֵאוֹת וּמְזֻהָמוֹת, (וּמְבָרְכִים), וְכִף
כָּל שַׁעְתָּא.

בְּגִלְדֵּי שְׁבִשְׁעָה שְׁבֵן אָדָם יֵשׁן,
רוּחוֹ פּוֹרַחַת מִמֶּנּוּ. וּבִשְׁעָה
שְׁרוּחוֹ פּוֹרַחַת מִמֶּנּוּ, רוּחַ טְמֵאָה
מְזַמְנָת וְשׁוֹרָה עַל יְדוּי וּמְטַמְּאָת
אוּתָם, וְאַסִּיר לְבָרַךְ בְּהֵם לֹא
נְטִילָה. וְאִם תֹּאמַר, אִם כִּף, הָרִי
בְּיוֹם כְּשֶׁאֵינְנוּ יֹשֵׁן וְרוּחוֹ לֹא
פּוֹרַחַת מִמֶּנּוּ וְלֹא שׁוֹרָה עָלָיו
רוּחַ טְמֵאָה, וְכִשְׁנִכְנַס לְבֵית
הַפְּסָא לֹא יְבָרַךְ וְלֹא יִקְרָא בְּתוֹרָה
אֲפִלּוּ דְּבַר אֶחָד עַד שִׁירְחֵץ יְדָיו!
וְאִם תֹּאמַר בְּגִלְדֵּי שְׁהֵם מְלַכְלָכִים
- לֹא כִף הוּא, בְּמָה הִתְלַכְּלוּ?
אֲלֵא אוּי לְבָנֵי הָעוֹלָם שְׁלֹא
מְשִׁיחִים וְלֹא יוֹדְעִים עַל כְּבוֹד
רַבּוֹנָם וְלֹא יוֹדְעִים עַל מָה עוֹמֵד
הָעוֹלָם. יֵשׁ רוּחַ אֶחָד בְּכָל בֵּית
פְּסָא שְׁבַעֲוָלָם שְׁשֵׁם שׁוֹרָה וְנִהְיָה
מֵאוּתוֹ לְכָלּוּךְ וְטְנוּפָת, וּמִיד
שׁוֹרָה עַל אוּתָן אֲצַבְעוֹת יְדֵי הַבֵּן
אָדָם.

פְּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, כָּל מִי
שְׁשִׁמַּח בְּאוּתָם הַמוֹעֲדִים וְלֹא
נוֹתֵן חֵלֶק לְקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
אוּתוֹ רַע עֵין, שְׁטֵן שׁוּנָא אוּתוֹ
וּמְקַטְרֵג עָלָיו וּמְסַלְקוֹ מִהָעוֹלָם,
וְכַמָּה צָרוֹת עַל צָרוֹת מְסוּבֵב לוֹ.
חֵלֶק הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְשִׁמַּח

לְמַעַבְד. בְּגִין דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּיוֹמֵי
אֵלִין אֲתִי לְמַחְמֵי לְאַנוּן מְאִינִין תְּבִירִין דִּילִיה,
וְעָאֵל עֲלֵיהּ וְחָמֵי דְלֹא אֵית לְהוֹן לְמַחְדִּי,
וּבְכִי עֲלֵיהּ. סְלִיק לְעִילָא לְחַרְבָּא עֲלֵמָא.

אַתָּאן בְּנֵי מְתִיבְתָּא קָמִיה וְאַמְרֵי רַבּוֹן
עֲלֵמָא, רַחוּם וְחַנוּן אֲתַקְרִיאת
יִתְגַּלְגֵּלִין רַחֲמֶךָ עַל בְּנֶךָ. אָמַר לוֹן וְכִי עֲלֵמָא
לֹא עֲבָדִית לִיה אֱלָא עַל חֶסֶד דְּכְתִיב, (תהלים
פט) אָמַרְתִּי עוֹלָם חֶסֶד יִבְנֶה, וְעֲלֵמָא עַל דָּא
קִיֵּימָא. אָמְרֵי קָמִיה מְלֹאכֵי עֲלֵאִי, רַבּוֹן
עֲלֵמָא הָא פְּלַנְיָא דְאַכִּיל וְרוֹי וְיָכִיל לְמַעַבְד
טִיבו עִם מְסַפְּנֵי וְלֹא יְהִיב לוֹן מִידִי. אֲתִי
הֵהוּא מְקַטְרָגָא וְתַבַּע רְשׁוֹ וְרַדְף אֲבַתְרִיָּה
דִּהֵהוּא בֵּר נֶשׁ.

מֵאֵן לֹן בְּעֲלֵמָא גְדוֹל מְאַבְרָהָם דְּעַבְד
טִיבו לְכָל בְּרִיָּין. בְּיוֹמָא דְּעַבְד
מִשְׁתַּיָּיא, מַה כְּתִיב, (בראשית כא) וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד
וַיִּגְמַל, וַיַּעַשׂ אַבְרָהָם מִשְׁתָּה גְדוֹל בְּיוֹם
הַגְּמֹל אֶת יִצְחָק. עַבְד אַבְרָהָם מִשְׁתַּיָּיא
וְקָרָא לְכָל רַבְרָבֵי דָּרָא לְהֵיָא סְעוּדָתָא.
וְתַנִּינִן בְּכָל סְעוּדָתָא דְּחָדוּה, הֵהוּא
מְקַטְרָגָא אֲזִיל וְחָמֵי אִי הֵהוּא בֵּר נֶשׁ
אַקְדִּים טִיבו לְמַסְפְּנֵי, וּמְסַפְּנֵי בְּבִיתָא,
הֵהוּא מְקַטְרָגָא אֲתַפְּרֵשׁ מֵהֵהוּא בֵּיתָא וְלֹא
עָאֵל תַּמָּן, וְאִי לֹא עָאֵל תַּמָּן. וְחָמֵי
עַרְבוּבֵיָא דְּחָדוּה בְּלֹא מְסַפְּנֵי וּבְלֹא טִיבו
דְּאַקְדִּים לְמַסְפְּנֵי, סְלִיק לְעִילָא וּמְקַטְרָגָא
עֲלֵיהּ.

אַבְרָהָם פִּיּוֹן דְּזַמִּין לְרַבְרָבֵי דָּרָא, נַחַת
מְקַטְרָגָא וְקָם עַל פֶּתַחא כְּגִוּוֹנָא
דְּמַסְפְּנָא וְלֹא הָוֵה מֵאֵן דְּאַשְׁגַּח בִּיה. אַבְרָהָם
הָוֵה מְשַׁמֵּשׁ לְאַנוּן מְלָכִין וְרַבְרָבִין. שְׂרָה
אוֹנִיקַת בְּנִין לְכֻלְהוּ, דְּלֹא הָוֵה מֵהֵמֵן פֶּד

עֲנִיִּים כְּפִי מַה שְּׂיָכּוֹל לַעֲשׂוֹת.
בְּגִלְל שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּיָמִים
אֵלוֹ בָּא לְרֹאוֹת אוֹתָם פְּלִים
שְׂבוּרִים שְׁלוֹ, וְנִכְנַס עֲלֵיהֶם,
וְרֹאָה שְׂאִין לָהֶם לְשִׁמַּח, וּבּוֹכָה
עֲלֵיהֶם. עוֹלָה לְמַעְלָה וְרוֹצָה
לְהַחְרִיב אֶת הָעוֹלָם,

בָּאִים בְּנֵי הַיְשִׁיבָה לְפָנָיו
וְאוֹמְרִים: רַבּוֹן הָעוֹלָם, רַחוּם
וְחַנוּן נִקְרָאת, יִתְגַּלְגֵּלוּ רַחֲמֶיךָ
עַל בְּנֶיךָ! אָמַר לָהֶם: וְכִי הָעוֹלָם
לֹא עֲשִׂיתִיהוּ אֱלָא עַל חֶסֶד,
שְׁפָתוֹב (תהלים פט) אָמַרְתִּי עוֹלָם
חֶסֶד יִבְנֶה, וְהָעוֹלָם עַל זֶה קִים.
אוֹמְרִים לְפָנָיו הַמְּלָאכִים
הָעֲלִיּוֹנִים: רַבּוֹן הָעוֹלָם, הָרִי
פְּלוּנִי שְׂאֵכֵל וְשִׁתָּה וְיָכּוֹל לַעֲשׂוֹת
חֶסֶד עִם הָעֲנִיִּים וְלֹא נָתַן לָהֶם
דְּבָר. בָּא אוֹתוֹ מְקַטְרָג וּמִבְקָשׁ
רְשׁוֹת, וְרֹדְף אַחֵר אוֹתוֹ אִישׁ.

מִי לָנוּ בְּעוֹלָם גְּדוֹל מְאַבְרָהָם
שְׂעֵשָׂה חֶסֶד לְכָל הַבְּרִיּוֹת. בְּיוֹם
שְׂעֵשָׂה מִשְׁתָּה מַה כְּתוּב? (בראשית
כא) וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד וַיִּגְמַל וַיַּעַשׂ
אַבְרָהָם מִשְׁתָּה גְדוֹל בְּיוֹם הַגְּמֹל
אֶת יִצְחָק. עֲשֵׂה אַבְרָהָם מִשְׁתָּה
וְקָרָא לְכָל גְּדוּלֵי הַדּוֹר לְאוֹתָהּ
סְעוּדָה. וְלִמְדֵנוּ, בְּכָל סְעוּדַת
שְׂמִחָה אוֹתוֹ מְקַטְרָג הוֹלֵךְ
וְרֹאָה. אִם אוֹתוֹ אָדָם הַקָּדִים
חֶסֶד לְעֲנִיִּים וְהָעֲנִיִּים בְּבֵית -
אוֹתוֹ מְקַטְרָג נִפְרָד מֵאוֹתוֹ בֵּית
וְלֹא נִכְנַס שָׁם. וְאִם לֹא - נִכְנַס
לְשֵׁם וְרֹאָה עַרְבוּבֵיָה שֶׁל שְׂמִחָה
פְּלִי עֲנִיִּים וּבְלִי חֶסֶד שְׁהַקְדִּים
לְעֲנִיִּים, עוֹלָה לְמַעְלָה וּמְקַטְרָג
עֲלָיו.

בִּיּוֹן שְׁהַזְמִין אַבְרָהָם אֶת גְּדוּלֵי
הַדּוֹר, יָרַד הַמְקַטְרָג וְעָמַד עַל
הַפֶּתַח כְּמוֹ עֲנִי, וְלֹא הָיָה מִי
שִׁישְׁגִיחַ בּוֹ. אַבְרָהָם הָיָה מְשַׁמֵּשׁ
אֶת אוֹתָם הַמְּלָכִים וְהַגְּדוּלִּים.
שְׂרָה הִינִיקָה בָנִים לְכָלָם, שְׁלֹא
הָיוּ מֵאַמִּינִים כְּשֶׁהוֹלִידָה, אֱלָא

אָמרו, אָסופי הוא, וְהִבִּיאוּ אוֹתוֹ מִן הַשּׁוּק. מִשּׁוּם כִּךְ הִבִּיאוּ אֶת בְּנֵיהֶם עִמָּם, וְנָטְלָה אוֹתָם שָׂרָה וְהִינִיקָה אוֹתָם לִפְנֵיהֶם. זֶהוּ שְׁכָתוֹב (שם) מִי מִלֵּל לְאַבְרָהָם הִינִיקָה בָּנִים שָׂרָה. בָּנִים וְדָאִי. וְהִמְקַטְרֵג הֵהוּא עַל הַפֶּתַח. אָמְרָה שָׂרָה, צָחַק עָשָׂה לִי אֱלֹהִים.

מִיד עָלָה הִמְקַטְרֵג הֵהוּא לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאָמַר לוֹ: רַבּוֹן הָעוֹלָם, אִתָּה אָמַרְתָּ אַבְרָהָם אוֹהֲבִי, עָשָׂה סְעוּדָה וְלֹא נָתַן לָךְ דָּבָר וְלֹא לְעַנְיִים, וְלֹא הִקְרִיב לִפְנֵיךְ אֶפְלוּ יוֹנָה אַחַת. וְעוֹד, אָמְרָה שָׂרָה שְׁצַחֲקֶתָ בָּהּ. אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: מִי בַּעֲלָם פֶּאֶבְרָהֶם? וְלֹא זֶה מִשָּׁם עַד שֶׁבִלְבָּל כָּל אוֹתָהּ שִׁמְחָה, וְצוּהָ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהִקְרִיב אֶת יִצְחָק קָרְבֵּן, וְנִגְזַר עַל שָׂרָה שְׁתָּמוּת עַל צַעַר בְּנָהּ. כָּל אוֹתוֹ הִצְעֵר גֵּרָם שְׁלֹא נָתַן דָּבָר לְעַנְיִים. פֶּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, מֵהוּ שְׁכָתוֹב (ישעיה לח) וַיִּסָּב חֲזָקָהּ פָּנָיו אֶל הַקִּיר וַיִּתְפַּלֵּל אֶל ה' - בֹּא תִרְאֶה כִּמָּה הוּא הַכֹּחַ הַחֲזָק שֶׁל הַתּוֹרָה וְכִמָּה הוּא עֲלִיּוֹן עַל הַכָּל. שֶׁכָּל מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, לֹא פוֹחַד מֵעֲלִיּוֹנִים וְתַחַתּוֹנִים, וְלֹא פוֹחַד מִחֲלָאִים רָעִים שֶׁל הָעוֹלָם, מִשּׁוּם שֶׁהוּא אֲחוּזוֹ בַּעֲץ הַחַיִּים וְלומֵד מִמֶּנּוּ בְּכָל יוֹם.

שְׁחָרִי הַתּוֹרָה מִלְמֶדֶת אָדָם לְלַכֵּת בְּדֶרֶךְ אֱמֶת, תִּלְמַד אוֹתוֹ עֲצָה אִיךָ יָשׁוּב לִפְנֵי רַבּוֹנוֹ לְבַטֵּל אֶת אוֹתָהּ הַגְּזֵרָה. שְׁאֶפְלוּ אִם נִגְזַר עָלָיו שְׁלֹא תִתְבַּטֵּל הַגְּזֵרָה הַזֶּה - מִיד מִתְבַּטֵּל וּמִסְתַּלְקֶת מִמֶּנּוּ וְלֹא שׂוֹרָה עַל הָאָדָם בַּעֲלָם הַזֶּה. וּמִשּׁוּם כִּךְ צָרִיךְ הָאָדָם לְהִשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה יָמִים וְלַיְלֹת וְלֹא יִסּוּר מִמֶּנָּה. זֶהוּ שְׁכָתוֹב (יהושע א) וְהִגִּיתָ

אִתִּי אוֹלִידָת אֶלָּא אָמְרוּ אָסופי הוּא וּמִן שׁוּקָא אִיִּתִּיאוּ לִיהּ. בְּגִין כִּךְ אֲתִיִּין בְּנֵיִיהוּ בְּהַדִּיִּיהוּ וְנָטְלָת לוֹן שָׂרָה וְאוֹנִיקָת לוֹן קְמִיִּיהוּ. הָדָא הוּא דְכָתִיב, (בראשית כא) מִי מִלֵּל (דף יא ע"א) לְאַבְרָהָם הִינִיקָה בָּנִים שָׂרָה, בָּנִים וְדָאִי. וְהֵהוּא מְקַטְרֵגָא עַל פֶּתַחֵא. אָמְרָה צָחוק עָשָׂה לִי אֱלֹהִים.

מִיד סָלִיק הֵהוּא מְקַטְרֵגָא קָמִי קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאָמַר לִיהּ רַבּוֹן עֲלֵמָא אִתָּה אָמַרְתָּ אַבְרָהָם אוֹהֲבִי, עֲבַד סְעוּדָתָא וְלֹא יָהֵב לָךְ מִיָּדִי, וְלֹא לְמַסְפְּנִי, וְלֹא קָרִיב קִדְמוֹן אֶפְלוּ יוֹנָה חַד. וְתוֹ אָמַרְתָּ שָׂרָה דְחִיִּיכָתָ בָּהּ. אָמַר לִיהּ קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מָאן בַּעֲלֵמָא כְּאַבְרָהָם. וְלֹא זֶה מִתְמָן, עַד דְּבִלְבָּל כָּל הֵהוּא חֲדוּהּ, וּפְקִיד קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִקְרִיב לְיִצְחָק קָרְבָּנָא, וְאַתְגַּזַּר עַל שָׂרָה דְתָמוּת עַל צַעֲרָא דְבָרָהּ. כָּל הֵהוּא צַעֲרָא גָרִים, דְּלֹא יָהֵב מִיָּדִי לְמַסְפְּנִי.

פֶּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר מָאִי דְכָתִיב, (ישעיה לח) וַיִּסָּב חֲזָקָהּ פָּנָיו אֶל הַקִּיר וַיִּתְפַּלֵּל אֶל יי. תָּא חֲזִי, כִּמָּה הוּא חֵילָא תְּקִיפָא דְאוֹרִיִּיתָא, וְכִמָּה הוּא עֲלָאָה עַל כָּלָא. דְּכָל מָאן דְּאִשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרִיִּיתָא לֹא דְחִיל מַעֲיִלָאִי וּמִתְתַּאֲרִי. וְלֹא דְחִיל מִמַּרְעִין בִּישִׁין דְּעֵלְמָא. בְּגִין דְּאִיהוּ אֲחִיד בְּאִילָנָא דְחִיִּי וְלִילִף מִיָּנִיהּ בְּכָל יוֹמָא.

וְהָא אוֹרִיִּיתָא תּוֹלִיף לְבַר נֶשׁ לְמִיזֵל בְּאַרְחָ קָשׁוּט. תּוֹלִיף לִיהּ עֵיטָא הִיךְ יָתוּב קָמִי מְאָרִיָּה לְבַטֵּלָא הֵהוּא גְזֵרָה. דְּאֶפְלוּ אֲתַגְזַּר עָלֶיהָ דְּלֹא יִתְבַּטֵּל הָאִי גְזֵרָה, מִיד אֲתַבְטֵּל וְאִסְתַּלַּק מִנֶּיהָ וְלֹא שְׂרִיא עָלֶיהָ דְּבַר נֶשׁ בְּהָאִי עֲלֵמָא. וּבְגִין כִּךְ בְּעִי לִיהּ לְבַר נֶשׁ לְאִשְׁתַּדֵּלָא בְּאוֹרִיִּיתָא יִמָּא וְלִילִי וְלֹא יִתְעַדִּי

מִיָּנִיהּ הָדָא הוּא דְכָתִיב (יהושע

בו יומם וְלַיְלָה. וְאִם סָר מִן הַתּוֹרָה אוֹ נִפְרָד מִמֶּנָּה, כָּאִלוּ נִפְרָד מֵעֵץ הַחַיִּים.

בֹּא רֹאֵה עֲצָה לְאָדָם - כְּשֶׁהוּא עוֹלָה בַּלַּיְלָה עַל מִשְׁתּוֹ, צָרִיף לְקַבֵּל עָלָיו אֶת הַמַּלְכוּת שֶׁלְמַעֲלָה בְּלֵב שֶׁלֶם וְלִהְיוֹת לְמִסֵּר לְפָנָיו אֶת פְּקֻדּוֹן נַפְשׁוֹ, וּמִיָּד נִצּוֹל מִכָּל הַמַּחְלוֹת הָרָעוֹת וּמִכָּל הָרוּחוֹת הָרָעוֹת וְלֹא שׁוֹלֵטִים עָלָיו. וּבִבְקָר, כְּשֶׁקָם מִמִּשְׁתּוֹ, צָרִיף לְבָרֵךְ לְרַבּוֹנוֹ, וְלִהְיוֹת לְפָנָיו הִיכְלוֹ בִּירְאָה רַבָּה, וְאַחֵר כִּף יִתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ. וְיִקַּח עֲצָה מֵאוֹתָם הָאֵבוֹת הַקְּדוּשִׁים, שֶׁכְּתוּב (תהלים ה) וְאֲנִי בָרַב חֲסִדֶּךָ אָבוֹא בֵּיתְךָ אֲשַׁתְּחֶוּהָ אֶל הֵיכַל קִדְשֶׁךָ בִּירְאָתְךָ.

כִּף פְּרֻשָּׁה, שֶׁלֹּא צָרִיף לְאָדָם לִהְיוֹת לְבֵית הַפְּנִסֶּת אֲלֵא אִם נִמְלָךְ בִּירְאָתוֹ בְּאַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, מִשּׁוּם שֶׁהֵם תִּקְּנוּ הַתְּפִלָּה לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב וְאֲנִי בָרַב חֲסִדֶּךָ אָבוֹא בֵּיתְךָ - זֶה אַבְרָהָם. אֲשַׁתְּחֶוּהָ אֶל הֵיכַל קִדְשֶׁךָ - זֶה יִצְחָק. בִּירְאָתְךָ - זֶה יַעֲקֹב. וְצָרִיף לִהְיוֹת לְפָנָיו בְּרֹב חֲסִדֶּךָ וְיִתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ. אֲזַכְתּוּב (ישעיה מט) וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי אֲתָה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר כִּף אֶת־פָּאָר.

רַבִּי פִּינְחָס הָיָה מְצוּי לְפָנֵי רַבִּי רְחוּמַאי בְּחוּף יָם כְּנָרַת, וְאָדָם גָּדוֹל וְקָשִׁישׁ יָמִים הָיָה, וְעֵינָיו פָּסְקוּ מִלְּרֹאוֹת. אָמַר לְרַבִּי פִּינְחָס, וְדַאי שְׁמַעְתִּי שְׁלִיחוֹתַי תְּבַרְנוּ יֵשׁ מְרַגְלִית אֲבָן טוֹבָה, וְהִסְתַּפְּלִיתִי בְּאוֹר הַמְּרַגְלִית הַהִיא שִׁיּוּצָא בְּאוֹר הַשֶּׁמֶשׁ מִנִּרְתִּיקָה וְהֵאִירָה אֶת כָּל הָעוֹלָם, וְאוֹתוֹ הָאוֹר עָמַד מִן הַשָּׁמַיִם לְאַרְץ וְהֵאִיר אֶת כָּל הָעוֹלָם עַד שֶׁיָּשָׁב עִתִּיק הַיָּמִים

(א) וְהִגִּיתָ בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה. וְאִי אֶתְעַדִּי מִיָּנָה דְּאוֹרֵייתָ אוֹ אֶתְפָּרַשׁ מִיָּנָה כָּאִלוּ אֶתְפָּרַשׁ מֵאִילָנָא דְּחַיִּי.

הָא חֲזִי, עֵיטָא לְבַר נֶשׁ, כִּד אִיהוּ סָלִיק בַּלַּיְלָא עַל עָרְסִיהָ בְּעֵי לְקַבֵּלָא עָלֶיהָ מַלְכוּתָא דְלַעֲיִלָא בְּלֵבָא שְׁלִים וְלֹאקְדָּמָא לְמִמְסַר קָמִיהָ פְּקֻדּוֹנָא דְנַפְשִׁיהָ וּמִיָּד אֲשַׁתְּזִיב מִכָּל מְרַעִין בִּישִׁין וּמִכָּל רוּחִין בִּישִׁין וְלֹא שְׁלִטִין עָלֶיהָ. וּבְצַפְרָא קָם מְעָרְסִיהָ בְּעֵי לְבָרְכָא לְמֵאֲרִיהָ וּלְמִיַּעַל לְבֵיתֶיהָ וּלְמִסְגָּד קָמִי הִיכְלֶיהָ בְּדַחֲלִיו סָגִיא, וּבְתַר כֵּן יַעֲלִי צְלוֹתֶיהָ וְיִסַּב עֵיטָא מֵאֲנוֹן אֲבָהֶן קְדִישִׁין דְּכְתִיב, (תהלים ה) וְאֲנִי בָרַב חֲסִדֶּךָ אָבוֹא בֵּיתְךָ אֲשַׁתְּחֶוּהָ אֶל הֵיכַל קִדְשֶׁךָ בִּירְאָתְךָ.

הָבִי אוּקְמוּהָ לֹא לְבַעֲי לִיה לְבַר נֶשׁ לְעֶאֱלָא לְבִי כְּנִישְׁתָּא אֲלֵא אִי אֲמַלִּיף בְּקֻדְמִיתָא בְּאַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, בְּגִין דְּאֲנוּן תִּקְּנוּ צְלוֹתָא לְקָמִי קִדְשָׁא בְּרִיף הוּא. הָדָא הוּא דְכְתִיב וְאֲנִי בְּרֹב חֲסִדֶּךָ אָבוֹא בֵּיתְךָ, דָּא אַבְרָהָם. אֲשַׁתְּחֶוּהָ אֶל הֵיכַל קִדְשֶׁךָ, דָּא יִצְחָק. בִּירְאָתְךָ, דָּא יַעֲקֹב. וּבְעֵי לְאַכְלָלָא לֹון בְּרִישָׁא, וּבְתַר כֵּן יִיעוֹל לְבִי כְּנִישְׁתָּא וְיַעֲלִי צְלוֹתֶיהָ. כְּדִין כְּתִיב, (ישעיה מט) וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי אֲתָה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר כִּף אֶת־פָּאָר.

רַבִּי פִּינְחָס הָיָה שְׂכִיחַ קָמִי דְרַבִּי רְחוּמַאי בְּכִיף יָמָא דְגִנוּסָר. וְכִר נֶשׁ רַב וְקָשִׁישָׁא דִּיּוּמִין הָיָה וְעֵינָיו אֲסִתְּלָקוּ מִלְּמַחֲמִי. אָמַר לְרַבִּי פִּינְחָס וְדַאי שְׁמַעְנָא דִּיּוֹחַאִי תְּבַרְנָא אִית לִיה מְרַגְלִית אֲבָן טוֹבָה, וְאֲסִתְּפִלִּית בְּנִהוּרָא דְהֵיכְלָא מְרַגְלִית נִפְקָא כְּנִהִירוֹ דְשֶׁמֶשׁא מִנִּרְתִּיקָה וְנִהָרָא כָּל עֲלָמָא. וְהָיָה נִהוּרָא

וישב על הפסא פראוי. והאור
ההוא כלל הכל בביתך, ומקדור
שנכלל בביתך יצא אור דק וקטן,
ויצא החוצה והאיר את כל
העולם. אשרי חלקך. צא, בני,
צא, ולך אחר המרגלית ההיא
שמאירה את כל העולם, שהרי
השעה עומדת לך.

יצא מלפניו ועמד להכנס לאניה
ההיא, ושני גברים עמו. ראה שתי
צפרים שהיו באות וטסות על
הים. הרים להם קול ואמר:
צפרים צפרים, שאתן טסות על
הים, הראיתם את המקום ששם
בר יוחאי? השתהה מעט, אמר:
צפרים צפרים, לכו והשיבו אותי.
פרחו והלכו. נכנסו לים והלכו
להן. עד שיצא, הנה אותן צפרים
באות, ובפי אחת מהן פתקה
אחת, וכתוב בתוכה שהנה בר
יוחאי יצא מן המערה ורבי אלעזר
בנו. הלך אליו, ומצא אותו
משנה, וגופו מלא חלדים. בכה
עמו ואמר: וי שראיתך בכך.
אמר: אשרי חלקי שראית אותי
בכך. שאלמלא לא ראיתי אותי
בכך, לא הייתי בכך.

בא ראה, הדר הזה, לשון קשה
הוא. אותם הרים למעלה,
וצדיקים האלו שאחוזים בכנסת
ישראל, ונקראים הר ציון אותם
הרים שסביב ירושלים, בגלל
שהם מצוינים ואומרים זה לזה
בצד היחוד (עובדיה א) לשפט את הר
עשו, שקטרוג המקטרג מצד
השמאל. באותו זמן, והיתה לה'
המלוכה. בהתחלה נקראת
ממלכה, משום שמיניקה לשני
צדדים - לימין ולשמאל. ועכשו
נקראת מלוכה, בגלל שמיניקה
לימין. זהו שכתוב (חושע ב)
וארשתיך לי לעולם. ובגלל

קאים משמית לארעא ונהיר כל עלמא
עד דיתבי עתיק יומין ויתבי על פרסייא
פדקא יאות. וההוא נהורא כליל כלא
בביתך. ומנהורא דאתכליל בביתך. נפק
נהירו דקיק וזעיר ונפיק לבר ונהיר כל
עלמא, זכאה חולקך. פוק ברי, פוק, זיל
אבתריה דההיא מרגלית דנהיר עלמא,
דהא שעתא קיימא לך.

נפק מקמיה וקאים למיעל בההיא ארפא
ותרין גוברין בהדיה. חמא תרין צפרין
דהו אתרין וטסין על ימא, רמא לון קלא
ואמר צפרין צפרין דאתון טאסין על ימא,
חמיתון דוד דבר יוחאי תמן, אשתהי פורתא
אמר, צפרין צפרין זילו ואתיבו לי. פרחו
ואזילו, עאלו בימא ואזלי להון. עד דנפק,
הא אנון צפרין אתרין ובפומא דחדא מנייהו
פתקא חדא וכתבי בגווה דהא בר יוחאי נפק
מן מערתא ורבי אלעזר בריה. אזל לגביה
ואשפח ליה משניא וגופיה מליא חלודין.
בכה (דף יא ע"ב) בהדיה ואמר ווי דחמיתך
בכך. אמר זכאה חולקי דחמית לי בכך
דאלמלא לא חמיתא לי בכך לא הוינא בכך

השלמה מהחששות (סימן כג)

הא חזי האי הר לישנא דתקיפו הוא.
אינון הרים לעילא ואלין צדיקים
דאחידן בכנסת ישראל ואקרונ הר ציון
הרים דסחרני ירושלים בגין דאינון
מצוינין ואמרין האי להאי בסטרא
דיחודא (עובדיה א) לשפוט את הר עשו
דקטריגו מקטרגא מסטרא דשמאלא
בההוא זמנא (עובדיה א) והיתה ליי המלוכה.
פקדמיתא אקרי ממלכה בגין דינקא
לתרין סטרין לימינא ולשמאלא. והשתא

מלוכה אקרי בגין דינקא

שְׁהַגְלוֹת לֹא לְעוֹלָם הִיא, שְׁהֵרִי
יִוֹשְׁבֵת בְּגָלוֹת.

בֹּא רָאָה, שְׁשִׁמוֹךְ לֹ (זכריה יד)
וְהִנֵּה ה' לְמִלְךָ עַל כָּל הָאָרֶץ
בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וְשִׁמוֹ
אֶחָד. בְּגָלָל שְׁעַד עֲכָשׁוּ,
כְּשִׁי־יִשְׂרָאֵל בְּגָלוֹת - שְׁכִינָה
עִמָּהֶם, וּמִלְךָ בְּלִי גְבִירָה אֵינוֹ
מִלְךָ, אֲבָל אוֹתוֹ זְמַן, וְהִנֵּה ה'
מִלְךָ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא
יִהְיֶה ה' אֶחָד וְשִׁמוֹ אֶחָד.
כְּשֶׁנִּדְבַּקְתָּ הַשְׁכִּינָה בְּצַדִּיק, אִזּוֹ
הוּא יִחְדָּד.

שְׁכַךְ לְמַדְנוּ בְּסוֹד שֶׁל קְרִיאַת
שְׁמַע, שְׁצִירָף אָדָם לִיחִיד לְאֻדְנוֹ
וּלְקִשּׁוֹר קִשְׁרֵי הָאֲמוּנָה בְּרִצּוֹן
הַלֵּב. וּכְשֶׁמִּגִּיעַ ל"אֶחָד", צִרִיף
לֹ לְכֹנֶן בֹּא נִסְתַּרְתָּ עֲתִיקָה [עֲמֻקָּה]
שֶׁל הַכֹּל, וְח' - שְׁמוֹנֶה דְּרָגוֹת
עֲלִיוֹנוֹת מִחֻכְמָה עֲלִיוֹנָה עַד
צַדִּיק. וְד' גְּדוּלָּה - הַתְּדַבְּקוֹת שֶׁל
כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיא חֲלָקוֹ שֶׁל
דָּוִד שְׁנִקְרָא (תהלים 15) עֲנִי וְאֲבִיּוֹן,
כְּשֶׁנִּדְבַּקְתָּ לְאוֹתָן דְּרָגוֹת
שֶׁלִּמְעַלָּה שְׁרָמוּזוֹת בֹּא"ח. אִזּוֹ
הִיא גְּדוּלָּה וְכָל הָעוֹלָם יוֹנֵק
מִמֶּנָּה, וְאוֹתָם שְׂדִים שֶׁהֵם
כְּמִגְדָּלוֹת, (שיר ח) אִזּוֹ הִיִּיתִי בְּעֵינָיו
כְּמוֹצֵאת שְׁלוֹם.

בֹּא רָאָה, פְּסוּק זֶה עַל כְּנֶסֶת
יִשְׂרָאֵל נִתְבָּאָר. כְּשֶׁהִיא בְּגָלוֹת
עִם בְּנֵיהָ בֵּין אַמּוֹת הָעוֹלָם
נִקְרָאת קִטְנָה, זֶהוּ שְׁכֵתוֹב (שם)
אַחוֹת לָנוּ קִטְנָה. וּכְשִׁי־יִשְׂרָאֵל
נִדְבָקִים בַּתּוֹרָה וְהוֹלָכִים בְּדֶרֶךְ
אַמֶּת, אִזּוֹ מִתְמַלֵּאת, וְשְׁלוֹם
מִתְחַבֵּר בָּהֶם. מְשִׁיבָה הִיא
וְאִמְרָת, אֲנִי חוֹמָה וְשָׂדֵי
כְּמִגְדָּלוֹת.

בְּאוֹתוֹ זְמַן שֶׁהִתְחַבֵּר עָמִי, אִזּוֹ
וְשְׁלוֹם. א' סוֹד הָעֵתִיק הַקָּדוֹשׁ
שֶׁל הַכֹּל. ד' שְׁבַע דְּרָגוֹת, וְשְׁלוֹם
שְׁנִקְרָא צַדִּיק. כִּיֵּן שֶׁהִדְרָגוֹת
הִלָּלוּ מִתְחַבְּרוֹת, אִזּוֹ הִיִּיתִי

לִימִינָא. הָדָא הוּא דְכְּתִיב (הושע ב') וְאַרְשְׁתִּיךְ
לִי לְעוֹלָם. וּבִגִּין דְּגִלוּתָא לֹא לְעוֹלָם הוּא
דְּהָא יִתְבָּא בְּגָלוּתָא.

הָא חֲזִי, דְּסִמְיָךְ לִיה (זכריה י"ד) וְהִנֵּה יִי לְמִלְךָ
עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יִי אֶחָד
וְשִׁמוֹ אֶחָד בְּגִין דְּעַד הַשְׁתָּא כַּד יִשְׂרָאֵל
בְּגָלוּתָא שְׁכִינָתָא עִמָּהוֹן וּמִלְכָּא בְּלֹא
מְטְרוֹנִיתָא לֹא מִלְכָּא אִיהוּ. אֲבָל הַהוּא זְמַנָּא
וְהִנֵּה יִי לְמִלְךָ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה
יִי אֶחָד וְשִׁמוֹ אֶחָד. כַּד אֲתִדְבַקְתָּ שְׁכִינָתָא
בְּצַדִּיק פְּדִין הוּא יִחְדָּא.

דְּחִבִּי אֲוִלִּיפְנָא בְּרָזָא דְקִרְיַת שְׁמַע דְּבַעֲי בִּר
נִשׁ לִיחִידָא לְמֵאֲרִיָּה וּלְקִשְׁרָא קִשְׁרִין
דְּמֵהִימְנוּתָא בְּרַעֲיוֹתָא דְלָבָא. וְכַד מָטִי לְאֶחָד
אַבְעִי לִיה לְכוּנָא בֹּא סְתִימָא עֲתִיקָא (ס"א
עֲמֻקָּא) דְּכָלָא וְח' תְּמַנָּא דְרָגִין עֲלֵאִין מִחֻכְמָה
עֲלֵאָה עַד צַדִּיק. וְד' רַבְתָּא אֲתִדְבַקוּתָא
דְּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל דְּאִיהִי חוֹלְקִיָּה דְדָוִד דְּאִקְרִי
עֲנִי וְאֲבִיּוֹן כַּד אֲתִדְבַקְתָּ לְאִינּוֹן דְרָגִין
דְלֵעִילָא דְרַמִּיזִין בֹּא"ח. פְּדִין אִיהִי רַבְתָּא
וְעֲלֵמָא כּוּלִּיָּה יִנִּיק מִינָהּ וְאִינּוֹן שְׂדִים דְּאִינּוֹן
(שיר השירים ח') כְּמִגְדָּלוֹת אִזּוֹ הִיִּיתִי בְּעֵינָיו
כְּמוֹצֵאת שְׁלוֹם.

הָא חֲזִי, הָאִי קָרָא עַל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אֲתִמֵּר
כַּד אִיהִי בְּגָלוּתָא עִם בְּנֵהָ בֵּין אוֹמִין
דְּעֲלֵמָא אִקְרִי זַעֲרָא הָדָא הוּא דְכְּתִיב (שם)
אַחוֹת לָנוּ קִטְנָה וְעַד יִשְׂרָאֵל אֲתִדְבְּרוּ
בְּאוֹרֵייתָא וְאֲזִלִּין בְּאַרְחָ קָשׁוּט פְּדִין
אֲתִמְלִיָּא וְשְׁלוֹם אֲתִתְחַבֵּר בָּהּ. אֲתִיבַת אִיהִי
וְאִמְרַת אֲנִי חוֹמָה וְשָׂדֵי כְּמִגְדָּלוֹת.

בְּהַהוּא זְמַנָּא דְאֲתִתְחַבֵּר עָמִי א"ז וְשְׁלוֹם.
א' רָזָא דְעֲתִיקָא קִדִּישָׁא דְכָלָא, ז'
שְׁבַע דְרָגִין וְשְׁלוֹם דְּאִקְרִי צַדִּיק כִּיֵּן

בְּעֵינָיו כְּמוֹצֵאת שְׁלוֹם. וְאִיזָה
עֵינָיו? אוֹתָן שְׁבַע דְּרָגוֹת
שֶׁנִּקְרְאוֹת עֵינֵי ה', פְּנֵי ה', וְאִזָּ
שְׁלוֹם לְעוֹלָם, וְשׁוֹרָה הַטּוֹב שֶׁל
הַעֲתִיק בְּמָקוֹם שֶׁל זָכָר וְנִקְבָּה,
וְלִכְן צִוָּה מֹשֶׁה בַּתּוֹרָה וְאָמַר
(דְּבָרִים יד) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ
ה' אֶחָד. לְקַשֵּׁר אֶת כָּל קִשְׁרֵי
הָאֱמוּנָה.

בֹּא רֵא, כָּל הַמֵּאֲרִיף בְּאֶחָד,
מֵאֲרִיכִין לוֹ יָמָיו וְשָׁנוֹתָיו. מָה
הַטַּעַם? בְּגִלּוֹל שֶׁהוּא מָקוֹם שֶׁכָּל
יָמָיו וְשָׁנוֹת הָעוֹלָם בּוֹ תְּלוּיִים
בְּסוּד אוֹתָם הַדְּרָגוֹת שֶׁרְמוּזוֹת
בְּאֶחָד, וְהֵם עֲשָׂרָה, וְכָלֶם אֶחָד.
וְהַתְּעוּרָרוֹ בּוֹ הַחֲבָרִים וְאָמְרוּ,
בְּדִלָּת וְיִפְסָה, בְּגִלּוֹל שֶׁמָּקוֹם זֶה
שֶׁל דִּלָּת הוּא, וְאֵין לָהּ אוֹר
מִשְׁלָלָה, וְצָרִיף אָדָם לְהֵאֲרִיף בָּהּ
וְלִמְשֹׁךְ לָהּ בְּרֻכּוֹת מֵאוֹתָם שֶׁשָּׂה
צָדִידִים, שֶׁשָּׂה בָּנִים עֲלִיוֹנִים עַל
יְדֵי הַצָּדִיק, וְאוֹתָם שֶׁשָּׂה צָדִידִים
רְמוּזִים בַּח', בְּסוּד שֶׁל שְׁמוֹנָה.

שֶׁשֶׁת אֵלֶּה, וְשָׁנִים לְמַעַלָּה -
חֲכָמָה וּבִינָה, אֶב וְאֵם - לְהוֹסִיף
וְלִהְיוֹת לְמַעַלָּה וְלִתְתּוֹת לָהֶם
בְּרֻכּוֹת מֵאֵב וְאֵם הָעֲלִיוֹנִים,
שֶׁתִּרֵּי אֵין שׁוֹרָה הַטּוֹב שֶׁל
הַעֲתִיק אֵלֶּה בְּמָקוֹם שְׁלֹם,
בְּמָקוֹם שֶׁנִּמְצָאִים זָכָר וְנִקְבָּה.
זֶהוּ שְׁפָתוֹב (שִׁיר א) צָאִינָה וְרֹאִינָה
בְּנוֹת צִיּוֹן בְּמִלָּךְ שְׁלֹמָה וְגוֹמֵר.
בְּיוֹם חֲתוּנָתוֹ וְגוֹמֵר. בְּיוֹם חֲתוּנָתוֹ
דְּוָקָא. וְעַל זֶה אָמְרוּ, וּבִלְבָּד
שֶׁלֹּא יִחְטֹף בַּחֲיִית, אֵלֶּה צָרִיף
לְמִשְׁךְ בְּרֻכּוֹת מִמָּקוֹם עֲלִיוֹן שֶׁל
הַכֹּל, וְלִהְיוֹת בְּאוֹתָם שֶׁשָּׂה
בָּנִים. אַחֵר כִּף לִבָּת הַזֹּאת שֶׁאֵין
לָהּ יִרְשָׁה בְּבֵית אֲבִיהָ וְאִמָּהּ,
אֵלֶּה רַק הֵבֵן הַזֶּה. וּמִכָּאן לְמַדְנוּ
שֶׁבֶן יוֹרֵשׁ אֶב וְאֵם, וּבֵת לֹא,
אֵלֶּה שֵׁשׁ לָהּ מְזוֹנוֹת מִן הֵבֵן,
אֵלֶּה צָרִיף לְהֵאֲרִיף בְּדִלָּת
הַזֹּאת.

דְּהֵנִי דְּרָגִין מִתְּחִבָּרִין כְּדִין א"ז הֵייתִי
בְּעֵינָיו כְּמוֹצֵאת שְׁלוֹם. וּמֵאֵן עֵינִין. אֵינִין
שְׁבַע דְּרָגִין דְּאֶקְרוּן עֵינֵי יי, פְּנֵי יי, וּכְדִין
שְׁלָמָא לְעֵלְמָא וְשִׁרְיָא טִיבּוֹ דַּעֲתִיקָא
בְּאַתֵּר דְּדָכָר וְנוֹקְבָא וּבְגִין כִּף פִּקְד מֹשֶׁה
בְּאוֹרֵייתָא וְאָמַר (דְּבָרִים ו') שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יי
אֱלֹהֵינוּ יי אֶחָד. לְקַשֵּׁר כּוֹלָהוּ קִשְׁרִין
דְּמֵהִימְנוּתָא.

הָא חֲזִי, כָּל הַמֵּאֲרִיף בְּאֶחָד מֵאֲרִיכִין לוֹ יָמָיו
וְשָׁנוֹתָיו. מָה טַעַמָּא בְּגִין דְּאִיהוּ אַתֵּר
דְּכָל יוֹמִין וְשָׁנִין דַּעֲלָמָא בִּיה תְּלוּיִין בְּרִזָּא
דְּאֵינִין דְּרָגִין דְּרִמְיִין בְּאֶחָד וְאֵינִין עֲשָׂרָה
וּכְלָהוּ חַד, וְאַתְעָרוּ בִּיה חֲבָרֵיִיא וְאָמְרוּ
בְּדִלָּת וְשִׁפּוּר. בְּגִין דְּהָאִי אַתְרָא דְּדִלָּת הִיא
וְלִית לָהּ נְהוּרָא מְדִילָּהּ. וּבְעֵי כִּף נֶשׁ לְאַרְכָּא
בָּהּ וְלֹאֲמַשְׁכָּא לָהּ בְּרַכָּאן מֵאֵינִין שִׁית סְטָרִין
שִׁית בְּנִין עֲלָאִין עַל יְדֵי דְּצָדִיק וְאֵינִין שִׁית
סְטָרִין רְמִיזִין בַּח' בְּרִזָּא דְּתַמְנִיָּא.

שִׁית אֵלִין וְתִרִין לְעִילָא חֲכָמָה וּבִינָה אֲבָא
וְאִימָא לְאוֹסְפָא וְלֹאֲכָלָלָא לָהּ לְעִילָא,
וְלִמְיָהֵב לָהּ בְּרַכָּאן מֵאֲבָא וְאִימָא עֲלָאָה.
דְּהָא לֹא שִׁרְיָא טִיבּוֹ דַּעֲתִיקָא אֵלֶּה בְּאַתֵּר
דְּשָׁלִים, בְּאַתֵּר דְּאַשְׁתַּפַּח דָּכָר וְנוֹקְבָא. הָדָא
הוּא דְּכְתִיב (שִׁיר הַשִּׁירִים ג') צָאִינָה וְרֹאִינָה בְּנוֹת
צִיּוֹן בְּמִלָּךְ שְׁלֹמָה וְגוֹ' בְּיוֹם חֲתוּנָתוֹ וְגוֹ'.
בְּיוֹם חֲתוּנָתוֹ דִּיִּיקָא. וְעַל דָּא אָמְרוּ וּבִלְבָּד
שֶׁלֹּא יִחְטֹף בַּחֲיִית אֵלֶּה בְּעֵי לְאַמְשְׁכָּא
בְּרַכָּאן מֵאַתֵּר עֲלָאָה דְּכוּלָּא. וְלֹאֲרָקָא בְּאֵינִין
שִׁית בְּנִין. לְבַתֵּר לְהָאִי בֵּת דְּלִית לָהּ אַחְסָנָא
בְּבֵית אֲבִיהָ וְאִימָא אֵלֶּה הָאִי בְּרָא. וּמִכָּאן
אוֹלִיפְנָא דְּבָרָא יִרִית לְאַבָּא וְלֹאֲמָא וּבְרִתָּא
לֹא, אֵלֶּה דְּאִית לָהּ מְזוּנֵי מִן בְּרָא אֵלֶּה בְּעֵי
לְאַרְכָּא בְּהָאִי דִּלָּת.

וְתָמֵן אֲמָרִי כִּמָּה בְּעֵי כָר נֶשׁ לְאַרְכָּא בַּהּ,
כְּשִׁיעוּרָא דִּימְלִיךְ יְתָה לְעִילָא וּלְתַתָּא
וּלְאַרְבַּע זְוֹיִין דְּעֶלְמָא, רָזָא דְשִׁית סְטָרִין
עֲלָאִין דְּכֻלְהוּ יִתְחַבְּרוּן עִמָּה וְלֹא יִתְפָּרְשׁוּן
לְעֶלְמִין. וְכַד בַּר נֶשׁ מֵאֲרִיךְ בִּהְיָי כָּל אֵינוֹן
יוֹמִין וְשָׁנִין עֲלָאִין מוֹסְרִין בְּרַכָּאן עַל רִישִׁיה
וְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָרִי לֵיהּ (יְשַׁעְיָה מ"ט) וַיֹּאמֶר לִי
עֲבָדִי אֶתְּהּ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאֵר.

הָא חֲזִי, כְּלָלָא דְאֻרִּיתָא בִּהְיָי קָרָא רְמִיזִין
וְכְלָלָא דְכָל אֵינוֹן אֲמִירָן דְּאֶתְפְּרִי בַּהוּן
עֲלֵמָא בְּאַחַד רְמִיזִין הָדָא הוּא דְכֶתִיב (אִיוב כ"ג)
וְהוּא בְּאַחַד וּמִי יִשְׁיבְנוּ וּנְפֹשׁוּ אֹתָהּ וַיַּעַשׂ.
וּבַהוּן אֶתְפְּרִי עֲלֵמָא וְעַל דָּא תְּנִינָן בְּעֶשְׂרָה
מֵאֲמָרוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם וְכוּ', וְאֻקְיָמְנָא
דְּכֻלְהוּ עֶשְׂרָה וְכֻלְהוּ כְּלִילָן בְּקָרָא קְדָמָא
דְּאֻרִּיתָא: (עַד כָּאן מוֹחַשְׁמֻטוֹת)

השלמה מוהשטמוט (סימן כד)

בְּרֵאשִׁית רָזָא דְחֻכְמָ"ה. בְּרָא. עֲלָא
סְתִימָא דְלֹא אֶתִּידַע אֱלֹהִי"ם
בִּינָ"ה. א"ת כְּלָלָא דְחֻסָּד וּגְבוּרָ"ה. הַשְּׁמַיִם
תְּפִאָרֶת וְא"ת כְּלָלָא דְנֶצַּח וְהוֹ"ד. וְא"ו
דְּוָת לְאַכְלָלָא צִדִּיק. הָאֲרִץ כְּלָלָא דְכִנְסַת
יִשְׂרָאֵל אֲרִץ הַחַיִּים וּבִתְרָא פְּרֻטָּא דְאֻרִּיתָא
כְּרָזָא דְאֵינוֹן יוֹמִין עֲלָאִין. בְּרֵאשִׁית מֵאֲמָר
הוּא לְקַבֵּל דְּרָגָא דְחֻכְמָ"ה וְאֻקְרִי רֵאשִׁית.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר לְקַבֵּל דְּרָגָא דְחֻסָּד
דְּאִיהוּ לִימִינָא. דְּהָא מִתְּמָן נִפְּיק
נְהוֹרָא לְכֻלְהוּ עֲלָמִין בְּרָזָא דְיוֹם, הָדָא הוּא
דְכֶתִיב (תְּהִלִּים נ"ב) חֹסֶד אֵל כָּל הַיּוֹם וּלְקַבְּלִיהּ
לְתַתָּא אֲבִרְהָם דְּאַחִיד בִּהְיָי חוּלְקָא. וּבִגְיִין כֶּף
פְּתִיב הָכָא יוֹם אֶחָד, וְהָכָא (יחזקאל לג) אֶחָד הָיָה
אֲבִרְהָם וּבִיָּה פְתִיב (יְשַׁעְיָה מ"א) מִי הָעִיר מִמְּזִרְחָ
בְּרָזָא דְאוֹר דְּנִפְּיק מִמְּזִרְחָ.

וְשֵׁם אֲמָרִים כִּמָּה צָרִיךְ אָדָם
לְהֵאָרִיךְ בַּהּ, כְּשִׁעוּר שְׁמִילָךְ אֹתָהּ
לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה וּלְאַרְבַּע זְוִיֹּת
הָעוֹלָם, סוּד שֶׁל שְׁשֶׁה צְדָדִים
עֲלִיוֹנִים שְׁכָלָם יִתְחַבְּרוּ עִמָּה וְלֹא
יִפְּרְדוּ לְעוֹלָמִים, וּכְשֶׁאָדָם מֵאֲרִיךְ
בְּזָה, כָּל אוֹתָם יָמִים וְשָׁנִים
עֲלִיוֹנִים מוֹשְׁכִים בְּרַכָּה עַל רֹאשׁוֹ,
וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא קוֹדֵא לוֹ (יְשַׁעְיָה
מט) וַיֹּאמֶר לִי עֲבָדִי אֶתְהּ יִשְׂרָאֵל
אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאֵר.

בֹּא רָאָה, כָּלֵל הַתּוֹרָה בְּפִסּוּק
הַזֶּה רְמוּזִים, וְכָלֵל שֶׁל כָּל אוֹתָן
הָאֲמִירוֹת שֶׁבָּהֶן נִבְרָא הָעוֹלָם
רְמוּזִים בְּאַחַד. זֶהוּ שְׁכָתוֹב (אִיוב
כב) וְהוּא בְּאַחַד וּמִי יִשְׁיבְנוּ וּנְפֹשׁוּ
אוֹתָהּ וַיַּעַשׂ. וּבִהֶם נִבְרָא הָעוֹלָם.
וְעַל זֶה שְׁנִינּוּ, בְּעֶשְׂרָה מֵאֲמָרוֹת
נִבְרָא הָעוֹלָם וְכוּ', וּפְרֻשָּׁנוּ
שְׁכָלָם עֶשְׂרָה, וְכָלֵל כְּלֻלִּים
בְּפִסּוּק הָרִאשׁוֹן שֶׁל הַתּוֹרָה.

בְּרֵאשִׁית - סוּד הַחֻכְמָה. בְּרָא -
הָעֲלִיּוֹן הַנִּסְתָּר שֶׁלֹּא נֹדַע.
אֱלֹהִים - בִּינָה. אֶת - כָּלֵל שֶׁל
חֹסֶד וּגְבוּרָה. הַשְּׁמַיִם - תְּפִאָרֶת.
וְאֶת - כְּלָלוֹת שֶׁל נֶצַח וְהוֹד.
וְא"ו שֶׁל "וָאֵת" - לְהַכְלִיל
הַצְדִּיק. הָאֲרִץ - כְּלָלוֹת שֶׁל כִנְסַת
יִשְׂרָאֵל, אֲרִץ הַחַיִּים, וְאַחֵר כֶּף
פְּרֻטָּא שֶׁל תּוֹרָה בְּסוּד אוֹתָם יָמִים
עֲלִיוֹנִים. בְּרֵאשִׁית הוּא מֵאֲמָר,
כְּנִגְדַּת הַדְּרָגָה שֶׁל חֻכְמָה, וְנִקְרָא
רֵאשִׁית.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר - כְּנִגְדַּת
הַדְּרָגָה שֶׁל חֹסֶד שֶׁהִיא לִימִין,
שֶׁהִיא מִשָּׁם יוֹצֵא אוֹר לְכָל
הָעוֹלָמוֹת בְּסוּד שֶׁל יוֹם, זֶהוּ
שְׁכָתוֹב (תְּהִלִּים נב) חֹסֶד אֵל כָּל
הַיּוֹם. וּכְנִגְדוֹ לְמַטָּה, אֲבִרְהָם
שְׁאוֹמֵז בְּחֻלְקָהּ הַזֶּה, וְלִכְּן פְּתוּב
כָּאן יוֹם אֶחָד, וְכָאן - אֶחָד הָיָה
אֲבִרְהָם, וְכוּ' פְתוּב (יְשַׁעְיָה מא) מִי
הָעִיר מִמְּזִרְחָ, בְּסוּד שֶׁל אוֹר
שִׁיוֹצֵא מִמְּזִרְחָ.

ובא ראה, לא תמצא בכל שבועת הצדיקים שאחוזים למעלה בסוד של שמותיהם בתחלה אלה, אלא אברהם ואהרן שאחוזים בחסד הזה, שהרי פהנים מצד החסד באים. אף על גב שאהרן אחוז בהוד, גם בחסד הוא אחוז. ומשה, אף על גב שאחוז בנצח, גם בתפארת אחוז הוא, להראות שהכל אחד. ואברהם ראש לכל הצדיקים, וממנו נפרדו למטה, שהוא לימין הקדוש ברוך הוא, ונקרא כהן, זהו שפתיב (תהלים ק) אתה כהן לעולם על דברתי מלפי צדק. ואהרן אחוז בזה בגלל שהוא כהן, אבל דרגתו הוא הוד.

ויאמר אלהים יהי רקיע פתוך המים ויהי מבדיל וכו' - פנגד הדרגה של גבורה ששם אחוז יצחק, וכנגדו תפארת. המים הולידו אש, בגלל כך יהי רקיע פתוך המים ויהי מבדיל, ובגלל כך למטה (בראשית כה) אברהם הוליד את יצחק, ובאותו יום נברא גיהנם, שיצא מאותה אש חזקה באותה מחלקת, ולכן אותו יום הוא יום הדין.

ויאמר אלהים יקוו המים - פנגד דרגת תפארת שנקרא קו האמצעי, וכנגד יעקב שהוא שלישי, ונוטל שני חלקים באותו של אש ומים (של אש השמים) משמים, וכנגדו יום שלישי, ועל זה נקרא יעקב (שם) איש תם יושב אהלים. שלם בכל. שלם בחסד. שלם בדין. שלם במים. שלם באש. יושב אהלים - שנים, חסד וגבורה, ונוטל הכל, ונעשה בידיו רחמים.

ויאמר אלהים תדשא הארץ דשא עשב וגומר. הדרגה של צדיק שנקרא

ותא חזי לא תשכח בכלהו שבועה זפאין דאחידן לעילא ברזא דשמהתהון בשירותא אלה אלא אברהם ואהרן דאחידן בהאי חס"ד דהא כהנים מסטרא דחס"ד אתו. ואף על גב דאחיד אהרן בהוד, בחס"ד נמי אחיד ומשה אף על גב דאחיד בנצח, בתפארת נמי אחיד. לאחזאה דכולא חד ואברהם רישא לכלהו זפאין ומניה אתפרשו לתתא דאיהו לימינא דקדשא בריך הוא ואקרי כהן הדא הוא דכתיב (תהלים ק) אתה כהן לעולם על דברתי מלפי צדק. ואהרן בגין דאיהו כהן אחיד בהאי, אבל דרגא דיליה הו"ד איהו:

ויאמר אלהים יהי רקיע פתוך המים ויהי מבדיל וכו' לקבל דרגא דגבור"ה דאחיד תמן יצחק ולקבליה תפארת מיא אולידו אשא בגין כך יהי רקיע פתוך המים ויהי מבדיל. ובגין כך לתתא אברהם הוליד את יצחק וביומא ההוא אתברי גיהנם דנפיק מההוא אשא תקיפא בההוא מחלוקת ובגין כך ההוא יומא, יומא דדינא:

ויאמר אלהים יקוו המים לקבל דא דרגא דתפארת דאקרי קו האמצעי ולקבליה דיעקב דאיהו תליתאי ונטיל תרין חולקין בההוא דאש ומים (ראש השמים) משמים ולקבליה יום תליתאי ועל דא דאקרי יעקב (בראשית כ"ה) איש תם יושב אהלים. שלם בכולא. שלם בחסד. שלם בדינא. שלם במיא שלם באשא. יושב אהלים תרין, חס"ד וגבור"ה ונטיל כלא ואתעביד בידיה רחמין:

ויאמר אלהים תדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע עץ פרי וגו'. דרגא דצדיק

דֹּאקְרִי עֵץ הַחַיִּים וְאִיהוּ עוֹשֶׂה פְּרִי, דְּהָא לִית
בְּכֻלְהוּ דִּיעֲבִיד פְּרִי בְּרֵי אִיהוּ. זִרְעוּ בּוּ עַל
הָאָרֶץ דִּיִּיקָא. וְלִקְבִּלִיהּ לְתַתָּא ^(בראשית מט) בֶּן
פֹּתֵר יוֹסֵף בֶּן פֹּתֵר עָלֵי עֵין. וְאִקְרִי בְּרִית
שְׁלָמָא. וּבְגִין כֶּף תִּירִי זְמַנִּי בְּהָאֵי יוֹמָא כִּי
טוֹב, חַד לִקְבֹּל דִּרְגָא דְתַפְאָרָת וְחַד לִקְבֹּל
דִּרְגָא דְצַדִּיק דִּאִיהוּ יוֹמָא דְשַׁבְּתָא דְלַעֲיֵלָא
וְעֲבִידְתָּא אַחֲרָא לִית בֵּיה אֶלָּא זְווגָא לְאַפְקָא
פְּרִי נִשְׁמַתִּין לְעֵלְמָא, פְּרִי עוֹבְדֵי דְקֻדְשָׁא
בְּרִיף הוּא. הֵכִי נָמִי לְתַתָּא דְזוּוגָא שְׂרִי בֵּיה
מִשְׁבַּת לְשַׁבְּתָא.

הָא חֲזִי, רְזָא עֲלָאָה דְאֹרִיִּיתָא, מָאֵי עֵין פְּרִי
עוֹשֶׂה פְּרִי, לִקְבֹּל יוֹמָא דְשַׁבְּתָא אִיהוּ.
וּמָאֵי טַעְמָא אַתְּכִלִּיל בְּיוֹם תְּלִיתָאֵי, רְזָא
עֲלָאָה אִיהוּ. בְּגִין דְתַגִּינֵן רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן
יוֹחָאִי אוֹמֵר מָאֵי טַעְמָא כְּתִיב בְּאֹרִיִּיתָא ^(דברים כד)
כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וְלֹא כִי תִלְקַח אִשָּׁה
לְאִישׁ בְּגִין דְאֶרְחִיָּה דְבֵר נֶשׁ לְאַהֲדָרָא
וְלִמְתַּבַּע אֲנָתוֹ. מִתַּל לְבֵר נֶשׁ דְּאַתְאֲבִיד לִיה
אַבְדָּתָא מְאָרִי דְאַבְדָּתָא מַחְזֵר לְמַתַּבַּע
אַבְדָּתָא דִּלְיָה, וְהָאֵי צַדִּיק אִישׁ אִקְרִי. הָדָא
הוּא דְכְּתִיב ^(בראשית מ"ג) וְהוֹרִידוּ לְאִישׁ מִנְחָה
כְּדִאוּקִימָנָא.

וּבְנִסְתָּ יִשְׂרָאֵל דְרַמִּיזָא בְּיוֹם רַבִּיעָאֵי בְּרִזָּא
דְּמֵאֲרַת חֶסֶד סְמָכָא רַבִּיעָאָה
מְלֻכּוּתָא דְדוּד. בְּגִין כֶּף אָף עַל גַּב דְּאַתְרִיָּה
דְּהָאֵי צַדִּיק יוֹמָא דְשַׁבְּתָא אַתְּכִלִּיל וְאַתְרַמִּיז
בְּיוֹמָא תְּלִיתָאֵי לְמַהֲוִי סְמִיךְ לְיוֹם רַבִּיעָאֵי
וְאִיהוּ אֲנָתוֹ דִּלְיָה בְּגִין כֶּף מְאָרִיָּה דְאַבְדָּתָא
מַחְזֵר עַל אַבְדָּתוֹ וּבְגִין כֶּף פְּתִיב לְתַתָּא ^(בראשית מ"ב)
וְיוֹסֵף הוּא הַשְׁלִיט עַל הָאָרֶץ.

אַבְרָם בְּזִמְנָא דָּאֵתִי דִּאִיהוּ בְּאַחֲרִית הַיָּמִים
בְּיוֹם שְׁתִּיתָאֵי דִּאִיהוּ אֶלְפָּא שְׁתִּיתָאָה

עֵץ הַחַיִּים, וְהוּא עוֹשֶׂה פְּרִי,
שְׁתִּירִי אֵין בְּכֻלָּם שְׁיַעֲשֶׂה פְּרִי
פְּרִט לֹו. זִרְעוּ בּוּ עַל הָאָרֶץ,
דִּוְקָא, וּכְנַגְדוֹ לְמִטָּה ^(שם מט) בֶּן
פֹּתֵר יוֹסֵף בֶּן פֹּתֵר עָלֵי עֵין,
וְנִקְרָא בְּרִית שְׁלוֹם. וְלִכְּן פְּעַמִּים
בְּיוֹם הַזֶּה כִּי טוֹב, אֶחָד כְּנַגְד
דְּרַגְתָּ תַּפְאָרָת, וְאֶחָד כְּנַגְד דְּרַגְתָּ
צַדִּיק, שְׁהוּא יוֹם הַשַּׁבָּת
שְׁלִמְעָלָה, וּמַעֲשֶׂה אַחֵר אֵין בּוּ
אַלָּא זְווגָא לְהוֹצִיא פְּרִי נִשְׁמוֹת
לְעוֹלָם, פְּרִי מַעֲשֵׂיו שֶׁל הַקְדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא. כֶּף גַּם לְמִטָּה, שְׁזוּוג
מִתֵּר בּוּ מִשְׁבַּת לְשַׁבְּתָא.

בֹּא רְאֵה סוּד עֲלִיּוֹן שֶׁל הַתּוֹרָה,
מֵה זֶה עֵץ פְּרִי עֹשֶׂה פְּרִי, הוּא
כְּנַגְד יוֹם הַשַּׁבָּת, מֵה הַטַּעַם
נִכְלָל בְּיוֹם שְׁלִישִׁי? סוּד עֲלִיּוֹן
הוּא, בְּגִלָּל שְׁשִׁנְיָנוּ, רַבִּי שְׁמַעוֹן
בֶּן יוֹחָאִי אוֹמֵר, מֵה הַטַּעַם כְּתוּב
בַּתּוֹרָה ^(דברים כד) כִּי יִקַּח אִישׁ
אִשָּׁה, וְלֹא כִי תִלְקַח אִשָּׁה
לְאִישׁ? בְּגִלָּל שְׁדֵרֵף הָאִישׁ לְחֹזֵר
וּלְבִקֵּשׁ אִשָּׁה. מִשֶּׁל לְאָדָם
שְׁאֲבָדָה לוֹ אֲבָדָה, בַּעַל הָאֲבָדָה
מַחְזֵר אַחֵר אֲבָדָתוֹ. וְצַדִּיק ^(יסוד)
זֶה נִקְרָא אִישׁ. זֶהוּ שְׁפָתוֹב
^(בראשית מג) וְהוֹרִידוּ לְאִישׁ מִנְחָה,
כִּפִּי שְׁבָאֲרָנוּ.

וּבְנִסְתָּ יִשְׂרָאֵל שְׁרַמְזָה בְּיוֹם
רַבִּיעִי בְּסוּד שֶׁל מְאֲרַת חֶסֶד,
הַעֲמוּד הַרְבִּיעִי מְלֻכּוּת שֶׁל דּוּד,
לִכְּן אָף עַל גַּב שְׁמֻקּוֹמוֹ שֶׁל צַדִּיק
זֶה יוֹם הַשַּׁבָּת, נִכְלָל וְנִרְמָז בְּיוֹם
הַשְׁלִישִׁי, לְהִיּוֹת סְמוּךְ לְיוֹם
רַבִּיעִי, וְהִיא אֲשֶׁתּוֹ, לִכְּן בַּעַל
הָאֲבָדָה מַחְזֵר עַל אֲבָדָתוֹ, וְלִכְּן
כְּתוּב לְמִטָּה ^(שם מג) וְיוֹסֵף הוּא
הַשְׁלִיט עַל הָאָרֶץ.

אַבְרָם לְעֵתִיד לְבֹא, שְׁהוּא
בְּאַחֲרִית הַיָּמִים, בְּיוֹם הַשְּׁשִׁי
שְׁהוּא הָאֶלֶף הַשְּׁשִׁי, כְּשִׁיבָא
הַמְּשִׁיחַ, שְׁיוֹמוֹ שֶׁל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא אֶלֶף שָׁנָה, אָף עַל גַּב

שחלקה של כנסת ישראל הוא יום הרביעי, הלכה ונרמזה ביום הששי להיות סמוכה לבעלה שנקרא צדיק, יום השבת, לתקן לו שלחן. וזהו שכתוב (ירמיה לא) פי ברא ה' חדשה בארץ נקבה תסובב גבר. זהו בזמן המשיח שהוא ביום הששי, ולכן כתוב ויהי ערב ויהי בקר יום הששי. מה הטעם נוסף ה', מה שלא היה בן בשאר הימים? אבל בכל מקום ה' זו כנסת ישראל, שבאה להזדוג עם בעלה ביום שבת, כשיבא בעלה להקימה מן העפר. ובגלל כך כתוב (ישעיה כז) ויבאו האבדים בארץ אשור, זה צדיק וכנסת ישראל.

דבר אחר, מה הטעם נכלל היום השלישי הסוד של צדיק? בגלל ששלוש דרגות מימין ושלש משמאל, והוא היה באמצע הגוף להשקות לכל כדי להשפיע השפעתו ליום רביעי שהוא כנסת ישראל, שאין לה אור מעצמה סמוך לצדיק הזה. ובא תראה, יום השבת הזה אסור לעשות בו מלאכה, משום כך נכללו בו שני ויאמר, כנגד שתי דרגות, והכפל בו כי טוב. ויאמר אלהים יהי מארת - כנגד דרגה של צדק, מלכות שלמעלה שאין לה אור משלה אלא מה שנותן לה על ידי צדיק, ולכן דוד למטה עני ואביון אחוז בזה, והצטרף להוסיף לו ימים ושנים, והרי בארנו דוקא שבועים שנה, ונקרא יום רביעי.

ויאמר אלהים ושרצו המים - כנגד דרגה של נצח, שהוא עמוד זמן של התורה, וכנגדו משה

כד ייתי משיחא, דיומא דקדשא בריך הוא אלף שנים אף על גב דכנסת ישראל חולקא דידה יומא רביעאה, אזלא ואתרמיזא ביומא שתיטאה למהוי סמיכא לבעלה דאקרי צדיק יומא דשבתא לתקנא ליה פתורא והאי דכתיב (ירמיה לא) פי ברא יי חדשה בארץ נקבה תסובב גבר דא איהו בזמנא דמשיחא דאיהי ביומא שתיטאה ובגין כך פתיב ויהי ערב ויהי בקר יום הששי. ומאי טעמא אתוסף ה' מה דלא הוה כן בשאר יומי. אבל בכל אתרא ה' דא כנסת ישראל דאתייה לאזדווגא בבעלה יומא דשבתא, כד ייתי לבעלה (ס"א לה בעלה) לאקמא לה מעפרא. ובגין כך פתיב (ישעיה כ"ז) ובאו האובדים בארץ אשור. דא צדיק וכנסת ישראל.

דבר אחר מאי טעמא אתכליל ביום תליתאי רזא דצדיק בגין דתלת דרגין מימינא ותלתא משמאלא ואיהו הוה אמצעייתא דגופא לאשקאה לכולא בגין למנגד שקיותיה ליום רביעאי דאיהי כנסת ישראל דלית לה נהורא מגרמה, סמיה להאי צדיק. ותא חזי האי יומא דשבתא אסיר למעפד עבידתא בגין כך אתכלילו ביה תרין ויאמר, לקבל תרין דרגין והוכפל ביה פי טוב.

ויאמר אלהים יהי מארת לקבל דרגא דצד"ק, מלכו"ת דלעילא דלית לה נהורא מדילה אלא מה דאתייהיב לה על ידי צדיק ובגין כך דוד לתתא עני ואביון אחיד ביה ואצטרף לאוספא ליה יומין ושנים והא אוקימנא שבועים שנה דייקא ואקרי יום רביעאי:

ויאמר אלהים ושרצו המים. לקבל דרגא דנצ"ח דאיהו סמיכא מימנא דאורייתא ולקבליה משה לתתא סמיה לעלמא באורייתא הדא

למטה סומך לעולם בתורה. זהו שכתוב (ירמיה לג) אם לא בריתי יומם ולילה וגומר.

ויאמר אלהים תוצא הארץ - כנגד דרגה של הוד שאוחז אהרן, ונקראת יום ששי. בא ראה, אהרן למטה אף על גב שבא מחסד, אוחז למטה ביום הששי שנקרא הוד, ועושה קרבות באותם מיני בהמות טהורות שנקראו ביום שלו, לקרב את כנסת ישראל שגרמזה בצדיק, לקשר דרגות האמונה ולהוריד רחמים לעולם.

ויאמר אלהים נעשה אדם. האמירה הזו כנגד הדרגה העליונה של הפל נסתרת הנסתרים, רצה לעשות כבוד לדמותו בסוד של אדם, ובכל הדרגות למטה נתן פח להוציא, כל אחד כראוי לו, ועשה אדם ששולט בכל, בעליונים ותחתונים.

ובא ראה, עד שלא השתלמו אותן שבע דרגות של ימים עליונים, לא השתלם אדם למעלה. כיון שהשתלם למעלה אדם העליון, השתלם למטה אדם התחתון וכל העולמות בשלמות. לכן השליט את האדם התחתון על כל מה שנקרא בעולם, בגלל שאדם העליון שולט על הפל. ולכן רמז בפסוק זה שבע דרגות, שיש בו שבע דרגות עליונות שנקרא בהם אדם שלמעלה והשתלם בהם. בגלל כך, נעשה אדם בצלמנו, לתת לו שפע מאותו מקום שנקרא חסד.

בא ראה, מי שצולם זה עליו, חסד אל לא זו ממנו ויושב על ראשו, ומתחברת בו שכינה בסוף ימיו, בגלל שחסד זה הוא שבא לו ממנו לא מסתלק, עד

הוא דכתיב (ירמיה לג) אם לא בריתי יומם ולילה וגו'.

ויאמר אלהים תוצא הארץ לקבל דרגה דהו"ד דאחיד אהרן ואקרי יום שתייתי. תא חזי אהרן לתתא אף על גב דאתי מחס"ד אחיד לתתא ביום שתייתי דאקרי הו"ד ועביד קרפנין באינון מיני בעירן דכין ואתבריו ביומא דיליה (לנרא) לאקרבא כנסת ישראל דאתרמיזא ביה בצדי"ק לקשרא דרגין דמהימנותא ולנחתא רחמי לעלמא:

ויאמר אלהים נעשה אדם. האי אמירא לקבל דרגא עלאה דכלא סתימא דסתימין. בעא למעבד יקרא לדיוקנא ברזא דאדם ובכלהו דרגין לתתא יהיב חילא לאפקא כל חד כדקא חזי ליה ועבד אדם דשליט בכלא בעלאי ותתאי.

ותא חזי עד לא אשלימו אינון שבע דרגין יומין עלאין לא אשתלים אדם לעילא. כיון דאשתלים לעילא אדם עלאה, אשתלים לתתא אדם תתאה. וכלהו עלמין בשלימו. בגין כך שליטיה לאדם תתאה על כל דאתברי בעלמא בגין דאדם עלאה שליט על כלא. ובגין כך רמז בהאי קרא שבע דרגין. דאית ביה שבע דרגין עלאין דאקרי בהו אדם דלעילא ואשתלים בהו. בגין כך נעשה אדם בצלמנו, למיהב ליה שפע מההוא אתרא דאקרי חסד.

תא חזי, מאן דהאי צולמא עליה, חסד אל לא אעדי מניה ויתבא על רישיה ואתחברת ביה שכינתא בסופא דיומוי בגין יום ראשון, והוא ראש של כל הימים שלמעלה. וצלם זה

שנשלמים ימיו באותה הדרך
שנקראת אחרית הימים. והיא
הדרך של צדק, והיא שביעית,
שנת השמטה. ובאותה דרך
נשלמים ימי האדם, כשנשלמו
שבעים שנה כנגד שבע דרגות,
עשר לכל דרך. זהו שכתוב (תהלים
א) ימי שנתינו כהם שבעים שנה.
מה זה כהם? באותם ימים ושנים
שלמעלה, ואם בגבורת שמנים.
בא ראה, בנים חיים ומזונות לא
בזכות תלויים הדברים, הסוד של
אותן שבע דרגות שבהן זכות
וחוכה בסוד חסד וגבורה, שאם
כך לא היה לו לאדם להיות חי
פרט לשבעים, אלא שבמזל
העליון העתיק של הכל תלויים,
בגלל כך הוא מוסיף על כל ימי
האדם כרצונו.

ובא ראה, כך למדנו בספרו של
שלמה המלך, שבליה האחרון
של חג, אם יסתכל אדם בצלמו
ויראה אותו שלם, לא נגזרה עליו
מיתה. ומה הטעם בליה הזה?
בגלל ששבעת ימי החג כנגד
שבעה ימים עליונים הם, שכל
הימים והשנים של העולם תלויים
בהם, והם רמוזים בפתוח של (דברי
הימים-א כט) לך ה' הגדלה וגומר.
ראשיתם חסד וסיומם ממלכה.
פנסת ישראל. אחרית הימים
שנמצאת שביעית אחרית.

ובשבא ליל השביעי הזה, נראה
אם השתלמו הימים באחרית
הזאת. ואם הצלם העליון הזה
נראה עליו, אז חסד אל כל היום
יחזר עליו כבתחלה, ולא פוחד
מהדין הזה של צדק, והיא עמו
בשלמות בחדוה ומחזירה לו
פנים. ולכן הזהיר הקדוש ברוך
הוא את ישראל להנצל מדיני
הצדק הזה, ולכסות סכת שלום

דהאי חס"ד יום ראשון ואיהו רישא דכל
יומין דלעילא והאי צולמא דאתנא ליה
מניה לא אסתלק עד דאשתלימו יומוי
בההוא דרגא דאקרי אחרית הימים והוא
דרגא דצדק ואיהי שביעאה, שנת השמיטה
בההוא דרגא אשלימו יומוי דבר נש פד
אשתלימו שבעין שנין לקבל שבע דרגין,
עשרה לכל דרגא. הדיא הוא דכתיב (תהלים צ)
ימי שנתינו כהם שבעים שנה. מאן כהם,
באינון יומין ושנין דלעילא. ואם בגבורות
שמנים.

הא חזי, בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא
מלתא. רזא דאינון שב בדרגין (לדעתי צ"ל
שבע דרגין) דבהון זכות וחוכא ברזא דחס"ד
וגבורה. דאי הכי לא הוה ליה לבר נש
למהוי חי בר משבעין. אלא במזלא עלאה
עתיקא דכלא תליין. בגין כך איהו מוסיף
על כל יומוי דכל בר נש פרעוניה.

והא חזי הכי אוליפנא בספרא דשלמה
מלכא, דביליא בתראה דחגא, אי
יסתכל בר נש בצולמא דיליה וחזי ליה
שלים, לא אתגזר עלוי מיתה. ומאי טעמא
בהאי ליליא, בגין דשבעא יומין דחגא
לקבל שבעא יומין עלאין אינון. דכל יומין
ושנין דעלמא בהו תליין, ואינון רמיזין
בקרא (דברי הימים א כט) דלך יי' הגדולה וגו'
שירותא דלהון חס"ד וסיומא דלהון
ממ"לכה, פנסת ישראל, אחרית הימים.
אשתכח שביעאה אחרית.

וכר אתנא האי ליליא דשביעי אתחזי אי
אשתלימו יומוי בהאי אחרית. ואי האי
צולמא עלאה חזי עליה, חס"ד אל יתהדר
עליה בדבקדמיתא ולא מסתפי מהאי דינא דצד"ק ואיהי בהדיה

עליה בדבקדמיתא ולא מסתפי מהאי דינא דצד"ק ואיהי בהדיה

עליהם, ולשבת בצל האמונה. זהו שכתוב (ויקרא כג) בספת תשבו שבועת ימים, להכליל את הדרגה הזו למעלה ולהוסיף בה ברכה ממים העליונים, בגלל שיום זה הוא שביעי הוא כנסת ישראל. אנו מקיפים את המזבח הזה העליון באותם שני למודים שהם ערבי נחל, ועושים בה נסוף המים, ונותן צדיק באותם שתין שהם מששת ימי בראשית, הכל בסוד החכמה.

וְאַחֵר מִפֶּן (במדבר כט) ביום השמיני עצרת תהיה לכם, תעשו כנוס לאותם שבועה ימים עליונים, ועשו יום טוב בגלל שנצלתם מדינו של אותו יום שביעי. בגלל כך כתוב בצלמנו כדמותנו, כנגד יום שני גבורה, חלקו של יצחק, ואז יש לאדם לשים את 'דמותנו' הזאת ולהדמות במעשיו לאותם העליונים. וכל זה למה? בגלל שהקדוש ברוך הוא נתן בידי האיש, אם רוצה האיש לדמות עצמו לאותם שלמעלה, משתלם בהם, ולא פוחד ממדת הדין העליונה.

וירדו בדגת הים - כנגד הדרגה של נצח שאחוזו בה משה, שדגת הים נכראו באותה דרגה (ספירה), ונתן להם נסתר הנסתרים כח לשלט עליהם אם דומה אדם לעליונים, ואם לא דומה לעליונים - ירדו, ודגי הים שולטים בהם בבני אדם, ולכן הזהירה אותם התורה שנתנה על ידי משה, (דברים ו) ובחרת בחיים.

בא ראה, משה, כשנזרק לים, לא שלטו עליו דגי הים ולא פחד

בשלימו בחדוותא ואהדרת ליה אנפין. ובגין כך אזהר לון קדשא בריך הוא לישראל לאשתזבא מדינוי דהאי צד"ק, ולחפאה ספת שלמא עלייהו ולמיתב בצלא דמהימנותא. הדא הוא דכתיב (ויקרא כ"ג) בספות תשבו שבועת ימים לאכללא להאי דרגא דלעילא ולאוספא ביה ברכה ממין עלאין, בגין דהאי יומא שביעאה איהו כנסת ישראל און מקיפין להאי מזבח עלאה באינון תרין למודים דאינון ערבי נחל ועבדין בה נסוף המים ויהיב צדי"ק באינון שתין דאינון מששת ימי בראשית פלא ברזא דחכמתא.

וְלִבְתָּר (במדבר כ"ט) ביום השמיני עצרת תהיה לכם. עבדו פנישתא לאינון שבע יומין עלאין ועבדו יומא טבא, בגין דאשתזבתון מדינוי דההוא יומא שביעאה. בגין כך פתיב בצלמנו כדמותנו לקבל יומא תנינא גבורה, חולקיה דיצחק. פדין אית לבר נש למשוי להאי דמותנו ולא תדמי בעובדוי לאינון עלאין. וכל דא למה בגין דקדשא בריך הוא יהב בידי דבר נש, דאי בעי בר נש למדמי גרמיה לאינון דלעילא אשתלים בהו ולא מסתפי מהאי מדת דינא עלאה.

וירדו בדגת הים לקבל דרגא דנצ"ח דאחיד ביה משה דגת הים בההוא דרגא אתפריאו ויהיב לון סתימא דסתימין חילא למשלט עלייהו, אי דמי בר נש לעלאין, ואי לא דמי לעלאין ירדו. ונוגי

ימא שלטין בהו בבני נשא. ובגין כך אזהירת לון אורייתא דאתיהיבת על ידי דמשה (דברים ל') ובחרת בחיים.

תא חזי, משה כד אתרמי לימא לא שלטו עליה נוגי ימא ולא אסתפי

מִהֶם, בְּגִלּוֹל שֶׁהוּא הָיָה עֵתִיד
לְהִתְקַרֵּב לַמַּעֲלָה וּלְדַבֵּק
בְּקִדּוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְלֵאחֹר
שֶׁנִּדְבֵּק, שָׁלַט עַל דְּגֵי הַיָּם, וְרָמַז
לְאַהֲרֹן אָחִיו שִׁיכָּה אֶת הַיָּם
וְיָמוּתוּ הַדְּגִים, וְהוּא לֹא עָשָׂה
כֵּן, בְּגִלּוֹל שְׂאוֹתָהּ דְּרָגָה שְׁלוֹ
שׁוֹלֶטֶת עֲלֵיהֶם וְכֵן נִכְרָאוּ, וְלֹא
רָצָה הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שִׁיכָּה
הוּא בְּשִׁכְלִי לְהִתְהַפֵּךְ לָהֶם
לְאוֹיֵב. וְכִשְׁאָדָם הוֹלֵךְ בְּדִרְכֵי
הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּתוּב עָלָיו
(יִשְׁעִיָּה מ"ג) כִּי תַעֲבֹר בְּמִים אֲתָךְ אֲנִי
וְגוֹמֵר. שֶׁזֶּה וְיִרְדּוּ בְּדַגַּת הַיָּם
וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם לִקְבֹּל דְּרָגָא דְשָׁמַיִם. דְּבַהֲהוּא
דְּרָגָא שְׁלִיט עֲלֵיהוּ וְדָא תַפְאָרָא.

וְאִתָּה עַל גִּב דְּבִדְרָגָא דְנִצְ"ח אֲתַעֲבִידוּ כָל
נוֹנֵי יִמָּא וְעוֹפִי, לֹא כְּתִיב תַּפְּן אֲלֵא עוֹף
פִּנְף אֲכַל הַשֵּׁתָא קָרִי לָהּ עוֹף הַשָּׁמַיִם בְּגִין
דְּבֵר נֶשׁ לֹא שְׁלִיט עֲלֵיהוּ אֲלֵא מִסְטָרָא
דְשָׁמַיִם. וּבִבְהִמָּה שְׁלִיט עֲלֵיהוּ בְּרָזָא דְהוּ"ד
דִּיחִיב לִיה סִיּוּעָא דְהָא בְּהִהוּא יוֹמָא
אֲתַבְּרִיאוּ בְּעִירָן. וּבְכָל הָאָרֶץ שְׁלִיט בְּרָזָא
דְּצִדִּי"ק דְּאֶקְרִי כ"ל וְאִיהוּ שְׁלִיט עַל הָאָרֶץ
אַרְעָא עֲלֵאָה. הִכִּי נָמִי בֵּר נֶשׁ לְתַתָּא שְׁלִיט
עַל אֲרַעָא תַתָּאָה בְּגִין דְּכוּלָּא בִּיה. וּבְכָל
הַרְמֵשׁ הַרּוּמֵשׁ עַל הָאָרֶץ שְׁלִיט עֲלֵיהוּ בֵּר
נֶשׁ מִסִּיּוּעָא דְאַתִּיחִיב לִיה מֵאָרֶץ הַחַיִּים
מַלְכוּת עֲלֵאָה: (עַד כַּאן מִהַשְׁמָמוֹת)

פְּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּפִקּוּדֵי אוֹרִייתָא. וְאַמֵּר
פִּקּוּדֵי אוֹרִייתָא דִּיחֵב קִדְשָׁא בְּרִין הוּא
לְיִשְׂרָאֵל פְּלֵהוּ בְּאוֹרִייתָא בְּאַרְחָא כָּלִל כְּתִיבִי:
בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים. הָדָא הִיא פִּקּוּדָא
קִדְמָא"ה דְּכָלָא. וְאַקְרִי פִּקּוּדָא דָּא
יֵרֵאת יִי דְאַקְרִי רֵאשִׁית. דְּכְתִיב, (תְּהִלִּים קי"א)
רֵאשִׁית חֲכֻמָּה יֵרֵאת יִי. (מִשְׁלִי א') יֵרֵאת יִי
רֵאשִׁית דַּעַת. בְּגִין דְּמִלָּה דָּא רֵאשִׁית אֶקְרִי.

מִהֶם, בְּגִלּוֹל שֶׁהוּא הָיָה עֵתִיד
לְהִתְקַרֵּב לַמַּעֲלָה וּלְדַבֵּק
בְּקִדּוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְלֵאחֹר
שֶׁנִּדְבֵּק, שָׁלַט עַל דְּגֵי הַיָּם, וְרָמַז
לְאַהֲרֹן אָחִיו שִׁיכָּה אֶת הַיָּם
וְיָמוּתוּ הַדְּגִים, וְהוּא לֹא עָשָׂה
כֵּן, בְּגִלּוֹל שְׂאוֹתָהּ דְּרָגָה שְׁלוֹ
שׁוֹלֶטֶת עֲלֵיהֶם וְכֵן נִכְרָאוּ, וְלֹא
רָצָה הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שִׁיכָּה
הוּא בְּשִׁכְלִי לְהִתְהַפֵּךְ לָהֶם
לְאוֹיֵב. וְכִשְׁאָדָם הוֹלֵךְ בְּדִרְכֵי
הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּתוּב עָלָיו
(יִשְׁעִיָּה מ"ג) כִּי תַעֲבֹר בְּמִים אֲתָךְ אֲנִי
וְגוֹמֵר. שֶׁזֶּה וְיִרְדּוּ בְּדַגַּת הַיָּם
וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם לִקְבֹּל דְּרָגָא דְשָׁמַיִם. דְּבַהֲהוּא
דְּרָגָא שְׁלִיט עֲלֵיהוּ וְדָא תַפְאָרָא.

וְאִתָּה עַל גִּב דְּבִדְרָגָא דְנִצְ"ח אֲתַעֲבִידוּ כָל
נוֹנֵי יִמָּא וְעוֹפִי, לֹא כְּתִיב תַּפְּן אֲלֵא עוֹף
פִּנְף אֲכַל הַשֵּׁתָא קָרִי לָהּ עוֹף הַשָּׁמַיִם בְּגִין
דְּבֵר נֶשׁ לֹא שְׁלִיט עֲלֵיהוּ אֲלֵא מִסְטָרָא
דְשָׁמַיִם. וּבִבְהִמָּה שְׁלִיט עֲלֵיהוּ בְּרָזָא דְהוּ"ד
דִּיחִיב לִיה סִיּוּעָא דְהָא בְּהִהוּא יוֹמָא
אֲתַבְּרִיאוּ בְּעִירָן. וּבְכָל הָאָרֶץ שְׁלִיט בְּרָזָא
דְּצִדִּי"ק דְּאֶקְרִי כ"ל וְאִיהוּ שְׁלִיט עַל הָאָרֶץ
אַרְעָא עֲלֵאָה. הִכִּי נָמִי בֵּר נֶשׁ לְתַתָּא שְׁלִיט
עַל אֲרַעָא תַתָּאָה בְּגִין דְּכוּלָּא בִּיה. וּבְכָל
הַרְמֵשׁ הַרּוּמֵשׁ עַל הָאָרֶץ שְׁלִיט עֲלֵיהוּ בֵּר
נֶשׁ מִסִּיּוּעָא דְאַתִּיחִיב לִיה מֵאָרֶץ הַחַיִּים
מַלְכוּת עֲלֵאָה: (עַד כַּאן מִהַשְׁמָמוֹת)

פְּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּפִקּוּדֵי אוֹרִייתָא. וְאַמֵּר
פִּקּוּדֵי אוֹרִייתָא דִּיחֵב קִדְשָׁא בְּרִין הוּא
לְיִשְׂרָאֵל פְּלֵהוּ בְּאוֹרִייתָא בְּאַרְחָא כָּלִל כְּתִיבִי:
בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים. הָדָא הִיא פִּקּוּדָא
קִדְמָא"ה דְּכָלָא. וְאַקְרִי פִּקּוּדָא דָּא
יֵרֵאת יִי דְאַקְרִי רֵאשִׁית. דְּכְתִיב, (תְּהִלִּים קי"א)
רֵאשִׁית חֲכֻמָּה יֵרֵאת יִי. (מִשְׁלִי א') יֵרֵאת יִי
רֵאשִׁית דַּעַת. בְּגִין דְּמִלָּה דָּא רֵאשִׁית אֶקְרִי.

(א) 'רָאָת ה' רֹאשִׁית דַּעַת. מִשּׁוּם שְׂדֵכֶר זֶה נִקְרָא רֹאשִׁית, וְזֶה הַשָּׂעִר לְהַכֵּס לְתוֹךְ הָאֲמוּנָה, וְעַל הַמַּצּוֹה הַזֹּאת מִתְקִיִּם כָּל הָעוֹלָם.

הִירָאָה נִפְרֶדֶת לְשִׁלְשָׁה צַדִּידִים, שְׁנַיִם מֵהֶם אֵין בָּהֶם עֶקֶר כְּרֹאוֹי, וְאַחַד עֶקֶר שֶׁל יִרְאָה. יֵשׁ אָדָם שִׁירָא מִהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּדִי לְשִׁיחֵי כְּנִי וְלֹא יָמוּתוּ, אוֹ שִׁירָא מִעֲנֵשׁ שֶׁל גּוֹפּוֹ אוֹ שֶׁל מְמוֹנּוֹ, וְעַל כֵּן יִרָא מִמֶּנּוּ תְּמִיד. נִמְצָאת הִירָאָה שֶׁהוּא יִרָא מִן הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא שֵׁם אוֹתָהּ לְעֶקֶר. יֵשׁ אָדָם שֶׁפּוֹחֵד מִן הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִשּׁוּם שֶׁפּוֹחֵד מִעֲנֵשׁ אוֹתוֹ הָעוֹלָם וּמִעֲנֵשׁ הַגִּיהֶנֶם. שְׁנֵי אֵלֶּה לֹא עֶקֶר שֶׁל יִרְאָה הֵם וְהַשָּׂעִר שֶׁלּוֹ.

הִירָאָה שֶׁהִיא עֶקֶר, שְׂאָדָם יִירָא מִכּוֹפּוֹ מִשּׁוּם שֶׁהוּא גְדוֹל וְשִׁלְטִי, עֶקֶר וְשָׂרֵשׁ שֶׁל כָּל הָעוֹלָמוֹת, וְהַכָּל לִפְנֵי כָּל חַשׁוּבִים, כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר (דְּנִיָּאל ד') וְכָל דְּיָרִי הָאָרֶץ כְּאִיֵּנָם חַשׁוּבִים, וְלִשְׁמֵי אֵת רְצוֹנּוֹ בְּאוֹתוֹ הַמָּקוֹם שֶׁנִּקְרָא יִרְאָה.

בְּכָה רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, אוֹי אִם אָמַר, וְאוֹי אִם לֹא אָמַר. אִם אָמַר - יִדְעוּ הַרְשָׁעִים אֵיךְ יַעֲבֹדוּ אֶת רַבּוֹנָם. אִם לֹא אָמַר - יִאֲבֹדוּ הַחֲבָרִים אֶת הַדְּבָר הַזֶּה. בְּמָקוֹם שֶׁשׁוֹרָה יִרְאָה קְדוּשָׁה, מִלְּפָנֶיהָ יֵשׁ יִרְאָה רָעָה שֶׁמִּלְּקָה וּמִכָּה וּמִקְטָרְגָּתָה, וְהִיא הַרְצוּעָה לְהִלָּקוֹת אֶת הַרְשָׁעִים, וּמִי שֶׁפּוֹחֵד בְּגָלִל עֲנֵשׁ הַמִּלְקוֹת וְהַקְטָרְגָּה כְּמוֹ שְׁנֵאֲבָאָר, לֹא שׁוֹרָה עָלָיו אוֹתָהּ יִרְאָת ה' שֶׁנִּקְרָאת יִרְאָת ה' לְחַיִּים. אֲלֹא מִי שׁוֹרָה עָלָיו? הִירָאָה הַרְעָה הַהִיא. וְנִמְצָא שֶׁשׁוֹרָה עָלָיו הַרְצוּעָה הַהִיא, יִרְאָה רָעָה וְלֹא יִרְאָת ה'.

וּמִשּׁוּם כֵּךְ הַמָּקוֹם שֶׁנִּקְרָא יִרְאָת ה' נִקְרָא רֹאשִׁית דַּעַת, וְעַל כֵּן נִכְלָלָתָּ כָּאֵן הַמַּצּוֹה הַזֹּאת, וְזֶה

וְדָא אִיהִי תִרְעָא לֹאֲעֵלָא גּוֹ מְהִימְנוּתָא. וְעַל פְּקוּדָא דָּא אֲתִקְנִים כָּל עֲלָמָא.

יִרְאָה אֲתִפְרֵשׁ לְתַלְתָּ סְטָרִין. תְּרִין מְנִייהו לֵית בָּהוּ עֵיקְרָא כְּדָקָא יֹאנוּ, וְחַד עֵיקְרָא דִּירְאָה. אֵית בֵּר נֵשׁ דְּדַחִיל מִקְדָּשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִין דִּיִּיחוֹן בְּנוֹהִי וְלֹא יָמוּתוּן. אוֹ דַּחִיל מִעוֹנָשָׁא דְּגוֹפִיָּה אוֹ דְּמְמוֹנִיָּה. וְעַל דָּא דַּחִיל לִיָּה תְּדִיר. אֲשֶׁתְּכַח יִרְאָה דְּאִיהוּ דַּחִיל לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לֹא שְׂוִי לְעֵיקְרָא. אֵית בֵּר נֵשׁ דְּדַחִיל מִן קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִין דְּדַחִיל מִעוֹנָשָׁא דֶּהֱהוּא עֲלָמָא וְעוֹנָשָׁא דְּגִיהֶנֶם. תְּרִין אֲלִין לֹאוּ עֵיקְרָא דִּירְאָה אֲנוּן וְשָׂרֵשָׁא דִּילִיָּה. יִרְאָה דְּאִיהִי עֵקְרָא, לְמַדְחַל בֵּר נֵשׁ לְמֵאֲרִיָּה בְּגִין דְּאִיהוּ רַב וְשִׁלְטִי עֵקְרָא וְשָׂרֵשָׁא דְּכָל עֲלָמִין וְכָלָא קַמִּיָּה כָּלָא חַשִּׁיבִין. כְּמָה דְּאֲתִמָּר (דְּנִיָּאל ד') וְכָל דְּיָרִי אֲרַעָא כָּלָא חַשִּׁיבִין. וְלִשְׁוֹאָה רְעוּתִיָּה בְּהִהוּא אֲתֵר דְּאִקְרִי (ג"א ב') יִרְאָה.

בְּכָה רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר וְוִי אִי אִימָא וְוִי אִי לֹא אִימָא. אִי אִימָא יִנְדַּעוֹן חַיִּיבִין הִיךְ יִפְלָחוּן לְמֵאֲרִיָּהוּ. אִי לֹא אִימָא יִאֲבֹדוּן חַבְרִיָּא מְלָה דָּא. בְּאַתֵּר דִּירְאָה קְדִישָׁא שְׂרִי, מְלָרַע אֵית יִרְאָה רָעָה דְּלָקִי וּמְחִי וּמִקְטָרְגָּה וְאִיהִי רְצוּעָה לֹאֲלָקָה חַיִּיבִיא. וּמֵאֵן דְּדַחִיל בְּגִין עוֹנָשׁ דְּמִלְקִיוּתָא וּקְטָרְגָּא כְּמָה דְּאֲתִמָּר. לֹא שְׂרִיא עָלֶיהָ הִהִיא יִרְאָת יִי דְּאִיקְרִי יִרְאָת יִי לְחַיִּים. אֲלֹא מֵאֵן שְׂרִיא עָלֶיהָ הִהִיא יִרְאָה רָעָה. וְאֲשֶׁתְּכַח דְּשְׂרִיא עָלֶיהָ הִהִיא רְצוּעָה יִרְאָה רָעָה וְלֹא יִרְאָת יִי. וּבְגִין כֵּךְ אֲתֵר דְּאִקְרִי יִרְאָת יִי רֹאשִׁית דַּעַת

הַהִיא. וְנִמְצָא שֶׁשׁוֹרָה עָלָיו הַרְצוּעָה הַהִיא, יִרְאָה רָעָה וְלֹא יִרְאָת ה'.

וּמִשּׁוּם כֵּךְ הַמָּקוֹם שֶׁנִּקְרָא יִרְאָת ה' נִקְרָא רֹאשִׁית דַּעַת, וְעַל כֵּן נִכְלָלָתָּ כָּאֵן הַמַּצּוֹה הַזֹּאת, וְזֶה

העקר והיסוד לכל שאר המצוות של התורה. מי ששומר היראה זהו - שומר הכל. לא שומר יראה - לא שומר את מצוות התורה, שהרי זה השער של הכל. ומשום כך פתוב בראשית, שהיא יראה, ברא אלהים את השמים ואת הארץ. שמי שעובר על זה, עובר על מצוות התורה. וענשו של מי שעובר על זה - הרצועה הרעה הזו מלקה אותו, והינו והארץ היתה תהו ובהו וחשך על פני תהום ורוח אלהים. הנה אלו ארבעה ענשים להעניש בהם את הרשעים.

תהו - זה חנק, שפתוב (ישעיה לד) קו תהו, (זכריה ב) חבל מדה. בהו - זו סקילה, אבנים המשקעות בתוך התהום הגדול לענש את הרשעים. וחשך - זו שרפה, שפתוב (דברים ה) ויהי פשעכם את הקול מתוך החשך, (שם ד) והקר בער באש עד לב השמים חשך וכו'. וזו האש החזקה שעל ראשי הרשעים מתחילה לשרף אותם. ורוח - זה הרג בסוף. רוח סערה, חרב שנונה מלהטת בו, כמו שצאמר (בראשית א) ואת להט החרב המתהפכת, ונקראת רוח הענש הזה למי שיעבר על מצוות התורה. ואחר פתוב יראה ראשית, שהיא הפלל של הכל. מפאן והלאה שאר מצוות התורה.

מצוה שניה - זוהי מצוה שמצוה של יראה נאחזה בה ולא יוצאת ממנה לעולמים, והיא אהבה. שאדם יאהב את רבונו אהבה שלמה. ומה היא אהבה שלמה? זו אהבה רבה, שפתוב (שם יז) התהלך לפני והיה תמים, שלם באהבה. וזהו שפתוב ויאמר אלהים יהי אור. זו אהבה שלמה שנקראת אהבה רבה.

אקרי. ועל דא אתפליל הכא פקודא דא. ודא עקרא ויסודא לכל שאר פקודין דאורייתא. מאן דנטיר יראה (דא) נטיר כלא. לא נטיר יראה לא נטיר פקודי אורייתא, דהא דא תרעא דכלא. ובגין כך פתיב בראשית דאיהי יראה, ברא אלהים את השמים ואת הארץ. דמאן דעבר על דא עבר על פקודי דאורייתא. ועונשא דמאן דעבר על דא הא רצועה רעה אלקי ליה. והיינו והארץ היתה תהו ובהו וחשך על פני תהום ורוח אלהים. הא אלין ארבע עונשין לאענשא בהון חייביא.

תהו דא חנק, דכתיב, (ישעיה לד) קו תהו (זכריה ב) חבל מדה. בהו דא סקילה, אבנין דמשוקעין גו תהומא רבא לעונשא דחייביא. וחשך דא שריפה, דכתיב, (דברים ה) ויהי כשמעכם את הקול מתוך החשך (דברים ד) והקר בוער באש עד לב השמים חשך כו'. ודא אשא תקיפא דעל רישיהון דחייביא שרי לאוקדא לון. ורוח דא הרג בסוף. רוח סערה חרפא משננא היא מלהטא ביה. כמא דאת אמר, (בראשית א) ואת להט החרב המתהפכת ואקרי רוח. הא עונשא למאן דעבר על פקודי אורייתא. וכתיב לבתר יראה, ראשית, דאיהי כללא דכלא. מפאן והלאה שאר פקודין דאורייתא.

פקודא תניינא דא איהי פקודא. דפקודא דיראה אתאחדת בה ולא נפקא מינה לעלמין. ואיהי אהבה. למרחם פר נש למאריה רחימו שלים. ומאן איהו רחימו שלים. דא אהבה רבה דכתיב, (בראשית יז) התהלך לפני והיה תמים שלים ברחימותא. ודא הוא דכתיב ויאמר אלהים יהי אור דא

וכאן היא המצוה שאדם יאהב את רבונו כראוי.

אמר רבי אלעזר, אבא, אהבה בשלמות אני שמעתי בזה. אמר לו, אמר, בני, לפני רבי פינחס, שהרי הוא עומד בדרגה הזו. אמר רבי אלעזר, אהבה רבה הינו אהבה שלמה בשלמות של שני צדדים, ואם אין נכללת בשני צדדים - אינה אהבה כראוי בשלמות.

ועל פן שנינו, לשני צדדים נפרדת האהבה, אהבת הקדוש ברוך הוא. יש מי שאוהב אותו מתוך שיש לו עשר, ארץ ימים, בנים סביבו, שולט על שונאיו, דרכיו מתקנות לו, ומתוך כך אוהב אותו. ואם לזה יתחפף ויחזיר עליו הקדוש ברוך הוא גלגול של דין קשה - ישנא אותו ולא יאהב אותו כלל, ובגלל כך אהבה זו אינה אהבה שיש לה עקר.

אהבה שנקראת שלמה, שהוא שהיה בשני הצדדים - בין בדין בין בחסד. ותקנו דרכו שאוהב את רבונו, כמו ששנינו, אפלו שנוטל את נשמתו ממך. זו היא אהבה שלמה בשני צדדים. ועל פן האור של מעשה בראשית יצא ואחר כך נגזז. כשנגזז, יצא דין קשה, ונכללו שני הצדדים יחד, שתהיה שלמות האהבה כראוי.

נטלו רבי שמעון ונשקו. בא רבי פינחס ונשקו וברכו, ואמר, בודאי הקדוש ברוך הוא שלחני לכאן. זה הוא אור קטן שאמרו לי שנקלל בביתי ואחר כך מאיר לכל העולם. אמר רבי אלעזר, בודאי לא צריך לשפח ירא'ה בכל המצוות, כל שפן במצוה הזו צריך יראה להתדבק בזה. איך מתדבק? האהבה היא בצד אחד

רחימו שלימותא דאקרי אהבה רבה. והכא איהו פקודא למרחם בר נש למאריה כדקא יאות.

אמר רבי אלעזר, אבא, רחימתא בשלימו אנא שמענא ביה. אמר ליה אימא ברי קמי דרבי פינחס דהא איהו בהאי דרגא קאים. אמר רבי אלעזר אהבה רבה היינו אהבה שלימתא בשלימו דתרין סטרין, ואי לא אתפליל בתרין סטרין לאו (דף יב ע"א) איהו אהבה כדקא יאות בשלימו.

ועל דא תנינן בתרין סטרין אתפרש אהבה רחימו דקדשא בריך הוא. אית מאן דרחים ליה מגו דאית ליה עותרא, אורכא דיומין, בנין סחרגיה, שליט על שונאיו, ארחוי מתתקנן ליה, ומגו כך רחים ליה. ואי להאי יהא בהפוכא ויהדר עליה קדשא בריך הוא גלגולא דדינא קשיא, יהא שניא ליה ולא ירחם ליה כלל. ובגין כך רחימו דא לאו איהו אהבה דאית ליה עקרא.

רחימו דאקרי שלים ההוא דהוי בתרין סטרין בין בדינא בין בטיבו. ותקונא דארחוי דרחים ליה למאריה כמה דתנינן אפלו הוא נטיל נשמתו מינה. דא איהו רחימו שלים דהוי בתרין סטרין. ועל דא אור דמעשה בראשית נפק ולבתר אגניז. פד אגניז נפק דינא קשיא ואתפלילו תרין סטרין כחדא למהוי שלימו דא אהבה כדקא יאות.

נטליה רבי שמעון ונשקיה. אתא רבי פינחס ונשקיה וברכיה ואמר בודאי קדשא בריך הוא שדרני הכא. דא הוא נהירו דקיק דאמרו לי דאתפליל בביתאי ולבתר נהיר כל עלמא. אמר רבי אלעזר ודאי לא איצטריך לאתנשי

טוב, כמו שנתבאר שנותן עשר וטוב, ארץ של חיים, בנים ומזונות, אז צריך לעורר יראה ולפחד שלא יגרם החטא. ועל זה כתוב (משלי כח) אשרי אדם מפחד תמיד, משום שזה כולל ירא"ה באהב"ה.

וכך צריך בצד האחר של הדין הקשה לעורר בו יראה. כשדואה שיהיה הקשה שורה עליו, אז יעורר יראה ויפחד מרבונו כראוי ולא יקשה לבו. ועל זה כתוב (שם) ומקשה לבו יפול ברעה, באותו הצד האחר שנקרא רעה. נמצאת שיראה שגאחנה בשני צדדים ונכללת מהם, וזוהי אהבה שלמה כראוי.

מצוה שלישית - לדעת שיש אלוה גדול ושלטי בעולם, וליחד אותו בכל יום יחוד כראוי באותם ששת הצדדים העליונים, ולעשות אותם יחוד אחד בשש התבות של שמע ישראל ולכונן רצון למעלה עמהם. ועל כן צריך "אחד" להאריך אותו [נ"א בשש] בשש תבות, וזהו שכתוב יקוו הפנים מתחת השמים אל מקום אחד. יתכנסו הדרגות שפתחת השמים שתאחז בהן יראה להיות בשלמות לששה צדדים כראוי. ועם כל זה, באותו היחוד צריך לקשר בו יראה, שצריך להאריך בדל"ת של אחד, שדל"ת של אחד גדולה. והיגו שכתוב ותראה היבשה, שתראה ותתקשר דל"ת, שהיא יבשה, באותו היחוד.

ואחר שנקשרה שם למעלה, צריך לקשר אותה למטה עם

ירא"ה בכל פקודין, כל שפן בפקודא דא אצטריך יראה לאתדבקא בהאי. ה"ן אתדבקא. אהבה איהי בסטרא חד טב כמה דאתמר דיהב עותרא וטב אורפא דחיי בני מזוני, פדין איצטריך לאתערא יראה ולמדחל דלא יגרום חובא. ועל דא כתיב, (משלי כח) אשרי אדם מפחד תמיד, בגין דהא כליל ירא"ה באהב"ה.

והבי אצטריך בסטרא אחרא דדינא קשיא לאתערא ביה יראה. פד חמי דדינא קשיא שריא עלוי, פדין יתער יראה וידחל למאריה פדקא יאות ולא יקשה לפיה. ועל דא כתיב, (משלי כח) ומקשה לבו יפול ברעה. ביהוה סטרא אחרא דאקרי רעה. אשתכח יראה דאתאחדת בתרין סטרין ואתכלילת מנייהו. ודא איהו אהבה שלימתא כדקא יאות.

פקודא תליתאה למנדע דאית אלהא רברבא ושליטאה בעלמא. ולייחדא ליה בכל יומא יחודא כדקא יאות באנון שית סטרין עלאין. ולמעבד לון יחודא חדא בשית תבין דשמע ישראל ולכוונא רעותא לעילא בהדיהו. ועל דא אחד אצטריך לארפא ליה (נ"א בשית) בשית תבין. ודא הוא דכתיב יקוו הפנים מתחת השמים אל מקום אחד. יתכנסון דרגין דתחות שמיא לאתאחדא ביה (יראה) למהוי בשלימו לשית סטרין פדקא יאות. ועם כל

דא ביהוה יחודא אצטריך לקשרא ביה יראה דאצטריך לארפא בדל"ת דאחד. דדל"ת דאחד גדולה. והיינו דכתיב ותראה היבשה דתתחזי ותתקשר דל"ת דאיהו יבשה ביהוה יחודא.

ולבתר דאתקשר תמן לעילא איצטריך לקשרא לה לתתא באכלוסהא

אוכלוסייה בששה צדדים האחרים שלמטה, ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, שיש בו שש תבות אחרות של היחוד. ואז, מה שהיתה יבשה, נעשתה ארץ לעשות פרות ואבים ולנטע אילנות. והינו מה שכתוב ויקרא אלהים ליבשה ארץ, באותו היחוד שלמטה ארץ, רצון שלם פראוי. ועל פן כי טוב כי טוב פעמים. יחוד אחד עליון ויחוד אחד תחתון. כיון שנאחז בשני צדדים, מכאן והלאה תדשא הארץ דשא. התפקנה לעשות פרות ואבים פראוי.

מצוה רביעית - לדעת שה' הוא האלהים, כמו שנאמר (דברים ד) וידעת היום והשבת אל לבבך כי ה' הוא האלהים. ושיפלל השם של אלהים בשם של יי, לדעת שהם אחד ואין בהם פריד. והינו סוד הכתוב יהי מארת ברקיע השמים להאיר על הארץ, שיהיו שני השמות אחד בלי פריד כלל, ושיפלל מארת חסר בשם של שמים (נ"א שרשום) שהם אחד ואין בהם פריד. אור שחר באור לבן אין בהם פריד, והפל (דבר) אחד. וזה הוא ענן הלכן של היום וענן של אש בלילה, מדת יום ומדת לילה, ויתפקנו זה עם זה להאיר, כמו שנאמר להאיר על הארץ.

וזהו החטא של הנחש הקדמוני ההוא - חבר למטה והפריד למעלה, ומשום כך גרם מה שגרם לעולם, משום שצריך להפריד למטה ולחבר למעלה. ואור שחר צריך להאחז למעלה בחבור אחד, ולהאחז אחר כך באוכלוסייה ביחודה ולהפריד אותה מן הצד הרע. ועם כל זה צריך לדעת שאֱלֹהִים ה' הפל אחד בלי פריד.

בשית סטרין אחרנין דלתתא, ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. דאית ביה שית תבין אחרנין דיחודא. כדין מה דהות יבשה אתעבידת ארץ למעבד פירין ואיבין ולנטעא אילנין. והיינו דכתיב ויקרא אלהים ליבשה ארץ בההוא יחודא דלתתא ארעא רעוא שלים כדקא יאות. ועל דא כי טוב, כי טוב תרי זמני. חד יחודא עלאה וחד יחודא תתאה. כיון דאתאחיד בתרין סטרין מכאן ולהלאה תדשא הארץ דשא. אתתקנת למעבד פירין ואיבין כדקא יאות.

פקודא רביעאה למנדע דיי הוא האלהים, כמה דאת אמר, (דברים ד) וידעת היום והשבות אל לבבך כי יי הוא האלהים. ולא תפללא שמא דאלהים בשמא דיי. למנדע דאנון חד ולית בהו פרידא. והינו רזא דכתיב יהי מארת ברקיע השמים להאיר על הארץ. למהוי תרין שמקן חד בלא פרידא כלל. לאתפללא מארת חסר בשמא דשמים (נ"א דרשום) דאנון חד ולית בהו פרידא. נהורא אויכמא בנהורא חיוורא לית בהו פרידא וכלא חד. (דף יב ע"ב) ודא הוא עננא חיוורא דיממא ועננא דאשתא בליליא. מדת יום ומדת לילה. ולא תפקן דא בדא לאנהרא כמה דאתמר להאיר על הארץ.

ודא חובה דההוא נחש קדמאה חבר לתתא ואתפרש לעילא. ובגין כך גרם מה דגרם לעלמא. בגין דאצטריך לאפרשא לתתא ולחברא לעילא. ונהורא אויכמא אצטריך לאתאחדא לעילא בחבורא חדא. ולא תאחדא לבתר באוכלוסיאה ביחודהא ולא פרשא לה מסטרא בישא. ועם כל דא אצטריך למנדע דאלהים יי בלא חד בלא פרידא. ויי הוא האלהים. וכד

ה' הוא האלהים. וכשידע אדם ששכל אחד ולא ישים פרוז, אפלו אותו הצד האחר יסתלק מן העולם ולא ימשך למטה.

והינו סוד הפתוח והיו למאורות. שהנה הקלפה עולה אחר המח. המח אור. הצד האחר מות. אור בחבור של אותיות. מות בפרוד. וכשהאור הזה מסתלק משם, מתחבר באותיות מות של פרוז. מהאותיות הללו התחילה חנה וגרמה רע על העולם, פכתוב (בראשית א) ותרא האשה כי טוב החזירה האותיות למפרע ונשאר מ"ו, והם הלכו ונטלו האות תי"ו עצם, וגרמה מות על העולם, כמו שכתוב ותרא. אמר רבי אלעזר, אבא, הרי למדנו מ"ם נשארה יחידה. וא"ו שהיא חיים, תמיד מתהפכת והולכת ונוטלת תי"ו, שכתוב ותקח ותתן. ונשלמה הפכה הזו והתחברו האותיות. אמר לו, ברוך אתה בני, והרי באנו הדבר הזה.

מצוה חמישית - כתוב ושרצו המים שרץ נפש חיה. בפסוק הזה יש שלש מצוות: אחת לעסוק בתורה, ואחת להתעסק בפרה ורביה, ואחת למול לשמונה ימים ולהעביר משם הערלה. לעסוק בתורה ולהשתדל בה ולהגדילה בכל יום לתקן את נפשו ורוחו.

שבין שאדם מתעסק בתורה, הוא נתקן בנשמה אחרת קדושה, שכתוב שרץ נפש חיה. הנפש של החיה הקדושה ההיא. שפאשר אין אדם מתעסק בתורה, אין לו נפש קדושה, והקדושה שלמעלה אינה שורה עליו. וכאשר משתדל בתורה, באותו הדבור שהוא מברר בה, הוא זוכה לנפש החיה ההיא

ינדע בר נש דכלא חד ולא ישוי פירודא, אפילו ההיא סטרא אחרא יסתלק מעל עלמא ולא אתמשך לתתא.

והיינו רזא דכתיב והיו למאורות. הא קליפה בתר מוחא סלקא. מוחא אור. סטרא אחרא מות. אור בחבור דאתוון. מות בפירודא. וכד האי אור אסתלק מתמן, מתחברא באתוון מות דפירודא. מאלין אתוון שריאת חיה וגרמת בישא על עלמא. כמה דכתיב, (בראשית ג) ותרא האשה כי טוב אהדרת אתוון למפרע אשתאר מ"ו ואנון אלו ונטלו אות תי"ו בהדיהו וגרמת מותא על עלמא כמה דכתיב ותרא. אמר רבי אלעזר, אבא, הא אוליפנא מ"ם אשתארת יחידאה, וא"ו דאיהו חייך תדיר אתהפכת ואזלת ונטלת תי"ו דכתיב ותקח ותתן ואשתלים תיבה דא ואתחברו אתוון. אמר ליה בריך אנת ברי והא אוקימנא מלה דא.

פקודא חמישאה כתיב, ושרצו המים שרץ נפש חיה. בהאי קרא אית תלת פקודין. חד למלעי באורייתא. וחד לאתעסקא בפרה ורביה. וחד למגזר לתמניא יומין ולאעברא מתמן ערלתא. למלעי באורייתא ולאשתדלא בה ולאפשא לה בכל יומא לתקנא נפשיה ורוחיה.

דבין דבר נש אתעסק באורייתא אתתקן בנשמתא אחרא קדישא. דכתיב שרץ נפש חיה. נפש דההיא חיה קדישא. דכד בר נש לא אתעסק באורייתא לית ליה נפשא קדישא. קדושא דלעילא לא שריא עלוי. וכד אשתדל באורייתא, בההוא רחישו דרחיש בה זכי לההיא נפש חיה, ולמהדר במלאכין קדישין. דכתיב, (תהלים קג)

וְלִהְיוֹת כְּמוֹ מְלָאכִים קְדוֹשִׁים,
שְׁכָתוֹב (תהלים קג) בְּרָכוּ ה'
מְלָאכָיו. אֵלֹהִים הֵם שְׁמַתְעִסְקִים
בַּתּוֹרָה שְׁנִקְרָאִים מְלָאכָיו בְּאֶרֶץ.
זֶהוּ שְׁכָתוֹב וְעוֹף יְעוֹפֵף עַל
הָאֶרֶץ. זֶה בַּעֲלֹם הָזֶה. וּבִאֲוֹתוֹ
הָעוֹלָם שְׁנִינוּ, שְׁעֵתִיד הַקְדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת לָהֶם כְּנָפִים
כְּנָשָׂרִים וְשִׁישׁוּטוֹ בְּכָל הָעוֹלָם,
שְׁכָתוֹב (ישעיה מ) וְקוֹי ה' יַחְלִיפוּ
כַח יַעֲלוּ אֲבָר כְּנָשָׂרִים. וְהִינוּ מֵה
שְׁכָתוֹב וְעוֹף יְעוֹפֵף עַל הָאֶרֶץ -
זוֹ הַתּוֹרָה שְׁנִקְרָאֵת מִים, יִשְׂרָצוּ
וְיִוצְאוּ שָׁרָץ שֶׁל נֶפֶשׁ חַיָּה
מִהַמָּקוֹם שֶׁל הַחַיָּה הַהִיא יִמְשְׁכוּ
אוֹתָהּ לְמִטָּה, כְּמוֹ שְׁנִתְבָּאֵר. וְעַל
כֵּן אָמַר דָּוִד (תהלים נא) לֵב טְהוֹר
בְּרָא לִי אֱלֹהִים, לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה,
וְאֵז - וְרוּחַ נְכוֹן חֲדָשׁ בְּקִרְבִּי.

מִצְוָה שְׁשִׁית - לַהֲתַעֲסֹק בַּפְּרִיָּה
וּרְבִיָּה. שְׁכָל מִי שְׁמַתְעִסְק בַּפְּרִיָּה
וּרְבִיָּה, גּוֹרֵם לְנֶהֱרֹא הַהוּא לִהְיוֹת
נוֹבֵעַ תָּמִיד וְלֹא יִפְסְקוּ מִיָּמִינוּ.
וְהֵם מִתְמַלֵּא בְּכָל הַצְדִּידִים.
וְנִשְׁמוֹת חֲדָשׁוֹת מִתְחַדְּשׁוֹת
וְיִוצְאוֹת מֵאוֹתוֹ הָאֵילָן, וְצִבְאוֹת
רַבִּים מִתְגַּדְּלִים לְמַעַלָּה עִם
אוֹתָם הַנִּשְׁמוֹת. זֶהוּ שְׁכָתוֹב
(בראשית א) יִשְׂרָצוּ הַמִּים שָׁרָץ נֶפֶשׁ
חַיָּה. זֶה בְּרִית הַקֹּדֶשׁ, הַנֶּהֱרֹא
שְׁשׁוּפֵעַ יוֹצֵא, וְהַמִּים שֶׁלּוֹ
מִתְרַבִּים וְשׁוֹרְצִים שָׁרָץ
וְהַתְּרַבּוּת שֶׁל נִשְׁמָתוֹ לַחַיָּה
הַהִיא.

וּבִאֲוֹתָן הַנִּשְׁמוֹת שְׁנִתְבָּאֵת
לַחַיָּה הַהִיא, יוֹצְאִים כְּמֵה עוֹפּוֹת
שְׁפּוֹרְחִים וְטָסִים בְּכָל הָעוֹלָם.
וְכַאֲשֶׁר הַנִּשְׁמָה יוֹצֵאת אֶל
הָעוֹלָם הָזֶה, הָעוֹף הַהוּא שְׁפּוֹרֵחַ
וְיוֹצֵא עִם הַנִּשְׁמָה הַזֹּאת, מֵאוֹתוֹ
הָעֵץ יוֹצֵא עִמּוֹ. כְּמֵה יוֹצְאִים עִם
כָּל נִשְׁמָה וְנִשְׁמָה? שְׁנִים, אֶחָד
מִיָּמִין וְאֶחָד מִשְּׂמָאל. אִם הוּא
זוֹכֶה - הֵם שׁוֹמְרִים אוֹתוֹ,

בְּרָכוּ יְיָ מְלָאכָיו, אֵלֵין אֲנוּן דְּמַתְעִסְקִין
בְּאוֹרֵייתָא דְּאֶקְרוּן מְלָאכָיו בְּאֶרֶעָא.

וְדָא הוּא דְּכָתִיב וְעוֹף יְעוֹפֵף עַל הָאֶרֶץ.
הָאִי בְּהָאִי עֲלָמָא. בְּהָהוּא עֲלָמָא
תְּנִינָן דְּזִמִּין קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמַעַבְדַּ לִּזְוֹן
גְּדַפִּין כְּנָשָׂרִין וְלֹא שְׁטָא בְּכָל עֲלָמָא דְּכָתִיב,
(ישעיה מ) וְקוֹי יְיָ יַחְלִיפוּ כַח יַעֲלוּ אֲבָר
כְּנָשָׂרִים. וְהִינוּ דְּכָתִיב וְעוֹף יְעוֹפֵף עַל
הָאֶרֶץ דָּא אוֹרֵייתָא דְּאֶקְרִי מִים יִשְׂרָצוּן
וְיִפְקוּן רַחֲשָׁא דְּנֶפֶשׁ חַיָּה מֵאֲתַר דְּהִיָּא
חַיָּה יִמְשְׁכוּן לָהּ לְתַתָּא כְּמֵה דְּאֲתָמַר. וְעַל
דָּא אָמַר דָּוִד (תהלים נא) לֵב טְהוֹר בְּרָא לִי
אֱלֹהִים, לְמַלְעֵי בְּאוֹרֵייתָא, וְכִדִּין וְרוּחַ נְכוֹן
חֲדָשׁ בְּקִרְבִּי:

בְּקוֹדָא שְׁתִּיתָאָה לַאֲתַעֲסָקָא בַּפְּרִיָּה וּרְבִיָּה.
דְּכָל מָאן דְּאֲתַעֲסָק בַּפְּרִיָּה וּרְבִיָּה,
גָּרִים לְהַהוּא נֶהֱרֹא לְמַהוּי נְבִיעַ תְּדִיר וְלֹא
יִפְסְקוּן מִיָּמִינוּ. וְיִמָּא אֲתַמְלִיָּא בְּכָל סְטָרִין.
וְנִשְׁמָתִין חֲדָתִין מִתְחַדְּשִׁין וְנִפְקִין מִהַהוּא
אֵילָנָא. וְחִילִין סְגִיָּאִין אֲתַרְבִּיָּא לְעֵילָא בְּהָדִי
אֲנוּן נִשְׁמָתִין. הָדָא הוּא דְּכָתִיב, (בראשית א)
יִשְׂרָצוּ הַמִּים שָׁרָץ נֶפֶשׁ חַיָּה, דָּא בְּרִית קְיָיִמָא
קְדִישָׁא נֶהֱרֹא דְּנִגִּיד וְנִפִּיק, וּמִיָּא דִּילִיָּה
אֲתַרְבִּיָּא וְרַחֲשִׁין רַחֲשָׁא וְרַבּוּיָא דְּנִשְׁמָתִיָּה
לְהַהִיא חַיָּה.

וּבְאֲנוּן נִשְׁמָתִין דְּעֵאלִין בְּהִיָּא חַיָּה נִפְקִי
כְּמֵה עוֹפִי דְּפָרְחִין וְטָאָסֶן כָּל עֲלָמָא.
וְכִד נִשְׁמָתָא נִפְקָא לְהָאִי עֲלָמָא הַהוּא עוֹפָא
דְּפָרַח וְנִפְקָא בְּהָדִי הָאִי נִשְׁמָתָא מִהַהוּא אֵילָנָא
נִפְקָא עֲמִיָּה. כְּמֵה נִפְקָן בְּכָל נִשְׁמָתָא וְנִשְׁמָתָא.
תְּרִין, חֵד מִיָּמִינוּא וְחֵד מִשְּׂמָאלָא. אִי זְכִי אֲנוּן
נְטָרִין לִיָּה דְּכָתִיב, (תהלים צא) כִּי מְלָאכָיו יַצְוֶה
לָהּ. וְאִי לֹא אֲנוּן מְקַטְרְגִי עֲלִיָּה.

שְׁכֵתוֹב (תהלים צא) כִּי מֵלֹאכִיו
יִצְוֶה לָךְ. וְאִם לֹא - הֵם מְקַטְרְגִים
עָלָיו.

אָמַר רַבִּי פִּינְחָס, שְׁלֹשָׁה הֵם
שְׁעוּמָדִים אֲפֻטְרוּפוּסִים עַל
הָאָדָם כְּשֶׁהוּא זֹכֶכָה, שְׁכֵתוֹב (איוב
לב) אִם יֵשׁ עָלָיו מֵלֶאֱדָן מְלִיץ אֶחָד
מִנִּי אֶלֶף לְהַגִּיד לָאָדָם לְשֹׂרוֹ. אִם
יֵשׁ עָלָיו מֵלֶאֱדָן הֵנָּה אֶחָד. מְלִיץ
- שְׁנַיִם. אֶחָד מִנִּי אֶלֶף לְהַגִּיד
לָאָדָם לְשֹׂרוֹ - הֵנָּה שְׁלֹשָׁה. אָמַר
רַבִּי שְׁמַעוֹן חֲמִשָּׁה, שְׁכֵתוֹב
יוֹתֵר, וְיִחְנְנוּ וַיֹּאמְרוּ. וְיִחְנְנוּ -
אֶחָד. וַיֹּאמְרוּ - שְׁנַיִם. אָמַר לוֹ, לֹא
כֶּכָּה, אֲלֵא וְיִחְנְנוּ זֶה הַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא לְבָדוֹ, שֶׁהֵרִי אֵין רְשׁוֹת
לְאַחֵר אֲלֵא לוֹ.

אָמַר לוֹ, יִפָּה אֲמַרְתָּ, וּמִי שְׁנַמְנֵעַ
מִפְרִיָּה וּרְבִיָּה, כְּכִיכּוֹל מִמַּעֲיֵט
אֶת הַדְּמִיּוֹת שְׁפוּלָלֶת אֶת כָּל
הַדְּמִיּוֹת, וְגוֹרֵם לְאוֹתוֹ הַנֶּהָר
שֶׁאֵין שׁוֹפְעִים מִימֵיו, וּפּוֹגֵם אֶת
הַבְּרִית הַקְדוּשׁ בְּכָל הַצְדִּידִים,
וְעָלָיו כְּתוּב (ישעיה טו) וַיִּצְאוּ וַיֵּרְאוּ
בְּפִגְרֵי הָאֲנָשִׁים הַפּוֹשְׁעִים בִּי. בִּי
וַדַּאי זֶה לַגּוֹף, וְאֵין נִשְׁמָתוֹ
נִכְנָסֶת לַפְּרָגוֹד כָּלֵל, וְהוּא נִטְרָד
מֵאוֹתוֹ הָעוֹלָם.

מִצְוֶה שְׁבִיעִית - לְמוֹל לְשִׁמְנֵה
יָמִים וּלְהַעֲבִיר אֶת זִמְמַת
הַעֲרָלָה, מִשּׁוּם שֶׁהַחֲמִיָּה הִיא
הִיא הַדְּרָגָה הַשְּׁמִינִית לְכָל
הַדְּרָגוֹת, וְהַנֶּפֶשׁ הִיא שְׁפוּרְחַת
מִמֶּנָּה צְרִיכָה לְהִרְאוֹת לְפָנֶיהָ
לְשִׁמְנֵה יָמִים כְּמוֹ שֶׁהִיא דְּרָגָה
שְׁמִינִית, וְאִזּוֹ וַדַּאי נִרְאָה שֶׁהִיא
נֶפֶשׁ חַיָּה. הַנֶּפֶשׁ שֶׁל הַחַיָּה הִיא
הַקְדוּשָׁה, וְלֹא מִן הַצַּד הָאֲחֵר.
וְזֶהוּ לְשִׁרְצוֹ הַמִּים. בְּסִפְרוֹ שֶׁל
חֲנוּךְ יִרְשָׁמוּ הַמִּים שֶׁל זֶרַע קֹדֶשׁ
רֶשֶׁם שֶׁל נֶפֶשׁ חַיָּה. וְזֶה הַרְשָׁם
שֶׁל הָאוֹת יו"ד שֶׁנֶּרְשָׁם בְּבִשּׁוּר
הַקְדֶּשׁ מִכָּל שְׁאֵר הַרְשׁוּמִים שֶׁל הָעוֹלָם.

וְעוֹף יַעֲוֹפֵף עַל הָאֶרֶץ - זֶה אֱלֹהֵיו שֶׁטָּס אֶת כָּל הָעוֹלָם בְּאַרְבַּע טִיסוֹת לְהִיּוֹת שֵׁם בְּאוֹתָהּ הַמִּילָה

אָמַר רַבִּי פִּינְחָס (דף יג ע"א) תִּלְתָּתָא אֲנֹן דְּקִיָּמִי
אֲפֻטְרוּפְסִין עָלֶיהָ דְּבַר נֶשׁ כַּד זָכִי.
דְּכִתִּיב, (איוב לג) אִם יֵשׁ עָלָיו מֵלֶאֱדָן מְלִיץ אֶחָד
מִנִּי אֶלֶף לְהַגִּיד לָאָדָם לְשֹׂרוֹ. אִם יֵשׁ עָלָיו
מֵלֶאֱדָן הֵנָּה אֶחָד. מְלִיץ תְּרִי. אֶחָד מִנִּי אֶלֶף
לְהַגִּיד לָאָדָם לְשֹׂרוֹ הֵנָּה תִּלְתָּתָא. אָמַר רַבִּי
שְׁמַעוֹן, חֲמִשָּׁה, דְּכִתִּיב יִתִּיר, וְיִחְנְנוּ וַיֹּאמְרוּ.
וְיִחְנְנוּ חַד. וַיֹּאמְרוּ תְּרִין. אָמַר לִיה לָאו הֵכִי,
אֲלֵא וְיִחְנְנוּ דָא קֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא בְּלַחֲדוּדִי,
דִּהָא לִית רִשׁוֹ לְאַחֲרָא אֲלֵא לִיה.

אָמַר לִיה שְׁפִיר קָא אֲמַרְתָּ. וּמֵאֵן דְּאִתְּמַנֵּעַ
מִפְרִיָּה וּרְבִיָּה כְּכִיכּוֹל אֲזַעִיר דִּיּוֹקְנָא
דְּכָלִיל כָּל דִּיּוֹקְנִין. וְגָרִים לְהַהוּא נֶהָר דִּלָּא
נִגְדִין מִימֵיו וּפָגִים קִיָּמָא קִדִּישָׁא בְּכָל
סְטָרִין. וְעָלֶיהָ כְּתִיב, (ישעיה טו) וַיִּצְאוּ וַיֵּרְאוּ
בְּפִגְרֵי הָאֲנָשִׁים הַפּוֹשְׁעִים בִּי. בִּי וַדַּאי דָא
לְגוּפָא. וְנִשְׁמָתִיהָ לֹא עֵייל לַפְּרָגוֹדָא כָּלֵל
וְאַטְרִיד מֵהָהוּא עֲלָמָא.

בְּקוֹדָא שְׁבִיעָאָה לְמַגְזֵר לְתַמְנִיָּא יוֹמִין
וּלְאַעֲבָרָא זֹהֲמָא דְּעַרְלָתָא, בְּגִין
דִּהִיא חַיָּה אִיהִי דְּרָגָא תַּמְינָאָה לְכָל
דְּרָגִין, וְהִיא נֶפֶשׁ דְּפִרְחָא מִינָּה אֲצִטְרִיכָא
לְאַתְחַזָּאָה קָמָה לְתַמְנִיָּא יוֹמִין כְּמָה דְּאִיהִי
דְּרָגָא תַּמְינָאָה. וּכְדִין אִתְחַזִּי וַדַּאי דְּאִיהִי
נֶפֶשׁ חַיָּה. נֶפֶשׁ דִּהִיא חַיָּה קִדִּישָׁא וְלֹא
מִסְטָרָא אֲחֵרָא. וַדַּאי אִיהִי יִשְׁרָצוּ הַמִּים.
בְּסִפְרָא דְּחֲנוּךְ יִתְרַשְׁמוּן מִיָּא דְּזִרְעָא
קִדִּישָׁא רִשְׁמוּ דְּנֶפֶשׁ חַיָּה. וַדַּאי רִשְׁמוּ
דָּאָת יו"ד דְּאַתְרֵשִׁים בְּבִשּׁוּרָא קִדִּישָׁא מִכָּל
שְׁאֵר רִשְׁוּמִין דְּעֲלָמָא.

וְעוֹף יַעֲוֹפֵף עַל הָאֶרֶץ. דָּא אֱלֹהֵיו דְּטָאָס כָּל

שֶׁל בְּרִית הַקֹּדֶשׁ. וְצִרִיף לְסֹדֶר לוֹ פֶּסַח, וְלַהֲזָכִיר בְּפִי: זֶה הַפֶּסַח שֶׁל אֱלֹהֵינוּ. וְאִם לֹא - אֵינוֹ שׁוֹרֵה שָׁם. וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הַתַּנִּינִים הַגְּדֹלִים - שְׁנֵי אֱלֹהֵי עֶרְלָה וּפְרִיעָה. הַמִּילָה שֶׁל הָעֶרְלָה, וְאַחֵר כֶּף הַפְּרִיעָה. וְהֵם זָכָר וְנִקְבָּה. וְאֵת כָּל נֶפֶשׁ הַחַיָּה הַרְמִשֶׁת - זֶה הָרֶשֶׁם שֶׁל אוֹת בְּרִית הַקֹּדֶשׁ, שֶׁהִיא הַנֶּפֶשׁ חַיָּה הַקְּדוּשָׁה כְּפִי שְׁאֲמַרְנוּ. אֲשֶׁר שָׂרְצוּ הַמַּיִם - הַמַּיִם הָעֲלִיּוֹנִים שֶׁנִּמְשְׁכוּ אֵלֶיהָ שֶׁל אוֹת הָרֶשֶׁם הַזֶּה.

וּבִגְזֵר זֶה נִרְשָׁמוּ יִשְׂרָאֵל בְּרֶשֶׁם קְדוֹשׁ וְטָהוֹר לְמִטָּה. כְּדִגְמַת אוֹתָם רְשׁוּמִים קְדוּשִׁים, לְהַכִּיר בֵּין צַד הַקְּדוּשָׁה לְצַד הָאֲחֵר שֶׁל הַטְּמֵאָה, אֲףִי יִשְׂרָאֵל רְשׁוּמִים לְהַכִּיר בֵּין צַד הַקְּדוּשָׁה לְעֵצִים עֲכוּ"ם, שְׂבָאִים מִצַּד הָאֲחֵר שֶׁל טְמֵאָה, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר. וְכִמוֹ שְׂרוּשָׁם אוֹתָם, כֶּף רוּשָׁם הַבְּהֵמוֹת וְהָעוֹפוֹת שֶׁלָּהֶם לְבַהֲמוֹת וְעוֹפוֹת שֶׁל הָעֵצִים עֲכוּ"ם. אֲשֶׁרִי חִלַּקְם שֶׁל יִשְׂרָאֵל. מִצֻּחַ שְׁמִינִית - לְאַהֲבָה אֶת הַגֵּר שֶׁנִּכְנָס לְמוֹל אֶת עַצְמוֹ וְלַהֲכַנֵּס תַּחַת כַּנְּפֵי הַשְּׂכִינָה. וְהִיא מְכַנִּיסָה אוֹתָם תַּחַת כַּנְּפֵיהָ לְאוֹתָם שֶׁנִּפְרָדִים מִצַּד הַטְּמֵאָה הָאֲחֵר וּמִתְקַרְבִּים אֵלֶיהָ, שְׂכָתוֹב תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ. וְאִם תֵּאֱמַר שֶׁנֶּפֶשׁ הַחַיָּה הַזֹּאת שְׂכָלוּלָה בְּיִשְׂרָאֵל הִיא מְזַמֶּנֶת לְכָל - חֲזוֹר וְאֵמַר לְמִינָהּ. כִּמָּה אַכְסְדְּרָאוֹת וְחֲדָרִים זֶה לְפָנִים מִזֶּה יֵשׁ לְאָרֶץ הַזֹּאת שֶׁהִיא חַיָּה. תַּחַת כַּנְּפֵיהָ.

כִּנָּף? מִי, יֵשׁ לָהּ שְׂתִי אַכְסְדְּרָאוֹת. וּמֵהַכֶּף הַזֶּה נִפְרָדִים לְשְׂתֵי אֲמוֹת אַחֲרוֹת שֶׁהֵן קְרוֹבוֹת בְּיַחֲדוּת לְיִשְׂרָאֵל לְהַכְנִיסָם לְתוֹךְ הָאַכְסְדְּרָאוֹת הַלָּלוּ. וְתַחַת כַּנָּף שְׂמָאל יֵשׁ שְׂתִי אַכְסְדְּרָאוֹת

עֲלֵמָה בְּאַרְבַּע טָאָסִין לְמַהְיוֹ תִּפְּזוּ בְּהֵוָה גִּזְרֵי דְקִיּוּמָה קְדִישָׁא. וְאַצְטְרִיף לְתַקְנָא לִיהַ פּוֹרְסִיָּא וְלֹאֲדַכָּרָא בְּפוּמִיָּה דָּא פּוֹרְסִיָּא דְאֱלֹהֵינוּ. וְאִי לָאו לָא שְׂאֲרֵי תִפְּזוּ. וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הַתַּנִּינִים הַגְּדֹלִים. תִּרִין אֵלִין עֶרְלָה וּפְרִיעָה. גִּזְרֵי דְעֶרְלָה וּפְרִיעָה לְבַתֵּר. וְאַנּוּן דְּכָר וְנִקְבָּא. וְאֵת כָּל נֶפֶשׁ הַחַיָּה הַרְמִשֶׁת, דָּא רְשִׁימוֹ דְּא"ת קִיּוּמָה קְדִישָׁא דְאִיהִי נֶפֶשׁ חַיָּה קְדִישָׁא כְּדַקְאֲמַרְן. אֲשֶׁר שָׂרְצוּ הַמַּיִם מִיּוֹן עֲלֵאִין דְּאִתְמַשְׁכוּ לְגַבְהָ דְּאֵת רְשִׁימוֹ דָּא.

וּבְגִין דָּא אִתְרְשִׁימוּ יִשְׂרָאֵל בְּרְשִׁימוֹ קְדִישָׁא וְדִכְיוּ לְתַתָּא, כְּגוֹנוּנָא דְאַנּוּן רְשִׁימִין קְדִישִׁין, לְאַשְׁתַּמוּדְעָא בֵּין סֵטֶר קְדִישָׁא לְסֵטֶרָא אַחְרָא דְמִסְאָבוּ. אוּף יִשְׂרָאֵל רְשִׁימִין לְאַשְׁתַּמוּדְעָא בֵּין קְדוּשָׁא, לְעַמִּין עוֹבְדֵי כּוֹכְבִּים וּמַזְלוֹת דְּאִתְרִין מִסֵּטֶרָא אַחְרָא דְמִסְאָבָא כְּמָה דְּאִתְמַר. וְכִמָּה דְרָשִׁים לוֹן הָכִי רְשִׁים בְּעִירֵי וְעוֹפֵי דְלֵהוֹן לְבְעִירֵי וְעוֹפֵי דְעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכְבִּים וּמַזְלוֹת. זַכָּאָה חוֹלְקֵהוֹן דִּישְׂרָאֵל: פְּקוּדָא תְּמִינָאָה לְמַרְחָם גִּיּוֹרָא (על) דְּעָאֵל לְמַגְזֵר גְּרַמִּיָּה וְלֹאֲעֲלָא תַּחוֹת גְּדֻפֵי דְשְׂכִינְתָּא. וְאִיהִי אֲעִילָא לוֹן תַּחוֹת גְּדֻפָּהָ לְאַנּוּן דְּמִתְפָּרֵשׁ מִסֵּטֶרָא אַחְרָא מִסְאָבָא וּמִתְקַרְבִּין לְגַבְהָ. דְּכָתִיב תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ. וְאִי תִימָא דְהִיא נֶפֶשׁ חַיָּה דְּכָלִּילָא בְּיִשְׂרָאֵל לְכָלָא הִיא אֲזִדְמַנְתָּ. הִדְר וְאֵמַר לְמִינָהּ. כִּמָּה אַפְסְדְּרִין וְאִדְרִין דָּא לְגוֹ מִן דָּא אֵית לָהּ לְהִיא אֶרֶץ דְּאִיהִי חַיָּה תַּחוֹת גְּדֻפָּהָ.

גְּדֻפָּא יְמִינָא אֵית לָהּ תִרִין אַפְסְדְּרִין. וּמֵהִיא

גְּדֻפָּא אִתְפָּרֵשׁ לְתִרִין אוּמִין אַחֲרֵנִין דְּאַנּוּן קְרִיבִין בְּיַחֲדוּתָא

אחרות, ונפרדים לשתי אמות
אחרות, שהם עמון ומואב. וכלם
נקראים נפש חיה. וכמה חדרים
סתומים אחרים והיכלות אחרים
בכל כנף וכנף, ומהם יוצאות
רוחות להפריד לכל אותם הגרים
שמתגברים, ונקראים נפש חיה,
אבל למינה. וכלם נכנסים תחת
כנפי השכינה ולא יותר.

אבל נשמת ישראל יוצאת מתוך
הגוף של האילן ההוא, ומשם
פורחות הנשמות לתוך הארץ הזו
לתוך מעיה לפני ולפנים, והסוד -
(מלאכי א) כי תהיו אתם ארץ חפץ.
ועל זה ישראל בן יקיר שהמו

מעיה עליו, ונקראים (ישעיה מז)
העמוסים מני בטן, ולא מהכנפים
החוץ. ועוד, לגרים אין חלק
באילן העליון, וכל שכן בגוף
שלו. אבל החלק שלהם הוא
בכנפים ולא יותר, והגר תחת כנפי
השכינה ולא יותר. גרי הצדק הם
ששורים שם ונאחזים, ולא לפנים,
כמו שנתבאר. ומשום כך תוצא
הארץ נפש חיה למינה. ולמי?
בהמה ורמש וחיתו ארץ למינה.
כלם שואבים נפש מהחיה ההיא,
אבל כל אחד למינה פראוי לה.

מצוה תשיעית - לחן את העניים
ולתת להם טרף, שפתיב נעשה
אדם בצלמנו כדמותנו. נעשה
אדם - משתף, כלל של זכר
ונקבה. בצלמנו - עשירים.
כדמותנו - עניים. שהרי מצד הזכר
עשירים, ומצד הנקבה עניים. כמו
שהם בשתפות אחת וזה חס על
זה, וזה נותן לזה וגומל לו חסד,
כך צריך אדם למטה שיהיו עשיר
ועני בחבור אחד, ולתת זה לזה
ולגמל חסד זה לזה.

לְיִשְׂרָאֵל לְאַעֲלָא לִוְן לְגוּ אַפְסֵדְרִין אֵלֵין.
וְתַחוּת גְּדָפָא שְׁמַאלָא אֵית תְּרִין אַפְסֵדְרִין
אַחֲרָנִין וּמִתְפָּרְשֵׁן לְתִרִין אוּמִין אַחֲרָנִין
דְּאֲנוּן עֲמוּן וּמוֹאָב. וְכִלְהוֹן אֲקִרוּן נֶפֶשׁ
חַיָּה. וְכִמְה אֲדִרִין סְתִימִין אַחֲרָנִין וְהִיכְלִין
אַחֲרָנִין בְּכָל גְּדָפָא וְגְדָפָא. וּמִנִּייהוּ נִפְקוּ
רוּחִין לְאַפְרָשָׁא לְכָל אֲנוּן גִּיּוּרִין דְּמִתְגִּיירִין.
וְאֲקִרוּן נֶפֶשׁ חַיָּה, אָבֵל לְמִינָה. וְכִלְהוּ
עַלְיִן תַּחוּת גְּדָפוּי דְּשְׂכִינְתָּא וְלֹא יִתִּיר.

אבל נשמתא דִּישְׂרָאֵל נִפְקָא מִגּוּ גּוּפָא
דִּהְיֹוָא אֵילָנָא, וּמִתְפָּן פְּרָחִין נִשְׁמָתִין
לְגוּ הָאֵי אֲרִץ גּוּ מַעְהָא לְגוּ לְגוּ. וְרָזָא
(א) כִּי תִהְיוּ אַתֶּם אֲרֶץ חֶפֶץ. וְעַל דָּא יִשְׂרָאֵל
בֶּן יִקְרִי דִּהְמוּ מַעְהָא עֲלִיהּ וְאֲקִרוּן (ישעיה מז)
הַעֲמוּסִים מְנִי בֶטֶן וְלֹא מִגְדָּפִין לְבָר. וְתוּ
(דף יג ע"ב) גִּיּוּרִין לִית לִוְן חוּלְקָא בְּאֵילָנָא
עֲלָאָה כָּל שָׁפֵן בְּגוּפָא דִּילִיהּ. אָבֵל חוּלְקָא
דִּלְהוֹן בְּגְדָפִין אִיהוּ וְלֹא יִתִּיר. וְגִיּוּרָא
תַּחוּת גְּדָפֵי שְׂכִינְתָּא וְלֹא יִתִּיר גִּירֵי הַצֶּדֶק
אֲנוּן דְּתִפְּן שָׂרָאן וְאַתְאַחֲדוּן וְלֹא לְגוּ כְּמָה
דְּאַתְמָר. וּבְגִין כֶּף תּוֹצֵא הָאֲרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה
לְמִינָה. וּלְמֵאן, בְּהֵמָה וְרֶמֶשׂ וְחִיתוּ אֲרֶץ
לְמִינָה כִּלְהוּ שְׁאֲבִין נֶפֶשׁ מִהֵיא חַיָּה,
אָבֵל כָּל חַד לְמִינָה פְּדָקָא חֲזִי לָהּ:

פְּקוּדָא תְּשִׁיעָאָה לְמִיחֵן לְמִסְכְּנֵי וּלְמִיֵּהב
לִוְן טֶרְפָּא. דְּכְתִיב נַעֲשֶׂה אָדָם
בְּצִלְמֵנוּ כְּדִמוּתֵנוּ. נַעֲשֶׂה אָדָם, מְשׁוּתָפָא
כָּלִל דְּכָר וְנוֹקְבָא. בְּצִלְמֵנוּ, עֲתִירִי.
כְּדִמוּתֵנוּ, מִסְכְּנִי. דִּהָא מִסְטָרָא דְּדְכוּרָא
עֲתִירִי, וּמִסְטָרָא דְּנוֹקְבָא מִסְכְּנִי. כְּמָה דְּאֲנוּן
בְּשׁוּתָפָא חָדָא. וְחָס דָּא עַל דָּא, וְיִהִיב דָּא

לְדָא וְגָמִיל לִיה טִיבוּ, הֵכִי אַצְטְרִיף בְּר נֶשׁ לְתַתָּא לְמַהוּי עֲתִירָא וּמִסְכְּנָא
בְּחִבּוּרָא חָדָא, וּלְמִיֵּהב דָּא לְדָא וּלְגָמִלָאָה טוּבָא דָּא לְדָא.

וַיֵּרְדוּ בְּדַגַּת הַיָּם וְגו' - הַסּוּד
שֶׁלָנוּ רֵאִינוּ בְּסִפְרוֹ שֶׁל שְׁלֹמֹה
הַמֶּלֶךְ, שֶׁכָּל מִי שֶׁחָס על הַעֲנִיִּים
בְּרִצּוֹן הַלֵּב, לֹא מִשְׁתַּנֶּה דְמוּתוֹ
לְעוֹלָם מִדְמוּתוֹ שֶׁל אָדָם
הָרָאוּשׁוֹן. וְכִיּוֹן שִׁדְמוּתוֹ שֶׁל
אָדָם נִרְשָׁמָה בּוֹ, הוּא שׁוֹלֵט עַל
כָּל הַבְּרִיּוֹת שֶׁל הָעוֹלָם בְּאוֹתָהּ
הַדְּמוּת. זֶהוּ שְׁכָתוֹב (בראשית ט)
וּמִוִּרְאֵכֶם וּחְתֹכֶם יִהְיֶה עַל כָּל
חַיַּת הָאָרֶץ וְגו'. כָּלֵם זַעִים
וּפּוֹחֲדִים מְאוֹתָהּ הַדְּמוּת
שֶׁנִּרְשָׁמָה בּוֹ, מִשּׁוֹם שֶׁזֶּה הִיא
מִצְוָה מַעֲלָה שֶׁיִּתְעַלֶּה בֶּן אָדָם
בְּדְמוּתוֹ שֶׁל אָדָם עַל כָּל שְׂאֵר
הַמַּצְוֹת.

מִנֵּן לָנוּ? מִנְּבוֹכַדְנֶצֶר [הַרְשֵׁעַ]. אָף
עַל גִּב שֶׁחָלַם אֶת הַחֲלוֹם הַהוּא
- כָּל זְמַן שֶׁהָיָה מֵרַחֵם עַל
הָעֲנִיִּים, לֹא שָׁרָה עֲלָיו חֲלוֹמוֹ.
כִּיּוֹן שֶׁהִטִּיל עֵינָיו רָעָה שְׁלֹא לְרַחֵם
עַל עֲנִיִּים, מָה כְּתוּב? (דניאל ד) עוֹד
הַדָּבָר בְּפִי הַמֶּלֶךְ וְגו'. מִיָּד
הַשְׁתַּנְּתָה דְמוּתוֹ וְנִטְרַד מִבְּנֵי
הָאָדָם. וּמִשּׁוֹם כֵּן נַעֲשֶׂה אָדָם.
כְּתוּב כֵּן עֲשִׂיהָ, וְכְתוּב שֵׁם (רות
ב) שֵׁם הָאִישׁ אֲשֶׁר עָשִׂיתִי עִמּוֹ
הַיּוֹם בְּעֵז.

מִצְוָה עֲשִׂירִית - לְהַנִּיחַ תְּפִלִּין
וּלְהַשְׁלִים אֶת עֲצָמוֹ בְּדְמוּת
הָעֲלִיּוֹנָה, שְׁכָתוֹב (בראשית א)
וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ.
פָּתַח וְאָמַר, (שיר ז) רֹאשׁוֹ עָלֶיךָ
כַּפְּרָמֶל. הַפְּסוּק הַזֶּה הַעֲמַדְנוּהוּ
וְנִתְבָּאֵר. אָבֵל רֹאשׁוֹ עָלֶיךָ
כַּפְּרָמֶל - זֶה הָרֹאשׁ הָעֲלִיּוֹן,
תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ, שֶׁמּוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ
הַקְּדוֹשׁ יְהוָה בְּאוֹתִיּוֹת רְשׁוּמוֹת,
וְכָל אוֹת וְאוֹת פֶּרֶשָׁה אַחַת, הַשֵּׁם
הַקְּדוֹשׁ חֲקוּק בְּסִדּוּר שֶׁל
הָאוֹתִיּוֹת כְּרָאוּי. וְשִׁנּוּ, (דברים כח)
כִּי שֵׁם ה' נִקְרָא עָלֶיךָ וַיִּרְאוּ מִפָּנֶיךָ
- אֱלֹהֵי תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ, שֶׁהֵם שֵׁם
קְדוֹשׁ בְּסִדּוּר שֶׁל אוֹתִיּוֹתיוֹ.

וַיֵּרְדוּ בְּדַגַּת הַיָּם וְגו' רִזָּא דִּנֵּן חֲמִינָן
בְּסִפְרָא דְשְׁלֹמֹה מִלְכָּא, דְּכָל מָאן
דְּחָס עַל מִסְכְּנֵי בְּרַעְיוֹתָא דְלִכָּא, לֹא מִשְׁתַּנִּי
דִּיוִקְנִיהָ לְעֵלָם מִדִּיוִקְנָא דְאָדָם הָרָאוּשׁוֹן.
וְכִיּוֹן דִּדִּיוִקְנָא דְאָדָם אֶתְרָשִׁים בִּיה,
שְׁלִיט עַל כָּל בְּרִיָּין דְעֵלְמָא בְּהֵהוּא
דִּיוִקְנָא. הָדָא הוּא דְכְתִיב, (בראשית ט)
וּמִוִּרְאֵכֶם וּחְתֹכֶם יִהְיֶה עַל כָּל חַיַּת הָאָרֶץ
וְגו' כִּלְהוּ זַעִין וּדְחַלִּין מֵהֵהוּא דִּיוִקְנָא
דְּאֶתְרָשִׁים בִּיה, בְּגִין דְּדָא הוּא פְקוּדָא
מַעֲלִיא לְאַסְתִּלְקָא בְּרִנְשׁ בְּדִיוִקְנִיהָ דְאָדָם
עַל כָּל שְׂאֵר פְּקוּדֵין.

מִנָּא לָן מִנְּבוֹכַדְנֶצֶר. אָף עַל גִּב דְּחָלַם הַהוּא
חֲלָמָא, כָּל זְמַנָּא דְהוּא מֵיחֵן לְמִסְכְּנֵי
לֹא שָׂרָא עֲלִיהָ חֲלָמִיהָ. כִּיּוֹן דְּאֶטִּיל עֵינָא
בִּישָׁא דְלֹא לְמֵיחֵן לְמִסְכְּנֵי, מָה כְּתִיב, (דניאל ד)
עוֹד מִלְתָּא בְּפּוֹם מִלְכָּא וְגו', מִיָּד אֶשְׁתַּנִּי
דִּיוִקְנִיהָ וְאַטְרִיד מִן בְּנֵי נָשָׂא. וּבְגִין כֵּן נַעֲשֶׂה
אָדָם. כְּתִיב הָכָא עֲשִׂיהָ, וְכְתִיב הָתֵם (רות ב) שֵׁם
הָאִישׁ אֲשֶׁר עָשִׂיתִי עִמּוֹ הַיּוֹם בְּעֵז.

פְּקוּדָא עֲשִׂירָאָה לְאַנְחָא תְּפִלִּין וּלְאַשְׁלָמָא
גְּרָמִיהָ בְּדִיוִקְנָא עֲלָאָה. דְכְתִיב,
(בראשית א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ.
פָּתַח וְאָמַר (שיר הִשְׁיִירִים ז) רֹאשׁוֹ עָלֶיךָ כַּפְּרָמֶל
הָאִי קָרָא אוֹקִימָנָא וְאַתְמַר. אָבֵל רֹאשׁוֹ עָלֶיךָ
כַּפְּרָמֶל, דָּא רִישָׁא עֲלָאָה תְּפִלִּין דְּרִישָׁא,
שְׁמָא דְמִלְכָּא עֲלָאָה קְדִישָׁא יְהוָה בְּאַתְוֹן
רְשִׁימִין, כָּל אֵת וְאַת פְּרִשְׁתָּא חָדָא, שְׁמָא
קְדִישָׁא גְּלִיפָא בְּסִדּוּרָא דְאַתְוֹן כְּדָקָא יְאוּת.
וְתִנֵּן (דברים כח) כִּי שֵׁם יי נִקְרָא עָלֶיךָ וַיִּרְאוּ מִפָּנֶיךָ,
אֵלֶיךָ תְּפִלִּין דְּרִישָׁא, דְּאַנּוֹן שְׁמָא קְדִישָׁא
בְּסִדּוּרָא דְאַתְוֹי.

פֶּרֶשֶׁה רֵאשׁוֹנָה - (שמות יג) קִדְשׁ לִי כָּל בְּכוֹר, זֶה יִי שֶׁהִיא קִדְשׁ, הַבְּכוֹר שֶׁל כָּל הַקִּדְשִׁים הָעֲלִיּוֹנִים. פֶּטֶר כָּל רָחֵם - בְּשִׁבִּיל הַדֵּק הַהוּא שִׁיּוּרֵד מִיּוֹד, שֶׁהוּא פּוֹתַח אֶת רַחֲמָה לַעֲשׂוֹת פְּרוֹת וְאִבִּים כְּרֹאֵי, וְהוּא קִדְשׁ עֲלִיּוֹן.

הַפֶּרֶשֶׁה הַשֵּׁנִי - (שם) וְהִנֵּה כִּי יִבְאֶד, זֶה ה' הֵיכַל שֶׁנִּפְתַּח רַחֲמָה מִתּוֹךְ יוֹד בְּחֻמִּשִּׁים פְּתֻחִים, אֲכַסְדְּרָאוֹת וְחֲדָרִים הַנִּסְתָּרִים שָׁבוּ. שֶׁהַפֶּטֶר הַהוּא שֶׁעָשָׂה יוֹד בְּהֵיכַל הַזֶּה לְשִׁמּוֹעַ בָּהּ קוֹל שִׁיּוּצָא מִתּוֹךְ הַשּׁוֹפָר הַזֶּה, מִשּׁוֹם שֶׁהַשּׁוֹפָר הַזֶּה הוּא נִסְתָּר בְּכָל הַצְדָדִים, וְכֹא יוֹד וּפְתַח אוֹתוֹ לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ קוֹל. וְכִיּוֹן שֶׁפְּתַח אוֹתוֹ, תִּקַּע לוֹ וְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ קוֹל לְהוֹצִיא עֲבָדִים לְחֵרוֹת. וּבִתְקִיעַת הַשּׁוֹפָר הַזֶּה יֵצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, וְכֹף עֲתִיד בְּפֶעַם אַחֲרָת בְּסוֹף הַיָּמִים. וְכָל גְּאֻלָּה בָּאָה מִן הַשּׁוֹפָר הַזֶּה, וּמִשּׁוֹם כֹּף יֵשׁ יֵצִיאֵת מִצְרַיִם בַּפֶּרֶשֶׁה הַזֶּה, שֶׁהָרִי מִהַשּׁוֹפָר הַזֶּה בָּא בִּפְתַח שֶׁל יוֹד שֶׁפּוֹתַח רַחֲמָה וּמוֹצִיא קוֹלוֹ לְגַאֲלַת הָעֲבָדִים. וְזֶה ה', הָאוֹת הַשֵּׁנִי שֶׁל הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ.

פֶּרֶשֶׁה שְׁלִישִׁית - סוּד הַיַּחֲדוּד שֶׁל שִׁמּוֹעַ יִשְׂרָאֵל (דברים ו). זֶה וְאִ"ו שֶׁפּוֹלָלֵת הַפֶּל וְכֹה הַיַּחֲדוּד שֶׁל הַפֶּל, וְכֹו מִתְחַדִּים וְהוּא נוֹטֵל הַפֶּל. הַפֶּרֶשֶׁה הַרְבִּיעִית - (שם ה) וְהִנֵּה אִם שִׁמּוֹעַ, פְּלָלוֹת שֶׁל שְׁנֵי צְדָדִים שֶׁנֶּאֱחָזוֹת בָּהֶם כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, הַגְּבוּרָה שֶׁלֹּמֶטָה. וְזֶה ה' הָאֲחֵרוֹנָה שֶׁנוֹטֵלֵת אוֹתָם וְנִכְלָלֵת מֵהֶם. וְהַתְּפִלִּין הֵם מִמֶּשׁ אוֹתִיּוֹת הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ. וְעַל כֵּן, רֹאשׁוֹף עֲלֶיךָ כְּפָרְמֵל - אֵלֹו תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ. וְדִלֵּת רֹאשׁוֹף - הַתְּפִלָּה

פֶּרֶשֶׁתָּא קִדְמָאָה (שמות יג) קִדְשׁ לִי כָּל בְּכוֹר. דָּא יִי דְאִיְהִי קִדְשׁ. בּוֹכְרָא דְכָל קוֹדְשִׁין עֲלִיּוֹן. פֶּטֶר כָּל רָחֵם, בְּהֵהוּא שְׁבִיל דְקִיק דְנַחַת מִן יוֹד דְאִיְהוּ אֶפְתַּח רַחֲמָא לְמַעַבְד פִּירִין וְאִבִּין בְּדִקָּא יָאוֹת. וְאִיְהוּ קִדְשׁ עֲלִיָּאָה.

פֶּרֶשֶׁתָּא תַנְיִנָא (שמות יג) וְהִנֵּה כִּי יִבְאֶד. דָּא ה' הֵיכְלָא. דְאֶתְפַּתַּח רַחֲמָא דִילָהּ מִגּוֹ יוֹד בְּחֻמִּשִּׁין פְּתֻחִין אֲכַסְדְּרָאִין וְאֲדָרִין סְתִימִין דְבִיָּה. דְהֵהוּא פֶטֶר דְעֵבִיד יוֹד בְּהֵאִי הֵיכְלָא לְמַשְׁמַע בָּהּ קִלָּא דִי נִפְקָא מִגּוֹ שׁוֹפֵר דָּא. בְּגִין דְשׁוֹפֵר דָּא הוּא סְתִים בְּכָל סְטָרִין, וְאֶתָּא יוֹד וּפְתַח לִיה לְאַפְקָא מִיָּנִיָּה קִלָּא. וְכִיּוֹן דְאֶפְתַּח לִיה תִּקַּע לִיה וְאַפִּיק מִיָּנִיָּה קִלָּא לְאַפְקָא עֲבָדִין לְחִירוֹ. וּבִתְקִיעּוֹ דְשׁוֹפְרָא דָּא נִפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם. וְכֹף זְמִין זִמְנָא אַחְרָא לְסוֹף יוֹמָיָא. וְכָל פּוֹרְקָנָא מִהֵאִי שׁוֹפֵר אֶתִּיא. וּבְגִין כֹּף אִית בָּהּ יֵצִיאֵת מִצְרַיִם בַּפֶּרֶשֶׁתָּא דָּא. דְהָא מִהֵאִי שׁוֹפֵר אֶתִּי בְחִילָא דִיוֹד דְפְתַח רַחֲמָא דִילָהּ וְאַפִּיק קִלָּיָה לְפּוֹרְקָנָא דְעֲבָדִין. וְדָא ה' אֶת תַנְיִנָא דְשִׁמָּא קִדְשָׁא. פֶּרֶשֶׁתָּא תְלִיתָאָה רָזָא דִיחֻדָּא (דברים ו) דְשִׁמּוֹעַ יִשְׂרָאֵל. דָּא וְאִ"ו דְכָלִּיל כָּלָא, וְכִיָּה יַחֲדָא דְכָלָא. וְכִיָּה אֶתִּיחֲדָן וְהוּא נָטִיל כָּלָא. פֶּרֶשֶׁתָּא רְבִיעָאָה (דברים ה) וְהִנֵּה אִם שִׁמּוֹעַ, כָּלִילוֹ דְתָרִין סְטָרִין (דף יד ע"א) דְאֶתְאַחֲדַת בְּהוּ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל גְּבוּרָה דְלִתְתָּא. וְדָא ה' בְּתִרָאָה דְנָטִלָא לוֹן וְאֶתְכָּלִּילֵת מִנְהוּן. וְתְּפִלִּין אֶתְוּוֹן דְשִׁמָּא קִדְשָׁא אֲנוּן מִמֶּשׁ. וְעַל דָּא רֹאשׁוֹף עֲלֶיךָ כְּפָרְמֵל אֵלִין תְּפִלִּין דְרִישָׁא. (שיר השירים ו) וְדִלֵּת רֹאשׁוֹף הֵהִיא תְּפִלָּה שֶׁל יָד

דַּאִיָּה מִסְכָּנָא לְגַבִּי עֵילָא אוֹף הָכִי שְׁלִימו
אֵית לָהּ כְּגוֹנוֹנָא דְלַעִילָא.

מִלְךְ אָסוּר בְּרֶהֱטִים (שִׁיר הַשִּׁירִים ז) קָשִׁיר אִיהוּ
וְאֶחָיד בְּאֲנוּן בְּתִי לְאַתְאֲחָדָא בְּהֵוּא
שְׂמָא קְדִישָׁא כְדָקָא יָאוּת. וְעַל דָּא מָאן
דְּאַתְתַּקֵּן בְּהוּ אִיהוּ הוּי בְּצֻלָּם אֱלֹהִים. מָה
אֱלֹהִים אֲתִיחָדָא בִּיה שְׂמָא קְדִישָׁא, אָף הוּא
אֲתִיחָד בִּיה שְׂמָא קְדִישָׁא כְדָקָא יָאוּת. זָכַר
וְנִקְבָּה בְּרָא אוֹתָם. תְּפִלִּין דְּרִישָׁא וְתַפְלָה שֶׁל
יָד וְכָלָא חָד.

פְּקוּדָא חֲדָסָר לְעֶשְׂרָא מַעֲשָׂרָא דְאַרְעָא.
הָכָא אֵית תְּרִין פְּקוּדִין. חָד לְעֶשְׂרָא
מַעֲשָׂרָא דְאַרְעָא. וְחָד בְּפוּרִי דְפִירִי אֵילָנָא.
דְּכְתִיב (בְּרַאשִׁית א) הִנֵּה נָתַתִּי לָכֶם אֶת כָּל עֵשֶׂב
זֹרֵעַ זֹרֵעַ אֲשֶׁר עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ. כְּתִיב הָכָא
הִנֵּה נָתַתִּי. וְכְתִיב הָתָם (בַּמִּדְבָּר יח) וְלִבְנֵי לִוִּי
הִנֵּה נָתַתִּי אֶת כָּל מַעֲשֵׂר בִּישְׂרָאֵל. וְכְתִיב,
(וַיִּקְרָא כז) וְכָל מַעֲשֵׂר הָאָרֶץ מִזֶּרַע הָאָרֶץ מִפְּרִי
הָעֵץ לִי הוּא.

פְּקוּדָא תְּרִיסָר לְאַיִיתָאָה בְּפוּרִי דְאַיִלָּנָא
דְּכְתִיב, (בְּרַאשִׁית א) וְאֵת כָּל הָעֵץ אֲשֶׁר
בּו פְּרִי עֵץ זֹרֵעַ זֹרֵעַ. כָּל מָאן דְּאַתְחִזִּי לִי,
לְכוּן אָסִירָא לְמִיכָל. אֲתִיר לֹון וְיֵהב לֹון כָּל
מַעֲשָׂרָא דִילִיָּה וּבְכוּרִין דְאַיִלָּנִין. נָתַתִּי לָכֶם,
לָכֶם וְלֹא לְדָרִין דְּבִתְרִיכוּן.

פְּקוּדָא תְּלִיסָר. לְמַעַבַּד פּוּרְקָנָא לְבִרְיָה
לְקֶשְׂרָא לִיָּה בְּחִיָּין. דְּתִרִין מְמַנָּן
נִינְהוּ חָד דְּחִיָּין וְחָד דְּמוֹתָא וּקְיִימִין עֲלִיָּה
דְּבִר נָשׁ, וְכַד יְפֻרוֹק בִּר נָשׁ לְבִרְיָה, מִידָּא
דְּהֵוּא מוֹתָא פְּרִיק לִיָּה, וְלֹא יָכִיל לְשַׁלְטָאָה
עֲלִיָּה. וְרָזָא דָּא וַיִּרָּא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר
עָשָׂה בְּכָלֵל. וְהִנֵּה טוֹב דָּא מְלֶאךָ חַיִּים.

מָאד דָּא מְלֶאךָ הַמּוֹת. וְעַל דָּא בְּהֵוּא פּוּרְקָנָא אֲתַקִּיָּים דָּא דְּחַיִּים

הֵהִיא שֶׁל יָד, שְׁהִיא עֲנִיָּה כְּלָפִי
מַעֲלָה, אָף כִּף שְׁלֵמוֹת יֵשׁ לָהּ כְּמוֹ
שְׁלִמְעֵלָה.

מִלְךְ אָסוּר בְּרֶהֱטִים - הוּא קָשִׁיר
וְאֶחָד בְּאֲנוּתָם הַבְּתִים לְהֶאֱחֹז
בְּשֵׁם הַקְּדוּשָׁה הַהוּא פְּרָאוּי. וְעַל כֵּן
מִי שֶׁמִּתְתַּקֵּן בָּהֶם הוּא בְּצֻלָּם
אֱלֹהִים. מָה בְּאַלְהִים מִתְיַחַד בּו
הַשֵּׁם הַקְּדוּשָׁה, אָף הוּא מִתְיַחַד בּו
הַשֵּׁם הַקְּדוּשָׁה פְּרָאוּי. זָכַר וְנִקְבָּה
בְּרָא אֹתָם. תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ וְתַפְלָה
שֶׁל יָד, וְהַכָּל אֶחָד.

מִצְוָה אַחַת עֶשְׂרֵה - לְעֶשֶׂר מַעֲשֵׂר
הָאָרֶץ. כָּאֵן יֵשׁ שְׁתֵּי מִצְוֹת - אַחַת
לְעֶשֶׂר מַעֲשֵׂר שֶׁל הָאָרֶץ, וְאַחַת
בְּפוּרִים שֶׁל פְּרוֹת הָאֵילָן, שְׁכָתוּב
(בְּרַאשִׁית א) הִנֵּה נָתַתִּי לָכֶם אֶת כָּל
עֵשֶׂב זֹרֵעַ זֹרֵעַ אֲשֶׁר עַל פְּנֵי כָל
הָאָרֶץ. כְּתוּב כָּאֵן הִנֵּה נָתַתִּי,
וְכָתוּב שָׁם (בַּמִּדְבָּר יח) וְלִבְנֵי לִוִּי
נָתַתִּי כָּל מַעֲשֵׂר בִּישְׂרָאֵל, וְכָתוּב
(וַיִּקְרָא כז) וְכָל מַעֲשֵׂר הָאָרֶץ מִזֶּרַע
הָאָרֶץ מִפְּרִי הָעֵץ לִי הוּא.

מִצְוָה שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה - לְהִבְיָא
בְּפוּרִי הָאֵילָן, שְׁכָתוּב (בְּרַאשִׁית א)
וְאֵת כָּל הָעֵץ אֲשֶׁר בּו פְּרִי עֵץ זֹרֵעַ
זֹרֵעַ. כָּל מָה שְׂרָאוּי לִי, לָכֶם אָסוּר
לְמַאֲכָל. הַתִּיר לָהֶם וְנָתַן לָהֶם כָּל
הַמַּעֲשֵׂר שֶׁלּוּ וּבְכוּרֵי הָאֵילָנוֹת.
נָתַתִּי לָכֶם - לָכֶם וְלֹא לְדוֹרוֹת
שְׂאֲחֲרִיכֶם.

מִצְוָה שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה - לַעֲשׂוֹת
פְּדִיּוֹן לְבָנוּ לְקֶשֶׁר אוֹתוֹ בְּחַיִּים.
שְׁשָׁנִי מְמַנִּים הֵם, אֶחָד שֶׁל חַיִּים
וְאֶחָד שֶׁל מוֹת, וְעוֹמְדִים עַל
הָאָדָם. וְכַשִּׁיפְדָּה הָאִישׁ אֶת בְּנוֹ,
מִיַּד הַמּוֹת הַהוּא הוּא פּוֹדֶה אוֹתוֹ,
וְלֹא יָכוֹל לְשַׁלֵּט עָלָיו. וְזֶה סוּד שֶׁל
וַיִּרָּא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה,
בְּכָלֵל, וְהִנֵּה טוֹב - זֶה מְלֶאךָ חַיִּים,
מָאד - זֶה מְלֶאךָ הַמּוֹת. וְעַל כֵּן
בְּפְדִיּוֹן הַהוּא מִתְקַיֵּם זֶה שֶׁל חַיִּים,

מָאד דָּא מְלֶאךָ הַמּוֹת. וְעַל דָּא בְּהֵוּא פּוּרְקָנָא אֲתַקִּיָּים דָּא דְּחַיִּים

ונחלש אותו של המות. בפדיון הזה קונה לו חיים, כמו שנתבאר. ואותו הצד הרע עוזב אותו ולא אוהז בו.

מצוה ארבע עשרה - לשמר את יום השבת, שהוא יום המנוחה מכל מעשה בראשית. פאן כלולות שתי מצוות - אחת שמירת יום השבת, ואחת לקדש אותו היום בקדושו. לשמר את יום השבת, כמו שהזכרנו והערנו עליו, שהוא יום של מנוחה לעולמות, וכל המעשים נשתכללו בו ונעשו עד שהתקדש היום. בין שהתקדש היום, נשארה בריאה של רוחות שלא נבראו להם גופות. וכי לא ידע הקדוש ברוך הוא לעכב לקדש את היום עד שיבראו גופות לרוחות הללו? אלא עץ הדעת טוב ורע עורר את אותו הצד האחר של הרע ורצה להתחזק בעולם, ונפרדו כמה רוחות בכמה מינים להתחזק בעולם בגופות. בין שראה הקדוש ברוך הוא כף, נתעורר מתוך עץ החיים נשיבת רוח והפה באילן אחר, והתעורר צד אחר של טוב והתקדש היום. שהרי בריאת גופות והתעוררות רוחות בצד הטוב היא בלילה הזה, ולא בצד האחר. ואלמלא הקדים הצד האחר בלילה הזה טרם שיקדים צד הטוב, לא יכול העולם לעמד לפנייהם אפלו רגע אחד. אבל הקדוש ברוך הוא הקדים רפואה - שדלג לפניו קדוש היום, והקדים לפני הצד האחר, והתקים העולם. ומה שחשב הצד האחר להפנות בעולם להתחזק, נבנה בלילה הזה צד הטוב והתחזק, ונכנו גופות ורוחות קדושות בלילה הזה מצד

ואתחלש ההוא דמות. בפורקנא דא קני ליה חיים כמה דאתמר. וההוא סטרא בישא שבק ליה ולא אחיד ביה:

פקודא ארביסר לנטרא יומא דשבתא, דאיהו יומא דנייחא מכל עובדי בראשית. הכא כלילן תרין פקודין. חד נטרא דיום השבת. וחד לקדשא ההוא יומא בקדושיה. לנטרא יומא דשבתא כמה דאדפרא ואתערנא עליהו דאיהו יומא דנייחא לעלמין. וכל עבידן ביה אשתכללו ואתעבידו עד דאתקדש יומא. בין דאתקדש יומא אשתאר בריאה דרוחין דלא אתברי לון גופא. וכי לא הוה ידע קדשא בריך הוא לאעכבא לקדשא יומא עד דיתברון גופין להגי רוחין. אלא אילנא דדעת טוב ורע אתער ההוא סטרא אחרא דרע ובשא לאתתקפא בעלמא ואתפרשו כמה רוחין בכמה זיינין לאתתקפא בעלמא בגופין.

בין דחמא קדשא בריך הוא כף, אתער מגו אילנא דחיי נשיבא דרוחא ובטש באילנא אחרא ואתער סטרא אחרא דטוב ואתקדש יומא. דהא בריאו דגופין ואתערין דרוחין בסטרא דטוב איהו בהאי ליליא, ולא בסטרא אחרא. ואלמלא אקדים סטרא אחרא בהאי ליליא עד דלא יקדים סטרא דטוב, לא יכול עלמא למיקם קמייהו אפילו רגעא חדא. אבל אסוותא אקדים קדשא בריך הוא דדליג קמיה קדושא דיומא ואקדים קמי סטרא אחרא ואתקיים עלמא ומה דחשיב סטרא אחרא לאתבני בעלמא לאתתקפא, אתבני בהאי ליליא סטרא דטוב ואתתקף ואתבנון גופין ורוחין קדישין בהאי

ליליא מסטרא דטוב. ובגין

כָּךְ עֹנֶתֶן דְּחִפִּימִין דִּידְעֵי דָא מִשְׁבֶּת (דף יד ע"ב)
לִשְׁבֶּת.

הטוב. ומשום כך עונתן של
חכמים שיודעים את זה משבת
לשבת.

שְׁחָרִי אֲזוּ רֹאֵה אֶת זֶה הַצַּד
הָאֲחֵר, שְׂכָמוֹ שֶׁהִיא חֲשֵׁבָה
לַעֲשׂוֹת - עֲשֵׂתָה צַד שֶׁל הַקִּדְּשָׁה.
הוֹלֶכֶת וּמְשׁוֹטְטֶת בְּכִמְהָ צְבָאוֹת
וְהַצְדָּדִים שָׁלָה, וְרֹאֵה אֶת כָּל
אוֹתָם שֶׁמְשַׁמְשִׁים אֶת מִטָּתָם
בְּגִלּוּי שֶׁל גּוֹפֶס לְאוֹר הַנֵּר, וְכָל
אוֹתָם הַבְּנִים שִׁיּוּצָאִים מִשֵּׁם הֵם
נִכְפִּים, שֶׁהֵיוּ שְׂרוּיִים עֲלֵיהֶם
רוּחוֹת מֵהַצַּד הָאֲחֵר הַהוּא.
וְאוֹתָם הַרוּחוֹת הָעֲרִטִּילָאוֹת שֶׁל
הַרְשָׁעִים שֶׁנִּקְרָאִים מִזִּיקִים,
וְשׁוֹרָה בָּהֶם לִילִי"ת וְהוֹרָגָת
אוֹתָם.

בֵּינָן שֶׁהַתְּקַדְּשׁ הַיּוֹם וְהַקִּדְּשָׁה
שׁוֹלֶטֶת עַל הָעוֹלָם, אוֹתוֹ הַצַּד
הָאֲחֵר מִקְטִין עֲצָמוֹ וְנִטְמָן כָּל
לַיִל שֶׁבֶת יוֹם הַשְּׁבֶת, פָּרֵט
לְאַסִּימוֹ"ן, וְכָל הַכֶּת שֶׁלּוֹ
שֶׁהוֹלְכִים עַל הַנְּרוֹת בִּסְתֵר
לְרֹאוֹת אֶת הַגִּלּוּיִים שֶׁל
הַתְּשִׁימִישִׁים, וְאַחֵר כָּךְ נִטְמָנִים
בְּתוֹךְ נֶקֶב הַתְּהוֹם הַגָּדוֹל. בֵּינָן
שִׁיּוּצָאָה הַשְּׁבֶת, כִּמְהָ צְבָאוֹת
וּמַחֲנוֹת פּוֹרְחִים וּמְשׁוֹטְטִים
בְּעוֹלָם, וְעַל כֵּן תִּקֵּן שִׁיר שֶׁל
פְּגָעִים שֶׁלֹּא יִשְׁלְטוּ עַל הָעָם
הַקִּדּוּשׁ. לֹאִיזָה מְקוֹם מְשׁוֹטְטִים
כִּלְיָהָ הַהוּא? כִּשְׁיּוּצָאִים
בְּחִפְזוֹן וְחוֹשְׁבִים לְשִׁלֵּט בְּעוֹלָם
עַל הָעָם הַקִּדּוּשׁ, וְרֹאִים אוֹתָם
בְּתַפְלָה וְאוֹמְרִים אֶת הַשִּׁירָה
הַזֹּאת, וּבְרֹאשִׁית מִבְּדִילִים בְּתַפְלָה
וּמִבְּדִילִים עַל הַפּוֹס, פּוֹרְחִים
מִשֵּׁם וְהוֹלְכִים וּמְשׁוֹטְטִים
וּמִגִּיעִים לְתוֹךְ הַמִּדְבָּר. הַרְחֵמֵן
יִצְיָלְנוּ מֵהֶם וּמֵהַצְדָּדִים הַרְעִים.
אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבָרְכָה,
שֶׁלֹּשָׁה הֵם שְׁגוֹרָמִים רָעָה

דִּהָא כְּדִין חֲמַת דָּא סְטָרָא אַחֲרָא דְכִמְהָ
דְּאִיהִי חֲשִׁיבַת לְמַעַבְדָּה, עֲבִידֵי סְטָרָא
דְּקִדּוּשָׁה. אֲזֵלָא וּמְשַׁטְטָא בְּכִמְהָ חִיילִין
וּסְטָרִין דִּילָהּ וְחֲמַת כָּל אֲנוּן דְּקָא מִשְׁמָשִׁי
עֲרִסִייהוּ בְּגִלּוּיָא דְּגוֹפִיָּהוּן לְנִהוּרָא דְּבוֹצִינָא,
וְכָל אֲנוּן בְּנִין דְּנִפְקִין מִתַּמָּן הוּוּ נִכְפִּין דְּשִׁירו
עֲלִיָּהוּ רוּחִין מֵהֵהוּא סְטָרָא אַחֲרָא. וְאֲנוּן
רוּחִין עֲרִטִּילָאִין דְּחִיִּיבִיא דְּאִקְרוּן מִזִּיקִין
וְשִׁרִיָּאָת בָּהוּ לִילִי"ת וְקִטִּילַת לוֹן.

בֵּינָן דְּאִתְקַדְּשׁ יוֹמָא וְשִׁלְטָא קִדּוּשָׁה עַל
עֲלָמָא, הַהוּא סְטָרָא אַחֲרָא אֲזַעֲרִית
גְּרָמָה וְאַטְמִרַת כָּל לִילִיא דְּשִׁבְתָּא וְיוֹמָא
דְּשִׁבְתָּא, בַּר מִן אֲסִימוֹ"ן וְכָל כֶּת דִּילָהּ
דְּאֲזִילִי עַל שְׂרָגֵי בְּטָמִירוֹ לְמַחְמִי עַל גִּלּוּי
דְּשִׁמּוּשָׁא, וּלְבַתֵּר אֲטָמְרוּן גּוֹ נִוְקָבָא דְּתַהוֹמָא
רַבָּא. בֵּינָן דְּנִפְקָ שִׁבְתָּא, כִּמְהָ חִיילִין וּמִשְׁרָרִין
פּוֹרְחִין וּמְשַׁטְטִין בְּעֲלָמָא, וְעַל דָּא אִתְקַן שִׁיר
שֶׁל פְּגָעִים דִּלָּא יִשְׁלְטוּן עַל עַמָּא קִדִּישָׁא.
לֹאֵן אֲתֵר מְשַׁטְטִי בְּהֵהוּא לִילִיא. כִּד נִפְקִי
בְּבִהִילוֹ וְחֲשִׁבִין לְשִׁלְטָאָה בְּעֲלָמָא עַל עַמָּא
קִדִּישָׁא וְחֲמָאן לוֹן בְּצִלּוֹתָא וְאַמְרִין שִׁירָתָא
דָּא, וּבְשִׁירוֹתָא מִבְּדִילִי בְּצִלּוֹתָא וּמִבְּדִילִי עַל
הַפּוֹס, פּוֹרְחִי מִתַּמָּן וְאֲזִילִי וּמְשַׁטְטִי וּמִטָּאן
לְגוֹ מִדְּבָרָא. רַחֲמֵנָא לְשִׁיזְבֵּן מִנִּיָּהוּ וּמִסְטָרָן
בִּישָׁא.

אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבָרְכָה, תִּלְתָּא אֲנוּן
גְּרָמִין בִּישָׁא לְגִרְמִיָּהוּ. חַד מָאן
דְּלִיִּיט גְּרָמִיָּה. תִּנְיִנָא מָאן דְּזִרְק נִהֲמָא אוֹ
פְּרוּרִין דָּאִית בָּהוּ כְּזִית. תִּלְיִתָּא מָאן

לַעֲצָמָם: אֶחָד - מִי שֶׁמְקַלֵּל אֶת עַצְמוֹ. הַשְּׁנִי - מִי שֶׁזּוֹרֵק לֶחֶם אוֹ פְּרוּרִים שֵׁישׁ בָּהֶם כְּזִית.
הַשְּׁלִישִׁי - מִי שֶׁמְדַלֵּק נֵר בְּמוֹצָאי שְׁבֶת בְּטָרֶם שְׁמִיעִים יִשְׂרָאֵל לְקִדְּשָׁה דְּסִדְרָא, שְׁגוֹרֶם לֹאֵשׁ

הגיהנםם להדלק באש הזו טרם
שהגיע זמנם. שמקום אחד יש
בגיהנםם לאותם שמחללים
שבתות, ואותם שענושים
בגיהנםם מקללים את אותו
שהדליק נר טרם שהגיע זמנו,
ואומרים לו: (ישעיה כב) הנה ה'
מטלטלך טלטלה גבר וגו', (שם)
צנוף יצנפך צנפה כדור אל ארץ
רחבת ידים.

משום שאין ראוי הוא להדליק
אש כשיצאת שבת עד שישאל
מבדילים בתפלה ומבדילים על
הפוס, משום שעד אותו הזמן
שבת היא, וקדשת השבת
שולטת עלינו. ובשעה
שמבדילים על הפוס, כל אותם
החילות וכל אותם המחונו
שהתמנו על ימות החל, כל אחד
ואחד ישוב למקומו ולעבודתו
שהתמנה עליה.

משום שכשנכנסה שבת
והתקדש היום, הקדש מתעורר
ושולט בעולם, והחל מתבטל
שלטונו, עד השעה שיוצאת
השבת לא שבים למקומם. ואף
על גב שיוצאת שבת, לא שבים
למקומם עד הזמן שישאל
אומרים ברוך אתה יי המבדיל
בין קדש לחל. אז הקדש
מסתלק, והמחונו שהתמנו על
ימות החל מתעוררים ושבים
למקומם, כל אחד ואחד על
משמרתו שהפקד עליה. ועם כל
זה לא שולטים עד שיהיו אורות
מסוד הנר. וכלם נקראים מאורי
האש, משום [שמאור האש ששופע] [נ"א
שמסוד עמוד האש] ומיסוד האש באים
כלם ושולטים על העולם
הפתוח. וכל זה כשאדם מדליק
נר טרם השלימו ישראל את
הקדשה דסדרא.

אבר אי איהו ממתין עד
שישלימו קדשה דסדרא, אותם

דאוקיד שרגא במפקא דשבתא עד לא מטי
ישראל לקדושא דסדרא דגרים לנורא
דגיהנםם לאדלקא בהאי נורא עד לא מטא
זמניהו. דחד דוכתא אית בגיהנםם לאנון דקא
מחללי שבתות, ואנון דענושין בגיהנםם
לייטין ליה לההוא דאוקיד שרגא עד לא
מטא זמניה, ואמרי ליה (ישעיה כב) הנה יי
מטלטלך טלטלה גבר וגו' (ישעיה כב) צנוף
יצנפך צנפה כדור אל ארץ רחבת ידים.

בגין דלאו יאות הוא לאדלקא נורא כד נפיק
שבתא עד דמבדלי ישראל בצלותא
ומבדלי על פסא. בגין דעד ההוא זמנא שבת
הוא, וקדושה דשבת שליט עלנא. ובשעתא
דמבדילין על פסא כל אנון חילין וכל אנון
משרין דאתמנן על יומי דחול, כל חד וחד
יתיב לאתריה ופולחניה דאתמני עליה.

בגין דכד עאל שבתא ואתקדש יומא, קדש
אתער ושלטי בעלמא, וחול אתעדי
משולטנותא דיליה, עד שעתא דנפיק שבתא
לא תייבין לאתריהו. ואף על גב דנפיק
שבתא לא תייבין לאתריהו עד זמנא דאמרי
ישראל ברוך אתה יי המבדיל בין קדש
לחול. כדין קדש אסתלק, ומשרין
דאתמניאו על יומי דחול מתערין ותייבין
לאתריהו כל חד וחד על מטריה דאתפקד
עליה. ועם כל דא לא שליטין עד דיהון
נהורין מרזא דשרגא. וכלהון אקרון מאורי
האש בגין (דמנהורא דנורא דננרא) (נ"א דנורא דעמודא דנורא)

ומיסודא דנורא אתיאן פלהו ושלטין על
עלמא תתאה. וכל דא כד בר נש אדליק
שרגא עד לא שלימו ישראל קדושא דסדרא.
אבר אי איהו ממתין עד דישלימו קדושא
דסדרא, אנון חייבין דגיהנםם מצדיקין

הַרְשָׁעִים שֶׁבִּגְיָהֶנּוּ מִצְדִּיקִים
עֲלֵיהֶם אֵת דִּינוֹ שֶׁל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוא, וְהֵם מְקִימִים עַל אוֹתוֹ
הָאִישׁ כָּל הַבְּרָכוֹת שְׁאוּמְרִים
הַצָּבוּר (בראשית כז) וַיִּתֵּן לָךְ
הָאֱלֹהִים מִטֵּל הַשָּׁמַיִם (דברים כח)
בְּרוּךְ אַתָּה בָּעִיר וּבְרוּךְ אַתָּה
בַּשָּׂדֶה וְגו' (תהלים מא) אֲשֶׁרִי
מִשְׁפִּיל אֶל דָּל בְּיוֹם רָעָה
יִמְלִטְהוּ ה' בְּיוֹם רַע הִזְהָרִי
לַהֲיוֹת, מָה זֶה בְּיוֹם רָעָה? הַיּוֹם
שֶׁשׁוּלֵט הַרְעָה הֵיאָה לַקַּחַת אֵת
נִשְׁמָתוֹ. אֲשֶׁרִי מִשְׁפִּיל אֶל דָּל -
זֶהוּ שְׂכִיב מֵרַע לְרַפָּאוֹ מִחֲטָאוֹ
אֲצֵל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. דָּבָר
אֲחֵר - זֶה הַיּוֹם שֶׁהִדִּין שׁוֹרָה עַל
הָעוֹלָם, נִצּוֹל מִמֶּנּוּ, כְּמוֹ שְׁנֹאמַר
בְּיוֹם רָעָה יִמְלִטְהוּ ה'. הַיּוֹם
שֶׁנִּמְסַר הַדִּין לְאוֹתָהּ רָעָה לְשֵׁלֵט
עַל הָעוֹלָם.

בְּרֵאשִׁית

בְּרֵאשׁ [נ"א בְּרֵאשִׁית בְּחֻמַּת הַמֶּלֶךְ חֶקֶק]
רְצוֹן הַמֶּלֶךְ חֶקֶק חֶקֶקוֹת בְּאוֹר
עֲלִיּוֹן נִיצוֹץ חֶזֶק, וְנִצָּא תוֹף
נִסְתָּר הַנִּסְתָּרִים מֵרֹאשׁ [נ"א מִסּוּר]
הָאִי"ן סו"ף עֵשֶׂן בְּגִלָּם נִעוֹץ
בְּטִבְעַת, לֹא לִבֵּן וְלֹא שָׁחַר וְלֹא
אָדָם וְלֹא יָרַק וְלֹא גִנֵּן כָּלֵל.
כְּשֶׁמִּדְּ מִדִּידָה, עֲשֵׂה צוּרוֹת
לְהָאִיר. לִפְנִים בְּתוֹף הַמָּאוֹר יִצָּא
מִעֵין אֶחָד שְׁמִמְנוֹ נִצְבָּעוֹ
הַצּוּרוֹת לְמִטָּה. נִסְתָּר תוֹף
הַנִּסְתָּרִים שֶׁל סוּד הָאִי"ן סו"ף
בְּקַע וְלֹא בְּקַע אֵת הָאוֹר שֶׁלּוֹ
לֹא נוֹדַע כָּלֵל, עַד שֶׁמִּתוֹף דִּחַק
הַבְּקִיעָה שֶׁלּוֹ מֵאִירָה נִקְדָּה אַחַת
נִסְתָּרַת עֲלִיוֹנָה אֲחֵר אוֹתָהּ נִקְדָּה
לֹא נוֹדַע כָּלֵל, וְלִכֵּן נִקְרָאת
רֵאשִׁית, הַמָּאֹר הָרֵאשׁוֹן שֶׁל
הַכֹּל.

בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים "אֵת
הַשָּׁמַיִם וְ"אֵת הָאָרֶץ, רֵאשִׁי
תְּבוֹת אֱהו"ה, שָׁבוּ נִבְרָאוּ שָׁמַיִם
וְאָרֶץ. א"ה - בּוֹ נִבְרָאוּ הַשָּׁמַיִם.

עֲלִיָּהוּ דִּינָא דְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, וְאֲנוּ
מְקִימֵי עַל הַהוּא בַּר נֶשׁ כָּל בְּרָכָאן דְקָא
אֲמַרִי צְבוּרָא (בראשית כז) וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטֵּל
הַשָּׁמַיִם (דברים כח) בְּרוּךְ אַתָּה בָּעִיר וּבְרוּךְ אַתָּה
בַּשָּׂדֶה וְגו' (תהלים מא) אֲשֶׁרִי מִשְׁפִּיל אֶל דָּל
בְּיוֹם רָעָה יִמְלִטְהוּ יי. בְּיוֹם רַע מִיבְעִי לִי, מְאִי
בְּיוֹם רָעָה. יוֹמָא דְשִׁלְטָא הֵיאָה רָעָה
לְמִיסַב נִשְׁמָתִיהָ. אֲשֶׁרִי מִשְׁפִּיל אֶל דָּל דָּא
הוּא שְׂכִיב מֵרַע לְאִסְפָּא לִי מִחוּבּוֹי גְּבִי
קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא. דָּבָר אֲחֵר דָּא יוֹמָא דְדִינָא
שְׂרִיא עַל עֲלָמָא אֲשֶׁתִּזְיֵב מִנִּיהָ כְּמָה דְאַתְמָר
בְּיוֹם רָעָה יִמְלִטְהוּ יי. יוֹמָא דְאַתְמָסֵר דִּינָא
לְהוּא רָעָה לְשִׁלְטָא עַל עֲלָמָא (חֲסִיד): (דף טו
ע"א).

פֶּרֶשׁת בְּרֵאשִׁית

בְּרֵי'שׁ (נ"א בְּרֵאשִׁית בְּחֻמַּתָּא דְמֶלְכָא גְּלִיף וְכו') הוֹרְמָנוּתָא
דְּמֶלְכָא, גְּלִיף גְּלוּפִי (נ"א גְּלִיפּוֹ)
בְּטִהִירוֹ עֲלָאָה בּוֹצִינָא דְקִרְדִּינוּתָא, וְנִפְיָק גּוֹ
סְתִים דְּסְתִימוֹ מִרִּישָׁא (נ"א מִרְּוָא) דְּאִי"ן סו"ף
קוּטְרָא (פִּירוּשׁ עֵשֶׂן) בְּגוּלְמָא, נְעִיץ בְּעִזְקָא לֹא
חִנּוּר וְלֹא אוֹכֵם וְלֹא סוּמָק וְלֹא יָרוּק וְלֹא גּוֹוֹן
כָּלֵל, כֹּד (נ"א חֲדָר) מְדִיד מְשִׁיחָא עָבִיד גּוֹוִנִין
לְאַנְהָרָא, לָגוּ בְּגוֹ בּוֹצִינָא נְפִיק (נ"א וְנִפְיָק) חֲדָ
נִבְעִיעוֹ דְּמִנִּיהָ אֲצִטְבָּעוֹ גּוֹוִנִין לְתַתָּא. סְתִים גּוֹ
סְתִימִין דְּרִזָּא דְּאִי"ן סו"ף בְּקַע וְלֹא בְּקַע
אוֹיָרָא דִּילִיָּה לֹא אֲתִידַע כָּלֵל, עַד דְּמִגּוֹ
דְּחִיקוֹ דְּבִקִיעוּתִיהָ נִהִיר נְקוּדָה חֲדָא סְתִימָא
עֲלָאָה, בְּתַר הֵיאָה נְקוּדָה לֹא אֲתִידַע כָּלֵל,
וּבְגִין כֵּן אֶקְרִי רֵאשִׁית מֵאֹמֶר קִדְמָאָה דְּכָלֵּא.

הַשְׁלָמָה מִהַשְׁמָמוֹת (סִימָן א)

בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים "אֵת הַשָּׁמַיִם וְ"אֵת
הָאָרֶץ רֵאשִׁי תִיבִין אֱהו"ה דְּבִיָּה
אֲתִבְרִיאוֹ שְׁמִיא וְאַרְעָא א"ה בִּיה אֲתִבְרִיאוֹ

ו"ה - בו נבראה הארץ וכל מה שיש בה. והוא נתן תשוקה בכל האילנות והעשבים שבארץ, שהוא מה שאמרו, אין לך כל עשב ועשב מלמטה שאין ממנה עליו מלמעלה ושומר אותו שמכה אותו ואומר לו גדל שנאמר (איוב ל"ח) הַיַּדְעַת חוקות שמים אם שמים משטרו בארץ: (דניאל יב) והמשפלים יזהרו כזהר הרקיע ומצדיקי הרבים פכוכבים לעולם ועד. הזהר הנסתר של הנסתרים הפה באויר שלו [שהגיע ולא הגיע] [האיר] בנקדה זו [אור], ואז התפשטה הראשית הזאת, ועשה לו היכל לכבודו ולתשבחתו, [קבוד להיכלו ולשבחו] [נ"א ולקבודו ולהיכלו ולתשבחתו], שם זרע זרע קדש להוליד לתועלת העולם, וזה סוד (ישעיה ו) זרע קדש מצבתה. זהר שזרע זרע לכבודו, כמו זרע המשי הזה של ארגמן טוב שמתכסה לפנים ועושה לו היכל שהיא תשבחתו ותועלת לכל. בראשית הזו ברא אותו נסתר שלא נודע את ההיכל הזה. היכל זה נקרא אלהים, וסוד זה - בראשית ברא אלהים.

הזהר שממנו כל המאמרות נבראו בסוד התפשטות של הנקדה של הזהר הנסתר הזה. אם בזה כתוב ברא, אין תמיהה, שכתוב (בראשית א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ. זהו זה סוד בראשית, הראשון של הכל, שמו אהיה, שם קדוש חקוק בצדו [נ"א מאיר, בחקוקה מאיר] אלהים, חקוק בצטרה [נ"א בחקוקה השטרה] אש"ר היכל נסתר וגנוז, הראשית של סוד של ראשית אש"ר ראש"ש שיוצא מראשית.

ובשהתתקן לאחר הנקדה וההיכל [נסדר] פאחד, אז בראשית כולל ראשית, ראשית עליונה

שמיא ו"ה ביה אתבריאת ארעא וכל מה דאית בה והוא יהיב תיאובתא בכל אילנין ועשבין די בארעא והוא מה שאמרו אין לך כל עשב ועשב מלמטה שאין ממנה עליו מלמעלה ושומר אותו שמכה אותו ואומר לו גדל שנאמר (איוב ל"ח) הַיַּדְעַת חוקות שמים אם שמים משטרו בארץ: (ער כאן מההשמטות):

והמשפלים יזהירו כזהר הרקיע ומצדיקי הרבים פכוכבים לעולם ועד. (דניאל יב) זהר סתימא דסתימין, בטש אוירא דיליה (דמשי ולא משי) (נ"א ונאחיר) ביהאי נקודה (ס"א נחירא) וכדין אתפשט האי ראשית ועביד ליה היכלא ליקריה ולתושבחתיה (נקרא להיכליה ולתושבחתה). (נ"א וליקריה ולהיכליה ולתושבחתיה). תמן זרע זרעא דקודשא לאולדא לתועלתא דעלמא, ורזא דא (ישעיה ו) זרע קדש מצבתה. זהר הזרע זרעא ליקריה, ביהאי זרעא דמשי דארגון טב דאתחפי לגו ועביד ליה היכלא דאיהו תושבחתא דיליה ותועלתא דכלא. ביהאי ראשית ברא ההוא סתימא דלא אתיידע להיכלא דא. היכלא דא אקרי אלהים, ורזא דא בראשית ברא אלהים.

זהר דמניה פלהו מאמרות אתבריאן ברזא דאתפשטותא דנקודה דזהר סתים דא. אי ביהאי פתיב ברא, לית תוהא דכתיב, (בראשית א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, זהר רזא דא בראשית קדמא דכלא שמיה אחיה שמיא קדישא גליפא בסטרוי (נ"א נחיר ונ"א בנלפא נחיר) גליפא בעיטרא (נ"א בנלופא דעיטרא) אש"ר היכלא טמיר וגניז, שריאותא דרזא דראשית. אש"ר ראש"ש דנפיק מראשית.

וכר (דף טו ע"ב) אתתקן לבתר נקודה והיכלא (בסדרא) פחדא, כדין בראשית כליל

(ראשית) ראשיתא עלאה בְּחֻמְתָּא. לְבִתֵּר
אַתְחִלֵּף גִּוּוֹן הָהוּא הִיכְלָא וְאַקְרִי בֵּית. (נ"א
ומיניה אַתְחִדֵּשׁ הִיכְלָא) נְקוּדָה עֲלָאָה אַקְרִי רֵא"ש.
פְּלִיל דָּא בְּדָא בְּרָזָא בְּרֵאשִׁית, פֶּד אִיהוּ
כִּלָּא כְּחָדָא בְּכִלְלָא חָדָא עַד לָא הָוִי
יִשׁוּבָא בְּבֵיתָא, פִּיּוֹן דְּאַזְדָּרַע לְתַקּוּנָא
דִּישׁוּבָא כְּדִין אַקְרִי אֱלֹהִים טְמִירָא
סְתִימָא:

זֶהֱר סְתִים וְגִנִּיז פֶּד בְּנִין (ס"א עַד דְּבִנִּין) בְּגִינִיָּה
לְאוּלָּדָא וּבֵיתָא קִיִּימָא בְּפִשְׁטוֹ
דְּתַקּוּנָא דְּאַנּוֹן זֶרַע קִדְשׁ. וְעַד לָא
אַתְעֲדִיאת וְלָא אַתְפִּשֵׁט פִּשְׁטוֹ דִּישׁוּבָא
לָא אַקְרִי אֱלֹהִים, אֲלָא כִּלָּא בְּכִלְלָא
בְּרֵאשִׁית, לְבִתֵּר דְּאַתְתַּפְקֵן בְּשִׁמָּא דְּאֱלֹהִים
אַפִּיק אַנּוֹן תּוֹלְדִין מֵהָהוּא זֶרַעָא דְּאַזְדָּרַע
בִּיה. מָאן הָהוּא זֶרַעָא, אַנּוֹן אַתְוּוֹן גְּלִיפֵן
רָזָא דְּאוּרִייתָא דְּנִפְקוּ מֵהָהִיא נְקוּדָה.

הָהִיא נְקוּדָה זֶרַע בְּגוֹ הָהוּא הִיכְלָא רָזָא (נ"א
זֶרַעָא) דְּתִלַּת נְקוּדִין חֲל"ם, שׁוּר"ק,
חִיר"ק. וְאַתְפְּלִילוּ דָּא בְּדָא וְאַתְעֲבִידוּ רָזָא
חָדָא. קו"ל דְּנִפִּיק בְּחַבּוּרָא חָדָא. בְּשַׁעֲתָא
דְּנִפִּיק, נִפְקַת בֵּית זוּגִיָּה בְּהִדְיָה דְּכִלְיָל פֶּל
אַתְוּוֹן. דְּכְתִיב א"ת הַשָּׁמַיִם, קוֹל וּבֵית זוּגוֹ.
הֵאִי קוֹל דְּאִיהוּ שָׁמַיִם אִיהוּ אֶהֱיָה בְּתִרְאָה.
זֶהֱר דְּכִלְיָל פֶּל אַתְוּוֹן וְגִוּוֹנִין, בְּגִוּוֹנָא (נ"א זֶרַעָא)
דָּא.

עַד הֶבֱא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה, אֲלִין תִּלְתָּא
דְּרִגִּין לְקַבֵּל רָזָא דָּא עֲלָאָה בְּרֵאשִׁית
בְּרָא אֱלֹהִים. בְּרֵאשִׁית רָזָא קְדָמָאָה. בְּרָא
רָזָא סְתִימָא לְאַתְפִּשֵׁטָא מִתְּמָן כִּלָּא. אֱלֹהִים
רָזָא לְקִיִּימָא כִּלָּא לְתַתָּא. אֶת הַשָּׁמַיִם, דְּלָא
לְאַפְרָשָׁא לֹוֹן דְּכֵר וְנוֹקְבָא כְּחָדָא.

א"ת פֶּד נְטִיל אַתְוּוֹן פִּלְהוֹן פִּלְלָא דְּכִלְהוּ

בְּחֻמְתָּא. אַחֵר כֶּף הַתְחִלָּף גִּוּוֹן
אוֹתוֹ הִיכְל וְנִקְרָא בֵּית. (נ"א וּמִמֶּנּוּ
הַתְחִדֵּשׁ הִיכְל) נְקוּדָה עֲלִיּוֹנָה נְקֵרָא
רֵא"ש, כּוֹלָל זֶה בְּזָה בְּסוּד
בְּרֵאשִׁית, כְּשֶׁהִכֵּל הוּא יָחַד, בְּכִלְל
אַחַד, כְּשֶׁשְׁטַרְם הָיָה יָשׁוּב בְּבֵית.
פִּיּוֹן שְׁנוּרַע לְתַקּוּן הַיָּשׁוּב, אֲז
נִקְרָא אֱלֹהִים טְמִיר נִסְתָּר.

זֶהֱר נִסְתָּר וְגִנִּיז כְּשֶׁבְּנִים (ס"א עַד
שְׁבָנִים) בְּתוֹכּוֹ לְהוֹלִיד, וְהַבִּית קִים
בְּפִשְׁטוֹת שֶׁל תַּקּוּן שֶׁל אוֹתָם זֶרַע
קִדְשׁ, וְעַד שֶׁלֹּא הוֹסִרָה וְלֹא
הִתְפַּשְּׁטָה הִתְפַּשְּׁטוֹת הַיָּשׁוּב, לֹא
נִקְרָא אֱלֹהִים, אֲלָא הִכֵּל בְּכִלְל שֶׁל
בְּרֵאשִׁית. אַחֵר שֶׁהִתְתַּקֵּן בְּשֵׁם שֶׁל
אֱלֹהִים, הוֹצִיא אוֹתָם תּוֹלְדוֹת
מֵאוֹתוֹ זֶרַע שְׁנוּרַע בּוֹ. מִי הוּא
אוֹתוֹ זֶרַע? אֵלּוֹ אוֹתִיּוֹת חֻקּוֹת
סוּד שֶׁל הַתּוֹרָה שֶׁיֵּצְאוּ מֵאוֹתָהּ
נְקוּדָה.

אוֹתָהּ הִנְקִדָּה זֶרַעָה בְּתוֹף אוֹתוֹ
הִיכֵל סוּד [זֶרַע] שֶׁל שְׁלֹשָׁה נְקוּדוֹת:
חֲל"ם, שׁוּר"ק, חִיר"ק. וְנִכְלְלוּ זֶה
בְּזָה וְנַעֲשׂוּ סוּד אַחֵד. קו"ל שִׁיּוּצָא
בְּחַבּוּר אַחֵד, בְּשַׁעֲה שִׁיּוּצָא,
יוֹצֵאת עִמּוֹ בֵּית זוּגוֹ שְׁכוּלָלֶת כֹּל
הָאוֹתִיּוֹת, שְׁפָתוֹב א"ת הַשָּׁמַיִם,
קוֹל וּבֵית זוּגוֹ. הַקוֹל הַזֶּה שֶׁהוּא
שָׁמַיִם (תַּפְּאֶרֶת), הוּא אֶהֱיָה אַחֲרוֹן.
הַזֶּהֱר שְׁכוּלָל כֹּל הָאוֹתִיּוֹת וְהַגִּוּוֹנִים
כְּמוֹ (נ"א זֶרַע) זֶה.

עַד כָּאן, יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה, אֵלּוֹ
שְׁלֹשׁ דְּרָגוֹת כְּנִגּוּד הַסּוּד הַזֶּה
הַעֲלִין בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים.
בְּרֵאשִׁית - סוּד רֵאשׁוֹן. בְּר"א -
סוּד נִסְתָּר לְהִתְפַּשֵּׁט מִשֵּׁם הִכֵּל.
אֱלֹהִים - סוּד לְקִים הִכֵּל לְמִטָּה.
אֶת הַשָּׁמַיִם - שֶׁלֹּא לְהַפְרִידֵם זָכֵר
וְנוֹקְבָה כְּאַחֵד.

א"ת - כְּשֶׁלּוֹקַח הָאוֹתִיּוֹת כֻּלָּם,
הִכֵּלָל שֶׁל כֹּל הָאוֹתִיּוֹת הֵם רֵאשׁ
וְסוֹף. אַחֵר כֶּף מִתּוֹסֵף ה"א

אַתְוּוֹן אַנּוֹן רִישָׁא וְסוּפָא.

לְהַתְּחַבֵּר כָּל הָאוֹתִיּוֹת עִם הָא, וּנְקָרָא אֶת־הָ, וְעַל זֶה (נחמיה ט) וְאֶת־הָ מַחֲיָה אֶת כָּלָם. אֶת - סוּד אֲדֹנִי וְכֹךְ נִקְרָא. הַשָּׁמַיִם - זֶה יְהוּ"ה סוּד עֲלִיּוֹן.

וְאִ"ת - תְּקוּן זָכַר וְנִקְבָּה. וְאִ"ת - סוּד וִיהוּ"ה, וְהַפֶּל אַחֵד. הָאֶרֶץ - זֶה אֱלֹהִים כְּדָגְמַת עֲלִיּוֹן, לַעֲשׂוֹת פְּרוֹת וְאִבִּים. שֵׁם זֶה כָּלוּל בַּשְּׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת, וּמִשֵּׁם נִפְרָד שֵׁם זֶה לְכַמָּה צְדָדִים. עַד כָּאן סוּד שֶׁל סֵתֶר הַסִּתְרִים שֶׁחֻק וּבְנָה וְהַעֲמִיד בְּדֶרֶךְ נִסְתָּר בַּסִּתְרֵי שֶׁל פְּסוּק אַחֵד. מִכָּאן וְהִלָּאָה:

מִשְׁנָה. קִשְׁרִים רַמִּים, שָׂרִים מוֹשְׁלִים בְּמִמְשָׁלָה, קָרְבוֹ וְשִׁמְעוּ. מִי מִכֶּם שֶׁעָלָה וַיֵּרֵד, מִי כִנֵּס רוּחַ בִּידוֹ, יָקוּם וַיֵּדַע, בִּשְׁעָה שֶׁעָלָה בְּרִצּוֹן שֶׁל הָרֹאשׁ הַלְבָן לַעֲשׂוֹת כְּבוֹד לְכַבּוֹדוֹ, עָלָה אֹר אַחֵד נִסְתָּר בְּרֹאשׁ שֶׁל הַכֹּל, נִשְׁבַּ בָּהּ וְהוֹצִיא קְלָפוֹת מְאִירוֹת מִתְּחַבְּרוֹת הַכֹּל כְּאַחֵד, וְעָלוּ וַיֵּרְדּוּ וְנַעֲשֶׂה הַכֹּל אַחֵד, וְאוֹתוֹ אֹר נִסְתָּר כִּשְׁנֵשֶׁב בָּהּ וְהָאִיר נִקְרָא אֶהְיֶ"ה. אוֹתוֹ אֹר עָלָה וַיֵּרֵד וַיִּזְרַק נִיצוּצוֹת וְנִשְׁבַּ בָּהּ, וְהוֹצִיא כַח טְמִיר אַחֵד, וְנִקְרָא שְׁמוֹ אֲשֶׁר אֶהְיֶ"ה. בַּחֲקִיקָה טְמִירָה וְנִסְתָּרָת, אוֹתָם קְלָפוֹת מְאִירוֹת שֶׁהִתְחַבְּרוּ מִתּוֹךְ סֵלַע אַחֵד נִסְתָּר, יֵצְאוּ בַּחֲקִיקָה בְּכַח שֶׁל אוֹתוֹ אוֹת עֲלִיּוֹן, וְנִקְרָא יְהוּ"ה.

עוֹד נִשְׁבַּ בָּהּ וְהוֹצִיא זִיקִים נוֹצְצִים זוֹרְקִים לְכָל עֵבֶר, וְהוֹצִיא כַח אַחֵד טְמִיר שְׂנוּצִץ לְכָל צֶד וְנִקְרָא אֲ"ל. עוֹד אוֹתוֹ אֹר טְמִיר נִסְתָּר נִשְׁבַּ בָּהּ, וְעָלָה וַיֵּרֵד וְעָלָה בְּאֶלֶף וּמֵאֵתִים קְשׁוּרִים שֶׁל אֵשׁ, וְהוֹצִיא כַח אַחֵד טְמִיר וְנִקְרָא אֱלֹהִים, וְזוֹ הַגְּבוּרָה. מִזֶּה מִתְּפַשְּׁטִים כַּחוֹת

לְבַתֵּר אֶתּוֹסֶף הָא לְאַתְחַבְּרָא כְּלָהּ אֶתּוֹן בָּהּ"א וְאַתְקָרִי אֶת־הָ. וְעַל דָּא (נחמיה ט) וְאַת־הָ מַחֲיָה אֶת כָּלָם. אֶת רִזָּא אֲדֹנִי וְהָכִי אֶקָרִי. הַשָּׁמַיִם דָּא יְהוּ"ה רִזָּא עֲלָאָה.

וְאִ"ת תְּקוּנָא דְכָר וְנוֹקְבָא. וְאִ"ת רִזָּא וִיהוּ"ה, וְכָלָא חַד. הָאֶרֶץ דָּא אֱלֹהִים כְּגוּוּנָא עֲלָאָה לְמַעַבְד פִּירִין וְאִיבִין. שְׁמָא דָּא כְּלִילָא בְתִלְת דְּיוֹכְתִי, וּמִתְמָן אֶתְפָּרֵשׁ שְׁמָא דָּא לְכַמָּה סְטָרִין. עַד הָכָא רִזָּא דְסִתְרָא דְסִתְרִין דְּגָלִיד וּבְנֵי וְקִיִּים בְּאַרְח סְתִים בְּסִתְרָא דְחַד קָרָא. מִכָּאן וְהִלָּאָה.

חשלה מחהשמונות (סימן ב)

מִתְנִיתִין קְטוּרֵי רַמָּאֵי הוֹרְמָנִי דְּבוּרֵיירִי קָרִיבוֹ שְׁמַעוּ מָאן מִנְכוּן דְּסָלִיק וְנַחֲתִית מָאן כְּנֵשׁ רוּחָא בִידוֹי יָקוּם וַיֵּדַע בִּשְׁעָתָא דְּסָלִיק בְּרַעוּתָא דְּרִישָׁא חִיּוּרָא לְמַעַבְד יִקְרָא לִיקָרִיָּה סָלִיק חַד טְהִירוֹ סְתִימוֹ בְּרִישָׁא דְכָלָא נִשְׁבַּ בָּהּ וְאַפִּיק קוּמָרִין טְהִירִין מִתְחַבְּרִין כְּחַד כָּלָא וְסָלִיקוּ וְנַחֲתוּ וְאַתְּעַבִּיד כָּלָא חַד וְהָהוּא טְהִירוֹ סְתִימוֹ כַּד נִשְׁיב בָּהּ וְאַנְהִיר אֶקָרִי אֶהְיֶ"ה הָהוּא טְהִירוֹ סִלְקָא וְנַחֲתָא וַיִּזְרִיק זִיקִין נְצִיצִין וְאַנְשִׁיב בָּהּ וְאַפִּיק חַד חִילָא טְמִירָא וְאִיקָרִי שְׁמִיָּה אֲשֶׁר אֶהְיֶ"ה בְּגָלִיפוֹ טְמִיר וְסְתִים אֵינוֹן קוּמָרִין טְהִירִין דְּאַתְחַבְּרוּ מִגּוֹ חַד טְיִנְרָא סְתִים נִפְקִי בְּגִלּוּפָא בְּחִילָא דֶּההוּא טְהִירוֹ עֲלָאָה וְאִיקָרִי יְהוּ"ה.

תּוֹ נִשְׁיב בָּהּ וְאַפִּיק זִיקִין נְצִיצִין זִרְקִין לְכָל עֵיבֶר וְאַפִּיק חַד חִילָא טְמִירָא נְצִיץ לְכָל סֵטֶר וְאִיקָרִי אֲ"ל. תּוֹ הָהוּא טְמִירָא טְהִירוֹ סְתִים נִשְׁבַּ בָּהּ וְסִלְקָא וְנַחֲתָא וְסָלִיק בְּאֶלֶף וּמֵאֵתִין קִיטוּרִין דְּנוּרָא וְאַפִּיק חַד חִילָא טְמִירָא וְאִיקָרִי אֱלֹהִים וְדָא גְבוּרָה. מִהָאִי מִתְּפַשְּׁטִין חִילִין טְמִירִין לְהִטִּין לְכָל סֵטֶר

מנהון די מתקנן בתיקוני יאות ומנהון די מתקנן בתיקוני אחרא.

הו נשיב בה ואפיק חד חילא טמירא דאיתקרי יהו"ה מדת רחמים ואקרי שמים, וקיימא בין תרין חילין דאיקרון צבאו"ת מהאי נפקן (נפקן) כל חילין וכל משיריין עילאין כל חד וחד לזניה לקיימא ולהנהגא עלמין עליה פתיב (תהלים פ"ד) יי צבאות אשרי אדם בוטח בך: (ער כאן מההשמעות) בראשית, ברא שיי"ת, מקצה השמים ועד קצה השמים, שית סטריין דמתפשטן מרזא עלאה באתפשטותא (נ"א משלש נקודות) דברא מגו נקודה קדמאה. ברא אתפשטותא דחד (נ"א מגו) נקודה דלעילא. והכא אגליף רזא שמא דארבעין ותריין אתון:

והמשבילים יזהירו, (דניאל יב) פגוונא דתנועצי (נ"א דטעמי) דמנגני, ובנגוונא דילהון אזלין אבתייהו אתון ונקודי, ומתנענען אבתייהו כחילין בתר מלכיהון. גופא אתון, ורוחא נקודי. פלהו נטלו במטלניהון בתר תנועצי (נ"א טעמי) וקיימי בקיומיהו. פד נגוונא דטעמי נטיל, נטלי אתון ונקודי אבתייהו. פד איהו פסיק אנון לא נטלין וקיימי בקיומיהו.

והמשבילים יזהירו, אתון ונקודי. פזהר נגוונא דטעמי. הרקיע אתפשטותא דנגוונא כגון אנון דמתפשטי בפשיטו ואזלו בנגוונא. ומצדיקי הרבים אנון פסוקי דטעמי דפסקי במטלניהון דבגין כך אשתמע מלה. יזהירו אתון ונקודי ונהרין פחדא במטלנין ברזא דסתימו במטלנותא (נ"א כאנון) כאנון שבילין סתימין. מהאי אתפשט

טמירים לוחטים לכל צד, מהם שמתקנים בתקונים יפים, ומהם שמתקנים בתקונים אחרים.

עוד נשב בה והוציא כח טמיר אחד שנקרא יהו"ה, מדת רחמים, ונקרא שמים. ועומד בין שני חילות שנקראים צבאות. מזה יצאו כל החילות וכל המהנות העליונים, כל אחד ואחד למינו לקים ולהנהיג את העולמות, עליו כתוב (תהלים פד) ה' צבאות אשרי אדם בוטח בך: בראשית, ברא שיי"ת, מקצה השמים ועד קצה השמים, ששה צדדים שמתפשטים מסוד עליון בהתפשטות (נ"א משלש נקודות) שברא מתוך נקדה ראשונה. ברא התפשטות של נקדה אחת שלמעלה. וכאן נחקק סוד השם של ארבעים ושנים אותיות.

(דניאל יב) והמשפלים יזהרו, כדגמת תנועות [נ"א טעמים] שמנגנות, ובנגון שלהם הולכים אחריהם אותיות ונקודות ומתנענעים אחריהם, כמו חילים אחרי מלכם. הגוף האותיות, והרוח נקודות. כלם נוסעים במסעותיהם אחר התנועות ועומדים במקומם. כשנגוון הטעמים נוסע, נוסעות האותיות והנקודות אחריהם. כשהוא פוסק, הם אינם נוסעים ועומדים במקומם.

והמשבילים יזהרו - אותיות ונקודות. פזהר - נגון הטעמים. הרקיע - התפשטות הנגון כמו אלה שמתפשטים בהתפשטות והולכים בנגון. ומצדיקי הרבים - אותם פסוקי הטעמים שפוסקים במסעותיהם, שבגלל כך נשמע הדבר. יזהירו אותיות ונקודות, ומאירים כאחד במסעות בסוד של סתר במסע כאותם שבילים נסתרים. מזה

מתפשט הכל. והמשפלים יזהרו כזהר הקיע - אותם עמודים ואדנים של אותו אפריון. המשפלים - אותם עמודים ואדנים עליונים שהם מסתפלים בהשפל בכל מה שצריך אותו אפריון ואדנים שלו. הסתר הזה כמו שנאמר (תהלים מא) אשרי משפיל אל דל. יזהרו - שאם לא יזהירו ולא מאירים, לא יכולים לעיין ולהסתפל באותו אפריון בכל מה שצריך.

כזהר הקיע - אותו שעומד על גבי אותם המשפלים, שכתוב בו (יחזקאל א) ודמות על ראשי החיה רקיע כעין הקרח הנזר. זהר שמאיר לתורה, זהר שמאיר לאותם ראשים של אותה חיה, ואותם ראשים הם משפלים שמאירים תמיד ומסתפלים לאותו רקיע לאותו האור שיוצא משם, וזהו אור התורה שמאיר תמיד ולא פוסק.

ספר הבהיר

השלמה מההשמות (סימן ל)

אמר רבי ברכיה מאי דכתיב והארץ היתה תהו, מאי משמע היתה תהו? מה פשע היתה? שפבר היתה, ומה זה תהו? דבר המתהה את בני אדם. ומה זה בהו? דבר שיש בו ממש, שכתוב בהו - בו הוא, על שם מה שכתוב (קהלת ז) גם את זה לעמת זה עשה האלהים. ברא בהו ושם מקומו בשלום. ברא תהו ושם מקומו ברע. בהו בשלום, שכתוב (איוב כה) עשה שלום במרומי. מלמד שמיכאל שר מינו של הקדוש ברוך הוא - מים וברד, וגבריאל שר שמאלו - אש. ושם שלום ביניהם מכריע, והינו שכתוב עשה שלום במרומי. ומינן לנו שבהו שלום? שכתוב (ישעיה מה) עשה שלום ובורא רע, הא

כלא. והמשפלים יזהירו כזהר הקיע אנון קיימין וסמכין דההוא אפריון. המשפלים אנון קיימין וסמכין עלאין דאנון מסתפלי בסכלתנו בכל מה דאצטריך ההוא אפריון וסמכין (נ"א דביה) דיליה. סתרא דא כמה דאת אמר, (תהלים מא) אשרי משפיל אל דל. יזהירו, דאי לא יזהירו ולא נהרין לא יכלין לעיינא ולאסתפל בההוא אפריון בכל מה דאצטריך.

כזהר הקיע ההוא דקיימא (דף טו ע"א) על גבי אנון משפלים דכתיב ביה (יחזקאל א) ודמות על ראשי החיה רקיע כעין הקרח הנזר. זהר דההוא נהיר לאורייתא. זהר דנהיר לאנון ראשי דההיא חיה, ואנון ראשי אנון משפלים דנהרין תדיר ומסתפלן לההוא רקיע לההוא נהירו דנפיק מתמן, ודא איהו נהירו דאורייתא דנהיר תדיר ולא פסיק.

ספר הבהיר

השלמה מההשמות (סימן ל)

אמר רבי ברכיה מאי דכתיב והארץ היתה תהו, מאי משמע היתה, שפבר היתה. ומאי תהו, דבר המתהה את בני אדם. ומאי בהו, דבר שיש בו ממש, דכתיב בהו, בו הוא. על שם מאי דכתיב (קהלת ז) גם את זה לעמת זה עשה האלהים. ברא בהו ושם מקומו בשלום. ברא תהו ושם מקומו ברע. בהו בשלום דכתיב (איוב כה) עושה שלום במרומי. מלמד שמכאל שר מינו של הקדוש ברוך הוא, מים וברד. וגבריאל שר שמאלו, אש. ושם שלום ביניהם מכריע והיינו דכתיב עושה שלום במרומי. ומינן דבהו שלום, דכתיב (ישעיה מה) עושה שלום ובורא רע, הא כיצד רע מתהו ושלום מבהו,

כיצד? רע מתהו, ושלום מבהו.
ברא תהו ושם מקומו ברע, שְׁנַאֲמַר עוֹשֶׂה
שְׁלוֹם ובוֹרֵא רַע. בְּרָא בָהוּ וְשֵׁם מְקוֹמוֹ
בְּשָׁלוֹם שְׁנַאֲמַר עוֹשֶׂה שְׁלוֹם בְּמְרוֹמָיו. ע"כ:

(עד כאן מזהה שממות)

וְהָאֲרִין הִיתָה תוֹהוּ וְבָהוּ וְגו', הִיתָה דִּיִּיקָא
מְקַדְמַת דְּנָא, תִּלְגָּא גוּ מִיָּיא. נִפְקָא
מִנָּה זוֹהֶמָא בְּהֵוָה חִילָא דְתִלְגָּא בְּמִיָּיא,
וְאִקִּישׁ בְּהֵוָה אֲשָׁא תְקִיפָא וְהוּהוּ בְּהֵוָה פְּסוּלָת,
וְאַתְעַדִּיאַת וְאַתְעַבִּידַת תַּה"ו מֵאַתֵּר (נ"א מְדוּקָא)
דְּזוֹהֶמָא. קִינָא דְפְסוּלָת. וְבַה"ו בְּרִירו
דְּאַתְבְּרִיר מְגוּ פְּסוּלָת וְאַתִּישְׁב בְּהֵוָה חֲשֵׁף, רְזָא
דְּאַשָׁא תְקִיפָא. וְהֵוָה חֲשֵׁף דְחָפִי עַל גְּבִי
הֵוָה תַּה"ו עַל גְּבִי הֵוָה פְּסוּלָת וְאַתְתַּקְנַת
וְהִתְתַּקְנָה מִמֶּנּוּ.

רוּחַ אֱלֹהִים - רוּחַ הַקֹּדֶשׁ
שִׁיעָא מֵאֱלֹהִים חַיִּים, וְזוּ
מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמַּיִם. אַחֵר
שְׂרוּחַ זוּ נִשְׁכָּה, נִבְרָרָה דְקִיקוּת
אַחַת מִתּוֹךְ אוֹתָהּ פְּסוּלָת כְּמוֹ
שְׂבִיב הַזֶּהמָה. כְּשֶׁנִּבְרָרָה וְנִצְנָפָה
וְנִצְרָפָה פַּעַם וּפְעָמִים, עַד
שֶׁנִּשְׁאַרָה אוֹתָהּ זֶהמָה שְׂאִין בְּהֵוָה
כָּלִל זֶהמָה, כְּשֶׁהִתְהוּ הַזֶּה נִבְרָר
וְנִצְרָף, יֵצֵא מִמֶּנּוּ רוּחַ גְּדוּלָּה
וְחִזְק מִפְּרֻק הָרִים וּמִשְׁבֵּר
סְלָעִים, אוֹתוֹ שְׂרָאָה אֱלֹהִיו.
נִבְרָר בְּהֵם וְנִצְרָף, וְיֵצֵא מִמֶּנּוּ
רַעַשׁ, שְׁפָתוֹב (שם) וְאַחֵר הָרוּחַ
רַעַשׁ. וְנִבְרָר הַחֲשֵׁף וְנִכְלָל בְּסוּד
שְׁלוֹ אֵשׁ, שְׁפָתוֹב וְאַחֵר הָרַעַשׁ
אֵשׁ. נִבְרָר הָרוּחַ וְנִכְלָל בְּסוּד
שְׁלוֹ קוֹל דְּמָמָה דְקָה.

תַּה"ו - מְקוֹם שְׂאִין בּוּ גִוּוֹן וְלֹא
דְמוּת וְלֹא נִכְלָל בְּסוּד הַדְּמוּת,
עֲכָשׁוּ הוּא בְּדְמוּת, כְּשֶׁמִּסְתַּפְּלִים
בּוּ אִין לוֹ דְמוּת כָּלִל. לִפְלִי יֵשׁ
לְבוּשׁ לְהִתְלַבֵּשׁ פְּרֻט לָזָה [שְׂרָאָה בּוּ
וְאִינוּ כָּלִל וְלֹא תַּה"ו].

בַּה"ו - לָזָה יֵשׁ צִיּוֹר וְדְמוּת
אַבְנִים שְׁקוּעוֹת בְּתוֹךְ הַתְּקִיקָה
[נ"א קִלְפָה] שֶׁל תַּהוּ יוֹצְאִים מִתּוֹךְ

בְּרָא תַּהוּ וְשֵׁם מְקוֹמוֹ בְּרַע, שְׁנַאֲמַר עוֹשֶׂה
שְׁלוֹם ובוֹרֵא רַע. בְּרָא בָהוּ וְשֵׁם מְקוֹמוֹ
בְּשָׁלוֹם שְׁנַאֲמַר עוֹשֶׂה שְׁלוֹם בְּמְרוֹמָיו. ע"כ:

וְהָאֲרִין הִיתָה תוֹהוּ וְבָהוּ וְגו', הִיתָה דִּיִּיקָא
מְקַדְמַת דְּנָא, תִּלְגָּא גוּ מִיָּיא. נִפְקָא
מִנָּה זוֹהֶמָא בְּהֵוָה חִילָא דְתִלְגָּא בְּמִיָּיא,
וְאִקִּישׁ בְּהֵוָה אֲשָׁא תְקִיפָא וְהוּהוּ בְּהֵוָה פְּסוּלָת,
וְאַתְעַדִּיאַת וְאַתְעַבִּידַת תַּה"ו מֵאַתֵּר (נ"א מְדוּקָא)
דְּזוֹהֶמָא. קִינָא דְפְסוּלָת. וְבַה"ו בְּרִירו
דְּאַתְבְּרִיר מְגוּ פְּסוּלָת וְאַתִּישְׁב בְּהֵוָה חֲשֵׁף, רְזָא
דְּאַשָׁא תְקִיפָא. וְהֵוָה חֲשֵׁף דְחָפִי עַל גְּבִי
הֵוָה תַּה"ו עַל גְּבִי הֵוָה פְּסוּלָת וְאַתְתַּקְנַת

מִיָּיָה. (דף טז ע"א).

רוּחַ אֱלֹהִים, רוּחַ קְדָשָׁא דְנִפְיָק מֵאֱלֹהִים
חַיִּים וְדָא מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמַּיִם. בְּתַר
דְּהֵאִי רוּחַ נִשְׁיב אֲבָרִיר דְקִיקוּת חַד מְגוּ הֵוָה
פְּסוּלָת כְּטִיפָא דְזוֹהֶמָא. כַּד אֲבָרִיר וְאַצְנִיף
וְאַצְרִיף זְמָנָא וְתַרִּין עַד דִּישְׁתַּאֲרָה הֵוָה
זוֹהֶמָא דְלִית בֵּיה זוֹהֶמָא כָּלִל, כַּד הֵאִי תַּהוּ
אֲבָרִיר וְאַצְרִיף נִפְקָא מִיָּיָה (מַלְכִּים א יט) רוּחַ
גְּדוּלָּה וְחִזְק מִפְּרֻק הָרִים וּמִשְׁבֵּר סְלָעִים
הֵוָה דְחָמָא אֱלֹהִיו. אֲבָרִיר בָּהוּ וְאַצְרִיף
וְנִפְקָא מִיָּיָה רַעַשׁ דְּכְתִיב, (מַלְכִּים א יט) וְאַחֵר הָרוּחַ
רַעַשׁ. וְאַבְרִיר חֲשֵׁף וְאַכְלִיל בְּרִזָּא דִּילִיָּה אֵשׁ
דְּכְתִיב וְאַחֵר הָרַעַשׁ אֵשׁ. אֲבָרִיר רוּחַ
וְאַתְפְּלִיל בְּרִזָּא דִּילִיָּה קוֹל דְּמָמָה דְקָה.

תַּה"ו אַתֵּר דְלִית בֵּיה גִוּוֹן וְלֹא דִיוֹקְנָא וְלֹא
אַתְפְּלִיל בְּרִזָּא דִּיוֹקְנָא. הַשְׁתָּא אִיהוּ
בְּדִיוֹקְנָא כַּד מִסְתַּפְּלִין בֵּיה לִית לִיָּה דִּיוֹקְנָא
כָּלִל. לְכַלָּא אִית לְבוּשָׁא לְאַתְלַבֵּשׁ בַּר הֵאִי.

(דְּאַתְחַזִּי בֵּיה וְלִיתִּיה כָּלִל וְלֹא תַּה"ו).

בַּה"ו לְהֵאִי אִית לִיָּה צִיּוֹרָא וְדִיוֹקְנָא אֲבָנִין

חֲקִיקָה הַשְׁקִיעָה שָׁם, וּמִשָּׁם מוֹשְׁכִים תוֹעֲלֹת לְעוֹלָם בְּצִיּוֹר שֶׁל לְבוּשׁ, מוֹשְׁכִים תוֹעֲלֹת מִלְמַעְלָה לְמַטָּה, וְעוֹלָה מִמַּטָּה לְמַעְלָה, וְעַל זֶה הֵם נִקְוָבִים וּמְפֻלָּמִים, [מלונות] אֵלֶּה תְּלוּיִים בְּאֹיִר. לִפְעָמִים תְּלוּיִים בְּאֹיִר שְׁעוֹלִים מִשָּׁם לְמַעְלָה, וְלִפְעָמִים הֵם מִתְחַבָּאִים בְּיוֹם הַמַּעֲנָן, וּמוֹצִיאִים מִם מִתּוֹךְ הַתְּהוֹם לְהִזִּין אֶת הַתַּה"ו מִשָּׁם, שְׁהָרִי אֹז חֲדוּה וּשְׁטוֹת [נִיא וְשָׁת] [שָׁאִין] שְׁמִתְפַּשֵּׁט הַתַּהוֹ בְּעוֹלָם.

חֲשֶׁךְ הוּא אֵשׁ שְׁחֹרָה חֲזָקָה בְּגוֹן. אֵשׁ אֲדָמָה חֲזָקָה בְּמִרְאָה. אֵשׁ יִרְקָה חֲזָקָה בְּצִיּוֹר. אֵשׁ לְבָנָה, הַגּוֹן שְׂכוֹלָל הַכֹּל. חֲשֶׁךְ חֲזָק בְּכָל הָאֲשִׁים, וְזֶה מִחֻזָּק אֶת הַתַּה"ו. חֲשֶׁךְ הוּא אֵשׁ, וְלֹא אֵשׁ חֲשׂוֹכָה, פֶּרֶט לְמַתִּי שְׁמִחֻזָּקָתָא אֶת הַתַּהוֹ, וְזֶה סוּד (בראשית כו) וּתְכַהֲנִינָה עֵינָיו מִרְאוֹת וַיִּקְרָא אֶת עֵשׂוֹ וְגו'. חֲשֶׁךְ פָּנֵי רַע שְׁמִסְבִּיר פָּנִים לְרַע, וְאֹז נִקְרָא חֲשֶׁךְ שְׁשׂוּרָה עָלָיו לְחֻזָּק אוֹתוֹ, וְזֶהוּ סוּד וְחֲשֶׁךְ עַל פָּנֵי תְהוֹם.

רו"ח הוּא קוֹל שְׁשׂוּרָה עַל בְּהוֹ, וּמִחֻזָּק אוֹתוֹ וּמְנַהֵיג אוֹתוֹ בְּכָל מָה שְׁצָרִיף, וְזֶה סוּד (תהלים כט) קוֹל ה' עַל הַמַּיִם. וְכֵן רוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמַּיִם. אֲבָנִים שְׁקִיעוֹת בְּתוֹךְ הַתְּהוֹמוֹת שְׁמֵהֶם יוֹצֵאִים מִם, וְעַל זֶה נִקְרָאוּ פְּנֵי הַמַּיִם. רוּחַ מְנַהֵיגָה וּמִחֻזָּקָתָא לְאוֹתָם פָּנִים, פְּנֵי תְהוֹם, זֶה כְּמוֹ שְׁצָרִיף לוֹ וְזֶה כְּמוֹ שְׁצָרִיף לוֹ. תַּה"ו, עָלָיו שׂוּרָה שֵׁם שְׁד"י. בַּה"ו, עָלָיו שְׂרוּי שֵׁם צְבָאוֹת. חֲשֶׁךְ, עָלָיו שְׂרוּי שֵׁם אֱלֹהִים. רוּחַ, עָלֶיהָ שְׂרוּי שֵׁם יְהו"ה.

רוּחַ חֲזָק מְפָרֵק הָרִים לֹא בְרוּחַ יי וְגו' שְׁמָא וְגו', שֵׁם זֶה אֵין בּוֹ, שְׁהָרִי שְׁד"י

מִשְׁקָעִין גּוֹ גְּלִיפָא (נ"א קְלִיפָה) דְּתַהוֹ נִפְקִי גּוֹ גְּלִיפָא דְּמִשְׁקָעִין תַּמָּן. וּמִתַּמָּן מִשְׁכִּי תוֹעֲלֹתָא לְעוֹלָמָא בְּצִיּוֹרָא דְּלְבוּשָׁא, מִשְׁכִּי תוֹעֲלֹתָא מְעִילָא לְתַתָּא וְסֻלְקָא מִתַּתָּא לְעִילָא. וְעַל דָּא נִקְוָבִין וּמְפֻלָּמִין, הֵנִי תְּלִיין בְּאֹיִרָא. לְזַמְנִין תְּלִיין בְּאֹיִרָא דְּסֻלְקֵי מִתַּמָּן לְעִילָא. לְזַמְנִין מִטְמָרִין בְּיוֹמָא דְּעֵיבָא וּמְפִיקֵי מִיין מְגוֹ תְהוֹמָא לְאַתְנָנָא תַּה"ו מִתַּמָּן דְּהָא כְּדִין חֲדוּה וּשְׁטוֹתָא (נ"א וְשָׁתָא) דְּקָא (נ"א דָּלָא) אֶתְפַּשֵּׁט תַּהוֹ בְּעוֹלָמָא.

חֲשֶׁךְ הוּא אֵשׁ אוֹכְמָא תְּקִיף בְּגוֹן. אֵשׁא סוּמְקָא תְּקִיף בְּחִיזוֹ. אֵשׁא יְרוֹקָא תְּקִיף בְּצִיּוֹר. אֵשׁא חִיּוֹרָא גּוֹן דְּכָלִיל כָּלָא. חֲשֶׁךְ תְּקִיף בְּכָל אֲשִׁין וְדָא אֶתְקִיף לְתַה"ו. חֲשֶׁךְ הוּא אֵשׁא וְלֹאוֹ אִיהוּ אֵשׁא חֲשׂוֹכָא בְּרַ פֶּד אֶתְקִיף לְתַהוֹ, וְרָזָא דָּא (בראשית כו) וּתְכַהֲנִינָה עֵינָיו מִרְאוֹת וַיִּקְרָא אֶת עֵשׂוֹ וְגו'. חֲשֶׁךְ פָּנֵי רַע דְּאַסְפֵּר אֲנַפִּין לְרַע, וּכְדִין אֶקְרִי חֲשֶׁךְ דְּשָׂרִי עָלֶיהָ לְאַתְקַפָּא לִיהָ. וְרָזָא דָּא וְחֲשֶׁךְ עַל פָּנֵי תְהוֹם.

רו"ח הוּא קוֹל דְּשָׂאֲרִי עַל בְּהוֹ וְאַתְקִיף לִיהָ וְאַנְהִיג לִיהָ בְּכָל מָה דְּאַצְטְרִיף. וְרָזָא דָּא (תהלים כט) קוֹל יי עַל הַמַּיִם. וְכֵן רוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמַּיִם. אֲבָנִין מִשְׁקָעִין גּוֹ תְהוֹמֵי דְּנִפְקִי מִיָּא מְנַהֵן. וְעַל דָּא אֶקְרוּן פְּנֵי הַמַּיִם. רוּחַ אֲנַהֵיג וְאַתְקִיף לְאַנוּן פָּנִים פְּנֵי תְהוֹם, דָּא פָּמָה דְּאַצְטְרִיף לִיהָ וְדָא כְּמָה דְּאַצְטְרִיף לִיהָ. תַּה"ו עָלֶיהָ שְׂרִיָּא שֵׁם שְׁד"י. בַּה"ו עָלֶיהָ שְׂרִיָּא שֵׁם צְבָאוֹת. חֲשֶׁךְ עָלֶיהָ שְׂרִיָּא שֵׁם אֱלֹהִים. רוּחַ עָלֶיהָ שְׂרִיָּא שֵׁם יְהו"ה.

רוּחַ חֲזָק מְפָרֵק הָרִים לֹא בְרוּחַ יי וְגו' שְׁמָא דָּא לֹא הָוִי בִּיהָ, דְּהָא שְׁד"י

שְׁלֹטָא עֲלֵיהּ בְּרָזָא (דסתרא) דתהו.

ואחר הרוח רעש לא ברעש יי דהא שם
צבאות שְׁלֹטָא ביה בְּרָזָא דבהו. ועל
דא אקרי בהו רעש דלאו איהו בלא רעש.
ואחר הרעש אש לא באש יי. דהא שְׁמָא
דאלהים שְׁלֹטָא ביה מְסֻטְרָא דחשף. ואחר
האש קול דמְמָה דקָה הָכָא אֲשִׁתְּכַח שֵׁם
יהו"ה. ארבע פְּרָקִין הָכָא דֶאֱנוּן פְּרָקִי גּוּפָא
ואברין יִדְיעָן דֶאֱנוּן ארבעה וְאֶנוּן תְּרִיסַר
והָכָא שְׁמָא גְלִיפָא. דְתְרִיסַר אֲתוּוֹן דֶאֱתַמְסַר
לְאֵלֵיהּוּ בְּמַעְרָה.

השלמה מהחשמוטות (סימן כו)

רבי בְּנִימֵן לוי, מְצַאֲתִי כְּתוּב שֵׁם בֶּן י"ב
אוֹתִיּוֹת יְהִי יְהִי יְהִי יְהִי יְהִי יְהִי יְהִי יְהִי יְהִי
בְּמַסְפָּר קָטָן עִם ג' אוֹתִיּוֹת גִּימְטְרִיא ש' ש"ד
שד"י. בְּהוּ בְּמַסְפָּר קָטָן גִּימְטְרִיא צְבָאוֹת
פְּזָה ב' ב"ה בְּהוּ. חֲשָׁף בְּמַסְפָּר קָטָן עִם
הַפּוֹלֵל גִּימְטְרִיא אֱלֹהִים. רוּחַ בְּמַסְפָּר קָטָן
עִם הַפּוֹלֵל בְּגִימְטְרִיא יְהו"ה בְּמַסְפָּר קָטָן.
רַעַשׁ בְּמַסְפָּר קָטָן עִם הַפּוֹלֵל גִּימְטְרִיא בְּהוּ.
קוֹל דְּמְמָה דְקָה בְּמַסְפָּר קָטָן עִם הַפּוֹלֵל
יְהו"ה וי"ב יוֹתֵר פְּנֵגֵד שֵׁם י"ב הַנְּמָסַר
לְאֵלֵיהּוּ בְּמַעְרָה. וְכֵן דְקָה בְּמַסְפָּר קָטָן עִם
הַשְּׁלֵשָׁה אוֹתִיּוֹת גִּימְטְרִיא יב"ק גלעד"ן: (עד כאן

מהחשמוטות) (דף טז ע"ב).

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אֹר וַיְהִי אֹר. (בראשית א)
מִהָכָא אִיהוּ שִׁירוּתָא לְאֲשַׁכְּחָא גְּנִיזִין
הֵיךְ אֲתַבְּרִי עֲלֵמָא בְּפָרְט. דְּעַד הָכָא הָוָה
בְּכָלֵל. וּבְתַר אֲתַהֲדֵר כָּלֵל. לְמַהּוֹי כָּלֵל וּפָרְט
וּכְלָל. עַד הָכָא הָוָה כָּלֵל תְּלִיא בְּאֹיָרָא
מְרָזָא דְאִין סוּף, פִּיּוֹן דֶאֱתַפְּשֵׁט חֵילָא
בְּהִיכְלָא עֲלָאָה רָזָא דְאֱלֹהִים, כְּתִיב בִּיה
אֲמִירָה וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים. דְּהָא לְעִילָא לֹא כְּתִיב בִּיה אֲמִירָה בְּפָרְט. וְאַף עַל

שולט עליו בסוד [של סתר] היתהו.
ואחר הרוח רעש לא ברעש ה',
שהרי שם צבאות שולט בו בסוד
הבהו, ועל כך נקרא הבהו רעש,
שאינו בלא רעש. ואחר הרעש
אש לא באש ה', שהרי שם
אלהים שולט בו מצד החשף.
ואחר האש קול דממה דקה. כאן
נמצא שם יהו"ה. ארבעה פרקים
כאן, שהם פרקי הגוף ואיברים
ידועים של אותם ארבעה, והם
שנים עשר, וכאן שם חקוק של
שנים עשרה אותיות שנמסר
לְאֵלֵיהּוּ בְּמַעְרָה.

רבי בְּנִימֵן לוי, מְצַאֲתִי כְּתוּב שֵׁם בֶּן י"ב
אוֹתִיּוֹת יְהִי יְהִי יְהִי יְהִי יְהִי יְהִי יְהִי יְהִי יְהִי
בְּמַסְפָּר קָטָן עִם ג' אוֹתִיּוֹת גִּימְטְרִיא ש' ש"ד
שד"י. בְּהוּ בְּמַסְפָּר קָטָן גִּימְטְרִיא צְבָאוֹת
פְּזָה ב' ב"ה בְּהוּ. חֲשָׁף בְּמַסְפָּר קָטָן עִם
הַפּוֹלֵל גִּימְטְרִיא אֱלֹהִים. רוּחַ בְּמַסְפָּר קָטָן עִם
הַפּוֹלֵל בְּגִימְטְרִיא יְהו"ה בְּמַסְפָּר קָטָן.
רַעַשׁ בְּמַסְפָּר קָטָן עִם הַפּוֹלֵל גִּימְטְרִיא בְּהוּ.
קוֹל דְּמְמָה דְקָה בְּמַסְפָּר קָטָן עִם הַפּוֹלֵל
יְהו"ה וי"ב יוֹתֵר פְּנֵגֵד שֵׁם י"ב הַנְּמָסַר
לְאֵלֵיהּוּ בְּמַעְרָה. וְכֵן דְקָה בְּמַסְפָּר קָטָן עִם
הַשְּׁלֵשָׁה אוֹתִיּוֹת גִּימְטְרִיא יב"ק גלעד"ן:
נלעד"ן:

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אֹר וַיְהִי אֹר. (בראשית א)
מִהָכָא אִיהוּ שִׁירוּתָא לְאֲשַׁכְּחָא גְּנִיזִין
הֵיךְ אֲתַבְּרִי עֲלֵמָא בְּפָרְט. דְּעַד הָכָא הָוָה
בְּכָלֵל. וּבְתַר אֲתַהֲדֵר כָּלֵל. לְמַהּוֹי כָּלֵל וּפָרְט
וּכְלָל. עַד הָכָא הָוָה כָּלֵל תְּלִיא בְּאֹיָרָא
מְרָזָא דְאִין סוּף, פִּיּוֹן דֶאֱתַפְּשֵׁט חֵילָא
בְּהִיכְלָא עֲלָאָה רָזָא דְאֱלֹהִים, כְּתִיב בִּיה
אֲמִירָה וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים. דְּהָא לְעִילָא לֹא כְּתִיב בִּיה אֲמִירָה בְּפָרְט. וְאַף עַל

אמירה ויאמר אלהים. דהא לעילא לא כתיב ביה אמירה בפרט. ואף על

הוא מאמר, אבל לא כתוב בו ויאמר.

ויאמר הנה הוא עומד לשאל ולדעת. ויאמר, כח שהתורומם והרמתו בחדשי מסוד אין סוף בסוד [נ"א בראש] המפחשבה. ויאמר אלהים. עכשו הוליד אותו ההיכל ממה שהוסר מזרע של קדש והוליד בחדשי. והוא שמתילד, נשמע בחוץ מי שהוליד אותו. הוליד בחדשי שלא נשמע כלל. כיון שיצא ממנו מה שיצא, נעשה קול שנשמע בחוץ.

יהי אור - כל מה שיצא בסוד זה יצא. יהי - על סוד של אבא ואמא, שהוא י"ה. אחר כך חזר לנקדה הראשונה להיות ראשית להתפשט לדבר אחר אור. ויהי אור - אור שפכר היה. אור זה סוד נסתר, התפשטות שהתפשטה ונבקעה מסוד של סתר האויר העליון הנסתר. בקע בתחלה והוציא נקדה נסתרת אחת מסוד שלו, שהרי אין סוף בקע מאויר שלו וגלה נקדה זו י. כיון שי' זו התפשטה, מה שנשאר נמצא אור מאותו סוד של אותו אויר נסתר.

בשנמצאה ממנו נקדה ראשונה, י' התגלתה אחר כך עליו, הגיע ולא הגיע. כיון שהתפשט, יצא, והוא הוא האור שנשאר מאויר, והינו אור שפכר היה, וזה עומד. יצא והסתלק ונגנז, ונשארה נקדה אחת ממנו שתהיה מגיעה תמיד בדרך גניזות באותה נקדה, מגיע ולא מגיע. מאיר בו בדרך נקדה ראשונה שיצאה ממנו, ולכן הכל אחוז זה בזה, מאיר בזה וכוה. בשעורה, הכל עולים ונאחזים בו, והוא מגיע ונגנז במקום אי"ן סוף, והכל נעשה אחד. אותה

גב דבראשית מאמר הוא, אבל לא כתיב ביה ויאמר.

דא ויאמר איהו קיימא למשאל ולמנדע. ויאמר חילא דאתרם וארמותא בחדשי מרזא דאין סוף ברזא (נ"א בראש) דמחשבה. ויאמר אלהים השתא אוליד ההוא היכלא ממה דאתעדיאת מזרעא דקדש, ואוליד בחדשי. והוא דאתילד (דאתילד) אשתמע לבר. מאן דאוליד ליה אוליד בחדשי דלא אשתמע כלל, כיון דנפק מניה, מאן דנפק, אתעביד קול דאשתמע לבר.

יהי אור. כל מה דנפק ברזא דא נפק. יהי על רזא דאבא ואמא דאיהו י"ה. ולבתר אתהדר לנקודה קדמאה, למחוי שירותא לאתפשטא למלה אחרא אור. ויהי אור, אור דכבר הוה. אור דא רזא סתימא אתפשטותא דאתפשט ואתבקע מרזא דסתרא דאויר עלאה סתימא. בקע בקדמיתא ואפיק חד נקודה סתימא מרזא דיליה. דהא אין סוף בקע מאוירא דיליה וגלי האי נקודה י. כיון דהאי י אתפשט, מה דאשתאר אשתכח אור מההוא רזא דההוא אויר סתימאה.

כד אשתכח מניה נקודה קדמאה י, אתגלי לבתר עליה מטי ולא מטי. כיון דאתפשט נפק ואיהו הוא אור דאשתאר מאויר. והינו אור דכבר הוה, והא קיימא. נפק ואסתלק ואתגניז ואשתאר חד נקודה מניה למחוי מטי תדיר באורח גניזו בההיא נקודה מטי ולא מטי. נהיר ביה באורח נקודה קדמאה דנפק מניה. ובגין כך כלא אחיד דא בדא. נהיר בהאי ובהאי.

כד סליק כלא סלקין ואתאחדן ביה ואיהו מטי ואגניז באתר דאי"ן סוף וכלא חד

נִקְדַּת אֹר, הִיא אֹר, וּמִתְפַּשֵּׁט
וּמֵאִירִים בּוֹ שְׁבַע הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל
א"ב וְלֹא קָרְשׁוּ, וְלֹחִים הִיוּ. יֵצֵא
חֹשֶׁךְ אַחֵר כֶּף, וְיֵצֵאוּ בּוֹ שְׁבַע
אוֹתִיּוֹת אַחֲרוֹת שֶׁל הָא"ב וְלֹא
נִקְרְשׁוּ, נִקְרְשׁוּ וְעוֹמְדִים לֹחִים.
יֵצֵא רִקִּיעַ שֶׁהִפְרִיד מִחֻלְקֶת שֶׁל
שְׁנֵי צַדִּדִּים, וְיֵצֵאוּ בּוֹ שְׁמוֹנֶה
אוֹתִיּוֹת אַחֲרוֹת. אֲזַי כ"ב. דִּלְגוּ
שְׁבַע אוֹתִיּוֹת שֶׁל צַד זֶה וְשְׁבַע
שֶׁל צַד זֶה, וְנִחְקְקוּ כָלֶם בְּאוֹתוֹ
רִקִּיעַ, וְהִיוּ עוֹמְדִים לֹחִים. נִקְרַשׁ
אוֹתוֹ רִקִּיעַ, וְנִקְרְשׁוּ הָאוֹתִיּוֹת,
וְהִתְגַּלְמוּ וְהִצְטִירוּ בְּצִיּוּרֵיהֶם,
וְנִחְקְקָה שֵׁם הַתּוֹרָה לְהָאִיר
הַחֻצָּה.

יְהִי אֹר - שֶׁהוּא אֶל גְּדוֹל סוּד
שִׁינֵּא מֵאִוִּיר רֵאשׁוֹן. וְיִהְיֶה - סוּד
שֶׁל חֹשֶׁךְ שֶׁנִּקְרָא אֱלֹהִים, אֹר
שֶׁנִּכְלָל שְׁמָאל בְּיָמִין. וְאֵז מְסוּד
שֶׁל אֶל יֵשׁ אֱלֹהִים, נִכְלָל יָמִין
בְּשְׁמָאל וּשְׁמָאל בְּיָמִין.

וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאֹר כִּי טוֹב -
זֶה עֲמוּד הָאֲמֻצָּעִי. כִּי טוֹב -
הָאִיר מַעֲלָה וּמַטָּה וּלְכָל שְׁאֵר
הַצַּדִּדִּים בְּסוּד יְהו"ה, הַשֵּׁם
שֶׁאוֹחֵז אֶת כָּל הַצַּדִּדִּים. וַיִּבְדֵּל
אֱלֹהִים וְגו' - הִפְרִיד מִחֻלְקֶת
לְהִיּוֹת הַכָּל שְׁלֵם.

בְּתוֹב (בְּרֵאשִׁית א) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים
לְאֹר יוֹם, וּכְתוֹב וַיֵּרָא אֱלֹהִים
אֶת הָאֹר כִּי טוֹב. בֹּא רָאָה, אֹר
זֶה שְׁלֵמָטָה, כְּשֶׁמֵּאִיר מִכַּח שְׁנֵפֶן
לוֹ מִהַטּוֹב שֶׁלִּמְעָלָה, וְלִכְּנֹן מִזֵּינִן
יָמוֹת הַחֲמֵה שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְשָׁשִׁים
וַחֲמִשָּׁה, אַרְבָּעִים וְתִשְׁעָה
שְׁבוּעוֹת. מִהֶם כְּנֶגֶד דְּרָגָה זוֹ שֶׁל
צַדִּיק שֶׁנִּקְרָא טוֹב, וְהוּא שְׁבִיעִי,
וְיוֹנֵק מִמֶּנּוּ הַשֵּׁם זֶה שְׁלֵמָטָה.
שְׁבַעָה שְׁבוּעוֹת שְׁבַע פְּעָמִים,
כְּנֶגֶד שְׁבַעָה שְׁבוּעוֹת שְׁבַע
פְּעָמִים, שֶׁהוּא יוֹנֵק מִהֶאֱם
הַעֲלִינָה שֶׁנִּקְרָאת יוֹבֵל, וְכֶנֶגֶד
שְׁנוֹת יוֹבֵל שְׁלֵמָטָה. נִשְׁאָרוּ

אֶתְעַבִּיד. הֵהוּא נִקְוָדָה דָּאֹר, אֹר אִיהוּ.
וְאֶתְפַּשֵּׁט וְנִהִירוּ בִּיה שְׁבַע אֶתְוֹן דְּאֶלְפָּא
בִּיתָא וְלֹא אֶקְרִישׁוּ וְלֹחִים הָווּ. נָפַק חֹשֶׁךְ
לְבִתְרָא וְנָפְקוּ בִּיה שְׁבַע אֶתְוֹן אֶתְרִין דְּאֶלְפָּא
בִּיתָא וְלֹא אֶקְרִישׁוּ וְקִיִּימוּ לֹחִים. נָפַק רִקִּיעַ
דְּאֶפְרִישׁ מִחֻלְקֶת דְּתִרִין סְטִרִין וְנָפְקוּ בִּיה
תְּמַנָּא אֶתְוֹן אַחֲרָנִין. כְּדִין כ"ב. דִּלְגוּ שְׁבַע
אֶתְוֹן דֵּהֲאִי סְטִרָא וְשְׁבַע דֵּהֲאִי סְטִרָא,
וְאֶתְגַּלִּיפוּ כָלְהוּ בִּהֵהוּא רִקִּיעַ וְהָווּ קִיִּימִי
לֹחִים. אֶקְרִישׁ הֵהוּא רִקִּיעַ וְאֶקְרִישׁוּ אֶתְוֹן
וְאֶגְלִימוּ וְאֶתְצִיִּירוּ בְּצִיּוּרֵיהֶוּ. וְאֶגְלִיף תַּמָּן
אוֹרִיִּיתָא לְאַנְהָרָא לְבָר.

יְהִי אֹר דֵּהוּא אֶל גְּדוֹל רִזָּא דְנִפְיָק מֵאִוִּיר
קְדָמָא. וְיִהְיֶה רִזָּא דְחֹשֶׁךְ דְּאֶקְרִי אֱלֹהִים
אֹר דְּאֶתְכִּלִּיל שְׁמָאלָא בְּיָמִינָא. וְכְדִין מְרִזָּא
דָּאֵל הָוִי אֱלֹהִים, אֶתְכִּלִּיל יָמִינָא בְּשְׁמָאלָא
וּשְׁמָאלָא בְּיָמִינָא.

וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאֹר כִּי טוֹב דָּא עֲמוּדָא
דְּאֲמֻצָּעִיתָא כִּי טוֹב אֲנֵהִיר עֵילָא וְתַתָּא
וּלְכָל שְׁאֵר סְטִרִין בְּרִזָּא יְהו"ה שְׁמָא דְּאֶחִיד
לְכָל סְטִרִין. וַיִּבְדֵּל אֱלֹהִים וְגו' אֶפְרִישׁ
מִחֻלְקֶת לְמַהְיִי כָּלָא שְׁלִים.

הַשְׁלֵמָה מִהַחֲשַׁמּוֹת (סִימָן ז)

בְּתוֹב (בְּרֵאשִׁית א) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאֹר יוֹם
וּכְתִיב וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאֹר כִּי טוֹב.
תָּא חֲזִי הָאִי אֹר דְּלִתְתָּא כַּד נִהִיר מִחֵילָא
דְּאֶתִּיִּיהִיב לִיה מְטוֹב דְּלַעֲיִלָא וּבִגִּין כֶּף מִנֵּן
יָמוֹת הַחֲמֵה שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשָּׁה וְשָׁשִׁים.
תִּשְׁעָה וְאַרְבָּעִין שְׁבוּעִים, מִנְהוֹן לְקַבֵּל הָאִי
דְּרָגָא דְּצַדִּיק דְּאִיקְרִי טוֹב וְאִיהוּ שְׁבִיעִי,
וְיוֹנֵק מִנֵּיהּ הָאִי שְׁמָשָׁא דְּלִתְתָּא. שְׁבַעָה
שְׁבוּעִים שְׁבַעָה זְמַנִּין לְקַבֵּל שְׁבַעָה שְׁבוּעִין
שְׁבַעָה זְמַנִּין דְּאִיהוּ יוֹנֵק מֵאִמָּא עֲלָאָה

משלש מאות וּשְׁשִׁים וּחֲמִשָּׁה
עָשָׂרִים וּשְׁנַיִם יָמִים, כְּנָגֵד
עָשָׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת שֶׁל
הַתּוֹרָה שֶׁהָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן עוֹמֵד
עֲלֵיהֶם.

שְׁהָרִי צָדִיק שְׁלֹמֶעֱלָה נִקְרָא
תּוֹרָה שְׁכַכְתָּב, וְכִשְׁהַשְׁתַּלְמוֹ
אוֹתָם שֶׁלשׁ מֵאוֹת וּשְׁשִׁים
וּחֲמִשָּׁה יָמִים, שְׁבִים שְׁנִית לְקַבֵּל
מִדְּרָגָה זוֹ שֶׁל טוֹב, שְׁדָרְגָה זוֹ
וְכָל אוֹתָן שְׁבַע דְּרָגוֹת עֲלִיוֹנוֹת
שְׁבוֹת שְׁנִית לְקַבֵּל מִן הָאֵם
הָעֲלִיוֹנָה, וְהַדְּרָגָה הַזֹּאת שֶׁהִלְבְּנָה
שְׁשׁוֹלְטֵת בְּלִילָה יוֹנֶקֶת מִהַדְּרָגָה
הַזֹּאת שְׁנִקְרָאת שְׁכִינָה תַּחְתּוֹנָה,
שִׁינֹקֶת מֵאוֹתוֹ צָדִיק. וּבְגִלָּל
שְׁאוֹתוֹ צָדִיק מְמַלֵּא אוֹתָהּ
מֵאוֹתָם תַּפְנוּקִים עֲלִיוֹנִים וְיוֹנֶקֶת
מִמֶּנּוּ, (נִקְרָאת) לְבָנָה.

שְׁכַמּוֹ שֶׁהִלְבְּנָה הַתַּחְתּוֹנָה הַזֹּאת
אֵין לָהּ אוֹר מַעֲצָמָה אֶלָּא רַק מֵהַ
שְׁנִתָּן לָהּ מִהַשְׁמַשׁ, כִּדְּגָם אוֹתָהּ
דְּרָגָה שְׁלֹמֶעֱלָה, וְדָרְגָה זוֹ נִקְרָאת
יָם הַחֲכָמָה לְמַעֲלָה. וְעוֹמְדִים
שְׁנַיִם עָשָׂר שְׁכֻטִּים עֲלִיוֹנִים
קְדוּשִׁים, שְׁלֹשָׁה לְצַפּוֹן וּשְׁלֹשָׁה
לְדָרוֹם, וּשְׁלֹשָׁה לְמַעְרָב וּשְׁלֹשָׁה
לְמִזְרָח, וְיָם הַחֲכָמָה הַזֹּאת עֲלֵיהֶם.
וּבְכִנְיָם לְמִטָּה שְׁנַיִם עָשָׂר
שְׁכֻטִּים עוֹמְדִים סָבִיב הַמִּזְבֵּחַ
כְּדָגְמָה הַזֹּאת. וּכְנָגֵד הַדְּרָגָה הַזֹּאת
עֹשֶׂה שְׁלֵמָה הֵיטָב שְׁלֹמֶטָה עוֹמֵד
עַל שְׁנַיִם עָשָׂר בָּקָר, וְהֵיטָב הַזֹּאת
לְמַעֲלָה נִקְרָא יָם. מֵהַ הַטָּעַם
נִקְרָא יָם? אֶלָּא מִשּׁוּם אוֹתָהּ
דְּרָגָה שֶׁל צָדִיק שְׁמַמְלֵאת הֵיטָב
הַזֹּאת נִקְרָא יָם, שְׁכַתוֹב (בְּרֵאשִׁית א)
וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר יוֹם, וְכַתּוֹב
(תְּהִלִּים יז) אוֹר זָרַע לְצָדִיק, וְזֶה
מֵאִיר בְּסוֹד שֶׁל הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ,
שְׁבוֹ מְמַלֵּא לֵיטָם הַזֹּאת שְׁנִקְרָא
ה"א תַּחְתּוֹנָה (אֲחֻרּוֹנָה שֶׁל הַשֵּׁם
הַקְּדוּשׁ). זֶהוּ שְׁכַתוֹב (קַהֲלָת א) כָּל
הַנְּחָלִים הַלְכִים אֶת הַיָּם, וְכָל זֶה

דְּאִקְרִי יוֹבְלָא, וְלִקְבֹּלָה שְׁנֵי יוֹבֵל דִּלְתַּתָּא
אֲשֶׁתָּארוּ מִשְׁלֹשׁ מֵאוֹת וּחֲמִשָּׁה וּשְׁשִׁים
עָשָׂרִים וּתְרִין יוֹמִין לְקַבֵּל עָשָׂרִים וּתְרִין אֲתוּוֹן
דְּאוֹרִיתָא דְּעֵלְמָא תַּתָּא אֲתַקִּיָּים עֲלֵיהוּ.

דְּהָא צָדִיק דְּלַעֲיֵלָא תּוֹרָה שְׁכַכְתָּב אִקְרִי וְכֵד
אֲשֶׁתַּלְיִמוֹ אֵינוֹן שֶׁלשׁ מֵאוֹת וּחֲמִשָּׁה
וּשְׁשִׁים יוֹמִין תִּיבִין תְּנִינּוֹת לְקַבֵּלָּא מֵהָא
דְּרָגָא דְּטוֹב דְּהָא דְּרָגָא וְכָל אֵינוֹן שְׁבַע
דְּרָגִין עֲלָאִין תִּיבִין תְּנִינּוֹת לְקַבֵּלָּא מֵאִמָּא
עֲלָאָה וְהָא דְּרָגָא דְּסִיְהָרָא דְּשְׁלֹטָא בְּלִילָא
יִנְקָא מֵהָא דְּרָגָא דְּאִקְרִי שְׁכִינָתָא תַּתָּא
דִּינְקָא מֵהָהוּא צָדִיק וּבְגִין דְּהָהוּא צָדִיק
אֲמַלִּי לָהּ מֵהֵנָּהוּ תַּפְנוּקִין עֲלָאִין וְיִנְקָא מִגִּיהָ
(אִקְרִי) סִיְהָרָא.

דְּבִכְמָה דְּהָאִי סִיְהָרָא תַּתָּא לִית לָהּ נְהוּרָא
מִגְרָמָה אֶלָּא מָאִי דְּאֲתִיְהִיב לָהּ מִן
שְׁמַשׁ, הִכִּי נָמִי הָהוּא דְּרָגָא דְּלַעֲיֵלָא וְהָאִי
דְּרָגָא אִקְרִי יָמָא דְּחֲכָמָתָא לְעֵילָא וְקִיְיָמִי
תְּרִיסָר שְׁבָטִין עֲלָאִין קְדִישִׁין תִּלְתָּא לְצַפּוֹנָא
וּתִלְתָּא לְדָרוֹמָא וּתִלְתָּא לְמַעְרָבָא וּתִלְתָּא
לְמִדְיָנָא, וְהָאִי יָמָא דְּחֲכָמָתָא עֲלֵיהוּ.

וְלִקְבֹּלָהוֹן לְתַתָּא י"ב שְׁבָטִין קִיְיָמִין סְחָרְנִי
מִדְּבַחָא כְּהָאִי גִּוּוֹנָא. וְלִקְבֹּלָה הָאִי
דְּרָגָא עֶבֶד שְׁלֵמָה יָמָא לְתַתָּא עוֹמֵד עַל שְׁנַיִם
עָשָׂר בָּקָר. וְהָאִי יָמָא לְעֵילָא אִקְרִי י"ם מָאִי
טַעֲמָא אִקְרִי יָם אֶלָּא בְּגִין הָהוּא דְּרָגָא דְּצָדִיק
דְּאֲמַלִּי לְהָאִי יָם אִקְרִי יוֹם דְּכַתִּיב (בְּרֵאשִׁית א)
וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר יוֹם וְכַתִּיב (תְּהִלִּים צ"ז) אוֹר
זָרוּעַ לְצָדִיק, וְהָאִי נְהִיר בְּרִזָּא דְּשְׁמָא קְדִישָׁא
דְּבִיָּה אֲמַלִּי לְהָאִי יָם דְּאִקְרִי ה"א תַּתָּא
(בְּתַרְתָּא דְּשְׁמָא קְדִישָׁא). הָדָא הוּא דְּכַתִּיב (קַהֲלָת א) כָּל
הַנְּחָלִים הַוֹּלְכִים אֶל הַיָּם כֹּ"ל דָּא דְּרָגָא
דְּצָדִיק דְּאִקְרִי כָּל בְּגִין דְּכָל תַּפְנוּקִין נִפְקִין

דָּרַגְתָּ הַצָּדִיק שְׁנֵקְרָאת כּל, מִשּׁוּם שְׁכַל הַתַּפְנוּקִים יוֹצְאִים מִמֶּנּוּ. הַנִּחְלִים אֵלּוּ חֲמֵשׁ הַדְּרָגוֹת שְׁעֵמוֹ, הוֹלְכִים אֶל הַיָּם לְמֵלָא אוֹתָהּ, וְזוֹ הַדְּרָגָה נִקְרָאת בֵּת שֶׁבַע. וּכְשֶׁמֶאִיר הַצָּדִיק הִזָּה לַדְּרָגָה הַזֹּאת בְּסוּד שֶׁל שֶׁבַע שְׁבוּעוֹת שֶׁבַע פְּעָמִים הַשְׁמֵשׁ הַתַּחְתּוֹנָה מֵאִירָה בְּסוּד שֶׁל שֶׁבַע שְׁבוּעוֹת, שֶׁבַע פְּעָמִים לְלִבָּנָה.

מִשּׁוּם כֵּן שְׁנַת הַלִּבָּנָה שֶׁלֹּשׁ מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים וְחֲמִשָּׁה יָמִים, אֲרָבָעִים וְתִשְׁעָה שְׁבוּעוֹת, מֵהֶם כִּנְגַד הַדְּרָגָה הַשְּׂבִיעִית הַזֹּאת הַיָּם הָעֲלִיּוֹן, שְׁמֵאִירָה מֵהַצָּדִיק בַּתִּשְׁעָה וְאַרְבָּעִים שְׁבוּעוֹת אוֹרוֹת עֲלִיוֹנִים. נִשְׁאָרוּ תְּרִיסַר יָמִים לְחֻשְׁבוֹן שֶׁלֹּשׁ מֵאוֹת וְחֲמִשָּׁה וְחֲמִשִּׁים כִּנְגַד שְׁנֵים עָשָׂר שָׁבָטִים שֶׁסָּבִיב הַיָּם הַזֶּה לְשֹׁמֵר מִשְׁמֶרֶת הַמִּשְׁכָּן בַּתְּרִיסַר שְׁעָרִים עֲלִיוֹנִים שֵׁשׁ בִּירוּשָׁלַיִם הָעֲלִיּוֹנָה, (וּמִדְרָךְ) וְדֶרֶךְ אוֹתָם שְׁעָרִים עֲלִיוֹנִים יוֹנְקִים אוֹתָם שָׁבָטִים מֵאֵמָּה תַּחְתּוֹנָה, כָּל אֶחָד לְצִדּוֹ כָּרְאוּ לוֹ, זֶהוּ שְׁכָתוּב (יִחְזָקֵאל מִח) שֶׁעַר יְהוּדָה אֶחָד, וְעַל זֶה כְּתוּב (יִשְׁעִיָּה מִג) כָּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי, זֶה דְּרַגְתָּ צָדִיק שְׁמֵאִיר בִּפְנֵי שֵׁל שְׁמִי. וְלִכְבוֹדִי בְּרֵאתִיו - לְהֵאִיר לְאוֹתוֹ מְקוֹם שְׁנֵקְרָא כְּבוֹדִי בְּרֵאתִיו, וְזֶהוּ יָם הַחֲכָמָה שְׁנֵקְרָא כְּבוֹד ה' שְׁנֵתְגַלָּה בְּמִשְׁכָּן.

יִצְרָתוֹ - זֶה סוּד הַיּוֹם שֶׁלֹּמְטָה שֶׁהוּא כִּנְגַד כָּל שְׁלֹמְעֵלָה, וְעַל כֵּן כְּתוּב (שִׁם מִדָּה) יוֹצֵר אוֹר. וּבְצָדִיק הַזֶּה שְׁלֹמְעֵלָה לֹא כְּתוּב בּוֹ יִצְרָה, עַד שִׁתְּגַלָּה מַעֲשֵׂהוּ לְמִטָּה וּמֵאִיר לְעוֹלָם שְׁלֹמְטָה מִמֶּנּוּ. אֵף עֲשִׂיתִיו - זֶה הַלִּבָּנָה לְמִטָּה, זֶהוּ שְׁכָתוּב וּבּוֹרָא חֶשֶׁךְ. כִּשֶּׁהִתְחַבְּרוּ, אִזְ עוֹשֶׂה שְׁלוֹם, שְׁלוֹם לְעוֹלָם, זֶהוּ שְׁכָתוּב (בְּרֵאשִׁית

מִנִּיה הַנִּחְלִים אֵלּוּ חֲמֵשׁ דְּרָגִין דְּעַמִּיה הוֹלְכִים אֶל הַיָּם לְאִמְלִי (לְמַכְלִי) לָהּ וְהֵאִי דְּרַגָּא אִקְרִי בֵּת שֶׁבַע וְכַד נִהִיר הֵאִי צָדִיק לְהֵאִי דְּרַגָּא בְּרֵזָא דְּשֶׁבַע שְׁבוּעִין שֶׁבַע זְמַנִּין שְׁמֵשָׁא תַּתָּא נִהִיר בְּרֵזָא דְּשֶׁבַע שְׁבוּעִין שֶׁבַע זְמַנִּין לְסִיְהָרָא.

בְּגִין כֵּן שְׁנַת הַלִּבָּנָה שְׁנִיָּה יוֹמִין, תִּשְׁעָה וְאַרְבָּעִין שְׁבוּעִין מִנְהוֹן לְקַבֵּל הֵאִי דְּרַגָּא שְׂבִיעָאָה יֵמָּא עַלְאָה דְּנִהָרָא מִצָּדִיק בְּמִ"ט שְׁבוּעִין נִהוֹרִין עַלְאִין אֲשֶׁתְּאָרוּ תְּרִיסַר יוֹמִין לְחוּשְׁכָן שְׁנִיָּה לְקַבֵּל י"ב שְׁבָטִין דְּסִתְרָנִי הֵאִי יֵמָּא לְמִיטַר מִטַּרְתָּ מִשְׁכָּנָא בַּתְּרִיסַר תַּרְעִין עַלְאִין דֵּאִית בִּירוּשָׁלַיִם עַלְאָה (וּמֵאוֹרְחָא) וְאוֹרְחָא דֵּאִינוֹן תַּרְעִין עַלְאִין יִנְקִין אִינוֹן שְׁבָטִין מֵאִימָא תַּתָּא כָּל חַד לְסִטְרִיהָ כְּדָקָא חֲזִי לִיהָ הָדָא הוּא דְּכָתִיב (יִחְזָקֵאל מִ"ח) שֶׁעַר יְהוּדָה אֶחָד וְעַל דָּא כְּתִיב (יִשְׁעִיָּה מִ"ג) כָּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי דָּא דְּרַגָּא דְּצָדִיק דְּנִהִיר בְּחִילָא דְּשֵׁמִי וְלִכְבוֹדִי בְּרֵאתִיו לְאַנְהָרָא לְהֵהוּא אֶתֶר דְּאִקְרִי כְּבוֹדִי בְּרֵאתִיו, וְדָא יֵמָּא דְּחִכְמָתָא דְּאִקְרִי כְּבוֹד ה' דֵּאֲתַגְלִי בְּמִשְׁכָּנָא.

יִצְרָתוֹ דָּא רֵזָא דִּיּוֹם דֵּלְתַתָּא דֵּאִיהוּ לְקַבֵּל כָּ"ל דְּלַעֲיִלָּא וְעַל דָּא כְּתִיב (יִשְׁעִיָּה מִ"ה) יוֹצֵר אוֹר וְהֵאִי צָדִיק דְּלַעֲיִלָּא לָא כְּתִיב בִּיהָ יִצְרָה עַד דִּיתְגַּלִּי עֲבִידְתִּיהָ לְתַתָּא וְנִהִיר עַלְמָא תַּתָּא מִנִּיהָ. אֵף עֲשִׂיתִיו דָּא סִיְהָרָא לְתַתָּא הָדָא הוּא דְּכָתִיב וּבּוֹרָא חֶשֶׁךְ כַּד אֲתַחְבְּרוּ כְּדִין עוֹשֶׂה שְׁלוֹם שְׁלֹמָא לְעַלְמָא, הָדָא הוּא דְּכָתִיב (בְּרֵאשִׁית א') וַיְהִי עָרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם אֶחָד. כְּדִין יְחוּדָא לַעֲיִלָּא

לְמִטָּה, זֶהוּ שְׁכָתוּב וּבּוֹרָא חֶשֶׁךְ. כִּשֶּׁהִתְחַבְּרוּ, אִזְ עוֹשֶׂה שְׁלוֹם, שְׁלוֹם לְעוֹלָם, זֶהוּ שְׁכָתוּב (בְּרֵאשִׁית

(א) וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם אֶחָד.
וְאֵז חֹדֶד לְמַעַלָּה חֹדֶד לְמַטָּה,
שְׁלוֹם לְמַעַלָּה שְׁלוֹם לְמַטָּה.

כְּמוֹ זֶה יוֹסֵף לְמַטָּה, שְׁהָרִי אַחֲזוֹ
בְּצַדִּיק שְׁלֹמֶעֱלָה. כְּשִׁמְשֶׁתֶּלֶם
לְמַטָּה, מוֹסִיף שְׁלוֹם בְּכָל
הָעוֹלָמוֹת וּבְכָל הַיָּמִים
הָעֲלִיּוֹנִים. כְּתוּב כָּאן (שם טל) וַיְהִי
כְּדִבְרָה אֶל יוֹסֵף יוֹם יוֹם, וְכְתוּב
שָׁם (תהלים סח) בְּרוּךְ ה' יוֹם יוֹם
יַעֲמֹס לָנוּ. מִשּׁוֹם שֶׁלֹּא שָׁמַע
לְאַשֶׁת פּוֹטִיפָר יוֹם יוֹם, אֵז יָמִים
הָעֲלִיּוֹנִים בְּשִׁלּוֹם וּבִרְכוּת בְּכָל
הָעוֹלָמוֹת:

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֶת בְּרָקִיעַ
הַשָּׁמַיִם (בראשית א), שֶׁם שְׁנִינוּ,
אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מִה זֶה שְׁכָתוּב
(שיר ד) כִּלְכֹּל יָפָה רַעֲיָתִי וּמוֹם אֵיךְ
כָּף?

בֹּא רֵא, כְּשִׁבְרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא אֶת עוֹלָמוֹ, עֲשָׂא מְאֹתוֹ
הָאֹר הַנֶּאֱצָל מִלְּמַעַלָּה, וּבְרָא
אֶת הַשָּׁמַיִם מְאֹתוֹ רָקִיעַ
הָרֵאשׁוֹן שֶׁהִכִּינוּ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא וּבְרָאוּ בִּתְחִלָּה, וְאוֹתוֹ
הָרָקִיעַ הוֹלִיד כָּל שָׂאָר הָרָקִיעִים
שֶׁנִּתְהוּוּ מִמֶּנּוּ.

וַאֲמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, אוֹתוֹ
הָרָקִיעַ הוֹלִיד כָּל הַמְּאֹרֹת
מְאֹתוֹ הָאֹר שֶׁמִּקְבֵּל מִלְּמַעַלָּה,
וּכְשִׁבְרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹתוֹ
רָקִיעַ, נָטַל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת
הַמְּאֹרֹת וְהִנִּיחָם בְּאוֹתוֹ רָקִיעַ
הַנֶּקְרָא רָקִיעַ הַשָּׁמַיִם, וְאוֹתוֹ
רָקִיעַ נִתְהוּה מִן הַשָּׁמַיִם. שֶׁאָמַר
רַבִּי יְהוּדָה אָמַר רַב, הָרָקִיעַ
הָעֲלִיּוֹן הוֹלִיד אֶת הַשָּׁמַיִם אֲשֶׁר
תַּחְתּוֹ, וְהַשָּׁמַיִם הוֹלִידוּ אֶת
הָרָקִיעַ הַזֶּה, וְנִקְרָאוּ רָקִיעַ
הַשָּׁמַיִם, וְנָטַל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
הַמְּאֹרֹת הַלָּלוּ וְנִתְּנָם בּוֹ. זֶהוּ
שְׁכָתוּב (בראשית א) וַיִּתֵּן אֹתָם
אֱלֹהִים בְּרָקִיעַ הַשָּׁמַיִם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, עֲשֵׂה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַמְּאֹרֹת הַלָּלוּ וְהִנִּיחָם בְּזֶה הָרָקִיעַ לִהְיוֹת מְשֻׁלָּה עַל

יְחוּדָא לְתַתָּא שְׁלָמָא לְעִילָא שְׁלָמָא לְתַתָּא.
בְּגוּנָא דָּא יוֹסֵף לְתַתָּא דָּהָא אַחִיד בְּצַדִּיק
דְּלְעִילָא, וְכֹד אֲשֶׁתִּלִּים לְתַתָּא
אוֹסִיף שְׁלָמָא בְּכָלָהּ עַלְמִין וּבְכָל יוֹמִין
עַלְאִין. כְּתִיב הָכָא וַיְהִי כְּדִבְרָה אֶל יוֹסֵף יוֹם
יוֹם וְכְתִיב הֵתָם (תהלים ס"ח) בְּרוּךְ יי יוֹם יוֹם
יַעֲמוֹס לָנוּ בְּגִין דְּלֹא שָׁמַע לָהּ לְאַשֶׁת פּוֹטִיפָר
יוֹם יוֹם, כִּדִּין יוֹמִין עַלְאִין בְּשִׁלָּמָא וּבִרְכָתָא
בְּכָלָהּ עַלְמִין.

(בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֶת בְּרָקִיעַ
הַשָּׁמַיִם תִּפְּן תִּנְיִן אָמַר רַבִּי יִצְחָק מְאִי
דְּכְתִיב (שיר השירים ד') כִּלְכֹּל יָפָה רַעֲיָתִי וּמוֹם אֵין
כָּף.

הָא חֲזִי, כְּשִׁבְרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת
עוֹלָמוֹ עֲשָׂא מְאֹתוֹ הָאֹר הַנֶּאֱצָל
לְמַעַלָּה וּבְרָא אֶת הַשָּׁמַיִם מְאֹתוֹ רָקִיעַ
הָרֵאשׁוֹן שֶׁהִכִּינוּ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּבְרָאוּ
בִּתְחִלָּה וְאוֹתוֹ הָרָקִיעַ הוֹלִיד כָּל שָׂאָר
הַשָּׁמַיִם (נ"א הַרְקִיעִים) שֶׁנִּתְהוּוּ מִמֶּנּוּ.

וַאֲמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב אוֹתוֹ הָרָקִיעַ הוֹלִיד
כָּל הַמְּאֹרֹת מְאֹתוֹ הָאֹר שֶׁמִּקְבֵּל
לְמַעַלָּה וּכְשִׁבְרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹתוֹ
רָקִיעַ נָטַל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הַמְּאֹרֹת
וְהִנִּיחָם בְּאוֹתוֹ רָקִיעַ הַנֶּקְרָא רָקִיעַ הַשָּׁמַיִם,
וְאוֹתוֹ רָקִיעַ נִתְהוּה מִן הַשָּׁמַיִם דְּאָמַר רַבִּי
יְהוּדָה אָמַר רַב הָרָקִיעַ הָעֲלִיּוֹן הוֹלִיד אֶת
הַשָּׁמַיִם אֲשֶׁר תַּחְתּוֹ, וְהַשָּׁמַיִם הוֹלִידוּ הָאִי
רָקִיעַ וְנִקְרָא רָקִיעַ הַשָּׁמַיִם וְנָטַל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא הִנִּי מְאֹרֹת וְנִתְּנָם בּוֹ. הָדָא הוּא דְּכְתִיב
(בראשית א) וַיִּתֵּן אוֹתָם אֱלֹהִים בְּרָקִיעַ הַשָּׁמַיִם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק עֲשֵׂה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִנִּי

הָאָרֶץ וּלְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם הַבְּרִיּוֹת, וְשִׁנְיָהֶם נִתְּנוּ אוֹרֶם בְּשׁוּה. אָמְרָה הַלְּבָנָה, אֵין נָאָה לְהַשְׁתַּמֵּשׁ וּלְהַתְּנַהֵג בְּשָׁנֵי כְּתָרִים בְּשׁוּה. מָה עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא? הַמַּעֲשִׂי אוֹתָהּ, וְהֵינּוּ הַכִּפְּרָה שֶׁל שְׁעִיר רֹאשׁ חֹדֶשׁ שְׁנָאֵמֶר בּוֹ (במדבר כח) חֲטָאת לָהּ.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב, בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת שְׁנִינוּ אֶת זֶה, וְלֹא הִתְיַשֵּׁב בְּלִבִּי הַעֲנִין. כְּשֶׁבָא רַב נַחֲמָן, בָּאוּ וְשָׁאלוּ אוֹתוֹ. אָמַר כְּמִשְׁמַעוֹ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה לְרַבִּי יַעֲקֹב, כָּלוּם אֵתָּה רוֹצֶה לַעֲבֹר עַל דְּבָרֵי חֲבֵירִי? שֶׁתֵּק.

רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לְקוֹנִיָּא בָּא לִרְאוֹת אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר חֲתָנוֹ. יֵצְאָה בָתּוֹ וּלְקַחְהָ יָדָיו לְנִשְׁק אוֹתָם. אָמַר לָהּ, לְכִי וּמַעֲטִי עֲצָמָךְ מִלִּפְנֵי בַעַלְךָ, שֶׁהוּא קָדוֹשׁ. שָׁמַע רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, עֲכָשׁוּ יַדְעָתִי, אֲנִי נֹזֵר בְּדָבָר אֶחָד, שֶׁהִיא מְרַגְלִית יִקְרָה שְׁנָאֵמֶר עַל הַלְּבָנָה, כְּמוֹ שֶׁשְׁנִינוּ שֶׁהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אָמַר לְלִבָּהּ לְכִי וּמַעֲטִי אֶת עֲצָמָךְ, שֶׁחֲשָׁבָה הַלְּבָנָה שֶׁלֹּא נָתַן לָהּ שֶׁלֹּטוֹן. אָמַר לוֹ חֲמִיו, כֹּף אֲנִי שֹׁמֵעָתִי וְכֹף הִיָּה מְסֻדָּר בְּלִבִּי, וְכֵדִי שֶׁלֹּא לַעֲבֹר עַל דַּעַת חֲבֵרִי שֶׁתֵּקָתִי.

פָּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (דברים לג) אֲשֶׁרִיךְ יִשְׂרָאֵל מִי כְמוֹךָ עִם נוֹשַׁע בָּהּ מִגֵּן עֲזָרָךְ וְאֲשֶׁר חָרַב גְּאוֹתֶיךָ. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וְכִי גְאוֹתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל בַּחֲרִב הוּא? לֹא כֹף! שֶׁהָרִי הַחֲרִיב נִתְּנָה לַעֲשׂוֹ, שֶׁכְּתוּב (בראשית כז) וְעַל חֲרָבָךְ תַּחֲיָהּ. אֲלֹא כֹף שֹׁמֵעָתִי מֵאֲבִי, שֶׁאֵלּוּ תִּלְמִידֵי חֲכָמִים, שֶׁכָּפָאֲשֶׁר שׁוֹמְעִים דְּבָר וְלֹא מְתִישֵׁב בְּלִבָּם, וְהֵם עוֹרְכִים קָרֵב זֶה עִם זֶה כְּאוֹתָם עוֹרְכֵי קְרֻבוֹת בַּחֲרִב, וְרוֹצִים לְהִרְגֵּ זֶה

מְאוּרוֹת וְהַנִּיחָם בְּיָד (נ"א בָּהּ) הָרָקִיעַ לְהִיּוֹת מְמַשְׁלָה עַל הָאָרֶץ וּלְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם הַבְּרִיּוֹת וְשִׁנְיָהֶם נִתְּנוּ אוֹרֶם בְּשׁוּה. אָמְרָה הַלְּבָנָה אֵין נָאָה לְהַשְׁתַּמֵּשׁ וּלְהַתְּנַהֵג בְּשָׁנֵי כְּתָרִים בְּשׁוּה. מָה עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַמַּעֲשִׂי אוֹתָהּ וְהֵינּוּ הַכִּפְּרָה שֶׁל שְׁעִיר רֹאשׁ חֹדֶשׁ שְׁנָאֵמֶר בּוֹ (במדבר כ"ח) חֲטָאת לִי.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב וּבְכַמָּה אֲתֵר תִּנְיִן דָּא וְלֹא אֲתִישְׁבָא בְּלִבָּאֵי עֲנִינָא, כִּד אֲתָא רַב נַחֲמָן אֲתוּ וְשִׁיילוּהוּ, מִשְׁמַעֵן אָמַר (נ"א כְּמִשְׁמַעוֹ). אָמַר רַבִּי יְהוּדָה לְרַבִּי יַעֲקֹב כָּלוּם אֵתָּה רוֹצֶה לַעֲבֹר עַל דְּבָרֵי חֲבֵירִי, אֲשֶׁתִּיק.

רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לְקוֹנִיָּא אֲתָא לְמַחְמִי לְרַבִּי אֶלְעָזָר חֲתָנִיה נִפְקַת בְּרִיתָהּ וְשִׁקְלָתָּה יְדוּהִי לְנִשְׁקָא לְהוֹן, וְאָמַר לָהּ לְכִי וּמַעֲטִי אֶת עֲצָמָךְ מִקְמִיָּה בַעַלִּיךְ דְּאִיהוּ קָדִישָׁא. שָׁמַע רַבִּי אֶלְעָזָר. אָמַר, כֶּעָן יִדְעָנָא אֲנָא מִדְּכָרְנָא מְלָה חַד דְּאִיהִי מְרַגְלָא יִקְרָא דְּאֲתָמֶר עַל סִיְהָרָא כִּדְתַנִּין דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר לְסִיְהָרָא לְכִי וּמַעֲטִי אֶת עֲצָמָךְ דְּחִשְׁבָה סִיְהָרָא דְלֹא אֲתִיְהִיב שׁוֹלְטָנָא לָהּ, אָמַר לִיה חֲמוּהִי, אֲנָא כֹף שֹׁמֵעָנָא וְכֹף הוּא מְסוּדָּר בְּלִבָּאֵי וּבִגִּין דְּלֹא אֲעַבְרָ עַל דַּעַתוּהִי דְּחֲבֵרָאֵי שֶׁתֵּקָתִי.

פָּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר (דברים לג) אֲשֶׁרִיךְ יִשְׂרָאֵל מִי כְמוֹךָ עִם נוֹשַׁע בֵּי מִגֵּן עֲזָרָךְ וְאֲשֶׁר חָרַב גְּאוֹתֶיךָ, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר וְכִי גְאוֹתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל בַּחֲרִב הוּא, לֹא הָכִי, דְּהָא חָרַב לַעֲשׂוֹ אֲתִיְהִיבַת דְּכִתִּיב (בראשית כ"ז) וְעַל חֲרָבָךְ תַּחֲיָה אֲלֹא הָכִי שֹׁמֵעָנָא מֵאֲבִי דְּאֵלִין תִּלְמִידֵי חֲכָמִים דְּכִד שֹׁמְעִין מְלָה וְלֹא אֲתִישְׁבָא בְּלִבָּהוֹן וְאֵינּוֹן מְגִיחֵי קְרָבָא

דין עם דין פאינון מגיחי

את זה עליה, ודבר זה שאמר
חברינו כך היא, וכך גזרנו בסוד
משנתנו.

שכאשר ברא הקדוש ברוך הוא
את השמש ואת הלבנה, גזר על
השמש להיות שלטון של עשו,
ועל הלבנה להיות בעולם הזה
שלטון של יעקב, ומנה עליהם
גדולים ותקופים עד שיבאו שתי
האמות הללו, ואותו גדול
שהתמנה על הלבנה בשביל
האמה של יעקב, רצה מן
הקדוש ברוך הוא שינתן שלטון
ללבנה בעולם הזה, כלומר
לאמה של יעקב. אמר הקדוש
ברוך הוא, וכי מה אני צריך
אמה של יעקב (חסר כאן). אלא
בעולם הבא, ולשלט בהם על כל
האמות, אבל בעולם הזה לך
ומעטי את עצמך והשתעבדי
בגלות לזכות אותך לעולם הבא.
וכשכאו אמה של יעקב
והתרצמו לפני הקדוש ברוך הוא
על שנטל מהם השלטון ונתן
לעשו, אמר להם הקדוש ברוך
הוא: וכי מה אתם רוצים שלטון
בעולם הזה? שהרי אני ערב
להשליט אתכם לעולם הבא על
כל האמות, ולכן הביאו כפרה
עלי. כלומר, על אותה הבטחה
שאני ערב. לכו והביאו כפרה
והתעסקו בתורה, ועלי לתת לכם
שכר טוב, ועלי להשליט אתכם
על כל העמים, שעל מנת פן
מעטתי את הירח בעולם. בא
רבי יוסי ונשקו בראשו, וקרא
לבתו ואמר לה, כלי הגדול של
האור והמנוחה שנתלקה
בטובות יש לך. אשריך ואשרי
חלקך, ואשרי חלקי שזכיתי
לראותך כך.

רבי יוחנן אמר, זכו ישראל
שהאיר להם הקדוש ברוך הוא
ואינם צריכים למאור אחר,

קרבא בחרפא ובעיין לקטלא דין לדין עליה.
ומלה דא דקא אמרי חברנא כך היא וכך
גזרנא ברזא דמתניתין דילן.

דבר ברא קדשא בריך הוא לשמשא
ולסיהרא גזר על שמשא למהוי
שולטנא דעשו ועל סיהרא למהוי בעלמא
דין שולטנא דיעקב ומני עליהון תקיפין
רברבין עד דיתון תרין אומיאי אלין וההוא
רברבא דאתמני על סיהרא בגין אומה דיעקב
פעא מן קדשא בריך הוא דיתייב שולטנא
לסיהרא בעלמא דין כלומר אומה דיעקב.
אמר קדשא בריך הוא, וכי מה אנא בעי
אומה דיעקב (חסר כאן). אלא בעלמא דאתי
לשלטאה בהו על כל אומיאי אבל בעלמא
דין לך ומעטי את עצמך והשתעבדי בגלותא
למזפי לך בעלמא דאתי.

ובר אתו אומה דיעקב ואתרצמו קמיה
דקודשא בריך הוא, על דאתנטל מנהון
שולטנא ואתייביב לעשו. אמר לון קדשא
ברוך הוא, וכי מה אתון בעאן שולטנא
בעלמא דין דהא אנא ערבנא לשלטאה לכו
לעלמא דאתי על כל אומיאי ובגין כך הביאו
כפרה עלי כלומר על אותה הבטחה שאני
ערב לכו והביאו כפרה והתעסקו בתורה
ועלי לתת לכם שכר טוב ועלי להשליט
אתכם על כל העמים שעל מנת פן מיעטתי
את הירח בעולם אתא רבי יוסי ונשקיה
ברישיה וקרא לברתיה ואמר לה קוטפיזא
דנהורייתא ובוצינא דאתפרשא בטבוון אית
גבך, זכאה אנת וזכאה חולקיך וזכאה חולקי
דזכינא למחמי כך.

רבי יוחנן אמר זכו ישראל דנהיר לון
קדשא בריך הוא ולית אנן צריכים

שְׁכַתוֹב (ישעיה ס) וְהָיָה לָךְ ה' לְאוֹר
עוֹלָם. אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, בִּינוֹן
שְׁנַתְחַלֵּף לָהֶם הַשְּׁלִטוֹן, מוֹנִים
חֲשֹׁבִין לְלִבָּנָה שְׁבֵה מְנַהֶגֶת נֶהֱג
בְּצֶאֱן יוֹסֵף. וּמוֹם אֵין בָּךְ - שְׁלֹא
נִמְצָא בָּהּ חֲסָרוֹן בְּשִׁבִּיל מוֹעֲדִין
וְזִמְנִים:

וַיִּקְרָא אֱלֹהִים וָגו', מִהוּ וַיִּקְרָא?
קָרָא וְהִזְמִין לְהוֹצִיא מִהָאוֹר
הַשְּׁלֵם הַזֶּה שְׁעוֹמֵד בְּאִמְצַע אוֹר
אֶחָד שֶׁהוּא יְסוֹד הָעוֹלָם שֶׁעָלָיו
עוֹמְדִים הָעוֹלָמוֹת. וּמֵאוֹתוֹ אוֹר
שֵׁלֶם, עֲמוּד הָאִמְצָעִי, הַתַּפְּשֵׁט
יְסוֹד חַי הָעוֹלָמִים, שֶׁהוּא יוֹם מִצֵּד
הַיָּמִין. וְלַחֲשֹׁף קָרָא לִילָה - קָרָא
וְהִזְמִין וְהוֹצִיא מִצֵּד הַחֲשֹׁף נִקְבָּה
אֶחָת, הַלִּבָּנָה שְׁשׁוֹלֶטֶת בְּלִילָה
וְנִקְרָאת לִילָה, הַסּוֹד שֶׁל אֲדִנִּי,
אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ. נִכְנָס הַיָּמִין בְּאוֹתוֹ
הָעֲמוּד הַשְּׁלֵם שֶׁבְּאִמְצַע כְּלוּל
בְּסוֹד הַשְּׁמָאל, וְעָלָה לְמַעְלָה עַד
נִקְבָּה רֵאשׁוֹנָה, וְלִוְכֹחַ וְאוֹחֹז שֵׁם
דְּבָר [ג"א כח] שֶׁל שְׁלֹשׁ נִקְדּוֹת:
חוֹלָם שׁוּר"ק חִיר"ק זֶרַע קֹדֶשׁ.
שְׁהִי אֵין זֶרַע שְׁנֹרַע מְלֹכֵד בְּסוֹד
הַזֶּה, וְהִתְחַבֵּר הַכָּל בְּעֲמוּד
הָאִמְצָעִי וְהוֹצִיא יְסוֹד הָעוֹלָם,
וְלִכְן נִקְרָא כָּל, שְׁאוֹחֹז אֶת הַכָּל
בְּאוֹר הַהִשְׁתַּקְקוּת.

הַשְּׁמָאל לִוְחֵט בְּכַח וּמִרִיחַ, בְּכָל
הַדְּרָגוֹת מִרִיחַ רִיחַ. וּמֵאוֹתוֹ לִהֵט
שֶׁל אֵשׁ הוֹצִיָּאָה אוֹתָהּ נִקְבָּה
הַסֵּהר, וְאוֹתוֹ הִלֵּהט הָיָה חֲשֹׁף,
בְּגִלָּל שֶׁהָיָה מִחֲשֹׁף. וּשְׁנֵי הַצְּדָדִים
הִלְלוּ הוֹצִיָּאוּ שְׁתֵּי הַדְּרָגוֹת הַלְלוּ,
אֶחָד זָכָר וְאֶחָד נְקֵבָה. הַיְסוֹד אֲחִזּוּ
בְּעֲמוּד הָאִמְצָעִי מֵאוֹתָהּ תּוֹסֶפֶת
אוֹר שֶׁהִתְּהַב בּוֹ. שְׁפִינָן שְׁאוֹתוֹ
עֲמוּד הָאִמְצָעִי הַשְּׁתֵּלֶם וְעָשָׂה
שְׁלוֹם לְכָל הַצְּדָדִים, אֲזַ נּוֹסֵף בּוֹ
אוֹר מְלַמְעָלָה וּמְכַל הַצְּדָדִים
בְּחִדּוֹה שֶׁהַכָּל בּוֹ, וּמֵאוֹתָהּ תּוֹסֶפֶת

לְבוֹצִינָא אַחֲרָא דְכִתִּיב (ישעיה ס') וְהָיָה לָךְ יי
לְאוֹר עוֹלָם. אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, בִּינוֹן שְׁנַתְחַלֵּף
לָהוּ שׁוֹלֶטְנָא אֵינוֹן מוֹנִין חֲשֹׁבֵנָא לְסִיְהָרָא
דְּבֵה מְנַהֶגֶת נֶהֱג בְּצֶאֱן יוֹסֵף וּמוֹם אֵין בָּךְ
דְּלֹא אֲשַׁתְּכַח בָּהּ גִּרְעוֹנָא בְּגִין מוֹעֲדִין
וְזִמְנִין. (עַד כֵּאֵן מִהַחֲשַׁמּוֹת)

וַיִּקְרָא אֱלֹהִים וָגו', מִהוּ וַיִּקְרָא, קָרָא וְזִמְנִין
לְאַפְקָא מִהָאֵי אוֹר שְׁלֵם דְּקִיִּימָא
בְּאִמְצָעִיתָא, חַד נִהִירוּ דְּאִיְהוּ יְסוֹדָא
דְּעֻלְמָא דְּעָלִיָּה קִיִּימִין עֲלָמִין. וּמִהָהוּא אוֹר
שְׁלֵם עֲמוּדָא דְּאִמְצָעִיתָא אֲתַפְּשֵׁט יְסוֹדָא
חַי עֲלָמִין דְּאִיְהוּ יוֹם מְסֻטָּרָא דִּיִּימָנָא.
וְלַחֲשֹׁף קָרָא לִילָה, קָרָא וְזִמְנִין וְאַפִּיק
מְסֻטָּרָא דְּחֲשֹׁף חַד נִוְקְבָא סִיְהָרָא דְּשִׁלְטָא
בְּלִילָא וְאַקְרִי לִילָה רִזָּא דְּאֲדִנִּי אֲדוֹן כָּל
הָאָרֶץ. עָאֵל יִמִּנָּא בְּהָהוּא עֲמוּדָא שְׁלֵם
דְּבְּאִמְצָעִיתָא כְּלִיל בְּרִזָּא דְּשְׁמָאלָא, וְסִלִּיק
לְעִילָא עַד נִקּוּדָה קְדָמָא וְנִטִּיל וְאַחֲחִיד (דף
י"ב ע"א) תַּמָּן מְלָה (ג"א חִלָּא) דְּתִלְתִּל נִקּוּדִין חִלָּם
שׁוּר"ק חִיר"ק זֶרַע קֹדֶשׁ. דְּהָא לִית זֶרַעָא
דְּאֲזִדְרַע בְּרִזָּא דָּא, וְאַתְחַבֵּר כָּלָא
בְּעֲמוּדָא דְּאִמְצָעִיתָא. וְאַפִּיק יְסוֹדָא
דְּעֻלְמָא, וּבְגִין כֵּן אֲקִרִי כָּל דְּאַחֲחִיד לְכָלָא
בְּנִהִירוּ דְּתִיאֻבְתָּא.

שְׁמָאלָא לִהֵיט בְּתוֹקְפָא וְאַרְחַ, בְּכוּלָּהּ
דְּרִגִּין אֲרַח רִיחָא. וּמִהָהוּא לִהֵיטוּ
דְּאַשָּׂא אֲפִיק הָיָה נִוְקְבָא סִיְהָרָא. וְהָהוּא
לִהֵיטוּ הָיָה חֲשֹׁף בְּגִין דְּהוּה מִחֲשֹׁף. וְתִרִין
סְטִרִין אֵלִין אֲפִיקוּ תִרִין דְּרִגִּין אֵלִין חַד דְּכָר
וְחַד נִוְקְבָא. יְסוֹדָא אֲחִיד בְּעֲמוּדָא
דְּאִמְצָעִיתָא מִהָהוּא תּוֹסֶפֶת נִהוּרָא דְּהוּה
בֵּיהּ, דְּכִינוֹן דְּהָהוּא עֲמוּדָא דְּאִמְצָעִיתָא
אֲשַׁתְּלִים וְעֵבִיד שְׁלֵם לְכָל סְטִרִין, כְּדִין אֲתוֹסֵף בֵּיהּ נִהִירוּ מְעִילָא וּמְכַל

אֲשַׁתְּלִים וְעֵבִיד שְׁלֵם לְכָל סְטִרִין, כְּדִין אֲתוֹסֵף בֵּיהּ נִהִירוּ מְעִילָא וּמְכַל

שֶׁל חֲדָה יָצָא יְסוֹד הָעוֹלָמִים
וְנִקְרָא מוֹסָף. מִכָּאן יָצְאוּ כָל
הַצָּבָאוֹת לְמִטָּה וְרוּחוֹת וְנִשְׁמוֹת
קְדוֹשׁוֹת בְּסוֹד יְהו"ה צָבָאוֹת, אֵל
אֱלֹהֵי הָרוּחוֹת.

לִיְלָה אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ מִצַּד שֶׁל
הַשָּׁמַיִם מֵאוֹתוֹ חֲשֶׁף. וּבְגִלְל
שְׁתַּאֲנוֹת אוֹתוֹ הַחֲשֶׁף לְהַתְּכַלֵּל
בִּימִין וְנִחְלֹש כְּחוֹ, הַתְּפַשֵּׁט מִמֶּנּוּ
הַלִּילָה הַזֶּה. כְּשֶׁמִּתְחִיל לְהַתְּפַשֵּׁט
הַלִּילָה הַזֶּה כְּשֶׁעֲדִין לֹא הִסְתִּים,
אוֹתוֹ חֲשֶׁף נִכְנָס וְנִכְלָל בִּימִין,
וְהַיָּמִין אוֹחֵז אוֹתוֹ וְנִשְׁאָר בְּחִסְרוֹן
הַלִּילָה הַזֶּה. וְכֵמוֹ שְׁתַּאֲנוֹת הַחֲשֶׁף
לְהַכְלִיל בְּאוֹר, כִּךְ הַלִּילָה תִּאָּנוֹתוֹ
לְהַכְלִיל בַּיּוֹם. הַחֲשֶׁף גּוֹרֵעַ אוֹר, וְלִכְּן הוֹצִיא דְרָגָה בְּחִסְרוֹן וְלֹא
בְּאוֹר. הַחֲשֶׁף לֹא מֵאִיר, אֲלָא
כְּשֶׁנִּכְלָל בְּאוֹר. לִילָה שֶׁיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ
לֹא מֵאִיר אֲלָא כְּאֶשֶׁר נִכְלָל בַּיּוֹם.
חִסְרוֹן הַלִּילָה לֹא מִשְׁתַּלֵּם אֲלָא
בְּמוֹסָף. מֵה שְׁנוּסָף כָּאֵן - נִגְרַע
כָּאֵן.

בְּמוֹסָף הִיָּה בּוֹ סוֹד שֶׁל הַנִּקְדָּה
הָעֲלִיּוֹנָה וְסוֹד שֶׁל עֲמוּד הָאֱמֻצָּעִי
בְּכָל הַצְּדִידִים, וְלִכְּן נוֹסְפוֹ בּוֹ שְׁתֵּי
אוֹתִיּוֹת. בְּלִילָה נִגְרָעִים מִמֶּנּוּ שְׁנֵי
אֵלֶּה, וְאֵז קָרָא כְּתוּב וַיִּקְרָא, וְנִגְרַע
מִמֶּנּוּ וַי"ו, וְכְתוּב קָרָא לִילָה. כָּאֵן
סוֹד שֶׁל שְׁבָעִים וּשְׁתֵּים אוֹתִיּוֹת
חִקּוּקוֹת שֶׁל כְּתוּר עֲלִיּוֹן.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רְקִיעַ בְּתוֹךְ
הַמַּיִם וְגו'. כָּאֵן בְּפֶרֶט הַסּוֹד
לְהַפְרִיד בֵּין מַיִם עֲלִיּוֹנִים
לְתַּחְתּוֹנִים בְּסוֹד הַשָּׁמַיִל. [נ"א
וְנִבְרָא] כָּאֵן מִחֲלֻקַּת בְּסוֹד הַשָּׁמַיִל.
שְׁעַד כָּאֵן סוֹד הַיָּמִין הוּא, וְכָאֵן
הוּא סוֹד הַשָּׁמַיִל, וְלִכְּן הִרְבּוּ
מִחֲלֻקַּת [בין] בְּגִלְל זֶה לַיָּמִין. הַיָּמִין
הוּא שְׁלֵמוֹת הַכֹּל, וְלִכְּן בִּימִין
כְּתוּב הַכֹּל, שְׁהָרִי בּוֹ תְלוּיָה כָּל

סְטָרִין בְּחֲדָה דְּכָלָא בִּיה. וַיִּמָּה הוּא תוֹסֶפֶת
דְּחֲדָה נָפִיק יְסוֹדָא דְּעֲלָמִין וְאִקְרִי מוֹסָף.
מִהֲכָא נָפִיקִין כָּל חֲיִילִין לְתַתָּא וְרוּחִין
וְנִשְׁמָתִין קְדִישִׁין בְּרָזָא יְהו"ה צָבָאוֹת, אֵל
אֱלֹהֵי הָרוּחוֹת.

לִיְלָה אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ, מִסְטָרָא דְשָׁמַיִל
מִהֲהוּא חֲשֶׁף. וּבְגִין דִּהֲהוּא חֲשֶׁף
תִּיאוּבְתִּיָּה לְאַתְּכַלֵּל בִּימִינָא וְחֲלֹש
תוֹקְפִיָּה, אֲתַפְּשֵׁט מִנִּיה הָאִי לִילָה. כִּד שְׁאִרִי
לְהַתְּפַשֵּׁט הָאִי לִילָה עַד לֹא אִסְתִּים,
הֲהוּא חֲשֶׁף עָאֵל וְאַתְּכַלֵּל בִּימִינָא וַיִּמִּינָא
אֲחִיד לִיה, וְאַשְׁתָּאֵר בְּגִרְעוֹ הָאִי לִילָה.
וְכִמָּה דְחֲשֶׁף תִּיאוּבְתִּיָּה לְאַתְּכַלֵּל בְּאוֹר
הָאִי לִילָה תִּיאוּבְתִּיָּה לְאַתְּכַלֵּל בַּיּוֹם. חֲשֶׁף
גָּרַע נְהוּרִיָּה, וּבְגִין כִּךְ אִפִּיק דְרָגָא בְּגִרְעוֹ
וְלֹא בְנִהִירוֹ. חֲשֶׁף לֹא נִהִיר אֲלָא כִּד
אֲתְכַלֵּל בְּאוֹר. לִילָה דְנָפִיק מִנִּיה לֹא נִהִיר
אֲלָא כִּד אֲתְכַלֵּל בַּיּוֹם. גְּרִיעוֹ דְלִילָה לֹא
אֲשְׁתַּלֵּים אֲלָא בְּמוֹסָף. מֵה דְאַתּוֹסָף הֲכָא
גָרַע הֲכָא.

בְּמוֹסָף הִיָּה בִּיה רָזָא דְנִקּוּדָה עֲלָאָה וְרָזָא
דְּעֲמוּדָא דְאֱמֻצָּעִיתָא בְּכָל סְטָרִין,
וּבְגִין כִּךְ אֲתוֹסָף בִּיה תָּרִין אֲתוּוֹן. בְּלִילָא
גְרִיעוֹ בִּיה אֲלִין תָּרִין. כִּדִּין קָרָא כְּתִיב
וַיִּקְרָא וְנִגְרַע מִנִּיה וַי"ו וְכְתִיב קָרָא לִילָה.
הֲכָא רָזָא דְשָׁמַיִל דְשְׁבָעִין וְתָרִין אֲתוּוֹן
גְלִיפָא דְכְתָרָא עֲלָאָה:

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רְקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם וְגו',
הֲכָא בְּפֶרֶט רָזָא לְאַפְרָשָׁא (ב') מִיִּין
עֲלָאִין לְתַתָּא (לְתַתָּא) בְּרָזָא דְשָׁמַיִל. (נ"א
וְאִתְּבַר) הֲכָא מִחֲלֻקַּת בְּרָזָא דְשָׁמַיִל. דְּעַד
הֲכָא רָזָא דִימִינָא הוּא, וְהֲכָא הוּא רָזָא
דְשָׁמַיִל, וּבְגִין כִּךְ אִסְגִּיאוֹ מִחֲלֻקַּת (נ"א ב') בְּגִין דָּא לִימִינָא. יְמִינָא

השלמות. כשמתעורר שמאל, מתעוררת מחלקת, ובאותה מחלקת מתחזקת אש הרגז, ויוצא ממנה מאותה מחלקת גיהנם. וגיהנם מתעורר בשמאל ונדבק. חכמתו של משה, בזה הסתפל ובמעשה בראשית השגיח התבונן. במעשה בראשית היתה מחלקת שמאל עם ימין, ובאותה מחלקת שהתעורר בו השמאל, יצא בו גיהנם ונדבק בו. העמוד האמצעי שהוא יום שלישי, נכנס ביניהם והפריד המחלקת והספים לשני צדדים. וגיהנם ירד למטה. ושמאל נכלל בימין, והיה שלום בכל.

כמו זה מחלקת קרח באהרן, שמאל בימין. הסתפל משה במעשה בראשית. אמר לי, ראוי להפריד מחלקת בין ימין ושמאל. השתפל להספים ביניהם. ולא רצה השמאל, והתחזק קרח בחזקו. אמר, ודאי גיהנם בפת של המחלקת שמאל צריך להתדבק [למעלה ולהכלל בימין] הוא לא רצה להתדבק למעלה ולהכלל בימין, ודאי ירד למטה בכח הרגז שלו. ועל זה לא רצה קרח להספים מחלקת זו ביד משה, בגלל שלא היה לשם שמים, ולא חשש לפבוד שלמעלה והכחיש מעשה בראשית. כיון שראה משה שהכחיש מעשה בראשית ונדחה הוא החוצה, אז ויחר למשה מאד. ויחר למשה - על שהכחישו אותו שלא הסכים לאותה מחלקת. מאד - על שהכחישו מעשה בראשית. ובכל הכחיש קרח - במעלה ובמטה, שכתוב (במדבר כו) בנצותם

איהו שלימא דכלא, ובגין כך בימינא כתיב פלא דהא ביה תלייא כל שלימו. פד אתער שמאלא אתער מחלוקת. ובההוא מחלוקת אתתקף אשא דרוגזא ונפיק מניה מההוא מחלוקת גיהנם. וגיהנם בשמאלא אתער ואתדבק.

חכמתא דמשה בהא אסתפל ובעובדא דבראשית אשגח. בעובדא דבראשית הוה מחלוקת שמאלא בימינא, ובההוא מחלוקת דאתער ביה שמאלא נפק ביה גיהנם ואתדבק ביה. עמודא דאמצעיתא דאיהו יום תליתאי עאל בינייהו ואפריש מחלוקת ואספים לתרין סטריין. וגיהנם נחית לתתא. ושמאלא אתפליל בימינא והוה שלמא בכלא.

בגוונא דא מחלוקת קרח באהרן שמאלא בימינא. אסתפל משה בעובדא דבראשית. אמר לי אתחזי לאפרשא מחלוקת בין ימינא לשמאלא. אשתדל לאספמא בינייהו. ולא בעי שמאלא ואתקף קרח בתוקפיה. אמר ודאי גיהנם בתוקפא דמחלוקת שמאלא אצטריך לאתדבקא (כ"א לעילא ולאסתפללא בימינא) הוא לא בעי לאתדבקא לעילא ולאסתפללא בימינא, ודאי יחות לתתא בתוקפא דרוגזא דיליה.

ועל דא לא בעי קרח לאספמא האי מחלוקת בידי דמשה בגין דלא הוה לשם שמים ולא חייש ליקרא דלעילא ואפחיש עובדא דבראשית. כיון דחמא משה דהוה מפחיש עובדא דבראשית ואתדחא איהו לבר, כדין ויחר למשה מאד.

ויחר למשה על דאפחישו ליה דלא אספים ההוא מחלוקת. מאד על דאפחישו עובדא דבראשית. ובכלא אפחיש (דף ע"ב) קרח בעילא

על ה'. הרי למטה ולמעלה. ועל זה נדבק כמו [במה] שראוי לו.

מחלקת שמהתקנה כמו שלמעלה, ועולה ולא יורדת, ומתקיימת בדרך ישר - זו מחלקת של שמאי והלל. והקדוש ברוך הוא הפריד ביניהם והספיק להם, וזו היתה מחלקת לשם שמים. ושמים הפרידו מחלקת, ועל זה התקנים. וזה היה כמו שמעשה בראשית. וקרח במעשה בראשית הכחיש את כל, ומחלקת של שמים היתה. ורצה להכחיש דברי תורה. ודאי היה בהתדבקות הגיהנם, ועל זה נדבק בו.

וסוד זה בספרו של אדם. כשחשף מתעורר, מתעורר בכחו וברא בו גיהנם ונדבק אתו באותה מחלקת. פיון ששוכף הרגז והפח, מתעוררת מחלקת בגון אחר, מחלקת של אהבה. ושתי מחלוקות היו, אחת ראשית ואחת סיום. וזוהי דרך הצדיקים - ראשית שלהם בקשי, וסוף שלהם במנוחה. קרח היה ראשית המחלקת כפי רגזו וכח ונדבק בגיהנם. שמאי הסוף של המחלקת. כשרגזו שכף, צריך לעורר מחלקת של אהבה ולהספמה על ידי השמים.

וזה סוד יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל. זו מחלקת ראשונה, התעוררות של רגז וכח רצה להפריד, והתעורר גיהנם עד שהרגז והפח הצטננו. ואז ויעש אלהים את הרקיע וגו', התעוררה מחלקת של אהבה וחביבות וקיום העולם, ובסוד זה המחלקת של שמאי והלל, שתורה שבעל פה נכנסה באהבה לתורה שבכתב והיו בקיום שלם.

ובתתא. דכתיב, (במדבר כו) בהצותם על יי, הא תתא ועילא. ועל דא אתדבק כמה (במה) דאתחיי ליה.

מחלוקת דאתתקן בגוונא דלעילא וסליק ולא נחית ואתקיים בארץ מישר, דא מחלוקת דשמאי והלל. וקדשא ברין הוא אפריש ביניהם ואספיק לון. ודא הוה מחלוקת לשם שמים. ושמים אפריש מחלוקת. ועל דא אתקיים. ודא הוה בגוונא דעובדא דבראשית. וקרח בעובדא דבראשית אפריש בכלא. ופלוגתא דשמים הוה. ובעא לאפחשא מלי דאורייתא. ודאי באתדבקותא דגיהנם הוה. ועל דא אתדבק בהדיה.

ורזא דא בספרא דאדם. חשף פד אתער אתער בתוקפיה וברא ביה גיהנם ואתדבק בהדיה בהווא מחלוקת. פיון דשכיף רוגזא ותוקפא, אתער מחלוקת בגוונא אחרא, מחלוקת דרחימו. ותרין מחלוקת הוו. חד שירותא וחד סיומא. ודא איהו ארחיון דצדיקייא שירותא דלהון בקשיו וסופא דלהון בנייחא. קרח הוה שירותא דמחלוקת כפום רוגזא ותוקפא ואתדבק בגיהנם. שמאי סופא דמחלוקת פד רוגזא בנייחא אצטריך לאתערא מחלוקת דרחימו ולאספמא על ידא דשמים.

ורזא דא יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל, דא מחלוקת קדמא אתערו דרוגזא ותוקפא בעא לאפריש ואתער גיהנם עד דרוגזא ותוקפא אצטנן. וכדין ויעש אלהים את הרקיע וגו' אתער מחלוקת דרחימו וחביבו וקיומא דעלמא. וברזא דא מחלוקת שמאי והלל. דתורה שבעל פה עאלת ברחימו גפי תורה שבכתב והוה בקיומא שלים.

הַבְּדִלָּה אִיהוּ וְדָאֵי בְּשִׁמְאָלָא. כְּתִיב הַכָּא
הַבְּדִלָּה, וְיִהְיִי מִבְּדִיל וְכְתִיב וַיִּבְדֵּל,
וְכְתִיב וַיִּבְדֵּל, וְכְתִיב שֵׁם (שם טז)
הַמַּעֲט מִכֶּם כִּי הַבְּדִיל וְגו',
וְכְתִיב (דברים ו) בָּעֵת הַהִיא הַבְּדִיל
ה' אֶת שִׁבְט הַלְוִי. שְׁהָרִי וְדָאֵי
אֵין הַבְּדִלָּה אֵלָא בְּשֵׁנִי בְּמִקּוֹם
שִׁמְאָל. וְאִם תֹּאמַר הַבְּדִלָּה הִיא
בְּשֵׁנִי וְדָאֵי, לְמָה הַבְּדִלָּה בְּלִוִּי
שֶׁהוּא שְׁלִישִׁי? הַבְּדִלָּה צְרִיף
בְּשִׁמְעוֹן שֶׁהוּא שְׁנִי! אֵלָא, אִף
עַל גַּב שְׁלֹוִי הוּא שְׁלִישִׁי, לְדַעְתָּ
יַעֲקֹב שְׁנֵי הָיָה שְׁנִי, וְלַעֲוֹלָם בְּשֵׁנִי
הָיָה, וְהִפֵּל בְּדֶרֶךְ יֶשֶׁר בְּדֶרֶךְ שְׁלֹם
כְּרִאוּי.

הַבְּדִלָּה בְּמוֹצָאֵי שִׁבְת בֵּין
אוֹתָם שְׁשׁוּלְטִים בִּימֵי הַחֹל
לְשִׁבְתָּ. וְכִשְׁיוֹצֵאת הַשִּׁבְתָּ, עוֹלָה
מִגִּיהֶנָּם צַד אֶחָד מֵעֵין הָרָעָה [כ"א]
מִשְׁחִית מִמֶּנָּה רַע] שְׁרוּצָה לְשִׁלֵּט
בְּשִׁעָה שִׁיִּשְׂרָאֵל אוֹמְרִים (תהלים ז)
וּמַעֲשֶׂה יְדִינוּ כּוֹנֵנָה עֲלֵינוּ, וְיוֹצֵא
מֵאוֹתָהּ דְּרָגָה שְׁנִקְרָאת שִׁמְאָל
[שְׁאוּל], וְרוּצָה לְהַתְּעָרֵב בְּזֶרַע שֶׁל
יִשְׂרָאֵל וְלִשְׁלֹט עַל יִשְׂרָאֵל.

וְיִשְׂרָאֵל עוֹשִׂים מַעֲשֶׂה בְּהַדָּס
וְיִזֵּן וְאוֹמְרִים הַבְּדִלָּה, וְנִפְרָד
מֵהֶם, וּמָף אוֹתוֹ צַד וְנִכְנָס
לְמִקּוֹמוֹ בְּשְׁאוּל, בְּמִקּוֹם שֶׁקִּרַּח
וַעֲדָתוֹ שָׁם, שִׁכְתוֹב (במדבר יט)
וַיִּרְדּוּ הֵם וְכָל אֲשֶׁר לָהֶם חַיִּים
שְׁאוּלָה. וְהֵם לֹא יוֹרְדִים לְשָׁם עַד
שֶׁעוֹשִׂים יִשְׂרָאֵל הַבְּדִלָּה מֵהֶם,
שִׁכְתוֹב (שם) הַבְּדִלוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה
וְגו'.

וְלַעֲוֹלָם הַבְּדִלָּה הִיא בְּשֵׁנִי,
שֶׁהוּא שִׁמְאָל בְּרֵאשִׁית וְרִגְזוֹ
שֶׁמַּעֲוֹר הַשִּׁמְאָל בְּמַחְלָקָתָהּ,
עֲדִין שְׁלֹא שׁוֹכֵף בְּמִנוּחָהּ, וְנִכְרָא
בּוֹ גִיהֶנָּם. אֲזַ נִכְרָאוּ כָּל אוֹתָם
מִלְּאָכִים שֶׁמִּקְטָרְגִים לְרִבּוֹנָם
לְמַעַלָּה, וְאֵכְלָה אוֹתָם הָאֵשׁ
וְנִשְׂרָפוּ, וְכֵן כָּל שְׂאֵר אֵלָה
שֶׁמִּתְבַּטְּלִים, וְאֵין לָהֶם קִיּוּם

הַבְּדִלָּה אִיהוּ וְדָאֵי בְּשִׁמְאָלָא. כְּתִיב הַכָּא
הַבְּדִלָּה, וְיִהְיִי מִבְּדִיל וְכְתִיב וַיִּבְדֵּל,
וְכְתִיב הָתֵם (במדבר טז)
וְכְתִיב (דברים ו) בָּעֵת הַהִיא הַבְּדִיל יְיָ אֶת
שִׁבְט הַלְוִי. דְּהָא וְדָאֵי לִית הַבְּדִלָּה אֵלָא בְּשֵׁנִי
בְּאַתֵּר שִׁמְאָלָא. וְאִי תִימָא הַבְּדִלָּה בְּשֵׁנִי אִיהוּ
וְדָאֵי אִמְאֵי הַבְּדִלָּה בְּלִוִּי דְּאִיהוּ תְּלִיתָאָה.
הַבְּדִלָּה בְּשִׁמְעוֹן אֶצְטְרִיף דְּאִיהוּ שְׁנִי. אֵלָא,
אִף עַל גַּב דְּלִוִּי אִיהוּ תְּלִיתָאָה. לְדַעְתָּ
דִּיעֲקֹב שְׁנֵי הָיָה. וְלַעֲוֹלָם בְּשֵׁנִי הָיָה, וְכָלָא
בְּאַתֵּר מִיִּשְׂרָאֵל בְּאַתֵּר שְׁלִים כְּדָקָא יְאוּת.

הַבְּדִלָּה בְּמוֹצָאֵי שִׁבְת בֵּין אֲנוּן דְּשְׁלִיטִין
בִּיּוֹמֵי חוֹל לְשִׁבְתָּ. וְכַד נִפִּיק שִׁבְתָּ
סְלָקָא מִגִּיהֶנָּם חַד סְטָרָא מַעֲיִנָא בִּישָׂא (כ"א)
מִסְרָא מִמֶּנָּה בִּישָׂא) דְּבָעָא לְשִׁלְטָאָה בְּשִׁעָתָא
דְּאִמְרִין יִשְׂרָאֵל (תהלים ז) וּמַעֲשֶׂה יְדִינוּ כּוֹנֵנָה
עֲלֵינוּ וְנִפִּיק מִהֶהוּא דְּרָגָא דְּאִקְרִי שִׁמְאָלָא (כ"א)
[שְׁאוּלָה] וְכַעֲי לְאַתְעָרְבָא בְּזֶרַע דְּיִשְׂרָאֵל
וְלִשְׁלְטָאָה עַלִּיהוּ יִשְׂרָאֵל.

וְיִשְׂרָאֵל עֲבָדֵי עוֹבְדָא בְּהַדָּס וּבִיזִין וְאִמְרֵי
הַבְּדִלָּה, וְאַתְפָּרַשׁ מִנִּיָּהּ, וּמֵאִיף
הֵהוּא סְטָרָא וְעָאֵל לְדוֹכְתִּיה בְּשְׁאוּל אֶתֵּר
דְּקִרַּח וְסִיעָתִיה תִּמָּן דְּכְתִיב, (במדבר יט) וַיִּרְדּוּ הֵם
וְכָל אֲשֶׁר לָהֶם חַיִּים שְׁאוּלָה. וְאֲנוּן לֹא נִחְתִּי
תִּמָּן עַד דְּעֲבָדֵי יִשְׂרָאֵל הַבְּדִלָּה מִנְהוּן דְּכְתִיב,
(במדבר יט) הַבְּדִלוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה וְגו'.

וְלַעֲוֹלָם הַבְּדִלָּה בְּשֵׁנִי דְּאִיהוּ שִׁמְאָלָא
בְּשִׁירִיתָא וְתוֹקְפָא וְרוּגְזָא דְּאַתְעָר
שִׁמְאָלָא בְּמַחְלָקָתָהּ עַד לֹא שְׁכִיף בְּנִיחָא
וְאַתְפָּרִי בִּיה גִּיהֶנָּם. כְּדִין אֶתְפָּרִיאוּ כָּל אֲנוּן
מִלְּאָכִים דְּקִטְרָגִי לְמֵאֲרִיהוּן לְעִילָא וְאֵכִיל
לֹון נִוְרָא וְאַתְוָקְדוּ. וְכֵן כָּל שְׂאֵר אֲנוּן
דְּמִתְבַּטְּלִי וְלִית לֹון קִיּוּמָא וְאַתְאֲכִלוּ בְּנוֹרָא.

וְנֹאכְלוּ בָאֵשׁ. כְּמוֹ זֶה קָרַח
לְמִטָּה, וְהִפֵּל כְּמוֹ זֶה.

יְהי רַקִּיעַ - הַתַּפְשֻׁטָּה הַתַּפְרָדוֹת
זוֹ מִזֹּו. א"ל - כְּתוּב שֶׁל יִמִּין א"ל
גְּדוֹל הַתַּפְשֻׁטָּה הַתַּפְרָדוֹת מִתּוֹךְ
הַמִּים לְהַשְׁתַּלֵּם הַשֵּׁם הַזֶּה א"ל
וְלִהְיוֹת כְּלֵל בְּאוֹתָהּ הַתַּפְרָדוֹת זֶה
בְּזֶה, וְהַתַּפְרָד מֵאֵל אֱלֹהִים הֵי"ם.
אֵלֶּה הַתַּפְרָדוֹת וְהַתַּפְשֻׁטָּה לְהִיּוֹת
מִים תַּחְתּוֹנִים ימ"ה, אוֹתָהּ
הַתַּפְרָדוֹת שֶׁהַתַּפְשֻׁטָּה בְּשָׁנִי. מִים
עֲלִיוֹנִים הֵי"ם, זֶה הֵי"ם גְּדוֹל.
הֵי"ם מִים עֲלִיוֹנִים. הַהֶפֶךְ שֶׁל
הָאוֹתִיוֹת הָאֵלֶּה ימ"ה, מִים
תַּחְתּוֹנִים. כִּיּוֹן שֶׁהַתַּפְשֻׁטָּה נַעֲשֶׂה
הִפֵּל כָּלֵל אֶחָד וְהַתַּפְרָד שֵׁם זֶה
בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת.

מִים עֲלִיוֹנִים זְכָרִים, וּמִים
תַּחְתּוֹנִים נְקִבּוֹת. בַּתְּחִלָּה הָיוּ
מִים בְּמִים, עַד שֶׁנִּפְרְדוּ, לְהַפִּיר
מִים עֲלִיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, זֶה
אֱלֹהִים [מִים עֲלִיוֹנִים]. וְזֶה אֲדֹנָי [מִים
תַּחְתּוֹנִים]. וְזוֹ ה' עֲלִיוֹנָה וְה'
תַּחְתּוֹנָה. מִה כְּתוּב? וַיַּעַשׂ
אֱלֹהִים אֶת הָרָקִיעַ. הַתַּפְשֻׁטוֹת זֹו
לָקַח שֵׁם זֶה אֱלֹהִים מִים
עֲלִיוֹנִים, וּמִים תַּחְתּוֹנִים אֲדֹנָי.
וְעַם כָּל זֶה, כִּיּוֹן שֶׁהַשְׁתַּלְמוֹ מִים
זְכָרִים בְּמִים נּוֹקְבִים, שֵׁם אֱלֹהִים
הַתַּפְשֻׁטָּה בְּכָל.

וְאֵף עַל גִּב שֶׁהַפְרִיד בֵּין מִים
עֲלִיוֹנִים לְתַחְתּוֹנִים, מַחְלֶקֶת לֹא
הַתַּפְשֻׁטָּה עַד יוֹם שְׁלִישִׁי,
וְהַסְפָּמָה הַמַּחְלֶקֶת, וְהִפֵּל
הַתִּישָׁב בְּמִקּוֹמוֹ כְּרָאוֹי. וּבְגִלָּל
מַחְלֶקֶת זֹו, אֵף עַל פִּי שֶׁהוּא
קִיּוֹם הָעוֹלָם, לֹא כְּתוּב כִּי טוֹב
בְּשָׁנִי, שֶׁלֹּא הַשְׁתַּלֵּם הַמַּעֲשֶׂה.
מִים עֲלִיוֹנִים וּמִים תַּחְתּוֹנִים הָיוּ
כְּאַחַד, וְלֹא הָיוּ תוֹלְדוֹת בְּעוֹלָם
עַד שֶׁנִּפְרְדוּ וְנִדְעוּ, וְלָכֵן עָשׂוּ
תוֹלְדוֹת.

וְעַם כָּל זֶה, אֵף עַל גִּב שֶׁהַבְדֵּלָה
הִיְתָה בְּשָׁנִי וְהַמַּחְלֶקֶת בּוֹ הִיְתָה

בְּגִוּוֹנָא דָּא קָרַח לְתַתָּא. וְכָלֵא כְּגִוּוֹנָא דָּא.
יְהי רַקִּיעַ אֲתַפְשֻׁט פְּשִׁיטוֹ דָּא מִן דָּא. א"ל
קְטִפָּא יִמִּינָא א"ל גְּדוֹל אֲתַפְשֻׁט פְּשִׁיטוֹ
מִן גִּוּ מִיָּיָא לְאַשְׁתַּלְמָא שְׁמָא דָּא א"ל
וְלִאֲתַפְלָלָא בְּהָהוּא פְּשִׁיטוֹ דָּא בְּדָא,
וְאֲתַפְשֻׁט מֵאֵל אֱלֹהִים הֵי"ם אֵלִין אֲתַפְשֻׁטוֹ
וְאֲתַהֲפֹכוּ לְמַהְוִי מִיִּין תַּתָּאִין ימ"ה הָהוּא
פְּשִׁיטוֹ דְּאֲתַפְשֻׁט בְּשָׁנִי, מִיִּין עֲלָאִין הֵי"ם זֶה
הֵי"ם גְּדוֹל. הֵי"ם מִיִּין עֲלָאִין, הַפּוֹכָא דְּאֵלִין
אֲתוּוֹן ימ"ה מִיִּין תַּתָּאִין. כִּיּוֹן דְּאֲתַתְקִנוּ
אֲתַעֲבִידוּ כָּלֵא כָּלֵל חֲדָא וְאֲתַפְשֻׁט שְׁמָא דָּא
בְּכַמָּה דּוֹכְתִי.

מִיִּין עֲלָאִין דְּכוּרִין. וּמִיִּין תַּתָּאִין נּוֹקְבִי.
בְּקִדְמִיתָא הָיוּ מִים בְּמִים, עַד
דְּאֲתַפְרְשׁוּ לְאַשְׁתַּמוּדְעָא מִיִּין עֲלָאִין וְתַתָּאִין,
דָּא אֱלֹהִים (נ"א מִיִּין עֲלָאִין). וְדָא אֲדֹנָי (נ"א מִיִּין תַּתָּאִין).
וְדָא ה' עֵילָאָה וְה' תַּתָּאָה. מִה כְּתִיב וַיַּעַשׂ
אֱלֹהִים אֶת הָרָקִיעַ. אֲתַפְשֻׁטוֹתָא דָּא נָטַל
שְׁמָא דָּא אֱלֹהִים מִיִּין עֲלָאִין. וּמִיִּין (דף יח ע"א)
תַּתָּאִין אֲדֹנָי. וְעַם כָּל דָּא כִּיּוֹן דְּאֲשְׁתַּלְיִמוּ
מִיִּין דְּכוּרִין בְּמִיִּין נּוֹקְבִין, שְׁמָא דְּאֱלֹהִים
אֲתַפְשֻׁט בְּכָלֵא.

וְאֵף עַל גִּב דְּאַפְרִישׁ בֵּין מִיִּין עֲלָאִין
לְתַתָּאִין, מַחְלֻקָּת לֹא אֲתַפְשֻׁט עַד יוֹם
תְּלִיתָאִי וְאַסְפִּים מַחְלֻקָּת וְאַתִּישָׁב כָּלֵא
בְּדוֹכְתִיָּה פְּדָקָא יָאוֹת. וּבְגִין מַחְלֻקָּת דָּא אֵף
עַל פִּי דְּאִיהוּ קִיּוֹמָא דְּעֵלְמָא לֹא כְּתִיב כִּי טוֹב
בְּשָׁנִי, דְּלֹא אֲשְׁתַּלִּים עוֹבְדָא. מִיִּין עֲלָאִין
וּמִיִּין תַּתָּאִין הָיוּ כְּחֲדָא וְלֹא הָיוּ תוֹלְדִין
בְּעֵלְמָא עַד דְּאֲתַפְרְשׁוּ וְאַשְׁתַּמוּדְעוּ. וּבְגִין כִּי
עָבְדוּ תוֹלְדִין.

וְעַם כָּל דָּא אֵף עַל גִּב דְּהַבְדֵּלָה הָיוּ בְּשָׁנִי
וּמַחְלֻקָּת בֵּיהּ הָיוּ, יוֹם תְּלִיתָאִי אֲסָפִים

- יום השלישי הסכים בכל, שהוא שם שנחלקק בחקיקתו [יהוה] הו"ה להסכים בין מים עליונים ומים תחתונים. ה' עליונה ה' תחתונה, ו' ביניהם להשלים בשני צדדים. וסימן זה מי הירדן, מים עליונים, קמו נד אחד. מים תחתונים ירדו לים, וישראל הלכו באמצע.

חמשה רקיעים כתוב פאן, וחי העולמים הולך בהם ומנהיג בהם, וכלם כלולים זה בזה. ואלמלא מחלקת זו שהסכמה על ידי האמצע, לא נכללו ולא השתירו [נ"א נתישו] זה בזה. חמש מאות שנים הם שעץ החיים דבק בהם לעשות פרות ותולדות לעולם, וכל מימי בראשית ששופעים ונמשכים מבראשית נחלקו תחתיו על ידו, ודוד המלך לקח הכל, והוא חלק אחר כך, שכתוב (שמואל ב' ו') ויחלק לכל העם לכל המון וגו', וכתוב (תהלים קד) תתן להם ילקוטון, וכתוב (משלי לא) ותקם בעוד לילה ותתן טרף וגו'.

בשעה שמחלקת מתעוררת בחזק השמאל, מתרבה ומתחזקת שלהבת הדינים, ויצאו משם קלפות, ונקרשו מיד בלי לחות כלל, והיו זכר ונקבה. ומהם נפרדו מינים רעים למיניהם, וכאן התקיפות של רוח הטמאה בכל אותן קלפות חזקות, והם סוד הערלה. אלה התחזקו במינים חזקים, אחד אפע"ה ואחד נח"ש, ושניהם אחד. אפע"ה מוליד [לשבעים] לשבע שנים בחבור אחד. חזר הכל לשבע שנים של נחש.

כאן הוא סוד הגיהנם שנקרא בשבעה שמות. יצר הרע נקרא בשבעה שמות. ובכמה דרגות התפשטה הטמאה מכאן לעולם,

בכלא דהוא שמא דאיגלה בגליפוי (ס"א יהוה) הוה לאסתפמא מיין עלאין ומיין תתאין ה' עלאה, ה' תתאה, ו' ביניהם. לאשלמא בתרין סטריין. וסימנא דא מי הירדן מיין עלאין קמו נד אחד. מיין תתאין נחתו לימא. וישראל אזלי באמצעיתא.

חמש רקיעין פתיבי הכא וחי העולמים אזיל בהו ואנהיג בהו וכלהו כלילן דא בדא. ואלמלא האי מחלוקת דאסתפם על ידי דאמצעיתא לא אתכלילו ולא אשתיירו (נ"א אתישרו) דא בדא. חמש מאה שנין אנון דאילנא דחיי דביק בהו למעבד אפין ותולדין לעלמא וכל מימוי דבראשית דנגדין ואתמשכן מבראשית אתפלגו תחותוי על ידיה. ודוד מלכא נקיט פלא ואיהו פליג לבתר דכתיב, (שמואל ב' ו') ויחלק לכל העם לכל המון וגו' וכתוב, (תהלים קד) תתן להם ילקוטון וכתוב, (משלי לא) ותקם בעוד לילה ותתן טרף וגו'.

בשעתא דאתער מחלוקת בתוקפא דשמאלא, אסגי ואתקף הורפילא דטיפסא ונפקו מתמן טסירין ואקרישו מיד בלא לחותא כלל והוה דכר וניקבא. ומנהון אתפרשו זיינין בישין לזנייהו, והכא תקיפו דרוח מסאבא בכל אנון תוקפין טסירין. ואנון רזא דערלה. אלין אתקפו בזיינין תקיפין, חד אפע"ה וחד נח"ש ותריוויהו חד. אפע"ה אוליד (ס"א לשבעין) לשבעא שנין בחבורא חדא, אתהדר פלא לשבע שנין דנחש.

הכא איהו רזא דגיהנם דאקרי בשבע שמות. יצר הרע בשבע שמות אקרי. ובכמה דרגין אתפשט מסאבו מהכא לעלמא

והכל מסוד השמאל טוב ורע, והוא ישוב העולם. כאן שם חקוק של שמונה עשרה אותיות ממנה על גשמי רצון נדבה וברכה ישוב של העולם.

ויאמר אלהים יקוו המים וגו'. בדרך קו להיות בדרך ישרה, שרי מסוד של אותה נקדה ראשונה הכל יצא בנסתר, עד שהגיע והתפנס להיכל עליון, ומשם יצא בקו ישר לשאר הדרגות, עד שמגיע לאותו מקום אחד שפונס הכל בכלל של זכר ונקבה. ומיהו? חי העולמים.

המים שיוצאים מלמעלה מה' העליונה. מתחת השמים ו' קטנה. ועל זה ו', אחד שמים ואחד מתחת השמים. אז ותראה היבשה, זו ה' תחתונה. זה התגלה, וכל השאר התפסה. ומתוך האחרונה הזו נודע בשכל אותו שהתפסה. אל מקום אחד, בגלל שכאן הוא קשר היחוד של העולם העליון.

יהו"ה אחד ושמו אחד. שני יחידים, אחד של העולם העליון להתיחד בדרגותיו, ואחד של העולם התחתון להתיחד בדרגותיו. קשר היחוד של העולם העליון הוא עד כאן. חי העולמים שם מתבשם, ונקשר העולם העליון ביחוד שלו, ולכן נקרא מקום אחד. כל הדרגות וכל האברים מתפנסים שם, ונהיים פלם בו אחד, בלי פרוז כלל. ואין דרגה שמתיחדת שם ביחוד אחד אלא זו, ובו מתפסים פלם בדרך נסתר בהשתוקקות אחת. עד כאן בדרגה זו מתיחד העולם הנגלה בעולם הנסתר.

העולם הנגלה מתיוחד גם פן למטה, ועולם הנגלה הוא עולם התחתון. (ישעיה ו) ואראה את ה', (שמות כד) ויראו את אלהי ישראל,

וכלא מרזא דשמאלא, טב וביש ואיהו ישובא דעלמא. הכא שמא גליפא דתמני סרי אתוון ממנא על גשמי רצון נדבה וברכה ישובא דעלמא:

(ר"ת יהו"ה) ו'יאמר אלקים יקוו המים וגו' בארז קו למיהוי בארז מישר. דהא מרזא דהיהא נקודה קדמאה נפק פלא בסתימו. עד דמטי ואתפניש להיכלא עלאה ומתפן נפיק בקו מישר לשאר דרגין. עד דמטי לההוא אתר חד דכניש פלא בכלל דכר ונוקבא. ומאן איהו חי עלמין.

המים דנפקי מלעיל מאת ה' עלאה. מתחת השמים ו' זעירא. ועל דא ו'ו חד שמים וחד מתחת השמים. כדין ותראה היבשה דא ה' תתאה. דא אתגלי. וכל שאר אתפסי. ומגו האי בתראה אשתמע בסוכלתנו ההוא דאתפסי. אל מקום אחד בגין דהכא הוא קשורא דיחודא דעלמא עלאה.

יהו"ה אחד ושמו אחד תרין יחודין חד דעלמא עלאה לאתניחדא בדרגוי, וחד דעלמא תתאה לאתניחדא בדרגוי. קשורא דיחודא דעלמא עלאה עד הכא איהו. חי עלמין תמן אתבסיס ואתקשר עלמא עלאה ביחודא דיליה. ובגין פך אקרי מקום אחד. פל דרגין וכל שייפין מתפנשין תמן והו פלהו ביה חד פלא פירודא כלל. ולית דרגא דאתניחדן תמן ביחודא חד אלא האי, וביה אתפסיין פלהו בארז סתים בתיאובתא חד. עד הכא בדרגא דא אתניחד עלמא דאתגליא בעלמא דאתפסיא.

עלמא דאתגליא אתניחד אוף הכי לתתא, ועלמא דאתגליא איהו עלמא דתתא"ה. (ישעיה ו) ואראה את יי (שמות כד) ויראו

(במדבר יד) וּכְבוֹד ה' נִרְאָה, (שם יז) וַיֵּרָא כְבוֹד ה', (יחזקאל א) כְּמִרְאֵה הַקֶּשֶׁת וְגו', פֶּן מִרְאֵה הַנֶּגֶה סָבִיב הוּא מִרְאֵה דְמוּת כְּבוֹד ה'. וְזֶהוּ סוּד וְתִרְאָה הַיִּבְשָׁה.

(שם) כְּמִרְאֵה הַקֶּשֶׁת - זֶה חֵי הָעוֹלָמִים. וְזֶהוּ אֶת קִשְׁתִּי נִתְּנִי בַעֲנָן, זֶה מַלְכוּת, נִתְּנִי מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם. בְּיוֹם מַעֲנָן כְּשֶׁנִּרְאִית הַקֶּשֶׁת [כְּשֶׁמִּתְעוֹרֵר הַשָּׁמַל לְהִתְגַּבֵּר], מִרְאֵה דְמוּת כְּבוֹד ה' מִתְעוֹרֵר הַשָּׁמַל לְהִתְגַּבֵּר. יוֹצֵאת רַחֵל וְתִקֵּשׁ בְּלִדְתָּהּ. מִיכָא"ל בָּצַד זֶה, רַפָּא"ל בָּצַד זֶה, גְּבִרִיא"ל בָּצַד זֶה, וְהֵם הַגּוֹנִים שֶׁנִּרְאִים בְּאוֹתָהּ דְמוּת - לִבְנֵי וָאָדָם וְיִרְקָ.

בֶּן מִרְאֵה הַנֶּגֶה סָבִיב, הָאוֹר שֶׁהִתְפַּסֵּה בַּגִּלְגּוּל מִרְאֵה הָעֵינַן, הוּא מִרְאֵה דְמוּת כְּבוֹד ה'. הַגּוֹנִים שֶׁהִתְיַחֲדוּ הַיַּחֲדוּד הַפְּתוּחִתּוֹן הֵם לְפִי יַחֲדוּ שֶׁהִתְיַחֲד יַחֲדוּ עֲלִיּוֹן. ה' אֱלֹהֵינוּ ה'. גּוֹנִים נִסְתָּרִים שֶׁלֹּא נִרְאִים וּמִתְקַשְּׂרִים אֶל מְקוֹם אֶחָד יַחֲדוּ אֶחָד בְּעֲלִיּוֹן, הַגּוֹנִים בְּקִשְׁתִּי לְמִטָּה לְהִתְיַחֲד בָּהֶם. לִבְנֵי אָדָם וְיִרְקָ כְּמוֹ גּוֹנִים נִסְתָּרִים. וְהֵם יַחֲדוּ אַחֵר, סוּד וְשִׁמוֹ אֶחָד. בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד - הַיַּחֲדוּד שֶׁלְמִטָּה. יַחֲדוּ עֲלִיּוֹן - (דְּבָרִים ו) שָׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהו"ה אֱלֹהֵינוּ יְהו"ה אֶחָד. זֶה כְּנֶגֶד זֶה. יָקוֹב - מִדִּידוֹת שֶׁל קוֹ וּמִדָּה. כָּאֵן שֵׁשׁ תְּבוּלוֹת, וְכָאֵן שֵׁשׁ תְּבוּלוֹת.

מִדִּידַת הַנִּיצוּץ הַחֹזֵק, שֶׁכְּתוּב (יִשְׁעִיָּה מ) מִי מִדָּד בְּשַׁעֲלוֹ מִים. וְזֶהוּ יָקוֹב הַמִּים. כָּאֵן שַׁעוֹר שֶׁל יוֹצֵר הָעוֹלָמוֹת יו"ד ה"א וְא"ו ה"א. קְדוּ"ש קְדוּ"ש קְדוּ"ש - זֶהוּ יָקוֹב הַמִּים. ה' צְבָאוֹת - זֶהוּ אֵל מְקוֹם אֶחָד בְּסוּד שֶׁל שֵׁם זֶה. מִלֵּא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ - זֶה וְתִרְאָה הַיִּבְשָׁה. סוּד חֲקִיקַת שֵׁם

אֶת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל (במדבר יד) וּכְבוֹד י' נִרְאָה (במדבר יז) וַיֵּרָא כְבוֹד י' (יחזקאל א) כְּמִרְאֵה הַקֶּשֶׁת וְגו' פֶּן מִרְאֵה הַנֶּגֶה סָבִיב הוּא מִרְאֵה דְמוּת כְּבוֹד י'. וְדָא אִיהוּ רִזָּא וְתִרְאָה הַיִּבְשָׁה.

כְּמִרְאֵה הַקֶּשֶׁת (יחזקאל א) זֶה חֵי עֲלָמִין. וְזֶהוּ אֶת קִשְׁתִּי נִתְּנִי בַעֲנָן דָּא מַלְכוּת. נִתְּנִי מִן יוֹמָא דְאַתְבָּרִי עֲלָמָא. בְּיוֹמָא (ד' יח ע"ב) דְּעֵיבָא דְאַתְחֲזִי קִשְׁתִּי (דְּאַתְעֵר שְׁמָא לֹא לְאַתְתַּקְפָּא). מִרְאֵה דְמוּת כְּבוֹד ה' אֶתְעֵר שְׁמָא לֹא לְאַתְתַּקְפָּא. נִפְקַת רַחֵל וְתִקֵּשׁ בְּלִדְתָּהּ. מִיכָא"ל בְּסִטְרָא דָּא, רַפָּא"ל בְּסִטְרָא דָּא, גְּבִרִיא"ל בְּסִטְרָא דָּא. וְאַנּוֹן גּוֹנִין דְּאַתְחֲזִיין בְּהֵהוּא דְמוּת חֵיור וְסוּמָק וְיִרְוֹק.

בֶּן מִרְאֵה הַנֶּגֶה סָבִיב. נִהֲרִי דְאַתְפְּסִיָּא בַּגִּלְגּוּלָא דְחִיזוּ דְעֵינָא. הוּא מִרְאֵה דְמוּת כְּבוֹד י'. גּוֹנִין דְּאַתְיַחֲדָא יַחֲדָא תִּתְּנָה לְפּוֹם יַחֲדָא דְאַתְיַחֲד יַחֲדָא דְלֵעִילָא. י' אֱלֹהֵינוּ י'. גּוֹנִין סְתִימִין דְּלֹא אֶתְחֲזִין וְאַתְקַשְּׁרִין אֶל מְקוֹם אֶחָד יַחֲדָא חֲדָא בְּעֲלָאָה. גּוֹנִין בְּקִשְׁתִּי לְתִתְּנָה לְאַתְיַחֲדָא בְּהוּ. חֵיור סוּמָק וְיִרְוֹק כְּגוֹנִין סְתִימִין. וְאַנּוֹן יַחֲדָא אַחֲרָא רִזָּא וְשִׁמוֹ אֶחָד. בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד יַחֲדָא דְלִתְּנָה. יַחֲדָא עֲלָאָה (דְּבָרִים ו) שָׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהו"ה אֱלֹהֵינוּ יְהו"ה אֶחָד. דָּא לְקַבִּיל דָּא. יָקוֹב מִדִּידוֹ דְקוֹ וּמִשְׁחָתָא. הָכָא שִׁית תִּיבִין. וְהָכָא שִׁית תִּיבִין. מִשְׁחָתָא בּוֹצִינָא דְקַרְדִּינּוּתָא דְכְּתִיב, (יִשְׁעִיָּה מ)

מִי מִדָּד בְּשַׁעֲלוֹ מִים. וְדָא אִיהוּ יָקוֹב הַמִּים. הָכָא שַׁעוֹרָא דִּיּוֹצֵר עֲלָמִין יו"ד ה"א וְא"ו ה"א, קְדוּ"ש קְדוּ"ש קְדוּ"ש דָּא אִיהוּ יָקוֹב הַמִּים. י' צְבָאוֹת. דָּא אִיהוּ אֵל מְקוֹם אֶחָד בְּרִזָּא דְשָׁמָא דָּא. מִלֵּא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ. דָּא וְתִרְאָה הַיִּבְשָׁה. רִזָּא

גְּלִיפָא שְׁמָא דִּיחֻדָּא כּוּז'וּ בּמוּכס'ז כּוּז'וּ.
תְּדִשָּׂא הָאָרֶץ דְּשָׂא עֵשֶׂב וְגו' הַשְׁתָּא אַפִּיקַת
חֵילָא בְּאַנּוּן מִיֵּין דְּאַתְפְּנָשׁוּ לְאַתֵּר חָד
וְנִגְדִין בְּגוּיָה גּוּ טְמִירוּ סְתִימָאָה. וְנִפְקִין
בְּגוּיָה טְמִירִין עֲלָאִין וְחֵילִין קְדִישִׁין. דִּי כָּל
אַנּוּן בְּנִי מְהִימְנוּתָא מְתַקֵּן לֹון בְּתַקּוּנָא
דְּמְהִימְנוּתָא בְּהֵיא פּוֹלְחָנָא דְּמֵאַרְיָהוּן.

וְרָזָא דָּא (תהלים קד) מְצַמִּית חֲצִיר לְבִהְמָה וְגו'
דָּא בְּהֵמָה דִּרְבִּיעָאָה עַל אֶלְף טוּרִין
וּמִגְדִּלִין לָהּ בְּכָל יוֹמָא הֵהוּא חֲצִיר. וְחֲצִיר
דָּא אַנּוּן מְלֹאכִין שְׁלִיטִין לְפּוּם שְׁעָתָא
דְּאַתְפְּרִיאוּ בְּשָׁנִי וְקִימִין לְמִיכְלָא דְּהֵאֵי
בְּהֵמָה. בְּגִין דָּאִית אֲשָׂא אָכְלָא אֲשָׂא.

וְעֵשֶׂב לְעִבּוּדַת הָאָדָם עֵשֶׂב דָּא אֵלִין אוֹפְנִין
וְחֵיוֹת וְכְרוּבִים. דְּכִלְהוּ מְתַקֵּן גּו'
תְּקוּנָאֵיהוּ וְקִימִין לְאַתְפְּקָא בְּשְׁעָתָא דְּבְנֵי
נָשָׂא אַתֵּיִן לְפּוֹלְחָנָא דְּמֵאַרְיָהוּן בְּקִרְבְּנֵיהוּן
וּבְצִלוֹתָא דְּדָא אִיהוּ עִבּוּדַת הָאָדָם. וְעֵשֶׂב דָּא
אַזְדַּמֵּן וְאַתְעַתֵּד לְעִבּוּדַת הָאָדָם לְאַתְפְּקָא
בְּתַקּוּנָא פְּדָקָא יָאוּת. וְכֵד אַנּוּן מְתַקֵּן
בְּהֵיא עִבּוּדַת הָאָדָם, לְבָתֵּר מְנִיָּהוּ נִפְקִי
מְזוּנֵי וְטְרַפִּין לְעֵלְמָא דְּכְתִיב (תהלים קד) לְהוֹצִיא
לֶחֶם מִן הָאָרֶץ. וְדָא אִיהוּ עֵשֶׂב מְזַרִיעַ זֶרַע,
דְּהָא חֲצִיר לֹא מְזַרִיעַ זֶרַע אִיהוּ אֶלָּא אַזְדַּמֵּן
לְמִיכְלָא דְּאֲשָׂא קְדִישָׂא. וְעֵשֶׂב לְתַקּוּנָא
דְּעֵלְמָא.

וְכֵרָ דָּא לְהוֹצִיא לֶחֶם מִן הָאָרֶץ. כָּל תְּקוּנִין
דְּבְנֵי נָשָׂא דְּקָא מְתַקֵּן לְהֵאֵי עֵשֶׂב
אַרְץ. דְּפּוֹלְחָנָא דְּלֵהוּן לְמֵאַרְיָהוּן לְסַפְקָא עַל
יְדֵיהוּן מֵהֵיא אַרְץ טְרַפִּי וּמְזוּנֵי לְהֵאֵי עֵלְמָא
וְלְאַתְפְּרָכָא בְּנֵי נָשָׂא מְבָרְכִין דְּלַעִיל (דְּלַעִילָא).

עֵץ פְּרִי עוֹשֶׂה פְּרִי. דְּרָגָא עַל דְּרָגָא דְּכֵר
וְנוֹקְבָא. כְּמָה דְּעֵץ פְּרִי אַפִּיק חֵילָא דְּעֵץ

הַיְחוד כּוּז'וּ בּמוּכס'ז כּוּז'וּ.
תְּדִשָּׂא הָאָרֶץ דְּשָׂא עֵשֶׂב וְגו',
כָּאן הוֹצִיאָה כַח בְּאוֹתָם מִים
שֶׁהִתְכַּסּוּ לְמָקוֹם אֶחָד וְשׁוֹפְעִים
בְּתוֹכּוֹ תוֹךְ טְמִירוֹת נִסְתָּרָת,
וְיוֹצֵאִים בְּתוֹכּוֹ טְמִירִים עֲלִיוֹנִים
וְצִבְאוֹת קְדוּשִׁים, שְׁכָל אוֹתָם בְּנֵי
הָאֱמוּנָה מְתַקְּנִים אוֹתָם בְּתַקּוֹן
הָאֱמוּנָה בְּאוֹתָהּ עֲבוּדַת רְבוּנָם.

וְזֶה סוֹד (תהלים קד) מְצַמִּית חֲצִיר
לְבִהְמָה וְגו'. זֶה בְּהֵמָה שְׂרׁוּבָצַת
עַל אֶלְף הָרִים, וּמִגְדִּלִים לָהּ בְּכָל
יוֹם אוֹתוֹ חֲצִיר, וְחֲצִיר הַזֶּה,
אוֹתָם מְלֹאכִים שְׁלִיטִים לְפִי
שְׁעָה שְׁנִכְרָאוּ בְּשָׁנִי וְעוֹמְדִים
לְמַאכֵל שֶׁל הַבְּהֵמָה הַזֶּה. בְּגִלּל
שֵׁשׁ אֲשׁ אוֹכֵלָת אֵשׁ.

וְעֵשֶׂב לְעִבּוּדַת הָאָדָם - עֵשֶׂב זֶה
הָאוֹפְנִים הָאֵלֶּה וְחֵיוֹת וְכְרוּבִים,
שְׁכָלָם מְתַקְּנִים תוֹךְ תְּקוּנָיהֶם
וְעוֹמְדִים לְהַתְפַּקֵּן בְּשְׁעָה שְׁבְנֵי
אָדָם בָּאִים לְעִבּוּדַת רְבוּנָם
בְּקִרְבְּנֵיהֶם וּבְתַפְלָה, שְׁזוּהֵי
עֲבוּדַת הָאָדָם. וְעֵשֶׂב זֶה מְזַמֵּן
וּמוֹכֵן לְעִבּוּדַת הָאָדָם לְהַתְפַּקֵּן
בְּתַקּוּנוֹ כְּרָאוּי. וְכִשְׁהֶם מְתַקְּנִים
בְּאוֹתָהּ עֲבוּדַת הָאָדָם, אַחֵר כֹּף
יוֹצֵאִים מֵהֶם מְזוּנוֹת וְטְרַף
לְעוֹלָם, שְׁכָתוּב (שם) לְהוֹצִיא
לֶחֶם מִן הָאָרֶץ. וְזֶהוּ עֵשֶׂב מְזַרִיעַ
זֶרַע, שֶׁהֵרִי חֲצִיר לֹא מְזַרִיעַ זֶרַע,
אֶלָּא מְזַדְמֵן לְמַאכֵל שֶׁל אֵשׁ
קְדוּשָׁה, וְעֵשֶׂב לְתַקּוֹן הָעוֹלָם.

וְכֵרָ זֶה לְהוֹצִיא לֶחֶם מִן הָאָרֶץ.
כָּל הַתְּקוּנִים שֶׁל בְּנֵי הָאָדָם
שֶׁמְתַקְּנִים אֶת עֵשֶׂב הָאָרֶץ הַזֶּה,
שֶׁעֲבוּדָתָם לְרְבוּנָם לְסַפֵּק עַל יָדָם
מֵאוֹתָהּ אַרְץ טְרַף וּמְזוּנוֹת
לְעוֹלָם הַזֶּה וּלְהַתְפַּקֵּן בְּנֵי אָדָם
מְבָרְכוֹת שֶׁל מַעֲלָה.

עֵץ פְּרִי עוֹשֶׂה פְּרִי - דְּרָגָה עַל
דְּרָגָה, זָכָר וְנִקְבָּה. כְּמוֹ שֶׁעֵץ פְּרִי
מוֹצִיא כַח שֶׁל עֵץ עוֹשֶׂה פְּרִי, גַּם
כָּאן הוּא מוֹצִיא, וּמִיָּהוּ? אֵלֶּה

אותם כְּרוּבִים וְתַמְרוֹת. מִה זֶה תַּמְרוֹת? אֵלֶּה אוֹתָם שְׁעוֹלִים בַּעֲשֵׁן הַקָּרָבָן וּמִתַּתְּקָנִים יַחַד עָמּוּ וּמַעֲמִידִים [וְנִקְרְאוּ] תַּמְרוֹת עֵשֶׂן, וְכֹלֶם קִימִים בְּתַקּוּנֵיהֶם לַעֲבוֹדַת הָאָדָם, מִה שֶׁלֹּא קִים פֶּן הַחֲצִיר, שֶׁהִרִי מוֹכֵן לְמֵאכֹל, שְׁכַתוֹב (אִיּוֹב מ) הִנֵּה נָא בְּהִמּוֹת אֲשֶׁר עֲשִׂיתִי עִמָּךְ חֲצִיר כְּבָקָר יֵאכֹל.

עֵץ פְּרִי עוֹשֶׂה פְּרִי - דְּמוּת זָכָר וְנִקְבָּה. וְדְמוּת פְּנִיָּהֶם פְּנֵי אָדָם, אֵלֶּה אֵינָם כְּאוֹתָם כְּרוּבִים. אֵלֶּה פְּנִים גְּדוֹלוֹת בְּדְמוּת חֲתוּמָה. כְּרוּבִים, פְּנִים קִטְנוֹת כְּמוֹ תִּינוּקוֹת. פְּנֵי אָדָם, כָּל הַדְּמִיּוֹת כְּלוּלוֹת בָּהֶם. בְּגִלּוֹל שֶׁהֵם פְּנִים גְּדוֹלוֹת וּמַצִּטִּירִים בָּהֶם צִיּוּרִים חֲקוּקִים כְּמוֹ חֲקִיקוֹת שֵׁם הַמֶּפָּרֶשׁ בְּאַרְבַּעַת צַדֵּי הָעוֹלָם, מִזֶּרֶחַ מִצָּרַח מִצָּפוֹן וְדָרוֹם.

מִיכָאֵל^ל רוּשֵׁם רְשׁוּם לְצַד דָּרוֹם, וְכֹל הַפְּנִים מְסַתְּפִלִים אֵלָיו. פְּנֵי אָדָם, פְּנֵי אֶרֶץ^ה, פְּנֵי שׁוּר^ר, פְּנֵי נֶשֶׁר^ר. אָדָם הוּא זָכָר וְנִקְבָּה, וְלֹא נִקְרָא אָדָם פְּרֻט לְאֵלֶּה. מַצִּטִּירִים צִיּוּרִים שֶׁל רֶכֶב אֱלֹהִים רְבוּתִים, שְׁכַתוֹב (תְּהִלִּים סח) רֶכֶב אֱלֹהִים רְבוּתִים אֲלֵפֵי שִׁנְאָן. שִׁנְאָן כָּלֵל שֶׁל כָּל הַצִּיּוּרִים, שׁוּר^ר נֶשֶׁר^ר אֶרֶץ^ה. וְזֶהוּ אָדָם, הַתַּפְּשֻׁטוֹת שֶׁנִּכְלָלָה בָּאֶחָד בְּסוּד זָכָר וְנִקְבָּה. וְכֹל הָאֲלֵפִים וּרְבֻבוֹת, כָּלֶם יוֹצְאִים מֵהַסּוּד הַזֶּה שִׁנְאָן. וּמִהַדְּמִיּוֹת הִלּוּ נִפְרָדִים כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּצִדֵּיהֶם כְּמוֹ שֶׁרְאוּי לָהֶם.

וְאֵלֶּה הֵם שְׁמֵשְׁלָכִים אֶחָד בְּאֶחָד, וּכְלוּלִים אֶחָד בְּאֶחָד, לְהִיּוֹת כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּלוּל בְּחִבּוּר. שׁוּר^ר נֶשֶׁר^ר אֶרֶץ^ה אֲדָם מִתְּנַהֲגִים בְּסוּד שֶׁל אֲרַבְעָה שְׁמוֹת חֲקוּקִים עוֹלָם לְהַתְּנַהֵג וּלְהַסְתַּכֵּל.

עוֹשֶׂה פְּרִי, אוֹף הָכָא אֲפִיק אִיהוּ. וּמֵאֵן אִיהוּ אֲלֵין אֲנוּן כְּרוּבִים וְתַמְרוֹת. מֵאִי תַּמְרוֹת. אֲלֵין אֲנוּן דְּסִלְקִי בְּתַנְנָא דְקָרְבָּנָא, וּמִתַּתְּקָנִי בְּהַדִּיָּה וְאַקְמָן^(נ"א וְאַקְרִין) תַּמְרוֹת עֵשֶׂן. וְכִלְהוּ קִימִין בְּתַקּוּנֵיהֶו לַעֲבוֹדַת הָאָדָם, מִה דְּלֹא קִימָא כֵּן חֲצִיר דְּהָא אֲתַעֲתַד לְמִיכָל דְּכַתִּיב, הִנֵּה נָא בְּהִמּוֹת אֲשֶׁר עֲשִׂיתִי עִמָּךְ חֲצִיר כְּבָקָר יֵאכֹל.

עֵץ פְּרִי עוֹשֶׂה פְּרִי דִּיוֹקְנָא דְכָר וְנוֹקְבָא. וְדְמוּת פְּנִיָּהֶם פְּנֵי אָדָם. אֲלֵין לֹא אֲנוּן כְּאֲנוּן כְּרוּבִים. אֲלֵין אֲפִי רַבְרָבָן בְּדִיקְנָא חֲתִימָא. כְּרוּבִים אֲפִי זוּטָרִי כְּרַבִּיין. פְּנֵי אָדָם כָּל^(ד"ן) דִּיוֹקְנִין כָּלִילָן בָּהוּ. בְּגִין דְּאֲנוּן אֲפִין רַבְרָבִין וּמַצִּטִּירִין בָּהוּ צִיּוּרִין גְּלִיפִין כְּגִלּוּפֵי שְׁמָא מִפְּרֶשׁ בְּאַרְבַּע סְטָרֵי דְעֲלָמָא מִזֶּרֶחַ מִצָּרַח צָפוֹן וְדָרוֹם.

מִיכָאֵל^ל רְשִׁים רְשִׁימוֹ לְצַד דָּרוֹם. וְכֹל אֲנִפִין מְסַתְּפִלִין לְגַבִּיָּה. פְּנֵי אָדָם פְּנֵי אֶרֶץ^ה פְּנֵי שׁוּר^ר פְּנֵי נֶשֶׁר^ר. אָדָם אִיהוּ דְכָר וְנוֹקְבָא, וְלֹא אִקְרִי אָדָם בְּרַ הִנֵּי וּמַנִּיָּה אֲצִטִּירִין צִיּוּרִין דְּרֶכֶב אֱלֹהִים רְבוּתִים דְּכַתִּיב, רֶכֶב אֱלֹהִים רְבוּתִים אֲלֵפֵי שִׁנְאָן. (תְּהִלִּים סח)

שִׁנְאָן כָּלֵל דְּכִלְהוּ צִיּוּרִין שׁוּר^ר נֶשֶׁר^ר אֶרֶץ^ה. וְזֶהוּ אִיהוּ אָדָם (דָּף יט ע"א) פְּשִׁיטוֹ דְּאֲתַכְלִיל כְּחָדָא בְּרָזָא דְכָר וְנוֹקְבָא, וְכִלְהוּ אֲלֵפִין וּרְבֻבוֹת כָּלֵהוּ. נִפְקִי מֵהִנֵּי רִזָּא שִׁנְאָן. וּמֵהִנֵּי דִּיוֹקְנִין מִתַּפְּרָשִׁין כָּל חַד וְחַד בְּסִטְרֵיהֶו כְּמָה דְּאֲתַחֲזִי לֹון.

וְאֵלֵין אֲנוּן דְּקָא מְשַׁלְבֵן חַד בְּחַד וְכָלִיל חַד בְּחַד לְמַהוּי כָּל חַד וְחַד כָּלִילָן בְּחִבּוּרִיָּה, שׁוּר^ר נֶשֶׁר^ר אֶרֶץ^ה אָדָם אֲתַנְהֲגֵן בְּרָזָא דְּאַרְבַּע שְׁמָהֵן גְּלִיפָאן סִלְקִין לְאֲתַנְהֲגָא וּלְאֲסַתְּפִלָּא.

עוֹלָה לַהֲתַנְּהַג וּלְהַסְתַּכֵּל שׁוֹר
אֶל פְּנֵי אָדָם. עוֹלָה שֵׁם אֶחָד
מִתַּעֲטָר מִחֻקֵּק בְּסוֹד שֶׁל שְׁנֵי
גִּנּוּיִם, וְהוּא א"ל. אִז חוֹזֵר
לְאַחֹר, וְהַפְּסָא חוֹקֵק וְגוֹלֵף
אוֹתוֹ, וְנִרְשָׁם לַהֲתַנְּהַג בְּסוֹד
הַשֵּׁם הַזֶּה.

עוֹלָה לַהֲתַנְּהַג וּלְהַסְתַּכֵּל נֶשֶׁר
אֶל פְּנֵי הָאָדָם. עוֹלָה שֵׁם אֶחָד
מִתַּעֲטָר מִחֻקֵּק בְּסוֹד שֶׁל שְׁנֵי
פְּנִיִּים גִּנּוּיִם לְהִיּוֹת מוֹאֵר וְלַעֲלוֹת
בַּעֲלִיָּה בַּעֲטוֹר שְׁלֹמַעֲלָה, וְהוּא
גְּדוֹל. אִז חוֹזֵר לְאַחֹר, וְהַפְּסָא
חוֹקֵק וְגוֹלֵף אוֹתוֹ, וְנִרְשָׁם
לַהֲתַנְּהַג בְּסוֹד הַשֵּׁם הַזֶּה.

עוֹלָה לַהֲתַנְּהַג וּלְהַסְתַּכֵּל אֲרִיָּה
אֶל פְּנֵי אָדָם. עוֹלָה שֵׁם אֶחָד
מִתַּעֲטָר מִחֻקֵּק בְּסוֹד שֶׁל שְׁנֵי
פְּנִיִּים גִּנּוּיִם לַהֲתַחֲזֹק וּלְהַתְּיָשֵׁר
בְּתַקָּף, וְהוּא גְּבוּר. אִז חוֹזֵר
לְאַחֹר, וְהַפְּסָא חוֹקֵק וְגוֹלֵף
אוֹתוֹ, וְנִרְשָׁם לַהֲתַנְּהַג בְּסוֹד
הַשֵּׁם הַזֶּה.

אֲדָם מְסַתְּפֵל בְּכֻלָּם, וְכֻלָּם
עוֹלִים וּמְסַתְּפִלִּים בּוֹ. אִז כֻּלָּם
הַצְטִירוּ בְּחֻקֵּיכֶם בְּצִיּוֹר זֶה
בְּסוֹד שֵׁם אֶחָד שֶׁנִּקְרָא נוֹרָא. וְאִז
פְּתוּב עֲלֵיהֶם (יִחְזַקֵּאל א) וְדַמּוֹת
פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם. כֻּלָּם כְּלוּלִים
בְּדַמּוֹת הַזֶּה. וְהַדַּמּוֹת הַזֶּה כּוֹלֵלֶת
אוֹתָם.

וְעַל סוֹד זֶה נִקְרָא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא (נַחֲמִיָּה ט) הָאֵל הַגְּדוֹל הַגְּבוּר
וְהַנּוֹרָא. שְׁהָרִי הַשְּׁמוֹת הִלְלוּ
חֻקֵּיכֶם הֵם לְמַעַלָּה בְּסוֹד
הַמְרַכְּבָה הַעֲלִיּוֹנָה, כְּלוּלָה
בְּאַרְבַּע אוֹתִיּוֹת יְהו"ה, שֶׁהוּא
הַשֵּׁם שְׁכּוֹלֵל הַכֹּל. דְּמִיּוֹת הָאֵלָה
מִחֻקּוֹת וּגְלוּפוֹת בְּפֶסֶא, וְהַפְּסָא
חֻקֵּק מְרַקֵּם בָּהֶם, אֶחָד לִימִין
וְאֶחָד לְשִׁמְאַל וְאֶחָד לְפָנִים
וְאֶחָד לְאַחֹר, רְשׁוּם בְּאַרְבַּעַת
צַדֵּי הָעוֹלָם.

הַפְּסָא, כִּשְׁהוּא עוֹלָה, רְשׁוּם

סְלִיק לַאֲתַנְּהָג וּלְאַסְתַּכֵּלָא שׁוֹר לְאַנְפִּי
אָדָם. סְלִיק שְׁמָא חַד מִתַּעֲטָרָא
מִחֻקָּא בְּרָזָא דְתַרִּין גִּוּוּנִין וְאִיהוּ א"ל. כְּדִין
אַתְהִידֵר לְאַחֹרָא וְכוּרְסִיָּה חֻקִּיק וְגַלִּיף לִיה.
וְאַתְרִשִּׁים לַאֲתַנְּהָג בְּרָזָא דְשְׁמָא דָא.

סְלִיק לַאֲתַנְּהָג וּלְאַסְתַּכֵּלָא נֶשֶׁר לְאַנְפִּי
אָדָם. סְלִיק שְׁמָא אֶחָרָא מִתַּעֲטָרָא
מִחֻקָּא בְּרָזָא דְתַרִּין אַנְפִּין גִּוּוּנִין לַאֲתַנְּהָרָא
וּלְאַסְתַּלְקָא בְּסְלִיקוֹ בַּעֲטוֹרָא דְלַעֲיִלָא וְאִיהוּ
גְּדוֹל. כְּדִין אַתְהִידֵר לְאַחֹרָא וְכוּרְסִיָּה חֻקִּיק
וְגַלִּיף לִיה וְאַתְרִשִּׁים לַאֲתַנְּהָג בְּרָזָא דְשְׁמָא
דָא.

סְלִיק לַאֲתַנְּהָג וּלְאַסְתַּכֵּלָא אֲרִיָּה לְאַנְפִּי
אָדָם. סְלִיק שְׁמָא אֶחָרָא מִתַּעֲטָרָא
מִתַּחֲקָא בְּרָזָא דְתַרִּין אַנְפִּין גִּוּוּנִין
לְאַתְתַּקָּפָא וּלְאַתְיָשָׁרָא בְּתוּקָפָא וְאִיהוּ גְּבוּר.
כְּדִין אַתְהִידֵר לְאַחֹרָא וְכוּרְסִיָּה חֻקִּיק וְגַלִּיף
לִיה וְאַתְרִשִּׁים לַאֲתַנְּהָג בְּרָזָא דְשְׁמָא דָא.

אֲדָם אֶסְתַּכֵּל בְּכֻלָּהוּ וְכֻלָּהוּ סְלִקִּין
וּמְסַתְּפִלִין בֵּיה. כְּדִין כֻּלָּהוּ אַצְטִיירוּ
בְּגְלוּפֵייהוּ בְּצִיּוֹרָא דָא בְּרָזָא דְשְׁמָא חַד
דְּאַקְרִי נוֹרָא. וְכְדִין פְּתִיב עֲלֵייהוּ (יִחְזַקֵּאל א)
וְדַמּוֹת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם, כֻּלָּהוּ כְּלִילִין בְּהַאי
דִּיוּקְנָא. וְהַאי דִּיוּקְנָא כְּלִיל לִוָן.

וְעַל רָזָא דָא אַקְרִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא (נַחֲמִיָּה ט)
הָאֵל הַגְּדוֹל הַגְּבוּר וְהַנּוֹרָא. דִּהָא שְׁמָהּ
אַלִּין גְּלִפִּין אַנּוּן לַעֲלִיל (לַעֲלִיל) בְּרָזָא דְרִתִּיכָא
עֲלָאָה, כְּלִילָא בְּאַרְבַּע אַתְוּוֹן יְהו"ה דְּאִיהוּ
שְׁמָא דְכְּלִיל כֻּלָּא. דִּיוּקְנִין אַלִּין מִחֻקָּקוֹן
גְּלִפִּין בְּכוּרְסִיָּא. וְכוּרְסִיָּא גְּלִיפָא מְרַקָּמָא
בְּהוּ חַד לִימִינָא וְחַד לְשִׁמְאַלָא וְחַד לְקָמָא
וְחַד לְאַחֹרָא רְשִׁימָא בְּאַרְבַּע סְטִרִין דְּעֻלְמָא.
בְּרִסְיָא כַּד סְלָקָא רְשִׁימָא בְּאַרְבַּע דִּיוּקְנִין

בִּאֲרַבַּע הַדְּמִיּוֹת הִלְלוּ. אֲרַבְּעָה הַשְּׁמוֹת הָעֵלְיוֹנִים הִלְלוּ לִוְקָחִים אֶת הַכֶּסֶּף הַזֶּה, וְהַכֶּסֶּף נִכְלָל בָּהֶם, עַד שְׁלֹקָתָם וְלִוְקֹט נִפְשֹׁת וְעֲנוּגִים שֶׁל כֶּסֶּפִּים. כִּי־נִין שְׁלֹקָתָם וְלִוְקֹט אוֹתָם עֲנוּגִים וְכֶסֶּפִּים, יוֹרֵד מֵלֵא כְּמוֹ עֵץ שֶׁמֶלֶא עֲנָפִים לְכָל צֶד וּמֵלֵא פְרוּת. כִּי־נִין שֶׁהוּא יוֹרֵד, יוֹצֵאִים אֲרַבְּעַת הַדְּמִיּוֹת הִלְלוּ מִצִּירִים בְּצִירֵיהֶם חֲקוּקִים מֵאִירִים נוֹצְצִים מִלֶּהֱטִים, וְהֵם זוֹרְעִים זֶרַע עַל הָעוֹלָם, וְאֵז נִקְרָא עֹשֶׁב מְזִרֵעַ זֶרַע, הָעֹשֶׁב שֶׁהֵם זוֹרְעִים זֶרַע עַל הָעוֹלָם.

כִּי־נִין שְׁיוֹצֵאת דְּמוֹת אָדָם שְׁכֻלֶּלֶת כָּל הַדְּמִיּוֹת, אֵז כְּתוּב עַץ פָּרִי עֹשֶׂה פָּרִי לְמִינוֹ אֲשֶׁר זֶרַעוֹ בּוֹ עַל הָאָרֶץ. לֹא מוֹצִיא זֶרַע אֶלָּא לְתוֹעֵלָתוֹ, דּוֹקָא עַל הָאָרֶץ אֲשֶׁר זֶרַעוֹ בּוֹ. מִכָּאֵן שָׂאִין רִשּׁוֹת לְבֵן אָדָם לְהוֹצִיא זֶרַע מִמֶּנּוּ לְבִטְלָה. הַחֲצִיר [סוֹד] שֶׁל פֶּאֶן אֵינוֹ מְזִרֵעַ זֶרַע, וְלִכְּן הַתְּבַטֵּל וְלֹא עוֹמֵד בְּקִיּוּמוֹ כְּמוֹ הָאֲחֵרִים הָאֵלֶּה, שָׂאִין לוֹ דְּמוּת לְהַצְטִיר וְלִהְיוֹת בְּדְמוּת וְצִיּוֹר כָּלֵל. אֶלָּא נִרְאִים וְלֹא נִרְאִים. כָּל אוֹתָם שֶׁלֹּא הַצְטִירוֹ בְּצִיּוֹר וּדְמוּת, אֵין לָהֶם קִיּוּם. עוֹמְדִים לְפִי שְׁעָה וְנֹאכְלִים בְּאֵשׁ אוֹכֵלֶת אֵשׁ, וְחוֹזְרִים כְּמוֹ קֶדֶם וְכֵן בְּכָל יוֹם.

כֵּן אָדָם לְמִטָּה יֵשׁ לוֹ דְּמוּת וְצִיּוֹר, וְאֵינוֹ בְּקִיּוּם כְּמוֹ שֶׁל אֵלֶּה שְׁלֹמְעֵלָה. צִיּוֹר וּדְמוּת שְׁלֹמְעֵלָה מִצְטִירִים בְּצִיּוֹרֵיהֶם כְּמוֹ שֶׁהִיוּ בְּלִי מִלְּבוּשׁ אַחֵר לְהַצְטִיר, וְלִכְּן הֵם בְּקִיּוּם תָּמִיד. הַצִּיּוֹר שֶׁל אָדָם לְמִטָּה, מִצְטִירִים בְּצִיּוֹרֵיהֶם בְּמִלְּבוּשׁ וְלֹא בְּגוֹן אַחֵר. וְלִכְּן עוֹמְדִים בְּקִיּוּם שֶׁל זְמַן וְעֵדוֹן, וּבְכָל לֵילָה וְלֵילָה מִתְּפַשֵּׁט רוּחַ מִמֶּלֶבּוֹשׁ הַזֶּה וְעוֹלָה [לְמַעְלָה]. וְאוֹתָהּ אֵשׁ אוֹכֵלֶת, אוֹכֵלֶת אוֹתוֹ. וְאַחֵר כֵּן חוֹזְרִים כְּמוֹ מִקֶּדֶם

אֵלֶּיךָ, אֵלֶּיךָ אֲרַבַּע שְׁמָהֶן עֲלָאִין נִטְלִין לְהֵאֵי כְּרִסְיָא, וְכְּרִסְיָא אֶתְכִּלִּיל בְּהוּ עַד דִּנְקָטָא וְלִקְטָא נִפְשִׁין וְעֲנוּגִין דְּכֶסֶּפִּין. כִּי־נִין דִּנְקָטָא וְלִקְטָא אֲנוּן עֲנוּגִין וְכֶסֶּפִּין, נִתְחַת מְלִיָּא, כְּאִילָנָא דְּמְלִיָּא עֲנָפִין לְכָל סֵטֶר וּמְלִי אֲבִין (אִיבִין). כִּי־נִין דִּנְחִתִּי (דִּנְחִתִּי) נִפְקִי אֵלֶּיךָ אֲרַבַּע דִּיוּקָנִין מִצְטִירִין בְּצִיּוֹרֵיהֶן גְּלִיפֵן מְנַהֲרִין נִצִּיצִין מִלֶּהֱטִין. וְאֲנוּן זֶרַעִין זֶרַעַת עַל עֲלָמָא, כְּדִין אֶתְקָרִי, עֹשֶׁב מְזִרֵעַ זֶרַע, עֹשֶׁב דְּאֲנוּן זֶרַעִין זֶרַעַת עַל עֲלָמָא.

נִפְקָא (כִּי־נִין) דִּיוּקָנָא דְּאָדָם דְּכִלִּיל כָּל דִּיוּקָנִין. כְּדִין כְּתִיב עַץ פָּרִי עֹשֶׂה פָּרִי לְמִינוֹ. אֲשֶׁר זֶרַעוֹ בּוֹ עַל הָאָרֶץ. לֹא אִפִּיק זֶרַעַת אֶלָּא לְתוֹעֵלָתָא. עַל הָאָרֶץ אֲשֶׁר זֶרַעוֹ בּוֹ דִּיּוּקָא. מִכָּאֵן דְּלִית רִשּׁוֹ לְבָר נֵשׁ לְאִפְקָא זֶרַעַת מִגִּיהָ לְבִטְלָה. חֲצִיר (נ"א דְּשָׂא) (דְּשָׂא) דְּהִכָּא לֹא אוֹתוֹ מְזִרֵעַ זֶרַע. וּבְגִין כֵּן אֶתְבַּטֵּל וְלֹא קִיּוּמָא בְּקִיּוּמָא כְּהִנֵּי אַחֲרֵנִין, דְּלִית לֵיהּ דִּיוּקָנָא לְאִצְטִירָא וְלֹאֲתַגְלָפָא בְּדִיוּקָנָא וְצִיּוֹרָא כָּלֵל. אֶלָּא אֶתְחַזֵּזוֹן וְלֹא אֶתְחַזֵּזוֹן. כָּל אֲנוּן דְּלֹא אִצְטִירָא בְּצִיּוֹרָא וְדִיוּקָנָא לִית לוֹן קִיּוּמָא. קִיּוּמִי לְפֻּם שְׁעֵתָא וְאֶתְאֲכִילוֹ בְּאִשָּׁא דְּאֲכִלָּא אִשָּׁא וּמִהֲדָרִין כְּמִדְּלֶקְדֵּמִין וְכֵן בְּכָל יוֹמָא. כֵּן נֵשׁ לְתַתָּא אֵית לֵיהּ דִּיוּקָנָא וְצִיּוֹרָא, וְלֹא אוֹתוֹ בְּקִיּוּמָא כְּגוֹנוֹנָא דְּהִנֵּי דְּלִעִילָא. צִיּוֹרָא וְדִיוּקָנָא דְּלִעִיל (דְּלִעִילָא). מִצְטִירִין בְּצִיּוֹרֵיהֶן כְּמָה דְּהוּיִין בְּלֹא מִלְּבוּשָׁא אַחֲרָא לְאִצְטִירָא. וּבְגִין כֵּן אֲנוּן בְּקִיּוּמָא תָּדִיר. צִיּוֹרָא דְּאָדָם לְתַתָּא מִצְטִירִין בְּצִיּוֹרֵיהֶן בְּמִלְּבוּשָׁא וְלֹא כְּגוֹנוֹנָא (כְּגוֹנוֹנָא) אַחֲרָא, וּבְגִין כֵּן מִמֶּלֶבּוֹשׁ הַזֶּה וְעוֹלָה [לְמַעְלָה]. וְאוֹתָהּ אֵשׁ אוֹכֵלֶת, אוֹכֵלֶת אוֹתוֹ. וְאַחֵר כֵּן חוֹזְרִים כְּמוֹ מִקֶּדֶם

ומצטיירים בלבושיהם, ולכן אין להם עמידה כמו הדמיות הללו שלמעלה, ועל זה כתוב (איכה ג) חדשים לבקרים, בני אדם שהם חדשים בכל יום ויום. מה הטעם רבה אמונתך? רבה היא ולא קטנה.

רבה אמונתך, ודאי גדולה, שיכולה לקחת כל בני העולם ולהכלילם בתוכה עליונה ותחתונה. מקום גדול ורב הוא שכולל הכל ולא מתמלא יותר, וסוד זה - (קהלת א) כל הנחלים הולכים אל הים והים איננו מלא וגו'. הולכים לים, והים לוקח אותם ואוכל אותם בתוכו, ולא מתמלא. אחר כך הוא מוציא אותם כמו מקדם והולכים, ובגלל זה רבה אמונתך.

ביום זה כתוב פי טוב כי טוב פעמים. בגלל שיום הזה אחוז לשני צדדים ומפריד מחלקת, אמר לצד זה פי טוב ולצד זה פי טוב, ומסכים ביניהם. ולכן יש בו פעמים ויאמר ויאמר. כאן הסוד של שם של ארבע אותיות חקיקה מחוקקת עולה לשמים עשרה אותיות בארבע דמיות בארבעה צדדים רשום על הכסא הקדוש. ויאמר אלהים יהי מארת וכו'. מארת חסר, שנבראה אספרה לתינוקות. שאחר שנגנו אור של אור הראשון, נבראה קלפה למח, ואותה קלפה מתפשטת ומוציאה קלפה אחרת. כיון שיוצאת, עולה ויורדת, מגיעה לגבי פנים קטנות, רוצה להתדבק בהם ולהצטרף בתוכם, ולא רוצה להפרד מהם, מפריד אותה הקדוש ברוך הוא משם ומוריד אותה למטה, כשברא אדם כדי לתקן זה בעולם הזה.

ולאצטיירא בגווייהו ולא בעאת לאפרשא מנייהו, אפרש לה קדשא בריך הוא מתמן ונחית לה לתתא, כד ברא אדם בגין לאתקנא האי בהאי עלמא.

קיימין בקיומא זמן ועדן. ובכל ליליא ולייליא מתפשט רוחא מהאי מלבושא וסלקא (לעלא). וההוא אשא דאכלא אכיל ליה. ובתר אתהדר כמלקדמין ומצטיירין בלבושייהו. ובגין כך לית לון קיומא כאנון דיוקנין דלעיל. ועל דא כתיב, (איכה ג) חדשים לבקרים. בני נשא דאנון חדשים בכל יומא ויומא. (דף יט ע"ב) מאי טעמא, רבה אמונתך, רבה איהו ולא זעירא.

רבה אמונתך ודאי רבה דיכלא לנטלא כל בני עלמא ולאכללא לון בגווה עלאה ותתאה. אחר רב וסגי איהו דכליל כלא ולא אתמלייא יתיר. ורזא דא (קהלת א) כל הנחלים הולכים אל הים והים איננו מלא וגו' אזלי לגבי ימא וימא נטיל לון ואכיל לון בגויה ולא אתמלייא. ובתר אפיק לון כמלקדמין ואזלי. ובגין דא רבה אמונתך.

ביומא דא כתיב פי טוב כי טוב תרי זמני. בגין דיומא דא אחיד לתרין סטרין ואפריש מחלוקת. אמר להאי סטרא כי טוב ולהאי סטרא כי טוב ואסכים ביניהו. ובגין כך אית ביה תרין זמנין ויאמר ויאמר. הכא רזא דשמא דארבע אתוון גליפא מחקקא סליק לתריסר אתוון בארבע דיוקנין בארבע סטרין רשים על פורסטיא קדישא:

וואמר אלהים יהי מאורות וכו'. מארת חסר. דאתברי אספרה לרביי. דבתר דאתגניז נהירו אור קדמאה. אתברי קליפה למוחא, וההיא קליפה אתפשט ואפיק קליפה אחרא. כיון דנפקת סלקא ונחתא מטת לגבי אנפי זוטרי, בעאת לאתדבקא בהו

ולאצטיירא בגווייהו ולא בעאת לאפרשא מנייהו, אפרש לה קדשא בריך הוא מתמן ונחית לה לתתא, כד ברא אדם בגין לאתקנא האי בהאי עלמא.

בִּיּוֹן שְׂרָאֲתָה אֶת תְּנֵה דְבוּקָה
בְּצִדּוֹ שֶׁל אָדָם שֶׁל יָפִי שֶׁל מַעֲלָה
וְרָאֲתָה דְמוּת שְׁלֵמָה, פָּרְחָה מִשָּׁם,
וְרָצָתָה כְּמוֹ מַקְדָּם לְהִתְדַבֵּק
בְּפָנִים קְטָנוֹת. אוֹתָם שׁוֹמְרֵי
הַשְּׁעָרִים שֶׁלֹּא נִתְּנוּ לָהּ.
גִּוֶּף בָּהֶם הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְהַטִּיל
אוֹתָהּ בְּשִׁפּוּלֵי הַיָּם, וַיִּשְׁכַּח שֵׁם
עַד שֶׁחָטָא אָדָם וְאֶשְׁתּוֹ. אֲזַי הוֹצִיא
אוֹתָהּ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִשִּׁפּוּלֵי
הַיָּם, וַיְשַׁלְּטֵת עַל כָּל אוֹתָם
תִּינוּקוֹת פָּנִים קְטָנוֹת שֶׁל בְּנֵי אָדָם
שְׂרָאוּיִים לְהַעֲנִשׁ בַּחֲטָאֵי
אֲבוֹתֵיהֶם, וְהִיא הוֹלֶכֶת וּמְשׁוֹטֶטֶת
בְּעוֹלָם. מִתְקַרֶּכֶת לְשַׁעְרֵי גֶן עֵדֶן
שֶׁבְּאַרְצָן וְרוֹאֶה כְּרוּבִים, שׁוֹמְרֵי
שַׁעְרֵי גֶן הָעֵדֶן, וַיּוֹשֶׁכֶת שֵׁם אֶצֶל
אוֹתוֹ לְהַט הַחֶרֶב בְּגִלְל שֶׁהִיא
יֵצֵאָה מִצִּד אוֹתוֹ לְהַט.

בְּשַׁעֲרָה שֶׁמִּתְהַפֵּף אוֹתוֹ לְהַט,
בּוֹרַחַת וּמְשׁוֹטֶטֶת בְּעוֹלָם,
וּמוֹצֵאת תִּינוּקוֹת שְׂרָאוּיִים
לְהַעֲנִשׁ, וְצוֹחֶקֶת בָּהֶם וְהוֹרֶגֶת
אוֹתָם. וְזֶהוּ בְּפָגִימַת הַלְבָנָה
שֶׁהַקְּטִינָה אֶת אוֹרָהּ, וְזֶה מְאֵרֶת.
כְּשֶׁנּוֹלֵד קֵץ לֹא יִכְלָה לְהִתְדַבֵּק בּוֹ.
אַחַר כֵּךְ הִתְקַרְבָּה אֵלָיו וְהוֹלִידָה
רוּחוֹת וְשָׂדִים וּמַעוֹפְפִים.

אָדָם שָׁמַשׁ מְאֵה וּשְׁלֹשִׁים שָׁנִים
עִם רוּחוֹת נִקְבוֹת, עַד שֶׁבָּאָה
נִעְמָה, וּמִתּוֹךְ יָפִיָּה טָעוּ אַחֲרֶיהָ
בְּנֵי הָאֱלֹהִים עַן"א וְעֵזָא"ל,
וְהוֹלִידָה מֶהֶם. וּמִמֶּנָּה הִתְפַּשְּׁטוּ
רוּחוֹת רְעוֹת וְשָׂדִים בְּעוֹלָם, שֶׁהִיא
הוֹלֶכֶת וּמְשׁוֹטֶטֶת בְּלִילָה [נ"א ע"ס
לִילִית] וְהוֹלֶכֶת בְּעוֹלָם וְצוֹחֶקֶת [נ"א
וְצוֹחֶקֶת] בְּבְנֵי אָדָם וְעוֹשׂוֹת לָהֶם
שִׁישְׁפָּכוּ קָרִי. וּבְכָל מְקוֹם
שֶׁנִּמְצְאוּ בְנֵי אָדָם יִשְׁנִים יַחֲדִים
בְּבֵית, שׁוֹרֹת עֲלֵיהֶם, וְאוֹחוֹזוֹת
וְנִדְבָקוֹת בָּהֶם, וְלוֹקְחוֹת מֶהֶם
תַּאֲוָה וּמוֹלִידוֹת מֶהֶם, וְעוֹד
פּוֹגְעוֹת בּוֹ בְּמַחֲלוֹת, וְהוּא לֹא
יִדְעַ. וְכָל זֶה בְּפָגִימַת הַלְבָנָה.

בִּיּוֹן דְּחִמַּת לְחִיָּה דְקָא מִתְדַבְּקָא בְּסִטְרוֹ
דְּאָדָם דְּשִׁפִּירוֹ דְּלַעֲיֵלָא וְחִמַּאת דִּיוּקְנָא
שְׁלִים, פָּרְחָא מִתְּמָן, וּבְעֵצָת כְּמִלְקָדְמִין
לְאַתְדַבְּקָא בְּאַנְפּוֹי זוּטְרִי. אֲנּוּן נְטְרִי תִרְעִין
דְּלַעֲיֵל לֹא שְׁבָקוּ לָהּ. גִּוֶּף קָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
כֹּה וְאַטִּיל לָהּ בְּשִׁפּוּלֵי יַמָּא. וַיִּתְּבֵת תְּמָן עַד
דְּחָטָא אָדָם וְאַנְתְּתִיה. כְּדִין אִפִּיק לָהּ קָדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא מִשִּׁפּוּלֵי יַמָּא, וְשִׁלְטָא עַל כָּל אֲנּוּן
רְבִי אִפִּי זוּטְרִי דְּבְנֵי נָשָׁא דְאַתְחִזּוֹן לְאַעֲנָשָׁא
בְּחוּבֵי דְאַבוּהוּן. וְאִיהִי אֲזַלָּא מִשִּׁטְטָא
בְּעֵלְמָא. קָרִיבֵת לְתִרְעִי גֶן עֵדֶן דְּאַרְעָא וְחִמַּת
כְּרוּבִים נְטְרִי תִרְעִי דְגֶן עֵדֶן וְיִתְבָּא תְּמָן לְגַבִּי
הֵהוּא לְהַט הַחֶרֶב בְּגִין דְּהִיא נִפְקֶת מִסִּטְרָא
דְּהֵהוּא לְהַט.

בְּשַׁעֲרָה דְּהֵהוּא לְהַט אֶתְהַפֵּף עֲרֶקֶת
וּמְשִׁטְטֵת בְּעֵלְמָא וְאַשְׁתַּכַּחַת רְבִי
דְאַתְחִזּוֹן לְאַתְעֲנָשָׁא וְחִיבֵת בָּהּ וּקְטִילַת לוֹן.
וְדָא אִיהוּ בְּגִרְעוֹ דְּסִיְהָרָא דְאַזְעִירַת נְהוֹרָא
וְדָא מְאֵרֶת כֹּד אֶתִּילִיד קֵין לֹא יִכְלָא
לְאַתְדַבְּקָא בִּיהּ. לְבַתָּר אֶתְקָרִיבֵת בְּהִידִיה
וְאוֹלִידַת רוּחִין וְטִיסִין.

אָדָם מְאֵה וְיִתְלָתִין שָׁנִין שָׁמַשׁ בְּרוּחִין
נוֹקְבִין, עַד דְּאַתַּת נִעְמָה וּמָגוּ שִׁפִּירוֹ
דִּילָה טָעוּ בְנֵי הָאֱלֹהִים בְּתִרְהָ עַן"א וְעֵזָא"ל
וְאוֹלִידַת מְנִיָּהּ. וּמִמֶּנָּה אֶתְפַּשְּׁטוּ רוּחִין בִּישִׁין
וְשָׂדִין בְּעֵלְמָא, דְּאִיהִי אֲזַלָּת וּמְשׁוֹטֶטֶת
בְּלִילָא [נ"א בְּלִילִית] וְאַזַּלָּת בְּעֵלְמָא וְחִיבֵת [נ"א
וְחִיבֵת] בְּבְנֵי נָשָׁא וְעַבְדֵי לוֹן דְּאוּשְׁדוֹן קָרִי.
וּבְכָל אֶתְר דְּאַשְׁפָּחַן בְּנֵי נָשָׁא גִימִין יַחֲדָאִין
בְּבִיתָא שָׂרָן עֲלִיָּהּ וְאַחֲדִין לוֹן וּמִתְדַבְּקוֹן
בָּהּ וְנִטְלִי מְנִיָּהּ תַּאוּבְתָּא וְאוֹלִידִין מְנִיָּהּ.
וְתוֹ פִּגְעִין בִּיהּ בְּמִרְעִין וְלֹא יָדַע. וְכָל דָּא
בְּגִרְעוֹ דְּסִיְהָרָא.

מֵאֲרֶרֶת כִּד אֶתְתַּקְנַת סְהָרָא, אֶתְהַפְּכֵן אֶתְוֹן
(תהלים יח) אֲמַרְתָּ יי צְרוּפָה. מִגֵּן הוּא
לְכָל הַחוּסִים בּוֹ. מִגֵּן הוּא עַל כָּל אֲנוּן רוּחִין
בִּישִׁין וְקִסְטִירִין דְּמִשּׁוּטְטִי בְּעִלְמָא בְּגִרְעִי
דִּילָה לְכָל אֲנוּן דְּאֶחֱידֵן בִּיה בְּהִימָנוּתִיה
דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

שְׁלֵמָה מִלְכָּה כִּד נַחֲת לְעִמְקָא דְאַגּוּזָא
דְּכֶתִיב, (שיר השירים ו) אֶל גִּנַּת אֲגוּז
יִרְדְּתִי, לֶקֶח קִלְפָת אֲגוּז וְהִסְתַּכַּל
בְּכָל אוֹתָן קִלְפוֹת, וְיִדַּע (ג"א וְהִסְתַּכַּל
שְׂכַל אוֹתָם לֹא נִבְרָא אֱלָא מִעֲנוּן) שְׂכַל אוֹתָם
עֲנוּגִים שֶׁל אוֹתָם רוּחוֹת קִלְפוֹת
הָאֲגוּז אֵינוֹ אֱלָא רַק לְהִדְבֵּק בְּכִנִּי
אָדָם (ג"א וְהִסְתַּכַּל) וּלְטַמֵּא אוֹתָם,
שְׂכַתוּב (קהלת ב) וְתַעֲנִיגוֹת בְּנֵי הָאָדָם
שָׂדֶה וְשָׂדוֹת.

עוֹד, תַּעֲנוּגֵי בְּנֵי אָדָם שְׂמַתְעֲנוּגִים
בְּשָׁנַת הַלֵּילָה יוֹצֵא מֵהֶם שְׂדֵה
וְשָׂדוֹת, וְהַכֹּל הַצֵּטְרֵךְ הַקָּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא לְבָרָא בְּעוֹלָם וְלַהֲתַקֵּין
בָּהֶם אֶת הָעוֹלָם, וְהַכֹּל מִחַ
מִבְּפָנִים, וְכִמְהָ קִלְפוֹת חוֹפּוֹת עַל
הַמֶּח. וְכָל עוֹלָם כְּמוֹ זֶה, מַעֲלָה
וּמִטָּה מֵרָאשׁ סוּד הַנִּקְדָּה הַעֲלִינָה
עַד סוּף כֹּל הַדְּרָגוֹת. כָּלֵם הֵם זֶה
לְבוּשׁ לְזֶה, וְזֶה לְזֶה. זֶה מִחַ לְתוֹךְ
מִחַ וְקִלְפָה רוּחַ. זֶה לְפָנִים מִזֶּה,
וְזֶה לְפָנִים מִזֶּה, עַד שְׁנַמְצָא שְׂדֵה
קִלְפָה לְזֶה וְזֶה לְזֶה.

נִקְדָּה רֵאשׁוֹנָה הִיטָה אוֹר פְּנִימִי
שְׂאִין לוֹ שְׁעוֹר לְדַעַת הַזִּדְכָּכוֹת
וְדִקְיָוֹת וְנִקְיָוֹת שְׁלוֹ, עַד
שְׁהַתְּפִשְׁטָה מִמֶּנּוּ הַתְּפִשְׁטוֹת,
וְאוֹתָהּ הַתְּפִשְׁטוֹת שֶׁל אוֹתָהּ נִקְדָּה
נַעֲשִׂית הֵיכַל אֶחָד לְהַתְּלַבֵּשׁ אוֹתָהּ
נִקְדָּה, אוֹר שְׁלֹא יִדּוּעַ לְגַדֵּל הַזִּפְּוֹךְ
שְׁלוֹ.

הַחִיבָלָה שֶׁהוּא לְבוּשׁ לְאוֹתָהּ
נִקְדָּה נִסְתַּרְתָּ הִיא אוֹר שְׂאִין לוֹ
שְׁעוֹר, וְעַם כָּל זֶה לֹא דִקֵּין וּמִזְכֵּךְ

סְתִימָא אִיהִי נִהִירוֹ דְּלִית לִיה שְׁעוּרָא. וְעַם כָּל זֶה לֹא

וְתַעֲנוּגוֹת בְּנֵי אָדָם שְׂדֵה וְשָׂדוֹת.
הֵנו תַּעֲנוּגֵי בְּנֵי אָדָם דְּמַתְעֲנוּגִי בְּשִׁינְתָא
דְּלִילָא, נִפְקָא מִנֵּיהּוּ שְׂדֵה וְשָׂדוֹת.
וְכֹלָא אֲצִטְרִיךְ קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמַבְרִי
בְּעִלְמָא וּלְאַתְקִנָא עִלְמָא בְּהוּ. וְכֹלָא מִחָא
לְגוֹ וְכִמְהָ קִלְפִין חִפְיָא לְמוֹחָא. וְכָל עִלְמָא
כְּהִי גְוֹנָא עִילָא וְתַתָּא מְרִישׁ רִזָּא דְנִקְוֹדָה
עִלָּא עַד סוּפָא דְכָל דְרָגִין. כְּלָהּ (דף כ ע"א)
אִיהוּ דָא לְבוּשָׁא לְדָא, וְדָא לְדָא. דָא מוֹחָא
לְגוֹ מוֹחָא וְקִלְפָה (ס"א מוֹחָא) רוּחָא. דָא לְגוֹ מִן
דָא. וְדָא לְגוֹ מִן דָא. עַד דְּאֶשְׁתַּכַּח דְּהִיא
קִלְפָה לְהִיא וְהִיא לְהִיא.

נִקְוֹדָה קְדָמָה הָוָה נִהִירוֹ פְּנִימָא דְלִית
לִיה שְׁעוּרָא לְמַנְדַּע זְכִיכוֹ וְדִקִּיקוֹ
וְנִקְיֹו דִילִיָה. עַד דְּאַתְפִּשְׁט פְּשִׁיטוֹ. וְהִהוּא
פְּשִׁיטוֹ דְּהִיָּא נִקְוֹדָה אֶתְעַבִּיד חַד הֵיכְלָא
לְאַתְלַבֵּשָׁא הִיָּא נִקְוֹדָה נִהִירוֹ דְלָא יִדִּיעַ
לְסִגְיָאוֹ זְכוּכָא דִילִיָה.

הֵיכְלָא דְאִיהוּ לְבוּשָׁא לְהִהוּא נִקְוֹדָה
סְתִימָא אִיהִי נִהִירוֹ דְּלִית לִיה שְׁעוּרָא.

הוא כמו אותה נקדה קדמא טמיר וגניז. ההוא היכלא אתפשט פשיטו אור קדמא. וההוא פשיטו איהו לבושא לההוא היכלא דקיק וזכיר פנימא יתיר. מבאן ולהלאה אתפשט דא בדא ואתלבש דא בדא. עד דאשתכח דא לבושא לדא ודא לדא. דא מוחא ודא קליפה. ואף על גב דדא לבושא. אתעביד איהו מוחא לדרגא אחרא. וכלא כגוונא דא אתעביד הכי לתתא. עד פי בצלם דא איהו בר נש בהאי עלמא מוחא וקליפה רוחא וגופא. וכלא איהו תקונא דעלמא.

מבאן ולהלאה התפשט זה בזה והתלבש זה בזה, עד שנמצא זה לבוש לזה, וזה לזה. זה מח וזו קליפה. ואף על גב שזה לבוש, נעשה הוא מח לדרגה אחרת. והכל כמו זה נעשה כף למטה, עד כי בצלם זה האדם הוא בעולם הזה, מח וקליפה, רוח וגוף, והכל הוא תקון של העולם.

בשהיתה הלכנה עם השמש בדבקות אחת, היתה הלכנה באור. כיון שנפרדה מהשמש והפקדה על כל חילותיה, הקטינה את עצמה, הקטינה את אורה, ונבראו קלפות על קלפות לגניזות המוח. והכל תקון של המוח. ועל זה יהי מארת חסר. וכל זה לתקון העולם, וזהו שכתוב להאיר על הארץ.

ויעש אלהים את שני המארת הגדלים. ויעש - רבוי ותקון של הכל בראוי. את שני המארת הגדלים - בהתקלה בחבור אחד. סוד זה השם השלם יחד הוי"ה אלהים, אף על גב שאינו בגלוי אלא בדרך נסתר. הגדלים - שנבראו (נ"א שנתגלו) בשם זה כזה להקרא בהם השם של הכל. מצפץ מצפץ אלו שמות עליונים של שלש עשרה מדות הרוחמים. הגדלים - אלו התגדלו ועולים למעלה, בגלל שהם עליונים מסוד עליון, ועולים לתועלת העולם שמקים בהם העולמות. כמו זה שני המארת, שניהם כאחד עולים בגדלות אחת.

דקיק וזכיר איהו כההיא נקודה קדמא טמיר וגניז. ההוא היכלא אתפשט פשיטו אור קדמא. וההוא פשיטו איהו לבושא לההוא היכלא דקיק וזכיר פנימא יתיר. מבאן ולהלאה אתפשט דא בדא ואתלבש דא בדא. עד דאשתכח דא לבושא לדא ודא לדא. דא מוחא ודא קליפה. ואף על גב דדא לבושא. אתעביד איהו מוחא לדרגא אחרא. וכלא כגוונא דא אתעביד הכי לתתא. עד פי בצלם דא איהו בר נש בהאי עלמא מוחא וקליפה רוחא וגופא. וכלא איהו תקונא דעלמא.

בר הות סיהרא בשמשא בדבקותא חדא, הות סיהרא בנהירו. כיון דאתפרשא מן שמשא ואתפקדת על (כל) חילהא, אזעירת גרמה, אזעירת נהורא. ואתברון קליפין על קליפין לגניזו דמוחא. וכלא תקונא דמוחא. ועל דא יהי מארת חסר (פתיב). וכל דא לתקונא דעלמא. ודא הוא דכתיב להאיר על הארץ:

ויעש אלהים את שני המאורות הגדולים ויעש רבויא ותקונא דכלא כדקא יאות. את שני המאורות הגדולים בקדמיתא בחבורא חדא. רזא דא שמה שלים פחדא יהו"ה אלהים אף על גב דלא איהו באתגליא אלא באורח סתים. הגדולים דאתבריא (נ"א דאתבריא) בשמא דא כדא לאתקרי בהו שמה דכלא. מצפץ מצפץ אליון שמחן עלאין דתליסר מכילן דרוחמי. הגדולים, אליון אתבריא וסלקין לעילא. בגין דאנון עלאין מרזא עלאה וסלקין לתועלתא דעלמא דאתקיימא בהון עלמין. כגוונא דא שני המאורות תרווייהו כחדא סליקו ברבותא חדא.

לֹא הִתְיַשְׁבָּה הַלְבָנָה אֲצֵל
הַשֶּׁמֶשׁ. זו הַתְּבִשָּׁה מִלִּפְנֵי זֶה.
הַלְבָנָה אָמְרָה (שִׁיר א) אֵיכָה תִרְעָה.
הַשֶּׁמֶשׁ אָמְרָה (שם) אֵיכָה תִרְבִּין
בְּצִהְרִים. נָר קָטָן אֵיךְ מֵאִיר
בְּצִהְרִים? (שם) שְׁלֹמֹה אֵהִי
כְּעֵטִיה, אֵיךְ אֵהִי כְּבוֹשָׁה? אֹז
הַקְּטִינָה עֲצָמָה לְהִיּוֹת רֹאשׁ
לַתַּחְתּוֹנִים, שְׁכָתוֹב צָאִי לָךְ
בְּעֶקְבֵי הַצֶּאֱזָן. אָמַר לָהּ הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא, לְכִי וְהַקְּטִינִי אֶת
עֲצָמָךְ.

וּמִשָּׁם אֵין לָהּ אוֹר, רַק מִהַשֶּׁמֶשׁ.
שְׁכַתְחָלָה הָיוּ יוֹשְׁבִים כְּאֶחָד
שְׁקוּלִים, אַחֵר כִּף הַקְּטִינָה אֶת
עֲצָמָה בְּכָל אוֹתָם דְּרָגוֹת שְׁלֹה,
אֶף עַל גִּב שְׁהִיא רֹאשׁ עֲלֵיהֶם,
שְׁהָרִי אֵין אִשָּׁה בְּגִדְלוֹת רַק עִם
בְּעִלָּה כְּאֶחָד. אֶת הַמֵּאוֹר הִגְדֹּל -
יְהו"ה. וְאֵת הַמֵּאוֹר הַקָּטָן -
אֱלֹהִי"ם, סוּף כָּל הַדְּרָגוֹת, סוּף
הַמִּחְשָׁבָה. בַּהֲתַחֲלָה נִרְשָׁם הוּא
לְמַעַלָּה בְּאוֹתִיּוֹת שֶׁל הַשֵּׁם
הַקְּדוֹשׁ הָאוֹת הַרְבִּיעִית שְׁלוֹ,
וְאַחֵר כִּף הַקְּטִינָה עֲצָמָה לְהַקְרִיא
בְּשֵׁם שֶׁל אֱלֹהִים.

וְעַם כָּל זֶה עוֹלָה לְכָל הַצְדָדִים
לְמַעַלָּה בְּאוֹת ה' בַּחֲבוּר
הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ. אַחֵר
כִּף הַתַּפְּשֻׁטוֹ דְּרָגוֹת מִצַּד זֶה
וּמִצַּד זֶה. הַדְּרָגוֹת שֶׁהַתַּפְּשֻׁטוֹ
מִצַּד שְׁלֹמֹעֲלָה נִקְרָאוּ מִמְּשַׁלַּת
הַיּוֹם, וְהַדְּרָגוֹת שֶׁהַתַּפְּשֻׁטוֹ מִצַּד
שְׁלֹמֹעֲלָה נִקְרָאוּ מִמְּשַׁלַּת הַלֵּילָה.
וְאֵת הַכּוֹכָבִים - שְׁאֵר הַצִּבְאוֹת
וְהַמַּחֲנוֹת שְׁאֵין לָהֶם חֲשׁוֹנוֹ,
שְׁכָלָם תְּלוּיִים בְּאוֹתוֹ רִקִּיעַ
הַשָּׁמַיִם חֵי הָעוֹלָמִים, שְׁכָתוֹב
וַיִּתֵּן אוֹתָם אֱלֹהִים בְּרִקִּיעַ
הַשָּׁמַיִם. לְהַאֲרִי עַל הָאָרֶץ - זֶה
אָרֶץ הָעֲלִיוֹנָה לְמִטָּה, כְּדִגְמָא זֶה
חֵי הָעוֹלָמִים. וְזֶה לְהַאֲרִי עַל
הָאָרֶץ, זֶה אָרֶץ הַתַּחְתּוֹנָה כְּדִגְמָא
שְׁלֹמֹעֲלָה.

לֹא אִתְּיַשְׁבַּ סִּיהֲרָא לְגַבֵּי שְׁמַשָּׁא. דָּא
אֲכַסְיָף מִקְמִי דָּא. סִיהֲרָא אָמְרָה (שִׁיר הַשִּׁירִים)
(א) אֵיכָה תִרְעָה. שְׁמַשָּׁא אָמְרָה (שם) אֵיכָה
תִרְבִּין בְּצִהְרִים. שְׁרָגָא זְעִירָא אֵיכָדִין צִהִיר
בְּצִהְרִים. (שם) שְׁלֹמֹה אֵהִי כְּעוֹטִיָּה אֵיכָדִין
בְּכַסּוּפָא. כְּדִין אֲזַעֲרִית גְּרָמָה לְמַהְוִי רִישָׁא
לְתַתָּא. דְּכָתִיב צָאִי לָךְ בְּעֶקְבֵי הַצֶּאֱזָן. אָמַר
לָהּ קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, זִילִי וְאֲזַעֲרִי גְרָמָךְ.
וּמִתַּמָּן לִית לָהּ נְהוּרָא בַר מִשְׁמַשָּׁא.
דְּבִקְדָמִיתָא הוּוּ יִתְבִי כְּחֻדָּא
בְּשִׁקּוּלָא. לְבַתֵּר אֲזַעֲרִית גְּרָמָה בְּכָל אֲנוּן
דְּרָגִין דִּילָהּ, אֶף עַל גִּב דְּאֵיהִי רִישָׁא
עֲלִיָּהּ. דִּהֲא לִית אֶתְתָּא בְּרַבּוּיָא בַר
בְּבַעֲלָה כְּחֻדָּא. אֶת הַמֵּאוֹר הַגְּדוֹל יְהו"ה.
וְאֶת הַמֵּאוֹר הַקָּטָן אֱלֹהִי"ם סוּף כָּל דְּרָגִין
סוּפָא דְּמִחְשָׁבָה. בְּקִדְמִיתָא אֶתְרִשִּׁים אִיהוּ
לְעִילָא בְּאַתּוּון דְּשָׁמָא קְדִישָׁא, אֶת רְבִיעֵאָה
דִּילָהּ. וּלְבַתֵּר אֲזַעֲרִית גְּרָמָה לְאַתְקִירִי
בְּשָׁמָא דְּאֱלֹהִים.

וְעַם כָּל דָּא סִלְקָא לְכָל סְטָרִין לְעִיל בְּאֵת ה'
בַּחֲבוּרָא דְּאַתּוּון דְּשָׁמָא קְדִישָׁא. לְבַתֵּר
אַתְפְּשֻׁטוֹ דְּרָגִין מִסְטָרָא דָּא וּמִסְטָרָא דָּא.
דְּרָגִין דְּאַתְפְּשֻׁטוֹ מִסְטָרָא דְּלַעֲלִיל (דְּלַעֲלִיל) אֶקְרוּן
מִמְּשַׁלַּת הַיּוֹם. דְּרָגִין דְּאַתְפְּשֻׁטוֹן מִסְטָרָא
דְּתַתָּא (דְּתַתָּא) אֶקְרוּן מִמְּשַׁלַּת הַלֵּילָה. וְאֵת
הַכּוֹכָבִים שְׁאֵר חִילִין (חִילִין) וּמִשְׁיִרְיִין דִּלִּית
לוֹן חוּשְׁבָנָא דְּכָלָהּ תְּלִין בְּהֵוָה רִקִּיעַ
הַשָּׁמַיִם חֵי הָעוֹלָמִים. דְּכָתִיב וַיִּתֵּן אוֹתָם
אֱלֹהִים בְּרִקִּיעַ הַשָּׁמַיִם. לְהַאֲרִי עַל הָאָרֶץ. דָּא
אָרֶץ עֲלִיָּה לְתַתָּא כְּדוּגְמָא דָּא חֵי הָעוֹלָמִים.
וְדָא לְהַאֲרִי עַל הָאָרֶץ דָּא אָרֶץ תַּתָּא
כְּדוּגְמָא דְּלַעֲלִיל.

מַלְכוּתָא דְדוּד. אֲתַתְּקֵן בְּיוֹמָא דָּא (וְדָא הוּא) רַגְלָא וְסַמְכָא רַבִּיעָאָה דְכוּרְסִיָּא, אֲתַתְּקֵנוּ אַתְוֹן וְאַתֵּישְׁרוּ עַל דּוּכְתִּיָּהּ. וְעַם כָּל דָּא, עַד יוֹם שְׁתִּיתָאָה דְאַתְתְּקֵן דִּיוֹקְנָא דְאַדָּם תְּקוּנָא כְּדָקָא יָאוּת לָא אֲתִישְׁבּ בְּדוּכְתִּיָּהּ. וּכְדִין אֲתַתְּקֵן פּוּרְסִיָּא עַלְאָה וְכוּרְסִיָּא תַתָּא. וְעַלְמִין פְּלָהוּ אֲתִישְׁבוּ בְּדוּכְתִּיָּהּ. וְאַתְוֹן פְּלָהוּ אֲתַתְּקֵן (דף כ ע"ב) עַל גַּלְגְּלוֹי בַּפְּשִׁיטוּ דְטוּפְסִירָא דְקוּטְרָא.

וְיוֹמָא רַבִּיעָאָה אִיהוּ יוֹמָא מָאִיס מְבוּנִים כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (תהלים קיח) אֲבָן מָאִסוּ הַבּוּנִים. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (שיר השירים א) בְּנֵי אֲמִי נָחְרוּ בִּי. שְׁהִירי אֹרְהָ זֶה הַקְטִינָה עֲצָמָה וְהָאֹר שְׁלָה, וְהַקְלָפוֹת נִתְקֵנוּ עַל מְקוּמָם. כָּל אוֹתָם הַמְּאוּרוֹת שְׁמַאִירִים, כָּלם תְּלוּיִים בְּרָקִיעַ הַשָּׁמַיִם הַזֶּה לְהַתְקִין בְּהֵם כְּסָא דְדוּד (מלכות).

הַמְּאוּרוֹת הִלְלוּ מִצִּירִים צִיּוֹר שְׁלֹמֶטָה לְהַתְקִין צִיּוֹר שֶׁל כָּלם שֶׁהֵם בְּכָלֵל שֶׁל אָדָם, צִיּוֹר פְּנִימִי. שְׁכָל צִיּוֹר פְּנִימִי נִקְרָא כֶּף. וּמִכָּאן שְׁכָל צִיּוֹר שְׁנַכְלָל בְּהַתְּפַשְׁטוֹת זֶה נִקְרָא אָדָם. זֶהוּ שְׁכָתוּב (יחזקאל לד) אָדָם אִתָּם, אִתָּם קְרוּיִים אָדָם וְלֹא שְׂאָר עַמִּים עַכְשָׁם.

וְכָל רֹחַ נִקְרָאת אָדָם. רֹחַ שֶׁל צֶדֶק דְּדָשָׁה גּוֹפּוֹ הוּא לְבוּשׁ [שֶׁל אָדָם], וְעַל זֶה כְּתוּב (איוב י) עוֹר וּבָשָׂר תִּלְבִּישְׁנִי וְגו'. בָּשָׂר שֶׁל אָדָם הוּא לְבוּשׁ. וּבְכָל מְקוֹם כְּתוּב בָּשָׂר אָדָם, אָדָם לְפָנִים. בָּשָׂר, לְבוּשׁ הָאָדָם גּוֹפּוֹ. רוּחוֹת שְׁלֹמֶטָה שְׁנִתְּכִים בְּהַתְּוֹךְ שֶׁל רֹחַ זֶה הַצִּטְרוֹ מִמֶּנּוּ צִיּוֹרִים שֶׁהַתְּלַבְּשׁוּ בְּלְבוּשׁ אַחֵר, כְּמוֹ צִיּוֹר שֶׁל בְּהֵמוֹת טְהוֹרוֹת, (דברים יד) שׁוֹר שֶׁהוּא כְּבָשִׂים וְשֶׁהוּא עֲזִים אֵיל וְצִבִּי וְיַחְמוֹר וְגו'. אוֹתָם שְׂצָרִיקִים לְהַפְלִיל בְּלְבוּשׁ שֶׁל

מַלְכוּתָא דְדוּד. אֲתַתְּקֵן בְּיוֹמָא דָּא (וְדָא הוּא) רַגְלָא וְסַמְכָא רַבִּיעָאָה דְכוּרְסִיָּא, אֲתַתְּקֵנוּ אַתְוֹן וְאַתֵּישְׁרוּ עַל דּוּכְתִּיָּהּ. וְעַם כָּל דָּא, עַד יוֹם שְׁתִּיתָאָה דְאַתְתְּקֵן דִּיוֹקְנָא דְאַדָּם תְּקוּנָא כְּדָקָא יָאוּת לָא אֲתִישְׁבּ בְּדוּכְתִּיָּהּ. וּכְדִין אֲתַתְּקֵן פּוּרְסִיָּא עַלְאָה וְכוּרְסִיָּא תַתָּא. וְעַלְמִין פְּלָהוּ אֲתִישְׁבוּ בְּדוּכְתִּיָּהּ. וְאַתְוֹן פְּלָהוּ אֲתַתְּקֵן (דף כ ע"ב) עַל גַּלְגְּלוֹי בַּפְּשִׁיטוּ דְטוּפְסִירָא דְקוּטְרָא.

וְיוֹמָא רַבִּיעָאָה אִיהוּ יוֹמָא מָאִיס מְבוּנִים כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (תהלים קיח) אֲבָן מָאִסוּ הַבּוּנִים. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (שיר השירים א) בְּנֵי אֲמִי נָחְרוּ בִּי. שְׁהִירי אֹרְהָ זֶה הַקְטִינָה עֲצָמָה וְהָאֹר שְׁלָה, וְהַקְלָפוֹת נִתְקֵנוּ עַל מְקוּמָם. כָּל אוֹתָם הַמְּאוּרוֹת שְׁמַאִירִים, כָּלם תְּלוּיִים בְּרָקִיעַ הַשָּׁמַיִם הַזֶּה לְהַתְקִין בְּהֵם כְּסָא דְדוּד (מלכות).

אֵלֶּין נְהוּרִין מִצִּירִין צִיּוֹרָא דְלִתְתָּא לְאַתְּקֵנָא צִיּוֹרָא דְכִלְהוּ דְאַנּוֹן בְּכָלֵלָא דְאַדָּם צִיּוֹרָא פְּנִימָאָה. דְּכָל צִיּוֹרָא פְּנִימָאָה אִקְרִי הָכִי. וּמִהֲכָא כָּל צִיּוֹרָא דְאַתְּכָלִיל בְּאַתְּפִשְׁטוּ דָּא אִקְרִי אָדָם. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (יחזקאל לד) אָדָם אִתָּם. אִתָּם קְרוּיִין אָדָם וְלֹא שְׂאָר עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכְבִּים וּמַזְלוֹת.

וְכָל רוּחָא אִקְרִי אָדָם. רוּחָא דְסִטְרָא קְדִישָׁא גּוֹפָא דִּילִיָּה לְבוּשָׁא (דְאָדָם) אִיהוּ. וְעַל דָּא כְּתִיב, (איוב י) עוֹר וּבָשָׂר תִּלְבִּישְׁנִי וְגו' בְּשָׂרָא דְאָדָם לְבוּשָׁא אִיהוּ. וּבְכָל אֲתֵר כְּתִיב בָּשָׂר אָדָם, אָדָם לְגו'. בָּשָׂר לְבוּשָׁא דְאָדָם גּוֹפָא דִּילִיָּה. טְסִירִין דְלִתְתָּא דְאַתְּהִתְּוֹךְ בְּהַתְּוֹכָא דְרוּחָא דָּא. אֲצִטְרִירוּ מִגִּיָּה צִיּוֹרִין דְאַתְּלַבְּשֵׁן בְּלְבוּשָׁא אַחֲרָא. כְּגוֹן צִיּוֹרָא דְבַעֲיָרִי דְכִיִּין (דברים יד) שׁוֹר שֶׁהוּא כְּבָשִׂים וְשֶׁהוּא עֲזִים אֵיל וְצִבִּי וְיַחְמוֹר וְגו' אֲנּוֹן דְבַעֲיִין לְאַתְּכָלֵלָא בְּלְבוּשָׁא

אָדָם, אוֹתוֹ רוּחַ פְּנִימִי שֶׁל אוֹתָם צִדְדִים [כ"א ציורים] עוֹלָה בְּאוֹתוֹ שֶׁם שְׁנֶקְרָא בּוֹ גּוֹפּוֹ לְבוּשׁ שֶׁל אוֹתוֹ שֶׁם בֶּשֶׂר שׁוֹר. שׁוֹר הוּא פְּנִימִי שֶׁל אוֹתוֹ גּוֹף. הַבֶּשֶׂר שֶׁלוֹ לְבוּשׁ, וְכֵן כָּלֵם.

כְּמוֹ זֶה בְּצַד הָאֲחֵר הַטָּמָא, רוּחַ שֶׁהַתַּפְשׁוּט בִּשְׂאֵר עַמִּים עוֹבְדֵי עֲפוֹ"ם יוֹצֵאת מִצַּד טָמֵאָה שְׂאִינוֹ אָדָם. וּמִשּׁוֹם כֵּן לֹא עוֹלָה בְּשֵׁם זֶה. הַשֵּׁם שֶׁל אוֹתוֹ רוּחַ טָמָא לֹא עוֹלָה בְּשֵׁם שֶׁל אָדָם וְאֵין בּוֹ חֵלֶק. הַגּוֹף שֶׁלוֹ לְבוּשׁ שֶׁל אוֹתוֹ טָמָא, בֶּשֶׂר טָמָא יִטְמָא לְתוֹךְ בֶּשֶׂר לְבוּשׁוֹ. מִשּׁוֹם כֵּן, בְּעוֹד שְׁשׁוּרָה אוֹתוֹ רוּחַ בְּאוֹתוֹ גּוֹף נִקְרָא טָמָא. יוֹצֵא רוּחַ מְאוֹתוֹ הַלְבוּשׁ - לֹא נִקְרָא טָמָא וְלֹא עוֹלָה אוֹתוֹ לְבוּשׁ בְּשֵׁם.

הַרוּחוֹת לְמִטָּה שְׁנֵתִים בַּהֲתוֹף שֶׁל רוּחַ זֶה מְצִטִּירִים מִמֶּנּוּ צִיּוּרִים שֶׁמִּתְלַבְּשִׁים בְּלְבוּשׁ אֲחֵר כְּמוֹ צִיּוּרֵי בְּהֵמוֹת טָמְאוֹת, וְהַתּוֹרָה פִּתְחָה בָּהֶם (ויקרא יא) וְזֶה לָכֶם הַטָּמָא. כְּגוֹן חֲזִיר וְעוֹפֹת וּבְהֵמוֹת שֶׁל אוֹתוֹ הַצֵּד, רוּחַ עוֹלָה בְּאוֹתוֹ הַשֵּׁם הַגּוֹף הַלְבוּשׁ שֶׁלוֹ. וְהַגּוֹף נִקְרָא בֶּשֶׂר חֲזִיר, חֲזִיר לְתוֹךְ בֶּשֶׂר הַלְבוּשׁ שֶׁלוֹ. וְלִכֵּן שְׁנֵי הַצִּדְדִים הִלְלוּ נִפְרָדִים. אֵלֶּה נִכְלָלוּ בְּסוֹד אָדָם, וְאֵלֶּה נִכְלָלוּ בְּסוֹד שֶׁל טָמָא. כָּל מִין הוֹלֵךְ לְמִינוֹ וְחוֹזֵר לְמִינוֹ.

הַמְּאוֹרוֹת הַעֲלִיוֹנִים שְׂמֵאִירִים, מְאִירִים בְּאוֹתוֹ רִקִּיעַ הַשָּׁמַיִם וְכו', לְצִיר לְמִטָּה צִיּוּרִים כְּרָאוּי, שֶׁכְּתוּב וַיִּתֵּן אוֹתָם אֱלֹהִים בְּרִקִּיעַ הַשָּׁמַיִם וְכו' וְלִמְשַׁל בְּיוֹם וּבְלֵילָה. שֶׁלֹּטוֹן שֶׁל שְׁנֵי אֲוֵרוֹת אֵלֶּה זֶהוּ שֶׁלֹּטוֹן כְּרָאוּי.

הַמְּאוֹר הַגָּדוֹל שֶׁלֹּטוֹנוֹ בְּיוֹם,

דָּאָדָם הֵהוּא רוּחָא פְּנִימָאָה דְּאֲנוּן סְטָרִין (כ"א ציורים), סָלִיק בְּהֵהוּא שְׂמָא דְּאֲתִקְרִי בְּה גּוֹפָא דִּילִיָּה לְבוּשָׂא דְּהֵהוּא שְׂמָא בֶּשֶׂר שׁוֹר. שׁוֹר אִיהוּ פְּנִימָאָה דְּהֵהוּא גּוֹפָא. בֶּשֶׂר דִּילִיָּה לְבוּשָׂא. וְכֵן כָּלָהוּ.

כְּגוֹנוּנָא דָּא בְּסִטְרָא אֲחֵרָא מְסַאָבָא, רוּחָא דְּאֲתַפְשֵׁט בִּשְׂאֵר עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוּדָת כּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת נִפְקָא מִסִּטְרָא דְּמְסַאָבוֹ לָאו אִיהוּ אָדָם. וּבְגִין כֵּן לֹא סָלִיק בְּשְׂמָא דָּא. שְׂמָא דְּהֵהוּא רוּחָא טָמָא לֹא סָלִיק בְּשְׂמָא דְּאָדָם וְלִית בִּיה חוּלְקָא. גּוֹפָא דִּילִיָּה לְבוּשָׂא דְּהֵהוּא טָמָא בֶּשֶׂר טָמָא יִטְמָא לְגוֹ בֶּשֶׂר לְבוּשָׂא דִּילִיָּה, בְּגִין כֵּן בְּעוֹד דְּשָׂרֵי הֵהוּא רוּחָא בְּהֵהוּא גּוֹפָא אֲתִקְרִי טָמָא. נִפְק רוּחָא מִהֵהוּא לְבוּשָׂא לָאו אֲקִרִי טָמָא וְלֹא סָלִיק הֵהוּא לְבוּשָׂא בְּשְׂמָא. טְסִירִין לְתַתָּא דְּאֲתַהֲתֵף בַּהֲתוּכָא דְּרוּחָא דָּא. אַצְטִירִין מִנִּיה צִיּוּרִין

דְּאֲתַלְבֶּשֶׁן בְּלְבוּשָׂא אֲחֵרָא כְּגוֹן צִיּוּרֵי בְּעִירֵי מְסַאָבִי. וְאוֹרִיָּיתָא פִּתַּח בְּהוּ (ויקרא יא) וְזֶה לָכֶם הַטָּמָא. כְּגוֹן חֲזִיר וְעוֹפִי וּבְעִירֵי דְּהֵהוּא סְטָרָא רוּחָא סָלִיק בְּהֵהוּא שְׂמָא גּוֹפָא לְבוּשָׂא דִּילִיָּה. וּגּוֹפָא בֶּשֶׂר חֲזִיר אֲקִרִי. חֲזִיר לְגוֹ בְּשָׂרָא לְבוּשָׂא דִּילִיָּה. וּבְגִין כֵּן אֵלִין תָּרִין סְטָרִין מִתְּפָרְשֵׁן. אֵלִין אֲתַפְלִילוּ בְּרִזָּא דְּאָדָם. וְאֵלִין אֲתַפְלִילוּ בְּרִזָּא דְּטָמָא. כָּל זֵינָא אֲזִיל לְזִינִיָּה וְאֲתַהֲדֵר לְזִינִיָּה.

נְהוּרִין עֲלֵאִין דְּקָא מְנַהֲרִין נְהוּרִין בְּהֵהוּא רִקִּיעַ הַשָּׁמַיִם וְכו' לְאֲצִטִּירָא לְתַתָּא צִיּוּרִין כְּדָקָא חֲזִי. דְּכְתִיב וַיִּתֵּן אוֹתָם אֱלֹהִים בְּרִקִּיעַ הַשָּׁמַיִם וְכו'. וְלִמְשׁוֹל בְּיוֹם וּבְלֵילָה. שֶׁלֹּטוֹנוֹ דְּתָרִין נְהוּרִין דָּא אִיהוּ שֶׁלֹּטוֹנוֹ כְּדָקָא חֲזִי.

מְאוֹר גָּדוֹל שֶׁלֹּטוֹנוֹ בְּימָמָא. מְאוֹר קָטָן שֶׁלֹּטוֹנוֹ בְּלֵילָא. וְרִזָּא דָּא מִהֲכָא

מאור קטן שלטונו בלילה. וסוד זה, מכאן שלטון הזכר ביום לצוות [ג"א למלא] לביתו בכל מה שצריך ולהכניס בו טרף ומזון. פיון שנכנס הלילה והנקה לוקחת הכל, אין שלטון הבית - רק בנקבה, שהרי אז השלטון שלה [ולא של הזכר], שכתוב (משלי לא) ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה. היא ולא הוא. ממשלת היום של הזכר, וממשלת הלילה של הנקה.

[מאור גדול דא הוא שמשא ואית ביה תרין עשר פתחין. אית ביה תרי עשר שעת. ושמשא שליט על יומא. מאור קטן אית ביה תרי עשר פתחין ודא סתרא ושלטא על ליליא. וליליא אית ביה תריסר שעת. ועל דא ביום ההוא ויהי יי אחר ושמו אחר. שמשא ותריסר פתחין אתעבידו י"ג מכילן דרחמי. ליל סתרא ותריסר פתחין ואתעבידו י"ג ואתעבידו שמשא וסתרם חר. ויום ולילה אחר. דא הוא דכתיב ויהי ערב ויהי בקר יום אחר ודא דא לעילא]. ואת הפוכים. פיון דנוקבא פקידת ביתא ואתכניסת לבעלה לית שולטנו לביתא אלא לעולמתן דאשתארן בביתא לאתקנא כל תקוני ביתא. ובתר אתהדר ביתא לשלטנו דדכורא ביממא כלא כדקא חזי:

ויעש אלהים את שני המאורות. דא מאור ודא מאור. בגין כך אנון נהורין דסלקי לעילא אקרון מאורי אור. ואנון נהורין דנחתו לתתא אקרון מאורי אש דאנון דרגין לתתא ושלטי כל יומי דחול. ועל דא בד נפיק שפתא מברכין על שרגא דהא אתיהיב לון רשו לשלטאה. אצבעאן דבר נש אנון סתרא דדרגין ורזין דלעילא, ואית בהו פנימאין ואחורים. אחורים אנון לבר ואנון רמז לטופרין דאצבען. ובגין כך אית (דף כא ע"א) רשו לאסתכלא בטופרין במוצאי שבת דהא נהרין מההוא שרגא ונהרין מההוא אש לשלטאה.

ולכן יש רשות להסתכל בצפרנים במוצאי שבת, שהרי מאירים מאותו הנר ומאירים מאותה אש לשלט.

מאור גדול דא הוא שמשא ואית ביה תרין עשר פתחין. אית ביה תרי עשר שעת. ושמשא שליט על יומא. מאור קטן אית ביה תרי עשר פתחין ודא סתרא ושלטא על ליליא. וליליא אית ביה תריסר שעת. ועל דא ביום ההוא ויהי יי אחר ושמו אחר. שמשא ותריסר פתחין אתעבידו י"ג מכילן דרחמי. ליל סתרא ותריסר פתחין ואתעבידו י"ג ואתעבידו שמשא וסתרם חר. ויום ולילה אחר. דא הוא דכתיב ויהי ערב ויהי בקר יום אחר ודא דא לעילא]. ואת הפוכים. פיון דנוקבא פקידת ביתא ואתכניסת לבעלה לית שולטנו לביתא אלא לעולמתן דאשתארן בביתא לאתקנא כל תקוני ביתא. ובתר אתהדר ביתא לשלטנו דדכורא ביממא כלא כדקא חזי:

ויעש אלהים את שני המאורות. דא מאור ודא מאור. בגין כך אנון נהורין דסלקי לעילא אקרון מאורי אור. ואנון נהורין דנחתו לתתא אקרון מאורי אש דאנון דרגין לתתא ושלטי כל יומי דחול. ועל דא בד נפיק שפתא מברכין על שרגא דהא אתיהיב לון רשו לשלטאה. אצבעאן דבר נש אנון סתרא דדרגין ורזין דלעילא, ואית בהו פנימאין ואחורים. אחורים אנון לבר ואנון רמז לטופרין דאצבען. ובגין כך אית (דף כא ע"א) רשו לאסתכלא בטופרין במוצאי שבת דהא נהרין מההוא שרגא ונהרין מההוא אש לשלטאה.

ויעש אלהים את שני המאורות. דא מאור ודא מאור. בגין כך אנון נהורין דסלקי לעילא אקרון מאורי אור. ואנון נהורין דנחתו לתתא אקרון מאורי אש דאנון דרגין לתתא ושלטי כל יומי דחול. ועל דא בד נפיק שפתא מברכין על שרגא דהא אתיהיב לון רשו לשלטאה. אצבעאן דבר נש אנון סתרא דדרגין ורזין דלעילא, ואית בהו פנימאין ואחורים. אחורים אנון לבר ואנון רמז לטופרין דאצבען. ובגין כך אית (דף כא ע"א) רשו לאסתכלא בטופרין במוצאי שבת דהא נהרין מההוא שרגא ונהרין מההוא אש לשלטאה.

אֵלֶּה נִרְאִים. אֲצַבְעוֹת שֶׁל בָּנִים
אֵין רְשׁוֹת לְהִרְאוֹת בְּאוֹתוֹ נָר,
שֶׁהֵרִי מִלְמַעְלָה מְאִירִים וְנִקְרָאִים
פָּנִים פְּנִימִיּוֹת. וְזֶה סוּד וְרֵאִית
אֶת אַחֲרֵי וּפְנֵי לֹא יֵרָאוּ. שֶׁלֹּא
יִסְתַּכַּל בֶּן אָדָם בְּמוֹצְאֵי שַׁבָּת
בְּאֲצַבְעוֹת לְפָנִים בְּשֻׁעָה שְׁאוּמֵר
בוֹרָא מְאוּרֵי הָאֵשׁ. וְרֵאִית אֶת
אַחֲרֵי - אֵלּוּ פָּנִים שֶׁל בַּחוּץ
שֶׁנִּרְמָזוּ בַּצִּפְרָנִים. (שם) וּפְנֵי לֹא
יֵרָאוּ - אֵלּוּ הָאֲצַבְעוֹת לְפָנִים.
אֵלֶּה שׁוֹלְטִים בְּשַׁבָּת, וְאֵלֶּה
שׁוֹלְטִים בַּחֹל.

וּבְיוֹמָא דְשַׁבְּתָא קִדְשָׁא בְרִין הוּא שְׁלִיט
בְּלַחֲדוּי בְּאַנּוֹן פָּנִים פְּנִימָאִין עַל
פְּרִסִּי (ה) יִקְרִיהּ וְכִלְהוּ אֶתְכַּלִּילָן בִּיהּ
וְשִׁלְטָנוּתָא דִּילִיהּ אִיהוּ. וּבִגִּין כֶּךָ אַחֲסִין
נִיחָא לְכָל עַלְמִין. וְיִרְתִּין יְרוּתָא דִּיוֹמָא דָּא
עֲמָא קִדִּישָׁא דְאַקְרוּן עֲמָא חַד בְּאַרְעָא.
מְאוּרֵי אֹר מְסֻטְרָא דִּימִינָא דְאִיהוּ אֹר
קִדְמָא דְהוּא בִּיּוֹמָא קִדְמָא. דְּבִיּוֹמָא
דְשַׁבְּתָא נִהְרִין אַנּוֹן מְאוּרֵי אֹר בְּלַחֲדִייהוּ
וְשִׁלְטִין. וּמִנִּייהוּ נִהְרִין כִּלְהוּ לְתַתָּא.

וְכַר נָפִיק שַׁבְּתָא גְּנִיזִין (אנן) מְאוּרֵי אֹר דְּלֹא
אֶתְגַּלְיִין. וּמְאוּרֵי הָאֵשׁ שְׁלִטִין כָּל חַד
וְחַד עַל דּוּכְתִּייהוּ. אִימְתִי שְׁלִטִין בְּמוֹצְאֵי
שַׁבָּת עַד מַעְלֵי יוֹמָא דְשַׁבְּתָא. וְעַל דָּא
אַצְטְרִיכוּ לְאַתְנַהֲרָא מִהֵוּא שְׁרָגָא בְּמוֹצְאֵי
שַׁבָּת.

וְחִיּוֹת רְצוּא וְשׁוּב. דְּלֹא יָכִיל עֵינָא לְמַשְׁלֵט
בְּהוּ בִּגִין דְּאַנּוֹן רְצוּא וְשׁוּב. חִיּוֹת
דְּאַתְגַּלְיִין אַנּוֹן דְּהֵוּא אוֹפֵן קָאִים בְּגוּוֹיִיהוּ,
וּמָאן אִיהוּ דָּא מִטְטְרוֹן דְּאִיהוּ רַב וְיָקִיר
מִשְׁאַר אֱלִין (נ"א חִילִין), וְעַלְאָה חֲמֵשׁ מָאָה
פְּרִסִּי. חִיּוֹת דְּמִטְמָרְן אַנּוֹן (רְבִיעָאן) תַּחֲתוֹת תְּרִין
אַתְוּוֹן עַלְאִין דְּאַתְפְּסִיין. י"ה אַתְוּוֹן שְׁלִיטִין
עַל ו"ה. אֱלִין רְתִיכָא לְאֱלִין. וְהֵוּא טְמִירָא

וְחִיּוֹת רְצוּא וְשׁוּב. דְּלֹא יָכִיל עֵינָא לְמַשְׁלֵט
בְּהוּ בִּגִין דְּאַנּוֹן רְצוּא וְשׁוּב. חִיּוֹת
דְּאַתְגַּלְיִין אַנּוֹן דְּהֵוּא אוֹפֵן קָאִים בְּגוּוֹיִיהוּ,
וּמָאן אִיהוּ דָּא מִטְטְרוֹן דְּאִיהוּ רַב וְיָקִיר
מִשְׁאַר אֱלִין (נ"א חִילִין), וְעַלְאָה חֲמֵשׁ מָאָה
פְּרִסִּי. חִיּוֹת דְּמִטְמָרְן אַנּוֹן (רְבִיעָאן) תַּחֲתוֹת תְּרִין
אַתְוּוֹן עַלְאִין דְּאַתְפְּסִיין. י"ה אַתְוּוֹן שְׁלִיטִין
עַל ו"ה. אֱלִין רְתִיכָא לְאֱלִין. וְהֵוּא טְמִירָא

לְכָל טְמִירִין דְּלֹא אֲתִידַע כָּלֵל שְׁלִיט עַל כָּלָא וְרֹכֵיב עַל כָּלָא. חֵיוֹת דְּאֲתַגְלִיין אֲנִינן לְתַתָּא תַּחֲתֵּי אֵלִין עֲלֵאִין דְּמִטְמָרן, וְאֲתַנְהָרן מַבְיִיהוּ, וְנִטְלִין בְּגִינֵייהוּ.

חֵיוֹת עֲלֵאִין כְּלֵהוּ כְּלִילָן בְּרַקִּיעַ הַשָּׁמַיִם. וְעֲלֵייהוּ כְּתִיב יְהִי מְאֹרֶת בְּרַקִּיעַ הַשָּׁמַיִם וְהִיוּ לְמְאֹרֹת בְּרַקִּיעַ הַשָּׁמַיִם. כְּלֵהוּ תַלְיִין בְּהֵוֹא רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם. רְקִיעַ שְׁעַל גְּבִי הַחֵיוֹת דָּא הֵוֹא דְכְּתִיב, (יחזקאל א) וְדַמּוֹת עַל רֹאשֵׁי הַחֵיהַ רְקִיעַ כְּעֵין הַקֶּרֶחַ דָּא הֵוֹא קְדָמוֹן (נ"א ה' קְדָמָה).

דְּהֵא מִתְמָן וּלְהֵלָאָה לִית מָאן דִּיכִיל לְאַסְתְּכָלָא וּלְמַגְדַּע. מָאִי טַעְמָא מְשׁוּם דְּאִיהוּ סְתִים בְּמַחְשְׁבָהּ. וּמַחְשְׁבָהּ דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא טְמִירָא סְתִימָא עֲלֵאָה. מַחְשְׁבָהּ דְּבֵר נֶשׁ בְּכָל עֲלָמָא (ס"א לא יכיל) לְאַתְדַּבְּקָא וּלְמַגְדַּע לָהּ. מַלִּין דְּתַלְיִין בְּמַחְשְׁבָהּ עֲלֵאָה לִית מָאן דִּיכִיל לְאַתְדַּבְּקָא לִוְן. מַחְשְׁבָהּ (עֲלֵאָה) מְמַשׁ עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה. לְגוּ מִן מַחְשְׁבָהּ מָאן אִיהוּ דְּעֵבִיד רַעֲיוּנֵי. דְּהֵא לִית סוּכְלָתָנוּ לְמַשְׁאֵל כָּל שְׂכָן לְמַגְדַּע.

א"ן סו"ף לִית בֵּיה רְשׁוּמָא כָּלֵל וְלֹא תַלְיָא שְׁאֵלְתָא בֵּיה וְלֹא רַעֲיוּנָא לְאַסְתְּכָלוּתָא דְּמַחְשְׁבָהּ כָּלֵל. מְגוּ סְתִימָא דְּסְתִימָא, מְרִישׁ נְחִיתוּ דְּאִין סוּף, נְהִיר נְהִירוּ דְּקִיק וְלֹא יָדִיעַ. סְתִים בְּסְתִימוּ (נ"א בְּרִשְׁמוּ) כְּחִדּוּדָא דְּמַחְטָא. רְזָא סְתִימָא דְּמַחְשְׁבָהּ לֹא יָדִיעַ עַד דְּאֲתַפְּשֵׁט נְהִירוּ מְגִיָּה. בְּאַתֵּר דְּאִית בֵּיה רְשִׁימִין דְּאֲתוּוֹן כְּלֵהוּ. מִתְמָן נִפְקָן.

בְּרִישׁ כָּלָא. א רִישָׁא וְסוּפָא דְּכָל דְּרָגִין. רְשִׁימוּ דְּאֲתִרְשִׁים בֵּיה דְּרָגִין כְּלֵהוּ.

כָּל הַדְּרָגוֹת, וְלֹא נִקְרָא אֶלָּא אֶחָד. לְהִרְאוֹת שְׂאֵף עַל גִּב שֵׁשׁ

עַל ו"ה. אֵלָּה מְרַכְבָּה לְאַלָּה. וְאוֹתוֹ הַטְּמִיר שֶׁל כָּל הַטְּמִירִים שֶׁלֹּא נֹדַע כָּלֵל שׁוֹלֵט עַל הַכָּל וְרוֹכֵב עַל הַכָּל. הַחֵיוֹת שְׂמַתְגִּלוֹת הֵם לְמִטָּה תַּחַת אֵלָּה הַעֲלִינּוֹת שְׁנִסְתָּרוֹת וּמוֹאֲרוֹת מֶהֱן, וּמִתְנַהֲגִים בְּגִלְלָם.

הַחֵיוֹת הַעֲלִינּוֹת כְּלֵן כְּלוּלוֹת בְּרַקִּיעַ הַשָּׁמַיִם, וְעֲלֵיהֶם כְּתוּב יְהִי מְאֹרֶת בְּרַקִּיעַ הַשָּׁמַיִם, וְהִיוּ לְמְאֹרֹת בְּרַקִּיעַ הַשָּׁמַיִם. כָּלֵם תַּלְוִיִּים בְּאוֹתוֹ רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם. הַרְקִיעַ שְׁעַל גְּבִי הַחֵיוֹת, זֶה אוֹתוֹ שְׂכָתוֹב (יחזקאל א) וְדַמּוֹת עַל רֹאשֵׁי הַחֵיהַ רְקִיעַ כְּעֵין הַקֶּרֶחַ. זֶה אוֹתוֹ קְדָמוֹן (נ"א ה' קְדָמָן).

שְׂהָרִי מְשֵׁם וְהֵלָאָה אִין מִי שְׂיִכּוֹל לְהַסְתַּכֵּל וּלְדַעַת. מָה הַטַּעַם? מְשׁוּם שֶׁהוּא נִסְתָּר בְּמַחְשְׁבָהּ, וּמַחְשְׁבָתָהּ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא טְמִירָה וְנִסְתָּרָת עֲלִיוְנָה. מַחְשְׁבָתָהּ כֵּן הָאָדָם בְּכָל הָעוֹלָם (לא יכיל) לְהִתְדַּבֵּק וּלְדַעַת אוֹתָהּ. דְּבָרִים הַתַּלְוִיִּים בְּמַחְשְׁבָהּ עֲלִיוְנָה אִין מִי שְׂיִכּוֹל לְהַשִּׁיג אוֹתָם. הַמַּחְשְׁבָהּ (עֲלִיוְנָה) מְמַשׁ עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה. לְפָנִים מִהַמַּחְשְׁבָהּ מִיְהוּ שְׂעוּשָׁה רַעֲיוֹנוֹת? שְׂהָרִי אִין הַשְׂכָּלָה לִשְׂאֵל, וְכָל שְׂכָן לְדַעַת.

בְּא"ן סו"ף אִין בּוּ רֶשֶׁם כָּלֵל, וְשְׂאֵלָה לֹא תַלְוִיָּה בּוּ, וְלֹא רַעֲיוֹן לְהַסְתַּכֵּלוֹת הַמַּחְשְׁבָהּ כָּלֵל. מִתּוֹךְ נִסְתָּר הַנִּסְתָּר, מִרְאשׁ תַּחֲתִית שֶׁל הָאִין סוּף, מְאִיר אוֹר דְּקִיק וְלֹא יָדוּעַ, נִסְתָּר בְּסִתֵּר (נ"א בְּרֶשֶׁם) כְּחֵד הַמַּחֲטָא. סוּד נִסְתָּר שֶׁל הַמַּחְשְׁבָהּ לֹא יָדוּעַ, עַד שְׂמַתְפַּשֵּׁט מִמֶּנּוּ אוֹר. בְּמִקּוֹם שֵׁשׁ בּוּ רְשׁוּמִים שֶׁל כָּל הָאוֹתִיּוֹת, מְשֵׁם יוֹצְאִים.

בְּרֹאשׁ הַכָּל. א רֹאשׁ וְסוּף שֶׁל כָּל הַדְּרָגוֹת. הָרֶשֶׁם שְׁנַרְשָׁמִים בּוּ בּוּ דְּמִיּוֹת רַבּוֹת, אִינוּ אֶלָּא אֶחָד.

וְדָאֵי הִיא הָאוֹת שְׁעָלִינִים
וְתַחְתּוֹנִים תְּלוּיִים בָּהּ. רֹאשִׁית
שֶׁל אֶל"ף, סֹתֵר שֶׁל סוּד
הַמִּחְשָׁבָה הַעֲלִינָה. וְאוֹתָהּ
הַתַּפְשׁוּטוֹת שֶׁל אוֹתוֹ רָקִיעַ עֲלִיּוֹן,
הַכֹּל נִסְתָּר בְּאוֹתוֹ הָרֹאשׁ. בְּגִלְל
שְׁפָשְׁפִישׁוֹת א' מְרָקִיעַ הַזֶּה,
בְּדַמּוֹת שֶׁל סוּד רֹאשׁ הַמִּחְשָׁבָה
יוֹצֵאת. בְּאוֹתוֹ אֲמַצֵּעַ שֶׁל אֶל"ף
כְּלוּלִים בּוֹ שֵׁשׁ דְּרָגוֹת, סוּד שֶׁל
כָּל הַחַיּוֹת הַנִּסְתָּרוֹת הַעֲלִינּוֹת
[כ"א שְׁעוֹלוֹת] [כ"א שְׁתַּלּוּיֹת] מִתּוֹךְ
הַמִּחְשָׁבָה.

אוֹר אֶחָד שְׁמַאִיר וְנִגְנֵז, זֶה אוֹר
שֶׁל אוֹת ט שֶׁל בְּרֹאשִׁית. חֹם
הַיּוֹם שֶׁהִיָּה יוֹשֵׁב אֲבִרָהּ פֶּתַח
הָאֵהֶל, שֶׁהוּא פֶּתַח מְלֻמָּסָה
לְמַעַלָּה, וְחֹם הַיּוֹם מֵאִיר עַל
אוֹתוֹ פֶּתַח וּמֵאִיר מִשָּׁם.

שְׁנֵי, אוֹר שֶׁהוּלֵךְ לְהִיּוֹת חֲשׁוֹף
לְעַת פְּנוֹת עֶרֶב. הַסּוּד שֶׁל תַּפְלַת
יִצְחָק לְהַתְקִין דְּרָגָה זוֹ, שְׁכָתוֹב
(בְּרֹאשִׁית כד) וַיֵּצֵא יִצְחָק לְשׁוֹחַ
בְּשׂוּדָה לַפְּנוֹת עֶרֶב. הַסְתַּפְלוֹת
שֶׁל עֶרֶב, וְחֲשׁוּכִים כָּלִם אֲצִלוֹ.
בְּפְנוֹת הָעֶרֶב הַזֶּה הַסְתַּפֵּל יַעֲקֹב
בְּאוֹתוֹ מִמְּנָה שֶׁל עֲשׂוֹ.

שְׁרִישִׁי, אוֹר שְׁכּוֹלֵל שְׁנֵי אֵלוֹ,
אוֹר שְׁמַאִיר בְּרַפְּנוּאָה, סוּד
הַכְּתוֹב בְּיַעֲקֹב (בְּרֹאשִׁית לב) וַיִּזְרַח
לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ וְגו'. וְדָאֵי כְּשֶׁנִּכְלָל
בְּאוֹתוֹ פְּנוֹת עֶרֶב. מִכָּאן וְהִלָּאָה
וְהוּא צָלַע עַל יֶרֶכוֹ. זֶהוּ נִצַּח
יִשְׂרָאֵל.

עַל יֶרֶכוֹ, יֶרֶכוֹ כְּתוֹב וְלֹא יֶרֶכִיו,
זוֹ דְּרָגָה רְבִיעִית, שֶׁלֹּא הִתְנַבֵּא
אִישׁ מִשָּׁם עַד שֶׁבֶא שְׁמוּאֵל,
וְעָלָיו כְּתוֹב (שְׁמוּאֵל א טו) וְגַם נִצַּח
יִשְׂרָאֵל וְגו'. אֲזַנְתָּן שֶׁהִיָּה חֲלָשׁ
כְּשֶׁהִסְתַּפֵּן יַעֲקֹב אֲבִינוֹ עִם
הַמִּמְנָה שֶׁל עֲשׂוֹ.

וַיֵּנַע בְּכַף יֶרֶכוֹ. כְּשֶׁבֶא אֲצֵל
יַעֲקֹב, לָקַח כַּח מְאוֹת פְּנוֹת עֶרֶב
בְּדִין הַקָּשָׁה. וַיַּעֲקֹב הָיָה נִכְלָל בּוֹ

וְלֹא אֶקְרִי אֶלֶּא אֶחָד. לְאַחֲזָאָה דָּאָף עַל גֵּב
דָּאִית בֵּיה דְּיוֹקְנִין סְגִיִּין לָאו אִיהוּ אֶלֶּא חַד.
וְדָאֵי אִיהוּ אֶת דְּעֶלְאִין וְתַפְאִין תַּלְיִין בֵּיה.
רֹאשִׁיתָא דְּאֶל"ף טְמִירוֹ דְּרִזָּא דְּמִחְשָׁבָה
עֲלָאָה. וְהִיא אֶתְפְּשׁוּטוֹ דִּהְיוּא רָקִיעַ עֲלָאָה
כָּלֹא סְתִים בִּהְיוּא רִישָׁא. בְּגִין דְּכַד נָפִיק א'
מֵהָאֵי רָקִיעַ בְּדִיוֹקְנָא דְּרִזָּא דְּרִישָׁא דְּמִחְשָׁבָה
נִפְקָא. בִּהְיוּא אֲמַצְעִיתָא דְּאֶל"ף שִׁית דְּרָגִין
כְּלִילָן בֵּיה רִזָּא דְּכָלְהוּ חַיּוֹת טְמִירִין עֲלָאִין (כ"א
דְּסֻלְקוֹ) (כ"א דְּתַלְיִין) מִגּוֹ מִחְשָׁבָה.

חַד נְהִירוֹ דְּנְהִיר וְאַתְגְּנִיז. דִּהָא נְהִירוֹ דָּאֵת
(ט) דְּבְרֹאשִׁית (כ"א ב' דְּבְרֹאשִׁית). חֹם הַיּוֹם
דִּהְיוּא אֲבִרָהּ יִתִּיב פֶּתַח הָאֵהֶל דָּאִיהִי פֶּתַח
מִתַּתָּא לְעִילָא. וְחֹם הַיּוֹם נְהִיר עַל הִיא
פֶּתַח וְנְהִירָא מִתַּתָּא.

הַתְּנִינָא נְהִירוֹ דְּאֵזִיל לְאַתְחַשְׁכָּא לְעַת פְּנוֹת
עֶרֶב. רִזָּא דְּצִלוֹתָא דְּיִצְחָק לְאַתְקַנָּא
הֵאֵי דְּרָגָא דְּכְתִיב, (בְּרֹאשִׁית כד) וַיֵּצֵא יִצְחָק לְשׁוֹחַ
בְּשׂוּדָה לַפְּנוֹת עֶרֶב. אֶסְתַּפְלוֹתָא דְּעֶרֶב
וְחֲשׁוּכָן כָּלְהוּ לְגַבִּיָּה. בִּהָאֵי פְּנוֹת עֶרֶב
וְאַסְתַּפֵּל (נ"א אֶסְתַּפֵּן) יַעֲקֹב בִּהְיוּא מִמְּנָא דְּעֲשׂוֹ.
תְּלִיתָאָה נְהִירוֹ דְּכָלִיל תְּרִין (דף כא ע"ב) אֵלִין.
נְהִירוֹ דְּנְהִיר בְּאַסְוֹתָא. רִזָּא דְּכְתִיב
בְּיַעֲקֹב (בְּרֹאשִׁית לב) וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ וְגו'. וְדָאֵי
כַּד אֶתְפְּלִיל בִּהְיוּא פְּנוֹת עֶרֶב. מִכָּאן
וְהִלָּאָה וְהוּא צוֹלַע עַל יֶרֶכוֹ. דָּא אִיהוּ נִצַּח
יִשְׂרָאֵל.

עַל יֶרֶכוֹ יֶרֶכוֹ כְּתִיב וְלֹא יֶרֶכִיו, דָּא דְּרָגָא
רְבִיעִאָה. דְּלֹא אֶתְנַבֵּי בַר נֶשׁ מִתַּתָּא עַד
דָּאֶתָּא שְׁמוּאֵל, וְעָלִיהָ כְּתִיב, (שְׁמוּאֵל א טו) וְגַם
נִצַּח יִשְׂרָאֵל וְגו', כְּדִין אֶתְקַן דִּהְיוּ חֲלָשָׁא
מִכַּד אֶסְתַּפֵּן יַעֲקֹב אֲבִינוֹ בְּמִמְנָא דְּעֲשׂוֹ.
וַיֵּנַע בְּכַף יֶרֶכוֹ כַּד אֶתָּא לְגַבִּי דְּיַעֲקֹב נִטַּל

וְלֹא יָכַל לוֹ. וַיֵּרָא כִּי לֹא יָכַל לוֹ
וַיַּעַז בְּכַף יָרְכוֹ. לָקַח תִּקְיָא הַדִּין
מִשָּׁם, בְּגִלְל שִׁירָף הוּא מַחוּץ
לַגּוֹף. שִׁיעָקֵב הָיָה גּוֹף, וְגוֹפּוֹ
הָיָה כְּלוּל בְּסוּד שֵׁל שְׁתֵּי דְרָגוֹת
בְּסוּד שְׁנֹאקְרָא אָדָם. כִּיּוֹן שֶׁלָּקַח
תִּקְיָא מַחוּץ לַגּוֹף, מִיד - וַתִּקַּע כֶּף
יָרֵךְ יַעֲקֹב.

וְלֹא הִתְנַבֵּא אִישׁ מִשָּׁם עַד שֶׁבָּא
שְׁמוּאֵל, וְעַל זֶה נִצַּח יִשְׂרָאֵל
כְּתוּב בּוֹ, כִּי לֹא אָדָם הוּא.
יְהוֹשֻׁעַ נִתְנַבֵּא מֵהוֹדוֹ שֶׁל מֹשֶׁה,
שְׁפָתוֹב (במדבר כז) וְנִתְּתָה מֵהוֹדֶךָ
עָלָיו. הוּד. וְזוֹ דְרָגָה חֲמִישִׁית.
נִצַּח - יָרֵךְ שְׁמָאֵל שֶׁל יַעֲקֹב. וְלִכְּנֹן
בָּא דוֹד וְכָלֵל אוֹתוֹ בְּיָמִין,
שְׁפָתוֹב (תהלים טו) נְעֻמּוֹת בְּיָמִינֶךָ
נִצַּח. יָמִינֶךָ לֹא כְּתוּב אֱלֹא
בְּיָמִינֶךָ. מִה הַטַּעַם נִחְלָשָׁה יָרֵךְ
יַעֲקֹב? בְּגִלְל שֶׁהִתְקַרֵּב אֵלָיו צַד
הַטַּמָּאָה וְלָקַח מִמֶּנּוּ כֹחַ,
וְהִתְעַכֵּב עַד שְׁמוּאֵל. וְעַל זֶה בָּא
לְהַזְכִּיר שֶׁזָּהוּ יָרֵךְ שֶׁל יִשְׂרָאֵל,
שְׁפָתוֹב וְגַם נִצַּח יִשְׂרָאֵל. וְעַל זֶה
כָּל דְּבָרָיו הָיוּ בְּדִין בְּרָאשִׁית
וְלִבְסוּף.

וְעוֹד, שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כָּלֵל
אוֹתוֹ אַחֵר כֶּף בְּהוֹד, מִתִּי? לְאַחֵר
שֶׁמֶשֶׁח מְלָכִים. וְעַל זֶה הוּא
שְׁקוּל כְּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן. מִה מֹשֶׁה
וְאַהֲרֹן בְּשְׁנֵי צַדִּים שְׁלֹמֶעֱלָה -
גַּם הוּא לְמִטָּה כְּמוֹ שְׁאוֹתָם שְׁנֵי
הַצַּדִּים, וּמִי הֵם? נִצַּח וְהוּד,
כְּמוֹ שֶׁמֶשֶׁה וְאַהֲרֹן שְׁלֹמֶעֱלָה.
וְכָל הַדְּרָגוֹת אַחְזוֹת זוֹ בְּזוֹ,
שְׁפָתוֹב (שם טז) מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן
בְּכֹהֲנֵי וּשְׁמוּאֵל בְּקוֹרְאֵי שְׁמוֹ.
שְׁהָרִי שֶׁשֶׁה צַדִּים נִכְלָלוּ
וְאַחְזוֹת זוֹ בְּזוֹ.

כְּמוֹ שְׁאֵלָה אַחְזוֹתִים, מֹשֶׁה
וְאַהֲרֹן וּשְׁמוּאֵל - כֶּף גַּם אַחְזוֹתִים
יַעֲקֹב מֹשֶׁה וְיוֹסֵף. יַעֲקֹב בַּעַל
הַבֵּית. מִת יַעֲקֹב - נִטְלָה מֹשֶׁה אֶת
הַבֵּית, וְצָנָה אוֹתָהּ בְּחֵייו. יוֹסֵף

תִּקְיָא מֵהֵהוּא פְּנוֹת עָרֵב בְּדִינָא תִּקְיָא. וַיַּעֲקֹב
הָיָה אֶתְכָלִּיל בֵּיהּ וְלֹא יָכִיל לֵיהּ. וַיֵּרָא כִּי לֹא
יָכֹל לוֹ וַיַּעַז בְּכַף יָרְכוֹ. נִטְלָה תִּקְיָא דְדִינָא
מִתַּמָּן. בְּגִין דִּירְכָא אִיהוּ לְבַר מַגּוּפָא. דִּיעָקֵב
גּוּפָא הָיָה, וְגוּפִיָּה הָיָה כָּלִיל בְּרָזָא דְתַרִּין
דְּרָגִין בְּרָזָא דְאַקְרִי אָדָם. כִּיּוֹן דְנִטְלָה תִּקְיָא
לְבַר מַגּוּפָא, מִיד וַתִּקַּע כֶּף יָרֵךְ יַעֲקֹב.

וְלֹא אֶתְנַבֵּי בַר נֶשׁ מִתַּמָּן עַד דְּאַתָּא שְׁמוּאֵל.
וְעַל דָּא נִצַּח יִשְׂרָאֵל כְּתִיב בֵּיהּ כִּי לֹא
אָדָם הוּא. יְהוֹשֻׁעַ אֶתְנַבֵּי מֵהוֹדוֹ שֶׁל מֹשֶׁה
דְּכְתִיב (במדבר כז) וְנִתְּתָה מֵהוֹדֶךָ עָלָיו. הוּד. וְדָא
דְּרָגָא חֲמִישִׁאָה. נִצַּח יִרְכָא שְׁמָאֵל דִּיעָקֵב.
וּבְגִין כֶּף אֶתָּא דוֹד וְכָלִיל לֵיהּ בְּיָמִינָא דְכְּתִיב,
(תהלים יו) נְעֻמּוֹת בְּיָמִינֶךָ נִצַּח. יָמִינֶךָ לֹא כְּתִיב
אֱלֹא בְּיָמִינֶךָ. מָאִי טַעְמָא אֶתְחַלֵּשׁ יִרְכָא
דִּיעָקֵב, בְּגִין דְּאַתְקַרֵּב בֵּיהּ סֵטֶר מְסֻאָבָא
וְנָקִיט תִּקְיָא מִנִּיהּ וְאַתְעַכֵּב עַד שְׁמוּאֵל, וְעַל
דָּא אֶתָּא לְאַדְכָּרָא דְדָא אִיהוּ יִרְכָא דִּישְׂרָאֵל
דְּכְתִיב וְגַם נִצַּח יִשְׂרָאֵל. וְעַל דָּא כָּל מִלּוּי
הוּוּ בְּדִינָא בְּשִׁירוֹתָא וּבְסוּפָא.

וְתוֹ קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כָּלִיל לֵיהּ לְבִתֵּר בְּהוֹד.
אִימְתִי לְבִתֵּר דְּמֶשֶׁח מְלָכִין. וְעַל דָּא
שְׁקִיל אִיהוּ כְּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן. מִה מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן
בְּתַרִּין סֵטֶרִין דְּלַעֲיִלָא, אִף הוּא לְתַתָּא כְּגוּוֹנָא
דְּאַנּוּן תַּרִּין סֵטֶרִי. וּמָאן אַנּוּן. נִצַּח וְהוּד.
כְּגוּוֹנָא דְּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן דְּלַעֲיִלָא. וְכָלֵהוּ דְּרָגִין
אַחֲזִידֵן דָּא בְּדָא דְכְּתִיב, (תהלים טז) מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן
בְּכֹהֲנֵי וּשְׁמוּאֵל בְּקוֹרְאֵי שְׁמוֹ. דְּהָא שִׁית
סֵטֶרִין אֶתְכָלִּילוּ וְאַחֲזִידֵן דָּא בְּדָא.

בְּמָה דְּאַלִּין אַחֲזִידֵן מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּשְׁמוּאֵל,
אוּף הָכִי אַחֲזִידֵן (כ"א דָּא בְּדָא) יַעֲקֹב מֹשֶׁה
וְיוֹסֵף. יַעֲקֹב מְאֲרִיָּה דְּבִיתָא. מִית יַעֲקֹב נִטְלָה
מֹשֶׁה בִּיתָא וּמִנִּי לָהּ בְּחֵייו. יוֹסֵף עַל יְדֵי

על ידי יעקב ומשה היה צדיק.
[ושניהם לא שמשו בבית אלא ביוסף, בגלל שהיה צדיק].

יעקב ביוסף לקח את הבית, שכתוב (בראשית לו) אלה תלדות יעקב יוסף. משה לא שמש בה עד שלקח אותו את יוסף. כשיצאה השכינה מהגלות, לא יכול להזדווג בה, רק ביוסף, שכתוב (שמות יג) ויקח משה את עצמות יוסף עמו. למה כתוב עמו? אלא גוף לא מזדווג בנקבה עד שמזדווג עם הברית. ועל זה משה לקח לו את יוסף עמו. כיון שהיה עמו, שמש בנקבה כראוי. ולכן יעקב משה ויוסף הולכים כאחד.

יעקב מת, וגופו הכניסו אותו לארץ הקדושה. יוסף מת, גופו לא נקבר בארץ הקדש, אלא עצמותיו. משה [מת] - לא זה ולא זה, למה? אלא יעקב בעלה הראשון של הגבירה היה. מת יעקב - הזדווגה במשה. וב עוד שמשו היה בעולם הזה, צוה אותה כראוי, והוא היה בעלה השני. את יעקב הכניסו לארץ הקדושה כשגופו שלם, בגלל שהוא גוף. יוסף - עצמותיו ולא גופו, בגלל שעצמות הם צבאות ומחנות שלמעלה, וכלם יוצאים מאותו צדיק. והצדיק נקרא צבאות. מה הטעם? בגלל שכל צבאות ומחנות עליונים יוצאים ממנו, ועל זה עצמותיו, שהן צבאות, נכנסו לארץ.

משה היה בחוץ, ולא נכנס לשם לא גופו ולא עצמותיו. אלא נכנסה השכינה לארץ. אחר שמשו מת וחזרה לבעלה הראשון, ודאי הוא יעקב. מפאן נקבה שנשאת לשנים באותו העולם, היא חוזרת לראשון. משה היה בחוץ, כיון שבעלה הראשון היה בארץ.

דיעקב ומשה היה צדיק. (והתנוייהו לא שמשו ביתא אלא ביוסף בגין דהוה צדיק).

יעקב ביוסף נטל ביתא דכתיב, (בראשית לו) אלה תולדות יעקב יוסף. משה לא שמש בה עד דנטל ליה ליוסף. כד נפקת שכינתא מן גלותא לא יכול לאזדווגא בה אלא ביוסף דכתיב, (שמות יג) ויקח משה את עצמות יוסף עמו. אמאי כתיב עמו. אלא גופא לא אזדווג בנוקבא עד דאזדווג בהדי ברית. ועל דא משה נטל ליה ליוסף עמיה. כיון דהוה עמיה שמש בנוקבא כדקא יאות. ובגין כך יעקב משה ויוסף כחדא אזלי.

יעקב מית וגופיה אעלו בארעא קדישא. יוסף מית גופיה לא אתקבר בארעא קדישא אלא גרמוי. משה (מית) לא האי ולא האי. אמאי. אלא יעקב בעלה קדמא דמטרוניתא הוה. מית יעקב אזדווגא ביה במשה. וב עוד דהוה משה בהאי עלמא מני לה כדקא יאות ואיהו הוה בעלה תניינא. יעקב אעילו ליה לארעא קדישא גופיה שלים בגין דאיהו גופא. יוסף גרמוי ולא גופיה בגין דגרמין אנון חיילין ומשריין דלעילא וכלהו נפקי מההוא צדיק. וצדיק צבאות אקרי. מאי טעמא, בגין דכל צבאות ומשריין עלאין מניה נפקין. ועל דא גרמוי דאנון צבאות אעלו בארעא.

משה הוה לבר ולא עאל תמן לא גופיה ולא גרמוי אלא אעלת שכינתא בארעא. פתר דמית משה ואתהדרת לבעלה קדמא ודאי איהו יעקב. מפאן נוקבא דאתנסיבת פתרון, בההוא עלמא אהדרת לקדמא. משה הוה לבר כיון דבעלה קדמא הוה בארעא.

מוֹשֶׁה זָכָה בַּחֲזִיו מַה דָּלָא זָכָה בִּיה יַעֲקֹב. בּוּ יַעֲקֹב שְׁמֵשׁ בַּהּ בְּאוֹתוֹ עוֹלָם, וּמֹשֶׁה בְּעוֹלָם הָהָא. וְאִם תֹּאמַר שֶׁזֶה הִנֵּה הַחֲסָרוֹן שֶׁל מֹשֶׁה - לֹא כֵן! אֲלֵא פְּשִׁיזְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמַּצְרַיִם, מִצַּד הַיּוֹבֵל הִנֵּה, וְכָל אוֹתָם שְׁשִׁים רַבּוֹא הָיוּ מַעֲוָלִים הַעֲלִיּוֹן. וּבְאוֹתָהּ הַדְּמוּת הִלְכוּ בַּמִּדְבָּר, וְאֶחָד מֵהֶם לֹא נִכְנַס לָאָרֶץ, אֲלֵא בְּנֵיהֶם תּוֹלְדוֹתֵיהֶם כְּרָאוּי, שֶׁהֵם תִּקּוֹן הַלְבָנָה, וְכָל מַעֲשֵׂי הָאָרֶץ הָיוּ תִּקּוֹן הַלְבָנָה.

מוֹשֶׁה שְׁמֵשׁ בַּלְבָּנָה בַּעֲד שְׁהוּא בְּגוֹף וְצוּה אוֹתָהּ לְרִצּוֹנוֹ, וּכְשֶׁנִּפְטַר מִהָעוֹלָם הָהָא, עָלָה בַּעֲלִיָּה עֲלִיּוֹנָה בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ, וְחִזַּר בְּרוּחַ לַיּוֹבֵל הַעֲלִיּוֹן (בְּיָדָה), וְשֵׁם נִדְבַק בְּאוֹתָם שְׁשִׁים רַבּוֹא שֶׁהָיוּ שְׁלוֹ. מַה שְּׁלֹא הִנֵּה כֵן לִיעֲקֹב, שְׁהוּא חִזַּר בְּרוּחַ לְתוֹף הַשְּׁמִטָּה מַה שְּׁלֹא הִנֵּה כֵן בַּחֲזִיו, [הָיִיתָ] בִּיּוֹן שְׁבִית אַחֵר הִנֵּה לוֹ.

וְאִרְצָן הַקְּדוּשָׁה נִתְמַקְנָה בְּתִקּוֹן [הָעוֹלָם שְׁלֵמָה] בְּכַח שְׁלֵמָה. וְעַל זֶה לֹא רָאוּי לְהִיטֵב כָּלֵם כְּאֶחָד. אֲלֵא שֶׁל הָעוֹלָם הַעֲלִיּוֹן הָיוּ לְבָדֵם כָּלֵם בְּרוּחַ, וְאֲלֵא שֶׁל הָעוֹלָם הַתַּתְּחוֹן הָיוּ כָּלֵם לְבָדֵם בְּגוֹף, וְלֹא רָאוּיִים לְהִיטֵב אֲלֵא וְאֲלֵא בְּתוֹף הַלְבָּנָה, אֲלֵא אֲלֵא תוֹף הַלְבָּנָה וְאֲלֵא בַּחוּץ, לְהָאִיר אֲלֵא מִתּוֹף אֲלֵא. וְכָלֵם שְׁנִכְנָסוּ בְּאָרֶץ, דְּמוּת הָרָאשׁוֹנִים הָיוּ, וְלֹא הָיוּ בַּעֲלִיָּה עֲלִיּוֹנָה כְּמוֹתָם, בְּגִלּוֹל שְׁלֹא יִהְיֶה דוֹר וְלֹא הִנֵּה מִקְדָּם כְּמוֹ אוֹתָם רָאשׁוֹנִים שְׁנִרְאָה לָהֶם זִיו כְּבוֹד רַבּוֹנָם פָּנִים בְּפָנִים.

יַעֲקֹב שְׁמֵשׁ בְּנִשְׁתוּתוֹ בְּגוֹף, אַחֵר כֵּן נִדְבַק רִיחַ בְּרוּחַ. מֹשֶׁה נִפְרַד מֵאִשְׁתּוֹ וְשְׁמֵשׁ כְּשֶׁהוּא בְּגוֹף בְּאוֹתָהּ רִיחַ קְדוּשָׁה. אַחֵר כֵּן נִדְבַק רִיחַ בְּרוּחַ עֲלִיּוֹנָה טְמִירָה

מוֹשֶׁה זָכָה בַּחֲזִיו מַה דָּלָא זָכָה בִּיה יַעֲקֹב. יַעֲקֹב שְׁמֵשׁ בַּהּ בְּהִיּוּא עֲלֵמָא, מֹשֶׁה בְּהָאֵי עֲלֵמָא. וְאִי תִימָא דִּגְרִיעוֹ דְּמֹשֶׁה הָהָא. לֹא הָכִי. אֲלֵא כִּד נִפְקֵי יִשְׂרָאֵל מִמַּצְרַיִם מִסְטָרָא דִּיּוֹבֵלָא הָהָא. וְכָל אֲנָוִן שְׁתִּין רַבִּרְכָן מַעֲלָמָא עֲלָאָה הָוּ. (דף כב ע"א) וּבְהִיּוּא דִּיּוֹקְנָא אֲזִלוּ בַּמִּדְבָּרָא וְחָד מִנְהוֹן לֹא עָאֵלוּ בְּאֶרְעָא. אֲלֵא בְּנִיהוֹן תּוֹלְדִין דְּלֵהוֹן כְּדָקָא חֲזִי דְּאֲנָוִן תִּקּוֹנָא דְּסִיְהָרָא. וְכָל עוֹבְדֵי אֶרְעָא תִּקּוֹנָא דְּסִיְהָרָא הָהָא.

מוֹשֶׁה שְׁמֵשׁ בְּסִיְהָרָא בַּעֲד דְּאִיהוּ בְּגוֹפָא וּמִנֵּי לָה לְרַעוּתִיָּה. כִּד אֶתְפַּטֵּר מֵהָאֵי עֲלֵמָא סְלִיק בְּסְלִיקוֹ עֲלָאָה בְּרוּחָא קְדִישָׁא וְאֶתְהַדַּר בְּרוּחָא לַיּוֹבֵלָא עֲלָאָה וְתִמָּן אֶתְדַּבְּקוּ בְּאֲנָוִן שְׁתִּין רַבּוֹא דְּהוּוּ דִּילִיָּה. מַה דָּלָא הָהָא כֵּן לִיעֲקֹב דְּהוּא אֶתְהַדַּר בְּרוּחָא לְגוֹ שְׁמִטָּה מַה דָּלָא הָהָא כֵּן בַּחֲזִיו (בְּיָדָה) בִּיּוֹן דְּבִיתָא אַחֲרָא הָהָא לִיָּה.

וְאֶרְעָא קְדִישָׁא בְּתִקּוֹנָא (דְּעֲלָמָא ג"א דְּלִתְמָא) אֶתְמַקְנָת בַּחֲלִילָא דְּלַעֲלִילָא. וְעַל דָּא לֹא אֶתְחַזֵּוֹן לְמַהוּ כְּלָהוּ כְּחָדָא. אֲנָוִן דְּעֲלָמָא עֲלָאָה הָוּ בְּלַחֲוִדִּיָּהוּ כְּלָהוּ בְּרוּחָא. וְאֲנָוִן דְּעֲלָמָא תַתָּאָה הָוּ בְּלַחֲוִדִּיָּהוּ כְּלָהוּ בְּגוֹפָא. וְלֹא אֶתְחַזֵּוֹן לְמַהוּ אֵלִין וְאֵלִין גּוֹ סִיְהָרָא. אֲלֵא אֵלִין גּוֹ סִיְהָרָא. וְאֵלִין לְבַר. לְנִהָרָא אֵלִין מְגוֹ אֵלִין. וְכְלָהוּ דְּעָאֵלוּ בְּאֶרְעָא דִּיּוֹקְנָא דְּקַדְמָאֵי הָוּ. וְלֹא הָוּ בְּסְלִיקוֹ עֲלָאָה כְּוֹתִיָּהוּ. בְּגִין דָּלָא יֵהָא דָּרָא וְלֹא הָהָא מִקְדָּמַת דִּנָּא כְּאֲנָוִן קְדָמָאֵי דְּאֶתְחַזֵּא לְהוֹן זִיו יִקְרָא דְּמֵאֲרִיָּהוֹן אֲפִין בְּאֲפִין.

יַעֲקֹב שְׁמֵשׁ בְּנִשְׁוִי בְּגוֹפָא. לְבַתֵּר אֶתְדַּבֵּק רִיחָא בְּרוּחָא. מֹשֶׁה אֶתְפַּרֵּשׁ מֵאֶתְתִּיָּה וְשְׁמֵשׁ כִּד אִיהוּ בְּגוֹפָא בְּהִיּוּא רִיחָא קְדִישָׁא.

שֶׁל מַעֲלָה, וְכָל הַדְּרָגוֹת הָיוּ
נִדְבָקִים כֻּלָּן בְּאַחַד. רוּחוֹ שֶׁל
מֹשֶׁה הָיָה מֵהַיּוֹבֵל, גּוֹפּוֹ
מִהַשְׁמֹטָה. רוּחוֹ שֶׁל יַעֲקֹב
לִהְתְּדִבֵּק בְּשִׁמְטָה. גּוֹף שֶׁל נְשׁוֹתָיו
הָיָה בַּעֲוֹלָם הַזֶּה. כָּל אוֹתָם
מְאוּרוֹת עֲלִיּוֹנִים בְּדַמּוֹת שִׁלְהֵם
לְמֹטָה בְּאַרְץ [ג'א' בְּדַמּוֹתָם לְמֹטָה מִקֵּם
בְּדַמּוֹתָם לְמֹטָה בְּאַרְץ], וְכֻלָּם תַּלְוִיִּים
בְּרָקִיעַ הַשָּׁמַיִם. כָּאֵן סוּד שֶׁל שְׁנֵי
שְׁמוֹת כְּלוּלִים בְּאַחַד וְתַקוּנָם
שְׁלֹשָׁה, וְחוּזָרִים לְאַחַד זֶה כְּנֶגֶד
זֶה. וְהוּא שֵׁם גְּלוּף חֲקוּק כְּלוּלִים
בְּסוּד זֶה שֶׁל הָאֱמוּנָה.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם. סוּד
ה' לִירְאוֹ וְגו' (תהלים כה). פֶּתַח אִתּוֹ
זֶקֶן הַזְּקֵנִים וְאָמַר: שְׁמַעוֹן שְׁמַעוֹן,
מִי הוּא שְׁאָמַר וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים
נַעֲשֶׂה אָדָם? מִיֵּהוּ כָּאֵן אֱלֹהִים
זֶה? בֵּין כֹּף פֶּרַח אוֹתוֹ זֶקֶן הַזְּקֵנִים
וְלֹא רָאָה אוֹתוֹ. וְכִמּוֹ שִׁשְׁמַע רַבִּי
שְׁמַעוֹן, שֶׁהִיָּה קוֹרֵא לוֹ שְׁמַעוֹן
וְלֹא רַבִּי שְׁמַעוֹן, אָמַר לְחֻבְרָיו:
וְדַאי זֶהוּ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
שְׁנֵאמַר בּוֹ (דְּנִיאל ז') וְעַתִּיק הַיָּמִים
יּוֹשֵׁב. הָרִי כַּעַת זוֹהִי שַׁעַר לְפֶתַח
בְּסוּד הַזֶּה, שְׁוֹדָאֵי יֵשׁ כָּאֵן סוּד
שֶׁלֹּא נִתֵּן רְשׁוֹת לְהַתְּגַלּוֹת, וְכַעַת
מִשְׁמַע שְׁנֵתְנָה רְשׁוֹת לְהַתְּגַלּוֹת.
פֶּתַח וְאָמַר, (מִשְׁל) לְמַלְךְ שְׁהִי לוֹ
כְּמָה בְּנִינִים לְבָנוֹת וְהָיָה לוֹ אֶמֶן,
וְאוֹתוֹ אֶמֶן לֹא הָיָה עוֹשֶׂה דְּבָר
אֶלָּא מִרְשׁוֹת הַמַּלְךְ, כְּמוֹ שְׁאֵתָה
אוֹמַר (מִשְׁלִי ח) וְאַהֲיָה אֶצְלוֹ אֱמוּן.
הַמַּלְךְ הוּא וְדַאי חֻכְמָה עֲלִיּוֹנָה
לְמַעֲלָה, וְעַמּוּד הָאֱמָצְעִי (הוּא) מַלְךְ
לְמֹטָה. אֱלֹהִים אֶמֶן לְמַעֲלָה, וְזוֹ
אִם הָעֲלִיּוֹנָה. אֱלֹהִים אֶמֶן לְמֹטָה,
וְזוֹ שְׁכִינָה שְׁלֵמָטָה.

וְדֹאשָׁה אֵין רְשׁוֹת לַעֲשׂוֹת דְּבָר
כְּלִי רְשׁוֹת בַּעֲלָה, וְכָל הַבְּנִינִים

לְבַתָּר אֲתִדְבֵּק רוּחָא בְּרוּחָא עַלְאָה טְמִירָא
דְּלַעֲיָלָא. וְכָל דְּרָגִין הָווּ מִתְּדַבְּקֵין כְּלָהוּ
כְּחֻדָּא. רוּחָא דְּמֹשֶׁה דְּיוֹבְלָא אִיהוּ גּוֹפִיָּה
דְּשִׁמְטָה. רוּחָא דְּיַעֲקֹב לְאַתְּדַבְּקָא בְּשִׁמְטָה,
גּוֹפִיָּה דְּנִשְׁוִי הָוָה בְּהַאי עַלְמָא. כָּל אֲנוּן
נְהוּרִין עַלְאִין בְּדִיוּקְנָא דְּלַהוֹן לְתַתָּא בְּאַרְעָא
(ג'א' בְּדִיוּקְנָא דְּלַהוֹן לְתַתָּא מִנְהוֹן בְּדִיוּקְנָא דְּלַהוֹן לְתַתָּא בְּאַרְעָא)
וְכָלָהוּ תַלְיִין בְּרָקִיעַ הַשָּׁמַיִם. הָכָא רְזָא
דְּתַרִּין שְׁמָהֵן כְּלִילֵין בְּחֻדָּא וְשְׁכָלוּלָא דְּלַהוֹן
תַּלְתָּא וְאַתְּהִדְרֵין לְחַד דָּא לְקַבֵּל דָּא. וְאִיהוּ
שְׁמָא גְּלִיפָא מְחַקְקָא כְּלִילֵין בְּהַאי בְּרָזָא
דְּמַהִימְנוּתָא:

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם (תהלים כה) סוּד יי
לִירְאוֹ וְגו' פֶּתַח הַהוּא סָבָא דְּסָבִין
וְאָמַר, שְׁמַעוֹן שְׁמַעוֹן מֵאֵן הוּא דְּאָמַר וַיֹּאמֶר
אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם. (וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים) מֵאִי נִיהוּ הָכָא
הָאִי אֱלֹהִים. אֲדַהֲכִי פֶרַח הַהוּא סָבָא דְּסָבִין
וְלֹא חֻמָּא לִיָּה. וְכְמָה דְּשִׁמַּע רַבִּי שְׁמַעוֹן
דְּהָוָה קָרִי לִיָּה שְׁמַעוֹן וְלֹא רַבִּי שְׁמַעוֹן, אָמַר
לְחֻבְרָיו וְדַאי הָאִי הוּא קְדֻשָּׁא בְּרִיךְ הוּא
דְּאַתְמַר בֵּיה (דְּנִיאל ז') וְעַתִּיק יּוֹמִין יְתִיב. הָא כַּעַן
אִיהוּ שַׁעַתָּא לְמַפְתַּח בְּהַאי רְזָא. דְּוְדַאי הָכָא
אִית רְזָא דְּלֹא אֲתִיָּהִיב רְשׁוֹ לְאַתְּגַלְיָא. וְכַעַן
מִשְׁמַע דְּרְשׁוּתָא אֲתִיָּהִיב לְאַתְּגַלְיָא.

פֶּתַח וְאָמַר לְמַלְכָּא דְּהָוָה לִיָּה כְּמָה בְּנִינִין
לְמַבְנִי. וְהָוָה לִיָּה אוּמָנָא. וְהַהוּא
אוּמָנָא לֹא הָוָה עַבְד מַדְעָם אֶלָּא מִרְשׁוֹ
דְּמַלְכָּא כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (מִשְׁלִי ח) וְאַהֲיָה אֶצְלוֹ
אֱמוּן. מַלְכָּא וְדַאי אִיהוּ חֻכְמָה עַלְאָה
לַעֲיָלָא. וְעַמּוּדָא דְּאֱמָצְעִיתָא (אִיהוּ) מַלְכָּא
לְתַתָּא. אֱלֹהִים אוּמָנָא לַעֲיָלָא וְדָא אִימָא
עַלְאָה. אֱלֹהִים אוּמָנָא לְתַתָּא וְדָא שְׁכִינָתָא דְּלְתַתָּא.

וְאַתְתָּא לִית לָהּ רְשׁוֹ לְמַעַבְד מַדְעָם כְּלֹא רְשׁוֹת בַּעֲלָה. וְכָל בְּנִינִין דְּהָווּ

שֶׁהָיוּ בְּדֶרֶךְ אֲצִילוֹת, הִיָּה אוֹמֵר
אֲבִי"א בְּאֻמְרָה לֹא־א, יְהִיָּה
כֶּזֶה וְכֶזֶה, וּמִיד נִהְיָה, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר
וַיְהִי אוֹר. וַיֹּאמֶר, הִיָּה אוֹמֵר
לֹאֱלֹהִים יְהִי אוֹר. בְּעַל הַבְּנִין
הוּא אוֹמֵר, וְהָאֵמֶן עוֹשֶׂה מִיד.
וְכֵן כָּל הַבְּנִינִים בְּדֶרֶךְ אֲצִילוֹת
הִיָּה אוֹמֵר יְהִי רְקִיעַ, יְהִי מְאֹרֶת,
וְהַכֹּל נַעֲשֶׂה מִיד. כְּשֶׁהֵגִיעַ
לְעוֹלָם הַפְּרוּד, שֶׁהוּא עוֹלָם
הַנִּבְדָּלִים, אָמַר הָאֵמֶן לְבַעַל
הַבְּנִין, נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ
כְּדֻמוּתֵנוּ. אָמַר בְּעַל הַבְּנִין, וַדַּאי
טוֹב הוּא לַעֲשׂוֹתוֹ, אֲבָל עֲתִיד
הוּא לַחֲטָא לַפְּנִיךְ בְּגִלָּל שֶׁהוּא
כְּסִיל. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (שם י) בֵּין חֲכָם
יִשְׁמַח אָב וּבֵן כְּסִיל תּוֹגַת אִמּוֹ.
הִיא אֻמְרָה, אַחֵר שֶׁחֲטָאוּ תְּלוּי
בְּאֻמְ"א וְלֹא בְּאֻמְ"א, אֲנִי רוֹצֶה
לְבַרֵּא אוֹתוֹ בְּדֻמוּת שְׁלִי. זֶהוּ
שְׁפָתוֹב וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם
בְּצַלְמוֹ, וְלֹא רָצָה לְשַׁתֵּף בּוֹ
אֲבִי"א. בְּזִמְנֵן שֶׁחֲטָא מֶה פְּתוּב?
(ישעיה ג) וּבְכַפְשֵׁיכֶם שִׁלְחָה
אִמְכֶם. אָמַר הַמֶּלֶךְ לֹא־א, וְלֹא
אֻמְרָתִי לֹךְ שַׁעֲתִיד הוּא לַחֲטָא? !
בְּאוֹתוֹ זִמְנֵן גָּרַשׁ אוֹתוֹ וְגָרַשׁ אֶת
אִמּוֹ עִמּוֹ. וְלִכְּנֵן פְּתוּב (משלי י) בֵּין
חֲכָם יִשְׁמַח אָב וּבֵן כְּסִיל תּוֹגַת
אִמּוֹ. בֵּין חֲכָם - זֶה אָדָם שֶׁהוּא
בְּדֶרֶךְ אֲצִילוֹת. וּבֵן כְּסִיל - זֶה
אָדָם שֶׁל בְּרִיאָה.

קָמוּ כָּל הַחֲבֵרִים וְאָמְרוּ, רַבִּי וְכִי אֵת
רַבִּי, וְכִי יֵשׁ פְּרוּד בֵּין אֲבִי"א
וְאֻמְ"א, שֶׁמַּצֵּד שֶׁל אֲבִי"א הוּא
בְּדֶרֶךְ אֲצִילוֹת וּמַצֵּד הָאֻמְ"א
בְּבְרִיאָה? אָמַר לָהֶם, חֲבֵרִים
חֲבֵרִים, לֹא כֵן זֶה, שֶׁהָרִי אָדָם
שֶׁל אֲצִילוֹת זָכַר וְנִקְבָּה הִיָּה מַצֵּד
אֲבִי"א וְאֻמְ"א, וְזֶהוּ וַיֹּאמֶר
אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר. יְהִי
אוֹר מַצֵּד הָאֲבִי"א, וַיְהִי אוֹר מַצֵּד
הָאֻמְ"א. וְזֶהוּ אָדָם דּוּ פְּרָצוּפִים.

בְּאַרְחֵ אֲצִילוֹתָא הָוָה אָמַר אֲבִי"א בְּאֻמְרָה
לְגַבִּי אֻמְ"א יְהִי כְּדִין וְכְדִין, וּמִיד הָוָה. כְּמָה
דְּאֵת אָמַר וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר.
וַיֹּאמֶר הָוָה אָמַר לֹאֱלֹהִים, יְהִי אוֹר. מְאִרִי
דְּבְנִינָא אִיהוּ אוֹמֵר וְאוּמָנָא עֲבִיד מִיד. וְהִכִּי
כָּל בְּנִינֵין בְּאַרְחֵ אֲצִילוֹתָא הָוָה אָמַר יְהִי
רְקִיעַ, יְהִי מְאֹרֶת, וְכָלֹא אֶתְעַבִּיד מִיד. כִּד
מָטָא לְעַלְמָא דְּפְרוּדָא דְּאִיהוּ עוֹלָם הַנִּבְדָּלִים,
אָמַר אוּמָנָא לְמְאִרִי בְנִינָא נַעֲשֶׂה אָדָם
בְּצַלְמֵנוּ כְּדֻמוּתֵנוּ. אָמַר מְאִרִי בְנִינָא וַדַּאי
טוֹב הוּא לְמַעַבֵּד לִיה. אֲבָל עֲתִיד הוּא לְמַחֲטִי
קָמוּ בְּגִין דְּאִיהוּ כְּסִיל הָדָא הוּא דְּכְתִיב, (משלי י)
בֵּין חֲכָם יִשְׁמַח אָב וּבֵן כְּסִיל תּוֹגַת אִמּוֹ.

אִיהוּ אֻמְרָה בְּתֵר דְּחוּבִיָּה תְּלִיא בְּאֻמְ"א וְלֹא
בְּאֻמְ"א אֲנָא בְּעִינָא לְמְבָרִי לִיה
בְּדִיוּקָנָא דִּילִי. הָדָא הוּא דְּכְתִיב וַיִּבְרָא
אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ וְלֹא בְּעַא
לְאִשְׁתַּתְּפָא בִּיה אֲבִי"א. בְּזִמְנָא דְּחָב מֶה כְּתִיב
(דף כב ע"ב) (ישעיה ג) וּבְכַפְשֵׁיכֶם שִׁלְחָה אִמְכֶם. אָמַר
מְלָכָא לֹא־א וְלֹא אֻמְרִית לֹךְ דְּעֲתִיד הוּא
לְמַחֲטִי. בְּהִהוּא זִמְנָא תְּרִיף לִיה וְתְרִיף אִמָּא
עִמִּיה. וּבְגִין דָּא כְּתִיב, (משלי י) בֵּין חֲכָם יִשְׁמַח
אָב וּבֵן כְּסִיל תּוֹגַת אִמּוֹ. בֵּין חֲכָם, דָּא אָדָם
דְּאִיהוּ בְּאַרְחֵ אֲצִילוֹת. וּבֵן כְּסִיל, דָּא אָדָם
דְּבְרִיאָה.

קָמוּ כָּל הַחֲבֵרִיָּא וְאָמְרוּ רַבִּי רַבִּי, וְכִי אֵת
פְּרוּדָא בֵּין אֲבִי"א וְאֻמְ"א דְּמַסְטְרָא
דְּאֲבִי"א אִיהוּ בְּאַרְחֵ אֲצִילוֹת וּמַסְטְרָא
דְּאִימְ"א בְּבְרִיאָה. אָמַר לוֹן חֲבֵרִיָּא חֲבֵרִיָּא
לֹאוּ הִכִּי הוּא, דְּהָא אָדָם דְּאֲצִילוֹתָא דְּכָר
וְנוֹקְבָא הוּא מַסְטְרָא דְּאֲבָא וְאֻמְ"א. וְדָא
אִיהוּ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר. יְהִי
אוֹר מַסְטְרָא דְּאֲבָא, וַיְהִי אוֹר מַסְטְרָא

אֲבֹר לָזֶה אֵין בּוֹ צֶלֶם וְדַמּוּת, אֲלֹא אִם הָעֲלִינָה הִיָּה לָהּ כְּנֹי אֶחָד שְׁעוּלָה לְחֻשְׁבּוֹן אֱלֹהִים, וְאוֹתוֹ כְּנֹי הוּא אֹר וְחֻשֶׁךְ. וּבִגְלָל אוֹתוֹ חֻשֶׁךְ שְׁהִיָּה בְּאוֹתוֹ כְּנֹי, אָמַר אֲבָא שְׁעִתִּיד לְחֻטָּא לְאָדָם שֶׁל אֲצִילוֹת [נ"א שֶׁל בְּרִיאָה] שְׁהוּא אֹר לְבוּשׁ עֲלִיּוֹן [נ"א עֲלִיּוֹן].

וְזֶהוּ הָאֹר שֶׁבְּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּיוֹם רֵאשׁוֹן שֶׁגָּנִז אוֹתוֹ לְצַדִּיקִים. וְאוֹתוֹ חֻשֶׁךְ שֶׁנִּבְרָא בְּיוֹם הָרֵאשׁוֹן לְרִשְׁעִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוּאֵל א' ב) וְרִשְׁעִים בַּחֲשֶׁךְ יִדְמוּ, וּבִגְלָל אוֹתוֹ חֻשֶׁךְ שְׁהִיָּה עֲתִיד לְחֻטָּא לְאוֹתוֹ אֹר, לֹא רָצָה אֲבָא לְהַשְׁתַּתֵּף בּוֹ. וּבִגְלָל זֶה אָמַר נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ - אוֹתוֹ הָאֹר. כְּדַמּוּתָנוּ - אוֹתוֹ חֻשֶׁךְ, שְׁהוּא לְבוּשׁ לְאֹר, כְּמוֹ שֶׁגּוֹפֵה הוּא לְבוּשׁ לְנִשְׁמָה. וְזֶהוּ שֶׁכְּתוּב (איוב י') עוֹר וּבָשָׂר תִּלְבִּישֵׁנִי. שְׁמַחוּ כֻלָּם וְאָמְרוּ, אֲשֶׁרִי חִלְקֵנוּ שְׁזָכִינוּ לְשִׁמְעַת דְּבָרִים שְׁלֹא נִשְׁמָעוּ עַד עַתָּה.

פֶּתַח עוֹד רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, (דברים לב) רָאוּ עַתָּה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא וְאֵין אֱלֹהִים עִמָּדִי וְגו'. אָמַר, חֲבֵרִים שְׁמָעוּ דְּבָרִים עֲתִיקִים שְׂרָצִיתִי לְגִלּוֹת אַחֵר שֶׁנִּתְּנָה [ל'] רְשׁוּת עֲלִינָה לִזְמַר. מִי זֶה שֶׁאָמַר רָאוּ עַתָּה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא? אֲלֹא זֶהוּ עֲלֵת עַל כָּל הָעֲלִינִים, אוֹתוֹ שֶׁנִּקְרָא עֲלֵת הָעֲלִינִים, עֲלֵת מִהְעֲלֻת הָאֱלֹהִים, שְׁלֹא יַעֲשֶׂה אֶחָד מִהְעֲלֻת הָלָלוּ שׁוֹם מַעֲשֶׂה עַד שֶׁיִּקָּח רְשׁוּת מֵאוֹתוֹ שְׁעֲלִיו, כְּמוֹ שֶׁבִּארְנוּ לְמַעַל בְּנַעֲשֶׂה אָדָם.

נַעֲשֶׂה וְדָאִי. עַל שְׁנֵים נֶאֱמַר. שֶׁאָמַר זֶה לְאוֹתוֹ שֶׁלְּמַעַל מִמֶּנּוּ נַעֲשֶׂה. וְלֹא עוֹשֶׂה דְּבָר אֲלֹא בְּרִשׁוֹת וְאִמְרָה מֵאוֹתוֹ שֶׁלְּמַעַל מִמֶּנּוּ. וְאוֹתוֹ שֶׁלְּמַעַל מִמֶּנּוּ לֹא

דָּאֻמָּ"א. וְדָא אִיהוּ אָדָם דּוּ פְּרָצוּפִין. אֲבֹר לְהָאִי לִית בֵּיה צֶלֶם וְדַמּוּת. אֲלֹא אָמַר עֲלָאָה הָוָה לִיה חַד כְּנֹי"י דְּסָלִיק לְחוּשְׁבֶּן אֱלֹהִים. וְהָהוּא כְּנֹי אִיהוּ אֹר וְחֻשֶׁךְ. וּבִגְיִן הָהוּא חֻשֶׁךְ דְּהָוָה בְּהָהוּא כְּנֹי, אָמַר אֲבָא דְּעִתִּיד לְמַחֲטִי לְאָדָם דְּאֲצִילוֹת (נ"א דְּבְרִיאָה) דְּאִיהוּ אֹר לְבוּשׁ עֲלָא"ה (נ"א עֲלִיּוֹן).

וְהָאִי אִיהוּ אֹר דְּבְרָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּיוֹם רֵאשׁוֹן דְּגָנִזוּ לְצַדִּיקִיא. וְהָהוּא חֻשֶׁךְ דְּאַתְבָּרִי בְּיוֹמָא קְדָמָאָה לְרִשְׁיַעֲיָא כְּמָה דְּאַתְ אָמַר, (שְׁמוּאֵל א' ב) וְרִשְׁעִים בַּחֲשֶׁךְ יִדְמוּ, וּבִגְיִן הָהוּא חֻשֶׁךְ דְּהָוָה עֲתִיד לְמַחֲטִי לְהָהוּא אֹר, לֹא בָּעָא אֲבָא לְאַשְׁתַּתְּפָא בֵּיה. וּבִגְיִן דָּא אָמַר נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ הָהוּא אֹר. כְּדַמּוּתָנוּ הָהוּא חֻשֶׁךְ דְּאִיהוּ לְבוּשָׁא לְאֹר. כְּגִוּוֹנָא דְּגוּפָא דְּאִיהוּ לְבוּשָׁא לְנִשְׁמָתָא הָדָא הוּא דְּכְתִיב, (איוב י') עוֹר וּבָשָׂר תִּלְבִּישֵׁנִי. חֲדוּ כֻלָּהוּ וְאָמְרוּ זַכָּאָה חוּלְקָנָא דְּזָכִינָא לְמִשְׁמַע מְלִין דְּלֹא אֲשַׁתְּמָעוּ עַד כְּעַן.

פֶּתַח עוֹד רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר (דברים לב) רָאוּ עַתָּה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא וְאֵין אֱלֹהִים עִמָּדִי וְגו'. אָמַר חֲבֵרִיאָא שְׁמָעוּ מְלִין עֲתִיקִין דְּבַעֲיָנָא לְגַלָּאָה בְּתַר דְּאַתִּיחִיב רְשׁוּ עֲלָאָה לְמִימַר. מָאִי נִיהוּ דְּאָמַר רָאוּ עַתָּה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא. אֲלֹא דָא הוּא עֲלֵת עַל כָּל עֲלָאִין. הָהוּא דְּאַתְקָרִי עֲלֵת הָעֲלִינִים עֲלֵת מֵאֲלִין עֲלִינִים. דְּלֹא יַעֲבִיד חַד מֵאֲלִין עֲלִינִים שׁוֹם עוֹבְדָא עַד דְּנִטִּיל רְשׁוּת מִהָהוּא דְּעֲלִיָּה. כְּמָה דְּאוּקִימָנָא לְעִילָא בְּנַעֲשֶׂה אָדָם.

נַעֲשֶׂה וְדָאִי. עַל תְּרִין אַתְמָר. דְּאָמַר דָּא לְהָהוּא דְּלְעִילָא מִינִיָּה נַעֲשֶׂה. וְלֹא

עֲבִיד מִדְּעַם אֲלֹא בְּרִשׁוּ

עושה דבר עד שלוקח עצה מחברו. אבל אותו שנקרא עלת על כל עלות, שאין למעלה ממנו ולא למטה שנה לו, כמו שנאמר (ישעיה מ) ואֵל מִי תִדְמִינִי וְאִשׁוּהָ יֹאמֶר קָדוֹשׁ. אָמַר, רְאוּ עֲתָה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא וְאִין אֱלֹהִים עִמָּדִי, שְׁלֹקֶחַ מִמֶּנּוּ עֲצָה, כְּמוֹ שְׁאוֹתוֹ שְׁאָמַר וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם. כְּמוֹ כָּל הַחֲבֵרִים וְאֶמְרוּ, רַבִּי, תֵּן לָנוּ רְשׁוֹת לְדַבֵּר בְּמִקּוֹם זֶה. אָמְרוּ, וְהָרִי לֹא בִּארְתָּ לְמַעַלָּה שְׁעֵלֶת הָעֲלוֹת אָמַר לְכַתֹּר נַעֲשֶׂה אָדָם? אָמַר לָהֶם, הֵיוּ שׁוֹמְעִים אֲזַנֵּיכֶם מִה שִּׁפְיָכֶם מְדַבֵּר! וְהָרִי לֹא אֲמַרְתִּי לָכֶם עֲכָשׁוּ שֵׁישׁ מִי שְׁנִקְרָא עֲלֵת הָעֲלוֹת, וְזֶה אֵינוֹ אוֹתוֹ שְׁנִקְרָא עֲלֵת עַל כָּל עֲלוֹת, שְׁלַעֲלַת עַל כָּל עֲלוֹת אֵין לוֹ שְׁנִי שְׁלֹקֶחַ מִמֶּנּוּ עֲצָה, שֶׁהוּא יָחִיד לִפְנֵי הַכָּל, וְאֵין לוֹ שֶׁתֵּף.

וְכֵן אָמַר רְאוּ עֲתָה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא וְאֵין אֱלֹהִים עִמָּדִי, שְׁלֹקֶחַ מִמֶּנּוּ עֲצָה, שְׁאֵין לוֹ שְׁנִי וְלֹא שֶׁתֵּף וְלֹא חֲשִׁבּוֹן. שֵׁישׁ אֶחָד בְּשִׁתּוֹף כְּמוֹ זָכָר וְנִקְבָּה, וְנֹאמַר בָּהֶם (שם נא) כִּי אֶחָד קָרָאתִיו, אֲבָל הוּא אֶחָד בְּלִי חֲשִׁבּוֹן וְלֹא שִׁתּוֹף, וְלִכֵּן אָמַר וְאֵין אֱלֹהִים עִמָּדִי. כְּמוֹ כָּלֶם וְהַשְׁתַּטְחוֹ לִפְנֵי וְאֶמְרוּ, אֲשֶׁרִי הָאִישׁ שֶׁרַבּוֹנוּ מְסַכִּים עִמּוֹ לְגִלּוֹת סוּדוֹת טְמִירִים שֶׁלֹּא הֵיוּ מִתְּגַלִּים לְמַלְאָכִים קְדוֹשִׁים.

אָמַר לָהֶם, חֲבֵרִים, יֵשׁ לָנוּ לְהַשְׁלִים הַפְּסוּק, שֶׁכְּמָה סוּדוֹת טְמִירִים יֵשׁ בַּפְּסוּק הַזֶּה (דברים לב) אֲנִי אֲמִית וְאַחִיָּה וְגו'. אֲנִי אֲמִית וְאַחִיָּה - בַּסְּפִירוֹת. אֲחִיָּה - מִצַּד שֶׁל הַיָּמִין חַיִּים, וּמִצַּד הַשְּׂמָאל מוֹת. וְאִם לֹא מְסַכִּימִים שְׁנֵיהֶם עִם עַמּוּד הָאֲמָצְעִי, לֹא מִתְקַדֵּם הַדִּין, שֶׁהֵם בְּמוֹשֵׁב שְׁלִשָּׁה כְּאֶחָד.

וּמִסְטָרָא דְשִׁמְאֵלָא מוֹתָא.

וְאִמְרָה מִהֵנוּא דְלַעֲיֵלָא מִיָּנִיה. וְהֵנוּא דְלַעֲיֵלָא מִיָּנִיה לֹא עָבִיד מִדַּעַם עַד דְּנִטִּיל עֲצָה מִחֲבֵרִיה. אֲבָל הֵנוּא דְאֶתְקָרִי עֲלֵת עַל כָּל עֲלוֹת דְּלִית לַעֲיֵלָא מִיָּנִיה וְלֹא לְתַתָּא שְׁוֵה לִיָּה. כְּמָה דְאֶתְ אָמַר, (ישעיה מ) וְאֵל מִי תִדְמִינִי וְאִשׁוּהָ יֹאמֶר קָדוֹשׁ. אָמַר רְאוּ עֲתָה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא וְאֵין אֱלֹהִים עִמָּדִי, דְּנִטִּיל עֲצָה מִיָּנִיה. כְּגִוּוֹנָא דְהֵנוּא דְאָמַר וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם.

כְּמוֹ כָּלֶהוּ חֲבֵרִיָּא וְאֶמְרוּ רַבִּי הֵב לָנָא רְשׁוֹ לְמַלְלָא בְּהָאִי אֶתֶר. אָמְרוּ וְהָא לֹא אוֹקְמַת לַעֲיֵלָא דְעֲלוֹת הָעֲלוֹת אָמַר לְכַתֹּר נַעֲשֶׂה אָדָם. אָמַר לוֹן הוּוֹ שְׁמַעִין אוֹדְנִיכּוֹ מִה דְּפּוֹמְכוֹן מְמַלְלָן. וְהָא לֹא אֲמַרִית לְכוּ הַשְׁתָּא דְאִית דְּאֶתְקָרִי עֲלֵת הָעֲלוֹת וְלֹא אִיהוּ הֵנוּא דְאֶתְקָרִי עֲלֵת עַל כָּל עֲלוֹת. דְּלַעֲלַת עַל כָּל עֲלוֹת לִית לִיָּה תְנִינָא דְנִטִּיל עֲצָה מִיָּנִיה דְאִיהוּ יָחִיד קָדָם כָּלָא וְלִית לִיָּה שׁוֹתְפָא.

וּבְגִין דָּא אָמַר רְאוּ עֲתָה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא וְאֵין אֱלֹהִים עִמָּדִי דְנִטִּיל עֲצָה מִיָּנִיה, דְּלֹא אִית לִיָּה תְנִינָא וְלֹא שׁוֹתְפָא וְלֹא חוֹשְׁבָנָא. דְאִית אֶחָד בְּשִׁתּוֹף כְּגִוֹן דְּכַר וְנוֹקְבָא וְאֶתְמַר בְּהוֹן (ישעיה נא) כִּי אֶחָד קָרָאתִיו אֲבָל אִיהוּ חַד בְּלֹא חֲשִׁבּוֹן וְלֹא שִׁתּוֹף. וּבְגִין דָּא אָמַר וְאֵין אֱלֹהִים עִמָּדִי. כְּמוֹ כָּלֶהוּ וְאֶשְׁתַּטְחוּ קַמִּיָּה וְאֶמְרוּ זַפָּאָה בַּר נִשׁ דְּמֵאֲרִיָּה אֶסְתַּפֵּם עִמִּיָּה לְגַלְגָּאָה רְזִין טְמִירִין דְּלֹא הוּוֹ מִתְּגַלִּיין לְמַלְאָכֵיָּא קְדִישֵׁיָּא.

אָמַר לוֹן חֲבֵרִיָּא, אִית לָן לְאֶשְׁלֵמָא קָרָא, דְכְּמָה רְזִין טְמִירִין אִית בְּהָאִי קָרָא. (דברים לב) אֲנִי אֲמִית וְאַחִיָּה וְגו' אֲנִי אֲמִית וְאַחִיָּה בַּסְּפִירָן. אֲחִיָּה מִסְטָרָא דִּימִינָא חַיִּי.

וְלַפְעָמִים מַסְכִּימִים שְׁלֹשָׁה
לַעֲשׂוֹת דִּין, וְכֵן י"ד [ומין] שְׁהִיא
פְּשׁוּטָה לְקַבֵּל שְׁבִים, שְׁהוּא
יְהוּ"ה יו"ד ה"א וְא"ו ה"א. וְזוֹ
שְׁכִינָה נִקְרָאת יד זְמִין מִצַּד
הַחֶסֶד. יד שְׁמַאל מִצַּד הַגְּבוּרָה.
יד יְהוּ"ה מִצַּד עֲמוּד הָאֱמֻצָּע.
כְּשֶׁבֶן אָדָם שָׁב בְּתֻשׁוֹכָה, הֵיד הַזֶּה
מִצִּילָה אוֹתוֹ מִהַדִּין. אָבֵל כְּשֶׁדִּין
עֲלֵת עַל כָּל הָעֲלֹת, נֶאֱמַר בּוֹ וְאִין
מִיָּדִי מִצִּיל.

וְעוֹד, שְׁלֹשׁ פְּעָמִים נֶאֱמַר בְּפִסּוּק
זֶה אֲנִי אֲנִי אֲנִי, שֵׁשׁ בָּהֶם א' א'
א' י' י' י', שְׁנַרְמְזוֹ בְּיו"ד ה"י וְא"ו
ה"י יו"ד ה"א וְא"ו ה"א. וְשֵׁשׁ
בָּהֶם שְׁלֹשׁ ווִים, ו' ו' ו' - וְאַחֲחִיה
וְאֲנִי וְאִין - שְׁנַרְמְזוֹ בְּשִׁמּוֹת
הָאֵלֹהִים. וְעַם כָּל זֶה שְׁחָרִי בְּאֵרוֹ אֵת
הַפִּסּוּק הַזֶּה הַחֲבָרִים אֲצִל אֱלֹהִים
אַחֲרִים, כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר רָאוּ עֲתָה כִּי
אֲנִי אֲנִי הוּא - זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא וְשְׁכִינָתוֹ שְׁנֶאֱמַר בָּהֶם אֲנִי
וְה' וְאִין אֱלֹהִים עֲמָדִי - זֶה
סַמָּא"ל וְנַח"ש. אֲנִי אֲמִית וְאַחֲחִיה
- אֲנִי אֲמִית בְּשְׁכִינָתִי לְמִי שְׁהוּא
רִשָּׁע, וְאֲנִי אַחֲחִיה בָּה אֵת מִי שְׁהוּא
צַדִּיק. וְאִין מִיָּדִי מִצִּיל - זֶה יו"ד
יְהוּ"ה שְׁהוּא יְהוּ"ה יו"ד ה"א
וְא"ו ה"א, וְהוּא כּוּז"ו בְּמוֹכֶס"ז
כּוּז"ו, וְהַכֹּל אֲמִת. אָבֵל מֶה
שְׁנִתְּבָאָר לְמַעַלָּה עֲלֵת הָעֲלִיּוֹן
שְׁהוּא עֲלֵת עַל כָּל הָעֲלֹת, וְהַסּוֹד
הַזֶּה לֹא נִמְסָר לְכָל חָכָם וְנָבִיא (נ"א
אָבֵל מֶה שְׁנֶאֱמַר לְמַעַלָּה עַל עֲלִיּוֹן שְׁהוּא עַל הָעֲלֹת,
הַסּוֹד הַזֶּה לֹא נִמְסָר אֶלָּא לְכָל חָכָם וְנָבִיא).

בֹּא רָאָה כְּמָה עֲלֹת הֵם נִסְתָּרִים
שֶׁהֵם מִתְּלַבְּשִׁים וְהֵם מְרַכְּבִים
בְּסִפִּירוֹת, וְהַסִּפִּירוֹת מְרַכְּבָה לָהֶם,
שֶׁהֵם טְמִירִים מִמַּחֲשַׁבֶּת בְּנֵי אָדָם,
וְעֲלִיָּהֶם נֶאֱמַר (קְהֵלֶת ה) כִּי גִבָּה מִעַל
גִּבָּה שְׁמֵר וְגו'. אוֹרוֹת מִצְחָצְחִים
אֵלֶּה עַל אֵלֶּה. וְאֵלֶּה שְׁמִקְבָּלִים

וְאִי לֹא אִסְתַּכְּמָן תְּרוּיָהוּ בְּעִמּוּדָא
דְּאִמְצָעִיתָא לֹא אִתְקִיִּים דִּינָא. דְּאִנּוּן בְּמוֹתָב
תְּלָתָא כְּחָדָא. וְלִזְמִינִן (דף כג ע"א) אִסְתַּכְּמוּ
תְּלָתָא לְמַעַבְדִּי דִּינָא, וְיִיתִי יו"ד (יִמִּינָא) דְּאִיָּהִי
פְּשׁוּטָה לְקַבֵּל שְׁבִים דְּאִיָּהוּ יְהוּ"ה יו"ד
ה"א וְא"ו ה"א. וְדָא שְׁכִינָתָא אִתְקַרֵּי יד
זְמִין מַסְטָרָא דְּחֶסֶד. יד שְׁמַאל מַסְטָרָא
דְּגְבוּרָה. יד יְהוּ"ה מַסְטָרָא דְּעִמּוּדָא
דְּאִמְצָעִיתָא. כִּד בְּרַ נֶשׁ תָּב בְּתֻיּוֹבְתָא הִיא יד
שְׁזִיב לִיה מִן דִּינָא. אָבֵל כִּד דִּין עֲלֵת עַל כָּל
הָעֲלֹת אִתְמַר בֵּיה וְאִין מִיָּדִי מִצִּיל.

וְעוֹד תְּלָת זְמִינִן אִתְמַר בְּהֵאִי קָרָא אֲנִי אֲנִי
אֲנִי. דְּאִית בְּהוֹן א' א' א' י' י' י'.
דְּאִתְרַמִּיזוֹ בְּיו"ד ה"י וְא"ו ה"י, יו"ד ה"א
וְא"ו ה"א. וְאִית בְּהוֹן ג' ווִין ו' ו' ו' - וְאַחֲחִיה
וְאֲנִי וְאִין דְּאִתְרַמִּיזוֹ בְּאֵלִין שְׁמָהֶן. וְעַם כָּל
דָּא דְּהֵאִי קָרָא הָא אוּקְמוּהָ חֲבָרִיָּא לְגַבִּי
אֱלֹהִים אַחֲרִים. כְּמָה דְּאִתְּ אִמַּר רָאוּ עֲתָה כִּי
אֲנִי אֲנִי הוּא, דָּא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא
וְשְׁכִינָתִיה דְּאִתְמַר בְּהוֹן אֲנִי וְה' וְאִין
אֱלֹהִים עֲמָדִי דָּא סַמָּא"ל וְנַח"ש. אֲנִי אֲמִית
וְאַחֲחִיה, אֲנִי אֲמִית בְּשְׁכִינָתִי לְמָאן דְּאִיָּהוּ
חֲתִיב. וְאֲנִי אַחֲחִיה בָּה לְמָאן דְּאִיָּהוּ זַפְּאִי.
וְאִין מִיָּדִי מִצִּיל דָּא יו"ד יְהוּ"ה דְּאִיָּהוּ
יְהוּ"ה, יו"ד ה"א וְא"ו ה"א וְאִיָּהוּ כּוּז"ו
בְּמוֹכֶס"ז כּוּז"ו וְכֹלָא קְשׁוּט. אָבֵל מֶה
דְּאִתְמַר לְעִילָא עֲלֵת עֲלָאָה דְּאִיָּהוּ עֲלֵת עַל
כָּל הָעֲלֹת. וְהֵאִי רָזָא לֹא אִתְמַסָּר לְכָל
חֲבִימָא וְנָבִיאָה (נ"א אָבֵל מֶה דְּאִתְמַר לְעִילָא עַל עֲלָאָה דְּאִיָּהוּ
עַל הָעֲלֹת הֵאִי רָזָא לֹא אִתְמַסָּר אֶלָּא לְכָל חֲבִימָא וְנָבִיאָה).

הָא חֲזִי, כְּמָה עֲלֹת אִנּוּן סְתִימִין דְּאִנּוּן
מִתְּלַבְּשִׁין וְאִנּוּן מוֹרְכָבִין בְּסִפִּירָן,
וְסִפִּירָן מְרַכְּבָה לְגַבִּיָּהוּ, דְּאִנּוּן טְמִירִין מִמַּחֲשַׁבֶּתָא דְּבִנֵּי נֶשָׁא, וְעֲלִיָּהוּ

הם חשוכים מאחרים שעליהם שמקבלים מהם. ולעלת [על כל] העלות אין אור עומד לפניו, שכל האורות חשוכים לפניו.

ו"ן, מה מעשהו? במנין ימות השבוע, ללמדך שכל יום יש לו פח. ומה מעשהו כאן? ללמדך שפשם שיש חכמה גדולה באון לאין תכלית, כך יש הפח שהוא בכל האברים. ואיזה אברים? שבע שיש באדם, שכתוב (בראשית ט) כי בצלם אלהים עשה את האדם:

רעיא מהימנא

אמר לו, מנורה הקדושה, אחר שאמר (בראשית א) נעשה אדם בצלמנו כדמותנו, מהו שאמר אחר כך ויברא אלהים את האדם בצלמו? אמר לו, מה שבארו על כך בעלי המשנה, שממם אמרו נברא, וממם אמרו לא נברא, והקדוש ברוך הוא ברא אותו, שכתוב (שם) ויברא אלהים את האדם בצלמו.

אמר לו, אם כך הוא, לא יתן חלק ביד אחד מהם ולא נעשה בדמות שלהם, אלא באיקונין של המלך, בצלמו כדמותו, שהוא צלם ודמות תבניתו. אמר, כך נודע? אמר, חס ושלום, אלא אני אומר שנברא בכל והשליטו על הכל, שאם היה כל אחד נותן בו חלקו, בזמן שהיה כוּעס עליו כל אחד היה נוטל חלקו ממנו, פי כמה נחשב הוא?

א"ל הקדוש ברוך הוא ברא אותו כל אחד בדמותו, זוהי מלכות הקדושה שהיא תמונת כל, שבה הסתפל הקדוש ברוך הוא וברא את העולם וכל הבריות שברא בעולם, וכלל בה עליונים ותחתונים בלי פריד כלל, וכלל

אתמר (קהלת ה) כי גבוה מעל גבוה שומר וגו'. נהורין מצוחצחין אלין על אלין. ואלין דמקבלין אנון חשוכין מאחרנין דעלייהו דמקבלין מנייהו. ועלת (על כל) העלות לית נהורא קיימא קמיה דכל נהורין מתחשכן קמיה.

השלמה מההשממות (סימן ל"ג)

ו"ן מאי עבידתיה, במנין ימי השבוע. ללמדך שכל יום יש לו פח. ומאי עבידתיה הכא ללמדך שפשם שיש חכמה גדולה באון לאין תכלית, כך יש הפח שהוא בכל האברים, ומאי אברים, שבע שיש באדם. דכתיב כי בצלם אלהים עשה את האדם. ע"כ: (עד כאן מההשממות)

רעיא מהימנא

השלמה מההשממות (סימן ד)

אמר ליה בוצינא קדישא בְּתַר דְּאָמַר (בראשית א') נעשה אדם בצלמנו כדמותנו מאי ניהו דאמר לבְּתַר ויברא אלהים את האדם בצלמו, אמר ליה מה דאוקמוה על דא מארי מתנייתין דמנהון אמרו (הוא) נברא ומנהון (אמרו) לא נברא וקדשא בריך הוא ברא ליה, דכתיב (בראשית א') ויברא אלהים את האדם בצלמו.

אמר ליה אי הכי איהו לא יהיב חלקא ביד חד מנייהו ולא אתעביד בדיוקנא דילהון אלא באיקונין דמלכא בצלמו כדמותו דאיהו צלם ודמות תבניתו. אמר הכי אשתמודע. אמר חס ושלום. אלא אנא אימא דאתברי בכלא ואשליטיה על פלא. דאי הוה יהיב כל חד חולקיה בזמנא דהוה כעסיה עליה כל חד הוה נטיל חולקיה מניה, פי במה נחשב הוא.

אלא קדשא בריך הוא ברא ליה כל חד בדיוקניה, דא מלכות קדישא דאיהי תמונת כל, דבה אסתכל

קדשא בריך הוא וברא עלמא וכל בריין דברא בעלמא וכלל בה עלאין ותתאין בלא

בזה עֶשֶׂר סְפִירָה, וְכָל הַשְּׁמוֹת
וְהַכְּנוּיִים וְהַהוֹיֹת, וְעַלֹּת עַל
הַכֹּל שֶׁהוּא אֲדוֹן עַל הַכֹּל, וְאֵין
אֵלֹהָ מִבְּלַעֲדֵיו, וְלֹא נִמְצָא בְּכָל
הָעֲלִיּוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים פְּחוֹת
מִמֶּנּוּ.

בַּגִּלְגָּל שֶׁהוּא קֶשֶׁר שֶׁל כָּלם
וְהַשְּׁלֵמוֹת שֶׁל כָּלם, לְקַיֵּם בּוֹ
וּמַלְכוּתוֹ בְּכָל מַשְׁלָה. וּבַגִּלְגָּל
שֶׁלֹא נִמְצָא עַלֹּת עַל הַכֹּל
בְּעֲלִיּוֹנִים וּבַתַּחְתּוֹנִים פְּחוֹת
מִמֶּנּוּ אֶפְלוּ בְּאֶחָד מֵהֶם, הִיא
[נִקְרָאת] הַתַּקְרָבָה אֲמוּנַת יִשְׂרָאֵל.
וּמִצַּד שֶׁל עַלֹּת עַל הַכֹּל נֶאֱמַר בָּהּ
(דְּבָרִים ד') כִּי לֹא רָאִיתֶם כָּל תְּמוּנָה.
אֲבָל מִצַּד שֶׁל שְׂאֵר הָעַמִּים נֶאֱמַר
בָּהֶם [בָּהּ] (בַּמִּדְבָּר יב') וְתְמוּנַת ה'
יְיָ.

בֵּא הַמְּנוּרָה הַקְּדוּשָׁה וְשְׂאֵר
הַחִבְרִים וְהַשְּׁתַּחֲוִי לִפְנֵי וְאָמְרוּ,
כַּעֲתָ אֵין מִי שִׁיכּוֹל לְטַל מִמֶּנּוּ
אֶת חֲלָקוֹ, שֶׁלֹא נִתֵּן לוֹ אֶחָד
מִהָעוֹלָם, אֲלֹא בּוֹרָא הָעוֹלָמוֹת
עַלֹּת עַל הַכֹּל, וּבּוֹ תְלוּי עֲנָשׁוֹ אוֹ
שְׂכָרוֹ, וְלֹא בַּמִּלְאָךְ וּשְׂרָף וְלֹא
בְּשׁוּם בְּרִיָּה מִהָעוֹלָם, וּבַגִּלְגָּל כִּף
פְּרִשׁוּהָ חֲכָמֵי הַמִּשְׁנָה, הַמִּשְׁתַּף
שֵׁם שְׁמַיִם וְדָבָר אַחֵר נֶעְקַר מִן
הָעוֹלָם: ע"כ.

דָּבָר אַחֵר נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ
כְּדֻמּוּתֵנוּ - הִרִי פְרִשׁוּהָ הַחִבְרִים
עַל מַלְאָכֵי הַשְּׁרָת שֶׁהֵם אוֹמְרִים
אֶת הַפְּסוּקָה הַזֶּה. אָמַר לָהֶם, אַחֵר
שֶׁהֵיוּ יוֹדְעִים מֶה שֶׁהִיָּה וּמֶה
שֶׁעָתִיד לִהְיוֹת וְהֵם הָיוּ יוֹדְעִים
שֶׁעָתִיד לִחְטֹא, לָמָּה רָצוּ לַעֲשׂוֹת
אוֹתוֹ? וְלֹא עוֹד, אֲלֹא שֶׁעָזָא
וְעָזָל הָיוּ מְקַטְרְגִים עָלָיו בְּזִמְנָה
שֶׁאִמְרָה שְׂכִינָה לְקְדוּשַׁת בְּרוּךְ-
הוּא נַעֲשֶׂה אָדָם. אָמְרוּ, מֶה אָדָם
וְתַדְעֵהוּ? מֶה אֵתָּה רוֹצֶה לְבָרָא
אָדָם, וְתַדְעֵהוּ שֶׁעָתִיד לִחְטֹא
לִפְנֵיךְ בְּאַשְׁתּוֹ שֶׁהִיא חֲשֵׁךְ? שְׂאֹר הוּא זָכָר, וְחֲשֵׁךְ נִקְבָּה, שְׂמָאל חֲשֵׁךְ שֶׁל בְּרִיאָה. בְּאוֹתוֹ זִמְנָה

פִּירוּדָא כָּלָל וְכָלָל בָּהּ עֶשֶׂר סְפִירָה וְכָל שְׁמֵהָ וְכַנּוּיָהּ
וְהוֹיָהּ וְעַלֹּת עַל כָּל דְּאִיהוּ אֲדוֹן עַל כָּלָא וְלִית אֲלֵהָ
בְּרַ מִנִּיהּ וְלֹא אֲשַׁתְּכַח בְּכָל עֲלָאִין וְתַתָּאִין פְּחוֹת מִנִּיהּ.
בְּגִין דְּאִיהוּ קֶשֶׁר דְּכָלְהוּ שְׁלִימֵהוּ דְּכָלְהוּ לְקַיִימָא בֵּיהּ
וּמַלְכוּתוֹ בְּכָל מַשְׁלָה. וּבְגִין דְּלֹא אֲשַׁתְּכַח עַלֹּת עַל
כָּלָא בְּעֲלָאִין וְתַתָּאִין פְּחוֹת מִנִּיהּ אֶפְלוּ בְּחַד מִנִּיהּ
(אֲתַקְרִיאת) אֲתַקְרִיבַת אֲמוּנַת יִשְׂרָאֵל. וּמִסְטָרָא דְעַלֹּת עַל
כָּלָא אֲתַמַּר בָּהּ (דְּבָרִים ד') כִּי לֹא רָאִיתֶם כָּל תְּמוּנָה. אֲבָל
מִסְטָרָא דְשְׂאֵר עַמִּין אֲתַמַּר בָּהּ (בָּהּ) (בַּמִּדְבָּר י"ב) וְתְמוּנַת
יְיָ יְבִיט.

אֵתָּה בּוֹצִינָא קְדִישָׁא וְשְׂאֵר חִבְרִיָּא וְאֲשַׁתְּכַחוּ קְמִיָּה
וְאָמְרוּ כַּעֲן לִית מָאן דִּיכִיל לְמִיטַל מִינִיהּ חוּלְקִיָּה
דְּלֹא יְהִיב לִיהּ חַד מִעֲלָמָא אֲלֹא בּוֹרָא עֲלָמִין עַלֹּת עַל
כָּלָא, וּבִיָּה תְלִיָּא עוֹנָשִׁיָּה אוֹ אֲגִרִיָּה וְלֹא בַּמִּלְאָךְ וּשְׂרָף
וְלֹא בְּשׁוּם בְּרִיָּה דְעֲלָמָא וּבְגִין דָּא אוֹקְמוּהָ רַבָּנָן
דְּמַתְנִיתִין הַמִּשְׁתַּף שֵׁם שְׁמַיִם וְדָבָר אַחֵר נֶעְקַר מִן
הָעוֹלָם. ע"כ: (עַד כָּאן מִחַשְׁמַמּוֹת).

דָּבָר אַחֵר נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדֻמּוּתֵנוּ, הֵא
אוֹקְמוּהָ חִבְרִיָּא עַל מַלְאָכֵי הַשְּׁרָת
דְּאֲנוּן אָמְרֵי הָאֵי קָרָא. אָמַר לָהּ בְּתַר דִּהּוּ
יְדַעִין מֶה דִּהּוּהָ וּמֶה דְעָתִיד לִמְהֵיוּ וְאֲנוּן הָיוּ
יְדַעִין דְעָתִיד לִמְחַטֵּי אֲמַאי בַּעֲזָה לְמַעַבְדָּא לִיהּ.
וְלֹא עוֹד אֲלֹא דְעָזָא וְעָזָל הָיוּ מְקַטְרְגִי עָלֵיהּ
בְּזִמְנָא דְאָמַר שְׂכִינָתָא לְקְדוּשָׁא בְּרִיךְ הוּא
נַעֲשֶׂה אָדָם, אָמְרוּ מֶה אָדָם וְתַדְעֵהוּ. מֶה אֵתָּה
בַּעֲזָה לְמַבְרִי אָדָם, וְתַדְעֵהוּ דְעָתִיד לִמְחַטֵּי
קָמָךְ בְּאַתְתָּא דִּילִיָּה דְאִיהִי חֲשֵׁךְ. דְּאֹר אִיהִי
דְּכּוֹרָא וְחֲשֵׁךְ נּוֹקְבָא שְׂמָאלָא חֲשֵׁךְ דְּבְרִיאָה.
בָּהּ הוּא זִמְנָא שְׂכִינָתָא אֲמַרַת לוֹן בְּהָא דְאֵתוּן
מְקַטְרְגִין אֵתוּן עֲתִידִים לְמַנְפֹּל. כְּדַכְתִּיב
וְיִרְאוּ בְנֵי הָאֱלֹהִים אֶת בְּנוֹת הָאָדָם כִּי טוֹבוֹת
לִפְנֵיךְ בְּאַשְׁתּוֹ שֶׁהִיא חֲשֵׁךְ? שְׂאֹר הוּא זָכָר, וְחֲשֵׁךְ נִקְבָּה, שְׂמָאל חֲשֵׁךְ שֶׁל בְּרִיאָה. בְּאוֹתוֹ זִמְנָה

אָמְרָה לָהֶם הַשְׂכִּינָה: בְּזֶה שְׂאֵתֶם מִקְטָנוֹתֵיכֶם, אִתְּכֶם עֲתִידִים לִנְפֹל, כְּמוֹ שְׂכָנוֹב וַיִּרְאוּ בְנֵי הָאֱלֹהִים אֶת בְּנוֹת הָאָדָם כִּי טֹבֹת הֵנָּה וְגו' [חֲשָׁקוֹ בָּהֶם] וְטָעוּ בָּהֶם, וְהִפְלִיָּה אוֹתָם הַשְׂכִּינָה מִקְדָּשָׁתָם.

אָמְרוּ הַחֲבֵרִים, רַבִּי רַבִּי, בֵּין כָּךְ [נ"א אִם כֵּן], עֲזָא וְעֲזָאֵל לֹא הָיוּ מְשַׁקְרִים בְּדִבְרֵיהֶם, שְׂוֹדָאֵי בְּנִיקְבָּה עֲתִיד אָדָם לִחְטֹא. אָמַר לָהֶם, כָּךְ אָמְרָה הַשְׂכִּינָה: אִתְּכֶם הַזְדַּמְנָתָם לְקַטְרָג לִפְנֵי יוֹתֵר מִצְבָּא הַמְרוֹם. אִם אִתְּכֶם הָיִיתָם יָפִים מֵאָדָם בְּמַעֲשֵׂיכֶם, נָאָה לָכֶם לְקַטְרָג עָלֵינוּ, אָבֵל הוּא עֲתִיד לִחְטֹא בְּאִשָּׁה אַחַת, וְאַתְּכֶם בְּנָשִׁים רַבּוֹת. הַחֲבָה שְׁלָכֶם יוֹתֵר מִבְּנֵי אָדָם, כְּמוֹ שְׂכָנוֹב וַיִּרְאוּ בְנֵי הָאֱלֹהִים אֶת בְּנוֹת הָאָדָם. אֵת בֵּת הָאָדָם לֹא נֶאֱמַר, אֲלֵא אֵת בְּנוֹת הָאָדָם. וְלֹא עוֹד, אֲלֵא אִם אָדָם חוֹטֵא, הָרִי מִקְדָּים לוֹ תְּשׁוּבָה לְחֹזֵר לְרַבּוֹנוֹ לְתַקֵּן בְּמָה שִׁחְטָא.

אָמְרוּ לוֹ הַחֲבֵרִים, [רַבִּי רַבִּי], אִם כָּךְ, לָמָּה כָּל זֶה? אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן לְחֲבֵרִים, אִם לֹא הָיָה כָּךְ שִׁבְרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יֵצֵר טוֹב וְרַע, שֶׁהֵם אוֹר וְחֹשֶׁךְ, לֹא הָיְתָה זְכוּת וְחוּבָה לְאָדָם שֶׁל בְּרִיאָה, אֲלֵא [בְּגִלָּל] שִׁנְבָרָא מְשַׁנִּיָּהֶם, וְלָכֵן [דְּבָרִים ל'] רָאָה נִתְּתִי לִפְנֵיךְ הַיּוֹם אֶת הַחַיִּים וְגו'. אָמְרוּ לוֹ, כָּל זֶה לָמָּה? וְלֹא הָיָה יָפֵה שְׁלֵא נִבְרָא וְשְׁלֵא לִחְטֹא וְלָגֵרִם כָּל מָה שֶׁגֵּרִם לְמַעַלָּה, וְלֹא הָיָה לוֹ לֹא עֲנֹשׁ וְלֹא שְׂכָר? ! אָמַר לָהֶם, מִן הַדִּין הָיָה לוֹ לְכַרְאוּ כָּךְ, בְּגִלָּל שֶׁהִתּוֹרָה בְּגִלָּלוֹ נִבְרָאָה, שְׂכָנוֹב בֵּה עֲנֹשׁ לְרַשְׁעִים וְשְׂכָר לְצַדִּיקִים, וְלֹא

הֵנָּה וְגו' [חֲשָׁקוֹ בָּהֶם] וְטָעוּ בָּהֶם וְאַפִּיל לֹן שְׂכִינָתָא מִקְדוּשָׁה דְּלֵהוֹן.

אָמְרוּ חֲבֵרֵי רַבִּי רַבִּי, אֲדִהְכִּי [נ"א אִי הָכִי] עֲזָא וְעֲזָאֵל לֹא הָיוּ מְשַׁקְרִין בְּמַלּוּלֵיהוּ. דְּוִדָּאֵי בְּנִיקְבָּא עֲתִיד אָדָם לְמַחֲטִי. אָמַר לָהוּ הָכִי אָמְרָה שְׂכִינָתָא אִתּוֹן אֲזִדְמַנְתוֹן לְקַטְרָגָא קָדְמִי יִתִּיר מִחִילָא דְּמְרוּמָא, אִי אִתּוֹן הָיִיתוֹן שְׂפִירִין מֵאָדָם בְּעוֹבְדֵיכֶם יָאוֹת לָכוּ לְקַטְרָגָא עָלֵיהּ. אָבֵל אִיהוּ עֲתִיד לְמַחֲטִי בְּאַתְתָּא חָדָא, אִתּוֹן בְּנָשִׁין סְגִיאִין. חֲבֵתִיכוֹן יִתִּיר מִבְּנֵי נָשָׂא כְּמָה דְּכִתִּיב וַיִּרְאוּ בְנֵי הָאֱלֹהִים אֶת בְּנוֹת הָאָדָם וְגו', אֵת בֵּת הָאָדָם לֹא נֶאֱמַר, אֲלֵא אֵת בְּנוֹת הָאָדָם. וְלֹא עוֹד אֲלֵא אִם אָדָם חָב הָא אֲקָדִים לִיהּ תְּשׁוּבָה לְאַהֲדָרָא לְמֵאֲרִיָּה לְאַתְקָנָא בְּמָה דְּחָב.

אָמְרוּ לִיהּ חֲבֵרֵי רַבִּי רַבִּי, אִי הָכִי אֲמַאי כּוּלִי הָאִי. אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן לְחֲבֵרֵי רַבִּי רַבִּי, אִי לֹא דִּהוּה הָכִי דְּבָרָא קָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יֵצֵרָא טָבָא וּבִישָׁא דְּאִנּוֹן אוֹר וְחֹשֶׁךְ לֹא הוּא זָכוּ וְחוּבָה לְאָדָם דְּבְרִיאָה. אֲלֵא [בְּגִין] דְּאַתְבְּרִי מִתְּרוּוֹיָהוּ, וּבְגִין דָּא [דְּבָרִים ל'] רָאָה נִתְּתִי לִפְנֵיךְ הַיּוֹם אֶת הַחַיִּים וְגו'. אָמְרוּ לִיהּ כּוּלִי הָאִי אֲמַאי. וְלֹא הוּא שְׂפִיר דְּלֹא אִתְבְּרִי דְּלֹא לְמִיחָב וּלְגִרְמָא כָּל מָה דְּגִרִים לְעִילָא וְלֹא הוּא לִיהּ לֹא עֲנֹשׁ וְלֹא שְׂכָר.

אָמַר לֹן מִן הַדִּין הוּא לִיהּ לְמִבְרִיָּה כָּךְ. בְּגִין דְּאוֹרִיָּתָא בְּגִינָה אִתְבְּרִיאַת דְּכִתִּיב בֵּה עוֹנָשָׁא לְרַשִּׁיעֵיָּא וְאַגְרָא לְצַדִּיקֵיָּא וְלֹא הוּא אֲגָרָא לְצַדִּיקֵיָּא וְעוֹנָשָׁא לְרַשִּׁיעֵיָּא אֲלֵא בְּגִין אָדָם דְּבְרִיאָה [יִשְׁעִיהּ מַה] לֹא תִהוּ בְּרָאָה לְשִׁבְתָּ יֵצֵרָה. אָמְרוּ וְדָאֵי כְּעֵן

הָיָה שְׂכָר לְצַדִּיקִים וְעֲנֹשׁ לְרַשְׁעִים אֲלֵא בְּגִלָּל אָדָם שֶׁל בְּרִיאָה, [יִשְׁעִיהּ מַה] לֹא תִהוּ בְּרָאָה לְשִׁבְתָּ יֵצֵרָה. אָמְרוּ, וְדָאֵי כְּעֵת שְׂמַעְנוּ מָה שְׁלֵא שְׂמַעְנוּ עַד עַכְשָׁו, שְׂוֹדָאֵי לֹא בְּרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא

דָּבָר שֶׁלֹא צָרִיךְ, וְלֹא עוֹד, אֲלֵא
הַתּוֹרָה שֶׁל בְּרִיאָה הִיא לְבוּשׁ
הַשְּׂכִינָה, וְאִם אָדָם לֹא הָיָה עֲתִיד
לְהִבְרֹאת [לְחַטָּא], הָיְתָה הַשְּׂכִינָה
בְּלִי כֶסֶף כְּמוֹ עֲנִי, וְלָכֵן כָּל מִי
שֶׁחָטָא, כָּאֵלּוּ הַפְּשִׁיט לַשְּׂכִינָה אֶת
מְלִבוּשֶׁיהָ, וְזֶהוּ עֲנֵשׁ הָאָדָם.

וְכָל מִי שֶׁמְקַיֵּם מִצְוֹת הַתּוֹרָה,
כָּאֵלּוּ הַלְבִּישׁ לַשְּׂכִינָה אֶת
מְלִבוּשֶׁיהָ. וְלָכֵן פִּרְשׁוּהָ בְּכֶסֶף
הַצִּיצִית [וְהַפְּלִין] (שְׁמוֹת כב) כִּי הִיא
כְּסוּתָהּ לְבִדָּה הוּא שְׁמָלָתָהּ לַעֲרוֹ
בָּמָה יִשְׁכַּב, בְּגָלוֹת? וְהִרִי פִרְשׁוּהָ.
בֹּא רֵא, חֲשֹׁף הוּא שָׁחַר שֶׁל
הַתּוֹרָה, אֹר הַלְכֵן שֶׁל הַתּוֹרָה.

הַשְׁלֵמָה מִהַחֲשֻׁמּוֹת (סִימָן ה)
לְכֵן שֶׁל הַתּוֹרָה, וּכְשֶׁאֲוֹתוֹ אֹר
מִתְלַבֵּשׁ בַּחֲשֹׁף, נֶאֱמַר בַּתּוֹרָה
שְׁחֹרָה אֲנִי וְנִאֲוָה. וּכְשֶׁמִּתְעַלֶּה
מִשֶּׁם אֹר שֶׁהוּא לְכֵן, אֲמַרְתָּ אֵל
תְּרַאנִי שְׂאֲנִי שְׁחֹרָחֶרֶת, וְהַתּוֹרָה
כְּמוֹ שֶׁבֶת עֵין, שֶׁהִיא שְׁחֹרָה וְיָפָה
בְּאֹר שֶׁמֶאִיר בָּהּ, וְלָכֵן בֶּת עֵין
וְהָאֹר שֶׁמֶאִיר בָּהּ אֲמַרָה ה' אֹרִי
וְיִשְׁעִי מִמִּי אֵירָא. אֹרִי - אֹר י',
שֶׁהִיא בֶת עֵין, וְשְׁנֵי גִּוְנִים יֵשׁ לָהּ
- אֹר מִבְּפָנִים וְחֲשֹׁף מִבְּחוּץ,
לְהִיּוֹת שׁוֹלֵט בָּהֶם עַל כָּל
הַקְּלוּסִים [קְלָפוֹת]. זֶהוּ שְׁכָתוֹב (תַּהֲלִים
ap) וּמִלְכוּתוֹ בְּכָל מְשָׁלָה.

בְּרִבּוּשׁ שֶׁל אֹר הִיא שׁוֹלֵטָה עַל
כָּל אוֹתָם שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (שְׁמוֹת י'
וְלָכֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָיָה אֹר
בְּמוֹשְׁבָתָם, וּבְלִבוּשׁ שְׁחֹר שׁוֹלֵטָה
עַל הָרָשָׁעִים שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (שְׁמוּאֵל א-
ב) וְרָשָׁעִים בַּחֲשֹׁף יִדְמוּ.

וְעוֹד, אֹר הוּא מִצַּד הַיָּמִין (חֲסִד),
שֶׁהוּא אֹר שֶׁל יוֹם רֵאשׁוֹן שֶׁנֶּאֱמַר

שְׁמַעְנָא מַה דְּלֹא שְׁמַעְנָא עַד הַשְּׁתָּא, דְּוִדָּא
לֹא בְּרָא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְלִתָּא דְּלֹא אִיהוּ
צָרִיךְ. וְלֹא עוֹד אֲלֵא אֹרִייתָא דְּבְרִיאָה (דף כג
ע"ב) אִיהוּ לְבוּשָׁא דְשְׂכִינְתָּא. וְאִי אָדָם לֹא
הָוָה עֲתִיד לְמַבְרִי (לְמַחְשִׁי) הֵוָה שְׂכִינְתָּא בְּלֹא
כְּסוּיָא פְּגוּוֹנָא דְעֲנִי. וּבְגִין דָּא כָּל מָאן דְּחָב
כָּאֵלּוּ אֲפֻשִׁיט לַשְּׂכִינְתָּא מְלִבוּשָׁהָ. וְהִיא
אִיהוּ עוֹנֶשָׁא דְאָדָם.

וְכָל מָאן דְּמְקַיֵּם פְּקוּדֵין דְּאֹרִייתָא כָּאֵלּוּ
הוּא לְבִישׁ לַשְּׂכִינְתָּא בְּלִבוּשָׁהָ. וּבְגִין
דָּא אוּקְמוּהָ בְּכֶסֶף דְּצִיצִית (וְהַפְּלִין) (שְׁמוֹת כב) כִּי
הִיא כְּסוּתוֹ לְבִדָּה הִיא שְׁמָלָתוֹ לַעֲרוֹ בָּמָה
יִשְׁכַּב בְּגָלוֹתָא וְהִיא אוּקְמוּהָ. תָּא חֲזִי, חֲשֹׁף
אִיהוּ אוּכְמוּ דְאֹרִייתָא אֹר חִירוֹ
דְּאֹרִייתָא.

הַשְׁלֵמָה מִהַחֲשֻׁמּוֹת (סִימָן ה)

חֲוֹרוֹ דְּאֹרִייתָא וְכֵד אִיהוּ אֹר מִתְלַבֵּשׁ
בַּחֲשֹׁף אֲתֵמַר בְּאֹרִייתָא (שִׁיר הַשִּׁירִים א)
שְׁחֹרָה אֲנִי וְנִאֲוָה וְכֵד אֲסִתְּלַק מִתַּמָּן אֹר
דְּאִיהוּ חֲוֹרוֹ אֲמַרָה אֵל תְּרַאנִי שְׂאֲנִי
שְׁחֹרָחֶרֶת וְאֹרִייתָא כְּגוֹוֹנָא דְּבֶת עֵינָא
דְּאִיהִי אוּכְמָא וְשִׁפְרָא בְּאֹר דְּנִהִיר בָּהּ
וּבְגִין דָּא בֶת עֵינָא וְאֹר דְּנִהִיר בָּהּ אֲמַרָה
(תַּהֲלִים כז) יי אֹרִי וְיִשְׁעִי מִמִּי אֵירָא אֹרִי אֹר
י' דְּאִיהִי בֶת עֵין וְתִרִין גִּוְנִין אֵית לִיה אֹר
מְלִגָּאוּ וְחֲשֹׁף מְלִבְר לְמַהוּי שְׁלִטָּאָה בָּהּ עַל
כָּל קְלוּסִין (קְלָפִין) הָדָא הוּא דְּכִתִּיב (תַּהֲלִים ק"ג)
וּמִלְכוּתוֹ בְּכָל מְשָׁלָה.

בְּרִבּוּשָׁא דְאֹר אִיהִי שְׁלִיטָה עַל כָּל אֵינוֹן
דְּאֲתֵמַר בָּהוֹן (שְׁמוֹת י')

יִשְׂרָאֵל הָיָה אֹר בְּמוֹשְׁבָתָם וּבְלִבוּשָׁא אוּכְמָא שְׁלִיטָה עַל חִיבָא
דְּאֲתֵמַר בָּהוֹן (שְׁמוּאֵל א' ב')

וְעוֹד אִיהוּ מְסִטְרָא דִּימִינָא דְאִיהוּ אֹר יוֹם קִדְמָאָה דְּאֲתֵמַר בִּיה

בו יהי אור, זה אברהם, ויקרא
אלהים לאור יום. חשף מצד
השמאל, שנאמר בו ביצחק (שם
כו) ותכהין עיניו מראות, ולחשף
קרא לילה. יעקב שהיה לבוש
משניהם באור של ימין ובחשף
של שמאל, ובשניהם עמוד
האמצעי הוא עמוד.

עמוד הענן יומם ועמוד האש
לילה לפני העם. הענן מצד שלו
מים. החשף מצד שלו אש. עמוד
הוא שלום ביניהם. זהו שכתוב
(איוב כח) עושה שלום במרומו.
וכשהוא באמצע - ולא קרב זה
אל זה כל הלילה. לא קרב המים
לאש, ולא אש למים, שהוא
מפריד ביניהם. וזהי מחלקת
בית הלל ובית שמאי שהיא לשם
שמים, וכנגדם שני אמוראים של
הרקיע, מיכאל וגבריאל, ושר
שלום מכריע ביניהם, שהוא
נוריאל. אוריאל נקרא מצד
הימין, נוריאל מצד השמאל,
והוא אדם שלמטה, מטטרוין
שמו, שולט על כל בעלי
המשנה. זהו שכתוב (בראשית א)
וירדו בדגת הים, אלו תלמידי
חכמים שמתרבים במי התורה,
שיוורשים משם נפש חיה.

ובעוף השמים - אלו בעלי
זכיות, שבזכותם פורחים
למעלה, ויוורשים משם רוח
שהוא עוף יעופף בפנפים
במצוות עשה. ובבהמה - אלו
עמי הארץ שנאמר בהם (במדבר יד)
אל תיראו את עם הארץ כי
לחמנו הם. ע"כ.

וואם תפלה אינה שלמה, כמה
מלאכי חבלה ורופים אחרים,
כמו שנאמר (איכה א) כל רדפיה
השיגוה בין המצרים, ולכן
מתפללים (תהלים עח) והוא רחום
יכפר עון - זה סמאל שהוא

(בראשית א) יהי אור דא אברהם ויקרא אלהים
לאור יום. חשף מסטרא דשמאלא דאתמר
ביה ביצחק (בראשית כ"ז) ותכהין עיניו מראות
ולחשף קרא לילה יעקב דאתלבש מתרויהו
באור דימינא ובחשף דשמאלא ובתרויהו
עמודא דאמצעיתא איהו עמוד.

עמוד הענן יומם ועמוד האש לילה לפני
העם (שמות י"ג). ענן מסטרא דיליה מיא,
חשף מסטרא דיליה אשא עמוד איהו שלום
ביניהו. הדא הוא דכתיב (איוב כ"ה) עושה
שלום במרומו וכד איהו באמצעיתא (שמות יד)
ולא קרב זה אל זה כל הלילה, לא קריב מיא
לאשא ולא אשא למיא דאיהו אפריש
ביניהו. ודא איהו מחלוקת בית הלל ובית
שמאי שהיא לשם שמים ולקבליהו תרין
אמוראי דרקיעא מיכאל וגבריאל ושר שלום
מכריע ביניהם דאיהו נוריא"ל, אוריא"ל
אתקרי מסטרא דימינא נוריא"ל מסטרא
דשמאלא ואיהו אדם דלתתא מטטרוין
שמיה שליט על כל מארי מתניתין הדא הוא
דכתיב (בראשית א') וירדו בדגת הים אלו
תלמידי חכמים דמתרפין בימא דאורייתא
דירתי מתמן נפש חיה.

ובעוף השמים אלו מארי דזכוון
דבזכותהון פרחין לעילא וירתינ
מתמן רוחא דאיהו עוף יעופף בגדפין
בפקודין דעשה. ובבהמה אלו עמי הארץ
דאתמר בהון (במדבר י"ד) אל תיראו את עם
הארץ כי לחמנו הם. (עד כאן מהחשמות)

(ואי צלותא לאו איהי שלימא כמה מלאכי חבלה דרפין אבתרה כמה דאת
אמר, (איכה א) כל רדפיה השיגוה וגו'. ובגין דא מצלין (תהלים עח)
והוא רחום יכפר עון דא סמאל דאיהו נחש. ולא ישחית דא משחית. והרבה
להשיב אפו דא את. ולא יעיר כל חמתו דא חמה. בגין דלא ירדפון בחר

נחש. ולא ישחית - זה המשחית.
והרבה להשיב אפו - זה אף.
ולא יעיר כל חמתו - זו חמה,
כדי שלא ירדפו אחר התפלה.
וכמה מלאכי חבלה תלויים
מהם. שבעה ממנים הם,
ותלויים מהם שבעים, ובכל
רקיע ורקיע הם מקטרגים,
ותלויים מהם עשרת אלפים
רבוא. ואם תפלה עולה שלמה
בעטוף של מצוה ותפלין על
הראש והזרוע, נאמר בהם (דברים
כח) וראו כל עמי הארץ כי שם
יהו"ה נקרא עליך ויראו ממך.
שם ה' פרשנה שהיא תפלין של
ראש. ומי שרואה שם יהו"ה על
הראש בתפלה שהיא אדנ"י
(יהו"ה), מיד פלם בורחים. זהו
שכתוב (תהלים צא) פול מצדך
אלף וגו'.

בשהאור הוא, רננו צדיקים
בה', וזו דרגה של צדיק חי
העולמים, ומשם רנה ובו
הגאולה. זהו שכתוב (ירמיה כג)
צמח צדיק, ודאי שהוא עשירי,
וצדיק נוסע משמאל, ועמוד
האמצע מימין. זהו שכתוב
מימינו אש דת למו.

בא ראה, כל האותיות הן מצד
אותיות התורה שכלולות
בשכינה, וצדיק נוסע משמאל,
קץ חי שהוא יצחק בהפוך. חי
העולמים קשור בשמאל,
ושכינה תחתונה מצד שמאל
נאמר בה והארץ היתה. מצד
הימין תהו ובהו, בו הוא מצד
עמוד האמצעי. וחשך על פני
תהום - זו שכינה התחתונה. ומי
גרם לה את זה? אלא הקב"ה
קדם שברא את העולם היה

צלותא. וכמה מלאכי חבלה תליין מנייהו. שבעה ממנן אנון ותליין מנייהו
שבעין. ובכל רקיעא ורקיעא אנון מקטרגין ותליין מנייהו עשרה אלף רבוא.
ואי צלותא סלקא שלימא בעטופא דמצוה ותפלין על רישא וזרועא, אתמר
בהו (דברים כח) וראו כל עמי הארץ כי שם יהו"ה נקרא עליך ויראו ממך.
שם יי אוקמוה דאיהי תפילין דרישא. ומאן דחזי שם יהו"ה על רישא,
בצלותא דאיהי (יהו"ה) אדנ"י, מיד בלהון ברחין. הדיא הוא דכתיב, (תהלים
צא) פול מצדך אלף וגו'.

השלמה מזה שמות (המשך)

בר נהורא איהו (תהלים ל"ג) רננו צדיקים ביי
ודא דרגא דצדיק חי עלמין ומתמן רנה
וביה פורקנא הדיא הוא דכתיב (ירמיה כ"ג) צמח
צדיק ודאי דאיהו עשיראה וצדיק נטיל
משמאלא ועמודא דאמצעייתא מימינא הדיא
הוא דכתיב (דברים ל"ג) מימינו אש דת למו.

תא חזי, כל אתון אינון מסטרא דאתון
דאורייתא דכלילן בשכינתא וצדיק
איהו נטיל לשמאלא קץ חי דאיהו יצחק
בהפוך חי עלמין קשיר בשמאלא ושכינתא
תתאה מסטרא דשמאלא אתמר בה והארץ
היתה מסטרא דימינא תהו ובהו בו הוא
מסטרא דעמודא דאמצעייתא וחשך על פני
תהום דא שכינתא תתאה ומאן גרים ליה (לה)
האי אלא קדשא ברין הוא קודם דברא
עלמא הוה סתים יהו"ה לבתר אתפשטת ה'
לתתא ואתמר בה והארץ היתה תהו ובהו
ורזא דמלה אלה "תולדות השמים"
והארץ בהבראם בה' בראם הרי לך דהוה
לבושה תהו.

ובגין דא כי לא המטיר יי אלהים עד לא
הוה נחית נביעו עליה בגין דאדם אין

נסתר יהו"ה, אחר כך התפשטה ה' למטה, ונאמר בה והארץ היתה תהו ובהו, וסוד הדבר - אלה
תולדות השמים והארץ בהבראם, בה' בראם. הרי לך שהיה לבושה תהו.

ובגלל זה כי לא המטיר ה' אלהים, עדן לא היה יורד השפע שלה בגלל שאדם אין, שהיה
בעלה נסתר באין. עד שהתפשט ה' מן יה"ו, שהוא בינה, שהוא מקור השפע, שהיא נקדה

נִסְתַּרְתָּ, וּמִשֵּׁם הַשָּׁקָה אֶת כָּל פְּנֵי
הָאָדָמָה. וְקִדְּם שְׁיִרְדָּה הָיָה
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בּוֹנֶה עוֹלָמוֹת
וּמַחְרִיבֵן, בְּגִלְלָל זֶה הָיָה הַשֹּׁפֵעַ
יֵרֵד בְּאוֹתוֹ זְמַן הִיא רֹאשִׁית
מִחֶסֶד, זֶהוּ שְׁכָתוֹב (תהלים פט)
אֲמַרְתִּי עוֹלָם חֶסֶד יִבְנֶה. וּבְגִלְלָל זֶה
לֹא תֵהוּ בְּרָאָה לְשֹׁכֵת יִצְרָה,
וְנֹאמַר בָּהּ לֹא טוֹב הָיִיתָ הָאָדָם
לְבִדּוֹ, שְׁלֹא תֵהוּ בְּרָאָה.

וּבְזִמְנָא שְׁהִיָּה תֵהוּ, אָמַר אֱלֹהִים
לְנֹחַ, קֵץ כָּל בָּשָׂר בָּא לִפְנֵי וָגו',
קֵץ שֶׁל יִצְחָק שְׁנֹאמַר בּוֹ כִּי אֲתָךְ
רִאשִׁית צְדִיק לִפְנֵי, שְׁאֵם אֶתָּה הִיִּיתָ
מִבְּקֵשׁ רַחֲמִים עֲלֵיהֶם, לֹא נִחְרְבוּ.
וְהוּא הָיָה אוֹמֵר לוֹ בְּרָמְזוֹ פְּדִי
שְׂבִיבָקֶשׁ רַחֲמִים עֲלֵיהֶם, וְלֹא יָמוֹת
מְשִׁיחַ שֶׁהוּא מַצֵּד הַשְּׁמָאֵל.

אָמַר לוֹ, וְהָרִי הָיָה בּוֹנֶה עוֹלָמוֹת
וּמַחְרִיבֵן קִדְּם שְׁנִבְרָא הָעוֹלָם?
אֵלָּא מַגִּיד מְרֹאשִׁית אַחֲרִית,
שֶׁהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הָיָה
בְּמַחְשְׁבֹתוֹ כָּל הַדּוֹרוֹת שְׁהִיָּה
בּוֹנֶה, וְנִחְרְבוּ קִדְּם שְׁנִבְרָאוּ. רָאָה
שְׁהָיוּ עוֹשִׂים מַעֲשִׂים שְׂיִחְרְבוּ,
וְכִיּוֹן שִׁבְרָא, חֲשַׁב כְּאִלּוֹ הַחֲרִיבִים,
זֶה מְדַבֵּר עַד סוֹף הַיָּמִים שְׁאֵלָה
תּוֹלְדוֹת רְעוּת, וְהָיוּ גּוֹרְמִים דְּנִהָר
יִחְרַב וַיִּבֶשׁ. יִחְרַב בְּבֵית רֹאשׁוֹן,
וַיִּבֶשׁ בְּבֵית שֵׁנִי. הַנְּבִיעָה שֶׁלּוֹ
בְּשָׁנֵי עוֹלָמוֹת, שְׁכִינָה עֲלִיוֹנָה
וּשְׁכִינָה תַּחְתּוֹנָה. וְלִנְחַ הַתְּגִלָּה מָה
שְׁהִיָּה וּמָה שְׁעֵתִיד לֵהְיוֹת, וְלֹא
בְּקֵשׁ עֲלֵיהֶם רַחֲמִים, עַד שֶׁבֹא
מֹשֶׁה וּבְקֵשׁ רַחֲמִים, שְׁעֵתִידִים הָיוּ
יִשְׂרָאֵל שְׁלֹא יֵצְאוּ אֵלָּא אֶחָד מֵעִיר
וּשְׁנַיִם מִמִּשְׁפָּחָה, מַצֵּד הַגְּבוּרָה
שְׁהָיוּ דָּנִים, וְהַחֲזוֹר הָעוֹלָם לְתֵהוּ.

דִּהְיָה בַּעֲלָה לְעִילָא סְתִים בְּאִין עַד
דְּאִתְּפִשֵּׁט ה' מִן יַה"ו דְּאִיהוּ בִּינָה □
דְּאִיהוּ מְקוֹרָא דְּנִבְיָעוּ דְּאִיהִי נְקוּדָה סְתִימָא
וּמִתְמָן וְהַשָּׁקָה אֶת כָּל פְּנֵי הָאָדָמָה וְקוּדְם
דְּנִחְתַּת הָיָה קִדְּשָׁא בְּרִיךְ הוּא בּוֹנֶה עוֹלָמוֹת
וּמַחְרִיבֵן, בְּגִין דָּא הָיָה נִבְיָעוּ נִחִית בְּהֵהוּא
זְמַנָּא הוּא שִׁירוּתָא מִחֶסֶד הָדָא הוּא דְכִתִּיב
(תהלים פ"ט) אֲמַרְתִּי עוֹלָם חֶסֶד יִבְנֶה וּבְגִין דָּא
לֹא תֵהוּ בְּרָאָה לְשֹׁכֵת יִצְרָה וְאִתְּמַר בָּהּ לֹא
טוֹב הָיִיתָ הָאָדָם לְבִדּוֹ דְּלֹא תֵהוּ בְּרָאָה.

וּבְזִמְנָא דִּהְיָה תֵהוּ אָמַר אֱלֹהִים לְנֹחַ קֵץ
כָּל בָּשָׂר בָּא לִפְנֵי וָגו', קֵץ דִּיִּצְחָק
דְּאִתְּמַר בֵּיה כִּי אֲתָךְ רִאשִׁית צְדִיק לִפְנֵי דְאִי
אַנְתָּ הָיִיתָ בְּעֵי רַחֲמֵי עֲלֵיהֶם לֹא אִתְּחַרְבוּ
וְאִיהוּ הָיָה אָמַר לֵיה בְּרָמְזוֹ בְּגִין דִּיבְעֵי רַחֲמֵי
עֲלֵיהֶם וְלֹא יָמוֹת מְשִׁיחַ דְּאִיהוּ מְסִטְרָא
דְּשְׁמָאֵל.

אָמַר לֵיה וְהָא בּוֹנֶה עוֹלָמוֹת וּמַחְרִיבֵן
קוּדְם דְּאִתְּפִרִי עֲלֵמָא הָיָה אֵלָּא מַגִּיד
מְרֹאשִׁית אַחֲרִית דִּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הָיָה
בְּמַחְשְׁבֵיתָה כָּל דְּרִין דִּהְיָה בּוֹנֶה וְאִתְּחַרְבוּ
קוּדְם דְּאִתְּפִרִיאוּ חֲזָא דִּהְיוּ עֹבְדִין עוֹבְדִין
דִּיתְחַרְבוּ וְכִיּוֹן דִּבְרָא חֲשַׁב כְּאִלּוֹ חֲרִיב לֹון
וְדָא מְמַלֵּל עַד סוֹף יוֹמִין דְּאֵלִין תּוֹלְדִין
בִּישִׁין וְהָיוּ גְרָמִין דְּנִהָר יִחְרַב וַיִּבֶשׁ יִחְרַב
בְּבֵית רֹאשׁוֹן וַיִּבֶשׁ בְּבֵית שֵׁנִי נִבְיָעוּ דִּילֵיה
בְּתֵרִין עֲלָמִין שְׁכִינָתָא עֲלָאָה וּשְׁכִינָתָא
תַּחְתָּא וְלִנְחַ אִתְּגַלִּיָּא מָה דִּהְיָה וּמָה דְעֵתִיד
לְמָהּוּי וְלֹא בְּעָא רַחֲמֵי עֲלֵיהֶם עַד דְּאִתְּמַר
מֹשֶׁה וּבְעָא רַחֲמֵי דְעֵתִידִין הָיוּ יִשְׂרָאֵל דְּלֹא

יִפְקוּן אֵלָּא חַד מֵעִיר וּשְׁנַיִם מִמִּשְׁפָּחָה מְסִטְרָא דְּגְבוּרָה דִּהְיוּ דִּיִּנִין
וְיִתְחַזֵּר עֲלֵמָא לְתֵהוּ.

ובגין דבָּעָא מִשֶּׁה רַחֲמִין עֲלֵיהּוּ שְׂמַאל
דוֹחָה וְלֹא יִפְקֹון בֵּיהּ יִשְׂרָאֵל וְיִמִּין
מְקַרְבָּא דְּאִיהִי יִמִּינָא מְטִי כְּלָפִי חֶסֶד וּמִשֶּׁה
בְּגִין דְּיִהֵב גְּרַמִּיה עֲלֵיהּוּ יִהֵב תּוֹקֶפָא לְדִרְגִּיה
דְּאִיהּוּ עֲמוּדָא דְּאַמְצָעִיתָא דְּאִיהִי אֹרִייתָא
דְּאַתִּייהִיבִת בִּימִינָא הָדָא הוּא דְּכֶתִיב (דְּבָרִים ל"ג)
מִימִינוֹ אֵשׁ דֵּת לָמוֹ וּבְגִין דָּא פּוֹרְקָנָא בֵּיהּ
תְּלִיָּא הָדָא הוּא דְּכֶתִיב (בְּרֵאשִׁית מ"ט) לֹא יִסּוּר
שִׁבְט מִיְּהוּדָה עַד כִּי יָבֹא שִׁילָה דְּאִיהּוּ מִשֶּׁה
בְּחוּשְׁבָּנָא.

יְסוּר צְדִיק בֵּיהּ סו"ד תְּהֵא שְׂמַאל דוֹחָה אָף
עַל גַּב דְּאוּקִימָנָא בֵּיהּ (בְּרֵאשִׁית מו) כָּל
הַנֶּפֶשׁ הַבָּאָה לִיעֲקֹב מִצְרִימָה שְׂשִׁים וְשֵׁשׁ
בְּגִין דְּאַתְקָשֵׁר בְּשְׂמַאלָא וְיִמִּין מְקַרְבָּת בְּגִין
דְּתִלְיָא מְגִיָּה עֲמוּדָא דְּאַמְצָעִיתָא דְּשְׂשִׁים
וְשֵׁשׁ אֵינוֹן שְׂשִׁים מִסְכָּתוֹת וְשִׁיתָא סְדְּרִי
מִשְׁנָה דְּאַתִּייהִיכוּ מַגְבוּרָה דְּאִיהִי שְׂמַאלָא
שְׂשִׁים גְּבוּרִים אֶתְקִרְיָאוּ דְּנִטְלָן מַגְבוּרָה
דְּתַמָּן אֹרִייתָא דְּבַעַל פָּה דְּאִיהִי שְׂכִינְתָּא
תַּתָּא כָּלְלָא דְּשְׂשִׁים מִסְכָּתוֹת וְשִׁיתָא סְדְּרִי
מִשְׁנָה דְּתוֹרָה שְׂבַכְתָּב לְפּוּמָא לֹא גָלִי בְּגִין
דְּעִתִּידָה שְׂמַאל דְּאִיהִי פּוּמָא לְאַדְחִיָּא.

ובגין כך איהו סתים הכי פורקנא בלבא
ופומא דאיהו גלליא לא אתגלי
פורקנא ובגין דכלא תלליא בימינא אמר
הנביא (ישעיה נ"ג) וזרוע יי על מי נגלתה על מי
ודאי דאתמר ביה (איכה ב) מי ירפא לך הָדָא
הוּא דְּכֶתִיב (איכה ב') מִ"ה אֶעֱיֶדְךָ מִ"ה אֲדַמָּה
לָךְ (שְׁמוֹת ג) וְאָמְרוּ לִי מָה שְׁמוֹ בְּמִ"ה יִיתִי זִמְנָא
וּבְמִ"ה אֶסּוּתָא הָדָא הוּא דְּכֶתִיב (איכה ב) מָה
אֲשׁוּה לָךְ וְאֶנְחִמְךָ וְגו' מִי יִרְפָּא לָךְ, דְּמִשֶּׁה
אִיהּוּ מָה שְׁמוֹ וּבִיה תְּהֵא נַחֲמַתְךָ וּבְגִין דָּא
כָּפַל קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׁמִיה מִשֶּׁה מִשֶּׁה חַד

ובגין כך איהו סתים הכי פורקנא בלבא
ופומא דאיהו גלליא לא אתגלי
פורקנא ובגין דכלא תלליא בימינא אמר
הנביא (ישעיה נ"ג) וזרוע יי על מי נגלתה על מי
ודאי דאתמר ביה (איכה ב) מי ירפא לך הָדָא
הוּא דְּכֶתִיב (איכה ב') מִ"ה אֶעֱיֶדְךָ מִ"ה אֲדַמָּה
לָךְ (שְׁמוֹת ג) וְאָמְרוּ לִי מָה שְׁמוֹ בְּמִ"ה יִיתִי זִמְנָא
וּבְמִ"ה אֶסּוּתָא הָדָא הוּא דְּכֶתִיב (איכה ב) מָה
אֲשׁוּה לָךְ וְאֶנְחִמְךָ וְגו' מִי יִרְפָּא לָךְ, דְּמִשֶּׁה
אִיהּוּ מָה שְׁמוֹ וּבִיה תְּהֵא נַחֲמַתְךָ וּבְגִין דָּא
כָּפַל קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׁמִיה מִשֶּׁה מִשֶּׁה חַד

ובגין כך איהו סתים הכי פורקנא בלבא
ופומא דאיהו גלליא לא אתגלי
פורקנא ובגין דכלא תלליא בימינא אמר
הנביא (ישעיה נ"ג) וזרוע יי על מי נגלתה על מי
ודאי דאתמר ביה (איכה ב) מי ירפא לך הָדָא
הוּא דְּכֶתִיב (איכה ב') מִ"ה אֶעֱיֶדְךָ מִ"ה אֲדַמָּה
לָךְ (שְׁמוֹת ג) וְאָמְרוּ לִי מָה שְׁמוֹ בְּמִ"ה יִיתִי זִמְנָא
וּבְמִ"ה אֶסּוּתָא הָדָא הוּא דְּכֶתִיב (איכה ב) מָה
אֲשׁוּה לָךְ וְאֶנְחִמְךָ וְגו' מִי יִרְפָּא לָךְ, דְּמִשֶּׁה
אִיהּוּ מָה שְׁמוֹ וּבִיה תְּהֵא נַחֲמַתְךָ וּבְגִין דָּא
כָּפַל קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׁמִיה מִשֶּׁה מִשֶּׁה חַד

ובגין כך איהו סתים הכי פורקנא בלבא
ופומא דאיהו גלליא לא אתגלי
פורקנא ובגין דכלא תלליא בימינא אמר
הנביא (ישעיה נ"ג) וזרוע יי על מי נגלתה על מי
ודאי דאתמר ביה (איכה ב) מי ירפא לך הָדָא
הוּא דְּכֶתִיב (איכה ב') מִ"ה אֶעֱיֶדְךָ מִ"ה אֲדַמָּה
לָךְ (שְׁמוֹת ג) וְאָמְרוּ לִי מָה שְׁמוֹ בְּמִ"ה יִיתִי זִמְנָא
וּבְמִ"ה אֶסּוּתָא הָדָא הוּא דְּכֶתִיב (איכה ב) מָה
אֲשׁוּה לָךְ וְאֶנְחִמְךָ וְגו' מִי יִרְפָּא לָךְ, דְּמִשֶּׁה
אִיהּוּ מָה שְׁמוֹ וּבִיה תְּהֵא נַחֲמַתְךָ וּבְגִין דָּא
כָּפַל קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׁמִיה מִשֶּׁה מִשֶּׁה חַד

וְאֶחָד עַל הָאֲחֵרוֹנָה, וּבְגִלָּל זֶה אֶז
יִשִּׁיר מִשֶּׁה. אֶז שֶׁר לֹא נֶאֱמַר,
אֶלֹא אֶז יִשִּׁיר.

עֲשִׂירִי בַתְּפִלָּה, וְזוֹ שְׂכִינָה,
וְעִלְיָה נֶאֱמַר (תהלים יז) תִּפְלָה לְדָוִד
שְׁמֵעָה ה' צִדִּק. וְדָוִד בְּרוּחַ
הַקֹּדֶשׁ אָמַר בְּאַחֲרִית הַיָּמִים שֶׁל
הַגְּלוּת, אָמַר עַל יִשְׂרָאֵל (שם)
בְּחִנָּת לְבִי פָקֶדֶת לִילָה, וְאִין
לִילָה אֶלֹא גְלוּת, וּמָה שֶׁאָמַר
אִיּוֹב הַכֵּל הִזָּה מָשַׁל עַל יִשְׂרָאֵל
שֶׁאָמַר כָּלָה עֵנִן וַיִּלֶּךְ, וְהַשְׁטָן
רָצָה לְקַטְרֵג לוֹ, וְאָמַר הַקֹּדֶשׁ
בְּרוּךְ הוּא, אִיּוֹב לֹא בִדְעַת יָדְבֵר.
אִף בִּיעָקֵב כָּף, בְּגִלָּל שְׂרָאָה
בְּרוּחַ קְדוֹשׁ אֶת דֹּחַק הַגְּלוּת:
ע"כ.

וְיַעֲקֹב, בְּגִלָּל שְׂרָאָה בְּרוּחַ
הַקֹּדֶשׁ דֹּחַק שֶׁל הַגְּלוּת הָאֲחֵרוֹנָה
בְּסוּף הַיָּמִים, [אָמַר (בראשית כח) וַיִּפְגַּע
בְּמָקוֹם וַיָּלֶן שָׁם כִּי בָא הַשָּׁמֶשׁ, וּבָא הַלֵּילָה שֶׁל
הַגְּלוּת, וְאָמַר] (שם לב) וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד
וַיֵּצֵר לוֹ. וַחֲלַק אֶת הָעַם הַקֹּדֶשׁ
בְּגְלוּת לְשִׁלְשָׁה צִדִּדִּים, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (שם לג) וַיֵּשֶׁם אֶת
הַשְּׁפָחוֹת וְאֶת יִלְדֵיהֶן רֵאשֻׁנָה,
בְּרֵאשׁ בְּגְלוּת אָדוֹם. וְאֶת לֵאָה
וְיִלְדֵיהָ אַחֲרֹנִים וְאֶת רָחֵל וְאֶת
יוֹסֵף אַחֲרֹנִים. וּבְגִלָּל שְׂרָאָה אַחֵר
כָּף עֲנִיּוֹת וְצַעַר שְׁלֵהֶם, אָמַר (שם)
כח) וְשָׁכַתִּי בְּשִׁלּוֹם אֶל בֵּית אָבִי.
וְאָמַר, וְנִתֵּן לִי לֶחֶם לֶאֱכֹל וּבִגְד
לְלַבֵּשׁ.

וְדָוִד, בְּגִלָּל הַגְּלוּת אָמַר (שמואל ב-
יז) רָעַב וַעֲבָף וְצָמָא בְּמִדְבָּר. בְּגִלָּל
שְׂרָאָה שְׂכִינָה חֲרֻבָה יְבֹשָׁה, הִיָּה
נוֹטֵל צַעַר בְּגִלָּלָהּ. אַחֵר שְׂרָאָה
שִׁישְׂרָאֵל חֲזוּרִים [בַּתְּשׁוּבָה] בְּחִדּוּהָ,
תִּקֵּן עֲשָׂרָה מִיָּנִי נְגוּנִים, וּבְסוּף
כָּלֶם אָמַר (תהלים קב) תִּפְלָה לְעֻנִי
כִּי יַעֲטֹף [ג"א תִּקֵּן עֲשָׂרָה מִיָּנִי תִלִּים, וּבְסוּף
כָּלֶם תִּפְלָה לְדָוִד הַמֶּלֶךְ ה' אֲנֹכִי עֲנִי. אַחֵת שֶׁכֵּל
הַתְּפִלוֹת שֶׁבְּגִלָּל מִתְעַשִּׂים לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ, וְלֹא הָיוּ
נִכְסוּת עַד שֶׁתִּכְנַס תְּפִלַּת הָעָנִי, אָמַר תִּפְלָה לְעֻנִי

עַל פּוֹרֶקְנָא קְדָמָא וְחַד עַל בְּתַרְיִיתָא וּבִגִּין
דָּא (שמות יד) אֶז יִשִּׁיר מִשֶּׁה אֶז שֶׁר לֹא נֶאֱמַר
אֶלֹא אֶז יִשִּׁיר.

עֲשִׂירָאָה בַתְּפִלָּה וְדָא שְׂכִינָתָא עֲלָה אֲתָמַר
(תהלים י"ז) תִּפְלָה לְדָוִד שְׁמֵעָה יי צִדִּק
וְדָוִד בְּרוּחַ קְדוֹשׁ אָמַר בְּאַחֲרִית יוֹמִין
דְּגְלוּתָא, אָמַר עַל יִשְׂרָאֵל (תהלים י"ז) בְּחִנָּת לְבִי
פָקֶדֶת לִילָה. וְלִית לִילָה אֶלֹא גְלוּת וְאִיּוֹב מָה
דָּאָמַר כָּלֹא הוּא מָשַׁל עַל יִשְׂרָאֵל דָּאָמַר (אִיּוֹב
י) כָּלָה עֵנִן וַיִּלֶּךְ, וַשְׁטָן בָּעָא לְקַטְרֵגָא לִיָּה
וְאָמַר קְדוֹשׁ בְּרִיךְ הוּא (אִיּוֹב לד) אִיּוֹב לֹא בִדְעַת
יָדְבֵר אוֹף בִּיעָקֵב בְּגִין דִּחְזָא בְּרוּחָא דְקוֹדֶשׁ
דְּוִחְקָא דְגְלוּתָא (עַד כָּאן מִתְחַשְּׁבוֹת)

וְיַעֲקֹב בְּגִין דִּחְמָא בְּרוּחָא דְקוֹדֶשׁא דְוִחְקָא
דְּגְלוּתָא בַּתְּרָאָה בְּסוּף יוֹמִיָּא (אָמַר

(בראשית כח) וַיִּפְגַּע בְּמָקוֹם וַיָּלֶן שָׁם כִּי בָא הַשָּׁמֶשׁ וּבָא הַלֵּילָה דְּגְלוּתָא
וְאָמַר) (בראשית לב) וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד וַיֵּצֵר לוֹ. וּפְלִיג
עָמָא קְדִישָׁא בְּגְלוּתָא לְג' סְטָרִין. כְּמָא דָּאֲתָ
אָמַר, (בראשית לג) וַיֵּשֶׁם אֶת הַשְּׁפָחוֹת וְאֶת יִלְדֵיהֶן
רֵאשֻׁנָה בְּרִישָׁא בְּגְלוּתָא דְּאָדוֹם, וְאֶת לֵאָה
וְיִלְדֵיהָ אַחֲרֹנִים. וְאֶת רָחֵל וְאֶת יוֹסֵף
אַחֲרֹנִים. וּבִגִּין דִּחְמָא בְּתַר כֵּן עֲנִיּוֹתָא
וְצַעֲרָא דְלֵהוּן אָמַר (בראשית כח) וְשָׁכַתִּי בְּשִׁלּוֹם
אֶל בֵּית אָבִי וְנִתֵּן לִי לֶחֶם לֶאֱכֹל וּבִגְד
לְלַבֵּשׁ.

וְדָוִד בְּגִין גְלוּתָא אָמַר (שמואל ב ז) רָעַב וַעֲבָף
וְצָמָא בְּמִדְבָּר, בְּגִין דִּחְמָא שְׂכִינָתָא
חֲרֻבָה יְבֹשָׁה הָיָה נָטִיל צַעֲרָא בְּגִינָהָא. לְבַתֵּר
דִּחְמָא דִּהֲדָרִין יִשְׂרָאֵל (בַּתְּשׁוּבָה) בְּחִדּוּהָ, תִּקֵּין
עֲשָׂר מִיָּנִי נְגוּנִין. וּבְסוּף כָּלָהוּ אָמַר (תהלים קב)
תִּפְלָה לְעֻנִי כִּי יַעֲטוּף (ג"א תִּקֵּן יי מִיָּנִי תִלִּים, וּבְסוּף כָּלָהוּ
תִּפְלָה לְדָוִד הַמֶּלֶךְ יי אֲנֹכִי עֲנִי. תָּדָא דְכָלָהוּ צִלוּתִין דְּבִגְנִיָּהוּ מִתְעַשִּׂין קֳדָם
מִלְכָּא. וְלֹא הָיוּ עֲאֵלִין עַד דִּיִּעוֹל צִלוּתָא דְעֻנִי אָמַר תִּפְלָה לְעֻנִי כִּי יַעֲטוּף)

כִּי יִצְחָק, וְהָיָא תַּפְלָה שְׁעוּטָפֶת כַּל
הַתַּפְלוֹת לַפְנִיָּה עַד שֶׁתִּפְנֶס
תַּפְלוֹתוֹ, לִכְן הַקָּדִים עָנִי לְכָלֶם.

מִהִי תַּפְלוֹת הָעָנִי? זֶה תַּפְלוֹת
עַרְבִית שֶׁהָיָא רְשׁוֹת בִּפְנֵי עֲצָמָה
בְּלִי בַעֲלָה, וּמִשּׁוּם שֶׁהָיָא בְּלִי
בַעֲלָה, הָיָא עֲנִיָּה וַיִּבְשֶׁה, וַצְדִּיק
עָנִי יָבֵשׁ זֶה זֶרַע יַעֲקֹב, שֶׁהוּא
בְּרִשׁוֹת כָּל אַמּוֹת הָעוֹלָם, וְדוֹמָה
לַתַּפְלוֹת עַרְבִית שֶׁהָיָא לִילָה שֶׁל
הַגְּלוּת.

וְהַתַּפְלוֹת שֶׁבַת הָיָא צְדָקָה לַעֲנִי,
כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְוֶה בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, שֶׁמֶשׁ
בְּשֶׁבַת צְדָקָה לַעֲנִיִּים [שְׁעָנִים מִתְנַחֲמִים
בְּדֶרֶךְ שֶׁל שְׂמוֹשׁ שֶׁל שַׁבָּת]. וְלִכְן צָרִיךְ אָדָם
לִהְיוֹת כְּמוֹ עָנִי לִשְׁעַר הַמֶּלֶךְ
בַּתַּפְלוֹת עֲמִידָה בְּכָל שִׁשֶּׁת יָמֵי
הַחֹל בְּשִׁבְלֵי הַשְׁכִּינָה, וּמִתַּעֲטֵף
לָהּ בַּעֲטוּף שֶׁל מִצְוָה שֶׁל צִיצִית
כְּמוֹ עָנִי, וַיְהִיָּה בַתַּפְלוֹת כְּמוֹ אֲבִיוֹן
אַצֵּל הַשְּׁעַר שֶׁהוּא אֲדָנִי. שֶׁכֵּף
עוֹלָה לְחֻשְׁבוֹן הַיֶּכֶל. וְזֶהוּ אֲדָנִי
שֶׁפָּתִי תַּפְתָּח.

וּבְשִׁפּוּתָח פִּיּו בַתַּפְלוֹת עַרְבִית,
נוֹחַת נֶשֶׁר בִּימֵי הַחֹל לְקַבֵּל
בְּכַנְפֵּיו תַּפְלוֹת הַלֵּילָה. וְזֶה
נוֹרִיא"ל נִקְרָא אוֹרִיא"ל מִצַּד שֶׁל
חֶסֶד, וְנוֹרִיא"ל מִצַּד שֶׁל גְּבוּרָה,
שֶׁהוּא נֵר דּוֹלֵק, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (דְּנִיאל ז)
נֶהָר דִּינּוֹר וְגו'.

וּבַתַּפְלוֹת שְׁחִירֵת אֲרִיָּה נוֹחַת
לְקַבֵּל תַּפְלָה בְּזִרְעוֹתָיו וּבְכַנְפֵּיו,
שֶׁאַרְבַּע כְּנָפָיו [ש] לְכָל חֵיָּה, זֶה
מִיכָאֵל. וּבַתַּפְלוֹת מִנְחָה שׁוֹר נוֹחַת
לְקַבֵּל [נ"א תַּפְלָה] בְּקַרְנָיו וּבְכַנְפֵּיו, וְזֶה
גְּבִרְיָאֵל. וּבְשֶׁבַת נוֹחַת הַקָּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא בְּשִׁלְשֶׁת הָאֲבוֹת לְקַבֵּל
הַבַּת יְחִידָה שֶׁלּוֹ בְּהֶם, וְזֶה סוּד
שֶׁל שַׁבָּת, ש' בַּת יְחִידָה שֶׁלּוֹ.
בְּאוֹתוֹ זְמַן הַחֵיּוֹת הָעֲלִיּוֹנוֹת
שֶׁנִּקְרְאוּ בִּשְׁם שֶׁל יי', פּוֹתָחִים
וְאוֹמְרִים, (תְּהִלִּים כד) שְׁאוּ שְׁעָרִים

וְהָיָא צְלוֹתָא דְעֵטִיף כָּל צְלוֹתִין קִדְמָהָ עַד
דִּייעוֹל צְלוֹתָא דִּילִיָּה. בְּגִין דָּא אַקָּדִים עָנִי
לְכָלֶהוּ.

מֵאַן צְלוֹתָא דְעָנִי. דָּא צְלוֹתָא דְעַרְבִית
דְּאִיָּהי רְשׁוֹת בִּפְנֵי עֲצָמָה בְּלֵא בַעֲלָה.
וּבְגִין דְּאִיָּהי בְּלֵא בַעֲלָה אִיָּהי עֲנִיָּה יִבְשָׁה
(בְּרִשׁוֹת כָּל אִיָּשׁ) וַצְדִּיק עָנִי יָבֵשׁ דָּא זֶרַע דִּייעֲקֹב
דְּאִיָּהוּ בְּרִשׁוֹת כָּל אוֹמִין דְּעִלְמָא וְדִמְיָא
לְצְלוֹתָא דְעַרְבִית דְּאִיָּהי לִילִיא דְּגִלוֹתָא.

וְצְלוֹתָא דְשַׁבָּת אִיָּהי צְדָקָה לַעֲנִי כְּמָה
דְּאוֹקְמוֹה מְאָרִי מִתְנִיתִין שְׁמֶשׁ

בְּשַׁבָּת צְדָקָה לַעֲנִיִּים (דְּעָנִים מִתְנַחֲמִי בְּאַרְבַּח דְּשִׁמְשָׁא
(בְּשַׁבָּתָא) דְּשַׁבָּתָא). וּבְגִין דָּא צָרִיךְ בֶּר נֶשׁ לְמַהֲוִי
אִיָּהוּ כְּעָנִי לְתַרְעָא דְּמִלְכָּא בְּצְלוֹתָא דְעֲמִידָה
בְּכָל שִׁית יוֹמִין דְּחוֹל בְּגִין שְׁכִינְתָּא.
וּמִתַּעֲטֵף לָהּ בַּעֲטוּפָא דְּמִצְוָה דְּצִיצִית כְּעָנִי.
וַיְהִיָּה בַתַּפְלוֹת כְּאֲבִיוֹן לְגַבִּי תַרְעָא דְּאִיָּהוּ
אֲדָנִי. דְּהִכִּי סָלִיק לְחוּשְׁבִּין הַיֶּכֶל"ל. וְדָא
אִיָּהוּ אֲדָנִי שֶׁפָּתִי תַּפְתָּח.

וְכֵן אַפְתָּח פּוֹמִיָּה בְּצְלוֹתָא דְעַרְבִית נִשְׂרָא
קָא נַחִית בְּיוֹמִין דְּחוֹלָא לְקַבֵּל
בְּגִדְפָּהָ צְלוֹתָא דִּילִילִיא. וְדָא נוֹרִיא"ל
אַתְקָרִי אוֹרִיא"ל מִסְטָרָא דְחֶסֶד, וְנוֹרִיא"ל
מִסְטָרָא דְּגְבוּרָה דְּאִיָּהוּ נוֹר דְּלִיק, דְּאַתְמָר
בִּיה (דְּנִיאל ז) נֶהָר דִּינּוֹר וְגו'.

וּבְצְלוֹתָא דְשְׁחִירֵת אֲרִיָּה נַחִית לְקַבֵּל
צְלוֹתָא בְּזִרְעוֹתָיו וּבְגִדְפּוֹ דְּאַרְבַּע
גְּדָפִין (ס"א אִית) לְכָל חֵיָּה דָּא מִיכָאֵל. וּבְצְלוֹתָא
דְּמִנְחָה שׁוֹר נַחִית לְקַבֵּל (נ"א צְלוֹתָא) בְּקַרְנָיו
וּבְגִדְפּוֹ וְדָא גְּבִרְיָאֵל. וּבְשַׁבָּת נַחִית קִדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא כְּג' אֲבָהֵן לְקַבֵּל בַּת יְחִידָה
דִּילִיָּה בְּהוֹן. וְדָא רְזָא דְשַׁבָּת ש' ב"ת יְחִידָה
דִּילִיָּה. בְּהֵהוּא זְמַנָּא חִיוּן עֲלָאִין דְּאַתְקָרִיא

בְּשִׁמָּא דִּי פְתַחִין וְאַמְרִין

(תהלים כד) שָׁאוּ שְׁעָרִים רְאִשִּׁיכֶם וְהִנָּשְׂאוּ פִתְחֵי עוֹלָם.

בַּהֲוֹא זִמְנָא מִתְּפַתְחִין שְׂבָעָה הִיכְלִין. הִיכַל קִדְמָאָה הִיכְלָא דְאַהֲבָה. תְּנִינָא הִיכְלָא דִּירָאָה. תְּלִיתָאָה הִיכְלָא דְרַחֲמִי. רְבִיעָאָה הִיכְלָא דְנְבוּאָה דְאַסְפִּקְלָרִיאָה דְנִהָרָא. (דף כד ע"א) חֲמִישָׁאָה הִיכְלָא דְנְבוּאָה דְאַסְפִּקְלָרִיאָה דְלֹא נִהָרָא. שְׁתִּיתָאָה הִיכְלָא דְצִדִּיק. שְׁבִיעָאָה הִיכְלָא דְדִינָן.

וְעֲלִייהוּ אֶתְמַר בְּרֵאשִׁית בְּרָא שְׁמִי"ת. אֱלֹהִים הִיכְלָא שְׁבִיעָאָה. וְהָכִי אֲנוּן ז' הִיכְלִין לְתַתָּא וּלְקַבְלִייהוּ שְׂבָעָה קָלִין דְּהָבוּ לִי. וְתַמְנִיסָר אֲזַכְרוֹת דְּבִיָּה, דְּבַהוּן שְׁט קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּתַמְנִיסָר עֲלָמִין (תהלים סח) בְּרַכֵּב אֱלֹהִים רְבוּתִים אֲלָפִי שְׁנָאן דְּאֲנוּן תַּמְנִיסָר רַבּוּן עֲלָמִין וְכַמָּה נְטוּרֵי תַרְעִין אִית לְהִיכְלִין דְּמִקְבְּלִין צְלוֹתֵין, וְכָל צְלוֹתָא לֹא תִיעוּל אֱלֹא בְּמִדָּה בְּמִשְׁקָל. וְלִית מָאן דְּקָאִים קָמִי תַרְעָא דְצְלוֹתָא. וְעֲלִיהּ אֶתְמַר (תהלים קכז) לֹא יִבּוֹשׁוּ כִי יִדְבְּרוּ אֶת אוֹיְבֵים בְּשַׁעַר. דְּאִיְהִי תַרְעָא דְמִלְפָּא. בְּגִין דְּצְלוֹתָא אִיְהִי מְצוּה וְדָא שְׁכִינְתָּא. וְאוֹרִייתָא דָּא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. לֹא צְרִיךְ הַפְּסָקָה בִּינִייהוּ. וְצְרִיךְ לְסַלְקָא תוֹרָה וּמְצוּה בְּרַחֲמֵימוּ וּדְחִילוּ.

דְּכָל פְּקוּדֵין דְּעֵשָׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה כְּלָהּ תַלְיִין מִן שֵׁם יְהו"ה. כְּמָה דְּאוּקִימָנָא רְזָא דָּא שְׁמִי עִם י"ה שְׁלֹשׁ מְאוֹת וַחֲמִשָּׁה וְשִׁשִּׁים מְצוֹת לֹא תַעֲשֶׂה. וְזֵה זְכָרִי עִם ו"ה מְאוֹתִים וְשִׁמּוֹנָה וְאַרְבַּעִים מְצוֹת עֲשֶׂה. וְהָא הִכָּא שֵׁם"ה וְרַמ"ח. וְאֲנוּן רַמ"ח תִּיבִין בְּקִרְיַת שְׁמַע וְאֶתִּיהִיבוּ מִרְחִימוּ (דָּאָת י) וּדְחִילוּ דָּאָת ה'. וּבְגִין דָּא תְּקִינוּ הַבּוֹחֵר בְּעַמּוֹ

רְאִשִּׁיכֶם וְהִנָּשְׂאוּ פִתְחֵי עוֹלָם. בְּאוֹתוֹ זִמְן נִפְתָּחִים שְׂבָעָה הִיכְלוֹת. הִיכַל הָרָאוֹן - הִיכַל הָאֱהָבָה. שְׁנִי - הִיכַל הִירָאָה. שְׁלִישִׁי - הִיכַל הָרַחֲמִים. רְבִיעִי - הִיכַל הַנְּבוּאָה בְּאַסְפִּקְלָרִיָּה הַמְּאִירָה. חֲמִישִׁי - הִיכַל הַנְּבוּאָה בְּאַסְפִּקְלָרִיָּה שְׁאִינָה מְאִירָה. שְׁשִׁי - הִיכַל הַצִּדִּיק. שְׁבִיעִי - הִיכַל הַדִּין.

וְעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר בְּרֵאשִׁית - בְּרָא שְׁמִי"ת. אֱלֹהִים הִיכַל שְׁבִיעִי. וְכָף הֵם שְׂבָעָה הִיכְלוֹת לְמִטָּה, וּבְנִגְדָם שְׂבָעָה קוֹלוֹת שֶׁל הָבוּ לָהּ, וְשִׁמּוֹנָה עֲשָׂרָה אֲזַכְרוֹת שְׁבָהֶן מְשׁוּטָט הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּשִׁמּוֹנָה עֲשָׂר עוֹלָמוֹת (תהלים סח) בְּרַכֵּב אֱלֹהִים רְבוּתִים אֲלָפִי שְׁנָאן, שֶׁהֵם שְׁמּוֹנָה עֲשָׂר רְבוּא עוֹלָמוֹת, וְכַמָּה שׁוּמְרֵי שְׁעָרִים יֵשׁ לְהִיכְלוֹת שְׁמִקְבָּלִים תְּפִלוֹת, וְכָל תְּפִלָּה לֹא תִכָּנַס אֱלֹא בְּמִדָּה בְּמִשְׁקָל, וְאִין מִי שְׁעוּמֵד לְפָנֵי שַׁעַר הַתְּפִלָּה, וְעֲלִיו נֶאֱמַר (שם קכז) לֹא יִבּוֹשׁוּ כִי יִדְבְּרוּ אֶת אוֹיְבֵים בְּשַׁעַר, שְׁהִיא שַׁעַר הַמִּלֶּךְ. בְּגִלְל שְׁתִּפְלָה הִיא מְצוּה, וְזוֹ שְׁכִינָה, וְהַתּוֹרָה זֶה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא - לֹא צְרִיךְ בִּינְיָהֶם הַפְּסָקָה. וְצְרִיךְ לְהַעֲלוֹת תּוֹרָה וּמְצוּה בְּאַהֲבָה וִירָאָה.

שְׂבָר מְצוֹת עֲשֶׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה כְּלָן תְּלוּיוֹת מִשֵּׁם יְהו"ה. כְּמוֹ שְׂבָאֲנוּ סוּד זֶה שְׁמִי עִם י"ה - שֵׁם"ה מְצוֹת לֹא תַעֲשֶׂה. וְזֵה זְכָרִי עִם ו"ה - רַמ"ח מְצוֹת עֲשֶׂה. וְהָרִי כָּאן שֵׁם"ה וְרַמ"ח, וְהֵם רַמ"ח תְּבוֹת שְׁבָקִרְיַת שְׁמַע, וְנִתְּנוּ מְאַהֲבָה [שֶׁל אוֹת י'] וִירָאָה שֶׁל אוֹת ה'. וְלִכְּן תְּקִינוּ

יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה וְאֲנוּן

הבּוֹחַר בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה,
וְהֵם כְּלוּלִים בְּאַבְרָהָם, שְׁנֵאמַר
בּוֹ זֶרַע אַבְרָהָם אוֹהֲבִי.

השלמה מהחשבות (סימן ו)
זֶרַע אַבְרָהָם אוֹהֲבִי. אֵין מִי
שְׁעוֹמֵד לִפְנֵי שַׁעַר הַתַּפְּלָה,
וְעָלָיו נֶאֱמַר (שם קכז) לֹא יִבְשׁוּ כִי
יִדְּבֹרוּ אֶת אֲיִכִּים בְּשַׁעַר, שֶׁהוּא
שַׁעַר הַמֶּלֶךְ, בְּגִלְל שְׁתַּפְּלָה הִיא
מִצְוָה, וְזוֹ שְׂכִינָה, וְתוֹרָה זֶה
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, לֹא צָרִיךְ
בְּיִנְיָהֶם הַפְּסָקָה, וְצָרִיךְ לְהַעֲלוֹת
תּוֹרָה וּמִצְוָה בִּירְאָה וְאַהֲבָה,
שֶׁכָּל מִצְוֹת עֲשֵׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה
תְּלוּיוֹת מִשֵּׁם יְהוָה, כְּמוֹ
שֶׁבִּאֲרָנוּ סוּד זֶה שְׁמִי עִם יִ"ה -
שִׁס"ה מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה, וְזֶה
זְכָרִי עִם וִ"ה - רמ"ח מִצְוֹת
עֲשֵׂה, וְהָרִי כָּאֵן מֵאֲתִים וּשְׁמוֹנֶה
וָאַרְבָּעִים, וְשֵׁלֶשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשָּׁה
וָשִׁשִּׁים, וְהֵן מֵאֲתִים וּשְׁמוֹנֶה
וָאַרְבָּעִים תְּבוֹת שֶׁבִּקְרִיאַת שְׁמַע,
וְנִתְּנוּ מֵאַהֲבָה וִירְאָה שֶׁל אוֹת ה',
וּמִשּׁוּם כֶּף תִּקְנוּ הַבּוֹחֵר בְּעַמּוֹ
יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה, וְהֵם כְּלוּלִים
בְּאַבְרָהָם שְׁנֵאמַר בּוֹ (ישעיה מא)
זֶרַע אַבְרָהָם אוֹהֲבִי.

תַּפְּלִין הֵן עֹז שֶׁנִּתְּנוּ מִירְאָה
שֶׁהִיא לְשִׁמְאֵל, וְזֶה פַּחַד יִצְחָק,
שֶׁשֵּׁם כָּל הַמְּקַטְרְגִים עוֹלִים
לְתַבַּע כָּל הַדִּינִים, וְלִכְן וּבִזְרוּעַ
עֵזוֹ - זֶה תַּפְּלִין, יִ"ה בִּירְאָה, וִ"ה
בְּאַהֲבָה. זֶהוּ שְׁכַתוֹכ (תהלים לא)
אֲהַבּוּ אֶת ה' כָּל חֲסִידָיו. בֹּא רֵאָה,
יְהוָה כּוֹלֵל הַכֹּל, וְלִכְן נֶאֱמַר
בְּיַעֲקֹב וְהִנֵּה יְהוָה נֹצֵב עָלָיו,
שֶׁהוּא עֲמוּד הָאֲמִצְעִי לְאַחַר
שְׁהוּקָם. [כתוב ברפוס, ער בדמות של רבנו
וידא] שֶׁכָּאֲשֶׁר תַּפְּלָתוֹ עוֹלָה
לְמַעַלָּה, הַפְּרוֹז יוֹצֵא מִן הַקְּרִיעִים
וַיֹּאמֶר הָבּוּ כְבוֹד לְדִיוֹקֵן הַמֶּלֶךְ,
וְאֵין שַׁעַר שְׁעוֹמֵד לִפְנֵי הַתַּפְּלָה
הַזֶּה. אֲדָנִי שְׁפָתֵי תַּפְתַּח - לְהוֹצִיא
מִזֶּן לְבָנִים הַקְּדוּשִׁים, שֶׁבְּהִיכֵל
הַזֶּה שֵׁם הַמְּזוּן.

כָּלִיל בְּאַבְרָהָם דֹּאֲתָמַר בִּיה זֶרַע אַבְרָהָם אוֹהֲבִי.

השלמה מהחשבות (סימן ו)

זֶרַע אַבְרָהָם אוֹהֲבִי. לִית מָאן דְּקָאִים קָמִיה
תַּרְעָא דְּצִלוֹתָא וְעָלִיה אֲתָמַר (תהלים קכ"ז)
לֹא יִבְשׁוּ כִי יִדְּבֹרוּ אֶת אוֹיְכִים בְּשַׁעַר דֹּאִיהוּ
תַּרְעָא דְּמִלְכָּא בְּגִין דְּצִלוֹתָא אִיהִי מִצְוָה וְדָא
שְׂכִינְתָּא וְאוֹרִייתָא דָּא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְלֹא
צָרִיךְ הַפְּסָקָה בִּינְיָהוּ וְצָרִיךְ לְסַלְקָא תּוֹרָה
וּמִצְוָה בְּדַחֲלוֹ וּרְחִימוֹ דְּכָל פְּקוּדִין דְּעֲשֵׂה
וְלֹא תַעֲשֶׂה כְּלָהוּ תַלְיִין מִן שֵׁם יְהוָה כְּמָה
דְּאוּקִימָנָא רְזָא דָּא שְׁמִ"י עִם יִ"ה שְׁלֹשׁ
מֵאוֹת וַחֲמִשָּׁה וְשִׁשִּׁים מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה וְזֶה
זְכָרִי עִם וִ"ה מֵאֲתִים וּשְׁמוֹנֶה וָאַרְבָּעִים
מִצְוֹת עֲשֵׂה וְהָא הֵכָא רמ"ח וּשְׁס"ה וְאִינוֹן
רמ"ח תִּבְיָין בְּקִרְיַת שְׁמַע וְאֲתִייהִיבּוּ מְרַחֲמִימוּ
וּדְחִילוֹ דֹּאוֹת ה' וּבְגִין דָּא תִקְנוּ הַבּוֹחֵר
בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה וְאִינוֹן כָּלִיל בְּאַבְרָהָם
דֹּאֲתָמַר בִּיה (ישעיה מ"א) זֶרַע אַבְרָהָם אוֹהֲבִי.

תַּפְּלִין אִינוֹן עוֹז דֹּאֲתִייהִיבּוּ מִירְאָה דֹּאִיהוּ
לְשִׁמְאֵלָא וְדָא פַּחַד יִצְחָק דִּתְמָן כָּל
מְקַטְרְגִין סְלָקִין לְמַתְבַּע כָּל דִּינִין וּבְגִין דָּא
(ישעיה סב) וּבִזְרוּעַ עוֹזוֹ, דָּא תַּפְּלִין יִ"ה בִּירְאָה
וִ"ה בְּאַהֲבָה הָדָא הוּא דְּכְתִיב (תהילים ל"א) אֲהַבּוּ
אֶת יי כָּל חֲסִידָיו. תָּא חֲזִי (כ"א ת"ת) יְהוָה
כָּלִיל כָּלָא וּבְגִין דָּא אֲתָמַר בְּיַעֲקֹב (בראשית כט)
וְהִנֵּה יְהוָה נֹצֵב עָלָיו דֹּאִיהוּ עֲמוּדָא
דְּאֲמִצְעִיתָא לְבָתֵּר דֹּאֲתָקָם. (כתוב ברפוס, ער בדיוקנא
דְּמֵאֲרִית ודא) דְּכִד צִלוֹתָא דִּילִיה סְלָקָא לְעִילָא
כְּרוֹזָא נְפִיק מְרַקִיעִין וַיִּמָּא הָבּוּ יְקָרָא
לְדִיוֹקָנָא דְּמִלְכָּא וְלִית תַּרְעָא דְּקָאִים קָמִיה
הִיא צִלוֹתָא, (תהלים נ"א) אֲדָנִי שְׁפָתֵי תַּפְתַּח
לְאַפְקָא מְזוּנָא לְבָנִין קְדִישִׁין דְּבִהָאִי הִיכְלָא
תְּמָן מְזוּנָא.

בְּנֵי חַיִּים וּמְזֻנֹת מִצַּד עֲמוּד
הָאֲמֻצִּי, שֶׁהוּא בְּנֵי בְּכָרִי
יִשְׂרָאֵל, וְהוּא עֵץ הַחַיִּים שְׂיוֹצֵא
מֵהַחַיִּים שְׁלֹמֶעֱלָה, וְהוּא הָעֵץ
שֶׁבּוֹ מְזֻז לְכָלֶם. וּבְנֵי הַשְׂכִּינָה
הֵם יִשְׂרָאֵל לְמִטָּה, הַחַיִּים שְׁלָה
תּוֹרָה, הַמְּזֻז שְׁלָה תְּפִלָּה,
שֶׁחֲשׂוּבָה כְּקֶרֶן, וּבְגָלוֹת נֶאֱמַר
אֶצֶּל יִשְׂרָאֵל הִבָּה לִי בָנִים,
וּשְׂכִינָתָהּ הִיא קֶרֶן לְקָדוֹשׁ-כְּרוֹף
הוּא שֶׁמֶקְבֵּל אוֹתָהּ בְּיָמִין
וּשְׂמָאל וְגוֹף, וְיַחְדָּו עֲמָה
בְּצַדִּיק, שֶׁהוּא אוֹת תְּפִלִּין וְשִׁבְת
וְיָמִים טוֹבִים.

וַיֵּשׁ לִשְׂאֵל, לָמָּה מִתְּפַלְלִים אֵל
הַקָּדוֹשׁ כְּרוֹף הוּא בְּכֻמָּה דְּרָגוֹת?
לְפַעֲמִים מִתְּפַלְלִים אֵלָיו בְּסִפְרָה
יְדוּעָה וּבְמִדָּה יְדוּעָה, לְפַעֲמִים
תְּפִלָּה לְיָמִין - זֶהוּ שְׁנֵאֱמַר
הַרוּצָה לְהַחֲפִים יְדָרִים, לְפַעֲמִים
לְשְׂמָאל - זֶהוּ שְׁנֵאֱמַר הַרוּצָה
לְהַעֲשִׂיר יִצְפִּין, לְפַעֲמִים שֶׁל אָב
וְאִם הֵם לְיָמִין וּלְשְׂמָאל,
וּלְפַעֲמִים לְעֲמוּד הָאֲמֻצִּי,
לְפַעֲמִים לְצַדִּיק, כָּל תְּפִלָּה עוֹלָה
לְדֶרֶגָה יְדוּעָה. אֲלֵא וְדַאי יְהוּ"ה
הוּא בְּכָל סִפְרָה וּסִפְרָה, וְתְּפִלָּה
הִיא שְׂכִינָה.

בְּזֶמֶן שֶׁמִּבְקֵשׁ לְרַחֵם עַל הָעוֹלָם
עוֹלָה בְּיָמִין, וּבְזֶמֶן שֶׁמִּבְקֵשׁ
לְעֲשׂוֹת דִּין בְּעוֹלָם עוֹלָה
בְּשְׂמָאל, וְהַפֵּל אֵל יְהוּ"ה שֶׁהוּא
בְּכָל מָקוֹם, וְלִכֵּן זֹאת תּוֹרַת
הָעֲלָה, עוֹלָה לַה', וְזוֹ תְּפִלָּה
שֶׁהִיא שְׂכִינָה קֶרֶן לַה', וְזוֹ
תְּפִלָּה שֶׁהִיא קֶרֶן, וּכְשֶׁעוֹלָה
אֵלָיו, צָרִיף לְהַכִּלִּיל עֲמָה אֵת כָּל
הַסְּפִירוֹת, שְׂאִין קִדְשָׁה פָחוֹת
מִעֲשָׂרָה: ע"כ.

יִשְׂרָאֵל שְׁעוֹלָה בְּיוֹד ה"א וְא"ו
ה"א, וְסוּד הַדְּבָר - יִשְׂרָאֵל עֲלָה
בְּמַחְשָׁבָה לְהַבְרָאָה. מַחְשָׁבָה -
חֲשׁ"ב מ"ה, וְכוּ תִמְצָא אֵת הַשֵּׁם
הַקָּדוֹשׁ. וּמִשּׁוֹם שֶׁיַּעֲקֹב שֶׁהוּא

בְּנֵי חַיִּים וּמְזֻנִי מִסְטָרָא דְּעֲמוּדָא דְּאֲמֻצִּיעִיתָא
דְּאִיהוּ (שְׁמוֹת ה) בְּנֵי בְּכָרִי יִשְׂרָאֵל וְאִיהוּ
עֵץ הַחַיִּים דְּנִפְיָק מִחַיִּים דְּלַעִילָא וְאִיהוּ
אֵילָנָא דְּמְזֻז לְכוֹלָא בֵּיה וּבְנִין דְּשְׂכִינָה אֵינוֹן
יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, חַיִּים דִּילָה אֲוִרִייתָא, מְזֻנָא
דִּילָה צְלוֹתָא דְּחֲשִׁיבָא לְקֶרֶבְנָא. וּבְגָלוֹתָא
אֲתֵמַר לְגַבֵּי יִשְׂרָאֵל (בְּרֵאשִׁית לב) הִבָּה לִי בָנִים
וּשְׂכִינָתָא אִיהִי קֶרֶבְנָא לְקָדְשָׁא כְּרִיף הוּא
דְּמִקְבֵּל לָהּ בְּיָמִינָא וּשְׂמָאלָא וְגוֹפָא וְיַחְדָּא
דִּילָה עֲמָה בְּצַדִּיק דְּאִיהוּ אוֹת תְּפִלִּין וְשִׁבְת
וְיָמִים טוֹבִים.

וְאִית לְמַשְׂאֵל לָמָּה מַצְלֵאֵן לְקָדְשָׁא כְּרִיף
הוּא בְּכֻמָּה דְּרָגִין, זְמַנִּין מַצְלִין לִיה
בְּסִפְרָה יְדִיעָא וּבְמִדָּה יְדִיעָא לְזְמַנִּין צְלוֹתָא
לְיָמִינָא הָדָא הוּא דְּאֲתֵמַר הַרוּצָה לְהַחֲפִים
יְדָרִים. לְזְמַנִּין לְשְׂמָאלָא, הָדָא הוּא דְּאֲתֵמַר
הַרוּצָה לְהַעֲשִׂיר יִצְפִּין, לְזְמַנִּין דְּאִבָּא וְאִימָא
לְיָמִינָא וּלְשְׂמָאלָא אֵינוֹן לְזְמַנִּין לְעֲמוּדָא
דְּאֲמֻצִּיעִיתָא לְזְמַנִּין לְצַדִּיק כָּל צְלוֹתָא סְלָקָא
לְדֶרֶגָא יְדִיעָא אֲלֵא וְדַאי יְהוּ"ה אִיהוּ בְּכָל
סִפְרָה וּסִפְרָה וּצְלוֹתָא אִיהִי שְׂכִינָתָא.

בְּזֶמֶן דְּבַעֲי לְרַחֲמָא עַל עַלְמָא סְלִיקַת
בְּיָמִינָא וּבְזֶמֶן דְּבַעֲי לְמַעֲבַד דִּינָא
בְּעַלְמָא סְלִיקַת בְּשְׂמָאלָא וְכוֹלָא לְגַבֵּי יְהוּ"ה
דְּאִיהוּ בְּכָל אֲתֵר וּבְגִין דָּא זֹאת תּוֹרַת הָעוֹלָה
עוֹלָה לִי וְדָא צְלוֹתָא דְּאִיהִי שְׂכִינָתָא קֶרֶן
לִי וְדָא צְלוֹתָא דְּאִיהִי קֶרֶבְנָא דִּילָה וְכוּ
סְלָקָא לְגַבֵּיהּ צָרִיף לְאֲכַלְלָא עֲמָה כָּל סְפִירָן
דְּלִית קְדוּשָׁה פָחוֹת מִעֲשָׂרָה. (עַד כֵּאן מִתְּהַשְׁמָחוֹת)

יִשְׂרָאֵל דְּסְלִיק בְּיוֹד ה"א וְא"ו ה"א. וְרִזָּא
דְּמִלָּה יִשְׂרָאֵל עֲלָה בְּמַחְשָׁבָה
לְהַבְרָאוֹת. מַחְשָׁבָה חֲשׁ"ב מ"ה, וּבֵיה תִּשְׁכַּח
שְׂמָא קְדִישָׁא. וּבְגִין יַעֲקֹב דְּאִיהוּ יִשְׂרָאֵל

יִשְׂרָאֵל, נֹאמַר וַיִּכְרָא אֱלֹהִים אֶת
הָאָדָם בְּצִלְמוֹ, בְּדַמּוֹת רַבּוֹנוֹ.

בָּנִים חַיִּים וּמִזּוֹנוֹת מִצַּד עֲמוּד
הָאֲמָצְעִי, שֶׁהוּא בְּנִי בְּכוֹרִי
יִשְׂרָאֵל. וְהוּא עֵץ הַחַיִּי"ם, וְהוּא
עֵץ שְׁמֻזׁוֹן בּוֹ לִפְלֹ. וְלָכֵן יִשְׂרָאֵל
הֵם הַמִּזּוֹן שֶׁלוֹ תַּפְלָה שְׁנֹחֶשֶׁבֶת
לְקַרְפָּן. וּבְגִלוֹת נֹאמַר (בראשית ל)

הָבָה לִי בָנִים וְאִם אֵין מִתָּה אֲנֹכִי.
וַיִּשְׁכְּנָה הִיא קְרָפָן שֶׁל הַקְּדוּשָׁה
כְּרוּף הוּא מִמֶּנּוּ בְּיָמִין וּשְׂמָאל
וְגוּף. וַיִּשְׁעוּלָה אֵלָיו, צְרִיף
לְהַכְלִיל עֲמָה כָּל עֶשֶׂר הַסְּפִירוֹת,
שְׂאִין קְדֻשָּׁה פְּחוֹת מַעֲשֶׂה, שֶׁהוּא
קְדֻשָּׁתוֹ. וְלָכֵן כְּשֶׁבֶן אָדָם רוֹצֶה
לְהַעֲלוֹת תַּפְלָה בְּכָל תְּנוּעָתוֹ, [אח]

נִחַשׁ רוֹצֶה לְקַטֵּרֵג לְתַפְלָה, צְרִיף
לַעֲשׂוֹת לוֹ מְקַלֵּעַ, וְסוּד הַדְּכָר -
זֶרְקָא מִקָּדֵם שׁוֹפֵר הוֹלֵךְ סְגוּלָתָא.
פְּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאִמֵּר, עֲלִיּוֹנִים
שְׁמַעוּ, תַּחְתּוֹנִים הַתְּכַנְסוּ, אֵלֶּה
מוֹרֵי הַיְשִׁיבָה שְׁלֵמַעְלָה וְשְׁלֵמַטָּה.
אֵלֶּיהוּ, בְּשִׁבּוּעָה עֲלֶיךָ, קֹחַ רְשׁוֹת
וְרַד לְכָאן, שֶׁהָרִי קָרֵב גְּדוֹל
הַיְדֻמָּן. חֲנוּף הַמִּמְנָה, רַד לְכָאן
אִתָּה וְכָל מוֹרֵי הַיְשִׁיבָה שֶׁתַּחַת
יָדְךָ, שְׁלֵא לְכַבּוּדִי עֲשִׂיתִי, אֵלֹא
לְכַבּוּד הַשְּׁכִינָה.

פְּתַח כְּמִקְדָּם וְאִמֵּר, זֶרְקָא וְדָאִי.
בְּבוֹאֶךָ לְהַעֲלוֹת תַּפְלָה לְאוֹתוֹ
מִקּוֹם יָדוּעַ. כְּמוֹ שְׂאוֹתָהּ אֲבָן
הַקֶּלַע שְׁנֹזְרָקָה לְמִקּוֹם יָדוּעַ, כִּף
צְרִיף לְהַעֲלוֹת מִחֻשְׁבָּתוֹ בְּתַפְלָה
בְּאוֹתוֹ כְּתוּר אֲבָן מְכַלֶּלֶת וּמַעֲטָרֶת,
שְׁנֹאמַר בָּהּ כָּל הַזּוֹקֵף זּוֹקֵף בְּשֵׁם,
שְׁצִרְיָה לְהַעֲלוֹתָהּ לְשֵׁם.

וּבְאוֹתוֹ מִקּוֹם שְׁמַעְלָה אוֹתָהּ
לְבַעֲלָהּ, אֲפִלּוּ נִחַשׁ כְּרוּף עַל עֲקָבוֹ
לֹא יִפְסִיק, אֵף עַל גֵּב שְׁנֹאמַר בּוֹ
וְאִתָּה תִּשְׁוֹפְנוּ עֲקֵב. אוֹתָהּ הָאֲבָן
שֶׁהִיא י' שֶׁל יַעֲקֹב, שְׁנֹאמַר בָּהּ
(בראשית מט) מִשֵּׁם רַעְיָה אֲבָן יִשְׂרָאֵל,

אִתְּמַר וַיִּכְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצִלְמוֹ
בְּדִיוֹקְנָא דְּמֵאֲרִיָּה.

בְּנֵי חַיִּי וּמִזּוֹנֵי מַסְטָרָא דְּעַמּוּדָא
דְּאֲמָצְעִיתָא. דְּאִיהוּ בְּנִי בְּכוֹרִי
יִשְׂרָאֵל. וְאִיהוּ עֵץ הַחַיִּי"ם, וְאִיהוּ אֵילָנָא
דְּמִזּוֹן לְכֹלָא בִּיה. וּבְגִין דָּא אֲנוּן יִשְׂרָאֵל
מִזּוֹנָא דִּילִיָּה צְלוֹתָא דְּחֻשִׁיבָא לְקַרְפָּנָא.

וּבְגִלוֹתָא אִתְּמַר (בראשית ל) הָבָה לִי בָנִים וְאִם
אֵין מִתָּה אֲנֹכִי. וַיִּשְׁכְּנָתָא אִיהִי קְרָפָנָא
דְּקְדֻשָּׁא בְּרִיף הוּא מִיָּנִיָּה בְּיָמִינָא וּשְׂמָאלָא
וְגוּפָא. וְכֹד סִלְקָא לְגַבִּיָּה צְרִיף לְאִכְלָלָא
עֲמָיָה כָּל עֶשֶׂר סְפִירָן. דְּלִית קְדוּשָׁה פְּחוֹת
מַעֲשֶׂרָה דְּאִיהוּ קְדוּשָׁה דִּילִיָּה. וּבְגִין דָּא כֹד
פֶּר נֶשׁ בְּעִי לְסִלְקָא צְלוֹתִיָּה בְּכָל תְּנוּעִיָּה. (א)

(א) חִיוִּיָּא בְּעִי לְקַטֵּרֵגָא לְצְלוֹתָא, צְרִיף
לְמַעַבְדָּ לִיָּה קִירְטָא, וְרָזָא דְּמִלָּה זֶרְקָא מִקָּדֵם
שׁוֹפֵר הוֹלֵךְ סְגוּלָתָא:

פְּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאִמֵּר עֲלֵאִין שְׁמַעוּ.
תַּתְּאִין אִתְּכַנְשׁוּ. אֵלִין מְאִירִי מְתִיבְתָּא
דְּלַעֲיָלָא וְתַתְּא. אֵלִיָּהוּ בְּאוֹמְרָה עֲלֶיךָ טוֹל
רְשׁוֹ וְנִחִית הָכָא, דְּהָא קְרָבָא סְגִיָּאָה אֲזִדְּמָן.
חֲנוּ"ךְ מִמְנָא נִחִית הָכָא, אֲנִתָּ וְכָל מְאִירִי
מְתִיבְתָּא דְּתַחֲת יָדְךָ. דְּלֹא לִיקְרָא דִּילִי
עֲבִידְנָא, אֵלֹא לִיקְרָא דְּשְׁכִינְתָּא.

פְּתַח כְּמִלְקָדְמִין וְאִמֵּר. זֶרְקָא וְדָאִי בְּמִיתָךְ
לְסִלְקָא צְלוֹתָא לְהֵהוּא אֲתֵר יָדִיעַ,
כְּמָה דְּהֵיָא אֲבָנָא דְּקִירְטָא דְּאֲזִדְּרִיקָת
לְאֲתֵר יָדִיעַ, הִכִּי צְרִיף לְסִלְקָא מִחֻשְׁבָּתִיָּה
בְּצְלוֹתִיָּה בְּהֵיָא תְּגָא אֲבָן מוֹכְלָלָת
וּמַעֲוִטְרָת. דְּאִתְּמַר בָּהּ כָּל הַזּוֹקֵף זּוֹקֵף בְּשֵׁם
דְּצְרִיף לְסִלְקָא לָהּ תַּמָּן.

וּבְהֵהוּא (אֲתֵר דְּסִלְקִין) לָהּ לְגַבִּי בַעֲלָהּ אֲפִילוּ

נִחַשׁ כְּרוּף עַל עֲקָבוֹ לֹא יִפְסִיק. אֵף עַל גֵּב דְּאִתְּמַר בִּיה וְאִתָּה

לא יפסיק. וצריך להעלותה [ג"א אותה] עד אין סוף. וכשמוריד אותה, נאמר בו כל הפורע פורע בברוך, שצריך להורידה עד אין תכלית, ולא יפסיק [ג"א אותה] ממנו לא למעלה ולא למטה.

לפעמים בעלה הוא ו' בצדיק בששה פרקים של שתי שוקים יורד אליה בשתי שוקים. לפעמים בעלה הוא ו' בשתי [ג"א ורעות], ששה פרקים שעולה אליו בשתי ורעות. לפעמים הוא בן אבא ואמא, בן י"ה, צריך להעלות [לה למעלה וכאשר] למעלה לה'. וכשעולה שם, לפעמים היא בהפוך ו' ובין י' י' כמו זה א צריך להעלותה אליו, שנאמר ביה (תהלים קיח) אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה.

ובשהיא עולה למעלה, בראש כל הראשים היא עולה, ובגללה המלאכים אומרים אי"ה מקום כבודו. וכשעולה לא' [למעלה] כמו זה א, היא פתר בראש של א' עטרה על ראשו פת"ר. וכשיורדת נקדה למטה ומתעטרת, יורדת ביה כמו זה [א קמין]. וכשעולה נקראת פתר בסוד הטעמים, וכשיורדת נקראת נקדה. וכשמתיחד עמה היא [נקראת אות] ז', היא כלולה ממנו אות ברי"ת, שהוא שביעי של הכל.

ובנדאי שאבן זו היא בנן כל העולמות, ולכן (דברים כח) אבן שלמה וצדק יהיה לה. היא מדה בין כל ספירה, וספירה של כל ספירה, [ג"א וכל ספירה] ביה עולה לעשר, השעור דילה. ובה נעשית אמה עשר אמות ארך בין כל ספירה וספירה. וסוד הדבר - עשר אמות ארך הקרש, ובין הכל מאה. י' היא בין פרק ופרק עשר פעמים עולה למדה [בעל]

תשופנו עקב. ההיא אבן דאיהי י' דיעקב דאתמר ביה (בראשית מט) משם רועה אבן ישראל לא יפסיק. וצריך לסלקא (ג"א לה) עד אין סוף. וכד נחית לה אתמר ביה כל הפורע פורע בברוך, דצריך לנחתא (ג"א לה) עד אין תכלית, ולא יפסיק (ג"א לה) מניה לא לעילא לא לתתא. לזמנין איהו בעלה ו' בצדיק בשית פרקין דתריין שוקין נחת לגבה בתריין שוקין. לזמנא איהו בעלה ו' בתריין (ג"א ורעיו) שית פרקין דסליקת לגבה בתריין ורועין. לזמנין איהו בן אבא ואמא בן י"ה צריך לסלקא. (ס"א לה לעילא וכד) לעילא לה'. וכד סליקת תמן לזמנין איהי בהפוכא ו' ובין י' י' כגוונא דא א צריך לסלקא לגביה דאתמר ביה (תהלים קיח) אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה.

וכד איהי סליקת לעילא, ברישא דכל רישין סלקא. ובגינה מלאכיא אמרין (דף כד ע"ב) אי"ה מקום כבודו. וכד סליקת לא' (לעילא) כגוונא דא א, איהי תגא ברישא דא' עטרה על רישיה פת"ר. וכד נחתא נקודא לתתא ואתעטרת נחיתת ביה כגוונא דא (ג"א קמין). וכד סליקת אתקרי תגא ברזא דטעמי. וכד נחיתת אתקריאת נקודה. וכד מתיחד עמה איהי (אתקריאת אות) ז' כלילא מניה אות ברי"ת דאיהו שביעאה דכלא.

ובנדאי האי אבנא היא בנייא דכל עלמין. ובגין דא (דברים כח) אבן שלימה וצדק יהיה לה. איהי מדה בין כל ספירה. וספירה דכל ספירה. (ג"א וכל ספירה) ביה סליקת לעשר. שיעור דילה ובה (ג"א ו' ביה) אתעבידת אמה עשר אמות ארך בין כל ספירה וספירה. ורזא דמלה עשר אמות ארך הקרש ובין כלא מאה. איהו י' בין פרק ופרק

שֶׁל מֶאֱהָ אִמָּה.

כָּל מִדָּה וּמִדָּה נִקְרָאת עוֹלָם, וְיָוִי הֵם שְׁעוֹר וּמִדָּה. ו' שָׁקֶל, י' מִדָּה שְׁלֵה. וְשְׁעוֹר הַמִּדָּה חֲמֵשׁ אֲמוֹת אַרְבֵּי וְחֲמֵשׁ אֲמוֹת רַחֲב. וְהֵם כִּנְגַד שְׁעוֹר שֶׁל כָּל רִקְיעַ שֶׁמֶהֱלֵךְ חֲמֵשׁ מֵאוֹת אֶרְפוּ וְחֲמֵשׁ מֵאוֹת רַחֲבוֹ, וְהֵם ה"ה. הָרִי לֵךְ שְׁעוֹר קוֹמָה בְּאוֹתִיּוֹת יְהו"ה. שְׁאוֹת ו' הוּא רִקְיעַ הַשָּׁמַיִם. חֲמִשָּׁה רִקְיעִים שְׁלוֹ ה' אֵלֶּה נִקְרְאוּ ה' שָׁמַיִם. ה' חֲמִשָּׁה רִקְיעִים שְׁפֹלִלִים בַּשָּׁמַיִם, חֲמִשָּׁה עֲלִיּוֹנִים שְׁמֵי הַשָּׁמַיִם. וְהֵם ה"ה חֲמֵשׁ עִם חֲמֵשׁ. ו' רִקְיעַ שְׁשֵׁי לֵהֶם. י' שְׁבִיעִי לֵהֶם. י' שְׁבַעַה בְּשְׁבַעַה וְעוֹלָם י"ד. וְכֵן הֵם הָאֲרָצוֹת שְׁבַעַה עַל גִּבֵּי שְׁבַעַה כְּמוֹ גִּלְדֵי בָצִלִים, וְכֻלָּם רְמוּזִים בְּשֵׁטִי עֵינִים.

ו' נִקְרָא עוֹלָם קֶטָן, ו' עוֹלָם אֶרֶץ. וְכָל מִי שְׂרוּצָה לִשְׁאֹל שְׁאוֹלוֹת לְעוֹלָם אֶרֶץ, צָרִיף לְהֶאֱרִיף בּוֹ. וְכָל מִי שְׁשׂוֹאֵל בְּעוֹלָם קָצֵר, צָרִיף לְקַצֵּר. וְעַל זֶה בְּאֵרוֹ, בְּמִקּוֹם שֶׁאֲמָרוּ לְקַצֵּר - אֵין אָדָם רִשְׁאִי לְהֶאֱרִיף.

לְקַצֵּר בְּתַפְלוּת - (במדבר יב) אֵל נָא רְפָא נָא לָהּ. בְּנִקְדָּה שֶׁל י' לְהֶאֱרִיף [מִצַּד שֶׁל אוֹת ו']. וְלִהְתַּנַּפֵּל - (דברים ט) [בְּאוֹת פ', וְהַכֹּל פ'ו'] וְאֶתְנַפֵּל לִפְנֵי ה' כְּרֹאשׁוֹנָה אֲרַבְעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה. הַכֹּל [אֶחָד]. מ"ם, י' נִקְדָּה בְּאֶמְצַע נַעֲשִׂית מִי"ם מִצַּד הַחֶסֶד צָרִיף לְהֶאֱרִיף בְּתַפְלָה וּבִשְׁם הַקְדוּשׁ, וְעוֹלָה יְהו"ה בְּרַבִּיעַ [וְצִדִּי] לְהֶאֱרִיף בְּתַנוּעָה זֹו שֶׁהוּא סוּד הַתְּקִיעָה. לְקַצֵּר מִצַּד הַשְּׁבָרִים. בִּינוּנִי - לֹא בְּקַצֵּר וְלֹא בְּאִיכוּת, בְּתַרוּעָה שֶׁל הַעֲמוּד הָאֶמְצָעִי שֶׁהִיא שְׁלִשְׁלֹת, שֶׁשְּׁנֵיהֶם שָׁקֶל הַקָּדָשׁ. כִּנְגַד רַבִּיעַ שֶׁהוּא עוֹלָה חֲלֹם. שְׁבָרִים כִּנְגַד שְׁבָא. זֶה צָרִיף

עֶשֶׂר זְמָנִין סִלְקָא לְמִדָּה. (בְּאֶרֶץ) דְּמֵאֶה אִמָּה. כָּל מִדָּה וּמִדָּה אֶתְקָרִי עוֹלָם. וְאֲנוּן י"ו שְׁיַעוֹר וּמִדָּה. ו' שָׁקֶל י' מִדָּה דִּילִיָּה. וְשְׁעוֹרָא דְּמִדָּה חֲמֵשׁ אֲמוֹת אַרְבֵּי וְחֲמֵשׁ אֲמוֹת רַחֲב. וְאֲנוּן לְקַבֵּל שְׁעוֹרָא דְּכָל רִקְיעַ דְּמֶהֱלֵךְ חֲמֵשׁ מֵאוֹת אֲוִרְבִּיָּה וְחֲמֵשׁ מֵאוֹת פּוֹתִיָּה. וְאֲנוּן ה"ה. הָרִי לֵךְ שְׁעוֹר קוֹמָה בְּאֶתְוּוֹן יְהו"ה. דָּאֵת ו' אִיהוּ רִקְיעַ הַשָּׁמַיִם. חֲמֵשׁ רִקְיעִין דִּילִיָּה ה' אֵלִין אֶתְקָרִיאוּ ה' שָׁמַיִם ה' חֲמֵשׁ רִקְיעִין דְּכִלְיָן בַּשָּׁמַיִם. חֲמֵשׁ עֲלִאִין שְׁמֵי הַשָּׁמַיִם. וְאֲנוּן ה"ה חֲמֵשׁ בְּחֲמֵשׁ. ו' רִקְיעַ שְׁתִּיתָאָה לוֹן. י' שְׁבִיעָאָה לוֹן י' שְׁבַעַה בְּשְׁבַעַה וְסִלְקִין י"ד. וְהָכִי אֲנוּן אֶרְעִין שְׁבַעַה עַל גִּבֵּי שְׁבַעַה כְּגִלְדֵי בָצִלִים. וְכֻלָּהוּ רְמִיזוֹן בְּתַרִּין עֵינִין.

ו' אֶתְקָרִי עוֹלָם קֶטָן. ו' עוֹלָם אֶרֶץ, וְכָל מָאן דְּבַעֵי לְמַשְׁאֵל שְׁאוֹלִתִין לְגִבֵּי עוֹלָם אֶרֶץ צָרִיף לְאֶרְפָּא בִּיה. וְכָל מָאן דְּשְׁאִיל בְּעוֹלָם קָצֵר צָרִיף לְקַצֵּרָא. וְעַל דָּא אוּקְמוּהָ בְּמִקּוֹם שֶׁאֲמָרוּ לְקַצֵּר אֵין אָדָם רִשְׁאִי לְהֶאֱרִיף.

לְקַצֵּר בְּצִלוֹתִין (במדבר יב) אֵל נָא רְפָא נָא לָהּ. בְּנִקְדָּה דִּי'. לְהֶאֱרִיף (מסֵּטְרָא דְאוֹת ו'). וְלִהְתַּנַּפֵּל (דברים ט) [בְּאוֹת פ' וְכֻלָּא פ'ו']. וְאֶתְנַפֵּל לִפְנֵי יי פְּרֹאשׁוֹנָה אֲרַבְעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה כֻּלָּא (תד). מ"ם י' נִקְוֶדָה בְּאֶמְצַע אֶתְעַבִּיד מִי"ם מִסֵּטְרָא דְּחֶסֶד צָרִיף לְאֶרְפָּא בְּצִלוֹתָא וּבְשִׁמָּא קְדִישָׁא וְסִלִּיק יְהו"ה בְּרַבִּיעַ (וְצִדִּי) לְאֶרְפָּא בְּתַנוּעָה דָּא דְאִיהוּ רִזָּא דְּתַקִּיעָה. לְקַצֵּר מִסֵּטְרָא דְּשְׁבָרִים. בִּינוּנִי, לֹא בְּקַצִּירוֹ וְלֹא בְּאִיכוּ. בְּתַרוּעָה דְּעִמוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא דְאִיהִי שְׁלִשְׁלֹת דְּתַרוּוֹיָּהּ שָׁקֶל הַקָּדָשׁ. לְקַבֵּל רַבִּיעַ דְּסִלִּיק אִיהוּ חוֹלָם, שְׁבָרִים

להעלות קול, וזה צריך להוריד אותו. ולכן אותם שברים בחשאי שכינה תחתונה, וקול לא ישמע, כמו שנאמר (שמואל א-א) וקולה לא ישמע. תרועה זו שלשלת אחוז בשניהם. ויש כמו הרקיע המאריך בו תבה, והיא נקודה חיריק כמו חלם. אין נקודה שאין כמותה בטעמים. סגול אל סגולתא. שבא אל זקף גדול. כלם תמצא להם נקודות אצל הטעמים למי שיודע סודות טמירים. פתח ואמר, זרקא מקף שופר הולך סגולתא. [פתח נקדת ימין] ה' מלך. נקדת סגול שמאל ה' מלך. באמצע ה' ימלוד לבשה. רבי אחא אמר, ה' מלך זה עולם עליון, ה' מלך זה תפארת, ה' ימלוד זה ארון הקבית].

השלמה מההשמטות (סימן מא)
שנינו, עמוד אחד מן הארץ עד לרקיע וצדיק שמו על שם הצדיקים, וכשישראל צדיקים - מתגבר, ואם לאו - מתחלש, והוא סובל כל העולם, שפתוב (משלי י) וצדיק יסוד עולם, ואם חלש, לא יוכל להתקיים העולם: ע"כ.

השלמה מההשמטות (סימן ז)
הצדיק אבד - כל זמן שלא יבא השפע אבד, ועליו נאמר (ישעיה יט) ונהר יחרב ויבש. ובעת הברכה - (תהלים ה) כי אתה תברך צדיק, ברכות לראש צדיק: ע"כ.

השלמה מההשמטות (סימן ח)
רמנו, עמוד אחד מן הארץ עד לרקיע וצדיק שמו על שם הצדיקים, וכשיש צדיקים - מתגבר, ואם לאו - מתחלש, והוא סובל כל העולם, שפתוב (משלי י) וצדיק יסוד עולם. ואם חלש, לא יוכל להתקיים העולם: ע"כ.

לקביל שבא. דא בעא לסלקא קלא ודא בעא לנחתא לה. ובגין דא אנון שברים בחשאי שכינתא תתאה וקלא לא ישתמע כמה דאתאמר, (שמואל א א) וקולה לא ישמע. תרועה דא שלשלת אחיד בתרווייהו. ואית פגוונא דרקיע המאריך ביה תיבה ואיהי נקודה חיריק פגוונא דחלם. לית נקודה דלית פגוונא דילה בטעמי. סגול לגבי סגולתא. שבא לגבי זקף גדול. פלהו תשפח לון נקודי לגבי טעמי למאן דיידע רזין טמירין. פתח ואמר זרקא מקף שופר הולך סגולתא. (פתח נקודת ימין יי מלך. נקודת סגול שמאל יי מלך. באמצעיתא יי ימלוד לתתא. רבי אחא אמר יי מלך דא עלמא עלאה. יי מלך דא תפארת. יי ימלוד

דא ארון הקבית):

השלמה מההשמטות (סימן מא)

האנא עמוד אחד מן הארץ עד לרקיע וצדיק שמו על שם הצדיקים וכשישראל צדיקים מתגבר ואם לאו מתחלש והוא סובל כל העולם דכתיב (משלי י) וצדיק יסוד עולם. ואם חלש לא יוכל להתקיים העולם. (עד כאן מההשמטות)

השלמה מההשמטות (סימן ז)

מדרש רות: הצדיק אבד כל זמן שלא יבא השפע אבד ועליו נאמר (ישעיה י"ט) ונהר יחרב ויבש ובעת הברכה נאמר (תהלים ה') כי אתה תברך צדיק ברכות לראש צדיק: (עד כאן מההשמטות)

השלמה מההשמטות (סימן ח)

ספר הבהיר: תנא עמוד אחד מן הארץ עד לרקיע וצדיק שמו על שם הצדיקים וכשיש צדיקים מתגבר ואם לאו מתחלש והוא סובל כל העולם דכתיב (משלי י) וצדיק יסוד עולם ואם חלש לא יוכל להתקיים העולם: (עד כאן מההשמטות)

אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ
(ר"ת תה"ו), הָרִי פֶּרְשֵׁה, כָּל מְקוֹם
שֶׁכְּתוּב אֵלֶּה - פָּסַל אֶת
הָרָאוֹנִים. וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת שֶׁל
תֵּהוּ שְׁנֵי מִזְוֵי בִּפְסוּקֵי הַשָּׁנִי
וְהָאָרֶץ הִיָּתָה תֵּהוּ, וְאֵלֶּה הֵם
שְׁנֵי בָרָא שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
בּוֹרָא עוֹלָמוֹת וּמַחְרִיבֵן. וְלִכְּנֵן
הָאָרֶץ הִיָּתָה תֵּהוּ וּבִוְהָ, אִיךְ
בּוֹרָא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹלָמוֹת
לְהַחְרִיבֵם? יִפֶּה הִיָּה שְׁלֵא לְבָרָא
אוֹתָם! אֵלֶּה וְדָאִי כָּאֵן יֵשׁ סוּד.
מֵה זֶה וּמַחְרִיבֵן? שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא לֹא יִשְׁמִיד אֶת מַעֲשֵׂי יָדָיו,
וְלֹא עוֹד, אֵלֶּה זֶה הַשָּׁמַיִם
שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (יִשְׁעִיָּה נ"א) כִּי שָׁמַיִם
כַּעֲשָׂן נִמְלָחוּ וְגו'. אִם כֵּן,
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה
וּמַכֶּה! ?

אֵלֶּה סוּד הַדְּבָר, כִּי הוּא
שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בָּרָא אֶת
הָעוֹלָם וּבָרָא אוֹתוֹ בְּתוֹרָה, כְּמוֹ
שֶׁבָּארוּךְ בְּרָאשִׁית, שֶׁנֶּאֱמַר בֵּה
(מִשְׁלִי ח) ה' קִנְיִי רִאשִׁית דֶּרֶכּוֹ.
וּבְרָאשִׁית הַזֶּה בָּרָא אֶת הַשָּׁמַיִם
וְאֶת הָאָרֶץ, וְהוּא סִמֵּךְ אוֹתָם בֵּה,
בְּגִלְלֵי שְׁבָרִית כְּתוּבָה בּוֹ
בְּכִי' אֲשִׁישִׁית, וְנֶאֱמַר בֵּה (יִרְמִיָּה ל"ג)
אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה וְגו'.
וְאֵלֶּה הֵם שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (תְּהִלִּים קטו)
הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לֵה' וְגו'. וְאֵרֶץ
הַחַיִּים הִיא כְּלוּלָה מִשְׁבַּע
אַרְצוֹת, שֶׁעֲלֵיהֶם אָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ
(שִׁם קי) אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי ה' בְּאַרְצוֹת
הַחַיִּים.

וּבָרָא שָׁמַיִם וְאָרֶץ אַחֵר כִּי עַל
תֵּהוּ, וְאֵין שֵׁם יְסוּד שֶׁהוּא בְּרִי' אֶת
שְׁסוּמָךְ אוֹתָם, לִכְּנֵן רִצָּה הַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא לִתֵּת תּוֹרָה לְאִמּוֹת
הָעוֹלָם עוֹבְדֵי עֲבוֹתָם, שֶׁהוּא
בְּרִית מִלָּה מִמֶּשׁ, וְלֹא רָצוּ
לְקַבְּלָהּ, וְנִשְׁאַרָה הָאָרֶץ חֲרָבָה
וַיִּבְשָׁה.

וְזֶהוּ יְקוֹי הַמִּים מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם

אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ (ר"ת תה"ו) הָא
אוֹקְמוּהָ כָּל אֶתֶר דְּכְתִיב אֵלֶּה פָּסַל אֶת
הָרָאוֹנִים וְאֵלֶּיךָ תּוֹלְדִין דִּתְהוּ דְּאֶתְרִמִּיזוּ
בְּקָרָא תְּנִינָא וְהָאָרֶץ הִיָּתָה תֵּהוּ. וְאֵלֶּיךָ אֲנוּן
דְּאֶתְמַר דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּרָא עֲלָמִין
וּמַחְרִיבֵן. וּבְגִין דָּא אֶרְעָא הָיָה תֵּהוּ וּבִוְהָ.
אִיךְ בָּרָא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲלָמִין לְחֲרָבָא
לוֹן. שְׁפִיר הָיָה דְּלֹא לְבָרִי לוֹן. אֵלֶּה וְדָאִי
הָכָא אִיכָּא רִזָּא. מָאִי אִיְהוּ וּמַחְרִיבֵן. דְּקִדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא לֹא יִשְׁצִי עוֹבְדֵי יְדוּי. וְלֹא עוֹד
אֵלֶּה דָּא שְׁמִיָּא אֶתְמַר בֵּהוּ (יִשְׁעִיָּה נ"א) כִּי שָׁמַיִם
כַּעֲשָׂן נִמְלָחוּ וְגו'. אִם כֵּן קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
עֶבֶד וּמַחִי.

אֵלֶּה רִזָּא דְּמִלָּה כְּדִין הוּא דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא בָּרָא עֲלָמָא וּבְרִיָּה בְּאוֹרִיָּתָא
כְּמָה דְּאוֹקְמוּהָ בְּרָאשִׁית, דְּאֶתְמַר בֵּה (מִשְׁלִי ח)
יִי קִנְיִי רִאשִׁית דֶּרֶכּוֹ. וּבִהֲאִי רִאשִׁית בָּרָא יֵת
שְׁמִיָּא וְיֵת אֶרְעָא וְאִיְהִי סִמִּיךְ לוֹן בֵּיה. בְּגִין
דְּבְרִית כְּתִיב בֵּיה בְּכִי' אֲשִׁישִׁית. וְאֶתְמַר בֵּיה
(יִרְמִיָּה ל"ג) אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה וְגו'.
וְאֵלֶּיךָ אֲנוּן דְּאֶתְמַר בֵּהוּן (תְּהִלִּים קטו) הַשָּׁמַיִם
שָׁמַיִם לִי וְגו'. וְאִיְהִי אֶרֶץ הַחַיִּים כְּלִילָא
מִשְׁבַּע אֶרְעִין דְּעֲלִיָּהוּ אָמַר דָּוִד מִלְּכָא (תְּהִלִּים
קי) אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי יִי בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים.

וּבָרָא שְׁמִיָּא וְאֶרְעָא (דף כ"ה ע"א) בְּתִרְיָה עַל
תֵּה"ו, וְלִית תַּמָּן יְסוּדָא דְּאִיְהוּ בְּרִי' אֶת
דְּסִמִּיךְ לוֹן. בְּגִין דָּא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעָא
לְמִיתָן אוֹרִיָּתָא לְאוּמִין דְּעֲלָמָא עוֹבְדֵי
כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת דְּאִיְהוּ בְּרִית מִלָּה מִמֶּשׁ,
וְלֹא בָּעוּ לְקַבְּלָא לִיה, וְאֶשְׁתַּאֲרַת אֶרְעָא
חֲרָבָה וַיִּבְשָׁה.

וְדָא אִיְהוּ יְקוֹי הַמִּים מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֵל
מְקוֹם אֶחָד וְתִרְאָה הַיִּבְשָׁה. יְקוֹי הַמִּים

דא אורײַתא. אַל מְקוֹם אֶחָד אֲלִין יִשְׂרָאֵל.
בְּגִין דְּנִשְׁמַתִּיהוּ תִלְיִין מֵהָהוּא אֲתֵר דְּאַתְמַר
בֵּיה בְרוּךְ כְּבוֹד יי מְמָקוֹמוֹ. כְּבוֹד יי שְׂכִינְתָּא
תַּתְּאָה. מְמָקוֹמוֹ שְׂכִינְתָּא עֲלָאָה. וְכִינֹן דְּאַנּוֹן
נִשְׁמַתִּיהוּ מִתַּמָּן, שְׂרִיא עֲלִיָּיהוּ וְדַאי יְהוּ"ה
וְאַתְמַר בְּהוֹן (דברים לב) כִּי חֵלֶק יי עֲמוֹ. וְדַא
אִיהוּ יְקוּוֹ הַמִּים אַל מְקוֹם אֶחָד.

וְאורײַתא אִיהי יִשׁוּבָא דְעֲלָמָא. וְאוּמִין
דְּעֲלָמָא עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת
דְּלֹא קִבִּילוּ לָהּ אִשְׁתְּאַרוּ חֲרִבִין וִיבִשִׁין. וְדַא
אִיהוּ דְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בְּרָא עֲלָמִין וּמַחֲרִיבִין
אֲלִין דְּלֹא נְטָרִי פְקוּדֵי אורײַתא, לֹא דִישְׁעִי
אִיהוּ עוֹבְדֵי כְמָה דְחֻשְׁבִּין בְּנֵי נָשָׂא. וְלָמָּה
יִשְׁעִי לֹון לְבָנוֹי דְּאַתְמַר בְּהוֹן בְּהַפְרָאָם בְּה'
בְּרָאָם. וְאַלִין אַנּוֹן דְּמַתְגִּירִין מְאוּמִין
דְּעֲלָמָא. בְּגִינִיָּיהוּ נִפְלֵת ה' זַעֲרָא דְאַבְרָהָם
בְּאַלְף חֲמִישָׁאָה דִּהוּא ה'. דְּאִיהוּ חֲרִב וִיבִשׁ.
חֲרִב בְּבֵית ראשון וִיבִשׁ בְּבֵית שְׁנִי.

וּמִשָּׁה בְּגִין דְּבַעַא לֹאֲעֲלָא גִיּוּרִין תַּחוּת
גְּדַפּוֹי דְּשְׂכִינְתָּא וְחָשִׁיב דִּהוּוּ מֵאַלִין
דְּאַתְבְּרִיאוּ בְּה' יִהֵב בְּהוֹן אֶת ה' דְּאַבְרָהָם,
גְּרָמוֹ לִיָּה יְרִידָה כְּמָה דְּאַתְ אָמַר, (שמות לב) לֵךְ
רַד כִּי שַׁחַת עֲמֹךְ. בְּגִין דְּלֹא קִבִּילוּ לֹאֲת ה'
בְּדַחִילוֹ דִּיו"ד וּבְרַחֲמֵימוּ דִּה'. נַחֲתִית אִיהי
מִדְּרָגִיָּה דְּאִיהוּ ו'.

וְאַת ו' נַחֲתִית עֲמִיָּה בְּגִין דְּלֹא יִתְאַבִּיד
בִּינִיָּיהוּ דְּעֵתִיד אִיהוּ בְּרָזָא דְּגִלְגּוּלָא
לְאַתְעֲרָבָא בִּינִיָּיהוּ בְּגִלְוֹתָא בֵּין עַרְב רַב דְּאַנּוֹן
נִשְׁמַתִּיהוּ מִסְטָרָא דְּאַלִין דְּאַתְמַר בְּהוֹן (ישעיה
נא) כִּי שָׁמַיִם כַּעֲשָׂן נִמְלָחוּ וְגו'. וְאַלִין אַנּוֹן

אַל מְקוֹם אֶחָד וְתִרְאָה הִיבְשָׁה.
יְקוּוֹ הַמִּים - זו הַתּוֹרָה. אַל מְקוֹם
אֶחָד - אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל, מִשׁוּם
שְׁנִשְׁמוּתֵיהֶם תְּלוּיוֹת מֵאוּתוֹ
מְקוֹם שְׁנֵאֲמַר בּוֹ בְרוּךְ כְּבוֹד ה'
מְמָקוֹמוֹ. כְּבוֹד ה' - שְׂכִינָה
תַּחְתּוֹנָה. מְמָקוֹמוֹ - שְׂכִינָה
עֲלִיוֹנָה. וְכִינֹן שְׁאוּתָם
נִשְׁמוּתֵיהֶם מִשָּׁם, שׁוֹרָה עֲלֵיהֶם
בְּוִדַּאי יְהוּ"ה, וְנֵאֲמַר בָּהֶם (דברים
לב) כִּי חֵלֶק ה' עֲמוֹ. וְזֵהוּ יְקוּוֹ
הַמִּים אַל מְקוֹם אֶחָד.

וְהַתּוֹרָה הִיא יִשׁוּב הָעוֹלָם.
וְאַמּוֹת הָעוֹלָם, שְׁהֶם עוֹבְדֵי
עֲבוּרִים, שְׁלֹא קִבִּלוּ אוֹתָהּ,
נִשְׁאַרוּ חֲרִבִים וִיבִשִׁים, וְזֵהוּ
שְׁתַּקְדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בּוֹרָא
עוֹלָמוֹת וּמַחֲרִיבֵן, אֵלֶּה שְׁלֹא
שׁוּמְרִים מִצְוֹת הַתּוֹרָה. לֹא
שִׁישְׁמִיד הוּא מַעֲשִׂיו כְּמוֹ
שְׁחוּשְׁבִים בְּנֵי אָדָם. וְלָמָּה
יִשְׁמִיד אוֹתָם אֶת בְּנֵי, שְׁנֵאֲמַר
בָּהֶם בְּהַפְרָאָם, בְּה' בְּרָאָם?
וְאַלֶּה אוֹתָם שְׁמַתְגִּירִים מֵאַמּוֹת
הָעוֹלָם, בְּגִלְלָם נִפְלָה ה' קִטְנָה
שֶׁל אַבְרָהָם בְּאַלְף הַחֲמִישִׁי
שֶׁהוּא ה', שֶׁהוּא חֲרִב וִיבִשׁ. חֲרִב
בְּבֵית ראשון, וִיבִשׁ בְּבֵית שְׁנִי.

וּבִשָּׁה, מִשׁוּם שְׂרָצָה לְהַכְנִיס
גִּרִּים תַּחַת כַּנְפֵי הַשְּׂכִינָה, וְחָשֵׁב
שֶׁהִיוּ מֵאַלֶּה שְׁנִבְרָאוּ בְּה' וְנִתְּן
בָּהֶם אוֹת ה' שֶׁל אַבְרָהָם, גְּרָמוֹ
לוֹ יְרִידָה, כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר (שמות לב)
לֵךְ רַד כִּי שַׁחַת עֲמֹךְ. מִשׁוּם שְׁלֹא
קִבִּלוּ אֶת הָאוֹת ה' בִּירְאָה שֶׁל
יו"ד וּבִאֲהָבָה שֶׁל ה', הוּא יֵרֵד
מִדְּרָגָתוֹ שֶׁהוּא ו'.

וְאוֹת ו' יֵרֵדָה עֲמוֹ כְּדִי שְׁלֹא
יֵאבֵד בִּינִיָּהֶם, שְׁעֵתִיד הוּא בְּסוּד
הַגִּלְגּוּל לְהַתְעַרֵב בִּינִיָּהֶם בְּגִלְוֹת
בֵּין עַרְב רַב, שְׁהֶם נִשְׁמוּתֵיהֶם
מִצַּד אֵלֶּה שְׁנֵאֲמַר בָּהֶם (ישעיה נא)

כִּי שָׁמַיִם כַּעֲשָׂן נִמְלָחוּ וְגו'. וְאַלֶּה אוֹתָם שְׁלֹא בְּקֶשׁ נַח רַחֲמִים עֲלֵיהֶם, וְנֵאֲמַר בָּהֶם וַיִּמְחוּ מִן
הָאָרֶץ, בְּגִלְל שֶׁהִיוּ מֵאַלֶּה שְׁנֵאֲמַר בָּהֶם (דברים כה) תִּמְחָה אֶת זִכְר עַמְלֶק. וּמִשָּׁה לֹא נִשְׁמַר מֵהֶם,

והפיל ה' ביניהם, ולכן הוא לא יכנס לארץ ישראל עד שתשוב ה' למקומה. ולכן ירד הוא מדרגתו, וירד בו ו'. ולכן ה' נפלה, ו' יקים אותה, ו' של משה.

ומשום ש"א קטנה, ה' של אברהם, שהיא של הבראם, נקטן הוא בגללה, ונאמר בו (ישעיה סג) מוליך לימין משה וגו'. והוציא אותה משם בכח של ו' והביא אותה עמו. מיד שרתה עליו י"ה ונשלמה השבועה, [שנאמר] (שמות יז) פי יד על פס יד מלחמה לה' וגו'. מה זה מדר דר? זה משה, שנאמר בו (קהלת א) דור הלך ודור בא. והרי פרשה שאין דור פחות מששים רבוא, וזה משה, שנאמר בו שאשה אחת ילדה ששים רבוא בכרס אחת.

וחמשה מינים הם בערב רב, והם: נפילים גבורים ענקים רפאים עמלקים. ובגללם נפלה ה' קטנה ממקומה. בלעם ובלק היו מצד של עמלק. תקח ע"ם מן בלעם, ל"ק מן בלק, ישאר בבל, (בראשית יא) פי שם בלל ה' שפת כל הארץ. ואלה אותם שנשארו מאותם שנאמר בהם (שם ז) וימח את כל היקום. ומאלה שנשארו מהם בגלות רביעית, הם ראשים בקיום רב, והם מעמידים על ישראל כלי חמס, ועליהם נאמר (שם ו) פי מלאה הארץ חמס מפניהם. אלה אותם עמלקים.

הנפילים, עליהם נאמר (שם) ויראו בני האלהים את בנות האדם כי טובות הנה. ואלה הם מין שני מהנפילים האלה מלמעלה. שפשרצה הקדוש ברוך הוא לעשות אדם, שאמר נעשה אדם בצלמנו וגו', רצה לעשות אותו ראש לכל העליונים להיות

דלא בעא נח רחמי עליהו. ואתמר בהון וימחו מן הארץ בגין דהו מאלין דאתמר בהון (דברים כה) תמחה את זכר עמלק. ומשה לא אסתמר מנייהו ואפיל ה' ביניהו. ובגין דא איהו לא יעול לארעא דישראל עד דיתוב ה' לאתרה. ובגין דא נחת איהו מדרגיה, ונחית ביה ו'. ובגין דא ה' נפלת, ו' יוקים לה, ו' דמשה.

ובגין דה"א זעירא ה' דאברהם דאיהי דהבראם אתעזר איהו בגינה, ואתמר ביה (ישעיה סג) מוליך לימין משה וגו' ואפיק לה מתמן בחילא דו' ואייתי לה עמיה. מיד שריא עליה י"ה ואשתלים אומאה (דאתמר) (שמות יז) פי יד על פס יד מלחמה ליי וגו'. מאי מדר דר. דא משה דאתמר ביה (קהלת א) דר הולך ודור בא. והא אוקמוה דלית דר פחות משתינ רבוא. ודא משה דאתמר ביה דאנתתא חדא ילדה שתין רבוא בכרס אחת. וחמש מינין אנון בערב רב ואנון נפילים גבורים ענקים רפאים עמלקים. ובגינייהו נפלת ה' זעירא מאתרהא. בלעם ובלק מסטרא דעמלק הוו. טול ע"ם מן בלעם ל"ק מן בלק אשתאר בבל (בראשית יא) פי שם בלל ה' שפת כל הארץ. ואלין אנון דאשתארו מאלין דאתמר בהון (בראשית ז) וימח את כל היקום, ומאלין דאשתארו מנהון בגלותא רביעאה אנון רישין בקיומא סגי. ואנון קיימין על ישראל כלי חמס. ועלייהו אתמר (בראשית ו) פי מלאה הארץ חמס מפניהם, אלין אנון עמלקים.

נפילים עלייהו אתמר (בראשית ו) ויראו בני האלהים את בנות האדם כי טובות

הנה. ואלין אנון מינא תגינא מאלין נפילים

ממנה על כלם ושיהיו מתמנים על ידו, כמו שיוסף שנאמר בו (שם מא) ויפקד פקדים על הארץ, הם רצו לקטרגו ואמרו (תהלים ה) מה אנוש כי תזכרנו וגו', שעתיד לחטא לפניך. אמר להם הקדוש ברוך הוא: אם אתם הייתם למטה כמותו, הייתם חוטאים יותר ממנו. מיד - ויראו בני האלהים את בנות האדם וגו', חשקו בהם, והקדוש ברוך הוא הפילם למטה בשלשלאות.

והם עז"א ועז"א, שמהם הנשמות של הערב רב, שהם הנפילים, שהפילו עצמם לזנות אחר נשים שהן טובות, ולכן הפילם הקדוש ברוך הוא מהעולם הבא שלא יהיה להם חלק שם, ונתן להם שכרם בעולם הזה, כמו שנאמר (דברים ז) ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו וגו'.

הגבורים - מין שלישי, עליהם נאמר (בראשית ז) המה הגבורים וגו' אנשי השם, והם מצד אלה שנאמר בהם (שם יא) הבה נבנה לנו עיר וגו' ונעשה לנו שם. ובונים בתי פנסיות ומדרשות, ושמים בהם ספר תורה ועטרה על ראשו, ולא לשם ה', אלא לעשות להם שם. זהו שכתוב ונעשה לנו שם. וצד אחר מתגברים על ישראל שהם כעפר הארץ, וגוזלים אותם ומתבטלת העבודה, ועליהם נאמר (שם ז) והמים גברו מאד מאד על הארץ.

הרפאים - מין רביעי, אם יראו את ישראל בדחק, מתרפים מהם, ויש להם רשות להצילם ולא רוצים. ומתרפים מהתורה ומאלה שמשתדלים בה לעשות טוב עם עובדי כוכבים ומזלות. עליהם נאמר (ישעיה כו) רפאים בל יקמו.

ברוך הוא למעבד אדם דאמר נעשה אדם בצלמנו וגו'. בעא למעבד ליה רישא על עלאין למיהו איהו פקיד על כלהו. ולמהו אנון פקידין על ידוי. כגוונא דיוסף דאתמר ביה (בראשית מא) ויפקד פקידים על הארץ. אנון בעו לקטרגא ליה ואמרו (תהלים ה) מה אנוש כי תזכרנו וגו' דעתיד למחטי קמך. אמר לון קדשא בריך הוא אי אתון הויתון לתתא כותיה, יתיר הויתון חבין מגיה. מיד ויראו בני האלהים את בנות האדם וגו' חשקו בהון וקדשא בריך הוא אפיל לון לתתא בשלשלאן.

ואנון (דף כה ע"ב) עז"א ועז"א ל דמנייהו נשמתהון דערב רב דאנון נפילים דאפילו גרמיהו לזנות בתר נשיא דאנון טבאן. ובגין דא אפיל לון קדשא בריך הוא מעלמא דאתי דלא יהא לון חולקא תמן ויהיב לון אגרייהו בהאי עלמא כמה דאת אמר, (דברים ז) ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו וגו'.

גבורים מינא תליתאה עלייהו אתמר המה הגבורים וגו' אנשי השם. ואנון מסטרא דאלין דאתמר בהון (בראשית יא) הבה נבנה לנו עיר ונעשה לנו שם. ובגין בתי כנסיות ומדרשות ושוין בהון ספר תורה ועטרה על רישוי, ולא לשמא דיי, אלא למעבד לון שם. הדא הוא דכתיב ונעשה לנו שם, וסטרא אחרא מתגברין על ישראל דאנון כעפרא דארעא. וגזלין לון ואתפרת עבידתא ועלייהו אתמר (בראשית ז) והמים גברו מאד מאד על הארץ.

רפאים מינא רביעאה. אם יחזון לישראל בדוחקא מתרפין מנייהו. ואית לון רשו לשזבא לון ולא בעאן.

בדוחקא מתרפין מנייהו. ואית לון רשו לשזבא לון ולא בעאן.

בזמן שתבא פקידה לישראל,
נאמר בהם (שם) ותאבד כל זכר
למו.

הענקים - מין חמישי, שהם
מזלזלים לאותם שנאמר בהם
(משלי א) וענקים לגרונתיך, ועליהם
נאמר (דברים ב) רפאים יחשבו אף
הם פענקים. שקולים זה לזה.
אלה אותם שמחזירים את העולם
לתהו ובהו. וסוד הדבר, [שכנלם]
נחב בית המקדש והארץ היתה
תהו ובהו, שהיא עקר וישוב
העולם. מיד פשיבא האור, שהוא
הקדוש ברוף הוא, ימחו מן
העולם ויאבדו. אבל הגאלה אינה
תלויה אלא בעמלק עד שימחה,
שבו השבועה, והרי פרשוה.

דבר אחר אלה תולדות השמים
וגו', אלה אותם שנאמר בהם
(שמות לב) אלה אלהיך ישראל. ביום
שימחו אלה, כאלו אותו יום עשה
הקדוש ברוף הוא שמים וארץ.
זהו שכתוב (בראשית ב) ביום עשות
ה' אלהים ארץ ושמים. באותו זמן
יהיה הקדוש ברוף הוא עם
שכינתו ויתחדש העולם, זהו
שכתוב (ישעיה סו) כי כאשר השמים
החדשים והארץ החדשה וגו'. זהו
ביום עשות.

באותו זמן, ויצמח ה' אלהים מן
האדמה כל עץ נחמד וגו'. אבל
בהתחלה, עד שימחו אלה, לא
יורד גשם של התורה, וישראל
שדומים לעשבים ולאלילנות לא
יצמחו, וסוד הדבר - וכל שיח
השדה טרם יהיה בארץ וכל עשב
השדה וגו'. בגלל שאדם אין
לעבד את האדמה, שהם ישראל
בבית המקדש לעבד את האדמה
בקרבנות.

השדה טרם יהיה בארץ וכל עשב השדה וגו', בגין דאדם אין דאנון
ישראל בבי מקדשא לעבוד את האדמה בקרבנין.

ומתרפין מאורייתא ומאלין דמשתדלין בה
למעבד טב עם עובדי כוכבים ומזלות.
עלייהו אתמר (ישעיה כו) רפאים כל יקומו,
בזמנא דייתי פקידה לישראל אתמר בהון
(ישעיה כו) ותאבד כל זכר למו.

ענקים מינא חמישאה דאנון מזלזלין
לאלין דאתמר בהון (משלי א) וענקים
לגרונתיך. ועלייהו אתמר (דברים ב) רפאים
יחשבו אף הם פענקים שקולין דא לדא.
אלין אנון דאהדרו עלמא לתהו ובהו. ורזא
דמלה (דבגנייהו) תרב פי מקדשא והארץ היתה
תהו ובהו דאיהי עקרא וישובא דעלמא.
מיד דייתי אור דאיהו קדשא בריף הוא
יתמחון מן עלמא ויתאבדון. אבל פורקנא
לאו איהי תליא אלא בעמלק עד דיתמחי
דביה אומאה והא אוקמוה.

דבר אחר אלה תולדות השמים וגו' אלין
אנון דאתמר בהון (שמות לב) אלה אלהיך
ישראל. ביומא דיתמחין אלין כאלו ההוא
יומא עביד קדשא בריף הוא שמיא וארעא
הדא הוא דכתיב, (בראשית ב) ביום עשות יי
אלהים ארץ ושמים. בההוא זמנא יהא
קדשא בריף הוא עם שכינתיה ויתחדש
עלמא הדא הוא דכתיב, (ישעיה סו) כי כאשר
השמים החדשים והארץ החדשה וגו' דא
איהו ביום עשות.

בההוא זמנא ויצמח יי אלהים מן האדמה
כל עץ נחמד וגו'. אבל בקדמיתא
עד דיתמחון אלין לא נחית מטרא
דאורייתא. וישראל דדמיין לעשבים
ולאילנין לא יצמחון. ורזא דמלה וכל שיח

השדה טרם יהיה בארץ וכל עשב השדה וגו', בגין דאדם אין דאנון
ישראל בבי מקדשא לעבוד את האדמה בקרבנין.

דָּבָר אַחֵר וְכָל שִׁיחַ הַשָּׂדֶה, דָּא מְשִׁיחַ
רֵאשׁוֹן טָרָם יִהְיֶה בְּאַרְעָא. וְכָל עֶשֶׂב
הַשָּׂדֶה טָרָם יִצְמַח דָּא מְשִׁיחַ שְׁנִי. וְלָמָּה בְּגִין
דְּלִית תַּמָּן מִשָּׂה לְמַפְלַח לְשְׁכִינְתָּא דְעֵלְיָה
אַתְמָר וְאַדָּם אֵין לְעִבּוּד אֶת הָאֲדָמָה. וְרָזָא
דְּמִלָּה (בראשית מט) לֹא יִסּוּר שֹׁבֵט מִיְּהוּדָה דָּא
מְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד. וּמְחֻקָּק מִבֶּין רַגְלֵיו דָּא מְשִׁיחַ
בֶּן יוֹסֵף. עַד כִּי יָבוֹא שִׁיל"ה דָּא מִשָּׂה חֲשַׁבֵּן
דָּא כְּדָא. וְל"ו יְקָה"ת עַמִּים, אֲתוּוֹן וְל"ז
קָה"ת.

דָּבָר אַחֵר וְכָל שִׁיחַ הַשָּׂדֶה אֱלִין צְדִיקָיָא
דְּאֲנוּן מִסְטָרָא דְצְדִיק ח"י עַלְמִין. שִׁיחַ
ש' ח'י. ש' תִּלְת עֲנַפִּין דְּאִילָנָא וְאֲנוּן ג' אֲבָהֵן
וּמִן ח"י עַלְמִין. לְשׁוֹן אַחֵר וְכָל עֶשֶׂב הַשָּׂדֶה
ע"ב שִׁי"ן. תִּלְת עֲלִין דְּאֲנוּן ש' יֵאֱהָדוּנָה"י.
וְאֲנוּן ע"ב עֲנַפִּין דְּתַלְתִּין בְּהוֹן בְּחוּשְׁבֵּן ע"ב.
כִּלְהוּ לֹא אֲתֵאֱחָדִין בְּאַתְרָא דְּאִיְהִי שְׁכִינְתָּא
עַד דְּיִיתִי הֵהוּא דְּאֶקְרִי אֲד"ם דְּאִיְהוּ יו"ד
ה"א וַא"ו ה"א. וְדָא אִיְהוּ וְאֲד"ם אֵין לְעִבּוּד
אֶת הָאֲדָמָה.

וּבְגִין דָּא אַתְמָר בִּיה וְכָל עֶשֶׂב הַשָּׂדֶה טָרָם
יִצְמַח עַד דְּיִצְמַח צְדִיקָא. וּמִנִּיה (תהלים
פח) אֲמַת מֶאֱרֶץ תִּצְמַח דְּאַתְמָר בִּיה (דניאל ח)
וְתִשְׁלַף אֲמַת אֶרֶץ. וְתַלְמִידֵי חֲכָמִים, שְׁהִם דְּשָׂאִים, לֹא
צוּמְחִים בְּגִלוּת עַד שְׂאֵמַת מֶאֱרֶץ
תִּצְמַח, וְזֶה מִשָּׂה שְׂנֵאֲמָר בּוֹ
(מלאכי ב) תִּזְרֹחַ אֲמַת הִיתָה בְּפִיָּהּ,
שְׁלֹא יִהְיֶה מִי שְׁדוּרֵשׁ אֶת
הַשְּׁכִינָה כְּמוֹתוֹ, וּבְגִלְלָא זֶה וְאַדָּם
אֵין לְעִבּוּד. וּמִיד שְׁהוּא יָבֵא, מִיד
- וַא"ד יַעֲלֶה מִן הָאֶרֶץ. א"ד מִן
אֲדִנִּי עוֹלָה לוֹ ו' וְנִעֲשֶׂה בֵּה
אֲדוֹן כָּל הָאֶרֶץ. מִיד - וְהִשְׁקָה
אֶת כָּל פְּנֵי הָאֲדָמָה, מִמֶּנּוּ
מְשָׁקִים יִשְׂרָאֵל לְמִטָּה בְּשַׁבְעִים

דָּבָר אַחֵר וְכָל שִׁיחַ הַשָּׂדֶה, דָּא מְשִׁיחַ
רֵאשׁוֹן טָרָם יִהְיֶה בְּאַרְעָא. וְכָל עֶשֶׂב
הַשָּׂדֶה טָרָם יִצְמַח דָּא מְשִׁיחַ שְׁנִי. וְלָמָּה בְּגִין
דְּלִית תַּמָּן מִשָּׂה לְמַפְלַח לְשְׁכִינְתָּא דְעֵלְיָה
אַתְמָר וְאַדָּם אֵין לְעִבּוּד אֶת הָאֲדָמָה. וְרָזָא
דְּמִלָּה (בראשית מט) לֹא יִסּוּר שֹׁבֵט מִיְּהוּדָה דָּא
מְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד. וּמְחֻקָּק מִבֶּין רַגְלֵיו דָּא מְשִׁיחַ
בֶּן יוֹסֵף. עַד כִּי יָבוֹא שִׁיל"ה דָּא מִשָּׂה חֲשַׁבֵּן
דָּא כְּדָא. וְל"ו יְקָה"ת עַמִּים, אֲתוּוֹן וְל"ז
קָה"ת.

דָּבָר אַחֵר וְכָל שִׁיחַ הַשָּׂדֶה אֱלִין צְדִיקָיָא
דְּאֲנוּן מִסְטָרָא דְצְדִיק ח"י עַלְמִין. שִׁיחַ
ש' ח'י. ש' תִּלְת עֲנַפִּין דְּאִילָנָא וְאֲנוּן ג' אֲבָהֵן
וּמִן ח"י עַלְמִין. לְשׁוֹן אַחֵר וְכָל עֶשֶׂב הַשָּׂדֶה
ע"ב שִׁי"ן. תִּלְת עֲלִין דְּאֲנוּן ש' יֵאֱהָדוּנָה"י.
וְאֲנוּן ע"ב עֲנַפִּין דְּתַלְתִּין בְּהוֹן בְּחוּשְׁבֵּן ע"ב.
כִּלְהוּ לֹא אֲתֵאֱחָדִין בְּאַתְרָא דְּאִיְהִי שְׁכִינְתָּא
עַד דְּיִיתִי הֵהוּא דְּאֶקְרִי אֲד"ם דְּאִיְהוּ יו"ד
ה"א וַא"ו ה"א. וְדָא אִיְהוּ וְאֲד"ם אֵין לְעִבּוּד
אֶת הָאֲדָמָה.

וּבְגִין דָּא אַתְמָר בִּיה וְכָל עֶשֶׂב הַשָּׂדֶה טָרָם
יִצְמַח עַד דְּיִצְמַח צְדִיקָא. וּמִנִּיה (תהלים
פח) אֲמַת מֶאֱרֶץ תִּצְמַח דְּאַתְמָר בִּיה (דניאל ח)
וְתִשְׁלַף אֲמַת אֶרֶץ. וְתַלְמִידֵי חֲכָמִים דְּאֲנוּן
דְּשָׂאִין לֹא צוּמְחִין בְּגִלוּתָא עַד דְּאֲמַת מֶאֱרֶץ
תִּצְמַח, וְדָא מִשָּׂה דְּאַתְמָר בִּיה (מלאכי ב) תִּזְרֹחַ
אֲמַת הִיתָה בְּפִיָּהּ דְּלֹא יִהְיֶה מֶאֱן דְּדִרִישׁ
לְשְׁכִינְתָּא כּוֹתִיָּה. וּבְגִין דָּא וְאַדָּם אֵין לְעִבּוּד.
וּמִיד דְּאִיְהוּ יִיתִי, מִיד וַא"ד יַעֲלֶה מִן
(דף כו ע"א) הָאֶרֶץ א"ד מִן אֲדִנִּי סָלִיק לִיה ו'
וְאֲתַעֲבִיד בֵּה אֲדוֹן כָּל הָאֶרֶץ. מִיד וְהִשְׁקָה
אֶת כָּל פְּנֵי הָאֲדָמָה מִנִּיה אֲתַשְׁקִיין יִשְׂרָאֵל
לְתַתָּא כְּע' אֲנַפִּין דְּאִוְרִיתָא. דָּבָר אַחֵר וְאֲד

פנים של התורה. דבר אחר ואד
יעלה מן הארץ, תרגומו ענן
יעלה מן הארץ. אותה שנאמר
בה (שמות מ) כי ענן ה' על המשכן
וגו', ובו משקים תלמידי חכמים
בארץ באותו זמן.

וייצר ה' אלהים את האדם -
אלו ישראל. באותו זמן הקדוש
ברוך הוא ציר אותם בצירים
של העולם הזה והעולם הבא.
וייצר, באותו זמן הקדוש ברוך
הוא הכניסם בשמו בציר של
שני יודי"ן י' י', ו' ביניהם, שהם
עולים לחשבון יהו"ה. ויהיו
מצירים בפניו פנים שלהם
בשני יודי"ן בחטם שלהם באות
ו'. ולכן אמר הכתוב (במדבר כג) כי
מראש צורים אראנו. אלה אותם
צירים של השם הקדוש, ויהיו
מצירים בפניהם בשני לוחות
נכבדים, שהם י' י', שו' הוא
חרות עליהם. ועוד ציר אותם
לכל דור בבת זוגו העליונה, זו
י"ה, וו' הם היחוד של שניהם.
וציר אותם באותם של ציר
שלמעלה, שהוא ישראל עמוד
האמצעי, כולל שכינה עליונה
ותחתונה, שהם קריאת שמע
ערבית וקריאת שמע שחרית,
ועליהם נאמר עצם מעצמי ובשר
מבשרי.

ומיד באותו זמן נטע את ישראל
בגן העדן הקדוש. זהו שכתוב
ויטע ה' אלהים, אב"א ואמ"א.
ג"ן - זו השכינה התחתונה.
עד"ן - זו האם העליונה. את
האדם - זה העמוד האמצעי.
היא תהיה נטע שלו בן זוגו,
ולא תזוז ממנו לעולם, ותהיה
העדון שלו. וישראל נטע אותם
הקדוש ברוך הוא באותו זמן
נטע קדוש בעולם, כמו שנאמר
(ישעיה ס) נצר מטעי מעשה ידי
להתפאר.

יעלה מן הארץ תרגומו ועננא יסתלק מן
ארעא. ההיא דאתמר בה (שמות מ) כי ענן י' על
המשכן וגו' וביה מתשקין תלמידי חכמים
בארעא בההוא זמנא:

וייצר יי אלהים את האדם אליו ישראל.
בההוא זמנא קדשא בריך הוא ציר
לון בצירים דעלמא דין ועלמא דאתי. וייצר
בההוא זמנא קדשא בריך הוא עייל לון
בשמייה בציורא דב' יודי"ן י' י' ו' ביניהו
דאנון סלקין לחשבון יהו"ה. ויהוין מצוירין
באנפוי באנפין דילהון בתרין יודי"ן בחוטמא
דילהון באת ו'. ובגין דא אמר קרא (במדבר כג) כי
מראש צורים אראנו. אליו אנון צוירין דשמא
קדישא. ויהוין מצוירין באנפיהו בתרין
לוחין יקירין דאנון י' י' דאיהו ו' חרות
עלייהו. ועוד ציר לון לכל דור בבת זוגיה
עלאה דא י"ה ואנון ו' יחודא דתרווייהו.
וציר לון באנון דציורא דלעילא דאיהו
ישראל עמודא דאמצעיתא כליל שכינתא
עלאה ותתאה דאנון קריאת שמע ערבית
וקריאת שמע שחרית ועלייהו אתמר עצם
מעצמי ובשר מבשרי.

ומיד בההוא זמנא נטע לון לישראל בגנתא
דעדן קדישא הדא הוא דכתיב ויטע יי
אלהים אב"א ואמ"א. ג"ן דא שכינתא
תתאה. עד"ן דא אמא עלאה. את האדם דא
עמודא דאמצעיתא. איהי תהא נטע דיליה,
בת זוגיה ולא תזוז מניה לעולם. ותהא עדונו
דיליה. וישראל קדשא בריך הוא נטע לון
בההיא זמנא נטעא קדישא בעלמא כמה
דאת אמר, (ישעיה ס) נצר מטעי מעשי ידי
להתפאר:

וַיִּצְמַח יְהוָה אֱלֹהִים - אָבָא
וְאָמָא. כָּל עֵץ נִחְמַד - זֶה צַדִּיק.
וְטוֹב לְמַאֲכָל - זֶה הָעֵמּוּד
הָאֲמָצְעִי, שֶׁבּוּ הוּא מְזֻמֵּן מְזוֹן
לְכָל, שֶׁהַכֹּל בּוֹ. וְלֹא מִתְפָּרֵס
הַצַּדִּיק אֲלֵא מִמֶּנּוּ וּשְׂכִינָה מִמֶּנּוּ,
וְלֹא צָרִיכִים אֶת הַתַּחְתּוֹנִים
[וְשִׁלְהֵם], אֲלֵא כָּלם נְזוּנִים לְמִטָּה
עַל יָדוֹ. שֶׁבְּגִלוֹת לֹא הִיָּה
לְשְׂכִינָה וְלֹחֲ"י הָעוֹלָמִים מְזוֹן
אֲלֵא בַּחֲ"י בְּרִכּוֹת שֶׁל הַתַּפְּלָה.
אֲבָל בְּאוֹתוֹ זְמַן הוּא יִהְיֶה מְזוֹן
לְכָל.

וְעֵץ הַחַיִּים, שֶׁהוּא עֵץ הַחַיִּים,
יִהְיֶה נְטוּעַ בְּתוֹךְ הַגֶּן, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ
(בְּרֵאשִׁית ג) וְלָקַח גַּם מִעֵץ הַחַיִּים
וְאָכַל וְחַי לְעֹלָם. וְעַל הַשְּׂכִינָה
לֹא שׁוֹלֵט הָעֵץ שֶׁל צַד הָאֲחֵר,
שֶׁהֵם עָרֵב רַב שֶׁהֵם עֵץ הַדַּעַת
טוֹב וָרַע, וְלֹא תִקְבֹּל בָּהּ עוֹד
טָמֵא. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (דְּבָרִים לב) ה'
בְּדָד יִנְחֲנוּ וְאֵין עִמּוֹ אֵל נֹכַר.
וְלִכֵּן לֹא מְקַבְּלִים גֵּרִים לִימּוֹת
הַמְּשִׁיחַ, וְתִהְיֶה הַשְּׂכִינָה כְּמוֹ
גֶּפֶן שֶׁלֹּא מְקַבֶּלֶת נֹטַע מִמֶּיֶן
אֲחֵר.

וַיִּשְׂרָאֵל יִהְיֶה כָּל עֵץ נִחְמַד
לְמַרְאֵה, וְיִחְזֹר עֲלֵיהֶם יִפִּי,
שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (איכה ב) הַשְּׁלִיף
מִשְׁמִים אֶרֶץ תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל.
וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרַע נִדְחִים מֵהֶם,
וְלֹא מִתְדַבְּקִים וְלֹא מִתְעַרְבִים
בָּהֶם, שֶׁהָרִי נֶאֱמַר בְּיִשְׂרָאֵל וּמִעֵץ
הַדַּעַת טוֹב וָרַע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ,
שֶׁהֵם עָרֵב רַב. וְגַלְיָ לֹון קִדְּשָׁא בְּרִיף
בְּרוּךְ הוּא, שֶׁבִּיּוֹם אֲכָלוּ מִמֶּנּוּ גֵרְמוּ דְּאֶבְדּוּ ב'
גֵרְמוּ שֶׁאֲבָדוּ שְׁתֵּי אֲבֹדוֹת, שֶׁהֵם
בֵּית רֵאשׁוֹן וּבֵית שְׁנִי. זֶהוּ כִּי
בִּיּוֹם אֲכָלָה מִמֶּנּוּ מוֹת תָּמוּת,
פְּעָמִים. וְהֵם שֶׁגֵּרְמוּ שְׂצָדִיק
יַחְרֵב וַיִּבֶשׁ בְּבֵית רֵאשׁוֹן, שֶׁהִיא
שְׂכִינָה עֲלִיוֹנָה, וּבְבֵית שְׁנִי,

וַיִּצְמַח יְהוָה אֱלֹהִים. אָבָא וְאָמָא. כָּל עֵץ
נִחְמַד דָּא צַדִּיק. וְטוֹב לְמַאֲכָל דָּא
עֵמּוּדָא דְּאֲמָצְעִיתָא דְּבִיָּה הוּא זְמִין (ג'א וּמִינָא)
מְזוֹן לְכָלָא דְּכָלָא בִּיָּה. וְלֹא אֶתְפָּרֵס צַדִּיק
אֲלֵא מִיָּה וּשְׂכִינָתָא מִיָּה, וְלֹא צָרִיכִין
לְתַתָּאין (דִּילָחוּן). אֲלֵא כּוֹלְהוּ נְזוּנִין לְתַתָּא עַל
יָדִיה. דְּבְּגִלוֹתָא לֹא הָוָה לְשְׂכִינָתָא וְלֹחֲ"י
עֲלִמִין מְזוּנָא אֲלֵא בַּחֲ"י בְּרִכָּאן דְּצִלוֹתָא.
אֲבָל בְּהֵוָא זְמַנָּא אִיהוּ יִהֵא מְזוּנָא לְכָלָא.
וְעֵץ הַחַיִּים דְּהוּא אֵילָנָא דְּחַיִּי יִהֵא נְטִיעַ בְּגוֹ
גִּנְתָּא דְּאֶתְמַר בִּיָּה (בְּרֵאשִׁית ג) וְלָקַח גַּם
מִעֵץ הַחַיִּים וְאָכַל וְחַי לְעוֹלָם. וּשְׂכִינָתָא לֹא
שְׁלֵטָא עָלֶיהָ אֵילָנָא דְּסִטְרָא אֲחֵרָא דְּאֲנוּן עָרֵב
רַב דְּאֲנוּן עֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרַע. וְלֹא תִקְבֹּל בָּהּ
עוֹד טָמֵא דָּא הוּא דְּכֶתִיב, (דְּבָרִים לב) יִי בְּדָד
יִנְחֲנוּ וְאֵין עִמּוֹ אֵל נֹכַר. וּבְגִין דָּא לֹא מְקַבְּלִין
גֵּרִים לִימּוֹת הַמְּשִׁיחַ. וְתִהֵא שְׂכִינָתָא כְּגִפְנָא
דְּלֹא מְקַבֶּלֶת נֹטַע מִמִּינָא אֲחֵרָא.

וַיִּשְׂרָאֵל יִהְיֶה כָּל עֵץ נִחְמַד לְמַרְאֵה. וְיִתְחַזֵּר
עֲלֵיהֶוּ שׁוּפְרָא דְּאֶתְמַר בִּיָּה (איכה
ב) הַשְּׁלִיף מִשְׁמִים אֶרֶץ תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל.
וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרַע אֲדַחֲיִין מִיָּהוּ וְלֹא
מִתְדַבְּקִין וְלֹא מִתְעַרְבִין בְּהוֹן. דְּהֵא אֶתְמַר
בְּיִשְׂרָאֵל וּמִעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרַע לֹא תֹאכַל
מִמֶּנּוּ דְּאֲנוּן עָרֵב רַב. וְגַלְיָ לֹון קִדְּשָׁא בְּרִיף
הוּא דְּבִיּוֹם אֲכָלוּ מִמֶּנּוּ גֵרְמוּ דְּאֶבְדּוּ ב'
אֲבָדִין דְּאֲנוּן בֵּית רֵאשׁוֹן וּבֵית שְׁנִי. דָּא
אִיהוּ כִּי בִיּוֹם אֲכָלָה מִמֶּנּוּ מוֹת תָּמוּת ב'
פְּעָמִים. וְאֲנוּן גֵּרִימוּ דְּצַדִּיק יַחְרֵב וַיִּבֶשׁ בְּבֵית
רֵאשׁוֹן דְּאִיהִי שְׂכִינָתָא עֲלֵאָה, וּבְבֵית שְׁנִי
דְּאִיהִי שְׂכִינָתָא תַּתָּאָה. דָּא אִיהוּ (ישעיה יט) וְנָהָר
יַחְרֵב וַיִּבֶשׁ. וְנָהָר דָּא (ג'א 1) יַחְרֵב בְּה' תַּתָּאָה

שְׁהִיָּא שְׂכִינָה תַּחְתּוֹנָה. זָהוּ (ישעיה
(ט) וְנָהָר יַחְרֹב וְיָבֵשׁ. וְנָהָר זֶה
יַחְרֹב בָּהּ תַּחְתּוֹנָה, בְּגִלְל
שְׁתַּסְתַּלַּק מִמֶּנּוּ שְׁפַע הִי' לְאִין
סוּף.

וּמִיָּד כְּשִׁינָאוּ יִשְׂרָאֵל מִהַגְלוֹת,
הָעָם הַקָּדוֹשׁ לַחֲדוּד, מִיָּד נָהָר
שְׁהִיָּא חָרֵב וְיָבֵשׁ נֶאֱמַר בּוּ וְנָהָר
יֵצֵא מַעְדָּן, זֶה ו', לְהַשְׁקוֹת אֶת
הַגֶּן. וְנָהָר - זֶה הָעֲמוּד הָאֲמָצִיעִי.
יֵצֵא מַעְדָּן - זו אֲמָא הָעֵלְיוֹנָה.
לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן - זו שְׂכִינָה
תַּחְתּוֹנָה. שְׂבָאוֹתוֹ זִמָּן נֶאֱמַר
בְּמִשָּׁה וּבִישְׂרָאֵל (שם נח) אֲז
תַּתְעַנַּג עַל ה'. בְּעֵנָג, שְׁהוּא ע'
עֵדָן, נ' נָהָר, ג' גֶּן. וְיִתְקַים
הַפְּתוּב (שמות טו) אֲז יִשִּׁיר מִשָּׁה
וְגו'. שֶׁר לֹא נֶאֱמַר, אֲלֵא יִשִּׁיר.
וְיִתְהַפֵּף לְעָרֵב רַב עֲנִ"ג לְנֶגַע,
וּלְאֻמּוֹת הָעוֹלָם עוֹבְדֵי עֲבוֹת,
כְּמוֹ שְׁפָרְעָה וְהַמִּצְרִים שְׁפָרַח
בָּהֶם שְׁחִין אֲבַעְבוּעוֹת, אֲבָל
לְיִשְׂרָאֵל יִהְיֶה עֲנִ"ג.

וְזָהוּ וְנָהָר יֵצֵא מַעְדָּן לְהַשְׁקוֹת
אֶת הַגֶּן. וּמִשָּׁם יִפְרֹד וְהִיָּה
לְאַרְבָּעָה רְאשִׁים, שְׁהֵם חֶסֶד
זְרוּעַ יָמִין. וּבָאוֹתוֹ זִמָּן הַרוּצָה
לְהַחֲפִים יָדָיִם, וּמַחְנָה מִיכָא"ל
מְקַבֵּל מִמֶּנּוּ, וְעֲמוֹ מִטָּה יְהוּדָה
וּשְׁנֵי שְׂבָטִים. גְּבוּרָה זְרוּעַ
שְׂמָאל. וּבָאוֹתוֹ זִמָּן הַרוּצָה
לְהַעֲשִׁיר יִצְפִּין, וּמַחְנָה גְּבוּרָה
מְקַבֵּל מִמֶּנּוּ, וְעֲמוֹ מִטָּה דָן וּשְׁנֵי
שְׂבָטִים. נֶצַח שׁוֹק יָמִין, וּמִמֶּנּוּ
מְקַבֵּל מַחְנָה שֶׁל נוֹרִיא"ל, וְעֲמוֹ
מִטָּה רְאוּבֵן וּשְׁנֵי שְׂבָטִים עֲמוֹ.
הו"ד שׁוֹק שְׂמָאל, שְׁעָלִיָּה נֶאֱמַר
לְיַעֲקֹב (בראשית לב) וְהוּא צֹלַע עַל
יָרֵכוֹ, וּמִמֶּנּוּ מְקַבֵּל מַחְנָה
רְפָא"ל, שְׁהוּא מִמֶּנּוּ עַל רְפוּאָת
הַגְּלוּת, וְעֲמוֹ מִטָּה אֶפְרַיִם וּשְׁנֵי
שְׂבָטִים.

דְּבַר אַחֵר וּמִשָּׁם יִפְרֹד וְהִיָּה
לְאַרְבָּעָה רְאשִׁים - אֵלֶּה אוֹתָם אַרְבָּעָה שְׁנִכְסוּ לְפָרְדֵּס. אֶחָד נִכְנַס בְּפִישׁוֹ"ן, שְׁהוּא פִי שׁוֹנָה

בְּגִין דְּאַסְתַּלַּק מִנִּיה נִבְיָעוּ דִּי' לְאִין סוּף.
וּמִיָּד דִּיפְקוּן יִשְׂרָאֵל מִן גְּלוּתָא עֲמָא קְדִישָׁא
לְחֻד, מִיָּד נָהָר דְּהוּא חָרֵב וְיָבֵשׁ אֲתָמַר
בִּיה וְנָהָר יוֹצֵא מַעְדָּן דָּא ו' לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן.
וְנָהָר דָּא עֲמוּדָא דְאַמְצִיעִיתָא. יוֹצֵא מַעְדָּן דָּא
אֲמָא עֲלָאָה, לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן דָּא שְׂכִינָתָא
תַּתָּאָה. דְּבַהּוּא זִמָּנָא אֲתָמַר בְּמִשָּׁה
וּבִישְׂרָאֵל (ישעיה נח) אֲז תַּתְעַנַּג עַל י' בְּעֵנָג דְּאִיהוּ
ע' עֵדָן נ' נָהָר ג' גֶּן. וְאַתְקִיִּים קָרָא (שמות טו) אֲז
יִשִּׁיר מִשָּׁה וְגו' (דף כו ע"ב) שֶׁר לֹא נֶאֱמַר אֲלֵא
יִשִּׁיר. וְאַתְהַפֵּף לְעָרֵב רַב עֲנִ"ג לְנֶגַע
וּלְאֻמּוֹן דְּעֲלָמָא עוֹבְדֵי כּוֹכְבִּים וּמַזְלוֹת
כְּגוֹנוֹנָא דְּפָרְעָה וּמִצְרָאִי דְּפָרַח בְּהוֹן שְׁחִין
אֲבַעְבוּעוֹת. אֲבָל לְיִשְׂרָאֵל יִהְיֶה עֲנִ"ג.

וְדָא אִיהוּ וְנָהָר יוֹצֵא מַעְדָּן לְהַשְׁקוֹת אֶת
הַגֶּן. וּמִשָּׁם יִפְרֹד וְהִיָּה לְאַרְבָּעָה
רְאשִׁים. דְּאֲנוּן חֶסֶד דְּרוּעָא יְמִינָא. וּבַהּוּא
זִמָּנָא הַרוּצָה לְהַחֲפִים יָדָיִם. וּמַחְנָה
מִיכָא"ל אֲתַשְׁקִיין מִנִּיה וְעַמִּיָּה מִטָּה יְהוּדָה
וְתָרִין שְׂבָטִין. גְּבוּרָה דְּרוּעָא שְׂמָאלָא.
וּבַהּוּא זִמָּנָא הַרוּצָה לְהַעֲשִׁיר יִצְפִּין. וּמַחְנָה
גְּבוּרָה אֲתַשְׁקִיין מִנִּיה וְעַמִּיָּה מִטָּה דָן
וְתָרִין שְׂבָטִין. נֶצַח שׁוֹקָא יְמִינָא וּמִנִּיה
אֲתַשְׁקִיין מִשְׁרִיא דְּנוֹרִיא"ל וְעַמִּיָּה מִטָּה
רְאוּבֵן וְתָרִין שְׂבָטִין עַמִּיָּה. הו"ד שׁוֹקָא
שְׂמָאלָא דְּעֲלָה אֲתָמַר לְיַעֲקֹב (בראשית לב) וְהוּא
צֹלַע עַל יָרֵכוֹ וּמִנִּיה אֲתַשְׁקִיין מִשְׁרִיא
דְּרְפָאֵל דְּאִיהוּ מִמֶּנּוּ עַל אֲסוּוֹתָא דְּגְלוּתָא
וְעַמִּיָּה מִטָּה אֶפְרַיִם וּב' שְׂבָטִין.

דְּבַר אַחֵר וּמִשָּׁם יִפְרֹד וְהִיָּה לְאַרְבָּעָה
רְאשִׁים אֲלִין אֲנוּן אַרְבָּעָה דְּנִכְנְסוּ
לְפָרְדֵּס. חַד עָאל בְּפִישׁוֹ"ן דְּאִיהוּ פִי שׁוֹנָה
לְאַרְבָּעָה רְאשִׁים - אֵלֶּה אוֹתָם אַרְבָּעָה שְׁנִכְסוּ לְפָרְדֵּס. אֶחָד נִכְנַס בְּפִישׁוֹ"ן, שְׁהוּא פִי שׁוֹנָה

הלכות. תנינא עאל בגיחו"ן. ותמן הוא קבור ההוא דאתמר ביה (ויקרא יא) כל הולך על גחון, גבריא"ל גבר אל עליה אתמר (איוב ג) לגבר אשר דרכו נסתרה ויסך אלוה בעדו. ולא ידע גבר ית קבורתיה עד יומא הדין דאתגלייא תמן. ודא איהו רמז ולחפימא ברמיזא. תליתאה עאל בחדק"ל חד קל ודא לישנא חדידא קלא לדרשא. רביעאה עאל בפך"ת דאיהו מוחא דביה פריה ורביה. בן זומא וכן עזאי דעאלו בקליפין דאורייתא הוו לקאן בהון. רבי עקיבא דעאל במוחא אתמר ביה דעאל בשלם ונפק בשלם.

(אמר רבי אלעזר, אבא, יומא חד הוינא כבי מדרשא, ושאלו חברייא מאי ניהו דאמר רבי עקיבא לתלמידיו כשתגיעו לאבני שיש טהור אל תאמרו מים מים שמא תסתכנונו גרמיכו דכתיב, (תהלים קא) דובר שקרים לא יכון לנגד עיני. אדחקי הא סבא דסבין קא נחית אמר לון רבנן, במאי קא תשתדלון. אמרו ליה ודאי בהא דאמר רבי עקיבא לתלמידיו כשתגיעו לאבני שיש וכו', אמר לון ודאי רוא עלאה אית הכא. והא אוקמוה במתיבתא עלאה. ובגין דלא תטעונו נחיתנא לכו ובגין (דאתגלייא) רוא דא ביניכו דאיהי רוא עלאה טמירא מבני דרא.

בדאי אבני שיש טהור אנן דמנהון מין דכין נפקין. ואנן רמיון באת א רשא וסופא. ו' דאיהו נטוי בינייהו איהו עץ החיים. מאן דאכיל מניה וחי לעלם. ואלין ב' יודין אנן רמיון בויצר. ואנן תרין יצירות. יצירה דעלאין ויצירה דתתאין. ואנן חכמה בראש וחכמה בסוף. תעלומות חכמה. ודאי אנן תעלומות מחכמה עלאה דתחת כתר עלאה.

ואנן לקבל ב' עינין דכחון תרין דמעין נחתו ברא. ואמאי נחתו. בגין דאורייתא מתרין לוחין אלין הנה משה נחית לישראל. ולא וכו' בהון ואתברו ונפלו. ודא גרים אבודא דבית ראשון ושני. ואמאי נפלו בגין דפרח ו' מנייהו דאיהו ו' דויצר. ונהיב לון אחרנין מסטרא דעץ הדעת טוב ורע דמתמן

הלכות. השני נכנס בגיחו"ן, ושם הוא קבור, אותו שנאמר בו (ויקרא יא) כל הולך על גחון. גבריא"ל - גבר אל, עליו נאמר (איוב ג) לגבר אשר דרכו נסתרה ויסך אלוה בעדו. ולא ידע איש את קבורתו עד היום הזה שהתגלה שם, וזהו רמז, ודי לחכימא ברמיזא. שלישי נכנס בחדק"ל - חד קל, וזו לשון מחדדת קלה לדרשה. רביעי נכנס בפך"ת, שהוא המח, שבו פריה ורביה. בן זומא וכן עזאי שנכנסו לקלפות של התורה, היו לוקים בהם. רבי עקיבא שנכנס במח, נאמר בו שנכנס בשלום ויצא בשלום.

ואמר רבי אלעזר, אבא, יום אחד הייתי בבית המדרש, ושאלו החברים, מהו שאמר רבי עקיבא לתלמידיו, כשתגיעו לאבני שיש טהור אל תאמרו מים מים שמא תסתכנונו בעצמכם, שכתוב (תהלים קא) דובר שקרים לא יכון לנגד עיני? בין כך הנה זקן הזקנים. ירד ואמר להם, רבנן, במה אתם משתדלים? אמרו לו, ודאי בזה שאמר רבי עקיבא לתלמידיו כשתגיעו לאבני שיש וכו'. אמר להם, ודאי סוד עליון יש כאן, ודאי פרושה בישיבה העליונה, וכדי שלא תטעו בירדתי לכם, וכדי לגלות סוד זה ביניכם, שהוא סוד עליון טמיר מבני הדור.

[בדאי אבני שיש טהור הם שמם יוצאים מים זפים, והם רמוזים באות א' בראש ובסוף. ו' שהוא נטוי ביניהם הוא עץ החיים. מי שאוכל ממנו - וחי לעולם. ושני היודיים האלה רמוזים בויצר, והם שתי יצירות, יצירה של העליונים ויצירה של התחתונים. והם חכמה בראש וחכמה בסוף. תעלומות חכמה. ודאי הם תעלומות מחכמה עליונה שתחת כתר עליון].

והם כנגד שתי עינים שבהם שתי דמעות יורדות לים הגדול. ולמה ירדו? בגלל שהתורה משני הלוחות הללו היה משה מוריד לישראל, ולא וכו' בהם, ונשפרו ונפלו, וזה גרם אבדן בית ראשון ושני. ולמה נפלו? בגלל שפרח ו' מהם, שהוא ו' של ויצר, ונתן להם אחרים מצד של עץ הדעת

טוב ורע, שמשם נתנה תורה
באסור והתר. מימין חיים,
ומשמאל מות.

ולכן אמר רבי עקיבא לתלמידיו,
כשתגיעו לאבני שיש טהור אל
תאמרו מים מים. לא תהיו
שוקלים אבני שיש טהור ונ"א שהם
שני יודין של ויצר, חכמה עליונה וחכמה
תחתונה] לאבנים אחרות שהן חיים
ומות, שמשם (קהלת י) לב חכם
לימינו ולב כסיל לשמאלו. ולא
עוד, אלא אתם תסבנו עצמכם,
בגלל שאלה של עץ הדעת טוב
ורע הם בפרוד, ואבני שיש
טהור הן ביחוד בלי פרוד כלל.
ואם תאמרו שהרי הסתלק עץ
החיים מהם ונפלו ויש ביניהם
פרוד - דבר שקרים לא יכון לנגד
עיני, שהרי אין שם פרוד
למעלה. שאלה שנשברו היו
מאלה. באו לנשק אותו, פרח
והסתלק מהם].

דבר אחר ונהר יצא מעדן -
בודאי למעלה בעץ החיים שם
אין קלפות נכריות. וזה שכתוב
(תהלים ה) לא יגורף רע. אבל בעץ
שלמטה יש בודאי קלפות
נכריות, והוא נטוע בגן עדן של
זעיר אנפין, שהוא חנוף,
מטרו"ן, שגן העדן העליון של
הקדוש ברוך הוא אין שם
ערבוב של קלפות להיות שם
נפתל ועקש. ובגלל זה ונהר יצא
מעדן וגו', ויכלנו לומר
במטרו"ן יצא מעדן - מעדון
שלו. להשקות את הגן - הגן
שלו, הפרדס שלו שנכנסו לשם
בן עזאי ובן זומא ואלישע.
וקלפות שלו מצד זה טו"ב ומצד
זה רע. וזה אסור והתר, כשר
ופסול, טמא וטהור.

עמר זמן אחד ואמר, רבי רבי, כף זה ודאי! אבל עץ החיים הוא לא נקרא. אלא כף הוא סוד
הדבר, וייצר - יצירה אחת לטוב ויצירה אחת לרע. זה עץ הדעת טוב ורע. עץ זה אדם קטן,

אתייחבת אורייתא באסור וותר מימינא חיי ומשמאלא מותא.
ובגין דא אמר רבי עקיבא לתלמידיו כשתגיעו לאבני שיש טהור אל תאמרו
מים מים. לא תהיו שקולים אבני שיש טהור (נ"א דאנון ב' יודין דוייצר חכמה
עלאה וחכמה תתאה) לאבני אחרני דאנון חיי ומותא דמתמן (קהלת י) לב
חכם לימינו. ולב כסיל לשמאלו. ולא עוד אלא אתון תסתבנון גרמיכו. בגין
דאלין דעץ הדעת טוב ורע אנון בפרודא. ואבני שיש טהור אנון ביחודא
כלא פירודא כלל. ואי תימרונ דהא אסתלק עץ החיים מניהו ונפלו ואת
פירודא ביניהו. דובר שקרים לא יכון לנגד עיני דהא לית תמן פירודא
לעילא. דאלין דאתברו מאנון חיי. אתו לנשקא (דף כו ע"א) ליה פרח
ואסתלק מניהו).

דבר אחר ונהר יוצא מעדן. בודאי לעילא
בעץ חיים תמן לית קליפין נוכראין
הדא הוא דכתיב, (תהלים ה) לא יגורף רע. אבל
בעץ דלתתא אית קליפין נוכראין ודאי.
ואיהו נטוע בגנתא דעדן דזעיר אפין. דאיהו
חנוף מטטרון דגן עדן דלעילא. דקדשא
ברוך הוא לית תמן ערטומא, למיהוי תמן
נפתל ועקש. ובגין דא ונהר יוצא וגו'
ויכילנא למימר במטטרון יוצא מעדן מעדון
דיליה. להשקות את הגן גן דיליה פרדס
דיליה דתמן עאלו בן עזאי ובן זומא
ואלישע. וקליפין דיליה מסטרא דא טו"ב
ומסטרא דא רע. ודא אסור והתר כשר ופסול
טומאה וטהרה.

קם חד סבא ואמר רבי רבי הכי הוא ודאי.
אבל עץ חיים לא אתקרי איהו. אלא
הכי הוא רזא דמלה וייצר חד יצירה דטוב
וחד יצירה דרע. דא איהו עץ הדעת טוב
ורע. עץ דא אדם זעירא מסטרא דחיים מגיה
ומסטרא דמותא מגיה. תמן תרין יצירות
דיליה דאנון אסור והתר, ועליה אתמר וייצר

מִצַּד הַחַיִּים מִמָּנּוּ וּמִצַּד הַמָּוֶת מִמָּנּוּ. שֶׁם שְׁתֵּי יַצִּירוֹת שְׁלוֹ שֶׁהֵם אֶסוּר וְהֵתֵר, וְעַלֵּיו נֶאֱמַר וַיֵּיצֵר ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עֶפְרָם מִן הָאֲדָמָה.

וַיִּפַּח בָּאָפִיו נִשְׁמַת חַיִּים - זו שְׂכִינָה עֲלִיוֹנָה. עֶדֶן - תְּשׁוּבָה. וְעַלֶּיהָ נֶאֱמַר וְעַץ הַחַיִּים בְּתוֹךְ הַגֶּן. זֶה הַעֲמוּד הָאֲמִצְעִי. הַגֶּן שְׂכִינָה תַּחְתּוֹנָה. שְׁלֹשָׁה קְשָׁרִים הֵם, נִשְׁמָה רוּחַ וְנֶפֶשׁ אֲצִלּוֹ, וּבָהֶם וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה, שֶׁהוּא מִמֶּשׁ מִפִּי נִקְרָא לְשְׂכִינָה שֶׁהִיא נִשְׁמַת חַיִּים. מִיָּד שֶׁאֵמַר דְּבָרִים אֵלּוּ, עָלָה לְמַעְלָה. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, חֲבֵרִים, בּוֹדָאֵי זֶה הָיָה מְלָאָךְ, וּבּוֹדָאֵי תוֹמָךְ יֵשׁ לָנוּ מִכָּל מְקוֹם.

פֶּתַח הַפְּסוּק אַחֲרָיו: וַיִּקַּח ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם וַיְנַחֲהוּ בְּגֵן עֶדֶן וְגו'. וַיִּקַּח - מֵאֵין לִקַּח אוֹתוֹ? אֵלָּא לִקַּח אוֹתוֹ מֵאַרְבָּעָה יְסוּדוֹת שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם וּמִשֵּׁם יִפְרֹד וַיְהִי לְאַרְבָּעָה רִאשִׁים. הַפְּרִידוֹ מֵהֶם, וְשֵׁם אוֹתוֹ בְּגֵן עֶדֶן.

כִּמוֹ זֶה יַעֲשֶׂה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבֶן אָדָם שֶׁנּוֹכָרָא מֵאַרְבָּעָה יְסוּדוֹת. בְּזִמְנָן שֶׁשָּׁב בְּתִשְׁבּוּבָה וּמִתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נוֹטֵלוֹ מִשֵּׁם, וְעַלֶּיהֶם נֶאֱמַר וּמִשֵּׁם יִפְרֹד. הַפְּרִיד נִפְשׁוֹ מִתְאַוֶּתֶם, וְשֵׁם אוֹתוֹ בְּגֵן שְׁלוֹ שֶׁהִיא שְׂכִינָה, לְעַבְדָּה - בְּמַצּוֹת עֲשֵׂה, וּלְשִׁמְרָה - בְּמַצּוֹת לֹא תַעֲשֶׂה. אִם זָכָה לְשִׁמְרָה אוֹתָהּ, הוּא יִהְיֶה רֹאשׁ עַל אַרְבָּעָה יְסוּדוֹת, וַיַּעֲשֶׂה נִהָר שְׁמִשְׁקִים עַל יָדוֹ וְלֹא עַל יָדֵי אֲחֵר, וּמִפְּרִים בּוֹ שֶׁהוּא רַבּוֹן וְשׁוֹלֵט עֲלֵיהֶם.

וְאִם עָבַר עַל הַתּוֹרָה, הֵם מִשְׁקִים מִפְּרִירוֹת הָעֵץ שֶׁל רָע שֶׁהוּא יֵצֵר הָרָע. וְכָל הָאֵיבָרִים שֶׁהֵם מֵאַרְבָּעָה יְסוּדוֹת, נֶאֱמַר

יְיָ אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עֶפְרָם מִן הָאֲדָמָה. וַיִּפַּח בָּאָפִיו נִשְׁמַת חַיִּים. דָּא שְׂכִינָתָא עֲלָאָה. עֶדֶן תְּיֻבָּתָא. וְעַלָּה אִתְמַר וְעַץ

הַחַיִּים בְּתוֹךְ הַגֶּן דָּא עֲמוּדָא דְאֲמִצְעִיתָא. הַגֶּן שְׂכִינָתָא תַּתָּאָה. תַּלְתָּ קְטִירִין אֲנוּן נִשְׁמַתָּא רוּחָא נִפְשָׁא לְגַבִּיָּה. וּבַהוּן וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה. דְּאִיהוּ מִפִּי מִמֶּשׁ אִתְקַרֵּי לְשְׂכִינָתָא דְאִיהִי נִשְׁמַת חַיִּים. מִיָּד דְּאֵמַר מַלְיָן אֵלִין סָלִיק לְעִילָא. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן חֲבֵרִיא בּוֹדָאֵי מְלָאָכָא הוּא. וּבּוֹדָאֵי סִמְךָ אֵית לָנָא מִכָּל אַתֵּר.

פֶּתַח קָרָא אֲבִתְרִיָּה: וַיִּקַּח יְיָ אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם וַיְנַחֲהוּ בְּגֵן עֶדֶן וְגו'. וַיִּקַּח מֵאֵין נָטִיל לִיָּה. אֵלָּא נָטִיל לִיָּה מֵאַרְבָּעָה יְסוּדִין דְּאִתְמַר בַּהוּן וּמִשֵּׁם יִפְרֹד וַיְהִי לְאַרְבָּעָה רִאשִׁים. אִפְרִישׁ לִיָּה מִנְהוּן וְשׁוּי לִיָּה בְּגִנְתָּא דְּעֶדֶן.

בְּגִנְתָּא דָּא יַעֲבֹד קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְבַר נֶשׁ דְּאִתְבְּרִי מֵאַרְבָּעָה יְסוּדִין. בְּזִמְנָא דְּתַב בְּתִיּוּבָתָא וּמִתְעַסֵּק בְּאוּרִייתָא. קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָטִיל לִיָּה מִתְמָן. וְעַלֶּיָּהוּ אִתְמַר וּמִשֵּׁם יִפְרֹד. אִפְרִישׁ נִפְשִׁיהָ מִתְאַוָּה דִּילְהוּן וְשׁוּי לִיָּה בְּגִנְתָּא דִּילִיָּה דְאִיהִי שְׂכִינָתָא. לְעַבְדָּה בְּפִקּוּדִין דְּעֲשֵׂה. וּלְשִׁמְרָה בְּפִקּוּדִין דְּלֹא תַעֲשֵׂה. אִי זָכָה לְנִטְרָא לָהּ אִיהוּ יִהְיֶה רִישָׁא עַל אַרְבָּעָה יְסוּדִין. וְאִתְעַבִּיד נִהָר דְּאִתְשַׁקִּיין עַל יְדֵיהָ וְלֹא עַל יָדָא אַחֲרָא וְאִשְׁתַּמוּדְעִין בֵּיהּ דְּאִיהוּ רַבּוֹן וְשׁוֹלֵט עֲלֵיָּהוּ.

וְאִי עָבַר עַל אוּרִייתָא אִתְשַׁקִּיין מִמְרִירוֹ דְּאִילָנָא דְּרַע דְּאִיהוּ יֵצֵר הָרָע. וְכָל אַבְרִין דְּאֲנוּן מֵאַרְבָּעָה יְסוּדִין אִתְמַר בַּהוּן וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם וְגו' וַיִּמְרְרוּ בְּמִרְרֵירוֹ (שְׁמוֹת א')

בָּהֶם (שמות א) וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם
וְגו'. וַיִּמְרְרוּ - בַּמִּרְרוֹת שֶׁל
מֶרֶה. וְלִגְבֵי אֵיבָרִים קְדוּשִׁים שֶׁל
הַגּוֹף שֶׁהֵם מִצַּד הַטּוֹב, עֲלֵיהֶם
נֶאֱמַר (שם טו) וַיָּבֹאוּ מֶרֶתָה וְלֹא
יָכְלוּ לִשְׁתּוֹת מִיָּם מֶמֶרֶה וְגו'.
כְּגוֹן זֶה אֲמָרוּ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה,
וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בַּעֲבֹדָה קָשָׁה
- בְּקָשָׁיָא. בַּחֲמֹר - בְּקָל וַחֲמֹר.
וּבְלִבְנִים - בְּלִבּוֹן הַלֶּכֶה. וּבְכָל
עֲבֹדָה בְּשֹׁדָה - זוֹ בְּרִיתָא. אֶת כָּל
עֲבֹדָתָם וְגו' - זוֹ מִשְׁנָה.

אִם שָׂבִים בַּתְּשׁוּבָה, נֶאֱמַר בָּהֶם
(שם) וַיִּוְרֶהוּ ה' עֵץ, וְזֶה עֵץ
הַחַיִּים, וְבוֹ וַיִּמְתְּקוּ הַמַּיִם. וְזֶה
מִשְׁהַ מְשִׁיחַ, שְׁנֵאֱמַר בּוֹ (שם יז)
וּמִטָּה הָאֱלֹהִים בִּידּוֹ. מִטָּה זֶה
מִטְטְרוֹן, מִצִּדּוֹ חַיִּים וּמִצִּדּוֹ
מִיתָה. כְּשֶׁמִּתְהַפֵּף לְמִטָּה הוּא
עֹזֵר מִצַּד הַטּוֹב. כְּשֶׁמִּתְהַפֵּף
לְנֶחֱשׁ הוּא כְּנֻגְדּוֹ. מִיָּד (שם יח) וַיִּנָּס
מִשְׁהַ מִּפְּנֵיו.

וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְסֹרֵב בִּיד
מִשְׁהַ, וְהִיא תוֹרָה שְׂבָעַל פֶּה,
שְׂבָה אֲסוּר וְהֵתֵר. מִיָּד שֶׁהִכָּה בּוֹ
בְּסָלַע, לָקַח אוֹתוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא בִּידּוֹ, וְנֶאֱמַר בּוֹ (שְׁמוּאֵל ב כג)
וַיֵּרֶד אֵלָיו בְּשִׁבְטוֹ, לְהַכּוֹת אוֹתוֹ
בּוֹ. וְשִׁבְטוֹ הוּא יֵצֵר הָרַע נָחֵשׁ,
וְהַכּוֹל הוּא בְּגִלּוֹת מַחֲמָתוֹ. וְעוֹד,
וּמִשְׁמֵ יִפְרֹד. אֲשֶׁרִי הָאִישׁ
שִׁישְׁתַּדֵּל בַּתוֹרָה, שֶׁבִּזְמַן שִׁיקַח
אוֹתוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִהַגּוֹף
הַזֶּה מֵאֲרַבְעָה יְסוּדוֹת, נִפְרָד
מִשֵּׁם וְהוֹלֵךְ לְהִיּוֹת רֹאשׁ בְּאַרְבַּע
חִיּוֹת, וְנֶאֱמַר בָּהֶם עַל כַּפֵּים
יִשְׁאֹנְדוּ וְגו'.

וַיֵּצֵא ה' אֱלֹהִים וְגו', הָרִי פֶרֶשׁוּהָ
אֵין צוֹ אֱלֹא עֲבֹדָה זָרָה, שְׁמִשְׁמֵ
אֱלֹהִים אֲחֵרִים, וְהִיא בְּכַבֵּד,
שְׁמִמָּנָה תְּכַבֵּד הָעֲבֹדָה, שֶׁהִיא
עֲבֹדָה זָרָה לוֹ, וְהַכְּבֵד כּוֹעֵס.
וְהָרִי פֶרֶשׁוּהָ, כָּל הַכּוֹעֵס כָּאֵלּוּ
עוֹבֵד עֲבֹדָה זָרָה. זֶהוּ וַיֵּצֵא. עַל

דְּמָרָה. וְלִגְבֵי אֵיבָרִין קְדִישִׁין דְּגוּפָא דְּאֲנוּן
מִסְטָרָא דְטוֹב עֲלֵייהוּ אֲתָמָר (שמות טו) וַיָּבֹאוּ
מֶרֶתָה וְלֹא יָכְלוּ לִשְׁתּוֹת מִיָּם מֶמֶרֶה וְגו'.
כְּגוֹנוּנָא דָא אֲמָרוּ מֵאֲרִי מַתְנִיתִין וַיִּמְרְרוּ אֶת
חַיֵּיהֶם בַּעֲבֹדָה קָשָׁה בְּקוּשָׁיָא. בַּחֲמֹר בְּקָל
וַחֲמֹר. וּבְלִבְנִים בְּלִבּוֹן הַלֶּכֶתָא. וּבְכָל עֲבֹדָה
בְּשֹׁדָה דָא בְּרִיתָא. אֶת כָּל עֲבֹדָתָם וְגו' דָא
מִשְׁנָה.

אִם תִּיַּיבִין בַּתְּיוֹבָתָא אֲתָמָר בַּהוּן (שמות טו)
וַיִּוְרֶהוּ ה' עֵץ. וְדָא עֵץ חַיִּים וְכִיָּה
וַיִּמְתְּקוּ הַמַּיִם. וְדָא מִשְׁהַ מְשִׁיחַ דְּאֲתָמָר בִּיה
(שמות יז) וּמִטָּה הָאֱלֹהִים בִּידּוֹ. מִטָּה דָא
מִטְטְרוֹן מִסְטָרִיהַ חַיִּים וּמִסְטָרִיהַ מִיתָה. כִּד
אֲתַהֲפֹךְ לְמִטָּה אִיהוּ עֹזֵר מִסְטָרָא דְטוֹב. כִּד
אֲתַהֲפֹךְ לְחִוְיָא אִיהוּ כְּנֻגְדּוֹ. מִיָּד (שמות יח) וַיִּנָּס
מִשְׁהַ מִּפְּנֵיו.

וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְסֹר לִיה בִּידָא דְמִשְׁהַ
וְאִיהוּ אֲוִרִיתָא דְבַעַל פֶּה דְבִיָּה
אֲסוּר וְהֵתֵר. מִיָּד דְּמַחָא בִיָּה בְּטִינְרָא נָטִל
לִיה קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּידִיה. וְאֲתָמָר בִּיה
(שְׁמוּאֵל ב כג) וַיֵּרֶד אֵלָיו בְּשִׁבְטוֹ לְמַחָא לִיה בִּיה.
וְשִׁבְטוֹ אִיהוּ יֵצֵר הָרַע חִוְיָא. וְכָלָא אִיהוּ
בְּגִלּוֹתָא מַחֲמַת דִּילִיה. וְעוֹד וּמִשְׁמֵ יִפְרֹד.
זַכָּאָה אִיהוּ בֵּר נֶשׁ דְּאֲשְׁתַּדֵּל בְּאֲוִרִיתָא.
דְּבִזְמַנָּא דְנָטִיל לִיה קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא מֵהָאִי
גוּפָא מֵאֲרַבְעָה יְסוּדִין, אֲתַפְרֵשׁ מִתְּמָן וְאֲזִיל
לְמַהוּי רִישָׁא בְּד' (דף כו ע"ב) חִוּוֹן וְאֲתָמָר בַּהוּן
עַל כַּפֵּים יִשְׁאֹנְדוּ וְגו'.

וַיֵּצֵא יי אֱלֹהִים וְגו' הָא אוּקְמוּהָ לִית צוֹ אֱלֹא
עֲבֹדָה זָרָה דְּמִתְמָן אֱלֹהִים אֲחֵרִים
וְאִיהִי בְּכַבֵּד. דְּמִינָה תְּכַבֵּד הָעֲבֹדָה דְּאִיהִי
עֲבֹדָה זָרָה לִיה וְהַכְּבֵד כּוֹעֵס. וְהָא אוּקְמוּהָ
כָּל הַכּוֹעֵס כָּאֵלּוּ עוֹבֵד עֲבֹדָה זָרָה דָא אִיהוּ

הָאָדָם - זו שְ�פִיכוֹת דָּמִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ט) בָּאָדָם דָּמוֹ יִשְׁפָּךְ. וְזו מְרָה, הַחֲרֵב שֶׁל מְלָאךְ הַמּוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ה) וְאַחֲרִיתָהּ מְרָה כְּלַעֲנָה חֲדָה כְּחֵרֵב פִּיּוֹת. לֵאמֹר - זֶה גִלּוּי עֲרִיּוֹת, וְזֶה טָחוּל, עָלָיו נֶאֱמַר (שם) אָכְלָה וּמִחֲתָה פִּיהָ וְגו', שֶׁלְטָחוּל אֵין פֶּה וְעֲרָקִים, וּמִשְׁקָה מַעֲכִירוֹת הַדָּם הַשָּׁחַר שֶׁל הַכֶּבֶד, וְלֹא מִצָּאָנוּ לוֹ פֶּה. וְזֶהוּ אָכְלָה וּמִחֲתָה פִּיהָ וְגו'. כָּל שׁוֹפְכֵי דָמִים הֵם מִמְּרָה, שֶׁעֲרָקֵי הַדָּם שֶׁל הַלֵּב, מִיד כְּשֶׁרֹאִים מְרָה, כָּלֵם בּוֹרְחִים מִלְּפָנֶיהָ.

וְכָל הָעֲרִיּוֹת מִתְּכַסִּים בַּחֲשָׁךְ בְּדָם שָׁחַר שֶׁל הַטָּחוּל. מִי שֶׁעוֹבֵר עַל שְׁפִיכוֹת דָּמִים וְעוֹבֵדָה זָרָה וְגִלּוּי עֲרִיּוֹת, גּוֹלָה נִשְׁמָתוֹ בְּכַבֵּד מְרָה טָחוּל, וְדָנִים אוֹתוֹ בְּגִיּהֵנָם. וְשִׁלְשָׁה מִמֵּנִים עָלֵיהֶם - מִשְׁחִית אֶף וְחִמָּה. ט"ו עֲרִיּוֹת הֵם כְּחֻשְׁבוֹן י"ה, וְשִׁשָּׁה אַחֲרֵים כְּחֻשְׁבוֹן ו'. לִפְנֵי שֶׁגָּלוּ יִשְׂרָאֵל בְּגָלוֹת וּשְׁכִינָה עִמָּם, צִוָּה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת יִשְׂרָאֵל, (ויקרא יח) עֲרוֹת אִמָּךְ לֹא תִגְלֶה. וְהַגָּלוֹת הַזֵּה הֵיא גִלּוּי עֲרוֹת הַשְּׁכִינָה. זֶהוּ שְׁכָנוֹב (ישעיה ג) וּבִפְשָׁעֵיכֶם שִׁלְחָה אִמָּכֶם. וְעַל גִּלּוּי עֲרִיּוֹת גָּלוּ יִשְׂרָאֵל וּשְׁכִינָה בְּגָלוֹת, וְזֹהִי עֲרוֹת הַשְּׁכִינָה. וְעֲרוֹה זֶה הִיא לִילִית, אִמָּם שֶׁל עֵרֶב רַב. וְעֵרֶב רַב הֵם עֲרִיּוֹת שֶׁלָּה וְעֲרִיּוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁלְמַעֲלָה, שֶׁעָלָיו נֶאֱמַר (ויקרא יח)

עֲרוֹת אִבֶּיךָ וְגו' לֹא תִגְלֶה. וְהֵם הַפְּרִידוֹ בֵּין ה' ה' שֶׁלֹּא תִתְקַרֵּב ו' בִּינֵיהֶם. זֶהוּ שְׁכָנוֹב (שם) עֲרוֹת אִשָּׁה וּבִתָּהּ לֹא תִגְלֶה. וְהֵם שְׁכִינָה עֲלִיוֹנָה וְתַחְתּוֹנָה. שְׁבֻזְמָן שֶׁהָעֵרֶב רַב, שֶׁהֵם: ג' פִּילִים ג' בּוֹרִים ע' מְלָקִים ר' פָּאִים ע' נָקִים ר' פָּאִים ע' נָקִים, בֵּין ה' לָה, אֵין

וְיָצוּ. עַל הָאָדָם דָּא שְׁפִיכוֹת דָּמִים כְּמָה דָּאָתָּ אִמֹר, (בראשית ט) בָּאָדָם דָּמוֹ יִשְׁפָּךְ. וְדָא מְרָה חֲרָבָא דְּמִלָּאךְ הַמּוֹת כְּמָה דָּאָתָּ אִמֹר, (משלי ה) וְאַחֲרִיתָהּ מְרָה כְּלַעֲנָה חֲדָה כְּחֵרֵב פִּיּוֹת. לֵאמֹר דָּא גִלּוּי עֲרִיּוֹת וְדָא טָחוּל עָלֵיהָ אִתְּמַר (משלי ל) אָכְלָה וּמִחֲתָה פִּיהָ וְגו' דְּטָחוּל לִית לִיה פּוּמָא וְעֲרָקִין וְאִתְּשַׁקֵּי מַעֲכִירוֹ דְּדָמָא אוֹכְמָא דְּכַבֵּד וְלֹא אֲשַׁכְחָנָא לִיה פּוּמָא. וְדָא אִיהוּ אָכְלָה וּמִחֲתָה פִּיהָ וְגו'. כָּל שׁוֹפְכֵי דָמִים מִמְּרָה אֲנוּן. דְּעֲרָקִין דְּדָמָא דְּלִפְא מִיד דִּחְזָאן מְרָה כְּלַחוֹן בְּרַחֲיִין קִדְמָה.

וְעֲרִיין כְּלַחוֹ אִתְּכַסִּיין בַּחֲשׂוֹכָא בְּדָם אוֹכְמָא דְּטָחוּל. מָאן דְּעֵבֵר עַל שְׁפִיכָת דָּמָא וְעוֹבֵדָה זָרָה וְגִלּוּי עֲרִיּוֹת גִּלָּיָא נִשְׁמָתִיהָ בְּכַבֵּד מְרָה טָחוּל וְדִינֵין לִיה בְּגִיּהֵנָם וְתַלַּת מִמֵּנָן עָלֵיהוּ מִשְׁחִית אֶף וְחִמָּה. חֲמִשׁ עֶשְׂרֵה עֲרִיין אֲנוּן כְּחֻשְׁבוֹן י"ה. וְשִׁית אַחֲרֵינֵין כְּחֻשְׁבוֹן ו'. קִדָּם דְּגָלוּ יִשְׂרָאֵל בְּגָלוֹתָא וּשְׁכִינָתָא עִמָּהוֹן. מִנֵּי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל (ויקרא יח) עֲרוֹת אִמָּךְ לֹא תִגְלֶה. וְדָא גָלוֹתָא אִיהוּ גִלּוּי עֲרוֹתָהּ דְּשְׁכִינָתָא הָדָא הוּא דְּכִתִּיב, (ישעיה ג) וּבִפְשָׁעֵיכֶם שִׁלְחָה אִמָּכֶם. וְעַל גִּלּוּי עֲרִיּוֹת גָּלוּ יִשְׂרָאֵל וּשְׁכִינָתָא בְּגָלוֹתָא. וְדָא אִיהִי עֲרוֹה דְּשְׁכִינָתָא. וְהִיא עֲרוֹה אִיהִי לִילִית אִמָּא דְּעֵרֶב רַב. וְעֵרֶב רַב אֲנוּן עֲרִיּוֹת דִּילָה וְעֲרִיּוֹת דִּישְׂרָאֵל דְּלַעֲיִלָא דְּעָלֵיהָ אִתְּמַר (ויקרא יח) עֲרוֹת אִבֶּיךָ לֹא תִגְלֶה.

וְאֲנוּן אִפְרִישִׁין בֵּין ה' ה' דְּלֹא אִתְּקִרִיב ו' בִּינֵיהוּ הָדָא הוּא דְּכִתִּיב, עֲרוֹת אִשָּׁה וּבִתָּהּ לֹא תִגְלֶה. וְאֲנוּן שְׁכִינָתָא עֲלָאָה וְתַתָּאָה. דְּבֻזְמָנָא דְּעֵרֶב רַב דְּאֲנוּן (ס' נג"ע ר"ע) ג' פִּילִים ג' בּוֹרִים ע' מְלָקִים ר' פָּאִים ע' נָקִים בֵּין ה' ה', לִית רִשׁוֹ לְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא

רשות לקדוש ברנך הוא
להתקרב ביניהם, וסוד הדבר -
(ישעיה ט) ונהר יחרב ויבש. יחרב
בה' עליונה, ויבש בה' תחתונה.
כדי שלא יתפרנסו ערב רב מו'
שחיה עץ החיים. ולכן אין
התקרבות לו' בין ה' ה' בזמן
שערב רב ביניהם.

ואין רשות לאות י' להתקרב לה'
השנייה. זהו שפתיב ערות פלתיך
לא תגלה. והם הפרידו בין ו'
לה' העליונה. זהו שפתיב ערות
אשת אביך לא תגלה. ש' היא
אב, ה' אס, ו' בן, ה' בת. ולכן
צוה אליו ה' עליונה. ערות אשת
אביך לא תגלה. ערות אחותך
בת אביך - זו ה' תחתונה. את
בת בנה ואת בת בתה - הם ה"א
ה"א, שהם תולדות של ה'. ערות
אחי אביך - זו יו"ד, שהוא
תולדה של אות י', והוא אח
לוא"ו.

סוף סוף בזמן שערב רב
מערבים בישראל, אין קרבה
ויחוד באותיות שם יהו"ה. ומיד
שימחו מהעולם, נאמר באותיות
של הקדוש ברנך הוא (זכריה יד)
ביום ההוא יהיה יהו"ה אחד
ושמו אחד. ולכן אדם, שהם
ישראל, יש להם יחוד בתורה,
שנאמר בה (משלי ג) עץ חיים היא
למחזיקים בה, והיא הגבירה
מלכו"ת, שמצדה נקראו ישראל
בני מלכים. ולכן אמר הקדוש
ברנך הוא, לא טוב היות האדם
לבדו אעשה לו עזר כנגדו. זו
משנה, אשתו של אותו נער,
והוא [היא] שפחת השכינה. אם
זכו ישראל - היא עוזרת להם
בגלות מצד של התר טהור פשר.
ואם לא - היא כנגדו מצד של
טמא פסול אסור. טהור התר
וכשר הוא יצר הטוב. פסול טמא אסור הוא יצר הרע.

לקרבא בינייהו. ורזא דמלה (ישעיה ט) ונהר
יחרב ויבש יחרב בה' עלאה ויבש בה'
תתאה. בגין דלא יתפרנסון ערב רב מן ו'
דאיהו עץ החיים. ובגין דא לית קריבו לו'
בין ה' ה' בזמנא דערב רב בינייהו.

ולית רשו לאת י' לקרבא בה' תניינא הדא
הוא דכתיב ערות פלתיך לא תגלה.
ואנון אפרישו בין ו' לה' עלאה הדא הוא
דכתיב ערות אשת אביך לא תגלה. די' איהו
אב. ה' אס. ו' בן. ה' בת. ובגין דא מני
לגביה ה' עלאה. ערות אשת אביך לא תגלה.
ערות אחותך בת אביך דא ה' תתאה. את בת
בנה ואת בת בתה אנון ה"א ה"א דאנון
תולדין דה'. ערות אחי אביך דא יו"ד דאיהו
תולדה דאת י' ואיהו אח לוא"ו.

סוף סוף בזמנא דערב רב מעורבין בישראל
לית קריבו ויחודא באתון שם יהו"ה,
ומיד דיתמחון מעלמא אתמר באתון
דקדשא ברין הוא (זכריה יד) ביום ההוא יהיה
יהו"ה אחד ושמו אחד. ובגין דא אדם דאנון
ישראל אית לון יחודא באורייתא דאתמר בה
(משלי ג) עץ חיים היא למחזיקים בה. ואיהו
מטרוניתא מלכו"ת. דמסטרhea אתקריאו
ישראל בני מלכים. ובגין דא אמר קדשא
ברין הוא לא טוב היות האדם לבדו אעשה
לו עזר כנגדו דא משנה אתתא דההוא נער
ואיהו (נ"א ואיהו) שפחה דשכינתא. ואי זכו
ישראל איהו עזר לון בגלותא מסטרא דהתר
טהור פשר. ואי לאו איהו כנגדו מסטרא
דטמא פסול אסור. טהור התר פשר איהו יצר
הטוב. פסול טמא אסור איהו יצר הרע.

וְאִשָּׁה שִׁישׁ לָהּ דָם טָהוּ וְדָם
נָדָה מִצַּד שֶׁל הַמִּשְׁנָה הִיא שֶׁמָּה
אוֹתוֹ וְאִינָה בֵּת זִוְגוֹ, הִיחֹדֵד שֶׁלּוֹ,
שָׁאִין יָחִיד עַד שֶׁעָרַב רַב יִמְחוּ
מִהָעוֹלָם. וְלִכְּנָן נִקְבַּר מֹשֶׁה מִחוּץ
לְאַרְץ הַקְּדוּשָׁה, וְקִבּוּרָתוֹ הִיא
מִשְׁנָה, וְלֹא יָדַע אִישׁ אֶת קִבּוּרָתוֹ
עַד הַיּוֹם הַזֶּה. קִבּוּרָתוֹ מִשְׁנָה
שֶׁשּׁוֹלֵטֶת עַל הַגְּבִירָה, שֶׁהִיא
קִבְלָה לְמֹשֶׁה וּמִלֵּךְ. וְגִבְרִיהָ
מִתְפַּרֶדֶת מִבְּעָלָהּ. וְלִכְּנָן (מִשְׁלִי ל)
פֶּתַח שְׁלוֹשׁ רִגְזָה אֶרֶץ וְכוּ' פֶּתַח
עֶבֶד כִּי יִמְלוֹךְ - זֶהוּ עֶבֶד הַיְּדוּעַ.
וְשִׁפְחָה - זֶה מִשְׁנָה. וְנָבַל כִּי
יִשְׁבַּע לָחֶם - זֶה עָרַב רַב. עִם נָבַל
וְלֹא חָכָם.

עוֹד פֶּתַח וְאָמַר, וַיֵּצֵר ה' אֱלֹהִים
מִן הָאָדָמָה כָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה וְאֵת
כָּל עוֹף הַשָּׁמַיִם. אוֹי לְעוֹלָם
שֶׁהֵם אֲטוּמִי לֵב וְסִתוּמִי עֵינַיִם
שֶׁלֹּא מִסְתַּכְּלִים בְּסוּדוֹת הַתּוֹרָה
וְלֹא יוֹדְעִים. שְׁוֹדָאֵי חַיַּת הַשָּׂדֶה
וְעוֹף הַשָּׁמַיִם הֵם עִמִּי הָאֶרֶץ,
וְאֶפְלוּ בְּאֵלּוּ, שֶׁהֵם נֶפֶשׁ חַיָּה, לֹא
נִמְצָא בָּהֶם עֶזֶר [בְּגִלּוֹת] לְשִׁכְנָהּ
בְּגִלּוֹת, וְלֹא לְמֹשֶׁה שֶׁהוּא עֲמָה,
שֶׁכָּכֵל זְמַן שְׁגִלְתָּהּ שִׁכְנָהּ לֹא זֶה
מִמֶּנָּה.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וְהָרִי מִי נִתֵּן
מַעֲשֵׂה שֶׁל אָדָם בְּיִשְׂרָאֵל
וּבְמֹשֶׁה? אָמַר לוֹ: בְּנִי, וְאֵתָה
אִמְרָת כֶּךָ? וְכִי לֹא לְמִדָּת (יִשְׁעִיָּה
מו') מַגִּיד מִרְאשִׁית אַחֲרִית! אָמַר
לוֹ, כֶּךָ הוּא וְדָאִי. וְלִכְּנָן מֹשֶׁה לֹא
מָת, וְהוּא נִקְרָא אָדָם, וּבְגִלּוֹ
נִאֲמַר בְּגִלּוֹת הָאֲחֵרוֹנָה וּלְאָדָם
לֹא מִצָּא עֶזֶר, אֲלֵא כָלִם כְּנָגְדוֹ.
וְכֵן נִאֲמַר בְּעֶמּוּד הָאֲמֻצְעִי
וּלְאָדָם לֹא מִצָּא עֶזֶר שְׁיֻצְיָא
שִׁכְנָה מִהֲגִלּוֹת. זֶהוּ שִׁפְחוֹב
(שְׁמוֹת ב) וַיִּפֶּן כֹּה וְכֹה וַיֵּרָא כִּי אֵין
אִישׁ. וּמֹשֶׁה הוּא בְּדִמּוּתוֹ מִמֶּשׁ,
שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ לֹא מִצָּא עֶזֶר כְּנָגְדוֹ.

וְאֵתָתָּה דְּאִית לָהּ דָם טוֹהַר וְדָם נָדָה
מִסְטָרָא דְּמִשְׁנָה אִיהִי שְׁוִיָּא לִיָּה
וְלֹאֻ אִיהִי בֵּת זִוְגִיָּה יְחֻדָּא דִּילִיָּה. דִּלִּית
יְחֻדָּא עַד דְּעָרַב רַב יִתְמַחוּן מִעֲלָמָא. וּבְגִין
דָּא אֵתְקַבַּר מֹשֶׁה לְבַר מֵאֲרָעָא קְדִישָׁא.
וְקִבּוּרָתָא דִּילִיָּה מִשְׁנָה אִיהִי וְלֹא יָדַע גְּבַר יֵת
קִבּוּרָתֶיהָ עַד יוֹמָא הַדִּין. קִבּוּרָתָא דִּילִיָּה
מִשְׁנָה דְּשִׁלְטָא עַל מִטְרוֹנִיתָא דְּאִיהִי קִבְלָה
לְמֹשֶׁה וּמִלְכָּא. וּמִטְרוֹנִיתָא (דף כח ע"א)
מִתְפָּרָשָׁא מִבְּעָלָהּ. בְּגִין דָּא (מִשְׁלִי ל) פֶּתַח שֶׁלֹּשׁ
רִגְזָה אֶרֶץ וְכוּ' פֶּתַח עֶבֶד כִּי יִמְלוֹךְ דָּא אִיהוּ
עֶבֶדָא יְדִיעָא. וְשִׁפְחָה דָּא מִשְׁנָה. וְנָבַל כִּי
יִשְׁבַּע לָחֶם דָּא עָרַב רַב, עִם נָבַל וְלֹא חָכָם.

עוֹד פֶּתַח וְאָמַר. וַיֵּצֵר יי' אֱלֹהִים מִן הָאָדָמָה
כָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה וְכָל עוֹף הַשָּׁמַיִם. וְוִי
לְעֲלָמָא דְּאֲנוּן אֲטִימִין לְבָא וְסִתִּימִין עֵינִין
דְּלֹא מִסְתַּכְּלִין בְּרִזִּי דְּאוֹרִייתָא וְלֹא יְדָעִין.
דְּוֹדָאֵי חַיַּת הַשָּׂדֶה וְעוֹף הַשָּׁמַיִם אֲנוּן עִמִּי
הָאֶרֶץ. וְאֶפִּילוּ בְּאֵלִין דְּאֲנוּן נֶפֶשׁ חַיָּה לֹא
אֲשַׁתְּכַח עֶזֶר בְּהוֹן (בְּגִלּוֹתָא) לְשִׁכְנָתָא בְּגִלּוֹתָא
וְלֹא לְמֹשֶׁה דְּאִיהוּ עֲמָה. דְּכָכֵל זְמַנָּא דְּגִלְתָּ
שִׁכְנָתָא לֹא זֶה מִמֶּנָּה.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר וְהָא מָאן יְהִיב עוֹבְדָא
דְּאָדָם בְּיִשְׂרָאֵל וּבְמֹשֶׁה. אָמַר לִיָּה בְּרִי
וְאֵנָת אִמְרָתָה הִכִּי וְכִי לֹא אוֹלִיפֶת (יִשְׁעִיָּה מו') מַגִּיד
מִרְאשִׁית אַחֲרִית. אָמַר לִיָּה הִכִּי הוּא וְדָאִי.
וּבְגִין דָּא מֹשֶׁה לֹא מִית וְאָדָם אֵתְקַרִי אִיהוּ.
וּבְגִינִיָּה אֵתְמַר בְּגִלּוֹתָא בְּתִרְאָה וּלְאָדָם לֹא
מִצָּא עֶזֶר אֲלֵא כָלְהוּ כְּנָגְדוֹ. וְכֵן עֲמוּדָא
דְּאֲמֻצְעִיתָא אֵתְמַר בִּיה וּלְאָדָם לֹא מִצָּא עֶזֶר
דְּאִפִּיק שִׁכְנָתֶיהָ מִן גִּלּוֹתָא הָדָא הוּא דְּכִתִּיב
(שְׁמוֹת ב) וַיִּפֶּן כֹּה וְכֹה וַיֵּרָא כִּי אֵין אִישׁ. וּמֹשֶׁה
אִיהוּ בְּדִיּוּקְנִיָּה מִמֶּשׁ דְּאֵתְמַר בִּיה לֹא מִצָּא עֶזֶר כְּנָגְדוֹ.

בְּהוֹרֹא זִמְנָא וַיִּפֹּל יְיָ אֱלֹהִים תִּרְדְּמָה עַל
הָאָדָם. יְיָ אֱלֹהִים אָבָא וְאִמָּא.

תִּרְדְּמָה דָּא גְלוּתָא דַּאתְמָר בִּיה ^(בראשית טו)
וְתִרְדְּמָה נִפְלָה עַל אָבְרָם. אָרְמִי לִיה עַל
מֹשֶׁה וַיִּשָּׁן. לִית שִׁנְה אֱלָא גְלוּתָא. וַיִּקַּח
אֶחָת מִצְלָעוֹתָיו. מִצְלָעוֹתָיו דְּמָאן. אֱלָא
מֵאֲלִין עוֹלָמִין דְּמִטְרוֹנִיתָא נָטְלוּ אָבָא וְאִמָּא
חַד מִנֵּיהּ וַאֲיהוּ סִטְרָא חוּרָא. יָפָה כְּלָבְנָה.
וַיִּסְגֹּר בֶּשֶׁר תַּחְתָּנָה, דָּא בֶּשֶׁר דַּאתְמָר בִּיה
בִּשְׁגָם הוּא בֶּשֶׁר בֶּשֶׁר דְּמֹשֶׁה סוּמָק. וְעַלִּיה
אֲתִמָּר פְּנִי מֹשֶׁה כְּפִנֵי חֲמָה. וּבִגִּין דָּא ^(שיר)
^(השירים ו) יָפָה כְּלָבְנָה בְּרָה כַּחֲמָה.

דְּבָר אַחֵר וַיִּסְגֹּר בֶּשֶׁר בַּעַן לֶאֱגָנָא בָּה
עַלִּיה הָדָא הוּא דְכֶתִיב וַיִּסְגֹּר ה' ^(שמות כה)
בַּעַדוֹ. דְּבָר אַחֵר וַיִּסְגֹּר כְּמָה דַּאתְ אָמַר, ^(שמות כה)
לְעוֹמֶת הַמִּסְגֶּרֶת, מִסְגֶּרֶת מִתְקִימָת, דְּבָה
מִטְרוֹנִיתָא ^(יחזקאל מו) יִהְיֶה סָגוֹר שְׁשֶׁת יָמִי
הַמַּעֲשֶׂה:

וַיִּבֶן יְיָ אֱלֹהִים אֶת הַצֹּלַע, הֵכָא אֲתִרְמִיז
רְזָא דִּיבּוּם דַּאֲמְרוּ בִיה כִּינָה שְׁלֵא כְּנָה
שׁוּב לֹא יִכְנֶה, הָדָא הוּא דְכֶתִיב, ^(דברים כה)
אֲשֶׁר לֹא יִכְנֶה אֶת בֵּית אָחִיו. אָבֵל לְגַבִּי
קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, אֲתִמָּר בִּיה וַיִּבֶן יְיָ
אֱלֹהִים אָבָא וְאִמָּא בְנֵי לָה לְגַבִּיה הָדָא הוּא
דְכֶתִיב בּוֹנֶה יְרוּשָׁלַיִם יְיָ. ו' דַּאֲיהוּ בֶן יִ"ה
אָבָא וְאִמָּא. עַלִּיהוּ אֲתִמָּר וַיִּבֶן יְיָ אֱלֹהִים
אֶת הַצֹּלַע. אֲשֶׁר לָקַח מִן הָאָדָם דָּא עֲמוּדָא
דַּאֲמַצְעִיתָא. וַיְבִיאָהּ אֶל הָאָדָם אִיִּיתִי לִיה
לְגַבִּי צֹלַע דְּנָטִיל מִן ה' עוֹלִימָא דִּילָה.

וְעַלִּיה אֲתִמָּר ^(זכריה ב) וַאֲנִי אֶהְיֶה לָה נָאֻם יְיָ
חוֹמַת אֵשׁ סָבִיב. וּבִגִּין דָּא בְטוּרָא דָּא
אֲתִבְנִי בִי מִקְדָּשָׁא. עַל יְדָא דְקִדְשָׁא בְרִיךְ
הוּא יְהֵא קִיִּימָא ^(מ"ד דף ק"ט) לְדָרִי דְרִין. וְעַלִּיה

בְּאוֹתוֹ זִמְן וַיִּפֹּל ה' אֱלֹהִים
תִּרְדְּמָה עַל הָאָדָם. ה' אֱלֹהִים -
אָבָא וְאִמָּא. תִּרְדְּמָה - זוּ הַגְלוּת,
שְׁנַאֲמַר בָּה ^(בראשית טו) וְתִרְדְּמָה
נִפְלָה עַל אָבְרָם. הִפִּילוּ עַל מֹשֶׁה
וַיִּשָּׁן. אֵין שִׁנְה אֱלָא גְלוּת. וַיִּקַּח
אֶחָת מִצְלָעוֹתָיו - מִצְלָעוֹתָיו שֶׁל
מִי? אֱלָא מֵאוֹתָם עֲלָמוֹת שֶׁל
הַגְבִּירָה נָטְלוּ אָבָא וְאִמָּא אֶחָד
מֵהֶם, וְהוּא צַד לְכֹן, יָפָה כְּלָבְנָה.
וַיִּסְגֹּר בֶּשֶׁר תַּחְתָּנָה - זֶה בֶּשֶׁר
שְׁנַאֲמַר בּוֹ ^(שם ו) בִּשְׁגָם הוּא בֶּשֶׁר.
בֶּשֶׁר שֶׁל מֹשֶׁה אָדָם, וְעַלִּיו נֶאֱמַר
פְּנִי מֹשֶׁה כְּפִנֵי חֲמָה, וְלָכֵן ^(שיר ו)
יָפָה כְּלָבְנָה בְּרָה כַּחֲמָה.

דְּבָר אַחֵר וַיִּסְגֹּר בֶּשֶׁר - רְצוֹ לְהִגֵּן
עַלִּיו בָּה. זֶהוּ שְׁכָתוּב וַיִּסְגֹּר ה'
בַּעַדוֹ. דְּבָר אַחֵר וַיִּסְגֹּר - כְּמוֹ
שְׁנַאֲמַר ^(שמות כה) לְעוֹמֶת הַמִּסְגֶּרֶת,
מִסְגֶּרֶת מִתְקִימָת, שְׁבָה הַגְבִּירָה
^(יחזקאל מו) יִהְיֶה סָגוֹר שְׁשֶׁת יָמִי
הַמַּעֲשֶׂה.

וַיִּבֶן ה' אֱלֹהִים אֶת הַצֹּלַע. כֵּאֵן
נִרְמָז סוּד הַיְבוּם, שְׁאֲמְרוּ בּוֹ, כִּינָה
שְׁלֵא כְּנָה, שׁוּב לֹא יִכְנֶה. זֶהוּ
שְׁכָתוּב ^(דברים כה) אֲשֶׁר לֹא יִכְנֶה אֶת
בֵּית אָחִיו. אָבֵל לְגַבִּי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא נֶאֱמַר בּוֹ וַיִּבֶן ה' אֱלֹהִים.
אָבָא וְאִמָּא בּוֹנִים אוֹתָהּ אֵלֶיו. זֶהוּ
שְׁכָתוּב בּוֹנֶה יְרוּשָׁלַיִם ה'. ו'
שְׁהוּא בֶן יִ"ה, אָבָא וְאִמָּא, עַלִּיהֶם
נֶאֱמַר וַיִּבֶן ה' אֱלֹהִים אֶת הַצֹּלַע.
אֲשֶׁר לָקַח מִן הָאָדָם - זֶה הָעֲמוּד
הָאֲמַצְעִי. וַיְבִיאָהּ אֶל הָאָדָם -
הִבִּיא אוֹתוֹ אֶל הַצֹּלַע שֶׁלָּקַח מֶה',
הַעֲלָמָה שְׁלָה.

וְעַלִּיה נֶאֱמַר ^(זכריה ב) וַאֲנִי אֶהְיֶה
לָה נָאֻם ה' חוֹמַת אֵשׁ סָבִיב. וְלָכֵן
בְּהַר זֶה יִכְנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ עַל יְדֵי
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, יִהְיֶה קַיָּם
לְדוֹרֵי דוֹרוֹת, וְעַלִּיו נֶאֱמַר ^(חגי ב)
גָּדוֹל יִהְיֶה כְבוֹד הַבַּיִת הַזֶּה

אֲתִמָּר ^(חגי ב) גָּדוֹל יִהְיֶה כְבוֹד

הַאֲחֵרוֹן מִן הָרָאוּשׁוֹן. שֶׁהָרָאוּשׁוֹן
נִבְנָה עַל יְדֵי אָדָם - וְזֶה עַל יְדֵי
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְלִכְנָן (תהלים
קכז) אִם ה' לֹא יִבְנֶה בַּיִת שְׁוֹא
עֲמֻלוֹ בּוֹנִיּוֹ בּוֹ.

וְכֵן נֹאמַר בַּמֶּשֶׁה וַיִּבֶן ה' אֱלֹהִים
אֶת הַצֵּלֶע, כְּמוֹ שֶׁנֹּאמַר (שמות כו)
וּלְצִלֵּעַ הַמִּשְׁכָּן הַשְּׁנִיטָה. צִלֵּעַ
וְדָאִי מִצַּד שֶׁל חֶסֶד לְכֵן, מִשֵּׁם
נִקְרָאת לְכֵנָה. וַיִּסְגֹּר בְּשֹׁר
תַּחְתָּנָה - בְּשֹׁר שֶׁהוּא אָדָם מִצַּד
הַגְּבוּרָה וְנִכְלָל בְּשִׁנְיָהֶם. בְּאוֹתוֹ
זְמַן (שיר ב) שֶׁמָּאֵלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי
וַיְמִינֵנו תַּחֲבֻקֵּנִי.

זֹאת הַפֶּעַם עֲצָם מַעֲצָמִי וּבְשֹׁר
מִבְּשָׂרִי - זֶה שְׁכִינָה נִעְרָה
הַמְאֻרְסָה לַעֲמוּד הָאֲמָצְעִי, נֹאמַר
כֹּה זֹאת הַפֶּעַם וְגו' אֲנִי יֹדְעֵתִי
שֶׁהִיא עֲצָם מַעֲצָמִי וּבְשֹׁר
מִבְּשָׂרִי. לְזֹאת וְדָאִי יִקְרָא אִשָּׁה -
מִצַּד עֲלִיּוֹן שֶׁהִיא אִמָּ"א (בִּינָה). כִּי
מֵאִישׁ לָקַחָה זֹאת - מִצַּד שֶׁל
אִמָּ"א (חֲכָמָה) שֶׁהִיא י'. וְכֵן מִשָּׁה
בְּדַמּוּתוֹ לַמָּטָה.

בְּאוֹתוֹ זְמַן יָזְכוּ יִשְׂרָאֵל כָּל אֶחָד
וְאֶחָד לְבַת זִוְגוֹ, וְזֶהוּ שֶׁכְּתוּב
(יחזקאל לו) וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב חָדָשׁ
וְרוּחַ חָדָשׁ אֶתֶן בְּקִרְבְּכֶם,
וְכָתוּב (יחזקאל ג) וְנִבְּאוּ בְּנֵיכֶם
וּבְנִיתֵיכֶם וְגו', וְאֵלּוּ הֵם נִשְׁמוֹת
חֲדָשׁוֹת שֶׁצִּתִּידִים לְהִיּוֹת עַל
יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁפָּרְשָׁה אֵין בֶּן
דָּוִד בָּא עַד שֶׁיִּכְלּוּ כָּל נִשְׁמוֹת
שִׁבְנוּף, וְאֵז הַחֲדָשׁוֹת יִבְאוּ.

בְּאוֹתוֹ זְמַן יַעֲבְרוּ עָרֵב רַב
מִהָעוֹלָם, וְנֹאמַר בְּיִשְׂרָאֵל
וּבַמֶּשֶׁה, כָּל אֶחָד בְּבַת זִוְגוֹ,
וַיְהִי שְׁנֵיהֶם עָרוּמִים הָאָדָם
וְאִשָּׁתוֹ וְלֹא יִתְבָּשְׁשׁוּ. שֶׁתַּעֲבֹר
עָרוּהָ מִהָעוֹלָם, שְׁאֵלָה הֵם
שֶׁגָּרְמוּ גְלוּת, עָרֵב רַב וְדָאִי.

וְעַל־יָהּ נֹאמַר וְהִנָּחַשׁ הָיָה עָרוֹם
מִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה וְגו'. עָרוֹם לָרַע
מִכָּל הַחַיּוֹת שֶׁל אֲמוֹת הָעוֹלָם

הַבַּיִת הַזֶּה הָאֲחֵרוֹן מִן הָרָאוּשׁוֹן. דִּקְדַּמָּה
אֲתַבְּנִי עַל יְדָא דְּבַר נֶשׁ וְהִיא עַל יְדָא דִּקְדָּשָׁא
בְּרִיךְ הוּא. וּבִגִּיִן דָּא (תהלים קכז) אִם יי לֹא יִבְנֶה
בַּיִת שְׁוֹא עֲמֻלוֹ בּוֹנִיּוֹ בּוֹ.

וְכֵן אֲתַמָּר בַּמֶּשֶׁה וַיִּבֶן יי אֱלֹהִים אֶת הַצֵּלֶע.
כְּמָה דָּאֵת אֲמַר, (שמות כו) וּלְצִלֵּעַ הַמִּשְׁכָּן
הַשְּׁנִיטָה. צִלֵּעַ וְדָאִי מִסְטָרָא דְּחֶסֶד חִוּוֹר מִתַּמָּן
אֲתַקְרִיאת סִיְהָרָא. וַיִּסְגֹּר בְּשֹׁר תַּחְתָּנָה בְּשֹׁר
דָּאִיהוּ סוּמָק מִסְטָרָא דְּגְבוּרָה וְאֲתַכְּלִיל
בְּתַרְוִייהוּ. בְּהֵהוּא זְמַנָּא (שיר השירים ב) שֶׁמָּאֵלוֹ
תַּחַת לְרֹאשִׁי וַיְמִינֵנו תַּחֲבֻקֵּנִי.

זֹאת הַפֶּעַם עֲצָם מַעֲצָמִי וּבְשֹׁר מִבְּשָׂרִי דָּא
שְׁכִינָתָא נִעְרָה הַמְאֻרְסָה לְגַבִּי עֲמוּדָא
דְּאֲמָצְעִיתָא אֲתַמָּר כֹּה זֹאת הַפֶּעַם וְגו' אֲנָא
יֹדְעָנָא דָּאִיהִי עֲצָם מַעֲצָמִי וּבְשֹׁר מִבְּשָׂרִי.
לְזֹאת וְדָאִי יִקְרָא אִשָּׁה מִסְטָרָא עֲלָאָה דָּאִיהִי
אִמָּ"א. כִּי מֵאִישׁ לָקַחָה זֹאת, מִסְטָרָא דְּאִבָּ"א
דָּאִיהוּ י'. וְכֵן מִשָּׁה בְּדִיוקָנָא דִּילִיָּה לְתַתָּא.

בְּהֵהוּא זְמַנָּא יָזְכוּ יִשְׂרָאֵל כָּל חַד וְחַד לְבַת
זִוְגִיָּה. וְדָא אִיהוּ דְּכָתִיב, (יחזקאל לו)

וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב חָדָשׁ וְרוּחַ חָדָשׁ אֶתֶן
בְּקִרְבְּכֶם וְכָתִיב, (יחזקאל ג) וְנִבְּאוּ בְּנֵיכֶם וּבְנִיתֵיכֶם
וְגו' וְאֵלּוּ (דף כח ע"ב) אֲנוּן נִשְׁמָתִין חֲדָתִין
דְּעִתִּידִין לְמַהֲוִי עַל יִשְׂרָאֵל. כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ
אֵין בֶּן דָּוִד בָּא עַד שֶׁיִּכְלּוּ כָּל נִשְׁמוֹת שִׁבְנוּף
וְאֵז הַחֲדָשׁוֹת יִבְאוּ.

בְּהֵהוּא זְמַנָּא מִתַּעֲבְרִין עָרֵב רַב מִהָעוֹלָמָא,
וְאֲתַמָּר בְּיִשְׂרָאֵל וּבַמֶּשֶׁה כָּל חַד בְּבַת
זִוְגִיָּהוּ וַיְהִי שְׁנֵיהֶם עָרוּמִים הָאָדָם וְאִשָּׁתוֹ
וְלֹא יִתְבָּשְׁשׁוּ. דְּאֲתַעֲבֹר עָרוּהָ מִהָעוֹלָמָא דְּאֵלּוּ
אֲנוּן דְּגָרְמוּ גְלוּתָא, עָרֵב רַב וְדָאִי.

וְעַל־יָהּ אֲתַמָּר. וְהִנָּחַשׁ הָיָה עָרוֹם מִכָּל חַיַּת
הַשָּׂדֶה וְגו' עָרוֹם לָרַע מִכָּל חַיּוֹן

עובדי עכו"ם, והם בני הנחש
הקדמוני שפתה את חיה. וערב
רב ודאי הם היו והמא שהטיל
נחש בחיה, ומאותה זהמא יצא
קין והרג את הבל רועה צאן,
שנאמר בו בשגם הוא בשר.
בשגם זה הבל. בשג"ם ודאי הוא
משה. והרג אותו, והוא היה בן
בכור של אדם.

ועם כל זה, משה, כדי לכסות על
ערוות אביו, לקח את בת יתרו
שנאמר בה (שופטים א) ובני קיני חתן
משה. והרי פרשה, למה נקרא
קיני? שנפרד מקין, כמו שנאמר
(שם ד) וחבר הקיני נפרד מקין. אחר
כך רצה להחזיר ערב רב בתשובה
לכסות את ערוות אביו, שהקדוש
ברוך הוא מצרף מחשבה טובה
למעשה, ואמר לו הקדוש ברוך
הוא: הם מגזע רע, תשמר מהם.
אלה הם חטא של אדם שאמר לו
ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל
ממנו. אלה הם חטא של משה
וישראל.

ובגד"ם גלו ישראל בגלות
וגרשו משם. זהו שכתוב ויגרש
את האדם. ואדם ישראל בודאי.
ומשה בגללם גרש מקומו ולא
זכה להכנס לארץ ישראל,
שבגללם עבר על מאמר הקדוש
ברוך הוא וחטא בסלע שהכה בו,
ולא אמר לו אלא רק (במדבר כ)
ודברתם אל הסלע, והם גרמו.
ועם כל זה, מחשבה טובה הקדוש
ברוך הוא מצרפה למעשה, שהוא
לא קבל אותם, ונתן בהם אות
ברית אלא לכסות ערוות אביו.
והקדוש ברוך הוא אמר לו (שם יד)
ואעשה אתך לגוי גדול ועצום
ממנו, ובגללם אמר (שמות לב) מי
אשר חטא לי אמחננו מספרי, שהם
מזרע עמלק שנאמר בו (דברים כה)

דאומין דעלמא עובדי פוכבים ומזלות.
ואנון בנוי דנחש הקדמוני דפתי לחיה.
וערב רב ודאי אנון הוּוּ זהמא דאטיל נחש
בחיה. ומההיא זהמא נפק קין וקטל להבל
רועה צאן דאתמר ביה בשגם הוא בשר
בשגם זה הבל. בשג"ם ודאי איהו מש"ה
וקטיל ליה ואיהו הוה כרא בוכרא דאדם.
ועם כל דא משה בגין לכסאה על ערייתא
דאבוהי נטל בת יתרו דאתמר ביה
(שופטים א) ובני קיני חותן משה, והא אוקמוה
אמאי אתקרי קיני שנפרד מקין. כמה דאת
אמר, (שופטים ד) וחבר הקיני נפרד מקין.
ולבתר פּעא לאהדרא ערב רב בתיובתא
לכסאה ערייתא דאבוהי. דקדשא בריך הוא
מחשבה טובה מצרפה למעשה, ואמר ליה
קדשא בריך הוא מגזעא בישא אנון,
תסתמר מנייהו. אלין אנון חובה דאדם
דאמר ליה ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל
ממנו. אלין אנון חובה דמשה וישראל.

ובגינייהו גלו ישראל בגלותא ואתתרכו
מתמן הדא הוא דכתיב ויגרש את
האדם. ואדם ישראל ודאי. ומשה בגינייהו
אתתרך מאתריה ולא זכה למיעל בארעא
דישראל. דבגינייהו עבר מאמר דקודשא
ברוך הוא וחב בסלע דמחא ביה דלא אמר
ליה אלא (במדבר כ) ודברתם אל הסלע ואנון
גרמו. ועם כל דא מחשבה טובה הקדוש
ברוך הוא מצרפה למעשה דאיהו לא קביל
לון ויהיב בהון אות ברית אלא לכסאה
ערייתא דאבוה. וקדשא בריך הוא אמר ליה
(במדבר יד) ואעשה אותך לגוי גדול ועצום
ממנו. ובגינייהו אמר (שמות לב) מי אשר חטא

לי אמחננו מספרי, דאנון מזרעא דעמלק דאתמר ביה (דברים כה) תמחה את

תמחה את זכר עמלק, והם גרמו
לשבר את שני הלוחות של
התורה.

ומיד - ותפקחנה עיני שניהם
וידעו ישראל כי עירמם הם.
בשעבוד של מצרים שהיו בלי
תורה, ונאמר בהם (יחזקאל טו) ואת
ערום ועריה. ואיוב בגלל זה
אמר פעמים (איוב א) ערם יצתי
מבטן אמי וערם אשוב שמה.
מה שהיה מש"ה, התהפך לערב
רב לשמ"ה ולשנינה. אשוב
שמ"ה - כאן רמז שעתיד לחזר
ביניהם בגלות האחרונה, והולך
ביניהם לשמ"ה, והוא אמר (שם)
ה' נתן וה' לקח יהי שם ה'
מברך.

ובזמן שנשברו שני לוחות
התורה, ותורה שבעל פה, נאמר
בהם ויתפרו עליה תאנה. התפסו
בכמה קלפות מערב רב משום
כי עירמם הם, שלא תתגלה
ערוםם. וכסוי שלהם כנפי ציצית
ורצועות התפלין, עליהם נאמר
ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו
כתנות עור וילבשם. אבל לגבי
ציצית - ויתפרו עליה תאנה
ויעשו להם חגרת. זהו (תהלים מו)
חגור חרבך על ירך גבור, וזו
קריאת שמע שנאמר בה (שם קמט)
רוממות אל בגרונם וגו'. זהו ויעשו
להם חגרת.

וישמעו את קול ה' אלהים וגו',
כשקראו להר סיני. זהו שפתוב
(דברים ד) השמע עם קול אלהים
מדבר מתוך האש וגו'. וערב רב
מתו. והם היו שאמרו למשה
(שמות ב) ואל ידבר עמנו אלהים פן
נמות, ומצאו את התורה. ואלה
הם עמי הארץ שנאמר בהם
(דברים כז) ארור שכב עם כל
בהמה, בגלל שהם מצד אותו
שנאמר בו ארור אתה מכל
הבהמה.

זכר עמלק ואנון גרמו לתפרא תרין לוחין
דאורייתא.

ומיד ותפקחנה עיני שניהם וידעו ישראל כי
עירומים הם בטונא דמצרים דהוּו בלא
אורייתא ואתמר בהו (יחזקאל טו) ואת ערום
ועריה. ואיוב בגין דא אמר תרין זמני (איוב א)
ערום יצאתי מבטן אמי וערום אשוב שמה.
מה דהוּו מש"ה אתהפך לערב רב לשמ"ה
ולשנינה. אשוב שמ"ה הכא רמז דעתיד
לתתתא בינייהו בגלותא בתראה ואזיל
בינייהו לשמ"ה ואיהו אמר (איוב א) יי' נתן ויי'
לקח יהי שם יי' מבורך.

ובזמנא דאתברו תרין לוחין דאורייתא.
ואורייתא דעל פה אתמר בהון
ויתפרו עליה תאנה. אתפסו בכמה קליפין
מערב רב בגין כי עירומים הם דלא יתגלי
עריתיהו. וכסויא דילהון כנפי ציצית
ורצועין דתפילין. עלייהו אתמר. ויעש יי'
אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם.
אבל לגבי ציציות ויתפרו עליה תאנה. ויעשו
להם חגורות דא איהו (תהלים מו) חגור חרבך על
ירך גבור. ודא קריאת שמע דאתמר ביה (תהלים
קמט) רוממות אל בגרונם וגו'. דא הוא ויעשו
להם חגורות:

וישמעו את קול יי' אלהים וגו' פד קריבו
לטורא דסיני. דדא הוא דכתיב (דברים
ד) השמע עם קול אלהים מדבר מתוך האש
וגו' וערב רב מיתו. ואנון הוּו דאמרו למשה
(שמות ב) ואל ידבר עמנו אלהים פן נמות
ואשפחו אורייתא. ואלין אנון עמי הארץ
דאתמר בהון (דברים כז) ארור שוכב עם כל
בהמה בגין דאנון מסטרא דההוא חוץ
דאתמר ביה ארור אתה מכל הבהמה.

וְהָרִי כְּמֵה הֵם עָרַב רַב רָעִים
בְּהֵמוֹת וְחִיּוֹת, אָכַל יֵשׁ עָרַב רַב
מִצֵּד שֶׁל הַנָּחַשׁ, וְיֵשׁ עָרַב רַב
מִצֵּד שֶׁל אֲמוֹת עֲכוּ"ם שְׂדוּמִים
לְחִיּוֹת וּבְהֵמוֹת הַשָּׂדֶה, וְיֵשׁ עָרַב
רַב מִצֵּד שֶׁל מִזִּיקִים, שְׁנֹשְׁמֹתָם
שֶׁל רָשָׁעִים הֵם מִזִּיקִים שֶׁל
הָעוֹלָם מִמֶּשׁ, וְיֵשׁ עָרַב רַב שֶׁל
שָׂדִים וְרוּחוֹת וְלִילִין, וְהַפֶּל
מִעֲרַבִּים בִּישְׂרָאֵל, וְאֵין בְּכֻלָּם
מִקְלָל כַּעֲמָלָק, שֶׁהוּא נָחַשׁ רַע
אֶל אַחֵר. הוּא גִלּוּי לְכָל הָעֲרִירוֹת
שֶׁל הָעוֹלָם, רוֹצֵחַ הוּא, וּבֵת זֹגֻג
סֵם מוֹת עֲבוּדָה זָרָה, וְהַפֶּל
סמא"ל. וְיֵשׁ סמא"ל וְיֵשׁ
סמא"ל, וְלֹא הִכַּל שְׁוִיָּם. אָבֵל
אוֹתוֹ צִד שֶׁל הַנָּחַשׁ הוּא מִקְלָל
עַל הַפֶּל.

וַיִּקְרָא ה' אֱלֹהִים אֶל הָאָדָם
וַיֹּאמֶר לוֹ אֵיכָּה. כָּאֵן רָמַז לוֹ
שֶׁעֲתִיד לְהַחֲרִיב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ
וְלִכְפוֹת בּוֹ אֵיכָּה. זֶהוּ שְׁפָתוֹב
(איוב א) אֵיכָּה יִשְׁבָּה בְּדָד. אִ"י
כ"ה. וְלַעֲתִיד לְבֹא עֲתִיד הַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא לְבַעַר כָּל הַמִּנִּיּוֹת
הָרָעִים מִהָעוֹלָם, כִּמּוֹ שְׁפָתוֹב
(ישעיה כח) בַּלַּע הַמּוֹת לִנְצַחַת. וְאֵז
שֶׁב הַפֶּל לְמִקְוָמוֹ, כִּמּוֹ שְׁפָתוֹב
(זכריה יד) בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד
וְשִׁמּוֹ אֶחָד.

שְׁנִינּוּ, כָּל שְׁלֵמָה שְׁנֹאמַר בְּשִׁיר
הַשִּׁירִים, בְּמִלָּךְ שֶׁהַשְּׁלוֹם שְׁלוֹ,
בְּמִלָּךְ [ס"א בְּנִקְבוֹת הַמִּלָּךְ] סִתָּם בְּנִקְבָּה
מִלָּה [מִלָּךְ] תַּחְתּוֹנָה בְּעִלְיוֹנָה.
וְסוּד הַדָּבָר - דִּירָה תַּחְתּוֹנָה
לְעִלְיוֹנָה שְׁתִּיהֵן כְּאַחַת. וְהִינּוּ
בִּי"ת, שְׁפָתוֹב (מִשְׁלִי כד) בְּחֻכְמָה
יִבְנֶה בֵּית. כְּתוּב (שִׁיר ג) אֶפְרַיִן
עָשָׂה לוֹ הַמִּלָּךְ שְׁלֵמָה מַעֲצֵי
הַלְבָּנוֹן. אֶפְרַיִן זֶה תִּקְוֹן שֶׁל
הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן מִהָעוֹלָם
הָעֲלִיוֹן.

שַׁעַר שְׁלֹא כָּרָא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא אֶת הָעוֹלָם, הִיָּה נִסְתָּר בּוֹ שְׁמוֹ, וְלֹא [הִיָּה] הוּא שְׁמוֹ נִסְתָּר בְּתוֹכּוֹ אֶחָד, וְלֹא עֲמַד דָּבָר, [וְהוּא]

וְהָא כְּמֵה עֲרַבּוּבִין אֲנוּן בִּישִׁין בְּעִירָן וְחִיוּן.
אָבֵל אֵית עֲרַבּוּבִיא מִסְטָרָא דְנָחַשׁ.
וְאֵית עֲרַבּוּבִיא מִסְטָרָא דְאוּמִי עוֹבְדֵי כּוֹכְבִּים
וּמַזְלוֹת דְדָמוּ לְחִיוּן וּבְעִירָן דְחֻקְלָא. וְאֵית
עֲרַבּוּבִיא מִסְטָרָא דְמִזִּיקִין דְנִשְׁמָתָן (דף כט ע"א)
דְחִיבִיא אֲנוּן מִזִּיקִין דְעֲלָמָא מִמֶּשׁ. וְאֵית
עֲרַבּוּבִיא דְשָׂדִים וְרוּחִין וְלִילִין וְכֻלָּא
מִעֲוִרְבִּין בִּישְׂרָאֵל. וְלֹא אֵית בְּכֻלְהוֹ לְטִיָּיא
כַּעֲמָלָק דְאִיהוּ חִיוִּיא בִישָׂא אֶל אַחֵר. אִיהוּ
גִלּוּי לְכָל עֲרִיִין דְעֲלָמָא רוֹצֵחַ אִיהוּ וּבֵת
זֹגֻיָּה סֵם מוֹת עֲבוּדָה זָרָה. וְכֻלָּא סמא"ל.
וְאֵית סמא"ל וְאֵית סמא"ל, וְלֹא כֻלְהוֹ
שְׁוִיִין. אָבֵל הַהוּא סְטָרָא דְחִיוִּיא אִיהוּ לְטִיָּיא
עַל כֻּלָּא.

וַיִּקְרָא יי אֱלֹהִים אֶל הָאָדָם וַיֹּאמֶר לוֹ אֵיכָּה.
הָכָא רָמַז לִיָּה דְעֲתִיד לְהַחֲרִיב בֵּי
מִקְדָּשָׁא וּלְמַכְּבִּי בֵּה אֵיכָּה. הָדָא הוּא דְכְּתִיב,
(איכָה א) אֵיכָּה יִשְׁבָּה בְּדָד אִ"י כ"ה. וְלִזְמָנָא
דְאֵתִי עֲתִיד קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְבַעַרָא כָּל זִינִין
בִּישִׁין מִעֲלָמָא כְּדְכְּתִיב, (ישעיה כח) בַּלַּע הַמּוֹת
לִנְצַחַת. כְּדִין תָּב כֻּלָּא לְאַתְרִיָּה כְּדְכְּתִיב, (זכריה יד)
בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יי אֶחָד וְשִׁמּוֹ אֶחָד:

הַיִּנֵּן כָּל שְׁלֵמָה דְאֵתְמַר בְּשִׁיר הַשִּׁירִים
בְּמִלָּכָא דְשְׁלָמָא דִּילִיָּה. בְּמִלָּךְ (ס"א בְּנִקְבִי
מִלָּכָא) סִתָּם בְּנִקְבָּא. מִלָּה (נ"א מִלָּךְ) תַּתָּא
בְּעֲלָאָה. וְרָזָא דְמִלָּה דִּירְתָא תַּתָּא לְעֲלָאָה
תְּרוּוִיָּהוּ כְּחֵד. וְהִינּוּ בִי"ת דְכְּתִיב, (מִשְׁלִי כד)
בְּחֻכְמָה יִבְנֶה בֵּית. וְכְּתִיב (שִׁיר הַשִּׁירִים ג) אֶפְרַיִן
עָשָׂה לוֹ הַמִּלָּךְ שְׁלֵמָה מַעֲצֵי הַלְבָּנוֹן. אֶפְרַיִן
דָּא תִקְוֹנָא דְעֲלָמָא תַּתָּא מִעֲלָמָא עֲלָאָה.

דְעַד לָא בְּרָא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲלָמָא הָוָה
סִתָּים שְׁמִיָּה בֵּיה וְלֹא (נ"א הָוָה) הוּא

הוּא אֶת הָעוֹלָם, הִיָּה נִסְתָּר בּוֹ שְׁמוֹ, וְלֹא [הִיָּה] הוּא שְׁמוֹ נִסְתָּר בְּתוֹכּוֹ אֶחָד, וְלֹא עֲמַד דָּבָר, [וְהוּא]

הָיָה בְּלִבּוֹ] עַד שֶׁעָלָה בְּרָצוֹן [שֶׁל
הַמִּחְשָׁבָה לְהַעֲמִיד הַכֵּל בְּשִׁבְלֵי סִמְכָנִים] לְבָרָא
עוֹלָם, וְהָיָה רָשׁוּם וּבְנוּי וְלֹא
עוֹמֵד, עַד שֶׁהִתְעַטֵּף בְּעִטּוֹף אֶחָד
שֶׁל זֶהָר [עֲלִיוֹן שֶׁל מִחְשָׁבָה] וּבָרָא עוֹלָם
[ג"א יְמִין שֶׁל הָעוֹלָם הַקָּדָמוֹן], וְהוֹצִיא
[אֵלָנוּת] אֲרָזִים עֲלִיּוֹנִים גְּדוֹלִים
מֵאוֹתוֹ הָאוֹר [וְחֵי גְדוֹל] זֶהָר עֲלִיוֹן
[ג"א אֶחָד שֶׁל זֶהָר יְמִין הָעֲלִיוֹן], וְשֵׁם
מְרַכְּבָתוֹ עַל עֲשָׂרִים וּשְׁתַּיִם
אוֹתִיּוֹת רְשׁוּמוֹת, שֶׁנִּחְקָקוּ בְּעֶשֶׂר
אֲמִירוֹת וְהִתְיַשְׁבּוּ. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב
מַעְצֵי הַלְּבָנוֹן, וְכְתוּב (תְּהִלִּים קד)
אֲרָזֵי לְבָנוֹן אֲשֶׁר נָטַע. [שְׁהָרִי מֵאֵלּוּ
עֲשֵׂה אֵת הָאֲפִרְיֹן הַחוּא].

עֲשֵׂה לוֹ הַמֶּלֶךְ שְׁלֵמָה. לוֹ -
לְעֶצְמוֹ, לוֹ - לְתַקּוּנוֹ, לוֹ -
לְהִרְאוֹת כְּבוֹד עֲלִיוֹן, לוֹ -
לְהוֹדִיעַ שֶׁהוּא אֶחָד וְשֵׁמוֹ אֶחָד,
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (זְכַרְיָה יד) יְהִי יְהוֹ"ה אֶחָד
וְשֵׁמוֹ אֶחָד, וְכְתוּב (תְּהִלִּים פג) וַיִּדְעוּ כִּי
אַתָּה שֶׁמֶךְ ה' לְבַדְּךָ.

בְּהִנְיַע הַהִכָּאָה, הִיכָלּוֹת
יְדוּעִים, נוֹטָה לְצַד זֶה לְמַעְלָה.
נוֹטָה לְיָמִין. סוֹטָה לְשִׁמְאֵל. יוֹרֵד
לְמַטָּה. וְכֵן לְאַרְבַּעַת קְצוּוֹת.
מַלְכוּת נִפְרָדָה לְמַעְלָה וּלְמַטָּה
וּלְאַרְבַּעַת קְצוּוֹת לְהִיּוֹת נֶהָר
עֲלִיוֹן אֶחָד יוֹרֵד לְמַטָּה, וְעוֹשֶׂהוּ
לֵים הַגְּדוֹל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (קֹהֶלֶת א)
כָּל הַנִּחָלִים הַלֹּכִים אֶל הַיָּם וְהַיָּם
אֵינָנּוּ מֵלֵא. שְׁהָרִי הוּא כּוֹנֵם הַכֵּל
וְשׂוֹאֵב אוֹתוֹ לְתוֹכוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
(שִׁיר ב) אֲנִי חִבְּצַלַת הַשָּׁרוֹן שׁוֹשְׁנַת
הָעֵצִים. וְאֵין שָׁרוֹן אֲלֵא מְקוֹם
הַיָּם הַגְּדוֹל שֶׁשׂוֹאֵב כָּל מִימֵי
הָעוֹלָם, שֶׁמוֹצִיא וְשׂוֹאֵב וּמֵאִיר

[וְנִכְסֵים בּוֹ. מִשּׁוּם כִּד זֶה מוֹצִיא וְזֶה שׂוֹאֵב, מֵאִיר]
זֶה בְּזֶה בְּדַרְכֵים יְדוּעוֹת [נִחָלִים רַעֲב
עֲלִיוֹן], וְאֵז כְּתוּב עֲלֵיהֶם (מִשְׁלִי כד)
בְּחֻכְמָה יִבְנֶה בֵּית, וְעַל זֶה בֵּית
בְּרֵאשִׁית [ג"א וְעַל זֶה בֵּית שֶׁל הָעוֹלָם מֶלֶךְ
סֶתֶם] [בֵּית עֲלִיוֹן נִבְנָה בְּחֻכְמָה, וְכֵן אֵף כִּד
הַתְּחִתּוֹן]. אֲכַל בֵּית עֲלִיוֹן הַגְּדוֹל -

שְׁמִיָּה סְתִים בְּגוֹיָה חָד וְלֹא קִיַּמָּא מְלָה
(וְהוּא הָיָה בְּלִחְדוּרִי) עַד דְּסָלִיק בְּרַעְיוֹתָא (דְּמִחְשָׁבָה לְקִיַּמָּא
כֵּלָא בְּמִטּוֹן דְּמִיּוֹרָא) לְמַבְרֵי עֲלֵמָא וְהָיָה רָשִׁים
וּבְנוּי וְלֹא קִיַּמָּא, עַד דִּאֲתַעֲטַף בְּעִטּוֹפָא חָד
דְּזִיְהָרָא (עֲלָאָה דְּמִחְשָׁבָה) וּבָרָא עֲלֵמָא (ג"א יְמִין
דְּעֵלְמָא קְדָמָאָה) (ג"א שְׁמִים). וְאַפִּיק (אֵילָנוֹ) אֲרָזִין
עֲלֵאִין רַבְרָבִין מִהֵהוּא נִהוּרָא (ג"א וְיוֹרָא רַבָּא)
זִיְהָרָא עֲלָאָה (ג"א חָד דְּהוֹרֵר יְמִין עֲלָאָה), וְשְׁוִי
רְתִיכּוּי עַל תְּרִין וְעֶשְׂרִין אֲתוּוֹן רְשִׁימִין
אֲתַגְלִיפּוּ בְּעֶשֶׂר אֲמִירִין וְאֲתִישְׁבּוּ. הָדָא
הוּא דְכְּתִיב מַעְצֵי הַלְּבָנוֹן. וְכְּתִיב, (תְּהִלִּים קד)
אֲרָזֵי לְבָנוֹן אֲשֶׁר נָטַע (דְּהָא מֵאֵלּוּ עֲבִיד הַחוּא אֲפִרְיֹן).
עֲשֵׂה לוֹ הַמֶּלֶךְ שְׁלֵמָה, לוֹ לְגִרְמִיָּה, לוֹ
לְתַקּוּנִיָּה, לוֹ לְאַחְזָאָה יְקָרָא עֲלָאָה. לוֹ
לְאוֹדְעָא דְאִיהוּ חָד וְשְׁמִיָּה חָד כְּמָה דְאַתָּ
אֲמַר, (זְכַרְיָה יד) יְהִי יְהוֹ"ה אֶחָד וְשֵׁמוֹ אֶחָד וְכְּתִיב (תְּהִלִּים פג)
וַיִּדְעוּ כִּי אַתָּה שֶׁמֶךְ יי לְבַדְּךָ.

בְּמִטּוֹן דְּקִלְפּוּי. קִסְטוּרִין יְדִיעָא. נָטִיף
לְסִטְרָא דָּא לְעִילָא. נָטִיף לְיָמִין.
סִטָּא לְשִׁמְאֵלָא. נָחִית לְתַתָּא. וְכֵן לְאַרְבַּע
זוּיִין. מַלְכוּת אֲתַפְרֵשׁ לְעִילָא וְתַתָּא וּלְאַרְבַּע
זוּיִין לְמִהְיוּ חָד. נִהָרָא עֲלָאָה נָחִית לְתַתָּא.
וְעִבִיד לִיָּה יֵמָא רַבָּא כְּמָה דְאַתָּ אֲמַר, (קֹהֶלֶת א)
כָּל הַנִּחָלִים הַלֹּכִים אֶל הַיָּם וְהַיָּם אֵינָנּוּ
מֵלֵא. דְּהָא הוּא כְּנִישׁ כֵּלָא וְשְׂאִיב לִיָּה בְּגוֹיָה.
כְּמָה דְאַתָּ אֲמַר (שִׁיר הַשִּׁירִים ב) אֲנִי חִבְּצַלַת הַשָּׁרוֹן
שׁוֹשְׁנַת הָעֵצִים. וְאֵין שָׁרוֹן אֲלֵא אֲתֵר יֵמָא
רַבָּא דְשְׂאִיב כָּל מִימִין דְּעֵלְמָא דְאַפִּיק וְשְׂאִיב
וְנִהָרִי (וְעֵאֵלּוּ בֵּית. בְּגִינִי כִד דָּא אֲפִיק וְדָא שְׂאִיב, נִהָרִי) דָּא בְּדָא
בְּאוֹרְחִין יְדִיעֵן (נִחְלִיָּא כִפּוֹ עֲלִיּוֹת). וְכִדִּין עֲלִיּוֹהוּ
כְּתִיב, (מִשְׁלִי כד) בְּחֻכְמָה יִבְנֶה בֵּית. וְעַל דָּא בֵּית
בְּרֵאשִׁית. (ג"א וְעַל דָּא בֵּית דְּעֵלְמָא מֶלֶךְ סֶתֶם) (בֵּית עֲלָאָה אֲתַבְּנִי
בְּחֻכְמָה. וְכֵן תַּתָּא אוֹף הִכִּי). אֲכַל בֵּיתָא עֲלָאָה רַבְרָבָא

ישוב העולם. מלך סתם - בית
תחתון.

(תהלים סג) והמלך ישמח באלהים,
[בשמחה עוררת גבורה] עליונה לאחו בו
תחת ראשו וילקכו בחדוה
להיות הכל אחד. והמלך ישמח
באלהים - שמחה, אור [באור]
[שמחה] שהוציא בשביל אחד
טמיר וגנוז ונכנס בו בשנים
שהם אחד, ועל זה העולם נתקן
בקיום שלם.

והמלך ישמח באלהים - עולם
[אור עליון] התחתון שמח בעולם
העליון [נ"א נסתר אותו ששלה] עמק
[שמחה ששופעת ויוצאת באזה מקום שמח?
באלהים. בו שמה, בו שולח] חיים לכל.
נקראים חיי המלך. זה עקר
הבית. בית זה בונה בית של
העולם ובונה העולם. וזהו
בראשית ברא אלהים, ב'
ראשית. ראשית חכמה פשוטה
הכל לתוכו ונעשה ים גדול
לשאב הכל.

ים שקפאו מימיו שואב כל
מימות העולם וכונס אותם
לתוכו, והמים הולכים ושטים
ונשאבים בו, וזה יוצא מתוך
העליון. וסימן של הסוד הזה -
(איוב לח) מבטן מי יצא הקרח,
שמימיו גלודים (קפואים) בו לשאב
אחרים.

הקרח הזה ים שקופא, לא
שופעים מימיו אלא בשעה
שחזק הדרום מגיע אליו ומקרב
אותו אליו, ואז המים שהיו
גלודים בצד הצפון מפשירים
ושופעים, שהרי מצד הצפון
המים מגלודים, ומצד הדרום הם
מפשירים ושופעים להשקות כל
אותן חיות השדה, כמו שנאמר
(תהלים קד) ישקו כל חיתו שדי וגו',
ואלו נקראים הרי בתר, הרי
הפרוד. שכלם משקים כשצד

ישובא דעלמא. מלך סתם ביתא תתא.
והמלך ישמח באלהים, (תהלים סג) (כד אתער גבורה)
עלאה לאחדא ביה תחות רישיה
ולקרבא ליה בחדוה למהוי פלא חד. והמלך
ישמח באלהים חדו נהורא דאפיק (נ"א בנהורא)
(דנחרא) דנפיק בחד שבילא טמיר וגניז ועייל
ביה בתרין דאנון חד ועל דא עלמא אשתכלל
בקיומא שלים.

והמלך ישמח באלהים עלמא (נ"א נחרא עלאה)
תתא חדי בעלמא עלאה (נ"א סתימא
הוא נשדר) עמיקא (חדו דנחיר נפיק כאן אתר חדי. באלהים. ביה
חדי. ביה שדר) חיים לכלא. חיי מלפא אקרון. דא
עקרא (דף כט ע"ב) דביתא. ביתא דא בני ביתא
דעלמא. ובני עלמא. ודא הוא בראשית ברא
אלהים ב' ראשית. ראשית חכמה כד פניש
פלא לגויה ואתעביד ימא רבא לשאבא כלא.
ימא דקאפו מימיו. שאיב כל מימין
דעלמא. וכניש לון לגויה. ומיין אזלין
ושאטין ושתאבן ביה. ודא נפיק מגו
עלאה. וסימניה דרזא דא (איוב לח) מבטן מי
יצא הקרח דמימיו גלידין ביה לשאבא
אחרנין.

חאי קרח ימא דקפא לא נגדין מימיו. אלא
בשעתא דתוקפא דדרום מטי לגביה
ומקריב ליה בהדיה. בדין מצי דהו גלידין
בסטרא דצפון משתין ונגדין. דהא מסטרא
דצפון גלידי מצי ומסטרא דדרום משתין.
ונגדין לאשקאה כל אנון חיות ברא כמה
דאת אמר (תהלים קד) ישקו כל חיתו שדי וגו'
ואלין אקרון הרי בתר טורין דפירודא.
דכלהו משתקין כד סטרא דדרום שארי
לקרבא בהדיה. וכדין מצי נגדין. ובחילא

דרום מתחיל לקרב אליו, ואז המים שופעים. ובכח עליון זה ששופע, הפל הם בגדלה ובשמחה.

בשמחשבה עולה ברצון [של הרוח] מטמיר של כל הטמירים, מגיע [ישופע] מתוכו נהר אחד [בחר סמור], וכשמתקרבים זה בזה בשביל אחד שלא ידוע למעלה ולמטה, וכאן הוא ראשית הפל. וב' מלך סתם, מהראשית הזאת נתקן ודומה זה לזה.

[ובכח זה] ברא אלהים את השמים [סתם נקרה נסתרת ששופעים מימיה ויוצאים החוצה] [ג"א אחר שיוצאים בזה] [וג"א נהר שיוצא בזה] [וג"א עליונות] [אור ששופע ויוצא בזה] ומוציא קול מתוכו, וזה נקרא קול השופר. והינו ברא אלהים את השמים [והוא] שהוא קול השופר [ג"א והוא השופר]. ושמם שולטים בחיי המלך העליון על הארץ. וסימן לדבר - בן ישי ח"י על האדמה. שהחיים תלויים בבן ישי [ובג"א משפיעים לו]. ובזהם שולט בכל, והארץ נזונית ממנו. זהו שכתוב ואת הארץ. וא"ו התוספה לשלט במזונות על הארץ.

א"ת למעלה, והוא כח של כלל עשרים ושנים אותיות שהוציא א"ת א' ת' אלהים זה, ונתן לשמים, כמו שנאמר (שיר ג) בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתנתו. והינו את השמים - להכליל זה בזה ולחבר אותם זה בזה להתקים כאחד באותם חיי המלך, מלך סתם, להזין ממנו שמים. ואת הארץ - חבור של זכר ונקבה שנקקו באותיות ושומות, וחיי המלך ששפיעו מהשמים, שהשמים משפיעים להם לקים את הארץ וכל אוכלוסיה.

וסוד של אלהים עליון עשה שמים וארץ לקיום. והוציא אותם כאחד בכח שלמעלה הראשית

דא עלאה דנגיד פלא הוו ברבו בחדו. בר מחשבה סליק ברעו (רחוקה) מטמירא דכל טמירין. מטי (ואתנגיד) מגניה חד נהר. (בתרא טמירא) וכד מתקרבין דא בדא בחד שביל דלא ידיע לעילא ותתא והכא הוא ראשיתא דכלא. וב' מלך סתם מהאי ראשיתא אשתכלל ודמי דא לדא.

(ובחילא דא) ברא אלהים את השמים, (סתמא נקודה סתימא דנגידן מימיו ונפקין ברא) (ג"א בחר דנפקין ברא) (וג"א נהר דנפקין ברא) (וג"א נהר דנגיד ונאפיק ברא) ונאפיק קול מגניה. ודא אקרי קול השופר. והינו ברא אלהים את השמים (ואיהו) דאיהו קול השופר (ג"א ואיהו השופר). ושמים שליטין בחיי המלך עלאה על ארעא. וסימניה בן ישי ח"י על האדמה. דחיים תליין בבן ישי. (ובג"א נגידן ליה). ובהו שליט בכלא. וארעא מיניה אתזנת. הדא הוא דכתיב ואת הארץ. וא"ו דאתוסף לשלטאה במזוני על ארעא.

א"ת לעילא והוא חילא דכללא דעשרין ותריין אתוון דאפיק א"ת א' ת' אלהים דא ויהיב לשמים כמא דאת אמר, (שיר השירים ג) בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתנתו. והינו את השמים לאכללא דא בדא ולחברא לון דא בדא לאתקיימא כחדא באנון חיי מלכא מלך סתם לאתזנא מיניה שמים. ואת הארץ חברא דדכר ונוקבא דאתגליפו באתון רשימין. וחיי מלכא דאתנגידו מן שמיא דשמים נגדין לון לקיימא ארעא וכל אוכלוסין דילה.

ורזא דאלהים עלאה עבד שמים וארץ

של הכל. כמו זה סוד עליון יורד למטה. והאחרון הזה עשה שמים וארץ למטה.

וסוד של הכל שני עולמות הם ובראו עולמות, זה העולם העליון וזה העולם התחתון. זה כמו זה. זה ברא שמים וארץ, וזה ברא שמים וארץ. ועל זה שני עולמות הם. זה הוציא שני עולמות, וזה הוציא שני עולמות, והכל בכח של הראשית העליונה.

יורד העליון בתחתון ומתמלא בדרך של דרגה אחת ששורה עליה. כמו שאותו שביל נסתר וטמיר וגנוז למעלה, פרט לשביל אחד דקיק. ודרך אחת. אותו שלמטה דרך, כמו שנאמר (משלי ד) וארח צדיקים כאור נגה. ואותו שלמעלה שביל דקיק, כמו שפתוב (איוב כח) נתיב לא ידעו עיט. וסוד של הכל - (ישעיה מז) הנותן בים דרך ובמים עזים נתיבה. וכתוב (תהלים עז) בים דרךך ושבילך במים רבים. העולם העליון, פשמתמלא ומתעבר כמו נקבה שמתעברת מן הזכר, מוציאה שני בנים באחד, זכר ונקבה, והם שמים וארץ כמו שלמעלה.

במימי השמים גזונית הארץ ומימיו נשפכים לתוכה, אלא שעליונים זכר ותחתונים נקבה. והתחתונים גזונית מן הזכר. ומים תחתונים קוראים לעליונים כנקבה שפתוחה לזכר ושופכת מים כנגד מים של הזכר לעשות זרע. והנקבה גזונית מן הזכר. זהו שפתוב ואת הארץ, בתוספת וי"ו, כמו שנאמר.

כתוב (ישעיה מז) שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה וגו'. האותיות נחקקו במעשה של הכל, במעשה של העליון

לקיומא. ואפיק לון פחדא בחילא דלעילא ראשיתא דכלא. כגוונא דא רזא עלאה נחית לתתא. והאי בתראה עביד שמים וארץ לתתא.

ורזא דכלא ב' תרין עלמין נינהו ובראו עלמין. דא עלמא עלאה ודא עלמא תתאה. דא כגוונא דדא. דא ברא שמים וארץ. ודא ברא שמים וארץ. ועל דא ב' תרין עלמין נינהו. דא אפיק תרין עלמין. ודא אפיק תרין עלמין, וכלא בחילא דראשית עלאה.

נחית עלאה בתתאה ואתמליא בארץ דחד דרגא דשרי עליה. כגוונא דההוא שביל סתים וטמיר וגנוז לעילא. בר דחד שביל דקיק. וחד ארץ. ההוא דלתתא ארץ כמה דאת אמר, (משלי ד) וארח צדיקים כאור נגה. וההוא דלעילא שביל דקיק כדכתיב, (איוב כח) נתיב לא ידעו עיט. ורזא דכלא (ישעיה מג) הנותן בים דרך ובמים עזים נתיבה. וכתוב, (תהלים עז) בים דרךך ושבילך במים רבים. עלמא עלאה כד אתמליא ואתעברא כנוקבא דמתעברא מן דכורא אפיקת תרין בנים פחד, דכר ונוקבא, ואנון שמים וארץ כגוונא עלאה.

במימיו דשמיא אתון ארעא ומימיו אשתדן בגווה, אלא דעלאי דכר ותתאי נוקבא. ותתאי מן דכורא אתון. ומיין תתאין קראן לעלאין כנוקבא דפתיחא לדכורא ושדת מיא לקבל מיא דדכורא למעבר זרעא. ונוקבא מן דכורא אתונת. הדא הוא דכתיב ואת הארץ בתוספת וי"ו כמה דאתמר.

כתוב, (ישעיה מז) שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה וגו'. אתון אתחקקו (דף 2

ובמעשה של הפתחות. אחר כך נרשמו האותיות ונחקקו בכתוב. ב' בראשית ברא. א' אלהים את. ב' ראשית ברא ודאי, כמו שנאמר בי"ת ברא, ודאי בכח עליון. ב' נקבה. א' זכר. כמו שב' ברא ודאי בכח שלמעלה, כך א' הוציא אותיות השמים כללות של עשרים ושנים אותיות. ה' הוציא שמים לתת להם חיים [ולחשקות] ולהשריש אותם.

ואת הארץ - ו' הוציאה הארץ לתת לה מזון ולהתקנה ולתת לה ספוק שראוי לה. ואת הארץ - שלקח וא"ו א"ת כללות של עשרים ושנים אותיות, והארץ נזונית. והארץ כוללת אותם לתוכה, כמו שנאמר (קהלת א) כל הנחלים הלכים את הים. והינו סוד ואת הארץ. שפונסת הכל לתוכה ומקבלת אותם הארץ, לקחה הארץ. וא"ת - זה שמים וארץ כאחד. א"ת השמים - סוד של שמים וארץ כאחד.

ומקבלת אותם להזין. הגעת הדבר בהפאתו מצויים. היכל הקטרת מצוי בארץ. כשאש לוחטת, שופעת ומתעוררת משמאל שאוחז בה ועולה עשן, כמו שנאמר (שמות יט) והר סיני עשן כלו מפני אשר ירד עליו ה' באש. זו אש וזה עשן. וכתוב (שם) ואת ההר עשן. מתוך שאש כשיוֹרֶדֶת, אחוזים זה בזה עשן באש, ואז הכל עומד בצד השמאל, והינו סוד (ישעיה מח) אף ידי יסדה ארץ. וימיני טפחה שמים, בכח של הימין למעלה. כמו כן נעשו שמים שהם זכר. וזכר בא מצד הימין, ונקבה מצד השמאל.

ע"א) בעובדא דכלא. בעובדא דעלאה ובעובדא דתתאה. לבתר אתרשימו אתוון ואתחקקו בקרא. ב' בראשית ברא. א' אלהים את. ב' ראשית ברא ודאי. כמה דאתמר בי"ת ברא ודאי בחילא עלאה. ב' נוקבא. א' דכר. כמה דב' ברא ודאי בחילא דלעילא. הכי א' אפיק אתוון השמים כללא דעשרין ותרתינ אתוון. ה' אפיק שמים למיהב ליה חיים נ"א ולא שקאה) ולא שרשא ליה.

ואת הארץ. ו' אפיק הארץ למיהב לה מזונא ולא תקנא לה ולמיהב לה ספוקא דאתחזי לה. ואת הארץ, דנטיל וא"ו א"ת כללא דעשרין ותרין אתוון ומתוון ארעא. וארעא כליל לון לגווה כמה דאת אמר, (קהלת א) כל הנחלים הולכים אל הים. והיינו רזא ואת הארץ. דכניש פלא לגווה וקבלית לון הארץ נטלא הארץ. וא"ת דא שמים וארץ פחדא. א"ת השמים רזא דשמים וארץ פחדא.

וקבילת לון לאתזנא. מטון מלה בקולפוי שכיחי. קוסטרא דקוטררא בארעא שכיח. בד אשא דמלהטא נגיד ואתער משמאלא אחיד בה וסלקא תננא כמה דאת אמר (שמות יט) והר סיני עשן כלו מפני אשר ירד עליו יי' באש. דא אשא ודא תננא. וכתוב, (שמות יט) ואת ההר עשן. מגו דאשא כד נחית אחידן דא בדא תננא באשא. וכדין בסטר שמאלא קיימא כלא. והיינו רזא (ישעיה מח) אף ידי יסדה ארץ. וימיני טפחה שמים. בחילא דימינא לעילא. פי האי גוונא אתעבידו שמיא דאיהו דכר. ודכר מסטרא דימינא קא אתי ונוקבא מסטרא דשמאלא.

שָׁאוּ מְרוֹם עֵינֵיכֶם וַרְאוּ מִי בָרָא אֱלֹהִי. (ישעיה
מ) עַד הֵכָא אֶסְתַּלְקוּ מִלִּין דְּלֹא לִשְׁאַלָּא
כְּדִלְעִילָא. דְּחִכְמָה אֶשְׁתַּכְּלִיל מֵאִין וְלֹא
קִיַּימָא לִשְׁאַלָּא דְּסִתִּים וְעַמִּיק לִית דִּיקוּם
בִּיה. כִּיּוֹן דְּאֶתְפֹּשֵׁט נְהוּרָא עַמִּיקָא נְהוּרִיָּה
קִיַּימָא בְּשִׂאלְתָּא אַף עַל גַּב דְּאִיהוּ סִתִּים
מִכְּלָא דְּלִתְתָּא. וְקָרְאֵן לִיה עַל פּוּם שְׂאֵלְתָּא
מ"י. מִי בָרָא אֱלֹהִי.

וְהִינֵנוּ רְזָא דְּקִאמְרֵן (איוב לח) מִכְּטָן מִי יֵצֵא
הַקֶּרֶחַ. מִכְּטָן מִי וְדָאִי (יֵצֵא הַקֶּרֶחַ) הֵהוּא
דְּקִיַּימָא לִשְׁאַלְתָּא. וְלִית לִשְׁאַלָּא מַה לְּעִילָא
מַה לְּתִתָּא. אֱלֹא לִשְׁאַלָּא אֲתֵר דְּנִפְקֵן לְמַנְדַּע.
וְלֹא לְמַנְדַּע לִיה. דְּהָא לֹא יִכְלִין. אֱלֹא קִיַּימָא
לִשְׁאַלְתָּא וְלֹא לְמַנְדַּע בִּיה.

בְּרֵאשִׁית ב' רֵאשִׁית. רֵאשִׁית מֵאֲמֵר הוּא.
אוּ גִימָא דְּבְרֵאשִׁית אִיהוּ מֵאֲמֵר.
אֱלֹא עַד לֹא נִפִּיק וְאֶתְפֹּשֵׁט חִילִיָּה וְכִלָּא
סִתִּים בִּיה. בְּרֵאשִׁית אִיהוּ וּמֵאֲמֵר אִיהוּ.
כִּיּוֹן דְּנִפִּיק וְאֶתְפֹּשֵׁט מִנִּיה חִילִין, רֵאשִׁית
אֲקָרִי וְהוּא מֵאֲמֵר בְּלַחֲדוּי. מ"י שְׂאֵלְתָּ
הֵהוּא דְּבָרָא אֱלֹהִי. לְבִתֵּר כַּד אֶתְפֹּשֵׁט
וְאֶשְׁתַּכְּלִל אֶתְעֵבִיד י"ם וּבְרָא לְתִתָּא. וְכִלָּא
עֵבִיד כִּהֵהוּא גְּוֹנָא מִמֶּשׁ דְּלְעִילָא. דָּא
לְקַבֵּל דָּא וְדָא כְּגֻוֹנָא דָּדָא. וְתִרְוִיָּהוּ ב'.
כְּתִיב, (שִׁיר הַשִּׁירִים א) עַד שְׁהַמְלִיךְ בְּמִסְבּוֹ.

בְּמִסְבּוֹ לְאֶתִיּוּשְׁבָא בְּמִלְכוֹ תִתָּא.
בְּרֵזָא דְּהֵהוּא חֲבֵרוֹתָא וְתַפְנוּקָא דְּהֵהוּא
חֲבִיבוֹתָא דְּכַעֲדֵן עֲלָאָה בְּהֵהוּא שְׁבִיל דְּסִתִּים
וּגְנִיז וְלֹא אֶתִידַע וְאֶתְמַלְיָא מִנִּיה וְנִפְקָא
בְּנַחֲלִין יְדִיעֵן. גְּרָדִי נִתֵּן רִיחוֹ דָּא מִלְּפָא
תִתָּא. דְּבָרָא עֲלָמָא לְתִתָּא כְּגֻוֹנָא דְּלְעִילָא
וְסִלִּיק רִיחָא טָבָא עֲלָאָה לִשְׁלֹטָאָה וְלְמַעַבְד
וְיִכִּיל וְשִׁלִּיט וְנִהִיר בְּנְהוּרָא עֲלָאָה.

(ישעיה מ) שָׁאוּ מְרוֹם עֵינֵיכֶם וַרְאוּ
מִי בָרָא אֱלֹהִי. עַד כָּאֵן עֲלוּ
הַדְּבָרִים שְׁלֹא לִשְׁאֹל כְּשִׁלְמַעֲלָה.
שְׁחִכְמָה נִתְקַנָּה מֵאִין וְלֹא
עוֹמְדָת לִשְׁאֵלָה שְׁנוֹסְתָתָּ וְעַמְקָה
אִין שִׁיעֵמַד בְּה. כִּיּוֹן שְׁהִתְפֹּשֵׁט
אוּר עֵמֶק, אֲזִי אוּרֵי עוֹמֵד לִשְׁאֵלָה
אַף עַל גַּב שְׁהוּא נִסְתָּר מִהַכֵּל
שְׁלִמְטָה, וְקוֹרְאִים לוֹ עַל פִּי
שְׁאֵלָה מִי. מִי בָרָא אֱלֹהִי.

וְהִינֵנוּ סוּד שְׁאֲמֵרְנוּ (איוב לח) מִכְּטָן
מִי יֵצֵא הַקֶּרֶחַ. מִכְּטָן מִי וְדָאִי (יֵצֵא
הַקֶּרֶחַ), אוֹתוֹ שְׁעוֹמֵד לִשְׁאֵלָה. וְאִין
לִשְׁאֹל מַה לְּמַעֲלָה וּמַה לְּמַטָּה,
אֱלֹא לִשְׁאֹל מְקוֹם שְׁיֻצְאִים
לְדַעַת, וְלֹא לְדַעַת אוֹתוֹ, שְׁהִרִי
לֹא יִכְוֹלִים. אֱלֹא עוֹמֵד לִשְׁאֵלָה
וְלֹא לְדַעַת בּוֹ.

בְּרֵאשִׁית ב' רֵאשִׁית, רֵאשִׁית
מֵאֲמֵר הוּא. אוּ נֵאמַר שְׁבְרֵאשִׁית
הוּא מֵאֲמֵר. אֱלֹא עַד שְׁלֹא יֵצֵא
וְהִתְפֹּשֵׁט כַּחוֹ וְהַכֵּל נִסְתָּר בּוֹ,
בְּרֵאשִׁית הוּא וּמֵאֲמֵר הוּא. כִּיּוֹן
שְׁיֻצְא וְהִתְפֹּשֵׁטוֹ מִמֶּנּוּ צְבָאוֹת,
נִקְרָא רֵאשִׁית, וְהוּא מֵאֲמֵר
בְּלַבְדּוֹ. מ"י שְׁאֵלָה אוֹתוֹ שְׁבְרֵא
אֱלֹהִי. אַחֵר כְּשִׁהִתְפֹּשֵׁט
וְהִשְׁתַּכְּלִל, נַעֲשֶׂה י"ם וּבְרָא
לְמַטָּה. וְהַכֵּל עֲשֶׂה כְּמוֹ אוֹתוֹ
מִמֶּשׁ שְׁלִמְעֵלָה. זֶה כְּגֻדֵּד זֶה וְזֶה
כְּמוֹ זֶה, וְשִׁנְיָהֶם ב'.

כְּתוּב (שִׁיר א) עַד שְׁהַמְלִיךְ בְּמִסְבּוֹ.
בְּמִסְבּוֹ - לְהִתְיַשֵּׁב בְּמִלְכוּת
תַּחְתּוֹנָה. בְּסוּד שֶׁל אוֹתָהּ חֲבֵרוֹת
וְתַפְנוּקָא שֶׁל אוֹתָהּ חֲבִיבוֹת
שְׁבַעֲדֵן הַעֲלִיּוֹן בְּאוֹתוֹ שְׁבִיל
שְׁנוֹסְתָּר וּגְנִיז וְלֹא נִדְעָ, וּמִתְמַלָּא
מִמֶּנּוּ וְיוֹצֵא בְּנִחֲלִים יְדוּעִים.
גְּרָדִי נִתֵּן רִיחוֹ - זֶה מִלְּפָא תַּחְתּוֹן.
שְׁבְרֵא עוֹלָם שְׁלִמְטָה כְּמוֹ
שְׁלִמְעֵלָה, וּמַעֲלָה רִיחַ טוֹב
עֲלִיּוֹן לִשְׁלֹט וְלַעֲשׂוֹת, וְיִכְוֹל
וְשׁוֹלֵט וּמֵאִיר בְּאוּר עֲלִיּוֹן.

בשני גוונים נבְּרָא העולם, בְּיָמִין
ובשְׂמאל, בְּשֵׁשֶׁת יָמִים עֲלִיּוֹנִים.
שֶׁשֶׁת יָמִים נַעֲשׂוּ לְהַאֲרִי, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (שמות לא) כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים
עָשָׂה ה' אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ.
וְאֵלֶּה חֲפָרֵי דְרָכִים וְעָשׂוּ שְׁשִׁים
נִקְבִּים לְתַהוֹם רַבָּה, וְאוֹתָם שְׁשִׁים
נִקְבִּים לְהַעֲלוֹת מִי הַנִּחְלִים לְתוֹךְ
הַתַּהוֹם. וְעַל זֶה (הרי שנינו) הַשִּׁיתִין
מִשְׁשֶׁת יָמִי בְּרֵאשִׁית נִבְרָאוּ, וְהֵם
הָיוּ שְׁלוֹם הָעוֹלָם.

וְהָאָרֶץ הָיְתָה תְּהוֹ וְבִהוּ, הַפְּסֻלַּת
הַטְּמוּנָה בְּתוֹךְ קְלִיטָתוֹ שֶׁהָיְתָה
בְּהַתְחַלָּה וְלֹא הַתְקַיְמָה. הָיְתָה
כְּבֵר וְאַחֵר כִּף הַתְקַיְמָה. בְּאַרְבָּעִים
וּשְׁתֵּים אוֹתִיּוֹת נִחְקַק הָעוֹלָם
וְהַתְקַיֵּם, וְכֻלָּם עֲטוּר שֶׁל הַשֵּׁם
הַקָּדוֹשׁ. כְּשֶׁמַּצְטַרְפוֹת, עוֹלוֹת
בְּאוֹתִיּוֹת אוֹתִיּוֹת לְמַעַלָּה וְיִוָּרְדוֹת
לְמַטָּה, מִתְעַטְרוֹת בְּעֲטֻרוֹת
בְּאַרְבַּעַת צַדִּי הָעוֹלָם וְיִכּוֹל
הָעוֹלָם לְהַתְקַיֵּם. וְאֵלֶּה מִתְקַיְמִים
בְּמַעֲשֵׂי הָעוֹלָם [נ"א הַמְּלָךְ]. הַדְּפוּס
שֶׁל הַקְּלִיטָה בְּאֵלֶּה מְצוּיִים
כְּחוֹתָם הַחוּתָמָת. נִכְנָסוּ וַיֵּצְאוּ אֶת
וְאֶת נִבְרָא הָעוֹלָם. נִכְנָסוּ לְתוֹךְ
הַחוּתָם וַהֲצַטְרְפוּ וְהַתְקַיֵּם הָעוֹלָם.
בְּמִקְרָא שֶׁל הַנֶּחֱשׁ הַגָּדוֹל הַכּוֹ
וְנִכְנָסוּ תַּחַת נִקְבֵי הַעֶפֶר אֶלֶף
וְחֲמֵשׁ מֵאוֹת אֲמוֹת. אַחֵר כִּף
תַּהוֹם רַבָּה הָיָה עוֹלָה בַּחֲשָׁף,
וְהַחֲשָׁף כֶּסֶה הַכֹּל, עַד שֶׁיֵּצֵא אוֹר
וַיִּבְקַע בַּחֲשָׁף וַיֵּצֵא וְהַאֲרִי, שֶׁכְּתוּב
(איוב יב) מִגְלָה עֲמֻקּוֹת מִנִּי חֲשָׁף
וַיֵּצֵא לְאוֹר צִלְמוֹת.

מִיָּם נִשְׁקָלוּ בְּמִשְׁקַל אֶלֶף וְחֲמֵשׁ
מֵאוֹת בְּאַצְבָּעוֹת. שְׁלֹשׁ נִטְפוּ
לְתוֹךְ הַמִּשְׁקָל. חֲצִי מֵהֶם לְקִיּוֹם,
וְחֲצִי שֶׁנִּכְנָסוּ לְמַטָּה. אֵלֶּה עוֹלִים
וְאֵלֶּה יוֹרְדִים. כִּיּוֹן שֶׁעָלוּ בַּעֲלִית
הַיָּד, עָמַד הַמִּשְׁקָל בְּדֶרֶךְ יֶשֶׁר וְלֹא

בְּתַרְיִן גּוֹוִנִין אֲתַבְּרִי עֲלֵמָא, בְּיָמִינָא
ובשְׂמאלָא בְּשִׁיתָא יוֹמִין עֲלֵאִין.
שִׁיתָא יוֹמִין אֲתַעֲבִידוּ לְאַנְהָרָא כְּמָה דְּאַתָּ
אָמַר (שמות לא) כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יי אֶת
הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ. וְאֵלֶּיךָ כְּרוֹן אֲרַחֲיִן
וְעַבְדוּ שִׁיתִין נוֹקְבִין לְתַהוֹמָא רַבָּא. וְאַנּוּן
שִׁיתִין נוֹקְבִין לְאַעֲלָא מִיָּא דְנִחְלִי גו
תַּהוֹמָא. וְעַל דָּא (הא תנינו) הַשִּׁיתִין מִשְׁשֶׁת
יָמִי בְּרֵאשִׁית נִבְרָאוּ וְאַנּוּן הָיוּ שְׁלֵמָא
דְּעֲלֵמָא:

וְהָאָרֶץ הָיְתָה תְּהוֹ וְבִהוּ סוֹסְפִיתָא דְקַמְרִי
גו קוֹלְטוּי דְהִיָּה בְּקַדְמִיתָא וְלֹא
אֲתַקְיִימָת. הָיְתָה כְּבֵר וּלְבַתֵּר אֲתַקְיִימָת.
בְּאַרְבָּעִין וְתַרְיִן אֲתַוּוֹן אֲתַגְלִיף עֲלֵמָא
וְאֲתַקְיִימָת. וְכֻלָּהוּ עֲטוּרָא דְשֵׁמָא קַדִּישָׁא.
פַּד מַצְטַרְפִּין סֻלְקִין בְּאַתַּוּוֹן (דף 2 ע"ב)
אֲתַוּוֹן לְעִילָא וְנִחְתִּין לְתַתָּא מִתְעַטְרִין
בְּעֲטֻרִין בְּאַרְבַּע סְטֵרִי עֲלֵמָא וְיִכִּיל עֲלֵמָא
לְאַתְקִימָא. וְאֵלֶּיךָ אֲתַקְיִימִין בְּעוֹבְדוּי
דְּעֲלֵמָא (נ"א דְמִלְכָּא). טוֹפְסָרָא דְקִילְטָא בְּהִנִּי
שְׁכִיחִי כְּחוּתָמָא דְגוֹשְׁפִּנְקָא. עָאֵלוּ וַיִּנְפְּקוּ
אֶת וְאֶת וְאֲתַבְּרִי עֲלֵמָא. עָאֵלוּ גו חוּתָמָא
וְאַצְטְרְפוּ וְאַתְקִימִים עֲלֵמָא.

בְּקוֹלְפּוֹי דְחוּיָא רַבְרָבָא מָחוּ וְעָאֵלוּ
תַּחוּת נוֹקְבֵי דְעַפְרָא אֶלֶף וְחֲמֵשׁ
מָאָה אֲמִין. לְבַתֵּר תַּהוֹמָא רַבָּא הָיָה
סְלִיק בַּחֲשׂוֹכָא וְחֲשׂוֹכָא חָפִי כֻלָּא. עַד
דְּנִפְק נְהוּרָא וַיִּבְקַע בַּחֲשׂוֹכָא וַיִּנְפְּק
וְאַתְנַהִיר דְכֶתִיב, (איוב יב) מִגְלָה עֲמֻקּוֹת
מִנִּי חֲשָׁף וַיֵּצֵא לְאוֹר צִלְמוֹת.

מִיָּא אֲתַקְלוּ בְּתִיקְלָא אֶלֶף וְחֲמֵשׁ מָאָה
בְּאַצְבָּעָאן. תֵּלַת נִטְיָפוּ גו תִּיקְלָא. פִּלְגוּ מִנִּיָּהוּ לְקִיּוֹמָא וּפִלְגוּ
דְּעָאֵלוּ לְתַתָּא. אֵלֶּיךָ סֻלְקִין וְאֵלֶּיךָ נִחְתִּין. כִּיּוֹן דְּסֻלְקוּ בְּסֻלְקוּ דִּידָא.

סָטָה לְיָמִין וְלֹא לְשֹׁמַל. זֶהוּ שְׁכָנוֹב (ישעיה מ) מִי מִדָּד בְּשַׁעֲלוֹ מִים וְגו'.

הַבֵּרֶךְ הָיָה בְּאַרְצָן נֹסְתָר וְלֹא הִתְגַּלָּה, וְכֵחַ וְתִקְוָה וּמִים קְפוּאִים בְּתוֹכָהּ, וְלֹא זָרְמוּ וְלֹא הִתְפַּשְׁטוּ, עַד שֶׁהָאִיר עָלֶיהָ הָאוֹר שְׁלֹמַעֲלָה, וְהָאוֹר הִכָּה בְּקָרִישָׁה וְהִפְשִׁירוּ צְבָאוֹתֶיהָ. זֶהוּ שְׁכָנוֹב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר. זֶהוּ אוֹר רֹאשׁוֹן עֲלִיוֹן שֶׁהָיָה מִקֵּדֶם לְכֵן. וּמִכָּאן יֵצְאוּ כָּל הַצְּבָאוֹת וְהַכַּחוֹת, וְהָאֲרָץ הִתְבַּשְּׁמָה וְהוֹצִיָּאָה צְבָאוֹתֶיהָ אַחֵר כֶּף. כִּיּוֹן שֶׁהָאִיר [וַיְהִי], הָיָה עוֹלָה אוֹרוֹ מִסּוֹף הָעוֹלָם עַד סוֹף הָעוֹלָם. כִּשְׁהִסְתַּכֵּל בְּרִשְׁעֵי הָעוֹלָם, נִגְנֵז וְנוֹטֵמָן, וְלֹא יֵצֵא אֶלָּא בְּשִׁבְלֵיו הַנִּסְתָּרִים שֶׁלֹּא הִתְגַּלּוּ.

וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב. שְׁנִינּוּ, כָּל חֲלוּם שְׁעוֹמֵד בְּקִיּוֹם שֶׁל כִּי טוֹב, שְׁלוֹם הוּא לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה. רָאָה אוֹתִיּוֹת, כְּפִי דְרָכּוֹ כָּל אֶחָד וְאֶחָד. רָאָה ט' - טוֹב לוֹ, טוֹב לְחֲלוּמוֹ, שֶׁהָרִי הַתּוֹרָה פְּתָחָה בּוֹ כִּי טוֹב. מֵאִיר מִסּוֹף הָעוֹלָם לְסוֹף הָעוֹלָם. ט' טוֹב. טוֹב הוּא טוֹב אוֹר בְּשִׁלְמוֹת.

ט' תְּשִׁיעִי שֶׁל הַכֹּל. אוֹת שְׁמָאִיר מַעֲלִיּוֹן רֹאשִׁית וְנִכְלָל בּוֹ וְנַעֲשֶׂה בִּסְתֵר שֶׁל נִקְדָּה סוֹד שֶׁל י' שֶׁהִיא נִקְדָּה אַחַת. ו' מִכְחוֹ יֵצֵא. בּוֹ נַעֲשׂוּ שְׁמִים. כִּשְׁהִסְתַּמֵּס בְּנִקְדָּה אַחַת וְנִגְנֵז פְּנִימָה, הָאִירָה ב'. מִמֶּנָּה יֵצֵאוּ עֲלִיּוֹן וְתַחְתּוֹן. עֲלִיּוֹן טְמִיר. הַתַּחְתּוֹן גָּלוּי בְּסוֹד שֶׁל שְׁנַיִם, וְעוֹמֵד בִּפְחֵי שְׁלֹמַעֲלָה.

וְזֶהוּ טו"ב. שְׁלֹשׁ הָאוֹתִיּוֹת הִלְלוּ טו"ב נִכְלָלוּ אַחֵר כֶּף לְצַדִּיק הָעוֹלָם שְׁפוֹלָל הַכֹּל לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה, כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר (שם א) אֲמָרוּ צַדִּיק כִּי טוֹב. בְּגִלָּל שְׁאוֹר עֲלִיּוֹן

קָאִים תִּיקָלָא בְּאוֹרָה מִיִּשְׂרָאֵל וְלֹא סָטָא לְיָמִינָא וְלִשְׁמָאלָא. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (ישעיה מ) מִי מִדָּד בְּשַׁעֲלוֹ מִים וְגו'.

בְּרָא הוּא בֵּיה בְּאַרְעָא סְתִים וְלֹא אֲתַגְלִיָּא. וְחִילָא וְתִקְפָּא וּמִיָּא גְלִידִין בְּגִוּוּהָ וְלֹא נִגִּידוּ וְלֹא אֲתַפְּשְׁטוּ. עַד דְּאִנְהִיר עָלָהּ נְהוּרָא דְלַעֲיָלָא וְנְהוּרָא מְחַאֲת בְּקוֹלִטּוּי וְאַשְׁתִּירִאוּ חִילָהּ. הָדָא הוּא דְכְּתִיב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר. וַיְהִי אוֹר. דָּא הוּא אוֹר קְדָמָא עֲלָהּ דְהוּא מִקְדָּמַת דְנָא.

וּמִחְבָּא נִפְקוּ כָּל חִילִין וְתוֹקְפִין. וְאַרְעָא אֲתַבְּסַמַת וְאַפִּיקַת חִילָהּ לְבִתָּר. כִּיּוֹן דְנִהִיר (וְנִחִית) הוּא אֲסִתְלַק נְהוּרִיָּה מִסִּיפֵי עֲלָמָא עַד סִיפֵי עֲלָמָא. כִּד אֲסִתְכַּל בְּחִיבֵי עֲלָמָא אֲתַגְנִיז וְאַתְטְמִיר וְלֹא נִפִּיק אֶלָּא בְּשִׁבְלֵיו סְתִימִין דְלֹא אֲתַגְלִיּוֹן:

וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב. תָּנַן כָּל חֲלָמָא דְקִיּוּמָא בְּקִיּוּמָא דְכִי טוֹב שְׁלָמָא הוּא לַעֲיָלָא וְתַתָּא. חֲמִי אֲתוּוֹן כְּפוּם אֲרַחוּי כָּל חַד וְחַד. חֲמָא ט' טב לִיה טב לְחֲלָמִיָּה דְהָא אוֹרִיָּיתָא פְּתַח בֵּיה כִּי טוֹב. נְהִיר מִסִּיפֵי עֲלָמָא לְסִיפֵי עֲלָמָא. ט' טב. טוֹב הוּא, טב נְהִירוֹ בְּאַשְׁלֹמוֹתָא.

ט' תְּשִׁיעָא דְכָלָא. אֶת דְּאִתְנִהִיר מַעֲלָאָה רֹאשִׁיתָא וְאַתְכַּלִּיל בֵּיה וְאַתְעַבִּיד בְּסִתִּימוֹ דְנִקְדָּה רְזָא דִי דְהִיא נִקְדָּה חֲדָא. ו' מְחִילִיָּה נִפִּיק. בֵּיה אֲתַעַבִּיד שְׁמִים. כִּד אֲסִתֵּיִם בְּנִקְדָּה חַד וְאַתְגְּנִיז גּוֹ, אֲתַנְהִירָא ב'. מִנִּיה נִפְקוּ עֲלָאָה וְתַתָּאָה. עֲלָאָה טְמִירָא. תַתָּאָה אֲתַגְלִיָּא בְּרְזָא דְתַרִּין. וְקִיּוּמָא בְּחִילָא דְלַעֲיָלָא.

וְדָא הוּא טו"ב. אֵלִין תִּלַּת אֲתוּוֹן טו"ב אֲתַכַּלִּילוּ לְבִתָּר לְצַדִּיקָא דְעֲלָמָא דְכַלִּיל כְּמָא

אֲתַכַּלִּילוּ לְבִתָּר לְצַדִּיקָא דְעֲלָמָא דְכַלִּיל כְּמָא

כָּלוּל בּוֹ, שְׁכֵתוֹב (תהלים קמז) טוֹב ה' לְכָל וְרוֹחֲמִיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו. לְכָל כְּתוֹב, זֶה סֵתָם שֶׁל הַדְּבָר בְּשִׁבְלִי לְהַאֲרִי יוֹם אֶחָד שְׁמַאֲרִי לְכָל, עֲלִיּוֹן עַל הַכֹּל. עַד כָּאן סֵתָם הַדְּבָרִים.

השלמה מהחשמטות (סימן ד"ך)

לָמָּה בִּי"ת דּוּמָה? לָאָדָם שְׁנוּצָר בְּחֻכְמָה, שְׁסֵתוֹם מִכָּל צַד וּפְתוּחַ מִלְּפָנָיו, וְהַאֲלֵף פְּתוּחָה מֵאַחֲרָיו. רוּצָה לוֹמַר, כִּי הִיא פְּתוּחָה לְקַבֵּל מִן הַכֶּתֶר, וְיֵשׁ לָהּ פֶתַח לְהַשְׁפִּיעַ לְאַחֲרִים: ע"כ.

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים - סוּד שֶׁל רֵאשִׁית עֲרִיסַתְכֶם חֻלָּה תְּרִימוֹ תְּרוּמָה. זֶה חֻכְמָה עֲלִיּוֹנָה שֶׁהִיא רֵאשִׁית. ב' בֵּית הָעוֹלָם לְהִיּוֹת מְשֻׁקָּה מֵאוֹתוֹ נִהְרָ שְׁנוֹכְס בּוֹ, סוּד הַכְּתוֹב וְנִהְרָ יֵצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן. וְנִהְרָ - שְׁכּוֹנֵס אֶת הַכֹּל מִהָעֵמֶק הָעֲלִיּוֹן וְלֹא פּוֹסְקִים מִיָּמִיו לְעוֹלָמִים לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן. וְאוֹתוֹ עֵמֶק עֲלִיּוֹן בֵּית רֵאשׁוֹן, בְּרֵאשִׁית, הַסִּתְּמִיּוֹ בּוֹ הָאוֹתִיּוֹת בְּשִׁבְלִי דִקְיָק אֶחָד שְׁגָנוֹ בְּתוֹכוֹ. וּמִתּוֹךְ אוֹתוֹ הָעֵמֶק יֵצֵאוּ שְׁנֵי כַחוֹת, שְׁכֵתוֹב אֶת הַשָּׁמַיִם. לֹא כְתוֹב שָׁמַיִם אֶלָּא הַשָּׁמַיִם, מִתּוֹךְ אוֹתוֹ עֵמֶק הַנִּסְתָּר מִהַכֹּל. וְאֵת הָאָרֶץ - סֵתֵר זֶה הוֹצִיא אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת.

אָבֶר בְּכָלֵל שֶׁל הַשָּׁמַיִם הִיָּתָה. וְיֵצֵאוּ כָּאֶחָד דְּבוּקָה בְּצִדּוֹ זֶה בִּזְהָ. כְּשֶׁהִאֲרִי רֵאשִׁית הַכֹּל, שָׁמַיִם לְקַחוּ אוֹתָהּ וְהוֹשִׁיבוּ אוֹתָהּ בְּמִקְוָמָה, שְׁכֵתוֹב וְאֵת הָאָרֶץ. וְאֵת - כָּלֵל הָאוֹתִיּוֹת שֶׁהֵם א"ת. כְּשֶׁחֲזָרָה הָאָרֶץ לְשִׁכָּת בְּמִקְוָמָה וְנִסְתָּרָה מִצַּד הַשָּׁמַיִם, הִיָּתָה תוֹהָה וּבּוֹהָה לְדַבֵּק בְּשָׁמַיִם כָּאֶחָד כְּמוֹ [כְּתוּחָה] בְּהַתְחַלָּה, מִשּׁוֹם שֶׁרֵאשִׁית אֶת הַשָּׁמַיִם מֵאִירִים וְהִיא חֲשׂוּקָה.

ובוֹהָה לְאֶתְדִבְקָא בְּשָׁמַיִם (דף לא ע"א) מְסֻרֵי דְשָׁמַיִם, הֵוֹת תוֹהָה וּבּוֹהָה לְאֶתְדִבְקָא בְּשָׁמַיִם

דָּאֵת אָמַר, (ישעיה ג) אָמְרוּ צַדִּיק כִּי טוֹב. בְּגִין דְּנִהֲרִי עֲלָאָה כְּלִילָא בֵּיה דְכְּתִיב, (תהלים קמז) טוֹב יי לְכָל וְרוֹחֲמִיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו. לְכָל כְּתִיב דָּא סֵתָמָא דְמִלָּה בְּגִין לְאַנְהָרָא יוֹמָא חַד דְּנִהֲרִי לְכָלֵּא. עֲלָאָה עַל כָּלֵּא. עַד כָּאן סֵתָמָא דְמִלִּין.

השלמה מהחשמטות (סימן ו"ד)

לָמָּה בִּי"ת דּוּמָה לָאָדָם שְׁנוּצָר בְּחֻכְמָה שְׁסֵתוֹם מִכָּל צַד וּפְתוּחַ מִלְּפָנָיו וְהַאֲלֵף פְּתוּחָה מֵאַחֲרָיו רוּצָה לוֹמַר כִּי הִיא פְּתוּחָה לְקַבֵּל מִן הַכֶּתֶר וְיֵשׁ לָהּ פֶתַח לְהַשְׁפִּיעַ לְאַחֲרִים. (עד כאן מהחשמטות)

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים. רָזָא דְרֵאשִׁית עֲרִיסוֹתֶיכֶם חֻלָּה תְּרִימוֹ תְּרוּמָה. דָּא חֻכְמָה עֲלָאָה דְאִיהִי רֵאשִׁית. ב' בֵּיתָא דְעֵלְמָא לְאֶתְשַׁקָּא מִהֵהוּא נִהְרָ דְעֵייל בֵּיה. רָזָא דְכְּתִיב וְנִהְרָ יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן. וְנִהְרָ דְאֶכְנִישׁ כָּלֵּא מֵעוֹמְקָא עֲלָאָה וְלֹא פְסִיקוּ מִיָּמִיו לְעֵלְמִין לְאַשְׁקָאָה לְגִנְתָּא.

וְהֵהוּא עוֹמְקָא עֲלָאָה בֵּית רֵאשׁוֹן בְּרֵאשִׁית אֶסְתִּימוּ בֵּיה אֶתוּן בְּחַד שְׁבִיל דִקְיָק דְגָנִיז בְּגוּיָה. וּמִגּוֹ הֵהוּא עוֹמְקָא נִפְקוּ תְרִין חִילִין דְכְּתִיב אֶת הַשָּׁמַיִם. שָׁמַיִם לֹא כְתִיב אֶלָּא הַשָּׁמַיִם. מִגּוֹ הֵהוּא עוֹמְקָא דְסֵתִים מִכָּלֵּא. וְאֵת הָאָרֶץ סֵתִימָא דָּא אֶפִיק לְהֵאֵי אָרֶץ.

אָבֶר בְּכָלֵּא דְשָׁמַיִם הָוָה. וְנִפְקוּ כְחֻדָּא מִתְדִבְקָא בְּסֻרֵי דָּא בְדָא. כִּד אֶתְנִהֲרִי רֵאשִׁיתָא דְכָלֵּא, שָׁמַיִם נִטְלוּ לָהּ וְאוֹתִיבּוּ לָהּ בְּאַתְרָהּ, דְכְּתִיב וְאֵת הָאָרֶץ. וְאֵת מִכָּלֵּא דְאֶתוּן דְאֶנּוּן א"ת. כִּד אֶתְהַדְרַת אֶרֶצָא לְמִיתָב בְּאַתְרָהּ וְאֶתְפָּרַשׁ

עד שאור עליון יצא עליה והאיר לה, ושבה במקומה להסתפל בשמים פנים בפנים, ואז התתקנה הארץ והתבשמה.

יצא אור בצד ימין וחשך בצד שמאל, והפרידם אחר כך כדי להכליל זה בזה. זהו שכתוב ויבדל אלהים בין האור ובין החשך. ואם תאמר שהיתה ממש הבדלה - לא! אלא היום בא מצד האור שהוא ימין, ולילה מצד החשך שהוא שמאל, וכשיצאו פאחד, הפריד אותם. והבדלה היתה מצדו להסתפל פנים בפנים ולהדבק זה בזה להיות הכל אחד. והוא נקרא יום וקורא לו יום, והיא נקראת לילה, כמו שנאמר ויקרא אלהים לאור יום וגו'. מה זה ולחשך? זהו החשך שאותו את הלילה שאין לה אור מעצמה

[והיא נקראת לילה, שכתוב ולחשך קרא לילה. בגלל שאותו בה החשך ואין לה אור מעצמה]. ואף על גב שבאה מצד של האש שהיא חשך. אבל חשך, עד שמואר מצד היום, יום מאיר ללילה, ולילה לא מאיר עד זמן שכתוב (תהלים קלט) ולילה פיום יאיר כחשכה כאורה. רבי אלעזר קפץ בתחלה ודרש, (שם כט) קול ה' על המים אל הכבוד הרעים ה' על מים רבים. קול ה' - זה קול עליון שממנה על המים ששופעים מדרגה לדרגה עד שמתכנסים למקום אחד בכנוס אחד. אותו קול עליון שולח את אותם המים בדרגם, כל אחד ואחד כפי דרכו. כמו בעל הגן הזה שממנה על מים לשלחם לכל מקום ומקום כראוי לו, כך קול ה' ממנה על המים.

כל חד וחד פפום ארחיה. פהאי גננא דממנא על מיא לשדר לון לכל אתר ואתר פדחזי ליה. כך קול יי ממנא על מיא.

פחדא (נ"א בקדמיתא) בגין דחמת לשמים נהירין והיא אתחשבת. עד דנהורא עלאה נפק עלה ואנהיר לה ותבת באתרה לאסתפלא בשמיא אפין באפין. וכדין אתתקנת ארעא ואתבסמת. נפק נהורא בסטר ימינא וחשוכא בסטר שמאלא. ואפריש לון לבתר בגין לאתפללא דא בדא. הדא הוא דכתיב ויבדל אלהים בין האור ובין החשך. ואי תימא הוה הבדלה ממש. לא. אלא יום אתי מסטרא דנהורא דאיהו ימינא. ולילה מסטרא דחשוכא דאיהו שמאלא. וכד נפקו כחדא אפריש לון. והבדלה הוה מסטרוי לאסתפלא אפין באפין ולא תדפקא דא בדא למיהוי כלא חד.

ואיהו אקרי יום וקרי ליה יום. ואיהי קרי לילה כמא דאת אמר ויקרא אלהים לאור יום וגו'. מהו ולחשך. דא חשך דאחיד ללילה דלית לה נהורא מגרמה (כ"א) והיא אתקרי לילה דכתיב ולחשך קרא לילה בגין דאחיד בה חשך ולית לה נהורא מגרמה) ואף על גב דאתא מסטרא דאשא דאיהי חשך. אבל חשך עד דאתנהיר מסטרא דיום, יום נהיר ללילה, ולילה לא נהיר עד זמנא דכתיב, (תהלים קלט) ולילה כיום יאיר כחשכה כאורה.

רבי אלעזר קפץ בקדמיתא ודרש קול יי על המים אל הכבוד הרעים יי על מים רבים. קול יי דא קול עלאה דממנא על המים דנגדין מדרגא לדרגא עד דמתפנשי לאתר חד בכנופיא חדא. ההוא קול עלאה משדר לאנון מיין בארתייהו

אֵל הַכְּבוֹד הַרְעִים כְּמָה דַּאת אָמַר, (איוב כו)
וְרַעַם גְּבוּרָתוֹ מִי יִתְּבוֹנֵן. דָּא סְטָרָא
דַּאתִּיא מִן גְּבוּרָה וְנִפְקָא מִיָּנִיה. דְּבַר אַחֵר
אֵל הַכְּבוֹד הַרְעִים דָּא יְמִינָא דִּנְפָקָא מִיָּנִיה
שְׂמָאלָא. ה' עַל מִים רַבִּים. ה' דָּא חֲכָמָה
עֲלָאָה דְּאֶקְרִי יו"ד (עזר דְּמִנְיָא) עַל מִים רַבִּים
עַל הַהוּא עוֹמְקָא סְתִימָאָה דְּנִפִּיק מִיָּנִיה כְּמָה
דַּאת אָמַר (תהלים עז) וּשְׁכִילָךְ בְּמִים רַבִּים.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פֶּרֶשׁ אֵת הַמַּחֲלָקֶת
וְאָמַר, פֶּתַח הַפְּסוּק וְאָמַר כְּתוּב
(שמות כה) לַעֲמֹת הַמִּסְגֶּרֶת תִּהְיֶינָּה
הַטְּבַעַת [לְבָתִּים לְבָדִים. מִי
אוֹתָהּ מִסְגֶּרֶת? זֶהוּ מְקוֹם סְגוּר
שְׁלֹא פֶתַח חוּץ מֵאֲשֶׁר בְּשִׁבְלִי
דְּקִיק אֶחָד שְׁנוּדָע בְּגִיזוֹת אֲצִלּוֹ,
וּבְגִלְלוֹ הַתְּמָלָא וְרֶשֶׁם שְׁעָרִים
לְהַדְלִיק גְּרוֹת. וּבְגִלְלֵהּ שְׁהוּא מְקוֹם
גְּנוּז וְנִסְתָּר, נִקְרָא מִסְגֶּרֶת, וְזֶהוּ
הָעוֹלָם הַבָּא. וְאוֹתוֹ הָעוֹלָם הַבָּא
נִקְרָא מִסְגֶּרֶת.

תִּהְיֶינָּה הַטְּבַעַת - אֵלּוּ טְבַעוֹת
עֲלִינוֹת שְׁנֵאֲחָזוּ זֶה בְּזוֹ, מִים
מְרוּחַ, וְרוּחַ מֵאֵשׁ, וְאֵשׁ מִמִּים.
כֻּלָּם נֶאֱחָזוּ זֶה בְּזוֹ וְיוֹצֵאִים זֶה מִזֶּה
בְּטְבַעוֹת הַלְלוֹ, וְכֻלָּם מִסְתַּפְּלִים
לְאוֹתָהּ מִסְגֶּרֶת, שְׂבָה נֶאֱחָז לְאוֹתוֹ
אוֹר עֲלִיּוֹן לְהַשְׁקוֹתָם וְנֶאֱחָזִים בּוֹ.
בָּתִּים לְבָדִים - הַטְּבַעוֹת הַלְלוֹ
הֵם עֲלִיּוֹנִים, בָּתִּים וּמְקוֹמוֹת
לְבָדִים שֶׁהֵם מְרַכְּבוֹת שְׁלֵמֻטָּה,
בְּגִלְלֵהּ שְׂבָה בָּא מֵצֵד הָאֵשׁ, וְזֶה
מֵצֵד הַמִּים, וְזֶה מֵצֵד הָרוּחַ, וְכֵן
כֻּלָּם, כְּדִי לְהִיּוֹת מְרַכְּבָה לְאֶרֶץ.
וְעַל זֶה, מִי שֶׁמִּתְקַרֵּב, מִתְקַרֵּב
בְּבָדִים הַלְלוֹ וְלֹא כְּמָה שֶׁלְּפָנִים.
לֶךְ לֶךְ אוֹמְרִים לְנֹזֵר סָבִיב סָבִיב,
לְפָנֶם אֵל תִּתְקַרֵּב. פֶּרֶט לְאֵלּוּ
הָרְאוּיִים לְשִׁמּוֹשׁ בְּפָנִים, לָהֶם
נִתְּנָה רְשׁוּת לְהַעֲלוֹת, לְשִׁמּוֹשׁ

דְּלָגוּ. לֶךְ לֶךְ אֹמְרִין נֹזֵרָא, סָחור סָחור לְכַרְמָא לֹא תִקְרַב. בַּר אֲנוּן
דַּאתְחִיזוֹן לְשִׁמּוֹשׁ לָגוּ. לֹא אֶתִּיחֵיב רְשׁוּתָא לְאַעֲלָא לְשִׁמּוֹשׁ וּלְקַרְבָּא.

אֵל הַכְּבוֹד הַרְעִים כְּמָה דַּאת אָמַר, (איוב כו)
וְרַעַם גְּבוּרָתוֹ מִי יִתְּבוֹנֵן. דָּא סְטָרָא
דַּאתִּיא מִן גְּבוּרָה וְנִפְקָא מִיָּנִיה. דְּבַר אַחֵר
אֵל הַכְּבוֹד הַרְעִים דָּא יְמִינָא דִּנְפָקָא מִיָּנִיה
שְׂמָאלָא. ה' עַל מִים רַבִּים. ה' דָּא חֲכָמָה
עֲלָאָה דְּאֶקְרִי יו"ד (עזר דְּמִנְיָא) עַל מִים רַבִּים
עַל הַהוּא עוֹמְקָא סְתִימָאָה דְּנִפִּיק מִיָּנִיה כְּמָה
דַּאת אָמַר (תהלים עז) וּשְׁכִילָךְ בְּמִים רַבִּים.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פֶּרִישׁ פְּלוּגְתָא וְאָמַר. פֶּתַח
קָרָא וְאָמַר כְּתִיב, (שמות כה) לַעֲמֹת
הַמִּסְגֶּרֶת תִּהְיֶינָּה הַטְּבַעוֹת [לְבָתִּים
לְבָדִים. מָאן הַהוּא מִסְגֶּרֶת, דָּא הוּא אֶתֶר
סְגִיר דְּלֹא פְתִיחָא בַּר בְּשִׁבְלִי חַד דְּקִיק
דַּאתִּידַע בְּגִיזוֹ לְגַבִּיָּה. וּבְגִינִיָּה אֶתְמַלִּי
וְרֶשִׁים תִּרְעִין לְאַדְלָקָא בּוֹצִינִין. וּבְגִין
דְּאִיהוּ אֶתֶר גְּנִיז וְסִתִּים אֶקְרִי מִסְגֶּרֶת וְדָא
הוּא עֲלֵמָא דְּאֶתִּי. וְהַהוּא עֲלֵמָא דְּאֶתִּי
אֶתְקַרֵּי מִסְגֶּרֶת.

תִּהְיֶינָּה הַטְּבַעוֹת אֵלִין עֲזָקָאן עֲלֵאִין
דַּאתְאֲחָדָן דָּא בְּדָא מִיָּא מְרוּחָא
וְרוּחָא מֵאֲשָׁא וְאֲשָׁא מִמִּיָּא. כְּלֵהוֹן אֶתְאֲחָדָן
דָּא בְּדָא וְנִפְקָן דָּא מִן דָּא בְּהִנִּי (כ"א כְּהִנִּי)
עֲזָקָאן, וְכְלֵהוֹן מִסְתַּפְּלִין לְגַבִּי הַהוּא מִסְגֶּרֶת.
דְּבִיָּה מִתְאַחַד לְהַהוּא נִהְרָא עֲלָאָה לְאַשְׁקָאָה
לוֹן וְאֶתְאֲחָדָן בִּיָּה.

בָּתִּים לְבָדִים. הִנִּי עֲזָקָאן עֲלֵאִין אֲנוּן בָּתִּים
וְאֶתְרִין לְבָדִים דְּאֲנוּן רִתִּיכִין
דְּלִתְתָא. בְּגִין דְּדָא אֶתִּי מִסְטָרָא דְּאֲשָׁא. וְדָא
מִסְטָרָא דְּמִיָּא. וְדָא מִסְטָרָא דְּרוּחָא וְכֵן
כְּלֵהוּ בְּגִין לְמַהוּי רִתִּיכָא לְאֶרֶץ. וְעַל דָּא
מָאן דְּמִתְקַרֵּב יִקְרַב בְּאֵלִין בָּדִים וְלֹא כְּמָה

דְּלָגוּ. לֶךְ לֶךְ אֹמְרִין נֹזֵרָא, סָחור סָחור לְכַרְמָא לֹא תִקְרַב. בַּר אֲנוּן
דַּאתְחִיזוֹן לְשִׁמּוֹשׁ לָגוּ. לֹא אֶתִּיחֵיב רְשׁוּתָא לְאַעֲלָא לְשִׁמּוֹשׁ וּלְקַרְבָּא.

וְעַל דָּא כְּתִיב, (במדבר א) וְהָזַר הַקָּרֵב יוֹמָת.
בֵּית דְּבִרְאשִׁית רַבְרָבָא. רַבִּי יוֹסִי שְׁאִיל לִיה.

וְאָמַר הָאִי שִׁיתָא יוֹמֵי בְּרִאשִׁית דְּקָא
תְּנִינָן מָאן אַנוּן. אָמַר לִיה הֵינּוּ דְכְּתִיב (תהלים
קד) אֲרִזִּי לְבָנוֹן אֲשֶׁר נָטַע. כְּמָה דְּאֵלִין אֲרִזִּין
נְפִקִין מִן לְבָנוֹן. הֵכִי נָמִי אַנוּן שִׁיתָא יוֹמִין
נְפִקִין מִן בְּרִאשִׁית.

וְאֵלִין שִׁיתָא יוֹמִין עֲלֵאִין קָרָא פְּרִישׁ לֹון
דְּכְתִיב, (דברי הימים א כט) לָךְ יְיָ הַגְדוּלָּה
וְהַגְבוּרָה וְהַתְּפָאֶרֶת וּגְו'. פִּי כָל דָּא צָדִיק.
בְּשָׁמַיִם דָּא תְּפָאֶרֶת. וּבְאֶרֶץ דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל.
כְּתִיב גְּבוּרָתוֹ דִּי אֱחָיד בְּשָׁמַיָא וּבְאֶרֶעָא. כְּלוּמַר
דִּיסוּדָא דְעֵלְמָא דְאֶקְרִי כָל, אִיהוּ אֱחָיד
בְּתְּפָאֶרֶת דְּאֶקְרִי שָׁמַיִם, וּבְאֶרֶץ (דף לא ע"ב)
דְּאֶקְרִי כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל.

וְעַל דָּא בְּרִאשִׁית, ב' ראשית היא (חכמה, כמה
דְּתַרְגֵּם וְיִתְּנֵן בְּרִאשִׁית בְּחֻכְמָתָא) בְּגִין דְּאִיהִי תְּנִינָא
לְחוּשְׁבִּנָא וְאֶקְרִי רִאשִׁית. בְּגִין דְּהָאִי כְּתִירָא
עֲלָאָה טְמִירָא הִיא קְדָמָאָה. וְעַל דְּלֹא עֵייל
בְּחוּשְׁבִּנָא, תְּנִינָא הִוִּי רִאשִׁית. בְּגִין דָּא ב' ראשית.
וְעוּד כְּמָה דְּחֻכְמָה עֲלָאָה אִיהִי
רִאשִׁית. חֻכְמָה תְּתָאָה רִאשִׁית נָמִי הִוִּיא. וְעַל
דָּא לִית לְאַפְרָשָׁא ב' מִן רִאשִׁית.

בְּרִאשִׁית מְאָמַר קְרִינָן לִיה וְהֵכִי הוּא.
וְשִׁיתָא יוֹמִין נְפִקִין מִינָהּ
וְאֵתְּפִלִּין בֵּיה. וְאֵלִין אֶקְרוּן כְּגוּוּנָא דְּאֵלִין
אֲחֻרָנִין. בְּרָא אֱלֹהִים. הָדָא הוּא דְכְּתִיב וְנָהָר
יוֹצֵא מַעַדָן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן. מָאִי לְהַשְׁקוֹת
אֶת הַגֶּן לְאַשְׁקָאָה וּלְקַיֵּמָא לִיה וּלְאַסְתְּפִלָּא
בֵּיה בְּכָל מָה דְּאַצְטְרִיךְ.

אֱלֹהִים - אֱלֹהִים חַיִּים, דְּמִשְׁמַע בְּרִאשִׁית בְּרָא
אֱלֹהִים וְדָאִי עַל יְדֵי אוֹתוֹ נָהָר כְּדִי לְהוֹצִיא הַכֹּל
וּלְהַשְׁקוֹת הַכֹּל. אֶת הַשָּׁמַיִם -

וְעַל דָּא כְּתִיב, (במדבר א) וְהָזַר הַקָּרֵב יוֹמָת.
בֵּית דְּבִרְאשִׁית רַבְרָבָא. רַבִּי יוֹסִי שְׁאִיל לִיה.
וְאָמַר הָאִי שִׁיתָא יוֹמֵי בְּרִאשִׁית דְּקָא
תְּנִינָן מָאן אַנוּן. אָמַר לִיה הֵינּוּ דְכְּתִיב (תהלים
קד) אֲרִזִּי לְבָנוֹן אֲשֶׁר נָטַע. כְּמָה דְּאֵלִין אֲרִזִּין
נְפִקִין מִן לְבָנוֹן. הֵכִי נָמִי אַנוּן שִׁיתָא יוֹמִין
נְפִקִין מִן בְּרִאשִׁית.

וְאֵלִין שִׁיתָא יוֹמִין עֲלֵאִין קָרָא פְּרִישׁ לֹון
דְּכְתִיב, (דברי הימים א כט) לָךְ יְיָ הַגְדוּלָּה
וְהַגְבוּרָה וְהַתְּפָאֶרֶת וּגְו'. פִּי כָל דָּא צָדִיק.
בְּשָׁמַיִם דָּא תְּפָאֶרֶת. וּבְאֶרֶץ דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל.
כְּתִיב גְּבוּרָתוֹ דִּי אֱחָיד בְּשָׁמַיָא וּבְאֶרֶעָא. כְּלוּמַר
דִּיסוּדָא דְעֵלְמָא דְאֶקְרִי כָל, אִיהוּ אֱחָיד
בְּתְּפָאֶרֶת דְּאֶקְרִי שָׁמַיִם, וּבְאֶרֶץ (דף לא ע"ב)
דְּאֶקְרִי כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל.

וְעַל דָּא בְּרִאשִׁית, ב' ראשית היא (חכמה, כמה
דְּתַרְגֵּם וְיִתְּנֵן בְּרִאשִׁית בְּחֻכְמָתָא) בְּגִין דְּאִיהִי תְּנִינָא
לְחוּשְׁבִּנָא וְאֶקְרִי רִאשִׁית. בְּגִין דְּהָאִי כְּתִירָא
עֲלָאָה טְמִירָא הִיא קְדָמָאָה. וְעַל דְּלֹא עֵייל
בְּחוּשְׁבִּנָא, תְּנִינָא הִוִּי רִאשִׁית. בְּגִין דָּא ב' ראשית.
וְעוּד כְּמָה דְּחֻכְמָה עֲלָאָה אִיהִי
רִאשִׁית. חֻכְמָה תְּתָאָה רִאשִׁית נָמִי הִוִּיא. וְעַל
דָּא לִית לְאַפְרָשָׁא ב' מִן רִאשִׁית.

בְּרִאשִׁית מְאָמַר קְרִינָן לִיה וְהֵכִי הוּא.
וְשִׁיתָא יוֹמִין נְפִקִין מִינָהּ
וְאֵתְּפִלִּין בֵּיה. וְאֵלִין אֶקְרוּן כְּגוּוּנָא דְּאֵלִין
אֲחֻרָנִין. בְּרָא אֱלֹהִים. הָדָא הוּא דְכְּתִיב וְנָהָר
יוֹצֵא מַעַדָן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן. מָאִי לְהַשְׁקוֹת
אֶת הַגֶּן לְאַשְׁקָאָה וּלְקַיֵּמָא לִיה וּלְאַסְתְּפִלָּא
בֵּיה בְּכָל מָה דְּאַצְטְרִיךְ.

אֱלֹהִים - אֱלֹהִים חַיִּים, דְּמִשְׁמַע בְּרִאשִׁית בְּרָא
אֱלֹהִים וְדָאִי עַל יְדֵי אוֹתוֹ נָהָר כְּדִי לְהוֹצִיא הַכֹּל
וּלְהַשְׁקוֹת הַכֹּל. אֶת הַשָּׁמַיִם -

חבור זכר ונקבה בראוי. אחר כך
בו נברא העולם למטה, בו נתן כח
לכל.

השלמה מההשמות (סימן כ"ח)

ומנן לנו ששמים הם הקדוש
ברוך הוא? שכתוב (מלכים א' ח)
ואתה תשמע השמים. האם שלמה
מתפלל אל השמים שישמעו
תפלתו? אלא שנקרא שמן על
שמו. ולמה נקרא שמים? אלא
שהוא עגל כמו ראש, ומלמד,
המים מימינו ואש משמאלו והוא
באמצע, שא מים, מאש וממים,
ומכניס ביניהם שלום. בא האש
ומצא מצדו מדת האש. בא מים
ומצא מצדו מדת המים, והינו (איוב
כח) עשה שלום במרומי. מהם
השמים? מלמד שגבל הקדוש
ברוך הוא אש ומים וטפחן זה
בזה, ועשה מהן ראש לדבריו,
שנאמר (תהלים קיט) ראש דברך
אמת: ע"כ.

א"ת השמים, שמשמע שהשמים
הוציאו את, בפח של סוד אלהים
חיים אחר שראשית הוציא אותו.
בין שזה הוציא הפל, והפל
התישב במקומו פאחד, טבעת זו
האחרונה נעשתה ראשית,
וכראשית הזו הוציא אורות
עליונים, והשנה אור והתחילו
מים להשפיע כנגד למטה. ועל זה
בראשית ודאי ברא אלהים. בו
ברא עולם התחתון, בו הוציא
מאורות, בו נתן כח לכל.

רבי יהודה אמר, על זה כתוב
(ישעיה י) היתפאר הגרזן על החצב
בו. השבח של מי - לא של האמן
הוא? כך בראשית הזאת ברא
אלהים עליון את השמים - השבח
של מי? של אלהים הוא! אמר
רבי יוסי, זה שכתוב (דברים ד) אשר
לו אלהים קרבים אליו. קרבים?

דמאן דאלהים הוא. אמר רבי יוסי האי דכתיב, (דברים ד) אשר לו אלהים

השמים חבורא דכר ונקבא כדקא חזי.
לבתר האי. ביה אתברי עלמא לתתא. ביה
יהיב חילא לכלא.

השלמה מההשמות (סימן כ"ח)

ומנא לן דשמים הוי קדשא בריך הוא,
דכתיב (מלכים א' ח) ואתה תשמע
השמים. אטו שלמה מתפלל אל השמים
שישמעו תפלתו, אלא שנקרא שמן על
שמו. ולמה נקרא שמים אלא שהוא עגול
כמו ראש ומלמד שמים מימינו ואש
משמאלו והוא באמצע שא מים, מאש
וממים ומכניס ביניהם שלום, בא האש
ומצא מצדו מדת האש. בא מים ומצא
מצדו מדת המים והינו (איוב כ"ח) עשה שלום
במרומי, מאי שמים מלמד שגבל הקדוש
ברוך הוא אש ומים וטפחן זה בזה ועשה
מהן ראש לדבריו שנאמר (תהלים קי"ט)
דברך אמת. (עד כאן מההשמות)

א"ת השמים דמשמע דשמים אפיקו את
בחיילא דרזא דאלהים חיים בתר הראשית
אפיק ליה.

בין דהאי אפיק פלא וכלא אתיישב
בדוכתיה פחד. עזקא דא בתרייתא
אתעבדת ראשית. ובהאי ראשית אפיק
נהורין עלאין ושרי נהרא ושרי מיא לנגדא
לקבלא לתתא. ועל דא בראשית ודאי ברא
אלהים. ביה ברא עלמא תתאה. ביה אפיק
נהורין. ביה יהיב חילא לכלא.

רבי יהודה אמר על דא כתיב, (ישעיה י)
היתפאר הגרזן על החוצב בו. שבחא
דמאן, לאו דאומנא הוא. כך בהאי ראשית
ברא אלהים עלאה את השמים. שבחא

דמאן דאלהים הוא. אמר רבי יוסי האי דכתיב, (דברים ד) אשר לו אלהים

קרוב צריך להיות! אלא אלהים עליון. אלהים של פחד יצחק. אלהים אחרון. ומשום כך פתוב קרבים, וגבורות רבות הם שיוצאים מאחד והכל אחד.

השלמה מההשמות (סימן ב"ט)

והארץ היתה תהו. (בראשית א.) בזמן שהקדוש ברוך הוא היה בקלפות האלה, היה בונה עולמות ומחריבן, והרי הקימו שאין השפעה בכל העולמות, ונהר שהוא צדיק יחרב ויבש בשני העולמות, בעולם הזה ובעולם הבא. ויש מי שאומר שעלה במחשבתו לבנות עולמות ולהחריבן, ואמר זה מועיל לי וזה לא מועיל לי. אלה שנאמר בהם את השמים ואת הארץ - מועילים לי, והאחרים שנאמר בהם והארץ היתה תהו ובהו, שמראה על עולמות שעלה בראשו לבנותם ולא עשה אותם - עליהם נאמר תהו ובהו. ובזמן שהקדוש ברוך הוא בקלפות הללו, נאמר בו (איכה ב) סכת בענן לך מעבור תפלה.

תהו וחשך, עליהם נאמר (שמות יד) ויהי הענן והחשך, ואלו קלפות האגוז. המח מבפנים שתלוי [של שלש] לארבעה צדדים זה יהו"ה, שהוא לא מקבל טמאה, כמו שנאמר (ירמיה בג) הלא כה דברי כאש נאם ה'. מה אש לא מקבלת טמאה, כך שמו לא מקבל טמאה. ובזמן שמתגברות הקלפות הללו ונשברות מהאגוז, התפלה, שהיא שכינה, אדנ"י, עולה לבעלה שהוא יהו"ה, ומעלה הפל. שבזמן שהוא מתכסה ממנה בקלפות הללו, היא נקראת עניה יבשה, ואין לה אלא מה שנותנים עבדים בחשאי.

קרובים אליו. קרובים. קרוב מיבעי ליה. אלא אלהים עלאה. אלהים דפחד יצחק. אלהים בתראה. ובגיני כך קרובים וגבורות סגיאין אנון דנפקין מחד וכלהו חד.

השלמה מההשמות (סימן ב"ט)

והארץ היתה תהו. בזמנא דקדשא בריך הוא הוה באלין קליפין הוה בונה עלמין ומחריבן והא אוקמוה דלית השפעה בכל עלמין, ונהר דאיהו צדיק יחרב ויבש בתרין עלמין, בעלמא דין ובעלמא דאתי. ואית מאן דאמר דסליק במחשבתיה למבני עלמין ולהחריבן. ואמר דין מהניין לי ודין לא מהניין לי. אלין דאתמר בהון את השמים ואת הארץ מהניין לי. ואחרנין דאתמר בהון והארץ היתה תהו ובהו דאחזי על עלמין דסליק ברעותיה למבני לון ולא עביד לון עליהו אתמר תהו ובהו. ובזמנא דקדשא בריך הוא באלין קליפין אתמר ביה (איכה ג) ספותה בענן לך מעבור תפלה.

תהו וחשך עליהו אתמר (שמות י"ד) ויהי הענן והחשך ואלין קליפין דאגוזא, מוחא מלגאו דתליא (דחלת) לד' סטרין דא יהו"ה דאיהו לא קביל מסאבו, כמה דאת אמר (ירמיה כ"ג) הלא כה דברי כאש נאם יי. מה אשא לא מקבל טמאה הכי שמייה לא מקבל טמאה. ובזמנא דמתגברין אלין קליפין ואתברון מאגוזא, צלותא דאיהי שכינתא אדנ"י, סלקא לגבי בעלה דאיהו יהו"ה וסליקת כולה, דבזמנא דאיהו מתכסי מינה באלין קליפין, איהי אתקריאת עניה יבשה ולית לה אלא מה דיהבין עבדין בחשאי.

וּבְהִיחֻלָּהּ זָמַנָּה דְקָדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אֶתְפָּשֵׁט
מֵאַלְיָן קְלִיפִין אֶתְמָר (ישעיה ל') וְלֹא
יִכְנֶנּוּ עוֹד מוֹרִיךְ וְהָיוּ עֵינֶיךָ רֹאוֹת אֶת
מוֹרִיךְ. וּמָה שְׁהִיְתָה יְבֻשָּׁה, נֹאמַר
בָּהּ (שם ו) מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ,
וְנִקְרְאוּת הַבְּרָכָה שְׁלוֹ, הַקְּרָפֶן
שְׁלוֹ, עוֹלָה שְׁלוֹ שְׁשׁוּרָף כָּל
הַקְּלָפוֹת הַלְלוּ. וְעוֹלָה אֶל
הַקְּטֹרֶת הַקְּשׁוּר שְׁלוֹ, הַעוֹלָה
שְׁלוֹ, שְׁכָתוֹב (ויקרא ו) זֹאת תֹּרֶת
הָעֵלָה. הִיא הָעֵלָה - בְּתַפְלַת
שְׁחִירִית, הִיא הָעֵלָה - אֵלּוּ
בְּתַפְלַת מִנְחָה בְּכֻמָּה רִיחוֹת
וּבְכֻמָּים שֶׁל גֶּן עֵדֶן, שְׁהִיָּא גֶן
הַתּוֹרָה. זֶהוּ שְׁכָתוֹב (שיר ד) גֶּן
נָעוֹל אַחֲתִי כָלָה. סְתוּמָה שְׁלֹא
נִפְתַּחַת אֶלָּא רַק לְבַעֲלָהּ.

וּבְשִׁיבָא בַּעֲלָהּ, (תהלים נא) אֲדֹנִי
שְׁפָתִי תִפְתָּח, שְׁהוּא דֹלֶת עֲלִיוְנָה
נִפְתַּחַת אֵלּוּ כְּתָרִים [בְּשִׁנִּי] עֲמוּדֵי
אֲמִת (נצח וְהוֹד) וּמִקְבֵּלֶת אוֹתוֹ
בְּשִׁפְתֵי זְרוּעוֹת. זֶהוּ שְׁכָתוֹב (שיר ב)
שְׁמָא לוֹ תַּחַת לְרַאשֵׁי וַיִּמְיֵנוּ
תַּחֲבֻקֵּנִי. יְהוֹ"ה יוֹרֵד אֵלֶיךָ, וְזֶהוּ
סוֹד אֲמִ"ן גִּימְטְרִיא יֵאֵהֱדוּנָה",
שְׁהוּא חֲבּוּר שְׁנֵי שְׁמוֹת
בְּאוֹתִיּוֹת, וְלִכְּן גְּדוֹל הָעוֹנָה אֲמִן
יוֹתֵר מֵהַמְּבָרֵךְ, בְּזִמְנָן שְׁהֵם שְׁנֵים
בְּרֹאשׁ הַצְּדִיקִים.

אַבְרָם כְּשֵׁהֶם בְּרֹאשׁ הַרְשָׁעִים,
כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אוֹמֶרֶת לָהֶם, (שם א)
אֵל תִּרְאֵנִי שְׁאֲנִי שְׁחִרְחֶרֶת,
מֵאַלָּה שְׁשׁוּרִים לְפָתוֹת לְבָנִי
אָדָם, כְּמוֹ שְׁהָיוּ מִפְתִּים אֶת
יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָל כֶּשֶׁשׁ הַשְּׁעוֹת. זֶהוּ
שְׁכָתוֹב (שמות לב) וַיֵּרָא הָעָם כִּי
בִשְׁשׁ מִשָּׁה לָרֹדֶת מִן הָהָר,
וּבְאַרְוֶה, מָה זֶה בִּשְׁשׁ? אֶלָּא
בִּשְׁשׁ שְׁעוֹת עָשׂוּ אֶת הָעֲגָל, כְּדִי
לְהַפְרִידֵם מִשְׁבַּע. זֶה שְׁכָתוֹב אֶף
כִּיּוֹם הָרֵאשׁוֹן תִּשְׁבִּיתוּ שָׂאֵר. אֶף
- חֵלֶק בֵּין שֵׁשׁ לְשִׁבְעָה.

וְכֵן אִמְרָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל,

וּבְהִיחֻלָּהּ זָמַנָּה דְקָדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אֶתְפָּשֵׁט
מֵאַלְיָן קְלִיפִין אֶתְמָר (ישעיה ל') וְלֹא
יִכְנֶנּוּ עוֹד מוֹרִיךְ וְהָיוּ עֵינֶיךָ רֹאוֹת אֶת
מוֹרִיךְ. וּמָה יְבֻשָּׁה אֶתְמָר בָּהּ, מְלֹא כָל הָאָרֶץ
כְּבוֹדוֹ. וְאֶתְקִרְיָאֵת בְּרָכָה דִּילִיָּה, קְרָפֶנָּה
דִּילִיָּה, עוֹלָה דִּילִיָּה, דְּאוֹקִיד כָּל אֵלִין
קְלִיפִין. וְסְלִיקַת לְגַבִּיָּה קְטֹרֶת. קְשׁוּרָא
דִּילִיָּה, עוֹלָה דִּילִיָּה, דְּכָתִיב (ויקרא ו) זֹאת תֹּרֶת
הָעֵלָה, הִיא הָעֵלָה בְּצִלּוֹתָא דְשְׁחִירִית, הִיא
הָעֵלָה לְגַבִּיָּה בְּצִלּוֹתָא דְמִנְחָה בְּכֻמָּה רִיחוֹן
וּבּוֹסְמִין דְּגֶן עֵדֶן דְּאִיְהִי גֶן דְּאוֹרִיָּיתָא. הָדָא
הוּא דְכָתִיב, (שיר השירים ד) גֶּן נָעוֹל אַחֲתִי כָלָה,
סְתִימָא דְלֹא אֶתְפַּתַּחַת אֶלָּא לְגַבִּי בַּעֲלָהּ.

וְכֵן יִיתִי בַּעֲלָהּ (תהלים נ"א) אֲדֹנִי שְׁפָתִי תִפְתָּח
דְּאִיְהִי כְּבֹא עֲלָאָה אֶתְפַּתַּחַת לְגַבִּיָּה
כְּתָרִין (כְּתָרִין) סְמִכִין קְשׁוּט וְקְבִילַת לִיָּה כְּתָרִין
דְּרוּעִין, הָדָא הוּא דְכָתִיב (שיר השירים ב) שְׁמָא לוֹ
תַּחַת לְרַאשֵׁי וַיִּמְיֵנוּ תַּחֲבֻקֵּנִי. יְהוֹ"ה נְחִית
לְגַבִּיָּה וְדָא הוּא רְזָא אֲמִ"ן (דְּאִמִּ"ן) גִּימְטְרִיא
יֵאֵהֱדוּנָה"י דְּאִיְהִי חֲבּוּרָא דְכְּתָרִין שְׁמָהֶן
בְּאַתְוּוֹן. וּבְגִין דָּא גְּדוֹל הָעוֹנָה אֲמִן יוֹתֵר מִן
הַמְּבָרֵךְ בְּזִמְנָא דְאִינוֹן תְּרִין בְּרִישָׁא דְצְדִיקָא.
אַבְרָם כְּדִי אִינוֹן בְּרִישָׁא דְחִיִּיבִיָּא כְּנֶסֶת
יִשְׂרָאֵל אִמְרַת לְגַבִּיָּהוּ (שיר השירים א') אֵל

תִּרְאוּנִי שְׁאֲנִי שְׁחִרְחֶרֶת מֵאַלְיָן דְּשְׁרִיין
לְפַתָּאָה לְבָנִי נָשָׂא כְּמָה דְהָיוּ מִפְתִּין לְיִשְׂרָאֵל
בַּעֲגָלָא בְּשִׁית שְׁעָתִין, הָדָא הוּא דְכָתִיב (שמות
לב) וַיֵּרָא הָעָם כִּי בִשְׁשׁ מִשָּׁה לָרֹדֶת מִן הָהָר.
וְאוֹקְמוּהָ מְאִי כִי בִשְׁשׁ, אֶלָּא בְּשִׁית שְׁעָתִין
עֲבָדוּ יֵת עֲגָלָא בְּגִין לְאַפְרָשָׁא לוֹן מִשְׁבַּע.
הָדָא הוּא דְכָתִיב (שמות י"ב) אֶף כִּיּוֹם הָרֵאשׁוֹן
תִּשְׁבִּיתוּ שָׂאֵר, אֶף חֵלֶק בֵּין שֵׁשׁ לְשִׁבְעָה.

וּבְגִין דָּא אִמְרָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל שְׁשִׁזְפַּתְנִי

הַשֶּׁמֶשׁ גָּרְמוֹ דְּאַסְתָּלַק מִנִּי ו' דְּאִיהוּ הַשֶּׁשׁ
וְאוֹר הַשֶּׁשׁ דְּהוּה נָהִיר בְּסִתְרָא דְשִׁית תִּיבִין
דְּאִינוּן (דְּכָרִים ו') שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יי אֱלֹהֵינוּ יי
אֶחָד, בְּנִי אֲמִי נִחְרוּ בִי, נִיחָר גְּרוֹנָם דְּבִטְלִיו
קָרִית שְׁמַע דְּאַתְמָר בִּיה (תְּחִלִּים קמ"ט) רוּמָמוֹת אֵל
בְּגְרוֹנָם, וּבְגִין דָּא שְׁמוּנִי נוֹטְרָה אֶת הַפְּרָמִים,
דְּאִינוּן שְׁאָר אוּמִין עָרַב רַב. וּבְגִין דָּא כְּרַמִּי
שְׁלִי לֹא נְטָרְתִּי וּבְגִין דָּא אִינוּן עָרַב רַב
מַצְלִיחִין בְּכָלֹא.

בְּתַנּוֹת עוֹר חֲשׂוּכִין דְּעֵינִין דְּאַתְמָר בְּהוּן
(בְּרֵאשִׁית כ"ו) וּתְכַהֲיִן עֵינֵינוּ מֵרְאוֹת,
לְאַסְתָּכְלָא לְאַלִּין דְּאַתְמָר בְּהוּן (יחזקאל א')
נִפְתָּחוּ הַשָּׁמַיִם וְאָרְאָה מֵרְאוֹת אֱלֹהִים, דְּאִינוּן
חֲמֵשׁ אוֹר דְּעוֹבְדָא דְּבְרָאשִׁית בְּתַנּוֹת אוֹר
אִינוּן. וְהָאֶרֶץ הִיְתָה תְּהוֹ. וְהָאֶרֶץ הָא תְּד.
תְּהוֹ תֵּרִין. בְּהוּ תֵּלֶת. חֲשֵׁף אֲרַבַּע. תְּהוֹם
חֲמֵשׁ. וְאֲרַבַּע אִינוּן דְּכָלִּילָן בְּגוּפָא וְאִינוּן
אַרְבַּע יְסוּדִין דְּאִינוּן קְלִיפִין דְּאַגְוָא, וּבְגִין
דָּא וְהָאֶרֶץ הִיְתָה תְּהוֹ. וְאוּקְמוּהָ הִיְתָה
מִקְדָּמַת דְּנָא, דְּהִכִּי אֲרַחָא דְּקִלְפִין דְּמִקְדָּמִין
לְמוֹחָא.

וְרוּחַ אֱלֹהִים דָּא רוּחָא דְּמִשְׁיחָא, דְּמִיד
דִּיהָא מְרַחֶפֶת עַל אֲנָפִי מִיָּא דְּאוּרִייתָא
מִיד יְהֵא פוּרְקָנָא, הָדָא הוּא דְּכְתִיב (בְּרֵאשִׁית א')
וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר. וַיִּשְׁלַחְהוּ יי אֱלֹהִים,
מִיד (לְמִשְׁחָא) מִשְׁיחָא דְּהוּה בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן בְּמָה
דְּאַתְמָר בִּיה וַיִּשְׁלַחְהוּ מִגֵּן עֵדֶן מַעְדוֹן דִּילִיה.
וְאַמְאִי לְעֵבֹד אֶת הָאֲדָמָה דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא
בְּגִין דָּא וַיִּשְׁלַחְהוּ מִיד, דִּיפּוּק מִתְּמָן.

וַיִּשְׁכֵּן מִקְדָּם לְגֵן עֵדֶן אֶת הַפְּרוּבִים דְּאִינוּן
מְשִׁיחַ בֵּן דָּוִד וּמְשִׁיחַ בֵּן יוֹסֵף
דְּמִשְׁכָּא רוּחָא דְּמִשְׁיחָא דְּאַתְמָר בִּיה, וְרוּחַ
אֱלֹהִים דָּא שִׁיל"ה הֵהוּא דְּאַתְמָר בִּיה (בְּמִדְבָּר יא)

שֶׁשְׁזִפְתָּנִי הַשֶּׁמֶשׁ. גָּרְמוֹ
שֶׁהִסְתַּלַּק מִמִּנִּי ו' (תְּפָאֶרֶת), שֶׁהוּא
הַשֶּׁשׁ, וְאוֹר הַשֶּׁשׁ שֶׁהִיָּה מְאִיר
בְּסִתְרָא שֶׁל שֶׁשׁ תְּבוֹת, שֶׁהֵם שְׁמַע
יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד, בְּנִי
אֲמִי נִחְרוּ בִי, נִחָר גְּרוֹנָם שֶׁבִטְלוּ
קָרִיאת שְׁמַע, שְׁנֹאמַר בְּה (תְּחִלִּים
קמ"ט) רוּמָמוֹת אֵל בְּגְרוֹנָם, וְלִכְן
שְׁמִנִי נִטְרָה אֶת הַפְּרָמִים, שֶׁהֵם
שְׁאָר אֲמוֹת עָרַב רַב. וְלִכְן פְּרַמִּי
שְׁלִי לֹא נְטָרְתִּי, וְלִכְן אוֹתָם עָרַב
רַב מַצְלִיחִים בְּכָל.

בְּתַנּוֹת עוֹר חֲשׂוּכִין דְּעֵינִין דְּאַתְמָר בְּהוּן
(בְּרֵאשִׁית כ"ו) וּתְכַהֲיִן עֵינֵינוּ מֵרְאוֹת,
לְאַסְתָּכְלָא לְאַלִּין דְּאַתְמָר בְּהוּן (יחזקאל א')
נִפְתָּחוּ הַשָּׁמַיִם וְאָרְאָה מֵרְאוֹת אֱלֹהִים דְּאִינוּן
חֲמֵשׁ אוֹר דְּעוֹבְדָא דְּבְרָאשִׁית בְּתַנּוֹת אוֹר
אִינוּן. וְהָאֶרֶץ הִיְתָה תְּהוֹ. וְהָאֶרֶץ הָא תְּד.
תְּהוֹ תֵּרִין. בְּהוּ תֵּלֶת. חֲשֵׁף אֲרַבַּע. תְּהוֹם
חֲמֵשׁ. וְאֲרַבַּע אִינוּן דְּכָלִּילָן בְּגוּפָא וְאִינוּן
אַרְבַּע יְסוּדִין דְּאִינוּן קְלִיפִין דְּאַגְוָא, וּבְגִין
דָּא וְהָאֶרֶץ הִיְתָה תְּהוֹ. וְאוּקְמוּהָ הִיְתָה
מִקְדָּמַת דְּנָא, דְּהִכִּי אֲרַחָא דְּקִלְפִין דְּמִקְדָּמִין
לְמוֹחָא.

וְרוּחַ אֱלֹהִים דָּא רוּחָא דְּמִשְׁיחָא, דְּמִיד
דִּיהָא מְרַחֶפֶת עַל אֲנָפִי מִיָּא דְּאוּרִייתָא
מִיד יְהֵא פוּרְקָנָא, הָדָא הוּא דְּכְתִיב (בְּרֵאשִׁית א')
וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר. וַיִּשְׁלַחְהוּ יי אֱלֹהִים,
מִיד (לְמִשְׁחָא) מִשְׁיחָא דְּהוּה בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן בְּמָה
דְּאַתְמָר בִּיה וַיִּשְׁלַחְהוּ מִגֵּן עֵדֶן מַעְדוֹן דִּילִיה.
וְאַמְאִי לְעֵבֹד אֶת הָאֲדָמָה דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא
בְּגִין דָּא וַיִּשְׁלַחְהוּ מִיד, דִּיפּוּק מִתְּמָן.

וַיִּשְׁכֵּן מִקְדָּם לְגֵן עֵדֶן אֶת הַפְּרוּבִים דְּאִינוּן
מְשִׁיחַ בֵּן דָּוִד וּמְשִׁיחַ בֵּן יוֹסֵף
דְּמִשְׁכָּא רוּחָא דְּמִשְׁיחָא דְּאַתְמָר בִּיה, וְרוּחַ
אֱלֹהִים דָּא שִׁיל"ה הֵהוּא דְּאַתְמָר בִּיה (בְּמִדְבָּר יא)

(א) וְאַצְלִיתִי מִן הָרוּחַ, שֶׁכֶּף עוֹלָה שִׁילָה כְּחֹשֶׁבֶן מִשָּׁה. וַיִּשְׁפֹּן מְקַדֵּם, שֶׁמְקַדֵּם שִׁילָה לְשִׁנְיָהּ, כְּדִי שֶׁתִּהְיֶה מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַתּוֹרָה, וְהַגָּאֵל תְּלוּיָהּ בּוֹ, וְהָרִי פְּרִשׁוּהָ.

וְאֵת לֵהט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת, מִיד יִהְיֶה כִידוֹ, וּמַהוּ? הַמָּטָה. מִטְרֹוֹן מִתְהַפֵּף מִמָּטָה לְנֶחֱשׁ וּמִנֶּחֱשׁ לְמָטָה. וְעוֹד, מָטָה זֶה שֶׁכִּינָה תַחְתּוֹנָה, וְאִם זָכוּ יִשְׂרָאֵל - כְּלָפִי חֶסֶד, לִימִין, וַיִּצְאוּ בְּרַחֲמִים. וְאִם לֹא - מָטָה כְּלָפִי חוֹבָה, לְצַד הַגְּבוּרָה, שֶׁשֵּׁם הַנֶּחֱשׁ אֵל אַחֵר שֶׁמְבַקֵּשׁ לְשַׁפֵּף דָּם, וְנִהְרֵג מִשִּׁיחַ וּרְבִים מִיִּשְׂרָאֵל, וְלָכֵן נֶאֱמַר (רות ג) שֶׁכְּבִי עַד הַבֶּקֶר, שֶׁהוּא בֶקֶר שֶׁל אֲבֵרָהּ שִׁינָה מָטָה כְּלָפִי חֶסֶד. וּבִגְדֵל זֶה וְאֵת לֵהט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת, וְהַפֵּל כְּדִי לְשַׁמֵּר אֶת דֶּרֶךְ עֵץ הַחַיִּים, שֶׁהִיא תּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (משלי א) עֵץ חַיִּים הִיא, וְהִיא תּוֹרָה שֶׁבַעל פֶּה. אִם זָכָה אָדָם - הִיא סֵם חַיִּים שְׁלוֹ, וְאִם לֹא - הִיא מִתְהַפֶּכֶת לוֹ לְסֵם הַמָּוֶת. וְהָרִי פְּרִשׁוּהָ בַעֲלֵי הַמִּשְׁנָה כֶּף, כְּמוֹ שֶׁהַמָּטָה שֶׁהַתְּהַפֵּף לְנֶחֱשׁ וּמִנֶּחֱשׁ לְמָטָה. וּבְאֻתּוֹ זֶמֶן יִמְחוּ מִן הָעוֹלָם כָּל אוֹתָם שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (שמות ז) וַיַּעֲשׂוּ כֵן חֲרָטְמִי מִצְרַיִם בְּלִטְיָהֶם:

תּוֹסֶפֶת

בְּרֵאשִׁית בְּרֵא, רִמּוֹ לְכַתֵּר חֲכָמָה. אֱלֹהִים רִמּוֹ לְבִינָה. אֵת רִמּוֹ לְגִדְלָה וּגְבוּרָה. הַשְּׁמַיִם זֶהוּ תַפְאֲרָתָהּ. וְאֵת רִמּוֹ לְנֶצַח הוֹדֵד יְסוֹד. הָאֶרֶץ רִמּוֹ לְמַלְכוּתָהּ: עַד כֵּן הַתּוֹסֶפֶת.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר. [וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים, לְמִי הוּא אוֹמֵר? אֵינוֹ אוֹמֵר אֶלָּא לְאֲחֵרִים, יְהִי אוֹר - לְעוֹלָם הַהוּא. וַיְהִי אוֹר - לְעוֹלָם הַבָּא.] וְזֶהוּ הָאוֹר שֶׁבָּרָא הַקְּדוֹשׁ

וְאַצְלִיתִי מִן הָרוּחַ, דְּהִכִּי סָלִיק שִׁילָה מִשָּׁה בְּחוֹשֶׁבֶן. וַיִּשְׁפֹּן מְקַדֵּם, דְּאֲקָדִים שִׁילָה לְתַרְוִיָּהּ בְּגִין דִּיהָ מְרַחֶפֶת עַל אֲנָפוּי דְּאוֹרִיָּתָא וּפּוֹרְקָנָא בֵּיה תְלִיָא וְהָא אוֹקְמוּהָ. וְאֵת לֵהט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת מִיד יִהְיֶה בִידִיהָ. וּמָאִי נִיהוּ, מָטָה מִטְרֹוֹן דְּאִתְהַפֵּף מִמָּטָה לְנֶחֱשׁ וּמִנֶּחֱשׁ לְמָטָה. וְעוֹד מָטָה דָּא שֶׁכִּינָתָא תַתָּא וְאִם זָכוּ יִשְׂרָאֵל כְּלָפִי חֶסֶד לִימִינָא וַיִּפְקוּן בְּרַחֲמִי. וְאִם לֹא מָטָה כְּלָפִי חוֹבָה לְסִטְרָא דְּגְבוּרָה דְּתַמֵּן נֶחֱשׁ, אֵל אַחֵר. דְּתַבַּע לְשַׁפּוֹף דְּמָא וְאִתְקַטִּיל מִשִּׁיחַ וּסְגִיָּין מִיִּשְׂרָאֵל. וּבְגִין דָּא אִתְמַר (רות ג) שֶׁכְּבִי עַד הַבֶּקֶר דְּאִיהוּ בֶקֶר דְּאֲבֵרָהּ דִּיהָ מָטָה כְּלָפִי חֶסֶד.

וּבְגִין דָּא וְאֵת לֵהט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת וְכָלָא לְשַׁמֹּר אֶת דֶּרֶךְ עֵץ הַחַיִּים דְּאִיהִי אוֹרִיָּתָא דְּאִתְמַר בָּהּ עֵץ חַיִּים הִיא וְאִיהִי אוֹרִיָּתָא דְּבַעַל פֶּה. אִם זָכָה בֶר נֶשׁ, אִיהִי סֵם חַיִּים דִּילִיָּה. וְאִם לֹא, הִיא מִתְהַפֶּכֶת לִיָּה לְסֵם הַמָּוֶת. וְהָא אוֹקְמוּהָ מְאִירִי מִתְנִיתִין הִכִּי, כְּגוֹנוֹנָא דְּמָטָה דְּאִתְהַפֵּף לְנֶחֱשׁ וּמִנֶּחֱשׁ לְמָטָה. וּבְזִמְנָא הַהוּא יִתְמַחוּן מִן עֲלָמָא כָּל אִינוּן דְּאִתְמַר בְּהוּן (שמות ז) וַיַּעֲשׂוּ כֵן חֲרָטְמִי מִצְרַיִם בְּלִטְיָהֶם: (עַד כֵּן מִתְהַשְׁמָחוּת).

תּוֹסֶפֶת

בְּרֵאשִׁית בְּרֵא רִמּוֹ לְכַתֵּר חֲכָמָה. אֱלֹהִים רִמּוֹ לְבִינָה. אֵת רִמּוֹ לְגִדְלָה וּגְבוּרָה. הַשְּׁמַיִם דָּא הוּא תַפְאֲרָתָהּ. וְאֵת רִמּוֹ לְנֶצַח הוֹדֵד יְסוֹד. הָאֶרֶץ רִמּוֹ לְמַלְכוּתָהּ: (עַד כֵּן מִתְהַשְׁמָחוּת).

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר. (וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְמִי הוּא אוֹמֵר אֶלָּא לְאֲחֵרִים, יְהִי אוֹר לְעוֹלָם הַהוּא. וַיְהִי אוֹר לְעוֹלָם הַבָּא.) וְזֶהוּ הָאוֹר שֶׁבָּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּקִדְמִיתָא. וְהוּא נְהוֹרָא דְּעִינָא. וְהוּא נְהוֹרָא

ברוך הוא בתחלה, והוא אור העין, והוא אור שהראה הקדוש ברוך הוא לאדם הראשון והיה רואה בו מסוף העולם ועד סוף העולם, והוא אור שהראה הקדוש ברוך הוא לדוד, והיה משבח ואומר (תהלים לא) מה רב טובך אשר צפנת ליראיך. והוא האור שהראה הקדוש ברוך הוא למשה וראה בו מגלעד ועד דן. ובשעה שראה הקדוש ברוך הוא שיעמדו שלשה דורות של רשעים, והם, דור אנוש, דור המבול, ודור הפלגה - גנז אותו כדי שלא ישתמשו בו, ונתן אותו הקדוש ברוך הוא למשה והשתמש בו שלשה חדשים שנשארו לו מיום עבדו, כמו שנאמר (שמות ב) ותצפנהו שלשה ירחים.

ואחר שלשה ירחים נכנס לפני פרעה, לקח אותו הקדוש ברוך הוא ממנו, עד שעמד על הר סיני לקבל את התורה, והחזיר לו אותו האור והשתמש בו כל ימיו. ולא יכלו בני ישראל לקרב אליו, עד שנתן מסוה על פניו, כמו שנאמר (שם לד) וייראו מגשת אליו. והתעטף בו בטלית. זהו שכתוב (תהלים קד) עטה אור פשלמה.

יהי אור ויהי אור. כל מה שנאמר בו ויהי - הוא בעולם הזה ובעולם הבא. אמר רבי יצחק, אור שברא הקדוש ברוך הוא במעשה בראשית, היה עולה אורו מסוף העולם ועד סוף העולם ונגנז.

מה הטעם שנגנז? כדי שלא יחנו ממנו רשעי העולם, והעולמות לא יחנו בגלגלם. והוא שמור לצדיקים, לצדיק דוקא, שכתוב (תהלים צו) אור נרע לצדיק ועד היום שיהיה העולם הבא, הוא

דאחזי קדשא בריך הוא לאדם קדמא ויהי חזי ביה מסייפי עלמא ועד סייפי עלמא. והוא נהורא דאחזי קדשא בריך הוא לדוד ויהוה משבח ואמר (תהלים לא) מה רב טובך אשר צפנת ליראיך. והוא נהורא דאחזי קדשא בריך הוא למשה וחקמא ביה מגלעד ועד דן. ובשעתא דחקמא קדשא בריך הוא דיקומון תלתא דרין חייבין. ואנון דרא דאנוש ודרא דטופנא ודרא דפלגה (נ"א גניז ליה) בגין דלא ישתמשון ביה, ויהב יתיה קדשא בריך הוא למשה ואשתמש ביה תלת ירחין דאשתארון ליה מיומי עבדא דיליה. כמה דאתאמר, (שמות ב) ותצפנהו שלשה ירחים.

ובתר תלת ירחין עאל קמי פרעה נטיל ליה קדשא בריך הוא מניה. עד דקאים על טורא דסיני לקבלא אורייתא והדר ליה ההוא נהורא ואשתמש ביה כל יומיו. ולא יכלו בני ישראל למקרב בהדיה עד דיהב מסוה על אנפוי כמה דאתאמר, (שמות לד) וייראו מגשת אליו. ואתעטף ביה בטלית. הדא הוא דכתיב, (תהלים קד) עוטה אור פשלמה.

יהי אור ויהי אור. כל מה דאתמר ביה ויהי הוא בעלמא דין ובעלמא דאתי. אמר רבי יצחק אור דברא קדשא בריך הוא בעובדא דבראשית הוה סליק נהוריה מסייפי עלמא עד סייפי עלמא ואתגנז. מאי טעמא אתגנז. בגין דלא יתהנון מניה חייבי עלמא. ועלמין לא יתהנון בגיניהון. והוא טמיר לצדיקיא, לצדיק דיקא (דף לב ע"א) דכתיב, (תהלים צו) אור זרוע לצדיק

ולישרי לב שמחה. ואז תבשמו העולמות ויהיו כלם אחד. ועד היום שיהיה העולם הבא, הוא

נִסְתֵּר וְגִנִּיזוּ.

אוֹתוֹ אֹרֹךְ יֵצֵא מִתּוֹךְ הַחֹשֶׁךְ שְׂנֹחֶקֶק בַּמָּטָה שְׂנֹסֶתֶר מִכָּל, עַד שְׂמֵאוֹתוֹ אֹרֹךְ שְׂנִגְנִיזוּ, נִחֶקֶק בְּשָׂבִיל אֶחָד טָמִיר לַחֹשֶׁךְ שְׁלֵמָטָה. וְהָאֹרֹךְ שְׂרִוִי בּוֹ. מִיָּהוּ הַחֹשֶׁךְ שְׁלֵמָטָה? אוֹתוֹ שְׂנֹקְרָא לִילָה, שְׂפִתוֹכּ בּוֹ וְלַחֹשֶׁךְ קָרָא לִילָה.

וְעַל זֶה שְׂנִינּוּ, מָה זֶה שְׂפִתוֹכּ (איוב יב) מְגַלֶּה עֲמֻקּוֹת מִנִּי חֹשֶׁךְ? רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, אִם תֹּאמַר מִחֹשֶׁךְ נִסְתֵּר הַתְּגִלּוֹת, הֲרִי רָאִינוּ שְׂנֹסֶתֶרִים הֵם כָּל אוֹתָם כְּתָרִים עֲלִיוֹנִים וְקוֹרָאִים עֲמֻקּוֹת. מָהוּ מְגַלֶּה? אֲלֵא כָּל אוֹתָם נִסְתֵּרִים עֲלִיוֹנִים לֹא הַתְּגִלּוֹת אֲלֵא מִתּוֹךְ אוֹתוֹ חֹשֶׁךְ שֶׁהוּא בְּסוּד הַלִּילָה [וְהַכֵּל יִהְיֶה אֶחָד בְּסוּד שֶׁל יָהוּה אֹרֹךְ הַלְבֵּנָה כְּאוֹר הַחֲמָה בְּרָגְמָה אַחֶת, וְעַד הַיּוֹם שֶׁנִּבְאָה הוּא גִנִּיזוּ וְסָמְרוּ].

בֹּא רֵאָה, כָּל אוֹתָם עֲמֻקִּים נִסְתֵּרִים שְׂיוֹצְאִים מִתּוֹךְ מִחֻשְׁבָּה וְקוֹל לֹקֶחַ אוֹתָם, לֹא מִתְּגִלִּים עַד שֶׁדְּבֹר מְגַלֶּה אוֹתָם. מָה הַדְּבָר? הֵינּוּ דְּבֹר.

זֶה הַדְּבֹר נִקְרָא שְׁבֵת, וּבְגִלָּל שְׁשֵׁבֶת נִקְרָא דְּבֹר, דְּבֹר שֶׁל חַל אֲסוּר בְּשֵׁבֶת. [וְכֵן הָיָה עוֹשֶׂה רַבִּי שְׁמַעוֹן, כְּשֶׁהָיָה רֹאֵה אֶת אִמּוֹ שְׂחִתָּה מְדַבֵּרֶת, הָיָה אוֹמֵר לָהּ: אִמָּא, שְׂחִתִּי. שְׁבֵת הַיּוֹם וְאֲסוּר]. בְּגִלָּל שֶׁדְּבֹר זֶה צָרִיף לְשַׁלֵּט וְלֹא אַחֵר. וְדְּבֹר זֶה שֶׁהוּא בֹּא מִצַּד הַחֹשֶׁךְ, מְגַלֶּה עֲמֻקּוֹת מִתּוֹכּוֹ. וּמִשְׁמַע מִנִּי חֹשֶׁךְ, אוֹתוֹ שְׂבֹא מִצַּד הַחֹשֶׁךְ, שְׂפִתוֹכּ מִנִּי דִּקְא.

הַשְׁלָמָה מִהַהֲשַׁמְמוֹת (סִימֵן ל"א)
יֵשֵׁב רַבִּי בּוֹן וְדָרַשׁ, מָהוּ שְׂפִתוֹכּ (יִשְׁעִיָּה מִדָּה) יוֹצֵר אֹרֹךְ וּבֹרָא חֹשֶׁךְ? אֲלֵא אֹרֹךְ שֵׁשׁ בּוֹ מִמֶּשׁ כְּתוּב בּוֹ יִצְרָה, חֹשֶׁךְ שְׂאִין בּוֹ מִמֶּשׁ כְּתוּב בּוֹ בְּרִיאָה, כִּמּוֹ שְׂנֵאָמֵר (עֲמוּס ד) יוֹצֵר הָרִים וּבֹרָא רִיחַ. אִם תִּרְצֶה אִמֵּר, אֹרֹךְ שֵׁשׁ בּוֹ מִמֶּשׁ כְּתוּב בּוֹ

וּלְיִשְׂרָאֵל לֵב שְׂמִיחָה וּכְדִין יִתְבַּסְּמוּן עַל־מִין וִיהוֹן כֹּלָא חֵד. וְעַד יוֹמָא דִּיהָא עַל־מָא דְאַתִּי הוּא טָמִיר וְגִנִּיזוּ.

הַהוּא נְהוֹרָא נִפְק מִגּוֹ חֹשׁוֹכָא דְאַתְגַּלְפָּא בְּקִלְפוֹי דְטָמִירָא דְכֹלָא. עַד דִּמְהֵהוּא נְהוֹרָא דְאַתְגַּנִּיזוּ אַתְגַּלְיָה בְּשָׂבִיל חֵד טָמִירָא לַחֹשׁוֹכָא דְלִתְתָּא וְנְהוֹרָא שְׂאִרִי בִּיה. מָאן חֹשׁוֹכָא דְלִתְתָּא. הַהוּא דְאַקְרִי לִילָה דְכְּתִיב בִּיה וְלַחֹשֶׁךְ קָרָא לִילָה.

וְעַל דָּא תְּנִינָן מָאִי דְכְּתִיב, (איוב יב) מְגַלֶּה עֲמֻקּוֹת מִנִּי חֹשֶׁךְ. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר אִי תִימָא מִחֹשֶׁךְ סְתִים אַתְגַּלְיִין. הָא חֲזִינָן דְטָמִירִין אֲנוּן כָּל אֲנוּן כְּתָרִין עַל־אִין וְקָרִינָן עֲמֻקּוֹת. מָהוּ מְגַלֶּה. אֲלֵא כָּל אֲנוּן טָמִירִין עַל־אִין לֹא אַתְגַּלְיִין אֲלֵא מִגּוֹ הַהוּא חֹשׁוֹכָא דְאִיהוּ בְּרִזָּא דְלִילָא. (וִיהָא כֹּלָא חֵד בְּרִזָּא דְוָהִיָּה אֹרֹךְ הַלְבֵּנָה כְּאוֹר הַחֲמָה בְּרָגְמָה חֵדָּא וְעַד יוֹמָא דִּיהִיָּה הוּא גִנִּיזוּ וְסָמְרוּ).

הָא חֲזִי, כָּל אֲנוּן עֲמֻקִּין סְתִימִין דְנִפְקִי מִגּוֹ מִחֻשְׁבָּה וְקָלָא נְטִיל לֹון לֹא אַתְגַּלְיִין עַד דְמִלָּה מְגַלֶּה לֹון. מָאן מִלָּה הֵינּוּ דְּבֹר.

וְהָא דְּבֹר אֲקָרִי שְׁבֵת. וּבְגִין דְשֵׁבֶת אֲקָרִי דְּבֹר, דְּבֹר דְּחוּל אֲסוּר בְּשֵׁבֶת. (גִּלְיִן מַחֲרֵשׁ"ב וְכֵן הָיָה עֲבִיד רַבִּי שְׁמַעוֹן פֶּד חָמִי לְאַמִּיָּה דְהוֹת מְשִׁתְּעִיָּא הָיָה אִמֵּר לָהּ, אִמָּא, שְׂחִתָּה, שְׁבֵת הוּא וְאֲסִיר). בְּגִין דְּדְּבֹר דָּא בְּעִיָּא לְשַׁלְטָאָה וְלֹא אַחֲרָא. וְהָא דְּבֹר דְאִיהוּ אֶתִּי מְסִטְרָא דְחֹשֶׁךְ מְגַלֶּה עֲמֻקּוֹת מִגִּיָּה. וּמִשְׁמַע מִנִּי חֹשֶׁךְ. הַהוּא דְאַתִּי מְסִטְרָא דְחֹשֶׁךְ דְכְּתִיב מִנִּי דִּיקָא.

הַשְׁלָמָה מִהַהֲשַׁמְמוֹת (סִימֵן ל"א)

יֵשֵׁב רַבִּי בּוֹן וְדָרַשׁ מָהוּ דְכְּתִיב (יִשְׁעִיָּה מִדָּה) יוֹצֵר אֹרֹךְ וּבֹרָא חֹשֶׁךְ. אֲלֵא אֹרֹךְ שֵׁשׁ בּוֹ מִמֶּשׁ כְּתִיב בּוֹ יִצְרָה.

עֲשֵׂה, שְׁכַתוֹב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי
אֹר וַיְהִי אֹר, וְאֵין הָיָה אֶלָּא
עֲשֵׂה, וְקוֹרָא בּוּ יִצְרָה. חֲשֵׁף
שְׁלֹא הָיָה בּוּ עֲשֵׂה אֶלָּא הַבְּדֵלָה
וְהַפְרָשָׁה, קוֹרָא בּוּ בְרִיאָה, כְּמוֹ
שֶׁאַתָּה אֹמֵר הַבְּרִיא פְּלוֹנִי וְכוּ'.
אָמַר רַבִּי בְרַכְיָה, מֵהוּ שְׁכַתוֹב
וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אֹר וַיְהִי אֹר,
וְלֹא אָמַר וְהָיָה? מִשָּׁל לְמַלְךְ
שֶׁהָיָה לוֹ חֶפֶץ נָאֶה וְהַקְצָהוּ, עַד
שֶׁזָּמַן לוֹ מְקוֹם וְשָׁמָּהוּ שֵׁם. זֶהוּ
שְׁכַתוֹב יְהִי אֹר וַיְהִי אֹר, שֶׁכָּבַר
הָיָה:

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אִם כֵּן, מֵהוּ
שְׁכַתוֹב וַיְבַדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאֹר
וּבֵין הַחֲשֵׁף? אָמַר לוֹ, אֹר הוֹצִיא
יוֹם וְחֲשֵׁף הוֹצִיא לַיְלָה, אַחֵר כֵּן
חֵבֵר אוֹתָם כְּאֶחָד וְהָיוּ אֶחָד,
שְׁכַתוֹב וַיְהִי עָרֵב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם
אֶחָד. שְׁלִילָה יוֹם נִקְרָאִים אֶחָד.
וְזֶה שְׁכַתוֹב וַיְבַדֵּל אֱלֹהִים בֵּין
הָאֹר וּבֵין הַחֲשֵׁף, [שֶׁהָיָה מְחַלֵּקֵת] זֶה
בְּזִמְנָן שֶׁל הַגְּלוּת שְׁנִמְצָא פְּרוּד.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, עַד כָּאֵן זָכַר
כְּאֹר וּנְקֵבָה בַּחֲשֵׁף. אַחֵר כֵּן
מִתְחַבְּרִים כְּאֶחָד לְהִיּוֹת אֶחָד.
בְּמָה נִפְרָדִים לְהַפִּיר בֵּין אֹר וּבֵין
חֲשֵׁף? מִתְפָּרְדוֹת הַדְּרָגוֹת,
וּשְׁנֵיהֶם הֵם כְּאֶחָד, שֶׁהָיָה אֵין אֹר
אֶלָּא בַּחֲשֵׁף, וְאֵין חֲשֵׁף אֶלָּא
כְּאֹר. וְאֵף עַל גִּב שְׁהֵם אֶחָד,
נִפְרָדִים בְּגוֹנִים, וְעַם כָּל זֶה הֵם
אֶחָד, שְׁכַתוֹב יוֹם אֶחָד.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, עַל הַבְּרִית
הָעוֹלָם נִבְרָא וְהַתְקִים, שְׁכַתוֹב
(יִרְמְיָה ל) אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה
חֻקוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׁמַתִּי. מִי
הַבְּרִית? זֶה צָדִיק יְסוֹד הָעוֹלָם,
שֶׁהוּא סוֹד שֶׁל זָכוֹר. וְעַל זֶה
הָעוֹלָם עוֹמֵד בְּבְרִית יוֹמָם וְלַיְלָה
כְּאֶחָד, שְׁכַתוֹב אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם
וְלַיְלָה חֻקוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא

חֲשֵׁף שָׁאִין בּוּ מִמֶּשׁ כְּתִיב בּוּ בְרִיאָה כְּמָה
דְּאַתָּה אָמַר (עֲמוּס ד') יוֹצֵר הָרִים וּבּוֹרָא רוּחַ. אִי
בְּעִית אֵימָא אֹר שְׁשֵׁשׁ בּוּ מִמֶּשׁ, כְּתִיב בּוּ
עֲשֵׂה. דְּכְתִיב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אֹר וַיְהִי
אֹר. וְאֵין הָיָה אֶלָּא עֲשֵׂה וְקָרִי בִיה יִצְרָה.
חֲשֵׁף דְּלֹא הָיָה בִיה עֲשֵׂה אֶלָּא הַבְּדֵלָה
וְהַפְרָשָׁה קָרִי בִיה בְּרִיאָה כְּמָה דְּאַתָּה אָמַר
הַבְּרִיא פְּלוֹנִי וְכוּ'. אָמַר רַבִּי בְרַכְיָה מֵהוּ
דְּכְתִיב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אֹר וַיְהִי אֹר וְלֹא
אָמַר וְהָיָה. מִשָּׁל לְמַלְךְ שֶׁהָיָה לוֹ חֶפֶץ נָאֶה
וְהַקְצָהוּ עַד שֶׁזָּמַן לוֹ מְקוֹם וְשָׁמָּהוּ שֵׁם
הָדָא הוּא דְּכְתִיב יְהִי אֹר וַיְהִי אֹר שֶׁכָּבַר
הָיָה. (עַד כָּאֵן מִהַחֲשֵׁמוֹת)

אָמַר רַבִּי יִצְחָק אִי הָכִי מְאִי דְּכְתִיב
וַיְבַדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאֹר וּבֵין
הַחֲשֵׁף. אָמַר לִיה, אֹר אִפִּיק יוֹם וְחֲשֵׁף
אִפִּיק לַיְלָה. לְבַתֵּר חֵבֵר לוֹן כְּחֻדָּא וְהָיוּ
חַד דְּכְתִיב וַיְהִי עָרֵב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם אֶחָד.
דְּלַיְלָה יוֹם אֶקְרוּן חַד. וְהָאִי דְּכְתִיב
וַיְבַדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאֹר וּבֵין הַחֲשֵׁף (דְּאַפְרִישׁ
מִחֲלֻקָת) דָּא בְּזִמְנָא דְּגְלוּתָא דְּאַשְׁתַּכַּח
פְּרוּדָא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק עַד הָכָא דְּכוֹרָא כְּאֹר
וְנוֹקְבָא בַּחֲשׁוּכָא. לְבַתֵּר מִתְחַבְּרָן
כְּחֻדָּא לְמַהְיִי חַד. בְּמֵאִי אַתְּפָרְשָׁן
לְאַשְׁתַּמּוּדְעָא בֵּין נְהוּרָא וּבֵין חֲשׁוּכָא.
מִתְפָּרְשָׁן דְּרִגִּין וְתִירוּוִיָּהוּ כְּחַד הוּא. דְּהָא
לִית נְהוּרָא אֶלָּא בַּחֲשׁוּכָא וְלִית חֲשׁוּכָא אֶלָּא
בְּנְהוּרָא. וְאֵף עַל גִּב דְּאַנּוּן חַד אַתְּפָרְשָׁן
בְּגוֹנוֹנִין וְעַם כָּל דָּא אַנּוּן חַד דְּכְתִיב יוֹם
אֶחָד.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר עַל בְּרִית עֲלָמָא אַתְּבָרִי
וְאַתְקִיִּים דְּכְתִיב, (יִרְמְיָה ל) אִם לֹא בְרִיתִי

יוֹמָם וְלַיְלָה חֻקוֹת שָׁמַיִם

שְׁמַתִּי. חֲקוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ הֵם שְׁשׁוּפְעִים וְיוֹצְאִים מֵעֵדֶן הָעֲלִיּוֹן. פֶּתַח וָאֶמֶר, (שׁוּפְטִים ה) מְקוֹל מְחַצְצִים בֵּין מְשֻׁאָבִים שָׁם יִתְנוּ צְדָקוֹת ה' וְגו'. מְקוֹל מְחַצְצִים - זֶה קוֹל יַעֲקֹב. מְחַצְצִים - כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר (שְׁמוּאֵל-א יז) אִישׁ הַפִּינִים. בֵּין מְשֻׁאָבִים - שֶׁהוּא יוֹשֵׁב בֵּין אוֹתָם שְׁשׁוֹאָבִים מִים מְלַמְעָלָה, וְהוּא נוֹטֵל בְּשָׁנֵי צְדָדִים וְכוּלֵל אוֹתָם בְּתוֹכּוֹ.

שָׁם יִתְנוּ צְדָקוֹת ה' - שָׁם הוּא מְקוֹם הָאֱמוּנָה לְהַתְדַבֵּק. שָׁם יִתְנוּ צְדָקוֹת ה' - שָׁם יוֹנְקִים צְדָקוֹת ה' וְשׁוֹאָבִים. צְדָקַת פְּרוּזוֹנוֹ בְּיִשְׂרָאֵל - זֶה צְדִיק הָעוֹלָם שֶׁהוּא בְּרִית הַקֶּדֶשׁ, וְהוּא שׁוֹאֵב וְנוֹטֵל הַכֹּל וּמִפְּנֵי לִים הַגָּדוֹל אוֹתָם מִים עֲלִיּוֹנִים. בְּיִשְׂרָאֵל - שְׁיִשְׂרָאֵל יֵרָשׁוּ בְּרִית הַזֶּה, וְנִתֵּן לָהֶם הַקֶּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא יֵרָשֶׁת עוֹלָמִים.

בֵּין שְׁיִשְׂרָאֵל עֲזָבוּ אוֹתוֹ, שֶׁהִיוּ מְלִים וְלֹא פוֹרְעִים, מַה כְּתוּב? (שׁוּפְטִים ה) אֲזִי יֵרְדוּ לְשַׁעְרִים עִם ה'. יֵרְדוּ לְשַׁעְרִים - אוֹתָם שְׁעָרֵי צֶדֶק הֵיוּ יוֹשְׁבִים לְשַׁעְרִים וְלֹא נִכְנְסִים פְּנִימָה. וּבְאוֹתוֹ זְמַן כְּתוּב (שׁוּפְטִים ב) וַיַּעֲזְבוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת ה' וְגו'. עַד שֶׁבָּאָה דְּבוּרָה וְהַכְרִיחָה אוֹתָם בָּזֶה, כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר (שם ה) בְּפֹרַע פְּרַעוֹת בְּיִשְׂרָאֵל.

וְעַד זֶה כְּתוּב חֲדָלוּ פְּרוּזוֹן בְּיִשְׂרָאֵל. חֲדָלוּ פְּרוּזוֹן - זֶהוּ פְּרוּזוֹנוֹ שְׁאֲמַרְנוּ. חֲדָלוּ פְּרוּזוֹן - בְּרִית הַקֶּדֶשׁ שֶׁלֹּא פָּרְעוּ. (שם) עַד שֶׁקָּמַתִּי דְּבוּרָה שֶׁקָּמַתִּי אִם בְּיִשְׂרָאֵל. מַה זֶה אִם? אֵלֶּא אֲנִי הוֹרְדָתִי מִים עֲלִיּוֹנִים מְלַמְעָלָה לְקַיֵּם אֶת הָעוֹלָמוֹת. בְּיִשְׂרָאֵל - סֵתֶם לְמַעְלָה וּלְמַטָּה. לְהַרְאוֹת

חֲדָלוּ פְּרוּזוֹן, דָּא הוּא פְּרוּזוֹנוֹ דְּקָא אֲמַרְן. חֲדָלוּ פְּרוּזוֹן, קַיֵּים קַדִּישָׁא דְלֹא אֶתְפָּרְעוּן. (שׁוּפְטִים ה) עַד שֶׁקָּמַתִּי דְּבוּרָה שֶׁקָּמַתִּי אִם בְּיִשְׂרָאֵל. מָאִי אִם. אֵלֶּא אֲנִי נִחְתִּית מִיֵּין עֲלֵאִין מַעֲלִילָא לְקַיֵּימָא

וָאָרֶץ לֹא שְׁמַתִּי. מָאֵן בְּרִית דָּא צְדִיק יְסוּדָא דְעֲלֵמָא דְאִיהוּ רְזָא דְזָכוֹר. וְעַל דָּא עֲלֵמָא קַיֵּימָא בְּבְרִית יוֹמָם וְלַיְלָה כִּחְדָא דְכְּתִיב אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה חֲקוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שְׁמַתִּי. חֲקוֹת שָׁמַיִם דְּנִגְדִין וְנִפְקִין מֵעֵדֶן עֲלֵאָה.

פֶּתַח וָאֶמֶר, (שׁוּפְטִים ה) מְקוֹל מְחַצְצִים בֵּין מְשֻׁאָבִים שָׁם יִתְנוּ צְדָקוֹת ה' וְגו'. מְקוֹל מְחַצְצִים דָּא קוֹל יַעֲקֹב. מְחַצְצִים כְּמָה דְאֵתְ אֶמֶר, (שְׁמוּאֵל א יז) אִישׁ הַפִּינִים. בֵּין מְשֻׁאָבִים דְּאִיהוּ יְתִיב בֵּין אֲנוּן דְשֻׁאָבִין מִיָּא מְלַעֲיִלָא וְהוּא נְטִיל בְּתָרִין סְטָרִין וְכִלִּיל לְהוֹן בְּגִיָּה.

שָׁם יִתְנוּ צְדָקוֹת יי. תַּמָּן הוּא אֶתְר מֵהִימְנוּתָא לְאֶתְדַבְּקָא. שָׁם יִתְנוּ צְדָקוֹת יי. תַּמָּן יִנְקִין צְדָקוֹת יי וְשֻׁאָבִין. צְדָקוֹת פְּרוּזוֹנוֹ (בְּיִשְׂרָאֵל) דָּא צְדִיק דְעֲלֵמָא דְאִיהוּ קַיֵּים וְקַדִּישׁ, וְאִיהוּ שְׁאִיב וְנְטִיל כֹּלָא וּמִפְּנֵי לְגַבֵּי יָמָא רַבָּא אֲנוּן מִיֵּין עֲלֵאִין. בְּיִשְׂרָאֵל, דִּישְׂרָאֵל יֵרְתוּ קַיֵּים דָּא. וַיַּהֲבִיָּה לֹון קֶדְשָׁא בְּרִיף הוּא יְרוּתַת עֲלֵמִין.

בֵּין דִּישְׂרָאֵל שְׁבָקוּ לִיה דְּהוּ גִזְרִין וְלֹא פָּרְעִין. מַה כְּתִיב, (שׁוּפְטִים ה) אֲזִי יֵרְדוּ לְשַׁעְרִים עִם יי. יֵרְדוּ לְשַׁעְרִים, אֲנוּן שְׁעָרֵי צֶדֶק הוּוּ יְתִבִּין לְתַרְעִי וְלֹא עֲאֲלִין לְגוּ. וּבִהִיּוּ זְמַנָּא (דף לב ע"ב) כְּתִיב, (שׁוּפְטִים ב) וַיַּעֲזְבוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת יי וְגו'. עַד דְּאֵתַת דְּבוּרָה וְנִדְיַבַת לֹון בְּהִאי כְּמָה דְכְּתִיב, (שׁוּפְטִים ה) בְּפֹרַע פְּרַעוֹת בְּיִשְׂרָאֵל וְגו'.

וְעַד דָּא כְּתִיב חֲדָלוּ פְּרוּזוֹן בְּיִשְׂרָאֵל.

חֲדָלוּ פְּרוּזוֹן, דָּא הוּא פְּרוּזוֹנוֹ דְּקָא אֲמַרְן. חֲדָלוּ פְּרוּזוֹן, קַיֵּים קַדִּישָׁא דְלֹא אֶתְפָּרְעוּן. (שׁוּפְטִים ה) עַד שֶׁקָּמַתִּי דְּבוּרָה שֶׁקָּמַתִּי אִם בְּיִשְׂרָאֵל. מָאִי אִם. אֵלֶּא אֲנִי נִחְתִּית מִיֵּין עֲלֵאִין מַעֲלִילָא לְקַיֵּימָא

שֶׁהָעוֹלָם לֹא מִתְקַיֵּם אֲלֵא עַל
בְּרִית זֶה. וְסוּד הַכֹּל - (משלי י) וְצַדִּיק
יִסוּד עוֹלָם כְּתוּב.

תוספתא

שְׁנֵינוּ, מִל וְלֹא פָרַע אֶת הַמִּלָּה,
כְּאֵלּוּ לֹא מִל. בְּגִלָּל שְׁשֹׁתֵי דְרָגוֹת
הֵן: מִלָּה וּפְרִיעָה. זְכוּר וְשִׁמּוֹר.
צַדִּיק וְצַדִּיק. זָכָר וְנִקְבָּה. אוֹת בְּרִית
זֶה יוֹסֵף, וּבְרִית זֶה רַחֵל, וְצַדִּיק
לְחֶבְרֹן. וּבִמָּה מְחַבֵּר אוֹתָם?
כְּשֶׁהוּא גּוֹזֵר וּפּוֹרֵעַ. וּמִי שֶׁגּוֹזֵר
וְלֹא פּוֹרֵעַ, כְּאֵלּוּ עָשׂוּ בִּנְיָהִם
פְּרוּר. (עד כאן התוספתא).

שֶׁרָשָׁה יוֹצֵאִים מֵאֶחָד. אֶחָד
בְּשִׁלְשָׁה עוֹמֵד נִכְנָס בֵּין שְׁנַיִם.
שְׁנַיִם מִיְּנִיקִים לְאֶחָד. אֶחָד מִיְּנִיק
לְכַמָּה צְדִידִים, וְאִזּוּ הַכֹּל אֶחָד. זֶהוּ
שְׁכָתוֹב וַיְהִי עָרֵב וַיְהִי בֶקֶר יוֹם
אֶחָד. יוֹם שֶׁל עָרֵב וּבֶקֶר כּוֹלֵל
כְּאֶחָד, הֵינּוּ סוּד שֶׁל בְּרִית יוֹמָם
וְלַיְלָה, וְכוּ הַכֹּל אֶחָד.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רְקִיעַ בְּתוֹךְ
הַמַּיִם וַיְהִי מִבְּדִיל בֵּין מַיִם לְמַיִם.
רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, שְׁבַעָה רְקִיעִים
הֵם לְמַעְלָה, וְכֻלָּם עוֹמְדִים
בְּקִדְשָׁה עֲלִיוֹנָה, וְהַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ
נִתְקַן בָּהֶם. וְרְקִיעַ זֶה הוּא בְּאֶמְצַע
הַמַּיִם.

רְקִיעַ זֶה עוֹמֵד עַל גְּבִי חִיּוֹת
אֲחֵרוֹת, וְהוּא מְפָרִיד בֵּין מַיִם
עֲלִיוֹנִים לְמַיִם תַּחְתּוֹנִים. וּמַיִם
תַּחְתּוֹנִים קוֹרְאִים לְעֲלִיוֹנִים.
וּמִהֲרָקִיעַ הַזֶּה שׁוֹתִים אוֹתָם. זֶהוּ
שִׁמְפָּרִיד בִּיְנֵיהֶם, מִשּׁוּם שֶׁכָּל
הַמַּיִם כְּלוּלִים בּוֹ. וְאַחֵר כֶּף מוֹרִיד
אוֹתָם לַחִיּוֹת הַלָּלוּ וְשׂוֹאֲבִים
מֵשֶׁם.

כְּתוּב (שיר ד) גֵּן נָעוּל אַחֲתִי כֻלָּה
גֵּל נָעוּל מַעֲזֵן חֲתוּם. גֵּן נָעוּל -
שֶׁהַכֹּל נִסְתָּר בּוֹ, שֶׁהַכֹּל נִכְלָל בּוֹ.
גֵּל נָעוּל - שְׁאוֹתוֹ נִהָר שׁוֹפֵעַ וְיוֹצֵא
וְנִכְנָס בּוֹ וְכוּלָּל וְלֹא מוֹצִיא,
וְהַמַּיִם קוֹפְאִים בּוֹ וְעוֹמְדִים. מֶה
הַטַּעַם? בְּגִלָּל שְׁרוּחַ צָפוֹן נוֹשֶׁבֶת

עֲלֵמִין, בְּיִשְׂרָאֵל סֶתֶם לְעֵילָא וְתַתָּא,
לְאַחְזָא דְעֵלְמָא לֹא אֶתְקַיֵּים אֲלֵא עַל
קִימָא דָּא. וְרָזָא דְכֻלָּא (משלי י) וְצַדִּיק
יִסוּד עוֹלָם כְּתוּב.

תוספתא

תְּנִינָן מִל וְלֹא פָרַע אֶת הַמִּלָּה כְּאֵלּוּ לֹא מִל. בְּגִין
דְּתִרִין דְּרָגִין אֲנוּן מִלָּה וּפְרִיעָה. זְכוּר וְשִׁמּוֹר. צַדִּיק
וְצַדִּיק. דְּכָר וְנוֹקְבָא. אוֹת בְּרִית דָּא יוֹסֵף וּבְרִית דָּא
רַחֵל. וְאַצְטְרִיף לְחֶבְרָא לֹזֵן. וּבִמָּה מְחַבֵּר לֹזֵן. כִּד
אִיהוּ גִזִּיר וּפְרִיעַ. וּמֵאֵן דְּגִזִּיר וְלֹא פְרִיעַ כְּאֵלּוּ עָבְדוּ

בִּיְנֵיהוּ פְּרוּדָא, (עד כאן תוספתא)

תִּלְתָּ נִפְקִי מִחַד. חַד בְּתִלְתָּ קִימָא עֲאֵל
בֵּין תִּרִין. תִּרִין יִנְקִין לְחַד, חַד יִנְקִין
לְכַמָּה סְטָרִין. כִּדִּין כֻּלָּא חַד. הָדָא הוּא
דְּכָתִיב וַיְהִי עָרֵב וַיְהִי בֶקֶר יוֹם אֶחָד יוֹם
דְּעָרֵב וּבֶקֶר כֻּלִּיל כְּחֶדָא. הֵינּוּ רָזָא דְּבְרִית
יוֹמָם וְלַיְלָה וּבִיהַ כֻּלָּא חַד:

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רְקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם וַיְהִי
מִבְּדִיל בֵּין מַיִם לְמַיִם. רַבִּי יְהוּדָה
אָמַר שְׁבַעָה רְקִיעִים אֲנוּן לְעֵילָא. וְכֻלָּהוּ
קִימָא בְּקִדְשָׁתָא עֲלֵאָה. וְשִׁמָּא קִדִּישָׁא בְּהוּ
אַשְׁתַּכְּלָל. וְדָא רְקִיעָא הוּא בְּאֶמְצַעוֹת מְיָא.
דָּא רְקִיעַ קִימָא עַל גְּבִי חִיּוֹתָא אַתְרֵנִין.
וְאִיהוּ אֶפְרִישׁ בֵּין מִיִּין עֲלֵאִין לְמִיִּין
תַּתָּאִין. וּמִיִּין תַּתָּאִין קִרְאִין לְעֵלָאִין. וּמִהֵאִי
רְקִיעַ שְׁתָּאֵן לֹזֵן. דָּא הוּא דְּמִפְרִישׁ בִּיְנֵיהוּ.
בְּגִין דְּכֻלָּהוּ מְיָא בִּיהַ כֻּלִּילָן. וְלִבְתֵּר נַחֲת
לֹזֵן לְהִגִּי חִיּוֹתָא וְשִׂאֲבִין מִתַּמָּן.

כְּתוּב, (שיר השירים ד) גֵּן נָעוּל אַחֲתִי כֻלָּה
גֵּל נָעוּל מַעֲזֵן חֲתוּם. גֵּן נָעוּל,
דְּכֻלָּא אֶסְתִּים בִּיהַ. דְּכֻלָּא אֶתְכֻלִּיל בִּיהַ.
גֵּל נָעוּל, דְּהָהוּא נִהָר נִגִּיד וְנִפְיָק וְעֵייל
בִּיהַ וְכֻלִּיל וְלֹא אֶפְיָק וְקִרְשִׁי מְיָא בִּיהַ

באותם המים וקופאים, ולא יוצאים החוצה עד שנעשה קרח, ואלמלא צד הדרום שמשר כחו של הקרח הזה, לא יצאו ממנו מים לעולמים.

ומראה אותו רקיע עליון כמראה הקרח הזה שקופא ומכניס בתוכו כל אותם המים, כך אותו עליון שעליו כונס כל אותם מים, ומפריד בין מים עליונים למים תחתונים. וזה שאמרנו יהי רקיע בתוך המים. באמצע. לא כך, אלא כתיב יהי אותו שהיה ממנו, באמצע המים היה, והוא למעלה שעומד על ראש החיות.

אמר רבי יצחק, יש קרנם באמצע מעיו של בן אדם שמפסיק מלמטה למעלה, ושואב מלמעלה ונותן למטה. כך כזה הרקיע הוא באמצע, ועומד על אותן החיות שלמטה, והוא מפריד בין מים עליונים לתחתונים. בא ראה, אותם מים הרו והולידו חשך, ועל סוד זה כתיב (שמות כו) והבדילה הפרכת לכם בין הקדש ובין קדש הפרושים.

רבי אבא פתח, (תהלים קד) המקרה במים עליונותיו וגו'. במים - אלו מים עליונים של הפל שבהם תקן בית, כמו שנאמר (משלי כד) בחכמה יבנה בית ובתבונה יתכונן.

השם עבים רכובו - רבי ייסא הזקן חלק עבים ע"ב י"ם. עב שהוא חשך, שמאל שעומד על ים זה. המהלך על פנפי רוח - זו רוח של המקדש העליון, וזה סוד (שמות כה) שנים כרבים זהב. כתיב (תהלים יח) וירפב על כרוב ויעף וידא על פנפי רוח. וירפב על כרוב אחד, אחר כך נגלה על פנפי רוח. ועד שנה מתעורר, לא מתגלה כזה.

וקיימי. מאי טעמא בגין דרוח צפון נשיב באנון מיא ואתקרישו ולא נפקי לבר עד דאתעביד קרח ואלמלא סטרא דדרום דאקיש תקפיה דהאי קרח לא נפקי מניה מיא לעלמין.

וחיוז דההוא רקיעא עלאה כחיוז דהאי קרח דמתקרישא ומכניס בגויה כל אנון מיין. כך ההוא עלאה דעליה פניש כל אנון מיין ואפריש בין מיין עלאין למיין תתאין. והאי דאמרן יהי רקיע בתוך המים. במציעות. לאו הכי. אלא יהי כתיב. ההוא דהוי מניה במציעות מיא הוי. ואיהו לעיל דקיימא על רישיה דחיותא.

אמר רבי יצחק אית קרומא במציעות מעוי דבר נש דאיהו פסיק מתתא לעילא ושאיב מעילא ויהיב לתתא. כך גוונא דא רקיע איהו באמצעיתא וקיימא על אנון חיותא דלתתא. ואיהו פריש בין מיין עלאין לתתאין. תא חזי, אנון מין אעדו ואולידו חשוכא. ועל רזא דא כתיב, (שמות כו) והבדילה הפרוכת לכם בין הקדש ובין קדש המקדשים.

רבי אבא פתח (תהלים קד) המקרה במים עליונותיו וגו' במים אליון מיין עלאין דכלא דבהו תקין ביתא כמא דאתאמר, (משלי כד) בחכמה יבנה בית ובתבונה יתכונן.

השם עבים רכובו. רבי ייסא סבא פליג עבים ע"ב י"ם. עב דאיהו חשך שמאלא דקיימא על ים דא. המהלך על פנפי רוח דא רוחא דמקדשא עלאה. ורזא דא (שמות כה) שנים כרובים זהב. כתיב (תהלים יח) וירפב על כרוב ויעוף וידא על פנפי רוח. וירפב על כרוב חד לבתר איגלי על פנפי רוח ועד דהאי אתער לא אתגלי בהאי.

רבי יוסי אמר, כתוב (איוב כח) ומים תפן במדה. במדה ממש התקין אותם כשהגיעו לתוכה, והם תקון העולם כשהגיעו מצד הגבוהה. אמר רבי אבא, כך היו הראשונים אומרים כשהיו מגיעים למקום הזה, מרחשות שפתי החכמים ולא אומרים דבר, כדי שלא יענשו.

רבי אלעזר אמר, אות ראשונה של האותיות היתה משוטטת על פני קשר וף, ומתעטרת מלמטה ומלמעלה, ועולה ויורדת, ומים נחקקים בחקיקתם ומתישבים במקומם, ונכללו אחד באחד. וכן כל האותיות פלן כלולות זו בזו ומתעטרות זו בזו, עד שנבנה עליהן בנן ויסוד.

ובשנבנו כלם והתעטרו, היו מים עליונים מתערכים במים תחתונים, והוציאו בית של העולם [ועל זה הוציאו שני אורות, אחד שנקרא ארץ, ושני שנקרא שמים], ועל זה ב' נראית בראש, ומים עולים ויורדים עד שהיה הרקיע הזה שהפריד אותם. ומחלקת היתה בשני, שבו נברא גיהנם, שהוא אש שדולק, כמו שנקרא (דברים ד) אש אוכלת הוא, ועתיד לשרות על ראש הרשעים.

אמר רבי יהודה, מכאן כל מחלקת שהיא לשם שמים סופה להתקיים. שהרי כאן מחלקת שהיא לשם שמים היתה, והשמים בזה התקיימו. לאחר זה שכתוב ויקרא אלהים לרקיע שמים וגו'. בהבדלות שבמעלות, במדתם מצויים והתקיימו, שהרי שנינו, כתוב (שמות כו) והבדילה הפרכת לכם בין הקדש ובין קדש הקדשים דוקא, שהרי הוא רקיע שמפריד בתוך האמצע.

בא ראה, כתוב אחר כך יקוו

רבי יוסי אמר כתיב, (איוב כח) ומים תפן במדה. במדה ממש אתקין להו בד מטון לגווה. ואנון תקונא דעלמא בד מטון מסטרא דגבוהה. אמר רבי אבא כך הו קדמאי אמרי בד הו מטאן להאי אתר מרחשן שפון דחכימין ולא אמרין מדי בגין דלא יתענשון.

רבי אלעזר אמר את קדמא דאתון הוה שטיא על אנפוי דקיטרא דכיא ואתעטר מלרע מלעילא וסליק (דף ג ע"א) ונחית ומיא מתגלפי בגלופייהו ומתישבון בדוכתייהו ואתפלילו חד בחד. וכן אתון פלהו כלילן דא בדא ומתעטרן דא בדא עד דאתבגיו עלייהו בניינא ויסודא.

וכר אתבניאו כלהו ואתעטרו. הו מיין עלאין מתערכין במיין תתאין ואפיקו ביתא דעלמא (ועל דא אפיקו תרין גהרין חד דאקרי ארץ וגהרא דאקרי שמים) ועל דא ב' אתחזי ברישא ומיין סלקין ונחתין עד דהאי רקיע הוה ואפריש לון. ומחלוקת הוה בשני דביה אתברי גיהנם דאיהו נורא דדליק כמה דאת אמר, (דברים ד) אש אוכלת הוא. וזמין לאשראה על רישייהו דחייביא.

אמר רבי יהודה מהכא כל מחלוקת דאיהו לשם שמים סופה להתקיים. דהא הכא מחלוקת דאיהו לשם שמים הוה ושמים בהאי אתקיים. לבתר דא דכתיב ויקרא אלהים לרקיע שמים וגו'. בקטפירא דעיליתא בקסטטיהו שכיחי ואתקיימו. דהא תנינן כתיב, (שמות כו) והבדילה הפרוכת לכם בין הקדש ובין קדש הקדשים דייקא, דהא איהו רקיע דמפרש בגו באמצעיתא.

תא חזי, כתיב לבתר יקוו המים מתחת

הַמִּים מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מָקוֹם
אֶחָד. מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם מִמֶּשׁ. אֶל
מָקוֹם אֶחָד - לְמָקוֹם שֶׁנִּקְרָא
אֶחָד, וְהוּא יָם תַּחְתּוֹן, שֶׁהָרִי הוּא
מִשְׁלִים לְאֶחָד, וּבִלְעָדָיו לֹא
נִקְרָא אֶחָד. וּמִשְׁמַע שֶׁתָּבוֹב יָקוּוּ,
שָׁבוּ כָּל הַמִּים מִתְּכַנְּסִים, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (קהלת א) כָּל הַנִּחָלִים
הֹלְכִים אֶל הַיָּם.

רַבִּי יִיסָא אָמַר, אֶל מָקוֹם אַחֵד -
זֶהוּ מָקוֹם שְׁפָתַיב בּוּ (ישעיה נד)
וּבְרִית שְׁלוֹמִי לֹא תִמוּט. שְׁהִירִי
הוּא נוֹטֵל הַכֹּל זְזֹרֵק בֵּינִי, וְבוּ
מִתְתַּקֵּנָה הָאָרֶץ, שְׁפָתַיב וְתִרְאֶה
הַיְבִשָּׁה. זֹהִי אֶרֶץ, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר
וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לַיְבִשָּׁה אֶרֶץ.

לָמָּה נִקְרָאת יִבְשָׁה? אָמַר רַבִּי
יִצְחָק, הֵינּוּ מֵה שִׁפְתוֹב (דברים טו)
לָחֶם עָנִי. לָחֶם עָנִי פְתוֹב, וּבִגְלָל
שֶׁהוּא לָחֶם עָנִי נִקְרָא יִבְשָׁה,
וְשׂוֹאֵב פְתוֹכָה כָּל מִימֵי הָעוֹלָם,
וְהִיא הֵיחָה יִבְשָׁה, עַד שֶׁמָּקוֹם
זֶה מְמַלֵּא אוֹתָהּ, וְאֵז שׁוֹפְעִים
מִים דְּרָף אוֹתָם הַמְקוֹרוֹת.

וּלְמִקְוֵה הַמַּיִם קָרָא יָמִים - זֶהוּ
בֵּית כְּנוֹס הַמַּיִם שְׁלֹמֶעֱלָה, שָׁשׁ
פָּל הַמַּיִם מִתְּכַנְסִים וּמִשָּׁם
שׁוֹפְעִים וְיוֹצְאִים.

הַשְׂלֵמָה מֵהַשְׂמֹטוֹת (סמין ל"ב)
שְׂבִיעִי הָיָה בְּמִזְרְחוֹ שֶׁל עוֹלָם,
וּמִשָּׁם בָּא זֶרַע שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כִּי
חוּט הַשְּׂדֵרָה מְשׁוּף מִן הַמִּחַ שֶׁל
אָדָם וּבֹא לְאַמָּה, וּמִשָּׁם הוּא
הַזֶּרַע, שֶׁפְּתוּב (יִשְׁעִיָּה מֵג) מְמַזְרֵחַ
אָבִיָּא זֶרַעַ. כְּשִׁיִּשְׂרָאֵל טוֹבִים -
מִזֶּה הַמָּקוֹם אָבִיָּא זֶרַעַ, יִתְחַדֵּשׁ
לְךָ זֶרַע חֲדָשׁ. וּכְשִׁיִּשְׂרָאֵל רָעִים -
מִן הַזֶּרַע שֶׁפָּכָר בָּא לְעוֹלָם,
שֶׁפְּתוּב (קֹהֶלֶת א) דוֹר הֵלֶךְ וְדוֹר
בָּא. דוֹר שֶׁפָּכָר בָּא. וּמֵהוּ
מִמַּעַרְב אֶקְבָּצֶךָ? מֵאוֹתָהּ מִדָּה
שְׁנוּטָה תִּמְיֵד לְמַעַרְב. וְלָמָּה
נִקְרָא מַעַרְב? מִפְּנֵי שֶׁשָּׁם מִתְעַרֵּב
כָּל הַזֶּרַע. מִשָּׁל לָמָּה הַדָּבָר

הַשָּׁמַיִם אֶל מָקוֹם אֶחָד. מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם
מִמָּשׁ. אֶל מָקוֹם אֶחָד. לְאַתֵּר דְּאֶקְרִי אֶחָד.
וְאִיהוּ יָם תַּתָּא דְּהָא אִיהוּ אַשְׁלִים לְאַחַד.
וּבְלֹא אִיהוּ לֹא אֶקְרִי אֶחָד. וּמִשְׁמַע דְּכְתִיב
יִקְוּ דְּבִיָּה מִתְּפַנְשִׁין כְּלֹהוּ מִיָּא כְּמָה דְּאַתָּ
אָמַר, (קהלת א) כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם
וְגו'.

רַבִּי יִיסָא אָמַר אֶל מָקוֹם אֶחָד, דָּא אִיהוּ
אֶתֶר דְּכְתִיב בֵּיהּ (ישעיה נד) וּבְרִית שְׁלוֹמִי
לֹא תָמוּט. דִּהָא אִיהוּ נָטִיל כְּלָא וְשָׂדֵי בִימָא
וּבִיָּה אֶתְתַּקְּנַת אֶרְעָא דְכְתִיב וְתִרְאֶה הַיִּבְשָׁה
דָּא הוּא אֶרֶץ. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר וַיִּקְרָא אֱלֹהִים
לַיִּבְשָׁה אֶרֶץ.

אָמאי אַקרי יבֿשֶׁה. אָמר רבי יצחק היינו
דכתיב (דברים טז) לָחֶם עֹנִי לָחֶם עֹנִי
כתיב. ובגין דאיהו לָחֶם עֹנִי אַקרי יבֿשֶׁה.
ושאיב בגווה פֿל מימין דעלמא ואיהי יבֿשֶׁה
הוי. עד דאתר דא אַמְלִי לה וכדין נגדין מִיא
אורח דאנון מקורות.

וְלַמִּקְוָה הַזֶּה קָרָא יָמִים דָּא הוּא בֵּית
פְּנִישׁוֹת מִיּוֹן דְּלֵעִילָא דְתַמָּן
מִתְּכַנְשִׁין כָּל מֵיא וּמִתַּמָּן נִגְדִין וּנְפִקִין.

השלמה מההשממות (סימן ל"ב)

שְׁבִיעִי הָיִי בְּמִזְרְחוֹ שֶׁל עוֹלָם וּמִשָּׁם בָּא
זָרַע שֶׁל יִשְׂרָאֵל כִּי חוּט הַשְּׂדֵרָה
מְשׁוּף מִן הַמוֹחַ שֶׁל אָדָם וּבֹא לְאַמָּה וּמִשָּׁם
הוּא הַזָּרַע דְּכֶתִיב (יִשְׁעִיָּה מ"ג) מִמִּזְרַח אֲבִיא זָרַעַךְ,
כְּשִׁי־יִשְׂרָאֵל טוֹבִים מִזֶּה הַמָּקוֹם אֲבִיא זָרַעַךְ
וַיִּתְחַדֵּשׁ לָךְ זָרַע חֲדָשׁ, וּכְשִׁי־יִשְׂרָאֵל רָעִים מִן
הַזָּרַע שֶׁכָּבֵר בָּא לְעוֹלָם דְּכֶתִיב (קהלת א) דֹּר הוֹלֵךְ
וְדוֹר בָּא. דֹּר שֶׁכָּבֵר בָּא. וּמֵאִי מִמַּעַרְב אֶקְבָּצֶךָ,
מֵאוֹתָהּ מִדֶּה שְׁנוּטָה תָּמִיד לְמַעַרְב. וְלִמָּה
אֶקְרִי מַעַרְב, מִפְּנֵי שֶׁשָּׁם מִתְעַרְב כָּל הַזָּרַע.

דומה? לכן מלך שהיתה לו כלה נאה וצנועה בחדרו, והיה לוקח מבית אביו עושר ומביא לה תמיד ולוקחת הכל ומצנעת אותו תמיד ומערכת הכל. לסוף ימים בקש לראות מה אסף ומה קבץ. הינו שפתוב (ישעיה ג) וממערב אקבצך. ומה הוא בית אביו? שפתוב ממזרח אביא ורעך. מלמד שממזרח מביא, וזרע במערב, ואחר כך הוא מקבץ מה שזרע. מקבץ מה שזרע: ע"כ.

אמר רבי חייא מקנה המים דא צדיק. דכד מטא למקנה המים פתיב וירא אלהים פי טוב וכתוב, (ישעיה ג) אמרו צדיק פי טוב. (וכן אור ראשון נקרא טוב, וכן בקלם כתוב כי טוב, פרט ליום השני שלא כתוב בו כי טוב) רבי יוסי אמר, ישראל הוא מקנה, שפתוב (ירמיה יז) מקנה ישראל ה'.

רבי חייא אמר, זה צדיק, הינו מה שפתוב קרא ימים. משום שנהלים ומענינות ונהרות, את כלם הוא נוטל, והוא המקור של הכל והוא נוטל הכל. משום כך ימים. ועל זה וירא אלהים פי טוב, וכתוב (ישעיה ג) אמרו צדיק פי טוב.

ומשום שהוא נרשם, הפריד בין יום ראשון לשלישי ולא נאמר פי טוב ביניהם, שהרי ביום השלישי עשתה הארץ פרות מפח הצדיק הזה, שפתוב ויאמר אלהים תדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע עץ פרי. מה זה עץ פרי? זה עץ הדעת טוב ורע, שהוא עושה אבים ופרות. עשה פרי - זה צדיק יסוד עולם.

למינו - של כל בני אדם שיש להם רוח קדושה, שהוא פרי שאותו אילן רושם בהם רשום למינו. ומה הרשם? זהו ברית קדש ברית שלום. ובני מהימנותא למינו, למינו עאלין

משל למה הדבר דומה, לכן מלך שהיה לו כלה נאה וצנועה בחדרו, והיה לוקח מבית אביו עושר ומביא לה תמיד ולוקחת הכל ומצנעת אותו תמיד ומערכת הכל. לסוף ימים בקש לראות מה אסף ומה קבץ היינו דכתיב וממערב אקבצך. ומאי ניהו בית אביו דכתיב ממזרח אביא ורעך. מלמד שממזרח מביא, וזרע במערב, ואחר כך הוא מקבץ מה שזרע.

(עד כאן מההשמות).

אמר רבי חייא מקנה המים דא צדיק. דכד מטא למקנה המים פתיב וירא אלהים פי טוב וכתוב, (ישעיה ג) אמרו צדיק פי טוב. (וכן אור נדמאה טוב אקרי. וכן בלהו כתיב בהו כי טוב. בר יומא תניינא דלא כתיב ביה כי טוב). רבי יוסי אמר ישראל מקנה איהו. דכתיב, (ירמיה יז) מקנה ישראל יי.

רבי חייא אמר דא צדיק. הינו דכתיב קרא ימים. בגין דנחלין ומבועין ונהרין בלהו נטיל לון ואיהו מקורא דכלא ואיהו נטיל כלא בגיני כך ימים. ועל דא וירא אלהים פי טוב וכתוב, (ישעיה ג) אמרו צדיק פי טוב.

ובגין דאתרשים איהו אפריש בין יומא קדמאה לתלתאה ולא אתמר פי טוב בגיניהו. דהא ביומא תליתאה עבדת ארעא איבין מחילא דהאי צדיק. דכתיב ויאמר אלהים תדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע עץ פרי. מאי עץ פרי. דא עץ הדעת טוב ורע דאיהו עביד איבין ופריין. עושה פרי דא צדיק יסוד דעלמא.

למינו דכל בני נשא דאית לון רוחא קדישא. דאיהו איפא דההוא אילנא רשים בהו רשימא למינו. ומאי איהו, ברית קדש ברית שלום. ובני מהימנותא למינו, למינו עאלין

למינו, למינו נכנסים ולא נפרדים ממנו, וצדיק עושה פרי הוא. ואותו אילן מתעבר ומוציא אותו פרי למינו, למינו של אותו עושה פרי שיהיה כמותו.

אשרי חלקו של מי שדומה לאמו ולאביו, ועל פן רשם הקדוש ביום השמיני כדי שידמה לאמו [בגלל שהיא דנה שמינית, ואותה נפש שפרחה ממנה צריכה להראות לפני השמונה ימים]. וכשנפרע ומתגלה רשם הקדוש כדי שידמה לאביו. ועל זה עץ פרי - זו אם. עשה פרי - זו פריית קדש אביו. למינו - שידמה לו וירשם בו.

אשר זרעו בו על הארץ - זרעו בו? זרע בו צריך להיות! מה זה זרעו בו? אלא זרע וא"ו בו. על הארץ - כך הוא ודאי, שהרי אותו זרע זרק על הארץ. אשרי חלקם של ישראל שהם קדושים ודומים לקדושים, ועל זה ודאי כתוב (ישעיה סח) ועמך כלם צדיקים. כלם צדיקים ודאי, שהרי מאלה יצאו ולאֵלה דומים. אשריהם בעולם הזה ובעולם הבא.

אמר רבי חייא, כתוב (ירמיה י ונא) עשה ארץ בכחו. מה זה עשה ארץ? [ובכחו? עשה ארץ צריך להיות! אלא עושה ודאי תמיד, ומתקן הקדוש ברוך הוא את הארץ הווי] זה הקדוש ברוך הוא למעלה. בכחו - זה צדיק. מכין תבל בַּחֲכָמָתוֹ. תבל - זו ארץ שלמטה. בַּחֲכָמָתוֹ - זה צדיק, שכתוב (תהלים ט) והוא ישפט תבל בצדק. עשה ארץ - זה הקדוש ברוך הוא שמתקין ארץ ומתקין דרכיה, ובמה? בכח, כפי שאמרנו.

רבי יהודה אמר, באותיות חקיקות של רבי אלעזר יש קשרי האותיות עשרים ושנים קשורים באחד. שתי אותיות, זו עולה וזו

ולא מתפרשן מניה. וצדיק עושה פרי הוא. וההוא אילנא אתעברת ואפיקת ההוא פרי למינו. למינו דההוא עושה פרי דיהוי כמותיה.

זכאה חולקיה מאן דדמי לאמיה ולאבוי. ועל פן רשימא קדישא ביומא תמינאה בגין דידמי לאמיה. (בגין דהיא דנא תמינאה ומהיא נפשא דפרח מנה אצטריכת לאתחזאה קמה לתמינא יומין) וכד אתפרעת ואתגלייא רשימא קדישא בגין דידמי לאבוי. ועל דא עץ פרי דא אמא. עושה פרי דא פריית קדש אבוי. למינו דידמי ליה ואתרשים ביה.

אשר זרעו בו על הארץ. זרעו בו. זרע בו מיבעי ליה. מאי זרעו בו. אלא זרע וא"ו בו. על הארץ הכי הוא ודאי. דהא ההוא זרעא אשרי על ארעא. זכאה חולקיהון דישראל דאנן קדישין ודמיין לקדישין. ועל דא ודאי כתיב, (ישעיה ס) ועמך כלם צדיקים. כלם צדיקים ודאי. דהא מהני נפקו וילהני דמיין. זכאין אנן בעלמא דין ובעלמא דאתי. (דף לג ע"ב).

אמר רבי חייא כתיב, (ירמיה י ונא) עושה ארץ בכחו. מאי עושה ארץ (בכחו. עשה ארץ מיבעי ליה. אלא עושה ודאי תמיד ומתקן קדשא ברוך הוא להאי ארץ) דא קדשא ברוך הוא לעילא. בכחו דא צדיק. מכין תבל בַּחֲכָמָתוֹ. תבל דא ארץ דלתתא. בַּחֲכָמָתוֹ דא צדיק דכתיב והוא (תהלים ט) ישפוט תבל בצדק. עושה ארץ דא קדשא ברוך הוא, דהוא מתקין ארעא ומתקין ארחוי. ובמה. בכחו בדקאמרן.

רבי יהודה אמר באתון גליפן דרבי אלעזר אית קוטרין דאתון תרין ועשרין קטירין פחדא. תרין אתון דא סליק ודא נחית

יורדת, ושעולה יורדת ושיורדת
עולה. וסימן זה - (ישעיה מדה) א"ף
ב"ף א"ל.

רבי יוסי אמר, הלשון של
משקל עומד באמצע, וסימן -
(ויקרא יט) במדה במשקל וגו'.
משקל - לשון שעומד באמצע.
וזה סוד (שמות ל) שקל הקדש
פתוב. ומאזנים עומדים בו
ונשקלו. איזה מאזנים? כמו
שנאמר (ויקרא יט) מאזני צדק,
וכלם עומדים במשקל בשקל
הקדש. רבי יהודה אמר, בשקל
הקדש - זו רוח הקדש.

אמר רבי יצחק, כתוב (תהלים לג)
בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו
כל צבאם. בדבר ה' שמים נעשו
- אלו שמים שלמטה שנעשו
בדבר שמים שלמעלה. ברוח -
שהוציא קול עד שהגיע לאותו
נהר ששופע ויוצא ולא פוסקים
מימיו לעולמים. וברוח פיו כל
צבאם - כל התחתונים עומדים
ברוח שהוא זכר.

(שם קד) משקה הרים מעליותיו
מפרי מעשיך תשבע הארץ.
משקה הרים מעליותיו, מה זה
עליותיו? כמו שאמרנו, שפתוב
(שם) המקרה במים עליותיו.
מפרי מעשיך תשבע הארץ - סוד
של אותו נהר ששופע ויוצא
למטה. זהו שפתוב עשה פרי
אשר זרעו בו וגו', והרי נתבאר.
יהי מארת ברקיע השמים להאיר
על הארץ. יהי מארת, חסר. רבי
חזקיה אומר, מארת ששורים בו
תקף הדין, קלוטת הדין. רבי
יוסי אמר, יהי מארת - למטה.
היא הלבנה שבה תלויה אספרה
לתינוקות העולם, ובה תלוי
מארת, בגלל שהיא מאור קטן
מכל המאורות, ולפעמים
שנחשכת ולא מקבלת אור.

וידסליק נחית וידנחית סליק. וסימן דא (ישעיה
מה) א"ף ב"ף א"ל.

רבי יוסי אמר טיפסא דשיקלא באמצעיתא
קיימא. וסימן (ויקרא יט) במדה במשקל
וגו'. משקל לישן דקיימא באמצעיתא. ורזא
דא (שמות ל) שקל הקדש פתיב. ומאזנים ביה
קיימן ואתקלו. מאן מאזנים כמה דאת אמר,
(ויקרא יט) מאזני צדק. וכלהו קיימין במשקל
בשקל הקדש. רבי יהודה אמר בשקל הקדש
דא רוח הקדש.

אמר רבי יצחק פתיב, (תהלים לג) בדבר יי
שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם.
בדבר יי שמים נעשו. אלין שמיא דלתתא
דאתעבירו בדבר שמים דלעילא. ברוח.
דאפיק קלא עד דמטי לההוא נהר דנגיד
ונפיק ולא פסקין מימיו לעלמין. וברוח פיו
כל צבאם. פלהו תתאי קיימין ברוח דאיהו
דכר.

משקה הרים מעליותיו מפרי מעשיך תשבע
הארץ. משקה הרים מעליותיו. (תהלים
קד) מאן עליותיו פדקאמרן. דכתיב,
המקרה במים עליותיו. מפרי מעשיך תשבע
הארץ. רזא דההוא נהר דנגיד ונפיק לתתא
הדא הוא דכתיב עושה פרי אשר זרעו בו
וגו' והא אתמר:

יהי מארת ברקיע השמים להאיר על
הארץ. יהי מארת חסר. רבי חזקיה
אומר מאורת דשריא ביה תקפא דדינא.
קילטא דדינא. רבי יוסי אמר יהי מארת
לתתא איהי סיהרא דבה תליא אספרה
לרביי עלמא. ובה תליא מארת. בגין
דאיהי נהורא זוטרא מכל נהורין. וזמנין
דאתחשכא ולא מקבלא נהורא.

בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם - זֶהוּ רְקִיעַ
שֶׁהוּא כְּלֻלֹת שֶׁל כָּלָם, בְּגִלְל
שֶׁנוּטֵל כָּל הַמְּאֻרֹת, וְהוּא מְאִיר
לְמֵאֹר הַזֶּה שְׁאִינוּ מְאִיר (וְהָיָה תְּלֹוּהָ
בוּ בְּגִלְל שֶׁנִּדְבָקָה בָּהּ אוֹתָהּ מְאֹרֶה, וְבוּ תְּלֹוּיִם
לְמִטָּה כָּל אוֹתָם מֵינִים אֲחֵרִים בְּגִלְל הַקִּטְנֵת הָאוֹר).
רַבִּי יִצְחָק אָמַר, וְהוֹצִיא [וְאֶפְלוּ]
אֶת הַרְקִיעַ הַזֶּה שֶׁלֹּא מְאִיר.
וְקוֹרְאִים לוֹ מְלָכוּת שָׁמַיִם וְאַרְץ
יִשְׂרָאֵל וְאַרְץ הַחַיִּים. הַשָּׁמַיִם
הוּא [שְׁמַאֲרִי] הַרְקִיעַ הַזֶּה, מְשֻׁם
כֵּן יְהִי מְאֹרֶת חֶסֶד ו'. מֶה
הַטַּעַם? שֶׁזֶה בָּלִי וְאִ"ו מוֹתָא הוּא
בְּעוֹלָם.

יְהִי מְאֹרֶת כָּלָא בִּיהַ תְּלִיָּא לְאַכְלָלָא לִילִית
בְּעָלְמָא. כְּתִיב, (אִיּוֹב ג') קָטָן וְגָדוֹל שָׁם
הוּא. וְכְתִיב, (יִשְׁעִיָּה ל"ג) כִּי אִם שָׁם אֲדִיר יִי
לָנוּ. וְעַל דָּא כְּתִיב, (יִשְׁעִיָּה ל"ד) אֵן שָׁם
הַרְגִיעָה לִילִית וּמִצָּאָה לָהּ מְנוּחָה.
רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, יְהִי מְאֹרֶת -
אֶסְפֵּקְלָרְיָה שֶׁלֹּא מְאִירָה
מַעֲצָמָה, אֲלָא עַל יְדֵי אוֹרֹת
עֲלִיוֹנִים שְׁמַאֲרִים לָהּ כְּמוֹ
עֲשֻׁשִׁית שְׁמַקְבֵּלֶת אוֹר שְׁמַאֲרִי.
כְּתִיב (יְהוֹשֻׁעַ ג') הִנֵּה אֲרוֹן הַבְּרִית
אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ. הִנֵּה אֲרוֹן - זֶה
אֶסְפֵּקְלָרְיָה שְׁאִינָה מְאִירָה.
הַבְּרִית - אֶסְפֵּקְלָרְיָה הַמְּאִירָה.
הִנֵּה אֲרוֹן - זֶהוּ מְאֹרֶת. אֲרוֹן -
תִּבְיָה לְהַכְנִיס בְּתוֹכָהּ תּוֹרָה
שְׁכִכְתָּב. הַבְּרִית - זֶה הַשֹּׁמֵשׁ
שְׁמַאֲרָה לָהּ, וְהִיא בְּרִית יִחִיד עִם
אֲרוֹן הַבְּרִית דּוֹקָא. אֲדוֹן כָּל
הָאָרֶץ - הַבְּרִית שֶׁהוּא אֲדוֹן כָּל
הָאָרֶץ.

וּמְשֻׁם שֶׁהָאֲרוֹן הַזֶּה הוּא אֲדוֹן,
בְּגִלְל הַשֹּׁמֵשׁ שְׁמַאֲרָה לָהּ
וּמְאִירָה לְכָל הָעוֹלָם כֵּן נִקְרָאת,
וּמִמֶּנּוּ לִקְחָה אֶת הַשֵּׁם. וְנִקְרָא
הָאֲרוֹן הַזֶּה אֲדוֹן בְּסוּד שֶׁל אֶל־יָ
דִלְ"ת נו"ן יו"ד. כְּמוֹ שְׁאִמְרָנוּ
צִדִּיק וְצִדְקָה, כֵּן אֲדוֹן אֲדוֹנִי זֶה
בְּזֶה תְּלֹוּיִים.

בִּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם. דָּא הוּא רְקִיעָא דְּאִיהוּ
כָּלָלָא דְּכָלְהוּ. בְּגִין דְּנֻטִּיל כָּל נְהוּרִין
וְהוּא נְהִיר לְהֵאֵי נְהוּרָא דִּלְא נְהִירָא (וְהָיָה תְּלֹוּהָ בִּיהַ
בְּגִין דְּאִתְדַבֵּק בָּהּ הוּא מְאֹרֶה וּבִיהַ תְּלֹוּיָא לְתַתָּא כָּל אֲנָן וְיִינָן אֲחֵרִין בְּגִין
וְעִירוֹ דְּנְהוּרָא).

רַבִּי יִצְחָק אָמַר וְאַפִּיק (נ"א וְאֶפְלוּ) הֵאֵי רְקִיעָא
דִּלְא נְהִיר. וְקָרִינָן לִיהַ מְלָכוּת שָׁמַיִם
וְאַרְץ יִשְׂרָאֵל וְאַרְץ הַחַיִּים. הַשָּׁמַיִם אִיהוּ
(דְּנְהִיר) הֵאֵי רְקִיעַ. בְּגִינִי כֵּן יְהִי מְאֹרֶת חֶסֶד ו'.
מְאִי טַעַמָּא דְּהָא כָּלָא וְאִ"ו מוֹתָא הוּא
בְּעָלְמָא.

יְהִי מְאֹרֶת כָּלָא בִּיהַ תְּלִיָּא לְאַכְלָלָא לִילִית
בְּעָלְמָא. כְּתִיב, (אִיּוֹב ג') קָטָן וְגָדוֹל שָׁם
הוּא. וְכְתִיב, (יִשְׁעִיָּה ל"ג) כִּי אִם שָׁם אֲדִיר יִי
לָנוּ. וְעַל דָּא כְּתִיב, (יִשְׁעִיָּה ל"ד) אֵן שָׁם
הַרְגִיעָה לִילִית וּמִצָּאָה לָהּ מְנוּחָה.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר יְהִי מְאֹרֶת. אֶסְפֵּקְלָרְיָה
דִּלְא נְהִירָא מְגִרְמָה. אֲלָא עַל יְדֵי
דְּנְהוּרִין עֲלִאִין דְּנְהוּרִין לָהּ כְּעֲשֻׁשִׁיתָא
דִּלְקָטָא נְהוּרָא דְּנְהִיר. כְּתִיב, (יְהוֹשֻׁעַ ג') הִנֵּה אֲרוֹן
הַבְּרִית אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ. הִנֵּה אֲרוֹן דָּא
אֶסְפֵּקְלָרְיָה דִּלְא נְהִירָא. הַבְּרִית אֶסְפֵּקְלָרְיָה
דְּנְהִירָא. הִנֵּה אֲרוֹן דָּא הִיא מְאֹרֶת. אֲרוֹן
תִּיבּוֹתָא לְאַעֲלָא בְּגוֹיָה תּוֹרָה שְׁכִכְתָּב.
הַבְּרִית דָּא שְׁמִשָּׂא דְּנְהִיר לָהּ. וְאִיהִי בְּרִית
בְּהִידִיָּה אֲרוֹן הַבְּרִית דִּיִּיקָא. אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ.
הַבְּרִית דְּאִיהוּ אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ.

וּבְגִין דְּהֵאֵי אֲרוֹן אִיהוּ אֲדוֹן. בְּגִין שְׁמִשָּׂא
דְּנְהִיר לָהּ וְנְהִיר לְכָל עָלְמָא. הָכִי
אֲתִקְרִי (דף לד ע"א) וּמִנִּיָּה נִקְטָא שְׁמָא. וְאֲתִקְרִי
הֵאֵי אֲרוֹן אֲדוֹן בְּרָזָא דְּאֶל־יָ דִלְ"ת נו"ן
יו"ד. כְּמוֹ דְּאִמְרִינָן צִדִּיק וְצִדְקָה כֵּן אֲדוֹן
אֲדוֹנִי דָּא בְּדָא תְּלִיָּין.

בא ראה, כוכבים ומזלות
עומדים בברית, שהוא ושמש שאמרנו
וחן רקיע השמים, שרשומים
וחקוקים בו כוכבים ומזלות ובו
תלויים להאיר. רבי ייסא הנקן
היה אומר כף, יהי מארת
שתלויים ברקיע השמים, וזו
הלכנה שתלויה בו. כיון שכתוב
והיו למאורת - הרי השמש.
ולמועדים - שהרי זמנים וחגים
חדשים ושבתות תלויים בהם
והזוים.

והב"ר במעשה ראשון עליון
ששמו הקדוש נאחז בו, והוא
הוא הכל. שבעה כוכבים הם
כנגד שבעה רקיעים, וכלם
מנהיגי העולם, והעולם עליון
עליהם. ושני עולמות הם - עולם
עליון ועולם תחתון. תחתון כמו
שלמעלה, שכתוב (דברי הימים - א טז)
מן העולם ועד העולם. מלך
עליון ומלך תחתון.

[שנינו] כתוב ה' מלך ה' מלך ה'
ימלוך לעולם ועד. ה' מלך -
למעלה. ה' מלך - באמצע. ה'
ימלוך - למטה. רבי אהא אמר,
ה' [נ"א זו חכמה העליונה] מלך - זה
עולם העליון שהוא העולם
הבא. ה' מלך - זו תפארת
ישראל. ה' ימלוך - זה ארון
הברית [נ"א ר' אהא אמר, ה' מלך - זו חכמה
עליונה. ה' מלך - זה עולם העליון שהוא עולם
הבא. ה' ימלוך - זו תפארת ישראל].

בא זמן אחר דוד והחזיר אותם
מלמטה למעלה, ואמר (תהלים י)
ה' מלך עולם ועד. ה' מלך -
למטה. עולם - באמצע. ועד -
למעלה. ששם התועדות וקיום
ושלמות הכל. מלך - למעלה.
ימלוך - למטה.

רבי אבא אמר, כל המאורות
הללו, כלם מתחברים ברקיע השמים.
להאיר על הארץ -
להאיר על הארץ. מיהו הרקיע

תא חזי, ככבים ומזלות בברית קיימין
דאיהו (שמשא דמאמרן ודא) רקיע השמים
דרשימין ביה וגליפין ביה ככבים ומזלות
וביה תליין לאנהרא. רבי ייסא סבא הוה אמר
הכי יהי מארת דתלייא ברקיע השמים ודא
סיהרא דתלייא ביה. כיון דכתיב והיו
למאורות הא שמשא (באן חסר) ולמועדים דהא
זמנייא וחגין ירחין ושבתאי בהו תליאן והו.
וב"ר בעבידתא קדמאה עלאה. דשמייה
קדישא אתאחיד ביה. ואיהו הוא
כלא. שבעה ככבי אנון לקבל שבעה רקיעין
וכלהו מדברי עלמא. ועלמא עלאה עליהו.
ותרין עלמין ניהו עלמא עלאה ועלמא
תתאה. תתאה כגוונא דלעילא דכתיב, (דברי
הימים א טז) מן העולם ועד העולם. מלך עלאה.
ומלך תתאה.

(תנינן) כתיב יי מלך יי מלך יי ימלוך לעולם
ועד. יי מלך לעילא. יי מלך
באמצעיתא. יי ימלוך לתתא. רבי אהא אמר
יי (נ"א דא חכמה עלאה) מלך דא עלמא עלאה
דאיהו עלמא דאתי. יי מלך דא תפארת
ישראל. יי ימלוך דא ארון הברית (נ"א רבי אהא
אמר יי מלך דא חכמה עלאה. יי מלך דא עלמא עלאה דאיהו עלמא דאתי.
יי ימלוך דא תפארת ישראל).

אתא זמנא אחרא דוד ואהדר לון מתתא
לעילא. ואמר (תהלים י) יי מלך עולם
ועד. יי מלך לתתא. עולם באמצעיתא. ועד
לעילא. דתמן ויעודא וקיומא ואשלימותא
דכלא. מלך לעילא ימלוך לתתא.

רבי אבא אמר כל הני מאורות פלהו
מתחברין ברקיע השמים. להאיר על
הארץ לאנהרא על ארעא. מאן הוא רקיעא
דנהיר על ארעא. הוי אימא דא נהר דנגיד

וּנְפִיק מֵעֵדֶן דְּכִתִּיב וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת
אֶת הַגֶּן.

הָא חֲזִי, פִּיּוּן דְּסִיּהָרָא שְׁלֵטָא וְאַתְנָהִיר
מֵהֵהוּא נִהָרָא דְנִגִּיד וְנִפִּיק. כָּל אֲנוּן
שְׁמִיָּא דְלִתְתָּא וְחִילִיָּהוּן כְּלָהוּן אֲתוּסְפִין
נִהוּרָא. וְכִכְבִּיָּא דְמִמֶּנּוּן עַל אֲרַעָא כְּלָהוּ
שְׁלֵטִין וּמִגְדִּלִין צִמְחִים וְאִילָנִין. וְעֲלָמָא
אַתְרֵי כְּלָהוּ. וְאַפִּילוּ מִיָּא וְנוּגֵי יִמָּא כְּלָהוּ
בְּרִבּוּ יִתִּיר. וְכַמָּה גְרִידֵי נִימוּסִין שְׁאֵטִין
בְּעֲלָמָא. בְּגִין דְּכָלָהוּ בְּחֻדָּה בְּרִבּוּ חִילָא. כִּד
חֻדָּה הוּא בְּבִי מִלְפָּא אֲפִילוּ אֲנוּן מִבִּי תִרְעִי.
וְאַפִּילוּ אֲנוּן מִדְּבִי טְרַנְשִׁי (נ"א טְרַנְשִׁי). כְּלָהוּ חֻדָּן
וְשִׁטָּאן בְּעֲלָמָא. וְרִבֵּי דְעֲלָמָא בְּעִיִּין
לְאַסְתְּמָרָא.

רְבִי אַחָא אָמַר. וַיִּתֵּן אוֹתָם אֱלֹהִים בְּרִקִּיעַ
הַשָּׁמַיִם. וְכִד כְּלָהוּן קִיִּימִין בִּיה כְּדִין
חֻדּוֹתָא דָּא עִם דָּא, כְּדִין סִיּהָרָא אֲזַעֲרִית
נִהוּרָא מִקְמֵי שְׁמִשָּׁא. כָּל מַה דְּנִטִּיל בְּגִין
לְאַנְהָרָא לָהּ הָדָא הוּא דְכִתִּיב לְהָאִיר עַל
הָאָרֶץ.

רְבִי יִצְחָק אָמַר כְּתִיב, (ישעיה ל) וְהָיָה אֹר
הַלְבָּנָה כְּאֹר הַחֲמָה וְאֹר הַחֲמָה יִהְיֶה
שְׁבַעַתִּים כְּאֹר שְׁבַעַת הַיָּמִים. מֶאֱנָן שְׁבַעַת
הַיָּמִים. אֲלִין אֲנוּן שְׁבַעַת יוֹמִין דְּבִרְאשִׁית.
רְבִי יְהוּדָה אָמַר אֲלִין אֲנוּן שְׁבַעַת יָמֵי
הַמְּלֻאִים. מְלֻאִים וְדָאִי. בְּגִין דְּהָהוּא זְמַנָּא
אַתְפֹּסֵם עֲלָמָא וְאַתְהִידֵר בְּאַשְׁלָמוֹתֶיהָ וְלֹא
אַתְפֹּגִים סִיּהָרָא בְּגִין חוּיָא בִישָׁא דְכִתִּיב בִּיה
(משלי לו) וְנִרְגָן מִפְּרִיד אֲלוּף. וְאִימְתִי יִהְיֶה דָּא
בְּזִמְנָא דְכִתִּיב, (ישעיה כה) כָּלֶּה הַמָּוֶת לְנִצָּח.
וְכִדִּין כְּתִיב, (זכריה יד) בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד
וְשְׁמוֹ אֶחָד:

(ישעיה כה) כָּלֶּה הַמָּוֶת לְנִצָּח. וְאִזְ כְּתוּב (זכריה יד) בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וְשְׁמוֹ אֶחָד.

שְׁמַאִיר עַל הָאָרֶץ? הוּי אָמַר,
זֶה נָהָר שְׁשׁוּפֵעַ וְיוֹצֵא מֵעֵדֶן,
שְׁכִתוּב וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת
אֶת הַגֶּן.

בֹּא רֵא, פִּיּוּן שְׁהִלְבָּנָה
שׁוֹלֵטָא וּמוֹאֲרָתָא מֵאוּתוּ הָאֹר
שְׁשׁוּפֵעַ וְיוֹצֵא, כָּל אוֹתָם
הַשָּׁמַיִם שְׁלֵמָטָה וְצִבְאוּתֵיהֶם,
כָּלֵם נוֹסְפִים כְּאֹר. וְכוֹכְבִים
הַמְּנִיִּים עַל הָאָרֶץ, כָּלֵם שׁוֹלֵטִים
וּמִגְדִּלִים צִמְחִים וְעֵצִים, וְהָעוֹלָם
מִתְגַּדֵּל בְּכָלֵם, וְאַפִּילוּ מִים
וְדִגֵּי הַיָּם כָּלֵם בְּגִדְלוֹת יִתְרָה.
וְכַמָּה שְׁלֹחֵי הַדִּין מְשׁוֹטְטִים
בְּעוֹלָם, בְּגִלְל שְׁכָלֵם בְּחֻדָּה
וּבְגִדְלוֹת יִתְרָה. כְּשֶׁהַחֻדָּה
הִיא בְּבִית הַמֶּלֶךְ, אֲפִילוּ
אוֹתָם מִמֶּנִּי הַשְּׁעָרִים, וְאַפִּילוּ
אוֹתָם מִבֵּית מִמְנֵי הַנְּשִׁים [נ"א
מִזִּקְסִים], כָּלֵם שְׁמִחִים וּמְשׁוֹטְטִים
בְּעוֹלָם. וְתִינוּקוֹת הָעוֹלָם צָרִיכִים
לְהַשְׁמִיר.

רְבִי אַחָא אָמַר, וַיִּתֵּן אֹתָם
אֱלֹהִים בְּרִקִּיעַ הַשָּׁמַיִם. וְכִשְׁכָּלֵם
עוֹמְדִים בּוֹ, אִזְ חֻדָּה זֶה עִם זֶה,
וְאִזְ הַלְבָּנָה מִקְטִינָה אוֹרָה מִלְפָּנֵי
הַשֶּׁמֶשׁ, וְכָל מַה שְׁנוּטִיל כְּדִי
לְהָאִיר לָהּ. זֶהוּ שְׁכִתוּב לְהָאִיר
עַל הָאָרֶץ.

רְבִי יִצְחָק אָמַר, כְּתוּב (ישעיה
ל) וְהָיָה אֹר הַלְבָּנָה כְּאֹר
הַחֲמָה וְאֹר הַחֲמָה שְׁבַעַתִּים
כְּאֹר שְׁבַעַת הַיָּמִים. מַה זֶה
שְׁבַעַת הַיָּמִים? אֵלֶּה אוֹתָם
שְׁבַעַת יָמֵי בִרְאשִׁית. רְבִי יְהוּדָה
אָמַר, אֵלֶּה אוֹתָם שְׁבַעַת יָמֵי
הַמְּלֻאִים. מְלֻאִים וְדָאִי. מְשׁוּם
שְׁאוּתוֹ זְמַן הַתְּבַשְׁם הָעוֹלָם
וְחוּדָר בְּשִׁלְמוֹתוֹ, וְלֹא נִפְגְּמָת
הַלְבָּנָה בְּגִלְל הַנֶּחֱשׁ הָרַע שְׁכִתוּב
בּוֹ (משלי טו) וְנִרְגָן מִפְּרִיד אֲלוּף.
וּמִתִּי יִהְיֶה זֶה? בְּזִמְנָן שְׁכִתוּב
וְשְׁמוֹ אֶחָד: (זכריה יד) בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וְשְׁמוֹ אֶחָד.

יִשְׂרָעוּ הַמִּים שָׁרֵץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֵלּוּ מִים תַּחְתּוֹנִים שְׂרוּחִשִּׁים מִיָּנִים כְּמוֹ שֶׁלְמַעַל. אוֹתָם עֲלִיּוֹנִים וְאוֹתָם תַּחְתּוֹנִים. רַבִּי חִיָּא אָמַר, עֲלִיּוֹנִים הוּצִיאוּ נֶפֶשׁ חַיָּה, וְיָמָּה הוּא? זֶה הַנֶּפֶשׁ שֶׁל אָדָם הָרָאשׁוֹן, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה. וְעוֹף יַעֲוֹף עַל הָאָרֶץ אֵלֶּיךָ שְׁלִיחֵי עֲלִיּוֹנִים לְבָנֵי נֶשָׁא בְּחִיזוֹ דְּבַר נֶשׁ. מִשְׁמַע דְּכַתִּיב יַעֲוֹף עַל הָאָרֶץ. בְּגִין דְּאִית אַחֲרֵינָן דְּלֹא אַתְחִזוֹן אֶלָּא בְּרוּחָא מִמֶּשׁ לְפָנֵינוּ סְכֻלְתָּנוּ דְּבָנֵי נֶשָׁא. (ד' ק"ד)

ע"ב).

בְּגִינֵי כֹךְ לֹא כְּתִיב בְּאֵלֶּיךָ לְמִינָהּ כְּאֵנוֹן אַחֲרֵינָן דְּכַתִּיב בָּהּ וְאֵת כָּל עוֹף פְּנֵי לְמִינָהּ, בְּגִין דְּאֵלֶּיךָ לֹא מִשְׁנֵינָן מִמִּינֵיהוּ לְעֵלְמִין כְּהִנֵּי אַחֲרֵינָן דְּלֹא כְּתִיב בָּהּ לְמִינָהּ. וְאִי תִּימָא אֵת בָּהּ דְּמִשְׁנֵינָן דָּא מִן דָּא. הֵכִי הוּא וְדָאִי דְּהָא אֵת בָּהּ דְּמִשְׁנֵינָן אֵלֶּיךָ מֵאֵלֶּיךָ בְּגִינֵי כֹךְ כְּתִיב וּמִשְׁם יִפְרֹד:

וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הַתַּיִמִּים הַגְּדוֹלִים. אֵלֶּיךָ לְוִיתָן וּבֵת זִוְגוֹ. וְאֵת כָּל נֶפֶשׁ הַחַיָּה הַרְמֶשֶׂת - זֶה נֶפֶשׁ אוֹתָהּ הַחַיָּה שֶׁהִיא רוֹמֶשֶׂת לְאַרְבַּעַת צַדִּי הָעוֹלָם. וְיָמִי הִיא הַחַיָּה שֶׁהִיא רוֹמֶשֶׂת? הִיא אוֹמֵר זֶה לִילִית. אֲשֶׁר שָׂרְעוּ הַמִּים לְמִינָהּם - שֶׁהַמִּים מְגַדְלִים אוֹתָם. שֶׁכְּשָׁפָא צַד הַדְּרוֹם, מִפְּשִׁירֵים הַמִּים וְשׁוֹפְעִים לְכָל הַצִּדִּים, וְאֵנִיּוֹת הַיָּם הוֹלְכִים וְעוֹכְרִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קד) שֵׁם אֵנִיּוֹת יִהְלָכוּן לְוִיתָן זֶה יִצְרָתָ לִשְׁחָק בּוֹ.

וְאֵת כָּל עוֹף פְּנֵי לְמִינָהּ - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (קהלת י') כִּי עוֹף הַשָּׁמַיִם יוֹלִיף אֶת הַקּוֹל וּבַעַל כְּנָפַיִם יִגִּיד דְּבַר. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, בְּלֶהוֹן מִשִּׁית גְּדָפִין וְלֹא מִשְׁנֵינָן לְעֵלְמִין. וּבְגִינֵי כֹךְ כְּתִיב לְמִינָהּ. מֵאִי לְמִינָהּ. לְזִינָא דְּלַעֲיָלָא.

יִשְׂרָעוּ הַמִּים שָׁרֵץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אֵלֶּיךָ מִיָּין תַּתְּאִין דְּרַחֲשִׁין זִינִין כְּגוֹנָא דְּלַעֲיָלָא. אֵנוֹן עֲלָאִי וְאֵנוֹן תַּתְּאִי. רַבִּי חִיָּא אָמַר עֲלָאִי אִפִּיקוּ נֶפֶשׁ חַיָּה. וְיָמָּה נִיהוּ. דָּא נֶפֶשׁ דְּאָדָם קְדָמָא כְּמָה דְּאֵת אָמַר וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה. וְעוֹף יַעֲוֹף עַל הָאָרֶץ אֵלֶּיךָ שְׁלִיחֵי עֲלִיּוֹנִים לְבָנֵי נֶשָׁא בְּחִיזוֹ דְּבַר נֶשׁ. מִשְׁמַע דְּכַתִּיב יַעֲוֹף עַל הָאָרֶץ. בְּגִין דְּאִית אַחֲרֵינָן דְּלֹא אַתְחִזוֹן אֶלָּא בְּרוּחָא מִמֶּשׁ לְפָנֵינוּ סְכֻלְתָּנוּ דְּבָנֵי נֶשָׁא. (ד' ק"ד)

בְּגִינֵי כֹךְ לֹא כְּתִיב בְּאֵלֶּיךָ לְמִינָהּ כְּאֵנוֹן אַחֲרֵינָן דְּכַתִּיב בָּהּ וְאֵת כָּל עוֹף פְּנֵי לְמִינָהּ, בְּגִין דְּאֵלֶּיךָ לֹא מִשְׁנֵינָן מִמִּינֵיהוּ לְעֵלְמִין כְּהִנֵּי אַחֲרֵינָן דְּלֹא כְּתִיב בָּהּ לְמִינָהּ. וְאִי תִּימָא אֵת בָּהּ דְּמִשְׁנֵינָן דָּא מִן דָּא. הֵכִי הוּא וְדָאִי דְּהָא אֵת בָּהּ דְּמִשְׁנֵינָן אֵלֶּיךָ מֵאֵלֶּיךָ בְּגִינֵי כֹךְ כְּתִיב וּמִשְׁם יִפְרֹד:

וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הַתַּיִמִּים הַגְּדוֹלִים. אֵלֶּיךָ לְוִיתָן וּבֵת זִוְגוֹ. וְאֵת כָּל נֶפֶשׁ הַחַיָּה הַרְמֶשֶׂת. דָּא נֶפֶשׁ דְּהִיא חַיָּה דְּאִיהִי רוֹמֶשֶׂת לְד' סְטָרֵי עֲלָמָא. וּמֵאֵן אִיהִי חַיָּה דְּאִיהִי רוֹמֶשֶׂת. הִיא אִימָא דָּא לִילִית. אֲשֶׁר שָׂרְעוּ הַמִּים לְמִינָהּם. דְּמִיָּין מְגַדְלִין לוֹן. דְּכַד אֲתִי סְטָרָא דְּדְרוֹם שָׂרָאן מִיָּין וְנִגְדִין לְכָל סְטָרִין וְאַרְבֵּי יָמָא אֲזִלִּין וְעַבְרִין כְּמָה דְּאֵת אָמַר, (תהלים קד) שֵׁם אֵנִיּוֹת יִהְלָכוּן לְוִיתָן זֶה יִצְרָתָ לִשְׁחָק בּוֹ.

וְאֵת כָּל עוֹף פְּנֵי לְמִינָהּ. כְּמָה דְּאֵת אָמַר (קהלת י') כִּי עוֹף הַשָּׁמַיִם יוֹלִיף אֶת הַקּוֹל וּבַעַל כְּנָפַיִם יִגִּיד דְּבַר. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, בְּלֶהוֹן מִשִּׁית גְּדָפִין וְלֹא מִשְׁנֵינָן לְעֵלְמִין. וּבְגִינֵי כֹךְ כְּתִיב לְמִינָהּ. מֵאִי לְמִינָהּ. לְזִינָא דְּלַעֲיָלָא.

ומשום כך כתוב למינהו. מה זה למינהו? למין שלמעלה, ואלה טסים ומשוטטים בעולם בשש, ורואים מעשי בני אדם ומעלים אותם למעלה, ועל זה כתוב (שם) גם במדעך מלך אל תקלל וגו'. רבי חזקיה אמר, הרמשת? השורצת צריך להיות! אלא כמו שאמרנו, רומש לילה. ועל זה (תהלים קד) בו תרמש כל חיתו יער. שכלם שולטים בשעה שהיא שולטת, ופוחים שירה בשלשה צדדים של חצות הלילה, ומזמרים שירה ולא שוקטים. ועל אלו כתוב המזכירים את ה' אל דמי לכם.

עמד רבי שמעון ואמר, מסתכל הייתי, שפשרצה הקדוש ברוך הוא לברא אדם, הנדעזעו כל העליונים והתחתונים, ויום הששי היה עולה בדרגותיו, עד שעלה רצון עליון והאיר תחלה כל האורות. ופתח שער המזרח, שהרי משם יוצא האור. והדרום הראה חזקי האור שירש מראש והתחזק במזרח. מזרח חזק את הצפון, והצפון התעורר והתפשט, וקרא בחיל גדול למערב להתקרב ולהשתתף עמו. אז מערב עלה בצפון ונקשר בו. אחר כך בא הדרום ואחז במערב, וסוכבו אותו דרום וצפון, שהם גברי הגן. אז המזרח קרב למערב, ומערב שרה בחדוה ובקש מכלם, ואמר נעשה אדם בצלמנו כדמותנו. שיהיה כמו זה בארבעת הצדדים ומעלה ומטה. ומזרח נדבק במערב והוציא אותו. ועל זה שנינו, שאדם יצא ממקום בית המקדש.

עוד נעשה אדם, הקדוש ברוך הוא אמר לתחתונים הללו שבאו מצד שלמעלה. סוד השם הזה שהרי האדם כלול למעלה וכלול

ואלין טאסן ושאטן עלמא בשית וחמאן עובדין דבני נשא וסלקין לון לעילא. ועל דא כתיב, (קהלת י) גם במדעך מלך אל תקלל וגו'.

רבי חזקיה אמר הרומשת, השורצת מיבעי ליה. אלא כדאמרינן רמש ליליא. ועל

דא (תהלים קד) בו תרמוש כל חיתו יער. דכלהו

שלטאן בשעתא דאיהי שלטא. ופתחין שירתא בתלת סטריין דפלגו ליליא. וזמרי

שירתא ולא משתככי. ועל אלין כתיב, (ישעיה סב) המזכירים את ה' אל דמי לכם.

רבי שמעון קם ואמר מסתפל הוינא, דכד בעא קדשא בריך הוא למברי אדם,

אזדעזעו כל עלאין ותתאין. ויומא שתיתאה הוה סליק בדרגוי עד דסלקא רעותא עלאה

ונהיר שירותא דכל נהורין. ופתח תרעא דמזרח דהא מתמן נהורא נפיק. ודרום אחמי

תוקפי דנהורא דירית מרישא ואתתקף במזרח. מזרח אתקיף לצפון וצפון אתער

ואתפשט וקרי בחיל סגי למערב למקרב ולאשתתפא בהדיה. כדין מערב סלקא בצפון

ואתקשר ביה. לבתר דרום אתיא ואחיד במערב. וסחרין ליה דרום וצפון דאילין

גדרי גנתא. כדין מזרח קריב במערב ומערב שריא בחדוה ובעאת מפלהו ואמר נעשה

אדם בצלמנו כדמותנו. דלהוי כגוונא דא בארבע סטריין ועילא ותתא. ומזרח אתדבק

במערב ואפיק ליה. ועל דא תנינן אדם מאתר דבית המקדש נפק.

הו נעשה אדם. קדשא בריך הוא אמר לאלין תתאי דאתו מסטרא דלעילא. רזא

דשמא דא דסליק אדם. אדם מרזא סתימא עלאה. אדם רזא דאתון. דהא אדם כליל

שעולה אדם. אדם מסוד נסתר עליון. אדם סוד האותיות.

למטה. אדם אחד למעלה למעלה.
ם נסתר שהיא ם מלםרבה
המשרה. ד' תחתון שנסתר
במערב. וזה כללות שלמעלה
ושלמטה. נתקן למעלה ונתקן
למטה.

בשירדו האותיות הללו למטה
כלם באחד בשלמותו, נמצא זכר
וינקבה, וינקבה נדבקה באחוריו,
עד שהפיל עליו תרדמה וישן,
והיה מטל במקום בית המקדש
למטה.

ונסר אותו הקדוש ברוך הוא
ותקן אותה כמו שמתקנים את
הכלה והכניסה אליו. זהו שכתוב
ויקח אחת מצלעותיו ויסגר בשר
תחתונה. ויקח אחת דוקא. בספרי
הראשונים מצאנו, זו לילית
ראשונה שהיתה עמו והתעברה ממנו,
ולא היה כנגדו עור, כמו שכתוב ולאדם
לא מצא עור כנגדו. מה זה עור? סמך. עד
אותה שעה שכתוב לא טוב היות האדם
לבדו אעשה לו עור כנגדו. בא ראה, אדם
אחרון הכל היה, שכן ראוי להביא שלום
על העולם.

עוד אמר רבי שמעון, כתוב וכל
שיח השדה טרם יהיה בארץ וכל
עשב השדה טרם יצמח כי לא
המטיר ה' אלהים על הארץ וגו'.
וכל שיח השדה - אלו עצים
גדולים שנגטעו אחר כך והיו
קטנים.

בא ראה, אדם וחוה זה בצד זה
נבראו. מה הטעם לא נבראו פנים
בפנים? בגלל שכתוב כי לא
המטיר ה' אלהים על הארץ,
והזווג לא נמצא בתקונו פראוי.
וכשנתקנה זו שלמטה וחרו
להיות פנים בפנים, כן נמצא
למעלה.

לעילא וכליל לתתא. אדם אחד לעילא
לעילא. ם סתימא דאיהי ם מלםרבה
המשרה. ד' תתאה דסתימא במערב. ודא
כללא דלעילא ותתא. אתתקן לעילא אתתקן
לתתא.

אלין אתוון פד נחתא לתתא כלהו כחדא
באשלמותיה אשתכח דכר ונוקבא.
ונוקבא בסטרוי אתדבכת. עד דאפיל עלויה
שנתא ודמוך. והיה רמי באתר דבי מקדשא
לתתא.

ונסר ליה קדשא ברין הוא ותקין לה כמה
דמתקנין לכלה ואעלא ליה. הדא
הוא דכתיב ויקח אחת מצלעותיו ויסגור
בשר תחתונה. ויקח אחת דייקא. בספרי
קדמאי אשפחנא דא לילית קדמיתא דהות
עמיה ואתעברת מניה ולא הות לקיבליה
עזר כמה דכתיב ולאדם לא מצא עזר
כנגדו. מאי עזר סמך. עד ההיא שענתא
דכתיב לא טוב היות האדם לבדו אעשה
לו עזר כנגדו. תא חזי אדם בתראה
דכלא הוה. דהכי אתחזי למיתי על עלמא
שלים.

הו אמר רבי שמעון פתיב וכל שיח השדה
טרם יהיה בארץ וכל עשב השדה
טרם יצמח כי לא המטיר יי אלהים
על הארץ וגו'. וכל שיח השדה אלן
(דף זה ע"א) אילנין רברבין דנטיעו לבתר
והו זעירין.

תא חזי, אדם וחוה דא בסטרא דדא
אתבריו. מאי טעמא לא אתבריו
אנפין באנפין. בגין דכתיב כי לא המטיר

יי אלהים על הארץ וזווגא לא אשתכח בתקוניה פדקא יאות. וכד
אתתקן האי דלתתא ואתהדרו אנפין באנפין כדין אשתכח לעילא.

בַּגִּינִי לְנוֹ? מִן הַמִּשְׁכָּן, שְׁכֵתוֹב (שמות מ) הוֹקֵם הַמִּשְׁכָּן, הָיוּת שְׁמִשְׁכָּן אַחֵר הוֹקֵם עִמּוֹ. וְעַד שֶׁלֹּא הוֹקֵם לְמִטָּה, לֹא הוֹקֵם לְמַעְלָה. גַּם כָּאן כְּשֶׁהוֹקֵם לְמִטָּה, הוֹקֵם לְמַעְלָה. וּמִשּׁוּם שֶׁעַד עֲכָשׁוּ לֹא הִתְמַקֵּן לְמַעְלָה, לֹא נִבְרָאוּ פָּנִים בְּפָנִים, וְהַפְסוּק מוֹכִיחַ, שְׁכֵתוֹב כִּי לֹא הִמְטִיר ה' אֱלֹהִים עַל הָאָרֶץ. וּמִשּׁוּם כִּי וְאָדָם אֵין, שֶׁלֹּא הָיָה בְּתִקּוּנָהּ.

וּבְשִׁנְשִׁלְמָה חוּה, נִשְׁלַם אָדָם, וְקָדָם לָכֵן לֹא נִשְׁלַם. וְזֶה הַסּוּד שֶׁעַד עֲכָשׁוּ אֵין אוֹת סִמּוֹ בְּפִרְשָׁה, וְאֵף עַל גִּב שֶׁהַחֲבָרִים אָמְרוּ, אָבֵל סִמּוֹן זֶה עֶזֶר, וְזֶה עֶזֶר שְׁלֹמְעֵלָה שֶׁחֲזַר לְמַעְלָה פָּנִים בְּפָנִים זָכָר וְנִקְבָּה, נִסְמָךְ זֶה כִּנְגֵד זֶה בְּוֹדָא, (תהלים קיא) סְמוּכִים לְעַד לְעוֹלָם עֲשׂוּיִים בְּאֵמֶת וְיִשָּׁר. סְמוּכִים - זֶה זָכָר וְנִקְבָּה שֶׁהֵם סְמוּכִים כְּאֶחָד [נ"א שֶׁהֵם סְמוּכִים עוֹלָם תַּחְתּוֹן בְּעוֹלָם עֲלִיוֹן, שְׁעַד שֶׁלֹּא נִתְקַן הָעוֹלָם שְׁלֵמָה, לֹא נִתְקַן אוֹתוֹ הָעוֹלָם שְׁאִמְרָנוּ] [הָעוֹלָם הַזֶּה שְׁאִמְרָנוּ תְּלוּי בְּעוֹלָם שְׁלֵמָה, וְכִשְׁלֹא נִתְקַן עוֹלָם שְׁלֵמָה, לֹא נִתְקַן אוֹתוֹ עוֹלָם שְׁאִמְרָנוּ].

כִּי לֹא הִמְטִיר יי אֱלֹהִים עַל הָאָרֶץ. דִּהָא דָּא בְּדָא סְמִיךְ. וְעוֹלָם דָּא תַּתָּא כַּד אֲתַתְּקֵן וְאֲתַתְּדֵרוּ אֲנַפִּין בְּאֲנַפִּין וְאֲתַתְּקֵנוּ אֲשַׁתְּכַח סִמּוֹן לְעִילָא. דִּהָא מִקְדָּמַת דִּנָּא לֹא הָיָה עוֹבְדָא בְּתִקּוּנָא (נ"א עוֹלָם בְּתִקּוּנִית) בַּגִּינִי דִּלָּא הִמְטִיר יי אֱלֹהִים עַל הָאָרֶץ וְדָא בְּדָא תְּלִיָא.

מַה כְּתִיב בְּתַרְיָה וְאֵד יַעֲלֶה מִן הָאָרֶץ דָּא תִּקּוּנָא דִּלְתַתָּא לְבַתֵּר וְהִשְׁקָה אֶת כָּל פְּנֵי הָאָדָמָה. וְאֵד יַעֲלֶה מִן הָאָרֶץ - זֶה הַשְׁתַּוִּקְקוֹת הַנִּקְבָּה לְזָכָר. דְּבַר אַחֵר, מַה הִטְעָם לֹא הִמְטִיר? בְּגִלָּל שֶׁלֹּא נִמְצָא תִּקּוּן שִׁיעֲלָה מִן הָאָרֶץ. וְעַל זֶה מִן הָאָרֶץ הַתַּחְתּוֹנָה הַתְּעוֹרֵר מַעֲשֵׂה לְמַעְלָה.

בַּגִּינִי מִן הַמִּשְׁכָּן דְּכְתִיב, (שמות מ) הוֹקֵם הַמִּשְׁכָּן בַּגִּינִי דְּמִשְׁכָּן אַחֲרָא אֲתַקֵּם עִמִּיה. וְעַד לֹא אֲתַקֵּם לְתַתָּא לֹא אֲתַקֵּם לְעִילָא. אוֹף הָכָא כַּד אֲתַתְּקֵם לְתַתָּא אֲתַתְּקֵם לְעִילָא. וּבַגִּינִי דְּעַד כְּעַן לֹא אֲתַתְּקֵן לְעִילָא לֹא אֲתַבְרִיאוּ אֲנַפִּין בְּאֲנַפִּין. וְקָרָא אוֹכַח דְּכְתִיב כִּי לֹא הִמְטִיר יי אֱלֹהִים עַל הָאָרֶץ. וּבַגִּינִי כִּי וְאָדָם אֵין דִּלָּא הָיָה בְּתִקּוּנִית.

וְכַד אֲשַׁתְּלִימַת חוּה אֲשַׁתְּלִים אָדָם. וְקָדָם לָכֵן לֹא אֲשַׁתְּלִים. וְרָזָא דָּא דְּעַד כְּעַן לֹא אִית אֶת סִמּוֹן בְּפִרְשָׁתָא. וְאֵף עַל גִּב דְּחֲבָרִיָּא אָמְרוּ. אָבֵל סִמּוֹן דָּא עֶזֶר. וְדָא עֶזֶר דְּלְעִילָא דִּאֲתַתְּדֵר לְעִילָא אֲנַפִּין בְּאֲנַפִּין דְּכַר וְנוֹקְבָא. אֲסַתְּמָךְ דָּא לְקַבֵּל דָּא וְדָא. (תהלים קיא) סְמוּכִים לְעַד לְעוֹלָם עֲשׂוּיִים בְּאֵמֶת וְיִשָּׁר. סְמוּכִים, דָּא דְּכַר וְנוֹקְבָא דִּאֲנוּן סְמוּכִים כְּאֶחָד (נ"א דִּאֲנוּן סְמוּכִים עוֹלָם תַּתָּא בְּעוֹלָם עֲלִיָּה דְּעַד לֹא אֲתַתְּקֵן עוֹלָם תַּתָּא לֹא אֲתַתְּקֵן עוֹלָם דְּקַאמְרָן) (הָאֵי עוֹלָם דְּקַאמְרָן תְּלוּי בְּעוֹלָם דְּלְתַתָּא וְכַד לֹא אֲתַתְּקֵן עוֹלָם דְּלְתַתָּא לֹא אֲתַתְּקֵן הַחֹוּא עוֹלָם דְּקַאמְרָן).

כִּי לֹא הִמְטִיר יי אֱלֹהִים עַל הָאָרֶץ. דִּהָא דָּא בְּדָא סְמִיךְ. וְעוֹלָם דָּא תַּתָּא כַּד אֲתַתְּקֵן וְאֲתַתְּדֵרוּ אֲנַפִּין בְּאֲנַפִּין וְאֲתַתְּקֵנוּ אֲשַׁתְּכַח סִמּוֹן לְעִילָא. דִּהָא מִקְדָּמַת דִּנָּא לֹא הָיָה עוֹבְדָא בְּתִקּוּנָא (נ"א עוֹלָם בְּתִקּוּנִית) בַּגִּינִי דִּלָּא הִמְטִיר יי אֱלֹהִים עַל הָאָרֶץ וְדָא בְּדָא תְּלִיָא. מַה כְּתִיב בְּתַרְיָה וְאֵד יַעֲלֶה מִן הָאָרֶץ דָּא תִּקּוּנָא דִּלְתַתָּא לְבַתֵּר וְהִשְׁקָה אֶת כָּל פְּנֵי הָאָדָמָה. וְאֵד יַעֲלֶה מִן הָאָרֶץ דָּא תִּיאוּבְתָא דְּנוֹקְבָא לְגַבֵּי דְּכוּרָא. דְּבַר אַחֵר מֵאֵי טַעְמָא לֹא הִמְטִיר בַּגִּינִי דִּלָּא אֲשַׁתְּכַח תִּקּוּנָא דִּיעֲלָה מִן הָאָרֶץ. וְעַל דָּא מִן אֲרַעָא תַּתָּא אֲתַעַר עוֹבְדָא לְעִילָא.

בא ראה, עשן עולה מן הארץ
בהתחלה וענן מתעורר, והכל
מתחבר אחר כך זה בזה. כמו זה
עשן הקרבן מתעורר מלמטה
ועושה שלמות למעלה, ומתחבר
הכל זה בזה, ונשלמים כמו זה
למעלה. התעוררות מתחילה
מלמטה, ואחר כך הכל נשלם.
ואלמלא שכנסת ישראל
מתחילה בהתעוררות בהתחלה,
לא יתעורר כנגדה אותו
שלמעלה. ובהשתוקקות

שלמטה נשלם למעלה.

רבי אבא אמר, למה כתוב ועץ
החיים בתוך הגן ועץ הדעת טוב
ורע? עץ החיים הרי שנינו
שמהלך חמש מאות שנים היה,
וכל מימי בראשית נחלקים
תחתיו. עץ החיים ממש באמצע
הגן, והוא לוקח כל מימי
בראשית ונחלקים תחתיו.

שְׁהָרִי אותו נהר (בינה) ששופע
ויוצא, הוא שורה על אותו הגן
ונכנס בו, ומשם נחלקים המים
לכמה צדדים. ואותו הגן לוקח
הכל, ואחר כך יוצאים ממנה
ונחלקים לכמה נחלים למטה,
כמו שנאמר (תהלים קד) יִשְׁקוּ כָּל
חַיְתוֹ שָׁדִי. כמו שיוצאים מאותו
עולם עליון ומשקה את אותם
הרים עליונים של אפרסמון וף.
אחר כך פשמיצים לעץ החיים,
נחלקים תחתיו בכל צד כפי
דרכו.

ועין הדעת טוב ורע - למה נקרא
כך, שְׁהָרִי עץ זה אינו באמצע?
אבל עץ הדעת טוב ורע מהו?
אלא בגלל שיונק משני צדדים
ויודע אותם כמי שיונק מתוך
ומר, ובגלל שיונק משני צדדים
ויודע אותם ושורה בתוכם נקרא
כך טוב ורע. וכל אותם נטיעות
שורים עליהם.

ובו אחרים נטיעות אחרות

הוא חזי, תננא סליק מן ארעא בקדמיתא.
ועננא אתער. וכלא אתחבר לבתר דא
בדא. כגוונא דא תננא דקרבנא אתער מתתא
ועביד שלימו לעילא ואתחבר כלא דא בדא
ואשתלימו כגוונא דא לעילא. אתערותא שרי
מתתא ולבתר אשתלים כלא. ואלמלא דכנסת
ישראל שריא באתערותא בקדמיתא, לא
אתער לקבלה ההוא דלעילא. ובתיאובתא
דלתתא אשתלים לעילא.

רבי אבא אמר אמאי כתיב ועץ החיים בתוך
הגן ועץ הדעת טוב ורע. עץ החיים הא
תנינן דמהלך חמש מאה שנים היה. וכל
מימיו דבראשית מתפלגין תחותיו. עץ
החיים במציעות דגנתא ממש והוא נטיל כל
מימיו דבראשית ומתפלגין תחותיו.

דהא ההוא נהר דנגיד ונפיק הוא שריא על
ההוא גנתא ועייל ביה ומתמן מתפלגין
מיא לכמה סטריין. ונטיל כלא ההיא גנתא.
ולבתר נפקי מינה ומתפלגין לכמה נחלין
לתתא כמה דאת אמר, (תהלים קד) יִשְׁקוּ כָּל חַיְתוֹ
שָׁדִי. כמה דנפקין מההוא עלמא עלאה
ואשקי לאנון טורין עלאין דאפרסמונא
דכיא. לבתר פד מטאן לעץ החיים מתפלגין
תחותיו בכל סטר כפום ארחוי.

ועין הדעת טוב ורע אמאי אקרי הכי. דהא
עץ דא לאו איהו באמצעיתא. אבל עץ
הדעת טוב ורע מאי הוא. אלא בגין דינקא
מתרין סטריין וידע לון כמאן דיניק מתקא
ומריא. ובגין דינקא מתרין סטריין וידע לון
ושריא בגווייהו אקרי הכי טוב ורע. וכל אנון
נטיעין שריין עלייהו.

וביה אחידן נטיעין אחרנין עלאין ואנון
אקרון ארזי לבנון. מאן אנון ארזי

לְבָנוֹן. אֲנֹחַן שִׁית יוֹמִין עֲלָאִין שֵׁשֶׁת יָמִי
בְּרֹאשִׁית דְּקָאֲמָרָן. אַרְזֵי לְבָנוֹן אֲשֶׁר נָטַע.
נְטִיעוֹת וְדָאִי דְּאִתְקִימוּ לְבִתְרָה. מִפְּאֵן
וְלֹהֲלֹאָה סִמָּךְ מָאִי הִיא וְיִסְגֹּר בְּשֶׁר תַּחְתָּנָה.
בְּסִטְרוֹי הָהָה. וְהָהָה דָּא בְּסִטְרוֹי דְּדָא. וְדָאִי
עֲקָרָן קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשִׁתִּיל (דף לה ע"ב) לֹון
בְּאַתֵּר אַחְרָא וְאַתְהִידְרוּ אֲנַפִּין בְּאַנַּפִּין
לְקִיּוּמָא. כְּגִוּוֹנָא דָּא סְמִיכָן עֲלִמִין. עֲקָרָן
קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשִׁתִּיל לֹון בְּאַתֵּר אַחְרָא
וְאַתְקִימוּ בְּקִיּוּמָא שְׁלִים.

וְאָמַר רַבִּי אַבָּא מְנַלן דְּאָדָם וַחֲוָה נְטִיעִין
הוּו. דְּכִתִּיב, (ישעיה ס) נִצֵּר מִטְּעֵי מַעֲשֵׂה
יָדֵי לְהַתְּפָאֵר. מַעֲשֵׂה יָדֵי דִּיִּיקָא. דִּלָּא
אֲשִׁתְּדִלוּ בְּהוֹן בְּרִיִּין אַחֲרֵינִין. וְכִתִּיב, (ישעיה יז)
בְּיוֹם נִטְעָה תִשְׁגְּשְׁגִי דְּבַהֲהוּא יוֹמָא דְּאִתְנַטְּעוּ
בְּעֲלָמָא סְרַחוּ. תַּנּוּן הַנְטִיעוֹת פְּקָרְנִי חֲגָבִים
הוּו וְנַהוּרָא דִּלְהוֹן דְּקִיק וְלֹא הוּו נַהֲרִין. כִּיּוֹן
דְּאִתְנַטְּעוּ וְאַתְתְּקִנוּ. אַתְרַבִּיאוּ בְּנַהוּרָא
וְאַקְרוּן אַרְזֵי לְבָנוֹן. וְאָדָם וַחֲוָה עַד דְּאִתְנַטְּעוּ
לֹא אַתְרַבִּיאוּ בְּנַהוּרָא וְלֹא סְלִיקוּ רִיחָא וְדָאִי.
אַתְעַקְרוּ וְאַשְׁתִּילוּ וְאַתְתְּקִנוּ כְּדָקָא יָאוּת:

וַיֵּצֵא יי אֱלֹהִים. הָא תַּנִּינָן לִית צו אֱלָא עֲבוּדָה
זָרָה. יי זו בְּרַפְתָּ הַשֵּׁם. אֱלֹהִים אֱלֹו
הַדִּיִּינִין. עַל הָאָדָם זו שְׁפִיכוֹת דְּמִים. לֹאֲמֹר
זו גְּלוּי עֲרִיּוֹת. מִכָּל עֵץ הֶגֶן וְלֹא גִזְל. אָכַל
תֹּאכֵל וְלֹא אָכַר מִן הַחַי וְשִׁפּוּר.

מִכָּר עֵץ הֶגֶן אָכַל תֹּאכֵל. דְּשִׁרְיָא לִיה פִּלָּא
דְּלִיכְלִינְהוּ בִּיחֻדָּא. דְּהָא חֲזִינָן
אַבְרָהָם אָכַל, יִצְחָק וְיַעֲקֹב וְכָל נְבִיאִים אָכְלוּ
וַחֲוִי. אָכַל אֵילָנָא דָּא אֵילָנָא דְּמוֹתָא אִיהוּ (כמה)
דְּכִתִּיב וּמִעַן תִּדְרַע טוֹב וְרַע לֹא תֹאכֵל מִמֶּנּוּ) מִאֵן דְּנִטִּיל לִיה
פִּלְחֻדוֹי מִיִּית. דְּהָא סְמָא דְּמוֹתָא נְטִיל (בגין)
מִי שְׁנוּטִלוּ לְבָדוּ - מֵת, שְׁהָרִי סֵם הַמָּוֶת נָטַל [בגלל שְׁחָא מִפְּרִידוּ מִתְחִיִּים]. וְעַל זֶה כִּי בְּיוֹם אָכַלְךָ מִמֶּנּוּ

עֲלִיּוֹנוֹת, וְהֵם נִקְרָאִים אַרְזֵי
הַלְבָּנוֹן. מִי הֵם אַרְזֵי לְבָנוֹן?
אוֹתָם שֵׁשֶׁה יָמִים עֲלִיּוֹנִים, שֵׁשֶׁת
יָמִי בְּרֹאשִׁית שְׁאֲמָרְנָה. אַרְזֵי
לְבָנוֹן אֲשֶׁר נָטַע, נְטִיעוֹת וְדָאִי
שֶׁהִתְקִימוּ אַחֵר כָּף. מִפְּאֵן
וְלֹהֲלֹאָה סִמָּךְ. מַהִי וְיִסְגֹּר בְּשֶׁר
תַּחְתָּנָה? בְּצִדּוֹ הִיָּתָה, וְהִיָּה זֶה
בְּצִד זֶה. וְדָאִי עֲקָר אוֹתָם הַקְדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא וְשִׁתִּיל אוֹתָם בְּמָקוֹם
אַחֵר, וַחֲזִירוּ לִהְיוֹת פָּנִים בְּפָנִים
לְקִיּוּם. כְּמוֹ זֶה סְמוּכִים
הָעוֹלָמוֹת. עֲקָר אוֹתָם הַקְדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא וְשִׁתִּיל אוֹתָם בְּמָקוֹם
אַחֵר וְהִתְקִימוּ בְּקִיּוּם שְׁלֵם.

וְאָמַר רַבִּי אַבָּא, מִנּוּן לָנוּ שְׁאָדָם
וַחֲוָה הָיוּ נְטִיעִים? שְׁכָתוּב (ישעיה
ס) נִצֵּר מִטְּעֵי מַעֲשֵׂה יָדֵי
לְהַתְּפָאֵר. דְּוָקָא מַעֲשֵׂה יָדֵי, שְׁלֹא
הִשְׁתַּדְּלוּ בָהֶם בְּרִיּוֹת אַחֲרוֹת,
וְכָתוּב (שם יז) בְּיוֹם נִטְעָה
תִּשְׁגְּשְׁגִי. שְׁבָאוֹתוֹ יוֹם שְׁנִנְטְעוּ
בְּעוֹלָם, סְרַחוּ. שְׁנִינּוּ, הַנְטִיעוֹת
הָיוּ פְּקָרְנִי חֲגָבִים וְאוֹרֶם דְּקִיק
וְלֹא הָיוּ מְאִירִים. כִּיּוֹן שְׁנִנְטְעוּ
וְנִתְקַנּוּ, הִתְרַבּוּ בְּאוֹר וְנִקְרָאוּ
אַרְזֵי לְבָנוֹן. וְאָדָם וַחֲוָה עַד
שְׁנִנְטְעוּ, לֹא הִתְרַבּוּ בְּאוֹר וְלֹא
הָעִלוּ רִיחַ בְּוִדָּאִי. נִעְקְרוּ וְנִשְׁתַּלּוּ
וְנִתְקַנּוּ כְּרָאוּי.

וַיֵּצֵא ה' אֱלֹהִים. הָרִי שְׁנִינּוּ, אֵין
צו אֱלָא עֲבוּדָה זָרָה. ה' - זו
בְּרַפְתָּ הַשֵּׁם. אֱלֹהִים - אֱלֹו
הַדִּיִּינִים. עַל הָאָדָם - זו שְׁפִיכַת
דְּמִים. לֹאֲמֹר - זו גְּלוּי עֲרִיּוֹת.
מִכָּל עֵץ הֶגֶן - וְלֹא גִזְל. אָכַל
תֹּאכֵל - וְלֹא אָכַר מִן הַחַי, וְזָפָה.
מִכָּר עֵץ הֶגֶן אָכַל תֹּאכֵל -
שֶׁהִתִּיר לוֹ הַכֹּל לְאָכְלָם יַחַד.
שְׁהָרִי רָאִינוּ אַבְרָהָם אָכַל, יִצְחָק
וְיַעֲקֹב וְכָל הַנְּבִיאִים אָכְלוּ וַחֲוִי.
אָכַל עֵץ זֶה, עֵץ הַמָּוֶת הוּא [כְּמוֹ
שְׁכָתוּב וּמִעַן תִּדְרַע טוֹב וְרַע לֹא תֹאכֵל מִמֶּנּוּ].
וְעַל זֶה כִּי בְּיוֹם אָכַלְךָ מִמֶּנּוּ

מות תמות, בגלל שפריד הנטיעות.

רבי יהודה שאל את רבי שמעון, זה ששנינו, אדם הראשון היה מושף בערלתו, מה זה? אמר לו, שהפריד ברית קדש ממקומו ומחלקו, ודאי שהיה מושף בערלה. ועוב ברית קדש ודבק בערלה והתפתה בדבר הנחש. ומפרי העץ - זו אשה. לא תאכל ממנו - בגלל שכתוב (משלי ה) רגליה ירדות מות שאל צעדיה יתמוכו. ויבזה היה פרי, שהרי באחר לא היה פרי. כי ביום אכלך ממנו מות תמות - בגלל שעץ המות היה, כמו שאמרנו שכתוב רגליה ירדות מות.

[והנחש היה ערום מכל חית השדה] רבי יוסי אמר, האילן הזה שאמרנו היה משקה מלמעלה, והתגדל והיה שמח, כמו שנאמר ונהר יצא מעדן להשקות את הגן. הגן זה אשה. ונהר זה היה נכנס בה ומשקה אותה והיה הפל אחד [ואו"ה/אחר ושמו אחד]. שהרי משם ולמטה הוא פרוה, שכתוב ומשם יפרד.

והנחש, רבי יצחק אמר זה יצר הרע. רבי יהודה אמר נחש ממש. באו לפני רבי שמעון. אמר להם, ודאי הכל אחד, וסמא"ל היה, ונראה על נחש וצלמו. שנחש זה הוא שטן, והפל אחד.

שנינו, באותה שעה ירד סמא"ל מהשמים רכוב על נחש זה, וצלמו היו רואים כל הבריות ובורחים ממנו. והגיעו לאשה בדברים ונרמו מות לעולם. ודאי בחקמה הביא סמא"ל קללות על העולם, וחבל את האילן הקדמון שברא הקדוש ברוך הוא בעולם, ודבר זה היה תלוי על סמא"ל,

דאיהו מפריש ליה מן חיון. ועל דא כי ביום אכלך ממנו מות תמות בגין דקא פריש נטיעין.

רבי יהודה שאל לרבי שמעון, הא דתנינן אדם הראשון מושף בערלתו הוה, מאי הוה. אמר ליה דפריש ברית קדש מאתריה ומחולקיה. ודאי מושף בערלה הוה. ושבק ברית קדש ודבק בערלה ואתפתה במלה דנחש. ומפרי העץ דא אתתא. לא תאכל ממנו בגין דכתיב, (משלי ה) רגליה ירדות מות שאל צעדיה יתמוכו. ובהאי הוי פרי, דהא באחרא לא הוי פרי. כי ביום אכלך ממנו מות תמות. בגין דא דאילנא דמותא הוי כדקאמרן. דכתיב רגליה ירדות מות:

[והנחש היה ערום מכל חית השדה] רבי יוסי אמר האי אילנא דקא אמרן הוה מתשקי מלעילא ואתרבי והוה חדי כמא דאת אמר ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן. הגן דא אתתא. ונהר דא הוה עייל ביה ואשקי ליה והוה כלא חד [וכדין יי אחר ושמו אחד]. דהא מתמן ולתתא איהו פירוהא דכתיב ומשם יפרד.

והנחש. רבי יצחק אמר דא יצר הרע. רבי יהודה אמר נחש ממש. אתו לקמיה דרבי שמעון. אמר לון ודאי כלא חד. וסמא"ל הוה ואתחזי על נחש וצולמיה. דנחש דא איהו שטן וכלא חד.

תנינא בההיא שעתא נחת סמא"ל מן שמיא רכיב על נחש דא וצולמיה הוו חמאן פל בריין וערקן מגיה. ומטו לגבי אתתא במלין וגרימו מותא לעלמא. ודאי בחקמה אייתי סמא"ל לווטין על עלמא וחבל אילנא קדמא דברא קדשא בריה דא בעלמא. ומלה דא הוי תלי על סמא"ל עד דאתא אילנא אחרא קדישא דאיהו יעקב ונטל מגיה

עד שְׂבֹא אֵילָן אַחֵר קְדוֹשׁ, שְׁהוּא יַעֲקֹב, וְנִטַּל מִמֶּנּוּ בְּרָכוֹת שְׁלֹא יִתְבָּרֵךְ סַמָּא"ל לְמַעַלָּה וְעָשׂוּ לְמַטָּה. שֶׁהָרִי יַעֲקֹב דִּגְמַת אָדָם הָרֹאשׁוֹן הִיָּה [וְהָיָה], שִׁיעֲקֹב יָפִיז שֶׁל אָדָם הָרֹאשׁוֹן הִיָּה. וְעַל זֶה, כְּמוֹ שֶׁמֶנַע סַמָּא"ל בְּרָכוֹת מִהָאֵילָן הָרֹאשׁוֹן, כִּף גַּם מֶנַע יַעֲקֹב שְׁהוּא אֵילָן, דִּגְמַת אָדָם מִסַּמָּא"ל, בְּרָכוֹת מִלְמַעַלָּה וּמִלְמַטָּה. וְיַעֲקֹב לָקַח אֶת שְׁלוֹ בְּכָל, וְעַל זֶה (בְּרֵאשִׁית לב) וַיֹּאבֶק אִישׁ עִמּוֹ.

כְּתוּב וְהִנָּחֵשׁ הִיָּה עָרוֹם, זֶה יֵצֵר הָרָע, זֶה מִלֵּאף הַמּוֹת. וּמִשׁוֹם שֶׁהִנָּחֵשׁ הוּא מִלֵּאף הַמּוֹת, גֵּרָם מוֹת לְכָל הָעוֹלָם. וְזֶהוּ סוּד שְׁכִתוּב (שם ו) קֵץ כָּל בֶּשֶׂר בָּא לְפָנָי. זֶהוּ קֵץ שֶׁל כָּל בֶּשֶׂר שְׁנוּטִיל הִנָּשְׁמָה לְכָל בֶּשֶׂר, וְנִקְרָא כִּף.

השלמה מההשמטות (סימן ל"ד)
ספר הבהיר

נִשְׁמַת הַזָּכֵר מִן הַזָּכֵר, וְנִשְׁמַת הַנְּקֵבָה מִן הַנְּקֵבָה, וְהִינּוּ שְׁהִלָּף הַנָּחֵשׁ אַחֲרֵי חֲנוּה. אָמַר: הוּאִיל וְנִשְׁמַתָּה מִן הַצָּפוֹן, אֲסִיתְנָה מִהֲרָה. וּמֵאִי הַסֵּתָה הָיָה, מִשׁוֹם דְּבֹא עָלֶיהָ. שְׁאֵלוּ תַלְמִידוֹי, עוֹבְדֵי הָיָה. אָמַר לָהֶם, סַמָּא"ל הָרָשָׁע קָשֶׁר עִם כָּל צְבָאוֹת מַעַלָּה עַל רַבּוֹ. מִשׁוֹם שֶׁאָמַר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְרָדוּ בְּדִגַּת הַיָּם וּבַעוֹף הַשָּׁמַיִם. אָמַר, הֵיאָף אוֹכַל לְהַחֲטִיאוֹ וּלְגַרְשׁוֹ מִלְּפָנָיו. יָרַד עִם כָּל חַיִּילוֹתָיו וּבִיקֵשׁ לוֹ בְּאַרְצָן חֶבֶר כְּמוֹתוֹ וּמִנּוּ נָחֵשׁ, וְהָיָה לוֹ דְּמוּת גָּמַל. רָכַב עָלָיו וּבָא לוֹ אֶצֶל הָאִשָּׁה. אָמַר לָהּ, אָף פִּי אָמַר אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ מִכָּל עֵץ הַגֵּן. אָמַר אֲבִקֵּשׁ יוֹתֵר וְאוֹסִיף, כִּדִּי שְׁתַּגְרַע הִיא. אָמְרָה, לֹא מִנְעֵנּוּ אֶלָּא מֵעַץ הַדַּעַת אֲשֶׁר בְּתוֹךְ הַגֵּן אָמַר אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ וְלֹא תִגְעוּ בוֹ פֶּן תָּמוּתוּן. וְהוֹסִיפָה ב' דְּבָרִים, אָמְרָה מִפְּרִי הָעֵץ אֲשֶׁר בְּתוֹךְ הַגֵּן אָמַר

בְּרָכָאן דִּלָּא יִתְבָּרֵךְ סַמָּא"ל לְעֵילָא וְעָשׂוּ לְתַתָּא. דִּהָא יַעֲקֹב דּוּגְמָא דְאָדָם הָרֹאשׁוֹן הִיָּה (וְשׁוּפְרִיָּה) דִּיעֲקֹב שׁוּפְרִיָּה דְאָדָם הָרֹאשׁוֹן הִיָּה. וְעַל דָּא כְּמָה דְּמֶנַע סַמָּא"ל בְּרָכָאן מֵאֵילָנָא קְדָמָא. הָכִי נָמִי מֶנַע יַעֲקֹב דִּאִיהוּ אֵילָנָא דּוּגְמָא דְאָדָם מִסַּמָּא"ל בְּרָכָאן מִלְעֵילָא וּמִתַּתָּא. וְיַעֲקֹב דִּידִיָּה נָטִיל בְּכָלָא. וְעַל דָּא (בְּרֵאשִׁית לב) וַיֹּאבֶק אִישׁ עִמּוֹ.

כְּתוּב וְהִנָּחֵשׁ הִיָּה עָרוֹם דָּא יֵצֵר הָרָע דָּא מִלֵּאף הַמּוֹת. וּבְגִין דִּנָּחֵשׁ אִיהוּ מִלֵּאף הַמּוֹת גֵּרָם מוֹתָא לְכָל עַלְמָא. וְדָא הוּא רִזָּא דְכְּתִיב, (בְּרֵאשִׁית ו) קֵץ כָּל בֶּשֶׂר בָּא לְפָנָי. דָּא הוּא קָצָא דְכָל בֶּשֶׂר דְּנָטִיל נִשְׁמַתָּא לְכָל בֶּשֶׂר וְאִקְרִי הָכִי.

השלמה מההשמטות (סימן ל"ד)

נִשְׁמַת הַזָּכֵר, מִן הַזָּכֵר. וְנִשְׁמַת הַנְּקֵבָה, מִן הַנְּקֵבָה. וְהִינּוּ דְקָא אֲזִיל נָחֵשׁ בְּתֵרָה דְחִוָּה. אָמַר, הוּאִיל וְנִשְׁמַתָּה מִן הַצָּפוֹן, אֲסִיתְנָה מִהֲרָה. וּמֵאִי הַסֵּתָה הָיָה, מִשׁוֹם דְּבֹא עָלֶיהָ. שְׁאֵלוּ תַלְמִידוֹי, עוֹבְדֵי הָיָה. אָמַר לָהֶם, סַמָּא"ל הָרָשָׁע קָשֶׁר עִם כָּל צְבָאוֹת מַעַלָּה עַל רַבּוֹ. מִשׁוֹם דְּאָמַר קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְרָדוּ בְּדִגַּת הַיָּם וּבַעוֹף הַשָּׁמַיִם. אָמַר, הֵיאָף אוֹכַל לְהַחֲטִיאוֹ וּלְגַרְשׁוֹ מִלְּפָנָיו. יָרַד עִם כָּל חַיִּילוֹתָיו וּבִיקֵשׁ לוֹ בְּאַרְצָן חֶבֶר כְּמוֹתוֹ וּמִנּוּ נָחֵשׁ, וְהָיָה לוֹ דְּמוּת גָּמַל. רָכַב עָלָיו וּבָא לוֹ אֶצֶל הָאִשָּׁה. אָמַר לָהּ, אָף פִּי אָמַר אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ מִכָּל עֵץ הַגֵּן. אָמַר אֲבִקֵּשׁ יוֹתֵר וְאוֹסִיף, כִּדִּי שְׁתַּגְרַע הִיא. אָמְרָה, לֹא מִנְעֵנּוּ אֶלָּא מֵעַץ הַדַּעַת אֲשֶׁר בְּתוֹךְ הַגֵּן אָמַר אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ וְלֹא תִגְעוּ בוֹ פֶּן תָּמוּתוּן. וְהוֹסִיפָה ב' דְּבָרִים, אָמְרָה מִפְּרִי הָעֵץ אֲשֶׁר בְּתוֹךְ הַגֵּן אָמַר

בְּתוֹךְ הַגֶּן אָמַר אֱלֹהִים לֹא
תֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ וְלֹא תִגְעוּ בוֹ פֶּן
תָּמּוּתוּ. וְהוֹסִיפָה שְׁנֵי דְבָרִים.
אָמְרָה, מִפְּרֵי הָעֵץ אֲשֶׁר בְּתוֹךְ
הַגֶּן אָמַר אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ, וְלֹא
נֹאמַר לָהּ אֲלֵא מַעַץ הַדְּעַת.
וְאָמְרָה, לֹא תִגְעוּ בוֹ פֶּן תָּמּוּתוּ.
מָה עָשָׂה סַמָּ"ל הָרָשָׁע? הֲלֹךְ
וְנִגַּע בְּאֵילָן, וְהִיָּה הָאֵילָן צוּחַ
וְאוֹמֵר: (תְּהִלִּים לו) אֵל תְּבוֹאֲנִי רָגַל
גָּאוֹה וְיֵד רָשָׁעִים אֵל תִּגְדְּנִי, אֵל
תִּגַּע בִּי, שְׁנֹאמַר וְיֵד רָשָׁעִים אֵל
תִּגְדְּנִי. הֲלֹךְ וְאָמַר לְאִשָּׁה: הִרֵי
נִגְעַתִּי בְּאֵילָן וְלֹא מָתִי, אִף אֶת
תִּגְעִי בְּאֵילָן וְלֹא תָמוּתִי. הֲלֹכָה
הָאִשָּׁה וְנִגַּעַת בְּאֵילָן, וְרָאֲתָהּ
מִלֶּאֶף הַמָּוֶת בֹּא כְּנִגְדָּה. אָמְרָה:
אוֹלֵי עֲכָשׂוּ אֲנִי מֵתָה, וְהִקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה לּוֹ אִשָּׁה אַחֶרֶת
וְנוֹתְנָהּ לָאָדָם, אֲלֵא הִרֵנִי גוֹרְמֶת
לוֹ שְׂיֹאכֵל עָמִי. אִם נָמוּת - נָמוּת
שְׁנֵינוּ, וְאִם נַחִיָּה - נַחִיָּה שְׁנֵינוּ.
וְלִקְחָהּ מִפְּרִי וְנִתְּנָהּ גַּם לְבַעֲלָהּ.
נִתְּפַקְחוּ עֵינֵי שְׁנֵיהֶם וָקָהוּ שְׁנֵינוּ.
אָמַר לָהּ: מָה שְׁהֶאֱכַלְתָּנִי שְׁקָהוּ
שְׁנֵי? כִּף קָהוּ שְׁנֵי כָל הַבְּרִיּוֹת.
יֵשֵׁב לוֹ בְּדִין אֲמַת, שְׁנֹאמַר (שם ט)
יִשְׁבֹּת לְכֶסֶף שׁוּפֹט צֶדֶק. קָרָא
לָאָדָם וְאָמַר לוֹ: לָמָּה בְּרַחַת
מִפְּנֵי? אָמַר לוֹ: אֶת קִלְךָ שְׁמַעְתִּי
בְּגֵן, וְרָעַדוּ עֲצָמוֹתִי, וְאִירָא כִּי
עִירָם אֲנִי מִפְּעָלִי. כִּי עִירָם אֲנִי -
מִצְוִיִּי, כִּי עִירָם אֲנִי - מִמַּעֲשִׂי,
וְאֶחָבָא.

מָה הָיָה לְבוֹשׁוֹ שֶׁל אָדָם? עוֹר
שֶׁל צִפְרֹן, וְהַפְּשִׁיטוֹ מִעָלָיו. רָאָה
עֲצָמוֹ עִירָם, שְׁנֹאמַר מִי הִגִּיד לָךְ
כִּי עִירָם אֲתָה. אָמַר אָדָם לְפָנָי
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: רְבוּנוֹ שֶׁל
עוֹלָם, כִּשְׁהִיטִי לְבָדִי שְׁמָא
חֲטָאִיתִי לָךְ, אֲלֵא הָאִשָּׁה שְׁהִבֵּאתָ
לִי הִיא הִדִּיחָה אוֹתִי מִדְּבָרֶיךָ, שְׁנֹאמַר הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נִתְּתָה עִמָּדִי הִיא נִתְּנָה לִי מִן הָעֵץ. אָמַר לָהּ
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: לֹא דִיָּף שְׁחָטָאת, אֲלֵא שְׁהִחָטָאת לָאָדָם? אָמְרָה לְפָנָי: רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם,

אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ, וְלֹא נֹאמַר לָהּ אֲלֵא מַעַץ
הַדְּעַת. וְאָמְרָה, לֹא תִגְעוּ פֶּן תָּמוּתוּ.

מָה עָשָׂה סַמָּ"ל הָרָשָׁע הֲלֹךְ וְנִגַּע בְּאֵילָן
וְהִיָּה הָאֵילָן צוּחַ וְאוֹמֵר (תְּהִלִּים לו) אֵל
תְּבוֹאֲנִי רָגַל גָּאוֹה וְיֵד רָשָׁעִים אֵל תִּגְדְּנִי, אֵל
תִּגַּע בִּי. שְׁנֹאמַר וְיֵד רָשָׁעִים אֵל תִּגְדְּנִי. הֲלֹךְ
וְאָמַר לְאִשָּׁה, הִרֵי נִגְעַתִּי בְּאֵילָן וְלֹא מָתִי, אִף
אֶת תִּגְעִי בְּאֵילָן וְלֹא תָמוּתִי. הֲלֹכָה הָאִשָּׁה
וְנִגַּעַת בְּאֵילָן וְרָאֲתָהּ מִלֶּאֶף הַמָּוֶת בֹּא כְּנִגְדָּה,
אָמְרָה אוֹלֵי עֲכָשׂוּ אֲנִי מֵתָה, וְהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא עוֹשֶׂה לּוֹ אִשָּׁה אַחֶרֶת וְנוֹתְנָהּ לָאָדָם אֲלֵא
הִרֵנִי גוֹרְמֶת לוֹ שְׂיֹאכֵל עָמִי אִם נָמוּת, נָמוּת
שְׁנֵינוּ. וְאִם נַחִיָּה, נַחִיָּה שְׁנֵינוּ. וְלִקְחָהּ מִפְּרִי
וְנִתְּנָהּ גַּם לְבַעֲלָהּ, נִתְּפַקְחוּ עֵינֵי שְׁנֵיהֶם וָקָהוּ
שְׁנֵינוּ. אָמַר לָהּ מָהוּ זֶה שְׁהֶאֱכַלְתָּנִי שְׁקָהוּ
שְׁנֵי, כִּף קָהוּ שְׁנֵי כָל הַבְּרִיּוֹת. יֵשֵׁב לוֹ בְּדִין
אֲמַת שְׁנֹאמַר (תְּהִלִּים ט) יִשְׁבֹּת לְכֶסֶף שׁוּפֹט
צֶדֶק. קָרָא לָאָדָם וְאָמַר לוֹ, לָמָּה בְּרַחַת מִפְּנֵי.
אָמַר לוֹ, אֶת קִלְךָ שְׁמַעְתִּי בְּגֵן וְרָעַדוּ עֲצָמוֹתִי
וְאִירָא כִּי עִירָם אֲנִי וְאֶחָבָא. כִּי עִירָם
אֲנִי, מִפְּעָלִי. כִּי עִירָם אֲנִי, מִצְוִיִּי. כִּי
עִירָם אֲנִי, מִמַּעֲשִׂי וְאֶחָבָא.

מָה הָיָה לְבוֹשׁוֹ שֶׁל אָדָם עוֹר שֶׁל צִפְרֹן,
וְהַפְּשִׁיטוֹ מִעָלָיו. רָאָה עֲצָמוֹ עִירָם,
שְׁנֹאמַר מִי הִגִּיד לָךְ כִּי עִירָם אֲתָה. אָמַר
אָדָם לְפָנָי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, רְבוּנוֹ שֶׁל
עוֹלָם, כִּשְׁהִיטִי לְבָדִי שְׁמָא חֲטָאִיתִי לָךְ, אֲלֵא
הָאִשָּׁה שְׁהִבֵּאתָ לִי הִיא הִדִּיחָה אוֹתִי
מִדְּבָרֶיךָ. שְׁנֹאמַר הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נִתְּתָה עִמָּדִי הִיא
נִתְּנָה לִי מִן הָעֵץ. אָמַר לָהּ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא,
לֹא דִיָּף שְׁחָטָאת אֲלֵא שְׁהִחָטָאת לָאָדָם.

לִי הִיא הִדִּיחָה אוֹתִי מִדְּבָרֶיךָ, שְׁנֹאמַר הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נִתְּתָה עִמָּדִי הִיא נִתְּנָה לִי מִן הָעֵץ. אָמַר לָהּ
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: לֹא דִיָּף שְׁחָטָאת, אֲלֵא שְׁהִחָטָאת לָאָדָם? אָמְרָה לְפָנָי: רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם,

אָמַרָה לְפָנָיו רַבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם, הִנָּחֵשׁ הַשִּׂיאָנִי לַחֲטוֹא לְפָנֶיךָ. הִבִּיא שְׁלִשְׁתָּן וְגִזֹּר עֲלֵיהֶן גִּזְרוֹת דִּין תִּשְׁעָה וּשְׁלֹשִׁים קָלָלוֹת וּמּוֹת וְהַפִּיל סַמ"ל וְאֵת הַכֶּת שְׁלוֹ מִמָּקוֹם קְדוּשָׁתוֹ מִן הַשָּׁמַיִם, וְקִצֵּץ רַגְלָיו שֶׁל נָחֵשׁ וְאִירָרוּ מִכָּל חַיָּה וּמִכָּל בְּהֵמָה וּפְקַד עָלָיו שְׂהִיָּה מִפְּשִׁיט אֶת עוֹרוֹ אַחֵר שְׁבַע שָׁנִים.

ע"כ: (ער כאן מהחשמטות)

וַיֹּאמֶר אֶל הָאִשָּׁה אָף. רַבִּי יוֹסִי אָמַר. בְּאֵף פֶּתַח וְאֵף אֲטִיל בְּעֵלְמָא. אָמַר לָהּ (דף 12 ע"א) לְאַתְתָּא בְּאִילָנָא דָּא בְּרָא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲלֵמָא וְדָאִי. אֲכָלוּ מִנֶּיהָ וְהִיטָּתָם פְּאַלְהֵים יוֹדְעֵי טוֹב וָרָע. דִּהָא אִיהוּ הָכִי הוּי אֱלֹהִים שְׁמִיָּה עֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע. וְעַל דָּא וְהִיטָּתָם פְּאַלְהֵים יוֹדְעֵי וָגו'.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה לֹא אָמַר הָכִי. דָּאֵלוּ אָמַר בְּאִילָנָא דָּא בְּרָא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲלֵמָא, יְאוּת הָהּ. כִּי הוּא פְּגִרְזֵן בִּיד הַחוּצָב בּוֹ. אָכַל קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּכְדִין בְּרָא עֲלֵמָא, וְכָל אוֹמֵן סָנִי לַחֲבֵרִיָּה, אֲכָלוּ מִנֶּיהָ וְאַתּוֹן תַּהוֹן בְּרָאן עֲלֵמִין. וְעַל דָּא כִּי יוֹדַע אֱלֹהִים כִּי כִּיּוֹם אֲכָלְכֶם מִמֶּנּוּ וָגו' וּבִגִּין דָּאִיהוּ יָדַע דָּא אִפְקִיד לָכוּ עֲלֵיהּ דְּלֹא תִיכְלוּ מִנֶּיהָ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק בְּכָלֹא מְלִילוּ שְׁקָרָא. בְּשִׁירוֹתָא דְּאִמְרוּ שְׁקָרָא הוּא. דְּכִתִּיב אָף כִּי אָמַר אֱלֹהִים לֹא תֹאכַל מִכָּל עֵץ הָגֶן. וְלֹא הָכִי. דִּהָא כִּתִּיב מִכָּל עֵץ הָגֶן אֲכָל תֹּאכַל וְכָלְהוּ שְׁרָא לִיהּ.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי הָא תַּנִּינָן דְּפִקִּיד לִיהּ קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל עֲבוּדָה זָרָה דְּכִתִּיב וַיִּצְו. יֵי עַל בְּרַכַּת הַשֵּׁם. אֱלֹהִים עַל הַדִּינִין. עַל הָאָדָם עַל שְׁפִיכוֹת דָּמִים. לֹאמַר עַל גְּלוּי

הַנָּחֵשׁ הַשִּׂיאָנִי לַחֲטָא לְפָנֶיךָ. הִבִּיא שְׁלִשְׁתָּן וְגִזֹּר עֲלֵיהֶם גִּזְרוֹת דִּין. תִּשְׁעָה וּשְׁלֹשִׁים קָלָלוֹת וּמּוֹת, וְהַפִּיל סַמ"ל וְאֵת הַכֶּת שְׁלוֹ מִמָּקוֹם קְדוּשָׁתוֹ מִן הַשָּׁמַיִם, וְקִצֵּץ רַגְלָיו שֶׁל נָחֵשׁ, וְאִירָרוּ מִכָּל חַיָּה וּמִכָּל בְּהֵמָה, וּפְקַד עָלָיו שְׂהִיָּה מִפְּשִׁיט אֶת עוֹרוֹ אַחֵר שְׁבַע שָׁנִים: ע"כ.

וַיֹּאמֶר אֶל הָאִשָּׁה אָף. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, בְּאֵף פֶּתַח וְאֵף הָטִיל בְּעוֹלָם. אָמַר לָהּ לֹאִשָּׁה, בְּאִילָן זֶה בְּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְדָאִי אֵת הָעוֹלָם, אֲכָלוּ מִמֶּנּוּ וְהִיטָּתָם פְּאַלְהֵים יוֹדְעֵי טוֹב וָרָע. שְׁהִירִי הוּא כֶּף הוּא אֱלֹהִים שְׁמוֹ עֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע, וְעַל זֶה וְהִיטָּתָם פְּאַלְהֵים יוֹדְעֵי וָגו'.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, לֹא אָמַר כֶּף, שְׁאֵלוּ אָמַר בְּאִילָן זֶה בְּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵת הָעוֹלָם, נָאֵה הָיָה, כִּי הוּא פְּגִרְזֵן בִּיד הַחוּצָב בּוֹ. אָכַל לֹא אָמַר אֱלֹא, מֵאִילָן זֶה אֲכָל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְאֵז בְּרָא אֵת הָעוֹלָם, וְכָל אֲמֵן שׁוֹנֵא אֵת חֲבֵרוֹ, אֲכָלוּ מִמֶּנּוּ וְאַתָּם תַּהִיוּ בּוֹרְאֵי עוֹלָמוֹת. וְעַל זֶה כִּי יָדַע אֱלֹהִים כִּי כִּיּוֹם אֲכָלְכֶם מִמֶּנּוּ וָגו', וּמִשּׁוּם שֶׁהוּא יָדַע אֵת זֶה, צִוָּה אֶתְכֶם עָלָיו שֶׁלֹּא תֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בְּכָל דְּבָרֵי שְׁקָר. בְּתַחֲלָה שְׁאִמְרוּ שְׁקָר הָיָה - שְׁכַתוֹב אָף כִּי אָמַר אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ מִכָּל עֵץ הָגֶן, וְלֹא כֶּף, שְׁהִירִי כַתוּב מִכָּל עֵץ הָגֶן אֲכָל תֹּאכַל, וְכָלֵם הַתִּיר לוֹ.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הִרִי שְׁנִינוּ שְׁצִוָּה אוֹתוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל עֲבוּדָה זָרָה, שְׁכַתוֹב וַיִּצְו. ה' - עַל בְּרַכַּת הַשֵּׁם. אֱלֹהִים - עַל הַדִּינִים. עַל הָאָדָם - עַל שְׁפִיכוֹת דָּמִים. לֹאמַר - עַל גְּלוּי עֲרִיּוֹת. וְכִי כָמָה אֵינְשֵׁי הָיוּ

עֲרִיּוֹת. וְכִי כָמָה אֵינְשֵׁי הָיוּ

היו בעולם שהוא צריך זה? אלא ודאי הכל על האילן הזה היה. משום שבו אחוזים כל המצוות הללו. שכל מי שנוטל אותו בלבדו, עושה פרוה. ונוטל אותו באוכלוסים שלמטה שאחוזים בו, ונטל עבודה זרה ושפיכות דמים וגלוי עריות. עבודה זרה באותם גדולים ממנים. שפיכות דמים תלויים באילן הזה שהוא בצד גבורה. וסמא"ל ממנה על זה. גלוי עריות אשה היא, ואשה נקראת, ואסור לזמן את האשה בלבדה אלא עם בעלה שלא יהיה חשוד בגלוי עריות. ועל זה בכלם הצטוו באילן הזה. פיון שאכל ממנו, עבר בכלם, שהרי הכל אחוז בו.

רבי יהודה אמר, ודאי דבר זה כף הוא, שאסור להתייחד עם אשה בלבדה אלא אם כן בעלה עמה. מה עשה אותו רשע? אמר, הרי הגעתי לאילן הזה ולא מתתי, גם את קרבי וגעי בידך ולא תמותי. ודבר זה הוא הוסיף לה מעצמו.

מיד ותרא האשה כי טוב וגו'. במה ראתה? אמר רבי יצחק, אותו אילן [שדה] העלה ריחות, כמו שנאמר (בראשית כו) פריח שדה אשר ברכו ה'. ובגלל אותו ריח שהיה עולה, חמדה אותו לאכל ממנו. רבי יוסי אמר, ראיה היתה. אמר לו רבי יהודה, והרי כתוב ותפקחנה עיני שניהם? אמר לו, ראיה זו בשעור של האילן לקחה אותו [נ"א שער חלב היתה], שכתוב ותרא האשה דוקא. ותרא האשה כי טוב - ראתה ולא ראתה. כי טוב - ראתה כי טוב ולא התיישרה בו. מה כתוב אחר כך? ותקח מפריו, ולא כתוב ותקח ממנו. והיא נדבקה במקום המות, וגרמה לכל

בעלמא דאיהו אצטריך דא. אלא ודאי כלא על האי אילנא הוה.

בגין דביה אחידן כל אלין פקודין. דכל מאן דנטיל ליה בלחודוי עביד פרישו. ונטיל ליה באוכלוסין דלתתא דאחידן ביה. ונטיל עבודה זרה ושפיכות דמים וגלוי עריות. עבודה זרה באנון רברבי ממנן. שפיכות דמים בהאי אילנא תליין דאיהו בסטר גבורה. וסמא"ל אתפקד על דא. גלוי עריות אשה היא ואנתתא אקרי. ואסיר לזמנא לאנתתא בלחודהא אלא עם בעלה דלא יהא חשוד בגלוי עריות. ועל דא בכלהו אתפקד בהאי אילנא. פיון דאכל מגיה בכלהו עבר, דהא כלא אחיד ביה.

רבי יהודה אמר ודאי מלה דא הכי הוא. דאסיר לאתיחדא עם אנתתא בלחודהא אלא אם כן בעלה עמה. מה עבד ההוא רשע. אמר הא מטיתי להאי אילנא ולא מתי אוף את קרבי ומטי בידך ביה ולא תמות. ומלה דא הוא אוסיף לה מגרמיה.

מיד ותרא האשה כי טוב וגו'. במה חמאת. אמר רבי יצחק ההוא אילנא (שדה) סליק ריחין פמה דאת אמר, (בראשית כו) פריח שדה אשר ברכו יי. ובגין ההוא ריח דהוה סליק חמדת ליה למיכל מגיה. רבי יוסי אמר ראיה הוה. אמר ליה רבי יהודה והא כתיב ותפקחנה עיני שניהם. אמר ליה האי ראיה בשיעורא דאילנא נקטת ליה ((נ"א שיעורא דלכא הוה))

דכתיב ותרא האשה דייקא:

ותרא האשה כי טוב. חמאת ולא חמאת. כי טוב. חמאת כי טוב ולא אתיישבת ביה. מה כתיב לבתר ותקח מפריו ולא כתיב ותקח ממנו. והיא אתדבקה באתר דמותא.

העולם מות. והפרידה חיי ממות, ובחטא זה גרם פרווד להפריד אשה מבעלה, שהרי קול מדבור לא נפרדים לעולמים. ומי שמפריד קול מדבור, מתאלם ולא יכול לדבר. וכיון שנטל ממנו דבור, נתן לעפר.

אמר רבי שמעון, כתוב (תהלים לט) נאלמתי דומיה החשיתי מטוב וכאבי נעפר. נאלמתי דומיה, פסוק זה אמרה אותו כנסת ישראל בגלות. מה הטעם? בגלל שקול מנהיג את הדבור, כיון שהיא בגלות. קול נפרד ממנה, ודבור לא נשמע, ועל זה נאלמתי דומיה וגו'. מה הטעם? בגלל שהחשיתי מטוב, שלא הולך קול אתה. וישראל אומרים (שם סח) לך דומיה תהלה. מה זה דומיה? זו תהלה לדוד, שהיא דומיה בגלות ושוותקת בלי קול. אמר רבי יצחק, מה זה לך? בגללך היא דומיה ושוותקת שהסתלק ממנה קול.

השרמה מהחשמטות (סימן ל"ה) ובבבא מחיר זין וחלב (ישעיה נה). מהו זין וחלב? מה ענין זה אצל זה? אלא מלמד שהזין הוא פחד, וחלב הוא חסד. ומפני מה הזכיר זין תחילה, מפני שהוא קרוב אלינו יותר. זין וחלב עולה על דעתך? אלא אמר, דמות זין וחלב: ע"כ.

ותקח מפריו הא תנינן סחטה ענבים ויהבת ליה וגרימו מותא לכל עלמא. דהא אילנא דא ביה שריא מותא. והוא אילנא דשלטא בליליא. (דף לו ע"ב) וכד איהי שלטא כל בני עלמא טעמו טעמא דמותא. אלא אנון בני מהימנותא מקדמי ויהבו ליה נפשיהו בפקדונא. ובגין דאיהו בפקדונא. אתהדרו נפשאו לאתרייהו. ועל

וגרימת לכל עלמא מותא. ואפרישת חיי מן מותא. ובחובא דא גרים פרישותא לאפרישא אתתא מבעלה. דהא קו"ל מדבור לא מתפרשן לעלמין. ומאן דמפריש קול מדבור אתאלם ולא יכיל למלא. וכיון דאשתקל מניה מלולא אתיהיב לעפרא.

אמר רבי שמעון כתיב, (תהלים לט) נאלמתי דומיה החשיתי מטוב וכאבי נעפר. נאלמתי דומיה. האי קרא כנסת ישראל אמרו בגלותא. מאי טעמא בגין דקול מדבור ליה לדבור. כיון דאיהי בגלותא קול אתפרש מניה ומלה לא אשתמע ועל דא נאלמתי דומיה וגו'. מאי טעמא בגין דהחשיתי מטוב דלא אזיל קול בהדה. וישראל אמרי (תהלים סח) לך דומיה תהלה. מאי דומיה, דא תהלה לדוד. דאיהי דומיה בגלותא ושתיקא בלא קול. אמר רבי יצחק מאי לך. בגינך איהי דומיה ושתיקא דאסתלקא מנה קול.

השלמה מהחשמטות (סימן ל"ה)

ובבבא מחיר זין וחלב, (ישעיה נ"ה) מאי זין וחלב, מה ענין זה אצל זה. אלא מלמד שהזין הוא פחד וחלב הוא חסד. ומפני מה הזכיר זין תחילה, מפני שהוא קרוב אלינו יותר, זין וחלב סלקא דעתך, אלא אימא דמות זין וחלב. ע"כ. (ער כאן מהחשמטות)

ותקח מפריו הא תנינן סחטה ענבים ויהבת ליה וגרימו מותא לכל עלמא. דהא אילנא דא ביה שריא מותא. והוא אילנא דשלטא בליליא. (דף לו ע"ב) וכד איהי שלטא כל בני עלמא טעמו טעמא דמותא. אלא אנון בני מהימנותא מקדמי ויהבו ליה נפשיהו בפקדונא. ובגין דאיהו בפקדונא. אתהדרו נפשאו לאתרייהו. ועל

למקומם, ועל זה (תהלים צב)
ואמונתך בלילות כתוב.

ותפקחנה עיני שניהם. רבי חייא
אמר, שהרי נפקחו לדעת רעות
העולם מה שלא ידעו עד עכשו.
כיון שיידעו ונפקחו לדעת רע, אז
ידעו כי עירמם הם, שאבדו זהר
עליון שהיה מכסה עליהם
והסתלק מהם, ונשארו ערמים
ממנו. ויתפרו עלה תאנה -
נדבקו להתפסות באותם צלמים
של אותו אילן שאכלו ממנו
שנקראים עלים של האילן.
ויעשו להם חגרת - רבי יוסי
אמר, כיון שיידעו מהעולם הזה
ונדבקו בו, ראו שהעולם הזה
מנהג על ידי אותם עלים של
האילן, ועשו להם חזק להתחזק
בהם בעולם הזה. ואז ידעו כל
מיני כשפים של העולם, ורצו
לחגור כלי זין באותם עלים של
האילן כדי להגן עליהם.

רבי יהודה אמר, אז נכנסו
שלשה בדין ונדונו, והעולם
הפחתון התקלל ולא עמד
בקיומו בגלל זהמת הנפש, עד
שעמדו ישראל בבהר סיני. אחר
כך הלביש אותם הקדוש ברוך
הוא בלבושים שהעור נהנה
מהם. זהו שכתוב פתנות עור.
בתחלה היו פתנות אור שהיו
משתמשים בהם בעליונים
שלמעלה, משום שפלאכי
השרת היו באים להנות מאותו
האור. זהו שכתוב (שם ח)
ותחסרהו מעט מאלהים וכבוד
והדר תעטרהו. וכעת שחטאו -
פתנות עור, שהעור נהנה מהם
ולא הנפש.

אחר כך הולידו בן ראשון. בן
של הזהמה היה. שנים באו על
חיה והתעברה מהם והולידה
שנים, זה יצא למינו וזה יצא
למינו, ורוח שלהם נפרדו זה

דא (תהלים צב) ואמונתך בלילות, פתיב.
ותפקחנה עיני שניהם. רבי חייא אמר דהא
אתפקחו למנדע בישין דעלמא
מה דלא ידעו עד השתא. כיון דיידעו
ואתפקחו למנדע ביש. כדין ידעו כי ערומים
הם. דאבדו זהרא עלאה דהוה חפי עלייהו
ואסתלק מניהו. ואשתארו ערומים מניה.
ויתפרו עלה תאנה. אתדבקו לאתחפאה
באנון צולמין דההוא אילנא דאכלו מניה
דאקרון טרפי דאילנא. ויעשו להם חגורות.
רבי יוסי אמר כיון דיידעו מהאי עלמא
ואתדבקו ביה. חמו דהאי עלמא מתדבר על
ידא דאנון טרפין דאילנא. ועבדו להון תקפא
לאתתקפא בהו בהאי עלמא. וכדין ידעו כל
זייני חרשין דעלמא. ובדעו למחגר זיינין
באנון טרפי אילנא בגין לאגנא עלייהו.

רבי יהודה אמר כדין תלת עאלו בדינא
ואתדנו. ועלמא תתאה אתלטיא. ולא
קיימא בקיומיה בגין זוהמא דנחש עד
דקיימו ישראל בטורא דסיני. לבתר אלביש
לון קדשא ברין הוא בלבושין דמשכא
אתהני מניהו דא הוא דכתיב פתנות עור.
בקדמיתא הו פתנות אור דהו משתמשין
בהו בעלאין דלעילא. בגין דמלאכי עלאין
הו אתיין לאתהנא מההוא נהורא. דא הוא
דכתיב, (תהלים ח) ותחסרהו מעט מאלהים
וכבוד והדר תעטרהו. והשתא דחבו כתנות
עור. דעור אתהני מניהו ולא נפשא.

לבתר אולידו ברא קדמאה ברא דזוהמא
הוה. תרין אתו עלה דחיה ואתעברת
מניהו ואולידת תרין. דא נפק לזיניה ודא
נפק לזיניה. ורוח דילהון אתפרשו, דא
לסטרא דא ודא לסטרא דא. דא דמי לסטרוי

וְדָא דְּמִי לְסִטְרוּי. מִסְטָרָא דְקִין כָּל מְדוּרִין
דְּסִטְרָא דְזִינִין בִּישִׁין וְרוּחִין וְשִׁדִּין וְחֻרְשִׁין
אַתְיִין. מִסְטָרָא דְהָבֵל סִטְרָא דְרַחֲמֵי יִתִּיר וְלֹא
בְשָׁלִימוֹ. חֲמַר טַב בְּחֲמַר בִּישׁ. וְלֹא אֶתְתַּקֵּן
בְּהִדְיָה עַד דְּאֶתָּא שֵׁת וְאַתְיִיחְסוּ מַגִּיהָ כָּל
אַנּוּן דְרִין דְּזַכָּאֵי עַלְמָא וּבִיהָ אֶשְׁתִּיל עַלְמָא.
וּמִקִּין אֶתְיִין כָּל אַנּוּן חֲצִיפִין וְרַשְׁעִים וְחֲזִיבֵי
עַלְמָא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בְּשַׁעֲתָא דְחַב קִין הָוָה
מִסְתַּפִּי. בְּגִין דְּחֲמָא קַמִּיהָ זִינֵי מְשַׁרְיִין
מְזִינִין וְאַתְיִין לְקַטְלָא לִיה. וְכַד אֶהְדֵּר
בְּתִשּׁוּבָה מָאִי קֹאמֵר הֵן גִּרְשֵׁת אֹתִי הַיּוֹם
מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וּמִפְּנִיךָ אֶסְתֵּר. מָאִי מִפְּנִיךָ
אֶסְתֵּר. אֵלָּא אֵהָא סְתִיר מִבְּנִינָא דִילִי. רַבִּי
אַבָּא אָמַר כְּמָה דְּאֶתָּא אָמַר, (תהלים כב) וְלֹא
הִסְתִּיר פָּנָיו מִמֶּנּוּ (שמות ג) וַיִּסְתֵּר מִשֶּׁה פָּנָיו.
וְעַל דָּא וּמִפְּנִיךָ אֶסְתֵּר מֵאַנּוּן פָּנִים דִּילָךְ אֵהָא
נִסְתָּר דִּלָּא יִשְׁגָּחוֹן בִּי. וְעַל דָּא וְהִזְהָ כָּל
מוֹצָאֵי יְהִרְגָנִי:

וַיֵּשֶׁם ה' לְקִין אוֹת לְבַלְתִּי וְגו'. מָאִי אוֹת.
אוֹת אֶחָד מֵעֲשָׂרִין וַתְרִין אֲתוּן
דְּאוּרִייתָא יְהִיב עֲלִיהָ לְאַגָּנָא עֲלִיהָ. אָמַר רַבִּי
יְהוּדָה מָאִי דְכָתִיב וַיְהִי בְהִיוֹתָם בְּשָׂדֶה. מָאִי
בְּשָׂדֶה. דָּא אֶתְתָּא. וְעַל דָּא קָם וְקָטִיל לִיה.
דְּהָא מִסְטָרָא דָּא יִרִית לְקַטְלָא מִסְטָרָא
דְּסִמָּא"ל דְּגָרִים מוֹתָא לְכָל עַלְמָא. וְקַנֵּי קִין
לְהָבֵל עַל נִוְקְבִיהָ. רַבִּי חֲזִיא אָמַר הָא חֲזִינֵן
דְּכָתִיב וַיַּחַר לְקִין מְאֹד וַיַּפְּלוּ פָּנָיו עַל דִּלָּא
אֶתְקַבִּיל קֶרְבָּנִיהָ. אָמַר לִיה הֲכִי הוּא וְכִלָּא
הָוָה לְקַבְּלִיהָ.

וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה מָאִי דְכָתִיב הֲלֹא אִם
תִּיטִיב שְׂאֵת וְאִם לֹא תִיטִיב לִפְתַּח
חֲטָאת רוּבִיךָ. אֵלָּא הֲכִי קֹאמֵר הֲלֹא אִם תִּיטִיב

לְצַד זֶה וְזֶה לְצַד זֶה. זֶה דּוּמָה
לְצַד שְׁלוֹ, וְזֶה דּוּמָה לְצַד שְׁלוֹ.
מִצַּד שֶׁל קִין כָּל הַמְדוּרִים שֶׁל צַד
שֶׁל הַמִּינִים הַרְעִים וְרוּחוֹת
וְשִׁדִּים וְכִשְׁפִּים בָּאִים, וּמִצַּד שֶׁל
הָבֵל שֶׁל רַחֲמִים יוֹתֵר וְלֹא
בְשָׁלְמוֹת. יֵין טוֹב בֵּינָן רַע. וְלֹא
נִתְקַן עֲמּוֹ עַד שֶׁבָּא שֵׁת וְהִתְיַחְסוּ
מִמֶּנּוּ כָּל אוֹתָם דּוּרוֹת שֶׁל צַדִּיקִי
עוֹלָם, וְכוּ' נִשְׁתַּל הָעוֹלָם. וּמִקִּין
בָּאוּ כָּל אוֹתָם חֲצוּפִים וְרַשְׁעִים
וְרַשְׁעֵי הָעוֹלָם.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בְּשַׁעֲתָא שְׁחָטָא
קִין, הָיָה פּוֹחֵד, בְּגִלְל שְׂרָאָה
לְפָנָיו מִינֵי מַחֲנוֹת מְזִנִּים וּבָאִים
לְהַרְגֵּה אוֹתוֹ. וְכִשְׁחֹזֵר בְּתִשּׁוּבָה,
מָה אָמַר? הֵן גִּרְשֵׁת אֹתִי הַיּוֹם
מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וּמִפְּנִיךָ אֶסְתֵּר.
מָה זֶה וּמִפְּנִיךָ אֶסְתֵּר? אֵלָּא
אֵהִיָּה נִסְתָּר מִהַבְּנִין שְׁלִי. רַבִּי
אַבָּא אָמַר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים כב)
וְלֹא הִסְתִּיר פָּנָיו מִמֶּנּוּ. (שמות ג)
וַיִּסְתֵּר מִשֶּׁה פָּנָיו. וְעַל זֶה וּמִפְּנִיךָ
אֶסְתֵּר, מֵאוֹתָם הַפָּנִים שֶׁלָּךְ
אֵהִיָּה נִסְתָּר שְׁלֹא יִשְׁגָּחוּ בִּי. וְעַל
זֶה וְהִזְהָ כָּל מוֹצָאֵי יְהִרְגָנִי.

וַיֵּשֶׁם ה' לְקִין אוֹת לְבַלְתִּי וְגו'.
מָה זֶה אוֹת? אוֹת אַחַת מֵעֲשָׂרִים
וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה נִתְּן עֲלָיו
לְהִגֵּן עֲלָיו. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מָה
זֶה שְׁכָתוֹב וַיְהִי בְהִיוֹתָם בְּשָׂדֶה,
מָה זֶה בְּשָׂדֶה? זֶה הָאֵשֶׁה. וְעַל זֶה
קָם וְהָרַג אוֹתוֹ. שְׁהָרִי מִצַּד זֶה
יִרֵשׁ לְהָרַג מִצַּד שֶׁל סִמָּא"ל
שְׁגָרָם מוֹת לְכָל הָעוֹלָם. וְקָנָא
קִין בְּהָבֵל עַל הַנִּקְבָּה שְׁלוֹ. רַבִּי
חֲזִיא אָמַר, הָרִי רָאִינוּ שְׁכָתוֹב
וַיַּחַר לְקִין מְאֹד וַיַּפְּלוּ פָּנָיו, עַל
שְׁלֹא הִתְקַבֵּל קֶרְבָּנוֹ. אָמַר לוֹ, כֶּף
הוּא, וְהַפֵּל הִיָּה לְנִגְדּוֹ.

וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מָה זֶה
שְׁכָתוֹב הֲלֹא אִם תִּיטִיב שְׂאֵת
וְאִם לֹא תִיטִיב לִפְתַּח חֲטָאת
רִבְּךָ? אֵלָּא כֶּף אָמַר, הֲלֹא אִם

תיטיב מעשיך, אז שאת. מה זה שאת? כמו שכתוב (בראשית מט) יתר שאת. שהרי לבכור יש שבח יתר בכל תמיד, ותלוי במעשיו. ועל זה אם תיטיב שאת, ואם לא תיטיב לפתח חטאת רובץ.

מה זה לפתח? זהו פתח שלמעלה שממנו יוצאים דינים על מעשים רעים של העולם. פתח, כמו שנאמר (תהלים קיח) פתחו לי שערי צדק. ולאותו פתח - חטאת רובץ, זה מלאך המות, והוא עתיד להפרע ממך. בא ראה, בראש השנה נולד אדם. בראש השנה ודאי סוד למעלה ולמטה. ראש השנה למעלה. ראש השנה למטה. בראש השנה עקרות נפקדות. מנין לנו שבראש השנה זה ה'ה' שכתוב (בראשית כא) וה' פקד את שרה. וה' דוקא זה ראש השנה ומשום שאדם יצא בראש השנה [וצא] בדין, והעולם עומד בדין, ומשום כך לפתח ודאי. חטאת רובץ - כדי להפרע ממך. ואליך תשוקתו - עד שתשמיד.

ואתה תמשל בו - סוד הוא, שכתוב (נחמיה ט) ואתה מחיה את כלם. מכאן אמרו, לא שולט הקדוש ברוך הוא אלא בזמן שישמרו רשעי העולם. ועל זה, כיון שמלאך המות ישמיד אותם, אז הקדוש ברוך הוא שולט עליו שלא יצא להרע לעולם, שכתוב ואתה תמשל בו (בתשובה). ואתה דוקא. אמר רבי יצחק, בקשר של המחלקת המושל מצוי. רבי יהודה אמר, ואתה תמשל בו - בתשובה.

רבי יוסי אמר, כשהיו אותם דורות של קין הולכים בעולם, היו מחלקים את הארץ, והיו דומים לעליונים ותחתונים. אמר רבי יצחק, עז"א ועז"ל,

עובדך שאת. מאי שאת. כדכתיב (בראשית מט) יתר שאת דהא בוכרא שבחא אית ליה בכלא תדיר. ותליא בעובדוהי. ועל דא אם תיטיב שאת. ואם לא תיטיב לפתח חטאת רובץ.

מאי לפתח. דא פתחא (דף לו ע"א) דלעילא דמניה נפקין דינין על עובדין בישין דעלמא. פתח כמה דאת אמר (תהלים קיח) פתחו לי שערי צדק. ולהוא פתח, חטאת רובץ דא מלאך המות. והוא זמין לאתפרעא מינה. תא חזי, בראש השנה אתיליד אדם. בראש השנה ודאי רזא לעילא ותתא. ראש השנה לעילא. ראש השנה לתתא. בראש השנה עקרות נפקדות. מנלן דבראש השנה הוה. דכתיב, (בראשית כא) וי' פקד את שרה וי' דייקא דא ראש השנה. ובגין דנפיק אדם מראש השנה (ד"א ונפיק) נפיק בדינא ועלמא קיימא בדינא. ובגין כך לפתח ודאי. חטאת רובץ בגין לאתפרעא מינה. ואליך תשוקתו עד דתשתאי.

ואתה תמשול בו. רזא הוא דכתיב, (נחמיה ט) ואתה מחיה את כלם. מכאן אמרו לא שליט קדשא בריך הוא אלא בזמנא דישתצון חייבי עלמא. ועל דא כיון דמלאך המות ישגי לון. כדן קדשא בריך הוא שליט עלוי דלא יפוק לאבאשא עלמא דכתיב ואתה תמשל בו (בתיובתא) ואתה דייקא. אמר רבי יצחק בקוטר דפלגא קפסירא (קפסירא) שכיח. רבי יהודה אמר ואתה תמשל בו בתיובתא. רבי יוסי אמר כד הו' אנון דרין דקין אזלין בעלמא הו' מטרטשי ארעא והו' דמין לעלאי ותתאי.

אמר רבי יצחק עז"א ועז"ל כד נפלו מאתר קדושתייהו מלעילא, חמו בנת

בְּנֵי נֶשֶׁא וְחֻטָּאוֹ וְאוֹלִידוֹ בְּנִין, וְאַלִּין הוּוֹ
נְפִילִים דְּכֹתִיב הַנְּפִילִים הָיוּ בְּאַרְץ.

רַבִּי חֲזִיָּא אָמַר בְּנוֹי דְקִין הוּוֹ בְּנֵי אֱלֹהִים.
דְּהָא כַּד אָתָּא סמא"ל עַל חוּה אֲטִיל בַּה
זוּהֶמָּא וְאַתְעַבְרַת וְאוֹלִידַת לְקִין. וְחִיזוּ דִילִיָּה
לָא הוּה דְמִי לְשֹׁאֵר בְּנֵי נֶשֶׁא. וְכָל אַנּוּן
דְּאַתְיִין מִסְטָרָא דִילִיָּה לָא הוּוֹ אַקְרוּן אֱלָא
בְּנֵי הָאֱלֹהִים.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר וְאַפִּילוּ אַנּוּן (בְּנֵי) נְפִילִים
הָכִי אַקְרוּן. הֵמָּה הַגְּבֹרִים. שְׁתִּין הוּוֹ
בְּאַרְעָא כְּחוּשְׁבֹן דְלַעֲיָלָא. פְּתִיב הָכָא הֵמָּה
הַגְּבֹרִים אֲשֶׁר מַעוֹלָם וְכֹתִיב הָתָם (שִׁיר הַשִּׁירִים ג)
שְׁשִׁים גְּבֹרִים סָבִיב לָהּ. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר הֵמָּה
הַגְּבֹרִים אֲשֶׁר מַעוֹלָם מִמֶּשׁ. מַעוֹלָם דִּיִּיקָא.
אַנְשֵׁי הַשֵּׁם, מָאִי שֵׁם דָּא הוּא עוֹלָם דְקֶאֱמָרֵן.
אַנְשֵׁי הַשֵּׁם דִּיִּיקָא. פְּתִיב הָכָא אַנְשֵׁי הַשֵּׁם
וְכֹתִיב הָתָם (וִיקָרָא כד) בְּנִקְבוּ שֵׁם, וְכֹתִיב, (וִיקָרָא כד)
וַיִּקְרָב בֶּן הָאִשָּׁה הַיִּשְׂרָאֵלִית אֶת הַשֵּׁם.

השלמה מההשממות (סימן ל"ו)

רַבִּי חֲזִיָּא אָמַר מַעוֹלָם דָּא הוּוֹ, וְגוֹבְרִין
גְּבִרִין דְּסִטְרָא בִישָׁא הוּוֹ, דְּכֹתִיב אַנְשֵׁי
הַשֵּׁם. אַנְשֵׁי שֵׁם לָא פְּתִיב, אֱלָא אַנְשֵׁי הַשֵּׁם
בְּגוֹנוֹנָא דָּא כְּתִיב, זְכוֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ וְחֻסְדֶּיךָ פִּי
מַעוֹלָם הֵמָּה, מַעוֹלָם וְדָאִי נָטַל לוֹן קִדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא, וְאַיְנוּן אֲבָהֶן קִדְמָאִי לְמַהוּי רְתִיכָא
קִדְשָׁא לַעֲיָלָא. אָמַר רַבִּי יִצְחָק מַעוֹלָם דָּא
אִיהוּ מִטְּתוֹ שְׁלִשְׁלֹמָה דְּכֹתִיב וְכוּ': (עד כאן

מההשממות)

רַבִּי חֲזִיָּא אָמַר מַעוֹלָם מִמֶּשׁ הוּוֹ. וּמַעוֹלָם
דְּלִתְתָּא נָטַל לוֹן קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּמָה
דְּאַתְּ אָמַר (דָּא הוּוֹ וְגוֹבְרִין גְּבִרִין דְּסִטְרָא בִישָׁא הוּוֹ דְּכֹתִיב אַנְשֵׁי שֵׁם
אַנְשֵׁי הַשֵּׁם לָא כְּתִיב אֱלָא אַנְשֵׁי שֵׁם בְּגוֹנוֹנָא דָּא כְּתִיב) (תהלים כה) זְכוֹר
רַחֲמֶיךָ יְיָ וְחֻסְדֶּיךָ פִּי מַעוֹלָם הֵמָּה. מַעוֹלָם

כְּשִׁנְפִּלוּ מִמָּקוֹם קִדְשָׁתָם
מִלְמַעְלָה, רָאוּ בְּנוֹת בְּנֵי אָדָם
וְחֻטָּאוֹ וְהוֹלִידוּ בָנִים. וְאַלָּה הָיוּ
נְפִילִים, שְׁכָתוּב וְהַנְּפִילִים הָיוּ
בְּאַרְץ.

רַבִּי חֲזִיָּא אָמַר, בְּנֵי קִין הָיוּ בְּנֵי
אֱלֹהִים, שְׁהָרִי כְּשִׁבָּא סמא"ל עַל
חוּה, הִטִּיל בַּה זְהֻמָּה וְהִתְעַבְרָה
וְהוֹלִידָה אֶת קִין, וְהִמְרָאָה שְׁלוֹ
לָא הָיָה דוֹמָה לְשֹׁאֵר בְּנֵי אָדָם,
וְכָל אוֹתָם שְׁבָאוּ מִהֲצַד שְׁלוֹ, לָא
הָיוּ נִקְרָאִים אֱלָא בְּנֵי הָאֱלֹהִים.
רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, וְאַפִּילוּ אוֹתָם
(בְּנֵי) נְפִילִים כִּף נִקְרָאִים, הֵמָּה
הַגְּבֹרִים. שְׁשִׁים הָיוּ בְּאַרְץ
כְּחֻשְׁבוֹן שְׁלִמְעֵלָה. פְּתוּב כָּאן
הֵמָּה הַגְּבֹרִים אֲשֶׁר מַעוֹלָם,
וְכֹתִיב שֵׁם (שִׁיר ג) שְׁשִׁים גְּבֹרִים
סָבִיב לָהּ. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, הֵמָּה
הַגְּבֹרִים אֲשֶׁר מַעוֹלָם מִמֶּשׁ.
מַעוֹלָם דְּוָקָא. אַנְשֵׁי הַשֵּׁם, מַהוּ
שֵׁם זֶה? הוּא עוֹלָם שְׁאִמְרָנוּ.
אַנְשֵׁי הַשֵּׁם דְּוָקָא. פְּתוּב כָּאן
אַנְשֵׁי הַשֵּׁם, וְכֹתִיב שֵׁם (וִיקָרָא כד)
בְּנִקְבוּ שֵׁם, וְכֹתִיב (שם) וַיִּקְרָב בֶּן
הָאִשָּׁה הַיִּשְׂרָאֵלִית אֶת הַשֵּׁם.

השלמה מההשממות (סימן ל"ו)
רַבִּי חֲזִיָּא אָמַר, מַעוֹלָם זֶה הָיוּ,
וְגוֹבְרִים גְּבֹרִים שְׁל צַד הָרַע הָיוּ,
שְׁכָתוּב (בראשית ו) אַנְשֵׁי הַשֵּׁם.
אַנְשֵׁי שֵׁם לָא כְּתוּב, אֱלָא אַנְשֵׁי
הַשֵּׁם. כְּמוֹ זֶה כְּתוּב (תהלים כה) זְכוֹר
רַחֲמֶיךָ ה' וְחֻסְדֶּיךָ פִּי מַעוֹלָם
הֵמָּה. מַעוֹלָם וְדָאִי לִקְחָ אוֹתָם
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהֵם הָאֲבוֹת
הָרַאשׁוֹנִים לְהִיּוֹת מְרַכְּבָה
קְדוּשָׁה לְמַעְלָה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק,
מַעוֹלָם - זֶה הָיוּ מִטְּתוֹ שְׁלִשְׁלֹמָה,
שְׁכָתוּב וְכוּ': ע"כ.

רַבִּי חֲזִיָּא אָמַר, מַעוֹלָם מִמֶּשׁ
הָיוּ, וּמַעוֹלָם שְׁלִמְטָה לִקְחָ אוֹתָם
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שְׁנֵאֱמַר
(זֶה הָיוּ, וְגוֹבְרִים גְּבֹרִים שְׁל צַד הָרַע הָיוּ, שְׁכָתוּב
אַנְשֵׁי שֵׁם, וְלֹא כְּתוּב אַנְשֵׁי הַשֵּׁם, אֱלָא אַנְשֵׁי שֵׁם.

כמו זה כתוב [תהלים כה] זָכַר רַחֲמֶיךָ ה' וְחִסְדֶּיךָ כִּי מַעֲלָם הַמָּה. מַעֲלָם וְדָא. וּמַעֲלָם שְׁלֹמֹה לָקַח אוֹתָם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְהֵם אֲבוֹת רַאשׁוֹנִים לְהִיּוֹת מְרַבְּכָה קְדוּשָׁה לְמַעֲלָה. גַּם כָּאן הַמָּה הַגְּבֹרִים אֲשֶׁר מַעֲלָם. מַעֲלָם וְדָא לָקַח אוֹתָם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, מַעֲלָם [ומהו?]
זו מַטְתּוֹ שְׁלֹשְׁמָה, שְׁכַתוֹב (שיר ג) שְׁשִׁים גְּבֹרִים סָבִיב לָהּ. רַבִּי אֲחָא אָמַר, כָּלֵם נִקְרְאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים [שְׁמַר עֲדֵן לֹא הִתְבַּשְׁמָה].

תוספתא

אָמְרוּ רַבּוּתֵינוּ זְכוּרָם לְבָרְכָה, בְּשַׁעַת שֶׁבָּרַא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָאָדָם, בָּרַא אוֹתוֹ בְּגֵן עֵדֶן וְצִוָּה אוֹתוֹ עַל שֶׁבַע מִצְוֹת. חָטָא וְגֵרַשׁ מִגֵּן עֵדֶן, וּשְׁנֵי מַלְאָכֵי שָׁמַיִם, עֲזָרָא וְעִזָּא"ל, אָמְרוּ לְפָנֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: אֵלּוּ הֵינּוּ אֲנִי בְּאֶרֶץ, הֵינּוּ צְדִיקִים. אָמַר לָהֶם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: וְכִי אַתֶּם יְכוּלִים עַל יֵצֵר הָרָע? אָמְרוּ לְפָנָיו: יְכוּלִים. מִדָּה הִפִּיל אוֹתָם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר הַנְּפִלִים הָיוּ בְּאֶרֶץ, וְכַתוּב הַגְּבֹרִים. וּבְשַׁעַת שִׁירָדוֹ לְאֶרֶץ נִכְנָס בָּהֶם יֵצֵר הָרָע, שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּקְחוּ לָהֶם נָשִׁים מִכָּל אֲשֶׁר בָּחֲרוּ. חָטָאוּ וְנִעְקְרוּ מִקְדָּשָׁתָם. ע"כ הַתּוֹסֵפֶת.

בֹּא רָאָה, כָּל הַנְּטִיעוֹת הָיוּ נִסְתָּרִים רְשׁוּמִים דְּקִיקִים בְּמָקוֹם אֶחָד. אַחֵר כִּף עָקַר אוֹתָם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשָׁתַל אוֹתָם בְּמָקוֹם אַחֵר וְהִתְקַיְּמוּ. רַבִּי יִיסָא שָׂאֵל, מַה זֶה שֶׁכַּתוּב זֶה סֵפֶר תּוֹלְדֹת אָדָם בְּיוֹם בָּרָא אֱלֹהִים אָדָם בְּדַמּוֹת אֱלֹהִים עָשָׂה אֹתוֹ זָכַר וְנִקְבָּה בְּרָאָם וַיְבָרֶךְ אוֹתָם. אָמַר לִיה רַבִּי אַבָּא רִזָּא עֲלָאָה הוּא. תְּנִינָן תַּלְת סִפְרִין פְּתִיחָן בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה חַד דְּצַדִּיקִים גְּמוּרִים (דף לו ע"ב) וְכוּ' סִפְר עֲלָאָה דְּהָא מַנִּיה נִפְק כְּלָא. נִפִּיק מַנִּיה פְּתִיבָה. סִפְר אֲמַצְעִיתָא כְּלָלָא דְּעִילָא וְתַתָּא וַיִּנְקְבָה בְּרָאָם וַיְבָרֶךְ אֹתָם? אָמַר לוֹ רַבִּי אַבָּא, זֶה סוּד עֲלִיּוֹן. שְׁנִינָן, שְׁלֹשָׁה סִפְרִים נִפְתָּחִים בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה, אֶחָד שֶׁל צְדִיקִים גְּמוּרִים וְכוּ'. סִפְר עֲלִיּוֹן שֶׁהָיָה מִמֶּנּוּ יוֹצֵא הַכֹּל, מִמֶּנּוּ יוֹצֵאת פְּתִיבָה. סִפְר אֲמַצְעִי כְּלָלֹת שֶׁל מַעֲלָה וּמַטָּה [סִפְר שְׁהוּא כְּלָלֹת שְׁלֹמֹה וְלִמְשָׁה וְאוֹתוֹ לְכָל הַצִּדִּיקִים סוּד וְכוּ'] [וְאוֹתוֹ לְכָל הַצִּדִּיקִים

וְדָא. וּמַעֲלָם דְּלִתְתָּא נְטִיל לֹון קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְאֲנִינְ אֲבָהֶן קְדָמָא לְמַהֲוִי רְתִיבָא קְדִישָׁא לְעִילָא. אוֹף הָכָא הַמָּה הַגְּבֹרִים אֲשֶׁר מַעֲלָם. מַעֲלָם וְדָא נְטִיל לֹון קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא. רַבִּי יִצְחָק אָמַר מַעֲלָם (ומאי הוּא) דָּא מַטְתּוֹ שְׁלֹשְׁמָה דְּכְתִיב, (שיר השירים ג) שְׁשִׁים גְּבֹרִים סָבִיב לָהּ. רַבִּי אֲחָא אָמַר כְּלָהּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים אֲקָרוּן (ר"א ל"ג דְּהָא עַד לֹא אִתְבַּסְּמַת). (חסר כָּאן עֵינן סוּף הַסֵּפֶר):

תוספתא

אָמְרוּ רַבּוּתֵינוּ ז"ל בְּשַׁעַת דְּבָרָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאָדָם בָּרַא לִיה בְּגִינְתָּא דְּעֵדֶן וְצִוָּהוּ עַל שֶׁבַע מִצְוֹת. חָב וְאִתְגַּרַשׁ מִגִּינְתָּא דְּעֵדֶן. וְתַרִּי מַלְאָכֵי שָׁמַיָא עֲזָא וְעִזָּאֵל אָמְרוּ קָמִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֵלּוּ הֵוִינָא אֲנִין בְּאֶרֶצָא הֵוִינָא זַפְאִין. אָמַר לָהֶו קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכִי אַתֶּון יְכַלִּין עַל יֵצֵרָא בִישָׁא, אָמְרוּ קָמִיה יְכַלִּין. מִיד אָפִיל לֹון קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּמָא דְאַתְּ אָמַר הַנְּפִילִים הָיוּ בְּאֶרֶץ וְכַתִּיב הַגְּבֹרִים וְגו'. וּבְשַׁעַתָּא דְּנִתְתּוּ לְאֶרֶצָא עָאֵל בָּהֶו יֵצֵרָא בִישָׁא שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּקְחוּ לָהֶם נָשִׁים מִכָּל אֲשֶׁר בָּחֲרוּ, חָבּוּ וְאִתְעַקְרוּ מִקְדוּשְׁתִּיהֶו, (עַד כָּאן הַתּוֹסֵפֶת) הָא חֲזִי, כְּלָהֶון נְטִיעֶן הָיוּ סְתִימִין רְשִׁימִין דְּקִיקִין בְּאַתְרָא חַד. לְבִתֵּר עֲקָרָן קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאִשְׁתִּיל לֹון בְּאַתֵּר אַחְרָא וְאִתְקַיְּמוּ. רַבִּי יִיסָא שָׂאֵל מָאִי דְּכְתִיב זֶה סֵפֶר תּוֹלְדוֹת אָדָם בְּיוֹם בָּרָא אֱלֹהִים אָדָם בְּדַמּוֹת אֱלֹהִים עָשָׂה אוֹתוֹ זָכַר וְנִקְבָּה בְּרָאָם וַיְבָרֶךְ אוֹתָם. אָמַר לִיה רַבִּי אַבָּא רִזָּא עֲלָאָה הוּא. תְּנִינָן תַּלְת סִפְרִין פְּתִיחָן בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה חַד דְּצַדִּיקִים גְּמוּרִים (דף לו ע"ב) וְכוּ' סִפְר עֲלָאָה דְּהָא מַנִּיה נִפְק כְּלָא. נִפִּיק מַנִּיה פְּתִיבָה. סִפְר אֲמַצְעִיתָא כְּלָלָא דְּעִילָא וְתַתָּא

(ס"א ספר דאיהו כללא דלעילא ותתא ואחיד לכל סטריין רוא וכו') (כפי זה התקון נמצא בשני ספרי חיד) (ואחיד לכל סטריין רוא דאדם קדמא, ספר תליתא דאקרי (נ"א ואקרי) תורה) דתורה שבכתב אדם קדמא. ספר (ס"א תליתא) דאקרי תולדות אדם ודא איהו דצדיקים גמורים. הדא הוא דכתיב זה ספר תולדות אדם דא צדיק ודאי דעביד תולדות.

ביום ברא אלהים אדם בדמות אלהים. דהא ודאי כדין אתתקן כלל לעילא ותתא ואתקיימו בדוגמא חדא. זכר ונקבה בראם סתם חד אתכליל בחד.

מתניתין (ד"א וכו') כתיב, (משלי יח) מגדל עוז שם יי בו ירוץ צדיק ונשגב. דא הוא ספר תולדות אדם דרהיט בההוא מגדל

מבש	עוי	מיין
גרג	וזה	יצד
דצב	זדו	היי
לקה	שוה	ונק

האי מגדל מאי עבידתיה. אלא דא הוא מגדל דוד. ודא הוא מגדל עז שם יי. וכלל חד. הקא ידיעא לבני מהימנותא דא הוא ודאי ספר תולדות. (אית דלא גרסי) (אדם לבני מהימנותא סודו מנדל

עז שם יי בו ירוץ צדיק ונשגב יהו"ה צדיק) (אדם לבני מהימנותא).

ואמר רבי אבא ספר ודאי (נחתו) (נחית) ליה לאדם הראשון. וביה הוה ידע חכמתא עלאה. וספרא דא מטא לבני אלהין חפמי דרא. ומאן דזכי לאשגחא ביה ידע ביה חכמה עלאה. ומשגיחין ביה וידעין ביה. וספרא דא נחית ליה מארי דרזין. ותלת

סוד של אדם הראשון, ספר שלישי שנקרא [נ"א] (ונקרא) תורה] שתורה שבכתב אדם הראשון. ספר שלישי שנקרא תולדות אדם, וזהו של צדיקים גמורים. זהו שכתוב זה ספר תולדות אדם, זה צדיק (יסוד), ודאי שעושה תולדות.

ביום ברא אלהים אדם בדמות אלהים, שהרי ודאי אז נתקן הכל למעלה ומטה, והתקיימו בדוגמה אחת. זכר ונקבה בראם, סתם אחד נכלל באחד.

משנה. כתוב (משלי יח) מגדל עז שם ה' בו ירוץ צדיק ונשגב. זהו ספר תולדות אדם שרץ באותו מגדל. המגדל הזה מה מעשהו? אלא זהו מגדל דוד, וזהו מגדל עז שם ה', והכל אחד. כאן ידוע לבני האמונה זהו ודאי ספר תולדות [יש שלא גורסים] אדם. לבני האמונה סודו מגדל עז שם ה' בו ירוץ צדיק ונשגב. יהו"ה צדיק] אדם לבני האמונה. (ראה ציור למעלה).

ואמר רבי אבא, ספר ודאי ירד לו לאדם הראשון, וכו' היה יודע חכמה עליונה. וספר זה הגיע לבני אלהים חכמי הדור, ומי שזכה להתבונן בו, ידע בו חכמה עליונה. ומתבוננים בו ויודעים בו. וספר זה הוריד אותו בעל הסודות ושלשה שליחים ממנים לפניו. ובשעה שיצא אדם מגן עדן, אחז באותו ספר. פשיצא [ממנו] טס ממנו [לשער], התפלל ובכה לפני רבונו, והשיבו לו אותו כמו מקדם, כדי שלא תשכח חכמה מבני אדם וישתדלו לדעת את רבונו.

שליחן ממנו קמיה. ובשעתא דנפק אדם מגנתא דעדן אחיד בההוא ספרא. פד נפיק (מיניה) טאס מגיה (למרחא) צלי ובכה קמי מאריה ואתיבו ליה כמלקדמין. בגין דלא תתנשי חכמתא מבני נשא וישתדלון למנדע למאריהון.

וְכֵן תִּגְנֶנָּה סֵפֶר הָיָה לוֹ לְחֲנוּךְ, וְזֶה סֵפֶר מִמָּקוֹם שֶׁל סֵפֶר שֶׁל תּוֹלְדוֹת אָדָם הָיָה, וְזֶהוּ סוּד הַחֲכָמָה, שֶׁהָיָה מֵהָאָרֶץ נִטֵּל. זֶהוּ שְׁפָתוֹב וְאִינְנוּ כִּי לָקַח אֹתוֹ אֱלֹהִים. וְהוּא הַנֶּעֱר, שְׁפָתוֹב (מִשְׁלֵי כ"ב) חֲנוּךְ לִנְעָר עַל פִּי דָרְכּוֹ.

וְכָל גְּנֻזִים עֲלִיּוֹנִים נִמְסְרוּ בְּיָדוֹ. וְזֶה מִסֵּר וְנָתַן וְעָשָׂה שְׁלִיחוֹת, וְאֵלָּה מִפְתָּחוֹת נִמְסְרוּ בְּיָדוֹ. וּמֵאָה בְּרָכוֹת לֹקַח בְּכָל יוֹם וְקוֹשֶׁר קִשְׁרִים לְרַבּוֹנוֹ. הַקְדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לָקַח אֹתוֹ מִהָעוֹלָם לְשֵׁמֶשׁ אֹתוֹ. זֶהוּ שְׁפָתוֹב כִּי לָקַח אֹתוֹ אֱלֹהִים.

וּמִזֶּה נִמְסֵר סֵפֶר שְׁנִקְרָא סֵפֶר שֶׁל חֲנוּךְ. בְּשָׁעָה שֶׁאָחַז אֹתוֹ הַקְדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הִרְאָה לוֹ כָּל גְּנֻזִים עֲלִיּוֹנִים. הִרְאָה לוֹ עֵץ הַחַיִּים בְּאֶמְצַע הַגֶּן וְהָעֵלִים שֶׁלּוֹ וְעֵנָפוֹ, וְהַכֹּל רָאִינוּ בְּסִפְרוֹ. אֲשֶׁרִי אֹתָם חֲסִידִים עֲלִיּוֹנִים שֶׁחֲכָמָה עֲלִיּוֹנָה הַתְּגַלְתָּהּ לָהֶם וְלֹא נִשְׁפָּחָה מֵהֶם לְעוֹלָמִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים כ"ה) סוּד ה' לִירְאָיו וּבְכִרְיָתוֹ לְהוֹדִיעֵם.

וַיֹּאמֶר ה' לֹא יִדּוֹן רוּחִי בָאָדָם לְעֹלָם בְּשֶׁגֶם הוּא בֶּשֶׁר וְגו'. רַבִּי אַחָא אָמַר, בְּאוֹתוֹ זְמַן הָיָה אֹתוֹ נִקְרָא שְׁשׁוּפֶעַ וְיֹצֵא, מוֹצִיא רוּחַ עֲלִיּוֹנָה מֵעֵץ הַחַיִּים וּמִזִּיק בְּאֵילָן (שְׁשׁוּרָה בּוֹ הַמִּנּוֹת) (מֵעֵץ הַמִּנּוֹת), וְנִמְשְׁכוֹת רוּחוֹת לְתוֹךְ בְּנֵי אָדָם יָמִים (זְמַנִּים) רַבִּים, עַד שֶׁעָלוּ רַעוֹת וְהִתְיַצְּבוּ לְפָתַח. אֲזִי הִסְתַּלְּקָה רוּחַ עֲלִיּוֹנָה מֵאוֹתוֹ אֵילָן בְּשָׁעָה שֶׁפָּרְחוּ נִשְׁמוֹת בְּבִנֵי [מִבְּנֵי] אָדָם. זֶהוּ שְׁפָתוֹב לֹא יִדּוֹן רוּחִי בָאָדָם לְעֹלָם. לָתֵת לְעוֹלָם בְּשָׁעָה שֶׁפָּרְחוּ נִשְׁמוֹת בְּבִנֵי אָדָם.

בְּשֶׁגֶם הוּא בֶּשֶׁר, רַבִּי אֶלְעָזָר (בִּישׁוּבָתוֹ שֶׁל רַבִּי אֶלְעָזָר אֱמִירוֹ) בְּשֶׁגֶם זֶה מִשָּׁה, שֶׁהוּא מֵאִיר לְלִבְנָה, וּמִכַּח זֶה עוֹמְדִים בְּנֵי

וְכֵן תִּגְנֶנָּה סֵפֶר הָיָה לוֹ לְחֲנוּךְ. וְזֶה סֵפֶר דִּסְפָּרָא דְתוֹלְדוֹת אָדָם הָיָה. וְזֶה הוּא רִזָּא דְחֲכָמָתָא. דְּהָא מֵאֶרְעָא אֲתִנְטִיל הָדָא הוּא דְכְּתִיב וְאִינְנוּ כִּי לָקַח אֹתוֹ אֱלֹהִים. וְהוּא הַנֶּעֱר. כְּדְכְּתִיב, (מִשְׁלֵי כ"ב) חֲנוּךְ לִנְעָר עַל פִּי דָרְכּוֹ.

וְכָל גְּנֻזִי עֲלָאִי אֲתִמְסָרֵן בִּידֵיהּ. וְזֶה מִסִּיר וְיִהִיב וְעֵבִיד שְׁלִיחוֹתָא. וְאֵלָּה מִפְתָּחֵן אֲתִמְסָרֵן בִּידֵיהּ. וּמֵאָה בְּרָכָאֵן נִטִּיל בְּכָל יוֹמָא וְקִשְׁרִי קִשְׁרִין לְמֵאֲרִיָּה. מַעֲלָמָא נִטִּיל לִיָּה קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְשִׁמּוּשֵׁיהּ הָדָא הוּא דְכְּתִיב כִּי לָקַח אֹתוֹ אֱלֹהִים.

וּמִן דָּא אֲתִמְסֵר סִפְרָא דְאֶקְרִי סִפְרָא דְחֲנוּךְ. בְּשַׁעְתָּא דְאַחִיד לִיָּה קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַחְמִי לִיָּה כָּל גְּנֻזִי עֲלָאִי. אַחְמִי לִיָּה אֵילָנָא דְחַיִּי בְּגוֹ מְצִיעוֹת גִּנְתָּא וְטִרְפוֹי וְעֵנָפוֹי. וְכָלֵא חֲמִינָן בְּסִפְרֵיהּ. זַכָּאִין אֲנִינֵן חֲסִידֵי עֲלָאִין דְּחֲכָמָתָא עֲלָאָה אֲתִגְלִי לָהּ וְלֹא אֲתִנְשִׁי מִנִּיהּ לְעֹלָמִין כְּמָה דְאַתָּא אָמַר, (תְּהִלִּים כ"ה) סוּד ה' לִירְאָיו וּבְכִרְיָתוֹ לְהוֹדִיעֵם:

וַיֹּאמֶר יי לֹא יִדּוֹן רוּחִי בָאָדָם לְעוֹלָם בְּשֶׁגֶם הוּא בֶּשֶׁר וְגו'. רַבִּי אַחָא אָמַר בְּהוּא זְמַנָּא הָיָה הַהוּא נִהָרָא דְנִגִּיד וְנִפְיָק, אִפְיָק רוּחָא עֲלָאָה מֵאֵילָנָא דְחַיִּי וְאִרִּיק בְּאֵילָנָא (דְּשִׁרְיָא בֵּית מוֹתָא) (מֵאֵילָנָא דְמוֹתָא) וְאֲתִמְשְׁכֵן רוּחִין בְּגוֹוִיָּהּ דְּבִנֵי נִשָּׂא יוֹמִין (זְמַנִּין) סְגִיאִין. עַד דְּסִלְקוּ בִישְׁיָן וְאֲתַעְתְּדוּ לְפָתַח. כְּדִין אֲסִתְּלַק רוּחָא עֲלָאָה מִהוּא אֵילָנָא בְּשַׁעְתָּא דְּפָרַח נִשְׁמָתִין בְּבִנֵי (מִבְּנֵי) נִשָּׂא הָדָא הוּא דְכְּתִיב לֹא יִדּוֹן רוּחִי בָאָדָם לְעוֹלָם. לְמִיָּהּ לְעוֹלָם בְּשַׁעְתָּא דְּפָרַחוּ נִשְׁמָתִין בְּבִנֵי נִשָּׂא.

בְּשֶׁגֶם הוּא בֶּשֶׁר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר (רַבִּי רַבִּי אֶלְעָזָר אֱמִירוֹ) בְּשֶׁגֶם דָּא מִשָּׁה. דְּאִיהוּ נִהָר

לְסִיִּהָרָא. וּמַחִילָא דָּא קִיִּימִין בְּנִי נָשָׂא
בְּעִלְמָא יוֹמִין (וּמִינִי) סְגִיִּיאִין. וְהִיוּ יָמָיו מֵאָה
וְעֶשְׂרִים שָׁנָה, רָמְזוּ לְמִשָּׁה דְּעַל יְדִיהָ תוֹרָה
אֲתִיָּהִיבַת. וּכְדִין גְּרִיק (ס"א וְרִיק) חִיִּין לְבָנִי נָשָׂא
מִהֵוּא אֵילָנָא דְחִיִּין. וְכָךְ הָוָה. אֲלִמְלָא
דְּחָבוּ יִשְׂרָאֵל הָדָא הוּא דְכְּתִיב (שְׁמוֹת לֵב) חֲרוֹת
עַל הַלְּחֹת, חֲרוֹת מִמֶּלֶאךָ הַמָּוֶת. דְּהָא אֵילָנָא
דְּחִיִּי הָוָה מְשִׁיךְ לְתַתָּא.

וְעַל דָּא בְּשַׁג"ם דְּאִיהוּ בְּשֵׁר קִיִּימָא מְלָה
לְאַרְקָא (לְאַתְרִחְקָא) רוּחָא דְחִיִּי. בְּשַׁגִּם
אֲחִיד לְתַתָּא אֲחִיד לְעִילָא. וְעַל דָּא תַּנִּינָן
מִשָּׁה לֹא מִית אֲלֵא אֲתַפְנִישׁ (דָּף ל"ח ע"א) מַעֲלָמָא
וְהָוָה נִהִיר לְסִיִּהָרָא. דְּהָא שְׁמִשָּׂא אָף עַל גִּב
דְּאֲתַפְנִישׁ מַעֲלָמָא לֹא מִית אֲלֵא עָאֵל וְאַנְהִיר
לְסִיִּהָרָא. כָּךְ מִשָּׁה. דְּכָר אַחֵר בְּשַׁגִּם הוּא
בְּשֵׁר בְּמִשְׁכּוֹ דְּרוּחָא בְּבָנִי נָשָׂא זְמָנָא רַבָּה
אֲתַהֲדֵר לְמַהוּי בְּשֵׁר לְאַתְמִשְׁכָּא בְּתֵר גּוּפָא
וְלֹא שְׁתַּדְלָא בְּעוֹבְדִין דְּהָאֵי עֲלָמָא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק כָּל (דְּרִין דְּאֲשְׁתַּכְּלָלוּ מִשְׁתָּ בְּלָחוּ צִדִּיקֵי
וְחֹסֲדִי. לְכַתֵּר אֲתַפְשָׁטוּ וְאֹלִידוּ וְאֹלִיפּוּ אֹמְנִיחָא (וְחֻכְמָתָא)
דְּעִלְמָא לְשַׁצָּאָה בְּרוּמַחִין וְסִיִּיפִין. עַד דְּאֲתָא
נַח וְאַתְקִין לוֹן תְּקוּנָא דְּעִלְמָא וְלִמְפֻלַּח
וְלֹאֲתַקְנָא אֲרַעָא. דְּהָא בְּקַדְמִיתָא לֹא הָווּ
זֶרְעִין וְחֻצְדִּין. לְבַתֵּר אֲצִטְרִיכוּ לְהָאֵי דְכְּתִיב
עוֹד כָּל יָמֵי הָאָרֶץ וְגו'.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר זְמִין קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
לְתַקְנָא עֲלָמָא וְלֹאֲתַקְנָא רוּחָא בְּבָנִי
נָשָׂא בְּגִין דִּיּוֹרְכוֹן יוֹמִין לְעִלְמִין הָדָא הוּא
דְכְּתִיב, (יִשְׁעִיָּה ס"ה) כִּי כִימִי הָעֵץ יָמִי עָמִי וְגו'
וְכְּתִיב, (שֵׁם כ"ה) כִּלְעַ הַמָּוֶת לְנֹצֶחַ וּמִתָּה יִי
אֱלֹהִים דְּמַעָּה מַעַל כָּל פָּנִים וְחִרְפַּת עָמוֹ יִסִּיר
מַעַל כָּל הָאָרֶץ כִּי יִי דִּבֵּר:

עַד כָּאן אֲשְׁתַּכְּלָלוּ מִלִּין מִכָּאן וְלִהְלָאָה תְּקוּנָא דְּפִרְשָׁתָא:

אָדָם בְּעוֹלָם יָמִים (זְמַנִּים) רַבִּים.
וְהִיוּ יָמָיו מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה -
רָמְזוּ לְמִשָּׁה, שְׁעַל יְדוֹ נִתְּנָה
תוֹרָה. וְאֵז מוֹרִיק (וְזוֹרֵק) חִיִּים לְבָנִי
אָדָם מֵאוֹתוֹ עֵץ הַחַיִּים. וְכָךְ הָיָה.
אֲלִמְלָא שְׁחָטָאוּ יִשְׂרָאֵל. זָהוּ
שְׁכָתוֹב (שְׁמוֹת ל"ב) חֲרוֹת
הַלְּחֹת. חֲרוֹת מִמֶּלֶאךָ הַמָּוֶת.
שְׁהִיר עֵץ הַחַיִּים הָיָה מוֹשֵׁךְ
לְמִטָּה.

וְעַל בְּשַׁג"ם שְׁהוּא בְּשֵׁר עוֹמֵד
הַדְּכָר לְהַרְיֵק (לְהַרְחִיק) רוּחַ שֶׁל
חַיִּים. בְּשַׁגִּם אַחֲזוּ לְמִטָּה, אַחֲזוּ
לְמַעֲלָה. וְעַל זֶה שְׁנִינוּ מִשָּׁה לֹא
מִת, אֲלֵא הִתְכַּנֵּס מִן הָעוֹלָם וְהָיָה
מֵאִיר לְלִבְנָה, שְׁהִיר הַשְּׁמֶשׁ, אָף
עַל גִּב שְׁמִתְכַּנֵּס מִן הָעוֹלָם, לֹא
מִת, אֲלֵא נִכְנָס וּמֵאִיר לְלִבְנָה, כָּךְ
מִשָּׁה. דְּכָר אַחֵר בְּשַׁגִּם הוּא בְּשֵׁר
- בְּמִשְׁכּוֹ הָרוּחַ בְּבָנִי אָדָם זְמַן
רַב, חוֹזֵר לְהִיּוֹת הַבְּשֵׁר לְהַמְשִׁיךְ
אֲחֵר הַגּוּף וְלִהְשָׁתַּדֵּל בְּמַעֲשֵׂי
הָעוֹלָם הַזֶּה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כָּל (הַדּוֹרוֹת שְׁנִתְקַנּוּ
מִשְׁתָּ, כָּלם צִדִּיקִים וְחֹסֲדִים. אַחֵר כָּךְ הִתְפַּשְׁטוּ
וְהוֹלִידוּ, וְלִמְדוּ אֲמֻנוֹת (וְחֻכְמָה)) הָעוֹלָם
לְהַרְגַּ בְּרַמְחִים וּבְחֻרְבוֹת. עַד
שֶׁבָּא נַח וְהִתְקִין לָהֶם תְּקוּן
הָעוֹלָם וְלַעֲבֹד וּלְתַקֵּן אֶת הָאָרֶץ.
שְׁהִיר בְּהִתְחַלָּה לֹא הָיוּ זֹרְעִים
וְקוֹצְרִים, אַחֵר כָּךְ הִצְטַרְכוּ אֶת
זֶה, שְׁכָתוֹב עוֹד כָּל יָמֵי הָאָרֶץ
וְגו'.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, עֲתִיד הַקְדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא לְתַקֵּן עוֹלָם וְלִהְתְּקִין
רוּחַ בְּבָנִי אָדָם כְּדֵי שִׂיאֲרִיכוּ
יָמִים לְעוֹלָמִים. זָהוּ שְׁכָתוֹב
(יִשְׁעִיָּה ס"ה) כִּי כִימִי הָעֵץ יָמִי עָמִי
וְגו'. וְכָתוּב (שֵׁם כ"ה) כִּלְעַ הַמָּוֶת
לְנֹצֶחַ וּמִתָּה ה' אֱלֹהִים דְּמַעָּה
מַעַל כָּל פָּנִים וְחִרְפַּת עָמוֹ יִסִּיר
מַעַל כָּל הָאָרֶץ כִּי ה' דִּבֵּר.

עַד כָּאן נִתְקַנּוּ הַדְּבָרִים. מִכָּאן
וְלִהְלָאָה תְּקוּן הַפִּרְשָׁה.

בראשית

אמר רבי שמעון, הא תנינן דכד ברא קדשא בריך הוא עלמא גליף בגילופי דרזא דמהימנותא גו טהירין ברזין עלאין. וגליף לעילא וגליף לתתא וכלא ברזא חדא. ועביד עלמא תתאה כגוונא דעלמא עלאה. ודא קאים לקביל דא. למהוי כלא חד ביחודא חדא. ובגין כך קדשא בריך הוא גליף גליפי דאתוון עילא ותתא. ובהו ברא עלמין.

ותא חזי, כגוונא דעבד קדשא בריך הוא עלמא הכי נמי ברא ליה לאדם קדמאה. פתח ואמר, (הושע ו) והמה פאדם עברו ברית וגו'. דהא קדשא בריך הוא אעטר ליה בעטרין עלאין. וברא ליה בשית סטרין דעלמא. למהוי שלים בכלא. וכלא זעאן ודחלן מקמיה. דהא כד אתברי אדם אתברי בדיוקנא עלאה. והווי מסתפלן ביהוה דיוקנא וזעאן ודחלן מקמיה. ולבתר אעיל ליה קדשא בריך הוא בגנתא דעדן לאתעדנא תמן בעדוניה עלאין. והווי מלאכין עלאין סחרין ליה ומשמשין קמיה. ורזין דמריהון הווי אודעין ליה.

הא חזי, בשעתא דאעיל ליה קדשא בריך הוא לגנתא דעדן, הוה חמי ואסתפל מתמן פל רזין עלאין וכל חכמתא. בגין למנדע ולאסתפל ביקרא דמריה.

שבעה היכלין מדורין אנון לעילא דאנון רזא דמהימנותא עלאה. ושבעה היכלין אנון לתתא (כגוונא דלחון חד לקביל חד. שבעה מדורין דמיקלין אנון לתתא) כגוונא דלעילא. ואנון שית כגוונא עלאה וחד טמיר וגניז איהו לעילא. וכל אלין אנון ברזא עלאה. בגין דכל הני היכלין אית בהו כגוונא דלעילא. ואית בהו

בראשית

אמר רבי שמעון, הרי שנינו, שפשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, חקק בחקיקות של סוד האמונה תוך אורות בסודות עליונים וחקק למעלה וחקק למטה, והפל בסוד אחד. ועשה עולם תחתון כמו שעולם העליון. וזה עומד כנגד זה להיות הכל אחד ביחוד אחד. ולכן הקדוש ברוך הוא חקק חקיקות של אותיות למעלה ולמטה, ובהם ברא את העולמות.

ובא וראה, כמו שעשה הקדוש ברוך הוא את העולם, כך גם ברא את אדם הראשון. פתח ואמר, (הושע ו) והמה פאדם עברו ברית. שהרי הקדוש ברוך הוא עטר אותו בעטרות עליונות, וברא אותו בששה צדדים של העולם להיות שלם בכל, וכלם זעו ופחדו מלפניו. שהרי כשנברא אדם, נברא בדמות עליונה, והיו מסתכלים באותה דמות וזעים ופחדים מלפניו. ואחר כך הכניסו הקדוש ברוך הוא בגן עדן להתעדן שם בעדוניהם עליונים, והיו מלאכים עליונים משמשים לפניו וסובבים אותו, וסודות רבונם היו מודיעים לו.

בא ראה, בשעה שהכניס אותו הקדוש ברוך הוא לגן עדן, היה רואה ומסתפל משם כל הסודות העליונים וכל החכמה כדי לדעת ולהסתפל בכבודו רבונו.

שבעה היכלות מדורים הם למעלה, שהם סוד האמונה העליונה. ושבעה היכלות הם למטה (כמו שהם אחד כנגד אחד. שבעה מדורים של היכלות הם למטה) כמו שלמעלה. והם ששה כדמא עליונה, ואחד טמיר וגנוז הוא

כְּגוֹנוֹנָא דְּלִתְתָּא. לְמַהוּ כָּלִיל בְּדִיוקְנָא דְּרִזָּא
דְּלַעִילָא וּבְדִיוקְנָא דְּרִזָּא דְּלִתְתָּא, וּבְהוּ הָוָה
דִּינִירִיָּה דְּאָדָם.

וְלִבְתֵּר דְּאִתְתֵּרֵךְ מִגִּנְתָּא דַּעֲדָן אֲתֵקִין לֹון
קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְנִשְׁמַתְהוֹן
דְּצִדִּיקָנָא לֹא שְׁתַּעֲשַׁע בְּהוּ כְּדָקָא חֲזִי מִזִּינָא
דִּיקָרָא עֲלָאָה. וְכָל חַד וְחַד אֲתַתְּקֵן כְּגוֹנוֹנָא
דְּלַעִילָא וּכְגוֹנוֹנָא דְּלִתְתָּא כְּמָה דְּאוּקִימָנָא.

הִיכְלָא קִדְמָאָה. אֲתֵר דְּאִיהוּ מִתְתַּקֵּן לִתְתָּא
לְמַהוּ כְּגוֹנוֹנָא דְּלַעִילָא. וְהָא אֲתַעֲרוּ

חֲבֵרִיָּא נְמוּסֵי דְּגִנְתָּא דַּעֲדָן כְּמָה דְּאִיהוּ בְּרִזָּא
עֲלָאָה (דְּאִיהוּ מִתְתַּקֵּן לִנְו, גוּ מִמִּירָא דְּרִזָּא דְּלִתְתָּא גִּנְי וְסָתִים מִכָּל) (נ"א
וְאִיהוּ מִתְתַּקֵּן לִנְו וְסָתִים מִכָּל) וְלֹא שְׁלֹטָא בִּיהַ עֵינָא.

בְּרִזָּא נִשְׁמַתְהוֹן דְּצִדִּיקָנָא. לְמַהוּ (דָּף לז ע"ב)
גְּלִיפֵן לַעִילָא וְתַתָּא. וְלֹא סִתְפִלָּא מִתְּמֵן בְּרִזָּא
דְּמִרְיָהוֹן וּבְעֵנוּגָא דְּלַעִילָא.

וְאִלֵּין אֲנוּן צִדִּיקָנָא דְּלֹא אֲחִלְפוּ יְקָרָא
דְּמִרְיָהוֹן בְּגִין דְּחִלָּא אֲחִרָא. כְּתִיב,
(מְשִׁלִּי יב) אֵשֶׁת חֵיל עֲטָרַת בַּעֲלָהּ, רִזָּא

דְּמַהִימְנוּתָא לְאִתְדַבְּקָא בְּרִזָּא נִשְׁ
וְלְדַחֲלָא מִנִּיהַ תְּדִיר וְלֹא יִסְטִי לִימִינָא
וּשְׁמָאֲלָא. וְהָא אוּקִימָנָא דְּלֹא יִהְיֶה בְּרִזָּא
בְּתֵר דְּחִלָּא אֲחִרָא דְּאִקְרִי אֲשִׁית זְנוּנִיָּם.

וּבְגִין כֶּף כְּתִיב, (מְשִׁלִּי ז) לְשִׁמְרֵךְ מֵאֲשֶׁה זָרָה
מִנְּכַרְיָה אֲמִרְיָה הִחֲלִיקָה.

הִיכְלָא דְּאִקְרִי בְּדִיוקְנָא דְּרִזָּא עֲלָאָה. בְּגִין
דְּכַד נִשְׁמַתִּין דְּצִדִּיקָנָא נִפְקִי מִהָא
עֲלָמָא, עֲאֲלִין גּוּ אֲלִין הִיכְלִין דִּי בְּגִנְתָּא
דַּעֲדָן דְּלִתְתָּא. וְתַמֵּן (עֲלִין) יִתְבִּין כָּל חַד וְחַד
כָּל הָהוּא זְמָנָא דְּאֲצִטְרִיכָא נִשְׁמַתָּא לְמִיתָב
תַּמֵּן.

הָלָלוּ שְׁבָגֵן עַדָּן שְׁלֹמֶטָה, וְשֵׁם [נְכֻסִים] יוֹשְׁבִים כָּל אֶחָד וְאֶחָד כָּל אוֹתוֹ זְמַן שְׁצָרִיכָה הִנְשָׁמָה
לְשִׁבְתָּ שֵׁם.

לְמַעֲלָה. וְכָל אֵלָה הֵם בְּסוּד
עֲלִינָן, מִשּׁוּם שְׁכָל הִיכְלִלוֹת
הָלָלוּ יֵשׁ בְּהֵם כְּמוֹ שְׁלֹמֶטָה,
וְיֵשׁ בְּהֵם כְּמוֹ שְׁלֹמֶטָה, לְהִיּוֹת
כּוֹלָל בְּדַמּוּת שֶׁל הַסּוּד שְׁלֹמֶטָה
וּבְדַמּוּת שֶׁל הַסּוּד שְׁלֹמֶטָה,
וּבְהֵם הִיָּה דִּינִירָא שֶׁל אָדָם.

וְיִצְחָר שְׁגִרָשׁ מִגֵּן עַדָּן, הִתְקִין
אוֹתָם הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְנִשְׁמּוֹת
הַצִּדִּיקִים לְהַשְׁתַּעֲשַׁע בְּהֵם כְּרָאוּי
מִזִּינָא שֶׁל הַכְּבוֹד הָעֲלִינָן, וְכָל
אֶחָד וְאֶחָד הִתְתַּקֵּן כְּמוֹ
שְׁלֹמֶטָה וּכְמוֹ שְׁלֹמֶטָה כְּמוֹ
שְׁפָרְשָׁנוּ.

הִיכְלָא רִאשׁוֹן - מְקוֹם שֶׁהוּא
נִתְקַן לְמִטָּה לְהִיּוֹת כְּמוֹ
שְׁלֹמֶטָה. וְהָרִי הָעִירוּ הַחֲבֵרִים
הַנְּהַגוֹת גֵּן עַדָּן כְּמוֹ שֶׁהוּא בְּסוּד
עֲלִינָן [שֶׁהוּא נִתְקַן לְכַפֵּינִים תוֹךְ סִתְרָא שֶׁל הַסּוּד
שְׁלֹמֶטָה גִּנְי (נִסְתָּר מִכָּל) [נ"א וְהוּא נִתְקַן לְכַפֵּינִים
(נִסְתָּר מִכָּל)] וְלֹא שׁוֹלֵטֵת בּוֹ הָעֵין,
כְּרִית לְנִשְׁמּוֹת הַצִּדִּיקִים, לְהִיּוֹת
חֲקוּקִים לְמַעֲלָה וּלְמִטָּה
וּלְהַסְתַּפֵּל מִשֵּׁם בְּסוּד רְבוּנָם
וּבְעֵנוּג שְׁלֹמֶטָה.

וְאַחֲרָיָה אוֹתָם צִדִּיקִים שֶׁלֹּא
הִחֲלִיפוּ כְּבוֹד רְבוּנָם בְּשִׁבְלִי
יִרְאָה אֲחִרָתָא. כְּתוּב (מְשִׁלִּי יב) אֵשֶׁת
חֵיל עֲטָרַת בַּעֲלָהּ, סוּד הָאִמּוּנָה
לְהַדְּבִק בֶּן אָדָם [כְּרִבוּנָא] וְלִפְחֹד
מִמֶּנּוּ תְּמִיד וְלֹא יִסְטֵה לִימִין
וּלְשִׁמָּאל. וְהָרִי בְּאִרְנוּ שֶׁלֹּא יִלָּךְ
בֶּן אָדָם אֲחֵר יִרְאָה אֲחִרָתָא
שְׁנִקְרָאת אֲשִׁית זְנוּנִיָּם. וְלִכְּן
כְּתוּב (שם ז) לְשִׁמְרֵךְ מֵאֲשֶׁה זָרָה
מִנְּכַרְיָה אֲמִרְיָה הִחֲלִיקָה.

הִיכְלָא זֶה עוֹמֵד בְּדַמּוּת שֶׁל סוּד
עֲלִינָן, הִיּוֹת שְׁכֻשְׁנִשְׁמּוֹת
הַצִּדִּיקִים יוֹצְאוֹת מִן הָעוֹלָם
הַזֶּה, נִכְנָסִים לְתוֹךְ הִיכְלִלוֹת

הָלָלוּ שְׁבָגֵן עַדָּן שְׁלֹמֶטָה, וְשֵׁם [נְכֻסִים] יוֹשְׁבִים כָּל אֶחָד וְאֶחָד כָּל אוֹתוֹ זְמַן שְׁצָרִיכָה הִנְשָׁמָה
לְשִׁבְתָּ שֵׁם.

וּבְכֹל הַיָּכָל וְהַיָּכָל יֵשׁ דְּמִיּוֹת כְּמוֹ
[עליון] שְׁלֹמֶעֱלָה וְדְמִיּוֹת כְּמוֹ [למטה]
שְׁלֹמֶטָה. וְשֵׁם מִתְלַבֶּשֶׁת הַנְּשֻׁמָּה
בְּלִבוֹשִׁים כְּמוֹ שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה,
וּמִתְעַדֶּנֶת שֵׁם כָּל אוֹתוֹ זְמַן
שְׁצָרִיכָה, עַד שְׁמַגִּיעַ הַזְמַן לַעֲלוֹת
לְמָקוֹם עֲלִיּוֹן כְּמוֹ שְׁצָרִיף. וּמִתּוֹךְ
אוֹתוֹ בְּגֵד שֶׁהַתְּלַבֶּשָׁה בּוֹ, רֹאֵה
דְּמִיּוֹת עֲלִיּוֹנוֹת לְהַסְתַּפֵּל בְּכָבוֹד
רְבוֹנִים.

בְּהִיכֹל הַזֶּה יֵשׁ מְאוּרֹת עֲלִיּוֹנִים
לְהַסְתַּפֵּל, וְנִשְׁמֹת אוֹתָם הַגָּרִים
שֶׁהַתְּגִירוֹ עֹמְדוֹת שֵׁם וְנִכְנָסוֹת
שֵׁם לְהַסְתַּפֵּל בְּכָבוֹד הָעֲלִיּוֹן,
וּמִתְלַבֶּשֶׁת שֵׁם בְּלִבוֹשׁ אֶחָד שֶׁל
אוֹר שְׁמַאִיר וְלֹא מְאִיר. וְאוֹתוֹ
הַיָּכָל מְצַפֶּה מֵאֲבָן טֹבָה וְזָהָב.
וְשֵׁם הוּא פֶתַח אֶחָד שְׂיוֹרֵד כְּנֶגֶד
פֶתַח הַגִּיהֶנֶם. מִשֵּׁם מִסְתַּפְּלִים
בְּכָל אוֹתָם רְשָׁעִים [שֶׁל יִשְׂרָאֵל] [שֶׁל עוֹבְדֵי
עֲבוּדָה זָרָה] שֶׁלֹּא נִכְנָסוּ בְּבִרְיֹת
הַקְדוּשָׁה וְגִרְשׁוּ בְּאוֹתָם מִלֵּאכִי
חֲבֵלָה שְׁטוּרִידִים אוֹתָם בְּאֵשׁ
שְׂדוּלָקֶת. וְהֵם רֹאִים וּשְׂמֵחִים עַל
שֶׁהַתְּגִירוֹ.

וְשֶׁרֶשׁ פְּעָמִים בְּיוֹם מוֹאֲרִים
מִתּוֹךְ אוֹר עֲלִיּוֹן וּמִשְׁתַּעֲשָׁעִים
שֵׁם. וּמַעֲלִיָּהֶם עֹבְדֵיָה וְאוֹנֵקְלוֹס
הַגֵּר וְשָׂר הַגָּרִים שֶׁהַתְּגִירוֹ. כְּמוֹ
זֶה לְמַעֲלָה כְּשֶׁזֹּכִים לְהַעֲלוֹת
נִשְׁמָתָם לְהַתְּעַטֵּר שֵׁם.

הַיָּכָל שְׁנִי. הַיָּכָל זֶה עֹמֵד לִפְנֵים
מִהַיָּכָל הָרִאשׁוֹן הַזֶּה, וְזֶה [הַפֶּתַח
הוּא סְמוּךְ לַחוּץ הַמַּעֲרָה] [נ"א הַיָּכָל סְמוּךְ לַמַּעֲרָה]
שֶׁל הָאֲבוֹת. וְהַיָּכָל הַזֶּה מְאִיר
יֹתֵר מִהָרִאשׁוֹן. כָּאֵן יֵשׁ כָּל אֲבָנִים
יְקָרוֹת שֶׁמְצַפּוֹת אוֹתוֹ.

בְּתוֹךְ הַיָּכָל הַזֶּה יֵשׁ אוֹר אֶחָד
כָּלוּל מִכָּל הַגִּיּוֹנִים, וְהוּא מְאִיר
מִלְּמַעֲלָה לְמַטָּה. בְּהִיכֹל הַזֶּה
עֹמְדִים [כָּל] אֵלּוֹ שֶׁסָּבְלוּ יְסוּרִים
וְחִלָּאִים בְּעוֹלָם הַזֶּה כְּדִי לְהַתְּתַקֵּן.

וּמִרְעִין בְּהַאי עֲלָמָא בְּגִין

וּבְכֹל הַיָּכָל וְהַיָּכָל אֵית דִּיּוֹקְנִין בְּגִיּוֹנָא
(עֲלָאָה) דְּלַעֲיִלָא וְדִיּוֹקְנִין בְּגִיּוֹנָא (תַּתְּמָא)
דְּלִתְתָא. וְתַמָּן אֲתַלְבֶּשֶׁת נִשְׁמָתָא בְּלִבוֹשִׁין
בְּגִיּוֹנָא דְּהַאי עֲלָמָא. וְאֲתַעֲדֶנֶת תַּמָּן כָּל
הָהוּא זְמַנָּא דְּאַצְטְרִיכֶת עַד דְּמִטִּי זְמַנָּא
לְסַלְקָא לְאַתֵּר עֲלָאָה כְּמָה דְּאַצְטְרִיף. וּמַגּוּ
הָהוּא מְאָנָא דְּאֲתַלְבֶּשֶׁת בֵּיה חֲמַת דִּיּוֹקְנִין
עֲלָאִין לְאַסְתַּפֵּלָא בִּיקְרָא דְּמִרְהוּן.

בְּהַאי הַיָּכָל אֵית נְהוּרִין עֲלָאִין
לְאַסְתַּפֵּלָא. בְּנִשְׁמַתְהוּן דְּאֲנוּן גִּיּוּרִין
דְּאֲתַגִּיירוּ דְּקִיּוּמִין תַּמָּן וְעֲלִין תַּמָּן
לְאַסְתַּפֵּלָא בִּיקְרָא עֲלָאָה וּמִתְלַבֶּשֶׁן תַּמָּן
בְּלִבוֹשָׁא חֲדָא דְּנְהוּרָא דְּנְהִיר וְלֹא נְהִיר.
וְהָהוּא הַיָּכָל מְקַפָּא מֵאֲבָן טֹבָא וְדִהֲבָא.

וְתַמָּן אֵיהוּ פֶתַח חֲדָא דְּנִחִית לְקַבֵּל פֶּתַחֵא
דְּגִיּוֹנִים. מִתַּמָּן מִסְתַּכְּלֵן בְּכָל אֲנוּן
חִיבִי (דִּישְׂרָאֵל) (נ"א דְּעוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה) דְּלֹא עֲאֵלוּ
בְּבִרְיֹת קִיּוּמָא קִדִּישָׁא וְאֲתַתְּרִכוּ בְּאֲנוּן
מִלֵּאכִי חֲבֵלָה דְּטִרְדִּי לוֹן בְּנוּרָא דְּדָלִיק.
וְאֲנוּן חֲמָאן וְחֲדָאן עַל דְּאֲתַגִּיירוּ.

וְתַלְתָּ זְמַנִּין בְּיוּמָא נְהִירִין מַגּוּ נְהִירוֹ עֲלָאָה
וּמִשְׁתַּעֲשָׁעֵן תַּמָּן. וְעִילָא מְנַהוּן
עֹבְדֵיָה וְאוֹנֵקְלוֹס גִּיּוּרָא וְשָׂר גִּיּוּרִין
דְּאֲתַגִּיירוּ. בְּגִיּוֹנָא דָּא לַעֲיִלָא כֵּד זְכָאן
לְסַלְקָא נִשְׁמַתְהוּן לְאַתְעַטְרָא תַּמָּן:

הַיָּכָל תְּנִינָא. הַיָּכָל דָּא קִיּוּמָא לְגוּ
מִהַאי הַיָּכָל קִדְמָאָה, וְהַאי (פֶּתַחֵא
אֵיהוּ סְמוּךְ לְגוּ מַעֲרָתָא) (נ"א הַיָּכָל סְמוּךְ לַמַּעֲרָתָא) דְּאַבְהָן.
וְהַאי הַיָּכָל נְהִיר מְקִדְמָאָה. הָכָא אֵית כָּל
אֲבָנִין יְקִירִין דְּמִקְפָּן לֵיה.

בְּגוּ דְּהַאי הַיָּכָל, אֵית נְהִירוֹ חֵד כָּלִיל מִכָּל
גִּיּוֹנִין וְאֵיהוּ נְהִיר מַעֲיִלָא לְתַתָּא. בְּהַאי

הַיָּכָל קִיּוּמִין (כָּל) אֲנוּן דְּסָבְלוּ יְסוּרִין

וְהָיוּ מוֹדִים וּמִשְׁבָּחִים לְרַבּוֹנָם
בְּכָל יוֹם, וְלֹא הָיוּ מִבְטָלִים
תַּפְלוּתֵיהֶם לְעוֹלָמִים.

לְפָנֵים מִהֵיכַל הַזֶּה עוֹמְדִים כָּל
אֵלֹי שְׁמֵקֵדָשִׁים [בְּכָל יוֹם] בְּכָל הַכַּחַ
שֵׁם רַבּוֹנָם, וְעוֹנִים אֲמֵן יְהֵא
שְׁמִיהּ רַבָּא מְבָרַךְ בְּכָל הַכַּחַ.
וְאַלֶּה הֵם עוֹמְדִים לְפָנֵי וּלְפָנֵים
בְּהֵיכַל הַזֶּה. וְאוֹתוֹ אֹר שְׁכוּלָל
כָּל הַגּוֹנִים מֵאִיר לָהֶם. מֵאוֹתוֹ
הָאֹר עוֹמְדִים וְרוֹאִים מֵאוֹרוֹת
אַחֲרִים שְׁנֹאֲחִזִּים וְלֹא נֶאֱחִזִּים
בְּתוֹכָם. וּמַעֲלֵיהֶם מִשִּׁית, שֶׁהוּא
נִכְנָס וְעוֹמֵד בִּינְיָהֶם וּמִנְחָם
אוֹתָם.

הוּא נוֹסֵעַ מִהֵיכַל הַזֶּה וְנִכְנָס.
בְּהֵיכַל הַשְּׁלִישִׁי, וְשֵׁם כָּל אוֹתָם
בְּנֵי חֲלָאִים וְכַאֲבִים קָשִׁים, וְכָל
אוֹתָם תִּינוּקוֹת שֶׁל בֵּית רַבִּין שֶׁלֹּא
הַשְּׁלִימוּ יְמֵיהֶם, וְכָל אוֹתָם
הַעֲצוּבִים עַל חֲרָבֵן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ
[וְשִׁכְבָּן] וְהָיוּ שׁוֹפְכִים דְּמַעוֹת. כָּלֶם
עוֹמְדִים בְּאוֹתוֹ הֵיכַל, וְהוּא
מִנְחָם אוֹתָם.

וְנוֹסֵעַ מִהֵיכַל הַזֶּה וְנִכְנָס.
בְּהֵיכַל הַרְבִּיעִי, וְשֵׁם כָּל אוֹתָם
אַבְלֵי צִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם וְכָל אוֹתָם
שֶׁנֶּהְרְגוּ עַל יְדֵי שָׂאֵר הָעַמִּים
עוֹבְדֵי עֲכוּ"ם. וְהוּא שׁוֹהָה
וּבּוֹכָה. וְאֵז כָּל אוֹתָם נְשִׂאִים שֶׁל
זֶרַע דָּוִד, כָּלֶם אוֹחִזִּים בּוֹ
וּמִנְחָמִים אוֹתוֹ.

מִתְחִיל פַּעַם שְׁנִיָּה וּבּוֹכָה, עַד
שִׁיּוּצָא קוֹל, וְנֶאֱחִז בְּאוֹתוֹ קוֹל
וְעוֹלָה לְמַעְלָה וְשׁוֹהָה שָׁם עַד
רֵאשׁ חֲדָשׁ. וּכְשִׁיּוֹרֵד, יוֹרְדִים
עִמּוֹ כְּמָה אוֹרוֹת וְזִיוִים מֵאִירִים
לְכָל אוֹתָם הֵיכְלוֹת וּרְפוּאָה וְאוֹר
לְכָל אוֹתָם הַהֲרוּגִים וּבְנֵי חֲלָאִים
וּמִכְאוּבִים שֶׁשְׁכְּלוּ עִם הַמִּשִּׁיחַ.
וְאֵז לּוֹבֵשׁ לְבוּשׁ מַלְכוּת. וְשֵׁם
חֲקוּקִים וּרְשׁוּמִים כָּל אוֹתָם
הַהֲרוּגִים שֶׁל שָׂאֵר הָעַמִּים עוֹבְדֵי
עֲכוּ"ם בְּאוֹתָהּ פּוֹרְפִירָה, וְעוֹלָה

לְאַתְתַּקְנָא. וְהָיוּ מוֹדֵן וּמִשְׁבָּחֵן לְמַרְיָהוֹן כָּל
יוֹמָא. וְלֹא הָיוּ מִבְטָלִין צְלוּתֵיהֶו לְעֵלְמִין.

לְגוּ מֵהָאֵי הֵיכְלָא קִיַּיְמִין כָּל אֲנוּן דְּמִקְדָּשִׁין
(בְּכָל יוֹמָא) בְּכָל חֵילָא שְׁמָא דְּמַרְיָהוֹן
וְאַתִּיבּוּ אֲמֵן יְהֵא שְׁמִיהּ רַבָּא מְבָרַךְ בְּכָל
חֵילָא. וְאַלִּין אֲנוּן קִיַּיְמִין לְגוּ בְּגוּ הָאֵי
הֵיכְלָא. וְהָהוּא נְהוּרָא דְּכָלִיל כָּל גּוֹוִנִין נְהִיר
לוֹן. מֵהָהוּא נְהִירוּ קִיַּיְמִין וְחֲמָאן נְהוּרִין
אַחֲרָנִין דְּאַתְאַחֲדֵן וְלֹא אַתְאַחֲדֵן בְּגוֹוִיָּהּ.
וְעֵילָא מִנְהוֹן מְשִׁיחַ דְּאִיהוּ עָאֵל וְקָאִים
בִּינְיָהּ וְנָחִים לוֹן.

אִיהוּ נְטִיל מֵהָאֵי הֵיכְלָא וְעָאֵל בְּהֵיכְלָא
תְּלִיתָאָה וְתַמָּן כָּל אֲנוּן בְּנֵי מְרַעִין
וְכַאֲבִין יְתִיר וְכָל אֲנוּן דְּרִדְקֵי דְּבִי רַבִּין דְּלֹא
אַשְׁלִימוּ יוֹמִין. וְכָל אֲנוּן דְּעַצְבִּין עַל חֲרוֹב בִּי
מִקְדָּשָׁא (וְאוֹשִׁידוּ) וְהָיוּ אוֹשְׁדִין דְּמַעִין. כְּלָהוֹן
קִיַּיְמִין בְּהָהוּא הֵיכְלָא, וְאִיהוּ מִנְחָם לוֹן.

וְנְטִיל מֵהָאֵי הֵיכְלָא וְעָאֵל בְּהֵיכְלָא רְבִיעָאָה,
וְתַמָּן כָּל אֲנוּן אַבְלֵי צִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם
וְכָל אֲנוּן קְטוּלֵי דְּשָׂאֵר עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת
כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת. וְאִיהוּ שָׂרִי וּבְכִי. (דף לט ע"א)
וְכִדִּין כָּל אֲנוּן נְשִׂאִין דְּזִרְעָא דְּדָוִד כְּלָהוּ
אַחֲדִין בֵּיהּ וּמִנְחָמִין לֵיהּ.

שְׂאֲרֵי תַנְיִינוֹת וּבְכִי עַד דְּקָלָא נָפִיק וּמִתְאַחַד
בְּהָהוּא קָלָא וְסָלִיק לְעֵילָא וְאַשְׁתַּתִּי
תַּמָּן עַד רִישׁ יֶרֶחָא. וְכֵד נְחִית נְחִתִּין עַמִּיהּ
כְּמָה נְהוּרִין וְזִיוִין מִנְהִרִין לְכָל אֲנוּן הֵיכְלִין
וְאַסּוּוֹתָא וְנְהוּרָא לְכָל אֲנוּן קְטוּלִין וּבְנֵי
מְרַעִין וּמִכְאוּבִין דְּסָבִילוּ עַמִּיהּ דְּמִשִּׁיחַ.

וְכִדִּין פּוֹרְפִירָא לְבִישׁ. וְתַמָּן חֲקִיקִין
וּרְשִׁימִין כָּל אֲנוּן קְטוּלֵי דְּשָׂאֵר עַמִּין
עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת בְּהָהוּא
פּוֹרְפִירָא. וְסָלִיק הָהוּא פּוֹרְפִירָא לְעֵילָא

אותה פורפירה למעלה, ונחקק
שם תוך הפורפירה העליונה של
המלך. והקדוש ברוך הוא עתיד
ללבש אותה פורפירה ולדון
עמים, שכתוב (תהלים קי) יִדִּין
בגוים מלא גויות. עד שֶׁבֹא
וּמִנְחָם אוֹתָם, ויורדים עמו (במה)
מאורות ועדונים להתעדן, וכמה
מלאכים ומרפבות עמו. כל אחד
ואחד במלבוש [נ"א וכד כל אחד ואחד
מלבוש] להתלבש בהם כל אותם
נשמות ההוגים, ושם מתעדנים
כל אותו זמן שהוא עולה ויורד.
לפנים מההיכל הזה עומדים
תוך דרגה עליונה אותם עשרה
גדולים ממנים (במה) רבי עקיבא
וחבריו. וכלם עולים בעליה תוך
אספקלריה שלמעלה ומאירים
בזיו כבוד עליון. עליהם כתוב
(ישעיה סד) עֵינֵי לֹא רָאִתָּה אֱלֹהִים
וּזְלוֹתָךְ יַעֲשֶׂה לְמַחְכָּה לוֹ.

בהיכל החמישי קיימים כל
אותם בעלי התשובה השלמה
ששבו מחטאייהם והתנחמו בהם
ונשמתם יצאה בטהרה, (וכל אותם
בעלי תשובה) וכל אלו שקדשו שם
רבונם וקבלו עליהם מות.
ובשער ההיכל הזה (פתח) עומד
מנשה מלך יהודה שקבלו
הקדוש ברוך הוא בתשובה
שלמה וחתר לו חתירה לקבלו.
ולפנים מהיכל זה עומדים כל
אותם בעלי תשובה שלמה,
שנשמתם יצאה בשעה
שהתמרקרו על מעשיהם. ואלו
מתעדנים בעדון עליון בכל יום
ויום. ושלש פעמים ביום אור
נכנס באותו היכל שמתעדנים בו
כל אחד ואחד כראוי לו, וכל
אחד נכוה מאור של החפה של
חברו, בין למטה בין למעלה.
ההיכל הזה עומד על אותם
היכלות תחתונים, ואפלו
צדיקים גמורים לא יכולים

ואתחלק תמן גו פורפירא עלאה דמלכא.
וקדשא בריך הוא זמין לאלבשא ההוא
פורפירא ולמידן עמין דכתיב, (תהלים קי) יִדִּין
בגוים מלא גויות. עד די אתא ונחיים לון
ונחתין עמיה (במה) נהורין ועדונים לאתעדנא
וכמה מלאכין ורתיכין עמיה. כל חד וחד
במלבושא (נ"א וכדא דכל חד וחד מלבושא) לאתלבשא
בהו כל אנון נשמתין דקטולין ותמן מתעדנין
כל ההוא זמנא דאיהו סליק ונחית.

לגו מהאי היכלא קיימי גו דרגא עלאה אנון
עשרה רברבין ממנן (בגין) רבי עקיבא
וחברוי. וכלהו סלקי בסליקו. גו
אספקלריאה דלעילא, ונהרין בזיו יקרא
עלאה. עלייהו כתיב (ישעיה סד) עֵינֵי לֹא רָאִתָּה
אֱלֹהִים וּזְלוֹתָךְ יַעֲשֶׂה לְמַחְכָּה לוֹ:

בהיכלא חמישא קיימין כל אנון מאריהון
דתיובתא שלימתא דתבו
מחטאייהון ואתנחמו בהו ונפקת נשמתיהו
בדכיו (וכל אנון מאריהון דתיובתא) וכל אנון דקדישו
שמא דמריהון וקבילו עלייהו מותא.
ובתרעא דהאי היכלא (פתחא) קאים מנשה מלך
יהודה דקביל ליה קדשא בריך הוא בתיובתא
שלימתא וחתר ליה חתירא לקבלא ליה.

ולגו מהאי היכלא קיימין כל אנון מאריהון
דתיובתא שלימתא. דנשמתהון נפקת
בשעתא דאתמררו על עובדיהון. ואלין
מתעדנין בעדונא עלאה בכל יומא ויומא.
ותלת זמנין ביומא נהירו עאל בההוא היכלא
דמתעדנין ביה כל חד וחד כדקא חזי ליה.
וכל חד נכוה מנהירו דחופה דחבריה בין
לתתא בין לעילא. האי היכלא קיימא על
אנון היכלי תתאי. ואפילו צדיקים גמורין לא
יכלין לאעלאה בגו (מהוא) האי היכלא ולמיקם

לְהַפְנֵם לְתוֹךְ (הַהוּא) הַהִיכָל הַזֶּה וְלַעֲמֹד בּוֹ. וְזוֹהִי דְרָגָה עֲלִיוֹנָה עַל הַכֹּל (בוֹ), פָּרֹט לְדִרְגַּת הַחֲסִידִים שֶׁהִיא דְרָגָה עֲלִיוֹנָה עַל הַכֹּל.

הַיִּכְלָ שְׁשִׁי. הַיִּכָּל זֶה הוּא הַיִּכָּל הַחֲסִידִים. הַיִּכָּל זֶה הוּא עֲלִיּוֹן עַל הַכֹּל. וְזוֹהוּ הַיִּכָּל שֶׁעוֹמֵד עַל הַכֹּל. הַיִּכָּל הַיְמִינִי אֵין מִי שֶׁיַּעֲמֹד בּוֹ, אֲלֹא אוֹתָם חֲסִידִים קְדוֹשִׁים וְכָל אוֹתָם שְׂאוֹהֲבִים אֶת רְבוּנָם בְּאַהֲבָה רַבָּה. וְלִפְתָּח הַהִיכָל הַזֶּה עוֹמְדִים כָּל אֵלּוּ שְׁמִיחָדִים יַחַד שֶׁל רְבוּנָם בְּכָל יוֹם. וְאַלֶּה נִכְנָסִים בְּהִיכָל הַזֶּה וְעֵתִידִים לַעֲלוֹת בְּרֵאשׁוֹנָה.

וּמַעַל הִפְתָּח הַזֶּה אֲבָרְהָם, יִמִּין הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְלִפְתָּח אַחֵר עוֹמֵד יִצְחָק שֶׁנֶּעֱקַד עַל גְּבִי הַמִּזְבֵּחַ וְהָיָה קָרְבֵּן שֶׁלֶם לִפְנֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְלִפְתָּח אַחֵר לְבָפְנִים עוֹמֵד יַעֲקֹב הַשֵּׁלֶם, וְשָׁנִים עֶשֶׂר שְׁבָטִים סְבִיבוֹ, וְשִׁכְנִיָּה עַל רֹאשֵׁיהֶם.

וּבְשִׁישָׁאֵל בְּצִרָה, מִתְעוֹרְרִים שְׁלֹשֶׁת הָאֲבוֹת וּמִתְעוֹרְרִים אֶת הַשְׁכִּינָה לְהִגָּן עֲלֵיהֶם. וְאֵז הָיָה עוֹלָה וּמִתְעַטֶּרֶת לְמַעַלָּה וּמִגְנָה עַל יִשְׂרָאֵל. וְכִמּוֹ שִׁישׁ הַיִּכְלוֹת לְמַטָּה בְּגֵן עֵדֶן, כִּף גַּם לְמַעַלָּה יֵשׁ הַיִּכְלוֹת מִתְקַנְנִים שֶׁהֵם סוּד הָאֱמוּנָה. וְכָל [אוֹתָם] הַהִיכְלוֹת הִלְלוּ מִתְקַשְּׂרִים וּמִתְעַטְרִים בְּהִיכָל אֶחָד שֶׁהוּא:

הַיִּכְלָ הַשְּׁבִיעִי. וְהִיכָל זֶה גִּנּוּז וְנִסְתָּר מִכָּל שְׂאֵר הַהִיכְלוֹת. בְּאֲמֻצָּע הַהִיכָל הַזֶּה עוֹמֵד עַמּוּד אֶחָד שֶׁהוּא בְּגוּנִים רַבִּים: יֶרֶק, לָבָן, אֶדְם, שָׁחֹר. וּבְשִׁנְשָׁמוֹת עוֹלוֹת, הֵן עוֹלוֹת לְתוֹךְ הַהִיכָל הַזֶּה. מִי שְׂרָאוּי לְגוֹן הַזֶּה עוֹלָה בּוֹ, כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּרָאוּי לוֹ.

וְשִׁשֶׁת הַהִיכְלוֹת הִלְלוּ הֵם לְמִדּוֹר כְּפִי שְׂאֲמָרְנוּ, וְהַשְּׁבִיעִי

בִּיה. וְהִיא אִיהוּ דְרָגָא עֲלָאָה עַל כָּלָא (בִּיה) בַּר דְרָגָא דְחֲסִידֵי דְאִיהוּ דְרָגָא עֲלָאָה עַל כָּלָא: הַיִּכְלָא שְׁתִּיתָאָה הַיִּכְלָא דָא הַיִּכְלָא דְחֲסִידֵי. הַיִּכְלָא דָא הַיִּכְלָא עֲלָאָה עַל כָּלָא. וְהִיא הוּא הַיִּכְלָא דְקִיּוּמָא עַל כָּלָא. הַיִּכְלָא דִּימִינָא לִית מָאן דִּיקִים בִּיה. אֲלֹא אֲנוּן חֲסִידִים קְדִישִׁין וְכָל אֲנוּן דְמִרְחָמִי לְמִרְיָהוֹן בְּרַחֲמֵימוּ סְגִי. וְלִפְתָּחא דְהִיא הַיִּכְלָא קִיּוּמָא כָּל אֲנוּן דְמִיחָדִי יַחַדא דְמִרְיָהוֹן בְּכָל יוֹמָא. וְאַלִין עָאלין בְּהִיא הַיִּכְלָא וְזִמִּינִין לְסִלְקָא בְּקִדְמִיתָא.

וְעִילָא מְהִיא פְתָחא אֲבָרְהָם יִמִּינָא דְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְלִפְתָּחא אַחֲרָא קִיּוּמָא יִצְחָק דְאִתְעַקַּד עַל גְּבִי מִדְבָּחָא וְהָיָה קָרְבָּנָא שְׁלִים קָמִיָּה דְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְלִפְתָּחא אַחֲרָא לְגוֹ קִיּוּמָא יַעֲקֹב שְׁלִימָא וְתִרְסֵר שְׁבָטִין סַחְרָנִיָּה וְשִׁכְנִיתָא עַל רִישֵׁיָּהוּ.

וְכִד יִשְׂרָאֵל בְּעָקוּ אִתְעָרוּ תַלְת אֲבָהָן וּמִתְעָרִי לָה לְשִׁכְנִיתָא לְאַגְנָא עֲלִיָּהוּ. וְכִדִּין אִיהִי סִלְקָא וְאִתְעַטְרָא לְעִילָא וְאַגְנָא עֲלִיָּהוּ דִּישְׂרָאֵל. וְכִמָּה דְאִית הַיִּכְלִין לְתַתָּא בְּגִנְתָּא דְעֵדֶן, הָכִי נָמִי לְעִילָא אִית הַיִּכְלִין מִתְקַנְנִין דְאֲנוּן רְזָא דְמִהִימְנוּתָא. וְכָל (אֲנוּן) הִנִּי הַיִּכְלִין כָּלָהוּ מִתְקַשְּׂרִין וּמִתְעַטְרִין בְּחֵד הַיִּכְלָא דְאִיהוּ.

הַיִּכְלָא שְׁבִיעָאָה וְהִיא הַיִּכְלָא אִיהוּ גְנִיז וְסָתִים מִכָּל שְׂאֵר הַיִּכְלִין. בְּאֲמֻצָּעִיתָא דְהִיא הַיִּכְלָא קָאִים חֵד עַמּוּדָא (דף לט ע"ב) דְאִיהוּ בְּגוּנִין סְגִיָּאִין יְרוּק חֲנוּר סוּמָק אוּכָם. וְכִד נִשְׁמָתִין סִלְקִין אֲנוּן עָאלין גוֹ הִיא הַיִּכְלָא. מָאן דְאִתְחַזִּי לְהִיא גִּנּוּן סִלְקִין בִּיה. כָּל חֵד וְחֵד כְּדָקָא חֲזִי לִיָּה. וְאַלִין שִׁית הַיִּכְלִין אֲנוּן לְמִדּוּרָא כְּדָאֲמָרְנָן.

אינו למדור. ויש הכל בסוד של
שש. ועל זה כתוב בראשית. שש
דרגות למעלה ויש דרגות למטה,
והכל סוד אחד

בא ראה, בראשית. רבי יהודה
אמר, שני בתים היו, בית ראשון
ובית שני. זה עליון וזה תחתון.
שני ההי"ן הם. זה עליון וזה
תחתון, וכלם אחד. ב' העליון
פוחם שערים לכל צד. שפך הוא -
שכולל זה בזה. ראשית. אז הוא
ראשית להפנס בחשבון הבגין.

רבי יצחק אמר רבי אלעזר,
בראשית זה פללות הדמות (של
הדמות) שכל הדמיות פלולות בו.
זהו סוד הכתוב (יחזקאל א) הוא
מראה דמות כבוד ה'. מראה
שנראים בו ששה אחרים. וזהו
בראשית בראשית.

בא ראה, כשנכנסים במראה הזה
ששה גונים, היא מתקינה עצמה
לגלותם ולפעל בהם אמנות
העולם. ואם תאמר שהאמנות הזו
של העולם היא מדרגה זו - כתוב
בראשית. שבח של הששה הוא
שעושים אמנות בזה.

רבי יוסי פתח, (שם ב) הנצנים נראו
בארץ עת הזמיר הגיע וקול התור
נשמע בארצנו. הנצנים (נראו בארץ) -
זהו סוד של שש דרגות [עליה והיא
שביעית. ואלו הם שש דרגות: דגת אברהם, דגת
יצחק ודגת יעקב, וז"ל ובע"ז יוסי"ף. כל נראות
בארץ, שכתוב נראו בארץ. בארץ - זוהי קרית קדושה
של ארץ ישראל. נראו בארץ - משום
שאותן דמיות להגלות בדרגה
הזו. עת הזמיר הגיע - שהרי אז
משבח וחוזר, כמו שנאמר (תהלים ל)
למען יזמרך כבוד ולא ידם. ולכן
נקרא מזמור, כמו ששנינו שכתוב
מזמור לדוד, ששרתה עליו שכינה
בראש. וזהו עת הזמיר הגיע. רבי

ושביעאה לאו איהו למדורא. ושית פלא
ברזא דשית. ועל דא כתיב בראשית. שית
דרגין לעילא שית דרגין לתתא וכלא רזא
חדא.

תא חזי, בראשית. רבי יהודה אמר תרין
בתין הוו, בית ראשון ובית שני. דא
עלאה ודא תתאה. תרין ההי"ן אנון, דא
עלאה ודא תתאה וכלהו חד. ב' עלאה
פתחא תרעין לכל סטרא. דהכי הוא דכליל
דא בדא. ראשית. פדין הוא ראשית לאעלא
בחושבנא דבנינא.

רבי יצחק אמר רבי אלעזר בראשית דא
כללא דיוקנא (ר"א דריוקנא) דכל דיוקנין
פלילן ביה. דא רזא דכתיב, (יחזקאל א) הוא
מראה דמות כבוד יי, חזיו דאתחזון ביה
שית אחרנין. ודא הוא בראשית בראשית.
תא חזי, פד עאלין בהאי חזיו שית גווינין,
היא אתקינת גרמא לאחזאה לון
ולמפעל בהו אומנותא דעלמא. ואי תימא
דהאי אומנותא דעלמא מדרגא דא הוא.
כתיב בראשית. שבחא דשית איהו דעבדי
אומנותא בהאי.

רבי יוסי פתח (שיר השירים ב) הנצנים נראו
בארץ עת הזמיר הגיע וקול התור
נשמע בארצנו. הנצנים (נראו בארץ) דא הוא
רזא דשית דרגין (גליון הרש"ב: עלה ואיהי שביעאה. ואלון
אנון שית דרגין דגמא דאברהם ודגמא דיצחק ודגמא דיעקב וז"ל ובע"ז
יוסי"ף פלהו אתחזו בארעא דכתיב נראו בארץ. בארץ דא היא קרית
קדושה דארץ ישראל). נראו בארץ, בגין דאנון
דיוקנין לאתחזאה בהאי דרגא. עת הזמיר
הגיע, דהא כדין משבח ומהדר כמה דאת
אמר (תהלים ל) למען יזמרך כבוד ולא ידום.

ובגין פה אקרי מזמור כמה דתנינן דכתיב מזמור לדוד דשארית עליה

חַיִּיא אָמַר, שֶׁהָרִי אֶז הַגִּיעַ זְמַן
לְשִׁבְחָהּ.

רַבִּי אַבָּא אָמַר, עוֹלָם הַעֲלִיּוֹן
נִסְתָּר וְכָל דְּבָרָיו נִסְתָּרִים, מִשּׁוּם
שֶׁעוֹמֵד בְּסוּד עֲלִיּוֹן יוֹם שֶׁל כָּל
הַיָּמִים [הָרוֹם שֶׁל כָּל הַיּוֹמִים]. וְכִשְׁבָּרָא
וְהוֹצִיא, הוֹצִיא אֶת הַשְּׁשִׁי
הָאֵלּוּ. וּבִגְלַל שֶׁהוּא נִסְתָּר, שֶׁכָּל
דְּבָרָיו נִסְתָּרִים, אָמַר בְּרֵאשִׁית,
בָּרָא שֵׁשׁ יָמִים עֲלִיוֹנִים. וְלֹא
אָמַר מִי בָרָא אוֹתָם, מִשּׁוּם שֶׁהוּא
עוֹלָם עֲלִיּוֹן נִסְתָּר.

וְאַחֲרַי כֶּף גָּלָה וְאָמַר [לָהֶם]
הַמַּעֲשֶׂה הַתַּחְתּוֹן, וְאָמַר מִי בָרָא
אוֹתוֹ, מִשּׁוּם שֶׁהוּא עוֹלָם
שֶׁעוֹמֵד בַּהֲתַגְלוּת. וְאָמַר, בָּרָא
אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ,
וְלֹא כְּתוּב בָּרָא נִסְתָּר [בְּדֶרֶךְ נִסְתָּר]
בָּרָא אֶת הַשָּׁמַיִם, מִשּׁוּם שֶׁהוּא
עוֹלָם בַּהֲתַגְלוּת. וְאָמַר בָּרָא
אֱלֹהִים, אֱלֹהִים וְדָאִי שֵׁם
בַּהֲתַגְלוּת. הִרְאִישׁוֹן בְּנִסְתָּר
שֶׁהוּא עֲלִיּוֹן. הַתַּחְתּוֹן בַּהֲתַגְלוּת.
לְהִיטּוֹת תָּמִיד מַעֲשֶׂה הַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא נִסְתָּר וְנִגְלָה. וְסוּד שֶׁל
הַשֵּׁם הַקְדוּשׁ כֶּף הוּא נִסְתָּר
וְנִגְלָה. אֶת הַשָּׁמַיִם - לְרִבּוּת
שָׁמַיִם תַּחְתּוֹנִים לְמַטָּה. וְאֶת
הָאָרֶץ - לְהַכְלִיל אֶרֶץ שְׁלֵמָטָה
וּלְרִבּוּת כָּל מַעֲשֵׂה כְּמוֹ
שְׁלֵמָעֵלָה.

וְהָאָרֶץ הֵיטָה תִּהְיֶה וּבִהְיוֹ, כְּמוֹ
שְׁאֵמְרָנוּ. וְהָאָרֶץ - זֶה אֶרֶץ
הַעֲלִיּוֹנָה שְׁאֵין לָהּ אוֹר מִשָּׁל
עֲצָמָה. הֵיטָה - בַּהֲתַחֲלָה כְּכֹר
הֵיטָה בְּרֵאשִׁי, וְעַכְשָׁיו תִּהְיֶה וּבִהְיוֹ
וְחֻשָּׁף. הֵיטָה דוּקָא. אַחֲרַי כֶּף
הַקְטִינָה אֶת עֲצָמָה וְהַקְטִינָה אֶת
אוֹרָה. תִּהְיֶה וּבִהְיוֹ וְחֻשָּׁף וְרוּחַ -
אַרְבַּעַת יְסוּדוֹת הָעוֹלָם שְׁנוּתָקְנוּ
בָּהּ.

דְּבַר אַחֲרַי וְאֶת הָאָרֶץ - כְּפִי
שְׁאֵמְרָנוּ, לְרִבּוּת אֶרֶץ שְׁלֵמָטָה
שֶׁהִיא נִעְשֶׂתָה בְּכַמָּה מְדוּרִים
[אוֹתוֹת] הַכָּל כְּמוֹ שְׁלֵמָעֵלָה. וְזֶהוּ

שְׁכִינְתָּהּ בְּרִישָׁא. וְדָא הוּא עֵת הַזְמִיר הַגִּיעַ.
רַבִּי חַיִּיא אָמַר דִּהָא כַּדִּין מָטָא זְמַנָּא
לְשִׁבְחָהּ.

רַבִּי אַבָּא אָמַר עֲלָמָא עֲלָאָה סְתִים וְכָל מְלוֹי
סְתִימִין. בְּגִין דְּקִימָא בְּרָזָא עֲלָאָה יוֹמָא
דְּכָל יוֹמִין (רוּמָא דְּכָל רוּמִין). וְכַד בָּרָא וְאַפִּיק,
אַפִּיק אֵלִין שִׁית. וּבְגִין דְּאִיהוּ סְתִים דְּכָל
מְלוֹי סְתִימִין, אָמַר בְּרֵאשִׁית בָּרָא שִׁית יוֹמִין
עֲלָאִין. וְלֹא אָמַר מָאן בָּרָא לְהוּן. בְּגִין דְּאִיהוּ
עֲלָמָא עֲלָאָה סְתִימָא.

וְלִבְתָּר גָּלִי וְאָמַר (לוֹן) עֲבִידְתָּא תַּתָּא. וְאָמַר
מָאן בָּרָא לִיה, בְּגִין דְּאִיהוּ עֲלָמָא
דְּקִימָא בְּאַתְגִּלְיָא. וְאָמַר בָּרָא אֱלֹהִים אֶת
הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ. וְלֹא כְּתִיב בָּרָא סְתִים (ר"א
בְּאַרְבַּח סְתִים) בָּרָא אֶת הַשָּׁמַיִם. בְּגִין דְּאִיהוּ עֲלָמָא
בְּאַתְגִּלְיָא וְאָמַר בָּרָא אֱלֹהִים, אֱלֹהִים וְדָאִי
שְׁמָא בְּאַתְגִּלְיָא. קַדְמָאָה בְּסְתִימָא דְּאִיהוּ
עֲלָאָה. תַּתָּא בְּאַתְגִּלְיָא. לְמַהּוֹי תְּדִיר עוֹבְדָא
דְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא סְתִים וְגִלְיָא. וְרָזָא דְּשְׁמָא
קַדִּישָׁא הָכִי הוּא סְתִים וְגִלְיָא. אֶת הַשָּׁמַיִם
לְאַסְגָּאָה שָׁמַיִם תַּתָּאִי לְתַתָּא. וְאֶת הָאָרֶץ
לְאַכְלָלָא אֶרֶץ דְּלַתַּתָּא. וְלְאַסְגָּאָה (לָהּ) כָּל
עוֹבְדָהָא כְּגוֹנוֹנָא דְּלַעֲיָלָא:

וְהָאָרֶץ הֵיטָה תִּהְיֶה וּבִהְיוֹ כְּדַקְאֲמָרְוֹ. וְהָאָרֶץ
דָּא אֶרֶץ עֲלָאָה דְּלִית לָהּ נְהוּרָא
מִגְרָמָה. הֵיטָה. בְּקַדְמִיתָא כְּכֹר הוּת פְּדָקָא
יָאוּת. וְהַשְׁתָּא תִּהְיֶה וּבִהְיוֹ וְחֻשָּׁף. הֵיטָה דִּיִּיקָא.
לְבַתָּר אֲזַעֲרִית גְּרָמָה וְאַזְעִירִית נְהוּרָא. תִּהְיֶה
וּבִהְיוֹ וְחֻשָּׁף וְרוּחַ אַרְבַּע יְסוּדֵי עֲלָמָא
דְּאַשְׁתַּכְּלָלוּ בָּהּ.

דְּבַר אַחֲרַי וְאֶת הָאָרֶץ כְּדַקְאֲמָרְוֹ לְאַסְגָּאָה
אַרְעָא דְּלַתַּתָּא דְּאִיהִי אֲתַעֲבִידַת בְּכַמָּה
מְדוּרִין (מְדוּרִין) כֹּלָא כְּגוֹנוֹנָא עֲלָאָה. וְדָא הוּא

וְהָאָרֶץ הָיְתָה תְּהוֹ וּבְהוּ וְחֹשֶׁךְ וְרוּחַ אֱנוֹן מְדוּרֵי אֶרֶץ. אֶרֶץ, אֲדָמָה, גֵּיא, נְשִׂיָה, צִיָּה, אֶרְקָא, תַּבַּל. וְגִדּוּל שְׂכָכְלָם תַּבַּל, שְׂכָתוּב (תהלים ט) וְהוּא יִשְׁפּוּט תַּבַּל בְּצִדִּיק.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מַהי צִיָּה? אָמַר לוֹ, זֶהוּ מְקוֹם הַגִּיָּהֲנָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר צִיָּה וְצִלְמוֹת. וְסוּד זֶה כְּתוּב [שְׂכָכּוּב] [בְּמִלָּת] וְחֹשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם. זֶה סוּד מְקוֹם הַגִּיָּהֲנָם. זֶהוּ צִיָּה, הַמְּקוֹם שֶׁל מֵלֶאֱךָ הַמּוֹת, כְּפִי שֶׁאֲמַרְנוּ, שֶׁהוּא מַחְשִׁיף אֶת פְּנֵי הַבְּרִיּוֹת. וְזֶהוּ מְקוֹם שֶׁל חֹשֶׁךְ עֲלִיּוֹן.

תַּח"ו זֶה נְשִׂיָּה שְׁלֹא נִרְאָה בָּהּ מִרְאָה כָּלֵל עַד שֶׁנִּשְׁפָּח מֵהַפֶּל, וְעַל זֶה נִקְרָאת נְשִׂיָּה. וּבְהוּ זֶה אֶרְקָא, מְקוֹם שְׁלֹא נִשְׁכַּח. רַבִּי חֲזִיָּא אָמַר, זֶה גֵּיא. וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת - זֶה כְּנֶגֶד תַּבַּל שֶׁנֶּזֶן מְרוּחַ אֱלֹהִים, וְהַכֵּל הוּא כְּאֶחָד. כְּמוֹ זֶה יֵשׁ לְאָרֶץ הָעֲלִיּוֹנָה, שְׂבָעָה מְדוּרִים הֵם לְמַעְלָה דְּרָגָה עַל דְּרָגָה, וּבְכָל הַמְּדוּרִים מִלְּאָכִים עֲלִיּוֹנִים אֵלֶּה עַל אֵלֶּה. כִּף גַּם לְמִטָּה. וְהַכֵּל אַחֲזוּ זֶה בְּזֶה לְהִיּוֹת הַכֵּל אֶחָד. שְׂבָעָה מְדוּרִים הֵם לְמַעְלָה, וְהָרִי אֶרֶץ הָעֲלִיּוֹנָה אוֹחֶזֶת אוֹתָם וְכֻלָּם עוֹמְדִים בָּהּ, וּבְכֻלָּם נִמְצְאוּ תִּשְׁבָּחוֹת לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. דְּרָגוֹת נִפְרָדוֹת זֶה מִזֶּה, וּמִקְוֵמוֹת נִפְרָדִים זֶה מִזֶּה.

מְדוּרָא רִאשׁוֹן לְמִטָּה הוּא מְקוֹם בֵּית חֹשֶׁךְ שְׁלֹא מְאִיר, וְהוּא מִתְּקֵן לְמְדוּרֵי רוּחוֹת וּסְעָרוֹת חֲזָקוֹת שְׁלֹא נִרְאִים. וְאֵין בּוֹ אוֹר וְלֹא חֹשֶׁךְ וְלֹא דְמוּת כָּלֵל. וְשֵׁם לֹא יוֹדְעִים בּוֹ יְדִיעָה כָּלֵל, שְׂאִין בּוֹ צוּרָה תּוֹךְ כָּלֵל הַכֶּסֶּא [הַרְשָׁם].

וְהָאָרֶץ הָיְתָה תְּהוֹ וּבְהוּ וְחֹשֶׁךְ וְרוּחַ. אֱנוֹן מְדוּרֵי אֶרֶץ. אֶרֶץ, אֲדָמָה. גֵּיא, נְשִׂיָּה. צִיָּה, אֶרְקָא. תַּבַּל. וְגִדּוּל שְׂכָכְלָם תַּבַּל דְּכַתִּיב, (תהלים ט) וְהוּא (דף נ ע"א) יִשְׁפּוּט תַּבַּל בְּצִדִּיק.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי מֶאֵן הוּא צִיָּה. אָמַר לִיה דָּא הוּא אֲתֵר דְּגִיָּהֲנָם כְּמָה דְּאֵת אָמַר צִיָּה וְצִלְמוֹת. וְרִזָּא דָּא כְּתִיב, (ר"א דְּכַתִּיב) (בְּמִלָּת) וְחֹשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם. דָּא רִזָּא אֲתֵר דְּגִיָּהֲנָם. דָּא הוּא צִיָּה אֲתֵר דְּמִלְּאָךְ הַמּוֹת כְּדִקְאֻמְרָן דְּאִיהוּ מַחְשִׁיף אֲנַפְיָיהוּ דְּכַרְיִיתָא. וְדָא הוּא אֲתֵר דְּחֹשֶׁךְ עֲלֵאָה.

תַּח"ו דָּא נְשִׂיָּה דְּלֹא אֶתְחַזְיָא בָּהּ חִיזוּ כָּלֵל עַד דְּאֶתְנַשִּׁי מִכְּלָא. וְעַל דָּא אֶתְקַרִי נְשִׂיָּה. וּבְהוּ דָּא אֶרְקָא אֲתֵר דְּלֹא אֶתְנַשִּׁי. רַבִּי חֲזִיָּא אָמַר דָּא גֵּיא. וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת דָּא לְקַבֵּל תַּבַּל דְּאֶתְנֵן מְרוּחַ אֱלֹהִים, וְכֻלָּא כְּחֵד הוּא.

בְּגוֹנוֹנָא דָּא אֵית לְאָרֶץ עֲלֵאָה. שְׂבָעָה מְדוּרִין אֲנוּן לְעִילָא דְּרָגָא עַל דְּרָגָא וּבְכֻלָּהוּ מְדוּרִין מִלְּאָכִי עֲלָאִי אֵלִין עַל אֵלִין. הָכִי נָמִי לְתַתָּא. וְכֻלָּא אַחֲזִיד דָּא בְּדָא לְמַהוּי כֻלָּא חֵד. שְׂבָעָה מְדוּרִין אֲנוּן לְעִילָא. וְהָאִי אֶרֶץ עֲלֵאָה אַחֲזִידַת לוֹן וְכֻלָּהוּ קִיָּיִמִין בָּהּ. וּבְכֻלָּהוֹן קִיָּיִמָא תּוֹשְׁבֵיחָתָא דְּקִדְשָׁא בְּרִיף הוּא. דְּרָגִין פְּרִישָׁן דָּא מִן דָּא. וְאֶתְרִין פְּרִישָׁן דָּא מִן דָּא:

מְדוּרָא קְדָמָאָה לְתַתָּא הוּא אֲתֵר בֵּי חֹשֶׁךְ דְּלֹא נִהִיר. וְהוּא מִתְּתַקֵּן לְמְדוּרֵי רוּחֵי וְקִסְטִירֵי וְעֲלֵעוּלֵי תְקִיפִין דְּלֹא אֶתְחַזְיִין. וְלֹא אֵית בֵּיה נְהוּרָא וְלֹא חֲשׂוּכָא וְלֹא דִיּוּקְנָא כָּלֵל. וְתַמֵּן לֹא יְדַעִין בֵּיה יְדִיעָא כָּלֵל דְּלֹא בֵּיה צוּרָה גּוֹ כָּלֵל כּוֹרְסִיָּא (סוּרְמָא).

וְעַל אוֹתוֹ מְקוֹם מְמָנָה מְלֶאֶךָ
אֶחָד וְשִׁמּוֹ טְהִירָא"ל. וְעִמּוֹ
שְׁבַעִים מְמָנִים מְעוֹפְפִים.
וְנִמְחִים מְזִיקֵי הַשְּׁלֵהּבוֹת [שְׁלֵהָם]
וְלֹא עוֹמְדִים וְלֹא נִרְאִים וְלֹא
נִמְצָאִים. וְכִשְׁבָּא הַבֶּקֶר, כָּלֵם
מִתְחַדָּשִׁים וְלֹא עוֹמְדִים.
כְּשִׁמְגִיעִים לְאוֹתוֹ מְקוֹם,
אוֹבְדִים וְלֹא נִמְצָאִים, וְנִכְנָסִים
בְּנֶקֶב אֶחָד שֶׁל הַתְּהוֹם וְלֹא
נִרְאִים. כְּשִׁנְחֻשָּׁף הַלֵּילָה, נִמְחִים
מֵאוֹתָן שְׁלֵהּבוֹת עַד שְׁמִינִיעַ
הַבֶּקֶר.

מְדוּרָה הַשְּׁנִי הוּא מְקוֹם שְׁמֵאִיר
יוֹתֵר וְהוּא חֲשׂוֹף. אָבֵל לֹא חֲשׂוֹף
כְּמוֹ אוֹתוֹ רֵאשׁוֹן. וְהוּא מִתְקַן
לְמְדוּרִים שֶׁל מְלָאכִים עֲלִיּוֹנִים
שְׁמִמָּנִים עַל מַעֲשֵׂי בְנֵי הָאָדָם
וְלִקְסִיטָם [לִקְסִיטָתָם] בְּאוֹתָהּ דְּרָף
רָעָה שֶׁהֵם הוֹלְכִים. וְאוֹתוֹ מְקוֹם
נִרְאָה יוֹתֵר מִן הָרֵאשׁוֹן.
וְלְמְלָאכִים הַלְלוּ יֵשׁ קֶרֶב [קֶרֶבָה]
עִם בְּנֵי אָדָם וְנִזְוָנִים [וְנִזְוָנִים] מְרִיחַ
וּבִשְׁם שְׁלֵמָטָה לְעִלּוֹת בְּתוֹעֵלֶת
וְלִהְיֵיר יוֹתֵר.

וְעֲלֵיהֶם מְמָנָה אֶחָד שְׁשִׁמּוֹ
קְדוּמֵא"ל. וְאַלֶּה פּוֹתָחִים
בְּשִׁירָה וְשׁוֹכְכִים וְהוֹלְכִים לָהֶם,
וְלֹא נִרְאִים עַד שִׁישְׁרָאֵל לְמָטָה
פּוֹתָחִים וְאוֹמְרִים שִׁירָה, וְאִזּוֹ
עוֹמְדִים בְּמִקְוָמָם וְנִרְאִים
מֵאִירִים יוֹתֵר. שְׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּיוֹם
מְקַדָּשִׁים קֹדֶשָׁה. וְכִשְׁשִׁירָאֵל
עוֹסְקִים בְּתוֹרָה, כָּלֵם טָסִים
וּמַעֲדִידִים [סָם] עֲדוֹת לְמַעְלָה,
וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְרַחֵם
עֲלֵיהֶם.

מְדוּרָה שְׁלִישִׁי הוּא מְקוֹם שֶׁל
לִהְבוֹת וְתַמְרוֹת עֶשֶׂן, וְשֵׁם
הַשְּׁפָעָה שֶׁל נֶהַר דִּינּוּר שְׁשׁוּפָע
וְיוֹצֵא, שֶׁהוּא בֵּית הַמּוֹקֵד
לְנִפְשוֹת הָרָשָׁעִים, שְׁמֵשׁ יוֹרֵדָת
אֵשׁ עַל רָאשֵׁי הָרָשָׁעִים, וְשֵׁם מְלָאכִי חֲבֵלָה שְׁטוּרְדִים אוֹתָם.

וְעַל הַהוּא אֶתֶר מְמָנָה חֵד מְלֶאֶכָא טְהִירָאֵל
שְׁמִיָּה. וְעִמֶּיהָ שְׁבַעִין מְמָנִין מְעוֹפְפִין.
וְאַתְמַחוּן מְזִיקֵי שְׁבִיבִין (דְּעֲלִיָּהוּ) וְלֹא קִיָּמִין
וְלֹא אֶתְחַזִּין וְלֹא מִשְׁתַּפְּחִי. וְכַד אֶתִּי צִפְרָא
כָּלֵהוּ מִתְחַדָּשֵׁן וְלֹא קִיָּמִי. כַּד מְטָאן לְגַבִּי
הַהוּא (דְּהֵא) אֶתֶר אֲבָדִין וְלֹא מִשְׁתַּפְּחִין וְעֲאֵלִין
בְּחֵד נּוֹקְבָא דְתֵהוּמָא וְלֹא אֶתְחַזִּין. כַּד
אֶתְרַמִּישׁ לִילֵיָא אֶתְמַחוּן מֵאֲנוּן שְׁבִיבִין עַד
דְּמָטִי צִפְרָא:

מְדוּרָא תְנִינָא הוּא אֶתֶר דְּנִהִיר יִתִּיר וְאִיהוּ
חֲשׂוֹף. אָבֵל לֹא חֲשׂוֹף כְּהַהוּא
קְדָמָא. וְהוּא מִתְתַּקֵּן לְמְדוּרֵי מְלָאכִין עֲלֵאִין
דִּי מְמָנִין עַל עוֹבְדֵיהוֹן דְּבְנֵי נֶשָׂא וְלִמְסָטִי (דִּי־א
לְמְסָטִי) לְהוֹן כְּהַהוּא אֶרֶח בִּישָׂא דְאֲנוּן אֲזֵלִין.
וְהַהוּא אֶתֶר אֶתְחַזִּי יִתִּיר מִן קְדָמָא. וְאֵלִין
מְלָאכִין אִית לְהוֹן קֶרֶבָא (קֶרֶבָא) עִם בְּנֵי נֶשָׂא
וּמִתְזַנֵּן (וּמִתְזַנֵּן) מִרִּיחָא וּבּוֹסָמָא דְלִתְתָא לְסִלְקָא
בְּתוֹעֵלֶתָא וְלִאֲנִהָרָא יִתִּיר.

וְעֲלִיָּהוּ חֵד מְמָנָה קְדוּמֵאֵל שְׁמִיָּה. וְאֵלִין
פְּתַחִין שִׁירָתָא וּמִשְׁתַּפְּכִי וְאֲזֵלִין
לוֹן. וְלֹא אֶתְחַזִּין עַד דִּישְׁרָאֵל לְתַתָּא פְּתַחִי
וְאִמְרֵי שִׁירָתָא. כַּדִּין קִיָּמִין בְּדוֹכְתֵיָּהוּ
וְאַתְחַזִּין נִהִירִין יִתִּיר. תְּלַת זְמָנִין בְּיוֹמָא
מְקַדָּשִׁי קְדוּשָׁתָא. וְכַד יִשְׂרָאֵל עָסְקִי
בְּאוּרֵיָּתָא כָּלֵהוֹן טָאסִין וְסִהְדִי (אֲנִי) סִהְדוּתָא
לְעִילָא. וְקֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא חֵיִים עֲלִיָּהוּ:

מְדוּרָא תְלִיתָאָה הוּא אֶתֶר דְּשְׁבִיבִין
וְקִטוּרִין. וְתַמָּן נְגִידוֹ דְּנִהֵר דִּינּוּר
דְּנִגִּיד וְנִפִּיק דְּאִיהוּ בִּי מוֹקְדָא דְּנִפְשֵׁיָּהוּ
דְּרִשְׁעֵיָּא. דְּמִתְמָן נְחִית אִשָּׁא עַל רִישֵׁיָּהוּ
דְּרִשְׁעֵיָּא, וְתַמָּן מְלָאכִי חֲבֵלָה דְּטוּרְדִי לְהוּ.

אֵשׁ עַל רָאשֵׁי הָרָשָׁעִים, וְשֵׁם מְלָאכִי חֲבֵלָה שְׁטוּרְדִים אוֹתָם.

וְשֵׁם נִמְצְאָתָא לְשׁוֹן הָרַע עַל
יִשְׂרָאֵל לַפְעָמִים וּלְהַסְתּוֹת
אוֹתָם, פָּרַט לִזְמַן שְׁלֹקָחִים
רְפוּאָה לְדַחֲוֹת אוֹתוֹ. וּמִמֶּנּוּ
אֶחָד עָלִיהֶם מִצַּד הַשְּׂמָאל, כָּלֵם
מִצַּד הַחֹשֶׁךְ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַחֲשׁוֹךְ
עַל פְּנֵי תְהוֹם. וְסָמָא"ל הָרַשַׁע
נִמְצָא שָׁם.

מְדוּרָא רְבִיעִי הוּא מְקוֹם שְׂמָאִיר,
וְשֵׁם הוּא אוֹר לְמַלְאָכִים עָלְיוֹנִים
שֶׁבְּצַד יָמִין, וּפּוֹתְחִים בְּשִׁירָה
וּמְסִימִים, וְלֹא הוֹלְכִים לַעֲבוֹר
כְּאֵלוּ רֵאשׁוֹנִים שְׁפּוֹתְחִים
בְּשִׁירָה וְנִשְׁרָפִים וְעוֹבְרִים בְּאֵשׁ
דּוֹלְקָת, וְשׁוֹבִים וּמִתְחַדְּשִׁים
כְּמִקְדָּם. וְאֵלֶּה עוֹמְדִים בְּמִקְוֶם
וְלֹא מִתְבַּטְּלִים. וְאֵלֶּה מְלָאָכִי
רַחֲמִים שֶׁלֹּא מְשַׁתְּנִים לַעֲוִלָּמִים.
וְעֲלֵיהֶם כְּתוּב (תְּהִלִּים קד) עֲשֵׂה
מְלָאָכִי רוּחוֹת וְגו'. וְאֵלֶּה
עוֹשִׂים שְׁלִיחוֹתָם בְּעוֹלָם וְלֹא
נִרְאִים לְבְנֵי אָדָם, פָּרַט לְמִרְאָה
אוֹ בְּצַד אַחֵר בְּשֶׁכֶּל רַב. וּמְלָאָךְ
אֶחָד מִמֶּנּוּ עָלִיהֶם, שֶׁשְּׁמוֹ
פְּדָא"ל. וְבוֹ פּוֹתְחִים מִפְּתָחוֹת
הַרְחֵמִים לְאוֹתָם שְׁשׁוֹבִים
לְרַבּוֹנָם, וּפּוֹתְחִים שְׁעָרִים
לְהַעֲבִיר וּבִקְשׁוֹתֵיהֶם.

מְדוּרָא חֲמִישִׁי הוּא מְדוּרָא שְׂמָאִיר
בְּאוֹר יוֹתֵר מִכָּל הַקּוֹדְמִים, וְשֵׁם
בוֹ מְלָאָכִים, מֶהֶם אֵשׁ וּמֶהֶם
מַיִם. לַפְעָמִים הֵם נִמְצָאִים
בְּרַחֲמִים, וּלְפְעָמִים נִמְצָאִים
בְּדִין. אֵלֶּה בְּצַד זֶה וְאֵלֶּה בְּצַד
זֶה. לַפְעָמִים אֵלֶּה מְאִירִים וְאֵלֶּה
חֲשׁוּכִים, וְאֵלֶּה מְמַנִּים לְזִמְרָא
לְרַבּוֹנָם. אֵלֶּה בְּחֻצוֹת הַלֵּילָה,
וְאֵלֶּה בְּשַׁעוֹלָה הָאוֹר. וּמִמֶּנּוּ
אֶחָד עָלִיהֶם שֶׁשְּׁמוֹ קְדִישָׁא"ל.
בְּשִׁנְחָלֶק הַלֵּילָה בְּחֻצוֹת
וּמִתְעוֹרֵר רוּחַ צָפוֹן וְהַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא בָּא לְהַשְׁתַּעֲשֹׁעַ עִם
הַצְדִּיקִים בְּגֵן עֵדֶן, אִזְ רוּחַ צָפוֹן

וְתַמָּן אֲשַׁתְּכַח דְּלִטוּרִיָּא עָלֵיהֶו דְּיִשְׂרָאֵל
לְזִמְנִין וּלְאַסְטָאָה לוֹן. בַּר בְּזִמְנָא
דְּנִסְבִּי אֲסוּתָא לְדַחֲיָא לִיה. וְחַד מִמֶּנָּא
עָלִיהֶו מִסְטָרָא דְשְׂמָאֵלָא כָּלֵהוּ מִסְטָרָא
דְּחֹשֶׁךְ כְּמָה דְאַתְּ אָמַר וַחֲשׁוֹךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם.
וּסְמָאֵל חֲיִיבָא אֲשַׁתְּכַח תַּמָּן:

מְדוּרָא רְבִיעִיָּה הוּא אַתְר דְּנִהִיר. וְתַמָּן הוּא
נִהִירוֹ לְמַלְאָכִי עֲלָאִי דִּי בְּסִטְר
יָמִינָא. וּפְתַחִי שִׁירְתָּא וְסִימִי וְלֹא אֲזַלִּין
לְאַעֲבְרָא כְּהִנֵּי קְדָמָאִי (דף מ ע"ב) דְּפְתַחִין
שִׁירְתָּא וּמִתּוֹקְדָן וּמִתְעַבְרָן בְּנוֹר דְּלִיק וְתַבִּין
וּמִתְחַדְּשִׁין כְּמִלְקָדְמִין. וְהִנֵּי קִיִּימִין
בְּדוֹכְתֵיהֶו וְלֹא מִתְעַבְרָן. וְהִנֵּי מְלָאָכִי דְרַחֲמִי
דְּלֹא מְשַׁנִּיִּין לַעֲלָמִין.

וְעֲלֵיהֶו כְּתִיב, (תְּהִלִּים קד) עֲשֵׂה מְלָאָכִי רוּחוֹת
וְגו'. וְאֵלִין עֲבָדִין שְׁלִיחוֹתֵיהֶו
בְּעֻלְמָא וְלֹא אֲתַחֲזוֹן לְבְנֵי נָשָׂא בַר בְּחֻזּוֹא אוֹ
בְּסִטְרָא אַחְרָא בְּסִכְלָתָנוּ סְגִי. וְחַד מְלָאָכָא
מִמֶּנָּא עָלִיהֶו פְּדָאֵל שְׁמִיָּה. וּבִיה פְּתִיחִין
מִפְּתָחַן דְּרַחֲמִי לְאַנּוֹן דְּתִיבִין לְגַבִּיה
דְּמֵאֲרִיהוֹן. וּפְתַחִין תְּרַעִין לְאַעֲבְרָא צְלוֹתְהוֹן
וּבְעוֹתְהוֹן:

מְדוּרָא חֲמִישִׁיָּה הוּא מְדוּרָא דְנִהִיר בְּנִהִירוֹ
יִתִיר מִכָּלֵהוּ קְדָמָאִי. וְאִית בִּיה
מְלָאָכִין מְנַהֲוִין אֲשָׁא וּמְנַהֲוִין מִיָּא. לְזִמְנִין
אֲשַׁתְּכַחוּ בְּרַחֲמִי וּלְזִמְנִין אֲשַׁתְּכַחוּ בְּדִינָא.
אֵלִין בְּסִטְרָא דָּא וְאֵלִין בְּסִטְרָא דָּא. לְזִמְנִין
נִהִרִין אֵלִין וְחֲשִׁכִין אֵלִין. וְאֵלִין מְמַנִּין לְזִמְרָא
לְמֵאֲרִיהוֹן. אֵלִין בְּפִלְגוֹת לִילִיָּא. וְאֵלִין כַּד
סָלִיק נִהוּרָא. וְחַד מִמֶּנָּא עָלִיהֶו קְדִישָׁאֵל
שְׁמִיָּה.

בַּר אֲתַפְּלַג לִילִיָּא וְאַתְעֵר רוּחַ צָפוֹן וְקְדָשָׁא
בְּרִיךְ הוּא אֲתִי לְאַשְׁתַּעֲשֹׁעַ עִם צְדִיקֵיָּא

מקִישָׁה וּמַגִּיעָה לְאוֹתָם הַמִּמְנִים
בְּחֻצוֹת הַלֵּילָה לְזִמְרָה, וְכֻלָּם
מְזַמְּרִים וּפּוֹתְחִים בְּשִׁירָה.
וְכַשְׁמַגִּיעַ הַבִּקֹּר וּמִתְחַבֵּר
קִדְרוֹת הַבִּקֹּר בָּאוֹר, אִזּוּ כָּל
הָאֲחֵרִים אוֹמְרִים שִׁירָה, וְכֻלָּם
כּוֹכְבֵי הָרְקִיעַ וְכֻלָּם שְׂאֵר
הַמְּלָאכִים [שְׁלֵמָה] מְסִיעִים לָהֶם,
כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (אִיּוֹב לז) בְּרֵן יֶחֶד
כּוֹכְבֵי בָקָר וַיִּרְעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים.
עַד שִׁישְׂרָאֵל נוֹשָׂאִים שִׁירָה
וְתִשְׁבְּחוּת אַחֲרֵיהֶם.

מְדוֹר שְׂשִׁי הוּא מְדוֹר עֲלִיּוֹן
קְרוֹב לְמַלְכוּת הַשָּׁמַיִם, וּבֵין
אֲנִיּוֹת וְנִהְרוֹת וְנִחְלִים שְׁנִיחָלָקִים
מִן הַיָּם וְכֻמָּה דָּגִים הֵם
שְׁמֹרְחִים לְאַרְבַּעַת צַדֵּי
הָעוֹלָם. וּמַעֲלֵיהֶם שְׂרִים מִמְנִים,
וּמִמְנָה אֶחָד עֲלֵיהֶם וְשִׁמּוֹ
אוֹרִיא"ל, וְהוּא מִמְנָה עַל כָּל
אֵלֶּה הַתַּחְתּוֹנִים.

וְכֻלָּם נוֹסְעִים בְּשַׁעוֹת וּרְגָעִים
כְּשֶׁנוֹסְעוֹת אֲנִיּוֹת לְצַד זֶה וּלְצַד
זֶה. כְּשֶׁנוֹסְעוֹת אֲנִיּוֹת לְצַד [דְּרוֹם]
מִזְרַח, הַמִּמְנָה שְׁעוֹמֵד עֲלֵיהֶם
לְאוֹתוֹ צַד הוּא מִיכָא"ל שֶׁבֶא
מִימִין. וְכְּשֶׁנוֹסְעוֹת אֲנִיּוֹת לְצַד
צָפוֹן, הַמִּמְנָה שְׁעוֹמֵד עֲלֵיהֶן
לְאוֹתוֹ צַד הוּא גְּבִרְיָאֵל שֶׁבֶא
מִצַּד הַשְּׂמָאל. וְכְּשֶׁנוֹסְעוֹת אֲנִיּוֹת
לְצַד [מְזֻרָה] דְּרוֹם, הָרִי שֶׁם הוּא
הַמִּמְנָה שְׁעוֹמֵד עֲלֵיהֶם לְאוֹתוֹ
צַד רְפָא"ל [ג"א אוֹרִיא"ל] שֶׁמוֹ, וְהוּא
לְיָמִין. וְכְּשֶׁנוֹסְעוֹת אֲנִיּוֹת לְצַד
מַעְרָב, הַמִּמְנָה שְׁעוֹמֵד עֲלֵיהֶם
לְאוֹתוֹ הַצַּד הוּא אוֹרִיא"ל [ג"א]

רְפָא"ל] וְהוּא לְאַחֲרוֹנָה.

מְדוֹר שְׁבִיעִי הוּא מְדוֹר עֲלִיּוֹן
עַל הַכֹּל, וְשֵׁם לֹא נִמְצָאִים, רַק
נִשְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים שֶׁשֵּׁם מִתְעַדְנִים
בְּאוֹתוֹ זֶהר עֲלִיּוֹן, וּמִתְעַדְנִים
בְּעִדּוֹנִים וּתְפִנוּקִים עֲלִיוֹנִים.
וְשֵׁם לֹא נִמְצָאִים, רַק אוֹתָם

בְּגִנְתָּא דְעֵדֶן. כְּדִין רוּחַ צָפוֹן אֶקִּישׁ וּמִטָּא
לְאֲנוּן דְּמִמְנָן בְּפִלְגוֹת לֵילִיא לְזִמְרָא. וְכֻלָּהוּ
מְזַמְּרִין וּפְתִיחִין שִׁירְתָּא. וְכַד אֲתִי צַפְרָא
וּמִתְחַבֵּר קִדְרוֹתָא דְצַפְרָא בְּנִהוּרָא. כְּדִין
כְּלָהוּ אַחֲרֵינִין אֲמִרִין שִׁירְתָּא. וְכֻלָּם כּוֹכְבֵי
רְקִיעָא וְכֻלָּם שְׂאֵר מְלָאכִין (דְּלִתְתָּא) מְסִיעִין לֹון
כְּמָה דְכְּתִיב, (אִיּוֹב לח) בְּרֵן יֶחֶד כּוֹכְבֵי בָקָר
וַיִּרְעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים. עַד דִּישְׂרָאֵל נְטִילִי
שִׁירְתָּא וְתוֹשְׁבִיחָתָא אַבְתְּרִייהוּ:

מְדוֹרָא שְׁתִּיתָאָה הוּא מְדוֹרָא עֲלָאָה קָרִיב
לְמַלְכוּ שְׁמַיָּא. וּבִיה אֲרַבִּין וְנִהְרִין
וְנִחְלִין דְּמִתְפַּלְגִין מִן יָמָא וְכֻמָּה נוֹנִין אֲנוּן
דְּמִרְחֻשֵׁן לְאַרְבַּע סְטְרֵי עֲלִמָּא. וְעִילָא מְנַהוּן
סְרַכִין מִמְנָן. וְיָחֵד מִמְנָא עֲלִייהוּ וְאוֹרִיאֵל
שְׁמִיָּה. וְהוּא מִמְנָא עַל כָּל אֲלִין תַּתְּאִין.

וְכֻלָּהוּ נְטִילִי בְּשַׁעֲתִי וּרְגָעִי כַּד נְטִילִי אֲרַבִּי
לְסְטְרָא דָּא וּלְסְטְרָא דָּא. כַּד נְטִילִי
אֲרַבִּי לְסְטְרָא (דְּרוֹם) מִזְרַח מִמְנָא דְקִיִּימָא עֲלִייהוּ
לְהֵהוּא סְטְרָא הוּא מִיכָא"ל דְּאֵתָא מִימִינָא.
וְכַד נְטִילִי אֲרַבִּי לְסְטְרָא צָפוֹן מִמְנָא דְקִיִּימָא
עֲלִייהוּ לְהֵהוּא סְטְרָא הוּא גְּבִרְיָאֵל דְּאֵתִי
מִסְטְרָא דְשְׂמָאלָא. וְכַד נְטִילִי אֲרַבִּי לְסְטְרָא
(מְזֻרָה) דְּרוֹם הָא תַּמָּן אִיהוּ מִמְנָא דְקִיִּימָא
עֲלִייהוּ לְהֵהוּא סְטְרָא רְפָאֵל (ג"א אוֹרִיאֵל) שְׁמִיָּה
וְהוּא לְיָמִינָא. וְכַד נְטִילִי אֲרַבִּי לְסְטְרָא מַעְרָב
מִמְנָא דְקִיִּימָא עֲלִייהוּ לְהֵהוּא סְטְרָא הוּא
אוֹרִיאֵל (ג"א רְפָאֵל) וְאִיהוּ לְבִתְרָאָה:

מְדוֹרָא שְׁבִיעָאָה הוּא מְדוֹרָא עֲלָאָה עַל
כָּלָא. וְתַמָּן לֹא אֲשַׁתְּכְּחוּ בֵּר
נִשְׁמַתְהוּן דְּצַדִּיקִיא דְּתַמָּן מִתְעַדְנִין בְּהֵהוּא
זִיְהִרָא עֲלָאָה. וּמִתְעַדְנִין בְּעִדּוֹנִין וּתְפִנוּקִין
(עֲלָאָה) עֲלָאִין. וְתַמָּן לֹא אֲשַׁתְּכְּחוּ בֵּר אֲנוּן

זכאים, וגנזי שלום וברכה וגדבה. פלא הוא כגוונא עלאה והא אמרו חבריאי.

בדין הוא לארץ דלתתא בשבעה מדורים. וכלהו כגוונא דלעילא. ובכלהו אית זינן כחיו בני נשא. וכלהו מודן ומשבחן לקדשא בריך הוא. ולית מאן דידע יקררה כגוונא דאנון במדורא עלאה. ואלין חזאן יקררה פדקא יאות למפלח ליה ולשבחא ליה ולאשתמודע יקררה.

ועלמא דא עלאה דאיהו תבל לא קיימא בקיומיה אלא בגיניהון דצדיקייא דאנון גופין קדישין. (דף מא ע"א) כגוונא דלעילא לא קיימא ההוא מדורא שביעאה אלא לנשמתהון דצדיקייא. הכי נמי האי מדורא שביעאה לתתא לא קיימא אלא לגופיהון דצדיקייא. למהוי כלל חד דא כגוונא דדא.

תא חזי, אמר רבי שמעון שבעה מדורים אנון דקאמרן. ובגו אנון אית שבעה היכלין מאנון רזי מהימנותא לקבל שבעה רקיעין עלאין. ובכל היכלא והיכלא אית רוחין עלאין. היכלא קדמאה הכא אית רוחא דאתמנא על נשמתהון דגריין דאתגיריו. ורחמיאל שמייה. ואיהו נטיל לון ואתהנון מזיו יקרא דלעילא.

היכלא תניינא אית רוחא חדא אחינאל שמייה. ודא קיימא על כל אנון נשמתין דרכי דלא זכו בהאי עלמא למלעי באורייתא. ואיהו קיימא עליהו ואוליף לון.

היכלא תליתאה בהאי אית רוחא חדא אדרחינאל שמייה. ואיהו קיימא

זכאים, וגנזי שלום וברכה וגדבה. פלא הוא כגוונא עלאה והא אמרו חבריאי.

בדין הוא לארץ דלתתא בשבעה מדורים. וכלהו כגוונא דלעילא. ובכלהו אית זינן כחיו בני נשא. וכלהו מודן ומשבחן לקדשא בריך הוא. ולית מאן דידע יקררה כגוונא דאנון במדורא עלאה. ואלין חזאן יקררה פדקא יאות למפלח ליה ולשבחא ליה ולאשתמודע יקררה.

ועלמא דא עלאה דאיהו תבל לא קיימא בקיומיה אלא בגיניהון דצדיקייא דאנון גופין קדישין. (דף מא ע"א) כגוונא דלעילא לא קיימא ההוא מדורא שביעאה אלא לנשמתהון דצדיקייא. הכי נמי האי מדורא שביעאה לתתא לא קיימא אלא לגופיהון דצדיקייא. למהוי כלל חד דא כגוונא דדא.

תא חזי, אמר רבי שמעון שבעה מדורים אנון דקאמרן. ובגו אנון אית שבעה היכלין מאנון רזי מהימנותא לקבל שבעה רקיעין עלאין. ובכל היכלא והיכלא אית רוחין עלאין.

היכלא קדמאה הכא אית רוחא דאתמנא על נשמתהון דגריין דאתגיריו. ורחמיאל שמייה. ואיהו נטיל לון ואתהנון מזיו יקרא דלעילא.

היכלא תניינא אית רוחא חדא אחינאל שמייה. ודא קיימא על כל אנון נשמתין דרכי דלא זכו בהאי עלמא למלעי באורייתא. ואיהו קיימא עליהו ואוליף לון.

היכלא תליתאה בהאי אית רוחא חדא אדרחינאל שמייה. ואיהו קיימא

היכלא תליתאה בהאי אית רוחא חדא אדרחינאל שמייה. ואיהו קיימא

חֲזְרוּ בָהֶם מֵתוֹ. אֲלֵה טוֹרְדִים
אוֹתָם בַּגִּיהֶנֶם, וְאַחַר כָּךְ מַעֲלִים
אוֹתָם לְרוּחַ הַמָּמְנָה הַזֶּה וְנוֹשֵׂא
אוֹתָם. וְחוֹמְדִים לְהִנּוּת מִזֵּיו כְּבוֹד
רְבוּנָם וְלֹא נִהְנִים. וְאֵלֶּה נִקְרָאִים
בְּנֵי בֶשֶׂר, וְעֲלֵיהֶם כְּתוּב (ישעיה טו)
וְהָיָה מִדֵּי חֹדֶשׁ בְּחֹדְשׁוֹ וּמִדֵּי שָׁבַת
בְּשַׁבְתּוֹ יָבֹא כָּל בֶּשֶׂר לְהִשְׁתַּחֲוֹת
לִפְנֵי אֲמֹר ה'.

הַיֵּכָל רְבִיעִי, כָּאֵן עוֹמֵד רוּחַ אֶחָד
וְשִׁמּוֹ גְּדִירֵהָ"ל [נ"א גְּדִירֵהָ"ל]. זֶה
עוֹמֵד עַל כָּל אוֹתָן נִשְׁמוֹת שֶׁל
הָרוּגִי שָׁאֵר הָעַמִּים [עוֹבְדֵי עֲבוֹרָם]
לְהַעֲלוֹתָם לְתוֹךְ לְבוֹשׁ מַלְכוּת שֶׁל
הַמֶּלֶךְ, וְנִרְשָׁמִים שָׁם עַד הַיּוֹם
שֶׁיִּנָּקֶם אוֹתָם הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
שְׁכֵתוֹב (תהלים קי) יָדִין בַּגּוֹיִם מִלֵּא
גִּוִּיּוֹת מִחֵץ רֹאשׁ עַל אֶרֶץ רַבָּה.
הַיֵּכָל חֲמִישִׁי, כָּאֵן עוֹמֵד רוּחַ
אֶחָד שֶׁנִּקְרָא אֲדִירֵהָ"ל, וְזֶה עוֹמֵד
עַל כָּל הַנִּשְׁמוֹת הַלָּלוּ.

[נ"א שֶׁל חֲסִידִים שֶׁאֲחָזוּ בַתְּשׁוּבָה] שְׁעִמְדוֹ
בְּאוֹתוֹ הַצֵּד, וְאֵלֶּה הֵם מַעַל כָּלָם
שֶׁבְּמִדּוֹר הַזֶּה הָעֲלִיּוֹן עַל הַפֶּל,
וּמִיכָא"ל [שְׁמוֹ] מְמַנֶּה גְּדוֹל [עֲלֵיהֶם]
עַל כָּלָם עוֹמֵד [שְׁעוּמִדִּים] בּוֹ. וְכַמָּה
אֲלָפִים וּרְבֻבּוֹת כָּלָם עוֹמְדִים
תַּחְתּוֹ בְּאוֹתוֹ הַצֵּד. וְשֵׁם
מִתְעַדְנּוֹת אוֹתָן נִשְׁמוֹת הַחֲסִידִים
בְּאוֹתוֹ אוֹר עֲלִיּוֹן שֶׁשׁוֹפֵעַ
מִהָעוֹלָם הַבָּא.

בֹּא רֵא, אֲמֹר רַבִּי שְׁמַעוֹן, מִיֵּהוּ
שִׁיּוֹדֵעַ לְסִדֵּר תְּפִלַּת רְבוּנוֹ כְּמוֹ
מִשָּׁה? בְּשָׁעָה שֶׁהֶצְטַרְף לוֹ לְסִדֵּר
תְּפִלָּתוֹ בְּאֲרִיכוּת - סִדֵּר. וּבְשָׁעָה
שֶׁהֶצְטַרְף לוֹ לְקַצֵּר - גַּם כֵּן.

אֲמֹר רַבִּי שְׁמַעוֹן, הֲרִי מִצְאָנוּ
בְּסִפְרֵי הַקְּדָמוֹנִים סִדּוּר שֶׁל סוּדֵי
הַסּוּדוֹת בְּקֶשֶׁר אֶחָד. לְפַעְמִים
שֶׁצִּירֵף לְסִדֵּר תְּפִלָּתוֹ כְּרָאוּי
וּלְקֶשֶׁר קְשָׁרִים לְבִשָּׁם אֶת רְבוּנוֹ
כְּרָאוּי, וְלִדְעַת לִיחָד יַחֲדוֹ שֶׁלֵּם

עַל נִשְׁמַתְהוֹן דְּאֲנוּן דְּאֶהֱדְרוּ בְּתִיּוֹבְתָא וְלֹא
אֶהֱדְרוּ. כְּגוֹן דְּחִשְׁבִּיבּוּ וְעַד לֹא אֶהֱדְרוּ בְּהוּ
מִיתוּ. אֲלִין טוֹרְדִין לוֹן בַּגִּיהֶנֶם. וְלִבְתָּר
עֲאֲלִין לוֹן לְהֵאִי רוּחָא מְמַנָּא וְנָטִיל לוֹן.
וְחִמְדֵּן לְאַתְהִנָּא מִזֵּיו יִקְרָא דְּמֶאֱרִיהוֹן וְלֹא
אַתְהִנּוּן. וְאֲלִין אֶקְרוּן בְּנֵי בֶשֶׂר. וְעֲלִיִּיהוּ
כְּתִיב, (ישעיה טו) וְהָיָה מִדֵּי חֹדֶשׁ בְּחֹדְשׁוֹ וּמִדֵּי
שָׁבַת בְּשַׁבְתּוֹ יָבֹא כָּל בֶּשֶׂר לְהִשְׁתַּחֲוֹת לִפְנֵי
אֲמֹר יי:

הַיֵּכָל רְבִיעִי, הָכָא קִיַּמָּא חַד רוּחָא
גְּדִירֵהָ"ל [נ"א גְּדִירֵהָ"ל] שְׁמִיָּה. דָּא
קִיַּמָּא עַל כָּל אֲנוּן נִשְׁמַתִּין דְּקִטּוּלִי דְּשָׁאֵר
עַמִּין [עוֹבְדֵי בּוֹכְבִּים וּמַלְאוֹת] לְעֲאֲלָא לוֹן גּוֹ פּוֹרְפִירָא
דְּמַלְפָּא. וְאַתְרִשִּׁימוּ תַּמָּן עַד יוֹמָא דִּינִקּוּם
לוֹן קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּכְתִיב, (תהלים קי) יָדִין
בַּגּוֹיִם מִלֵּא גִּוִּיּוֹת מִחֵץ רֹאשׁ עַל אֶרֶץ רַבָּה:
הַיֵּכָל חֲמִישָׁה הָכָא קִיַּמָּא חַד רוּחָא
דְּאֶקְרִי אֲדִירֵהָ"ל וְדָא קִיַּמָּא עַל כָּל
אֲלִין נִשְׁמַתִּין (חֲסֵר)

[נ"א דְּחֲסִידִי] (דְּאֶחֱדִין בְּתִיּוֹבְתָא) דְּאַתְקִיַּיְמוּ בְּהֵהוּא
סְטָרָא. וְאֲלִין אֲנוּן לְעִילָא מַכְלָהוּ דִּי
בְּמִדּוּרָא דָּא עֲלָאָה עַל כָּלָא וּמִיכָא"ל (שְׁמִיָּה)
רַב מְמַנָּא (עֲלִיִּיהוּ) עַל כָּלָהוּ קִיַּמָּא (דְּקִיַּיְמִין) בִּיָּה.
וְכַמָּה אֲלָף וּרְבֻבּוֹן כָּלָהוּ קִיַּיְמִין תַּחְתּוֹתֵיהּ
בְּהֵהוּא סְטָרָא. וְתַמָּן מִתְעַדְנִין אֲנוּן נִשְׁמַתִּין
דְּחֲסִידִי בְּהֵהוּא נְהוּרָא עֲלָאָה דְּנִגְדָּא
מַעֲלָמָא דְּאַתִּי.

הָא חֲזִי, (חֲסֵר כָּאֵן הַיֵּכָל ו' י.) אֲמֹר רַבִּי שְׁמַעוֹן
מָאֵן הוּא דִּידַע לְסִדְרָא צְלוֹתָא דְּמֶרִיָּה
כְּמִשָּׁה. בְּשַׁעֲתָא דְּאֶצְטְרִיף לִיָּה לְסִדְרָא
צְלוֹתֵיהּ בְּאֲרִיכוּת סִדֵּר. וּבְשַׁעֲתָא דְּאֶצְטְרִיף
לִיָּה לְקַצֵּרָא הָכִי נָמִי.

אֲמֹר רַבִּי שְׁמַעוֹן הָא אֲשַׁכְחָנָא בְּסִפְרֵי קְדָמָי סִדּוּרָא דְּרִזִּין דְּרִזִּין

לְקַרַע וְקִיעִים וּלְפַתַח שְׁעָרִים
וּפְתָחִים שְׁלֹא יִהְיֶה מִי שְׁמִיחָה
בְיָדוֹ.

אֲשֶׁרֵיהֶם הַצְדִּיקִים שְׂיֹדְעִים
לְפָתוֹת אֶת רַבּוֹנָם וּלְבַטֵּל גְּזֵרוֹת
וּלְהַשְׁרוֹת שְׂכִינָה בְּעוֹלָם וּלְהוֹרִיד
בְּרָכוֹת, וּלְהַסִּיר אֶת בְּעָלֵי הַדִּין
שֶׁלֹא יִשְׁלְטוּ בְּעוֹלָם. קָם רַבִּי
שְׁמַעוֹן וְאָמַר, (תהלים קו) מִי יִמְלֹל
גְּבוּרֹת ה' וְגו'. מִי יִגְלֶה עֶפֶר
מַעֲיִינֶיךָ אַבְרָהָם הַחֲסִיד, יְמִין
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁגִלָה לָךְ סוּד
הַסּוּדוֹת וְהַתְחַלֵּת תְּפִלוֹת בְּעוֹלָם,
וְהַתְּגַלּוּ לָךְ הַיְכָלוֹת הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן.
שְׁבַעֲהָ הַיְכָלוֹת קְדוֹשִׁים הֵם, וְהֵם
עוֹמְדִים בְּשַׁעְרִים בְּקִיּוּם. וּבְכָל
אֶחָד וְאֶחָד נִכְנָסֶת תְּפִלַּת הַיְחוד
[שֶׁל רַבּוֹנָן] שֶׁל מִי שְׂיֹדְעַת לְבָשֶׁם
לְרַבּוֹנוֹ וּלְיָחִיד יְחוד בְּשִׁלְמוֹת,
שְׂיֹדְעַת לְהַכְנִס בְּכָל הַהִיכָלוֹת
וּלְקַשֵּׁר קְשָׁרִים אֵלָיו בְּאֵלוֹ, רוּחַ
בְּרוּחַ, רוּחַ תְּחִתּוֹנָה בְּרוּחַ עֲלִיּוֹנָה.
כְּתוּב (ישעיה כו) ה' בָּצַר פְּקֻדּוֹךְ צָקוֹן
לַחֹשׁ מוֹסְרָךְ לָמוֹ.

הַיְכָל הָרָאשׁוֹן. כְּתוּב (שמות כד)
וַתַּחַת רַגְלָיו כְּמַעֲשֵׂה לְבִנְתָּהּ הַסִּפִּיר
וּכְעֶצֶם הַשָּׁמַיִם לְטַהֵר. סוּד
הַסּוּדוֹת רוּחַ שְׁנִקְרָאת סִפִּיר.
כְּסִפִּיר שֶׁל אֶבֶן טוֹבָה נּוֹצֵצַת לְשָׁנִי
צְדָדִים. אֹרֹךְ אֶחָד עוֹלָה וְיֹרֵד.
וְאוֹתוֹ אֹרֹךְ לָבֵן נּוֹצֵץ לְכָל צֶדֶד
לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה וּלְאַרְבַּעַת צְדָדֵי
הָעוֹלָם. אֹרֹךְ תְּלוּי נִסְתָּר וְגָלוּי.

מִקְדָּשׁ הַזֶּה נִפְרָדִים אַרְבַּעָה
אוֹרוֹת לְאַרְבַּעָה צְדָדִים, וְכָלֶם
מְאִירִים אֹרֹךְ אֶחָד כְּמִנְחַת הַנֵּר
שְׂדוּלֶק וְנוֹצֵץ אוֹרוֹת לְמִרְאֵה עֵינֵי
בְּנֵי אָדָם. וְאוֹתָם אוֹרוֹת הַנֵּר
עוֹלִים וְיֹרְדִים, הוֹלְכִים וְשׁוֹבִים
מִתּוֹךְ אוֹתָהּ אֵשׁ שֶׁל אֹרֹךְ הַנֵּר
שְׂדוּלֶק, וְכָלֶם אֹרֹךְ אֶחָד. כֹּף גַּם
אֵלָה. וְכָל הַמְּאֹרוֹת נּוֹצֵצִים כְּמוֹ

בְּקִשּׁוֹרָא חֲדָא. זְמַנִּין דְּאַצְטְרִיךְ לְסִדְרָא
צְלוֹתֵיהּ כְּדָקָא יָאוֹת. וּלְקַשְׂרָא קְשָׁרִין
לְבִסּוּמִי לְמֵאֲרִיָּה כְּדָקָא יָאוֹת. וּלְמַנְדַּע
לְיַחֲדָא יְחודָא שְׁלִימָתָא לְמַקְרַע וְקִיעִין
וּלְאַפְתָּחָא תַרְעִין וּפְתָחִין דְּלֹא יִהְיֶה מָאן
דִּימְחֵי בִידֵיהּ.

וְכַאֲן אֲנוּן צְדִיקָא דְאֲנוּן יִדְעִי לְמַפְתִּי
לְמֵאֲרִיָּהוֹן וּלְבַטּוּלֵי גְזֵרִין וּלְאַשְׁרָאָה
שְׂכִינָתָא בְּעֵלְמָא וּלְנַחֲתָא בְּרַכָּאן וּלְמַעְדֵי
מֵאֲרִיָּהוֹן דִּדְנִין דְּלֹא יִשְׁלְטוּן בְּעֵלְמָא. קָם
רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר (תהלים קו) מִי יִמְלֹל גְּבוּרֹת יי
וְגו'. מָאן יִגְלִי עֶפְרָא מַעֲיִנֶיךָ אַבְרָהָם חֲסִידָא
יְמִינָא דְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא. דְּגָלִי לָךְ רְזָא
דְרִזִּין. וְשְׂרִיאַת צְלוֹתִין בְּעֵלְמָא. וְאַתְגַּלְיִין
לָךְ הַיְכָלִי דְמַלְכָּא עֲלָאָה.

שְׁבַעֲהָ הַיְכָלִין קְדִישִׁין אֲנוּן. וְאֲנוּן קְיָיִמִין
בְּתַרְעִין בְּקִיּוּמָא. וּבְכָל חֵד וְחֵד

עָאֵל (דף מא ע"ב) צְלוֹתָא דִּיחֻדָּא (ד"א ל"ג דְּמִרְיָה)
דְּמָאן דִּידְעַת לְבִסּוּמִי לְמֵאֲרִיָּה וּלְיַחֲדָא יְחודָא
בְּשְׁלִימוֹ. דִּידְעַת לְאַעְלָא בְּכִלְהוֹ וּלְקַשְׂרָא
קְשָׁרִין אֵלִין בְּאֵלִין רוּחָא בְּרוּחָא. רוּחָא
תְּתָאָה בְּרוּחָא עֲלָאָה כְּתִיב, (ישעיה כו) יי בָּצַר
פְּקֻדּוֹךְ צָקוֹן לַחֹשׁ מוֹסְרָךְ לָמוֹ:

הַיְכָלָא קְדָמָאָה כְּתִיב, (שמות כד) וַתַּחַת רַגְלָיו
כְּמַעֲשֵׂה לְבִנְתָּהּ הַסִּפִּיר וּכְעֶצֶם
הַשָּׁמַיִם לְטַהֵר. רְזָא דְרִזִּין (ד"א אֵית) רוּחַ
דְּאַקְרִי סִפִּירָא. כְּסִפִּירוֹ דְּאֶבֶן טוֹבָא נָצִיץ
לְתַרְיִן סְטָרִין. נְהוֹרָא חֵד סְלִיק וְנִחִית.
וְהַהוּא נְהוֹרָא חֵדוֹר נָצִיץ לְכָל סְטָר עֵילָא
וְתַתָּא וּלְאַרְבַּע סְטָרֵי עֲלְמָא. נְהוֹרִיָּה תְּלִיין
סְתִים וְגָלְיָא.

מִנְהוֹרָא דָּא מִתְּפָרְשִׁין אַרְבַּע נְהוֹרִין
לְאַרְבַּע סְטָרִין. וְכִלְהוֹ נְהוֹרִין חֵד

נְהוֹרָא. כְּבוֹצִינָא דְשְׂרָגָא

מֵרָאָה שֶׁל נַחֲשֶׁת מְלַטֶּשֶׁת בְּאֶדָם,
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (יחזקאל א) וְנִצְצִים כְּעֵין
נַחֲשֶׁת קָלִל. וְהוּא לִימִין.

וְלִשְׁמֹאל יֵשׁ רוּחַ שְׁנִקְרָא לְבָנָה,
וְזֶה נִכְלָל בְּרוּחַ הָרָאשׁוֹן וְנִכְנָס זֶה
בָּזֶה. אוֹרוֹ אֶדָם וְלִבָּן כְּאֶחָד,
מִשּׁוּם שִׁיּוּצָא מֵאוֹתָם מְאוּרוֹת
רָאשׁוֹנִים. כְּשֶׁבָּאִים הַמְּאוּרוֹת שֶׁל
זֶה, מְגִיעִים בְּאוֹרוֹת הָרָאשׁוֹנִים
וְנִכְלָלִים בּוֹ וְהֵם אֶחָד. וְנִרְאִים
הַמְּאוּרוֹת הָרָאשׁוֹנִים לְבָדָם, וְלֹא
מִתְגַּלִּים הָאֲחֵרִים הֵלָלוּ וְלֹא נִדְּעוּ
שֶׁנִּכְנָסוּ לְתוֹכָם וְנִסְתַּתְּרוּ בּוֹ, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית מא) וְלֹא נִדְּעָה כִּי
בָּאוּ אֶל קַרְפְּנָה וְגו'. וְזֶהוּ רוּחַ
בְּרוּחַ שְׁהֵם אֶחָד. מְאוּרוֹת
בְּמְאוּרוֹת שְׁהֵם אֶחָד. וְכֵאן הֵם
שְׁנֵי שְׁעָרִים [רקיעים] תַּחְתּוֹנִים
מֵאוֹתָם רִקִּיעִים שְׁנִקְרָאִים שְׁמֵי
הַשָּׁמַיִם [רקיע].

מִשְׁנֵי הַרוּחוֹת הַמְּנֻצָּצִים הֵלָלוּ
נִכְרָאוּ אוֹתָם הָאוֹפָנִים שְׁהֵם
קְדוּשִׁים, שֶׁדְּמוּתָם כְּדְמוּת הַחַיּוֹת,
כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (יחזקאל א) מֵרָאָה
הָאוֹפָנִים וּמַעֲשֵׂיהֶם וְגו'. וְזֶהוּ
שֶׁכְּתוּב וּדְמוּת הַחַיּוֹת מֵרָאִיהֶם
כְּגִחְלִי אֵשׁ בַּעֲרוֹת כְּמֵרָאָה
הַלְפִידִים הִיא מִתְהַלֶּכֶת בֵּין הַחַיּוֹת.
מִי הִיא? זוֹ רוּחַ קְדוּשָׁה, מְקוֹם
שִׁיּוּצָאוּ מִמֶּנּוּ וְהִיא מְאִירָה לָהֶם,
שֶׁכְּתוּב וְנִגְהָ לְאֵשׁ וּמִן הָאֵשׁ יוֹצֵא
בָּרֶק.

כְּשֶׁנִּבְחַל רוּחַ בְּרוּחַ, יוֹצֵא מֵהֶם
אוֹר שֶׁל חַיָּה אַחַת רְמוּז (מַסָּל) עַל
אַרְבָּעָה אוֹפָנִים. וְהָרִי דְמוּתוֹ
כְּאִירָה שׁוֹלֵט עַל אֶלְף וּשְׁלֹשׁ
מֵאוֹת רַבּוּא שֶׁל אוֹפָנִים אֲחֵרִים.
כְּנִפֵּי הַנֶּשֶׁר הַזֶּה הִתְמַנֶּה עַל כָּל
אוֹתָם אוֹפָנִים. בְּאַרְבָּעָה גִלְגָּלִים
נוֹסְעִים כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵאוֹתָם
אַרְבָּעָה. בְּכָל גִּלְגָּל וְגִלְגָּל שְׁלֹשָׁה
עֲמוּדִים. וְהֵם שְׁנַיִם עֶשֶׂר עֲמוּדִים

דְּדָלִיק וְנִצְיָן נְהוּרִין לְחִיזוֹ דְּעֵינִין דְּבָנִי
נִשָּׂא. וְאֲנוּן נְהוּרִין דְּשִׁרְגָא סְלָקִין וְנִחְתִּין
אֲזִלִּין וְתִיבִין מִגּוֹ הֵהוּא אִשָּׁא דְנְהוּרָא
דְּשִׁרְגָא דְדָלִיק וְכִלְהוּ חֵד נְהוּרָא. הֵכִי נִמִּי
אֵלִין. וְנִצְיָנִין כִּלְהוּ נְהוּרִין כְּחִיזוֹ דְנִחְשָׂא
בְּטִישָׂא בְּסוּמְקָא כְּמָה דְאַתְמָר (יחזקאל א)

וְנוֹצְצִים כְּעֵין נַחֲשֶׁת קָלִל. דָּא הוּא לִימִינָא.
לִשְׁמֹאלָא אִית רוּחָא דְאַקְרִי לְבָנָה. וְדָא
אַתְפְּלִיל בְּרוּחָא קְדָמָאָה וְעָאֵל

דָּא בְדָא. נְהוּרִיָּה סוּמְקָא וְחִוּוֹר כְּחָדָא. בְּגִין
דְּנִפְקָא מֵאֲנוּן נְהוּרִין קְדָמָאִין. כִּד אֶתּוּ
נְהוּרִין דְדָא מְטוּ בְנְהוּרִין קְדָמָאִין וְאַתְפְּלִילוּ
בֵּיהּ וְאֲנוּן חֵד. וְאַתְחִיזוּן נְהוּרִי קְדָמָאִי
בְּלַחוּדִיָּהוּ. וְלֹא אֲתַגְלִיין אֲנוּן אַחֲרֵינִין וְלֹא
אַתִּידְעוּ דְעָאֵלוּ בְּגוּיָיָהוּ וְאַתְטַמְרוּ בֵּיהּ.

כְּמָה דְאַתְ אָמַר (בראשית מא) וְלֹא נִדְּעָה כִּי בָאוּ
אֶל קַרְפְּנָה וְגו'. וְדָא הוּא רוּחָא בְּרוּחָא
דְאֲנוּן חֵד. נְהוּרִין בְּנְהוּרִין דְאֲנוּן חֵד. וְהֵכָא
אֲנוּן תְּרִין תְּרַעֲיָן (רמיעו) תַּתְּאִין מֵאֲנוּן רִקִּיעִין
דְאַקְרוּן (ס"א שְׁמַיִם) שְׁמֵי הַשָּׁמַיִם (רמיע).

מִתְרִין רוּחִין אֵלִין מְנַצְצִין אַתְבְּרִיאוּ אֲנוּן
אוֹפָנִין דְאֲנוּן קְדִישִׁין. דִּדְיוֹקְנֵיָהוּ

כְּדִיוֹקְנָא דְחַיּוֹת כְּדִכְתִּיב, (יחזקאל א) מֵרָאָה
הָאוֹפָנִים וּמַעֲשֵׂיהֶם וְגו'. וְדָא הוּא דְכְתִיב
וּדְמוּת הַחַיּוֹת מֵרָאִיהֶם כְּגִחְלִי אֵשׁ בַּעֲרוֹת
כְּמֵרָאָה הַלְפִידִים הִיא מִתְהַלֶּכֶת בֵּין הַחַיּוֹת.
מֵאֵן הִיא, דָּא רוּחָא קְדִישָׂא אַתְר דְּנִפְקוּ
מִנֶּיהּ וְאִיהִי נְהִיר לוּן. דְכְתִיב וְנִגְהָ לְאֵשׁ
וּמִן הָאֵשׁ יוֹצֵא בָּרֶק.

כִּד אַתְפְּלִיל רוּחָא בְּרוּחָא נְפִיק מִנִּיָּהוּ
נְהִירוֹ דְחֵד חַיּוֹתָא רְמִיז (נ"א רמ"א) עַל
אַרְבַּע אוֹפָנִין. וְהֵאֵי דִיוֹקְנָא דִּילִיָּה כְּאִירָה
שְׁלִיט עַל אֶלְף וְתִלְת מָאָה רַבּוּא דְאוֹפָנִין אַחֲרֵינִין. גְּדַפְהָא דְנִשְׂרָא הִיא

בְּאַרְבַּעַה גִּלְגָּלִים. רוּחַ זֶה שׁוֹלֵטֶת
עַל הַכֹּל. מִכָּאן יֵצְאוּ. וְרוּחַ זֶה
עוֹמֶדֶת לְכֹלם, וְהָרִי מִמֶּנָּה נִזְוָנִים.
אַרְבַּעַה [הַאוֹפָנִים] הֵלְלוּ, אַרְבַּע
פָּנִים לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. וְכָל אוֹתָם
פָּנִים מִסְתַּכְּלִים לְאַרְבַּעַה צְדָדִים
שֶׁל אוֹתָהּ הַחַיָּה שְׁעוֹמֶדֶת עָלֶיהֶם.
כְּשֶׁנוֹסְעִים הָאַרְבַּעַה הֵלְלוּ תַּחַת
אוֹתָהּ הַחַיָּה, נִכְנָסִים זֶה בְּזֶה
וּמִשְׁלָבִים זֶה בְּזֶה, כְּמוֹ שְׁנֹאמַר
(שְׁמוֹת כו וְלֹא) מִקְבִּילַת הַלֵּלֶאֱת אֵשֶׁה
אֶל אַחֲתָהּ, לְהִתְכַּלֵּל אַחַת בְּאַחַת
וּלְהַכְנִס זֶה בְּזֶה. כְּשֶׁנוֹסְעִים אוֹתָם
גִּלְגָּלִים, נִשְׁמָע קוֹל נְעִימוֹת בְּכָל
אוֹתָם צְבָאוֹת שְׁלֵמֻטָּה לְמִינֵיהֶם.
תַּחַת הַיֵּכֶל זֶה נִפְרָדִים צְבָאוֹת
הַחוּצָה לְכִמָּה צְדָדִים שֶׁל רִקִּיעִים
שְׁלֵמֻטָּה, עַד שְׁמִינִיעִים לְכוֹכַב שֶׁל
שְׁבִתָּאִי. כֹּלָם מִסְתַּכְּלִים לְהַיֵּכֶל
זֶה. מִשָּׁם נִזְוָנִים. כֹּל אֵלֶּה שְׁבִהִיכֵל
זֶה כֹּלָם מִסְתַּכְּלִים לְאוֹתָהּ רוּחַ,
שְׁכִתוּב (יחזקאל א) אֶל אֲשֶׁר יִהְיֶה
שָׁמָּה הָרוּחַ לִלְכֹּת יִלְכוּ לֹא יִסְבוּ
בְּלִכְתָּן. וְזֶהוּ הַיֵּכֶל שְׁנֹקְרָא לְבִנַּת
הַסְּפִיר.

רוּחַ זֶה הַכּוֹלֵלֶת רוּחַ אַחֲרַת שְׁנִיָּה
עוֹלָה וְיוֹרֶדֶת, אוֹרָה שֶׁלֹּא שׁוֹכֵף
[עוֹלָם] לְעוֹלָמִים פְּאוֹר הַשְּׁמֶשׁ בְּתוֹךְ
הַמִּים. אֵין מִי שְׁעוֹמֵד עָלֶיהָ, פֶּרֶט
לְרִצּוֹן שֶׁל אִישׁ צָדִיק בְּאוֹתָהּ
תִּפְלָה שְׁנֹכְנֶסֶת בְּאוֹתוֹ הַיֵּכֶל
וְעוֹלָה לְקָשֶׁר קָשָׁרִים בְּשִׁלְמוֹת
בְּתַחֲלָה שֶׁל הָרוּחַ [הָאוֹר] הַזֶּה כְּרִאוּי.
אִזְ הָאוֹר מִתְעַטֵּף בָּהּ וּשְׁמַח בָּהּ,
וְעוֹלָה עִמָּה לְהִתְקַשֵּׁר בְּקָשֶׁר שֶׁל
הַיֵּכֶל הַשְּׁנִי, לְהִתְכַּלֵּל רוּחַ
שְׁכִלּוֹל בְּרוּחַ אַחֲרַת עֲלִיוָנָה
שְׁעָלִיו.

דָּא [דף מב ע"א] דְּרוּחַ (נ"א דְּהוּרָא) דָּא
כְּדָקָא חֲזִי. כְּדִין נְהוּרָא אֶתְעַטֵּף בִּיהּ וְחָדִי בָּהּ וְסִלְקָא עִמָּה לְאַתְקַשְׁרָא
בְּקַשְׁוֹרָא דְּהַיֵּכֶלֶת תְּנִינָא. לְאַתְכַּלֵּלֶת רוּחָא דְּכָלִיל בְּרוּחָא אַחֲרָא עֲלָאָה
דְּעָלִיהָ.

אַתְמַנָּא עַל אֲנוּן אוֹפָנִים. בְּאַרְבַּע גִּלְגָּלִים
נְטִלִין כָּל חֵד וְחֵד מֵאֲנוּן אַרְבַּע. בְּכָל גִּלְגָּלָא
וְגִלְגָּלָא תֵּלֶת סְמִכִין. וְאֲנוּן תְּרִיסַר סְמִכִין
בְּאַרְבַּע גִּלְגָּלִין. רוּחָא דָּא שְׁלֵטָא עַל כָּלָא.
מִהֲבָא נִפְקוּ. וְדָא רוּחָא קִימָא לְכָלָהּ. (ד"א
וְהָא) מִינָּה אֶתְזָנוּ.

אַלִין אַרְבַּע (ד"א ל"ג אוֹפָנִים) אַרְבַּע אֲנָפִין לְכָל
חֵד וְחֵד. וְכָל אֲנוּן אֲנָפִין אֶסְתַּכְּיִין
לְאַרְבַּע סְטָרִין דִּהְיוּ חִיּוֹתָא דְקִימָא
עָלֶיהֶו. כְּדִן נְטִלִין אֵלִין אַרְבַּע תַּחוֹת הַהוּא
חִיּוֹתָא. עָאֵלוּ דָּא בְּדָא וּמִשְׁלָבִין דָּא בְּדָא
כְּמָה דָּאֵת אָמַר, (שְׁמוֹת כו וְלֹא) מִקְבִּילוֹת
הַלּוּלָאוֹת אֵשֶׁה אֶל אַחוֹתָהּ. לְאַתְכַּלֵּלֶת חֲדָא
בְּחֲדָא וּלְאַעֲלָא דָּא בְּדָא. כְּדִן נְטִלִין אֲנוּן
גִּלְגָּלִין אֶשְׁתַּמַּע קֹל נְעִימוֹתָא בְּכָל אֲנוּן
חִילִין דִּלְתַּתָּא לְזִינִיָּהוּ.

תַּחוֹת הַיֵּכֶלֶת דָּא מִתְפַּרְשִׁין חִילִין לְבַר
לְכִמָּה סְטָרִין דְּרִקִּיעִין דִּלְתַּתָּא עַד
דְּמִטוּ לְכַכְבָּא דִּשְׁבִּתָּאִי. כֹּלָהוּ אֶסְתַּכְּיִין
לְהַיֵּכֶלֶת דָּא. מִתְמָן אֶתְזָנוּ. כָּל אֵלִין דִּי
בְּהַיֵּכֶלֶת דָּא כֹּלָהוּ אֶסְתַּכּוּ לְהַהוּא רוּחָא
דְּכְתִיב, (יחזקאל א) אֶל אֲשֶׁר יִהְיֶה שָׁמָּה הָרוּחַ
לִלְכֹּת יִלְכוּ לֹא יִסְבוּ בְּלִכְתָּן. וְדָא הוּא
הַיֵּכֶלֶת דְּאַקְרִי לְבִנַּת הַסְּפִיר.

רוּחָא דָּא דְּכָלִיל רוּחָא אַחֲרָא תְּנִינָא סִלְקָא
וְנִחְתָּא נְהוּרִיָּה דִּלָּא שְׁכִינָה (שְׁכִינָה)
לְעָלְמִין כְּנִהּוּרָא דְּשְׁמָשָׁא גּוּ מִיָּא. לִית מָאן
דְּקָאִים עָלֶיהָ. כְּרִעוּתָא דְּכַר נֶשׁ זַפָּאָה,
כְּהוּא צְלוּתָא דְּעָאֵלֶת כְּהוּא הַיֵּכֶלֶת

וְסִלְקָא לְקַשְׁרָא קָשָׁרִין בְּשְׁלִימוּ בְּשִׁרְוֹתָא
כְּדָקָא חֲזִי. כְּדִין נְהוּרָא אֶתְעַטֵּף בִּיהּ וְחָדִי בָּהּ וְסִלְקָא עִמָּה לְאַתְקַשְׁרָא
בְּקַשְׁוֹרָא דְּהַיֵּכֶלֶת תְּנִינָא. לְאַתְכַּלֵּלֶת רוּחָא דְּכָלִיל בְּרוּחָא אַחֲרָא עֲלָאָה
דְּעָלִיהָ.

וְרוּחָא דָא דְכָלִיל כְּלִיל בִּיהּ הִהִיא חִיוּתָא
וְכָל אֲנוּן אֹפְנִין וְגִלְגָּלִין וְאַתְּאַחְדָן
בִּיהּ כְּגֹוְנָא דְאַתְּאַחְדָא אֶשָּׁא בְמִיָּא, וּמִיָּא
בְּאֶשָּׁא. דְרוּם בְּצִפּוֹן, צִפּוֹן בְּדְרוּם. מְזֻרְחָ
בְּמַעְרֵב, וּמַעְרֵב בְּמְזֻרְחָ. כִּף
נֶאֱחָזִים כֻּלָּם זֶה בְּזֶה וְנִקְשְׁרִים זֶה
בְּזֶה. אוֹתָהּ רוּחַ עוֹלָה לְהִתְקַשֵּׁר,
וְאוֹתָהּ חִיָּה מְסַתְּפֶלֶת לְמַעְלָה אֶל
הַהִיכֵל הַשְּׁנִי, וּמְסַתְּפִלִים זֶה בְּזֶה.
בְּאַמְצַע הַהִיכֵל הַזֶּה נַעוּץ עֲמוּד
אֶחָד שְׁעוֹלָה עַד אֲמַצַּע הַהִיכֵל
הָאַחֵר, וְהוּא נָקִיב וְנַעוּץ (נִיָּא נְחִיב
נַעוּץ) מְלֻמְטָה לְמַעְלָה לְהִדְבֵּק רוּחַ
בְּרוּחַ, וְכֵן עַד לְמַעְלָה מִכָּלֶם
לְהִיטּוּ כֻלָּם רוּחַ אַחַת, שְׁנַאֲמֵר

(קְהֵלֶת א) וְרוּחַ אֶחָד לְכָל.

הַיִּכְרָ שְׁנִי. כְּתוּב (שְׁמוֹת כד) וְכַעֲצֵם
הַשָּׁמַיִם לְטֹהֵר. כֵּאֵן הוּא אוֹתוֹ רוּחַ
שְׁנִקְרָא זֶה, וְעוֹמֵד בְּלֶכֶן תְּמִיד
שְׁלֹא יִתְעָרְבוּ גִוּוֹי בְּאַחֵר, וְהוּא
עֲצֵם שְׁלֹא מִשְׁתַּנֶּה לְעוֹלָמִים. זֶה
אֵינוֹ בְּהִתְגַּלּוּת כִּף לְהִתְנוּצֵץ כְּמוֹ
הָאַחֵר. זֶה קֶשֶׁה לְהִתְגַּלּוּת. כְּמוֹ
סֵתֵר הָעֵינַן שֶׁשְׁמִתְגַּלְגֶּלֶת, זוֹהַרֶת
וְנוֹצֵצֶת בְּגִלְגוּל. וְגַם זֶה כִּף. מִשּׁוּם
שֶׁשְׁאִיתוֹ רוּחַ רִאשׁוֹן עוֹלָה,
מְגִלְגֵּל בְּגִלְגֵּל וּמְגִלָּה אוֹתוֹ,
וְנִקְשֵׁר יַחַד אִתּוֹ בְּקֶשֶׁר שֶׁל לֶכֶן
הָעֵינַן תּוֹף גִּוּן אַחֵר שֶׁהוּא דְקִיק
מִמֶּנּוּ שְׁשׁוּרָה עָלָיו.

רוּחַ זֶה מִתְגַּלְגֶּלֶת מִתּוֹךְ רוּחַ
שְׁלֻמְטָה. הָאוֹר שְׁלֻמְטָה סוֹבֵב
לְגִלְגֵּל (וְגִלְגֵּל) הָאוֹר הַזֶּה וּמֵאִיר. וְלֹא
יִכּוֹל לְהֵאִיר עַד שְׁאוּחֻז בּוֹ
הַתְּחַתּוֹן וְנִקְשֵׁר עִמּוֹ וְאִזּוּ מֵאִיר,
וְאוּחֻז בְּאוֹר שְׁלֻמְטָה (שְׁהִיָּה מֵאִיר)
שֶׁהוּא כְּלוּל וְלֹא מִשְׁתַּנֶּה בְּכָלֶל,
אֶלָּא מִתְגַּלָּה בְּגִלְגוּל בְּגִלְגוּל שְׁלֹו.
וּכְשֶׁאוֹר זֶה מִתְגַּלְגֵּל, נוֹטֵל אוֹר
אַחֵר לְצַד שְׁמָאל וּמִתְגַּלְגֵּל עִמּוֹ
וּמְסֻתָּבֵב עִמּוֹ. וְזֶה סוּד הַכְּתוּב

וְרוּחָא דָא דְכָלִיל כְּלִיל בִּיהּ הִהִיא חִיוּתָא
וְכָל אֲנוּן אֹפְנִין וְגִלְגָּלִין וְאַתְּאַחְדָן
בִּיהּ כְּגֹוְנָא דְאַתְּאַחְדָא אֶשָּׁא בְמִיָּא, וּמִיָּא
בְּאֶשָּׁא. דְרוּם בְּצִפּוֹן, צִפּוֹן בְּדְרוּם. מְזֻרְחָ
בְּמַעְרֵב, וּמַעְרֵב בְּמְזֻרְחָ. הָכִי אֲתַאֲחָדָן כְּלָהוּ
דָא בְדָא וְאַתְקִשְׁרֵן דָא בְדָא. הִהוּא רוּחָא
סְלָקָא לְאַתְקִשְׁרָא. וְהִהִיא חִיוּתָא אֶסְתְּכִיָּא
לְעִילָא לְגַבִּי הִיכְלָא תְנִינָא וְאַסְתְּכִיָּין דָא
בְדָא.

בְּאַמְצַעִיתָא דְהִיכְלָא דָא נַעִיץ חַד עֲמוּדָא
דְסְלָקָא עַד אֲמַצַּעִיתָא דְהִיכְלָא
אַחֲרָא. וְאִיהוּ נָקִיב וְנַעִיץ (נִיָּא נְחִיב נַעִיץ) מִתְּתָא
לְעִילָא לְאַתְדִּבְקָא רוּחָא בְרוּחָא וְכֵן עַד
לְעִילָא מִכָּלֶהוּ. לְמַהֲוִי כְלָהוּ רוּחָא חָדָא
כְּמָה דְאַתְּ אֲמֵר, (קְהֵלֶת א) וְרוּחַ אֶחָד לְכָל:

הַיִּכְרָא תְנִינָא כְּתִיב, (שְׁמוֹת כד) וְכַעֲצֵם
הַשָּׁמַיִם לְטֹהֵר. הֵכָא אִיהוּ הִהוּא
רוּחָא דְאַקְרִי זֶה. וְקִיָּמָא בְּחִוּרְתָא תְדִיר.
דְלֹא אֲתַעְרְבוּ גִוּוֹנֵי בְּאַחֲרָא. וְאִיהוּ עֲצֵם
דְלֹא אֲשַׁתְּנִי לְעֵלְמִין. דָא לֹאוּ אִיהוּ
בְּאַתְגַּלְיָא הָכִי לְאַתְנַצָּא כְּאַחֲרָא. דָא קָשִׁי
לְאַתְגַּלְיָא. כְּסִתִּימוּ דְעִינָא דְכַד מִתְגַּלְגֶּלֶת
אֲזִדְהֵר וְנַעִיץ בְּגִלְגוּלָא. וְדָא אוֹף הָכִי. בְּגִין
דְכַד הִהוּא רוּחָא קְדָמָא סְלָקָא מְגִלְגֵּל
בְּגִלְגוּלָא וְגַלִּי לִיהּ, וְאַתְקִשְׁר בְּהִדְיָה
בְּקִשּׁוּרָא דְחִוּרְתָא דְעִינָא גוּ גִוּוֹן אַחֲרָא
דְאִיהוּ דְקִיק מִיָּנִיָּה דְשְׁאִרֵי עָלָיו.

מִתְגַּלְגֶּלֶת רוּחָא דָא מְגוּ רוּחָא דְלִתְתָא.
נְהוּרָא דְלִתְתָא אֶסְחָר לְגִלְגָּלָא
(נִיָּא וְגִלְגֵּל) נְהוּרָא דָא וְאַתְנַהִיר. וְלֹא יָכִיל
לְאַתְנַהֲרָא עַד דְאַחִיד תְּתָאָה בִּיהּ וְאַתְקִשְׁר
בְּהִדְיָה וּכְדִין אֲנַהִיר. וְאַחִיד בְּנְהוּרָא דְלִתְתָא

(ד"א ל"ג דְהִתָּה נְהִיר) דְהוּא כְּלִיל וְלֹא אֲשַׁתְּנִי כָלֶל. אֶלָּא אֲתַגְלִיָּא בְּגִינִיָּה בְּגִלְגוּלָא

(שיר ז) חמוקי ירכיך כמו חלאים מעשה ידי אמן. אשרי מי שידע לגלות [לגל] מאורות. רוח אחרת נכללת עמו ומסתובב [ומאיר] סביבו בגון תכלת ולבן. אותו לבן נקשר בלבן הזה, ואותו תכלת נקשר באדם של האור הפתוח של צד שמאל, ונכללים זה בזה ונהיים אחד, ונקראים עצם השמים. וכל מה שלמטה ואותו היכל שלמטה, הפל נכלל כאן. והיות שהפל נכלל כאן, נקרא עצם השמים.

מבלי שאורות הללו נבראו אותם שרפים של שש כנפים, כמו שנאמר (ישעיה ו) שרפים עומדים ממעל לו שש כנפים שש כנפים לאחד. כלם בשש, משום שכלם מעצם השמים. אלה הם ששרפים את אלה שלא חוששים על כבוד רבונם. וסוד שהמשפמש בכתר חולף. מי שקורא ושונה ששה סדרי משנה, זהו מי שידע לסדר ולקשר קשור של יחוד של רבונם כראוי. אלה אותם שמקדשים השם הקדוש של רבונם בכל יום תמיד.

בשמתנגדים האורות, יוצא מהם אור של חיה אחת, שהיא עומדת ומטלת על ארבע חיות השליטות על הראשונות שכוללות אותם בתוכם. ובאלה כשנוסעים, כופים השרפים פתוחים נחשים שיוצאים מתוך אותו נחש שרף שגורם מות לכל העולם.

אלה החיות פני נשר, מסתכלות אל אותה חיה הנשר עליון שעליהם, כמו שנאמר (משלי ל) דרך הנשר בשמים. רוח זו שולטת על הפל. אותו החיה שרוממת [נא]

דיליה. וכד נהורא דא מתגלגלא נטיל נהורא אחרא לסטר שמאלא ואתגלגלא בהדיה ואסתחר עמיה. ורזא דא כתיב, (שיר השירים ז) חמוקי ירכיך כמו חלאים מעשה ידי אמן. ופאה איהו מאן דידע לגלאה (נ"א לגלגלא) נהורין. רוחא אחרא אתפליל בהדיה ואסתחר (ואנהיר) ונהיר סחרניה בגוון תכלא וחור. והוא חור אתקשר בחור דא. והוא תכלא אתקשר בסומקא דנהורא תתא דלסטר שמאלא. ואתפלילו דא בדא והו חד. ואקרון עצם השמים. וכל מה דלתתא והוא היכלא דלתתא כלא אתפליל הכא. ובגין דכלא אתפליל הכא אתקרי עצם השמים.

מבלי דנהורין אלין אתבריאנו אנון שרפים דשית גדפין כמה דאת אמר (ישעיה ו) שרפים עומדים ממעל לו שש כנפים שש כנפים לאחד. בלהו בשש. בגין דכלהו מעצם השמים. אלין אנון דאוקידו לאנון דלא חיישי על יקרא דמאריהון. ורזא דאשפמש בתגא חלף. מאן דקארי ותני שית סדרי משנה דא הוא מאן דידע לסדרא ולקשרא קשורא יחודא דמאריה דקא יאות. אלין אנון דמקדשין שמא קדישא דמאריהון בכל יומא תדיר.

כד מתגלגלן נהורין נפק מנייהו נהירו דחד חיותא. דאיהי קיימא ורמא על ארבע חיוון שליטין על קמאי דכלילו לון בגווייהו. ובאלין כד נטלין אתכפיין שרפים תתאי נחשים דנפקי מגו ההוא נחש שרף דגרים מותא לכל עלמא.

אלין חיוון אנפי נשר מסתפלן לגבי ההוא חיותא נשרא עלאה דעליהו, כמה דאת אמר, (משלי ל) דרך הנשר

שְׁמִיטָה] על כָּלֶם, מִסְתַּכֶּלֶת
לְמַעַלָּה, וְכָלֶם אֵלֶיהָ [ג"א אֶלְהָה].
בְּשִׁבְרָם נוֹסְעִים, מְזַדְעָזְעִים כָּמָה
צְבָאוֹת. מָהֶם מְאִירִים, מָהֶם
מִשְׁתַּבְּרִים [ג"א מִסְתַּכְרִים מִלְּפָנֶיהֶם]
מִקִּיּוֹמָם [מִימֵיהֶם] וְשׁוֹרְפִים אוֹתָם
בָּאֵשׁ, וּבָאִים וּמִתְחַדְּשִׁים
כְּמִקְדָּם. כָּלֶם נִכְנָסִים תַּחַת אוֹתָהּ
חַיָּה, וּמִסְתַּתְרִים תַּחַת כְּנָפֶיהָ
לְהַכְלִילֵם לְמַעַלָּה.

אוֹתָן אַרְבַּע חַיּוֹת עוֹלוֹת בְּשִׁרְוֹת
זוֹהֶרֶת לְתוֹךְ אוֹתָהּ הַחַיָּה.
אַרְבַּעַה גִּלְגָּלִים לְכָל אַחַת וְאַחַת.
גִּלְגָּל אֶחָד מִסְתַּכֵּל לְצַד מִזְרַח,
וְשִׁלְשָׁה עֲמוּדִים נוֹשָׂאִים אוֹתוֹ
וּמִסְתַּכָּלִים לְאַמְצֵעַ. וְגִלְגָּל אֶחָד
מִסְתַּכֵּל לְצַד מַעְרָב, וְשִׁלְשָׁה
עֲמוּדִים נוֹשָׂאִים אוֹתוֹ
וּמִסְתַּכָּלִים לְאַמְצֵעַ. וְגִלְגָּל אֶחָד
מִסְתַּכֵּל לְצַד דְּרוֹם, וְשִׁלְשָׁה
עֲמוּדִים נוֹשָׂאִים אוֹתוֹ
וּמִסְתַּכָּלִים לְאַמְצֵעַ. וְגִלְגָּל אֶחָד
מִסְתַּכֵּל לְצַד צָפוֹן וְשִׁלְשָׁה
עֲמוּדִים נוֹשָׂאִים אוֹתוֹ
וּמִסְתַּכָּלִים לְאַמְצֵעַ. וְכָל שְׁנַיִם
עֶשֶׂר הָעֲמוּדִים נוֹשָׂאִים מִתּוֹךְ
הָאֲמָצֵעַ, וְאוֹתוֹ הָאֲמָצֵעַ סְגוּר
וּפְתוּחַ. וְכָל גִּלְגָּל וְגִלְגָּל
בְּשָׁנוֹסֶעַ, קוֹל נִשְׁמָע בְּכָל
הָרְקִיעִים.

אֵלֶּי הָאֲרַבַּע חַיּוֹת [שְׁלֻמְעֵלָה] כָּלֶם
מִתְּלַבְּשׁוֹת [מִשְׁתַּלְּבוֹת] זֹו בְּזוֹ,
וְנִכְנָסִים אוֹתָם אוֹפְנִים שְׁלֻמְטָה
לְתוֹךְ הַחַיּוֹת הַלָּלוּ שְׁלֻמְעֵלָה
כְּלוּלִים אֵלֶיהָ בְּאֵלָה. רוּחַ זֹו
שׁוֹכֵלֶלָה בְּאוֹתָן רוּחוֹת, לוֹהֶטֶת
וְעוֹלָה לְהֶאֱחֹז לְמַעַלָּה וְעוֹמֶדֶת
לְהִתְאַחֵד [וְלִהְתַּקְשֹׁר בְּרִצּוֹן
הָאִישׁ הַצָּדִיק בְּאוֹתָהּ תִּפְלָה
שְׁמִתְפַּלֵּל. שֶׁשֶּׁעוֹלָה וְנִכְנָסֶת
בְּאוֹתוֹ הֵיכַל, לוֹקַח הַפֶּל, וְכָלֶם
נוֹטְלִים יַחַד עִמָּה וְנִכְלְלוּ זֶה בְּזֶה
עַד שֶׁנִּכְלָלִים בְּאוֹתָהּ רוּחַ.

בְּשָׁמַיִם. רוּחָא דָא שְׁלֻטָא עַל כָּלָא. הֵהִיא
חַיּוֹתָא דְרָמִיז (ג"א דְרָמִיז) עַל כָּלָהּ אֶסְתַּכְיָא
לְעִילָא וְכָלָהּ לְגַבִּיָּה (ד"א לְגַבִּיָּה).

כָּלָהּ כִּד נְטָלִין מְזַדְעָזְעִין כָּמָה חַיִּילִין.
מִנְהוֹן נְהִירִין. מִנְהוֹן מִתְּתַבְּרִי (ג"א מִסְתַּכְרִי
מִקִּיּוֹמָהוֹן) (מִימֵיהוֹן) וְאוֹקִידוֹן לֹון בְּנוֹרָא
וְאַתְיִין וּמִתְחַדְּשִׁין כְּמִלְקָדְמִין. כָּלָהּ עָאֲלִין
תַּחוֹת הֵהִיא חַיּוֹתָא מִסְתַּתְרִין תַּחוֹת גְּדַפָּהָ
לְאַכְלָלָא לֹון לְעִילָא.

אֲנוּן אַרְבַּע חַיּוֹן (דף מב ע"ב) סְלָקִין כִּד רוּחָא
אֲזִדְהֶר בְּגוּ הֵהוּא חַיּוֹתָא. אַרְבַּע
גִּלְגָּלִין לְכָל חַד וְחַד. גִּלְגָּלָא חָדָא אֶסְתַּכִּי
לְסִטֵּר מִזְרַח. תֵּלֶת סְמָכִין נְטָלִין לִיָּה
וְאַסְתַּכְיִין לְאַמְצֵעִיתָא. וְגִלְגָּלָא חָדָא אֶסְתַּכִּי
לְסִטֵּר מַעְרָב, וְתֵלֶת סְמָכִין נְטָלִין לִיָּה
וְאַסְתַּכְיִין לְאַמְצֵעִיתָא. וְגִלְגָּלָא חָדָא אֶסְתַּכִּי
לְסִטֵּר דְּרוֹם. וְתֵלֶת סְמָכִין נְטָלִין לִיָּה
וְאַסְתַּכְיִין לְאַמְצֵעִיתָא. וְגִלְגָּלָא אַחְרָא אֶסְתַּכִּי
לְסִטֵּר צָפוֹן וְתֵלֶת סְמָכִין נְטָלִין לִיָּה וְאַסְתַּכְיִין
לְאַמְצֵעִיתָא. וְכָלָהּ סְמָכִין תְּרִיסֵר נְטָלִין מִגּוּ
אַמְצֵעִיתָא. וְהֵהוּא אַמְצֵעִיתָא סְגִיר וּפְתַח.
וְכָל גִּלְגָּלָא וְגִלְגָּלָא כִּד נְטָלָא קָלָא אֶשְׁתַּמַּע
בְּכָלָהּ רְקִיעִין.

אֵלֶּיִן אַרְבַּע חַיּוֹן (ד"א דְלִעִילָא) כָּלָהּ (מִתְּלַבְּשִׁין) (ס"א
אֶשְׁתַּלְּבִין) דָּא בְּדָא. וְעָאֲלִין אֲנוּן אוֹפְנִים
דְּלִתְתָא בְּגוּ אֵלִין חַיּוֹן דְּלִעִילָא כְּלִילִין אֵלִין
בְּאֵלִין, רוּחָא דָא דְאַתְפָּלִיל בְּאֲנוּן רוּחִין
מְלַהֲטָא וְסָלְקָא לְאַתְאַחֲדָא לְעִילָא וְקִיּוֹמָא
לְאַתְאַחֲדָא וְלְאַתְקַשְׁרָא בְּרַעוּתָא דְבֵר נֶשׁ
זָכָאָה בְּהֵיָא צְלוּתָא דְצָלִי. דְכִד סָלְקָא
וְעָאֲלֶת בְּהֵיָא הֵיכְלָא נְטִיל כָּלָא וְכָלָהּ
נְטָלִין בְּהֵדָה וְאַתְפָּלִילוּ דָא בְּדָא עַד
דְּאַתְפָּלִילוּ בְּהֵיָא רוּחָא.

וְהָיוּ רִיחָא נְטִילָא בְרֵעוּתָא דְקִשּׁוּרָא
דִּיחֻדָּא דְצִלוּתָא דְמִיחֻדָּא כִּלָּא עַד
דְּמָטוּ כְּלָהוּ לְהִיכְלָא תְּלִיתָאָה כְּלִילָן דָּא בְּדָא
כְּדִקְדָּמָא, אֶשָּׁא בְּמִיָּא, וּמִיָּא בְּאֶשָּׁא. רִיחָא
בְּעַפְרָא, וְעַפְרָא בְּרוּחָא. מְזִרְחָא בְּמַעְרֵב, מַעְרֵב
בְּמְזִרְחָא. צָפוֹן בְּדָרוֹם, דָּרוֹם בְּצָפוֹן. וְהָכִי הֵנִי
כְּלָהוּ מִתְקַשְּׂרִין דָּא בְּדָא וּמִתְאַחֲדִין דָּא בְּדָא
וּמִשְׁלֹבֵן דָּא עִם דָּא. וְכֵן כְּמָה חֵיילִין
וּמִשְׁרִיין דְּאִתְאַחֲדוּ (נ"א דְּנַחֲתִי) לְתַתָּא וְאִתְעַרְבוּ
בְּאַנּוּן תַּתְּאִי עַד דְּמָטוּ לְכַכְבָּא דְּצִדִּיק וְתַמָּן
כְּמָה מְמַנָּן עַל עֲלָמָא.

וְכַד רִיחָא דָּא דְּאִתְכַּלִּיל (ר"א אִתְכַּלִּיל) מְכַלְהוּ
וְכַלְהוּ כְּלִילָן בִּיה. סְלִיק וְאִתְאַחֲד וְעָאֵל
בְּגוּ הִיכְלָא תְּלִיתָאָה עַד דְּאִתְאַחֲד בְּרוּחָא
דְּתַמָּן בְּגוּ הִהוּא עֲמוּדָא דְקָאִים בְּאַמְצָעִיתָא.
וְכַדִּין כִּלָּא אֲשֶׁתָּלִים עַד הָכָא כְּדָקָא יָאוּת.
וְכַלְהוּ רִיחָא חָדָא כְּלִיל מְכַלָּא וּשְׁלִים מְכַלָּא
כְּמָא דָּאֵת אֲמַר וְרוּחַ אֶחָד לְהֵנָּה. הָכָא
הַכְרָעָה לְאִתְדַבְּקָא בְּמֵאֲרִיה :

הִיכְלָא תְּלִיתָאָה. הִיכְלָא דָּא אִיהוּ הִיכְלָא
דְּהִהוּא רִיחָא דְּאֶקְרִי נְגַה, רִיחָא דָּא
אִיהוּ דְּכִיָּא בְּרִיר מְכַלְהוּ. לִית לִיה גִּוּוֹן
דְּאִתְחַזִּי בִּיה לָאו חֲוור וְלָאו יְרוֹק וְלָאו אוֹכְם
וְלָאו סוּמָק. וּבְגִין כֶּף אֶקְרִי טוֹהַר. דְּכִיָּא
בְּרִירָא מְכַל אֵלִין תַּתְּאִין. וְאַף עַל גַּב דְּאִיהוּ
דְּכִיָּא מְכַלָּא, לָא אִתְחַזִּי עַד דְּאֵלִין תַּתְּאִי
מִתְגַּלְגֵּלִין וְאַחֲדִין (נ"א וְכִרְאִין) בִּיה וְעָאֵלִין בְּגוּיָה
(נ"א בִּיה). פִּינּוֹן דְּעָאֵלִין בְּגוּיָה פְּדִין אֲחִזִּי נְהוּרִיָּה
וְלָא גִוּוֹן חַד מְכַלְהוּ.

כַּד אֲשֶׁתָּלִים הָאִי רִיחָא מְכַלְהוּ תַּתְּאִי, אֶפִּיק
מִנִּיה נְהוּרָא דְּכִלִּיל בְּתִלַּת נְהוּרִין. אֲנּוּן
תְּרִין נְהוּרִין סְלָקִין וְנַחֲתִין וְנַצְצִין. בְּהִהוּא
נִצּוּצָא אִתְחַזִּין עֲשָׂרִין וְתִרִין נְהוּרִין מְשַׁנִּין

וְאִתְּתָהּ רוּחַ נּוֹטִילַת בְּרִצּוֹן שֶׁל
קִשּׁוּר הַיְחוד שֶׁל הַתַּפְלָה
שֶׁמִּיחֻדַּת הַכֹּל, עַד שֶׁכֵּלֶם
מִגִּיעִים לְהִיכֵל הַשְּׁלִישִׁי כְּלוּלִים
זֶה בְּזֶה, כְּמוֹ הָרֵאשׁוֹנִים אֲשֶׁר
בְּמִים, וּמִים בְּאֵשׁ, רוּחַ בְּעָפָר,
וְעָפָר בְּרוּחַ. מְזִרְחָא בְּמַעְרֵב,
מַעְרֵב בְּמְזִרְחָא, צָפוֹן בְּדָרוֹם,
וְדָרוֹם בְּצָפוֹן. וְכֵן כֹּל הֵלְלוּ
מִתְקַשְּׂרִים זֶה בְּזֶה, וְנִאֲחָזִים זֶה
בְּזֶה וּמִשְׁלֹבִים זֶה בְּזֶה. וְכֵן כְּמָה
צְבָאוֹת וּמַחֲנֹת שֶׁנֶּאֱחָזוּ (נ"א שְׁרָדוּ)
לְמַטָּה וְהִתְעַרְבוּ בְּאוֹתָם
תַּחְתּוֹנִים עַד שֶׁהִגִּיעוּ לְכוֹכֵב
צִדִּיק, וְשֵׁם כְּמָה מְמַנִּים עַל
הָעוֹלָם.

וּבִשְׂרוּחַ זֶה שֶׁנִּכְלָל מִכֵּלֶם וְכֵלֶם
כְּלוּלִים בּוֹ, עוֹלָה וְנֶאֱחָזוּ וְנִכְנָסוּ
לְתוֹךְ הִיכְלֵל הַשְּׁלִישִׁי עַד שֶׁנֶּאֱחָזוּ
בְּרוּחַ שֶׁל שֵׁם בְּתוֹךְ אוֹתוֹ הָעֲמוּד
שֶׁעוֹמֵד בְּאַמְצַע, וְאִזּוּ הַכֹּל
בְּשִׁלְמוֹת עַד כָּאן כְּרָאוּ. וְכֵלֶם
רוּחַ אֶחָד כְּלוּל מִהַכֹּל וּשְׁלֵם
מִהַכֹּל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְרוּחַ אֶחָד
לְהֵנָּה (לְכָל). כָּאן הַכְרִיעָה לְהִדְבִּק
בְּרַבּוֹנוֹ.

הִיכְלֵל שְׁלִישִׁי. הִיכֵל זֶה הוּא
הִיכֵל שֶׁל אוֹתוֹ רוּחַ שֶׁנֶּקְרָא נְגַה.
רוּחַ זֶה הוּא טְהוֹר, בְּרוּר מְכֵלֶם.
אֵין בּוֹ גִּוּוֹן שֶׁנֶּרְאָה בּוֹ, לֹא לָבָן
וְלֹא יָרוֹק וְלֹא שָׁחַר וְלֹא אָדָם,
וְלָבָן נִקְרָא טְהוֹר. טְהוֹרָה בְּרוּרָה
מְכַל הַתַּחְתּוֹנִים הֵלְלוּ. וְאַף עַל
גַּב שֶׁהוּא טְהוֹר מִהַכֹּל, לֹא נִרְאָה
עַד שֶׁהִתְתַּחְוִּינִים הֵלְלוּ
מִתְגַּלְגֵּלִים וְאוֹחֲזִים [נ"א וְכִרְאִין] בּוֹ
וְנִכְנָסִים בְּתוֹכּוֹ [בּוֹ]. פִּינּוֹן
שֶׁנִּכְנָסִים בְּתוֹכּוֹ, אִזּוּ מִרְאָה אֵת
אוֹרוֹ, וְלֹא גִוּוֹן אֶחָד מִכֵּלֶם.

בְּשִׁנְשָׁרָם רוּחַ זֶה מְכַל
הַתַּחְתּוֹנִים, יוֹצֵא מִמֶּנּוּ אוֹר
שֶׁכְּלוּל בְּשִׁלְשָׁה מְאוֹרוֹת. אוֹתָם
שְׁנֵי מְאוֹרוֹת עוֹלָם וְיוֹרְדִים
וְנוֹצְצִים. בְּאוֹתוֹ נִצְנוּץ נִרְאִים

עשרים ושנים אורות משנים זה
מזה, וכלם אור אחד. ונכנסים
באותו האור האחד.

ואותו האור כולל אותם, ולא
מאיר פרט לזמן שהאורות הללו
שלמטה עולים. ואותו רצון של
התפלה נושא את כלם. אז אותו
אור יוצא מתוך אותה רוח. מאיר
אותו האור ומוציא שני האורות
הנוצצים הללו, ונראים כחשבון
עשרים ושנים אותיות התורה.
אחר כך חוזרים ונכללים באותו
האור.

כ" אותם האורות תחתונים
[באותם אורות], כלם כלולים באורות
הללו [תחתונים], וכלם באור הזה.
האור הזה כלול בתוך אותו
הרוח, ואותו הרוח עומד בהיכל
השלישי הזה, ולא עומד
להתישב אלא בתוך ההיכל
הרביעי שהשתוקקותו לעלות
לתוכו.

המאורות הללו שיצאו מתוך
אותה הרוח, כשנוצצים
מתחברים כל המאורות
הנוצצים. בשעה שיוצאים מתוך
אותו אור אחד ודוחקים ודוחים
להתנוצץ. יוצאת מהם חיה אחת
קדושה גדולה, דמותה כמראה
של כל אלו שאר החיות. דמות
אריה ודמות נשר כלולים כאחד,
ונעשו בה דמות אחת מהם.

תחת החיה הזאת יש ארבעה
אופנים עליונים כמראה תרשיש
מרקם בכלילות כל הגונים. ושש
מאות אלף רבוא [גדולים] כלם
בתוכם. וארבעה האופנים הללו
כלם בשמונה כנפים, וכלם
יוצאים מתוך אור אותה החיה
ששולטת עליהם. בשעה שנוצץ
אותו האור, מוציאה צבאות
צבאות הללו.

וארבעה אלה שתחתיה
עומדים בארבעת צדי העולם

דא מן דא וכלהו חד נהורא. ועאלין בגו
ההוא חד נהורא.

וההוא נהורא כליל לון. ולא נהיר, בר
בזמנא דאלין נהורין דלתתא סלקין
וההוא רעותא דעלותא נטיל לכלהו. כדין
ההוא נהורא נפיק מגו ההוא רוחא. אתנהיר
ההוא נהורא ואפיק אלין תרין נהורין נצצין
ואתחזון פחושפון עשרין ותריין אתון
דאורייתא. לבתר מתהדרין וכלילן בההוא
נהורא.

כ" אנון נהורין תתאי (באנן נהורין) כלהון כלילן
בהני נהורין (תתאין) וכלהו בנהורא דא.
האי נהורא איהו כליל בגו ההוא רוחא.
וההוא רוחא קיימא בהיכלא תליתאה דא.
ולא קאים לאתישבא אלא בגו היכלא
רביעאה דתאובתיה לסלקא לגויה.

אלין נהורין דנפקו מגו ההוא רוחא כד
מנצצין מתחברן כלהו נהורין דנצצן.
בשעתא דנפקי מגו ההוא נהורא חדא
ודחקין (נ"א ודחין) לאתנצצא. נפקי מנייהו חד
חיותא קדישא רברבא דיוקנהא כחיוזו דכל
אנון (דף מג ע"א) שאר חיותא דיוקנא דאריה
ודיוקנא דנשר כלילן כחדא ואתעבידו בה
חד דיוקנא מנייהו.

תחות האי חיותא אית ארבע אופנין עלאין
פחיוזו דתרשיש מרקמן בכלילו דכל
גוונין. ושית מאה אלף רבוא (רבדו) כלהו
בגוניהו. ואלין ארבע אופנים בתמניא גדפין
כלהו. וכלהו נפקין מגו נהירו דההוא חיותא
דשלטא עלייהו. בשעתא דנצץ ההוא נהורא
מפקא חיילין חיילין אלין.

ואלין ארבע דתחותה קיימין בארבע סטרין
דעלמא בארבע אנפין כל חד וחד.

בארבע פנים כל אחד ואחד.
שתי פנים מסתכלות לאותה
החיה, ושתי פנים מכסות
בכנפיהם מאותם אורות
שנוצצים שלא יכולים להסתכל.
בכל פעם שנוסעים אלה
בארבעה גלגלים [ד"א ושנים עשר]
[ושנים] עמודים כראשונים נעשה
מאותה הזעה שלהם כמה
צבאות ומחנות שכלם משבחים
ומזמרים שלא שוקטים
לעולמים. ולאֵלה אין להם
שעור.

ארבעה פתחים יש להיכל הזה
לארבעת צדדי העולם. עשרה
ממנים בכל פתח ופתח. ובזמן
שכלם שבתוך ההיכלות
שלמטה, ואותם היכלות עולים
ברצון של תפלה ובה, כלם
פותחים פתחים עד שנוכללים
כלם אלה באלה, ומשליבים אלה
באלה, ונכנסים כל הממנים
לתוך ממנים, מחנות בתוך
מחנות, אופנים בחיות וחיות
באופנים. באופנים הללו
מאורות במאורות, רוח ברוח,
עד שנוכנסים ברוח זו.

בהיכל הזה יש מקום אחד
כמראה זהב שנוצץ, ושם גנונים
כמה צבאות ומחנות שלא עולים
ולא מתעטרים למעלה, אלא רק
בשעה שכל אלה קושרים
קשרים, וההיכל נוסע להתעטר.
כלם יוצאים מלאים בדין,
ונקראם מחזיקי מגנים. שלוחים
בעולם מתוך בעלי הדין
שבהיכל הרביעי. במקום זה
תלויים בארבעה צדדים שש
מאות אֵלף רבוא מגנים של זהב
לכל צד וצד. וכן למטה מהם
חומות מקיפות, והם ששים.

וכך המגנים הללו נלחמים
קרבות בתרבות ורמחים, פרט
לכל אותם שלוחי הדין של העולם, עד שמגיעים דרגות בדרגות לכוֹכב מאדים. ואז ההיכל עולה

תרין אנפין מסתכלין לגבי ההוא חיותא.
ותרין אנפין מחפין בגדפייהו מאנון נהורין
דנצצין דלא יכלין לאסתכלא.

בכל זמנא דנטלי אלין בארבע גלגלין (ד"א
ותריסר) (ותריין) סמכין בקדמאי אתעביד
מההוא זיעא דלהון כמה חיילין ומשריין
דכלהו משבחין ומזמרי דלא משתפכי
לעלמין. ולאלין לית לון שעורא.

ארבע פתחין אית להיכלא דא לארבע
סטריין דעלמא. עשר ממנן בכל
פתחא ופתחא. ובזמנא דכלהו די בגו היכלין
דלתתא. ואנון היכלין סלקין ברעו דצלותא
דכייא. בלהו פתחין פתחין. עד דכלילן בלהו
אלין באלין. ומשליבין אלין באלין. ועאלין
בלהו ממנן גו ממנן. משריין גו משריין.
אופנים בחיות וחיות באופנים. באלין
אופנים, נהורין בנהורין רוחא ברוחא. עד
דעאלו ברוחא דא.

בהיכלא דא אית דוכתא חדא כחיו דדהבא
דנציץ. ותמן גניזין כמה חיילין
ומשריין דלא סלקין ולא מתעטריין לעילא
אֵלא בשעתא דכל אלין קשרין קשרין והיכל
נטיל לאתעטרא בלהון נפקין מליין בדינא.
ואקרון מארי תריסין. שליחן בעלמא מגו
מארי דינן די בהיכלא רביעאה. בהאי
דוכתא תליין בארבע סטריין שית מאה אֵלף
רבון מגינים דדהבא לכל סטר וסטר. וכן
לתתא מנייהו שורין מקפן ואנון שתיין.

וכך הגי מגינים בלהו מגיחין קרבין בסייפין
ורומחין לבר בכל אנון שליחי דינן
דעלמא עד דמטו דרגין בדרגין לככבא
דמאדים. וכדין היכלא סלקא ואתעטרת
לכל אותם שלוחי הדין של העולם, עד שמגיעים דרגות בדרגות לכוֹכב מאדים.

ומתעטר באותה רוח בכל אותם צבאות, ונשאר אותו מקום במקומו. ואותו מקום נקרא תא הרצים. אותם השלוחים רצים להשלים דינים ופרעניות בכל צדדי העולם.

בשעורה תפלה, נושאת כל המאורות הללו והמחנות, וקושרת קשרים ונכללים כלם כאחד, עד שנקשר רוח ברוח והם אחד. ונכנסים לתוך אותו עמוד להכלל ברוח של ההיכל הרביעי. אשרי חלקו של מי שיודע סוד רבונו ומרים דגלו במקום שצריך.

ובא וראה, הכל צריך זה לזה וזה לזה להשלים זה עם זה ולהאיר זה בזה, עד שעולה הכל למקום שצריך שלמות. מלמטה בהתחלה, ואחר כך מלמעלה, ואז השלמות היא בכל הצדדים ונשלם הכל כראוי. מי שיודע הסודות הללו ועושה שלמות, זהו שמתדבק ברבונו ומבטל כל הגזרות הקשות, והוא מעטר את רבונו ומוסף ברכות על העולם. וזהו אדם שנקרא צדיק עמוד העולם, ותפלתו לא חוזרת ריקם, וחלקו בעולם הבא, והוא בחשבון בני האמונה.

בא ראה, כל ההיכלות הללו וכל החיות הללו וכל הצבאות הללו וכל האורות הללו וכל הרוחות הללו צריכים זה לזה, כדי להשתלם מלמטה ולהשתלם אחר כך מלמעלה. ההיכלות הללו הם מתדבקים זה בזה.

ובכ"ם כמו הגונים שלמעלה [של העין] דבוקים זה עם זה. כל מה שבתוכם הם באותו מראה שגורא בסתר כשמתגלגלת העין ונראה אותו זה נוצץ. ואותו מה שלא נראה באותו גלגול, הוא אותה רוח ששולטת על הכל.

בהוא רוחא בכל אנון חיילין ואשתאר ההוא דוכתא באתריה. וההוא דוכתא אקרי תא הרצים. אנון שליחין מרהיטי לאשלמא דינין ופרענין בכל סטרי עלמא.

בר סלקא צלותא נטיל כל הני נהורין ומשריין וקשר קשרין ואתפלילו כלהו כחדא. עד דאתקשר רוחא ברוחא ואנון חד. ועאלו גו ההוא עמודא לאתפללא ברוחא דהיכלא רביעאה. זפאה חולקיה מאן דידע רזא דמאריה וארים דגליה באתר דאצטריך. ותא חזי כלא אצטריך דא לדא ודא לדא לאשלמא דא עם דא ולא תנהרא דא בדא עד דסליק כלא לאתר דאצטריך שלימו. מתתא בקדמיתא ומלעילא לבתר. וכדין איהו שלימו בכל סטריין ואשתלים כלא כדקא יאות. מאן דידע רזין אלין ועביד שלימו. דא איהו מתדבק במאריה ובטיל כל גזירין קשין. ואיהו אעטר למאריה ומשיך ברכאן על עלמא. ודא איהו בר נש דאקרי צדיקא עמודא דעלמא וצלותיה לא אהדר ריקנא וחולקיה בעלמא דאתי, ואיהו בחושבן בני מהימנותא.

תא חזי, כל הני היכלין וכל הני חיותא וכל הני חיילין וכל הני נהורין וכל הני רוחין פלהו אצטריכו דא לדא. בגין לאשתלמא מתתא. ולאשתלמא לבתר מלעילא. אלין היכלין אנון מתדבקין דא בדא.

ובל"הו פגונוין דלעילא (נ"א דע"א) מתדבקין דא עם דא. כל מה די בגווייהו אנון

בהוא חזיו דמתחזיא (צו א, סב) בסתימו כד מתגלגלא עינא ואתחזי ההוא זהרא נציץ. וההוא מה דלא אתחזי (ב"ה) בההוא גלגולא. איהו ההוא רוחא דשלטא על כלא. ובגין כך

וְלָכֵן עֹמֵד זֶה בְּזֶה דְּרָגוֹת עַל
דְּרָגוֹת עַד שְׁמַתְעִטֵּר הַכֹּל כְּפֶאֱוִי.
וּבֹא וְרֹא, אֲלֶמְלָא כָּל אוֹתָם
גִּוְנִים שֶׁל הָעֵץ שְׁנֵרָאִים,
כְּשֶׁנִּסְתַּמַּת הָעֵץ וּמִתְגַּלְגֵּל
בְּגִלְגָּל, לֹא נֵרָאִים אוֹתָם הַגִּוְנִים
שְׁזֵהָרִים, וְאֲלֶמְלָא אוֹתָם גִּוְנִים
לֹא נִדְבַק אוֹתוֹ הַנִּסְתֵּר שְׁשׁוּלֵט
עֲלֵיהֶם. נִמְצָא שֶׁהַכֹּל תְּלוּי זֶה
בְּזֶה וְנִקְשֵׁר זֶה בְּזֶה כְּשֶׁנִּכְלָל הַכֹּל
כְּאַחַד בְּהִיכֹל הַשְּׁלִישִׁי. וְרִצּוֹן
הַתְּפִלָּה עוֹלָה לְהַתְעַטֵּר בְּהִיכֹל
הַרְבִּיעִי. וְאִזּוּ הַכֹּל אַחַד וְרִצּוֹן
אַחַד וְקִשֵּׁר אַחַד. כֵּאֵן הַשְּׁתַּחֲוָּא
לְהַתְרַצוֹת לְרַבּוֹנוּ.

הִיכָר הַרְבִּיעִי. הִיכֹל זֶה הוּא
מְשֻׁנָּה מִכֻּלָּם. אֲרַבְּעָה הִיכְלוֹת
לְזֶה, זֶה לְפָנִים מִזֶּה, וְכֻלָּם הִיכֹל
אַחַד. כֵּאֵן הוּא רוּחַ שְׁנֵקֶרָא זְכוּת.
בְּמָקוֹם זֶה מִתְהַפֵּף הַזְכוּת שֶׁל כָּל
הָעוֹלָם. רוּחַ זֶה נוֹשֵׂאת הַכֹּל.
מִמֶּנָּה יוֹצְאִים שְׁבָעִים אוֹרוֹת
כָּלֵם נוֹצְצִים. וְכֻלָּם בְּעִגּוּל שֶׁלֹּא
מִתְפַּשְׁטִים כְּמוֹ הָאֲחֵרִים הֵלְלוּ.
מִתְדַּבְּקִים זֶה בְּזֶה וּמֵאִירִים זֶה
בְּזֶה, אַחֲזוּזִים זֶה בְּזֶה. כָּל זְכוּת
הָעוֹלָם עֹמְדוֹת לְפָנֵי הַמְּאֹרוֹת
הֵלְלוּ. מִכֻּלָּם יוֹצְאִים שְׁנֵי
מְאֹרוֹת שְׁקוּלִים כְּאַחַד
שְׁעוֹמְדִים לְפָנֵיהֶם תָּמִיד.

בְּגִיד אֵלֶּה שְׁבָעִים מְמַנִּים
גְּדוּלִים שְׁבַחוּץ שְׁסוּכְבִּים אֵת כָּל
אֲרַבְּעַת הַהִיכְלוֹת הֵלְלוּ. שְׁבָעִים
אוֹרוֹת אֵלֶּה וּשְׁנֵי אוֹרוֹת
שְׁעוֹמְדִים לְפָנֵיהֶם, כָּלֵם פְּנִימִיִּים
לְפָנִים וְלְפָנִים, וְזֶה סוּד הַכְּתוּב
(שִׁיר ז) בְּטִגָּף עֲרַמַת חֲטִים סוּגָה
בְּשׁוֹשְׁנִים.

לְפָנֵי הָאוֹרוֹת הֵלְלוּ נִכְנָסִים כָּל
הַזְכוּת וְעַל כָּל מַעֲשֵׂי הָעוֹלָם
לְהַדוֹן. שְׁנֵי הָאוֹרוֹת הֵלְלוּ
מַעֲדִים עֲדוֹת, מִשּׁוּם [שְׁחָם] שִׁישׁ
שְׁבַע עֵינֵי ה' שְׁמִשּׁוּטִים בְּכֹל
הָאָרֶץ, [כֹּן כָּל] וְכֹל מִה שְׁנַעֲשָׂה

קִיִּימָא דָא בְּדָא דְרָגִין עַל דְּרָגִין (וּדְרָגִין עַל דְּרָגִין)
עַד דְּאִתְעַטֵּר כְּלָא (דָּף מִג ע"ב) כְּדָקָא יָאוֹת.

וְהָא חֲזִי אֲלֶמְלָא כָּל אֲנֹן גִּוְנִין דְּעִינָא
דְּאִתְחַזִּין, כִּד אֶסְתִּים עִינָא וְאִתְגַּלְגֵּלָא
בְּגִלְגָּלָא לֹא אִתְחַזִּין אֲנֹן גִּוְנִין דְּזִהָרִין.
וְאֲלֶמְלָא אֲנֹן גִּוְנִין, לֹא אִתְדַּבֵּק הוּא
דְּסְתִים דְּשִׁלְטָא עֲלֵיהּ. אִשְׁתַּכַּח דְּכָלָא
תְּלִיָא דָא בְּדָא וְאִתְקִשֵׁר דָא בְּדָא כִּד אִתְפְּלִיל
כְּלָא כְּחָדָא בְּהִיכָלָא תְּלִיתָאָה. וְרַעוּתָא
דְּעֻלוּתָא סִלְקָא לְאִתְעַטֵּרָא בְּהִיכָלָא רְבִיעָאָה.
כְּדִין כְּלָא חַד. וְרַעוּתָא חָדָא וְקִשּׁוּרָא חָדָא.
הָכָא הַשְּׁתַּחֲוָּא לְאִתְרַצָּא בְּמֵאִרְיָה:

הִיכָרָא רְבִיעָאָה, הִיכָלָא דָא אִיהוּ מְשֻׁנָּה
מִכֻּלָּהּ. אֲרַבְּעֵי הִיכְלִין לְדָא. דָא לְגוֹ
מִן דָא וְכֻלָּהּ חַד הִיכָלָא. הָכָא אִיהוּ רוּחָא
דְּאִקְרִי זְכוּת, בְּאַתֵּר דָא מִתְהַפֵּף זְכוּת דְּכָל בְּנֵי
עֲלָמָא. רוּחָא דָא נָטִיל כְּלָא. מִנִּיהּ נִפְקוּ
שְׁבָעִין נְהוּרִין כֻּלָּהּ מְנַצֵּץ. וְכֻלָּהּ בְּעִגּוּלָא
דְּלֹא מִתְפַּשְׁטִי כְּאֵלִין אַחֲרָנִין. מִתְדַּבְּקִין דָא
בְּדָא וְנִהְיִירִין דָא בְּדָא אַחֲזִידִין דָא בְּדָא. כָּל
זְכוּתִין דְּעֲלָמָא קָמִי אֵלִין נְהוּרִין קִיִּימִין.
מִכֻּלָּהּ נִפְקִי תְּרִין נְהוּרִין שְׁקוּלִין כְּחָדָא
דְּקִיִּימֵי קָמִייהוּ תְּדִירָא.

לְקַבֵּל אֵלִין אֲנֹן שְׁבָעִין רַבְּרָבִין מְמַנִּין לְבַר
דְּסַחְרִין כָּל (הִנֵּי) (ד"א אֲנִין) אֲרַבְּעֵי הִיכְלִין.
שְׁבָעִין נְהוּרִין אֵלִין וְתִרֵי נְהוּרִין דְּקִיִּימִין
קָמִייהוּ כֻלָּהּ פְּנִימָאִין גּוֹ לְגוֹ. וְרִצָּא דָא
דְּכְתִיב, (שִׁיר הַשִּׁירִים ז) בְּטִגָּף עֲרַמַת חֲטִים סוּגָה
בְּשׁוֹשְׁנִים.

לְקָמִי נְהוּרִין אֵלִין עֲאֵלִין כָּל זְכוּ. וְכָל
עוֹבְדִין דְּעֲלָמָא לְאִתְדָּנָא. תְּרִין נְהוּרִין
אֵלִין אֲנֹן סְהִדִי סְהִדוּתָא. בְּגִין (דְּאֲנִין) דְּאִית
שְׁבָעָה עֵינֵי יְיָ דְּמִשְׁטִי בְּכָל אֲרַעָא (ס"א כֹּן כָּל)

בְּעוֹלָם נִרְשָׁם בְּאוֹתוֹ מַעֲשֵׂה
מִמֶּשׁ וְאוֹתָהּ זְכוּת מִמֶּשׁ
וְעוֹמְדִים בְּקִיּוּמָם. וּשְׁנֵי הָאוֹרוֹת
הֵלְלוּ רוֹאִים בָּהֶם וּמִסְתַּכְּלִים
וּמַעֲיִדִים לִפְנֵי שְׂבָעִים אוֹרוֹת
הָאֵלֶּה. אֵלֶּה שְׂבָעִים גְּזֵרֵי גְזֵרוֹת
וְדִנִּים דִּינִים, הֵן לְטוֹב הֵן לְרָע.
וְכָאן הוּא מְקוֹם הַזְכוּת.

רוּחַ זֶה בֵּיה נִרְשָׁמוּ שְׁלֹש אוֹתִיּוֹת
שֶׁהֵם יו"ו. שִׁשְׁהָאוֹתִיּוֹת הֵלְלוּ
נִדְבָקוֹת בְּמָקוֹם הַזֶּה בְּהִדְבָּקוֹת
שֶׁל זָכָר וְנִקְבָּה, אִזּוּ נִרְשָׁמִים בּוֹ
וְלֹא מִסְתַּלְקִים מִשָּׁם. אַחֵר כִּף
יוֹצֵא אוֹר אֶחָד שֶׁמֵּאִיר לְאַרְבָּעָה
צִדִּדִּים. הָאוֹר הַזֶּה מוֹצִיא שְׁלֹשָׁה
אַחֲרִים שֶׁהֵם שְׁלֹשָׁה בְּתֵי דִין
שְׁדִינִים דִּינִים אַחֲרִים בְּדִכְרֵי
הָעוֹלָם - בְּעֶשֶׂר, בְּעֵנִי, בְּמַחְלוֹת,
בְּשִׁלְמוֹת בְּכָל אוֹתָם שָׂאָר דְּכָרִים
שֶׁהָעוֹלָם נִדוֹן בָּהֶם. הֵיכָל אֶחָד
לְאוֹתָם שְׂבָעִים רֵאשׁוֹנִים לִפְנֵים.
שְׁלֹשָׁה לְאוֹתָם שְׁלֹשָׁה הָאַחֲרִים.
עוֹדָה הָרוּחַ הַזֶּה וְכוֹלֶלֶת כָּל אֵלּוֹ
שֶׁלֹמֶטָה, וּמוֹצִיָּאָה חַיָּה קְדוּשָׁה
אֶחָת מִתְּלַהֲטָה, וְיֵשׁ לָהּ עֵינִים
כְּמוֹ עֵינֵי אָדָם לְהַשְׁגִּיחַ בְּאֶלֶף
אַלְפִים וּרְבּוּא רַבְבוֹת צְבָאוֹת
בְּעֵלֵי הַדִּין. כָּלֶם לּוֹקְחִים פְּתָקִים
וּפּוֹתְחִים וּסוֹגְרִים בְּעוֹלָם
וּמִשְׁלִימִים דִּין.

תַּחַת הַחַיָּה הַזֶּה אַרְבָּעָה שָׂרְפִים
לוֹהֲטִים, כָּלֶם כִּכְפֹּתוֹר וּפְרַח
וּשְׁבִיבֵי אֵשׁ. עוֹלִים שְׂבָעִים
וּשְׁנַיִם גִּלְגָּלִים לְכָל אֶחָד
מִלְהִטִּים בָּאֵשׁ. כְּשֶׁנוֹסְעִים,
נַעֲשֶׂה נֶהָר אֶחָד שֶׁל אֵשׁ. אֶלֶף
אַלְפִים מִשְׁמָשִׁים לְאוֹתָהּ הָאֵשׁ,
וּמִשָּׁם יוֹצֵאִים כְּמָה צְבָאוֹת.
כְּשֶׁהִגְלִילִים נוֹסְעִים, כְּמָה הֵם
רְבּוּא רַבְבוֹת שֶׁיַּעֲמִדוּ מֵהֶם בְּתוֹךְ
אוֹתָהּ הָאֵשׁ. תַּחַת הַהֵיכָל הַשְּׁנִי
יוֹצֵאִים צְבָאוֹת שְׁמוֹזְמָרִים וּבָאִים
לְהִתְקַרֵּב כָּאֵן וְכָלֶם נִשְׂרָפִים.

כָּל מָה דְּאַתְעֵבִיד בְּעֶלְמָא אֲתִרְשִׁים בְּהֵהוּא
עוֹבְדָא מִמֶּשׁ וְהֵהוּא זְכוּתָא מִמֶּשׁ וְקִיּוּמִי
בְּקִיּוּמִיָּהּ. וְאַלִין תִּרִין נְהוֹרִין חֲמָאן בְּהוּ
וּמִסְתַּכְּלָן וְסִהְדִי קָמִי אֲלִין שְׂבָעִין נְהוֹרִין.
אֲלִין שְׂבָעִין גְּזֵרֵי גְזֵרִין וְדִינֵי דִינִין הֵן לְטַב
הֵן לְבִישׁ. וְהָכָא אִיהוּ אֲתֵר דְּזְכוּתָא.

רוּחָא דָא בֵּיה אֲתִרְשִׁימוּ אֲתוּן תַּלְת דְּאַנוּן
יח"ו, דְּכַד אֲלִין אֲתוּן מִתְדַבְּקָן בְּהֵאִי
אֲתֵר בְּאַתְדַבְּקוּתָא דְּדְכוּרָא וְנוֹקְבָא כְּדִין
אֲתִרְשִׁימוּ בֵּיה וְלֹא אֲתַעֲדוּן מִתְמָן. לְבִתֵּר נָפַק
חַד נְהוֹרָא נְהִיר לְאַרְבַּע סְטֵרִין. הֵאִי נְהוֹרָא
אַפִּיק תַּלְת אַחֲרָנִין דְּאַנוּן תַּלְת בְּתֵי דִינִין
דְּדִינֵינִין דִּינִין אַחֲרָנִין בְּמִלִין דְּעֶלְמָא בְּעוֹתֵרָא
בְּמִסְפָּנוּ בְּמִרְעִין בְּשְׁלִימוּ בְּכָל אֲנוּן שָׂאָר
מִלִין דְּעֶלְמָא אֲתַדֵּן בְּהוּ. חַד הֵיכְלָא לְאַנוּן
שְׂבָעִין קְדָמָאֵי לְגוּ. תַּלְתָא לְאַלִין תַּלְתָא
אַחֲרָנִין.

סְרִקָא הֵאִי רוּחָא וְכָלִיל כָּל אֲנוּן דְּלִתְתָא.
וְאַפִּיק חַד חִיּוּתָא קְדִישָׁא מִתְלַהֲטָא
וְעֵינֵינִין לָהּ כְּעֵינֵי אִינְשָׁא לְאַשְׁגָּחָא בְּאֶלֶף
אַלְפִין וּרְבּוּא רַבּוּן חֵיילִין מְאַרְיֵהוּן דְּדִינָא.
כְּלָהוּ נְטִלִין פְּתָקִין וּפְתָחִין וְסִגְרִין בְּעֶלְמָא
וְאַשְׁלִימוּ דִינָא.

תַּחוֹת הֵאִי חִיּוּתָא אַרְבַּע שָׂרְפִים מְלַהֲטִין
כְּלָהוּ כַּחֲזוֹר וְשׁוֹשֵׁן וּשְׁבִיבֵי דְאֵשָׁא.
סְלָקִין שְׂבָעִין וְתִרִין גִּלְגָּלִין לְכָל חַד מְלַהֲטִין
בְּאֵשָׁא. כַּד נְטִלִין אֲתַעֲבִיד נְהָר חַד דִּי נוֹרָא.
אֶלֶף אַלְפִין מִשְׁמָשִׁין לְהֵהוּא נוֹרָא, מִתְמָן
נָפְקִי כְּמָה חֵיילִין. כַּד גִּלְגָּלִין נְטִלִין. כְּמָה
אֲנוּן רַבּוּא רַבּוּן דִּיקוּמוּן מְנִיָּהּ בְּגוּ הֵהוּא
נוֹרָא. תַּחוֹת הֵיכְלָא תַנְיִנָא נָפְקִי חֵיילִין
דְּמִזְמָרִין וְאַתְיִין לְקִרְבָּא הָכָא וְאַתּוּקְדוּן
כְּלָהוּ.

כָּל אֲנוּן מִמֶּנּוּ דַּעֲלָמָא דַּאֲתַמְנוּן לְשִׁלְטָא
מִהָכָא נָפִיק דִּינְהוּן לְשִׁלְטָא מְגוּ הָהוּא
רוּחָא דַּאֲתַרְשִׁים בְּתִלַּת אַתְוּן. וּמִהָכָא
מַעֲבְרִין קִיּוּמֵיהוּ מַעֲלָמָא וְאֲתַדְנוּ בְּהָאֵי נוֹרָא
דְּנִגִּיד וְנָפִיק. כּוֹלָא אַתְמַסַּר בְּהָאֵי הִיכְלָא.
בְּגִין דַּאֲתַרְשִׁימוּ בְּתִלַּת (ד"א תלת) אַתְוּן הָכָא
הָאֵי רוּחָא אַתְכְּלִיל בְּהוּ. הָהִיא חִיּוּתָא אַפִּיק
חִיָּילִין וּמִשְׁרַיִין דְּלִית לְהוּן חוּשְׁבָּנָא.

כָּל דִּינִין דַּעֲלָמָא מִהָאֵי הִיכְלָא נָפִיק הֵן לְטַב
הֵן לְבִישׁ. בַּר תִּלַּת בְּנֵי חַיִּי וּמְזוּגֵי.
דְּלֹא אֲתִיֵּיב רְשׁוּ בְּאַתְרֵי דָא. דְּהָא בְּהָהוּא
נְהָר עֲלָא דְכָל נְהוּרִין נִגְדִין מִנִּיהּ קִיּוּמָא
מְלָה. בְּאַמְצַעִיתָא (דף טז ע"א) דְּהִיכְלָא דָא הוּא
אַתְרֵי מִתְקַנָּא לְקַבֵּל רוּחָא דְלַעֲיֵלָא בְּגוּ רוּחָא
דָא וְדָא סְלָקָא בְּהוּ.

תַּרְיִן עֶשֶׂר פִּתְחִין אֲנוּן לְהִיכְלָא דָא. בְּכָל
פִּתְחָא וּפִתְחָא כָּל אֲנוּן סְרַכִּין וּמִמֶּנּוּ
דַּאֲנוּן מִכְרִזֵּי לְאוּדְעָא לְתַתָּא כָּל אֲנוּן דִּינִין
דְּזַמִּינִין לְנַחְתָּא לְתַתָּא. כְּמָה דָּאֵת אָמַר, (דניאל
ד) קְרָא בְּחִיל וְכֵן אָמַר גּוֹדוּ אֵילָנָא וְגו'.

וּמִגּוּ פְרוּזֵי אֵלִין נְטִילֵי מְלָה כָּל מְרִיהוּן
דִּגְדִּפִּין עַד דְּאוּדְעֵי מְלָה לְרַקִּיעַ דְּחֻמָּה.
וּמִתַּמֶּן כִּד נָפִיק שְׁמַשָּׁא נָפִיק מְלָה
וְאֲתַשְׁטִּיא בְּעֲלָמָא עַד דְּמָטִי לְהָהוּא חִיּוּיָא
דְּרַקִּיעָא דְכָל כְּכַבֵּי דְרַקִּיעָא גְלִידוּ בֵּיהּ דְּאִיְהוּ
בְּאַמְצַעִיתָא דְרַקִּיעָא.

וְשְׁמַעִין מְלָה וְנִקְטִין לָהּ אֲנוּן סְרַכִּין דְּתַחוּת
(שְׁמַיָא) (ד"א שְׁמַיָא) וְאֲנוּן דְּמִמֶּנּוּ עַל הָהוּא
חִיּוּיָא וּמִתַּמֶּן אֲתַפְשֵׁט לְעֲלָמָא. וְאַפִּילוּ רוּחִין
וְשָׂדִין וְאַפִּילוּ עוֹפֵי שְׁמַיָא מוֹדְעֵי לִיָּה
בְּעֲלָמָא. פְרוּזִין תְּבִין וְסִתְמִין פִּתְחִין. לֹא
סְלָקָא (לֹאסְתָּלָקָא) רוּחָא בְּרוּחָא עַד דְּכִלְהוּ רוּחִין
תַּתָּאֵי כִּלְהוּ חַד בְּהִדִּי (רוּחָא בְּהִדִּי) הָאֵי רוּחָא

כָּל אוֹתָם מִמֶּנִּי הָעוֹלָם שֶׁהִתְמַנּוּ
לְשִׁלֹּט, מִכָּאן יוֹצֵא דִינָם לְשִׁלֹּט
מִתּוֹךְ אוֹתָהּ הָרוּחַ שֶׁנֶּרְשָׁמָה
בְּשִׁלֹּשׁ אוֹתִיּוֹת. וּמִכָּאן מַעֲבִירִים
קִיּוּמָם מִהָעוֹלָם וְנִדְוָנִים בְּאֵשׁ
הַזֶּה שֶׁשׁוֹפֵעֵת וְיוֹצֵאת. הַכֹּל נִמְסָר
בְּהִיכָל הַזֶּה. מִשּׁוֹם שֶׁנֶּרְשָׁמוּ
בְּשִׁלֹּשׁ אוֹתִיּוֹת כָּאן, הָרוּחַ הַזֶּה
נִכְלָלֵת בָּהֶם. אוֹתָהּ הַחֲזִיהַ
מוֹצִיָּאָה צְבָאוֹת וּמַחְנוֹת שְׂאִין
לָהֶם חֲשָׁבוֹן.

כָּל דִּינֵי הָעוֹלָם יוֹצֵאִים מִהִיכָל
הַזֶּה, הֵן טוֹב וְהֵן לָרַע, פָּרֵט
לְשִׁלְשָׁה - בָּנִים, חַיִּים וּמְזוּנֹת,
שֶׁלֹּא נִתְּנָה רְשׁוּת בְּמָקוֹם הַזֶּה.
שְׁהִי בְּאוֹתוֹ נְהָר עֲלִיּוֹן שֶׁכָּל
הָאוֹרוֹת שׁוֹפְעִים מִמֶּנּוּ הַדְּבָר
עוֹמֵד. בְּאַמְצַע הִיכָל הַזֶּה הוּא
מָקוֹם מִתְקַן כְּנֶגֶד הָרוּחַ
שֶׁלְמַעֲלָה בְּתוֹךְ הָרוּחַ הַזֶּה, וְזוֹ
עוֹלָה בָּהֶם.

שְׁנַיִם עֶשֶׂר פִּתְחִים הֵם לְהִיכָל
הַזֶּה. בְּכָל פֶּתַח וּפֶתַח כָּל אוֹתָם
שָׂרִים וּמַמְנִים שֶׁמְכַרְזִים
לְהוֹדִיעַ לְמִטָּה כָּל אוֹתָם הַדִּינִים
הַעֲתִידִים לָרֶדֶת לְמִטָּה, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (דניאל ד) קוֹרָא בְּחִיל וְכֵן
אוֹמַר קָצְצוּ הָאֵילָן.

וּמִתּוֹךְ הַכְּרוּזִים הֵלְלוּ לוֹקָחִים
דְּבָר כָּל בְּעָלֵי הַכִּנְפִּים, עַד
שֶׁמוֹדִיעִים הַדְּבָר לְרַקִּיעַ שֶׁל
חֻמָּה. וּמִשָּׁם, כְּשִׁיּוֹצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ,
יוֹצֵא דְבָר וּמִשּׁוֹטֵט בְּעוֹלָם עַד
שֶׁמִּגִּיעַ לְאוֹתוֹ הַנֶּחֱשׁ שֶׁל הָרַקִּיעַ
שֶׁכָּל כּוֹכְבֵי הָרַקִּיעַ קְפוּאִים בּוֹ,
שֶׁהוּא בְּאַמְצַע הָרַקִּיעַ.

וְשׁוֹמְעִים הַדְּבָר, וְלוֹקָחִים אוֹתוֹ
הַשָּׂרִים שֶׁתַּחַת [הַשָּׁמַיִם] הַשֶּׁמֶשׁ,
וְאוֹתָם שֶׁמַּמְנִים עַל אוֹתוֹ הַנֶּחֱשׁ,
וּמִשָּׁם זֶה מִתְפַּשֵּׁט לְעוֹלָם.
וְאַפִּילוּ רוּחוֹת וְשָׂדִים וְשִׁדִּים וְאַפִּילוּ
עוֹפוֹת הַשָּׁמַיִם מוֹדִיעִים אוֹתוֹ
בְּעוֹלָם. הַכְּרוּזִים שְׂבִים וְסוֹתְמִים
פִּתְחִים. לֹא עוֹלָה [לְהַסְתַּלֵּק] רוּחַ

וְכִלְהוּ אֶתְּכִלְיָן וְעָאֲלִין דָּא בְּדָא עַד
דְּאִתְעֵבִיד כִּלְא חַד.

בַּר נָשׁ פִּד אִיהוּ בְּבִי מְרַעִיָּה הֵכָא אֲתִדֵּן הֵן
לְחַיִּים הֵן לְמָוֹת. חַיִּין תְּלִיין לְעִילָא אִי
אֲתִדֵּן הֵכָא לְחַיִּים יְהִי חַיִּין מְלַעִילָא וְאִי לָא,
לָא יְהִיבִין. זַכָּאָה חוֹלְקִיָּה מָאן דְּאִתְדַבֵּק
בְּמֵאֲרִיָּה וְעָאֲל וְנָפִיק. הֵכָא קִידָה בְּאַנְפִּין
בְּאַרְעָא לְאַתְגַּבְרָא עַל דִּינָא. עַל הָאִי הֵיכְלָא
אֲתִמֵּר (דְּבָרִים לב) אֶל אֱמוּנָה וְאִין עוֹל וְגו'.

הֵיכְלָא חֲמִישָׁאָה. הֵיכְלָא דָּא הֵיכְלָא דְּבִרְקָא
זִהִיר. דְּאִיהוּ רוּחָא דְּמִזְהִיר נְהִיר
לְאַנּוּן תַּתְּאִי. רוּחָא דָּא אִיהוּ כִּלְיָל וּפְתַח
וְסָגִיר נְהִיר וְנָצִיץ לְכָל סְטָרִין. מְנַצִּיצוּ דָּא
נְהִיר חַד נְהוּרָא כְּעִין אֲרִגּוֹנָא. נְהוּרָא דָּא
כִּלְיָל כָּל (ר"א כָּלֵל) גְּוֹנִין דְּנְהִירִין. נְהוּרָא חָנוּר
וְאוּכָם סוּמָק וִירוּק. אֲתִכְלִילֵן אֲלִין בְּאֲלִין.
אֲתִרְקִים חָנוּר בְּסוּמָק. אוּכָם בְּירוּק. לְבַתֵּר
חָנוּר בְּאוּכָם וְאִתְעֵבִיד חַד חִיּוּתָא מְרַקְמָא
וְאִתְכְּלִיל בֵּה יְרוּק וְסוּמָק. דִּיּוּקְנָהָ כְּדִיּוּקְנָא
דְּבַר נָשׁ דְּכִלְיָל כָּל דִּיּוּקְנִין.

מִינָהּ נִפְקוּ אַרְבַּע סְמִכִין דְּאַנּוּן חִיּוּן רַבְרָבָן
עַל אֲלִין דְּלִתְתָּא. חַד אֲקָרִי אוּפִן
דְּאִיהוּ תִרִין. בְּגִין דְּכַד אֲתַחֲזִי הָאִי אֲתַנְהִיר
אַחֲרָא בְּגוּוּיָה. דְּבִיק דָּא בְּדָא. עָאֲל דָּא בְּדָא.
לְבַתֵּר עָאֲל אַחֲרָא דָּא בְּדָא וְאַתְחַזּוּן אַרְבַּע
רִישֵׁין לְאַרְבַּע סְטָרִין דְּעִלְמָא וְכִלְהוּ חַד
גּוּפָא. וְאֲלִין אַנּוּן דְּכְתִיב בֵּהוּ (יחזקאל א) כַּאֲשֶׁר
יְהִיָּה הָאוּפִן בְּתוּף הָאוּפִן, וְכִלְהוּ אֲלִין
קְשִׁירִין דָּא בְּדָא. כְּחִיּוּזוּ (נ"א דְּחִיּוּן) דְּחִיּוּן עֲלֵאִין
דְּלָא מִתְּפָרְשָׁן לְעִלְמִין. הָאִי חִיּוּתָא דְּאַרְבַּע
גְּוֹנִין מְרַקְמִין אַחֲדִין אֲלִין בְּאֲלִין לְאַרְבַּע
זֶה בְּזֶה, כְּמֵרָאָה חִיּוּת הַעֲלִיּוֹנוֹת שֶׁלֹּא נִפְרְדוֹת לְעוֹלָמִים. חִיָּהּ הִזוּ שֶׁל אַרְבָּעָה גְּוִיִּים מְרַקְמִים

בְּרוּחַ עַד שְׁכַל הַרוּחָנוֹת
הַתַּחְתּוֹנוֹת כֻּלָּם אַחַד יַחַד עִם
(הָרִים אַחֲרֵי) הָרִיחַ הַזֶּה, וְכֻלָּם
נִכְלָלִים וְנִכְנָסִים זֶה בְּזֶה עַד
שֶׁנַּעֲשֶׂה הַכֹּל אַחַד.

כְּשֶׁבֶן אָדָם נִמְצָא בְּבֵית חָלִיו,
כָּאֵן נִדוֹן הֵן לְחַיִּים הֵן לְמָוֹת.
הַחַיִּים תְּלִיִּים לְמַעְלָה. אִם נִדוֹן
כָּאֵן לְחַיִּים - נִוְתָּנִים חַיִּים
מְלַמְעֵלָה. וְאִם לָא - אִזּוּ לָא
נִוְתָּנִים. אֲשֶׁרִי חִלְקוּ שֶׁל מִי
שֶׁנִּדְבֵּק בְּרַבּוֹנוּ וְנִכְנָס וְיוֹצֵא. כָּאֵן
קִידָה עַל אִפְסִים בְּאַרְץ לְהַתְגַּבֵּר
עַל הַדִּין. עַל הַהִיכָל הַזֶּה נֶאֱמַר
(דְּבָרִים לב) אֶל אֱמוּנָה וְאִין עוֹל
וְגו'.

הֵיכְלֵי הַחֲמִישִׁי. הֵיכָל זֶה הֵיכָל
הַבֶּרֶק שְׁזוֹהֵר, שֶׁהוּא רוּחַ
שְׁמִיזִהִיר וּמֵאִיר לְאוֹתָם
הַתַּחְתּוֹנִים. רוּחַ זֶה הִיא כִּלְיָלָה
וּפּוֹתַחַת וְסוּגֶרֶת, מֵאִירָה וְנוֹצֵצַת
לְכָל הַצְּדָדִים. מְנַצִּנּוּץ זֶה מֵאִיר
אוֹר אַחַד כְּעִין הָאֲרִגְמָן. הָאוֹר
הַזֶּה כּוֹלֵל כָּל [כָּלֵל] הַגְּוִיִּים
שְׁמֵאִירִים. אוֹר לְבָן וְשָׁחַר, אָדָם
וִירֶק. נִכְלָלִים אֵלֶּה בְּאֵלֶּה. נִרְקָם
לְבָן בְּאָדָם, שָׁחַר בְּיֶרֶק. אַחֵר כֹּף
לְבָן בְּשָׁחַר. וְנַעֲשִׂית חִיָּה אַחַת
מְרַקְמָת, וְנִכְלָל בֵּה יֶרֶק וְאָדָם.
דְּמוּתָהּ כְּדְמוּת אָדָם שְׁכוּלָל כָּל
הַדְּמִיּוֹת.

כְּמִנָּה יֵצְאוּ אַרְבָּעָה עֲמוּדִים
שֶׁהֵם חִיּוֹת גְּדוֹלוֹת עַל אֵלֶּה
שֶׁלֹּמֶטָה. אַחַד נִקְרָא אוּפִן שֶׁהוּא
שָׁנִים. מִשּׁוֹם שֶׁכְּשֶׁנִּרְאָה זֶה,
מֵאִיר אַחֵר בְּתוֹכוֹ. דְּבוּק זֶה בְּזֶה.
נִכְנָס זֶה בְּזֶה. אַחֵר כֹּף נִכְנָס אַחֵר
זֶה בְּזֶה, וְנִרְאִים אַרְבָּעָה רִאשִׁים
לְאַרְבָּעָה רוּחָנוֹת הָעוֹלָם, וְכֻלָּם
גּוּף אַחַד. וְאֵלֶּה הֵם שְׁכָתוּב בְּהֵם
(יחזקאל א) כַּאֲשֶׁר יְהִיָּה הָאוּפִן
בְּתוּף הָאוּפִן. וְכָל אֵלֶּה קְשׁוּרִים
זֶה בְּזֶה, כְּמֵרָאָה הַחִיּוֹת הַעֲלִיּוֹנוֹת שֶׁלֹּא נִפְרְדוֹת לְעוֹלָמִים. הַחִיָּה הִזוּ שֶׁל אַרְבָּעָה גְּוִיִּים מְרַקְמִים

אֲחוּזִים אֵלֶּה בְּאֵלֶּה לְאַרְבַּעַה רוחות. מִכָּאן שֶׁכְּשֶׁנוֹסַעַת הַחִיָּה הַזֹּה, הִיא נוֹסַעַת לְשֵׁנֵי רוחות.

הַרוּחַ הַזֶּה שֶׁל הַבֶּרֶק נִכְלָלַת בְּשֵׁנֵי רוחות. רוח זו שֶׁל הַבֶּרֶק מוֹצִיָּאָה חִיָּה אַחַת וְכָל אוֹתָם הָאוֹרוֹת. רוח אַחֶרֶת מְאִירָה מִמֶּנָּה, שְׂנֹקְרָאֵת רוח מְלַהֶטֶת, מְאִירִים מִמֶּנָּה שְׁנֵי אוֹרוֹת שֶׁהֵם אֲרַבְּעָה. וְהָאוֹרוֹת הֵלְלוּ מִתְּהַפְּכִים בְּגוֹנִים. וְכָאן הוּא (בראשית א) לֵהֵט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת. אֵלֶּי אוֹתָם מְאֹרוֹת שֶׁמִּתְהַפְּכִים שְׁנֵינִיּוֹת הַחֶרֶב, [וְאֵלֶּה חֻקֵּיהֶם] וְאֵלֶּה עוֹמְדִים עַל הַהִיכָל שְׁלֹמֶטָה, מְשׁוּם שֶׁלֹּהֵט הַחֶרֶב הַזֹּאת עוֹמֶדֶת עַל אוֹתָם שְׁבָעִים אוֹרוֹת שֶׁל בֵּית הַדִּין. מִכָּאן, כָּל אוֹתָם דִּינִים שְׂדֵנִים דִּין, חֶרֶב תְּלוּיָה עַל רֹאשׁ מְלַמְּלָה.

לֵהֵט הַחֶרֶב הַזֶּה שֶׁל אֵלֶּה הֵם אוֹתָם אוֹרוֹת שֶׁלְּצַד שְׂמָאל הוֹצִיָּאוּ חִיָּה אַחַת אַחֶרֶת שְׁעוֹמֶדֶת עַל אֲרַבַּע שְׁלֹא עוֹמְדִים בְּקִיּוּמָם, שְׁנַיִם מִיָּמִין וְשְׁנַיִם מִשְׂמָאל. בְּשֵׁרוּחַ הַחִיָּה הַזֶּה נִכְנָסֶת בְּאֵלֶּה, נוֹצֵץ מֵהֶם שְׁנֵי נִיצוּצוֹת לוֹהֶטִים, וְיוֹצְאִים מִהַהִיכָל הַזֶּה הַחוּצָה וּמִתְהַפְּכִים תָּמִיד. הַנִּיצוּצוֹת הֵלְלוּ לוֹהֶטִים. לְפַעְמִים נִקְבּוֹת לְפַעְמִים זָכָרִים. לְפַעְמִים רוחות וּלְפַעְמִים מְלָאָכִים קְדוֹשִׁים.

מָה הַטַּעַם? מְשׁוּם שֶׁכְּשֶׁנִּכְלָלַת הַחִיָּה הַזֹּה בַּחִיָּה הָרִאשׁוֹנָה, מִתּוֹךְ הַחֶזֶק שֶׁנִּכְלָלִים זֶה בְּזֶה יוֹצֵא נִיצוּץ אֶחָד לוֹהֵט תָּמִיד שְׁלֹא דוֹעֵף לְעוֹלָמִים, וְשֵׁט וְהוֹלֵךְ אַחֲרֵיהֶם שֶׁל אוֹתָם שְׁנֵי נִיצוּצוֹת.

וְעַכְשָׁיו הֵם זָכָרִים וְעוֹשִׂים שְׁלִיחוֹת בְּעוֹלָם. וְעַד שֶׁלֹּא מְסִימִים, מִתְּדַעְכִּים [ואו], וְהַנִּיצוּץ הַזֶּה מִכָּה בָּהֶם וּמֵאִיר לָהֶם, וּמִתְחַדָּשִׁים כְּמִקְדָּם, וְהֵם נִקְבּוֹת, וְהוֹלְכוֹת וּמְשׁוּטָטוֹת. וְטָרָם

סְטָרִין. מִהֲכָא כִּד נִטְלָא חִיּוּתָא דָּא נִטְלָא לְתָרִין סְטָרִין.

הָאִי רוחָא דְבִרְקָא אֲתַפְּלִיל בְּתָרִין רוחִין. רוחָא דָּא דְבִרְקָא אֲפִיק חַד חִיּוּתָא וְכָל אֲנוּן נְהוּרִין. רוחָא אַחֲרָא אֲתַנְהִיר מִנִּיהּ דְּאֲקָרִי רוחָא מְלַהֶטָא נְהוּרִין מִנִּיהּ תָּרִין נְהוּרִין דְּאֲנוּן אֲרַבַּע. וְאֵלֶּין נְהוּרִין מִתְהַפְּכִין בְּגוֹנוֹנִין. וְהֲכָא אִיהוּ (בראשית ג) לֵהֵט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת. אֵלֶּין אֲנוּן נְהוּרִין דְּמִתְהַפְּכִין שְׁנַיִם דְּחֶרְפָּא (וְאֵלֶּין גְּלוּיָה) וְאֵלֶּין קְיִימִי עַל הַיִּכְלָא דְּלִתְתָּא. בְּגִין דִּהָאִי לֵהֵט הַחֶרֶב קְיִימָא עַל אֲנוּן שְׁבָעִין נְהוּרִין דְּבִי דִּינָא. מִהֲכָא כָּל אֲנוּן דִּינִין דְּדִינִי דִּינָא חֶרְפָּא תְּלִיָּא עַל רִישֵׁיהוּ מְלַעִילָא.

הָאִי לֵהֵט הַחֶרֶב דְּאֵלֶּין אֲנוּן נְהוּרִין דְּלִסְטָר שְׂמָאלָא אֲפִיקוּ חַד חִיּוּתָא אַחֲרָא דְּקְיִימָא עַל אֲרַבַּע דְּלָא קְיִימִי בְּקִיּוּמֵיהוּ תָּרִי מִימִינָא וּתָרִי מִשְׂמָאלָא. כִּד רוחָא דְּחִיּוּתָא הָאִי עָאל בְּאֵלֶּין. נָצִיץ מִנִּיהוּ תָּרִי נִיצוּצִין מְלַהֶטֶן. וְנִפְקִי מִהָאִי הַיִּכְלָא לְבָר וּמִתְהַפְּכִי תְּדִיר. אֵלֶּין נִיצוּצִין מְלַהֶטֶן לְזִמְנִין נוֹקְבִי לְזִמְנִין גּוֹבְרִי לְזִמְנִין רוחִין לְזִמְנִין עִירִין קְדִישִׁין.

מֵאִי טַעְמָא בְּגִין דְּכִד אֲתַפְּלִיל הָאִי חִיּוּתָא בְּחִיּוּתָא קְדָמָא, מִגּוֹ תְּקִיפּוּ דְּאֲתַפְּלִיל דָּא כְּדָא, נִפְקָא חַד נִיצוּצָא מְלַהֶטָא תְּדִיר דְּלָא אֲתַדְעָף לְעֵלְמִין, וְשֵׁאֲטָא וְאִזְלָא אֲבַתְרִיָּהוּ דְּאִינוּן תָּרִין נִיצוּצִין.

וְהַשְׁתָּא אִינוּן גּוֹבְרִין וְעַבְדִּין שְׁלִיחוֹתָא בְּעֵלְמָא, וְעַד לָא מְסִימִי מִתְּדַעְכִּי (כְּרִין) וְהָהוּא נִיצוּצָא כְּטַשׁ בָּהוּ (דף מד ע"ב) וְנִהִיר

שְׁמִסִּימוֹת הֵן דוֹעֲכוֹת. וְנִיצוֹץ זֶה מִפֶּה בָּהֶם וּמֵאִיר לָהֶם וְחוֹזְרִים כְּמִקְדָּם, מִשּׁוֹם שְׁאוֹתוֹ נִיצוֹץ כְּלוּל מֵהֶכֶל, כְּלוּל מֵאַרְבַּעַת גִּנּוּיִם, וְלִכְּנֵן הֵם מִתְּהַפְּכִים לְכָל הַגִּנּוּיִם הַלְלוּ. רוּחַ זֶה נִכְלָל בְּרוּחַ אֲחֵר, כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנוּ, וְנִרְאִים שְׁנַיִם כְּאַחַד, וְלֹא כְּאַחֲרִים הָרִאשׁוֹנִים

שֶׁשֶּׁנִּכְלָלִים זֶה בְּזֶה לֹא נִרְאִים פֶּרֶט לְאַחַד. וְכֵּן נִרְאִים שְׁנַיִם, וְעוֹמְדִים בְּחִיבּוֹת כְּלוּלִים מִכָּל הַתַּחְתּוֹנִים. וְאִף עַל גִּב שֶׁהֵם שְׁנַיִם, הֵם אֶחָד. כְּאִשֶּׁר מִתְּפַשֵּׁט [פֶּרֶט כְּשֶׁהִתְפַּשְּׁטוּ] רוּחַ בְּרוּחַ וְנִרְאִים בְּחִיבּוֹת כְּלוּלִים מִכָּל הַתַּחְתּוֹנִים, וְזֶהוּ [וְהוּא] סוּד שֶׁכְּתוּב (שִׁיר ד) שְׁנֵי שְׂדִיךְ כְּשְׁנֵי עֶפְרַיִם תְּאוֹמֵי צִבְיָה הָרְעִים בְּשׁוֹשְׁנִים.

וְכִשְׁשְׁנֵי רוּחוֹת מִתְּפַשְּׁטִים זֶה בְּזֶה בְּחִיבּוֹת, אֲזַי חוֹזֵר הֵיכַל זֶה וְנִקְרָא הֵיכַל אֶהְבָּה, הֵיכַל הָאֶהְבָּה. הֵיכַל זֶה עוֹמֵד תָּמִיד בְּקִיּוּמוֹ, וְנִגְנָז בְּסוּד הַסּוּדוֹת לְמִי שֶׁצָּרִיךְ לְהִתְדַבֵּק בוֹ. וְכֵּן כְּתוּב (שִׁם ז) אֶתֵּן אֶת דִּדִּי לָךְ. אַחֵר כָּךְ, כְּאִשֶּׁר מֵאִירִים שְׁנֵי רוּחוֹת שֶׁהֵם אֶחָד, יוֹצְאִים כְּמָה צְבָאוֹת לְכַמָּה רוּחוֹת, אֲלֵפִים וּרְבּוּבוֹת שְׁאִין לָהֶם שְׁעוֹר. מֵהֶם נִקְרָאִים דּוּדָאִים, מֵהֶם גִּפְנִים, מֵהֶם רְמוֹנִים, עַד שְׁמִגְעִיעִים כְּמָה צְבָאוֹת הַחוּצָה עַד אוֹתוֹ כּוֹכַב שְׁנִקְרָא נִגָּה. וְכֵּלֶם בְּחִיבּוֹת שְׁלֹא נִפְרָדִים לְעוֹלָמִים. וְכֵּן כְּתוּב (שִׁם ח) אִם יִתֵּן אִישׁ אֶת כָּל הוֹן בֵּיתוֹ בְּאַהֲבָה בּוֹז יְבוֹזוּ לוֹ. כֵּן [כְּתוּב] הַשְׁתַּחֲוָּא וּפְרִישַׁת יָדַיִם לְהִתְדַבֵּק בְּאַהֲבַת רֵבּוּנוֹ.

הֵיכַל שְׁשִׁי. כֵּן הוּא רוּחַ שְׁנִקְרָא חו"ט הַשְּׁנִי, סוּד הַכְּתוּב (שִׁם ד) כְּחוֹט הַשְּׁנִי שֶׁפְּתוּחָה. הֵיכַל הַזֶּה [הֵיכַל שְׁנִקְרָא] נִקְרָא הֵיכַל הַרְצוֹן.

לוֹן וְאַתְחַדְשׁוֹן כְּמִלְקַדְמִין וְאִינוֹן נִוְקָבִי וְאֲזִלִּי וְשֹׁאטָן וְעַד לֹא מְסִימִי מִתְּדַעֲבִי. וְהֵאֵי נִיצוֹצָא כְּטֶשׁ בָּהוּ וְנִהִיר לוֹן וְאַתְהִדְרָן כְּמִלְקַדְמִין, בְּגִין דִּהְיָהּ נִיצוֹצָא כְּלִיל מִכָּל כְּלִיל מֵאַרְבַּע גִּוּוֹנִין וּבְגִין דָּא אִינוֹן מִתְּהַפְּכִין לְכָל הַגִּוּוִּי.

רוּחָא דָּא אֶתְכָּלִיל בְּרוּחָא אֲחֵרָא כְּדִקְאֻמָּרָן וְאַתְחַזִּין תְּרִין כְּתָדָא, וְלֹא כְּאַחֲרִנִין קְדָמָאִין דְּכִד אֶתְכָּלִיל דָּא בְּדָא לֹא אֶתְחַזִּי בְּרָחֵד. וְהֵכָא אֶתְחַזִּין תְּרִין וְקִימִי בְּחִיבּוֹתָא כְּלִילָן מִכָּל הוּא תְּתָאִי, וְאִף עַל גִּב דְּאִינוֹן תְּרִין אִינוֹן חֵד. כִּד אֶתְפֹּשֵׁט (נ"א כִּד דְּאֶתְפֹּשֵׁט) רוּחָא בְּרוּחָא וְאַתְחַזִּין בְּחִיבּוֹתָא כְּלִילָן מִכָּל הוּא תְּתָאִי, וְדָא (ד"א דָּא) הוּא רְזָא דְכְּתִיב, (שִׁיר הַשִּׁירִים ד) שְׁנֵי שְׂדִיךְ כְּשְׁנֵי עֶפְרַיִם תְּאוֹמֵי צִבְיָה הָרְעִים בְּשׁוֹשְׁנִים.

וְכִד תְּרִין רוּחִין מִתְּפַשְּׁטִין דָּא בְּדָא בְּחִיבּוֹתָא כְּדִין אֶתְהִדְרֵי הֵאֵי הֵיכָלָא וְאֶקְרִי הֵיכַל אֶהְבָּה הֵיכָלָא דְרַחֲמִימוּתָא, הֵיכָלָא דָּא קָאִים תְּדִיר בְּקִיּוּמִיהּ, אֶתְגַּנִּיז בְּרְזָא דְרִזִּין לְמֵאן דְּאֶצְטְרִיךְ לְאַתְדַּבְּקָא בֵּיהּ. וְהֵכָא כְּתִיב, (שִׁיר הַשִּׁירִים ז) אֶתֵּן אֶת דִּדִּי לָךְ. לְבִתָּר כִּד נִהֲרִין תְּרִין רוּחִין דְּאִינוֹן חֵד נִפְקִי כְּמָה חִיילִין לְכַמָּה סְטָרִין אֲלֵפִין וּרְבּוּוֹן דְּלִית לוֹן שִׁיעוּרָא, מְנַהוֹן אֶקְרוּן דּוּדָאִים. מְנַהוֹן גִּפְנִים. מְנַהוֹן רְמוֹנִים. עַד דְּמִטּוּ כְּמָה חִיילִין לְבִר עַד הֵהוּא כְּכָבֵא דְאֶקְרִי נִגָּה וְכָל הוּא בְּחִיבּוֹ דְּלֹא מִתְּפַרְשִׁין לְעֵלְמִין, בְּהֵכָא כְּתִיב, (שִׁיר הַשִּׁירִים ח) אִם יִתֵּן אִישׁ אֶת כָּל הוֹן בֵּיתוֹ בְּאַהֲבָה בּוֹז יְבוֹזוּ לוֹ. הֵכָא (ד"א כְּתִיב) הַשְׁתַּחֲוָּא וּפְרִישׁוֹ דִּידִין לְאַתְדַּבְּקָא בְּרַחֲמִימוּ דְמֵאֲרִיהּ:

הֵיכָלָא שְׁתִּיתָאָה הֵכָא הוּא רוּחָא דְאֶקְרִי חו"ט הַשְּׁנִי, רְזָא דְכְּתִיב, (שִׁיר

כאן רוח שהוא רצון שכל הרוחות התחתונות הללו רצים אחריה להדבק בה בנשיקה באהבה.

רוח זה נכלל בשש, ועומד בשש. נכלל בשש שלמטה יחד עמו, ועומד בשש עליונים. ולכן רוח זה מוציא שנים עשר אורות כלולים כלם מלמטה ומלמעלה. שנים עשר האורות הללו הם שמחים לעלות למעלה ולקבל כל אלו שלמטה.

היכל זה שהוא רצון, רצון הפל, מי שקושר קשרים ומעלה אותם לכאן, זהו שמפיק רצון מה' בחביבות. בתוך ההיכל הזה נאסף משה באהבה, שנושק נשיקות אהבה. זהו ההיכל של משה. רוח זה רוח האהבה. הרוח של היחוד שממשיך אהבה לכל הצדדים.

ואותם שנים עשר אורות עולים ולוחטים. מהנצנוץ שלהם יוצאות ארבע חיות קדושות אוהבי האהבה. אלה נקראים חיות גדולות להתחבר אותם קטנות להפיל בהם, שפתיב (תהלים קד) חיות קטנות עם גדולות.

אלו אחוזות זו בזו לארבעה צדדים, כמו אגוז שמחבר לארבעה צדדים, ולכן נקרא היכל זה גנת אגוז, שפתיב (שיר ו) אל גנת אגוז ירדתי. מה זה אל גנת אגוז? משום גנת אגוז ירדתי, שהוא היכל האהבה להתדבק זכר בנקבה.

אלה הארבע נפרדים לשנים עשר, שלש שלש לכל צד. כל אותם תחתונים כלולים בהם. ובהם קמים רוחות עם רוחות, אורות עם אורות. כלם אלה עם אלה עד שנעשים אחד. ואז רוח זה שכלול מכלם עולה להתעטר

השירים ד) פחות השני שפתיב, האי היכלא (היכלא דאקרי) אקרי היכל הרצון, הכא רוחא דאיהו רעוא דכל הגי רוחין תתאין רהטין אבתריה לאתדבקא ביה בנשיקה ברחימותא. האי רוחא אתפליל בשית. וקיימא בשית. אתפליל בשית דלתתא בהדיה. וקיימא בשית עלאין. ובגין כך האי רוחא אפיק תריסר נהורין כלילין פלהו מתתא ומלעילא, הגי תריסר נהורין אנון חדאן לסלקא לעילא ולקבלא כל אנון דלתתא.

היכלא דא דאיהו רצון רעוא דכלא, מאן דקשר קשרין, וסליק לון הכא, דא הוא דאפיק רצון מיי בחביבותא. בגו היכלא דא אתפניש משה ברחימו דנשיק נשיקי רחימותא. האי הוא היכלא דמשה. רוחא דא רוחא דרחימותא, רוחא דיחודא דאמשיך רחימו לכל סטריין.

ואנון (ר"א אנון) תריסר נהורין סלקין ולהטין. מנציצו דלהון נפקי ארבע חיוון קדישין רחימי דאהבה, אלין אקרון חיות גדולות לאתחברא אנון זוטי לאתפללא בהו, דכתיב, (תהלים קד) חיות קטנות עם גדולות.

אלין אחידן דא בדא לארבע סטריין, פאגוזא דמתחברא לארבע סטריין, ובגין כך אקרי היכלא דא, גנת אגוז דכתיב, (שיר השירים ו) אל גנת אגוז ירדתי, מאי אל גנת אגוז, בגיניה דגנת אגוז ירדתי דאיהו היכלא דרחימו לאתדבקא דכורא בנוקבא.

אלין ארבע מתפרשן לתריסר, תלת תלת לכל סטר. כל אנון תתאי כלילין בהו. ובהו קיימין רוחין ברוחין נהורין בנהורין, פלהו אלין פאלין עד דאתעבידו חד. וכדין האי רוחא דכליל מפלהו סלקא לאתעטרא

[להתעורר] ברוח של מעלה, אותו שנקרא שמים, ומזמין אותו להתחבר עמו. כיון שנקשרו כלם שלמטה יחד עמו, אמר (שם א) ישקני מנשיקות פיהו. ואז החדוה היא להתקשר רוח ברוח ולהשתלם זה בזה, ואז היא השלמות בחבור אחד.

כיון שרוח זה מתחבר עמו ונשלמו זה בזה ומאירים זה בזה בכל השלמות פראוי ברצון זה שמתפלל בן אדם צדיק שמעלה הפל פראוי עד אותו מקום לחבר אהבה זה בזה, אז [שמים מתחבר ברוח זה באהבה בשלמות באהבה מתדבקים זה בזה, ואז] כל אותם היכולות וכל אותם רוחות שנכללו בזה, כל אחד ואחד מאותם רוחות והיכולות שהם בכלל של שמים, כל אחד ואחד נוטל אותו היכל ואותו רוח שראוי לו להתחבר עמו ולהשתלם עמו פראוי.

[משום שהרוח משיג הנה שנקרא שמים רוח קדוש למעלה, נוטל היכל זה, הרוח הנה שנקרא רצון מעלה אותם אליהם באותו יחוד, וכך מתחברים רצון להתנשק] [ג"א משום שאותו רוח ששי שנקרא רצון מעלה אותם אליהם באותו יחוד, וכך מתחברים שמים, שהוא רוח קדוש למעלה, נוטל היכל זה רוח זה שנקרא רצון להתנשק] זה בזה, להתחבר זה בזה, להשתלם זה בזה. וזה סוד (בראשית כט) וישק יעקב לרחל וגו'.

אברהם שהוא ימין למעלה נוטל [מהיכל שאמרנו] [היכל אהבה] רוח שנקרא אהב"ה להתקשר זה בזה, להתחבר זה בזה להיות אחד, וסימן לדבר - (שם יב) הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את. ויפי של האשה באותם שדים.

יצחק שהוא שמאל, נוטל אותו היכל [של בית דין שכל הענינים מתעוררים משם הרוח שנקראת זכות להתחבר זה בזה ולהשתלם זה בזה להיות הכל אחד פראוי. שאר

(ג"א להתעורר) ברוחא דלעילא ההוא דאקרי שמי"ם וזמין ליה לאתחברא בהדיה, כיון דאתקשרו כלהו דלתתא בהדיה אמר (שיר השירים א) ישקני מנשיקות פיהו, וכדין איהו חדוה לאתקשרא רוחא ברוחא ולאשתלמא דא בדא, כדין איהו שלימו בחבורא חדא.

כיון דהאי רוחא אתחבר בהדיה ואשתלים דא בדא ואתנהירו דא בדא בכל שלימו כדקא חזי בהאי רעותא דצלי בר נש זכאה דסליק כולא כדקא חזי, (דף מה ע"א) עד ההוא אתר לחברא רחימו דא בדא, כדין (ר"א שמיא אתחבר ברוחא דא ברחימו בשלימו באנהרותא מתדבקן דא בדא, כדיו) כל אנון היכלין וכל אנון רוחין דאתפלילו בהאי כל חד וחד מאנון רוחין והיכלין דאנון בכללא דשמים כל חד וחד נטיל ההוא היכלא וההוא רוחא (באתר) דאתחזי ליה לאתחברא בהדיה ולאשתלמא בהדיה כדקא יאות.

(ר"א בגין דההוא רוחא שתינתא דאקרי שמים דאיהו רוחא קדישא לעילא נטיל היכלא דא רוחא דא דאקרי רצון סליק לון לגביהו בההוא יחודא. והכי אתחברן רצון לאתנשקא) (בן צ"ל חרש"ב) (ג"א בגין דההוא רוחא שתינתא דאקרי רצון סליק לון לגביהו בההוא יחודא והכי אתחברן שמים דאיהו רוחא קדישא לעילא נטיל היכלא דא רוחא דא דאקרי רצון לאתנשקא) דא בדא. לאתחברא דא בדא לאשתלמא דא בדא. ורזא דא (בראשית כט) וישק יעקב לרחל וגו'.

אברהם דאיהו ימינא לעילא נטיל (ר"א ל"ג היכלא דאמרנו) (היכל אהבה) רוחא דאקרי אהב"ה לאתקשרא דא בדא לאתחברא דא בדא למהוי חד וסימנין (בראשית יב) הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את. וישפירו דאתתא באנון שדים.

יצחק דאיהו שמאלא נטיל ההוא היכלא (פקודי רנ"א דבי דינא דכל דינין מתערין מתמן רוחא דאקרי

הנביאים נטלו שני היכלות (שלמטה). שני רוחות נג"ה וזה"ר, בסוד הכתוב (שיר ז) חמוקי ירכיף וגו', להתקשר אלה באלה להיות אחד.

יוסף הצדיק עמוד העולם נטל היכל של ספיר, הרוח שנקראת לבנת הספיר, ואף על גב שכתוב (שמות כד) ותחת רגליו, בשביל כבוד המלך. וכך הוא בודאי. ואחר כך העמוד הזה נטל יותר, שהוא סוד הסודות, במקום של ההיכל השביעי. עד כאן מתחברות דרגות ומתחברים זה בזה להשתלם זה עם זה להיות כלם אחד. הכל כראוי. ואז ה' הוא האלהים וגו'. אשרי חלקו בעולם הזה ובעולם הבא מי שיודע לקשרם ולהדבק ברבונם.

כאן הכריעה (בהכרעה כאן ומוסף תו"ן) והשתחווא וקידה ופרישת פפים ונפילת אפים להמשיך רצון הרוח העליון, נשמת כל הנשמות, שתלוי למעלה עד אין סוף, שממנו יוצאים אורות וברכות להשלים הכל מלמעלה כראוי ולהיות הכל בשלמות מלמטה ומלמעלה, וכל הפנים מאירות בכל הצדדים כראוי. ואז מתבטלים כל גזרי הדין, וכל הרצון נעשה למעלה ולמטה. ועל זה כתוב (ישעיה מט) ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר. וכתוב (תהלים קמד) אשרי העם שפכה לו אשרי העם שה' אלהיו. היכר שביעי. בהיכל זה אין בו דמות ממש, הכל הוא בנסתר וגו' [תוך] סוד הסודות, הפרכת שפרוסה [פרוסה], כל ההיכלות עומדים שלא יתראו שני כרובים [ד"א זה מזה עומדים]. לפנים מזה עומדת פפרת, דמות של קדש הקדשים, ולכן היכל זה נקרא קדש

זכותא לאתחברא דא ברא ולאשתלמא דא ברא למחוי בלא חד בדיקא יאות. שאר נביאים נטלו תרין היכלין (ד"א דלתא), תריין רוחין נוג"ה וזה"ר, ברזא דכתיב, (שיר השירים ז) חמוקי ירכיף וגו' לאתקשרא אלין באלין למחוי חד.

יוסף הצדיק עמודא דעלמא נטיל היכלא דספיר רוחא דאקרי לבנת הספיר, ואף על גב דכתיב, (שמות כד) ותחת רגליו, בגין יקרא דמלכא, והכי הוא ודאי. ולבתר עמודא דא נטיל יתיר דאיהו רזא דרזין באתר דהיכלא שביעאה. עד הכא מתחברן דרגין ומתחברן דא ברא לאשתלמא דא עם דא למחוי בלהו חד. פלא כדקא חזי. וכדין (מלכים א יח) יי הוא האלהים וגו'. זכאה חולקיה בעלמא דין ובעלמא דאתי מאן דידע לקשרא לון ולאשתדבקא במאריה.

הכא הכרעה (ד"א ל"ג בהכרעה הכא ומוסף תו"ן) והשתחווא, וקידה, ופרישו דכפין, ונפילה דאפין לאמשכא רעותא דרוחא עלאה נשמתא דכל נשמתין דאיהו תליא לעילא עד אין סוף. (ד"א ל"ג סוף) דמניה נפקי נהירו וברכאן לאשלמא כלא מלעילא כדקא יאות. ולמחוי כלא בשלימו מלתתא ומלעילא וכל אנפין נהירין בכל סטריין כדקא יאות. פדין כל גזרי דינין מתבטלין וכל רעותא אתעביד לעילא ותתא. ועל דא כתיב, (ישעיה מט) ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר. וכתוב, (תהלים קמד) אשרי העם שפכה לו אשרי העם שיי אלהיו:

היכלא שביעאה היכלא דא לאו ביה דיוקנא ממש, פלא איהו בסתימו וגו' (ד"א ג) רזא דרזין, פרוכתא דפריסא (ד"א

פריסא) קיימין בלהו היכלין דלא לאתחזאה תריין כרובים (ד"א ל"ג דא מן דא קיימין),

הַקְדָּשִׁים. קִדַּשׁ הַקְדָּשִׁים הַזֶּה מִקּוֹם מִתְקַן לְאוֹתָהּ נִשְׁמָה עֲלִינָהּ, כָּלֵל שֶׁל כָּל הָעוֹלָם הַבֹּא לִגְבִי [עוֹלָם] הָעֲלִינִים הַלָּלוּ.

שְׁהָרִי כְּשֶׁמִּתְחַבְּרִים כָּל הָרוּחוֹת זֶה בְּזֶה וְנִשְׁלָמִים זֶה בְּזֶה כְּרָאוּי, אֲזִי מִתְעוֹרֵר רוּחַ עֲלִיּוֹן נִשְׁמַת הַכֹּל כִּלְפֵי מַעֲלָה נִסְתָּר כָּל הַנִּסְתָּרוֹת, לְהִתְעוֹרֵר עַל הַכֹּל וּלְהֵאִיר לָהֶם מִלְמַעֲלָה לְמִטָּה, וּלְהַשְׁלִים אוֹתָם לְהַדְלִיק נֵרוֹת.

וּבְשֶׁהִכָּר [נ"א הוא] בְּשִׁלְמוֹת כְּאוֹר שֶׁל הַכֹּל יוֹרֵד אוֹר עֲלִיּוֹן, אֲזִי הַהִיכָל הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה הוּא הִיכָל נִסְתָּר בְּסִתְרֵי הַכֹּל, לְקַבֵּל אֶת אוֹתוֹ קִדַּשׁ הַקְדָּשִׁים אוֹר שְׁיֹרֵד, וּלְהַתְמַלֵּא מִשֶּׁם כִּמוֹ נִקְבָּה שְׁמִתְעַבְּרַת מִן הַזָּכָר וּמִתְמַלֵּאת, וְלֹא מִתְמַלֵּאת אֲלֵא מִהִיכָל זֶה שְׁמִתְקַן לְקַבֵּל אוֹתוֹ אוֹר עֲלִיּוֹן. וְזֶה סוֹד הַהִיכָל הַשְּׁבִיעִי, הוּא מִקּוֹם שֶׁל חֲבוּר הַזָּוּוּג לְהִתְחַבֵּר שְׁבִיעִי בְּשִׁבְעִי, לְהִיּוֹת הַכֹּל אֶחָד שְׁלָמוֹת [אחת] כְּרָאוּי.

וְכִי שִׁינְדַע לְקֹשֶׁר יְחוּד זֶה - אֲשֶׁר חָלְקוּ, אֶהוּב לְמַעֲלָה וְאֶהוּב לְמִטָּה, הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא גּוֹזֵר וְהוּא מְבַטֵּל. הִינְעֵלָה עַל דַּעְתָּךְ שֶׁהוּא מְקַטְרֵג בְּרַבּוֹנוֹ? לֹא כֵּן! אֲלֵא מִשּׁוֹם שֶׁכְּשֶׁהוּא קוֹשֵׁר קִשְׁרִים וְיִוָּדַע לִיחָד יְחוּד וְכָל הַפָּנִים מְאִירוֹת, וְכָל הַשְּׁלָמוֹת נִמְצְאוּ, וְהַכֹּל מִתְבָּרֵךְ כְּרָאוּי, כָּל הַדִּינִים מְסֻתְּלָקִים וּמִתְבַּטְּלִים וְלֹא נִמְצָא דִין בַּעוֹלָם. אֲשֶׁרִי חָלְקוּ בַּעוֹלָם הַזֶּה וּבַעוֹלָם הַבֹּא. זֶהוּ לְמִטָּה, שְׁכָתוֹב בּוֹ (מְשִׁלִּי י) וְצִדִּיק יִסוֹד עוֹלָם. זֶהוּ קִיּוֹם הָעוֹלָם. בְּכָל יוֹם קוֹרֵא עָלָיו הַכְּרוֹז, (יִשְׁעִיָּה מֵא)

לְגוֹ מִן דָּא קְיִימָא כְּפִוְרְתָא דְיוֹקְנָא דְקִדְשׁ קוֹדֶשִׁין, בְּגִין כֵּן הִיכְלָא דָא אֶקְרִי קִדְשׁ הַקְדָּשִׁים. הָאִי קִדְשׁ הַקְדָּשִׁים אֶתֶר מִתְתַּקְנָא לְהֵהוּא נִשְׁמַתָּא עֲלָאָה כָּלְלָא דְכָלְלָא עֲלָמָא דְאַתִּי לִגְבִי הָאִי (נ"א עֲלָמָא) עֲלָאִי.

וְהָא כֵּד מִתְחַבְּרִין כָּלְהוּ רוּחֵי דָא בְּדָא וְאַשְׁתַּלִּימוּ דָא עִם דָּא כְּדָקָא חֲזִי, כְּדִין אֶתְעַר רוּחָא עֲלָאָה נִשְׁמַתָּא דְכָלְלָא לִגְבִי עֵילָא סְתִימָא דְכָל סְתִימִין, לְאַתְעָרָא עַל כָּל לְאַנְהָרָא לִוְן מַעֲיָלָא לְתַתָּא. וְלֹא שְׁלָמָא לִוְן לְאַדְלָקָא בּוֹצִינִין.

וְכֵר כָּלָא (נ"א אִיהוּ) בְּשִׁלְיָמוּ בְּנִהִירוּ דְכָלָא וְנִחִית נִהִירוּ עֲלָאָה, כְּדִין הָאִי הִיכְלָא שְׁבִיעָאָה אִיהוּ הִיכְלָא סְתִימָאָה בְּסִתִּימוּ דְכָלָא לְקַבְּלָא הָהוּא קִדְשׁ הַקְדָּשִׁים נִהִירוּ דְנִחִית וּלְאַתְמַלְיָא מִתְמָן כְּנוֹקְבָא דְמִתְעַבְּרָא מִן דְּכוּרָא וְאַתְמַלְיָא, וְלֹא אֶתְמַלְיָא אֲלֵא מִהָאִי הִיכְלָא דְמִתְתַּקְנָא לְקַבְּלָא הָהוּא נִהִירוּ עֲלָאָה, וְרָזָא דָא הִיכְלָא שְׁבִיעָאָה אִיהוּ אֶתֶר דְּחִבּוּרָא דְזוּוּגָא, לְאַתְחַבְּרָא שְׁבִיעָאָה בְּשִׁבְעָאָה לְמַהֲוִי (דף מה ע"ב) כָּלָא חַד שְׁלִימוּ (ד"א חר) כְּדָקָא חֲזִי.

וּמֵאן דִּידַע לְקִשְׁרָא יְחוּדָא דָא זַכָּאָה חוּלְקִיָּה רַחִים לְעֵילָא רַחִים לְתַתָּא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (אִיהוּ) גְּזִיר וְאִיהוּ מְבַטֵּל. סְלָקָא דַּעְתִּין דְּאִיהוּ מְקַטְרֵגָא בְּמֵאִרְיָה, לְאוּ הִי, אֲלֵא בְּגִין דְּכֵד אִיהוּ קִשְׁרִי קִשְׁרִין וְיִדַע לִיחָדָא יְחוּדָא וְכָל אֲנָפִין נִהִירִין וְכָל שְׁלִימוּ אֶשְׁתַּכַּח וְכָלָא אֶתְבָּרְכָא כְּדָקָא יְאֻת, כָּל דִּינִין מִתְעַבְּרִין וּמִתְבַּטְּלִין וְלֹא אֶשְׁתַּכַּח דִּינָא בַּעֲלָמָא. זַכָּאָה חוּלְקִיָּה בַּעֲלָמָא דִין וּבַעֲלָמָא דְאַתִּי. דָּא הוּא לְתַתָּא דְכָתִיב בֵּיה (מְשִׁלִּי י) וְצִדִּיק יִסוֹד עוֹלָם דָּא הוּא קִיּוֹמָא דְעֲלָמָא. בְּכָל יוֹמָא

דִּינָא בַּעֲלָמָא. זַכָּאָה חוּלְקִיָּה בַּעֲלָמָא דִין וּבַעֲלָמָא דְאַתִּי. דָּא הוּא לְתַתָּא דְכָתִיב בֵּיה (מְשִׁלִּי י) וְצִדִּיק יִסוֹד עוֹלָם דָּא הוּא קִיּוֹמָא דְעֲלָמָא. בְּכָל יוֹמָא

ואתה תגיל בה' בקדוש ישראל
תתהלל.

בְּמוֹ זֶה קָרַבְנָן [וה] עוֹלָה עֶשֶׂן,
וּמִסְתַּפְּקִים [בו] כָּל אֶחָד וְאֶחָד
פְּרָאוֹי לוֹ, וְכֹהֲנִים בְּרָצוֹן, וְלוֹיִם
בְּנַעֲמֹת הַשִּׁירָה. זֶה נִכְלָל בְּזֶה,
וְנִכְנָסִים הֵיכַל הַבְּהִיכָל, רוּחַ בְּרוּחַ,
עַד שְׁמִתְחַבְּרִים בְּמִקּוֹמָם פְּרָאוֹי
לוֹ אִיכָר בְּאִיכָר וּמִשְׁתַּלְמִים זֶה
בְּזֶה, וּמִתְיַחֲדִים זֶה בְּזֶה, עַד
שֶׁהֵם אֶחָד [וְנִאֲוָרִים] וּמֵאִירִים זֶה
בְּזֶה.

אִז הַנִּשְׁמָה הַעֲלִיּוֹנָה שֶׁל הַכֹּל
בָּאָה מִלְּמַעְלָה וּמֵאִירָה לָהֶם,
וְכָל הַנְּרוֹת מֵאִירִים בְּשִׁלְמוֹת
פְּרָאוֹי, עַד שְׁאוֹתוֹ אוֹר עֲלִיּוֹן
מִתְעוֹרֵר, וְהַכֹּל נִכְנָס אֶל קֹדֶשׁ
הַקִּדְּשִׁים, וּמִתְבָּרֵךְ וּמִתְמַלֵּא
פְּבָאָר שֶׁל מִים נוֹבְעִים וְלֹא
פּוֹסְקִים, וְכָלֵם מִתְבָּרְכִים לְמַעְלָה
וּלְמַטָּה.

בְּאֵן סוֹד הַסּוּדוֹת אוֹתוֹ שְׁלֹא
נוֹדַע וְלֹא נִכְנָס בְּחֻשְׁבוֹן, רָצוֹן
שְׁלֹא נִתְפָּס לְעוֹלָמִים מִמֵּתִיק
לְפָנָי וּלְפָנָיִם בְּתוֹכָם. וְלֹא נוֹדַע
אוֹתוֹ רָצוֹן וְלֹא נִתְפָּס לְדַעַת וְלֵטוֹ.
וְאִז הַכֹּל רָצוֹן אֶחָד עַד אֵין סוּף,
וְהַכֹּל הוּא בְּשִׁלְמוֹת מִלְּמַטָּה
וּמִלְּמַעְלָה וּמִלְּפָנָי וּלְפָנָיִם, עַד
שֶׁנַּעֲשֶׂה הַכֹּל אֶחָד. הַרְצוֹן הַזֶּה
לֹא נִכְנָס פְּנִימָה, אֵף עַל גַּב שְׁלֹא
נוֹדַע, עַד שֶׁהַכֹּל נִשְׁלָם וּמֵאִיר
בְּהִתְחַלָּה בְּכָל הַצְדָּדִים. אִז
מִמֵּתִיק אוֹתוֹ רָצוֹן [לְכָל] וְלֹא [שְׁלֹא]
נִתְפָּס לְפָנָי וּלְפָנָיִם בְּנִסְתָּר. וְאִז
אֲשֶׁרִי חִלְקוֹ שֶׁל מִי שֶׁנִּדְבַק
בְּרַבּוֹנוֹ בְּאוֹתָהּ שְׁעָה, אֲשֶׁרִי
לְמַעְלָה וְאֲשֶׁרִי לְמַטָּה, עָלָיו
כְּתוּב (מִשְׁלִי כג) יִשְׁמַח אֲבִיךָ וְאִמְךָ
וְתִגַּל יוֹלְדֶתְךָ.

בֹּא רֵאָה, פִּיּוֹן שְׁכֵלִם נִתְקַנּוּ זֶה
בְּזֶה וְנִקְשְׁרוּ זֶה בְּזֶה בְּקֶשֶׁר אֶחָד,
וְהַנִּשְׁמָה הַעֲלִיּוֹנָה מֵאִירָה לָהֶם
מִצַּד שֶׁל מַעְלָה, וְכָל הָאוֹרוֹת הֵם

קֹאֲרִי עָלָיו כְּרוּזָא (יִשְׁעִיָּה מא) וְאַתָּה תִּגְלִל בִּי
בְּקֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל תִּתְהַלֵּל.

בְּגִזְוֵנָא דָא קְרַבְנָא (ד"א ל"ג דא) סִלְקָא תְנִנָא
וּמִסְתַּפְּקִין (ד"א ביה) כָּל חַד וְחַד
פְּדֻקְחִי לִיה, וְכֹהֲנֵי בְרַעוּתָא וְלוֹאֵי בְבִסִּימוֹ
דְּשִׁירָתָא. דָא אֲתַפְּלִיל בְּדָא, וְעֵיִלִי הֵיכְלָא
בְּהֵיכְלָא רוּחָא בְּרוּחָא עַד דְּמִתְחַבְּרִין
בְּדוּכְתִּייהוּ פְּדֻקָא חֲזִי לִיה שְׁיִיפָא בְּשִׁיפָא
וְאַשְׁתַּלִּימוּ דָא בְּדָא וְאַתִּיחֲדוּ דָא בְּדָא עַד
דְּאֵנּוֹן חַד (ד"א ל"ג) (וְאַתְחַבְּרִין) וְנִהְרִין דָא בְּדָא.

בְּדִין נִשְׁמָתָא עֲלָאָה דְכָלָא אֲתִיָא מִלְּעִילָא
וְנִהִיר לוֹן, וְהוּוּ נִהִירִין פְּלָהוּ בּוֹצִינִין
בְּשְׁלִימוֹ כְּדָקָא חֲזִי, עַד דִּהְהוּא נִהוּרָא עֲלָאָה
אֲתַעֵר וְכָלָא אֲעִיל לְגַבִּי קֹדֶשׁ הַקִּדְּשִׁים,
וְאַתְבָּרְכָא וְאַתְמַלִּיָא כְּבִירָא דְמִיִּין נִבְעִין וְלֹא
פְּסֻקִין, וְכִלְהוּ. מִתְבָּרְכָאן לְעִילָא וְתַתָּא.

הָכָא רָזָא דְרִזִּין, הֵהוּא דְלֹא אֲתִיִידַע וְלֹא
אֲעִיל בְּחוּשְׁבָנָא. רַעוּתָא דְלֹא אֲתַפְּס
לְעֻלָּמִין בְּסִים לְגוֹ לְגוֹ בְּגִזְוִייהוּ, וְלֹא אֲתִיִידַע
הֵהוּא רַעוּתָא וְלֹא אֲתַפְּס לְמַנְדַּע (ד"א ל"ג) (ל'ו)
וְכִדִּין פְּלָא רַעוּתָא חֲדָא עַד אֵין סוּף וְכָלָא
אִיהוּ בְּשְׁלִימוֹ מִלְּתַתָּא וּמִלְּעִילָא וּמִגּוֹ לְגוֹ.
עַד דְּאַתְעֲבִיד פְּלָא חַד. הָאִי רַעוּתָא לֹא אֲעִיל
לְגוֹ אֵף עַל גַּב דְּלֹא אֲתִיִידַע עַד דְּכָלָא
אֲשְׁתַּלִּים וְאַתְנַהִיר בְּקִדְמִיתָא בְּכִלְהוּ סְטִרִין.
בְּדִין בְּסִים הֵהוּא רַעוּתָא (ד"א ל"ג) (לְכָלָא) וְלֹא (ד"א
דל) אֲתַפְּס לְגוֹ בְּגוֹ בְּסִתִּימוֹ, וְכִדִּין זַפְּאָה
חוֹלְקִיָה מֵאֵן דִּיתַדְבַק בְּמֵאֲרִיָה בְּהֵהִיא
שְׁעָתָא, זַפְּאָה אִיהוּ לְעִילָא זַפְּאָה אִיהוּ לְתַתָּא
עֲלִיָה כְּתִיב, (מִשְׁלִי כג) יִשְׁמַח אֲבִיךָ וְאִמְךָ וְתִגַּל
יוֹלְדֶתְךָ.

תָּא חֲזִי, פִּיּוֹן דְכִלְהוּ אֲשְׁתַּלִּימוּ דָא בְּדָא
וְאַתְקִשְׁרוּ דָא בְּדָא בְּקֶשֶׁר אֶחָד

גַּר אֶחָד בְּשִׁלְמוֹת, אֲזַי רָצוֹן אֶחָד
שֶׁל הַמַּחֲשָׁבָה [בְּמַחֲשָׁבָה] נִתְפָּס [ר"א]
לִפְנֵי וּלְפָנִים, שְׁאוּר שְׁעוּלָה עַל הַכֹּל וּבְפָנֵי לִפְנֵים
בְּאוֹתוֹ רָצוֹן נִתְפָּס [בְּמַחֲשָׁבָה] אוֹר שֶׁלֹּא
נִתְפָּס וְלֹא נִדְעָ, פָּרָט לְאוֹתוֹ
רָצוֹן שֶׁהַמַּחֲשָׁבָה תּוֹפֶסֶת וְלֹא
יִדְעַת מַה תּוֹפֶסֶת, אֲלֵא שְׁמַאִיר
וּמִתְמַתֵּק אוֹתוֹ רָצוֹן הַמַּחֲשָׁבָה.
וְהַכֹּל מִתְמַלֵּא וְהַכֹּל נִשְׁלֵם וּמַאִיר
וּמִתְבַּשֵּׂם הַכֹּל כְּרָאוּי. וְעַל זֶה
כְּתוּב (תְּהִלִּים קמ"ד) אֲשֶׁר־יֵהְיֶה
שְׂכָכָה לֹו וְגו'.

מִי שְׂזוּכָה לְהִדְבֵּק בְּרַבּוֹנוֹ כְּמוֹ
זֶה, יוֹרֵשׁ אֶת כָּל הָעוֹלָמוֹת.
אֲהוּב לְמַעֲלָה וְאֲהוּב לְמַטָּה.
תְּפַלְתּוֹ לֹא חוֹזֶרֶת רִיקָם. זֶה
מִתְחַטֵּא לִפְנֵי רַבּוֹנוֹ כְּמוֹ בֶּן לִפְנֵי
אָבִיו וְעוֹשֶׂה לוֹ רָצוֹן בְּכָל מַה
שְׁצָרִיךְ, וְאֵימָתוֹ שׁוֹלֵטָה עַל כָּל
הַבְּרִיּוֹת. הוּא גּוֹזֵר וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא מְקַיֵּם. עָלָיו כְּתוּב (איוב כב)
וְתִגְדָּר אִמְרֵי וְיִקָּם לָךְ וְעַל דְּרָכֶיךָ
נִגְהָה אוֹר.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר
וְגו'. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מִכָּאֵן
שֶׁעָקַר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת
הַנְּטִיעוֹת הַלָּלוּ [וְשִׁתַּל אוֹתָם, מִמִּשְׁמַע
שְׁכָבוֹת יְהִי. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אוֹר שְׁכָבוֹת הָיָה שְׁנִיעִי,
מִמִּשְׁמַע שְׁכָבוֹת יְהִי אוֹר. לֹא כְּתוּב וְהָיָה אֵלָּא וְהָיָה.
וּכְשֶׁהִסְתַּכַּל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאוֹתָם דּוֹרוֹת שֶׁל
רְשָׁעִים, נִגְזַר לְצַדִּיקִים. וְהוּא שְׁכָבוֹת (תְּהִלִּים צו) אוֹר
זָרַע לְצַדִּיק וּלְיִשְׂרָאֵל לֵב שְׁמֻחָה. וְהָרִי נִאֲמַר וַיֹּאמֶר
אֱלֹהִים יְהִי אוֹר. וְהוּא שְׁכָבוֹת (ישעיה מא) מִי הָעִיר מִמּוֹרָח וְגו'.
מִמּוֹרָח וְגו'.

[וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב, מַה רָּאָה? אָמַר רַבִּי
חֵיָא כְּפִי שְׁאִמְרֵנוּ, רָאָה כְּמַעֲשֵׂי הָרְשָׁעִים וְגַם אוֹתוֹ.
רַבִּי אַבָּא אָמַר, וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב לִגְנוּ
אוֹתוֹ. וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר], [נ"א וְשִׁתַּל אוֹתָם,
שְׁכָבוֹת יְהִי אוֹר. מַה מִּשְׁמַע אוֹר? שְׁכָבוֹת הָיָה אוֹר.
רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אוֹר לֹא נִאֲמַר אֵלָּא וְהָיָה, לִימֹר
שְׁכָבוֹת הָיָה, וְכְתוּב אוֹר זָרַע לְצַדִּיק וְגו', וְהוּא שְׁכָבוֹת
מִי הָעִיר מִמּוֹרָח וְגו'. וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר וַיִּבְדֵּל,
אוֹרוֹ מִסּוּף הָעוֹלָם וְעַד סוּף הָעוֹלָם,

וְנִשְׁמַתָּה עֲלָאָה נִהִיר לוֹן מִסְטָרָא דְלַעֲיָלָא,
וְכִלְהוּ נִהוּרִין אֲנוּן בּוֹצִינָא חָדָא בְּשִׁלְמוֹ,
כְּדִין רַעוּא חָדָא דְמַחֲשָׁבָה (ר"א בְּמַחֲשָׁבָה) אֲתַפֵּס
(ר"א לְגוֹ לְגוֹ דְנִהִירוֹ דְסָלִיק עַל כָּלָא וּבְגוֹ לְגוֹ בְּהוּא רַעוּתָא בְּמַחֲשָׁבָה
אֲתַפֵּס) נִהִירוֹ דְלֹא אֲתַפֵּס וְלֹא אֲתִידַע בַּר הַהוּא
רַעוּ דְמַחֲשָׁבָה תְּפִיס וְלֹא יָדַע מַה תְּפִיס אֲלֵא
דְאֲתַנְהִיר וְאֲתַפֵּס הַהוּא רַעוּ דְמַחֲשָׁבָה
וְאֲתַמְלִיָּא כָלָא וְאֲשַׁתְּלִים כָּלָא וְאֲתַנְהִיר
וְאֲתַפֵּס כָּלָא כְּדָקָא יָאוּת. וְעַל דָּא כְּתִיב,
(תְּהִלִּים קמ"ד) אֲשֶׁר־יֵהְיֶה שְׂכָכָה לֹו וְגו'.

מֵאֵן דְּזָכִי לְאֲתַדְבֵּקָא בְּמַאֲרִיהַ כְּהַאי גְּוֹנָא,
יְרִית עַלְמִין כְּלָהוּ, רַחֲמִימָא לַעֲיָלָא
רַחֲמִימָא לְתַתָּא, צְלוֹתִיהָ לָא אֶהֱדָרָא רִיקְנָיָא,
דָּא אֲתַחֲטִי קָמִי מַאֲרִיהַ כְּבָרָא קָמִי אָבוּי
וְעָבִיד לִיָּה רַעוּתָא בְּכָל מַה דְּאֲצַטְרִיךְ,
וְאֵימָתִיהַ שְׁלִיט עַל כָּל בְּרִיין אִיהוּ גְּזִיר
וְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד. עָלִיהַ כְּתִיב, (איוב כב)
וְתִגְדָּר אִמְרֵי וְיִקָּם לָךְ וְעַל דְּרָכֶיךָ נִגְהָה אוֹר:

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר וְגו'. אָמַר
רַבִּי יִצְחָק מִכָּאֵן דְּעָקַרְן קִדְשָׁא בְּרִיךְ

הוּא לְהִנֵּי נְטִיעָן (ר"א וְשִׁתַּל לוֹן מִשְׁמַע דְּכְתִיב יְהִי. רַבִּי יְהוּדָה
אוֹמֵר אוֹר שְׁכָבוֹת הָיָה תֵּנוּ, מִשְׁמַע דְּכְתִיב וַיְהִי אוֹר, וְהָיָה לֹא כְּתִיב אֵלָּא
וַיְהִי. וְכִד אִסְתַּכַּל קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּאֲנוּן דְּרִין דְּרִשִּׁיעִיָּא. וְגַם לִיָּה לְצַדִּיקָיָא
הָדָא הוּא דְכְתִיב, (תְּהִלִּים צו) אוֹר זָרַע לְצַדִּיק וּלְיִשְׂרָאֵל לֵב שְׁמֻחָה וְהָא אֲתַמָּר,
וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר, הָדָא הוּא דְכְתִיב, (ישעיה מא) מִי הָעִיר מִמּוֹרָח וְגו'.

וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב. מֵאֵי רָאָה, אָמַר רַבִּי חֵיָא כְּדָקָאמְרֵן חֵמָא
כְּעוֹבְדִיָּהוּ דְרִשִּׁיעִיָּא וְגַם לִיָּה. רַבִּי אַבָּא אָמַר וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר
כִּי טוֹב לִגְנוּ אוֹתוֹ. וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר], (נ"א וְשִׁתַּל לוֹן דְּכְתִיב וַיְהִי
אוֹר מֵאֵי מִשְׁמַע אוֹר שְׁכָבוֹת הָיָה אוֹר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אוֹר לֹא נִאֲמַר אֵלָּא
וַיְהִי לִימֹר שְׁכָבוֹת הָיָה וְכְתִיב אוֹר זָרַע לְצַדִּיק וְגו' וְהָא הוּא דְכְתִיב מִי הָעִיר
מִמּוֹרָח וְגו'. וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר וַיִּבְדֵּל אָמַר רַבִּי יִצְחָק כְּדָקָאמְרֵן דְּחֵמָא
כְּעוֹבְדִיָּהוּ דְרִשִּׁיעִיָּא וְגַם לִיָּה. רַבִּי אַבָּא אָמַר חֵמָא) דְּסָלִיק
נִהוּרִיהַ מִסִּיפֵי עַלְמָא עַד סִיפֵי עַלְמָא, וְכִי

אָמַר רַבִּי יִצְחָק כְּמוֹ שְׁאִמְרֵנוּ, שְׁרָאָה כְּמַעֲשֵׂי הָרְשָׁעִים וְגַם אוֹתוֹ. רַבִּי אַבָּא אָמַר רָאָה] שְׁסָלַק

טוב הוא (דף מו ע"א) לַאֲגָנָזָא לִיה דְּלָא יִהְנֹן
מִנִּיה חֲיִיבִי עֲלָמָא.

אמר רבי שמעון ויֵרָא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי
טוב דְּלָא יִשְׁתַּכַּח בֵּיה רַתְחָא, כְּתִיב
הָכָא כִּי טוֹב וּכְתִיב הָתָם (במדבר כד) כִּי טוֹב
בְּעֵינֵי יְיָ לְבָרֵךְ אֶת יִשְׂרָאֵל, וְסוּפָא דְקָרָא (ר"א
אובח) וַיִּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ,
וּבִגִּין כֹּךְ לֹא אִשְׁתַּכַּח בֵּיה רַתְחָא וְאֵף עַל גַּב
דְּשִׁיתָף לֹון קִדְשָא בְּרִיךְ הוּא כְּחֵדָא.

תא חזי, נְהִירוֹ עֲלָאָה לְמַהֲוִי נְהִיר הַאי אוֹר.
וּמַהֲהוּא נְהִירוֹ חֲדוֹ לְכָלָא בֵּיה. וְהוּא
יְמִינָא לְאַתְעֵטְרָא גּוּלְפּוֹי (נ"א גִּלְפִי) גְּלִיפִין
בְּהִדִּיה וְהָא אֶתְמַר. כְּתִיב, (תהלים לא) מָה רַב
טוֹבְךָ אֲשֶׁר צִפְנָתָ לִירְאֶיךָ פַּעֲלָתָ לַחֹסִים בָּךְ.
מָה רַב טוֹבְךָ דָּא אוֹר קִדְמָאָה דְגִנְזִי קִדְשָא
בְּרִיךְ הוּא, לִירְאֶיךָ לְצַדִּיקִים לְאַנּוּן דְּחִלִּי
חֲטָאָה כְּדָקְאֶמְרִן.

השלמה מזההשמות (סימן ל"ז)

ויאמר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר, וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן שְׁנֵי
אוֹרִים הִגְדּוּלִים הָיוּ, דְּכְתִיב וַיְהִי
אוֹר. וְעָלְיוֹ נֶאֱמַר כִּי טוֹב. וְלִקְחַת הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא הָאֶחָד וּגְנִזּוֹ לְצַדִּיקִים לְעֵתִיד לְבָא
דְּכְתִיב מָה רַב טוֹבְךָ אֲשֶׁר צִפְנָתָ לִירְאֶיךָ
פַּעֲלָתָ לַחֹסִים בָּךְ נִגְדַּת בְּנֵי אָדָם. מְלַמֵּד שְׂאוֹר
הָרֵאשׁוֹן אֵין כָּל בְּרִיָּה יְכוּלָּה לְהִסְתַּפֵּל בּוֹ
דְּכְתִיב וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב וַיֵּרָא
אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד.
רָאָה הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה,
רָאָה טוֹב מְאֹד, מְזַהִיר וּבִהִיר.

וְלִקְחַת מְאוּרֵי הַטּוֹב וְכָלֵל שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם
נְתִיבוֹת הַחֲכָמָה וּנְתַנּוּ לְעוֹלָם הָזֶה.
וְהֵינִי דְכְתִיב (משלי ד) כִּי לִקְחַת טוֹב נְתַתִּי לָכֶם
תּוֹרָתִי אֶל תַּעֲזוּבוּ. הָיוּ אוֹמְרֵי אוֹצְרָה שֶׁל

וְכִי טוֹב הוּא לְגִנּוּזֵי כְּדֵי שְׁלֹא יִהְנוּ
מִמֶּנּוּ רְשָׁעֵי הָעוֹלָם.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, וַיֵּרָא אֱלֹהִים
אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב, שְׁלֹא יִמָּצֵא בּוֹ
רַתְחָה. כְּתוּב פָּאן כִּי טוֹב, וְכְתוּב
שָׁם (במדבר כד) כִּי טוֹב בְּעֵינֵי ה'
לְבָרֵךְ אֶת יִשְׂרָאֵל, וְסוּף הַפְּסוּק
[מובח] - וַיִּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר
וּבֵין הַחֹשֶׁךְ. וְלִכְּן לֹא נִמְצְאָה בּוֹ
רַתְחָה, וְאֵף עַל גַּב שְׁשִׁתָּף אוֹתָם
הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּאֵדָר.

בֹּא רָאָה, הָאוֹר עֲלִיּוֹן לְהִיּוֹת
מְאִיר הָאוֹר הַזֶּה, וּמֵאֲתוֹ אוֹר
שְׁמַחָה לְכָל בּוֹ. וְהוּא יָמִין
לְהַתְעַטֵּר חֲקִיקוֹתָיו [חֲקִיקוֹתָיו]
חֲקוּקִים יַחַד אִתּוֹ, וְהָרִי נֶאֱמַר.
כְּתוּב (תהלים לא) מָה רַב טוֹבְךָ
אֲשֶׁר צִפְנָתָ לִירְאֶיךָ פַּעֲלָתָ
לַחֹסִים בָּךְ. מָה רַב טוֹבְךָ - זֶה
אוֹר רֵאשׁוֹן שְׁגִנּוּ הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא. לִירְאֶיךָ - לְצַדִּיקִים, שֶׁהֵם
יְרָאֵי חֲטָא כְּמוֹ שְׁאִמְרֵנוּ.

השלמה מזההשמות (סימן ל"ז)

ויאמר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר. וְאָמַר
רַבִּי יוֹחָנָן, שְׁנֵי אוֹרוֹת הִגְדּוּלִים
הָיוּ, שְׁכְּתוּב וַיְהִי אוֹר, וְעָלְיוֹ
נֶאֱמַר כִּי טוֹב. וְלִקְחַת הַקִּדּוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא הָאֶחָד וּגְנִזּוֹ לְצַדִּיקִים
לְעֵתִיד לְבָא, שְׁכְּתוּב (תהלים לא)
מָה רַב טוֹבְךָ אֲשֶׁר צִפְנָתָ לִירְאֶיךָ
פַּעֲלָתָ לַחֹסִים בָּךְ נִגְדַּת בְּנֵי אָדָם.
מְלַמֵּד שְׂאוֹר הָרֵאשׁוֹן אֵין כָּל
בְּרִיָּה יְכוּלָּה לְהִסְתַּפֵּל בּוֹ, שְׁכְּתוּב
וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב,
וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה
וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד. רָאָה הַקִּדּוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה,
רָאָה טוֹב מְאֹד מְזַהִיר וּבִהִיר.

וְלִקְחַת מְאוּרֵי הַטּוֹב, וְכָלֵל
שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם נְתִיבוֹת הַחֲכָמָה,
וּנְתַנּוּ לְעוֹלָם הַזֶּה, וְהֵינִי שְׁכְּתוּב
(משלי ד) כִּי לִקְחַת טוֹב נְתַתִּי לָכֶם
תּוֹרָתִי אֶל תַּעֲזוּבוּ. הָיוּ אוֹמְרֵי:
אוֹצְרָה שֶׁל תּוֹרָה שְׁבַעֲלָ פֶה.

תורה שבעל פה. ואמר הקדוש ברוך הוא, אם ישמרו זאת המדה בעולם הזה שזאת המדה נחשבת בכלל העולם הזה, והיא תורה שבעל פה. יזכו לחיי העולם הבא שהוא הטוב הגנוז.

ומאי ניהו עוזו של הקדוש ברוך הוא, דכתיב (חבקוק ג) ונגה פאור תהיה. עתיד הנגה שגלגל מהאור הראשון להיות פאור, אם יקיימו בני התורה והמצוה אשר פתבתי להורותם. וכתיב (משלי א) שמע בני מוסר אביך ואל תיטוש תורת אמן. וכתיב (חבקוק ג) קרנים מידו לו ושם חביון עזו. ומהו חביון עזו? אלא אותו האור שגנו והחביא שנאמר (תהלים ל"ד) צפנת ליראיה, וזה שנשאר לנו. (תהלים ל"ד) פעלת לחוסים בך, אותם שחוסים בצלך בעולם הזה ושומרים תורתך ומקיימים מצוותיך, ומקדשים שמך הגדול ומייחדים בסתר ובגלוי, שנאמר, נגד בני אדם.

אמר רבי רחומאי, מלמד שהיא אורה לישראל ותורה אורה. שנאמר, (משלי ו) פי נר מצוה ותורה אור, ואמר נר זו מצוה ומצוה זו תורה שבעל פה. אור, זו תורה שבכתב. אלא מתוך שכבר נתקיים האור קרי לה אור. משל למה הדבר דומה לאדם צנוע בסיפי הבית אף על פי שיום הוא ואור גדול בעולם, אין אדם רואה בתוך ביתו אלא אם כן הכניס בו נר. נר תורה שבעל פה, אף על פי שהיא נר, צריכה לה תורה לפרק קושיותיה ולבאר סודותיה. ומאי ניהו יראת יי, זה האור הראשון.

ואמר רבי מאיר מהו דכתיב ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור ולא אמר ליה ויהי כן. מלמד שהאור ההוא גדול ואין כל בריה

ואמר הקדוש ברוך הוא, אם ישמרו זאת המדה בעולם הזה, שזאת המדה נחשבת בכלל העולם הזה, והיא תורה שבעל פה, יזכו לחיי העולם הבא שהוא הטוב הגנוז.

ומה הוא עזו של הקדוש ברוך הוא? שכתוב (חבקוק ג) ונגה פאור תהיה. עתיד הנגה שגלגל מהאור הראשון להיות פאור, אם יקיימו בני התורה והמצוה אשר פתבתי להורותם. וכתיב (משלי א) שמע בני מוסר אביך ואל תיטוש תורת אמן, וכתיב (חבקוק ג) קרנים מידו לו, ושם חביון עזה. ומהו חביון עזה? אלא אותו האור שגנו והחביא, שנאמר צפנת ליראיה. וזה שנשאר לנו - פעלת לחוסים בך, אותם שחוסים בצלך בעולם הזה ושומרים תורתך ומקיימים מצוותיך, ומקדשים שמך הגדול ומייחדים בסתר ובגלוי, שנאמר נגד בני אדם.

אמר רבי רחומאי, מלמד שהיא אורה לישראל, ותורה אורה, שנאמר (משלי ו) פי נר מצוה ותורה אור. ואמר נר - זו מצוה, ומצוה זו תורה שבעל פה. אור - זה תורה שבכתב. אלא מתוך שכבר נתקיים האור, קורא לו אור. משל למה הדבר דומה? לאדם צנוע בספי הבית, אף על פי שיום הוא ואור גדול בעולם, אין אדם רואה בתוך ביתו אלא אם כן הכניס בו נר. נר - תורה שבעל פה. אף על פי שהיא נר, צריכה לה תורה לפרק קושיותיה ולבאר סודותיה, ומי הוא? יראת ה', זה האור הראשון.

שנאמר רבי מאיר, מהו שכתוב ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור, ולא אמר לו ויהי כן? מלמד שהאור ההוא גדול, ואין כל

יכולה להסתכל בו. גנזו הקדוש ברוך הוא לצדיקים לעתיד לבא והיא מדת כל סחורה שבעולם והוא כח אבן יקרה שקורין סחרת ודר ועל מה היא מדת דר? אלא מלמד שלקח הקדוש ברוך הוא מזיוה אחת מאלפים, ובנה ממנה אבן יקרה נאה ומקושטת וכלל בה כל המצוות.

בא אברהם וביקש כחו לתת לו, נתנו לו אבן יקרה זו ולא רצה אותה. זכה ונטל מדתו, שנאמר (מיכה ז) תתן אמת ליעקב חסד לאברהם. בא יצחק וביקש כחו, ונתנו לו ולא רצה בה. זכה ונטל מדתו, שהיה מדת הגבורה, דהינו הפחד, שכתוב (בראשית לא) וישבע יעקב בפחד אביו יצחק. בא יעקב ורצה בה ולא נתנוהו לו. אמר לו, הואיל ואברהם מלמעלה ויצחק למטה, אתה תהיה באמצע ותכלל שלשתם, שכתוב תתן אמת ליעקב. ומהו האמצע? הינו שלום, והרי כתוב תתן אמת ליעקב? אמת ושלום הם אחד, כמו שנאמר (אסתר ט) דברי שלום ואמת, (ישעיה לט) כי יהיה שלום ואמת בימי, והינו שכתוב (שם נח) והאכלתיך נחלת יעקב אביך. דהינו נחלה גמורה שיש לו חסד והפחד והאמת והשלום. ולפיכך אמר (תהלים קיח) אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה.

אבן מאסו - אברהם ויצחק, שפנו את העולם, היתה עתה לראש פנה. ולמה מאסו בה, והלא נאמר (בראשית כו) עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמר חקוטי ותורותי. מאי משמרת, אמר מדת חס"ד. כל ימי היות אברהם בעולם לא הצרכתי אני לעשות מלאכתי, שהרי אברהם

יכולה להסתכל בו. גנזו הקדוש ברוך הוא לצדיקים לעתיד לבא והיא מדת כל סחורה שבעולם והוא כח אבן יקרה שקורין סחרת ודר ועל מה היא מדת דר, אלא מלמד שלקח הקדוש ברוך הוא מזיוה אחת מאלפים, ובנה ממנה אבן יקרה נאה ומקושטת וכלל בה כל המצוות.

בא אברהם וביקש כחו לתת לו, נתנו לו אבן יקרה זו ולא רצה אותה, זכה ונטל מדתו שנאמר (מיכה ז) תתן אמת ליעקב חסד לאברהם. בא יצחק וביקש כחו ונתנו לו, ולא רצה בה. זכה ונטל מדתו שהיא מדת הגבורה דהיינו הפחד"ד. דכתיב (בראשית לא) וישבע יעקב בפחד אביו יצחק.

בא יעקב ורצה בה ולא נתנוהו לו, אמר ליה הואיל ואברהם מלמעלה ויצחק למטה, אתה תהיה באמצע ותכלול שלשתם דכתיב תתן אמת ליעקב. ומאי אמצע, היינו שלום. והא כתיב תתן אמת ליעקב, אמת ושלום חד הוי. כמה דאת אמר (אסתר ט) דברי שלום ואמת (ישעיה לט) כי שלום ואמת יהיה בימי והיינו דכתיב (ישעיה נ"ח) והאכלתיך נחלת יעקב אביך. דהיינו נחלה גמורה דאית ליה חס"ד והפחד והאמת והשלום. ולפיכך אמר (תהלים קי"ח) אבן מאסו הבונים היתה לראש פניה.

אבן מאסו אברהם ויצחק שפנו את העולם, היתה עתה לראש פניה. ולמה מאסו בה והלא נאמר (בראשית כ"ו) עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמור משמרת, אמר מדת חס"ד. כל ימי היות אברהם בעולם לא הצרכתי אני לעשות מלאכתי, שהרי אברהם

מלאכתי, שְהָרִי אֲבָרְהָם עֲמֵד שָׁם
בְּמִקְוָמִי. וַיִּשְׁמֹר מִשְׁמָרְתִּי -
בְּמִדָּה זֹאת הִיָּתָה מְלֹאכְתִּי, שְׁאֲנִי
מִזְכֶּה אֶת הָעוֹלָם כְּלוֹ, וְאֶפְלוּ
נִתְחַיְבוּ אֲנִי מִזְכֶּה אוֹתָם. וְעוֹד
מְשִׁיבָם וּמִבִּיא בְּלִבְכֶם לַעֲשׂוֹת
רְצוֹן אֲבִיהֶם. כָּל זֶה עָשָׂה
אֲבָרְהָם, וְכָתוּב (שם כא) וַיִּטַּע אֶשֶׁל
בְּבָאָר שָׁבַע. סֵדֶר לַחֲמוֹ וּמִימִיּוֹ
לְכָל בָּאֵי עוֹלָם, וְהָיָה מִזְכֶּה
וּמִדְּבָר עַל לִבָּם: לְמִי אַתֶּם
עוֹבְדִים? עֲבַדוּ אֶת ה' אֱלֹהֵי
הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ! וְהָיָה דֹרֶשׁ
לָהֶם, עַד שֶׁהָיוּ בָּאִים וְשָׁבִים.

וּמִנֶּלֶךְ שְׁאֵף הַחַיִּיבִים הָיָה מִזְכֶּה, שְׁנֹאֲמַר
הַמִּכְסָּה אֲנִי מֵאֲבָרְהָם וְאֲבָרְהָם הָיָה
יְהִיָּה וְגו'. אֲלֹא אֲזַכְּרֶהוּ שִׁיבְקֶשׁ עֲלֵיהֶם
רַחֲמִים וְיִזְכֶּה. וְכִי אֶפְשֶׁר לוֹמַר שְׁלֹא יֵדַע
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁלֹא יִכְלֹ לְהַנְצִיל. אֲלֹא
זְכוּתוֹ קָאָמַר. מִכָּאן אָמְרוּ בָּא לִיטְהַר מְסִייעִין
אוֹתוֹ. בָּא לִיטְמָא פּוֹתֵחִין לוֹ מֵאֵי פּוֹתֵחִין לוֹ,
אוֹתָן הַפְּתוּחִים תָּמִיד. מִצּוֹתֵי חֻקּוֹתֵי וְתוֹרוֹתֵי,
אָמַר, הוֹאִיל וְלֹא חִפְצָתִי בָּהּ אֶשְׁמֹר
מִצּוֹתֶיהָ. מֵאֵי תוֹרוֹתֵי, אֲלֹא אֶפְּלוּ הוֹרָאוֹת
וּפְּלֹפּוֹלִים שְׁמוּרִים לְמַעְלָה, הוּא יֵדְעֵם
וּפְּלֹפּל וְקִיּוּמָם.

וּמָה זֶה מִשֵּׁם רוּעָה אֶבֶן יִשְׂרָאֵל?
הָיָה אוֹמֵר, צִדֵּק הָעֲלִיּוֹן. וּמָהוּ
הָאֹר הַגָּדוֹל הַצָּפוֹן? וְהֵינּוּ
סִחְרָת. וְהָאֶבֶן שְׁדָרָה לְמִטָּה
הֵימָנָה נִקְרָאת דָּר, וּמָה הוּא?
מִדּוֹ לוֹ, הֵינּוּ חֲמֵשׁ אֲצָבָעוֹת שֶׁל
יָד יָמִין: ע"כ מַהֵהשְׁמָטוֹת.

וְהָיָה עָרֵב וְהָיָה בִּקְרֵי יוֹם אֶחָד.
וְהָיָה עָרֵב - מִצַּד הַחֲשֶׁף. וְהָיָה
בִּקְרֵי - מִצַּד הָאֹר. וּמִתּוֹךְ שֶׁהֵם
מִשְׁתַּתְּפִים כְּאֶחָד, כְּתוּב יוֹם
אֶחָד. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, מָה
הֵטַעַם בְּכָל יוֹם וְיוֹם כְּתוּב וְהָיָה

עֲמֵד שָׁם בְּמִקְוָמִי. וַיִּשְׁמֹר מִשְׁמָרְתִּי, בְּמִדָּה
זֹאת הִיָּתָה מְלֹאכְתִּי שְׁאֲנִי מִזְכֶּה אֶת הָעוֹלָם כְּלוֹ
וְאֶפְלוּ נִתְחַיְבוּ, אֲנִי מִזְכֶּה אוֹתָם. וְעוֹד
מְשִׁיבָם וּמִבִּיא בְּלִבְכֶם לַעֲשׂוֹת רְצוֹן אֲבִיהֶם.
כָּל זֶה עָשָׂה אֲבָרְהָם וְכָתִיב (בראשית כ"א) וַיִּטַּע
אֶשֶׁל בְּבָאָר שָׁבַע. סֵדֶר לַחֲמוֹ וּמִימִיּוֹ לְכָל
בָּאֵי עוֹלָם וְהָיָה מִזְכֶּה וּמִדְּבָר עַל לִבָּם, לְמִי
אַתֶּם עוֹבְדִים, עֲבַדוּ אֶת יי אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם
וְהָאָרֶץ. וְהָיָה דֹרֶשׁ לָהֶם, עַד שֶׁהָיוּ בָּאִים
וְשָׁבִים.

וּמִנֶּלֶךְ שְׁאֵף הַחַיִּיבִים הָיָה מִזְכֶּה, שְׁנֹאֲמַר
הַמִּכְסָּה אֲנִי מֵאֲבָרְהָם וְאֲבָרְהָם הָיָה
יְהִיָּה וְגו'. אֲלֹא אֲזַכְּרֶהוּ שִׁיבְקֶשׁ עֲלֵיהֶם
רַחֲמִים וְיִזְכֶּה. וְכִי אֶפְשֶׁר לוֹמַר שְׁלֹא יֵדַע
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁלֹא יִכְלֹ לְהַנְצִיל. אֲלֹא
זְכוּתוֹ קָאָמַר. מִכָּאן אָמְרוּ בָּא לִיטְהַר מְסִייעִין
אוֹתוֹ. בָּא לִיטְמָא פּוֹתֵחִין לוֹ מֵאֵי פּוֹתֵחִין לוֹ,
אוֹתָן הַפְּתוּחִים תָּמִיד. מִצּוֹתֵי חֻקּוֹתֵי וְתוֹרוֹתֵי,
אָמַר, הוֹאִיל וְלֹא חִפְצָתִי בָּהּ אֶשְׁמֹר
מִצּוֹתֶיהָ. מֵאֵי תוֹרוֹתֵי, אֲלֹא אֶפְּלוּ הוֹרָאוֹת
וּפְּלֹפּוֹלִים שְׁמוּרִים לְמַעְלָה, הוּא יֵדְעֵם
וּפְּלֹפּל וְקִיּוּמָם.

וּמָה מִשֵּׁם רוּעָה אֶבֶן יִשְׂרָאֵל, הָיָה אוֹמֵר
צִדֵּק הָעֲלִיּוֹן. וּמָה הָאֹר הַגָּדוֹל
הַצָּפוֹן, הֵינּוּ סִחְרָת. וְהָאֶבֶן שְׁדָרָה לְמִטָּה
הֵימָנָה נִקְרָאת דָּר, וּמָה הוּא מִדּוֹ לוֹ, הֵינּוּ
חֲמֵשׁ אֲצָבָעוֹת שֶׁל יָד יָמִין: (ע"כ כִּאֵן מַהֵהשְׁמָטוֹת)

וְהָיָה עָרֵב וְהָיָה בִּקְרֵי יוֹם אֶחָד. וְהָיָה עָרֵב
מִסְטָרָא דְחֲשֶׁף, וְהָיָה בִּקְרֵי מִסְטָרָא
דְּאֹר, וּמִגּוֹ דְּאֲנוּן מִשְׁתַּתְּפִי כְּאֶחָד כְּתִיב
יוֹם אֶחָד. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר מֵאֵי טַעְמָא
בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא כְּתִיב וְהָיָה עָרֵב וְהָיָה
בִּקְרֵי. לְמַגְדֵּעַ דִּהָא לִית יוֹם בְּלֹא לִילָה וְלִית

עָרַב וַיְהִי בֹקֶר? לְדַעַת שְׁהָרִי אֵין יוֹם בְּלִי לִילָה וְאֵין לִילָה בְּלִי יוֹם, וְלֹא צְרִיכִים לְהַפְרֹד.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁיָּצָא אוֹר רֵאשׁוֹן, הַתַּפְשֻׁט בְּכָל הַיָּמִים, שֶׁפְּתוּב בְּכָלם יוֹם. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מִשְׁמַע שֶׁפְּתוּב בְּכָלם בֹּקֶר, וְאֵין בֹּקֶר אֲלֵא מִצַּד שֶׁל אוֹר רֵאשׁוֹן. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, יוֹם רֵאשׁוֹן הוֹלֵךְ עִם כָּלם, וְכָלם בּוֹ, כְּדִי לְהַרְאוֹת שְׁאֵין בָּהֶם פְּרוּד וְהַפֵּל אַחֵד.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר, תְּהִיָּה הַתַּפְשֻׁטוֹת הָאוֹר הַזֶּה לְמַטָּה, וְאֵלֶּה הֵם הַמְּלָאכִים שֶׁנִּבְרְאוּ בַּיּוֹם הָרֵאשׁוֹן, יֵשׁ לָהֶם קִיּוֹם לְהַתְקִים לְצַד יָמִין. וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב, אֶת - לְכָלֵל אֶת הָאֶסְפֶּקֶלֶרִיָּה שֶׁלֹּא מְאִירָה עִם אֶסְפֶּקֶלֶרִיָּה מְאִירָה, שְׁנֵאמַר [בן] כִּי טוֹב. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֶת - לְכָלֵל [לְהַכְלִיל] וְלִרְבוּת אֶת כָּל הַמְּלָאכִים שֶׁבָּאִים מִצַּד הָאוֹר הַזֶּה, וְכָלם מְאִירִים כִּבְתַּחֲלָה בְּקִיּוֹם שְׁלָם.

יְהִי רְקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּזֶה נִפְרְדוּ מַיִם עֲלִיוֹנִים מִמַּיִם תַּחְתּוֹנִים. רְקִיעַ - הַתַּפְשֻׁטוֹת הַמַּיִם, וְהָרִי נֶאֱמַר. וַיְהִי מִבְּדִיל - בֵּין מַיִם עֲלִיוֹנִים לְתַחְתּוֹנִים.

וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת הָרְקִיעַ - בְּמַעֲלָה עֲלִיוֹנָה. וַיְהִי רְקִיעַ לֹא כְּתוּב, אֲלֵא וַיַּעַשׂ, שֶׁהַגְדִּיל אוֹתוֹ בַּגְּדִלוֹת רַבָּה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בְּשָׁנִי נִבְרָא גִיהֶנֶם לְרִשְׁעֵי הָעוֹלָם. בְּשָׁנִי נִבְרָא מַחְלָקֶת. בְּשָׁנִי לֹא נִשְׁלַם בּוֹ הַמַּעֲשֶׂה, וְלָכֵן לֹא כְּתוּב בּוֹ כִּי טוֹב, עַד שֶׁבָּא יוֹם שְׁלִישִׁי וְנִשְׁלַם בּוֹ הַמַּעֲשֶׂה. מִשּׁוֹם כֵּן כִּי טוֹב פְּעָמִים, אַחֵד עַל הַשְׁלֵמַת הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל יוֹם שְׁנִי, וְאַחֵד לַעֲצֻמוֹ. בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי הִתְתַּקֵּן הַיּוֹם הַשְּׁנִי

לִילָה בְּלֹא יוֹם וְלֹא אֲבָעוֹן לְאַתְפָּרְשָׁא. אָמַר רַבִּי יוֹסִי הֵהוּא יוֹם דְּנִפְק אוֹר קְדָמָאָה אֲתַפְשֻׁט בְּכֻלְהוּ יוֹמֵי, דְּכְתִיב בְּכֻלְהוּ יוֹם. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר מִשְׁמַע דְּכְתִיב בְּכֻלְהוּ בֹּקֶר, וְלֹאוּ בֹּקֶר אֲלֵא מִסְטָרָא דְאוֹר קְדָמָאָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר יוֹמָא קְדָמָאָה אֲזִיל עִם כֻּלְהוּ וְכֻלְהוּ בִּיה, בְּגִין לְאַחֲזָאָה דְלֹאוּ בָּהוּ פִּירוּדָא וְכֻלָּא חֵד.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר, יְהִי (ד"א ל"ג אוֹר) אֲתַפְשֻׁטוֹתָ דְּהָאִי אוֹר לְתַתָּא, וְאֵלִין אֲנוּן מְלָאכִין דְּאַתְבָּרִיאוּ בַּיּוֹמָא קְדָמָאָה אִית לוֹן קִיּוֹמָא לְאַתְקִימָא לְסִטָּר יְמִינָא. וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב. אֶת לְאַתְכַּלְלָא אֶסְפֶּקֶלֶרִיָּאָה דְלֹא נִהְרָא עִם אֶסְפֶּקֶלֶרִיָּאָה דְנִהְרָא דְאַתְמַר (ד"א בִּיה) כִּי טוֹב. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אֶת לְאַתְכַּלְלָא (ד"א לְאַכְלָלָא) וְלֹאֲסַגָּאָה כֻּלְהוּ מְלָאכִין דְּאַתְיִין מִסְטָרָא דְאוֹר דָּא, וְכֻלְהוֹן נִהְרִין כְּקְדָמִיתָא בְּקִיּוֹמָא שְׁלָם:

יְהִי רְקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּהָאִי אֲתַפְרְשׁוּ מִיֵּין עֲלָאִין מִמִּיֵּין תַּתָּאִין. רְקִיעַ פְּשִׁיטוֹתָא דְמִיֵּין וְהָא אֲתַמַּר. וַיְהִי מִבְּדִיל בֵּין מִיֵּין עֲלָאִין לְתַתָּאִין:

וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת הָרְקִיעַ. בְּסִגְיָאוּ עֲלָאָה. וַיְהִי רְקִיעַ לֹא כְּתִיב, אֲלֵא וַיַּעַשׂ, דְּאַסְגִּי לִיה בְּרַבּוֹ סִגְיָא. אָמַר רַבִּי יִצְחָק בְּשָׁנִי אֲתַבָּרִי גִיהֶנֶם לְחִיבֵי עֲלָמָא, בְּשָׁנִי אֲתַבָּרִי מַחְלּוֹקֶת. בְּשָׁנִי לֹא אֲשַׁתְּלִים בִּיה עֲבִידְתָּא, וּבְגִין כֵּן לֹא כְּתִיב בִּיה כִּי טוֹב, עַד דְּאַתָּא יוֹם תְּלִיתָאָה וְאֲשַׁתְּלִים בִּיה עֲבִידְתָּא, בְּגִין כֵּן כִּי טוֹב תְּרִי זְמָנִי, חֵד עַל אֲשַׁלְמוֹת עֲבִידְתָּא דְיוֹם שְׁנִי, וְחֵד לְגִרְמִיָּה. בַּיּוֹם תְּלִיתָאִי אֲתַתַּקֵּן יוֹם שְׁנִי וְאַתְפָּרֵשׁ בִּיה מַחְלּוֹקֶת. וּבִיה אֲשַׁתְּלִימוּ רַחֲמֵי עַל חִיבֵי גִיהֶנֶם. בַּיּוֹמָא תְּלִיתָאָה

מִשְׁתַּכְּכִין שְׂבִיבִין דְּגִיּהֲנָם. בְּגִינִי כֶּף אֶתְפָּלִיל
בִּיה יוֹם שְׁנֵי וְאַשְׁתָּלִים בִּיה.

רבי חייא הוה יתיב קמיה דרבי שמעון,
אמר ליה האי אור ביום ראשון וחשך
ביום שני ואתפרשו מיא ומחלוקת הוה ביה,
אמאי לא אשתלים ביום ראשון דהאי ימינא
כליל לשמאלא, אמר ליה על דא הוה
מחלוקת, ותליתא ביעי למיעל בינייהו
לאכרעא ולאסגאא בהו שלם:

תדשא הארץ דשא, אתחברותא דמיין
עלאין בתתאין למעבד פירין. מיין
עלאין (ד"א פרוי ורבי) ועבדי איבין, ותתאי קראן
לון לעלאין כנוקבא לגבי דכורא, בגין דמיין
עלאין דכורין ותתאי נוקבין.

רבי שמעון אמר כל דא הוא לעילא והוא
לתתא. אמר רבי יוסי אי הכי אלהים

דקא אמרן (ד"א אמר) מאן אלהים, (ד"א לא אלא אלהים
סתם) אלהים חיים לעילא, ואי תימא לתתא
אלהים סתם. אלא לתתא איהו תולדות, (ד"א
ע"ב) כמה דאת אמר אלה תולדות השמים
והארץ בהבראם ואמרינן בה' בראם, וההוא
(כ"א דלעילא) לעילא אבהן דכלא הוא איהי
עבדתא, ועל דא ארעא עבדת תולדות, דהא
היא מתעברא כנוקבא מן דכורא.

רבי אלעזר אמר כל חילין הוו בארעא ולא
אפיקת חילהא ואנון תולדותיה עד יום
(חמישי) הששי דכתיב תוצא הארץ נפש חיה,
ואי תימא והא כתיב ותוצא הארץ דשא. אלא
אפיקת תקון חילהא לאתישבא בדקא יאות
וכלא הוה גניז בה עד דאצטרין. דהא
בקדמיתא כתיב צדיא וריקניא כתרגומו,
אלא הוציאה תקון כחותיה כדי להתישב פראוי, והכל

ונבדלה בו מחלקת, ובו
השתלמו רחמים על רשעי
הגיהנם. ביום השלישי
משתככים שלהבות הגיהנם.
משום כך נכלל בו שני ונשלם
בו.

רבי חייא היה יושב לפני רבי
שמעון. אמר לו, אור זה ביום
ראשון, וחשך ביום שני, ונפרדו
המים ומחלקת היתה בו, למה
לא נשלם ביום הראשון, שהרי
ימין כולל את השמאל? אמר לו,
על זה היתה מחלקת, ושלישי
רצה להכנס ביניהם להכריע
ולהרבות בהם שלום.

תדשא הארץ דשא - התחברות
של מים עליונים בתחתונים
לעשות פרות. מים עליונים (ד"א
פרים ורבים) ועושים פרות,
והתחתונים קוראים להם
לעליונים כנוקבא לזכר, משום
שמים עליונים זכריים,
ותחתונים נקביים.

רבי שמעון אמר, כל זה הוא
למעלה והוא למטה. אמר רבי
יוסי, אם כך, אלהים שאמרנו (ד"א
אמר) מי האלהים? (ד"א אלא אלהים
סתם) אלהים חיים למעלה. ואם
תאמר אלהים למטה סתם, אלא
למטה הוא תולדות, כמו שנאמר
אלה תולדות השמים והארץ
בהבראם. ואמרנו בה' בראם.
ואותו [שלמעלה] למעלה אביהם
של הכל הוא, היא העשיה, ועל
זה הארץ עושה תולדות, שהרי
היא מתעברת כנוקבא מן הזכר.
רבי אלעזר אמר, כל הצבאות
היו בארץ, ולא הוציאה את
כחה, והם תולדותיה, עד יום
(חמישי) הששי, שכתוב תוצא
הארץ נפש חיה. ואם תאמר,
והרי כתוב ותוצא הארץ דשא?
הנה גנוז בה עד שהצטרף. שהרי

בהתחלה כתוב שוממה וריקה
פְּתֻגָּמוֹ, אחר כך נתקנה
והתשבה וקבלה זרע ודשאים
ועשבים ואילנות כראוי,
והוציאה אותם אחר כך.
והמאורות גם כן לא שמשו
אורות שלהם עד שהצטרף.

יהי מארת ברקיע השמים [מארת
כתוב חסר], להכליל נחש הרע
שהטיל זמה ועשה פרוי
שהשמש לא משמש עם לבנה.
מארת - קללות. ועל זה גרם
שהתקללה הארץ, שכתוב
ארויה האדמה. ולכן מארת
כתוב אחד. יהי מארת - זו
הלבנה. רקיע השמים - זו
השמש. ושיניהם בכלל אחד
להזדווג להאיר העולמות למעלה
ולמטה. ממשמע שכתוב על
הארץ ולא כתוב בארץ, שמשמע
למעלה ולמטה, חשבון של הכל
בלבנה הוא.

רבי שמעון אמר, גימטריאות
וחשבון תקופות ועבורים - הכל
הוא בלבנה, שהרי למעלה אינו.
אמר לו רבי אלעזר, ולא? והרי
כמה חשבונות ושעורים עושים
החברים? אמר לו, לא כך! אלא
החשבון עומד בלבנה, ומשם
יכנס האדם לדעת למעלה. אמר
לו, והרי כתוב והיו לאתת
ולמועדים? אמר לו, לאתת
כתוב חסר. אמר לו, הרי כתוב
והיו? אמר לו, היות כלם שיהיו
בו, פאוצר זו שמתמלא מהכל.
אבל החשבון של הכל הוא
בלבנה.

בא ראה, יש נקדה אחת ומשם
הראשית למנות, שהרי מה
שלפנים של אותה נקדה לא
נודע ולא נתן למנות, ויש נקדה
למעלה נסתרת שלא התגלתה
כלל ולא נודעה, ומשם הראשית
לכל חשבון ולכל

ולכתר אתתקנת ואתישבכת וקבילת זרעא
ודשאין ועשבין ואילנין כדקא יאות, ואפיקת
לון לבתר. ומאורות הכי נמי לא שמשו
נהורא דלהון עד דאצטרף: (דף מו ע"ב).

יהי מארת ברקיע השמים (ד"א מארת כתיב חסר),
לאכללא חויה בישא דאטיל זוהמא
ועבד פירודא דלא משמש שמשא בסיהרא.
מארת לווטין, ועל דא גרים דאתלטייא
ארעא דכתיב ארויה האדמה, ובגין כך
מארת כתיב, חד, יהי מארת דא סיהרא.
רקיע השמים דא שמשא, ותרוייהו בכללא
חדא לאזדווגא לאנהרא עלמין לעילא ותתא.
משמע דכתיב על הארץ ולא כתיב בארץ
דמשמע לעילא ותתא, חושפן דכלא בסיהרא
הוא.

רבי שמעון אמר גימטריאות וחשבון
תקופות ועבורין כלל הוא בסיהרא,
דהא לעילא לאו איהו. אמר ליה רבי אלעזר
ולא והא כמה חושבנן ושיעורין קעבדי
חברייא. אמר ליה לאו הכי, אלא חשבנא
קיימא בסיהרא ומתמן יעול בר נש למנדע
לעילא. אמר ליה והא כתיב והיו לאותות
ולמועדים. אמר ליה לאתת כתיב חסר. אמר
ליה הא כתיב והיו, אמר ליה הויין פלהון
דיהוון ביה, פאספוקא דא דאתמלייא מפלא,
אבל חושבנא דכלא בסיהרא הוא.

הא חזי, נקודה חד אית ומתמן שירותא
לממני, דהא מה דלגו דההיא נקודה לא
אתידע ולא אתייהב לממני, ואית נקודה
לעילא סתים דלא אתגליא כלל ולא אתידע
ומתמן שירותא לממני כל סתים ועומקא. הכי
נמי אית נקודה לתתא דאתגליא, ומתמן הוא
למנות כל נסתר ועמק. כך גם יש נקדה למטה שהתגלתה, ומשם הוא ראשית לכל חשבון ולכל

שירותא לְכָל חושְבֵּנָא וּלְכָל מַנְיָן, וְעַל דָּא
הָכָא הוּא אַתְר לְכָל תְּקוּפוֹת וְגִימְטְרִיאוֹת
וְעִבּוּרִין וְזִמְנִין וְחִגִּי וְשַׁבְתִּי. וְיִשְׂרָאֵל דְּדִבְקִי
בְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲבָדִי חוֹשֵׁבֵן לְסִיְהָרָא
וְאֲנֹן דְּבָקִין בִּיה וְסֻלְקִין לִיה לְעִילָא, דְּכַתִּיב,
(דברים ד) וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בֵּי אֲלֹהֵיכֶם וְגו':

יִשְׂרָצוּ הַמֵּים שְׂרָץ נֶפֶשׁ חַיָּה, אָמַר רַבִּי
אֲלֻעֲזָר הָא אוּקְמוּהָ דְּאֲנֹן מִיין
רְחִישׁוּ וְאוּלִידוּ כְּגִוּוֹנָא דְּלְעִילָא וְהָא אַתְמָר.
וְעוֹף יְעוֹפֵף עַל הָאָרֶץ. יְעוֹף מִיבְעִי לִיה, מַהוּ
יְעוֹפֵף.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן רָזָא הוּא. וְעוֹף דָּא
מִיכָא"ל דְּכַתִּיב, (ישעיה ו) וַיַּעַף אֵלַי אֶחָד
מִן הַשָּׁרְפִים. יְעוֹפֵף (ד"א ל"ג יְעוֹף מִיבְעִי לִיה אֱלֹא) דָּא
גְּבִרְיָא"ל דְּכַתִּיב, (דניאל ט) וְהָאִישׁ גְּבִרְיָאֵל אֲשֶׁר
רָאִיתִי בְּחֻזּוֹן בְּתַחֲלָה מוֹעֵף בִּיעָף. (ד"א ל"ג וְדָא הוּא
יְעוֹפֵף), עַל הָאָרֶץ (נ"א דָּא אֲלִיָּהוּ דְּאִשְׁתַּבַּח תְּדִיר בְּאֶרֶעָא וְלֹא
מִסְתַּבְּרָא דְּאֵבָא וְאֵמָא אִשְׁתַּבַּח דְּאִיָּהוּ (ס"א וְאִיָּהוּ טָאֵם עֲלִמָּא) בְּד' טָאֵסִין
דְּכַתִּיב, (מלכים א יח) וְרוּחַ ה' יִשְׁאָף עַל אֲשֶׁר לֹא אֲדָעִי. וְרוּחַ ה' חִדָּ. וְשִׁאָף
תְּרִין. עַל אֲשֶׁר תִּלְתִּי, לֹא אֲדָעִי אֲרַבְעִי. עַל פְּנֵי דָא מִלְּאָךְ הַמְּנוֹת) דְּהוּא
(אִית דְּלֹא גִרְסִי) (חֲשׂוֹף אֶרֶעָא. עַל פְּנֵי) (נ"א אֲחֻשׁוֹף פְּנֵי עֲלִמָּא וְכַתִּיב בִּיה
וְחֻשׁוֹף עַל פְּנֵי תְהוֹם), רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם. כְּדָאֲמַרְן עוֹלָה
וּמִשְׁטִין וְכו'.

אָמַר רַבִּי אַבָּא וְהָא מִלְּאָךְ הַמְּנוֹת בְּשַׁנִּי
אַתְבְּרִי. אֲלֹא עַל הָאָרֶץ דָּא רְפָא"ל
דְּאִיָּהוּ מְמַנָּא לְאַסּוּוֹתָא דְּאֶרֶעָא דְּבִגִּינִיָּה
אַתְרַפִּיאת אֶרֶעָא וְקִיָּים בְּר נֶשׁ עֲלֶיהָ וְרַפִּי לְכָל
חִילִיָּה. עַל פְּנֵי רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם דָּא אוּרִיא"ל,
וְכִלָּא הוּא בְּקָרָא.

וּבְגִין כֶּף כְּתִיב בְּתַרְיָה וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת
הַתַּנִּינִים הַגְּדוֹלִים. אָמַר רַבִּי אֲלֻעֲזָר
(ד"א הָא אוּקְמוּנָא אֲלִין לְוִתֵּן וְכַת וּזְנוּ). אֲלִין אֲנֹן שְׁבָעִין
מִמֶּנּוּ רַבְּרָבֵן עַל שְׁבָעִין עַמִּין, וּבְגִין כֶּף

מַנְיָן, וְעַל זֶה פֶּאן הוּא הַמְּקוֹם
לְכָל הַתְּקוּפוֹת וְהַגִּימְטְרִיאוֹת
וְהַעֲבוּרִים וְהַזִּמְנִים וְחִגִּים
וְשַׁבְתוֹת. וְיִשְׂרָאֵל שְׁדִבְקִים
בְּקִדּוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, עוֹשִׂים
חֲשָׁבוֹן לְלִבָּהּ, וְהֵם דְּבָקִים בּוֹ
וּמַעֲלִים אוֹתוֹ לְמַעְלָה, שְׁפָתוֹב
(דברים ד) וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בִּיה
אֲלֹהֵיכֶם וְגו'.

יִשְׂרָצוּ הַמֵּים שְׂרָץ נֶפֶשׁ חַיָּה.
אָמַר רַבִּי אֲלֻעֲזָר, הָרִי פְּרִשׁוּהָ
שְׁאוּתָם מִים רְחִישׁוּ וְהוּלִידוּ כְּמוֹ
שְׁלִמְעֵלָה, וְהָרִי נֶאֱמַר. וְעוֹף
יְעוֹפֵף עַל הָאָרֶץ - יְעוֹף צְרִיךְ
לְכַתֵּב, מַה זֶה יְעוֹפֵף?.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, סוּד הוּא, וְעוֹף
זֶה מִיכָא"ל, שְׁפָתוֹב (ישעיהו) וַיַּעַף
אֵלַי אֶחָד מִן הַשָּׁרְפִים. יְעוֹפֵף -
(ד"א יְעוֹף צְרִיךְ לוֹ, אֱלֹא) זֶה גְּבִרְיָא"ל,
שְׁפָתוֹב (דניאל ט) וְהָאִישׁ גְּבִרְיָאֵל
אֲשֶׁר רָאִיתִי בְּחֻזּוֹן בְּתַחֲלָה מְעַף
בִּיעָף. (ד"א וְחֻשׁוֹף). עַל הָאָרֶץ - (וְהָ
אֲלִיָּהוּ שְׁמַעוֹנָא תְּמִיד בְּאָרֶץ וְלֹא מִצֵּד שֶׁל אַבָּא
וְאֵמָא הוּא. נִמְצָא שְׁהוּא (כֶּסֶם אֶת הַעוֹלָם) בְּאֶרֶבֶע
טִיסוֹת, שְׁכַתוֹב וְרוּחַ ה' יִשְׁאָף עַל אֲשֶׁר לֹא אֲדָעִי.
וְרוּחַ ה' - אִתְּמַר וְשִׁאָף - שְׁתִּיב. עַל אֲשֶׁר - שְׁלֹשׁ.
לֹא אֲדָעִי - אֲרַבְעִי. עַל פְּנֵי - זֶה מִלְּאָךְ הַמְּנוֹת)
שְׁהוּא (מְחֻשׁוֹף הָאָרֶץ. עַל פְּנֵי - מְחֻשׁוֹף פְּנֵי
הַעוֹלָם, וְכַתוּב בּוֹ וְחֻשׁוֹף עַל פְּנֵי תְהוֹם). רְקִיעַ
הַשָּׁמַיִם - כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנוּ עוֹלָה
וּמִסְטִין וְכו'.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, וְהָרִי מִלְּאָךְ
הַמְּנוֹת בְּשַׁנִּי נִבְרָא? אֲלֹא עַל
הָאָרֶץ זֶה רְפָא"ל, שְׁהוּא מְמַנָּה
עַל רְפוּאָת הָאָרֶץ, שְׁבָגְלָלוּ
נִרְפָּאת הָאָרֶץ, וְקִיָּים בֶּן אָדָם
עֲלֶיהָ וּמִרְפָּא לְכָל כַּחוּ. עַל פְּנֵי
רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם - זֶה אוּרִיא"ל.
וְהַכֹּל הוּא בְּפִסְטוֹק.

וְרַבִּין כְּתִיב אֲחִירֵי וַיִּבְרָא אֱלֹהִים
אֶת הַתַּנִּינִים הַגְּדוֹלִים. אָמַר רַבִּי
אֲלֻעֲזָר (ד"א הָרִי בְּאֶרְצוֹ אֱלֹא, לְוִתֵּן וְכַת וּזְנוּ)
אֱלֹהִים שְׁבָעִים מְמַנִּים גְּדוֹלִים
עַל שְׁבָעִים הַעַמִּים, וְלָכֵן נִבְרָאוּ

כלם להיות שולטים על הארץ.
ואת כל נפש החיה הרומשת -
אלה הם ישראל שהם נפש ודאי
של אותה חיה, ונקראים גוי אחד
בארץ. אשר שרצו המים
למיניהם - שהם משתדלים
בתורה. ואת כל עוף כנף למיניהו
- אלה הצדיקים שבהם, ולכן הם
נפש חיה. דבר אחר, ואת כל עוף
כנף - כמו שנאמר, אלה הם
שלוחי העולם.

אמר רבי אבא, נפש חיה שהם
[הם] ישראל, משום שהם בני
הקדוש ברוך הוא [ד"א בני לקדוש-
ברוך] ונשמות הקדושות שלהם
באות ממנו. נפשות שאר העמים
עובדי עפ"ם מאיזה מקום הם?
אמר רבי אלעזר, מאותם צדדי
השמאל שמטמאים אותם יש
להם נשמות, ולכן כלם טמאים
ומטמאים מי שקרב עמם.

ויאמר אלהים תוצא הארץ נפש
חיה וגו' - כל שאר החיות
האחרות כל אחת ואחת כפי
מינה. ואמר רבי אלעזר, זה
מסייע למה שאמרנו שנפש חיה
אלו ישראל, שהם נפש חיה
קדושה עליונה. בהמה ורמש
וחיתו ארץ - אלו שאר העמים
עובדי עבודה זרה שאינם נפש
חיה, אלא [ד"א ערלה] כמו שאמרנו.
השרמה מההשממות (סימן כה)

ויאמר אלהים הנה נתתי לכם
את כל עשב זרע זרע - כנגד
הדרגה של בינה שנקראת
אלהים. שכיון שהאם העליונה
ראתה אותם שלמים, נתנה להם
תפנוקים מלמעלה להתקיים
בעולם.

בא ראה, לאדם הראשון נתן
הקדוש ברוך הוא כל עשב זרע
זרע, ולא נתן לו רשות לאכל
בהמות ועופות השמים, משום
שגלוי לפניו שהיה עתיד

אתבריאו בלהו למיהו שליטאן על ארעא.
ואת כל נפש החיה הרומשת אליו אנון
ישראל דאנון (דף מ"ב ע"א) נפש ודאי דהוא חיה
ואקרון גוי אחד בארץ. אשר שרצו המים
למיניהם דאנון משתדלין באורייתא. ואת כל
עוף כנף למיניהו אליו צדיקייא דבהון ובגין
כף אנון נפש חיה. דבר אחר ואת כל עוף
כנף בדקא אתמר אליו אנון שלוחי עלמא.

אמר רבי אבא נפש חיה דאנון (ד"א אנון)
ישראל, בגין דאנון בני דקדשא בריך
הוא (ד"א בני לקדשא בריך הוא) ונשמתהון קדישין
מניה אתיין. נפשאן דשאר עמין עובדי
עבודת פוכבים ומזלות מאן אתר הוא. אמר
רבי אלעזר מאנון סטרי שמאלא דמסאבי לון
אית לון נשמתין. ובגין כף בלהו מסאבין,
ומסאבין למאן דקרב בהדייהו:

ויאמר אלהים תוצא הארץ נפש חיה וגו'
בלהון שאר חיוון אחרנין כל חד
וחד כפום זיניה, ואמר רבי אלעזר האי
מסייע למה דאמרן נפש חיה אליו ישראל
דאנון נפש חיה קדישא עלאה. בהמה ורמש
וחיתו ארץ אליו שאר עמין עובדי עבודת
פוכבים ומזלות דלאו אנון נפש חיה אלא (ד"א
ערלה) בדקאמרן:

השלמה מההשממות (סימן כה)

ויאמר אלהים הנה נתתי לכם את כל עשב
זרע זרע לקבל דרגא דבינ"ה דאקרי
אלהים דכיון דאימא עלאה חמאת לון
שלמין יהיב לון תפנוקין מלעילא לאתקיימא
בעלמא.

תא חזי, אדם קדמא קדשא בריך הוא יהב
ליה כל עשב זרע זרע ולא יהב ליה
רשו למיכל בעירי ועופי שמיא, בגין דגלי

קמיה דהוא זמין לאתפתאה בִּהְיוֹא נחֵשׁ
דאיהו ערום מכל חֵית השָׁדָה אָמַר הַקְדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא אֲרַחֲקִינֶיה מִנִּיה וְלֹא יִהְיֶה לִּיה עֶסֶק
בִּיה וְלֹא בְּבַעֲרֵי וְלֹא בְּעוֹפֵי בְּגִין דְּקוּדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא אָרִים לִיה לְבַר נֶשׁ מְכָשׁוּל מִקְמִיה,
מָאִים יִתְקַיִּים בְּעִלְמָא.

אבִּרְּ כִּד אַתָּא נחֵ דאֲקָרִי צְדִיק מָה כְּתִיב בִּיה
(בראשית ח') וַיִּבֶן נחֵ מִזְבֵּחַ לַיה וְהָא
אוֹקִימָנָא הֵהוּא מִזְבֵּחַ דְּאֲקָרִיב בִּיה אָדָם
הָרֹאשׁוֹן. וּמֵאִי טַעְמָא וַיִּבֶן בְּגִין דְּחִיבִי
עֲלִמָא עֲבָדִי בֵּה פְּגִימוֹ. אַתָּא נחֵ וְקָרִיב הֵהוּא
מִזְבֵּחַ בְּבַעֲלָה הָדָא הוּא דְכְּתִיב וַיַּעַל עֹלֹת
בַּמִּזְבֵּחַ חֹסֶר, כִּד חֲמָא קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
דְּאֲתִקְרִיב הֵהוּא מִזְבֵּחַ וְקָרִיב הִנְהוּ בְּעִירִי
דְּכִי יִהְיֶה לִּיה רֶשׁוּ לְמִיכָל כְּלָהוּ בְּעִירִי. מָאִי
טַעְמָא, בְּגִין דְּאֲתִקְרִי בִּהְיוֹא בְּרִית עֵץ
הַחַיִּים, וְקָרִיב לִיה בְּעֵץ הַדַּעַת וְעַבְדֵּי יַחֲוּדָא
בְּקֻדְמִיתָא אֱלָא דְלִבְתָּר אֲתַפְתָּא דְּבַעָא לְמַבְדֵּק
בִּהְיוֹא חוּבָה וְלֹא לְאֲתַדְבֵּק בִּיה וְאִפִּילוּ הִכִּי
לֹא אֲשַׁתְּזִיב מִנִּיה וְנִצִּיב הֵהוּא כְּרָמָא.

תָּא חֲזִי, אָדָם דְּזַמִּין לְאֲתַפְתָּא בְּאִילָנִי לֹא
יִהְיֶה לִּיה אִילָנִי וְאֲרַחֲקִינֶהוּ מִנִּיה דְּהָא
לֹא אֲדַכֵּר לוֹן אֱלָא דְאִיהוּ עַבְדֵּי גְרַמִּיה חוּל
וְנִצִּיב הֵהוּא כְּרָמָא דְאֲקָרִי בֵּית יִשְׂרָאֵל.
בְּקֻדְמִיתָא אֲשַׁתְּלִים בִּיה וְחַפִּיָּא עָלֶיהָ (ואשתזיב)
אֲשַׁתְּזִיב בֵּה. וּמֵאֵן אִיהִי בֵּית יִשְׂרָאֵל דָּא
תִּיבָה דְאֲקָרִי אֲרוֹן הַבְּרִית. וְהַשְׁתָּא כִּד בַּעָא
לְמַבְדֵּק, מָה כְּתִיב (בראשית ט) וַיֵּשֶׁת מִן הַיַּיִן,
כְּמָה דְּאֵת אָמַר, וַתִּקַּח מִפְּרִיו. לְבַתָּר וַיִּתְּגַל
בְּתוֹף אֶהְלֶה. גְּלִי הֵהוּא פְּרָצָה בְּקֻדְמִיתָא בְּגוֹ
מְשַׁכְּנִיה בְּגוֹ לְגוֹ. וְאִי לָאו הֵהוּא מְדַבְּחָא
דְּאִגִּינַת עָלֶיהָ מְשׁוּם דְּאֲתַדְבֵּק בֵּה בְּקֻדְמִיתָא

לְהַתְּפֹתוֹת בְּאוֹתוֹ נחֵשׁ שְׁהוּא
(בראשית ג') עָרוֹם מִכָּל חֵית הַשָּׂדֶה.
אָמַר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֲרַחֲקִי
אוֹתוֹ מִמֶּנּוּ, וְלֹא יִהְיֶה לוֹ עֶסֶק
עִמּוֹ וְלֹא עִם הַבְּהֵמוֹת וְלֹא עִם
הַעוֹפוֹת, מְשׁוּם שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא הָרִים לְאָדָם מְכָשׁוּל מִלְּפָנָיו
אוֹלֵי יִתְקַיִּים בְּעוֹלָם.

אבִּרְּ כִּשְׁבָא נחֵ, שְׁנַקְרָא צְדִיק,
מָה כְּתוּב בּוֹ? (בראשית ח) וַיִּבֶן נחֵ
מִזְבֵּחַ לַיה. הָרִי פְּרִשְׁנוּ אוֹתוֹ
הַמִּזְבֵּחַ שְׁבּוּ הַקָּרִיב אָדָם
הָרֹאשׁוֹן. וּמָה הַטַּעַם וַיִּבֶן?
מְשׁוּם שֶׁרְשָׁעֵי הָעוֹלָם עָשׂוּ בֵּה
פְּגָם, כָּא נחֵ וְהַקָּרִיב אוֹתוֹ מִזְבֵּחַ
לְבַעֲלָה. זֶהוּ שְׁכָתוֹב וַיַּעַל עֹלֹת
בַּמִּזְבֵּחַ, חֹסֶר. כְּשֶׁרָאָה הַקְדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא שְׁנַקְרָב אוֹתוֹ מִזְבֵּחַ
וְהַקָּרִיב אוֹתָם בְּהֵמוֹת טְהוֹרוֹת,
נָתַן לוֹ רֶשֶׁת לְאָכֹל כָּל הַבְּהֵמוֹת,
מָה הַטַּעַם? מְשׁוּם שֶׁהוּא הַחֲזִיק
בְּאוֹתוֹ בְּרִית עֵץ הַחַיִּים וְקָרַב
אוֹתוֹ לְעֵץ הַדַּעַת, וַעֲשֶׂה יַחֲוּד
כְּבִרְאשׁוֹנָה, אֱלָא שְׁאַחַר כִּף
הַתְּפִתָּה שְׁרָצָה לְבָדֵק אֵת אוֹתוֹ
הַחֲטָא וְלֹא לְבָדֵק בּוֹ, אִפְלוּ כִּף
לֹא נִצַּל מִמֶּנּוּ וְהִצִּיב אוֹתוֹ פֶּרֶם.
כָּא רָאָה, אָדָם שֶׁעֲתִיד לְהַתְּפֹתוֹת
בְּאִילָנוֹת, לֹא נָתַן לֹא אִילָנוֹת
וְהַרְחִיק אוֹתָם מִמֶּנּוּ, שְׁהָרִי לֹא
הַזְכִּירָם, אֱלָא שֶׁעָשָׂה אֵת עֲצָמוֹ
חַל, וְנָטַע אוֹתוֹ פֶּרֶם שְׁנַקְרָא בֵּית
יִשְׂרָאֵל. בַּתְּחִלָּה נִשְׁלַם בּוֹ וְכִסָּה
עָלָיו נִצַּל (ויצל) בּוֹ. וּמִי הִיא בֵּית
יִשְׂרָאֵל? זֶה תִּבְהָ שְׁנַקְרָא אֲרוֹן
הַבְּרִית. וַעֲכָשׁוּ כְּשֶׁרָצָה לְבָדֵק
מָה כְּתוּב? (בראשית ט) וַיֵּשֶׁת מִן
הַיַּיִן, כְּמוֹ שְׁנַקְרָא וַתִּקַּח מִפְּרִיו.
אַחֵר כִּף וַיִּתְּגַל בְּתוֹף אֶהְלֶה, גְּלֶה
אוֹתָהּ פְּרָצָה כְּבִרְאשׁוֹנָה בְּתוֹף
מְשַׁכְּנָהּ לְפָנֶי וּלְפָנִים. וְאִם לֹא
אוֹתוֹ מִזְבֵּחַ שֶׁהָגַן עָלָיו מְשׁוּם
שֶׁנִּבְדָּק בּוֹ בַּתְּחִלָּה, הִיָּה נִתְּפָס

מִיד. וְעַם כָּל זֶה, כְּשֶׁלֹּא עָשָׂה
אוֹתוֹ רַק לְבֹדֵק, כְּסִתָּה עָלָיו
הַתּוֹרָה וְלֹא פָרַסְמָה אוֹתוֹ כְּמוֹ
שֶׁפָּרַסְם אֶת הָאָדָם, וְאוֹתוֹ מִזְבַּח
כַּפָּרָה עָלָיו.

בֹּא רֹאֵה, מִזְבַּח שֶׁל בֵּית עוֹלָמִים
הָיָה שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם עַל שְׁלֹשִׁים
וּשְׁתַּיִם אַמָּה, וְהָיָה רְמוּזָה
בְּשְׁלֹשִׁים וּשְׁנַיִם נְתִיבוֹת פְּלִיאֹת
חֲכָמָה, שֶׁהָרִי חֲכָמָה תַּחְתּוֹנָה
נִקְרָאת. עֲלֶה אַמָּה נִכְנס אַמָּה -
זֶהוּ יְסוֹד, כְּנֶגֶד [צדיק] צִדֵּק
שֶׁלְמַעֲלָה, שֶׁהָרִי כְּמוֹ שֵׁשׁ בָּה
אֶת כָּל הַדְּרָגוֹת וְכֻלָּם נִרְאִים בָּה,
שֶׁהָרִי נִקְרָאת מִרְאֶה.

עֲלֶה חֲמֵשׁ וְכֹנֵס אַמָּה - זֶהוּ
סוֹבֵב, כְּנֶגֶד אוֹתָהּ דְּרָגָה שְׁנֹדֵבֵק
בָּה, שֶׁהָיָה סוֹבֵבֵת אֶת אוֹתוֹ
הַמְּזוֹבֵחַ. זֶהוּ שְׁכָתוֹב (שִׁיר ב) וַיִּמְנוּ
תַּחֲבֻקָּנִי, שֶׁהָרִי מִיְסוֹד עַד אוֹתָהּ
דְּרָגָה חֲמֵשׁ דְּרָגוֹת הֵן.

עֲלֶה שֶׁלֹּשׁ וְכֹנֵס אַמָּה - אֵלּוּ
קִרְנוֹת, כְּנֶגֶד אוֹתָן שֶׁלֹּשׁ דְּרָגוֹת
שָׂרְאוּ לָהּ מֵהֶם הַתִּקְוָה הַעֲלִיּוֹן
וְשִׁפְעָה, וּמִשּׁוֹם כֶּף דָּוִד שְׁנִמְשָׁח
בְּקֶרֶן, נִמְשָׁכָה מִלְכוּתוֹ, מִשּׁוֹם
שֶׁהוּא בְּאוֹתָן קִרְנוֹת הַמְּזוֹבֵחַ,
תִּקְוָה הַמְּזוֹבֵחַ הַעֲלִיּוֹן.

בֹּא רֹאֵה, אַרְבַּע קִרְנוֹת אַמָּה עַל
אַמָּה יֵשׁ בַּמְּזוֹבֵחַ, מִשּׁוֹם שֶׁהָיָה
כְּסֵא דָּוִד, יוֹם הַרְבִּיעִי לַתֵּת לָהּ
שִׁפְעָה מֵאוֹתָן שֶׁלֹּשׁ אֲמוֹת לְאוֹתָן
אַרְבַּע קִרְנוֹת. וּכְשֶׁהָיָה מִקְרִיבִים
הַפְּהָנִים מֵהַצֵּד שֶׁל חֶסֶד עוֹלָת
הַתְּמִיד אֶצֶל הַמְּזוֹבֵחַ, הָיָה
מִקְרִיבִים אוֹתוֹ לְאוֹתוֹ הַמָּקוֹם
שֶׁנִּקְרָא מִזְבַּח (מִלְכוּת). וּכְשֶׁהָיָה
עוֹשִׂים מִתְּנוֹת מִדָּם הַעוֹלָה, הָיָה
עוֹלִים וְהָיָה הוֹלֵכִים בְּאוֹתוֹ
הַסּוֹבֵב שֶׁהוּא הַדְּרָגָה שֶׁלֹּהֶם
וְחָלַק אֲבִיהֶם, וְנוֹתְנֵם שְׁתֵּי
מִתְּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע כְּנֶגֶד אוֹתוֹ
מָקוֹם שֶׁנִּקְרָא עוֹלָה.

וְכֶנֶד שְׁתֵּי מִתְּנוֹת שֶׁל אוֹתוֹ בְּכוֹר שְׁנוּטֵל שְׁנֵי חֲלָקִים. זֶהוּ שְׁכָתוֹב (בְּרֹאשִׁית ב) וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יֵשֶׁב

הָיָה נִתְפָּס מִיד. וְעַם כָּל דָּא כִּד לֹא עֲבַד לִיָּה
אֶלֹּא לְמַבְדֵּק, כְּסִי עָלֶיהָ אוֹרִיִּיתָא וְלֹא
פָּרַסְמִיהָ כְּמָה דְּפָרַסְם לְאָדָם. וְהָיָה מִדְּבַחָא
הוּא כַּפָּרָה עָלֶיהָ.

הָא חֲזִי, מִזְבַּח שֶׁל בֵּית עוֹלָמִים הוּא תִּלְתִּין
וְתִרִין עַל תִּלְתִּין וְתִרִין אַמָּה (וְהִיא) הִיא
רְמִיזָא בְּתִרִין וְתִלְתִּין נְתִיבוֹת פְּלִיאֹת חֲכָמָה.
דְּהָא חֲכָמָה תַּתָּא אַקְרִי, עֲלֶה אַמָּה וְכֹנֵס
אַמָּה, זֶהוּ יְסוֹד לְקַבֵּל (צִדִּיק) צִדִּיק דְּלַעֲלִילָא
דְּהָא כְּגוֹוְנָא דְכוּלְהוּ דְּרָגִין אִית בָּהּ וְכוּלְהוּ
אֶתְחַזִּיין בָּהּ דְּהָא מִרְאֶה אַקְרִי.

עֲלֶה חֲמֵשׁ וְכֹנֵס אַמָּה, זֶהוּ סוֹבֵב לְקַבֵּל
הֵהוּא דְּרָגָא דְּאֶתְדַּבֵּק בָּהּ דְּאִיהוּ סוֹבֵב
לְהֵהוּא מִזְבַּח הָדָא הוּא דְּכָתִיב, (שִׁיר הַשִּׁירִים ב)
וַיִּמְנוּ תַּחֲבֻקָּנִי דְּהָא מִיְסוֹד עַד הֵהוּא דְּרָגָא
חֲמֵשָׁה דְּרָגִין אֵינּוּן.

עֲלֶה שֶׁלֹּשׁ וְכֹנֵס אַמָּה, אֵלּוּ קִרְנוֹת לְקַבֵּל
אֵינּוּן תִּלְתָּא דְּרָגִין דְּאֶתְיִין לָהּ מִנִּיִּיהוּ
תְּקִיפּוּ עֲלָאָה וְשִׁפְעָה. וּבְגִין כֶּף דָּוִד שְׁנִמְשָׁח
בְּקֶרֶן נִמְשָׁכָה מִלְכוּתוֹ בְּגִין דְּאִיהוּ בְּאֵינּוּן
קִרְנוֹת הַמְּזוֹבֵחַ תְּקִיפּוּ דְּמִדְּבַחָא עֲלָאָה.

הָא חֲזִי, אַרְבַּע קִרְנוֹת, אַמָּה עַל אַמָּה אִית
בֵּיהּ בַּמְּזוֹבֵחַ, בְּגִין דְּאִיהוּ כְּסֵא דָּוִד יוֹם
רְבִיעֵאִי לַתֵּת לָהּ שִׁפְעָה מֵאֵינּוּן שֶׁלֹּשׁ אֲמוֹת
לְאֵינּוּן אַרְבַּע קִרְנוֹת. וְכִד הוּא מִקְרִיבִין כְּהִנִּי
מִסְטָרָא דְּחֶסֶד עֲלֵת הַתְּמִיד לְגַבִּי מִזְבַּח הוּא
מִקְרִיבִין לִיָּה הֵהוּא אֶתְרָא דְּאֶקְרִי מִזְבַּח. וְכִד
הוּא עֲבָדִין מִתְּנוֹת מִדְּמָא דְּעוֹלָה הוּא סְלָקִין
וְהוּא אֲזִלִּין בְּהֵהוּא סוֹבֵב דְּאִיהוּ דְּרָגָא דִּידְהוּ
וְחוֹלְקִיהָ דְּאִבּוּהוּן דִּיִּהְבִין שְׁתֵּי מִתְּנוֹת שֶׁהֵן
אַרְבַּע לְקַבֵּל הֵהוּא אֶתְרָא דְּאֶקְרִי עוֹלָה.

וְלְקַבֵּל שְׁתֵּי מִתְּנוֹת דִּיהֵהוּא בּוֹכְרָא דְּנִטִּיל
וְכֶנֶד שְׁתֵּי מִתְּנוֹת שֶׁל אוֹתוֹ בְּכוֹר שְׁנוּטֵל שְׁנֵי חֲלָקִים. זֶהוּ שְׁכָתוֹב (בְּרֹאשִׁית ב) וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יֵשֶׁב

אֱהָלִים, רַחֲמִים וְדִין, וְלָקַח
אוֹתוֹ צִדִּיק שְׁנֵי חֻלְקִים שְׁלוֹ.
זֶהוּ שְׁכָתוֹב (דברי הימים-א ה) נִתְּנָה
בְּכִרְתּוֹ לְבָנֵי יוֹסֵף, וְשְׁנֵי חֻלְקִים
שֶׁל אָבִיו, וְלָקַחְהָ הַכֹּל כֹּל הַזֹּאת,
וּמִמֶּלֶא אוֹתוֹ מָקוֹם שְׁנֹקְרָא יִם.
זֶהוּ שְׁכָתוֹב (קהלת א) כָּל הַנְּחָלִים
הַלְכִים אֶל הַיָּם.

זֶה מִזְבֵּחַ הָעוֹלָה הִיא אֲצִלוֹ.
תִּשַׁע אֲמוֹת הָלָלוּ כְּנָגֵד תִּשַׁע
דְּרָגוֹת שֵׁשׁ עַד הַצִּדִּיק הַתִּשְׁעִי
שֶׁל הַכֹּל, טוֹב וְדָאִי, וְהִיא
כְּבִנֵּן אוֹצֵר, רַחֲבָה מְלֻמָּטָה
וְקִצְרָה מְלֻמָּעָה. זֶהוּ שְׁכָתוֹב
(בראשית ב) וַיִּבֶן ה' אֱלֹהִים אֶת
הַצֵּלַע אֲשֶׁר לָקַח מִן הָאָדָם
לְאִשָּׁה. וְהַמִּזְבֵּחַ הָעֲלִיּוֹן הַזֶּה
הוּא אִשְׁתּוֹ שֶׁל אָדָם שְׁלֻמָּעָה,
וְלָכֵן נִקְרָא מִזְבֵּחַ הָעוֹלָה, כְּמוֹ
שְׁנֹקְרָא (יהושע א) אֲרוֹן הַבְּרִית,
וְזוֹ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וְנִקְרָאת
מִזְבֵּחַ. מָה הַטֵּעַם נִקְרָאת כֵּן?
מִשּׁוּם שֶׁכָּאֲשֶׁר בְּנֵי הָעוֹלָם אֵין
מַעֲשִׂיהֶם כְּשֵׁרִים, הִיא זֹכַחַת
אוֹתָם. זֶהוּ שְׁכָתוֹב (ויקרא כו)
וְהִכִּיתִי אֶתְכֶם אֶף [גַּם] אָנִי,
שֶׁהָיָה כָּל כְּלֵי הַקֶּרֶב שֶׁל הַמֶּלֶךְ
נִמְסְרוּ בְיָדָהּ. זֶהוּ שְׁכָתוֹב (שיר
א) הִנֵּה מִטָּתוֹ שֶׁלְשֻׁלְמָה שֹׁשִׁים
גְּבָרִים סָבִיב לָהּ. וְלָכֵן הַקְדוּשָׁה
בְּרוּךְ הוּא נִתֵּן לְיִשְׂרָאֵל תּוֹרָה
שְׁלֻמָּה לְזִכּוֹת בָּהּ לְחַיֵּי עוֹלָם
וּלְהַנְצֵל מִדֵּין אוֹתוֹ הַמִּזְבֵּחַ, מָה
שָׂאִין רְשׁוֹת לְאִישׁ אַחֵר לְקֶרֶב
אֵלֶיהָ.

וְאִם תֹּאמַר, הֲרֵי רָאִינוּ שִׁמְשָׁה
קֶרֶב אֵלֶיהָ שְׁבָעָה יָמִים בְּהַתְחַלָּה
- בֹּא רְאֵה, כְּתוּב (שיר ב)
שִׁמְאָלוֹ תַּחַת לְרַאשֵׁי וַיִּמְנֶנּוּ
תַּחֲבֻקָּנִי. הַפְּסוּק הַזֶּה נֹאמַר עַל
כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, כְּשֶׁהִיא שׁוֹרָה
בְּאֶרֶץ הַקְדוּשָׁה בְּכָל אוֹתָם
שְׁבָעָה יָמִים כָּלֵם בְּשִׁלְמוֹת. זֶהוּ
שְׁכָתוֹב (ויקרא ח) שְׁבַעַת יָמִים
יִמְלֵא אֶת יָדְכֶם, וְלָכֵן נִקְרָאִים

תְּרִין חוֹלְקִין הָדָא הוּא דְכְּתִיב (בראשית כה) וַיַּעֲקֹב
אִישׁ תָּם יוֹשֵׁב אֱהָלִים רַחֲמֵי וְדִינָא וְנָסִיב
הֵהוּא צִדִּיק תְּרִין חוֹלְקִין דִּינְיָה הָדָא הוּא
דְכְּתִיב (דברי הימים א ה) נִתְּנָה בְּכִרְתּוֹ לְבָנֵי יוֹסֵף
וְתִרְיָן חוֹלְקִין דְּאָבוּי וְנָסִיב כָּלָא הָאִי כ"ל
וְאִמְלִי לְהֵהוּא אֲתֵרָא דְאִקְרִי יִם. הָדָא הוּא
דְכְּתִיב, (קהלת א) כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם.
הָאִי מִזְבֵּחַ הָעוֹלָה הִזֶּה גְבִיָּה, הָאִי (תנ"א) תִּשַׁע
אֲמוֹת לְקַבֵּל תִּשַׁעָה דְרָגִין דְּאִיפָא עַד
צִדִּיק תִּשְׁעָאָה דְכוּלָא טוֹב וְדָאִי. וְאִיהוּ
כְּבִנֵּן אוֹצֵר רַחֲבָה מְלֻמָּטָה וְקִצְרָה מְלֻמָּעָה
הָדָא הוּא דְכְּתִיב וַיִּבֶן יי אֱלֹהִים אֶת הַצֵּלַע
אֲשֶׁר לָקַח מִן הָאָדָם לְאִשָּׁה. וְהָאִי מִזְבֵּחַ
עֲלִיָּה הִיא אִשְׁתּוֹ דְּאָדָם דְּלַעֲיָלָא וּבְגִין כֵּן
אִקְרִי מִזְבֵּחַ הָעוֹלָה כְּמָה דְּאֵת אֹמֵר (יהושע ג)
אֲרוֹן הַבְּרִית וְדָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל וְאִקְרִי מִזְבֵּחַ
מָאִי טַעְמָא אִקְרִי הָכִי בְּגִין דְּכַד בְּנֵי עֲלָמָא
לֹא מְכַשְׁרֵן עוֹבְדֵיהֶוּ אִיהִי דְבַחָא לִזְוִן הָדָא
הוּא דְכְּתִיב (ויקרא כ"ו) וְהִכִּיתִי אֶתְכֶם אֶף אָנִי.
דְּהָא כָּל מָאִנִּי קִרְבָא דְּמִלְפָא בִּידֵיהָ אֲתִמְסְרוּ
הָדָא הוּא דְכְּתִיב (שיר השירים ג) הִנֵּה מִטָּתוֹ
שֶׁלְשֻׁלְמָה שֹׁשִׁים גְּבֻרִים סָבִיב לָהּ. וּבְגִין כֵּן
אוֹרִייתָא שְׁלִימָתָא קִדְשָׁא בְּרִין הוּא יְהִיבָה לִזְוִן
לְיִשְׂרָאֵל לְמִזְבֵּי בָהּ לְחַיֵּי עֲלָמָא לְאִשְׁתְּזָבָא
מְדִינָוִי דְּהֵהוּא מִזְבֵּחַ. מָה דְלִית רְשׁוֹ לְגַבְרָא
אַחֲרָא לְקֶרֶבָא לְגַבָּהּ.

וְכִי תִימָא הָא תְּמִינָא מִשָּׁה קָרִיב לְגַבָּה
שְׁבָעָה יוֹמִין בְּקִדְמִיתָא, תָּא חֲזִי כְּתִיב
(שיר השירים ב') שִׁמְאָלוֹ תַּחַת לְרַאשֵׁי וַיִּמְנֶנּוּ
תַּחֲבֻקָּנִי. הָאִי קָרָא עַל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אֲתִמְר
כִּד אִיהִי שְׁרִיָּא בְּאַרְעָא קְדִישָׁא בְּכָל אִינוֹן
שְׁבָעָה יוֹמִין כְּלָהוּ בְּשִׁלְמוֹ הָדָא הוּא
דְכְּתִיב (ויקרא ח) שְׁבַעַת יָמִים יִמְלֵא אֶת יָדְכֶם

שבעת ימי המלואים דוקא. ומשה שהוא לוי, מצד זה הוא קרב בתחלה למזבח הזה. זהו שכתוב שמאלו תחת לראשי. מה זה ראשי? אלא בראש, כשנדבקת מזבח זה באותה עולה, שמאלו היא נקראת בתחלה. ועם כל זה העירו החברים, בחלוק לכן שאין בו אמרא שמש, זהו שכתוב (בראשית) מחשוף הלכן אשר על המקלות. משום שאף על גב שהוא מצד הדין, התלבש בחסד וקרב אליה, והעיר חסד עליון בעולם.

ומה הקריב? פר בראש תמיד של שחר עולה ודאי, ואחר כך הקריב פר חטאת, לתת שלום בין אותו פר חטאת ואהרן שחטא לה כשעשה עגל, וזו כנסת ישראל, והחטאת היא כנגדה. וזה פר כהן משיח כשהוא חטא אל המזבח, מה שאין באיש אחר, אלא נקבה לחטאת, ואחר כך מקריב עולה אליה. פיון שהקריב עולה למזבח הזה, אז מלואים היא. מלואים למעלה מלואים למטה. וכל העולמות בשמחה, שהרי הגביה התחברה עם בעלה, ואז מקריב לאותו מזבח את איל המלאים.

ונותן מאותו דם על תנוף אהרן כדי שתהיה רפה לשמע ברפות, ולא בקשי. ויקבל דברי תורה, שלא להפריד בין תורה שבעל פה מתורה שבכתב, ולהשלים כל העולמות, וכן לבניו. וצוה אותם שישבו באותו השער של אותו האהל, לשמר אותו מקום שלא יקרב ערל וטמא, וישתלמו כל שבעת הימים העליונים, ויעלו באותה דרגת החסד שהיא שביעי ממטה

ובגין כך אקרון שבעת ימי המלואים דייקא. ומשה דאיהו לוי מסטרא דא קריב בקדמיתא לגבי האי מזבח. הדא הוא דכתיב שמאלו תחת לראשי מאי ראשי אלא ברישא כד אתדבקת האי מזבח בההוא עולה שמאלו אתקרי בקדמיתא, ועם כל דא אתערו חברייא בחלוק לכן שאין בו אימרא שמש. הדא הוא דכתיב, (בראשית ל') מחשוף הלכן אשר על המקלות. בגין דאף על גב דאיהו מסטרא דדינא אתלבש בחס"ד וקריב לגבה ואתער חס"ד עלאה בעלמא.

ומאי קריב פר ברישא תמיד של שחר עולה ודאי. ולבתר קריב פר חטאת למיהב שלמא בין ההוא פר חטאת ואהרן דחב לגבה כד עבד עגלא (כ"א עולה) ודא כנסת ישראל והחטאת לקבלה איהו. ודא פר כהן משיח כד איהו חב לגבי מזבח מה דלא אית בגבר אחרא אלא נוקבתא לחטאת ולבתר קריב עולה לגבה. פיון דאתקריב עולה לגבי האי מזבח פיון מלואים הוא. מלואים לעילא מלואים לתתא וכלהו עלמין בחדוה, דהא מטרוניתא אתחברת בבעלה וכדין קריב לגבי ההוא מזבח איל המלואים.

ויהיב מההוא דמא על תנוף אודנא דאהרן בגין דתהוי רכיכא למשמע ברכיכו ולא בקשיו. ויקבל מלי דאורייתא דלא לאפרדא תורה שבעל פה מתורה שבכתב ולא שלמא עלמין פלהו וכן לבנוי. ופקיד לון דיתבון בההוא תרעא דההוא אהל למיטר ההוא אתרא דלא יתקרב ערל וטמא וישתלמון (בלהו) פלהון שבעה יומין עלאין ויסתלקון בההוא דרגא דחס"ד דאיהו מתתא לעילא שביעאה דהא אינון בקדמיתא

למעלה, שהרי הם בתחלה נדבקו באותו פתח אהל מועד, ואחר כך התעלו למעלה. ואחר כך מה כתוב? וימינו תחבקני. זהו שכתוב (ויקרא ט) ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרן, וצוה אותו לקחת אותו עגל שחטא בו ויקריבו לאותו מזבח, והוא היה מתביש להקריב אליה, שפחד משלהבותיה.

אמר לו משה (שם), קרב אל המזבח ועשה את חטאתך - בתחלה, ותן מאותו דם על אותם קרנות, משום שחטא בתחלה אצלם ומנע מהם ברכות, ואחר כך (שם) ואת הדם יצק אל יסוד המזבח, לצקת בה אותו יסוד. מה זה יצק? כמו שנאמר (מלכים א' יז) ויעש את הים מוצק.

ואחר כך הקריב לאותו מזבח אותה עולה, ועשה בתחלה ראש, ואחר כך רגל, ואחר הקריב על ישראל שעיר עזים, שהרי מאותו הצד של צד הרע נדבקו בעבודה זרה. ואחר כך עגל וכבש לעולה. בא ראה, בהתחלה עגל לחטאת. פיון שהקריב אותו בשלמות אל אמו, אחר כך הקריב אותו לאביו. זהו שכתוב לעלה. אחר כך, שור ואיל לשלמים, שהנה שלום בכל העולמות. ושור זה של צד השמאל.

ואילו של יצחק לא עושים דין אלא לשלמים, שלום למעלה שלום למטה, אז הקדוש ברוך הוא פתח עליהם, (תהלים קלג) הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד. שבת אחים - ימין ושמאל, משה ואהרן. גם - להכליל את כנסת ישראל. יחד - צדיק, הכל ביחוד שלם [משלם]. ואז מה כתוב? כשמן הטוב על

אתדבקו בהוא פתח אהל מועד ולבותר אסתלקו לעילא. ולבותר מה כתיב וימינו תחבקני הך הוא דכתיב (ויקרא ט) ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרן ופקיד ליה למיסב ההוא עגל דחב ביה ויקריבניה לגביה ההוא מזבח ואיהו הוה פסיוף לקרבא לגביה דדחיל משלהובוי.

אמר ליה משה (שם) קרב אל המזבח ועשה את חטאתך בקדמיתא והב מההוא דמא באינון קרנות בגין דחב בקדמיתא לגבייהו ומנע מנהון ברכאן ולבותר (שם) ואת הדם יצק אל יסוד המזבח לאצקא בה ההוא יסוד. מאי יצק כמה דאת אמר (מלכים א' יז) ויעש את הים מוצק.

ולבותר קריב לההוא מזבח ההוא עולה ועבד בקדמיתא ראש ולבותר רגל. ולבותר על ישראל קריב שעיר עזים דהא מההוא סטרא דיצר הרע אתדבקו בעבודה זרה ולבותר עגל וכבש לעולה. תא חזי בקדמיתא עגל לחטאת פיון דקריב ליה בשלימו לגביה אמייה לבותר קריב ליה לגבי אבוי. הך הוא דכתיב לעולה, ולבותר שור ואיל לשלמים דהא שלמא בכלהו עלמין והאי שור דסטרא דשמאלא.

ואילו דיצחק לא עבדין דינא אלא לשלמים שלמא לעילא שלמא לתתא וכדין קדשא בריך הוא פתח עלייהו (תהלים קלג) הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד. שבת אחים ימינא ושמאלא משה ואהרן. גם לאכללא לכנסת ישראל יחד. צדי"ק כלל ביחודא (שלימא) שלימתא כדין מה כתיב כשמן הטוב על הראש יורד על הזקן פיון דאתחברו דכר ונוקבא שלים בגין כך כשמן

הטוב על הראש בקדמיתא עתיקא דכולא
רישא דכל רישין.

יורד על הזקן דא חס"ד וגבורה ותפארת
דכולהו אקרון זקן. (בראשית כ"ד) ואברהם
זקן. (שם כ"ז) ויהי כי זקן יצחק. (שם מ"ח) ועיני
ישראל כבדו מזקן. על פי מדותיו. דא צדיק
ואיהי פי מדותיו. ולבתר כטל חרמון שיוורד
על הררי ציון. אלן שבע הרים דאקרון הררי
ציון. כי שם צוה יי את הברכה. פיון
דאתחברו. חיים עד העולם דא עץ חיים
בהוא עולם. וכל דא בגין הנהו קרפנין
דמתערין טיבו לעילא ותתא.

ולבתר הכי כהני דמסטרא דחס"ד קרבין
לגביה דההוא מזבח מה דלית רשו
לגבר אחרא לקרבא. ונכסין נכסת קודשין
בצפונא דמזבח, בגין דבסטור צפונא דאית
בה, פד קריב גבורה לגבה עבדא אינון
נוקמין, בגין כף עבדין כהני שלמא בעלמא
דלא יתוקד עלמא בשלהובוי דמזבח. וכדין
חיים נחתין לעלמא הדא הוא דכתיב (מלאכי ב')
בריתי היתה אתו החיים והשלוש. מאי טעמא
חיים בגין דהוא עבד שלום.

וכהני עבדין שלום בקרבנא מאי קרבנא לכן
ואדום. חלב ודם. חלב לקבל ההוא
דרגא שופרא דכולא. חלב הארץ מתרגמין
שופרא דארעא. דם לקבל ההוא דרגא
דאקרי נפש דכתיב (ירמיה נ"א) נשבע יי צבאות
בנפשו (עמוס ו' נשבע יי בנפשו). ובר נש פד קריב האי
דמא כאילו מקריב נפשיה הדא הוא דכתיב
(ויקרא יז') כי הדם הוא בנפש וכפר.

ובגין כף אזהר לון אורייתא, מאן דייכול
ומשום כף הזהירה אותם התורה, מי שיאכל מאותו חלב ודם שממנו מקריבים למזבח, יכלה

הראש ירד על הזקן. פיון
שהתחברו זכר ונקבה שלם,
משום כף כשמן הטוב על
הראש, בהתחלה העתיק של
הכל, ראש כל הראשים.

ירד על הזקן - זה חסד וגבורה
ותפארת, שכלם נקראו זקן.
(בראשית כד) ואברהם זקן. (שם כז)
ויהי כי זקן יצחק (גבורה). (שם מח)
ועיני ישראל (תפארת) כבדו מזקן.
על פי מדותיו - זה צדיק, והוא
פי מדותיו. ואחר כף, כטל
חרמון שירד על הררי ציון - אלו
שבעה הרים שנקראו הררי ציון.
כי שם צוה ה' את הברכה - פיון
שהתחברו. חיים עד העולם - זה
עץ החיים באותו עולם. וכל זה
משום אותם קרבנות שמעוררים
טוב למעלה ולמטה.

ואחר כף הפהנים שמצד החס"ד
קרבים לאותו מזבח, מה שאין
רשות לאיש אחר לקרב,
ונשחטים שחיטת הקדשים
בצפון המזבח, משום שבעד
צפון שיש בה כשקרבה גבורה
אליה, עושה את אותן נקמות,
משום כף עושים הפהנים שלום
בעולם, שלא ישרף העולם
בשלהבות המזבח, ואז יורדים
חיים לעולם. זהו שכתוב (מלאכי ב')
בריתי היתה אתו החיים
והשלוש. מה הטעם חיים?

משום שהוא עושה שלום.
וכהנים עושים שלום בקרבן.
מהו הקרבן? לכן ואדם, חלב
ודם. חלב כנגד אותה דרגה של
יפי של הכל. חלב הארץ תרגומו
יפי הארץ. ודם כנגד אותה
הדרגה שנקראת נפש, שכתוב
(ירמיה נא) נשבע ה' צבאות בנפשו
[עמוס ו') נשבע ה' בנפשו]. וכן אדם,
כשמקריב דם זה, כאלו מקריב
נפשו. זהו שכתוב (ויקרא יז) כי הדם הוא בנפש וכפר.
ומשום כף הזהירה אותם התורה, מי שיאכל מאותו חלב ודם שממנו מקריבים למזבח, יכלה

מִהַמְזֻבָּח הַהוּא. זֶהוּ שְׁכָתוֹב
וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִיא מֵעַמִּיהָ. מָה
הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שֶׁהִיא לוֹ לְהַקְרִיב
אֶת אוֹתוֹ חֶלֶב עַל הַמְזֻבָּח, וְאוֹתוֹ
דָּם בַּיִסּוֹד, לְהַכְלִיל מִדַּת יוֹם
בְּלֵילָה וּמִדַּת לַיְלָה בַּיּוֹם.

וּבַעֲוֹלַת הַתָּמִיד שֶׁהִיא כָּללוּת שֶׁל
הַכֹּל, לְכַפֵּר עַל כָּל יִשְׂרָאֵל עַל
עֲשֵׂה וְעַל לֹא תַעֲשֶׂה הַנֶּתֶק לַעֲשֵׂה.
מָה הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שֶׁהָאֵנִיָּה [קִסּוּם]
הַזֶּה דִּרְגָה שֶׁל עוֹלָה עֲשֵׂה הִיא,
וְעוֹשִׂים לָהּ מַתָּנוֹת לְהַכְלִיל לְאוֹתוֹ
מָקוֹם שְׁנִקְרָא כָּל וְלִישְׂרָאֵל.

וְלִאֲוִיָּה מָקוֹם נֹתָנִים אוֹתָן
מַתָּנוֹת? אַחַת בְּקֶרֶן מְזֻרְחִית
צְפוֹנִית לְעוֹרֵר הַמְזֻרָח, שֶׁהוּא
רַחֲמִים. וְלְעוֹרֵר הַצֶּפּוֹן בְּשִׁמְחָה
אֵלָיו שֶׁל הַמְזֻבָּח הַהוּא, וְאַחֵר כֶּף
בְּקֶרֶן מַעֲרִבִית דְּרוֹמִית, לְהַכְלִיל
אוֹתוֹ מְזֻבָּח שְׁנִקְרָא מַעֲרֵב בְּדִרוֹם
שֶׁהוּא חֶסֶד, וְלָכֵן הַכֹּל מִתְּנָה
אַחַת. זֶהוּ שְׁכָתוֹב (שִׁיר ב) שְׁמֵאלוֹ
תַּחַת לְרֹאשִׁי וְיָמִינוֹ תַּחַת בִּקְנִי.
שְׁמֵאלוֹ - שֶׁל מְזֻרָח שֶׁהוּא צֶפּוֹן.
תַּחַת לְרֹאשִׁי - בַּתְּחִלָּה. וְאַחֵר כֶּף
וְיָמִינוֹ תַּחַת בִּקְנִי - שֶׁהוּא חֶסֶד.

דְּבָר אַחֵר, מָה הַטַּעַם שֶׁלֹּא נֹתָנִים
מִתְּנָה בְּקֶרֶן דְּרוֹמִית מְזֻרְחִית,
צְפוֹנִית מַעֲרִבִית? שֶׁהִיא אוֹתָהּ
קֶרֶן דְּרוֹמִית מְזֻרְחִית הִיא בַּתְּחִלָּה,
כְּשֶׁעוֹלִים הַכֹּהֲנִים בְּאוֹתוֹ כִּבֵּשׁ,
שֶׁבְּדִרוֹם הַצֵּד וְהַחֲלָק שֶׁלָּהֶם
שֶׁהוּא חֶסֶד. וְאוֹמְרִים, כָּל פְּנוֹת
שְׂאֵתָה פּוֹנֶה, אֵינוֹ אֵלָּא דֶּרֶךְ יָמִין
לְמְזֻבָּח, כְּדִי לְחַבֵּר צֵד הַמְזֻרָח
לְאוֹתוֹ מְזֻבָּח, וְהִנֵּה לוֹ לַפְּתָח לְתֵת
מִתְּנָה בַּתְּחִלָּה בְּאוֹתָהּ קֶרֶן דְּרוֹמִית
מְזֻרְחִית, שֶׁהִיא הוּא רֹאשׁוֹן לְאוֹתָן
דְּרָגוֹת, וְלֹא עוֹד, אֵלָּא שֶׁהַתְּעוֹרֵר
אֵלֶיהָ חֶסֶד בַּתְּחִלָּה. הִרִי הַעִירוֹ
הַחֲבָרִים וְאַמְרוּ, מִשּׁוֹם שְׁכָתוֹב
(וִיקְרָא ד) אֵל יִסּוֹד מְזֻבָּח הָעֵלָה - מִן

מִהַהוּא חֶלֶב וְדָם דְּמִקְרָבִין מִנִּיה לְמִדְבָּחָא
יִשְׁתַּצִּי מִהַהוּא מִדְבָּחָא, הִיא דְכָתִיב וְנִכְרְתָה
הַנֶּפֶשׁ הַהִיא מֵעַמִּיהָ. מָאי טַעְמָא בְּגִין דְּהוּא
לִיָּה לְמִקְרָבִיהָ לְהַהוּא חֶלֶב עַל מִדְבָּחָא
וְהַהוּא דָם בַּיִסּוֹד לְאַכְלָלָא מִדַּת יוֹם בְּלֵילָה
וּמִדַּת לַיְלָה בַּיּוֹם.

וּבַעֲוֹלַת הַתָּמִיד דְּאִיהִי כָּלָלָא דְכוּלָּא
לְכַפֵּרָא עַל כָּל יִשְׂרָאֵל עַל עֲשֵׂה
וְעַל לֹא תַעֲשֶׂה הַנִּיתֵק לַעֲשֵׂה. מָאי טַעְמָא
בְּגִין דְּהָא אֲרַבָּא (ס"ת אֲתֵרָא) דִּרְגָא דְעוֹלָה עֲשֵׂה
אִיהִי. וְעַבְדִּין לִיָּה מַתָּנוֹת לְאַכְלָלָא לְהַהוּא
אֲתֵרָא דְאַקְרִי כ"ל וְלִישְׂרָאֵל.

וְלִאֲן אֲתֵרָא יְהִבִּין אֵינּוֹן מַתָּנוֹת. חָדָא בְּקֶרֶן
מְזֻרְחִית צְפוֹנִית לְאַתְעָרָא מְזֻרָח
דְּאִיהִי רַחֲמִי וְלִאַתְעָרָא צֶפּוֹן בַּתְּחִלָּה לְגַבִּיהָ
דְּהַהוּא מְזֻבָּח. וְלִבְתֵּר בְּקֶרֶן מַעֲרִבִית דְּרוֹמִית
לְאַכְלָלָא הַהוּא מְזֻבָּח דְּאַקְרִי מַעֲרֵב בְּדִרוֹם
דְּאִיהִי חֶסֶד. וּבְגִין כֶּף כָּלָא חָדָא מִתְּנָה
הָדָא הוּא דְכָתִיב שְׁמֵאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי
וְיָמִינוֹ תַּחַת בִּקְנִי. שְׁמֵאלוֹ דְּמְזֻרָח דְּאִיהִי צֶפּוֹן
תַּחַת לְרֹאשִׁי בְּקַדְמִיתָא. וְהָדָר וְיָמִינוֹ
תַּחַת בִּקְנִי דְּאִיהִי חֶסֶד.

דְּבָר אַחֵר מָאי טַעְמָא דְלֹא יְהִבִּין מִתְּנָה
בְּקֶרֶן דְּרוֹמִית מְזֻרְחִית, צְפוֹנִית
מַעֲרִבִית. דְּהָא הַהוּא קֶרֶן דְּרוֹמִית מְזֻרְחִית
אִיהִי בְּקַדְמִיתָא כִּד סִלְקִין פְּהִינָא בְּהַהוּא
כִּבֵּשׁ דְּבְּדִרוֹם סֵטְרָא וְחוּלְקָא דִּידְהוּ דְּאִיהִי
חֶסֶד. וְאַמְרִינָן כָּל פְּנוֹת שְׂאֵתָה פּוֹנֶה אִיהִי
אֵלָּא דֶּרֶךְ יָמִין לְמְזֻבָּח בְּגִין לְחַבֵּר סֵטְרָא
דְּמְזֻרָח בְּהַהוּא מְזֻבָּח וְהוּא לִיָּה לְכַהֲנָא
לְמִיָּהב מִתְּנָה בְּקַדְמִיתָא בְּהַהוּא קֶרֶן דְּרוֹמִית
מְזֻרְחִית דְּהִיא אִיהִי קַדְמָאָה לְאֵינּוֹן דִּרְגִין
וְלֹא עוֹד אֵלָּא דְאַתְעָר לְגַבִּיהָ חֶסֶד בְּקַדְמִיתָא. הָא אֲתַעְרוּ חֲבָרִיָּא

יסוד למזבחה של עולם [ס"א עלה].
כלומר, קרב יסוד שהוא צדיק
אצלה. וקרן דרומית מזרחית לא
היה לה יסוד.

בא ראח, פתוב ביהודה (בראשית לו)
לכו ונמכרנו לישמעאלים. ובגלל
שהוא חטא אל אותו היסוד
והפרידו מאותה ארץ עליונה ונתן
עצה למכר אותו, משום כך באותו
חלק שלו לא היה לו יסוד. וכך
שנינו, מה היה חלקו של יהודה?
הר הבית ולשכות ועזרות. ומה
היה בחלקו של בנימין, שהוא
צדיק למטה? אולם והיכל ובית
קדש הקדשים. ורצועה יוצאת
מחלקו של יהודה שהיא כלפי
מזרח, שהרי גם דגלו היה ממזרח,
ונכנסה לחלקו של בנימין, ועליה
נבנה המזבח, שהרי המזבח חלקו
של יהודה היה, כפי שבארנו
(בראשית כט) ותעמד מלדת, שעמד
הפסא על צמודיו, והוא תומך
הרביעי (מלכות), כנגד כנסת ישראל
שהיא רביעית, וכתוב בה (תהלים
קח) אבן מאסו הבונים היתה
לראש פנה.

ודוד, בנו אחז באותו מזבח, כמו
שבארנו בסוד האמונה, ובנימין
הצדיק מצטער עליו לקרב אותה
אליו. זהו שכתוב (דברים לג) חופף
עליו כל היום. משום כך זכה
בנימין הצדיק למטה, ונעשה
מאגר לגבורה, זהו שכתוב ובין
פתפיו שכן, שהוא חלקו במערב,
ועכשו שכינה בין שני צדיקים.
צדיק למעלה - יוסף הצדיק,
למטה - בנימין. זהו בעל הגבורה,
זה המארג. לכן כתוב (תהלים
קיג) מושיבי עקרת הבית, זה
עולם שמתכלה [ס"א שמתגלה], זו
שכינה תחתונה שהיא עקרת
הבית. עקר העולם הזה רחל בין

ואמרין בגין דכתיב (ויקרא ד') אל יסוד מזבח
העולה מן יסוד למזבח של עולם [ס"א עולה]
כלומר קרב יסוד דאיהו צדיק לגבה, וקרן
דרומית מזרחית לא היה לה יסוד.

הא חזי, פתיב ביה ביהודה (בראשית ל"ז)
לכו ונמכרנו לישמעאלים. ובגין דאיהו חב
לגבי ההוא יסוד ואפרשיה מההוא ארץ
עלאה ויהב עצה למזבן יתיה. בגין כך
בההוא חולקא ידיה לא הוה ליה יסוד.
והכי תנינן מה הוה חולקיה דיהודה הר
הבית ולשכיו בעזרות. ומה היה חולקיה
דבנימין דאיהו צדיק לתתא אולם והיכל
ובית קדש הקדשים ורצועה נפקא מחולקיה
דיהודה דאיהי כלפי מזרח דהא דגלו נמי
ממזרח הוה ונכנסה בחולקיה דבנימין.
ועלה אתבני מדבחה דהא מדבחה חולקיה
דיהודה הוה כדאוקימנא (בראשית ל') ותעמד
מלדת דקיימא כורסייא על סמכוהי והוא
סמכא רביעאה לקבל כנסת ישראל דאיהי
רביעאה וכתוב בה (תהלים ק"ח) אבן מאסו
הבונים היתה לראש פנה.

ודוד בריה אחיד ביה בההוא מזבח
כדאוקימנא ברזא דמהימנותא ובנימין
הצדיק מצטער עליה לקרבא יתה לגביה,
הדא הוא דכתיב (דברים לג) חופף עליו כל
היום. בגין כך זכה בנימין הצדיק לתתא
ונעשה אושפיזא לגבור"ה הדא הוא דכתיב
(דברים לג) ובין פתפיו שכן דאיהו חולקיה
במערב והשתא שכינתא בין תרין צדיקים.
צדיק לעילא יוסף הצדיק. לתתא בנימין.
האי בעלה דמטרוניתא והאי אושפיזא. בגין
כך פתיב (תהלים ק"ג) מושיבי עקרת הבית דא
עלמא דאתפליא [ס"א דאתגליא] דא שכינתא תתאה דאיהי עקרת הבית.

עִקְרָא דְהָאֵי עֲלָמָא רַחֵל בֵּין תַּרְיֵן צַדִּיקִים
לְעִילָא וְתַתָּא.

בְּגִין כֶּךָ אַתְקֵרִי בִי מִקְדָּשָׁא בֵּית עוֹלָמִים.
מִזְבֵּחַ שֶׁל בֵּית עוֹלָמִים הָוָה
בְּאַחְסִנְתִּיהָ דְּבִנְיָמִן. אָבֵל כַּד שְׂרִיָּא שְׂכִינְתָּא
בְּאַחְסִנְתִּיהָ דְּיוֹסֵף בְּשִׁילָה לֹא קֹאֲרִי לָהּ בֵּית
עוֹלָמִים דְּהָא עוֹלָם הוּ"ד לְעִילָא וְתַתָּא אִם
הַבְּנִים שְׂמַחָה דָּא שְׂכִינְתָּא בְּגִין כֶּךָ הִלְלוּיָהּ.
הָא חֲזִי, כַּד אֲזַדְבֵּן הֵהוּא צַדִּיק לְמַצְרִים
בְּנִימָן אַחוּהִי הָוָה צַדִּיק לְתַתָּא וְנָטַל
אַתְרִיהָ דְּלֹא לְאַתְפָּגְמָא וּלְאַיִנוּן עֲשֶׂרָה בְּגִין
דְּהוּוּ לִיהָ קָרָא לֹון עַל שְׁמִיהָ דְּהֵהוּא צַדִּיק
כְּדֹאוֹקְמוּתָהּ חֲבֵרְיָא כָּלֵעַ עַל שֵׁם שְׁנַבְלַע בֵּין
הָאוֹמֹת בְּגִין כֶּךָ תִּנְיָן הִסְוֹד הָיָה מְהֵלֵךְ עַל
פְּנֵי כָל הַמַּעְרָב וְעַל פְּנֵי כָל הַצָּפוֹן אוֹכֵל
בַּמִּזְרָח חֲצִי אֲמָה וּבִדְרוֹם חֲצִי אֲמָה בְּגִין
דְּחוּלְקִיָּה דְּבִנְיָמִן הָוָה מַעְרָב בְּגִין כֶּךָ אֵית
לִיהָ יִסּוּד דְּהָא הוּא שְׁלִיט הָוָה לְגַבֵּי הֵהוּא
צַדִּיק יִסּוּד עוֹלָם אָבֵל בְּחוּלְקִיָּה דִּיהוּדָה
דְּאִיהוּ מִזְרָח לָא הָוָה לִיהָ יִסּוּ"ד דְּהָא אִיהוּ
אַרְחֻקִּיָּה מִנִּיהָ דִּיהִב עֲצָה לְמִזְבֵּנִיהָ לְמַצְרִים.
הָא חֲזִי, סִדְרָא דְּדִגְלִים הָרִי הוּא סַחְרָנִי
הֵהוּא מְדַבְּחָא דְּעוֹלָה דְּאַקְרִי מִשְׁכָּנָא.
יְהוּדָה וְדִסְמִיכִין לִיהָ בַּמִּזְרָח. וּמֵאֵן סְמִיכִין
יִשְׁשַׁכָּר דְּאַגִּין עָלֶיהָ בְּחִילָא דְּאוּרִיָּיתָא.
וּלְבִתָּר זְבֻלוֹן דְּסִמְיוֹ לִישְׁשַׁכָּר דִּיהִב לֹון
מְלָאִי וְחִילָא לְאַתְעֶסְקָא בְּאוּרִיָּיתָא. אֶפְרַיִם
וּמְנַשֶּׁה וּבִנְיָמִן לְמַעְרָב. רְאוּבֵן וְדִסְמִיכִין
לִיהָ בְּדְרוֹם דֵּן וְדִסְמִיכִין לִיהָ בְּצָפוֹן.

וְהָא חֲזִי כְּתִיב בֵּיהּ בְּהֵהוּא צַדִּיק (בְּרַאשִׁית ל"ז)
וְהוּא נָעַר אֶת בְּנֵי בְלָהָה וּכְתִיב בְּבִנְיָ
לְאָה (שם) וַיִּשְׁנָאוּ אוֹתוֹ בְּגִין כֶּךָ תִּנְיָן הָאֵי
יִסּוּ"ד הָיָה מְהֵלֵךְ עַל פְּנֵי כָל הַמַּעְרָב דְּהָא חוּלְקִיָּה דְּאַחוּי דְּנִטָּר הֵהוּא

שְׁנֵי צַדִּיקִים לְמַעְלָה וּלְמַטָּה.
לְכֵן נִקְרָא בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בֵּית
עוֹלָמִים. הַמִּזְבֵּחַ שֶׁל בֵּית עוֹלָמִים
הָיָה בִּירְשֻׁתוֹ שֶׁל בְּנִימָן, אָבֵל
כְּשֶׁשְׂרָתָהּ שְׂכִינָהּ בִּירְשֻׁתוֹ שֶׁל
יוֹסֵף בְּשִׁילָה, לֹא קוֹרָא לָהּ בֵּית
עוֹלָמִים, שְׁהָרִי עוֹלָם הוּד הוּא
לְמַעְלָה וּלְמַטָּה. אִם הַבְּנִים שְׂמַחָה
- זֶה שְׂכִינָהּ, וְלָכֵן הִלְלוּיָהּ.

בֹּא רֵאָה, כְּשֶׁנִּמְכַּר אוֹתוֹ צַדִּיק
לְמַצְרִים, בְּנִימָן אַחִיו הָיָה צַדִּיק
לְמַטָּה, וְנָטַל מִקְוָמוֹ שֶׁלֹּא לְהַפְגֵּם,
וּלְאַתְמָם עֲשֶׂרָה בָנִים שֶׁהָיוּ לוֹ קָרָא
לָהֶם עַל שְׁמוֹ שֶׁל אוֹתוֹ צַדִּיק, כְּמוֹ
שֶׁפָּרְשׁוּ הַחֲבֵרִים. כָּלֵעַ - עַל שֵׁם
שְׁנַבְלַע בֵּין הָאֲמֹת. לָכֵן שְׁנִינוּ,
הִסְוֹד הָיָה מְהֵלֵךְ עַל פְּנֵי כָל
הַמַּעְרָב וְעַל פְּנֵי כָל הַצָּפוֹן, אוֹכֵל
בַּמִּזְרָח חֲצִי אֲמָה וּבִדְרוֹם חֲצִי
אֲמָה, מִשּׁוּם שֶׁחֲלָקוֹ שֶׁל בְּנִימָן
הָיָה בַּמַּעְרָב, לָכֵן יֵשׁ לוֹ יִסּוּד,
שְׁהָרִי הוּא הָיָה שְׁלִיט אֶל אוֹתוֹ
צַדִּיק יִסּוּד עוֹלָם, אָבֵל בְּחֵלֶק שֶׁל
יְהוּדָה שֶׁהוּא מִזְרָח, לֹא הָיָה לוֹ
יִסּוּד, שְׁהָרִי הוּא הִרְחִיקוֹ מִמֶּנּוּ,
שְׁנִתֵּן עֲצָה לְמַכְרוֹ לְמַצְרִים.

בֹּא רֵאָה, סֵדֶר הַדְּגָלִים הָרִי הוּא
סְבִיב אוֹתוֹ מִזְבֵּחַ הָעוֹלָה שְׁנִקְרָא
מִשְׁכָּן. יְהוּדָה וְהַסְמוּכִים לוֹ
בַּמִּזְרָח. וּמִי הַסְמוּכִים? יִשְׁשַׁכָּר
שְׁמִינִי עָלָיו בְּכַח הַתּוֹרָה. וְאַחֵר כֶּךָ
זְבֻלוֹן שְׁסִמּוֹ לִישְׁשַׁכָּר, שְׁנִתֵּן
לָהֶם מְלָאִי וְכַח לְהַתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה.
אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה וּבִנְיָמִן לְמַעְרָב.
רְאוּבֵן וְהַסְמוּכִים לוֹ בְּדְרוֹם. דֵּן
וְהַסְמוּכִים לוֹ בְּצָפוֹן.

וְכֹא וְרֵאָה, כְּתוּב בְּאוֹתוֹ צַדִּיק
(בְּרַאשִׁית לו') וְהוּא נָעַר אֶת בְּנֵי בְלָהָה,
וְכְתוּב בְּבִנְיָ לְאָה וַיִּשְׁנָאוּ אוֹתוֹ. לָכֵן
שְׁנִינוּ, הִסְוֹד הָיָה מְהֵלֵךְ עַל
פְּנֵי כָל הַמַּעְרָב, שְׁהָרִי חֲלָק אַחִיו
שְׁשִׁמֵּר אוֹתוֹ מִקּוֹם וְשֶׁל בְּנֵי הָיָה.

יִסּוּ"ד הָיָה מְהֵלֵךְ עַל פְּנֵי כָל הַמַּעְרָב דְּהָא חוּלְקִיָּה דְּאַחוּי דְּנִטָּר הֵהוּא

ועל פני כל הצפון, משום שאלו שהיו שרויים בצפון לא היו שונאים אותו. אוכל במזרח חצי אמה, משום שהיה עשה חצי הצלה. אמר (שם) מה בצע, ולא השאיר [אותם] להרג אותו. ובדרום חצי אמה, משום שראובן אמר להציל אותו מידם. וגם גד שהיה חונה שם, לא היה שונא אותו.

בא ראה במה עקמים הם בני אדם שלא רוצים להשתדל בדרך החיים שהוריש הקדוש ברוך הוא לבניו, והזהיר אותם עליה ואמר (יהושע א) והגית בו יומם ולילה, שאין לך רשות להפריד יום מלילה. ולכן יהודה, אף על פי שחלקו וגורלו היה מערב, שהוא לילה, כשהיה שורה סביב אותו המשכן, נדבק במזרח שהוא יום. והקדוש ברוך הוא רמז לו ואמר לו (דברים ל) ובחרת בחיים. שלא להפריד יום מלילה. ומי שמפריד אותם גורם למות, ובאותו חטא מתו בניו, משום שהשחיתו דרכם ולא חפרו יום עם לילה, משום שלא השתדלו כראוי לחבר לבן עם אדם כדי לכפר אותו חטא שלו, שהפרידם בתחלה.

בשכבר את אותו צדיק שנקרא יום, שהפרידו מכנסת ישראל שנקראת לילה. רמז לו הקדוש ברוך הוא לקרב מזרח במערב, ואמר לו, (במדבר ב) והחנים קדמה מזרחה דגל מחנה יהודה, לקרב מזרח למערב לתת לו שפע ברכות מלמעלה.

ובני יוסף ובנימין, אף על גב שבנימין היה נדבק במזרח, רמז לו הקדוש ברוך הוא לחנות במערב לקרב כנסת ישראל לצדיק הפל בדרך ישר. זהו שכתוב (יהושע יד) כי ישרים דרכי

אתרא ודבנוי הוה. ועל פני כל הצפון בגין דהנהו דהוו שראן בצפון לא הוו שנאין ליה. אוכל במזרח חצי אמה. בגין דעבד יהודה פלגו הצלה ואמר מה בצע ולא שבק (לזן) למקטליה. ובדרום חצי אמה בגין דראובן אמר (בראשית ל"ז) להציל אותו מידם וגד נמי דהוה שרי תמן לא הוה סגני ליה.

הא חזי, כמה עקימין אינון בני נשא דלא בעאן לאשתדלא בארחה דחיי דאורית לזן קדשא ברין הוא לבנוי ואזהר לזן עלה ואמר (יהושע א) והגית בו יומם ולילה דלית לך רשו לאפרשא יום מלילה. ובגין כן יהודה אף על גב דחולקיה ועדיביה הוה מערב דאיהו לילה כד הוה שארי סחריניה ההוא משכנא אתדבק במזרח דאיהו יום וקדשא ברין הוא רמז ליה ואמר ליה (דברים ל) ובחרת בחיים דלא לאפרשא יום מלילה ומאן דפריש לזן גרים מותא. ובההוא חובה מיתו בנוי בגין דחבילו אורחיהון ולא דביקו יום פלילה בגין דלא אשתדלו כדקא חזי לחברא חורא בסמקא בגין לכפרא ההוא חובה דיליה דאפריש לזן בקדמיתא.

כד זבין ליההוא צדיק דאקרי יום דאפרשיה מכנסת ישראל דאקרי לילה. ורמז ליה קדשא ברין הוא לקרב מזרח במערב ואמר ליה (במדבר ב') והחונים קדמה מזרחה דגל מחנה יהודה לקרב מזרח למערב למיהב ליה שפע ברכאן מלעילא.

ובני יוסף ובנימין אף על גב דבנימין הוה מתדבק במזרח, רמז ליה קדשא ברין הוא למשרי במערב לקרבא כנסת ישראל לגבי צדיק פלא בארחה מישר הדא הוא דכתיב (יהושע י"ד) כי ישרים דרכי יי וצדיקים

ה' וְצַדִּיקִים יִלְכוּ בָם. וְיִרְאוּבֶן שְׁנֵדֶבֶק בְּצַד הַחֶסֶד, יִחְנֶה בְּדָרוֹם. וְדָן, כְּדִי לְכַפֵּר עַל אוֹתוֹ חֶטֶא הַעֲגָל שֶׁיִּקְבְּלוּ בְּנֵיו, וְהוּא מַצֵּד הַצָּפוֹן, יִחְנֶה בַצָּפוֹן לְכַפֵּר עַל אוֹתוֹ חֶטֶא.

מִשּׁוֹם כֶּךָ כְּתוּב בַּיָּם שֶׁעָשָׂה שְׁלֹמֹה עֲשָׂרָה עַל עֲשָׂרָה, (מלכים א-ו) וְחֹוֹט שְׁלֹשִׁים בְּאַמָּה יִסּוּב. הַכֵּל בְּסוּד הַחֶכְמָה. כְּתוּב בּוֹ (שם) עֲמַד עַל שְׁנֵי עֲשָׂר בִּקְר שְׁלֹשָׁה פָּנִים צְפוֹנָה וְשְׁלֹשָׁה פָּנִים יָמָה וְשְׁלֹשָׁה פָּנִים נֶגְבָּה וְשְׁלֹשָׁה פָּנִים מְזֻרְחָה וְהֵימָּה מְלֻמְעָלָה. אוֹתוֹ יָם שֶׁל חֶכְמָה נִתְקַן בָּהֶם.

בֹּא רֹאֵה, כְּשֶׁהָיוּ עוֹשִׂים הַכֶּהֱנִים אֶת אוֹתָהּ חֲטָאֹת, לְכַפֵּר עַל עֲבֻרוֹת שֶׁל לֹא תַעֲשֶׂה זֶה הָיָה, שֵׁישׁ בָּהֶם כֶּרֶת. וְעוֹלָה בָּאָה עַל מִי שֶׁלֹּא עוֹשֶׂה מִצְוֹת עֲשֵׂה, וּמֵאוֹתוֹ צַד בָּאָה הָעוֹלָה שֶׁהִיא זָכָר, וְכְתוּב (שמות ב) זָכֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת - מִצְוֹת עֲשֵׂה, וְלֹכֵן אָנוּ מְקַרְיָבִים בְּשַׁבָּת שְׁנֵי כִבְשִׁים, שֶׁל מוֹסֵף עוֹלָה, מִשּׁוֹם שֶׁבִּאוֹתוֹ שֶׁל הַיָּמִין נִתּוּסֵף לְאוֹתוֹ צָדִיק אֹר מִהֶעֱתִיק הַקָּדוֹשׁ.

בְּשֵׁנֶדֶבֶק עִם פְּנֹסֶת יִשְׂרָאֵל שֶׁהִיא שְׁמוֹר, לֹא תַעֲשֶׂה. מִשּׁוֹם כֶּךָ יֵשׁ בְּשַׁבָּת עֲשֵׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה שֵׁישׁ בּוֹ כֶּרֶת, שֶׁהָרִי מִי שֶׁעוֹשֶׂה פָּגָם בְּאוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁנִּקְרָא לֹא תַעֲשֶׂה, וּמִפְּרִיד אֶת הַזִּוּיג שֶׁלָּהֶם, נִכְרַתֶּת מִשֵּׁם נִפְשׁוֹ, וּמִיָּהוּ? מִי שֶׁעוֹשֶׂה מַעֲשִׂים שֶׁל חֵל בְּשַׁבָּת, בִּקְדָשׁ שְׁנֵדֶבֶק בְּשַׁבָּת בְּשַׁכְתוֹן, וְכֵל הָעוֹלָמוֹת בְּחֻדוֹה בְּאוֹרָה. אֲבָל מִי שֶׁלֹּא עוֹשֶׂה אֵלָּא בְּשִׁנְגָּה, מְקַרְיָב חֲטָאֹת כְּנֶגֶד אוֹתָהּ דְּרֻגַת מִזְבֵּחַ.

וּבְרֹאשׁ חֹדֶשׁ בְּהַתְחַדְּשׁוֹת הַלְבָנָה אָנוּ מְקַרְיָבִים (במדבר כח) פָּרִים בְּנֵי בִקְר שְׁנַיִם, שֶׁהָרִי מַצֵּד שֶׁל פָּרָה אֲדָמָה תְּמִימָה בָּאוּ,

יִלְכוּ בָם. וְיִרְאוּבֶן דְּאֶתְדֶבֶק בְּסִטְרָא דְחֶסֶד יִשְׂרֵי בְּדָרוֹמָא. וְדָן בְּגִין לְכַפֵּרָא הֵהוּא חוּבָא דְעֵגְלָא דִּיקְבְּלוֹן בְּנֵיו וְאִיהוּ מִסִּטְרָא דְצָפוֹנָא יִשְׂרֵי לְצָפוֹנָא לְכַפֵּרָא הֵהוּא חוּבָה.

בְּגִין כֶּךָ כְּתִיב בַּיָּם שֶׁעָשָׂה שְׁלֹמֹה עֲשָׂרָה עַל עֲשָׂרָה (מלכים א' ו') וְקוֹ שְׁלֹשִׁים בְּאַמָּה יִסּוּב. כֹּלָא בְרִזָּא דְחֶכְמָתָא. כְּתִיב בֵּיה עוֹמֵד עַל שְׁנַיִם עֲשָׂר בִּקְר שְׁלֹשָׁה פּוֹנִים צְפוֹנָה וְשְׁלֹשָׁה פּוֹנִים יָמָה וְשְׁלֹשָׁה פּוֹנִים נֶגְבָּה וְשְׁלֹשָׁה פּוֹנִים מְזֻרְחָה וְהֵימָּה מְלֻמְעָלָה הֵהוּא יִמָּא דְחֶכְמָתָא אֶתְתַּקֵּן בֵּהוּ.

וְהָא חֲזִי, כִּד הָווּ עֹבְדֵין פְּהֵנְיָא הֵהוּא חֲטָאֹת לְכַפֵּרָה חוּבִין דְּלֹא תַעֲשֶׂה הָיָה דְאִית בְּהוּ כֶּרֶת. וְעוֹלָה לְכַפֵּרָה עַל מָאן דְּלֹא עֹבֵיד מִצְוֹת עֲשֵׂה אֲתִי וּמִהֵהוּא סִטְרָא אֲתִי עוֹלָה דְאִיהוּ זָכָר. וְכְתִיב (שמות כ') זָכֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת מִצְוֹת עֲשֵׂה וּבְגִין כֶּךָ אָנוּ מְקַרְיָבִין בְּשַׁבָּת תַּרִין אֲמַרִין דְּמוֹסֵף עוֹלָה בְּגִין דְּבִהֵהוּא דִּימִנָּא אֶתּוּסֵף לְהֵהוּא צָדִיק נִהִירוּ דְעִתִּיקָא קַדִּישָׁא.

כִּד אֶתְדֶבֶק בְּפְנֹסֶת יִשְׂרָאֵל דְאִיהִי שְׁמוֹר לֹא תַעֲשֶׂה בְּגִין כֶּךָ אִית בֵּיה בְּשַׁבָּת עֲשֵׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה דְאִית בֵּיה כֶּרֶת דְּהָא מָאן דְּעֹבֵיד פְּגִימוּ בִּהֵהוּא אֶתְרָא דְאֶקְרִי לֹא תַעֲשֶׂה וְאַפְרִישׁ זִוּיגָא דִּילְהוֹן אֶשְׁתַּצִּי מִתְמָן נִפְשָׁא דִּילְיָה. וּמָאן אִיהוּ, מָאן דְּעֹבֵיד עוֹבְדֵין דְּחוּל בְּשַׁבָּתָא בִּקְדָשׁ דְּאֶתְדֶבֶק בְּשַׁבָּת בְּשַׁכְתוֹן וְכִלְהוּ עַלְמִין בְּחֻדוֹה בְּנִהִירוּ אֲבָל מָאן דְּלֹא עֹבֵיד אֵלָּא בְּשִׁנְגָּה מְקַרְיָב חֲטָאֹת לְקַבֵּל הֵהוּא דְרֻגָא דְּמִזְבֵּחַ.

וּבְרֹאשׁ חֹדֶשׁ דְאִיהוּ חֲדֵתוּתָא דְסִיְהָרָא אָנוּ מְקַרְיָבִין (במדבר כ"ח) פָּרִים בְּנֵי בִקְר שְׁנַיִם דְּהָא מִסִּטְרָא דְפָרָה אֲדוּמָה תְּמִימָה

והם למעלה להשלים את הפגם שלה ולתת לה שפע אחד על שנים מאותו מקום שנקרא עולה, ונוסף באותו זמן אור ללבנה. ואיל אחד - להקריב לה אילו של יצחק, (שיר ב) שמאלו תחת לראשי, כבשים בני שנה שבעה, לחבק אותה בימין, ושבעה זכרים נקריבים עמה, תמימים שלמים בכל, ואנו מקריבים שעיר עזים אחד לחטאת. שחטאת הזו באה מצד זה של פר החטאת, שפתוב שמור, ושמור לא תעשה הוא, ואנו מקריבים שעיר חטאת שבא על לא תעשה.

במוסף שלה בראש חדש, שבא לכפרה על טמאת מקדש וקדשיו, שפתוב (יחזקאל מג) ולא יטמאו עוד בית ישראל שם קדשי, שלא יתקרב לכנסת ישראל ערל וטמא. אבל מוסף של שבת אין להקריב, משום שהרי התגלה העתיק הקדוש, ומאיר באותו רצון לכל העולמות, והכל נמצא בהארה, שהרי שבת היא בלי דין כלל, ולא שולט הנחש העקם. וכנהנים מצד החס"ד שוחטים אותו בצפון המזבח, ואפלו ישראל יכולים לעשות, פרט לזה שאין להם רשות לקרב לאותו מזבח להקריב, אבל לשחט מותר.

ובצפון הוא מקומו של אותו שעיר, שהרי שעיר יונק מצפון, ואנו מקריבים דם למזבח, ועושים ארבע מתנות על ארבע קרנות כדי להקיפו מכל הצדדים, שלא יתקרב מי שלא ראוי לקרב לקדש הקדשים. וחסאת זו שעושה ממנה היא קדש הקדשים, שלא יתעורר צד הטמא ממנו בעולם.

ובא וראה, בעולה שתי מתנות

אתו ואינון לעילא לאשלמא פגימו דילה ולמיהב לה שפע על חד תרין מההוא אתר דאקרי עולה ואתוסף בההוא זמנא נהירו לסיהרא איל אחד לקרבא לה אילו דיצחק (שיר השירים ב') שמאלו תחת לראשי כבשים בני שנה שבעה לחבקא לה ימינא ושבעא דכרין אתקרבין בה תמימים שלמין בכולא ואנן מקרבין שעיר עזים אחד לחטאת דהאי חטאת מהאי סטרא דפר חטאת אתי דכתיב שמור. ושמור לא תעשה איהו ואנן מקרבין שעיר חטאת דאתי על לא תעשה.

במוסף ידיה בראש חדש דאתי לכפרה על טומאת מקדש וקדשיו דכתיב (יחזקאל מ"ג) ולא יטמאו עוד בית ישראל שם קדשי דלא יתקרב בכנסת ישראל ערל וטמא. אבל מוסף דשבת ליכא לקרבא בגין דהא אתגלי עתיקא קדישא ונהיר בההוא רצון לכלהו עלמין וכלא אשתכח בנהירו, דהא שבת בלא דינא כלל איהו ולא שליט חוייא עקימא וכהני מסטרא דחס"ד נכסין יתיה בצפונא דמזבח ואפילו ישראל יכלין למעבד, פר דלית לון רשו למקרב לההוא מזבח לקרבא אבל למיכס שרי.

ובצפונא איהו אתריה דההוא שעיר דהא שעיר מצפונא יניק ואנן מקרבין דמא למדבחא ועבדין ארבע מתנות על ארבע קרנות בגין לאקפא לה מכל סטרין דלא יתקרב מאן דלא חזי לקרבא לקדש הקדשים והאי חטאת דעבדינן מניה קדש הקדשים, איהו דלא יתער סטרא דמסאבא מניה בעלמא.

והא חזי בעולה שתי מתנות שהן ארבע רזא דיחודא דמתיחד עולה במזבח. אבל

שֶׁהָן אַרְבַּע, סוֹד הַיְחוד שְׁמִתִּיחַד
עוֹלָה בְּמִזְבֵּחַ. אָבֵל חֲטָאת אַרְבַּע
מִתְּנוּת, שְׁאִינִם אֵלָּא לְשֹׁמֵר
וּלְהַקְיֵף אוֹתָם גְּבוּרִים שֶׁהֵם מִצַּד
הַגְּבוּרָה, לְאוֹתוֹ מִטָּה כֶּסֶּא
קְדוּשָׁה, וּלְהַשְׁלִים אוֹתוֹ פָּגֶם
שֶׁעָשָׂה בָּהּ. וּמִי שֶׁגָּרַם לְבִנֵּי אָדָם
לַעֲשׂוֹת אוֹתוֹ חֲטָא, בָּא מִצַּד
הַשְּׁעִיר, לִכְן חֲטָאת יָחִיד
שְׁעִירָה, וְחֲטָאת נָשִׂיא שְׁעִיר,
וְחֲטָאת כֹּהֵן מְשִׁיחַ פָּר. הַכֹּל מִצַּד
שְׁמָאל.

וְלַפְעָמִים מִקְרִיב יָחִיד כְּשֶׁבָּה
כְּנֶגֶד כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל וְכָל שְׂאֵר
הַמִּצְוֹת. אֵלָּא בְּעִבּוּדָה זָרָה שֶׁל
צִבּוּר מִקְרִיבִים פֶּר לְעוֹלָה וְשְׁעִיר
לְחֲטָאת, וְאוֹתוֹ חֲטָאת הוּא חֹסֵר
בְּלִי אֶלֶף, מְשֻׁם שֶׁהוּא חֲסָרוֹן
גָּדוֹל, שֶׁהָרִי חֲטָאת הוּא לְשׁוֹן
שֶׁל חֲסָרוֹן, שְׁכָתוּב (מַלְכִּים א' א') וְהִיִּיתִי
וְהִיִּיתִי אֲנִי וּבְנֵי שְׁלֹמֹה חֲטָאִים.
וְכָל אֶחָד עָז בַּת שְׁנָתוֹ, מִצַּד
הַשְּׁמָאל. וְאוֹתוֹ הַפֶּר דּוֹרוֹן הוּא
לְמַעַל לְצַדִּיק, שֶׁהַפְּרִידוֹ אוֹתוֹ
אֲרוֹן מְאוֹתָהּ בְּרִית, וְשְׁעִיר
לְחֲטָאת כְּנֶגֶד כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל
שֶׁמְנַעוּ מִמֶּנָּה בְּרָכוֹת. וְעַם כָּל
זֶה, כְּשִׁיחִיד חֲטָא בְּכָל מִצְוֹת
שֶׁל לֹא תַעֲשֶׂה שֵׁשׁ בָּהֶם בְּרִית,
צָרִיךְ לְהַקְרִיב שְׁעִירַת עֲזִים
לְכַתְּחֻלָּה, אֵלָּא כְּשֶׁאֵין לוֹ
שִׁיקְרִיב כְּשֶׁבָּה.

וְבֹא וְרָאָה, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל הִיא
רְבִיעִית לַיָּמִים, וְלִכְן צָרִיכָה
אַרְבַּע מִתְּנוּת, וְעוֹלָה אוֹתוֹ רִיחַ
נִיחּוֹחַ מְאוֹתָם כְּבָשִׂים, וְאִזּוּ יֵשׁ
נַחַת רִיחַ לְכֶנֶסֶת יִשְׂרָאֵל וְלֹא
עוֹשֶׂה נְקֻמּוֹת, שֶׁהָרִי זֶה הִיָּה
בְּשׁוּגָג. (בַּמִּדְבָּר כח) וּבַחֲדָשׁ
הָרִאשׁוֹן - שֶׁהוּא אַרְבָּעָה עַל
עֶשֶׂר עוֹשִׂים פֶּסַח, כְּדִי שִׁיְהִיָּה
זוֹכֵר לָנוּ לְעוֹלָם אוֹתוֹ פֶּסַח
שֶׁעָשָׂה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְיִשְׂרָאֵל. שֶׁהָכָה אֶת אוֹתוֹ טָלָה, וְהוֹצִיא הַשְּׁכִינָה וְיִשְׂרָאֵל מִמְּקוֹם טָמֵא, וְהִתְחַבֵּר אַרְבָּעָה עַם

חֲטָאת אַרְבַּע מִתְּנוּת דְּלָאוּ אֵינוֹן אֵלָּא לְנִטְרָא
וּלְאַקְפָּא אֵינוֹן גְּבוּרִין דְּאֵינוֹן מִסְטָרָא דְּגְבוּרָה
לְהִהוּא מִטָּה בְּרִסְיָא קְדִישָׁא וּלְאַשְׁלֵמָא
הִהוּא פְּגִימוֹ דְּעִבְדוּ בָּהּ. וּמֵאֵן דְּגָרִים לוֹן
לְבִנֵּי נָשָׂא לְמַעַבְדַּד הִהוּא חוֹבָה מִסְטָרָא
דְּשְׁעִיר אֲתִי, בְּגִין כֹּךְ חֲטָאת יָחִיד שְׁעִירָה
וְחֲטָאת נָשִׂיא שְׁעִיר, וְחֲטָאת כֹּהֵן מְשִׁיחַ פָּר,
כּוֹלְהוּ מִסְטָרָא דְּשְׁמָאלָא.

וְלִזְמָנִין קָרִיב יָחִיד כְּשֶׁבָּה לְקַבֵּל כְּנֶסֶת
יִשְׂרָאֵל וְכָלְהוּ שְׂאֵר מִצְוֹת. אֵלָּא
בְּעִבּוּדָה זָרָה דְּצִבּוּר מִקְרִבִּין פֶּר לְעוֹלָה
וְשְׁעִיר לְחֲטָאת וְהִהוּא חֲטָאת חֹסֵר אִיהוּ בְּלֹא
אֶלֶף. בְּגִין דְּאִיהוּ גְּרִיעוֹת סְגִיָּאָה דְּהֵא חֲטָאת
לִישְׁנָא דְּגְרִיעָא הוּא דְּכָתִיב (מַלְכִּים א' א') וְהִיִּיתִי
אֲנִי וּבְנֵי שְׁלֹמֹה חֲטָאִים. וְכָל חַד עָז בַּת שְׁנָתוֹ
מִסְטָרָא דְּשְׁמָאלָא. וְהִהוּא פֶּר דּוֹרוֹן לְעִילָא
אִיהוּ לְצַדִּיק דְּאַפְרִידוּ הִהוּא אֲרוֹן מִהִהוּא
בְּרִית. וְשְׁעִיר לְחֲטָאת לְקַבֵּל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל
דְּמְנַעוּ מִיָּנָה בְּרָכָאן. וְעַם כָּל דָּא יָחִיד כַּד חָב
בְּכָלְהוּ מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה דְּאִית בָּהּ בְּרִית.
שְׁעִירַת עֲזִים בְּעִי לְקַרְבָּא לְכַתְּחֻלָּה, אֵלָּא כַּד
לִית לִיהּ דִּיקְרִיב כְּשֶׁבָּה.

וְהֵא חֲזִי כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל רְבִיעִית הִיא לְיוֹמֵי
וּבְגִין כֹּךְ אַרְבַּע מִתְּנוּת בְּעִיא, וְסָלִיק
הִהוּא רִיחַ נִיחּוֹחַ מְאוֹתָם אֲמָרִין. וְכַדִּין נִיחָא
לְכְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל וְלֹא עֲבַדַּת נִוְקָמִין דְּהֵא בְּשׁוּגָג
הָוָה. (בַּמִּדְבָּר כ"ח) וּבַחֲדָשׁ הָרִאשׁוֹן דְּאִיהוּ
אַרְבָּעָה עַל עֶשֶׂר עֲבַדִּינָן פֶּסַח בְּגִין דִּיהוּי
דְּכִיר לָן לְעוֹלָם הִהוּא פֶּסַח דְּעִבְדַּד קְדָשָׁא בְּרִיךְ
הוּא לְיִשְׂרָאֵל, דְּקָטַל הִהוּא טָלָה וְאַפִּיק
שְׁכִינָתָא וְיִשְׂרָאֵל מֵאַתְרָא מְסֻבָּא וְאַתְחַבֵּר

לְיִשְׂרָאֵל. שֶׁהָכָה אֶת אוֹתוֹ טָלָה, וְהוֹצִיא הַשְּׁכִינָה וְיִשְׂרָאֵל מִמְּקוֹם טָמֵא, וְהִתְחַבֵּר אַרְבָּעָה עַם

עשור, כנסת ישראל התחברה בעשור שהוא צדיק, ורמוז מקומו בעשור, ואז פסח לה'.

ורבן מי שהוא טהור וסלקה ממנו אותה ערלה, ויראה רשם קדוש של צדיק, שהוא י' בו, ולא הקריב פסח לה', כנסת ישראל לצדיק, שהוא ראוי לקרב למקדש ולא ערל וטמא. שאם לא הקריב, יש בו פרת. ומה הטעם? שהרי בכל התורה אין פרת אלא על מצוות לא תעשה, מה [ומה] הטעם בפסח ומילה, שהם מצוות עשה, יש פרת? אלא משום שהדרגה גורמת שהיא כנסת ישראל שהיא פסח, ונקראת [נקראת] מצוות לא תעשה, צריכה להתחבר עם עשה ולהכליל בו מדת לילה עם יום. ומיהו? זה צדיק, שהיא מילה ומצוות עשה, ונכלל במצוות לא תעשה מדת יום בלילה. ואם לא נמול בן אדם, לא ראוי להקריב אותו, לכן עומדת מצוות לא תעשה עליו, ודנה אותו בכרת, שלא תפנס נפשו למקדש. וכן בפסח צריכה כנסת ישראל להתחבר עם בעלה. ואם בן אדם לא עושה ולא מקריב פסח לה', היא עומדת עליו ודנה אותו, ולא מוציאה אותו מתחת יד פרעה, ונכרתת נפשו במקום קדוש, ונשארת במקום טמא במצרים, שהרי אם לא עשו ישראל שתי מצוות אלו, לא יצאו משם.

ורבן כתוב (דברים טז) שמור את חדש האביב ועשית פסח לה' אלהיך. שמור - כללות של נקבה, לא תעשה. את - כללות של הכל. חדש האביב - שהרי באותה שעה שעזרה אביב, ומקריבים ממנו עמר עשירית האיפה ממחרת השבת היא,

ארבעה בעשור כנסת ישראל אתחברא בעשור דאיהו צדיק ורמיז אתריה בעשור. וכדין פסח ליי.

ובגין כך מאן דאיהו טהור ויסתלק מניה ההוא ערלה ויתחזי רשימא קדישא דצדי"ק דאיהו י' ביה ולא קריב פסח ליי (דאיהו) כנסת ישראל לצדיק דהוא חזי לקרבא למקדשא ולא ערל וטמא, דאי לא קריב אית ביה פרת. ומאי טעמא דהא כל אורייתא לא אית בה פרת אלא על מצוות לא תעשה. מאי (ומאי) טעמא בפסח ומילה דאינון מצוות עשה כרת. אלא בגין דדרגא קא גרים דאיהי כנסת ישראל, דאיהי פסח, ואקרי (אקרי) מצוות לא תעשה, בעיא לאתחברא בעשה ולא תפלה ביה מדת לילה כיום.

ומאן איהו דא צדי"ק, דאיהו מילה ומצוות עשה ואתפלה במצוות לא תעשה מדת יום בלילה. ואי לא אתגזר בר נש לא אתחזי לקרבא לון, בגין כך קיימא מצוות לא תעשה עליה ודיינת ליה בכרת, דלא ייעול נפשיה למקדשא. וכן בפסח בעיא כנסת ישראל לאתחברא בבעלה ואי לא עביד בר נש ולא קריב פסח ליי, קיימא עליה ודיינת ליה ולא אפיקת יתיה מתחות ידא דפרעה ואשתציאת נפשיה מאתרא קדישא, ואשתארת באתרא מסאבא במצרים. דהא ישראל אי לא עבידו הגי תרין פקודין לא נפקו מתמן.

ובגין כך כתיב (דברים י"ז) שמור את חדש האביב ועשית פסח ליי אלהיך. שמור, כלל דנוקבא לא תעשה. את, כלל דכולא. חדש האביב דהא בההוא שעתא שעזרה אביב ומקריבין מניה עומר עשירית האיפה ממחרת השבת איהו, וספרין שבע שבועין

וסופרים שבעה שבועות שלמים לעלות למעלה, ולקבל מאותם חמשים ימים עליונים של האם העליונה תורה שנקראת לחם, שכתוב (משלי ט) לכו לחמו בלחמי.

ואנו מקריבים ביום החמשים שנתנה בו תורה שתי הלחם, תורה שבכתב ותורה שבעל פה, ויורד חסד של העתיק הקדוש של האם העליונה (בינה) באותם שבעה שבועות שלמים בכל, וכל אחת מאותן שבע דרגות כלולה בשבעה, כפי שבאנו בסוד האמונה. לכן שמור את חדש האביב ועשית פסח לה. הקרב אותם ביחוד, שהרי בו הוציאך ממצרים לילה, ותשלים את הדרגה הזו שנקראת ליל שמורים, ותקריב זכר אליה ותקרא לילה שלם.

ובא תראה, נערה בתולה, עד שלא קרב אליה זכר, נקראת נערה. אחר כך נקראת נערה. זהו שכתוב (דברים כב) ונתנו לאבי הנערה, שלמה דוקא. וזהו פשטמצאת שלמה, ולא התקרב מי [למי] שלא ראוי. אף כאן, בתחלה ליל שמורים, אחר כך הלילה הזה לה, פשמתקרב זה לזאת, ולכן לא ראוי להתקרב לאותו פסח ערל וטמא.

ודמה טעון מתנה אחת דוקא, כמו שנאמר (שיר ו) אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה. היא שומרת את בניה ישראל שלא יטמאו במנהגייהם, משום כך שבטי יה יצאו משם, והתחברה יו"ד בה"א, ולא במקום אחר, כמו שעשו הם. אבל כשיצאו מבבל, נטמאו שם וטמאו המקדש, משום כך הנחש שלט בהם, ולא נמצא שלטון לישראל באותו זמן, משום

שלמין לאסתלקא לעילא ולקבלא מאינון חמשין יומין עלאין דאימא עלאה אורייתא. דאקרי לחם דכתיב (משלי ט) לכו לחמו בלחמי. ואנו מקריבין ביומא דחמשין דאתייהיב ביה אורייתא שתי הלחם, תורה שבכתב ותורה שבעל פה. ונחית טיבו דעתיקא קדישא דאימא עלאה באינון שבע שבועין שלימן בכולא. וכל חד מאינון שבע דרגין כליל בשבעה כדאוקימנא ברזא דמהימנותא. בגין כך (דברים ט"ז) שמור את חדש האביב ועשית פסח ליי, קריב לון ביחודא. דהא ביה אפקד ממצרים לילה, ותשלים להאי דרגא דאקרי ליל שמורים, ותקריב דכורא לגבה ותתקרי לילה שלימא.

והא חזי נערה בתולה עד לא אתקריב דכורא לגבה אקרי נער, לבתר אקרי נערה. הדא הוא דכתיב (דברים כ"ב) ונתנו לאבי הנערה, שלימא דייקא. ודא איהו פד אשתפחת שלימא ולא אתקריב מאן (כ"א למאן) דלא אתחזי. אוף הכא בקדמיתא ליל שמורים לבתר, הלילה הזה ליי, פד אתקריב זה לזאת. בגין כך לא אתחזי לאתקרבא בההוא פסח ערל וטמא.

ודמה טעון מתנה אחת דייקא, כמה דאת אמר (שיר השירים ו) אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה. היא נטרת בנהא דלא יסתאבון בנמוסייהו ישראל, בגין כך שבטי יה נפקו מתמן ואתחברת יו"ד בה"א ולא באתר אחרא כמה דעבדו אינון. אבל פד נפקו מבבל דאסתאבו תמן, סאיבו מקדשא. בגין כך חזייתא שליט בהו ולא אשתכח שולטנותא לישראל בההוא זמנא, בגין דסאיבו מקדשא בנשים נכריות. מפאן מאן

שְׁטָמָאוּ אֶת הַמִּקְדָּשׁ בְּנִשִּׁים
נְכָרִיּוֹת. מִכָּאן, מִי שְׁטָמָא אֶת
עֲצָמוֹ לְמִטָּה, הוּא טָמֵא לְמַעְלָה.
וּמִי שְׁמִקְדָּשׁ עֲצָמוֹ לְמִטָּה,
מִקְדָּשׁ לְמַעְלָה. וְעַל כֵּן הָיוּ
רְאוּיִים שְׂעִיטָה לָהֶם נִס בְּאוֹתָהּ
שְׁעָה שִׁיבְּאוּ מִבְּכַל כְּאוֹתָהּ שְׁעָה
שִׁיבְּאוּ מִמִּצְרַיִם, אֲלֵא שְׁגַרְם
הַחֲטָא.

וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן
הַחֹלֵק שֶׁל אֲבֵרָה, שֶׁהוּא רִאשׁוֹן
וְאַחֲזֵי בְּדִרְגַת חֶסֶד, אָנוּ
מִקְרִיבִים לְקֹדֶשׁ-בְּרוּךְ הוּא שְׁנֵי
פָּרִים, לְהוֹסִיף שְׁנֵי חֻלְקִים
לְדִרְגַת חֶסֶד מִהַעֲתִיק הַקֹּדֶשׁ.
אִיל אֶחָד כְּנֶגֶד דִּרְגַת יִצְחָק,
וְצִירָף אִיל, לְשׁוֹן שֶׁל תְּקִיפּוֹת,
מִשּׁוּם שֶׁחֻלְקוֹ חֹזֵק הַמִּיָּם. וְצִירָף
שֶׁתִּסְפִּים אוֹתָהּ דִּרְגַת הַגְּבוּרָה
עִם חֶסֶד עֲלִיּוֹן לַעֲשׂוֹת חֶסֶד עִם
כָּל יִשְׂרָאֵל, וְלִהְיוֹת מְאוֹתָם
שְׂמִצִּיקִים לָהֶם, וְלִהְיוֹת צַדִּיקִים
הַמִּיָּם. זֶהוּ שְׁכָתוּב (בְּרֵאשִׁית ל)
מִחֲשֵׁף הַלָּבָן.

שְׁבַעַה כְּבָשִׂים תְּמִימִים - כְּנֶגֶד
כָּל הַדִּרְגּוֹת שִׁישְׁתַּלְמוּ בוֹ. וְכֵן
בְּכָל יוֹם וְיוֹם שְׁבַעַה כְּבָשִׂים,
בְּיוֹם הָרִאשׁוֹן שֶׁל כָּל שְׁבַעַת
הַיָּמִים הָעֲלִיּוֹנִים, כָּל אֶחָד נִתְקַן
בְּסוֹד שֶׁל שְׁבַע, וְיִהְיוּ שְׁבַע
שְׁבָתוֹת תְּמִימוֹת לְקַבֵּל אֶת הָאוֹר
הָעֲלִיּוֹן שֶׁל הַתּוֹרָה. שְׁעִיר חֲטָאֵת
לְכַפֵּר עַל טְמֵאת הַמִּקְדָּשׁ, וְלֹא
תִּהְיֶה רְשׁוּת לְאוֹתוֹ שְׁעִיר לְעַרְבֹב
וְלֹא לְהַסְטִין עַל יִשְׂרָאֵל.

(במדבר כח) וּבְיוֹם הַבִּכּוּרִים
בְּהַקְרִיבְכֶם מִנְחָה חֲדָשָׁה - כְּנֶגֶד
דִּרְגַת יִצְחָק, שֶׁהָיָה אֵז נִתְקַן
הָעוֹלָם וְהַתְּחַדָּשׁ, וְאָנוּ מוֹנִים
שְׁבַעַת שְׁבָעוֹת כְּדִי לְחַפֵּר הַכָּל
בְּיוֹבֵל הָעֲלִיּוֹן, שְׁנוֹתֵנָה לְפָנֶיךָ
הַבְּכוֹר הַזֶּה עֲטָרָה שֶׁל תּוֹרָה
שְׁנִכְלָלָת בְּאַרְבָּעִים וְתִשְׁעָה פָּנִים, וְיִצְאָה מִחֲכָמָה הָעֲלִיּוֹנָה בְּאוֹתָם חֲמִשִּׁים שְׁעָרֵי בִינָה, וְנִתְּנָה
לְפָנֶיךָ הַבְּכוֹר הַזֶּה עַל יְדֵי מֹשֶׁה שְׁאֲחֻזָּה גַם בְּדִרְגָּה זוֹ. זֶהוּ שְׁכָתוּב (שִׁיר א) צִאֲנָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן

דְּמִסְאֵב גְּרָמִיָּה לְתַתָּא, מִסְאֵב לְעִילָא. וּמֵאֵן
דְּקִדִּישׁ גְּרָמִיָּה לְתַתָּא מִקְדָּשׁ לְעִילָא. וְעַל דָּא
רְאוּיִין הָווּ דִּיתְעַבְדַּד לְהוּ נִיסָא בְּהֵיאָה שְׁעֵתָא
דְּנִפְקוּ מִבְּכַל כְּשִׁעֵתָא דְּנִפְקוּ מִמִּצְרַיִם. אֲלֵא
דְּגָרִים חוּבָא.

וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר לְיָרֵחַ קִדְמָאָה חוּלְקָא
דְּאֲבֵרָה דְּאִיהוּ קִדְמָאָה וְאַחִיד
בְּדִרְגָּא דְּחֶסֶד. אָנֹן מִקְרִיבִין לְקֹדֶשׁא בְּרִיף
הוּא תְּרִין פָּרִים לְאוֹסְפָא תְּרִין חוּלְקִין לְדִרְגָּא
דְּחֶסֶד מִעֲתִיקָא קִדִּישָׁא. אִיל אֶחָד לְקַבֵּל
דִּרְגָּא דִּיִּצְחָק וּבְעִינָן אִיל לִישְׁנָא דְּתִקִּיפּוּ,
בְּגִין דְּחוּלְקָא דִּידִיָּה תְּקִיפּוּ מִיָּא. וּבְעִינָן
דִּיִּסְתַּפֵּם הֵהוּא דִּרְגָּא דְּגְבוּרָה בְּחֶסֶד עֲלִיָּה
לְמַעַבְדַּד טִיבּוּ עִם כָּל יִשְׂרָאֵל. וְלֹאֲתַפְרָעָא
מֵאִינוֹן דְּעֵאקִין לוֹן וְלֹאֲסַחֲרָא לִיה סְטָרָא
דְּמִיָּין, הָאִי דְּכִתִּיב (בְּרֵאשִׁית ל) מִחֲשֵׁף הַלָּבָן.

שְׁבַעַה כְּבָשִׂים תְּמִימִים. לְקַבֵּל כָּלֵהוּ דִּרְגִין
דִּישְׁתַּלְמוֹן בִּיה. וְכֵן בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא
שְׁבַעַה אֲמִרִין בְּיוֹמָא קִדְמָאָה דְּכוּלְהוּ שְׁבַעַה
יוֹמִין עֲלֵאִין כָּל חַד אֲשִׁתְּלִים בְּרִזָּא דְּשְׁבַע
וְיִהוֹן שְׁבַע שְׁבָתוֹת תְּמִימוֹת לְקַבֵּל נְהִירוֹ
עֲלִיָּה דְּאוֹרֵייתָא. שְׁעִיר חֲטָאֵת לְכַפֵּרָה עַל
סְאִיבוֹ דְּמִקְדָּשָׁא וְלֹא יִהְיֶה רִשׁוֹ לְהֵהוּא
שְׁעִיר לְעַרְבֹבָא וְלֹא לְאַסְטָנָא עַל יִשְׂרָאֵל.

וּבְיוֹם הַבִּכּוּרִים בְּהַקְרִיבְכֶם מִנְחָה חֲדָשָׁה.
(במדבר כ"ח) לְקַבֵּל דִּרְגָּא דִּיִּצְחָק דְּהָא כְּדִין
אֲשִׁתְּלִים עֲלֵמָא וְאַתְחַדָּשׁ. וְאָנֹן מוֹנִין שְׁבַע
שְׁבָעִין בְּגִין לְחַפֵּרָא כָּלֵא בְּיוֹבֵלָא עֲלִיָּה
דִּיִּהְבָא לְהָאִי בְּרָא בּוֹכְרָא עֲטָרָה דְּאוֹרֵייתָא
דְּאַתְפְּלִילָת בְּתִשְׁעָה וְאַרְבָּעִין אֲנָפִין וְנִפְקָא
מִחֲכָמָה עֲלִיָּה בְּאִינוֹן חֲמִשִּׁין שְׁעָרֵי בִינָה.

שְׁנִכְלָלָת בְּאַרְבָּעִים וְתִשְׁעָה פָּנִים, וְיִצְאָה מִחֲכָמָה הָעֲלִיּוֹנָה בְּאוֹתָם חֲמִשִּׁים שְׁעָרֵי בִינָה, וְנִתְּנָה
לְפָנֶיךָ הַבְּכוֹר הַזֶּה עַל יְדֵי מֹשֶׁה שְׁאֲחֻזָּה גַם בְּדִרְגָּה זוֹ. זֶהוּ שְׁכָתוּב (שִׁיר א) צִאֲנָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן

בַּמָּלָךְ שְׁלֹמֹה, בַּמָּלָךְ שְׁהַשְׁלֹם
כָּלֹ שְׁלֹ. [והרי] שְׁהָרִי בְּאֶרְנו
שְׁדָרְגָה זֹ שְׁלֹמָה מִכָּל הַצְּדָרִים,
וְשֹׁלֵם נִקְרָא בְּסוּד הָאֻמּוֹנָה,
שְׁכַתוֹב (בְּרֹאשִׁית כ"ה) וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם.
בְּיוֹם חֲתָנָתוֹ - זֶה כְּשֶׁנִּתְּנָה [והריה].
וּבְיוֹם שְׁמֻחַת לְבֹ - כְּשֶׁנִּבְנָה בֵּית
הַמִּקְדָּשׁ.

בֹּא רֹאֵה, כְּתוּב (שְׁמוֹת יט) בַּחֲדָשׁ
הַשְּׁלִישִׁי, שְׁהַתְּחַבְּרָה דְּרָגָה זֹ
שְׁנִקְרָאת שְׁלִישִׁי בַּחֲדָשׁ, וְהִיא
חֲתָנָתוֹ, עַל זֶה כְּתוּב (שם) וַיִּחַן שָׁם
יִשְׂרָאֵל נֶגֶד הָהָר. דְּרָגָה זֹ הַבֵּן
הַכְּבוֹר. נֶגֶד הָהָר - כְּנֶגֶד אוֹתוֹ הָר
שְׁנוֹדַע שֶׁהוּא קָטָן מִכָּל הָהָרִים
שְׁלֹמַעֲלָה, שֶׁהוּא רָם וְנִשָּׂא
כְּשֶׁמִּתְחַבֵּר לְמַעֲלָה, וְנִקְרָא הָר
סִינִי. שְׁהָרִי שְׁבַעַה הָרִים וְשְׁבַעַה
יָמִים וְשְׁבַע אַרְצוֹת בְּרָא הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָם, שֶׁהֵם כְּנֶגֶד
שְׁבַעַה יָמִים עֲלִיוֹנִים, וְלֹא בָּחַר
מִכָּלֵם לִתֵּת תּוֹרָה אֶלָּא בְּהָר סִינִי,
שֶׁהוּא הַסּוּד שֶׁל כְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל,
וְגַם בְּיָם כְּנֻסַת, שְׁבֹא מִשֵּׁם תְּכַלֵּת,
שְׁדוּמָה לְכֹסֶס הַכְּבוֹר. כְּנֻסַת
יִשְׂרָאֵל כְּנֻסַת זֶה הַצְּדִיק, וְזֶהוּ יָם
כְּנֻסַת, כְּפִי שֶׁפָּרְשׁוּ הַחֲבָרִים.

כְּנֻסַת הָיָה תְּלוּי לְמַעֲלָה מִמִּטָּתוֹ
שֶׁל דָּוִד, וּבְשַׁעַה שְׁרוּחַ צְפוֹנִית
מִנְּשֻׁבַת בּוֹ, מִנְּגֵן מֵאֵלִיו, וְדָוִד קָם
לְעֶסֶק בַּתּוֹרָה בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה
לְהַתְּחַבֵּר עִם כְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל. וּבְאַרְץ
יִשְׂרָאֵל הַשְּׁבִיעִית שֶׁל הַכֹּל,
הַנִּקְדָּה הָאֻמְצָעִית שֶׁל אֶרֶץ
הַתְּחַתּוֹנָה בָּחַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
שֶׁהִיא כְּנֶגֶד הַנִּקְדָּה הַעֲלִיוֹנָה.

מָה הַטַּעַם בּוֹ בָּחַר סִינִי שְׁלֹמַעֲלָה
לִתֵּת בּוֹ תּוֹרָה שְׁבִכְתָּב, וְסִימְנִיף
בְּאַרְוֹן זֶה לִתֵּת בּוֹ בְּרִית? מִשּׁוֹם
שְׁבִכְתָּב בְּאַרְוֹן זֶה מִנְּחִים כָּל הַגְּנוּזִים
הַטּוֹבִים, וְתּוֹרָה שְׁבִכְתָּב, שְׁנִקְרָאת
בְּרִית, מִנְּחַת בּוֹ, וְכָל כָּלִי הַקֶּרֶב

וְאַתִּי־הִיבַת לְהָאִי בְּרָא בּוֹכְרָא עַל יְדֵי דְמִשָּׁה
דְּאַחִיד נָמִי בְּהָאִי דְרָגָא הָדָא הוּא דְכְּתִיב (שִׁיר
הַשִּׁירִים ג') צְאִינָה וִרְאִינָה כְּנוֹת צִיּוֹן בַּמָּלָךְ
שְׁלֹמֹה, בַּמָּלָכָא דְשְׁלֹמָא כָּלָא דִּילִיָּה. (וְהֵא)
דְּהָא אוֹקִימָנָא דְהָאִי דְרָגָא שְׁלִים מִכָּל
סְטָרִין וְשְׁלִים אֶקְרִי בְּרִזָּא דְמַהִימְנוּתָא
דְכְּתִיב (בְּרֹאשִׁית כ"ה) וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם. בְּיוֹם
חֲתָנָתוֹ. דָּא כֵּד אַתִּי־הִיבַת (אוֹרִי־תָא). וּבְיוֹם
שְׁמֻחַת לְבֹ. כֵּד אַתְּבִנִּי בִּי מִקְדָּשָׁא:

הָא חֲזִי כְּתִיב בַּחֲדָשׁ הַשְּׁלִישִׁי דְאַתְּחַבֵּר
הָאִי דְרָגָא דְאַקְרִי שְׁלִישִׁי בַּחֲדָשׁ וְהִיא
חֲתָנָתוֹ, עַל דָּא כְּתִיב (שְׁמוֹת י"ט) וַיִּחַן שָׁם
יִשְׂרָאֵל נֶגֶד הָהָר. הָאִי דְרָגָא בְּרָא בּוֹכְרָא.
נֶגֶד הָהָר לְקַבֵּל הַהוּא הָר דְאַתִּי־דַע דְּאִיהוּ
זְעִיר מִכָּל טוֹרִיָּא דְלַעֲיִלָּא דְאִיהוּ רָם וְנִשָּׂא
כֵּד אַתְּחַבֵּר לַעֲיִלָּא וְאַקְרִי הָר סִינִי דְהָא
שְׁבַעַה טוֹרִין וְשְׁבַעַה יוֹמִין וְשְׁבַעַה אַרְצוֹת
בְּרָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעֶלְמָא דְאִינוֹן לְקַבֵּל
שְׁבַעַה יוֹמִין עֲלֵאִין וְלֹא בָּחַר מִכָּלֵהוּ לְמִיָּהֵב
אוֹרִי־תָא אֶלָּא בְּהָר סִינִי דְאִיהוּ רִזָּא דְכְּנֻסַת
יִשְׂרָאֵל, וּבְיָם כְּנֻסַת נָמִי דְאַתִּי מִתְּמָן תְּכַלֵּת
דְּדָמִי לְכֹסֶס הַכְּבוֹר. כְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל. כְּנֻסַת דָּא
צְדִי"ק וְהָאִי יָם דְּכְּנֻסַת הוּא כְּדֹאֻקְמוּהָ
חֲבָרִיָּא.

כְּנֻסַת הָיָה תְּלוּי לְמַעֲלָה מִמִּטָּתוֹ שֶׁל דָּוִד,
וּבְשַׁעַה שְׁרוּחַ צְפוֹנִית מִנְּשֻׁבַת בּוֹ
מִנְּגֵן מֵאֵלִיו. וְדָוִד קָם לְמַלְעִי בְּאוֹרִי־תָא
חֲצוֹת לַיְלָה לְאַתְּחַבֵּרָא בְּכְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל.
וּבְאַרְץ יִשְׂרָאֵל שְׁבִיעֵאָה דְכוֹלָא נְקוּדָה
אַמְצָעִיתָא דְאַרְעָא תְּתָאָה, בָּחַר קְדָשָׁא בְּרִיךְ
הוּא דְאִיָּה לְקַבֵּל נְקוּדָה עֲלֵאָה.

מֵאִי טַעַמָּא בִּיה בָּחַר סִינִי דְלַעֲיִלָּא לְמִיָּהֵב
בִּיה אוֹרִי־תָא שְׁבִכְתָּב וְסִימְנִיף בְּהָאִי אֶרְוֹן לְמִיָּהֵב בִּיה בְּרִית, בְּגִין

שֶׁל הַמֶּלֶךְ נִמְסְרוּ בְיָדָהּ, וְכָל הָעוֹלָמוֹת שֶׁלִּמְטָה יוֹנְקִים מִמֶּנָּה. אִם זָכוּ יִשְׂרָאֵל לְשֹׁמֵר הַתּוֹרָה, אִזּוּ נִתְּנָה לָהֶם כָּל טוֹב הָעוֹלָם, וְאִם לֹא, אִזּוּ מִסִּרְתָּ אוֹתָם. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (ויקרא כו) וַיִּסְרְתִי אֶתְכֶם אֲפִי אֲנִי. זֹו כְּנִסְתָּ יִשְׂרָאֵל. וְכִשְׁתַּחֲבֹר בִּי אֲנִי דְל"ת שְׁלֵה, נִקְרָאת אֲדָנִי, וְדָן אֶת הָעוֹלָם. לָכֵן כְּתוּב (דברים ד) וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׁם מֹשֶׁה. בִּי"זאת" נִתְּנָה הַתּוֹרָה.

בֹּא רֵא, תּוֹרָה שֶׁכְּתוּב נִקְרָאת צִדִּיק, וּמִנְחַת בְּזֹאת, שֶׁכְּרִית זֹו מִנְחַת בּוֹ, שֶׁכְּתוּב אֶרֶץ הַכְּרִית, מִשּׁוּם שֶׁמִּנְחַת בּוֹ כְּרִית שֶׁהוּא צִדִּיק. וְלָכֵן וְזֹאת הַתּוֹרָה, הַתַּחֲבֹר וְאִ"ו עִם זֹאת, וְאִזּוּ - אֲשֶׁר שָׁם מֹשֶׁה, סֵם הַחַיִּים לְעוֹלָם, שֶׁהָרִי עֵץ הַחַיִּים נִדְּבַק בָּהּ. וְכִשְׁמַעְשִׁי בְּנִי אָדָם אֵינָם כְּשֵׁרִים, מִסְתַּלֵּק וְאִ"ו מִ"זֹּאת", וְאִזּוּ כְּתוּב (ויקרא יד) זֹאת תִּהְיֶה תּוֹרַת הַמִּצְוָה, וְזֶהוּ חֲשׁוֹב כְּמַת.

וְכְתוּב (במדבר יט) זֹאת הַתּוֹרָה אָדָם כִּי יָמוּת בְּאֵהָל. הַסְתַּלְקָה ו' מִזֹּאת, וְעוֹשֶׂה הָאֵהָל הִנֵּה נִקְמֹת. הִנֵּנוּ מִה שֶׁכְּתוּב (שם) זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה ה'. מִשּׁוּם שֶׁלֹּא הַתַּחֲבֹרָה ו' עִם ה', גִּרְמוֹ שֶׁטָּמְאוּ הַמִּקְדָּשׁ וְגִרְמוּ לָהֶם מִיתָה, שֶׁהָרִי מִי שֶׁמִּפְרִידֵם גֹּרֵם מִיתָה לְנַפְשׁוֹ, עַד שֶׁכָּבֹא פָּרָה וּכְפָרָה עַל בְּנֵהּ, וְעוֹשִׂים מִמֶּנָּה הִזָּאָה עַל טְמֵאֵי מַתִּים.

זֹאת הַתּוֹרָה, שֶׁלֹּא הַתַּחֲבֹר לָהּ וְאִ"ו עַד שֶׁעָשׂוּ הִזָּאָה לְאוֹתָם כְּלִי מִדָּן, וְאַחֵר כֶּף (דברים ד) וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׁם וְגוֹמֵר. חַיִּים נִדְּבָקוּ בָּהּ, (שם לג) וְזֹאת הַכְּרִכָּה. כְּרִכָּה נִדְּבָקָה בִּי"זֹאת" הַזֹּו. אֲבָל כָּל מְקוֹם שֶׁתִּמְצָא בַתּוֹרָה "זֹאת הַתּוֹרָה" כְּלִי וְאִ"ו, זֶה בְּגִלְל חֲטָא.

בְּאוֹרֵייתָא זֹאת הַתּוֹרָה כְּלֵא

דְּבִקָּה אֶרֶץ מוֹנַחֲתִין כָּל גְּנִיזִין טְבִין, וְתוֹרָה שֶׁכְּתוּב דְּאֶקְרִי כְרִית בִּיה מוֹנַחָא. וְכָל מֵאֲנִי קִרְבָּא דְּמִלְכָּא בְיָדָהּ אֶתְמַסְרוּ, וְכִלְהוּ עַלְמִין דְּלִתְתָּא מִינָהּ יִנְקִין. זָכוּ יִשְׂרָאֵל לְמִיטְר אוֹרֵייתָא כְּדִין יִהְיֶה לֹון כָּל טִיבוּ דְּעַלְמָא. וְאִי לֹא כְּדִין יִסְרְתָ לֹון, הָדָא הוּא דְכְתִיב (ויקרא כ"ו) וַיִּסְרְתִי אֶתְכֶם אֲפִי אֲנִי, דָּא כְנִסְתָּ יִשְׂרָאֵל. וְכִד תַּחֲבֹר בְּאֲנִי דְל"ת דִּילָהּ אֶקְרִי אֲדָנִי וְדִינָא לְעַלְמָא. בְּגִין כֶּף כְּתִיב (דברים ד) וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׁם מֹשֶׁה. בְּזֹאת אֶתִּיְהִיבֵת אוֹרֵייתָא.

הָא חֲזִי, אוֹרֵייתָא שֶׁכְּתוּב צִדִּיק אֶקְרִי, וּמוֹנַח בְּזֹאת דְּהָאִי כְרִית מִנְחָא בִּיה, דְּכְתִיב אֶרֶץ הַכְּרִית בְּגִין דְּמוֹנַח בִּיה כְּרִית דְּאִיהוּ צִדִּיק בְּגִין כֶּף וְזֹאת הַתּוֹרָה אֶתְחַבֵּר וְאִ"ו בְּזֹאת וְכְדִין אֲשֶׁר שָׁם מֹשֶׁה סֵם חַיִּין לְעַלְמָא. דְּהָא אֵילָנָא דְחַיִּי אֶתְדַבֵּק בָּהּ. וְכִד לֹא מְכַשְׂרִין בְּנֵי נָשָׂא עוֹבְדֵייהוּ, אֶסְתַּלֵּק וְאִ"ו מִזֹּאת. וְכְדִין כְּתִיב (ויקרא י"ד) זֹאת תִּהְיֶה תּוֹרַת הַמִּצְוָה, וְזֶהוּ חֲשׁוֹב כְּמַת.

וְכְתִיב (במדבר י"ט) זֹאת הַתּוֹרָה אָדָם כִּי יָמוּת בְּאֵהָל אֶסְתַּלֵּק ו' מִזֹּאת וְעַבִּיד הָאִי אֵהָל נִוְקָמִין, הִינֵנוּ דְכְתִיב (שם) זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה יי. וְכְגִין דְּלֹא אֶתְחַבֵּר ו' בָּהּ, גִּרְמוּ דְסָאִיבוּ מִקְדָּשָׁא וְגִרְמוּ לֹון מוֹתָא. דְּהָא מֵאֵן דְּאֶפְרִישׁ לֹון, גִּרְם מוֹתָא לְנַפְשִׁיהּ, עַד דְּאֶתְתַּ פָּרָה וּכְפָרָה עַל בְּנֵהּ. וְעַבְדִּין מִינָהּ הִזָּאָה עַל טְמֵאֵי מַתִּים.

זֹאת הַתּוֹרָה דְּלֹא אֶתְחַבֵּר בָּהּ וְאִ"ו עַד דְּעַבְדוּ הִזָּאָה לְאִינוֹן כְּלִי מִדָּן. וְלִכְתֵּר (דברים ד) וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׁם וְגו' חַיִּים אֶתְדַבֵּק בָּהּ. (דברים ל"ג) וְזֹאת הַכְּרִכָּה, כְּרִכָּה אֶתְדַבֵּק בָּהּ בְּהָאִי זֹאת. אֲבָל כָּל אֶתְר דְּתַשְׁכַּח

(ויקרא יג) זאת תֹרֶת נִגַע צָרַעַת. (שם)
(יד) זאת התֹרֶה לְכָל נִגַע הַצָּרַעַת.
(במדבר ה) זאת תֹרֶת הַקִּנְאָת.
מִשּׁוֹם שֶׁטָּמְאוּ אֶת עֶצְמָם וְטָמְאוּ
הַמִּקְדָּשׁ. (ויקרא ו) זאת תֹרֶת
הָעֹלָה, לֹא כְתוּב בּוֹ וְאִ"ו, עַד
שֶׁיַּעֲשׂוּ לָהּ בְּנֵי אֶהֱרֹן שְׁלֹמוֹת
לַחֲבֵר אֶת זֹאת לְבַעֲלָהּ. (שם ו)
וְזֹאת תֹרֶת הַמִּנְחָה - לֹא בָּא עַל
חֶטָּא, שֶׁהִרִי הִיא נִדְבָה, אוֹ
שֶׁבָּאָה עִם עֹלָה, וְהָעֹלָה הִרִי
עוֹשֶׂה שְׁלֹמוֹת. (שם) זאת תֹרֶת
הַחֲטָאת - בָּא עַל חֶטָּא שֶׁטָּמְאוּ
אֶת "זֹאת".

(ויקרא ז) וְזֹאת תֹרֶת הָאֵשֶׁם -
מִשּׁוֹם שֶׁלֹּא עָשׂוּ כָל כֶּף פָּגָם,
וְלִכְן בָּאָה זָכָר וְלֹא נִקְבָּה. (שם)
וְזֹאת תֹרֶת זִבְחַ הַשְּׁלָמִים, מִשּׁוֹם
שֶׁבָּאָה לְשִׁלּוּם, מִתְחַבֵּר עִמָּה
וְאִ"ו. (שם) זאת תֹרֶת הָעֹלָה
[וְ]לַמִּנְחָה וְלַחֲטָאת - בְּגִלּוֹל
חֲטָאת שֶׁיֵּשׁ בְּפִסּוּק, וְחוּטָא אֶחָד
יֵאבֵד טוֹבָה הִרְבָּה, זֶה פִּרְשָׁנוּ
בְּכָל מְקוֹם - וְאִ"ו מוֹסִיף עַל עֲנִין
רִאשׁוֹן.

וְזֹאת תֹרֶת הָאֵשֶׁר שָׁם וְגו' מָאִי טַעְמָא
וְאִ"ו, הָא לֹא אָמַר זֹאת בְּקִדְמִיתָא,
אֲמָאִי כְתִיב וְזֹאת, בְּגִין סֵם חַיִּים דְּאֶתְדַּבֵּק
בָּהּ. (דְּבָרִים ל"ג) וְזֹאת הַבְּרָכָה, בְּגִין בְּרָכָה אֶף עַל
גַּב דְּלֹא כְתִיב זֹאת בְּקִדְמִיתָא, אוֹ מְלָה עַל מָה
דִּיִּיתִי. אֲבָל בְּכוּלָּהּ מָאִי טַעְמָא לֹא כְתִיב
וְזֹאת. בְּגִין דְּלֹא אֶתְדַּבֵּק וְאִ"ו. וְהָאִי דְכְתִיב
וְזֹאת תֹרֶת הָאֵשֶׁם בְּגִין דְכְתִיב לְעִיל זֹאת
תֹרֶת הַחֲטָאת, וְאִ"ו מוֹסִיף עַל עֲנִין רִאשׁוֹן.
בְּגִין כֶּף אֶתִּיחִיבַת אֲוִרִיתָא בְּהָאִי זֹאת.

וְגִין כֶּף כְּתִיב (ויקרא כ"ו) אֶף אֲנִי אֶעֱשֶׂה זֹאת,
אֶסְלַק מִינָהּ וְאִ"ו וְתַעֲבִיד בָּהּ נִוְקָמִין
וְכוּלָּהּ קִרְבָּנִין אֶתִּין לְקִרְבָּא לְהָאִי זֹאת
לְעִילָא בְּהָאִי שְׁלִישִׁי. וְאֲנִן מְקִרְבִּין בְּהָאִי
יּוֹמָא תְרִין פָּרִים בְּמוֹסָף, לְאוֹסָפָא לִיהַ תְּרִין

וְאִ"ו, בְּגִין חוּבָה (ויקרא י"ג) זֹאת תֹרֶת נִגַע
צָרַעַת. (ויקרא י"ד) זֹאת תֹרֶת לְכָל נִגַע הַצָּרַעַת
(במדבר ה) זֹאת תֹרֶת הַקִּנְאָת. בְּגִין דְּסָאִיבו
גְרַמִּיהוֹן וְסָאִיבו מִקְדָּשָׁא. (ויקרא ו) זֹאת תֹרֶת
הָעֹלָה, לֹא כְתִיב בִּיהַ וְאִ"ו עַד דִּיִּעֲבִדוּ לָהּ
שְׁלִימוֹ בְּנֵי אֶהֱרֹן לַחֲבֵרָא לְזֹאת בְּבַעֲלָהּ. (ויקרא
ו) וְזֹאת תֹרֶת הַמִּנְחָה, לֹא אֶתִּיא עַל חֶטָּא,
דִּהָא נִדְבָה הִיא. אוֹ דְאֶתִּיא עִם עֹלָה וְהָא
עֲבָדָא עֹלָה שְׁלִימוֹ. (ויקרא ו) זֹאת תֹרֶת
הַחֲטָאת אֶתִּיא עַל חֶטָּא דְסָאִיבו לְהָאִי זֹאת.
וְזֹאת תֹרֶת הָאֵשֶׁם בְּגִין דְּלֹא עֲבִדוּ כָל כֶּף
פָּגִימוֹ, וּבְגִין כֶּף אֶתִּיא דְכוּרָא וְלֹא
נוֹקְבָא (ויקרא ז) וְזֹאת תֹרֶת זִבְחַ הַשְּׁלָמִים בְּגִין
דְּאֶתִּין לְשִׁלּוּם אֶתְחַבֵּר בָּהּ וְאִ"ו. (שם) זֹאת
תֹרֶת הָעֹלָה לַמִּנְחָה וְלַחֲטָאת, בְּגִין חֲטָאת
דִּיאִית בְּקִרְבָּא, וְחוּטָא אֶחָד יֵאבֵד טוֹבָה הִרְבָּה.
דָּא אוֹקִימָנָא בְּכָל אֶתְרָא וְאִ"ו מוֹסִיף עַל עֲנִין
רִאשׁוֹן.

וְזֹאת תֹרֶת הָאֵשֶׁר שָׁם וְגו' מָאִי טַעְמָא
וְאִ"ו, הָא לֹא אָמַר זֹאת בְּקִדְמִיתָא,
אֲמָאִי כְתִיב וְזֹאת, בְּגִין סֵם חַיִּים דְּאֶתְדַּבֵּק
בָּהּ. (דְּבָרִים ל"ג) וְזֹאת הַבְּרָכָה, בְּגִין בְּרָכָה אֶף עַל
גַּב דְּלֹא כְתִיב זֹאת בְּקִדְמִיתָא, אוֹ מְלָה עַל מָה
דִּיִּיתִי. אֲבָל בְּכוּלָּהּ מָאִי טַעְמָא לֹא כְתִיב
וְזֹאת. בְּגִין דְּלֹא אֶתְדַּבֵּק וְאִ"ו. וְהָאִי דְכְתִיב
וְזֹאת תֹרֶת הָאֵשֶׁם בְּגִין דְכְתִיב לְעִיל זֹאת
תֹרֶת הַחֲטָאת, וְאִ"ו מוֹסִיף עַל עֲנִין רִאשׁוֹן.
בְּגִין כֶּף אֶתִּיחִיבַת אֲוִרִיתָא בְּהָאִי זֹאת.

וְגִין כֶּף כְּתִיב (ויקרא כ"ו) אֶף אֲנִי אֶעֱשֶׂה זֹאת,
אֶסְלַק מִינָהּ וְאִ"ו וְתַעֲבִיד בָּהּ נִוְקָמִין
וְכוּלָּהּ קִרְבָּנִין אֶתִּין לְקִרְבָּא לְהָאִי זֹאת
לְעִילָא בְּהָאִי שְׁלִישִׁי. וְאֲנִן מְקִרְבִּין בְּהָאִי
יּוֹמָא תְרִין פָּרִים בְּמוֹסָף, לְאוֹסָפָא לִיהַ תְּרִין

וְאָנֹכִי מִקְרִיבִים בְּיוֹם זֶה שְׁנֵי פָרִים
בְּמוֹסֵף, לְהוֹסִיף לָהּ שְׁנֵי חֲלָקִים.
אֵיל אֶחָד לְחֹבֶר לָהּ הַפֶּחַ שֶׁל
גְּבוּרָה, שְׁבַעַה כְּבָשִׁים כְּנָגֵד כָּל
הַדְּרָגוֹת שֶׁיִּשְׁמָחוּ בַּהֲלוּלָא הַזֶּה,
שְׁעִיר עִזִּים לְכַפֵּר עַל שְׁטֵמָאוֹ
הַמִּקְדָּשׁ הַרְשָׁעִים שְׁלֹמֶטָה.

(במדבר כט) וּבַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי - כְּנָגֵד
דְּרָגַת יִצְחָק שֶׁיִּתְחַבֵּר עִם כְּנֶסֶת
יִשְׂרָאֵל בְּשְׁנֵי פָרִים. זֶהוּ שְׁפָתוֹב
(בראשית ח) וַתֵּנַח הַתִּבָּה בַּחֹדֶשׁ
הַשְּׁבִיעִי בְּשַׁבְּעָה עֶשֶׂר,
שֶׁהַתּוֹסֵפָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיא
שְׁבִיעִית עַל עֶשֶׂר סְמוּכָה
לַעֲשָׂרָה. מִשּׁוֹם כֵּן פֶּר אֶחָד,
לְהוֹסִיף לוֹ כֹּחַ הָאֲמָא הַעֲלִיּוֹנָה
לְדוֹן אֶת הָעוֹלָם. אֲבָל שְׁנַיִם לֹא,
מִשּׁוֹם שֶׁהָעוֹלָם לֹא יָכוֹל לְסַבֵּל
אֶת הַדִּין הַקָּשֶׁה.

אֵיל אֶחָד - הַגְּבוּרָה שְׁלוֹ, לְשׁוֹן
שֶׁל תְּקִיפּוֹת, (תהלים כב) אֲזִלוֹתִי
לְעֶזְרָתִי חוֹשָׁה, וְהָאֵיל הַזֶּה
תִּמְצָא בְּכָל הַמוֹסָפִים,
שְׁמוֹסִיפִים כֹּחַ וּגְבוּרָה עֲלֵיהֶם,
פָּרֹט לְשִׁבְתָּ שְׁלֹשׁ בָּהּ מְנוּחָה וְאֵין
בָּהּ דִּין כָּלֵל, שֶׁמִּתְגַּלֶּה הָעֵתִיק
הַקְּדוֹשׁ שֶׁמִּחָה וְטוֹבוֹת לְכָל

הַעֲלִיּוֹנִים (עזראים). (במדבר כח)
כְּבָשִׁים בְּנֵי שָׁנָה - לְתַת כֹּחַ לְכָל
הַדְּרָגוֹת. שְׁעִיר עִזִּים - שֶׁלֹּא
תִּרְאֶה טְמֵאָה בַּמִּקְדָּשׁ בְּיוֹם
הַדִּין, וּבְיוֹם זֶה מִתְחַבֵּר
הַגְּבוּרָה הַעֲלִיּוֹנָה בַּדִּין הַפְּתוּחַ
שֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ לְדוֹן אֶת הָעוֹלָם.
בֹּא רָאָה, גְּבוּרָה דִּין הַקָּשֶׁה,
כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל דִּין הַרְפָּה, אִף
חוֹבֶת הַיּוֹם פֶּר אֶחָד כְּדִי
שֶׁהָעוֹלָם יוּכַל לְסַבֵּל, וְלִכְן
בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ שְׁנֵי פָרִים, שֶׁהִיא
כַּפָּרָה. בַּעֲשָׂרָה לַחֹדֶשׁ כְּנָגֵד
דְּרָגַת מִשָּׁה. בְּמוֹסֵף שְׁלוֹ פֶּר בֶּן
בְּקָר אֶחָד, שֶׁלֹּא נוֹסֵף בּוֹ דִּין כָּל
כֵּן, הֵיּוֹת שְׁאוֹתוֹ יוֹם הוּא שֶׁל
כַּפָּרָה. אֵיל אֶחָד תְּקִיף לְשֹׁבֵר אֶת

חוֹלְקִין. אֵיל אֶחָד, לְאַתְחַבֵּרָא לִיָּה חֵילָא
דְּגְבוּרָה. שְׁבַעַה אֲמָרִין לְקַבֵּל כּוֹלָהוּ דְּרָגִין
דִּיחֲדוֹן בְּהַאי הַלּוּלָא. שְׁעִיר עִזִּים, לְכַפֵּרָא עַל
דְּסָאִיבוּ מִקְדָּשָׁא חֲיִיבִין דִּלְתַּתָּא.

בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי, (במדבר כ"ט) לְקַבֵּל דְּרָגָא
דִּיִּצְחָק דִּיִּתְחַבֵּר בֵּיה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל
בְּתֵרִין פָּרִים. הָאֵי דְכֶתִיב (בראשית ח') וַתֵּנַח
הַתִּבָּה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּשַׁבְּעָה עֶשֶׂר,
דְּאַתּוֹסָפָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל דְּאִיָּהִי שְׁבִיעִית עַל
עֶשֶׂר סְמוּכָא לַעֲשָׂרָה. בְּגִין כֵּן פֶּר אֶחָד
לְאוֹסָפָא לִיָּה חֵילָא דְּאִימָא עֲלָאָה לְמִידָן
עֲלָמָא. אֲבָל תֵּרִין לֹא, בְּגִין דְּלֹא יָכִיל עֲלָמָא
לְמַסְבֵּל דִּינָא תְקִיפָא.

אֵיל אֶחָד, גְּבוּרָה דִּילִיָּה לִישָׁנָא דְּתְקִיפּוֹ,
(תהלים כ"א) אֲזִלוֹתִי לְעֶזְרָתִי חוֹשָׁה. וְהָאֵי
אֵיל תְּשַׁבַּח כּוֹלָהוּ מוֹסָפִין, דְּמוֹסִיפִין חֵילָא
דְּגְבוּרָה עֲלֵיהֶוּ. בֶּר מְשַׁבְּתָא דְּאִית בֵּיה נִיחָא,
וְלִית בֵּיה דִּינָא כָּלֵל. דְּאַתְגַּלְיָא עֲתִיקָא
קְדִישָׁא חִידוֹ וְטַבְּאָן לְכוֹלָהוּ עֲלָאִין (כ"א עֲלָמִין).

(במדבר כ"ח) כְּבָשִׁים בְּנֵי שָׁנָה, לְמִיָּהֵב חֵילָא
לְכוֹלָהוּ דְּרָגִין. שְׁעִיר עִזִּים דְּלֹא יִתְחַזִּי סָאִיבוּ
בַּמִּקְדָּשָׁא בְּיוֹמָא דְּדִינָא וּבְהָאֵי יוֹמָא אֲתַחַבֵּר
גְּבוּרָה עֲלָאָה בְּדִינָא תַּתָּאָה דְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ
לְמִידָן עֲלָמָא.

הָא חֲזִי, גְּבוּרָה דִּינָא קָשִׁיא, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל
דִּינָא רַפִּיָּא. אִף חוֹבֶת הַיּוֹם פֶּר אֶחָד,
בְּגִין דִּיכִיל עֲלָמָא לְמַסְבֵּל. וּבְגִין כֵּן בְּרִישׁ
יְרֵחָא תֵּרִין פָּרִים דְּהִיא כַּפָּרָה. בַּעֲשָׂרָה
לְיְרֵחָא לְקַבֵּל דְּרָגָא דְּמִשָּׁה, בְּמוֹסֵף דִּילִיָּה פֶּר
בֶּן בְּקָר אֶחָד, דְּלֹא אֲתוֹסָף בֵּיה דִּינָא כָּל כֵּן
בְּגִין דְּהוּא יוֹמָא דְּכַפָּרָה. אֵיל אֶחָד תְּקִיף,
לְתַבְּרָא רְשִׁיעֵי עֲלָמָא, וּבְעֵינָן לְמַעַבְדַּ נִיִּיחָא
לְשַׁכָּא רְגָזָא. כְּבָשִׁים שְׁבַעַה, לְאוֹסָפָא

הַרְשָׁעִים שֶׁל הָעוֹלָם, וְצָרִיף
לַעֲשׂוֹת נֶחֱת לְשִׁפּוֹ הַרְגֹז. כְּבָשִׁים
שֶׁבָּעָה לְהוֹסִיף לְכָל הַדְּרָגוֹת.
שְׁעִיר עִזִּים אֶחָד הַתּוֹסֵף כָּאֵן
בְּחֹבֶת הַיּוֹם לְכַפֵּר עַל טְמֵאת
הַמִּקְדָּשׁ, מִשּׁוֹם שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּף
הוּא לְמַעַלָּה יִכָּפֵר עַל הַכֹּל וְלֹא
תִשָּׂאֵר טְמֵאָה בָּעוֹלָם.

מִשּׁוֹם כֵּן אֶחָד בַּיּוֹם, לְכַפֵּר קֹדֶשׁ
הַקְּדָשִׁים פַּעַם אַחַת בַּשָּׁנָה, כְּדִי
שֶׁלֹּא תִמָּצֵא שָׁם טְמֵאָה כָּל כֵּן,
וְאֶחָד בַּחוּץ לְמִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן שֶׁלֹּא
תִמָּצֵא טְמֵאָה בָּעוֹלָם. בַּחֲמִשָּׁה
עֶשֶׂר לַחֹדֶשׁ כְּנֶגֶד דְּרֹגַת אֶהְרֹן
שְׂאֵחוֹ בַּהֹר, וְהַתְּעֵלָה גַּם
בַּחֹסֶד.

וְכֵן בְּזִמְנָן זֶה אֶפְלוּ עִם כָּל אַמּוֹת
הָעוֹלָם עוֹשֶׂה הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא
חֹסֶד, מִשּׁוֹם שֶׁמִּתּוֹסֵף חֹסֶד שֶׁל
אֶהְרֹן עִם חֹסֶד שֶׁל אַבְרָהָם, וְהֵם
מִקְרִיבִים בּוֹ בַּשְּׁבָעָה יָמִים
קִרְבָּנוֹת עוֹלוֹת, כְּדִי שִׁישְׁמְחוּ כָּל
הָעוֹלָם בַּשְּׂמִיחָה יִשְׂרָאֵל. שְׁבָעִים
פָּרִים כְּנֶגֶד שְׁבָעִים אַמּוֹת עוֹבְדֵי
כּוֹכָבִים וּמִזְלוֹת הָעוֹלָם, וּבַיּוֹם
הָרִאשׁוֹן פָּרִים שְׁלֹשָׁה עֶשֶׂר,
לְהִרְאוֹת שְׂאֵינָם כְּדָאִים לְהַתְקִים
בָּעוֹלָם אֲלֵא בְּטוֹבוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ
בְּרוּף הוּא שִׁישׁ בּוֹ שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה
מִדּוֹת שֶׁל רַחֲמִים.

אִירִים שָׁנִים, שֶׁתִּהְיֶה תְּקִיפּוֹת
לְאוֹתָהּ דְּרָגָה שֶׁל חֹסֶד עֲלִיּוֹן עַל
אֶחָד שָׁנִים מִמֶּה שֶׁמִּקְרִיבִים בְּכָל
הַמוֹסָפִים, מִשּׁוֹם שֶׁחֵג זֶה הוּא
כְּנֶגֶד דְּרֹגַת אֶהְרֹן, שְׂאֵחוֹ בְּדְרָגָה
שְׁשִׁית. וְנִקְרָא יוֹם הַשְּׁשִׁי יוֹמוֹ
שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא אֶלֶף
שָׁנִים. וּבְאוֹתוֹ יוֹם עֲתִיד הַקְדוּשׁ
בְּרוּף הוּא לְהוֹסִיף עַל כָּל אֶחָד
שָׁנִים חֹסֶד לַעֲמוֹ. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב
(שְׁמוֹת טז) וְהָיָה בַּיּוֹם הַשְּׁשִׁי וְהִכִּינוּ
אֶת אֲשֶׁר יִבְיֵאוּ, אִז - וְהָיָה מִשְׁנֵה
עַל אֲשֶׁר יִלְקְטוּ יוֹם יוֹם, וּבְכָל
הַדְּרָגוֹת שֶׁלְּמַעַלָּה נּוֹסְפוֹת בְּרִכּוֹת.

לְכוּלָּהוּ דְּרָגִין. שְׁעִיר עִזִּים אֶחָד, אֶתּוֹסֵף הַכָּא
בְּחֹבֶת הַיּוֹם לְכַפֵּרָא עַל סוֹאֶבֶת מִקְדָּשָׁא,
בְּגִין דְּקוֹדֶשׁא בְּרִיף הוּא מְלַעֲיָלָא מְכַפֵּר כָּלָא.
וְלֹא יִשְׁתָּאֵר סְאִיבוּ בָּעֵלְמָא.

בְּגִין כֵּן, חַד בַּיּוֹמָא, לְכַפֵּרָא קֹדֶשׁ הַקְּדָשִׁים
חַד זְמַנָּא בַּשָּׁתָא, בְּגִין דְּלֹא אִשְׁתַּכַּח כָּל
כֵּן סְאִיבוּ תַמָּן. וְחַד לְבָרָא, לְמִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן,
דְּלֹא יִשְׁתַּכַּח סְאִיבוּ בָּעֵלְמָא. בַּחֲמִשָּׁה עֶשֶׂר
לִירְחָא לְקַבֵּל דְּרָגָא דְּאֶהְרֹן דְּאֶחִיד בַּהוּ"ד
וְאִסְתַּלַּק נָמִי בַּחֲסִ"ד.

וּבְגִין כֵּן בַּהֲאִי זְמַנָּא אֶפְּלוּ עִם כָּל אוֹמִין
דְּעֵלְמָא עֲבִיד קֹדֶשׁא בְּרִיף הוּא טִיבוּ.
בְּגִין דְּאֶתּוֹסֵף חֲסִ"ד דְּאֶהְרֹן עִם חֲסִ"ד
דְּאַבְרָהָם וְאֵינּוֹן מִקְרִבִין בִּיהַּ בַּשְּׁבָעָה יוֹמִין
קִרְבָּנִין עֲלוּוֹן, בְּגִין דִּיחֲדוּ כּוֹלִיָּה עֵלְמָא
בַּחֲדוּתָא דִּישְׂרָאֵל. שְׁבָעִין פָּרִים לְקַבֵּל
שְׁבָעִין אוֹמִין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמִזְלוֹת דְּעֵלְמָא,
וּבַיּוֹמָא קִדְמָאָה פָּרִים שְׁלֹשָׁה עֶשֶׂר. לְאַחֲזָאָה
דְּלֹאוּ אֵינּוֹן כְּדָאִי לְאַתְקִימָא בָּעֵלְמָא, אֲלֵא
בְּטִיבוֹ דְּקֹדֶשׁא בְּרִיף הוּא, דְּאִית בִּיהַּ תְּלִיסַר
מְכִילִין דִּירְחִמִּי.

אִירִים שָׁנִים לְמַהְיֵה תְּקִיפּוֹ לְהֵהוּא דְּרָגָא
דְּחֲסִ"ד עֲלָאָה עַל חַד תַּרִּין מִמֶּה
דְּמִקְרִבִין בְּכוּלָּהוּ מוֹסָפִין בְּגִין דְּהֵאִי חֵגָא
אִיהוּ לְקַבֵּל דְּרָגָא דְּאֶהְרֹן דְּאֶחִיד בְּדְרָגָא
שְׁתִּיתָאִי. וְאַקְרִי יוֹם שְׁתִּיתָאִי. יוֹמָא דְּקֹדֶשׁא
בְּרִיף הוּא אֶלֶף שָׁנִין. וּבַהֲהוּא יוֹמָא זְמִין
קֹדֶשׁא בְּרִיף הוּא לְאוֹסְפָא עַל חַד תַּרִּין טִיבוּ
לְעִמִּיָּה. הֵדָּא הוּא דְּכִתִּיב (שְׁמוֹת ט"ז) וְהָיָה בַּיּוֹם
הַשְּׁשִׁי וְהִכִּינוּ אֶת אֲשֶׁר יִבְיֵאוּ, אִז וְהָיָה מִשְׁנֵה
עַל אֲשֶׁר יִלְקְטוּ יוֹם יוֹם, וּבְכָלָהוּ דְּרָגִין
דְּלַעֲלִילָא אֶתּוֹסֵף בְּרִכָּאָן.

ובאותו יום יבא מלך המשיח ויקרא חג האסיף, שיכנס הקדוש ברוך הוא בו הגלות של עמו. זהו שכתוב (ישעיה יא) והיה ביום ההוא יוסיף ה' שנית ידו לקנות את שאר עמו. ויקרא חג הסכות, שכל שבע הדרגות מכסות על ישראל כמו ספה, ולכן כל ענני הכבוד הולכים עם ישראל במדבר בזכות אהרן, ולכן ארבעה עשר כבשים שכל יום. ובשבעה ימים - הרי שבעתים, ויאיר שבעתים אור השמש, והקדוש ברוך הוא ירחם על העולם. ושעיר עזים אחד לחטאת - לכפר על טמאת המקדש שטמאו אמות העולם עובדי כוכבים ומזלות. ביום השני כנגד דרגת יצחק. ביום השלישי כנגד דרגת יעקב. ביום הרביעי כנגד דרגת יוסף. ביום החמישי כנגד דרגת משה. ביום הששי כנגד דרגת אהרן.

ובא וראה, בחג זה ובחג המצות שבעה ימים שכוללים בהם כל הימים שלמעלה, מה שאין פן בשאר חגים שמקריבים בהם מוסף, אלא הינו מה שפרשנו בסוד האמונה, (בראשית ל) מחשף הלבן אשר על המקלות, שלכל אותם שבעה שבע הדרגות מקיפות אותם בצד החסד, החג של המצות כנגד אברהם שבא מחסד, לכן כל הדרגות שם, שהרי את כל הדרגות מקיף יעקב השלם לצד של חסד. החג הזה כנגד דרגתו של אהרן שאחוזו בחסד, כלם עמו.

דבר אחר - משום שכל הדרגות וכל הצדיקים, כשיצאו ישראל ממצרים, הקדוש ברוך הוא התגלה שם בפתרים שלו, ועתיד לעשות כן בזמן ביאת המשיח. משום כך כל הפתרים רמוזים

ובהוא יומא ייתי מלפא משיחא ויתקרי חג האסיף דיכניש קדשא בריך הוא

ביה גלותא דעמיה, הדא הוא דכתיב (ישעיה י"א) והיה ביום ההוא יוסיף יי שנית ידו לקנות את שאר עמו. ויתקרי חג הסכות, דכלהו שבעה דרגין חפזין על ישראל כסופה ובגין כך פולהו ענני כבוד אזלין עם ישראל במדברא בזכותא דאהרן בגין כך ארבעה עשר אמרין בכל יומא.

ובשבעה יומין הא שבעתים וינהיר שבעתים נהירו דשמשא. וקדשא בריך הוא ירחם על עלמא ושעיר עזים אחד חטאת לכפרא על סאיבו מקדשא דסאיבו אומי עלמא עובדי כוכבים ומזלות ביומא תנינא לקבל דרגא דיצחק. ביומא תליתאה לקבל דרגא דיעקב. ביומא רביעאה לקבל דרגא דיוסף. ביומא חמישאה לקבל דרגא דמשה. ביומא שתיתאה לקבל דרגא דאהרן: ותא חזי בהאי חגא ובחגא דפטירו, שבעה יומי דכלילן פולהו יומין דלעילא בהו.

מה דלית פן בשאר חגין דמקריבין בהו מוסף, אלא היינו דאוקימנא ברזא דמהימנותא (בראשית ל) מחשוף הלבן אשר על המקלות, די לכל אינון שבעה שבעה דרגין אסחר לון בסטר דחס"ד חגא דפטירא, לקבל אברהם דאתי מחס"ד בגין כך פולהו דרגין תמן. דהא לכולהו דרגין אסחר יעקב שלימא לסטרא דחס"ד. האי חגא לקבל דרגא דאהרן דאחיד בחסד, פולהו עמיה.

דבר אחר, בגין דכולהו דרגין וכולהו זכאין, כד נפקו ישראל ממצרים קדשא בריך הוא אתגלי תמן בכתרוי וזמין למעבד פן ביומי דייתי משיחא. בגין כך

כָּאן וְכָאן, וְנוֹטְלִים עַל אֶחָד שָׁנִים שְׁבַע בְּרֻכּוֹת כָּאן מִשָּׁם. וְשֵׁם עַל אֶחָד שְׁבַע מִשָּׁאֵר הַמוֹסָפִים, זֶהוּ שְׁכָנוּב (מִכָּה ז) כִּימִי צִאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲרָאֲנוּ נִפְלְאוֹת. כִּיּוֹם צִאתְךָ הָיָה לוֹ לומר! מַה זֶּה כִּימִי? שֶׁכָּל הַיָּמִים הָעֲלִיוֹנִים הִזְדַּמְנוּ לְשֵׁם וְהִזְדַּמְנוּ לְכָאן, מִשּׁוֹם כִּךְ נִפְלְאוֹת, נ' פְּלָאוֹת, חֲמִשִּׁים פְּלָאוֹת, שְׁהָרִי חֲמִשִּׁים שְׁעָרֵי בֵּינָה פֶתַח הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהוֹצִיא אוֹתָם מִשָּׁם, וְלָכֵן מְזַכֵּר בַּתּוֹרָה חֲמִשִּׁים פְּעָמִים יְצִיאַת מִצְרַיִם, כִּנְגֵד חֲמִשִּׁים שְׁעָרִים, כִּךְ יַעֲשֶׂה לִימּוֹת הַמִּשְׁחָה. וְמַה זֶּה אֲרָאֲנוּ? אֵלָּא אֲרָאֲנוּ אֶת אוֹתוֹ הַזֶּקֶן שֶׁרָאָה בְּרִאשׁוֹנָה, שְׁכָנוּב (שְׁמוֹת יד) וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדוֹלָה, וְאָז עֲתִיד לְרֹאוֹת אֶת הַפְּרָעֹנוֹת שֶׁל אֲדוֹם

דָּבָר אַחֵר - שְׁבַשְׁבִּיל שְׁבַעַת הַצִּדִּיקִים עֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַעֲבִיר אֶת כָּל אַמּוֹת הָעוֹלָם, וְלֹא יִשָּׂא בְּעוֹלָם אֵלָּא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבַדּוֹ וַיִּשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד. מִשּׁוֹם כִּךְ כָּאן שְׁבַעַת יָמִים.

בֹּא רֹאֵה שְׁמֹשׁ כִּךְ מִתְמַעֲטִים וְהוֹלְכִים, וּבִיּוֹם הַשְּׁמִינִי שׁוֹלְטִים יִשְׂרָאֵל לְבָדָם בְּעוֹלָם וּמִקְרִיבִים פֶּר אֶחָד, אֵיל אֶחָד, סוּד הַיָּחִיד. שְׁבַעַת כְּבָשִׂים - כִּנְגֵד שְׁבַע דְּרָגוֹת. שְׁעִיר עִזִּים - אֵף עַל גִּב שְׁבָאוֹתוֹ זֶמֶן יַעֲבִירוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִן הָעוֹלָם, עִם כָּל זֶה יִשָּׂא מִמֶּנּוּ שְׂלֵא יִתְבַטְּלוּ מִפְּרִיָּה וּרְבִיָּה. וּבָאוֹתוֹ זֶמֶן יֵצְאוּ מִיָּם חַיִּים מִחֻכְמָה הָעֲלִיוֹנָה, (זְכַרְיָה יד) חַצִּים אֵל הַיָּם הַקְּדוֹמוֹנִי - זֶה חֹסֵד עֲלִיוֹן, וְחַצִּים אֵל הַיָּם הָאֲחֵרוֹן - זֶה גְבוּרָה תַּחְתּוֹנָה וּגְבוּרָה עֲלִיוֹנָה. כִּיּוֹן וּבְחֹרֶף - בְּצֵד הָאֵשׁ וּבְצֵד הַמַּיִם. שְׂלֵא

פּוֹלְהוֹ כְּתָרִין רְמִיזִין הַכָּא וְהַכָּא וְנִטְלִין עַל חֵד תָּרִין שְׁבַע בְּרֻכָּאן הַכָּא מֵהֶתֶם. וְהֶתֶם עַל חֵד שְׁבַעַת מִשָּׁאֵר מוֹסָפִין, הָדָא הוּא דְכְּתִיב (מִכָּה ז) כִּימִי צִאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲרָאֲנוּ נִפְלְאוֹת. כִּיּוֹם צִאתְךָ הָיָה לִי לְמִימָר. מֵאִי כִימִי. דְּכוֹלְהוּ יוֹמִין עֲלָאִין אֲזִדְמְנוּ הֶתֶם וְאֲזִדְמְנוּ הַכָּא. בְּגִין כִּךְ נִפְלְאוֹת חֲמִשִּׁין פְּלָאוֹת, חֲמִשִּׁין פְּלָאוֹת. דְּהָא חֲמִשִּׁין תַּרְעִין דְּבִינָה פֶתַח קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַפְקָא לֹון מִתַּמָּן. וּבְגִינֵי כִךְ בְּאוֹרֵייתָא אֲדַכֵּר יְצִיאַת מִצְרַיִם חֲמִשִּׁין זְמַנִּין לְקַבֵּל חֲמִשִּׁין תַּרְעִין כְּדִין יַעֲבִיד לְיוֹמִי מִשְׁחָה. וּמֵאִי אֲרָאֲנוּ. אֵלָּא אֲרָאֲנוּ לְהֵהוּא סָבָא דְחֻזָּא בְּקִדְמִיתָא דְכְּתִיב (שְׁמוֹת י"ד) וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדוֹלָה. כְּדִין זְמַן לְמַחֲזִי פּוֹרְעֲנוּתָא דְאֲדוֹם.

דָּבָר אַחֵר, דְּבִגִּינָהוֹן דְּשְׁבַעַת צִדִּיקֵיָא, זְמַן קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַעֲבָרָא לְכָל אוֹמִין דְּעֲלָמָא וְלֹא יִשְׁתָּאֵר בְּעֲלָמָא אֵלָּא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּלַחֲדוּדֵי וַיִּשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בְּגִין כִּךְ הַכָּא שְׁבַעַת יוֹמִין.

תָּא חֲזִי, דְּבִגִּין כִּךְ מִתְמַעֲטִין וְהוֹלְכִין. וּבִיּוֹמָא תְּמִינָאָה שְׁלִטִין יִשְׂרָאֵל לְחוֹדֵיָהוּ בְּעֲלָמָא וּמִקְרִיבִין פֶּר אֶחָד אֵיל אֶחָד, רָזָא דִּיחֻדָּא. שְׁבַעַת כְּבָשִׂים לְקַבֵּל שְׁבַעַת דְּרָגִין. שְׁעִיר עִזִּים, אֵף עַל גִּב דְּבַהֲהוּא זְמַנָּא יַעֲבִירָנִיה קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְעֲלָמָא, עִם כָּל דָּא יִשְׁתָּאֵר מִנִּיה דְּלֹא יִתְבַטְּלוֹן מִפְּרִיָּה וּרְבִיָּה. וּבַהֲהוּא זְמַנָּא יִפְקוֹן מִיָּם חַיִּים מִחֻכְמָה עֲלָאָה (זְכַרְיָה י"ד) חַצִּים אֵל הַיָּם הַקְּדוֹמוֹנִי דָּא חֹסֵד עֲלָאָה וְחַצִּים אֵל הַיָּם הָאֲחֵרוֹן דָּא גְבוּרָה תַּתָּאָה וּגְבוּרָה עֲלָאָה. כִּיּוֹן וּבְחֹרֶף וּבְחֹרֶף בְּסִטְרָא דְאִשָּׁא וּבְסִטְרָא דְמֵאָא. דְּלֹא יִשְׁתָּאֵר דִּינָא בְּעֲלָמָא

שָׁאֵר דִּין בְּעוֹלָם, אֲלֹא הִכַּל
רַחֲמִים וְחַיִּים וְחִירוֹת בְּעוֹלָם.
וּבֹא רֵאָה, בְּחַג הַזֶּה עוֹשִׂים נְסוּף
הַמִּים, שְׁפַע שֶׁל חֶסֶד בְּאוֹתָם
שִׁיתִים מִשְׁשֶׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית, וְכָל
שְׁבַעַת הַיָּמִים הָעֲלִיּוֹנִים מִקְבָּלִים
מֵאוֹתָם מִים חַיִּים שְׁיוּצָאִים
מִירוּשָׁלַיִם הָעֲלִיּוֹנָה הַטְּמִירָה.
וּבְאִיזָה מְקוֹם רְמוֹז עַל אוֹתָם
מִים חַיִּים? בְּאוֹתָם שִׁיתִים,
וְחִסְדִּים וְצַדִּיקִים שְׁמַחִים
בַּהֲלוּלָא הַזֶּה, מִשּׁוֹם שְׁרוּמֹז
לְאוֹתוֹ הַטּוֹב שְׁעֵתִיד הַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת כְּשִׁיעֲבִיר
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הַטְּמֵאָה
מִן הָאָרֶץ, שְׁיִרְדּוּ אוֹתָם מִים
טְהוֹרִים בְּאוֹתָם הַשִּׁיתִים בְּאוֹתוֹ
מִזְבַּח עֲלִיּוֹן, יָם הָאֲחֵרוֹן, וְהֵם
שְׁלֹשָׁה לָגִים מִים, שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה
בִּיצִים, כְּנֶגֶד צַדִּיק שְׁנֶקְרָא חַי
הָעוֹלָמִים, וְעַל יְדוֹ הַמִּים יוֹרְדִים
בְּאוֹתָם שִׁיתִים.

וּבֹא וּרְאָה, כְּשֶׁהֲלַל הִזְקֵן הָיָה
שְׁמַח בַּהֲלוּלָא הַזֶּה, אָמַר, אִם אֲנִי
כָּאן - הִכַּל כָּאן, וְאִם אֵין אֲנִי כָּאן
- מִי כָּאן? הָיָה רוֹמֵז וְאוֹמֵר, אִם
שְׁכִינָה שְׁנֶקְרָאת אֲנִי שׁוֹרָה כָּאן -
הִכַּל כָּאן, אוֹתוֹ מְקוֹם שְׁנֶקְרָא כָּל
שְׁבָה לְהַזְדַּוֵּג בָּהּ. וְאִם אֵין אֲנִי
כָּאן - מִי כָּאן? שְׁהָרִי לֹא חֲשׁוֹב
טוֹב שָׁלֵם, מִשּׁוֹם שְׁשְׁכִינָה לֹא
שׁוֹרָה בְּאֶרֶץ הַקְדוּשָׁה. אֲבָל
כְּשִׁישְׁתַּלְמוּ אוֹתָם פְּרִים, אֲזַ
פְּתוּב (ישעיה יב) וּשְׁאֲבָתָם מִים
בְּשִׁשּׁוֹן מִמַּעֲיָנִי הִישׁוּעָה. מִי
הֵם? שֶׁשָׁה מַּעֲיָנוֹת שְׁמִירָקִים
בִּישׁוּעָה הַזֹּאת, וְאִזּוֹ הָעוֹלָם כְּלוֹ
בְּחֻדָּה, מִשּׁוֹם שְׁשְׁכִינָה יוֹצֵאת
מִתּוֹךְ אוֹתָהּ טְמֵאָת שְׁאֵר הָעַמִּים,
מִשּׁוֹם כֶּךָ (במדבר כט) בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי
עֲצַרְתָּ תַּהֲיֶיהָ לָכֶם.

בֹּא רֵאָה, עֶשֶׂר נְטִיעוֹת, עֲרֵבָה
וְנִסּוּף הַמִּים - הִלְכָה לְמִשָּׁה
מְסִינִי, שְׁאֵר הַדְּבָרִים שֶׁל הַתּוֹרָה

אֲלֹא כָּלֹא רַחֲמֵי וְחַיִּים וְחִירוֹ בְּעֵלְמָא:
וְהָא חֲזִי בְּהַאי חֲגָא עֲבָדִין נְסוּף הַמִּים. נְבִיעַ
דְּחֶסֶד בְּאִינוֹן שְׁתִּין מִשְׁשֶׁת יְמֵי
בְּרֵאשִׁית, וְכוּלְהוּ שְׁבַעָה יוֹמִין עֲלֵאִין מִקְבָּלִין
מֵאִינוֹן מִים חַיִּים דְּנִפְקִין מִירוּשָׁלַיִם עֲלֵאָה
טְמִירָא. וּבֵאֵן אֲתֵר רְמִיז לְאִינוֹן מִים חַיִּים,
בְּאִינוֹן שִׁיתִין. וְחִסְדִּי וְצַדִּיקִי חֲדָאן בְּהַאי
הֲלוּלָא, בְּגִין דְּרְמִיזָא לְהֵהוּא טִיבוּ דְזַמִּין
קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמַעַבְדַּ כַּד יַעֲבֵר קִדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא סְאִיבוּ מֵאַרְעָא דִּיחֲתוֹן אִינוֹן מִים
חַיִּים טְהוֹרִים בְּאִינוֹן שִׁיתִין, בְּהֵהוּא מִזְבַּח
עֲלֵאָה הֵהוּא יָם הָאֲחֵרוֹן. וְאִינוֹן תִּלְתָּא לִוְגִין
מִים שְׁמוֹנֶה עֶשֶׂר בְּצִים לְקַבֵּל צַדִּיק דְּאֶקְרִי
ח"י הָעוֹלָמִים, וְעַל יְדִיהָ מִים נַחְתִּין בְּאִינוֹן
שִׁיתִין.

וְהָא חֲזִי הִלֵּל הִזְקֵן כַּד הָיָה חֲדִי בְּהַאי
הֲלוּלָא אָמַר אִם אֲנִי כָּאן הִכַּל כָּאן.
וְאִם אֵין אֲנִי כָּאן מִי כָּאן. הוּא רְמִיז וְאוֹמֵר אִי
שְׁכִינָתָא דְּאֶקְרִי אֲנִי שְׁרִיָּא כָּאן. הִכַּל כָּאן
הֵהוּא אֲתֵרָא דְּאֶקְרִי כָּל דְּאֲתִי לְאַזְדַּוּגָא בָּהּ.
וְאִם אֵין אֲנִי כָּאן מִי כָּאן. דִּהָא לֹא חֲשִׁיבָא
טִיבוּ שְׁלִימָא בְּגִין דְּשְׁכִינָתָא לֹא שְׁרִיָּא
בְּאַרְעָא קְדִישָׁא. אֲבָל כַּד יִשְׁתַּלְמוּ אִינוֹן פְּרִים
כְּדִין פְּתִיב (ישעיה י"ב) וּשְׁאֲבָתָם מִים בְּשִׁשּׁוֹן
מִמַּעֲיָנִי הִישׁוּעָה. מֵאֵן אִינוֹן. שִׁית מַּעֲיָנִי
דְּאִינוֹן מְרִיקִין בְּהַאי יִשׁוּעָה וְכַדִּין עֲלְמָא
כוּלִּיהָ בְּחֻדָּה בְּגִין דְּנִפְקָא שְׁכִינָתָא מִבֵּין
הֵהוּא סְאִיבוּ דְשְׁאֵר עַמִּין, בְּגִין כֶּךָ (במדבר כ"ט)
בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצַרְתָּ תַּהֲיֶיהָ לָכֶם.

וְהָא חֲזִי, עֶשֶׂר נְטִיעוֹת עֲרֵבָה וְנִסּוּף הַמִּים
הִלְכָה לְמִשָּׁה מְסִינִי. שְׁאֵר מְלִי
דְּאוֹרִייתָא תּוֹרָה. וְהִכָּא הִלְכָה. מֵאִי טְעָמָא,
אֲלֹא בְּגִין דִּהַאי אֲתֵרָא דְּאֶקְרִי הַר סִינִי, תּוֹרָה

שְׁבַעֲל פֶּה אֹלִיפֹת לִיה לְמֹשֶׁה לְקִשְׁרָא
קִשְׁרִין דְּמַהִּימְנוּתָא.

אֵינֹן עֶשֶׂר נְטִיעִין דְּנֶצֶב קִדְשָׁא בְּרִין הוּא,
דְּהָא אֲחִיד לֹון בְּהֵוּא אֲתָרָא דְּאִקְרִי
עָרֵב שְׁבִיעִית וְיַעֲבֹדוֹן פְּרִי בְּהֵוּא בֵּית סָאָה,
בְּגִין דְּאִיִּיתִי מְזֻנָּא לְעִלְמָא בְּהֵאִי שְׁבִיעִית.
דְּלִית לֹון מְזֻנָּא אֶלָּא מֵהֵוּא שְׁתָּא שְׁתִּיתָאָה
דְּזִרְעִין בְּה זִרְעִין, הָדָא הוּא דְּכְתִיב (חושע י')
זִרְעוּ לָכֶם לְצִדְקָה וְקִצְרוּ לְפִי חֶסֶד, מָה
דְּזִרְעִין יְהֵא לְהֵוּא אֲתָרָא דְּאִקְרִי צִדְקָה
שְׁלָמָה, וּכְדִין וְקִצְרוּ לְפִי חֶסֶד פְּדִין יְהֵא טִיבו
עֲלָאָה. וּמֵאֵן אִיהוּ לְפִי (פ') חֶסֶד דָּא אֲבִרְהֵם.
וְתָא חֲזִי לְתַתָּא שְׁבַעָה עֲבִידִן אִית בִּינִיהוֹן.
זִרְעִי"ה לְקַבֵּל אִימָא עֲלָאָה, הָדָא הוּא
דְּכְתִיב (בראשית מ"ו) הָא לָכֶם זֶרַע. קִצִּיר"ה לְקַבֵּל
דְּרָגָא דְּאֲבִרְהֵם הָדָא הוּא דְּכְתִיב וְקִצְרוּ לְפִי
חֶסֶד. דִּישָׁ"ה בַּחֲרוּץ לְקַבֵּל דְּרָגִיָּה דִּיצְחָק
דְּעֶבֶד דִּינָא וְאַפְרִישׁ תְּכֵן מֵהֵוּא בֵּר. דִּינָא
אַפְרִישׁ מִנִּיה וְעֶבֶד דִּינָא בְּרִשְׁיַעִי עֲלְמָא וּכְדִין
אִינְהוּ כְּמוֹץ לְפָנֵי רוּחַ. וְהֵאִי רוּחַ דָּא דְּרָגָא
דִּיעֲקֹב דְּכְתִיב (בראשית מ"ה) וַתַּחֲי רוּחַ יַעֲקֹב,
וּלְקַבֵּלִיה זֶרַח"ה וְהוּא מוֹץ לְאַשָּׁא אֲתִיָּיָהִב
לְמִיכָל. טוּח"ן לְקַבֵּל דְּרָגָא דְּמֹשֶׁה. ל"ש
לְקַבֵּל דְּרָגָא דְּאַהֲרֹן. אוֹפ"ה לְקַבֵּל דְּרָגָא
דְּצִדִּיק וְאַתְעֲבִיד לַח"ם בִּידוֹ דְּצִדִּיק
בְּהֵוּא אֹור דְּאִית בְּצִיּוֹן, הָדָא הוּא דְּכְתִיב
(תהלים קל"ו) נֹתֵן לַחֵם לְכָל בֶּשֶׂר. בְּקִדְמִיתָא
לְכ"ל וּלְבִתֵּר לְהֵוּא אֲתֵר דְּאִקְרִי בֶּשֶׂר וּמֵאִי
לַחֵם דָּא קִיוְמָא.

וּבְהֵאִי שְׁתָּא שְׁבִיעֲתָא לָא עֲבִידִין עֲבִידָתָא,
אֶלָּא אַכְלִין הֵוּא לַחֵם דְּאֲתִיָּיָהִב
לְהוּ מִשְׁתָּא שְׁתִּיתָאָה. וְכוּלְהוּ עֲלִמִין בַּחֲדוּה
נִיחִין וְכוּלְהוּ מִסְכְּנֵי וְעֲתִירִי כוּלְהוּ שְׁוִין

- תוֹרָה, וְכֵאֵן הִלְכָה. מָה הִטְעֵם?
אֶלָּא מִשּׁוּם שְׁמָקוּם זֶה שְׁנִקְרָא
הוּר סִינִי, תוֹרָה שְׁבַעֲל פֶּה לְמִדָּה
אֶת מֹשֶׁה לְקִשְׁר קִשְׁרֵי הָאֻמָּנָה.
אוֹתָן עֶשֶׂר נְטִיעוֹת שְׁנִטְע הִקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא, שְׁאֲחִז אוֹתָן בְּאוֹתוֹ
מְקוֹם שְׁנִקְרָא עָרֵב שְׁבִיעִית,
וְיַעֲשׂוּ פְרִי בְּאוֹתוֹ בֵּית סָאָה, כְּדִי
שְׂיֵבֵא מְזֻן לְעוֹלָם בְּשְׁבִיעִית
הַזֶּה, שְׂאִין לָהֶם מְזֻן אֶלָּא
מֵאוֹתָה שְׁנָה שְׁשִׁית שְׁזוֹרְעִים בְּה
זִרְעִים. זֶהוּ שְׁכְּתוּב (חושע י') זִרְעוּ
לָכֶם לְצִדְקָה וְקִצְרוּ לְפִי חֶסֶד. מָה
שְׁזוֹרְעִים יְהִיָּה לְאוֹתוֹ מְקוֹם
שְׁנִקְרָא צִדְקָה שְׁלָמָה, וְאִזּוּ וְקִצְרוּ
לְפִי חֶסֶד, אִזּוּ יְהִיָּה טוֹב הַעֲלִיּוֹן.
וּמִי הוּא לְפִי חֶסֶד? זֶה אֲבִרְהֵם.
בֵּא רָאָה, לְמִטָּה שְׁבַעָה מַעֲשִׂים
יֵשׁ בִּינִיָּהֶם. זִרְעִיָּה - כְּנֶגֶד הָאֵם
הַעֲלִיּוֹנָה, זֶהוּ שְׁכְּתוּב (בראשית מו)
הָא לִּי זֶרַע. קִצִּירָה - כְּנֶגֶד דְּרָגַת
אֲבִרְהֵם, זֶהוּ שְׁכְּתוּב [ו] קִצְרוּ
לְפִי חֶסֶד. דִּישָׁה בַּחֲרוּץ - כְּנֶגֶד
דְּרָגַת יִצְחָק, שְׁעוֹשָׂה דִין וּמִפְרִיד
תְּכֵן מֵאוֹתוֹ בֵּר. דִּין מִפְרִיד מִמֶּנּוּ,
וְעוֹשָׂה דִין בְּרִשְׁיַעִי הַעוֹלָם, וְאִזּוּ
הוּא (תהלים לד) כְּמוֹץ לְפָנֵי רוּחַ.
וְרוּחַ הַזֶּה זֶה הַדְּרָגָה שֶׁל יַעֲקֹב,
שְׁכְּתוּב (בראשית מ"ה) וַתַּחֲי רוּחַ
יַעֲקֹב, וּכְנֶגֶד זֶהוּ. וְאוֹתוֹ הַמָּץ
נִתֵּן לָאֵשׁ לְמֵאֲכָל. טוּחֵן - כְּנֶגֶד
דְּרָגַת מֹשֶׁה. לִשׁ - כְּנֶגֶד דְּרָגַת
אַהֲרֹן. אוֹפָה - כְּנֶגֶד דְּרָגַת צִדִּיק,
וְנַעֲשָׂה לַחֵם בִּידוֹ שֶׁל צִדִּיק
בְּאוֹתוֹ אֹור שֵׁשׁ בְּצִיּוֹן. זֶהוּ
שְׁכְּתוּב (תהלים קלו) נֹתֵן לַחֵם לְכָל
בֶּשֶׂר. בַּתְּחִלָּה לְ"כָל", וְאַחֲרַיִם כְּפֹ
לְאוֹתוֹ מְקוֹם שְׁנִקְרָא בֶּשֶׂר. וּמָה
זֶה לַחֵם? זֶה הַקִּיּוּם.

וּבְשִׁנָּה הַשְׁבִּיעִית הַזֶּה לֹא עוֹשִׂים
מִלְּאכָה, אֶלָּא אוֹכְלִים אוֹתוֹ לַחֵם
שׁוֹתֵן לָהֶם בְּשִׁנָּה הַשְּׁשִׁית, וְכָל
הַעוֹלָמוֹת נִחִים בַּחֲדוּה. וְכָל
הַעֲנִיִּים וְהַעֲשִׁירִים, כֻּלָּם שׁוֹיִם

במקום זה, שהרי כל התחתונים נזונים משנה השביעית הזו. ואם אדם עושה סחורה באותם פרות, המקום הזה של עניות מונע ממנו ברכות, ולכן מונע ממנו ברכות. וצריך אדם להראות שלאֶרץ הקדושה הזו של הקדוש ברוך הוא יש נחת עם בעלה, והקדוש ברוך הוא נותן לחם לכל הזה, ו"כל" לאותו מקום שנקרא (בראשית ב) בשור מבשרי, ואין לה אור משלה, אלא אותם ספיחי הששית שנוצרו בה ממילא.

וצריך אדם באותו ערב שביעית לעשות מלאכת הארץ באותו עשר נטיעות שהשתלמו בה, שתתחד הארץ הזו עמם ולא תפרד מהם, ואף היא תקרא נטיעה, נטיעה שנטע הקדוש ברוך הוא, כדי שלא ימנע ממנה אותו טוב שיש לה עם בעלה מנוחה בשביעית. ולכן נקרא אדם ביום הששי, והזדווגה עמו בת זוגו להתענג בשבת, ועכשו הזדווגה צדק עם ששי לתת אור להר סיני הזה.

ובא וראה, הר חורב נקרא כשמוזדוג עמו וא"ו, ואם בני אדם מפרידים וא"ו ממנה, נקרא חרב לה, שהרי פתוב חרב, ועושה נקמות, לכן הלכה למשה מסיני תורה שבעל פה, שיכללו אותה עם אותם עשר נטיעות ערב שביעית, ויבא מזון לעולם בשביעית, שהוא מקום שאין לו אור אלא מה שנתן לו מאותו וא"ו.

ובא וראה, כשעשו ישראל את העגל, והפרידו הברכות מהר חורב הזה, שהפרידו ממנו וא"ו וקצצו בנטיעות, באותן נטיעות מה פתוב? (שמות לב) ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב.

בהאי אתר, דהא כולוהו תתאי מהאי שתא שביעתא מתזנין. ואי בר נש עביד באינון פירין סחורתא. האי דאתרא דעניותא מנע מניה ברכאן, בגין כך מנע מניה ברכאן. ובעי בר נש לאחזאה דהאי ארעא קדישא דקדשא בריך הוא אית לה נייחא בבעלה וקודשא בריך הוא זיב לחם להאי כ"ל. וכ"ל לההוא אתרא דאקרי בש"ר מבשרי, ולית לה נהורא מדילה אלא הנהו ספיחי דשתייתא דאזדורעו בה ממילא.

ובעי בר נש בההוא ערב שביעית למעבד עבידתא דארעא באינון עשר נטיען אשתלימו בה דתתיחד האי ארעא בהו, ולא תתפרש מניהו ונתקרי אף היא נטיעה, נציבו דנצב קדשא בריך הוא. בגין דלא יתמנע מניה ההוא טיבו דאית לה עם בעלה, נייחא בשביעית. בגין כך אדם פיומא שתייתא אתברי ואזדווגת עמיה בת זוגיה לאתענגא בשבתא, והשתא אזדווגת צד"ק בשתייתא למיהב נהירו להאי הר סיני.

והא חזי, הר חורב אתקרי כד אזדווג עמיה וא"ו. ואי בני נשא מפרישין וא"ו מניה, אקרי חרב ליי, דהא חרב פתיב, ועבדא נוקמין. בגין כך הלכה למשה מסיני תורה שבעל פה דיכללון יתה באינון עשר נטיען ערב שביעית, וייתי מזונא לעלמא בשביעית. דהוא אתרא דלית לה נהורא אלא מה דאתייהיב לה מההוא וא"ו.

והא חזי ישראל כד עבדו עגלא ואפרישו ברכאן מהאי הר חורב דאפרישו מניה וא"ו וקצצו בנטיעות באינון נטיען, מה כתיב (שמות לג) ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב. ההוא עדי עלאה, תפלין דרישא

אותו תכשיט עליון, תפלין של ראש וזרוע ששמים ביד כהן הסירו מהם, ומאיזה מקום נתן להם? מהר חורב, כשהזדוג עמה וא"ו. וכעת (משלי טז) [ו]נרגן מפריד אלוף, ועוררו עליהם את החורב.

משום כך, בני לוי שעשו לוייה למקום זה, נפרעו מהם, זהו שכתוב (שמות לב) ויעמד משה בשער המחנה ויאמר מי לוי אלי, ויאספו אליו כל בני לוי. שהרי לא עשו פרוד, אלא לוייה. ואמר להם משה, כה אמר ה' עברו ושובו משער לשער במחנה. משום שה"כה" הזאת נתנה להם רשות לעשות דינים. ומיהו כה? זה הר חורב, ולכן הרגו מהם כשלושת אלפי איש. שלשת לא נאמר, אלא כשלושת, כנגד אותן שלש דרגות שהיו ממלאות את הכאר הזה. זהו שכתוב (בראשית כט) והנה שם שלשה עדרי צאן רבצים עליה, משום שהם גרמו שישתלקו ממנה, והרי בארונה.

משום כך צותה תורה שבעל פה הזאת את משה על אותן עשר נטיעות וערכה, שיקיפו את המזבח הזה עם אותם ערבי נחל, כנגד שתי דרגות שמקיפים למעלה, שהם נצח והוד, ואז יעשו נסוף המים אותם מים חיים שבאים על ידי צדיק, ולא ימנעו ממזבח הזה הטוב העליון.

ובא וראה, כל שאר ימות השנה עושים במזבח הזה נסוף חיון, רומז לדין שנגנס בה לדון את העולם. אבל בחג עושים אף במים חיים, שהרי חיים ואור נוסף באותו זמן, (ישעיה יא) כי מלאה הארץ דעה את ה' פמים לים מכסים.

וידועא דשוויין ביד כהן אעדיאו מנהון. ומאן אתר אתייהיב לון, מהר חורב כד אודוג בה וא"ו. והשתא (משלי ט"ז) ונרגן מפריד אלוף ואתערו עליהון חרב.

בגין כך בני לוי דעבדו לוייה להאי אתרא, אתפרעו מנהון. הדא הוא דכתיב (שמות

לב) ויעמד משה בשער המחנה ויאמר מי לוי אלי ויאספו אליו כל בני לוי, דהא לא עבדו פרודא אלא לוייה. ואמר לון משה (שמות לב) כה אמר ה' עברו ושובו משער לשער במחנה, בגין דהאי כ"ה יחבת לון רשותא למעבד דינין ומאן איהו כ"ה, דא הר חורב ובגין כך קטלו מנהון כשלושת אלפי איש, שלשת לא אתמר, אלא כשלושת לקבל הנהו תלתא דרגין דהוו מליין להאי באר. הדא הוא דכתיב (בראשית כ"ט) והנה שם שלשה עדרי צאן רובצים עליה. בגין דאינון גרמו דיסתלקון מינה והא אוקמוה.

בגין כך פקידת ליה האי תורה שבעל פה למשה על אינון עשר נטיעין וערכה דיקיפון להאי מזבח באינון ערבי נחל לקבל תרין דרגין דמקיפין לעילא דאינון נצ"ח הו"ד. וכדין יעבדון נסוף המים מאינון מים חיים דאתיין על ידא דצדיק ולא ימנעון מהאי מזבח טיבו עלאה.

והא חזי כל שאר יומי דשתא בהאי מזבח עבדין נסוף חיון, רמזו לדינא דעילי בה למידן עלמא. אבל בחג עבדין אוף במים חיים. דהא חיים ונהירו אתוסף בההוא זמנא (ישעיה י"א) כי מלאה הארץ דעה את ה' פמים לים מכסים.

עֲשֶׂה פַעֲמִים נִמְנוּ יִשְׂרָאֵל: אַחַת בִּירִידָתָן לְמִצְרַיִם דְּכָתִיב (בְּרֵאשִׁית מ"ו) כָּל הַנֶּפֶשׁ לְבֵית יַעֲקֹב הִבָּא מִצְרֵימָה וְגוֹמֵר. וְאַחַת בְּעֲלִיתָם, שְׁכָתוֹב (שְׁמוֹת יב) כָּשָׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף. וּשְׁתֵּים בְּחֹמֶשׁ הַפְּקוּדִים. וּשְׁתֵּים בְּיָמֵי שְׁאוּל, אַחַת בְּבִזָּק וְאַחַת בְּטִלְאִים, וְאַחַת בְּיָמֵי דָוִד, (שְׁמוּאֵל ב' כד) וַיִּתֵּן יוֹאָב אֶת מִסְפַּר הָעָם אֶל הַמֶּלֶךְ. וְאַחַת בְּיָמֵי עֲזָרָא, (עֲזָרָא ב) כָּל הַקֶּהֱל כְּאַחַד. וְאַחַת לְעֵתִיד לְבֹא (יִרְמְיָה ל"ג) עוֹד תַּעֲבֹרְנָה הַצֹּאֵן עַל יְדֵי מוֹנֶה.

אֲשֶׁרִי אָדָם מִצָּא חֲכָמָה - זֶה אָדָם הָעֲלִיּוֹן שֶׁהִשְׁרָה עָלָיו הַטּוֹב שֶׁל הָעֵתִיק (בְּתָר), אֵימָתִי. כְּשֶׁמִּגִּיעָה הַחֲכָמָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מְשִׁלִּי יח) מִצָּא אִשָּׁה מִצָּא טוֹב וַיִּפֶּק רָצוֹן מֶהָ. זֶה הָרָצוֹן שֶׁל הָעֵתִיק. וּמַה הַחֲכָמָה הַזֹּאת? זֶה חֲכָמָה זְעִירָה שֶׁהִיא גְדוּלָּה בְּהִתְחַבְּרוֹת לְמַעֲלָה. מִצָּא, מַה זֶה מִצָּא? כְּמוֹ שֶׁנֶּמְצָאָת בְּפֶל. וְאַדָּם יִפֶּק תְּבוּנָה - שְׁצִירָה לְעֵין וּלְהַסְתַּפֵּל וּלְהוֹצִיא מִהַעֲמֹק הָעֲלִיּוֹן תְּבוּנָה לְהַאֲוִיר לְחֲכָמָה הַזֹּאת, וְעַל יְדֵי מִי הִיא נֶאֱוָרָה? עַל יְדֵי הָאָדָם הָעֲלִיּוֹן שֶׁמִּפִּיק רָצוֹן מִלְּמַעְלָה לְהַאֲוִיר לָהּ:

הַשְׁלֵמָה מִהַהֲשֵׁמָמוֹת (סִימָן לח)
שֶׁבַע צוּרוֹת קְדוּשׁוֹת יֵשׁ לוֹ לְקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְכֵלֶן כְּנָגְדָן בְּאָדָם, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית א) בְּצִלְם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ, זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אֹתָם. וְאֵלֶּי הֵן שׁוֹק יָמִין וּשְׁמָאל, יָד יָמִין וּשְׁמָאל, גּוֹף וּבְרִית - הָרִי שֵׁשׁ. וְהָרִי אִמְרַת שֶׁבַע? שֶׁבַע הֵם בְּאֲשֶׁתּוֹ, (שם ב) וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד.

מִשֵּׁר לְמַה הַדְּבָר דּוּמָה? לְמַלְךְ שֶׁעָלָה בְּלָבוֹ לְטַע בְּגִנּוֹת תְּשֻׁעָה אֵילָנוֹת זָכָרִים, וְהָיוּ כָּלֶם דְּקָלִים. אִמֵּר, כְּשִׁיחֵי כָּלֶם מִן אֶחָד, אִי

עֲשֶׂה פַעֲמִים נִמְנוּ יִשְׂרָאֵל, אַחַת בִּירִידָתָן לְמִצְרַיִם דְּכָתִיב (בְּרֵאשִׁית מ"ו) כָּל הַנֶּפֶשׁ לְבֵית יַעֲקֹב הִבָּא מִצְרֵימָה וְכו' (וגו'). וְאַחַת בְּעֲלִיתָן דְּכָתִיב (שְׁמוֹת י"ב) כָּשָׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף. וּשְׁתֵּים בְּחֹמֶשׁ הַפְּקוּדִים וּשְׁתֵּים בְּיָמֵי שְׁאוּל, אַחַת בְּבִזָּק וְאַחַת בְּטִלְאִים, וְאַחַת בְּיָמֵי דָוִד (שְׁמוּאֵל ב' כ"ג) וַיִּתֵּן יוֹאָב אֶת מִסְפַּר הָעָם אֶל הַמֶּלֶךְ. וְאַחַת בְּיָמֵי עֲזָרָא (עֲזָרָא ב') כָּל הַקֶּהֱל כְּאַחַד. וְאַחַת לְעֵתִיד לְבֹא (יִרְמְיָה ל"ג) עוֹד תַּעֲבֹרְנָה הַצֹּאֵן עַל יְדֵי מוֹנֶה.

אֲשֶׁרִי אָדָם מִצָּא חֲכָמָה, דָּא אָדָם עֲלָאָה דְּאֲשֶׁרִי עָלָיו טִיבו דְּעֵתִיקָא. אֵימָתִי, כַּד מִטָּא חֲכָמָה כְּמָה דְּאֵת אִמֵּר (מְשִׁלִּי י"ח) מִצָּא אִשָּׁה מִצָּא טוֹב וַיִּפֶּק רָצוֹן מִיָּ. דָּא רָעוּא דְּעֵתִיקָא וּמֵאִי אִיהוּ הָאִי חֲכָמָה, דָּא חֲכָמָה זְעִירָא דְּהִיא רַבְרָבָא בְּאַתְחַבְּרוּתָא לְעִילָא. מִצָּא, מֵאִי מִצָּא כְּגוֹן דְּאֲשֶׁתְּפַחַת בְּכָלֶא. וְאַדָּם יִפִּיק תְּבוּנָה דְּבָעִי לְעֵינָא וּלְאַסְתַּפְלָא וּלְאַפְקָא מִעוּמְקָא עֲלָאָה תְּבוּנָה, לְאַנְהָרָא לְהָאִי חֲכָמָה. וְעַל יָדָא דְּמֵאֵן אֲתַנְהִירַת עַל יָדָא דְּאָדָם עֲלָאָה דְּמִפִּיק רָצוֹן מִלְּעִילָא לְאַנְהָרָא לָהּ:

הַשְׁלֵמָה מִהַהֲשֵׁמָמוֹת (סִימָן לח)

שֶׁבַע צוּרוֹת קְדוּשׁוֹת יֵשׁ לוֹ לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְכֵלֶן כְּנָגְדָן בְּאָדָם, שֶׁנֶּאֱמַר בְּצִלְם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אֹתָם. וְאֵלֶּי הֵן שׁוֹק יָמִין וּשְׁמָאל. יָד יָמִין וּשְׁמָאל גּוֹף וּבְרִית הָרִי שֵׁשׁ. וְהָא אִמְרַת שֶׁבַע. שֶׁבַע הָיוּ בְּאֲשֶׁתּוֹ וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד.

מִשֵּׁר לְמַה הַדְּבָר דּוּמָה, לְמַלְךְ שֶׁעָלָה בְּלָבוֹ לְטַע בְּגִנּוֹת תְּשֻׁעָה אֵילָנִין זָכָרִים וְהָיוּ כָּלֶם דְּקָלִים, אִמֵּר כְּשִׁיחֵי כָּלֶם מִן אֶחָד, אִי אִפְשָׁר לְהִתְקַיֵּים. מַה עָשָׂה, נִטַּע אֶתְרוּג

אֶפְשָׁר לְהִתְקַיֵּם. מָה עָשָׂה? נָטַע
אֶתְרוֹג בִּינֵיהֶם, וְהוּא אֶחָד
מֵאוֹתָם הַתְּשֻׁעָה שְׁעֵלָה בְּלִפְנֵי
לְהִיטּוֹת זְכָרִים. וְאֶתְרוֹג מָה נִהְיָה?
נִקְבָּה, וְהִינּוּ שְׁכָתוּב (ויקרא כג) פְּרִי
עֵץ הָדָר כַּפֹּת תִּמְרִים:

זָכַר וְנִקְבָּה בְּרָאם (בראשית ה).
אֶפְשָׁר לומר כֵּן? וְהִרִי כְּתוּב (שם)
א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם
בְּצִלְמוֹ בְּצִלְם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ
וְגוֹמַר, וְאַחֲרַי כֵּף (שם) אֶעֱשֶׂה לוֹ
עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ. וַיִּקַּח אֶחָת מִצִּלְעוֹתָיו וַיִּסְגַּר
וַיִּסְגַּר בָּשָׂר תַּחְתָּנָה. אֲלֵא אָמַר,
שְׁכָתוּב יִצְיָרָה, וְכָתוּב בִּהֵן
עֲשִׂיהָ, וְכָתוּב בִּהֵן בְּרִיָּאָה.
עֲשִׂיהָ, שְׁכָתוּב זָכַר וְנִקְבָּה בָּרָא
אֹתָם, בְּעֵת הָרִפְיָה הַנִּשְׁמָה עַל
הַגּוּף וְאֶסְפָּה הַכֹּל. וּמִנֵּינָן לָנוּ
שִׁיִּצְיָרָה זֶה הִיא לְשׁוֹן אֶסְפָּה הוּא
שְׁכָתוּב (שם ב) וַיִּצְרָה אֱלֹהִים וְגוֹ'
כָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה וְאֵת כָּל עוֹף הַשָּׁמַיִם וַיִּבְרָא
הַשָּׁמַיִם וַיִּבְרָא אֶל הָאָדָם, וְהִינּוּ
שְׁכָתוּב עַל הָאָדָם - זָכַר וְנִקְבָּה
בָּרָא אֹתָם. וַיִּבְרָךְ אֹתָם.

בְּצִלְם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ. בְּכָל
אֲבָרָיו וּבְכָל חֲלָקָיו, וְהִרִי אָמַר,
וַיִּצְרָה הוּא דוֹמָה? (תהלים קד)
לְעֵטָה אֹר כְּשִׁלְמָה, וְהִרִי וַיִּצְרָה
אֵינָה אֲלֵא שֵׁשׁ קְצוֹת. אָמַר לוֹ,
בְּרִית מִלָּה וְזוּגוֹ שֶׁל אָדָם
חֲשׁוּבִים אֶחָד. שְׁתֵּי יָדָיו שְׁלֹשָׁה.
רִאשׁוֹ וְגוֹפּוֹ חֲמִשָּׁה. שְׁתֵּי שׁוֹקָיו
שְׁשָׁה. וּכְנָגֶדָם כְּמוֹתָם בְּשָׁמַיִם,
שְׁכָתוּב (קהלת ז) גַּם אֵת זֶה לְעֵמֶת
זֶה עָשָׂה הָאֱלֹהִים. וְהִינּוּ יָמִים,
(שמות לא) כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה'
אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ, וְלֹא אָמַר
בְּשֵׁשֶׁת יָמִים, מִלְּמַד שֶׁכָּל יוֹם
וְיוֹם יֵשׁ לוֹ כַּחוֹ: ע"כ

מִהַהֲשִׁמְטוֹת.

הַשְׁלֵמָה מִהַהֲשִׁמְטוֹת הַמִּשְׁךְ
הַנ"ל

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים פָּרוּ וּרְבוּ וּגוֹ'. פְּקוּדָא דָּא
לְאַתְעֵסְקָא בִּהְיָ עֲלֵמָא בְּפִרְיָה וּרְבִיָּה
וּלְמַעַבְדַּ תּוֹלְדִין לְאַתְפִּשְׁטָא שְׁמָא קַדִּישָׁא

בִּינֵיהֶם וְהוּא אֶחָד מֵאוֹתָן הַתְּשֻׁעָה שְׁעֵלָה
בְּלִפְנֵי לְהִיטּוֹת זְכָרִים וְאֶתְרוֹג מָה הוּא, נִקְבָּה
וְהִינּוּ דְכָתִיב (ויקרא כ"ג) פְּרִי עֵץ הָדָר כַּפֹּת
תִּמְרִים (ע"כ).

זָכַר וְנִקְבָּה בְּרָאם. אֶפְשָׁר לומר כֵּן וְהָא
כְּתִיב וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצִלְמוֹ
בְּצִלְם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ וְגוֹ' וְאַחֲרַי כֵּף אֶעֱשֶׂה
לוֹ עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ. וַיִּקַּח אֶחָת מִצִּלְעוֹתָיו וַיִּסְגַּר
בָּשָׂר תַּחְתָּנָה. אֲלֵא אִמָּא, דְכָתִיב יִצְיָרָה
וְכָתִיב בִּהֵן עֲשִׂיהָ וְכָתִיב בִּהֵן בְּרִיָּאָה. עֲשִׂיהָ
דְכָתִיב זָכַר וְנִקְבָּה בָּרָא אֹתָם, בְּעֵת הָרִפְיָה
הַנִּשְׁמָה עַל הַגּוּף וְאֶסְפָּה הַכֹּל. וּמִנֵּלָן דְּהִיא
יִצְיָרָה לִישְׁנָא דְאֶסְפָּה הוּא דְכָתִיב, וַיִּצְרָה יי
אֱלֹהִים כָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה וְכָל עוֹף הַשָּׁמַיִם וַיִּבְרָא
אֶל הָאָדָם, וְהִינּוּ דְכָתִיב עַל הָאָדָם זָכַר
וְנִקְבָּה בְּרָאם וַיִּבְרָךְ אֹתָם (ע"כ).

בְּצִלְם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ בְּכָל אֲבָרָיו וּבְכָל
חֲלָקָיו, וְהָא אֲמַרִינָן וַיִּצְרָה לְמָה הוּא
דוֹמָה לְעוֹטָה אֹר כְּשִׁלְמָה וְהִיא וַיִּצְרָה אֵינָה
אֲלֵא שֵׁשׁ קְצוֹת. אָמַר לֵיה, בְּרִית מִלָּה
וְזוּגוֹ שֶׁל אָדָם חֲשָׁבִינָן אֶחָד. שְׁתֵּי יָדָיו
שְׁלֹשָׁה. רִאשׁוֹ וְגוֹפּוֹ חֲמִשָּׁה. שְׁתֵּי שׁוֹקָיו
שְׁשָׁה. וּכְנָגֶדָם כְּמוֹתָם בְּשָׁמַיִם דְכָתִיב (קהלת ז)
גַּם אֵת זֶה לְעֵמֶת זֶה עָשָׂה הָאֱלֹהִים. וְהִינּוּ
יָמִים (שמות ל"א) כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יי אֵת
הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ וְלֹא אָמַר בְּשֵׁשֶׁת יָמִים
מִלְּמַד שֶׁכָּל יוֹם וְיוֹם יֵשׁ לוֹ כַּחוֹ: (ע"כ כֵּן)

מִהַהֲשִׁמְטוֹת

הַשְׁלֵמָה מִהַהֲשִׁמְטוֹת הַמִּשְׁךְ הַנ"ל

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים פָּרוּ וּרְבוּ וּגוֹ'. פְּקוּדָא דָּא
לְאַתְעֵסְקָא בִּהְיָ עֲלֵמָא בְּפִרְיָה וּרְבִיָּה
וּלְמַעַבְדַּ תּוֹלְדִין לְאַתְפִּשְׁטָא שְׁמָא קַדִּישָׁא

מִצְוָה זֶה לְהִתְעַסֵּק בַּעוֹלָם הַזֶּה בְּפִרְיָה וּרְבִיָּה וּלְעֲשׂוֹת תּוֹלְדוֹת, שִׁיתְפֹּשֵׁט הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ לְכָל

הצדדים, וללקט רוחות ונשמות, שיהיה כבוד הקדוש ברוך הוא למעלה ולמטה. שפל מי שלא מתעסק בפריה ורביה, מקטין את הדמות של רבוננו שלא ימצא בעולם הזה, וגורם שלא תשרה שכינה בעולם הזה. כמו שמתוספות רוחות ונשמות, כך מתוסף לדרת (נ"א דקא) לעולם הזה כבוד המלך, שפתיב (משלי יד) ברב עם הדרת מלך ובאפס לאם מחתת רזון.

הדרת מלך - זה זיו כבוד המלך שמתוסף לדרת לעולם הזה. מחתת רזון - זה הקטנת דמות המלך שמקטין מהעולם הזה, כך מקטין גם למעלה, שהרי אותו זיו לא יורד, ונחשב על אותו אדם כאלו שפך דמים, שגרע הדמות שלמטה כמו שלמעלה, שפתיב (בראשית ט) פי בצלם אלהים עשה את האדם. והוא מקטין צלם אלהים למטה והדמות ודיוקן למעלה, ולכן צריך אדם להתעסק בפריה ורביה ולעשות צלם אלהים להגדיל כבוד ה' בכל הצדדים: ע"כ מההשמות.

השלמה מההשמות (סימן לח) רמ"מ

מצוה זו לקים מצות פריה ורביה לקיים בן ובת, משום שאב שם י', ואם שם ה', בן שם ו', בת שם ה', ואב ואם שיש להם בן ובת, גם ה' לא שורה עליהם. וכמו זה במעשה בראשית אמר (בראשית א) פרו ורבו, פרו מצד הימין, ורבו מצד השמאל, שבו ברא אלהים הכל, וברא זה עמוד האמצעי, את הארץ - זו שכינה. ולמה צריך ארבע, באב ואם בן ובת? משום שהרי התקדשו והתברכו בשלש קדשות ושבע ברכות שהם י', צריכות להיות ארבע

לכל סטריין ולמלקט רוחין ונשמותין למהוי יקרא דקדשא בריך הוא עילא ותתא. דכל מאן דלא אתעסק בפריה ורביה אזעיר דיוקנא דמריה דלא אשתכח בהאי עלמא. וגרים דלא שרייא שכינתא בהאי עלמא דכמה דאתוספן רוחין ונשמותין, הכי אתוסף לנחתא (נ"א דונחתא) בהאי עלמא זיו יקרא דמלפא דכתיב (משלי י"ד) ברב עם הדרת מלך ובאפס לאם מחתת רזון.

הדרת מלך דא זיו יקרא דמלפא דאתוסף לנחתא בהאי עלמא, מחתת רזון דא זעירו דדיוקנא דמלפא דאזעיר מהאי עלמא, הכי אזעיר מעילא. דהא ההוא זיוא לא נחית, ואתחשב על ההוא בר נש פאילו אושיד דמין דגרע דיוקנא דלתתא כגוונא דלעילא דכתיב פי בצלם אלהים עשה את האדם, ואיהו אזעיר צלם אלהים לתתא, ודמות ודיוקנא לעילא. ועל דא אצטריך בר נש לאתעסקא בפריה ורביה ולמעבד צלם אלהים לאסגאח יקרא דיי בכל סטריין: (עד כאן

מההשמות)

השלמה מההשמות (סימן לח) רמ"מ

פקודא דא לקיים פריה ורביה לקיים בן ובת. בגין דאב תמן י', ואם תמן ה', בן תמן ו', בת תמן ה'. ואב ואם דלית לון בן ובת, גם יי' לא שריא עלייהו, וכגוונא דא בעובדא דבראשית אמר פרו ורבו. פרו מסטרא דימינא ורבו מסטרא דשמאלא דפיה ברא אלקים כלל, וברא דא עמודא דאמצעיתא. את הארץ דא שכינתא. ואמאי צריך ד', באב ואם בן ובת. בגין דהא אתקדשו ואתברכו בשלש קדשות ושבע ברכאן דאינון י', צריכין למהוי ד' אתוון דשריין עלייהו עשרה, למהוי בר נש רשות היחיד למאריה, דרחבו ד' וגבהו י'. ומאן דמתעסק באורייתא ובמצוה בדחילו

אוֹתִיּוֹת שְׁשׁוּרוֹת עֲלֵיהֶם עֲשֶׂה, לִהְיוֹת אָדָם רְשׁוּת הַיְחִיד לְאֲדוֹנוֹ, שְׂרָחְבוּ אֲרָבֶעָה וְגָבְהוּ עֲשֶׂה. וּמִי שֶׁמִּתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה וּבַמִּצְוָה בִּירָאָה וּבִאֲהָבָה אֲדוֹנוֹ, בְּמָקוֹם יִרְאֶה שְׂרׁוּיָה שֵׁם י', בְּמָקוֹם אֲהָבָה שְׂרׁוּיָה שֵׁם ה', בְּמָקוֹם תּוֹרָה שְׂרׁוּיָה ו', וּבְמָקוֹם מִצְוָה שְׂרׁוּיָה ה', בְּמָקוֹם הַמִּתְשַׁבֵּה שְׁנֶאֱמַר בָּהּ (שְׁמוּאֵל ב' יט) וְזֹאת תּוֹרַת הָאָדָם, כְּלוּל מֵהַכֹּל, שׁוֹרָה בּוֹ יוֹ"ד ה"א וְא"ו ה"א, (תְּהִלִּים קכז) אִם ה' לֹא יִבְנֶה בֵּית שׁוֹא עֲמֻלוֹ בּוֹנִיּוֹ בּוֹ. מֶה זֶה שׁוֹא עֲמֻלוֹ בּוֹנִיּוֹ בּוֹ? אֵלּוּ סִמָּא"ל וְנִחַשׁ: ע"כ מֵהֵהֱשֵׁמֻת.

נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצִלְמֵנוּ כְּדִמוּתֵנוּ, - שְׁנִכְלֵל בְּשֵׁשׁ עֶדְדִים כְּלוּל מֵהַכֹּל כְּמוֹ שְׁלֻמְעֵלָה, בְּאִיבָרִים מִתְקַנְיִם בְּסוּד הַחֲכָמָה פְּרָאוּי, הַכֹּל תִּקְוֶן עֲלִיוֹן. נַעֲשֶׂה אָדָם - סוּד שֶׁל זָכָר וְנִקְבָּה, הַכֹּל בְּחֻכְמָה קְדוּשָׁה עֲלִיוֹנָה. בְּצִלְמֵנוּ כְּדִמוּתֵנוּ - לְהִתְתַּקֵּן זֶה בְּזֶה לִהְיוֹת [אֲחֵר] הוּא יְחִידִי בְּעוֹלָם שְׁלִיט עַל הַכֹּל.

וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה [ר"א כ"ל] וַהֲנִה טוֹב מְאֹד - כָּאֵן נִתְקַן מֶה שֶׁלֹּא נֶאֱמַר כִּי טוֹב בְּשֵׁנִי, מִשּׁוֹם שֶׁבּוֹ נִבְרָא הַמּוֹת. וְכָאֵן נֶאֱמַר וַהֲנִה טוֹב מְאֹד, וְהוֹלְכִים כְּמוֹ שְׁאֲמְרוּ הַחֲבֵרִים, וַהֲנִה טוֹב מְאֹד - זֶה הַמּוֹת.

וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וַהֲנִה טוֹב מְאֹד, וְכִי לֹא רָאָה אוֹתוֹ קֵדֶם? אֵלּא הַכֹּל רָאָה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. וּמֶה שְׁאֲמַר אֶת כָּל - לְרִבּוּת כָּל הַדּוֹרוֹת שֶׁיָּבֹאוּ אַחֵר כֶּךָ, וְכֵן כָּל מֶה שֶׁיִּתְחַדֵּשׁ בְּעוֹלָם בְּכָל דּוֹר וָדוֹר בְּטָרִם שֶׁיָּבֹאוּ לְעוֹלָם. אֲשֶׁר עָשָׂה - זֶה כָּל מַעֲשֵׂי בְּרָאשִׁית שֶׁשֶׁם נִבְרָא יְסוּד וְעָקֵר לְכָל מֶה שֶׁיָּבֹא וְיִתְחַדֵּשׁ בְּעוֹלָם לְאַחֵר מִכֵּן. וּמִשּׁוֹם כֶּךָ רָאָה אוֹתוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַד שֶׁלֹּא הָיָה, וְשֵׁם אֶת הַכֹּל בְּמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית. יוֹם

וּבְרָחִימוֹ דְּמֵאֲרִיָּה בְּאֶתֶר דִּירָאָה שְׂרִיא תַּמָּן י', בְּאֶתֶר דְּאֲהָבָה שְׂרִיא תַּמָּן ה'. בְּאֶתֶר דְּתוֹרָה שְׂרִיא ו', וּבְאֶתֶר דְּמִצְוָה שְׂרִיא ה'. בְּאֶתֶר דְּמִתְשַׁבֵּה דְּאֶתְמַר בָּהּ (שְׁמוּאֵל ב' ו') וְזֹאת תּוֹרַת הָאָדָם, כְּלוּל מִכָּלֵא. שְׂרִיא בֵּיהּ יוֹ"ד ה"א וְא"ו ה"א. (תְּהִלִּים קכ"ז) אִם י' לֹא יִבְנֶה בֵּית שׁוֹא עֲמֻלוֹ בּוֹנִיּוֹ בּוֹ, מָאִי שׁוֹא עֲמֻלוֹ בּוֹנִיּוֹ בּוֹ, אֵינּוֹן סִמָּא"ל וְנִחַשׁ

ע"כ: (עַד כָּאֵן מֵהֵהֱשֵׁמֻת)

נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצִלְמֵנוּ כְּדִמוּתֵנוּ, דְּאֶתְכִּלִּיל בְּשִׁית סְטָרִין כְּלוּל מִכָּלֵא כְּגִוּוֹנָא דְּלַעֲיֵלָא, בְּשִׁיפִי מִתְקַנֵּן בְּרִזָּא דְּחֲכָמָתָא כְּדָקָא יָאוּת כָּלֵא תְקוּנָא עֲלָאָה. נַעֲשֶׂה אָדָם רִזָּא דְּכָר וְנוֹקְבָא כָּלֵא בְּחֲכָמָתָא קְדִישָׁא עֲלָאָה. בְּצִלְמֵנוּ כְּדִמוּתֵנוּ לְאֶשְׁתְּכִלֵּלָא דָא בְּדָא לְמַהְיִי (ר"א ל"ג חֲד) הוּא יְחִידָאִי בְּעֵלְמָא שְׁלִיט עַל כָּלֵא:

וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה (ר"א כ"ל) וַהֲנִה טוֹב מְאֹד, הֵכָא אֶתְתַּקֵּן מֶה דְּלֹא אֶתְמַר כִּי טוֹב בְּשֵׁנִי כְּגִין דְּאֶתְבְּרִי בֵּיהּ מוֹתָא, וְהֵכָא אֶתְמַר וַהֲנִה טוֹב מְאֹד. וְאֲזֵלָא כְּמָה דְּאֶמְרִי חֲבֵרִיא וַהֲנִה טוֹב מְאֹד זֶה מוֹת.

וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וַהֲנִה טוֹב מְאֹד, וְכִי לֹא חֲמָא לִיהּ קוּדֶם. אֵלּא כָּלֵא חֲמָא לִיהּ קְדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּמֶאֵן דְּאֶמַר אֶת כָּל, לְאַסְגָּאָה כָּל דְּרִין דִּיִּיתוֹן לְבִתֵּר כֵּן, וְכֵן כָּל מֶה דִּיתְחַדֵּשׁ בְּעֵלְמָא בְּכָל דְּרָא וְדָרָא עַד לֹא יִיתוֹן לְעֵלְמָא. אֲשֶׁר עָשָׂה, דָּא כָּל עוֹבְדִין דְּבְרָאשִׁית, דְּתַמָּן אֶתְבְּרִי יְסוּדָא וְעָקֵרָא לְכָל מֶה דִּיִּיתִי וְיִתְחַדֵּשׁ בְּעֵלְמָא לְבִתֵּר כֵּן. וְכְּגִין כֶּךָ חֲמָא לִיהּ קְדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא עַד לֹא הָוָה וְשׁוּי כָּלֵא בְּעוֹבְדָא דְּבְרָאשִׁית. יוֹם

עָשָׂה - זֶה כָּל מַעֲשֵׂי בְּרָאשִׁית שֶׁשֶׁם נִבְרָא יְסוּד וְעָקֵר לְכָל מֶה שֶׁיָּבֹא וְיִתְחַדֵּשׁ בְּעוֹלָם לְאַחֵר מִכֵּן. וּמִשּׁוֹם כֶּךָ רָאָה אוֹתוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַד שֶׁלֹּא הָיָה, וְשֵׁם אֶת הַכֹּל בְּמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית. יוֹם

הששי - מה שונה בכל הימים שלא נאמר בהם ה"א? אלא כאן באשר נתקן העולם, התחברה הנקבה בזכר בחבור אחד. ה' בששי [שהוא] [יסוד] להיות הכל אחד. ויכלו - נתקנו הכל אחד [כאחד]. נתקנו מהכל והשתלמו בכל.

ויכלו השמים והארץ וכל צבאם. רבי אלעזר פתח, (תהלים לא) מה רב טובך אשר צפנת ליראיך פעלת לחוסים בך נגד בני אדם. בא ראה, הקדוש ברוך הוא ברא אדם בעולם והתקין אותו להיות שלם בעבודתו ולתקן את דרכיו כדי שיזכה לאור העליון שגנוז הקדוש ברוך הוא לצדיקים, כמו שנאמר (ישעיה סד) עין לא ראתה אלהים וזולתך יעשה למחפה לו. השלמה מההשמטות (סימן ט"ל)

ישב רבי ברכיה ודרש, מה זה שאנו אומרים כל יום העולם הבא, ולא יודעים מה אמר, העולם הבא מתרגם עלמא דאתי (העולם הבא), מלמד שקדם שנברא העולם עלה במחשבה לברא אור גדול להאיר, ונברא אור גדול שאין כל בריה יכולה לשלט בו. צפה הקדוש ברוך הוא שאינם יכולים לסבלו, לקח שביעי ושם להם במקומו, והשאר גזזו לצדיקים לעתיד לבא. אמר, אם יזכו בזה השביעי וישמרוהו - אפן להם זה לעולם אחרון, והינו שכתוב העולם הבא, שכבר בא מקדם ששת ימי בראשית. זהו שכתוב (תהלים לא) מה רב טובך אשר צפנת ליראיך פעלת לחוסים בך נגד בני אדם: ע"כ מההשמטות.

ובמה יזכה האדם לאותו האור? בתורה. שכל מי שמשתדל בתורה בכל יום, יזכה להיות לו חלק בעולם הבא, ויחשב לו

הששי, מאי שנא בכלהו יומי דלא אתמר בהו ה"א, אלא הכא כד אשתכלל עלמא אתחברת נוקבא בדכורא בחבורא חד, ה' בששי (ד"א דאיהו ס"א יסוד) למיהוי כלל חד. ויכלו, אשתכללו כלל חד (ד"א בחד). אשתכללו מפלא ואשתלימו בכלל:

ויכלו השמים והארץ וכל צבאם. רבי אלעזר פתח (תהלים לא) מה רב טובך אשר צפנת ליראיך פעלת לחוסים בך נגד בני אדם. תא חזי, קדשא בריך הוא ברא לבר נש בעלמא, ואתקין ליה למיהוי שלים בפולחניה ולאשתקנא ארחוי, בגין דיזכי לנהורא עלאה דגניז קדשא בריך הוא לצדיקייא כמה דאתאמר, (ישעיה סד) עין לא ראתה אלהים וזולתך יעשה למחפה לו.

השלמה מההשמטות (סימן ט"ל)

ישב רבי ברכיה ודרש מאי האי דקא אמרינן כל יומא העולם הבא, ולא ידעינן מאי קאמר, העולם הבא מתרגם עלמא דאתי מלמד שקודם שנברא העולם עלה במחשבה לברוא אור גדול להאיר ונברא אור גדול שאין כל בריה יכולה לשלוט בו, צפה הקדוש ברוך הוא שאינן יכולין לסובלו לקח שביעי ושם להם במקומו והשאר גנזו לצדיקים לעתיד לבא. אמר אם יזכו בזה השביעי וישמרוהו, אפן להם זה לעולם אחרון. והיינו דכתיב, העולם הבא. שפבר בא מקודם ששת ימי בראשית. הדא הוא דכתיב, (שם ל"א) מה רב טובך אשר צפנת ליראיך פעלת לחוסים בך נגד בני אדם: (עד

כאן מההשמטות)

ובמה (ס"א ובי בר נש) יזכי ליה לבר נש לההוא נהורא, באורייתא. דכל מאן

כִּאלוֹ בָּנָה עוֹלָמוֹת, שֶׁהִרְי בַּתּוֹרָה
נִבְנָה הָעוֹלָם וְנִתְקַן. זֶהוּ שֶׁפְּתוּב
(משלי א) ה' בַּחֲכָמָה יָסַד אֶרֶץ כּוֹנֵן
שָׁמַיִם בַּתְּבוּנָה, וְכָתוּב (שם ח)
וְאֶהְיָ אֶצְלוֹ אֱמוּנָה וְאֶהְיָ
שֹׁעֵשׂוּעִים יוֹם יוֹם. שֶׁכָּל מִי
שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בָּהּ, מִתְקַן עוֹלָמוֹת
וּמְקוֹמָם אוֹתָם.

וְכֵן וְרָאָה, בְּרוּחַ עֲשֵׂה הַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם וּבְרוּחַ הוּא
עוֹמֵד, רוּחַ שֶׁל אֱלוֹ שְׁעוֹסָקִים
בַּתּוֹרָה, וְכָל שֶׁכֵּן רוּחַ שֶׁל הַכָּל
תִּינוּקוֹת שֶׁל בֵּית רַבֵּן. מָה רַב
טוֹבָךְ - זֶה הַטּוֹב שֶׁנִּגְנֹז. לִירָאִיךָ
- לְאוֹתָם יִרְאִי חֲטָא. פְּעֻלַּת
לְחוּסִים בָּךְ - מָה זֶה פְּעֻלַּת? זֶה
מַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית. רַבִּי אֲבָא אָמַר,
זֶה גֵן עֵדֶן, שֶׁהִרְי בְּאֱמָנוּת עֲשֵׂה
אוֹתוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאֶרֶץ
כְּמוֹ שֶׁלְמַעְלָה, לְחֻזַּק בּוֹ אֶת
הַצְדִּיקִים. זֶהוּ שֶׁפְּתוּב (תהלים לא)
פְּעֻלַּת לְחוּסִים בָּךְ נִגַּד בְּנִי אָדָם.
שֶׁהִרְי הוּא נִגַּד [בְּנִי] אָדָם, וְהָאֲחֵר
נִגַּד עֲלִיוֹנִים קְדוּשִׁים. אָמַר רַבִּי
שְׁמַעוֹן, גֵּן הָעֵדֶן לְמַעְלָה וְנִגַּד
בְּנִי אָדָם הוּא, [וְאֲפִלּוֹ הָאֲחֵר הוּא נִגַּד בְּנִי
אָדָם] לְהַתְכַּנֵּס בּוֹ צְדִיקִים שְׁעוֹשִׁים
רַצּוֹן רַבּוֹנָם.

וְיִבְלֶהוּ - שֶׁכָּלוּ מַעֲשִׂים שֶׁלְמַעְלָה
וּמַעֲשִׂים שֶׁלְמִטָּה. הַשָּׁמַיִם
וְהָאֶרֶץ - לְמַעְלָה וּלְמִטָּה. רַבִּי
שְׁמַעוֹן אָמַר, מַעֲשֵׂה וְאֱמָנוּת
הַתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָּב וּמַעֲשֵׂה וְאֱמָנוּת
תּוֹרָה שֶׁבַּעַל פֶּה. וְכָל צָבָאָם -
אֵלֶּה פְּרָטֵי הַתּוֹרָה, פְּנִיִּים שֶׁל
הַתּוֹרָה, שְׁבָעִים פְּנִיִּים לַתּוֹרָה.
וְיִכְלוּ - שֶׁהִתְקִימוּ וְנִתְקַנּוּ זֶה
בְּזֶה. שָׁמַיִם וָאֶרֶץ - פְּרָט וּכְלָל.
וְכָל צָבָאָם - סוּדוֹת הַתּוֹרָה,
טְהוֹרוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה וְטִמְאוֹת
שֶׁבַּתּוֹרָה.

דֹּאשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרֵייתָא בְּכָל יוֹמָא יִזְכִּי לְמַהֲוִי
לִיה חוֹלְקָא בְּעִלְמָא דְאַתִּי, וְיִתְחַשֵּׁב לִיה
כְּאֵלּוֹ בְּאֵנִי עֲלָמִין, דִּהָא בְּאוֹרֵייתָא אֲתַבְּנִי
עֲלָמָא וְאֲשַׁתְּכַלֵּל הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (משלי ג) יִי
בַּחֲכָמָה יָסַד אֶרֶץ כּוֹנֵן שָׁמַיִם בַּתְּבוּנָה, וְכָתִיב,
(משלי ח) וְאֶהְיָ אֶצְלוֹ אֱמוּנָה וְאֶהְיָ שֹׁעֵשׂוּעִים
יוֹם יוֹם וְכָל דֹּאשְׁתַּדֵּל בָּהּ שֶׁכָּלִיל עֲלָמִין
וְקִיִּים לִיה.

וְהָא חֲזִי, בְּרוּחָא עֲבִיד קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא
עֲלָמָא, וּבְרוּחָא מִתְקִיִּמָא, רוּחָא דְאֲנוּן
דְלַעָאן בְּאוֹרֵייתָא, וְכָל שֶׁכֵּן רוּחָא דְהַכָּל
דְּרַבְּנֵי דְבִי רַב. מָה רַב טוֹבָךְ דָּא טוֹבָא
דֹּאתְגַנִּיז. לִירָאִיךָ לְאֲנוּן דְחָלִי חֲטָאָה. פְּעֻלַּת
לְחוּסִים בָּךְ. מָאִי פְּעֻלַּת דָּא עוֹבְדָא
דְבְּרָאשִׁית. רַבִּי אֲבָא אָמַר דָּא גֵן עֵדֶן, דִּהָא
בְּאוּמָנוּתָא עֲבִיד לִיה קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא
בְּאַרְעָא כְּגוֹנוּנָא דְלַעִילָא. לְאַתְתַּקְפָּא בִּיה
צְדִיקִיָּא (דף 100 ע"ב) הָדָא הוּא דְכְּתִיב (תהלים לא)
פְּעֻלַּת לְחוּסִים בָּךְ, נִגַּד בְּנִי אָדָם, דִּהָא הוּא
נִגַּד (בְּנִי) אָדָם. וְאַחֲרָא נִגַּד עֲלָאִין קְדִישִׁין.
אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן גֵּן עֵדֶן לַעִילָא וְנִגַּד בְּנִי אָדָם
הוּי (וְאֲפִלּוֹ אַחֲרָא נִגַּד בְּנִי אָדָם הוּי) לְאַתְפַּנְשָׁא בִּיה
צְדִיקִיָּא דְעַבְדֵי רַעוּתָא דְמֵאֲרִיהוֹן.

וְיִבְלֶהוּ, דְכָלוּ עוֹבְדֵין דְלַעִילָא וְעוֹבְדֵין
דְלַתְתָּא. הַשָּׁמַיִם וְהָאֶרֶץ לַעִילָא
וְתַתָּא. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר עוֹבְדָא וְאוּמָנוּתָא
דְאוֹרֵייתָא שֶׁבִּכְתָּב וְעוֹבְדָא וְאוּמָנוּתָא דְתּוֹרָה
שֶׁבַּעַל פֶּה. וְכָל צָבָאָם אֵלִין פְּרָטֵי דְאוֹרֵייתָא
אֲפִין דְאוֹרֵייתָא שְׁבָעִים פְּנִיִּים לַתּוֹרָה. וְיִכְלוּ,
דֹּאתְקִימוּ וְאֲשַׁתְּכַלֵּלוּ דָּא בְּדָא. שָׁמַיִם וָאֶרֶץ
פְּרָט וּכְלָל. וְכָל צָבָאָם, רְזִי דְאוֹרֵייתָא דְכִיִּין
דְאוֹרֵייתָא מְסַאָבֵן דְאוֹרֵייתָא.

השלמה מזהשמוטות (סימן מ')

השלמה מזהשמוטות (סימן מ')

שמיני מאי הוי, יש לו להקדוש ברוך הוא צדיק אחד בעולם וחיביב לו מפני שמקיים כל העולם כלו והוא יסודו והוא מכלכלו ומצמיחו ומגדלו ומשמחו, אהוב וחיביב למעלה, נורא ואדיר למטה, מתקן ומקבל למעלה, מתקן ומקבל למטה, והוא יסוד הנפשות כלם.

אמרת שמיני ואמרת יסוד הנפשות כלם, והא כתיב וביום השביעי שבת וינפש. אין שביעי הוי, אלא משום דמכריע ביניהם, ויש אינון תלת לרע ותלת לעיל, והוא דאכרע ביניהם. ומאי טעמא אקרי שביעי, וכי הוא בשביעי, לא. אלא מפני שהקדוש ברוך הוא שבת בשבת באותה המדה. דכתיב (שמות ל"א) כי ששת ימים עשה יי את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת וינפש. מלמד שכל יום ויום יש לו אחד שהוא אדון לו, לא מפני שהוא נברא בו, אלא מפני שהוא פועל בעולם פעולה המסורה לו בידו.

פעלו כלם פעולתם וקיימו מעשיהם לבד, בא יום השביעי ופעל פועלתו. שמוחו כלם ואף הקדוש ברוך הוא. ולא עוד אלא שגדלה נשמתו, שכתוב וביום השביעי שבת וינפש. ומהי שביטה זו? שאין בה מלאכה, והיא מנוחה, שכתוב שבת. משל למה הדבר דומה? למלך שהיו לו שבעה גנות, ובגן האמצעי מעין נאה נובע ממקור מים חיים, שלשה מימינו ושלשה משמאלו, ומיד שפועל בעולם אז מתמלא, ושמחים כלם ואומרים: לצרכנו הוא מתמלא. והוא משקה אותם ומגדלם, והם

שמיני מאי הוי, יש לו להקדוש ברוך הוא צדיק אחד בעולם וחיביב לו מפני שמקיים כל העולם כלו והוא יסודו והוא מכלכלו ומצמיחו ומגדלו ומשמחו, אהוב וחיביב למעלה, נורא ואדיר למטה. מתוקן ומקובל למעלה, מתוקן ומקובל למטה. והוא יסוד הנפשות כלם.

אמרת שמיני ואמרת יסוד הנפשות כלם, והא כתיב וביום השביעי שבת וינפש. אין שביעי הוי, אלא משום דמכריע ביניהם, ויש אינון תלת לרע ותלת לעיל, והוא דאכרע ביניהם. ומאי טעמא אקרי שביעי, וכי הוא בשביעי, לא. אלא מפני שהקדוש ברוך הוא שבת בשבת באותה המדה. דכתיב (שמות ל"א) כי ששת ימים עשה יי את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת וינפש. מלמד שכל יום ויום יש לו מאמר אחד שהוא אדון לו, לא מפני שהוא נברא בו, אלא מפני שהוא פועל בעולם פעולה המסורה לו בידו.

פעלו כלם פעולתם וקיימו מעשיהם לבד, בא יום השביעי ופעל פועלתו. שמוחו כלם ואף הקדוש ברוך הוא. ולא עוד אלא שגדלה נשמתו, דכתיב וביום השביעי שבת וינפש. ומאי הוי שביטה זו? דלא הוי בה מלאכה, והוי הנחה. דכתיב שבת. משל למה הדבר דומה, למלך שהיו לו שבעה גנות, ובגן האמצעי מעין נאה נובע ממקור מים חיים, שלשה מימינו ושלשה משמאלו. ומיד שפועל בעולם, אז מתמלא ושמחים כלם. ואומרים: לצרכנו הוא מתמלא והוא משקה אותם ומגדלם והם ממתניין ושובתין והוא

ממתינים ושוכתים, והוא משקה את השבעה. והרי כתיב (ישעיה מג) ממזרח אביא זרעך והי חד מנהון ומשקה ליה. אלא אימא הוא משקה את הלב והלב משקה אחר פן כלם. ומאי ניהו מדה שביעית הוי אומר זו מדת טובו של הקדוש ברנף הוא.

מאי טעמא אמר את שבתותי, ולא אמר את שבתתי. משל למה הדבר דומה, למלך שהיה לו בלה נאה וכל שבוע ושבוע מזמינה יום אחד להיות עמו. והמלך יש לו בנים נאים ואוהבים אמר להם הואיל וכן שמתו אתם גם כן ביום שמחתי, כי אני בשלכם אני משתדל ואתם גם כן הדרו אותו. ומה זה זכור ושמור? זכור לזכר, ושמור לנזק. מה הטעם (ויקרא יט) ומקדשי תיראו? שמרו עצמכם מהרהור, כי מקדשי קדוש הוא. למה? (שם כ) אני ה' מקדשכם, אני ה' בכל צד: ע"כ מההשמטות.

ויב' אלהים ביום השביעי - זו תורה שבעל פה וביה אשתכלל שביעי, ובה נתקן העולם שהוא קיום של הכל. מלאכתו אשר עשה, ולא כל מלאכתו, שהרי תורה שכתב הוציאה הכל בתקף של כתב שיוצא מחכמה. שלש פעמים כאן ביום השביעי: ויכל אלהים ביום השביעי. וישבות ביום השביעי. ויברך אלהים את יום השביעי. הרי שלש. ויכל אלהים ביום השביעי - זו תורה שבעל פה, שעם יום השביעי הזה נתקן העולם כמו שאמרנו.

וישבות ביום השביעי - זה יסוד העולם. בספרו של רבי ייבא הזקן זה יובל. ועל כך כתיב כאן מפל מלאכתו, שהכל יצא ממנו.

מאי טעמא אמר את שבתותי, ולא אמר את שבתתי. משל למה הדבר דומה, למלך שהיה לו בלה נאה וכל שבוע ושבוע מזמינה יום אחד להיות עמו. והמלך יש לו בנים נאים ואוהבים אמר להם הואיל וכן שמתו אתם גם כן ביום שמחתי כי אני בשלכם אני משתדל ואתם גם כן הדרו אותו. ומאי זכור ושמור זכור לזכר ושמור לנזק. מה טעמא (ויקרא י"ט) ומקדשי תיראו. שמרו עצמכם מהרהור, כי מקדשי קדוש הוא למה (ויקרא כ) פי אני יי מקדשכם, אני בכל צד. ע"כ: (עד כאן מההשמטות)

ויב' אלהים ביום השביעי דא תורה שבעל פה דאיהו יום שביעי, וביה אשתכלל עלמא דאיהו קיומא דכלא. מלאכתו אשר עשה ולא כל מלאכתו, דהא תורה שכתב אפיק כלל בתוקפא דכתב דנפיק מחכמתא. תלת זמנין הכא ביום השביעי. ויכל אלהים ביום השביעי. וישבות ביום השביעי. ויברך אלהים את יום השביעי. הא תלת. ויכל אלהים ביום השביעי, דא תורה שבעל פה, דעם יום השביעי דא אשתכלל עלמא כדקא אמרן.

וישבות ביום השביעי, דא יסודא דעלמא. בספרא דרב ייבא סבא דא יובלא ועל כך כתיב הכא מפ"ל מלאכתו דכלא נפיק מגיה. ואנן דא יסודא

וְאָנֹכִי יָסֹד, כְּמוֹ שְׁאִמְרָנוּ, שְׁתֵּרִי מְנוּחָה בּוֹ הִיָּתָה יוֹתֵר מֵהַכֹּל.

וַיִּבְרַךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי - זֶה כֵּהָן גְּדוֹל שְׁמִכְרָךְ אֶת הַכֹּל וְהוּא נוֹטֵל בְּרָאשׁ, שְׁשִׁינֹנו כֵּהָן נוֹטֵל בְּרָאשׁ, וְבוֹ הַבְּרָכוֹת שׁוֹרוֹת לְכַרְךְ, וְנִקְרָא שְׁבִיעִי. רַבִּי יִיסָא הִזְקִין אָמַר, הַשָּׁנִים הֵלָלוּ - אֶחָד הוּא בִּיסוּד הָעוֹלָם וְאֶחָד בְּעִמּוּד הָאֲמִצְעִי [ר"א אָבֵל שְׁלֹשֶׁת אֱלֹהִים - אֶחָד בְּעֶרֶב שָׁבַת שֶׁל לֵילָה, וְאֶחָד שֶׁל הַיּוֹם, וְאֶחָד שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא שֶׁהוּא שָׁבַת הַגְּדוֹל].

וְכֵן [וַיִּקְרָשׁ] אֹתוֹ, אֶת מִי? אֶת אוֹתוֹ מְקוֹם שְׁאוֹת הַבְּרִית בּוֹ שׁוֹרָה, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (שְׁמוּאֵל ב-טו) וְהִרְאֵנִי אֹתוֹ וְאֵת גְּבוּלוֹ. וּבְמִקְוֶם זֶה שׁוֹרִים כָּל הַקְּדוּשִׁים לְמַעַל [שְׁלֹמֹה] וְיוֹצֵאִים מִמֶּנּוּ לְכִנְסֹת יִשְׂרָאֵל לְתֵת לָהּ תַּפְנוּק לֶחֶם עֲנֵג, וְהוֹלֵךְ זֶה כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (בְּרָאשִׁית מו) מֵאֲשֶׁר שְׁמֵנָה לֶחֶמוֹ וְהוּא יִתֵּן מַעַדְנֵי מֶלֶךְ. מֵאֲשֶׁר - זֶה קִיּוֹם שָׁלֵם. שְׁמֵנָה לֶחֶמוֹ - [מִתָּה] שֶׁהִיָּה [וְ] לֶחֶם עֲנִי, חוֹזֵר לִהְיוֹת לֶחֶם עֲנֵג. וְהוּא יִתֵּן מַעַדְנֵי מֶלֶךְ - מִי הַמֶּלֶךְ? זֶה כִּנְסֹת יִשְׂרָאֵל, הוּא נוֹתֵן לָהּ כָּל תַּפְנוּקֵי הָעוֹלָם, וְכָל הַקְּדוּשִׁים שְׁיוֹצֵאִים מִלְּמַעַל, מִהַמְּקוֹם הַזֶּה יוֹצֵאִים. וְלִכֵּן וַיִּקְדֵּשׁ אֹתוֹ, אֹתוֹ - אוֹת הַבְּרִית. כִּי בּוֹ שָׁבַת - בּוֹ מְנוּחַת הַכֹּל [ר"א בּוֹ מְנוּחָה] שְׁלֵעֲלִיּוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים. בּוֹ שָׁבַת [ר"א בָּאֵל] לְמְנוּחָה. אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים - מִכָּלֹל שֶׁל זְכוֹר יוֹצֵא שְׁמוֹר לְהַתְקִין מַעֲשֵׂה הָעוֹלָם. לַעֲשׂוֹת - זֶה אֲמֵן הָעוֹלָם, לַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂה שֶׁל הַכֹּל. [ס"א אֲשֶׁר בָּרָא - אֲמֵן צָרִיד לְעוֹלָם וְכָל הַמַּעֲשֵׂה שֶׁל הַכֹּל].

עוֹד פֶּרֶשׁ רַבִּי שְׁמֵעוֹן אֶת הַדְּבָר וְאָמַר, כְּתוּב (דְּבָרִים ז) שׁוֹמֵר הַבְּרִית וְהַחֲסֵד. שׁוֹמֵר - זֶה כִּנְסֹת יִשְׂרָאֵל. הַבְּרִית - זֶה יִסּוּד הָעוֹלָם. וְהַחֲסֵד - זֶה אֲבִרְהָם,

כְּדָקְאִמְרֵן דִּהָא נִיחָא בֵּיה הָוָה יִתִּיר מִכָּלֹא. וַיִּבְרַךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי. דָּא כֵּהָן גְּדוֹל דְּמִכְרָךְ לְכָלֹא וְהוּא נָטִיל בְּרִישָׁא דְתַנּוּן כֵּהָן נוֹטֵל בְּרָאשׁ, וּבְרָכָאן בֵּיה שְׁרִיין לְבְרָכָא וְאִקְרִי שְׁבִיעִי. רַבִּי יִיסָא סָבָא אָמַר הֵנִי תִרִי חַד בִּיסוּדָא דְעָלְמָא אִיהוּ, וְחַד בְּעִמּוּדָא דְאֲמִצְעִיתָא. (ר"א ל"ג) (אָבֵל הֵנִי תֵּלֵת חַד בְּמַעַלִּי שְׁבִתָּא דְלֵילָא וְחַד דְּיוֹמָא וְחַד דְּעָלְמָא דְאִיהוּ שְׁבִתָּא הַגְּדוֹל).

וְכֵן (ר"א ל"ג וַיִּקְרָשׁ) אוֹתוֹ, לְמָאן, לְהֵהוּא אֶתֶר דָּאֵת קִיּוּמָא בֵּיה שְׁרִיא כְּמָה דָּאֵת אָמַר, (שְׁמוּאֵל ב טו) וְהִרְאֵנִי אוֹתוֹ וְאֵת גְּבוּלוֹ. וּבִהְיָ אֶתֶר שְׁרִיין כָּל קְדוּשִׁין לְעִילָא (ר"א וְלֵעִילָא), וְנִפְקִי מִגִּיָּה לְכִנְסֹת יִשְׂרָאֵל לְמִיָּהֵב לָהּ תַּפְנוּקָא לֶחֶם פִּנְג, וְאִזְלָא הָא כְּמָה דְכְּתִיב, (בְּרָאשִׁית מו) מֵאֲשֶׁר שְׁמֵנָה לֶחֶמוֹ וְהוּא יִתֵּן מַעַדְנֵי מֶלֶךְ, מֵאֲשֶׁר דָּא קִיּוֹם שָׁלִים, שְׁמֵנָה לֶחֶמוֹ (ר"א מָאן) דִּהָוָה (ר"א ל"ג) (לִיָּה) לֶחֶם עֲוֹנֵי אֶתְהִידֵר לְמַהְיִי לֶחֶם פִּנְג. וְהוּא יִתֵּן מַעַדְנֵי מֶלֶךְ. מָאן מֶלֶךְ, דָּא כִנְסֹת יִשְׂרָאֵל. הוּא יְהִיב (ר"א לָהּ) כָּל תַּפְנוּקִין דְּעָלְמִין, וְכָל קְדוּשִׁין דְּנִפְקִין מִלְּעִילָא מֵהָאִי אֶתֶר נִפְקִין. וְעַל דָּא וַיִּקְדֵּשׁ אוֹתוֹ, הֵהוּא אֶת קִיּוּמָא.

כִּי בּוֹ שָׁבַת. בֵּיה נִיחָא דְכָלֹא, (ר"א בֵּיה נִיחָא) דְּעָלְאִין וְתַתְּאִין. בֵּיה שְׁבִתָּא (ר"א אִתִּיא) לְנִיחָא. אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים מִכָּלֹל דְּזָכוֹר נִפְקָא שְׁמוֹר לְאֶתְקָנָא עֲבִידָתָא דְעָלְמָא. לַעֲשׂוֹת דָּא אוּמָנָא דְעָלְמָא. לְמַעַבְדַּ עֲבִידָתָא דְכָלֹא. (ס"א אֲשֶׁר בָּרָא אוּמָנָא אֲצִמְרִיד לְעָלְמָא וְכָל עֲבִידָתָא דְכָלֹא). וְהוּא פֶּרִישׁ רַבִּי שְׁמֵעוֹן מֶלֶךְ וְאָמַר, כְּתִיב, (דְּבָרִים ז) שׁוֹמֵר הַבְּרִית וְהַחֲסֵד. שׁוֹמֵר דָּא כִנְסֹת יִשְׂרָאֵל. הַבְּרִית דָּא יִסּוּדָא דְעָלְמָא. וְהַחֲסֵד דָּא אֲבִרְהָם, דְכִנְסֹת יִשְׂרָאֵל הִיא שׁוֹמֵר הַבְּרִית וְהַחֲסֵד, וְאִקְרִי שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל, דָּא הוּא נָטִיר

שְׁכֵנֶסֶת יִשְׂרָאֵל הִיא שׁוֹמֵר
הַבְּרִית וְהַחֲסֵד. וְנִקְרָאת שׁוֹמֵר
יִשְׂרָאֵל, זֶהוּ שׁוֹמֵר הַפֶּתַח שֶׁל
הַכֹּל, בּוֹ תְלוּיִים כָּל מַעֲשֵׂי
הָעוֹלָם וְדָאִי. אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים
לַעֲשׂוֹת - לְשַׁכְּלֵל לְהַתְקִין הַכֹּל
כָּל יוֹם וְיוֹם וְלַהּוֹצִיא רִחוּת
וּנְשָׁמוֹת, וְאֶפְלוּ רִחוּת וְשָׂדִים.

וְאִם תֹּאמַר שְׂאִינִם תִּקּוֹן הָעוֹלָם
- לֹא כֹף! שֶׁהֵרִי הֵם הָיוּ לְתִקּוֹן
הָעוֹלָם וְלַהֲלָקוֹת בָּהֶם רִשְׁעֵי
הָעוֹלָם, שֶׁהֵם הוֹלְכִים כְּנִגְדָם
לְהוֹכִיחַ אוֹתָם. וּמִי שֶׁהוֹלֵךְ
לְשִׁמְאֹל, נֶאֱחָז בְּצַד הַשִּׁמְאֹל
כְּנִגְדָם [לִקְחָ בָהֶם], לִכֵּן הֵם לְתִקּוֹן.

בֹּא רְאֵה מֶה כְּתוּב בְּשִׁלְמָה,
(שְׁמוּאֵל ב' ז') וְהוֹכַחְתִּיו בְּשִׁבְט
אֲנָשִׁים וּבְנִגְעֵי בְנֵי אָדָם. מִי הֵם
נִגְעֵי בְנֵי אָדָם? אֵלֶּה אוֹתָם
הַמְזִיקִים. בֹּא רְאֵה, בְּשַׁעֲה
שֶׁנִּבְרָאוּ, הַתְקַדֵּשׁ הַיּוֹם וְנִשְׁאָרוֹ
רוּחַ בְּלִי גּוֹף, וְאֵלֶּי הֵם בְּרִיּוֹת
שֶׁלֹּא נִתְקַנּוּ [וְלֹא הִתְסַדּוּ], וּמִצַּד
שִׁמְאֹל הֵם זִהְמַת הַזֶּהָב. וְעַל זֶה,
מִשּׁוּם שֶׁלֹּא נִתְקַנּוּ וְהֵם פְּגוּמִים,
הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ לֹא שׁוֹרֵה בָהֶם וְלֹא
נִדְבָקוּ בּוֹ, וְהַפְחַד שְׁלֵהֶם הוּא
מִהַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ וְזַעֲמִים וּפּוֹחַדִּים
מִמֶּנּוּ, וְהַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ לֹא שׁוֹרֵה
בְּמָקוֹם פְּגוּם.

וּבֹא וּרְאֵה, הָאָדָם הַזֶּה שֶׁנִּפְגַּם,
שֶׁלֹּא הִשְׁאִיר בֶּן בְּעוֹלָם הַזֶּה,
כְּשִׁיּוּצָא מִמֶּנּוּ, לֹא נִדְבַק בְּשֵׁם
הַקָּדוֹשׁ וְלֹא מְכַנְּסִים אוֹתוֹ
לְפָרְגוֹד, מִשּׁוּם שֶׁהוּא פְּגוּם וְלֹא
נִשְׁלֵם. וְעַץ שֶׁנֶּעְקַר צָרִיף נְטִיעָה
פַּעַם אַחֶרֶת כְּדִי שֶׁהַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ
יִשְׁלֵם כָּל הַצָּדִדִּים, וְחִסְרוֹן לֹא
יִדְבַק בּוֹ לְעוֹלָמִים.

וּבֹא וּרְאֵה, הַבְּרִיּוֹת הַלָּלוּ
פְּגוּמִים הֵם מְלַמְעֵלָה וּמְלַמְטָה,
וְלִכֵּן לֹא נִדְבָקִים לְמַעְלָה וְלֹא
נִדְבָקִים לְמַטָּה. וְאֵלֶּה שְׁכָתוּב
בָּהֶם אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת,

פֶּתַח אֲדָמָה, בִּיה תְּלִיין כָּל עֲבִידָן דְּעִלְמָא
וְדָאִי, אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת, לְשַׁכְּלֵל
לְאַתְקִנָּא כָּל יוֹמָא וְיוֹמָא וְלַאֲפַקָא רִחוּת
וּנְשָׁמִתִּין, וְאֶפְלוּ רִחוּת וְשָׂדִין.

וְאִי תִימָא דְלֹא אֲנוּן תִּקּוֹנָא דְּעִלְמָא. לֹא
הָכִי. דְּהָא אֲנוּן לְתִקּוֹנָא דְּעִלְמָא הוּוּ
וְלַאֲלִקָּאָה בְּהוּ לְחִיבֵי עִלְמָא דְּאֲנוּן אֲזִלִּין
לְקַבְּלִיהוּ לְאוֹכְחָא לְהוּ. וּמֵאִי דְּאֲזִיל
לְשִׁמְאֹל אֲתֵאֲחִיד בְּסִטְרָא שְׁמֵאֲלָא
לְקַבְּלִיהוּ (פ"א לְקִי בְּהוּ) בְּגִינִי כֹף לְתִקּוֹנָא הוּוּ.

וְהָא חֲזִי, מֶה כְּתִיב בְּשִׁלְמָה (שְׁמוּאֵל ב' ז')
וְהוֹכַחְתִּיו בְּשִׁבְט אֲנָשִׁים וּבְנִגְעֵי בְנֵי
אָדָם. מֶאֵן נִגְעֵי בְנֵי אָדָם. אֲלִין אֲנוּן מְזִיקִין.
תֵּא חֲזִי, בְּשַׁעֲתָא דְּאַתְבְּרִיאָן אֲתִקְדֵּשׁ יוֹמָא
וְאַשְׁתַּאֲרוּ רִחוּת בְּלֹא גּוֹפָא. וְאֲלִין אֲנוּן בְּרִיּוֹן
דְּלֹא (ד' מ"ח ע"א) אֲשִׁתְּכַלְלוּ (ר"א ל"ג) [וְלֹא אֲתִיִּסְדּוּ]
וּמִסִּטְרָא שְׁמֵאֲלָא אֲנוּן זִוְהֵמָא דְּדִהֲבָא, וְעַל דָּא
בְּגִין דְּלֹא אֲשִׁתְּכַלְלוּ וְאֲנוּן פְּגִימִין, שְׁמֵא
קְדִישָׁא לֹא שְׂרִיא בְּהוּ וְלֹא אֲתִדְבָּקוּ בִּיה,
וְדִחִילוּ דְּלִהוֹן מִשְׁמָא קְדִישָׁא אִיהוּ וְזַעֲמִין
וְדִחִלִין מִנִּיה, וְשְׁמֵא קְדִישָׁא לֹא שְׂרִיא בְּאַתֵּר
פְּגִים.

וְתֵא חֲזִי הָאִי בְּרִי נִשְׁ דְּאַתְפְּגִים דְּלֹא שְׁבַק בְּרִי
בְּהָאִי עִלְמָא, כִּד נִפְק מִנִּיה לֹא אֲתִדְבַק
בְּשְׁמֵא קְדִישָׁא וְלֹא עֲאִלִין לִיה בְּפָרְגוֹדָא,
בְּגִין דְּאִיהוּ פְּגִים וְלֹא אֲשִׁתְּלִים, וְאִילְנָא
דְּאַתְעַקֵּר פְּעִיא נְטִיעָא זְמָנָא אַחֲרָא, בְּגִין
דְּשְׁמֵא קְדִישָׁא אֲשִׁתְּלִים בְּכָל סִטְרִין. וּפְגִימוּ
לֹא אֲתִדְבַק בִּיה לְעִלְמִין.

וְתֵא חֲזִי הָנִי בְּרִיּוֹן פְּגִימִין אֲנוּן מְעִילָא
וּמִתְתָּא, וּבְגִינִי כֹף לֹא מִתְדְּבָקוֹן לְעִילָא
וְלֹא מִתְדְּבָקוֹן לְתַתָּא. וְאֲלִין דְּכְתִיב בְּהוּ אֲשֶׁר
בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת דְּלֹא אֲשִׁתְּלִימוּ עִילָא

שלא נשלמו למעלה ולמטה.
ואם תאמר, הרי רוחות הם, למה
לא נשלמו למעלה? אלא כיון
שלא נשלמו למטה בארץ, לא
נשלמו למעלה. וכלם באים מצד
שמאל ומכסים מעיני בני אדם,
ועומדים כנגדם להרע להם.
בשילש הם כמו מלאכי השרת,
ובשילש הם כמו בני אדם, והרי
בארוה.

אחר שנבראו רוחות [ד"א נמנו],
נשארו אותם רוחות אחר הרמים
של נקב תהום רבה ליל השבת
ויום השבת. כיון שיצאה קדשת
היום ולא השלמו, יצאו לעולם
ומשוטטים לכל הרוחות, וצריך
העולם להשמר מהם, שהרי אז
מתעורר כל צד שמאל, ואש
הגיהנם לוהטת, וכל אותם
שפצד שמאל הולכים
ומשוטטים בעולם. ורוצים
להתלבש בגוף ולא יכולים, ואז
צריכים להשמר מהם, והתקינו
שיר של פגעים בכל שעה שפחד
שלהם שרוי בעולם.

בא ראה, כשמתקדש היום
בערב שבת, ספת שלום שורה
ונפרסת בעולם. מי זו ספת
שלום? זו שבת. וכל רוחות
וסערו ושרים וכל רוחות
הטמאה, כלם נטמנים ונכנסים
בעין הרמים של נקב תהום רבה.
שהרי כיון שמתעוררת קדשה
על העולם, רוח הטמאה לא
מתעוררת אתו, וזה בורח מלפני
זה.

ואז העולם בשמירה עליונה,
ולא צריך להתפלל על שמירה
כמו שומר את עמו ישראל לעד
אמן, שהרי זה התקן ליום חל
כשהעולם צריך שמירה. אבל
בשבת נפרסת ספת שלום על
העולם, ונשמר בכל הרוחות,
ואפלו רשעי הגיהנם שמורים

ותתא. ואי תימא הא רוחין אנון אמאי לא
(ד"א אשתלימו) לעילא, אלא כיון דלא אשתלימו
לתתא בארעא לא אשתלימו לעילא. וכלהו
מסטר שמאלא קא אתיין ומתבסין מעינא
דבני נשא וקיימי לקבליהו לאבאשא לון.
תלת לון במלאכי השרת. ותלת לון בבני
נשא. והא אוקמוה.

בתר דאתבריו רוחין (ד"א ל"ג אפסרו) אשתארו
אנון רוחין בתר רחייא דנוקבא
דתהומא רבא ליליא דשבתא ויומא דשבתא,
כיון דנפק קדושתא דיומא ולא אשתלימו,
נפקו לעלמא ושטאן לכל סטריין, ובעינא
עלמא לאתנטרא מנייהו. דהא כדין כל סטר
שמאלא אתער, ואשא דגיהנם מלהטא, וכל
אנון דבסטר שמאלא אזלין ושטאן בעלמא.
ובעאן לאתלבשא בגופא ולא יכולין. כדין
בעינא לאסתמרא מנייהו, ואתקינו שיר
דפגעים בכל שעתא דדחילו דלהון שריא
בעלמא.

הא חזי, פד אתקדש יומא במעלי שבתא
ספת שלום שריא ואתפריסת בעלמא.
מאן ספת שלום, דא שבתא, וכל רוחין
ועלעולין ושרין וכל סטרא דמסאבי פלהו
טמירין ועאלין בעינא דריחייא דנוקבא
דתהומא רבא. דהא כיון דאתער קדושתא על
עלמא, רוח מסאבא לא אתער בהדיה. ודא
צריך מקמיה דדא.

וכדין עלמא בנטירו עלאה ולא בעינן
לצלאה על נטירו כגון שומר את עמו
ישראל לעד אמן. דהא דא ביומא דחול
אתתקן דעלמא בעינא נטירו. אבל בשבת ספת
שלום אתפריסא על עלמא ואתנטיר בכל
סטריין. ואפילו חייבי גיהנם נטירין אנון,

הם, והכל נמצאים בשלום - העליונים והתחתונים. ולכן בקדוש היום מברכין הפורס סבת שלום עלינו ועל כל עמו ישראל ועל ירושלים. אמאי על ירושלים, אלא דא היא מדורא דהיא סבה. ובעינא לזמנא להיא סבה דאתפרסת עלנא ולמשרא עמנא ולמהוי (ד"א מנינא) עלנא כאמא דשרייה על בנין, ובגין דא לא דחלין מכל סטריין, ועל דא הפורס סבת שלום עלינו.

בא ראה, בשעה שישאל מברכים ומזמינים את סבת השלום הזאת אורחת קדושה, ואומרים הפורס סבת שלום, אז קדשה עליונה יורדת ופורסת כנפיה על ישראל, ומכסה אותם כמו אם על הבנים. וכל המינים הרעים מתכנסים מהעולם, וישראל יושבים תחת קדשת רבונם. ואז סבת השלום הזו נותנת נשמות חדשות לבניה. מה הטעם? משום שבה שריות הנשמות [ס"א שאן זמן חווי, ונטולת נשמות (זמן שורות בה) וממנה יוצאות. וכיון ששורה ופורסת כנפיה על בניה, מוריקה נשמות חדשות לכל אחד ואחד.

עוד אמר רבי שמעון, על זה שנינו, שבת דגמא של עולם הבא היא. כף זה ודאי. ועל זה שמטה ויובל דגמא זה בזה. ושבת ועולם הבא כף הוא. ואותה תוספת נשמה, מסוד של זכור היא באה על סבת השלום הזאת שלוקחת מהעולם הבא. והתוספת הזאת נותנת לעם הקדוש. ובאותה תוספת הם שמחים, ונשפכים מהם כל דברי החל, וכל צער וכל הצרות, כמו שגמא (ישעיה יד) ביום הניח ה' לך מעצבך ומרגוזך ומן העבדה הקשה וגו'.

וכלא בשלמא אשתכחא עלאין ותתאין, ובגין כף בקדושה דיומא מברכין הפורס סבת שלום עלינו ועל כל עמו ישראל ועל ירושלים. אמאי על ירושלים, אלא דא היא מדורא דהיא סבה. ובעינא לזמנא להיא סבה דאתפרסת עלנא ולמשרא עמנא ולמהוי (ד"א מנינא) עלנא כאמא דשרייה על בנין, ובגין דא לא דחלין מכל סטריין, ועל דא הפורס סבת שלום עלינו.

הא חזי, בשעתא דישאל מברכין ומזמינים להאי סבת שלום אושפיזא קדישא ואמרי הפורס סבת שלום, בדין קדושתא עלאה נחתא ופריסת גדפהא עליהו דישאל ומכסיא לון כאמא על בנין, וכל זינין בישינ אתפנישו מעלמא, ויתבי ישראל תחות קדושתא דמאריהון, ובדין דא סבת שלום יהיב נשמתין חדתין לבנהא, מאי טעמא בגין דביה נשמתין שריין (ס"א רבין זמן וזמנא ונטולת נשמתין ובה שריין) ומינה נפקין. וכיון דשריא ופריסת גדפהא על בנהא. אריקת נשמתין חדתין לכל חד וחד.

הו אמר רבי שמעון על דא תנינן שבת דוגמא דעלמא דאתי איהו, הכי הוא ודאי, ועל דא שמיטה ויובל דוגמא דא בדא. ושבת ועלמא דאתי הכי הוא. והוא תוספת דנשמתא מרזא דזכור קא אתיא על האי סבת שלום דנטיל (דף מח ע"ב) מעלמא דאתי ודא תוספת יתבת לעמא קדישא. ובהוא תוספת חדאן ויתנשי מנייהו כל מלין דחול וכל צעריין וכל עאקין כמה דאת אמר (ישעיה יד) ביום הניח ה' לך מעצבך ומרגוזך ומן העבדה הקשה וגו'.

וּבְלֵילֵי שַׁבַּת צָרִיף אָדָם לְטַעַם
מִהַכֵּל כְּדִי לְהִרְאוֹת שִׁסְפַּת שְׁלוֹם
הַזֹּאת נִכְלָלָה מִהַכֵּל, וּבִלְבָד שְׁלֹא
יִפְגַּם מֵאֵכָל אֶחָד לַיּוֹם, וַיֵּשׁ
אוֹמְרִים שְׁנַיִם, לְשֵׁנֵי הַסְּעוּדוֹת
הָאֲחֵרוֹת שֶׁל הַיּוֹם, וַיִּפְּהוּ. וְכָל
שָׁפָן אִם מַעֲלָה יוֹתֵר לַיּוֹם וַיִּכּוֹל
לְטַעַם מִמֵּאֲכָלִים אֲחֵרִים.
וּלְקַטְנִים בְּשָׁנֵי תַבְשִׁילִים
מִסְפִּיק. וּבְאֻרֵּה הַחֲבָרִים.

נֵר שֶׁל שַׁבַּת נִתֵּן לְהַדְלִיקָה לְנִשּׁוֹת
הָעָם הַקְּדוֹשׁ. וְהָרִי אָמְרוּ
הַחֲבָרִים, שֶׁהִיא כִּבְתָּה נֵרוֹ שֶׁל
עוֹלָם וְהַחֲשִׁיכָה אוֹתוֹ וְכו', וַיִּפְּהוּ.
אֲבָל סוּד הַדְּבָר - סִפְתָּ שְׁלוֹם זֶה
הִיא גְבִירַת הָעוֹלָם, וּנְשָׁמוֹת
שֶׁהֵם נִרוֹת עֲלִיוֹנִים בָּהֶם
שׁוֹרוֹת. וְעַל זֶה הַגְּבִירָה צָרִיכָה
לְהַדְלִיק, שֶׁהָרִי בְּמִקוֹמָה נֶאֱחָזֶת
וְעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה.

וְאִשָּׁה צָרִיכָה בְּחֻדוֹת הַלֵּב וּרְצוֹן
לְהַדְלִיק נֵר שַׁבַּת, שֶׁהָרִי כְּבוֹד
עֲלִיוֹן הוּא לָהּ, וְזִכּוֹת גְּדוּלָּה
לְעֲצָמָהּ לְזִכּוֹת לְבָנִים קְדוֹשִׁים
שֶׁיֵּהִיוּ נֵר הָעוֹלָם בְּתוֹרָה וּבִירְאָה
וַיִּרְבּוּ שְׁלוֹם בְּאֶרֶץ, וְנִתְּנָת
לְבַעֲלָה חַיִּים אֲרָפִים. לָכֵן צָרִיכָה
לְהִזָּהֵר בָּהּ.

בֹּא רְאֵה, שַׁבַּת לֵילָה יוֹם, זְכוֹר
וְשִׁמּוֹר הוּא כְּאֶחָד, וְעַל זֶה כְּתוּב
זְכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ,
וְכָתוּב שִׁמּוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת.
זְכוֹר לְזִכּוֹר, שִׁמּוֹר לְנִקְבָּה, וְהַכֵּל
אֶחָד. אֲשֶׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל חִלְקוֹ שֶׁל
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, גּוֹרְלוֹ
וַיִּרְשָׁתוּ, עֲלֵיהֶם כְּתוּב (תְּהִלִּים קמ"ד)
אֲשֶׁרֵי הָעָם שִׁפְכָה לוֹ אֲשֶׁרֵי הָעָם
שֶׁה' אֱלֹהָיו.

הַשְׁלָמָה מִהַחֲשֵׁמֻטוֹת (סִימָן מ"ב)
רַבִּי חֲנִינָא פָּרֵשׁ כָּל אֶחָד עַל
עֲמֻדוֹ. שְׁשׁוֹן - אֶחָד. שְׁמֻחָה -
שְׁתֵּים. חֲתָן - שְׁלֹשׁ. כָּלָה -
אַרְבַּע. גִּילָה, דִּיצָה, אֶהְבָּה,
אֶחָה, שְׁלוֹם וְרַעוּת - עֶשֶׂר, כְּנָגֵד

וּבְלֵילֵי דְשַׁבְּתָא בְּעֵי בֵּר נֶשׁ לְאַטְעָמָא
מִכָּלָא, בְּגִין לְאַחְזָא דְהָאִי סִפְתָּ
שְׁלוֹם מִכָּלָא אֶתְפַּלִּילָת, וּבִלְבָד דְּלֹא יִפְגַּם
מִכָּלָא חֲדָא לַיּוֹמָא, וְאִית דְּאֻמְרֵי תַרִּין,
לְתַרִּין סְעוּדָתֵי אַחְרָנִין דִּיּוֹמָא, וְשִׁפִּיר. וְכָל
שָׁפָן אִי סָלִיק יִתִּיר לַיּוֹמָא וַיִּכּוֹל לְמַטְעַם
מִמִּיכְלִין אַחְרָנִין וְלִזְעִירֵי בְתָרִי תַבְשִׁילִין
סְגִיָא, וְאוּקְמוּהָ חֲבָרִיא.

נֵר שֶׁל שַׁבַּת לְנִשֵּׁי עָמָא קְדִישָׁא אֶתִּיהִיבָת
לְאַדְלָקָא, וְחֲבָרִיאָא הָא אָמְרוּ דְאִיהִי
כִּבְתָּה בּוֹצִינָא דְעֵלְמָא וְאַחֲשִׁיכָת לִיהָ כּו'
וְשִׁפִּיר. אֲבָל רְזָא דְמָלָה. הִיא סִפְתָּ שְׁלוֹם
מִטְרוּנִיתָא דְעֵלְמָא הִיא וּנְשָׁמֵתִין דְאֻנוּן
בּוֹצִינָא עֲלָאָה בָּהּ שְׁרִיין. וְעַל דָּא מִטְרוּנִיתָא
בְּעִיָא לְאַדְלָקָא, דְּהָא כְּדוּכְתָּהָ אֶתְאַחַדָת
וְעַבְדָת עוֹבְדָא.

וְאַתְתָּא בְּעִיָא בְּחֻדוֹה דְלִבָּא וְרַעוּתָא
לְאַדְלָקָא בּוֹצִינָא דְשַׁבָּת, דְּהָא יִקְרָא
עֲלָאָה הִיא לָהּ וַיִּזְכוּ רַב לְגִרְמָה לְמַזְכֵּי לְבָנִין
קְדִישִׁין דִּיהוּן בּוֹצִינָא דְעֵלְמָא בְּאוּרִייתָא
וּבְדַחֲלָתָא, וַיִּסְגּוּן שְׁלָמָא בְּאַרְעָא, וַיְהִיבָת
לְבַעֲלָה אוּרְכָא דְחִיין, בְּגִין כֵּן בְּעִיָא
לְאַזְדַּהֲרָא בָּהּ.

הָא חֲזִי, שַׁבַּת לֵילִיא וַיּוֹמָא זְכוֹר וְשִׁמּוֹר
אִיהוּ כְּחֻדָא, וְעַל דָּא כְּתִיב זְכוֹר אֶת יוֹם
הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ וְכְתִיב שִׁמּוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת,
זְכוֹר לְדְכוּרָא שִׁמּוֹר לְנוֹקְבָא וְכָלָא חֲד. זָפֵאִין
אֻנוּן יִשְׂרָאֵל חוּלְקִיָּה דְקַדְּשָׁא בְרִיךְ הוּא
עֲדִבִיָּה וְאַחֲסַנְתִּיָּה עֲלִיָּהּ כְּתִיב, (תְּהִלִּים קמ"ד)
אֲשֶׁרֵי הָעָם שִׁפְכָה לוֹ אֲשֶׁרֵי הָעָם שְׁנֵי אֱלֹקָיו.

הַשְׁלָמָה מִהַחֲשֵׁמֻטוֹת (סִימָן מ"ב)

רַבִּי חֲנִינָא פָּרֵשׁ כָּל חֲדָא עַל קִיּוּמָא. שְׁשׁוֹן
חֲדָא. שְׁמֻחָה תַרִּין. חֲתָן תַּלְתָּ. כָּלָה

עֲשֶׂה מַאֲמֹרֹת שְׁבָהּם נִבְרָא
הָעוֹלָם: ע"כ מדהשמטות.

וַיִּבֶן ה' אֱלֹהִים אֶת הַצֵּלַע אֲשֶׁר
לִקַּח מִן הָאָדָם וְגו'. אָמַר רַבִּי
שְׁמַעוֹן, כְּתוּב (איוב כח) אֱלֹהִים
הַבִּין דְּרָכָה וְהוּא יָדַע אֶת
מְקוֹמָהּ. בַּפְּסוּק הַזֶּה יֵשׁ גִּינוּם
רַבִּים, אֵלָּא מַה זֶה אֱלֹהִים הַבִּין
דְּרָכָה? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּבֶן ה'
אֱלֹהִים אֶת הַצֵּלַע, זֹו תוֹרָה
שֶׁבַעל פֶּה שֵׁישׁ בֶּה דֶּרֶךְ, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה מג) הַנּוֹתֵן בֵּים דֶּרֶךְ.
מִשּׁוּם כִּךְ אֱלֹהִים הַבִּין דְּרָכָה.

וְהוּא יָדַע אֶת מְקוֹמָהּ, מִי
מְקוֹמָהּ? זֹו תוֹרָה שֶׁבְּכֶתֶב שֵׁישׁ
בֶּה דַעַת. (דַּעַת וְחִבּוּנָה הוֹלְכִים כֶּאֱחָד), ה'
אֱלֹהִים, שֵׁם מְלֵא לְהַתְקִין לָהּ
בְּכָל, וְעַל זֶה נִקְרָא חֲכָמָה
וְנִקְרָא בִּינָה, מִשּׁוּם שֶׁהִיא בְּשֵׁם
מְלֵא - ה' אֱלֹהִים, בְּכָל בְּשָׁלְמוֹת
בְּשָׁנֵי הַשָּׁמוֹת.

אֶת הַצֵּלַע - זֹו אֶסְפַּקְלָרְיָה שְׁלֹא
מְאִירָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים לה)
וּבְצִלְעֵי שְׁמֹחוּ וְנֶאֱסָפוּ. אֲשֶׁר
לִקַּח מִן הָאָדָם - מִשּׁוּם שֶׁהָרִי
מִתּוֹרָה שֶׁבְּכֶתֶב יֵצֵא. לֹאשָׁה -
לְהַתְקֵשׁר בְּשִׁלְהֶבֶת שֶׁל צַד
שְׂמָאל, שֶׁהָרִי הַתּוֹרָה מִצַּד
הַגְּבוּרָה נִתְּנָה. לֹאשָׁה - לְהִיּוֹת
אֵשׁ ה' קְשׁוּרָה כֶּאֱחָד.

וַיִּבְאֶה אֶל הָאָדָם - מִשּׁוּם שְׁלֹא
צָרִיכָה לְהַמְצֵא לְבָדָה, אֵלָּא
לְהַתְפַּלֵּל וּלְהַתְחַבֵּר בַּתּוֹרָה
שֶׁבְּכֶתֶב. כִּיּוֹן שֶׁהַתְּחַבֵּרָה עֲמוּ,
הוּא יִזוֹן אֶתָּה וְיִתֵּן אֹתָהּ וְיִתֵּן
לָהּ מַה שֶּׁצָּרֶיךָ, הֵינּוּ מַה שֶּׁכְּתוּב
וְאֵת הָאָרֶץ, וְהָרִי בְּאַרְגָּו. מִכָּאן
לְמַדְנוּ, שְׁמִי שֶׁמִּשְׁאִי אֶת בִּתּוֹ,
עַד שְׁלֹא תִכְנַס לְבַעֲלָהּ, אֲבִיָּה
וְאִמָּה מִתְקַנְּנִים אֹתָהּ וְנוֹתְנִים לָהּ
כָּל מַה שֶּׁצָּרֶיךָ. כִּיּוֹן שֶׁהַתְּחַבֵּרָה
בְּבַעֲלָהּ, הוּא יִזוֹן אֹתָהּ וְיִתֵּן לָהּ
מַה שֶּׁצָּרֶיךָ.

אַרְבַּע. גִּילָה דִּיצָה אֶהְבֶּה אַחֲרָה שְׁלוֹם וְרִיעוּת
עֲשֶׂה כְּנֶגֶד עֲשֶׂה מַאֲמֹרֹת שְׁבָהּם נִבְרָא
הָעוֹלָם. (עַד כָּאן מִדְּהַשְׁמִטּוֹת)

וַיִּבֶן יי אֱלֹהִים אֶת הַצֵּלַע אֲשֶׁר לִקַּח מִן
הָאָדָם וְגו'. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן כְּתִיב, (איוב
כח) אֱלֹהִים הַבִּין דְּרָכָה וְהוּא יָדַע אֶת מְקוֹמָהּ.
הֵאֵי קָרָא גִּוּוֹנִין סְגִיאיִן אֵית בִּיהּ. אֵלָּא מַהוּ
אֱלֹהִים הַבִּין דְּרָכָה. כְּמָה דְּאֵת אָמַר וַיִּבֶן יי
אֱלֹהִים אֶת הַצֵּלַע דָּא תוֹרָה שֶׁבַעל פֶּה דְּאֵית
בֶּה דֶּרֶךְ, כְּמָה דְּאֵת אָמַר, (ישעיה מג) הַנּוֹתֵן בֵּים
דֶּרֶךְ, בְּגִינֵי כִךְ אֱלֹהִים הַבִּין דְּרָכָה.

וְהוּא יָדַע אֶת מְקוֹמָהּ. מִאֵן מְקוֹמָהּ, דָּא
תוֹרָה שֶׁבְּכֶתֶב דְּאֵית בֶּה דַעַת. (דַּעַת וְחִבּוּנָה
כְּחַד אֶחָד) יי אֱלֹהִים שֵׁם מְלֵא לְאַתְקֵנָא לָהּ
בְּכָלָא. וְעַל דָּא אֶתְקֵרִיאַת חֲכָמָה וְאֶתְקֵרִיאַת
בִּינָה. בְּגִין דְּהוּא בְּשֵׁם מְלֵא יי אֱלֹהִים בְּכָלָא
בְּשָׁלִימוֹ בְּתֵרִי שְׁמֵהּ.

אֶת הַצֵּלַע דָּא אֶסְפַּקְלָרְיָה דְּלֹא נִהְרָא כְּמָה
דְּאֵת אָמַר, (תהלים לה) וּבְצִלְעֵי שְׁמֹחוּ
וְנֶאֱסָפוּ. אֲשֶׁר לִקַּח מִן הָאָדָם, בְּגִין דְּהֵא
מִתּוֹרָה שֶׁבְּכֶתֶב נִפְקֵת. לֹאשָׁה, לְאַתְקֵשְׁרָא
בְּשִׁלְהוּבָא דְּסִטֵּר שְׂמָאֵלָא, דְּהֵא אִוְרִייתָא
מִסְטָרָא דְּגְבוּרָה אֶתְיַהֲבֵת. לֹאשָׁה, לְמַהוּי (נח
ע"א) אֵשׁ ה' קְטִיר כְּחֵדָא.

וַיִּבְאֶה אֶל הָאָדָם. בְּגִין דְּלֹא בְּעִיָּא
לְאַשְׁתַּפְּחָא בְּלַחֲוֹדָהּ אֵלָּא לְאַתְפַּלְלָא
וּלְאַתְחַבֵּרָא בַּתּוֹרָה שֶׁבְּכֶתֶב. כִּיּוֹן דְּאַתְחַבֵּרָת
בְּהַדִּיָּה הוּא יִזוֹן לָהּ וְיִתֵּן לָהּ וְיִתֵּן לָהּ מַה
דְּאַצְטְרִיךְ הֵינּוּ דְּכְתִיב וְאֵת הָאָרֶץ וְהֵא
אִוְקִימָנָא. מִכָּאן אִוְלִיפְנָא מִאֵן דְּאַנְסִיב בְּרִיתָהּ
עַד לֹא תִיעוֹל לְבַעֲלָהּ, אֲבוּהָ וְאִמָּהּ מִתְקַנְּנִין לָהּ
וְיַהֲבִין לָהּ כָּל מַה דְּאַצְטְרִיךְ, כִּיּוֹן דְּאַתְחַבֵּרָת
בְּבַעֲלָהּ הוּא יִזוֹן לָהּ וְהוּא יִתֵּן לָהּ מַה דְּבְּעִיָּא.

בא ראה, בפתחלה פתוב ויכן ה' אלהים את הצלע, שאבא ואמא התקינו לה [בשרים וארבעה קשומים ויבאה בגמטריא עשרים וארבע]. ואחר כך ויבאה אל האדם. [והכנים אותה בחמשה קולות: (ירמיה כח) קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול בלה קול מצהלות חתנים] להתקשר הפל באחד ולהתחבר אחד באחד. והוא נותן [לה] מה שצריך.

דבר אחר אלהים הבין דרכה - פשהבת בבית אמא, היא מסתפלת בכל יום בכל מה שפשה צריכה, שפתוב (איוב כח) אלהים הבין דרכה. כיון שהתחברה בבעלה, הוא נותן לה כל מה שצריך ויתקן מעשיה. זהו שפתוב והוא ידע את מקומה [ופסוק זה נקשר בסודות עליונים] [ד"א פסוק זה נאמר על חכמה העליונה ונקשר בסודות עליונים, שברי בנקדה הראשונה אין מי שידע בה כלל, אבל אלהים הבין דרכה, זה העולם תבא. והוא זה הממיר מכל הממירים, הנסתר שנקרא הו"א ולא ידוע בשם].

פתוב וייצר ה' אלהים את האדם. כאן נתקן הכל בימין ובשמאל, והרי בארנו שנקלל ביצר הטוב, אבל וייצר ה' אלהים - ביצר טוב ויצר רע.

השלמה מההשמטות (סימן מ"ג)
ס"א יצר טוב ויצר רע שהוא חדוה ומביא אותה אליו, ולמעלה צד הצפון ממש, שהוא חדוה בלי זמה שהיצר הרע אחוז בו [בה]. בפתחלה, שפתוב (שיר ב) שמאלו פחת לראשי, ואחר כך וימינו תחבקני, ונתנת בין זמין לשמאל [ושמאל] [לחזון], ולכן וייצר ה' אלהים, שם מלא לגבי שני צדדים אלו. את האדם וכו': ע"כ מההשמטות.

רמזה? אלא יצר טוב לו לעצמו, יצר הרע לעורר אליו את נקבתו [ס"א ומצר שמאל מתעורר תמיד לנקבה]. סוד

תא חזי, בקדמיתא כתיב ויכן יי אלהים את הצלע. דאבא ואמא אתקינו לה (בארבע ועשרים קשומים. ויבאה בג' ארבע ועשרים) ולבתר ויביאה אל האדם (ועאלא ליה בחמש קלין (ירמיה כח) קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול בלה קול מצהלות חתנים) לאתקשרא כלא כחדא ולא תחברא חד בחד. והוא יהיב (ליה) מה דאצטריך.

דבר אחר אלהים הבין דרכה, פד ברתא בבי אמא, היא אסתפלא בכל יומא בכל מה דבעיא ברתה דכתיב, (איוב כח) אלהים הבין דרכה, כיון דחברת לה בבעלה הוא יהיב לה כל מה דבעיא ויתקן עובדהא, הדא הוא דכתיב והוא ידע את מקומה (והא קרא ברזון עליון אתקשר) (דף מט ע"א) (ד"א הא קרא על חכמתא עלאה אתקשר ואתקשר ברזון עליון, דהא נקודה קדמא לית מאן דידע בה כלל, אבל אלהים הבין דרכה דא עלמא דאתי, והו"א דא ממירא דכל ממירין סתיקא דאקרי הו"א ולא ידע בשמא).

בתוב וייצר יי אלהים את האדם. הכא אשתכלל בכלא בימינא ובשמאלא, והא אוקימנא דאתכליל ביצר הטוב, אבל וייצר יי אלהים ביצר טוב וביצר רע.

השלמה מההשמטות (סימן מ"ג)

ס"א יצר טוב ויצר רע דאיהו חדוה ואייתי לה לגביה, ולעילא סטרא דצפון ממש דאיהו חדוה בלא זמהא דיצר הרע אחיד ביה (ג"א כה). בקדמיתא דכתיב שמאלו פחת לראשי ולבתר וימינו תחבקני ואתייהיבת בין ימינא לשמאלא (ג"א ושמאלא) (לא תנוא) ועל דא וייצר יי אלהים שם מלא לגבי תרין סטריין אלין. את האדם וכו' (ער כאן מההשמטות)

אמאי, אלא יצר טוב ליה לגרמיה. יצר הרע לאתעררא לגבי נוקביה. (ס"א ומסטר שמאלא אתער תדיר לגבי נוקבא), רזא דמלה מפאן אוליפנא

הדבר, מפאן למדנו שצפון מתעורר תמיד לנקבה ונקשר עמה, ולכן נקראת אשה.

ובא וראה, יצר טוב ויצר הרע, משום שהנקבה נתנה ביניהם [ג"א שנקבה נכללת בהם] והתקשרה עמם, ולא מתקשרת עד שייצר הרע מתעורר אליה ומתקשרים זה בזה. וכיון שמתקשרים זה בזה, אז מתעורר יצר הטוב שהוא חדוה ומביא אותה אליו, [ואז נתנת ביניהם לתקן, ועל זה ויצר ה' אלהים שם מלא אליו יצר טוב ויצר רע] [ד"א ולמעלה צד העפון ממש שהיא חדוה בלי זקמה, שייצר הרע אותו בה בתחלה, שקתוב (שיר ב) שמאלו תחת לראשי. ואחר כך וימנו תחבקני, ונתנת בין ימין ושמאל לחזון, ועל זה ויצר ה' אלהים, שם מלא לגבי שני הצדדים הללו].

את האדם הא, אוקימנא. אבל דבר ונוקבא כחדא (ד"א ולא הו) מתפרשן למהוי אפין באפין. מה כתיב עפר מן האדמה השתא קיימא לאתקנא. תא חזי אתתא בד אתחברת בבועלה, אתקריאת על שם בעלה, איש אשה, צדי"ק צד"ק, איהו עופר ואיהי עפר. (ד"א ל"ג) (וכרין) איהו צבי ואיהי צביה (ד"א בכה דאת אמר) (יחזקאל ב) צבי היא לכל הארצות.

כתוב (דברים טז) לא תטע לך אשורה כל עץ אצל מזבח ה' אלהיך אשר תעשה לך. אצל מזבח - וכי למעלה ממנו או במקום אחר מי התיר? אלא הרי בארנו, אשר זה בעלה, שהאשה היא נקראת על שם בעלה אשר [ג"א הרי הם אשר ה"א], ועל זה כתוב (מלכים ב כג) לבעל ולאשורה. משום כך כתוב לא תטע לך אשורה כל עץ אצל מזבח ה' אלהיך, כנגד המקום של אותו מזבח ה', שהרי מזבח ה' הוא עומד על זה, ועל זה כנגדה לא תטע לך אשורה אחרת.

דצפון אתער תדיר לגבי נוקבא ואתקשר בהדה ובגין כך אתקריאת אשה.

ותא חזי, יצר טוב ויצר הרע בגין

דאתייהבת נוקבא בינייהו (נ"א דנוקבא

אתבלילת בהו) ואתקשרא בהדיהו, ולא מתקשרא

עד דייצר הרע אתער לגבה ומתקשרן דא

בדא. וכיון דמתקשרן דא בדא, כדין אתער

יצר טוב דאיהו חדוה ואייתי לה לגביה (וכרין

אתייהבת בינייהו לאתקנא, ועל דא וייצר ה' אלהים שם מלא לגביה יצר טוב

ויצר רע) (ד"א ולעילא סטרא דצפון ממש דאיחי חדוה בלא זוזקמא ויצר

הרע אחיד בה בקרמיותא, דכתיב, (שיר השירים ב) שמאלו תחת לראשי

ולבתי וימינו תחבקני, ואתייהבת בין ימינא ושמאלא לאתקנא, ועל דא

וייצר ה' אלהים שם מלא לגבי תרין סטרין (אליו).

את האדם הא אוקימנא. אבל דבר ונוקבא

כחדא (ד"א ולא הו) מתפרשן למהוי אפין

באפין. מה כתיב עפר מן האדמה השתא

קיימא לאתקנא. תא חזי אתתא בד אתחברת

בבועלה, אתקריאת על שם בעלה, איש אשה,

צדי"ק צד"ק, איהו עופר ואיהי עפר. (ד"א ל"ג)

(וכרין) איהו צבי ואיהי צביה (ד"א בכה דאת אמר)

(יחזקאל ב) צבי היא לכל הארצות.

כתיב, (דברים טז) לא תטע לך אשורה כל עץ

אצל מזבח ה' אלהיך אשר תעשה

לך. אצל מזבח, וכי לעילא מניה או באתר

אחרא מאן שרייה. אלא הא אוקימנא אשר

דא בעלה דאתתא (ד"א ה"א) אתקריאת על שום

בעלה אשרה. (ג"א הרי הם אשר ה"א) ועל דא כתיב,

(מלכים ב כג) לבעל ולאשורה. בגין כך כתיב לא

תטע לך אשורה כל עץ אצל מזבח ה' אלקיך.

לקבל (נ"א אשרה) אתר דההוא מזבח ה', דהא

מזבח ה' איהו קיימא על דא, ועל דא לקבלה

לא תטע לך אשורה אחרא.

בא ראה, בכל מקום, כל אותם עובדי השמש נקראים עובדים לפעל, ואלו שעובדים ללכנה נקראים עובדי אשרה. ולכן לפעל ולאשרה. ואשרה נקראת על שם בעלה אש"ר. אם כן, למה נתבטל השם הזה? אלא אשרה על שם שכתוב (בראשית ל) באשרי פי אשרוני בנות, והוא [הר] שלא אשריה שאר העמים ועומדת אחרת תחפיה. ולא עוד, אלא שכתוב (איכה א) כל מכבדיה הזיליה, ולכן [נעבד] נתבטל השם הזה, וכדי שלא יתחזקו אותם שעושים שאר עמים עובדי עבודה זרה, וקוראים מזבח שהוא מאדמה, שכתוב (שמות ב) מזבח אדמה וגו'. משום כן עפר מן האדמה.

ויפח באפיו נשמת חיים - [דבר נכלל. אבל ופח באפיו] נכללה נשמת חיים באותו עפר, כנזכה שמתעברת מן הזכר, שהרי מתחברים ומתמלא העפר הזה מהפל, ומהו? רוחות ונשמות. ויהי האדם לנפש חיה - כאן התפתח וקיים אדם להתקין ולזון את הנפש חיה.

השלמה מזה השמטות (סימן מ"ד)
אמר לו, לכה דודי נצא השדה, לכו לקדוש-ברוך-הוא לטייל, ואל אשב תמיד במקום אחד. ומה זה לב? אמר לו, אם כן, בן זומא מבחזר ואתה עמו. ל"ב הוא [והוא] שלשים ושתים, והיו סתומים ובהם נברא העולם. ומהו ל"ב? אמר לו, שלשים ושתים נתיבות. משל למלך שהיה יושב בחדרי חדרים, ומגן החדרים שלשים ושנים, ולכל אחד מן החדרים יש נתיב, נאה למלך זה להפגס [הכל] בחדרו על דרך נתיבות. אמר, לא נאה לו שלא לגלות פניו ומשפנתו וגנזיו

הא חזי, בכל אתר כל אנון פלחי שמשא אקרון עובדין לפעל, ואנון דפלחין לסיהרא איקרון עובדי אשרה, ועל דא לפעל ולאשרה, ואשרה אתקרי על שום בעלה אש"ר. אי הכי אמאי אתעבר שמא דא. אלא אשרה על שום דכתיב (בראשית ל) באשרי פי אשרוני בנות והוא (ד"א ה) דלא אשריה שאר עמין וקיימא אחרא תחותיה, ולא עוד אלא דכתיב (איכה א) כל מכבדיה הזיליה, ובגין כן (נ"א אתעבד) אתעבר שמא דא, ובגין דלא יתתקפון אנון דעבדי שאר עמין עובדי עבודת פוכבים ומזלות, וקרינן מזבח דאיהו מאדמה, דכתיב, (שמות ב) מזבח אדמה וגו' בגיני כן עפר מן האדמה.

ויפח באפיו נשמת חיים. (מלה אתכליל אבל ופח באפיו) אתכליל נשמת חיים בהוא עפר, פנוקבא דמתעברא מן דכורא דהא מתחברן ואתמלייא האי עפר מפלא, ומאי איהו, רוחין ונשמתין. ויהי האדם לנפש חיה, השתא אתפתח וקיים אדם לאתקנא ולמיזן לנפש חיה.

השלמה מזה השמטות (סימן מ"ד)
אמר ליה (שיר השירים ד) לכה דודי נצא השדה לכו להקדוש ברוך הוא לטייל ואל אשב תמיד במקום אחד ומאי ל"ב אמר ליה, אם כן בן זומא מבחזר ואתה עמו ל"ב הוא (והוא) שלשים ושתים והיו סתומים ובהם נברא העולם. ומאי שלשים ושתים אמר ליה ל"ב נתיבות משל למלך שהיה יושב בחדרי חדרים ומגן החדרים שלשים ושתים. ולכל אחד מן החדרים יש נתיב נאה למלך זה להפגס [הכל] בחדרו על דרך נתיבות. אמר, לא נאה לו שלא לגלות פניו ומשפנתו וגנזיו

וּנְגִינוֹ וְחִמּוּדוֹתָיו? אֲמַרְתָּ לֹא.
מָה עָשָׂה? נִגַע בַּבַּת וְכָלֵל בָּהּ כָּל
הַנְּתִיבוֹת וּמִלְבוּשֶׁיהָ, וְהִרְוָצָה
לְהַכְנִס [ס"א לְהַסְתַּכֵּל בְּעֵינֶיהָ] בַּפָּנִים,
יִסְתַּכֵּל הִנֵּה. וּנְשָׂאָה לְמֶלֶךְ.

גַּם נִתְּנָה לוֹ בְּמִתְּנָה, וּלְפַעֲמִים
קוֹרֵא אוֹתָהּ בְּאַהֲבָתוֹ (בַּת) אַחוֹתִי,
כִּי מִמָּקוֹם אֶחָד הָיוּ, וּלְפַעֲמִים
קוֹרֵא אוֹתָהּ בְּתִי, כִּי בֵּתוֹ הִיא,
וּלְפַעֲמִים קוֹרֵא אוֹתָהּ אִמִּי. וְעוֹד,
כִּי אֵין דִּין אִם אֵין חֻכְמָה, שֶׁהָרִי
נֶאֱמַר (מַלְכִּים-א ה') וְה' נָתַן חֻכְמָה
לְשִׁלְמָה. וְאַחֵר כִּף דָּן אֶת הַדִּין
עַל מִתְּכַנְתּוֹ, שֶׁכְּתוּב (שם א)
וַיִּשְׁמְעוּ כָּל יִשְׂרָאֵל אֶת הַמִּשְׁפָּט
וְגוֹמֵר, כִּי רָאוּ כִּי חֻכְמַת אֱלֹהִים
בְּקִרְבּוֹ וְגוֹמֵר.

וְכֵן חֻכְמָה נִתְּנָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוא לְשִׁלְמָה? שִׁלְמָה נִשָּׂא שְׁמוֹ
שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שֶׁאָנוּ
אוֹמְרִים, כָּל שִׁלְמָה שֶׁבִּשְׂרִיר
הַשִּׁירִים קָדַשׁ לְבַד מֵאַחַד. אָמַר
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הוֹאִיל וְשִׁמְךָ
כְּשָׁמִי, אֲשִׁיא לָךְ בְּתִי, וְהָרִי
נִשְׂוָאָה הִיא, אָמַר לִיָּהּ, בְּמִתְּנָה
נִתְּנָה לוֹ הַשֵּׁם, וְה' נָתַן חֻכְמָה
לְשִׁלְמָה, וְלֹא פִּרַשׁ. וְהִיכֵן פִּרַּשׁ?
לְפָנָיו, כִּי רָאוּ כִּי חֻכְמַת אֱלֹהִים
בְּקִרְבּוֹ לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט. [ומה זה

מִשְׁפָּט? אֵלֶּא כֵּן וְכֵן שֶׁאֵדָם עוֹשֶׂה מִשְׁפָּט, חֻכְמַת
אֱלֹהִים בְּקִרְבּוֹ] וְכֵן זֶה לַעֲשׂוֹת
מִשְׁפָּט? הָרִי אוֹמֵר, שְׂאוֹתָהּ
חֻכְמָה שֶׁנִּתְּנָה אֱלֹהִים וְשִׁיָּא
עִמּוֹ בְּחִדְרוֹ, הִיא בְּקִרְבּוֹ. זֹאת
עוֹזְרָתוֹ וּמִקְרָבָתוֹ, וְאִם לֹא -
מִרְחַקָתוֹ, וְלֹא עוֹד אֵלֶּא מִסִּרְתּוֹ,
שֶׁכְּתוּב (ויקרא כו) וַיִּסְרָתִי אֶתְכֶם
אֶף אֲנִי: ע"כ מִהַשְׁמָטוֹת.

וַיִּכֵּן ה' אֱלֹהִים. אֶף כָּאֵן גַּם כֵּן
בְּשֵׁם מָלֵא, שֶׁהָרִי אָבָא וְאֵמָא
הַתְּקִינּוּ אוֹתָהּ עַד שֶׁלֹּא בָּאָה
לְבַעֲלָהּ. אֶת הַצֵּלַע, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
(שיר א) שְׁחֹרָה אֲנִי וְנֶאֱוָה בְּנוֹת
יְרוּשָׁלַיִם, אִסְפַּקְלָרְיָה שֶׁלֹּא

וְחִמּוּדוֹתָיו. אֲמַרְתָּ לֹא. מָה עָשָׂה, נִגַע בַּבַּת
וְכָלֵל בָּהּ כָּל הַנְּתִיבוֹת וּמִלְבוּשֶׁיהָ וְהִרְוָצָה
לְהַכְנִס (ס"א לְהַסְתַּכֵּל בְּעֵינֶיהָ) בַּפָּנִים, יִסְתַּכֵּל הִנֵּה.
וּנְשָׂאָה לְמֶלֶךְ.

גַּם נִתְּנָה לוֹ בְּמִתְּנָה. וּלְפַעֲמִים קוֹרֵא אוֹתָהּ
בְּאַהֲבָתוֹ, (בַּת) אַחוֹתִי כִּי מִמָּקוֹם אֶחָד הָיוּ
וּלְפַעֲמִים קוֹרֵא אוֹתָהּ בְּתִי, כִּי בֵּתוֹ הִיא.
וּלְפַעֲמִים קוֹרֵא אוֹתָהּ אִמִּי. וְעוֹד כִּי אֵין דִּין
אִם אֵין חֻכְמָה, שֶׁהָרִי נֶאֱמַר (מַלְכִּים א' ה') וַיִּתֵּן
חֻכְמָה לְשִׁלְמָה. וְאַחֵר כִּף דָּן אֶת הַדִּין עַל
מִתְּכַנְתּוֹ דְּכְתִיב (מַלְכִּים ג') וַיִּשְׁמְעוּ כָּל יִשְׂרָאֵל
אֶת הַמִּשְׁפָּט וְגוֹ' כִּי רָאוּ כִּי חֻכְמַת אֱלֹהִים
בְּקִרְבּוֹ וְגוֹ'.

וְכֵן חֻכְמָה נִתְּנָה הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְשִׁלְמָה,
שִׁלְמָה נִשָּׂא שְׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא, כְּדֹאֲמַרִּינוּ, כָּל שִׁלְמָה שֶׁבִּשְׂרִיר הַשִּׁירִים
קָדַשׁ לְבַד מֵאַחַד. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
הוֹאִיל וְשִׁמְךָ כְּשָׁמִי, אֲשִׁיא לָךְ בְּתִי, וְהָא
נִשְׂוָאָה הִיא, אָמַר לִיָּהּ, בְּמִתְּנָה נִתְּנָה לוֹ
הַשֵּׁם, וְה' נָתַן חֻכְמָה לְשִׁלְמָה, וְלֹא פִּרַּשׁ.
וְהִיכֵן פִּרַּשׁ, לְהֵלֵךְ. כִּי רָאוּ כִּי חֻכְמַת אֱלֹהִים
בְּקִרְבּוֹ לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט. (נ"א וּמֵאִי מִשְׁפָּט אֵלֶּא כֵּן וְכֵן שֶׁאֵדָם

עוֹשֶׂה מִשְׁפָּט, חֻכְמַת אֱלֹהִים בְּקִרְבּוֹ) וּמֵאִי לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט,
הָרִי אוֹמֵר, שְׂאוֹתָהּ חֻכְמָה שֶׁנִּתְּנָה אֱלֹהִים
וְשִׁיָּא עִמּוֹ בְּחִדְרוֹ, הִיא בְּקִרְבּוֹ. זֹאת עוֹזְרָתוֹ
וּמִקְרָבָתוֹ, וְאִם לֹא מִרְחַקָתוֹ, וְלֹא עוֹד אֵלֶּא
מִסִּרְתּוֹ, דְּכְתִיב (ויקרא כ"ו) וַיִּסְרָתִי אֶתְכֶם אֶף

אֲנִי: (עַד כָּאֵן מִהַשְׁמָטוֹת)

וַיִּכֵּן יי אֱלֹהִים, אוֹף הָכִי נָמִי בְּשֵׁם מָלֵא,
דְּהָא אָבָא וְאֵמָא אֲתִקִּינוּ לָהּ עַד
לֹא אֲתַת לְבַעֲלָהּ. אֶת הַצֵּלַע כְּמָה דְּאֵת
אָמַר, (שיר השירים א) שְׁחֹרָה אֲנִי וְנֶאֱוָה בְּנוֹת
יְרוּשָׁלַיִם, אִסְפַּקְלָרְיָא דְלֹא נִהְרָא, אָבָל אָבָא

מאירה. אבל אבא ואמא התקינו לה שיתפייס בעלה עמה.

ויבאה אל האדם, מכאן למדנו שצריכים אבא ואמא של הכלה להכניסה ברשותו של התחתן, כמו שנאמר (דברים כב) את בתי נתתי לאיש הזה וגו'. מכאן ואילך בעלה יבוא אליה, שהרי הבית הוא שלה, שכתוב (בראשית כט) ויבא אליה. ויבא גם אל רחל. בהתחלה ויבאה אל האדם, שעד כאן יש לאבא ולאמא לעשות, אחר כך הוא יבא אליה, וכל הבית שלה הוא, ויטל רשות ממנה.

ועל זה הערנו, שכתוב (שם כח) ויפגע במקום וילן שם, וינטל רשות בהתחלה. מכאן למדנו, שמי שמתחבר באשתו, צריך לבקש ממנה וילשמה אותה בדברים, ואם לא - שלא ללון אצלה, כדי שיהיה רצון שלהם כאחד בלא אנס.

וילן שם פי בא השמש, להראות שאסור לו לאדם לשמש מטתו ביום. ויקח מאבני המקום וישם מראשתיו, כאן למדנו שאפלו יהיו למלך מטות זהב ולבושי כבוד ללון בהם, והמלכה תתקין לו מטה מתקנת מאבנים - יעזב את שלו וילון במה שהיא תתקין, שכתוב וישכב במקום ההוא.

בא ראה מה פתוב כאן, ויאמר האדם זאת הפעם וגו'. הרי ערבות של הדברים להמשיך עמה חביבות ולהמשיך אותה (עמה) לרצונו לעורר עמה אהבה. ראה כמה ערבים אותם דברים, כמה דברי אהבה הם, עצם מעצמי ובשר מבשרי, כדי להראות לה שהם אחד ואין פריד ביניהם בכל.

פריד ביניהם בכל ימצא כמותה, זוהי כבוד הבית, כל

ואמא אתקינו לה לאתפייסא בעלה בהדה. ויבאה אל האדם. מהכא אוליפנא דבעאן אבא ואמא דכלה לאעלה ברשותיה דחתן. כמה דאת אמר, (דברים כב) את בתי נתתי לאיש הזה וגו'. מכאן ואילך בעלה ייתי לגבה, דהא ביתא דילה הוא דכתיב, (בראשית כט) ויבא אליה. ויבא גם אל רחל, בקדמיתא ויבאה אל האדם דעד הכא אית לאבא ולאמא למעבד, לבתר איהו ייתי לגבה וכל ביתא דילה הוא, ויטול רשות מינה.

ועל דא אתערנא דכתיב, (בראשית כח) ויפגע במקום וילן שם, דנטיל רשו בקדמיתא.

מכאן אוליפנא דמאן דמתחבר (דף נט ע"ב) באנתתיה בעי למפגע לה ולבסמא לה במלין, ואי לאו לא יבית לגבה. בגין דיהא רעותא דלהון כחדא בדלא אניסו.

וילן שם פי בא השמש, לאחזאה דאסיר ליה לבר נש לשמשא ערסיה ביממא. ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו, הכא אוליפנא דאפילו יהון למלכא ערסי דדהבא ולבושי יקר למיבת בהו ומטרוניתא תתקין ליה ערסא מתתקן באבנין, ישבוק דיליה ויבית במה דאיהי תתקין דכתיב וישכב במקום ההוא.

הא חזי, מה כתיב הכא ויאמר האדם זאת הפעם וגו'. הא בסימו דמלין לאמשכא עמה חביבותא, ולאמשכא לה (עמה) לרעותיה לאתערא עמה רחימותא. חמי כמה בסימין אנון מלין, כמה מלי דרחימותא אנון, עצם מעצמי ובשר מבשרי, בגין לאחזאה לה דאנון חד ולא אית פירודא ביניהו בכלא.

השתא שרי לשבחא לה. לזאת יקרא אשה עבשו מתחיל לשבח אותה - לזאת יקרא אשה. זו היא שלא

הַנָּשִׁים לַפְּנִיָּה בְּקוֹף בְּפָנֵי אָדָם.
אָבֵל לְזֹאת יִקְרָא אִשָּׁה - שְׁלָמוֹת
הַכֹּל. לְזֹאת וְלֹא לְאַחֶרֶת. הַכֹּל הוּא
דְּבָרֵי אֶהְבָּהּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלִי לֹא)
רַבּוֹת בְּנוֹת עָשׂוּ חֵיל וְאַתָּה עֲלִית עַל
כָּלָנָה.

עַל כֵּן יַעֲזֹב אִישׁ אֶת אָבִיו וְאֶת
אִמּוֹ וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ וְהָיוּ לְבָשָׂר
אֶחָד, הַכֹּל לְהִמְשִׁיכָהּ בְּאֶהְבָּה
וְלִהְיוֹת עִמָּהּ. כִּי־כֵן שְׁעוֹרֵר אֵלֶיהָ
כָּל הַדְּבָרִים הַלְלוּ, מִה פְּתוּב?
וְהַנֶּחֱשׁ הָיָה עָרוֹם וְגו'. הָרִי
הַתְּעוֹרֵר יֵצֵר הָרַע לְאַחֲזוֹ בָּהּ כְּדֵי
לְקַשְׂרָהּ בְּתַאוּת הַגּוֹף וְלַעֲזוֹר
אֵלֶיהָ דְּבָרִים אַחֲרִים שֶׁיֵּצֵר הָרַע
מִתְעַנֵּג בָּהֶם.

עַד שֶׁלְּאַחֵר כָּף מִה פְּתוּב, וְתֵרָא
הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ לְמַאֲכָל וְכִי
תֵּאָוֶה הוּא לְעֵינַיִם, וְתִקַּח מִפְּרִי
וְתֹאכַל. קִבְּלָהּ אוֹתוֹ בְּרָצוֹן, וְתִתֵּן
גַּם לְאִשָּׁה עִמָּהּ [וַיֹּאכֵל]. הָרִי אֵז הוּא
הַתְּעוֹרֵרָה אֵלָיו בְּתֵאוֹהָ לְהַתְּעוֹרֵר
[לְתֵת] לוֹ רָצוֹן וְאֶהְבָּהּ, זֶה דְּבַר
לְהִרְאוֹת מַעֲשֵׂה לְבָנֵי אָדָם כְּמוֹ
שֶׁלְּמַעֲלָה.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אִם כָּף, בְּמָה
נַעֲמִיד אוֹתוֹ לְמַעֲלָה יֵצֵר הָרַע
שְׂאוֹחֵז בְּנִקְבָּהּ? אָמַר לוֹ, הָרִי
הַתְּעוֹרֵרוֹ אֵלָיו לְמַעֲלָה וְאֵלָיו
לְמַטָּה, יֵצֵר טוֹב וְיֵצֵר רָע. יֵצֵר טוֹב
מִיָּמִין, וְיֵצֵר רָע מִשְּׂמָאל. וְשְׂמָאל
לְמַעֲלָה אוֹחֵז בְּנִקְבָּהּ לְקַשְׂרָהּ
[לְהַקְשֵׁר בָּהּ] כְּאֶחָד בְּגוֹף, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (שִׁיר ב) שְׂמָאלוֹ תַּחַת
לְרֹאשִׁי. וְעַל זֶה דְּבָרִים הַתְּפָרֶשׁ
לְמַעֲלָה וְלְמַטָּה עַד כָּאן. מִכָּאן
וְהִלָּא מַלְּיָם שֶׁל קִטְנִיּוֹת [נִיא בְּשָׂרָה]
שֶׁל זֶפֶת לְקִטְנִיּוֹת שֶׁבְּעִירִיסוֹת
לְפָרֶשׁ הַדְּבַר, וְהָרִי נִתְעוֹרְרוֹ בּוֹ
הַחֲבָרִים.

לְפָרֶשׁ מַלְּהָ, וְהָא אֶתְעָרוּ

דָּא הִיא דְּלֹא יִשְׁתַּכַּח בְּנוֹתָהּ. דָּא הִיא יִקְרָא
דְּבִיתָא כְּלָהוֹן נָשִׁין גְּבַהּ בְּקוֹפָא בְּפָנֵי בְּנֵי
נָשָׁא. אָבֵל לְזֹאת יִקְרָא אִשָּׁה שְׁלִימוֹ דְּכָלָא
לְזֹאת וְלֹא לְאַחֶרָא. כָּלָא הוּא מְלִי רַחֲמִימוֹתָא
כְּמָה דְּאַתָּה אָמַר, (מִשְׁלִי לֹא) רַבּוֹת בְּנוֹת עָשׂוּ חֵיל
וְאַתָּה עֲלִית עַל כָּלָנָה:

עַל כֵּן יַעֲזֹב אִישׁ אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ וְדָבַק
בְּאִשְׁתּוֹ וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד, כָּלָא
לְאַמְשָׁכָא לָהּ בְּרַחֲמִימוֹ וְלִאֲתִידְבָּקָא בַּהֲדָה,
כִּי־כֵן דְּאֶתְעָר לְגְבַהּ כָּל מְלִין אֵלִין, מִה כְּתִיב
וְהַנֶּחֱשׁ הָיָה עָרוֹם וְגו'. הָא אֶתְעָר יֵצֵר הָרַע
לְאַחֲדָא בָּהּ בְּגִין לְקַשְׂרָא לָהּ בְּתִיאֻבְתָּא
דְּגוֹפָא וְלִאֲתִיעָרָא לְגְבַהּ מְלִין אַחֲרֵינִין דִּיֵּצֵר
הָרַע אֶתְעַנֵּג בָּהּ.

עַד לְבִתָּר מִה כְּתִיב וְתֵרָא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב
הָעֵץ לְמַאֲכָל וְכִי תֵּאָוֶה הוּא לְעֵינַיִם
וְתִקַּח מִפְּרִי וְתֹאכַל, קִבְּלִית לִיָּה בְּרַעֲיוֹתָא
וְתִתֵּן גַּם לְאִשָּׁה עִמָּהּ (וַיֹּאכֵל) הָא כְּדִין הִיא
אֶתְעָרָא לְגְבַיָּה בְּתִיאֻבְתָּא (נ"א כְּתִיאֻבְתָּא)
לְאַתְעָרָא (נ"א לְמִיָּהב) לִיָּה רַעֲיוֹתָא וְרַחֲמִימוֹ, דָּא
מַלְּה לְאַחֲזָא עוֹבְדָא לְבָנֵי נָשָׁא בְּגוֹוְנָא
דְּלַעֲלִילָא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אִי הָכִי בְּמֵאֵי נוֹקִים לִיָּה
לַעֲלִילָא יֵצֵר הָרַע דְּאֶחִיד בָּהּ בְּנוֹקְבָא,
אָמַר לִיָּה, הָא אֶתְעָרָא אֵלִין לַעֲלִילָא וְאֵלִין
לְתַתָּא יֵצֵר טוֹב וְיֵצֵר רָע. יֵצֵר טוֹב מִיָּמִינָא
וְיֵצֵר רָע מִשְּׂמָאלָא, וְשְׂמָאלָא לַעֲלִילָא אֶחִיד
בְּנוֹקְבָא לְקַשְׂרָא לָהּ כְּחָדָא (נ"א לְאַתְקַשְׂרָא בִּיה)
בְּגוֹפָא כְּמָה דְּאַתָּה אָמַר, (שִׁיר הַשִּׁירִים ב) שְׂמָאלוֹ
תַּחַת לְרֹאשִׁי וְגו', וְעַל דָּא מְלִין אֶתְפָּרֶשׁ
לַעֲלִילָא וְתַתָּא עַד הָכָא, מִכָּאן וְלַהֲלָאָה מְלִין
בְּזוּטָרָא (נ"א בְּזוּטָא) דִּיִּפְתָּא לְזַעֲרִיָּה דְּטִינְקִין
בִּיה חֲבָרִיָּא.

רבי שמעון היה הולך לטבריה, והיו עמו רבי יוסי ורבי יהודה ורבי חייא. בין כך ראו את רבי פנחס שהיה בא. כיון שהתחברו באחד, ירדו וישבו תחת אילן אחד מאילני ההר. אמר רבי פנחס, הרי ישבנו, מאותם דברים מעלים שאתה אומר בכל יום אנו רוצים לשמע.

פתח רבי שמעון ואמר, (בראשית ג') וילך למסעיו מנגב ועד בית אל עד המקום אשר היה שם אהלה בתחלה בין בית אל ובין העי. וילך למסעיו? למסעו צריך להיות! מה זה למסעיו? אלא שני מסעות הם, אחד שלו ואחד של השכינה, שהרי כל בן אדם צריך להמצא זכר ונקבה כדי לחזק האמונה, ואז השכינה לא נפרדת ממנו לעולמים.

ואם תאמר, מי שיוצא לדרך שלא נמצא זכר ונקבה, השכינה נפרדת ממנו? בא ראה, מי שיוצא לדרך יסדר תפלה לפני הקדוש ברוך הוא כדי להמשיך עליו שכינת רבונו עד שלא יצא לדרך. בזמן שנמצא זכר ונקבה, כיון שסדר תפלתו ושבחיו ושכינה שורה עליו - יצא, שהרי השכינה הוזהרה עמו, כדי שימצא זכר ונקבה. זכר ונקבה בעיר, זכר ונקבה בשדה. זהו שכתוב (תהלים פה) צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו.

בא ראה, כל זמן שכן אדם מתעכב בדרך, [בכל כחו] צריך לשמר מעשיו כדי שהזיווג העליון לא יפרד ממנו, וימצא פגום בלי זכר ונקבה. בעיר צריך כשנבקחו עמו, כל שכן כאן שזיווג העליון נקשר בו. ולא עוד, אלא שהזיווג העליון הזה

רבי שמעון היה אזיל לטבריה, והיו עמיה רבי יוסי ורבי יהודה ורבי חייא. אדהכי חמו ליה לרבי פנחס דהיה אתי. כיון דאתחברו כחדא, נחתו ויתבו תחות אילנא חד מאילני טורא. אמר רבי פנחס הא יתיבנא, מאלין מלי מעלייתא דאת אמר בכל יומא בעינא למשמע.

פתח רבי שמעון ואמר (בראשית ג') וילך למסעיו מנגב ועד בית אל עד המקום אשר היה שם אהלה בתחלה בין בית אל ובין העי. וילך למסעיו, למסעו מיבעי ליה. מאי למסעיו. אלא תרין מטלנין אנון. חד דידיה וחד דשכינתא. דהא כל בר נש בעי לאשתתבא דבר ונוקבא בגין לאתקפא מהימנותא. וכדין שכינתא לא אתפרשא מניה לעלמין.

ואי תימא מאן דנפיק לאורחא דלא אשתבח דבר ונוקבא, שכינתא אתפרשא מניה. תא חזי, האי מאן דנפיק לאורחא יסדר צלותא קמי קדשא בריך הוא. בגין לאמשכא עליה שכינתא דמריה עד לא יפוק לאורחא בזמנא דאשתבח דבר ונוקבא. כיון דסדר צלותיה ושבחיה ושכינתא שרייא עליה יפוק. דהא שכינתא אזדווגת בהדיה. בגין דישתבח דבר ונוקבא. דבר ונוקבא במתא. דבר ונוקבא בחקלא. דהא הוא דכתיב, (תהלים פה) צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו.

תא חזי, כל (דף נ ע"א) זמנא דבר נש אתעכב באורחא בעי לנטרא עובדוי. בגין דזווגא עלאה לא יתפרש מניה וישתבח פגים בלא דבר ונוקבא. במתא אצטריך כד נוקביה עמיה, כל שכן הכא דזווגא עלאה אתקשרת ביה. ולא עוד אלא דהא זווגא עלאה נטיר ליה באורחא ולא מתפרשא

מִנִּיה עַד דִּיתוּב לְבִיתִיה.

בְּשַׁעֲתָא דַּעַל לְבִיתִיה בַּעַא לְחַדְתָּא
דְּבִיתָהוּ (בִּיתִיה). בְּגִין דְּדְבִיתָהוּ גְרָמָא
לִיה הֵהוּא זְווגָא עֲלָאָה. פִּינָן דַּאֲתָא לְגַבָּה
בְּעִי לְחַדְתָּא לָהּ בְּגִין תְּרִין גְּווגִי. חַד בְּגִין
חֲדוּתָא דִּהֵיָא זְווגָא חֲדוּתָא דְּמַצְוָה הִיא
וְחֲדוּתָא דְּמַצְוָה חֲדוּתָא דְּשְׂכִינְתָּא אִיהוּ.

וְלֹא עוֹד אֵלָא דְּאַסְגִי שְׁלוֹם סִתָּם (לְתַתָּא) (נ"א
לְתַתָּא) הָדָא הוּא דְּכַתִּיב, (אִיּוּב ה) וַיֵּדַעַת פִּי
שְׁלוֹם אֶהְלֵךְ, וּפְקֻדָּתָ נֹךְ וְלֹא תַחֲטָא. וְכִי אִי
לֹא פְקִיד לְאַתְתִּיה חֲטָא אִיהוּ. הִכִּי הוּא וְדָאִי.
בְּגִין דְּגֵרַע יָקָר זְווגָא עֲלָאָה דְּאַזְדוּוגַת בִּיה
וְדְבִיתָהוּ גְרָמָא לִיה. וְחַד דָּאִי מִתַּעֲבָרָא
אַתְתִּיה זְווגָא עֲלָאָה אַרִיקַת בַּה נְשִׁמְתָּא
קְדִישָׁא דִּהֵאִי בְרִית אֶקְרִי בְרִית דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא. וְעַל דָּא בְּעִי לְכוּנָא בְּחֲדוּתָא דָּא כְּמָה
דְּבְעִי בְּחֲדוּתָא דְּשַׁבַּת (דְּאַנּוֹן חֲכִימִין) דָּאִיהוּ זְווגָא
דְּחֲכִימִין. וְעַל דָּא וַיֵּדַעַת פִּי שְׁלוֹם אֶהְלֵךְ
דִּהֵא שְׂכִינְתָּא אַתִּיא עִמָּךְ וְשָׂרְיָא בְּבִיתְךָ. וְעַל
דָּא (אִיּוּב ה) וּפְקֻדָּתָ נֹךְ וְלֹא תַחֲטָא. מָאִי וְלֹא
תַחֲטָא. לְשִׁמְשָׁא קָמִי שְׂכִינְתָּא חֲדוּתָא
דְּמַצְוָה.

בְּגוּוּנָא דָּא תַלְמִידִי חֲכָמִים דְּמִתְפָּרְשֵׁן
מִנְשִׁייהוּ כָּל אֲנוּן יוֹמִין דְּשַׁבְּתָא בְּגִין
לְאַתְעֲסָקָא בְּאַרְיִיתָא. זְווגָא עֲלָאָה אַזְדוּוג
בָּהוּ וְלֹא מִתְפָּרְשָׁא מִנִּיהוּ בְּגִין דִּישְׁתַּכַּח דְּכַר
וְנוֹקְבָא. פִּינָן דַּעַל שַׁבַּת בְּעִינָן תַּלְמִידִי
חֲכָמִים לְחַדְתָּא לְדְבִיתָהוּ בְּגִין יָקָר זְווגָא
עֲלָאָה. וְלְכוּנָא לְפִיִּיהוּ בְּרַעוּתָא דְּמֵאַרְיִהוֹן
כְּמָה דַּאֲתַמָּר.

בְּגוּוּנָא דָּא, הֵאִי מָאן דַּאֲתַתִּיה בְּיוֹמִי מְסָאָבוּ
דִּילָה וְנָטִיר לָהּ כְּדָקָא יְאוּת. כָּל אֲנוּן
יוֹמִין זְווגָא עֲלָאָה אַזְדוּוג בְּהִדִּיה דִּישְׁתַּכַּח

שׁוֹמֵר אוֹתוֹ בְּדֶרֶךְ וְלֹא נִפְרָד
מִמֶּנּוּ עַד שִׁשְׁיּוּב לְבִיתוֹ.

בְּשַׁעֲתָא שְׁנַכְנַס לְבִיתוֹ צָרִיךְ
לְשַׁמַּח אֶת אִשְׁתּוֹ (בִּיתוֹ), מִשּׁוּם
שְׂאִשְׁתּוֹ גְּרָמָה לוֹ אוֹתוֹ זְווג
עֲלִינָן. פִּינָן שְׂבָא אֵלֵיהּ, צָרִיךְ
לְשַׁמַּח אוֹתָהּ מִשּׁוּם שְׁנֵי טַעֲמִים.
אַחַד מִשּׁוּם חֲדוּת אוֹתוֹ זְווג,
חֲדוּת הַמַּצְוָה הִיא, וְחֲדוּת
הַמַּצְוָה חֲדוּת הַשְׂכִּינָה הִיא.

וְלֹא עוֹד, אֵלָא שְׁמַרְבָּה שְׁלוֹם
סִתָּם (לְמַתָּא) [נ"א לְאִשָּׁה]. וְזֶהוּ שְׂכִינְתּוֹ
(אִיּוּב ה) וַיֵּדַעַת פִּי שְׁלוֹם אֶהְלֵךְ
וּפְקֻדָּתָ נֹךְ וְלֹא תַחֲטָא. וְכִי אִם
לֹא פֻקֵּד אֶת אִשְׁתּוֹ זֶה חֲטָא? כִּף
זֶה בּוֹדָאִי! מִשּׁוּם שְׂגוּרַע כְּבוֹד
זְווג הָעֲלִינָן שֶׁהַזְדוּגָה בּוֹ וְאַשְׁתּוֹ
גְּרָמָה לוֹ. וְאַחַד - שְׂאֵם אִשְׁתּוֹ
מִתַּעֲבָרָה, הַזְדוּג הָעֲלִינָן מְרִיק
בָּה נְשִׁמָּה קְדוּשָׁה, שְׁהָרִי הַכְּרִית
הַזֶּה נִקְרָאת בְּרִית הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא. וְעַל זֶה צָרִיךְ לְכוּן בְּחֲדוּתָהּ
זוֹ כְּמוֹ שֶׁצָּרִיךְ בְּחֲדוּת הַשַּׁבָּת וְשֶׁ
אוֹתָם חֲכָמִים], שֶׁהוּא זְווג הַחֲכָמִים.
וְעַל זֶה וַיֵּדַעַת פִּי שְׁלוֹם אֶהְלֵךְ,
שְׁהָרִי הַשְׂכִּינָה בָּאָה עִמָּךְ וְשׁוּרָה
בְּבִיתְךָ. וְעַל זֶה (שם) וּפְקֻדָּתָ נֹךְ
וְלֹא תַחֲטָא. מַה זֶה וְלֹא תַחֲטָא?
לְשִׁמְשׁ לְפָנֵי הַשְׂכִּינָה חֲדוּת
הַמַּצְוָה.

כְּמוֹ זֶה תַּלְמִידִי חֲכָמִים
שְׁפּוֹרְשִׁים מִנְשׁוּתִיהֶם כָּל אוֹתָם
יְמֵי הַשַּׁבּוּעַ] כְּדִי לְהַתְעַסֵּק
בַּתּוֹרָה, הַזְדוּג הָעֲלִינָן נִזְדוּג בָּהֶם
וְלֹא נִפְרָד מֵהֶם כְּדִי שִׁמְצָא זָכָר
וְנוֹקְבָה. פִּינָן שְׁנַכְנַסַת שַׁבַּת,
צָרִיכִים תַּלְמִידִי חֲכָמִים לְשַׁמַּח
אֶת נְשׁוֹתֵיהֶם מִשּׁוּם כְּבוֹד הַזְדוּג
הָעֲלִינָן, וְלְכוּן לְפָנֵי בְּרַצוֹן רַבּוֹנָם
כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר.

כְּמוֹ זֶה מִי שֶׁאַשְׁתּוֹ בִּימֵי
טַמְאָתָהּ וְשׁוֹמֵר אוֹתָהּ כְּרָאוּי, כָּל
אוֹתָם הַיָּמִים הַזְדוּג הָעֲלִינָן
מִזְדוּג עִמּוֹ שִׁמְצָא זָכָר וְנוֹקְבָה.

פיון שאשתו נטהרת, צריך לשמח אותה שמחת מצוה חדוה עליונה. וכל הטעמים שאמרנו עולים בדרגה אחת. סתמו של דבר - כל אותם בני האמונה צריכים לכוון לב ורצון בזה.

ואם תאמר, אם כך, שבח הוא של האיש פשוטא לדרך יותר מאשר בביתו, משום הוויג העליון שמזדווגת עמו - בא ראה, בזמן שפן אדם הוא בביתו, עקר הבית אשתו, משום ששכינה לא זזה מהבית משום אשתו, כמו ששנינו, שפתיב (בראשית כד) ויבאה יצחק האהלה שרה אמו, שגר הדליקה. מה הטעם? משום שהשכינה באה לבית.

סוד הדבר - האם העליונה לא נמצאת אצל הנזכר אלא בזמן שנתקן הבית והתחברו זכר ונקבה, ואז האם העליונה מוריקה ברכות כדי לברך אותם. כמו זה האם הפחתונה לא נמצאת אצל הנזכר אלא בזמן שהתקן הבית, וכא הנזכר לנקבה שלו והתחברו כאחד. אז האם הפחתונה מוריקה ברכות לברך אותם.

ועל זה הנזכר מתעטר בביתו בשתי נקבות כמו שלמעלה. וזהו סוד הכתוב (שם מט) עד תאות גבעת עולם. הע"ד הזה, תאות של גבעות עולם בו. נקבה עליונה לתקן אותו ולעטר אותו ולברך אותו, נקבה הפחתונה להתחבר בו ולהזין ממנו.

וכמו זה למטה, פשוט נשא, תאות גבעות עולם אליו, ומתעטר בשתי נקבות - אחת עליונה ואחת פחתונה. העליונה להוריק עליו ברכות, והפחתונה להזין ממנו ולהתחבר עמו. וכן אדם בביתו תאות גבעות עולם אליו ומתעטר בהם.

דבר ונוקבא. פיון דאתדכיאת אתתיה בעי לחדתא לה חדוה דמצוה חדוה עלאה. וכלהו טעמי דקא אמרן בחד דרגא סלקין. סתמא דמלה כל אנון בני מהימנותא בעיין לכוונא לבא ורעותא בהאי.

ואי תימא אי הכי שבחא הוא דבר נש בד נפיק לארחא יתיר מן ביתיה בגין זיווגא עלאה דאזדווגת בהדיה. תא חזי, בזמנא דבר נש הוא בביתיה, עקרא דביתא דביתהו. בגין דשכינתא לא אתעדי מן ביתא בגין דביתהו. פמה דתנינן דכתיב, (בראשית כד) ויבאה יצחק האהלה שרה אמו, דשרגא אתדלקת, מאי טעמא בגין דשכינתא אתת לביתא.

רזא דמלה אמא עלאה לא אשתפחת גבי דכורא אלא בזמנא דאתתקנת ביתא ואתחברו דבר ונוקבא, כדין אמא עלאה אריקת ברכאן לברויפי לון. פגוונא דא אמא תתאה לא אשתפחת לגבי דכורא אלא בזמנא דאתתקנת ביתא ואתי דבר לגבה דנוקביה ואתחברו פחדא כדין אמא תתאה אריקת ברכאן לברכא לון.

ועל דא בתרי נוקבין אתעטר דכורא בביתיה פגוונא דלעילא. והיינו רזא דכתיב, (בראשית מט) עד תאות גבעות עולם. האי ע"ד תיאובתא דגבעות עולם ביה. נוקבא עלאה לאתקנא ליה ולאעטרא ליה ולברכא ליה. נוקבא תתאה לאתחברא ביה ולאזנא מניה. וכגוונא דא לתתא כד דכורא אינסיב, תאות גבעות עולם לגביה ואתעטר בתרי נוקבי חד עלאה וחד תתאה. עלאה לארקא עליה ברכאן. תתאה לאתזנא מניה ולאתחברא בהדיה. ופר נש בביתיה תאות גבעות עולם לגביה ואתעטר בהו.

בְּשִׁיּוּצָא לְדִרְךָ לֹא כָף. הָאֵם
הַעֲלִינָה מִתַּחֲבֶרֶת עֲמוֹ,
וְהַתַּחֲתוּנָה נִשְׁאָרָת. כְּשֶׁשָּׁב
לְבֵיתוֹ, רוּצָה לְהַתְעַטֵּר בְּשָׂמִי
נִקְבוֹת כְּפִי שְׂאֲמָרְנוּ. אָמַר רַבִּי
פְּנִיחָס, אֶפְלוּ בְּקִלְפוֹת בְּקֶשֶׁר שֶׁל
סְפִירִים לֹא פוֹתְחִים פְּתֻחוֹן
לְפָנֶיךָ.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כְּמוֹ זֶה הַתּוֹרָה
עוֹמֶדֶת בֵּין שְׁנֵי בָתִּים, כְּמוֹ
שֶׁכְּתוּב (ישעיה ח) לְשְׁנֵי בָתֵּי יִשְׂרָאֵל
וְגו'. אֶחָד נִסְתָּר עֲלִיּוֹן, וְאֶחָד
גָּלוּי יוֹתֵר. [הַנִּסְתָּר] הַעֲלִיּוֹן [וְהַ] קוֹל
גָּדוֹל, שֶׁכְּתוּב (דברים ה) קוֹל גָּדוֹל
וְלֹא יִסָּף. וְהַקּוֹל הַפְּנִימִי הַזֶּה
הוּא שְׁלֹא נִשְׁמָע וְלֹא מִתְגַּלֶּה.
וְזֶהוּ כְּשֶׁנוֹבֵעַ בֵּית הַגְּרוֹן, יוֹצֵאת
[בן] ה' בְּחֻשָּׁאִי, וְתִמִּיד נוֹבֵעַ וְלֹא
פּוֹסֵק. וְהוּא דִּק פְּנִימִי שְׁלֹא
נִשְׁמָע לְעוֹלָמִים.

וּמִכַּאֲן יוֹצֵאת הַתּוֹרָה שְׁהִיא קוֹל
יַעֲקֹב. וְזֶה נִשְׁמָע [שְׁנִשְׁמָע] שִׁיּוּצָא
[יוצא] מֵאוֹתָהּ שְׁלֹא נִשְׁמָעֶת, וְאַחֵר
כָּף הַדְּבוּר נֶאֱחָז עֲמוֹ וְיוֹצֵא
הַחוּצָה מִכֹּחוֹ וּמִתְקַפּוֹ. וְקוֹל שֶׁל
יַעֲקֹב שֶׁהוּא תּוֹרָה, אוֹחֵז בֵּין
שְׁתֵּי נִקְבוֹת. אוֹחֵז בְּפְנִימִי הַזֶּה
שְׁלֹא נִשְׁמָע, וְאוֹחֵז בְּזֶה שֶׁבְּחוּץ
שְׁנִשְׁמָע.

שְׁנַיִם הֵם שְׁלֹא נִשְׁמָעִים, וּשְׁנַיִם
שְׁנִשְׁמָעִים. שְׁנַיִם שְׁלֹא נִשְׁמָעִים
זֶהוּ חֻכְמָה הַעֲלִיּוֹנָה הַנִּסְתָּרָת
שֶׁעוֹמֶדֶת בְּמַחְשָׁבָה שְׁלֹא מִתְגַּלֶּה
וְלֹא נִשְׁמָעֶת. אַחֵר כָּף יוֹצֵאת
וּמִתְגַּלֶּה מְעַט בְּחֻשָּׁאִי, שְׁלֹא
נִשְׁמָע אוֹתוֹ שֶׁנִּקְרָא קוֹל גָּדוֹל,
שֶׁהוּא דִּק וְיוֹצֵא בְּחֻשָּׁאִי.

שְׁנַיִם הֵם שְׁנִשְׁמָעִים, אוֹתָם
שִׁיּוּצָאִים מִכַּאֲן הַקּוֹל שֶׁל יַעֲקֹב
וְדְבוּר שְׁנֶאֱחָז עֲמוֹ. הַקּוֹל הַגָּדוֹל
הַזֶּה שֶׁהוּא בְּחֻשָּׁאִי שְׁלֹא נִשְׁמָע,
הִיא בֵּית לַחֻכְמָה הַעֲלִיּוֹנָה, וְכָל
נִקְבָּה נִקְרָאת בִּי"ת. וְהַדְּבוּר
הַאֲחֵרוֹן הַזֶּה הוּא בֵּית לַקּוֹל שֶׁל

בֶּר נִפְיָק בְּאַרְחָא לָאו הָכִי. אִימָא עֲלָאָה
אֶתַחֲבֶרֶת בְּהִדִּיה וְתַתָּאָה אֶשְׁתָּאָרֶת. בֶּד
תָּב לְבִיתִיה בְּעִי לְאַתְעֵטְרָא בְּתָרִי נוֹקְבִי
כְּדָקְאָמְרִן. אָמַר רַבִּי פְּנִיחָס אֶפְלוּ בְּקִלְיָפִי
סְנִפּוֹרִי קִטְרָא לֹא פְתַחִי (דף נ"ב) עֵטְרָא קִמָּךְ.
אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן כְּגוֹנוֹנָא דָּא אוֹרִייתָא קָאִים
בֵּין תָּרִי בָתִּים, כְּמָה דְכְּתִיב, (ישעיה ח)

לְשְׁנֵי בָתֵּי יִשְׂרָאֵל וְגו'. חֵד סְתִימָא עֲלָאָה.
וְחֵד אֶתְגַּלִּיא יִתִּיר. (סְתִימָא) עֲלָאָה (דָּא) קוֹל גָּדוֹל
דְכְּתִיב, (דברים ה) קוֹל גָּדוֹל וְלֹא יִסָּף. וְהִיא קוֹל
פְּנִימָאָה אִיהוּ דְלֹא אֶשְׁתַּמַּע וְלֹא אֶתְגַּלִּיא.
וְדָא הוּא בֶּד נִבְיַע בִּי גְרוֹן אֶפִּיק (בִּיח) ה'
בְּחֻשָּׁאִי וְנִבְיַע תְּדִיר וְלֹא פֶּסֶק. וְאִיהוּ דְקָה
פְּנִימָאָה דְלֹא אֶשְׁתַּמַּע לְעִלְמִין.

וּמִהֲכָא נִפְקָא אוֹרִייתָא דְאִיהוּ קוֹל יַעֲקֹב.
וְהִיא אֶשְׁתַּמַּע (ד"א דְאֶשְׁתַּמַּע) דְנִפְקָא (ד"א
נִפְקָא) מִהֵיא דְלֹא אֶשְׁתַּמַּע. וְלִבְתָּר אֶתְאָחִיד
דְבוּר בְּהִדִּיה וְנִפְקָ לְבָר מַחִילִיה וּמִתְקַפִּיה.
וְקוֹל דְיַעֲקֹב דְאִיהוּ אוֹרִייתָא אֶחָיד בֵּין תָּרִי
נִקְבִי. אֶחָיד בְּהִיא פְּנִימָאָה דְלֹא אֶשְׁתַּמַּע.
וְאֶחָיד בְּהִיא דְלִבְר דְאֶשְׁתַּמַּע.

תְּרִין אַנוּן דְלֹא אֶשְׁתַּמַּעוּ וְתִרִין אַנוּן
דְאֶשְׁתַּמַּעוּ. תְּרִין דְלֹא אֶשְׁתַּמַּעוּ, דָּא
הוּא חֻכְמָה עֲלָאָה סְתִימָאָה דְקִיִּמָּא
בְּמַחְשָׁבָה דְלֹא אֶתְגַּלִּיא וְלֹא אֶשְׁתַּמַּע. לְבְתָּר
נִפְקָא וְאֶתְגַּלִּיא זְעִיר בְּחֻשָּׁאִי דְלֹא אֶשְׁתַּמַּע
הֵהוּא דְאֶקְרִי קוֹל גָּדוֹל דְהוּא דִּק וְנִפְיָק
בְּחֻשָּׁאִי.

תְּרִין אַנוּן דְאֶשְׁתַּמַּעוּ, אַנוּן דְנִפְקִי מִהֲכָא
קוֹל דְיַעֲקֹב וְדְבוּר דְאֶתְאָחִיד בְּהִדִּיה.
הִיא קוֹל גָּדוֹל דְאִיהוּ בְּחֻשָּׁאִי וְלֹא אֶשְׁתַּמַּע.
אִיהִי בִי"ת לַחֻכְמָה עֲלָאָה. וְכָל נוֹקְבָא בִי"ת
אֶקְרִי. וְהִיא דְבוּר בְּתִרָאָה אִיהוּ בֵּית לַקּוֹל

יַעֲקֹב שֶׁהוּא תוֹרָה. וְעַל פֶּן
הַתּוֹרָה מִתְחִילָה בְּבִי"ת, בִּי"ת
רִאשִׁית.

פֶּתַח וְאָמַר, בְּרִאשִׁית בָּרָא
אֱלֹהִים, הֵינּוּ שְׁפָתוֹב וַיִּבֶן ה'
אֱלֹהִים אֶת הַצֶּלֶע. אֶת הַשָּׁמַיִם,
הֵינּוּ שְׁפָתוֹב וַיִּבְרָא אֶל הָאָדָם. וְאֵת
הָאָרֶץ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר עֲצָם
מַעֲצָמִי. וְדַאי זֹהוּ אָרֶץ הַחַיִּים.

עוֹד פֶּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר,
(תהלים ק) נָאֵם ה' לֵאדֹנִי שָׁב לִימִינִי
עַד אֲשִׁית אֵיבִידָּהּ הַדָּם לְרַגְלֶיהָ.
נָאֵם ה' לֵאדֹנִי - הַדְרָגָה הַעֲלִיּוֹנָה
לְדְרָגָה הַתַּחְתּוֹנָה אוֹמֶרֶת שָׁב
לִימִינִי, לְקִשּׁוֹר מַעֲרֻבִית
בְּדְרוֹמִית, שְׂמָאל בִּימִין, כְּדִי
לְשַׁבֵּר אֶת כָּחַם שֶׁל שְׂאֵר הָעַמִּים
עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת. נָאֵם ה'
לֵאדֹנִי - נָאֵם ה' זֶה יַעֲקֹב. לֵאדֹנִי
- זֶה (יהושע ג) אֲרוֹן הַבְּרִית אֲדוֹן
כָּל הָאָרֶץ. דְּבַר אַחֵר נָאֵם ה' - זֶה
יֹבֵל. לֵאדֹנִי - זֶה שְׁמִטָּה, שְׁפָתוֹב
כֹּה (שְׁמוֹת כ"א) אֶהְבֵּתִי אֶת אֲדֹנִי. שָׁב
לִימִינִי - שֶׁהָרִי הֵימִין מִתְחִיל
בִּיּוֹבֵל, וּשְׁמִטָּה צָרִיד לְקִשּׁוֹר
בִּימִין.

בֹּא רֵאָה, שְׁמִטָּה זֶה לֹא נִקְשֶׁרֶת
בְּקִיּוֹם שְׁלָם בִּימִין וּבְשְׂמָאל
מִיּוֹם שְׁנִבְרָאת. כְּשֶׁרוֹצֶה
לְהִתְקַשֵּׁר, הוֹשִׁיט זְרוֹעַ שְׂמָאל
כְּנִגְדָּה וּבָרָא אֶת הָעוֹלָם הַזֶּה.
וּבִגְלָל שֶׁהוּא מֵצֵד שְׂמָאל, אֵין בּוֹ
קִיּוֹם עַד הַזְּמַן שֶׁל הָאֱלֹף
הַשְּׂבִיעִי, שְׁבָאוֹתוֹ יוֹם לַחֹדֶשׁ
מִתְקַשֵּׁר אֶז בִּימִין. וְאֵז תִּהְיֶה בֵּין
הַיָּמִין וְהַשְּׂמָאל בְּקִיּוֹם שְׁלָם,
וַיִּמְצְאוּ שְׁמִים חֲדָשִׁים וְאָרֶץ
חֲדָשָׁה, וְאֵז לֹא תִזוֹז מִשֵּׁם
לְעוֹלָמִים.

אִם כֵּן, בְּמָה נִעְמִיד שָׁב לִימִינִי?
אֵלֹא עַד זְמַן יְרוּעַ, שְׁפָתוֹב עַד
אֲשִׁית אֵיבִידָּהּ הַדָּם לְרַגְלֶיהָ, וְלֹא
תָמִיד. אֲבָל בָּאוֹתוֹ זְמַן לֹא תִזוֹז
מִשֵּׁם לְעוֹלָמִים, שְׁפָתוֹב (ישעיה נד)

יַעֲקֹב דְּאִיהוּ אוֹרִייתָא. וְעַל דָּא אוֹרִייתָא
שְׂרִיא בְּבִי"ת. בִּי"ת רִאשִׁית.

פֶּתַח וְאָמַר בְּרִאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים, הֵינּוּ
דְּכָתִיב וַיִּבֶן יי אֱלֹהִים אֶת הַצֶּלֶע. אֶת
הַשָּׁמַיִם הֵינּוּ דְּכָתִיב וַיִּבְרָא אֶל הָאָדָם. וְאֵת
הָאָרֶץ כְּמָה דָּאֵת אָמַר וְעֲצָם מַעֲצָמִי. וְדַאי
הָאִי אִיהִי אָרֶץ הַחַיִּים.

הִנּוּ פֶּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר (תהלים ק) נָאֵם יי
לֵאדֹנִי שָׁב לִימִינִי עַד אֲשִׁית אֵיבִידָּהּ הַדָּם
לְרַגְלֶיהָ. נָאֵם יי לֵאדֹנִי, דְּרָגָא עֲלָאָה לְדְרָגָא
תַּתָּאָה קָאֱמַר שָׁב לִימִינִי, לְאֶתְקַשְׁרָא מַעֲרֻבִית
בְּדְרוֹמִית שְׂמָאלָא בִּימִינָא. בְּגִין לְתַבְרָא
חִילִיָּהוֹן דְּשְׂאֵר עַמִּין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת.
נָאֵם יי לֵאדֹנִי, נָאֵם יי דָּא יַעֲקֹב. לֵאדֹנִי דָּא
(יהושע ג) אֲרוֹן הַבְּרִית אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ. דְּבַר אַחֵר
נָאֵם יי דָּא יוֹבֵלָא. לֵאדֹנִי דָּא שְׁמִיטָה. דְּכָתִיב
כֹּה (שְׁמוֹת כ"א) אֶהְבֵּתִי אֶת אֲדֹנִי. שָׁב לִימִינִי דְּהָא
יִמִּינָא בִּיּוֹבֵלָא שְׂרִיא. וּשְׁמִיטָה בְּעִי
לְאֶתְקַשְׁרָא בִּימִינָא.

הָא חֲזִי, שְׁמִיטָה דָּא לֹא אֶתְקַשֵּׁר בְּקִיּוֹמָא
שְׁלָם בִּימִינָא וּבְשְׂמָאלָא מִיּוֹמָא
דְּאֶשְׁתַּפַּחַת, כִּד בְּעִיא לְאֶתְקַשְׁרָא אוֹשִׁיט
דְּרוּעָא שְׂמָאלָא לְקַבְּלָהּ וּבָרָא עֲלָמָא דִּין.
וּבְגִין דִּהוּא מְסֻטָּרָא דְּשְׂמָאלָא לִית בִּיהּ
קִיּוֹמָא עַד זְמַנָּא דְּאֱלֹף שְׂבִיעָאָה. דְּבִהּהוּא
יּוֹמָא לַחֹדֶשׁ אֶתְקַשֵּׁר כְּדִין בִּימִינָא. וּכְדִין תִּהְיֶה
בֵּין יִמִּינָא וּשְׂמָאלָא בְּקִיּוֹמָא שְׁלָם וַיִּשְׁתַּפַּחוּן
שְׁמִים חֲדָשִׁים וְאָרֶץ חֲדָשָׁה וּכְדִין לֹא תַעֲדִי
מִתַּמָּן לְעֲלָמִין.

אִי הָכִי בְּמֵאִי נּוֹקִים שָׁב לִימִינִי. אֵלֹא עַד
זְמַנָּא יְדִיעָא דְּכָתִיב עַד אֲשִׁית אֵיבִידָּהּ
הַדָּם לְרַגְלֶיהָ וְלֹא תָדִיר. אֲבָל בִּהּהוּא זְמַנָּא
לֹא תַעֲדִי מִתַּמָּן לְעֲלָמִין דְּכָתִיב, (ישעיה נד) כִּי

כִּי יִמִּין וּשְׂמֹאל תִּפְרֹצִי לְמַהְיִי כָּלָא חַד.
הַפֵּל אַחַד.

בֹּא רֵאָה, אֶת הַשָּׁמַיִם - זֹו שְׂכִינָה
עָלֶינָה (בִּינָה). וְאֵת הָאָרֶץ - זֹו
שְׂכִינָה שְׁלִמָּה בְּהִתְחַבְּרוּת שֶׁל
זָכָר וְנִקְבָּה כְּאַחַד, וְהָרִי נֹאמֵר
כְּמוֹ שֶׁהֶעִירוּ בּוֹ הַחֲבָרִים עַד
עֶכְשָׁו.

רָצוּ [רצה] לִלְכֹּת. קָמוּ. אָמַר רַבִּי
שְׁמַעוֹן, דָּבָר פֶּאֶן אֲצִלְנוּ. פִּתַּח
רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, שְׁנֵי פְסוּקִים
כְּתוּבִים, (דְּבָרִים ד) כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ
אֵשׁ אֵכֶלָה הוּא, וְכָתוּב שָׁם (שם)
וְאַתָּם הַדְּבָקִים בְּה' אֱלֹהֵיכֶם
חַיִּים כָּלְכֶם הַיּוֹם. אֵת הַפְּסוּקִים
הִלְלוּ בְּאַרְנוֹ אוֹתָם בְּכֹמָה
מְקוֹמוֹת, וְהַחֲבָרִים הֶעִירוּ בָהֶם.
בֹּא תִרְאֶה, כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ
אֵכֶלָה הוּא, הָרִי נֹאמֵר הַדָּבָר הַזֶּה
בְּתוֹף הַחֲבָרִים שֵׁשׁ אֵשׁ אוֹכֶלֶת
אֵשׁ, [וְשֵׁשׁ אֵשׁ] וְאוֹכֶלֶת אוֹתָהּ
וּמְשַׁמֶּדֶה אוֹתָהּ, הֵיטָּת שֵׁשׁ אֵשׁ
חֲזָקָה מֵאֵשׁ, וּפְרָשׁוּהָ.

אַבְרָם בֹּא רֵאָה, מִי שְׁרוּצָה לְדַעַת
חֲכָמָת הַיַּחֲוֵד הַקָּדוֹשׁ, יִסְתַּכַּל
בְּשִׁלְהֶבֶת שְׁעוֹלָה מִתּוֹף הַגְּחֹלֶת
אוּ מִתּוֹף נֵר שְׂדוּלֶק. שְׁהָרִי
הַשִּׁלְהֶבֶת לֹא עוֹלָה אֵלָּא
כְּשֶׁנֶּאֱחָזַת בְּדָבָר גָּס [אחַר].

בֹּא רֵאָה, בְּשִׁלְהֶבֶת שְׁעוֹלָה יֵשׁ
שְׁנֵי אוֹרוֹת. אַחַד אוֹר לְבָן
שְׁמַאִיר, וְאַחַד אוֹר שְׁנֶאֱחָז בָּהּ
שָׁחַר אוּ תִכְלָת. אוֹתוֹ אוֹר לְבָן
הוּא לְמַעַלָּה וְעוֹלָה בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל,
וְתַחְתִּי אוֹתוֹ אוֹר תִּכְלָת אוּ שָׁחַר
שֶׁהוּא כֶּסֶף לְאוֹתוֹ לְבָן.

וְאוֹתוֹ אוֹר לְבָן שׁוֹרָה עָלָיו,
וְנֶאֱחָזִים זֶה בָּזֶה לְהֵיטָב הַפֵּל
אַחַד. וְאוֹתוֹ אוֹר שָׁחַר אוּ גִוָּן
תִּכְלָת שֶׁהוּא לְמַטָּה הוּא כֶּסֶף
כְּבוֹד לְאוֹתוֹ לְבָן, וְעַל זֶה סוּד
הַתִּכְלָת. וְכֶסֶף זֶה תִּכְלָת שָׁחַר
נֶאֱחָז בְּדָבָר אַחֵר לְהִדְלֹק, שֶׁהוּא
מְלִמָּה, וְהוּא מַעֲוֵר אוֹתוֹ

יִמִּין וּשְׂמֹאל תִּפְרֹצִי לְמַהְיִי כָּלָא חַד.
תָּא חֲזִי, אֶת הַשָּׁמַיִם דָּא שְׂכִינְתָּא עֲלָאָה.
וְאֵת הָאָרֶץ דָּא שְׂכִינְתָּא דִּלְתַּתָּא
בְּאַתְחַבְּרוּתָא דְדָכָר וְנִיקְבָּא כְּאַחַד. וְהָא
אַתְמָר כְּמָה דְאַתְעֵרוּ בֵּיה חֲבָרִיאַ עַד כְּעָן.

בְּעָן (ד"א בְּעָן) לְמִיזֵל. קָמוּ. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן
מְלָה הָכָא גִבָּן. פִּתַּח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר,
תְּרִי קְרָאִי כְּתִיבִי, (דְּבָרִים ד) כִּי יִי אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ
אוֹכֶלָה הוּא. וְכְתִיב הֵתָם (דְּבָרִים ד) וְאַתָּם
הַדְּבָקִים בִּי אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כָּלְכֶם הַיּוֹם. הִנֵּי
קְרָאִי אוֹקִימָנָא לְהוּ בְּכֹמָה אַתְר וְאַתְעֵרוּ בְּהוּ
חֲבָרִיאַ. תָּא חֲזִי, כִּי יִי אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אוֹכֶלָה
הוּא, הָא אַתְמָר מְלָה דָּא כְּגוּ חֲבָרִיאַ דְּאִית
אַשָּׁא אֵכֶלָא אַשָּׁא (וְאִית אַשָּׁא) וְאַכִּיל לָהּ וְשַׁצִּי
לָהּ. בְּגִין דְּאִית אַשָּׁא תִקִּיפָא מֵאַשָּׁא
וְאוֹקִמּוּהָ.

אַבְרָם תָּא חֲזִי, מָאֵן דְּבַעִי לְמַנְדַּע חֲכָמָתָא
דִּיחֻדָּא קְדִישָׁא. יִסְתַּכַּל בְּשִׁלְהוּבָא
דְּסִלְקָא מְגוּ גְחֹלְתָא. אוּ מְגוּ בּוּצִינָא דְדִלִיק.
דְּהָא שִׁלְהוּבָא לֹא סִלְקָא אֵלָּא (דף נא ע"א) בְּד
אַתְאַחִיד בְּמְלָה גְסָה (נ"א אַתְרָא).

תָּא חֲזִי, בְּשִׁלְהוּבָא דְּסִלְקָא אִית תְּרִין
נְהוּרִין. חַד נְהוּרָא חוּרָא דְנְהִיר. וְחַד
נְהוּרָא דְאַתְאַחִיד בָּהּ אוֹכְמָא אוּ תִכְלָא. הַהוּא
נְהוּרָא חוּרָא אִיהוּ לְעִילָא וְסִלְקָא בְּאוּרַח
מִישׁוּר. וְתַחֲתִיָּה הַהוּא נְהוּרָא תִכְלָא אוּ
אוֹכְמָא דְאִיהוּ כְּרִסְיָא לְהַהוּא חוּרָא.

וְהַהוּא נְהוּרָא חוּרָא שְׁאִרִי עֲלִיָּה
וְאַתְאַחִידוּ דָּא בְּדָא לְמַהְיִי כָּלָא חַד.

וְהַהוּא נְהוּרָא אוֹכְמָא אוּ גִוָּן תִּכְלָא דְאִיהוּ
לְתַתָּא הוּא כְּרִסְיָא דִיקָר לְהַהוּא חוּרָא. וְעַל
דָּא רָזָא דְתִכְלָתָא. וְהָאִי כְּרִסְיָא תִכְלָא אוֹכְמָא
אַתְאַחִיד בְּמְלָה אַתְרָא לְאַתְדִּלְקָא דְהוּא מִתַּתָּא

וְהָיָה אֲתֵעֶר לִיָּה לְאֶתְאֲחָדָא בְּנֵהוּרָא חוּרָא
(כ"א ע"לָּהָה).

וְדָא תְכָלָא אוּכְמָא לְזִמְנִין אֶתְהֵדֵר סוּמְקָא.
וְהָיָה נֵהוּרָא חוּרָא דְעִלְיָה לָא אֲשַׁתְּנִי
לְעִלְמִין דְּהָא חוּרָא הוּא תְדִיר. אָבֵל הָאִי
תְכָלָא אֲשַׁתְּנִי לְגוּוֹנִין אֵלִין. לְזִמְנִין תְכָלָא אוּ
אוּכְמָא. וּלְזִמְנִין סוּמְקָא. וְהָאִי אֶתְאֲחִיד
לְתֵרִין סְטָרִין. אֶתְאֲחִיד לְעִילָא בְּהָהוּא נֵהוּרָא
(כ"א ע"לָּהָה) חוּרָא. אֶתְאֲחִיד לְתַתָּא בְּהָהוּא מְלָה
דְּתַחֲתוּי דְּמִתְקַנָּא בִּיה לְאַנְהָרָא (מלון דְּשׁוּרִין לִיָּה
לְאֶדְלָקָא) וּלְאֶתְאֲחָדָא בִּיה.

וְדָא אָכְלָא תְדִיר וְשָׁצִי לְהָהוּא מְלָה דְּשׁוּרִין
לִיָּה. דְּהָא בְּכָל מָה דְּאֶתְדַּבֵּק בִּיה לְתַתָּא
וְשָׂרְיָא עֲלוּי הָהוּא נֵהוּרָא תְכָלָא שָׁצִי לִיָּה
וְאָכִיל לִיָּה. בְּגִין דְּאֶוּרְחוּי הוּא לְשִׁינְצָאָה
וּלְמַהּוּי אָכִיל. דְּהָא בִּיה תְלִיָּא שָׁצוּ דְכָלָא
מוֹתָא דְכָלָא. וּבְגִינִי כֶּף אִיְהִי אָכִיל כָּל מָה
דְּאֶתְדַּבֵּק בִּיה לְתַתָּא.

וְהָהוּא נֵהוּרָא חוּרָא דְשָׂרְיָא עֲלוּי לָא אָכִיל
וְלָא שָׁצִי לְעִלְמִין וְלָא אֲשַׁתְּנִי
נֵהוּרִיָּה. וְעַל דָּא אָמַר מִשָּׁה פִּי יִי אֱלֹהֵיָּךְ אֲשֵׁ
אוּכְלָה הוּא. אוּכְלָה וְדָאִי. אָכִיל וְשָׁצִי כָּל מָה
דְּשָׂרְיָא תַּחֲתוּי. וְעַל דָּא אָמַר יִי אֱלֹהֵיָּךְ וְלָא
אֱלֹהֵינוּ. בְּגִין דְּמִשָּׁה בְּהָהוּא נֵהוּרָא חוּרָא
דְּלְעִילָא הָוָה דְּלָא שָׁצִי וְלָא אָכִיל.

תָּא חֲזִי, לִית לִיָּה אֶתְעֵרוּתָא לְאֶתְדַּלְקָא הָאִי
נֵהוּרָא תְכָלָא לְאֶתְאֲחָדָא בְּנֵהוּרָא
חוּרָא, אָלָא עַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל דְּאֶנּוֹן מִתְדַּבְּקִין
בִּיה תַּחֲתוּי.

וְתָא חֲזִי, אָף עַל גַּב דְּאֶרְחִיָּה דְּהָאִי נֵהוּרָא
תְכָלָא אוּכְמָא לְשִׁינְצָאָה כָּל מָה
דְּאֶתְדַּבֵּק בִּיה תַּחֲתוּי. יִשְׂרָאֵל מִתְדַּבְּקִין בִּיה
תַּחֲתוּי וְקִיִּימִן בְּקִיּוּמָא הָדָא הוּא דְכְּתִיב,

לְהֵאחֹז בְּאוּר הַלְבָּן [העליון].
וְהִתְבַּלְּת הַשְּׁחֹר הָזֶה לַפְּעָמִים
חוּזֵר לְהִיּוֹת אֶדָם. וְאוֹתוֹ אוּר לְבָן
שְׁעָלִיו לֹא מִשְׁתַּנָּה לְעוֹלָמִים,
שְׁהִרִי הוּא תָּמִיד לְבָן, אָבֵל
תְּכָלֶת זֶה מִשְׁתַּנָּה לְגוּוֹנִים הַלָּלוּ.
לַפְּעָמִים תְּכָלֶת אוּ שְׁחֹר,
וְלַפְּעָמִים אֶדָם, וְזֶה נֶאֱחֹז לְשָׁנִי
צִדְדִים. נֶאֱחֹז לְמַעְלָה בְּאוֹתוֹ אוּר
[עליון] לְבָן. נֶאֱחֹז לְמַטָּה בְּדָבָר
הָהוּא שְׁתַּחֲתוּי שְׁמִתְקֵן בּוֹ
לְהָאִיר [דְּבָרִים שְׁשִׁמִּים לוֹ לְהַדְלִיק]
וּלְהֵאחֹז בּוֹ.

וְזוֹ אוּכְלָת תָּמִיד וּמִשְׁמִידָה
לְאוֹתוֹ דְּבָר שְׁשִׁמִּים לָהּ. שְׁהִרִי
בְּכָל מָה שְׁנִדְבֵּק בּוֹ לְמַטָּה
וְשׁוּרָה עָלָיו, אוֹתוֹ אוּר תְּכָלֶת
מִשְׁמִיד אוֹתוֹ וְאוּכַל אוֹתוֹ, מִשּׁוּם
שְׁדַּרְכּוֹ הִיא לְהַשְׁמִיד וְלְהִיּוֹת
אוּכַל, שְׁהִרִי בּוֹ תְלוּיָה הַשְׁמִידָת
הַכֹּל, מוֹת שֶׁל הַכֹּל. וְלִכֵּן הִיא
אוּכְלָת כָּל מָה שְׁנִדְבֵּק בָּהּ
לְמַטָּה.

וְאוֹתוֹ אוּר לְבָן שְׁשׁוּרָה עָלָיו לֹא
אוּכַל וְלֹא מִשְׁמִיד לְעוֹלָמִים וְלֹא
מִשְׁתַּנָּה אוּרוֹ, וְעַל זֶה אָמַר מִשָּׁה
פִּי ה' אֱלֹהֵיָּךְ אֲשֵׁ אָכְלָה הוּא.
אָכְלָה וְדָאִי. אוּכַל וּמִשְׁמִיד כָּל
מָה שְׁשׁוּרָה תַּחֲתוּי. וְעַל זֶה אָמַר
ה' אֱלֹהֵיָּךְ וְלֹא אֱלֹהֵינוּ, מִשּׁוּם
שְׁמִשָּׁה בְּאוֹתוֹ אוּר לְבָן
שְׁלֻמְעָלָה הִיָּה שְׁלֹא הַשְׁמִיד וְלֹא
אָכַל.

בָּא רָאָה, אֵין לוֹ הַתְעוּרָרוּת
לְהַדְלֵק הָאוּר הַתְּכָלֶת הָזֶה
לְהֵאחֹז בְּאוּר לְבָן אָלָא עַל יְדֵי
יִשְׂרָאֵל שְׁהִם נִדְבָקִים בּוֹ תַּחֲתוּי.
וּבָא וְרָאָה, אָף עַל פִּי שְׁדַּרְךָ שֶׁל
הָאוּר תְּכָלֶת וְשְׁחֹר הָזֶה לְהַשְׁמִיד
כָּל מָה שְׁנִדְבֵּק בּוֹ תַּחֲתוּי, יִשְׂרָאֵל
נִדְבָקִים בּוֹ תַּחֲתוּי וְעוֹמְדִים
בְּקִיּוּם. זֶהוּ שְׁכָתוּב (דְּבָרִים ד') וְאַתֶּם
הַדְּבָקִים בְּה' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים. בְּה'
אֱלֹהֵיכֶם וְלֹא אֱלֹהֵינוּ [אָלָא בְּה']

אֱלֹהֵיכֶם], בָּאוּתוֹ אֹר תְּכַלֵּת שָׁחַר
שְׁאוּכַל וּמִשְׁמִיד כָּל מַה שְׁנִדְבֵּק
בּו תַּחֲתָיו, וְאַתֶּם מִתְדַּבְּקִים בּו
וְנִימִים, שְׁכֵתוֹב חַיִּים כָּלכֶם
הַיּוֹם.

וְעַל הָאוֹר הִלְכָן שְׂרׁוּי לְמַעֲלָה
אוֹר נִסְתָּר שְׁמִקִּיף אוֹתוֹ, וְסוּד
עֲלִיּוֹן כָּאֵן. וְהַכֵּל תִּמְצָא
בְּשִׁלְהֶבֶת שְׁעוֹלָה וְחֻכְמוֹת שֶׁל
הָעֲלִיּוֹנִים בָּה. בָּא ר' פִּנְחָס
וַיִּשְׁקוּ. אָמַר, בְּרוּךְ הַרְחֵמֶן
שֶׁנִּפְגְּשָׁנוּ כָּאֵן. הִלְכוּ עִם רַבִּי
פִּנְחָס שְׁלֹשָׁה מִיָּלִין.

חֲזָרוּ רַבִּי שְׁמַעוֹן וְהַחֲבֵרִים. אָמַר
רַבִּי שְׁמַעוֹן, זֶה שְׁאֲמַרְנוּ סוּד
הַחֻכְמָה הוּא בִּיחּוּד הַקְדוּשׁ
שֶׁמִּשּׁוּם כֶּךָ ה"א אֲחֵרוֹנָה שֶׁל
הַשֵּׁם הַקְדוּשׁ הוּא אוֹר תְּכַלֵּת
שָׁחַר שְׁנֵאֲחֻז בִּיה"ו, שֶׁהוּא אוֹר
לְכָן שְׁמַאִיר.

בָּא רָאָה, לִפְעָמִים הָאוֹר הַתְּכַלֵּת
ד', וְלִפְעָמִים ה'. אֵלָּא בְּזִמְנִין שֶׁלֹּא
נִדְבָקִים בּו יִשְׂרָאֵל לְמִטָּה
לְהִדְלִיק אוֹתוֹ לְהֵאָחֹז בְּאוֹר
הִלְכָן הוּא ד', וְלִפְעָמִים
שְׁמַעוֹרִירִים אוֹתוֹ לְהִתְחַבֵּר עִם
הָאוֹר הִלְכָן, אֲז נִקְרָא ה'. מִנִּין
לָנוּ? שְׁכֵתוֹב (שם כב) כִּי יִהְיֶה
נַעֲרָה בְּתוּלָה. נַעַר כְּתוּב בְּלִי ה',
מַה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁלֹּא
הִתְחַבְּרָה בְּזָכָר, וּבְכָל מְקוֹם
שֶׁלֹּא נִמְצָאִים זָכָר וְנִקְבָּה, ה"א
לֹא נִמְצָאת וְעוֹלָה מִשָּׁם, וְנִשְׁאָר
ד'.

שְׁהָרִי הִיא כָּל זִמְנִין שֶׁמִּתְחַבֵּרַת
בְּאוֹר הִלְכָן שְׁמַאִיר נִקְרָאת ה',
שְׁהָרִי אֲז הַכֵּל מִתְחַבֵּר כְּאֶחָד.
הִיא נִדְבָקַת בְּאוֹר הִלְכָן, וְיִשְׂרָאֵל
נִדְבָקִים בָּה [לְמִטָּה] וְעוֹמְדִים
פַּחְתִּיקָה לְהִדְלִיק אוֹתָהּ, וְאֲז הַכֵּל
אֶחָד. וְזֶהוּ סוּד הַקְרִיבָן, שֶׁהַעֲשֵׂן
שְׁעוֹלָה מְעוֹרֵר אוֹתוֹ לְאוֹר
הַתְּכַלֵּת הַזֶּה לְהִדְלִיק. וְכִשְׁנִדְלֵק,
מִתְחַבֵּר בְּאוֹר הִלְכָן, וְהַגֵּר דוֹלֵק

(דברים ד) וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בֵּי אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים. בֵּי
אֱלֹהֵיכֶם וְלֹא אֱלֹהֵינוּ (אֵלָּא בֵּי אֱלֹהֵיכֶם). בְּהֵהוּא
נִהוּרָא תְכַלָּא אוֹכְמָא דְאָכִיל וְשָׂצִי כָּל מַה
דְּאִתְדַּבֵּק בִּיה תַּחֲוֹתֶיהָ. וְאַתּוֹן מִתְדַּבְּקִין בִּיה
וְקִיִּימִי. דְּכִתִּיב חַיִּים כָּלכֶם הַיּוֹם.

וְעַל נִהוּרָא חוּוּרָא, שְׂרִיָּא לְעִילָא נִהוּרָא
סְתִימָא דְאִקִּיף לִיה. וְרָזָא עֲלָאָה הָכָא.
וְכִלָּא תִשְׁפַּח בְּשִׁלְהוּבָא דְסִלִּיק וְחֻכְמָתִין
דְּעֲלִיּוֹנִין בִּיה. אָתָּא רַבִּי פִּנְחָס וַיִּשְׁקִיָּה. אָמַר
בְּרוּךְ רַחֲמָנָא דְאִיעֲרַעְנָא הָכָא. אֲזִלוּ עַמִּיָּה
דְּרַבִּי פִּנְחָס תֵּלַת מִיָּלִין.

אֲתַחֲדָרוּ רַבִּי שְׁמַעוֹן וְחֲבֵרִיָּא. אָמַר רַבִּי
שְׁמַעוֹן הָא דְאֲמַרְן רָזָא דְחֻכְמָתָא
אִיהוּ בִּיחּוּדָא קְדִישָׁא. דְּבִגִּין כֶּךָ ה"א בְּתַרְאָה
דְּשְׁמָא קְדִישָׁא אִיהוּ נִהוּרָא תְכַלָּא אוֹכְמָא
דְּאִתְאָחִיד בִּיה"ו דִּהוּא נִהוּרָא חוּוּרָא דְנִהִיר.
תָּא חֲזִי, לְזִמְנִין הָאִי נִהוּרָא תְכַלָּא ד'.
וְלְזִמְנִין ה'. אֵלָּא בְּזִמְנָא דְלֹא מִתְדַּבְּקִין
בִּיה יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא לְאֲדִלְקָא לִיה לְאִתְאָחִידָא
בְּנִהוּרָא חוּוּרָא, אִיהוּ ד'. וְלְזִמְנָא דְמִתְעַרֵּי
לִיה לְאִתְחַבְּרָא עִם נִהוּרָא חוּוּרָא כְּדִין אִקְרִי
ה'. מְנַלֵּן דְּכִתִּיב, (דברים כב) כִּי יִהְיֶה נַעֲרָה
בְּתוּלָה, נַעַר כְּתִיב בְּלֹא ה'. מָאִי טַעְמָא בְּגִין
דְּלֹא אִתְחַבְּרַת בְּזָכָרָא. וּבְכָל אֲתָר דְּלֹא
אִשְׁתַּפְּחוּ דְּכָר וְנוֹקְבָא, ה"א לֹא אִשְׁתַּכַּח
וְסִלְקָא מִתַּמָּן וְאִשְׁתָּאֵר ד'.

דִּהָא אִיהִי כָּל זִמְנָא דְאִתְחַבְּרַת בְּנִהוּרָא חוּוּרָא
דְּנִהִיר אִקְרִי ה'. דִּהָא כְּדִין כִּלָּא
אִתְחַבְּרַת כְּחָדָא. אִיהִי אִתְדַּבְּקַת בְּנִהוּרָא
חוּוּרָא, וְיִשְׂרָאֵל מִתְדַּבְּקִין בָּה (ד"א ל"ג לְתַתָּא)
וְקִיִּימָא תַּחֲוֹתָהּ לְאֲדִלְקָא לָה. וְכְדִין כִּלָּא חַד.
וְדָא הוּא רָזָא דְקַרְבָּנָא. דְּתַנָּנָא דְסִלִּיק אִתְעַר
לִיה לְהָאִי נִהוּרָא תְכַלָּא לְאֲדִלְקָא. וְכַד

אֶתְדִּלֵּק אֶתְחַבֵּר (דף נא ע"ב) בְּנִהוּרָא חֲוִירָא
וּשְׂרָגָא דְּלִיק בְּיַחוּדָא חַד.

וּבְגִין דְּאַרְחִיָּה דְּהָאִי נִהוּרָא תְּכָלָא לְשִׁיצָאָה
וּלְמַהוּי אָכִיל כָּל מַה דְּאַתְדַּבֵּק בִּיהּ
תַּחוּתִּיהּ. כַּד רַעּוּא אֲשַׁתְּפַח וּשְׂרָגָא דְּלִיק
בְּחַבּוּרָא חַד כְּדִין כְּתִיב, (מלכים א יח) וַתְּפּוֹל אֵשׁ
ה' וַתֹּאכַל אֶת הָעוֹלָה וְגו'. וְכַדִּין אֲתִיידַע
דְּהָיָא שְׂרָגָא דְּלִיק בְּחַבּוּרָא חַד וְקִשּׁוּרָא
חַד. נִהוּרָא תְּכָלָא אֶתְדַּבֵּק בְּנִהוּרָא חֲוִירָא
וְאִיהּ חַד. אָכִיל תַּחוּתִּיהּ תְּרַבִּין וְעֵלּוּן.
דְּמִשְׁמַע דְּהָא לֹא אָכִיל (נ"א וְאִיהּ וְעֵלּוּן דְּהָא לֹא אָכִיל)
תַּחוּתִּיהּ, אֲלֹא בְּזִמְנָא דְּאִיהּ סָלִיק (נ"א דְּלִיק)
וְכָלָא אֲתַקְשֵׁר וְאַתְחַבֵּר בְּנִהוּרָא חֲוִירָא.
וְכַדִּין שְׁלֵמָא דְּעֵלְמִין כְּלָהּ, וְכּוּלָא אֲתַקְשֵׁר
בְּיַחוּדָא חַד.

וְלִבְתָּר דְּסִיִּים לְשִׁיצָאָה תַּחוּתִּיהּ הָאִי
נִהוּרָא תְּכָלָא, מִתְדַּבְּקִין בִּיהּ
תַּחוּתִּיהּ כְּהִנִּי וְלִיּוּאִי וְיִשְׂרָאֵל. אֵלִין בְּחֻדָּה
דְּשִׁיר. וְאֵלִין בְּרַעּוּתָא דְּלִבָּא וְאֵלִין בְּצִלּוּתָא.
וּשְׂרָגָא דְּלִיק עֲלִיָּהּ. וְאַתְדַּבְּקוּ נִהוּרִין כַּחַד
וְנִהוּרִין עֲלֵמִין וּמִתְבָּרְכִין עֲלָאִין וְתַתָּאִין.
וְכַדִּין וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בִּי אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים
כָּלְכֶם הַיּוֹם. וְאַתֶּם, אַתֶּם מִיבְעֵי לִיהּ.
אֲלֹא ו' לְאוֹסְפָא עַל תְּרַבִּין וְעֵלּוּן דְּאַנּוּן
מִתְדַּבְּקִין בִּיהּ וְאַכְלִין וְשַׁצָּאֵן. וְאַתּוּן
מִתְדַּבְּקִין בִּיהּ בְּהִהוּא נִהוּרָא תְּכָלָא אוּכְמָא
דְּאַכְלָא וְאַתּוּן קִימִין הָדָא הוּא דְּכְתִיב חַיִּים
כָּלְכֶם הַיּוֹם. (ס"א וְתַכְלֵת וְאַיִנְקוּ), כָּל גְּוֹנִין טְבִין
לְחֵלְמָא, בַּר מִתְכָּלָא דְּאִיהּ אָכִיל וְשַׁצִּי
תְּדִיר. וְאִיהּ אֵילָנָא דְּבִיהּ מוּתָא וְשְׂרָיָא עַל
עֲלָמָא תַתָּאָה. וּבְגִין דְּכָלָא שְׂרָיָא תַּחוּתִּיהּ
אִיהּ אָכִיל וְשַׁצִּי.

בְּיַחוּדָא אַחַד.
וּמִשּׁוּם שְׂדִרְכוּ שֶׁל הָאֹר הַתְּכָלֵת
הַזֶּה לְהַשְׁמִיד וּלְהִיט אוֹכֵל כָּל מַה
שְׂנֵדֵבֵק בּוֹ תַּחְתּוֹ. כְּשֶׁרָצוֹן נִמְצָא
וְנֵר דּוֹלֵק בְּחַבּוּר אַחַד, אִז כְּתוּב
(מלכים-א יח) וַתְּפּוֹל אֵשׁ ה' וַתֹּאכַל אֶת
הָעוֹלָה וְגו'. וְאִז נִדְעַ שְׁאוּתוֹ נֵר
דּוֹלֵק בְּחַבּוּר אַחַד וְקִשֵּׁר אַחַד.
אוֹר תְּכָלֵת נִדְבֵק בְּאוֹר לְבָן וְהוּא
אַחַד. אוֹכֵל תַּחְתּוֹ חֲלָבִים וְעוֹלוֹת
שִׁמְשָׁמַע שָׁזָה לֹא אוֹכֵל (נ"א וְהוּא
וְעוֹלוֹת שְׂדִיר לֹא אוֹכֵל) תַּחְתּוֹ, אֲלֹא בְּזִמְנָן
שֶׁהוּא עוֹלָה (דּוֹלֵק) וְהַכֵּל נִקְשֵׁר
וּמִתְחַבֵּר בְּאוֹר הַלְבָן, וְאִז הוּא
שְׁלוֹם הָעוֹלָמִים כָּלֵם, וְהַכֵּל נִקְשֵׁר
בְּיַחוּדָא אַחַד.

וְאַחַר שְׁסִים לְהַשְׁמִיד תַּחְתּוֹ אוֹר
תְּכָלֵת זֶה, מִתְדַּבְּקִים בּוֹ תַּחְתּוֹ
כְּהִנִּים לְוִים וְיִשְׂרָאֵל. אֵלֶּה בְּחֻדּוֹת
הַשִּׁיר, וְאַלֶּה בְּרָצוֹן הַלֵּב, וְאַלֶּה
בְּתַפְלָה. וְנֵר דּוֹלֵק עֲלֵיהֶם.
וְנִדְבָקִים הָאוֹרוֹת כְּאַחַד וּמֵאִירִים
הָעוֹלָמוֹת, וּמִתְבָּרְכִים עֲלִיוֹנִים
וְתַתָּוֹנִים.

וְאִז וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בַּה' אֱלֹהֵיכֶם
חַיִּים כָּלְכֶם הַיּוֹם. וְאַתֶּם? אַתֶּם
צְרִיף לְכַתֵּב! אֲלֹא ו' - לְהוֹסִיף עַל
חֲלָבִים וְעוֹלוֹת שֶׁהֵם נִדְבָקִים בּוֹ
וְאוֹכְלִים וּמִשְׁמִידִים, וְאַתֶּם
מִתְדַּבְּקִים בּוֹ בְּאוּתוֹ אוֹר תְּכָלֵת
שֶׁחֵר שְׁאוֹכְלֵת וְאַתֶּם קִימִים. זֶהוּ
שְׁכַתוּב חַיִּים כָּלְכֶם הַיּוֹם. (ס"א וְתַכְלֵת
וְאַיִנְקוּ) כָּל הַגְּוִנִים טוֹבִים לְחֵלּוֹם,
חוּץ מִתְכָלֵת שֶׁהוּא אוֹכֵל וּמִשְׁמִיד
תְּמִיד, וְהוּא אֵילָן שְׁבוֹ מוֹת וְשׁוּרָה
עַל הָעוֹלָם הַתַּתָּחוֹן. וּמִשּׁוּם
שֶׁהַכֵּל שׁוּרָה תַּחְתּוֹ, הוּא אוֹכֵל
וּמִשְׁמִיד.

וְאַם תֹּאמַר כֵּן, גַּם שׁוּרָה בְּשְׁמִים
לְמַעְלָה, וְכַמָּה צְבָאוֹת הֵם
לְמַעְלָה, וְכָלֵם [מִשְׁמִידִים וְאוֹכְלִים]
קִימִים. בֹּא רָאָה, כָּל אוֹתֶם

וְאִי תִימָא הֵכִי נָמִי שְׂרָיָא בְּשְׁמִיָא לְעֵילָא וְכַמָּה חֲזִילִין אַנּוּן לְעֵילָא וְכָלָהּ

שְׁלֹמֶעֱלָה בָּאוּתוֹ אֹר תְּכֵלֶת
נְכָלִים, אֲבָל הַתְּחֻנּוֹתֵי לֹא כָּךְ,
שֶׁהֵם דִּבְרֵי גֵס, הָעוֹלָם [נ"א אַחֵר לְמִטָּה
עַל מָה] שְׁעוֹמֵד וְשׁוֹרָה עָלָיו. וְלִכְנֹן
אוֹכֵל וּמִשְׁמִיד אוֹתָם. וְאֵין לָהּ
דִּבְרֵי אַחֵר לְמִטָּה בְּעוֹלָם שֶׁלֹּא
יִשְׁמַד, מִשּׁוּם שֶׁאֹר הַתְּכֵלֶת
מִשְׁמִיד כָּל מָה שְׁעוֹמֵד עָלָיו.

בְּאַרְבָּעִים וְחֲמִשָּׁה גִּוּוֹנִים שֶׁל
מִינֵי אוֹרוֹת נִחְלַק הָעוֹלָם. שְׁבַעַה
נִחְלָקִים לְשִׁבְעָה תְּהוֹמוֹת. כָּל
אֶחָד מִכֵּה בְּתֵּהוֹם שְׁלוֹ, וְאַכְנִים
מִתְּגַלְגָּלוֹת בְּתוֹךְ הַתְּהוֹם, וְנִכְנָס
אוֹתוֹ אֹר בָּאוֹתָם אֲכָנִים וְנוֹקֵב
אוֹתָם, וּמִים יוֹצְאִים בָּהֶם,
וְשׁוֹקְעִים כָּל אֶחָד וְאֶחָד עַל
הַתְּהוֹם וּמִכֵּסֶה לְשָׁנֵי צָדִידִים.

יוֹצְאִים מִים בָּאוֹתָם נִקְבִּים,
וְנִכְנָס אֹר וּמִכֵּה לְאַרְבַּעַת צָדֵי
הַתְּהוֹם. מִתְּגַלְגָּל הָאֹר בְּחִבְרָתוֹ,
וּפּוֹגְשִׁים בְּאַחַד, וְנִחְלָקִים הַמִּים,
וְאוֹחֲזִים כָּל אוֹתָם שְׁבַעַה
בְּשִׁבְעָה תְּהוֹמוֹת, וְכוֹרִים [וְשׁוֹרִים]
בְּחֻשְׁכִּים שֶׁל הַתְּהוֹם. וְהַחֲשָׁכִים
הֵלְלוּ מִתְּעַרְבִים בָּהֶם, וְעוֹלִים
הַמִּים וְיוֹרְדִים וּמִתְּגַלְגָּלִים
בָּאוֹתָם מְאוֹרוֹת. וּמִתְּעַרְבִים
כָּאֶחָד אוֹרוֹת וְחֻשָּׁף וּמִים, וְנַעֲשׂוּ
מֵהֶם אוֹרוֹת שֶׁלֹּא נִרְאִים
חֲשׂוֹכִים.

כִּי אֶחָד מִכֵּה בְּחִבְרוֹ, וְנִחְלָקִים
לְשִׁבְעָה וְחֲמִשָּׁה צְנוּרוֹת שֶׁל
הַתְּהוֹם, וּבָהֶם זֹרָמִים מִים. כָּל
צְנוּר וְצְנוּר עוֹלָה בְּקוֹלוֹ,
וְהַתְּהוֹמוֹת מְזַדְעָזְעִים. וּכְשֶׁאוֹתוֹ
קוֹל נִשְׁמַע, כָּל תְּהוֹם קוֹרָא
לְחִבְרוֹ וְאוֹמֵר: חֲלַק מִימִיךָ
וְאַכְנָס כִּי. זֶהוּ שִׁכְתוּב [תְּהִלִּים מֵב]
תְּהוֹם אֶל תְּהוֹם קוֹרָא לְקוֹל
צְנוּרִיךָ.

תַּחַת אֵלֶּה שְׁלֹשׁ מְאוֹת [וְשִׁשִּׁים]
וּשְׁמוֹנִים [וְחֲמִשָּׁה] גִּידִים. מֵהֶם
לְבָנִים וּמֵהֶם שְׁחָרִים וּמֵהֶם
אַדְמִים. נִכְלָלוּ זֶה בְּזֶה וְנַעֲשׂוּ גִּוּוֹן

[שְׁצִי וְאַכִּיל] קִיִּימִי. תָּא חֲזִי, כָּל אֲנוּן דְּלִיעִילָא
בְּהֵוָּא נְהוּרָא תְּכֵלָא אֲתַפְּלִין. אֲבָל תַּתְּאִי
לָאו הָכִי דְּאֲנוּן מְלָה גִסָּה עֲלִמָּא [נ"א אַחֵרָא לְתַתְּא
עַל מָה] דְּקִיִּימָא וְשָׁרִיא עֲלִיהָ. וּבִגִּין כִּי אֲכִיל
וְשְׁצִי לוֹן. וְלִית לָהּ מְלָה אַחֵרָא לְתַתְּא
בְּעֲלִמָּא דְּלֹא אֲשַׁתְּצִי. בִּגִּין דְּנְהוּרָא תְּכֵלָא
שְׁצִי לְכָל מָה דְּקִיִּימָא עֲלִיהָ.

בְּאַרְבָּעִין וְחֲמִשׁ גִּוּוֵּי זִינֵי נְהוּרִין אֲתַפְּלִיג
עֲלִמָּא. שְׁבַעַה מִתְּפַלְגִּין לְשִׁבְעָה
תְּהוֹמִין. כָּל חַד בְּטַש בְּתֵּהוֹמָא דִּילִיה וְאַכְנִין
מִתְּגַלְגָּלִין בְּגוֹ תְּהוֹמָא. וְעִיִּיל הֵוָּא נְהוּרָא
בְּאֲנוּן אֲכָנִין וְנִקְבִּין לוֹן. וּמִיָּא נִפְקוּ בְּהוּ
וְשָׁקְעִין כָּל חַד וְחַד עַל תְּהוֹמָא וְחִפְיָא
לְתַרִּין סְטָרִין.

נִפְקוּ מִיָּא בְּאֲנוּן נִיִּקְבִּין וְעָאֵל נְהוּרָא וּבְטַש
לְאַרְבַּע סְטָרֵי תְּהוֹמָא. מִתְּגַלְגָּלָא
נְהוּרָא בְּחִבְרָתָהּ וְאַעֲרַעוּ בְּחַד וּפַלְגִין מִיִּין
וְאַחֲדִין כָּל אֲנוּן שְׁבַעַה בְּשִׁבְעָה תְּהוֹמִי.
וְכִרְאָן [ס"א שְׂרָאן] בְּחֻשְׁכֵי תְּהוֹמָא. וְחֻשְׁכֵי אֲנוּן
אֲתַעֲרְבִי בְּהוּן. וְסִלְקִין מִיָּא וְנִחְתִּין
וּמִתְּגַלְגָּלִין בְּאֲנוּן נְהוּרִין. וְאַתַּעֲרְבוּ כְּחֻדָּא
נְהוּרִין וְחֻשְׁכִּין וּמִיִּין וְאַתַּעֲבִידוּ מַנִּיִּיהוּ
נְהוּרִין דְּלֹא אֲתַחֲזָאן חֻשְׁכָּאן.

בְּטַש כָּל חַד בְּחִבְרִיהָ. וּמִתְּפַלְגִין לְשִׁבְעִין
וְחֲמִשׁ צְנוּרֵי תְּהוֹמָא וּבְהוּ נִגְדִין מִיָּא.
כָּל צְנוּרָא וְצְנוּרָא סָלִיק בְּקִלְיָה [וְאַתַּעֲזָעוּ]
וְאַזְדַּעֲזָעוּן תְּהוֹמִין. וְכִד הֵוָּא קָלָא אֲשַׁתְּמַע,
כָּל תְּהוֹמָא קָרִי לְחִבְרִיהָ וְאוֹמֵר פְּלִיג מִימִיךָ
וְאַעוֹל כִּי. הִדָּא הוּא דְּכְתִיב, [תְּהִלִּים מֵב] תְּהוֹם
אֶל תְּהוֹם קוֹרָא לְקוֹל צְנוּרִיךָ.

תַּחֲתוֹת אֵלִין תְּלַת מָאָה [נ"א וְשִׁתִּין] וְתַמְנִין [וְחֲמִשָּׁה]
גִּידִין. מִנְּהוּן חוּרִין מִנְּהוּן אוֹכְמִין
מִנְּהוּן סוּמְקִין. אֲתַפְּלִילוּ דָּא בְּדָא וְאַתַּעֲבִידוּ

אָחד. אוֹתָם גִּידִים נִרְקְמוּ בְשֶׁבַע עֶשְׂרֵה רִשְׁתֹּת, וְכָל אַחַת נִקְרָאת רִשֵּׁת גִּידִים. [התקמו] נִרְקְמוּ זֶה בְּזֶה וַיּוֹרְדִים בְּתַחֲתִית הַתְּהוֹם. פָּתַח אֵלֶּה עוֹמְדוֹת שְׁתֵּי רִשְׁתוֹת כַּמְרָאָה הַכְּרֹזֶל, וּשְׁתֵּי רִשְׁתוֹת אַחֲרוֹת כַּמְרָאָה הַנְּחֹשֶׁת.

שְׁנֵי כִסְאוֹת עוֹמְדִים עֲלֵיהֶם, אֶחָד מִיָּמִין וְאֶחָד מִשְּׂמָאל. כָּל אוֹתָן רִשְׁתוֹת מִחֲבֵרוֹת כְּאֶחָד, וּמִיָּם יוֹרְדִים מֵאוֹתָם צְנוּרוֹת וְנִכְנָסִים בְּרִשְׁתוֹת הָאֵלֶּה. אוֹתָם שְׁנֵי כִסְאוֹת, אֶחָד כֶּסֶּא שֶׁל רִקִּיעַ שָׁחַר, וְאֶחָד כֶּסֶּא שֶׁל רִקִּיעַ תַּחַשׁ. שְׁנֵי הַכִּסְאוֹת הֵלְלוּ, כְּשֶׁהֵם עוֹלִים, עוֹלִים [כְּאֶחָד] בְּאוֹתוֹ כֶּסֶּא שֶׁל הַרְקִיעַ הַשָּׁחַר. וּכְשִׁיּוֹרְדִים, יוֹרְדִים בְּאוֹתוֹ כֶּסֶּא שֶׁל רִקִּיעַ הַתַּחַשׁ.

שְׁנֵי הַכִּסְאוֹת הֵלְלוּ, אֶחָד מִיָּמִין וְאֶחָד מִשְּׂמָאל. וְאוֹתוֹ כֶּסֶּא שֶׁל הַרְקִיעַ הַשָּׁחַר מִיָּמִין, וְאוֹתוֹ כֶּסֶּא שֶׁל רִקִּיעַ הַתַּחַשׁ מִשְּׂמָאל. כְּשֶׁעוֹלִים בְּכֶסֶּא שֶׁל הַרְקִיעַ הַשָּׁחַר, מְנַמִּיךְ הַכֶּסֶּא שֶׁל רִקִּיעַ שְׂמָאל וַיּוֹרְדִים בּוֹ.

מִתְגַּלְגְּלִים הַכִּסְאוֹת אֶחָד בְּאֶחָד, [יוֹרְדִים וְעוֹלִים] לּוֹקְחִים כָּל אוֹתָן הַרִשְׁתוֹת לְתוֹכָם וּמְכַנְּסִים אוֹתָם לְתַחֲתִית הַתְּהוֹם הַתַּחֲתוֹנָה. עוֹמֵד כֶּסֶּא אֶחָד וְעוֹלָה לְמַעְלָה מִכָּל אוֹתָם הַתְּהוֹמוֹת, וְעוֹמֵד כֶּסֶּא אַחֵר לְמַטָּה שֶׁל כָּל הַתְּהוֹמוֹת. בֵּין שְׁנֵי כִסְאוֹת אֵלֶּה מִתְגַּלְגְּלִים כָּל אוֹתָם הַתְּהוֹמוֹת. וְכָל אוֹתָם צְנוּרוֹת נִנְעָצוּ בֵּין שְׁנֵי הַכִּסְאוֹת הֵלְלוּ.

שְׁבָעִים וְחֲמִשָּׁה [אֲרוֹת] צְנוּרוֹת הֵם. שְׁבָעָה הֵם עֲלִיוֹנִים שֶׁל הַכֹּל, וְכָל אוֹתָם אַחֲרִים אֲחוּזִים בָּהֶם, וְכֻלָּם נִנְעָצִים בְּגִלְגְּלֵי הַכֶּסֶּא הַזֶּה בְּצַד הַזֶּה, וְנִנְעָצִים בְּגִלְגְּלֵי הַכֶּסֶּא הַזֶּה בְּצַד הַזֶּה.

אֲנוּן גִּידִין אֲתִרְקִימוּ בְשֶׁבַע עֶשְׂרֵה רִשְׁתוֹת. וְכָל חֵד רִשֵּׁת גִּידִין אֶקְרִי (אֲתִרְקִימוּ) אֲתִרְקִימוּ דָּא בְּדָא וְנִחַתִּין בְּשִׁפּוּלֵי תְּהוֹמֵי. תַּחֲוֹת אֵלֶּיךָ. תִּרִּין רִשְׁתִּין קִיִּימִין כְּחִיזוּ דְּפִרְזָלָא. וְתִרִּין רִשְׁתִּין אַחֲרֵנִין כְּחִיזוּ דְּנִחָשָׁא.

תִּרִּין כְּרִסְוֹן קִיִּימִי עֲלֵייהוּ חֵד מִיָּמִינָא וְחֵד מִשְּׂמָאלָא. כָּל אֲנוּן רִשְׁתִּין מִתַּחֲבָרִן כְּחֵדָא וּמִיָּין נִחַתִּין מֵאֲנוּן צְנוּרִין וְעֵאלִין בְּאֵלִין רִשְׁתִּין. אֲנוּן תִּרִּי כְּרִסְוֹן חֵד כְּרִסְיָא דְּרִקִּיעָא אוּכְמָא, וְחֵד כְּרִסְיָא דְּרִקִּיעָא סִסְגוּנָא. אֵלֶּיךָ תִּרִּין כְּרִסְוֹן כֶּד אֲנוּן סִלְקִין סִלְקִין (כְּחֵד) בְּהֵהוּא כְּרִסְיָא דְּרִקִּיעָא אוּכְמָא. וְכֵד נִחַתִּין נִחַתִּין בְּהֵהוּא כְּרִסְיָא דְּרִקִּיעָא סִסְגוּנָא.

אֵלֶּיךָ תִּרִּין כְּרִסְוֹן חֵד מִיָּמִינָא וְחֵד מִשְּׂמָאלָא. וְהֵהוּא כְּרִסְיָא דְּרִקִּיעָא אוּכְמָא מִיָּמִינָא. וְהֵהוּא כְּרִסְיָא דְּרִקִּיעָא סִסְגוּנָא מִשְּׂמָאלָא. (דף נב ע"א) כֶּד סִלְקִין בְּכְרִסְיָא דְּרִקִּיעָא אוּכְמָא, מֵאִיד כְּרִסְיָא דְּרִקִּיעָא שְׂמָאלָא וְנִחַתִּין בֵּיהּ.

מִתְגַּלְגְּלִין כְּרִסְוֹן חֵד בְּחֵד (כ"א נחתי ונקטין) נִקְטִין כָּל אֲנוּן רִשְׁתִּין בְּגוּוִיְהוּ וְעֵאלִין לֹון בְּשִׁפּוּלָא דְּתְּהוֹמָא תַּתָּא. קָאִים חֵד כְּרִסְיָא וְסִלִּיק לְעֵילָא מִכָּל אֲנוּן תְּהוֹמֵי. וְקָאִים כְּרִסְיָא אַחֲרָא לְתַתָּא דְּכָל תְּהוֹמֵי. בֵּין תִּרִּין כְּרִסְוֹן אֵלֶּיךָ מִתְגַּלְגְּלִין כָּל אֲנוּן תְּהוֹמֵי. וְכָל אֲנוּן צְנוּרִין אֲתִנְעָצוּ בֵּין תִּרִּין כְּרִסְוֹן אֵלֶּיךָ.

שְׁבָעִין וְחֲמִשׁ (ד"א ל"ג נהרין) צְנוּרִין אֲנוּן. שְׁבָעָה אֲנוּן עֲלָאִי דְּכָלָא. וְכָל אֲנוּן אַחֲרֵנִין אַחֲדִין בְּהוּ. וְכָלְהוּ נִנְעָצִי בְּגִלְגְּלֵי דְּהֵאִי כְּרִסְיָא בְּסִטְרָא דָּא. וְנִנְעָצִין בְּגִלְגְּלֵי דְּהֵאִי כְּרִסְיָא בְּסִטְרָא דָּא.

בְּהוֹן מִיֵּין (נ"א בְּתוֹמָא) סִלְקִין וְנַחְתִּין. אֲנוּן
דְּנַחְתִּין פֶּרְאן בְּתוֹמִי וּבְקַעֲי לֹון. אֲנוּן
דְּסִלְקִין עֲלֵאִין בְּאֲנוּן נִוְקְבִי אֲבָנִין וְסִלְקִין
וּמִלֵּין לְשִׁבְעַ יָמִין. עַד פֶּאן שְׁבַעַ גְּוֹנִי
נְהוּרִין בְּרָזָא עֲלֵאָה.

שְׁבַעַ נְהוּרִין אַחֲרָנִין מִתְּפַלְגִין לְשִׁבַּעַ
יָמִים. וַיִּמָּא חַד פְּלִיל לֹון. הֵהוּא יִמָּא
חַד, אִיהוּ יִמָּא עֲלֵאָה דְכֻלְהוּ שְׁבַעַ יָמִין פְּלִילִין
בִּיה. שְׁבַעַ נְהוּרִין אֵלִין עֲאֵלִין לְגוּ הֵהוּא
יִמָּא וּמִחָאן לִיה לִימָא (לְשִׁבַּעַי) לְשִׁבַּעַ סְטָרִין.
וְכָל סְטָרָא וְסְטָרָא אֲתַפְּלָג לְשִׁבַּעַ נַחְלִין.
פְּדַכְתִּיב, (יִשְׁעִיה יא) וְהִפְהוּ לְשִׁבַּעַ נַחְלִים וְגו'
וְכָל נַחְלָא וְנַחְלָא אֲתַפְּלָג לְשִׁבַּעַ נְהוּרִין. וְכָל
נְהוּרָא וְנְהוּרָא אֲתַפְּלָג לְשִׁבַּעַ אֲרַחֲיָן. וְכָל
אוּרְחָא וְאוּרְחָא אֲתַפְּלָג לְשִׁבַּעַ שְׁבִילִין. וְכָל
מִימּוֹי דְיִמָּא כֻלְהוֹן עֲאֵלִין לְגוּוִיהוּ.

שְׁבַעַ נְהוּרִין סִלְקִין וְנַחְתִּין לְשִׁבַּעַ סְטָרִין.
שְׁבַעַ נְהוּרִין עֲלֵאִין עֲאֵלִין לְגוּ יִמָּא.
שְׁתָּא אֲנוּן וּמִחַד עֲלֵאָה נְפָקִי. כְּמָה דְנָטִיל
יִמָּא הָכִי פְּלִיג מִימּוֹי לְכָל אֲנוּן יָמִין. לְכָל
אֲנוּן נְהוּרִין. חַד תְּנִינָא לְתַתָּא בְּסִטָר שְׁמֵאֲלָא
שְׂאֵט בְּכָל אֲנוּן נְהוּרִין אֲתִי בְּסִטָר קְשָׁקְשׁוּי
כֻלְהוֹן תְּקִיפִין כְּפִרְזָלָא וּמִטִּי לְשִׁאֲבָא וְשִׁאֲבִיב
אֲתָרָה. וְכָל אֲנוּן נְהוּרִין אֲתַחְשָׁכֵן קִמְיָה.
פּוּמְיָה וְלִישְׁנִיָה מְלַהֲטָא אֲשָׂא (חֲדוּד דְלִישְׁנִיָה)
חֲדוּד לִישְׁנִיָה כְּחֶרֶבָא תְקִיפָא.

עַד דְּמִטִּי לְמִיעֵל לְמַקְדָּשָׁא גוּ יִמָּא וּבְדִין
סְאִיב מַקְדָּשָׁא וְאֲתַחְשָׁכֵן נְהוּרִין. וְנְהוּרִין
עֲלֵאִין סִלְקִין מִן יִמָּא. פְּדִין יִמָּא מִתְּפַלְגִין
מִימּוֹי בְּסִטָר שְׁמֵאֲלָא וַיִּמָּא קֶאֱפִי וְלֹא נְגַדִין
מִימּוֹי. וְעַל דָּא רָזָא דְמִלָּה כְּמָה דְכְּתִיב
וְהִנָּחַשׁ הָיָה עֲרוֹם מִכָּל חֵית הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר
עָשָׂה יְיָ אֱלֹהִים. רָזָא דְחוּיָא בִישָׂא נַחֲת

בְּהֵם [נ"א בְּתוֹמָא] מִים עוֹלִים
וְיוֹרְדִים. אוֹתָם שְׂיֹוֹרְדִים כּוֹרִים
בְּתוֹמָא וּבוֹקְעִים אוֹתָם. אוֹתָם
שְׂעוֹלִים נְכַנְסִים בְּאוֹתָם נְקָבִי
הָאֲבָנִים, וְעוֹלִים וּמִמְלָאִים
לְשִׁבַּעַ הַיָּמִים. עַד פֶּאן שְׁבַעַ
גְּוֹנִים שֶׁל אוֹרוֹת בְּסוּד עֲלִיוֹן.

שְׁבַעַ אוֹרוֹת אַחֲרִים נַחְלָקִים
לְשִׁבַּעַ יָמִים, וְיָם אֶחָד כּוֹלֵל
אוֹתָם. אוֹתוֹ הֵיךְ הָאֶחָד הוּא יָם
הָעֲלִיוֹן שֶׁכָּל שְׁבַעַ הַיָּמִים
כְּלוּלִים בּוֹ. שְׁבַעַ אוֹרוֹת הִלְלוּ
נְכֻסִים לְתוֹף אוֹתוֹ הֵיךְ וּמִפִּים
כּוֹ לִים [לְשִׁבַּעַי] לְשִׁבַּעַ צְדִידִים.
וְכָל צֶדֶד וְצֶדֶד נַחְלָק לְשִׁבַּעַ
נַחְלִים, כְּפִתּוּב (יִשְׁעִיה יא) וְהִפְהוּ
לְשִׁבַּעַ נַחְלִים וְגו'. וְכָל נַחַל
וְנַחַל נַחְלָק לְשִׁבַּעַ נְהוּרוֹת, וְכָל
נְהוּרָא וְנְהוּרָא נַחְלָק לְשִׁבַּעַ דְּרָכִים,
וְכָל דְּרָךְ וְדְרָךְ נַחְלָק לְשִׁבַּעַ
שְׁבִילִים, וְכָל מִימֵי הַיָּם כֻּלָּם
נְכֻסִים לְתוֹכָם.

שְׁבַעַ אוֹרוֹת עוֹלִים וְיוֹרְדִים
לְשִׁבַּעַ צְדִידִים. שְׁבַעַ אוֹרוֹת
עֲלִיוֹנִים נְכֻסִים לְתוֹף הֵיךְ. שְׁשֵׁה
הֵם, וּמִעֲלִיוֹן אֶחָד יוֹצֵאִים. כְּמוֹ
שְׁנוּטִיל הֵיךְ, כְּףֵי מַחְלָק מִימּוֹ
לְכָל אוֹתָם יָמִים, לְכָל אוֹתָם
נְהוּרוֹת. תְּנִין אֶחָד לְמִטָּה בְּצֶד
שְׂמָאל שֶׁט בְּכָל אוֹתָם נְהוּרוֹת בֹּא
בְּצֶד. קְשָׁקְשׁוּי כֻּלָּם חֲזָקִים
כְּבִרְזָל, וּמִגִּיעַ לְשִׁאֲבָא, וְשׂוֹאֵב
מִקוּמָה. וְכָל אוֹתָם הָאוֹרוֹת
נַחְשָׁכִים לְפָנָיו. פִּיּוּ וּלְשׁוֹנוֹ
לוֹהֲטִים אֵשׁ. [חַד לְשׁוֹנוֹ] מַחְדָּת
לְשׁוֹנוֹ כְּחֶרֶב חֲזָקָה.

עַד שְׁמִיגֵעַ לְהַכְנֵס לְמַקְדָּשׁ לְתוֹף
הֵיךְ, וְאֵז מְטַמֵּא אֶת הַמַּקְדָּשׁ
וְהָאוֹרוֹת נַחְשָׁכִים, וְאוֹרוֹת
עֲלִיוֹנִים עוֹלִים מֵהֵיךְ. וְאֵז
נַחְלָקִים מִימֵי הֵיךְ בְּצֶד שְׂמָאל,
וְהֵיךְ קוֹפֵא וּמִימּוֹי לֹא זוֹרְמִים.
וְעַל זֶה סוּד הַדְּבָר, כְּמוֹ שְׁכִתּוּב
וְהִנָּחַשׁ הָיָה עֲרוֹם מִכָּל חֵית

הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר עָשָׂה ה' אֱלֹהִים.
סוד הַנָּחַשׁ הָרַע יוֹרֵד מִלְמַטָּה
לְמַעְלָה [ס"י מִלְמַעְלָה לְמַטָּה], וְהוּא שָׁט
עַל פְּנֵי הַמַּיִם הַמְרִירִים, וְיוֹרֵד
לְפָתוֹת לְמַטָּה עַד שִׁפְלוֹ לְתוֹךְ
רִשְׁתּוֹ.

הַנָּחַשׁ הַזֶּה הוּא מוֹת שֶׁבְּעוֹלָם,
וְהוּא נִכְנָס בְּמַעְיו הַנִּסְתָּרִים שֶׁל
הָאָדָם. הוּא לֹצֵד שְׂמָאל. וְיֵשׁ
נָחַשׁ אַחֵר שֶׁל הַחַיִּים בְּצַד יְמִין.
שְׁנֵיהֶם הוֹלְכִים עִם בֶּן הָאָדָם
כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹנָה.

מִבֶּלַּ חַיַּת הַשָּׂדֶה, שֶׁהָרִי כָּל שָׂאֵר
חַיּוֹת הַשָּׂדֶה אֵין בָּהֶם חֶכֶם לְהִרְע
כְּמוֹ זֶה, מִשּׁוּם שֶׁהוּא זִהְמַת
הַזֶּהָב. אוֹי לְמִי שֶׁנִּמְשָׁךְ אַחֲרָיו,
שֶׁהוּא גוֹרֵם לוֹ מוֹת וּלְכָל מִי
שֶׁהוֹלֵךְ אַחֲרָיו, וְהָרִי בְּאַרְנוֹנָה.
אָדָם נִמְשָׁךְ אַחֲרָיו לְמַטָּה וְיוֹרֵד
לְדַעַת בְּכָל מָה שֶׁלְּמַטָּה. כְּמוֹ
שִׁיּוֹרֵד, כִּף נִמְשָׁךְ רְצוֹנוֹ וְדִרְכּוֹ
אַחֲרֵיהֶם, עַד שֶׁמִּגִּיעִים לְנָחַשׁ
הַזֶּה וְרוֹאִים תַּאֲוַת הָעוֹלָם וְדִרְכּוֹ
שְׁטִים בְּמָקוֹם זֶה. אִזְּכָם, וְהוּא
נִמְשָׁךְ אַחֵר אָדָם וְאִשְׁתּוֹ וְנִדְבֵק
בָּהֶם, וְגֵרָם לָהֶם מוֹת וּלְכָל
הַדּוֹרוֹת שֶׁבָּאוּ אַחֲרָיו. עַד
שֶׁהִגִּיעוּ יִשְׂרָאֵל לְהָר סִינִי, לֹא
פָּסְקָה זִהְמַתוֹ מִהָעוֹלָם, וְהָרִי
נִתְבָּאֵר. כִּיּוֹן שֶׁחֲטָאוּ וְנִדְבְּקוּ
בְּעֵץ שְׂשׂוּרָה בּוֹ מוֹת לְמַטָּה, מָה
כְּתוּב? וַיִּשְׁמְעוּ אֶת קוֹל ה'
אֱלֹהִים מִתְּהִלָּה בְּגֵן. מִתְּהִלָּה אֵין
כְּתוּב כָּאֵן, אֲלֹא מִתְּהִלָּה.

בֹּא רֵאָה, עַד שֶׁאָדָם לֹא חָטָא,
הָיָה עוֹלָה וְעוֹמֵד בְּחֻכְמַת הָאוֹר
הָעֲלִיּוֹן וְלֹא הָיָה נִפְרָד מֵעֵץ
הַחַיִּים. כִּיּוֹן שֶׁהִגְדִּיל תַּאֲוָתוֹ
לְדַעַת וּלְרַדֵּת לְמַטָּה, נִמְשָׁךְ
אַחֲרֵיהֶם עַד שֶׁנִּפְרָד מֵעֵץ הַחַיִּים,
וַיֵּדַע רָע וְעֹזֵב הַטּוֹב. וְעַל זֶה
כְּתוּב (תהלים ה) כִּי לֹא אֵל חִפְץ
רָשָׁע אֶתָּה לֹא יִגְרָךְ רָע. מִי
שֶׁנִּמְשָׁךְ אַחֵר רָע, אֵין לוֹ דִּירָה

מִתְּתָא לְעִילָא (ס"י מַעְלָא לְתַתָּא) וְהוּא שָׂאֵט עַל
אִפִּי מִיּוֹן מְרִירָן. וְנָחִית לְאַפִּיתִי לְתַתָּא עַד
דִּיפְלוֹן גּוֹ רִשְׁתּוֹי.

הָאִי חוּיָא הִיא מוֹתָא דְעִלְמָא. וְהוּא עָאֵל
בְּמַעְיו דְסִתִּים דְּבֵר נָשׁ, הוּא לְסִטְר
שְׂמָאֵלָא. וְאִית חוּיָא אַחֲרָא דְחַיִּי בְּסִטְר
יְמִינָא. תְּרוּוּיָהּ אֲזִלִּי עֲמִיה דְּבֵר נָשׁ. כְּמָה
דְּאוּקְמוּהָ.

מִבֶּלַּ חַיַּת הַשָּׂדֶה דְּהָא כָּל שָׂאֵר חַיּוֹן
דְּחִקְלָא לִית בְּהוּ חֲכִים לְאַבְאָשָׁא
כְּהָאִי. בְּגִין דְּאִיהוּ זִוְהִמָּא דְדִּהְבָּא. וְוִי לְמָאן
דְּאֵתְמִשִּׁיף אֲבַתְרִיהָ. דְּאִיהוּ גְרִים לִיה מוֹתָא
וּלְכָל דְּאֵתְיִין אֲבַתְרִיהָ. וְהָא אוּקְמוּהָ. אָדָם
אֲמִשִּׁיף אֲבַתְרִיהָ לְתַתָּא וְנָחִית לְמַנְדַּע בְּכָל
מָה דְלְתַתָּא. כְּמָה דְנָחִית, הִכִּי אֵתְמִשִּׁיף
רְעוּתִיהָ וְאַרְחוּי אֲבַתְרִיָּהּ עַד דְּמָטִין לְהָאִי
חוּיָא וְחִמּוּ תִיאוּבְתִיָּה דְעִלְמָא וְשָׁטוּ אַרְחוּי
בְּאַתֵּר דָּא. כְּדִין קָם וְאֵתְמִשִּׁיף אִיהוּ
אֲבַתְרִיָּהּ דְּאָדָם וְאֵתְתִיָּה וְאֵתְדִבֵּק בְּהוּ
וְגָרִים לְהוּ מוֹתָא וּבְכָל דְרִי דָּאֵתוּ אֲבַתְרִיהָ.
עַד דְּמָטוּ יִשְׂרָאֵל לְטוּרָא דְסִינִי לֹא פָּסַק
זִוְהִמָּא דִּילִיָּה מַעְלָמָא. וְהָא אֵתְמָר. כִּיּוֹן
דְּחָטּוּ וְאֵתְדִבְקוּ בְּאִילָנָא דְשָׂרִיא בִּיה מוֹתָא
לְתַתָּא. מָה כְּתִיב וַיִּשְׁמְעוּ אֶת קוֹל יְיָ אֱלֹהִים
מִתְּהִלָּה בְּגֵן. מִתְּהִלָּה אֵין כְּתִיב כָּאֵן. אֲלֹא
מִתְּהִלָּה.

הָא חוּי, עַד לֹא חָטָא אָדָם, הָוָה סָלִיק וְקָאִים
בְּחֻכְמָה דְנִהִירוּ עֲלָאָה. וְלֹא הָוָה מִתְפָּרֵשׁ
מֵאִילָנָא דְחַיִּי. כִּיּוֹן דְּאֵסְגִי תִיאוּבְתָא לְמַנְדַּע
וּלְנָחִתָא לְתַתָּא, אֵתְמִשִּׁיף אֲבַתְרִיָּהּ, עַד
דְּאֵתְפָּרֵשׁ מֵאִילָנָא דְחַיִּי. וַיֵּדַע רָע וְשָׁבֵק טוֹב.
וְעַל דָּא כְּתִיב (תהלים ה) כִּי לֹא אֵל חִפְץ רָשָׁע אֶתָּה
לֹא יִגְרָךְ (דף נב ע"ב) רָע. מָאן דְּאֵתְמִשִּׁיף

עם עץ החיים.

ועד שלא חטאו, היו שומעים קול מלמעלה והיו יודעים חכמה עליונה ועומדים בקיום של זהר העליון ולא פוחדים. כיון שחטאו, אפלו קול שלמטה לא יכלו לעמד בו. כמו זה, עד שלא חטאו ישראל, בשעה שעמדו ישראל על הר סיני נתבטלה מהם זהמת הנחש הזה, שהרי אז בטול יצר הרע היה מהעולם ודחו אותו מהם, ואז נאחזו בעץ החיים ועלו למעלה ולא ירדו למטה.

אז היו יודעים ורואים אספקלריות עליונות, ועיניהם אורו ושמים לדעת ולשמע. ואז חגר להם הקדוש ברוך הוא חגורות של אותיות שמו הקדוש שלא יוכל לשלט עליהם הנחש הזה ולא יטמא אותם כמו קדם. כיון שחטאו בעגל, בטלו מהם כל אותן דרגות ואורות עליונים, ובטלו מהם אותן חגורות מזינות שהתעטרו מהשם העליון הקדוש, והמשיכו עליהם נחש הרע כמו מקדם וגרמו מות לכל העולם. ואחר כך מה כתוב? (שמות לד) וירא אהרן וכל בני ישראל את משה והנה קרן עור פניו וייראו מגשת אליו.

בא ראה מה כתוב בתחלה [שמות יד], וירא ישראל את היד הגדלה. וכלם רואים אורות עליונים ומאירים באספקלריה שמאירה, שכתוב, (שם ב) וכל העם ראים את הקולות. ועל הים היו רואים ולא פוחדים, שכתוב (שם טו) זה אלי ואנוהו. אחר שחטאו, פני הסרסור לא היו יכולים לראות, שכתוב (שם לד) וייראו מגשת אליו.

בא ראה מה כתוב בהם, (שם לג) ויתנצלו בני ישראל את עדים

פתר רע, לית ליה דירה עם אילנא דחיי. ועד לא חטאו הוו שמעין קלא מלעילא והוו ידעי חכמתא עלאה וקיימי בקיומא דזיהרא עלאה ולא דחלי. כיון דחטאו אפילו קלא דלתתא לא הוי יכלין למיקם ביה. פגוונא דא עד לא חבו ישראל בשעתא דקיימו ישראל על טורא דסיני אתעבר מנייהו זיהמא דהאי חיויא. דהא כדין בטול יצר הרע הוה מעלמא ודחו ליה מנייהו. וכדין אתאחידו באילנא דחיי וסלקו לעילא ולא נחתו לתתא.

כדין הוו ידעין וחמאן אספקלריאן עלאין ואתנהרין עיניהו וחדאן למנדע ולמשמע. וכדין חגר לון קדשא בריך הוא חגורין דאתון דשמיה קדישא דלא ייכול לשלטאה עלייהו האי חוּיא ולא יסאב לון פקדמיתא. כיון דחטאו בעגל אתעבר מנייהו כל אנון דרגין ונהורין עלאין. ואתעברו מנייהו אנון חגירו מזינין דאתעטרו משמא עלאה קדישא. ואמשיכו עלייהו חוּיא בישא כמלקדמין וגרמו מותא לכל עלמא. ולבתר מה כתיב (שמות לג) וירא אהרן וכל בני ישראל את משה והנה קרן עור פניו וייראו מגשת אליו.

תא חזי, מה כתיב בקדמיתא (שמות יד) וירא ישראל את היד הגדולה וכלהו חמאן זהרין עלאין ומתנהרין באספקלריא דנהרא דכתיב, (שמות כ) וכל העם רואים את הקולות. ועל ימא הוו חמאן ולא דחלין דכתיב, (שמות טו) זה אלי ואנוהו. לבתר דחטו, פני הסרסור לא הוו יכלין למחמי דכתיב (שמות לד) וייראו מגשת אליו.

תא חזי, מה כתיב בהו (שמות לג) ויתנצלו בני

ישראל את עדים מהר חורב. דאתעבר מנייהו
אנון מזינן (דאתחברו בהו ד"א דאתחברו בהו) בטורא
דסיני בגין דלא ישלוט בהו ההוא חוץ
בישא. כיון דאתעבר מנייהו מה כתיב, (שמות
לג) ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ
למחנה הרחק מן המחנה.

אמר רבי אלעזר מאי האי קרא לגבי האי.
אלא כיון דידע משה דאתעברו מנייהו
דישראל אנון זינן עלאין, אמר הא ודאי
מפאן ולהלאה חוץ בישא ייתי לדיירא
בינייהו, ואי יקום מקדשא הכא בינייהו,
יסתאב. מיד ומשה יקח את האהל ונטה לו
מחוץ למחנה הרחק מן המחנה. בגין דחמא
משה דהא כדין ישלוט חוץ בישא מה דלא
הוה מקדמת דנא.

וקרא לו אהל מועד, וכי לא הוה בקדמיתא
אהל מועד. אלא בקדמיתא אהל
סתם, השתא אהל מועד. מאי מועד. רבי
אלעזר אמר לטב. ורבי אבא אמר לביש. רבי
אלעזר אמר לטב מה מועד דאיהו יום חדוה
דסיהרא דאתוספא ביה קדושה (מה מועד) לא
שלטא ביה פגימותא. אוף הכא קרא לה
בשמא דא לאחזאה דהא אתרחיק (חורא) אהל
מבינייהו ולא אתפגים ועל דא וקרא לו אהל
מועד כתיב.

ורבי אבא אמר לביש דהא בקדמיתא הוה
אהל סתם כמה דאת אמר, (ישעיה לג) אהל
בל יצען בל יסע יתדותיו לגצח. והשתא אהל
מועד. בקדמיתא למיהב חיינ ארופין לעלמין
דלא ישלוט בהו מותא. מפאן ולהלאה אהל
מועד כמה דאת אמר, (איוב ל) ובית מועד לכל
חי. השתא אתייהיב ביה זמנא וחיין קצובין
לעלמא. בקדמיתא לא אתפגים, והשתא

מהר חורב, שבטלו מהם אותם
כלי זין (שהתחברו בהם) (שהתחברו בהם)
בהר סיני כדי שלא ישלט בהם
נחש רע. כיון שבטלו מהם מה
כתוב? (שם) ומשה יקח את האהל
ונטה לו מחוץ למחנה הרחק מן
המחנה.

אמר רבי אלעזר, מה הפסוק
הזה אל זה? אלא כיון שידע
משה שבטלו מישראל אותם כלי
זין עליונים, אמר, הרי ודאי
מפאן ולהלאה נחש רע יבא לדור
ביניהם, ואם יקום כאן מקדש
ביניהם - יטמא. מיד - ומשה
יקח את האהל ונטה לו מחוץ
למחנה הרחק מן המחנה. פי
ראה משה שהרי אז ישלט נחש
רע מה שלא היה מקדם לזה.
וקרא לו אהל מועד, וכי לא היה
בהתחלה אהל מועד? אלא
בהתחלה אהל סתם, וכעת אהל
מועד. מה זה מועד? רבי אלעזר
אמר לטוב, ורבי אבא אמר לרע.
רבי אלעזר אמר לטוב - מה
מועד שהוא יום חדוה של
הלכנה שנתוספה בו קדושה. (מה
מועד) לא שולטת בו חסרון, גם
פאן קרא לה בשם זה, להראות
שהרי התרחק (נחש) אהל
מביניהם ולא נפגם, ועל זה
וקרא לו אהל מועד כתוב.

ורבי אבא אמר לרע - שהרי
בהתחלה היה אהל סתם, כמו
שנאמר (ישעיה לג) אהל בל יצען
בל יסע יתדותיו לגצח, ועכשו
אהל מועד. בהתחלה לתת חיים
ארפים לעולמים שלא ישלט
בהם מות, מפאן ולהלאה אהל
מועד, כמו שנאמר (איוב ל) ובית
מועד לכל חי. עכשו נמן בו זמן
וחיים קצובים לעולם. בהתחלה
לא נפגם, ועכשו נפגם. בהתחלה
חברותא וזווג של הלכנה
בשמש שלא יסורי, עכשו אהל

מועד, הוויג שלהם מזמן לזמן.
ולכן קרא לו אהל מועד מה שלא
היה קדם.

השלמה מההשמות (בין סימן מד -
מה) יש כאן כמה שורות

רבי שמעון היה יושב לילה אחד
ועוסק בתורה, והיו יושבים לפניו
רבי יהודה ורבי יצחק ורבי יוסי.

אמר רבי יהודה, הרי פתוב (שמות
לג) ויתנצלו בני ישראל את עדים
מהר חורב, ואמרנו שגרמו מות
עליהם מאותו זמן ומעלה, ושולט
בהם אותו נחש רע שהסירו אותו
מהם בפתחלה. נניח ישראל, אבל
הושע שלא חטא, בטל [ויתבטל]
ממנו אותו כלי זין עליון שקבל
עמם בחר סיני או לא?

אם תאמר שלא בטל ממנו, אם
כך, למה מת פשאר בני אדם? אם
תאמר שהוסר ממנו - למה? והרי
לא חטא, שהרי הוא היה עם משה
בשעה שחטאו ישראל? ואם
תאמר שלא קבל אותה עטרה
בחר סיני כמו שקבלו ישראל -
למה?

פתח ואמר, (תהלים י) פי צדיק ה'
צדקות אהב ישר יחזו פנימו.
בפסוק זה אמרו החברים מה
שאמרו. אבל פי צדיק ה', צדיק
הוא ושמם צדיק, ולכן צדקות
אהב. ישר - הוא ישר, כמו
שנאמר צדיק וישר. ועל זה יחזו
פנימו, כל בני העולם, ויתקנו
דרכיהם ללכת בדרך ישרה פראוי.
בא ראה, כשדן הקדוש ברוך הוא
את העולם, אינו דן אותו אלא לפי
רב בני האדם.

ובא וראה, כשחטא אדם בעץ
שאכל ממנו, גרם לאותו עץ
ששורה בו המות לכל העולם,
וגרם פגם להפריד אשה מבעלה,
ועמד חטא הפגם הזה בלבנה עד

אתפגים. בקדמיתא חברותא וזווגא דסיהרא
בשמשא דלא יעדון. השתא אוהל מועד
זווגא דלהון מזמן לזמן. ובגיגי כך וקרא לו
אהל מועד מה דלא הוה קודם.

השלמה מההשמות (בין סימן מד - מה כולו. מראה מקומות תמצאהו
בסוף הספר)

רבי שמעון הוה יתיב ליליא חד ולעי
באורייתא. והוה יתבי קמיה רבי יהודה
ורבי יצחק ורבי יוסי. אמר רבי יהודה הא
כתיב, (שמות לג) ויתנצלו בני ישראל את עדים
מהר חורב, וקאמרינן דגרמו מותא עלייהו
מההוא זמנא ולעילא, ושלטי בהו ההוא
חזיא בישא דאעדו ליה מנייהו בקדמיתא.
ישראל תניח. הושע דלא חטא, אעדי (ד"א
אתעדי) מניה ההוא זיינא עלאה דקביל עמהון
בטורא דסיני או לא. (דף נג ע"א).

אי תימא דלא אעדי (ד"א אתעדי) מניה, אי הכי
אמאי מית פשאר בני נשא. אי תימא
דאתעדי מניה, אמאי. והא לא חטא. דהא
איהו עם משה הוה בשעתא דחבו ישראל.
ואי תימא (ד"א ל"ג דהא) דלא קביל ההוא עטרא
בטורא דסיני כמה דקבילו ישראל, אמאי.

פתח ואמר, (תהלים יא) פי צדיק יי צדקות אהב
ישר יחזו פנימו. האי קרא אמרו ביה
חברייא מאי דקאמרו. אבל פי צדיק יי,
צדיק הוא ושמייה צדיק, ובגיגי כך צדקות
אהב. ישר, איהו ישר. כמה דאת אמר צדיק
וישר. ועל דא יחזו פנימו כל בני עלמא
ויתקנו ארחייהו למיהך בארץ מישר פדקא
זאות. תא חזי, פד דאין קדשא בריך הוא
עלמא לא דן ליה אלא לפום רובן דבני
נשא.

והא חזי, פד חב אדם באילנא דאכל מניה, גרם לההוא אילנא דשרי

שַׁעֲמָדוֹ יִשְׂרָאֵל בְּהָר סִינִי. כִּיּוֹן
שַׁעֲמָדוֹ יִשְׂרָאֵל בְּהָר סִינִי, בָּטַל
מֵהֶם אוֹתוֹ פָּגַם הַלְבָנָה, וְעָמְדָה
לְהֹאִיר תָּמִיד.

כִּיּוֹן שַׁחֲטָאוֹ יִשְׂרָאֵל בְּעַגְלָה, שָׁבָה
הַלְבָנָה לְהַפְגֵּם כְּמוֹ מִקְדָּם, וְשָׁלַט
הַנֶּחֱשׁ הָרַע וְאַחֲזָה בָּהּ וּמָשַׁךְ אוֹתָהּ
אֵלָיו. וּכְשִׁידַע מֹשֶׁה שַׁחֲטָאוֹ
יִשְׂרָאֵל וְהוֹסֵר מֵהֶם אוֹתָם כָּלִי זֵיץ
קְדוֹשִׁים עֲלִיוֹנִים, יָדַע וְדָאִי שֶׁהָרִי
הַנֶּחֱשׁ אָחֲזָה בַּלְבָנָה לְהַמְשִׁיכָהּ
אֵלָיו וּנְפֻגָמָה, וְאֵז הוֹצִיא אוֹתָהּ
הַחוּצָה.

וְכִיּוֹן שַׁעֲמָדָה לְהַפְגֵּם, אָף עַל גִּב
שִׁיְהוֹשֻׁעַ עָמַד בְּעֶטְרָה שֶׁל כָּלִי
הַזֵּיץ שָׁלוֹ, כִּיּוֹן שֶׁהַפְגֵּם שָׂרָה בָּהּ
וְחִזְרָה כְּמוֹ שֶׁנְּפֻגָמָה בַּחֲטָא שֶׁל
אָדָם, לֹא יָכוֹל אָדָם לְהַתְקִים, פָּרַט
לְמֹשֶׁה שֶׁהָיָה שׁוֹלֵט בָּהּ, וּמוֹתוֹ
הָיָה בְּצַד אַחֵר עֲלִיּוֹן. וְעַל זֶה לֹא
הָיָה רְשׁוּת בָּהּ לְקִים אֶת יְהוֹשֻׁעַ
תָּמִיד וְלֹא אַחֵר. וְעַל כֵּן אֶהְיֶה
מוֹעֵד קָרָאוֹ לוֹ. אֶהְיֶה, שֶׁהָרִי שׁוֹרָה
בּוֹ זְמַן קָצוֹב לְכָל הָעוֹלָם.

וְעַל זֶה סוּר הַדְּבָר - יֵשׁ יָמִין
לְמַעֲלָה וְיֵשׁ יָמִין לְמַטָּה. יֵשׁ
שְׂמָאל לְמַעֲלָה וְיֵשׁ שְׂמָאל לְמַטָּה.
יֵשׁ יָמִין לְמַעֲלָה בַּקִּדְשָׁה עֲלִיוֹנָה,
וְיֵשׁ יָמִין לְמַטָּה שֶׁהוּא בְּצַד
הָאֲחֵר. יֵשׁ שְׂמָאל לְמַעֲלָה שֶׁהוּא
בַּקִּדְשָׁה עֲלִיוֹנָה לְעוֹרֵר אֶהְבָּה
לְקַשֵּׁר אֶת הַלְבָנָה בְּמִקוֹם קְדוֹשׁ
לְמַעֲלָה לְהֹאִיר, וְיֵשׁ שְׂמָאל לְמַטָּה
שֶׁמִּפְרִיד אֶהְבָּה שֶׁלְּמַעֲלָה, וּמִפְרִיד
אוֹתָהּ מִלְּהֹאִיר בְּשִׁמְשׁ וּלְהַתְקַרֵּב
אֵלָיו, וְזֶהוּ צַד שֶׁל הַנֶּחֱשׁ הָרַע.
שֶׁכְּשִׁשְׂמָאל הָיָה שֶׁלְּמַטָּה
מִתְעוֹרֵר, אֵז מוֹשֵׁךְ אֶת הַלְבָנָה

בֵּיהּ מוֹתָא לְכָל עַלְמָא. וְגָרִים פְּגִימֵי
לְאַפְרָשָׁא אֶתְתָּא מִבְּעִלָּהּ. וְקָאִים חוּבָה
דְּפִגְמֵי דָא בְּסִיְהָרָא עַד דְּקִיִּימוּ יִשְׂרָאֵל
בְּטוֹרָא דְּסִינִי. כִּיּוֹן דְּקִיִּימוּ יִשְׂרָאֵל בְּטוֹרָא
דְּסִינִי אֶתְעֵבֵר הָהוּא פְּגִימֵי דְּסִיְהָרָא וְקִיִּימָא
לְאַנְהָרָא תְּדִיר.

כִּיּוֹן דְּחָבוּ יִשְׂרָאֵל בְּעַגְלָא, תָּבַת כְּמִלְקָדְמִין
סִיְהָרָא לְאַתְפָּגְמָא. וְשָׁלְטָא חוּיָא בִּישָׁא
וְאַחִיד בָּהּ וּמָשִׁיךְ לָהּ לְגַבִּיָּה. וְכַד יָדַע מֹשֶׁה
דְּחָבוּ יִשְׂרָאֵל וְאַתְעֵבֵר מִנִּיְהוּ אֲנוּן זִינִין
קְדִישִׁין עֲלָאִין, יָדַע וְדָאִי דְּהָא חוּיָא אֶחִיד
בֵּיהּ בְּסִיְהָרָא לְאַמְשָׁכָא לָהּ לְגַבִּיָּה
וְאַתְפָּגִימָת. כְּדִין אֶפִּיק לָהּ לְבָר.

וְכִיּוֹן דְּקִיִּימָא לְאַתְפָּגְמָא אָף עַל גִּב דִּיהוֹשֻׁעַ
קָאִים בְּעֶטְרָא דְּזִינִין דִּילִיָּה, כִּיּוֹן
דְּפִגְמֵי שְׂרִיָּא בָּהּ וְאַתְהִדְרַת כְּמָה
דְּאַתְפָּגִימָת בַּחוּבָא דְּאָדָם, לֹא יָכִיל בַּר נָשׁ
לְאַתְקִיִּימָא. בַּר מֹשֶׁה דְּהָוָה שְׁלִיט בָּהּ
וּמוֹתִיָּה הָוָה בְּסֶטְרָא אַחְרָא עֲלָאָה. וְעַל דָּא
לֹא הָוָה רְשׁוּ בָּהּ לְקִיִּימָא לִיהוֹשֻׁעַ תְּדִיר וְלֹא
לְאַחְרָא. וְעַל כֵּן אֶהְיֶה מוֹעֵד קָרִי לִיָּה. אֶהְיֶה
דְּהָא שְׂרִיָּא בֵּיהּ זְמַן קָצִיב לְכָל עַלְמָא.

וְעַל דָּא רָזָא דְּמִלָּה, אִית יָמִינָא לְעִילָא וְאִית
יָמִינָא לְתַתָּא. אִית שְׂמָאלָא לְעִילָא
וְאִית שְׂמָאלָא לְתַתָּא. אִית יָמִינָא לְעִילָא
בַּקִּדְשָׁה עֲלָאָה. וְאִית יָמִינָא לְתַתָּא דְּאִיְהוּ
בְּסֶטְרָא אַחְרָא. אִית שְׂמָאלָא לְעִילָא בַּקִּדְשָׁה
עֲלָאָה לְאַתְעָרָא רְחִימוּתָא לְאַתְקַשְׁרָא
סִיְהָרָא בְּאַתֵּר קְדִישָׁא לְעִילָא לְאַתְנַהָרָא.

וְאִית שְׂמָאלָא לְתַתָּא דְּאַפְרִישׁ רְחִימוּתָא דְּלְעִילָא וְאַפְרִישׁ לָהּ מִלְּאַנְהָרָא
בְּשִׁמְשָׁא וּלְאַתְקַרְבָּא בְּהִדְיָה. וְדָא הוּא סֶטְרָא דְּחוּיָא בִּישָׁא.

דְּכַד שְׂמָאלָא דָא דְּלְתַתָּא אֶתְעֵבֵר כְּדִין מָשִׁיךְ לָהּ לְסִיְהָרָא וְאַפְרִישׁ לָהּ

ומפריד אותה מלמעלה ונחשף
אורה ונדבקות בנחש הרע, ואז
שואבת מות למטה לכל ונדבקות
בנחש ומתרחקת מעץ החיים.

ועל זה גרם מות לכל העולם.
וזהו שאז נטמא המקדש עד זמן
קצוב שנתקנה הלבנה ושבה
להאיר, וזהו אהל מועד. ועל זה
יהושע לא מת אלא בעטיו של
הנחש הזה שקרב ופגם את
המקדש כמו קדם. וזהו סוד
הפיתוב (שמות לג) ויהושע בן נון
נער לא ימיש מתוך האהל. שאף
על גב שהוא נער למטה לקבל
אור, לא ימיש מתוך האהל. כמו
שנפגם זה - כך גם נפגם זה, אף
על גב שקלי זין קדוש היה לו.
כיון שנפגמה הלבנה, כך הוא
ודאי לא נצל לבדו ממנו מאותו
גון ממש.

בא ראה, כמו זה, כיון שחטא
אדם, נטל הקדוש ברוך הוא
ממנו אותם כלי זין, אותיות
מאירות קדושות שעטר אותו
הקדוש ברוך הוא. ואז פחדו,
וידעו שהרי התפשטו מהם. זהו
שכתוב וידעו כי עירמם הם.
בהתחלה היו מתלבשים באותם
כתרי כבוד מזינים שהם חרות
מהכל. כיון שחטאו, התפשטו
מהם, ואז ידעו שהרי המות
קורא להם, וידעו שהפשטו
מחרות הכל, וגרמו מות להם
ולכל העולם.

ויתפרו עלה תאנה. הרי פרשנו
שלמדו כל מיני כשפים וקסמים
ונאחזו בזה שלמטה, כמו
שנחבאר. באותה שעה נגרעה
הזקיפות וקומת האדם מאה
אמות. ואז נעשה פרוה, ועמד
אדם בדין והתקללה הארץ, והרי
בארנו.

ויגרש את האדם. אמר רבי
אלעזר, לא ידעתי מי עשה

מלעילא ואתחשכת נהוראָה ואתדבֿקת בחוֹיא
בישא. וכדין שאיבת מותא לתתא לכלא
ואתדבֿקת בחוֹיא ואתרחקת מאילנא דחַיִּיא.

ועל דא גרים מותא לכל עלמא. ודא הוא
דכדין אסתאבת מקדשא עד זמן קציב
דאתקנת סיהרא ותבת לאנהרא ודא הוא אהל
מועד. ועל דא יהושע לא מית אלא בעיטא
של נחש דא דקריב ופגים משפנא

בדקדמיתא. ודא הוא רזא דכתיב, (שמות לג)
ויהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל.
דאף על גב דאיהו נער לתתא לקבלא נהורא,
לא ימיש מתוך האהל. כמה דאתפגים דא
הכי נמי אתפגים דא. אף על גב דזיינא
קדישא הוה ליה. כיון דאתפגים סיהרא הכי
הוא ודאי לא אשתזיב בלחודוי מניה מההוא
גוונא ממש.

תא חזי, פגוונא דא כיון דחב אדם נטל
קדשא בריך הוא מניה אנון זייני אתוון
נהירין קדישין דאעטר ליה קדשא בריך הוא.
וכדין דחלו וידעו דהא אתפשטו מנייהו דהא
הוא דכתיב וידעו כי עירומים הם. בקדמיתא
הוּו מתלבשין באנון כתרי יקר מזינין דאנון
חירו מכלא. כיון דחבו אתפשטו מנייהו.
וכדין ידע דהא מותא קרי לון. וידעו
דאתפשטו מחירו דכלא. וגרמו מותא לון
ולכל עלמא. (דף נג ע"ב)

ויתפרו עלה תאנה הא אוקימנא דאוליפו
פל זייני חרשין וקוסמין ואחידו
בהאי דלתתא כמה דאתמר. והיא שעתא
אתגרע זקיפו וקומה דאדם מאה אמין. וכדין
אתעביד פרוהא וקאים אדם בדינא ואתלטיא
ארעא והא אוקימנא:

ויגרש את האדם. אמר רבי אלעזר לא

גרושין למי, אם הקדוש ברוך הוא עשה גרושים לאדם אם לא. אבל הדבר התהפך, ויגרש את, א"ת דוקא, ומי גרש את? האדם. האדם ודאי גרש את, ולכן כתוב וישלחוהו ה' אלהים מגן עדן. למה וישלחוהו? משום שגרש אדם את, כפי שבארנו. וישכן - הוא השרה אותם במקום זה. שהוא גרם וסתם דרכים ושבילים והשרה דינים על העולם, והמשיך קללות מאותו יום ומעלה.

ואת להט החרב המתהפכת, כל אלו ששרויים בזורקי הדינים על העולם, שמתהפכים לגונים רבים כדי להפרע מהעולם. לפעמים אנשים ולפעמים נשים. לפעמים אש לוהטת ולפעמים רוחות שאין מי שיעמד בהם. וכל זה לשמר את דרך עץ החיים שלא יוסיפו להרע במקדם. להט החרב - אלו שמלהטים אש ותלנים על ראשי הרשעים והחוטאים. והגונים מתהפכים לכמה מינים לפי דרכי בני האדם, ועל זה להט, כמו שנאמר (מלאכי א) ולהט אתם היום הבא וגו', והרי נאמר. החרב - זו חרב לה, כמו שנאמר (ישעיה לד) חרב לי' לה' מלאה דם וגו'.

אמר רבי יהודה, להט החרב - [אפלו] כל אותם הממנים שלמטה שמתהפכים מדמות לדמות, כלם ממנים על העולם להרע ולהסתות את רשעי העולם שעוברים על מצוות רבונם.

בא ראה, פיון שאדם חטא, המשיך עליו כמה מינים רעים וכמה בעלי דינים, ופחד מכלם ולא יכל לעמד עליהם. שלמה ידע חכמה עליונה, ושם לו הקדוש ברוך הוא עטרת מלכות, וכל העולם היה פוחד ממנו.

ידענא מאן עביד תרוכין למאן. אי קדשא בריך הוא עבד תרוכין לאדם אי לא. אבל מלה אתהפך ויגרש את, א"ת דייקא. ומאן גרש את, האדם. האדם ודאי גרש את. ובגין דא כתיב וישלחוהו יי אלהים מגן עדן. אמאי וישלחוהו, בגין דגרש אדם את פדקאמרן. וישכן, איהו אשרי לון באתר דא דאיהו גרים וסתים אורחין ושבילין ואשרי דינן על עלמא ואמשיך לווטין מההוא יומא ולעילא. ואת להט החרב המתהפכת, כל אנון דשריין בקוזפי דינן על עלמא, דמתהפכין לגוונן סגיאין בגין לאתפרעא מעלמא. לזמנן גוברין לזמנן נשין לזמנן אשא מלהטא ולזמנן רוחין דלית מאן דקאים בהו. וכל דא לשמור את דרך עץ החיים דלא יוסיפון לאבאשא פקדמיתא. להט החרב, אנון דמלהטאן אשא וקוסטירי על ראשיהון דרשיעיא וחיביא. ומתהפכין גוונן לכמה זיינן לפום ארחייהו דבני נשא. ועל דא להט כמה דאת אמר (מלאכי א) ולהט אותם היום הבא וגו' והא אתמר. החרב דא חרב לי' כמה דאת אמר, (ישעיה לד) חרב לי' מלאה דם וגו'.

אמר רבי יהודה להט החרב (אפילו) כל אנון קסטריין דלתתא דמתהפכין מדיוקנא לדיוקנא כלהון ממנן על עלמא לאבאשא ולאסטאה לון לחיבי עלמא דעברין על פקודי דמאריהון.

תא חזי, פיון דחב אדם אמשיך עליה כמה זיינן בישין וכמה גרדיגי נמוסין ודחיל מפלהו ולא יכיל לקיימא עליהו. שלמה ידע חכמתא עלאה ושיי ליה קדשא בריך הוא עטרא דמלכותא והו דחלו מניה כל עלמא.

כִּינן שְׁחָטָא, הַמְשִׁיף עָלָיו כְּמָה
מִינִים רָעִים וְכְמָה בְּעָלֵי דִינִים,
וּפְחַד מְכָלָם, וְאִזּוּ יִכְלוּ לְהִרְעֵ לוֹ.
וּמָה שֶׁהִיָּה בִּידּוֹ לְקַחוּ מִמֶּנּוּ.

וְעַל זֶה, כְּמָה שֶׁהוֹלֵךְ בֶּן אָדָם
וּבְאוֹתָהּ הַדֶּרֶךְ שֶׁנִּדְבֵּק בָּהּ, כִּף
מוֹשֵׁף עָלָיו כַּח מְמָנָה שֶׁהוֹלֵךְ
כְּנִגְדּוֹ. כִּף אָדָם הִיָּה מוֹשֵׁף עָלָיו
כַּח טָמֵא אַחֵר שֶׁטָּמֵא אוֹתוֹ וְאֵת
כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם.

בֹּא רָאָה, כְּשֶׁחָטָא אָדָם, מִשֵּׁף
עָלָיו כַּח טָמֵאָה וְטָמֵא אוֹתוֹ וְאֵת
כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם, וְזֶהוּ נֶחֱשׁ הָרַע
שֶׁהוּא טָמֵא וּמְטַמֵּא אֶת הָעוֹלָם.
שְׁשִׁנּוּ, כְּשֶׁמוֹצִיא נְשָׁמוֹת מִבְּנֵי
הָאָדָם, נִשְׁאָר מִמֶּנּוּ גּוּף טָמֵא,
וּמְטַמֵּא אֶת הַבֵּית וּמְטַמֵּא אֶת כָּל
אֵלֶּה שֶׁמִּתְקַרְבִּים אֵלָיו. זֶהוּ
שְׁכָתוֹב (במדבר יט) הַנּוֹגֵעַ בְּמֵת וְגו'.
וְעַל זֶה, כִּינן שֶׁהוּא נוֹטֵל נְשָׁמָה
וּמְטַמֵּא אֶת הַגּוּף, אִזּוּ נִתְּנָה לְשׁוֹת
לְכָל אוֹתָם צִדְדִים טָמֵאִים
לְשׁוֹת עָלָיו, שֶׁהָרִי אוֹתוֹ הַגּוּף
נִטְמָא מִן הַצַּד שֶׁל אוֹתוֹ הַנֶּחֱשׁ
הָרַע שֶׁשׁוֹרָה עָלָיו. וְעַל זֶה, בְּכָל
מְקוֹם שֶׁאוֹתוֹ נֶחֱשׁ הָרַע שׁוֹרָה,
מְטַמֵּא אוֹתוֹ וְנִטְמָא.

וּבֹא וְרָאָה, כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם בִּשְׁעָה
שִׁשִּׁשִּׁים עַל מִטּוֹתֵיהֶם בְּלִילָה,
וְהַלִּילָה פּוֹרֵשׁ כְּנָפָיו עַל כָּל בְּנֵי
הָעוֹלָם, טוֹעֲמִים טַעַם הַמָּוֶת.
וּמִתּוֹךְ שְׁטוֹעֲמִים טַעַם מָוֶת, רוּחַ
הַטָּמֵאָה הִזּוּ שָׁטָה עַל הָעוֹלָם
וּמְטַמֵּאת [אֵת] הָעוֹלָם [ד"א בְּתוֹךְ הָאֵקָל
שֶׁלֹּא], וְשׁוֹרָה עַל יְדֵי הָאִישׁ וְנִטְמָא.
וּכְשֶׁמִּתְעוֹרֵר וְנִשְׁמָתוֹ חוֹזֵר
אֵלָיו, בְּכָל מָה שֶׁיִּקְרַב בִּידּוֹ -
הַכֹּל נִטְמָא, כִּי שׁוֹרָה עֲלֵיהֶם רוּחַ
טָמֵאָה. וְעַל זֶה לֹא יִקָּח אָדָם
בְּגִדָיו לְלִבָּשׁ מִמִּי שֶׁלֹּא נָטַל יָדָיו,
שֶׁהָרִי הַמְשִׁיף עָלָיו אוֹתוֹ רוּחַ
טָמֵאָה וְנִטְמָא. וְיֵשׁ רְשׁוֹת לְרוּחַ

כִּינן דְּחַב אֲמָשִׁיף עָלֶיהָ כְּמָה זַיִינִין בִּישִׁין
וְכְמָה גִּרְדִּינִי נְמוֹסִין וְדַחִיל מִכְּלָהּ וְכִדִּין
יִכִּילוּ לְאַבְאָשָׁא לִיָּה וּמָה דְּהָהּ בִּידֵיהָ נָטְלוּ
מִנֶּיהָ.

וְעַל דָּא כְּמָה דְּאָזִיל בַּר נָשׁ וּבִבְהִיָּה אֲרַחָא
דְּאִתְדַּבֵּק בִּיהָ, הַכִּי מְשִׁיף עָלֶיהָ חִילָא
מִמֶּנָּה דְּאָזִיל לְקַבְּלֶיהָ. כִּף אָדָם הִיָּה מְשִׁיף
עָלֶיהָ חִילָא אַחֲרָא מְסָאב. דְּסָאִיב לִיָּה וּלְכָל
בְּנֵי עֲלָמָא.

וְהָא חֲזִי, כִּד חַב אָדָם מְשִׁיף עָלֶיהָ חִילָא
מְסָאבָא וְסָאִיב לִיָּה וּלְכָל בְּנֵי עֲלָמָא.
וְהָאִי הוּא חוּיָא בִּישָׁא דְּאִיָּהוּ מְסָאב וְסָאִיב
עֲלָמָא. דְּתַנִּינן כִּד אִפִּיק נְשָׁמָתִין מִבְּנֵי נָשָׂא,
אֲשֶׁתָּאֵר מִנֶּיהָ גּוּפָא מְסָאב וְסָאִיב בֵּיתָא.
וְסָאִיב לְכָל אֲנוּן דְּמִקְרָבִין בִּיהָ. הִדָּא הוּא
דְּכָתִיב, (במדבר יט) הַנּוֹגֵעַ בְּמֵת וְגו'. וְעַל דָּא כִּינן
דְּאִיָּהוּ נָטִיל נְשָׁמָתָא וְסָאִיב גּוּפָא כִּדִּין
אֲתִיָּהִיב רָשׁוּ לְכָל אֲנוּן סְטִירִי מְסָאבִין לְשָׁרִיא
עָלָיו. דְּהָא הִהוּא גּוּפָא אֲסִתָּאב מְסִטְרָא
דְּהִהוּא חוּיָא בִּישָׁא דְּשָׁרִיא עָלָיו. וְעַל דָּא
בְּכָל אֲתֵר דְּהִהוּא חוּיָא בִּישָׁא שְׁאִירִי מְסָאב
לִיָּה וְאֲסִתָּאב.

וְהָא חֲזִי, כָּל בְּנֵי עֲלָמָא בִּשְׁעָתָא דְּנִיִּימִי עַל
עֲרִסְיָהוּ בְּלִילָא, וְלִילָא פְּרִישׁ גִּדְּפָהָא
עַל כָּל בְּנֵי עֲלָמָא טַעֲמִי טַעֲמָא דְּמוֹתָא. וּמִגּוּ
דְּטַעֲמִי טַעֲמָא דְּמוֹתָא הָאִי רוּחָא מְסָאבָא
שֶׁטִּיא עַל עֲלָמָא וְסָאִיב (על) עֲלָמָא (ד"א ל"ג כְּגו'
מִפְטָרָא דִּילִיָּה) וְשָׁרִיא עַל יְדֵי דְּבַר נָשׁ וְאֲסִתָּאב.

וְכִד אֲתַעֲר וְאֲתַהֲדֵר לִיָּה נְשָׁמָתִיהָ, בְּכָל מָה
דִּיקְרַב בִּידֵי כָּלָהּ מְסָאבִי, בְּגִין דְּשָׁרִיא
עֲלִיָּהּ רוּחַ מְסָאבָא. וְעַל דָּא לֹא יִסַּב בַּר נָשׁ
מִנֵּי לְאַלְבָּשָׁא מִמָּאן דְּלֹא נָטִיל יְדָיו. דְּהָא
אֲמָשִׁיף עָלֶיהָ הִהוּא רוּחַ מְסָאבָא וְאֲסִתָּאב. וְאִית לִיָּה רָשׁוּ לְהָאִי רוּחַ

וְאִית לִיָּה רָשׁוּ לְהָאִי רוּחַ

מִסְאָבָא לְשָׂרְיָא בְּכָל אֶתֶר דְּאַשְׁתַּכַּח רִשְׁמֵי
מִסְטָרִיָּה.

וְעַל דָּא לֹא יִטּוּל יְדוּי בַּר נָשׁ מִמָּאן דְּלֹא
נָטִיל יְדוּי בְּגִין דְּאַמְשִׁיף עָלֵיהּ הֵהוּא
רוּחַ מִסְאָבָא וְקָבִיל לֵיהּ הָאִי דְנָטִיל מִיָּא מְנִיָּה
וְאִית לֵיהּ רִשּׁוֹ לְשָׂרְיָא עָלוּי (דף נד ע"א) דְּבַר נָשׁ.
בְּגִין כֶּף בְּעֵי בַר נָשׁ לְאַסְתַּמְרָא בְּכָל סְטָרוּי
מִסְטָרָא דְהָאִי חוּיָא בִישָׂא דְלֹא יִשְׁלוּט עָלוּי.
וְזִמִּין קִדְשָׁא בְּרִיף הוּא לְעִלְמָא דְאַתִּי
לְאַעֲבָרָא לֵיהּ מַעֲלָמָא. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (זכריה
יג) וְאֵת רוּחַ הַטּוֹמָאָה אַעֲבִיר מִן הָאָרֶץ (וּבְרִין)
(ד"א וְכְּתִיב) (ישעיה כב) בָּלַע הַמּוֹת לְנֹצַח וְגו'.

וְהָאֲדָם יָדַע אֶת חוּהָ אִשְׁתּוֹ וְגו'. רַבִּי אָבָא
פִּתַּח (וְאָמַר) (קהלת ג) מִי יוֹדַע רוּחַ בְּנֵי
הָאָדָם הָעוֹלָה הִיא לְמַעְלָה וְרוּחַ הַבְּהֵמָה
הַיּוֹרֶדֶת הִיא לְמַטָּה לְאָרֶץ. הָאִי קָרָא כְּמָה
גּוֹוִנִין אֵית בֵּיהּ. וְהָכִי הוּא כָּל מְלוּי דְאוּרִייתָא
כְּמָה גּוֹוִנִין בְּכָל חַד וְחַד וְכִלְהוּ יָאוּת וְהָכִי
אַנּוּן. וְכָל אוּרִייתָא מִתְּפָרְשָׂא בְּשַׁבְעִין אַנְפִּין.
לְקָבִיל שְׁבַעִין סְטָרִין וְשַׁבְעִין עַנְפִּין. וְהָכִי
הוּא בְּכָל מְלָה וּמְלָה דְאוּרִייתָא. וְכָל מְאִי
דְנִפִּיק מִכָּל מְלָה וּמְלָה כְּמָה גּוֹוִנִין אִתְּפָרְשָׁן
מְנִיָּה לְכָל סְטָרִין.

הָא חֲזִי, כַּד בַּר נָשׁ אָזִיל בְּאַרְחָ קִשּׁוּט, הוּא
אָזִיל לִימִינָא, וְאַמְשִׁיף עָלֵיהּ רוּחָא
קִדְשָׁא עֲלָאָה מַעֲיִלָּא. וְהָאִי רוּחַ סָלִיק
בְּרַעוּתָא קִדְשָׁא לְאַתְאַחַדָּא לְעִילָא
וּלְאַתְדַּבְקָא בְּקִדּוּשָׁה עֲלָאָה דְלֹא אִתְּעַדִּי
מְנִיָּה. וְכַד בַּר נָשׁ אָזִיל בְּאוּרַח בִּישׁ וְסִטִּי
אַרְחוּי, הוּא אַמְשִׁיף עָלֵיהּ רוּחַ מִסְאָבָא
דְּלִסְטָר שְׁמָאֵלָא, וְסָאִיב לֵיהּ וְאַסְתַּאב בֵּיהּ.
כְּמָה דְאַתָּ אָמַר, (ויקרא יא) וְלֹא תִטְמְאוּ בָהֶם
וְנִטְמַתֶּם בָּם. אֵתָא לְאַסְתַּאבָּא מִסְאָבִין לֵיהּ.

הַטְמָאָה הִזוּ לְשֵׁרוֹת בְּכָל מְקוֹם
שְׁנַמְצָא רִשְׁם מִצְדוֹ.

וְכֵן לֹא יִטַּל אָדָם יְדוּי מִמִּי שְׁלֹא
נָטִיל יְדוּי, מִשּׁוּם שְׁהַמְשִׁיף עָלָיו
אוֹתוֹ רוּחַ טְמָאָה וְקָבִלוּ זֶה
שְׁנִטְל מִים מִמֶּנּוּ, וְיֵשׁ לוֹ רִשּׁוֹת
לְשֵׁרוֹת עַל הָאָדָם. לְכֵן צְרִיף
אָדָם לְהַשְׁמֵר בְּכָל צִדְדֵי מִצְד
הַנְּחָשׁ הָרַע הַזֶּה שְׁלֹא יִשְׁלַט
עָלָיו, וְעֵתִיד הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְעוֹלָם הַבָּא לְבַטְלוֹ מִן הָעוֹלָם.
זֶהוּ שְׁכָתוּב (זכריה יג) וְאֵת רוּחַ
הַטְמָאָה אַעֲבִיר מִן הָאָרֶץ, וְאִז
כְּתוּב (ישעיה כב) בָּלַע הַמּוֹת לְנֹצַח
וְגו'.

וְהָאֲדָם יָדַע אֶת חוּהָ אִשְׁתּוֹ וְגו'.
רַבִּי אָבָא פִּתַּח וְאָמַר, (קהלת ג) מִי
יּוֹדַע רוּחַ בְּנֵי הָאָדָם הָעוֹלָה הִיא
לְמַעְלָה וְרוּחַ הַבְּהֵמָה הַיּוֹרֶדֶת
הִיא לְמַטָּה לְאָרֶץ. לְפִסּוּק הַזֶּה
יֵשׁ כְּמָה גּוֹוִנִים, וְכֵן הוּא כָּל דְּבָרֵי
הַתּוֹרָה יֵשׁ בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד כְּמָה
גּוֹוִנִים, וְכָלֵם נְאוּתִים וְכוּף הֵם.
וְכָל הַתּוֹרָה מִתְּפָרְשֶׁת בְּשַׁבְעִים
פָּנִים כְּנֶגֶד שְׁבַעִים צִדְדִים
וְשַׁבְעִים עַנְפִּים, וְכוּף הוּא בְּכָל
דְּבָר וְדְבָר שֶׁל הַתּוֹרָה. וְכָל מָה
שִׁיּוּצָא מִכָּל דְּבָר וְדְבָר, כְּמָה
אַפְנִים מִתְּפָרְשִׁים מִמֶּנּוּ לְכָל
הַצִּדְדִים.

בֹּא רָאָה, כְּשֶׁכֵּן אָדָם הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ
אַמֶּת, הוּא הוֹלֵךְ לִימִין וּמִמְשִׁיף
עָלָיו רוּחַ קִדּוּשָׁה עָלִיוֹנָה
מִלְּמַעְלָה, וְרוּחַ זֶה עוֹלָה בְּרִצּוֹן
קִדּוּשׁ לְהֶאֱחֹז לְמַעְלָה וּלְהִדְבֵּק
בְּקִדְשָׁה עָלִיוֹנָה שְׁלֹא תִזּוּז מִמֶּנּוּ.
וְכִשְׁאָדָם הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ רָעָה וְסוּטָה
בְּדֶרֶכָיו, הוּא מוֹשֵׁף עָלָיו רוּחַ
טְמָאָה שֶׁלְצַד שְׁמָאֵל, וּמִטְמָא
אוֹתוֹ וְנִטְמָא בּוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
(ויקרא יא) וְלֹא תִטְמְאוּ בָהֶם
וְנִטְמַתֶּם בָּם. בֹּא לְהַטְמָא -
מִטְמָאִים אוֹתוֹ.

ובא וראה, בשעה שכן אדם הולך בדרך אמת ומושך עליו רוח קדשה עליונה ונדבק בה, הבן שיוליד ויצא ממנו לעולם הוא ממשיך עליו קדשה עליונה ויהיה קדוש בקדשת רבונו, כמו שכתוב (שם ב) והתקדשתם והייתם קדשים וגו'. וכשהוא הולך בצד שמאל וממשיך עליו רוח טמא ונדבק בו, הבן שיצא ממנו לעולם הוא ממשיך עליו רוח טמא ויטמא בטמאת אותו הצד.

ועל זה כתוב, מי יודע רוח בני האדם העלה היא למעלה. וכשהוא בהדבקות הימין, היא עולה למעלה. וכשהוא בהדבקות השמאל, אותו צד שמאל שהוא רוח טמא יורד מלמעלה למטה, ושם דיורו בבן האדם ולא זו ממנו. [והבן ומה] שהוליד באותה [רוח] טמא הוא נהיה בנו מאותו רוח הטמא הוא אותו הבן.

אדם נדבק באותו רוח טמא, ואשתו נדבקה בו בהתחלה, ולקחה וקבלה אותה וזמה ממנה הוליד בן. בן זה הוא בן של רוח הטמא. ועל זה שני בנים הם - אחד מאותו רוח טמא, ואחד כששב אדם בתשובה. ולכן זה מצד הטמא, [וזה מצד הטהרה].

רבי אלעזר אמר, בשעה שהטיל נחש אותה וזמה בתוה, היא קבלה אותו, וכששמע עמה אדם, הולידה שני בנים - אחד מאותו צד טמא, ואחד מצד של אדם. והכל היה דומה בדמות עליונה, וקין בדמות תחתונה, ולכן דרכיהם נפרדו זה מזה. ודאי שקין היה בן של רוח הטמא שהוא הנחש הרע [והכל בן של אדם] היה. ובגלל שקין בא מצד

ותא חזי, בשעתא דבר נש אזיל בארץ קשוט ואמשיך עליה רוחא קדישא עלאה ואתדביק ביה, ברא דיוליד ויפוק מניה לעלמא, הוא משיך עליה קדושה עלאה, ויהא קדיש בקדושה דמאריה. כמה דכתיב, (ויקרא ב) והתקדשתם והייתם קדושים וגו'. וכד איהו אזיל בסטר שמאלא, ואמשיך עליה רוח מסאבא ואתדבק ביה, ברא דיפוק מניה לעלמא הוא אמשיך עליה רוח מסאבו ויסתאב במסאבו דההוא סטרא.

ועל דא כתיב מי יודע רוח בני האדם העולה היא למעלה. פד איהו באתדבקות ימינא סלקא היא לעילא. וכד איהו באתדבקות שמאלא ההוא סטר שמאלא דאיהו רוח מסאבו נחית מעילא לתתא ושוי דיוריה בבר נש ולא אעדי מניה. ובברא [ומה] דאוליד בההוא [רוח] מסאבו איהו הוי בריה מההוא רוח מסאב איהו ההוא ברא.

אדם אתדבק בההוא רוח מסאב ואתתיה אתדבקא ביה בקדמיתא ונטלת וקבילת ההוא זוהמא מניה אוליד בר. האי ברא ברא דרוח מסאבא איהו. ועל דא תרין בנין הוו. חד מההוא רוח מסאב וחד פד תב אדם בתויבתא. ובגיני כך האי מסטרא מסאבא. [ודא ד"א ומהא] מסטרא דכייא.

רבי אלעזר אמר בשעתא דאטיל נחש ההוא זוהמא בה בתוה קבילת ליה. וכד אשתמש עמה אדם אולידת תרין בנין. חד מההוא סטרא מסאבא וחד מסטרא דאדם. והוי דמי הכל בדיוקנא דלעילא וקין בדיוקנא דלתתא. ובגין כך אתפרשו ארתייהו דא מן דא. ודאי קין ברא דרוח מסאבא הוה

שֶׁל מִלֶּאֶךְ הַמֶּנֶת, הִרְג אֶת אָחִיו, וְהוּא בְּצִדּוֹ, וּמִמֶּנּוּ כָּל הַמְדוּרִים הִרְעִים וּמִזִּיקִים וְשָׂדִים וְרוּחוֹת בָּאִים לְעוֹלָם.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, קִיֵּן - קֵן שֶׁל מְדוּרִים רַעִים שֶׁבָּאוּ מִצִּד הַטְּמֵאָה לְעוֹלָם. וְאַחֵר כֶּף הַבִּיאוֹ קָרְבֵּן. זֶה הַקָּרִיב מִצִּד שְׁלוֹ. וְזֶה הַקָּרִיב מִצִּד שְׁלוֹ. זֶהוּ שִׁכְתוֹב וַיְהִי מִקֵּץ יָמִים וַיָּבֵא קֵן מִפְּרִי הָאֲדָמָה וְגו'. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, וַיְהִי מִקֵּץ יָמִים, מָה זֶה מִקֵּץ יָמִים? זֶהוּ קֵן כָּל בִּשּׁוּר. וּמֵיחֳדָיו זֶה? מִלֶּאֶךְ הַמֶּנֶת. וְקֵן מֵאוֹתוֹ קֵץ יָמִים הִבִּיאוֹ קָרְבֵּן. דְּוָקָא שְׁאֵמַר מִקֵּץ יָמִים וְלֹא אָמַר מִקֵּץ יָמִין. וְלָכֵן פְּתוּב בְּדִנְיָאֵל (דְּנִיָּאֵל יב) וְאַתָּה לָךְ לִקְצֵן וְתַנּוּחַ וְתַעֲמֹד לְגִזְרָלָךְ. אָמַר לוֹ, לִקְצֵן הַיָּמִים אוֹ לִקְצֵן הַיָּמִין? אָמַר לוֹ, לִקְצֵן הַיָּמִין. וְקֵן הִבִּיאוֹ מִקֵּץ הַיָּמִים.

וַיָּבֵא קֵן מִפְּרִי הָאֲדָמָה, כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר וּמִפְּרִי הָעֵץ. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מִפְּרִי הָאֲדָמָה, כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר (ישעיה ג) אוֹי לְרָשָׁע רַע פִּי גָמוּל יִדְּיוֹ וְגו' [כִּי פִּי מַעֲלִילֵיהֶם יֵאָכְלוּ. פִּי מַעֲלִילֵיהֶם יֵאָכְלוּ - זֶה מִלֶּאֶךְ הַמֶּנֶת יֵאָכְלוּ]. [גְּמוּל יִדְּיוֹ - זֶה מִלֶּאֶךְ הַמֶּנֶת. יַעֲשֶׂה לוֹ - שְׁנֵאֲמַר] עֲלֵיהֶם וַיִּדְּבֶק בָּהֶם לְהִרְג אוֹתָם וּלְטַמֵּא אוֹתָם. וְעַל זֶה קֵן הַקָּרִיב מִצִּדּוֹ.

וְהִבֵּל הִבִּיאוֹ גַּם הוּא מִבְּכּוֹרוֹת - לְרִבּוֹת הַצִּד הָעֲלִיּוֹן שֶׁבָּא מִצִּד הַקִּדְשָׁה [מִצִּד קְדוּשָׁה], וְלָכֵן וַיִּשַׁע ה' אֶל הִבֵּל וְאֶל מִנְחָתוֹ וְאֶל קֵן וְאֶל מִנְחָתוֹ לֹא שָׁעָה. לֹא קִבַּל אוֹתָם [אוֹתוֹ] הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְלָכֵן וַיַּחֲר לִקְצֵן מָאֵד וַיִּפְּלוּ פָּנָיו. שְׁהָרִי לֹא הִתְקַבְּלוּ פָּנָיו, אוֹתָם פָּנִים שֶׁל צִדּוֹ, וְקִבַּל אֶת הִבֵּל. וְלָכֵן פְּתוּב וַיְהִי בְּהִיּוֹתָם בִּשְׂדֵה. בִּשְׂדֵה זֶה הָאִשָּׁה, כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר (דְּבָרִים כב) כִּי בִשְׂדֵה מִצָּאָה. וְקֵן קָנָא עַל הַנִּקְבָּה הִתְרָה שְׁנוּלָדָה עִם הִבֵּל,

דְּאִיהוּ חֲוִיָּא בִישָׂא. (וְהִבֵּל בְּרֵא דְאָדָם) הָהּ. וּבְגִיֵּן דְּקֵן אֶתָּא מִסְטָרָא דְּמִלֶּאֶךְ הַמֶּנֶת קְטִיל לִיהּ לְאַחֻוּי. וְהוּא בְּסִטְרָא דִּילִיהּ. וּמִנִּיהּ כָּל מְדוּרִין בִּישִׁין וּמִזִּיקִין וְשָׂדִין וְרוּחִין אֶתְיִין לְעִלְמָא.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, קֵיֵן, קִינָא דְּמְדוּרִין בִּישִׁין דְּאֶתוּ מִסְטָרָא דְּמִסְאָבָא לְעִלְמָא. וּלְבִתֵּר אֵייתִיאוּ קָרְבָּנָא. דָּא אֶקָּרִיב מִסְטָרָא דִּילִיהּ וְדָא אֶקָּרִיב מִסְטָרָא דִּילִיהּ. הָדָא הוּא דְּכִתִּיב וַיְהִי מִקֵּץ יָמִים וַיָּבֵא קֵן מִפְּרִי הָאֲדָמָה וְגו'. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר וַיְהִי מִקֵּץ יָמִים, מָאי מִקֵּץ יָמִים, דָּא הוּא קֵץ כָּל בִּשּׁוּר. וּמֵאֵן אִיהוּ דָּא מִלֶּאֶךְ הַמֶּנֶת. וְקֵן מֵהֵהוּא קֵץ יָמִים אֵייתִי קָרְבָּנָא. דִּיִּיקָא דְּקָאֲמַר מִקֵּץ יָמִים וְלֹא אָמַר מִקֵּץ יָמִין. וּבְגִיֵּן כֶּף פְּתוּב בְּדִנְיָאֵל (דְּנִיָּאֵל יב) וְאַתָּה לָךְ לִקְצֵן וְתַנּוּחַ וְתַעֲמֹד לְגִזְרָלָךְ. אָמַר לִיהּ לִקְצֵן הַיָּמִים אוֹ לִקְצֵן הַיָּמִין. אָמַר לִיהּ לִקְצֵן הַיָּמִין. וְקֵן מִקֵּץ הַיָּמִים אֵייתִי. (דף נד ע"ב)

וַיָּבֵא קֵן מִפְּרִי הָאֲדָמָה. כְּמָה דְּאֶתָּא אָמַר וּמִפְּרִי הָעֵץ. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר מִפְּרִי הָאֲדָמָה כְּמָה דְּאֶתָּא אָמַר, (ישעיה ג) אוֹי לְרָשָׁע רַע פִּי גָמוּל יִדְּיוֹ וְגו'. (כִּי פִּי מַעֲלִילֵיהֶם יֵאָכְלוּ. פִּי מַעֲלִילֵיהֶם יֵאָכְלוּ דָא מִלֶּאֶךְ הַמֶּנֶת יֵאָכְלוּ) (נ"א גְּמוּל יִדְּיוֹ דָּא מִלֶּאֶךְ הַמֶּנֶת. יַעֲשֶׂה לוֹ דְּאֶתְמַשְׁר) עֲלֵיהֶם וַיִּתְּדִבֶּק בָּהֶם לְקַטֵּלָא לוֹן וּלְסַאָבָא לוֹן. וְעַל דָּא קֵן אֶקָּרִיב מִסְטָרָא דִּילִיהּ.

וְהִבֵּל הִבִּיאוֹ גַּם הוּא מִבְּכּוֹרוֹת לְאַסְגָּאָה סְטָרָא עֲלָאָה דְּאֶתִּיָּא מִסְטָר קְדוּשָׁתָא (ד"א מִסְטָרָא קְדוּשָׁא). וּבְגִיֵּי כֶף וַיִּשַׁע יי אֶל הִבֵּל וְאֶל מִנְחָתוֹ וְאֶל קֵן וְאֶל מִנְחָתוֹ לֹא שָׁעָה. לֹא קִבַּל (לוֹן) (ד"א לִיהּ) קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְעַל דָּא וַיַּחֲר לִקְצֵן מָאֵד. וַיִּפְּלוּ פָּנָיו דְּהָא לֹא אֶתְקַבְּלוּ אֲנָפוּי, אֲנָפוּי אֲנָפוּי

שכתוב ותסוף ללדת, והרי נאמר. הלא אם תיטיב שאת, כמו שנאמר. אבל שאת כמו שאמר רבי אבא, שאת תעלה למעלה ולא תרד למטה. אמר רבי יוסי, דבר זה פעת נאמר ונאה הוא, אבל כף שמעתי, שאת יעלה ממך ויעזב לך הדבקות זו של רוח הטמאה.

ואם לא - לפתח חטאת רבץ. מה זה לפתח? זה הדין העליון שהוא הפתח של הכל, כמו שנאמר (תהלים קיח) פתחו לי שערי צדק. חטאת רבץ - אותו הצד שנדבקה בו ונמשך עליו, ישמר אותו להפרע ממך, כתרנומו.

אמר רבי יצחק, בא ראה, בשעה שקין הרג את הבל, לא ידע איך יוציא [יוצאת] נשמתו ממנו, והיה נושף אותו בשניו כנחש, והרי בארונה החברים. באותה השעה קללו הקדוש ברוך הוא, והיה הולך לכל צדדי העולם, ולא היה מקום שמקבל אותו, עד שטפח על ראשו ושב לפניו רבונו, והארץ קבלה אותו במדור הפתחון למטה.

רבי יוסי אמר, הארץ קבלה אותו ללכת בה, שכתוב וישם ה' לקין אות. רבי יצחק אמר, לא כף, אלא למטה קבלה אותו הארץ במדור אחד שפתחיה, שכתוב הן גרשת אתי היום מעל פני האדמה. מעל פני האדמה גרש, אבל למטה לא גרש. ובאיזה מקום קבלה אותו האדמה? בארץ, ועל כל אלה שדירים שם כתוב (ירמיה י) יאבדו מן הארץ ומתחת השמים האלה. וישם שם את מדורו, והינו שכתוב וישב בארץ נוד קדמת עדן.

גורש. אבל לתת לא גורש. ובאן אתר קבילת ליה ארעא, בארעא. וכל אנון דדיירי תמן עליהון כתיב (ירמיה י) יאבדו מארעא ומתחת שמיא אלה. ותמן שוי מדוריה. והינו דכתיב וישב בארץ נוד קדמת עדן.

דסטרוי וקביל ליה להבל. ובגיני כף כתוב ויהי בהיותם בשדה. בשדה דא אתתא. כמה דאת אמר (דברים כב) כי בשדה מצאה, וקין קני על נוקבא יתירה דאתילידת עם הבל דכתיב ותוסף ללדת והא אתמר:

הלא אם תיטיב שאת כמה דאתמר. אבל שאת כדאמר רבי אבא שאת תסתלק לעילא ולא תיחות לתתא. אמר רבי יוסי האי מלה השתא אתמר ויאות הוא. אבל הכי שמענא שאת יסלק מינה וישבוק לך אתדבקותא דא דרוח מסאבא.

ואי לא לפתח חטאת רובץ. מאי לפתח דא דינא עלאה דאיהו פתחא דכלא כמה דאת אמר (תהלים קיח) פתחו לי שערי צדק. חטאת רובץ ההוא סטרא דאתדבקות ביה ואתמשכת עלך והא נטיר לך לאתפרעא מנה כתרנומו.

אמר רבי יצחק, תא חזי, בשעתא דקטיל קין להבל, לא הוה ידע היך (נפיק) (ד"א

נפיק) נשמתיה מניה. והוה נשיף ליה בשניה כחויא. והא אוקמוה חבריא. ביה שעתא לייט ליה קדשא בריך הוא. והוה אזיל לכל סטרי עלמא, ולא הוה אתר דמקבל ליה. עד דאטפח על רישיה ותב קמי מאריה. וקבילת ליה ארעא במדורא לתתא.

רבי יוסי אמר ארעא קבילת ליה למיהן בה דכתיב וישם יי לקין אות. רבי יצחק אמר לאו הכי. אלא לתתא קבילת ליה ארעא במדורא חדא דתחותה דכתיב הן גרשת אותי היום מעל פני האדמה. מעל פני האדמה

גורש. אבל לתתא לא גורש. ובאן אתר קבילת ליה ארעא, בארעא. וכל אנון דדיירי תמן עליהון כתיב (ירמיה י) יאבדו מארעא ומתחת שמיא אלה. ותמן שוי מדוריה. והינו דכתיב וישב בארץ נוד קדמת עדן.

תוספתא

בין דאמר קין גדול עוני מנשא, מחל ליה קדשא בריה
הוא פלגו מעונשיה. בגין דגזר עליה בקדמיתא
ואמר ליה נע ונד תהיה בארץ והשתא אשתאר בנוד
בלחודי. הדא הוא דכתיב ויצא קין מלפני יי' וגו'.
כלומר דכד נפק מן קדם יי', הוה בגין למיהוי נד בארעא
ולא נע.

ועוד אמרו כד נפק קין מן קדם יי', אמר לו אדם ברי
מה אתעביד על דינך. אמר לו קין אבא כבר
אתפשטית דמחל לי קדשא בריה הוא בנוד בלחודי.
אמר לו היאך הוא. אמר לו בגין דתבית ואודית קמיה.
אמר אדם וכי דין הוא רב ותקיף חילא דתשובה ואנא
לא ידיעת. שרא לשבחא למריה ולאודאה ליה פתח
ואמר, (תהלים צב) מזמור שיר ליום השבת טוב להודות
ליי'. כלומר טוב לשבחא ולאתבא ולאודאה קמיה
קדשא בריה הוא. (עד כאן תוספתא)

ואמר רבי יצחק מההיא שעתא דקטיל קין
להבל, דאתפרש (ד"א אתפרש) אדם
מאתתיה. תרין רוחין נוקבין הוו אתיין
ומזדוגן עמיה, ואוליד רוחין ושדין דשאטן
בעלמא. ולא תקשי לך האי. דהא בר נש פד
איהו בחלמיה אתיין רוחין נוקבין וחיין
עמיה ומתחממן מניה ואולידין לבתר. ואלין
אקרון נגעי בני אדם. ולא מתהפכן אלא
לדיוקני בני נשא. ולית לון שערין ברישא.
ועל דא כתיב בשלמה (שמואל ב ז) והוכחתיו
בשכט אנשים ובנגעי בני אדם. ואפילו כהאי
גוונא רוחין דכורין אתיין לנשי עלמא
ומתעברן מניהו ואולידן רוחין. וכלהון נגעי
בני אדם אקרון.

בתר מאה ותלתין שנין אתלפש אדם (דף נה)

תוספתא

בין שאמר קין גדול עוני
מנשא, מחל לו הקדוש ברוך
הוא חצי מענשו. משום שגזר
עליו בהתחלה ואמר לו נע ונד
תהיה בארץ, ועכשו נשאר בנוד
בלבדו. זהו שכתוב ויצא קין
מלפני ה' וגו'. כלומר, שפשיצא
מלפני ה' היה בשביל להיות נד
בארץ ולא נע.

ועוד אמרו, פשיצא קין מלפני
ה', אמר לו אדם: בני, מה נעשה
על דינך? אמר לו קין: אבא,
כבר התפשטתי שמחל לי הקדוש
ברוך הוא בנוד בלבדו. אמר לו:
היאך הוא? אמר לו: משום
שחטאתי והודיתי לפניו. אמר
אדם: וכי זהו גדל וחזק כח
התשובה ואני לא ידעתי! והתחיל
לשבח לרבנו ולהודות לו. פתח ואמר (תהלים צב) מזמור
שיר ליום השבת טוב להודות
לה'. כלומר, טוב לשבח ולשוב
ולהתנדות לפני הקדוש ברוך
הוא. עד כאן התוספתא.

ואמר רבי יצחק, מאותה שעה
שהרג קין את הבל, שנפרד [נפרד]
אדם מאשתו, שתי רוחות נקבות
היו באות ומזדוגות עמו, והוליד
רוחות ושדים שמשוטטים
בעולם. וזה לא יקשה לך, שהרי
בן אדם כשהוא בחלום, באות
רוחות נקבות וצוחקות עמו
ומתחממות ממנו ומולידות אחר
כך, ואלה נקראים נגעי בני אדם,
ולא מתהפכים אלא לדמיות בני
אדם, ואין להם שערות בראש.

ועל זה כתוב בשלמה (שמואל ב ז)
והוכחתיו בשכט אנשים ובנגעי
בני אדם. ואפלו כמו זה רוחות
זכרים באים לנשות העולם, והן
מתעברות מהם ומולידות רוחות.
וכלם נקראים נגעי בני אדם.
אחר מאה ושלושים שנים התלפש אדם בקנאה והתחבר באשתו, והוליד בן וקרא שמו ש"ת.

סוד של סוף האותיות בקשרים חקוקים. רבי יהודה אמר, סוד של רוח שאובדת שמתלבשת בגוף ושל הארץ אחר בעולם, זהו שכתוב כי שֵׁת לִי אֱלֹהִים זָרַע אַחֵר תַּחַת הַבֶּל.

ואמר רבי יהודה, כתוב ויולד בדמותו כצלמו, משמע שבנים אחרים לא היו [בדמותו כצלמו, ודבר זה הוא] בדמותו. וזה בדמותו כצלמו, בתקון הגוף ובתקון הנפש בדרך ישר. [ג"א ודבר זה הוא כמו שנאמר. ואמר רבי אבא משם רבי יוסא] כמו שאמר רבי שמעון משם רבי ייבא הזקן, בנים אחרים בהתדבקות זהמת הנחש, ואותו שרוכב עליו, שהוא סמא"ל היו, ולכן לא היה בדמות אדם. ואם תאמר, הרי אמרת שהכל היה מצד אחר - כך הוא! אבל שניהם לא היו בדמות שלמטה.

אמר [ל] רבי יוסי, והרי כתוב והאדם ידע את חנה אשתו ותהר ותלד את קין, ולא [ד"א אמר לה כך הוא, אבל שניהם לא היו בדמותו, שלא] כתוב ויולד את קין. ואפילו בהכל לא כתוב ויולד, אלא ותוסף ללדת את אחיו את הבל. וזהו סוד הדבר. אבל בזה מה כתוב? ויולד בדמותו כצלמו.

רבי שמעון אמר, מאה ושלושים שנים נפרד אדם מאשתו, וכל אותם מאה ושלושים השנים היה מוליד רוחות ושדים בעולם בגלל אותו פח הזהמה שהיה שאוב בו. פיון שחסל ממנו אותה הזהמה, שב וקנא [שעבר] את אשתו והוליד בן. אז כתוב ויולד בדמותו כצלמו.

בא ראיה, כל בן אדם שהולך לצד שמאל ומטמא את דרכיו, כל רוחות הטמאה מושף על עצמו, ורוח טמאה נדבקת בו ולא וזה

ע"א בקינויָא ואתחבר באתתיה ואוליד בר וקרא שְׁמִיה ש"ת. רָזָא דְסוּפָא דְאַתְוּוֹן בְּקִיטְרִי גְלִיפִין. רבי יהודה אמר רָזָא דְרוּחָא דְאַתְאָבִיד דְאַתְלַבֵּשׁ בְּגוּפָא (דאדעא) אַחְרָא בְּעֵלְמָא הָדָא הוּא דְכְּתִיב כִּי שֵׁת לִי אֱלֹהִים זָרַע אַחֵר תַּחַת הַבֶּל.

ואמר רבי יהודה כתיב ויולד בדמותו כצלמו משמע דבנין אחרנין לא הוו [בדמותו כצלמו ומלה דא הוא] בדיוקנא דיליה. ודא בדמותו כצלמו בתיקונא דגופא ובתיקונא דנפשא בארץ מישר. [ג"א ומלה דא הוא כמה דאתמר. ואמר רבי אבא משמיה דרבי יוסא] כמה דאמר רבי שמעון משמיה דרב ייבא סבא בנין אחרנין באתדבקותא דזוהמא דנחש ויהוה דרכיב ביה דאיהו סמאל הוו. ובגיגי כך לא הוה בדיוקנא דאדם. ואי תימא הא אמרת דהכל מסטרא אחרא הוה. הכי הוא. אבל תרנוייהו לא הוו בדיוקנא דלתתא.

אמר [ד"א ליה] רבי יוסי והא כתיב והאדם ידע את חנה אשתו ותהר ותלד את קין.

ולא [ד"א אמר ליה הכי הוא. אבל תרנוייהו לא הוו בדיוקניה. דלא] כתיב ויולד את קין. ואפילו בהכל לא כתיב ויולד אלא ותוסף ללדת את אחיו את הבל. ודא הוא רָזָא דְמִלָּה. אבל בהאי מה כתיב, ויולד בדמותו כצלמו.

רבי שמעון אמר מאה ותלתין שנין אתפרש אדם מאתתיה. וכל אנון מאה ותלתין שנין הוה אוליד רוחין ושדין בעלמא. בגין ההוא חילא דזוהמא דהוה שאיב ביה. פיון דחסיל מגיה ההוא זוהמא, תב וקני (דאדע) לאנתתיה ואוליד בר. כדין כתיב ויולד בדמותו כצלמו.

תא חזי, כל בר נש דאזיל לסטר שמאלא וסאיב ארחוי, כל רוחי

מִמֶּנּוּ, וְהַתְּדַבְּקוֹת [שָׁלוֹ] שֶׁל אוֹתוֹ
רוּחַ טָמֵא יִהְיֶה בְּאִישׁ הַזֶּה וְלֹא
בְּאַחֵר, וְלִכְּנֵן הַתְּדַבְּקוֹתֵם אֵינָה
אֶלָּא בְּאֵלֶּה שְׁנֵדְבָקִים בָּהֶם.
אֲשֶׁרִי הַצְּדִיקִים שֶׁהוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ
יְשֻׁרָה, וְהֵם צְדִיקֵי אֱמֶת, וּבְנֵיהֶם
צְדִיקִים בְּעוֹלָם, וְעַלֵּיהֶם כְּתוּב
(משלי ב)

כִּי יִשְׂרָאֵל יִשְׁכְּנוּ אֶרֶץ.
אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, מֵה שִׁפְתוֹב
וְאַחֲוֹת תּוֹבֵל קִין נַעֲמָה, מֵה קָרָה
כָּאֵן שֶׁהַכְּתוּב אָמַר שִׁשְׁמָה
נַעֲמָה? אֶלָּא מִשּׁוּם שִׁטְעוּ בְּנֵי
אָדָם אַחֲרֶיהָ וְאָפְלוּ רוּחוֹת
וְשָׂדִים. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, אוֹתָם
בְּנֵי הָאֱלֹהִים עָזָא וְעִזָּאֵל טְעוּ
אַחֲרֶיהָ.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, אִמָּם שֶׁל
הַשָּׂדִים הָיְתָה שִׁינְאָה מִצַּד קִין,
וְהִיא הִתְמַנְתָּה עַל הַלִּילָה [עם
לילית] בְּאַסְכְּרָה שֶׁל תִּינוּקוֹת. אָמַר
לוֹ רַבִּי אֲבָא, וְהָרִי אָמַר מִרְּשָׁא
הַתְּמַנְתָּה לְצַחֵק בְּבִנֵי אָדָם? אָמַר
לוֹ, כִּף הוּא וְדָא, שֶׁהָרִי הִיא
בָּאָה וּמַצְחֶקֶת בָּהֶם בְּבִנֵי אָדָם,
וְלִפְעָמִים מוֹלִידָה רוּחוֹת בְּעוֹלָם
מֵהֶם, וְעַד עַכְשָׁו הִיא עוֹמֶדֶת
לְצַחֵק בְּבִנֵי אָדָם.

אָמַר לוֹ רַבִּי אֲבָא, וְהָרִי הֵם
מְתִים בְּבִנֵי אָדָם, מֵה הַטַּעַם הִיא
עוֹמֶדֶת עַד עַכְשָׁו? אָמַר לוֹ, כִּף
זֶה! אֲבָל לִילִית וְנַעֲמָה וְאַגְרַת
בֶּת מַחֲלַת שִׁינְאָה מִהַצַּד שֶׁלָּהֶם,
כֵּלָן קְיָמוֹת, עַד שִׁיבְעָר הַקָּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא רוּחַ הַטְּמָאָה מִן
הָעוֹלָם, שִׁפְתוֹב (זכריה יג) וְאֵת רוּחַ
הַטְּמָאָה אַעֲבִיר מִן הָאָרֶץ.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אוֹי לָהֶם
לְאוֹתָם בְּנֵי אָדָם שֶׁלֹּא יוֹדְעִים
וְלֹא מַשְׁגִּיחִים וְלֹא מְסַתְּפָלִים
וְכָלֶם אֲטוּמִים, שֶׁלֹּא יוֹדְעִים
כִּמָּה מְלֵא הָעוֹלָם מִבְּרִיּוֹת
מִשְׁנוֹת שֶׁלֹּא נִרְאוֹת וּמִדְּבָרִים
נִסְתָּרִים. שְׁאֵלְמָלָא [נמן] נִתְּנָה
רְשׁוּת לַעֲזֵן לְרִאוֹת, יִתְמָהוּ בְּנֵי

מִסָּאָבִי מְשִׁיךְ עַל גְּרָמִיה וְרוּחַ מִסָּאָב אֲתִדְבֵּק
בִּיה וְלֹא אַעֲדִי מִנִּיה. וְאַתְּדַבְּקוֹתָא (רִילִיָה)
דִּהְיוּא רוּחָא מִסָּאָב הָוִי כִּהְיִי בִּר נֶשׁ וְלֹא
בְּאַחֲרָא. וּבְגִינִי כִּף אֲתִדְבְּקוֹתָא דְלַהוֹן לָאו
אִיהוּ אֶלָּא בְּאֲנוֹן דְּמִתְדַבְּקִין בָּהּ. זַכָּאִין אֲנוֹן
צְדִיקָא דְאִזְלִי בְּאַרְח מִיִּשְׂרָאֵל וְאֲנוֹן זַכָּאִין קְשׁוּט
וּבְנִיהוֹן זַכָּאִין בְּעַלְמָא וְעַלֵּיהוּ כְּתִיב, (משלי ב)
כִּי יִשְׂרָאֵל יִשְׁכְּנוּ אֶרֶץ.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא מָאִי דְכְּתִיב וְאַחֲוֹת תּוֹבֵל קִין
נַעֲמָה. מָאִי אִירִיא הָכָא דְקָאֵמַר קָרָא
דְשִׁמָּה נַעֲמָה. אֶלָּא בְּגִין דְטַעֲיִין בְּנֵי נֶשָׁא
אַבְתָּרָה וְאָפְלוּ רוּחוֹתֵין וְשָׂדִין. רַבִּי יִצְחָק אָמַר
אֲנוֹן בְּנֵי הָאֱלֹהִים עָזָא וְעִזָּאֵל טְעוּ בִתְרָה.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר אִמָּן שֶׁל שָׂדִים הָיוּ.
דְּמִסְטָרָא דְקִין נִפְקַת. וְהִיא אֲתִמְנַת עַל
לִילִיא (עם לילית) בְּאַסְכְּרָה דְרַבִּינִי. אָמַר לִיה רַבִּי
אֲבָא וְהָא אָמַר מִרְּשָׁא דִּהִיא אֲתִמְנַת לְחִיִּיכָא
בְּבִנֵי נֶשָׁא. אָמַר לִיה הָכִי הוּא וְדָאִי דִּהָא
אִיהִי אֲתִיִּית וְחִיִּיכָאֵת בָּהּ בְּבִנֵי נֶשָׁא, וְלִזְמַנִּין
דְּאוּלִּידַת רוּחוֹתֵין בְּעַלְמָא מִנִּיהוּ וְעַד כָּאֵן אִיהִי
קְיָיִמַת לְחִיִּיכָא בָּהּ בְּבִנֵי נֶשָׁא.

אָמַר לִיה רַבִּי אֲבָא וְהָא אֲנוֹן מִתִּין כְּבִנֵי
נֶשָׁא, מָאִי טַעֲמָא אִיהִי קְיָיִמַת עַד
הַשְׁתָּא. אָמַר לִיה הָכִי הוּא. אֲבָל לִילִית
וְנַעֲמָה וְאַגְרַת בֶּת מַחֲלַת דְנִפְקַת מִסְטָרָא
דְלַהוֹן כִּלְהוּ קְיָיִמוֹת עַד דִּיבְעָר קְדָשָׁא בְּרִין
הוּא, רוּחַ מִסָּאָבָא מְעַלְמָא דְכְּתִיב (זכריה יג) וְאֵת
רוּחַ הַטְּמָאָה אַעֲבִיר מִן הָאָרֶץ.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן וְוִי לֹון לְבִנֵי נֶשָׁא אֲנוֹן
דְּלֹא יִדְעִין וְלֹא מַשְׁגִּיחִין וְלֹא
מְסַתְּפָלִין וְכִלְהוּ אֲטִימִין דְּלֹא יִדְעִין כִּמָּה
מְלִיָּא עַלְמָא מִבְּרִיָּין מִשְׁנִיָּין דְּלֹא אֲתַחֲזוֹן
וּמִמְלִין סְתִימִין. דְּאֵלְמָלָא (זהב) אֲתִיִּיב רְשׁוֹ

אדם איך יכולים להתקיים בעולם.

בא ראה, נעמה הזו, אם השדים היתה, ומצדה באים כל אותם שדים שמתחממים בבני אדם ולוקחים מהם רוח תאנה, וצוחקת בהם, שעושים אותם בעלי קרי. ובגלל שבעל קרי בא מצד של רוח הטמאה, צריך לרחץ עצמו להטהר ממנו. והרי בארוע החברים:

זה ספר תולדות אדם - לדמיותיו. אמר רבי יצחק, הראה הקדוש ברוך הוא לאדם דמיות של כל אותם דורות שיבאו לעולם, וכל חכמי העולם ומלכי העולם שעתידים לעמד על ישראל. הגיע לראות את דוד מלך ישראל שנולד ומת. אמר לו, [אמר] מהשנים שלי [אוסף] אלוהו לו שבעים שנים. וגרעו מאדם שבעים שנים והעלה אותם הקדוש ברוך הוא לדוד.

ועל זה שבח דוד ואמר, (תהלים צב) כי שמחתני ה' בפעלך במעשי ידיך ארנן. מי גרם לי חדוה בעולם [תה] פעלך, זהו אדם הראשון שהוא פעלו של הקדוש ברוך הוא, ולא פעלו של בשר ודם, מעשה ידיו של הקדוש ברוך הוא ולא מבני אדם. ועל זה גרעו אותם שבעים שנים מאדם מאלף שנים שהיו לו להתקיים בהם. והראה לו הקדוש ברוך הוא כל חכמי דור ודור, עד שהגיע לדורו של רבי עקיבא, וראה תורה שלו ושמת. ראה מיתתו והתעצב. פתח ואמר, (תהלים קלט) ולי מה יקרו רעיך אל מה עצמו ראשיהם.

זה ספר - ספר ודאי. והרי בארנו, פשהיה אדם בגן עדן, הוריד לו הקדוש ברוך הוא ספר על ידי המלאך רזיאל הקדוש הממנה

לעינא למחזי, יתמהון בני נשא היך יכלין לאתקיימא בעלמא.

תא חזי, האי נעמה אפא דשדין הות. ומסטרה אתיין כל אנון שדין דמתחממן מבני נשא ונטלי רוח תיאובתא מנייהו וחייבת בהון דעבדי לון בעלי קריין. ובגין דבעל קרי אתי מסטרא דרוח מסאבא, בעי לאסחאה גרמיה לאתדפאה מניה. והא אוקמוה חבריא:

זה ספר תולדות אדם לדיוקני. אמר רבי יצחק אחמי קדשא בריך הוא לאדם דיוקני דכל אנון דרין דייתון לעלמא. וכל חפימי עלמא ומלכי עלמא דזמינין לקיימא עלייהו דישראל. מטא למחמי דוד מלכא דישראל דאתייליד ומית. אמר ליה (ר"א ל"ג אמר וכו') משנין דיילי (אוסף) אוזיף ליה שבעין שנין. וגרעו מאדם שבעין שנין וסליק לון קדשא בריך הוא לדוד.

ועל דא שבח דוד ואמר (תהלים צב) כי שמחתני יי' בפעלך במעשי ידיך ארנן. מאן גרם לי חדוה (בהא) בעלמא, פעלך דא הוא אדם קדמא דאיהו פעלו דקדשא בריך הוא, ולא פעלו דבשר ודם. מעשה ידיו דקדשא בריך הוא ולא מבני נשא. ועל דא גרעי אנון שבעין שנין מאדם, מאלף שנין דהוה ליה לאתקיימא בהו. ואחמי ליה קדשא בריך הוא כל חפימי דרא ודרא. עד דמטא לדריה דרבי עקיבא. וחמי אורייתא ידיה וחדי. חמי מיתתיה ועציב. פתח ואמר (תהלים קלט) ולי מה יקרו רעיך אל מה עצמו ראשיהם:

זה ספר, ספר ודאי. והא אוקימנא דכד הוה אדם בגנתא דעדן נחית ליה קדשא בריך

על הסודות העליונים הקדושים, ובו חקוקים חקיקות עליונות וחכמה קדושה, ושבעים ושנים מיני חכמה היו מתפרשים ממנו לשש מאות ושבעים חקיקות של סודות עליונים.

באמצע הספר חקיקת החכמה לדעת אלה וחמש מאות מפתחות שלא נמסרו לעליונים קדושים, וכלם נסתרים בספר, עד שהגיע [לו לאדם, כיון שהגיע] אצל אדם, ממנו היו מתכנסים מלאכים עליונים לדעת ולשמע, והיו אומרים (שם נו) רומה על השמים אלהים על כל הארץ כבודך.

באותה שעה נרמז אליו להדרניא"ל הפלאה הקדוש, ואמר לו: אדם, אדם, גנו את כבוד רבונך, שלא נתנה רשות לעליונים לדעת בכבוד רבונך פרט לך. והיה הספר ההוא שמור וגנוז עמו עד שיצא אדם מגן עדן. שהרי בהתחלה היה מעין בו ומשתמש כל יום בגנוי רבנו, והתגלו לו סודות עליונים מה שלא ידעו שמשים עליונים. כיון שחטא ועבר על מצות רבנו, פרח ממנו אותו הספר, והיה אדם טופח על ראשו ובוכה, ונכנס במי גיחון עד צוארו, והמים עושים את גופו נקבים נקבים והשתנה זיוו.

באותה שעה רמז הקדוש ברוך הוא לרפאל, והשיב לו אותו הספר, ובו היה אדם עוסק והניחו לשת בנו, וכן לכל אותם צאצאים, עד שהגיע לאברהם, ובו היה יודע להסתפל בכבוד רבנו, והרי נאמר. וכן לחנוך נתן לו הספר והסתפל ממנו בכבוד העליון.

הוא ספרא על ידא דריואל מלאכא קדישא ממנא על רזי עלאין קדישין וביה גליפין גלופי עלאין וחכמה קדישא. ושבעין ותריין זיני דחכמתא הוו מתפרשין מניה לשית מאה ושבעין גליפין דרזי עלאי.

באמצעיתא דספרא גליפא דחכמתא למנדע אלה וחמש מאה מפתחין דלא אתמסרין לעלאי קדישי. וכלהו אסתימו ביה בספרא עד דמטא (ר"א ליה לאדם, כיון דמטא) לגבי דאדם, (מניה) הוו מתכנשי מלאכי עלאי למנדע ולמשמע. והוו אמרי (תהלים נו) רומה על השמים אלהים על כל הארץ כבודך.

בה שעתא אתרמיז לגביה הדרניאל מלאכא קדישא ואמר ליה, אדם, אדם, הוי גניז יקרא דמארך דלא אתייהיב רשותא לעלאי למנדע ביקרא דמרך בר אנת. והוה עמיה טמיר וגניז ההוא ספרא עד דנפק אדם מגנתא דעדן. דהא בקדמיתא הוה מעיין ביה ומשתמש כל יומא בגינזיא דמריה ואתגליין ליה רזין עלאין מה דלא ידעו שמשי עלאין. כיון דחטא ועבר על פקודא דמאריה פרח ההוא ספרא מניה. והוה אדם טפח על רישוי ובכי ועאל במי גיחון עד קדליה ומיא עבדין גופיה חלדין חלדין ואשתני זיויה.

בשעתא ההיא רמז קדשא ברין הוא לרפאל ואתיב ליה ההוא ספרא וביה הוה משתדל אדם ואנח ליה לשת בריה וכן לכל אנון תולדות עד דמטא לאברהם וביה הוה ידע לאסתפל ביקרא דמאריה והא אתמר. וכן לחנוך אתייהב ליה ספרא ואסתפל מניה ביקרא עלאה:

סתרי תורה

השלמה מההשממות (סימן ט)

ויוֹלֵד בְּדַמּוּתוֹ כְּצִלְמוֹ וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ שֵׁת אוֹלִיפְנָא מִהֵכָא דַּאֲחֲרִינֵן לֹא הוּוּ בְּדִיּוֹקְנָא דִּילִיָּה וְדָא בְּדַמּוּתוֹ כְּצִלְמוֹ אֲתַעְבִּיד בְּתִיקוּנָא דְּגוּפִיהּ וּבְתִיקוּנָא דְּנַפְשָׁא בְּאוֹרַח מִישַׁר כְּדָקָא יָאוּת.

תא חזי נחש אטיל זוהמא בחוה וזהוהא זוהמא הוה מפשפשא במעהא ולא יכיל לאצטיירא בגין דעד לא חטא אדם הוה אתון באלפא ביתא מתתקני ביה ואתצוירן ביה בהאי עלמא עד דמטת לאת כ"ף אתתקנו דכר ונוקבא בחביבו בגנתא ומלאכי עלאי קמיייהו מיד אבאיש לסמ"אל ברקיעא ונחת ורכב על נחש מקיף ואחזי קמיה מיד אתערבו אתון כדין אתחבר סמ"אל בהוהא נחש ואתעבידו חד, ונטלו אתון ועבידו מתמן והלאה אומנותא בישא באתון צ"ד צי"ד והיינו צ"ץ וצדו להו בפתויא בישא ועבדו אומנותא תיר באתון ק"ר אומנות דשקרא בגין דאתהדרו לאפקא אתון באומנותא בישא. קו"ף דלא יכיל לקיימא דלית לה רגלין קופא קמיה בני נשא לית ליה קיומא.

רי"ש רע, אלין אתהפכו באומנותא בישא על דנפלו אדם ואתתיה ובאלין אתון ק"ר אוֹלִידוֹ בְּגִין וְלֹא הוּוּ בְּקִיּוּמָא בְּדִיל זוהמא דנחש דאשתאיב בחוה מהוהא זוהמא ממש אתיליד קין ובגין דא אשתכח קטולא בגין דנחש אומנותא דיליה קטולא הוא ואתעכבו אתון עד הכא.

בשעתא דתב אדם בתיבתא ואהדר במלמדמין לשמשא בנוקביה מה כתיב ויוֹלֵד בְּדַמּוּתוֹ כְּצִלְמוֹ דָּא הוה מתיקונא דרוחא וגופא כדקא יאות וכדין כתיב (קהלת ה') יש הכל אשר נעשה על הארץ ואהדרו אתון בשירותא דשי"ן ותי"ו דכתיב (בראשית ד') כי שֵׁת לִי אֱלֹהִים זרע אחר תחת

סתרי תורה

השלמה מההשממות (סימן ט)

ויוֹלֵד בְּדַמּוּתוֹ כְּצִלְמוֹ וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ שֵׁת. לְמַדְנוּ מִכָּאן, שְׁהָאֲחֵרִים לֹא הָיוּ בְּדַמּוּת שְׁלוֹ, וְזֶה בְּדַמּוּתוֹ כְּצִלְמוֹ נַעֲשֶׂה, בְּתִקּוּן הַגּוּף וּבְתִקּוּן הַנֶּפֶשׁ, כְּדֶרֶךְ יֵשֶׁר כְּרָאוּי.

בא ראה, הנחש הטיל זוהמה בחוה, ואותה זוהמה היתה מכשפשת במעיה ולא יכלה להצטיר, משום שעד שלא חטא אדם, היו אותיות הא"ב מתקנים בו ומצטירים בו בעולם הזה, עד שהגיעו לאות כ"ף, נתקנו זכר ונקבה בחביבות בגן, ומלאכים עליונים לפניהם. מיד הרע לסמא"ל ברקיע, וירד ורכב על נחש חזק ונראה לפניו. מיד התערבו האותיות, ואז התחבר סמא"ל עם אותו הנחש ונעשו אחד, ולקחו אותיות, ונעשו משם והלאה אומנות רעה באותיות צ"ד צי"ד, והיינו צ"ץ, וצדו אותם בפתוי רע, ונעשו אומנות יתרה באותיות ק"ר, אומנות של שקר, משום שחזרו להפך אותיות באומנות רעה. קו"ף, שלא יכול לעמד, שאין לו רגלים. קוף לפני בני אדם אין לו קיום.

רי"ש, רע אלו התהפכו באומנות רעה עד שנפלו אדם ואשתו, ובאותיות הללו ק"ר הולידו בנים ולא היו בקיום בשביל זהמת הנחש שנשאבה בחוה, מאותה זהמה ממש נולד קין, ולכן נמצא ההרג, משום שאומנות הנחש היא הרג, והתעכבו האותיות עד כאן.

בשעה שאדם שב בתשובה וחזר כמו קדם לשמש עם נקבתו, מה פתוב? ויוֹלֵד בְּדַמּוּתוֹ כְּצִלְמוֹ, זֶה הָיָה מִתְקִין שֶׁל רוּחַ וּגּוּף כְּרָאוּי, וְאִזּוֹ פְּתוּב (קהלת ח) יֵשׁ הַכֹּל אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה עַל הָאָרֶץ, וְחִזְרוּ הָאוֹתִיּוֹת בְּהַתְחַלָּה שֶׁל שִׁי"ן

וְתִי"ו, שְׁכָתוֹב (בראשית ד) כִּי שֵׁת
לִי אֱלֹהִים זָרַע אַחֵר פָּתַח הֶבֶל.
שֵׁת הוּא בְּצֶלֶם וּדְמוּת,
שֶׁהָרָאוּשׁוֹנִים לֹא כָּף, וּמִכָּאן נִבְנָה
הָעוֹלָם בְּגוֹן אַחֵר שֶׁל אֱלֹפָא
בִּיתָא. קִינָן וּמַהֲלֵלָא יֵרֵד, נוֹסֵף
לְתַקֵּן סְדוּר הָעוֹלָם בְּשִׁבְעָה
קֳשָׁרִים.

שִׁבְעַ אֲרָצוֹת הֵן זֹו לְמַעְלָה מִזֹּו,
כְּמוֹ שְׁאוֹתָם שִׁבְעָה רְקִיעִים זֶה
לְמַעְלָה מִזֶּה, וְהֵם: אֶרֶץ, אֲדָמָה,
אֶרְקָא, גֵּיא, נְשִׂיָה, צִיָּה, תִּבְל.
תִּבְל הִיא לְמַעְלָה מִכָּלָם, שְׁכָתוֹב
(תְּחִלִּים ט) וְהוּא יִשְׁפֹּט תִּבְל בְּצֶדֶק.
כְּשִׁינְצָא אָדָם מִגֵּן עֵדֶן וְגֵרַשׁ
מִשָּׁם, הוּא נִזְרָק לְאוֹתָהּ שְׁנִקְרָאת
אֶרֶץ, וְהוּא מְקוֹם חֲשׁוֹף שְׁאִין
שֵׁם אוֹר כָּלָל וְלֹא מִשְׁמַשׁ כָּלָם.
כִּינָן שְׁאָדָם נִכְנָס לָשָׁם, הוּא פָּחַד
פָּחַד גָּדוֹל, וְלֹהֵט הַחֲרֹב
הַמִּתְהַפֶּכֶת הִתְהַ לֹּהֵטָת בְּכָל
הַצִּדִּידִים בְּכָל הָאֶרֶץ.

כִּינָן שִׁינְצָא שִׁבְתָּ וְהִרְהַר
תְּשׁוּבָה, הוֹצִיא אוֹתוֹ הַקָּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא לְאוֹתוֹ מְקוֹם שְׁנִקְרָא
אֲדָמָה, שְׁכָתוֹב (בראשית א) לְעַבֵּד
אֶת הָאֲדָמָה. בְּזֹאת יֵשׁ אוֹר
שְׁמַאִיר וּדְמִיּוֹת שֶׁל כּוֹכְבִּים
וּמִזְלוֹת, וְשֵׁם יוֹם, וְצִיּוּרִים שֶׁל
בְּנֵי אָדָם עֲלִיּוֹנִים, גְּבָרִים שִׁינְצָאוּ
מֵאָדָם בְּמֵאָה וּשְׁלֹשִׁים הַשָּׁנִים
שֶׁהִיָּה מִשְׁמַשׁ עִם רוּחוֹת נִקְבוֹת,
וְהֵם תְּמִיד עֲצוּבִים, שְׁאִין בָּהֶם
חֲדוּה, וְאֵלֶּה מְשׁוּטָטִים וְיוֹצְאִים
לְעוֹלָם הַזֶּה וּמִתְהַפְּכִים לְצַד רַע,
וְחוֹזְרִים לָשָׁם וּמִתְפַּלְלִים תְּפִלָּה,
וּמִתְיַשְּׁבִים בְּמִקְוָם שֵׁם,
וְזוֹרְעִים וְזָרְעִים בְּרָחִים וְאוֹכְלִים, וְאִין שֵׁם חֲטִים. וְלֹא אַחַד מִזֹּו מִינֵי תְּבוּאָה.
בְּזֶה הַמְּקוֹם נוֹלְדוּ קִין וְהֶבֶל, כִּינָן דְּחִטָּא קִין הוֹרִיד אוֹתוֹ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאוֹתוֹ מְקוֹם שְׁנִקְרָא
אֲדָמָה, שְׁכָתוֹב (שם ד) הֵן גִּרְשָׁתָא אֲתִי הַיּוֹם מַעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה, מֵאוֹתוֹ מְקוֹם שְׁנִקְרָא אֲדָמָה.
וְהִיִּיתִי נֶעַ וְנָד בְּאֶרֶץ, מִשׁוֹם שְׁשָׁם נִדְחָה וְגֵרַשׁ.

וְהָיָה כָּל מִצְאֵי יִהְרָגִי - אוֹתָהּ לֹהֵט הַחֲרֹב הַמִּתְהַפֶּכֶת, וְהָיָה פּוֹחַד, וְהִרְהַר תְּשׁוּבָה, וְהָעֵלָה אוֹתוֹ
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאֶרְקָא, וְהָיָה שֵׁם וְהוֹלִיד בָּנִים בְּאֶרְקָא, וּבְאֶרְקָא יֵשׁ אוֹר שְׁמַאִיר מִתּוֹךְ

הֶבֶל שֵׁת הוּא בְּצֶלֶם וּדְמוּת דְּקִדְמָאִי לֹא הָכִי וּמִהֲכָא אֲתַבְּנִי
עֲלֵמָא בְּגוֹנוֹנָא אַחֲרָא דְּאֶלְפָא בִּיתָא, קִינָן וּמַהֲלֵלָא יֵרֵד,
אֲתוֹסֵף לְאֲתַקְנָא סִידוּרָא דְּעֲלֵמָא בְּשִׁבְעַ קֳטְרִין סְגֻלָּגֵלָן.

שִׁבְעַ אֲרָצוֹת אִינּוֹן דָּא לְעִילָא מִן דָּא כְּמָה דְּאִינּוֹן שִׁבְעָה
רְקִיעִין דָּא לְעִילָא מִן דָּא וְאִינּוֹן אֶרֶץ אֲדָמָה אֶרְקָא גֵּיא
נְשִׂיָה צִיָּה תִּבְל. תִּבְל לְעִילָא מִפְּלָהוּ, דְּכָתִיב (תְּחִלִּים ט) וְהוּא
יִשְׁפֹּט בְּצֶדֶק כִּד נִפְק אָדָם מִגֵּנְתָא דְּעֵדֶן וְאֲתַתְּרַף מִתְּמָן
אֲתַרְמִי לְהֵהוּא דְּאִיקְרִי אֶרֶץ וְאִיהוּ אֲתַר חֲשׁוֹף דְּלִית תְּמָן
נְהִירוּ כָּלָל וְלֹא מִשְׁמַשׁ כָּלָם וְכִינָן דְּאָדָם עָאֵל תְּמָן דְּחִיל
דְּחִילוּ סְגִי וְלֹהֵט הַחֲרֹב הַמִּתְהַפֶּכֶת הָיָה מְלַהֲטָא בְּכָל סְטְרִין
גּוֹ אֶרֶץ.

כִּינָן דְּנִפְק שִׁבְתָּ וְהִרְהַר תְּשׁוּבָה אֲפִיק קְדָשָׁא בְּרוּךְ הוּא לִיָּה
לְהֵהוּא אֲתַר דְּאִיקְרִי אֲדָמָה דְּכָתִיב (בראשית ג) לְעַבֵּד אֶת
הָאֲדָמָה, בְּהִיא אִית נְהִירוּ דְּנְהִיר וְדִיּוֹקִינָן דְּכִכְבִּיא וּמִזְל,
וְתַמָּן יוֹמָא וְצִיּוּרִין דְּבָנִי נְשָׂא עֲלָאִין גְּבָרִין דְּנִפְקוּ מֵאָדָם
בְּמֵאָה וְתַלְתִּין שָׁנִין דְּקָא הָיָה מִשְׁמַשׁ בְּרוּחֵי נּוֹקְבִי וְאִינּוֹן
עֲצִיבִין תְּדִיר, דְּלִית בְּהוּ חֲדוּה וְאֵלִין מִשְׁטָטִי וְנִפְקִי לְעֲלֵמָא
דָּא וּמִתְהַפְּכִין לְסִטְרָא בִּישָׂא וּמִתְהַדְּרִין תְּמָן וְצִלָּאן צִלּוֹתָא
וּמִתְיַשְּׁבִין בְּדוֹכְתֵיהוּ תְּמָן, וְזָרְעִין וְזָרְעִין בְּרִיתִינָן, וְאֲכָלִי.
וְחֲטִין לִית תְּמָן וְלֹא חֵד מִזֹּו מִינֵי תְּבוּאָה.

בְּהִיא אֲתַר אֲתִילִיד קִין וְהֶבֶל, כִּינָן דְּחִטָּא קִין אֲחִית לִיָּה
קְדָשָׁא בְּרוּךְ הוּא לְהֵהוּא אֲתַר דְּאִיקְרִי אֲדָמָה דְּכָתִיב
(בראשית ד) הֵן גִּרְשָׁתָא אוֹתִי הַיּוֹם מַעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה מִהֵהוּא
אֲתַר דְּאִיקְרִי אֲדָמָה וְהִיִּיתִי נֶעַ וְנָד בְּאֶרֶץ בְּגִין דְּתַמָּן אֲתַדְחָא
וְאֲתַתְּרַף.

וְהָיָה כָּל מִצְאֵי יִהְרָגִי הָיָה לֹהֵט הַחֲרֹב הַמִּתְהַפֶּכֶת וְהָיָה
דְּחִיל וְהִרְהַר תְּשׁוּבָה וְסָלִיק לִיָּה קְדָשָׁא בְּרוּךְ הוּא

הַשָּׁמַשׁ, וְזֹרְעִים זֹרְעִים וְנוֹטְעִים
אֵילָנוֹת, וְאֵין שָׁם חֲטִים וְלֹא
מֵאוֹתָם שְׂבָעָה מִיְּנֵי תְבוּאָה. כָּל
אוֹתָם שָׁשׁ הֵם מִתּוֹלְדוֹת קֵץ,
וְהֵם עִם שְׁנֵי רֵאשִׁים, מִהֶם גְּבָרִים
עֲלִיּוֹנִים וּמִהֶם גְּבָרִים קִטְנִים,
וְאֵין בָּהֶם דַּעַת שְׁלֵמָה כְּשֶׁאֵר בְּנֵי
אָדָם שְׂכָאן. לִפְעָמִים הֵם צָדִיקִים
וְחוֹזְרִים לְצַד הַטּוֹב, וְלִפְעָמִים
חוֹזְרִים לְצַד הָרַע, וּמוֹלִידִים
וּמֵתִים כְּשֶׁאֵר בְּנֵי הָאָדָם.

אָדָם הִיָּה בְּאֲדָמָה [וְאֲרָא], עַד
שֶׁהוֹלִיד שֵׁת, וּמִשָּׁם עָלָה לְמַעְלָה
אַרְבַּע דְּרָגוֹת, וְעָלָה לְמָקוֹם הַזֶּה
שֶׁנִּקְרָא תַּבֵּל. וְתַבֵּל זֶה הִיא
הָעֲלִיוֹנָה שֶׁל כָּל הַדְּרָגוֹת. כִּי
שָׁעָלָה, עָלָה לְמָקוֹם בֵּית הַמִּקְדָּשׁ
שֶׁנִּקְרָא בְּאוֹתָם שְׁמוֹת שְׁדִיּוּרוֹ
הַזֶּה בָּהֶם, אֶרֶץ אֲדָמָה כָּף נִקְרָא.
דִּלְגָּ אָדָם שְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת - גִּיא, נְשִׂיָּה, צִיָּה. גִּיא הוּא אֶתֶר וּמָקוֹם
גָּדוֹל כְּמוֹ רֹחַב וְאֶרֶץ הַגִּיָּהֲנָם.
בְּגִיא וְנְשִׂיָּה וְצִיָּה הִתְפָּזְרוּ אוֹתָם
שֶׁבָנוּ מִגְדָּל וְהוֹלִידוּ שָׁם עַל
שֶׁהִרְגִּיזוּ אֶת הַמֶּלֶךְ הָעֲלִיּוֹן, לְכֵן
זֶה קְרוֹב לְאֵשׁ הַדּוֹלָקֶת.

וַיֵּשׁ בְּנֵי אָדָם נִכְבָּדִים בְּכָל עֶשֶׂר
וְעֶפְרוֹת זָהָב וְאֲבָנִים יְקָרוֹת. מִי
שֶׁנִּכְנַס לְשָׁם וְהָיָה מִתְבַּל,
בְּחֻמַּת אוֹתוֹ הָעֶשֶׂר נוֹתֵנִין לוֹ,
וְלִפְעָמִים עוֹלָה לְמָקוֹם שֶׁנִּקְרָא
נְשִׂיָּה, מִשּׁוֹם שֶׁנִּשְׁכַּח שָׁם. יוֹרֵד
לְגִיא הַזֶּה וְלֹא יוֹדֵעַ אֶת הַמָּקוֹם
שֶׁהָיָה מִשָּׁם. גִּיא הוּא בְּאֲמֻצָּע
שֶׁל מַעְלָה וּמַטָּה, וְזֶה נִקְרָא גִיא
בֵּן הַנֶּסֶם, וְרִצּוּעָה אַחַת יוֹצֵאת
מִשָּׁם לְמַעְלָה לְתַבֵּל הַזֹּאת,
וְנִקְרָאת אֶף כָּף גִּיא בֵּן הַנֶּסֶם, וְשָׁם
פֶּתַח הַגִּיָּהֲנָם.

אוֹתָם בְּנֵי אָדָם שָׁשׁ, כָּלֶם יוֹדְעִים כְּשִׁפְּסִים וְחֻכְמוֹת נִכְבָּדוֹת, וְשָׁם זֹרְעִים וְנוֹטְעִים עֲצִים, וְאֵין
שָׁם לֹא חֲטִים וְלֹא אֶחָד מִשְׂבַּעַת הַמִּינִים. בְּנְשִׂיָּה יֵשׁ בְּנֵי אָדָם כָּלֶם קְטוּעִים קִטְנִים, וְאֵין לָהֶם
חֲטָמִים, פָּרַט לְשֵׁנֵי נִקְבִּים שְׂיוֹצֵאת בָּהֶם רוּחַ, וְכָל מָה שְׁעוֹשִׂים מִיד שׁוֹכְחִים, וְעַל כָּף נִקְרָאת
נְשִׂיָּה, וְזֹרְעִים וְנוֹטְעִים עֲצִים, וְאֵין שָׁם חֲטִים וְלֹא מִשְׂבַּעַת הַמִּינִים.

לְאֲרָקָא וְהָיָה תַּמָּן וְאוֹלִיד בְּנִין בְּאֲרָקָא וּבְאֲרָקָא אֵת נְהִירוֹ
דְּנְהִיר מִגּוֹ שְׁמִשָּׁא, וְזֹרְעִין וְנֹטְעִין אֵילָנִין וְלִית תַּמָּן
חֲטִין וְלֹא מֵאִינוֹן שְׂבָע זִינֵי תְבוּאָה. כָּל אִינוֹן דְּתַמָּן אִינוֹן
מִתּוֹלְדִין דְּקִין וְאִינוֹן בְּתִרִין רִישִׁין מִנְהוֹן גְּבָרִין עֲלִאִין
וּמִנְהוֹן גְּבָרִין זְעִירִין וְלִית בְּהוּ דַּעְתָּא שְׁלִים כְּשֶׁאֵר בְּנֵי נָשָׂא
דְּהִכָּא, לְזַמְנִין אִינוֹן זָכָאִין וְאַתְהֵדְרִין לְסִטְרָא טָבָא וּלְזַמְנִין
אַתְהֵדְרִין לְסִטְרָא בִּישָׂא וּמוֹלִידִין וּמֵתִין כְּשֶׁאֵר בְּנֵי נָשָׂא.

אָדָם הָיָה בְּאֲדָמָה (וְאֲרָא) עַד דְּאוֹלִיד שֵׁת וּמִתַּמָּן סָלִיק
לְעִילָא ד' דְּרָגִין וְסָלִיק לְהָאִי אֶתֶר דְּאֲקָרִי תַּבֵּל וְדָא
תַּבֵּל אִיהוּ עֲלָאָה דְּכָלְהוּ דְּרָגִין. כִּיֹּן דְּסָלִיק סָלִיק לְאַתֶּר בֵּית
מִקְדָּשָׁא דְּאֲקָרִי בְּאִינוֹן שְׁמֵהּ דְּהוּא דִּינִירָה בְּהוּ אֶרֶץ אֲדָמָה
הִכִּי אֲקָרִי דְּלִיג אָדָם תַּלְת דּוּכְתִּי גִיא, נְשִׂיָּה, צִיָּה, גִּיא אִיהוּ
אֶתֶר וְדּוּכְתָּא סָגִי כְּהָאִי פּוֹתִיָּא וְאֲרָקָא דְּגִיָּהֲנָם בְּגִיא וְנְשִׂיָּה
וְצִיָּה אֶתְפָּדְרוּ אִינוֹן דְּבָנוּ מִגְדָּלָא וְאוֹלִידוּ תַּמָּן עַל דְּאַרְגִּיזוּ
לְמַלְכָּא עֲלָאָה בְּגִין דָּא קָרִיב לְנוֹרָא דְּדִלִיק.

וְאִית בְּנֵי נָשָׂא יְקִירִי בְּכָל עוֹתָרָא וְעֶפְרוֹת זָהָב וְאֲבָנִין יְקִירִין
מֵאֵן דְּעָאל תַּמָּן וְהָיָה מִתְבַּל בְּחֻמִּידוֹ דְּהוּא עוֹתָרָא
יְהִיבִין לִיה וְסָלִיק לְזַמְנִין לְדּוּכְתָּא דְּאֲקָרִי נְשִׂיָּה בְּגִין דְּאַתְנָשִׁי
תַּמָּן וְנִחִית לְהָאִי גִיא וְלֹא יוֹדֵעַ אֶתֶר דְּהוּא מִתַּמָּן. גִּיא דָא
הוּא בְּאֲמֻצָּעוֹתָא דְּעִילָא וְתַתָּא וְדָא אֲקָרִי גִיא בֵּן הַנֶּסֶם.
וְרִצּוּעָה חֲדָא נִפְקָא מִתַּמָּן לְעִילָא לְהָאִי תַּבֵּל וְאִיקְרִי אוּף
הִכִּי גִיא בֵּן הַנֶּסֶם וְתַמָּן פֶּתַח דְּגִיָּהֲנָם.

אִינוֹן בְּנֵי נָשָׂא דְּתַמָּן פּוֹלְהוּ יוֹדְעֵי חֲרָשִׁין וְחֻכְמָאֵן יְקִירִין
וְתַמָּן זֹרְעֵי וְנֹטְעֵי אֵילָנִין וְלִית תַּמָּן חֲטִין וְלֹא חַד
מִשְׂבַּעַת הַמִּינִים. בְּנְשִׂיָּה אֵית בְּנֵי נָשָׂא כּוֹלְהוּ קְטִיעִין זְעִירִין
וְלִית לְהוֹן חוֹטְמִין כִּרְ תִּרִין נּוֹקְבִין דְּנִפְיָק בְּהוּ רוּחָא וְכָל מָה
דְּעִבְדִּי מִיד מִשְׁתַּכְּחִי וְעַל דָּא אֲקָרִי נְשִׂיָּה וְזֹרְעֵי וְנֹטְעֵי
אֵילָנִין וְלִית תַּמָּן חֲטִין וְלֹא מִשְׂבַּעַת הַמִּינִים.

צ"ה הוא מקום כשמו, יש שם
יבש של הכל, ושם בני אדם
יפים למראה, ומתוך שהוא ציה,
כשיוצאים מקום של מקור מים
נובעים, נכנסים לשם, ולפעמים
שעולים מתוך המקום של המים
ועולים לתבל הזו, והם בני
אמונה יותר מבני אדם אחרים,
וביניהם דיוורים טובים ועשר
רב, וזוהרים מעט מתוך היבש
של שם, ונוטעים עצים ולא
מצליחים, ותשוקתם לבני אדם
של פאן, ומפלם אין אוכלי לחם
- פמו [ק] אלה שפאן בתבל, פאן
מעל כל אלה תבל, וכתוב (תהלים
ט) והוא ישפט תבל בצדק.

כמו שכל אלו הארצות יש בתבל
הזאת, וכל אלה השמות יש להם
אף כף, משום שהוא שביעי, יש
פאן פמו של אותם מקומות
תחומים ומקומות פאן, ונקרא
כל אחד ואחד כמו שאותו מקום
שלמטה, וכל אלה בדיוורים של
בני אדם משנים אלה מאלה,
שפתוב (שם קד) מה רבו מעשיך ה'
כלם בחקמה עשית מלאה הארץ
קנינך: ע"כ מההשמטות.

זכר ונקבה בראם. רבי שמעון
אמר, סודות עליונים התגלו
בשני הפסוקים הללו. זכר ונקבה
בראם לדעת הפסוד העליון, סוד
האמונה, שמתוך סוד זה נברא
אדם. בא ראה, בסוד של שמים
וארץ נברא אדם, בהם פתוב
אלה תולדות השמים והארץ
[בהפראם]. באדם פתוב זה ספר
תולדת אדם. בהם פתוב
בהפראם, ובאדם פתוב ביום
הפראם. זכר ונקבה בראם.
מפאן, כל דמות שלא נמצא בה
זכר ונקבה, אינה דמות עליונה
פראוי, ובסוד המשנה בארנו.

בא ראה, בכל מקום שלא נמצאים זכר ונקבה כאחד, הקדוש ברוך הוא לא שם את מדורו באותו
המקום, והברכות לא נמצאות רק במקום שנמצאים זכר ונקבה, שפתוב וברך אתם ויקרא את

צ"ה איהו אתר כשמה ביה יבשותא ככולא ותמן בני נשא
שפירן בחיזו ומגו דאיהו ציה כד ידעי אתר דמקורא
דמיין נבעין עאלין תמן ולזמנין דסלקין מגו אתר דמא
וסלקין להאי תבל ואינון בני מהימנותא תתיר מבני נשא
אתרנין ובינייהו דיוורין טובין ועותרא סגי וזרעי זעיר מגו
יבשותא דהתם ונטעי אילנין ולא מצליחין ותיאובתא
דילהון לבני נשא דהבא. ומפלהו לית דאכלי נהמא כד (ס"א
כר) אלין דהבא דבתבל הכא לעילא מפל אלין תבל וכתוב
(תהלים ט) והוא ישפוט תבל בצדק.

כגונא דכל אלין ארעאן אית בהאי תבל וכל אלין שמקן
אית להו אוף הכי בגין דאיהו שביעאה, אית הכא
כגונא דאינון דוכתי תחומין ודוכתי הכא ואיקרי כל חד
וחד כגונא דההוא דוכתא דלתתא. וכל אלין בדיוורין דבני
נשא משניין אלין מאלין דכתיב (תהלים ק"ד) מה רבו מעשיך
י: כלם בחקמה עשית מלאה הארץ קנינך ע"כ: (עד כאן
מההשמטות)

זכר ונקבה בראם. רבי שמעון אמר רזין
עלאין אתגליין בהני תרי קראי. זכר
ונקבה בראם, למנדע יקרא עלאה רזא
דמהימנותא דמגו רזא דנא אתברי אדם. תא
חזי ברזא דאתבריו שמים וארץ אתברי
אדם. בהו כתיב אלה תולדות השמים והארץ
(בהפראם). באדם פתיב זה ספר תולדות אדם.
בהו כתיב בהפראם. באדם פתיב ביום
הפראם. זכר ונקבה בראם. מהכא כל דיוקנא
דלא אשתכח ביה דכר ונוקבא לאו איהו
דיוקנא עלאה כדקא חזי. וברזא דמתניתין
אוקימנא.

תא חזי, בכל אתר דלא אשתכחו דכר
ונוקבא כחדא קדשא בריך הוא לא שוי
מדוריה בההוא אתר. וברכאן לא אשתכחו

שָׁמַם אָדָם בַּיּוֹם הַהֵוא, וְלֹא
כָּתוּב וַיָּבֶרֶךְ אוֹתוֹ וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ
אָדָם. שְׁאִפְלוּ אָדָם לֹא נִקְרָא אֲלֵא
זָכָר וְנִקְבָּה כְּאַחֶד.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, מִיּוֹם שֶׁנִּחְרַב
בֵּית הַמִּקְדָּשׁ לֹא נִמְצְאוּת בְּרִכּוֹת
בְּעוֹלָם, וְהֵם אוֹבְדוֹת בְּכָל יוֹם,
שֶׁכְּתוּב (ישעיה 13) הַצִּדִּיק אָבַד. מָה
אָבַד? אָבַד הַבְּרִכּוֹת שֶׁהָיוּ שׁוֹרוֹת
בּוֹ, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (משלי י) בְּרִכּוֹת
לְרֹאשׁ צִדִּיק. וְכְתוּב (ירמיה 2) אָבְדָה
הָאֱמוּנָה. כְּמוֹ זֶה כְּתוּב וַיִּכְרֹךְ
אֹתָם, וְכְתוּב וַיִּכְרֹךְ אֹתָם אֱלֹהִים.
מִשָּׁתִּית הִתְיַחֲסוּ כָּל דּוֹרוֹת הָעוֹלָם
וְכָל אוֹתָם צִדִּיקֵי אָמֶת שֶׁהָיוּ
בְּעוֹלָם.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הָאוֹתוֹת הָאֲחֵרוֹנוֹת הִלְלוּ שֶׁהָיוּ בְּתוֹרָה
אֶתְּמַרְא [לְהַצִּיא] נִמְצְאוּ אַחֵר שֶׁעָבַר אָדָם עַל
אוֹתוֹת הַתּוֹרָה כֻּלָּם [בִּסְדֵּר תִּשְׁרָ"ק. וְלִבֵּן
קָרָא לְאוֹתוֹ הֵבֵן שְׁהוּא כְּדִמְתּוֹ בְּצִלְמוֹ ש"ת, שֶׁהֵם
קִיּוֹם הָאוֹתוֹת]. וּבִתְשׁוּבָתוֹ [וּבִתְשׁוּקָתוֹ]
לִפְנֵי רִבּוֹנוֹ אָחַז בְּשֵׁנֵי אֱלֹהִים, וַיִּמְאָז
חֲזָרוֹ הָאוֹתוֹת לְמַפְרָע בִּסְדֵּר
תִּשְׁרָ"ק.

וְלִבֶּן קָרָא לְאוֹתוֹ בֶּן שְׁנֹלֵד לוֹ
שֶׁהוּא בְּדַמּוֹתוֹ בְּצִלְמוֹ שֵׁנִית, שֶׁהֵם
סִיּוֹם הָאוֹתִיּוֹת. וְלֹא נִתְקַנּוּ
הָאוֹתִיּוֹת עַד שֶׁעָמְדוּ יִשְׂרָאֵל עַל
הַר סִינִי, וְאָז חָזְרוּ הָאוֹתִיּוֹת עַל
תְּקוּנָם כִּיּוֹם שֶׁנִּבְרְאוּ שָׁמַיִם וָאָרֶץ,
וְהַתְּבַסֵּם הָעוֹלָם וְעָמַד עַל קִיּוּמוֹ.
רַבִּי אָבָא אָמַר, כִּיּוֹם שֶׁעָבַר אָדָם
עַל מִצְוֹת רַבּוֹנוֹ, רָצוּ שָׁמַיִם וָאָרֶץ
[לְהִנָּחַף] לְהִעָקֵר מִמְּקוֹמָם. מָה
הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שֶׁהֵם לֹא עָמְדוּ רַק
עַל הַבְּרִית, שִׁכְתוּב (ירמיה' ל) אִם לֹא
בְּרִיתִי יוֹמָם וָלַיְלָה חֻקֹּת שָׁמַיִם
וָאָרֶץ לֹא שָׁמְתִי. וְאָדָם עָבַר בְּרִית,
שֶׁנֶּאֱמַר (דְּחֻדָּה ו') וְהִמָּה כְּאָדָם עָבְרוּ
בְּרִית. וְאֵלְמָלָא שְׁגָלוּי לִפְנֵי

דְּאַנּוֹן לֹא קִיּוּמוֹ אֶלֶּא עַל בְּרִית דְּכֶתִיב (יִרְמְיָה לֵג) אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וּלְיָלָה חֻקֹּת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שִׁמְתִּי. וְאָדָם עֶבֶר בְּרִית שְׁנֵאמַר (הוֹשֵׁעַ ו) וְהָמָּה

אֵלָא בְּאַתְר דְּאַשְׁתַּכַּח דְּכֹר וְנוֹקְבָא. דְּכֹתִיב
וַיְבָרֶךְ אוֹתָם וַיִּקְרָא אֶת שְׁמֵם אָדָם בְּיוֹם
הַבְּרָאָה. וְלֹא כֹתִיב וַיְבָרֶךְ אוֹתוֹ וַיִּקְרָא אֶת
שְׁמוֹ אָדָם. דְּאַפִּילוּ אָדָם לֹא אֶקְרִי אֵלָא דְּכֹר
וְנוֹקְבָא כַּחֲדָא.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר מִיּוֹמָא דְאַתְחִתְרַב בִּי
מִקְדָּשָׁא בִּרְכָאן לֹא אֲשַׁתְּכַחוּ בְּעִלְמָא
וְאַתְאַבִּידוּ בְּכָל יוֹמָא. דְּכְתִיב, (ישעיה נד) הַצִּדִּיק
אֲבָד. מָאי אֲבָד, אֲבָד בִּרְכָאן דִּהוּ שְׂרִיין
בֵּיהּ כְּמָה דְּכְתִיב, (משלי י) בִּרְכוֹת לִרְאֵשׁ צְדִיק.
וְכְתִיב, (ירמיה ז) אֲבָדָה הָאֱמוּנָה. כְּגִוּוֹנָא דָּא
כְּתִיב וַיִּבְרָךְ אוֹתָם וְכְתִיב וַיִּבְרָךְ אוֹתָם
אֱלֹהִים. מַשׁ״ת אֲתִיחֶסֶד כָּל דְּרֵי עֲלָמָא וְכָל
אֲנוּן צְדִיקֵי קְשׁוּט דִּהוּ בְּעִלְמָא.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי אֵלֵין אַתּוֹן בִּתְּרַאין דְּהוּ
בְּאוּרִייתָא (לֹא שֶׁתִּבְחָא) אֲשֶׁתִּפְּחוּ בְּתַר
דְּעֵבֶר אָדָם עַל אַתּוֹן דְּאוּרִייתָא כְּלֵהוּ (בְּסִדֵּר
תִּשְׁרִי-ק. וּבְגִין כִּד קָרָא לִהְיוֹת קָרָא דְּאִיהוּ כְּדִמְתּוּ (דף נז ע"א) בְּצִלְמוֹ
ש"ת דְּאֵנוּן קִיּוּמָא דְּאַתּוֹן). וּבִתְּנוּבְתִּיה (ס"א וּבִתְּנוּבְתִּיה)
לְקַמֵּי מְאֲרִיָּה אַחִיד בְּאֵלֵין תְּרִין. וּמִכְּדִין
אַתְּהִדְרוּ אַתּוֹן לְמִפְּרַע בְּסִדֵּר תִּשְׁרִי-ק.

וּבְגִין דָּא קָרָא לְהֵוּא בְּרָא דְאִתְּלִיד לִיה
דְּאִיהוּ בְּדַמּוּתוֹ כְּפַלְמוֹ שׁ״ת דְּאַנּוֹן
סִימָא דְאַתְּוּוֹן. וְלֹא אֶתְתַּקְּנוּ אֶתְוּוֹן עַד
דְּקִימּוֹ יִשְׂרָאֵל עַל טוֹרָא דְּסִינִי. וּכְדִין
אַהֲדֵרוּ אֶתְוּוֹן עַל תְּקוּנֵיהּ כִּיּוּמָא
דְּאַתְּבְּרִיאוּ שְׁמַיִם וָאָרֶץ. וְאַתְּבַסֵּם עַלמָא
וּקִימָא עַל קִיּוּמֶיהּ.

רבי אבא אמר יומא דעבר אדם על פקודא
דמאריה, בעיין שמים וארץ (לאתפא)
לאתעקרא מאתרייהו. מאי טעמא בגין
דיאנון לא קיימו אלא על ברית דכתיב
(ירמיה ל)
חקות שמים וארץ לא שמתו. ואדם עבר

הקדוש ברוך הוא שֶׁעֲתִידִים
יִשְׂרָאֵל לַעֲמֹד עַל הַר סִינַי לִקְיָם
אֶת הַבְּרִית הַזֹּאת, לֹא הִתְקַיֵּם
הָעוֹלָם [הַזֶּה]. רַבִּי חִזְקִיָּה אָמַר, כָּל
מִי שְׁמוּדָה עַל חֲטָאוֹ, הַקְדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא מְנִיחַ לוֹ וּמוֹחֵל לוֹ עַל
חֲטָאוֹ.

בֹּא רֵא, כְּשֶׁבָרָא הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא אֶת הָעוֹלָם, עֲשֵׂה בְּרִית זֹ
וְהַעֲמִיד עָלֶיהָ אֶת הָעוֹלָם. מִנִּין
לָנוּ? שְׁכָתוֹב [בְּרִאשִׁית], בָּרָא שֵׁת.
זוֹ הַבְּרִית שֶׁהָעוֹלָם עוֹמֵד עָלֶיהָ.
שֵׁת שֶׁמִּמֶּנּוּ שׁוֹפְעִים וְיוֹצְאִים
בְּרָכוֹת לָעוֹלָם, וְעָלֶיהָ נִבְרָא
הָעוֹלָם. וְאַדָּם עָבַר עַל הַבְּרִית
הַזֹּאת וְהַעֲבִירָהּ מִמֶּקוֹמָהּ [ס"א מַעֲמֹה].
בְּרִית זֹאת נִרְמְזָה בְּאוֹת יו"ד, אוֹת
קִטְנָה עֶקֶר וְיִסוּד הָעוֹלָם.
כְּשֶׁהוֹלִיד בֶּן, הוֹדָה עַל חֲטָאוֹ
וְקָרָא שְׁמוֹ ש"ת, וְלֹא הִזְכִּיר בּוֹ
יו"ד לְהִיּוֹת שֵׁת, מִשּׁוּם שֶׁעָבַר
עָלָיו. וְלָכֵן הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
[מִכָּאן] מִמֶּנּוּ שֶׁתֵּל אֶת הָעוֹלָם,
וְהִתְיַחֲסוּ כָּל דּוֹרוֹת צְדִיקֵי
הָעוֹלָם [מִשֵּׁת].

וְבֹא וּרְאָה, כְּשֶׁעָמְדוּ יִשְׂרָאֵל עַל
הַר סִינַי, נִכְנָס בֵּין שְׁתֵּי הָאוֹתִיּוֹת
הַלְלוּ סוּד הַבְּרִית, וּמִיָּהוּ? בִּי"ת.
וְנִכְנָס בֵּין שְׁתֵּי הָאוֹתִיּוֹת
שְׁנֵשְׂאָרוֹ, וְנָתַן אוֹתָהּ לְיִשְׂרָאֵל.
וְכִשְׁנִכְנָסָה בִּי"ת, סוּד הַבְּרִית,
בֵּין שְׁתֵּי הָאוֹתִיּוֹת הַלְלוּ, שֶׁהֵם
שִׁי"ן תי"ו, [נִכְנָסוּ] וְנַעֲשׂוּ שְׁכָת,
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמָר (שְׁמוֹת לא) וְשִׁמְרוּ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל אֶת הַשְּׁכָת לַעֲשׂוֹת אֶת
הַשְּׁכָת לְדוֹרָתָם בְּרִית עוֹלָם. כְּמוֹ
שֶׁהִיא רִאשִׁית הָעוֹלָם לְהִתְיַחֵס
בָּהֶם כָּל דּוֹרוֹת הָעוֹלָם מִשְׁתֵּי
הָאוֹתִיּוֹת הַלְלוּ ש"ת, הֵיוּ תְּלוּיִים
עַד שֶׁנִּתְקַן הָעוֹלָם בְּרִאשִׁית וְנִכְנָס
בִּיָּהוּ הַבְּרִית הַקְדוֹשׁ, וְנִתְקַן
בְּשִׁלְמוֹת וְנַעֲשֵׂה שְׁכָת.

כְּאַדָּם עָבְרוּ בְּרִית. וְאַלְמָלָא דְגָלִי קָמִי קְדָשָׁא
בְּרִיךְ הוּא דְזִמְנִין יִשְׂרָאֵל לְקִיָּמָא עַל טוֹרָא
דְּסִינֵי לְקִיָּמָא הָאִי בְּרִית, לֹא אֶתְקִיָּים עַלְמָא
(ד'י). רַבִּי חִזְקִיָּה אָמַר כָּל מָאן דְּאוּדֵי עַל
חֲטָאֵיהּ, קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׁבִיק לִיהּ וּמַחִיל
עַל חוֹבֵיהּ.

הָאִי חֲזִי, כִּד בְּרָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַלְמָא,
עָבַד הָאִי בְּרִית וְקִיָּמָא עָלֶיהָ עַלְמָא.
מְנַלְן דְּכִתִּיב (בְּרִאשִׁית) בָּרָא שֵׁת, דָּא בְּרִית
דְּעַלְמָא קִיָּמָא עָלֶיהָ. שֵׁת דְּמִנִּיהּ נִגִּידִין
וְנִפְקָא בְּרָכָאן לְעַלְמָא וְעָלֶיהָ אֶתְבְּרִי עַלְמָא.
וְאַדָּם עָבַר עַל הָאִי בְּרִית וְאַעֲבַר לִיהּ מֵאֶתְרֵיהּ
(ס"א מַעֲמִיָּה).

הָאִי בְּרִית אֶתְרִמִּיזַת בְּאֵת יו"ד אֶת זַעֲרָא
עֶקְרָא וְיִסוּדָא דְּעַלְמָא. כִּד אוֹלִיד בְּר,
אוּדֵי עַל חֲטָאוֹ וְקָרָא שְׁמִיָּה ש"ת. וְלֹא אֶדְכַּר
בִּיהּ יו"ד לְמַהּוֹי שֵׁת, בְּגִין דְּעָבַר עָלֶיהָ.
וּבְגִין כִּד קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא (מִהֲכָא) מִנִּיָּה
אֶשְׁתִּיל עַלְמָא וְאֶתְיַחֲסוּ כָּל דְּרֵי זַכָּאָה
דְּעַלְמָא (מִשֵּׁת).

וְהָא חֲזִי, כִּד קִיָּיְמוּ יִשְׂרָאֵל עַל טוֹרָא דְּסִינֵי,
עָאֵל בֵּין תְּרִין אֶתְוּוֹן אֵלִין רְזָא דְּבְרִית.
וּמָאן אִיהוּ בִּי"ת. וְעָאֵל בֵּין תְּרִין אֶתְוּוֹן
דְּאֶשְׁתְּאָרוּ וְיַהֲיִב לִיהּ לְיִשְׂרָאֵל. וְכִד עָאֵל
בִּי"ת רְזָא דְּבְרִית בֵּין תְּרִין אֶתְוּוֹן אֵלִין דְּאֶנּוּן
שִׁי"ן תי"ו (עָאֵלִין) וְאֶתְעִבִּידוּ שְׁכָת. כְּמָה דְּאֶתְ
אָמַר, (שְׁמוֹת לא) וְשִׁמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשְּׁכָת
לַעֲשׂוֹת אֶת הַשְּׁכָת לְדוֹרוֹתָם בְּרִית עוֹלָם.
כְּמָה דְּהוּא שִׁירוּתָא דְּעַלְמָא לְאֶתְיַחֲסָא בְּהוּ
כָּל דְּרֵי עַלְמָא מֵאֵלִין תְּרִין אֶתְוּוֹן ש"ת הוּוּ
תְּלִיין עַד דְּאֶשְׁתְּכַלֵּל עַלְמָא כְּדָקָא יָאוּת וְעָאֵל
בִּינִיָּהוּ בְּרִית קְדִישָׁא וְאֶשְׁתְּכַלֵּל בְּשִׁלְמוֹ
וְאֶתְעִבִּידוּ שְׁכָת.

אמר רבי יוסי אלין תריין אתון אשתכללו באת בי"ת וכד אתהדר אתון למפרע מן יומא דאתייליד שת אהדרו אתון בכל דרא ודרא עד דמטי ישראל לטורא דסיני ואתתקנו.

אמר רבי יהודה, למטה חזרו. ובכל דור ודור היה מחבק העולם באותיות ולא מתישבים במקומם. כשנתנה התורה לישראל, הפל נתקן [נ"א כל האותיות נתקנו]. רבי אלעזר אומר, בימי אנוש היו האנשים חכמים בחכמה של כשפים וקוסמים ובחכמה לעצור את חילות השמים. ולא היה בן אדם מיום שיצא אדם מגן עדן והוציא עמו חכמה של העלים של האילן שהתעסק בה. שהרי אדם ואשתו, ואותם שיצאו ממנו עד שבא אנוש, עזבו אותה.

בשבא אנוש, ראה אותם וראה את חכמתם משנה [ס"א משנה] את העליונים, ועסקו בהם ועשו [בהם] מעשים וכשפים וקוסמים ולמדו מהם, עד שהתפשטה אותה חכמה בדור המבול. וכלם היו עושים מעשיהם להרע.

והיו מתחזקים כלפי נח באותן חכמות, ואומרים שלא יכול דין העולם לשרות עליהם, שהרי הם עושים חכמה לדחות את כל אותם בעלי הדין. ומאנוש התחילו כלם להתעסק בחכמות הללו. והו שכתוב אז הוחל לקרא בשם ה'.

רבי יצחק אומר, כל אותם צדיקים שהיו ביניהם אחר אותו הדור, כלם היו משתדלים למחות בהם [נ"א כרי שלא יעשו עליהם], כמו ירד מתושלח וחנוך, ולא יכלו, עד שהתפשטו רשעים המורדים בברבונם, ואמר (איוב כא)

אמר רבי יוסי אלין תריין אתון אשתכללו באת בי"ת וכד אתהדר אתון למפרע מן יומא דאתייליד שת אהדרו אתון בכל דרא ודרא עד דמטי ישראל לטורא דסיני ואתתקנו.

אמר רבי יהודה לתתא אתהדרו. ובכל דרא ודרא הוה גפיף עלמא באתון ולא מתישבין בדוכתייהו. כד אתייהבת אורייתא לישראל אתתקן כלא [נ"א אתון בלחו אתתקנו] רבי אלעזר אומר ביומי אנוש הו חפימין בני נשא בחכמה דחרשין וקוסמין ובחכמתא למעצר לחילי דשמיא. ולא הוה בר נש מיומא דנפק אדם מגנתא דעדן ואפיק עמיה חכמתא דטרפי אילנא דאשתדל בה. דהא אדם ואתתיה ואנון דנפקו מגניה עד דאתא אנוש, שביקו לה.

כד אתא אנוש חמא לון וחמא חכמתהון משניין [ס"א משניין] עלאין. ואשתדלו בהון ועבדין [כח] עבידתין וחרשין וקוסמין ואוליפו מנהון עד דאתפשטת ההיא חכמתא בדרא דמבול. וכלהו הו עבדי עבידתיהו לאבאשא.

והו מתתקפי לגבי נח באנון חכמתן. ואמרי דלא יכיל דינא דעלמא לאשראה עלייהו, דהא אנון עבדי חכמתא לדחייא לכל אנון מארי דדינא. ומאנוש שריאו פלהו לאשתדלא באלין חכמתן דהא הוא דכתיב אז הוחל לקרא בשם יי.

רבי יצחק אומר כל אנון זכאין דהו בהו לבתר בההוא דרא, פלהו הו משתדלי למחאה בהו [נ"א בגין דלא אתענשו עליהו] כמו ירד מתושלח וחנוך. ולא יכילו. עד דאתפשטו חייבין מרדי במאריהון

וְאָמְרִי (איוב כא) מַה שְׂדֵי כִי נַעֲבֹדְנוּ.

וְכִי הָאֵי טַפְשׁוּתָא הוּוּ קָא אָמְרִי. אֵלָא בְּגִין דְּהוּוּ יָדְעִי כָּל אַנּוּן חֲכָמָתָן וְכִלְהוּ מִמֶּנּוּ דְּעִלְמָא דְּאַתְפָּקְדָן עֲלֵיהּ וְהוּוּ מְרַחֵץ בְּהוּ. עַד דְּאַתִּיב קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲלִמָּא כְּדָקָא הָהּ. דְּהָא (דף נו ע"ב) בְּקִדְמִיתָא הָהּ מִים בְּמִים. וְלִבְתֵּר אָתִיב לִיה לְעִלְמָא כְּדִקְדְּמִיתָא. וְלֹא אֶתְחַרִּיב מִכָּלָא. דְּהָא בְּרַחֲמִין אֲשַׁגַּח עֲלֵיהּ. דְּכָתִיב, (תהלים כט) יְיָ לִמְבוּל יֹשֵׁב. וְלֹא כָתִיב אֱלֹהִים.

בְּיוֹמוֹי דְּאַנוּשׁ אָפְלוּ יְנוּקֵי דְּהָהוּא (י"ב) דְּרָא כִּלְהוּ הוּוּ מִשְׁגָּחָן בְּחֲכָמָתָאן עֲלֵאִין וְהוּי מְסִתְפָּלָן בְּהוּ. אָמַר רַבִּי יִיסָא אִי הָכִי טַפְשִׁין הוּוּ דְּלֹא הוּוּ יָדְעִין דְּזַמִּין קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַיִיתָאָה עֲלֵיהּ מִי טוֹפְנָא וַיְמִיתוּן בְּהוּ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק מְנַדַּע יָדְעִי. אָבֵל אֶחֱידוּ טַפְשׁוּתָא בְּלִבֵּיהּ. דְּאַנּוּן הוּוּ יָדְעִי הָהוּא מְלֹאכָא דְּמִמְנָא עַל אֲשָׁא וְהָהוּא דְּמִמְנָא עַל מִיָּא וְהוּוּ יָדְעִין לְמַעְצֵר לֹון דְּלֹא יִכְלִין לְמַעְבַּד דִּינָא עֲלֵיהּ. וְאַנּוּן לֹא הוּוּ יָדְעִי דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׁלִיט עַל אֲרַעָא וּמִנִּיהּ יִיתִי דִּינָא עַל עֲלִמָּא. (דף נו ע"ב)

אֵלָא הוּוּ חֲמָאן דְּעִלְמָא אֶתְפָּקְד בִּידָא דְּאַנּוּן מִמֶּנּוּ וּבְהוּ כָּל מְלִי עֲלִמָּא. וּבְגִינִי כֶּף לֹא הוּוּ מְסִתְפָּלָן בִּיה בְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְלֹא מִשְׁגִּיחִין בְּעִבְדִּיתִיהּ. עַד דְּאַרְעָא אֶתְחַבְּלָת. וְרוּחַ קִדְשָׁא אֶכְרִיז בְּכָל יוֹמָא וְאָמַר (תהלים קד) יִתְּמוּ חֲטָאִים מִן הָאָרֶץ וְרָשָׁעִים עוֹד אֵינֶם. וְאוּרִיךְ קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לֹון כָּל הָהוּא זְמָנָא דְּאַנּוּן זַכָּאִין יֵרֵד וּמִתּוֹשְׁלַח וְחֲנוּף קִיִּימִין בְּעִלְמָא. כִּיּוֹן דְּאַסְתָּלְקוּ מִעֲלִמָּא, כְּדִין אֲנַחֲת קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דִּינָא עֲלֵיהּ וְאַתְאַבִּידוּ

מַה שְׂדֵי כִי נַעֲבֹדְנוּ.

וְכִי הַטְפְּשׁוּת הַזֹּאת הִיא הֵם הֵיוּ אוֹמְרִים? אֵלָא מִשּׁוּם שְׁהִיוּ יוֹדְעִים כָּל אוֹתָם הַחֲכָמוֹת וְכָל אוֹתָם הַמְּמָנִים שֶׁל הָעוֹלָם שֶׁהִפְקִדוּ עֲלֵיהֶם וְהִיוּ סוֹמְכִים עֲלֵיהֶם, עַד שֶׁהָשִׁיב הַקִּדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם כְּשֶׁהִיא. שְׁהִי בִתְחִלָּה הִיא מִים בְּמִים, אַחֵר כֶּף הָשִׁיב הַקִּדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם כְּבִתְחִלָּה, וְלֹא נִחְרַב מִהֶבֶל, שְׁהִי בְּרַחֲמִים הַשְׂגִּיחַ עֲלֵיהֶם, שְׁפָתוֹב (תהלים כט) ה' לְמַבּוּל יֹשֵׁב, וְלֹא כְּתוּב אֱלֹהִים. בִּימֵי אָנוּשׁ אָפְלוּ תִינוּקוֹת שֶׁל אוֹתוֹ [הַיּוֹם] הַדּוֹר הֵיוּ מִשְׁגִּיחִים בְּחֲכָמוֹת עֲלִיוֹנוֹת וְהִיוּ מְסִתְפָּלִים בָּהֶם. אָמַר רַבִּי יִיסָא, אִם כֶּף, טַפְשִׁים הֵיוּ שְׁלֹא הֵיוּ יוֹדְעִים שֶׁעֲתִיד הַקִּדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהִבְיֵא עֲלֵיהֶם מִי מַבּוּל וַיְמִיתוּן בָּהֶם? אָמַר רַבִּי יִצְחָק, יָדוּעַ הֵיוּ יוֹדְעִים, אָבֵל אֶחָדוּ טַפְשׁוּת בְּלִבָּם. שֶׁהֵם הֵיוּ יוֹדְעִים אוֹתוֹ מְלֹאךְ הַמְּמָנָה עַל אֵשׁ וְאוֹתוֹ הַמְּמָנָה עַל הַמִּים, וְהֵיוּ יוֹדְעִים לַעֲצֹר אוֹתָם שְׁלֹא יִכְלּוּ לַעֲשׂוֹת דִּין עֲלֵיהֶם. וְהֵם לֹא הֵיוּ יוֹדְעִים שֶׁהַקִּדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹלֵט עַל הָאָרֶץ וּמִמֶּנּוּ יָבֵא דִין עַל הָעוֹלָם?.

אֵלָא הֵיוּ רוֹאִים שֶׁהָעוֹלָם הִפְקִד בְּיַד אוֹתָם מְמָנִים, וּבָהֶם כָּל דְּבָרֵי הָעוֹלָם, וְלִכְּנָן לֹא הֵיוּ מְסִתְפָּלִים בְּקִדּוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וְלֹא מִשְׁגִּיחִים בְּמַעֲשָׂיו עַד שֶׁהָאָרֶץ נִשְׁחָתָה. וְרוּחַ הַקִּדְשׁ מְכַרִּיזָה בְּכָל יוֹם וְאוֹמֶרֶת: יִתְּמוּ חֲטָאִים מִן הָאָרֶץ וְרָשָׁעִים עוֹד אֵינֶם. אֵינֶם. וְהַקִּדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הָאָרֶץ לָהֶם כָּל אוֹתוֹ הַזְּמַן שֶׁאוֹתָם צְדִיקִים, יֵרֵד וּמִתּוֹשְׁלַח וְחֲנוּף, קִיִּימִים בְּעוֹלָם. כִּיּוֹן שֶׁהִסְתָּלְקוּ מִהָעוֹלָם, אִזּוֹ הוֹרִיד הַקִּדּוֹשׁ בְּרוּךְ

הוא דין עליהם ונאבדו, כמו שנאמר (בראשית ז) וימחו מן הארץ.

ויתהלך חנוך את האלהים ואיננו כי לקח אתו אלהים. רבי יוסי פתח, (שיר א) עד שהמלך במסבו נרדי נתן ריחו. פסוק זה נאמר. אבל בא ראה, כך דרכו של הקדוש ברוך הוא - בשעה שפן אדם נדבק בו והוא משרה דיורו עליו ויודע שאחר ימים הוא יסרח, מקדים ולוקט ריחו הטוב ממנו ומסלק אותו מהעולם.

זהו שכתוב עד שהמלך במסבו נרדי נתן ריחו. עד שהמלך - זה הקדוש ברוך הוא. במסבו - זה אותו בן אדם שנדבק בו והולך בדרכיו. נרדי נתן ריחו - אותם מעשים טובים שבו שבגללם יסתלק מהעולם בטרם הגיע זמנו.

ועל זה הנה שלמה המלך אומר (קהלת ח) יש הכל אשר נעשה על הארץ אשר יש צדיקים וגו'. יש צדיקים אשר מגיע אליהם פמעשה הרשעים - כמו שבארנו, שבשביל מעשים טובים הקדוש ברוך הוא מסלק מהעולם [כדי שלא יתקלקל (יחיו), ומתוך אהבתו בהם מסלק אותם] בטרם הגיע זמנם, ועושה בהם דינים. ויש רשעים שמגיע אליהם פמעשה הצדיקים - שהקדוש ברוך הוא מאריך להם ימים ומאריך בהם את רגזו, וכל זה כמו שנתבאר. אלה בשביל שלא יתקלקלו, ואלה כדי שיחזרו אליו, או כדי שיצאו מהם בנים מעלים.

בא ראה, חנוך הנה צדיק, והקדוש ברוך הוא ראה שאחר כך יקלקל, ולקח אותו בטרם יקלקל. זהו שכתוב (שיר ו) וללקט שושנים. משום שנותנים ריח טוב, לוקח אותם הקדוש ברוך הוא בטרם יקלקלו. ואיננו כי לקח אתו אלהים. ואיננו - להאריך ימים פשאר בני אדם שהיו

כמא דאת אמר, (בראשית ז) וימחו מן הארץ: ויתהלך חנוך את האלהים ואיננו כי לקח אתו אלהים. רבי יוסי פתח (שיר השירים

א) עד שהמלך במסבו נרדי נתן ריחו. האי קרא אתמר. אבל תא חזי, כך ארחוי דקדשא ברין הוא. בשעתא דבר נש אתדבק ביה והוא אשרי דיוריה עליה. וידע דלבתר יומין יסרח. אקדים ולקוט ריחיה טב מניה וסליק ליה מעלמא.

הדא הוא דכתיב עד שהמלך במסבו נרדי נתן ריחו. עד שהמלך דא קדשא ברין הוא. במסבו דא ההוא בר נש דאתדבק ביה ואזיל בארחוי. נרדי נתן ריחו, אנון עובדין טבין דביה דבגינהון יסתלק מעלמא עד דלא מטא זמניה.

ועל דא הנה שלמה מלכא אמר (קהלת ח) יש הכל אשר נעשה על הארץ אשר יש צדיקים וגו'. יש צדיקים אשר מגיע אליהם פמעשה הרשעים, כמה דאוקימנא דבגין דעובדיהון טבין קדשא ברין הוא סליק לון מעלמא (בגין דלא יסרחו (יחיו). ובגין דחימותא בהו מסלק להון) עד לא מטא זמניהו. ועביד בהון דינין. ויש רשעים אשר מגיע אליהם פמעשה הצדיקים דקדשא ברין הוא אורין לון יומין ואורין רוגזיה בהו. וכל דא כמה דאתמר. אלן בגין דלא יסרחון. ואלן בגין דלהדרו לגביה. או בגין דיפוק מניהו בגין דמעלי.

תא חזי, חנוך זכאה הנה. וקדשא ברין הוא חמא ליה דיסרח לבתר. ולקוט ליה עד

לא יסרח. הדא הוא דכתיב, (שיר השירים ו) וללקוט שושנים. בגין דיהבי ריחא טב לקוט

יקלקל. זהו שכתוב (שיר ו) וללקט שושנים. משום שנותנים ריח טוב, לוקח אותם הקדוש ברוך הוא בטרם יקלקלו. ואיננו כי לקח אתו אלהים. ואיננו - להאריך ימים פשאר בני אדם שהיו

מַאֲרִיכִים יָמִים. מָה הַטַּעַם? כִּי לָקַח אוֹתוֹ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּטָרֵם הַגִּיעַ זְמַנּוֹ.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נָטְלוֹ אֶת חֲנוּךְ וְהַעֲלָהוּ לַשָּׁמַי מְרוּמִים, וּמָסַר בְּיָדוֹ כָּל הַגְּנוּזִים הָעֲלִיוֹנִים וְחֻמְשֵׁה וְאַרְבָּעִים מִפְּתָחוֹת סִתְרִים חֲקוּקִים שֶׁבָּהֶם מִשְׁתַּמְשִׁים מַלְאָכִים עֲלִיוֹנִים, וְכָלֶם נִמְסְרוּ בְּיָדוֹ, וְהָרִי בְּאַרְנוֹ.

וַיֵּרָא ה' כִּי רָבָה רַעַת הָאָדָם בְּאַרְץ וְכָל יֵצֵר מַחֲשֶׁבֶת לְבוֹ. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (תהלים ה) כִּי לֹא אֶל חֶפֶץ רָשָׁע אֶתָּה לֹא יִגְדָּךְ רַע. פְּסוּק זֶה נֶאֱמַר וּבִאֲרֻנוֹהוּ. אָבֵל בֹּא רֵא, מִי שֶׁנִּדְבֶּק בַּיֵּצֵר הָרַע וְנִמְשָׁךְ אַחֲרָיו, יִטְמָא הוּא וְיִטְמָאוּ אוֹתוֹ, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר.

כִּי רָבָה רַעַת הָאָדָם - כָּל הָרַעוֹת הֵיוּ עוֹשִׂים, וְלֹא נִשְׁלַם חֲטָאָם עַד שֶׁהָיוּ שׁוֹפְכִים דָּמִים לְחִנָּם עַל הָאָרֶץ. וּמִי הֵם שֶׁהָיוּ מִשְׁחִיתִים דְּרָכָם עַל הָאָרֶץ? זֶהוּ שֶׁכְּתוּב רַק רַע כָּל הַיּוֹם. כְּתוּב כָּאֵן רַק רַע, וְכְּתוּב שָׁם (לֹא יִגְדָּךְ רַע, וְכְּתוּב) [בראשית לח] וַיְהִי עַר בְּכוֹר יְהוּדָה רַע בְּעֵינָי ה'.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְכִי רַע אֵינוֹ רָשָׁע? אָמַר לוֹ, לֹא. רָשָׁע - אָפְלוּ הָרִים יָדוֹ עַל חֲבֵרוֹ, אֵף עַל גֵּב שְׂלֵא עָשָׂה לוֹ דָּבָר, נִקְרָא רָשָׁע, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (שְׁמוֹת ב) וַיֹּאמֶר לְרָשָׁע לָמָּה תִּפְּהוּ רַעְךָ. הַפִּית לֹא כְּתוּב, אֶלָּא תִּפְּהוּ.

אָבֵר רַע לֹא נִקְרָא אֶלָּא מִי שֶׁמִּשְׁחִית דְּרָכּוֹ וּמִטְמָא עַצְמוֹ וּמִטְמָא אֶת הָאָרֶץ, וְנוֹתֵן כַּח וְחֹזֵק לְרוּחַ הַטְּמָאָה שֶׁנִּקְרָאת רַע, שֶׁכְּתוּב רַק רַע כָּל הַיּוֹם. וְלֹא נִכְנָס בְּפִלְטְרִין וְלֹא רוּאָה פָּנָי

לֹון קָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַד לֹא יִסְרְחוּ. וְאֵינָנוּ כִּי לָקַח אוֹתוֹ אֱלֹהִים. וְאֵינָנוּ, לְאַרְכָּא יוֹמִין כְּשֶׁאֵר בְּנֵי נֶשָׂא דְהוּוּ אוֹרְכֵי יוֹמִין. מָאִי טַעְמָא בְּגִין דְּלָקַח לִיה קָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַד לֹא מָטִי זְמַנִּיה.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר חֲנוּךְ נָטִיל לִיה קָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מֵאַרְעָא וְאַסְקִיה לַשָּׁמַי מְרוּמִים וְאַמָּסַר בְּיָדֵיה כָּל גְּנוּזֵי עֲלָאִין וְחֻמְשֵׁה וְאַרְבָּעִין מִפְּתָחוֹת סִתְרֵי גְלִיפִין דְּבָהוּ מִשְׁתַּמְשִׁי מַלְאָכֵי עֲלָאִי וְכָלֵהוּ אֶתְמָסְרוּ בְּיָדֵיה. וְהָא אוֹקִימָנָא:

וַיֵּרָא יי כִּי רָבָה רַעַת הָאָדָם בְּאַרְץ וְכָל יֵצֵר מַחֲשֶׁבוֹת לְבוֹ. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח (תהלים ה)

כִּי לֹא אֶל חֶפֶץ רָשָׁע אֶתָּה לֹא יִגְדָּךְ רַע. הָאִי קָרָא אֶתְמָר וְאוֹקִימוּהָ. אָבֵל תָּא חֲזִי, מָאֵן דְּאֶתְדִּבֵּק בַּיֵּצֵר הָרַע וְאֶתְמָשִׁיךְ אֶבְתְּרִיה וְיִסְתָּאב הוּא וְיִסְאָבוּן לִיה כְּמָה דְּאֶתְמָר.

כִּי רָבָה רַעַת הָאָדָם, כָּל בִּישְׁיִן הוּוּ עֲבָדִי, וְלֹא אֲשַׁתְּלִים חוֹבִיֵּיהוּ עַד דְּהוּוּ אוֹשְׁדִין דְּמִין לְמַגְנָא עַל אֶרְעָא. וּמָאֵן אֲנוּן דְּהוּוּ מַחֲבִלִין אֶרְחִיֵּיהוּ עַל אֶרְעָא. הָדָא הוּא דְּכְתִיב רַק רַע כָּל הַיּוֹם. פְּתִיב הֵכָא רַק רַע (דף נו ע"א) וְכְתִיב הָתָם (לֹא יִגְדָּךְ רַע, וְכְתִיב) (בראשית לח) וַיְהִי עַר

בְּכוֹר יְהוּדָה רַע בְּעֵינָי יי.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי וְכִי רַע לֹאוּ אִיהוּ רָשָׁע. אָמַר לִיה, לֹא. רָשָׁע אָפְלוּ אָרִים יְדִיה לְגַבִּי חֲבֵרִיה, אֵף עַל גֵּב דְּלֹא עֲבִיד לִיה מִיָּדִי אֶקְרִי רָשָׁע. כְּמָה דְּכְתִיב, (שְׁמוֹת ב) וַיֹּאמֶר לְרָשָׁע לָמָּה תִּפְּהוּ רַעְךָ. הַפִּית לֹא כְּתִיב אֶלָּא תִּפְּהוּ.

אָבֵר רַע לֹא אֶקְרִי אֶלָּא מָאֵן דְּמַחֲבֵל אֶרְחִיה וְסָאִיב גְּרַמִּיה וְסָאִיב אֶרְעָא וְיִהִיב

חִילָא וְתוֹקְפָא לְרוּחַ מְסָאָבָא דְּאֶקְרִי רַע דְּכְתִיב רַק רַע כָּל הַיּוֹם. וְלֹא עָאֵל

שְׂכִינָה, מְשׁוּם שְׂבִיזָה מְסִתְלָקָה
שְׂכִינָה מִן הָעוֹלָם.

וּמִנֵּין לָנוּ? מִיַּעֲקֹב. שְׂפָשֶׁה־סִּתְלָקָה
מִמֶּנּוּ שְׂכִינָה, חָשַׁב שֵׁישׁ פְּסוּל
בְּבָנָיו שְׂבָגְלָלָם הִתְחַזְקָה בְּעוֹלָם
רוּחַ הַטְּמָאָה וְנִגְרַע הָאֵשׁ מֵהַלְבֵּנָה
וּפָגַם אוֹתָהּ. וְאִם תֹּאמַר לָמָּה?
מְשׁוּם זֶה מְטָמָא אֶת הַמִּקְדָּשׁ
וְהַסִּתְלָקָה שְׂכִינָה מֵעַל יַעֲקֹב. כָּל
שָׁפָן אוֹתוֹ שְׁמִטָּמָא דְרָכּוֹ וּמְטָמָא
עַצְמוֹ שֶׁהוּא מְחַזֵּק אֶת רוּחַ
הַטְּמָאָה, וְלָכֵן פְּשׁוּטָמָא נִקְרָא רַע.
בֹּא רָאָה, כְּשֶׁבָּן אָדָם נְטָמָא, לֹא
נִפְקֵד מִן הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְטוֹב,
וּבְכָל פַּעַם נִפְקֵד מֵאוֹתוֹ שְׁנִיקְרָא
רַע לְרַע. זֶהוּ שְׁכָתוּב (מְשַׁלִּי יט) וְשָׁבַע
יְלִין בַּל יִפְקֵד רַע. כְּשֶׁהוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ
יִשָּׁר, אִזּוּ בַל יִפְקֵד רַע. וְעַל זֶה
כָּתוּב רַק רַע כָּל הַיּוֹם, וְכָתוּב לֹא
יִגְרָךְ רַע. וְזֶה נִקְרָא רַע וְלֹא נִקְרָא
רָשָׁע. וְכָתוּב (תְּהִלִּים כג) גַּם כִּי אֵלֶיךָ
בָּגִיא צִלְמוֹת לֹא אֵירַע רַע כִּי אֶתָּה
עֲמָדִי.

וַיִּנָּחֵם ה' כִּי עָשָׂה אֶת הָאָדָם בְּאָרֶץ
וַיִּתְעַצֵּב אֵל לְבוֹ. רַבִּי יוֹסִי פִתַּח,
(יִשְׁעִיָּה ה) הוּא מוֹשְׁכֵי הָעוֹן בְּחִבְלֵי
הַשָּׂוִא וְכַעֲבוֹת הָעֲגָלָה חֲטָאָה. הוּא
מוֹשְׁכֵי הָעוֹן - אֵלּוּ בְּנֵי אָדָם
שְׁחוּטָאִים לִפְנֵי רַבּוֹנָם בְּכָל יוֹם,
וְנִדְמִים בְּעִינֵיהֶם אוֹתָם חֲטָאִים
שֶׁהֵם בְּחִבְלֵי הַשָּׂוִא, וְחוֹשְׁבִים
שְׂאוֹתוֹ מַעֲשֵׂה שְׁעָשׂוּ וְאוֹתוֹ חֲטָא
שְׁעָשׂוּ שְׂאִינוּ כְּלוּם, וְלֹא מִשְׁגִּיחַ
בָּהֶם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַד
שְׁעוֹשִׂים אֶת אוֹתוֹ חֲטָא חֲזָק
וְגָדוֹל כַּעֲבוֹת הָעֲגָלָה, שֶׁהוּא חֲזָק
שֶׁלֹא יוֹכֵל לְהִתְפַּלּוֹת.

וּבֹא וְרָאָה, כְּשֶׁעוֹשֶׂה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא דִּין בְּרָשָׁעֵי הָעוֹלָם, אֵף עַל גִּב
שֶׁהֵם חֲטָאוּ לִפְנֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא וְהִרְגִּיזוּ אוֹתוֹ כָּל יוֹם, אֵינוֹ
רוֹצֵה לְאַבֵּד אוֹתָם מִהָעוֹלָם.

בְּפִלְטָרִין וְלֹא חָמִי אִפִּי שְׂכִינָתָא. בְּגִין
דְּבַהֲאֵי אִסְתַּלַּק שְׂכִינָתָא מֵעֲלָמָא.

מִנֵּיָן מִיַּעֲקֹב. דְּכִד אִסְתַּלַּק שְׂכִינָתָא מִנֵּיהּ
חָשִׁיב דְּבִבְנוֹהֵי הָוָה פִּיסוּל דְּבִגִּינֵיהּ
אִתְתַּקַּף בְּעֲלָמָא רוּחָא מְסִתְלָק וְגִרַע נִהוּרָא
מִן סִיְהָרָא וּפָגַם לָהּ. וְאִי תִימָא אִמָּאִי. בְּגִין
דְּדָא סָאִיב מִקְדָּשָׁא וְאִסְתַּלַּקָה שְׂכִינָתָא
מֵעֲלוֹי דִּיעֲקֹב. כָּל שָׁפָן הֵהוּא דְמְסִתְלָק
אֶרְחִיָּה וְסָאִיב גְּרַמִּיָּה דֵּהוּא אִתְקִיף לִיהּ
לְרוּחָא מְסִתְלָקָא. וּבְגִין כֹּךְ כֹּךְ אִסְתַּתַּב אֶקְרִי
רַע.

וְהָא חֲזִי, כִּד בַּר נָשׁ אִסְתַּתַּב לֹא יִתְפַּקֵּד
מֵעַם קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְטַב. וּבְכָל
זְמָנָא אִתְפַּקִּיד מִהֵהוּא דִּאִתְקִרִי רַע לְבִישׁ.
הָדָא הוּא דְכָתִיב, (מְשַׁלִּי יט) וְשָׁבַע יְלִין בַּל
יִפְקֵד רַע, כִּד אֲזִיל בְּאַרְחַ מִישָׁר, כִּדִּין בַּל
יִפְקֵד רַע. וְעַל דָּא כָתִיב רַק רַע כָּל הַיּוֹם.
וְכָתִיב לֹא יִגְוֹרֵךְ רַע. וְדָא אֶקְרִי רַע וְלֹא
אֶקְרִי רָשָׁע. וְכָתִיב (תְּהִלִּים כג) גַּם כִּי אֵלֶיךָ
בָּגִיא צִלְמוֹת לֹא אֵירָא רַע כִּי אֶתָּה עֲמָדִי:

וַיִּנָּחֵם יי כִּי עָשָׂה אֶת הָאָדָם בְּאָרֶץ וַיִּתְעַצֵּב
אֵל לְבוֹ. רַבִּי יוֹסִי פִתַּח (יִשְׁעִיָּה ה) הוּא
מוֹשְׁכֵי הָעוֹן בְּחִבְלֵי הַשָּׂוִא וְכַעֲבוֹת הָעֲגָלָה
חֲטָאָה. הוּא מוֹשְׁכֵי הָעוֹן אֵלֶיךָ בְּנֵי נָשָׂא
דְּחֲטָאֵן קָמִי מְאִרִּיהוֹן בְּכָל יוֹמָא, וְאִתְדַּמֵּן
בְּעִינֵיהּ אֲנּוּן חוֹבִין דְּאֲנּוּן בְּחִבְלֵי הַשָּׂוִא.
וְחָשְׁבִין דֵּהֵהוּא עוֹבְדָא דְּעִבְדִּין וְהֵהוּא חוֹבָא
דְּעִבְדִּין דְּלֹאוּ אִיהוּ כְּלוּם וְלֹא אֲשַׁגַּח בְּהוּ
קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא. עַד דְּעִבְדִּין לֵהֵהוּא חוֹבָא
תְּקִיף וְרַבִּי כַּעֲבוֹת הָעֲגָלָה דֵּאִיהוּ תְּקִיף דְּלֹא
יְכִיל לְאַשְׁתַּצָּאָה.

וְהָא חֲזִי כִּד עֲבִיד קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא דִּינָא
בְּחִיבֵי עֲלָמָא, אֵף עַל גִּב דְּאֲנּוּן חֲטָאֵן קָמִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא

וּכְשֶׁמִּשְׁגִּיחַ בְּמַעֲשֵׂיהֶם, מִתְנַחֵם
עֲלֵיהֶם עַל שֶׁהֵם מַעֲשִׂי יָדָיו
וּמַאֲרִיף לָהֶם בְּעוֹלָם.

וּבִגְדָר שֶׁהֵם מַעֲשִׂי יָדָיו, נוֹטֵל
נַחֲמָה וּמִתְנַחֵם עֲלֵיהֶם וְחָס
עֲלֵיהֶם. וּכְשֶׁרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת בָּהֶם
דִּין, כְּבִיכּוֹל הוּא עֲצוּב [ד"א שְׁמֹחוֹת
לֹא יִגְנוּ לִפְנֵי]. שְׁכִינָן שֶׁהֵם מַעֲשִׂי
יָדָיו, הוּא עֲצוּב עֲלֵיהֶם, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (דְּנִיאל ו) וּשְׁמֹחוֹת לֹא
הַכְּנִיס לִפְנֵיו.

כְּתוּב [ס"א וְהָרִי כְּתוּב] (תְּהִלִּים צו) הוֹד
וְהָדָר לִפְנֵיו עַז וְחִדּוּהַ בְּמִקְוָמוֹ.
אָמַר רַבִּי יוֹסִי, בֹּא רֵא, וַיִּתְעַצֵּב
אֶל לְבוֹ כְּתוּב. הוּא הִתְעַצֵּב אֶל
לְבוֹ וְלֹא לְמִקּוֹם אֲחֵר. לְבוֹ, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוּאֵל-א ב) כַּאֲשֶׁר בִּלְכָבִי
וּבִנְפָשִׁי יַעֲשֶׂה. רַבִּי יִצְחָק אָמַר,
וַיִּנָּחֵם ה', כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת לב)
וַיִּנָּחֵם ה' עַל הָרָעָה אֲשֶׁר דִּבֶּר
לַעֲשׂוֹת לְעַמּוֹ. רַבִּי יִיסָא אָמַר
לְטוֹב. רַבִּי חֲזָקִיָּה אָמַר לְרַע. רַבִּי
יִיסָא אָמַר לְטוֹב, כְּמוֹ שֶׁנֶּתְבָּאָר
שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְנַחֵם עַל
אוֹתָם מַעֲשִׂי יָדָיו וְחָס עֲלֵיהֶם.
וַיִּתְעַצֵּב, מִשּׁוּם שֶׁהֵם חוֹטְאִים
לִפְנָיו.

וְרַבִּי חֲזָקִיָּה אָמַר לְרַע,
שֶׁכְּשֶׁרוֹצֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
לֵאבֹד רִשְׁעֵי הָעוֹלָם, נוֹטֵל
עֲלֵיהֶם נַחוּמִים וּמִקְבֵּל נַחוּמִים,
כְּבִיכּוֹל כְּמִי שֶׁמִּקְבֵּל נַחוּמִים עַל
מָה שֶׁאֵבֵד. כִּינּוּן שֶׁקֵּבֵל נַחוּמִים,
וְדָאִי נַעֲשֶׂה דִין, וְלֹא תִלּוּי הַדְּבָר
בְּתִשּׁוּבָה.

אִימָתִי זֶה תִּלּוּי בְּתִשּׁוּבָה? עַד
שֶׁלֹּא קֵבֵל עֲלֵיהֶם תְּנַחוּמִים. הָרִי
שֶׁקֵּבֵל עֲלֵיהֶם תְּנַחוּמִים, אִזּוֹ
הַדְּבָר כְּבָר לֹא תִלּוּי בְּתִשּׁוּבָה
כִּלְלִי וְהַדִּין נַעֲשֶׂה. וְאִזּוֹ מוֹסִיף דִּין
עַל דִּין וּמַחֲזִיק אֶת אוֹתוֹ מִקּוֹם
הַדִּין לַעֲשׂוֹת דִּין, וּמֵאֲבֵד אֶת
הַרְשָׁעִים מִהָעוֹלָם, וְהַכֵּל בְּכְתוּב,
שֶׁכְּתוּב וַיִּנָּחֵם ה', קֵבֵל תְּנַחוּמִים.

וְאַרְגִּזִּין לִיָּה כָּל יוֹמָא. לֹא בָּעֵי לְאוּבָדָא לְהוּ
מַעֲלָמָא. וְכַד אֲשַׁנַּח בְּעוּבְדִּיהוֹן אֲתַנְחֵם
עֲלֵיהֶם עַל דְּאֲנוּן עוּבְדֵי יָדָיו וְאוּרִיךְ לוֹן
בְּעִלְמָא.

וּבְגִין דְּאֲנוּן עוּבְדֵי יָדָיו נָטִיל נַחֲמָה וְאֲתַנְחֵם
עֲלֵיהֶם וְחַיִּים עֲלֵיהֶם. וְכַד בָּעֵי לְמַעַבְד
בְּהוּ דִּינָא כְּבִיכּוֹל עֲצִיב (ד"א ל"ג חֲדוּן לֹא תִעוֹל קְדָמוּהִי)
דְּכִינוּן דְּעוּבְדֵי יָדָיו אֲנוּן, עֲצִיב עֲלֵיהֶם. כְּמָה
דְּאֵת אָמַר, (דְּנִיאל ו) וְדַחְוּוֹן לֹא הִנְעֵל קְדָמוּהִי.
כְּתִיב, (ס"א וְהָא כְּתִיב) (תְּהִלִּים צו) הוֹד וְהָדָר לִפְנֵיו

עוֹז וְחִדּוּהַ בְּמִקְוָמוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי
תָּא חֲזִי, וַיִּתְעַצֵּב אֶל לְבוֹ כְּתִיב. אֶל לְבוֹ עֲצִיב
וְלֹא לְאַתְר אֲחֵרָא. לְבוֹ כְּמָה דְּאֵת אָמַר, (שְׁמוּאֵל
א ב) כַּאֲשֶׁר בִּלְכָבִי וּבִנְפָשִׁי יַעֲשֶׂה. רַבִּי יִצְחָק
אָמַר וַיִּנָּחֵם יי כְּמָה דְּאֵת אָמַר (שְׁמוֹת לב) וַיִּנָּחֵם
יי עַל הָרָעָה אֲשֶׁר דִּבֶּר לַעֲשׂוֹת לְעַמּוֹ. רַבִּי
יִיסָא אָמַר לְטֹב. רַבִּי חֲזָקִיָּה אָמַר לְבִישׁ. רַבִּי
יִיסָא אָמַר לְטֹב, כְּמָה דְּאֵתְמַר דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא נָחִים עַל דְּאֲנוּן עוּבְדֵי יָדָיו וְחַיִּים
עֲלֵיהֶם. וַיִּתְעַצֵּב בְּגִין דְּאֲנוּן חֲטָאן קָמִיָּה.

וְרַבִּי חֲזָקִיָּה אָמַר לְבִישׁ דְּכַד קִדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא בָּעֵי לְאוּבָדָא לְחִיבֵי עֲלָמָא נָטִיל
נִיחוּמִין עֲלֵיהֶם וּקְבִיל נִיחוּמִין. כְּבִיכּוֹל
כְּמָאן דְּמִקְבֵּל נִיחוּמִין עַל מָה דְּאֵבֵד. כִּינּוּן
דְּקֵבֵל נִיחוּמִין וְדָאִי דִּינָא אֲתַעְבֵּד וְלֹא תִלָּא
מִלְתָּא בְּתִשּׁוּבָה.

אִימָתִי תִלָּא בְּתִשּׁוּבָה, עַד לֹא קֵבִיל
תְּנַחוּמִין עֲלֵיהֶם. הָא קֵבִיל תְּנַחוּמִין
עֲלֵיהֶם לֹא תִלָּא מִלְתָּא בְּתִשּׁוּבָה כִּלְלִי וְדִינָא
אֲתַעְבֵּיד. וְכִדִּין אוּסִיף דִּינָא עַל דִּינָא,
וְאֵתְקִיף לְהֵהוּא אֲתֵר דְּדִינָא, לְמַעַבְד דִּינָא
וְאוּבִיד לוֹן לְחִיבֵי מִן עֲלָמָא. וְכִלָּא בְּקָרָא
דְּכְתִיב וַיִּנָּחֵם יי. קֵבֵל תְּנַחוּמִין. וְלִבְתֵּר

וַיִּתְעַצֵּב אֵל לְבוֹ. יֵהָב תּוֹקְפָא לְדִינָא לְמַעַבְדַּ דִּינָא.

ואחר כך ויתעצב אל לבו, נתן כח לדין לעשות דין.

רבי חייא אמר, וינחם ה' כי עשה את האדם בארץ - נטל תנחומים וחדוה. כשעשה הקדוש ברוך הוא את האדם בארץ, שהוא כדגמא עליונה, וכל המלאכים העליונים משבחים את הקדוש ברוך הוא כשראו אותו בדרמות עליונה, ואמרו (תהלים ח) וַתִּחַסְרְהוּ מַעַט מַאֲלָהִים וְכַבּוֹד וְהָדָר תַּעֲטֶרְהוּ. אחר כך כשחטא אדם, התעצב הקדוש ברוך הוא על שחטא. שנתן פתחון פה למלאכי השרת שאמרו לפניו בתחלה כשרצה לברא אותו, מה אנוש פי תזכרנו וכן אדם כי תפקדנו.

אמר רבי יהודה, ויתעצב אל לבו, פי רצה לעשות בהם דין, שנגמר (דברי הימים-ב ב) בַּצָּאת לִפְנֵי הַחֲלוּץ וְאֹמְרִים הוֹדוּ לַה' כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ. ואמר רבי יצחק, למה לא כתוב כאן כי טוב? אלא משום שהאביד את מעשי ידיו מפני ישראל. כמו זה כשהיו ישראל עוברים את הים, באו מלאכים עליונים לומר שירה לפני הקדוש ברוך הוא באותו לילה. אמר להם הקדוש ברוך הוא: ומה מעשי ידי טובעים בים, ואתם אומרים שירה?! אז (שמות יד) וְלֹא קָרַב זֶה אֵל זֶה כָּל הַלַּיְלָה. גם כאן, בכל הפעמים של אבוד רשעים מהעולם, אז נמצאת עליהם עצבות.

רבי אבא אמר, כשעשה שחטא אדם לפני הקדוש ברוך הוא ועבר על מצותו, אז נמצאה עצבות לפניו. אמר לו הקדוש ברוך הוא: אדם, אוי שהחלשת את הכח העליון. כשעשה זו נחשף מאור אחר. מיד גרש אותו מגן עדן.

רבי חייא אמר וינחם יי כי עשה את האדם בארץ. נטל תנחומין וחדוה, כד עבד קדשא בריך הוא לאדם בארעא דאיהו כגוונא עלאה וכל מלאכי עלאי משבחין ליה לקדשא בריך הוא כד חמו ליה בדיוקנא עלאה ואמרו (דף נז ע"ב) (תהלים ח) וַתִּחַסְרְהוּ מַעַט מַאֲלָהִים וְכַבּוֹד וְהָדָר תַּעֲטֶרְהוּ. לבתר כד חטא אדם אתעצב קדשא בריך הוא על דחטא. דיהב פתחון פה למלאכי השרת דאמרו קמיה בקדמיתא כד בעא למברי ליה, מה אנוש פי תזכרנו וכן אדם כי תפקדנו.

אמר רבי יהודה ויתעצב אל לבו בגין דבעי למעבד בהו דינא שנגמר (דברי הימים ב ב)

בצאת לפני החלוץ ואומרים הודו ליי כי לעולם חסדו. ואמר רבי יצחק אמאי לא כתיב הכא כי טוב. אלא בגין דאוביד עובדי ידוי קמיהו דישראל. כגוונא דא כד הווי ישראל עברין ימא. אתו מלאכי עלאי למימר שירה קמיה קדשא בריך הוא בההוא ליליא. אמר להו קדשא בריך הוא ומה עובדי ידי

טבעין בימא ואתון אמרין שירה. פדין (שמות יד) וְלֹא קָרַב זֶה אֵל זֶה כָּל הַלַּיְלָה. אוף הכא בכל זמנין דאיבוד רשיעיא איהו מעלמא כדין עציבו אשתכח עליהו.

רבי אבא אמר כשענתא דחב קמי קדשא בריך הוא אדם ועבר על פקודוי, פדין אשתכח עציבו קמיה. אמר ליה קדשא בריך הוא אדם ווי דחלשת חילא עלאה. בהאי שעתא אתחשכת נהורא חד. מיד תריך ליה מגנתא דעדן.

אמר לו: אני הכנסתי אותך לגן עדן להקריב קרבן, ואתה פגמת את המזבח שלא נקרב הקרבן! מכאן והלאה - לעבד את האדמה. וגזר עליו מיתה. וחס עליו הקדוש ברוך הוא וגנוז בפעשה שמת סמוך לגן.

מה עשה אדם? עשה מערה אחת והסתתר בה הוא ואשתו. מאיפה ידע? אלא ראה אור דקיק אחד שנכנס באותו מקום שיוצא מגן עדן, והתאנה תאנתו לקברו, ושם הוא מקום סמוך לשער גן עדן.

בא ראה, לא מסתלק אדם מהעולם עד שיראה את אדם הראשון. שואל אותו: על מה הלך מהעולם ואיך יצא? הוא אומר לו: אוי שבגללך יצאתי מהעולם. והוא משיב לו: בני, אני עברתי על מצוה אחת ונענשתי בשבילה, ראה אתה כמה חטאים וכמה מצוות של רבונך עברת.

אמר רבי חייא, עד היום הזה עומד אדם הראשון ורואה את האבות פעמים ביום ומודה על חטאו, ומראה להם את אותו מקום שהיה בו בכבוד עליון, והולך ורואה כל אותם הצדיקים וחסידים שיצאו ממנו וירשו את אותו כבוד עליון שבגן עדן. וכל האבות מודים ואומרים, (תהלים לו) מה יקר חסדך אלהים ובני אדם בצל כנפיהם יחסיין.

רבי ייסא אמר, כל בני העולם רואים את אדם הראשון בפעשה שמסתלקים מהעולם, להראות עדות שמשום חטאי האיש הוא מסתלק מהעולם ולא בגללו של אדם, כמו ששנינו אין מיתה בלא חטא, פרט לאותם שלשה שהסתלקו בעטיו של נחש הקדמוני, ואלה הם: עמרם, לוי ובנימין.

אמר ליה אנא אעלית לך לגנתא דעדן לקרבא קרבנא. ואת פגימת מדבחה דלא אתקרב קרבנא. מפאן ולהלאה לעבוד את האדמה. וגזר עליה מיתה. וחס עליה קדשא בריך הוא וגניז ליה בפעעתא דמית סמיך לגנתא.

מה עבד אדם עבד מערתא חדא ואתטמר בה הוא ואתתיה. מנא ידע. אלא חמא חד נהורא דקיק עייל ביהווא אתר דנפיק מגנתא דעדן ותאב תיאובתיה לקבריה. ותמן הוא אתר סמוך לתרע דגנתא דעדן.

תא חזי, לא אסתלק בר נש מעלמא עד דחמי ליה לאדם הראשון. ושאייל ליה על מה אזיל מעלמא והיך נפיק. הוא אמר ליה ווי דבגינך נפקנא מעלמא. והוא אתיב ליה ברי אנא עברית על פקודא חדא ואתענשית בגינה. חמי את פמה חובין וכמה פקודין דמארך עברת.

אמר רבי חייא עד פדו יומא קאים אדם הראשון וחזי באבהן תרין זמנין ביומא ואודי על חובוי. ואחמי לון ההוא אתר דהיה ביה ביקרא עלאה. ואזיל וחמי כל אנון צדיקייא וחסידיי דנפקו מניה וירתו להווא יקרא עלאה דבגנתא דעדן. ואבהן פלהון אודן ואמרין (תהלים לו) מה יקר חסדך אלהים ובני אדם בצל כנפיהם יחסיין.

רבי ייסא אמר פלהו בני עלמא חמאן ליה לאדם הראשון בפעעתא דמסתלקי מן עלמא, לאחזאה סהדותא דבגין חובוי דבר נש איהו אסתלק מעלמא ולא בגיניה דאדם. כמה דתנינן אין מיתה בלא חטא. בר אנון תלתא דאסתלקו בגין ההוא עיטא דנחש הקדמוני. ואלין אנון, עמרם לוי ובנימין.

ובנימין. ויש אומרים גם ישי.
שלא חטאו, ולא נמצא בהם
חטא שימותו בו, רק שגזפרה
עליהם אותה עצת הנחש, כמו
שבארנו.

בא ראה, כל הדורות שהיו בימי
נח, כלם הפשיטו חטאים על
העולם בגלוי לעיני כל. רבי
שמעון היה הולך יום אחד
בשערי טבריה. ראה בני אדם
שהיו קושרים בקשר הקשת
בכדי חרס. אמר, ומה חטא זה
בגלוי להרגיז את רבונם? נתן
עינו בהם ונזרקו לתוך הים
ומתו.

בא ראה, כל חטא שנעשה
בגלוי, דוחה את השכינה
מהארץ ומסלק את דיורה מן
העולם. אלה היו הולכים בראש
זקוף ועושים חטאיהם בגלוי,
ודחו את השכינה מהעולם, עד
שהקדוש ברוך הוא דחה אותם
והעביר אותם ממנו. ועל זה
כתוב (משלי כה) הגו רשע לפני
מלך וגו', הגו סיגים מכסף וגו'.
ויאמר ה' לא ידון רוחי באדם
לעלם בשגם הוא בשר וגו'. אמר
רבי אלעזר, בא ראה, פשפא
הקדוש ברוך הוא את העולם,
עשה את העולם הזה להשתמש
כמו שלמעלה, וכשבני אדם הם
צדיקים שהולכים בדרך ישר,
הקדוש ברוך הוא מעורר רוח
חיים שלמעלה, עד שמגיעים
אותם חיים למקום שיעקב
אבינו שרוי בו.

ומשם שופעים אותם חיים, עד
שנמשכת אותה רוח לעולם הזה
שדוד המלך שרוי בו, ומשם
שופעות הנפשות לכל אותם
המתחננים. ואותה רוח עליונה
שופעת ונמשכת למטה, ויכולים
להתקיים בעולם. ומשום כך
לעולם חסדו, זהו עולם של דוד

ואית דאמרי אוף נמי ישי. דלא חבו ולא
אשתכח עלייהו חובא דימותון ביה, פר
דאדפר עלייהו ההוא עיטא דנחש בדאמרן.
תא חזי, פלהון דרין דהו ביומוי דנח פלהו
אפשיטו חובין על עלמא באתגליא
לעיניהון דכלא. רבי שמעון הוה אזיל יומא
חד בפילי דטבריה, חמא בני נשא דהו
מקטרי בקיטרא דקשתא בקולפא דקנסיר.
אמר ומה חובא דא באתגליא לארגזא
למריהון. יהיב עינוי בהו ואתרמיו לגו ימא
ומיתו.

תא חזי, כל חובא דאתעביד באתגליא דחי
לה לשכינתא מארעא וסליקת דיורה
מעלמא. ואלין הוּוּ אזלין פרישא זקיף ועבדי
חובייהו באתגליא ודחו לה לשכינתא
מעלמא. עד דקדשא בריך הוא דחא לון
ואעביר לון מניה. ועל דא כתיב (משלי כה) הגו
רשע לפני מלך וגו' הגו סגים מכסף וגו':
ויאמר יי לא ידון רוחי באדם לעולם בשגם
הוא בשר וגו'. אמר רבי אלעזר תא
חזי, בד פרא קדשא בריך הוא עלמא עבד
להאי עלמא לאשתמשא (דף נח ע"א) פגוונא
דלעילא. וכד בני עלמא אנון זפאין דאזלי
בארח מישר, קדשא בריך הוא אתער רוחא
דחיי דלעילא עד דמטו אנון חיינ לאתר
דיעקב שריא ביה.

ומתמן נגדי אנון חיינ עד דאתמשיף ההוא
רוחא להאי עולם דדוד מלפא שריא
ביה. ומתמן נגדי ברכאן לכלהו אנון תתאי.
וההוא רוחא עלאה אתנגיד ואתמשיף לתתא
ויכלין לאתקיימא בעלמא. ובגיני כך לעולם
חסדו דא הוא עולם דדוד מלפא. ובגין כך
פתיב לעלם בלא וא"ו. דהא כד (איהו) ההוא

המלך, ולכן פתוב לעלם בלי וא"ו. שהרי פשאותה רוח שופעת לאותו עולם, משם יוצאות ברכות וחיים לכל להתקיים. עכשו שחטאו בני אדם, הסתלק הכל, בשביל שלא יגיע אותו רוח חיים לעולם זה להננות ממנו הפחתונים ולהתקיים בו. בשגם הוא כשר - כדי שלא תשפע זו הרוח לעולם הזה. מה הטעם? שלא להרבות נחש הפחתון. שדרגות שיתחזק בו [וצריכים] רוח של קדשה שלא יתערב ברוח טמא.

בשגם הוא כשר - זה נחש הקדמוני שיתברך. משום כך הוא כשר, כמו שנאמר (בראשית ו) קץ כל כשר בא לפני ואמר רבי שמעון, זהו מלאך המות. והיו ימיו מאה ועשרים שנה - המתנה של מגדל המקשר.

הנפילים היו בארץ. שנה רבי יוסי, אלו עז"א ועז"א, כמו שנאמר שהוציא [ד"א שהפיל] אותם הקדוש ברוך הוא מהקדשה שלמעלה. ואם תאמר, איך יכלו להתקיים בעולם הזה? אמר רבי חייא, אלה היו מאותם שפתוב ועוף יעופף על הארץ. והרי נאמר שאלה נראים לבני אדם כמראה שלהם. ואם תאמר, איך יכלו להתהפך? הרי נאמר שמתהפכים לכמה גונים. ובשעה שירדו, התלבשו באויר העולם ונראו כבני אדם.

ועז"א ועז"א"ל הללו שמרדו למעלה והפילים הקדוש ברוך הוא והתלבשו בארץ והתקיימו בה, ולא יכלו להתפשט ממנו. ואחר כך טעו אחר נשות העולם. ועד היום הזה הם קיימים ומלמדים פשפים לבני אדם, והולידו בנים, וקראו להם ענקים גבורים. ואותם נפילים נקראים בני אלהים, והרי נתבאר.

רוחא אתנגיד לההוא עולם, מתמן נפקי ברכאן וחיין לכלא לאתקיימא. השתא דחבו בני נשא אסתלק כלא. בגין דלא ימטי ההוא רוחא דחיי להאי עולם לאתהנאה מניה תתאי ולא תקיימא ביה. בשגם הוא כשר בגין דלא יתרק האי רוחא להאי עולם. מאי טעמא דלא לאסגאה נחש תתאה. דדרגין דיתתקף ביה (ד"א ל"ג ובעינן) רוחא דקדושא דלא יתערב ברוח מסאב.

בשגם הוא כשר דא נחש קדמא דיתברך בגין כך הוא כשר כמה דאת אמר, קץ כל כשר בא לפני ואמר רבי שמעון דא מלאך המות. והיו ימיו מאה ועשרים שנה אוריכו דקוסטירא דקייטרא: הנפילים היו בארץ. תני רבי יוסי אלין עז"א ועז"א"ל. כמה דאתמר דאפיק (ד"א

ראפיל) לון קדשא בריך הוא מקדוששתא דלעילא. ואי תימא והיך יכלו לאתקיימא בהאי עלמא. אמר רבי חייא אלין הוו מאנון דכתיב ועוף יעופף על הארץ. והא אתמר דאלין אתחזו לבני נשא כחזיו דלהון. ואי תימא היך יכלין לאתהפכא. הא אתמר דאתהפכן לכמה גוונין ובשעתא דנחתא אגלימו באוירא דעלמא ואתחזון כבני נשא. והני עז"א ועז"א"ל דמרדו לעילא ואפיל לון קדשא בריך הוא ואגלימו בארעא ואתקיימו ביה ולא יכלו לאתפשטא מניה. ולבתר טעו בתר נשי עלמא. ועד כען יומא דא אנון קיימי ואולפי חרשין לבני נשא ואולידו בגין וקרו להו ענקים גברין. ואנון נפילים אקרון בני אלהים. והא אתמר.

והולידו בנים, וקראו להם ענקים גבורים. ואותם נפילים נקראים בני אלהים, והרי נתבאר.

השלמה מזההשמוטות (סימן מ"ו)

השלמה מזההשמוטות (סימן מ"ו)

אָמַר רַבִּי רְחוּמַאי כְּבוֹד וְלֵב הָרִי הֵן אֶחָד
אֶלָּא שְׁכָבוֹד נִקְרָא עַל שֵׁם מַעְלָה וְלֵב
עַל שֵׁם מַעְלָה, וְלֵב נִקְרָא עַל שֵׁם
פַּעֲלַת מִטָּה, וְהֵינּוּ כְּבוֹד הַשֵּׁם,
וְהֵינּוּ לֵב הַשָּׁמַיִם. מַה הוּא (ישעיה
(1) מֵלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ? אֶלָּא כָּל
אוֹתָהּ אָרֶץ שְׁנִבְרָאת בְּיוֹם
רֵאשׁוֹן, שֶׁהִיא לְמַעְלָה כְּנֶגֶד
יִשְׂרָאֵל, מֵלֵא מִכְּבוֹד הַשֵּׁם,
וּמַה הֵם? חֲכָמִים, שְׁכָתוּב (משלי
(2) כְּבוֹד חֲכָמִים יִנְחֵלוּ, וְכָתוּב
(יחזקאל 4) בְּרוּךְ כְּבוֹד ה' מִמְּקוֹמוֹ.
וּמַה הִיָּה הַכְּבוֹד הַזֶּה? מִשָּׁל
לְמַה הַדְּבָר דּוֹמֶה? לְמִלָּךְ
שֶׁהִיָּתָה לוֹ גְּבִירָה בְּחִדְרוֹ שָׁפֵל
חִילָיו מִשְׁתַּעֲשָׁעִין בָּהּ, וְהָיָה לָהּ
בָּנִים, וּבָאִים כָּל הַיּוֹם לִרְאוֹת פְּנֵי
הַמֶּלֶךְ וּמִבְּרִכִּין אוֹתוֹ. אָמְרוּ לוֹ:
אָנָּה אֲמַנּוּ? אָמַר לָהֶם: לֹא תוּכְלוּ
לִרְאוֹתָהּ עֲתָה. אָמְרוּ: בְּרוּכָה
תְּהֵא בְּכָל מְקוֹם שֶׁהִיא. וּמַה
שְׁכָתוּב מִמְּקוֹמוֹ, מִכָּלל שְׁאִין
יִדְעַת אֶת מְקוֹמוֹ. מִשָּׁל לְגְבִירָה
שֶׁבָּאָה מִמְּקוֹם רְחוֹק וְלֹא יָדְעוּ
מֵאֵין בָּאָה. עַד שֶׁרָאוּ שֶׁהִיא
אֵשֶׁת חֵיל נָאָה וְהַגּוֹנָה בְּכָל
מַעֲשֶׂיהָ, אָמְרוּ: זֹאת וְדָאִי מִן
הָאוֹר נִלְקָחָה, כִּי בְּמַעֲשֶׂיהָ
הָאִירָה אֶת הָעוֹלָם. שְׁאֵלוּ אוֹתָהּ מֵאֵין אֶת
אֲמָרָה לָהֶם מִמְּקוֹמִי אָמְרוּ אִם כֵּן גְּדוּלִים
אֲנִשִּׁי מְקוֹמָךְ בְּרוּכָה תְּהִי וּמִבּוֹרֶךְ מְקוֹמָךְ.

וְכִי אֵין כְּבוֹד ה' אֶחָד מִצְבָּאוֹתָיו
לֹא גֵרַע, לְמַה מְבָרְכִים אוֹתוֹ?
אֶלָּא מִשָּׁל לְמַה הַדְּבָר דּוֹמֶה?
לְאִישׁ שֶׁהָיָה לוֹ גֵּן נָאָה, וְחוּץ לְגֵן
בְּקִרְוֹב מִמֶּנּוּ חֲתִיכַת שְׂדֵה, וְאִם
הַשָּׂקָה הֵגֵן בְּתַחֲלַת שְׁקִיוָתוֹ -
הִלְכוּ לָהֶם הַמַּיִם עַל כָּל הַגֵּן, אִף
אוֹתָהּ חֲתִיכָה שֶׁל שְׂדֵה שֶׁהִיא
אֵינָה דְּבוּקָה, אִף עַל פִּי שֶׁהִכַּל
אֶחָד הוּא, לְפִיכָךְ פֶּתַח לָהּ מְקוֹם וְהַשָּׂקָה אוֹתָהּ לְבִדָּה: ע"כ מזההשמוטות.

אָמַר רַבִּי רְחוּמַאי כְּבוֹד וְלֵב הָרִי הֵן אֶחָד
אֶלָּא שְׁכָבוֹד נִקְרָא עַל שֵׁם מַעְלָה וְלֵב
אֶתְקָרִי עַל שֵׁם פַּעֲלַת מִטָּה. וְהֵינּוּ כְּבוֹד
הַשֵּׁם וְהֵינּוּ לֵב הַשָּׁמַיִם. מָאִי נִיהוּ (ישעיה ו')
מֵלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ אֶלָּא כָּל אוֹתָהּ אָרֶץ
שְׁנִבְרָאת בְּיוֹם רֵאשׁוֹן שֶׁהוּא לְמַעְלָה כְּנֶגֶד
אָרֶץ יִשְׂרָאֵל מֵלֵא מִכְּבוֹד הַשֵּׁם וּמָאִי נִינְהוּ
חֲכָמִים דְּכָתִיב (משלי 2) כְּבוֹד חֲכָמִים יִנְחֵלוּ
וְכָתִיב (יחזקאל 4) בְּרוּךְ כְּבוֹד יי מִמְּקוֹמוֹ.

וּמָאִי הָיָה כְּבוֹד זֶה. מִשָּׁל לְמַה הַדְּבָר דּוֹמֶה
לְמִלָּךְ שֶׁהָיָה לוֹ מִטְרוֹנִיתָא בְּחִדְרוֹ
שָׁפֵל חִילָיו מִשְׁתַּעֲשָׁעִין בָּהּ וְהָיָה לָהּ בָּנִים
וּבָאִים כָּל הַיּוֹם לִרְאוֹת פְּנֵי הַמֶּלֶךְ וּמִבְּרִכִּין
אוֹתוֹ אָמְרוּ לוֹ אָנָּה אֲמַנּוּ אָמַר לָהֶם לֹא תוּכְלוּ
לִרְאוֹתָהּ עֲתָה. אָמְרוּ בְּרוּכָה תְּהֵא בְּכָל מְקוֹם
שֶׁהִיא. וּמָאִי דְּכָתִיב מִמְּקוֹמוֹ מִכָּלל דְּלִיכָא
דִּידַע אֶת מְקוֹמוֹ מִשָּׁל לְמִטְרוֹנִיתָא שֶׁבָּאָה
מִמְּקוֹם רְחוֹק וְלֹא יָדְעוּ מֵאֵין בָּאָה עַד שֶׁרָאוּ
שֶׁהִיא אֵשֶׁת חֵיל נָאָה וְהַגּוֹנָה בְּכָל מַעֲשֶׂיהָ,
אָמְרוּ זֹאת וְדָאִי מִן הָאוֹר נִלְקָחָה כִּי בְּמַעֲשֶׂיהָ
הָאִירָה אֶת הָעוֹלָם. שְׁאֵלוּ אוֹתָהּ מֵאֵין אֶת
אֲמָרָה לָהֶם מִמְּקוֹמִי אָמְרוּ אִם כֵּן גְּדוּלִים
אֲנִשִּׁי מְקוֹמָךְ בְּרוּכָה תְּהִי וּמִבּוֹרֶךְ מְקוֹמָךְ.

וְכִי אֵין כְּבוֹד יי אֶחָד מִצְבָּאוֹתָיו לֹא גֵרַע
אֲמָאִי מְבָרְכִין לִיה. אֶלָּא מִשָּׁל לְמַה הַדְּבָר
דּוֹמֶה, לְאִישׁ שֶׁהָיָה לוֹ גֵּן נָאָה וְחוּץ לְגֵן בְּקִרְוֹב
מִמֶּנּוּ חֲתִיכַת שְׂדֵה. וְאִם הַשָּׂקָה הֵגֵן בְּתַחֲלַת
שְׁקִיוָתוֹ הִלְכוּ לָהֶם הַמַּיִם עַל כָּל הַגֵּן. אִף
אוֹתָהּ חֲתִיכָה שֶׁל שְׂדֵה שֶׁהִיא אֵינָה דְּבוּקָה, אִף
עַל פִּי שֶׁהִכַּל אֶחָד הוּא לְפִיכָךְ פֶּתַח לָהּ מְקוֹם
וְהַשָּׂקָה לָהּ לְבִדָּה. (עד כאן מזההשמוטות)

אֶחָד הוּא, לְפִיכָךְ פֶּתַח לָהּ מְקוֹם וְהַשָּׂקָה אוֹתָהּ לְבִדָּה: ע"כ מזההשמוטות.

וַיֹּאמֶר ה' אִמְחָה אֶת הָאָדָם אֲשֶׁר בָּרָאתִי מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה. רַבִּי יוֹסִי פֶתַח, (ישעיה נה) כִּי לֹא מַחֲשָׁבוֹתֵי מַחֲשָׁבוֹתֵיכֶם.

בא ראה, כשפן אדם רוצה לנקם מאחר, הוא שותק ולא אומר דבר. שאם יודיע לו, שהוא ישמר ולא יוכל לו. אבל הקדוש ברוך הוא לא עושה כן, לא עושה דין בעולם עד שמכריז ומודיע להם פעם פעמים ושלש, כי אין מי שימחה בידו שיאמר לו מה עשית, ולא ישמר ממנו ולא יוכל לעמד לפניו.

בא ראה, ויאמר ה' אִמְחָה אֶת הָאָדָם אֲשֶׁר בָּרָאתִי מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה. הודיע להם על ידי נח והתרה בהם כמה פעמים ולא שמעו. אחר שלא שמעו, הביא עליהם דין והאביד אותם מעל פני הארץ.

בא ראה מה כתוב בנח, ויקרא את שמו נח לאמר זה ינחמנו מפעשנו. (למה כאן לאמר, ולמה זה? אלא לאמר - זו האשה. זה - זה צדיק. רמז שהקדוש ברוך הוא קרא לנח, מנוחת הארץ. לאמר, מה זה לאמר? אלא מקום זה קורא לו נח, ומיהו? ארץ הקדושה. לאמר זה ינחמנו, עשה אותו הקדוש ברוך הוא למטה כדגמא עליונה. כתוב כאן זה ינחמנו, וכתוב שם (ישעיה כה) זה ה' קניינו לו. אֲשֶׁרִי הַצַּדִּיקִים שְׂרֻשֻׁמִּים בְּרָשָׁם שֶׁל חֹתֶמֶת הַמֶּלֶךְ הַעֲלִינָה לְהִיּוֹת רְשֻׁמִּים בְּשֻׁמוֹ, והוא שם שמות בארץ פראוי. כתוב ויקרא את שמו נח, וכתוב (בראשית כה) ויקרא את שמו יעקב. למה לא כתוב את? אלא שם דרגה (אחת), וכאן דרגה אחרת, כמו שנגאמר (ישעיה ו) וְאָרָא אֶת ה'. וְאָרָא ה' לא כתוב אלא את ה'. גם כאן ויקרא שמו יעקב - דרגתו ממש, הקדוש ברוך הוא קרא לו יעקב. אבל כאן א"ת - להכליל את השכינה.

מאיפה היה יודע? אלא בפשעה שהקדוש ברוך הוא קלל את העולם, שכתוב ארוּרָה הָאֲדָמָה בַּעֲבוּרְךָ, אָמַר אָדָם לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: רַבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, עַד מָתִי יִהְיֶה הָעוֹלָם בְּקִלְלָה?

וַיֹּאמֶר יי אִמְחָה אֶת הָאָדָם אֲשֶׁר בָּרָאתִי מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה. רַבִּי יוֹסִי פֶתַח (ישעיה נה) כִּי לֹא מַחֲשָׁבוֹתֵי מַחֲשָׁבוֹתֵיכֶם.

הא חזי, בד בר נש בעי לנקמא מאחרא שתיתק ולא אמר מיד. דאילו אודעיה יסתמר ולא יכיל ליה. אבל קדשא בריך הוא לאו הכי עביד. לא עביד דינא בעלמא עד דאכריז ואודע להו זמנא תרין ותלתא. בגין דלא איתאי דימחי בידיה דיימא ליה מה עבדת ולא יסתמר מניה ולא יכיל לקיימא קמיה.

הא חזי, ויאמר יי אִמְחָה אֶת הָאָדָם אֲשֶׁר בָּרָאתִי מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה. אודע לון על ידא דנח ואתרי בהון כמה זמנין ולא שמעו. פתר דלא שמעו, אייתי עליהון דינא ואוביד לון מעל אפי ארעא.

הא חזי, מה כתיב ביה בנח ויקרא את שמו נח לאמר זה ינחמנו מפעשנו. (וה

מקומו בדר' ס' ובתוס' בהגהת האר"י) (ס"א אמאי הכא לאמר. ואמאי זה. אלא לאמר דא אתתא. זה דא צדיק. רמז דקדשא בריך הוא קרא ליה לנח נייחא דארעא. לאמר. מאי לאמר. אלא אתר דא קרי ליה נח ומאן איהו ארעא קדישא. לאמר זה ינחמנו עבד ליה קדשא בריך הוא לתתא כגוונא עלאה. כתיב הכא זה ינחמנו וכתוב התם (ישעיה כה) זה יי קנינו לו. וכאין אנון צדיקניא דרשימין ברשימו דגושפנקא דמלכא עילאה למחוי בשמיה רשימין. ואיהו שוי שמחן בארעא כדקא יאות. כתיב ויקרא את שמו נח, וכתוב (בראשית כה) ויקרא שמו יעקב. אמאי לא כתיב את. אלא התם דרגא (חדא) והכא דרגא אחרא. כמה דאת אמר (ישעיה ו) וְאָרָא אֶת ה'. וְאָרָא יי לא כתיב אלא את יי. אוף הכא ויקרא שמו יעקב דרגא דיליה קדשא בריך הוא ממש קרי ליה יעקב. אבל הכא א"ת, לאכללא שכינתא).

מנא הוה ידע. אלא בשעתא דלייט קדשא בריך הוא עלמא דכתיב ארוּרָה

הָאֲדָמָה בַּעֲבוּרְךָ. אָמַר אָדָם קָמִי (דף נח ע"ב) קדשא בריך הוא, רבנו של עולם עד מתי

שהקדוש ברוך הוא קלל את העולם, שכתוב ארוּרָה הָאֲדָמָה בַּעֲבוּרְךָ, אָמַר אָדָם לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: רַבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, עַד מָתִי יִהְיֶה הָעוֹלָם בְּקִלְלָה?

כְּמוֹתָךְ. וְהָיוּ מַחֲכִים עַד שֶׁעָה שְׁנוּלָד נַח. וְכִיּוֹן שְׁנוּלָד, רָאָה אוֹתוֹ מֵהוּל רְשׁוּם בְּאוֹת הַקֹּדֶשׁ, וְרָאָה שְׂכִינָה דְּבוּקָה עִמּוֹ, וְאָז קָרָא אֶת שְׁמוֹ עַל מֵה שֶׁעָשָׂה אַחֵר כֶּף.

בְּתַחֲלָה לֹא הָיוּ יוֹדְעִים לְזַרַע וְלִקְצֹר וְלַחֲרֹשׁ, וְהָיוּ עוֹשִׂים עֲבוֹדַת הָאֲדָמָה בִּידֵיהֶם. כִּיּוֹן שֶׁבֹא נַח, הִתְקִין אֲמֻנֹת לָהֶם וְכָל הַפְּלִים שֶׁצָּרִיכִים לְתַקֵּן אֶת הָאֲדָמָה לַעֲשׂוֹת פְּרוּת. זֶהוּ שֶׁפְּתוּב זֶה יִנְחָמֵנו מִמַּעֲשֵׂנוּ וּמִעֲצָבוֹן יְדִינוּ מִן הָאֲדָמָה. שֶׁהוּא הוֹצִיא אֶת הָאָרֶץ מִמֵּה שֶׁהִתְקַלְלָה שֶׁהָיוּ זֹרְעִים חֲטָאִים - וְקוֹצְרִים קוֹצִים וְדוֹרְדִּים. וְלִכֵּן כְּתוּב אִישׁ הָאֲדָמָה.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, אִישׁ הָאֲדָמָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (רות א) אִישׁ נֶעְמִי. מִשּׁוֹם שֶׁנִּקְרָא צִדִּיק וְהוֹצִיא אֶת הָאָרֶץ בְּקֶרְפָּן שֶׁעָשָׂה מִמֵּה שֶׁהִתְקַלְלָה, שֶׁפְּתוּב לֹא אִסָּף לְקַלֵּל עוֹד אֶת הָאֲדָמָה בְּעִבּוֹר הָאָדָם. וְלִכֵּן נִקְרָא אִישׁ הָאֲדָמָה, וְעַל זֶה קָרָא לוֹ שֵׁם עַל מֵה שֶׁיָּבֵא.

רַבִּי יְהוּדָה פֶּתַח, (תהלים מו) לְכוּ חֲזוּ מַפְעָלוֹת אֱלֹהִים אֲשֶׁר שָׁם שְׁמוֹת בָּאָרֶץ. פְּסוּק זֶה הִקִּימוּהוּ וְנִתְבָּאֵר. אֲבָל לְכוּ חֲזוּ וְגו' (מה זה חזו? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה כא) חֲזוּת קִשָּׁה הִגֵּד לִי. כְּמַעֲשֵׂי הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא נִגְלָתָה נְבוּאָה עֲלוּנָה לְבִנֵי אָדָם. אֲשֶׁר שָׁם שְׁמוֹת בָּאָרֶץ - שְׁמוֹת וְדָא, שְׁכָרִי הַשֵּׁם גּוֹרֵם לְכָל] (וְהוּא לְשׁוֹן שְׁמֻמוֹן). שֶׁאֵלּוּ הָיוּ מַפְעָלוֹת יו"ד ה"א וְא"ו ה"א - שֵׁם קִיּוֹם בָּאָרֶץ, אֲבָל מִשּׁוֹם שֶׁהָיוּ מַפְעָלוֹת הַשֵּׁם שֶׁל אֱלֹהִים - שֵׁם שְׁמוֹת בָּאָרֶץ. אָמַר לוֹ רַבִּי חֲזִיא, כֶּעֶת הַתְּעוּרָתָה לָזֶה? לֹא כֶּף אֲנִי אֲמַרְתִּי לוֹ, מִשּׁוֹם שֶׁבִּין שֵׁם זֶה וּבִין שֵׁם זֶה הֵכֵל הוּא שְׂבַח. אֲבָל אֲנִי אֲמַרְתִּי לוֹ כְּמוֹ שֶׁהִעִירוּ

יְהֵא עֲלָמָא בְּלִטְיוֹתָא. אָמַר לִיה עַד דִּיתִילִיד לָךְ בֶּן מֵהוּל כְּגוֹנוֹנָא דִּילָךְ. וְהָיוּ מַחֲכָאן עַד שֶׁעָתָא דְּאֲתִילִיד נַח. וְכִיּוֹן דְּאֲתִילִיד חֲמָא לִיה גְּזִיר רְשִׁים בְּאֵת קִדִּישָׁא. וְחֲמָא שְׂכִינָתָא מִתְּדַבְּקָא בְּהִדְיָה. כִּדִּין קָרָא שְׁמִיהָ עַל מֵה דְּעִבִּיד לְבִתָּר.

בְּקֶרְמִיתָא לֹא הָיוּ יוֹדְעִים לְמַזְרַע וּלְמַחֲצֹד וּלְמַחֲרֹשׁ וְהָיוּ עֹבְדֵי פוֹלְחָנָא דְּאֲרַעָא בִּידֵיהֶו. כִּיּוֹן דְּאֲתָא נַח אֲתִקִּין אוֹמְנוּתָא לָהּ וְכָל מְאֻנִּין דְּצָרִיכִין לְתַקְנָא אֲרַעָא לְמַעַבְד פִּירִין. הִדָּא הוּא דְּכִתִּיב זֶה יִנְחָמֵנו מִמַּעֲשֵׂנוּ וּמִעֲצָבוֹן יְדִינוּ, מִן הָאֲדָמָה. דְּאִיהוּ אֲפִיק אֲרַעָא מִמֵּה דְּאֲתִלְטִיָּא. דְּהָיוּ זֹרְעִין חֲטָאִין וְקוֹצְרִין גּוֹבִין וְדוֹרְדִּין. וּבִגְיָי כֶּף פְּתִיב אִישׁ הָאֲדָמָה.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר אִישׁ הָאֲדָמָה כְּמֵה דְּאֲתָא אָמַר, (רות א) אִישׁ נֶעְמִי. בְּגִין דְּאֲקָרִי צִדִּיק וְאֲפִיק לָהּ לְאֲרַעָא בְּקֶרְפָּנָא דְּעִבְד מִמֵּה דְּאֲתִלְטִיָּא דְּכִתִּיב לֹא אוֹסִיף לְקַלֵּל עוֹד אֶת הָאֲדָמָה בְּעִבּוֹר הָאָדָם. וּבִגִּין דָּא אֲקָרִי אִישׁ הָאֲדָמָה. וְעַל דָּא קָרָא לִיה שְׁמָא עַל מֵה דִּיִּיתִי.

רַבִּי יְהוּדָה פֶּתַח (תהלים מו) לְכוּ חֲזוּ מַפְעָלוֹת אֱלֹהִים אֲשֶׁר שָׁם שְׁמוֹת בָּאָרֶץ. הָאִי קָרָא אוֹקְמוּיָהּ וְאֲתָמַר. אֲבָל לְכוּ חֲזוּ וְגו'. (כִּי חֲזוּ כְּמֵה דְּאֲתָא אָמַר, (ישעיה כא) חֲזוּת קִשָּׁה הִגֵּד לִי. כְּעוֹבְדֵי קִדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא אֲתִגְלִי נְבוּאָה עֲלָתָה לְבִנֵי נֶשְׁאָא. אֲשֶׁר שָׁם שְׁמוֹת בָּאָרֶץ. שְׁמוֹת וְדָא דְּהָא שְׁמָא גָרִים לְכָל) (וְהוּא לְשׁוֹן שְׁמֻמוֹן) דְּאֵלּוּ הָיוּ מַפְעָלוֹת יוֹד הָא וְאוּ הָא שֵׁם קִיּוֹם בָּאָרֶץ, אֲבָל בְּגִין דְּהָיוּ מַפְעָלוֹת שְׁמָא דְּאֱלֹהִים שֵׁם שְׁמוֹת בָּאָרֶץ. אָמַר לִיה רַבִּי חֲזִיא הִשְׁתָּא אֲתַעֲרַת לְהָאִי. לָאו, אֲנָא הָכִי אֲמִינָא לִיה. בְּגִין דְּבִין שְׁמָא דָּא וּבִין שְׁמָא דָּא כִּלָּא הוּא שְׂבַחָא.

החברים ששם שמות. שמות בארץ, שמות ממש ושם בארץ, ולמה? בשביל להשתמש בהם העולם ולקוות קיום בעולם.

רבי יצחק אמר, הכל הוא, ואפילו מה שאמר רבי יהודה - יפה אמר. שאלו העולם יהיה בשם הרחמים, יתקנים העולם. אבל משום שהעולם נברא על דין ועומד על דין, שם שמות בארץ, ויפה הוא, שאלמלא כך לא יוכל העולם להתקיים מלפני חטאי בני האדם.

בא ראה, כשנולד נח קראו לו על שם של נחמה (נח - נח לו, נח לעולם, נח לאבות, נח לבנים, נח לעליונים, נח למחתונים, נח לעולם הזה, נח לעולם הבא) ושיהיה [ולקוות] השם גורם. אבל לגבי הקדוש ברוך הוא לא כך. נח בהפוך אותיות - ח"ן, כמו שנאמר ונח מצא חן.

אמר רבי יוסי, חן הינו נח. בצדיקים, השם שלהם גורם לטוב. בךשעים, השם שלהם גורם לרע. בנח כתוב ונח מצא חן בעיני ה'. בער בכור יהודה התהפכו אותיותיו לרע. ע"ר ר"ע. רע בעיני ה'.

בא ראה, בין שנולד נח, ראה את מעשי בני האדם שהם חוטאים לפני הקדוש ברוך הוא, והיה גונז עצמו ועסק בעבודת רבוננו כדי לא ללכת בדרךם. וכי תאמר, במה הוא עסק? באותו ספר של אדם וספר של חנוך. והיה עוסק בהם לעבד את רבוננו.

בא ראה שפך הוא, שהרי מאיפה ידע נח להקריב קרבן לרבוננו? אלא משום שמצא חכמה על מה העולם עומד, וידע שהוא עומד על הקרבן, ואלמלא הקרבן לא היו עומדים עליונים ותחתונים.

אבל אנא אמינא ליה כמה דאתערו חבריא דשוי שמיהן. שמות בארץ שמות ממש (שם בארץ ואמאי בגין לאשתמשא בהו עלמא ולמחור קיומא בעלמא).

רבי יצחק אמר כלל הוא. ואפילו מה דאמר רבי יהודה שפיר קאמר. דאלו יהא עלמא בשמא דרחמי יתקיים עלמא, אבל בגין דאתברי עלמא על דינא וקיימא על דינא שם שמות בארץ ושפיר הוא דאלמלא כך לא יכיל עלמא לאתקיימא מקמי חוביהון דבני נשא.

תא חזי, נח כד אתייליד קרון ליה על שמא דנחמה (נח, נחמא ליה, נחמא לעלמא, נחמא לאביו, נחמא לבניו, נחמא לעליו, נחמא למתאי, נחמא לעלמא דין, נחמא לעלמא דאתי) ולהוי (ר"א ולמחור) שמא גרים. אבל (נ"א לבני) קדשא ברין הוא לאו הכי. נח בהפוך אתון חן כמה דאת אמר ונח מצא חן.

אמר רבי יוסי חן היינו נח. בצדיקייא שמייהון גרים לטב. בחייביא שמייהון גרים לביש. בנח פתיב ונח מצא חן בעיני יי. בער בכור יהודה אתהפכו אתווי לביש. ע"ר ר"ע. רע בעיני יי.

תא חזי, פיון דאתייליד נח חמא עובדיהון דבני נשא דאנון חטאן קמי קדשא ברין הוא, והוה גניז גרמיה ואשתדל בפולחנא דמאריה. בגין דלא למהך באורחיהו. וכי תימא במה אשתדל. בההוא ספרא דאדם וספרא דחנוך והוה אשתדל בהו למפלח למריה.

תא חזי, דהכי הוא דהא נח מנא הוה ידע לקרב קרבנא למריה. אלא בגין דאשפח חכמתא על מה מתקיים עלמא וידע דעל קרבנא מתקיים. ואלמלא קרבנא לא הוו קיימי עלאי ותתאי.

רבי שמעון היה הולך בדרך והיו עמו רבי אלעזר בנו ורבי יוסי ורבי חייא. עד שהיו הולכים, אמר רבי אלעזר לאביו, הדרך מתקנת לפנינו, רוצים לשמע דברי תורה פתח רבי שמעון ואמר, (קהלת י') וגם בדרך כשהסכל הלך לבו חסר וגו'. כשבן אדם רוצה לתקן דרכיו לפני הקדוש ברוך הוא, עד שלא יצא לדרך צריך להסלק בו ולהתפלל לפניו על דרכו, כמו ששינינו שכתוב (תהלים פה) צדק לפניו יחלף וישם לדרך פעמיו. שהרי השכינה לא נפרדת ממנו. וכי שלא מאמין ברבוננו, מה כתוב בו? וגם בדרך שהסכל הלך לבו חסר. מי זה לבו? זה הקדוש ברוך הוא שלא לך עמו בדרך וגורע מסיועו בדרך. משום שאותו בן אדם שלא מאמין ברבוננו, עד שלא יצא לדרך לא בקש את סיוע רבוננו.

ואפילו בדרך כשהוא הולך, לא עוסק בדברי תורה, ולכן לבו חסר, שאינו הולך יחד עם רבוננו ולא נמצא בדרך. ואומר לכל סכל הוא - ואפלו כששומע דבר אמונה של רבוננו, הוא אומר שזו טפשות לעסוק בזה. כמו זה ששאלו לכן אדם על אות הברית שרשמו בבשר האדם, ואומר שלא דבר אמונה הוא. שמע זאת רבי ייבא הנקן והסתפל בו, ונעשה גל של עצמות. ואנו בדרך הזו בסיוע הקדוש ברוך הוא רוצים לומר דברי תורה.

פתח ואמר, (תהלים פו) הורני ה' דרכך אהלך באמתך יחד לכבי ליראה שמך. פסוק זה קשה, שהרי שנינו, הכל ביד הקדוש ברוך הוא חוץ מלהיות צדיק או רשע. ודוד איך תבע את זה

רבי שמעון היה אזיל בארְחא והיו עמיה רבי אלעזר בריה ורבי יוסי ורבי חייא.

עד דהוּ אָזְלִי, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר לְאַבְוֵהִי אֲרַחָא מִתְקַנָּא קֻמָּן בְּעֵינָן לְמִשְׁמַע מִלִּי דְאוּרִייתָא. פִּתַּח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר (קהלת י') גַּם בְּדֶרֶךְ כְּשֶׁהִסְכֵּל הוֹלֵךְ לְבוֹ חָסֵר וְגו'. כִּד בַּר נָשׁ בְּעֵי לְאַתְקַנָּא אֲרַחֲיָה קֻמִּי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. עַד לֹא יִפּוֹק לְאַרְחָא בְּעֵי לְאַמְלָכָא בִּיה וּלְצִלִּי קֻמִּיָּה עַל אֲרַחֲיָה. כְּמָה דְתַנִּינָן דְכַתִּיב, (תהלים פה) צִדֵּק לִפְנֵיו יִהְיֶה וְיִשֶּׁם לְדֶרֶךְ פְּעָמָיו. דִּהָא שְׂכִינְתָּא לֹא אֲתַפְרָשָׁא מִנִּיה.

וּמָאן דְּאִיהוּ לֹא מְהִימְנָא בְּמַרְיָה, מַה כְּתִיב (דף נט ע"א) בִּיה וְגַם בְּדֶרֶךְ כְּשֶׁהִסְכֵּל הוֹלֵךְ לְבוֹ חָסֵר. מָאן לְבוֹ. דָּא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְלֹא יִהְיֶה עִמִּיהּ בְּאַרְחָא וְגִרַע מִן סִיעֵתִיָּה בְּאַרְחִיָּה. בְּגִין דִּיהוּא בַר נָשׁ דְּלֹא מְהִימָן בִּיה בְּמַאֲרִיָּה עַד לֹא יִפּוֹק בְּאַרְחָא לֹא בְּעֵי סִיעֵתָא דְּמַאֲרִיָּה.

וְאַפִּילוּ בְּאַרְחָא כִּד אִיהוּ אָזִיל לֹא אֲשַׁתְּדַּל בְּמִלִּי דְּאוּרִייתָא. וּבְגִינִי כֵךְ לְבוֹ חָסֵר דְּלֹא אָזִיל בְּהַדִּיָּה דְּמַרְיָה וְלֹא אֲשַׁתְּכַח בְּאַרְחִיָּה. וְאָמַר לְכָל סָכֵל הוּא, אֶפְלוּ כִּד שְׁמַע מְלָה דְּמְהִימְנוּתָא דְּמַאֲרִיָּה, הוּא אָמַר דְּטַפְשׁוּתָא הוּא לְאַשְׁתְּדָּלָא בִּיה. כִּהָּאִי דְּשָׁאִילוּ לְבַר נָשׁ עַל אֵת קִימָא דְּרִשִּׁימוּ בְּבִשְׂרִיָּה דְּבַר נָשׁ. וְאָמַר לָאו אִיהוּ מְהִימְנוּתָא. שְׁמַע רַב יִיבָא סָבָא וְאַסְתְּפַל בִּיה וְאַתְעֵבִיד תְּלָא דְּגִרְמִי. וְאַנָּן כִּהָּאִי אֲוִרְחָא בְּסִיעֵתָא דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעֵינָן לְמִימַר מִלִּי דְּאוּרִייתָא.

פִּתַּח וְאָמַר (תהלים פו) הוֹרֵנִי יְיָ דֶּרֶכְךָ אֵהְלֶךְ בְּאַמְתְּךָ יַחַד לְכָבִי לִירְאָה שְׁמֶךָ. הָאִי

קָרָא קִשְׁיָא. דִּהָא תַנִּינָן כֹּלָּא הִיא בִידָא דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בַּר לְמַהוּי

מִהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא? אֵלֶּא דְּדוּד
כֶּף אָמַר, הוֹרְנִי ה' דְּרַכֶּךָ - אוֹתָהּ
דְּרַךְ מִישׁוּר וּמִתְקַנָּת לְגַלּוּת עֵינֵי
וְלַדְעַת אוֹתוֹ. אַחֵר כֶּף אֶהְלֵךְ
בְּאַמְתָּךְ - אֵלֶּךְ בְּדְרַךְ אָמֶת וְלֹא
אֶסְטָה לִימִין וְלִשְׁמָאל. יַחַד
לְבָבִי - מַה זֶה לְבָבִי? כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (שם עג) צוּר לְבָבִי וְחֻלְקִי.
וְכָל זֶה אֲנִי מִבְקֵשׁ לִירְאָה אֶת
שְׁמֶךָ. לְהַדְבִּיק בִּירְאָתְךָ, לְשֹׁמֵר
אֶת דְּרָכֶי פְּרָאוּי. לִירְאָה שְׁמֶךָ -
מְקוֹם חֻלְקִי שְׁבוּ שְׁרוּיָה הִירְאָה
לִירָא.

בֹּא רֵאָה, כָּל בֶּן אָדָם שִׁירָא אֶת
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁרוּיָה עִמּוֹ
הָאֻמוֹנָה פְּרָאוּי, שְׁהָרִי אוֹתוֹ אָדָם
הוּא שְׁלָם בְּעִבּוּדֵת רַבּוֹנוֹ. וְמִי
שֶׁלֹּא שְׁרוּיָה בּוֹ יִרְאָת רַבּוֹנוֹ, לֹא
שְׁרוּיָה בּוֹ אֻמוֹנָה, וְאֵינּוּ כִדְאֵי
לְהִיט לּוֹ חֻלְק לְעוֹלָם הַבָּא.

עוֹד פִּתַּח וְאָמַר, (משלי ד) וְאַרְחַ
צַדִּיקִים כְּאוֹר נֹגַהּ הוֹלֵךְ וְאוֹר עַד
נִכּוֹן הַיּוֹם. אֲשֶׁרֵיהֶם הַצַּדִּיקִים
בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא,
שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹצֵה
בִּיקָרָם.

בֹּא רֵאָה מַה פְּתוּב, וְאַרְחַ
צַדִּיקִים כְּאוֹר נֹגַהּ. מַה זֶה כְּאוֹר
נֹגַהּ? כְּמוֹ אוֹתוֹ הָאוֹר הַמְּאִיר
שֶׁבְּרֵא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, זֶהוּ שְׁגָנוֹ
לְצַדִּיקִים לְעוֹלָם הַבָּא. הוֹלֵךְ
וְאוֹר - שֶׁהוּא עוֹלָה כְּאוֹרוֹ תְּמִיד
וְלֹא גוֹרַע מִמֶּנּוּ. אֲבָל בְּרִשְׁעִים
מַה פְּתוּב? (שם) דְּרַךְ רִשְׁעִים
כְּאֶפְלָה לֹא יָדְעוּ בְּמָה יִכְשְׁלוּ. לֹא
יָדְעוּ - וְכִי לֹא יוֹדְעִים? אֵלֶּא
רִשְׁעִים שֶׁהוֹלְכִים בְּדְרַךְ עֲקָמָה
בְּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא רוֹצִים לְהִסְתַּכֵּל
(לָהֶם) שֶׁעֲתִיד הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְדוֹן אוֹתָם בְּאוֹתוֹ עוֹלָם
וּלְהַכְנִיסָם בְּדִין גִּיהֶנָּם. וְהֵם
צוֹחֲתִים וְאוֹמְרִים: אוֹי לָנוּ שֶׁלֹּא
הִרְפִּנּוּ אֲנִי וְלֹא הִקְשַׁכְנוּ

זַכָּאָה אוֹ חֲזִיבָא. וְדוּד הֵיךְ תִּבְעֵ דָא מַעֵם
קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אֵלֶּא דְּדוּד הָכִי קֹאֲמַר. הוֹרְנִי
יְיָ דְּרַכֶּךָ. הֵהוּא אֶרֶח מִישׁוּר וּמִתְקַנָּא לְגַלּוּתָהּ
עֵינֵי וּלְמַנְדַּע לִיָּהּ, וּלְבַתֵּר אֶהְלֵךְ בְּאַמְתָּךְ
אִיהָ בְּאַרְחַ קְשׁוּט וְלֹא אֶסְטִי לִימִינָא
וְלִשְׁמָאֵלֹא. יַחַד לְבָבִי מֵאֵן לְבָבִי. כְּמַה דָּאֵת
אָמַר (תהלים עג) צוּר לְבָבִי וְחֻלְקִי. וְכָל דָּא אֲנָא
תִּבְעֵ לִירְאָה אֶת שְׁמֶךָ. לְאַתְדַּבְּקָא בְּדַחֲלַתְךָ,
לְאַסְתַּמְרָא אוֹרְחֵי כְדָקָא יָאוּת. לִירְאָה שְׁמֶךָ
אַתֵּר חוֹלְקִי דְּבִיָּה שְׁרִיא דַּחֲלַתָא לְמַדְחַל.

הָא חֲזִי, כָּל בֶּר נֶשׁ דְּדַחֲלִיל לִיָּהּ לְקִדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא שְׁרִיא עֲמִיָּה מְהִימְנוּתָא כְּדָקָא
יָאוּת דִּהֵא הֵהוּא בֶּר נֶשׁ שְׁלִים בְּפוֹלְחָנָא
דְּמָרִיָּה. וּמֵאֵן דָּלָא שְׁרִיא בִּיָּה דַּחֲלָא דְּמָרִיָּה
לֹא שְׁרִיא עֲמִיָּה מְהִימְנוּתָא וְלֹא אוֹיָהּ כִּדְאֵי
לְמַהֲוִי לִיָּהּ חוֹלְקָא בְּעִלְמָא דָּאֵתִי.

הוּ פִּתַּח וְאָמַר, (משלי ד) וְאַרְחַ צַדִּיקִים כְּאוֹר
נֹגַהּ הוֹלֵךְ וְאוֹר עַד נִכּוֹן הַיּוֹם. זַכָּאִין
אֲנוּן צַדִּיקָנָא בְּעִלְמָא דִּין וּבְעִלְמָא דָּאֵתִי
דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעִי בִיקָרִיָּהוּן.

הָא חֲזִי, מַה כְּתִיב וְאַרְחַ צַדִּיקִים כְּאוֹר
נֹגַהּ. מָאִי כְּאוֹר נֹגַהּ. כִּהֵּהוּא נְהוּרָא
דְּנִהִיר דְּבְרָא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעוֹבְדָא
דְּבְרֵאשִׁית, דָּא הוּא דְּגָנִיז לוֹן לְצַדִּיקָנָא
לְעִלְמָא דָּאֵתִי. הוֹלֵךְ וְאוֹר דָּאִיָּהוּ סְלִיק
בְּנִהוּרִיָּה תְּדִיר וְלֹא גִרַע מִנִּיָּה. אֲבָל בְּחִיבִיָּא
מַה כְּתִיב, (משלי ד) דְּרַךְ רִשְׁעִים כְּאֶפְלָה, לֹא
יָדְעוּ בְּמָה יִכְשְׁלוּ. לֹא יָדְעוּ, וְכִי לֹא יָדְעִין.

אֵלֶּא חֲזִיבִיָּא אֲזִלִּי בְּעִקְמוֹ דְּאַרְחָא כִּהֵּאִי
עִלְמָא. וְלֹא בְּעָאן לְאַסְתַּכֵּלָא דְּזַמִּין (ד"א ל"ג לוֹן)
קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִידֵן לְהוֹ כִּהֵּהוּא עִלְמָא
וְלֹאֲעִלָּאָה לוֹן בְּדִינָא דְּגִיָּהֶנָּם. וְאַנּוּן צוֹחֲתִין
וְאִמְרִין וְוִי לָן דָּלָא אוֹרִיכְנָא אוֹדְנִין וְלֹא

בְּאוֹתוֹ עוֹלָם. וּבְכָל יוֹם אוֹמְרִים:
וַיִּלְנוּ!

בֹּא רֵא, עֲתִיד הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוא לְהֹאִיר לְצַדִּיקִים לְעוֹלָם
הַבֹּא וּלְתֵת לָהֶם שְׂכָר חֶלְקָם,
מְקוֹם שְׁעִין לֹא שׁוֹלֶטֶת לְעַמֵּד
עָלָיו, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (ישעיה סד) עֵין
לֹא רֵאֲתָה אֱלֹהִים זֹלָתְךָ יַעֲשֶׂה
לְמַחֲפָה לוֹ. וּכְתוּב (שם סו) וַיֵּצְאוּ
וַיֵּרְאוּ בַּפְּגָרִי הָאֲנָשִׁים הַפּוֹשְׁעִים
בִּי. וּכְתוּב (מלאכי א) וְעִסְוֹתֶם
רְשָׁעִים כִּי יִהְיוּ אֲפֹר תַּחַת כַּפּוֹת
רַגְלֵיכֶם. אֲשֶׁרִי הַצַּדִּיקִים בְּעוֹלָם
הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבֹּא. עָלֵיהֶם כְּתוּב
(ישעיה ס) צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירָשׁוּ
אֶרֶץ. וּכְתוּב (תהלים קמ) אֵף צַדִּיקִים
יִדְּדוּ לְשִׁמְךָ יִשְׁבּוּ יִשְׂרָאֵל אֶת
פְּנֵיךָ. בְּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן:
פֶּרֶשֶׁת תּוֹלְדוֹת נח

אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת נח. רַבִּי חֵיִיא פֶּתַח,
(ישעיה ס) וְעַמָּךְ כָּלָם צַדִּיקִים
לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ נֶצֶר מְטַעִי
מַעֲשֶׂה יְדֵי לְהִתְפָּאֵר. אֲשֶׁרִיהֶם
יִשְׂרָאֵל שְׁעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה
וַיִּדְעִים דְּרָכֵי הַתּוֹרָה שְׁבַגְלָלָהּ
יִזְכּוּ לְעוֹלָם הַבֹּא.

בֹּא רֵא, לְכָל יִשְׂרָאֵל יֵשׁ חֶלֶק
לְעוֹלָם הַבֹּא, מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם
שְׁשׂוּמִרִים הַבְּרִית שֶׁהָעוֹלָם
עוֹמֵד עָלֶיהָ, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (ירמיה לג)
אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וּלְלֵילָה חֻקוֹת
שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׁמְתִי. וְעַל זֶה,
יִשְׂרָאֵל שְׁשׂוּמִרִים הַבְּרִית וְקִבְּלוּ
אוֹתָהּ, יֵשׁ לָהֶם חֶלֶק לְעוֹלָם
הַבֹּא.

וְלֹא עוֹד, אֵלָּא מִשּׁוּם כֶּף נִקְרָאוּ
צַדִּיקִים. מִכָּאן לְמַדְנוּ, כָּל מִי
שְׁשׂוּמֵר הַבְּרִית הַזֶּה שֶׁהָעוֹלָם
עוֹמֵד עָלֶיהָ, נִקְרָא צַדִּיק. מִזֵּין
לָנוּ? מִיּוֹסֵף. מִשּׁוּם שֶׁשָּׁמַר אֶת
בְּרִית הָעוֹלָם זָכָה שְׁנֹקְרָא צַדִּיק.
וְעַל כֵּן וְעַמָּךְ כָּלָם צַדִּיקִים
לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ.

אֲצִיתָנָא בְּהֵוָּא עֲלֵמָא. וּבְכָל יוֹמָא אֹמְרִי וַיִּלְנוּ.
דָּא.

הָא חֲזִי, זְמִין קִדְשָׁא בְּרִין הוּא לְאַנְהָרָא לֹון
לְצַדִּיקָא לְעֵלְמָא דְאַתִּי, וּלְמִיָּהֵב לֹון
אַגְר חוֹלְקָהוֹן אַתְר דְּעִינָא לֹא שְׁלֵטָא לְמִיָּקָם
עָלֶיהָ כְּמָה דְאַתְ אָמַר, (ישעיה סד) עֵין לֹא רֵאֲתָה
אֱלֹהִים זֹלָתְךָ יַעֲשֶׂה לְמַחֲפָה לוֹ. וּכְתִיב, (ישעיה
סו) וַיֵּצְאוּ וַיֵּרְאוּ בַּפְּגָרִי הָאֲנָשִׁים הַפּוֹשְׁעִים בִּי.
וּכְתִיב, (מלאכי א) וְעִסְוֹתֶם רְשָׁעִים כִּי יִהְיוּ אֲפֹר
תַּחַת כַּפּוֹת רַגְלֵיכֶם. זְכָאִין אֲנוּן צַדִּיקָא
בְּעֵלְמָא דִּין וּבְעֵלְמָא דְאַתִּי. עָלֵיָּהּ כְּתִיב
(ישעיה ס) צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ. וּכְתִיב,
(תהלים קמ) אֵף צַדִּיקִים יִדְּדוּ לְשִׁמְךָ יִשְׁבּוּ יִשְׂרָאֵל
אֶת פְּנֵיךָ. בְּרוּךְ יי לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן (חסר):

פֶּרֶשֶׁת תּוֹלְדוֹת נח

(דף נט ע"ב)

אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת נח, רַבִּי חֵיִיא פֶּתַח (ישעיה ס)
וְעַמָּךְ כָּלָם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ
נֶצֶר מְטַעִי מַעֲשֶׂה יְדֵי לְהִתְפָּאֵר. זְכָאִין אֲנוּן
יִשְׂרָאֵל דְּמִשְׁתַּדְּלִי בְּאוֹרֵייתָא, וַיִּדְעִי אֶרְחִין
דְּאוֹרֵייתָא, דְּבִגְיָנָה יִזְכּוּ לְעֵלְמָא דְאַתִּי.

הָא חֲזִי, כָּל יִשְׂרָאֵל אֵית לֹון חוֹלְקָא לְעֵלְמָא
דְאַתִּי. מָאִי טַעְמָא בְּגִין דְּנִטְרִין בְּרִית
דְּעֵלְמָא אֲתַקְיִים עָלֶיהָ. כְּמָה דְאַתְ אָמַר, (ירמיה
לג) אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וּלְלֵילָה חֻקוֹת שָׁמַיִם
וָאָרֶץ לֹא שָׁמְתִי. וְעַל דָּא יִשְׂרָאֵל דְּנִטְרִי בְּרִית
וְקִבְּלוּ לִיה אֵית לֹון חוֹלְקָא בְּעֵלְמָא דְאַתִּי.

וְלֹא עוֹד אֵלָּא בְּגִין כֶּף אֲקִרוּן צַדִּיקִים. מִכָּאן
אוֹלִיפְנָא כָּל מָאן דְּנִטְרִי הָאִי בְּרִית
דְּעֵלְמָא אֲתַקְיִים עָלֶיהָ. אֲקִרִי צַדִּיק. מִנָּא לֹון
מִיּוֹסֵף. בְּגִין דְּנִטְרִי לִיה לְבְּרִית עֵלְמָא, זָכָה
דְּאֲקִרִי צַדִּיק. וְעַל כֵּן וְעַמָּךְ כָּלָם צַדִּיקִים
לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ.

רבי אלעזר אמר, אלה בכל מקום פסל את הראשונים. שנינו וכו'. מה פתוב למעלה בפרשת בראשית? (בראשית ב) ונהר יצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד וגו'. אותו הנהר ששופע ויוצא ונכנס לגן ומשקה אותו מהשקאה שלמעלה, ועושה לו נחת ועושה פרות ומגדל זרעים, הוא אז נוח לכל. וזה נוח לגן. וזה עושה מנוחה בו (נ"א לגן ונהר נח בו), כמו שנאמר (שם) כי בו שבת, וכתוב וישבת ביום השביעי. וזה סוד שדבר זה עושה תולדות ולא אחר.

בא ראה, כמו זה נח למטה הברית הקדוש היה דגמא שלמעלה, ועל זה נקרא איש האדמה. וסוד למדנו, שהרי נח הצטרף לתבה להתחבר עמה ולקיים זרע של הכל, שפתוב לחיות זרע.

מי זו התבה? (וה) ארון הברית. ונח והתבה למטה כף הם כמו דגמא (וה) שלמעלה. בנח פתוב ברית, שפתוב והקימתי את בריתי איתך. ועד שהתקיים בו ברית לא נכנס לתבה, שפתוב והקימתי את בריתי איתך ובאת אל התבה. ואז היתה התבה ארון הברית. (וה) תבה ונח, הכל כמו שלמעלה. ובגלל שהברית הזאת למעלה, הוא עושה תולדות. כמו זה נח (למטה) הוא עושה תולדות. משום כף (כמו שנאמר) אלה תולדות נח.

נח איש צדיק, כף הוא בודאי כמו שלמעלה. ועל זה פתוב (משלי י) וצדיק יסוד עולם. והארץ מתקיימת על זה, שהרי הוא העמוד שהעולם עומד עליו, ומיהו? זה צדיק, ונח נקרא צדיק למטה. וסוד (נ"א) של הכל - את האלהים התהלך נח. ונקא. שלא

רבי אלעזר אמר, אלה בכל אתר פסל את הראשונים תנינן וכו'. מה כתיב לעילא בפרשתא דבראשית (בראשית ב) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד וגו'. ההוא נהר דנגיד ונפיק ועייל לגנתא ואשקי ליה משקיו דלעילא ועביד ליה נייחא ועביד איבין ורבי זרעין. והוא כדין נייחא לכלא. ודא נייחא ליה לגנתא. ודא עביד נייחא ביה (נ"א לגנתא. וננתא נייחא ביה). כמה דאת אמר (בראשית ג) כי בו שבת. וכתוב, (בראשית ב) וישבות ביום השביעי. ודא רזא דמלה דא עביד תולדות ולא אחרא.

הא חזי, (כח ב) כגוונא דא נח לתתא. קיימא קדישא הוה דוגמא דלעילא. ועל דא אקרי איש האדמה. ורזא אוליפנא, דהא נח אצטרף לתיבה לאתחברא בה. ולקיימא זרעא דכולא דכתיב לחיות זרע.

מאן תיבה. דא (דא) ארון הברית. ונח ותיבה לתתא הכי הוו פדוגמא (דא) דלעילא. נח פתיב ביה ברית דכתיב והקימתי את בריתי איתך וגו'. ועד דאתקיים ביה ברית לא עייל לתיבותא. דכתיב והקימתי את בריתי איתך ובאת אל התיבה. וכדין הוה תיבה ארון הברית. (דא) תיבה ונח כלא כגוונא דלעילא. ובגין דהאי ברית לעילא הוא עביד תולדות. כגוונא דא נח (ד"א לתתא) איהו עביד תולדות. בגיני כף (כמה דאת אמר) אלה תולדות נח.

נח איש צדיק. הכי הוא ודאי כגוונא דלעילא. ועל דא (משלי י) וצדיק יסוד עולם פתיב. וארעא על דא אתקיימת. דהא איהו עמודא דעלמא קיימא עליה. ומאן איהו דא צדיק. ונח אקרי צדיק לתתא. ורזא (נ"א דא) דכלא, את האלהים התהלך נח, דייקא, דלא אתפרש מניה לעלמין. ולמהוי הוא בארעא

נפרד ממנו לעולמים, ושיהיה הוא בארץ כמו שלמעלה איש צדיק יסוד העולם. ברית שלום, שלום של העולם. איש האדמה ודאי. ועל זה (בראשית ו) ונח מצא חן בעיני יי'. תמים היה בדורותיו. מאי בדורותיו, אליו אנון דנפקו מניה. הוא אשלים לכלהו. והוא הוה שלים מכלהו. תמים היה דאיתייליד מהול דכתיב התהלך לפני והיה תמים. בדורותיו ולא בדרין דעלמא דהא מניה נפקו (תולדות בעלמא).

תמים היה בדרתיו, מה זה בדרתיו? אלה אותם שיצאו ממנו. הוא השלים את כלם, והוא היה שלם מכלם. תמים היה - שגולד מהול, שפיתוב התהלך לפני והיה תמים. בדרתיו - ולא בדורות של העולם, שהרי ממנו יצאו (תולדות בעולם).

בא ראה, נח ראוי היה מיום שנברא העולם להיות בתבה בחבור אחד להפנס בה, ועד שלא התחברו כאחד, לא היה העולם פראוי. אחר כף מה פתוב? (שם ט) ומאלה נפצה כל הארץ. מהו נפצה? כמו שנאמר (שם ב) ומשם יפרד. שמשם נמצא פרוד והתפזרו תולדות לכל הצדדים והכל אחד כדגמא אחת. משום כן אלה תולדות נח. אלה ודאי. שהרי יסוד העולם הוא שעושה תולדות לקים בארץ. בא רבי אבא ונשקו. אמר, אריה בכחו נוקב סלע ושובר. כן זה בודאי. ובא וראה, משעור התבה גם כן זה.

תוספתא

למה נח נח פעמים? אלא כל צדיק וצדיק שבעולם יש לו שתי רוחות - רוח אחת בעולם הזה, ורוח אחת בעולם הבא. וכך תמצא בכל הצדיקים: משה, יעקב, אברהם, שמואל, שם, פרט ליצחק שלא כתוב בו כמו שכתוב בהם, משום שיצחק, בשעה שנקרב על גבי המזבח, יצאה נשמתו שהיתה בו

כגוונא דלעילא איש צדיק יסודא דעלמא. ברית שלום שלמא דעלמא. איש האדמה ודאי. ועל דא (בראשית ו) ונח מצא חן בעיני יי'. תמים היה בדורותיו. מאי בדורותיו, אליו אנון דנפקו מניה. הוא אשלים לכלהו. והוא הוה שלים מכלהו. תמים היה דאיתייליד מהול דכתיב התהלך לפני והיה תמים. בדורותיו ולא בדרין דעלמא דהא מניה נפקו (תולדות בעלמא).

הא חזי, נח אתחזי מיומא דאתברי עלמא למהוי בתיבה בחבורא חד ולמיעל בה, ועד לא אתחברו כחדא לא הוה עלמא כדקא יאות, לבתר מה כתיב, (בראשית ט) ומאלה נפצה כל הארץ. מהו נפצה. כמה דאת אמר, (בראשית ב) ומשם יפרד. דמתמן אשתכח פרודא ואתבדרו תולדות לכל סטרין וכלא חד פדוגמא חדא. בגיני כן אלה תולדות נח. אלה ודאי. דהא יסודא דעלמא איהו דעביד (דף ט ע"א) תולדות לקיימא בארעא. אתא רבי אבא ונשקיה. אמר אריא בחיליה טיגרא נקיב ותבר. כן הוא ודאי. ותא חזי, משיעורא דתיבותא אוף נמי הכי הוא.

תוספתא

למה נח נח תרי זמני. אלא כל צדיק וצדיק די בעלמא אית ליה תריין רוחין. רוחא חד בעלמא דין ורוחא חד בעלמא דאתי. והכי תשפח בכלהו צדיקי משה, משה, יעקב, יעקב, אברהם, אברהם, שמואל, שם, שם. בר מיצחק דלא כתיב ביה כמה דכתיב בהו. בגין דיצחק בשעתא דאתקרב על גבי מדבחא נפקת נשמתיה דהוה ביה פהאי עלמא. וכיון דאתמר ביה באברהם, ברוד מחיה המתים תבת ביה נשמתיה דעלמא דאתי. בגין דא תשפח דלא יחד קדשא בריך הוא שמיא אלא על יצחק בגין דאתחשב פמת ועל דא רמז קרא ואמר (איוב ז) הן בקדושי לא נאמין וגו'.

בְּעוֹלָם הַזֶּה. וְכִיּוֹן שֶׁנֶּאֱמַר
בְּאַבְרָהָם בְּרוּךְ מְחִיָּה הַמְתִּים,
שָׁבָה אֵלָיו נִשְׁמָתוֹ שֶׁל הָעוֹלָם
הַבָּא. מִשּׁוּם זֶה תִּמְצָא שֶׁלֹּא יִחַד
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת שְׁמוֹ אֶלָּא
עַל יִצְחָק, מִשּׁוּם שֶׁנֶּחֱשֵׁב כְּמֵת.
וְעַל זֶה רָמַז הַכְּתוּב וְאָמַר (איוב טו)
הֵן בִּקְדָּשׁוֹ לֹא יֵאֱמִין וְגו'.

דְּבַר אַחֵר אֵלֶּה תוֹלְדוֹת, מִשּׁוּם
שֶׁהִיָּה צַדִּיק שֶׁבַח אוֹתוֹ פְּעָמִים.
תָּמִיד הִיָּה בְּדִרְתּוֹ, אֲבָל בְּדוֹרוֹת
אַחֲרִים אֵינּוּ נֶחֱשֵׁב לְכָלֹס, כְּמוֹ
דּוֹרוֹ שֶׁל אַבְרָהָם וְדוֹר מֹשֶׁה וְדוֹר
דָּוִד. דְּבַר אַחֵר, רָאָה מָה עָשָׂה
בְּדוֹר שְׁכָלָם רְשָׁעִים, קָל וְחֹמֶר
אֵלָיו הִיָּה בְּדוֹר שְׁכָלָם צַדִּיקִים.

ע"כ התוספתא

רַבִּי אֶלְעָזָר פֶּתַח, (תהלים מז) לְכוּ
חֲזוּ מִפְּעֻלֹת ה' אֲשֶׁר שָׁם שְׁמוֹת
בְּאַרְצָן. הַפְּסוּק הִזָּה הָרִי נִתְבָּאֵר,
וּבְאַרְוֵהוּ. אֲבָל לְכוּ חֲזוּ, מֵה זֶה
חֲזוּ? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה כא) חֲזוּת
קִשָּׁה הִגֵּד לִי. בְּמַעֲשָׂיו שֶׁהַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה מִתְגַּלֶּה נְבוּאָה
עָלֵינוּהָ לְבָנֵי אָדָם. אֲשֶׁר שָׁם
שְׁמוֹת - שְׁמוֹת וְדָאִי, שֶׁהָרִי הֵשֵׁם
גִּזְרָם לְכָל.

כְּתוּב וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ נֹחַ לְאָמֹר
זֶה וְגו', לָמָּה כָּאֵן לְאָמֹר? וְלָמָּה
זֶה? אֵלֶּה לְאָמֹר זֶה הָאִשָּׁה. זֶה זֶה
צַדִּיק. [רְמוֹ כְּמוֹ שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא קָרָא לוֹ נֹחַ,
מִנּוּחַת הָאָרֶץ. לְאָמֹר, מֵה זֶה לְאָמֹר? אֵלֶּה מִקּוֹם זֶה
קָרָא לוֹ נֹחַ, וְכִי הוּא? אֶרֶץ הַקְדוּשָׁה. לְאָמֹר זֶה
נִתְמַנֵּנוּ מִפְּעֻשָׁנוּ וְגו'. עָשָׂה אוֹתוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְמִשְׁחָה כְּדִנְקָמָה עֲלֵינוּהָ. [נ"א זֶה זֶה צַדִּיק, וְכֵן נֹחַ
(לְאָמֹר, נֹחַ) זֶה צַדִּיק. לְאָמֹר זֶה נִקְבָּה, מִשּׁוּם שֶׁלֹּא
נִפְדָּרִים זֶה מִזֶּה. אָמֹר רַבִּי יִצְחָק, לְאָמֹר זֶה אֶרֶץ
הַקְדוּשָׁה] [וְזֶה אֶתְּ]. כְּתוּב כָּאֵן זֶה
נִתְמַנֵּנוּ, וְכְתוּב שָׁם (ישעיה כה) זֶה
ה' קִיְּינוּ לוֹ. אֲשֶׁרִיָּהֶם הַצַּדִּיקִים

שֶׁרְשׁוּמִים בְּרִשָּׁם שֶׁל חוֹתֶמֶת הַמֶּלֶךְ לְהִיּוֹת בְּשֵׁמוֹ רְשׁוּמִים, וְהוּא שָׁם שְׁמוֹת בְּאַרְצָן פְּרָאִי.
כְּתוּב וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ נֹחַ, וְכְתוּב וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יִצְחָק. לָמָּה לֹא כְתוּב אֶת? אֵלֶּה שָׁם דְּרָגָה אַחֶרֶת
[ר"א אַחֶת] וְכָאֵן דְּרָגָה אַחֶרֶת, [נ"א אֶת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְאֶרְאָה אֶת ה'] כְּכְתוּב (שם ו) וְאֶרְאָה אֶת ה' לֹא

דְּבַר אַחֵר אֵלֶּה תוֹלְדוֹת בְּגִין דְּהִיָּה צַדִּיק שֶׁבַח לִיה תְּרִי
זְמָנִי. תָּמִיד הִיָּה בְּדוֹרוֹתָיו, אֲבָל בְּדִרְתּוֹ אַחֲרָיו אֵינּוּ
נֶחֱשֵׁב לְכָלֹס, כְּמוֹ דָּרָא דְּאַבְרָהָם וְדָרָא דְּמֹשֶׁה וְדָרָא
דְּדָוִד. דְּבַר אַחֵר חֲמִי מָאִי עָבַד בְּדָרָא דְּכָלְהוּ חֲזִיבִים,
קָל וְחֹמֶר אֵלָיו הִיָּה בְּדָרָא דְּכָלְהוּ צַדִּיקִים: (עד כאן
תוספתא)

רַבִּי אֶלְעָזָר פֶּתַח (תהלים מז) לְכוּ חֲזוּ מִפְּעֻלֹת יי
אֲשֶׁר שָׁם שְׁמוֹת בְּאַרְצָן. הָאִי קָרָא הָא
אֶתְמַר וְאִיִּקְמוּהָ. אֲבָל לְכוּ חֲזוּ, מָאִי חֲזוּ.
כְּמָא דְּאֶתְּ אָמַר, (ישעיה כא) חֲזוּת קִשָּׁה הִוְגֵּד לִי.
בְּעוֹבְדוֹי דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד, אֶתְגַּלִּי
נְבוּאָה עֲלֵאָה לְבָנֵי נִשְׂאָ. אֲשֶׁר שָׁם שְׁמוֹת,
שְׁמוֹת וְדָאִי, דְּהָא שְׁמָא גָרִים לְכָלֵּא.

כְּתוּב וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ נֹחַ לְאָמֹר זֶה וְגו'
אֶמָּאִי הָכָא לְאָמֹר. וְאֶמָּאִי זֶה. אֵלֶּה

לְאָמֹר דָּא אֶתְתָּא. זֶה דָּא צַדִּיק. (רְמוֹ כְּמוֹ דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא קָרָא לִיה נֹחַ נִיחָא דְּאַרְעָא. לְאָמֹר, מָאִי לְאָמֹר. אֵלֶּה אֶתְּ דָּא קָרִי לִיה
נֹחַ. וְכֵאֵן אִיהוּ אֶרְעָא קִדְשָׁא. לְאָמֹר זֶה נִתְמַנֵּנוּ מִפְּעֻשָׁנוּ וְגו'. עָבַד לִיה קִדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא לְתַתָּא כְּדִנְקָמָה עֲלֵאָה) [נ"א זֶה דָּא צַדִּיק וְכֵן נֹחַ (לְאָמֹר, נֹחַ) דָּא
צַדִּיק. לְאָמֹר דָּא נִקְבָּא. בְּגִין דְּלֹא מִתְפָּרֵשׁ דָּא מִן דָּא. אָמֹר רַבִּי יִצְחָק לְאָמֹר
דָּא אֶרְעָא קִדְשָׁא] [וְזֶה אֶתְּ] כְּתוּב הָכָא זֶה יִנְחַמְנוּ,
וְכְתוּב הָתֵם (ישעיה כה) זֶה יי קִיְּינוּ לוֹ. זְכָאִין אֲנִי
צַדִּיקָא דְּרִשְׁמִין בְּרִשְׁמִי דְּגוֹשְׁפִּנְקָא
דְּמִלְכָּא לְמַהֲוִי בְּשִׁמְיָה רִשְׁמִין וְאִיהוּ שְׁוִי
שְׁמָהֶן בְּאַרְעָא בְּדָקָא יָאוֹת.

כְּתוּב וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ נֹחַ. וְכְתוּב, וַיִּקְרָא
שְׁמוֹ יִצְחָק. אֶמָּאִי לֹא כְתוּב אֶת. אֵלֶּה
הָתֵם דְּרָגָא אַחֶרֶת (ר"א חֲדָא) וְהָכָא דְּרָגָא
אוֹחֶרֶת. [נ"א אֶת, כְּמָה דְּאֶתְּ אָמֹר וְאֶרְאָה אֶת יי] כְּדְכְתוּב,
וְאֶרְאָה אֶת יי. וְאֶרְאָה יי לֹא כְתוּב אֵלֶּה
אֶת יי. אוֹף הָכָא בְּנִחַ וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ נֹחַ.

שֶׁרְשׁוּמִים בְּרִשָּׁם שֶׁל חוֹתֶמֶת הַמֶּלֶךְ לְהִיּוֹת בְּשֵׁמוֹ רְשׁוּמִים, וְהוּא שָׁם שְׁמוֹת בְּאַרְצָן פְּרָאִי.
כְּתוּב וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ נֹחַ, וְכְתוּב וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יִצְחָק. לָמָּה לֹא כְתוּב אֶת? אֵלֶּה שָׁם דְּרָגָה אַחֶרֶת
[ר"א אַחֶת] וְכָאֵן דְּרָגָה אַחֶרֶת, [נ"א אֶת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְאֶרְאָה אֶת ה'] כְּכְתוּב (שם ו) וְאֶרְאָה אֶת ה' לֹא

כתוב אלא את ה', גם כן בנח
ויקרא את שמו נח. ויקרא שמו
יעקב - דרגה שלו הקדוש ברוך
הוא ממש קראה לו יעקב. אבל
כאן את - להכליל את השכינה

[נ"א שהיא דרגה אחרת למטה].

אלה תולדות נח וגו'. רבי יהודה
פתח, (תהלים קיב) טוב איש חונן
ומלוה יכלכל דבריו במשפט.
טוב איש - זה הקדוש ברוך הוא
שנקרא טוב, כמו שכתוב (שם קמה)
טוב ה' לכל, וכתוב (שמות טו) ה'
איש מלחמה. לכל הזה חונן
ומלוה, למקום שאין לו משלו,
ואותו מקום נזון ממנו. יכלכל
דבריו במשפט - שהרי אותו
דבר לא נזון אלא במשפט, כמו
שנאמר (תהלים פט) צדק ומשפט
מכון פסאף.

דבר אחר טוב איש - זה צדיק,
שכתוב (ישעיה ג) אמרו צדיק כי
טוב כי פרי מעלליהם יאכלו.
רבי יוסי אמר, זה נח, שכתוב נח
איש צדיק. רבי יצחק אמר, זה
השבח של השבת שבו פתח
טוב, שכתוב (תהלים צב) טוב
להודות לה'.

רבי חייא אמר, הכל אחד, וכלם
אמרו דבר אחד. וזה עושה
תולדות בעולם. תולדות של
העולם מי הם? אלו נשמות
הצדיקים שהם פרי מעשי הקדוש
ברוך הוא. רבי שמעון אמר,
בשעה שהקדוש ברוך הוא
מתעטר בעטרותיו, מתעטר
מלמעלה ומלמטה, מלמעלה
מקום שלעמק הכל. מתעטר
מלמטה במה? בנשמות הצדיקים.
ואז נוספים חיים מלמעלה
ומלמטה, ונכלל מקום המקדש
מכל הצדדים, והבאר מתמלאת
והים נשלם, ואז נותן לכל.

כתוב (משלי ה) שְׁתֵּה מִיַּם מְבוֹרֵךְ וְנוֹזְלִים מִתּוֹךְ בְּאֶרֶץ. למה [כאן] בורך בתחלה ואחר כך בארץ?

ויקרא שמו יעקב דרגא דיליה, קדשא בריך
הוא ממש קרא ליה יעקב. אבל הכא את
לאתפללא שכינתא. (נ"א דהיא דרגא אחרת למטה):

אלה תולדות נח וגו'. רבי יהודה פתח
(קיב) טוב איש חונן ומלוה יכלכל דבריו
במשפט. טוב איש, דא קדשא בריך הוא
דאקרי טוב. כמה דכתיב, (תהלים קמה) טוב ה'
לכל. וכתוב, (שמות טו) ה' איש מלחמה. להאי
כל חונן ומלוה. לאתר דלית ליה מדיליה.
וההוא אתר מניה אתון יכלכל דבריו
במשפט, דהא ההוא דבר לא אתון אלא
במשפט כמה דאת אמר (תהלים פט) צדק ומשפט
מכון פסאף.

דבר אחר טוב איש, דא צדיק דכתיב, (ישעיה
ג) אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם
יאכלו. רבי יוסי אמר דא נח דכתיב נח איש
צדיק. רבי יצחק אמר דא שבחא דשבת,
דביה פתח טוב, דכתיב, (תהלים צב) טוב
להודות לה'.

רבי חייא אמר פלא חד וכלהו מלא חדא
אמרו. ודא עביד תולדות בעלמא.
תולדות דעלמא מאן אנון. אלן נשמתהון
דצדיקיא דאנון איבא דעובדוי דקודשא בריך
הוא. רבי שמעון אמר בשעתא דקדשא בריך
הוא מתעטר בעטרוי, מתעטר מעילא
ומתתא. מעילא מאתר דעמיקא דכלא.
מתעטר מתתא במה. בנשמתהון דצדיקיא.
פדין אתוסף חיים מעילא ומתתא. ואתפליל
אתר מקדשא מפל סטריין ובירא אתמלייא
וימא אשתלים, וכדין יהב לכלא.

כתיב, (משלי ה) שְׁתֵּה מִיַּם מְבוֹרֵךְ וְנוֹזְלִים

שְׁהָרִי בּוֹר לֹא נִקְרָא אֶלָּא רִיק
שְׁאִינוּ נֹבֵעַ. בָּאָר - מִים
שְׁנוּבְעִים? אֶלָּא הִפֵּל מְקוֹם אֶחָד
הוּא. אֶלָּא מְקוֹם שְׁהַעֲנִיִּים [נ"א
שְׁהַעֲנִי] אֶחָדִים בּוֹ נִקְרָא בּוֹר, שְׁאִין
לוֹ מִשְׁלוֹ אֶלָּא מֵה שְׁנוּתָנִים
לְתוֹכוֹ, וּמִיָּהוּ? דִּלְ"ת. אַחֵר כֶּף
נַעֲשֶׂה בָּאָר שֶׁהוּא נֹבֵעַ וּמִלָּא
[שְׁמִתְמָלֵא] מִכָּל הַצְּדִידִים, וּמִיָּהוּ?
ה"א. מִתְמַלֵּאת מִלְמַעְלָה וְנוֹבֵעַת
מִלְמַטָּה. מִתְמַלֵּאת מִלְמַעְלָה כְּמוֹ
שְׁאִמְרָנוּ, וְנוֹבֵעַת מִלְמַטָּה
מִנְשָׁמוֹת הַצְּדִידִיקִים.

דְּבָר אַחֵר, שְׁתֵּה מִים מִבּוֹרָךְ - זֶה
דְּוֹד הַמֶּלֶךְ, שֶׁכְּתוּב בּוֹ (שְׁמוּאֵל ב-ב כג)
מִי יִשְׁקֵנִי מִים מִבָּאָר בֵּית לָחֶם.
וְנוֹזְלִים - זֶה אַבְרָהָם. מִתּוֹךְ - זֶה
יַעֲקֹב, שֶׁהוּא בְּאֶמְצֶע. בָּאָרָךְ - זֶה
יִצְחָק, שֶׁנִּקְרָא בָּאָר מִים חַיִּים. הָרִי
בְּפִסּוּק הַזֶּה נִמְצְאָת הַמְּרַכְּבָה
הַקְּדוּשָׁה הַעֲלִיּוֹנָה מֵהָעֻבּוֹת. וְדוֹד
הַמֶּלֶךְ הַתַּחֲבֵר עִמָּם. יֵשׁ מִי
שֵׁיאֵמֵר, וְנוֹזְלִים - זֶה יִצְחָק. מִתּוֹךְ
- זֶה מֹשֶׁה, שֶׁהוּא בְּאֶמְצֶע. בָּאָרָךְ
- זֶה אֶהְרֹן, שֶׁנִּקְרָא בָּאָר מִים
חַיִּים, וְדוֹד הַמֶּלֶךְ שֶׁהַתַּחֲבֵר
עִמָּהֶם.

תְּשׁוּקַת הַנִּקְבָּה לְזָכַר אֵינָה אֶלָּא
כְּאִשֶּׁר נִכְנַסְתָּ בָּהּ רוּחַ וְשׁוֹפְכַת
מִים כְּנֶגֶד הַמַּיִם הַעֲלִיּוֹנִים
הַזְּכָרִיִּים. כֶּף כְּנִסְתָּ יִשְׂרָאֵל לֹא
מַעֲוֶרֶת הַשְׁתּוֹקְקוֹת לְקְדוּשָׁה
בְּרוּךְ-הוּא אֶלָּא בְּרוּחַ הַצְּדִידִיקִים
שֶׁנִּכְנָסִים בְּתוֹכָהּ, וְאִזּוֹ נֹבְעִים מִים
מִתּוֹכָהּ כְּנֶגֶד מִי הַזָּכֵר. וְהִפֵּל
נַעֲשֶׂה תְּשׁוּקָה אַחַת [וְאֶחָד אַחַת]
וְקָשׁוּר אַחֵד. וְזֶהוּ רָצוֹן שֶׁל הַכֹּל
וְהַטִּייל שֶׁהַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא מְטִיל
עִם נְשָׁמוֹת הַצְּדִידִיקִים.

בֹּא רֵאָה, כָּל אוֹתָן תּוֹלְדוֹת גֵּן
הַעֲדָן לֹא יוֹצְאִים מִצְדִּיק אֶלָּא
כְּשֶׁנִּכְנָס בְּתוֹכָהּ הַזֶּה בְּחִבּוּר אַחֵד,

מִתּוֹךְ בָּאָרָךְ. אֲמַאי (הָבֵא) בּוֹרָךְ בְּקִדְמִיתָא
וּלְבִתֵּר בָּאָרָךְ. דִּהָא בּוֹר לֹא אֶקְרִי אֶלָּא
רִיקְנִיָּא דְלֹא נִבְיַע. בָּאָר מִיִּין דְּנִבְעִין. אֶלָּא
כָּלָא אֶתֵּר חֵד הוּא. אֶלָּא אֶתֵּר דְּמִסְפְּנִי (נ"א
דְּמִסְפְּנִיָּתָא) אֶחֱדָן בֵּיה אֶקְרִי בּוֹר. דִּלִּית לִיה
מִדִּילִיה אֶלָּא מֵה דִּיהִבִּין בְּגוּיָהּ. וּמֵאֵן אִיהוּ
דְּלִי"ת. לְבִתֵּר אֶתְעֵבִיד בָּאָר דִּאִיהוּ נִבְיַע
וּמִלָּא (ד"א דְּמִלָּא) מִכָּל סְטָרִין. וּמֵאֵן אִיהוּ
ה"א. אֶתְמַלִּיָּא מַעִילָא (דף ס ע"ב) וְנִבְיַע
מִתְפָּא. אֶתְמַלִּיָּא מַעִילָא כְּמֵה דְאֶמְרִין.
וְנִבְיַע מִתְפָּא מִנְשָׁמִתְהוֹן דְּצִדִּיקָא.

דְּבָר אַחֵר שְׁתֵּה מִים מִבּוֹרָךְ, דָּא דְוֹד מִלְפָּא
דְּכְתִיב בֵּיה (שְׁמוּאֵל ב כג) מִי יִשְׁקֵנִי מִים
מִבּוֹר בֵּית לָחֶם. וְנוֹזְלִים דָּא אַבְרָהָם. מִתּוֹךְ,
דָּא יַעֲקֹב דִּאִיהוּ בְּאֶמְצֶעִיתָא. בָּאָרָךְ דָּא
יִצְחָק דִּאֶקְרִי בָּאָר מִים חַיִּים. הָא בְּהֵאֵי קָרָא
אֶשְׁתַּכַּח רְתִיכָא קְדִישָׁא עֲלָאָה מֵאֲבָהָן. וְדוֹד
מִלְפָּא אֶתְחַבֵּר עִמָּהוֹן. אִית מֵאֵן דִּיִּימֵר,
וְנוֹזְלִים דָּא יִצְחָק. מִתּוֹךְ דָּא מֹשֶׁה דִּאִיהוּ
בְּאֶמְצֶעִיתָא. בָּאָרָךְ דָּא אֶהְרֹן דִּאֶתְקָרִי בָּאָר
מִים חַיִּים. וְדוֹד מִלְפָּא דִּאֶתְחַבֵּר עִמָּהוֹן.

תִּיאוּבְתָא דְנוּקְבָא לְגַבִּי דְכוּרָא לָאו אִיהוּ
אֶלָּא כַּד עֵייל רוּחָא בָּהּ וְאֶשְׁדַּת
מִיָּא לְקַבְּלָא מִיִּין עֲלָאִין דְּכוּרִין. כֶּף כְּנִסְתָּ
יִשְׂרָאֵל לֹא אֶתְעֶרֶת תִּיאוּבְתָא לְגַבִּי קְדִישָׁא
בְּרִיךְ הוּא, אֶלָּא בְּרוּחָא דְצִדִּיקָא דְעֲאֵלִין
בְּגוּוֹה. וְכִדִּין נִבְעִין מִיָּא מְגוּוֹה לְקַבְּלָא מִיִּין
דְּכּוּרָא. וְכָלָא אֶתְעֵבִיד תִּיאוּבְתָא חָדָא (פ"א
וְצִבּוּרָא חָדָא) וְצִבּוּרָא חָדָא וְקָשׁוּרָא חָדָא. וְדָא
הוּא רַעוּא דְכָלָא וְטִיּוּלָא דְמִטִּייל קְדִישָׁא
בְּרִיךְ הוּא בְּנִשְׁמִתְהוֹן דְּצִדִּיקָא.

תָּא חֲזִי, כָּל אֲנוּן תּוֹלְדוֹת דְּגִנְתָּא דְעֵדָן לֹא
נִפְקִין מִצְדִּיק. אֶלָּא כַּד עֵייל בְּהֵאֵי תִיכָה בְּחִבּוּרָא חָדָא. וְכָלָא גְנִיזִין

והכל גנוזים בה, ואחר כך יוצאים ממנה. גם כאן נח איש צדיק לא הוציא תולדות לפרות בעולם עד שנכנס בתבה, והתכנסו הכל בה והיו גנוזים בה, ואחר כך יצאו ממנה לפרות בעולם ולהתקיים בארץ. ואלמלא שיצאו מתוך התבה, לא התקיימו בעולם. והכל כמו שלמעלה - מתוך תבה יוצאים למעלה, מתוך תבה יוצאים למטה, זה כמו זה. [מתוך] וכאן התקיים העולם ולא מקדם לזה, שמשום כך כתוב ונוזלים מתוך בארץ, וכתוב וילד נח שלשה בנים.

ותשחת הארץ לפני האלהים. אמר רבי יהודה, כיון שכתוב ותשחת הארץ, למה לפני האלהים? אלא כיון שעשו חטאיהם בגלוי לעיני הכל, אז כתוב לפני האלהים.

רבי יוסי אמר, אני אמרתי הפוך. ותשחת הארץ לפני האלהים - בהתחלה לפני האלהים, שלא היו עושים בגלוי. לפני האלהים עשו ולא לפני בני אדם. ולבסוף עשו בגלוי. זהו שכתוב ותמלא הארץ חמס, שלא היה מקום בכל הארץ שלא היה בגלוי, ובגלל כך אמר הפסוק בשני גוונים.

אלה תולדות נח - רבי אבא אמר, מיום שעבר אדם על מצות רבונו, כל בני האדם שנוולו אחר כך נקראו בני האדם. ולא לשבח נקראו כך, אלא כמו שאמר בנו של אותו שעבר על מצות רבונו. כיון שבא נח, נקראו בני העולם על שם נח. תולדת נח לשבח. שהעמידם בעולם. ולא תולדות אדם שהעבירם מהעולם וגרם מות לכלם.

בה. ולבתר מינה נפקין. אוף הכא נח איש צדיק לא אפיק תולדות למפרי בעלמא עד דעאל לתיבה ואתכנש כלל בה והיו גניזין בה. ולבתר מנה נפקו למפרי בעלמא ולא תקיימא בארעא. ואלמלא הנפקו מגו תיבה לא אתקיימו בעלמא. וכלל כגוונא דלעילא. מגו תיבה נפקי לעילא. מגו תיבה נפקי לתתא. דא כגוונא דא. (מגו) והכא אתקיימא עלמא ולא מקדמת דנא. דבגיני כך כתיב ונוזלים מתוך בארץ. וכתוב וילד נח שלשה בנים (אמר רבי יהודה ונ' בכתוב ברך סב א) :

ותשחת הארץ לפני האלהים. אמר רבי יהודה כיון דכתיב ותשחת הארץ אמאי לפני האלהים. אלא כיון דעבדו חוביהון באתגלוי לעיניהון דכלל כדין לפני האלהים כתיב.

רבי יוסי אמר אנא אפכא אמרית. ותשחת הארץ לפני האלהים. בקדמיתא לפני האלהים דלא הוו עבדי באתגלויא. לפני האלהים עבדו ולא לפני בני נשא. ולבסוף עבדו באתגלויא דא הוא דכתיב ותמלא הארץ חמס. דלא הוה אתר בכל ארעא דלא הוה באתגלויא. ובגין כך בתרי גוויי אמר קרא.

אלה תולדות נח. רבי אבא אמר מיומא דעבר אדם על פקודא דמריה כל בני עלמא דאתילידו לבתר אקרון בני האדם. ולא לשבחא אקרון הכי. אלא כמאן דאמר בגוי דהוה דעבר על פקודא דמריה. כיון דאתא נח, אקרון בני עלמא על שמיה דנח. תולדות נח לשבחא. דקאים לון בעלמא. ולא תולדות אדם דאעבר לון מעלמא וגרים מותא לכלהו.

אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי, אִם כֶּךָ, הָרִי פְּתִיב אַחֵר כֶּךָ, וַיֵּרֶד ה' לִרְאוֹת אֶת הָעִיר וְאֶת הַמִּגְדָּל אֲשֶׁר בָּנוּ בְּנֵי הָאָדָם. בְּנֵי הָאָדָם פְּתִיב, וְלֹא כְּתִיב בְּנֵי נֹחַ. אָמַר לוֹ, מִשּׁוּם שְׁאָדָם [שְׁחָטָא ד"א חָטָא] לִפְנֵי רַבּוֹנוֹ, טוֹב לוֹ שְׁלֹא נִבְרָא וְלֹא יִכְתּוֹב עָלָיו הַכְּתוּב פְּסוּק זֶה.

אָלֵא בֹא רְאֵה, כְּתוּב (מְשַׁלִּי י) בֶּן חָכֵם יִשְׁמַח אָב. כְּאֲשֶׁר הִבֵּן טוֹב, כֹּל בְּנֵי הָעוֹלָם זֹכְרִים אֶת אָבִיו לְטוֹב. וּכְשֶׁהוּא רַע, כֹּלֵם זֹכְרִים אֶת אָבִיו לְרַע. אָדָם, מִשּׁוּם שְׁחָטָא וְעֵבֶר עַל מַצּוֹת רַבּוֹנוֹ, כְּשֶׁבָאוּ אוֹתָם שְׁמֵרְדּוֹ בְּרַבּוֹנָם מִה כְּתוּב? אֲשֶׁר בָּנוּ בְּנֵי הָאָדָם. אָדָם הִרְאִישׁוֹן שְׁמֵרְדּוֹ בְּרַבּוֹנוֹ וְעֵבֶר עַל מַצּוֹתָיו, וְלִכְן אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת נֹחַ. אֵלֶּה וְלֹא הִרְאִישׁוֹנִים. אֵלֶּה שִׁיעָצוּ וּנְכַסְסוּ לְתוֹךְ הַתִּכְהָ וְהוֹצִיאוּ תּוֹלְדוֹת לְעוֹלָמִים. וְלֹא תּוֹלְדוֹת אָדָם שִׁיעָצוּ מִגֵּן עֵדֶן וְלֹא הוֹצִיָא אוֹתָם מִשָּׁם.

בֹּא רְאֵה, אֵלֹהֵי הוֹצִיָא אָדָם תּוֹלְדוֹת מִגֵּן עֵדֶן, לֹא הָיוּ מִשְׁמַדִּים לְדוֹרֵי דוֹרוֹת, וְלֹא נִחְשְׁף אִוָּר הַלְבָנָה לְעוֹלָמִים, וְכֹלֵם הָיוּ קְיָמִים לְעוֹלָמִים, וְאִפְּלוּ מִלְּאֻכִּים עֲלִיוֹנִים לֹא עָמְדוּ לִפְנֵיהֶם בְּאוֹר וְזִיו וְחֻכְמָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּצֵלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אוֹתוֹ. אֲבָל כִּינֵן שְׁגָרָם הַחֲטָא וַיֵּצֵא מִגֵּן עֵדֶן וַעֲשֶׂה תּוֹלְדוֹת בַּחוּץ, לֹא הִתְקַיְמוּ בְּעוֹלָם וְלֹא הָיוּ פְּרָאוּי.

אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה, וְכִי אֵיךְ יִכְלוּ לַעֲשׂוֹת תּוֹלְדוֹת שָׁם, שְׁהָרִי אֲלֻמָּל לֹא נִמְשָׁף עָלָיו יֵצֵר הָרַע וְחָטָא, יִתְקַים הוּא בְּעוֹלָם לְבָדוֹ וְלֹא יַעֲשֶׂה תּוֹלְדוֹת? כְּמוֹ זֶה אֲלֻמָּל שְׁחָטָאוּ יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָל וְהִמְשִׁיכוּ עֲלֵיהֶם יֵצֵר הָרַע, לֹא יַעֲשׂוּ לְעוֹלָמִים תּוֹלְדוֹת וְלֹא יָבֹאוּ דוֹרוֹת אַחֵרִים לְעוֹלָם.

אָמַר לִיָּה רַבִּי יוֹסִי, אִי הָכִי, הָא כְּתִיב לְבָתֵּר וַיֵּרֶד יי לִרְאוֹת אֶת הָעִיר וְאֶת הַמִּגְדָּל אֲשֶׁר בָּנוּ בְּנֵי הָאָדָם. בְּנֵי הָאָדָם פְּתִיב וְלֹא כְּתִיב בְּנֵי נֹחַ. אָמַר לִיָּה בְּגִין דְּאָדָם (דְּחָטָא ד"א חָטָא) קָמִי מְרִיָּה טַב לִיָּה דְּלֹא אֲבִירִי וְלֹא יִכְתּוֹב עָלֵיהֶם הָאִי קָרָא.

אָלֵא תֵּא חֲזִי, פְּתִיב (מְשַׁלִּי י) בֶּן חָכֵם יִשְׁמַח אָב. כֹּד בְּרָא טַב, כֹּל בְּנֵי עֲלָמָא דְּכָרִין לִיָּה לְאַבּוּי לְטַב. וְכֹד אִיהוּ בִישׁ, כֹּלֵא דְּכָרִין לִיָּה לְאַבּוּי לְבִישׁ. אָדָם בְּגִין דְּחָטָא וְעֵבֶר עַל פְּקוּדָא דְּמְרִיָּה, כֹּד אֶתּוּ אֲנּוּן דְּמֵרְדּוֹ בְּמְרִיָּהוֹן מִה כְּתִיב אֲשֶׁר בָּנוּ בְּנֵי הָאָדָם בְּנֵי דְּאָדָם קְדָמָה דְּמֵרְדּוֹ בְּמְרִיָּה וְעֵבֶר עַל פְּקוּדֵיהִי. וּבְגִינֵי כֶּךָ אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת נֹחַ. אֵלֶּה וְלֹא קְדָמָי. אֵלֶּה דְּנִפְקוּ וְעֵאֱלוּ גוֹ תִּיכְהָ וְאַפִּיקוּ תּוֹלְדִין לְעֲלָמִין וְלֹא תּוֹלְדוֹת אָדָם דְּנִפְק מִגֵּנְתָא דְּעֵדֶן וְלֹא אִפִּיק לֹון מִתַּמָּן.

תֵּא חֲזִי, אֵלֹהֵי אִפִּיק אָדָם תּוֹלְדוֹת מִגֵּנְתָא דְּעֵדֶן, לֹא יִשְׁתַּצּוֹן לְדָרִי דְּרִין. וְלֹא אֶתְחַשֵּׁן נְהוֹרָא דְּסִיְהָרָא לְעֲלָמִין. וְכִלְהוּ הָווּ קְיָיִמִין לְעֲלָמִין. וְאַפִּילוּ מִלְּאֻכִּי עֲלָאִי לֹא קְיָיִמִי קְמִיָּהוּ בְּנְהוֹרָא וְזִיוָא וְחֻכְמָתָא. כְּמָה דְּאֶתְ אָמַר בְּצֵלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אוֹתוֹ. אֲבָל כִּינֵן דְּגָרִים (דָּף טא ע"א) חָטָא וְנִפְק אִיהוּ מִגֵּנְתָא דְּעֵדֶן וְעֵבֶד תּוֹלְדוֹת לְבָר. לֹא אֶתְקִיָּמוּ בְּעֲלָמָא וְלֹא הָיוּ כְּדָקָא חֲזִי.

אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה וְכִי הֵיךְ יִכְלִין לְמַעַבְדַּ תּוֹלְדוֹת תַּמָּן דִּהָא אֲלֻמָּל לֹא אֶתְמַשִּׁיף עָלֵיהֶם יֵצֵר הָרַע וְחָטָא אֶתְקִיָּים אִיהוּ בְּעֲלָמָא בְּלַחֲדוּי וְלֹא יַעֲבִיד תּוֹלְדוֹת. כְּגִוּוֹנָא דָּא אֲלֻמָּל דְּחָבּוּ יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וְאַמְשִׁיכוּ עֲלֵיהֶם יֵצֵר הָרַע לֹא עָבְדוּ תּוֹלְדוֹת לְעֲלָמִין וְלֹא יִיתּוֹן דְּרִין אַחֲרֵינִין לְעֲלָמָא.

אָמַר לוֹ, אֲלֵמְלֵא לֹא חָטָא אָדָם לֹא חָטָא אָדָם, לֹא יַעֲשֶׂה תוֹלְדוֹת כְּמוֹ זֶה מִצַּד שֶׁל יֵצֵר הָרַע, אֲבָל יַעֲשֶׂה תוֹלְדוֹת מִצַּד שֶׁל רוּחַ הַקֹּדֶשׁ. שְׁעֵכֶשׁוּ אֵינֻ עוֹשֶׂה תוֹלְדוֹת אֲלֵא מִצַּד הַיֵּצֵר הָרַע, וּמִשּׁוּם שֶׁכָּל תוֹלְדוֹת בְּנֵי הָאָדָם כָּלֶם מִן הַצַּד שֶׁל יֵצֵר הָרַע, לִכֵּן אֵין לָהֶם קִיּוּם, וְאִי אֶפְשָׁר לָהֶם לְהִתְקַיֵּם, שֶׁהַצַּד הָאֲחֵר מְעַרְב בֵּהֶם וְאֶפְשָׁר לָהֶם כִּצַּד הָאֲחֵר.

אָבֵר אֲלֵמְלֵא לֹא חָטָא אָדָם וְלֹא גִרַשׁ מִגֵּן עֵדֶן, הִיָּה עוֹשֶׂה תוֹלְדוֹת מִצַּד שֶׁל רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, שְׁקוֹדָשִׁים כְּמִלְאָכִים עֲלִיּוֹנִים עוֹמְדִים לְדוּרֵי דוֹרוֹת כְּמוֹ שֶׁהִיָּה לְמַעֲלָה. בִּיּוֹן שְׁחָטָא וְהוֹלִיד בְּנִים מִחוּץ לְגֵן עֵדֶן וְלֹא זָכָה לְהוֹצִיאָם מִן הַגֵּן, לֹא הִתְקַיְּמוּ אֶפְלוּ לְהַשְׁתַּרֵּשׁ בַּעוֹלָם הַזֶּה, עַד שֶׁבָּא נֹחַ, שֶׁהוּא צַדִּיק, וְנִכְנַס בַּתִּבְּהָ, וּמִהַתִּבְּהָ יֵצְאוּ כָּל דוֹרוֹת הָעוֹלָם, וּמִשָּׁם הִתְפַּזְּרוּ לְכָל אֲרָבַע רוּחוֹת הָעוֹלָם.

וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָרֶץ וְהִנֵּה נִשְׁחָתָה. לָמָּה נִשְׁחָתָה? מִשּׁוּם פִּי הַשְּׁחִית כָּל בִּשָּׁר אֶת דִּרְכּוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. רַבִּי חֵיִיא פִּתַּח פְּסוּק וְאָמַר, (יִזְנָה ג) וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת מַעֲשֵׂיהֶם כִּי שָׁבוּ מִדִּרְכָּם הָרָעָה. בֹּא רֵאָה, בִּשְׁעָה שֶׁבְּנֵי אָדָם זוֹכִים וְשׁוֹמְרִים אֶת מִצְוֹת הַתּוֹרָה, אִזּוּ הָאָרֶץ מִתְחַזֶּקֶת וְנִמְצָאֵת בָּהּ כָּל הַשְּׂמִחָה. מָה הַטָּעַם? מִשּׁוּם שֶׁהַשְּׂכִינָה שׁוֹרָה עַל הָאָרֶץ. וְאִזּוּ הַכֹּל, עֲלִיּוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, בְּחֻדּוֹה. וּכְשֶׁבְּנֵי אָדָם מַשְׁחִיתִים דִּרְכֵיהֶם וְלֹא שׁוֹמְרִים אֶת מִצְוֹת הַתּוֹרָה וְחוֹטְאִים לִפְנֵי רַבּוֹנָם, אִזּוּ כְּכֹיכּוֹל דּוֹחִים אֶת הַשְּׂכִינָה מִהָעוֹלָם, וְנִשְׁאָרֵת הָאָרֶץ מִשְׁחָתָה, שֶׁהִרֵּי הַשְּׂכִינָה נִדְחָתָה וְלֹא שׁוֹרָה עָלֶיהָ, וְאִזּוּ הִיא נִשְׁחָתָה. מָה הַטָּעַם

אָמַר לִיָּה אֲלֵמְלֵא לֹא חָטָא אָדָם לֹא עָבִיד תוֹלְדוֹת כְּגוֹנוֹנָא דָּא מִסְטָרָא דִּיֵּצֵר הָרַע. אֲבָל עָבִיד תוֹלְדוֹת מִסְטָרָא דְרוּחָא קְדִישָׁא. דִּהֲשַׁתָּא לֹא עָבִיד תוֹלְדוֹת אֲלֵא מִסְטָרָא דִּיֵּצֵר הָרַע. וּבְגִין דְּכָל תוֹלְדוֹת דְּבְנֵי נָשָׂא כְּלָהּוּ מִסְטָרָא דִּיֵּצֵר הָרַע, בְּגִין כֶּךָ לִית לוֹן קִיּוּם. וְאִי אֶפְשָׁר לוֹן לְאַתְקִיֵּמָא, דִּסְטָרָא אֲחֵרָא אֲתַעְרַב בָּהּ. (ו'ח ל"ג וְאֶפְשָׁר לוֹן כְּסִטָרָא אֲחֵרָא).

אָבֵר אֲלֵמְלֵא לֹא חָטָא אָדָם וְלֹא אֲתַתְּרֵן מִגְנָתָא דְעֵדֶן. הִוָּה עָבִיד תוֹלְדוֹת מִסְטָרָא דְרוּחַ קְדִישָׁא דְקְדִישִׁין כְּמִלְאָכִי עֲלִיֵּין קִיִּימִין לְדָרֵי דְרִין כְּגוֹנוֹנָא דְלַעֲלִילָא. בִּיּוֹן דְּחָטָא וְאוֹלִיד בְּנִין לְבָר מִגְנָתָא דְעֵדֶן, וְלֹא זָכָה לְאַפְקָא לוֹן מִגְנָתָא, לֹא אֲתַקִּיֵּמוּ אֶפְלוּ לְאַשְׁתַּרְשָׁא בַּעֲלָמָא דָּא. עַד דִּאֲתָא נֹחַ דִּאִיָּהוּ צַדִּיק וְעָאֵל בַּתִּבְּהָ. וּמִן תִּבְּהָ נִפְקוּ כָּל דְרִין דְּעָלְמָא. וּמִתְמָן אֲתַבְּדִרוּ לְכָל אֲרָבַע רוּחֵי עָלְמָא.

וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָרֶץ וְהִנֵּה נִשְׁחָתָה. אֲמַאי נִשְׁחָתָה. בְּגִין פִּי הַשְּׁחִית כָּל בִּשָּׁר אֶת דִּרְכּוֹ, כְּמָה דִּאֲתַמָּר. רַבִּי חֵיִיא פִּתַּח קָרָא וְאָמַר (יִזְנָה ג) וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת מַעֲשֵׂיהֶם כִּי שָׁבוּ מִדִּרְכָּם הָרָעָה.

הָא חֲזִי, בִּשְׁעָתָא דְבְנֵי נָשָׂא זָכָאן וְנָטְרִי פְקוּדֵי דְאוֹרִיִּיתָא, כְּדִין אֲרַעָא אֲתַתְּקַפֵּת, וְכָל חִידוֹ אֲשַׁתְּפַחַת בָּהּ. מַאי טַעְמָא בְּגִין דְשְׂכִינָתָא שְׂרִיא עַל אֲרַעָא. וּכְדִין כְּלָא עֲלִיֵּין וְתַתֵּי בְחֻדּוֹה. וְכַד בְּנֵי נָשָׂא מְחַבְּלֵן אֲרַחֲיִיהוּ וְלֹא נָטְרִי פְקוּדֵי אוֹרִיִּיתָא וְחָטְאֵן קִמֵּי מְאִרִּיהוֹן, וּכְדִין כְּכֹיכּוֹל דְּחִיִּין לָהּ לְשְׂכִינָתָא מְעָלְמָא וְאַשְׁתַּאֲרֵת אֲרַעָא מְחַבְּלָא. דִּהָא שְׂכִינָתָא אֲתַדְחִיֵּיא וְלֹא שְׂרִיא עָלֶיהָ וּכְדִין אֲתַחְבַּלַת. מַאי טַעְמָא אֲתַחְבַּלַת. בְּגִין דְשְׂרִיא

נשחתת? משום ששורה רוח
אחרת עליה שמחבלת את
העולם. ועל זה אומרים,
שישראל נותנים עז לאלהים
שמעמידים את העולם. אלהים
זו שכינה.

ואם חס ושלום אם ישראל
ימצאו רשעים, מה כתוב? (תהלים)
(1) רומה על השמים אלהים וגו',
משום שרשת הכינו לפעמי. כפף
נפשי, בסבת חמס ושנאת חנם.
פרו לפני שוחה וגו', כמו שבדור
המבול, שמשום החמס שהיה
ביניהם, היתה ביניהם שגאה
ואיבה.

יכול אף בארץ ישראל כן? והרי
שנינו שארץ ישראל לא שורה
עליה רוח אחרת ולא ממנה אחר
חוץ מהקדוש ברוך הוא בלבדו.
בא ראה שארץ ישראל כן היא
שלא שורה עליה ממנה ולא
שליח אחר פרט לקדוש ברוך-
הוא לבדו, אבל שעה אחת
שורה עליה להשחית את בני
האדם. מנין לנו? מדור, שכתוב
(דברי הימים-א כא) ויכא דוד את
מלאך ה' וחרבו שלופה בידו
נטויה על ירושלים, ואז נשחתה
הארץ.

אמר רבי אלעזר, אפלו באותה
שעה הקדוש ברוך הוא היה.
כתוב פאן מלאך ה', וכתוב שם
(בראשית מח) המלאך הגאל אתי,
וכתוב ויסע מלאך האלהים. הן
לשוב הן לרע שולט עליה
הקדוש ברוך הוא. לטוב - משום
שלא נמסרה תחת שאר הממנים,
וכל דירי העולם יתבישו
ממעשיהם. לרע - כדי שלא
ישמחו אלה לשלט עליה. ואם
תאמר, והרי כתוב (איכה א) כי
ראתה גוים באו מקדשה,
והחריבו ביתה. ואם לא שולטים
אותם ממנים, לא נחרב המקדש!

רוחא אחרא עליה דמחבלא עלמא. ועל דא
אמרינן דישראל יהבי עוז לאלהים דמקיימין
עלמא. אלהים דא שכנתא.

ואם חס ושלום אי ישראל ישתכחו חייבין
מה כתיב, (תהלים ו) רומה על השמים
אלהים וגו' משום דרשת הכינו לפעמי. כפף
נפשי בסבת חמס ושנאת חנם. פרו לפני
שוחה וגו' פגוונא דדור המבול דבגין חמס
דהות ביניהון הוה ביניהון שגאה ודבבו.

יכול אף בארעא דישראל כן. והא תנינן
ארעא דישראל לא שריא עליה רוחא
אחרא ולא ממנא אחרא בר קדשא ברין הוא
בלחודוי. תא חזי, דארעא דישראל הכי הוא
דלא שריא עליה ממנא ולא שליחא אחרא בר
קדשא ברין הוא בלחודוי. אבל שעתא חדא
שריא עליה לחבלא בני נשא. מנלן מדוד
דכתיב, (דברי הימים א כא) ויכא דוד את מלאך ה'
וחרבו שלופה בידו נטויה על ירושלים וכדין
אתחבלת ארעא.

אמר רבי אלעזר אפלו בההיא שעתא
קדשא ברין הוא הוה. כתיב הכא
מלאך ה'. וכתוב ה' (בראשית מח) המלאך
הגואל אותי. וכתוב (שמות יד) ויסע מלאך
האלהים. הן לטב והן לביש קדשא ברין הוא
שליט עליה. לטב בגין דלא אתמסרא תחות
שאר ממנן, וכל דיירי עלמא יכספון מן
עובדיהו. לביש בגין דלא יחדון אנון
לשלטאה עליה. ואי תימא (ד"א ל"ג לא) והא
כתיב, (איכה א) כי ראתה גוים באו מקדשה
וחרבו ביתא ואי לא שלטין אנון ממנן לא
אתחריב מקדשא.

והחריבו ביתה. ואם לא שולטים

בא ראה, כתוב כי אתה עשית, וכתוב (שם ב) עשה ה' אשר זמם. בא ראה, כתוב וירא אלהים את הארץ והנה נשחתה. נשחתה ודאי, כמו שנאמר. כף גם (יונה ג) וירא אלהים את מעשיהם כי שבו מדרךם הרעה. שהרי אז הארץ קוראת למעלה ועולה בעליה עליונה ומקשטת פניה כנקבה שמתקשטת אל הזכר, כף גם הארץ, שהרי גדלה בנים צדיקים למלך.

ועכשו שלא שבו דור המבול מה כתוב? וירא אלהים את הארץ והנה נשחתה, כאשה שנשטמאה והסתירה פניה מבעלה. ובזמן שמתרבים חטאי בני האדם בגלוי, הארץ שמה פניה כנקבה שאין לה בושה מכל, כמו שנאמר (ישעיה כד) והארץ חנפה תחת יושביה. ועל זה וירא כי נשחתה ודאי. מה הטעם? משום כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ.

רבי אלעזר הלך אל רבי יוסי ברבי שמעון בן לקוניא חמיו. פיון שראה אותו, התקין לו שטיח של פסוי במוטות של עץ, וישבו. אמר לו חמיו, אפשר ששמעת מאביך זה שכתוב (איכה ב) עשה ה' אשר זמם בצע אמרתו אשר צוה מימי קדם?

אמר לו, הרי פרשוה החברים, בצע אמרתו - שקרע האדמת שלו. אשר צוה מימי קדם - שהרי אותה האדמת צוה מאותם ימים ראשונים עליונים, וביום שחרב בית המקדש קרע אותה, משום שהאדמת הזו היא כבודו ותקונו, וקרע אותה.

אמר לו, עשה ה' אשר זמם, וכי מלך חושב [קדם] להרע לבניו עד שלא יבאו לחטא? ! אמר לו, (משל)

תא חזי, כתוב כי אתה עשית וכתוב עשה יי את אשר זמם. תא חזי, כתוב וירא אלהים את הארץ והנה נשחתה. נשחתה ודאי כמה דאתמר. הכי נמי (יונה ג) וירא אלהים את מעשיהם כי שבו מדרךם הרעה. דהא כדין ארעא קראת לעילא וסלקא בסליקו עלאה ומקשטא אנפאה. כנוקבא דמקשטא לגבי דכורא. הכי נמי ארעא. דהא גדלת בנין זפאין למלכא.

והבא דלא תבו דרא דטופנא מה כתיב וירא אלהים את הארץ והנה נשחתה וגו' פאתתא דאסתאבת ואסתירת אנפאה מבעלה. ובזמנא דאסגיא חובי בני נשא באתגליא, ארעא שויאת אנפאה כנוקבא דלית לה פסופא מפלא כמה דאת אמר, (ישעיה כב) והארץ חנפה תחת יושביה. ועל דא וירא כי נשחתה ודאי. מאי טעמא בגין כי השחית כל (דף טא ע"ב) בשר את דרכו על הארץ.

רבי אלעזר אזל לגביה דרבי יוסי ברבי שמעון בן לקוניא חמיו. פיון דחמא ליה אתקין ליה תופסיתא (ס"א טופסיסא) דקומרא במטון דקולפא ויתיבו. אמר ליה חמוי אפשר דשמעת מאבון האי דכתיב (איכה ב) עשה יי אשר זמם בצע אמרתו אשר צוה מימי קדם.

אמר ליה הא אוקמוה חבריא. בצע אמרתו, דבזע פורפירא דיליה. אשר צוה מימי קדם, דהא פורפירא פקיד לה מאנון יומי קדמאי עלאי, וביומא דאתחריב פי מקדשא בזע לה. בגין דהאי פורפירא איהי יקרא דיליה ותיקונא דיליה ובזע ליה.

אמר ליה עשה יי אשר זמם. וכי מלכא חשיב (קדם) לאבאשא לבנוי עד

לא ייתון למחטי. אמר ליה למלכא דהנה ליה מאן יקר, ובכל יומא הנה דחיל עליה דלא יתבר והנה מסתפל ביה ותקין בעינוי. ליומין אתא בריה וארגיז ליה למלכא, נטל מלכא ההוא מאן יקר ותבר ליה. הדא הוא דכתיב עשה יי אשר זמם.

תא חזי, מן יומא דאתבני בי מקדשא הנה קדשא בריך הוא מסתפל ביה וחביב עליה סגי והנה דחיל עליהו דישאל דיחטון ויחרב בי מקדשא. וכן בכל זמנא דהנה אתי לגבי בי מקדשא הנה לביש ההוא פורפירא. לבתר דגרמו חובין וארגיזו קמי מלכא אתחרב בי מקדשא ובזע ההוא פורפירא (ד"א גרים הכי ההוא פורפירא ואתחרב בי מקדשא) הינו דכתיב עשה יי אשר זמם.

בצע אמרתו וגו' (תא אמרתו בקדמיתא יתבא בראש אמיר. והא אתעפרו עפרא לרישא ואילו נאה לפניו. ואיחי מימי קדם ודאי. וקדין עציכו קמיה בכתא בראי ודאי וכן (ישעיה לג) אראלם צעקו חוצה. (ישעיה כב) ויקרא יי צבאות ביום ההוא וגו') היינו בזמנא דאתחרב בי מקדשא. אבל בזמנא אחרא לית חדוה קמי קדשא בריך הוא כזמנא דאתאבידו חייבי עלמא ואנון דארגיזו קמיה הדא הוא דכתיב, (משלי יא) ובאבוד רשעים רנה. וכן בכל דרא ודרא דעביד דינא בחייבי עלמא. חדוה ותושבחה קמי קדשא בריך הוא.

ואי תימא הא תנינן דלית חדוה קמי קדשא בריך הוא פד איהו עביד דינא בחייביא. אלא תא חזי, בשעתא דאתעביד דינא בחייביא, חדוון ותושבחה קמיה על דאתאבידו מעלמא. והני מילי כד מטא ההוא זמנא דאוריך לון ולא תאבן לגביה מחובייהו. אבל אי אתעביד בהו דינא עד לא

למלך שהיה לו פלי יקר, ובכל יום היה פוחד עליו שלא ישבר והיה מסתפל בו ומצא חן בעינוי. לימים בא בנו והרגיז את המלך. לקח המלך אותו פלי יקר ושבר אותו. זהו שכתוב עשה ה' אשר זמם.

בא ראה, מיום שנבנה בית המקדש היה הקדוש ברוך הוא מסתפל בו וחביב עליו הרבה, והיה פוחד על ישראל שיחטאו ויחרב בית המקדש. וכך בכל פעם שהיה בא אצל בית המקדש, היה לובש אותה אדירת. אחר שגרמו החטאים והרגיזו לפני המלך, נחרב בית המקדש וקרע אותה האדירת וקרע אותה האדירת ונחרב בית המקדש. ה' לנו שכתוב עשה ה' אשר זמם.

בצע אמרתו וגו' [האמרתו הוה בתחלה ישבה בראש אמיר, והרי התעפרו עפרה לראש ואילו נאה לפניו. והיא מימי קדם ודאי. ואז עצבות לפניו בבתים החיצונים ודאי, (ישעיה לג) וכן אראלם צעקו חוצה. (שם כב) ויקרא ה' אלהים צבאות ביום ההוא וגו']. היינו בזמן שנחרב בית המקדש. אבל בזמן אחר אין חדוה לפני הקדוש ברוך הוא כמו זמן שאובדים רשעי העולם ואותם שהרגיזו לפניו. זהו שכתוב (משלי יא) ובאבד רשעים רנה. וכן בכל דור ודור שעושה דין ברשעי העולם, חדוה ותשבחה לפני הקדוש ברוך הוא.

ואם תאמר, הרי שנינו שאין חדוה לפני הקדוש ברוך הוא כשהוא עושה דין ברשעים? אלא בא ראה, בשעה שנעשה דין ברשעים, חדוות ותשבחות לפניו על שנאבדו מהעולם. והדברים הללו כשמגיע אותו זמן שהמתין להם ולא שבו אליו מחטאיהם. אבל אם נעשה בהם דין עד שלא הגיע זמנם, [ועד]

שלא נשלם חטאם, כמו שנאמר
(בראשית טו) כי לא שלם עון
האמורי עד הנה, אז אין חדוה
לפניו, ורע לפניו על שנאבדו.

ואם תאמר, למה עושה בהם דין
טרם שהגיע זמנם? אלא הם
גרמו רע לעצמם, שהרי הקדוש
ברוך הוא אינו עושה דין בטרם
מגיע זמנם, אלא משום
שמשתתפים עם ישראל להרע
להם, ולכן עושה בהם דין
ומאבדם מהעולם בלא הזמן.
וזהו שרע לפניו. ולכן הטביע
מצרים בים והאבד שונאי
ישראל בימי יהושפט, וכן כלם,
שהרי משום ישראל נאבדו לפני
זמנם.

אבל כשהשלם הזמן שחכה
להם ולא שבו, אז חדוה
ותשפחת לפניו על שאבדו
מהעולם, פרט לזמן שחורב בית
המקדש, שאף על גב שהשלם
הזמן שלהם שהרגיזו לפניו, לא
היתה חדוה לפניו. ומאותו זמן
לא היתה חדוה לפניו למעלה
ולמטה.

בי לימים עוד שבעה אנכי
ממטיר על הארץ ארבעים יום
וארבעים לילה וגו'. רבי יהודה
אמר, ארבעים יום וארבעים
לילה הללו, מה מעשיהם? אלא
ארבעים יום להלקות רשעי
העולם, וכתוב (דברים כה) ארבעים
יפנו לא יסוף, פנגד ארבעה
רוחות העולם, לכל אחד עשרה.
משום שכן אדם נברא מארבעה
רוחות העולם, ועל זה ומחיתי
את כל היקום. וצריך ארבעים
להלקות ולמחות את העולם.

רבי יצחק היה מצוי לפני רבי
שמעון. אמר לו פסוק זה [שאמר]
שכתוב ותשחת הארץ לפני
האלהים. אם בני אדם חטאו -
הארץ במה חטאה? אמר לו,

מטא זמנייהו, (ועד) דלא אשתלים חובייהו,
במה דאתאמר, (בראשית טו) כי לא שלם עון
האמורי עד הנה, פדין לית חדוה קמיה
ובאיש קמיה על דאתאבדו.

ואי תימא איהו עד לא מטו זמנייהו אמאי
עביד בהו דינא. אלא אנון גרמין בישא
לגרמייהו. דהא קדשא ברין הוא לא עביד
בהו דינא עד לא מטא זמנייהו. אלא בגין
דמשתתפי בהדייהו דישאל לאבאשא לון.
ובגין כך עביד בהו דינא ואוביד לון מעלמא
כלא זמנא. ודא הוא דאבאיש קמיה. ובגין
כך אטבע מצראי בימא. ואוביד שונאייהון
דישראל בימי יהושפט. וכן פלהו. דהא
בגיניהון דישאל אתאבדו בלא זמנא.

אבל פד אשתלים זמנא דאוריין לון ולא
תבו. פדין חדוה ותושפחתא קמיה על
דאתאבדו מעלמא. פר בזמנא דאתחרב בי
מקדשא. דאף על גב דאשתלים זמנא דלהון
דארגיזו קמיה, לא הוה חדוה קמיה.
ומההוא זמנא לא הוה חדוה לעילא ותתא:

בי לימים עוד שבעה אנכי ממטיר על הארץ
ארבעים יום וארבעים לילה וגו'. רבי
יהודה אמר הני ארבעים יום וארבעים לילה
מאי עבידתייהו. אלא ארבעים יום לאלקאה
חייבי עלמא וכתוב, (דברים כה) ארבעים יפנו לא
יוסוף, לקבל ארבע סטרי עלמא לכל חד
עשרה. בגין דבר נש מארבע סטרי עלמא
אתברי. ועל דא ומחיתי את כל היקום.
ואצטריך ארבעים לאלקאה ולא תמחי עלמא.
רבי יצחק הוה שכיח קמיה דרבי שמעון
אמר ליה האי קרא (דקאמר) דכתיב

ותשחת הארץ (דף סב ע"א) לפני האלהים. אי בני
נשא חטאן ארעא במה. אמר ליה בגין

משום שכתוב כי השחית כל
בשר את דרכו, כמו שנאמר. כמו
זה, (ויקרא יח) ותטמא הארץ
ואפקד עונה עליה. אלא בני
אדם חטאו. ואם תאמר, הארץ
במה? אלא עקר הארץ הם בני
האדם, והם משחיתים את הארץ
והיא נשחתת, והכתוב מוכיח,
שכתוב וירא אלהים את הארץ
והנה נשחתה כי השחית כל בשר
את דרכו על הארץ.

בא ראה, כל חטאי האדם כלם,
השחתתם תלויה בתשובה.
והחטא של שופך זרע על הארץ
ומשחית דרכו ומוציא זרע על
הארץ - משחית אותו ומשחית
את הארץ, ועליו כתוב (ירמיה ב)
נכתם עונך לפני, וכתוב בו (תהלים
ח) כי לא אל חפץ רשע אֵתה לא
יגור רע. פרט לתשובה גדולה.
וכתוב (בראשית לח) ויהי ער בכור
יהודה רע בעיני יי וימיתו יי והא
והרי נתבאר.

אמר לו, למה דן הקדוש ברוך
הוא את העולם במים ולא באש
ולא בדבר אחר? אמר לו, סוד
הוא, שהרי הם השחיתו דרכם
בשכיל שמים עליונים ומים
תחתונים לא התחברו זכר ונקבה
כראוי. [ומי הם המים העליונים? בינה, ומים
תחתונים - מלכות, ה"א עליונה ה"א תחתונה,
וכאשר הם משחיתים, נסתלק יי, שהוא זכר,
ונשאר ה"א ב"א ומים במים]. מה הם
השחיתו דרכם, כמו זה מים
זכריים ונקביים. ועל זה נדונו
במים, במה שהם חטאו. והמים
היו רותחים ופושטים מהם את
העור, כמו שהשחיתו דרכם
במים רותחים. דין כנגד דין. זהו
שכתוב נבקעו כל מעינות תהום
רבה. הרי מים תחתונים. וארבת
השמים נפתחו - זה מים
עליונים. מים עליונים
ותחתונים.

דכתיב כי השחית כל בשר את דרכו כמה
דאמר. כגוונא דא (ויקרא יח) ותטמא הארץ
ואפקוד עונה עליה. אלא בני נשא חטאן ואי
תימא ארעא במה, אלא עקרא דארעא בני
נשא אנון. ואנון מחבלין ארעא והיא
אתחבלת. וקרא אוכח דכתיב וירא אלהים
את הארץ והנה נשחתה כי השחית כל בשר
את דרכו על הארץ.

תא חזי, כל חטאי דבר נש פלהו חבלותא
דיליה תליין בתשובה. וחטאה דאושיד
זרעא על ארעא ומחבלא ארחיה ואפיק זרעא
על ארעא, מחבל ליה ומחבל ארעא. ועליה
פתיב, (ירמיה ב) נכתם עונך לפני. וכתיב ביה
(תהלים ח) כי לא אל חפץ רשע אֵתה לא יגור רע.
בר בתשובה סגי. וכתיב, (בראשית לח) ויהי
ער בכור יהודה רע בעיני יי וימיתו יי והא
אתמר.

אמר ליה אמאי דאין קדשא בריך הוא
עלמא במיא ולא באשא ולא במלה
אחרא. אמר ליה רזא הוא דהא אנון חבילו
ארחיהו בגין דמיין עלאין ומיין תתאין לא
אתחברו דבר ונוקבא כדקא יאות. (ומאן אליו מיין
עלאין בינה, ומיין תתאין מלכות. ה"א עלאה ה"א תתאה. וכד אנון מחבלין,
אסתלק יי והוא דבר, ואשתאר ה"א בה"א ומיין במיין). מאן אנון
דחבילו ארחיהו, כגוונא דא מיין דכורין
ונוקבין. ועל דא אתדנו במיא במה דאנון
חבו. ומיין הוו רתיחן ופשטו משכא מנייהו
כמה דחבילו ארחיהו במיין רתיחן. דינא
לקבל דינא. הדא הוא דכתיב נבקעו כל
מעיינות תהום רבה, הא מיין תתאין.
וארובות השמים נפתחו דא מיין עלאין. מיין
עלאין ותתאין.

רבי חייא ורבי יהודה הוו רבין יהודה הוו
הולכים בדרך, והגיעו להרים
גדולים, ומצאו בין ההרים
עצמות בני אדם שהיו מאותם
בני המבול, ופסעו שלש מאות
פסיעות בעצם אחת. תמהו.
אמרו, הינו מה שאמרו חברינו
שהם לא היו פוחדים מדין
הקדוש ברוך הוא, כמו שכתוב
(איוב כא) ויאמרו לאל סור ממנו
ודעת דרכיך לא חפצנו. מה
עשו? היו סותמים ברגליהם את
מעינות התהום, ומים רתוחים
יוצאים ולא יכלו לעמד בהם, עד
שהיו נשמים ונופלים בארץ
ומתים.

ויורד נח שלשה בנים וגו'. אמר
רבי חייא לרבי יהודה, בא ואמר
לך דברים ששמעתי בזה. משל
לאדם שמכניס לנקבה
שמתעברת [ד"א פרי משה] בפעם
אחת, ויצאו שנים או שלשה
בנים. [כל] אחד נפרד מאחר
בדרכיו במעשיו. זה צדיק וזה
רשע וזה בינוני. אף גם כאן
שלשה קשרים של רוח הולכים
ושטים ונוכללים בשלשה
עולמות.

בא ראה, נשמה יוצאת ונכנסת
בין הרי פרוז, ומתחברת הרוח
בנשמה. יורדת למטה, מתחברת
הנפש ברוח, וכלם [הולכים ד"א יורדים]
ומתחברים זה עם זה. אמר רבי
יהודה, נפש ורוח כלולים זה עם
זה. הנשמה שורה בדרכיו של בן
אדם, [וזה] והוא מדור נסתר שלא
נודע מקומו.

בא בן אדם להטהר - מסייעים לו
בנשמה קדושה ומטהרים אותו
ומקדשים אותו ונקרא קדוש. לא
זכה ולא בא להטהר - שתי
דרגות פותחים, שהם נפש ורוח
בו. אין בו נשמה קדושה [סיוע
שלמעלה, וזה כפי דרכו]. ולא עוד, אלא

רבי חייא ורבי יהודה הוו אזלי בארְחָא.
ומטו לגבי טורין רברבן ואשכחו ביני
טוריא גרמי בני נשא דהוו מאנון בני טופנא.
ופסעו תלת מאה פסיען בגרמא חדא. תוּוהו.
אמרו היינו דאמרו חברנא דאנון לא הוו
מסתפי מדינא דקדשא בריך הוא כמה
דכתיב, (איוב כא) ויאמרו לאל סור ממנו ודעת
דרכיך לא חפצנו. מה עבדו. הוו סתימין
ברגליהו מבועי תהומא. ומיין נפקין רתיחן
ולא יכילו למיקם בהו, עד דהוו נשמטין
ונפלי בארעא ומייתין:

ויורד נח שלשה בנים וגו'. אמר רבי חייא
לרבי יהודה תא ואימא לך מלי
דשמענא בהאי. מתל לבר נש דאעיל לנוקבא
דמעריא (ד"א איבא דמעהא) בזמנא חדא. ונפקי
תרין או תלתא בנין. חד מתפרשא
מאחרא בארחוי בעובדוי. דא זפאה ודא
חייבא ודא בינוני. אוף הכא נמי תלת קטרי
דרוחא אזלין ושטאן ואתפלילן בתלת
עלמין.

תא חזי, נשמתא נפקאת ואעיל בין טורי
פרודא ואתחבר רוחא בנשמתא. נחית
לתתא אתחבר נפש ברוח וכלהו (אולי ד"א נחיתין)
ומתחברין דא עם דא. אמר רבי יהודה נפש
ורוח פלילן דא עם דא. נשמתא שריא
בארחוי דבר נש. (והאי) והיא מדורא טמירא
דלא אתיידע אתרהא.

אתא בר נש לאתדפאה, מסייעין ליה
בנשמתא קדישא ודכאן ליה ומקדשין
ליה ואקרי קדוש. לא זכה ולא אתי
לאתדפאה, תרין דרגין פתחין דאנון נפ"ש
ורו"ח ביה. נשמתא קדישא לית ביה (סיועא
דלעילא ודא כפום ארמית). ולא עוד אלא דאי יסתאב

מִסְאָבִין לִיה. וְסִיוֹעָא דְלַעֲיָלָא אַעֲדִיו מִינִיה. מִפָּאן וּלְהִלָּאָה כָּל חַד לְפִנּוּם אֶרְחִיה.

תוספתא

קטורי רמאי, דקסטורי דהוסטרא (ס"א דהחוא סטרא) אָנן פְּתִיחָן עֵינֵינוּ פְּתִיחָן אֹדְנִין. קָל מִן קָלִיא נְחִית מַעֲיָלָא לְתַתָּא. מִתְבַּר טוֹרִין וְטָרִין. מֵאן אֲנִין דְּחָמָאן וְלֹא חָמָאן. אָטִימִין אֹדְנִין. סְתִימִין עֵינֵינוּ. לֹא חָמָאן וְלֹא שְׁמַעִין לֹא יִדְעִין בְּסִכְלָתָנוּ, חַד דְּכִלְיָא בְּתִרִין בְּגִוּיָיהוּ. דְּחִיין לִיה לְבָר.

אָנִין מִתְדַבְּקִין בֵּין (ס"א ביה) בְּאֲנִין תְּרִי, חַד אֹמְנָא דְאֹמְנָא לֹא שְׂרִיא (ס"א שְׁוִין) בְּגִוּיָיהוּ. לֹא עֲאִלִין

בֵּין סִפְרֵי קְדִישִׁין. כָּל אֲנִין דְּאֹמְנָא דָּא לֹא (דף סב ע"ב) שְׂרִיא בְּגִוּיָיהוּ לֹא אֲכַתְבוּ בְּסִפְרֵי דְכְּרִינִיא אֶתְמַחִין מִסְפָּרָא דְחִי כְּמָה דָּאֵת אָמַר (תהלים טט) יִמְחוּ מִסְפָּר חַיִּים וְעַם צְדִיקִים אַל יִכְתְּבוּ.

ווי לון פד יפקון מֵהַאי עֲלָמָא ווי לון (לחיהו). מֵאן יתבע לון פד יתמסרון בִּידָא דְדוּמָה וְיִתּוּקְדוּן בְּנוּרָא דְדִלִיק וְלֹא יִפְקוּן מִגִּיהַ בַּר פְּרִישׁ יֶרֶחִי וְשַׁבְתִּי כְּמָה דָּאֵת אָמַר, (ישעיה טו) וְהָיָה מִדֵּי חֹדֶשׁ בְּחֹדְשׁוֹ וּמִדֵּי שָׁבַת בְּשַׁבְתּוֹ יָבֹא כָּל בָּשָׂר לְהִשְׁתַּחֲוֹת לִפְנֵי אָמַר יִי. לְכַתֵּר פְּרוּזָא דְבִסְטֵר צָפוֹן אֲכָרִיז עֲלֵיהֶוּ וְאָמַר (תהלים ט) יָשׁוּבוּ רְשָׁעִים לְשֹׂאוּלָה וְגו'. כְּמָה חֲבִילִי טְרִיקִין אֶתְפַּנְשׁוּ עֲלֵיהֶוּ בְּאַרְבַּע סְטָרִין. אָשָׁא מְלַהֲטָא בְּגִי בֵּן הַנֶּם.

תֵּלֶת זְמָנִין בְּיוֹמָא מִתְפַּקְדָּן (ס"א מִתּוּקְדָּן). וְלֹא עוֹד אֵלָא בְּזִמְנָא דִּישְׂרָאֵל אֲתִיבֹ בְּקוֹל רֶם אָמֵן יְהֵא שְׁמִיה רַבָּא מְבָרַךְ, קִדְּשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶתְמַלִּי רַחֲמִין וְחַיִּים עַל כָּלָא. וְרַמִּיז לְמַלְאָכָא דְמִמְנָא עַל תְּרַעֲי דְגִיְהֵנָם סְמִרְיָאֵל שְׁמִיה וְתֵלֶת מִפְּתָחַן בִּידִיה וּפְתַח תֵּלֶת תְּרַעֲי דְבִסְטֵר מְדַבְּרָא וְחָמָאן נְהוּרָא דְהַאי עֲלָמָא. אֵתָא תְּנָנָא דְנוּרָא וְסִתִּים אֹרְחִין.

פְּדִין תֵּלֶת מִמֶּנּוּ דְתַחֲוֹת יִדְיָהוּ תֵּלֶת מְגֻרֻפִין מְנַשְׁבָּן

שָׁאֵם יִטְמָא - מְטַמְּאִים אוֹתוֹ. וְהַסִּיוֹעַ שְׁלַמְעֵלָה מִסִּירִים מִמֶּנּוּ. מִפָּאן וְהִלָּאָה כָּל אֶחָד לְפִי דְרָכּוֹ.

תוספתא

קְשׁוּרִים רְמִים שֶׁל הִיכְלִי הַהִיכָלוֹת [שֶׁל אוֹתוֹ צד] אָנוּ פְּתוּחִי עֵינֵינוּ, פְּתוּחִי אֲזָנֵינוּ. קוֹל מִהִקּוֹלוֹת יוֹרֵד מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה, מִשְׁבַּר הָרִים וּסְלָעִים. מִי הֵם שְׂרׁוּאִים וְלֹא רוּאִים? אָטוּמִי אֲזָנִים, סְתוּמִי עֵינֵינוּ, לֹא רוּאִים וְלֹא שׁוֹמְעִים, לֹא יוֹדְעִים בְּשֹׁכֵל, אֶחָד שְׁפָלוֹל בְּשָׁנִים בְּתוֹכָם. דוֹחִים אוֹתָם הַחוּצָה.

הֵם נִדְבָקִים בֵּין [ס"א בו] בְּאוֹתָם שְׁנַיִם, הָאֶחָד אָמֵן הָאֲמִנִים לֹא שׁוּרָה [ס"א שְׁמִים] בְּתוֹכָם. לֹא נִכְנָסִים בֵּין סִפְרִים קְדוּשִׁים. כָּל אֱלוֹ שֶׁל אָמֵן זֶה לֹא שׁוּרָה בְּתוֹכָם, לֹא נִכְתְּבוּ בְּסִפְרֵי הַזְכְּרוֹנוֹת וְנִמְחִים מִסְפָּר הַחַיִּים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים טט) יִמְחוּ מִסְפָּר חַיִּים וְעַם צְדִיקִים אַל יִכְתְּבוּ.

אוֹי לָהֶם כְּשִׁיֵּצְאוּ מִהָעוֹלָם הַזֶּה. אוֹי לָהֶם [לחִיָּהֶם]. מִי יתבע אוֹתָם כְּאִשֶּׁר יִמְסְרוּ בִּידֵי דוּמָה וְיִשְׁרְפוּ בְּאֵשׁ שְׂדוּלָקֶת וְלֹא יֵצְאוּ מִמֶּנָּה רַק בְּרֵאשֵׁי חֲדָשִׁים וְשַׁבָּתוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה טו) וְהָיָה מִדֵּי חֹדֶשׁ בְּחֹדְשׁוֹ וּמִדֵּי שָׁבַת בְּשַׁבְתּוֹ יָבֹא כָּל בָּשָׂר לְהִשְׁתַּחֲוֹת לִפְנֵי אָמַר ה'. אַחֵר כֶּף פְּרוּז שְׁבָצָד צָפוֹן מְכָרִיז עֲלֵיהֶם וְאָמַר, (תהלים ט) יָשׁוּבוּ רְשָׁעִים לְשֹׂאוּלָה וְגו'. כְּמָה אֲגִדּוֹת שֶׁל יִסּוּרִים יִתְפַּנְסוּ עֲלֵיהֶם בְּאַרְבָּעָה צְדִידִים. אֵשׁ לוֹהֶטֶת בְּגִיא בֵּן הַנּוֹם.

שְׂרֵשׁ פְּעָמִים בְּיוֹם מִתְפַּקְדִּים [נִשְׁרָפִים]. וְלֹא עוֹד, אֵלָא בְּזִמְן שִׁישְׂרָאֵל עוֹנִים בְּקוֹל רֶם אָמֵן יְהֵא שְׁמִיה רַבָּא מְבָרַךְ, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְמַלֵּא רַחֲמִים וְחַס עַל הַכָּל, וְרוֹמֵז לְמַלְאָךְ הַמִּמְנָה עַל שְׁעָרֵי הַגִּיְהֵנָם, שְׁשֻׁמוֹ סְמִרְיָאֵל, וְשִׁלְשָׁה מִפְּתָחוֹת בִּידּוֹ, וּפְתַח שְׁלֹשָׁה שְׁעָרִים שְׁבָצָד הַמְדַבְּרָ, וְרוּאִים אֵת אוֹר הָעוֹלָם הַזֶּה. בָּא עֵשֶׂן שֶׁל אֵשׁ וְסוֹתָם הַדְּרָכִים.

וְאִזְּ שְׁלֹשָׁה מִמֵּנִים שֶׁתַּחַת יְדֵיהֶם שְׁלֹשׁ מְגֻרָפוֹת, מְנַשְׁבִּים בִּידֵיהֶם וּמַחֲזִירִים עֵשֶׂן לְמִקּוֹמָם,

וְנוֹתְנִים לָהֶם רֻחָה שְׁעָה וְחֲצִי.
וְאַחֵר כֶּף שְׁבִים לָאֵשׁ שְׁלֵהֶם. וְכֶף
שְׁלֹשׁ פַּעֲמִים בַּיּוֹם. וּבְכָל זְמַן
שְׁאוּמְרִים יִשְׂרָאֵל אָמֵן יְהִי
שְׁמִיהּ רַבָּא מְבָרַךְ וְכוּ', מְרוּחִים
לָהֶם. אֲשֶׁרֵיהֶם הַצְדִּיקִים שְׁדִרְכָם
מְאִירָה בְּאוֹתוֹ עוֹלָם לְכָל
הַצְדִּיקִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ד)
וְאַרְחַ צְדִיקִים כְּאוֹר נֹגֵה הוֹלֵךְ
וְאוֹר עַד נֶכּוֹן הַיּוֹם. (עד כאן
ההוספתא).

רַבִּי אָבָא אָמַר, בְּגִיְהֶנָּם יֵשׁ
מְדוּרִים עַל מְדוּרִים, שְׁנָיִם
שְׁלִישִׁים, עַד שֶׁבַע. וְהָרִי בְּאוֹרָה
הַחֲבֵרִים. וְאֲשֶׁרֵי הַצְדִּיקִים שֶׁהֵם
נִשְׁמְרִים מִחֲטָאֵי הָרָשָׁעִים וְלֹא
הוֹלְכִים בְּדִרְכֵיהֶם וְלֹא נִטְמָאִים
בָּהֶם. וְכָל מִי שֶׁנִּטְמָא, כְּשֶׁהוֹלֵךְ
לְאוֹתוֹ עוֹלָם יוֹרֵד לְגִיְהֶנָּם, וְיוֹרֵד
עַד הַמְדוּר הַתַּחְתּוֹן.

וּשְׁנֵי מְדוּרִים הֵם שְׁסוּמוֹכִים זֶה
עִם זֶה - שְׁאוּל וְאַבְדוֹן. מִי שִׁוֵּרֵד
לְשְׁאוּל, דָּנִים אוֹתוֹ שֵׁם וּמְקַבֵּל
עֲנָשׁוֹ, וּמַעֲלִים אוֹתוֹ לְמְדוּר
עֲלִיּוֹן אַחֵר. וְכֵן דְּרָגָה אַחֵר
דְּרָגָה, עַד שֶׁהֵם מַעֲלִים אוֹתוֹ.
אָבֵל מִי שִׁוֵּרֵד לְאַבְדוֹן, לֹא
מַעֲלִים אוֹתוֹ לְעוֹלָמִים, וְלִכְּנֵן
נִקְרָא אַבְדוֹן, שֶׁהָרִי אָבוּד הוּא
מִהַכֵּל.

בֹּא רְאֵה, נֹחַ הַצְדִּיק הִיָּה מִתְּרֵה
בְּכַנִּי דוֹרוֹ, וְלֹא הָיוּ שׁוֹמְעִים לוֹ,
עַד שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הִבִּיא
עֲלֵיהֶם דִּין הַגִּיְהֶנָּם. מִהוּ דִּין
גִּיְהֶנָּם? אֵשׁ וְשֹׁלֵג, מִים וְאֵשׁ. זֶה
צוּנָן זֶה רוֹתַח. וְכֹלָם נִדְּוֹנוּ בְּדִין
הַגִּיְהֶנָּם וְאָבְדוּ מִהָעוֹלָם, וְאַחֵר
כֶּף הַתִּקְוָה הָעוֹלָם פְּרָאוּי לוֹ.
וְנִכְנַס נֹחַ בַּתֵּבָה וְהַכְנִיס בָּהּ כָּל
מִין וּמִין [מִכְרִיּוֹת] הָעוֹלָם. וְדָאֵי נֹחַ
עָץ עֲשֵׂה פְרִי הָיָה. וְיִצְחָק
מִהַתֵּבָה כָּל מִינֵי הָעוֹלָם כְּמוֹ
שֶׁלְמַעֲלָה.

בֹּא רְאֵה, כְּשֶׁעָץ זֶה עוֹשֶׂה הַפְּרִי, מִתְחַבֵּר בְּעֵץ פְּרִי כָּל אוֹתָם מִיָּנִים שֶׁלְמַעֲלָה חִיּוֹת גְּדוֹלוֹת

בִּידֵייהוּ וְאֲתִיבוּ תַנְנָא לְאַתְרֵיהוּ וְרוּחוֹתֵין לוֹן שְׁעֵתָא
וּפְלָגוֹת שְׁעֵתָא. וּלְבַתֵּר תִּיבִינֵין לְאֲשִׁייהוּ. וְכֵן תֵּלֵת זְמָנִין
בַּיּוֹמָא וּבְכָל זְמָנִין דְּאֲמַרֵי יִשְׂרָאֵל אָמֵן יְהִי שְׁמִיהּ רַבָּא
מְבָרַךְ וְכוּ' אֲנוּן וְרוּחוֹתֵין לוֹן. וְזָכְרִין אֲנוּן צְדִיקֵינָא
דְּאוֹרְחֵיהוֹן מִנְהֵרָא בְּהוּא עֲלֵמָא לְכָל סְטָרִין כְּמָה דְּאֵת
אָמַר, (משלי ד) וְאוֹרַח צְדִיקִים כְּאוֹר נֹגֵה הוֹלֵךְ וְאוֹר עַד
נֶכּוֹן הַיּוֹם (עד כאן לשון התוספתא):

רַבִּי אָבָא אָמַר, בְּגִיְהֶנָּם אֵית מְדוּרִין עַל
מְדוּרִין תְּנִינִין תְּלִיתָאִין עַד שֶׁבַע. וְהָא
אוּקְמוּהִי חֲבֵרִיאַ. וְזָכְרִין אֲנוּן צְדִיקֵינָא דְּאֲנוּן
מִסְתַּמְרִין מִחוּבֵי חֲיִיבִיא וְלֹא אֲזִיל בְּאַרְחֵייהוּ
וְלֹא מִסְתַּאֲבֵי בָּהּ. וְכָל מָאן דְּאִסְתַּאֲבַּב כַּד
אֲזִיל לְהוּא עֲלֵמָא, נִחִית לְגִיְהֶנָּם. וְנִחִית עַד
מְדוּרָא תַתָּא.

וְתַרְיִן מְדוּרִין אֲנוּן דְּסְמִיכִין דָּא עִם דָּא
שְׁאוּל וְאַבְדוֹן. מָאן דְּנִחִית לְשְׁאוּל
דִּינִין לִיָּה תַמָּן וּמְקַבֵּל עֲנָשִׁיהּ וּסְלִיקוּ לִיָּה
לְמְדוּרָא אַחֲרָא עֲלָאָה. וְכֵן דְּרָגָא בְּתַר דְּרָגָא
עַד דְּאֲנוּן סְלִקִין לִיָּה. אָבֵל מָאן דְּנִחִית
לְאַבְדוֹן לֹא סְלִקִין לִיָּה לְעֵלְמִין. וּבְגִין כֶּף
אֲקָרִי אַבְדוֹן דְּהָא אָבִיד הוּא מְפֻלָּא.

תָּא חֲזִי, נֹחַ וְזָכָאָה, הָוָה אֲתָרִי בְּכַנִּי דְרִיָּה
וְלֹא הָווּ שְׁמַעֲי לִיָּה. עַד דְּקִדְשָׁא בְרִיךְ
הוּא אֵייתִי עֲלֵייהוּ דִּינָא דְּגִיְהֶנָּם. מָאִי דִּינָא
דְּגִיְהֶנָּם אֲשָׁא וְתִלְגָּא. מִיָּיא וְאֲשָׁא. דָּא צְנִינָא
וְדָא רְתִיחָא. וְכֹלָהוּ בְּדִינָא דְּגִיְהֶנָּם אֲתַדְּנוּ
וְאֲתַאֲבִידוּ מִעֲלָמָא. וּלְבַתֵּר אֲתַקִּיִּים עֲלֵמָא
כְּדָקָא חֲזִי לִיָּה. וְעָאֵל נֹחַ בַּתֵּבָה וְאֲעִיל בָּהּ כָּל
זִינָא וְזִינָא (ר"א מְבָרַיִן) דְּעֵלְמָא. וְדָאִי נֹחַ עָץ
עוֹשֶׂה פְרִי הָוָה. וְנִפְקוּ מִן תֵּבָה כָּל זִינֵי
עֲלֵמָא כְּגוּוֹנָא דְּלַעֲיָלָא.

תָּא חֲזִי, כַּד הָאִי עָץ עוֹשֶׂה פְרִי אֲתַחֲבֵר בְּעָץ

פרי כל אנון זינין דלעילא חיוון רברבן וזעירן וכמה זינין וכל חד לזיניה כמה דאף אמר, (תהלים קד) חיות קטנות עם גדולות. כגוונא דא נח בתבה. וכלהו נפקו מן תיבותא ואתקיים עלמא כגוונא דלעילא. ובגני כף נח איש האדמה אקרי. נח איש צדיק אקרי וזה אוקמוה.

רבי חייא אמר תלת מאה שנין עד לא אתי טופנא הוה נח אתרי בהו על עובדיהון ולא הוו שמעין ליה. עד דקדשא בריה הוא אשלים זמנא דאוריף לון ואתאבידו מעלמא. תא חזי, מה כתיב לעילא ויהי כי החל האדם לרב על פני האדמה ובנות ילדו להם. והווי אזלין ערטילאין לעיניהון דכלא. מה כתיב, (בראשית ו) ויראו בני האלהים את בנות האדם וגו'. ודא הוה יסודא ועקרא למיגד בחוביהון עד דגרים לון לאשתצאה מעלמא. ובגין כף אתמשכאן בתר יצר הרע ובגזעו ושרשו. ודחו מהימנותא קדישא מביניהו. ואסתאבו (נ"א ואיתאבידו) כמה דאתמר. בגין כף קץ כל בשר בא לפני, לאלפא קטיגוריא עליהו:

ויאמר אלהים אל נח קץ כל בשר בא לפני.

חשלמה מהחשממות (סימן י)

רבי חזקיה אמר זכאה חולקיהון דישראל דקודשא בריה הוא אתרעי בהון ויהב להון אורייתא קדישא ואזהר לון ויהב לון עיטא לאסתמרא מעילא ותתא בגין דלא ישלוט בהו בר קדשא בריה הוא ואינון ידעי לדחיא מנייהו כל מקטרגין וכל קסטירין בגין דיהון חולקא דעדביה ואחסנתיה כמה דאף אמר (דברים ל"ב) כי חלק יי עמו יעקב חבל נחלתו.

וקטנות, וכמה מינים כל מין למינו, כמו שנאמר (תהלים קד) חיות קטנות עם גדולות. כמו זה נח בתבה. וכלם יצאו מהתבה, והתקיים העולם כמו שלמעלה. ולכן נח נקרא איש האדמה. נח נקרא איש צדיק. והרי באריה. רבי חייא אמר, שלש מאות שנה עד שלא בא המבול היה נח מתרה בהם על מעשיהם ולא היו שומעים לו, עד שהקדוש ברוך הוא השלים הזמן שחכה להם ואבדו מהעולם

בא ראה מה פתוב למעלה, ויהי פי החל האדם לרב על פני האדמה ובנות ילדו להם. והיו חולכים ערמים לעין כל. מה פתוב? (בראשית ו) ויראו בני האלהים את בנות האדם וגו'. וזה היה יסוד ועקר להמשך בחטאם עד שגרם להם להשמד מהעולם, ולכן נמשכו אחר יצר הרע ובגזעו ובשרשו ודחו את האמונה הקדושה מביניהם, ונטמאו (נ"א ונאבדו) כמו שנאמר. לכן קץ כל בשר בא לפני - ללמד קטגוריה עליהם.

ויאמר אלהים לנח קץ כל בשר בא לפני.

חשלמה מהחשממות (סימן י)

רבי חזקיה אמר, אשרי חלקם של ישראל שהתמצה בהם הקדוש ברוך הוא ונתן להם תורה הקדושה, והזהיר אותם ונתן להם עצה להשמר ממעלה וממטה כדי שלא ישלט בהם - רק הקדוש ברוך הוא, והם יודעים לדחות מהם כל המקטרגים וכל הרוחות, כדי שיהיו חלק גורלו וירשתו, כמו שנאמר (דברים לב) כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו.

בא ראה, ביום של ראש השנה הקדוש ברוך הוא יושב בדין על העולם, וכל בני העולם יושבים בחשבון, ואין מי שלא נכנס בחשבון, וספרי חיים ומתים נפתחים באותו יום. ובגלל שהקדוש ברוך הוא התרצה בהם, נתן להם עצה להנצל מכל הקטרוגים של מעלה שהם התמנו, וכן בכל זמן שהדין שורה על העולם. ביום זה מזמנים ישראל לעורר עליהם רחמים, ובמה? בשופר, שהקול הזה שיוצא עולה למעלה ומעורר שופר העליון, אז מתעוררים רחמים ממקומם, והקדוש ברוך הוא קם מכסא דין ויושב בכסא רחמים ומרחם על ישראל, ולא נתנת רשות למקטרג.

וישראל יושבים לפני הקדוש ברוך הוא בתשובה ותוקעים בשופר [ומתעוררים] ומתעוררים רחמים, שהרי אותו קול שיוצא הוא התעוררות הרחמים, ואז המלשין לא יכול לעמד לפני פסא הרחמים, שהרי לא בא מאותו צד ולא נמצא קטגוריא. ביום הכפורים שהוא חתימת הדין, וישראל עומדים בקדשת רבונם, באותו יום, כדי שלא יקרב מלשין למקדש, נותנים לו שעיר, שבא מצד רוח הטמאה והוא טמא, ורוח טמאה נהנה ממנו. [והוא] הוא מתעסק בו, ולא מתקרב למקדש לטמא, ואז הפנים מאירות, וישראל נצולים ממנו.

בזמן אחר, כשרבים חטאי בני האדם, המלשין הזה בשעת הדין מתעורר על חטאי העולם, אז הוא בא, ונמצאת הלשנה לפני הקדוש ברוך הוא, והמקדש נטמא, וכל הפנים עצובות

תא חזי, ביומא דראש השנה קדשא בריך הוא יתיב בדינא על עלמא וכל בני עלמא יתבי בחושבנא ולא אית מאן דלא עאל בחושבנא וספרין דחיין ומתין פתיחן בההוא יומא וקדשא בריך הוא בגין דאתרעי בהו יתב לון עיטא לאשתזבא מכל קטרוגין דלעילא דאינון אתמנן וכן בכל זמנא דדינא שרייא על עלמא. בהאי יומא אזמנן ישראל לאתערך רחמי עליהו ובמה בשופר. דהא קלא דנפיק סליק לעילא ואתער שופר דלעילא כדין אתערו רחמי מאתריהו וקודשא בריך הוא קם מפורסייא דדינא ויתיב בכורסייא דרחמי ורחים עליהו דישראל ולא אתייהב רשו למקטרגא.

וישראל יתבי קמי קדשא בריך הוא בתיובתא ותקעי שופר (ומתערי) ואתערו רחמי, דהא ההוא קלא דנפיק אתערותא דרחמי איהו וכדין דלטורא לא יכיל לקיימא קמי כורסייא דרחמי דהא לא אתי מההוא סטרא ולא אשתכח קטיגוריא. ביומא דכפורי דאיהו חתימא דדינא וקיימי ישראל בקדושתא דמריהו בההוא יומא בגין דלא יקרב דלטורא למקדשא יתבין ליה שעיר דאתי מסטרא דרוחא מסאבא והוא מסאבא ורוח מסאבא אתהני ביה (והוא) הוא אתעסק ביה ולא אתקרב למקדשא לסאבא וכדין אנפין נהירין וישראל משתזבין מניה.

בזמנא אחרא כד סגין חובי בני נשא האי דלטורא בשעתא דדינא אתער על חובי עלמא כדין איהו אתי ואשתכח דלטורא קמי קדשא בריך הוא ויסתאב מקדשא וכל אנפין עצובין ודינא אשתכח

וְנִמְצָא הַדִּין, וְעַל זֶה (בראשית ו) קֵץ
כָּל בֶּשֶׁר בָּא לִפְנֵי, בָּא לִפְנֵי וְדָא,
לְתַבַּע חֲסָאֵי הָעוֹלָם מִשּׁוּם שֶׁהֵם
גִּרְמוֹ: (ע"כ מזהה שמטות).

[חזרו לדבר הראשון. קץ כל בשר בא לפני, בא
לפני ודאי. משום שהם גרמו]. רבי יהודה
פֶּתַח, (תהלים לט) הוֹדִיעֵנִי ה' קִצִּי
וּמִדַּת יָמֵי מָה הִיא אֲדַעָה מָה
חִדַּל אֲנִי. אָמַר דּוֹד לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא: שְ�נֵי קִצִּים הֵם, אֶחָד
לִימִין וְאֶחָד לְשִׁמְאַל, וְהֵם שְׁתֵּי
דְרָכִים לְלַכֵּת בֵּהֶם בְּנֵי אָדָם
לְאוֹתוֹ הָעוֹלָם.

קֵץ לִימִין - שְׁכָתוֹב (דניאל יב) לִקֵּץ
הַיָּמִין. וְקֵץ לְשִׁמְאַל - שְׁכָתוֹב
(איוב כח) קֵץ שָׁם לַחֲשָׁף וּלְכָל
תְּכָלִית הוּא חוֹקֵר [אָבָן אֶפֶל וְצִלְמוֹת, מָה
זֶה וּלְכָל תְּכָלִית הוּא חוֹקֵר? מִי הוּא הַחוֹקֵר? אֵלָּא
אוֹתוֹ קֵץ לְשִׁמְאַל שִׁמְחִשִּׁף פְּנֵי הַבְּרִיּוֹת]. מַהוּ
וּלְכָל תְּכָלִית? בְּזִמָּן שֶׁשְּׂרָוֵי הַדִּין
עַל הָעוֹלָם לְהַשְׁמִיד - אָבָן אֶפֶל
וְצִלְמוֹת. קֵץ שָׁם לַחֲשָׁף - זֶה
מִלְּאֹף הַמּוֹת, זֶה נָחֵשׁ. קֵץ כָּל
בֶּשֶׁר, קֵץ שָׁם לַחֲשָׁף, שֶׁהָרִי מִצַּד
שֶׁל הַתּוֹף הִזְקֵב הוּא בָּא. וּלְכָל
תְּכָלִית - בְּזִמָּן שֶׁדִּין שְׂרָוֵי עַל
הָעוֹלָם, הוּא חוֹקֵר לְהִיּוֹת קִטְגוֹר
לְעוֹלָם לְהַחֲשִׁיף פְּנֵי הַבְּרִיּוֹת. קֵץ
לִימִין, כְּמוֹ שֶׁאֲמַרְנוּ שְׁכָתוֹב לִקֵּץ
הַיָּמִין.

אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְדִנְיָאֵל: וְאַתָּה לֵךְ לִקֵּץ וְתַנּוּחַ.
אָמַר לוֹ: מְנוּחָה בְּעוֹלָם הִזָּה אוֹ
בְּעוֹלָם הַהוּא? אָמַר לוֹ: בְּעוֹלָם
הַהוּא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר יְנוּחוּ עַל
מִשְׁכְּבוֹתֵם. (דניאל יב) [וְתַעֲמֹד לְגוֹרְלֶךָ לִקֵּץ
הַיָּמִין. אָמַר לוֹ: לֹאִיזָה מְקוֹם, שְׁתֵּרִי לֹא יַדְעָתִי מָה
יִהְיֶה עָלַי בְּאוֹתוֹ עוֹלָם? אָמַר לוֹ: וְתַנּוּחַ]. אָמַר
לוֹ: בְּזִמָּן שֶׁיִּקְוָמוּ מִהַעֲפָר, אֲקוּם
בִּינֵיהֶם אוֹ לֹא? אָמַר לוֹ: וְתַעֲמֹד.
אָמַר לוֹ: הֲרִי יַדְעָתִי שֶׁיִּקְוָמוּ
כְּתוּת כְּתוּת, מִמֶּה שֶׁל צִדִּיקִי
אָמַת וּמִמֶּה שֶׁל רָשָׁעֵי הָעוֹלָם,
וְלֹא יַדְעָתִי עִם מִי מִמֶּה אֲקוּם.

וְעַל דָּא (בראשית ו) קֵץ כָּל בֶּשֶׁר בָּא לִפְנֵי, בָּא
לִפְנֵי וְדָאֵי לְמַתְבַּע חוֹבֵי עֲלָמָא בְּגִין דְּאִינוּן
גִּרְמוֹ: (ע"כ כאן מזהה שמטות)

(אחריהם למלך קדמא קץ כל בשר בא לפני. בא לפני ודאי בגין דאנון
גרמו). רבי יהודה פֶּתַח (תהלים לט) הוֹדִיעֵנִי יי קִצִּי
וּמִדַּת יָמֵי מָה הִיא אֲדַעָה מָה חִדַּל אֲנִי. אָמַר
דּוֹד קָמִי קִדְּשָׁא בְרִיךְ הוּא, תְּרִין קִצִּין אֲנוּן,
חַד לִימִינָא וְחַד לְשִׁמְאַלָּא, וְאֲנוּן תְּרִין
אוֹרְחִין לְמִיָּהּ בְּהוּ בְּנֵי נָשָׂא לְהִהוּא עֲלָמָא.
קֵץ לִימִינָא דְכְּתִיב, (דניאל יב) לִקֵּץ הַיָּמִין, וְקֵץ
לְשִׁמְאַלָּא דְכְּתִיב, (איוב כח) קֵץ שָׁם לַחֲשָׁף
וּלְכָל תְּכָלִית הוּא חוֹקֵר (אָבָן אֶפֶל וְצִלְמוֹת. מָה וּלְכָל
תְּכָלִית הוּא חוֹקֵר, מָה הוּא חוֹקֵר. אֵלָּא הִהוּא קֵץ לְשִׁמְאַלָּא דְמִחֲשִׁיף אִפִּיהוּן
דְּבְרִיָּתָא) מָהִי וּלְכָל תְּכָלִית, בְּזִמָּנָא דְּדִינָא שְׂרָיָא
עַל עֲלָמָא לְשִׁיחָאָה אָבָן אֶפֶל וְצִלְמוֹת. קֵץ
שָׁם לַחֲשָׁף. דָּא מִלְּאֹף הַמּוֹת, דָּא נָחֵשׁ, קֵץ
כָּל בֶּשֶׁר, קֵץ שָׁם לַחֲשָׁף, דָּהָא מִסְטָרָא
דְּהַתּוּכָא דְּדִהֲבָא קָאֲתִי. וּלְכָל תְּכָלִית בְּזִמָּנָא
דְּדִינָא שְׂרָיָא עַל עֲלָמָא הוּא חוֹקֵר לְמַהוּ
קִטְיִגוֹרָיָא לְעֲלָמָא לְאַחֲשָׁכָא אִפִּיהוּן
דְּבְרִיָּתָא וְכוּ'. (דף סג ע"א) קֵץ לִימִינָא כְּדִקְאָמְרֵן
דְּכְּתִיב לִקֵּץ הַיָּמִין.

אָמַר לִיה קִדְּשָׁא בְרִיךְ הוּא לְדִנְיָאֵל וְאַתָּה
לֵךְ לִקֵּץ וְתַנּוּחַ. אָמַר לִיה מְנוּחָה בְּהָאֵי
עֲלָמָא אוֹ בְּהִהוּא עֲלָמָא, אָמַר לִיה בְּהִהוּא
עֲלָמָא כְּמָה דָּאֲתָּ אָמַר יְנוּחוּ עַל מִשְׁכְּבוֹתֵם.
(דניאל יב) [וְתַעֲמֹד לְגוֹרְלֶךָ לִקֵּץ הַיָּמִין. אָמַר לִיה לֹאִיזָה אֲתֵר דָּהָא לֹא יַדְעָנָא
מָה יִהְיֶה עָלַי בְּהִהוּא עֲלָמָא. אָמַר לִיה וְתַנּוּחַ]. אָמַר לִיה בְּזִמָּנָא
דִּיקוּמוּן מִעַפְרָא אִיקוּם בִּינֵיהוּ אוֹ לֹא. אָמַר
לִיה וְתַעֲמֹד. אָמַר לִיה הָא יַדְעָנָא דִּי יְקוּמוּן
כְּתוּת כְּתוּת, מְנַהוּן דִּזְכָּאֵי קְשׁוּט וּמְנַהוּן
דְּחִיבֵי עֲלָמָא, וְלֹא יַדְעָנָא עִם מָה מְנַהוּן
אִיקוּם. אָמַר לִיה לְגוֹרְלֶךָ. אָמַר לִיה הָא

אמר לו: לגורלך. אמר לו: הרי
אמרתי ואפה לך לקץ. יש קץ
לימין ויש קץ לשמאל, ולא
ידעתי לאיזה קץ, לקץ הימין או
לקץ הימים? אמר לו: לקץ
הימין.

גם כאן דוד אמר לקדוש-ברוך-
הוא, (תהלים ט), הודיעני ה' קצִי,
מהו חלק גורלי. ולא נחה דעתו
עד שהתבשר שיהיה לימין,
שפֶּתוֹב (שם קי) שֵׁב לימיני. בא
ראה, גם הקדוש ברוך הוא אמר
לו לנח, קץ כל בשר בא לפני.
מיהו? זה הקץ שמחשיף פני
הבריות, שהוא קץ כל בשר, בא
לפני. מכאן למדנו שרשעי
העולם מקדימים ומושכים אותו
עליהם להחשיף להם. שפיִּן
שנותנים לו רשות, הוא נוטל את
הנשמה, ולא נוטל עד שנותנים
לו רשות, ועל זה בא לפני לטל
רשות להחשיף פני בני העולם.
ולכן והנני משחיתם את הארץ.
ועל זה עשה לך תבֶּת עֲצִי גִפֹר,
כדי להנצל, ולא יוכל לשלט
עליך.

בא ראה, שנינו, בזמן שיש מות
בעיר או בעולם [נ"א שנתה רשות
למלאך המות להשחית] לא יראה אדם
בשוק, משום שיש לו רשות
למשחית להשחית הכל. משום
כך אמר לו הקדוש ברוך הוא:
אפה צריך להשמר, ולא תראה
את עצמך לפני המשחית שלא
יִשְׁלַט עליך.

ואם תאמר, מי נתן כאן משחית,
שחרי מים היו והתגברו? בא
ראה, אין לך דין בעולם או
בשמימה או בשנמסר העולם
בדין, שלא נמצא אותו המשחית
שהולך בתוך אותם הדינים
שנעשים בעולם. גם כאן במבול
כך היה, והמשחית הולך בתוך המבול. והוא נקרא כך, שנכלל בשם הזה. ועל זה אמר הקדוש

אמרתי ואפה לך לקץ. אית קץ לימינא ואית
קץ לשמאלא, ולא ידענא לאן קץ. לקץ
הימין או לקץ הימים. אמר ליה לקץ הימין.
אוף הכא דוד אמר ליה לקדשא בריך הוא
(תהלים ט) הודיעני יי קצִי. מה איהו חולק
עדבִי. ולא נח דעתיה עד דאתבשר דיהוּ
לימינא דכתיב, (תהלים קי) שֵׁב לימיני. תא חזי,
אוף קדשא בריך הוא אמר ליה לנח קץ כל
בשר בא לפני. מאן איהו. דא קץ דאחשף
אפייהו דברייִתא דאיהו קץ כל בשר בא
לפני. מכאן אוליפנא חייבי עלמא מקדימין
ליה ומשכן ליה עלייהו לאחשכא לון. דכיון
דיהבי ליה רשותא נטיל נשמתא. ולא נטיל
עד דיהבי ליה רשותא. ועל דא בא לפני
למיטל רשו לאחשכא אנפייהו דבני עלמא.
ובגיני כך והנני משחיתם את הארץ. ועל דא
עשה לך תבֶּת עֲצִי גִפֹר בגין לאשתזבא ולא
יכיל לשלטא עלך.

תא חזי, תנינן בזמנא דמותא אית במתא או
בעלמא (נ"א דאתייחב רשו למלאך המות לחבלא). לא
יתחזי בר נש בשוקא. בגין דאית ליה רשו
למחבלא לחבלא כלא. בגיני כך אמר ליה
קדשא בריך הוא בעי לך לאסתמרא ולא
תחזי גרמך קמי דמחבלא דלא ישלוט עלך.
ואי תימא מאן יהיב הכא מחבלא. דהא מיין
הוו ואתגברו. תא חזי, לית לך דינא
בעלמא או פד אתמחי או פד אתמסר עלמא
בדינא, דלא אשתכח ההוא מחבלא דאזיל
בגו אנון דינין דאתעבידו בעלמא. אוף הכי
הכא טופנא הוה, ומחבלא אזיל בגו טופנא.
ואיהו אקרי הכי דאתפליל בשמא דא. ועל

ברוך הוא לנח לשמר עצמו ולא יתראה בעולם.

ואם תאמר, הרי התבה הזו נראית בתוך העולם הזה והמשחית הולך בתוכו? כל זמן שלא נראים פני אדם לפני המשחית, לא יכול לשלט עליו. מנין לנו? ממצרים, שכתוב (שמות יב) ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר. מה הטעם? משום שהוא נמצא והוא יכול להשחית, ולא צריך להתראות לפניו. לכן היה גנוז נח וכל אלו שעמו בתוך התבה, והמשחית לא יכול לשלט עליהם.

רבי חייא ורבי יוסי היו הולכים בדרך. פגשו באותם הרי אררט. ראו רשומים בקיעים בדרך שהיו מימי המבול. אמר רבי חייא לרבי יוסי, הבקיעים הללו שהיו מימי המבול והקדוש ברוך הוא השאירם לדורי דורות, כדי שלא ימחה חטאם של הרשעים לפניו. שכן דרך הקדוש ברוך הוא: לצדיקים שעושים רצונו - רוצה שיזכרו אותם למעלה ולמטה ולא ישכח זכרם לדורי דורות לטוב. כמו זה לרשעים שלא עושים רצונו - כדי שלא ישכח חטאם, ולהזכיר ענשיהם וזכרונם לרע לדורי דורות, היינו שכתוב (ירמיה ב) נכתם עונף לפני וגו'.

פתח רבי יוסי ואמר, (ישעיה י) צהלי קולך בת גלים הקשיבי לישע עניה ענתות. פסוק זה פרשהו החברים. אבל פסוק זה נאמר על פנסת ישראל. צהלי קולך בת גלים - פתו של אברהם אבינו, כף פרשהו בת גלים, ככתוב (שיר ד) גל נעול. גלים הם מאורות שמתכנסים והולכים ונכנסים לתוכה וממלאים אותה, ככתוב

דא אמר קדשא בריך הוא לנח לטמרא גרמיה ולא יתחזי בעלמא.

ואי תימא האי תיבותא אתחזי בגו האי עלמא ומחבלא אזיל בגויה. כל זמנא דלא יתחזי אפי דבר נש קמי מחבלא לא יכיל לשלטאה עליה. מנלן ממצרים דכתיב, (שמות יב) ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר. מאי טעמא בגין דאיהו אשתפח ויכיל הוא לחבלא. ולא אצטרף לאתחזאה קמיה. בגין פך הוה גניז נח וכל אנון דעמיה בתיבותא. ומחבלא לא יכיל לשלטאה עליהו:

רבי חייא ורבי יוסי הוו אזלי בארחא. אערעו בהני טורי דקדרו, חמו רשימין בקיעין בארחא דהוו מן יומי דטופנא. אמר ליה רבי חייא לרבי יוסי הני בקיעין דהוו מיזמוי דטופנא, וקדשא בריך הוא שביק לון לדרי דרין בגין דלא יתמחי חוביהון דרשיעיא קמיה.

דכך ארחוי דקדשא בריך הוא. לזפאין דעבדין רעותיה, בעי דידפרון להו לעילא ותתא ולא יתנשי דוכרניהון לדרי דרין לטב. פגוונא דא לרשיעיא דלא עבדין רעותיה, בגין דלא יתנשי חוביהו ולאדפרא ענשייהו ודכרניהון לביש לדרי דרין. היינו דכתיב, (ירמיה ב) נכתם עונף לפני וגו'.

פתח רבי יוסי ואמר (ישעיה י) צהלי קולך בת גלים הקשיבי לישע עניה ענתות. האי קרא אוקמוה חבריא. אבל האי קרא על פנסת ישראל אתמר. צהלי קולך בת גלים, פרמיה דאברהם אבינו הכי אוקמוה בת גלים בדכתיב, (שיר השירים ד) גל נעול. גלים אנון נהורין דמתפנשי ואזלי ועאלין לגווה ומלזין

(שם) שְׁלַחֲנִיךָ פָּרִדְס רְמוּנִים.

הַקְּשִׁיבִי לִישָׁה, כְּמוֹ שְׁנָאֲמַר (איוב ד)
לִישׁ אֲבָד מִבְּלִי טָרֶף. לִישׁ -
זָכַר. לִישָׁה - נִקְבָּה. לָמָּה נִקְרָא
לִישׁ? אִם מִשּׁוּם שְׁכָתוֹב (משלי ל)
לִישׁ גָּבוּר בַּבְּהֵמָה, אוֹ מִשּׁוּם
שְׁכָתוֹב לִישׁ אֲבָד מִבְּלִי טָרֶף.
אֲלֵא הַכֹּל הוּא לִישׁ, גָּבוּרָה
תַּחְתּוֹנָה שְׂבָאָה מִגָּבוּרָה עֲלִיוֹנָה.
לִישׁ אֲבָד מִבְּלִי טָרֶף - בְּשַׁעַר
שְׁאוֹתָם נִחְלִים מִסְתַּלְקִים וְלֹא
נִכְנָסִים לַתּוֹכָה, אֲזַי נִקְרָאת לִישָׁה
שְׂאוּכָדָת מִבְּלִי טָרֶף, שְׁכָתוֹב
לִישׁ אֲבָד מִבְּלִי טָרֶף וּבְנִי לְבִיא
יִתְפָּרְדּוּ.

וְכֵּן שְׁנָאֲמַר לִישָׁה, הֵינּוּ עֲנִיָּה
עֲנִיּוֹת, עֲנִי שֶׁל עֲנִיּוֹת, כְּמוֹ
שְׁנָאֲמַר (ירמיה א) מִן הַכְּהֻנִּים אֲשֶׁר
בַּעֲנִיּוֹת, וְכָתוּב (מלכים א-ב) עֲנִיּוֹת
לָךְ עַל שְׂדִידֶךָ. מָה מְשַׁמֵּיעֵנּוּ?
אֲלֵא כָּל זְמַן שֶׁהַמֶּלֶךְ דּוֹד הָיָה
קָיָם, עָלָה אֲבִיתֶךָ בַּעֲשֶׂר וּבְכָל.
אֲחֵר כֶּף אָמַר לוֹ שְׁלֵמָה, עֲנִיּוֹת
לָךְ עַל שְׂדִידֶךָ.

רָמָּה קָרָא לוֹ שְׁלֵמָה כֶּף? אֲלֵא
אָמַר לוֹ, בְּיָמֶיךָ הָיָה אָבָא בַּעֲנִי,
וְעַכְשָׁיו לָךְ עַל שְׂדִידֶךָ. פַּעַם יֵשׁ
לוֹמֵר, לָמָּה נִקְרָא אֲבִיתֶךָ
עֲנִיּוֹת? אִם תֹּאמַר שֶׁהָיָה
מִעֲנִיּוֹת, הֲרִי שְׁנִינוּ שְׁכָתוֹב
(שמואל א-ב) וַיִּמְלֹט בֶּן אֶחָד
לְאַחִימֶלֶךְ בֶּן אַחֲטוֹב וּשְׁמוֹ
אֲבִיתֶךָ. וְהוּא מְנוּב הָיָה, שֶׁהָרִי
נוּב הִיטָה עִיר הַכְּהֻנִּים. וְאֵף עַל
פִּי שְׁנָאֲמַר, הִיא נוּב הִיא עֲנִיּוֹת,
וְלָמָּה נִקְרָאת עֲנִיּוֹת? מִשּׁוּם
שֶׁיִּרְדֶּה לַעֲנִי וְאֲבָדָה הָעִיר עַל יְדֵי
שְׂאוּל וְאֲבָדוֹ הַכְּהֻנִּים. אֲלֵא
עֲנִיּוֹת כֶּפֶר הָיָה, וְאֵינָה נוּב, וְלָכֵן
קָרָא לָהּ אֲבִיתֶךָ עֲנִיּוֹת, מִשּׁוּם
שְׁנָאֲמַר (מלכים א-ב) וְכִי הִתְעַנִּית
בְּכָל אֲשֶׁר הִתְעַנָּה אֲבִי. וְהוּא הָיָה
מִהָעִיר נוּב, וְעַל הָעֲנִי שֶׁל דּוֹד
שֶׁהָיָה לוֹ בְּיָמָיו קָרָא לוֹ כֶּף.

לָהּ כְּדִכְתִּיב, (שיר השירים ד) שְׁלַחֲנִיךָ פָּרִדְס רְמוּנִים.
הַקְּשִׁיבִי לִישָׁה כְּמָה דָּאָתָּ אָמַר (איוב ד) לִישׁ
אוֹבֵד מִבְּלִי טָרֶף. לִישׁ דִּכְר. לִישָׁה
נוֹקְבָא. אֲמַאי אֲקָרִי לִישׁ, אִי מִשּׁוּם (משלי ל)
דְּכִתִּיב לִישׁ גָּבוּר בַּבְּהֵמָה, אוֹ מִשּׁוּם דְּכִתִּיב
לִישׁ אוֹבֵד מִבְּלִי טָרֶף. אֲלֵא כֹּלָא אִיהוּ לִישׁ
גָּבוּרָה תַּתָּאָה דְּאִתִּי מִגָּבוּרָה עֲלָאָה. לִישׁ
אוֹבֵד מִבְּלִי טָרֶף, בְּשַׁעַר דְּאֲנוּן נִחְלִין
מִסְתַּלְקִין וְלֹא עֲאֲלִין לַגּוֹוָה, כְּדִין אֲתִקְרִי
לִישָׁה דְּאֲבִידָת מִבְּלִי טָרֶף. דְּכִתִּיב לִישׁ אוֹבֵד
מִבְּלִי (דף טג ע"ב) טָרֶף וּבְנִי לְבִיא יִתְפָּרְדּוּ.

וְכֵּן דְּאָמַר לִישָׁה הֵינּוּ עֲנִיָּה עֲנִיּוֹת מִסְפִּנָּא
דְּמִסְפִּנּוֹתָא כְּמָה דָּאָתָּ אָמַר, (ירמיה א) מִן
הַכְּהֻנִּים אֲשֶׁר בַּעֲנִיּוֹת וְכִתִּיב, (מלכים א-ב) עֲנִיּוֹת
לָךְ עַל שְׂדִידֶךָ. מָה אִירִיא. אֲלֵא כָּל זְמַנָּא
דְּדוֹד מִלְכָּא הָוָה קָיָם, אִסְתַּלַּק אֲבִיתֶךָ
בַּעֲוִיתָרָא וּבְכֹלָא. לְבַתָּר אָמַר לִיָּה שְׁלֵמָה
עֲנִיּוֹת לָךְ עַל שְׂדִידֶךָ.

אֲמַאי קָרִי לִיָּה שְׁלֵמָה הָכִי. אֲלֵא אָמַר לִיָּה
בְּיוֹמֶךָ הָוָה אָבָא בְּמִסְפִּנּוֹ וְהִשְׁתָּא לָךְ
עַל שְׂדִידֶךָ. הִשְׁתָּא אִית לּוֹמַר אֲמַאי אֲקָרִי
אֲבִיתֶךָ עֲנִיּוֹת. אִי תִימָא דִּהְוָה מִן עֲנִיּוֹת, הָא
תְּנִינָן דְּכִתִּיב, (שמואל א-ב) וַיִּמְלֹט בֶּן אֶחָד
לְאַחִימֶלֶךְ בֶּן אַחֲטוֹב וּשְׁמוֹ אֲבִיתֶךָ. וְהוּא
מְנוּב הָוָה, דִּהָא נוּב עִיר הַכְּהֻנִּים הָוָה. וְאֵף
עַל פִּי דְּאָמְרוּ דִּהָא נוּב הִיא עֲנִיּוֹת וְאֲמַאי
אֲקָרִי לָהּ עֲנִיּוֹת בְּגִין דְּנִחְתַּת לְמִסְפִּנּוֹ
וְאֲתִאֲבִיד קִרְתָּא עַל יְדָא דְּשְׂאוּל וְאֲתִאֲבִידוֹ
כְּהִנִּי. אֲלֵא עֲנִיּוֹת כֶּפֶר הָוָה, וְלֹא הוּא נוּב,
וְעַל דָּא קָרִי לִיָּה אֲבִיתֶךָ עֲנִיּוֹת, בְּגִין דְּאָמַר
(מלכים א-ב) וְכִי הִתְעַנִּית בְּכָל אֲשֶׁר הִתְעַנָּה אֲבִי.
וּמִקִּרְתָּא דְּנוּב הָוָה, וְעַל מִסְפִּנּוֹ דְּדוֹד דִּהְוָה
בְּיוֹמוֹי אֲקָרִי לִיָּה הָכִי.

אמר רבי חייא, העולם היה בעני מיום שעבר אדם על מצוות הקדוש ברוך הוא, עד שבא נח והקריב קרבן והתישב העולם. אמר רבי יוסי, לא התישב העולם ולא יצאה הארץ מזחמת הנחש, עד שעמדו ישראל על הר סיני ונאחזו בעץ החיים, ואז התישב העולם.

ואלמלא שחזרו ישראל וחטאו לפני הקדוש ברוך הוא, לא היו מתים לעולמים, שהרי נפסקה מהם זחמת הנחש. כיון שחטאו, אז נשברו אותם הלוחות הראשונים שהיתה בהם חרות של הכל, החרות מאותו הנחש שהוא קץ כל בשר. וכשקמו הלויים להרג הרג, אז התעורר הנחש הרע והיה הולך לפניו, ולא יכל לשלט בהם, משום שישראל היו מזדרזים כלם בחגורות מזינות, ולא יכל הנחש לשלט בהם. וכיון שאמר למשה (שמות לג) ועתה הורד מעליך, אתייהיב רשו מעליך, נתנה רשות לנחש הזה לשלט עליהם.

בא ראה מה כתוב (שם), ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חרב. ויתנצלו? וינצלו צריך להיות! אלא ויתנצלו על ידי האחר, משום שנתנה רשות לנחש לשלט. את עדים מהר חרב, שקבלו מהר חרב כשנתנה תורה לישראל.

אמר רבי חייא, נח שהיה צדיק, למה לא היה מבטל מות מהעולם? אלא משום שעדין לא הסתלקה הזחמה מן העולם. ועוד, שהם לא האמינו בקדוש ברוך הוא, וכלם אחוזים בעלים של האילן למטה ומתלבשים ברות טמאה. ועוד הוסיפו אחר שהיא עץ החיים, עדין לא הוריד

אמר רבי חייא במספנותא הוה עלמא מיומא דעבר אדם על פקודי קדשא בריך הוא, עד דאתא נח וקריב קרבן ואתיישב עלמא. אמר רבי יוסי לא אתיישב עלמא ולא נפקא ארעא מזחמא דנחש עד דקיימו ישראל על טורא דסיני ואתאחידו באילנא דחיי כדין אתיישב עלמא.

ואלמלא דהדרו ישראל וחאבו קמיה קדשא בריך הוא לא היו מתין לעלמין. דהא אתפסק מנייהו זחמא דנחש. כיון דחבו כדין אתברו אנון לוחי קדמאי, דהו ביה חירו דכלא. חירו דההוא נחש דאיהו קץ כל בשר. וכד קמו ליואי לקטלא קטלא, פדין אתער חויה בישא והוה אזיל קמנייהו ולא יכיל לשלטאה בהו, בגין דהו ישראל מזדרזין פלהו בחגירו מזינן ולא יכיל ההוא נחש לשלטאה בהו. וכיון דאמר למשה (שמות לג) ועתה הורד מעליך, אתייהיב רשו להאי נחש לשלטאה עלייהו.

תא חזי, מה כתיב, (שמות לג) ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חרב. ויתנצלו וינצלו מיבעי ליה. אלא ויתנצלו על ידא דאחרא בגין דאתייהיב רשו לנחש לשלטאה. את עדים מהר חרב דקבלו מטורא דחורב בד אתייהיב אורייתא לישראל.

אמר רבי חייא נח דהוה צדיק אמאי לא הוה בטיל מותא מעלמא. אלא בגין דעד לא סלקת זחמא מעלמא. ועוד דאנן לא הוו מהימנין ביה בקודשא בריך הוא וכלהו אחידן בטרפי אילנא לתתא כן לחטא וללכת אחר יצר הרע כפראשונה. והתורה הקדושה,

ומתלבשן ברוח מסאבא. ותו לבתר אוספו למחטי ולמהך בתר יצר הרע כד בקדמיתא. ואורייתא קדישא דאיהי אילנא דחיי אפתי לא נחית לה קדשא בריך הוא בארעא. ותו דאיהו אמשיך ליה בעלמא לבתר דכתיב וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה והא אתמר.

עד דהו אזלי, חמו חד יודאי דהוה אתי. אמר רבי יוסי האי בר נש יודאי איהו ואתחזי. כד מטא גבייהו שאילו ליה. אמר לון שליחא דמצוה אנא. דהא אנן דיירי בכפר דראמין, ומטי זמנא דחג, ואנן צריכין לולב וזינין דעמיה, ואנא אזיל לקטעא לון למצוה. אזלו פחדא. אמר להו ההוא יודאי הני ארבע מינין דלולב דבכלהו אתאן לרצויי עלמא (נ"א על מ"א) שמעתון אמאי אנן צריכין לון בחג. אמר ליה כפר אתערו בהו חבריאי. אבל אי מלה חדתא איהו תחות ידך אימא לה.

אמר לון ודאי ההוא אתר דאנן דיירי ביה הוא זעיר וכלהו עסקי באורייתא. ואית עלן צורבא מרבנן רבי יצחק בר יוסי מחוזא שמייה. ובכל יומא ויומא אמר לן מלין חדתין באורייתא. ואמר דהא בחג זמנא הוא לשלטאה. (וישראל שליטין ביהוה וזמנא, ונקיטנא לולב דמתחזי דאנן נציתנא עליהו על כל אנון דאקרון המון העם ולשלטאה עליהו) (אוי עבר על נפשנו המון תודונים ברוך ה' שלא נתננו מרה לשניהם. וכי אית שנים למים, אלא) (ס"א דכל אנון רבבין) אנון שאר עמין. אנון רבבין ממנן על שאר עמין עובדי עבודת פוכבים ומזלות ומתברכאן מסטרייהו דישראל וקרינן לון מים הזידונים. כמה דאת אמר, (תהלים קכד) המים הזידונים. ובגין לשלטאה עליהו אתינא ברזא דשמא קדישא באנון ארבע מינין

אותה הקדוש ברוך הוא לארץ, ועוד שהוא משך אותו בעולם אחר כך, שפתיב וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה, והרי נתבאר.

עד שהיו הולכים, ראו יהודי אחד שהיה בא. אמר רבי יוסי, האיש הזה הוא יהודי ונראה. כשהגיע אליהם, שאלו אותו. אמר להם, אני שליח מצוה, שהרי אנו גרים בכפר ראמין, והגיע זמן החג, ואנו צריכים לולב עם המינים שלו עמו, ואני הולך לקטף אותם למצוה. הלכו פאחד. אמר להם אותו יהודי, ארבעת מיני הלולב הללו שבכלם באים לרצות בעד העולם [נ"א על המים], שמעתם למה אנו צריכים אותם בחג? אמר לו, כפר העירו בזה החברים, אבל אם דבר חדש הוא תחת ידך - אמר אותה.

אמר להם, ודאי אותו מקום שאנו גרים בו הוא קטן, וכלם עוסקים בתורה, ויש עלינו תלמיד חכם ושמו רבי יצחק בר יוסי מחוזא, ובכל יום ויום אומר לנו דברי תורה חדשים, ואמר שהרי בחג זמן הוא לשלט. [וישראל שולטים באותו זמן ולוקחים לולב שמראה שאנו נצחנו על כל אותם שנקראים המון העם ולשלט עליהם] (אוי עבר על נפשנו המון תודונים ברוך ה' שלא נתננו מרה לשניהם. וכי יש שנים למים? אלא) (שכל אותם גדולים) אותם שאר העמים. אותם ממנים גדולים על שאר העמים עכו"ם, ומתברכים מצדם של ישראל, וקוראים להם מים הזידונים, כמו שנאמר (תהלים קכד)

המים הזידונים.

ובשביל לשלט עליהם באנו בסוד

השם הקדוש באותם ארבעה מיני הלולב לרצות את הקדוש ברוך הוא [עליהם] ולשלט עליהם בסוד השם הקדוש, ולהעיר עליו מימי קדושים לנסף על גבי המזבח.

עוד אמר להם, בראש השנה התעוררות ראשונה היא בעולם. מה זה התעוררות ראשונה? זה בית דין המתחנן [נ"א זה ראש השנה ממש] שמתעורר לדון את העולם. והקדוש ברוך הוא יושב על העולם בדין ודן את העולם. ושולט בית הדין [שלמטה] הזה לדון את העולם, עד יום הכפורים שמאירים פניה, ולא נמצא נחש מלשין בעולם, שהוא מתעסק במה שמביאים לו אותו השעיר, שהוא מצד רוח הטמאה כראוי לו. ומשום שמתעסק באותו שעיר, לא קרב למקדש.

ושעיר זה כמו אותו שעיר של ראש חדש שמתעסק בו ומאירות פניה של ראש השנה [כך בראש השנה] [מאירים] [פני המקדש]. ועל זה כל ישראל מוצאים רחמים לפני הקדוש ברוך הוא, וחטאייהם מתבטלים. וסוד אחד אמר לנו, ולא נתנה רשות לגלות פרט לחסידים קדושים עליונים חכמים. אמר רבי יוסי, מהו? אמר להם, עדין לא בדקתי אתכם.

הלכו. אחר כך אמר להם, כשהלכנו מתקרבת לשמש, מעורר הקדוש ברוך הוא צד הצפון ואוחז בו באהבה ומושך אותו אליו, והדרום מתעורר מצד אחר, והלכנו עולה ומתחברת במזרח. ואז יונקת משגי צדדים ונוטלת ברכות בחשאי, ואז מתברכת הלכנו ומתמלאת. וכאן מתקרבת האשה לבעלה.

שבלולב לרצוני ליה לקודשא בריך הוא (עליהו) ולשלטאה (דף טו ע"א) עלייהו ברזא דשמא קדישא. ולא תערא עלן מיין קדישין לנסכא על גבי מדבכא.

הו אמר לון בראש השנה אתערותא קדמאה איהו בעלמא. מאי אתערותא קדמאה. דא בי דינא דלתתא (נ"א דא ראש השנה ממש) דאתער למידן עלמא. וקדשא בריך הוא יתיב על עלמא בדינא ודאין עלמא.

ושלטא האי בי דינא למידן עלמא, עד יומא דכפורי דנהרין אנפקא, ולא אשתבח חוץ דלטורא בעלמא. דאיהו אתעסק במה דאתיין ליה ההוא שעיר דאיהו מסטרא דרוח מסאבא כדקא חזי ליה. ובגין דאתעסק בההוא שעיר לא קריב למקדשא. ושעיר דא כההוא שעיר דראש חדש דאתעסק ביה ואנהירו אנפקא

דראש השנה (נ"א כך בראש השנה) (נ"א אנהירו) (אנפוי דמקדשא). ועל דא ישראל פלהו משפחין רחמי קמי קדשא בריך הוא ואתעבר חובייהו. ורזא חדא אמר לן ולא אתייהיב רשו לגלגאה בר לחסיד קדישין עליונין חבימין. אמר רבי יוסי מאן איהו. אמר לון עד לא בדיקנא בכו.

אזלו. לבתר אמר לון. פד סיהרא אתקריבת בשמשא. אתער קדשא בריך הוא סטרא דצפון ואחיד בה ברחימו ומשיך לה לגביה, ודרום אתער מסטרא אחרא. וסיהרא סלקא ומתחברא במזרח. וכדין ינקא מתרין סטרין ונטילת ברכאן בחשאי, וכדין אתברכא סיהרא ואתמלייא. והכא אתקריבת אתתא בבעלה.

בְּכֹוּ שֵׁשׁ סוּד דְּמוֹת אִיכְרִי [נ"א
במקונו האיכרים] הָאָדָם וְתִקְוֹנִי, כֶּף
גַּם יֵשׁ [וְהוּא] סוּד שֶׁל דְּמוֹת אִיכְרִי
הַנֶּקֶבָה וְתִקְוֹנִי הַנֶּקֶבָה, וְהַכֵּל
מִפְרֵשׁ בְּתוֹכָהּ. כֶּף גַּם יֵשׁ
לְמַעַל [מ'] שְׁאוּחֹז בָּהּ וּמִתְעוֹרֵר
כְּנֶגֶד בְּאַהֲבָה, כֶּף גַּם יֵשׁ לְמַטָּה
סוּד וְתִקְוֹן הָאָדָם הַתַּחְתּוֹן הָאֲחֵר
תַּחַת הַלְבָנָה [ד"א וְתִקְוֹן הַנֶּקֶבָה].

בְּכֹוּ שְׁזָרַע שְׂמָאל לְמַעַל
אוּחֹזֶת בָּהּ וּמִתְעוֹרֵר כְּנֶגֶדָה
בְּאַהֲבָה, כֶּף גַּם יֵשׁ לְמַטָּה. [ווי
העמודים כלם עומדים איכרים להאחזו זה בזה
ולהתקשר זה בזה קשרי האמונה עד הקרשה כוונת
של רוח במקומו שהוא סוד הנחש שלמטה]. נֶחֱשׁ
זֶה הוּא זָרַע שְׂמָאל שֶׁל רוּחַ
הַטְּמָאָה, וְאוּחֹז בּוֹ מִי שְׂרוּכֵב
עָלָיו, וְקָרֵב לְלִבָּהּ וּמוֹשֵׁף אוֹתָהּ
בִּינֵיהֶם [נ"א בְּרִבְקוֹת] שֶׁל דְּבִקּוֹת
וְנִטְמָאוֹת.

וְאִזּוּ יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה מִקְרִיבִים
שְׁעִיר, וְאוֹתוֹ נֶחֱשׁ נִמְשָׁף אַחֵר
אוֹתוֹ הַשְּׁעִיר, וְהַלְבָנָה נִטְהַרֶת
וְעוֹלָה לְמַעַל וּמִתְקַשֶּׁרֶת
לְמַעַל לְהַתְבָּרֵךְ, וּפְנִיָּה מְאִירִים
מֵה שְׁנֵחָשְׁכָה לְמַטָּה.

אִזּוּ פֶּאֶן בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים, בִּיּוֹן
שְׁאוֹתוֹ נֶחֱשׁ הָרַע מִתְעַסֵּק בְּאוֹתוֹ
שְׁעִיר, הַלְבָנָה נִפְרֶדֶת מִמֶּנּוּ
וּמִתְעַסֶּקֶת [בִּישְׂרָאֵל] לְלַמֵּד עֲלֵיהֶם
סִגְוֹרִיא, וְסוֹכֶכֶת עֲלֵיהֶם כְּמוֹ אִם
עַל הַבָּנִים, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
מְבָרֵךְ אוֹתָם מִלְמַעַל וּמוֹחֵל
לָהֶם.

אַחֵר כֶּף כְּשִׂישְׂיָרָאֵל מְגִיעִים לַחֵג,
מְעוֹרְרִים צַד יָמִין לְמַעַל, כְּדִי
שִׁתְקַשֵּׁר בּוֹ הַלְבָנָה וְיֵאָדָר פְּנִיָּה
כְּרֵאוֹי. וְאִזּוּ מִחֻלָּקָה [וְנִתְּנָה] חֵלֶק
שְׁלָה בְּרֻכּוֹת לְכָל אוֹתָם מְמַנִּים
שְׁלִמָּה שִׁיתְעַסְקוּ בְּחֻלָּקָם, וְלֹא
יִבְאוּ לִינֵק וְלִהְתְּקָרֵב לְצַד שֶׁל
חֵלֶק יִשְׂרָאֵל.

בְּכֹוּ זֶה לְמַטָּה - כְּשִׁשְׂאָר הָעַמִּים

בְּכֹוּ דְאִית רְזָא דְיוֹקְנָא שְׁיִיפִי [נ"א בְּתִיקוֹנִי דְשְׁיִיפִי]
דְּאָדָם וְתִיקוֹנִי. הָכִי נָמִי אִית [נ"א אִיהוּ]
רְזָא דְדְיוֹקְנָא דְשְׁיִיפִי נוֹקְבָא וְתִקְוֹנִי דְנוֹקְבָא.
וְכֻלָּא פְרִישׁ בְּגוּוֹן. הָכִי נָמִי אִית לְעִילָא [ד"א
מֵאן] אֶחָיד בָּהּ וְאַתְעַר לְקַבֵּל בְּרַחֲמֵי הָכִי נָמִי
אִית לְתַתָּא רְזָא וְתִקְוֹנָא דְאָדָם תַּתָּא אַחֲרָא
תַּחַת סִיְהָרָא [ד"א וְתִקְוֹנָא דְנוֹקְבָא].

בְּכֹוּ דְדְרוּעָא שְׂמָאלָא לְעִילָא אֶחָיד בָּהּ
וְאַתְעַר לְקַבֵּל בְּרַחֲמֵי. הָכִי נָמִי אִית

לְתַתָּא. [ווי העמודים כלם קומו שייפין להתאחדא דא ברא
ולאתקשרא דא ברא קשרי מהימנותא סטרא דקדושא מסטרא דרוח
מסאבא דאיהו רזא דנחש לתתא]. הָאִי נֶחֱשׁ אִיהוּ דְרוּעָא
שְׂמָאלָא דְרוּחַ מְסֻאָבָא. וְאַחִיד בִּיהּ מֵאֵן
דְּרַכִּיב בִּיהּ וְקָרְבָא לְגַבִּי דְסִיְהָרָא וּמִשִּׁיךְ לָהּ
בִּינֵיהֶם [נ"א בְּדִיבִיךְ] דְקוּטְפָא וְאַסְתָּאבֶת.

וְכַדִּין יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא מִקְרִבִין שְׁעִיר. וְהֵהוּא
נֶחֱשׁ אֶתְמִשֵּׁף אֶבְתְּרִיָּה דֵּהֵהוּא שְׁעִיר.
וְסִיְהָרָא אֶתְדִכִּיאֵת וְסִלְקָתָא לְעִילָא וְאַתְקַשֶּׁרֶת
לְעִילָא לְאַתְבָּרְכָא. וְנִהִירִין אֲנַפְהָא מֵה
דְּאַתְחַשְׁכַּת לְתַתָּא.

כַּדִּין הָכָא בְּיוֹמָא דְכַפּוּרִי בִיּוֹן דֵּהֵהוּא חוּיָא
בִּישָׂא אֶתְעַסֵּק בֵּהֵהוּא שְׁעִיר. סִיְהָרָא
אֶתְפָּרֶשֶׁת מִנִּיהּ וְאַתְעַסֶּקֶת [בִּישְׂרָאֵל] לְאוּלְפָא
עֲלֵיהֶם סִגְוֹרִיא וְסוֹכֶכֶת עֲלֵיהֶם כְּאִמָּא עַל
בְּנִין. וְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בְרִיךְ לֹוֹן מְלַעִילָא
וּמַחִיל לֹוֹן.

לְבַתֵּר יִשְׂרָאֵל כַּד מְטוּ לַחֵג מִתְעַרֵּי סְטָרָא
דְּיִמִּנָא לְעִילָא. בְּגִין דִּיתְקַשֵּׁר בִּיהּ
סִיְהָרָא וְיִתְנַהֲרוּ אֲנַפְהָא כְּדָקָא חֲזִי. וְכַדִּין
פְּלַגַת [יְהִי] חוּלְקָא דְבִרְכָאֵן לְכָל אֲנוּן מְמַנֵּן
דְּלְתַתָּא דִּיתְעַסְקוּן בְּחוּלְקֵהוּן. וְלֹא יִיתוּן
לְיִנְקָא וּלְקָרְבָא בְּסְטָרָא דְחוּלְקֵהוּן דִּישְׂרָאֵל.
כְּגוּוֹנָא דָא לְתַתָּא כַּד שְׂאָר עַמִּין מִתְבָּרְכִין.

מתפרכים, כלם מתעסקים
בירשת חלקם, ולא יבאו
להתערב עם ישראל ולחמד חלק
ירשתם. ולכן ישראל מושכים
ברכות לכל אותם ממנים, כדי
שיתעסקו בחלקם ולא יתערבו
עמם.

ובשהלכנה מתמלאת ברכות
למעלה כראוי. ישראל באים
ויונקים ממנה לבדם. ועל זה
כתוב (במדבר כט) ביום השמיני
עצרת תהיה לכם. מה זה עצרת?
פתרגומו כנישו (התבססות). כל מה
שפנסו מאותם ברכות עליונות,
לא יונקים ממנה עמים אחרים,
פרט לישראל לבדם. ולכן כתוב
עצרת תהיה לכם, לכם ולא
לשאר העמים, לכם ולא לשאר
הממנים.

ועל זה הם מרצים על המים,
לתת להם חלק ברכות שיתעסקו
בו, ולא יתערבו אחר כך בחדות
ישראל כשיונקים ברכות
עליונות. ועל אותו יום כתוב
דודי לי ואני לו. שלא מתערב
אחר עמנו.

למלך שהזמין אהובו לסעודה
עליונה שעשה לו ליום רשום.
אהוב המלך הרי יודע שהמלך
רוצה בו. אמר המלך, כעת אני
רוצה לשמח עם אהובי, ואני
חושש שפאשר אני בסעודה עם
אהובי, יפנסו כל אותם פקידים
ממנים וישבו עמנו לשלחן
לסעד סעודת השמחה עם
אהובי. מה עשה? הקדים אותו
אהוב מינים של ירקות ובשר
שורים והקריב לפני אותם
פקידים ממנים לאכל. אחר כך
ישב המלך עם אהובו לאותה
הסעודה העליונה מכל עדוני
העולם. ובעוד שהוא לבדו עם
המלך, בקש ממנו כל צרכיו ונתן
לו, ושמח המלך עם אהובו

בלהון אנון מתעסקין באחסנת חולקהון. ולא
הוו אתיין לאתערבא בהדייהו דישראל
ולחמדא חולק אחסנתייהון. ובגין כך ישראל
אנון משכין ברכאן לכל אנון ממנן בגין
דיתעסקון בחולקהון ולא יתערבון בהדייהו.
וכד סיגרא אתמלי ברכאן לעילא כדקא
יאות. ישראל אתיין וינקין מינה
בלחודייהו. ועל דא כתיב (במדבר כט) ביום
השמיני עצרת תהיה לכם. מאי עצרת,
פתרגומו כנישו. כל מה דכנישו מאנון
ברכאן עלאין. לא ינקין מניה עמין אחרנין
פר ישראל בלחודייהו. ובגין כך כתיב עצרת
תהיה לכם. לכם ולא לשאר עמין. לכם ולא
לשאר ממנן.

ועל דא אנון מרצין על המים למיהב לון
חולק ברכאן דיתעסקון ביה. ולא
יתערבון לבתר בחדוותא דישראל כד ינקין
ברכאן עלאין. ועל ההוא יומא כתיב דודי לי
ואני לו. דלא אתערב אחרא בהדן.

למלכא דזמן רחימיה בסעודתא עלאה
דעביד ליה ליומא רשימא. הא
רחימיה דמלכא ידע דמלכא (ד טו ע"ב) אתרעי
ביה. אמר מלכא השתא אנא בעי למחדי עם
רחימאי. ודחילנא דכד אנא בסעודתא עם
רחימאי יעלון כל אנון קסטורי ממנן ויתיבון
עמנא לפתורא למסעד סעודתא דחדוה עם
רחימאי. מה עבד אקדים ההוא רחימיה
קסטורין דירוקי ובשרא דתורי ואקריב
קמייהו דאנון קסטורי ממנן למיכל. לבתר
יתיב מלכא עם רחימאי לההיא סעודתא
עלאה מכל עדונין דעלמא. ובעוד דאיהו
בלחודוי עם מלכא שאיל ליה כל צרכוי
ויהיב ליה. ואחדי מלכא עם רחימיה

לְבַדּוֹ, וְלֹא הִתְעַרְבוּ אַחֲרֵיהֶם בִּינֵיהֶם. כִּן יִשְׂרָאֵל עִם הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. לִכֵּן פְּתוּב בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצַרְתָּ תְהִיָּה לָכֶם.

אָמְרוּ רַבֵּי יוֹסִי וְרַבִּי חֲזִיָּא, הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִתְקִין הַדֶּרֶךְ לְפָנֵינוּ. אֲשֶׁרִי אוֹתָם שְׁעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה. בָּאוּ וּנְשָׁקוּהוּ. קָרָא עָלָיו רַבִּי יוֹסִי, (ישעיה נד) וְכָל בְּנֵיךְ לְמוֹדֵי ה' וְרַב שְׁלוֹם בְּנֵיךְ. כְּשֶׁהִגִּיעוּ לַשָּׂדֶה, יָשְׁבוּ. אָמַר אוֹתוֹ הָאִישׁ, מַה שׁוֹנֶה שְׁפָתוֹב (בראשית יט) וְה' הִמָּטִיר עַל סָדָם וְעַל עֲמֹרָה וְגו'. וּמַה שׁוֹנֶה בַּמְּבוּל שְׁפָתוֹב אֱלֹהִים אֱלֹהִים בְּכָל מְקוֹם, [לְמַעַן] וְלֹא כְּתוּב וְה' (בבלי?).

אָמַר שְׁנִינֹו, בְּכָל מְקוֹם שְׁפָתוֹב וְה' - הוּא וּבֵית דִּינֹו. אֱלֹהִים סֵתָם - דִּין לְבַדּוֹ. אֲלֹא בְּסָדָם נַעֲשֶׂה דִין וְלֹא לְהַשְׁמִיד עוֹלָם, וְלִכֵּן הוּא הִתְעַרַּב בְּדִין, אֲבָל בַּמְּבוּל הַשְּׁמִד כָּל הָעוֹלָם וְכָל אוֹתָם שְׁנַמְצָאוּ [בַּלְבָּדוֹ] בְּעוֹלָם.

וְאֵם תֹּאמַר, [מִרִּי] נָח וּמִי שֶׁהָיָה עִמּוֹ [נִצְלוּ - מִרִּי] נִסְתַּר מִן הָעֵינַן הָיָה, שְׁלֹא נִרְאָה. וְעַל זֶה כָּל מַה שְׁנַמְצָא בְּעוֹלָם הַשְּׁמִיד אוֹתוֹ, וְעַל זֶה וְה' בְּגִלּוֹי, וְלֹא הַשְּׁמִיד הַכָּל. אֱלֹהִים צָרִיךְ הַסְתָּרָה, וְצָרִיךְ [אִדָּם] לְהַשְׁמִיד, שֶׁהָיָה הַכָּל מַשְׁמִיד, וְעַל זֶה אֱלֹהִים לְבַדּוֹ הָיָה.

וְזֶה סוֹד (תהלים כט) ה' לְמַבּוּל יֹשֵׁב. מַה זֶה יֹשֵׁב? אֲלֵמָלָא פְּסוּק פְּתוּב, לֹא יִכְלֵנוּ לְאָמְרוֹ. יֹשֵׁב לְבַדּוֹ, שְׁלֹא בָּא עִם דִּין. פְּתוּב פֶּאֶן יֹשֵׁב, וְכְּתוּב שָׁם (ויקרא יג) בְּדָד יֹשֵׁב לְבַדּוֹ.

וּמִשּׁוּם שֶׁנֶּחֱמָה הָיָה נִסְתַּר מִן הָעֵינַן, אַחֵר כִּן נַעֲשֶׂה דִין, וְהַשְּׁמִיד הָעוֹלָם וְנָח רִגְזוֹ, מַה פְּתוּב? וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נַח וְגו'. שֶׁהָיָה כְּשֶׁהַשְּׁמִיד הָעוֹלָם, לֹא נִזְכַּר

בַּלְחֻדוּהִי וְלֹא אֶתְעַרְבִין אַחֲרֵינוּ בִּינֵיהֶו. כִּן יִשְׂרָאֵל עִם קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא. בְּגִין כִּן פְּתִיב בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצַרְתָּ תְהִיָּה לָכֶם.

אָמְרוּ רַבֵּי יוֹסִי וְרַבִּי חֲזִיָּא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶתְקִין אוֹרְחָא קַמָּן. זַפְאִין אֲנוּן דְּמִשְׁתַּדְּלִי בְּאוֹרֵייתָא. אֲתוּ נִשְׁקוּהוּ. קָרָא עָלֵיהּ רַבִּי יוֹסִי (ישעיה נד) וְכָל בְּנֵיךְ לְמוֹדֵי יי וְרַב שְׁלוֹם בְּנֵיךְ. כִּד מָטוּ בִּי חֻקַּל יְתִיבוּ. אָמַר הֵהוּא בַר נֶשׁ מָאִי שָׁנָא דְכְּתִיב, (בראשית יט) וַיִּי הִמָּטִיר עַל סָדָם וְעַל עֲמֹרָה וְגו'. וּמָאִי שָׁנָא בְּטוֹפְנָא דְכְּתִיב אֱלֹהִים אֱלֹהִים בְּכָל אֶתְר. (אֲמַאי) וְלֹא כְּתִיב וַיִּי (בבליא).

אָמַר תְּנִינֵן בְּכָל אֶתְר דְּכְּתִיב וַיִּי הוּא וּבֵית דִּינֹו. אֱלֹהִים סֵתָם דִּינָא בַּלְחֻדוּי. אֲלֹא בְּסָדָם אֶתְעַבִּיד דִּינָא וְלֹא לְשִׁיצָאָה עַלְמָא. וּבְגִין כִּן אֶתְעַרַּב אִיהוּ בְּהַדִּי דִּינָא. אֲבָל בְּטוֹפְנָא כָּל עַלְמָא שְׂצִי וְכָל אֲנוּן דְּאֶשְׁתַּפְּחוּ (נ"א בַּלְחֻדוּי) בְּעַלְמָא.

וְאִי תִימָא (ד"א דְהָא) נָח וְדַעַמִּיָּה (ד"א אֶשְׁתַּיִּבּוּ). (נ"א) סֵתִים מַעֲיִנָּא הָוָה דְּלֹא אֶתְחַזִּי. וְעַל דָּא כָּל מַה דְּאֶשְׁתַּכַּח בְּעַלְמָא שְׂצִי לִיה. וְעַל דָּא וַיִּי בְּאֶתְגַּלְיָא וְלֹא שְׂצִי כְּלָא. אֱלֹהִים בְּעִי סְתִימוּ וּבְעִי לְאֶסְתַּמְרָא דְהָא כְּלָא שְׂצִי. וְעַל דָּא אֱלֹהִים בַּלְחֻדוּי הָוִי.

וְרָזָא דָּא (תהלים כט) יי לְמַבּוּל יֹשֵׁב. מַהוּ יֹשֵׁב. אֲלֵמָלָא קָרָא כְּתִיב לֹא יִכְלִינֵן לְמִימַר. יֹשֵׁב בַּלְחֻדוּי דְּלֹא אֶתִּיא עִם דִּינָא. פְּתִיב הָכָא יֹשֵׁב, וּכְתִיב הָתָם (ויקרא יג) בְּדָד יֹשֵׁב בַּלְחֻדוּי.

וּבְגִין דְּנָח הָוָה סֵתִים מַעֲיִנָּא. לְבַתָּר כִּד אֶתְעַבִּיד דִּינָא וְשְׂצִי עַלְמָא וְנָח רוּגְזִיָּה מַה כְּתִיב וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נַח וְגו'. דְּהָא כִּד שְׂצִי עַלְמָא לֹא אֶדְפַּר דְּסֵתִים מַעֲיִנָּא הָוָה.

וְרָצָא (וְדָא) אֹלִיפְנָא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא סְתִים
וְגִלְיָא. גִּלְיָא הוּא בִּי דִינָא דְלִתְתָּא. סְתִים הוּא
אַתְר דְּכָל בְּרַכָּאן נִפְקִי מִתְמָן. וּבִגִּין כֶּךָ כָּל
מְלוֹי דְּבֵר נֶשׁ דְּאֲנוּן בְּסִתִּימוּ בְּרַכָּאן שְׂרִיין
עֲלוּי. וְכָל דְּאֲנוּן בְּאַתְגִּלְיָא הֵהוּא אַתְר דְּבִי
דִינָא שְׂרִיאן עֲלוּי בְּגִין דְּאִיהוּ אַתְר בְּאַתְגִּלְיָא
וְהֵהוּא דְּאֶקְרִי רַע עֵין שְׁלִיט עֲלִיהּ, וְכֹלָא הוּא
בְּרָצָא עֲלָאָה כְּגֹוֹנָא דְלַעֲיִלָא.

בְּכַה רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר זַכָּאָה דְרָא דְרַבִּי שְׁמַעוֹן
שְׂרִיא בְּגִוּיָה דְהָא זְכוּתָא דִילִיָּה אֲזִמִּין
לָן בְּטוּרִי מְלִין עֲלָאִין פְּאֲלִין (עד כאן). אָמַר רַבִּי
יוֹסִי הָאִי בֵּר נֶשׁ לְאֹדְעָא לָן מְלִין אֲלִין קָא
אַתִּי וְשְׁדִרִיָּה קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְגַבִּין. כִּד אַתּוּ
וְסִדְרוּ מְלִין קִמִּיָּה דְרַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר וְדָאִי
שְׁפִיר קָא אָמַר.

רַבִּי אֶלְעָזָר הָוָה יְתִיב יוֹמָא חַד קִמִּיָּה דְרַבִּי
שְׁמַעוֹן אָבִיו. אָמַר לִיָּה הָאִי קֶץ כָּל
בְּשָׁר אַתְהִינִי מֵאֲנוּן קִרְבָּנִין דְּהוּי יִשְׂרָאֵל
מִקְרָבִין עַל גְּבִי מִדְּבַחָא אוֹ לָא. אָמַר לִיָּה
כֹּלָא הוּוּ מִסְתַּפְקִי כִּחְדָּא לַעֲיִלָא וְתַתָּא.

וְתָא חֲזִי כְהִנִּי וְלִיּוֹאִי וְיִשְׂרָאֵל אֲנוּן אֶקְרוּן
אָדָם בְּחַבּוּרָא דְאֲנוּן רַעוּתִין קִדְשִׁין
דְּסִלְקִין מִגְּוִיָּהּ. הֵהוּא כְּשָׁבָא אוֹ אֲמָרָא אוֹ
הֵהִיא בְּהֵמָה דְקָרְבִּין אֶצְטְרִיף עַד לָא יִתְקָרִיב
עַל גְּבִי מִדְּבַחָא לְפָרְשָׁא עֲלֵהּ כָּל חֲטָאִין וְכָל
רַעוּתִין בִּישִׁין לְאַתּוּדָאָה עֲלֵהּ. וְכִדִּין הֵהִיא
אַתְקָרִי בְּהֵמָה כֹּכְלָא כְּגֹוֹ אֲנוּן חֲטָאִין וּבִישִׁין
וְהִרְהוּרִין.

בְּגֹוֹנָא דְקִרְבָּנָא דְעֲזָאזֵל דְכְּתִיב (ויקרא יז)
וְהִתּוּדָה עֲלִיו אֶת כָּל עֲוֹנוֹת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְגו'. הָכִי נָמִי הָכָא. וְכִד סִלְקָא עַל
גְּבִי מִדְּבַחָא מְטוּלָא עַל חַד תְּרִין. וּבִגִּין כֶּךָ
דָּא סִלְקָא לְאַתְרִיָּה. וְדָא סִלְקָא לְאַתְרִיָּה. דָּא

שְׁהִיָּה נִסְתָּר מִהַעֲיִן, וְסוּד (וְה)
לְמַדְנֵי - הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִסְתָּר
וְגִלְוִי. גִּלְוִי הוּא בֵּית הַדִּין
שְׁלִמְטָה, וְנִסְתָּר הוּא מְקוֹם שְׁכָל
הַבְּרִכוֹת יוֹצְאוֹת מִשָּׁם. וְלִכְּן כָּל
דְּבָרֵי הָאָדָם שֶׁהֵם בִּסְתֵּר, בְּרִכוֹת
שׁוּרוֹת עֲלָיו. וְכָל אוֹתָם שֶׁבִּנְגְלָה,
אוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁל בֵּית דִּין שׁוֹרִים
עֲלָיו, מִשּׁוֹם שֶׁהוּא מְקוֹם בְּגִלְוִי,
וְאוֹתוֹ שֶׁנִּקְרָא רַע עֵין שׁוֹלֵט
עֲלָיו, וְהַכֵּל הוּא בְּסוּד עֲלִיוֹן כְּמוֹ
שְׁלִמְעֵלָה.

בְּכַה רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, אֲשֶׁרִי הַדּוּר
שְׂרַבִּי שְׁמַעוֹן שְׂרוּי בְּתוֹכוֹ, שְׁהִרִי
זְכוּתוֹ הַזְּמִינָה לָנוּ בְּהָרִים דְּבָרִים
עֲלִיוֹנִים כְּאֵלֶּה (עד כאן). אָמַר רַבִּי
יוֹסִי, הָאִישׁ הַזֶּה בָּא לְהוֹדִיעַנוּ
הַדְּבָרִים הַלָּלוּ, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא שִׁלַּח אוֹתוֹ אֲלֵינוּ. כְּשֶׁבָּאוּ
וְסִדְרוּ הַדְּבָרִים לִפְנֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן,
אָמַר, וְדָאִי שְׁיַפְּהָ אָמַר.

רַבִּי אֶלְעָזָר הִנֵּה יוֹשֵׁב יוֹם אֶחָד
לִפְנֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן אָבִיו. אָמַר לוֹ,
קֶץ כָּל בְּשָׁר הַזֶּה נִהְיָ מֵאוֹתָם
קִרְבָּנוֹת שֶׁהִיוּ יִשְׂרָאֵל מִקְרִיבִים
עַל גְּבִי הַמִּזְבֵּחַ אוֹ לֹא? אָמַר לוֹ,
כֹּלָם הִיוּ מִסְּפָקִים כְּאֶחָד לְמַעֲלָה
וּלְמַטָּה.

וְכָא וְרָאָה, כְּהִנֵּים וּלְוִיִּם
וְיִשְׂרָאֵלִים הֵם נִקְרָאִים אָדָם
בְּחַבּוּר שֶׁל אוֹתָם רְצוּנוֹת
קְדוּשִׁים שְׁעוֹלִים מִתּוֹכָם. אוֹתוֹ
כְּשֶׁב אוֹ אִיל אוֹ אוֹתָהּ בְּהֵמָה
שֶׁמִּקְרִיבִים, צָרִיף עַד שֶׁלֹּא תִקְרַב
עַל הַמִּזְבֵּחַ לְפָרֶשׁ עֲלֶיהָ כָּל
הַחֲטָאִים וְכָל הַרְצוּנוֹת הָרָעִים
לְהִתּוּדוֹת עֲלֶיהָ, וְאִזּוּ הִיא
נִקְרָאת בְּהֵמָה בְּכָל בְּתוּף אוֹתָם
חֲטָאִים וְרַעוּת וְהִרְהוּרִים.

כְּמוֹ הַקֶּרֶבֶן שֶׁל הָעֲזָאזֵל שֶׁכְּתוּב
(ויקרא יז) וְהִתּוּדָה עֲלָיו אֶת כָּל
עֲוֹנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו' - כֶּךָ גַּם
כָּאן. וְכִשְׁעוֹלָה עַל הַמִּזְבֵּחַ מִשָּׂא
עַל אֶחָד שְׁנַיִם, וְלִכְּן זֶה עוֹלָה

למקומו וזה עולה למקומו. זה בסוד אדם, וזה בסוד בהמה, כמו שנאמר (תהלים לו) אדם ובהמה תושיע ה'.

החבתין וכל שאר המנחות לעורר רוח קדושה ברצון הפהנים ושירת הלוים ובתפלת ישראל. ובאותו עשן ושמן וקמח שעולים, מתרומים ומסתפקים [ס"א ומתפנקים - ס"א ומתפנטים] כל שאר בעלי הדינים שלא יכולים לשלט באותו הדין שנמסר להם, והכל בזמן אחד. בא ראה, הכל נעשה בסוד האמונה להסתפק זה בזה ולעלות למעלה מי שצריך עד אין סוף.

אמר רבי שמעון, הרימותי ידי בתפלות למעלה, ששצרון העליון למעלה למעלה עומד על אותו רצון שלא נודע ולא נתפס כלל לעולמים, הראש היותר נסתר שלמעלה, ואותו הראש מוציא מה שמוציא, ולא ידוע, ומאיר מה שמאיר הכל בסתר.

רצון המחשבה העליונה לרדף אחריו ולהיות מואר ממנו. מסוף אחד נפרד. ומתוך אותו מסוף ברדיפת אותה מחשבה עליונה מגיעה ולא מגיעה עד אותו מסוף, מאירה מה שמאירה. ואז אותה מחשבה עליונה מאירה באור [בסתר] נסתר שלא ידוע, ואותה מחשבה לא ידוע. ואז מפה אור המחשבה הנה שלא נודע באור של המסוף שעומד, שמאיר מפה שלא ידוע ולא נודע ולא התגלה. ואז [נ"א ה] זה אור המחשבה שלא נודע מפה באור של המסוף, ומאירים כאחד. ונעשים תשעה היכלות.

וההיכלות אינם אורות ולא רוחות ולא נשמות, ואין מי שעומד בהם. הרצון של כל

ברזא דאדם ודא ברזא דבהמה כמה דאת אמר (תהלים לו) אדם ובהמה תושיע יי.

חביתין וכל שאר מנחות לאתערא רוחא קדישא ברעותא דכהני ושירתא דליואי ובצלותא דישראל. ובההוא תננא ושמנא וקמחא דסליק מתריון ומסתפקין (ס"א ומתפנקין) (ס"א ומתפנטין) (דף טו ע"א) כל שאר מארי דדינין דלא יכלין לשלטאה בההוא דינא דאתמסר לון. וכלא בזמנא חדא. תא חזי, כלא אתעביד ברזא דמהימנותא לאסתפקא דא בדא, ולאסתלקא לעילא מאן דאצטרף עד אין סוף.

אמר רבי שמעון ארימת ידי בצלותין לעילא, דכד רעותא עלאה לעילא לעילא קיימא על ההוא רעותא דלא אתידע ולא אתפס כלל לעלמין רישא דסתים יתיר לעילא. וההוא רישא אפיק מאי דאפיק ולא ידיע ונהיר מאי דנהיר כלא בסתימו.

רעו דמחשבה עלאה למרדף אבתריה ולאנתהרא מגיה. חד פריסו אתפריס.

ומגו ההוא פריסא ברדיפו דההיא מחשבה עלאה מטי ולא מטי עד ההוא פריסא נהיר מה דנהיר. וכדין (ס"א תהוא) איהו מחשבה עלאה נהיר בנהירו (בסתימו) סתים דלא ידיע וההוא מחשבה לא ידע. פדין בטש האי נהירו דמחשבה דלא אתיידע בנהירו דפריסא דקיימא דנהיר ממה דלא ידיע ולא אתיידע ולא אתגלייא. וכדין (נ"א הא) דא נהירו דמחשבה דלא אתיידע בטש בנהירו דפריסא ונהירין כחדא ואתעבידו תשע היכלין.

והיכלין לאו אנון נהורין ולא אנון רוחין ולא אנון נשמתין. ולא אית (איהו)

מאן דקיימא בהו. רעותא דכל תשע נהורין

תשעה האורות שעומדים כלם
במחשבה, שהוא אחד מהם
בחשבון כלם לרדף אחריהם.
בשעה שעומדים במחשבה ולא
נדבקים ולא נודעים. ואלה לא
עומדים לא ברצון ולא
במחשבה עליונה (עליונות).
תופסים בה ולא תופסים. באלה
עומדים כל סודות האמונה וכל
אותם האורות מסוד המחשבה
העליונה [שלמטה - ולמטה] כלם
נקראים אין סוף. עד כאן מגיעים
אורות ולא מגיעים ולא נודעים.
אין כאן רצון ולא מחשבה.

[א] כשמאירה המחשבה ולא
נודעת [ידע] ממי שמאירה, אז
מתלבשת ונסתרת לתוך הבינה
ומאירה למי שמאירה, ונכנסים
זה בזה, עד שכלם נכללים
כאחד. ובסוד הקרבן פשעולה,
הכל נקשר זה בזה ומאיר זה
בזה. אז עומדים כלם בעליה,
והמחשבה מתעטרת עם אין
סוף. אותו האור שמוארת ממנו
המחשבה העליונה שלא נודעת
בה כלל נקרא אין סוף, וממנו
נמצא ועומד ומאיר למי שמאיר,
ועל זה הכל עומד. אשרי חלקם
של הצדיקים בעולם הזה
ובעולם הבא.

בא ראה, קץ כל בשר הזה, כמו
שהקשר נמצא למעלה בשמחה,
גם כאן למטה בחדוה, ורצון
להסתפק הכל למעלה ולמטה.
והאם עומדת על ישראל כראוי.
בא ראה, בכל ראש חדש וחדש
כשמתחדשת הלבנה, נותנים
לקץ כל בשר הזה חלק אחד
יותר על הקרבנות להתעסק בו
וישתמש בחלקו, ויהיה צד של
ישראל לבדם כדי שיתאחדו עם
מלכם, וזהו השעיר, משום
שהוא בחלק עשו, שכתוב בו
שעיר, (בראשית כז) הן עשו אחי

דקיימי בלהו במחשבה דאיהו חד מנייהו
בחושבנא בלהו למרדף בתרייהו בשעתא
דקיימי במחשבה ולא מתדבקן ולא
אתיידעו. ואלין לא קיימי לא ברעותא ולא
במחשבה עלאה (נ"א עלאי). תפסין בה ולא
תפסין. באלין קיימי כל רזי דמהימנותא וכל
אנון נהורין מרזא דמחשבה עלאה (ולתתא ד"א
ולתתא) בלהו אקרון אין סוף. עד הכא מוטו
נהורין ולא מטון ולא אתיידעו. לאו הכא
רעותא ולא מחשבה.

(ברין ד"א כד) נהיר מחשבה ולא אתיידע (ידע)
ממאן דנהיר. פדין אתלבש ואסתים גו
בינה ונהיר למאן דנהיר ואעיל דא בדא עד
דאתפלילו בלהו כחדא. וברזא דקרבנא כד
סליק כללא אתקשר דא בדא ונהיר דא בדא.
פדין קיימי בלהו בסליקו ומחשבה אתעטר
באין סוף. ההוא נהירו דאתנהיר מניה
מחשבה עלאה דלא אתיידע בה כלל אקרי
אין סוף. ומניה אשתכח וקיימא ונהיר למאן
דנהיר ועל דא כללא קאים. זכאה חולקיהון
דצדיקיא בעלמא דין ובעלמא דאתי.

תא חזי, האי קץ כל בשר, כמה דקשורא
אשתכח לעילא בחדו, אוף הכי נמי
לתתא בחדוותא. ורעותא לאסתפקא כללא
לעילא ותתא. ואימא קיימא עלייהו דישראל
בדקא יאות.

תא חזי, בכל רישי ירחא וירחא כד סיהרא
מתחדשא יהבין ליה להאי קץ כל בשר
חולקא חדא יתיר על קרבנין לאתעסקא ביה
וישתמש בחולקיה. ויהא סטרא דישראל
בלחודדיהו. בגין דיתאחדון במלכיהון, ודא
איהו שעיר. בגין דאיהו בחולקא דעשו
דכתיב ביה שעיר (בראשית כז) הן עשו אחי

איש שעיר. ועל דא איהו אשתמש בחולקיה. וישראל אנון משתמשין בחולקיהון. ובגין כך פתיב, (תהלים קלה) כי יעקב בחר לו יה ישראל לסגולתו.

בא ראה, קץ כל בשר הזה, כל רצונו אינו אלא בבשר תמיד, ולכן תקון הבשר תמיד אליו, ולכן נקרא קץ כל בשר. וכשהוא שולט, שולט על הגוף ולא על הנשמה. הנשמה עולה למקומה, והבשר נתן למקום הזה. כמו זה בקרבן, שהרצון עולה למקום אחד, והבשר למקום אחד.

והאיש שהוא צדיק, הוא קרבן ממש לכפרה, ואחר שאינו צדיק אינו קרבן, משום שיש בו מום, שכתוב (ויקרא כב) כי לא לרצון וגו'. ועל זה הצדיקים הם כפרת העולם והם קרבן בעולם.

בא ראה, ויאמר אלהים לנח קץ כל בשר בא לפני. לטל רשות להחשיף פני בני העולם. ולכן הנני משחיתם את הארץ. (ועל זה עשה לך תבת עצי גפר, כדי להנצל בה ולא יוכל לשלט עליך. רבי חייא ורבי יוסי היו חולקים בדרך אמר אחר). כתוב ויעש נח ככל אשר צוהו ה'.

השלמה מזה שממות (סימן יא) צוה ה'. אמר רבי יוסי, אשרי ישראל שנתנה להם תורה קדושה והם משתדלים בה ימים ולילות. בא ראה, שהרי משמע שלולא שנמצא נח עם התבה בהתחברות כאחד, לא היה נצל, [ולכן] נסתר מן העין בתוך התבה. קמו והלכו. אמר אותו יהודי, כתוב עשה לך תבת עצי גפר, לך ולעצמך, כדי להתחבר עמה ולהנצל בה. מה כתוב? ויעש נח ככל אשר צוהו וגומר. (ע"כ)

מזה שממות.

ועל דא איהו אשתמש בחולקיה. וישראל אנון משתמשין בחולקיהון. ובגין כך פתיב, (תהלים קלה) כי יעקב בחר לו יה ישראל לסגולתו.

תא חזי, האי קץ כל בשר, כל רעותיה לאו איהו אלא בבשרא תדיר ובגין כך תקונא דבשרא תדיר לגביה ועל דא אקרי קץ כל בשר. וכד איהו שליט, שליט על גופא ולא על נשמתא. נשמתא סלקא לאתרא ובשרא אתיהיב לאתר דא. פגוונא דא בקרבנא דרעותא סלקא לאתר חד, ובשרא לאתר חד. ובר נש דאיהו זכאה איהו קרבנא ממש לכפרה. ואחרא דלאו איהו זכאה, לאו איהו קרבנא בגין דביה מומא דכתיב, (ויקרא כב) כי לא לרצון וגו'. ועל דא צדיקיא כפרה אנון דעלמא וקרבנא אנון בעלמא (עד כאן):

תא חזי, ויאמר אלהים לנח קץ כל בשר בא לפני. למיטל רשו לאחשכא אפייהו (ד' טו ע"ב) דבני עלמא. ובגיני כך הנני משחיתם את הארץ. (ועל דא עשה לך תבת עצי גפר בגין לאשתובא בה ולא יכיל לשלמא עליך. רבי חייא ורבי יוסי הוו אזלי בארחה אמר חר) פתיב ויעש נח ככל אשר צוהו ה'.

השלמה מזה שממות (סימן יא)

צוה ה'. אמר רבי יוסי זכאין אינון ישראל דאתיהיב להון אורייתא קדישא ואינון משתדלי בה יממא ולילי. תא חזי דהא משמע דאלולי דאשתפח נח עם תיבותא באתחברותא כחדא לא אשתזיב (ובגין כך) אסתים מן עינא בגו תיבותא. קמו ואזלו. אמר ההוא יודאי כתיב עשה לך תיבת עצי גפר, לך לגרמך בגין לאתחברא בהדה ולאשתזבא בה מה כתיב ויעש נח ככל אשר צוהו וגו'. (עד כאן)

מזה שממות

בא ראה מה פתוב, ונח בן שש מאות שנה וגו'. וכי למה בא החשבון הזה למנות? אלא אלו לא היה נח בן שש מאות שנה, לא יכנס לתבה ולא יתחבר עמה. בין ששתלים בשש מאות שנה, אז התחבר עמה.

ועל כן, מיום ששתלים חטאים של בני העולם, חכה להם הקדוש ברוך הוא עד ששתלים נח בשש מאות שנה, ונשלמה דרגתו כראוי והיה צדיק שלם, ואז נכנס לתבה. והכל כמו שלמעלה.

ונח בן שש מאות שנה, כמו שאמרנו. ולכן לא נאמר כבן שש מאות שנה [ר"א כגור ששת צדרי העולם]. עוד פתח ואמר, ואני הנני מביא את המבול מים. מה הטעם הנני בין שאמר ואני? אלא אני, אנכי, [הנני] - הכל זה דבר אחד.

בא ראה, בכל מקום אני נעשה גוף לנשמה, ודאי שמקבלת ממה שלמעלה, ולכן נרמז באות הברית, שכתוב אני הנה בריתי אתך. אני שקימת בגלוי מזמנת לדעת, אני כסא למה שלמעלה, אני שעושה נקמות לדורי דורות. ואני - כולל זכר ונקבה כאחד. אחר כך נרשם לבדו, שהזדמן לעשות דין. הנני. מביא את המבול מים.

בין שאמר מביא את המבול, לא ידענו שהוא מים? אלא את המבול, לרבות מלאך המות. שאף על גב שהיו מים, המשחית [להשחית בהם] [הנה] הולך בעולם להשמיד באותם המים. אני ה' - כך שנינו, נאמן אני לשלם שכר טוב לצדיקים ולהפסד מהרשעים. ולכן הבטיח להם הפסוק לצדיקים באני, לשלם שכר טוב שלהם לעולם הבא. ואים

תא חזי, מה כתיב ונח בן שש מאות שנה וגו'. וכי אמאי אתא חושבנא דא לממני. אלא אילו לא היה נח בן שש מאות שנה לא ייעול לתיבותא ולא יתחבר בהדה. בין דאשתלים בשש מאות שנה כדין אתחבר בהדה.

ועל דא מן יומא דאשתלים חובייהו דבני עלמא אוריף לון קדשא בריף הוא עד דאשתלים נח בשש מאות שנה ואשתלים דרגיה פדקא יאות והיה צדיק שלם. וכדין עאל לתיבותא. וכלא כגוונא דלעילא:

ונח בן שש מאות שנה כמה דאמרן. ובגייני כך לא אתמר כבן שש מאות שנה. (ר"א ל"ג לקביל שית ספרין דעלמא). תו פתח ואמר ואני הנני מביא את המבול מים. מאי טעמא הנני בין דאמר ואני. אלא אני אנכי (נ"א הנני) כלא מלה חדא היא.

תא חזי, בכל אתר אני אתעביד גופא לנשמתא ודאי דמקבלא ממה דלעילא. ובגין כך אתרמיז באת קיימא דכתיב אני הנה בריתי אתך. אני דקיימא באתגליא מזמנת למנדע. אני כרסיא למה דלעילא. אני דעבידנא נוקמין לדרי דרין. ואני כליל דכר ונוקבא פחדא. לבתר אתרשים בלחודוי דאזדמן למעבד דינא. הנני. מביא את המבול מים.

בין דאמר מביא את המבול לא ידענא דאיהו מים. אלא את המבול לאסגאה מלאך המות, דאף על גב דמאי הוו. מחבלא (לחבלא בהון) (ר"א הנה) אזיל בעלמא לשיצאה באנון מיין. אני יי, הכי תנינן נאמן אנא לשלמא אגר טב לצדיקיא ולא תפרע מרשיעיא. ובגין כך אבטח לון קרא לצדיקיא באני לשלמא אגר טב

לְרַשְׁעִים לְהַפְרֵעַ מֵהֶם לְעוֹלָם
הַבָּא בְּאֵנִי.

לְשַׁחַת כָּל בָּשָׂר - כְּמוֹ
שֶׁהֶעֱמַדְנוּ, שֶׁזֶהוּ הַמִּשְׁחִית שֶׁל
הָעוֹלָם, וְעַל זֶה כְּתוּב (שְׁמוֹת יב)
וְלֹא יִתֵּן הַמִּשְׁחִית לְבָא אֶל
בְּתִיכֶם לִנְגֹף. וְזֶה הוּא לְשַׁחַת
כָּל בָּשָׂר, מִצַּד שֶׁל קֶץ כָּל בָּשָׂר
בָּא לִפְנֵי. שֶׁהָיָה כִּינּוּן שֶׁהִגִּיעַ זְמַן
שֶׁחָפֵּה לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
[ד"א וְחָפֵּה לָהֶם] עַד שֶׁהָשִׁילִים נָח
לְשֵׁשׁ מֵאוֹת שָׁנָה, אִזּוֹ לְשַׁחַת כָּל
בָּשָׂר. אָמַר, כִּי לְמַדְנוּ מִשְׁמוֹ
שֶׁל רַבִּי יִצְחָק [ס"א בְּרַבִּי יוֹסִי מִחוּצָא],
שֶׁאָמַר לָנוּ, [ס"א זֶה שֶׁאֲמַרְתִּי לָכֶם].

פֶּתַח וְאָמַר, (יִשְׁעִיָּה לח) אֲמַרְתִּי לֹא
אֶרְאֶה יְיָ בְּאֶרֶץ הַחַיִּים לֹא
אֲבִיט אָדָם עוֹד עִם יוֹשְׁבֵי חֶדֶל.
אֲמַרְתִּי לֹא אֶרְאֶה יְיָ, כִּמָּה
אֲטוּמִים הֵם בְּנֵי אָדָם שֶׁלֹּא
יֹדְעִים וְלֹא מִשְׁגִּיחִים בְּדַבְּרֵי
הַתּוֹרָה, אֲלֵא מִסְתַּכְּלִים בְּדַבְּרֵי
הָעוֹלָם וְנִשְׁכַּחַת מֵהֶם רוּחַ
חֲכָמָה.

שֶׁכִּשְׂאֵדָם מִסְתַּלַּק מִהָעוֹלָם
הַזֶּה וְנוֹתֵן חֶשְׁבוֹן לְרַבּוֹנוֹ מִכָּל
מַה שֶׁעָשָׂה בְּעוֹלָם הַזֶּה בְּעוֹד
שֶׁהוּא קַיָּם רוּחַ וְגוֹף כְּאֶחָד,
וְרוֹאֶה מַה שֶׁרוֹאֶה, עַד שֶׁהוֹלֵךְ
לְאוֹתוֹ עוֹלָם וּפּוֹגֵשׁ בְּאָדָם
הָרָאוּשׁוֹן יוֹשֵׁב בְּשַׁעַר גֶּן עֵדֶן
לְרִאוֹת כָּל אוֹתָם שֶׁשְׁמְרוּ אֶת
מִצְוֹת רַבּוֹנָם וְשָׂמַח בָּהֶם.

וְכִמָּה צְדִיקִים סְבִיב אָדָם. אֵלּוּ
שֶׁנִּמְנָעוּ מִדֶּרֶךְ הַגִּיהֶנֶם וְסָטוּ
לְדֶרֶךְ גֶּן הָעֵדֶן, וְאֵלֶּה נִקְרָאִים
יוֹשְׁבֵי חֶדֶל. וְלֹא כְּתוּב יוֹשְׁבֵי
חֶדֶל, כִּי אֵינָם כְּמוֹ חֶלְדָּה
שֶׁגִּזְרָת וּמְנִיחָהּ וְלֹא יוֹדַעַת לְמִי
מְנִיחָהּ, אֲלֵא יוֹשְׁבֵי חֶדֶל, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (שם ב) חֶדְלֵי לָכֶם מִן
הָאָדָם וְגו' (אֲלֵא יוֹשְׁבֵי חֶדֶל) שֶׁנִּמְנָעוּ
מִדֶּרֶךְ הַגִּיהֶנֶם, וְהִחֲזִיקוּ בָהֶם
לְהַכְנִיסָם בְּגֶן עֵדֶן.

דְּלִהוֹן לְעֵלְמָא דְאַתִּי. וְאַגְזִים לְרַשְׁיַעֲיָא
לְאַתְפָּרַע מִנִּיּהוּ לְעֵלְמָא דְאַתִּי בְּאֵנִי.

לְשַׁחַת כָּל בָּשָׂר. כִּמָּה דְאוֹקִימָנָא דְדָא הוּא
מִחְבֵּלָא דְעֵלְמָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (שְׁמוֹת יב)
וְלֹא יִתֵּן הַמִּשְׁחִית לְבָא אֶל בְּתִיכֶם לִנְגֹף. וְדָא
הוּא לְשַׁחַת כָּל בָּשָׂר מִסְטָרָא דְקֶץ כָּל בָּשָׂר בָּא
לִפְנֵי. דְּהָא כִּינּוּן דְּמִטָּא זְמַנָּא דְאוֹרִיף לִזְנוּן
קִדְשָׁא בְּרִיף הוּא (ד"א ל"ג וְאוֹרִיף לִזְנוּן) עַד דְּאַשְׁלִים נָח
לְשֵׁשׁ מֵאוֹת שָׁנָה כְּדִין לְשַׁחַת כָּל בָּשָׂר. אָמַר
הָכִי אוֹלִיפְנָא מִשְׁמִיָּה דְרַבִּי יִצְחָק (ס"א בְּרַבִּי יוֹסִי
מִחוּצָא) דְּאָמַר לָן (נ"א הָא דְאָמַרִי לְכוּן).

פֶּתַח וְאָמַר, (יִשְׁעִיָּה לח) אֲמַרְתִּי לֹא אֶרְאֶה יְיָ יְיָ
בְּאֶרֶץ הַחַיִּים לֹא אֲבִיט אָדָם עוֹד עִם
יוֹשְׁבֵי חֶדֶל. אֲמַרְתִּי לֹא אֶרְאֶה יְיָ, כִּמָּה
אֲטוּמִין אֲנוּן בְּנֵי נָשָׂא דְלֹא יֹדְעִין וְלֹא מִשְׁגִּיחִין
בְּמַלִּי דְאוֹרִיַּתָּא, אֲלֵא מִסְתַּכְּלִי בְּמַלּוּי דְעֵלְמָא
וְאַתְנַשִּׁי מִנִּיּהוּ רוּחָא דְחֲכָמָתָא.

דְּכַד בַּר נָשׁ אֲסַתְלַק מִהָאִי עֵלְמָא וְיַהִיב
חוּשְׁבָנָא לְמֵאֲרִיָּה מִכָּל מַה דְּעֵבַד בְּהָאִי
עֵלְמָא בְּעוֹד דְּאִיְהוּ קָאִים רוּחָא וְגוּפָא כְּחֶדָא
וְחָמִי מַה דְּחָמִי, עַד דְּאִזִּיל לְהָהוּא עֵלְמָא וּפְגַע
לִיָּה לְאָדָם הָרָאוּשׁוֹן יְתִיב לְתַרְעָא דְגִנְתָּא דְעֵדֶן
לְמַחְמִי כָּל אֲנוּן דְנִטְרוּ פְקוּדֵי דְמֵאֲרִיָּהוֹן וְחָדִי
בְּהוּ.

וְכִמָּה צְדִיקָא סְחַרְגִּיָּה דְאָדָם. אֲנוּן דְאַתְמַנְעוּ
מֵאֲרָחָא דְגִיְהֶנֶם וְסָטוּ לְגִבִּי אֲרָחָא דְגֶן
עֵדֶן. וְאֵלִין אֲקִרוּן יוֹשְׁבֵי חֶדֶל. וְלֹא כְּתִיב
יוֹשְׁבֵי חֶדֶל. בְּגִין דְלֹא הוּוּ כְּמוֹ חוּלְדָּה דְגִגְרָא
וּמְנַחָא וְלֹא יִדְעָא לְמֵאֵן שְׁבָקָא. אֲלֵא יוֹשְׁבֵי
חֶדֶל. כִּמָּה דְאַתְ אָמַר, (יִשְׁעִיָּה ב) חֶדְלֵי לָכֶם מִן
הָאָדָם וְגו' (אֲלֵא יוֹשְׁבֵי חֶדֶל) דְאַתְמַנְעוּ לִזְנוּן מֵאֲרָחָא
דְגִיְהֶנֶם. וְאַתְקִיפוּ בְּהוּ לְאַעֲלָא לְהוּ בְּגִנְתָּא
דְעֵדֶן.

דָּבָר אַחֵר יוֹשְׁבֵי חֶדֶל אֲנוּן מְרִיהוֹן דִּתְשׁוּבָה
דְּמַנְעוּ גְרַמִּייהוּ מֵאֲנוּן חוּבִין דִּחִיבִיא.
וּבְגִין דְּאָדָם הָרָאוּן תָּב בְּתִיבְתָּא קָמִי
מֵאֲרִיה. יְתִיב (נ"א עם) עַל אֲנוּן דְּאִתְּמַנְעוּ
מִחוּבִייהוֹן וְאֲנוּן בְּנֵי חֶדֶל. כְּמָה דְּאִתְּ אָמַר,
(תהלים לט) אִדְעָה מָה חֶדֶל אָנִי. וּבְגִין כֹּךְ אִיהוּ
יְתִיב לְתַרְעָא דְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן וְחֲדִי בְּהוּ בְּצִדִיקָא
דְּאִתִּין בְּהֵהוּא אֹרְחָא דְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן.

הָא חֲזִי, מָה כְּתִיב אֲמַרְתִּי לֹא אֶרְאֶה יְהוָה. וְכִי
מָאן יָכִיל לְמַחֲמִי יְהוָה. אֲלֹא סוּפָא דְקָרָא
אוֹכַח דְּכְתִיב יְהוָה בְּאֶרֶץ הַחַיִּים. תָּא חֲזִי, כִּד
סְלָקִין נִשְׁמַתִּין לְאַתֵּר צְרוּרָא דְחַיִּי. תַּפֵּן
מִתְּהֵנָּן בְּזִהְרָא דְאַסְפֵּק לְרִיזָא דְנִהְרָא דְנִהְרִי
(דף טו ע"א) מֵאַתֵּר עֲלָא דְכָלָא. וְאִילוּ לֹא
מִתְּלַבֵּשׂא נִשְׁמַתָּא בְּזִהְרָא דְלְבוּשָׁא אַחְרָא לֹא
תִיכּוּל לְאַתְקַרְבָּא לְמַחֲמִי הֵהוּא נִהְרָא. וְרִזָּא
דְּמִלָּה כְּמָה דִּיהִבִּי לְנִשְׁמַתָּא לְבוּשָׁא
דְּמִתְּלַבֵּשׂא בִּיה לְמִיקָם בְּהֵאֵי עֲלָמָא. הֵכִי נָמִי
יְהִיבִי לָהּ לְבוּשָׁא דְזִהְרָא עֲלָא לְמִיקָם בִּיה
בְּהֵהוּא עֲלָמָא וְלֹאִסְתַּפְּלָא בְּגוּ הֵהוּא
אַסְפֵּק לְרִיזָא דְנִהְרָא מְגוּ הֵהוּא אֶרֶץ הַחַיִּים.
תָּא חֲזִי, מִשָּׁה לֹא יָכִיל לְקַרְבָּא לְאַסְתַּפְּלָא
בְּמָה דְאַסְתַּפַּל אֲלֹא כִד אִתְּלַבֵּשׂ
בְּלְבוּשָׁא אַחְרָא כְּמָא דְאִתְּ אָמַר (שמות כד) וַיָּבֹא
מִשָּׁה בְּתוֹךְ הָעֲנָן וַיַּעַל אֶל הָהָר. וְתַרְגּוּם
בְּמַצִּיעוֹת עֲנָנָא. וְאַתְּלַבֵּשׂ בְּה כְּמָאן דְּאַתְּלַבֵּשׂ
בְּלְבוּשָׁא. וּבְגִין דָּא (שמות כ) וּמִשָּׁה נָגַשׁ אֶל
הָעֶרְפֶּל אֲשֶׁר שָׁם הָאֱלֹהִים וּכְתִיב, (שמות כד)
וַיָּבֹא מִשָּׁה בְּתוֹךְ הָעֲנָן וְגו' וַיְהִי מִשָּׁה בְּהָר
אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה וַיְכִיל לְאַסְתַּפְּלָא
בְּמָה דְאַסְתַּפַּל.

בְּגוּוֹנָא דָּא מִתְּלַבֵּשִׁין נִשְׁמַתְהוֹן דְּצִדִיקָא
בְּהֵהוּא עֲלָמָא בְּלְבוּשָׁא כְּגוּוֹנָא

דָּבָר אַחֵר יוֹשְׁבֵי חֶדֶל - אֲלוּ
בְּעָלֵי תְשׁוּבָה שְׁמַנְעוּ עֲצָמָם
מֵאוֹתָם חֲטָאֵי הִרְשָׁעִים. וּמִשׁוּם
שְׂאָדָם הָרָאוּן שֶׁב בְּתְשׁוּבָה
לְפָנֵי רַבּוּנּוֹ, יוֹשֵׁב [עם] עַל אוֹתָם
שְׁמַנְעוּ מִחֲטָאֵיהֶם וְהֵם בְּנֵי
חֶדֶל, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (תהלים לט)
אִדְעָה מָה חֶדֶל אָנִי. וְלִכְּן הוּא
יוֹשֵׁב בְּשַׁעַר גֶּן הָעֵדֶן וְשֹׁמֵחַ
בְּצִדִיקִים שְׂפָאִים בְּאוֹתָהּ דְּרֹךְ
שֶׁל גֶּן עֵדֶן

בֹּא רְאֵה מָה כְּתוּב, אֲמַרְתִּי לֹא
אֶרְאֶה יְהוָה. וְכִי מִי יָכֹול לְרֹאוֹת
יְהוָה? אֲלֹא סוּף הַכְּתוּב מוֹכִיחַ,
שְׁכְּתוּב יְהוָה בְּאֶרֶץ הַחַיִּים. בֹּא
רְאֵה, כְּשֶׁהַנִּשְׁמוֹת עוֹלוֹת לְמִקּוֹם
צְרוּר הַחַיִּים, שָׁם נִהְיִים בְּזִהְרִי
שֶׁל הָאִסְפֵּק לְרִיזָּה שְׁמֵאִירָה
מִהַמִּקּוֹם הָעֲלִיּוֹן שֶׁל הַכֹּל. וְאִילוּ
לֹא הִתְלַבֵּשָׁה הַנִּשְׁמָה בְּזִהְרִי שֶׁל
לְבוּשׁ אַחֵר, לֹא תוּכַל לְהִתְקַרֵּב
לְרֹאוֹת אֶת אוֹתוֹ הָאוֹר. וְסוּד
הַדָּבָר - כְּמוֹ שְׁנוֹתֵנִים לְנִשְׁמָה
לְבוּשׁ שְׁמֵתֻלְבֶּשֶׁת בּוֹ לְעֵמֶד
בְּעוֹלָם הַזֶּה, כֹּךְ גַּם נוֹתֵנִים לָהּ
לְבוּשׁ שֶׁל זֶהר עֲלִיּוֹן לְעֵמֶד בְּה
בְּאוֹתוֹ עוֹלָם וְלִהְסְתַּפֵּל בְּתוֹךְ
אוֹתָהּ אִסְפֵּק לְרִיזָּה שְׁמֵאִירָה מִתוֹךְ
אוֹתָהּ אֶרֶץ הַחַיִּים.

בֹּא רְאֵה, מִשָּׁה לֹא יָכֹול לְהִתְקַרֵּב
לְהִסְתַּפֵּל בְּמָה שֶׁהִסְתַּפֵּל אֲלֹא
כְּשֶׁהַתְּלַבֵּשׂ בְּלְבוּשׁ אַחֵר, כְּמוֹ
שְׁנֹאֲמַר (שמות כד) וַיָּבֹא מִשָּׁה בְּתוֹךְ
הָעֲנָן וַיַּעַל אֶל הָהָר. וְתַרְגּוּם,
בְּמַצִּיעוֹת הָעֲנָן. וְהִתְלַבֵּשׂ בּוֹ
כְּמִי שֶׁמִּתְּלַבֵּשׂ בְּלְבוּשׁ. וְלִכְּן (שם)
וּמִשָּׁה נָגַשׁ אֶל הָעֶרְפֶּל אֲשֶׁר
שָׁם הָאֱלֹהִים, וּכְתוּב (שם כד) וַיָּבֹא
מִשָּׁה בְּתוֹךְ הָעֲנָן וְגו', וַיְהִי מִשָּׁה
בְּהָר אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים
לַיְלָה, וְיָכֹול לְהִסְתַּפֵּל בְּמָה
שֶׁהִסְתַּפֵּל.

כְּמוֹ זֶה מִתְּלַבֵּשׁוֹת נִשְׁמוֹת
הַצִּדִיקִים בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם בְּלְבוּשׁ

כִּמוֹ שֶׁל אוֹתוֹ הָעוֹלָם, שֶׁלֹא יִתְנַהֵג אֶלֶּא בִּלְבוּשׁ כִּמוֹ זֶה, וְעוֹמְדִים לְהִסְתַּכֵּל בְּאוֹר הַמַּאֲוִיר בְּאוֹתָהּ אֶרֶץ הַחַיִּים. וְזֶהוּ יָהּ יְהּ בְּאֶרֶץ הַחַיִּים. דְּהוּ סִבִּיר דְּלֹא יִזְכִּי לְהֵהוּא נְהוּרָא וּלְהֵהוּא אִסְתַּכְּלוּתָא בְּגִין דְּנְהִירָא דְנִגִּיד פָּסִיק לִיה וְלֹא אוֹלִיד. לֹא אֲבִיט אָדָם עוֹד דָּא אָדָם קִדְמָאָה כְּמָה דְּאִתְמַר.

וְכָל דָּא לְמָה. בְּגִין דְּאִמַּר לִיה נְבִיאָה כִּי מֵת אִתָּה בְּהַאי עֲלָמָא וְלֹא תַחֲיָה לְהֵהוּא עֲלָמָא. בְּגִין. דְּמֵאֵן דְּלֹא (הוּא) אוֹלִיד בְּגִין בְּהַאי עֲלָמָא, כִּד נִפִּיק מִנִּיהּ מִתְרַכֵּין לִיה מְכַל מַה דְּאִמְרֵן. וְלֹא שְׂרִיא לְמַחְמִי בְּהֵהוּא נְהוּרָא דְנְהִיר (כָּל שָׁבֹן וְכָל שָׁבֹן שְׂאֵר עֲמָא וְשְׂאֵר בְּנֵי נִשְׂאָה). וְכֵּה חִזְקִיָּה דְהוּה לִיה זְכוּת אַבּוּת וְאִיהוּ זַכָּאָה צַדִּיק וְחִסְדָּא כָּד. כָּל שָׁפֵן מָאֵן דְּלִית לִיה זְכוּת אַבּוּת וְחִטִּי קִמִּי מְאִרִּיהּ.

הַאי לְבוּשָׁא דְקֶאֱמָרֵן אִיהוּ (אֲנִי) מַה דְּאִמְרוּ חֲבֵרִיאַי חֲלוּקָא דְרַבָּנָן דְּאִתְלַבִּישׁוּ בְּהֵהוּא עֲלָמָא. זַכָּאָה חוּלְקִיהוֹן דְּצַדִּיקִיא דְגִנְזִי לֹוֹן קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּמָה טְבִין וְעִידוּנִין לְהֵהוּא עֲלָמָא, עֲלִיָּהּ כְּתִיב, (יִשְׁעִיָּה סד) עֵין לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זּוֹלָתָךְ יַעֲשֶׂה לְמַחֲכָה לוֹ:

וְאֲנִי הִנְנִי מְבִיא אֶת הַמְּבּוּל מִים עַל הָאָרֶץ. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (במדבר כ) הַמָּה מִי מְרִיכָה אֲשֶׁר רָבוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת ה' וַיִּקְדָּשׁ בָּם. וְכִי בְּמִקּוֹם אַחֵר לֹא רָבוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת ה'? מַה שׁוֹנָה בָּאֵן שְׂאִמַּר הַמָּה מִי מְרִיכָה, וְלֹא אַחֲרִים? אֶלֶּא מִי הַמְרִיכָה הִלְלוּ הֵיוּ וְדָאֵי שְׁנִתְּנוּ כַּח וְחִזְק לְבַעֲלִי הַדִּין לְהִתְחַזֵּק. מִשּׁוֹם שֵׁישׁ מִים מְתוּקִים וּמִים מְרִירִים. יֵשׁ מִים צְלוּלִים וְיֵשׁ מִים עֲכוּרִים. יֵשׁ מִי שְׁלוֹם וּמִי קִטְטָה. וְעַל זֶה, הַמָּה

דְּהֵהוּא עֲלָמָא דְלֹא יִתְנַהֵג אֶלֶּא בִּלְבוּשָׁא כְּגוּוֹנָא דָּא וְקִיָּמִי לְאִסְתַּכְּלָא בְּנְהוּרָא דְנְהִיר בְּהֵהוּא אֶרֶץ הַחַיִּים. וְזֶהוּ יָהּ יְהּ בְּאֶרֶץ הַחַיִּים. דְּהוּ סִבִּיר דְּלֹא יִזְכִּי לְהֵהוּא נְהוּרָא וּלְהֵהוּא אִסְתַּכְּלוּתָא בְּגִין דְּנְהִירָא דְנִגִּיד פָּסִיק לִיה וְלֹא אוֹלִיד. לֹא אֲבִיט אָדָם עוֹד דָּא אָדָם קִדְמָאָה כְּמָה דְּאִתְמַר.

וְכָל דָּא לְמָה. בְּגִין דְּאִמַּר לִיה נְבִיאָה כִּי מֵת אִתָּה בְּהַאי עֲלָמָא וְלֹא תַחֲיָה לְהֵהוּא עֲלָמָא. בְּגִין. דְּמֵאֵן דְּלֹא (הוּא) אוֹלִיד בְּגִין בְּהַאי עֲלָמָא, כִּד נִפִּיק מִנִּיהּ מִתְרַכֵּין לִיה מְכַל מַה דְּאִמְרֵן. וְלֹא שְׂרִיא לְמַחְמִי בְּהֵהוּא נְהוּרָא דְנְהִיר (כָּל שָׁבֹן וְכָל שָׁבֹן שְׂאֵר עֲמָא וְשְׂאֵר בְּנֵי נִשְׂאָה). וְכֵּה חִזְקִיָּה דְהוּה לִיה זְכוּת אַבּוּת וְאִיהוּ זַכָּאָה צַדִּיק וְחִסְדָּא כָּד. כָּל שָׁפֵן מָאֵן דְּלִית לִיה זְכוּת אַבּוּת וְחִטִּי קִמִּי מְאִרִּיהּ.

הַאי לְבוּשָׁא דְקֶאֱמָרֵן אִיהוּ (אֲנִי) מַה דְּאִמְרוּ חֲבֵרִיאַי חֲלוּקָא דְרַבָּנָן דְּאִתְלַבִּישׁוּ בְּהֵהוּא עֲלָמָא. זַכָּאָה חוּלְקִיהוֹן דְּצַדִּיקִיא דְגִנְזִי לֹוֹן קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּמָה טְבִין וְעִידוּנִין לְהֵהוּא עֲלָמָא, עֲלִיָּהּ כְּתִיב, (יִשְׁעִיָּה סד) עֵין לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זּוֹלָתָךְ יַעֲשֶׂה לְמַחֲכָה לוֹ:

וְאֲנִי הִנְנִי מְבִיא אֶת הַמְּבּוּל מִים עַל הָאָרֶץ. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח (במדבר כ) הַמָּה מִי מְרִיכָה אֲשֶׁר רָבוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת ה' וַיִּקְדָּשׁ בָּם. וְכִי בְּאִתְרָא אַחֲרָא לֹא רָבוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת ה'. מָאִי שְׁנָא הָכָא דְקֶאֱמַר הַמָּה מִי מְרִיכָה וְלֹא אַחֲרֵינִין. אֶלֶּא הֵנִי מִי מְרִיכָה הוּוּ וְדָאֵי דִיְהִבוּ חִילָא וְתוּקָפָא לְמְאִרִּיהוֹן דְּדִינָא לְאִתְתַּקְפָּא. בְּגִין דְּאִית מִיִּין מְתוּקִין וְאִית מִיִּין מְרִירִין. אִית מִיִּין צְלִילִין וְאִית מִיִּין עֲכִירִין. אִית מִיִּין שְׁלֵם וְאִית מִיִּין קִטְטוּ. וְעַל דָּא הַמָּה מִי

מִרְיָכָה אֲשֶׁר רָבוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל
אֶת ה', שֶׁהִמְשִׁיכוֹ עֲלֵיהֶם אֶת מִי
שֶׁלֹא צָרִיךְ וְנִטְמָאוּ בוֹ. זֶהוּ
שְׁכָתוֹב וַיִּקְדָּשׁ בָּם.

אָמַר לוֹ רַבִּי חֲזַקְיָה, אִם כֵּן, מַה
זֶה וַיִּקְדָּשׁ? הֲיֵה צָרִיךְ לְהִיּוֹת
וַיִּקְדָּשׁ! אֲלָא הִדְבַּר עָלֶה.
וַיִּקְדָּשׁ - נִפְגֵּם מִי שֶׁלֹא צָרִיךְ.
כְּבִיכּוֹל שֶׁנִּפְגַּמָּה הַלְבָנָה. וַיִּקְדָּשׁ
אֵינוֹ לְשֹׁכַח כָּאֵן. וְאֵנִי הִנְנִי מְבִיא
אֶת הַמַּבּוּל, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ,
לְהַבִּיא מִשְׁחִית עֲלֵיהֶם כְּמוֹ שֶׁהֵם
נִטְמָאוּ בוֹ.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אוֹי לְרָשָׁעִים
שֶׁלֹא רוֹצִים לְשׁוּב לִפְנֵי הַקֹּדֶשׁ
בְּרוּךְ הוּא עַל חֲטָאֵיהֶם בְּעוֹד
שֶׁהֵם בְּעוֹלָם הַזֶּה. שֶׁכְּשֶׁאָדָם שָׁב
וּמִתְנַחֵם עַל חֲטָאוֹ, הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ
הוּא מוֹחֵל לוֹ, וְכָל אוֹתָם
שֶׁמִּחְזִיקִים בַּחֲטָאֵיהֶם וְלֹא רָצוּ
לְשׁוּב לִפְנֵי הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל
[חֲטָאִים] חֲטָאֵיהֶם, אַחֵר כֵּן [פֶּל]
יִפְּלוּ לְגִיהֶנֶם וְלֹא יַעֲלוּ מִשָּׁם
לְעוֹלָמִים.

בֹּא רֵא, מִשּׁוּם שֶׁחֲזַקוּ אֶת לְבָם
כָּל אוֹתָם דּוֹרוֹ שֶׁל נֹחַ וַיִּרְצוּ
לְהִרְאוֹת חֲטָאֵם בְּגִלּוֹי, הִבִּיא
הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲלֵיהֶם הַדִּין
בְּאוֹתוֹ הַגָּזֵן. אָמַר רַבִּי יִצְחָק,
אִפְּלוּ כְּשִׁחוּטָא אָדָם בְּנִסְתָּר,
הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא רַחֲמָן. וְאִם
שָׁב בֶּן הָאָדָם אֵלָיו, מִכְּסָה עָלָיו
וּמוֹחֵל לוֹ וּמוֹתֵר לוֹ. וְאִם לֹא,
הוּא מַגְלֶה אוֹתוֹ לְעֵינֵי כָל מִנִּין
לְנוֹ? מִסּוּטָה.

וְכֵן גַּם נִמְחוּ הָרָשָׁעִים הֵלְלוּ
מִהָאָרֶץ בְּגִלּוֹי. וְאִיךְ נִמְחוּ? אֲלָא
שֶׁהָיוּ יוֹצְאִים מֵיָם, וְהָיוּ רוֹתְחִים
מִהֲתָהוּם, וְעוֹלִים וּמַעֲבִירִים
מֵהֶם אֶת עוֹרָם. וְכִיּוֹן שֶׁהָעֶבֶר
מֵהֶם הָעוֹר - כֵּן גַּם הַבָּשָׂר, וְלֹא
נִשְׁאָרוּ אֲלָא בַּעֲצָמוֹת שֶׁלָּהֶם
בְּלִבָּד, לְקַיֵּם אֶת מַה שֶׁכָּתוּב
וַיִּמְחוּ מִן הָאָרֶץ. וְכָל אוֹתָם

מִרְיָכָה אֲשֶׁר רָבוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת יי', דִּאֲמָשִׁיכוֹ
עֲלֵיהֶם לְמֵאן דִּלָּא אַצְטְרִיךְ וְאַסְתָּאִיבוּ בֵּיה
הָדָא הוּא דְכָתִיב וַיִּקְדָּשׁ בָּם.

אָמַר לִיה רַבִּי חֲזַקְיָה אִי הָכִי מָאִי וַיִּקְדָּשׁ
וַיִּקְדָּשׁוּ מִיבְעֵי לִיה. אֲלָא מִלָּה
אַסְתָּלִיקַת. וַיִּקְדָּשׁ אֶתְפָּגִים מֵאֵן דִּלָּא
אַצְטְרִיךְ. כְּבִיכּוֹל דִּאֲתַפְּגִימַת סִיְהָרָא. וַיִּקְדָּשׁ
לָאו לְשִׁבְחָא אִיהוּ הָכָא. וְאֵנִי הִנְנִי מְבִיא אֶת
הַמַּבּוּל כְּמָה דִּאֻקִּימָנָא לְאַיִתָּאָה מְחַבְּלָא
עֲלֵיהֶם כְּמָה דְאַנּוֹן אַסְתָּאִבוּ בֵּיה.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי וְוִי לֹזֵן לְרָשָׁעִיָא דִּלָּא כְּעֵאָן
לְאַתְבָּא קָמִי קֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל
חוֹבִיהוֹן בְּעוֹד דְאַנּוֹן בְּהָאִי עֲלֵמָא. דְכַד בַּר
נָשׁ אֲתִיב וְאַתְנַחֵם עַל חוֹבוֹי. קֹדֶשָׁא בְּרִיךְ
הוּא מְחִיל לִיה. וְכָל אַנּוֹן דְמִתְתַּקְּפִין
בְּחוֹבֵיהֶם וְלֹא בְּעוֹ לְאַתְבָּא קָמִי קֹדֶשָׁא בְּרִיךְ
הוּא עַל (חוֹבוֹי) חוֹבֵיהֶם. לְבַתֵּר (יִנְפִלוֹ) יִנְפְּלוּ
לְגִיהֶנֶם וְלֹא יִסְקוֹן לִיה מִתַּמָּן לְעֵלְמִין.

הָא חֲזִי, בְּגִין דִּאֲתַקִּיפוּ לְבִייהוּ כָל אַנּוֹן דְרָא
דְנַח וּבְעוּ לְאַחֲזָאָה חוֹבֵיהֶם בְּאַתְגַּלְיָא.
קֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֵייתִי דִּינָא עֲלֵיהֶם בְּהִיּוֹא
גְּוֹנָא. אָמַר רַבִּי יִצְחָק וְאַפִּילוּ כַד חָטִי בַר נָשׁ
בְּאַתְפָּסִיא קֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא רַחֲמָן. וְאִי תַב בַּר
נָשׁ לְגַפִּיָּה חָפִי עֲלֵיהֶם וּמְחִיל לִיה וְשָׁבִיק לִיה.
וְאִי לֹא, גָּלִי לִיה לְעֵינֵי כָלָא. מְנַלָּן מִסּוּטָה.

וְהָכִי נָמִי אֶתְמַחוֹן אֵלִין חֲיִיבִיא מֵאַרְעָא
בְּאַתְגַּלְיָא. וְהִיךְ אֶתְמַחוֹן. אֲלָא דְהוּוּ
נִפְקִי מִיָּא וְהוּוּ רִתִּיחֵן מִן תְּהוּמָא וְסִלְקִי
וְאַעֲבַר מִנִּייהוּ מִשְׁכָּא. וְכִיּוֹן דִּאֲעֲבַר מִנִּייהוּ
מִשְׁכָּא הָכִי נָמִי בִשְׁרָא וְלֹא אֲשִׁתָּאֲרוּ אֲלָא
בְּגִרְמֵייהוּ לְחוּד. לְקִימָא דְכָתִיב וַיִּמְחוּ מִן
הָאָרֶץ. וְכָל אַנּוֹן גִּרְמִי אֶתְפָּרְדֵּן דָּא מִן דָּא
וְלֹא אֲשִׁתָּאֲרוּ כְּחָדָא. וּמִכְּלָא אֶתְעַבְּרוּ

העצמות נפרדו זו מזו ולא נשארו
באחד, ומהכל העברו מהעולם.
רבי יצחק אמר, וימחו מן הארץ,
מה זה וימחו? כמו שנאמר ימחו
מארץ חיים. מכאן למדנו, שאין
להם תחיה לעולמים ולא יקומו
בדין.

והקמתי את בריתי אִתְּךָ. אמר רבי
אלעזר, מכאן קיום הברית
למעלה פקיום הברית למטה,
משמע שפתיב אִתְּךָ. ואמר רבי
אלעזר, מכאן למדנו,
שכשהצדיקים בעולם, מתקנים
העולם למעלה ולמטה. אמר רבי
שמעון, דבר נסתר הוא,
כשהתעוררות הזכר לנזקה
כשהוא מקנא לה

בא ראה סוד הדבר, כשצדיק יש
בעולם, מיד השכינה לא וזה
ממנו והשתוקקותה בו. ואז
השתוקקות שלמעלה אליה
באהבה כהשתוקקות הזכר
לנזקתו כשהוא מקנא לה. ועל
זה, והקמתי את בריתי אִתְּךָ.
ההשתוקקות מתעוררת בגלגלך.
כמו זה (בראשית יז) ואת בריתי אקים
את יצחק.

והקמתי את ברית אִתְּךָ, להיות
אות בריתי בעולם, ואחר כך
ובאת אל התבה. שאלמלא אינו
צדיק (ברית), לא יכנס לתבה. שהרי
לא מתחבר לתבה, רק צדיק. ולכן
ובאת אל התבה, והרי זה נתבאר.
אמר רבי אלעזר, בכל זמן שבני
אדם יאחזו בברית זו ולא יעזבו
אותה, אין עם ולשון בעולם
שיוכלו להרע להם. ונח החזיק
בברית זו ושמר אותה, ולכן שמר
אותו הקדוש ברוך הוא [וכל אשר לו].
וכל בני דורו לא שמרו אותה,
ולכן העביר אותם הקדוש ברוך
הוא מהעולם. והרי נאמר, באותו
חטא ממש שהם חטאו - באותו
גון נמחו מהעולם.

מעלמא. רבי יצחק אמר וימחו מן הארץ,
מאי וימחו, כמה דאת אמר ימחו מספר
חיים. מכאן אוליפנא דלית לון תחיה
לעלמין ולא יקומו בדינא. (דף טו ע"ב).

והקמתי את בריתי אִתְּךָ. אמר רבי אלעזר
מהכא קיומא דברית לעילא
כקיומא דברית לתתא. משמע דכתיב אִתְּךָ.
ואמר רבי אלעזר מכאן אוליפנא דכד זכאין
אנון בעלמא אתקיים עלמא לעילא ותתא. אמר
רבי שמעון מלה סתים איהו. כד אתערותא
דדכורא לגבי נוקבא כד איהו מקני לה.

הא חזי, רזא דמלה כד צדיקא איהו
בעלמא מיד שכינתא לא אתערדיאת
מניה ותיאובתא דילה ביה. כדין תיאובתא
דלעילא לגבה ברחימו כתיאובתא דדכורא
לנוקביה כד איהו מקני לה. ועל דא
והקמתי את בריתי אִתְּךָ. אתער תיאובתא
בגינה. כגוונא דא (בראשית יז) ואת בריתי אקים
את יצחק.

והקמתי את בריתי אִתְּךָ למהוי את בריתי
בעלמא. ולבתר ובאת אל התבה,
דאלמלא לאו איהו צדיק (ברית) לא ייעול
לתיבותא דהא לא אתחבר לתבה בר צדיק,
ובגיני כן ובאת אל התבה והא אתמר.

אמר רבי אלעזר בכל זמנא דבני נשא
יתאחדון בברית דא, ולא ישפקון ליה,
לית עם ולישן בעלמא דייכול לאבאשא לון.
ונח אתקיי בברית דא ונטר ליה, בגיני כן
קדשא בריך הוא נטר ליה (וכל דליה). וכל בני
דריה לא נטרו ליה, בגין כן קדשא בריך
הוא אעבר לון מעלמא. והא אתמר ביהוה
חובא ממש דאנון חאבו ביהוה גוונא
אתמחון מעלמא.

רבי יהודה היה מצוי לפני רבי שמעון, והיו עוסקים בפסוק הזה שכתוב (מלכים-א יח) וירפא את מזבח ה' ההרוס. מה זה וירפא? בא ראה, בימי אליהו כל ישראל עזבו את הקדוש ברוך הוא ועזבו את ברית המילה שלהם. כשבא אליהו וראה שעזבו בני ישראל ברית מילה הזו והעבירו מהם את הברית הזו.

בין שראה כך אליהו, בא לתקן דבר במקומו. בין שהקריב דבר למקומו - הפל התרפא. זהו שכתוב וירפא את מזבח ה' ההרוס. זו ברית המילה [שבא לתקן מזבח ה' ההרוס ברית המילה] שנעזבה בעולם. וכתוב (שם) ויקח אליהו שתיים עשרה אבנים כמספר שבטי בני יעקב. זהו תקון של מזבח ה'.

אשר היה דבר ה' אליו לאמר ישראל יהיה שמך. מה הטעם נזכר פאן ישראל? אלא ודאי ישראל יהיה שמך ודאי להתעלות למעלה ולהשיב את ברית המילה למקומה. והינו שכתוב (שם טז) כי עזבו בריתך בני ישראל, ומשום כך את מזבחתך הרסו.

בא ראה, כל זמן שישאל שמו ברית הקדוש, אז עשו קיום למעלה ולמטה. וכשעזבו את הברית הזאת, אז לא נמצא קיום למעלה ולמטה, שכתוב (ירמיה לג) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי. ולכן וירפא את מזבח ה' ההרוס. וכי זו רפואה? כך זה ודאי, שהרי מקים את אותו מקום שהאמונה תלויה בו.

בא ראה, גם כך פנחס, בפשה שקנא למעשה זמרי, התקין את הברית הזו במקומה, ולכן כתוב

רבי יהודה הוה שכית קמיה דרבי שמעון, והיו עסקי בהאי קרא דכתיב, (מלכים א יח) וירפא את מזבח ה' ההרוס. מאי וירפא. תא חזי, בימי אליהו, ישראל פלהו שבקו ליה לקדשא בריך הוא ושבקו ברית קיימא דלהון. פד אתא אליהו וחקמא דקא שבקו בני ישראל האי ברית קיימא ואעברו מנייהו האי ברית.

בין דחקמא אליהו כך אתא לאתקנא מלה לדוכתיה. בין דקריב מלה לדוכתיה אתסי כלא. דא הוא דכתיב וירפא את מזבח יי ההרוס. דא ברית קיימא (ד"א ל"ג דאתא לאתקנא מזבח יי ההרוס ברית קיימא) דהוה שביק מעלמא. וכתיב, (מלכים א יח) ויקח אליהו שתיים עשרה אבנים למספר שבטי בני יעקב. דא הוא תקונא דמזבח יי.

אשר היה דבר יי אליו לאמר ישראל יהיה שמך. מאי טעמא אדפר הכא ישראל, אלא ודאי ישראל יהיה שמך ודאי לאסתלקא לעילא ולאטבא ברית קיימא לאתריה. והינו דכתיב כי עזבו בריתך בני ישראל. ובגין כך את מזבחתך הרסו.

תא חזי, כל זמנא דישראל נטרו קיימא קדישא כדין עבדי קיומא לעילא ותתא. וכד שבקי להאי ברית כדין לא אשתכח קיום לעילא ותתא דכתיב, (ירמיה לג) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי. ובגין כך וירפא את מזבח יי ההרוס. וכי רפואה איהו. הכי הוא ודאי דהא מקיים לההוא אתר דמהימנותא תליא ביה.

תא חזי, אוף הכי פנחס בפשה דקני לעובדא דזמרי אתקין להאי ברית באתריה. ובגין כך כתיב, (במדבר כה) הנני נותן

(במדבר כה) הנני נתן לו את בריתי שלום. וכי יעלה על דעתך שמשום פנחס היה? איזו קטטה היתה לו לפנחס בברית הזו? אלא פאן נקשר הדבר במקומו. הנני נתן לו את בריתי. ומה אתן לו? שלום [להתחבר כל אחד במקומו] להתחבר הברית במקומה, ועל זה הנני נתן לו את בריתי שלום. ומהו? שלום, שהוא מקום להתחבר עמו. מה שנפרד ממנו בחטאם - בגללו התחבר בו. ועל זה, הואיל והוא התקין הדבר במקומו, מפאן והלאה - והיתה לו ולזרעו אחרי ברית כהנת עולם, תחת אשר קנא לאלהיו.

אמר רבי שמעון, אין לך דבר בעולם שהקדוש ברוך הוא מקנא לו כמו חטא הברית, כמו שנאמר (ויקרא כו) חרב נקמת נקם ברית. ובא וראה, לא השלם חטא דור המבול אלא משום שחטאו בהשחתת דרכם על הארץ, ואף על גב שהיו חומסים זה את זה, בכתוב ותמלא הארץ חמס [וחמס מהכל היה ולכן], וכתוב פי מלאה הארץ חמס מפניהם. מפל מקום ותשחת הארץ לפני האלהים. והנני משחיתם - מדה כנגד מדה. הנני משחיתם בחטא ההשחתה.

ויש אומרים שלא התמלאה סאתם אלא בחטא החמס שהיו חומסים זה את זה, שהיו רעים לשמים ולבריות בא ראה כמה ממנים מלמעלה שמפקדים על קולות אלו שמוסרים הדין על חבריהם על מה שעשו להם, ועל זה כתוב פי מלאה הארץ חמס מפניהם. ולכן כתוב והנני משחיתם את הארץ.

ויאמר ה' לנח בא אפה וכל ביתך. אמר רבי שמעון, למה בכלם [אמר] אלהים וכאן יי? מה

לו את בריתי שלום. וכי סלקא דעתך דבגין פנחס הוה. ומה קטטא הוה ליה לפנחס בהאי ברית. אלא הכא אתקשר מלה בדוכתיה. הנני נתן לו את בריתי. ומה אתן לו שלום (לאתחברא כל חד בדוכתיה) לאתחברא ברית באתריה. ועל דא הנני נתן לו את בריתי שלום. ומה איהו שלום דאיהו אתריה לאתחברא בהדיה. מה דאתפרש מגיה בחובייהו. בגיגיה אתחבר ביה. ועל דא הואיל והוא אתקין מלה בדוכתיה, מפאן ולהלאה והיתה לו ולזרעו אחרי ברית כהנת עולם, תחת אשר קנא לאלהיו וגו'.

אמר רבי שמעון לית לך מלה בעלמא דקודשא בריך הוא קני לה פמו חובא דברית כמה דאת אמר, (ויקרא כו) חרב נוקמת נקם ברית. ותא חזי, לא אשתלים חובא דדרא דטופנא, אלא בגין דחבו בחבילו דארחייהו על ארעא. ואף על גב דהווי מקפחי דא לדא כדכתיב ותמלא הארץ חמס (וחמס מכלא הנה ובגין כך) וכתוב פי (דף טו ע"א) מלאה הארץ חמס מפניהם. מפל מקום ותשחת הארץ לפני האלהים. והנני משחיתם מדה כנגד מדה, הנני משחיתם בחובא דחבלותא. ואית דאמרי דלא אשתלים קסטייהו אלא בחובא דחמס דהווי מקפחין דא לדא דהווי בישין לשמים ולבריות. תא חזי, כמה אנון ממנן מלעילא דאתפקדן על קלי דאנון דמסרי דינא על חבריהון על מה דעבדי לון. ועל דא כתיב פי מלאה הארץ חמס מפניהם. ובגין כך פתיב והנני משחיתם את הארץ:

ויאמר יי לנח בא אפה וכל ביתך. אמר רבי שמעון אמאי בכלהו (ד"א ל"ג אמר) אלהים והכא יי. מאי שנא הכא דאתמר יי

שונה פאן שנאמר ה', השם העליון של הרוחמים? אלא סוד הוא שלמדנו - אין דרך ארץ שתקבל אשה אורח עמה אלא ברשות בעלה.

אף כף [גם נח] נח רצה להפגס לתבה להתחבר עמה, ולא היה [לו] ראוי עד שבעל התבה יתן לו רשות להפגס [עמה], שכתוב בא אתה וכל ביתך אל התבה. ולכן נקרא פאן ה', הבעל של התבה, ואז נכנס נח והתחבר עמה. וכן למדנו שאין רשות לאורח להפגס לבית אלא ברשות בעלה, בעל הבית. זהו שכתוב אחר כף ויבא נח וגו'.

בא ראה מה כתוב, פי אתך ראיתי צדיק לפני בדור הזה. מפאן למדנו שלא יקבל אדם אורח בביתו אם הוא חושד בו שהוא רשע, אלא אם עומד בעניניו לצדיק שלא חשוד בעניניו כלל. זהו שכתוב בא אתה וכל ביתך אל התבה. מה הטעם? משום כי אתך ראיתי צדיק לפני בדור הזה.

ולמדנו, שאם נתן לו רשות לבדו ולא נתן רשות לכל אותם שבאים עמו, לא יכניס אותם לבית. זהו שכתוב בא אתה וכל ביתך אל התבה. לכלם נתן רשות להפגס. ומפסוק הזה למדנו סוד דרך ארץ. (ד"א בא אתה וכל ביתך אל התבה [גו]).

רבי יהודה פתח, (תהלים כד) לדוד מזמור לה' הארץ ומלואה תבל וישובי בה. הרי שנינו, לדוד מזמור - שאמר שירה ואחר כך שרתה עליו רוח הקדש. מזמור לדוד - ששרתה עליו רוח הקדש ואחר כך אמר שירה.

ר' הארץ ומלואה - פסוק זה נאמר על ארץ ישראל שהיא ארץ הקדושה. ומלואה זו השכינה,

שמה עלאה דרחמי. אלא רזא איהו דאוליפנא. לאו אורח ארעא לקבלא אתתא אושפיזא בהדה אלא ברשו דבעלה.

אוף הכי (נמי נח) נח בעא לאעלא בתיבותא לאתחברא בהדה. ולאן הוה (ליה) יאות עד דבעלה דתיבה יהב ליה רשו לאעלאה (בהדה). דכתיב בא אתה וכל ביתך אל התבה. ובגין כף אקרי הכא יי בעלה דתיבה. וכדין עאל נח ואתחבר בהדה. וכן אוליפנא דלית ליה רשו לאושפיזא למיעאל לביתא אלא ברשו בעלה מאריה דביתא, הדא הוא דכתיב לבתר ויבא נח וגו'.

תא חזי, מה כתיב פי אתך ראיתי צדיק לפני בדור הזה. מפאן אוליפנא דלא יקבל בר נש אושפיזא בביתיה אי איהו חשיד ביה דאיהו חייבא. אלא אי קאים בעינוי לזפאה דלא חשיד בעינוי כלל. הדא הוא דכתיב בא אתה וכל ביתך אל התבה, מאי טעמא בגין פי אתך ראיתי צדיק לפני בדור הזה.

ואוליפנא דאי יהיב ליה רשו בלחודוי ולא יהיב רשו לכל אנון דאתיין עמיה, לא ייעול לון לביתא. הדא הוא דכתיב בא אתה וכל ביתך אל התבה. לכלא יהיב רשותא למיעל. ומקרא דא אוליפנא רזא דארחוי דארעא. (ד"א ל"ג בא אתה וכל ביתך אל התבה [גו]).

רבי יהודה פתח (תהלים כד) לדוד מזמור ליי הארץ ומלואה תבל וישובי בה. הא תנינן לדוד מזמור דאמר שירתא ולבתר שארת עליה רוח קדשא, מזמור לדוד דשארת עליה רוח קדישא ולבתר אמר (לה) שירתא.

ליי הארץ ומלואה, האי קרא על ארעא

כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברי הימים-ב ה) כִּי מְלֹא כְבוֹד ה' אֶת בֵּית ה', וְכָתוּב (שמות מ) וְכָבוֹד ה' מְלֹא אֶת הַמִּשְׁכָּן. לָמָּה מְלֹא וְלֹא מְלֹא? אֵלָּא מְלֹא וְדָאִי, שֶׁהַתְּמִלָּא מִהַשְׁמַשׁ. הַלְבָּנָה שְׁלֵמָה בְּכָל הַצְּדִידִים. מְלֹא מִכָּל טוֹב שְׁלֹמֶעֱלָה, כְּמוֹ הָאוֹצֵר הַזֶּה שֶׁהַתְּמִלָּא מִכָּל טוֹב שֶׁל הָעוֹלָם, וְעַל זֶה כָּתוּב לֵה' הָאָרֶץ וּמִלֹּאָהּ. תָּבֵל וְיִשְׁבִּי בָּהּ - אֵלּוּ שְׁאֵר הָאֲרָצוֹת.

דָּבָר אַחֵר, לֵה' הָאָרֶץ וּמִלֹּאָהּ - זֶה אָרֶץ הַקְּדוּשָׁה הַעֲלִיּוֹנָה שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹצֵה בָּהּ. וּמִלֹּאָהּ - אֵלּוּ נִשְׁמוֹת הַצְּדִיקִים [ד"א שְׁלֵמָה מִמִּלְאִים אוֹתָהּ] מִתְּמִלָּאֵת [ד"א שֶׁמִּתְּמִלָּאֵת] מֵהֶם מִכָּח עֲמוּד אֶחָד שֶׁהָעוֹלָם עוֹמֵד עָלָיו. וְאִם תֹּאמַר עַל אֶחָד עוֹמֵד.

בֹּא רְאֵה מָה כָּתוּב, (תהלים כד) כִּי הוּא עַל יָמִים יִסְדָּהּ.

הַשְׁלֵמָה מִהַהֲשַׁמּוֹת (סימן מ"ז)

עַל יָמִים יִסְדָּהּ (תהלים כד) - אֵלּוּ חֻכְמֵי יִשְׂרָאֵל הַגְּדוֹלִים שֶׁיִּסְדּוּ תוֹרָה וְחֻכְמָה שֶׁנִּקְרְאוֹת הַיָּם הַגְּדוֹל, וְכֵן הוּא אוֹמֵר, (קהלת א) כָּל הַנְּחָלִים הַלְכִים אֶל הַיָּם. וְעַל נִהְרֹת - אֵלּוּ הַתְּלַמִּידִים שֶׁהֵם הַגְּדוֹלִים מִהֶנְהָר, וְכֵן הֵרֵב גְּדוֹל מִן הַתְּלַמִּידִים, וְהֵם מְחַדְּדִים אֶת הֵרֵב בְּקִשּׁוֹתֵיהֶן, וְהוּא מְתַרֵּץ לָהֶם כָּל הַקִּשּׁוֹת וְאֵינוֹ מִתְּרַשֵּׁל, כְּמוֹ הַנְּהָרוֹת שֶׁנִּמְשָׁכִין לָיִם וְאֵינוֹ מְלֹא, שֶׁנֶּאֱמַר כָּל הַנְּחָלִים הַלְכִים אֶל הַיָּם, וְהִרְאִיָּה - אֲמָרוֹ אַחֲרֵי כֵן, מִי יַעֲלֶה בְּהַר ה', כִּי אֵין מַעֲשֶׂה בְּלֹא חֻכְמָה, כִּי הַתְּלַמוּד מִבֵּיא לִידֵי מַעֲשֶׂה: ע"כ מִהַהֲשַׁמּוֹת.

כִּי הוּא, מִי הוּא? זֶה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר הוּא עֲשֵׂנוּ, וְכָתוּב (איוב כח) כִּי הוּא לִקְצוֹת הָאָרֶץ יָבִיט.

דִּישָׁרָאֵל אֶתְמַר דְּאִיהִי אֶרְעָא קְדִישָׁא. וּמִלֹּאָהּ דָּא שְׂכִינְתָּא פָּמָה דְּאֶתְ אָמַר, (דברי הימים ב ה) כִּי מְלֹא כְבוֹד יי אֶת בֵּית יי. וְכָתִיב, (שמות מ) וְכָבוֹד יי מְלֹא אֶת הַמִּשְׁכָּן. מֵאִי מְלֹא וְלֹא מִיִּלָּא. אֵלָּא מְלֹא וְדָאִי דְּאֶתְמִלְיָא מִכָּלָּא. דְּאֶתְמִלְיָא מִן שְׁמַשָּׁא. סִיְהָרָא שְׁלִים בְּכָל סְטָרִין. מְלֹא מִכָּל טוֹבָא דְּלַעֲלָא. פֶּאֶסְקוּפָא דָּא דְּאֶתְמִלְיָא מִכָּל טוֹבָא דְּעֻלְמָא. וְעַל דָּא כָּתִיב לֵי הָאָרֶץ וּמִלֹּאָהּ. תָּבֵל וְיִשְׁבִּי בָּהּ דָּא שְׁאֵר אֶרְעָאן.

דָּבָר אַחֵר לֵי הָאָרֶץ וּמִלֹּאָהּ דָּא אֶרְעָא קְדִישָׁא עֲלָאָהּ דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶתְרַעֲי בָּהּ. וּמִלֹּאָהּ אֵלִין נִשְׁמַתְהוֹן דְּצְדִיקַיָּא (ד"א ל"ג דְּכִלְהוֹן מִלִּין לֵה) אֶתְמִלְיָא (ד"א דְּאֶתְמִלְיָא) מִנִּיְהוּ מִחִילָא דְּעֲמוּדָא חַד דְּעֻלְמָא קִיְיָמָא עֲלִיהּ. וְאִי תִימָא עַל חַד קִיְיָמָא.

תָּא חֲזִי, מָה כָּתִיב, (תהלים כד) כִּי הוּא עַל יָמִים יִסְדָּהּ.

הַשְׁלֵמָה מִהַהֲשַׁמּוֹת (סימן מ"ז)

עַל יָמִים יִסְדָּהּ, אֵלִין חֻכְמִין דִּישָׁרָאֵל רַבְּרַבֵּיא דִּיִּסְדֵּן אוֹרִייתָא וְחֻכְמָתָא דְּאֶתְקִרְיָאֵת הַיָּם הַגְּדוֹל וְכֵן הוּא אוֹמֵר (קהלת א) כָּל הַנְּחָלִים הַלְכִים אֶל הַיָּם. וְעַל נִהְרֹת אֵלִין תְּלַמִּידֵיא דְּאֵינוֹן רַבְּרַבִּין מִן נִהְרָא. וְכֵן הֵרֵב גְּדוֹל מִן הַתְּלַמִּידִים. וְאֵינוֹן מְחַדְּדִין אֶת הֵרֵב בְּקוֹשְׁיוֹתֵיהֶן. וְהוּא מְתַרֵּץ לוֹן כָּל הַקוֹשְׁיוֹת וְאֵינוֹ מִתְּרַשֵּׁל. כְּמוֹ הַנְּהָרוֹת שֶׁנִּמְשָׁכִין לָיִם וְאֵינוֹ מְלֹא שֶׁנֶּאֱמַר כָּל הַנְּחָלִים הַלְכִים אֶל הַיָּם. וְהִרְאִיָּה אֲמָרוֹ אַחֲרֵי כֵן מִי יַעֲלֶה בְּהַר יי. כִּי אֵין מַעֲשֶׂה בְּלֹא חֻכְמָה. כִּי הַתְּלַמוּד מִבֵּיא לִידֵי מַעֲשֶׂה: (עד כאן מִהַהֲשַׁמּוֹת)

כִּי הוּא. מֵאֵן הוּא. דָּא קְדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא. פָּמָה דְּאֶתְ אָמַר הוּא עֲשֵׂנוּ. וְכָתִיב, (איוב כח) כִּי הוּא לִקְצוֹת הָאָרֶץ יָבִיט.

על ימים יסדה ועל נהרות יכולנה
- אלו שבעה עמודים שעומדת
הארץ עליהם וממלאים אותה,
והיא מתמלאת מהם. איך
מתמלאת מהם? בשעה
שמתרבים הצדיקים בעולם, אז
הארץ הזו עושה פרות
ומתמלאת מהכל.

ובשעה שמתרבים הרשעים
בעולם, אז כתוב (שם יד) אָזְלוּ מִנִּי יָם
מִנִּי יָם וְנָהָר יִחָרֵב וַיִּבֶשׁ. אָזְלוּ
מִים מִנִּי יָם - זו הארץ הקדושה
שאמרנו שנשקית מהשקאה
עליונה. ונהר יחרב ויבש - אותו
העמוד האחד שעומד עליה
להיות מואר ממנו. ונהר יחרב
ויבש - כמו שנאמר (ישעיה נז)
הצדיק אבד.

ואמר רבי יהודה, באותו זמן
שנאבדים אותם רשעים
מהעולם, הקדוש ברוך הוא [עצוב]
[מסתכל] משתדל על העולם ולא
רואה מי שמגן [שעומד] עליו. ואם
תאמר הרי נח, שהיה לו להגן על
[דורו] עצמו ולהוציא ממנו
תולדות לעולם - זהו שכתוב כי
אתה ראיתי צדיק לפני בדור
הזה. ורקא בדור הזה.

רבי יוסי אמר, בדור הזה זה
שבח שלו, שהיה באותו דור
רשע, ונמצא כל כך איש צדיק
תמים [נדא ולא בדורו, אלא] [ס"א וזה שלו]
ואפלו בדורו של משה, אבל לא
היה יכול להגן על העולם,
משום שלא נמצאו עשרה
בעולם, כמו שנאמר (בראשית יח)
אולי ימצאון שם עשרה, ולא
נמצאו שם. גם כאן לא נמצאו
עשרה, אלא הוא ושלשת בניו
ונקבותיהם, ולא היו עשרה.

על ימים יסדה ועל נהרות יכולנה אליו
שבעה עמודים דקיימא (ארעא) עלייהו
ומליין לה. היא אתמלייא מנייהו, היך
אתמלייא מנייהו. בשעתא דאסגיאז ופאין
בעלמא כדין ארעא דא עבדת פירין
ואתמלייא מכלא.

ובשעתא דאסגיאז חייבין בעלמא כדין
פתיב, (איוב יד) אָזְלוּ מִים מִנִּי יָם
וְנָהָר יִחָרֵב וַיִּבֶשׁ. אָזְלוּ מִים מִנִּי יָם, דא
ארעא קדישא דאמרן דאשתקיא משקיו
עלאה. ונהר יחרב ויבש, ההוא עמודא חד
דקאים עלה לאתנהרא מניה. ונהר יחרב
ויבש כמה דאת אמר (ישעיה נז) הצדיק אבד.

ואמר רבי יהודה בההוא זמנא דאתאבדו
אנון חייבין מעלמא קדשא בריך הוא
(עצוב) (נ"א אסתכל) אשתדל על עלמא ולא חמא
מאן (דקאים) דאגין עליה. ואי תימא הא נח,
דהוה ליה לאגנא על (דריה) גרמיה ולאפקא
מניה תולדין לעלמא. הדא הוא דכתיב כי
אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה. בדור הזה
דיקא.

רבי יוסי (דף סו ע"ב) אמר בדור הזה דא שבחא
דיליה דהוה בההוא דרא חייבא
ואשתכח פולי האי איש צדיק תמים (נדא ולא)
בדרא דיליה אלא (ס"א ודא די ליה) ואפילו בדרא דמשה,
אבל לא הוה יכול לאגנא על עלמא. בגין
דלא אשתפחו עשרה בעלמא כמה דאת
אמר, (בראשית יח) אולי ימצאון שם עשרה ולא
אשתפחו תמן, אוף הכא לא אשתפחו
עשרה. אלא הוא ותלת בנוי ונוקביהו ולא
הוו עשרה.

סְתָרֵי תוֹרָה

(בוֹהֵר יֵשֶׁן נִמְצָא זֶה)

השלמה מההשממות (סימן יב)

מה השיב הקדוש ברוך הוא לנח כשיצא מן התיבה וראה את העולם חרב והתחיל לבכות לפניו ואמר רבונו של עולם נקראת רחום היה לך לרחם על בריותך וכו'. השיבו הקדוש ברוך הוא ואמר. רעניא שטייא, השתא אמרת דא, למה לא אמרת בשעתא דאמרת לך, פי אותך ראיתי צדיק לפני וגו'. ואחר כך, הנני מביא את המבול מים. ואחר כך, עשה לך תיבת עצי גופר. כל האי אתעקבית ואמרת לך בגין דתבעי רחמין על עלמא. ומכדין שמעתא דתשתזיב בתיבותא לא עאל בלפך למבעי רחמין על ישובא דעלמא ועבדת תיבותא ואשתזיבת וכען דאתאביד עלמא פתחת פומך למללא גדמי בעיין ותחנונים. כיון דחזא נח כך, אקריב קרבנין ועלוון דכתיב (בראשית ח') ויִקַּח מִכָּל הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה וּמִכָּל הָעוֹף הַטְּהוֹר וגו'.

אמר רבי יוחנן בא וראה מה בין צדיקים שהיו להם לישראל אחר נח ובין נח, נח לא הגין על דורו ולא התפלל עליהם כאברהם, דכיון דאמר קדשא בריך הוא לאברהם (בראשית י"ח) וַעֲקַת סְדוֹם וְעִמּוֹרָה כִּי רַבָּה מִיַּד וַיִּגַּשׁ אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר וגו' והרבה תחנונים לפני הקדוש ברוך הוא עד ששאל שאם ימצא עשרה צדיקים שיכפר לכל המקום בעבורם, וחשב אברהם שהיו בעיר עם לוט ואשתו ובנותיו עשרה צדיקים ולפיכך לא התפלל.

אחר כך בא משה והתפלל והגין על דורו כיון שאמר הקדוש ברוך הוא (שמות ל"ב) סְרוּ מִהֵרָ מִן הַדֶּרֶךְ. מיד עמד משה בתפלה ויחל משה וגו' עד שאחזתו חלחלה. רבנן אמרי, לא הניח משה לקודשא בריך הוא עד שנתן נפשו עליהם מן העולם הזה ומן העולם הבא דכתיב (שם) ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת אמר רבי יוסי מהכא

סְתָרֵי תוֹרָה

(בוֹהֵר יֵשֶׁן נִמְצָא זֶה)

השלמה מההשממות (סימן יב)

מה השיב הקדוש ברוך הוא לנח כשיצא מהתיבה וראה את העולם חרב, והתחיל לבכות לפניו ואמר: רבונו של עולם, נקראת רחום, היה לך לרחם על בריותיך וכו'? השיבו הקדוש ברוך הוא ואמר: רועה שוטה, עכשו אתה אומר את זה? למה לא אמרת בשעה שאמרתי לך כי אתה ראיתי צדיק לפני וגו', ואחר הנני מביא את המבול מים, ואחר כך עשה לך תבת עצי גפר? כל זה התעכבתי ואמרתי לך כדי שתבקש רחמים על העולם, ומאז ששמעת שתנצל בתבה, לא נכנס בלפך לבקש רחמים על ישוב העולם, ועשית תבה ונצלתי, וכעת, אחר שנאבד העולם, פתחת פיך לומר לפני בקשות ותחנונים? כיון שראה נח כך, הקריב קרבנות ועולות, שפיתוב (בראשית ח') ויִקַּח מִכָּל הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה וּמִכָּל הָעוֹף הַטְּהוֹר וגו'.

אמר רבי יוחנן, בא וראה מה בין צדיקים שהיו להם לישראל אחר נח ובין נח. נח לא הגן על דורו ולא התפלל עליהם כאברהם, שפיון שאמר הקדוש ברוך הוא לאברהם (שם י"ח) וַעֲקַת סְדוֹם וְעִמּוֹרָה כִּי רַבָּה מִיַּד וַיִּגַּשׁ אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר וגו', והרבה תחנונים לפני הקדוש ברוך הוא, עד ששאל שאם ימצא עשרה צדיקים, שיכפר לכל המקום בעבורם, וחשב אברהם שהיו בעיר עם לוט ואשתו ובנותיו עשרה צדיקים, ולפיכך לא התפלל.

אחר כך בא משה והתפלל והגן על דורו. כיון שאמר הקדוש ברוך הוא (שמות לב) סְרוּ מִהֵרָ מִן הַדֶּרֶךְ. מיד עמד משה בתפלה, ויחל משה וגו', עד שאחזתו חלחלה. רבותינו אמרו, לא הניח

משה לקדוש-ברוך-הוא עד שנתן נפשו עליהם מן העולם הזה ומן העולם הבא, שפתיב (שם) ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת. אמר רבי יוסי, מכאן (תהלים קו) ויאמר להשמידם לולי משה בחירו עמד בפרץ לפניו.

אמר רבי יהושע, מה ראה נח שלא בקש רחמים על דורו? אמר בלבו, אולי לא אמלט, שכתוב (בראשית ו) כי אתך ראיתי צדיק לפני בדור הזה, כלומר לפי הדור, ולפיכך לא בקש רחמים עליהם. אמר רבי אלעזר, אפלו כך היה לו לבקש רחמים על העולם, משום שנות לקדוש-ברוך-הוא מי שיאמר טוב על בניו, מנין לנו? מגדעון בן יואש, שלא היה צדיק ולא בן צדיק, ומשום שאמר טוב על ישראל, אמר לו הקדוש ברוך הוא (שופטים ו) לך בכחך זה והושעת את ישראל מיד מדן. מה זה בכחך זה? הטוב שאמרת על בני. ע"כ מההשמטות.

רבי אלעזר שאל את רבי שמעון אביו, הרי שנינו, בשעה שהעולם מתמלא בפתאי בני אדם והדין יוצא - או לאותו צדיק שנמצא בעולם, שהוא נתפס בפתאי הרשעים בתחלה. איך נצל נח שלא נתפס בפתאים? אמר לו, הרי נאמר שרצה הקדוש ברוך הוא להוציא ממנו תולדות לעולם מתוך התבה. ועוד, שהרי הדין לא יכל לשלט עליו, משום שהיה טמיר ונסתר בתבה והתפסה מהעין.

ובא וראה, כתוב (צפניה ב) בקשו צדק בקשו ענוה אולי תסתרו ביום אף ה'. ונח בקש צדק, ונכנס לתוך התבה ונסתר ביום אף ה', ועל זה הדין לא יכל לשלט ולקטרג עליו. כאן נרמז לאותם קדושים עליונים לדעת בסוד האותיות הקדושות העליונות ההפוך של האותיות כ"ב להכות את אותם הרשעים, ועל זה וימחו מן הארץ פתוב. בא אתה וכל ביתך.

(תהלים ק"ו) ויאמר להשמידם לולי משה בחירו עמד בפרץ לפניו.

אמר רבי יהושע, מה ראה נח שלא בקש רחמים על דורו. אמר בלבו אולי לא אמלט דכתיב (בראשית ו) כי אתך ראיתי צדיק לפני בדור הזה כלומר לפי הדור ולפיכך לא בקש רחמים עליהם. אמר רבי אלעזר אפילו הכי הוה ליה למבעי רחמין על עלמא בגין דניחא ליה לקדשא בריך הוא, מאן דיימר טבא על בנוי. מנא לן מגדעון בר יואש דלא הוה זכאי ולא בר זכאי ומשום דאמר טיבותא על ישראל, אמר ליה קדשא בריך הוא, (שופטים ו) לך בכחך זה והושעת את ישראל מיד מדן. מהו בכחך זה טיבותא דאמרת על בני. (עד כאן מההשמטות)

רבי אלעזר שאיל ליה לרבי שמעון אבוי, הא תנינן בשעתא דעלמא אתמלייא חובי בני נשא ודינא נפק, ווי להווא זכאה דאשתכח בעלמא דאיהו אתפס בחובוי דחייבא בקדמיתא. נח איך אשתזיב דלא אתפס בחובייהו. אמר ליה הא אתמר דקדשא בריך הוא בעא לאפקא מניה תולדין לעלמא מגו תיבותא. ותו דהא דינא לא יכלא לשלטאה עלוי בגין דהוה טמיר וגניז בתבה ואתפסיא מעינא. והא חזי, פתיב, (צפניה ב) בקשו צדק בקשו ענוה אולי תסתרו ביום אף יי. ונח בקש צדק ועאל בגווה דתיבותא, ואסתתר ביום אף יי. ועל דא דינא לא יכל לשלטאה ולקטרגא ליה. הכא אתרמיז לאנון קדישי עליונין למנדע ברזא דאתוון קדישין עלאין הפוכא דאתוון כ"ב לאתמחי לאנון חייבא. ועל דא וימחו מן הארץ פתיב. בא אתה וכל ביתך.

רבי יצחק פתח (ישעיה סג) מוליך לימין משה
זרוע תפארתו בוקע מים מפניהם
לעשות לו שם עולם. (נ"א זרוע תפארתו) דא
זכותא דאברהם דאיהו ימינא ממשא.
תפארת דמשה. ובגין כך בוקע מים
מפניהם. דהא זכותא דאברהם בוקע מים
איהו.

וכל דא למה לעשות לו שם עולם.

הא חזי, מה בין משה לשאר בני
בשעתא דאמר לה קדשא ברין הוא
למשה (שמות לב) ועתה הניחה לי וגו'. ואעשה
אותך לגוי גדול וגו'. מיד אמר משה וכי
אשבוק דינהון דישראל בגיני. השתא
יימרון כל אנון בני עלמא דאנא קטלית לון
לישראל. כמה דעבד נח.

דביון דאמר ליה קדשא ברין הוא דישזיב
ליה בתיבותא (במה דאתמר) דכתיב ואני
הנני מביא את המבול מים וגו'. וכתיב
ומחיתי את כל היקום אשר עשיתי מעל פני
האדמה ואני הנני מקים את בריתי וגו'
ובאת אל התבה כיון דאמר ליה דישתזיב
הוא ובנוי לא בעא רחמין על עלמא
ואתאבדו. ובגין כך אקרון מי המבול על
שמייה כמה דאתאמר, (ישעיה נד) כי מי נח זאת
לי אשר נשבעתי מעבור מי נח.

אמר משה השתא יימרון בני עלמא דאנא
קטילת לון בגין דאמר לי ואעשה
אותך לגוי גדול. השתא טב לי דאימות ולא
ישתצון ישראל. מיד ויחל משה את פני יי
אלהיו. בעא רחמין עליהו ואתער רחמי על
עלמא.

ואמר רבי יצחק שירותא דבעא רחמי
עליהו מאי קאמר. למה יי יחרה אפך בעמך. וכי מלה דא איך

רבי יצחק פתח, (ישעיה סג) מוליך
לימין משה זרוע תפארתו בוקע
מים מפניהם לעשות לו שם עולם
[זרוע תפארתו] - זו זכות של אברהם,
שהוא הימין ממשה, תפארת של
משה, ומשום כך בוקע מים
מפניהם, שהרי הזכות של אברהם
היא בוקעת מים. וכל זה למה?
לעשות לו שם עולם

בא ראה מה בין משה לשאר בני
העולם. בשעה שאמר הקדוש
ברוך הוא למשה (שמות לב) ועתה
הניחה לי וגו', ואעשה אותך לגוי
גדול וגו' - מיד אמר משה, וכי
אעזב דינם של ישראל בשבילי?
כעת יאמרו כל אותם בני העולם
שאני הרגתי את ישראל כמו
שעשה נח.

שביון שאמר לו הקדוש ברוך הוא
שיציל אותו בתבה, [כמו שנאמר]
שפתוב ואני הנני מביא את
המבול מים וגו', וכתוב ומחיתי
את כל היקום אשר עשיתי מעל
פני האדמה ואני הנני מקים את
בריתי וגו', ובאת אל התבה - כיון
שאמר לו שינצל הוא ובניו, לא
בקש רחמים על העולם ונאבדו.
ומשום כך נקראים מי המבול על
שמו, כמו שנאמר (ישעיה נד) כי מי
נח זאת לי אשר נשבעתי מעבר מי
נח.

אמר משה, כעת יאמרו בני
העולם שאני הרגתי אותם משום
שאמר לי ואעשה אותך לגוי
גדול. כעת טוב לי שאמות ולא
ישמדו ישראל. מיד - ויחל משה
את פני ה' אלהיו. בקש רחמים
עליהם ועורר רחמים על העולם.
ואמר רבי יצחק, בתחלה כשבקש
רחמים עליהם מה אמר? למה ה'
יחרה אפך בעמך. וכי הדבר הזה
איך אמר אותו משה למה, והרי

למה יי יחרה אפך בעמך. וכי מלה דא איך

עבדו כוכבים ומזלות, כמו שנאמר עשו להם עגל מסכה וישתחוו לו ויאמרו אלה וגו', ומשה אמר למה? אלא כף למדנו, מי שמרצה את האחר, לא צריך לעשות את אותו חטא [שהוא] לגדול, אלא יקטין אותו לפניו, ואחר כך יגדיל אותו לפני האחר [הרשע], שכתוב אתם חטאתם חטאה גדלה.

ולא עזב את הקדוש ברוך הוא עד שמסר עצמו למיתה, שכתוב ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת. והקדוש ברוך הוא מחל להם, שכתוב וינחם ה' על הרעה וגו'. ונח לא עשה כן, אלא רצה להנצל, ועזב את כל העולם.

ובכל פעם שהדין שורה על העולם, רוח הקדש אומרת: אוי שלא נמצא כמו משה, שכתוב (ישעיה סג) ויזכר ימי עולם משה עמו איה המעלים מים וגו', שכתוב (שמות יד) ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי. שהרי בתפלה הוא העלה אותם מהים, ומשום ששם עצמו בתפלה על ישראל בים, נקרא [על שמו] המעלים מים, שהוא העלה אותם מהים.

איה השם בקרב את רוח קדשו - זהו משה, שהשרה שכינה בין ישראל. מוליכם בתהמות - פשוטקעו המים והלכו בתוך התהום ביבשה שקפאו המים [וחבל באמר על משה] [נ"א ועל זה נקרא משה עמו], משום שמסר עצמו על ישראל. אמר רבי יהודה, אף על גב שצדיק היה נח, אינו כדאי [כדי] שהקדוש ברוך הוא יגן על העולם בשבילו.

בא ראה, משה לא תלה הדבר בזכותו, אלא בזכות האבות הראשונים, אבל לנח לא היה לו

אמר לה משה למה. והא עבדו כוכבים ומזלות כמה דאת אמר עשו להם עגל מסכה וישתחוו לו ויאמרו אלה וגו'. ומשה אמר למה. אלא הכי אוליפנא מאן דמרצה לאתרא לא בעי למעפד ההוא חובא (דאיהו) רב, אלא יזעיר ליה קמיה. ולבתר יסגי ליה קמיה אתרא (ד"א ל"ג חייבא) דכתוב אתם חטאתם חטאה גדלה.

ולא שביק ליה לקדשא בריך הוא עד דמסר גרמיה למוותא דכתיב ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת. וקדשא בריך הוא מחיל לון דכתיב וינחם יי על הרעה וגו'. ונח לא עבד כן אלא בעא לאשתזבא ושביק כל עלמא.

ובכל זמנא דדינא שריא על עלמא, רוח קדשא אמר ווי דלא אשתכח כמשה דכתיב (ישעיה ס"ג) ויזכור ימי עולם משה עמו (וגו) איה המעלים מים וגו'. דכתיב (שמות יד) ויאמר יי אל משה מה תצעק אלי. דהא איהו בצלותא סליק לון מן ימא. ובגין דשוי גרמיה בצלותא עליהו דישראל בימא. אקרי (על שמייה) המעלים מים. דאיהו אסיק לון מן ימא.

איה השם בקרב את רוח קדשו דא איהו משה דאשרי (דף סח ע"א) שכינתא בינייהו דישראל. מוליכם בתהמות כד אתבקעו מיא ואזלו בגו תהומי ביבשתא דגלילו מיא (וכלא אתמר על משה). (נ"א ועל דא אקרי משה עמו) בגין דאמסר גרמיה על ישראל. אמר רבי יהודה אף על גב דזכאה הוה נח לאו איהו כדאי (בגין) דקידשא בריך הוא יגין על עלמא בגיניה.

תא חזי, משה לא תלה מלה בזכותיה אלא בזכות אבהן קדמאי. אבל נח לא הוה

במה שיתלה בזכות כמו משה.
אמר רבי יצחק, ועם כל זה, כיון
שאמר לו הקדוש ברוך הוא
והקמתי את בריתי אתך, הנה לו
לבקש עליהם רחמים. והקרנן
שהקריב אחר כך - שיקריב אותו
מקדם לזה, אולי ישכך הכעס
מהעולם.

אמר רבי יהודה, מה הנה לו
לעשות, שהרי רשעי העולם היו
מכעיסים לפני הקדוש ברוך
הוא, והוא קריב קרבן?! אלא
ודאי נח פוחד על עצמו הנה
בשכיל שלא יפגש בו המות
בתוך רשעי העולם, שהנה רואה
מעשיהם הרעים בכל יום ואיך
מכעיסים לפני הקדוש ברוך הוא
כל יום.

רבי [אלעזר פתח] יצחק אמר, כל
פעם שמתרבים רשעי העולם,
הצדיק שנמצא ביניהם נתפס
בראשונה, שכתוב (יחזקאל ט)
וממקדשי תחלו. ושנינו, אל
תקרי ממקדשי אלא ממקדשי.
ואיך השאיר הקדוש ברוך הוא
את נח בין כל אותם הרשעים?
אלא כדי שיצאו ממנו תולדות
לעולם, שהיה צדיק פראוי.

ועוד, שהוא התרה בהם כל יום
ויום ולא קבלו ממנו, וקיים
בנפשו את הפסוק שכתוב (שם א)
ואתה כי הזהרת רשע וגו',
וכתוב ואתה את נפשך הצלת.
מפאן שכל מי שמזהיר את
הרשע - אף על גב שלא קבל
ממנו, הוא מציל את עצמו,
ואותו רשע נתפס בחטאו. ועד
כמה נזהיר אותו? עד שיכח
אותו, והרי פרשנה החברים.

רבי יוסי הנה מצוי לפני רבי
שמעון יום אחד. אמר לו, מה
ראה הקדוש ברוך הוא להשמיד
את כל חיות הבר ועוף השמים
עם הרשעים? אם בני האדם

ליה במאן דיתלי בזכותא כמשה. אמר רבי
יצחק ועם כל דא כיון דאמר ליה קדשא
ברוך הוא והקמתי את בריתי אתך הנה ליה
למבעי רחמי עליהו. וקרנא דאקריב לבתר,
דיקריב ליה מן קדמת דנא דלמא ישכך
רוגזא מעלמא.

אמר רבי יהודה מאי הנה ליה למעבד דהא
חייבי עלמא הוו מרגיזין קמי קדשא
ברוך הוא ואיהו קריב קרבנא. אלא ודאי נח
דחיל על גרמיה הנה, בגין דלא יערע ביה
מותא בגו חייבי עלמא דהנה חמי עובדיהון
בישא כל יומא, והיך מרגזן קמי קדשא בריך
הוא כל יומא.

רבי (אלעזר פתח) יצחק אמר כל זמנא דחייבי
עלמא אסגיא, זכאה דאשתכח בינייהו
הוא אתפס בקדמיתא. דכתיב, (יחזקאל ט)
וממקדשי תחלו. ותנינן אל תקרי ממקדשי
אלא ממקדשי. ונח היך שזיב ליה קדשא
ברוך הוא בין כל אנון חייביא. אלא בגין
דיפקון מגיה תולדין בעלמא דהנה צדיק
בדקא יאות.

ותו דאיהו אתרי בהו כל יומא ויומא ולא
קבילו מגיה, וקיים בנפשיה קרא
דכתיב, (יחזקאל א) ואתה כי הזהרת רשע וגו'.
וכתיב ואתה את נפשך הצלת. מפאן כל מאן
דאזהר לחייבא אף על גב דלא קביל מגיה
הוא שזיב ליה לגרמיה וההוא חייבא אתפס
בחוביה. ועד כמה יזהר ליה עד דימחי ליה
הא אוקמוה חבריא.

רבי יוסי הנה שכיח קמיה דרבי שמעון
יומא חד, אמר ליה מאי חמא קדשא
ברוך הוא לשיצאה כל חיות הבר ועוף השמים
עמהון דחייביא. אי בני נשא חטאן בעירי

חטאו, בהמות ועופות השמים
ושאר הבריות מה חטאו? אמר
לו, משום שכתוב כי השחית כל
בשר את דרכו על הארץ. כלם
היו משחיתים דרכיהם. עזבו את
מיתם ונדבקו במין אחר.

בא ראה, אותם רשעי העולם
גרמו כף לכל הבריות, ורצו
להכחיש [להשכיח] להכחיש מעשה
בראשית, והם גרמו לכל הבריות
להשחית דרכם כמו שהם
השחיתו. אמר הקדוש ברוך
הוא, אתם רציתם [להשכיח]
להכחיש מעשי ידי? אני אשלים
רצונכם, ומחיתי את כל היקום
אשר עשיתי מעל פני האדמה.
אחזיר העולם למים כמו שהיה
בהתחלה, מים במים, והרי
נתבאר. מכאן והלאה אעשה
בריות אחרות בעולם כראוי.

ויבא נח ובניו ואשתו ונשי בניו
אתו. רבי חייא פתח ואמר, (ירמיה
כג) אם יסתר איש במסתרים ואני
לא אראנו נאם ה'. כמה הם בני
אדם אטומי לב וסתומי עינים
שלא משגיחים ולא יודעים
בכבוד רבונם, שכתוב בו הלוא
את השמים ואת הארץ אני מלא.
איך רוצים בני אדם להסתתר
מחטאיהם ואומרים מי רואנו
ומי יודענו, וכתוב (ישעיה כט)
במחשך מעשיהם. לאן יחבאו
מפניו?

למלך שבנה פלטרין ועשה
פחת הארץ מחלות נסתרות.
למים מרדו בני הארמון במלך.
הקיר [צר] עליהם המלך בגיסות.
מה עשו? נכנסו והחביאו עצמם
פחת נקבי המחלות. אמר המלך,
אני עשיתי אותם, ומלפני אתם
רוצים להתחבא? זהו שכתוב
אם יסתר איש במסתרים ואני לא
אראנו נאם ה'. אני הוא
שעשיתי מחלות ועשיתי חשך

ועופי שמיא ושאר ברין מה חטו. אמר ליה
בגין דכתיב כי השחית כל בשר את דרכו על
הארץ. בלהו הוו מחבלי ארתיהו. שבקי
זיניהו ודבקו בזינא אחרא.

הא חזי, אנון חייבי עלמא גרמו הכי לכל
ברין. ובעון (לאשכחא) לאפחשא עובדא
דבראשית. ואנון גרמו לכל ברין לחבלא
ארתיהו כמה דאנון מחבלן. אמר קדשא
ברין הוא אתון בעיתו (לאשכחא) לאפחשא
עובדי ידי, אנא אשלים רעותא דלכון
ומחיתי את כל היקום אשר עשיתי מעל פני
האדמה. אהדר עלמא למיין כמה דהוה
פקדמיתא מיין במיין והא אתמר. מכאן
ולהלאה אעביד ברין אחרנין בעלמא כדקא
יאות:

ויבא נח ובניו ואשתו ונשי בניו רבי
חייא פתח ואמר (ירמיה כג) אם יסתר איש
במסתרים ואני לא אראנו נאם ה'. כמה אנון
בני נשא אטימי לבא וסתימי עינין דלא
משגיחין ולא ידעין ביקרא דמאריהון דכתיב
ביה הלוא את השמים ואת הארץ אני מלא.
היך בעון בני נשא לאסתתרא מחובביהו
ואמרי מי רואנו ומי יודענו. וכתוב, (ישעיה כט)
והיה במחשך מעשיהם. לאן יתטמרון
מקמיה.

למלכא דבנה פלטרין ועבד תחות ארעא
טמירין פצירין. ליומין מרדו בני
פלטרין במלכא אסחר (אצער) עליהו מלכא
בגייסוי. מה עבדו עאלו וטמירו גרמייהו
תחות נוקבי פסירין. אמר מלכא אנא עבדית
לון ומקמאי אתון בעאן לאתטמרא, הדא
הוא דכתיב אם יסתר איש במסתרים ואני לא
אראנו נאם ה'. אנא הוא דעבדית נוקבי

פְּסִירִין וְעִבְדִּית חֲשׂוּכָא וַנְּהוֹרָא וְאַתּוֹן אִיף
יְכַלִּין לְאַתְמָרָא קִמְאִי.

הָא חֲזִי, כַּד בַּר נָשׁ חֲטִי קָמִי מְאִרְיָה
וְאַמְשִׁיף גְּרַמְיָה לְאַתְפְּסִיָּא. קִדְשָׁא בְּרִיף
הוּא עֶבֶד בֵּיהּ דִּינָא בְּאַתְגַּלְיָא. וְכַד בַּר נָשׁ
אַדְפִּי גְרַמְיָה קִדְשָׁא בְּרִיף הוּא בְּעִי לְאַסְתְּרָא
לִיה דְּלָא יִתְחַזִּי בְּיוֹם אָף יִי. דְּוִדָּאִי אֲבַעִי לִיה
לְאַיִנֵּשׁ (דף סח ע"ב) דְּלָא יִתְחַזִּי קָמִי מְחַבְּלָא כַּד
שְׂרִיא עַל עֲלָמָא דְּלָא יִסְתַּפֵּל בֵּיהּ. דִּהָא כָּל
אַנוֹן דִּיתְחַזִּין קָמִיָּה אִית לִיה רָשׁוּ לְחַבְּלָא.

וְחֵינֵנוּ דְקָאֻמְר רַבִּי שְׁמַעוֹן כָּל בַּר נָשׁ דְּעִינְיָה
בִּישָׂא, עֵינָא דְמְחַבְּלָא שְׂרִיא עֲלוּי.
וְאִיהוּ מְחַבְּלָא דְעֲלָמָא אֲקָרִי. וְלַבְּעִי לִיה
לְאַיִנֵּשׁ לְאַסְתְּמָרָא מְנִיָּה וְלָא לְאַתְקַרְבָּא
בְּהַדְיָה דְּלָא יִתְזַק (קִמְיָה). וְאַסִּיר לְמַקְרַב בְּהַדְיָה
בְּאַתְגַּלְיָא. וּמַשׁוּם הָכִי מְאִישׁ רַע עֵין בְּעִי
לְאַסְתְּמָרָא מְנִיָּה. מַקְמִי מְלֶאךָ הַמּוֹת עַל אַחַת
כְּמָה וְכְמָה.

(ועל דא) מַה כְּתִיב בְּבִלְעָם (במדבר כד) וַנֹּאֵם הַגֹּבֵר
שְׁתֵּם הָעֵין. דְּעֵינָא בִישָׂא הָוָה לִיה וּבְכָל
אַתֵּר דִּהּוּה מְסַתְּפֵל בֵּיהּ הָוָה אֲמַשִּׁיף עֲלֵיהּ
רוּחַ מְחַבְּלָא. וּבְגִין כֹּךְ הָוָה בְּעִי לְאַסְתְּפֵלָא
בְּהוּ בִישְׂרָאֵל בְּגִין דִּישְׂעִי בְכָל אַתֵּר דְּעִינְיָה
הָוָה מְסַתְּפֵל. מַה כְּתִיב וַיֵּשָׂא בִלְעָם אֶת עֵינָיו
דְּזָקִיף עֵינָא חַד וּמְאִיף עֵינָא חַד בְּגִין
לְאַסְתְּפֵלָא בְּהוּ בִישְׂרָאֵל בְּעֵינָא בִישָׂא.

הָא חֲזִי, מַה כְּתִיב וַיֵּרָא אֶת יִשְׂרָאֵל שׂוֹכֵן
לְשִׁבְטֵיו. וְחִמָּא דְשְׂכִינְתָּא חִפְיָא עֲלִיָּהּ
וּרְבִיעָא עֲלִיָּהּ מִתְקַנָּא בְּתַרִּיסַר שְׁבֻטִין
תַּחוּתָּהּ וְלָא יָכִיל לְשַׁלְטָאָה עֲלִיָּהּ עֵינְיָה.
אָמַר אִיף אֵיכּוֹל לְהוֹן דִּהָא רוּחַ קִדְשָׁא
עֲלָאָה רְבִיעָא עֲלִיָּהּ וְחִפְתָּ לֹון בְּגַדְפָּהָא.
הָדָא הוּא דְכְּתִיב פָּרַע שָׁכַב פְּאָרִי, וּכְלָבִיא.

וְאֹר, וְאַתָּם אִיף תּוּכְלוּ לְהַתְחַבָּא
מִלְפָּנֵי !

בֹּא רְאָה, כְּשָׂאֲדָם חוּטָא לְפָנֵי
רַבּוֹנוּ וּמַמְשִׁיף עֲצָמוּ לְהַסְתַּתֵּר,
הַקְדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה בּוֹ דִּין
בְּגִלּוּי. וּכְשָׂהֲאֲדָם מְטַהֵר עֲצָמוּ,
הַקְדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹצֶה
לְהַסְתִּירוֹ שְׁלֵא יֵרָאָה בְּיוֹם אָף
ה'. שְׂוִדָּאִי שְׂצָרִיף לוֹ לְאַדָּם שְׁלֵא
לְהִרְאוֹת לְפָנֵי הַמַּשְׁחִית
כְּשִׁשׁוּרָה עַל הָעוֹלָם שְׁלֵא יִסְתַּכַּל
בּוֹ, שְׁהָרִי כָּל אֱלוֹ שְׁנָרְאִים לְפָנָיו,
יֵשׁ לוֹ רְשׁוּת לְהַשְׁחִית.

וְזִהוּ מַה שְׂאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כָּל
אָדָם שְׂעִינוּ רָעָה - עֵין הַמַּשְׁחִית
שׁוּרָה עֲלָיו. וְהוּא נִקְרָא מַשְׁחִית
הָעוֹלָם. וְצָרִיף הָאָדָם לְהַשְׁמַר
מִמֶּנּוּ וְלֹא לְהַתְקַרֵּב אֵלָיו כְּדִי
שְׁלֵא יִנָּזֵק (לְפָנָיו), וְאַסִּיר לְקַרֵּב
אֵלָיו בְּהַתְגַּלּוּת. וּמַשׁוּם כֹּךְ צָרִיף
לְהַשְׁמַר מְאִישׁ רַע עֵין, וּמִלְפָּנֵי
מְלֶאךָ הַמּוֹת עַל אַחַת כְּמָה
וְכְמָה.

(ועל זה) מַה פְּתוּב בְּבִלְעָם ? (במדבר
כד) וַנֹּאֵם הַגֹּבֵר שְׁתֵּם הָעֵין. שְׂעִין
רָעָה הִיָּתָה לוֹ, וּבְכָל מְקוֹם שְׁהִיָּה
מְסַתְּפֵל בּוֹ, הִיָּה מַמְשִׁיף עֲלָיו אֶת
רוּחַ הַמַּשְׁחִית. וְלִכֵּן רָצָה
לְהַסְתַּפֵּל בִּישְׂרָאֵל, כְּדִי לְהַשְׁמִיד
בְּכָל מְקוֹם שְׂעִינוּ הִיוּ
מְסַתְּפֵלוֹת. מַה פְּתוּב ? וַיֵּשָׂא
בִלְעָם אֶת עֵינָיו. שְׂזָקָף עֵין אַחַת
וְהִנֵּמִיף עֵין אַחַת כְּדִי לְהַסְתַּפֵּל
עַל יִשְׂרָאֵל בְּעֵין רָעָה.

בֹּא רְאָה מַה פְּתוּב, וַיֵּרָא אֶת
יִשְׂרָאֵל שֹׁכֵן לְשִׁבְטָיו. וְרָאָה
שְׁהַשְׂכִּינָה מְכַסֶּה עֲלֵיהֶם וְרוֹבְצָתָ
עֲלֵיהֶם מִתְקַנָּת בְּשָׁנִים עֹשֶׂר
שְׁבֻטִים תַּחְתֶּיהָ, וְאֵין יָכוֹלוֹת
עֵינָיו לְשַׁלֵּט עֲלֵיהֶם. אָמַר, אִיף
אוּכַל לָהֶם, שְׁהָרִי רוּחַ קִדּוּשָׁה
עֲלִיָּוָהּ רוֹבְצָתָ עֲלֵיהֶם וּמְכַסֶּה
אוֹתָם בְּכַנְפֶּיהָ ? זִהוּ שְׂכַתּוֹב כְּרַע
שָׁכַב פְּאָרִי וּכְלָבִיא מִי יִקְיָמֵנוּ. מִי

יְקִימוּנוּ מֵעֲלֵיהֶם כְּדִי שְׂתִיגְלוּ
וְתִשְׁלַט עֲלֵיהֶם הָעֵינָן.

וְעַל זֶה רָצָה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְכַסּוֹת אֶת נַח, לְהַסְתֵּר מִהָעֵינָן,
שֶׁלֹּא תוּכַל רוּחַ הַטָּמֵא לְשַׁלֵּט
עָלָיו כְּדִי שֶׁלֹּא יִשְׁחַת, וְהָרִי
נִתְבָּאֵר. וַיֵּבֵא נַח, כְּמוֹ שְׁנֵיבָאֵר
לְהַסְתֵּר מִהָעֵינָן. מִפְּנֵי מִי
הַמְּבּוּל, (וְהָאֵל) הַמֵּיִם דְּחָקוּ אוֹתוֹ.
אָמַר רַבִּי יוֹסִי, רָאָה מִלֵּאף הַמָּוֶת
שֶׁהָיָה בָּא [אֵלָיו] וְלֹכֵן נִכְנָס לַתְּבָה
וְנִשְׁמַר בָּהּ שְׁנַיִם עָשָׂר חֳדָשִׁים וְשֵׁל
הַשָּׁנָה. וְלָמָּה שְׁנַיִם עָשָׂר חֳדָשִׁים?
נִחְלָקוּ בָּהּ רַבִּי יִצְחָק וְרַבִּי
יְהוּדָה. הָאֶחָד אָמַר שְׁנַיִם עָשָׂר
חֳדָשׁ שֶׁכֶּף הוּא דִּין הַרְשָׁעִים.
וְהָאֶחָד אָמַר לְהַשְׁלִים צָדִיק [נ"א
צָדִיק] שְׁתֵּים עָשָׂר דְּרָגוֹת וּשְׁאָר
הַדְּרָגוֹת שֶׁהָיוּ רְאוּיִים לְצִאת
מִהַתְּבָה.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, שֶׁשֶּׁה חֳדָשִׁים
הֵם בְּמֵיִם וּשְׁשֶׁה חֳדָשִׁים בְּאֵשׁ,
וְהָרִי כָּאֵן הָיוּ מֵיִם, וְלָמָּה שְׁנַיִם
עָשָׂר חֳדָשִׁים? אָמַר [וְ] רַבִּי יוֹסִי,
בְּשָׁנֵי דִינֵי הַגִּיּוֹנָם נִדּוּנוּ - בְּמֵיִם
וּבְאֵשׁ. בְּמֵיִם - שֶׁהֵמָּה שִׁיּוּדוֹ
עָלֵיהֶם מִלְּמַעְלָה הָיוּ צוֹנְנִים
כְּשֶׁלֶּג. וּבְאֵשׁ - שֶׁהֵמָּה שִׁיּוּצָאוּ
מִלְּמַטָּה הָיוּ רוֹתְחִים כְּאֵשׁ. וְעַל
זֶה בְּדִין הַגִּיּוֹנָם נִדּוּנוּ - בְּאֵשׁ
וּבְמֵיִם [וְלֹכֵן שְׁנַיִם עָשָׂר חֳדָשׁ הָיוּ. שֶׁאִמְרוּ רַבִּי
אֶלְעָזָר, דִּין הַרְשָׁעִים בְּגִיּוֹנָם הֵם שְׁנַיִם עָשָׂר חֳדָשִׁים.
וְהָרִי פְּרוּשׁוֹ. וְעַל זֶה כָּל אוֹתָם רִשְׁעֵי הָעוֹלָם נִדּוּנוּ
בְּשָׁנֵי דִינֵי הָעוֹלָם - בְּמֵיִם [וּבְאֵשׁ] עַד שֶׁהִשְׁמַדוּ
מִן הָעוֹלָם. וְנַח הָיָה מִסְתַּתֵּר
בַּתְּבָה וְהַתְּכַסָּה מִן הָעֵינָן
וְהַמְּשַׁחֵת וְלֹא קָרַב אֵלָיו,
וְהַתְּבָה הָיְתָה שְׁטֵה עַל פְּנֵי
הַמֵּיִם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּשְׂאוּ אֶת
הַתְּבָה וַתָּרֶם מֵעַל הָאָרֶץ.

אַרְבָּעִים יוֹם לָקוּ, שֶׁכְּתוּב וַיְהִי
הַמְּבּוּל אַרְבָּעִים יוֹם עַל הָאָרֶץ
וְגו'. וְכָל שְׁאָר הַזְּמַן נִמְחוּ
מִהָעוֹלָם. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב וַיִּמְחוּ מִן

מִי יְקִימוּנוּ מֵעֲלֵיהֶם בְּגִין דִּיתְגַּלְיִין
וְשִׁלְטָא עֵינָא עֲלֵיהֶוּ.

וְעַל דָּא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעָא לְחַפֵּיָא לְנַח
לְאַסְתַּתְרָא מֵעֵינָא דְלֹא יָכִיל רוּחַ
מִסְאָבָא לְשַׁלְטָא עָלֵיהּ בְּגִין דְלֹא יִתְחַבֵּל וְהָא
אֶתְמַר. וַיֵּבֵא נַח כְּמָה דְּאֶתְמַר לְאַסְתַּתְרָא
מֵעֵינָא. מִפְּנֵי מִי הַמְּבּוּל (דְּהָא) דְּמִיִּין דְּחָקוּ
לֵיהּ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי חָמָא מִלֵּאף הַמָּוֶת דְּהָוָה
אֶתִּי (ר"א ל"ג לְגַבִּיָּה) וּבְגִין כֶּף עָאֵל לְתִיבּוּתָא,
וְאַסְתַּמַּר בְּהּ תְּרִיסַר יְרַחֵי (שְׁתָּא). וְאַמְאֵי תְּרִיסַר
יְרַחֵין. פְּלִיגֵי בְּהּ רַבִּי יִצְחָק וְרַבִּי יְהוּדָה. חַד
אָמַר תְּרִיסַר יְרַחֵין דְּכֶף אִיהוּ דִּינָא דְחִיבִיבָא.
וְחַד אָמַר לְאַשְׁלֵמָא צָדִיק (נ"א צָדִיק) דְּרָגִין
תְּרִיסַר וּשְׁאָר דְּרָגִין דְּאֶתְחַזִּי לְאַפְקָא מִן
תִּיבָה.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר שְׁתָּא יְרַחֵי אֲנוּן בְּמִיָּא
וְשִׁיתָא יְרַחֵי בְּאֵשָׁא. וְהָא הָכָא מִיָּא הָווּ
אַמְאֵי תְּרִיסַר יְרַחֵי. אָמַר (לֵיהּ) רַבִּי יוֹסִי בְּתַרִּי
דִּינִין דְּגִיּוֹנָם אֶתְדָּנוּ בְּמִיָּא וּבְאֵשָׁא. בְּמִיָּא
דְּמִיִּין דְּנִחְתּוּ עֲלֵיהֶוּ מִלְּעִילָא הָווּ צְנִינִין
כְּתִלְגָּא. בְּאֵשָׁא דְּמִיִּין דְּנִפְקִי מִתְּתָא הָווּ
רְתִיחִין כְּאֵשָׁא. וְעַל דָּא בְּדִינָא דְּגִיּוֹנָם אֶתְדָּנוּ
בְּאֵשָׁא וּבְמִיָּא (וּבְגִין כֶּף תְּרִיסַר יְרַחֵי הָווּ דְּאֶמַר רַבִּי אֶלְעָזָר דִּינָא
דְּחִיבִיבָא בְּגִיּוֹנָם תְּרִיסַר יְרַחֵי הָווּ וְהָא אוֹקְמוּהּ. וְעַל דָּא כָּל אֲנוּן חִיבִי עֲלָמָא
אֶתְדָּנוּ כְּתִרִין דִּינִין אֵלָיו בְּמִיָּא וּבְאֵשָׁא) עַד דְּאַשְׁתַּצִּיאוּ
מֵעֲלָמָא. וְנַח הָוָה מִסְתַּתֵּר בְּתִיבּוּתָא וְאַתְפְּסִי
מֵעֵינָא וּמִתְּחַבֵּלָא לֹא קָרַיב לְגַבִּיָּה, וְתִיבּוּתָא
אִיהִי הָוָה שְׁטִיָּא עַל אֲנָפִי מִיָּא כְּמָה דְּאֶת
אָמַר וַיִּשְׂאוּ אֶת הַתְּיבָה וַתָּרֶם מֵעַל הָאָרֶץ.

אַרְבָּעִים יוֹם לָקוּ. דְּכְתִיב וַיְהִי הַמְּבּוּל
אַרְבָּעִים יוֹם עַל הָאָרֶץ וְגו'. וְכָל
שְׁאָר זְמָנָא אֶתְמַחִין מֵעֲלָמָא. הָדָא הוּא
דְּכְתִיב וַיִּמְחוּ מִן הָאָרֶץ. וְוִי לוֹן לְאַנוּן חִיבִיבָא

הָאֶרֶץ. אוֹי לָהֶם לְאוֹתָם וְרָשָׁעִים, שֶׁהָיָה לֹא יָקוּמוּ לְחַיּוֹת בְּעוֹלָם לַעֲמֹד בְּדִין. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב וַיִּמָּחוּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמָר (תהלים ט) שָׁמָּה מְחִית לְעוֹלָם וָעֶד. שֶׁאִפְלוּ לַעֲמֹד בְּדִין לֹא יָקוּמוּ.

וַיִּשְׂאוּ אֶת הַתֵּבָה וַתָּרֶם מֵעַל הָאֶרֶץ. רַבִּי אַבָּא פִּתַּח, (שם נז) הָאֶרֶץ. רַבִּי אַבָּא פִּתַּח, (שם נז) רוּמָה עַל הַשָּׁמַיִם אֱלֹהִים עַל כָּל הָאֶרֶץ כְּבוֹדָהּ. אוֹי לָהֶם לְרָשָׁעִים שֶׁחֹטְאִים וּמְרִיזִים אֶת רַבּוֹנָם בְּכָל יוֹם, וּבְחֻטְאֵיהֶם דּוֹחִים אֶת הַשְּׂכִינָה מִן הָאֶרֶץ, וְגוֹרְמִים שֶׁתִּסְתַּלַּק מִן הָעוֹלָם. וְהַשְּׂכִינָה נִקְרָאת אֱלֹהִים, וְעַלֶּיהָ כְּתוּב רוּמָה עַל הַשָּׁמַיִם אֱלֹהִים.

בֹּא רֵאה מָה כְּתוּב, וַיִּשְׂאוּ אֶת הַתֵּבָה, שֶׁדָּחוּ אוֹתָהּ הַחוּצָה. וַתָּרֶם מֵעַל הָאֶרֶץ, שְׁלֹא שׁוּרָה בְּעוֹלָם וְהַסְתַּלַּקָה מִמֶּנּוּ. וּכְשֶׁהָיָה מִסְתַּלַּקַת מִהָעוֹלָם, הָרִי אֵין מִי שִׁישְׁגִּיחַ בְּעוֹלָם, וְאִזּוּ הַדִּין שׁוֹלֵט [הָרִי] עָלָיו. וּכְשֶׁיִּמָּחוּ רָשָׁעֵי הָעוֹלָם וַיִּסְתַּלְּקוּ מִמֶּנּוּ [מִהָעוֹלָם], הַשְּׂכִינָה מִחֲזִירָה אֶת מְדוּרָה לְעוֹלָם.

אָמַר לוֹ רַבִּי יִיסָא, אִם כֹּף, הָרִי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּמָּחוּ הָרָשָׁעִים שֶׁהָיוּ בְּאוֹתוֹ זְמַן, אִזּוּ לָמָּה לֹא חֲזָרָה הַשְּׂכִינָה לְמִקְוָמָהּ כְּבִתְחִלָּה? אָמַר לוֹ, מִשּׁוּם שֶׁלֹּא נִשְׁאַרוּ בָּהּ שְׂאֵר צְדִיקֵי הָעוֹלָם, אֶלָּא [אֲבָל] בְּכָל מְקוֹם שֶׁהָלְכוּ, יִידָהּ וְשָׂמָה אֶת מְדוּרָהּ עִמָּהֶם. וְמָה בְּאֶרֶץ נִכְרִיָּה אַחֲרַת לֹא נִפְרְדָה מֵהֶם - כָּל שֶׁכֵּן אִם נִשְׁאַרוּ בְּאֶרֶץ הַקְּדוּשָׁה.

וְהָרִי אֲמָרְנוּ. בְּכָל הַחֻטְאִים שֶׁל רָשָׁעֵי הָעוֹלָם, דּוֹחִים אֶת הַשְּׂכִינָה. אֶחָד מֵהֶם מִי שֶׁמִּשְׁחִית דְּרָכּוֹ עַל הָאֶרֶץ, כְּמוֹ שֶׁאֲמָרְנוּ, וְלִכֵּן לֹא רוּאָה פָּנָי שְׂכִינָה וְלֹא נִכְנָס לַפְּלִטְרִין. וְעַל זֶה כְּתוּב עַל אֵלֶּה

דִּהָא לֹא יָקוּמוּן לְאַחֲרֵיָּא בְּעִלְמָא לְמִיקָם בְּדִינָא הָדָא הוּא דְכְּתִיב וַיִּמָּחוּ כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (תהלים ט) שָׁמָּה מְחִית לְעוֹלָם וָעֶד. דְּאִפְלוּ לְמִיקָם בְּדִינָא לֹא יָקוּמוּן:

וַיִּשְׂאוּ אֶת הַתֵּבָה וַתָּרֶם מֵעַל הָאֶרֶץ. רַבִּי אַבָּא פִּתַּח (תהלים נז) רוּמָה עַל הַשָּׁמַיִם אֱלֹהִים עַל כָּל הָאֶרֶץ כְּבוֹדָהּ. וְוִי לוֹן לְחִיבִיָּא דְאַנּוּן חֻטְאֵן וּמְרִיזִין לְמֵאֲרִיָּהוֹן בְּכָל יוֹמָא. וּבְחֻבִּיָּהוּ דְחִיָּין לָהּ לְשְׂכִינְתָּא מֵאֲרַעָא. וְגַרְמִין דְּתִסְתַּלַּק מֵעִלְמָא. וּשְׂכִינְתָּא אֶקְרִי אֱלֹהִים. וְעַלָּה כְּתִיב רוּמָה עַל הַשָּׁמַיִם אֱלֹהִים.

וְהָ חֲזִי, מָה כְּתִיב וַיִּשְׂאוּ אֶת הַתֵּבָה דְּדִחִיָּין לָהּ לְבֵר. וַתָּרֶם מֵעַל הָאֶרֶץ, דְּלֹא שְׂרִיָּא בְּעִלְמָא וְאִסְתַּלַּקַת מִנָּה. וְכֵד אִסְתַּלַּקַת מֵעִלְמָא, הָא לִית מָאן דִּישְׁגַּח בְּעִלְמָא וְדִינָא שְׁלִטָא (בְּדִינָא) בְּדִין עָלָיו. וְכֵד יִתְמַחוּן חִיבֵי עִלְמָא וַיִּסְתַּלְּקוּן מִנָּה (דְּעִלְמָא), שְׂכִינְתָּא אֶהֱדַרַת מְדוּרָה בְּעִלְמָא.

אָמַר לִיה רַבִּי יִיסָא, אִי הָכִי הָא אֲרַעָא דִּישְׂרָאֵל דְּאִתְמַחוּן חִיבֵיָּא דִּהּוּי בְּהָהוּא זְמַנָּא אֲמַאי לֹא אֶהֱדַרַת שְׂכִינְתָּא לְאַתְרָהּ כְּדִבְקִדְמִיתָא. אָמַר לִיה בְּגִין דְּלֹא אִשְׁתַּאֲרוּ בָּהּ שְׂאֵר זִפְאֵי עִלְמָא. אֶלָּא (אֲבָל) בְּכָל אַתְר דְּאִזְלוּ נִחְתַת וְשׁוּיָאֵת (דף טט ע"א) מְדוּרָה עִמָּהוֹן. וְמָה בְּאֲרַעָא נּוֹכְרָאָה אַחֲרָא לֹא אִתְפְּרָשָׁא מִנִּיָּהּ, כָּל שֶׁכֵּן אִי אִשְׁתַּאֲרוּ בְּאֲרַעָא קְדִישָׁא.

וְהָא אֲתָמַר. בְּכָל חוּבִין דְּחִיבֵי עִלְמָא דְּחִיָּין לָהּ לְשְׂכִינְתָּא. חַד מִנִּיָּהּ מָאן דְּמַחֲבֵל אֲרַחֲיָה עַל אֲרַעָא כְּדִאֲמָרְן. וּבְגִין כֹּף לֹא חָמִי אֲנַפִּי שְׂכִינְתָּא וְלֹא עֵאל בְּפִלְטְרִין. וְעַל דָּא כְּתִיב בְּאֵלִין

וַיִּמְחוּ מִן הָאָרֶץ אֶת־מִחֹן מִן כָּל־א.
תָּא חֲזִי, בְּהֵוָה זְמַנָּא דְּזִמִּין קִדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא לְאַחֲיָאָה מִתִּיבָא, כָּל אֲנוּן מִתִּין
דִּישְׁתַּכְחוּן לְבַר בְּשָׂאָר אַרְעִין נִיכְרָאִין קִדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא יִכְרָא לֹון גְּנוּפִיָּהּוּ (נ"א יוֹקִים לֹון בְּנוּפִיָּהּוּ)
כְּדָקָא חֲזִי. דְּהָא גְרָמָא חַד דְּאַשְׁתָּאָר בִּיה בְּבַר
נֶשׁ תַּחֲוֹת אַרְעָא הֵהוּא גְרָמָא יִתְעַבִּיד
כְּחִמִּירָא בְּעִיסָה וְעָלִיהּ יִבְנִי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
כָּל גּוּפָא.

וְלָא יִהִיב לֹון קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נִשְׁמָתִין אֱלָא
בְּאַרְעָא דִּישְׂרָאֵל. דְּכִתִּיב, (יִחְזָקָא לֹו) הִנֵּה
אֲנִי פּוֹתֵחַ אֶת קְבֻרוֹתֵיכֶם וְהֶעֱלִיתִי אֶתְכֶם
מִקְבֻרוֹתֵיכֶם עִמִּי וְהִבֵּאתִי אֶתְכֶם אֶל אֶדְמַת
יִשְׂרָאֵל. דִּיתַגְלָגְלוֹן תַּחֲוֹת אַרְעָא. וּלְבַתֵּר מַה
כְּתִיב וְנָתַתִּי רוּחִי בְכֶם וְחִיִּיתֶם וְגו'. דְּהָא
בְּאַרְעָא דִּישְׂרָאֵל יִקְבְּלוּן נִשְׁמָתִין כָּל אֲנוּן בְּנֵי
עֲלָמָא. בַּר אֱלִין (דְּרָא דְּמוּפְנָא) דְּאַסְתָּאָבוּ וּסְאִיבוּ
אַרְעָא. דְּבִאֲלִין כְּתִיב וַיִּמְחוּ מִן הָאָרֶץ. מִן
הָאָרֶץ דִּיִּיקָא. וְאַף עַל גַּב דְּאַקְשׁוּ וְאַפְלִיגוּ
קִדְמָאֵי עַל דָּא. וַיִּמְחוּ כְּמָה דָּאֵת אָמַר, (תַּהֲלִים
טו) יִמְחוּ מִסְפַּר חַיִּים.

אָמַר לִיה רַבִּי שְׁמַעוֹן וְדָאֵי לִית לֹון חוּלְקָא
בְּעֲלָמָא דָּאֵתִי דְּכִתִּיב וַיִּמְחוּ מִן הָאָרֶץ.
וְכִתִּיב לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אָרֶץ. אַבְל יְקוּמוֹן בְּדִין.
וְעָלִיָּהּוּ כְּתִיב, (דְּנִיאל יב) וְרַבִּים מִיִּשְׁנֵי אֶדְמַת
עֶפְרָא יִקְיֻצּוּ אֵלֶּה לְחַיִּי עוֹלָם וְאַלֶּה לְחִרְפּוֹת
וּלְדִרְאוֹן עוֹלָם. וּפְלוּגָתָא בְּהָא אַבְל כָּל־א כְּמָה
דְּאוּקְמוּהָ חֲבֵרִיָּא:

וַיִּמְחָ אֶת כָּל הַיְּקוּם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה.
רַבִּי אַבָּא אָמַר (אֵת כָּל) לְאַכְלָלָא כָּל אֲנוּן
שְׁלִיטִין דְּשְׁלִטִין מִמֶּנּוּ עַל אַרְעָא. וְדָא הוּא
הַיְּקוּם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה. דְּכַד עָבִיד
קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דִּינָא בְּבִנֵי עֲלָמָא אַעֲבַר

וַיִּמְחוּ מִן הָאָרֶץ, שְׁנִמְחוּ מִהֶפֶל.
בֵּא רָאָה, בְּאוֹתוֹ הַזֶּמֶן שְׁעִתִּיד
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַחֲיוֹת
הַמֵּתִים, כָּל אוֹתָם מֵתִים שְׁיִמְצְאוּ
בַּחוּץ בְּשָׂאָר אַרְצוֹת נִכְרִיּוֹת,
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יִכְרָא לָהֶם
גְּנוּפִיָּהֶם [נ"א יְעֻמִּידִם בְּנוֹפִים] כְּרָאוּי.
שְׁהִי עֵצִם אַחַת שְׁנִשְׁאָרֵת בְּאֶדָם
תַּחַת הָאָרֶץ, אוֹתָהּ עֵצִם תַּעֲשֶׂה
כְּשֶׂאוֹר שְׁבַעֲסָה, וְעָלֶיהָ יִבְנֶה
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵת כָּל הַגּוֹף.
וְלָא יִתֵּן הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לָהֶם
נִשְׁמוֹת אֱלָא בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל,
שְׁכָתוֹב (יִחְזָקָא לֹו) הִנֵּה אֲנִי פּוֹתֵחַ
אֶת קְבֻרוֹתֵיכֶם וְהֶעֱלִיתִי אֶתְכֶם
מִקְבֻרוֹתֵיכֶם עִמִּי וְהִבֵּאתִי אֶתְכֶם
אֶל אֶדְמַת יִשְׂרָאֵל. שְׁיִתַּגְלָגְלוּ
תַּחַת הָאָרֶץ. וְאַחֵר כֶּף מַה כְּתוּב?
וְנָתַתִּי רוּחִי בְכֶם וְחִיִּיתֶם וְגו',
שְׁהִי בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל יִקְבְּלוּ
נִשְׁמוֹת כָּל אוֹתָם בְּנֵי הָעוֹלָם,
פֶּרֶט לְאֵלוּ (דְּדוֹר הַמְּבֹול) שְׁנִשְׁטָמָאוּ
וּטָמָאוּ אֵת הָאָרֶץ. בְּאַלֶּה כְּתוּב
וַיִּמְחוּ מִן הָאָרֶץ, דְּוָקָא מִן הָאָרֶץ.
וְאַף עַל גַּב שְׁהִקְשׁוּ וְנִחְלְקוּ
הָרֵאשׁוֹנִים עַל זֶה. וַיִּמְחוּ, כְּמוֹ
שְׁנִאָמַר (תַּהֲלִים טו) יִמְחוּ מִסְפַּר
חַיִּים.

אָמַר לוֹ רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְדָאֵי שְׁאִין
לָהֶם חֶלֶק בְּעוֹלָם הַבָּא, שְׁכָתוֹב
וַיִּמְחוּ מִן הָאָרֶץ, וְכָתוּב לְעוֹלָם
יִירָשׁוּ אָרֶץ. אַבְל יְקוּמוֹ בְּדִין.
וְעָלִיָּהֶם כְּתוּב (דְּנִיאל יב) וְרַבִּים
מִיִּשְׁנֵי עֶפְרָא יִקְיֻצּוּ אֵלֶּה לְחַיִּי
עוֹלָם וְאַלֶּה לְחִרְפּוֹת לְדִרְאוֹן
עוֹלָם. וְהַמְחִלְקַת בְּזָה. אַבְל הַכָּל
כְּפִי שְׁבַאֲרוּהָ הַחֲבֵרִים.

וַיִּמְחָ אֶת כָּל הַיְּקוּם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי
הָאֲדָמָה. רַבִּי אַבָּא אָמַר, [אֵת כָּל] -
לְכָל־כָּל אוֹתָם שְׁלִיטִים
שְׁשׁוּלְטִים הַמְּמַנִּים עַל הָאָרֶץ,
וְזֶהוּ הַיְּקוּם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי
הָאֲדָמָה. שְׁכָאֲשֶׁר עוֹשֶׂה הַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא דִּין בְּבִנֵי הָעוֹלָם,

לֹאֲנוֹן שְׁלִיטִין דְּמִמְנָן עַל־יְהוּ בְּקִדְמִיתָא
וּלְבִתֵּר לֹאֲנוֹן דִּיתְבִּי תַּחוֹת גְּדַפְיֵיהּ דְּכְתִּיב
(ישעיה כד) יִפְקֹד יְיָ עַל צָבָא הַמָּרוֹם בַּמָּרוֹם
וּלְבִתֵּר עַל מַלְכֵי הָאָדָמָה עַל הָאָדָמָה.

וְהִיךְ מִתְעַבְרֵן קָמִיָּה. אֵלָּא אַעֲבֵר לוֹן בְּנוּרָא
דְּדָלִיק הָדָא הוּא דְּכְתִּיב, (דברים ד) כִּי ה'
אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אוֹכֵלָה הוּא אֵל קָנָא. אֵשׁא (הוא)
דְּאֵכִיל אֵשׁא. הֵהוּא יְקוּם דְּעַל־יְהוּ (נ"א מַעֲבֵר)
בְּאֵשׁא. וְאֲנוֹן דִּיתְבִּי תַּחוֹתֵיהּ בְּמִיָּא. וּבְגִינִי
כֶּף וַיִּמַּח אֶת כָּל הַיְּקוּם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאָדָמָה.
וּלְבִתֵּר מֵאָדָם וְעַד בְּהֵמָה עַד רֶמֶשׂ וְעַד עוֹף
הַשָּׁמַיִם וַיִּמָּחוּ מִן הָאָרֶץ. כָּל אֱלִין דְּלִתְתָּא.
וַיִּשְׁאָר אֶף נַח. אֶף לְמַעוּטִי. דִּלָּא אֲשִׁתְּאָרוּ
בְּעֵלְמָא בַּר נַח וַדְעָמִיָּה בְּתִיבּוּתָא. רַבִּי יוֹסִי
אוֹמֵר חֲגִיר הָוָה דְּאֶפִּישׁ לִיה אַרְיָא וְהָא
אוֹקְמוּהָ:

וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נֹחַ וְאֶת כָּל הַחַיָּה וְאֶת כָּל
הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אִתּוֹ בַּתְּבָה. רַבִּי חֲזִיא
פִּתְחָא (משלי כב) עָרוֹם רָאָה רָעָה וְנִסְתָּר. הָאִי קָרָא
אֲתָמֵר עַל נֹחַ דְּעָאֵל לְתִיבּוּתָא וְאִסְתַּתֵּר בָּהּ.
וְעָאֵל לָגוּ תִיבּוּתָא בְּזִמְנָא דְּמִיָּא דְּחָקוּ לִיה.
וְהָא אֲתָמֵר דְּעַד לָא עָאֵל לְתִיבּוּתָא חָמָא לִיה
לְמֵלֶאךְ הַמּוֹת דְּאִזִּיל בִּינִי־יְהוּ וְאִסְתַּחַר לוֹן.
כִּיּוֹן דְּחָמָא לִיה, עָאֵל לְתַבָּה וְאִסְתַּתֵּר בְּגוּה.
הָדָא הוּא דְּכְתִּיב עָרוֹם רָאָה רָעָה וְנִסְתָּר. רָאָה
רָעָה דָּא מֵלֶאךְ הַמּוֹת וְנִסְתָּר מִקָּמִיָּה הָדָא
הוּא דְּכְתִּיב מִפְּנֵי מִי הַמְּבּוּל.

רַבִּי יוֹסִי אָמַר עָרוֹם רָאָה רָעָה וְנִסְתָּר. (וְנִסְתָּר
לֹא כְּתִיב), אֲהֲדֵר עַל מָה דְּאֲתָמֵר בְּזִמְנָא
דְּמוּתָא שְׂרִיָּא בְּעֵלְמָא בַּר נֶשׁ חַכִּים יִסְתַּר וְלֹא
יְקוּם לְבַר וְלֹא יִתְחַזִּי קָמִי מַחְבֵּלָא. בְּגִין
דְּכִיּוֹן דְּאֲתִי־יְהִיב לִיה רִשּׁוֹ, יַחֲבֵל כָּל אֲנוֹן
דִּישְׁתַּפְּחוּן קָמִיָּה וַיַּעֲבְרוּן קָמִיָּה בְּאֲתַגְלִיָּא.

מַעֲבִיר אֶת אוֹתָם הַשְּׁלִיטִים
הַמְּמַנִּים עֲלֵיהֶם בַּהֲתַחֲלָה, וְאַחֵר
כֶּף אֶת אוֹתָם שְׁיוֹשְׁבִים תַּחַת
כְּנָפֵיהֶם, שְׁכָתוֹב (ישעיה כד) יִפְקֹד
ה' עַל צָבָא הַמָּרוֹם בַּמָּרוֹם, וְאַחֵר
כֶּף - עַל מַלְכֵי הָאָדָמָה עַל
הָאָדָמָה.

וְאִיךְ מַעֲבִירִים מִלְּפָנָיו? אֵלָּא
מַעֲבִיר אוֹתָם בְּאֵשׁ שְׂדוּלְקָתָא. זֶהוּ
שְׁכָתוֹב (דברים ד) כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ
אוֹכֵלָה הוּא אֵל קָנָא. אֵשׁ [הוא]
שְׂאוּכֵלָת אֵשׁ. אוֹתוֹ שְׂעוּמָד
מַעֲלִיָּהם [נ"א עוֹבֵר] בְּאֵשׁ. וְאוֹתָם
שְׁיוֹשְׁבִים תַּחְתִּיָּהֶם בְּמִים.
וּמִשּׁוּם כֶּף וַיִּמַּח אֶת כָּל הַיְּקוּם
אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאָדָמָה, וְאַחֵר כֶּף
מֵאָדָם וְעַד בְּהֵמָה עַד רֶמֶשׂ וְעַד
עוֹף הַשָּׁמַיִם וַיִּמָּחוּ מִן הָאָרֶץ, כָּל
אֱלִין שְׁלֵמָטָה. וַיִּשְׁאָר אֶף נַח - אֶף
לְמַעֲט. שְׁלֵא נִשְׁאָרוּ בְּעוֹלָם רַק
נַח וּמִי שְׁעָמוּ בַּתְּבָה. רַבִּי יוֹסִי
אָמַר, שְׁהִיָּה חֲגֵר, שְׁהִפִּישׁוּ
אַרְיָה, וְהָרִי פֶּרֶשִׁיָּה.

וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נֹחַ וְאֶת כָּל
הַחַיָּה וְאֶת כָּל הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אִתּוֹ
בַּתְּבָה. רַבִּי חֲזִיא פִּתְחָא, (משלי כב)
עָרוֹם רָעָה רָעָה וְנִסְתָּר. פְּסוּק זֶה
נֶאֱמַר עַל נֹחַ שְׁנַכְנַס לְתַבָּה
וְהִסְתַּתֵּר בָּהּ, וְנַכְנַס לְתוֹךְ הַתְּבָה
בְּזִמְן שְׁהִמִּים דְּחָקוּ אוֹתוֹ. וְהָרִי
נֶאֱמַר שְׁעַד שְׁלֵא נַכְנַס לְתַבָּה,
רָאָה אֶת מֵלֶאךְ הַמּוֹת שְׁהוֹלֵךְ
בִּינֵיהֶם וּמִקִּיף אוֹתָם. כִּיּוֹן שְׂרָאָה
אוֹתוֹ, נַכְנַס לְתַבָּה וְהִסְתַּתֵּר
בְּתוֹכָהּ. זֶהוּ שְׁכָתוֹב עָרוֹם רָאָה
רָעָה וְנִסְתָּר. רָאָה רָעָה - זֶהוּ
מֵלֶאךְ הַמּוֹת, וְנִסְתָּר מִלְּפָנָיו. זֶהוּ
שְׁכָתוֹב מִפְּנֵי מִי הַמְּבּוּל.

רַבִּי יוֹסִי אָמַר, עָרוֹם רָאָה רָעָה
וְנִסְתָּר, [לֹא כְּתוּב וְנִסְתָּר] חֲזֵר עַל מָה
שְׁנֵאֲמַר, בְּזִמְן שְׁהִמִּים שְׂרִי
בְּעוֹלָם, בֶּן אָדָם חָכֵם יִסְתַּתֵּר וְלֹא
יַעֲמַד בַּחוּץ וְלֹא יִתְרָאָה לְפָנֵי
הַמַּשְׁחִית, מִשּׁוּם שְׁכִיּוֹן שְׁנִתְּנָה

וּסּוּפָא דְקָרָא וּפְתָאִים עֲבְרוּ וְנִעְנְשׁוּ עֲבָרִין
קָמִיה וְאַתְחַזְיִין קָמִיה וְנִעְנְשׁוּ.

דְּבַר אַחֵר עֲבְרוּ, עֲבְרוּ פְקוּדָא (דא) (ג"א דְּמַאֲרִיחוֹן)
וְנִעְנְשׁוּ. דְּבַר אַחֵר עָרוּם רָאָה רָעָה
וְנִסְתֵּר דָּא נַח. וּפְתָאִים עֲבְרוּ וְנִעְנְשׁוּ אֱלִין בְּנִי
דְרִיה. (וְנִעְנְשׁוּ), פִּיּוֹן דְּאַסְתֵּתֵר וְאַשְׁתֵּהִי תַפְּן כָּל
הֵהוּא זְמָנָא. (דף סט ע"ב) לְבִתֵּר וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת
נַח.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן (וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נַח) תָּא חַזִּי
בְּשַׁעְתָּא דְּדִינָא אֲתַעְבִּיד לָא כְּתִיב בִּיה
זְכִירָה. פִּיּוֹן דְּאַתְעָבִיד (בִּיה) דִּינָא וְאַתְאַבִּידוּ
חַיִּיבֵי עֲלָמָא, כְּדִין כְּתִיב בִּיה זְכִירָה. דִּהָא כֵּד
דִּינָא שְׂרִיא בְּעֲלָמָא אֲתַחֲבֵרוּתָא לָא אֲשַׁתְּכַח.
וּמַחֲבֵלָא שְׂרִיא עַל עֲלָמָא. פִּיּוֹן דְּאַתְעָבִיר
דִּינָא וְאַשְׁתַּכִּיף רּוּגְזָא, תָּב כִּלָּא לְאַתְרִיה.
וּבְגִין כֶּף כְּתִיב הָכָא וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נַח.
דְּבִיה שְׂרִיא זְכוּר. דְּנַח אִישׁ צָדִיק כְּתִיב בִּיה.
כְּתִיב, (תהלים פט) אַתָּה מוֹשֵׁל בְּגִאוֹת הַיָּם
בְּשׂוֹא גִלְיֹו אַתָּה תִּשְׁבַּחֲהֶם. בְּשַׁעְתָּא
דִּימָא קָפִיץ בְּגִלְגּוּלֵי וְתַהוּמֵי סִלְקֵי וְנַחֲתִי,
קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׂדֵר חַד חוּטָא מִסְטָרָא
דִּימִינָא וּמִשִּׁיף גִּלְגּוּלֵי וְשִׁכִּיף זַעֲפִיה וְלִית
מָאן דִּידַע לִיה.

יִוְנָה נַחַת לִימָא וְאַזְדַּמֵּן לִיה הֵהוּא נוֹנָא
וּבִלַּע לִיה. הִיךְ לָא נִפְקַת נִשְׁמַתִּיה מִנִּיה
וְלָא פְּרַחָא מִיד. אֲלָא בְּגִין דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
שְׁלִיט בִּהֵהוּא גְּאוּתָא דִּימָא. וְהֵהוּא גְּאוּתָא
דִּימָא הוּא חַד חוּטָא דְּשִׁמְאֵלָא דְּסִלְקֵי לִיה
לִימָא לְעִילָא וּבִיה אֲסַתְּלַק. וְאִי לָאו הֵהוּא
חוּטָא דְּמִטִּי לִיה מִסְטָרָא דִּימִינָא לָא סִלְקָא
לְעֲלָמִין. דְּכַד (דְּבִי) דִּהֵהוּא חוּטָא נַחֲתִי לִימָא
וְיִמָּא אֲתַאחִיד בֵּה כְּדִין אֲתַעְרִין גִּלְגּוּלֵי
וְשִׁאגֵן לְמִטְרָף טְרַפָּא. עַד דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא

לוֹ הִרְשׁוּת, הוּא יִשְׁחִית אֶת כָּל
אוֹתָם שְׁנַמְצָאִים לְפָנָיו וְעוֹבְרִים
לְפָנָיו גִּלְוִי. וְסוּף הַפְּסוּק -
וּפְתָאִים עֲבְרוּ וְנִעְנְשׁוּ. עֲבְרוּ
לְפָנָיו וְהִתְרָאוּ לְפָנָיו, וְנִעְנְשׁוּ.
דְּבַר אַחֵר עֲבְרוּ - עֲבְרוּ עַל
מִצְוָה זוֹ [ג"א שֶׁל רְבוּכָה] וְנִעְנְשׁוּ. דְּבַר
אַחֵר עָרוּם רָאָה רָעָה וְנִסְתֵּר - זֶה
נַח. וּפְתָאִים עֲבְרוּ וְנִעְנְשׁוּ - אֵלּוּ
בְּנֵי דוּרֹו [וְנִעְנְשׁוּ]. פִּיּוֹן שֶׁהִסְתֵּתֵר
וְהִשְׁתַּהֲהָ שֵׁם כָּל אוֹתוֹ זְמַן, אַחֵר
כֶּף וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נַח.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, [וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נַח]
בֹּא רָאָה, בְּשַׁעְתָּא שֶׁהִדִּין נַעֲשֶׂה,
לָא כְּתוּב בּוֹ זְכִירָה. פִּיּוֹן שֶׁנַּעֲשֶׂה
[בּוֹ] הִדִּין וְנִאָבְדוּ רְשָׁעֵי הָעוֹלָם,
אִזְ כְּתוּב בּוֹ זְכִירָה. שֶׁהִרִי כֶּאֱשֶׁר
הִדִּין שְׂרוּי בְּעוֹלָם, לָא נִמְצְאָת
הִתְחַבְּרוּת, וְהַמְשַׁחֲתִי שְׂרוּי עַל
הָעוֹלָם. פִּיּוֹן שֶׁעָבַר הִדִּין וְשִׁכַּף
הָרִגּוֹ, שֶׁבַּ חֲפַל לְמִקּוּמוֹ, וְלִכְּן
כְּתוּב כֶּאֱן וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נַח,
שֶׁבּוֹ שׁוּרָה זְכוּר, שֶׁנַּח אִישׁ צָדִיק
כְּתוּב בּוֹ.

כְּתוּב (תהלים פט) אַתָּה מוֹשֵׁל
בְּגִאוֹת הַיָּם בְּשׂוֹא גִלְיֹו אַתָּה
תִּשְׁבַּחֲהֶם. בְּשַׁעְתָּא שֶׁהִים קוֹפֵץ
בְּגִלְיֹו וְהִתְהוּמוֹת עוֹלָם וַיּוֹרְדִים,
הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹלַח חוּט
אֶחָד מִצַּד הַיָּמִין וּמוֹשֵׁף אֶת גִּלְיֹו
וְשׁוֹכֵף זַעֲפּוֹ, וְאִין מִי שִׁיּוּדַע
אוֹתוֹ.

יִוְנָה יָרַד לֵים וְהִזְדַּמֵּן לוֹ אוֹתוֹ
הִדְגּ וּבִלַּע אוֹתוֹ, אִיף לָא יִצְאָה
נִשְׁמַתּוֹ מִמֶּנּוּ וְלָא פְּרַחָה מִיד?
אֲלָא מִשּׁוּם שֶׁהַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
שׁוֹלֵט בְּאוֹתָהּ גְּאוּתָא שֶׁל הַיָּם,
וְאוֹתָהּ גְּאוּתָא הַיָּם הִיא חוּט אֶחָד
שֶׁל הַשְּׁמַאֲל שֶׁמַּעֲלָה אֶת הַיָּם
לְמַעַלָּה, וּבּוֹ הוּא מִתְעַלָּה. וְאִם
לָא אוֹתוֹ הַחוּט שֶׁמַּגִּיעַ אֵלָיו
מִצַּד הַיָּמִין, לָא יַעֲלֶה לְעוֹלָמִים.
שִׁכְּאֲשֶׁר [שְׁכִיחַ] שְׁאוֹתוֹ הַחוּט
יָרַד לֵים, וְהִים אוֹחֵז בּוֹ, אִזְ

מתעוררים הגלים ושואגים לטרף טרף, עד שהקדוש ברוך הוא משיב אותו [אוקם] לאחור ושבים למקומם.

וְהוּ שָׁתוּב בְּשׂוֹא גִלּוֹ אֶתָּה תִּשְׁבָּחָם. תִּשְׁבָּחָם אֶת אֹתָם גִּלּוֹ הָיָם. תִּשְׁבָּחָם - תִּשְׁבַּר אֹתָם לְחֹזֶר לְמִקּוֹמָם. דָּבָר אַחֵר, תִּשְׁבָּחָם מִמֶּשׁ. שָׁבַח הוּא לָהֶם מִשׁוּם שְׁעוּלִים לְרֹאוֹת בְּהִשְׁתַּקְקוּת. מִכָּאן, כֹּל מִי שֶׁנִּכְסֵף לְהִסְתַּכֵּל וְלִדְעַת, אֵף עַל גֵּב שֶׁלֹּא יָכוֹל [נ"א וְלֹא נִתְּנָם לוֹ רְשׁוּת] - הִשְׁבַּח הוּא שְׁלוֹ, וְכֻלָּם מִשְׁבָּחִים אוֹתוֹ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, נַח, כְּשֶׁהִיָּה בַּתְּכָה, הִיָּה פּוֹחֵד שֶׁלֹּא יִזְכֹּר אוֹתוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְעוֹלָמִים. וְכִיּוֹן שֶׁנַּעֲשֶׂה הַדִּין וְנַעֲבֹרוּ רִשְׁעֵי הָעוֹלָם, אֵז מַה כְּתוּב? וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נַח.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, בֹּא רֵאָה, בְּשַׁעֲה שֶׁהַדִּין שְׂרוּי בְּעוֹלָם, לֹא צְרִיף לְאָדָם שֶׁיִּזְכֹּר שְׁמוֹ לְמַעַלָּה וּלְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָם]. שֶׁהָיָה אִם נִזְכֹּר שְׁמוֹ, נִזְכָּרִים [כֹּל] חֲטָאֵיו וְיִבְאוּ לְהִשְׁגִּיחַ בּוֹ. מִנֵּיין לָנוּ? מִשְׁוֹנָמִית. שְׁאוֹתוֹ הַיּוֹם הִיָּה יוֹם טוֹב שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא דֵּן אֶת הָעוֹלָם, וְאֵז אָמַר לָהּ אֲלִישַׁע (מַלְכִּים ב ד) הִיָּשׁ לְדַבֵּר לָךְ אֶל הַמֶּלֶךְ? זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׂאֵז נִקְרָא מֶלֶךְ. מֶלֶךְ הַקְּדוֹשׁ. מֶלֶךְ הַמִּשְׁפָּט. וְתֹאמַר בְּתוֹף עַמִּי אֲנִכִּי יוֹשְׁבֵת. אֵינִי רוֹצֶה שֶׁיִּזְכְּרוּ אוֹתִי וַיִּשְׁגִּיחוּ בִּי, אֵלֶּא בְּתוֹף עַמִּי. מִי שֶׁמִּכְנִיס רֹאשׁוֹ בֵּין הָעַם [כָּלֹ], לֹא יִשְׁגִּיחוּ עָלָיו לְדוֹן אוֹתוֹ לְרַע. מִשׁוּם כֹּף אֶמְרָה בְּתוֹף עַמִּי.

בֹּא רֵאָה, נַח, בְּשַׁעֲה שֶׁהִרְגָּה הִיָּה שְׂרוּי בְּעוֹלָם, לֹא נִזְכֹּר. כִּיּוֹן שֶׁעֲבַר הַדִּין, מַה כְּתוּב? וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נַח. עֲכָשׁוּ נִזְכֹּר שְׁמוֹ. דָּבָר אַחֵר וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נַח, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַאֲזַכֵּר אֶת בְּרִיתִי.

אָתִיב לִיָּה (לִו) לְאַחֲרָא וְתַבִּין לְאַתְרֵיהּוּ. הָרָא הוּא דְכְּתִיב בְּשׂוֹא גִלּוֹ אֶתָּה תִּשְׁבָּחָם. תִּשְׁבָּחָם לְאַנּוּן גִּלּוֹ יִמָּא. תִּשְׁבָּחָם תַּתְּבַר לִוָן לְאַתְבָּא לְאַתְרֵיהּוּ. דָּבָר אַחֵר תִּשְׁבָּחָם מִמֶּשׁ שְׁבָחָה הוּא לִוָן בְּגִין דְּסִלְקִין בְּתִיאובְתָּא לְמַחְמִי. מִכָּאן כֹּל מָאן דְּכִסִּיף לְאַסְתַּכְּלָא וּלְמַנְדַּע אֵף עַל גֵּב דְּלֹא יָכִיל (נ"א וְלֹא יִתְבִּין לִיָּה רְשׁוּתָא) שְׁבָחָה אִיהּ דִּילִיָּה וְכָלֹא מִשְׁבָּחָן לִיָּה.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה נַח כִּד הָוָה בְּתִיבָה דְּחִיל הָוָה דְּלֹא יִדְבַר לִיָּה קִדְשָׁא בְּרִיף הוּא לְעוֹלָמִין. וְכִיּוֹן דְּאַתְעֵבִיד דִּינָא וְאַתְעֵבִירו חֲיִיבֵי עֲלָמָא כְּדִין מַה כְּתִיב וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נַח.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר תָּא חֲזִי, בְּשַׁעֲתָא דְּדִינָא שְׂרִיא בְּעֲלָמָא לֹא לִיכְעִי לִיָּה לְאַיִנִּישׁ דִּידְכֹּר שְׁמִיָּה לְעִילָא (כְּמִית דְּקִדְשָׁא בְּרִיף הוּא בְּעֲלָמָא). דִּהָא אִי אֲדַכֵּר שְׁמִיָּה יִדְכֹּרוּן חוֹבּוֹי (כָּלֹהוּ) וַיִּיתוֹן לְאַשְׁגָּחָא בִּיהּ. מִנָּלָן מִשְׁוֹנָמִית, דִּהָוָה יוֹמָא יוֹם טוֹב דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הָוָה וְקִדְשָׁא בְּרִיף הוּא דָּאִין עֲלָמָא. וְכְּדִין אָמַר לִיָּה אֲלִישַׁע (מַלְכִּים ב ד) הִיָּשׁ לְדַבֵּר לָךְ אֶל הַמֶּלֶךְ דָּא קִדְשָׁא בְּרִיף הוּא. דְּכְּדִין אֶקְרִי מֶלֶךְ. מֶלֶךְ הַקְּדוֹשׁ מֶלֶךְ הַמִּשְׁפָּט. וְתֹאמַר בְּתוֹף עַמִּי אֲנִכִּי יוֹשְׁבֵת. לֹא בְּעִינָא דִּידְכֹּרוּן לִי וַיִּשְׁגָּחוּן בִּי אֵלֶּא בְּתוֹף עַמִּי. מָאן דְּעִיִּיל רִישִׁיָּה בֵּין עַמָּא (כָּלֹא) לֹא יִשְׁגָּחוּן עָלֶיהָ לְמִידָן לִיָּה לְבִישׁ. בְּגִינִי כֹף אֶמְרָה בְּתוֹף עַמִּי.

תָּא חֲזִי, נַח בְּשַׁעֲתָא דְּרוּגְזָא שְׂרִיא בְּעֲלָמָא לֹא אֲדַכֵּר. כִּיּוֹן דְּדִינָא אַתְעֵבִיר מַה כְּתִיב וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נַח הַשָּׁתָא אֲדַכֵּר שְׁמִיָּה. דָּבָר אַחֵר וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נַח כְּמַה דְּאַתְא אָמַר וַאֲזַכֵּר אֶת בְּרִיתִי.

רבי תזקקיה היה הולך מקפוטקיא ללוד. פגע בו רבי ייסא. אמר לו, תמהני עליך שאתה לבד, שהרי שנינו שלא יצא אדם יחידי לדרך. אמר לו, תינוק אחד הלך עמי, והוא בא אחרי. אמר לו, ועל זה אני תמה, איך הולך עמך מי שלא תדבר עמו דברי תורה? שהרי שנינו, כל מי שהולך בדרך ואין עמו דברי תורה, מסתכן בנפשו. אמר לו, כך זה בודאי.

ביתנים הגיע אותו תינוק. אמר לו רבי ייסא, בני, מאיזה מקום אתה? אמר לו, מעיר לוד, ושמעתי שהאיש הזה החכם הולך לשם, וזמנתי עצמי לעבודתו וללכת עמו. אמר לו, בני, אתה יודע דברי תורה? אמר לו, אני יודע, שהרי אבי למד אותי בפרשת קרפנות, והרפנתי אָזְנִי למה שְׁהִיָּה אומר עם אחי, שהוא גדול ממני. אמר לו רבי ייסא, בני, אמר לי.

פתח ואמר: ויבן נח מזבח לה' ויקח מפל הבקמה הטהרה ומפל העוף הטהור ויעל עלת במזבח. ויבן נח מזבח - זהו המזבח שהקריב בו אדם הראשון. למה נח הקריב עולה, שהרי עולה לא עולה אלא בשביל הרהור ורצון הלב, ונח במה חטא? אלא נח הרהר ואמר: הרי הקדוש ברוך הוא גזר דין על העולם שיחרב, אולי משום שמציל אותי פקעה כל זכותי ולא תשאר לי זכות בעולם? מיד - ויבן נח מזבח לה'.

אותו מזבח שבו הקריב אדם הראשון היה. אם כך, אז למה ויבן? אלא משום שרשעי העולם גרמו שלא עמד במקומו. כיון שבא נח, כתיב בו ויבן ויעל עלת, כתוב עלת, אחד.

רבי תזקקיה היה אזיל מקפוטקיא ללוד. פגע ביה רבי ייסא. אמר ליה תוהנא עלך דאת בלחודך. דהא תנינן דלא יפוק בר נש יחידאי בארְחָא. אמר ליה רביא חד אזיל בהדאי ואיהו אתי אבתראי. אמר ליה ועל דא תוהנא איך אזיל בהדרך מאן דלא תשתעי ביה מלי דאורייתא. דהא תנינן כל מאן דאזיל בארְחָא ולא עמיה מלי דאורייתא אסתפן בנפשיה. אמר ליה הכי הוא ודאי.

אדהכי מטא ההוא רביא. אמר ליה רבי ייסא ברי מאן אתר אנת. אמר ליה מקרְתָּא ללוד ושמענא דהאי בר נש חפיה אזיל תמן וזמינא גרמאי לפולחניה ולמיהה בהדיה. אמר ליה ברי ידעת מלי דאורייתא. אמר ליה ידענא דהא אפא הוה אוליף לי בפרשת קרפנות וארכינא אודנאי למאי דהוה אמר עם אחי דאיהו קשישא מנאי. אמר ליה רבי ייסא ברי אימא לי.

פתח ואמר ויבן נח מזבח לה' ויקח מפל הבקמה הטהרה ומפל העוף הטהור ויעל עלות במזבח. ויבן נח מזבח, דא איהו מזבח דאקריב ביה אדם קדמא. נח (דף ע"א) אמאי קריב עולה. דהא עולה לא סלקא אלא בגין הרהורא ורעותא דלבא ונח במה חב. אלא נח הרהר ואמר הא קדשא בריך הוא גזר דינא על עֲלָמָא דיתחרב, דילמא בגין דשזיב לי כל זכותא פקע לי ולא ישתאר לי זכו בעלמא. מיד ויבן נח מזבח ליי.

ההוא מזבח דאקריב ביה אדם הראשון הוה. אי הכי אמאי ויבן. אלא בגין דחייבי עלמא גרמו דלא קיימא בדוכתיה. כיון דאתא נח כתיב ביה ויבן. ויעל עלות עלת כתיב חדא. כתיב, (ויקרא א) עולה הוא

פְּתוּב (ויקרא א) עֲלֶה הוּא אִשָּׁה רִיחַ
נִיחֹחַ לַה' [לעולם עולה עולה וְכָר. אַם]
עוֹלָה - עוֹלָה זָכָר וְלֹא עוֹלָה
נְקֵבָה, שְׁפָתוֹב זָכָר תָּמִיד
יִקְרִיבוּ. לָמָּה פְּתוּב אִשָּׁה, שֶׁהִרִי
אֵשׁ צְרִיכָה לְהַמְצִיא שֵׁם?.

אֵלֶּה אֵף עַל גִּב שְׁעוֹלָה נִקְרָבֶת
זָכָר וְלִמְקוֹמָהּ נִקְרָבֶת, הַנִּקְבָּה
לֹא צְרִיכָה לְהַפְרֵד מִמֶּנּוּ, אֲלֹא
עֲמָה נִקְרָב, בְּשָׂכִיל לְחִבּוּר זֶה עִם
זֶה. שְׁעוֹלָה הַנִּקְבָּה אֶל הַזָּכָר
לְהַתְחַבֵּר בְּאֶחָד, וְאֵף עַל גִּב
שְׂאִשָּׁה לְשׁוֹם אִישִׁים.

נָח הָיָה צָרִיף לְהִקְרִיב עוֹלָה,
שֶׁהוּא בְּמִקּוֹם שֶׁל הַזָּכָר, עֲשֵׂה
אוֹתוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַתְחַבֵּר
וּלְהַכִּסּוֹ לַתְּבָה, וְעַל זֶה הַקְרִיב
עוֹלָה. עוֹלָה הוּא אִשָּׁה. אֵשׁ ה'.
שֶׁהַתְּחַבֵּר [עֲמָה] הַשְּׂמָל בְּנִקְבָּה.
שֶׁהִרִי [כָּל] נִקְבָּה מִצַּד הַשְּׂמָל
בָּאָה, וְזָכָר מִצַּד הַיָּמִין
בְּהַתְּדַבְּקוֹת זֶה בָּזֶה, וְלָכֵן נִקְרָאת
[עוֹלָה] נִקְבָּה אִשָּׁה. אִשָּׁה - קֶשֶׁר
שֶׁל הַהִקְבָּה שְׂאוֹחֵז בָּהּ הַשְּׂמָל
לְהַעֲלוֹתָהּ לְמַעְלָה וּלְהַתְּקַשֵּׁר
בְּאֶחָד, וְלָכֵן פְּתוּב עֲלֶה הוּא
אִשָּׁה, הַקֶּשֶׁר שֶׁל זָכָר וְנִקְבָּה זֶה
עִם זֶה.

וַיִּרַח ה' אֶת רִיחַ הַנִּיחֹחַ. וְכַתוּב
אִשָּׁה רִיחַ נִיחֹחַ. אִשָּׁה, כֶּף
שְׁמַעְנוּ - עֵשֶׂן וְאֵשׁ מִחִבְרִים
בְּאֶחָד, שֶׁהִרִי אֵין עֵשֶׂן בְּלֹא אֵשׁ,
כִּמוֹ שְׁפָתוֹב (שְׁמוֹת יט) וְהָרִי סִינִי
עֵשֶׂן כָּל מִפְּנֵי אֲשֶׁר יִרַד עָלָיו ה'
בְּאֵשׁ.

בֹּא רָאָה, אֵשׁ יוֹצֵאת מִבְּפָנִים
וְהוּא זָק, וְאוֹחֵז בְּדָבָר אֶחָד
בְּחוּץ שְׂאִינוֹ זָק כֶּף, וְנִאָּחֲזִים זֶה
בָּזֶה, וְאֵז עוֹלָה הָעֵשֶׂן. מָה
הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שֶׁהָאֵשׁ אוֹחֶזֶת
בְּדָבָר הַמְּתַפַּעֵל, וְסִימָן לְדָבָר -
הַחֲטָם שֶׁיוֹצֵא בּוֹ עֵשֶׂן מִתּוֹךְ אֵשׁ.
וְעַל זֶה כְּתוּב (דְּבָרִים לג) יִשְׁמֹנו
קְטוֹרֶה בְּאֶפֶד. מִשּׁוֹם שֶׁחוֹזֶרֶת

אִשָּׁה רִיחַ נִיחֹחַ לַי' (לְעוֹלָם עוֹלָה סֶלֶקָא דְּכָר. אִי) עוֹלָה
סֶלֶקָא דְּכָר וְלֹא סֶלֶקָא נִוְקָבָא דְּכְתִיב זָכָר
תָּמִיד יִקְרִיבוּ. אֲמַאי כְּתִיב אִשָּׁה דְּהָא אֵשׁ
בְּעִי לְאַשְׁתַּפְּחָא תַּמָּן.

אֵלֶּה אֵף עַל גִּב דְּעוֹלָה אֲתִקְרִיב דְּכָר.
וּלְאַתְרִיהּ אֲתִקְרִיב. נִוְקָבָא לֹא בְּעִיָּא
לְאַתְפְּרָשָׁא מִנֶּיהּ, אֲלֹא בָּהּ אֲתִקְרִיב בְּגִין
לְחִבְרָא דָּא בְּדָא. דְּסֶלֶקָא נִוְקָבָא לְגַבֵּי דְּכוּרָא
לְאַתְחַבְרָא כְּחֶדָא. וְאֵף עַל גִּב דְּאִשָּׁה לְשׁוֹם
אִישִׁים.

נָח אֲצִטְרִיף לִיהּ לְמִקְרִב עוֹלָה. דְּאִיהוּ בְּאַתְרִי
דְּדְּכוּרָא. עֶבֶד לִיהּ קִדְשָׁא בְּרִיף הוּא
לְאַתְחַבְרָא וּלְאַעֲלָאָה בְּתִיבָה. וְעַל דָּא אֲקָרִיב
עוֹלָה. עוֹלָה הוּא אִשָּׁה. אֵשׁ ה' דְּאַתְחַבְרָא (בָּהּ)
שְׂמָלָא בְּנִוְקָבָא. דְּהָא (כָּל) נִוְקָבָא מְסֻטְרָא
דְּשְׂמָלָא קָא אֲתִיָּא וּדְּכוּרָא מְסֻטְרָא דִּימִינָא
בְּאַתְדַּבְּקוֹתָא דָּא בְּדָא. וּבְגִין כֶּף אֲקָרִי (עוֹלָה)
נִוְקָבָא אִשָּׁה. אִשָּׁה קְטִירוֹ דְּרַחֲמִימוֹ דְּאַחִיד בָּהּ
שְׂמָלָא לְסֶלֶקָא לָהּ לְעִילָא וּלְאַתְקַשְׁרָא
כְּחֶדָא. וּבְגִין כֶּף (ר"א כְּתִיב) עוֹלָה הוּא אִשָּׁה.
קְשִׁירוֹ דְּדָבָר וְנִוְקָבָא דָּא בְּדָא:

וַיִּרַח יי אֶת רִיחַ הַנִּיחֹחַ. וְכַתִּיב אִשָּׁה רִיחַ
נִיחֹחַ. אִשָּׁה הִכִּי שְׁמַעְנָא תִּנָּנָא וְאִשָּׁא
מִחִבְרִין כְּחֶדָא. דְּהָא לִית תִּנָּנָא בְּלֹא אִשָּׁא
כְּמָה דְּכְתִיב (שְׁמוֹת יט) וְהָרִי סִינִי עֵשֶׂן כָּל מִפְּנֵי
אֲשֶׁר יִרַד עָלָיו יי בְּאֵשׁ.

הָא חֲזִי, אֵשׁ נִפִּיק מִלְּגִיו וְאִיהוּ זָק. וְאַחִיד
בְּמַלְאָה אַחְרָא לְבָר דְּלָאו אִיהוּ זָק הִכִּי
וְאַתְאַחֲדֵן דָּא בְּדָא וּבְדִין תִּנָּנָא סֶלֶקָא. מַאי
טַעְמָא בְּגִין דְּאַתְאַחֲדִיד אִשָּׁא בְּמַלְאָה דְּרַגִּישׁ.
וְסִימְנִיָּה חוּטְמָא דְּנִפִּיק בִּיהּ תִּנָּנָא מִגּוֹ אִשָּׁא.
וְעַל דָּא כְּתִיב (דְּבָרִים לג) יִשְׁמֹנו קְטוֹרֶה בְּאֶפֶד.
בְּגִין דְּאַהֲדָר אִשָּׁא לְאַתְרִיהּ. וְחוּטְמָא

הָאֵשׁ לְמִקְוָמָהּ. וְהַחֲטָם [מחפץ]
נֶאֱסַף בְּאוֹתוֹ רֵיחַ לִפְנֵי וְלִפְנֵים,
עַד שֶׁנֶּאֱחָז הַכֹּל וְחִזְזוֹר לְמִקְוָמוֹ,
וְנִקְרַב הַכֹּל לְתוֹךְ הַמִּחְשָׁבָה
וְנִעֲשֶׂה רִצּוֹן אֶחָד. וְאֵז רֵיחַ נִיחַח,
שְׂנַח הִרְגֹז וְנִעֲשֶׂה נַחַח.

שְׁהָרִי הֶעֱשֵׂן נֶאֱסַף וְנִכְנָס
וּמִתְקַמֵּט בְּאֵשׁ, וְהָאֵשׁ אוֹחֶזֶת
בְּעֵשֶׂן, וְנִכְנָסִים שְׁנֵיהֶם לִפְנֵי
וְלִפְנֵים עַד שֶׁנָּח הִרְגֹז. וְכִשְׁהַכֹּל
נֶאֱחָזִים [אוֹחֶזֶת] זֶה בְּזֶה וְנִחַח הִרְגֹז,
אֵז הוּא מְנוּחָה וְקִשְׁר אֶחָד
וְנִקְרָאת נַחַח. הָאֵרֶת הַנִּזְרוֹת הָאֵרֶת
הַכֹּל בְּאֶחָד. הָאֵרֶת הַנִּזְרוֹת הָאֵרֶת
הַפְּנִים. וְלִכְן כְּתוּב וַיִּרַח ה' אֶת
רֵיחַ הַנִּיחַח, כִּמּוֹ מִי שֶׁמְרִיחַ
וְכֹנֵס הַכֹּל לְתוֹךְ מִקְוָמוֹ.

בָּא רַבִּי יִיסָא וְנִשְׁקֹו. אָמַר, וּמָה
כָּל הַטּוֹב הַזֶּה פִּתַּח יָדָךְ וְלֹא
יִדְעָתִי בּוֹ? אָמַר, אֲחִזְזוֹר מִהֲדַרְךָ
וְנִתְחַבֵּר עִמָּךְ. הִלְכוּ. אָמַר רַבִּי
חֲזַקְיָה, בְּדַרְךָ זֶה עִם הַשְׂכִּינָה
נִלְךָ, שְׁהָרִי מִתְקַנֵּת לִפְנֵינוּ. אֲחִזְזוֹ
בְּיַד אוֹתוֹ תִּינוּק וְהִלְכוּ. אָמַר לוֹ,
אָמַר לָנוּ פְּסוּק אֶחָד מֵאוֹתָם
שֶׁאֵבִיד אָמַר לָךְ.

פִּתַּח אוֹתוֹ הַתִּינוּק וְאָמַר, (שִׁיר א)
יִשְׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ. זֹהִי
הַשְׂתוֹקָקוֹת הַעֲלִינָה שִׁיּוּצָא
[שִׁיּוּצָא] רִצּוֹן מִהֲפָה לְנִשְׁק, וְלֹא
יּוּצָא מִהַחֲטָם כֶּאֱשֶׁר יּוּצָאת אֵשׁ.
שְׁהָרִי כְּשֶׁמִּתְחַבֵּר הַפֶּה לְנִשְׁק,
יּוּצָאת אֵשׁ בְּרִצּוֹן בְּפָנִים
מֵאִירוֹת, בְּחִדּוֹת הַכֹּל,
בְּהַתְדַּבְּקוֹת שֶׁל מְנוּחָה.

וּמִשּׁוּם כֶּף כִּי טוֹבִים דוֹדִיד מִיָּין.
מֵאוֹתוֹ יִין [יין] הַמְשַׁמֵּחַ וּמֵאִיר
פָּנִים וְהַעֲיִנִים מְחִיכוֹת, וְנִעֲשֶׂה
הִרְצוֹן. וְלֹא מִהִינֵן הַמְשַׁכֵּר
[שְׁמִשְׁכִּיר] וְעוֹשֶׂה רִגְזוֹ וּמִחְשִׁיף
פָּנִים, וְהַעֲיִנִים לוֹהֶטוֹת יִין שֶׁל
רִגְזוֹ. וְעַל זֶה, מִשּׁוּם שֶׁיָּין זֶה טוֹב
מֵאִיר הַפָּנִים וּמִשְׁמַח הַעֲיִנִים
וְעוֹשֶׂה הַשְׂתוֹקָקוֹת שֶׁל אֶהְבָּה,

(אֶתְרִגִּישׁ) אֶתְפָּנִישׁ בְּהֵוָה רִיחָא לָגוֹ לָגוֹ עַד
דְּאֶתְאֲחִיד כֹּלָא וְתַב לְאֶתְרִיָּה. וְאֶתְקָרִיב כֹּלָא
לָגוֹ מִחְשָׁבָה וְאֶתְעַבִּיד רְעוּתָא חֲדָא. וְכִדִּין
רֵיחַ נִיחַח. דְּנַח רִוּגָזָא וְאֶתְעַבִּיד נִיִּיחָא.

דְּהָא תִּנְנָא אֶתְפָּנִישׁ וְעִיִּיל וְקָמִיט בְּאֶשָּׁא
וְאֶשָּׁא אֲחִיד בְּתִנְנָא וְעִיִּילִי תִרְוּוּיָהּ
לָגוֹ לָגוֹ עַד דְּנַח רִוּגָזָא. וְכִד אֶתְאֲחִיד (אֲחִיד)
כֹּלָא דָא בְּדָא וְנַח רִוּגָזָא, כְּדִין הוּא נִיִּיחָא,
וְקִשְׁרִי חֲדָא וְאֶתְקָרִי נִיִּיחָא. נִיִּיחָא דְרִוּחָא
חֲדוּתָא דְכֹלָא כְּחֲדָא. נְהִירוֹ דְבוֹצִינִין נְהִירוֹ
דְאֲנָפִין. וּבְגִין כֶּף פְּתִיב, וַיִּרַח יי אֶת רֵיחַ
הַנִּיחַח. כִּמּוֹן דְּאֶרֶח וְכָנִישׁ כֹּלָא לָגוֹ אֶתְרִיָּה.
אֶתָּא רַבִּי יִיסָא וְנִשְׁקִיָּה. אָמַר וּמָה כָּל הַדִּין
טָבָא אֵית תַּחוּת יָדָךְ וְלֹא יִדְעָנָא בִּיהּ.
אָמַר אֶהְדַּרְנָא מִן אוֹרְחָא, וְנִתְחַבֵּר בְּהֲדָךְ.
אָזְלוֹ. אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה אֶרְחָא דָא בְּהֲדִי
שְׂכִינְתָּא נְהִי דְהָא מִתְקַנָּא קָמִין. אֲחִיד בִּידָא
דְּהֵוָה יְנוּקָא וְאָזְלוֹ. אָמַרוּ לִיהּ אִימָא לָן
קָרָא חֲדָא מֵאֲנוּן דְּאָמַר לָךְ אֲבוּךָ.

פִּתַּח הֵוָה יְנוּקָא וְאָמַר (שִׁיר הַשִּׁירִים א) יִשְׁקֵנִי
מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ, דָּא הוּא תִיּאֻבְתָּא
עֲלָאָה דִּיפּוּק (דִּיפּוּקָא) רְעוּתָא מְפּוּמָא לְנִשְׁקָא
וְלֹא נָפִיק מִחוּטְמָא כִּד אֶשָּׁא נִפְקָא, דְּהָא כִּד
אֶתְחַבֵּר פּוּמָא לְנִשְׁקָא נָפִיק אֶשָּׁא בְרִעוּתָא
בְּנְהִירוֹ דְאֲנָפִין בְּחִדּוֹה דְכֹלָא בְּאֶתְדַּבְּקוּתָא
דְנִיִּיחָא.

וּבְגִין כֶּף כִּי טוֹבִים דוֹדִיד מִיָּין. מֵהֵוָה יִין
(יין) דְּמִחְדִּי וְנְהִיר אֲנָפִין וְחִיכִין עֵינִין
וְעַבִּיד רְעוּתָא. וְלֹאוּ מִיָּין דְּמִשְׁכֵּר (דִּיכִיד)
וְעַבִּיד רִוּגָזָא וְאֶחְשִׁיף אֲנָפִין וְלִהְטָאן עֵינִין
יִין דְרִוּגָזָא. וְעַל דָּא בְּגִין דְּחִמַּר דָּא טַב, נְהִיר
אֲנָפִין וְחִדִּי עֵינִין וְעַבִּיד תִּיּאֻבְתָּא דְרַחֲמִימוֹ,
מְקָרִיבִין לִיהּ כָּל יוּמָא עַל גְּבִי מִדְּבַחָא (דף ע

ע"ב) שְׁעוֹרָא דְּמֵאן דְּשִׁתִּי לִיה חֲדִי לִיה וְעֵבִיד לִיה נִיחָא דְּכְתִיב (במדבר כח) וְנִסְכּוֹ יֵין רִבִּיעִית הֵהִין. וּבִגִּין כֶּךָּ פִּי טוֹבִים דּוּדִידָא מִיֵּין. מַהֵהוּא יֵין דְּאַתְעָר רַחֲמֻתָא וְתִיאוּבָתָא.

וּבִלָּא כְּמָה דְּלִתְתָּא אַתְעָר רַחֲמֻתָא דְּלִעִילָא. תְּרִין שְׂרָגִין כִּד אַתְדַּעָּה נְהוּרָא דְּלִעִילָא בְּתַנָּא דְּסָלִיק מַהֵהוּא דְּלִתְתָּא אַתְדַּלִּיק הֵהוּא דְּלִעִילָא. אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה הֵכִי הוּא וְדָאִי דְּעֵלְמָא עֲלָאָה תִלְיָא בְּתַתָּאָה וְתַתָּאָה בְּעֵלְאָה, וּמִזְמָנָא דְּאַתְחָרִיב בִּי מִקְדָּשָׁא בְּרַכָּאן לָא אֲשַׁתְּפַחוּ לִעִילָא וְתַתָּא. לְאַחֲזָאָה דְּדָא בְּדָא תִלְיָא.

וְאָמַר רַבִּי יוֹסִי בְּרַכָּאן לָא אֲשַׁתְּפַחוּ וּלְוֹטִין אֲשַׁתְּפַחוּ, דִּהָא יִנְיָקוּ דְּכָלָא בְּהֵהוּא סִטְרָא נִפְקִי (ר"א וּבְרַכָּאן לָא נִפְקִי), מָאִי טַעְמָא, בִּגִּין דִּישְׁרָאֵל לָא שְׂרִיין בְּאַרְעָא וְלָא פְּלַחִי פּוֹלְחָנָא דְּאַצְטְרִיךְ לְאַדְלָקָא בּוֹצִינִין וְלֹאֲשַׁתְּפַחָא בְּרַכָּאן, וּבִגִּין כֶּךָּ לָא מִשְׁתַּפְּחִי לִעִילָא וְתַתָּא, וְעֵלְמָא לָא יְתִיב בְּקִיּוּמִיהָ כְּדָקָא יָאוּת.

וְאָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה לָא אוֹסִיף לְקַלֵּל עוֹד אֶת הָאֲדָמָה בַּעֲבוּר הָאָדָם. מָאִי הוּא, אָמַר רַבִּי יִיסָא הֵכִי שְׁמַעְנָא מִרְבִּי שְׁמַעוֹן דְּאָמַר כָּל זְמָנָא דְּאָשָׁא דְּלִעִילָא אוֹסִיף לְתַקְפָּא, תִּנָּנָא דְּאִיהוּ דִּינָא דְּלִתְתָּא אַתְקִיף רּוֹגְזָא וְשַׁצִּי כָלָא. בִּגִּין דְּכִד נָפִיק אָשָׁא לִית לִיה פֶּסֶק (קִפְיָה) עַד דִּישְׁתַּלִּים דִּינָא. וְכִד דִּינָא דְּלִתְתָּא לָא אוֹסִיף לְאַתְתַּקְפָּא בְּדִינָא דְּלִעִילָא עֵבִיד דִּינָא וּפְסִיק וְלָא יִשְׁתַּלֵּם דִּינָא לְשִׁינְיָאָה. וּבִגִּין כֶּךָּ פְּתִיב לָא אוֹסִיף לְמִיָּהֵב תּוֹסַפֶּת לְאַתְתַּקְפָּא דִּינָא דְּלִתְתָּא.

אָמַר הֵהוּא יְנוּקָא שְׁמַעְנָא בִּגִּין דְּכְתִיב אֲרוּרָה הָאֲדָמָה בַּעֲבוּרָה. דִּהָא בְּהֵיָא

מְקַרִּיבִים אוֹתוֹ כָּל יוֹם עַל גְּבִי הַמִּזְבֵּחַ בַּשְּׁעוֹר שְׁמִי שְׁשׁוּתָהּ אוֹתוֹ, מִשְׁמַח אוֹתוֹ וְעוֹשֶׂה לוֹ נַחַת, שְׁכָתוֹב (במדבר כח) וְנִסְכּוֹ רִבִּיעִית הֵהִין. וּמִשּׁוּם כֶּךָּ פִּי טוֹבִים דִּידִידָא מִיֵּין, מֵאוֹתוֹ הֵיִין שְׁמַעוֹרָר אֲהֵבָה וְהַשְׁתַּוְּקָאוֹת. וְהַבֵּל כְּמוֹ שְׁלֻמָּטָה מְעוֹרָר אֲהֵבָה שְׁלֻמָּעֵלָה. שְׁנֵי גִירוֹת, כְּשִׁדּוּעָה הָאוֹר שְׁלֻמָּעֵלָה בְּעֶשֶׂן שְׁעוּלָה מֵאוֹתוֹ שְׁלֻמָּטָה, נִדְּלַק אוֹתוֹ שְׁלֻמָּעֵלָה. אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה, כֶּךָּ הוּא בּוֹדָאִי, שְׁהַעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן תִּלּוּי בַּתְּחִתּוֹן וְהַתְּחִתּוֹן בַּעֲלִיּוֹן. וּמִזְמָן שְׁנַחֲרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, לָא נִמְצְאוּ בְּרָכוֹת לְמַעֲלָה וּלְמַטָּה, כְּדִי לְהִרְאוֹת שְׂדֵה תִּלּוּי בְּזָה.

וְאָמַר רַבִּי יוֹסִי, בְּרָכוֹת אֵין נִמְצְאוֹת, וְקַלּוֹת נִמְצְאוֹת, שְׁהָרִי יִנְיָקַת הַכֹּל מֵאוֹתוֹ צִד יוֹצְאִים (ר"א וּבְרָכוֹת לָא יוֹצְאוֹת). מַה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שִׁישְׁרָאֵל לָא שְׂרוּיִים בְּאַרְץ וְלָא עוֹבְדִים עֲבוּדָה שְׁצָרִיף לְהַדְלִיק מְאוֹרוֹת וּלְהַמְצִיא בְּרָכוֹת, וְלִכְּן לָא נִמְצְאוּ לְמַעֲלָה וּלְמַטָּה, וְהַעוֹלָם לָא יוֹשֵׁב בְּקִיּוּמוֹ פְּרָאוּי. וְאָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה, לָא אֶסֶף לְקַלֵּל עוֹד אֶת הָאֲדָמָה בַּעֲבוּר הָאָדָם. מַהוּ זֶה? אָמַר רַבִּי יִיסָא, כֶּךָּ שְׁמַעְתִּי מִרְבִּי שְׁמַעוֹן שְׁאָמַר, כָּל פַּעַם שָׂאשׁ שְׁלֻמָּעֵלָה מוֹסִיפָה לְהַתְחַזֵּק - הָעֶשֶׂן, שֶׁהוּא דִּין שְׁלֻמָּטָה, מַחֲזִק הֶרְגֵז וּמִשְׁמִיד הַכֹּל. מִשּׁוּם שְׁכִישְׁיֻצָּאֵת אֵשׁ, אֵין לָהּ הַפְסָקָה (לִפְנֵי) עַד שְׁנוּשָׁלֵם הַדִּין, וּכְשֶׁדִּין שְׁלֻמָּטָה לָא מוֹסִיף לְהַתְחַזֵּק עִם הַדִּין שְׁלֻמָּעֵלָה, עוֹשֶׂה דִּין וּפּוֹסֵק, וְלָא יִשְׁלֵם הַדִּין לְהַשְׁמִיד. וְלִכְּן כְּתוּב לָא אֶסֶף, לְתַת תּוֹסַפֶּת שְׁתִּתְחַזֵּק הַדִּין שְׁלֻמָּטָה.

אָמַר אוֹתוֹ תִּינוּק, שְׁמַעְתִּי מִשּׁוּם שְׁכָתוֹב אֲרוּרָה הָאֲדָמָה בַּעֲבוּרָה,

שְׁהָרִי בְּאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁהִתְקַלְלָה
הָאָרֶץ בְּחַטָּאוֹ שֶׁל אָדָם, נִתְּנָה
רְשׁוּת שִׁשְׁלֹט עָלֶיהָ אוֹתוֹ הַנֶּחֱשׁ
הָרַע, שֶׁהוּא מְשַׁחֵת אֶת הָעוֹלָם
וּמְשַׁמֵּד אֶת בְּנֵי הָעוֹלָם. מֵאוֹתוֹ
יוֹם שֶׁהִקְרִיב נֹחַ קָרְבָּן וְהָרִיחַ
הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹתוֹ, נִתְּנָה
רְשׁוּת לָאָרֶץ לְצַאת מִתַּחַת אוֹתוֹ
הַנֶּחֱשׁ וּנִצָּאָה מִשְׁמָאָתָהּ. וְלִכֵּן
מְקַרְיָבִים יִשְׂרָאֵל קָרְבָּן לַקְדוֹשׁ-
בְּרוּךְ הוּא, כְּדִי לְהָאִיר פְּנֵי
הָאָרֶץ.

הַשְׁלֵמָה מִהַהֲשַׁמּוּת (סִימָן יג)
עוֹד פֶּתַח אוֹתוֹ תִּינוּק וְאָמַר, (שִׁיר
הַשִּׁירִים א) לְרֵיחַ שְׁמָנִיךָ טוֹבִים,
לְרֵיחַ מִי? אֲלֹא יֵשׁ רֵיחַ וְיֵשׁ רֵיחַ,
רֵיחַ הַקָּרְבָּן וְרֵיחַ הַקְטֹרֶת. רֵיחַ
הַקָּרְבָּן מְקַרֵּב וּמֵיחֵד כָּל אוֹתָם
שְׂבָטִים שֶׁל הֵיכַל בֵּית דָּוִד, וְרֵיחַ
הַקְטֹרֶת מְקַרֵּב וּמֵיחֵד וּמֵאִיר
אוֹתָם גִּירוֹת עֲלִיוֹנִים נִהְרֹת
אֶפְרָסִמוֹן וְךָ.
וְעַל זֶה הָיוּ שְׁנֵי מִזְבְּחוֹת - מִזְבַּח
הַקְטֹרֶת וּמִזְבַּח הָעוֹלָה. מִזְבַּח
הַקְטֹרֶת הוּא פְּנִימִי, מִזְבַּח
הָעוֹלָה הוּא חִיצוֹנִי. רֵיחַ מִזְבַּח
הָעוֹלָה מֵתְקִין לְהָאִיר מְנוֹרוֹת
תַּחְתּוֹנוֹת, רֵיחַ מִזְבַּח הַקְטֹרֶת
מֵתְקִין לְהָאִיר מְנוֹרוֹת עֲלִיוֹנוֹת.
וְעַל זֶה לְרֵיחַ שְׁמָנִיךָ טוֹבִים,
לְרֵיחַ שֶׁל אוֹתָהּ הַקְטֹרֶת, שְׁמָנִיךָ
טוֹבִים.

בֹּא רֹאֵה שְׁתֵּי מִזְבְּחוֹת הֵן מִזְבַּח
פְּנִימִי לְמַעַל מִזְבַּח חִיצוֹן
לְמַטָּה. מִזְבַּח הַפְּנִימִי הוּא שָׁלֵם.
וְזֶהוּ שְׁכָנוֹת הַמִּזְבְּחָה, בְּתוֹסֶפֶת
ה"א, וְכָךְ הוּא בָּכָל מְקוֹם.
וּמִזְבַּח הַחִיצוֹן הוּא חֹסֵר ה"א,
כְּמוֹ נֶעְרָה, נֶעֱרַח חֹסֵר ה'. נִמְצָא
שֶׁמִּהֲתַעֲוֲרוֹת הַמִּזְבֵּחַ (הַחִיצוֹן) שֶׁל
מִטָּה מִתְעוֹרֵר מִזְבַּח הַפְּנִימִי שֶׁל
מַעֲלָה, וּבִמָּה מִתְעוֹרֵר? בְּרֵיחַ
[שֶׁמִּהֲתַעֲוֲרוֹת מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן שֶׁל מִטָּה מִתְעוֹרֵר]

שְׁעַתָּא דְּאַתְלִיטָא אֲרַעָא בְּחוּבָא דְּאָדָם.
אַתְיִיהִיב רְשׁוֹ לְשִׁלְטָאָה עָלֶיהָ הֵהוּא חוּיָא
בִּישָׁא דְּאִיהוּ מִחְבְּלָא דְּעִלְמָא וְשָׂצִי בְּנִי
עִלְמָא. מֵהֵהוּא יוֹמָא דְּקָרִיב נֹחַ קָרְבָּנָא, וְאַרְח
לִיה קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אַתְיִיהִיב רְשׁוֹ לְאַרְעָא
לְנִפְקָא מִתַּחַת הֵהוּא נֶחֱשׁ וְנִפְקָא מִמְּסָאָבָא.
וְעַל דָּא מְקַרְיָבִין יִשְׂרָאֵל קָרְבָּנָא לְקוֹדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא בְּגִין לְאַנְהָרָא אִפִּי אֲרַעָא.

הַשְׁלֵמָה מִהַהֲשַׁמּוּת (סִימָן יג)

עוֹד פֶּתַח הֵהוּא יְנוּקָא וְאָמַר (שִׁיר הַשִּׁירִים א') לְרֵיחַ
שְׁמָנִיךָ טוֹבִים. לְרֵיחַ מָאן, אֲלֹא אִית
רֵיחַ וְאִית רֵיחַ. רֵיחַ הַקָּרְבָּן וְרֵיחַ הַקְטֹרֶת.
רֵיחַ הַקָּרְבָּן מְקַרֵּב וּמֵיחֵד כָּל אֵינוֹן שְׂבָטִיא
דְּהֵיכְלָא דְּבֵית דָּוִד וְרֵיחַ הַקְטֹרֶת מְקַרֵּב
וּמֵיחֵד וְאַנְהִיר אֵינוֹן בּוֹצִינִין עֲלָאִין נִהְרִי
אֶפְרָסִמוֹנָא דְּכִנָּא.

וְעַל דָּא תְּרִין מְדַבְּחִין הִיוּ, מִזְבֵּחַ הַקְטֹרֶת
וּמִזְבֵּחַ הָעוֹלָה מִזְבֵּחַ הַקְטֹרֶת אִיהוּ
פְּנִימָאָה מִזְבֵּחַ הָעוֹלָה אִיהוּ לְבַר. רֵיחַ מִזְבֵּחַ
הָעוֹלָה מֵתְקִין לְאַנְהָרָא בּוֹצִינִין תַּתְּאִין, רֵיחַ
מִזְבֵּחַ הַקְטֹרֶת מֵתְקִין לְאַנְהָרָא בּוֹצִינִין
עֲלָאִין. וְעַל דָּא לְרֵיחַ שְׁמָנִיךָ טוֹבִים לְרֵיחַ
דְּהֵהוּא קְטֹרֶת שְׁמָנִיךָ טוֹבִים.

בֹּא וּרְאֵה שְׁתֵּי מִזְבְּחוֹת הֵן מִזְבֵּחַ פְּנִימִי
לְעִילָא מִזְבֵּחַ חִיצוֹן לְתַתָּא. מִזְבֵּחַ
הַפְּנִימִי הוּא שָׁלֵם וְזֶהוּ דְּכִתִּיב הַמִּזְבְּחָה
בְּתוֹסֶפֶת ה"א וְכָךְ הוּא בָּכָל מְקוֹם. וּמִזְבֵּחַ
הַחִיצוֹן הוּא חֹסֵר ה"א כְּמוֹ נֶעְרָה נֶעֱרַח חֹסֵר
ה' אֲשֶׁתְּכֹח דְּמֵאֲתַעֲרוּתָא דְּמִזְבֵּחַ (ס"א הַחִיצוֹן) שֶׁל
מִטָּה אֲתַעֲרַח מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי שֶׁל מַעֲלָה וּבִמָּה
אֲתַעֲרַח בְּרִיחַ (ס"א דְּמֵאֲתַעֲרוּתָא דְּמִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן שֶׁל מִטָּה אֲתַעֲרַח
מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן שֶׁל מַעֲלָה וּבִמָּה אֲתַעֲרַח בְּרִיחַ הַקְטֹרֶת שֶׁל
מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי שֶׁל מִטָּה אֲתַעֲרַח מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי שֶׁל מַעֲלָה, וּבִמָּה אֲתַעֲרַח בְּרִיחַ

מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן שֶׁל מַעֲלָה, וּבִמָּה מִתְעוֹרֵר? בְּרִית הַקְּרָבָנוּת. וּבְרִית הַקְּרָבָנוּת שֶׁל מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי שֶׁל מִטָּה מִתְעוֹרֵר מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי שֶׁל מַעֲלָה, וּבִמָּה מִתְעוֹרֵר? בְּרִית הַקְּרָבָנוּת. וְעַל זֶה הַקְּטָרֶת שֶׁל מִטָּה. וְעַל זֶה (שם) לְרִיחַ שְׁמָנִיךָ טוֹבִים, אוֹתָם גֵּרוֹת מְאִירִים נוֹצְצִים. כְּתוּב כֹּאן טוֹבִים, וְכְתוּב שָׁם (בְּרֵאשִׁית א) וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב: ע"כ מִהַשְׁמָטוֹת.

אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה, יָפָה הוּא, [וְהוּא] וְזֶה הָיָה תְּלוּי עַד שֶׁעָמְדוּ יִשְׂרָאֵל עַל הַר סִינַי. אָמַר רַבִּי יִיסָא, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַקְּטִין אֶת הַלְּבָנָה וְשָׁלַט אוֹתוֹ הַנָּחֵשׁ, אָכֵל מִשּׁוּם חֲטָאוֹ שֶׁל אָדָם הַתְּקַלְלָה כְּדֵי לְקַלֵּל אֶת הָעוֹלָם. בְּאוֹתוֹ יוֹם [שְׁתַּנְּהָה הַתּוֹרָה] יֵצְאָה הָאָרֶץ מְאוֹתָה קְלָלָה וְעָמְדָה הַלְּבָנָה בְּאוֹתָה גְּרִיעוֹת, פָּרַט לִשְׁעָה שֶׁקְּרַבְנוֹת נִמְצְאוּ בְּעוֹלָם וַיִּשְׂרָאֵל יוֹשְׁבִים עַל אֲרָצָם.

אָמַר רַבִּי יִיסָא לְאוֹתוֹ תִּינוּק, מָה שָׁמָּה? אָמַר לוֹ, אָבָא. אָמַר לוֹ, אָבָא תִּהְיֶה בְּכָל בְּחֻמָּה וּבִשְׁנִין. קָרָא עָלָיו (מִשְׁלִי כג) 'שְׁמַח אָבִיךָ וְאִמְךָ וְתִגַּל יוֹלְדֶתְךָ'.

אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה, עֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַעֲבִיר רוּחַ הַטְּמָאָה מִהָעוֹלָם, כְּמוֹ [שְׁנֵאמַר] שְׁכָתוֹב (זְכַרְיָה יג) וְאֵת רוּחַ הַטְּמָאָה אֲעִבִּיר מִן הָאָרֶץ, וְכָתוּב (יִשְׁעִיָּה כה) בְּלַע הַמּוֹת לְנֶצַח וּמָחָה ה' אֱלֹהִים דְּמָעָה מֵעַל כָּל פָּנִים וְחָרַפְתָּ עִמּוֹ יִסִּיר מֵעַל כָּל הָאָרֶץ כִּי ה' דָּבָר.

וְעֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַאֲדִיר אֶת הַלְּבָנָה וּלְהוֹצִיאָהּ מִחֻשָּׁף מִשּׁוּם אוֹתוֹ נָחֵשׁ הָרַע, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (שם ל) וְהָיָה אוֹר הַלְּבָנָה כְּאוֹר הַחֲמָה וְאוֹר הַחֲמָה יִהְיֶה שְׁבַעֲתִים כְּאוֹר שְׁבַעֲתִים הַיָּמִים. אֵיזָה אוֹר? אוֹתוֹ הָאוֹר שֶׁנִּגְזַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית.

וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת נֹחַ וְאֶת בָּנָיו

הַקְּטָרֶת. וְעַל דָּא הַקְּטָרֶת שֶׁל מִטָּה. וְעַל דָּא (שִׁיר הַשִּׁירִים א') לְרִיחַ שְׁמָנִיךָ טוֹבִים אֵינּוֹן בּוֹצִינִין נִהְרִין וְנֹצְצִין. כְּתִיב הֵכָא טוֹבִים וְכְתִיב הֵתָם (בְּרֵאשִׁית א') וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב: (עַד כֹּאן מִהַשְׁמָטוֹת)

אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה יְאוֹת הוּא (וְהוּא) וְהָאִי הָיָה תְּלוּי עַד דִּקְיִימוּ יִשְׂרָאֵל עַל טוֹרָא דְּסִינַי. אָמַר רַבִּי יִיסָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲזַעִיר לָהּ לְסִיְהָרָא וְשָׁלֹטָא הֵהוּא נָחֵשׁ, אָכֵל בְּגִין חוּבָא דְּאָדָם אֲתִלְטִיָּא בְּגִין לְמִילֵּט עַלְמָא. בְּהֵהוּא יוֹמָא (דְּאֲתִיְהֵב אוֹרִיְהָא) נִפְקַת אֲרַעָא מִהֵיא קְלָלָה וְקִיִּימָא סִיְהָרָא בְּהֵיא גְּרִיעוֹתָא, בַּר בְּשַׁעְתָּא דִּקְוֹרְפִנָּא אֲשַׁתְּכַחוּ בְּעַלְמָא וַיִּשְׂרָאֵל יִתְבִּין עַל אֲרַעְהוֹן.

אָמַר רַבִּי יִיסָא לְהֵהוּא יְנוּקָא מָה שָׁמָּה, אָמַר לִיָּה אָבָא. אָמַר לִיָּה אָבָא תִּהְיֶה בְּכָל בְּחֻמָּה וּבִשְׁנִין. קָרָא עָלֶיהָ (מִשְׁלִי כג) 'שְׁמַח אָבִיךָ וְאִמְךָ וְתִגַּל יוֹלְדֶתְךָ'.

אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה זְמִין קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַעֲבִיר רוּחַ מְסֻאָבָא מִן עַלְמָא כְּמָה (ד"א ל"ג דְּאֲתִיְהֵב) דְּכְתִיב, (זְכַרְיָה יג) וְאֵת רוּחַ הַטְּמָאָה אֲעִבִּיר מִן הָאָרֶץ. וְכָתִיב, (יִשְׁעִיָּה כה) בְּלַע הַמּוֹת לְנֶצַח וּמָחָה יְיָ אֱלֹהִים דְּמָעָה מֵעַל כָּל פָּנִים וְחָרַפְתָּ עִמּוֹ יִסִּיר מֵעַל כָּל הָאָרֶץ כִּי יְיָ דָּבָר. זְמִין קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַנְהָרָא לְסִיְהָרָא וְלֹאֲפָקָא לָהּ מִחֻשׁוּכָא בְּגִין הֵהוּא חוּיָא בִּישָׁא. כְּמָה דְּכְתִיב, (יִשְׁעִיָּה ל) וְהָיָה אוֹר הַלְּבָנָה כְּאוֹר הַחֲמָה וְאוֹר הַחֲמָה יִהְיֶה שְׁבַעֲתִים כְּאוֹר שְׁבַעֲתִים הַיָּמִים. מָאי אוֹר, הֵהוּא אוֹר דְּגִנְזִי לִיָּה קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעוֹבְדָא דְּבְרֵאשִׁית:

וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת נֹחַ וְאֶת בָּנָיו וַיֹּאמֶר לָהֶם פְּרוּ וּרְבוּ וּגְו'. רַבִּי אָבָא

וַיֹּאמֶר לָהֶם פְּרוּ וּרְבוּ וּגְו'. רַבִּי אָבָא פִתַּח וְאָמַר, (משלי י) בִּרְכַת ה' הִיא תַעֲשִׂיר וְלֹא יוֹסֵף עֲצָב עִמָּה. בִּרְכַת ה' - זֶה הַשְׂכִּינָה, שֶׁהִיא מְמַנָּה עַל בִּרְכוֹת הָעוֹלָם, וּמְמַנָּה יוֹצְאוֹת בִּרְכוֹת לִפְלִי.

בֹּא רֵאָה מַה פְּתוּב בַּהֲתַחֲלָה, וַיֹּאמֶר ה' לְנֹחַ בֹּא אִתָּה וְכָל בֵּיתְךָ אֵל הַתֶּבֶה וּגְו'. כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר, שֶׁבַע הַבֵּית נִתְּן לוֹ רְשׁוּת לְהַכְנִס. אַחֲרֵי כֵן הָאִשָּׁה אָמְרָה לוֹ לְצֵאתָ. בַּהֲתַחֲלָה נִכְנָס בִּרְשׁוּת בַּעֲלָהּ, וּבְסוֹף יֵצֵא בִּרְשׁוּת הָאִשָּׁה. מִכָּאן לְמַדְנוּ שֶׁבַע הַבֵּית יִכְנָס, וְהָאִשָּׁה תּוֹצִיא. זֶהוּ שְׂכָתוֹב וַיִּדְבֹּר אֱלֹהִים אֶל נֹחַ לֵאמֹר צֵא מִן הַתֶּבֶה. שְׂרָשׁוֹת הַיָּתֵד בַּיָּדֶיהָ לְהוֹצִיא אֶת הָאוֹרֹת, וְלֹא לְהַכְנִיסוֹ.

בֵּינוֹ שְׂיָצָא, נִתְּן לָהּ מִתְּנוּת, מִשּׁוּם שֶׁהִיא בְּבֵית וְהַבֵּית בַּיָּדֶיהָ. וְאוֹתָם הַמִּתְּנוּת שֶׁנִּתְּן לָהּ, כְּדֵי לְהַרְבוֹת אַהֲבָה אֶל בַּעֲלָהּ. מִכָּאן לְמַדְנוּ דֶּרֶךְ אֶרֶץ לְאוֹרֹת [לְחַת בֵּית בַּעֲלָהּ, כְּשִׁינָּה נִתְּן מִתְּנוּת לְאִשְׁתּוֹ, וְלֹא בִּדְרָה, וְכֵן בֵּינוֹ שֶׁנִּתְּן לוֹ מִתְּנוּת]. וְעַל זֶה, לְאַחֲרֵי שֶׁנִּתְּן לָהּ מִתְּנוּת לְהַרְבוֹת לָהּ אַהֲבָה עִם בַּעֲלָהּ.

גַּם בֵּינוֹ שְׂיָצָא, נִתְּן מִתְּנוּת וְאוֹצֵרוֹת בֵּית בַּעֲלָהּ לְחַת לְאִשְׁתּוֹ וּלְשִׁמְשׁ עִמָּה וּלְהַרְבוֹת לָהּ אַהֲבָה עִם בַּעֲלָהּ. וְזֶה שְׂכָתוֹב וַיִּקַּח מִכָּל וְגו' וְעַל עֵלֶת בְּמִזְבֵּחַ. אֵלּוּ מִתְּנוּת שֶׁנִּתְּן בֵּית שֶׁל בַּעֲלָהּ כְּדֵי לְהַרְבוֹת לָהּ אַהֲבָה בְּעוֹלָם. וּמִכָּאן לְמַדְנוּ דֶּרֶךְ אֶרֶץ לְאוֹרֹת שִׁיתָן מִתְּנוּת בֵּית שֶׁל בַּעֲלָהּ לְאִשְׁתּוֹ וְלֹא בִּדְרָה. וְעַל זֶה וְעַל עֵלֶת בְּמִזְבֵּחַ, קָרָן לְקָרָה, לְהַרְבוֹת אַהֲבָה עִם בַּעֲלָהּ בְּרֵךְ אוֹתוֹ [בְּרֵךְ אוֹתוֹ, שְׂכָתוֹב וַיִּכְרֹךְ אֱלֹהִים אֶת נֹחַ וְאֶת בָּנָיו וַיֹּאמֶר לָהֶם פְּרוּ וּרְבוּ וּגְו'. וְלִכְן פְּתוּב (משלי י) בִּרְכַת ה' הִיא תַעֲשִׂיר.

וְדָא יוֹסֵף עֲצָב עִמָּה. רָזָא דְכְּתִיב בְּעֲצָבוֹן תֹּאכְלֶנָּה. עֲצָבוֹן עֲצִיבוֹ וְרוֹגְזָא בְּלֹא נְהִירוֹ דְּאַנְפִּין. כִּד אֲתַחֲשׁוּךְ סִיְהָרָא וַיִּבְרַכְאן לֹא מִשְׁתַּפְּחִי. בְּעֲצָבוֹן סִטְרָא דְרוּחָא אֲחִירָא

פִּתַּח וְאָמַר, (משלי י) בִּרְכַת י' הִיא תַעֲשִׂיר וְלֹא יוֹסֵף עֲצָב עִמָּה. בִּרְכַת י' דָּא שְׂכִינָתָא דְאִיהִי אֲתַפְקָדָא עַל בִּרְכָאן דְּעָלְמָא, וּמְמַנָּה נְפִיקָא בִּרְכָאן לְכָלָא.

הָא חֲזִי, מַה כְּתִיב בְּקִדְמִיתָא וַיֹּאמֶר י' לְנֹחַ בֹּא אִתָּה וְכָל בֵּיתְךָ אֵל הַתֶּבֶה וּגְו'. כְּמָה דְאֲתַמָּר דְּמֵאֲרִיה דְּבִיתָא יְהִי לִיה רְשׁוֹ לְמִיעָאֵל. לְבִתָּר אֲתַתָּא אֲמָרָה לִיה לְנִפְקָא. בְּקִדְמִיתָא עָאֵל בִּרְשׁוּתָא דְּבַעֲלָהּ, לְסוֹף נִפְקָא בִּרְשׁוֹ דְאֲתַתָּא. מִכָּאן אוֹלִיפְנָא מֵאֲרִיה (דף עא ע"א) דְּבִיתָא יַעֲלִי וְאֲתַתָּא תִּפְקִי, הָדָא הוּא דְכְּתִיב וַיִּדְבֹּר אֱלֹהִים אֶל נֹחַ לֵאמֹר צֵא מִן הַתֶּבֶה. דְּרְשׁוֹ הָוָה בִּידְהָא לְאַפְקָא לִיה לְאוֹשְׁפִיזָא וְלֹא לְאַעֲלָא לִיה.

בֵּינוֹ דְּנִפְקָא יְהִי מִתְּנָן לָהּ, בְּגִין דְּאִיהִי בְּבִיתָא וּבִיתָא בִּידְהָא. וְאִנּוּן מִתְּנָן דְּיִהֵב לָהּ בְּגִין לְאַסְגָּאָה לָהּ רְחִימוּתָא בְּבַעֲלָהּ. מִכָּאן אוֹלִיפְנָא אוֹרְחָא אֲרַעָא לְאוֹשְׁפִיזָא. (לְמִיחָא בִּידָא) דְּבַעֲלָהּ כִּד נִפְקִי יְהִי מִתְּנָן לְאִתְמִיתָא וְלֹא בִּידָהּ וּבְגִין כִּד בֵּינוֹ דְּיִהֵב לִיה מִתְּנָן) וְעַל דָּא לְבִתָּר דְּיִהֵב לָהּ מִתְּנָן לְאַסְגָּאָה לָהּ רְחִימוּתָא בְּבַעֲלָהּ.

(ג"א בֵּינוֹ דְּנִפְקָא יְהִי מִתְּנָן וּנְכֻכּוֹן בִּידָא דְּבַעֲלָהּ לְמִיחָא לְאִתְמִיתָא וּלְמִתְּנָרִי כִּד וּלְאַסְגָּאָה לָהּ רְחִימוּתָא בְּבַעֲלָהּ, הָדָא הוּא דְכְּתִיב וַיִּקַּח מִכָּל וְגו' וְעַל עוֹלוֹת בְּמִזְבֵּחַ, אֵלּוּ מִתְּנָן דְּיִהֵב בִּידָא דְּבַעֲלָהּ בְּגִין לְאַסְגָּאָה לָהּ רְחִימוּתָא בְּעָלְמָא, וּמִכָּאן אוֹלִיפְנָא אוֹרְחָא אֲרַעָא לְאוֹשְׁפִיזָא דְּיִהֵב מִתְּנָן בִּידָא דְּבַעֲלָהּ לְאִתְמִיתָא וְלֹא בִּידְהָא, וְעַל דָּא וְעַל עוֹלוֹת בְּמִזְבֵּחַ, קוֹרְבָנָא לְדְּבִיכָא לְאַסְגָּאָה רְחִימוּתָא בְּבַעֲלָהּ בִּרְכָא לִיה) בִּרְכָא לִיה, דְּכְּתִיב וַיִּכְרֹךְ אֱלֹהִים אֶת נֹחַ וְאֶת בָּנָיו וַיֹּאמֶר לָהֶם פְּרוּ וּרְבוּ וּגְו'. וּבְגִין כִּד פְּתִיב, (משלי י) בִּרְכַת י' הִיא תַעֲשִׂיר. וְדָא יוֹסֵף עֲצָב עִמָּה דְאֲתַמָּר.

וְדָא יוֹסֵף עֲצָב עִמָּה. רָזָא דְכְּתִיב בְּעֲצָבוֹן תֹּאכְלֶנָּה. עֲצָבוֹן עֲצִיבוֹ וְרוֹגְזָא בְּלֹא נְהִירוֹ דְּאַנְפִּין. כִּד אֲתַחֲשׁוּךְ סִיְהָרָא וַיִּבְרַכְאן לֹא מִשְׁתַּפְּחִי. בְּעֲצָבוֹן סִטְרָא דְרוּחָא אֲחִירָא

וברכות לא נמצאות. בעצבון -
צד של רוח אחר שמונע ברכות
מהעולם, ולכן לא יוסף עצב
עמה. וזהו סוד הכתוב (בראשית ח)
לא אסף עוד לקלל את האדמה.
ומוראכם וחתכם יהיה. מפאן
ולהלוא יהיה לכם דמיות בני
אדם, שהרי בתחלה לא היו
דמיות של בני אדם. בא ראה,
בתחלה כתוב (שם ט) בצלם אלהים
עשה את האדם, וכתוב (שם ח)
בדמות אלהים עשה אותו. כיון
שחטאו, השתנתה דמותם מאותה
דמות עליונה, והם התהפכו
לפחד מלפני חיות השדה.

בתחלה כל בריות העולם זקפו
עינים, וראו דמות קדושה עליונה
וזהו ופחדו מלפניו. כיון שחטאו,
התהפכה דמותם בעיניהם לדמות
אחרת, והתהפך שבני אדם זעים
ופחדים לפני שאר הבריות.

בא ראה, כל אותם בני אדם שלא
חוטאים לפני רבונם ולא עוברים
על מצוות התורה, זיו דמותם לא
משתנה ממראה הדמות העליונה,
וכל בריות העולם זעים ופחדים
לפניו. ובשעה שבני אדם עוברים
על דברי התורה, מתחלפת
דמותם, וכלם מזדעזעים ופחדים
מלפני הבריות האחרות, משום
שהתחלפה הדמות העליונה
והעברה מהם, ואז שולטים בהם
חיות השדה, שהרי לא רואים
בהם אותה דמות עליונה כראוי.

ועל כן עכשו, כיון שהעולם
התחדש כמו מקדם, ברכם את
הברכה הזו והשליט אותם על
הכל, כמו שנאמר וכל דגי הים
בידכם נתנו. ואפילו דגי הים. רבי
חייא אמר, בידכם נתנו - מקדם
לכן. כשהקדוש ברוך הוא ברא
את העולם, מסר בידיהם את
הכל, שכתוב ורדו בדגת הים
ובעוף השמים וגו'.

דאמנע ברכאן מעלמא, ובגין כן ולא יוסיף
עצב עמה. ודא הוא רזא דכתיב, (בראשית ח) לא
אוסף לקלל עוד את האדמה:

ומוראכם וחתכם יהיה. מפאן ולהלוא יהא
לכון דיוקנין דבני נשא דהא
בקדמיתא לא הו דיוקנין דבני נשא. תא חזי,
בקדמיתא כתיב, (בראשית ט) בצלם אלהים עשה
את האדם, וכתוב, (בראשית ח) בדמות אלהים
עשה אותו. כיון דחטו אשתנו דיוקנייהו
מההוא דיוקנא עלאה ואתהפכו אנון למדחל
מקמי חיוון ברא.

בקדמיתא כל בריין דעלמא זקפן עיינין
וחמאן דיוקנא קדישא עלאה
וזהו ופחדו מלפניו. כיון דחטו אתהפך
דיוקנייהו מעינייהו לדיוקנא אחרא. ואתהפך
דבני נשא זעין ודחלין קמי שאר בריין.

תא חזי, כל אנון בני נשא דלא חטאן קמי
מאריהון ולא עברין על פקודי אורייתא.
זיו דיוקנא דלהון לא אשתני מחיזו דדיוקנא
עלאה. וכל בריין דעלמא זעין ודחלין קמיה.
ובשעתא דבני נשא עברין על פתגמי
אורייתא, אתחלף דיוקנא דלהון וכלהו זעין
ודחלין מקמי בריין אחרנין, בגין דאתחלף
דיוקנא עלאה ואתעבר מנייהו, וכדין שליטי
בהו חיות ברא, דהא לא חמו בהו ההוא
דיוקנא עלאה כדקחזי.

ועל כן השתא כיון דעלמא אתחדש
במלקדמין, בריף לון ברכתא דא ושלטי
לון על כלא, כמה דאת אמר וכל דגי הים
בידכם נתנו. ואפילו נוגי ימא. רבי חייא אמר
בידכם נתנו. מקדמת דנא. דכד ברא קדשא
בריף הוא עלמא מסר כלא בידהון דכתיב
ורדו בדגת הים ובעוף השמים וגו'.

וַיִּבְרָךְ אֱלֹהִים אֶת נֹחַ. רַבִּי חֲזַקְיָה פִתַּח (תהלים) לְדוֹד מִשְׁכִּיל אֲשֶׁרִי נָשׁוּי פָשַׁע כְּסוּי חֲטָאָה. הָאִי קָרָא אוּקְמוּהָ, אָבֵל קָרָא דָא בְרִיָּא דְחֻכְמָתָא אֲתָמַר. דִּהָא תַנִּינָן בַּעֲשָׂרָה זִינֵי שְׂבָחָא שְׂבַח דָּוִד לְקַדְשָׁא בְרִיָּה הוּא וְחַד מַנִּיָּהּ מִשְׁכִּיל. וְהוּא דְרָגָא חַד מֵאַנּוּן עֲשָׂרָה. וְדוֹד אֲתָקִין גְּרַמִּיה עַד לָא יִשְׁרִי עָלׇי הָאִי דְרָגָא.

אֲשֶׁרִי נָשׁוּי פָשַׁע, דִּהָא בִשְׁעָתָא דְקַדְשָׁא בְרִיָּה הוּא אֲתָקִיל חוּבֵי וְזַכוּן דְּבָנֵי נָשָׂא דִּהֵהוּא (ד"א כד תהוא) תִּיקְלָא דְּבַסְטָר חוּבִין מִסְתַּלְקִין וְאַנּוּן אוֹחֲרָנִין זְכִיין דְּאַנּוּן בְּתִיקְלָא אַחֲרָא מְכַרְיעִין לְתַתָּא דָא הוּא נָשׁוּי פָשַׁע. כְּסוּי חֲטָאָה בִשְׁעָתָא דְּדִינָא שְׂרִיא בְּעֵלְמָא דִּיהָא מְחַפֵּיא דָּלָא יִשְׁלוּט עָלׇי מְחַבְּלָא, כְּמָה דִּהּוּה לְנַח דְּכִסִּי לִיהָ קַדְשָׁא בְרִיָּה הוּא מִהֵהוּא חֲטָאָה דְּאַמְשִׁין עָלִיהָ אָדָם עַל עֵלְמָא. דְּכִינָן דְּחֲטָאָה דָא אֲנָגִיד אָדָם עַל עֵלְמָא, שְׂאָר בְּרִיָּין שְׁלֵטָאן וּבַר נֶשׁ דְּחִיל מַנִּיָּהּ וְעֵלְמָא לָא אֲתָקִין בְּתַקּוּנִיהָ. וּבְגִין כֶּף פֶּד נֶפֶק נֹחַ מִתִּיבּוּתָא קַדְשָׁא בְרִיָּה הוּא בְּרִיָּה. דְּכִתִּיב וַיִּבְרָךְ אֱלֹהִים אֶת נֹחַ וְאֶת בָּנָיו וְגו'.

וְאַתָּם פְּרוּ וּרְבוּ. בְּהֵי בְרַכָּאן לָא אֲשַׁתְּפַחוּ נּוֹקְבֵי, אֵלָא אֶת נֹחַ וְאֶת בָּנָיו, אָבֵל נּוֹקְבֵי לָא אָמַר קָרָא. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאַתָּם פְּלִלָא דְּכּוּרֵי (דף עא ע"ב) וְנוֹקְבֵי פְּחָדָא. וְתוּ אֶת נֹחַ לְאַסְגָּאָה נּוֹקְבִיהָ. וְאֶת בָּנָיו לְאַסְגָּאָה נּוֹקְבֵי דִּלְהוֹן.

וּבְגִין כֶּף פְּתִיב אַתָּם פְּרוּ וּרְבוּ לְמַעַבַּד תּוֹלְדוֹת מִכָּאן וְלַהֲלָאָה שְׂרָצוּ בְּאַרְץ. וְהָכָא יְהִיב לֹון קַדְשָׁא בְרִיָּה הוּא שְׁבַע פְּקוּדֵי אֲוִרִיתָא לֹון וּלְכָל דָּאָתוּ אֲבַתְרִיָּהּ, עַד

וַיִּבְרָךְ אֱלֹהִים אֶת נֹחַ. רַבִּי חֲזַקְיָה פִתַּח, (תהלים לב) לְדוֹד מִשְׁכִּיל אֲשֶׁרִי נָשׁוּי פָשַׁע כְּסוּי חֲטָאָה. פְּסוּק זֶה בְּאַרְוָהּ, אָבֵל פְּסוּק זֶה נִתְבָּאָר בְּסוּד הַחֻכְמָה. שְׁהֲרִי שְׁנִינּוּ, בַּעֲשָׂרָה מִינֵי שְׂבַח שְׂבַח דָּוִד אֶת הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאַחַד מֵהֶם הוּא מִשְׁכִּיל, וְהוּא דְרָגָה אַחַת מֵאַתָּן עֶשֶׂר. וְדוֹד הַתָּקִין עֲצָמוּ בְטָרָם שְׁתַּשְׂרָה עָלָיו הַדְרָגָה הַזֹּאת.

אֲשֶׁרִי נָשׁוּי פָשַׁע, שְׁהֲרִי בִשְׁעָה שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹקֵל חֲטָאִים וְזִכְיוֹת שֶׁל בְּנֵי אָדָם שֶׁל אוֹתוֹ [ד"א כשאותו] מִשְׁקָל שְׂבָצֵד הַחֲטָאִים עוֹלִים, וְאוֹתָם הַאֲחֵרִים, הַזִּכְיוֹת שֶׁהֵן בְּמִשְׁקָל אַחֵר, מְכַרְיעוֹת לְמַטָּה - זֶהוּ נָשׁוּי פָשַׁע.

כְּסוּי חֲטָאָה - בִּשְׁעָה שְׁהֲדִין שׁוּרָה בְּעוֹלָם, שְׁיִהִיה מְכֻסָּה שְׁלֵא יִשְׁלַט עָלָיו הַמִּשְׁחִית, כְּמוֹ שְׁהִיה לְנַח שְׂכֻסָּה אוֹתוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מֵאוֹתוֹ חֲטָא שְׁהַמְשִׁיף עָלָיו אָדָם עַל הָעוֹלָם. שְׂכִינָן שְׁחָטָא זֶה הַשְּׁפִיעַ אָדָם עַל הָעוֹלָם, שְׂאָר הַבְּרִיּוֹת שׁוֹלְטוֹת, וְכֵן אָדָם פּוֹחַד מֵהֶם, וְהָעוֹלָם לֹא הִתְקַן בְּתַקּוּנּוֹ. וְלָכֵן כְּשִׁינָא נֹחַ מִהַתְּבָחָה, בְּרָכּוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׂכַתּוֹב וַיִּבְרָךְ אֱלֹהִים אֶת נֹחַ וְאֶת בָּנָיו וְגו'.

וְאַתָּם פְּרוּ וּרְבוּ. בְּבִרְכּוֹת הַלְלוּ לֹא נִמְצְאוּ נִקְבוֹת, אֵלָא אֶת נֹחַ וְאֶת בָּנָיו, אָבֵל נִקְבוֹת הַפְּסוּק לֹא אָמַר. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְאַתָּם - כָּלֵל שֶׁל הַזְּכָרִים וְהַנְּקֻבוֹת כְּאַחַד. וְעוֹד, אֶת נֹחַ - לְרִבּוֹת אֶת אֲשֶׁתוֹ. וְאֶת בָּנָיו - לְרִבּוֹת אֶת נִקְבוֹתֵיהֶם.

וְכֵן פְּתוּב וְאַתָּם פְּרוּ וּרְבוּ, לַעֲשׂוֹת תּוֹלְדוֹת מִכָּאן וְהִלָּאָה, שְׂרָצוּ בְּאַרְץ. וְכָאן נִתֵּן לָהֶם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁבַע מִצְוֹת

התורה ולכל הבאים אחריהם, עד שצמדו ישראל בהר סיני ונתנו להם כל מצוות התורה כאחד.

ויאמר אלהים לנח וגו', זאת אות הברית אשר אני נתן ביני וביניכם וגו', את קשתי נתתי בענן. נתתי - מקדם לכן. רבי שמעון פתח, (יחזקאל א) וממזל לרקיע אשר על ראשם כמראה אבן ספיר דמות פסא. מה כתוב למעלה? ואשמע את קול כנפיהם כקול מים רבים כקול שדי בלכתן. אלו ארבע חיות גדולות עליונות קדושות שאותו הרקיע מתקן עליהם. וכל הכנפים [גפרות] מתחברות זו בזו לכסות את גופם.

ובשעה שהם פורשים כנפיהם, נשמע קול הכנפים שלכלם שאומרים שירה. זהו שכתוב כקול שדי, שלא שוכף לעולמים, כמו שנאמר (תהלים ל) למען יזמרך כבוד ולא ידום. ומה אומרים? (שם צח) הודיע ה' ישועתו לעיני הגוים גלה צדקתו.

קול המלה כקול מחנה, כקול מחנה קדוש כשמתחברים כל הצבאות העליונים למעלה. ומה אומרים? קדוש קדוש קדוש ה' צבאות מלא כל הארץ כבודו. חוזרים לדום, אומרים קדוש. חוזרים לצפון, אומרים קדוש. חוזרים למזרח, אומרים קדוש. חוזרים למערב, אומרים ברוך.

והרקיע הזה עומד על ראשיהם. ובכל מקום שהיא הולכת, מסובבים פנים לאותו צד שנכללים הפנים בו. מסובב פניו לארבעה רוחות, וכלם מסתובבים למטה. ברבוע שלו נחקקת בארבע פנים: פני אריה, פני נשר, פני שור, פני אדם. חקוק בכלם אדם. פני אריה אדם. פני נשר אדם. פני שור אדם. פני כלם כלולים בו. ולכן כתוב

דקיימו ישראל בטורא דסיני ואתייהב לון כל פקודי אורייתא כחדא:

ויאמר אלהים לנח וגו'. זאת אות הברית אשר אני נתן ביני וביניכם וגו'. את קשתי נתתי בענן. נתתי מקדמת דנא. רבי שמעון פתח (יחזקאל א) וממזל לרקיע אשר על ראשם כמראה אבן ספיר דמות פסא. מה כתיב לעילא ואשמע את קול כנפיהם כקול מים רבים כקול שדי בלכתן. אליו ארבע חיוון רברבן עלאין קדישין דההוא רקיע מתתקנא עלייהו. וכלהו גדפייהו (ד"א ל"ג פרישן) מתחבראן דא בדא לחפייא גופייהו.

ובשעתא דאנון פרשי גדפייהו, אשתמע קול גדפין דכלהו דאמרי שירתא, הדא הוא דכתיב כקול שדי. דלא אשתכיף לעלמין. כמה דכתיב, (תהלים ל) למען יזמרך כבוד ולא ידום. ומאי אמרי, (תהלים צח) הודיע יי ישועתו לעיני הגוים גלה צדקתו.

קול המלה כקול מחנה, כקול משרייתא קדישא כד מתחברן כל חילין עלאין לעילא. ומאי אמרי קדוש קדוש קדוש יי צבאות מלא כל הארץ כבודו. אהדרו לדום אמרו קדוש, אהדרו לצפון אמרו קדוש. אהדרו למזרח אמרו קדוש. אהדרו למערב אמרו ברוך.

והאי רקיע קאים על רישיהון. ובכל אתר דאיהי אזלא, אסחרו אפין לההוא סטרא דאתפלילו אנפין ביה. אסחרו אנפין לארבע זווין, וכלהו מסתחרין לתתא. ברבועא דיליה אתגליפת בארבע אנפין, אנפי אריה. אנפי נשר. אנפי שור. אנפי אדם. גליף בכלהו אדם. אנפי אריה אדם. אנפי נשר אדם. אנפי שור אדם. אנפי כלם כלולים בו. וכלם כלולים בו. וכלם כלולים בו. וכלם כלולים בו.

כלילן ביה. ובגין כך פתיב ודמות פניהם פני אדם.

והאי רקיע דאתרבע פלהו גוונין כלילן ביה, ארבע גוונין אתחזין ביה גליפין בארבע ארבע. בארבע גליפין רשימין טהירין עלאין ותתאין. פד מתפרשאן גוונין דאנון ארבע סלקין תריסר. גוון ירק. גוון סומק. גוון חוור. גוון ספיר דאתפלילו מפל גוונין. הדא הוא דכתיב, (יחזקאל א) כמראה הקשת אשר יהיה בענן ביום המראה הנוגה סביב הוא מראה דמות כבוד יי. חיזו דגוונין דכלא. ובגין כך את קשתי נתתי בענן.

מאי קשתי, כמה דאתמר ביוסף דכתיב, (בראשית מט) ותשב באיתן קשתו. בגין דיוסף צדיק אקרי, ובגין כך קשתו דא ברית דקשת דאתפליל בצדיק, דברית דא בדא אתאחיד. ובגין דנח הוה צדיק, קיימא דיליה קשת.

ויפוזו. מאי ויפוזו, אנהירו בחמידו דכלא. כמה דאת אמר (תהלים יט) הנחמדים מזהב ומפז רב ומתוקים. אתנהירו בנהירו עלאה כד נטר ברית. ובגין כך אקרי יוסף הצדיק. על דא אקרי הקשת ברית, כליל דא בדא.

והרא יקרא עלאה חיזו דכל חיזו חזו כחיזו טמירין (נ"א טמירא) גוונין טמירין. גוונין דלא אתגליין. ולית רשו לאסתכלא בעינא בקשת פד אתחזי בעלמא דלא יתחזי קלנא בשכינתא. וכן גוונין דקשת הוא חיזו סוסטיפא קטירא כחיזו יקרא עלאה דלא לאסתכלא.

ובין דארעא חמאת להאי קשת קיימא קדישא, אתקיימת בקיומא. ועל דא

ודמות פניהם פני אדם. והרקיע הזה שהתרבע, כל הגונים כלולים בו. ארבעה גונים נראים בו חקוקים בארבע ארבע. בארבעה חקוקים רשומים אורות עליונים ותחתונים. כשנפרדים הגונים של אותם ארבע, עולים שנים עשר. גון ירק. גון אדם. גון לבן. גון ספיר שנכללו מפל הגונים. זהו שכתוב (יחזקאל א) כמראה הקשת אשר יהיה בענן ביום המראה הנגה סביב הוא מראה דמות כבוד ה'. המראה של כל הגונים, ולכן את קשתי נתתי בענן.

מה זה קשתי? כמו שנאמר ביוסף, שכתוב (בראשית מט) ותשב באיתן קשתו, משום שיוסף נקרא צדיק. ולכן קשתו, זו ברית של הקשת שנכללת בצדיק, שהברית זה עם זה נאחז. ומשום שנח הוה צדיק, הברית שלו קשת.

ויפוזו, מה זה ויפוזו? האירו בחמידת הכל, כמו שנאמר (תהלים יט) הנחמדים מזהב ומפז רב ומתוקים. הוארו באור עליון כששמר הברית. ולכן נקרא יוסף הצדיק. ועל זה הקשת נקראת ברית, כלל זה בזה.

והר נכבד עליון המראה של כל המראות, מראה כמראה טמונים [נ"א טמון] הגונים הטמונים. הגונים שלא התגלו. ואין רשות להסתכל בעין בקשת כשנראית בעולם, שלא יתראה קלון בפשינה. וכן גוני הקשת הוא מראה מוצק קשור כמראה כבוד העליון שלא להסתכל.

ובין שהארץ ראתה את הקשת הזו, ברית קדושה, התקיימה בקיום. ועל זה והיתה לאות ברית בין אלהים וגו'. זה

שֶׁאֲמַרְנוּ שְׂאֵלוֹ שְׁלֹשֶׁת הַגִּנִּים
וְאֶחָד שֶׁנִּכְלָל בֵּינֵיהֶם כָּלם סוּד
אֶחָד, וּבִתְוֹךְ הָעֵנָן עוֹלָה
לְהִרְאֹת. (יחזקאל א) וּמִמַּעַל לָרִקִּיעַ
אֲשֶׁר עַל רֹאשׁ כְּמֵרָאָה אֲבָן
סִפִּיר - זוֹהִי אֲבָן הַשְּׁתִּיָּה שֶׁהִיא
נִקְדָּה אַחַת שֶׁל כָּל הָעוֹלָם וְעוֹמֵד
עָלֶיהָ קֹדֶשׁ הַקִּדְּשִׁים, וּמֵהִי?
הַפֶּסֶא הַקָּדוֹשׁ הַעֲלִיּוֹן שֶׁמִּמֶּנָּה
עַל אֲרֻבָּעָה אֱלֹהִים דְּמוּת כֶּסֶא
בְּאַרְבָּעָה עֲמוּדִים, וְזוֹהִי תוֹרָה
שֶׁבַעַל פֶּה.

וְעַל דְּמוּת הַפֶּסֶא דְּמוּת כְּמֵרָאָה
אָדָם עָלָיו מְלֻמָּעָה - זוֹהִי תוֹרָה
שֶׁבַכְתָּב. מִכָּאן שֶׁתוֹרָה שֶׁבַכְתָּב
יְשִׁימוּ אוֹתָהּ עַל תוֹרָה שֶׁבַעַל
פֶּה, מִשּׁוּם שֶׁזֶה כֶּסֶא לְזֶה.
כְּמֵרָאָה אָדָם, שֶׁהוּא הַדְּמוּת שֶׁל
יַעֲקֹב שֶׁהוּא יוֹשֵׁב עָלֶיהָ.

רַבִּי יְהוּדָה קָם לִילָה אֶחָד לַעֲסֹק
בַּתּוֹרָה בְּחֻצוֹת הַלֵּילָה בְּאַכְסִנְיָה
בְּעִיר מַחְסִיָּא, וְהָיָה שֶׁם בִּבִּית
יְהוּדִי אֶחָד שָׁבָא בִּשְׂמֵי אֲמִתּוֹת
שֶׁל מְלָבוּשִׁים. פֶּתַח רַבִּי יְהוּדָה
וְאָמַר, (בְּרַאשִׁית כח) וְהָאֲבָן הַזֹּאת
אֲשֶׁר שְׁמִתִּי מִצָּבָה יִהְיֶה בֵּית
אֱלֹהִים - זוֹהִי אֲבָן הַשְּׁתִּיָּה
שֶׁמִּשָּׁם נִשְׁתַּל הָעוֹלָם וְעָלֶיהָ
נִבְנָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ.

הָרִים רָאשוֹ אוֹתוֹ יְהוּדִי וְאָמַר
לוֹ, דְּבַר זֶה אֵיךְ אֶפְשָׁר? וְהָרִי
אֲבָן הַשְּׁתִּיָּה טָרַם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם
הָיְתָה, וּמִמֶּנָּה נִשְׁתַּל הָעוֹלָם,
וְאֵתָה אֲמַרְתָּ וְהָאֲבָן הַזֹּאת אֲשֶׁר
שְׁמִתִּי מִצָּבָה, שֶׁמִּשָּׁמָּה שִׁיעֲקֹב
שֶׁם אוֹתָהּ עֲכָשׁוּ, שֶׁכְּתוּב (שם)
וַיִּקַּח אֶת הָאֲבָן אֲשֶׁר שֶׁם
מִרְאשֻׁתִּיו? וְעוֹד, שִׁיעֲקֹב בִּבִּית
אֵל הָיָה, וְהָאֲבָן הַזֹּאת הָיְתָה
בִּירוּשָׁלַיִם.

רַבִּי יְהוּדָה לֹא סוֹכֵב רָאשוֹ אֵלָיו,
פֶּתַח וְאָמַר, (עֲמוֹס ד) הַכּוֹן לִקְרֹאת
אֱלֹהֵיךָ יִשְׂרָאֵל, וְכְתוּב (דְּבָרִים כז)
הִסְכַּת וּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל. דְּבָרִי תוֹרָה

וְהָיְתָה לְאוֹת בְּרִית בֵּין אֱלֹהִים וְגו'. הָאִי
דְּאֲמַרְן דְּאֵלִין תִּלְת גְּוֹנִין וְחַד דְּאֲתַפְלִיל
בֵּינֵיהֶם כְּלָהוּ רִזָּא חָדָא. וּבְגוּ עֲנָא סְלָקָא
לְאֲתַחְזָא. (יחזקאל א) וּמִמַּעַל לָרִקִּיעַ אֲשֶׁר עַל
רֹאשׁ כְּמֵרָאָה אֲבָן סִפִּיר. הָאִי הִיא אֲבָן
שְׁתִּיָּה דְּאִיהִי נִקְוֶדָה חָדָא דְּכָל עֲלָמָא. וְקִיַּימָא
עָלֶיהָ קֹדֶשׁ הַקִּדְּשִׁים. וּמֵאִי הִיא, בְּרִסְיָא
קִדִּישָׁא עֲלָאָה דְּאִיהִי מִמֶּנָּא עַל אֵלִין אֲרֻבָּע
דְּמוּת כֶּסֶא בְּאַרְבָּע סְמִכִין, וְדָא הוּא תוֹרָה
שֶׁבַעַל פֶּה.

וְעַל דְּמוּת הַפֶּסֶא דְּמוּת כְּמֵרָאָה אָדָם עָלָיו
מְלֻמָּעָה. דָּא הִיא תוֹרָה שֶׁבַכְתָּב. מִכָּאן
דְּתוֹרָה שֶׁבַכְתָּב יִשְׁוּוֹן (דף עב ע"א) יִתָּה עַל תוֹרָה
שֶׁבַעַל פֶּה. בְּגִין דְּהָאִי כְּרִסְיָא לְדָא, כְּמֵרָאָה
אָדָם דְּאִיהוּ דְּיוֹקְנָא דְּיַעֲקֹב דְּאִיהוּ יִתִּיב עָלֶיהָ.
רַבִּי יְהוּדָה קָם לִילָא חַד לְמַלְעִי בְּאוֹרִיָּיתָא
בְּפִלְגּוֹ לִילָא בְּבִי אוֹשְׁפִיזָא בְּמֵתָא
מַחְסִיָּא. וְהָיָה תַּמָּן בְּבִיתָא חַד יוֹדָאִי דְּאֵתָא
בְּתָרֵי קְסִירֵי דְּקֻטְפִּירָא. פֶּתַח רַבִּי יְהוּדָה וְאָמַר
(בְּרַאשִׁית כח) וְהָאֲבָן הַזֹּאת אֲשֶׁר שְׁמִתִּי מִצָּבָה
יִהְיֶה בֵּית אֱלֹהִים. דָּא הִיא אֲבָן שְׁתִּיָּה דְּמִתַּמָּן
אֲשִׁתִּיל עֲלָמָא וְעָלָה אֲתַבְּנִי בִי מִקְדָּשָׁא.

זְקַן. רִישִׁיָּה הֵהוּא יוֹדָאִי וְאָמַר לִיה הָאִי מְלָה
אֵיךְ אֶפְשָׁר, וְהָאֲבָן שְׁתִּיָּה עַד לֹא
אֲתַבְּרִי עֲלָמָא הוֹת וּמִינָהּ אֲשִׁתִּיל עֲלָמָא, וְאֵתָ
אֲמַרְתָּ וְהָאֲבָן הַזֹּאת אֲשֶׁר שְׁמִתִּי מִצָּבָה.
דְּמִשְׁמַע דְּיַעֲקֹב שׁוּי לָהּ הַשְּׁתָּא דְּכְתִיב, (בְּרַאשִׁית
כח) וַיִּקַּח אֶת הָאֲבָן אֲשֶׁר שֶׁם מִרְאשֻׁתִּיו. וְתוֹ
דְּיַעֲקֹב בְּבִית אֵל הָיָה וְהָאִי אֲבָנָא הוֹת
בִּירוּשָׁלַם.

רַבִּי יְהוּדָה לֹא אֶסְחָר רִישִׁיָּה לְגַבִּיָּה, פֶּתַח
וְאָמַר (עֲמוֹס ד) הַכּוֹן לִקְרֹאת אֱלֹהֵיךָ
יִשְׂרָאֵל. וְכְתִיב, (דְּבָרִים כז) הִסְכַּת וּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל.

צריכים פונה, ודברי תורה צריכים להתקן בגוף ודבון פאחד. קם אותו יהודי והתלבש, וישב אצל רבי יהודה ואמר, אשריכם הצדיקים שעוסקים בתורה יומם ולילה.

אמר לו רבי יהודה, עכשו שכונת עצמך, אמר דברך שנתחבר פאחד, שהרי דברי תורה צריכים תקון הגוף ותקון הלב, ואם לא - במטתי הייתי שוכב, ובלבי הייתי אומר דברים. אלא הרי שנינו, שאפלו אחד שיושב ועוסק בתורה, השכינה מתחברת עמו, ומה שכינה כאן ואני שוכב במטתי!! ולא עוד, אלא שצריכים צחות.

ועוד, שכל בן אדם שקם לעסק בתורה מחצות הלילה, פשמתעוררת רוח צפון (בפחות הלילה), הקדוש ברוך הוא בא להשתעשע עם הצדיקים בגן עדן. והוא וכל הצדיקים שבגן, כלם מקשיבים [לו, ומקשיבים] לאותם דברים שיוצאים מפיו. ומה הקדוש ברוך הוא וכל הצדיקים שמתעוררים לשמע דברי תורה בשעה הזו, ואני אהיה שוכב במטתי!! אמר לו, פעת אמר דברך.

אמר לו, שאלתי על מה שאמרת בפסוק הזה [סוד של אבן השתייה שאמרת], והאבן הזאת אשר שמתי מצבה יהיה בית אלהים, שזו אבן השתייה, [עכשו שמקשיב לדברי] איך אפשר? שהרי אבן השתייה טרם שנוברא העולם היתה, וממנה נשתל העולם, ואתה אמרת אשר שמתי, שמשמע שיעקב שם אותה פעת, וכתוב ויקח את האבן אשר שם מראשותיו?

ועוד, שיעקב בבית אל היה, והאבן הזו היתה בירושלים.

מלי דאורייתא בעיין פוונה. ומלין דאורייתא בעאן לאתתקנא בגופא ורעותא כחדא. קם ההוא יודאי ואתלבש, ויתיב לגביה דרבי יהודה, ואמר זפאין אתון צדיקיא דמשתדלי באורייתא יומא וליילי.

אמר ליה רבי יהודה השתא דכוונת גרמך, אימא מילך דנתחבר כחדא. דהא מלי דאורייתא בעיין תקונא דגופא ותקונא דלבא. ואי לאו בערסאי שכיבנא ובלבאי אמרנא מלין. אלא הא תנינן דאפילו חד דיתיב ולעי באורייתא שכינתא אתחברת בהדיה, ומה שכינתא הכא ואנא שכיב בערסאי. ולא עוד אלא דבעיין צחותא.

ותו דכל בר נש דקם למלעי באורייתא מפלגו ליליא כד אתער רוח צפון (בפלגו דליליא) קדשא בריך הוא אתי לאשתעשעא עם צדיקיא בגנתא דעדן. והוא וכל צדיקיא דבגנתא כלהו צייתין (ליה וצייתין) לאלין מלין דנפקי מפומיה. ומה קדשא בריך הוא וכל צדיקיא מתעוררין למשמע מלי דאורייתא בשעתא דא ואנא אהא שכיב בערסאי. אמר ליה השתא אימא מילך.

אמר ליה שאילנא על מה דאמרת בפסוקא דא (ווא דאבן שתייה דאמרת) והאבן הזאת אשר שמתי מצבה יהיה בית אלהים דדא אבן שתייה. (השתא דציית למלי) הין אפשר, דהא אבן שתייה עד לא אתברי עלמא הות ומנה אשתיל עלמא, ואת אמרת אשר שמתי, דמשמע דייעקב שוי לה השתא. וכתוב ויקח את האבן אשר שם מראשותיו.

ותו דייעקב בבית אל הוה ואבנא דא הות בירושלים. אמר ליה כל ארעא דישראל אכפל תחותוי וההוא אבן תחותיה הות. אמר

אמר לו, כל ארץ ישראל
התקפלה תחתיו, ואותה אבן
תחתיו היתה. אמר לו, אשר שם
כתוב, וְהָאֵבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר
שָׁמָּה מִצֵּבָה. אמר לו, אם ידעת
הדבר - אמר אותו.

פתח ואמר, (תהלים יז) אֲנִי בִצְדָק
אֲחֻזָּה פָּנֶיךָ אֲשַׁבֵּעַ בְּהִקִּיץ
תְּמוֹנֶתְךָ. דוד המלך, החכיבות
והדבקות שלו היתה באבן
הזאת, ועליה אמר (שם קיח) אֲבֶן
מָאֶסוּ הַבּוֹנִים הִיתָה לְרֹאשׁ פָּנָה.
וכשרצה להסתפל במראה כבוד
רבונו, נטל אבן זו בידו בתחלה,
ואחר כך נכנס.

משום שכל מי שרצה להראות
לפני רבונו, לא נכנס אלא עם
אבן זאת, שכתוב (ויקרא יג) בְּזֹאת
יָבֵא אֶהְרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ. ודוד
משבח עצמו ואומר, אֲנִי בִצְדָק
אֲחֻזָּה פָּנֶיךָ. וכל השתדלותו של
דוד להראות באבן זאת כְּרֹאוֹי
כלפי מעלה.

בא ותראה, אברהם תקן תפלת
הבקר והודיע טוב רבונו בעולם,
ותקן אותה השעה בתקונייה
כְּרֹאוֹי, שכתוב (בראשית כב) וַיִּשְׁכֶּם
אַבְרָהָם בַּבֶּקֶר. יצחק תקן תפלת
מנחה, והודיע בעולם שיש דין
ויש דין שיכול להציל ולדון את
העולם.

יעקב תקן תפלת ערבית,
ובשכיל התפלה הזו שתקן מה
שלא תקן בן אדם מקדם לזה
כְּרֹאוֹי, לכן שבח את עצמו ואמר
וְהָאֵבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר שָׁמָּה מִצֵּבָה.
שעד אותה שעה לא תקן אותה
אחר כמותו.

יִרְבֵּן וִיקָח אֶת הָאֵבֶן אֲשֶׁר שָׁם
מֵרָאשׁוֹתָיו וַיִּשֶׁם אוֹתָהּ מִצֵּבָה. מה
זה מצבה? שהיתה נפולה,
והקים אותה. ויצק שמן על
ראשה. שהרי ביעקב תלוי הדבר
לעשות יותר מכל בני העולם.

לִיָּה אֲשֶׁר שָׁם כְּתִיב. וְכָתִיב וְהָאֵבֶן הַזֹּאת
אֲשֶׁר שָׁמָּה מִצֵּבָה. אמר לִיָּה אִי יָדַעְתָּ מִלָּה
אֵימָא לָהּ.

פתח ואמר, (תהלים יז) אֲנִי בִצְדָק אֲחֻזָּה פָּנֶיךָ
אֲשַׁבֵּעַ בְּהִקִּיץ תְּמוֹנֶתְךָ. דוד מלֵכָא
חֲבִיבוֹתָא וְדִבְקוֹתָא דִּילִיָּה בְּהָאֵי אֵבֶן הָוָה.
ועלה אמר (תהלים קיח) אֲבֶן מָאֶסוּ הַבּוֹנִים הִיתָה
לְרֹאשׁ פָּנָה. וכד בַּעַל לֹאסְתַּפְּלָא בְּחִיזוֹ יִקְרָא
דְּמָרִיָּה, נִטַּל לְהָאֵי אֵבֶן בִּידֵיהּ בְּקִדְמִיתָא
וּלְבִתָּר עֵייל.

בגין דְּכָל מָאן דְּבַעֵי לְאַתְחִזָּא קָמִי מָרִיָּה,
לֹא אָעִיל אֲלָא בְּהָאֵי אֵבֶן. דְּכָתִיב, (ויקרא יג)
בְּזֹאת יָבֵא אֶהְרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ. וְדוֹד מְשַׁבַּח
גְּרָמִיָּה וְאָמַר אֲנִי בִצְדָק אֲחֻזָּה פָּנֶיךָ. וְכָל
אֲשִׁתְּדִלוּתִיָּה דְּדוֹד לְאַתְחִזָּא בְּהָאֵי אֵבֶן
כְּדָקָא יָאוֹת לְגַבֵּי דְלַעִילָא.

תָּא חֲזִי, אַבְרָהָם אֲתִקִּין צְלוּתָא דְצַפְרָא
וְאוֹדַע טִיבּוֹ דְּמָאֲרִיָּה בְּעֶלְמָא. וְאַתְקִין
הֵהִיא שְׁעָתָא בְּתִקּוּנָהּ כְּדָקָא יָאוֹת דְּכָתִיב,
(בראשית כב) וַיִּשְׁכֶּם אַבְרָהָם בַּבֶּקֶר. יִצְחָק אֲתִקִּין
צְלוּתָא דְּמִנְחָה וְאוֹדַע בְּעֶלְמָא דָּאִית דִּין וְאִית
דִּיִּין דִּיכּוּל לְשַׁזְבָּא וּלְמִידִן עֶלְמָא.

יַעֲקֹב אֲתִקִּין צְלוּתָא דְעֶרְבִית, וּבְגִין צְלוּתָא
דָּא דְאַתְקִין מַה דְּלֹא אֲתִקִּין בְּרִנְשׁ
מְקַדְמַת דִּנָּא כְּדָקָא יָאוֹת. בְּגִין כֶּף שִׁבְחָ
גְּרָמִיָּה וְאָמַר (דף עב ע"ב) וְהָאֵבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר
שָׁמָּה מִצֵּבָה. דְּעַד הֵהִיא שְׁעָתָא לֹא שְׁוִי לָהּ
אַחֲרָא כְּוֹתִיָּה.

וּבְגִין כֶּף וִיקָח אֶת הָאֵבֶן אֲשֶׁר שָׁם
מֵרָאשׁוֹתָיו וַיִּשֶׁם אוֹתָהּ מִצֵּבָה. מָאִי
מִצֵּבָה דְּהָוָה נִפְּלָה וְאוֹקִים לָהּ. וַיִּצּוֹק שְׁמֹן
עַל רֹאשָׁהּ. דְּהָא בִיעַקֵּב תְּלִיא מִלְתָּא לְמַעַבְד
יִתִּיר מִכָּל בְּנֵי עֶלְמָא. אֲתָא רַבִּי יְהוּדָה

בא רבי יהודה ונשקו. אמר לו, וכל זה ידעת, ואיך אתה עוסק בסחורה ומניח חיי עולם?! אמר לו, שדחוקה היתה לי השעה, ויש לי שני בנים, ועומדים כל היום בבית הרב, ואני משתדל במזונם ולתת להם שכר למורם כדי שיעסקו בתורה.

פתח ואמר, (מלכים א-ב) ושלמה ישב על כסא דוד אביו ותפן מלכתו מאד. מה הוא השבח הזה? אלא שהתקין אבן שתיה ושם עליה קדש הקדשים, ואז ותפן מלכתו מאד. וכתוב (בראשית ט) וראייתה לזכר ברית עולם. שהרי הקדוש ברוך הוא חשקו בה תמיד, ומי שלא נראה עמה, לא נכנס לפני רבונו. ועל זה כתוב וראייתה לזכר ברית עולם. וראייתה, מה זה וראייתה? סוד הוא, כמו שנאמר (יחזקאל ט) והתוית תו על מצחות וגו', להראות עליהם. ויש אומרים, זה רשם האות הקדוש שבבשר. אמר רבי יהודה, ודאי הפל הוא. [קד] אבל קשת זו שנראית בעולם עומדת בסוד עליון, וכשיצאו ישראל מהגלות, עתידה קשת זו להתקשט בגונים ככלה הזו שמתקשטת לבעלה. אמר לו אותו יהודי, כך אמר לי אבא, כשהיה מסתלק מהעולם, [אמר לי] אל תצפה לרגלי משיח עד שתראה קשת זו בעולם [בעין] מקשטת בגונים מאירים ויואר לעולם, ואז צפה למשיח.

מנין לנו? שכתוב וראייתה לזכר ברית עולם. וכעת שנראית בגונים חשוכים, נראית לזכרון [והיא לזכר] שלא יבא מבול. אבל באותו זמן נראית בגונים מאירים ומקשטת בתקון כמו כלה שמתקשטת לבעלה, ואז

ונשקיה, אמר ליה וכל האי ידעת (ומיד) ואת משתדל בסחורתא ומנח חיי עלמא. אמר ליה דהוה דחיקא לי שעתא, ואית לי תרין בנים וקיימין כל יומא בבי רב ואנא אשתדלנא על מזונייהו ולמיהב לון אגר למורייהו בגין דישתדלון באורייתא.

פתח ואמר, (מלכים א ב) ושלמה ישב על כסא דוד אביו ותפון מלכותו מאד. מאי שבחא דא. אלא דאתקין אבן שתיה ושוי עליה קדש הקדשים וכדין ותפון מלכותו מאד. וכתוב, (בראשית ט) וראייתה לזכור ברית עולם. דהא קדשא בריך הוא תיאובתא דיליה בה תדיר, ומאן דלא אתחזי בה לא אעיל קמי מאריה. ועל דא כתיב וראייתה לזכור ברית עולם.

וראייתה. מאי וראייתה, רזא הוא כמה דאת אמר (יחזקאל ט) והתוית תיו על מצחות וגו'. לאתחזא עלייהו. ואיכא דאמרי דא רשימו דאת קדישא די בבשרא. אמר רבי יהודה ודאי כלא הוא. (ר"א הכי) אבל האי קשת דאתחזי בעלמא ברזא עלאה קיימא. וכד יפקון ישראל מן גלותא זמינא האי קשת לאתקשטא בגונוי ככלה דא דמתקשטא לבעלה. אמר ליה ההוא יודאי כך אמר לי אבא כד הוה מסתלק מעלמא (אמר לי) לא תצפי לרגלי דמשיחא עד דיתחזי האי קשת בעלמא (ר"א ל"ג בעננא) מתקשטא בגווי נהירין ויתנהיר לעלמא. וכדין צפי ליה למשיח.

מנלן, דכתיב וראייתה לזכור ברית עולם. והשתא דאתחזיא בגוונין חשוכין מתחזיא לדוכרנא (והיא לזכור) דלא ייתי מבול. אבל בההיא זמנא אתחזיא בגוונין נהירין

לזכר ברית עולם, ויזכר הקדוש ברוך הוא את הברית הזו שהיא בגלות ויקימה מהעפר. זהו שכתוב (הושע ג) ובקשו את ה' אלהיהם ואת דויד מלכם. וכתוב (ירמיה ל) ועבדו את ה' אלהיהם ואת דוד מלכם אשר אקים להם. אשר אקים מעפר. כמו שנאמר (עמוס ט) אקים את סכת דויד הנפלת. ועל זה וראיתיה לזכר ברית עולם ולהקימה מהעפר.

ואמר כף אבא, שמשום כף נזכרה בתורה גאלת ישראל וזכרונה. וזהו שכתוב (ישעיה נד) אשר נשבעתי מעבר מי נח עוד על הארץ כן נשבעתי מקצף עליך ומגער כף.

ויהיו בני נח היצאים מן התבה. רבי אלעזר אמר, כיון שכתוב ויהיו בני נח, למה אמר היצאים מן התבה? וכי בנים אחרים היו לו שלא יצאו מהתבה? אמר לו רבי אבא, כן, שהרי אחר כף הולידו בניו בנים, שכתוב אלה תולדת שם וגו', והם לא יצאו מהתבה. ולכן כתוב היצאים מן התבה שם וחס ויפת.

רבי שמעון אמר, אלו הייתי מצוי בעולם כשנתן הקדוש ברוך הוא ספרו של חנוך בעולם וספרו של אדם, הייתי מתחזק שלא ימצאו בין האנשים, כי לא חששו כל החכמים להסתפל בהם וטעו בדברים אחרים להוציא מרשות עליונה לרשות אחרת, וכעת הגה חכמי העולם יודעים דברים ומסתירים אותם ומתחזקים בעבודת רבונם.

ופסוק זה מצאתי בסוד הסודות (תוספתא), שפשמעורר חדות כל החדות הטמיר הנסתר, זקן הזקנים מאיר ממנו אור דקיק.

ומתקשטא בתקונא ככלה דמתקשטא לבעלה וכדין לזכר ברית עולם וידבר קדשא בריך הוא להאי ברית דאיהו בגלותא ויקים לה מעפרא הדא הוא דכתיב, (הושע ג) ובקשו את ה' אלהיהם ואת דוד מלכם. וכתוב, (ירמיה ל) ועבדו את ה' אלהיהם ואת דוד מלכם אשר אקים להם, אשר אקים מעפר כמה דאת אמר, (עמוס ט) אקים את סכת דוד הנפלת. ועל דא וראיתיה לזכר ברית עולם ולאקמא לה מעפרא.

ואמר הכי אבא דבגין כף אדבר באורייתא פורקנא דישראל ודכורנא דילה.

ודא הוא דכתיב, (ישעיה נד) אשר נשבעתי מעבור מי נח עוד על הארץ כן נשבעתי מקצוף עליך ומגער כף: (דף עב ע"ב)

ויהיו בני נח היצאים מן התבה. רבי אלעזר אמר כיון דכתיב ויהיו בני נח.

אמאי אמר היוצאים מן התבה. וכי בגין אחרנין הו' ליה דלא נפקי מן תיבותא. אמר ליה רבי אבא אין. דהא לבתר אולידו בנוי בגין. דכתיב אלה תולדות שם וגו'. ואנון לא נפקי מגו תיבותא. ובגין כף כתיב היוצאים מן התיבה שם וחס ויפת.

רבי שמעון אמר אילו הוינא שכיח בעלמא כד יהיב קדשא בריך הוא ספרא דחנוך בעלמא וספרא דאדם, אתקיפנא דלא ישתפחון בין ביני אנשא, בגין דלא חיישו כל חכמאן לאסתפל לאהו וטען במלין אחרנין לאפקא מרשו עלאה לרשו אחרא. והשתא הא חכימי עלמא ידעין מלין וסתמין לון ומתתקפי בפולחנא דמאריהון. והאי קרא אשפחנא ברזא דרזין. (תוספתא)

דכד אתער חדוה דכל חדון טמירא סתימא סבתין אנהיר

חֲדוֹת כָּל הַחֲדוֹת מֵאִיר לְמִינִן
בְּשֶׁמֶן מִשְׁחָה עֲלֵיוֹן, וּמֵאִיר
לְשִׁמְאֵל בַּחֲדוֹת הַיָּיִן הַטּוֹב,
מֵאִיר לְאַמְצַע בַּחֲדוֹה [שֶׁל הָאֲרֻמָּן]
שֶׁל שְׁנֵי צִדִּים. רוּחַ מִתְעוֹרֶרֶת
וְרוּחַ עוֹלָה וְנִתֵּן בְּרוּחַ.

דְּבָקִים זֶה בָּזָה. שְׁלֹשׁ נִכְנָסִים
לְשֹׁלֶשׁ. מִתּוֹךְ שְׁלֹשׁ יוֹצֵאת בְּרִית
אֶחָת שְׂדִבְקָה בְּבִרִית. עוֹבֶרֶת
הָרוּחַ הָעוֹלָה וּמִתְעַבֶּרֶת מִמֶּנּוּ.
כְּשֶׁנִּתְּנָה בְּשְׁנֵי צִדִּים, נִדְּבָקִים
רוּחַ בְּרוּחַ, וּמִתְעַבְּרוֹת מִשְׁלֹשָׁה
בְּנִים. וְנָח וְתִבָּה יֵצְאוּ מֵהֶם
שְׁלֹשָׁה, כְּמוֹ שְׁלֹשֶׁת הָעֲלִיּוֹנִים,
וְאַלֶּה הֵם שֶׁיֵּצְאוּ מִתּוֹךְ הַתִּבָּה -
שֵׁם וְחֵם וְיֶפֶת. שֵׁם שְׂבַצַּד יִמִּין,
חֵם שְׂבַצַּד שְׁמָאל, יֶפֶת אֲרֻמָּן
שְׁכּוֹלֵל אוֹתָם.

וְחֵם הוּא אָבִי כְנָעַן, זִהְמַת הַזֶּהָב
תַּחַת סִיגִים. הַתְּעוֹרְרוֹת רוּחַ
הַטְּמָאָה שֶׁל נָחַשׁ הַקְּדָמוֹנִי. וְלִכְן
רָשָׁם וְאָמַר, וְחֵם הוּא אָבִי כְנָעַן.
שֶׁהֵבִיא קִלְלוֹת עַל הָעוֹלָם. אוֹתוֹ
כְּנָעַן שֶׁהִתְקַלֵּל, אוֹתוֹ כְּנָעַן
שֶׁהִחֲשִׁיף פְּנֵי הַבְּרִיּוֹת.

וְכֵן [כֵּן] לֹא יֵצֵא מִכָּלֵל כָּלֵם,
אֶלָּא זֶה שֶׁפְּתוּב וְחֵם הוּא אָבִי
כְנָעַן, אוֹתוֹ שֶׁהִחֲשִׁיף אֶת
הָעוֹלָם, וְלֹא כְּתוּב בְּכָלֵל זֶה וְשֵׁם
הוּא אָבִי כֵן אוֹ יֶפֶת הוּא אָבִי כֵן,
אֶלָּא מִיֵּד קִפְץ וְאָמַר וְחֵם הוּא
אָבִי כְנָעַן. וְדָאִי.

וְעַל זֶה, כְּשֶׁבֵּא אֲבָרָהָם, מָה
פְּתוּב? (בְּרֵאשִׁית יב) וַיַּעֲבֹר אֲבָרָם
בְּאַרְצָה. שְׂעָדִין לֹא הָיָה קִיּוֹם שֶׁל
הָאֲבוֹת וְלֹא כִּיאוּ דָּרַע שֶׁל יִשְׂרָאֵל
לְעוֹלָם שֶׁיֵּצֵא הַשֵּׁם הַזֶּה וַיִּכְנַס
שֵׁם עֲלִיּוֹן קְדוֹשׁ. כְּשֶׁהָיָה יִשְׂרָאֵל
צַדִּיקִים, נִקְרָאָה הָאֶרֶץ עַל הַשֵּׁם
הַזֶּה - אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. כְּשֶׁלֹּא זָכוּ,
נִקְרָאָה הָאֶרֶץ עַל שֵׁם אֲחֵר - אֶרֶץ
כְּנָעַן.

וְעַל זֶה כְּתוּב (שֵׁם ט) וַיֹּאמֶר אֲרוּר
כְּנָעַן עֶבֶד עֲבָדִים יִהְיֶה לְאַחִיו.

מִיָּה נִהִירוּ דְקִיק. חֲדוֹה דְּכָל חֲדוֹן נִהִיר
לְיִמִּינָא בְּמִשְׁחָה רְבוּת עֲלָאָה. וְנִהִיר לְשִׁמְאֵל
בַּחֲדוֹה דְּחִמְרָא טַב, נִהִיר לְאַמְצַעִיתָא
בַּחֲדוֹה (ר"א דְּאֲרֻמָּנָא) דְּתֵרִין סְטָרִין. רוּחַ אֲתַעֵר
וְרוּחַ סְלָקָא וְאַתִּיְהִיב בְּרוּחָא.

דְּבָקָן דָּא בְּדָא. תִּלְתַּת עָאלין בְּתִלְתַּת. מְגוּ תִּלְתַּת
נִפְקָא חַד בְּרִית דְּדְבָקָא בְּבִרִית.
אֲתַעֲבֶרֶת רוּחַ דְּסְלָקָא, מִתְעַבֶּרֶת מִיָּה. כִּד
אַתִּיְהִיבֶת בְּתֵרִין סְטָרִין אֲתַדְּבָקוּ רוּחָא
בְּרוּחָא (דף עג ע"א) וּמִתְעַבְּרִין מִתִּלְתַּת בְּנִין. וְנָח
וְתִיבָה נִפְקוּ מִיָּהוּ תִּלְתָּא, כְּגוּוֹנָא דְּתִלְתָּא
עֲלָאִין, וְאַלִּין אֲנוּן דְּנִפְקוּ מְגוּ תִּיבּוּתָא שֵׁם
וְחֵם וְיֶפֶת. שֵׁם דְּבִסְטָר יִמִּינָא, חֵם דְּבִסְטָר
שְׁמָאלָא. יֶפֶת אֲרֻמָּנָא דְּכָלִּיל לוֹן.

וְחֵם הוּא אָבִי כְנָעַן. זִוְהֵמָא דְּדִהֲבָא תַּחוּת
קְסִטִּיפִין. אֲתַעֲרוּתָא דְּרוּחָא מְסֻאָבָא
דְּנָחַשׁ קְדָמָאָה. וּבְגִין כֵּן רָשִׁים וְאָמַר, וְחֵם
הוּא אָבִי כְנָעַן. דְּאִיִּתִּי לְוֹטִין עַל עֲלָמָא.
הֵהוּא כְנָעַן דְּאַתְלָטִיָּא. הֵהוּא כְנָעַן דְּאַחֲשִׁיף
אַנְפִּי בְּרִיָּין.

וּבְגִין כֵּן (כִּלְהוּ) לֹא נִפִּיק מְגוּ כָּלֵלָא דְּכָלְהוּ
אֶלָּא דָּא דְּכְתִיב וְחֵם הוּא אָבִי כְנָעַן.
הֵהוּא דְּאַחֲשִׁיף עֲלָמָא, וְלֹא כְּתִיב בְּכָלֵלָא דָּא
וְשֵׁם הוּא אָבִי כֵן אוֹ יֶפֶת הוּא אָבִי כֵן, אֶלָּא
מִיֵּד קִפְץ וְאָמַר וְחֵם הוּא אָבִי כְנָעַן. וְדָאִי.

וְעַל דָּא כִּד אֲתָא אֲבָרָהָם מָה כְּתִיב (בְּרֵאשִׁית יב)
וַיַּעֲבֹר אֲבָרָם בְּאַרְצָה. דְּעַד לֹא הָוָה
קִיּוּמָא דְּאַבְהֵן וְלֹא אֲתוּ זִרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל
בְּעֲלָמָא, דִּיפּוֹק שְׁמָא דָּא וַיַּעֲוִל שְׁמָא עֲלָאָה
קְדִישָׁא. כִּד הָוּ זָכָאִין יִשְׂרָאֵל אֲקָרִי אֲרַעָא
עַל שְׁמָא דָּא אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. כִּד לֹא זָכוּ אֲקָרִי
אַרַעָא עַל שְׁמָא אֲחֵרָא, אֶרֶץ כְּנָעַן.

וְעַל דָּא כְּתִיב, (בְּרֵאשִׁית ט) וַיֹּאמֶר אֲרוּר כְּנָעַן

שְׁהוּא הִבִּיא קָלְלוֹת עַל הָעוֹלָם.
וּבִנְחָשׁ מָה פְּתוּב? (שם א) אֲרוּר
אֶתְּהָ מִכָּל הַבְּהֵמָה, הֵינּוּ מָה
שֶׁפְּתוּב עֶבֶד עֲבָדִים. וְעַל זֶה
פְּתוּב שֵׁם וְחָם וְיִפְתָּ. שְׁלֹשֶׁת
אֵלֶּה בְּנֵי נֹחַ הַיּוֹצְאִים מִן הַתֵּבָה,
כְּמוֹ שְׁאַמְרֵנוּ.

שְׁרֵשָׁה אֵלֶּה בְּנֵי נֹחַ, הַקִּיּוֹם שֶׁל
כָּל הָעוֹלָם, הַקִּיּוֹם שֶׁל סוּד
עֲלִיּוֹן. וּמֵאֲלֵה נִפְצָה כָּל הָאָרֶץ,
הֵינּוּ סוּד [הָ] שֶׁל שְׁלֹשֶׁת הַגְּנוּנִים
הָעֲלִיּוֹנִים. שֶׁשְּׂאֻתוֹ נִהַר
שֶׁשּׁוּפֵעַ וְיוֹצֵא, מִשְׁקָה אֶת הַגֶּן
בִּכְחַשׁ שֶׁל שְׁלֹשֶׁת הָעֲלִיּוֹנִים הַלְלוּ.
וּמִשָּׁם נִפְרָדִים הַגְּנוּנִים שֶׁלֹּמְטָה
כָּל אֶחָד וְאֶחָד כָּלֹל בְּחִבְרוֹ,
לְהִרְאוֹת שֶׁכְּבוֹד הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא הַתַּפְשֻׁט לְמַעְלָה וּלְמַטָּה,
וְהוּא אֶחָד בְּעֲלִיּוֹנִים
וּבַתְּחֻמוֹתֵיהֶם.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, שְׁלֹשֶׁת הַגְּנוּנִים
הַלְלוּ בְּכָל אוֹתָם שְׂבָאִים מִצֵּד
הַקָּדוֹשׁ, וּמִמְרָאָה שֶׁל שְׁלֹשֶׁת
גְּנוּנִים אֵלּוּ נִפְרָדִים לְכָל אוֹתָם
שְׂבָאִים מִצֵּד הַרוּחַ הָאֲחֵרֶת,
וּכְשֶׁתִּסְתַּפֵּל בְּסוּד הַדְּרָגוֹת תִּמְצָא
אִיךָ נִפְרָדִים הַגְּנוּנִים לְכָל אוֹתָם
הַצָּדִידִים, עַד שֶׁנִּכְנָסִים לְמַטָּה
בְּסוּד שֶׁל אוֹתָם עֲשָׂרִים וּשְׁבַע
הַצְּנוּרוֹת, [הַצָּדִידִים] שֶׁל הַדִּלְתוֹת
שֶׁמִּכְסִּים אֶת הַתְּהוֹמוֹת.

וְחִבְלֵ יָדוּעַ לַחֲכִימִין עֲלִיּוֹנִים.
אֲשֶׁרִי חֲלָקָם שֶׁל הַצָּדִיקִים
שֶׁהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹצֵה
בְּכְבוֹדָם וְגִלָּה לָהֶם סִתְרֵי חֲכָמָה
עֲלִיּוֹנִים, עֲלֵיהֶם פְּתוּב (תְּהִלִּים כה)
סוּד ה' לִירְאָיו וּבְרִיתוֹ לַהוֹדִיעֵם.
פֶּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (יִשְׁעִיָּה כה)
ה' אֱלֹהֵי אֶתְּהָ אֲרוֹמָמְךָ אוֹדָה
שְׁמֶךָ כִּי עֲשִׂיתָ פֶּלֶא עֲצוֹת מִרְחָק
אֲמוּנָה אֲמֵן. כִּמָּה יֵשׁ לְבָנֵי אָדָם
לְהִסְתַּפֵּל בְּכְבוֹד הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא וּלְשַׁבֵּחַ לְכְבוֹדוֹ, מִשׁוּם שֶׁכָּל

עֶבֶד עֲבָדִים יִהְיֶה לְאַחֲרוֹ. דְּאִיהוּ אֵינִי
לְוֹטִין עַל עֲלָמָא. וּבִנְחָשׁ מָה פְּתוּב, (בְּרֵאשִׁית ג)
אֲרוּר אֶתְּהָ מִכָּל הַבְּהֵמָה. הֵינּוּ דְכִתִּיב עֶבֶד
עֲבָדִים. וְעַל דָּא כְּתִיב שֵׁם חָם וְיִפְתָּ. תֵּלֶת
אֵלִין בְּנֵי נֹחַ הַיּוֹצְאִים מִן הַתֵּיבָה
כְּדִקְאֻמְרֵינוּ:

שְׁרֵשָׁה אֵלֶּה בְּנֵי נֹחַ. קִיּוּמָא דְכָל עֲלָמָא,
קִיּוּמָא דְרִזָּא עֲלָאָה. וּמֵאֲלֵה נִפְצָה
כָּל הָאָרֶץ. הֵינּוּ רִזָּא (דא) דְּתֵלֶת גְּנוּנִין עֲלָאִין.
דְּכִד הֵהוּא נִהַר דְּנִגִּיד וְנִפְיָק אֲשָׁקִי לְגִנְתָּא
בְּחִילָא דְּתֵלֶת אֵלִין עֲלָאִין. וּמִתְמָן אֲתַפְּרֶשֶׁן
גְּנוּנִין דְּלִתְתָּא כָּל חַד וְחַד כָּלִיל בְּחִבְרִיָּה,
לְאַחְזָא דִּיקְרָא דְקָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲתַפְּשֻׁט
לְעִילָא וְתַתָּא, וְאִיהוּ חַד בְּעֲלָאִי וְתַתָּאִי.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר תֵּלֶת גְּנוּנִין אֵלִין בְּכָל אֲנוּן
דְּאֲתִיִּין מִסְטֵר דְּקְדוּשָׁה, וּמִחִיזוֹ
דְּתֵלֶת גְּנוּנִין אֵלִין מִתְפָּרֶשֶׁאן לְכָל אֲנוּן
דְּאֲתִיִּין מִסְטֵרָא דְּרוּחָא אֲחֵרָא. וְכִד תִּסְתַּפֵּל
בְּרִזָּא דְּדִרְגִין תִּשְׁפַּח הֵיךְ מִתְפָּרֶשֶׁן גְּנוּנִין
לְכָל אֲנוּן סְטֵרִין עַד דְּעִיִּילִין לְתַתָּא בְּרִזָּא
דְּאֲנוּן שְׂבַעָה וְעֶשְׂרִין צְנוּרִין (סְטֵרִי) דְּדִשִׁי
דְּחִפִּיִּין לְתַהוּמֵי.

וּבִרְאָ יִדְיעָא לַחֲכִימִין עֲלִיּוֹנִין. וְכָאָה
חֻלְקָהוֹן דְּצִדִּיקֵיָּא דְקָדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא אֲתַרְעֵי בִיקְרִיָּהוֹן וְגִלִּי לוֹן סִתְרִין עֲלָאִין
דְּחֲכֻמָּתָא, עֲלֵיהֶם כְּתִיב, (תְּהִלִּים כה) סוּד יי
לִירְאָיו וּבְרִיתוֹ לַהוֹדִיעֵם.

פֶּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר (יִשְׁעִיָּה כה) יי אֱלֹהֵי
אֶתְהָ אֲרוֹמָמְךָ אוֹדָה שְׁמֶךָ כִּי עֲשִׂיתָ
פֶּלֶא עֲצוֹת מִרְחָק אֲמוּנָה אֲמֵן. כִּמָּה אֵית
לוֹן לְבָנֵי נָשָׂא לְאַסְתַּפֵּלָא בִיקְרָא דְקָדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא וּלְשַׁבֵּחָא לִיקְרִיָּה. בְּגִין דְּכָל מָאן

מי שיוֹדע לשבֹּחַ אֶת רְבוּנוּ
כְּרֹאֵי, הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה
אֶת רְצוֹנוֹ, וְלֹא עוֹד - אֵלָּא
שְׁמִרָתוֹ בְּרִכּוֹת לְמַעַל וּלְמַטָּה.
וְעַל כֵּן, מִי שְׁיוֹדֵעַ לְשַׁבַּח אֶת
רְבוּנוּ וּלְיַחַד אֶת שְׁמוֹ, חֲבִיב הוּא
לְמַעַל וּנְחָמֵד לְמַטָּה, וְהַקְדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא מְשַׁתַּבַּח בּוֹ [בְּכַבּוּדוֹ],
וְעַלֵּיו כְּתוּב (שם מט) וַיֹּאמֶר לִי
עַבְדִּי אַתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ
אֶתְפָּאֵר.

וַיַּחֲלֵ נח אִישׁ הָאֲדָמָה וַיִּטַּע כָּרִם.
רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסִי. אֶחָד אָמַר
מִגֵּן עֵדֶן [מִתְרַכֵּב] גִּרְשָׁה וַיִּטַּע
אוֹתָהּ כָּאֵן. וְאֶחָד אָמַר בְּאֶרֶץ
הַיִּתָּה, וְעַקֵּר אוֹתָהּ וְשִׁתַּל אוֹתָהּ,
וּבְאֻתּוֹ יוֹם עֲשֵׂתָהּ פְּרוּת וְנִצְנָצוּ
לְבָלוּבִים וְעִנְבִּים, וְהָיָה סוֹחֵט
אוֹתָהּ וְשׁוֹתָהּ מִחַיִּין וּמִשְׁתַּכֵּר.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, סוּד הַחֲכָמָה
הוּא כָּאֵן בְּפִסְקֵי הָהָא. כְּשֶׁרָצָה נח
לְבַדֵּק בְּאוֹתוֹ חֲטָא שֶׁבִּדֵּק אָדָם
הֲרֵאשׁוֹן - לֹא כְּדִי לְהִתְדַבֵּק בּוֹ,
אֲלֹא לְדַעַת וּלְתַקֵּן הָעוֹלָם, וְלֹא
יָכֹל. סָחַט עִנְבִּים לְבַדֵּק בְּאוֹתוֹ
כָּרִם. כִּיִּין שֶׁהֵגִיעַ לָזָה, [וא] וַיִּשְׁכַּר
וַיִּתְגַּל, וְלֹא הָיָה לוֹ פֶּה לַעֲמֹד.
וְלָכֵן וַיִּתְגַּל, גָּלָה פְּרָצָה שֶׁל
הָעוֹלָם שֶׁהִיָּתָה נִסְתָּרָה. בְּתוֹךְ
אֶהְיֶה, כְּתוּב בְּה"א. וְעַל זֶה
כְּתוּב וְאֵל תִּקְרַב אֶל פֶּתַח בֵּיתָהּ.
בְּתוֹךְ אֶהְיֶה שֶׁל אוֹתָהּ כָּרִם.

כְּמוֹ זֶה בְּנֵי אֶהְרֹן שֶׁשִּׁנְּנוּ שְׁהִיּוֹ
שְׁתוּיִי זִין, וְכִי מִי נִתֵּן לָהֶם זִין
בְּאוֹתוֹ מְקוֹם לְשִׁתּוֹת? אִם תַּעֲלֶה
בְּדַעְתְּךָ שְׁהִיּוֹ חֲצוּפִים שֶׁשְׁתוּי זִין
- לֹא כֵּן! אֲלֹא וַדַּאי מֵאוֹתוֹ זִין
שְׁתוּ, שֶׁכְּתוּב (ויקרא י) וַיִּקְרִיבוּ
לִפְנֵי ה' אֵשׁ זָרָה. כְּתוּב כָּאֵן אֵשׁ
זָרָה, וְכְתוּב שֵׁם (משלי ז) לְשִׁמְרָךְ
מֵאֵשׁ זָרָה. וְהֵפֵל דְּבַר אֶחָד.

וְכֵן כְּמוֹ זֶה וַיִּשְׁתֶּן מִן הַיֵּין וַיִּשְׁכַּר
וַיִּתְגַּל. וְעַל זֶה הַתְּעוּרָר חֵם אָבִי
כִנְעֵן, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר, וְנִתֵּן מְקוֹם

דִּידֵעַ לְשַׁבַּח לְמֵאֲרִיָּה כְּדָקָא יְאוּת, קְדָשָׁא
בְּרִיךְ הוּא עַבִּיד לִיה רַעוּתִיָּה. וְלֹא עוֹד אֵלָּא
דְּאֶסְגִּי בְּרַכָּאן לְעִילָא וְתַתָּא.

וְעַל דָּא מָאן דִּידֵעַ לְשַׁבַּח לִיה לְמֵאֲרִיָּה
וּלְיַחֲדָא שְׁמִיָּה, חֲבִיב הוּא לְעִילָא
וְחֲמִיד לְתַתָּא וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְשַׁתַּבַּח
בֵּיה (נ"א בִּיקְרִיָּה), וְעַלֵּיהּ כְּתִיב, (ישעיה מט) וַיֹּאמֶר לִי
עַבְדִּי אַתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאֵר:

וַיַּחֲלֵ נח אִישׁ הָאֲדָמָה וַיִּטַּע כָּרִם. רַבִּי יְהוּדָה
וְרַבִּי יוֹסִי. חַד אָמַר מִגֵּן עֵדֶן (אתרַכֵּב)
אֶתְתַּרְכַּת וְנִצִּיב לָהּ הָכָא. וְחַד אָמַר בְּאֶרֶעֱא
הָהָא וְעַקֵּר לָהּ וְשִׁתַּל לָהּ, וּבִהְיוֹת יוֹמָא עַבְדַּת
אִיבִין וְנִיצַת לְבָלְבִין וְעִנְבִּים וְהָיָה סָחִיט לָהּ
וְשִׁתִּי מִן חֲמָרָא וְרוּי.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר רְזָא דְחֲכָמָתָא אִיהוּ הָכָא
בְּהֵאֵי קָרָא. כִּד בָּעָא נח לְמַבְדֵּק בְּהֵאֵהוּ
חוּבָא דְבִדֵּק אָדָם הֲרֵאשׁוֹן. לָאוּ לְאֶתְדַבְּקָא
בֵּיה, אֲלֹא לְמַנְדַּע וּלְאֶתְקַנָּא עֲלֵמָא וְלֹא יָכִיל.
סָחַט עִנְבִּים לְמַבְדֵּק בְּהֵאֵהוּ כָּרִם. כִּיִּין דְּמִטָּא
לְהֵאֵי, (ד"א כד"ו) וַיִּשְׁכַּר וַיִּתְגַּל. וְלֹא הָיָה לִיה
חֵילָא לְמִיָּקָם. וּבִגִּין כֵּן וַיִּתְגַּל גָּלִי פְּרָצָה
דְּעֲלָמָא דְהָיָה סְתִים. בְּתוֹךְ אֶהְיֶה כְּתִיב
בְּה"א. וְעַל דָּא כְּתִיב וְאֵל תִּקְרַב אֶל פֶּתַח
בֵּיתָהּ. בְּתוֹךְ (דף עג ע"ב) אֶהְיֶה דְהֵאֵהוּ כָּרִם.

בְּגִוּוֹנָא דָּא בְּנֵי אֶהְרֹן דְּתַנְיִנֵן שְׁתוּיִי זִין הוּוּ.
וְכִי מָאן יְהִיב לוֹן חֲמָרָא בְּהֵאֵהוּ אֶתְר
לְמִשְׁתִּי. אִי סִלְקָא דַּעְתָּךְ דְּאֵנּוּן חֲצִיפִין הוּוּ
דְּרוּ חֲמָרָא. לָאוּ הָכִי, אֲלֹא וַדַּאי מֵהֵאֵהוּ
חֲמָרָא רוּוּ דְכְּתִיב, (ויקרא י) וַיִּקְרִיבוּ לִפְנֵי יי אֵשׁ
זָרָה. כְּתִיב הָכָא אֵשׁ זָרָה וְכְתִיב הָתֵם (משלי ז)
לְשִׁמְרָךְ מֵאֵשׁ זָרָה וְכֵלָא חַד מִלָּה.

וְכֵן בְּגִוּוֹנָא דָּא וַיִּשְׁתֶּן מִן הַיֵּין וַיִּשְׁכַּר וַיִּתְגַּל.
וְעַל דָּא אֶתְעַר חֵם אָבִי כִנְעֵן כְּמָה

לכַנְעַן לְשַׁלֵּט. ומה שְׁהִיָּה זֶה צָדִיק בְּסוּד הַבְּרִית, סֵרַס אוֹתוֹ. וְשִׁנְיוֹ, שְׁהַעֲבִיר מִמֶּנּוּ אוֹתוֹ קִיּוּם.

וְכֵן אָמַר אֲרוּר, שְׁהִרִי קַלְלוֹת הַתַּעֲזוּרָה בַּתְּחִלָּה עַל יָדוֹ בְּעוֹלָם. [וְעַל זֶה וַיֹּאמֶר אֲרוּר כְּנָעַן, שְׁהִרִי קַלְלוֹת יְבָאוּ עַל הָעוֹלָם בְּבִתְחִלָּה]. עֶבֶד עֲבָדִים יְהִיָּה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר אֲרוּר אַתָּה מִכָּל הַבְּהֵמָה וְגו'. הַכֹּל יִתְקַן לַעֲתִיד לְבָא, וְהוּא לֹא יִתְקַן. וְכֵלָם יֵצְאוּ לְחִירוֹת, וְהוּא לֹא יֵצֵא. וְסוּד הוּא לְאוֹתָם שְׂיֻדְעִים דְּרָכֵי וְשִׁבְלֵי הַתּוֹרָה.

פֶּתַח וְאָמַר, (תהלים נא) כִּי פִשְׁעִי אֲנִי אָדַע וְחַטָּאתִי נִגְדִי תָמִיד. כְּמָה יֵשׁ לִבִּי אָדָם לְהַשְׁמֵר מִחַטָּאתֵיהֶם לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁהִרִי אַחֵר שְׁחָטָא אָדָם, רְשׁוּם חָטָאוֹ לְמַעַלָּה וְלֹא נִמְחָק, רַק בְּכַח שֶׁל תְּשׁוּבָה רַבָּה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה ב) כִּי אִם תִּכְבְּסִי בַּנֶּתֶר וְתִרְבִּי לָךְ בְּרִית נִכְתָּם עֲוֹנָךְ לִפְנֵי.

בֹּא רֵאָה, כִּינֹן שְׁחָטָא אָדָם לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא פַּעַם אַחַת - עוֹשֶׂה רָשָׁם. וְכִשְׁחָטָא בּוֹ פַּעַם שְׁנִיָּה - מִתְחַזֵּק יוֹתֵר אוֹתוֹ הָרָשָׁם. חָטָא בּוֹ פַּעַם שְׁלִישִׁית - מִתְפַּשֵּׁט אוֹתוֹ הַכֶּתֶם מִצַּד זֶה לְצַד זֶה, וְאֵז פְּתוּב נִכְתָּם עֲוֹנָךְ לִפְנֵי.

בֹּא רֵאָה, כִּינֹן שְׁחָטָא דָּוִד הַמֶּלֶךְ לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הָעֶסֶק שֶׁל בֵּית שְׁבַע, חָשַׁב שְׂאוֹתוֹ חָטָא נִרְשָׁם עָלָיו לְעוֹלָמִים. מָה פְּתוּב? (שמואל ב-יב) גַּם ה' הַעֲבִיר חַטָּאתָךְ לֹא תָמוּת. הַעֲבִיר אוֹתוֹ הָרָשָׁם מִלִּפְנֵי.

אָמַר לוֹ רַבִּי אַבָּא, וְהִרִי שְׁנִינּוּ שְׁבַת שְׁבַע הֵיטָה שֶׁל דָּוִד הַמֶּלֶךְ מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, לָמָּה נִתֵּן אוֹתָהּ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאוֹרֵיָהּ הַחֲתִי מִקֶּדֶם לָזֶה? אָמַר לוֹ, כִּי

דֹּאֲתָמַר וְאַתִּי־הִיב אֶתֶר לְכַנְעַן לְשַׁלֵּטָא, וּמֵאִי דִּהְיָה הָדִין צָדִיק בְּרוּא דְּבְרִית סֵרַסוֹ. וְתִנָּא דֹּאֲעִבֵר מִיָּנִיָּה הָהוּא קִיּוּמָא.

וּבְגִין כִּי אָמַר אֲרוּר דִּהָא לְוֹטִין אֶתְעֲרוּ בְּקִדְמִיתָא עַל יְדֵיהּ בְּעִלְמָא. (ועל דא ויאמר ארוּר כְּנָעַן דִּהָא לְוֹטִין יִיתֵן עַל עִלְמָא בְּקִדְמִיתָא). עֶבֶד עֲבָדִים יְהִיָּה כְּמָה דֹּאֲתָ אָמַר אֲרוּר אַתָּה מִכָּל הַבְּהֵמָה וְגו'. כִּלָּא יִתְתַּקֵּן לְזִמְנָא דֹּאֲתִי וְהוּא לֹא יִתְתַּקֵּן. וְכִלָּא יִפְקוּן לְחִירוֹ וְהוּא לֹא יִפּוּק. וְרוּא אִיהוּ לְאִנוּן דִּידְעֵי אֲרַחוּי וְשִׁבְלֵי דְאוֹרֵי־תָא.

פֶּתַח וְאָמַר (תהלים נא) כִּי פִשְׁעִי אֲנִי אָדַע וְחַטָּאתִי נִגְדִי תָמִיד. כְּמָה אֵיךְ לֹא־סִתְּמָרָא מְחֻבְּבִיָּהּ מִקְּמִי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דִּהָא לְבִתֵּר דְּחָטָא בַּר נֶשׁ רָשִׁים הוּא חוֹבִיָּה לְעִילָא וְלֹא אֶתְמַחֵק בַּר בְּתוּקָפָא דְתִיּוּבָתָא סְגִיָּא. כְּמָה דֹּאֲתָ אָמַר, (ירמיה ב) כִּי אִם תִּכְבְּסִי בַּנֶּתֶר וְתִרְבִּי לָךְ בְּרִית נִכְתָּם עֲוֹנָךְ לִפְנֵי.

תָּא חַזִּי, כִּינֹן דְּחָב בַּר נֶשׁ קָמִי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זִמְנָא חָדָא עֲבִיד רְשִׁימוֹ. וְכַד חָב בֵּיהּ זִמְנָא תְּנִינָא אֶתְתַּקַּף הָהוּא רְשִׁימוֹ יִתִּיר. חָב בֵּיהּ זִמְנָא תְּלִיתָאָה אֶתְפַּשֵּׁט הָהוּא כְּתָמָא מִסְטָרָא דָּא לְסִטְרָא דָּא, פְּדִין פְּתִיב נִכְתָּם עֲוֹנָךְ לִפְנֵי.

תָּא חַזִּי, דָּוִד מִלְכָּא כִינֹן דְּחָב קָמִי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל עֶסְקָא דְּבֵית שְׁבַע, חָשִׁיב דִּהְיָה חוֹבָא אֶתְרָשִׁים עָלֶיהָ לְעִלְמִין. מָה כְּתִיב, (שמואל ב יב) גַּם יִי הַעֲבִיר חַטָּאתָךְ לֹא תָמוּת. אֲעִבֵר הָהוּא רְשִׁימוֹ מִקְּמִיָּה.

אָמַר לִיָּה רַבִּי אַבָּא וְהָא תְּנִינָן דְּבֵית שְׁבַע דִּילִיָּה דְּדוֹד מִלְכָּא הָוֵת מִן יוּמָא דֹּאֲתַבְרִי עִלְמָא, אִמָּאִי יְהִיבָה קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא

דָּרְכוּ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא - אֵף עַל גִּבּ שְׁמִזְמֻנָּת לְבֹן אָדָם לְהִיּוֹת שְׁלוֹ, מִקְדִּים אַחֵר וְנוֹשֵׂא אוֹתָהּ עַד שְׁמִינֵי זְמָנוֹ שֶׁל זֶה. בִּינֵן שֶׁהִגִּיעַ זְמָנוֹ, נִדְחָה זֶה שֶׁנִּשָּׂא אוֹתָהּ מִלִּפְנֵי הָאֲחֵר הַזֶּה שֶׁבָּא אַחֵר כֶּף וּמִסְתַּלֵּק מִהָעוֹלָם, וְקָשָׁה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַעֲבִירוֹ מִהָעוֹלָם כְּשֶׁעֲדִין לֹא הִגִּיעַ זְמָנוֹ מִלִּפְנֵי הָאֲחֵר הַזֶּה. וְסוּד שֶׁבֶת שָׁבַע שְׁנֵתָנָה לְאוּרִיָּה הַחֲתָנִי (כְּפִי שְׁאִמְרָנוּ) בַּתְּחִלָּה, צָא וְדִקּ וּתְמַצֵּא לָמָּה נִתְּנָה הָאָרֶץ הַקְּדוּשָׁה לְכַנְעֵן בְּטָרִם שֶׁבָּאוּ יִשְׂרָאֵל, וּתְמַצֵּא דָבָר זֶה. וְהַכֹּל סוּד אֶחָד הוּא וְדָבָר אֶחָד.

בֹּא רֵאָה, דָּוִד, אֵף עַל גִּבּ שֶׁהוּדָה עַל חֲטָאוֹ וְשָׁב בַּתְּשׁוּבָה, לֹא הִסִּיר מִלְּבּוֹ וּרְצוֹנוֹ מֵאוֹתָם חֲטָאִים שֶׁחָטָא וּמֵאוֹתוֹ חֲטָא שֶׁל בַּת שָׁבַע, כִּי פָּחַד עֲלֵיהֶם תָּמִיד שֶׁמָּא יִגְרַם אֶחָד מֵהֶם וּיְקַטְרֵג עֲלָיו בִּשְׁעַת הַסַּפָּנָה, וְלִכֵּן לֹא שָׁכַח אוֹתָם מִמֶּנּוּ וּמִרְצוֹנוֹ.

דָּבָר אַחֵר, כִּי כְּשֶׁעִי אָנִי אֲדַע - כָּל הַדְּרָגוֹת שֶׁתְּלוּיּוֹת בָּהֶם חֲטָאִי בְּנֵי אָדָם אָנִי אֲדַע. וְחֲטָאִי נִגְדִי תָּמִיד - זֶה פְּגִימַת הַלְּבָנָה שֶׁלֹּא יֵצֵא מִשְׁמָאֲתָהּ עַד שֶׁבָּא שְׁלֹמֹה וְהֵאִירָהּ בְּשִׁלְמוֹת, וְאִזּוֹ הִתְבַּסֵּם הָעוֹלָם וַיֵּשְׁבוּ יִשְׂרָאֵל לְבִטָּח, שֶׁכְּתוּב (מַלְכִּים א-ה) וַיֵּשֶׁב יִהוּדָה וַיִּשְׂרָאֵל לְבִטָּח אִישׁ תַּחַת גִּפְנוֹ וְתַחַת תְּאֲנָתוֹ. וְעַם כָּל זֶה - וְחֲטָאִי נִגְדִי תָּמִיד, וְלֹא נִפְסַק מִהָעוֹלָם עַד שֶׁיָּבֵא מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ לַעֲתִיד לָבֵא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (זְכוּרִיָּה א) וְאֵת רוּחַ הַטְּמָאָה אֲעַבִּיר מִן הָאָרֶץ.

הוּא הִיָּה גִבּוֹר צִיד לִפְנֵי ה' עַל כֵּן יֵאָמֵר כְּנִמְרֹד גִּבּוֹר צִיד לִפְנֵי ה'. בֹּא רֵאָה, הוּא הִיָּה אִישׁ חֲזָק. לְבוּשֵׁי אָדָם הִרְאִשׁוֹן הִיָּה לֹבֵשׁ, וְיָדַע

לְאוּרִיָּה הַחֲתָנִי מִן קִדְמַת דָּנָא. אָמַר לִיָּה הִכִּי אוֹרְחוֹי דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֵף עַל גִּבּ דְּאִתְתָּא אֲזַמְינָא לִיָּה לְבַר נֶשׁ לְמַהְוִי דִּילִיָּה, אֲקִידִים אַחֲרָא וְנָסִיב לָהּ עַד דְּמָטָא זְמַנִּיה דְּהֵאִי. בִּינֵן דְּמָטָא זְמַנִּיה, אִתְדַּחֲיָא הֵאִי דְנָסִיב לָהּ מִקְמִי הֵאִי אַחֲרָא דְאִתִּי לְבַתָּר וְאִסְתַּלֵּק מִעֲלָמָא. וְקָשִׁי קָמִיָּה קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַעֲבָרָא לִיָּה מִעֲלָמָא עַד לֹא מָטִי זְמַנִּיה מִקְמִי הֵאִי אַחֲרָא. וְרִזָּא דְבֵת שָׁבַע דְּאִתִּיָּהִיבַת לְאוּרִיָּה הַחֲתָנִי (בְּרֵאשִׁית) בְּקִדְמִיתָא, פּוּק וְדוּק וְתִשְׁכַּח. אֲמַאי אִתִּיָּהִיבַת אֲרַעָא קִדְשָׁא לְכַנְעֵן עַד לֹא יִיתוֹן יִשְׂרָאֵל. וְתִשְׁכַּח מְלָה דָּא. וְכָלֹא רִזָּא חֲדָא אִיהוּ וּמְלָה חֲדָא.

תָּא חֲזִי, דָּוִד אֵף עַל גִּבּ דְּאוּדִי עַל חוֹבִיָּה וְתֵב בַּתְּיּוֹבְתָא, לֹא אֲעֲדִי לִבִּיָּה וְרַעוּתִיָּה מֵאֲנוֹן חוֹבִין דְּחָב, וּמִהָהוּא חוֹבָא דְבֵת שָׁבַע, בְּגִין דְּדַחִיל עֲלִיָּהוּ תְּדִיר דִּילְמָא גְרִים חַד מְנִיָּהוּ וּיְקַטְרֵג עֲלִיָּה בִּשְׁעַתָּא דְסַפָּנָה. וּבְגִין כֶּף לֹא אֲנָשִׁי לוֹן מִיָּנִיה וּמִרְעוּתִיָּה.

דָּבָר אַחֵר כִּי כְּשֶׁעִי אָנִי אֲדַע כְּלָהּ דְּרָגִין דְּתַלְיִין בְּהוּ חוֹבִי בְּנֵי נֶשָׂא אָנִי אֲדַע. וְחֲטָאִי נִגְדִי תָּמִיד דָּא פְּגִימוֹ דְּסִיָּהֲרָא דְלֹא נִפְקָא מִסְּאוּבְתָא עַד דְּאִתָּא שְׁלֹמֹה וְאִתְנַהֲרִית בְּאַשְׁלָמוֹתָא. וְכִדִּין אִתְבַּסֵּם עֲלָמָא וִיתִיבוּ יִשְׂרָאֵל לְרַחֲצֵן דְּכַתִּיב, (מַלְכִּים א ה) וַיֵּשֶׁב יִהוּדָה וַיִּשְׂרָאֵל לְבִטָּח אִישׁ תַּחַת גִּפְנוֹ וְתַחַת תְּאֲנָתוֹ. וְעַם כָּל דָּא וְחֲטָאִי נִגְדִי תָּמִיד. וְלֹא אִתְפַּסַּק מִעֲלָמָא. עַד דִּיָּתִי מִלְּפָא מְשִׁיחָא לְזַמְנָא דְאִתִּי כְּמָה דְאִתְמַר (זְכוּרִיָּה יג) וְאֵת רוּחַ הַטְּמָאָה אֲעַבִּיר מִן הָאָרֶץ:

הוּא הִיָּה גִבּוֹר צִיד לִפְנֵי יי עַל כֵּן יֵאָמֵר כְּנִמְרֹד גִּבּוֹר צִיד לִפְנֵי יי. תָּא חֲזִי, הוּא הִיָּה גִבּוֹר תְּקִיף. לְבוּשׁוֹי דְאָדָם הִרְאִשׁוֹן הִיָּה

לביש וְהוּה יָדַע לְמִיצַד צִידָה דְּבִרְיִיתָא בְּהוּ.
אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר נִמְרֹד הָוה מִפְתִּי לְבִרְיִיתָא
לְמִיָּהּ בְּתַר פּוֹלְחֵן דְּעִבּוּדָּה זָרָה וְהָוה
שְׁלִיט בְּאַנּוּן לְבוּשִׁין וְנִצַּח בְּנִי עַלמָא וְהָוה
אָמַר דְּאִיהוּ שְׁלִיטָא בְּעַלמָא וּפְלַחִין לֵיהּ בְּנִי
נָשָׂא. וְאַמָּאי אֶקְרִי שְׁמִיהּ נִמְרֹד דְּמִרְד
בְּמַלְכָּא עַלמָא דְּלַעֲלֵילָא דְּמִרְד בְּעַלְמֵי וּמִרְד
בְּתַתָּאי.

לצוד צידה של הבריות בהם.
אמר רבי אלעזר, נמרוד היה
מפתה את הבריות ללכת אחר
עבודת העבודה זרה, והיה
שולט באותם לבושים ומנצח
את בני העולם, והיה אומר
שהוא שליט של העולם,
ועובדים אותו בני אדם. ולמה
נקרא שמו נמרוד? שמרד במלך
העליון שלמעלה, שמרד
בעליונים ומרד בתחתונים.

בְּאַנּוּן (דף ע"ד א') לְבוּשִׁין שְׁלִיט עַל כָּל
בְּנֵי עַלמָא וּמַלְךְ בְּהוּ וּמִרְד בְּמֵאֲרִיָּה
וְאָמַר דְּאִיהוּ שְׁלִיטָא דְּעַלמָא וְהָוה מִפְתִּי
לְבִרְיִיתָא אֲבִתְרִיָּה עַד דְּמָשַׁךְ בְּנִי נָשָׂא לְמִיָּפֶק
מִבְּתַר פּוֹלְחֵנָא דְּמֵאֲרִי עַלמָא. אָמַר רַבִּי
שְׁמַעוֹן בְּאִילִין לְבוּשִׁין יָדְעִי בְּהוּ חֲבִרְיָא רָזָא
עַלמָא:

באותם לבושים הוא שלט על
כל [שאר] בני העולם ומלך בהם,
ומרד ברבוננו ואמר שהוא
השליט של העולם, והיה מפתה
את הבריות אחריו, עד שמשך
בני אדם לצאת מאחר עבודת
רבון העולם. אמר רבי שמעון,
בלבושים הללו יודעים בהם
החברים סוד עליון.

מִתְנִיתִין. וְהִי כָּל הָאָרֶץ שְׁפָה אַחַת וּדְבָרִים
אַחָדִים. רַבִּי שְׁמַעוֹן פָּתַח (מלכים א' ו')
וְהַבִּית בְּהִבְנֻתוֹ אֶבֶן שְׁלֵמָה מִסַּע נִבְנָה
וּמִקְבֻת וְהִגְרִזוּ כָּל כָּלִי בְּרוֹזַל לֹא נִשְׁמַע בְּבִית
בְּהִבְנֻתוֹ. וְהַבִּית בְּהִבְנֻתוֹ. וְכִי לֹא הָוה בְּנִי
לֵיהּ שְׁלֵמָה וְכִלְהוּ אֲמִנִין דְּהוּ תַפְזָן, מַהוּ
בְּהִבְנֻתוֹ.

משנה. ויהי כל הארץ שפה אחת
ודברים אחדים. רבי שמעון
פתח, (מלכים א' ו') והבית בהבנתו
אבן שלמה מסע נבנה
והגריזו כל כלי ברזל לא נשמע
בבית בהבנתו. והבית בהבנתו -
וכי לא היה בונה אותו שלמה
וכל האמנים שהיו שם? מה זה
בהבנתו?

אֵלָּא כֹּף הוּא כְּמָה דְּכְתִיב, (שמות כה) מִקְשָׁה
תִּיעֲשֶׂה הַמְּנוֹרָה. אִם הִיא מִקְשָׁה מַהוּ
תִּיעֲשֶׂה. אֵלָּא וְדָאִי כָּלָא בָּאת וְנִיסָא אֶתְעַבִּיד
אִיהוּ מִגְרָמִיָּה. כִּיִּין דְּשָׂרָאן לְמַעַבְד עֲבִידְתָּא
אוֹלִיף לְאוּמָנִין לְמַעַבְד בְּהּ מַה דְּלֹא הוּוּ
יָדְעִין מִקְדָּמַת דְּנָא.

אלא כף הוא, כמו שכתוב (שמות
כה) מקשה תיעשה המנורה. אם
היא מקשה, מהו תיעשה? אלא
ודאי הפל באות ונס נעשה הוא
מעצמו. כיון שהתחילו לעשות
המעשה, למד את האמנים
לעשות אותה מה שלא היו
יודעים מקדם לכן.

מֵאִי טַעמָא בְּגִין דְּבִרְכָתָא דְּקִדְשָׁא בְּרִין הוּא
שָׂרָא עַל יְדִיָּהּ, וְעַל דָּא כְּתִיב בְּהִבְנֻתוֹ
אִיהוּ אֶתְבְּנִי מִגְרָמִיָּה, דְּהוּא אוֹלְפָא אוֹלְפָן
לְאוּמָנִין הִיאֵךְ שָׂרָאן לְמַעַבְד, וְלֹא אֶסְתַּלַּק
מִעֲיִנֵּיהּ רְשִׁימוֹ דְּהוּא עֲבִידְתָּא מִמָּשׁ

מה הטעם? משום שברכת
הקדוש ברוך הוא שרתה על
ידם, ועל כן כתוב בהבנתו, הוא
נבנה מעצמו, שהוא למד את
הלמוד לאמנים איך להתחיל
לעשות, ולא הסתלק מעיניהם
הרשם של אותו המעשה ממִשׁ,

ומסתכלים בו ועושים, עד שנבנה כל הבית.

אכן שלמה מסע נבנה, שלמה כתוב חסד יו"ד, אכן שלמה ודאי. מסע, שנסעה ונעשתה העבודה (מסע, שנסעה דם ונעשתה העבודה). מסע, שהסיע ידם לעשות שלא מדעתם. כתוב פאן מסע, וכתוב שם (במדבר) וילמסע את המנחות. ומקבות והגרזן כל פלי ברזל לא נשמע. בגין דשמיר בוע כללא ולא אשתמע מלה, דלא אצטרכו לשאר מאנין למעבד. וכללא באת וניסא הוה.

אמר רבי שמעון פמה חביבין אנון מלי דאורייתא. ופאה חולקיה מאן דאתעסק בהו וידע למיהן (ביה) בארץ קשוט. והבית בהבנותו. פד סלקא ברעיותא דקדשא בריך הוא למעבד יקרא ליקריה, סלקא מגו מחשבה רעיותא לאתפשטא, ואתפשט מאתר דאיהי מחשבה סתימא דלא אתיידע. עד דאתפשט ושרייתא לבי גרון אתר דאיהו נביע תדיר ברזא דאיהו רוח חיים. וכדין פד אתפשטתה היא מחשבה ושרייתא באתר דא, אקרי ההיא מחשבה אלהים חיים. דכתיב, (ירמיה) הוא אלהים חיים. עוד בעא לאתפשטא ולא תגליא מתמן נפקו אש"א ורוח"א ומי"א כלילן פחדא, ונפק יעקב גבר שלים ואיהו קול חד דנפיק ואשתמע. מהכא מחשבה דהוה סתימא בחשאי אשתמע לאתגליא.

עוד אתפשטתה האי מחשבה לאתגליא. ובטש האי קול ואקיש בשפון, וכדין נפקא דבור, דאשלים כללא, וגלי כללא. אשתמע דכללא איהו ההיא מחשבה סתימא דהות לגו וכללא חד.

אמר רבי שמעון פמה חביבין אנון מלי דאורייתא. ופאה חולקיה מאן דאתעסק בהו וידע למיהן (ביה) בארץ קשוט. והבית בהבנותו. פד סלקא ברעיותא דקדשא בריך הוא למעבד יקרא ליקריה, סלקא מגו מחשבה רעיותא לאתפשטא, ואתפשט מאתר דאיהי מחשבה סתימא דלא אתיידע. עד דאתפשט ושרייתא לבי גרון אתר דאיהו נביע תדיר ברזא דאיהו רוח חיים. וכדין פד אתפשטתה היא מחשבה ושרייתא באתר דא, אקרי ההיא מחשבה אלהים חיים. דכתיב, (ירמיה) הוא אלהים חיים. עוד בעא לאתפשטא ולא תגליא מתמן נפקו אש"א ורוח"א ומי"א כלילן פחדא, ונפק יעקב גבר שלים ואיהו קול חד דנפיק ואשתמע. מהכא מחשבה דהוה סתימא בחשאי אשתמע לאתגליא.

עוד אתפשטתה האי מחשבה לאתגליא. ובטש האי קול ואקיש בשפון, וכדין נפקא דבור, דאשלים כללא, וגלי כללא. אשתמע דכללא איהו ההיא מחשבה סתימא דהות לגו וכללא חד.

עוד אתפשטתה האי מחשבה לאתגליא. ובטש האי קול ואקיש בשפון, וכדין נפקא דבור, דאשלים כללא, וגלי כללא. אשתמע דכללא איהו ההיא מחשבה סתימא דהות לגו וכללא חד.

עוד אתפשטתה האי מחשבה לאתגליא. ובטש האי קול ואקיש בשפון, וכדין נפקא דבור, דאשלים כללא, וגלי כללא. אשתמע דכללא איהו ההיא מחשבה סתימא דהות לגו וכללא חד.

בִּיּוֹן שְׁמַגִּיעָה הַתַּפְשֻׁטוֹת זֹו
וְנַעֲשֶׂה דְבוּר בְּכַח אוֹתוֹ הַקּוֹל,
אִז - וְהַבִּית בְּהַבְנָתוֹ. לֹא כְּתוּב
כַּאֲשֶׁר נִבְנָה, אֲלֵא בְּהַבְנָתוֹ, בְּכָל
פַּעַם וּפַעַם. אָבֵן שְׁלֵמָה, כְּמוֹ
שֶׁנִּתְבָּאָר. וְכְּתוּב (שיר ג) בַּעֲטָרָה
שְׁעָטָרָה לוֹ אָמוֹ.

מִסֵּעַ, שְׁיוּצָא מִבְּפָנִים וְשׁוֹרָה
וְנוֹסֵעַ הַחוּצָה. יוּצָא מִלְּמַעְלָה
וְשׁוֹרָה וְנוֹסֵעַ לְמַטָּה. וּמִקְבּוֹת
וְהַגִּרְזָן כָּל כְּלֵי בְרוֹל - אֵלּוּ שְׁאָר
הַדְּרָגוֹת הַתַּחְתּוֹנוֹת שְׁכָלָם
תְּלוּיִים בּוֹ, וְלֹא נִשְׁמָעוּ וְלֹא
הִתְקַבְּלוּ פְּנִימָה כְּשֶׁהִיא עוֹלָה
לְהֶאֱחֹז לְמַעְלָה וְלִינוּק מִשָּׁם,
וְזֶהוּ בְּהַבְנָתוֹ. וְאִז, כְּשֶׁהִיא
יוֹנֵקֶת, כָּלָם עוֹמְדִים בְּחֻדָּה
וְיוֹנֵקִים וּמִתְמַלְאִים בְּבִרְכוֹת, וְאִז
כָּל הָעוֹלָמוֹת עוֹמְדִים בְּסוּד
אֶחָד, בְּיַחְדוֹת אֶחָד, וְאִין בָּהֶם
בְּכָל הָעוֹלָמוֹת פְּרוּד. אַחֵר שְׁכָל
אֶחָד וְאֶחָד נוֹטְלִים חֵלְקָם, כָּלָם
מִתַּפְשָׁטִים וְנִפְרָדִים לְצַדִּיקָהֶם
לְמָה שֶׁהִתְמַנּוּ.

בֹּא רֵאָה, וְיִהְיֶה כָּל הָאָרֶץ שְׁפָה
אֶחָת וְגו'. מִה כְּתוּב אַחֵר כֵּן?
וְיִהְיֶה בְּנִסְעָם מִקְדָּם - מֵאוֹתוֹ
קְדָמוֹנוֹ שֶׁל הָעוֹלָם - וְיִמְצָאוּ
בְּקָעָה בְּאָרֶץ שְׁנַעַר. שְׁהָרִי מִשָּׁם
נִפְרָדִים לְכָל אוֹתָם הַצָּדִידִים,
וְהוּא רֹאשׁ הַמְּלָכוֹת לְהִתְפָּזֵר.

וְאִם תֹּאמַר, הִנֵּה כְּתוּב (בראשית ב)
וְנִהַר יֵצֵא מִעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֵּן
וּמִשָּׁם יִפְרֹד? וְדֹאֵי שְׁפָכָה זֶה.
שְׁפִינָן שְׁנוֹסְעִים מִשָּׁם יֵשׁ פְּרוּד,
וְכַאֲשֶׁר הֵם מְכַנְּסִים שָׁם לִינוּק
אִין פְּרוּד. וְכִשְׁנוֹסְעִים יֵשׁ פְּרוּד,
שְׁפָתוֹב וְיִהְיֶה בְּנִסְעָם מִקְדָּם
וְיִמְצָאוּ בְּקָעָה, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר.

וְיִהְיֶה כָּל הָאָרֶץ שְׁפָה אֶחָת וּדְבָרִים
אֶחָדִים, שְׁאִז הָרִי הָעוֹלָם בִּיסוּד
וְעָקֵר וְשָׂרֵשׁ אֶחָד וְאֶמוּנָה אֶחָת
בְּקֹדֶשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. מִה כְּתוּב?
וְיִהְיֶה בְּנִסְעָם מִקְדָּם, מִהֲרָאוֹשׁוֹן

בִּיּוֹן דְּמָטָא אֶתְפְּשֻׁטוֹתָ דָּא וְאֶתְעַבִּיד דְּבוּר
בְּתַקִּיפָא דִּהֵהוּא קָלָא, כְּדִין וְהַבִּית
בְּהַבְנָתוֹ. כַּאֲשֶׁר נִבְנָה לֹא כְּתִיב אֲלֵא
בְּהַבְנָתוֹ בְּכָל זְמָנָא וְזְמָנָא. אָבֵן שְׁלֵמָה כְּמָה
דְּאֶתְמַר. וְכְּתִיב, (שיר השירים ג) בַּעֲטָרָה שְׁעָטָרָה לוֹ
אָמוֹ.

מִסֵּעַ דְּנִפְקָא מִלְּגוֹ וְשָׂרִיא וְנָטִיל לְבַר, נִפְקָא
מִלְּעִילָא וְשָׂרִיא וְנָטִיל לְתַתָּא. וּמִקְבּוֹת
וְהַגִּרְזָן כָּל כְּלֵי בְרוֹל. אֵלּוּן שְׁאָר דְּרָגִין תַּתָּאִין
דְּכֻלְהוּ תְּלוּיִין בִּיהּ וְלֹא אֶשְׁתַּמְעוּ וְלֹא אֶתְקַבְּלוּ
לְגוֹ כֵּד אִיהִי סִלְקָא לְאֶתְאֲחָדָא לְעִילָא וְלִינוּקָא
מִתַּמָּן. וְדָא הוּא בְּהַבְנָתוֹ. וְכְּדִין כֵּד אִיהִי
יִנְקָא, כִּלְהוּ קִיִּימִי בְּחֻדּוֹתָא וְיִנְקִין וְאֶתְמַלְיִין
בְּרִכָּאן. וְכְּדִין קִיִּימִין עֲלָמִין כִּלְהוּ בְּרוּזָא חֲדָא
בְּיַחְדוּדָא חֵד, וְלֹא הָוִי בְּהוּ בְּכֻלְהוּ עֲלָמִין
פִּירוּדָא. לְבַתֵּר דְּנָטִיל חוּלְקָהוֹן כָּל חֵד וְחֵד
כִּלְהוּ מִתַּפְשָׁטִין וּמִתַּפְרָשִׁין לְסִטְרֵיהוּ לְמָה
דְּאֶתְמַנָּן.

תֵּא חֲזִי, וְיִהְיֶה כָּל הָאָרֶץ שְׁפָה אֶחָת וְגו' (ד)
טו ע"ב) לְבַתֵּר מִה כְּתִיב וְיִהְיֶה בְּנִסְעָם
מִקְדָּם. מִהֵהוּא קְדָמָא דְּעֵלְמָא. וְיִמְצָאוּ
בְּקָעָה בְּאָרֶץ שְׁנַעַר. דִּהָא מִתַּמָּן מִתַּפְרָשִׁין
לְכָל אַנוּן סִטְרִין, וְאִיהוּ רִישׁ מְלָכוֹ
לְאֶתְבָּרָא.

וְאִי תִימָא הָא כְּתִיב (בראשית ב) וְנִהַר יוּצֵא מִעֵדֶן
לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֵּן וּמִשָּׁם יִפְרֹד. וְדֹאֵי הִכִּי
הוּא דְּכִינוּ דְּנָטִיל מִתַּמָּן הָוִי פִּירוּדָא, וְכֵד
אַנוּן פְּנִישִׁין תַּמָּן לִינוּקָאָה לֹא הָוִי פִּירוּדָא.
וְכֵד נָטִילִין הָוִי פִּירוּדָא, דְּכְּתִיב וְיִהְיֶה בְּנִסְעָם
מִקְדָּם וְיִמְצָאוּ בְּקָעָה כְּמָה דְּאֶתְמַר.

וְיִהְיֶה כָּל הָאָרֶץ שְׁפָה אֶחָת וּדְבָרִים אֶחָדִים
דִּהָא כְּדִין עֲלָמָא בִּיסוּדָא וְעִקְרָא
וְשָׂרֵשׁ חֲדָא וּמִהִימְנוּתָא חֲדָא בִּיהּ בְּקֹדֶשׁא

עקר העולם אמונת הכל. וימצאו בקעה, מציאה מצאו ויצאו בה מתחת האמונה העליונה [וימצאו]. בא ראה מה כתוב בנמרוד, ויהי ראשית ממלכתו בכל. שהרי משם נסע להאחז ברשות אחרת. וכאן, וימצאו בקעה בארץ שנער. משם נסעו בלבם לצאת מרשות העליונה לרשות אחרת. סתרי תורה

מקימי העיר והמגדל מדברים בלשון הקדש שפלאכי השרת מפירים אותה, ולא היו מדברים בלשון אחרת, משום כך כתוב ועתה לא יבצר מהם וגו'. שאלמלא מדברים בלשון אחרת שפלאכים עליונים לא היו מפירים אותה, נחסרה החשיבות שהם חשבו לעשות, כיון שמעשה השדים אינו אלא ברגע אחד למראה בני אדם ולא יותר. ודברים אחדים, שהיו יודעים דרגות עליונות כל אחת ואחת על בריה, ולא התחלפה להם דרגה, ולכן כתוב ודברים אחדים. ומשום כך התניעצו בעצה רעה, עצה של חכמה, שכתוב הבה נבנה לנו עיר ומגדל. הכל הוא בסוד החכמה. ורצו לחזק בארץ את הצד האחר ולעבד את עבודתו, משום שהיו יודעים שכל הדינים הרעים משם יורדים לעולמות, ורצו לדחות את דרגת הקדש.

ע"ר ומגדל - זו החכמה העליונה, [שהרי] היו יודעים ששם הקדוש לא מתחזק בארץ אלא בעיר ומגדל. ע"ר - שכתוב (שמואל ב ה) עיר דוד היא ציון וגו'. מגדל - שכתוב (שיר ד) כמגדל דוד צוארף. ובחכמה עשו להיות שלטון הצד האחר בארץ שדוחה [לדחות] את אדון כל הארץ מקומו, ולהיות דיור לסטרא אחרא בארץ.

ברוך הוא. מה כתיב ויהי בנסעם מקדם מקדמאה עקרא דעלמא מהימנותא דכלא. וימצאו בקעה. מציאה אשכחו ונפקו בה מתחות מהימנותא עלאה (וימצאו).

תא חזי, נמרוד מה כתיב ביה ויהי ראשית ממלכתו בכל. דהא מתמן נטל לאתאחדא ברשו אחרא. והכא וימצאו בקעה בארץ שנער מתמן נטלו בלבייהו לאפקא מרשותא עלאה לרשו אחרא:

סתרי תורה

(דף ע"ד ע"ב):

קומטורא דהרמנא ממללן בלשון הקדש דמלאכי השרת אשתמודען ביה ולא הוו ממללין בלישן אחרא. בגין כך כתיב ועתה לא יבצר מהם וגו'. דאלמלי משתעאן בלישן אחרא דמלאכי עלאי לא הוו אשתמודען ביה, גרע חשיבו דאנן חשבינ למעבד. בגין דעובדא דשדין לאו איהו אלא ברגעא חדא לחזו בני אנשא ולא יתיר.

ודברים אחדים. דהוו ידעין דרגין עלאין כל חד וחד על ברייה ולא אתחלף להו דרגא ובגין כך כתיב ודברים אחדים. ובגין כך אתניעטו בעיטא בישא עיטא דחכמתא דכתיב הבה נבנה לנו עיר ומגדל. כלא ברזא דחכמתא הוא, ובעו לאתקפא בארעא סטרא אחרא ולמפלח פולחנא דיליה. בגין דהוו ידעין דהא כל דינין פישין מתמן נחתין לעלמין. ובעינין לדחויי דרגא דקדשא.

ע"ר ומגדל, דא חכמתא עלאה. (ר"א דהא) הוו ידעי דשמא קדישא לא אתתקף בארעא, אלא בעיר ומגדל. ע"ר דכתיב, (שמואל ב ה) עיר דוד היא ציון וגו'.

מגדל דכתיב (שיר השירים ד) כמגדל דוד צוארף. ובחכמתא עבדו למיהוי שלטנא דסטרא אחרא בארעא דדחייא (ר"א לדחייא) אדון כל הארץ מאתריה. ולמהוי דיורא לסטרא

אחרא בארעא.

להיות שלטון הצד האחר בארץ שדוחה [לדחות] את אדון כל הארץ מקומו, ולהיות דיור לסטרא אחרא בארץ.

וְנַעֲשֶׂה לָנוּ שֵׁם. כִּמָּה דְאֶחֱידָא (ר"א דְאֶחֱרָא) אִיהוּ שֵׁם
לְעִילָא, נִתְקִיף לָהּ בִּינָנָא לְמַהוּי שֵׁם בְּאַרְעָא. פֶּן
נְפוּץ. יְדִיעָה הוּא יְדַעִין דִּיתְבַּדְרוּן מַעַל אִפִּי אַרְעָא. וּבְגִין כֶּף
הוּא מְתִיחָדִין לְמַעַבְד עֲבִידְתָּא דָא בְּחֻכְמָה.

סְטָרָא אֶחָרָא אִיהוּ דְכָר וְנוֹקְבָא תְקַפָּא דְזוּהֶמָּא דְדִינָא
קְשָׁנָא. וּכְמָה דְאָדָם חָב (בִּית) בָּהוּ וְאַתְקֶפוּ בְּגִיגִיָּה עַל
עֲלָמָא. אוּף הָכִי אֲנִין עֲבָדִין דְאֶתְתַּקֵּף יִתִּיר. דְכָתִיב אֲשֶׁר בְּנוֹ
בְּנֵי הָאָדָם. בְּנוֹי דְאָדָם קְדָמָא דְאִיתִי וְאֲשֻׁלִּיט סְטָרָא
אֶחָרָא עַל עֲלָמָא סְטָרָא בִישָׁא. כִּמָּה דְסְטָרָא דְקְדוּשָׁה לָאו
שְׁלִטְנִיָּה בָּהִי עֲלָמָא אֱלָא בְּעִיר וּמִגְדָּל. אוּף הָכִי חֲשִׁיבוּ
אֲנִין לְמַבְנֵי עִיר וּמִגְדָּל לְמַשְׁלֵט הָאִי סְטָרָא בִישָׁא בְּעֲלָמָא:
וַיֵּרֶד יְיָ לְרֹאוֹת. (דף עה ע"א) נִחַת הָאִי שְׁמָא דְקְדִישָׁא לְמַחְזִי
(על) עוֹבְדֵיהוֹן דְּבִנְיָנָא דְכְּנוּ. וְאֲנִין הוּא מְמַלְלֵן בְּלִשׁוֹן
קֹדֶשׁ לְגַבֵּי כָּל אֲנִין דְּרָגִין קְדִישִׁין וְהוּא מְצַלִּיחִין. בִּיּוֹן
דְּנִחַתָּת קֹדֶשׁ אֶתְבַּלְבְּלוּ כָּל אֲנִין דְּרָגִין. עֲלָאִין נִחַתוּ וְתַתְּאִין
סְלִיקוּ. וְלֹא הוּא קְיִימִין בְּאַרְח מִיִּשְׂרָאֵל כִּמָּה דְּהוּא. וּלְכַתֵּר
בְּלָבֵל לִישְׁנָהוֹן בְּשַׁבְּעִין לִישׁוֹן וְאַתְבַּדְרוּ לְכָל סְטָרֵי עֲלָמָא.

חַד מְמַנָּא הוּא בְּרַקִּיעָא וּבִיה קְיִימִין כָּל (ר"א ל"ג אֲנִין)
מִפְתָּחֵן דְּעוֹבְדֵי עֲלָמָא. וְאִיהוּ קְיִימָא זְמִין בְּשַׁעֲתִי וְרַגְעִי
דְּיוֹמָא. וְאֲנִין הוּא יְדַעִין בְּרֹזָא דְחֻכְמָתָא גִּנְזָא דְהָאִי מְמַנָּא.
וְהוּא פְתַחִי וְסַגְרִי וּמְצַלְחִי בְּעוֹבְדֵיהוֹן בְּמִימְרָא דְפּוֹמָהוֹן.
בִּיּוֹן (דְּאֶסְתֵּבְלוּ) דְאֶתְבַּלְבֵּל מִימְרָא דְלֵהוֹן, כִּלְא אֶתְמַנְע
מִנְיָהוּ. וְאַתֵּר מְתַקֵּן אֲשַׁכְּחוּ בָּהִיּוּא בְּקַעָה. סְטָרָא דְסְטָרִין:
וּמִצָּאוּ בְּקַעָה. אֶתֵּר מְתַקֵּן לְהָאִי (ר"א ל"ג הַהוּא) סְטָרָא
בִישָׁא דְבָעוּ אֲנִין לְאַתְקַפָּא וְאַתְמַנְעוּ. תְּקַפָּא (דִּלְיָה)
דְּהַהוּא סְטָרָא הָוָה תְּלִיא לְאַתְפָּרַעָא בְּהִיא בְּקַעָה עַד
דְּנִטְלָא תַמָּן חִילִין וּמִשְׁרִיזִין כְּגוֹנוֹנָא דְאֲנִין דְּבִנֵּי קֶרְתָּא

וְנַעֲשֶׂה לָנוּ שֵׁם - כִּמּוֹ שְׁאָחוּז
[שְׁאָחוּז] הוּא הַשֵּׁם לְמַעֲלָה, נִחְזֵק
אוֹתָהּ בִּינְיָנוּ שְׁיָהִי שֵׁם בְּאַרְץ.
פֶּן נְפוּץ - יְדִיעָה הִיּוּ יוֹדְעִים
שְׁיִתְפָּזְרוּ מַעַל פְּנֵי הָאָרֶץ, וְלִכְּנֹן
הִיּוּ מְתִיחָדִים לַעֲשׂוֹת מַעֲשֶׂה זֶה
בְּחֻכְמָה.

הַצַּד הָאֲחֵר הוּא זְכָר וְנוֹקְבָה,
תְּקַף זְהֻמַּת הַדִּין הַקָּשָׁה. וּכְמוֹ
שְׁאָדָם חֲטָא [כ] בָּהֶם וְהִתְחַזְּקוּ
בְּגִלְלוֹ עַל הָעוֹלָם, גַּם כָּאֵן הֶם
עָשׂוּ שְׁיִתְחַזְּקוּ יוֹתֵר, שְׁכָתוּב אֲשֶׁר
בְּנוֹ בְּנֵי הָאָדָם. בְּנֵי אָדָם הָרָאוּ שׁוֹן
שְׁהַבִּיא וְהַשְׁלִיט עַד הָאֲחֵר עַל
הָעוֹלָם, הַצַּד הָרַע. כִּמּוֹ שְׁצַד
הַקֹּדֶשׁ אֵין שְׁלִטוֹנוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה
אֱלָא בְּעִיר וּמִגְדָּל, גַּם כָּאֵן חֲשִׁיבוּ
הֶם לְבָנוֹת עִיר וּמִגְדָּל לְהַשְׁלִיט
אֶת הַצַּד הָרַע הַזֶּה בְּעוֹלָם.

וַיֵּרֶד ה' לְרֹאוֹת. נִחַת הַשֵּׁם
הַקֹּדֶשׁ הַזֶּה לְרֹאוֹת [על] אֶת
מַעֲשֵׂיהֶם שֶׁל הַבְּנִין שְׁבָנוּ, וְהֶם
הִיּוּ מְדַבְּרִים בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ לְכָל
אוֹתָם דְּרָגוֹת קְדוּשׁוֹת וְהִיּוּ
מְצַלִּיחִים. בִּיּוֹן שְׁיִרְדָּה הַקֹּדֶשׁ,
הִתְבַּלְבְּלוּ כָּל הַדְּרָגוֹת הַלָּלוּ.
עֲלִיּוֹנִים יִרְדּוּ וְתַחְתּוֹנִים עֲלוּ,
וְלֹא הִיּוּ עוֹמְדִים בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל כִּמּוֹ
שְׁהִיּוּ. וְאַחֵר כֶּף בְּלָבֵל לְשׁוֹנָם
בְּשַׁבְּעִים לִשׁוֹן וְהִתְפָּזְרוּ לְכָל
צַדֵּי הָעוֹלָם.

מְמַנָּה אֶחָד יֵשׁ בְּרַקִּיעַ, וּבוֹ
קְיָמִים כָּל [ר"א אוֹתָם] מִפְתָּחוֹת שֶׁל
מַעֲשֵׂי הָעוֹלָם, וְהוּא קִיָּם וְזְמִין
בְּכָל הַשָּׁעוֹת וְרַגְעֵי הַיּוֹם. וְהֶם
הִיּוּ יוֹדְעִים בְּסוֹד הַחֻכְמָה,
הַגִּנְזָה שֶׁל הַמְּמַנָּה הַזֶּה, וְהִיּוּ
פּוֹתְחִים וְסוֹגְרִים וּמְצַלִּיחִים

בְּמַעֲשֵׂיהֶם בְּמַאֲמֵר פִּיהֶם. בִּיּוֹן [שְׁהִתְבַּלְבְּלוּ] שְׁהִתְבַּלְבֵּל הַמַּאֲמֵר שֶׁלֵּהֶם, הַכָּל נִמְנַע מֵהֶם, וּמְקוֹם מְתַקֵּן
מְצָאוּ בְּאוֹתָהּ בְּקַעָה. צַד הַצִּדִּדִּים.

וּמִצָּאוּ בְּקַעָה, מְקוֹם מְתַקֵּן לָזֶה [אוֹתוֹ] הַצַּד הָרַע, שְׁרָצוּ הֶם לְחֻזֵּק וְנִמְנְעוּ. תְּקַף [שְׁלֹו] שֶׁל אוֹתוֹ הַצַּד
הַזֶּה תְּלוּי לְהַפְרַע בְּאוֹתָהּ בְּקַעָה, עַד שְׁנִטְלָה מִשֵּׁם צְבָאוֹת וּמַחְנוֹת, כִּמּוֹ שְׁהֶם בְּנוּ עִיר וּמִגְדָּל
וְנִתְּנוּ [הַכָּל] כָּלֶם בִּידֵיהָ. וְנִהְרְגוּ שֵׁם אוֹתָם שְׁלֹא רָצוּ לְצֹאת בְּקִי"ץ הַיָּמִי"ן. נִבְהָלוּ וְנִפְּלוּ בְּקִי"ץ

הַיָּמִי"ם, בָּאוּתוֹ מְקוֹם שֶׁנֶּחֱלַשׁ
הַפֶּחַ בַּתְּחִלָּה בִּבְקָעָה הַזֹּאת. וְעַל
זֶה כָּתוּב (יחזקאל לו) וְהָיָה מְלָאָה
עֲצָמוֹת.

וְהַתְּחִלָּה בָּאוּתוֹ הַצֵּלֶם שֶׁהָקִים
נְבוֹכַדְנֶצַּר. וְנִשְׁבַּר הַתֵּקֶף אַחֵר כִּף
בָּאוֹתָם עֲצָמוֹת וּבָאוּתוֹ צֵלֶם.
שְׂאוֹתָם רָאוּשׁוֹנִים הַתֵּקֶימוֹ וְקָמוּ
עַל רִגְלֵיהֶם, וְאוֹתוֹ צֵלֶם נִשְׁבַּר,
וְאֵז יָדְעוּ כָּל עַמֵּי הָעוֹלָם שֶׁאֵין
אֱלֹהִים מִבְּלַעֲדֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
בְּלַבְדּוֹ. וְעוֹד, שֶׁהַתֵּקֶדֶשׁ שָׁמוּ עַל
יְדֵי חֲנֻנִיָּה מִיִּשְׂרָאֵל וְעֲזָרְיָה, וְהַפֶּל
בְּיוֹם אֶחָד. וְעַל זֶה כָּתוּב (ישעיה כט)
וְהִקְדִּישׁוּ אֶת קְדוֹשׁ יַעֲקֹב וְגו'.

ע"כ סתרי תורה.

וַיֹּאמְרוּ הִבֵּה נִבְנָה לָנוּ עִיר
וּמִגְדָּל וְרָאשׁוּ בַשָּׁמַיִם וְנַעֲשֶׂה
לָנוּ שֵׁם. רַבִּי חִיָּיא פִּתְחָה, (ישעיה נז)
וְהָרָשָׁעִים פַּיִם נִגְרָשׁ וְגו'. וְכִי יֵשׁ
יָם נִגְרָשׁ? כֵּן. שֶׁפֶּאֶשֶׁר הֵיטָּן יוֹצֵא
מִתְקוֹנָו וְהוֹלֵךְ [בלי הכל] בְּלִי רֵב
חֻבֵּל, אֵז נִגְרָשׁ וּמִתְגַּרֵּשׁ
מִמְקוֹמוֹ, כְּמִי שֶׁשׁוֹתֶה יֵין וְלֹא
יוֹשֵׁב עַל בְּרִיו וְעוֹלָה וְיורֵד. מֶה
הַטַּעַם? מִשּׁוֹם כִּי הַשֶּׁקֶט לֹא
יוֹכֵל וַיִּגְרָשׁוּ מִיָּמָיו רַפֵּשׁ וְטִיט.
שְׂמוֹצִיאִים מִיָּמָיו כָּל אוֹתוֹ הַטִּיט
שֶׁל הַיָּם וְכָל הַטְּנֹפֶת לִשְׁפָתוֹ.

כְּמוֹ זֶה אוֹתָם הָרָשָׁעִים שְׂמוֹצִיאִים
מִדֶּרֶךְ תַּקִּינָה וְהוֹלְכִים כְּשִׁתּוּנֵי
יֵין בְּלִי תְקוּן, שְׂמוֹצִיאִים מִדֶּרֶךְ
יִשְׁרָה לְדֶרֶךְ עֲקָמָה. מֶה הַטַּעַם?
מִשּׁוֹם כִּי הַשֶּׁקֶט לֹא יוֹכֵל, שֶׁהָרִי
עָקוֹם דֹּרְכֵיהֶם גָּרַם לָהֶם לִלְכֹּת
בְּלִי תְקוּן וּבְלִי שֶׁקֶט. וְלֹא עוֹד,
אֲלֹא שֶׁכָּל רִגְזָם בְּשַׁעֲה שְׂאוֹמְרִים
דְּבוּר מִפִּיהֶם, אוֹתוֹ הַדְּבוּר רַפֵּשׁ
וְטִיט, כָּלֶם מוֹצִיאִים טְנֹפֶת וְגַעַל
מִפִּיהֶם הַחוּצָה עַד שֶׁנִּטְמָאִים
וּמִטְמָאִים אוֹתָם.

בֹּא רֵאָה, וַיֹּאמְרוּ הִבֵּה נִבְנָה לָנוּ
עִיר וּמִגְדָּל וְרָאשׁוּ בַשָּׁמַיִם. אֵין
הִבֵּה אֲלֹא לְשׁוֹן הַזְּמָנָה בְּעֵלְמָה.

וּמִגְדָּלָה וְאֶתִּיהִיבוּ (בְּלֹא) כְּלָהוּ בִּידְהָא. וְאֶתְקַטְלוּ תַּמָּן אֲנוּן
דְּלֹא בָּעוּ לְמִיפֵק בְּק"ץ הַיָּמִי"ן. אֶתְבְּהִילוּ וְנִפְלוּ בְּקֶץ
הַיָּמִי"ם. בְּהֵוֹא אֶתֶר דְּאֶתְחַלֵּשׁ תִּקְפָּא בְּקִדְמִיתָא בְּהָי
בְּקָעָה. וְעַל דָּא כְּתִיב, (יחזקאל לו) וְהָיָה מְלָאָה עֲצָמוֹת.

וְאֶתְתַּקְּפַת בְּהֵוֹא צוּלְמָא דְּאָקִים נְבוֹכַדְנֶצַּר. וְאֶתְבַּר תִּקְפָּא
לְבַתֵּר בְּאֲנוּן גְּרָמִין וּבְהֵוֹא צוּלְמָא. דְּאֲנוּן
קִדְמָאִי קָיִימוּ וְקָמוּ עַל רִגְלֵיהוֹן. וְהֵוֹא צוּלְמָא אֶתְבַּר.
וּבְדִין יָדְעוּ כָּל עַמִּין דְּעֵלְמָא דְּלִית אֱלֹהִים בַּר קִדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא בְּלַחֲדוּדִי. וְתוֹ דְּאֶתְקִדְשׁ שְׁמִיהָ עַל יְדָא דְּחֲנֻנִיָּה מִיִּשְׂרָאֵל
וְעֲזָרְיָה וְכָלֹא בְּחַד יוֹמָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (ישעיה כט) וְהִקְדִּישׁוּ
אֶת קְדוֹשׁ יַעֲקֹב וְגו', (עד כאן סתרי תורה)

וַיֹּאמְרוּ הִבֵּה נִבְנָה לָנוּ עִיר וּמִגְדָּל וְרָאשׁוּ
בַשָּׁמַיִם וְנַעֲשֶׂה לָנוּ שֵׁם. רַבִּי חִיָּיא
פִּתְחָה (ישעיה נז) וְהָרָשָׁעִים פַּיִם נִגְרָשׁ וְגו'. וְכִי
אֵית יָם נִגְרָשׁ. אֵין, דְּכַד יִמָּא נִפְקָא מִתְקוֹנִיָּה
וְאֶזִּיל (בְּלֹא חֵבְלָא) בְּלֹא חֵבְלָא, כְּדִין נִגְרָשׁ
וְאֶתְתַּרְךְ מֵאֶתְרֵיהָ, כְּמֵאן דְּרִוֵּי חִמְרָא וְלֹא
יְתִיב עַל בְּרִיָּה וְסֻלְקָא וְנִחְתָּא. מָאִי טַעְמָא
בְּגִין כִּי הַשֶּׁקֶט לֹא יוֹכֵל, וַיִּגְרָשׁוּ מִיָּמָיו רַפֵּשׁ
וְטִיט. דְּמִפְקוּ מִיָּמוֹי כָּל הֵהוּא טִינָא דִּימָא
וְכָל טְנֹפֶא לְשִׁפּוֹתֵיהָ.

בְּגִוּוֹנָא דָּא אֲנוּן רָשָׁעִים דְּנִפְקִי מֵאֶרְחָא
דְּתַקְנָא וְאֶזִּיל כְּרִוֵּי חִמְרָא בְּלֹא
תְקוּנָא, דְּנִפְקִי מֵאֶרְחָא מִיִּשְׁרָאֵל לְאֶרְחָא עֲקִים.
מָאִי טַעְמָא, בְּגִין כִּי הַשֶּׁקֶט לֹא יוֹכֵל. דְּהָא
עָקִימוּ דְּאֶרְחֵיהֶו גְּרִים לֹוֹן לְמַהֵךְ בְּלֹא תְקוּנָא
וּבְלֹא שְׂכִיכּוֹ. וְלֹא עוֹד אֲלֹא דְּכָל רִוּגָזָא
דִּידְהוּ בְּשַׁעֲתָא דְּאֶמְרֵי מְלָה מְפּוֹמִיָּהוּ הֵהוּא
מְלָה רַפֵּשׁ וְטִיט כְּלָהוּ מִפְּקֵי טְנֹפֶא וְגִיעוּלָא
מְפּוֹמִיָּהוּ לְבַר עַד דְּמִסְתַּבְּאִי (דף עה ע"א)
וּמִסְתַּבְּאִי לֹוֹן.

תָּא חֲזִי, וַיֹּאמְרוּ הִבֵּה נִבְנָה לָנוּ עִיר וּמִגְדָּל
וְרָאשׁוּ בַשָּׁמַיִם. לִית הִבֵּה אֲלֹא הַזְּמָנָה

נבנה לנו עיר ומגדל וראשו בשמים. כלם באו בעצה רעה לסרב לקדוש-ברוך-הוא. בשטות באו, הוא בטפשות הלב.

אמר רבי אבא, שטות לקחו בלבם, אבל בחכמה של רשעות באו כדי לצאת מרשות עליונה לרשות אחרת, ולהחליף כבודו לכבוד זר. ובכל יש סוד של חכמה עליונה.

הבה נבנה לנו עיר ומגדל. בא ראה, פשהגיעו לבקעה הזאת שהיא רשות זרה, והתגלה להם מקום ששלטון זה תקוע בתוך דגי הים, אמרו, הנה מקום לשבת ולחזק את הלב להנות בו התחתונים. מיד הבה נבנה לנו עיר, נתקין במקום הזה עיר ומגדל.

ונעשה לנו שם. מקום זה [מן לשם] יהיה לנו ליראה, ולא אחר, ונבנה למקום זה עיר ומגדל. למה לנו לעלות למעלה שלא נוכל להנות ממנו? הרי כאן מקום מתקן. ונעשה לנו שם, יראה לעבד שם. פן נפוז לדרגות אחרות ונתפזר לצדדי העולם.

וירד ה' לראות את העיר ואת המגדל. זו אחת מעשר פעמים שירדה השכינה לארץ. וכי מה הוא לראות, ולא היה יודע מקדם לזה? אלא לראות להשגיח בדין, כמו שנאמר (שמות ה) ירא ה' עליכם וישפט. את העיר ואת המגדל - כאן יש להסתפל, שהרי לא כתוב לראות את בני האדם, אלא לראות את העיר ואת המגדל. למה? אלא בשעה שמשגיח הקדוש ברוך הוא בדין, בהתחלה משגיח בדרגה שלמעלה, ואחר כך בדרגה שלמטה. בהתחלה

בעלמא. נבנה לנו עיר ומגדל וראשו בשמים. פלהו בעיטא בישא אתו לסרבא ביה בקודשא בריך הוא. בשטותא אתו (איהו) בטפשו דלבא.

אמר רבי אבא שטותא נסיבו בלביהו. אבל בחכמה דרשיעו אתו בגין לנפקא מרשו עלאה לרשו אחרא ולאחלפא יקריה ליקרא נוכראה. ובכלא אית רזא דחכמתא עלאה.

הבה נבנה לנו עיר ומגדל. תא חזי, פד מוט להאי בקעה דאיהו רשו נוכראה ואתגלי להו אתר דשלטנותא דא תקיע בגו נוגי ימא. אמרו הא אתר למיתב ולאחלקא לבא לאתהנאה ביה תתאי. מיד הבה נבנה לנו עיר. נתקין באתר דא עיר ומגדל.

ונעשה לנו שם. אתר דא (יחיד לזו) יהא לן לדחלא ולא אחרא, ונבנה לאתר דא עיר ומגדל. למה לן לסלקא לעילא דלא ניכול לאתהנאה מנה. הא הכא אתר מתקנא. ונעשה לנו שם דחלא למפלח תמן. פן נפוז לדרגין אחרנין ונתפזר לסטרי עלמא:

וירד יי לראות את העיר ואת המגדל דא הוא חד מאנון עשר זמנין דנחתא שכינתא לארעא. וכי מה הוא לראות ולא היה ידע מקדמת דנא. אלא לראות לאשגחא בדינא כמה דאתא אמר, (שמות ה) ירא יי עליכם וישפט. את העיר ואת המגדל. הכא אית לאסתפללא. דהא לא כתיב לראות את בני האדם. אלא לראות את העיר ואת המגדל. אמאי. אלא בשעתא דאשגח קדשא בריך הוא בדינא, בקדמיתא ישגח בדרגא דלעילא, ולבתר בדרגא דלתתא. בקדמיתא בעלאי ולבתר בתתאי. ובגין דהאי מלה מטא

בְּעֵלְיוֹנִים, וְאַחֵר כֶּךָ בַּתְּחַתּוֹנִים.
וּמִשּׁוּם שֶׁדָּבָר זֶה מְגִיעַ לְמַעַלָּה,
הַהֲשָׁגָה שֶׁל מַעַלָּה הִיְתָה בּוֹ
בַּהֲתַחֲלָה, שִׁכְתוּב לְרֹאוֹת אֶת
הָעִיר וְאֶת הַמִּגְדָּל.

אֲשֶׁר בָּנוּ בְּנֵי הָאָדָם. מֵאִי בְּנֵי הָאָדָם. מֵה זֶה בְּנֵי
הָאָדָם? בְּנֵי אָדָם הִרְאִשׁוֹן שֶׁמֶרְד
בְּרַבּוֹנוֹ וְגֵרָם מוֹת לְעוֹלָם. אֲשֶׁר
בָּנוּ בְּנֵי הָאָדָם - בְּנִין וְדָאִי אֲמָרוּ
[גֵּרָמוֹ] וְרָצוּ לִבְנוֹת לְמַעַלָּה.

רַבִּי שִׁמְעוֹן פְּתַח [וְאָמַר], (יחזקאל מו)
כֹּה אָמַר ה' אֱלֹהִים שֶׁעַר הַחֲצָר
הַפְּנִימִית הַפְּנִיָּה קָדִים יִהְיֶה סְגוּר
שִׁשֶּׁת יָמֵי הַמַּעֲשֶׂה וּבִיּוֹם הַשְּׁבִיט
יִפְתָּח וּבִיּוֹם הַחֲדָשׁ יִפְתָּח.
בְּפֶסוּק זֶה יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּל בּוֹ, וְהוּא
סוּד כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. יִהְיֶה סְגוּר
שִׁשֶּׁת יָמֵי הַמַּעֲשֶׂה, לְמָה? [וּבִיּוֹם
הַשְּׁבִיט יִפְתָּח וּבִיּוֹם הַחֲדָשׁ יִפְתָּח וְגו', לְמָה יִתְּחַ
סְגוּר כָּל אוֹתָם יָמִים שֶׁל שִׁשֶּׁת יָמֵי הַמַּעֲשֶׂה?].

אֲדָא אֵלּוּ יָמֵי הַחֹל שֶׁשְּׁעַר זֶה
יִהְיֶה סְגוּר שְׁלֹא לְהַשְׁתַּמֵּשׁ הַחֹל
עִם הַקֹּדֶשׁ. וּבִיּוֹם הַשְּׁבִיט יִפְתָּח
וּבִיּוֹם הַחֲדָשׁ יִפְתָּח, שֶׁהָרִי אֵז
שְׁמוּשׁ [שֶׁל הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא] שֶׁל קֹדֶשׁ
בְּקֹדֶשׁ, וְאֵז מֵאִירָה הַלְבָּנָה
לְהַתְחַבֵּר עִם הַשֶּׁמֶשׁ.

בֹּא רֵאָה, שֶׁעַר זֶה לֹא נִפְתָּח
בְּאוֹתָם שִׁשֶּׁת יָמֵי הַחֹל, מִשּׁוּם
שֶׁהָרִי בְּאוֹתָם יָמֵי הַחֹל הָעוֹלָם
הַתְּחַתּוֹן נִזּוֹן, וְשׁוֹלְטִים כָּל אוֹתָם
שִׁשֶּׁת יָמֵי הַחֹל עַל הָעוֹלָם חוּץ
מֵאֲשֶׁר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

וְאוֹתָם שְׁשׁוֹלְטִים, לֹא שׁוֹלְטִים
בְּאֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ, מִשּׁוּם שֶׁהַשְּׁעַר
הַזֶּה סְגוּר. אֲבָל בִּיּוֹם הַשְּׁבִיט
וּבִיּוֹם הַחֲדָשׁ, כָּלָם עוֹבְרִים וְלֹא
שׁוֹלְטִים, מִשּׁוּם שֶׁהַשְּׁעַר הַזֶּה
הוּא פְתוּחַ, וְהָעוֹלָם הוּא בְּחֻדָּה
וְנִזּוֹן מִשֶּׁם, וְלֹא נִתֵּן הָעוֹלָם
לְרִשׁוֹת אַחֶרֶת.

וְאֵם תֹּאמַר שֶׁכָּל אוֹתָם שֶׁשֶּׁה
יָמִים הֵם שׁוֹלְטִים לְבָדָם - בֹּא
תִּרְאֶה, הַפְּנִיָּה קָדִים, עַד שֶׁלֹּא

לְעִילָא, אֲשַׁגְחוּתָא דְלְעִילָא הָיָה בִּיה
בְּקִדְמִיתָא דְכְּתִיב לְרֹאוֹת אֶת הָעִיר וְאֶת
הַמִּגְדָּל.

אֲשֶׁר בָּנוּ בְּנֵי הָאָדָם. מֵאִי בְּנֵי הָאָדָם בָּנוּ
דָּאָדָם קְדָמָא דְמֶרְד בְּמֶרִיָּה וְגֵרָם
מוֹתָא לְעֵלְמָא. אֲשֶׁר בָּנוּ בְּנֵי הָאָדָם בְּנִיָּנָא
וְדָאִי אֲמָרוּ (גֵּרָמוֹ) וּבָעוּ לְמַבְנֵי לְעִילָא.

רַבִּי שִׁמְעוֹן פְּתַח (וְאָמַר) (יחזקאל מו) כֹּה אָמַר יי
אֱלֹהִים שֶׁעַר (דף עה ע"ב) הַחֲצָר הַפְּנִימִית
הַפְּנִיָּה קָדִים יִהְיֶה סְגוּר שִׁשֶּׁת יָמֵי הַמַּעֲשֶׂה
וּבִיּוֹם הַשְּׁבִיט יִפְתָּח וּבִיּוֹם הַחֲדָשׁ יִפְתָּח. הָאִי
קָרָא אֵת לְאִסְתַּכְלָא בִּיה. וְאִיהוּ רְזָא כְּמָה
דְּאִתְמַר. יִהְיֶה סְגוּר שִׁשֶּׁת יָמֵי הַמַּעֲשֶׂה. אֲמָאִי
(וּבִיּוֹם הַשְּׁבִיט יִפְתָּח וּבִיּוֹם הַחֲדָשׁ יִפְתָּח וְגו'). אֲמָאִי יִתְּחַ סְגוּר כָּל אֲנָן יוֹמִין
דְּשִׁשֶּׁת יָמֵי הַמַּעֲשֶׂה).

אֲדָא אֵלּוּ יָמֵי חוֹל. דְּתַרְעָא דָּא יִהְיֶה סְגוּר
דְּלֹא לְאִשְׁתַּמְשָׁא חוֹל בְּקוּדְשָׁא. וּבִיּוֹם
הַשְּׁבִיט יִפְתָּח וּבִיּוֹם הַחֲדָשׁ יִפְתָּח. דְּהָא כְּדִין
שְׁמוּשָׁא (דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא) דְּקוּדְשָׁא בְּקוּדְשָׁא.
וּכְדִין אֲתַנְהִיר סִיְהָרָא לְאִתְחַבְּרָא בְּשִׁמְשָׁא.

תָּא חֲזִי, תַרְעָא דָּא לֹא אֲתַפְתָּח בְּאֲנָן שְׁתָּא
יוֹמֵי דְחוֹל. בְּגִין דְּהָא בְּאֲנָן יוֹמֵי דְחוֹל
עֲלָמָא תַתָּאָה אֲתַזֵּן וְשִׁלְטִין כָּל אֲנָן שִׁית
יוֹמִין דְּחוֹל עַל עֲלָמָא בְּרַבְרָעָא דִּישְׂרָאֵל.

וְאֲנָן דְּשִׁלְטִי לֹא שִׁלְטִי בְּאַרְעָא קְדִישָׁא בְּגִין
דְּהַשְּׁעַר הַזֶּה אִיהוּ סְגוּר. אֲבָל בִּיּוֹם
הַשְּׁבִיט וּבִיּוֹם הַחֲדָשׁ כָּלָהוּ מִתַּעֲבָרִין וְלֹא
שִׁלְטִין בְּגִין דְּהַשְּׁעַר הַזֶּה אִיהוּ פְתוּחַ וְעֲלָמָא
אִיהוּ בְּחֻדָּה וְאֲתַזֵּן מִתַּמָּן וְלֹא אֲתִיְהִיב
עֲלָמָא לְרִשׁוֹ אַחֶרָא.

וְאִי תִימָא דְכָל אֲנָן שִׁית יוֹמִין אֲנָן שִׁלְטִין
בְּלַחֲדִיָּהוּ. תָּא חֲזִי, הַפְּנִיָּה קָדִים. עַד
לֹא יְקוּמוּן לְשִׁלְטָאָה אִיהוּ אִסְתַּכְלָא תְדִיר

יקומו לשלט, הוא מסתכל תמיד בעולם. אבל לא נפתח לזון העולם מן הקדש פרט ליום השבת ויום החדש. וכל הימים כלם נדבקים ביום השבת ונגזנים משם. שהרי [וא] ביום השבת כל השערים פתוחים, ומנוחה נמצאת לכל - לעליונים ולתחתונים. בא ראה, וירד ה' לראות, ירד מקדש לחל [ויעיף פרוש] להשגיח במה שבנו וקיומו קיום לעורר על העולם ליראה אותם.

רבי יצחק היה יושב לפני רבי שמעון. אמר לו, מה ראו אלה שעשו שטות זו למד בקדוש-פרוך הוא וכלם בעצה אחת התקיימו בזה? אמר לו, הרי נתבאר, שפתוב ויהי בנסעם מקדם. הסעו מלמעלה למטה. נסעו מארץ ישראל וירדו לבבל. אמרו, הרי כאן מקום להדבק. ונעשה לנו שם וגו', ויתדבק הסיוע שלמטה במקום הזה. משום שפשהדין בא לשרות בעולם, הרי מקום זה כנגדו, ומכאן יתנה העולם ויזון. שהרי למעלה יש דחק להזין את העולם ממנו. ולא עוד, אלא אנו נעלה לרקיע ונערוך בו קרב שלא ירד [בז] מבול בעולם כמקדם.

ויאמר ה' הן עם אחד ושפה אחת לכלם. משום שכלם כאחד, ביחוד, שכלם יעשו ויצליחו במעשיהם, יתפזרו הדרגות כל אחד לצד שלו, ובגלל זה יתפזרו כל אלה שלמטה. מה כתוב? ויפץ ה' אתם משם.

ואם תאמר, למה התבלבלה לשונם [פור ובלבל אותם הקדוש ברוך הוא]? אלא משום שכלם מדברים בלשון הקדש, אותה לשון עשתה להם סיוע. משום שבמעשה ובדבור הפה דברים

בעלמא. אבל לא אתפתח לאתזנא עלמא מקודשא בר ביומא דשבתא וביומא דחדשא. וכלהו יומין בלהו אתדבקן ביומא דשבתא ואתזנו מתמן. דהא (ר"א ל"ג בדין) ביומא דשבתא כלהו תרעין פתיחין ונייחא אשתכח לכלא לעלאי ותתאי. תא חזי, וירד יי לראות. נחת מקודשא לחול (ויריד פירשא) לאשגחא במה דבנו וקיימו קיומא לאתערא על עלמא לדחלא להון.

רבי יצחק היה יתיב קמיה דרבי שמעון. אמר ליה מה חמו אלין דעבדו שטותא דא למרדא ביה בקודשא בריה הוא וכלהו בעיטא חדא אתקיימו בדא. אמר ליה הא אתמר דכתיב ויהי בנסעם מקדם אתנטיילו מעילא לתתא. אתנטיילו מארעא דישראל ונחתו לבבל. אמרו הא הכא אתר למדבק. ונעשה לנו שם וגו' ויתדבק סיועא דלתתא באתר דא. בגין דכד דינא אתי לאשראה בעלמא, הא אתר דא לקבליה. ומהכא אתהני עלמא ויתזן. דהא לעילא דחיקו איהו לאתזנא עלמא מניה. ולא עוד אלא אנן נסק לרקיעא ונגח ביה קרבא דלא יחות (ביח) טופנא בעלמא כדבקדמיתא:

ויאמר יי הן עם אחד ושפה אחת לכלם. בגין דכלהו כחדא, בייחודא דכלהון יעבדון ויצלחון בעובדיהו. יתבדרון דרגין כל חד לסטריה. ובגין כן יתבדרון כל הני דלתתא. מה כתיב ויפץ יי אותם משם.

ואי תימא לישנהון אמאי אתבלבל (אתבדר ובלבל לזן קדשא ברוך הוא). אלא בגין דכלהון ממללין בלשון הקדש. ההוא לישנא קא עביד לזן סיועא. בגין דבעובדא ובמלולא דפומא תליין מלין אלין לאדבקא כונה דלבא. ובדא

הָלָלוּ תְלוּיִים לְהַשִּׁיג כְּנֹנֶת הַלֵּב,
וּבְזָה עוֹשִׂים סִיּוֹעַ לְאוֹתוֹ מְקוֹם
שָׁרְצוּ לְהִקִּים.

וְעַל זֶה הִתְבַּלְבְּלָה לְשׁוֹנָם שְׁלֹא
יָכְלוּ לַחֲזֹק רְצוֹנָם בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ.
פִּיּוֹן שֶׁהִתְחַלְפָּה לְשׁוֹנָם, לֹא
הִצְלִיחוּ בַּמַּעֲשֶׂה, מִשּׁוֹם שֶׁהִצְבֵּא
שֶׁל מַעֲלָה לֹא יוֹדְעִים וְלֹא מַכִּירִים
- רַק אֶת לִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ.
וּכְשֶׁהִתְבַּלְבְּלָה לְשׁוֹנָם, נִחְלַשׁ
כֹּחַם וְנִשְׁבַּר תִּקְפָּם.

בֹּא רָאָה, שְׁהָרִי דְבוּר [וה]
שְׁאוּמִרִים הִתְחַתְּנוּנִים בְּלִשׁוֹן
הַקֹּדֶשׁ, כָּל צְבָאוֹת הַשָּׁמַיִם יוֹדְעִים
בּוּ וּמְחַזְקִים בּוּ, וְלִשׁוֹן אַחֲרֵת
אֵינָם יוֹדְעִים וְלֹא מַכִּירִים בָּהּ. וְעַל
זֶה, פִּיּוֹן שֶׁהִתְבַּלְבְּלָה לְשׁוֹנָם שֶׁל
אֱלֹהִים, מִיָּד - וַיִּחְדְּלוּ לְכַנֵּת הָעִיר,
שְׁהָרִי נִשְׁבַּר כֹּחַם וְלֹא יָכְלוּ
לַעֲשׂוֹת דְּבַר בְּרָצוֹן שְׁלֵהֶם.

[דניאל ב] שִׁיְהִיָּה שְׁמוֹ [שם הַאֱלֹהִים] [ש]
[חֲכָמִים] מְבַרְךְ מִהָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם,
שֶׁהִחֲכַמְהָ וְהַגְבִּירָהּ שְׁלוֹ הִיא.
שְׁהָרִי מִשּׁוֹם [וה] שֶׁהוֹרִיד הַקֹּדֶשׁ
בְּרוּךְ הוּא סוֹדוֹת הַחֲכָמָה לְעוֹלָם,
הִתְקַלְקְלוּ בָּהּ בְּנֵי אָדָם וַרְצוּ
לְהִתְגָּרוֹת בּוּ.

נָתַן חֲכָמָה עֲלֵיוֹנָה לְאָדָם
הָרִאשׁוֹן. וּבָאוֹתָהּ חֲכָמָה
שֶׁהִתְגַּלְתָּה לוֹ, יָדַע דְּרָגוֹת וְנִדְבָק
בִּיצֵר הָרַע, עַד שֶׁהִסְתַּלְקוּ מִמֶּנּוּ
מַעֲיָנוֹת הַחֲכָמָה, וְאַחֵר כֶּף שֶׁב
לִפְנֵי רִבּוֹנוֹ וְהִתְגַּלּוּ לוֹ מֵהֶם, וְלֹא
כְּמוֹ מַקְדָּם. אַחֵר כֶּף בָּאוֹתוֹ הַסֹּפֵר
שְׁלוֹ יָדַע חֲכָמוֹת. אַחֵר כֶּף בָּאוּ
בְּנֵי אָדָם וְהִרְגִּיזוּ לִפְנֵיו.

נָתַן חֲכָמָה לְנֹחַ וְעַבְדָּ בָּהּ אֶת
הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאַחֵר כֶּף מֶה
כְּתוּב: וַיֵּשֶׁת מִן הַיִּין וַיִּשְׁכַּר
וַיִּתְגַּל, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּרַר. נָתַן חֲכָמָה
לְאַבְרָהָם וְעַבְדָּ בָּהּ אֶת הַקֹּדֶשׁ
בְּרוּךְ הוּא, אַחֵר כֶּף יֵצֵא מִמֶּנּוּ
יִשְׁמַעֲעַל שֶׁהִרְגִּיז לִפְנֵי הַקֹּדֶשׁ
בְּרוּךְ הוּא. וְכֵן יִצְחָק יֵצֵא מִמֶּנּוּ

עַבְדֵי סִיּוֹעָא לְהֵוָּא אַתְר דְּבַעֵי לְאַקְמָא.
וְעַל דָּא אֲתַבְּלָבֵל לִישְׁנָהוֹן דְּלֹא יָכִילוּ
לְאַתְתַּקְפָּא רַעוּתָהוֹן בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ.
פִּיּוֹן דְּאַתְחַלֵּף לִישְׁנָהוֹן לֹא אֲצִלְחוּ בַּעֲבוּבָא
בְּגִין דְּחִילָא דְלַעֲיִלָא לֹא יָדְעִי וְלֹא
אַשְׁתַּמוּדְעִי בַר בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. וְכֵן אֲתַבְּלָבֵל
לִישְׁנָא דְלָהוֹן אֲתַחֲלַשׁ חִילִיָּהוֹן וְאַתְבַּר
תִּקְפָּא דְלָהוֹן.

הָא חֲזִי, דְּהָא מְלָה (דָּא) דְּאַמְרֵי תַתְּאִי
בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, כָּלֵהוּ חִילִי שְׁמִיָּא יָדְעִי
בִּיה וְאַתְתַּקְפִּי בִּיה. וְלִישָׁן אַחֲרָא לֹא יָדְעִין
וְלֹא אַשְׁתַּמוּדְעִי בִּיה. וְעַל דָּא אֲלִין פִּיּוֹן
דְּאַתְבְּלָבֵל לִישְׁנָא דְלָהוֹן, מִיָּד וַיִּחְדְּלוּ
לְכַנֵּת הָעִיר. דְּהָא אֲתַבַּר חִילִיָּהוּ וְלֹא
יָכִילוּ לְמַעַבְדַּ מַּדֵּי בְּרַעוּתָא דְלָהוֹן.

לְחִזִּי שְׁמִיָּה (דִּי אֱלֹהִים) (דְּרָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא) מְבַרְךְ מִן
עֲלָמָא וְעַד עֲלָמָא, דִּי חֲכַמְתָּא
וּגְבוּרְתָּא דִּי לָהּ הִיא. (דְּנִיָּאֵל ב) דְּהָא בְּגִין (דָּא)
דְּאַנְחִית קֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא רַזִּי דְּחֲכַמְתָּא
לְעֲלָמָא, אֲתַקְלַקְלוּ בִּיה בְּנֵי נָשָׂא וּבָעוּ
לְאַתְגָּרָא בִּיה.

יְהִי חֲכַמְתָּא עֲלָהּ לְאָדָם הָרִאשׁוֹן,
וּבִהִיא חֲכָמָה (דָּף עו ע"א) דְּאַתְגַּלִּי לִיה
יָדַע דְּרָגִין, וְאַתְדַּבֵּק בִּיצֵר הָרַע, עַד
דְּאַסְתַּלְקוּ מִגִּיָּה מְבוּעֵי דְּחֲכַמְתָּא. וּלְבַתֵּר
תָּב קָמִי מְאֲרִיָּה, וְאַתְגַּלְיִין לִיה מְגִיָּהוּ וְלֹא
כְּקֹדְמִיתָא. לְבַתֵּר בִּהֵוָּא סִפְרָא דִּילִיָּהּ יָדַע
חֲכַמָּאן. וּלְבַתֵּר אֲתוּ בְּנֵי נָשָׂא וְאַרְגִּיזוּ
קָמִיָּה.

יְהִי חֲכַמְתָּא לְנֹחַ וּפְלַח בָּהּ לְקוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ
הוּא, לְבַתֵּר מֶה כְּתִיב וַיֵּשֶׁת מִן הַיִּין
וַיִּשְׁכַּר וַיִּתְגַּל כְּמָה דְּאַתְמֵר. יְהִי חֲכַמְתָּא
לְאַבְרָהָם וּפְלַח בָּהּ לְקוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

עשו. יעקב לקח שתי אחיות. נתן חכמה למשה, מה כתוב בו? (במדבר יב) בכל ביתי נאמן הוא. ולא היה כמשה שמש נאמן בכל הדרגות, ולא סטה לבו בתשוקת אחד מהם, אלא עמד באמונה עליונה פראוי. נתן חכמה עליונה לשלמה המלך, אחר כך מה כתוב בו? (משלי א) משלי שלמה, (שם ל) המשא נאם הגבר לאיתאֵל לאיתאֵל ואכל, אמר שלמה, אתי אל, והחכמה שלו היא. ואכל - ואני יכול לעשות רצוני. אחר כך (מלכים-א יח) ויקם ה' שטן לשלמה וגו'.

בא ראה, משום קצת חכמה שמצאו אלה מאותה חכמת הראשונים, התגרו בקדוש-ברוך-הוא, וכנו מגדל ועשו כל מה שעשו, עד שהתפזרו מעל פני הארץ, ולא נשארה בהם חכמה לעשות דבר. אבל לעתיד לבא הקדוש ברוך הוא יעורר חכמה בעולם ויעבדו אותו בה. זהו שכתוב (יחזקאל לו) ואת רוחי אתן בקרבכם ועשיתי. לא פראשונים שהשחיתו בה את העולם, אלא - ועשיתי את אשר בחקי תלכו ומשפטי תשמרו ועשיתם.

רבי יוסי ורבי חייא היו הולכים בדרך. אמר לו רבי יוסי לרבי חייא, נפתח בתורה ונאמר דבר. פתח רבי יוסי ואמר, (דברים כג) פי ה' אלהיך מתהלך בקרב מחנך להצילך ולתת אייך לפניך והיה מחנך דבר ודוש ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך. פי ה' אלהיך מתהלך? מהלך היה צריך להיות! אלא כמו שנאמר (בראשית א) מתהלך בגן

לבתר נפק מניה ישמעאל דארגזי קמי קדשא בריך הוא. וכן יצחק נפק מניה עשו. יעקב נסב תרין אחתן.

יהב חכמתא למשה מה כתיב ביה (במדבר יב) בכל ביתי נאמן הוא. ולא הוה כמשה שמש מהימן בכלהו דרגין ולא סטא לביה בתיאובתא דחד מנייהו. אלא קאים במהימנותא עלאה כדקא יאות.

יהב חכמתא עלאה לשלמה מלפא. לבתר מה כתיב ביה (משלי א) משלי שלמה (משלי ל) המשא נאם הגבר לאיתאֵל לאיתאֵל ואכל. אמר שלמה אתי אל וחכמתא דיליה הוא. ואוכל ואיכול למעפד רעותי. לבתר (מלכים א יח) ויקם יי שטן לשלמה וגו'.

תא חזי, בגין זעירו דחכמתא דאשפחו אלין מההוא חכמה דקדמאי, אתגרו ביה בקדשא בריך הוא, ובנו מגדל ועבדו כל מה דעבדו. עד דאתבדרו מאנפי ארעא ולא אשתאר בהו חכמה למעפד מידי. אבל לזמנא דאתי קדשא בריך הוא יתער חכמתא בעלמא ויפלחון ליה בה הדא הוא דכתיב, (יחזקאל לו) ואת רוחי אתן בקרבכם ועשיתי. לאו כקדמאי דחבילו ביה עלמא. אלא ועשיתי את אשר בחקי תלכו ואת משפטי תשמרו ועשיתם.

רבי יוסי ורבי חייא הוו אזלי בארְחא. אמר ליה רבי יוסי לרבי חייא נפתח באורייתא ונימא מלה. פתח רבי יוסי ואמר (דברים כג) פי יי אלהיך מתהלך בקרב מחנך להצילך ולתת אייך לפניך והיה מחנך קדוש ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך. פי יי אלהיך מתהלך, מהלך מיבעי ליה. אלא כמה דאתא אמר (בראשית א) מתהלך בגן לרוח היום. ודא הוא אילנא דאכל מניה אדם

לרוח היום. וזהו אילן שאכל ממנו אדם הראשון. מתהלך - נקבה. מתהלך - זכר.

וזהו שהלך לפני ישראל כשהיו הולכים במדבר, שכתוב (שמות יג) וְהָיָה הָלֶךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם וָלַיְלָה שְׁהוֹלֵךְ לִפְנֵי הָאָדָם כְּשֶׁהוֹלֵךְ בַּדֶּרֶךְ, שְׁכָתוֹב (תהלים פה) צֶדֶק לִפְנֵי יְהוָה וְיֵשֶׁם לְדֶרֶךְ פְּעָמָיו. וזהו שהולך לפני האדם בשעה שהוא זוכה. ולמה? להציל ולתת איביה לפניו, להציל אדם בדרך ולא ישלט בו אחר.

וְכֵן צִירָף אָדָם לְהִשָּׁמֵר מִחַטָּאוֹ וּלְטַהֵר אֶת עַצְמוֹ. מה טהרה זו? שכתוב (דברים כג) וְהָיָה מִחֲנִיף קְדוֹשׁ. מה זה קדוש? קדושים היה צריך להיות! אלא מחניף קדוש - אלו איברי הגוף שהגוף מתחבר ונתקן בהם. ולכן והיה מחניף קדוש. ולא יראה כך ערות דבר.

מה זה ערות דבר? זה דבר [ערוה] עריות, שזה הוא דבר שהקדוש ברוך הוא מואס בו יותר מהכל. כיון שאמר ולא יראה כך ערות, למה דבר? אלא רשעי העולם הללו שגועלים ומטמאים את עצמם בדבורם שיוצא מפייהם, וזהו ערות דבר.

וכך כך למה? משום שהוא הולך לפניו. ואם אתה עושה כך, מיד - ושב מאחריך. שלא ילך עמך וישוב מאחריך. ואנו הרינו הולכים לפניו בדרך, נתעסק בדברי תורה, שהרי התורה מתעטרת על ראשו של אדם והשכינה לא זזה ממנו.

פתח רבי חייא ואמר, ויאמר ה' הן עם אחד ושפה אחת לכולם וגו' תא חזי, מה בנסעם מקדם. מה זה מקדם? מקדמונו של עולם. וימצאו? ויראו צריך הנה להיות! מה זה

הראשון. מתהלך נוקבא מהלך דבר. וְדָא הוּא דְאָזִיל קַמִּיָּהּ דִּישְׂרָאֵל כַּד הוּא אָזִיל בְּמַדְבָּרָא דְכְּתִיב (שמות יג) וַיֵּי הוֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם וָלַיְלָה. הוא דאזיל קמיה דבר נש כד אזיל בארְחָא. דְכְּתִיב, (תהלים פה) צֶדֶק לִפְנֵי יְהוָה וְיֵשֶׁם לְדֶרֶךְ פְּעָמָיו. וְדָא הוּא דְאָזִיל קַמִּיָּה דְבֵר נֶשׁ בְּשַׁעֲתָא דְאִיהוּ זְכִי. וְלָמָּה. לְהַצִּילָהּ וּלְתַת אִיבֵיהּ לִפְנֵיהּ. לְאַשְׁתַּזְבָּא בֵּר נֶשׁ בְּאַרְחָא וְלֹא יִשְׁלוּט בֵּיהּ אַחֲרָא.

ובגין כך לפעי ליה לבר נש לאסתמרא מחובוי ולדפאה לגרמיה. מאי דכיו דא. דכתיב, (דברים כג) וְהָיָה מִחֲנִיף קְדוֹשׁ. מאי קדוש, קדושים מיבעי ליה. אלא מחניף קדוש אליו שייפי גופא דגופא אתחבר ואתפקן בהו. ובגין כך והיה מחניף קדוש. ולא יראה כך ערות דבר.

מאי ערות דבר. דא מלתא (ערוה) דעריין. דדא הוא מלה דקדשא בריך הוא מאיס בה יתיר מפלא. כיון דאמר ולא יראה כך ערות, אמאי דבר. אלא הני חייבי עלמא דגעלי ומסאבי גרמיהו במלה דלהון דנפקי מפומיהו והא איהו ערות דבר.

וכך כך למה. בגין דאיהו אזיל קמך. ואי את עביד כדן, מיד ושב מאחריך, דלא יזיל כהך וייתוב מאחריך. ואנן הא אזלינן קמיה בארְחָא נְתַעֲסַק בְּמַלִּי דְאוּרִייתָא. דְהָא אוּרִייתָא אֲתַעֲטָרָא עַל רִישִׁיהּ דְבֵר נֶשׁ וּשְׂכִינְתָּא לֹא אַעֲדִיאת מִינֵיהּ.

פתח רבי חייא ואמר ויאמר ה' הן עם אחד ושפה אחת לכולם וגו' תא חזי, מה כתיב ויהי בנסעם מקדם. מאי מקדם. מקדמונו של עולם. וימצאו. ויראו מיבעי ליה מאי וימצאו. אלא מציאה אשכחו תמן

וימצאו? אלא מציאה מצאו שם מסודי החכמה מהקדמונים שהתנערה שם מבני המבול, ובה התעסקו לעשות באותו מעשה שעשו לסרב לקדוש-ברוך-הוא, והיו אומרים בפה ועושים מעשה.

ראה מה כתוב, הן עם אחד ושפה אחת לכלם. משום שהם בלב אחד וברצון אחד ומדברים בלשון הקדש. ועתה לא יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות, ואין מי שימנע מעשיהם. אבל מה מעשה? אבלל להם הדרגות של מעלה ולשונם שלמטה, ואז נמנע מעשה שלהם. ומה משום שהיו ברצון ולב אחד ומדברים בלשון הקדש כתוב לא יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות, ודין שלמעלה לא יכל לשלט בהם - אנו או החברים שמתעסקים בתורה, ואנו בלב אחד ורצון אחד, על אחת כמה וכמה.

אמר רבי יוסי, מפאן שלאותם בעלי המחלקת אין להם קיום. שהרי בכל פעם שהללו בני העולם אלה עם אלה ברצון אחד ולב אחד - אף על גב שמורדים בקדוש-ברוך-הוא, לא שולט בהם הדין שלמעלה. כיון שנהלקו, מיד - ויפץ אתם ה' משם וגו'.

אמר רבי חייא, נשמע שהכל בדבור הפה תלוי, שהרי כיון שהתפללו, מיד ויפץ ה' אתם משם. אבל לעתיד לבא מה כתוב? (צפניה ג) כי אז אהפך אל עמים שפה ברורה לקרא כלם בשם ה' לעבדו שכם אחד, וכתוב (זכריה יד) והיה ה' למלך על כל הארץ כיום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

מרזי דחכמתא מקדמאי דאתנער תמן מן בני טופנא, ובה אשתדלו למעבד בההיא עבדתא דעבדו לסרבא ביה בקדשא בריה הוא, והווי אמרי בפומא ועבדי (דף עו ע"ב) עבדתא.

חמי מה כתיב הן עם אחד ושפה אחת לכלם. בגין דאנון בלבא חד ורעותא חד וממללי בלשון הקדש. ועתה לא יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות. ולית מאן דימנע עובדא דלהון. אבל מאי אעביד, אבלל לון דרגין דלעילא, ולישן דלהון לתתא. וכדין אתמנע עובדא דלהון. ומה בגין דהווי ברעותא ולבא חד וממללי בלשון הקדש פתיב לא יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות, ודינא דלעילא לא יכיל לשלטא בהו. אנו או חברייא דמתעסקין באורייתא, ואנו בלבא חד ורעותא חד, על אחת כמה וכמה.

אמר רבי יוסי מפאן לאנון מארי דמחלוקת לית לון קיומא. דהא כל זמנא (רא"י) דבני עלמא אלין עם אלין ברעותא חדא ולבא חד, אף על גב דמדיי ביה בקודשא בריה הוא, לא שלטא בהו דינא דלעילא. כיון דאתפלגו מיד ויפץ יי אותם משם וגו'.

אמר רבי חייא אשתמע דכלא במלה דפומא תלייא. דהא כיון דאתפלל מיד ויפץ יי אתם משם. אבל בזמנא דאתי מה כתיב, (צפניה ג) כי אז אהפך אל עמים שפה ברורה לקרא כלם בשם יי לעבדו שכם אחד וכתיב, (זכריה יד) והיה יי למלך על כל הארץ כיום ההוא יהיה יי אחד ושמו אחד. ברוך יי לעולם אמן ואמן:

פְּרִשְׁת לָךְ לָךְ

וזהר

לָךְ לָךְ מֵאַרְצֶךָ וְגו'. רַבִּי אֲבָא פִּתַּח וְאָמַר, (ישעיה מו) שְׁמְעוּ אֵלַי אֲבִירֵי לֵב הֶרְחוּקִים מִצְדָּקָה. שְׁמְעוּ אֵלַי אֲבִירֵי לֵב, כַּמָּה תִּקְיִפִּין לְבִיָּהּ דְּחִיבָא, דְּחִמָּאן שְׂבִילֵי וְאַרְחֵי דְּאוֹרֵייתָא וְלֹא מִסְתַּכְּלִין בָּהּ, וְלְבִיָּהּ תִּקְיִפִּין דְּלֹא מְהִדְרִין בְּתִיבְתָּא לְגַבֵּי מְרִיחוֹן, וְאַקְרוֹן אֲבִירֵי לֵב. הֶרְחוּקִים מִצְדָּקָה דְּמִתְרַחֲקֵי מֵאוֹרֵייתָא.

רַבִּי חֲזַקְיָה אָמַר דְּמִתְרַחֲקֵי מִקֹּדֶשׁא בְּרִיף הוּא וְאַנּוֹן רְחִיקִין מִנִּיהּ, וּבִגִּין כֶּף אֲקָרוֹן אֲבִירֵי לֵב. הֶרְחוּקִים מִצְדָּקָה דְּלֹא כַּעֲאן לְקִרְבָּא לְגַבֵּי קֹדֶשׁא בְּרִיף הוּא, בִּגִּין כֶּף אֲנּוֹן רְחוּקִים מִצְדָּקָה, פִּיּוֹן דְּאַנּוֹן רְחוּקִים מִצְדָּקָה רְחוּקִים אֲנּוֹן מִשְׁלוֹם דְּלִית לֹון שְׁלוֹם. דְּכְתִיב, (ישעיה מח) אֵין שְׁלוֹם אָמַר יִי לְרַשְׁעִים. מָאי טַעְמָא בִּגִּין דְּאַנּוֹן רְחוּקִים מִצְדָּקָה.

תָּא חֲזַי, אֲבָרְהָם בְּעֵי לְקִרְבָּא לְקוֹדֶשׁא בְּרִיף הוּא וְאַתְקִרְב. הָדָא הוּא דְּכְתִיב, (תהלים מה) אֶהְבֶּת צֶדֶק וְתִשְׁנָא רָשָׁע. בִּגִּין דְּאַהֲב צֶדֶק וְשִׁנָּא רָשָׁע אֶתְקִרְב לְצֶדֶק, וְעַל דָּא כְּתִיב, (ישעיה מא) אֲבָרְהָם אוֹהֲבִי. מָאי טַעְמָא אוֹהֲבִי, בִּגִּין דְּכְתִיב אֶהְבֶּת צֶדֶק. רְחִימוּתָא דְּקֹדֶשׁא בְּרִיף הוּא דְּרַחֲמִים (דף עו ע"א) לִיָּה אֲבָרְהָם מִכָּל בְּנֵי דְרִיָּה דְּהוּוּ אֲבִירֵי לֵב וְאַנּוֹן רְחוּקִים מִצְדָּקָה כַּמָּה דְּאַתְמָר.

סְתָרֵי-תוֹרָה

(דף ע"ו ע"ב)

תָּאנָא בְּתוּקְפָא דְּהֶרְמֵנוּ דְּמִלְכָּא, אֲנָצִיב חַד אֵילָנָא רַבָּא וּמִקְרִי גו' נְטִיעֵן עֲלָאִין, נְטִיעֵן אֵילָנָא דָּא, בְּתַרִּיסָר תַּחוּמִּין

פְּרִשְׁת לָךְ לָךְ

וזהר

לָךְ לָךְ מֵאַרְצֶךָ וְגו'. רַבִּי אֲבָא פִּתַּח וְאָמַר (ישעיה מו) שְׁמְעוּ אֵלַי אֲבִירֵי לֵב הֶרְחוּקִים מִצְדָּקָה. שְׁמְעוּ אֵלַי אֲבִירֵי לֵב - כַּמָּה חֲזָקִים לְבוּתֵיהֶם שֶׁל הָרָשָׁעִים, שְׂוָאִים אֶת שְׂבִילֵי וְדַרְכֵי הַתּוֹרָה וְלֹא מִסְתַּכְּלִים בָּהֶם, וְלְבוּתֵיהֶם חֲזָקִים שְׁאִינֶם חוֹזְרִים בְּתִשׁוּבָה לְרַבּוֹנָם, וְנִקְרָאִים אֲבִירֵי לֵב. הֶרְחוּקִים מִצְדָּקָה - שְׁמִתְרַחֲקִים מִן הַתּוֹרָה.

רַבִּי חֲזַקְיָה אָמַר, שְׁמִתְרַחֲקִים מִן הַקֹּדֶשׁ בְּרוּף הוּא, וְהֵם רְחוּקִים מִמֶּנּוּ, וּמִשּׁוּם כֶּף נִקְרָאוּ אֲבִירֵי לֵב. הֶרְחוּקִים מִצְדָּקָה - שְׁאִינֶם רוֹצִים לְקִרְב אֶל הַקֹּדֶשׁ בְּרוּף הוּא, מִשּׁוּם כֶּף הֵם רְחוּקִים מִצְדָּקָה. פִּיּוֹן שֶׁהֵם רְחוּקִים מִצְדָּקָה, רְחוּקִים הֵם מִשְׁלוֹם, שְׁאִין לָהֶם שְׁלוֹם, שְׁכִתוּב (ישעיה מח) אֵין שְׁלוֹם אָמַר ה' לְרַשְׁעִים. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁהֵם רְחוּקִים מִצְדָּקָה.

בָּא רָאָה, אֲבָרְהָם רָצָה לְקִרְב אֶל הַקֹּדֶשׁ בְּרוּף הוּא וְהִתְקִרְב. זֶהוּ שְׁכִתוּב (תהלים מה) אֶהְבֶּת צֶדֶק וְתִשְׁנָא רָשָׁע. מִשּׁוּם שֶׁאַהֲב צֶדֶק וְשִׁנָּא רָשָׁע, הִתְקִרְב לְצֶדֶק, וְעַל זֶה כְּתוּב (ישעיה מא) אֲבָרְהָם אוֹהֲבִי. מָה הַטַּעַם אוֹהֲבִי? מִשּׁוּם שְׁכִתוּב אֶהְבֶּת צֶדֶק. הָאֶהְבָּה שְׁאַהֲב אֲבָרְהָם אֶת הַקֹּדֶשׁ בְּרוּף הוּא מִכָּל בְּנֵי דוֹרוֹ, שֶׁהָיוּ אֲבִירֵי לֵב, וְהֵם רְחוּקִים מִצְדָּקָה, כְּמוֹ שְׁנִתְבָּרָר.

סְתָרֵי תוֹרָה

לְמַדְנָא בְּתַקְף רְצוֹן הַמֶּלֶךְ נִטַּע אֵילָן אֶחָד גָּדוֹל וְחֲזָק בְּתוֹךְ הַנְּטִיעוֹת הָעֲלִיוֹנוֹת, הַנְּטִיעָה שֶׁל הָאֵילָן הַזֶּה בְּתַרִּיסָר תַּחוּמִּים מְסֻבֶּכֶת. בְּאַרְבַּעַת צִדִּים שֶׁל הָעוֹלָם פְּרוּשָׁה רְגֵלוֹ. ת"ק

פרסאות מסעותיו. כל הרצונות של אותם פרסות בו תלויים. כשזה מתעורר, כלם מתעוררים עמו. אין מי שיוצא מרצונו. אחר כך כלם ברצון אחד עמו. קם מלמעלה, [יורד] יורד במסעותיו לתוך הים. ממנו הים [מתנלה] מתמלא. הוא המקור [של כל] המים הנובעים, תחתיו נחלקים כל מימי בראשית. השקאות הגן תלויים בו.

כל הנשמות של העולמים פורחות ממנו. הנשמות הללו נכנסות לגן לרדת לעולם הזה. כשיוצאת נשמה, היא מתברכת בשבע ברכות להיות אב [ליום ויום] לגוף [ולחיות] בעליה [של הנשמות העליונות]. זהו שכתוב ואמר ה' אל אברהם. הרי נשמה עליונה אבא [ליום ויום] לגוף בעליה [של דמויות] עליונה.

בשרוזה [הנפש] לרדת לעולם הזה, משביע אותה הקדוש ברוך הוא לשמר את מצוות התורה ולעשות רצונו, ומוסר לה מאה מפתחות של ברכות של כל יום להשלים את הדרךגות העליונות פחשבוך ל"ף ל"ף. שהרי כלם נמסרו לה כדי לתקן בהם את הגן ולעבדה ולשמרה. מארץ - זה גן העדן.

[ומולדתך - זה הגוף, שנקרא עין חמים, שהוא תריסר שבטים עליונים. ומבית אביך - זו השכינה. אביך זה הקדוש ברוך הוא, שנאמר (משלי כח) גזול אביו גזול אביו ואמר אין פשע וגו'. ואין אביו אלא הקדוש ברוך הוא, ואין אמו אלא כנסת ישראל. אל הארץ אשר אראך - זה הוא העולם הזה.] [ס"א ומולדתך - זה עין חמים. ומבית אביך - תריסר תחומים, שבטים עליונים. אל הארץ אשר אראך - זהו העולם הזה]. עד כאן סתרי תורה.

רבי יוסי פתח, (תהלים פד) מה ידידות משכנותיך ה' צבאות. פמה יש לבני אדם להסתפל בעבודת הקדוש ברוך הוא, שהרי כל בני האדם לא יודעים ולא מסתכלים על מה עומד העולם ועל מה הם קמים. שכאשר ברא הקדוש ברוך הוא את העולם, עשה שמים מאש וממים מערבים יחד, ולא היו קופאים, ואחר כך קפאו ועמדו ברוח עליונה,

אסתחר, בארבע סטרין דעלמא פרישא רגליה. ת"ק פריסי מטלנוי, כל רעותין דאנון פריסין ביה תליין, בד אתער האי, בלהו מתערין בהדיה לית מאן דנפיק מרעותיה. לבתר, בלהו ברעותא חדא בהדיה, קם מלעילא (ס"א נחית) אתנחית במטלנוי לגו ימא. מניה ימא (אתנלי) אתמלליא. איהו מקורא (דכל ר"א לכל) מיין דנבעין. תחותיה מתפלגין כל מימיו דבראשית, שקיו דגנתא ביה תליין.

כל נשמתין דעלמא מניה פרחין. נשמתין אלין עאלין בגנתא לנחמא להאי עלמא. נשמתא בד נפקא אתברכא בשבע ברכאן למהוי אבא (ר"א ל"ג לרוחא ורם) לגופא (ולמחיו) בסליקו (דדיוקנא עלאה הדא הוא דכתיב ואמר יי אל אברהם הא נשמתא עלאה אבא (ר"א ל"ג לרוחא ורם) לגופא בסליקו) דדיוקנא עלאה.

בד בעיא (נפשא) לנחמא להאי עלמא, אומי לה קדשא בריך הוא למיטר פקודי אורייתא ולמעפד רעותיה. ומסר לה מאה מפתחאן דברכאן דכל יומא לאשלמא לדרגין עלאין פחושפון ל"ף ל"ף, דהא בלהו אתמסר לה בגין לאתקנא בהו לגנתא ולמפלח לה ולנטרא לה. מארץ דא גנתא דעדן.

[ומולדתך דא נופא דאתקרי אילנא דחני דאיהו תריסר שבטין עלאין. ומבית אביך דא שכינתא. אביך דא קדשא בריך הוא. שנאמר (משלי כח) גזול אביו גזול אביו ואמר אין פשע וגו'. ואין אביו אלא קדשא בריך הוא ואין אמו אלא כנסת ישראל. אל הארץ אשר אראך דא איהו האי עלמא, (נ"א ומולדתך דא אילנא דחני, ומבית אביך תריסר תחומין שבטין עלאין. אל הארץ אשר אראך דא איהו האי עלמא), (עד כאן סתרי תורה).

רבי יוסי פתח (תהלים פד) מה ידידות משכנותיך יי צבאות. פמה אית לון לבני נשא לאסתכלא בפולחנא דקדשא בריך הוא. דהא כל בני נשא לא ידעי ולא מסתכלי על מה קאים עלמא. ואנון על מה קיימין. דכד ברא קדשא בריך הוא עלמא עבד שמיא מאש

פמה יש לבני אדם להסתפל בעבודת הקדוש ברוך הוא, שהרי כל בני האדם לא יודעים ולא מסתכלים על מה עומד העולם ועל מה הם קמים. שכאשר ברא הקדוש ברוך הוא את העולם, עשה שמים מאש וממים מערבים יחד, ולא היו קופאים, ואחר כך קפאו ועמדו ברוח עליונה,

ומשם שתל את העולם לעמד על עמודים, ואותם התומכים לא עומדים אלא ברוח הדין. ובשעה שאותה הרוח עולה, כלם מתרופפים וזעים והעולם רותת. זהו שכתוב (איוב ט) המרגיז ארץ מקומה ועמודיה יתפלצון. והכל עומד על התורה. שפאשר ישראל משתדלים בתורה, מתקנים העולם, ואותם העמודים התומכים קימים במקומם בקיום שלם.

בא ראה, בשעה שמתעורר חצות הלילה והקדוש ברוך הוא נכנס לגן העדן להשתעשע עם הצדיקים, כל האילנות של גן העדן מזמרים ומשפחים לפניו, שכתוב (דברי הימים א-טז) אז ירננו עצי היער מלפני ה' וגו'.

והכרוז קורא בחיל ואומר: לכם אומרים קדושים עליונים, מי מכם שנכנסה רוח לאזניו לשמע, ועיניו פקוחות לראות, ולבו פתוח לדעת, בשעה שהרוח של כל הרוחות מרימה את התבשומות הנשמה, ומשם יוצא הקול של הקולות, הנבואות התפוזרו לארבעה רוחות העולם.

א. אחד עולה לצד אחד. ב. אחד יורד לאותו הצד. ג. אחד נכנס בין שנים. ד. שנים מתעוררים [מתעוררים] בשלשה. ה. שלשה נכנסים באחד. ו. אחד מוציא גונים. ז. ששה מהם לצד אחד, וששה מהם יורדים לאותו הצד. ח. ששה נכנסים בשנים עשר. ט. שנים עשר מתעוררים בעשרים ושנים. י. ששה כלולים בעשרה. יא. עשרה עומדים באחד.

וממים מתעורבין פחדא ולא הוו גלדי. ולבתר אגלידו וקיימו ברוחא עלאה ומתמן שתיל עלמא, לקיימא על סמכין, ואנון סמכין לא קיימין אלא בההוא רוחא, ובשעתא דההוא רוחא אסתלק פלהו מרפפין וזעין ועלמא ארתת הדא הוא דכתיב, (איוב ט) המרגיז ארץ מקומה ועמודיה יתפלצון. וכלא קאים על אורייתא, דכד ישראל משתדלי באורייתא מתקיים עלמא ואנון קיימין וסמכין קיימין באורייתא בקיומא שלם.

הא חזי, בשעתא דאתער פלגות ליליא וקודשא בריך הוא עאל לגנתא דעדן לאשתעשעא עם צדיקיא, פלהו אילנין דבגנתא דעדן מזמרין ומשפחין קמיה. דכתיב, (דברי הימים א טז) אז ירננו עצי היער מלפני יי וגו'.

וכרוזא קרי בחיל ואמר לכוון אמרין קדישין עליונים, מאן מנכון דעייל רוחא באודנוי למשמע, ועינוי פקחין למחמי. ולביה פתוח למנדע, בשעתא דרוחא דכל רוחין ארים בסימו דנשמתא, ומתמן נפיק קלא דקליא, חילין אתבדר לארבע סטרי עלמא.

א חד סליק לסטר חד. ב חד נחית לההוא סטר. ג חד עייל בין תריין. ד תריין מתעריין (מתעוררין) בתלת. ה תלת עיילי בחד. ו חד אפיק גוונין. ז שית מנהון לסטר חד, ושית מנהון נחתי לההוא סטר. ח שית עיילי בתריסר. ט תריסר מתעריין בעשרין ותריין. י שית פלילין בעשרה. יא עשרה קאים בחד.

א. פ' כתר עליון הנקרא רחא דכל רוחין כשבא להרים מתיקת הנשמה ממקום הבינה: ב. פירוש הנפש אתרדק ברוח: ג. פ' הרוח יורד למטה להתחבר עם הנפש: ד. פ' הנשמה השוכנת בין רוח לנפש: ה. פ' שאו הרוח והנפש מתעוררין בנשמה: ו. פ' נפש רוח ונשמה כלם נכנסים בבינה או הבינה מוציא ניצוצות: ז. פ' אותן שש ניצוצות הראשונות סובבות למקום התפארת עולם הבין שש קצוות ושש ניצוצות יורדות למדת מלכות. ר"ל שבע היכולות ממקום שהן באות: ח. פ' אותן שש שהן ב' ספירות עולם הבין עולים לשם של י"ב הוויות: ט. פ' אותן י"ב הוויות עולים למקום הבינה מקור כ"ב אותיות: י. פ' ה' ניצוצות שבמלכות ר"ל שבעה היכולות כליל ב' ספירות: יא. פירוש העשר ספירות עומדין בחד נקודה עלאה וכלל המאמר להודיענו מעלת הנשמה ומעלת תורתנו הקדושה:

אוי לאותם שישנים ושנה
בנחיריהם, לא יודעים ולא
מסתכלים איך יקומו בדין
כשהחשבון נמנה, כשנטמא
הגוף, והנשמה משוטטת על פני
האוויר שמאיר ועולה ויורדת,
והשערים לא נפתחים,
ומתגלגלים כאבנים בתוף
הקלע. אוי להם! מי יבקש אותם
שלא יקומו בתענוג הזה? בתוף
המקומות של ענוגי הצדיקים
ונפקד מקומם. ונמסרים בידי
דומה, יורדים ולא עולים.
עליהם פתוב (איוב ז) פלה ענן וילך
כן יורד שאול לא יעלה.

באותה השעה מתעוררת
שלהבת אחת מצד הצפון, ומכה
בארבעה רוחות העולם, ויורדת
ומגיעה לבין פנפי התרנגול,
ומתעוררת בו אותה השלהבת
וקורא. ואין מי שמתעורר, פרט
לאותם צדיקי האמת שעומדים
ומתעוררים בתורה. ואז הקדוש
ברוך הוא וכל אותם הצדיקים
שבתוף גן העדן מקשיבים
לקולם, כמו שנאמר (שיר ח)
היושבת בגנים חברים מקשיבים
לקולך השמיעני.

ויאמר ה' אל אברהם. מה פתוב
למעלה? (בראשית יא) וימת ה' על
פני תרח אביו וגו'. מה אומר
כאן? אלא עד אותו היום לא
היה אדם שמת בחיי אביו פרט
לזה, וכשנזרק אברהם לאש,
נהרג תרן, ומשום זה יצאו משם.
(מי תרג את תרן? אלא כיון שהשליכו את אברהם
לאור כשדים, התגלה עליו הקדוש ברוך הוא
והצילו, והיה תרן אחיו עומד שם.)

אמרו הכשדים, בשביל וכותו של תרן נצול. מיד
יצאה שלהבת של אש ושרפה את תרן. והיו שקתוב
וימת תרן על פני תרח אביו. ויש שאומרים שאין
שולקת אש בורעו של תרח, אבל נשליך את תרן
לאש, ואם לא יבער, נדע ודאי שאין שולקת האש בורעו. מיד השליכו את תרן לאש (נשרף), והיה תרח אביו עומד שם. והיו שקתוב וימת תרן על פני

ווי לאנון דניימי שנתא בחוריהון, לא ידעי
ולא מסתכלין איך יקומו בדינא
דחושפן אתפקד, (דף ע"ב) פד אסתאב גופא,
ונשמתא שטיא על אנפי דאורא דטיהרא,
וסלקא ונחתא, ותרעין לא מתפתחין,
מתגלגלן כאבנין בגו קוספיתא. ווי לון מאן
יתבע לון, דלא יקומו בעדונא דא בגו דוכתי
דענוגי דצדיקיא, ואתפקדון דוכתייהו.
ואתמסרון בידי דדומה, נחתי ולא סלקי.
עלייהו כתיב, (איוב ז) פלה ענן וילך פן יורד
שאול לא יעלה.

בההיא שעתא אתער שלהובא חד מסטר
צפון ובטש בארבע סטרי עלמא
ונחית ומטי בין גדפי דתרנגולא ואתער ההוא
שלהובא ביה וקרי, ולית מאן דאתער פר
אנון זכאי קשוט דקיימי ואתערו באורייתא.
וכדין קדשא בריך הוא וכל אנון צדיקיא
דבגו גנתא דעדן צייתי לקליהון. כמה דאת
אמר, (שיר השירים ח) היושבת בגנים חברים
מקשיבים לקולך השמיעני:

ויאמר יי אל אברהם, מה כתיב לעילא (בראשית
יא) וימת ה' על פני תרח אביו וגו'.

מאי איריא הכא, אלא עד ההוא יומא לא
היה בר נש דמית בחיי אבוי בר דא, וכד
אתרמי אברהם לנורא אתקטיל תרן, ובגין דא
נפקו מתמן (מאן קטיל לון לתרו, אלא כיון דרמו אברהם לנורא
דכשדאי, אתגלי עליה קדשא בריך הוא ושוכיה, והיה תרן אחיו קאי תמן.)

אמרו כשדאי בגין וכותיה דתרן אשתויב, מיד נפק שלהובא דאשא ואוקריה
לתרו, הדא הוא דכתיב וימת תרן על פני תרח אביו. ואית דאמרי
נרעא דתרח לית אשא שלמא ביה, אבל גרמי לתרו לנורא, ואי לא איתוקד
נדע בודאי דלא שלמא נורא בורעיה, מיד רמי ליה לתרו לנורא ואתוקד והיה
תרח אבוי קאים תמן הדא הוא דכתיב וימת תרן על פני תרח אביו.

באותו היום נדעו כל אמה ולשון שלא הציל את אברהם אלא הקדוש ברוך הוא שהוא יחידו של עולם, והיו מביאים את בניהם למשכנו של אברהם, ואומרים לו: ראינו אותך שאתה בוסס בקדוש ברוך הוא שהוא רבון העולם, למד את בנינו מדרךך שאתה יודע. ושלום אמר הכתוב (תהלים מז) נדיבי עמים נאספו עם אלהי אברהם.

בא ראה מה כתוב, ויקח תרח את אברהם בנו ואת לוט בן הרן וגו', ויצאו אתם מאור פשדים. ויצאו אתם? אתו היה צריך להיות, שהרי כתוב ויקח תרח וגו'. מה זה ויצאו אתם? אלא תרח ולוט עם אברהם ושרה יצאו, שהם היו העקר לצאת מתוך אותם הרשעים. שפיון שראה תרח שאברהם בנו נצל מתוך האש, חזר לעשות את רצונו של אברהם, ומשום כך ויצאו אתם תרח ולוט.

ובשעה שיצאו מה כתוב? ללכת ארצה כנען. שרצונם היה ללכת לשם. מכאן למדנו, כל מי שמתעורר להטהר, מסייעים אותו. בא ראה שכן הוא, שפיון שכתוב ללכת ארצה כנען, מיד - ויאמר ה' אל אברהם לך לך. ועד שהוא התעורר בתחלה, לא כתוב לך לך.

בא ראה, הדבר שלמעלה לא מתעורר עד שמתעורר למטה בראשונה על מה שישנה עליו אותו שלמעלה. וסוד הדבר - האור השחר אינו נאחז באור הלכן עד שהיא מתעוררת בראשונה. כיון שהיא מתעוררת בראשונה, מיד שורה עליה האור הלכן.

ועד זה כתוב (שם פג) אלהים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקט אל, כדי שלא יפסק האור הלכן מן העולם לעולמים. וכן (ישעיה סב) המזכירים את ה' אל דמי לכם, כדי שפיון שמעיר אדם התעוררות שלמעלה.

בהנחה יומא ידעו כל אומנא ולישנא דלא שיוכיה לאברהם אלא קדשא בריך הוא דאיהו יחידאי דעלמא, ונתנו מיתין בניהו למשכניה דאברהם ואמרין ליה חמינן לה, דאת רחין בקדשא בריך הוא דאיהו רבניה דעלמא, אוליה לבננא מאורקד דאת דע, ועליהו אמר קרא (תהלים מז) נדיבי עמים נאספו עם אלהי אברהם.

תא חזי, מה כתיב ויקח תרח את אברהם בנו ואת לוט בן הרן וגו'. ויצאו אתם מאור פשדים. ויצאו אתם, אתו מיבעי ליה. דהא כתיב ויקח תרח וגו' מאי ויצאו אתם. אלא תרח ולוט עם אברהם ושרה נפקו דאנון הוו עקרא למיפק מגו אנון חייביא, דכיון דחמא תרח דאברהם בריה אשתזיב מגו נורא, אתהדר למעבד רעותיה דאברהם, ובגין כך ויצאו אתם תרח ולוט.

ובשעתא דנפקו מה כתיב ללכת ארצה כנען. דרעותא דלהון הוה למיהיף תמן. מכאן אוליפנא כל מאן דאתער לאתדפאה מסייעין ליה. תא חזי, דהכי הוא דכיון דכתיב ללכת ארצה כנען מיד ויאמר יי אל אברהם לך לך, ועד דאיהו לא אתער בקדמיתא לא כתיב לך לך.

תא חזי, מלה דלעילא לא אתער עד דאתער לתתא בקדמיתא על מה דתשרי ההיא דלעילא, ורזא דמלה, נהורא אוכמא לא אתאחיד בנהורא חנורא עד דאיהי אתערית בקדמיתא, כיון דאיהי אתערית בקדמיתא, מיד נהורא חנורא שרייא עליה.

ועד דא כתיב (תהלים פג) אלהים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקט אל. בגין דלא יתפסק נהורא חנורא מעלמא לעלמין. וכן (ישעיה סב) המזכירים את יי אל דמי לכם. בגין לאתערא לתתא במה דישרי אתערותא

לכם, כדי לעורר למטה במה שתשרה ההתעוררות שלמעלה.

[מוקד] בראשונה, אז מתעוררת התעוררות שלמעלה. בא ראה, פיון שכתוב ויצאו אתם מאור פשדים וגו', מיד - ויאמר ה' אל אברהם וגו'.

ויאמר ה' אל אברהם לך לך. אמר רבי אלעזר, לך לך - לעצמך, לתקן את עצמך, [להתחזק] לתקן את דרגתך. לך לך - אינך [א"ס] כדאי לעמד כאן בין הרשעים הללו. וסוד הדבר - לך לך, שהרי הקדוש ברוך הוא נתן לאברהם רוח של חכמה, והיה יודע ומצרך [צורות] צדדי ישוב העולם, והסתכל בהם ושקל במשקל וידע את הפחות הממנים על צדדי הישוב.

בשהגיע לתוף נקדת אמצע הישוב, שקל במשקל ולא היה עולה בידו. התבונן לדעת את הכח שממנה עליה, ולא יכל להתדבק ברצונו. שקל כמה פעמים, וראה שהנה משם נשתל כל העולם. התבונן וצרך ושקל לדעת, וראה שהנה הכח העליון שעליה אין לו שעור, עמק ונסתר, ואינו כמו הצדדים של דרגות הישוב.

התבונן ושקל וידע שהרי כמו שמהנקה ההיא אמצעיתו של הישוב, ממנה נשתל כל העולם לכל צדדיו. כך גם ידע שהרי הכח ששורה עליה, משם יצאו כל שאר הפחות הממנים על כל צדדי העולם, וכלם אחוזים בו. אז (בראשית יא) ויצאו אתם מאור פשדים וללכת פנען.

עוד, השגיח ושקל וצרך לעמד על ברור הדבר של אותו המקום ולא היה יודע, ולא יכל לעמד עליה להשיג. פיון שראה את פחו של המקום הזה ולא יכל לעמד עליו, מיד ויבאו עד חרן וישבו שם.

דלעילא. וכן פיון דאתער בר נש אתערוותא בקדמיתא פדין אתער אתערוותא דלעילא. תא חזי, פיון דכתיב ויצאו אתם מאור פשדים וגו' מיד ויאמר יי אל אברהם וגו'.

ויאמר יי אל אברהם לך לך, אמר רבי אלעזר לך לך, לגרמך לאתקנא גרמך, [לאתקנא] לאתקנא דרגא דילך. לך לך, לית אנת [כ"א בראי] למיקם הכא בין חייבין אלין. ורזא דמלה לך לך (דף עח ע"א) דהא קדשא בריך הוא יהיב ליה לאברהם רוחא דחכמתא, והיה ידע ומצרך (צנור) סטרי דיישובי עלמא, ואסתפל בהו ואתקל בתיקלא וידע חילין די ממנן על סטרי יישובא.

בר מטא לגו נקודה דאמצעיתא דיישובא תקיל בתיקלא ולא הוה סליק בידיה. אשגח למנדע חילא די ממנא עליה ולא יכיל לאתדבקא ברעותיה, תקיל כמה זמנין וחמא דהא מתמן אשתיל כל עלמא, אשגח וצרך ותקל למנדע וחמא דהא חילא עלאה דעלה לית ליה שעורא עמיק וסתים ולא איהו כגוויי דסטרי דרגי דיישובא.

אשגח ותקיל וידע דהא כמה דמההיא נקודה אמצעיתא דיישובא מניה אשתיל כל עלמא לכל סטרי. הכי נמי ידע דהא חילא דשרי עליה מתמן נפקו כל שאר חילין דממנן על כל סטרי עלמא, וכלהו ביה אחידן. פדין (בראשית יא) ויצאו אתם מאור פשדים ללכת ארצה כנען.

עוד אשגח ותקיל וצריך למיקם על ברירא דמלה דההוא אתר ולא הוה ידע ולא יכיל למיקם עליה לאתדבקא, פיון דחמא תקפא דהאי אתר ולא יכיל למיקם עליה מיד ויבאו עד חרן וישבו שם.

מֵאֵי טַעַמָא דְאַבְרָהָם. אֵלֶּא דְאִיהוּ הָוֵה יָדַע
וְצָרִיף בְּכָל אֲנוּן שְׁלֹטִינִין מְדַבְּרִי עֲלֵמָא
בְּכָל סְטָרֵי דִישׁוּבָא, וְהָוֵה תְּקִיל וְצָרִיף אֲנוּן
דְּשְׁלֹטִין בְּסְטָרֵי דִישׁוּבָא מְדַבְּרִי כְּכַבִּיא
וּמְזֻלִּיהוּן, מֵאֵן אֲנוּן תְּקִיפִין אֲלִין עַל אֲלִין,
וְהָוֵה תְּקִיל כָּל יִשׁוּבֵי דְעֲלָמָא (ולא) וְהָוֵה סָלִיק
בִּידוּי. כַּד מָטָא לְהֵאֵי אֲתֵר חָמָא תְּקִיפּוּ
דְעֲמִיקִין וְלֹא יָכִיל לְמִיקָם בִּיה. פִּיּוּן דְחָמָא
קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אֲתַעֲרוּתָא דִּילִיָּה וְתִיאֻבְתָּא
דִּילִיָּה, מִיַּד אֲתַגְלִי עֲלִיָּה וְאָמַר לִיה לָךְ לָךְ,
לְמַנְדַּע לָךְ וּלְאַתְקָנָא גְרַמָּךְ.

מֵאֲרֻצָּךְ, מֵהֵהוּא סְטָרָא דִישׁוּבָא דְהוּיָת
מִתְדַבֵּק בִּיה. וּמְמוֹלְדֶתְךָ, מֵהֵהוּא
חֲכָמָה דְאַתְּ מַשְׁגַּח וְתְקִיל תּוֹלְדֶתָא דִּילָךְ
וְרַגְעָא וְשַׁעֲתָא וְזִמְנָא דְאַתִּי לִידֶת בִּיה
וּבְהֵהוּא כּוֹכְבָא וּבְהֵהוּא מְזֻלָּא. וּמִבֵּית אַבִּיךָ,
דְּלֹא תַשְׁגַּח בְּבֵיתָא דְאַבּוּךָ. וְאִי אִית לָךְ
שְׂרָשָׁא לְאַצְלָחָא בְּעֲלָמָא מִבֵּיתָא דְאַבּוּךָ, בְּגִין
כָּךְ לָךְ לָךְ מִחֲכָמָה דָּא וּמֵאַשְׁגַּחוּתָא דָּא.
תָּא חֲזִי, דְהִכִּי הוּא, דְהָא נִפְקוּ מֵאוּר
כְּשָׂדִים וְהוּוּ בְּחֶרֶן, אֲמַאי יִימָא לִיה לָךְ
לָךְ מֵאַרְצָךְ וּמְמוֹלְדֶתְךָ. אֵלֶּא עֲקָרָא דְמִלְתָּא
כְּמָה דְאַתְמָר. אֵל הָאֶרֶץ אֲשֶׁר אֲרָאךָ. אֲרָאךָ
מָה דְלֹא יָכִילת לְמִיקָם עֲלִיָּה וְלֹא יָכִילת
לְמַנְדַּע חִילָא דְהֵהִיא אֲרַעָא דְאִיהוּ עֲמִיק
וְסֻתִּים:

וְאַעֲשֶׂךָ לְגוֹי גְדוֹל וְגוֹי וְאַעֲשֶׂךָ, בְּגִין דְכְּתִיב
לָךְ לָךְ. וְאַבְרָכְךָ, בְּגִין דְכְּתִיב
מֵאַרְצָךְ. וְאַגְדִּלָּה שְׁמָךְ, בְּגִין דְכְּתִיב
וּמְמוֹלְדֶתְךָ. וְהִיָּה בְרָכָה, בְּגִין דְכְּתִיב וּמִבֵּית
אַבִּיךָ.

מָה הַטַּעַם שֶׁל אַבְרָהָם? אֵלֶּא
שֶׁהוּא הִיָּה יוֹדֵעַ וּמַצְרִיף אֶת כָּל
אוֹתָם הַשְּׁלִיטִים מִנְּהִיגֵי הָעוֹלָם
בְּכָל צַדִּי הַיָּשׁוּב, וְהִיָּה שׁוֹקֵל
וּמַצְרִיף אוֹתָם הַשְּׁוֹלְטִים בְּצַדִּי
הַיָּשׁוּב מִנְּהִיגֵי הַכּוֹכְבִּים
וְהַמְּזֻלּוֹת שֶׁלֵּהֶם מִי הֵם הַחֲזָקִים
אֵלֹהֵי עַל אֵלֹהֵי. וְהִיָּה שׁוֹקֵל אֶת כָּל
יִשׁוּבֵי הָעוֹלָם [ולא] וְהִיָּה עוֹלָה
בִּידוּ. כִּשְׁהִיָּע לְמִקּוֹם הַזֶּה רָאָה
אֶת חֲזָק הָעֲמִיקִים וְלֹא יָכֵל לַעֲמֹד
בּוֹ. פִּיּוֹן שֶׁרָאָה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא אֶת הַתַּעֲוִירוֹתָיו וְתַשׁוּקָתוֹ,
מִיַּד הַתְּגַלָּה עָלָיו וְאָמַר לוֹ לָךְ
לָךְ, לְדַעַת אוֹתָךְ וּלְתַקֵּן עֲצָמָךְ.

מֵאַרְצְךָ - מֵאוֹתוֹ הַצַּד שֶׁל
הַיָּשׁוּב שֶׁהֵיָת נִדְבֵק בּוֹ.
וּמְמוֹלְדֶתְךָ - מֵאוֹתָהּ הַחֲכָמָה
שֶׁאַתָּה מִתְבּוֹנֵן וְשׁוֹקֵל אֶת
תּוֹלְדֶתְךָ וְהַרְגַע וְהַשְׁעָה וְהַזְמִין
שְׁנוֹלְדֶת בּוֹ, וּבְאוֹתוֹ הַכּוֹכֵב
וּבְאוֹתוֹ הַמְּזֻל. וּמִבֵּית אַבִּיךָ -
שֶׁלֹּא תַשְׁגַּח בְּבֵית אַבִּיךָ. וְאִם
יֵשׁ לָךְ שְׂרָשׁ לְהַצְלִיחַ בָּעוֹלָם
מִבֵּית אַבִּיךָ, מִשּׁוֹם כָּךְ לָךְ לָךְ
מִהַחֲכָמָה הַזֶּה וּמִהַשְׁגָּחָה הַזֶּה

בֹּא רָאָה שְׁכָךְ הוּא, שֶׁהָרִי יֵצְאוּ
מֵאוּר כְּשָׂדִים וְהָיוּ בְּחֶרֶן, לְמָה
יֹאמַר לוֹ לָךְ לָךְ מֵאַרְצְךָ
וּמְמוֹלְדֶתְךָ? אֵלֶּא עַקֵּר הַדְּבָר
כְּמוֹ שְׁנֵאמַר. אֵל הָאֶרֶץ אֲשֶׁר
אֲרָאךָ. אֲרָאךָ - מָה שֶׁלֹּא יָכִילת
לַעֲמֹד עָלָיו, וְלֹא יָכִילת לְדַעַת אֶת
כַּח הָאֶרֶץ הַהִיא שֶׁהוּא עֲמִיק
וְנִסְתָּר.

וְאַעֲשֶׂךָ לְגוֹי גְדוֹל וְגוֹי וְאַעֲשֶׂךָ, בְּגִין דְכְּתִיב
לָךְ לָךְ. וְאַבְרָכְךָ, בְּגִין דְכְּתִיב
מֵאַרְצָךְ. וְאַגְדִּלָּה שְׁמָךְ, בְּגִין דְכְּתִיב
וּמְמוֹלְדֶתְךָ. וְהִיָּה בְרָכָה, בְּגִין דְכְּתִיב וּמִבֵּית
אַבִּיךָ.

סתרי תורה

ואַעֲשֹׂךְ לְגוֹי גָדוֹל הַי בְּרִכְתָּא חֲדָא, וְאַבְרָכְךָ תְּרִין, וְאַגְדְּלָה שְׁמֶךָ תִּלְת, וְהִיָּה בְּרָכָה אַרְבַּע. וְאַבְרָכָה מְבָרְכִיךָ חֲמִשׁ, וּמְקַלְלֶךָ אָאוּר שִׁית. וְנִבְרַכּוּ בְךָ כָּל מְשֻׁפְחוֹת הָאָדָמָה הָא שְׁבַע. כִּיּוֹן דְּאַתְּבְּרַכּוּ בְּאֵלִין שְׁבַע בְּרַכָּאן, מַה כְּתִיב וַיֵּלֶךְ אַבְרָם כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו יי לְנַחֲתָא לְהָאֵי עֲלָמָא כְּמָה דְּאַתְּפַקְדָּא.

מִיד וַיֵּלֶךְ אִתּוּ לוּט. דָּא אִיהוּ נַחֲשׁ דְּאַתְלָטְיָא וְאַתְלָטְיָא עֲלָמָא בְּגִינְיָה דְּאִיהוּ קָאִים לְפַתְחָא לְאַסְטָאָה לְגוּפָא, וְלֹא תַפְעוּל נִשְׁמַתָּא פּוֹלְחָנָא דְּאַתְּפַקְדַּת עַד דִּיעַבְרוּן עֲלָה בְּהָאֵי עֲלָמָא תִּלְת עֶשֶׂר שָׁנִין, דְּהָא מִתְרִיסַר שָׁנִין וּלְעִילָא נִשְׁמַתָּא אֲתַעֲרַת לְמַפְלַח פּוֹלְחָנָא דְּאַתְּפַקְדַּת הָדָא הוּא דְּכְתִיב. וְאַבְרָם בֶּן חֲמִשׁ שָׁנִים וְשִׁבְעִים שָׁנָה. שְׁבַע וְחֲמִשׁ תְּרִיסַר אָנוּן (וּתְרִין עֲלָיִן עֲלִיָּהוּ אַרְבַּע סְרִי אָנוּן).

וּכְדִין אֲתַחֲזִיאת נִשְׁמַתָּא בְּהָאֵי עֲלָמָא. דְּאִיהִי אֲתִיָּא מִחֲמִשׁ שָׁנִים דְּאָנוּן ת"ק פְּרִסֵי דְּאִילָנָא דְּחִיִּי. וְשִׁבְעִים שָׁנָה דָּא אִיהוּ הָהוּא אִילָנָא מִמֶּשׁ דְּאִיהוּ שְׁבִיעָאָה לְדִרְגִין וְשִׁבְעִין שָׁנָה אֲתַקְרִי. כְּדִין נִפְקַת מִהֶהוּא זִוְהָמָא דְּנַחֲשׁ וְעֹאֲלַת בְּפּוֹלְחָנָא קְדִישָׁא הָדָא הוּא דְּכְתִיב בְּצִאתוֹ מִחֶרֶן (יְמִי ע' שָׁנָה לֹא סְפוּרוֹת חַיִּים מִהֶהוּא אַרְבַּע סְרִי) מִהֶהוּא רוּגְזָא וְתוּקָפָא דְּהֶהוּא (שָׁטוֹ) נַחֲשׁ דְּהִיָּה אֲסִטִי לִיָּה עַד הַשָּׁתָא לְגוּפָא וְשִׁלְטָא עֲלִוִי.

בְּאִילָנָא שְׁלִטָא עֲרֵלָה תִּלְת שָׁנִין. כְּבַר נֶשׁ תִּלְת סְרִי שָׁנִין דְּאַקְרוּן שְׁנֵי עֲרֵלָה, כִּיּוֹן דְּאַעֲבְרוּ עַל גּוּפָא אָנוּן שָׁנִין וְאַתְעַבְּרַת (ר"א וְאַתְעַרַּת) נִשְׁמַתָּא לְמַפְלַח פּוֹלְחָנָא קְדִישָׁא, פְּקִידַת לְגוּפָא לְרַעוּתָא טְבָא, לְכַפּוּף לְהֶהוּא נַחֲשׁ דְּהָא לֹא יָכִיל לְשִׁלְטָאָה בְּמָה דְּהוּי, דְּכְתִיב וַיִּקַּח אַבְרָם אֶת שְׂרֵי אִשְׁתּוֹ וְגו' (אַבְרָם דָּא י' אֶת שְׂרֵי דָא ה' י' דָּא

שְׁעִבְרוּ עַל הַגּוֹף אוֹתָן הַשָּׁנִים וְהַתְעַבְּרָה [ר"א וְהַתְעוּרָה] הַנִּשְׁמָה לַעֲבֹד אֶת עֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ, הִיא מְצִיָּה אֶת הַגּוֹף לְרַצּוֹן טוֹב, לְהַכְנִיעַ אֶת אוֹתוֹ הַנֶּחֱשׁ שֶׁהִנֵּה לֹא יָכֹל לְשִׁלֵּט כְּמוֹ שֶׁהִיָּה, שְׁפָתוֹב וַיִּקַּח אַבְרָם אֶת שְׂרֵי אִשְׁתּוֹ וְגו' [אַבְרָם זוּ י' אֶת שְׂרֵי זוּ ה', י' זוּ הַנִּשְׁמָה לַנִּשְׁמָה, וְהוּא נִבְרָ. ה' זוּ הַנִּשְׁמָה שֶׁל הַנִּקְבָּה]. זֶה הַגּוֹף, שֶׁהוּא

סתרי תורה

וְאַעֲשֹׂךְ לְגוֹי גָדוֹל. זֶה בְּרָכָה אַחַת. וְאַבְרָכְךָ - שְׁתִּים. וְאַגְדְּלָה שְׁמֶךָ - שְׁלֹשׁ. וְהִיָּה בְּרָכָה - אַרְבַּע. וְאַבְרָכָה מְבָרְכִיךָ - חֲמִשׁ. וּמְקַלְלֶךָ אָאוּר - שֵׁשׁ. וְנִבְרַכּוּ בְךָ כָּל מְשֻׁפְחוֹת הָאָדָמָה - הֵנָּה שְׁבַע. כִּיּוֹן שֶׁהַתְּבַרְךָ בְּשִׁבְעַת הַבְּרָכוֹת הַלָּלוּ, מַה כְּתוּב? וַיֵּלֶךְ אַבְרָם כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו ה', לְרַדַּת לְעוֹלָם הֵנָּה כְּפִי שֶׁהֲצִטּוּהָ.

מִיד וַיֵּלֶךְ אִתּוּ לוּט. זֶה הַנֶּחֱשׁ שֶׁהַתְּקַלֵּל וְהַתְּקַלֵּל הָעוֹלָם בְּגִלְלוֹ, שֶׁהוּא עוֹמֵד לְפָתַח לְהַסְטִין לְגוֹף, וְלֹא תַפְעַל הַנִּשְׁמָה עֲבוּדָה שֶׁהֲצִטּוּהָ עַד שֶׁיַּעֲבְרוּ עָלֶיהָ בְּעוֹלָם הֵנָּה שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנִים. שְׁהֵרִי מִשְׁנִים עֶשֶׂר שָׁנִים וְעוֹלָה מִתְעוּרָרַת הַנִּשְׁמָה לַעֲבֹד אֶת הָעֲבוּדָה שֶׁהֲצִטּוּהָ. זֶהוּ שְׁכָתוֹב. וְאַבְרָם בֶּן חֲמִשׁ שָׁנִים וְשִׁבְעִים שָׁנָה. שְׁבַע וְחֲמִשׁ הֵם שָׁנִים עֶשֶׂר [שְׁנֵי עֲלוּיִים עֲלֵיהֶם - אַרְבַּעָה עֶשֶׂר הֵם].

וְאַזְ נִרְאִית הַנִּשְׁמָה בְּעוֹלָם הֵנָּה, שֶׁהִיא בָּאָה מִחֲמִשׁ שָׁנִים שֶׁהֵם ת"ק פְּרִסוֹת שֶׁל עֵץ הַחַיִּים. וְשִׁבְעִים שָׁנָה - זֶהוּ אוֹתוֹ אֵילָן מִמֶּשׁ, שֶׁהוּא שְׁבִיעִי לְדִרְגוֹת וְנִקְרָא שְׁבַעִים שָׁנָה. אִזּוּ יוֹצֵאת מֵאוֹתָהּ זִוְהָמָת הַנֶּחֱשׁ, וְנִכְנָסַת לַעֲבוּדָה הַקְּדוּשָׁה. זֶהוּ שְׁכָתוֹב בְּצִאתוֹ מִחֶרֶן [יְמֵי שְׁבַעִים שָׁנָה לֹא סְפוּרוֹת חַיִּים מֵאוֹתָם אַרְבַּע עֶשְׂרֵה] מֵאוֹתוֹ הַרְגֹז וְהַתְּקַף שֶׁל [הַשָּׁטָן] הֵהוּא הַנֶּחֱשׁ שֶׁהִיָּה מְסִית אוֹתוֹ עַד עֲכָשׁוּ אֶת הַגּוֹף וְשׁוֹלֵט עָלָיו.

בְּאִיֵּין שׁוֹלֵטַת עֲרֵלָה שְׁלֹשׁ שָׁנִים. בְּאֵדָם שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנִים שְׁנִקְרָאִים שְׁנֵי עֲרֵלָה. כִּיּוֹן שֶׁעֲבְרוּ עַל הַגּוֹף אוֹתָן הַשָּׁנִים וְהַתְעַבְּרָה [ר"א וְהַתְעוּרָה] הַנִּשְׁמָה לַעֲבֹד אֶת עֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ, הִיא מְצִיָּה אֶת הַגּוֹף לְרַצּוֹן טוֹב, לְהַכְנִיעַ אֶת אוֹתוֹ הַנֶּחֱשׁ שֶׁהִנֵּה לֹא יָכֹל לְשִׁלֵּט כְּמוֹ שֶׁהִיָּה, שְׁפָתוֹב וַיִּקַּח אַבְרָם אֶת שְׂרֵי אִשְׁתּוֹ וְגו' [אַבְרָם זוּ י' אֶת שְׂרֵי זוּ ה', י' זוּ הַנִּשְׁמָה לַנִּשְׁמָה, וְהוּא נִבְרָ. ה' זוּ הַנִּשְׁמָה שֶׁל הַנִּקְבָּה]. זֶה הַגּוֹף, שֶׁהוּא

אצל הנשמה כמו נקבה אצל הזכר. ואת לוט בן אחיו - זה יציר העו, הנחש שלא זו כל כך מן הגוף, משום הדבקות של הגוף לא כל כך יזים [הזמן שהוא] ממנו. אבל התעוררות הנשמה תמיד מלקה אותו ומתרה בו ומוכיחה אותו ומכניעה אותו בעל כרחו, ולא יכול לשלט.

ואת כל רכושם אשר רכשו - אלו המעשים הטובים שעושה אדם בעולם הזה בהתעוררות של הנשמה. ואת הנפש אשר עשו בחרן - אותה הנפש שהיתה בראשונה בדבקות בחברות של הערלה ההיא עם הגוף ותקן אותה לאחר מכן, שהרי אחר שלש עשרה שנים ומעלה, כשהנשמה מתעוררת לתקן את הגוף, שניהם מתקנים את אותה הנפש שמשתתפת עם חזק הנחש ויתשוקתו הרעה. זהו שכתוב ואת הנפש אשר עשו בחרן. ועם כל זה הנשמה מתגברת באותו הנחש לשבר אותו בחזק בשעבוד של תשובה [נ"א בשעבוד של תורה, ומושך אותו לבתי כנסיות ובתי מדרשות כדי שלא יתגבר על הרוח כבראשונה]. זהו שכתוב ויעבר. (ע"כ סתרי תורה).

רבי שמעון אמר, ואעשך לגוי גדול - מצד הימין. ואברכה - מצד השמאל. ואגדלה שמך - מצד האמצע. והיה ברכה - מצד של ארץ ישראל. הנה פאן פסא של ארבעה עמודים שכלם כלולים באברהם. מפאן והלאה ברכות לאחרים שנוזנים מפאן, שפתוב ואברכה מברכה. ומקללך אאר ונברכו כך כל משפחת האדמה.

רבי אלעזר היה יושב לפני רבי שמעון אביו, והיה עמו רבי יהודה ורבי יצחק ורבי חזקיה. אמר לו רבי אלעזר לרבי שמעון אביו, זה שפתוב לך לך מארצך וממולדתך, פיון שכלם יצאו ללכת, למה לא נאמר לו שכלם

נשמתא לנשמתא והוא זכר. ה' דא נשמתא נוקבא. דא גופא, דאיהי לגבי נשמתא פנוקבא לגבי דכורא. ואת לוט בן אחיו דא (יציר העו) נחש דלא אעדי כל כך מן גופא, בגין דדבקותא דגופא לא אעדיו כל כך (ומנא ההוא) מניה, אבל אתעורותא דנשמתא אלקי ליה תדיר ואתרי ביה ואוכח ליה וכפיף ליה על פרחיה ולא יכול לשלטאה.

ואת כל רכושם אשר רכשו אליו עובדין טבין דעביר בר נש בהאי עלמא באתעורותא דנשמתא. ואת הנפש אשר עשו בחרן, ההוא נפש דהות בקדמיתא בדבקותא בחברותא דהיה ערלה בהדי גופא ואתקין לה לבתר, דהא לבתר דתליסר שנין ולעילא דנשמתא אתערת לאתקנא לגופא, תרווייהו מתקנין לההוא נפש דמשתתפא בתוקפא דנחש ותאוכתיה בישא הדא הוא דכתיב ואת הנפש אשר עשו בחרן. ועם כל דא נשמתא אתקיפת ביה בההוא נחש לתברא ליה בתוקפא בשעבודא דתשובה (נ"א בשעבודא דאורייתא, ואמשיך ליה לגבי בתי כנסיות ובתי מדרשות בגין דלא יתגבר על רוחא כדבקרמיתא) הדא הוא דכתיב ויעבור (עד כאן סתרי תורה).

רבי שמעון אמר ואעשך לגוי גדול מסטרא דימינא. ואברכה מסטרא דשמאלא ואגדלה שמך מסטרא דאמצעיתא. והיה ברכה מסטרא דארעא דישראל. הא הכא כרסייא דארבע סמכין דכלהו כלילין ביה באברהם, מפאן ולהלאה ברכאן לאחרני דמתזני מהכא דכתיב ואברכה מברכיה (דף עח ע"ב) ומקללך אאר ונברכו כך כל משפחות האדמה.

רבי אלעזר היה יתיב קמיה דרבי שמעון אבוי, והוי עמיה רבי יהודה ורבי יצחק ורבי חזקיה. אמר ליה רבי אלעזר לרבי שמעון אבוי, האי דכתיב לך לך מארצך

שמעון אביו, והיה עמו רבי יהודה ורבי יצחק ורבי חזקיה. אמר לו רבי אלעזר לרבי שמעון אביו, זה שפתוב לך לך מארצך וממולדתך, פיון שכלם יצאו ללכת, למה לא נאמר לו שכלם

יֵצְאוּ? שְׁהָרִי אֵף עַל גִּב שְׁתַּרְח
הִיָּה עוֹבֵד לַעֲבֹדָה זָרָה, פִּיּוֹן
שְׁהַתְעוֹרֵר בְּהַתְעוֹרוֹת טוֹבָה
לַצֵּאת עִם אֲבָרְהָם, וְרֵאִינוּ
שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְרַצָּה
מִתְשׁוֹבֵת הַרְשָׁעִים, וְהַתְחִיל
לַצֵּאת, לָמָּה לֹא כְתוּב לְכוּ לָכֶם?
לָמָּה לְאֲבָרְהָם לְבָדוּ לָךְ לָךְ?.

אָמַר לוֹ רַבִּי שְׁמַעוֹן, אִם תֹּאמַר
שְׁתַּרְח, כְּשִׁיֵּצֵא מֵאוּר כְּשָׁדִים, זֶה
הִיָּה כְּדִי לְחֹזֵר בְּתִשְׁבָּה - לֹא
כֵּן! אֲלֵא כְּשִׁיֵּצֵא, יֵצֵא לְהַנְצִל,
שְׁכַל בְּנֵי אֲרָצוֹ רָצוּ לְהַרְגֵּ אוֹתוֹ.
פִּיּוֹן שָׂרְאוּ שֶׁנִּצַּל אֲבָרְהָם, הָיוּ
אוֹמְרִים לְתַרְח: אֵתָּה הוּא שְׁהִיִּית
מְטַעַה אוֹתוֹ בְּפִסְלִים הַלָּלוּ.
וּמִתּוֹךְ הַהִפְתָּדָה שְׁלָהֶם יֵצֵא
תַרְח. פִּיּוֹן שְׁהִגִּיעַ לְחֶרֶן, לֹא יֵצֵא
מִשָּׁם אַחֵר כֵּן, שְׁכַתוּב וַיִּלָּךְ
אֲבָרָם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו ה' וַיִּלָּךְ
אֹתוֹ לוֹט. וְאֵלּוּ תַרְח לֹא כְתוּב [ב]

[בְּלֵךְ, אֲלֵא וַיֵּצֵא].

פֶּתַח וְאָמַר, (אִיּוֹב לז) וַיִּמְנַע
מִרְשָׁעִים אוֹרָם וַיִּזְרַע רָמָה
תִּשְׁבָּר. הַפְסוּק הַזֶּה הִקְיִמוּהוּ,
אֲבָל וַיִּמְנַע מִרְשָׁעִים אוֹרָם - זֶה
נִמְרֹד וּבְנֵי דָוִד שִׁיֵּצֵא אֲבָרְהָם
מֵהֶם, שְׁהִיָּה אוֹרָם. וַיִּזְרַע רָמָה
תִּשְׁבָּר - זֶה נִמְרֹד.

דִּבֶּר אַחֵר וַיִּמְנַע מִרְשָׁעִים אוֹרָם
- זֶה תַרְח וּבְנֵי בֵיתוֹ. אוֹרָם - זֶה
אֲבָרְהָם. לֹא כְתוּב הָאוֹר אֲלֵא
אוֹרָם, שְׁהִיָּה עֲמָהֶם. וַיִּזְרַע רָמָה
תִּשְׁבָּר - זֶה נִמְרֹד, שְׁהִיָּה מְטַעַה
אֲחֵרָיו אֵת כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם,
וּמִשּׁוּם כֵּן כְּתוּב לָךְ לָךְ, כְּדִי
לְהָאִיר לָךְ וּלְכַל אוֹתָם שִׁיֵּצֵאוּ
מִמָּךְ מִכָּאן וְהִלָּאָה.

עוֹד פֶּתַח וְאָמַר, (שם לז) וַעֲתָה לֹא
רָאוּ אוֹר בְּהִיר הוּא בְּשִׁחָקִים
וְרוּחַ עֲבָרָה וּתְטַהֵרָם. וַעֲתָה לֹא
רָאוּ אוֹר - מִתִּי? בְּשַׁעֲתָה
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאֲבָרְהָם לָךְ
לָךְ מֵאַרְצָךְ וּמִמּוֹלֶדְתְּךָ וּמִבֵּית

וּמִמּוֹלֶדְתְּךָ, פִּיּוֹן דְּכֻלָּהּ נִפְקוּ לְמַהֵךְ, אֲמַאי
לֹא אֵתָּמַר לִיָּה דְּכֻלָּהּ יִפְקוֹן. דִּהָא אֵף עַל גִּב
דְּתַרְח הָיָה פֶּלַח לַעֲבֹדָה זָרָה. פִּיּוֹן דִּאֲתַעֲר
בְּאֲתַעֲרוּתָא טַב לְמִיפַק בְּהִדְיָה דְּאֲבָרְהָם,
וְחִמְיָנָן דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲתַרְעִי בְּתִיּוֹבְתָא
דְּחִיִּיבִיָּא וּשְׂרָא לְמִיפַק אֲמַאי לֹא כְתִיב לְכוּ
לָכֶם, אֲמַאי לְאֲבָרְהָם בְּלַחֲדוּי לָךְ לָךְ.

אָמַר לִיָּה רַבִּי שְׁמַעוֹן, אִי תִימָא דְתַרְח כִּד
נִפַּק מֵאוּר כְּשָׁדִים בְּגִין לְאֲהַדְרָא
בְּתִשְׁבָּה הָיָה, לֹאוּ הָכִי. אֲלֵא כִּד נִפַּק
לְאֲשְׁתֻּזְבָּא נִפַּק, דִּהּוּ כֻלָּהּ בְּנֵי אֲרַעִיָּה בְּעָאן
לְמַקְטִילָהּ. פִּיּוֹן דִּחְזוּ דִּאֲשְׁתֻּזְבִּי אֲבָרְהָם הָיוּ
אֲמַרִי לִיָּה לְתַרְח, אֲנָתָּה הוּא דְהָיִית מְטַעִי לָן
בְּאֵלִין פְּסִילִין, וּמִגּוֹ דִּחְלָא דְלַהוֹן נִפַּק תַרְח,
פִּיּוֹן דְּמִטָּא לְחֶרֶן לֹא נִפַּק מִתַּמָּן לְבִתְרָה,
דְּכְתִיב וַיִּלָּךְ אֲבָרָם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו יי וַיִּלָּךְ
אֹתוֹ לוֹט, וְאֵלּוּ תַרְח לֹא כְתִיב (בֵּית וַיִּלָּךְ, אֲלֵא וַיֵּצֵא).

פֶּתַח וְאָמַר (אִיּוֹב לח) וַיִּמְנַע מִרְשָׁעִים אוֹרָם
וַיִּזְרַע רָמָה תִּשְׁבָּר. הָאִי קָרָא אוֹקְמוּהָ,
אֲבָל וַיִּמְנַע מִרְשָׁעִים אוֹרָם, דָּא נִמְרֹד וּבְנֵי
דְרִיָּה דְנִפַּק אֲבָרְהָם מִנִּיָּהּ דִּהּוּה אוֹרָם.
וַיִּזְרַע רָמָה תִּשְׁבָּר, דָּא נִמְרֹד.

דִּבֶּר אַחֵר וַיִּמְנַע מִרְשָׁעִים אוֹרָם, דָּא תַרְח
וּבְנֵי בֵיתָהּ. אוֹרָם, דָּא אֲבָרְהָם. הָאוֹר
לֹא כְתִיב אֲלֵא אוֹרָם דִּהּוּה עֲמָהוֹן. וַיִּזְרַע
רָמָה תִּשְׁבָּר, דָּא נִמְרֹד דִּהּוּה מְטַעִי אֲבִתְרִיָּה
כָּל בְּנֵי עֲלָמָא, וּבְגִין כֵּן כְּתִיב לָךְ לָךְ. בְּגִין
לְאֲנַהֲרָא לָךְ וּלְכָל אֲנָוִן דִּיִּפְקוֹן מִיָּנָךְ מִכָּאן
וְהִלָּאָה.

הָיוּ פֶּתַח וְאָמַר, (אִיּוֹב לז) וַעֲתָה לֹא רָאוּ אוֹר
בְּהִיר הוּא בְּשִׁחָקִים וְרוּחַ עֲבָרָה
וּתְטַהֵרָם. וַעֲתָה לֹא רָאוּ אוֹר, אִימָתִי, בְּשַׁעֲתָה
דָּאמַר קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאֲבָרְהָם לָךְ לָךְ

אָבִיךָ. בְּהִיר הוּא בִּשְׁחָקִים -
שְׂרָצָה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַדְבִּיק
אֶת אַבְרָהָם בְּאֹר הַהוּא שְׁלֹמֶלָה
וּלְהַאֲוִיר שֵׁם. וְרוּחַ עֲבָרָה וּתְטַהֵרם
- שְׁהִיר אַחֵר כֶּף שְׁבוּ בְּתִשְׁבּוּבָה
תָּרַח וְכָל בְּנֵי בֵיתוֹ (נ"א וְכָל בְּנֵי עִירוֹ).
בְּנֵי בֵיתוֹ (נ"א בְּנֵי עִירוֹ), שְׁכָתוֹב וְאֵת
הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בַּחֲרֹן. תָּרַח,
שְׁכָתוֹב וְאֵתָה תְּבוּא אֶל אֲבֹתֶיךָ
בְּשָׁלוֹם וְגו'.

וַיֵּלֶךְ אַבְרָם כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו ה' .
אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בֹּא רֵא, שְׁהִיר
לֹא כְּתוּב וַיֵּצֵא אַבְרָם כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר
אֵלָיו ה' , אֲלֵא וַיֵּלֶךְ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
לְךָ לְךָ, שְׁהִיר בְּרֹאשׁוֹנָה עָשׂוּ
יִצְיָאָה, שְׁכָתוֹב וַיֵּצֵאוּ אִתָּם מֵאוֹר
כְּשֶׁדִּים לִלְכֹת אֲרָצָה כְּנָעַן. וְעַכְשָׁו
כְּתוּב וַיֵּלֶךְ, וְלֹא כְּתוּב וַיֵּצֵא.

כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו ה' - שְׁהִבְטִיחַ לוֹ
אֶת כָּל הַהִבְטָחוֹת. וַיֵּלֶךְ אֹתוֹ לוֹט
- שֶׁהִתְחַבֵּר עִמּוֹ כְּדִי לִלְמַד
מִמֶּעֲשָׂיו, וְעַם כָּל זֶה לֹא לְמַד כָּל
זֶה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֲשֶׁרִי
הַצְדִּיקִים שְׁלֹמֶדִים דְּרַכֵּי הַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא כְּדִי לִלְכֹת בָּהֶם וּלְיָרָא
מִמֶּנּוּ מֵאוֹתוֹ יוֹם הַדִּין שְׁעֵתִיד
אָדָם לִתֵּת דִּין וְחֲשׁבוֹן לַקְדוּשׁ -
בְּרוּךְ הוּא.

פֶּתַח וְאָמַר, (אִיב לז) בֵּיד כָּל אָדָם
יִחְתּוֹם לְדַעַת כָּל אֲנָשִׁי מַעֲשָׂהוּ.
הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאֵרוֹהוּ. אָכֵל בֹּא
רֵא, בְּיוֹם הַהוּא שֶׁנִּשְׁלָמִים יָמִי
הָאִישׁ לְצֵאת מִן הָעוֹלָם, הַיּוֹם
הַהוּא שֶׁהַגּוֹף נִשְׁכָּר וְהַנֶּפֶשׁ רוֹצֶה
לְהַפְרֵד מִמֶּנּוּ, אִזּוּ נִתְּנָת רְשׁוֹת
לְאָדָם לְרֹאוֹת מַה שֶּׁלֹּא הִיתָה לוֹ
רְשׁוֹת לְרֹאוֹת בְּזִמָּן שֶׁהַגּוֹף שָׁלֹט
וְעַמֵּד עַל בְּרִיו.

וְאִזּוּ עוֹמְדִים עָלָיו שְׁלֹשָׁה שְׁלִיחִים
וּמַחֲשִׁבִים יָמִיו וְחֲטָאֵיו וְכָל מַה
שֶׁעָשָׂה בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְהוּא מוֹדֶה
עַל הַכָּל בִּפְּיּוֹ, וְאַחֵר כֶּף הוּא חוֹתֵם

מֵאֲרָצָה וּמִמּוֹלֶדֶתְךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ. בְּהִיר הוּא
בִּשְׁחָקִים. דְּבַעַא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַדְבָּקָא
לִיָּה לְאַבְרָהָם בְּהוּא אֹר דְּלַעִילָא וּלְאַנְהָרָא
תָּמָן. וְרוּחַ עֲבָרָה וּתְטַהֵרם. דְּהָא לְבָתֵּר תְּבוּ
בְּתִיבְתָּא תָּרַח וְכָל בְּנֵי בֵיתָהּ (נ"א וְכָל בְּנֵי מֵאֲתִיָּה).
בְּנֵי בֵיתָהּ (נ"א בְּנֵי מֵאֲתִיָּה) דְּכָתִיב וְאֵת הַנֶּפֶשׁ
אֲשֶׁר עָשׂוּ בַּחֲרֹן. תָּרַח, דְּכָתִיב וְאֵתָה תְּבוּא
אֶל אֲבֹתֶיךָ בְּשָׁלוֹם וְגו'.

וַיֵּלֶךְ אַבְרָם כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו יי. אָמַר רַבִּי
אֶלְעָזָר תָּא חֲזִי, דְּהָא לֹא פְתִיב וַיֵּצֵא
אַבְרָם כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו יי. אֲלֵא וַיֵּלֶךְ. כְּמָה
דְּאֵת אָמַר לְךָ לְךָ, דְּהָא יִצְיָאָה בְּקִדְמִיתָא
עֲבָדוּ דְּכָתִיב וַיֵּצֵאוּ אִתָּם מֵאוֹר כְּשֶׁדִּים לִלְכֹת
אֲרָצָה כְּנָעַן, וְהִשְׁתָּא כְּתִיב וַיֵּלֶךְ וְלֹא פְתִיב
וַיֵּצֵא.

כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו יי, דְּאַבְטָח לִיָּה בְּכָלְהוּ
הַבְטָחוֹת. וַיֵּלֶךְ אֹתוֹ לוֹט, דְּאֵתְחַבֵּר
עִמִּיהָ בְּגִין לְמִילָף מַעוּבָדוּי, וְעַם כָּל דָּא לֹא
אוּלִּיף פּוֹלִי הָאִי. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר זְכַרְיָא
אֲנוּן צְדִיקָיָא דְּאוּלְפִי אֲרָחוּי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא בְּגִין לְמִיָּהָ בְּהוּ וּלְדַחֲלָא מְנִיָּה מֵהוּא
יּוֹמָא דְּדִינָא דְּזִמָּין בְּרִי נֶשׁ לְמִיָּהָ דִּינָא
וְחֻשְׁבָּנָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

פֶּתַח וְאָמַר, (אִיב לז) בֵּיד כָּל אָדָם יִחְתּוֹם
לְדַעַת כָּל אֲנָשִׁי מַעֲשָׂהוּ הָאִי קָרָא
אוּקְמוּהָ. אָכֵל (דף עט ע"א) תָּא חֲזִי בְּהוּא יּוֹמָא
דְּאַשְׁלִימוּ יּוֹמוּי דְּבִר נֶשׁ לְאַפְקָא מַעֲלָמָא,
הַהוּא יּוֹמָא דְּגוּפָא אֲתָבֵר וְנֶפֶשָׁא בְּעִיָּא
לְאַתְפָּרְשָׁא מְנִיָּה, כְּדִין אֲתִיָּהִיב רְשׁוֹ לְבִר
נֶשׁ לְמַחְמִי מַה דְּלֹא הָוָה לִיָּה רְשׁוֹ לְמַחְמִי
בְּזִמָּנָא דְּגוּפָא שְׁלֹטָא וְקָאִים עַל בְּרִיָּה.

וְכִדִּין קְיָיְמִי עָלִיָּה תִּלְת שְׁלִיחִין וְחֲשָׁבִי יּוֹמוּי
וְחֻבּוּי וְכָל מַה דְּעַבֵּד בְּהָאִי עָלְמָא, וְהוּא אוֹדִי עַל כָּלָא בְּפוּמִיָּה,

עליו בידו. זהו שכתוב ביד כל אדם יחתום. ובידו כלם חתומים לדון אותו [באותו ד"א בזה] העולם על הראשונים ועל האחרונים, על חדשים ועל ישנים, לא נשכח אחד מהם. זהו שכתוב לדעת כל אנשי מעשהו. וכל אותם המעשים שעשה בעולם הזה בגוף ורוח, כך גם נותן חשבון בגוף ורוח בטרם יצא מן העולם בא ראה כמה הרשעים קשי ערף בעולם הזה, כך גם אפלו בשעה שרוצים לצאת מן העולם הזה הם קשי ערף. משום כך אשרי האיש שלומד בעולם הזה את דרכי הקדוש ברוך הוא כדי ללכת בהם. והרשע, אף על פי שמסתכל באלו [נ"א שמשתדל עם] הצדיקים, מקשה ערף ולא רוצה ללמד. ומשום כך יש לצדיק להתזיק בו. ואף על גב שהרשע מקשה ערף הוא, לא יעזב אותו, ויש לו להתזיק בידו ולא יעזב אותו. פי אם יעזב אותו, ילך ויחריב את העולם.

בא ראה מאלישע שדחה את גיחזי. וכן באברהם - כל פעם שלוט היה עמו, לא התחבר עם הרשעים. כיון שנפרד ממנו, מה פתוב? ויבחר לו לוט את כל כפר הירדן. וכתוב ויאהל עד סדום. מה פתוב אחר כך? ואנשי סדום רעים וחטאים לה' מאוד.

אמר רבי אבא, זה שאמרת וילך אברהם ולא כתוב ויצא אברהם - זה יפה. אבל בסוף הפסוק מה פתוב? בצאתו מחרן. אמר רבי אלעזר, פתוב מחרן, והציאה היתה מארץ מולדתו היתה בראשונה.

ויקח אברהם את שרי אשתו. מה זה ויקח? אלא משך אותה בדברים נעימים, משום שאין רשות לאדם להוציא את אשתו

ולכתה הוא חתים עליה בידיה, הדא הוא דכתיב ביד כל אדם יחתום, ובידיה פלהו חתימין למידן ליה (בההוא ד"א בהאי) עלמא על קדמאי ועל בתראי על חדתי ועל עתיקי לא אתנשי חד מפניהו, הדא הוא דכתיב לדעת כל אנשי מעשהו. וכל אנון עובדין דעבד בהאי עלמא בגופא ורוחא הכי נמי יהיב חושבנא בגופא ורוחא עד לא יפוק מעלמא. תא חזי, כמה דחייביא אקשי קדל בהאי עלמא הכי נמי אפלו בשעתא דבעי לנפקא מהאי עלמא אקשי קדל. בגין כך זכאה הוא בר נש דילף בהאי עלמא ארחוי דקדשא בריך הוא בגין למיהך בהו. וחייבא אף על גב דאסתכל בהגי (נ"א ראשתדל בחד) צדיקייא אקשי קדל ולא בעי למילף. ובגין כך אית ליה לצדיקא למתקף ביה ואף על גב דחייבא אקשי קדל הוא לא ישפוק ליה ואית ליה לאתקפא בידיה ולא ישפוק ליה, דאי ישפוק ליה יהך ויחריב עלמא.

תא חזי, מן אלישע דדחה לגחזי. וכן באברהם כל זמנא דהוה לוט בהדיה לא אתחבר בהדי רשיעיא, כיון דאתפרש מגיה מה כתיב ויבחר לו לוט את כל כפר הירדן, וכתוב ויאהל עד סדום. מה כתיב בתריה ואנשי סדום רעים וחטאים ליי מאוד.

אמר רבי אבא האי דאמרת וילך אברהם ולא כתיב ויצא אברהם שפיר הוא. אבל סופא דקרא מה פתיב בצאתו מחרן. אמר רבי אלעזר מחרן פתיב וההיא יציאה מארץ מולדתו הות בקדמיתא:

ויקח אברהם את שרי אשתו. מהו ויקח, אלא אמשיך לה במלי מעלייתא, בגין דלית ליה רשו לבר נש לאפקא אתתיה למיהך

ללכת לארץ אחרת ללא רצונה. וכן הוא אומר (במדבר כ) קח את אהרן, (שם ג) קח את הלויים. ומשום כך ויקח אברהם. משך אותה בדברים והודיע לה את דרכי בני הדור כמה הם רעים. ומשום כך ויקח אברהם את שרי אשתו.

ואת לוט בן אחיו. מה ראה אברהם להדביק עמו את לוט? אלא משום שצפה ברוח הקדש שעתיד לצאת ממנו דוד. ואת הנפש אשר עשו בחרן - אלו הגרים והגרות שתקנו את נפשותם. אברהם מגיר אנשים, ושרה מגירת נשים, ומעלה עליהם כאלו עשו אותם.

אמר רבי אבא, אם כך, כמה בני אדם היו, אם תאמר שכלם הלכו עמו? אמר רבי אלעזר, כן, (ומשום שכלם ר"א ומשום כך כלם) האנשים שהיו הולכים עמו, כלם נקראו עם אלהי אברהם. והיה עובר בארץ ולא היה פוחד, שפחית ויעבר אברהם בארץ.

אמר לו רבי אבא, אם היה פחית והנפש אשר עשו בחרן - הייתי אומר כך. אלא כתיב ואת הנפש את - לרבות את הזכות של כל הנפשות שהיו הולכות עמו. שכל מי שמזכר את האחר, אותה הזכות תלויה בו ולא זוה ממנו. מנין לנו? שפחית ואת הנפש אשר עשו בחרן. הזכות של אותן הנפשות היתה הולכת עם אברהם.

לך לך. אמר רבי שמעון, מה הטעם שהתגלות הראשונה שהתגלה הקדוש ברוך הוא על אברהם פותחת בלך לך, שהרי עד כאן לא דבר עמו הקדוש ברוך הוא. מה הטעם פתח בלך לך?

לך? אלא זה אמרו שרמז בחשבוננו מאה, שהרי למאה שנים נולד לו בן.

בארעא אחרא בלא רעותא דילה. וכן הוא אומר (במדבר כ) קח את אהרן (במדבר ג) קח את הלויים. ובגין כך ויקח אברהם משיך לה במלין ואודע לה ארתיהון דאנון בני דרא כמה בישין. ובגין כך ויקח אברהם את שרי אשתו. ואת לוט בן אחיו. מה חמא אברהם לדבקה עמיה לוט, אלא בגין דצפה ברוח הקדש דזמין למיפק מניה דוד. ואת הנפש אשר עשו בחרן. אליו גרים וגירות דאתקינו נפשיהו, אברהם מגיר גוברים ושרה מגיירת נשין ומעלה עליהון כאלו עבדו להון.

אמר רבי אבא אי הכי כמה בני נשא הוו, אי תימא דכלהו אזלו עמיה. אמר רבי אלעזר אין. (ובגין כלהו ר"א ובגין כך כלהו) בני נשא דהוו אזלין עמיה כלהו אקרון (דף עט ע"ב) עם אלהי אברהם. והיה מעבר בארעא ולא הוה דחיל דכתיב ויעבר אברהם בארץ.

אמר ליה רבי אבא אי הוה כתיב והנפש אשר עשו בחרן הוה אמינא הכי, אלא ואת הנפש פתיב, את לאסגא זכותא דכלהו נפשאן דהוו אזלי עמיה, דכל מאן דמזכר לאחרא ההוא זכותא תליא ביה ולא אעדי מניה, מנלן דכתיב ואת הנפש אשר עשו בחרן, זכותא דאנון נפשאן הוה אזיל עמיה דאברהם.

לך לך. אמר רבי שמעון מאי טעמא דגלויה קדמא דאתגלי קדשא בריך הוא עליה דאברהם פתח בלך לך, דהא עד הכא לא מליל עמיה קדשא בריך הוא, מאי טעמא פתח לך לך. אלא הא קאמרו דרמז פחושבניה מאה דהא למאה שנין אתייליד ליה בר.

לך? אלא זה אמרו שרמז בחשבוננו מאה, שהרי למאה שנים נולד לו בן.

אָבֵר בֹּא תִרְאֶה, כָּל מֶה שֶׁעֲשֶׂה
הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאַרְץ, הַכֹּל
הוּא סוּד שֶׁל חֻכְמָה. מִשּׁוּם
שֶׁאַבְרָהָם לֹא הָיָה דְבוּק בְּקְדוּשַׁ-
בְּרוּךְ הוּא אֲזַ כְּרֹאֵי, אָמַר לוֹ לָךְ
לָךְ. וְזֶה רִמּוֹ לְמָקוֹם הַהוּא
שֶׁצָּרִיךְ לְהִתְקַרֵּב עִם הַקְדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא, וְהָיָה הַדְרָגָה
הִרְאֵשׁוֹנָה לְהַכְנִס לְקְדוּשַׁ-בְּרוּךְ
הוּא, מִשּׁוּם כֹּף לָךְ לָךְ.

וּבַדְרָגָה הַזֹּאת לֹא יָכוֹל אַבְרָהָם
לְהִתְחַבֵּר בָּהּ עַד שֶׁיַּכְנִס לְאַרְץ,
שֶׁשָּׁם יִקְבַּל אֶת הַדְרָגָה הַהִיא.
כְּמוֹ כֵּן כְּתוּב (שְׁמוֹאל ב' ב') וַיִּשְׁאַל
דָּוִד בַּה' לֵאמֹר הֲאֶעֱלֶה בְּאַחַת
מֵעָרֵי יְהוּדָה וַיֹּאמֶר ה' עֲלֵה
וַיֹּאמֶר דָּוִד אָנֹכִי אֶעֱלֶה וַיֹּאמֶר
חֲבֵרוֹנָה. וְכִי כִיּוֹן שָׁמַת שְׁאוּל
וְהַמְלָכִית רְאוּיָה לְדָוִד, לָמָּה לֹא
קָבַל אֶת הַמְלָכִית מִיָּד עַל כָּל
יִשְׂרָאֵל?

אָלֵא הַכֹּל הוּא סוּד שֶׁל חֻכְמָה,
מִשּׁוּם שֶׁדָּוִד אֵין לוֹ לְקַבֵּל
מְלָכִית אֲלֵא עַד שֶׁיִּתְחַבֵּר עִם
הָאֱבוֹת שֶׁהֵם בְּחֵבְרוֹן, וְאֵז יִקְבַּל
בָּהֶם מְלָכִית. וְעַל כֵּן הִתְעַכֵּב שָׁם
שִׁבְעַ שָׁנִים, כְּדֵי שֶׁיִּקְבַּל מְלָכִית
כְּרֹאֵי, וְהַכֹּל בְּסוּד הַחֻכְמָה וְכְדֵי
שֶׁיִּתְקַן אֶת מְלָכִיתוֹ. כְּמוֹ כֵּן
אַבְרָהָם לֹא נִכְנַס לְבְרִיתוֹ שֶׁל
הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַד שֶׁנִּכְנַס
לְאַרְץ.

רְאֵה מֶה כְּתוּב, וַיַּעֲבֵר אַבְרָם
בְּאַרְץ. וַיַּעֲבֵר? וַיֵּלֶךְ הִנֵּה צָרִיךְ
לְהִיטוּ! אֲלֵא כָּאֵן הוּא רִמּוֹ שֶׁשֵּׁם
הַקְדוֹשׁ שֶׁנִּתְחַבֵּר בּוֹ הָעוֹלָם
בְּשִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת חֻקּוֹת
שֶׁכֵּלֶן בְּשֵׁם הַזֶּה. כְּתוּב כָּאֵן
וַיַּעֲבֵר, וְכְתוּב שֵׁם (שְׁמוֹת לד') וַיַּעֲבֵר
ה' עַל פָּנָיו וַיִּקְרָא.

בְּסִפְרוֹ שֶׁל רַבִּי יִיסָא הִזְקֵן כְּתוּב,
וַיַּעֲבֵר אַבְרָם בְּאַרְץ, וְכְתוּב שֵׁם
(שם אל') אֲנִי אַעֲבִיר כָּל טוֹבִי. וְהוּא
רִמּוֹ לְקִדְשֵׁת הָאָרֶץ שֶׁבָּאָה

אָבֵר תֵּא חֲזִי, כָּל מֶה דְּעָבִיד קְדָשָׁא בְּרִיךְ
הוּא בְּאַרְעָא כְּלָא רָזָא דְחֻכְמָתָא אִיהוּ,
בְּגִין דְּאַבְרָהָם לֹא הָוָה דְּבִיק בֵּיה בְּקְדָשָׁא
בְּרִיךְ הוּא כְּדִין כְּדָקָא חֲזִי, אָמַר לֵיה לָךְ לָךְ,
וְדָא רִמּוֹ לְהַהוּא אַתְר דְּבָעֵי לְאַתְקַרְבָּא בְּהַדְיָה
דְּקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאִיהוּ דְּרָגָא קְדָמָא
לְאַעֲלָא לְקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּגִין כֹּף לָךְ לָךְ.
וְהָיָה דְּרָגָא לֹא יָכִיל אַבְרָהָם לְאַתְאַחַדָּא בֵּיה
עַד דִּייעוּל לְאַרְעָא דְתַמָּן יִקְבַּל לֵיה

לְהַהוּא דְּרָגָא, כְּגִוּוֹנָא דָּא כְּתִיב, (שְׁמוֹאל ב' ב')
וַיִּשְׁאַל דָּוִד בִּי לֵאמֹר הֲאֶעֱלֶה בְּאַחַת עָרֵי
יְהוּדָה וַיֹּאמֶר יי עֲלֵה וַיֹּאמֶר אָנֹכִי אֶעֱלֶה
וַיֹּאמֶר חֲבֵרוֹנָה. וְכִי כִיּוֹן דְּמִית שְׁאוּל
וּמְלָכִיתָא אַתְחֲזִי לְדָוִד אֲמָאִי לֹא קָבִיל
מְלָכִיתָא מִיָּד עַל כָּל יִשְׂרָאֵל.

אָלֵא כְּלָא רָזָא דְחֻכְמָתָא אִיהוּ, בְּגִין דְּדָוִד
לִית לֵיה לְקַבֵּל מְלָכִיתָא אֲלֵא עַד
דִּיתְחַבֵּר בְּאַבְרָהָם דְּאֵנוּן בְּחֵבְרוֹן וְכְדִין בְּהוּ
יִקְבַּל מְלָכִיתָא. וְעַל דָּא אַתְעַכֵּב תַּמָּן שִׁבְעַ
שָׁנִין בְּגִין דִּיקְבַּל מְלָכִיתָא כְּדָקָא יֵאוּת וְכְלָא
כְּרֹאֵא דְחֻכְמָתָא וּבְגִין דִּיתְקַן מְלָכִיתָהּ.
כְּגִוּוֹנָא דָּא אַבְרָהָם לֹא עָאֵל בְּקִיּוּמָא דְקְדָשָׁא
בְּרִיךְ הוּא עַד דְּעָאֵל לְאַרְעָא.

חֲמִי מֶה כְּתִיב וַיַּעֲבֵר אַבְרָם בְּאַרְץ. וַיַּעֲבֵר
וַיֵּלֶךְ מִיבְעֵי לֵיה, אֲלֵא הָכָא הוּא רִמּוֹ
שְׁמָא קְדִישָׁא דְאַתְחַתִּים בֵּיה עֲלָמָא בְּשִׁבְעִין
וּתְרִין אַתְוִין גְּלִיפֵן דְּכִלְהוּ בְּשְׁמָא דָּא. כְּתִיב
הָכָא וַיַּעֲבֵר וְכְתִיב הָתָם (שְׁמוֹת לד') וַיַּעֲבֵר יי עַל
פָּנָיו וַיִּקְרָא:

בְּסִפְרָא דְרַבִּי יִיסָא סָבָא כְּתִיב הָכָא וַיַּעֲבֵר
אַבְרָם בְּאַרְץ וְכְתִיב הָתָם (שְׁמוֹת לג') אֲנִי
אַעֲבִיר כָּל טוֹבִי. וְהוּא רִמּוֹ לְקְדוּשָׁה דְאַרְעָא
דְאַתִּי מֵאַתְר עֲלָאָה כְּדָקָא חֲזִי. עַד מָקוֹם

ממקום עליון פראוי. עד מקום שכם עד אלון מורה, מצד זה [ד"א ל"ג שלמטה] לצד זה פראוי. והפנעני אז בארץ, הרי נתבאר שעד כעת שולט הנחש הרע שהתקלל והביא קללות על העולם, שפתיב (בראשית ט) ארור פנען עבד עבדים יהיה לאחיו, וכתוב (שם ג) ארור אתה מפל הבהמה וגו'. ושם התקרב אברהם לקדוש-ברוך הוא. מה כתוב? וירא ה' אל אברהם. פאן התגלה לו מה שלא היה יודע אותו הפח העמק ששולט על הארץ. ומשום כך וירא, מה שהיה מכסה ממנו.

ואז ויבן שם מזבח לה' הנראה אליו. כיון שאמר לה', מה זה הנראה אליו? אלא פאן התגלתה לו אותה הדרגה ששולטת על הארץ, ונכנס בה והתקיים בה.

ויעתק משם ההרה. משם ידע הר ה' וכל הדרגות הנטועות במקום הזה. ויט אהלה, כתוב בה"א. פרש פרישה וקבל מלכות שמים בכל הדרגות שאחוזות בו, ואז ידע שהקדוש ברוך הוא שולט על הכל, ואז בנה מזבח. ושני מזבחות היו, משום שכאן התגלה לו שהרי הקדוש ברוך הוא שולט על הכל, וידע החכמה העליונה מה שלא היה יודע מלפני כן. ובנה שני מזבחות - אחד לדרגה הגלוייה, ואחד לדרגה הנסתרת.

בא ראה שפך היה פראשונה. כתוב ויבן שם מזבח לה' הנראה אליו וגו', ואחר כך כתוב ויבן שם מזבח לה' סתם, ולא כתוב הנראה אליו, והכל הוא סוד של חכמה. ואז התעטר אברהם מדרגה לדרגה עד שעלה לדרגתו. זהו שכתוב ויסע אברהם הלך ונסוע הנגבה. זה הדרום, שהוא חלקו של אברהם, הלך

שכם עד אלון מורה. מסטרא דא (ד"א ל"ג דלתתא). לסטרא דא כדקא חזי. והפנעני אז בארץ. הא אתמר דעד כדין שלטא חוץא בישא דאתלטיא ואייתי לווטין על עלמא דכתיב, (בראשית ט) ארור פנען עבד עבדים יהיה לאחיו וכתוב, (בראשית ג) ארור אתה מפל הבהמה וגו'. ותמן אתקריב אברהם לגבי קדשא בריך הוא. מה כתיב וירא יי אל אברהם הכא אתגלי ליה מה דלא היה ידע ההוא חילא עמיקא דשלטא על ארעא. ובגין כך וירא מה (דף טז א) דהוה מתפסי מניה.

ויבן ויבן שם מזבח ליי הנראה אליו, כיון דאמר ליי מהו הנראה אליו. אלא הכא אתגלי ליה ההוא דרגא דשלטא על ארעא ועאל ביה ואתקיים ביה:

ויעתק משם ההרה. מתמן ידע הר יי. וכלהו דרגין דנטייעין בהאי אתר. ויט אהלה בה"א כתיב. פריש פרישו וקביל מלכו שמיא בכלהו דרגין דאחידן ביה. וכדין ידע דקודשא בריך הוא שליט על כלא. וכדין בנה מזבח. ותרינ מדבחן הוו, בגין דהכא אתגלי ליה דהא קדשא בריך הוא שליט על כלא וידע חכמה עלאה, מה דלא היה ידע מקדמת דנא. ובנה תרינ מדבחן חד לדרגא דאתגליא וחד לדרגא דאתפסיא.

הא חזי, דהכי היה בקדמיתא כתיב ויבן שם מזבח ליי הנראה אליו וגו'. ולבתר פתיב ויבן שם מזבח ליי סתם ולא כתיב הנראה אליו. וכלא רזא דחכמתא איהו. וכדין אתעטר אברהם מדרגא לדרגא עד דסליק לדרגיה הדא הוא דכתיב ויסע אברהם הלך ונסוע הנגבה. דא דרום דהוא חולקיה דאברהם. הלך ונסוע דרגא בתר דרגא עד

וְנִסּוּעַ דְּרָגָה אַחֵר דְּרָגָה עַד
שְׁעָלָה לְדִירוֹם וְשָׁם נִקְשַׁר פְּרָאוּי,
וְעָלָה לְדִרְגָתוֹ שֶׁל הַדִּירוֹם. פִּיּוֹן
שְׁאַבְרָהֶם הַתַּעֲטָר בְּדִרְגָתוֹ בְּאַרְצָן
הַקְדוּשָׁה וְנִכְנַס [בְּאַרְצָן] לְדִרְגָה
הַקְדוּשָׁה, אִזּוּ מַה פְּתוּב? וַיְהִי
רַעַב בְּאַרְצָן, שְׁלֹא הָיוּ יוֹדְעִים
יְדִיעָה לְהִתְקַרֵּב אֶל הַקְדוּשָׁה בְּרוּךְ
הוא.

וַיְהִי רַעַב בְּאַרְצָן, שְׁעַד פֶּעֶן לֹא
הָיָה הַכֹּחַ שֶׁעַל הָאָרֶץ נוֹתֵן חֶזֶק
וּמִזוֹן עַל הָאָרֶץ, מִשּׁוּם שֶׁטָּרַם
הַתְקַדְּשָׁה [נ"א תְּקַדְּשָׁה] וְלֹא עֲמִידָה
בְּקִיּוּם. פִּיּוֹן שְׁאַבְרָהֶם רָאָה אֶת
אוֹתוֹ הַכֹּחַ הַמְּמַנֶּה עַל הָאָרֶץ, לֹא
נָתַן חֶזֶק וְכֹחַ קְדוּשָׁה פְּרָאוּי, אִזּוּ
וַיֵּרֶד אֲבָרָם מִצִּירֵי לְגוּר שָׁם.
מִפִּיּוֹן יָדַע אֲבָרָהֶם? שֶׁפְּתוּב
לְזַרְעוֹ נָתַתִּי אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת. אִזּוּ
יָדַע אֲבָרָהֶם שֶׁהִנֵּה הָאָרֶץ לֹא
נִתְּנָה בְּתַקוּן קְדוּשָׁה, אֲלֵא
בְּדִרְגָּתוֹ [יְדוּעָה] קְדוּשָׁה שֶׁיֵּצְאוּ
מִמֶּנּוּ. וְאִזּוּ יָדַע אֲבָרָהֶם אֶת סוּד
הַחֲכֻמָּה, שֶׁהָאָרֶץ לֹא תִתְּקַן
בְּקְדוּשָׁה, אֲלֵא כְּפִי שְׁאַמְרָנוּ.

סְתָרֵי תוֹרָה

הַקְדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא רוֹמֵז חֲכֻמָּה
עָלֵינוּהָ בְּאַבְרָהֶם וּבְיִצְחָק.
אַבְרָהֶם זֶה הַנֶּשֶׁמָה לְנֶשֶׁמָה וְהִיא
[ס"א אָב וְרָם], וְהַנֶּשֶׁמָה הַזֹּאת הִיא
שָׂרָה. לוֹט זֶה הוּא הַנֶּחֱ"שׁ וְכֵת
זוּגוֹ שֶׁל הַסְּמָא"ל הַהוּא. רו"ח
הַקְדוּשָׁה זֶה יִצְחָק. נֶפֶשׁ
הַקְדוּשָׁה זֶה רַבְּקָה. יִצְ"ר הָרַע זֶה
רוּחַ הַבְּהֵמָה, וְעַל זֶה אָמַר שְׁלֹמֹה
בְּחֻכְמָתוֹ (קְהֵלֶת ג) מִי יוֹדֵעַ רוּחַ בְּנֵי
הָאָדָם הָעוֹלָה הִיא וְגו'. נֶפֶשׁ
הַבְּהֵמָה זֶה הַנֶּפֶשׁ מִצַּד הַיֵּצֶר
הָרַע.

וְעַל זֶה אָמַר [שְׁהַחֲוָה] שֶׁהַנֶּשֶׁמָה
לְנֶשֶׁמָה הַזֹּאת מְעוֹרְרָת אֶת הָאִישׁ
בְּיִרְאָה וּבְחֻכְמָה. הַנֶּשֶׁמָה
וְעַל זֶה אָמַר [אֵיבֹב כַּח] וַיֹּאמֶר לְאָדָם הֵן יִרְאֵת ה' הִיא חֲכֻמָּה וְגו'.
הַנֶּשֶׁמָה מְעוֹרְרָת בְּתִשְׁבּוּבָה שְׁנִקְרָאת בִּינָה וְנִקְרָאת שְׁרָה. וְרו"ח הוּא הַקו"ל, וְנִקְרָא דַעַת,

דְּסָלִיק לְדִירוֹם וְתַמָּן אֲתַקְשֶׁר פְּדָקָא יְאוּת
וְסָלִיק לְדִרְגָּה דְּדִירוֹם. פִּיּוֹן דְּאֲתַעֲטָר אֲבָרָהֶם
בְּדִרְגָּתוֹ בְּאַרְעָא קְדִישָׁא וְעָאֵל (בְּאַרְעָא) בְּדִרְגָּא
קְדִישָׁא, פִּדִין מַה כְּתִיב וַיְהִי רַעַב בְּאַרְצָן. דְּלֹא
הָיוּ יוֹדְעֵי יְדִיעָה לְקַרְבָּא לְגַבִּי דְּקְדוּשָׁא בְּרִיךְ
הוא :

וַיְהִי רַעַב בְּאַרְצָן, דְּעַד פֶּעֶן לֹא הָיָה חֵילָא
דְּעַל אֲרַעָא יְהִיב תְּקַפָּא וּמִזוֹנָא עַל
אַרְעָא, בְּגִין דְּעַד לֹא אֲתַקְדְּשֵׁת (נ"א אֲתַתְּקִנֵּת) וְלֹא
קִיַּימָא בְּקִיּוּמָא. פִּיּוֹן דְּחֻמָּא אֲבָרָהֶם דְּהָא
הָהוּא חֵילָא דְּמִמָּנָא עַל אֲרַעָא לֹא יְהִיב
תְּקַפָּא וְחֵילָא קְדִישָׁא פְּדָקְחָזִי, פִּדִין וַיֵּרֶד
אַבְרָם מִצִּירֵימָה לְגוּר שָׁם. מִנָּא יָדַע אֲבָרָהֶם,
דְּכְתִיב לְזַרְעוֹ נָתַתִּי אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת. פִּדִין
יָדַע אֲבָרָהֶם דְּהָא אֲרַעָא לֹא אֲתַתְּקִנָּא בְּתַקוּנָא
קְדִישָׁא אֲלֵא בְּדִרְגָּתוֹ (יְדִיעָה) קְדִישָׁן דִּיפְקוֹן
מִנִּיהּ, וּכְדִין יָדַע אֲבָרָהֶם רָזָא דְּחֻכְמָתָא
דְּאַרְעָא לֹא תִתְּקַן בְּקְדוּשָׁה אֲלֵא כְּדָאמְרוּן :

סְתָרֵי תוֹרָה

קְדוּשָׁא בְּרִיךְ הוּא רִמֵּיז חֲכֻמָּתָא עַלְאָה בְּאַבְרָהֶם וּבְיִצְחָק,
אַבְרָהֶם דָּא נִשְׁמָתָא לְנֶשֶׁמָתָא וְאִיהִי (ס"א אָב וְרָם),
נֶשֶׁמָה דָּא הִיא שָׂרָה. לוֹט דָּא הוּא נַח"שׁ וְכֵת זוּגִיָּה דְּהָהוּא
סְמָאֵל. רו"ח קְדִישָׁא דָּא יִצְחָק. נֶפֶשׁ קְדִישָׁא דָּא רַבְּקָה.
יִצְ"ר הָרַע דָּא רוּחַ הַבְּהֵמָה, וְעַל דָּא אָמַר שְׁלֹמֹה בְּחֻכְמָתִיהּ
(קְהֵלֶת ג) מִי יוֹדֵעַ רוּחַ בְּנֵי הָאָדָם הָעוֹלָה הִיא וְגו'. נֶפֶשׁ
הַבְּהֵמָה דָּא נֶפֶשׁ מִסְטָרָא דִּיִּצְרָר הָרַע.

וְעַל דָּא אָמַרו (נ"א דְּהָהוּא) דְּאִיהִי נִשְׁמָתָא לְנֶשֶׁמָתָא אֲתַעֲרָא
לְגַבְרָא בְּיִרְאָה וּבְחֻכְמָה, נִשְׁמָתָא אֲתַעֲרָא לְאִינִישׁ
בְּבִינָה, הָדָא הוּא דְּכְתִיב, (אֵיבֹב כַּח) וַיֹּאמֶר לְאָדָם הֵן יִרְאֵת ה' הִיא חֲכֻמָּה וְגו'.
הִיא חֲכֻמָּה וְגו'. נִשְׁמָתָא אֲתַעֲרָא בְּתִשְׁבּוּבָה דְּאֲתַקְרִי בִּינָה

מְעוֹרְרָת אֶת הָאִישׁ בְּבִינָה. זֶהוּ שְׁכֵתוּב (אֵיבֹב כַּח) וַיֹּאמֶר לְאָדָם הֵן יִרְאֵת ה' הִיא חֲכֻמָּה וְגו'.
הַנֶּשֶׁמָה מְעוֹרְרָת בְּתִשְׁבּוּבָה שְׁנִקְרָאת בִּינָה וְנִקְרָאת שְׁרָה. וְרו"ח הוּא הַקו"ל, וְנִקְרָא דַעַת,

ומעוררים את האיש שקולו
עולה בתורה, ונקרא תורה
שבכתב, והנפש השכלית
מתעוררים ממנה מעשים
טובים.

ובדגמה הזו ברא את הגוף
מארבעה יסודות - אש ורוח
ועפר ומים, כמו שהיא נשמה
לנשמה, נשמה ורוח ונפש. מים
זה זכר, וזהו המים המתוקים של
קדשה. ויש מים המאירים שהם
יצר הרע. יש אש קדושה נקבה,
ויש אש נכריה, אש זרה. ועל זה
כתוב ואל יבא בכל עת אל
הקדש, שהיא נקבה מיצר הרע.
רוח קדושה היא זכר. יש רוח
טמאה, זה יצר הרע, שנאמר
(ישעיה יד) כי משרש נחש יצא
צפע. יש עפר קדוש ויש עפר
טמא.

ועל זה, הנשמה שהיא תשובה,
מתגברת באותו הנחש לשבר
אותו בשעבוד של תשובה,
ומושך אותו לבתי כנסיות ובתי
מדרשות, ואותם ארבעת
היסודות מתפשטים לכ"ב
אותיות, אחה"ע בומ"ף גיכ"ק
דטלנ"ת זסשר"ץ.

ויעבר אברם בארץ עד מקום
שכם - זה בית הכנסת, מקום
דיור השכינה שם, כמו שנאמר
(בראשית מח) ואנ"י נתתי לך ש'כ'ם
אחד. זו שכינה שראויה לו,
הואיל ונקרא צדיק, שהרי הצדק
אין דיוה אלא עם צדיק, וזהו
עד מקום שכם. עד אלון מורה -
אלו בתי מדרשות שלומדים
ומורים שם תורה ברבים.

והכנעני אז בארץ - אז נמתק
ונתקן יצר הרע בגוף בעל כרחו.
ששמות רבים יש לו, ומשום כך (חור) נזכר בשמות רבים. אז בארץ, ודאי, ונכנע בזה, משום שאז
הגוף בזמן שלא בטל ממנו אותו הנחש כל כך, משום דבקות הגוף אז הכנעני אז בארץ. למה
נקרא כנעני? שמסובב את הגוף לדינים רעים.

והנשמה עומדת בעולם הזה כראוי כדי לזכות בה, אחר כך יוצאת מן העולם הזה. אם זוכה -

ואקרי שר"ה. ורו"ח הוא הקו"ל ואתקרי דעת ואתקרי
לאיניש די סליק קליה באורייתא, ואתקרי תורה שבכתב,
ונפש השכלית אתער מניה עובדין טבין.

ובדוגמא דא ברא גופא מארבע יסודות אש ורוח ועפר ומים
בגוונא דהוא נשמתא לנשמתא נשמה ורוח ונפש.

מים דא דבר ודא הוא מים מתיקי דקדושה, ואית מים
המאירים דאנון יצר הרע. אית אשא קדישא נוקבא ואית
אשא נוקבא אש זרה, ועל דא כתיב ואל יבא בכל עת אל
הקדש, דאיהי נוקבתא מן יצר הרע. רוח קדישא איהו דבר.
אית רוח מסאבא דא יצר הרע שנאמר (ישעיה יד) כי משרש
נחש יצא צפע. אית עפר קדישא ואית עפר מסאבא.

ועל דא נשמתא דאיהי תשובה אתקיפת ביה בההוא נחש
לתברא ליה בשעבודא דתשובה ואמשיך ליה לבתי
כנסיות ולבתי מדרשות, ואנון ארבע יסודי מתפשטין
לעשרין ותריין אתון אחה"ע בומ"ף גיכ"ק דטלנ"ת
זסשר"ץ. (עד כאן גליון):

ויעבר אברם בארץ עד מקום שכם. דא בי כנישתא אתר
דידורא דשכינתא תמן כמא דאת אמר, (בראשית מח)
ואנ"י נתתי לך ש'כ'ם אחד, דא שכינתא דאתחזי ליה
הואיל ואתקרי צדיק, דהא צדק לאו דיוה אלא בהדי
צדיק, ודא הוא עד מקום שכם. עד אלון מורה אלו בתי
מדרשות דאולפין ומורים תמן תורה ברבים.

והכנעני אז בארץ. כדין אתבסס ואתתקן יצר הרע בגופא
בעל כרחיה. דסגיאיין שמקן אית ליה, ובגיני כך
(אתהדר) אדפר בשמקן סגיאיין. אז בארץ ודאי ואתפסיא
בהאי, בגין דכדין איהו גופא בזמנא דלא אתעבר מניה
ההוא נחש כל כך, בגין דבקותא דגופא כדין הכנעני אז
בארץ, אמאי אקרי כנעני, דאסחר גופא לדינין בישין.

ונשמתא קיימא בהאי עלמא פדקא יאות בגין למזכי בה,
ששמות רבים יש לו, ומשום כך (חור) נזכר בשמות רבים. אז בארץ, ודאי, ונכנע בזה, משום שאז
הגוף בזמן שלא בטל ממנו אותו הנחש כל כך, משום דבקות הגוף אז הכנעני אז בארץ. למה
נקרא כנעני? שמסובב את הגוף לדינים רעים.

עולה למקומה שמשם יצאה, שכתוב אל מקום המזבח אשר עשה שם בראשונה. וכתוב עד המקום אשר היה שם אהלה בתחלה. אהלה בתחלה. אהלה בה"א.

ובעתה היא עומדת בין לעלות למעלה ובין לרדת למטה, [שכתוב] בין בית אל ובין העי. אם זוכה - עולה אל מקום המזבח אשר עשה שם וגו'. מי עשה ואיזה מזבח? אלא אשר עשה שם זה הקדוש ברוך הוא, שעשה שם את המזבח הזה ותקן אותו על שמים עשרה אבנים למספר שבטי בני יעקב אשר היה דבר ה' אליו לאמר ישראל יהיה שמך ודאי.

והמזבח הזה עשה שם בראשונה כאשר נבא העולם העליון, [עליון] הטמיר של כל העולמות, ומיכאל הכהן הגדול עומד ומקריב עליו קרבנות של נשמות. בין שעולה לשם נשמה מה כתוב? ויקרא שם אברהם בשם ה'. הנשמה קוראת שם ונצרת בצרור החיים.

וכך זה אם צדיק בעולם הזה לתקן הגוף פראוי ולהכניע [ולאסוף] החזק של אותו המקלל. עד שנפרד ממנו מה כתוב? ויהי ריב בין רעי מקנה אברהם ובין רעי מקנה לוט [זה יצר הרע], שבכל יום יום בעולם הזה הם מסייעים ומנהיגים את הנשמה, והם מסייעים ומנהיגים את היצר הרע, הם מקטרגים בקטרוג אלו עם אלו, וכל האיברים של הגוף בצער ביניהם, בין הנשמה לאותו הנפש שנלחמים בקרב בכל יום.

מה כתוב? ויאמר אברהם אל לוט. הנשמה חוזרת ליצר הרע ואומרת לו, אל נא תהי מריבה ביני ובינך ובין רעי ובין רועיך, הצדדים שלי והצדדים שלך, פי אנשים אחים אנחנו. יצר הטוב ויצר הרע קרובים זה עם זה. זה לימין וזה לשמאל.

הלא כל הארץ לפניך הפרד נא מעלי. רבים הרשעים בעולם, לך ושוטט אחריהם והפרד מעמי.

לבתר פד נפקת מהאי עלמא אי זכאת סלקא לאתרה דנפקת מתמן דכתיב אל מקום המזבח אשר עשה שם בראשונה וכתוב אל המקום אשר היה שם אהלה בתחלה. אהלה בתחלה. אהלה בה"א.

והשפתא איהי קיימא בין לסלקא לעילא ובין לנחתא לתתא. (דכתיב) בין בית אל ובין העי. אי זכאת סלקא אל מקום המזבח, אשר עשה שם וגו'. מאן עשה ומאן מזבח. אלא אשר עשה שם, דא קדשא ברין הוא. דאיהו עבד תמן האי מזבח ואתקין לה על תריסר אבנין למספר שבטי בני יעקב אשר היה דבר ה' אליו לאמר ישראל יהיה שמך ודאי. ומזבח דא עשה שם בראשונה פד אתברי עלמא עלאה (עלאה) טמירא לכל עלמין, ומיכאל פהנא רבא קאים ומקריב עלה קרבנין דנשמתין, בין (דף פ ע"ב) דנשמתא סלקא תמן מה כתיב ויקרא שם אברהם בשם ה'. נשמתא קארי תמן ואצירא בצרורא דחיי.

וכל דא, אי זכאה בהאי עלמא לאתקנא גופא כדקא יאות ולאפפא (ולאספא) תקפא דההוא לטייא, עד דאתפרשא מניה מה כתיב, ויהי ריב בין רועי מקנה אברהם ובין רועי מקנה לוט (דא יצר הרע), דבכל יומא ויומא בהאי עלמא, אנון סיען ומנהיגין דנשמתא, ואנון סיען ומנהיגין דיצר הרע, אנון בקטרוגא מקטרגין אליון באליון, וכל שייפין דגופא בצערא ביניהו בין נשמתא וההוא נחש דקא מגיחין קרבא בכל יומא.

מה כתיב ויאמר אברהם אל לוט. נשמתא אהדרא לגבי יצר הרע ואמר ליה, אל נא תהי מריבה ביני ובינך ובין רועי ובין רועיך, סטרין דילי וסטרין דילך. פי אנשים אחים אנחנו, יצר טוב ויצר הרע קריבין דא בדא, דא לימינא ודא לשמאלא.

הלא כל הארץ לפניך הפרד נא מעלי. סגיאינ חייבנא אנון

מה כתוב? ויאמר אברהם אל לוט. הנשמה חוזרת ליצר הרע ואומרת לו, אל נא תהי מריבה ביני ובינך ובין רעי ובין רועיך, הצדדים שלי והצדדים שלך, פי אנשים אחים אנחנו. יצר הטוב ויצר הרע קרובים זה עם זה. זה לימין וזה לשמאל.

הלא כל הארץ לפניך הפרד נא מעלי. רבים הרשעים בעולם, לך ושוטט אחריהם והפרד מעמי.

אם השמאל ואימנה וגו'.
ומזכיר אותו ומציק לו בכמה
קרבנות שעושה עמו בכל יום, עד
שכתוב ויפרדו איש מעל אחיו.
בין שנפרדים זה מזה מה
פתוב? אברם ישב בארץ כנען.
מתישבת הנשמה עם אותם
הצדיקים בשוב טוב בשלום.
ולוט ישב בערי הכפר. אותו
המקלל המקטרג הולך לקטרג
ולהתחבר במקום שהרשעים
שם, שפתוב ויאהל עד סדם. מה
פתוב אחריו? ואנשי סדם רעים
וחטאים לה' מאד. שם שרוי
ושם דיורו ביניהם להתחבר
עמם להסיט אותם ולאבד
אותם. [ואברהם במעשים טובים, בתשובה,
ובתורה] (חסר) [במעשים רעים].

[בין שנשארת הנשמה בלי מקטרג ונותר הגוף
מאותה תועבה, מיד הקדוש ברוך הוא משרה את
דיוור עמו ויורש נחלה עליונה ותחתונה, ויש לו
נחת בין הצדיקים. ותמקלל שהוא בין אותם
הרשעים חוטאים עמו, עד שאין פדות לחטאיהם].
[מה כתוב? וישמע אברם. זו הנשמה שנשארה
בטוהר הגוף. כי נשבה אחיו - זה יצר הרע שנשבה
בין אותם הרשעים בחטאים רבים. וירק את חניכיו
ילידי ביתו - אלו הם הצדיקים שעוסקים בתורה,
שהם האברים של הגוף הורוים ללכת עמו. שבעה
עשר ושלוש מאות - אלו רמ"ח אברי הגוף, ושבעים
של סוד הנשמה שיוצאת מושם]. בכל מזדרז
ללכת לשם לאותם הרשעים
להשיב אותם [מחטאים] מחטאיהם.
מה פתוב? וירדה עד דן. וירדה
אחריהם ומדיע להם את דין
העולם שהוא וענש הגיהנם, ולא
נותן שנה לעינו ביום ובלילה עד
שמוכח אותם את אותם
הרשעים, ומשיב אותם בתשובה
לקדוש-ברוך-הוא. מה פתוב?
וישב את כל הרקש. השיב אותם
בתשובה שלמה פראוי.

עמו, עד שמכניעו בעל פרוח [ולא]
וממתיק אותו פראוי. והכל משיב בתשובה שלמה פראוי, מכין שלא ישקט יומם ולילה, עד
שמוכח אותם ורודף אותם על אותו החטא שחטאו עד ששבים בתשובה שלמה פראוי.

בעלמא, זיל ושוט אבתריהו ואתפרש מעמי. אם השמאל
ואימנה וגו'. ואוכח ליה ואעיק ליה בכמה קרבין דעביד
בהדיה בכל יומא, עד דכתיב ויפרדו איש מעל אחיו.

בין דמתפרשין דא מן דא מה פתיב, אברם ישב בארץ
כנען. אתישבת נשמתא באנון צדיקא בלשובא טב
בשלם. ולוט ישב בערי הכפר, ההוא לטיא מקטרגא אזיל
לקטרגא ולאחברא באתר דחייבא תמן דכתיב ויאהל עד
סדם. מה כתיב בתריה ואנשי סדם רעים וחטאים ליה
מאד. תמן שריא ושווי דיוריה ביניהו לאתחברא בהו
לאסטאא לון ולאוכדא לון. [ואברהם בעודין טבין בתשובה
באורייתא] (חסר) (ס"א) בעודין בישינ].

[בין דאשתארת נשמתא כלא מקטרגא ואתרבי גופא מההוא זוזמא, מיד
קדשא ברוך הוא אשרי דיוריה בתריה וירית אחסנתא עלאה ותתאה, ואת
ליה ניקח בין צדיקא, וההוא לטיא בין אנון רשיעיא חטאן בהדיה, עד דלא
הוה פורקנא לחוביהו].

[מה כתיב וישמע אברם כי נשבה אחיו. וישמע אברם דא נשמתא
דאשתארת בדכיו בגופא. כי נשבה אחיו, דא יצר הרע דנשבה בין אנון
חייבא בחובין סניאין. וירק את חניכיו ילידי ביתו, אלו אנון צדיקא דלעאן
באורייתא דאנון שייפי דגופא וריון למיהד בהדיה שבעה עשר ושלוש מאות,
אלו רמ"ח שייפין דגופא, ושבעין דתו דנשמתא דנפקא מתמן]. בכללא
אזדרו למיהד תמן לגבי אנון חייבא לאתבא לון [מחוביו]
מחוביהו].

מה כתיב וירדה עד דן. רדיף אבתריהו ואודע לון דינא
דההוא עלמא ועונשא דגיהנם, ולא יתיב דמיכו לעיניה
ביממא ובליילא עד דאוכח לון לאנון חייבין ואתיב לון
בתיובתא לגבי קדשא ברוך הוא. מה כתיב וישב את כל
הרכוש, אתיב לון בתיובתא שלימא כדקא יאות.

וגם את לוט אחיו וגו'. אפלו לההוא יצר הרע אתקיה
בהדיה עד דאכפיה בעל פרחיה (ולא) ואמתיק ליה
כדקא חזי. כלא אתיב בתיובתא שלימא כדקא יאות. בגין
דלא אשתבך יממא וליילא עד דאוכח לון וירדה לון על
ההוא חובא דחאבו עד דתאבו בתיובתא שלימא כדקחזי.

וגם את לוט אחיו וגו' - אפלו את אותו יצר הרע מחזיק
וממתיק אותו פראוי. והכל משיב בתשובה שלמה פראוי, מכין שלא ישקט יומם ולילה, עד
שמוכח אותם ורודף אותם על אותו החטא שחטאו עד ששבים בתשובה שלמה פראוי.

חזרנו לדברים הראשונים של הפרשה. כתוב (שיר ג) מציאני השמרים הסבכים בעיר וגו'.

[שנינו, כנגדה שרמו באברהם ויצחק וישרה ורבקה ית"ה, כנגדה היו רמו בסוכה הזה (רות א) ושם האיש אלימלך ושם אשתו נעמי ושם שני בניו מחלון וכליון אפרתים. אלימלך זו הנשמה לנשמה. נעמי זו הנשמה. ולמה נקראת נעמי? משום (תהלים ז) ויהי נעם ה' אליהנו. מחלון זו רוח הקדש. ולמה נקרא מחלון? שמחל לו הקדוש ברוך הוא. רות זו הנפש הקדושה. ולמה נקראת רות? על שם תו"ר. כליון זו רוח הבחנה, ועל זה אמר שלמה עליו השלום (קהלת ג) רוח הבחנה. זה יצ"ר הר"ע. ערפ"ה זו נפש השמאל, בת וזוג של הנצח הרע. ולמה נקראת ערפ"ה? משום כי עם קשה ערף הוא.

אם נזה אדם - עולה הנשמה העליונה, ואם לא - מסתלקים אותם דברי הנשמה והרוח, ונשארת הנשמה העליונה והנפש השכלית. מה כתוב? (רות א) ותצא מן המקום אשר היתה שמה ושתי בלתייה שבנה בנתי וגו'. ותאמר רות אל תפגעני בי וגו' וערפ"ה שבה לעמה ולאלהיה).

שנינו. עשה הקדוש ברוך הוא ירושלים של מעלה כמו ירושלים של מטה, בחומות ומגדלים ופתחים פתוחים, ואותן החומות ששם יש עליהם שומרים ששומרים את השערים של אותן החומות, שכתוב, (ישעיה סב) על חומתיך ירושלים הפקדתי שמרים וגו'. ומיכאל כהן גדול עליון מכלם, שומר פתחים של אלו החומות.

הנשימה [שנקראת נעמי¹], כשיצאת מן העולם הזה, אם זוכה - נכנסת לגן העדן של הארץ שנטע הקדוש ברוך הוא לרוחות הצדיקים כמו אותו גן עדן שלמעלה, ושם כל הצדיקים של העולם.

ובשהנשמה יוצאת מן העולם הזה, נכנסת למערת המכפלה ששם הוא פתח גן העדן. פוגשת באדם הראשון ובאותם האבות ששם. אם היא זוכה - שמחים בה ופותחים לה פתחים ונכנסת, ואם לא - דוחים אותה החוצה [ומה היא אומרת כשדוחים אותה החוצה? (שיר ג) מציאני השמרים וגו', וחולכת. אחר שהולכת

אהרנא למילי קדמאי דפרשתא. כתיב (שיר השירים ג) מציאני השומרים הסובכים בעיר וגו'. (תנן ברוגמת דרמיו באברהם ויצחק וישרה ורבקה ית"ה, ברוגמא דא רמיו בהאי קרא (רות א) ושם האיש אלימלך ושם אשתו נעמי ושם שני בניו מחלון וכליון אפרתים. אלימלך דא נשמתא לנשמתא.

נעמי דא נשמה, ואמאי אתקרי נעמי, משום (תהלים ז) ויהי נעם יי אליהנו. מחלון דא רוחא קדושא, ולמה אתקרי מחלון דמחל ליה קדשא בריך הוא. רות דא נפש קדושא, ולמה אתקרי רות על שם תו"ר. כליון דא רוחא דקדושא, ועל דא אמר שלמה עליו השלום (קהלת ג) רוח הבחנה דא יצ"ר הר"ע. ערפ"ה דא נשמה דשמאלא בת וזוגיה של יצ"ר הרע. ולמה אתקרי ערפ"ה משום כי עם קשה ערף הוא.

אי זכה בר נש סלקא נשמתא עלאה, ואי לאו מסתלקי אנון דוברי נשמתא ורוחא ואשתא נשמתא עלאה ונפש השכלית, מה כתיב, (רות א) ותצא מן המקום אשר היתה שמה ושתי בלתייה עמה ותאמר נעמי לבלתייה שבנה בנתי וגו'. ותאמר רות אל תפגעני בי וגו' וערפ"ה שבה לעמה ולאלהיה).

תנן עבד קדשא בריך הוא ירושלים לעילא כגוונא דירושלים דלתתא, בשורין ומגדלין ופתחין פתיחין, ואנון חומות דתמן אית עליהו נטרין (דף פ"א ע"א) דנטרי תרעי דאנון חומות דכתיב, (ישעיה סב) על חומתיך ירושלים הפקדתי שומרים וגו'. ומיכאל כהנא רבא עלאה מכלהו נטרי תרעי דאנון חומות.

נשמ"ה (דאתקרי נעמי) בד נפקת מהאי עלמא, אי זכאת עאלת בגנתא דעדן דארעא דנטע קדשא בריך הוא לרוחיהון דצדיקניא כגוונא דההוא גנתא דעדן דלעילא. ותמן כל צדיקניא דעלמא.

וכד נשמתא נפקת מהאי עלמא, עאלת במערתא דכפלתא דתמן איהי פתחא דגן עדן. פוגעת באדם הראשון ובאנון אבהו דתמן, אי זכאת איהי, תדאן בה ופתחין לה פתחין ועאלת. ואי לא דחין לה לבר. (ומה היא אומרת כד דחין לה לבר (שיר השירים ג) מציאני השומרים וגו' אולת. לבתר דאולת תמן מקמי דאתיא לעלמא דא ויהיבת גר על רישיה שנאמר (איוב כט) כהלו גרו עלי ראשי כל מאן דחון לה מודעוין ואמרי הואת נעמי.

ובשהנשמה יוצאת מן העולם הזה, נכנסת למערת המכפלה ששם הוא פתח גן העדן. פוגשת באדם הראשון ובאותם האבות ששם. אם היא זוכה - שמחים בה ופותחים לה פתחים ונכנסת, ואם לא - דוחים אותה החוצה [ומה היא אומרת כשדוחים אותה החוצה? (שיר ג) מציאני השמרים וגו', וחולכת. אחר שהולכת

שם מלפני שבאה לעולם הנה נתון גר על ראשו, שנאמר (איוב כט) בחלו גרו עלי ראשי, כל מי שראים אותה מזדעזעים ואומרים הוזהרנו! היא משיבה ואומרת, (רות א) אל תקראנה לי נעמי קראן לי מרא וגו'. אני מלאה הלכותי - באותו מקום, וריקים השיבני ה' - כל תורה וכל מעשים טובים, שהכניס אותי לגוף רע. למה תקראנה לי נעמי ור' ענה ב'. ואם זוכה, נכנסת לגן עדן. פיון שנכנסת, יושבת שם בגן

[מזדעזעט עס אלימלך, וזה מחלון, שזה הרוח מזדעזעט עס רות, שזה הנפש השכלית] והתלבשו [ר"א ומתלבשת] שם בלבוש של הדמות של העולם הזה ושם מתעדנת. סתר הסתרים נמסר לחכמי הלב. [ארבע] שלש דרגות הן שאחזות זו בזו, ואלי הן נפש [נשמה לנשמה, הנשמה העליונה שנקראת יו"ד] רו"ח ונשמה. [נפ"ש] הנפש היא הפח שהגוף נכנה ממנו. שפאשר האדם מתעורר בעולם הזה להזדעזע עם נקבתו, כל איבריו מסכימים [נ"א מתכנסים] ונתקנים להנות [לנשמה] שם, ואותה הנפש והרצון שלו מסכים עם אותו המעשה [ממש], ומוסף את אותה הנפש ומכניס אותה שם באותו הזרע ששופך. ומהוה רצון והמשכת הנפש שמוסף לשם, נמשך כח אחר לשם מאותן הדרגות שנקראות אישי"ם, והפל נכנס במשיכת הזרע ההוא ונכנה ממנו הגוף. וזהו הפח הראשון הפתוח של אותם [ארבע] שלש.

ומשום שזאת [נשמה לנשמה] הנפש נקרכת בדבקות והיסוד של הגוף, הקרפן שנקרב לכפר על הנשמה נתן חלק לאותם הדרגות של אישי"ם [שנקראו רוח נפש השכלית], משום שמשיכת החלק של אותה

[נשמה] הנפש באה מהם. והינו שפכתוב את קרפני לחמי לאשי [מהו לחמי לאשי? שנותן מוין לאשי, והו שפע מאור שהם נהנים מוין השכינה], משום שהוא כפרת הנפש נוטלים חלקם. וכפח הזה יודעים המתים ומספרים זה עם זה. הרוח היא שמקימת את הנפש בעולם הזה, והיא משיכת התעוררות הנקבה לזכר כשהם

אחיבת היא ואמרה (רות א) אל תקראנה לי נעמי קראן לי מרא וגו'. אני מלאה הלכותי כההוא אחר וריקים השיבני וי בלא תורה וכל מעשים טובים דאעיל לי בגופא בישא למה תקראנה לי נעמי וי ענה ב'. ואי זכאת עיזלת לגנתא דעדן, פיון דעיזלת יתבא תמן בגנתא [אודוונת בלילסלך דא מחלון דא רוח אודוונ דרא נפש השכלית] ואתלבשו [ר"א ואתלבשת] תמן בלבושא דדיוקנא דהאי עלמא ואתעדנת תמן.

סתרא דסתרינ לחכימי לבא אתמסר. [ארבע] תלת דרגין אנון דאחידן דא ברא, ואלין אנון נפש [נשמתא לנשמתא נשמתא עלאה דאתקרי יו"ד] רו"ח ונשמה. [נפ"ש] נפש איהו חילא דגופא אתבני מניה. דכד בר נש אתער בהאי עלמא לאזדווגא בנוקביה כל שייפי מסתפמי [נ"א מתפנשי] ומתתקני לאתהנאה [לנשמה] תמן, וההוא נפש ורעותא דיליה אסתפם ביה בההוא עובדא [ממש] ומשיך ליה לההוא נפש ואעיל ליה תמן בההוא זרעא דאושיד.

ומגו רעותא ומשיכו דנפשא דמשיך תמן, אתמשך חילא אוחרא תמן מאנון דרגין דאתקרון אישי"ם, ועאל בלא במשיכו דההוא זרעא, ואתבני מניה גופא. ודא איהו חילא קדמאה תתאה דאנון [ארבע] תלת.

ובגין דהאי [נשמתא לנשמתא] נפש אקריב בדבקותא ויסודא דגופא, קרפנא דאתקריב לכפרא על נשמתא אתהיבת חולקא לאנון דרגין דאישי"ם [דאתקרון רוח נפש השכלית] בגין דמשיכו דחולקא דההוא [נשמה] נפש אתי מנייהו. והינו דכתיב את קרפני לחמי לאשי [מהו לחמי לאשי דהייב מוונא לאשי ודא הוא שפע מאור דאנון מתהני מוין השכינה] בגין דהוא כפרה דנפש נטלי חולקיהו. וכד מית בר נש בהאי עלמא, ההיא נפש לא אתעדי מן קברא לעלמין, ובחילא דא ידעי מתיא ומשתעו דא עם דא.

רוח איהו דמקיים לנפש בהאי עלמא. ואיהו משיכו

בתשוקה אחת. ואז מתעוררת
לזכר בתשוקתה לרוח הזו כמו
שהנקה כלפי מטה שופכת זרע
בתשוקה אל הזכר. והסתור הזה
[כשנשפך שפע בתשוקה לנקה, וכאן סוד]
(קהלת יב) והרוח תשוב אל
האלהים אשר נתנה.

והרו"ח הזו [ונפ"ש ונשק"ה ונשק"ה לנשמה
כאשר], כשיוצאת מן העולם הזה
ונפרדת מן הנפש [נפרדים י"ה מסתלק
לגן עדן בשמים העליונים, ומתלבש בדמות עליונה
מקמת מכל הגונים] נכנס לגן העדן
שבעולם הזה [הסתחון], ומתלבש
שם בתוך האויר של הגן כמו
שמתלבשים המלאכים
העליונים פשיורדים לעולם
הזה, משום שהם מאותה הרוח
היו, שכתוב (תהלים קד) עשה
מלאכיו רוחות וגו'.

אף כף הרוח מתלבשת בגן
העדן של הארץ בדמות העולם
הזה, ושם מתעדנת בכל
העדונים. בגן העדן הזה יש
ציונים ודמיות של העולם הזה,
ויש ציונים ודמיות של העולם
העליון, ושם כל אותם הצדיקים
הולכים ומתעדנים שם. ובראשי
חדשים ושבתות הם רוצים
לעלות למעלה [הדמות הזו מרו"ח וא"ש
של העולם הזה, ובדמות הזו מתעדנים בכל
העדונים, ובכל המועדים והחדשים והשבתות
מסתלקים הרו"ח ונפ"ש ומתפשטים מהגוף הזה
ומתלבשים בדמות עליונה בגן העדן שלמעלה
מקם בכל הגונים. באיזה מקום הוא י"ה? בלבשו,
ומדונים יחד יח"ה, והם נהנים מאור השכינה].

ובאמצע הגן יש עמוד אחד
מקם בכל הגונים, וכשאותה
הרוח באשר רוצה לעלות,
מתפשטת שם מהלבוש ההוא
ונכנסת לתוך אותו העמוד [ועולה]
ממנו, כפכות והרוח תשוב וגו'.

ונטיל אותה מיכאל הפהן הגדול, ומקריב אותה קרפן בשמים לפני הקדוש ברוך הוא, [ובאה]
ויושבת שם, ומתעדנת באותו צורר החיים, [ישעיה סד] ששעין לא ראתה אלהים זולתך וגו'. אחר

דאתערוהא דנוקבא לגבי דכורא כד אנון בתיאובתא חדא.
ובדין אתערות לגבי דכורא בתיאובתא דילה, להאי רוח
בגוונא דנוקבא לגבי דלתתא אשדיאת זרעא בתיאובתא
לגבי דכורא. וסתרא דא (כד אשדיאת שפע בתיאובתא לגבי נוקבא
והכא רוא) (קהלת יב) והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה.

והאי רוי"ח [ונפ"ש ונשק"ה ונשק"ה לנשמה כד] נפקא מהאי
עלמא ואתפרשת מנפש (אתפרשן י"ה אסתלק לנשמה דעדן
בשמיא עלאה ומתלבש בדיוקנא עלאה מרקמא בכל גוונים) עאל לגנתא
דעדן דבהאי עלמא (תתאה), ואתלבש תמן גו אוריא דגנתא
כמה דמתלבשי מלאכי עלאי כד נחתין להאי עלמא. בגין
דאנון מההוא רוח הו' דכתיב, (תהלים קד) עושה מלאכיו
רוחות וגו'.

אוף הכי רוחא מתלבש בגן עדן דארעא בדיוקנא דהאי
עלמא ותמן אתעדנת בכל עדונין, בגן עדן דא אית
ציורין ודיוקנין דהאי עלמא. ואית ציורין ודיוקנין דעלמא
עלאה, ותמן כל אנון צדיקיא אזלין ומתעדנין תמן, ובריש
ירחי ושבתא אנון בעאן לסלקא לעילא. (דיוקנא דא מרו"ח וא"ש
דבהאי עלמא ובדיוקנא דא אתעדנו בכל עדונין ובכל זמנ' ורח"י ושבת"י
אסתלקו רוי"ח ונפ"ש ומתפשטי מהאי גופא ומתלבשי בדיוקנא עלאה בגן
עדן דלעילא מרקמא בכל גוונים. באן אתר הוא י"ה בלבושא דיליה ואודונו
בחדא יח"ה ואנון נהנין מאור השכינה)

ובמציעות גנתא אית עמודא חדא מרקמא בכל גוונים.
וההוא רוח כד בעא לסלקא, אתפשט תמן
מההוא לבושא (ונפשא אשתארת תמן בגופא) ועאל גו ההוא
עמודא (וסלקת) וסליק לעילא גו ההוא אתר דנפקת מגיה,
כדכתיב והרוח תשוב וגו'.

ונטיל לה מיכאל כהנא רבא ומקריב לה קרפן בוסמין קמי
קדשא בריך הוא, (ואתת) ויתבא תמן ומתעדנא
בההוא צורא דחיי (ישעיה סד) דשעין לא ראתה אלהים זולתך

[והנפש נשארת שם בגוף] ונכנסת לתוך אותו העמוד [ועולה] ממנו, כפכות והרוח תשוב וגו'.

כף יורדת לתוך הגן של הארץ ומתעצנת בכל העדונים, ומתלבשת בלבוש ההוא [ומדונת עם נפש], ויושבת שם בעטור של אחד פי שנים מפמה שהיתה בראשונה. [וזו בחל ועולה לשיבות של גן העדן ומתעסקת בתורה, ובכל ראשי חודשים ומועדים ושבתות יורדת להודות עם הנפש].

הנשמה היא פח עליון על כל אלו, והיא מפת הזכר, הסוד של עץ החיים. וזו עולה למעלה מיד, וכל אלו [איתן] שלש הדרגות נקשרות יחד זה עם זה. וכשנפרדות, כלן עולות ושבות לאותו מקום שיצאו ממנו.

בשהרוח היו יוצאת מן העולם הזה ונכנסת למערה ששם אדם והאבות, הם נותנים לה פנקס סימן, ונכנסת לגן העדן. קרבה לשם, ומוצאת הפרובים ואותה להט החרב המתהפכת. אם זוכה - רואים פנקס הסימן, ופותחים לה פתח ונכנסת. ואם לא - דוחים אותה החוצה.

ויושבת שם. כל אותו הזמן שיושבת, מתלבשת שם בדמות של העולם הזה. ובראשי חודשים ושבתות כשרוצה לעלות, הצדיקים שבגן עדן נותנים לה פנקס סימן ועולה בעמוד ההוא, ופוגשת את אותם שומרי חומות ירושלים. אם זוכה - פותחים לה פתח ונכנסת, ואם לא - נוטלים ממנה אותו הפנקס ודוחים אותה החוצה. היא שבה לגן ואומרת, (שיר ג) מצאוני השמרים הסבכים בעיר וגו', נשאו את רידי מעלי. זהו פנקס הסימן שנוטלו ממנו [ממנה].

שומרי החומות, אלו אותם

וגו'. לבתר (דף פא ע"ב) נחתא לגו גנתא דארעא ומתענדא בכל עדונין, ואתלבשת בההוא לבושא (ואודונת בנפש רידיה) ויתבא תמן בעטורא על חד תרין מפמה דהות בקדמיתא. (ודא הוא בחול ואסתלקא בשיבות דגן עדן ומתעסקא באורייתא ובכל רישי ירחי וזמני ושפתי נחתא אודונת בנפש).

נשמה היא חילא עלאה על כל אליון, ואיהי מחילא דדכורא ודא דאילנא דחיי. ודא סלקא לעילא מיד. וכל הני (ר"א אנון) תלת דרגין מתקשרין כחדא דא בדא. וכד מתפרשן פלהו סלקין ותבין לההוא אתר דנפקו מניה.

כד האי רוחא נפקת מהאי עלמא ועאלת בגו מערתא דאדם ואבהן תמן. אנון יהבין לה פנקס סימנא ועאלת לגבי גנתא דעדן, קריבת תמן ואשפחת פרוכים ובההוא להט החרב המתהפכת. אי זכאת חמאן פנקס סימנא ופתחין לה פתחא ועאלת. ואי לא דחיין לה לבר.

ויתבא תמן, כל ההוא זמנא דיתבא מתלבשא תמן בדיוקנא דהאי עלמא. ובריש ירחי ושפתי כד בעאת לסלקא, צדיקניא דבגנתא דעדן יהבין לה פנקס סימנא, וסלקת בההוא עמודא ופגעת באנון נטרי חומות ירושלים, אי זכאה פתחין לה פתחא ועאלת. ואי לא נטלין מינה ההוא פנקס ודחיין לה לבר. תבת לגנתא ואמרה (שיר השירים ג) מצאוני השומרים הסבכים בעיר וגו' נשאו את רידי מעלי, דא איהו פנקס סימנא דנטלי מניה (ר"א מינה).

שומרי החומות אליון אנון נטרי חומות ירושלים. (ברוקא דא נשמתא לנשמתא אתפשט מההוא לבושא דלעילא ומסתלק לעילא לעילא ואתהני מאור השכינה. ונשמה (ס"א ונפשא) אשתארת בגופא ובכל רישי ירחי וזמני ושפתי נחתא נשמה לנשמה ומדונת בנפש דאשתארת בגופא ומדונת בנשמה ודיוקנא דגנתא דעדן דלעילא הוה מן היום ועפר ההוא דאשתמודע לגבי עילא ודא וקירא הוא ובלבושא דא מתלבש י"ה לבושא דגנתא דעדן דלתתא הוא אש ומים שנאמר שמים. עד הכא רוחא דשמאלא היודרת למטה אולת לדנא דיליה ונפש דיליה אשתארת בגופא דארעא דבתיב, (איוב יד) אך בשרו עליו יכאב וגו'. ועל דא אמרו דמתא

שומרי חומות ירושלים. (ברוקא הוה, הנשמה לנשמה מתפשטת מאותו הלבוש שלמעלה ומסתלקת למעלה למעלה ונחנית מאור השכינה. והנשמה (הנפש) נשאת בגוף, ובכל ראשי החודשים והשבתות יורדת נשמה לנשמה ומדונת עם הנשמה שנשאת בגוף ומדונת עם הנשמה, והדמות של גן העדן שלמעלה היתה מן היום והעפר שנקר לגבי מעלה, וסוד חשוב הוא, ובלבוש זה מתלבש י"ה לבוש של גן עדן

שְׁלֵמָה, הוא אש ומים, שְׁנֵאֵמַר שְׁמִים. עד כאן הרוח של השמאל הוֹרֶדֶת לְמִמָּה, יוֹרֶדֶת לְדִרְגָתָהּ, וּנְפִשָׁה נִשְׁאֶרֶת בְּנוֹף שֶׁל הָאָרֶץ, שְׁכָתוֹב (איוב יד) אֵד בְּשֵׁרוֹ עָלָיו יָבֵאב וְגו'. וְעַל זֶה אָמְרוּ הַשְׂמָתִים יוֹדְעִים בְּעוֹלָם הָבָא מְכַבֵּד הַעֲדִיקִים וּמַהֲעוֹלָם הַתְּחִלָּה וְכַסְפִּירִים זֶה עִם זֶה. עד כאן סְתָרֵי תוֹרָה. וְהָרִי

וְיֵרֵד אֲבָרִם מִצְרִימָה לְגוֹר שָׁם. מֶה הַטָּעַם לְמִצְרַיִם? אֵלֶּא מִשּׁוֹם שֶׁשְׁקוּל לְגֵן ה', שְׁכָתוֹב כְּגֵן ה' כְּאֶרֶץ מִצְרַיִם. שְׁשֵׁם שְׁקָל וְיֵרֵד נֶהָר אֶחָד שֶׁהוּא לִימִין, שְׁכָתוֹב (בראשית ב) שָׁם הָאֶחָד פִּישוֹן הוּא הַסִּבָּב אֶת כָּל אֶרֶץ הַחֲוִילָה אֲשֶׁר שָׁם הַזֶּהָב. וְאֲבָרָהֶם כִּיֹּן שִׁידֵעַ וְנִכְנָס בְּאֻמּוֹנָה הַשְּׁלָמָה, רָצָה לְדַעַת כָּל אוֹתָן הַדְּרָגוֹת שֶׁנֶּאֱחָזוּ לְמִטָּה. וּמִצְרַיִם הִיָּה נֹסֵעַ מִימִין (ד"א לִימִין), וּמִשּׁוֹם כִּי יֵרֵד לְמִצְרַיִם. וּבֹא וּרְאֵה, הָרַעֲב לֹא נִמְצָא בְּאֶרֶץ אֵלֶּא כְּאֲשֶׁר מְסַתְּלִים רַחֲמִים מִן הַדִּין.

וְיֵהִי כְּאֲשֶׁר הִקְרִיב לְבֹא מִצְרִימָה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כְּאֲשֶׁר הִקְרִיב? כְּאֲשֶׁר קָרַב הָיָה צָרִיף לְהִיּוֹת! מֶה זֶה כְּאֲשֶׁר הִקְרִיב? אֵלֶּא כְּפָתוֹב (שמות יד) וּפְרָעָה הִקְרִיב, שֶׁהוּא קָרַב אֶת יִשְׂרָאֵל לְתִשּׁוּבָה. אֵף כֵּן הִקְרִיב, שֶׁהִקְרִיב אֶת עַצְמוֹ לְקָדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא כְּרֹאֵי. לְבֹא מִצְרִימָה, לְהַתְּכִינֵן בְּאוֹתָן הַדְּרָגוֹת וּלְהַתְּרַחֵק מִמֶּן וּלְהַתְּרַחֵק מִמַּעַשֵׁי מִצְרַיִם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בֹּא רֹאֵה, כִּיֹּן (ס"א מִשּׁוֹם) שִׁיֵּרֵד אֲבָרָהֶם לְמִצְרַיִם כְּלִי רִשּׁוֹת, הַשְּׁתַּעֲבָדוּ כְּנִי בְּמִצְרַיִם אֲרַבֵּעַ מֵאוֹת שָׁנָה, שְׁתָּרִי כְּתוֹב וְיֵרֵד אֲבָרָהֶם מִצְרִימָה, וְלֹא כְּתוֹב רֹד מִצְרַיִם, וְהַצֵּטֵר כָּל הַלֵּילָה הַהוּא בְּשִׁכְבִּיל שָׁרָה.

וְיֹאמַר אֶל שָׂרִי אֲשֶׁתּוֹ הִנֵּה נָא יִדְעָתִי כִּי אֵשֶׁה יִפֶּת מְרָאָה אֶת. וְכִי עַד הָיָה יִפֶּת מְרָאָה? אֵלֶּא זֶה פְּרִשּׁוֹה, שֶׁעַד הַשְּׁעָה הָיָה לֹא הִסְתַּכֵּל בְּדַמּוֹת שָׂרָה מְרַב הַצְּנִיעוּת שֶׁהִתְהַיָּה

יִדְעִי כְּעֵלְמָא דְאֵתִי מִקְרָא דְצִדִּיקָיָא וּמַעֲלָמָא תַתָּאָה וּמִשְׁתַּעֲיִין דָּא עִם דָּא) (עד כאן סְתָרֵי תוֹרָה):

וְהָרִי

וְיֵרֵד אֲבָרִם מִצְרִימָה לְגוֹר שָׁם. מֶה הַטָּעַם לְמִצְרַיִם. אֵלֶּא בְּגִין דְּשְׁקִיל לְגֵן יִי. דְּכִתִּיב כְּגֵן יִי כְּאֶרֶץ מִצְרַיִם. דְּתַמָּן שְׁקִיל וְנִחִית חֵד נֶהָרָא דְאִיהוּ לִימִינָא דְכִתִּיב, (בראשית ב) שָׁם הָאֶחָד פִּישוֹן הוּא הַסִּבָּב אֶת כָּל אֶרֶץ הַחֲוִילָה אֲשֶׁר שָׁם הַזֶּהָב. וְאֲבָרָהֶם כִּיֹּן יִדְעֵעַ וְעַל בְּהִימָנוּתָא שְׁלִימָתָא. בְּעַד לְמַנְדֵּעַ כָּל אֲנוּן דְּרִגִּין דְּאֶתְאֶחָדֵן לְתַתָּא. וּמִצְרַיִם הָיָה נָטִיל מִימִינָא (ד"א לִימִינָא) וּבְגִין כִּי נִחִית לְמִצְרַיִם. וְתֵא חֲזִי, כְּפִנָּא לֹא אֲשַׁתְּכַח בְּאֶרְעָא אֵלֶּא כֵד מְסַתְּלִקִי רַחֲמִי מִן דִּינָא:

וְיֵהִי כְּאֲשֶׁר הִקְרִיב לְבֹא מִצְרִימָה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר כְּאֲשֶׁר הִקְרִיב, כְּאֲשֶׁר קָרַב מִיבְעִי לִיָּה. מֶה הַטָּעַם כְּאֲשֶׁר הִקְרִיב, אֵלֶּא כְּדְכִתִּיב, (שמות יד) וּפְרָעָה הִקְרִיב דְאִיהוּ אֲקָרִיב לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל לְתִיּוּבָתָא. אוּף הָכָא הִקְרִיב, דְּאֲקָרִיב גְּרַמִּיָּה לְקַדְשָׁא בְּרִיף הוּא כְּדָקָא יֹאוֹת. לְבֹא מִצְרִימָה לְאֲשַׁגְחָא בְּאֲנוּן דְּרִגִּין וּלְאֶתְרַחֵקָא מִנִּיָּהוּ וּלְאֶתְרַחֵקָא מִעוֹבְדֵי מִצְרַיִם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה תֵּא חֲזִי, כִּיֹּן (ס"א בְּגִין) דְּנִחִית אֲבָרָהֶם לְמִצְרַיִם כְּלֹא רִשּׁוֹ, אֲשַׁתְּעַבִּידוּ בְּנוֹי בְּמִצְרַיִם אֲרַבֵּעַ מֵאוֹת שָׁנִין, דְּהָא כְּתִיב וְיֵרֵד אֲבָרִם מִצְרִימָה. וְלֹא כְּתִיב רֹד מִצְרַיִם, וְאֶצְטֵר כָּל הַהוּא לִילָיָה בְּגִינָה דְּשָׂרָה.

וְיֹאמַר אֶל שָׂרָה אֲשֶׁתּוֹ הִנֵּה נָא יִדְעָתִי כִּי אֵשֶׁה יִפֶּת מְרָאָה אֶת. וְכִי עַד הָיָה יִפֶּת מְרָאָה לֹא הָיָה יִדְעֵעַ אֲבָרָהֶם דְּאֵשֶׁה יִפֶּת מְרָאָה הוּא. אֵלֶּא הָא אוֹקְמוּהָ דְּעַד הָיָה

יִדְעָתִי כִּי אֵשֶׁה יִפֶּת מְרָאָה אֶת. וְכִי עַד הַשְּׁעָה הָיָה לֹא הִיָּה יוֹדֵעַ אֲבָרָהֶם שֶׁהִתְהַיָּה אֵשֶׁה יִפֶּת מְרָאָה? אֵלֶּא זֶה פְּרִשּׁוֹה, שֶׁעַד הַשְּׁעָה הָיָה לֹא הִסְתַּכֵּל בְּדַמּוֹת שָׂרָה מְרַב הַצְּנִיעוּת שֶׁהִתְהַיָּה

ביניהם. וכשקרב למצרים, היא התגלתה וראה אותה.

דבר אחר, במה ידע? אלא על ידי טרם הדרך אדם מתבזה, והיא עמדה ביפיה ולא השתנתה. דבר אחר הנה נא ידעתי, שראה עמה את השכינה, ומשום כך בטח אברהם ואמר אחתי את. וזה הדבר עולה לשני גונים - אחד כמשמעו, ואחד כפתוב (משלי ז) אמר לחכמה אחתי את, וכתוב (דברים ה) ואת תדבר אלינו. למען ייטב לי בעבורך - כלפי שכינה אמר, בעבורך ייטיב לי הקדוש ברוך הוא. וחייתה נפשי בגלגלך, משום שבזה יתעלה אדם ויזכה להתעלות לדרך החיים.

אמרי נא אחתי וגו'. רבי ייסא אמר, יודע היה אברהם שכל המצרים שטופים הם בזמה, וכיון שכל זה ידע, למה לא פחד על אשתו שלא חזר מן הדרך ולא יכנס לשם? אלא משום שראה עמה שכינה.

השלמה מזה השמטות (סימן יד)

ויהי כבוא אברהם מצרימה (שם יב). פבואם היה צריך (לכתב)! ושרה היכן היתה? אלא אברהם הכניסה לתבה וסגר עליה. כיון שהגיע למצרים, אמרו לו: שלם מכם. אמר: אני אתן מכם. אמרו לו: פלים אתה טוען. אמר להם: אתן מכם של פלים. אמרו לו: בגדי משי משובח אתה טוען. אמר להם: אתן מכם של בגדי משי משובח. אמרו לו: מרגליות אתה טוען. אמר להם: אתן מכם של מרגליות. אמרו לו: אי אפשר אלא לפתח את התבה ונראה מה

שעתא לא אסתכל בדיוקנא דשרה בסגיאות צניעותא דהות ביניהון, וכד קריב למצרים אתגלייא איהי וחמא בה.

דבר אחר במה ידע, אלא על ידי דטורח אורחא בר נש מתבזה והיא קיימא בשפירו דילה ולא אשתני. דבר אחר הנה נא ידעתי דחמא עמה שכינתא. ובגין כך אתרחץ אברהם ואמר אחתי היא. ומלה דא אסתלק לתרי גוונים. חד כמשמעו. וחד פדכתיב, (משלי ז) אמור לחכמה אחתי את.

וכתיב אמרי נא אחתי את. (דברים ה) ואת תדבר אלינו. למען ייטב לי בעבורך, כלפי שכינה אמר בעבורך ייטב לי קדשא בריך הוא. וחייתה נפשי בגלגלך. בגין דכדא יסתלק בר נש ויזכה לאסתלקא לארחא דחיי.

אמרי נא אחתי וגו'. רבי ייסא אמר ידע הוה אברהם דכלהו מצראי שטיפין אנון בזמה, וכיון דכל האי (דף פב ע"א) ידע אמאי לא דחיל על אתתיה דלא אהדר מארחא ולא ייעול לתמן. אלא בגין דחמא שכינתא עמה:

השלמה מזה השמטות (סימן יד)

ויהי כבוא אברהם מצרימה, פבואם מפעי ליה ושרה היכן היתה. אלא אברהם אעלה בתיבותא וסגר עליה כיון דמטא למצרים אמרו ליה הב מכסא אמר אנא יהיב מכסא. אמרו ליה מאנין את טעין אמר אנא יהיב דמאנין אמרו ליה מטכסא את

טעין אמר אנא יהיב דמטכסא. אמרו ליה מרגלאן את טעין, אמר להו אנא יהיב מכסא דמרגלאן, אמרו ליה אי אפשר, אלא למפתח תיבותא ונחזי מה בגווה. כיון דפתחו תיבותא אתנהרא ארעא דמצרים מנהורא

בתוכה. כִּינן שִׁפְתָּחוּ אֶת הַתִּבָּה, האִירָה אֶרֶץ מִצְרַיִם מֵהָאֹר שָׁלָה, זֶהוּ שִׁפְתוֹב (שם) וַיֵּרְאוּ הַמִּצְרַיִם אֶת הָאִשָּׁה וְגוֹמֵר. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וַיְהִי כְּבֹאֵם מִצְרִימָה הָיָה לוֹ לומר! אֲלֵא בַּתְּבָה וְכו': ע"כ מֵהַהִשְׁמָטוֹת.

וַיְהִי כְּבֹא אֲבָרָם מִצְרִימָה וַיֵּרְאוּ הַמִּצְרַיִם אֶת הָאִשָּׁה כִּי יָפָה הוּא מָאֵד. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הַכְּנִיס אוֹתָהּ בַּתְּבָה, וּפְתָחוּ אוֹתָהּ לַקַּחַת מִמֶּנָּה מִכֶּסֶּ. כִּינן שִׁנְפַּתָּח, הָיָה אוֹר כְּאוֹר הַשֶּׁמֶשׁ. זֶהוּ שִׁפְתוֹב כִּי יָפָה הוּא מָאֵד. מַה זֶה מָאֵד? אֲלֵא שָׂרְאוּ בַּתְּבָה דְּמוֹת [נ"א אור] אַחֲרָת. הוֹצִיאוּ אוֹתָהּ וַיֵּרְאוּ אוֹתָהּ כְּבַתְּחִלָּה. זֶהוּ שִׁפְתוֹב וַיֵּרְאוּ אֶתָּה שְׂרִי פִרְעָה. כִּינן שִׁפְתוֹב וַיֵּרְאוּ הַמִּצְרַיִם אֶת הָאִשָּׁה, מַה זֶה וַיֵּרְאוּ אֶתָּה שְׂרִי פִרְעָה? אֲלֵא שֶׁהוֹצִיאוּ אוֹתָהּ וַיֵּרְאוּ אוֹתָהּ כְּבַתְּחִלָּה, וְאִזּוּ וַיְהַלְלוּ אֶתָּה אֵל פִּרְעָה וְגו'.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אוֹי לְאוֹתָם רִשְׁעֵי הָעוֹלָם שֶׁלֹּא יוֹדְעִים וְלֹא מִשְׁגִּיחִים בְּמַעֲשֵׂי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהֵם לֹא מִסְתַּכְּלִים [בכל] שֶׁכָּל מַה שֵּׁיִשׁ בְּעוֹלָם הוּא מֵעַם הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהוּא יוֹדֵעַ בַּתְּחִלָּה מַה שִּׁיְהִיָּה בְּסוּף, שִׁפְתוֹב (ישעיה מו) מְגִיד מֵרָאשִׁית אַחֲרִית. וְהוּא צוֹפֶה וְעוֹשֶׂה מַעֲשִׂים בְּרָאשׁוֹנָה כְּדִי לְהַעֲלוֹתָם לְאַחֵר יָמִים.

בֹּא רֵאָה, אֲלֵמְלָא שְׁנַטְלָה שְׂרִי לְפִרְעָה, הוּא לֹא הָיָה מְלָקָה. וְהַחֲלָקָה הַזֹּאת גִּרְמָה הַלְקָאָה לְאַחֵר מִפֶּן שִׁיִּלְקוּ מִצְרַיִם בְּנִגְעִים גְּדוֹלִים. כְּתוּב כָּאֵן נִגְעִים גְּדוֹלִים, וְכְתוּב שֵׁם (דברים ו) וַיִּתֵּן ה' אוֹתוֹת וּמִפְתִּים גְּדוֹלִים וְרַעִים בְּמִצְרַיִם. מַה לְהַלֵּן עֶשֶׂר מִכּוֹת - אֵף כָּאֵן עֶשֶׂר מִכּוֹת. כְּמוֹ שֶׁעֲשֶׂה

דִּילָהּ הָדָא הוּא דְכְּתִיב (שם) וַיֵּרְאוּ הַמִּצְרַיִם אֶת הָאִשָּׁה וְגו' אָמַר רַבִּי יְהוּדָה וַיְהִי כְּבֹאֵם מִצְרִימָה, הָיָה לִיָּה לְמִימָר אֲלֵא בַּתְּיָבָה וְכו': (עַד כֹּאן מֵהַהִשְׁמָטוֹת)

וַיְהִי כְּבֹא אֲבָרָם מִצְרִימָה וַיֵּרְאוּ הַמִּצְרַיִם אֶת הָאִשָּׁה כִּי יָפָה הִיא מָאֵד. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בַּתְּיָבָה אֲעִיל לָהּ, וּפְתָחוּ לָהּ לְמִיִּסַּב מִנָּה קוֹסְטוֹנָא. כִּינן דְּאַתְּפַתַּח הָיָה נְהוּרָא כְּנִהוּרָא דְשִׁמְשָׁא הָדָא הוּא דְכְּתִיב כִּי יָפָה הוּא מָאֵד. מָאִי מָאֵד, אֲלֵא דְחִמּוּ בַּתְּיָבָה דִּיּוֹקְנָא (נ"א נְהוּרָא) אַחֲרָא. אֲפִיקוּ לָהּ וְחִמּוּ לָהּ כְּמִלְקָדְמִין הָדָא הוּא דְכְּתִיב וַיֵּרְאוּ אוֹתָהּ שְׂרִי פִרְעָה. כִּינן דְכְּתִיב וַיֵּרְאוּ הַמִּצְרַיִם אֶת הָאִשָּׁה מָאִי וַיֵּרְאוּ אוֹתָהּ שְׂרִי פִרְעָה, אֲלֵא דְאֲפִיקוּ לָהּ וְחִמּוּ לָהּ כְּמִלְקָדְמִין וְכִדִּין וַיְהַלְלוּ אוֹתָהּ אֵל פִּרְעָה וְגו'.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק. וְוִי לְאַנּוּן חִיִּיבָא דְעֵלְמָא דְלֹא יָדְעִין וְלֹא מִשְׁגִּיחִין בְּעֵבִידְתִּיהַ דְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאַנּוּן לֹא מִסְתַּכְּלִי (בבבא) דְכָל מַה דְּהוּי בְּעֵלְמָא מֵעַם קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִיהוּ, דְאִיהוּ יָדַע בְּקִדְמִיתָא מַה דְלִהּוֹי בְּסוּפָא דְכְּתִיב, (ישעיה מו) מְגִיד מֵרָאשִׁית אַחֲרִית. וְאִיהוּ אִסְתַּכִּי וְעֵבִיד עֵבִידִין בְּקִדְמִיתָא בְּגִין לְסַלְקָא לֹון לְבַתֵּר יוֹמִין.

הָא חֲזִי, אֲלֵמְלָא דְאַנְסִיבַת שְׂרִי לְגַבִּי פִרְעָה, לֹא אֲלֵקִי הוּא, וְאַלְקָאוֹתָא דָּא גְרִים אֲלֵקָאוֹתָא לְבַתֵּר כִּין דִּילְקוֹן מִצְרַיִם בְּנִגְעִים גְּדוֹלִים, כְּתִיב הֵכָא נִגְעִים גְּדוֹלִים וְכְתִיב הָתֵם (דברים ו) וַיִּתֵּן יְיָ אֶתָּה וּמוֹפְתִים גְּדוֹלִים וְרַעִים בְּמִצְרַיִם. מַה לְהַלֵּן עֶשֶׂר מִכּוֹת אֵף כָּאֵן עֶשֶׂר מִכּוֹת. כְּמָה דְעֵבִיד קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָסִין וְגִבּוּרִין לְיִשְׂרָאֵל לִילִיָּא, אוֹף הֵכָא

הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נְסִים וּגְבוּרוֹת
לְיִשְׂרָאֵל בְּלִילָה - אֵף כָּאֵן עֲשֵׂה
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְשָׁרָה נְסִים
וּגְבוּרוֹת בְּלִילָה.

רַבִּי יוֹסִי פֶתַח וְאָמַר, (תהלים ג)
וְאַתָּה ה' מִגֵּן בַּעֲדֵי כְבוֹדִי וּמְרִים
רֹאשִׁי. אָמַר דָּוִד, אֵף עַל גֵּב שְׂכָל
בְּנֵי הָעוֹלָם יָבוֹאוּ לַעְרוֹךְ עִמִּי קָרֵב
- וְאַתָּה ה' מִגֵּן בַּעֲדֵי. בֹּא רֹאֵה,
פְּתוּב מִגֵּן בַּעֲדֵי. אָמַר דָּוִד
לַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא: רְבוּנוּ שֶׁל
עוֹלָם, מִפְּנֵי מָה לֹא עוֹשִׂים בִּי
חֲתִימָה שֶׁל בְּרָכָה כְּמוֹ שְׁחוֹתֵמִים
בְּרָכָה בְּאַבְרָהָם, שֶׁפְּתוּב אֲנֹכִי
מִגֵּן לָךְ, וְאוֹמְרִים מִגֵּן אַבְרָהָם?
אָמַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְדָוִד:
אַבְרָהָם כָּבֵד בְּחֻנְתּוֹ וּצְרַפְתּוֹ,
וְעוֹמֵד לִפְנֵי בָקִיּוֹם שָׁלֹם. אָמַר לוֹ
דָּוִד: אֵם כֶּף, (שם כו) בְּחֻנִּי ה'
וְנִסְנִי צִרְפָּה כְּלִיּוֹתִי וְלִבִּי. כִּיּוֹן
שֶׁעָשָׂה אוֹתוֹ הַדְּבָר שֶׁל בֵּית שֹׁבַע,
נִזְכָּר דָּוִד לִפְנֵי עַל מָה שֶׁאָמַר.
אָמַר (שם יז) בְּחֻנֶּךָ לִבִּי פִקְדֵת לִילָה
צְרַפְתָּנִי בַּל תִּמְצָא זִמְתִּי בַּל יַעֲבֹר
פִּי.

אָמַר, אֲנִי אֲמַרְתִּי בְּחֻנִּי ה'
וְנִסְנִי, וְאַתָּה בְּחֻנֶּךָ לִבִּי. אֲנִי
אֲמַרְתִּי צִרְפָּה כְּלִיּוֹתִי, וְאַתָּה
צְרַפְתָּנִי בַּל תִּמְצָא, לֹא מִצָּאָה
אוֹתִי כְּרֹאשִׁי. זִמְתִּי בַּל יַעֲבֹר פִּי -
מִי יִתֵּן וְהַדְּבָר הַזֶּה שֶׁחֲשַׁבְתִּי,
שֶׁלֹּא יַעֲבֹר אֶת פִּי. וְעַם כָּל זֶה
חֻתָּמִים בּוֹ הַבְּרָכָה, שֶׁאֲנוּ
אוֹמְרִים מִגֵּן דָּוִד. וּמִשּׁוּם כֶּף
אָמַר דָּוִד, וְאַתָּה ה' מִגֵּן בַּעֲדֵי
כְבוֹדִי וּמְרִים רֹאשִׁי. (תה) וְדָאִי
דִּרְגָּה זֹאת הַכְּבוֹד שֶׁלִּי שֶׁאֲנִי
מִתְעַטֵּר בּוֹ.

וַיֵּצֵא עָלָיו פָּרְעָה אֲנָשִׁים וַיִּשְׁלַחוּ
אֹתוֹ. בֹּא רֹאֵה, הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
מִגֵּן לְצַדִּיקִים שֶׁלֹּא יִשְׁלְטוּ בָהֶם
בְּנֵי אָדָם, וְהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הֵגֵן
עַל אַבְרָהָם שֶׁלֹּא יִשְׁלְטוּ בּוֹ וּבְאִשְׁתּוֹ.

עֲבַד לָהּ קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְשָׁרָה נְסִים
וּגְבוּרָאֵן לִילָא.

רַבִּי יוֹסִי פֶתַח וְאָמַר (תהלים ג)
וְאַתָּה יי מִגֵּן בַּעֲדֵי כְבוֹדִי וּמְרִים
רֹאשִׁי. אָמַר דָּוִד אֵף
עַל גֵּב דְּכָל בְּנֵי עַלְמָא יִיתוּן לְאַגָּחָא בִּי קָרְבָּא,
וְאַתָּה יי מִגֵּן בַּעֲדֵי. תָּא חֲזִי, כְּתִיב מִגֵּן בַּעֲדֵי.
אָמַר דָּוִד לַקָּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם
מִפְּנֵי מָה לֹא עֲבַדִּי בִּי חֲתִימָה דְּבִרְכָּה כְּמָה
דְּחֲתִמִּי בְּרָכָה בְּאַבְרָהָם דְּכְתִיב אֲנֹכִי מִגֵּן לָךְ.
וְאָמְרִי מִגֵּן אַבְרָהָם.

אָמַר לִיה קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְדָוִד, אַבְרָהָם
כָּבֵד בְּחֻנְתּוֹ וּצְרַפְתּוֹ וְקָאִים קָמָאִי
בְּקִיּוּמָא שְׁלִים. אָמַר לִיה דָּוִד אִי הָכִי (תהלים כו)
בְּחֻנִּי יי וְנִסְנִי צִרְפָּה כְּלִיּוֹתִי וְלִבִּי. כִּיּוֹן דְּעֲבַד
הָהִיא מְלָה דְּבֵית שֹׁבַע אֲדַפְּרָה דָּוִד קָמִיהָ עַל
מָה דְּאָמַר. אָמַר (תהלים יז)
בְּחֻנֶּךָ לִבִּי פִקְדֵת לִילָה צְרַפְתָּנִי בַּל תִּמְצָא זִמְתִּי בַּל יַעֲבֹר פִּי.
אָמַר אֲנָא אֲמִינָא בְּחֻנִּי יי וְנִסְנִי וְאַתָּה בְּחֻנֶּךָ
לִבִּי. אֲנָא אֲמִינָא צִרְפָּה כְּלִיּוֹתִי וְאַתָּה
צְרַפְתָּנִי בַּל תִּמְצָא לֹא אֲשַׁפְּחֵת לִי כְּדָקָא
יָאוּת. זִמְתִּי בַּל יַעֲבֹר פִּי. מָאֵן יִתֵּן וְהָאִי מְלָה
דְּחֲשַׁבִּית דְּלֹא יַעֲבֹר לִי פּוּמָאִי, וְעַם כָּל דָּא
חֲתָמִין בֵּיה בְּרָכָה דְּקֹאֲמָרֵן מִגֵּן דָּוִד, וּבְגִין כֶּף
אָמַר דָּוִד וְאַתָּה יי מִגֵּן בַּעֲדֵי, כְבוֹדִי וּמְרִים
רֹאשִׁי. (ד"א ל"ג וְהָאִי) וְדָאִי דִּרְגָּא דָּא יִקְרָא דִּילִי
דְּאֲנָא מִתְעַטְרָנָא בֵּיה:

וַיֵּצֵא עָלָיו פָּרְעָה אֲנָשִׁים וַיִּשְׁלַחוּ אוֹתוֹ. תָּא
חֲזִי, קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִיהוּ מִגֵּן
לְצַדִּיקָאִי דְּלֹא יִשְׁלְטוּן בְּהוּ בְּנֵי נָשָׂא,
וְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֵגֵן עַל אַבְרָהָם דְּלֹא
יִשְׁלְטוּן בֵּיה וּבְאִשְׁתִּיהָ.

בא ראה, השכינה לא זזה משרה כל הלילה ההוא. בא פרעה לקרב אליה - בא המלאך והלקה אותו. כל פעם שאמרה שרה הלקה - היה מלקה. ואברהם היה מחזיק ברבוננו, שהרי על שרה לא יכלו לשלט עליה. זהו שכתוב (משלי כח) וצדיקים ככפיר יבטח. וכאן הנסיון שלא הרהר אחר הקדוש ברוך הוא.

אמר רבי יצחק, בא ראה שמשום כך לא צוה הקדוש ברוך הוא לרדת למצרים, אלא הוא עצמו מעצמו ירד, כדי שלא יהיה פתחון פה לבני העולם שאמר לו כן, ואחר כך הצטער על אשתו.

רבי יצחק פתח ואמר, (תהלים צב) צדיק פתח יפוח כפיו בלבונו ישגה. צדיק פתח יפוח, מפני מה הקיש צדיק לתמר? מה תמר בין שגזרים אותו לא עולה עד זמן רב - אף כך צדיק, בין שאבד מן העולם, לא עולה אחר תחתיו עד זמן רב. כארז בלבנון ישגה - אף כך גם.

בתמר יפוח - מה תמר לא עולה אלא זכר ונקבה, אף כך הצדיק לא עולה אלא זכר ונקבה. הזכר צדיק והנקבה צדיקת, כמו שאברהם ושרה. כארז בלבנון ישגה - מה הארז בלבנון עליון על הפל והפל יושבים תחתיו - אף כך הצדיק הוא עליון על הפל והפל יושבים תחתיו. והעולם אינו עומד אלא על צדיק אחד, שכתוב (משלי י) וצדיק יסוד עולם. ועליו העולם עומד, ובגללו נסמך, ועליו נשתל.

רבי יהודה אמר, והרי שנינו שעל שבעה עמודים העולם עומד, ככתוב (שם ט) חצבה עמודיה שבעה. אמר לו רבי יוסי, כך הוא ודאי, אבל [כאן] כל

תא חזי, שכינתא לא אתעדי מנה דשרה כל ההוא ליליא, אתא פרעה למקרב בהדה, אתא מלאך ואלקי ליה, כל אימת דאמרה שרה אלקי הוא מלקי, ואברהם הוה מתקיף במאריה דהא שרה לא יכלין לשלטאה עליה הדא הוא דכתיב, (משלי כח) וצדיקים ככפיר יבטח, והכא נסיונא הוא דלא הרהר אבתריה דקודשא בריך הוא.

אמר רבי יצחק תא חזי, דבגין כך לא פקיד קדשא בריך הוא לנחתא למצרים אלא הוא עצמו מגרמיה נחת, בגין דלא יהא פתחון פה לבני עלמא דאמר ליה כן ולבתר אצטער על אתתיה.

רבי יצחק פתח ואמר (תהלים צב) צדיק פתח יפוח כפיו בלבונו ישגה. צדיק פתח יפוח. מפני מה אקיש צדיק לתמר. מה תמר בין דגזרין ליה לא סליק עד זמן סגיא, אוף הכי צדיק בין דאתאביד מעלמא לא סליק אחר תחותיו עד זמן סגיא. כארז בלבנון ישגא אוף הכי נמי.

בתמר מה תמר לא סליק אלא דכר ונוקבא. אוף הכי צדיק לא סליק אלא דכר ונוקבא, דכר צדיק ונוקבא צדיקת, כגוונא דאברהם ושרה. כארז בלבנון ישגא מה ארז בלבנון עלאה על כלא וכלא יתבי תחותיו, אוף הכי צדיק הוא עלאה על כלא וכלא יתבי תחותיו. ועלמא לא קיימא אלא על צדיק חד דכתיב, (משלי י) וצדיק יסוד עולם. ועליה קאים עלמא, ובגייניה אסתמיה, ועליה אשתיל.

רבי יהודה אמר והא תנינן דעל שבעה סמכין עלמא קיימא דכתיב, (משלי ט) חצבה עמודיה שבעה. אמר ליה רבי יוסי

הַאֲחֵרִים בְּשִׁבְעֵי הֵם עוֹמְדִים,
שְׁהוּא סִמָּךְ שֶׁל הָעוֹלָם, וְהוּא
צָדִיק, וְזֶה מִשְׁקָה [אֵת הָעוֹלָם] וּמְרוּהָ
אֶת הָעוֹלָם [מִן הַכֹּל] וְזֶן לִכְל, וְעָלִיו
כְּתוּב (יִשְׁעִיָּה ג) אִמְרוּ צָדִיק כִּי טוֹב
כִּי פָרִי מַעֲלִיָּהֶם יֵאָכְלוּ, וְכְתוּב
(תְּהִלִּים קמ"ד) טוֹב ה' לִכְל וְרַחֲמָיו
עַל כָּל מַעֲשָׂיו.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הָרִי כְּתוּב
(בְּרַאשִׁית ב) וְנָהָר יֵצֵא מֵעֵדֶן
לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן. זֶה הוּא
הָעֵמֶד שֶׁהָעוֹלָם עוֹמֵד עָלָיו
וְהוּא מִשְׁקָה לְגֵן [הָעֵדֶן], וְהַגֶּן
נִשְׁקָה מִמֶּנּוּ, וּמִמֶּנּוּ עוֹשֶׂה פְּרוֹת.
וְכָל הַפְּרוֹת פּוֹרְחִים בְּעוֹלָם וְהֵם
הַקְּיֹם שֶׁל הָעוֹלָם, הַקְּיֹם שֶׁל
הַתּוֹרָה. וּמִי הֵם? נִשְׁמוֹת
הַצַּדִּיקִים שֶׁהֵם פְּרִי מַעֲשָׂיו שֶׁל
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וּמִשּׁוּם כֵּן
בְּכָל לֵילָה וְלֵילָה נִשְׁמוֹת
הַצַּדִּיקִים עוֹלוֹת.

וּבְשִׁנְחָדָק הַלֵּילָה, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא בָּא לְגֵן הָעֵדֶן לְהַשְׁתַּעֲשֹׁעַ
בָּהֶם. בְּמִי? אָמַר רַבִּי יוֹסִי,
בְּכֻלָּם. בֵּין אוֹתָם שְׁמִדוֹרָם
בְּעוֹלָם הַהוּא, וּבֵין אוֹתָם
שְׁיֹשְׁבֵי בַּמְּדוּרָם בְּעוֹלָם הַזֶּה,
בְּכֻלָּם מִשְׁתַּעֲשֵׁעַ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא בַּחֲצוֹת הַלֵּילָה.

בֹּא רֹא, הָעוֹלָם שֶׁלְמַעְלָה צָרִיךְ
אֶת הַתְּעוֹרְרוֹתָיו שֶׁל הָעוֹלָם
הַתַּחְתּוֹן. וּכְשֶׁנִּשְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים
יוֹצְאוֹת מִן הָעוֹלָם הַזֶּה וְעוֹלוֹת
לְמַעְלָה, כָּלֵן מִתְּלַבְּשׁוֹת בְּאוֹר
שֶׁלְמַעְלָה בְּדַמּוֹת נִכְבְּדָה, וּבָהֶם
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִשְׁתַּעֲשֵׁעַ
וְתֹאב לָהֶם, שֶׁהֵם פְּרִי מַעֲשָׂיו,
וְעַל זֶה נִקְרָאוּ יִשְׂרָאֵל שֵׁשׁ לָהֶם
נִשְׁמוֹת קְדוֹשׁוֹת בְּנִים לְקְדוֹשׁ-
בְּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים יד)
בְּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם. בְּנִים
וְדָאִי, פְּרִי מַעֲשָׂיו.

אָמַר רַבִּי יִיסָא, אֶפְלוּ אוֹתָם
שֶׁבְּעוֹלָם הַזֶּה [שֶׁל הָאָרֶץ]. אֵיךְ?

הָכִי הוּא וְדָאִי, אָבֵל (הַקָּא) כְּלָהוּ אַחֲרֵנִין
בְּשִׁבְעָא (דף פב ע"ב) קִיָּיִמִי דָּאִיהוּ סִמָּכָא
דְּעֻלְמָא, וְאִיהוּ צָדִיק וְדָא אֲשָׁקִי (לְעֻלְמָא) וְרִי
עֻלְמָא (ס"א מִן כְּלָא) וְזֶן כְּלָא. וְעָלִיָּה כְּתִיב (יִשְׁעִיָּה ג)
אִמְרוּ צָדִיק כִּי טוֹב כִּי פָרִי מַעֲלִיָּהֶם יֵאָכְלוּ.
וְכְתִיב, (תְּהִלִּים קמ"ה) טוֹב יי לִכְל וְרַחֲמָיו עַל כָּל
מַעֲשָׂיו.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הָא כְּתִיב, (בְּרַאשִׁית ב) וְנָהָר
יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן. דָּא הוּא
סִמָּכָא דְּעֻלְמָא קָאִים עָלֵיהּ, וְאִיהוּ אֲשָׁקִי
לְגִנְתָּא (דְּעֵדֶן) וּגִנְתָּא אֲשַׁתְּקִי מִנֶּיהָ וּמִנֶּיהָ עֹבֵדָא
פִּירִין. וְכָלֵהוּ פִּירִין פְּרָחִין בְּעֻלְמָא וְאֲנוּן
קִיּוּמָא דְּעֻלְמָא קִיּוּמָא דְּאוּרִיָּיתָא, וּמֵאֵן
נִינְהוּ, נִשְׁמַתְהוּן דְּצַדִּיקִיָּא דְּאֲנוּן פְּרִי עוֹבְדוּי
דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּבְגִין כֵּן בְּכָל לֵילָא
וְלֵילָא נִשְׁמַתְהוּן דְּצַדִּיקִיָּא סֻלְקִין.

וְכֵן אַתְּפִלַּג לֵילָא קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲתִי
לְגִנְתָּא דְּעֵדֶן לְאֲשַׁתַּעֲשֹׁעַ בָּהּ. בְּמֵאֵן.
אָמַר רַבִּי יוֹסִי כְּכָלֵהוּ, בֵּין אֲנוּן דְּמְדוּרֵיהוּן
בְּהֵוָה עֻלְמָא, בֵּין אֲנוּן דִּיתְבִּי בְּמְדוּרֵיהוּן
בְּהֵוָה עֻלְמָא, בְּכָלֵהוּ מִשְׁתַּעֲשֵׁעַ בָּהּ קֻדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא בְּפִלְגוֹת לֵילָא.

הָא חֲזִי, עֻלְמָא דְּלַעֲיִלָא אֲצִטְרִיף
לְאַתְעֲרוּתָא דְּעֻלְמָא תַּתָּא, וְכֵן
נִשְׁמַתְהוּן דְּצַדִּיקִיָּא נִפְקִי מֵהֵוָה עֻלְמָא וְסֻלְקִי
לַעֲיִלָא כְּלָהוּ מִתְּלַבְּשִׁי בְּנֵהוּרָא דְּלַעֲיִלָא
בְּדִיוֹקְנָא יָקָר, וּבָהּ קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
מִשְׁתַּעֲשֵׁעַ וְתֹאב לֹון דְּאִינְהוּ פְּרִי עוֹבְדוּי,
וְעַל דָּא אֲקִרוּן יִשְׂרָאֵל דָּאִית לֹון נִשְׁמַתִּין
קְדִישִׁין בְּנִין לְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּמָה דְּאַתְּ
אָמַר (דְּבָרִים יד) בְּנִים אַתֶּם לַיְי אֱלֹהֵיכֶם, בְּנִים
וְדָאִי אֵיבָא דְּעוֹבְדוּי.

אָמַר רַבִּי יִיסָא וְאֶפְלוּ אֲנוּן דְּבֵהֵוָה עֻלְמָא

אמר לו, משום שבחצות הלילה כל אותם צדיקי אמת, כלם מתעוררים לקרא בתורה ולשמע את תשבחות התורה. והרי נתבאר שהקדוש ברוך הוא וכל אותם הצדיקים שבתוך גן העדן כלם מקשיבים לקולם, וחוט של חסד נמשך עליהם ביום, שכתוב (תהלים מב) יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי.

ועל כן התשבחות שעולות בלילה לפניו, זו תשבחת שלמה. בא ראה, בשעה שישאל היו סגורים בבתיהם כשהרג הקדוש ברוך הוא בכוכרי מצרים, היו אומרים הלל ותשבחות לפניו. בא ראה שדוד המלך היה קם בחצות הלילה, שאם תאמר שהיה יושב או שוכב במטתו והיה אומר שירות ותשבחות -

לא, אלא כמו שכתוב (שם קט) חצות לילה אקום להודות לך. אקום ודאי בעמידה להתעסק בשירות ותשבחות של התורה. ומשום כך דוד המלך חי לעולמים, ואפלו בימי מלך המשיח הוא מלך. שהרי שנינו, מלך המשיח, אם מן החיים הוא - דוד שמו, ואם מן המתים הוא - דוד שמו. והוא היה מתעורר בבקר בטרם יבא, שכתוב (שם נז) עורה כבודי עורה הנבל וכנור אעירה שחר.

בא ראה, כל אותו הלילה ששרה היתה אצל פרעה, באו המלאכים העליונים לומר לקדוש ברוך הוא בשירות ותשבחות. אמר להם הקדוש ברוך הוא: כלכם לכו ועשו מכות גדולות במצרים, סימן למי שאני עתיד לעשות אחר כך. זה מה שכתוב וינגע ה' את פרעה נגעים גדלים וגו'.

בא ראה מה כתוב, ויקרא פרעה

(דברצא), היאך. אמר ליה בגין די בפלגות ליליא כל אנון זכאי קשוט פלהו מתערי למקרי באורייתא ולמשמע תשבחן דאורייתא, והא אתמר דקדשא בריך הוא וכל אנון צדיקיא דבגו גנתא דעדן פלהו צייתין לקליהון, וחוטא דחסד אתמשך עלייהו ביממא דכתיב, (תהלים מב) יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי.

ועל דא תשבחן דסלקין בליליא קמיה דא תושבחה שלים. תא חזי, בשעתא דישאל הו' סגירין בבתייהון פד קטל קדשא בריך הוא בכוריהון דמצראי, הו' אמרי הלילא ותשבחן קמיה.

תא חזי, דדוד מלכא הוה קם בפלגות ליליא, דאי תימא דהוה יתיב או שכיב בערסיה והוה אמר שירין ותושבחן, לא, אלא כמה דכתיב (תהלים קט) חצות לילה אקום להודות לך. אקום ודאי בעמידה לאתעסקא בשירין ותושבחן דאורייתא. ובגין כך דוד מלכא חי לעלמין, ואפילו ביומי מלכא משיחא איהו מלכא. דהא תנן מלכא משיחא אי מן חייא הוא דוד שמיא ואי מן מתיא הוא דוד שמיא, ואיהו הוה אתער בצפרא עד לא ייתי דכתיב, (תהלים נז) עורה כבודי עורה הנבל וכנור אעירה שחר.

תא חזי, כל ההוא ליליא דשרה הות לגביה דפרעה אתו מלאכי עלאי לזמרא ליה לקדשא בריך הוא בשירין ותושבחן, אמר להו קדשא בריך הוא כלכו זילו ועבידו מכתשין רברבין במצרים, רשימו למאן דאנא זמין למעפד לבתר, (דא) מה כתיב וינגע ה' את פרעה נגעים גדולים וגו'.

תא חזי, מה כתיב ויקרא פרעה לאברהם וגו'.

לאַבְרָם וְגו'. מִנֵּינ הִיָּה יוֹדַע, שְׁהָרִי לֹא כְּתוּב פֶּאֶן כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר בְּאַבְרָמָלֶךְ, שְׁכָתוּב וְעָתָה הָשִׁב אֶשֶׁת הָאִישׁ וְגו', וְכֵאן לֹא אָמַר לוֹ דְּבַר?

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הָרִי פְּתוּב עַל דְּבַר שְׂרֵי אֲבָרָם. שְׁכָף הָיוּ אוֹמְרִים לוֹ: עַל דְּבַר שְׂרֵי אֶשֶׁת אֲבָרָם. שְׁהָרִי לֹא הִיָּה מְדַבֵּר עִמּוֹ כְּמוֹ שְׁמִדְּבַר עִם אֲבִימֶלֶךְ, אֲלֹא בְּדַבְּרֵי זֶה נִתְבָּאֵר וְלֹא יוֹתֵר: הַמָּכָה הַזֶּה הִיא עַל דְּבַר שְׂרֵי אֶשֶׁת אֲבָרָם. וְלֹא הִיָּה מְדַבֵּר [וְהָ] עִמּוֹ. אֲז [הוּא] יָדַע שֶׁזֶה אֶשְׁתּוֹ שֶׁל אֲבָרָהָם הִיא. מִיד - וַיִּקְרָא פְּרָעָה לְאַבְרָם וַיֹּאמֶר וְגו'.

וַיֵּצֵא עָלָיו פְּרָעָה אֲנָשִׁים, לָמָּה? כְּדִי שֶׁלֹּא יִקְרַב אָדָם לָהֶם לְהִרְעֵ לָהֶם. וַיִּשְׁלַחוּ אוֹתוֹ, לְוִיָּה עֲשׂוֹ לוֹ בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם. אָמַר לוֹ הַקְדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: כֹּף אֶתָּה עֲתִיד לַעֲשׂוֹת לְבָנָיו, אֶתָּה תְּלֻוָּה אוֹתָם מֵאַרְצָךְ, שְׁכָתוּב (שְׁמוֹת יג) וַיְהִי בִשְׁלַח פְּרָעָה אֶת הָעָם, שְׁלֻוָּה אוֹתָם מִכָּל אֶרְצוֹ.

אָמַר רַבִּי אֲבָא, כָּל כֹּף לָמָּה הַזְדַּמֵּן לְאַבְרָהָם וּלְמָה הַצְטֵרֵף? אֲלֹא כְּדִי לְגַדֵּל אֶת שְׁמֵם שֶׁל אֲבָרָהָם וְשִׁרָה בְּעוֹלָם, שְׁאִפְלוּ בְּמִצְרַיִם שֶׁהֵם מְכַשְׁפֵּי הָעוֹלָם, וְלֹא יִכּוֹל הִיָּה אָדָם לְהַנְצִל מֵהֶם, הַתְגַּדֵּל אֲבָרָהָם וְהַתְעַלָּה לְמַעַלָּה. זֶהוּ שְׁכָתוּב וַיַּעַל אֲבָרָם מִמִּצְרַיִם. לֹאִיָּה מְקוֹם? הַנִּגְבָּה

[וְכֵאן זֶה הוּא וְאֶשְׁתּוֹ וְכָל אֲשֶׁר לוֹ? אֲלֹא לְהוֹדִיעַ שֶׁלֹּא נִגְלוּ מִכֵּן דְּבַר מֵאוֹתָן מִתּוֹנֹת שְׁתַּנּוּ לוֹ בְּשִׁבְלֵי שְׁרָה שְׁתַּתִּירָה לְמֶלֶךְ].

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בֹּא רֵאָה, הַכָּל הוּא סוֹד שֶׁל חֻכְמָה, וְרִמּוֹז פֶּאֶן בְּחֻכְמָה וְהַדְרָגוֹת שְׁלֵמָטָה שְׁאֲבָרָהֶם יֵרֵד לְעִמְקָם וַיָּדַע אוֹתָם, וְלֹא נִדְבַק בָּהֶם, וְשָׁב לְפָנָי

רְבוּנוֹ, וְלֹא הִתְפַּתָּה בָּהֶם כְּאִדָּם שְׁכַפְּאֶשׁ הִגִּיעַ לְדִרְגָּה הִיא הִתְפַּתָּה בְּנֶחֱשׁ וְגִרָם מוֹת לְעוֹלָם. וְלֹא הִתְפַּתָּה כְּמוֹ נַח, שְׁכַפְּאֶשׁ יֵרֵד וְהִגִּיעַ לְדִרְגָּה הִיא מֵה פְּתוּב? (בְּרַאשִׁית ט) וַיִּשְׁתֶּן מִן הַיַּיִן וַיִּשְׁכַּר

מִנָּא הָיָה יָדַע, דִּהָא לֹא כְּתוּב הִכָּא כְּמָה דְּאַתְמָר בְּאַבְרָמָלֶךְ דְּכְתִיב וְעָתָה הָשִׁב אֶשֶׁת הָאִישׁ כִּי נָבִיא הוּא וְגו', וְהִכָּא לֹא אָמַר לִיָּה מִדִּי.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק הָא כְּתוּב עַל דְּבַר שְׂרֵי אֶשֶׁת אֲבָרָם. דִּהָכִי הוּוּ אָמַרִי לִיָּה, עַל דְּבַר שְׂרֵי אֶשֶׁת אֲבָרָם. דִּהָא לֹא הָיָה מְמַלִּיל עִמָּיָה כְּמָה דְּמְמַלִּיל בְּאַבְרָמָלֶךְ, אֲלֹא בְּמָלָה דָּא אֶתְמָר וְלֹא יִתִּיר, מְכַתְּשָׁא דָּא עַל דְּבַר שְׂרֵי אֶשֶׁת אֲבָרָם אִיָּה, וְלֹא הָיָה מְלִיל (דָּא) עִמָּיָה, כְּדִין יָדַע (הוּא) דִּהָא אֶתְתִּיָּה דְּאַבְרָהָם אִיָּה, מִיד וַיִּקְרָא פְּרָעָה לְאַבְרָם וַיֹּאמֶר וְגו'.

וַיֵּצֵא עָלָיו פְּרָעָה אֲנָשִׁים. לָמָּה בְּגִין דְּלֹא יִקְרַב בַּר נָשׁ בְּהוּ לְאַבְרָשָׁא לֹוֹן. וַיִּשְׁלַחוּ אוֹתוֹ, לְוִיָּה עֲבָדוֹ לִיָּה בְּכָל אֶרְעָא דְּמִצְרַיִם. אָמַר לִיָּה קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא הָכִי אֲנִי זְמִין לְמַעַבְדַּ לְבָנוֹי אֶת תּוֹזִיף לֹוֹן מֵאַרְעָךְ דְּכְתִיב, (שְׁמוֹת יג) וַיְהִי בִשְׁלַח פְּרָעָה אֶת הָעָם דְּאוֹזִיף לֹוֹן מִכָּל אֶרְעִיָּה. אָמַר רַבִּי אֲבָא כָּל כֹּף לָמָּה אַזְדַּמֵּן לִיָּה לְאַבְרָהָם וּלְמָאִי אֵיִצְטְרִיף, אֲלֹא בְּגִין

לְגַדֵּל שְׁמִיָּה דְּאַבְרָהָם וְשִׁרָה בְּעִלְמָא, (דף 98 ע"א) דְּאַפִּילוּ בְּמִצְרַיִם דְּאֲנוּן חֲרָשֵׁי עִלְמָא וְלֹא הָיָה יָכִיל בַּר נָשׁ לְאַשְׁתִּיזִיב מִנִּיָּהּ. אֶתְגַּדֵּל אֲבָרָהָם וְאֶסְתַּלִּיק לְעִילָא הָדָא הוּא דְּכְתִיב וַיַּעַל אֲבָרָם מִמִּצְרַיִם, לֹאֵן אֶתֵּר הַנִּגְבָּה. (וּמָאִי הוּא וְאֶשְׁתּוֹ וְכָל אֲשֶׁר לוֹ, אֲלֹא לְאוֹדְעָא דְּלֹא נִגְלוּ מִנֵּיהּ מִדְּעַם מֵאֲנוּן מִתְּנִין דְּיִתְבּוּ לִיָּה כְּדִיל שְׁרָה דְּתַבֵּא לְמִלְכָּא)

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן תָּא חֲזִי, כָּלָא רְזָא דְּחֻכְמָתָא אִיָּה, וְקָא רִמּוֹז הִכָּא בְּחֻכְמָתָא וְדִרְגִין דְּלִתְתָּא דְּקָא נְחִית אֲבָרָהָם לְעוֹמְקִיָּא דְּלִהוּן וַיָּדַע לֹוֹן, וְלֹא אֶתְדַּבֵּק בְּהוּ, וְתַב לְקָמִי מְרִיָּה. וְלֹא אֶתְפַּתָּא בְּהוּ כְּאִדָּם

וַיִּתְּגַל בְּתוֹךְ אֶהְלָה. אֶהְלָה
כְּתוּב בִּה"א.

אֲבֵל בְּאַבְרָהָם מֶה כְּתוּב?
וַיַּעַל אֲבָרָם מִמִּצְרַיִם. שְׁעִלָּה
וְלֹא יָרָד, וְשָׁב לִמְקוֹמוֹ לְדִרְגָּה
עֲלִיוֹנָה שְׁנֵדֶבֶק בֶּה
כְּבִרְאשׁוֹנָה. וְהַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה
הָיָה כְּדִי לְהִרְאוֹת הַחֻכְמָה
שֶׁהַתְּקִים בְּקִיּוֹם שְׁלָם כְּרָאוֹי
לוֹ וְלֹא הִתְפַּתָּה, וְעַמֵּד בְּקִיּוֹם
וְשָׁב לִמְקוֹמוֹ. הִנְגָּבָה - זֶה
הַדְּרוֹם, הַדִּרְגָּה הָעֲלִיוֹנָה
שְׁנֵאֲחִז בֶּה כְּבִרְאשׁוֹנָה,
שְׁכְּתוּב הַלּוֹךְ וְנִסּוֹעַ הִנְגָּבָה.
אֵף כֵּן הִנְגָּבָה - מְקוֹם
שְׁנֵדֶבֶק בּוֹ בְּרִאשׁוֹנָה.

בֹּא רֵאָה סוֹד הַדְּבָר, אִם אֲבָרָם
לֹא יָרָד לְמִצְרַיִם וְלֹא יִצְטָרֵף
שֵׁם בְּרִאשׁוֹנָה, לֹא יִהְיֶה חֵלֶק
גּוֹרְלוֹ בְּקִדּוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. כְּמוֹ
זֶה לְכַנּוֹי, כְּשִׁרְצָה הַקִּדּוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת לוֹ [ד"א להם]
עִם אֶחָד, עִם שְׁלָם, וּלְקַרְבָּם
אֲלֵיו, אִם לֹא יִרְדּוּ בְּרִאשׁוֹנָה
לְמִצְרַיִם וְלֹא יִזְדַּכְּכוּ שֵׁם, לֹא
הָיוּ הָעַם הַיְּחִידִי שְׁלֹו. כְּמוֹ כֵּן
אִם לֹא נִתְּנָה הָאֶרֶץ הַקִּדּוּשָׁה
לְכַנֵּעַן בְּרִאשׁוֹנָה וַיִּשְׁלַט בֶּה,
לֹא הִיטָה הָאֶרֶץ חֵלְקוֹ וּגְרָלּוֹ
שֶׁל הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהַכֹּל
סוֹד אֶחָד.

רַבִּי שְׁמַעוֹן הָיָה הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ,
וְהָיָה עִמּוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּנוֹ,
וְרַבִּי אֲבָא וְרַבִּי יְהוּדָה. בְּעוֹדָם
הוֹלְכִים, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן,
תְּמַהֲנִי אֵיךְ בְּנֵי הָעוֹלָם לֹא
מִשְׁגִּיחִים לְדַעַת דְּבָרֵי תוֹרָה
וְעַל מֶה עוֹמְדִים. פֶּתַח וְאָמַר,
(ישעיה כו) נִפְשֵׁי אֹיְתִיךָ בַּלְיָלָה
אֵף רוּחִי בְּקִרְבִּי אֲשַׁחֲרֶךְ.
הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאִרוּהוֹ וּבִאֲרָנוֹ
אוֹתוֹ.

אֲבֵל בֹּא רֵאָה, נִפְשׁ הָאָדָם,
כִּשְׁהוּא עוֹלָה לְמִטָּתוֹ, יוֹצֵאת

דְּכַד מָטָא לְהֵהוּא דְרִגָּא אֲתַפְתָּא בְּנַחֲשׁ וְגָרִים
מוֹתָא לְעֵלְמָא. וְלֹא אֲתַפְתָּא כְּנַח דְּכַד נַחַת
וּמָטָא לְהֵהוּא דְרִגָּא מֶה כְּתִיב, (בראשית ט) וַיִּשֶׁת מִן
הַיִּין וַיִּשְׁכַּר וַיִּתְּגַל בְּתוֹךְ אֶהְלָה. אֶהְלָה כְּתִיב
בִּה"א.

אֲבֵל בְּאַבְרָהָם מֶה כְּתִיב וַיַּעַל אֲבָרָם מִמִּצְרַיִם.
דְּסָלִיק וְלֹא נַחִית, וְתָב לְאַתְרֵיהּ לְדִרְגָּא
עֲלָאָה דְּאַתְדִּבֶּק בִּיהּ בְּקִדְמִיתָא. וְעוֹבְדָא דָּא
הָוָה, בְּגִין לְאַחֲזָאָה חֻכְמָתָא דְּאַתְקִיִּים בְּקִיּוֹמָא
שְׁלִים כְּדָקָא חֲזִי לִיהּ וְלֹא אֲתַפְתָּא וְקָם בְּקִיּוֹמָא
וְתָב לְאַתְרֵיהּ. הִנְגָּבָה, דָּא דְרוֹם דְּרִגָּא עֲלָאָה
דְּאַתְאַחִיד בִּיהּ בְּקִדְמִיתָא דְּכְתִיב הַלּוֹךְ וְנִסּוֹעַ
הִנְגָּבָה. אוֹף הֵכָא הִנְגָּבָה, אֲתֵר דְּאַתְדִּבֶּק בִּיהּ
בְּקִדְמִיתָא.

תָּא חֲזִי, רְזָא דְמַלְאָה, אִי אֲבָרָם לֹא יִיחֻת
לְמִצְרַיִם וְלֹא יִצְטָרֵף תַּמָּן בְּקִדְמִיתָא. לֹא
יְהֵא חוֹלֵק עַדְבֵּיהּ בְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. כְּגוֹנוֹנָא
דָּא לְכַנּוֹי כַּד בָּעָא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמַעַבַּד
לִיהּ (ד"א לוֹן) עָמָא חָדָא עָמָא שְׁלִים וּלְקַרְבָּא לוֹן
לְגַבִּיָּה, אִי לֹא נַחֲתוּ בְּקִדְמִיתָא לְמִצְרַיִם וְלֹא
יִצְטָרְפוּן תַּמָּן, לֹא הָווּ עָמָא יְחִידָא דִּילִיהּ.
כְּגוֹנוֹנָא דָּא אִי לֹא אֲתִיְהִיבַת אֶרְעָא קִדְשָׁא
לְכַנֵּעַן בְּקִדְמִיתָא וַיִּשְׁלוּט בֶּה לֹא הָוּת אֶרְעָא
חוֹלְקִיָּה וְעַדְבֵּיהּ דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְכֵלָא רְזָא
חָדָא.

רַבִּי שְׁמַעוֹן הָוָה אָזִיל בְּאַרְחָא, וְהָוָה עָמִיה
רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרִיָּה וְרַבִּי אֲבָא וְרַבִּי יְהוּדָה.
עַד דִּהְווּ אֲזִלִּי, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן תְּוֹהֵנָא הֵיךְ
בְּנֵי עֵלְמָא לֹא מִשְׁגִּיחִין לְמַגְדַּע מְלִי דְּאוֹרִיִּיתָא
וְעַל מֶה קְיַיְמִי. פֶּתַח וְאָמַר, (ישעיה כו) נִפְשֵׁי
אֹיְתִיךָ בַּלְיָלָה אֵף רוּחִי בְּקִרְבִּי אֲשַׁחֲרֶךְ, הָאִי
קָרָא אוּקְמוּהָ וְאוּקִימָנָא לִיהּ.

אֲבֵל תָּא חֲזִי, נִפְשָׁא דְבֵר נֶשׁ, כַּד סָלִיק

ממנו ועולה למעלה. ואם תאמר שכלן עולות - אין כל אחד ואחד רואה את פני המלך, אלא הנפש עולה ולא נשאר בה עם הגוף, רק רשם (נשימה) של המדה של חיות הלב.

והנפש הולכת ורוצה לעלות. וכמה דרגות לדרגות לעלות, היא משוטטת ופוגשת בקלפות של אורות השמאה. אם היא טהורה, שלא נטמאה ביום, עולה למעלה. ואם לא טהורה, נטמאת ביניהם ונדבקת בהם ולא עולה יותר. ושם מודיעים לה דברים, ונדבקת מאותם דברים של זמן קרוב. ולפעמים שצוחקים עליה ומודיעים לה דברים כוזבים. ואז הולכת כמו זה כל הלילה עד שיתעורר האיש, ושבה למקומה. אשרי הצדיקים שהקדוש ברוך הוא מגלה להם סודותיו בחלום כדי שישמרו מן הדין. אוי לאותם רשעי העולם שמטמאים עצמם ונפשם.

בא ראה, אותם שלא נטמאו, פשעולים למטתם, הנפש עולה ונכנסת בין כל אותן הדרגות בראשונה, ועולה ולא נדבקת בהן. אחר כך הולכת ומשוטטת ועולה כפי דרכה.

אותה הנפש שזוכה לעלות, נראית לפני ספר פני הימים, ונדבקת בראות בתשוקה עליונה לראות בנעם המלך ולבקר בהיכלו. וזה הוא האיש שיש לו חלק תמיד בעולם הבא. וזו היא הנפש שהכסוף שלה פשעולה בקדוש-ברוך-הוא (תמיד) ולא נדבקת במינים הללו אורות האחרים, והיא הולכת אחר מין קדוש במקום (אחר מקום) שיוצאת משם. ומשום כך כתוב

לְעַרְסִיָּה, נִפְקַת מִנִּיה וְסִלְקָא לְעִילָא. וְאִי תִימָא דְכִלְהוּ סִלְקָאן. לָאו כָּל חַד וְחַד חָמִי אִפִּי מִלְכָּא, אֱלָא נִפְשָׁא סִלְקָא וְלֹא אִשְׁתָּאֵר בֵּה בִּהְדִּי גּוּפָא בַר חַד רְשִׁימוּ (נשימו) דְקִיסְטָא דְחִיּוּתָא דְלִכָּא.

וְנִפְשָׁא אֲזֵלָא וּבִעֵיָּא לְסִלְקָא. וְכַמָּה דְרָגִין לְדְרָגִין לְסִלְקָא, שְׁטָאֵת וְהִיא אֲתַעְרַעַת בִּהְנִי קוּמְרִין טְהִירִין דְּמִסְאֲבוּתָא. אִי הִיא דְכִיָּאֵת דְּלֹא אִסְתָּאֲבַת בִּימָמָא סִלְקָא לְעִילָא. וְאִי לָאו דְכִיָּאֵת, אִסְתָּאֲבַת בִּינִיָּהּ וְאֲתַדְבַּקַת בֵּהּ וְלֹא סִלְקָא יִתִּיר. וְתַמָּן מוֹדְעִי לָהּ מַלְיָן וְאִיהוּ אֲתַדְבַּקַת מֵאֲנוּן מַלְיָן דְּזַמָּן קָרִיב. וְלִזְמָנִין דְּחִיּוּכִין בֵּהּ וּמוֹדְעִין לָהּ מַלְיָן פְּדִיבִין. וְכִדִּין אֲזֵלָא כִּהֲאִי גִוּוֹנָא כָּל לֵילִיָּא עַד דִּיתַעַר בַּר נֶשׁ וְתֹאבַת לְאַתְרָהּ. וְכַאֲיִן אֲנוּן צְדִיקִיָּא דְגָלִי לֹון קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא רִזִּין דִּילִיָּה בְּחִלְמָא בְּגִין דִּיסְתַּמְרוּן מִן דִּינָא. וְוִי לְאֲנוּן חֲיִיבִי עֲלָמָא דְּמִסְאֲבִין גְּרַמִּיָּהּ וְנִפְשִׁיָּהּ.

תָּא חֲזִי, אֲנוּן דְּלֹא אִסְתָּאֲבוּ, כַּד סִלְקִי בְּעַרְסִיָּהּ, נִפְשָׁא סִלְקָא וְעֹאֲלַת בֵּין כָּל הִנִּי דְרָגִין בְּקִדְמִיתָא וְסִלְקָא וְלֹא אֲתַדְבַּקַת בֵּהּ. וּלְבַתֵּר אֲזֵלָא וְשְׁטָאֵת וְסִלְקָא כְּפֹום אֹרְחָהּ.

וְהִיא נִפְשָׁא דְזָכַת לְסִלְקָא אֲתַחֲזִיָּאֵת קַמִּיהּ דְּסִבְר אִפִּי יוֹמִין וְאֲתַדְבַּקַת בְּרַעוּתָא לְאַתַּחֲזָאֵה בְּתִיאֻבָּתָא עֲלָאֵה לְמַחְמִי בְּנוּעַם מִלְכָּא וּלְבַקְרָא בְּהִיכְלִיָּהּ. וְדָא הוּא בַר נֶשׁ דְּאִית לִיָּה חוּלְקָא תְדִיר בְּעֲלָמָא דְאַתִּי.

וְדָא הִיא נִפְשָׁא דְכְּסִיפָא דִילָּה כַּד סִלְקָא בְּקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא (תדיר), וְלֹא אֲתַדְבַּקַת בֵּהּ זִינִין טְהִירִין אַחֲרָנִין, וְהִיא אֲזֵלַת בְּתֵר

נפשי אויתך בלילה, כדי לרדף
אחריו ולא להתפתות אחר מין
אחר נכרי.

בא ראה, נפשי - זו הנפש
ששולטת בלילה לרדף אחר
הדרגה שלה. הרוח ביום, שכתוב
נפשי אויתך בלילה, זו הנפש
ששולטת בלילה. אף רוחי בקרבי
אשחרך - זו הרוח ששולטת ביום.

ואם תאמר ששתי דרגות הן
בפרוד - לא כך, שהרי הן דרגה
אחת, והן שנים בחבור אחד,
ואחת עליונה ששולטת עליהן
ונדבקות בהן והן בה (ונקראים)
ונקראת נשמה. וכל הדרגות
עולות בסוד החכמה.
ששמשסתכלים על אלו
הדרגות, יסתכל האדם בחכמה
העליונה, והנשמה הזו נכנסת
בהם ונדבקים בה. וכשה
שולט, אז אותו האיש נקרא
קדוש, שלם מן הכל. רצון אחד
לקדוש-פרוף-הוא.

הנפ"ש היא התעוררות
תחתונה, וזו סמוכה בגוף וזנה
אותו, והגוף אויזו בה והיא
אחוזת בגוף. אחר כך נתקנת
ונעשית כסא להשרות עליה
רוח בהתעוררות הנפש הזאת
שנאחזת בגוף, ככתוב (ישעיה לב)

עד יערה עלינו רוח מפרום.
לאחר שמתקנים את שניהם,
עתידיים לקבל נשמה, שהרי
הרוח נעשית כסא לנשמה
להשרות עליה, והנשמה הזו
היא נסתרת עליונה על הכל
טמונת כל הטמונים. נמצא
שיש [לה] כסא לכסא, וכסא
לעליון עליהם. וכשתסתכל
בדרגות, תמצא סוד החכמה
בדבר הזה, והכל היא חכמה
להדביק בגון הזה דברים
נסתרים.

זינא קדישא באתרא (ר"א בטר אתרא) דנפקת מתמן.
ובגין כך כתיב נפשי אויתך בלילה. בגין
למרדף בתוך ולא לאתפתאה בטר זינא אתרא
נוכראה.

הא חזי, נפשי דא נפש דאיהי שלטא בלילה
ולמרדף בטר דרגא. רוח ביום, דכתיב
נפשי אויתך (דף פג ע"ב) בלילה, דא נפש דאיהי
שלטא בלילה. אף רוחי בקרבי אשחרך. דא
רוח דאיהו שלטא ביממא.

ואי תימא דתרין דרגין אנון בפרודא, לאו
הכי, דהא דרגא חד אנון, ואנון תרין
בחוברא חד. וחד עלאה דשלטא עליהו
ואתדבק בהו ואנון ביה (ואקרוי) ואתקריאת
נשמה, וכלהו דרגין סלקאן פרזא דחכמתא,
דכד מסתפלן אלין דרגין יסתפל בר נש
בחכמה עלאה, והאי נשמה עייל בהו
ומתדבקן בה, וכד האי שלטא כדין ההוא בר
נש אקרי קדוש שלים מפלא. רעותא חדא
לגבי קדשא בריך הוא.

נפ"ש איהו אתערותא תתאה ודא סמיכא
בגופא וזנת ליה, וגופא אחיד בה והיא
אתאחדת בגופא. לבתר אתתקנת ואתעבידת
פרסייא לאשראה עלה רוח באתערותא דהאי
נפש דאתאחדת בגופא, כמה דכתיב, (ישעיה לב)
עד יערה עלינו רוח מפרום.

לבתר דמתקני תרוייהו, זמינין לקבלא
נשמה. דהא רוח אתעביד פרסייא
לגבי נשמה לאשראה עליה, והאי נשמה איהי
סתימא עלאה על פלא טמירא דכל טמירין.
אשתכח דאית (לה) פרסייא לפרסייא ופרסייא
לגבי עלאה עליהו. וכד תסתפל בדרגין תשפח
רזא דחכמתא בהאי מלה. וכלא הוא חכמתא
לאתדבקא בהאי גוונא מלין סתימין.

בא ראה, הנפש היא התעוררות
תחתונה שנדבקת בגוף, כמו
האור של המאור, שהאור
התחתון שהוא שחר, נדבק
בפתילה ולא נפרד ממנה ולא
נתקן אלא בה. וכשנתקן בפתילה,
נעשה כסא לאור העליון הלכן
ששורה על אותו האור השחר.

אחר כך כששניהם נתקנים, נעשה
אותו אור לכן כסא לאור הנסתר
שאינו נראה ואינו נודע מה
שורה על אותו האור הלכן, ואז
האור שלם. וכך האדם שהוא
שלם בכל, ואז נקרא קדוש, כמו
שנאמר (תהלים טו) לקדושים אשר
בארץ המה וגו'. כמו כן בסוד
עליון.

בא ראה, בשעה שאברהם נכנס
לארץ, נראה לו הקדוש ברוך הוא,
כמו שנאמר לה' הנראה אליו,
וקבל שם נפש ובנה מזבח לדרגה
היא. אחר כך הלך ונסוע
הנגבה, שקבל רוח. אחר כך [עו]
שעלה להתדבק תוך הנשמה, אז
ויכן שם מזבח לה', סתם. זו היא
הנשמה שהיא נסתרת כל
הנסתרים.

אחר כך ידע שצריך להצטרף
ולהתעטר בדרגות, מיד - וירד
אברהם מצרימה, ונצל משם, ולא
התפתה תוך אותם האורות,
ונצרך ושב למקומו. כיון שירד
ונצרך, מיד - ויעל אברהם
ממצרים. עלה ודאי ושב למקומו
ונדבק באמונה העליונה, שכתוב
הנגבה.

מבאן ולהלאה ידע אברהם
החכמה העליונה ונדבק בקדוש -
ברוך הוא, ונעשה הימין של
העולם. אז, ואברהם כבד מאד
במקנה בכסף ובזהב. כבד מאד -
בצד המזרח. במקנה - בצד

תא חזי, נפש איהי אתערותא תתא
דאתדבקא ביה בגופא. כגוונא דנהורא
דבוצינא. דנהורא תתא דאיהי אוכמא
אתדבקת בפתילה ולא אתפרש מנה ולא
אתמקנת אלא בה. וכד אתמקנת בפתילה
אתעבדת כרסייא לנהורא עלאה חוורא
דשרייא על ההוא נהורא אוכמא.

לבתר פד מתקנן תרווייהו אתעבדת
ההוא נהורא חוורא כרסייא לנהורא
סתימא דלא אתחזי ולא אתיידע מה
דשרא על ההוא נהורא חוורא. וכדין נהורא
שלים. וכך הוא בר נש דאיהו שלים בכלא.
וכדין אקרי קדוש, כמה דאת אמר, (תהלים טז)
לקדושים אשר בארץ המה וגו'. כגוונא דא
ברזא עלאה.

תא חזי, בשעתא דעאל אברהם לארעא,
אתחזי ליה קדשא ברין הוא כמה
דאתמר דכתיב לוי הנראה אליו, וקביל תמן
נפש ובנה מזבח לההוא דרגא. לבתר הלך
ונסוע הנגבה דקביל רוח. לבתר (עו)
דסליק לאתדבקא גו נשמה כדין ויכן שם מזבח לוי
סתם, דא היא נשמה דאיהי סתימא דכל
סתימין.

לבתר ידע דבעי לאצטרפא ולא תעטרא
בדרגין, מיד וירד אברהם מצרימה,
ואשתזיב מתמן. ולא אתפתא גו אנון
טהירין, ואתצריך ותב לאתריה. כיון דנחת
ואתצריך, מיד ויעל אברהם ממצרים, סליק
ודאי ותב לאתריה ואתדבק במהימנותא
עלאה דכתיב הנגבה.

מבאן ולהלאה ידע אברהם חכמתא עלאה
ואתדבק בקדשא ברין הוא ואתעבד

ימינא דעלמא. כדין ואברהם כבד מאד במקנה בכסף ובזהב. כבד מאד

המַעֲרֵב. בַּכֶּסֶף - מַצֵּד הַדְּרוֹם.
בַּזֶּהָב - מַצֵּד הַצָּפוֹן.

בָּאוּ רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי אֲבָא וְכָל
הַחֲבֵרִים וַנִּשְׁקוּ אֶת יָדוֹ. בְּכֹה רַבִּי
אֲבָא וְאָמַר, וַיִּי, כְּשֶׁתִּסְתַּלֵּק מִן
הָעוֹלָם, מִי יֵאִיר אֶת אוֹר
הַתּוֹרָה? אֲשֶׁרִי חֲלָקָם שֶׁל
הַחֲבֵרִים שְׁשׁוּמָעִים דְּבָרֵי תוֹרָה
הִלְלוּ מִפִּיד.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בֹּא רֹאֵה מַה
כְּתוּב. וַיִּלֶּךְ לְמַסְעִיו, לִפְקֹד אֶת
מְקוֹמוֹ וּדְרָגָתוֹ. לְמַסְעִיו - לְמַסְעוֹ
כְּתוּב, מִי הַמַּסְעוֹ? זֶה הַדְּרָגָה
הָרִאשׁוֹנָה שֶׁרְאוּיָהּ לוֹ בְּרִאשׁוֹנָה.
כְּתוּב כָּאֵן מַסְעוֹ, וְכְתוּב שֵׁם
(מַלְכִים-א) אָבֵן שְׁלֹמָה מִסַּע נִבְנָה.
וְהָרִי בְּאֶרְנוֹ אָבֵן שְׁלֹמָה וְדָאִי.
מַסַּע, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר.

וַיִּלֶּךְ לְמַסְעִיו, כָּל אוֹתָן הַדְּרָגוֹת,
דְּרָגָה אַחֵר דְּרָגָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר.
מִגֵּב וְעַד בֵּית אֵל, לְתַקֵּן אֶת
מְקוֹמוֹ וּלְחַבְרֵם בִּיחוד שְׁלֵם,
שֶׁהָרִי מִגֵּב וְעַד בֵּית אֵל נִמְצָא
סוּד הַחֲכֵמָה כְּרִאֻי.

אֵל הַמְּקוֹם אֲשֶׁר הָיָה שֵׁם אֶהְלָה
בַּתְּחִלָּה, אֶהְלָה בִּה"א. מִי
אֶהְלָה? זֶה בֵּית אֵל. אָבֵן שְׁלֹמָה,
כְּמוֹ שֶׁאֶמְרָנוּ. עוֹד רֶשֶׁם וְאָמַר,
אֵל מְקוֹם הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר עָשָׂה שֵׁם
בְּרִאשׁוֹנָה, שֶׁכְּתוּב לֵה' הַנִּרְאָה
אֵלָיו. וְאִזּוֹ וַיִּקְרָא שֵׁם אֲבָרָם בְּשֵׁם
ה', אִזּוֹ נִדְּבַק בְּאֶמּוּנָה הַשְּׁלֵמָה.

בֹּא רֹאֵה, בְּרִאשׁוֹנָה עָלָה מַמָּטָה
לְמַעַלָּה, שֶׁכְּתוּב וַיִּרְא ה' אֵל
אֲבָרָם, וְכְתוּב לֵה' הַנִּרְאָה אֵלָיו,
וְזֶה הַדְּרָגָה הָרִאשׁוֹנָה כְּמוֹ
שֶׁאֶמְרָנוּ אָבֵן שְׁלֹמָה [מַסַּע נִבְנָה, וְכְתוּב
לְמַסְעוֹ], וְאַחֵר כֶּף הַלּוֹף וְנִסְוֵעַ
הַנִּבְנָה, דְּרָגָה אַחֵר דְּרָגָה, עַד
שֶׁהִתְעַטֵּר בְּדְרוֹם, חֲלָקוֹ וְגוֹרְלוֹ.
אַחֵר כֶּף סֵתָם הַדְּבָר כְּשֶׁעָלָה
וְאָמַר לֵה' סֵתָם, זֶה הָעוֹלָם

בַּסְטָרָא דְּמִזְרַח. בַּמְקָנָה בַּסְטָרָא דְּמַעֲרֵב.
בַּכֶּסֶף מַסְטָרָא דְּדְרוֹם. בַּזֶּהָב מַסְטָרָא דְּצָפוֹן.
אֲתוּ רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי אֲבָא וְכָלְהוּ חֲבֵרֵי
וַנִּשְׁקוּ יָדָיו. בְּכֹה רַבִּי אֲבָא וְאָמַר וַיִּי
כִּד תִּסְתַּלֵּק מִן עֲלָמָא מָאֵן יִנְהִיר נְהוֹרָא
דְּאוּרִייתָא. וְכָאֵה חוֹלְקָהוֹן דְּחֲבֵרֵי דְּשְׁמַעִין
מַלִּין דְּאוּרִייתָא אֵלִין מְפוּמָּךְ.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן תָּא חֲזִי, מַה כְּתִיב וַיִּלֶּךְ
לְמַסְעִיו, לְמַפְקֹד אֶתְרֵיהּ וּדְרָגוֹי.
לְמַסְעִיו לְמַסְעוֹ כְּתִיב, מָאֵן מַסְעוֹ. דָּא דְּרָגָא
קְדָמָא דְּאֶתְחֲזִי לֵיהּ בְּקִדְמִיתָא, כְּתִיב הָכָא
מַסְעוֹ וְכְתִיב הָתָם (מַלְכִים א) אָבֵן שְׁלֹמָה מַסַּע
נִבְנָה. וְהָא אוֹקִימָנָא אָבֵן שְׁלֹמָה וְדָאִי. מַסַּע
כְּמָה דְּאֶתְמָר.

וַיִּלֶּךְ לְמַסְעִיו. כָּל אֲנוּן דְּרָגִין דְּרָגָא בְּתַר
דְּרָגָא כְּמָה דְּאֶתְמָר. מִגֵּב (דף פד ע"א) וְעַד
בֵּית אֵל לְאֶתְקֵנָא אֶתְרֵיהּ וּלְחַבְרָא לִוְן בִּיחודָא
שְׁלִים. דָּהָא מִגֵּב וְעַד בֵּית אֵל אֲשֶׁתִּכַּח רְזָא
דְּחֲכֵמָתָא כְּדָקָא יָאוּת.

אֵל הַמְּקוֹם אֲשֶׁר הָיָה שֵׁם אֶהְלָה בַּתְּחִלָּה,
אֶהְלָה בִּה"א, מָאֵן אֶהְלָה, דָּא בֵּית אֵל.
אָבֵן שְׁלֹמָה כְּדָאֶמְרִין. תּוּ רִשִּׁים וְאָמַר אֵל
מְקוֹם הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר עָשָׂה שֵׁם בְּרִאשׁוֹנָה
דְּכְתִיב לִי הַנִּרְאָה אֵלָיו. וְכִדִּין וַיִּקְרָא שֵׁם
אֲבָרָם בְּשֵׁם יי. כִּדִּין אֶתְדְּבַק בְּמַהִימָנוּתָא
שְׁלִימָתָא.

תָּא חֲזִי, בְּקִדְמִיתָא סְלִיק מִתְתָּא לְעִילָא
דְּכְתִיב וַיִּרְא יי אֵל אֲבָרָם. וְכְתִיב לִי
הַנִּרְאָה אֵלָיו. וְדָא הוּא דְּרָגָא קְדָמָא
כְּדָאֶמְרִין אָבֵן שְׁלֹמָה (מַסַּע נִבְנָה וְכְתִיב לְמַסְעוֹ). וּלְבְּתַר
הַלּוֹף וְנִסְוֵעַ הַנִּבְנָה. דְּרָגָא בְּתַר דְּרָגָא עַד
דְּאֶתְעַטֵּר בְּדְרוֹם חוֹלְקִיָּה וְעַדְבִּיָּה. לְבְּתַר

סֵתָם מָלָה כִּד סְלִיק וְאָמַר לִי סֵתָם, דָּא עֲלָמָא עֲלָאָה. וּמִתְמָן נָטִיל

העליון, ומשם נסע בדרגות וירד ממעלה למטה, והכל נדבק במקומו פראוי.

וכאן כשתסתכל בדרגות, תמצא את סוד החכמה העליונה. מה פתוב? וילך למסעיו מנגב. מצד הימין, ראשית העולם העליון הנסתר העמק למעלה עד אין סוף. וירד דרגה אחר דרגה [עד] מנגב ועד בית אל, ממעלה למטה.

וכתוב ויקרא שם אברהם בשם ה'. נדבק היחוד במקומו פראוי, שפתוב אל מקום המזבח אשר עשה שם פראשנה. מה זה אשר עשה שם? שהעלה אותה ממטה למעלה, ועכשו ירד בדרגות ממעלה למטה כדי שלא תזוז מאותן הדרגות העליונות והם לא יזוזו ממנה, ויתיחד הכל ביחוד אחד פראוי.

אז התעטר אברהם והיה לחלק גורלו של הקדוש ברוך הוא ודאי. אשריהם הצדיקים שמתעטרים בקדוש ברוך הוא והוא מתעטר בהם. אשריהם בעולם הזה ואשריהם בעולם הבא. עליהם פתוב (ישעיה ס) ועמך כלם צדיקים לעולם ירשו ארץ, וכתוב (משלי ד) וארח צדיקים פאור נגה הולך ואור עד נכון היום.

הלכו. כשהגיעו לשדה אחד ישבו. פתח רבי שמעון ואמר, (תהלים כה) פנה אלי וחנני. בפסוק הזה יש להסתכל בו, והרי בארנו אותו בכמה מקומות. אבל בפסוק הזה דברים נסתרים יש בו. פנה אלי - וכי דוד אמר פנה אלי וחנני? אלא בעבור דרגתו שהיא מתעטר בה הוא אמר. (שם פ) תנה עזך לעבדך - תנה עזך זה העז העליון, כפתוב (שמואל א ב) ויתן עז למלכו. מי מלכו? זה

בדרגין ונחית מעילא לתתא ואתדבק כלא באתריה כדקא יאות.

והבא פד תסתפל בדרגין תשפח רזא דחכמתא עלאה. מה כתיב וילך למסעיו מנגב. מסטרא דימינא שירותא דעלמא עלאה סתימא עמיקא לעילא עד אין סוף, ונחית דרגא בתר דרגא (עד) מנגב ועד בית אל מעילא לתתא.

וכתיב ויקרא שם אברהם בשם יי אדבק יחודא באתריה כדקא יאות דכתיב אל מקום המזבח אשר עשה שם פראשונה. מאי אשר עשה שם, דסליק לה מתתא לעילא. והשתא נחית בדרגין מעילא לתתא, בגין דהיא לא תעדי מאנון דרגין עלאין, ואנון לא יעדון מנה, ויתיחד כלא ביחודא חדא כדקא יאות.

בדין אתעטר אברהם והיה חולק עדביה דקודשא בריך הוא ודאי. זפאין אנון צדיקייא דמתעטרי ביה בקדשא בריך הוא והוא מתעטר בהון. זפאין אנון בעלמא דין וזפאין אנון בעלמא דאתי. עלייהו כתיב, (ישעיה ס) ועמך כלם צדיקים לעולם ירשו ארץ. וכתוב, (משלי ד) וארח צדיקים פאור נוגה הולך ואור עד נכון היום.

אזלו, פד מטו בחד פי חקל יתבו. פתח רבי שמעון ואמר (תהלים כה) פנה אלי וחנני וגו'. האי קרא אית לאסתפל לא ביה, והא אוקימנא ליה בכמה אתר. אבל בהאי קרא מלין סתימין אית ביה. פנה אלי. וכי דוד אמר פנה אלי וחנני. אלא בגין דרגא דיליה דאיהו אתעטר ביה קאמר. תנה עזך לעבדך, תנה עזך דא עז עלאה כדכתיב, (שמואל א ב) ויתן עז למלכו. מאן מלכו דא מלך סתם מלכא

מלך סתם, מלך המשיח. אף כֹּאן
לעבדך זה מלך המשיח, כמו
שֶׁאִמְרָנוּ מֶלֶךְ סתם.

והושיעה לְבֵן אֶמְתֶּךָ - וכי לא
הִיָּה בֶן יְשִׁי הוּא, עַד שֶׁאָמַר בְּשֵׁם
שֶׁל אָמוּ וְלֹא בְּשֵׁם שֶׁל אָבִיו?
אֵלָּא הִנֵּה הַקִּמְנוּ, שֶׁכָּאֲשֶׁר יָבֵא
אָדָם לְקַבֵּל דְּבַר עֲלִיּוֹן לְהַזְכִּיר,
צָרִיךְ לִלְכֹּת בְּדִבְרֵי שֶׁהוּא וְדָאִי,
וְעַל כֵּן הַזְכִּיר אֶת אָמוּ וְלֹא אֶת
אָבִיו. וְעוֹד, הִנֵּה שְׁנֵינִי וְשֶׁהָיָה שְׁנֵיהֶם
מֶלֶךְ כְּפִי שֶׁאִמְרָנוּ.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן תָּא חֲזִי, מַה כְּתִיב וַיְהִי רִיב
בֵּין רַעֲי מְקַנָּה אֲבָרָם, רִב כְּתִיב חֲסֵר
יּוֹד, דְּבָעָא לֹוט לְמַהְדֵּר לְפֻלְחָנָא נֹוּכְרָאָה
דְּפִלְחִי יְתָבִי אַרְעָא, וְסוֹפִיָּה דִּקְרָא אוֹכַח
דְּכְתִיב וְהַכְנַעְנִי וְהַפְרִיזִי אֲזִי יוֹשֵׁב בְּאַרְץ.
וּמִנָּלָן דְּלוֹט אַהֲדָר לְסִרְחָנִיָּה לְפֻלְחָנָא
נֹוּכְרָאָה, דְּכְתִיב וַיִּסַּע לֹוט מִקְדָּם. מָאי
מִקְדָּם, מִקְדָּמוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם. כְּתִיב הֵכָא וַיִּסַּע
לֹוט מִקְדָּם וּכְתִיב וַיְהִי בְּנִסְעָם מִקְדָּם מַה
לְהֵלֶן נָטִילוּ מִקְדָּמוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם אוֹף הֵכָא כֵּן.
בֵּינָן דִּידַע אֲבָרָהָם דְּלוֹט לְהָכִי נָטִי לְבִיָּה.
מִיד וַיֹּאמֶר אֲבָרָם אֶל לֹוט וְגו' הִפְרָד נָא
מֵעָלִי. לִית אַנְתָּ פְדָאִי לְאַתְחַבְרָא בְּהָדָאִי.
כְּדִין אַתְפָּרֶשׁ אֲבָרָהָם מִנִּיָּה וְלֹא בָּעָא לְמִיָּהָ
וּלְאַתְחַבְרָא עִמִּיָּה, דְּכָל מָאן דִּיתְחַבֵּר לְחִיָּיבָא
סוֹפִיָּה לְמִיָּהָ אֲבִתְרִיָּה וּלְאַתְעֵנֶשׁ (ד' פ' ע"ב)

- אף כֹּאן כֵּן.
בֵּינָן שִׁידַע אֲבָרָהָם שֶׁלְכּוֹךְ נָטָה
לְבֹו שֶׁל לֹוט, מִיד - וַיֹּאמֶר אֲבָרָם
אֶל לֹוט וְגו' הִפְרָד נָא מֵעָלִי.
אִינְךָ פְדָאִי לְהִתְחַבֵּר עִמִּי. אֲזִי
נִפְרָד מִמֶּנּוּ אֲבָרָהָם וְלֹא רָצָה
לִלְכֹּת וּלְהִתְחַבֵּר עִמּוֹ, שֶׁכָּל מִי
שֶׁמִּתְחַבֵּר לְרָשָׁע, סוֹפּוֹ לִלְכֹּת
אֲחֵרֵיו וּלְהַעֲנִשׁ בְּגִלְלוֹ.

כִּינָן לָנוּ? מִיָּהוּשָׁפֶט שֶׁהִתְחַבֵּר
עִם אַחָאָב, וְאַלְמֵלָא זְכוֹת אָבוֹת
נִעֲנָשׁ שָׁם, שֶׁכְּתוּב (דְּבָרֵי הַיָּמִים ב' יח)
וַיִּזְעַק יְהוֹשָׁפָט. וְאֲזִי נִצָּל, שֶׁכְּתוּב
וַיִּסִּיתָם אֱלֹהִים מִמֶּנּוּ, וְעַל כֵּן לֹא
רָצָה אֲבָרָם לִלְכֹּת עִם לֹוט. וְעַם
כָּל זֶה לֹא רָצָה לֹוט לְחַזֵּר מִסּוּרוֹ
הָרַע, אֵלָּא וַיִּבְחַר לוֹ לֹוט אֶת כָּל
כֹּפֶר הַיָּרֵד וַיִּסַּע לֹוט מִקְדָּם. נִסַּע
מִקְדָּמוֹנוּ שֶׁל הָעוֹלָם, וְלֹא רָצָה

מְשִׁיחָא. אוֹף הֵכָא לְעַבְדְּךָ דָּא מִלְּפָא מְשִׁיחָא
כְּדָאִמְרָן מֶלֶךְ סתם.

והושיעה לְבֵן אֶמְתֶּךָ, וכי לא הָיָה בְּרִיָּה דִּישִׁי
אִיָּהוּ עַד דִּאִיָּהוּ אָמַר בְּשֵׁמָא
דְּאִמִּיָּה וְלֹא בְּשֵׁמָא דְּאָבִיו. אֵלָּא הָא אוֹקִימָנָא
דְּכַד יִיתִי בֶר נֶשׁ לְקַבֵּל מַלְאָה עֲלָאָה לְאַדְכָּרָא,
בְּעִי לְמַהְדֵּר בְּמַלְאָה דִּאִיָּהוּ וְדָאִי. וְעַל דָּא אַדְכָּר
לְאִמִּיָּה וְלֹא לְאָבִיו. וְתוּ הָא תְּנִינָן (ד"א ל"ג דהא)
דָּא מֶלֶךְ כְּדָאִמְרָן.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן תָּא חֲזִי, מַה כְּתִיב וַיְהִי רִיב
בֵּין רַעֲי מְקַנָּה אֲבָרָם, רִב כְּתִיב חֲסֵר
יּוֹד, דְּבָעָא לֹוט לְמַהְדֵּר לְפֻלְחָנָא נֹוּכְרָאָה
דְּפִלְחִי יְתָבִי אַרְעָא, וְסוֹפִיָּה דִּקְרָא אוֹכַח
דְּכְתִיב וְהַכְנַעְנִי וְהַפְרִיזִי אֲזִי יוֹשֵׁב בְּאַרְץ.
וּמִנָּלָן דְּלוֹט אַהֲדָר לְסִרְחָנִיָּה לְפֻלְחָנָא
נֹוּכְרָאָה, דְּכְתִיב וַיִּסַּע לֹוט מִקְדָּם. מָאי
מִקְדָּם, מִקְדָּמוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם. כְּתִיב הֵכָא וַיִּסַּע
לֹוט מִקְדָּם וּכְתִיב וַיְהִי בְּנִסְעָם מִקְדָּם מַה
לְהֵלֶן נָטִילוּ מִקְדָּמוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם אוֹף הֵכָא כֵּן.
בֵּינָן דִּידַע אֲבָרָהָם דְּלוֹט לְהָכִי נָטִי לְבִיָּה.
מִיד וַיֹּאמֶר אֲבָרָם אֶל לֹוט וְגו' הִפְרָד נָא
מֵעָלִי. לִית אַנְתָּ פְדָאִי לְאַתְחַבְרָא בְּהָדָאִי.
כְּדִין אַתְפָּרֶשׁ אֲבָרָהָם מִנִּיָּה וְלֹא בָּעָא לְמִיָּהָ
וּלְאַתְחַבְרָא עִמִּיָּה, דְּכָל מָאן דִּיתְחַבֵּר לְחִיָּיבָא
סוֹפִיָּה לְמִיָּהָ אֲבִתְרִיָּה וּלְאַתְעֵנֶשׁ (ד' פ' ע"ב)
בְּגִינִיָּה.

מִנָּלָן מִיָּהוּשָׁפֶט דִּאתְחַבֵּר עִם אַחָאָב
וְאַלְמֵלָא זְכוֹ דְּאֲבָהָן אַתְעֵנֶשׁ תִּמָּן
דְּכְתִיב, (דְּבָרֵי הַיָּמִים ב' יח) וַיִּזְעַק יְהוֹשָׁפָט. וּכְדִין
אֲשִׁתְּזִיב דְּכְתִיב וַיִּסִּיתָם אֱלֹהִים מִמֶּנּוּ. וְעַל
דָּא לֹא בָּעָא אֲבָרָם לְמִיָּהָ בְּהָדִיָּה דְּלוֹט. וְעַם
כָּל דָּא לֹא בָּעָא לֹוט לְמַהְדֵּר מִסּוּרְחָנִיָּה אֵלָּא
וַיִּבְחַר לוֹ לֹוט אֶת כָּל כֹּפֶר הַיָּרֵד. וַיִּסַּע לֹוט

לדבק באמונה השלמה כמו
אברהם.

אברהם ישב בארץ פנעו, להדבק
במקום האמונה ולדעת החכמה
להדבק ברבוננו. ולוט ישב בערי
הפפר ויאהל עד סדם, עם אותם
הרשעים של העולם שיצאו
מתוך האמונה, שכתוב ואנשי
סדם רעים וחטאים לה' מאד. כל
אחד נפרד לדרך פראוי. משום
כך אשריהם החברים
שמשפדלים בתורה יומם ולילה,
והחברות שלהם עם הקדוש
ברוך הוא, ועליהם כתוב (דברים ד)
ואתם הדבקים בה' אלהיכם
חיים כלכם היום.

וה' אמר אל אברהם אחרי הפך
לוט מעמו וגו'. רבי אבא פתח,
(יונה א) ויקם יונה לברח תרשישה
מלפני ה' וגו'. אוי למי שמסתתר
מלפני הקדוש ברוך הוא,
שכתוב בו (ירמיה כג) הלא את
השמים ואת הארץ אני מלא נאם
ה', והוא בא לברח מלפניו?!

א"ל כתוב (שיר ג) יונתי בחגוי
הסלע בסתר המדרגה. יונתי - זו
פנסת ישראל. בחגוי הסלע - זו
ירושלים שהיא עולה על כל
העולם. מה הסלע הוא עליון
וחזק על הכל, אף ירושלים היא
עליונה וחזקה על הכל. בסתר
המדרגה - זה [בית המקדש] המקום
שנקרא בית קדשי הקדשים,
הלב של כל העולם.

ומשום כך כתוב בסתר המדרגה,
משום ששם היתה השכינה
נסתרת, כמו אשה שהיא צנועה
לבעלה ואין יוצאת מביתה
החוצה, כמו שנאמר (תהלים קכח)
אשתך כגפן פוריה בירכתי ביתך
וגו'. כך פנסת ישראל אינה
שורה מחוץ למקומה בסתר
המדרגה אלא בזמן של הגלות
שהיא בתוך הגלות. ומשום

מקדם אתנטיל מן קדמאה דעלמא ולא בעא
לאתדבקא במהימנותא שלימתא כאברהם.

אברהם ישב בארץ פנעו. לאתדבקא באתרא
דמהימנותא ולמנדע חכמתא
לאתדבקא במאריה. ולוט ישב בערי הפפר
ויאהל עד סדום. עם אנון חייבין דעלמא
דנפקו מגו מהימנותא דכתיב ואנשי סדום
רעים וחטאים ליי מאד. כל חד אתפרש
לארחה פדקא יאות. בגין כך זפאין אנון
חברייא דמשפדלי באורייתא ימא וליילא,
וחברותא דלהון פקודשא בריך הוא. ועלייהו
כתיב, (דברים ד) ואתם הדבקים ביי אלהיכם
חיים כלכם היום:

ויי אמר אל אברהם אחרי הפך לוט מעמו
וגו'. רבי אבא פתח (יונה א) ויקם יונה
לברוח תרשישה מלפני יי וגו'. ווי למאן
דאסתתר מקמי קדשא בריך הוא דכתיב ביה
(ירמיה כג) הלא את השמים ואת הארץ אני מלא
נאם יי והוא אתי למערק מקמיה.

א"ל כתיב, (שיר השירים ב) יונתי בחגוי הסלע
בסתר המדרגה. יונתי דא כנסת
ישראל. בחגוי הסלע דא ירושלים דאיהי
סלקא על כל עלמא. מה סלע איהי עלאה
ותקיפא על פלא אוף ירושלים איהי עלאה
ותקיפא על פלא. בסתר המדרגה דא (בית
המקדש) אתר דאקרי בית קדש הקדשים לבא
דכל עלמא.

ובגין כך כתיב בסתר המדרגה בגין דתמן
הות שכינתא מסתתרא כאתתא דאיהי
צנועה לבעלה ולא נפקא מביתא לבר. כמה
דאת אמר (תהלים קכח) אשתך כגפן פוריה
בירכתי ביתך וגו'. כך פנסת ישראל לא
שרייא לבר מאתרהא בסתירו דדרגא אלא

שֶׁהִיא בְּגִלוּת, לְשָׁאֵר הָעַמִּים יֵשׁ
טוֹבָה וּשְׁלוֹה יוֹתֵר.

בֹּא רֹאה, בְּזִמְנֵי שִׁישְׁרָאֵל שׁוֹרִים
בְּאַרְצָה הַקְּדוּשָׁה, הַכֹּל הִיָּה מִתְקֵן
כְּרֹאוֹי, וְהַפֶּסֶס שֶׁלֹּם עֲלֵיהֶם,
וְעוֹשִׂים אֶת הָעֲבוּדָה, וּבֹקֵעַ
הָאוֹרִים שֶׁל הָעוֹלָם. וְאוֹתָהּ
הָעֲבוּדָה עוֹלָה לְמַעַל בְּמִקְוָמָה,
מִשּׁוּם שֶׁהָאֶרֶץ לֹא הִתְתַּקְּנָה
לְעֲבוּדָה אֲלֹא לְיִשְׂרָאֵל לְבָדֶם.
וּמִשּׁוּם כִּף שָׁאֵר הָעַמִּים עוֹבְדֵי
עֲכוּ"ם הֵיוּ מִתְרַחֲקִים, שֶׁלֹּא הֵיוּ
שׁוֹלְטִים בָּהּ כְּמוֹ עֲכָשׁוּ, מִשּׁוּם
שֶׁלֹּא נִזְוְנוּ אֲלֹא מִהִתְמַצִּית.

וְאַם תֹּאמַר, הֲרִי רֹאִינוּ כִּמָּה
מְלָכִים הֵיוּ שֶׁשְׁלֹטוֹ בְּזִמְנֵי שְׁבִית
הַמִּקְדָּשׁ קָיָם עַל הָעוֹלָם - בֹּא
רֹאה, בְּבֵית רֹאשׁוֹן, כְּשֶׁטֶרֶם
טִמְאוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הָאֶרֶץ, לֹא הֵיוּ
שׁוֹלְטִים שָׁאֵר הָעַמִּים עוֹבְדֵי
עֲכוּ"ם, אֲלֹא נִזְוְנוּ מִן הִתְמַצִּית,
וְכֵה הֵיוּ שׁוֹלְטִים וְלֹא כָּל כֶּף.
כִּיֵּן שֶׁחֲטָאוּ יִשְׂרָאֵל וְטִמְאוּ אֶת
הָאֶרֶץ, אָז כִּבְיָכֹל דָּחוּ אֶת
הַשְּׂכִינָה מִמִּקְוָמָה, וְהִתְקַרְּבָה
לְמִקְוָם הָאֲחֵר, וְאָז שְׁלֹטוֹ שָׁאֵר
הָעַמִּים וְנִתְּנָה לָהֶם הָרְשׁוּת
לְשֹׁלֵט.

בֹּא רֹאה, עַל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לֹא
שׁוֹלֵט מִמֶּנָּה אֲחֵר פָּרֵט לְקְדוּשָׁתָהּ
כְּרוּף-הוּא לְבָדוּ. וּבִשְׁעָה
שֶׁחֲטָאוּ יִשְׂרָאֵל וְהֵיוּ מְקַטְרִים
לְעֲבוּדָה הַזֶּרָה שְׁכַתוֹף הָאֶרֶץ,
כִּבְיָכֹל נִדְחָתָה הַשְּׂכִינָה
מִמִּקְוָמָה, וּמוֹשְׁכִים וּמְקַטְרִים
לְקֶשֶׁר עֲבוּדָה זָרָה לְתוֹף
הַשְּׂכִינָה, וְאָז נִתְּנָה לָהֶם
הַשְּׁלִיטָה, מִשּׁוּם שֶׁקִּטְרַת הִיא
קֶשֶׁר לְהִתְקַשֵּׁר, וְאָז שְׁלֹטוֹ שָׁאֵר
הָעַמִּים וּבִטְלוּ נְבִיאִים, וְכָל אוֹתָן
הַדְּרָגוֹת הָעֲלִיוֹנוֹת לֹא שְׁלֹטוֹ
בְּאַרְצָה.

וְרֹא הִסִּירוּ אֶת שְׁלִיטַת שָׁאֵר
הָעַמִּים, מִשּׁוּם שֶׁהֵם מְשֻׁכּוֹ אֶת

בְּזִמְנָא דְּגִלוּתָא דְּאִיהוּ בְּגוֹ גִּלוּתָא, וּבְגִין
דְּאִיהִי בְּגִלוּתָא, שָׁאֵר עַמִּין אִית לֹון טִיבּוּ
וּשְׁלוֹה יִתִּיר.

הָא חֲזִי, בְּזִמְנָא דִּישְׂרָאֵל שְׂרִיין עַל אֶרְעָא
קְדִישָׁא כָּלֹא הָוָה מִתְתַּקֵּן כְּדָקָא יְאוּת,
וּכְרִסְיָא שְׁלִים עֲלֵיהוּ, וְעַבְדֵי פּוֹלְחָנָא וּבִקְעַ
אוֹרִין דְּעִלְמָא וְסָלִיק הָהוּא פּוֹלְחָנָא לְעִילָא
לְאַתְרֵיהּ, בְּגִין דְּאַרְעָא לֹא אִתְתַּקְּנָת לְפּוֹלְחָנָא
אֲלֹא לְיִשְׂרָאֵל בְּלַחֲוִדֵיהּ. וּבְגִין כֶּף שָׁאֵר
עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוּדַת כּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת הָווּ
מִתְרַחֲקֵי דְלֹא הָווּ שְׁלֹטִין בָּהּ כְּדֵהִשְׁתָּא בְּגִין
דְּלֹא אִתְזְנוּ אֲלֹא מִתְמַצִּית.

וְאִי תִימָא הָא חֲמִינֵן כִּמָּה מְלָכִין הָווּ
דְּשְׁלִיטִין בְּזִמְנָא דְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ קָיָם עַל
עִלְמָא. תָּא חֲזִי, בְּבֵית רֹאשׁוֹן עַד לֹא סְאִיבּוּ
יִשְׂרָאֵל אֶרְעָא, לֹא הָווּ שְׁלֹטִין שָׁאֵר עַמִּין
עוֹבְדֵי עֲבוּדַת כּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת אֲלֹא אִתְזְנוּ
מִתְמַצִּית וְכֵה הָווּ שְׁלֹטִין וְלֹאוּ כָּל כֶּף. כִּיֵּן
דְּחָבוּ יִשְׂרָאֵל וְסְאִיבּוּ אֶרְעָא כְּדִין כִּבְיָכֹל דָּחוּ
לָהּ לְשְׂכִינְתָּא מֵאַתְרָהּ וְאַתְקַרְבַת לְדוּכְתָּא
אַחְרָא, וּכְדִין שְׁלֹטִין שָׁאֵר עַמִּין וְאַתִּייהִיב
לֹון רִשּׁוֹ לְשְׁלֹטָא.

הָא חֲזִי, אֶרְעָא דִּישְׂרָאֵל לֹא שְׁלִיט עָלֶיהָ
מִמֶּנָּא אַחְרָא כִּרְ קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא
בְּלַחֲוִדֵי. וּבִשְׁעָתָא דְּחָאבּוּ יִשְׂרָאֵל וְהָווּ
מְקַטְרִין לְטַעֲוֹן אַחְרָנִין בְּגוֹ אֶרְעָא, כִּבְיָכֹל
אַדְחִיָּא שְׂכִינְתָּא מֵאַתְרָהּ וּמִשְׁכֵּי וּמְקַטְרֵי
לְאַתְקַשְׂרָא טַעֲוֹן אַחְרָן גּוֹ שְׂכִינְתָּא, וּכְדִין
אַתִּייהִיב לֹון שְׁלֹטְנוּתָא, בְּגִין דְּקִטְרַת קִטְרָא
הוּא לְאַתְקַטְרָא. וּכְדִין שְׁלֹטוֹ שָׁאֵר עַמִּין,
וּבִטְלוּ נְבִיאִים, וְכָל אֲנוּן דְּרִגִין עֲלֵאִין לֹא
שְׁלֹטוֹ בְּאַרְעָא.

וְרֹא אַעֲדִיו שְׁלֹטְנוּתָא דְּשָׁאֵר עַמִּין בְּגִין

השכינה אליהם. ועל זה הנה בבית שני לא סרה השליטה משאר העמים, וכל שכן בגלות השכינה בשאר העמים, המקום ששם שולטים שאר הממנים. ומשום כך פלם יונקים מן השכינה שנקרבת אליהם.

ועל זה, בזמן שישראל היו שרויים על הארץ ועובדים את עבודת הקדוש ברוך הוא, השכינה היתה צנועה ביניהם, ולא יצאה מתוך ביתה החוצה בגלוי. ומשום כך, כל אותם הנביאים שהיו באותו הזמן, לא נטלו נבואה אלא במקומה, כפי שאמרנו. ומשום כך יונה היה בורח מחוץ לארץ הקדש, כדי שלא תתגלה עליו הנבואה, ולא ילך בפליחות של הקדוש ברוך הוא.

ואם תאמר, הרי ראינו שהתגלתה השכינה בבבל, שהיא בחוץ - הנה פרשנו שכתוב (יחזקאל א) היה היה, שהיה מה שלא היה מלפני כן מיום שנבנה בית המקדש, והנבואה היתה היתה לשעתה. וכתוב על נהר פבר, הנגר שפבר היה מן היום שנבנה העולם, והשכינה תמיד התגלתה עליו, שכתוב (בראשית ב) ונהר יצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד וגו' [שם האחד וגו'], וזה הוא אחד מהם.

ושם נגלתה השכינה לפי שעה שהצטרכו אותה ישראל לפי צערם, אבל בזמן אחר לא התגלתה. ומשום כך יונה, כדי שלא תשרה עליו השכינה ולא תתגלה עליו, הלך מארץ הקדש וברח. וזה שכתוב (יונה א) מלפני ה'. וכתוב פי ידעו האנשים פי מלפני ה' הוא ברח

אף כך לא ראויה ולא מתגלה אלא

דאנון משכו לשכינתא לגבייהו. ועל דא בבית שני הא שולטנותא משאר עמין לא אעדיו וכל שכן בגלותא דשכינתא בשאר עמין אתר דשאר ממנן שלטין ובגין כך פלהו ינקין מן שכינתא דאתקריבת גביהו.

ועל (דף פה ע"א) דא בזמנא דישראל הוה שראן על ארעא ופלחי פולחנא דקדשא בריה הוא, שכינתא הוה צנועה בינייהו ולא נפקת מגו ביתא לבר באתגלייא. ובגין כך פל אנון נביאים דהוה בההוא זמנא לא נטלו נבואה אלא באתרה פדקאמרן. ובגין כך יונה הוה ערק לבר מארעא קדישא, דלא יתגלי עליה נבואה ולא יהי בפליחותא דקדשא בריה הוא.

ואי תימא הא חמינן דאתגלייא שכינתא בבבל דאיהו לבר. הא אוקימנא דכתיב, (יחזקאל א) היה היה, דהיה מה דלא היה מן קדמת דנא מיומא דאתבני בי מקדשא, והיה נבואה לשעתא הוה וכתיב על נהר פבר, נגר דכבר היה מיומא דאתבני עלמא, ושכינתא אתגלייא תדיר עליה דכתיב, (בראשית ב) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד וגו'. (שם האחד וגו') ודא איהו חד מינייהו.

ותמן אתגלייא שכינתא לפום שעתא דאצטריכו לה ישראל לפום צערייהו. אבל בזמנא אחרא לא אתגלייא. ובגין כך יונה בגין דלא תשרי עלוי שכינתא ולא תתגלי עליה, אזל מארעא קדישא וערק. הדא הוא דכתיב (יונה א) מלפני יי. וכתוב פי ידעו האנשים פי מלפני יי הוא בורח.

תא חזי, כמה דשכינתא לא אתגליא אלא באתרא דאתחזי לה, אוף הכי לא

בא ראה, כמו שהשכינה לא מתגלה אלא במקום הראוי לה,

בְּאֶדָם שְׂרָאוֹי לָהּ. שְׁהָרִי מִיּוֹם
שְׁעָלָה עַל רְצוֹנוֹ שֶׁל לׁוֹט
לְהַתְּהַפֵּךְ לְסוּרוֹ הָרַע, הַסִּתְּלָקָה
רוּחַ הַקֹּדֶשׁ מֵאֲבָרָהּם.
וּכְשֶׁהִסְתַּלַּק מִמֶּנּוּ לׁוֹט, מִיד
שְׁרָתָה רוּחַ הַקֹּדֶשׁ בְּמִקְוָמָה. זֶהוּ
שְׁכָתוֹב וְה' אָמַר אֶל אֲבָרָם אַחֲרֵי
הַפֶּרֶד לׁוֹט מַעֲמוֹ וְגו'.

בֹּא רֵאָה, כִּיּוֹן שְׂרָאָה אֲבָרָהּם
שְׁלׁוֹט הִיָּה שֶׁב לְסוּרוֹ הָרַע, הִיָּה
פּוֹחֵד אֲבָרָהּם. אָמַר, אוּלֵי חֶסֶם
וְשָׁלוֹם מִשׁוֹם הַחֲבֵרוֹת עִם זֶה
אֲבִדְתִּי בְּגִלְלוֹ אֶת הַחֶלֶק הַקְּדוֹשׁ
שְׁעֵטֶר אוֹתִי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.
כִּיּוֹן שֶׁנִּפְרַד מִמֶּנּוּ, אָמַר לוֹ, שֶׂא
נָא עֵינֶיךָ וּרְאָה מִן הַמָּקוֹם אֲשֶׁר
אֶתָּה שָׁם.

כִּמּוֹ מֶה זֶה מִן הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אֶתָּה
שָׁם? שֶׁנִּדְבַּקְתָּ בּוֹ בַּתְּחִלָּה
וְהַתְּעַטַּרְתָּ בְּאַמוּנָה הַשְּׁלֵמָה.
צִפְנָה וְנִגְבָּה וְקִדְמָה וְיָמָה - אֵלּוּ
הֵם מִסְּעֵיו שֶׁהָיוּ בַּתְּחִלָּה, שְׁכָתוֹב
וַיִּלָּךְ לְמִסְּעָיו. וְכָתוּב הָלוֹךְ וְנִסּוּעַ
הַנִּגְבָּה - אֵלּוּ הַדְּרָגוֹת הָעֲלִיּוֹנוֹת
שֶׁהַתְּעַטֵּר בְּאַמוּנָה הַשְּׁלֵמָה
בַּתְּחִלָּה.

וְאִזּוֹ הַתְּבַשֵּׁר שֶׁלֹּא תִזְוֶה מִמֶּנּוּ
וּמִכִּנּוּי לְעוֹלָמִים, שְׁכָתוֹב כִּי אֶת
כָּל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֶתָּה רֹאֶה. מֶה זֶה
אֲשֶׁר אֶתָּה רֹאֶה? זֶה הַדְּרָגָה
הָרִאשׁוֹנָה שֶׁהַתְּגַלְתָּה לוֹ, כִּמּוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר לָהּ הִנֵּה רֹאֶה אֵלָיו. וּמִשׁוֹם
כֵּךְ אֲשֶׁר אֶתָּה רֹאֶה, מִשׁוֹם
שֶׁהַדְּרָגָה הָרִאשׁוֹנָה הִזּוּ נִכְלָלָת
מִכָּל הַדְּרָגוֹת וְכָלֵן נִרְאוֹת בָּהּ.
וּמִשׁוֹם כֵּךְ כִּי אֶת כָּל הָאָרֶץ אֲשֶׁר
אֶתָּה רֹאֶה וְגו'.

רַבִּי אֶלְעָזָר נִקְלַע לְבֵית אֲכִסְנִיָּה
בְּלוֹד, וְהָיָה עִמּוֹ רַבִּי חִזְקִיָּה. קָם
בְּלִילָה לְעֶסֶק בַּתּוֹרָה. קָם רַבִּי
חִזְקִיָּה אֵלָיו. אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר,
הַחֲבֵרִים נִמְצְאוּ בְּאַרְמוֹן צָר.

פָּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (שִׁיר ב)
כְּתִפּוֹת בְּעֵצֵי הַיַּעַר וְגו'.

אֶתְחַזִּי וְלֹא אֶתְגַּלֶּיָּא אֶלָּא בְּכַר נֶשׁ דְּאֶתְחַזִּי
לָהּ. דִּהָא מִן יוֹמָא דְסָלִיק עַל רַעוּתִיָּה דְלׁוֹט
לְאֶתְהַפֵּכָא בְּסִרְחָנִיָּה, אֶסְתַּלַּקְתָּ רוּחָא קְדִישָׁא
מֵאֲבָרָהּם. וְכֵד אֶסְתַּלַּק לׁוֹט מִנִּיהּ, מִיד שְׂרָא
רוּחַ קְדִישָׁא בְּדוּכָתִיָּה הָדָא הוּא דְכָתִיב וַיִּי
אָמַר אֶל אֲבָרָם אַחֲרֵי הַפֶּרֶד לׁוֹט מַעֲמוֹ וְגו'.

הָא חֲזִי, כִּיּוֹן דִּחְמָא אֲבָרָהּם דְלׁוֹט הָוָה תֵּב
לְסִרְחָנִיָּה, הָוָה דְּחִיל אֲבָרָהּם. אָמַר
דִּילְמָא חֶסֶם וְשָׁלוֹם בְּגִין חֲבֵרוֹתָא דָּדָא אֲבִידְנָא
בְּגִינִיָּה חוּלְקָא קְדִישָׁא דְאַעֲטֵר לִי קְדִישָׁא
בְּרִיךְ הוּא. כִּיּוֹן דְּאֶתְפָּרַשׁ מִנִּיהּ אָמַר לִיהּ שֶׂא
נָא עֵינֶיךָ וּרְאָה מִן הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אֶתָּה שָׁם.

כֹּמֵי מִן הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אֶתָּה שָׁם דְּאֶתְדַּבַּקְתָּ
בִּיהּ בְּקִדְמִיתָא וְאֶתְעַטַּרְתָּ בְּהִימְנוּתָא
שְׁלִימָתָא. צִפְנָה וְנִגְבָּה וְקִדְמָה וְיָמָה. אֵלּוּ
אֲנוּן מִסְּעֵיו דִּהְיוּ בְּקִדְמִיתָא דְכָתִיב וַיִּלָּךְ
לְמִסְּעָיו. וְכָתִיב הָלוֹךְ וְנִסּוּעַ הַנִּגְבָּה. אֵלּוּ
דְּרָגִין עֲלָאִין דְּאֶתְעַטֵּר בְּמַהִימְנוּתָא שְׁלִימָתָא
בְּקִדְמִיתָא.

וּבְדִין אֶתְבַּשֵּׁר דְלֹא יַעֲדִי מִנִּיהּ וּמִן בְּנוֹי
לְעֵלְמִין דְכָתִיב כִּי אֶת כָּל הָאָרֶץ אֲשֶׁר
אֶתָּה רֹאֶה. מֹאֵי אֲשֶׁר אֶתָּה רֹאֶה. דָּא דְרָגָא
קִדְמָאָה דְּאֶתְגַּלֶּיָּא לִיהּ כְּמָה דְּאֶתְ אָמַר לִי
הִנֵּה רֹאֶה אֵלָיו. וּבְגִין כֵּךְ אֲשֶׁר אֶתָּה רֹאֶה בְּגִין
דְּדְרָגָא דָּא קִדְמָאָה אֶתְפַּלִּיל מִפְּלִהּ דְּרָגִין
וְכִלְהוּ אֶתְחַזִּין בִּיהּ, וּבְגִין כֵּךְ כִּי אֶת כָּל
הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֶתָּה רֹאֶה וְגו'.

רַבִּי אֶלְעָזָר אַעֲרַע בְּבִי אוֹשְׁפִיזָא בְּלוֹד, וְהָוָה
עִמִּיהּ רַבִּי חִזְקִיָּה. קָם בְּלִילָיָא לְמַלְעִי
בְּאוּרִייתָא, קָם רַבִּי חִזְקִיָּה גְבִיָּה. אָמַר לִיהּ
רַבִּי אֶלְעָזָר בְּקִיסְטָרָא דְקוֹסְטָא חֲבֵרִיָּא
שְׁכִיחִי.

פָּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר (שִׁיר הַשִּׁירִים ב) כְּתִפּוֹת

בְּעֲצֵי הַיַּעַר וְגו'. כְּתוּבָה, דָּא קִדְּשָׁא בְּרִיף
הוא, דְּאִיהוּ חֲמִיד וּמִתְעַטֵּר בְּגוּנוֹי מִכָּל
שָׂאֵר אֵילָנִין דְּלֹא אֵית דְּדָמִי לֵיהּ. רְשִׁים
אִיהוּ מִכָּלָא, רְשִׁים הוּא דְלִית אַחְרָא כּוּתִיָּה.
בְּגִינִי כֶּךָ בְּצִלּוֹ חֲמִידִי. בְּצִלּוֹ וְלֹא בְּצִלָּא
אַחְרָא. בְּצִלּוֹ וְלֹא בְּצִלָּא דְשָׂאֵר מִמֶּנָּן.
חֲמִידִי, אִימָתִי, מִן יוֹמָא דְהוּא אֲבִרָהּ
בְּעִלְמָא דְאִיהוּ חֲמִיד וְרַחֲמִים לֵיהּ לְקוּדְשָׁא
בְּרִיף הוּא בְּאַהֲבָה כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (ישעיה מא)
אֲבִרָהּ אוּהֲבִי. וּפְרִיּוֹ מִתּוֹק לַחֲפִי, דָּא הוּא
יַצְחָק דְּאִיהוּ אִיבָא קִדְּשָׁא.

דְּכָר אַחֵר בְּצִלּוֹ חֲמִידִי וַיִּשְׁכַּתִּי, דָּא יַעֲקֹב.
וּפְרִיּוֹ מִתּוֹק לַחֲפִי, דָּא יוֹסֵף הַצַּדִּיק
דְּעֵבֶד פִּירִין קִדְּשִׁין בְּעִלְמָא. וְעַל דָּא כְּתִיב
(בראשית לו) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף. דְּכָל אֲנוּן
תוֹלְדוֹת דְּיַעֲקֹב (יוֹסֵף דְּאִיהוּ דְּעֵבֶד תוֹלְדוֹת) (נ"א בְּיוֹסֵף הַצַּדִּיק
קִיּוּמִי, דְּעֵבֶד תוֹלְדוֹת כְּעִין כְּלָחוּ) (ד"א ל"ג שְׁכָמִים), וּבִגִּין כֶּךָ
אֲקִרוּן יִשְׂרָאֵל עַל שְׁמָא דְאַפְרִים דְּכְתִיב,
(ירמיה לא) הֵבֶן יִקְרִי לִי אֲפְרִים וְגו'.

דְּכָר אַחֵר כְּתוּבָה בְּעֲצֵי הַיַּעַר. דָּא אֲבִרָהּ.
דְּדָמִי לֵיהּ לְתַפּוּחַ דְּסָלִיק רִיחִין (דף פה
ע"ב) וְאַתְרֵשִׁים בְּמַהִימְנוּתָא שְׁלִימָתָא עַל כָּל
בְּנֵי דְרִיָּה, וְאַתְרֵשִׁים חַד לְעִילָא, וְאַתְרֵשִׁים
חַד לְתַתָּא דְכְתִיב (יחזקאל ל"ג כ"ד) אֶחָד הָיָה
אֲבִרָהּ. מְאִי טַעְמָא הוּא אֶחָד. דְּלֹא הוּא
אַחְרָא בְּעִלְמָא דִּי סָלִיק לְמַהִימְנוּתָא דְקִדְּשָׁא
בְּרִיף הוּא בֵּר אִיהוּ. אָמַר לֵיהּ רַבִּי חִזְקִיָּה
וְהָא כְּתִיב וְאֵת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בַחֲרִין. אָמַר
לֵיהּ עַד כְּעַן אֲנוּן לֹא הוּוּ בְּדִרְגִין עֲלָאִין
דְּאַתְעַטֵּר בָּהּ אֲבִרָהּ.

לְבַתֵּר אָמַר לֵיהּ תוּ שְׁמַעְנָא דְלֹא אֲקִרִי
אֲבִרָהּ אֶחָד עַד דְּאַסְתַּלַּק בִּיצְחָק
וַיַּעֲקֹב. כִּיּוֹן דְּאַסְתַּלַּק בִּיצְחָק וַיַּעֲקֹב (נ"א וְהָא)

- זֶה הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁהוּא
נִחְמַד וּמִתְעַטֵּר בְּגוּנוֹי מִכָּל שָׂאֵר
הָאֵילָנוֹת שְׁאִין מִי שְׁדוּמָה לוֹ.
רְשִׁים הוּא מִן הַכֹּל, רְשִׁים הוּא
שְׁאִין אַחֵר כְּמוֹתוֹ. מִשּׁוּם כֶּךָ בְּצִלּוֹ
חֲמִידִי. בְּצִלּוֹ וְלֹא בְּצִלָּא שֶׁל אַחֵר.
בְּצִלּוֹ וְלֹא בְּצִלָּא שֶׁל שָׂאֵר הַמִּמֶּנִּים.
חֲמִידִי - מִתִּי? מִן הַיּוֹם שֶׁהָיָה
אֲבִרָהּ בְּעוֹלָם, שְׁהוּא נִחְמַד
וְאֵהָב אֵת הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
בְּאַהֲבָה, כְּמוֹ שְׁנֹאמַר (ישעיה מא)
אֲבִרָהּ אֲהֲבִי. וּפְרִיּוֹ מִתּוֹק לַחֲפִי -
זֶה הוּא יַצְחָק, שְׁהוּא פְרִי קִדּוּשׁ.
דְּכָר אַחֵר בְּצִלּוֹ חֲמִידִי וַיִּשְׁכַּתִּי -
זֶה יַעֲקֹב. וּפְרִיּוֹ מִתּוֹק לַחֲפִי - זֶה
יוֹסֵף הַצַּדִּיק שֶׁעָשָׂה פְרוֹת קִדּוּשִׁים
בְּעוֹלָם, וְעַל זֶה כְּתוּב (בראשית לו)
אֵלֶּה תוֹלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף. שְׁכָל
אוֹתָם הַתּוֹלְדוֹת שֶׁל יַעֲקֹב [יוֹסֵף שְׁהוּא
שְׁעוּשָׂה תוֹלְדוֹת] [נ"א בְּיוֹסֵף הַצַּדִּיק הֵם עוֹמְדִים,
שְׁעוּשָׂה תוֹלְדוֹת כְּעִין כְּלָם] [ד"א שְׁכָמִים],
וּמִשּׁוּם כֶּךָ נִקְרָא יִשְׂרָאֵל עַל שֵׁם
אֲפְרִים, שְׁכָתוֹב (ירמיה לא) הֵבֶן יִקְרִי
לִי אֲפְרִים וְגו'.

דְּכָר אַחֵר כְּתוּבָה בְּעֲצֵי הַיַּעַר - זֶה
אֲבִרָהּ, שְׁדוּמָה לְתַפּוּחַ שְׁמַעְלָה
רִיחִתוֹ, וְנִצְטִיטֵן בְּאַמּוּנָה שְׁלָמָה עַל
כָּל בְּנֵי דוֹרוֹ, וְנִרְשֵׁם אֶחָד לְמַעְלָה
וְנִרְשֵׁם אֶחָד לְמַטָּה, שְׁכָתוֹב אֶחָד
הָיָה אֲבִרָהּ. מָה הַטַּעַם הָיָה
אֶחָד? שְׁלֹא הָיָה אַחֵר בְּעוֹלָם
שֶׁעָלָה לְאַמּוּנַת הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
פְּרִט לוֹ. אָמַר לוֹ רַבִּי חִזְקִיָּה, וְהָרִי
כְּתוּב וְאֵת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ
בַחֲרִין? אָמַר לוֹ, עַד כְּעַתָּה הֵם לֹא
הָיוּ בְּדִרְגוֹת עֲלִיוֹנוֹת שֶׁהַתְעַטֵּר
בָּהֶם אֲבִרָהּ.

אַחֵר כֶּךָ אָמַר לוֹ, עוֹד שְׁמַעְתִּי,
שְׁלֹא נִקְרָא אֲבִרָהּ אֶחָד עַד
שֶׁהַתְעַלָּה בִּיצְחָק וַיַּעֲקֹב. כִּיּוֹן
שֶׁהַתְעַלָּה בִּיצְחָק וַיַּעֲקֹב וְהָיוּ
שְׁלִשְׁתָּם אֲבוֹת הָעוֹלָם, אֲזַי נִקְרָא

וְהָיוּ כְּלָהּ תְּלַתְהוֹן אֲבָהּ

אֲבָרְהָם אָחֵד. וְאִזּוּ הוּא תַּפּוּחַ
בְּעוֹלָם, מֵצִין מִכָּל בְּנֵי הָעוֹלָם.
אָמַר לוֹ, יִפָּה אֲמַרְתָּ.

דָּבָר אַחֵר, כְּתוּבָה בְּעֵצֵי הַיַּעַר -
זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. כֵּן דּוֹדִי - זֶה
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. בְּצִלוֹ - זֶה
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. חֲמִדְתִּי וַיִּשְׁכַּתִּי
- בְּיוֹם שְׁנִגְלָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
עַל הַר סִינִי וְקָבְלוּ יִשְׂרָאֵל תּוֹרָה
וְאָמְרוּ נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע (שְׁמוֹת כד).

וּפְרִיזוּ מִתּוֹק לַחֲפִי - אֵלּוּ דְּבָרֵי
הַתּוֹרָה שֶׁכְּתוּב בָּהֶם (תְּהִלִּים יט)
וּמִתּוֹקִים מִדְּבַשׁ וְנִפְתַּח צוּפִים. דָּבָר
אַחֵר וּפְרִיזוּ מִתּוֹק לַחֲפִי - אֵלּוּ
נִשְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים שֶׁכָּלֵן פְּרִי
מַעֲשָׂיו שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
וְעוֹמְדוֹת עֲמוֹ לְמַעַלָּה.

בֹּא רֵאָה, כָּל נִשְׁמוֹת הָעוֹלָם שֶׁהֵן
פְּרִי מַעֲשָׂיו שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
כָּלֵן אָחֵד בְּסוֹד אָחֵד. וּכְשִׁינְדוֹת
לְעוֹלָם, כָּלֵן נִפְרָדוֹת בְּגוֹנִים זָכָר
וְנִקְבָּה, וְהֵן זָכָר וְנִקְבָּה מִחֲבֵרֹת
יָחִד.

וּבֹא וּרְאָה, תְּשׁוּקַת הַנִּקְבָּה לְזָכָר
עוֹשֶׂה נֶפֶשׁ, וְתְשׁוּקַת הַזָּכָר לְנִקְבָּה
עוֹשֶׂה נֶפֶשׁ. וְהִרְצוֹן שֶׁל תְּשׁוּקַת
הַזָּכָר לְנִקְבָּה וְהַתְּדַבְּקוּתוֹ בָּהּ
מוֹצִיאָה נֶפֶשׁ, וְכוֹלֵל תְּשׁוּקַת
[תְּשׁוּקָתוֹ] הַנִּקְבָּה וְנוֹטֵל אוֹתָהּ.
וְנוֹכְלֵת הַתְּשׁוּקָה הַתְּחַתּוֹנָה
בְּתְשׁוּקָה שֶׁלְמַעַלָּה, וְנַעֲשִׂית רְצוֹן
אָחֵד בְּלִי פְּרוּד.

וְאִזּוּ [נוֹטֵל] כּוֹלֵל הַכָּל נִקְבָּה,
וּמִתְעַבְּרַת מִן הַזָּכָר, וְהַתְּשׁוּקוֹת
שֶׁל שְׁנֵיהֶם נִדְּבָקוֹת יָחִד, וְעַל כֵּן
הַכָּל כָּלוּל זֶה עִם זֶה. וּכְשֶׁהַנִּשְׁמוֹת
יוֹצְאוֹת, הֵן יוֹצְאוֹת יָחִד זָכָר
וְנִקְבָּה. אַחֵר כָּף, כִּינּוּן שִׁינְדוֹת,
נִפְרָדוֹת זָכָר לְצַד זֶה וְזוֹ לְצַד זֶה,
וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְזַוֵּג אוֹתָן

וְכִדְרֵן נִשְׁמָתִין נִפְקִין דְּכָר וְנִקְבָּה
כְּחֻדָּא, וְעַל דָּא כָּלָא כָּלִיל דָּא בְּדָא. וְכִד
נִשְׁמָתִין נִפְקִין דְּכָר וְנִקְבָּה וְאֵתְעַבְּרַת מִן
כְּחֻדָּא, וְעַל דָּא כָּלָא כָּלִיל דָּא בְּדָא. וְכִד
נִשְׁמָתִין נִפְקִין דְּכָר וְנִקְבָּה וְאֵתְעַבְּרַת מִן

דְּעֻלְמָא כְּדִין אֲקָרִי אֲבָרְהָם אָחֵד. וְכִדְרֵן הוּא
תַּפּוּחַ בְּעֻלְמָא רָשִׁים מִכָּל בְּנֵי עֻלְמָא. אָמַר
לִיה שְׁפִיר קָא אֲמַרְתָּ.

דָּבָר אַחֵר כְּתוּבָה בְּעֵצֵי הַיַּעַר דָּא קְדָשָׁא
בְּרִיךְ הוּא. כֵּן דּוֹדִי דָּא קְדָשָׁא בְּרִיךְ
הוּא. בְּצִלוֹ דָּא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא. חֲמִדְתִּי
וַיִּשְׁכַּתִּי, בְּיוֹמָא דְּאֵתְגַלִּי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא
עַל טוֹרָא דְּסִינִי וְקָבְלוּ יִשְׂרָאֵל אוֹרִייתָא
וְאָמְרוּ (שְׁמוֹת כד) נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע.

וּפְרִיזוּ מִתּוֹק לַחֲפִי. אֵלִין מַלִּין דְּאוֹרִייתָא
דְּכְתִיב בָּהוּ (תְּהִלִּים יט) וּמִתּוֹקִים מִדְּבַשׁ
וְנִפְתַּח צוּפִים. דָּבָר אַחֵר וּפְרִיזוּ מִתּוֹק לַחֲפִי,
אֵלִין נִשְׁמָתֵהוּן דְּצַדִּיקָנָא דְּכָלְהוּ אִיבָא
דְּעוֹבְדוּי דְּקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְקִיַּיְמִי עֲמִיה
לְעִילָא.

תָּא חֲזִי, כָּל נִשְׁמָתִין דְּעֻלְמָא דְּאֲנוּן אִיבָא
דְּעוֹבְדוּי דְּקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא כָּלְהוּ חַד
בְּרֻזָּא חַד, וְכִד נִחְתִּי לְעֻלְמָא כָּלְהוּ מִתְּפָרְשִׁין
בְּגוֹוִינִין דְּכָר וְנִקְבָּא, וְאֲנוּן דְּכָר וְנִקְבָּא
מִחֲבֵרִין כְּחֻדָּא.

וְתָא חֲזִי, תִּיאוּבְתָא דְּנִקְבָּא לְגַבִּי דְּכוּרָא
עָבִיד נֶפֶשׁ. וְתִיאוּבְתָא דְּדְכוּרָא לְגַבִּי
נוֹקְבָא עָבִיד נֶפֶשׁ. וְרַעוּתָא דְּתִיאוּבְתָא
דְּדְכוּרָא לְגַבִּי נוֹקְבָא וְאֵתְדַבְּקוּתָא דִּילִיה בָּהּ,
אִפִּיק נֶפֶשׁ. וְכָלִיל תִּיאוּבְתָא (נ"א תִּיאוּבְתִּיה)
דְּנוֹקְבָא וְנוֹטִיל לָהּ. וְאֵתְכָלִיל תִּיאוּבְתָא
תְּתָאָה בְּתִיאוּבְתָא דְּלְעִילָא וְאֵתְעַבְּדוּ רַעוּתָא
חֻדָּא כָּלָא פִּירוּדָא.

וְכִדְרֵן (נְטִיל) כָּלִיל כָּלָא נוֹקְבָא וְאֵתְעַבְּרַת מִן
דְּכוּרָא וְתִיאוּבְתִין דְּתִירוּיָהּ מִתְּדַבְּקִין
כְּחֻדָּא, וְעַל דָּא כָּלָא כָּלִיל דָּא בְּדָא. וְכִד
נִשְׁמָתִין נִפְקִין דְּכָר וְנִקְבָּה וְאֵתְעַבְּרַת מִן

אחר כך. והזנוג לא נתן לאחר, אלא לקדוש-ברוך-הוא לבדו, שהוא יודע את זיוגם לחבר אותם כראוי.

אשרי האיש שזוכה במעשיו והולך בדרך האמת כדי שתתחבר נפש בנפש כמו שהיה בתחלה. שהרי אם הוא זוכה במעשיו, זהו אדם שלם כראוי. ומשום כך כתוב ופריו מתוך לחכי, שהוא בתקון מברך שיתברך ממנו העולם, משום שהכל תלוי במעשיו האדם אם זוכה ואם לא זוכה. אמר רבי חזקיה, כך שמעתי, שכתוב (הושע יד) ממני פריך נמצא. הקדוש ברוך הוא אמר לכנסת ישראל, ודאי ממני פריך נמצא. לא כתוב פריי נמצא, אלא פריך. אותה תשוקת הנקבה שעושה נפש ונכללת בכח הזכר, ונכללת נפש בנפש, ונעשות אחת פוללת זו בזו, פפי שאמרנו. לאחר מכן נמצאים שניהם בעולם, ודאי בכח הזכר נמצא פרי הנקבה.

דבר אחר, בתשוקת הנקבה נמצא פרי הזכר, שאם לא תשוקת הנקבה לזכר, לא נעשו פרות לעולמים. זהו שכתוב ממני פריך נמצא.

ויהי בימי אמרפל מלך שנער וגו'. רבי יוסי פתח, (ישעיה מא) מי העיר ממזרח צדק לרגלו וגו'. את הפסוק הזה בארו החכמים. אבל הפסוק הזה הוא בסוד של החכמה, שהרי שנינו, שבעה רקיעים עשה הקדוש ברוך הוא למעלה, וכלם להודיע את כבוד הקדוש ברוך הוא, וכלם עומדים להודיע את סוד האמונה העליונה.

דא, וקדשא בריך הוא מזנוג לון לבתר. ולא אתייהיב זיוגא לאחרא אלא לקדשא בריך הוא בלחודוי, דאיהו ידע זיוגא דלהון לחברא לון פדקא יאות.

זכאה הוא בר נש דזכי בעובדוי ואזיל באורח קשוט בגין דאתחבר נפש בנפש כמה דהוה מעיקרא, דהא אי זכי בעובדוי דא הוא בר נש שלים פדקא יאות. ובגין כך פתיב ופריו מתוך לחכי. דהוא בתקונא מברך לאתברכא מניה עלמא, בגין דכלא בעובדין דבר נש תליא אי זכי אי לא זכי.

אמר רבי חזקיה הכי שמענא דכתיב, (הושע יד) ממני פריך נמצא. קדשא בריך הוא אמר ליה לכנסת ישראל ממני ודאי פריך נמצא. פריי נמצא לא כתיב אלא פריך. ההוא תיאובתא דנוקבא דעביד נפש ואתפליל בתוקפא דדכורא ואתפליל נפש בנפש ואתעבידו חד פליל דא בדא כדאמרן. לבתר אשתפחו תרווייהו בעלמא, ודא בחילא דדכורא אשתכח איבא דנוקבא.

דבר אחר בתיאובתא דנוקבא אשתכח איבא דדכורא. דאי לאו תיאובתא דנוקבא לגבי דכורא לא אתעבידו פירין לעלמין דדא הוא דכתיב ממני פריך נמצא:

ויהי בימי אמרפל מלך שנער וגו'. רבי יוסי פתח (ישעיה מא) מי העיר ממזרח צדק יקראהו לרגלו וגו'. האי קרא אוקמוה חבריאי. אבל האי קרא ברזא דחכמתא איהו. דהא תנינן שבעה רקיעין עבד קדשא בריך הוא לעילא, וכלהו לאשתמודע יקרא דקדשא בריך הוא, וכלהו קיימין לאודעא רזא דמהימנותא עלאה.

בא ראה, יש רקיע עליון נסתר למעלה מאותם השבועה, וזה הוא הרקיע שמנהיגם ומאיר לכלם, וזה אינו נודע, ועומד בשאלה שלא ידועה, משום שהוא נסתר ועמוק, וכלם תמהים עליו. ומשום כך נקרא מ"י, כמו שפרשנוה שכתוב (איוב לח) מבטן מי יצא הקרח, ונאמר. וזה הוא הרקיע העליון שעומד על כל אותם השבועה.

ויש למטה רקיע שהוא תחתון מכלם ולא מאיר. ומשום שהוא תחתון שלא מאיר, אותו הרקיע שעליהם מתחבר עמו, ושתי האותיות הללו הוא כוללם בתוכו, ונקרא ים, שאותו הרקיע העליון שנקרא מ"י.

משום שכל אותם הרקיעים האחרים נעשים נחלים ונכנסים אליו, ואז הוא הים העליון, ועושה פרות ודגים למיניהם. ועל זה אמר דוד (תהלים קד) זה הים גדול ורחב ידים שם רמש ואין מספר חיות קטנות עם גדולות. ועל זה כתוב (ישעיה מא) מי העיר ממזרח צדק יקראהו לרגלו. מי העיר ממזרח - זה אברהם. צדק יקראהו לרגלו - [נ"א זו שרה, ד"א צדק יקראהו לרגלו וגו'] זה הוא הרקיע התחתון של כל הרקיעים שנעשה ים.

יתן לפניו גוים, מי זה? הוא הרקיע התחתון שאמרנו, שעושה נקמות ומפיל שונאים. וכן השתבח דוד ואמר (תהלים יח) ואיבי נתת לי ערף ומשנאי אצמיתם. (ישעיה מא) יתן לפניו גוים - אלו הם העמים שהיה אברהם רודף אחריהם, והקדוש ברוך הוא היה הורג אותם. [ומלכים ירה, (מה זה ירה? אלא) אלו המלכים שממנו למעלה עליהם. יתן לפניו גוים - אלו העמים שלמטה] ומלכים ירה - אלו

תא חזי, אית רקיעא עלאה סתים לעילא מנייהו דאנון שבועה, ודא הוא רקיעא דדבר לון ונהיר לון לכלהו, ודא לא אתיידע, וקיימא בשאלתא דלא ידיעא, בגין דאיהו סתים ועמיק, וכלא תוהין עליה, ובגין כך אקרי מ"י, כמה דאוקמוה דכתיב, (איוב לח) מבטן מי יצא הקרח ואתמר, והאי הוא רקיעא עלאה (דף פו ע"א) דקיימא על כל אנון שבועה.

ואית לתתא רקיעא דאיהו תתאה מפלהו ולא נהיר, ובגין דאיהו תתאה דלא נהיר, ההוא רקיעא דעליהו אתחבר ביה, ואלין תרין אתוון כליל לון בגויה ואקרי ים, דההוא רקיעא עלאה דאקרי מ"י.

בגין דכל אנון רקיעין אחרנין אתעבידו נחלין ועאלין לגביה, וכדין איהו ים עלאה ועבד איבין ונונין לזנייהו, ועל דא אמר דוד (תהלים קד) זה הים גדול ורחב ידים שם רמש ואין מספר חיות קטנות עם גדולות.

ועל דא כתיב, (ישעיה מא) מי העיר ממזרח צדק יקראהו לרגלו. מי העיר ממזרח. דא אברהם. צדק יקראהו לרגלו. (נ"א דא שרה, ד"א צדק יקראהו לרגלו וגו') דא הוא רקיעא תתאה דכלהו רקיעין דאתעביד ים.

יתן לפניו גוים. מאן האי, הוא רקיעא תתאה דאמרן דעביד נוקמין ואפיל שונאין. ובהאי אשתבח דוד ואמר (תהלים יח) ואיבי נתת לי ערף ומשנאי אצמיתם. (ישעיה מא) יתן לפניו גוים. אליו אנון עמין דהוה רדיף עליהון אברהם וקדשא ברין הוא הוה קטיל לון. (ומלכים ירה. (מאי ירה אלא) אליו מלכים דממנו לעילא עליהו. יתן לפניו גוים, אליו עמין דלתתא) ומלכים ירה אליו ממנו רברבן דלעילא. דכד עביד קדשא ברין

הממנים הגדולים שלמעלה.
שפאשר הקדוש ברוך הוא עושה
דין בעולם [ר"א בעם], הוא עושה
דין בכל, במעלה ובמטה.

(ישעיה מא א) ירדפם יעבור שלום
ארח ברגליו לא יבוא, (ישעיה מא א).
ירדפם - זה אברהם, שאברהם
היה רודף אותם, והקדוש ברוך
הוא היה עובר לפניו והורג
אותם, שפיתוב יעבור שלום. זה
הקדוש ברוך הוא שנקרא שלום.
ארח ברגליו לא יבוא, וכי עולה
על דעתך שאברהם היה הולך
בתוך העננים או בתוך סוסים
ומרכבות? אלא ארח ברגליו לא
יבוא, שלא היה הולך לפני
אברהם לא מלאך ולא שליח,
אלא הקדוש ברוך הוא לבדו,
שפיתוב ארח ברגליו. מי זה
רגליו? אלו המלאכים שפתחו
של הקדוש ברוך הוא, כמו
שנאמר (זכריה יד) ועמדו רגליו
ביום ההוא וגו'.

דבר אחר מי העיר ממזרח - בא
ראה, בשעה שהקדוש ברוך הוא
העיר את העולם להביא את
אברהם ולקרב אותו אליו,
ההתעוררות הזו משום שעתיד
היה לצאת ממנו יעקב ולהעמיד
שנים עשר שבטים כלם צדיקים
לפני הקדוש ברוך הוא. צדק
יקראהו לרגלו, שהקדוש ברוך
הוא היה תמיד קורא לו מיום
שנברא העולם, כמו שנאמר
(ישעיה מא) קרא הדורות מראש.
ומשום כך, צדק יקראהו ודאי.
לרגלו - להתחבר בו בעבודתו
ולקרב אותו אליו, כמו שנאמר
(שמות יא) העם אשר ברגליו.

דבר אחר מי העיר ממזרח -
שמשם ראשית האור להאיר.
משום שהדרום, אותו החזק של
האור שלו הוא מן המזרח. ועל כן, מי העיר - אותו האור של הדרום. ממזרח - משום שהוא

הוא דינא בעלמא (ר"א בעמא) בכלא עבד דינא
בעילא ותתא.

ירדפם יעבור שלום ארח ברגליו לא יבוא
(ישעיה מא א). ירדפם דא אברהם.
דאברהם הוה רדיף לון, וקודשא בריך הוא
הוה עבר קמיה וקטיל לון. דכתיב יעבור
שלום דא קדשא בריך הוא דאקרי שלום.

ארח ברגליו לא יבוא. וכי סלקא דעתך
דהוה אברהם אזיל בגו ענני או בגו
סוסון ורתיכין. אלא ארח ברגליו לא יבוא,
דלא הוה אזיל קמיה דאברהם לא מלאכא
ולא שליחא אלא קדשא בריך הוא בלחודוי
דכתיב ארח ברגליו. מאן רגליו אלין מלאכין
דאנן תחותי דקדשא בריך הוא כמה דאת
אמר, (זכריה יד) ועמדו רגליו ביום ההוא וגו'.

דבר אחר מי העיר ממזרח. תא חזי,
בשעתא דקודשא בריך הוא אתער
עלמא לאייתא לאברהם ולקרבא ליה
לגביה, האי אתערותא בגין דזמין יעקב
למיפק מניה ולקיימא תריסר שבטין בלהו
זפאין קמיה דקודשא בריך הוא. צדק
יקראהו לרגלו. דקדשא בריך הוא הוה קרי
ליה תדיר מן יומא דאתברי עלמא כמה דאת
אמר, (ישעיה מא) קורא הדורות מראש, ובגין כך
צדק יקראהו ודאי. לרגלו, לאתחברא ביה
בפולחניה ולקרבא ליה לגביה. כמה דאת
אמר, (שמות יא) העם אשר ברגליו.

דבר אחר מי העיר ממזרח. דמתמן שרותא
דנהורא לאנהרא. בגין דדרום ההוא
תקפא דנהורא דיליה מגו מזרח איהו. ועל
דא מי העיר ההוא נהורא דדרום. ממזרח,
האור שלו הוא מן המזרח. ועל כן, מי העיר - אותו האור של הדרום. ממזרח - משום שהוא

נוסע ונזון בראשונה, ותשוקתו של אותו הרקיע העליון לתת למזרח.

צדק יקראהו לרגלו - זה המערב, שהוא תמיד קורא לו ולא שוקט, כמו שנאמר (תהלים פג) אלהים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקט אל, משום שהמערב תמיד מתעורר אליו. יתן לפניו גוים ומלכים ירך, שהרי ממנו מקבל את החזק להכניע את כל אותם העמים של העולם.

רבי יהודה אמר, (ישעיה מא) מי העיר ממזרח, זה אברהם, שלא נטל התעוררות אל הקדוש ברוך הוא אלא ממזרח. משום שראה את השמש שיוצאת בבקר מצד המזרח, נטל התעוררות לנפשו שהוא הקדוש ברוך הוא. אמר, זה הוא המלך שבבא אותי. עבד לו כל היום ההוא. לערב ראה השמש שנאסף [הלבנה יוצאת] והלבנה מאירה. אמר, זה הוא ודאי ששולט על אותה העבודה שעבדתי כל היום הזה, שהנה נחשף לפניו ולא מאיר. עבד לו כל הלילה ההוא.

בבקר ראה שהלכה החשכה והאיר צד המזרח. אמר, ודאי כל אלו יש עליהם מלך ושליט שמנהיג אותם. כיון שראה הקדוש ברוך הוא את תשוקתו של אברהם אליו, אזי התגלה אליו ודבר עמו, שפתוב צדק יקראהו לרגלו, שדבר עמו והתגלה עליו.

רבי יצחק פתח, (שם מה) דבר צדק מגיד משרים. כל דברי הקדוש ברוך הוא הם אמת ועושה משרים. במה הוא עושה משרים? משום שכאשר ברא הקדוש ברוך הוא את העולם, לא היה עומד, והיה מתמוטט לכאן ולכאן. אמר הקדוש ברוך

בגין דאיהו נטיל ואתון בקדמיתא, ותיאובתא דההוא רקיעא עלאה למיהב ליה למזרח.

צדק יקראהו לרגלו. דא מערב, דאיהו קרי ליה תדיר ולא שכיף כמה דאת אמר אלהים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקוט אל. בגין דמערב אתער תדיר לגביה. יתן לפניו גוים ומלכים ירך. דהא מניה קביל תקפא לאכנעא כל אנון עמין דעלמא.

רבי יהודה אמר (ישעיה מא) מי העיר ממזרח, דא אברהם דלא נטיל אתערותא לגבי קדשא בריך הוא אלא ממזרח, בגין דחמא שמשא דנפיק בצפרא מסטרא דמזרח, נטיל אתערותא לנפשיה דאיהו קדשא בריך הוא. אמר דא הוא מלכא דברא יתי. פלח ליה כל ההוא יומא, לרמשא חמא שמשא דאתכניש (וירחא נפקת) וסיהרא נהרא. אמר דא הוא ודאי דשליט על ההוא פולחנא דפלחית כל האי יומא, דהא אתחשך קמיה ולא נהיר. פלח ליה כל ההוא ליליא.

לצפרא חמא דאזלא חשוכא ואתנהיר סטרא דמזרח. אמר ודאי כל אלן מלכא אית עלייהו ושליט דאנהיג לון. כיון דחמא קדשא בריך הוא תיאובתא דאברהם לגביה, כדן אתגלי עלוי ומליל עמיה, דכתיב צדק יקראהו לרגלו. דמליל עמיה ואתגלי עליה.

רבי יצחק פתח (ישעיה מה) דובר צדק מגיד משרים. (דף פו ע"ב) קדשא בריך הוא כל מלוי אנון בקושטא, ועביד משרים, במה עביד משרים. בגין דכד ברא קדשא בריך הוא עלמא, לא היה קאים והיה מתמוטט להכא ולהכא. אמר ליה קדשא בריך הוא לעלמא, מה לך דאת מתמוטט. אמר ליה,

רבונו של עולם לא יכילנא למיקם דלית בי
יסודא על מה דאתקיים. אמר ליה הא אנא
זמין למיקם בך חד צדיק דאיהו אברהם די
ירחים לי. מיד קאים עלמא בקיומיה הדא
הוא דכתיב, (בראשית ב) אלה תולדות השמים
והארץ בהבראם אל תקרא בהבראם אלא
באברהם. באברהם מתקיים עלמא.

אמר רבי חייא (ישעיה מה) מגיד מישרים. דהא
אתיב ליה עלמא לקדשא בריה הוא
ההוא אברהם זמין הוא דיפקון מניה בנין
דיחריבו מקדשא ויוקידו אורייתא. (נ"א לנפקא
מניה ושמעאל, אמר ליה הא יצחק, אמר ליה זמין למיפק מניה עשו חייבא
דיחריב בן מקדשא ויוקיד אורייתא), אמר ליה זמין חד בר
נש למיפק מניה דאיהו יעקב ויפקון מניה
תריסר שבטין פלהו זכאין. מיד אתקיים
עלמא בגיניה הדא הוא דכתיב מגיד
מישרים.

רבי אלעזר אמר הא אתערנא וידבר ויגד
ויאמר פלהו לטעמייהו מתפרשן.
וידבר איהו באתגליא דרגא לבר, דלא איהו
דרגא פנימאחא כאנון דרגין עלאין, ודא איהו
(ישעיה מה) דובר צדק. ויגד איהו רמז לדרגא
פנימאחא עלאה דשלטאה על דבור, ודא הוא
מגיד מישרים. מאן מישרים דא דרגא עלאה
דיעקב שרייא ביה הדא הוא דכתיב, (תהלים צט)
אתה כוננת מישרים. ובגין כך מגיד פתיב,
ולא כתיב דובר.

אמר רבי יצחק והא כתיב, (דברים ד) ויגד לכם
את בריתו. אמר ליה הכי הוא ודאי
איהו דרגא דשלטא על תתאה דאיהו דובר
צדק. וכלא (ב) איהו (נ"א לאשתלא איבא) לאסתכלא

הוא לעולם: מה לך שאתה
מתמוטט? אמר לו: רבונו של
עולם, איני יכול לעמד, שאין בי
יסוד על מה שאתקיים. אמר לו:
הרי אני עתיד להעמיד בך צדיק
אחד שהוא אברהם שיאהב
אותי. מיד עמד העולם בקיומו.
זהו שכתוב (בראשית ב) אלה
תולדות השמים והארץ
בהבראם. אל תקרי בהבראם
אלא באברהם. באברהם מתקיים
העולם.

אמר רבי חייא, (ישעיה מה) מגיד
מישרים, שהנה השיב העולם
לקדוש-ברוך-הוא: אותו
אברהם עתיד הוא שיצאו ממני
בנים שיחריבו את המקדש
וישרפו את התורה. [נ"א לצאת ממנו
ישמעאל, אמר לו: הנה יצחק! אמר לו: עתיד לצאת
ממנו עשו הרשע שחריב את בית המקדש וישרף
התורה.] אמר לו: עתיד אדם אחד
לצאת ממנו שהוא יעקב, ויצאו
ממנו שנים עשר שבטים כלם
צדיקים. מיד התקם העולם
בשבילו. זהו שכתוב מגיד
מישרים.

רבי אלעזר אומר, הרי הערנו,
וידבר, ויגד, ויאמר - כלם
לטעמם מתפרשים. וידבר הוא
בגלוי, דרגה חיצונית, שאינה
דרגה פנימית כמו אותן הדרגות
העליונות. וזהו דבר צדק. ויגד,
הוא רמז לדרגה פנימית עליונה
ששולטת על הדבור, וזהו מגיד
מישרים. מי המישרים? זו
הדרגה העליונה שיעקב שרוי
בה. זהו שכתוב (תהלים צט) אתה
כוננת מישרים. ומשום כך כתוב
מגיד ולא כתוב דובר.

אמר רבי יצחק, והרי כתוב (דברים
ד) ויגד לכם את בריתו? אמר לו,
כך הוא ודאי, היא הדרגה

ששולטת על התחתונה שהיא דבר צדק, והכל (בה) הוא (נ"א לשלח הפיר) להתבונן [יש] כאן. בא ראה,
שאף על גב שהדבור הוא תחתון, אל תאמר שאינו עליון, אלא ודאי הדבור הוא מלא מן הכל

והוא דרגה עליונה, וסימן לדבר - (שם לב) כי לא דבר רק הוא מכם. רבי אלעזר היה הולך לבית חמיו, והיו עמו רבי חייא ורבי יוסי ורבי חזקיה. אמר רבי אלעזר, הנה ראיתי שהתעוררות של מעלה אינה אלא כשמתעורר למטה, שהרי ההתעוררות של מעלה תלויה בתשוקה של מטה [הדבר].

פתח ואמר, (תהלים פג) אלהים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקט אל. זו היא ההתעוררות של מטה כדי לשלט. אמר דוד, אלהים אל דמי לך, להעיר אל העליון ולהתחבר אל הימין. מה הטעם? משום (שם) כי הנה אויבך יהמיון וגו'. [ונחוב] כי נועצו לב יחדיו עליך ברית יכרתו. ומשום כך, אלהים אל דמי לך להעיר כלפי מעלה, שהרי אז מתעורר הימין וקושר אותה עמה. וכאשר נקשרת בימין, אז נשברים השונאים, שכתוב (שמות טו) 'מינך ה' נאדרי בפת מינך ה' תרעץ אויב.

ובא וראה, בשעה שהתחברו כל אותם המלכים להלחם בקרב על אברהם, התיעצו להעבירו מן העולם, וכיון ששלטו בלוט בן אחיו של אברהם, מיד הלכו, שכתוב ויקחו את לוט ואת רכשו בן אחי אברהם וילכו. מה הטעם? משום שדמותו של לוט היתה דומה לאברהם, ומשום כך וילכו, שכל אותו הקרב היה בשבילו.

מה הטעם? משום שאברהם היה מוציא את בני העולם מעבודה זרה ומכניס אותם לעבודת הקדוש ברוך הוא. ועוד, הקדוש ברוך הוא העיר אותם בעולם כדי לגדל את שמו של אברהם בעולם ולקרב אותו לעבודתו. וסוד הדבר

(איבא) הקא. (נ"א אתיא). תא חזי, דאף על גב דדבור איהו תתא, לא תימא דלא עלאה איהו, אלא ודאי דבור מלייא איהו מפלא ודרגא עלאה איהו. וסימניך (דברים לב) כי לא דבר רק הוא מכם.

רבי אלעזר הוה אזיל לבי חמיו, והוה עמיה רבי חייא ורבי יוסי ורבי חזקיה. אמר רבי אלעזר הא חמינא דאתערוותא דלעילא לאו איהו אלא כד אתער לתתא, דהא אתערוותא דלעילא בתיאובתא דלתתא תלייא (מלתא).

פתח ואמר, (תהלים פג) אלהים על דמי לך אל תחרש ואל תשקוט אל. דא הוא אתערוותא דלתתא בגין לשלטאה. אמר דוד, אלהים אל דמי לך, לאתערא לגבי עלאה ולא תחברא גבי ימינא. מאי טעמא בגין (תהלים פג) כי הנה אויבך יהמיון וגו' (ובתיב) כי נועצו לב יחדיו עליך ברית יכרתו, ובגין כך אלהים אל דמי לך לאתערא לגבי עילא, דהא כדין אתערת ימינא וקטירת לה בהדה. וכד אתקשרת בימינא כדין אתבר שניאין דכתיב (שמות טו) 'מינך ה' נאדרי בפת מינך ה' תרעץ אויב.

ותא חזי בשעתא דאתחברו כל אנון מלכין לאגחא קרבא עליה דאברהם, אתיעצו לאעברא ליה מן עלמא, וכיון דשלטו בלוט בר אחוה דאברהם מיד אזלו, דכתיב ויקחו את לוט ואת רכשו בן אחי אברהם וילכו. מאי טעמא, בגין דדיוקניה דלוט הוה דמי לאברהם, ובגין כך וילכו, דכל ההוא קרבא בגיניה הוה.

מאי טעמא. בגין דהוה אברהם אפיק בני עלמא מפולחנא נוכראה ואעיל לון בפולחנא דקודשא בריך הוא. ותו קדשא בריך הוא

- כיון שאברהם התעורר לרדף אחריהם, אז אלהים אל דמי לך, עד שהפל נקשר לאברהם. וכשהפל נקשר לאברהם, אז נשברו כל המלכים מלפניו, כמו שאמרנו, שפתיב ימינך ה' תרעץ אויב וגו'.

ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין. רבי שמעון פתח ואמר, (תהלים ע) ויהי בשלם סופו וגו'. בא ראה, כשעלה ברצון הקדוש ברוך הוא לברא את העולם, הוציא שלהבת אחת של המאור של הניצוץ הקשה, ונשף רוח ברוח חשוכה ושוברת. והוציא מתוך צדדי התהום טפה אחת, וחבר אותם יחד, וברא בהם את העולם.

אותה השלהבת עלתה והתעטרה בשמאל, ואותה הטפה עלתה והתעטרה בימין. עלו אחד עם אחד, החליפו מקומות, זה לצד זה וזה לצד זה. זה שירד עלה, וזה שעלה ירד. נקשרו זה עם זה ויצאה מביניהם רוח שלמה, ואז אותם שני הצדדים נעשו אחד, ונתנה ביניהם (הרוח) והתעטרו האחד עם האחד. ואז נמצא שלום למעלה ושלום למטה, והדרגה התקיימה. התעטרה ה"א עם וא"ו, וא"ו עם ה"א, ואז עלתה ה"א ונקשרה בקשר שלם. ואז ומלפי צדק מלך שלם. מלך שלם הוא ודאי מלך ששולט בשלמות. מתי הוא מלך שלם? ביום הכפורים, כשכל הפנים מאירות.

[דבר אחר מלבי צדק מלך שלם, אמר רבי שמעון, רצה הקדוש ברוך הוא להוציא בהנה משם, כמו שנאמר ברוך אברהם לאל עליון, כיון שהקדים ברכת אברהם לברכת רבנו, אמר לו אברהם: וכי (תהלים קז) נאם יי לאדני שב לימיני וכתוב

אתער לון בעלמא בגין לגדלא שמא דאברהם בעלמא ולקרבא ליה לפולחניה. ורזא דמלה כיון דאברהם אתער למרדף אבתרייהו כדין אלהים אל דמי לך עד דאתקשר כלא באברהם, וכד אתקשר כלא באברהם כדין אתברו כלהו מלכין מקמיה בדקא אמרן דכתיב ימינך יי תרעץ אויב וגו': ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין. רבי שמעון פתח ואמר (תהלים ע) ויהי בשלם סופו וגו'. תא חזי פד סליק ברעותא דקדשא בריך הוא למברי עלמא, אפיק חד שלהובא דבוצינא דקרדינוותא. ונשף זיקא בזיקא חשכאת ואוקידת. ואפיק מגו (דף טז ע"א) סטרי תהומא חד טיף וחבר לון כחד וברא בהו עלמא.

ההוא שלהובא סליק ואתעטרא בשמאלא, וההוא טיף סליק ואתעטר בימינא, סלקו חד בחד אחלפו דוכתי דא לסטרא דא ודא לסטרא דא, דנחית סליק ודסליק נחית. אתקטרו דא בדא, נפיק מביניהו רוח שלים. כדין אנון תרין סטרין אתעבידו חד ואתייהיב ביניהו ואתעטרו חד בחד. כדין אשתכח שלם לעילא ושלם לתתא, ודרגא אתקייים. אתעטרת ה"א בוא"ו וא"ו בה"א, כדין סלקא ה"א ואתקשרא בקשורא שלים. כדין ומלפי צדק מלך שלם. מלך שלם ודאי מלך איהו דשליט בשלימו, אימתי איהו מלך שלם ביומא דכפורי דכל אנפין נהירין.

[דבר אחר מלבי צדק מלך שלם, אמר רבי שמעון בעא קדשא בריך הוא למיפיק בהונתא משם כמה דאת אמר ברוך אברהם לאל עליון, כיון דאקדים ברכתא דאברהם לברכתא דמריה, אמר ליה אברהם וכי מקדימין ברכתא דעבדא לברכתא דמריה, מיד אתייהיב בהונתא לאברהם דכתיב,

בתריה נשבע יי ולא ינחם אתה כהן לעולם על דברתי מלכי צדק, דכתיב
והוא כהן לאל עליון, ואין זרעו כהן]

**דְּבַר אַחֵר וּמִלְכֵי צֶדֶק. דָּא עֲלָמָא בִּתְרָאָה.
מֶלֶךְ שְׁלָם, דָּא עֲלָמָא עֲלָאָה. דָּאֲתַעֲטֵר
יְחַד בְּחַד בְּלָא פִירוּדָא תְרִין עֲלָמִין בְּחַדָּא,
וְאִפִּילוּ עֲלָמָא תַתָּאָה כֻּלָּא הוּא. וְיְחַד מֶלֶה
אִיהוּ. הוֹצִיא לָחֶם וַיֵּין דְּתִרִין אֱלִין בִּיה. וְהוּא
כֹּהֵן לְאֵל עֲלִיּוֹן מְשַׁמֵּשׁ עֲלָמָא לְקַבֵּל עֲלָמָא.
וְהוּא כֹּהֵן דָּא יְמִינָא. לְאֵל עֲלִיּוֹן עֲלָמָא
עֲלָאָה. וּבְגִין כֹּךְ בְּעֵי כֹהֵנָא לְבָרְכָא עֲלָמָא.**

**תָּא חֲזִי, בְּרַכָּאן (ד"א ל"ג כד) נְטִיל הָאֵי עֲלָמָא
תַתָּאָה כֹּד אֲתַחֲבֵר בְּכֹהֵנָא רַבָּא כְּדִין
וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמֶר בְּרוּךְ אַבְרָם (וגי') לְאֵל עֲלִיּוֹן
הָכִי הוּא וְדָאִי. כְּגִוּוֹנָא דָּא בְּעֵי כֹהֵנָא לְתַתָּא
לְקַשְׁרָא קִשְׁרִין וּלְבָרְכָא הָאֵי דּוּכְתָא בְּגִין
דִּיתְקַשֵּׁר בְּיָמִינָא לְאֲתַקְשְׁרָא תְרִין עֲלָמִין
כְּחַד. בְּרוּךְ אַבְרָם רְזָא דְמֶלֶה תְקוּנָא דְבְּרַכָּאן
אִיהוּ.**

**בְּרוּךְ אַבְרָם כְּמָה דְּאַמְרִינֵן בְּרוּךְ אֲתָה. לְאֵל
עֲלִיּוֹן. יי אֱלֹהֵינוּ. קוּנָה שָׁמַיִם וָאָרֶץ.
מֶלֶךְ הָעוֹלָם. וְהָאֵי קָרָא רְזָא דְבְּרַכָּאן אִיהוּ.
(ובגין כד) וַיְבָרְכֵהוּ מִתַּתָּא לְעֵילָא. וּבְרוּךְ אֵל
עֲלִיּוֹן (אשר מנן צריך בגיד). מַעֲיִלָא לְתַתָּא. וַיִּתֵּן לוֹ
מַעֲשֵׂר מִכָּל לְאֲתַדְבָּקָא בְּאַתֵּר דְּקִשּׁוּרָא
אֲתַקְשֵׁר לְתַתָּא.**

**עַד דְּהוּוּ אֲזִלִּי, אַעֲרַע בְּהוּ רַבִּי יִיסָא וְיְחַד
יְוֹדָאֵי בְּהִדְיָה. וְהוּהוּ אָמַר הֵהוּא יְוֹדָאֵי
(תהלים כה) לְדוֹד אֱלִיָּהּ יי נִפְשֵׁי אָשָׁא. לְדוֹד. וְכִי
אַמַּאי לֹא כְתִיב מְזֻמּוֹר לְדוֹד אוּ לְדוֹד מְזֻמּוֹר.
אַלָּא בְּגִין דְּרִגְיָה קָאֻמַּר לְדוֹד תּוֹשְׁבַחְתָּא
דְּאָמַר בְּגִינְיָה אֱלִיָּהּ יי נִפְשֵׁי אָשָׁא. אֱלִיָּהּ יי**

לְדוֹד מְזֻמּוֹר? אֵלָּא בְּשִׁבְלִי דְּרִגְתּוֹ אָמַר דּוֹד אֵת הַתְּשַׁבַּחַת שְׁאָמַר בְּשִׁבְלִי. אֱלִיָּהּ ה' נִפְשֵׁי אָשָׁא,
אֱלִיָּהּ ה' לְמַעְלָה. נִפְשֵׁי, מִי זֶה נִפְשִׁי? [אשא] זֶה דּוֹד, [והוא] הַדְּרָגָה הָרִאשׁוֹנָה שְׁאָמַרְנוּ. אָשָׁא - אַעֲלָה,

מקדמים ברכת העקב לברכת רבו? מיד נתנה
הכהן לאברהם, שכתוב (תהלים קי) [ונאם ה'
לאדני שב לימיני. וכתוב אחריו, נשבע ה' ולא ינחם
אתה כהן לעולם על דברתי מלכי צדק. שכתוב
והוא כהן לאל עליון, ואין זרעו כהן].

**דְּבַר אַחֵר וּמִלְכֵי צֶדֶק - זֶה
הָעוֹלָם הָאַחֲרוֹן. מֶלֶךְ שְׁלָם - זֶה
הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן. שֶׁהַתַּעֲטֵר אֶחָד
עִם אֶחָד בְּלִי פִירוּד שְׁנֵי עוֹלָמוֹת
יְחַד, וְאִפִּילוּ הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן הוּא
הַכֹּל, וְהוּא דְּבַר אֶחָד. הוֹצִיא
לָחֶם וַיֵּין - שָׁבוּ שְׁנֵי אֱלֹהִים. וְהוּא
כֹּהֵן לְאֵל עֲלִיּוֹן - מְשַׁמֵּשׁ עוֹלָם
נֶגֶד עוֹלָם. וְהוּא כֹּהֵן - זֶה הַיָּמִין.
לְאֵל עֲלִיּוֹן - הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן,
וּמִשּׁוּם כֹּךְ צָרִיף הִכְהֵן לְבָרוּךְ אֵת
הָעוֹלָם.**

**בָּא רָאָה, הַבְּרִכוֹת נוֹטֵל הָעוֹלָם
הַתַּחְתּוֹן הַזֶּה, כְּשֶׁמִּתְחַבֵּר עִם
הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל, וְאֵז וַיְבָרְכֵהוּ
וַיֹּאמֶר בְּרוּךְ אַבְרָם לְאֵל עֲלִיּוֹן.
כֹּךְ זֶה וְדָאִי. כְּמוֹ כֵּן צָרִיף הִכְהֵן
לְמַטָּה לְקַשֵּׁר קִשְׁרִים וּלְבָרוּךְ אֵת
הַמָּקוֹם הַזֶּה, כְּדִי שִׁיתְקַשֵּׁר הַיָּמִין
לְקַשֵּׁר שְׁנֵי עוֹלָמוֹת יְחַד. בְּרוּךְ
אַבְרָם - סוּד הַדְּבַר הוּא תְקוּנָה
הַבְּרִכוֹת.**

**בְּרוּךְ אַבְרָם - כְּמוֹ שְׁאָמַרְנוּ,
בְּרוּךְ אֲתָה. לְאֵל עֲלִיּוֹן - ה'
אֱלֹהֵינוּ. קִנָּה שָׁמַיִם וָאָרֶץ - מֶלֶךְ
הָעוֹלָם. וְהַפְּסוּק הַזֶּה הוּא סוּד
הַבְּרִכוֹת. [ומשום כד] וַיְבָרְכֵהוּ -
מִמַּטָּה לְמַעְלָה. וּבְרוּךְ אֵל עֲלִיּוֹן
[אשר מנן צריך בגיד], וּבְרוּךְ אֵל עֲלִיּוֹן -
מִמַּעְלָה לְמַטָּה. וַיִּתֵּן לוֹ מַעֲשֵׂר
מִכָּל - לְהַתְדַּבֵּק בַּמָּקוֹם שֶׁהִקְשֵׁר
נִקְשֵׁר לְמַטָּה.**

**בְּעוֹרֵם הוֹלְכִים פָּגַשׁ בָּהֶם רַבִּי
יִיסָא וַיְהוּדֵי אֶחָד עָמּוּ. וְהָיָה
אוֹתוֹ הַיְּהוּדִי אוֹמֵר, (שם כה) לְדוֹד
אֱלִיָּהּ ה' נִפְשֵׁי אָשָׁא. לְדוֹד, וְכִי
לְמָה לֹא כְתוּב מְזֻמּוֹר לְדוֹד אוּ**

לְדוֹד מְזֻמּוֹר? אֵלָּא בְּשִׁבְלִי דְּרִגְתּוֹ אָמַר דּוֹד אֵת הַתְּשַׁבַּחַת שְׁאָמַר בְּשִׁבְלִי. אֱלִיָּהּ ה' נִפְשֵׁי אָשָׁא,
אֱלִיָּהּ ה' לְמַעְלָה. נִפְשֵׁי, מִי זֶה נִפְשִׁי? [אשא] זֶה דּוֹד, [והוא] הַדְּרָגָה הָרִאשׁוֹנָה שְׁאָמַרְנוּ. אָשָׁא - אַעֲלָה,

כמו שְנָאֹמֶר (שם קבא) אֶשָּׂא עֵינֵי
אֶל הַהָרִים. מִשּׁוֹם שֶׁדָּוִד הָיָה
מִשְׁתַּדֵּל כָּל יָמָיו לְהַעֲלוֹת אֶת
דִּרְגָתוֹ לְהַתְעַטֵּר לְמַעֲלָה
וּלְהַתְקַשֵּׁר שֵׁם בְּקֶשֶׁר שְׁלֵם
כְּרֵאוּי.

כְּמוֹ כֵּן (שם קג) לְדָוִד בְּרָכִי נַפְשִׁי
אֶת ה'. מִשּׁוֹם דִּרְגָתוֹ אָמַר. וְכֵּה
אָמַר בְּרָכִי נַפְשִׁי אֶת ה'? אֶת -
לְהַתְקַשֵּׁר בְּקֶשֶׁר לְמַעֲלָה. וְכָל
קְרִבִּי, מִי הֵם קְרִבִּי? אֵלּוּ שְׂאֵר
חַיּוֹת הַשָּׂדֶה שֶׁנִּקְרְאוּת קְרִבִּים,
כְּמוֹ שְנָאֹמֶר (שיר ה) וּמַעֲי הָמוּ
עָלָיו. דְּבַר אַחֵר בְּרָכִי נַפְשִׁי -
בְּשִׁבְלֹו הוּא אָמַר. אֶת ה' - זֶה
שְׁלֵמוֹת הַכֹּל. אֶת ה' - הַכֹּלֵל שֶׁל
הַכֹּל.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר לְרַבִּי יִיסָא,
רְאִיתִי אוֹתָךְ שֹׁבֵאת עִם הַשְׂכִּינָה
וְהַתְחַבֵּרְתָּ. אָמַר לוֹ, כִּף זֶה וְדָאִי.
וְשִׁלֵּשׁ פְּרָסָאוֹת שֶׁהִלְכְתִּי עִמָּה
וְאָמַרְהָ לִי כִּמָּה דְּבָרִים מַעֲלִים,
וְאֵנִי שִׁמְרָתִי אוֹתָם לַיּוֹם הַזֶּה,
וְלֹא יִדְעָתִי שֶׁהוּא הַמְּאֹרֶשׁ שֶׁמְאִיר
כְּמוֹ שֶׁרְאִיתִי כַּעֲתָה.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר לְיִהוּדִי הַהוּא,
מַה שְּׁמֶךְ? אָמַר לוֹ, יוֹעֶזֶר. אָמַר
לוֹ, יוֹעֶזֶר וְאֶלְעָזָר [דְּבַר אַחֵר]
יוֹשְׁבִים יַחַד. יוֹשְׁבוֹ עַל סֵלַע אֶחָד
בַּשָּׂדֶה הַהוּא. פֶּתַח אוֹתוֹ הִיְהוּדִי
וְאָמַר, (ישעיה מג) אֲנֹכִי אֲנֹכִי הוּא
מִחָה פְּשָׁעֶיךָ לְמַעַנִי וְחַטְאֹתֶיךָ
לֹא אֶזְכֹּר. מַה הַטַּעַם פַּעַמִּים
אֲנֹכִי אֲנֹכִי?.

אֲלֵא אֶחָד בְּסִינִי, וְאֶחָד בַּשָּׂדֶה
שֶׁבְּרָא אֶת הָעוֹלָם, שֶׁפְּתוּב (שמות
כ) אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ. זֶה הוּא בְּסִינִי.
וְאֶחָד כְּשֶׁבְּרָא אֶת הָעוֹלָם,
שֶׁפְּתוּב (ישעיה מוה) אֲנֹכִי עֲשִׂיתִי
אֶרֶץ וְאָדָם עָלֶיהָ בְּרֵאתִי. הוּא
כְּדִי לְהַרְאוֹת שְׂאִין פְּרוּד בֵּין
מַעֲלָה וּמַטָּה.

לְעִילָא. נַפְשִׁי, מֵאֵן נַפְשִׁי, (אֶשָּׂא) דָּא דָּוִד (הוּא)
דִּרְגָא קְדָמָא דְקֶאֱמֶרֶן. אֶשָּׂא, אֶסְלֵק. כִּמָּה
דָּאִתָּ אָמַר, (תהלים קבא) אֶשָּׂא עֵינֵי אֶל הַהָרִים.
בְּגִין דְּכָל יוֹמוֹי דְּדָוִד הָיָה מִשְׁתַּדֵּל לְסִלְקָא
דִּרְגִּיהָ לְאַתְעֻטָּרָא לְעִילָא וּלְאַתְקַשְׁרָא תַּמָּן
בְּקֶשֶׁר שְׁלֵם כְּדָקָא יָאוֹת.

כְּגִוּוֹנָא דָּא (תהלים קג) לְדָוִד בְּרָכִי נַפְשִׁי אֶת יִי
בְּגִין דִּרְגִּיהָ קֶאֱמַר, וּמֵאִי אָמַר בְּרָכִי
נַפְשִׁי אֶת יִי. אֶת לְאַתְקַשְׁרָא בְּקֶשֶׁר שְׁלֵם לְעִילָא.
וְכָל קְרִבִּי, מֵאֵן קְרִבִּי. אֵלּוּ שְׂאֵר חַיּוֹן בְּרָא.
דְּאֶקְרוּן קְרִבִּים כִּמָּה דָּאִתָּ אָמַר, (שיר השירים ה)
וּמַעֲי הָמוּ עָלָיו. דְּבַר אַחֵר בְּרָכִי נַפְשִׁי,
בְּגִינִיהָ קֶאֱמַר. אֶת יִי דָּא שְׁלִימוֹ דְּכָלָא, אֶת יִי
כָּלְלָא דְּכָלָא.

אָמַר לִיָּה רַבִּי אֶלְעָזָר לְרַבִּי יִיסָא חֲמִינָא לָךְ
דְּהָא עִם שְׂכִינְתָּא קְאֵתִית וְאַתְחַבֵּרְתָּ.
אָמַר לִיָּה הֵכִי הוּא וְדָאִי, וְתִלַּת פְּרָסֵי הוּא
דְּאִזְלִילָנָא בְּהִדְיָה וְאָמַר לִי כִּמָּה מְלִי מַעֲלִייתָא
וְאֵנָא אֲגִירָנָא לִיָּה לְיוֹמָא דָּא וְלֹא יִדְעָנָא
דְּאִיהוּ בּוֹצִינָא דְנִהִיר כְּדִחְמִינָא הַשְׁתָּא.

אָמַר לִיָּה רַבִּי אֶלְעָזָר לְהַהוּא יוֹדָאִי מַה
שְּׁמֶךְ, אָמַר לִיָּה יוֹעֶזֶר. אָמַר לִיָּה יוֹעֶזֶר
וְאֶלְעָזָר (מלך חֲדָא) יְתִיבֵן כְּחֲדָא, יְתִבּוּ גַבִּי חַד
טַגְרָא (דף 19 ע"ב) בְּהַהוּא חֲקֵל. פֶּתַח הַהוּא יוֹדָאִי
וְאָמַר (ישעיה מג) אֲנֹכִי אֲנֹכִי הוּא מוֹחָה פְּשָׁעֶיךָ
לְמַעַנִי וְחַטְאֹתֶיךָ לֹא אֶזְכֹּר. מֵאִי טַעַמָא תִּרִּי
זְמַנִּי אֲנֹכִי אֲנֹכִי.

אֲלֵא חַד בְּסִינִי וְחַד בַּשָּׂדֶה דְּבְרָא עֲלָמָא,
דְּכְתִיב (שמות כ) אֲנֹכִי יִי אֱלֹהֶיךָ דָּא הוּא
בְּסִינִי. וְחַד כִּד בְּרָא עֲלָמָא דְכְתִיב, (ישעיה מוה)
אֲנֹכִי עֲשִׂיתִי אֶרֶץ וְאָדָם עָלֶיהָ בְּרֵאתִי. הוּא,
בְּגִין לְאַחֲזָאָה דְלֹא הוּי פִּירוּדָא בֵּין עִילָא
וְתַתָּא.

מוֹחָה פִּשְׁעִידָּהּ. מַעֲבִיר פִּשְׁעִידָּהּ לֹא כְּתִיב,
אַלֹּא מוֹחָה. בְּגִין דְּלֹא יִתְחַזֵּן
לְעִלְמִין. לְמַעַנִי. מָאִי לְמַעַנִי, בְּגִין אֲנוּן
רַחֲמִין דְּתַלְיִין בִּי דְכְּתִיב, (דברים ד) כִּי אֶל רַחוּם
יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְגו'.

דְּכָר אַחֲרֵי מוֹחָה פִּשְׁעִידָּהּ לְמַעַנִי. תָּא חֲזִי
חֲיִיבִי עֲלָמָא עֲבָדִין פְּגִימוֹתָא לְעִילָא,
דְּכַד אֲנוּן חוֹבִין סְלָקִין רַחֲמִין וְנִהֲרִי עֲלָא
וְיִנְיָקוּ דְּבִרְכָּאן לֹא נַחִית לְתַתָּא, וְהָאִי דְּרָגָא
לֹא נָטִיל בְּרָכָאן דְּלְעִילָא לִינְקָא לְתַתָּא. וּבְגִין
כֶּף לְמַעַנִי בְּגִין דְּלֹא יִתְמַנְעוּן בְּרָכָאן לִינְקָא
(ליה) לְכָלָא. פְּגִיוֹנָא דָּא (דברים לב) רָאוּ עֲתָה כִּי
אֲנִי אֲנִי הוּא. לֹא־חֲזָאָה דְלֹא הוּי פִּירוּדָּא בִּין
עִילָא וְתַתָּא כְּמָה דְּאִתְמַר.

תָּא חֲזִי, פְּגִיוֹנָא דָּא כַּד אֲשַׁתְּכַחוּ זַכָּאִין
בְּעֲלָמָא אֲתַעְרוּ בְּרָכָאן לְעִלְמִין כְּלָהוּ. כִּין
דְּאִתָּא אֲבִרְהָם אֲתַעַר בְּרָכָאן לְעֲלָמָא דְכְּתִיב
וְאֲבִרְכֶךָ וְהָיָה בְּרָכָה. מָאִי וְהָיָה בְּרָכָה. רְמִז
דִּישְׁתַּפְּחוּן בְּגִינִיָּה בְּרָכָאן לְעִילָא וְתַתָּא דְכְּתִיב
וְנִבְרַכְוּ בְּךָ וְגו' וּכְתִיב וְאֲבִרְכָּה מִבְּרַכֶּיךָ.
אִתָּא יִצְחָק אֹדַע לְכָלָא דָּאִית דִּין וְאִית דִּינִין
לְעִילָא לְאִתְפְּרַעָא מִרְשִׁיעִיָּא, וְאִיהוּ
אֲתַעַר דִּינָא בְּעֲלָמָא בְּגִין דִּידְחִלוֹן לִיָּה
לְקַדְשָׁא בְּרִין הוּא כָּל בְּנֵי עֲלָמָא. אִתָּא יַעֲקֹב
וְאֲתַעַר רַחֲמֵי בְּעֲלָמָא וְאֲשִׁלִּים מְהִימְנוֹתָא
בְּעֲלָמָא כְּדָק חֲזִי.

בְּיוֹמֵי דְּאֲבִרְהָם מַה כְּתִיב וּמִלְכֵי צָדֵק מְלָךְ
שָׁלָם, דְּאִתְעַטְרַת כְּרִסְיָא בְּדוּכְתִּיָּה,
וּכְדִין אֲשַׁתְּכַח מְלָךְ שָׁלָם בְּלֹא פְּגִימוּ כָּלִל.
הוֹצִיא לָחֶם וַיֵּין דְּאִפִּיק מְזוֹנִין לְעִלְמִין
כְּלָהוּ כְּדָק חֲזִי. הוֹצִיא לָחֶם וַיֵּין דְּלֹא
אֲתַמְנְעוּ בְּרָכָאן מִכְּלָהוּ עֲלְמִין. הוֹצִיא
כְּמָה דְּאִתָּא אָמַר, (בראשית א) תוֹצֵא הָאָרֶץ מִדְּרָגִין

מִוֹחָה פִּשְׁעִידָּהּ, לֹא כְּתוּב מַעֲבִיר
פִּשְׁעִידָּהּ אֲלֵא מוֹחָה, כְּדִי שְׁלֹא
יִתְרָאוּ לְעוֹלָמִים. לְמַעַנִי, מַה זֶה
לְמַעַנִי? מִשּׁוּם אוֹתָם הִרְחַמְתָּ
שְׁתַּלּוּיִים בִּי, שְׁפָתוֹב (דברים ד) כִּי
אֶל רַחוּם ה' אֱלֹהֶיךָ וְגו'.

דְּכָר אַחֲרֵי מוֹחָה פִּשְׁעִידָּהּ לְמַעַנִי -
בֵּא רְאָה, הִרְשָׁעִים שֶׁל הָעוֹלָם
עוֹשִׂים פָּגָם לְמַעַלָּה, שְׁפָאֲשֵׁר
אוֹתָם חֲטָאִים עוֹלִים, רַחֲמִים
וְאוֹר עֲלִיּוֹן וַיִּנְיָקַת הַבְּרִכוֹת לֹא
יִרְדּוֹת לְמַטָּה, וְהַדְרָגָה הַזֶּה אֵינָה
נוֹטֶלֶת בְּרִכוֹת שֶׁלְמַעַלָּה לְהִנְיָק
לְמַטָּה. וּמִשּׁוּם כֶּף לְמַעַנִי, כְּדִי
שְׁלֹא יִמְנְעוּ בְּרִכוֹת לְהִנְיָק (ו)
לְכָל. כְּמוֹ כֵּן, (שם לב) רָאוּ עֲתָה כִּי
אֲנִי אֲנִי הוּא. לְהִרְאוֹת שְׁאִין
פְּרוּד בֵּין מַעַלָּה וּמַטָּה, כְּמוֹ
שְׁנַתְּבָאָר.

בֵּא רְאָה, כְּמוֹ זֶה כְּשֶׁנִּמְצְאוּ
צְדִיקִים בְּעוֹלָם, מִתְעוֹרְרוֹת
בְּרִכוֹת לְכָל הָעוֹלָמוֹת. כִּין שְׁבֹא
אֲבִרְהָם, הִתְעוֹרְרוּ בְּרִכוֹת
לְעוֹלָם, שְׁפָתוֹב וְאֲבִרְכֶךָ וְהָיָה
בְּרָכָה. מַה זֶה וְהָיָה בְּרָכָה? רְמִז
שֶׁיִּמְצְאוּ בְּגִלְלוֹ בְּרִכוֹת לְמַעַלָּה
וּמַטָּה, שְׁפָתוֹב וְנִבְרַכְוּ בְּךָ וְגו',
וּכְתוּב וְאֲבִרְכָּה מִבְּרַכֶּיךָ.

בֵּא יִצְחָק וְהוֹדִיעַ לְכָל שֵׁישׁ דִּין
וַיֵּשׁ דִּין לְמַעַלָּה לְהַפְרַע מִן
הִרְשָׁעִים, וְהוּא עוֹרֵר אֶת הַדִּין
בְּעוֹלָם כְּדִי שְׁיִירָאוּ מִהַקְדוּשׁ
כְּרוֹךְ הוּא כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם. בֵּא
יַעֲקֹב וְעוֹרֵר רַחֲמִים בְּעוֹלָם,
וְהַשְׁלִים אֶת הָאֱמוּנָה בְּעוֹלָם
כְּרָאוּי.

בְּיָמֵי אֲבִרְהָם מַה כְּתוּב? וּמִלְכֵי
צָדֵק מְלָךְ שָׁלָם. שֶׁהִתְעַטֵּר הַכֹּסֵא
בְּמִקְוָמוֹ, וְאֵז נִמְצָא מְלָךְ שָׁלָם
לֹא פָּגָם כָּלִל. הוֹצִיא לָחֶם וַיֵּין -
שֶׁהוֹצִיא מְזוֹנוֹת וּבְרִכוֹת
לְעוֹלָמוֹת כָּלִם כְּרָאוּי. הוֹצִיא
לָחֶם וַיֵּין - שְׁלֹא יִמְנְעוּ הַבְּרִכוֹת

מכל העולמות. הוציא - כמו שנאמר תוצא הארץ, מהדרגות שלמעלה מוציא מזונות וברכות לכל העולמות.

והוא כהן לאל עליון - שהכל נמצא בשלמות עליונה פראוי. להראות, כמו שהרשעים עושים פגם בעולם ומזנעים ברכות, כך גם בשביל הצדיקים באות ברכות לעולם, ובגללם מתברכים כל בני העולם.

ויתן לו מעשר מכל, מה זה מעשר מכל? מאותם הברכות שיוצאות מכל, משום שהוא המקום שכל הברכות שיוצאות לעולם יוצאות משם. דבר אחר ויתן לו מעשר מכל - הקדוש ברוך הוא נתן לו מעשר, ומה הוא? זו הדרגה שכל פתחי האמונה והברכות של העולם עומדות בה, והיא מעשר, והיא אחת מעשרה, והיא עשרה ממאה. מכאן והלאה נכנס אברהם בקיום שלמעלה פראוי.

אמר לו רבי אלעזר, יפה אמרת. אמר לו רבי אלעזר, מה מעשיך? אמר לו, מלמד תינוקות במקומי. פעת בא רבי יוסי מכפר חנין לעיר, וסלקו אותם מאצלי, והושיבו אותם אצלי. והיו נותנים לי כל בני העיר שכר כמו אותו הזמן שהתינוקות היו אצלי, והסתפלותי בעצמי שלא ראוי לי להנות מהם בחנם, והשפירתי עצמי עם החכם [מהוא] הזה. אמר רבי אלעזר, כאן צריך את הברכות של אבא.

קמו. הלכו לפני רבי שמעון [אחר כך], והיה יושב ולמד כל יום לפני רבי שמעון. ויום אחד היה עסוק בנטילת ידים לפניו. אמר, כל מי שלא נוטל ידיו פראוי, אף על גב שנגנש למעלה - נענש למטה. ומה ענשו למטה?

דלעילא אפיק מזונין וברכאן לעלמין פלהו. והוא כהן לאל עליון דאשתכח פלא בשלימו עלאה בדקא חזי. לאתחזאה כמה דחייביא עבדי פגימו בעלמא ומנעי ברכאן. הכי נמי בגין זכאין אתיין ברכאן לעלמא, ובגינייהו אתברכאן כל בני עלמא: ויתן לו מעשר מכל. מאי מעשר מכל מאנון ברכאן דנפקי מכל. בגין דאיהו אתר דכל ברכאן דנחתי לעלמא מתמן נפקי. דבר אחר ויתן לו מעשר מכל. קדשא בריה הוא יתב ליה מעשרא. ומאן איהו, דא דרגא דכל פתחין דמהימנותא וברכאן דעלמא ביה קיימי ואיהו מעשר ואיהו חד מעשרה ואיהו עשרה ממאה. מכאן ולהלאה עאל אברהם בקיומא דלעילא בדקא חזי.

אמר ליה רבי אלעזר שפיר קא אמרת. אמר ליה רבי אלעזר מאי עבדתך, אמר ליה קרינא דרדקי באתרי, השתא אתא רבי יוסי דכפר חנין למתא וסליקו לון מגבאי ואותבו לון לגביה. והווי יהבין לי כל בני מתא אנגרא כההוא זמנא דדרדקי הווי גבאי. ואסתפלנא בנפשאי דלא אתחזי לי לאתהני מנייהו למגנא, ואגירנא גרמאי בהדי (דמהוא) דהאי חכים. אמר רבי אלעזר ברכאן דאבא אצטריכו הכא.

קמו. אתו קמיה דרבי שמעון (לבתר), והווי יתיב ולעי כל יומא קמיה דרבי שמעון. ויומא חד הווי עסיק בנטילת ידים קמיה. אמר כל מאן דלא נוטיל ידוי כדקא יאות, אף על גב דאתענש לעילא אתענש לתתא, ומאי עונשיה לתתא, דגרים ליה לגרמיה מספנותא. כמה דעונשיה כך, הכי הוא זכי מאן דנטיל ידוי כדקא יאות דגרים

שגורם לעצמו עני. כמו שעשנו
כף - כף זוכה מי שנוטל ידיו
כראוי, שגורם לעצמו ברכות
שלמעלה, ששורות הברכות על
ידו כראוי ומתברך בעשר.

אחר כך הקדים רבי שמעון,
וראה אותו שנוטל ידיו במים,
ונוטל ידיו בשעור רב של מים.
אמר רבי שמעון, מלא ידיו
מברכות. וכך היה. מאותו
היום והלאה התעשר ומצא
אוצר, והיה עוסק בתורה ונותן
מזון לעניים כל יום, והיה שמח
עמהם, ומסביר להם בפנים
מאירות. קרא עליו רבי שמעון,
(ישעיה מא) ואתה תגיל בה' בקדוש וגו'.

אחר הדברים האלה היה דבר ה'
אל אברהם וגו'. רבי יהודה פתח,
(שיר ז) אני לדודי ועלי תשוקתו.
הרי פרשוה, אבל בהתעוררות
שלמטה תמצא ההתעוררות
שלמעלה, שהרי אין מתעורר
למעלה עד שמתעורר למטה,
והברכות שלמעלה לא נמצאות
אלא במה שיש בו ממש, ואינו
ריקן.

מנין לנו? מאשת עובדיהו
שאמר לה אלישע (מלכים ב ד)
הגיד לי מה יש לך בבית. שהרי
הברכות שלמעלה אינן שורות
על שלחן ריק ולא במקום ריק.
מה כתוב? ותאמר אין לשפחתך
כל בבית פי אם אסוף שמן.
מה זה אסוף? אלא אמרה לו,
השעור של השמן הזה אינו אלא
כדי משיחת אצבע קטנה.

אמר לה, נחמתי, שהרי
לא ידעתי איך ישרו הברכות
שלמעלה במקום ריק, אבל
עכשו שיש לך שמן, זהו מקום
שימצאו בו ברכות. מנין לנו?
שכתוב (תהלים קלב) כשמן הטוב
וגו'. ובסופו מה כתוב? (שם) כי שם צוה ה' את הברכה חיים עד

לגרמיה ברכאן דלעילא דשראן ברכאן על
ידוי כדקא יאות, ואתברך בעותרא. (דף פ"א ע"א).

לבתר אקדים רבי שמעון חמא ליה דאנטל
ידוי במיא ונטיל לון בשיעורא סגייא
דמיין. אמר רבי שמעון מלא ידיו מברכות.
וכך הוה, מהווא יומא ולהלאה אתעתר
ואשבח סימא והוה לעי באורייתא ויהיב
מזונא למספני כל יומא, והוה חדי עמהון
ומספר לון אנפין נהירין. קרא עליה רבי
שמעון (ישעי' מ"א) ואתה תגיל ביי בקדוש וגו',
(חסר)

אחר הדברים האלה היה דבר יי אל אברהם
וגו'. רבי יהודה פתח (שיר השירים ז) אני

לדודי ועלי תשוקתו. הא אוקמוה, אבל
באתערוותא דלתתא אשתכח אתערוותא
לעילא, דהא לא אתער לעילא עד דאתער
לתתא. וברכאן דלעילא לא משתכחי אלא
במה דאית ביה ממשא ולא איהו ריקניא.

מנלן מאשת עובדיהו דאמר לה אלישע
(מלכים ב ד) הגיד לי מה יש לך בבית.

דהא ברכאן דלעילא לא שריין על פתורא
ריקניא ולא באתר ריקניא. מה כתיב ותאמר
אין לשפחתך כל בבית פי אם אסוף שמן.
מאי אסוף. אלא אמרה ליה שיעורא דהאי
משחא לא איהי אלא כדי משיחת אצבעא
זעירא.

אמר לה נחמתי. דהא לא ידענא היאך
ישרון ברכאן דלעילא בדוכתא

ריקניא, אבל השתא דאית לך שמן, דא הוא
אתר לאשתכחא ביה ברכאן. מנלן דכתיב,

(תהלים קלב) כשמן הטוב וגו' וסיפיה מה כתיב,

(תהלים קלב) כי שם צוה יי את הברכה חיים עד

וגו'. ובסופו מה כתוב? (שם) כי שם צוה ה' את הברכה חיים עד העולם. ובמקום

העולם. ובאתרא דא שראן ברכאן. (ואתמר).
ואי תימא (תהלים קלג) כטל חרמון שיורד על
הררי ציון ולא כתיב שמן אלא טל.
אלא איהו שמן ואיהו טל. ההוא טל איהו
דאטיל קדשא בריך הוא ממשיחא עלאה.
דההוא שמן נפק לסטרא דימינא.

תרין אנון יין ושמן. ואזלו לתרין סטריין. יין
לסטור שמאלא שמן לסטור ימינא.
ומסטרא דימינא נפקי ברכאן לעלמא ומתמן
אתמשה מלכותא קדישא ובגין דשמן הוה
אתתקן לתתא בקדמיתא, שמן אזדמן לעילא
אריקו דברכאן.

תא חזי, מאתערויתא (דף פח ע"ב) דהאי שמן
דלעילא קאי לארקא על דוד ושלמה
לאתברכא (על) בנוי. מנא לן דכתיב ויעמד
השמן. כתיב הכא ויעמד. וכתיב התם (ישעיה
יא) שורש ישי אשר עומד לגס עצמים.

תא חזי, משלחן דלחם הפנים דברכאן
נפקין מתמן ומזונא לעלמא, לא בעי
לאשתפחא ריקניא אפלו רגעא חדא, בגין
דלא יסתלקון ברכאן מתמן, אוף הכי לא
מברכין על שלחן ריקניא, דהא ברכאן
דלעילא לא שריין על שלחן ריקניא.

תא חזי, מה כתיב אני לדודי ועלי תשוקתו,
אני לדודי בקדמיתא ולבתר ועלי
תשוקתו. אני לדודי לאתקנא ליה דוכתא
בקדמיתא. ולבתר ועלי תשוקתו. דבר אחר
אני לדודי. דהא תנינן שכינתא לא אשתפחת
עמהון דחייביא, פיון דאתי בר נש
לאתדפאה ולמקרב גבי דקדשא בריך הוא
כדין שכינתא שריא עליה. דהא הוא דכתיב
אני לדודי בקדמיתא, ועלי תשוקתו לבתר.
אתי בר נש לאתדפאה מדפאין ליה.

הנה שורות הברכות. (ויחבאר).
ואם תאמר, (שם) כטל חרמון
שיורד על הררי ציון, ולא כתוב
שמן אלא טל? אלא הוא שמן
והוא טל. אותו הטל הוא שהטיל
הקדוש ברוך הוא מהשמן
העליון. שאותו השמן יוצא לצד
הימין.

שנים הם - יין ושמן, והלכו לשני
צדדים - היין לצד שמאל, והשמן
לצד ימין. ומצד הימין יוצאות
ברכות לעולם, ומשם נמשחת
המלכות הקדושה. ומשום
שהשמן היה נתקן למטה
בראשונה, השמן מזמן למעלה
הקת הברכות.

בא ראה, מההתעוררות של
השמן הנה שלמעלה בא להריק
על דוד ושלמה להתברך (על) בנו.
מנין לנו? שכתוב ויעמד השמן.
כתוב כאן ויעמד, וכתוב שם
(ישעיה יא) שורש ישי אשר עמד לגס
עמים.

בא ראה, משלחן של לחם
הפנים, שממש יוצאות הברכות
ומזון לעולם, לא צריך שיימצא
ריק אפלו רגע אחד, כדי שלא
יסתלקו משם הברכות. אף כף לא
מברכים על שלחן ריק, שהרי
הברכות שלמעלה אין שורות על
שלחן ריק.

בא ראה מה כתוב, אני לדודי
ועלי תשוקתו. אני לדודי
בתחלה, ואחר כך ועלי תשוקתו.
אני לדודי לתקן לו מקום
בתחלה, ואחר כך ועלי תשוקתו.
דבר אחר אני לדודי, שהרי שנינו
ששכינה לא נמצאת עם הרשעים.
פיון שבא האדם להטהר
ולהתקרב לקדוש-ברוך-הוא, אז
השכינה שורה עליו. והוה שכתוב
אני לדודי - בהתחלה, ועלי
תשוקתו - לאחר מכן. בא האדם
להטהר - מטהרים אותו.

בא ראה, אחר הדברים האלה דרדף אברהם
שאברהם רדף אחר המלכים
הללו והרג אותם הקדוש ברוך
הוא, היה אברהם תוהה. אמר,
אולי חס וחס ליללה גרעתי אותו
השקר שהייתי מחזיר בני אדם
אל הקדוש ברוך הוא, ואחזתי
בהם לקרב אותם אלי, וכעת
נהרגו אנשים על ידי. מיד אמר
לו הקדוש ברוך הוא, אל תירא
אברהם אנכי מגן לך שסרף הרבה
מאד וגו'. שרר קבלת עליהם,
שהרי כלם לא יזכו לעולמים.

היה דבר ה' אל אברהם במחזה
לאמר, מה זה במחזה? אלא
באותו המראה, הדרגה שכל
הדמיות נראות בה. אמר רבי
שמעון, בא ראה, טרם שנמול
אברהם, הייתה דרגה אחת
מדברת עמו, ומי המחזה הזה?
שפיתוב (במדבר כד) מחזה שדי
יחזה. כיון שנמול, היו כל
הדרגות שורות על הדרגה הזו,
ואז דבר עמו. זהו שפיתוב (שמות ו)
וארא אל אברהם אל יצחק ואל
יעקב באל שדי. וטרם שנמול,
לא היו אותן הדרגות שורות
עליו לדבר.

ואם תאמר שהנה בפתחלה כתוב
וירא ה' אל אברהם, וכתוב ויסע
אברהם הלך ונסוע הנגבה,
וכתוב ויבן שם מזבח. הנה כאן
אותן הדרגות העליונות. וכעת
אומרים, שטרם שנמול לא היה
אותן הדרגות העליונות שורות
על הדרגה הזו לדבר עמו?

בא ראה, בפתחלה נתן הקדוש
ברוך הוא חכמה לאברהם לדעת
את החכמה להדבק בו, וידע את
סוד האמונה, אבל לדבר עמו לא
הייתה אלא הדרגה התחתונה הזו
לבדה. כיון שנמול, כל הדרגות
העליונות היו שורות על הדרגה
הזו התחתונה כדי לדבר עמו,

תא חזי, אחר הדברים האלה דרדף אברהם
בתר אליו מלכין וקטיל לון קדשא בריך
הוא, הנה אברהם תוהה, אמר דילמא חס
ושלום גרענא ההוא אגרא דהוינא אהדר בני
נשא לגבי קדשא בריך הוא ואחידנא בהו
לקרבא לון לגביה והשתא אתקטילו בני נשא
על ידי. מיד אמר ליה קדשא בריך הוא אל
תירא אברהם אנכי מגן לך שסרף הרבה וגו'.
אגרא קבילת עלייהו, דהא כלהו לא יזכון
לעלמין.

היה דבר יי אל אברהם במחזה לאמר, מאי
במחזה, אלא כההוא חזיו דרגא דכל
דיוקנין אתחזיין ביה. אמר רבי שמעון תא
חזי, עד לא אתגזר אברהם הנה חד דרגא
מליל עמיה, ומאן איהו דא מחזה דכתיב,
(במדבר כד) מחזה שדי יחזה. כיון דאתגזר הו
פלהו דרגין שראן על האי דרגא, וכדין מליל
עמיה דהא הוא דכתיב, (שמות ו) וארא
אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי
ועד לא אתגזר לא הו אנון דרגין שראן עלוי
למלא.

ואי תימא דהא בקדמיתא כתיב וירא יי אל
אברהם וכתוב ויסע אברהם הלך ונסוע
הנגבה וכתוב ויבן שם מזבח הא הכא אנון
דרגין עלאין. והשתא אמרן דעד לא אתגזר
לא הו אנון דרגין עלאין שראן על האי
דרגא למלא עמיה.

תא חזי, בקדמיתא ירב קדשא בריך הוא
חכמה לאברהם למנדע חכמה
לאתדבקא ביה וידע רזא דמיימנותא, אבל
למלא עמיה לא הוה אלא האי דרגא תתאה
בלחודוי, כיון דאתגזר, פלהו דרגין עלאין
הו שראן על האי דרגא תתאה כגין למלא

וְאִזְּ הַתְּעֵלָה אֲבָרְהָם בְּכָל, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּרַר.

בֹּא רֵא, טָרַם שְׁנִמּוּל הָאָדָם, לֹא נִאֲחַז בְּשִׁמּוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. כִּינּוּ שְׁנִמּוּל, נִכְנַס בְּשִׁמּוֹ וְנִאֲחַז בּוֹ. וְאִם תֹּאמַר, אֲבָרְהָם שֶׁנִּאֲחַז בּוֹ טָרַם שְׁנִמּוּל? כִּף הִיָּה, שֶׁנִּאֲחַז בּוֹ וְלֹא כְּרֹאִי, שֶׁהָרִי מִתּוֹךְ הָאֲהָבָה הַעֲלִינָה שְׁאֵהָב אוֹתוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא קָרַב אוֹתוֹ, אַחֵר כִּף צָנָה אוֹתוֹ שִׁמּוּל וְנִתְנָה לוֹ הַבְּרִית, הַקָּשֶׁר שֶׁל כָּל הַדְּרָגוֹת הַעֲלִינּוֹת. הַבְּרִית - הַקָּשֶׁר לְקָשֶׁר הַכָּל יַחַד לְהַכְלִיל זֶה עִם זֶה. הַבְּרִית - הַקָּשֶׁר שֶׁהַכָּל נִקְשֶׁר בּוֹ. וּמִשּׁוֹם כִּף, טָרַם שְׁנִמּוּל אֲבָרְהָם, דְּבוּרוֹ לֹא הִיָּה עִמּוֹ אֶלָּא בְּמִחְזָה, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּרַר. בֹּא רֵא, בְּשִׁעָה שֶׁכָּרָא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, לֹא נִבְרָא אֶלָּא עַל הַבְּרִית, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּרַר בְּרִ"א שִׁי"ת, כָּרָא אֱלֹהִים. וְהִינּוּ [בְּרִית] שֶׁעַל הַבְּרִית קִיַּם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, וְכָתוּב (יִרְמִיָּה ל"ג) אִם לֹא בְּרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה חֻקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׁמַיִם. דִּהָא בְּרִית קְשׁוּרָא אִיהוּ שְׁהִיּוֹם וְהִלְיָה לֹא נִפְרָדִים.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כְּשֶׁכָּרָא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, עַל תְּנַאי הִיָּה: שֶׁכָּאֲשֶׁר יִבְאוּ יִשְׂרָאֵל, אִם יִקְבְּלוּ אֶת הַתּוֹרָה - יִפָּה, וְאִם לֹא - הִרְנִי מִחֲזִירָכֶם לְתוֹהוּ וְבָהוּ. וְהָעוֹלָם לֹא הִתְקַיֵּם עַד שֶׁעָמְדוּ יִשְׂרָאֵל עַל הַר סִינַי וְקִבְּלוּ תּוֹרָה, וְאִזְּ הִתְקַיֵּם הָעוֹלָם. וּמֵאֲחֻזָּתוֹ הַיּוֹם וְהָלָא, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בּוֹרֵא עוֹלָמוֹת, וּמִי הֵם? זְוִיגֵי בְּנֵי הָאָדָם. שֶׁהָרִי מֵאֲחֻזָּתוֹ הַיּוֹם הַזֶּה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְזַוֵּג זְוִיגִים וְאוֹמֵר: בֵּת פְּלוֹנִי לְפְלוֹנִי. וְאֵלּוּ הֵם הָעוֹלָמוֹת שֶׁהוּא בּוֹרֵא. בֹּא רֵא, אֲנִכִּי מִגֵּן לָךְ, אֲנִכִּי - זֶה הִיא הַדְּרָגָה

עֲמִיָּה, וּכְדִין אֶסְתַּלַּק אֲבָרְהָם בְּכָלָא כְּמָה דְּאִתְמַר.

תָּא חֲזִי, עַד לֹא אִתְגַּזַּר בִּר נֶשׁ לֹא אִתְאַחִיד בְּשִׁמָּא דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כִּינּוּ דְּאִתְגַּזַּר עָאֵל בְּשִׁמְיָה וְאִתְאַחִיד בִּיה. וְאִי תִימָא אֲבָרְהָם דְּאִתְאַחִיד בִּיה עַד לֹא אִתְגַּזַּר. הִכִּי הָוָה דְּאִתְאַחִיד בִּיה וְלֹא כְּדָקָא יָאוּת, דִּהָא מִגּוֹ רַחֲמִימוּתָא עֲלָאָה דְּרַחֲמִים לִיה קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָרַיב לִיה. לְבָתַר פְּקִיד לִיה דִּיתְגַּזַּר וְאִתְיִיחִיב לִיה בְּרִית. קְשׁוּרָא, דְּכָלְהוּ דְּרַגִּין עֲלָאִין. בְּרִית קְשׁוּרָא לְאִתְקַשְּׁרָא כָּלָא כְּחֻדָּא לְאִכְלָלָא דָּא בְּדָא, בְּרִית קְשׁוּרָא דְּכָלָא אִתְקַשְּׁרָא בִּיה. וּבְגִין כִּף אֲבָרְהָם עַד לֹא אִתְגַּזַּר. מִלּוּי לֹא הָוָה עֲמִיָּה אֶלָּא בְּמִחְזָה כְּמָה דְּאִתְמַר.

תָּא חֲזִי, בְּשִׁעָתָא דְּכָרָא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲלִמָּא לֹא אִתְבָּרִי אֶלָּא עַל בְּרִית כְּמָה דְּאִתְ אָמַר בְּרִ"א שִׁי"ת כָּרָא אֱלֹהִים, וְהִינּוּ (ר"א ל"ג בְּרִית) דְּעַל בְּרִית קִיַּם קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲלִמָּא, וְכָתִיב, (יִרְמִיָּה ל"ג) אִם לֹא בְּרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה חֻקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׁמַיִם. דִּהָא בְּרִית קְשׁוּרָא אִיהוּ דִּיּוּמָא וְלִילִיָּא לֹא מִתְפָּרְשָׁא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר כִּד בָּרָא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲלִמָּא עַל תְּנַאי הָוָה, דְּכִד יִיתוּן יִשְׂרָאֵל אִם יִקְבְּלוּן אוֹרִייתָא יָאוּת. וְאִם לֹא הָרִי אֲנָא אֶהְדֵּר לְכוּ לְתוֹהוּ וְבָהוּ. וְעֲלִמָּא לֹא אִתְקִיַּם עַד דְּקִיַּיְמוּ יִשְׂרָאֵל עַל טוֹרָא דְּסִינַי וְקִבְּלוּ אוֹרִייתָא וּכְדִין אִתְקִיַּם עֲלִמָּא.

וּמִתְהוּא יוּמָא וְלִהְלָאָה קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּרִי עֲלִמִין. וּמֵאֵן אֲנוּן, זְוִיגִין דְּבִנֵּי נֶשָׁא. דִּהָא מִתְהוּא זְמָנָא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְזַוֵּג זְוִיגִין וְאוֹמֵר בֵּת פְּלוֹנִי לְפְלוֹנִי. וְאֵלּוּן אֲנוּן עֲלִמִין דִּהוּא בְּרִי. תָּא חֲזִי, אֲנִכִּי מִגֵּן לָךְ.

אָנְכִי דָא הוּא דְרָגָא קְדָמָא דְאַתְאַחִיד בִּיהַ בְּקְדָמִיתָא:

סְתָרֵי תוֹרָה

אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְגו'. אֵלֶּיךָ פִּתְגָמִי אוֹרִייתָא, דְּכָתִיב, (דברים ה) אֵת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה דִּבֶּר יי אֵל כָּל קְהִלָּתְכֶם. מֵה לְהֵלֵךְ פִּתְגָמִי אוֹרִייתָא, אוֹף הָכָא פִּתְגָמִי אוֹרִייתָא. בְּתֵר דְּאַשְׁתַּדֵּל בֵּר נֶשׁ בְּהַאי עֲלָמָא בְּדָבָרִים הָאֵלֶּה, קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְבַשֵּׁר לִיה וְאַקְדִּים לֵה לְנִשְׁמָתָא שְׁלָם (בְּשׁוּרוֹת טוֹבוֹת), הָדָא הוּא דְכָתִיב אֵל תִּירָא אֲבָרָם אָנְכִי מִגֵּן לָךְ. מִכָּל זַיִינִין בִּישִׁין דְּגִיחָנָם.

שְׁכָרְךָ הִרְבֵּה מְאֹד בְּגִין דְּכָל מָאן דְּאַשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרִייתָא בְּהַאי עֲלָמָא זָכִי וְאַחֲסִין יְרוּתָא אַחֲסָנָתָא בְּעֲלָמָא דְאַתִּי בְּמָה דְכָתִיב (משלי ח) לְהִנָּחִיל אוֹהֲבֵי יֵשׁ. מָאִי יִ"ש (דא יִ"ש מָאִין תֵּלֵת עֶשֶׂר נְתָרִי דְּאַפְרָסְמוֹנָא דְכָּא (מְכִילָה) דִּינְחֵבִי לִיה אַחֲסָנָתָא עֲלָאָה בְּעֲלָמָא דְאַתִּי (נ"א דא עֲלָמָא דְאַתִּי). וְאוֹצְרוֹתֵיהֶם אֲמַלָּא, בְּהַאי עֲלָמָא מְעוּתָרָא וּמִכָּל טִיבָא דְעֲלָמָא.

מָאן דְּאָזִיל לִימִינָא זָכִי לְעֲלָמָא דְאַתִּי, וּמָאן דְּאָזִיל לְשְׁמַלְאָה הָא עוּתָרָא בְּעֲלָמָא דִין, (דְּאִית שְׁמַלְאָה קְדִישָׁא וְאִית שְׁמַלְאָה מְסַאבָּא, וְדָא הוּא דְאַמְרִינֵן מָאן דְּמִתְעַסֵּק בְּאוֹרִייתָא יִחְבִּי לִיה אֲרֵךְ יָמִים בְּעֲלָמָא דְאַתִּי, וְיִחְבִּי לִיה עֶשֶׂר וּכְבוֹד בְּעֲלָמָא דִין שְׁנַמְסֵר (משלי ג) אֲרֵךְ יָמִים בִּימִינָהּ וְגו', וּמָאן דִּיתְרַעֵי דִיתְרַעֵי נִפְסָא בְּעֲלָמָא דִין וְלֹא אִתְעַסֵּק בְּאוֹרִייתָא וּבְעוֹבְדֵין טָבִין, יִחְבִּי לִיה עוּתָרָא בְּעֲלָמָא דִין מְסַטְרָא דְשְׁמַלְאָה מְסַטְרָא דְיוֹצֵר הָרַע, וּבְעוּתָרָא דָא עָבִיד בִּישׁ יִרִית גִּיחָנָם. וְאִי תִימָא זָכִי לֹא אִית בְּעֲלָמָא דִין עוּתָרָא מְסַטְרָא דְקְדוּשָׁה, אִין, דְּכָל חֲמִסָּנִים אֵת הַתּוֹרָה מְעוּנֵי סוּפֹה לְקִיּוּמָהּ מְעֶשֶׂר, וְדָא הוּא עוּתָרָא מְכָא דְמְסַטְרָא דְקְדוּשָׁה).

רַבִּי אָבָא כֹּד אָתָּא מִהֶתֶם, הָוָה מְכַרִּיז מָאן בְּעִי עוּתָרָא וּמָאן בְּעִי אוֹרְכָא דְחַיִּי בְּעֲלָמָא דְאַתִּי יִיתִי וְיִשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרִייתָא. הָוָה מְתַפְנֵשִׁין כּוּלֵי עֲלָמָא לְגַבִּיָּה. רְיוּק חַד הָוָה בְּשִׁיבְבוּתֵיהָ. יוֹמָא חַד אָתָּא לְגַבִּיָּה, אָמַר לִיה רַבִּי בְּעִינָא לְמַלְעִי בְּאוֹרִייתָא כְּדִי שְׁיִהִיָּה לִי עוּתָרָא. אָמַר לִיה הָא וְדָאִי. אָמַר לִיה מַה שְׁמֵךְ. אָמַר לִיה יוֹסִי. אָמַר לוֹן לְתַלְמִידוֹי דִּיקְרוּן אָמַר לוֹ: רַבִּי, אֲנִי רוּצָה לְעַסֵּק בַּתּוֹרָה כְּדִי שְׁיִהִיָּה לִי עֶשֶׂר.

הָרָא שׁוּנָה שְׁנַאֲחִז בָּהּ בַּתְּחִלָּה.
סְתָרֵי תוֹרָה

אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְגו' - אֵלֶּיךָ דְּבָרֵי תוֹרָה, שְׁכָתוּב (דברים ה) אֵת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה דִּבֶּר ה' אֵל כָּל קְהִלָּתְכֶם. מֵה לְהֵלֵךְ דְּבָרֵי תוֹרָה - אָף כָּאן דְּבָרֵי תוֹרָה. אַחַר שְׁהַשְׁתַּדֵּל אָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה בְּדָבָרִים הָאֵלֶּה, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְבַשֵּׁר לוֹ וּמְקַדֵּם לְנִשְׁמָה שְׁלֹום (בְּשׁוּרוֹת טוֹבוֹת), זֶהוּ שְׁכָתוּב אֵל תִּירָא אֲבָרָם אָנְכִי מִגֵּן לָךְ, מִכָּל חֲמִסָּנִים הָרָעִים שֶׁל הַגִּיחָנָם. שְׁכָרְךָ הִרְבֵּה מְאֹד, מִשּׁוּם שְׁכָל מִי שְׁמַשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה בְּעוֹלָם הַזֶּה, זֹכֶה וְנוֹחַל יִרְשֵׁת נִחְלָה בְּעוֹלָם הַבָּא, כְּפָתוּב (משלי ח) לְהִנָּחִיל אוֹהֲבֵי יֵשׁ. מַה זֶה יִ"ש? (ז' י"ש מָאִין שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה נְהוּת אַפְרָסְמוֹן כּוּהוּר [מְדוּרָה] שְׁנוֹתָנִים לוֹ יִרְשֵׁה עֲלִיוֹנָה בְּעוֹלָם הַבָּא [נ"א ז' הָעוֹלָם הַבָּא]. וְאַצְרִיתֵיהֶם אֲמַלָּא - בְּעוֹלָם הַזֶּה, מְעֶשֶׂר וְכָל טוֹב שֶׁל הָעוֹלָם.

מִי שֶׁהוֹלֵךְ לִימִין - זֹכֶה לְעוֹלָם הַבָּא, וּמִי שֶׁהוֹלֵךְ לְשְׁמַלְאָה - הֵנָּה עֶשֶׂר בְּעוֹלָם הַזֶּה [שִׁישׁ שְׁמַלְאָה קְדוּשׁ וְיֵשׁ שְׁמַלְאָה מְכָא. וְזֶה הוּא שְׁאֲמִרְנוּ, מִי שְׁמַתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה, נִתְּנִים לוֹ אֲרֵךְ יָמִים בְּעוֹלָם הַבָּא וְנִתְּנִים לוֹ עֶשֶׂר וּכְבוֹד בְּעוֹלָם הַזֶּה, שְׁנַמְסֵר (משלי ג) אֲרֵךְ יָמִים בִּימִינָהּ וְגו'. וּמִי שְׁדָרַע שְׁהִנָּה הַנּוֹף בְּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא מִתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה וּבְמַעֲשִׂים טוֹבִים, נִתְּנִים לוֹ עֶשֶׂר בְּעוֹלָם הַזֶּה מְצֹד הַשְׁמַלְאָה, מְצֹד הַיּוֹצֵר הָרַע, וּבְעֶשֶׂר הַזֶּה עוֹשֶׂה רַע וְיוֹרֵשׁ גִּיחָנָם. וְאִם תִּמָּר, זָכִי אִין בְּעוֹלָם הַזֶּה עֶשֶׂר מְצֹד הַקְדָּשָׁה? כֵּן, שְׁכָל הַמְּקָנִים אֵת הַתּוֹרָה מְעִנִי, סוּפֹה לְקִיּוּמָהּ מְעֶשֶׂר, וְזֶהוּ עֶשֶׂר טוֹב שְׁמַצֵּד הַקְדָּשָׁה].

בְּשָׂבָא מִשָּׁם רַבִּי אָבָא, הִיָּה מְכַרִּיז: מִי רוּצָה עֶשֶׂר וּמִי רוּצָה אֲרֵךְ חַיִּים בְּעוֹלָם הַבָּא, יָבֹא וְיִשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה. הִיָּה מְתַפְנֵסִים אֵלָיו כָּל הָעוֹלָם. הִיָּה רְיוּק אַחַד בְּשָׁבוּתָו. יוֹם אַחַד בָּא אֵלָיו. אָמַר לוֹ: רַבִּי, הֵנָּה וְדָאִי. אָמַר לוֹ: מַה

שָׁמַךְ? אָמַר לוֹ: יוֹסִי. אָמַר
לְתַלְמִידָיו שִׁיקְרָאוּ לוֹ רַבִּי יוֹסִי
בְּעַל הָעֶשֶׂר וְהַכְּבוֹד. יָשַׁב
וְהִתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה.

לַיָּמִים הָיָה עוֹמֵד לִפְנֵי. אָמַר
לוֹ: רַבִּי, אִיפֹה הָעֶשֶׂר? אָמַר:
נִשְׁמַע מִזֶּה שֶׁלֹּא עָשָׂה לְשֵׁם
שָׁמַיִם. נִכְנָס לְחִדְרוֹ, שָׁמַע קוֹל
אֶחָד שֶׁהִיא אוֹמֵר: אֵל תַּעֲנִישׁ
אוֹתוֹ [שׁוֹב אֵלָיו], שִׁיְהִיהָ אִישׁ גְּדוֹל.
שָׁב אֵלָיו. אָמַר לוֹ: שָׁב, בְּנִי, שָׁב,
וְאֲנִי נֹתֵן לָךְ עֶשֶׂר.

בִּינְיָמִין בָּא אִישׁ אֶחָד וְכָלִי שֶׁל
פֶּז בִּידוֹ. הוֹצִיא אוֹתוֹ וְנָפַל אוֹר
בְּבֵיתוֹ. אָמַר לוֹ: רַבִּי, אֲנִי רוֹצֵה
לְזַכּוֹת בַּתּוֹרָה וְאֲנִי לֹא זָכִיתִי,
וְרוֹצֵה מִי שִׁישְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה
בְּשִׁבְלִי, שֶׁהָרִי יֵשׁ לִי עֶשֶׂר רַב
שֶׁהָשָׂאִיר לִי אָבִי, שֶׁכָּאֲשֶׁר יָשַׁב
עַל שְׁלֹחָנוֹ הָיָה מְסַדֵּר עָלָיו
שְׁלֹשָׁה עֶשֶׂר כּוֹסוֹת מַאֲלוֹ, וְאֲנִי
רוֹצֵה לְזַכּוֹת בַּתּוֹרָה וְאֲנִי נֹתֵן
עֶשֶׂר.

אָמַר לְאוֹתוֹ הַרְנוּק: תִּשְׁתַּדֵּל
בַּתּוֹרָה, וְזֶה נֹתֵן לָךְ עֶשֶׂר. נָתַן לוֹ
אוֹתוֹ הַכּוֹס שֶׁל הַפֶּז. קָרָא עָלָיו
רַבִּי אַבָּא: (אִיּוֹב כח) לֹא יַעֲרַכְנָה
זֶהָב וְזָכַכִּית וְתַמְרוֹתָהּ כָּלִי פֶז.
יָשַׁב וְלָמַד בַּתּוֹרָה, וְהָאֵדָם הָיָה
הָיָה נֹתֵן לוֹ עֶשֶׂר. לַיָּמִים נִכְנָסָה
חֲמִידַת הַתּוֹרָה לְמַעֲיוֹ. יוֹם אֶחָד
הָיָה יוֹשֵׁב וְהָיָה בּוֹכָה. מָצָא אוֹתוֹ
רַבּוֹ שֶׁהָיָה בּוֹכָה. אָמַר לוֹ: עַל
מָה אַתָּה בּוֹכָה? אָמַר לוֹ: וּמָה
אֲנִי מַנִּיחַ אֶת חֲזִי הָעוֹלָם הַבָּא
בְּשִׁבְלִי זֶה? אֲנִי רוֹצֵה אֲלֵא
לְזַכּוֹת אֲצִלִּי. אָמַר: עֲכָשׁוּ מִזֶּה
נִשְׁמַע שֶׁהִנֵּה עָשָׂה לְשֵׁם שָׁמַיִם.
קָרָא לְאוֹתוֹ הָאִישׁ, אָמַר לוֹ: טַל
אֶת עֶשְׂרֶךָ וְתֵן אוֹתוֹ לִיתּוֹמִים
וְעֵנִיִּים, וְאֲנִי נֹתֵן לָךְ חֶלֶק יִתֵּר

בַּתּוֹרָה בְּכָל מָה שֶׁאֲנִי לוֹמֵד. הִחְזִיר לוֹ רַבִּי יוֹסִי אוֹתוֹ הַכּוֹס שֶׁל פֶּז, וְעַד הַיּוֹם לֹא סָר שְׁמוֹ, וּמִבְּנֵי
בֶּן פְּזִי, וְהִנֵּנוּ רַבִּי יוֹסִי בֶּן פְּזִי, וְזֶכֶה לְכַמָּה תּוֹרָה הוּא וּבְנָיו [מִשּׁוֹם שֶׁלָּמַד תּוֹרָה]. שָׁאִין לָךְ שֶׁכֶּר טוֹב
בְּעוֹלָם כְּמִי שֶׁלּוֹמֵד תּוֹרָה וּמְקַיֵּם אוֹתָהּ.

לִיה רַבִּי יוֹסִי מְאִרִי דְּעוֹתָרָא וִיקָרָא. יְתִיב וְאִתְּעַסֵּק
בְּאוֹרֵייתָא.

לַיּוֹמִין הָיָה קָאִים קָמִיָּה, אָמַר לִיה רַבִּי אֵן הוּא עוֹתָרָא. אָמַר
שָׁמַע מִינָּה דְּלֹא לְשֵׁם שָׁמַיִם קָא עֲבִיד, וְעָאֵל
לְאִדְרִיָּה, שָׁמַע חַד קָלָא דְּהוּא אָמַר לֹא תַעֲנִישִׁיה (תּוֹב לְגַבִּיה)
דְּגַבְרָא רַבָּא לִיהוּי. תָּב לְגַבִּיָּה, אָמַר לִיה יְתִיב בְּרִי תִיב וְאָנָּא
יְהִיבְנָא לָךְ עוֹתָרָא.

אִדְרֵכִי אֶתָּא גַּבְרָא חַד וּמֵאנָּא דְּפִזּוּ בִּידֵיהּ, אִפְקִיָּה וְנָפַל
נְהוּרָא בְּבֵיתָא. אָמַר לִיה רַבִּי בְּעִינָא לְמִזְפִּי
בְּאוֹרֵייתָא וְאָנָּא לֹא זָכִינָא, וּבְעִינָא מָאן דִּישְׁתַּדֵּל בְּאוֹרֵייתָא
בְּגִינִי. דְּהָא אֵית לִי עוֹתָרָא סָגִי דְּקָא שָׁבַק לִי אַבָּא, דְּכַד יְתִיב
עַל פְּתוּרִיָּה הָיָה מְסַדֵּר עָלֵיהּ תַּלְסִר פְּסִי מַאֲלִין. וּבְעִינָא
לְמִזְפִּי בְּאוֹרֵייתָא וְאָנָּא יְהִיבְנָא עוֹתָרָא.

אָמַר לִיה לְהֵהוּא רְיוּק תִּשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרֵייתָא וְדָא יְהִיב לָךְ
עוֹתָרָא, יְהִיב לִיה הֵהוּא כְּסָא דְּפִזּוּ. קָרָא עָלֵיהּ רַבִּי אַבָּא
(אִיּוֹב כח) לֹא יַעֲרַכְנָה זֶהָב וְזָכַכִּית וְתַמְרוֹתָהּ כָּלִי פֶז. יְתִיב
וְלָעָא בְּאוֹרֵייתָא וְהֵהוּא בֶּר נֶשׁ הָיָה יְהִיב לִיה עוֹתָרָא. לַיּוֹמִין
עָאֵל חֲמִידוֹ דְּאוֹרֵייתָא בְּמַעֲוִי. יוֹמָא חַד הָיָה יְתִיב וְהָיָה כְּכִי.
אִשְׁכַּחִיה רַבִּיָּה דְּהָיָה כְּכִי, אָמַר לִיה עַל מָה קָא בְּכִית. אָמַר
לִיה וּמָה מַנְחָנָא חֲזִי דְּעָלְמָא דְּאֵתִי בְּגִין הָאִי, לֹא בְּעִינָא
אֲלֵא לְמִזְפִּי לְגַבָּאִי. אָמַר הִשְׁתָּא שָׁמַע מִינָּה דְּהָא לְשֵׁם
שָׁמַיִם קָא עֲבִיד.

קָרָא לִיה לְהֵהוּא גַּבְרָא, אָמַר לִיה טוֹל עוֹתָרֶךָ וְהִיב לִיה
לִיתְמִי וְלְמִסְפְּנִי, וְאָנָּא יְהִיבְנָא לָךְ חוֹלֶק יְתִיר
בְּאוֹרֵייתָא בְּכָל מָה דְּאָנָּן לָעָאן. אֶהְדֵּר לִיה רַבִּי יוֹסִי הֵהוּא
כְּסָא דְּפִזּוּ, וְעַד יוֹמָא לֹא אַעֲדִי שְׁמִיָּה, וּמִן בְּנֵי בֶּן פְּזִי,
וְהִינֵנוּ רַבִּי יוֹסִי בֶּן פְּזִי, וְזֶכֶה לְכַמָּה אוֹרֵייתָא הוּא וּבְנָיו (בְּנֵי
דְּלָעָא בְּאוֹרֵייתָא). דְּלִית לָךְ אֲגֵר טַב בְּעָלְמָא כְּמָאן דְּלָעִי
בְּאוֹרֵייתָא וּמְקַיֵּמָה:

בַּתּוֹרָה בְּכָל מָה שֶׁאֲנִי לוֹמֵד. הִחְזִיר לוֹ רַבִּי יוֹסִי אוֹתוֹ הַכּוֹס שֶׁל פֶּז, וְעַד הַיּוֹם לֹא סָר שְׁמוֹ, וּמִבְּנֵי
בֶּן פְּזִי, וְהִנֵּנוּ רַבִּי יוֹסִי בֶּן פְּזִי, וְזֶכֶה לְכַמָּה תּוֹרָה הוּא וּבְנָיו [מִשּׁוֹם שֶׁלָּמַד תּוֹרָה]. שָׁאִין לָךְ שֶׁכֶּר טוֹב
בְּעוֹלָם כְּמִי שֶׁלּוֹמֵד תּוֹרָה וּמְקַיֵּם אוֹתָהּ.

אחר הדברים האלה היה דבר יי אל אברם במחזה לאמר וגו', בכל אתר דכתיב באורייתא במחזה דא שמא דאתגלי לאברהם, ומאן איהו, שד"י, שנאמר (שמות 1) וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי. כמה דאת אמר, (במדבר 32) אשר מחזה שדי יחזה. ודא איהו חייו דכל חזון עלאין אתחזין מגויה, כהאי מראה דכל דיוקנין אתחזין ביה וכלא חד. מראה מחזה חד הוא, דא תרגום ודא לשון הקדש.

אמר רבי יוסי סגיאין אנון באורייתא, ועל דא הוה ליה רשו לאונקלוס לתרגם בההוא לישנא דגלי קדשא בריך הוא באורייתא. ולישנא דא סתים איהו מגו מלאכי עלאה, במחזה (דהא) דהוה סתים ממלאכי עלאי דלא ידעי בדא בד ממליל ביה באברהם.

מאי טעמא, בגין דאברהם לא הוה מהול והוה ערל סתים בשרא. ובגין כך הוה סתים מנייהו בלשון תרגום. כגוונא דא בלעם דכתיב אשר מחזה שדי יחזה, יחזה. סתים הוה מלה מגו מלאכי השרת בגין דלא יהא לון פטרא דקודשא בריך הוא ממליל בההוא ערל מסאבא דהא מלאכי קדישי לאו (קרו) נזקקין בלשון תרגום.

אי תימא דלא ידעי, והא גבריאל אוליה ליוסף שבועים לשון, ותרגום חד משבועים לשון הוא, אלא מנדע ידעי אבל לא נזקקין תנן, דלא חיישי ולא משגיחין עליה דהא מאיס איהו קמיהו מפל שאר לשון.

ואי תימא הואיל ומאיס איהו ממלאכי עלאי, אמאי תרגם אונקלוס אורייתא כהאי לשון, ויונתן בן עוזיאל המקרא. אלא מאיס הוא קמיהו והכי אצטריך, דלית קנאה למלאכי עלאי בהדיהו דישראל יתיר, ועל דא תרגום תורה ומקרא כך, ולא מאיס איהו דהא בכמה דוכתי קדשא בריך הוא כתב באורייתא הכי.

משבועים לשון? אלא ידוע יודעים, אבל שנינו שלא נזקקים, שאין חוששים ואין מתבוננים עליו, שהרי הוא מאוס לפנייהם מפל שאר הלשונות. ואם תאמר, שהואיל והוא מאוס מן המלאכים העליונים, למה תרגם אונקלוס את התורה בלשון זה, ויונתן בן עזיאל את המקרא? אלא מאוס הוא לפנייהם, וכך צריך! שאין קנאה למלאכים העליונים עם ישראל יותר, ועל כן תרגום תורה ומקרא כך, ואינו מאוס, שהרי בכמה מקומות כתב הקדוש ברוך הוא בתורה כך.

ובשום כן הוא נסתר מתוך המלאכים העליונים הקדושים. ועל כן התגלה לאברהם בדרך נסתר, שלא ישיגו בו המלאכים הקדושים, ולא יהיה להם פתחון פה שהקדוש ברוך הוא התגלה על איש ערל. מתי התגלה לו בהתגלות של מלאכים עליונים? כאשר נתן לו ברית קיום הקדש, שכתוב וידבר אתו אלהים לאמר. אלהים - השם של הקדש, ולא כתוב במחזה השם בהתגלות.

לאמר, מה זה לאמר? לאמר ולהכריז בכל לשון שלא תהיה במכסה, לא בלשון אחרת, אלא בלשון שכלם מדברים בה, שיכולים לומר זה לזה ולא יכולים לקטרג ולומר פתחון פה, ועל כן וידבר אתו אלהים לאמר. אלהים ולא מחזה, משום שהיה מכניס אותו לברית קיום הקדש וקרב אותו אליו.

רבי יהודה אמר, משום כן הה"א לא נתנה לו עד שנמול. מה הטעם? שהיא ממש נקראת ברית. ועל כן, כיון שנקנס בברית, אז נתנה לו האות ה"א, שכתוב אני הנה בריתי אתך והיית לאב המון גוים ולא יקרא עוד שמך אברהם וגו'.

אחר הדברים האלה. רבי חייא היה הולך לראות את רבי אלעזר. פגש אותו רבי חננאל. אמר לו, הדרך הזו שמתקנת לפני מר, לאן הולכת היא? אמר לו, לראות את רבי אלעזר. אמר לו, וגם אני אלך עמך? אמר לו, אם תוכל להבין להשפיל למה שותשמע - לך, ואם לא - שוב לאחוריד. אמר לו, שלא יחשש מור לזה, שהרי אני שמעתי כמה סודות של תורה ויכלתי לעמוד בהן.

פתח רבי חננאל ואמר, מה שכתוב (במדבר כח) את קרבני לחמי לאשי וגו', את קרבני - זה קרבן הבשר שנקרב לכפר דם על דם, בשר על בשר, משום שכל הקרבנות לא נקריבם אלא הכפר לכפר על הבשר.

ובגין כן סתים איהו מגו מלאכי עלאי קדישי. ועל דא אתגלי ביה באברהם באורח סתים דלא ישגחון ביה מלאכין קדישין ולא יהא לון פטרא, דקדשא בריך הוא אתגלי על בר נש ערל. אימתי אתגלי ליה באתגליא דמלאכי עלאי, בד יהיב ליה ברית קיימא קדישא דכתיב וידבר אתו אלהים לאמר, אלהים שמא דקודשא ולא כתיב במחזה. שמא באתגליא.

לאמר מאי לאמר, לאמר ולאכרזא בכל לשון דלא תהא באתפסאי, לאו בלישנא אחרא, אלא בלישנא דכלא משתעין בה דיקלי למימר דא לדא ולא יכלי לקטרגא ולמימר פטרא, ועל דא וידבר אתו אלהים לאמר. אלהים ולא מחזה. בגין דהוה מעייל ליה בברית קיימא קדישא וקריב ליה לגביה.

רבי יהודה אמר בגין כן את ה' לא אתייהב ליה עד דאתגזר, מאי טעמא דאיהי ממש ברית אקרי. ועל דא כיון דעאל בברית כדן אתייהיב ליה את ה"א. דכתיב אני הנה בריתי אתך והיית לאב המון גוים ולא יקרא עוד את שמך אברהם וגו'.

אחר הדברים האלה. רבי חייא הוה אזיל למחמי לרבי אלעזר, פגע ביה רבי חננאל, אמר ליה האי ארחא דמתקנא קמיה דמר לאן איהו אזיל, אמר ליה למחמי לרבי אלעזר, אמר ליה ואנא נמי איזיל בהדך, אמר ליה אי תיכול למספר סברא למאי דתשמע זיל ואי לא תוב אבתרך, אמר ליה לא ליחוש מר להאי, דהא אנא שמענא כמה רזי דאורייתא ויכילנא למיקם בהו.

פתח רבי חננאל ואמר, מאי דכתיב, (במדבר כח) את קרבני לחמי לאשי (דף פט ע"ב) וגו'. את קרבני דא קרבן בשרא דאתקרב לכפרא דמא על דמא בשרא על בשרא, בגין דכל קרבניו לאו מתקרבין אלא על בשרא לכפרא על בשרא.

שתשמע - לך, ואם לא - שוב לאחוריד. אמר לו, שלא יחשש מור לזה, שהרי אני שמעתי כמה סודות של תורה ויכלתי לעמוד בהן.

פתח רבי חננאל ואמר, מה שכתוב (במדבר כח) את קרבני לחמי לאשי וגו', את קרבני - זה קרבן הבשר שנקרב לכפר דם על דם, בשר על בשר, משום שכל הקרבנות לא נקריבם אלא הכפר לכפר על הבשר.

וְהָיָה שְׁמַעְנָא אִי בַר נִשׁ חֲטָא בְּהִמָּה מַה חֲטָא, דְּקִדְּשָׁא
בְּרִיךְ הוּא אָמַר (ויקרא א) אָדָם כִּי יִקְרִיב מִכֶּם קִרְבֵּן וְגו' .
אֲמַאי, אֵלֹא קִדְּשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲבַד רִיחַ בְּנֵי נִשָּׂא וְרִיחַ
הַבְּהֵמָה, וְאַפְרִישׁ דָּא מִן דָּא. וּבִגִּין כֶּף (קהלת ג) רִיחַ בְּנֵי
הָאָדָם הָעוֹלָה הִיא לְמַעַלָּה וְרִיחַ הַבְּהֵמָה וְגו' וְדָאי מִתְפָּרֵשׁ
דָּא מִן דָּא.

עַד לֹא חֲטָא אָדָם מַה כְּתִיב, וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים הִנֵּה
נִתְמִי לָכֶם אֶת כָּל עֵשֶׂב זֹרַע זֹרַע וְגו' וּכְתִיב לָכֶם יִהְיֶה
לְאֹכְלָה וְלֹא יִתִּיר. בִּינון דְּחֲטָא וַיֵּצֵר הָרַע אֲשֶׁתַּאִיב בְּגוּפָא
דִּילִיָּה, וּבְכָל אֲנוּן תּוֹלְדִין עֲבַד בְּהוּ דִּינָא. וּלְכַתֵּר אֶתָּא נַח
וְחָמָא דְּהָא גּוּפָא אֲתַבְּנִי מֵאֲתָרָא דִּינָר, אֲקָרִיב קִרְבֵּן
כְּמָה דְּאֲקָרִיב אָדָם, מַה כְּתִיב, (בראשית ח) וַיֵּרַח יְיָ אֶת רִיחַ
הַנִּיחֹחַ וְגו' . (וּכְתִיב) כִּי יֵצֵר לֵב הָאָדָם רַע מִנְּעוּרָיו. אָמַר
קִדְּשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִכָּאן וּלְהֵלָּא הוּאִיל וְגוּפָא אֲשֶׁתַּאִיב
מִהֵהוּא יֵצֵר הָרַע, יִתְעַנֵּג גּוּפָא כְּמָה דְּאֲתַחֲזִי לִיה יִיכּוֹל
בְּשָׂרָא. כִּיִּרְק עֵשֶׂב נִתְמִי לָכֶם אֶת כָּל.

כַּד אָכִיל בְּשָׂרָא. מִהֵהוּא בְּשָׂרָא אֲתַעֲנֵג בְּשָׂרָא דִּילִיָּה
וְאֲתַעֲרַב דָּא כְּדָא וְאֲתַרְבִּי גּוּפָא מְגִיָּה, וּמִהֵהוּא עֲנֵג
גּוּפָא חֲטָא בְּכְמָה חֲטָאִין. אָמַר קִדְּשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּפָרָה עַל
גּוּפָא בְּשָׂרָא. בְּשָׂרָא אָכִיל וּבְשָׂרָא אֲתַרְבִּי מִיָּגִיָּה וּבִיָּה חֲטָא.
בִּגִּין כֶּף לְכַפָּרָא עַל גּוּפִיָּה בְּשָׂרָא. וּבְשָׂרָא דְּאָכִיל בְּשָׂרָא
עֲבִיד דְּמָא לְגּוּפָא (בִּגִּין כֶּף דְּמָא דְּאֲשֶׁתָּאֵר מִהֵהוּא בְּשָׂרָא דְּאָכִיל בְּשָׂרָא
עֲבִיד דְּמָא לְגּוּפָא) בִּגִּין כֶּף דְּמָא דְּאֲשֶׁתָּאֵר מִהֵהוּא בְּשָׂרָא לְכַר
אֲתַעֲתֵד לְכַפָּרָא עַל דְּמָא דְּאֲתַעֲבִיד מִהֵהוּא בְּשָׂרָא דִּילִיָּה
דְּכְתִיב, (ויקרא יז) כִּי הִדָּם הוּא בִּנְפֶשׁ יִכְפֹּר.

כְּתִיב קִרְבָּנִי, וּכְתִיב קִרְבָּנְכֶם, שְׁכַתּוּב (שם א) תִּקְרִיבוּ אֶת קִרְבָּנְכֶם. מַה בֵּין זֶה לָזֶה? אֵלֹא קִרְבָּנִי
- כְּמוֹ שְׁלָמִים שְׂבָאִים עַל שְׁלוֹם. קִרְבָּנְכֶם - כְּמוֹ חֲטָאוֹת וְאֲשָׁמוֹת שְׂבָאִים עַל חֲטָא וְאֲשָׁם. מִשּׁוּם

וְכִךְ שְׁמַעְתִּי, אִם אָדָם חֲטָא -
בְּהִמָּה מַה חֲטָאָה שֶׁהִקְדֹּשׁ בְּרוּךְ
הוּא אָמַר (ויקרא א) אָדָם כִּי יִקְרִיב
מִכֶּם קִרְבֵּן וְגו' ? לְמָה? אֵלֹא
הִקְדֹּשׁ בְּרוּךְ הוּא עָשָׂה אֶת רִיחַ
בְּנֵי אָדָם וְאֶת רִיחַ הַבְּהֵמָה,
וְהִפְרִיד זֶה מִזֶּה, וּמִשּׁוּם כֶּף (קהלת
ג) רִיחַ בְּנֵי הָאָדָם הָעוֹלָה הִיא
לְמַעַלָּה וְרִיחַ הַבְּהֵמָה וְגו' . וְדָאי
נִפְרָדִים זֶה מִזֶּה.

בְּטָרָם שְׁחָטָא אָדָם מַה כְּתוּב?
(בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים הִנֵּה
נִתְמִי לָכֶם אֶת כָּל עֵשֶׂב זֹרַע זֹרַע
וְגו' , וּכְתוּב לָכֶם יִהְיֶה לְאֹכְלָה,
וְלֹא יִתִּיר! בִּינון שְׁחָטָא וַיֵּצֵר
נִשָּׂאֵב לְגּוּפּוֹ, וּבְכָל אוֹתָם
הַתּוֹלְדוֹת עָשָׂה דִּין, וְאַחַר כָּא נַח
וְרָאָה שֶׁהִנֵּה הַגּוּף נִבְנָה מִהֶמְקוֹם
שֶׁל הַיֵּצֵר הָרַע, הִקְרִיב קִרְבֵּן כְּמוֹ
שֶׁהִקְרִיב אָדָם, מַה כְּתוּב? (שם ח)
וַיֵּרַח ה' אֶת רִיחַ הַנִּיחֹחַ וְגו' ,
וּכְתוּב כִּי יֵצֵר לֵב הָאָדָם רַע
מִנְּעוּרָיו. אָמַר הִקְדֹּשׁ בְּרוּךְ הוּא,
מִכָּאן וּלְהֵלָּא, הוּאִיל וְהַגּוּף
נִשָּׂאֵב מֵאוֹתוֹ הַיֵּצֵר הָרַע, יִתְעַנֵּג
הַגּוּף כְּמוֹ שְׂרָאוּי לוֹ, יֹאכֵל בְּשָׂרָא.
כִּיִּרְק עֵשֶׂב נִתְמִי לָכֶם אֶת כָּל.
בְּשָׂאוֹכֵל בְּשָׂרָא, מֵאוֹתוֹ הַבְּשָׂרָא
מִתְעַנֵּג הַבְּשָׂרָא שְׁלוֹ, וּמִתְעַרְבִים
זֶה עִם זֶה וּמִתְגַּדֵּל מִמֶּנּוּ הַגּוּף,
וּמֵאוֹתוֹ הַעֲנֵג הַגּוּף חוּטָא בְּכְמָה
חֲטָאִים. אָמַר הִקְדֹּשׁ בְּרוּךְ הוּא,
הַבְּשָׂרָא כְּפָרָה עַל הַגּוּף. בְּשָׂרָא
אוֹכֵל, וּבְשָׂרָא מִתְרַבֵּה מִמֶּנּוּ, וּבוֹ
חֲטָא. מִשּׁוּם כֶּף בְּשָׂרָא לְכַפֵּר עַל
גּוּפּוֹ, וְהַבְּשָׂרָא שְׂאוֹכֵל עוֹשֶׂה דָם
לְגּוּף [מִשּׁוּם כֶּף הַדָּם שֶׁנִּשְׁאָר מֵאוֹתוֹ הַבְּשָׂרָא
שְׂאוֹכֵל, הַבְּשָׂרָא עוֹשֶׂה לְגּוּף דָּם]. מִשּׁוּם כֶּף,
הַדָּם שֶׁנִּשְׁאָר מֵאוֹתוֹ הַבְּשָׂרָא
שְׁכַתּוּב (ויקרא יז) כִּי הִדָּם הוּא בִּנְפֶשׁ
יִכְפֹּר.

כף, (במדבר כח) אֶת קִרְבְּנִי - בְּשָׂר.
לחמי - לַחֵם וַיֵּיז. רִיחַ - זֶה
הַקִּטְרֶת. נִיחָחִי - זֶה נִחַת רוּחַ
שְׁעוֹשֶׂה הַכֶּהֶן בְּרִצּוֹן שֶׁל הַשֵּׁם
הַקְדוֹשׁ, וְהַלּוּיִם בְּרִצּוֹן שֶׁל שִׁיר
וּשְׁבָחָה.

תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ, מִה
זֶה בְּמוֹעֲדוֹ? אִם תֹּאמַר בְּכָל יוֹם
בִּבְקָר וּבְעֶרֶב, מִה זֶה בְּמוֹעֲדוֹ?
[נ"א מִה אוֹמֵר שְׁהוּא מוֹעֲדוֹ?] אֲלָא
הַמוֹעֲדוֹ שְׁשׁוּלֵט בְּאוֹתָהּ עַת
רִצּוֹן, הַרְצוֹן שֶׁנִּמְצָא לְמַעַלָּה
בְּדִרְגָּה יְדוּעָה. וְעַל כֵּן כְּתוּב
בְּמוֹעֲדוֹ.

בְּשִׁנְקָרֵב הַקִּרְבֵּן. הַכֹּל נוֹטְלִים
חֶלֶק, וּמִתְפַּזְזוֹת הַקְּלָפוֹת לְכָל
צֵד, וְהִיחִיד נִקְרָב וּמִתְיַחַד,
וְהַמְּאֻרֹת מְאִירִים, וְנִמְצָא רִצּוֹן
בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, וְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא נִמְצָא בְּסוֹד שֶׁל יַחֲוֹד אֶחָד
כְּרֹאֵי. כֹּא רַבִּי חֵיָא וְנִשְׁק אוֹתוֹ.
אָמַר לוֹ, נָא אֲתָה, בְּנִי, מִמְּנֵי
לֵלְכַת וּלְרֹאוֹת אֶת סִבָּר פְּנֵי
הַיָּמִים. [עוֹד פֶּתַח וְאָמַר דּוֹד הַמֶּלֶךְ, שְׁהוּא
רַבִּיעִי, שְׁהוּא אֶבֶן מִאֲסוֹ הַבּוֹנִים] [נ"א לְמִה דּוֹד
הַמֶּלֶךְ יִרְשׁ הַמְּלָכוּת? שְׁהוּא הַרַבִּיעִי, שְׁהוּא אֶבֶן
מִאֲסוֹ הַבּוֹנִים].

הַלָּבוֹ. כְּשֶׁהִגִּיעוּ אֵלָיו, רָאָה
אוֹתָם יוֹשְׁבִים עַל הַשֶּׁעַר. אָמַר
לוֹ לְשֹׁמֵשׁ, לָךְ וְאָמַר לָהֶם, הַכֶּסֶּא
הַזֶּה שֶׁל שְׁלֹשָׁה עֲמוּדִים מִה הוּא
כָּל אֶחָד [הַכֹּל אֶחָד]? אָמְרוּ לוֹ, לָךְ
וְאָמַר לוֹ לְמַר, שְׁלֹא לַחֲנָם אָמַר
דּוֹד הַמֶּלֶךְ, שְׁהוּא הַרַבִּיעִי, אֶבֶן
מִאֲסוֹ הַבּוֹנִים. אָמַר לוֹ, לָךְ וְאָמַר
לָהֶם, שְׁאִיפָה מִאֲסוֹ בּוֹ בְּדוֹד
שְׁהוּא אָמַר אֶבֶן מִאֲסוֹ הַבּוֹנִים.
הַחֲזִיר רַבִּי חֵיָא אֶת רֹאשׁוֹ לְרַבִּי
חֲגַאי, וְאָמַר לוֹ, הַשְׁמַעְתָּ בְּזֶה
דְּבָר? אָמַר, שְׁמַעְתִּי בְּפִסּוּק הַזֶּה
שְׁכָתוֹב (שִׁיר א) "בְּנִי "אֲמִי "נִחְרוּ בִּי שְׁמוֹנִי וְגו', שֶׁהַפִּסּוּק הַזֶּה אָמַר אוֹתוֹ שְׁלֹמֶה, וְעַל דּוֹד הַמֶּלֶךְ
הוּא נֶאֱמָר, כְּשֶׁדָּחַו אוֹתוֹ הָאֲחִים שְׁלֹ מִהֶם.

וְעוֹד שְׁמַעְתִּי, מִה רָאָה הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְתַת מְלָכוּת לִיהוּדָה מִכָּל אֲחֵיו? אֲלָא אוֹתִיּוֹת שְׁמוֹ
חֲקוּקוֹת בּוֹ, וְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִתֵּן כְּבוֹד לְשְׁמוֹ, וּמִשּׁוֹם כֵּן יִרְשׁ אֶת הַמְּלָכוּת. וְעוֹד שְׁמַעְתִּי,

עַל חֲטָא וְאָשָׁם, בְּגִין כֵּן אֶת קִרְבְּנִי בְּשָׂרָא. לַחֲמִי נִהְמָא
וּחִמְרָא. רִיחַ דָּא קִטְרֶת. נִיחָחִי דָּא נִחַת רוּחַ דְּעִבִיד כְּהֵנָּא
בְּרַעוּתָא דְשָׁמָא קְדִישָׁא, וְלִיּוֹאִי בְּרַעוּתָא דְשִׁיר וּשְׁבָחָה.

תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ. בְּמוֹעֲדוֹ מָאי הוּי, אִי תִימָא בְּכָל
יוֹמָא בִּבְקָר וּבְעֶרֶב, מָאי אִיהוּ בְּמוֹעֲדוֹ (נ"א מָאי אִרְיָא
דְּאִיהוּ מוֹעֲדוֹ), אֲלָא מוֹעֲדוֹ דְשִׁלְטָא בְּהֵהוּא זְמַנָּא רַעְנָא. רַעו
דְּאִשְׁתַּכַּח לְעִילָא בְּדִרְגָּא יְדִיעָא. וְעַל דָּא כְּתִיב בְּמוֹעֲדוֹ.

כִּד קִרְבֵּן אֲתַקְרִיב. כֹּלָא נְטָלִין חוּלְקָא, וְאֲתַבְדְּרִין קְלִיפִין לְכָל
סִטְרָא, וְיִיחֻדָּא אֲתַקְרִיב וְאֲתִיחַד וּבּוֹצִינִין אֲתַנְהַרִין
וְאִשְׁתַּכַּח רַעְנָא וְרַעו בְּכָל עֲלָמִין וְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִשְׁתַּכַּח
בְּרִזָּא דִּיחֻדָּא חֲדָא כְּדָקָא חֲזִי. אֲתָא רַבִּי חֵיָא וּנְשָׁקִיָּה, אָמַר
לִיה יָאוֹת אֲנִת בְּרִי מִינִי לְמִיָּהֵךְ לְמַחֲמִי לִיה לְסִבָּר אֲנִפִין
דִּיּוֹמִין. (תו פֶּתַח וְאָמַר דּוֹד מִלְכָּא דְּאִיהוּ רַבִּיעָאָה וְאִיהוּ אֶבֶן מִאֲסוֹ
הַבּוֹנִים) (נ"א אֲמַאי דּוֹד מִלְכָּא אַחֲסִין מְלָכוּתָא דְּאִיהוּ רַבִּיעָאָה דְּאִיהוּ אֶבֶן
מִאֲסוֹ הַבּוֹנִים).

אֲזִלוּ, כִּד מְטוֹן לְגַבִּיָּה, חֲמָא לֹון יִתְבִּי עַל תַּרְעָא, אָמַר לִיה
לְשֹׁמֵשׁ זִיל וְאִימָא לֹון הֵאִי פִרְסִיָּא דְתַלַּת קְיִימִין
מִהוּ כָל אֶחָד (ס"א כֹּלָא חֲד). אָמְרוּ לִיה זִיל וְאִימָא לִיה לְמַר
דְּלָאוּ לְמַגְנָא אָמַר דּוֹד מִלְכָּא דְּאִיהוּ רַבִּיעָאָה אֶבֶן מִאֲסוֹ
הַבּוֹנִים. אָמַר לִיה זִיל וְאִימָא לֹון דָּאן גַּעְלוּ בִּיה בְּדוֹד דְּאִיהוּ
אָמַר אֶבֶן מִאֲסוֹ הַבּוֹנִים.

אֲהַדְר רַבִּי חֵיָא רִישִׁיָּה לְגַבִּי רַבִּי חֲגַאי וְאָמַר לִיה שְׁמַעַת
בְּהֵאִי מִיָּדִי. אָמַר שְׁמַעְנָא בְּהֵאִי קִרָּא דְכְּתִיב, (שִׁיר
הַשִּׁירִים א) "בְּנִי "אֲמִי "נִחְרוּ בִּי שְׁמוֹנִי וְגו'. דְּהֵאִי קִרָּא שְׁלֹמֶה
מִלְכָּא אָמְרוּ, וְעַל דּוֹד מִלְכָּא אֲתַמַּר כִּד דָּחוּ לִיה אַחוּהִי
מִנִּיהוּ.

וְתו שְׁמַעְנָא מָאי חֲמָא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִיָּהֵב מְלָכוּתָא
לִיהוּדָה מִכָּל אַחוּהִי, אֲלָא אַתּוּן דְשִׁמְיָה חֲקִיקוֹן בִּיה,
וְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהִב יִקְרָא לְשִׁמְיָה וּבְגִין כֵּן אַחֲסִין

שְׁכָתוֹב (שִׁיר א) "בְּנִי "אֲמִי "נִחְרוּ בִּי שְׁמוֹנִי וְגו', שֶׁהַפִּסּוּק הַזֶּה אָמַר אוֹתוֹ שְׁלֹמֶה, וְעַל דּוֹד הַמֶּלֶךְ
הוּא נֶאֱמָר, כְּשֶׁדָּחַו אוֹתוֹ הָאֲחִים שְׁלֹ מִהֶם.

יהודה - הנה אותיות שמו ודאי. ד' איננה למה? אלא זה דוד המלך שנקשר בשמו מכל בני העולם, שכתוב (הושע ג) ובקשו את ה' אלהיהם ואת דוד מלכם וגו'. הנה דוד קשור בשמו. ועוד, שהוא קשר של תפלין ודאי, ד' דוד המלך [ר"א קשר של תפלין ודאי], ומשום כך דוד נקשר בשמו.

נכנסו. כיון שנקנסו, ישבו לפניו. שתק רבי אלעזר והם שתקו. נכנס רבי אלעזר לחדרו, ושמע קול אחד שהיה אומר: לך ואמר להם מה שהם רוצים, שהרי הם פשרים. חזר אליהם. אמר להם, אם יש מי ששמע דבר - שיאמר לי. אמרו לו, אנו מחכים להיות מוארים מתוך הצחות של המאור העליון, ולהבין ולהשכיל.

פתח ואמר, (חבקוק ב) ויהי בהיכל קדשו הם מפניו כל הארץ. פשרצה הקדוש ברוך הוא לברא את העולם, הסתפל בתוך המחשבה סוד התורה ורשם רשומים, ולא היה יכול לעמד, עד שבא התשובה, שהיא היכל פנימי עליון וסוד נסתר, ושם נרשמו והצטירו האותיות בחקיקותיהן.

כיון שזה נברא, היה מסתפל בהיכל הזה, ורושם לפניו ציורים של כל העולם, שכתוב הם מפניו כל הארץ. רשם לפניו רשומים וציורים של כל העולם. רצה לברא שמים, מה עשה? הסתפל באור הראשון והתעטף בו וברא שמים, שכתוב (תהלים קד) עטה אור בשלמה, ואחר כך נוטה שמים פניעה.

הסתכל לעשות העולם התחתון, עשה היכל אחר ונקנס בו, וממנו הסתפל ורשם לפניו את כל העולמות למטה וברא אותו. זהו שכתוב והי בהיכל קדשו הם מפניו כל הארץ. ה"ס מפניו - ה"ס רשם לפניו כל הנקודות של כל העולם, שהם ששים וחמש כחשבון ה"ס. ששים וחמש הן. וכלן רשם לפניו כשברא את העולם.

מלכותא. ותו שמענא יהודה הא אתון דשמיא ודאי, ד' ליתיה אמאי. אלא דא דוד מלכא דאתקשר בשמיא מכל בני עלמא דכתיב, (הושע ג) ובקשו את יי אלהיהם ואת דוד מלכם וגו'. הא דוד קשיר בשמיא, תו דאיהו קשר של תפלין ודאי ד' דוד מלכא (ר"א קשר של תפלין ודאי), ובגין כך דוד אתקשר בשמיא.

עאלו, כיון דעאלו יתיבו קמיה, אשתיק רבי אלעזר ואנון אשתיקו. עאל רבי אלעזר לאדריה שמע חד קלא דהנה אמר זיל ואימא לון מה דאנון בעיין דכשרין אנון. אהדר לגבייהו. אמר לון אית מאן דשמע מלה לימא לי. אמרו ליה אנו מחפאן לאנהרא מגו צחותא דבוצינא עלאה וסברא (דף צ ע"א) נסבר. פתח ואמר, (חבקוק ב) ויהי בהיכל קדשו הם מפניו כל הארץ. כד בעי קדשא בריך הוא למברי עלמא, אסתפל גו מחשבה רזא דאורייתא ורשים רשומין ולא הוה יכול למיקם, עד דברא תשובה דאיהי היכלא פנימא עלאה ורזא סתימא ותמן אתרשימו ואתציריו אתון בגלופייהו.

כיון דאתברי דא הוה מסתפל בהאי היכלא ורשים קמיה ציורין דכל עלמא דכתיב הם מפניו כל הארץ רשים קמיה רשומין וציורין דכל עלמא. בעי למברי שמים מה עבד אסתפל באור קדמא ואתעטף ביה וברא שמים. דכתיב, (תהלים קד) עוטה אור בשלמה ואחר כך נוטה שמים פניעה.

אסתפל למעבד עלמא תתא עבד היכלא אחרא ועאל ביה ומניה אסתפל ורשים קמיה כל עלמין לתתא וברא לו. הדא הוא דכתיב ויהי בהיכל קדשו הם מפניו כל הארץ. ה"ס מפניו, ה"ס רשים קמיה כל נקודין דכל עלמא דאנון שתין וחמש, כחשבון ה"ס, שתין אנון וחמש אנון, וכלהו רשים קמיה כד ברא עלמא. בגין כך יקרא דקודשא בריך

משום כף כבודו של הקדוש ברוך הוא אינו אלא לאותם שיוצאים דרכיו והולכים בהם בדרך אמת כראוי.

ביתנים שהיה מדבר עמם, באה אש והקיפה אותו, והם ישבו בחוץ. שמעו קול אחד שהיה אומר: אי קדוש, הביאני המלך חדריו, בכל אותם החדרים של פני הזקן, העלם הקדוש והשלמה הקדושה] שנמסרו המפתחות שלהם בידו, וכלם מתקנים לך ולאותם שבשבילך. ובחייך הקדושים, כל צבא השמים נגילה ונשמחה בך.

בשאלה ראו כף, הזדעזעו, ופחד רב נפל עליהם. אמרו, איננו ראויים לזה, נצא מכאן ונלך לדרךנו. [הלכו]. ישבו שם כל אותו יום ולא יכלו לראות אותו, ואמרו, אין רצונו של הקדוש ברוך הוא שנשב כאן. יצאו משם והלכו.

בעולם הולכים, פתח רבי חייא ואמר, (שם ק) ברכו ה' מלאכיו גברי כח עשי דברו וגו'. אשריהם ישראל מפל שאר העמים של העולם, שהקדוש ברוך הוא התרצה בהם מפל שאר העמים ועשה אותם חלקו ונחלתו, ועל כן נתן להם תורה קדושה, משום שכלם היו ברצון אחד על הר סיני והקדימו עשיה לשמיעה.

בין שהקדימו עשיה לשמיעה, קרא הקדוש ברוך הוא לפמליה שלו. אמר להם, עד כאן אתם הייתם יחידים לפני בעולם, מכאן והלאה הנה בני בארץ

חברים עמם בכל. אין לכם רשות לקדש את שמי עד שישאל אתכם בארץ, וכלכם תהיו יחד חברים לקדש את שמי, משום שהקדימו עשיה לשמיעה כמו שעושים המלאכים העליונים ברכיע, שפתוב ברכו ה' מלאכיו גברי כח עש"י דברו לשמ"ע בקול דברו. עשי דברו בהתחלה, ואחר כך לשמע.

הוא לאו איהו אלא לאנני דידעין ארחוי ומחבין בה באורח קשוט בדקא יאות.

אדהכי דהוה משמעי בהדיהו, אתא נורא ואסתר ליה, ואנני יתבו לבר. שמעו חד קלא דהוה אמר אי קדישא הביאני המלך חדריו בכל אנני אידרין דסבא דאנפין עולמא קדישא (נ"א עולמא קדישא) דאתמסרו מפתחון דלהון בידיה, וכלהו מתקנן לך ולאנני דבגינה. ובחייך קדישא כל חילא דשמא נגילה ונשמחה בך.

כד חמו אליו הכי, אנדעזעו, ודחילו סגי נפל עליהו, אמרי, לית אנן חזיין להאי, נפוק מכאן ונהך לאורחין. (אולי) יתבו תמן כל ההוא יומא ולא יכילו למחמי ליה, ואמרו לית רעותא דקודשא בריך הוא דגיתב הכא נפקו מתמן ואזלי.

עד דהוה אזלי פתח רבי חייא ואמר (תהלים קג) ברכו יי מלאכיו גבורי כח עושי דברו וגו'. זכאין אנני ישראל מפל שאר עמין דעלמא דקודשא בריך הוא אתרעי בהו מפל שאר עמין ועבד לון חולקיה ואחסנתיה, ועל דא יהיב לון אורייתא קדישא, בגין דכלהו הוו ברעותא חדא על טורא דסיני ואקדימו עשיה לשמיעה.

בין דאקדימו עשיה לשמיעה קרא קדשא בריך הוא לפמליא דיליה אמר לון עד הכא אתון הויתון יחידאין קמאי בעלמא, מכאן והלאה הא בני בארעא חברים בהדיהו בכלא. לית לכו רשו לקדשא שמי עד דישאל יתחברון בהדיכו בארעא, וכלהו תהוון פחדא חברים לקדשא שמי, בגין דאקדימו עשיה לשמיעה כגוונא דמלאכי עלאי עבדי ברקיעא דכתיב ברכו יי מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו. עושי דברו בקדמיתא ולבתר לשמע.

חברים עמם בכל. אין לכם רשות לקדש את שמי עד שישאל אתכם בארץ, וכלכם תהיו יחד חברים לקדש את שמי, משום שהקדימו עשיה לשמיעה כמו שעושים המלאכים העליונים ברכיע, שפתוב ברכו ה' מלאכיו גברי כח עש"י דברו לשמ"ע בקול דברו. עשי דברו בהתחלה, ואחר כך לשמע.

דְּבַר אַחַר בְּרַכּוֹ יי מְלַאכְיוֹ. אֵלֶּיךָ אֲנִי צָדִיקָא בְּאַרְעָא דְּאַנּוֹן
חֲשׁוּבִין קָמִי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּמִלְאכִי עֲלָאִי בְּרַקִּיעָא,
בְּגִין דְּאַנּוֹן גְּבוּרִי כֹחַ דְּמִתְגַּבְּרִי עַל יִצְרֵיהוֹן כְּגַבְרָא טַב
דְּמִתְגַּבְּרַ עַל שְׂנְאֵיהִי. לְשִׁמְעָא בְּקוֹל דְּבָרֵי. דְּזֻכָּאן בְּכָל יוֹמָא
לְמִשְׁמַע קָלָא מְלַעֲיָלָא בְּשַׁעְתָּא דְּאַצְטְרִיכוֹ.
הַשְׁתָּא מָאן זָכִיל לְמִימָם בְּהַדְרֵיהוּ דְּאַנּוֹן קִדְשִׁין עֲלִיּוֹנִין,
זָכָאִין אֲנִי דִּיכְלִי לְמִימָם קִמְיָהוּ, זָכָאִין אֲנִי דִּיכְלִי
(ר"א ל"ג לְמָאן דִּיכְוִיל) לְאַשְׁתְּזָבָא מִקְמִיָּהוּ, אֲשַׁגְחִיתָא
דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲלִיָּהוּ בְּכָל יוֹמָא, הֵיךְ אֲנִי זָכִיל לְמִימָם
קִמְיָהוּ. וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהלים סה) אֲשֶׁרִי תִבְחַר וּתְקַרֵּב יִשְׁכֹּן
חֲצִירֶךָ וּכְתִיב (תהלים פד) אֲשֶׁרִי אָדָם עֹז לוֹ כֶּךָ וְגו', (עַד כָּאן
סְתָרֵי תוֹרָה):

זוהר

וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֲדֹנִי יְהוֹ"ה מַה תִּתֶּן לִי.
אֲדֹנִי אֵל"ף דַּל"ת נו"ן יו"ד.

אֱלֹהִים יו"ד ה"א וי"ו ה"א. (נ"א אֱלֹהִים יְהוָה בְּנִיקוּד
אֱלֹהִים) אֵלָא רְזָא דְּמַלְכָּה, חֲבוּרָא דְּתַרִּין עֲלָמִין
בְּחֻדָּא עֲלָמָא תַּתָּא וְעֲלָמָא עֲלָאָה.

מַה תִּתֶּן לִי וְאַנְכִי הוֹלֵךְ עֲרִירִי. דְּלִית לִי בֵּר,
וְאוֹלִיפְנָא דְּכָל מָאן דְּלִית לִיהּ בְּרָא
בְּהָאִי עֲלָמָא אֶקְרִי עֲרִירִי כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר,
(ויקרא כ) עֲרִירִים יִהְיוּ. וְאַבְרָהָם עַל מָה אָמַר
מַלְכָּה דָּא דְּאָמַר מַה תִּתֶּן לִי. כְּבִיכּוֹל פְּאִילוֹ
לֹא הָאֲמִין בֵּיהּ בְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

אֵלָא אָמַר לִיהּ קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָנְכִי מְגִן
לִךְ בְּהָאִי עֲלָמָא. שְׂכָרְךָ הִרְבֵּה מְאֹד
בְּעֲלָמָא דְּאַתִּי. מִיָּד אַתְּעַר אַבְרָהָם בְּרִזָּא
דְּחִכְמָתָא וְאָמַר מַה תִּתֶּן לִי, דְּהָא יִדְעָנָא דְּלֹא
קָבִיל אֲגֵר לְמִימָם בֵּיהּ בְּהִיּוּבָא עֲלָמָא בֵּר נָשׁ
דְּלֹא אוֹלִיד בֵּר, וְעַל דָּא אָמַר מַה תִּתֶּן לִי
וְאַנְכִי הוֹלֵךְ עֲרִירִי, דְּהָא לֹא תִתֶּן לִי דְּלֹא
זְכִינָא בֵּיהּ. מִכָּאן דְּבֵר נָשׁ דְּלֹא זָכִי בְּבִנִין

כְּעַתָּה מִי יָכוֹל לַעֲמֹד עִם אוֹתָם
שֶׁהֵם קְדוֹשִׁים עֲלִיּוֹנִים? אֲשֶׁרִי
אוֹתָם שִׁיכּוּלִים לַעֲמֹד לְפָנֵיהֶם.
אֲשֶׁרִי אוֹתָם שִׁיכּוּלִים [לְמִי שִׁיכּוּל]
לְהַנְצִיל מִלְּפָנֵיהֶם. הַשְׁגַּחְתּוּ שֶׁל
הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲלֵיהֶם בְּכָל
יוֹם. אֵיךְ אֲנִי יָכוֹלִים לְהַפְגֵּס
לְפָנֵיהֶם? וְעַל זֶה כְּתוּב (שם סה)
אֲשֶׁרִי תִבְחַר וּתְקַרֵּב, וְכְתוּב (שם
פד) אֲשֶׁרִי אָדָם עֹז לוֹ כֶּךָ וְגו'. (עַד
כָּאן סְתָרֵי תוֹרָה).

זוהר

וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֲדֹנִי יְהוֹ"ה מַה
תִּתֶּן לִי. אֲדֹנִי - אֵל"ף דַּל"ת
נו"ן יו"ד. אֱלֹהִים - יו"ד ה"א
וְי"ו ה"א [אֱלֹהִים יְהוָה בְּנִיקוּד אֱלֹהִים].
אֵלָא סוּד הַדְּבַר - חֲבוּרָא שֶׁל שְׁנֵי
עוֹלָמוֹת יַחַד, הָעוֹלָם הַתַּתְּחוֹן
וְהָעוֹלָם הָעֲלִיוֹן.

מַה תִּתֶּן לִי וְאַנְכִי הוֹלֵךְ עֲרִירִי,
שָׂאִין לִי בֶּן. וְלִמְדוֹ, שְׁפֹל מִי
שָׂאִין לוֹ בֶּן בְּעוֹלָם הַזֶּה נִקְרָא
עֲרִירִי, כְּמוֹ שְׂנֵאֲמַר (ויקרא כ)
עֲרִירִים יִהְיוּ. וְאַבְרָהָם, עַל מָה
אָמַר הַדְּבַר הַזֶּה שְׂאֲמַר מַה תִּתֶּן
לִי? כְּבִיכּוֹל לֹא הָאֲמִין בְּקִדְשָׁא
בְּרוּךְ הוּא?.

אֵלָא אָמַר לוֹ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
אָנְכִי מְגִן לִךְ - בְּעוֹלָם הַזֶּה,
שְׂכָרְךָ הִרְבֵּה מְאֹד - בְּעוֹלָם הַבָּא.
מִיָּד הִתְעוֹרַר אַבְרָהָם בְּסוּד
הַחִכְמָה וְאָמַר מַה תִּתֶּן לִי, שֶׁהִרִי
יִדְעָתִי שֶׁלֹּא מִקְבֵּל שְׂכָר לְהַפְגֵּס
לְעוֹלָם הַהוּא אָדָם שֶׁלֹּא מוֹלִיד

בְּהַאי עֲלָמָא לָא זְכִי בְּהֵוָה עֲלָמָא לְאַעְלָא גּוּ פְּרָגוּדָא.

וְאַבְרָהָם הָוָה חָמִי בְּאַצְטַגְנִינּוּת דִּילִיָּה דְלָא יוֹלִיד. מה פתיב ויוצא אותו (דף צ

ע"ב) החוצה וגו'. (אמר ליה קדשא בריך הוא צא מאצטגנינות דילך אברם אינו מוליד אברהם מוליד). אמר ליה קדשא בריך הוא לא תסתפל בהאי אלא ברזא דשמי יהא לך בר. הדא הוא דכתיב כה יהיה זרעך. רזא דשמא קדישא דמתמן אתקשר ליה בדא (ברא) ולא מסטרא אחרא.

בה דהוא תרעא לצלותא, בה ישפח ברכה, בה ישפח בר נש שאלתיה. כה ההוא סטרא דאתיאי מסטרא דגבורה, דהא מסטרא דגבורה קא אתא יצחק. וההוא סטרא דגבורה כה אקרי דמתמן אתיין איבין ופירי לעלמא, ולא מסטרא דלתתא דככביא ומזלות.

ברין והאמן ביי. אתדבק לעילא ולא אתדבק לתתא. והאמן ביי ולא בככביא ומזלי. והאמן ביי, דאבטח ליה דיסגי אנריה לעלמא דאתי. והאמן ביי, ביהוה דרגא דאתייהיב ליה דמתמן ייתי ליה זרעא לאולדא בעלמא. ויחשבה לו צדקה. ויחשבה לו דאף על גב דאיהי דינא פאילו היא רחמי האי כה. דבר אחר ויחשבה לו צדקה, דקשיר קשרא עלאה בתתאה לחברא לון פחדא.

תא חזי, הא אתערין אברהם מוליד אברם אינו מוליד, וכי תימא דהא אוליד ישמעאל בעוד דאיהו אברם. אלא ההוא ברא דאבטח ליה קדשא בריך הוא לא אוליד בעוד דאיהו אברם, דהא בעוד דאיהו אברם אוליד לתתא, פיון דאתקרי אברהם ועאל

בן. ועל זה אמר מה תתן לי ואנכי הלך עירי. שהרי לא תתן לי, שלא זכיתי בו. מכאן שאדם שלא זוכה בכנים בעולם הזה, לא זוכה בעולם ההוא להפגס לתוף הפגוד.

וְאַבְרָהָם הָיָה רוֹאֶה בְּאַצְטַגְנִינּוּת שְׁלוֹ שְׁלָא יוֹלִיד. מה כתוב? ויוצא אותו החוצה וגו'. [אמר לו הקדוש ברוך הוא, צא מאצטגנינות שלך. אברם אינו מוליד. אברהם מוליד] אמר לו הקדוש ברוך הוא, אל תסתפל בזה, אלא בסוד של שמי יהיה לך בן. זהו שכתוב כה יהיה זרעך. הסוד של השם הקדוש שמשם נקשר לו עם זה [בן] ולא מהצד האחר.

בה - שהוא השער לתפלה, בה ימצא ברכה, בה ימצא אדם את בקשתו. כה - אותו הצד שבא מצד הגבורה, שהרי מצד הגבורה בא יצחק. ואותו צד הגבורה נקרא כ"ה, שמשם באים פרות ופרות לעולם, ולא מהצד שלמטה של כוכבים ומזלות.

אז והאמן בה. נדבק למעלה ולא נדבק למטה. והאמן בה, ולא ככוכבים ומזלות. והאמן בה - שהבטיח לו שירבה את שְׁכָרוֹ לעולם הבא. והאמן בה - באותה הדרגה שנתנה לו, שמשם יבא לו זרע להוליד בעולם. ויחשבה לו צדקה. ויחשבה לו - שאף על גב שהיא דין, כאלו היא רחמים ה"כה" הזאת. דבר אחר ויחשבה לו צדקה - שקשר קשר עליון בתחתון לחברם יחד.

בא ראה, הנה העירו, אברהם מוליד - אברם אינו מוליד. וכי תאמר שהנה הוליד את ישמעאל בעודו אברם? אלא הבן ההוא שהבטיח לו הקדוש ברוך הוא,

בבִּרְיָת פִּדִין אוֹלִיד לְעֵילָא, וּבִגִּין כֶּךָ אַבְרָם
אֵינוּ מוֹלִיד בְּקִשּׁוּרָא עֲלָאָה, אַבְרָהָם מוֹלִיד
כִּמָּה דְאַמְרֵן, וְאַתְקִשְׁר לְעֵילָא בִּיצְחָק:

וַיְהִי אַבְרָם בֶּן תִּשְׁעִים שָׁנָה וְתִשְׁעֵי שָׁנִים וָגו'.
רַבִּי אַבָּא פָּתַח (שְׁמוּאֵל ב כב) כִּי מִי אֵל
מִבְּלָעָדִי יִי וּמִי צוּר וָגו'. דְּוָד מִלְכָּא אָמַר הָאִי
קָרָא (תְּהִלִּים י"ח) כִּי מִי אֵל מִבְּלָעָדִי יִי. מָאֵן הוּא
שְׁלִיטָא אוּ מִמָּנָא דִּיכּוּל לְמַעַבְד מַדִּי מִבְּלָעָדִי
יִי, אֵלָא מַה דְּאַתְפַּקֵּד מַעַם קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא,
בִּגִּין דְּכֻלְהוּ לֹא בְּרִשּׁוּתֵיהוּ קִיַּיְמִי וְלֹא יִכְלִי
לְמַעַבְד מַדִּי. וּמִי צוּר, וּמָאֵן אִיהוּ תִקְיָה
דִּיכּוּל לְמַעַבְד תִּקְפָּא וּגְבוּרָה מְגַרְמִיָּה
מִבְּלָעָדִי אֱלֹהֵינוּ. אֵלָא כֻּלְהוּ בִידָא דְקוּדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא וְלֹא יִכִּיל לְמַעַבְד מַדִּי בִּרְשׁוּתֵיהָ.

דְּכֵר אַחֵר כִּי מִי אֵל מִבְּלָעָדִי יִי. דְּקִדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא פִּלָּא בְּרִשּׁוּתֵיהָ וְלֹא כִמָּאֵן
דְּאַתְחַזִּי בַּחֲזִיו דְּכַכְבֵּיָא וּמִזְלִי, דְּכֻלְהוּ אַחֲזִיין
מְלָה, וְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַחֲלָף לִיה לְגוּוֹנָא
אַחֲרָא. וּמִי צוּר זּוּלָתִי אֱלֹהֵינוּ. הָא אוּקְמוּהָ
דְּלִית צִייר כִּמָּה דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאִיהוּ
צִייר שְׁלִים עֶבֶד וְצִייר דִּיוקְנָא גו' דִּיוקְנָא
וְאַשְׁלִים לָהּ הוּא דִּיוקְנָא בְּכָל תְּקוּנָהּ, וְאַעֲלִי
בָּה נֶפֶשׁ עֲלָאָה דְּדָמִי לְתִקְוָנָא עֲלָאָה, בִּגִּין כֶּךָ
לִית צִייר כְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

הָא חֲזִי, מַה־הוּא זִרְעָא דְּכֵר נֶשׁ כִּד אַתְעֵר
תִּיאובְתִּיָּה לְגַבִּי נּוֹקְבִיָּה וְנוֹקְבִיָּה אַתְעֵרַת
לְגַבִּיָּה פִּדִין מִתְחַבְּרֵן תְּרוּוּיָּהּ כִּחְדָּא וְנֶפֶק
מִנִּיָּהּ בִּר חֵד דְּכִלִּיל מִתְרִין דִּיוקְנִין כְּחֵד.
בִּגִּין דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא צִייר לִיה בְּצִיּוּרָא
דְּאַתְפַּלִּיל מִתְרוּוּיָּהּ. וְעַל דָּא בְּעִי בִּר נֶשׁ
דְּמִיּוֹת כְּאֶחָד, מִשּׁוּם שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא צִייר אוֹתוֹ בְּצִיּוּר שְׁנִכְלָל מְשִׁנֵּיהֶם. וְעַל כֵּן צִיּוּר אָדָם

לֹא הוֹלִיד אוֹתוֹ בְּעוּדוֹ אַבְרָם,
שֶׁהָיָה בְּעוּדוֹ אַבְרָם הוֹלִיד
לְמִטָּה. כִּיּוֹן שֶׁנִּקְרָא אַבְרָהָם
וְנִכְנַס בְּבִרְיָת, אַז הוֹלִיד לְמַעְלָה.
וּמִשּׁוּם כֶּךָ אַבְרָם אֵינוּ מוֹלִיד
בְּקִשְׁר עֲלִיוֹן, אַבְרָהָם מוֹלִיד כְּמוֹ
שֶׁאַמְרֵנוּ, וְנִקְשֵׁר לְמַעְלָה בִּיצְחָק.
וַיְהִי אַבְרָם בֶּן תִּשְׁעִים שָׁנָה
וְתִשְׁעֵי שָׁנִים וָגו'. רַבִּי אַבָּא פָּתַח,
(שְׁמוּאֵל ב כב) כִּי מִי אֵל מִבְּלָעָדִי ה'
וּמִי צוּר וָגו'. דְּוָד הִמְלִיךְ אָמַר אֵת
הַפְּסוּק הַזֶּה, כִּי מִי אֵל מִבְּלָעָדִי
ה' - מִי הוּא הַשְּׁלִיט אוּ הַמְּמַנֵּה
שֶׁיִּכּוּל לַעֲשׂוֹת דְּכֵר מִבְּלָעָדִי ה' ?
אֵלָא מִי שֶׁהַצִּטּוֹנָה מַעַם הַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא, מִשּׁוּם שֶׁפִּלָּם אֵין
עוֹמְדִים בְּרִשּׁוּתָם וְלֹא יִכּוּלִים
לַעֲשׂוֹת דְּכֵר. וּמִי צוּר - וּמִי הוּא
הַתִּקְיָה שֶׁיִּכּוּל לַעֲשׂוֹת תִּקְיָה
וּגְבוּרָה מַעֲצָמוֹ מִבְּלָעָדִי
אֱלֹהֵינוּ? אֵלָא כֻּלָּם כִּיד הַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא, וְלֹא יִכּוּל לַעֲשׂוֹת
דְּכֵר, רַק מְרִשּׁוּתוֹ.

דְּכֵר אַחֵר כִּי מִי אֵל מִבְּלָעָדִי ה'
- שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הַכֹּל
בְּרִשּׁוּתוֹ, וְלֹא כְּמִי שֶׁנִּרְאָה
בְּמִרְאָה הַכּוֹכָבִים וְהַמַּזְלוֹת,
שֶׁפִּלָּם מֵרְאִים דְּכֵר, וְהַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא מַחְלִיפּוֹ לְגִנּוֹן אַחֵר.
וּמִי צוּר זּוּלָתִי אֱלֹהֵינוּ, הָרִי
פִּרְשׁוּהָ שְׁאִין צִייר כְּמוֹ שֶׁהַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהוּא צִייר שְׁלֵם,
עוֹשֶׂה וּמַצִּיר דִּמּוּת בְּתוֹךְ דִּמּוּת,
וּמִשְׁלִים אֵת אוֹתָהּ הַדִּמּוּת בְּכָל
תְּקוּנָה, וּמַכְנִיס בּוֹ נֶפֶשׁ עֲלִיוֹנָה,
שֶׁדוּמָה לְתִקְוֵן הַעֲלִיוֹן, מִשּׁוּם כֶּךָ
אֵין צִייר כְּמוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא.
בֹּא רְאֵה, מֵאוֹתוֹ הַזֶּרַע שֶׁל אָדָם,
כִּשְׁמַתְעוֹרְרַת תְּשׁוּקָתוֹ לְנִקְבָּתוֹ,
וְנִקְבָּתוֹ מִתְעוֹרְרַת אֱלִיוֹ, אַז
מִתְחַבְּרִים שְׁנֵיהֶם יַחַד, וְיוֹצֵא
מֵהֶם בֶּן אֶחָד שֶׁכֻּלּוֹ מִשְׁתִּי
דְּמִיּוֹת כְּאֶחָד, מִשּׁוּם שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא צִייר אוֹתוֹ בְּצִיּוּר שְׁנִכְלָל מְשִׁנֵּיהֶם. וְעַל כֵּן צִיּוּר אָדָם

לְקַדֵּשׁ אֶת עַצְמוֹ בְּזִמְנָה הַהוּא, כְּדִי שְׂיִמָּצֵא הַדְּמוּת הַהִיא בְּצִיּוֹר שְׁלֵם כְּרֵאוֹי.

אָמַר רַבִּי חֲזִי, בֹּא רֵא, כִּמָּה גְדוֹלִים הֵם מַעֲשֵׂיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהָרִי הָאֲמֻנֹת וְהַצִּיּוֹר שֶׁל הָאָדָם הִיא כְּמוֹ הָעוֹלָם, וּבְכָל יוֹם וְיוֹם הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בּוֹרֵא עוֹלָמוֹת, וּמְזוּג וּמוֹגֵל כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּרֵאוֹי לוֹ, וְהוּא צִיר אֶת דְּמוּתָם טָרֵם בּוֹאֵם לְעוֹלָם.

בֹּא רֵא, שְׁאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כְּתוּב זֶה סֵפֶר תּוֹלְדֹת אָדָם, וְכִי סֵפֶר הָיָה לוֹ? אֵלָּא פְּרִשּׁוּהָ, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִרְאָה לְאָדָם הָרֵאשׁוֹן דּוֹר דּוֹר וְדוֹרָשׁוֹ וְכוּ'. אֵיךְ הִרְאָה לוֹ? אִם תֹּאמַר שֶׁרָאָה בְּרוּחַ הַקָּדֹשׁ שֶׁהֵם עֲתִידִים לְבֹא לְעוֹלָם כְּמִי שֶׁרָאָה בְּחֻכְמָה מֶה יָבֹא לְעוֹלָם - לֹא כֵךְ, אֵלָּא רָאָה בְּעֵינָיו אֶת כָּלֹם, וְאוֹתָהּ הַדְּמוּת שֶׁעֲתִידִים לַעֲמֹד בָּהּ בְּעוֹלָם, אֶת כָּלֹם הוּא רָאָה בְּעֵינָיו. מֶה הִטְעֵם? מִשּׁוֹם שֶׁמִּיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, כָּל הַנְּפִשּׁוֹת הַעֲתִידוֹת לַעֲמֹד בְּבִנְיַן הָאָדָם, כָּלֹם עוֹמְדוֹת לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאוֹתָהּ הַדְּמוּת מִמֶּשׁ שֶׁעֲתִידוֹת לַעֲמֹד בָּהּ בְּעוֹלָם.

כְּמוֹ כֵּן כָּל אוֹתָם הַצְּדִיקִים, אַחֵר שְׂיֻצְאִים מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, כָּל הַנְּפִשּׁוֹת עוֹלוֹת, וְהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְזַמֵּן לָהֶם דְּמוּת אַחֶרֶת לְהִתְלַבֵּשׁ בָּהּ כְּמוֹ שֶׁהָיוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה. מִשּׁוֹם כֵּךְ כָּלֹם עוֹמְדִים לִפְנֵינוּ, וְרָאָה אוֹתָם אָדָם הָרֵאשׁוֹן בְּעֵינָיו.

וְאִם תֹּאמַר, שֶׁאַחֵר שֶׁרָאָה אוֹתָם לֹא עָמְדוּ בְּקִיּוּמָם - בֹּא וְתִרְאֶה, כָּל דְּבָרֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הֵם בְּקִיּוּם וְעוֹמְדִים לִפְנֵינוּ עַד שְׂיֻרְדִּים לְעוֹלָם. כְּמוֹ זֶה כְּתוּב (דְּבָרִים כט) כִּי אֶת אֲשֶׁר יִשְׁנֹו פֹה

לְקַדֵּשׁ גְּרֵמִיָּה בְּהֵהוּא זְמַנָּה בְּגִין דִּישְׁתַּכַּח הֵהוּא דִּיוֹקְנָא בְּצִיּוֹרָא שְׁלִים כְּדָקָא חֲזִי.

אָמַר רַבִּי חֲזִי תֵא חֲזִי, כִּמָּה אֲנוּן רַבְרַבִּין עוֹבְדֵי דְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּהָא אוּמְנוּתָא וְצִיּוֹרָא דְּבַר נָשׁ אִיהוּ כְּגוּוֹנָא דְעֵלְמָא, וּבְכָל יוֹמָא וְיוֹמָא קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּרִי עֵלְמָא מְזוּג וּמוֹגֵל כָּל חַד וְחַד כְּדָקָא חֲזִי לֵיה, וְהוּא צִיר דִּיוֹקְנֵיהוֹן עַד לֹא יִיתוּן לְעֵלְמָא.

תֵא חֲזִי, דְאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כְּתִיב זֶה סֵפֶר תּוֹלְדוֹת אָדָם. וְכִי סֵפֶר הָוָה לֵיה. אֵלָּא אוֹקְמוּהָ דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַחֲמִי לֵיה לְאָדָם הָרֵאשׁוֹן דּוֹר דּוֹר וְדוֹרָשׁוֹ וְכוּ'. הִיאָה אַחֲמִי לֵיה, אִי תִימָא דְחֻמָּא בְּרוּחַ קַדְשָׁא דְאֲנוּן זְמִינִין לְמִיתִי לְעֵלְמָא. כְּמָאן דְחֻמָּא בְּחֻכְמָתָא מֶה דִּיִּתִי לְעֵלְמָא. לֹאוּ הָכִי, אֵלָּא חֻמָּא בְּעִינָא כְּלָהוּ. וְהֵהוּא דִּיוֹקְנָא דְזְמִינִין לְמִיָּקָם בִּיה בְּעֵלְמָא כְּלָהוּ חֻמָּא בְּעִינָא, מֵאִי טַעְמָא בְּגִין דְמִיּוֹמָא דְאֶתְבְּרִי עֵלְמָא כְּלָהוּ נִפְשָׁאן דְזְמִינִין לְמִיָּקָם בְּבִנְיַן נָשָׁא כְּלָהוּ קִיּוּמִין קָמִי קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהֵהוּא דִּיוֹקְנָא מִמֶּשׁ דְזְמִינִין לְמִיָּקָם בִּיה (דף צא ע"א) בְּעֵלְמָא.

כְּגוּוֹנָא דֹא כָל אֲנוּן צִדִיקֵיָא בְּתֵר דְנִפְקִין מִהֵאִי עֵלְמָא כְּלָהוּ נִפְשָׁאן סֻלְקִין, וְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲזַמִּין לוֹן דִּיוֹקְנָא אַחֶרֶת לְאֶתְלַבֵּשׁ בָּהּ כְּגוּוֹנָא דְהוּוּ בְּהֵאִי עֵלְמָא, בְּגִין כֵךְ כְּלָהוּ קִיּוּמִין קָמִיה וְחֻמָּא לוֹן אָדָם הָרֵאשׁוֹן בְּעִינָא.

וְאִי תִימָא בְּתֵר דְחֻמָּא לוֹן לֹא קִיּוּמִי בְּקִיּוּמֵיהוּ. תֵא חֲזִי כָל מְלוֹי דְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּקִיּוּמָא אֲנוּן וְקִיּוּמוֹ קָמִיה עַד דְנִחְתּוּ לְעֵלְמָא. כְּגוּוֹנָא דֹא כְתִיב, (דְּבָרִים כט) כִּי אֶת אֲשֶׁר יִשְׁנֹו פֹה וְגו', הָא אוֹקְמוּהָ דְכְּלָהוּ

וגו'. הרי פרשה, שכל בני האדם שעתידים להיות בעולם, כלם נמצאו שם.

כאן יש להסתכל, שהרי כתוב את אשר איננו פה וגו', ומשמע אלו [כלם] שציצאו מאותם שעמדו שם, משום שכתוב עמנו היום, ולא כתוב עמנו עומד היום. אלא ודאי [כאן] כלם עמדו שם, אלא שלא נראו לעין, משום כך כתוב עמנו היום אף על גב שלא נראו. ואם תאמר, מה הטעם לא נראו כאן כמו שנראו לאדם הראשון שראה אותם עין בעין, והרי כאן ראו יותר? אלא כאן, כשנתנה תורה לישראל, מראה אחר ודרגות עליונות. היו רואים ומסתכלים עין בעין, והיו משתוקקים להסתכל ולראות בכבוד רבונם, ומשום כך ראו את הפכוד העליון של הקדוש ברוך הוא לבדו ולא מאחר.

ועל כן, כל בני האדם שעתידים לעמד בעולם, כלם עומדים לפני הקדוש ברוך הוא באותן הדמיות ממש שעתידים לעמד בהן. זהו שכתוב (תהלים קלט) גלמי ראו עיניך ועל ספרך וגו'. גלמי ראו עיניך, מה הטעם? משום שדמות אחרת עליונה היתה כזה, ומשום כך כתוב (שם יח) ומי צור זולתי אליהנו, מי הציר הטוב שציר [שכולל] הכל [זה עם זה] כמו הקדוש ברוך הוא?.

דבר אחר כי מי אלוה - זה סוד הדבר, שהרי אל הוא כלל שנקלל מכל הדרגות. ואם תאמר שאל הנה היא דרגה אחרת, משום שכתוב (שם) ואל זעם בכל יום? בא ראה, שהרי אין אל מבלעדי ה' שאינו לבדו, ולא נפרד לעולמים, ועל כן כתוב (שמואל ב-כב) כי מי אל מבלעדי ה' וגו'. ומי צור וגו', שהרי צור

בני נשא דומינן למהוי בעלמא כלהו אשתכחו תמן.

הבא אית לאסתפלל דהא כתיב את אשר איננו פה וגו' ומשמע הנהו (בלהו) דיפקון מאנון דקיימו תמן, בגין דכתיב עמנו היום ולא כתיב עמנו עומד היום. אלא ודאי (הבא) בלהו קיימו תמן אלא דלא אתחזו לעינא, בגין כך כתיב עמנו היום אף על גב דלא אתחזון.

ואי תימא מאי טעמא לא אתחזון הכא כמה דאתחזון לאדם הראשון דחמא לון עינא בעינא, והא הכא אתחזי יתיר. אלא הכא כד אתייהיבת אורייתא לישראל חיזו אחרא ודרגין עלאין הוו חמאן ומסתפללאן עינא בעינא והוו תאיבין לאסתפללא ולמחמי ביקרא דמריהון, ובגין כך חמו יקרא עלאה דקדשא בריך הוא בלחודוי ולא מאחרא.

ועל דא כלהו בני נשא דומינן לקיימא בעלמא כלהו קיימי קמי קדשא בריך הוא באנון דיוקנן ממש דומינן לקיימא ביה הדא הוא דכתיב, (תהלים קלט) גלמי ראו עיניך ועל ספרך וגו'. גלמי ראו עיניך. מאי טעמא בגין דדיוקנא אחרא עלאה הוי כהאי ובגין כך כתיב, (תהלים יח) ומי צור זולתי אליהנו. מאן צייר טב דצייר (דכליל) כלא (דא ברא) בקדשא בריך הוא.

דבר אחר כי מי אלוה, דא רזא דמלה דהא אל כללא הוא דאתפלל מבלהו דרגין, ואי תימא דהא אל איהו דרגא אחרא בגין דכתיב (תהלים ז) ואל זעם בכל יום. תא חזי, דהא לית אל מבלעדי יי דלאו איהו בלחודוי ולא אתפרש לעלמין. ועל דא כתיב, (שמואל ב-כב) כי מי אל מבלעדי יי וגו', ומי צור וגו'.

אינו לבדו, אלא הכל אחד, פכתיב (דברים ד) וידעת היום והשבת אל לבבך כי ה' הוא האלהים וגו'.

בא ראה, שטרם שנמול אברהם, היה מדבר עמו מתוך מחזה לבדו, כמו שנאמר, שכתוב היה דבר ה' אל אברהם במחזה וגו'. במחזה - באותו המראה, הדרגה שכל הדמיות נראות בה, כמו שנאמר. והמחזה הזה הוא סוד הקבית.

ואם תאמר שמשום כך נקרא מחזה, משום שהיא הדרגה המראה שכל הדמיות נראות בה ואז נקראת מחזה - הרי אמרת בראשונה, שטרם שנמול אברהם, לא היה מדבר עמו, רק הדרגה הזו שאין שורים עליה הדרגות האחרות, ועכשו אמרת במחזה - המראה של כל הדרגות העליונות הוא, והרי טרם שנמול כתוב היה דבר ה' אל אברהם במחזה?.

א"ל הדרגה הזו היא המראה של כל הדרגות העליונות, ובמראה של הדרגות העליונות נתקנה. ואף על גב שפאותו הזמן אברהם לא היה מהול - הדרגה הזו במראה של הדרגות העליונות היא, ובכל אותם הגונים עומדת, והמראה של אותם הגונים עומד תחתיה. אחד מימין - גון לבן, ואחד משמאל - גון אדם, אחד שפלול מכל הגונים. והוא המראה שכל הגונים העליונים עומדים עליו. ועל זה במראה הזה עמד על אברהם ודבר עמו, ואף על גב שלא נמול. כיון שנמול מה כתוב? וירא ה' אל אברהם.

בא ראה, בכלעם [אמר] כתוב

מחזה שדי, ובאברהם כתוב מחזה סתם. מה בין זה לזה? אלא מחזה שדי אלו שלמטה [שנאמר] ממנו, והם המראה שלו. מחזה סתם, מחזה זה הוא ה' [של כל מראה] שכל הדמיות העליונות נראות

דהא צור לאו איהו בלחודוי אלא כלא חד פדכתיב, (דברים ד) וידעת היום והשבות אל לבבך כי יי הוא האלהים וגו'.

תא חזי, עד לא אתגזר אברהם הוה ממליל עמיה מגו מחזה בלחודוי כמה דאתמר דכתיב היה דבר יי אל אברהם במחזה וגו'. במחזה. בזהו חזיו דרגא דכל דיוקנני אתחזיין ביה, כמה דאתמר. והאי מחזה איהו רזא דקבית.

ואי תימא דבגין כך אקרי מחזה בגין דאיהו דרגא חזיו דכל דיוקנני אתחזיין ביה וכדין אקרי מחזה, הא אמרת פקדמיתא דעד לא אתגזר אברהם לא הוה ממליל עמיה בר האי דרגא דלא שראן עלוי דרגין אתרנין, והשתא אמרת במחזה חזיו דכל דרגין עלאין (איהו). והא עד לא אתגזר כתיב היה דבר יי אל אברהם במחזה. (דף צא ע"א).

א"ל האי דרגא חזיו דכל דרגין עלאין איהו ובחזיו דדרגין עלאין אתתקן. ואף על גב דבההוא זמנא דאברהם לא הוה גזיר האי דרגא בחזיו דדרגין עלאין איהו ובכל אנון גוונין איהו קאים. וחזיו דאנון גוונין קיימי תחותיה חד מימינא גוון חור. חד משמאלא גוון סומק. חד דכליל מפל גוונין, ואיהו חזיו דכל גוונין עלאין דקיימי עליה. ועל דא בהאי חזיו קאים עליה דאברהם ומליל עמיה ואף על גב דלא אתגזר. כיון דאתגזר מה כתיב וירא יי אל אברהם.

תא חזי, מחזה שדי (אמר) כתיב בכלעם. ובאברהם כתיב מחזה סתם, מה בין האי להאי. אלא מחזה שדי אלין דלתתא

מחזה שדי, ובאברהם כתוב מחזה סתם. מה בין זה לזה? אלא מחזה שדי אלו שלמטה [שנאמר] ממנו, והם המראה שלו. מחזה סתם, מחזה זה הוא ה' [של כל מראה] שכל הדמיות העליונות נראות

בו. ומשום כך פתוב באברהם
מחזה סתם, ובבלעם מחזה שדי.
ועל כן, טרם שנמול אברהם,
היתה לו הדרגה הזו כפי שאמרנו.
פיון שנמול, מיד וירא אליו ה'
וגו'. נראו כל [שאר] הדרגות על
הדרגה הזו, והדרגה הזו דברה
עמו פראוי בשלמות. ואברהם
נקשר מדרגה לדרגה, ונכנס
לברית הקדש פראוי בשלמות.

השלמה מההשמטות (סימן מ"ח)

שכינה נקראת אות ברית מצד של
צדיק יסוד עולם. זאת אות הברית
- בסיני. [בין] העמוד האמצעי, ובין
בני ישראל - נצח הוד. אות - זה
צדיק. היא - זו שכינה. (שמות לא) כי
ששת ימים עשה ה' את השמים -
מכתר עד העמוד האמצעי, שאין
שם בכל מקום אלא מצד האות
ו', ואין שביעי אלא מצד האות י',
עטרה על ראשו. החכמה העליונה
היא אות, החכמה התחתונה היא
אות, ותקנו למול לשמנה ששם
היא חכמה עד היסוד, לקבל בהם
י' קטנה להעלותה עד הכתר
להיות עטרה על ראשם, ותקנו
לשים הערלה בכלי ועפר, לקיים
ונחש עפר לחמו: ע"כ
מההשמטות.

בא ראה, פיון שנמול אברהם,
יצא מהערלה, ונכנס לברית
הקדושה, והתעטר בעטרה
קדושה, ונכנס בברית שהעולם
עומד עליה, ואז התקיים העולם
בגללו, משום שכתוב (ירמיה לג) אם
לא בריתי יומם ולילה חקות
שמים וארץ לא שמתי, וכתוב
(בראשית ב) אלה תולדות השמים
והארץ בהבראם, בה"א בראם,
באברהם, והפל עומד בסוד אחד.

(ירמיה לג) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי. וכתוב
(בראשית ב) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם. בה"א בראם, באברהם.

(דנ"ק) מניה ואנון חיזו דיליה. מחזה סתם
מחזה דא הוא ה' (דכל חיזו) דכל דיוקנין עלאין
אתחזין ביה, ובגין כך פתיב באברהם
מחזה סתם ובבלעם מחזה שדי.

ועל דא עד לא אתגזר אברהם הוה ליה
האי דרגא פדאמרן. פיון דאתגזר מיד
וירא אליו י' וגו' אתחזון פלהו (שאר) (דף צא
ע"ב) דרגין על האי דרגא, והאי דרגא מליל
עמיה פדקא חזי בשלימו. ואברהם אתקטר
מדרגא לדרגא ועאל בברית קיימא קדישא
כדקא חזי בשלימו

השלמה מההשמטות (סימן מ"ח)

שכינהא אתקריאת אות ברית מסטרא
דצדיק יסוד עולם זאת אות
הברית בסיני (ס"א ב"י). עמודא דאמצעיתא.
ובין בני ישראל נצ"ח הו"ד. אות דא צדיק,
היא דא שכינתא (שמות ל"א) כי ששת ימים
עשה י' את השמים מכת"ר עד עמודא
דאמצעיתא. דלית שית בכל אתר אלא
מסטרא דאת ו' ולית שביעי אלא מסטרא
דאת י' עטרה על רישיה חכמ"ה עלאה אות
היא חכמה תתאה אות היא. ותקיננו למגזר
לתמנייא דאיהו תמן חכמ"ה עד יסוד
לקבלא בהון י' זעירא לסלקא לה עד פתר
למהוי עטרה על ראשיהון ותקיננו לשוייא
ערלה במנא ועפרא לקיים (ישעיה ס"ה) ונחש
עפר לחמו: (ער כאן מההשמטות)

הא חזי, פיון דאתגזר אברהם, נפק מערלה
ועאל בקיימא קדישא ואתעטר בעטרא
קדישא ועאל בקיומא דעלמא קאים עליה,
וכדין אתקיים עלמא בגיניה. בגין דכתיב

(ירמיה לג) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי. וכתוב
(בראשית ב) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם. בה"א בראם, באברהם.

וּכְלָא בְרָזָא חֲדָא קָאִים. וּבִשְׁעֵתָא דְקוּדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא אַחֲמֵי לֵיהּ לְאָדָם כָּל אֲנוּן דְרִין
דְעֻלְמָא, וְחֵמָא לֹון כָּל חַד וְחַד כָּל דְרָא
וְדָרָא כְּלֵהוּ קִימֵי בְּגִנְתָּא דְעֵדֶן בְּהֵהוּא
דִּיּוֹקְנָא דְזַמְיָנִין לְקִימָא בְּהֵאִי עֻלְמָא.

וְהָא חֲזִי, הָא אֲתָמַר פִּינֹן דְחֵמָא לֵיהּ לְדוּד
דְלָאוּ בֵיהּ חַיִּים כָּלֵל, תָּוָה, וְאִיהוּ יְהִיב
לֵיהּ מְדִילֵיהּ שְׁבַעִין שָׁנִין, בְּגִין כֶּף הָוֵי לֵיהּ
לְאָדָם תִּשְׁעֵי מֵאוֹת וּתְלָתִין שָׁנִין. וְאֲנוּן
שְׁבַעִין אֲסִתְלָקוּ לֵיהּ לְדוּד. וּמְלָה דָא רִזָּא
דְחֻכְמָתָא אִיהוּ, דְדוּד לִית לֵיהּ (יִמִּין) בֶּר
שְׁבַעִין שָׁנִין מֵאָדָם קְדַמָּא, וּכְלָא רִזָּא
דְחֻכְמָתָא אִיהוּ. וְכָל מָה דְלִתְתָּא כְּלָא אִיהוּ
בְרָזָא דְלַעִילָא.

וְהָא חֲזִי, בְּכָל אֲנוּן דִּיּוֹקְנִין דְנִשְׁמָתִין
דְעֻלְמָא כְּלֵהוּ זְוִיגִין זְוִיגִין קַמִּיהּ.
לְבַתֵּר פַּד אֲתִינִן לְהֵאִי עֻלְמָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ
הוּא מְזוּיָג זְוִיגִין.

אָמַר רַבִּי (יְהוּדָה) יִצְחָק קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא (מְזוּיָג
זְוִיגִין וְאִמֵּר) אָמַר בֶּת פְּלוֹנִי לְפְלוֹנִי. אָמַר
רַבִּי יוֹסִי מָאִי קָא מִיִּירִי וְהָא כְּתִיב, (קֹהֶלֶת א) אֵין
כָּל חֲדָשׁ תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה תַּחַת
הַשֶּׁמֶשׁ פְּתִיב, שְׁאֵנִי לַעִילָא.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי מָאִי כְרוּזָא הֵכָא. וְהָא אָמַר
רַבִּי חֲזַקְיָה אָמַר רַבִּי חֲזַיָּא בְּהֵהוּא
שְׁעֵתָא מִמֶּשׁ דְנִפְיָק בֶּר נֶשׁ לְעֻלְמָא בֶּת זְוִיגוּ
אֲזַדְמָנַת לוֹ. אָמַר רַבִּי אַבָּא זַפְאִין אֲנוּן
צְדִיקָיָא דְנִשְׁמָתֵהוּן מִתְעַטְרִין קָמִי מְלָפָא
קְדִישָׁא עַד לָא יִיתוּן לְעֻלְמָא, דְהִכִּי תַגִּינֵן
בְּהֵהוּא שְׁעֵתָא דְאַפִּיק קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא
נִשְׁמָתִין לְעֻלְמָא, כָּל אֲנוּן רִיחִין וְנִשְׁמָתִין
כְּלֵהוּ כְּלִילָן דְכֶר וְנִיּוֹקָבָא דְמִתְחַבְרֵן פְּחָדָא.
וְאַתְמַסְרֵן בִּידָא דְהֵהוּא מְמַנָּא שְׁלִיחָא

וּבִשְׁעָה שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
הִרְאָה לְאָדָם אֶת כָּל אוֹתָם
הַדּוֹרוֹת שֶׁל הָעוֹלָם, וִרְאָה אוֹתָם
כָּל אֶחָד וְאֶחָד, כָּל דּוֹר וְדוֹר, כָּלֵם
עוֹמְדִים בְּגֵן הָעֵדֶן בְּאוֹתָהּ הַדְּמוּת
שֶׁעֲתִידִים לַעֲמֹד בָּהּ בַּעוֹלָם הַזֶּה.
וּבֹא וִרְאָה, הִרְי נִתְבָּאֵר, פִּינֹן
שֶׁרָאָה אֶת דּוּד שְׁאֵין בּוֹ חַיִּים
כָּלֵל, תָּמָה, וְהוּא נָתַן לוֹ מִשְׁלוֹ
שְׁבַעִים שָׁנִים. מִשּׁוֹם כֶּף הָיוּ לוֹ
לְאָדָם תִּשְׁעֵי מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים שָׁנִים,
וְאוֹתָם הַשְּׁבַעִים עָלוּ לוֹ לְדוּד.
וְהִדְבֵּר הֵזָה הוּא סוּד שֶׁל חֻכְמָה,
שֶׁלְדוּד אֵין [יָמִים] פֶּרֶט לְשְׁבַעִים
הַשָּׁנִים מֵאָדָם הִרְאִישׁוֹן. וְהַכֵּל הוּא
סוּד שֶׁל חֻכְמָה. וְכָל מָה שֶׁלִּמְטָה,
הַכֵּל הוּא בְּסוּד שֶׁל מַעְלָה.

וּבֹא וִרְאָה, בְּכָל אוֹתָן הַדְּמוּת
שֶׁל הַנִּשְׁמוֹת שֶׁל הָעוֹלָם, כָּלֵם
לְפָנֵינוּ זְוִיגוֹת וְזוּיָגוֹת. לְאַחֵר מִכֵּן,
כְּשֶׁבָאִים לְעוֹלָם הַזֶּה, הִקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא מְזוּיָג זְוִיגִים.

אָמַר רַבִּי (יְהוּדָה) יִצְחָק, הִקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא (מְזוּיָג זְוִיגִים וְאִמֵּר) אָמַר בֶּת
פְּלוֹנִי לְפְלוֹנִי. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מָה
זֶה אָמַר, וְהִרְי כְּתוּב (קֹהֶלֶת א) אֵין
כָּל חֲדָשׁ תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ? אָמַר רַבִּי
יְהוּדָה, תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ פְּתוּב, שׁוֹנָה
לְמַעְלָה.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מָה כָּאֵן הַכְּרוּז,
וְהִרְי אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה אָמַר רַבִּי
חֲזַיָּא, בְּאוֹתָהּ שְׁעָה מִמֶּשׁ שְׁיֻצָּא
אָדָם לְעוֹלָם, בֶּת זְוִיגוּ מְזַמְנָת לוֹ?
אָמַר רַבִּי אַבָּא, אֲשֶׁרִי הַצְדִּיקִים
שְׁנִשְׁמוּתֵיהֶם מִתְעַטְרוֹת לְפָנֵי
הַמֶּלֶךְ הִקְדוּשׁ טָרַם יְבֹאוּ לְעוֹלָם.
שְׂכָף שְׁנִינּוּ, בִּשְׁעָה הִקְדוּשׁ
שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מוֹצִיא
נִשְׁמוֹת לְעוֹלָם, כָּל אוֹתָן הַרוּחֹת
וְהַנִּשְׁמוֹת, כָּלֵן כְּלוּלוֹת זָכָר
וְנִקְבָּה שְׁמִחְבּוּרָת יַחַד.

וְנִמְסְרוֹת בִּידֵי אוֹתוֹ הַמְּמַנָּה
הַשְּׁלִיחַ שְׁנִתְמַנָּה עַל הַרְיוֹנוֹת בְּנֵי
הָאָדָם, וְשְׁמוֹ לִלְהָ. וּבִשְׁעָה

דאָתפּקד על עדוואַיהון דבני נשא. ולילה
שמייה, ובשעתא דנחתין ואתמסרן בידוי
מתפרשין, ולזמנין דא אקדים מן דא ואחית
להו בבני נשא. וכד (מחא) מטא עידן דזווגא
דלהון. קדשא ברין הוא דידע אנון רוחין
ונשמתיין מחבר לון כדבקדמיתא ומכרזא
עלייהו. וכד אתחברן אתעבידו חד גופא חד
נשמתא ימינא ושמאלא כדקא חזי, ובגין כף
אין כל חדש תחת השמש. ואי תימא הא
תנינן לית זווגא אלא לפום עובדוי וארחוי
דבר נש. הכי הוא ודאי. דאי זכי ועובדוי
אתפשרן, זכי להווא דיליה לאתחברא ביה
כמה דנפיק.

אמר רבי חייא מאן דאתפשרן עובדוי באן
אתר יתבע (ס"א יתבא) ההוא זווגא דיליה.
אמר ליה הא תנינן לעולם ימכר אדם כו'
וישא בת תלמיד חכם (ד"א ל"ג וקא חזי). דתלמיד
חכם פקדונא דמאריה אתפקדן בידיה. תאנא
ברזא דמתניתא כל אנון דאתו בגלגולא
דנשמתיין יכלין לאקדמא ברחמי זווגא
דלהון. ועל האי אתערו חברי. אין נושאין
נשים במועד אבל מקדשין שמא יקדמנו
אחר ברחמים. ושפיר קאמרו אחר דייקא,
ועל פן קשין זווגין קמיה דקדשא ברין הוא.
ועל כלא (פנים) ודאי כי ישרים דרכי יי פתיב.
רבי יהודה שלח ליה לרבי אלעזר אמר הא
רזא דמלה ידענא, אנון דאתו בגלגולא
דנשמתיין מאן אתר להו זווגא. שלח ליה
פתיב, (שופטים כא) מה נעשה להם לנותרים
לנשים וגו'. וכתיב לכו וחספתם לכם וגו'.
פרשתא דבני בנימין אוכח ועל האי תנינן
שמא יקדמנו אחר ברחמים. (כי אותו אחר אין לו בת
זוג, אבל תשכח דא כגון בר נש דנסיב בת זוגיה ולא הווי ליה מנה כגון וקת,

שיורדות ונמסרות בידינו,
נפירות, ולפעמים זה מקדים
לפני זה, ומוריד אותם בבני
האדם. וכשמגיע [מכה] זמן זיווגם,
הקדוש ברוך הוא שמכיר אותן
הרוחות והנשמות מחבר אותן
כבראשונה ומכריז עליהם.
וכשמסתחברים, נעשים גוף אחד
ונשמה אחת, ימין ושמאל
כראוי, ומשום כך אין כל חדש
תחת השמש. ואם תאמר, הרי
שנינו שאין זיווג אלא לפי מעשי
ודרכי האדם - כך זה ודאי!
שאם זוכה ומעשיו פורים, הוא
זוכה להתחבר עם אותו שלו
כמו שיצא.

אמר רבי חייא, מי שמעשיו
פורים, באיזה מקום יבקש [וישב]
את זיווגו? אמר לו, הרי שנינו,
לעולם ימכר אדם וכו' וישא בת
תלמיד חכם, [ד"א ובא ראה] שתלמיד
חכם פקדון רבונו נפקד בידו.
שנינו בסוד המשנה, כל אותם
שבאו בגלגול של נשמות,
יכולים להקדים ברחמים את
זיווגם. ועל זה העירו החכמים,
אין נושאים נשים במועד, אבל
מקדשים, שמא יקדמנו אחר
ברחמים. ויפה אמרו אחר
בדיוק. ועל פן קשים הזיווגים
לפני הקדוש ברוך הוא. ועל כל
פנים ודאי כתוב כי ישרים דרכי
ה'.

רבי יהודה שלח לרבי אלעזר.
אמר, הרי סוד הדבר ידעתי,
אותם שבאו בגלגול נשמות -
מאיזה מקום להם יש זיווג? שלח
לו, כתוב (שופטים כא) מה נעשה
להם לנותרים לנשים וגו'. וכתוב
וחספתם לכם וגו'. פרשת בני
בנימין מוכיחה, ועל זה שנינו
שמא יקדמנו אחר ברחמים. וכי
אותו אחר אין לו בת זיווג? אבל תמצא זה כמו אדם

שנשא בת זוגו ולא היו לו ממנה בנים ומת, ובא אחיו ויבם את אשתו ויולד לו ממנה בן. הבן הזה הוא המלך שנשמתו חוריה לעולם, זה הוא האחר שאין לו בת זוג אלא אמו. וזה הוא שמא יקדמו אחר ברחמים, שיכול להקדים אחר לשא את אשתו של זה ברחמים ובתפלה. ואף על גב שאמרת לך שיכולים להקדים אחר ברחמים, לא יכול אלא אם (הוא) בעלה הוא רשע והוא צדיק.

אמר רבי יהודה, [בעת] זה הוא ודאי שקשים הדווגים לפני הקדוש ברוך הוא. אשרי חלקם של ישראל שהתורה מלמדת אותם את דרכי הקדוש ברוך הוא, וכל הנספרות והנגזרים שנגזרים לפניו. ודאי כתיב (תהלים) **אשרי חלקו של מי שמשתדל בתורה ולא נפרד ממנה, שכל מי שנפרד מן התורה אפלו שעה אחת, כמי שנפרד מחיי העולם, שפתיב (דברים ל) כי היא חייך וארך ימך, וכתוב (משלי א) ארך ימים ושנות חיים ושלוש יוסיפו לך.**

ויהי אברם בן תשעים שנה וגו'. רבי יוסי פתח, (ישעיה ס) **ועמך פלם צדיקים לעולם יירשו ארץ וגו'. אשריהם ישראל מפל שאר העמים, שהקדוש ברוך הוא קרא להם צדיקים. שלמדנו, מאה ועשרים [חמש] ושמונה אלפים בעלי כנפים שהולכים וטסים את כל העולם, ושומעים קול ואוחזים את אותו הקול.**

כמו ששינינו שאין לך דבר בעולם שאין לו קול והולך וטס ברקיע. ואוחזים בו בעלי כנפים, ומעלים את אותו הקול [לרבותם] שאומרים [בשלי דין] ודנים אותו הן לטוב הן לרע, שפתיב (קהלת י) **כי עוף השמים יליך את הקול וגו'. מתי דנים את אותו הקול? רבי חייא אמר, בשעה שכן אדם שוכב וישן ונשמתו יצאה ממנו, והיא מעידה בכן האדם, ואז**

ויהי אחרי ויבם אתה ויתלד ליה (דף צב ע"א) **מנה בר. האי בר הוא מיתא דאחרת נשמתיה לעלמא. דא הוא אחר דאין לו בת זוג אלא אמה, ודא הוא שמא יקדמו אחר ברחמים דכיל לאקדמא אחרא למיכב אתהיה דא ברחמי ובצלוחתא ואף על גב דאמינא לך דכיל לאקדמא ברחמי לא יכיל אלא אם (הוא) בעלה חייבא איהו ואיהו ופאה)**

אמר רבי יהודה (השטא) האי הוא ודאי דקשין זווגין קמי קדשא בריך הוא. ופאה חולקהון דישראל דאורייתא אוליה להו ארחוי דקדשא בריך הוא, וכל טמירין וגניזא דגניזין קמיה. ודאי כתיב, (תהלים יט) תורת יי תמימה וגו'. ופאה חולקיה מאן דישתדל באורייתא ולא יתפרש מינה, דכל מאן דיתפרש מאורייתא אפלו שעתא חדא כמה דאתפרש מחיי דעלמא דכתיב, (דברים ל) כי היא חייך וארך ימך. וכתוב, (משלי א) ארך ימים ושנות חיים ושלוש יוסיפו לך:

ויהי אברם בן תשעים שנה וגו'. רבי יוסי פתח (ישעיה ס) ועמך פלם צדיקים לעולם יירשו ארץ וגו'. ופאין אנון ישראל מפל שאר עמין, דקדשא בריך הוא קרא לון צדיקים. דתניא מאה ועשרים (ד"א ל"ג וחמש) ותמניא אלפי מארי דגדפין דאזלין וטאסין כל עלמא ושמעין קלא ואחדין ליה לההוא קלא.

במה דתנינן לית לך מלה בעלמא דלית לה קלא, ואזלא וטאסא ברקיעא, ואחדין לה מארי דגדפין וסלקין ההוא קלא (ד"א למאריהון) דאמריין (נ"א דמריין) ודיינין לה הן לטב הן לביש דכתיב, (קהלת י) כי עוף השמים יוליד את הקול וגו'.

אימתי דיינין לההוא קלא. רבי חייא אמר בשעתא דבר נש שכיב ונאים, ונשמתיה נפקת מניה, והיא אסהידת ביה בבר נש, וכדין דיינין לההוא קלא הדא הוא

דְּכַתִּיב, (מיכה ז) מְשַׁכֶּכֶת חִיקָךְ שְׁמֹר פִּתְחֵי פִיךָ.
מֵאִי טַעֲמָא, מִשּׁוּם דְּהִיא אֶסְהִידַת בְּבֵר נֶשׁ.
רְבִי יְהוּדָה אָמַר כֹּל מֵה דְּבֵר נֶשׁ עֲבִיד בְּכָל
יוֹמָא נִשְׁמָתִיהָ אֶסְהִידַת בֵּיה בְּבֵר נֶשׁ בְּלִילְיָא.
הָאֲנָא אָמַר רְבִי אֶלְעָזָר בְּתַחֲלַת שַׁעֲתָא
קִמְיִיתָא בְּלִילְיָא כַּד נֶשֶׁף יִמְמָא וְעָאֵל
שְׁמִשָּׁא מֵאֲרִי דְּמִפְתָּחֵן דְּמִמְנָן עַל שְׁמִשָּׁא
עָאֵל בְּתָרִיסָר תָּרַעִין דְּפִתְיָחִין בִּימְמָא, בְּתֵר
דְּעַל בְּכֻלָּהוּ, כֹּל אֲנוּן תָּרַעִין סְתִימִין (נ"א פִתְחִין),
פְּרוּזָא קָאִים וְשָׂרִי לְאַכְרָזָא, קָאִים מָאן
דְּקָאִים וְאַחִיד לְאֲנוּן מִפְתָּחֵן, בְּתֵר דְּסִיִּים
פְּרוּזָא, כֹּל אֲנוּן נְטוּרִי עֲלֵמָא מִתְּפֻנְשִׁין
וְסֻלְקִין, לִית מָאן דְּפִתַּח (פּוֹמָא) פֻּטְרָא כֹּלָא
מִשְׁתַּכְּכִין. כְּדִין דִּינִין דִּלְתַּתָּא מִתְּעָרִין וְאַזְלִין
וְשֹׁאטִין בְּעֲלֵמָא, וְסִיְהָרָא שְׂאֲרִי לְאַנְהָרָא.

וּמֵאֲרִי דִּיבְכָא תְקַעִין וּמִזְלִלִין. תְּקַעִין
תְּנִינֹת כְּדִין מִתְּעָרִי שִׁירְתָּא וּמִזְמָרִין
קָמִי מֵאֲרִיָּהוֹן, כַּמָּה מֵאֲרִי תָרִיסִין קִיִּימוּ
בְּקִיּוּמִיָּהוּ וְאַתְעָרִין דִּינִין בְּעֲלֵמָא, כְּדִין בְּנִי
נֶשָׂא נִימִין וְנִשְׁמָתָא נִפְקַת וְאַסְהִידַת סִיְהוּתָא
וְאַתְחִיבַת בְּדִינָא, וְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲבִיד
חֶסֶד בְּבֵר נֶשׁ וְנִשְׁמָתָא תָּבַת לְאַתְרָהּ.

בְּפִלְגוֹת לִילְיָא כַּד צִפְרִין מִתְּעָרִין, סְטָרָא
דְּצִפּוֹן אֲתַעֵר בְּרוּחָא, קָם בְּקִיּוּמִיהָ
שְׂרָבִיטָא דְּבִסְטָר דְּרוּם וּבִטְשׁ בְּהוּא רֹחָא
וְשָׁכִיף וְאַתְבָּסָם, כְּדִין אֲתַעֵר קִדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא בְּנִימוּסִי לְאַשְׁתַּעֲשַׁע עִם צִדִּיקָא
בְּגִנְתָּא דְּעֶדֶן.

בְּהוּא שַׁעֲתָא זָפָא חוּלְקִיָּה דְּבֵר נֶשׁ
דְּקָאִים לְאַשְׁתַּעֲשַׁע בְּאוּרִיָּתָא, דְּהָא
קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְכָל צִדִּיקָא דְּבִגְנִתָּא דְּעֶדֶן
כִּלְהוּ צִיִּיתִין לְקָלִיָּה הָדָא דְּכַתִּיב, (שיר

אדם שעומד להשתעשע בתורה, שהרי הקדוש ברוך הוא

דְּנִים אֶת אוֹתוֹ הַקּוֹל. זֶהוּ שְׁפָתוֹב
(מיכה ז) מְשַׁכֶּכֶת חִיקָךְ שְׁמֹר פִּתְחֵי
פִיךָ. מֵה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁהִיא
מַעֲיָדָה בְּאָדָם. רְבִי יְהוּדָה אָמַר,
כֹּל מֵה שְׂאָדָם עוֹשֶׂה בְּכָל יוֹם,
נִשְׁמָתוֹ מַעֲיָדָה בּוֹ בְּאָדָם בְּלִילָה.
לְמַדְנֵנוּ, אָמַר רְבִי אֶלְעָזָר,
בְּתַחֲלַת הַשָּׁעָה הָרִאשׁוֹנָה
בְּלִילָה, כְּשֶׁנּוֹשֵׁף [שׁוֹצֵף] הַיּוֹם
וְנִכְנָס הַשֶּׁמֶשׁ, בַּעַל הַמִּפְתָּחוֹת
שְׁמַנְיָה עַל הַשֶּׁמֶשׁ נִכְנָס בְּתָרִיסָר
שָׁעִרִים שְׁפֹתוֹחִים בַּיּוֹם. אַחֵר
שֶׁנִּכְנָס בְּכֻלָּם, כֹּל אוֹתָם הַשָּׁעִרִים
הַסְּתוּמִים [הַפְּתוּחִים], הַכְּרוּז עוֹמֵד
וּמִתְחִיל לְהַכְרִיז. עוֹמֵד מִי
שְׁעוֹמֵד וְאוֹחֵז אֶת אוֹתָם
הַמִּפְתָּחוֹת. אַחֵר שְׁסִים הַכְּרוּז,
כֹּל אוֹתָם שׁוֹמְרֵי הָעוֹלָם
מִתְּפַנְסִים וְעוֹלִים, וְאֵין מִי
שְׁפּוֹתָח [פֹּתֵחַ] פִּתְחוֹן פֹּה וְהַכֹּל
שׁוֹקֵטִים. אֲזַי מִתְּעוֹרְרִים הַדִּינִים
שְׁלֵמָטָה, וְהוֹלְכִים וּמְשׁוֹטְטִים
בָּעוֹלָם, וְהַלְבָּנָה מִתְחִילָה
לְהֵאִיר.

וּבַעֲלֵי הַיָּבֵבָה תוֹקְעִים וּמִזְלִלִים.
תוֹקְעִים שְׁנִית. אֲזַי מִתְּעוֹרְרַת
שִׁירָה וּמִזְמָרִים לִפְנֵי רַבּוֹנָם.
כַּמָּה בַּעֲלֵי מַגְנִים עוֹמְדִים
בְּמִקּוּמָם וּמִתְעוֹרְרִים דִּינִים
בָּעוֹלָם. אֲזַי בְּנֵי הָאָדָם יִשְׁנִים,
וְהַנֶּשֶׁמָה יוֹצֵאת וּמַעֲיָדָה עֲדוֹת
וּמִתְחִיבַת כְּדִין. וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא עוֹשֶׂה חֶסֶד עִם אָדָם,
וְהַנֶּשֶׁמָה שְׂכָה לְמִקּוּמָהּ.

בְּחֻצוֹת הַלֵּילָה, כְּשֶׁהַצִּפְרִים
מִתְעוֹרְרוֹת, צַד הַצִּפּוֹן מִתְעוֹרֵר
בְּרוּחַ, עוֹמֵד בְּמִקּוּמוֹ הַשְּׂרָבִיט
שֶׁבְּצַד הַדְּרוֹם, וּמִכָּה בְּאוֹתָהּ
הָרוּחַ וְשׁוֹקֵט וּמִתְבָּסֵם. אֲזַי
מִתְעוֹרֵר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
בְּמִנְהִיגוֹ לְהַשְׁתַּעֲשַׁע עִם
הַצִּדִּיקִים בְּגֵן עֶדֶן.

בְּאוֹתָהּ שַׁעָה. אֲשֶׁרִי חִלְקוּ שֶׁל
וְכָל הַצִּדִּיקִים שֶׁבְּגֵן עֶדֶן, כֻּלָּם

השירים ח) היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני. ולא עוד אלא דקדשא בריך הוא משיך עליה חד חוטא דחס"ד למיהוי (ר"א ל"ג תדיר) נטיר בעלמא, דהא עלאין ותתאין נטריין ליה הדא הוא דכתיב, (תהלים מב) יומם יצוה יי חסדו ובלילה שירה עמי.

אמר רבי חזקיה כל מאן דאשתדל בהאי שעתא באורייתא ודאי אית ליה חולקא תדיר בעלמא דאתי. אמר רבי יוסי מאי טעמא תדיר בעלמא דאתי. אמר רבי יוסי דכל פלגות ליליא בד קדשא בריך הוא אתער בגנתא דעדן כל אנון נטיען דגינתא אשתקין יתיר מההוא נחלא דאקרי (דף צב ע"ב) נחל קדומים נחל עדנים דלא פסקו מימיו לעלמין, פכיכול ההוא דקאים ואשתדל באורייתא כאילו ההוא נחלא אתרק על רישיה ואשקי ליה בגו אנון נטיען דבגנתא דעדן. (אמר רבי יוסי) ולא עוד אלא הואיל וכלהו צדיקיא דבגו גנתא דעדן צייתין ליה, חולקא שויין ליה בההוא שקיו דנחלא. אשתבח דאית ליה חולקא תדיר בעלמא דאתי.

רבי אבא הוה אתי מטבריה לבי טרונאי דחמוי, ורבי יעקב בריה הוה עמיה, אערעו בכפר טרשא. פד בעו למשכב, אמר רבי אבא למריה דביתא אית הכא תרנגולא. אמר ליה מארא דביתא, אמאי. אמר ליה בגין דקאימנא בפלגות ליליא ממש.

אמר ליה לא אצטריה, דהא סימנא לי בביתא דהדין טקלא דקמי ערסאי מלינא ליה מיא ונטיוף טיוף טיוף, בפלגות ליליא ממש אתרקו כלהו מיא ואתגלגל האי קיטפא ונהים ואשתמע קלא

מקשיבים לקולו. זהו שכתוב (שיר ח) היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני. ולא עוד, אלא שהקדוש ברוך הוא מושך עליו חוט אחד של חס"ד שיהיה (תמיד) שמור בעולם, שהרי עליונים ותחתונים שומרים אותו. זהו שכתוב (תהלים מב) יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי.

אמר רבי חזקיה, כל מי שמשתדל בשעה הזו בתורה, ודאי יש לו חלק תמיד בעולם הבא. אמר רבי יוסי, מה הטעם תמיד? אמר לו, כך למדנו, שכל חצות לילה, כשמתעורר הקדוש ברוך הוא בגן עדן, כל הנטיעות של הגן משקים יותר מאותו הנחל שנקרא נחל קדומים, נחל עדנים, שאין פוסקים מימיו לעולמים. פכיכול אותו שעומד ומשתדל בתורה, כאלו אותו הנחל מוריק על ראשו ומשקה אותו בתוך אותם הנטיעות שבגן עדן. (אמר רבי יוסי) ולא עוד, אלא הואיל וכל הצדיקים שבתוך גן העדן מקשיבים לו, שמים לו חלק באותה השקאת הנחל. נמצא שיש לו חלק תמיד בעולם הבא.

רבי אבא היה בא מטבריה לבית טרונאי שלחמיו, ורבי יעקב בנו היה עמו. נפגשו בכפר טרשא. כשרצו לשכב, אמר רבי אבא לבעל הבית: יש כאן תרנגול? אמר לו בעל הבית: למה? אמר לו: משום שאני קם בחצות הלילה ממש.

אמר לו: לא צריך, שהרי סימן יש לי בבית - שהמשקל הזה שלפני מטתי, אני ממלא אותו במים, ומטפטף טפה טפה. ובחצות הלילה ממש מתרוקנים כל המים, ומתגלגל הגלגל (התבונן)

הָיָה וְנוֹהֵם, וְנִשְׁמַע קוֹלוֹ בְּכָל הַבַּיִת. וְאִזּוּ הוּא חֲצוֹת הַלַּיְלָה מִמָּשׁ.

וְזָכַן אֶחָד הָיָה לִי שֶׁהָיָה קָם בְּכָל חֲצוֹת לַיְלָה וּמִשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, וּמִשּׁוּם כֵּן עָשָׂה אֶת זֶה. אָמַר רַבִּי אֲבָא: בְּרוּךְ הַרְחֵמֶן שֶׁשָּׁלַחֲנִי לְכָאן. בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה נָהֵם אוֹתוֹ הַגִּלְגָּל [הַדְּבִיקָן]. קָמוּ רַבִּי אֲבָא וְרַבִּי יַעֲקֹב, וְשָׁמְעוּ אֶת אוֹתוֹ הָאִישׁ שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב בִּירְכַּתִּי הַבַּיִת וּשְׁנֵי בָנָיו עִמּוֹ, וְהָיָה אוֹמֵר, כְּתוּב (תְּהִלִּים קיט) חֲצוֹת לַיְלָה אָקוּם לַהֲדוֹת לָךְ עַל מִשְׁפָּטִי צְדָקָךְ. מָה רָאָה דָּוִד שֶׁהוּא אָמַר חֲצוֹת לַיְלָה וְלֹא בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה? אֵלֹא חֲצוֹת לַיְלָה - וְדָאִי לְקָדוֹשׁ-בְּרוּךְ הוּא אָמַר כֵּן. וְכִי כֵן נִקְרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא? כֵּן, שֶׁהָרִי חֲצוֹת לַיְלָה מִמָּשׁ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִמְצָא וְסִיעֲתוֹ, וְאִזּוּ הִיא הַשָּׁעָה שֶׁנִּכְנָס לְגַן הָעֵדֶן לְהַשְׁתַּעֲשֹׁעַ עִם הַצְּדִיקִים.

אָמַר רַבִּי אֲבָא לְרַבִּי יַעֲקֹב וְדָאִי נִשְׁתַּתֵּף עִם הַשְּׂכִינָה וְנִתְחַבֵּר יַחַד. קָרְבוּ וְיִשְׁבּוּ עִמּוֹ. אָמְרוּ לוֹ, אָמַר דָּבָר פֶּיךָ, שִׁפָּה אִמְרָתְךָ, מִנֵּין לָךְ זֶה? אָמַר לָהֶם, דָּבָר זֶה לְמַדְתִּי מִסִּבִּי. וְעוֹד הָיָה אוֹמֵר, שִׁשְׁלֹשׁ [שְׁתַּחֲלֹת] הַשָּׁעוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת שֶׁל הַלַּיְלָה, כָּל הַדִּינִים שֶׁלֹּמְטָה מִתְּעוֹרְרִים וְהוֹלְכִים וּמִשּׁוֹטְטִים בְּעוֹלָם. וּבַחֲצוֹת הַלַּיְלָה מִמָּשׁ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְּעוֹרֵר בְּגֵן עֵדֶן, וְהַדִּינִים שֶׁלֹּמְטָה אֵין נִמְצְאִים. וְכָל הַמְּנַהֲגִים שֶׁלֹּמְעָלָה בַּלַּיְלָה, אֵין נִמְצְאִים אֵלֹא בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה מִמָּשׁ. מִנֵּין לָנוּ? מֵאַבְרָהָם, שֶׁכְּתוּב (בְּרֵאשִׁית יד) וַיַּחֲלֵק עֲלֵיהֶם לַיְלָה. בַּמִּצְרִים - (שְׁמוֹת יב) וַיְהִי בַּחֲצִי הַלַּיְלָה. וּבַמְּקוֹמוֹת רַבִּים בַּתּוֹרָה כֵּן נִמְצָא. וְדָוִד הָיָה יוֹדֵעַ. [וְכֵן] וּמִנֵּין הָיָה יוֹדֵעַ? אֵלֹא כֵּן

בְּכָל בַּיִתָּא, וּכְדִין הוּא פְּלָגוֹת לַיְלָא מִמָּשׁ. וְחֵד סָבָא הָוָה לִי דְהָוָה קָם בְּכָל פְּלָגוֹת לַיְלָא וְאַשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרֵייתָא וּבִגְיִנִי כֵן עֲבַד הָאִי. אָמַר רַבִּי אֲבָא בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְשִׁדְרָנִי הָכָא. בְּפְלָגוֹת לַיְלָא נָהִים הָהוּא גִלְגָּלָא דְקִיטָפָא, קָמוּ רַבִּי אֲבָא וְרַבִּי יַעֲקֹב, שָׁמְעוּ לְהָהוּא גִבְרָא דְהָוָה יְתִיב בְּשִׁפּוּלֵי בַיִתָּא וְתָרִין בָּנוּי עֲמִיה וְהָוָה אָמַר כְּתִיב, (תְּהִלִּים קיט) חֲצוֹת לַיְלָה אָקוּם לַהֲדוֹת לָךְ עַל מִשְׁפָּטִי צְדָקָךְ, מָאִי קָא חֲמָא דָּוִד דְּאִיהוּ אָמַר חֲצוֹת לַיְלָה וְלֹא בַּחֲצוֹת לַיְלָה. אֵלֹא חֲצוֹת לַיְלָה וְדָאִי, לְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר הָכִי. וְכִי קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הָכִי אֲקָרִי. אֵין, דְּהָא חֲצוֹת לַיְלָה מִמָּשׁ קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲשַׁתְּכַח וְסִיעֲתָא דִּילִיָּהּ וּכְדִין הִיא שְׁעִתָּא דְעִיל בְּגִנְתָּא דְעֵדֶן לְאַשְׁתַּעֲשֹׁעַ עִם צְדִיקֵיָא.

אָמַר רַבִּי אֲבָא לְרַבִּי יַעֲקֹב וְדָאִי נִשְׁתַּתֵּף בְּשְׂכִינְתָּא וְנִתְחַבֵּר כְּחָדָא, קָרִיבֻ וְיִתִּיבֻ עֲמִיה, אָמְרוּ לִיה אִימָא מְלָה דְפּוּמָךְ דְּשִׁפִּיר קְאָמְרָתְךָ. מִנָּא לָךְ הָאִי. אָמַר לוֹן מְלָה דָּא אוֹלִיפְנָא מִסְבָּאִי. וְתוּ הָוָה אָמַר דְּתַלַּת (נ"א דְתַחֲלַת) שְׁעֵתִי קָמִייתָא דְלַיְלָא כָּל דִּינִין דְּלִתְתָּא מִתְּעָרִין וְאִזְלִין וְשִׁאטִּין בְּעֵלְמָא.

בְּפְלָגוֹת לַיְלָא מִמָּשׁ קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲתַעֵר בְּגִנְתָּא דְעֵדֶן וְדִינִין דְּלִתְתָּא לֹא מִשְׁתַּכְּחֵן. וְכָל גִּימוּסִין דְּלַעֲיִלָּא בְּלַיְלָא לֹא אֲשַׁתְּכַחוּ אֵלֹא בְּפְלָגוֹת לַיְלָא מִמָּשׁ. מְנַלן מֵאַבְרָהָם דְּכְתִיב וַיַּחֲלֵק עֲלֵיהֶם לַיְלָה. בַּמִּצְרִים (שְׁמוֹת יב) וַיְהִי בַּחֲצִי הַלַּיְלָה, וּבְאַתְרִין סְגִיאִין בְּאוֹרֵייתָא הָכִי אֲשַׁתְּכַח. וְדָוִד הָוָה יָדַע.

(וְכֵן) וּמִנָּא הָוָה יָדַע. אֵלֹא הָכִי אָמַר סָבָא.

אמר הנזקן, שפלוטו תלויה בזה [הלילה], ועל זה עומד בפעולה הזו ואומר שירה, ולכן קרא לקדוש-ברוך-הוא חצות לילה [ממש] אקום להודות לך וגו', שהרי כל הדינים תלויים מפאן, ודיני המלכות נמצאים מפאן. ובאותה השעה נקשר דוד בה, וקם ואמר שירה. בא רבי אבא ונשקו. אמר לו, ודאי כך הוא. ברוך הרחמן ששלחני לכאן.

בא ראה, הלילה הוא דין בכל מקום, והרי הקמנו את הדברים, וכך הוא ודאי, והרי הערתי לפני רבי שמעון. אמר אותו הילד בנו של אותו האיש, אם כך, למה פתוב חצות לילה? אמר לו, הרי נאמר שבחצות הלילה מתעוררת מלכות השמים.

אמר, אני שמעתי דבר. אמר לו רבי אבא, אמר בני טוב, שהרי דבר פיו יהיה קול המאור. אמר, אני שמעתי, שהרי הלילה הוא דין המלכות, ובכל מקום הוא דין. וזה שאמר חצות, משום שינוקת בשני גונים [חצות] - בדין וחסד. ונדאי שהמחצית הראשונה היא דין, שהרי במחצית האחרת היא מאירה פניה בצד החסד, ועל פן חצות לילה פתוב ודאי.

קם רבי אבא ושם ידו בראשו וברך אותו. אמר, ונדאי חשבתי שאין נמצאת חכמה, רק באותם הצדיקים שזכו בה. כעת ראיתי שאפלו ילדים בדור של רבי שמעון זכו לחכמה עליונה. אשריך רבי שמעון! אוי לדור שאתה תסתלק ממנו! ישבו עד הבקר והתעסקו בתורה.

פתח רבי אבא ואמר, ועמך כלם צדיקים וגו'. הדבר הזה הרי בארוהו החברים, מה הטעם פתוב (ישעיה ט) ועמך כלם צדיקים,

דמלכותא דיליה בהאי (ליליא) תליא. ועל דא קאים בההיא שעתיא ואמר שירתא, ולהכי קרייה לקדשא בריך הוא חצות לילה ממש, אקום להודות לך וגו' דהא כל דינין תליין מהכא, ודינין דמלכותא מהכא משתפכין, וההיא שעתיא אתקטיר בה דוד וקם ואמר שירתא. אתא רבי אבא ונשקיה, אמר ליה ודאי הכי הוא בריך רחמנא דשדרני הכא.

תא חזי, לילה דינא בכל אתר והא אוקימנא מילי, והכי הוא ודאי, והא אתער קמי דרבי שמעון. אמר ההוא ינוקא בריה דההוא גברא אי הכי אמאי כתיב חצות לילה. אמר ליה הא אתמר בפלגות ליליא מלכותא דשמיא אתער.

אמר אנא שמענא מלה. אמר ליה רבי אבא, אימא ברי טב דהא מלה דפומך קלא דבוצינא להוי. אמר אנא שמענא דהא לילה דינא דמלכותא איהו ובכל אתר דינא הוא, והאי דקאמר חצות, בגין דינקא בתרי גווני (חצות) בדינא וחסד, ודאי פלגותא קדמיתא דינא הוא, דהא פלגותא אחרא נהירו אנפיה בסטרא דחסד. ועל דא חצות לילה כתיב ודאי.

קם רבי אבא ושוי ידוי ברישיה וברכיה, אמר ודאי חשיבנא דחכמתא לא אשתכח בר באנון זפאי דזכו בה. השתא חמינא דאפילו ינוקי בדרא דרבי שמעון זכו לחכמתא עלאה. זפאה אנת רבי שמעון. ווי לדרא דאנת תסתלק מגיה. יתבו עד (דף צג ע"א) צפרא ואשתדלו באורייתא.

פתח רבי אבא ואמר (ישעיה ט) ועמך כלם צדיקים וגו'. מלה דא הא אוקמוה חברייא מאי טעמא כתיב ועמך כלם צדיקים,

וְכִי כָּל יִשְׂרָאֵל הֵם צָדִיקִים? וְהָיָה כָּמָּה רְשָׁעִים יֵשׁ בְּיִשְׂרָאֵל, כָּמָּה חוֹטְאִים וְכָמָּה רְשָׁעִים שְׁעוֹבְרִים עַל מִצְוֹת הַתּוֹרָה.

אֲלֵא כֹּךְ שָׁנָה בְּסוּד הַמִּשְׁנִיאוֹת: אֲשֶׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל שְׁעוֹשִׁים קֶרֶן שֶׁל רָצוֹן לְקָדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שְׁמִקְרִיבִים אֶת בְּנֵיהֶם לְשִׁמּוֹנָה יָמִים לְקֶרֶן, וְכִשְׁנִמּוּלִים, נִכְנָסִים לַחֲלָק הַטּוֹב שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שִׁכְתוּב (מְשַׁלִּי י) וְצָדִיק יְסוֹד עוֹלָם. וְכִיּוֹן שְׁנִכְנָסוּ בַּחֲלָק הַזֶּה שֶׁל הַצָּדִיק, הֵם נִקְרָאִים צָדִיקִים. וְדָאֵי כָּלֵם צָדִיקִים.

וְעַד כֵּן לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ, כְּפִתּוּב (תְּהִלִּים קיח) פִּתְחוּ לִי שְׁעֵי צֶדֶק אָבֹא בָם, וְכִתּוּב זֶה הַשֹּׁעַר לֵה' צָדִיקִים יָבֹאוּ בּוֹ, אוֹתָם שְׁנִמּוּלוּ וְנִקְרָאִים צָדִיקִים. נִצָּר מִטְעִי - נִצָּר מֵאוֹתָם הַנְּטִיעוֹת שֶׁנִּטְעַה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּגֵן עֵדֶן. הָאֶרֶץ הַזֹּאת הִיא אַחַת מֵהֶן, וְעַל כֵּן יֵשׁ לְיִשְׂרָאֵל חֵלֶק טוֹב לְעוֹלָם הַבָּא, וְכִתּוּב (שֵׁם לו) צָדִיקִים יִירָשׁוּ אֶרֶץ. (יִסְעִיָּה ט) לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ, מֵה זֶה לְעוֹלָם? כִּמּוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ בְּמִשְׁנֵתָנוּ, וְהָיָה הַדָּבָר הַזֶּה נִתְבָּאֵר בֵּין הַחֲבָרִים. [וְלִמְנוּ, כֹּה רָאָה הַכְּתוּב שֶׁלֹּא נִקְרָא אֲבִרָה עַד עֵתָּה?] [נ"א בֹא רָאָה, הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא קָרָא לְאַבְרָהָם אֲבִרָה עַד עֵתָּה, כֹּה הִטְעַם? אֵלֶּא כִּד בְּאַרְנוּ, שְׁעַד עֵתָּה לֹא נִמּוּל, וְכִשְׁנִמּוּל, הַתְּחִבָּה בּוֹ הַח"א הוּא וְשָׁרְתָה בּוֹ]. אֲלֵא כֹּךְ בְּאַרְנוּ, שְׁעַד עַכְשָׁיו לֹא נִמּוּל, וְכִשְׁנִמּוּל, הַתְּחִבָּה לֵה"א הַזֶּה וְהַשְׁכִּינָה שְׁרָתָה בּוֹ, וְאָז נִקְרָא אֲבִרָה.

וְהִינוּ מֵה שִׁכְתוּב (בְּרָאשִׁית ב) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבְרָאָם. וְשָׁנָה בַּה' בְּרָאָם, וְשָׁנָה בְּאַבְרָהָם. מֵה אוֹמְרִים? אֵלֶּא זֶה חֶסֶד וְזוֹ הַשְׁכִּינָה, וְהַכֹּל יוֹרֵד יָמֵד, וְהַדָּבָר לֹא קָשָׁה, וְזֶה וְזֶה הִנֵּה.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב לְרַבִּי אֲבָא, הֵה' אָמַר

וְכִי כָּלֵהוּ יִשְׂרָאֵל צָדִיקִי נִינְהוּ. וְהָא כָּמָּה חֲיִיבִין אִית בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל כָּמָּה חֲטָאִין וְכָמָּה רְשָׁעִין דְּעִבְרִין עַל פְּקוּדֵי אוֹרֵייתָא.

אֲלֵא הָכִי תֵּנָא בְּרָזָא דְּמִתְנִיתִין. וְכָפִין אֲנִין יִשְׂרָאֵל דְּעִבְדִּין קֶרֶבְנָא דְּרַעוּא לְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּמִקְרִיבִין בְּנִיְיָהוּ לְתַמְנָא יוֹמִין לְקֶרֶבְנָא, וְכִד אֲתַגְזְרוּ עָאֵלוּ בְּהָאֵי חוּלְקָא טְבָא דְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּכַתִּיב, (מְשַׁלִּי י) וְצָדִיק יְסוֹד עוֹלָם. כִּיּוֹן דְּעָאֵלוּ בְּהָאֵי חוּלְקָא דְּצָדִיק אֲקֶרוּן צָדִיקִים, וְדָאֵי כָּלֵם צָדִיקִים.

וְעַד כֵּן לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ. כְּדְכַתִּיב, (תְּהִלִּים קיח) פִּתְחוּ לִי שְׁעֵי צֶדֶק אָבֹא בָם.

וְכִתִּיב זֶה הַשֹּׁעַר לִי צָדִיקִים יָבֹאוּ בּוֹ. אֲנִין דְּאֲתַגְזְרוּ וְאֲקֶרוּן צָדִיקִים. נִצָּר מִטְעִי. נִצָּר מֵאֲנִין נְטִיעוֹת דְּנִטְעַה קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן הִיא אֶרֶץ חַד מְנִיְיָהוּ, וְעַל כֵּן אִית לֵהוּ לְיִשְׂרָאֵל חוּלְקָא טְבָא בְּעֵלְמָא דְּאֲתִי וְכַתִּיב, (תְּהִלִּים לו) צָדִיקִים יִירָשׁוּ אֶרֶץ. (יִסְעִיָּה ט) לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ. מֵהוּ לְעוֹלָם. כָּמָּה דְּאוֹקִימָנָא בְּמִתְנִיתָא דִּילָן, וְהָא אֲתַמָּר הִיא מְלָה בֵּין חֲבָרִיָּא. (וְתַנָּא מַאי קָא חֲמַא קָרָא דְּלֵא אֲקֶרֶי אֲבִרָה עַד הַשְׁתָּא).

(נ"א תֵּא חוּי, קֶרֶבְנָא בְּרִיךְ הוּא לֹא קָרָא לְאַבְרָהָם אֲבִרָה עַד הַשְׁתָּא מַאי טַעְמָא. אֲלֵא הָכִי אוֹקִימָנָא דְּעַד הַשְׁתָּא לֹא אֲתַגְזֵר, וְכִד אֲתַגְזֵר אֲתַחֲבֵר בֵּית הָאֵי ה"א וְשָׁרְיָא בֵּית).

אֲלֵא הָכִי אוֹקִימָנָא דְּעַד הַשְׁתָּא לֹא אֲתַגְזֵר, וְכִד אֲתַגְזֵר אֲתַחֲבֵר בְּהָאֵי ה' וְשְׁכִינְתָּא שְׁרָיָא בֵּיה וְכִדִּין אֲקֶרֶי אֲבִרָה.

וְהִינוּ דְּכַתִּיב, (בְּרָאשִׁית ב) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבְרָאָם. וְתַנָּא בַּה' בְּרָאָם.

וְתַנָּא בְּאַבְרָהָם. מַאי קָאֲמַרִי אֲלֵא דָא חֶסֶד וְדָא שְׁכִינְתָּא וְכֵלָא נְחִית פְּתִידָא, וְלֹא קָשָׁא מְלָה וְהָאֵי וְהָאֵי הוּי.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב לְרַבִּי אֲבָא הִיא ה' דְּהִבְרָאָם

הזו של הבראם היא קטנה, וה' של הלה' (דברים לב) - גדולה. מה בין זה לזה? אמר לו, זו שמטה, וזה יובל, [ונש ששונים שהכל אחד. שבאשר מאירה מהצדדים, אז עוקרת בשלמות וה"א גדולה, שהי' מוארת כראוי. ופעמים שלא עוקרת בשלמות ויונקת מצד האחר, אז ה"א קטנה]. ומשום כך לפעמים שהלכנה עומדת בשלמותה, ולפעמים בחסרונה, ובפניה נמצא ונודע, והכל יפה, וזה הוא ברור הדבר.

אמר רבי אבא, אשריהם ישראל שהקדוש ברוך הוא התרצה בהם מפל שאר העמים ונתן להם אות הברית הזו, שכל מי שיש בו אות הברית הזו, אין יורד לגיהנם אם הוא שומר אותו כראוי, שאין מכניס אותו לרשות אחרת ולא משקר בשם המלך. שכל מי שמשקר בזה, כמי שמשקר בשמו של הקדוש ברוך הוא, שכתוב (חושע ה) 'בה' בגדו כי בנים זרים ילדו.

עוד אמר רבי אבא, בזמן שהאדם מעלה את בנו להכניסו לברית הזו, קורא הקדוש ברוך הוא לפמליא שלו ואומר, ראו איזו בריה עשיתי בעולם! באותה השעה מזדמן [לו] אליהו, וטס את העולם בארבע טיסות ומזדמן לשם, ועל זה שנינו שצריך אדם לתקן כסא אחר לכבודו, ויאמר: זה הכסא של אליהו. ואם לא, אינו שורה שם. והוא עולה ומעיד לפני הקדוש ברוך הוא.

בא ראה, בראשונה כתוב (מלכים-א יט) 'מה לך פה אליהו וגו'', וכתוב קנא קנאתי לה' אלהי צבאות כי עזבו ברייתך בני ישראל וגו'. אמר לו, חייך, שכל מקום שהרשם הקדוש הזה ירשמו אותו בני בשרם, אתה תזדמן לשם. והפה שהעיד

זעירא, וה' (דברים ל"ב ו) 'דהלוי רברבא, מה בין האי להאי, אמר ליה דא (שביתא) שמיטה, ודא יובלא (ואית דמתני דכלא חד, דבר מנהרא מצדיק כדון קיימא באשלמותא וה' רברבא, דהא מתנהרא בדקא יאות, ולזמני דלא קיימא באשלמותא ונגמא מסטרא אחרא כדון ה"א זעירא) ובגין כך זמנין דסיהרא קיימא באשלמותא וזמנין בפגמיותא, ובאנפיה אשתכח ואשתמודע וכלא שפיר. והאי איהו בריא דמלה.

אמר רבי אבא זכאין אנון ישראל דקדשא בריך הוא אתרעי בהון מפל שאר עמין, ויהיב לון את קיימא דא, דכל מאן דאית ביה האי את, לא נחית לגיהנם אי איהו נטיר ליה פדקא יאות דלא עייל ליה ברשותא אחרא ולא משקר בשמיה דמלכא, דכל מאן דמשקר בהאי, כמאן דמשקר בשמיה דקדשא בריך הוא דכתיב, (חושע ה) 'בני בגדו כי בנים זרים ילדו'.

הו אמר רבי אבא בזמנא דבר נש אסיק בריה לאעליה להאי ברית, קרי קדשא בריך הוא לפמליא דיליה ואמר חמו מאי בריה עבדית בעלמא. ביה שעתא אזדמן (ליה) אליהו וטאס עלמא בארבע טאסין ואזדמן תמן. ועל דא תנינן דבעי בר נש לתקנא כרסייא אחרא ליקרא דיליה, ויימא דא כרסייא דאליהו, ואי לאו לא שרי תמן. והוא סליק ואסהיד קמי קדשא בריך הוא.

תא חזי, בקדמיתא כתיב, (מלכים א יט) 'מה לך פה אליהו וגו'. וכתוב קנא קנאתי ליי אלהי צבאות כי עזבו ברייתך בני ישראל וגו'. אמר ליה חייך בכל אתר דהאי רשימא קדישא ירשמון ליה בני בבשרהון אנת תזדמן תמן, ופומא דאסהיד דישראל עזבו, הוא יסהיד דישראל מקיימין האי קיימא.

שִׁישְׂרָאֵל עֲזָבוּ, הוּא יַעֲד
שִׁישְׂרָאֵל מְקִימִים אֶת הַבְּרִית
הַזֹּאת וְהָרִי שְׁנִינוּ, עַל מָה נַעֲשֶׂה
אֵלֵיהֶם לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא?
עַל שְׁאֵמֵר לְשׁוֹן הָרַע עַל בְּנֵי.

בִּינְתִים בָּא אֹרֹךְ הַיּוֹם, וְהָיוּ
אוֹמְרִים דְּבָרֵי תוֹרָה. קָמוּ לִלְכָת,
אָמַר לוֹ אוֹתוֹ הָאִישׁ, בְּמָה
שְׁעִסְקָתֶם בְּלִילָה הַזֶּה הַשְׁלִימוּ.
אָמְרוּ, מָה הוּא? אָמַר לוֹ, שְׁתִּרְאוּ
לְמַחֵר אֶת פְּנֵי שֶׁל בַּעַל הַבְּרִית,
שֶׁהָרִי אֲשֶׁתִּי בִקְשָׁה אֶת הַבִּקְשָׁה
הַזֹּאת מִכֶּם, וּמִלֵּת הַבְּרִית שֶׁל בְּנֵי
שְׁנוּלָד לִי - לְמַחֵר תִּהְיֶה הַהֲלוּלָה
שְׁלוֹ. אָמַר רַבִּי אַבְבָּא, זֶה הֵיא
בִּקְשָׁה שֶׁל מִצְוָה, וְנֹשֵׁב לְרֹאוֹת
אֶת פְּנֵי הַשְּׂכִינָה.

חֲבֹו כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם. בְּאוֹתוֹ
הַלִּילָה כָּנַס אוֹתוֹ הָאִישׁ אֶת כָּל
אוֹהֲבָיו, וְכָל אוֹתוֹ הַלִּילָה
הַתַּעֲסָקוּ בַּתוֹרָה, וְלֹא הָיָה מִי
שִׁישֵׁן. אָמַר לָהֶם אוֹתוֹ הָאִישׁ,
בִּבְקִשָׁה מִכֶּם, כָּל אֶחָד וְאֶחָד
יֹאמֶר דְּבַר חֹדֶשׁ בַּתוֹרָה.

פְּתַח אֶחָד [רַבִּי אַבְבָּא] וְאָמַר, (שׁוּפְטִים
ה) בְּפִרְעַ פְּרָעוֹת בִּישְׂרָאֵל
בַּהֲתַנְדֵּב עִם בְּרוּכּוֹ ה'. מָה רָאוּ
דְּבוּרָה וּבְרַק שֶׁפְּתַחוּ בִּפְסוּק
הַזֶּה? אֵלָּא כֹּף שְׁנִינוּ, אֵין הָעוֹלָם
מִתְקַים אֵלָּא עַל הַבְּרִית הַזֹּאת,
שֶׁפְּתוּב (יִרְמְיָה לֵג) אִם לֹא בְּרִיתִי
יוֹמָם וְלַיְלָה וְגו'. שֶׁהָרִי שְׁמִים
וְאַרְץ עַל זֶה קִימִים. מִשּׁוֹם כֹּף,
כָּל זְמַן שִׁישְׂרָאֵל מְקִימִים אֶת
הַבְּרִית הַזֹּאת, חֲקוֹת שְׁמִים וְאַרְץ
עוֹמְדִים בְּקִימָם. וְכָל זְמַן שֶׁחֲס
וְשָׁלוֹם מִבְּטָלִים אֶת הַבְּרִית הַזֹּאת,
אֵין שְׁמִים וְאַרְץ מִתְקַיְמִים, וְאֵין
נִמְצְאוֹת בְּרָכוֹת בַּעוֹלָם.

בֹּא רָאָה, לֹא שְׁלֹטוֹ שְׁאֵר הָעַמִּים
עַל יִשְׂרָאֵל אֵלָּא כְּשֶׁבְּטָלוּ מֵהֶם
אֶת הַבְּרִית הַזֹּאת. וְמָה בְּטָלוּ
מֵהֶם? שְׁלֹא נִפְרְעוּ וְלֹא נִתְּגָלוּ.
וְעַל זֶה כְּתוּב (שְׁמוּאֵל א-יב) וַיַּעֲזְבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת ה' וַיִּמְכְּרוּ אֶת ה' וַיַּעֲזְבוּ אֶת ה'

וְהָא תַּנִּינָן עַל מָה אֲתַעֲנֶשׂ אֵלֵיהֶם קָמִי קָדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא עַל דְּאָמַר דִּלְטוּרָא עַל בְּנֵי.

אֲדַהֲבִי הוּא אֶתִּי נְהוּרָא דִּיוֹמָא וְהוּוּ אֲמַרִי
מְלִי דְּאוֹרִייתָא. קָמוּ לְמִיזֵל. אָמַר
לִיָּה הַהוּא גִבְרָא בְּמָה דַּעֲסָקִיתוּ בְּהָאִי לִילִיא
אֲשִׁלִּימוּ. אֲמַרִי מָאִי הוּא. אָמַר לָהּ דַּתְחַמּוּן
לְמַחֵר אֲנַפּוּי דְּמָרִיָּה דְּקִימָא, דִּהָא דְּבִיתָאִי
בַּעֲזָתָא בַּעוֹתָא דָּא מְנַיִכוּ. וְגַזַּר קִימָא דְּבָרִי
דְּאֲתִילִיד לִי, לְמַחֵר לִיְהוּי הַלּוּלָא דִּילִיָּה.
אָמַר רַבִּי אַבְבָּא הָאִי בַּעוֹתָא דְּמִצְוָה אִיהוּ
וְלְמַחֲמִי אֲפִי שְׂכִינְתָּא נִיתִיב.

אוֹרִיבוּ כָּל הַהוּא יוֹמָא, (דף צג ע"ב) בַּהֲהוּא
לִילִיא כְּנֶשׁ הַהוּא גִבְרָא כָּל אֲנוּן
רַחֲמֵימוּ, וְכָל הַהוּא לִילִיא אֲשֶׁתְּדִלוּ בְּאוֹרִייתָא
וְלֹא הָיָה מָאֵן דְּנָאִים, אָמַר לָהּ הַהוּא גִבְרָא
בְּמִטּוֹ מְנַיִכוּ כָּל חַד וְחַד לִימָא מְלָה חֲדָתָא
דְּאוֹרִייתָא:

פְּתַח חַד (רַבִּי אַבְבָּא) וְאָמַר (שׁוּפְטִים ה) בְּפִרְעַ פְּרָעוֹת
בִּישְׂרָאֵל בַּהֲתַנְדֵּב עִם בְּרוּכּוֹ יי. מָאִי קָא
חָמוּ דְּבוּרָה וּבְרַק דַּפְתַּחוּ בְּהָאִי קָרָא. אֵלָּא
הָכִי תַּנִּינָן לִית עֲלֵמָא מִתְקִימָא אֵלָּא עַל הָאִי
בְּרִית דְּכְתִיב, (יִרְמְיָה לֵג) אִם לֹא בְּרִיתִי יוֹמָם
וְלַיְלָה וְגו'. דִּהָא שְׁמִיא וְאַרְעָא עַל דָּא קִימִין.
בְּגִין כֹּף כָּל זְמַנָּא דִּישְׂרָאֵל מְקִימִין הָאִי
בְּרִית, נְמוּסִי שְׁמִיא וְאַרְעָא קִימִין
בְּקִיּוּמֵיהוּ, וְכָל זְמַנָּא דְּחֶס וְשָׁלוֹם יִשְׂרָאֵל
מִבְּטָלִין הָאִי בְּרִית, שְׁמִיא וְאַרְעָא לֹא
מִתְקִימִין, וּבְרָכָאֵן לֹא מִשְׁתַּכַּחִין בַּעֲלֵמָא.

הָא חֲזִי, לֹא שְׁלִיטוֹ שְׁאֵר עַמִּין עַל יִשְׂרָאֵל
אֵלָּא כִּד בְּטִילוּ מְנַיִיהוּ קִימָא דָּא. וְמָה
בְּטִילוּ מְנַיִיהוּ. דִּלָּא אֲתַפְרָעֵן וְלֹא אֲתַגְלִיין.
וְעַל דָּא כְּתִיב וַיַּעֲזְבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת ה' וַיִּמְכְּרוּ אֶת ה' וַיַּעֲזְבוּ אֶת ה'
וְעַל זֶה כְּתוּב (שְׁמוּאֵל א-יב) וַיַּעֲזְבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת ה' וַיִּמְכְּרוּ אֶת ה' וַיַּעֲזְבוּ אֶת ה'

ממש. עד שבאה דבורה ונדהה את כל ישראל לדבר הזה, אז נכנעו שונאיהם תחתיהם.

והינו מה ששנינו, שאמר הקדוש ברוך הוא ליהושע, וכי ישראל הם אטומים ולא נפרעו ולא התגלו ולא מקימים את בריתי, ואתה רוצה להכניסם לארץ ולהכניע את שונאיהם? (יהושע ה) שוב מל את בני ישראל שנית. ועד שנפרעו ונתגלתה הברית הזו, לא נכנסו לארץ ולא נכנעו שונאיהם. אף פאן, פיון שהתנדבו ישראל באות הזו, נכנעו שונאיהם תחתיהם וחרזו הברכות לעולם. זהו שכתוב בפרע פרעות בישראל בהתנדב עם ברכו ה'.

קם אחר, פתח ואמר, (שמות ד) ויהי בדרך במלון ויפגשוהו ה' ויבקש המיתו. את מי? את משה. אמר לו הקדוש ברוך הוא, וכי אתה הולך להוציא את ישראל ממצרים ולהכניע מלך גדול ושליט, ואתה שכתת ממך את הברית, שבנד לא נמול? מיד ויבקש המיתו.

רמנו, ירד גבריא אל בשלהבת של אש לשרף אותו, ונרמז לנחש אחד שורף לשאף אותו לתוכו. למה נחש? אמר לו הקדוש ברוך הוא, אתה הולך להרג את הנחש הגדול והחזק, ובנד לא נמול?! מיד נרמז לנחש אחד להרג אותו, עד שראתה צפורה ומלה את בנה ונצול. זהו שכתוב ותקח צפורה צר. מה זה צר? אלא רפואה. ומה הרפואה? שכתוב ותכרת את ערלת בנה. שנגנצה בה רוח הקדש.

קם אחר ואמר, (בראשית מה) ויאמר יוסף אל אחיו גשו נא אלי ויגשו ויאמר וגו'. וכי למה קרא להם,

וימכר אותם ביד סיסרא, ויעזבו את יי ממש. עד דאתת דבורה ואתנדבת לכל ישראל במלה דא, כדין אתפנעו שונאיהון תחותיהו. והינו דתנינן דאמר קדשא בריך הוא ליהושע וכי ישראל אטימין אנון ולא אתפרעו ולא אתגלייא ולא קיימין קיימא דילי, ואת בעי לאעלא להו לארעא ולאכנעא שונאיהון. (יהושע ה) שוב מול את בני ישראל שנית. ועד דאתפרעו ואתגלייא האי ברית לא עאלו לארעא ולא אתפנעו שונאיהון. אוף הכא כיון דאתנדבין ישראל בהאי את אתפנעו שונאיהון תחותיהו וברכאן אתחזרו לעלמא הדא הוא דכתיב בפרוע פרעות בישראל בהתנדב עם ברכו יי.

קם אחר פתח ואמר, (שמות ד) ויהי בדרך במלון ויפגשוהו יי ויבקש המיתו למאן למשה. אמר ליה קדשא בריך הוא וכי את אזיל לאפקא נת ישראל ממצרים ולאכנעא מלכא רב ושליטא, ואת אנשיית מנד קיימא. דברך לא אתגזר, מיד ויבקש המיתו.

האנא נחת גבריא אל בשלהובא דאשא לאוקדיה, ואתרמיז חד חיויא מתוקדא לשאפא ליה בגויה. אמאי חיויא, אמר ליה קדשא בריך הוא את אזיל לקטלא חיויא רברבא ותקיפא וברך לא אתגזר. מיד אתרמיז לחד חיויא לקטלא ליה, עד דחמת צפורה וגזרת לברה ואשתזיב הדא הוא דכתיב ותקח צפורה צור. מהו צור, אלא אסוותא. ומאי אסוותא דכתיב ותכרות את ערלת בנה. דנגנצא בה רוח קדשא.

קם אחר ואמר (בראשית מה) ויאמר יוסף אל אחיו גשו נא אלי ויגשו ויאמר וגו'. וכי אמאי קרי להו והא קריבין הוו גביה. אלא

והרי הם היו קרובים אלי? אלא בשעה שאמר להם אני יוסף אחיכם, תמהו שראו אותו במלכות עליונה. אמר יוסף, המלכות הזו, משום זה הרוחתי אותה. גשו נא אלי ויגשו, שהראה להם את ברית המילה. אמר, זו גרמה לי את המלכות הזו, משום ששמרתי אותה.

מכאן למדנו, שמי ששומר את אות הברית הזו, המלכות שמונה לו. מנין לנו? מבצו, שפיתוב (רות א) חי ה' שכבי עד הבקר. שיצרו היה מתגרה בו, עד שנשבע שבועה ושומר את הברית הזו, משום כך זכה שיצאו ממנו מלכים שליטים על כל שאר המלכים, והמלך המשיח שנקרא בשמו של הקדוש ברוך הוא.

פתח אחר ואמר, פיתוב (תהלים כז) אם תחנה עלי מחנה וגו'. כך שנינו, בזאת אני בוטח, מה זה בזאת? זו אות הברית המזמנת תמיד אצל אדם, ונרמזה למעלה. ומשום כך נאמר בזאת, פמו שפיתוב זאת אות הברית, זאת בריתי, והכל בדרגה אחת. ושנינו, זה וזאת הם בדרגה אחת ולא נפרדים. ואם תאמר, אם כך, הרי שאר בני האדם כך, למה דוד בלבדו ולא אחר? אלא משום שהיא אחוזה בו ונרמזה בו, והיא כתר המלכות.

בא ראה, משום שאת הזאת הזו לא שמר אותה דוד המלך כראוי, המלכות העברה ממנו כל אותו הזמן. וכך למדנו, הזאת הזו נרמזה במלכות שלמעלה, ונרמזה בירושלים, הקרנה הקדושה. באותה השעה שדוד עבר עליה, יצא קול ואמר: דוד, במה שנקשרת תוטר. אותך (שמואל ב-יב) הנני מקים עליך רעה

בשעתא דאמר לון אני יוסף אחיכם. תוהו דחמו ליה במלכו עלאה. אמר יוסף מלכו דא בגין דא רוחנא ליה, גשו נא אלי ויגשו, דאחזי להו האי קיימא דמילה, אמר דא גרמת לי מלכו דא בגין דנטרית לה.

מכאן אוליפנא מאן דנטיר להאי את קיימא מלכו אתנטרת ליה. מנלן מבצו דכתיב, (רות ג) חי יי שכבי עד הבקר דהוה מקטרג ליה יצריה עד דאומי אומא ונטיר להאי ברית, בגין כך זכה דנפקו מניה מלכין שליטין על כל שאר מלכין, ומלפא משיחא דאתקרי בשמא דקדשא בריך הוא:

פתח אידך ואמר פתיב, (תהלים כז) אם תחנה עלי מחנה וגו'. הכי תאנא בזאת אני בוטח, מהו בזאת, דא את קיימא דזמינא תדיר גבי בר נש ואתרמיזא לעילא, ובגיני כך אתמר בזאת כמה דכתיב זאת אות הברית. זאת בריתי. וכלא בחד דרגא. ותאנא זה וזאת בחד דרגא אנון ולא מתפרשן. ואי תימא אי הכי הא שאר בני עלמא הכי. אמאי דוד בלחודוי ולא אחרא. אלא בגין דאחידא ביה ואתרמיזא ביה והוא כתרא דמלכותא.

הא חזי, בגין דהאי זאת לא נטר ליה דוד מלפא כדקא חזי, מלכותא (דף צד ע"א)

אתעדי מניה פל ההוא זמנא. והכי אוליפנא האי זאת אתרמיזא במלכותא דלעילא, ואתרמיזא בירושלם קרתא קדישא. בההיא שעתא דדוד עבר עליה, נפק קלא ואמר דוד במה דאתקטרת תשתרי. לך טרדין מירושלם ומלכותא אתעדי מינה. מנא לן דכתיב, (שמואל

ב יב) הנני מקים עליך רעה מביתך. מביתך דייקא והכי הוה במה דעבר ביה אתענש,

טורדים מירושלים, והמלכות תוסר ממך. מנין לנו? שפיתוב

מביתך. מביתך במדיק. וכן היה. במה שעבר עליו נענש. ומה דוד המלך כן - שאר בני העולם על אחת במה וכמה.

פתח אחר ואמר, (תהים צד) לולי ה' עזרתה לי כמעט שכנה דומה נפשי. למדנו, במה זוכים ישראל שאינם יורדים לגיהנם כמו שאר העמים עובדי עבודה זרה, ואין נמסרים בידי דומה? [אלא] באות הזו.

שכך למדנו, בשעה שאדם יוצא מן העולם הזה, במה קבוצות של (מלאכי חבלה) מחבלים נפקדים עליו. מרימים עינים ורואים את האות הזו, שהיא ברית הקדש, ונפרדים ממנו, ואינו נתן בידי דומה לרדת לגיהנם. שכל מי שנמסר בידו, ודאי יורד לגיהנם. ומהאות הזו פוחדים עליונים ותחתונים, והדינים הרעים אין שולטים בו באדם אם הוא זוכה לשמר את הברית הזו, משום שהוא נאחז בשמו של הקדוש ברוך הוא.

בין שדוד המלך לא שמר את אות הברית הזו פראוי, העברה ממנו המלכות, ונטרד מירושלים. מיד פחד, כי סבר שיוצאו אותו מיד, וימסרו אותו ביד דומה וימות בעולם ההוא, עד שהתבשר עליו, שכתוב (שמואל-ב ב) גם ה' העביר חטאתך לא תמות. באותה השעה פתח ואמר, לולי ה' עזרתה לי כמעט שכנה דומה נפשי.

פתח אחר ואמר, מה זה [שכתוב] שאמר דוד (שם טו) והראני אותו ואת נדו? [מהו והראני אותו ואחר כך ואת נדו?] מי יכול לראות את הקדוש ברוך הוא? אלא כן שנינו, בשעה ההיא שגזר עליו אותו הענש, ודוד ידע שעל שלא שמר האות הזו פראוי נענש בזה, שהכל יחד אחוז, והכל נרמז באות הזו, ולא נקרא צדיק מי שאינו

ומה דוד מלפא הכי שאר בני עלמא על אחת במה וכמה.

פתח אידך ואמר (תהלים צד) לולי יי עזרתה לי כמעט שכנה דומה נפשי. תאנא במה זכאן ישראל דלא נחתי לגיהנם פשאר עמין עובדי עבודת פוכבים ומזלות ולא אתמסרן בידוי דדומה, (אלא) בהאי את.

יהכי תאנא בשעתא דבר נש נפיק מעלמא במה חבילי (מלאכי חבלה) טהירין אתפקדן עליה. זקפין עינא וחמאן האי את דהוא קיימא דקודשא, אתפרשן מניה, ולא אתייהב בידוי דדומה לנחתא לגיהנם, דכל מאן דאתמסר בידוי נחית לגיהנם ודאי, ומהאי את דחלין עלאין ותתאין, ודינין בישין לא שלטין ביה בפר נש אי איהו זכי לנטורי ליה להאי את, בגין דהוא אתאחיד בשמא דקדשא בריך הוא.

בין דדוד מלפא לא נטר את קיימא דא כדקא חזי, אתעדי מניה מלכותא ואתטריד מירושלם. מיד דחיל דסבר דייחתון ליה מיד וימסרון ליה בידוי דדומה וימות בההוא עלמא, עד דאתבשר ביה דכתיב, (שמואל ב ב) גם יי העביר חטאתך לא תמות. ביה שענתא פתח ואמר לולי יי עזרתה לי כמעט שכנה דומה נפשי.

פתח אידך ואמר מאי האי (דכתיב) דאמר דוד והראני אותו ואת נדו. (מאי והראני אותו ואחר כך ואת נדו?), מאן יכול למחמי ליה לקדשא בריך הוא. אלא הכי תנינן בההיא שענתא דאתגזר עליה ההוא עונשא, ודוד ידע דעל דלא נטר האי את פדקא יאות אתענש בהאי, דכלא כחדא אחידא, וכלא מתרמיז בהאי את, ולא האות הזו פראוי נענש בזה, שהכל יחד אחוז, והכל נרמז באות הזו, ולא נקרא צדיק מי שאינו

שומר אותו פראוי - הנה מבקש בקשתו ואומר, והראני אתו ואת נהו.

מה זה אתו? [האות שלו, אות הברית, שהרי אותו של הקב"ה האות שלו] זו אות הברית [שלו] הקדושה, שהרי אני פוחד שאבדה ממני. מה הטעם? משום ששני אלו - המלכות וירושלים - אחוזות בזה. ומשום כך תלה בבקשתו אתו ואת נהו, שפתחור המלכות של האות הזו למקומה, והכל דבר אחד.

פתח אחר ואמר, (איוב יט) ומבשרי אצוה אלוה. מה זה ומבשרי? הנה צריך להיות ומעצמי! אלא מבשרי ממש, ומה היא? שכתוב (ירמיה יא) ובשר קדש יעברו מעליך, וכתוב (בראשית יז) והיתה בריתי בבשרכם. ששנינו, בכל זמן שנרשם אדם ברשם הקדוש של האות הזו, ממנה רואה את הקדוש ברוך הוא, ממנו ממש, והנשמה הקדושה נאחזת בו.

ואם לא זוכה, שאינו שומר את האות הזו, מה כתוב? (איוב ד) מנשמת אלוה יאבדו, שהרי הרשם של הקדוש ברוך הוא לא נשמר. ואם זוכה ושומר אותו, אין השכינה נפרדת ממנו. מתי מתקיים בו? כאשר הוא נשא, והאות הזו נכנסת למקומה [ששנינו, מה הטעם וא"ו ה"א חולכות יחד? אלא אחת זכר ואחת נקבה]. משתתפים יחד, ונקרא שם אחד, אז שורה עליהם החסד העליון. באיזה מקום שורה? בצד הזכר. ומי החסד? חס"ד א"ל שבה יוצא מהחכמה העליונה ומתעטר בזכר. ומשום כך נתבשמת הנקבה. [נ"א ששנינו, הסוד של ו"ו ה"א חולכים יחד כמו שזכר ונקבה משתתפים יחד והם אחד, אז שורה עליהם החסד העליון, ומתעטר בזכר ונתבשמת הנקבה].

עוד שנינו, אלוה כף הוא. א"ל, אור החכמה. ו' זכר, ה' נקבה.

אקרי צדיק מאן דלא נטר ליה פדקא יאות, הנה בעי בעותיה ואמר (שמואל ב טו) והראני אותו ואת נהו.

מאי אותו, (אות דיליה אות הברית דהא אותו דקדשא בריך הוא, את דיליה) דא את קיימא (דיליה) קדישא דהא דחילנא דאתאביד מנאי. מאי טעמא בגין דתרין אלין מלכותא וירושלם בהאי אחידן, ובגין כך תלי בבעותיה אותו ואת נהו דיתחדר מלכותא דהאי את לאתריה. וכלא חד מלה.

פתח אידך ואמר (איוב יט) ומבשרי אצוה אלוה, מאי ומבשרי, ומעצמי מיבעי ליה. אלא מבשרי ממש. ומאי היא. דכתיב, (ירמיה יא) ובשר קדש יעברו מעליך. וכתוב (בראשית יז) והיתה בריתי בבשרכם. דתניא בכל זמנא דאתרשים בר נש בהאי רשימא קדישא דהאי את, מניה חמי לקדשא בריך הוא. מניה ממש. ונשמטא קדישא אתאחידת ביה. ואי לא זכי. דלא נטיר האי את. מה כתיב, (איוב ד) מנשמת אלוה יאבדו. דהא רשימו דקודשא בריך הוא לא אתנטיר. ואי זכי ונטיר ליה, שכנינתא לא אתפרש מניה. אימתי מתקיימא ביה פד אתנסוב והאי את עייל באתריה, (מצוין דתניא מאי טעמא וא"ו ה"א אולין כחדא, אלא חד דכר וחד נוקבא) אשתתפו כחדא ואקרי חד שמא, פדין חסד עלאה שרייא עלייהו. באן אתר שריא בסטרא דדכורא. ומאן חס"ד חס"ד א"ל דאתי ונפק מחכמה עלאה ואתעטר בדכורא ובגין כך אתבסמת נוקבא. (נ"א דתני ר'א ר'ו"ו ה"א אולין כחדא כנונא דדכר ונוקבא אשתתפו כחדא ואנון חד, פדין חסד עלאה שרייא עלייהו ואתעטר בדכורא ואתבסמת נוקבא).

תו תנינן אלוה הכי הוא א"ל נהירו דחכמתא. ו' דכר ה' נוקבא. אשתתפו

כְּשֶׁמִשְׁתַּתְּפִים יחד נקרא אֱלֹהִים.
וְהַנִּשְׁמָה הַקְדוּשָׁה מִהַמְּקוֹם הַזֶּה
נִאֲחָזֶת, וְהַפֶּל תְּלוּי בָּאוֹת הַזֶּה,
וְעַל כֵּן כְּתוּב וּמִבְּשָׂרִי אֲחֻזָּה
אֱלֹהִים. זֶה הִיא שְׁלֵמוֹת הַכֹּל,
מִבְּשָׂרִי מִמֶּשׁ, מִהָאוֹת הַזֶּה מִמֶּשׁ.
וְעַל כֵּן אֲשֶׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל קְדוּשִׁים
שְׁאֲחֻזִּים בְּקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא,
אֲשֶׁרֵיהֶם בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם
הַבָּא, עֲלֵיהֶם כְּתוּב (דברים ד) וְאַתֶּם
הַדְּבָקִים בַּה' וְגו', וּמִשׁוּם כֵּן
חַיִּים כָּלְכֶם הַיּוֹם.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, וּמָה בְּכָל כֵּן
אַתֶּם חֲכָמִים, וְאַתֶּם יוֹשְׁבִים
כָּאֵן? אָמְרוּ לוֹ, אִם הַצִּפְרִים
יַעֲקֹרוּ מִמְּקוֹמָם, לֹא יוֹדְעִים לֵאמֹר
טָסוּת. זֶהוּ שְׁכָתוּב (משלי כז)
כְּצִפּוֹר נֹדְדֶת מִן קִנָּה כֵּן אִישׁ
נֹדֵד מִמְּקוֹמוֹ.

וְהַמְּקוֹם הַזֶּה זָכָה אוֹתָנוּ לַתּוֹרָה,
וְהַדְרָךְ הַזֶּה שְׁלֵנוּ. בְּכָל לַיְלָה,
חֲצִי אָנוּ יֹשְׁנִים, וְחֲצִי אָנוּ
עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה. וְכִשְׁאָנוּ עוֹמְדִים
בַּבֶּקֶר, רִיחֹת הַשָּׂדֶה וְנִהְרֹת מַיִם
מֵאִירִים לָנוּ אֶת הַתּוֹרָה, וְהִיא
מִתְיַשְׁבֶּת בְּלִבָּנוּ. וְאַתְּ הַמְּקוֹם
הַזֶּה הָרִי דָנוּ אוֹתוֹ לְמַעַלָּה פַּעַם
אַחַת, וְכַמָּה שָׂרִי מְגִנִּים הִסְתַּלְּקוּ
בְּאוֹתוֹ הַדִּין עַל עֲנֹשׁ הַתּוֹרָה, וְאִז
הִשְׁתַּדְּלוּת שְׁלֵנוּ יוֹמָם וְלַיְלָה
הִיא בַּתּוֹרָה, וְהַמְּקוֹם הַזֶּה מְסִיעַ
לָנוּ, וּמִי שֶׁנִּפְרָד מִכָּאֵן, כְּמִי
שֶׁנִּפְרָד מִחַיֵּי הָעוֹלָם.

הַרִים יָדוּ רַבִּי אַבָּא וּבִרְךְ אוֹתָם.
יֵשְׁבוּ עַד שֶׁהָאִיר הַיּוֹם. אַחֵר
שֶׁהָאִיר הַיּוֹם, אָמְרוּ לְאוֹתָם
הַתִּינּוּקוֹת שֶׁלִּפְנֵיהֶם: צֹאוּ וּרְאוּ
אִם הָאִיר הַיּוֹם, וְכָל אֶחָד יֹאמַר
דְּבַר חֲדָשׁ בַּתּוֹרָה לְאִישׁ הַגָּדוֹל
הַזֶּה. יֵצְאוּ וּרְאוּ שֶׁהָאִיר הַיּוֹם.
אָמַר אֶחָד מֵהֶם, מְזַמְּנָת בְּיוֹם
הַזֶּה אֵשׁ מִלְּמַעְלָה. אָמַר אַחֵר,
וּבְכִפִּית הַזֶּה. אָמַר אַחֵר, וְכָן אֶחָד
כָּאֵן שֶׁעָתִיד בְּיוֹם הַזֶּה לְהַשְׁרִף

כְּחֻדָּא אֱלֹהִים אֶקְרִי. וְנִשְׁמָתָא קְדִישָׁא מִהָאִי
אַתְרַּא אֶתְאַחַדְתָּ, וְכָלְא תִּלְיָא בְּהָאִי אַתְּ. וְעַל
דָּא כְּתִיב וּמִבְּשָׂרִי אֲחֻזָּה אֱלֹהִים. דָּא
שְׁלִימוֹתָא דְכָלְא, מִבְּשָׂרִי מִמֶּשׁ, מִהָאִי אַתְּ
מִמֶּשׁ, וְעַל דָּא זַכָּאִין אֲנוּן יִשְׂרָאֵל קְדִישִׁין
דְּאַחֲדִין בִּיהַּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, זַכָּאִין אֲנוּן
בְּעֻלְמָא דִּין וּבְעֻלְמָא דְאַתִּי, עֲלִייהוּ כְּתִיב,
(דברים ד) וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בִּי וְגו', וּבְגִין כֵּן
חַיִּים כָּלְכֶם הַיּוֹם.

אָמַר רַבִּי אַבָּא וּמָה בְּכָל כֵּן אֲתוּן חַפְיָמִין
וְאַתוּן יִתְבִּין הָכָא, אָמְרוּ לִיה אִי
צְפוּרָאָה יִתְעַקְרוּ מֵאַתְרֵיהוּ (דף צד ע"ב) לָא
יִדְעִין לֵאמֹר טָאסֵן הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (משלי כז)
כְּצִפּוֹר נֹדְדֶת מִן קִנָּה כֵּן אִישׁ נֹדֵד מִמְּקוֹמוֹ.
וְאַתְרָא דָּא זָכִי לֵן לְאוּרֵייתָא, וְהָאִי אוּרְחָא
דִּילָן. בְּכָל לַיְלָה פְּלָגוּתָא אָנוּ
נְיִימִין, וּפְלָגוּתָא אָנוּ עֶסְקִין בְּאוּרֵייתָא. וְכֵד
אָנוּ קְיִימִין בְּצִפְרָא רִיחֵי חֲקֵלָא וְנִהְרֵי מַיָּא
נִהְרִין לֵן אוּרֵייתָא וְאַתֵּי יִשְׁבֶּת בְּלִבָּן וְאַתְרַּא דָּא
הָא דִּינִיָּה לְעִילָא זְמַנָּא חֲדָא. וְכַמָּה סְרָכִי
תְּרִיסִין אֶסְתַּלְּקוּ בְּהָהוּא דִּינָא עַל עוֹנֵשָׁא
דְּאוּרֵייתָא, וּכְדִין אֶשְׁתַּדְּלוּתָא דִּילָן יִמְמָא
וְלִילָיָא בְּאוּרֵייתָא הוּא, וְאַתְרָא דָּא קָא
מְסִיעָא לֵן, וּמֵאֵן דְּאַתְפָּרֵשׁ מִכָּאֵן, כְּמֵאֵן
דְּאַתְפָּרֵשׁ מִחַיֵּי עֻלְמָא.

זְקוּרָה יְדוּי רַבִּי אַבָּא וּבִרְךְ לוֹן. יִתְבוּ עַד
דְּנִהַר יִמְמָא. בְּתַר דְּנִהַר יִמְמָא אָמְרוּ
לְאֲנוּן דְּרִדְקֵי דְקִמְיִיהוּ פּוֹקוּ וְחִמּוּ אִי נִהַר
יִמְמָא, וְכָל חֵד לִימָא מְלָה חֲדָתָא דְּאוּרֵייתָא
לְהָאִי גְבָרָא רַבָּא. נִפְקוּ וְחִמּוּ דְּנִהַר יִמְמָא.
אָמַר חֵד מְנִיִּיהוּ זְמִין הָאִי יוֹמָא אֶשָּׂא
מִלְּעִילָא. אָמַר אַחֲרָא וּבִהַךְ בֵּיתָא. אָמַר אַחֲרָא
חֵד סָבָא הָכָא דְּזְמִין הָאִי יוֹמָא לְאַתּוּקְדָּא

בְּאֵשׁ הַזֶּה. אָמַר רַבִּי אֲבָא, הִרְחַמְנָן צִילָנוּ.

תָּמָה וְלֹא יָכַל לְדַבֵּר. אָמַר, עֲשֵׂן הַמַּלְכוּת נִתְפָּס בְּאַרְצָךְ. וְכֵן הָיָה, שֶׁהַיּוֹם הַהוּא רָאוּ הַחֲבָרִים אֶת פְּנֵי הַשְּׂכִינָה וְהִקְפּוּ בְּאֵשׁ, וְרַבִּי אֲבָא לָהֶטּוּ פָּנָיו כְּאֵשׁ מִשְׁמַחַת הַתּוֹרָה.

שְׁנֵינוּ, כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם לֹא יֵצְאוּ כָּלֵם מִן הַבֵּית, וְהַבֵּית נִקְשָׁר בְּעֵשֶׂן, וְהָיוּ מְחַדְשִׁים דְּבָרִים בְּתוֹכָם כְּאֵלּוּ קִבְּלוּ הַיּוֹם הַהוּא תּוֹרָה מִתַּר סִינִי. אַחֵר שֶׁהִסְתַּלְקוּ, לֹא הָיוּ יוֹדְעִים אִם הוּא יוֹם וְאִם לַיְלָה. אָמַר רַבִּי אֲבָא, בְּעוֹדֵנוּ עוֹמְדִים, יֹאמַר כָּל אֶחָד מֵעַמָּנוּ דְּבַר חֲדָשׁ שֶׁל חֻמְקָה לִקְשָׁר חֹסֵד לְבַעַל הַבֵּית, בְּעַל הַהִלּוּלָא.

פֶּתַח אֶחָד וְאָמַר, (תהלים סה) אֲשֶׁרִי תִבְחַר וּתִקְרַב יִשְׁכֵּן חֲצִירֶךָ וְגו'. בַּתְּחִלָּה חֲצִירֶךָ, לְאַחֵר מִכֵּן בֵּיתֶךָ, וְלְאַחֵר מִכֵּן הֵיכְלֶךָ. זֶה פְּנִימִי מִזֶּה, וְזֶה [ג"א לְחֹדֶךָ] לְמַעַלָּה מִזֶּה. יִשְׁכֵּן חֲצִירֶךָ בַּתְּחִלָּה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה ד) וְהָיָה הַנֶּשְׁאָר בְּצִיּוֹן וְהַנוֹתָר בִּירוּשָׁלַם קְדוֹשׁ יֹאמַר לוֹ.

נִשְׁבַּעָה בְּטוֹב בֵּיתֶךָ לְאַחֵר מִכֵּן, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (משלי כד) בְּחֻמְקָה יִבְנֶה בֵּית. לֹא כְּתוּב הַחֻמְקָה יִבְנֶה בֵּית. שָׂאֵם הָיָה כְּתוּב כֶּף, מִשְׁמַע שֶׁחֻמְקָה נִקְרְאת בֵּית. אֲלֵא כְּתוּב בְּחֻמְקָה יִבְנֶה בֵּית, הֵינּוּ מֵה שֶׁכְּתוּב (בראשית ב) וְנָהָר יֵצֵא מִעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הָאֵרֶץ וְגו'. קְדוֹשׁ הֵיכְלֶךָ לְאַחֵר זֶה הוּא שְׁלֹמוֹת הַכֹּל. שֶׁכֵּן שְׁנֵינוּ, מֵה זֶה הֵיכָל? כְּלוּמָר הִ"י כ"ל, זֶה וְזֶה, וְהַכֹּל נִשְׁלָם יַחַד. מֵה מוֹכִיחַ רֹאשׁ הַכְּתוּב שֶׁכְּתוּב אֲשֶׁרִי תִבְחַר וּתִקְרַב יִשְׁכֵּן חֲצִירֶךָ? זֶה מִי שֶׁמְקַרֵּב אֶת בְּנוֹ קֶרֶבֶן לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, רְצוֹנוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בִּקְרָבֶן הַהוּא,

בְּנוֹרָא דָא, אָמַר רַבִּי אֲבָא רַחֲמָנָא לִישְׁזִבְן. תְּנוּזָה וְלֹא יָכִיל לְמַלְלָא, אָמַר קוֹיטְרָא דְהוֹרְמָנָא בְּאַרְעָא אֲתַפְסַת. וְכֵן הָיָה, דְּהָהוּא יוֹמָא חֲמוֹ חֲבֵרְיָא אִפִּי שְׂכִינְתָא וְאִסְתַּחֲרוּ בְּאֵשׁ. וְרַבִּי אֲבָא אֲתַלְהִיטוּ אֲנַפּוּי כְּנוֹרָא מְחַדְוּתָא דְאוּרִייתָא.

הָאֲנָא כָּל הַהוּא יוֹמָא לֹא נִפְקוּ כְּלָהוּ מִבֵּיתָא וּבֵיתָא אֲתַקְטַר בְּקוֹיטְרָא, וְהָיוּ חֲדָתָאן מְלִי בְּגוּיֵיהוּ, כְּאֵלּוּ קִבְּלוּ הַהוּא יוֹמָא אוּרִייתָא מִטּוֹרָא דְסִינִי. בְּתַר דְּאִסְתַּלְקוּ לֹא הָיוּ יוֹדְעִי אִי הוּא יוֹמָא וְאִי לַיְלָא. אָמַר רַבִּי אֲבָא בְּעוֹד דְּאֲנִן קְיָיִמִין לִימָא כָּל חַד מִינָן מְלָה חֲדָתָא דְחֻמְקָתָא לְאִקְשָׁרָא טִיבוּ לְמֵאֲרִיָּה דְּבֵיתָא מְרִיָּה דְּהִלּוּלָא:

פֶּתַח חַד וְאָמַר (תהלים סה) אֲשֶׁרִי תִבְחַר וּתִקְרַב יִשְׁכֵּן חֲצִירֶךָ וְגו'. בְּקִדְמִיתָא חֲצִירֶךָ לְבִתֶּךָ בֵּיתֶךָ וּלְבִתֶּךָ הֵיכְלֶךָ. דָּא פְּנִימָאָה מִן דָּא, וְדָא לְעִילָא (ג"א לְגו) מִן דָּא. יִשְׁכֵּן חֲצִירֶךָ בְּקִדְמִיתָא, כְּמָה דָּאֲתָ אָמַר (ישעיה ד) וְהָיָה הַנֶּשְׁאָר בְּצִיּוֹן וְהַנוֹתָר בִּירוּשָׁלַם קְדוֹשׁ יֹאמַר לוֹ.

נִשְׁבַּעָה בְּטוֹב בֵּיתֶךָ לְבִתֶּךָ כְּמָה דָּאֲתָ אָמַר, (משלי כד) בְּחֻמְקָה יִבְנֶה בֵּית. הַחֻמְקָה יִבְנֶה בֵּית לֹא כְּתִיב, דָּאִי כְּתִיב הָכִי, הָיָה מִשְׁמַע דְּחֻמְקָה בֵּית אֲקָרִי, אֲלֵא כְּתִיב בְּחֻמְקָה יִבְנֶה בֵּית, הֵינּוּ דְכְּתִיב, (בראשית ב) וְנָהָר יֵצֵא מִעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הָאֵרֶץ וְגו'.

קְדוֹשׁ הֵיכְלֶךָ לְבִתֶּךָ דָּא הוּא שְׁלִימוֹ דְכָלָא, דְּהָכִי תִגִּינָן מֵהוּ הֵיכָל. כְּלוּמָר הִ"י כ"ל, הָאִי וְהָאִי. וְכָלָא אֲשַׁתְּלִים כְּחֻדָּא. רִישָׁא דְקָרָא מֵה מוֹכֵחַ דְּכְתִיב אֲשֶׁרִי תִבְחַר וּתִקְרַב יִשְׁכֵּן חֲצִירֶךָ. הָאִי מָאן דְּאֲקָרִיב בְּרִיָּה קֶרֶבָנָא כְּמִי קְדוֹשָׁא בְּרִיךְ הוּא, רַעּוּא דְקוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ

ומתרצה בו ומקרב אותו, ושם את מדורו בשני חדרים, ואחז את זה ואת זה, שאותם השנים נקשרו יחד, שכתוב ישכן חצריך, ודאי שני חצריך.

משום כך החסידים הראשונים, זקנינו של פאן, פשםקריבים את בניהם לקרפן הזה, פותחים ואמרים: אשרי תבחר ותקרב ישכן חצריך. אותם שעומדים עליהם אמרים: נשבעה בטוב ביתך קדוש היכלך. אשר קדשנו במצוותיו וצונו להכניסו בביתו של אברהם אבינו. ואנו דקיימי עליהו אמרי כשם שהכנסתו לבית וכו'. ותנינן בקדמיתא לפעי בר נש רחמין עליה ולבתר על אחרא דכתיב, וכפר בעדו בקדמיתא ולבתר ובעד כל קהל ישראל. ואנו אורחא דא נקטינן והכי שפיר וחיזי לקמאן.

אמר רבי אבא ודאי כך הוא ויאות מלה, ומאן דלא אמר הכי אפיק גרמיה מעשרה חפות דזמין קדשא בריך הוא למעבד לצדיקיא בעלמא דאתי, וכלהו מתקשרן בהאי. ובגיני כך עשרה מילי דמהימנותא אית בהאי קרא אשרי תבחר ותקרב וגו'. וכל מלה ומלה חד חפה אתעביד מנה. זכאה חולקיכון בעלמא דא ובעלמא דאתי, דהא אורייתא מתקשרא בלבייכו כאלו קיימיתו (דף צה ע"א) בגופייכו בטורא דסיני בשעתא דאתיהיבת אורייתא לישראל:

פתח אידך ואמר (שמות כ) מזבח אדמה תעשה לי וזבחת עליו את עלתיך ואת שלמיך וגו'. שנינו, כל מי שמקריב את בנו לקרפן הזה, פאלו הקריב את כל הקרבנות של העולם לפני הקדוש ברוך הוא, וכאלו בנה

הוא בההוא קרבנא ואתרעי ביה וקריב ליה ושוי מדוריה בתרין אדרין ואחיד להאי ולהאי דאנון תרין אתקשרו פחדא. דכתיב ישכן חצריך. חצריך ודאי תרי.

בגיני כך חסידי קדמאי סבאן דהכא בד מקריבין בנייהו לקרבנא דא. פתחי ואמרי אשרי תבחר ותקרב ישכן חצריך. אנון דקיימי עליהו אמרי נשבעה בטוב ביתך קדוש היכלך. לבתר מברך אשר קדשנו במצוותיו וצונו להכניסו בביתו של אברהם אבינו. ואנו דקיימי עליהו אמרי כשם שהכנסתו לבית וכו'. ותנינן בקדמיתא לפעי בר נש רחמין עליה ולבתר על אחרא דכתיב, וכפר בעדו בקדמיתא ולבתר ובעד כל קהל ישראל. ואנו אורחא דא נקטינן והכי שפיר וחיזי לקמאן.

אמר רבי אבא ודאי כך הוא ויאות מלה, ומאן דלא אמר הכי אפיק גרמיה מעשרה חפות דזמין קדשא בריך הוא למעבד לצדיקיא בעלמא דאתי, וכלהו מתקשרן בהאי. ובגיני כך עשרה מילי דמהימנותא אית בהאי קרא אשרי תבחר ותקרב וגו'. וכל מלה ומלה חד חפה אתעביד מנה. זכאה חולקיכון בעלמא דא ובעלמא דאתי, דהא אורייתא מתקשרא בלבייכו כאלו קיימיתו (דף צה ע"א) בגופייכו בטורא דסיני בשעתא דאתיהיבת אורייתא לישראל:

פתח אידך ואמר (שמות כ) מזבח אדמה תעשה לי וזבחת עליו את עלתיך ואת שלמיך וגו'. תאנא כל מאן דקריב בריה לקרבנא דא, פאלו אקריב כל קרבנין דעלמא לקמיה דקדשא בריך הוא, וכאילו בני מדבחה

שְׁלִימָתָא קָמִיה. בְּגִינִי כֶּךָ בְּעִי לְסִדְרָא
מִדְּבַחָא בְּמֵאנָא חַד מְלִיָּא אַרְעָא לְמַגְזֵר
עֲלֶיהָ הָאִי קִיָּמָא קִדִּישָׁא, וְאַתְחֲשִׁיב קָמִי
קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּאֵלּוּ אֲדַבַּח עֲלֶיהָ עֲלוּן
וְקִרְבָּנִין עֲאֲנָא וְתוֹרִי.

וְנִיחָא לִיה יִתִּיר מִפְּלֵהוּ דְּכִתִּיב וְזִבְחָתָּ עָלֶיךָ
אֶת עֲלֹתֶיךָ וְאֶת שְׁלֹמֶיךָ וְגו' ^{בְּכָל}
הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אֲזָפִיר אֶת שְׁמִי. מֵהוּ אֲזָפִיר אֶת
שְׁמִי (אֵת) דָּא מִילָּה דְּכִתִּיב בָּהּ (תהלים כה) סוּד יִי
לִירְאִיו וּבְרִיתוֹ לְהוֹדִיעֵם. הָאִי מִזְבַּח אֲדָמָה
וְדָאִי כְּמָא דְּאֲמִינָא. בְּתַרִּיה מַה כְּתִיב וְאִם
מִזְבַּח אֲבָנִים תַּעֲשֶׂה לִּי. רִמְזוּ לְגִיּוֹרָא כִּד
אֲתַגִּייר דְּאִיהוּ מַעַם קָשִׁי קִדְל וְקָשִׁי לְפָא,
הָאִי אֲקָרִי מִזְבַּח אֲבָנִים.

לֹא תִבְנֶה אֶתְהֵן גְּזִית. מַה הוּא, דְּבְעִי
לְאַעֲלָא לִיה בְּפוֹלְחָנָא דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא (בְּגִינִי) וְלֹא יִגְזֵר יִתִּיה עַד דִּינִשְׁי פּוֹלְחָנָא
אַחֲרָא דְּעֵבֵד עַד הָכָא וְיַעֲדִי מִנִּיהָ הָהוּא קָשִׁיו
דְּלָפָא. וְאִי אֲתַגְזֵר וְלֹא אֲעֲדִי מִנִּיהָ הָהוּא
קָשִׁיא דְּלָפָא לְמִיעֵל בְּפוֹלְחָנָא קִדִּישָׁא
דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הָרִי הוּא כְּהָאִי פְּסִילָא
דְּאֲבָנָא דְּגִזְרִי לִיה מֵהָאִי גִיסָא וּמֵהָאִי גִיסָא
וְאַשְׁתָּאֵר אֲבָנָא כְּדְּבִקְדָּמִיתָא. בְּגִין כֶּךָ לֹא
תִבְנֶה אֶתְהֵן גְּזִית. דָּאִי אֲשְׁתָּאֵר בְּקָשִׁיוֹתֶיהָ, כִּי
חֲרַבָּה הִנֵּפֶת עָלֶיהָ וְתַחֲלִלָּהּ, כְּלוּמַר הָהוּא
גִּזְרִיו דְּאֲתַגְזֵר לֹא מֵהֵנִיא לִיה.

בְּגִינִי כֶּךָ זַפָּאָה חוֹלְקִיה דִּמָּאן דְּאֲקָרִיב הָאִי
קִרְבָּנָא בְּחִדּוּתָא בְּרַעְוָא קָמִי קִדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא, וּבְעִי לְמַחְדִּי בְּהָאִי חוֹלְקָא כָּל (ד"א
ל"ג תהווא) יוֹמָא דְּכִתִּיב, (תהלים ה) וַיִּשְׁמְחוּ כָּל חוֹסֵי
כֶּךָ לְעוֹלָם יִרְגְּנוּ וְתַסֵּף עֲלֵימוּ וַיַּעֲלִצּוּ כֶּךָ
אַהֲבִי שְׁמֶךָ:

פֶּתַח אֵידֶךָ וְאָמַר וַיְהִי אֲבָרָם בֶּן תִּשְׁעִים שָׁנָה

מִזְבַּח שְׁלָם לְפָנָיו. מִשּׁוּם כֶּךָ
צָרִיךְ לְסִדֵּר מִזְבַּח עִם כָּלִי אֶחָד
מִלָּא עֶפֶר לְמוֹל עָלָיו אֶת הַבְּרִית
הַקְדוּשׁ הַזֶּה, וְנִחָשֵׁב לְפָנֵי
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּאֵלּוּ זִבַּח
עָלָיו עוֹלוֹת וְקִרְבָּנוֹת, צֹאן וּבָקָר.
וְנוֹחַ לוֹ יוֹתֵר מִכָּלֶם, שְׁפָתוֹב
וְזִבְחָתָּ עָלָיו אֶת עֲלֹתֶיךָ וְאֶת
שְׁלֹמֶיךָ וְגו'. בְּכָל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר
אֲזָפִיר אֶת שְׁמִי. מֵהוּ אֲזָפִיר אֶת
שְׁמִי? [אֵת] זֶה הַמִּילָּה, שְׁפָתוֹב בָּהּ
(תהלים כה) סוּד ה' לִירְאִיו וּבְרִיתוֹ
לְהוֹדִיעֵם. מִזְבַּח הָאֲדָמָה הַזֶּה
וְדָאִי כְּמֹ שְׁאֲמִרְנוּ, מַה כְּתוּב
אַחֲרָיו? וְאִם מִזְבַּח אֲדָמָה תַּעֲשֶׂה
לִי. רִמְזוּ לְגַר כְּאֲשֶׁר מִתְגַּזֵּר, שֶׁהֵם
מַעַם קָשֶׁה עֲרֹף וְקָשֶׁה לֵב. זֶה
נִקְרָא מִזְבַּח אֲבָנִים.

לֹא תִבְנֶה אֶתְהֵן גְּזִית, מַה זֶּה?
שְׁצָרִיךְ לְהַכְנִיסוֹ לְעִבּוּדַת הַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא, [כִּד] וְלֹא יְמוּל אוֹתוֹ,
עַד שְׁיִשְׁכַּח עִבּוּדָהּ הָאֲחֵרָת
שְׁעָבֵד עַד עַתָּה, וְיִסִּיר מִמֶּנּוּ
אוֹתוֹ קָשִׁי הַלֵּב. וְאִם נִמּוּל וְלֹא
הוֹסֵר מִמֶּנּוּ אוֹתוֹ קָשִׁי הַלֵּב
לְהַכְנִס לְעִבּוּדַת הַקְדוּשׁ שֶׁל
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, הָרִי הוּא
כְּפִסָּל הָאֲבָן הַזֶּה שְׁגוּזָרִים אוֹתוֹ
מֵהַצֵּד הַזֶּה וּמִן הַצֵּד הַזֶּה, וְנִשְׁאָר
אֲבָן כְּבִרְאשׁוֹנָה. מִשּׁוּם כֶּךָ לֹא
תִבְנֶה אֶתְהֵן גְּזִית. שְׁאִם הוּא
נִשְׁאָר בְּקָשִׁיוֹתוֹ - כִּי חֲרַבָּה הִנֵּפֶת
עָלֶיהָ וְתַחֲלִלָּהּ. כְּלוּמַר, אוֹתָהּ
הַמִּילָּה שְׁנִמּוּל אֵינָה מוֹעִילָה לוֹ.
מִשּׁוּם כֶּךָ, אֲשֶׁרִי חֲלָקוּ שֶׁל מִי
שְׁמַקְרִיב אֶת הַקִּרְבָּן הַזֶּה
בְּשִׁמְחָה וּבְרַצּוֹן לְפָנֵי הַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא. וְצָרִיךְ לְשַׁמַּח בְּחִלְקָא
הַזֶּה כָּל הַיּוֹם [תהווא], שְׁפָתוֹב (שם ה)
וַיִּשְׁמְחוּ כָּל חוֹסֵי כֶּךָ לְעוֹלָם
יִרְגְּנוּ וְתַסֵּף עֲלֵימוּ וַיַּעֲלִצּוּ כֶּךָ
אַהֲבִי שְׁמֶךָ.

פֶּתַח אַחֵר וְאָמַר, (בראשית יז) וַיְהִי
אֲבָרָם בֶּן תִּשְׁעִים שָׁנָה וְתִשָּׁע

שנים ויִרָא ה' וגו', אָנִי אֶל שְׂדֵי
הַתְּהַלֵּךְ לִפְנֵי וגו'. בַּפְּסוּק הַזֶּה
יֵשׁ לַעֲיִן בּוֹ, וְקָשָׁה בְּכַמָּה דְּרָכִים.
וְכִי עַד עַתָּה לֹא הִתְגַּלָּה הַקְדוּשָׁה
בְּרוּךְ הוּא לְאַבְרָהָם אֱלָא [עד]
פַּעַת, פֶּשֶׁהֲגִיעַ לַיָּמִים הָאֵלֶּה,
וַיִּרָא ה' אֵלָיו וְלֹא קִדְּם? וְהָרִי
פְּתוּב וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָם. וְה'
אָמַר אֶל אַבְרָם. וַיֹּאמֶר לְאַבְרָם
יָדוּעַ תִּדְעַ וְגו', וְכַעַת מוֹנֶה אֶת
חֲשַׁבּוֹן הַיָּמִים, וְכִשְׁמוֹנֶה אוֹתָם,
פְּתוּב וַיִּרָא ה' אֶל אַבְרָם, נִשְׁמַע
שְׁעַד עַתָּה לֹא הִתְגַּלָּה עָלָיו!
וְעוֹד, שְׁפָתוֹב בֵּין תַּשְׁעִים שָׁנָה
וְתַשְׁעִים שָׁנִים. בַּתְּחִלָּה שָׁנָה, וְאַחֵר
כֶּף שָׁנִים!.

אֲלֵא כֶּף שָׁנִינוּ, כָּל אוֹתָם הַיָּמִים
לֹא כְּתוּב וַיִּרָא. מָה הִטְעַם? אֱלָא
כָּל מָה שֶׁהָיָה אֲטוּם וְסָתוּם, [כִּד]
לֹא הִתְגַּלָּה עָלָיו הַקְדוּשָׁה בְּרוּךְ
הוּא כִּרְאוּי. פַּעַת הִתְגַּלָּה אֵלָיו,
שְׁפָתוֹב וַיִּרָא. מָה הִטְעַם? מִשּׁוּם
שֶׁרָצָה לְגַלּוֹת בּוֹ הָאוֹת הַזֶּה,
הַפֶּתֶר הַקְדוּשׁ.

וְעוֹד, כִּשְׁרָצָה הַקְדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא
לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ זֶרַע קְדוֹשׁ, וְקְדוֹשׁ
לֹא יִהְיֶה כִּשְׁעָדִין הוּא בְּכִשּׁוֹר
אֲטוּם, אֱלָא אָמַר, פַּעַת שֶׁהוּא בֵּין
תַּשְׁעִים וְתַשְׁעִים שָׁנִים וְלִזְמַן קְרוֹב
הוּא שִׁיצָא מִמֶּנּוּ זֶרַע קְדוֹשׁ,
שִׁיְהִיָּה הוּא קְדוֹשׁ בְּהִתְחַלָּה,
וְאַחֵר כֶּף יֵצֵא מִמֶּנּוּ זֶרַע קְדוֹשׁ.
מִשּׁוּם כֶּף מִנֶּה אֶת יָמָיו בְּזָה, וְלֹא
בְּכָל הַזְּמַנִּים הִלְלוּ שְׁבִיהִתְחַלָּה.
עוֹד, תַּשְׁעִים שָׁנָה - שְׁכָל יָמָיו
הִרְאֻשׁוֹנִים לֹא הָיוּ שָׁנִים, אֱלָא
כִּשְׁנָה אַחַת, שְׁלֹא הָיוּ יָמָיו יָמִים.
עֲכָשׁוּ שֶׁהֲגִיעַ לָזֶה, הֵם שָׁנִים וְלֹא
שָׁנָה.

וַיֹּאמֶר אֵלָיו אָנִי אֶל שְׂדֵי.
מִשְׁמִיעַ שְׁעַד עֲכָשׁוּ לֹא אָמַר אָנִי
אֶל שְׂדֵי? אֱלָא כֶּף שָׁנִינוּ, עֲשֵׂה
הַקְדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא כְּתָרִים
תַּחְתּוֹנִים שְׁאִינִם קְדוּשִׁים לְמִטָּה,

וְתַשְׁעִים שָׁנִים וַיִּרָא יי וגו', אָנִי אֶל שְׂדֵי
הַתְּהַלֵּךְ לִפְנֵי וגו'. הָאִי קָרָא אֵיִת לַעֲיִנָּא בִּיה
וְקָשָׁא בְּכַמָּה אוֹרְחִין, וְכִי עַד הַשְׁתָּא לֹא
אֲתַגְלִי לִיה קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַבְרָהָם אֱלָא
(עד) הָאִידִנָּא כִּד מָטָא לְהַנִּי יוֹמִין וַיִּרָא יי אֶל
אַבְרָם וְלֹא קִדְּם. וְהַכְּתִיב וַיֹּאמֶר יי אֶל
אַבְרָם. וַיִּי אָמַר אֶל אַבְרָם. וַיֹּאמֶר לְאַבְרָם
יָדוּעַ תִּדְעַ וְגו'. וְהָאִידִנָּא מְנִי חוֹשְׁבֵן יוֹמִין,
וְכִד מְנִי לְהוֹ כְּתִיב וַיִּרָא יי אֶל אַבְרָם,
אֲשַׁתְּמַע דְּעַד הַשְׁתָּא לֹא אֲתַגְלִי עָלָיו. וְעוֹד
דְּכְתִיב בֵּין תַּשְׁעִים שָׁנָה וְתַשְׁעִים שָׁנִים,
בְּקִדְמִיתָא שָׁנָה וְלְבִסוּף שָׁנִים.

אֲלֵא הָכִי תֵּאֲנָא, כָּל אֲנּוֹן יוֹמִין לֹא כְּתִיב
וַיִּרָא, מָאִי טַעְמָא, אֱלָא כָּל כְּמָה
דְּהוּא אֲטִים וְסָתִים (כִּד) קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לֹא
אֲתַגְלִי עָלֵיה בְּדִקְקָזִי. הָאִידִנָּא אֲתַגְלִי עָלֵיה
דְּכְתִיב וַיִּרָא. מָאִי טַעְמָא. מִשּׁוּם דְּבַעָא לְגַלִּי
בִּיה הָאִי אֶת כְּתָרָא קְדִישָׁא.

וְעוֹד דְּבַעָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַפְקָא מִנִּיה
זֶרַע קְדִישָׁא, וְקְדִישָׁא לֹא לְהָיוּ בְּעוֹד
דְּאִיהוּ אֲטִים בְּשָׂרָא, אֱלָא אָמַר הַשְׁתָּא דְּהוּא
בֵּין תַּשְׁעִים שָׁנָה וְתַשְׁעִים שָׁנִים וְלִזְמַן קְרוֹב הוּא
דִּינְפּוֹק מִנִּיה זֶרַע קְדִישָׁא, לְהָיוּ הוּא
קְדִישָׁא בְּקִדְמִיתָא וְלְבָתֵּר יִנְפּוֹק מִנִּיה זֶרַע
קְדִישָׁא. בְּגִין כֶּף מְנִי יוֹמוֹי בְּהָאִי וְלֹא בְּכָל
הַנִּי זְמַנִּי קְדִמִּיתָא. תּוֹ תַּשְׁעִים שָׁנָה, דְּכָל
יוֹמוֹי קְדִמָּאִי לֹא הָווּ שָׁנִים אֱלָא כְּחַד שָׁנָה
דְּלֹא הָווּ יוֹמוֹי יוֹמִין, הַשְׁתָּא דְּמָטָא לְהָאִי
שָׁנִים, אֲנּוֹן וְלֹא שָׁנָה:

וַיֹּאמֶר אֵלָיו אָנִי אֶל שְׂדֵי. מָאִי מִשְׁמַע דְּעַד
הַשְׁתָּא לֹא קָאֲמַר אָנִי אֶל שְׂדֵי. אֱלָא
הָכִי תֵּאֲנָא, עֲבַד קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּתָרִין
תַּתְּאִין דְּלֹא קְדִישִׁין לְתַתָּא. וְכָל אֲנּוֹן דְּלֹא

אתגזרו יסתאבון בהון.

וכל אותם שלא נמולים,
נטמאים בהם.

ורשומים בהם. ומה הרשום
שיש בהם? שנראה בהם שי"ן
דל"ת ולא יותר, ומשום כך
נטמאים בהם ונדבקים בהם.
אחר שנמולים יוצאים מאלו,
ונכנסים לכנפי השכינה,
ומתגלה בהם יו"ד, הרשם
הקדוש, אות הפריה השלם,
ונרשם בהם שד"י, ונשלמים
בקיום שלם, ועל כן פתוב בזה
אני אל שדי.

התהלך לפני ויהיה תמים.
שלם. שפעת אות חסרה
ברשם של שי"ן ודל"ת. מול
את עצמך, ויהיה שלם ברשם
של יו"ד. ומי שהוא ברשם
הזה, ראוי להתברך בשם הזה,
שפתוב (בראשית כח) ואל שדי
יברך אותך.

מה זה אל שדי? ההוא שממנו
יוצאות הברכות, הוא ששולט
על כל הפתרים הפתוחים,
והכל פתחים מראתו
ומודעזעים. משום כך, מי
שנמול, כל אותם שאינם
קדושים מתרחקים ממנו ולא
שולטים בו, ולא עוד, אלא
שלא יורד לגיהנם, שפתוב
(ישעיה ס) ועמך כלם צדיקים
וגו'. [כל אותם שנמולו נקראים צדיקים,
ומשום כך לעולם ירשו ארץ, שאין יורש את
הארץ הזו אלא החוטא שנקרא צדיק. אף כך,
ועמך כלם צדיקים לעולם ירשו ארץ וגו']

אמר רבי אבא, אשריכם
בעולם הזה ובעולם הבא,
אשרי חלקי שבאתי לשמע את
הדברים הללו מפיכם. כלכם
קדושים, כלכם בני האלוה
הקדוש. עליכם כתוב (שם מד)

זה יאמר לה' אני וזה יקרא בשם יעקב וזה יכתב ידו לה' ובשם ישראל יכנה. כל אחד מהם אחוז
וקשור במלך הקדוש העליון, ואתם גדולים ממנים מגנים מאותה הארץ שנקראת ארץ החיים,
שגדוליה אוכלים מן המן של הטל הקדוש.

ורשימין בהון, ומאי רשומא אית בהון,
דאתחזי בהו שי"ן דל"ת ולא יתיר,
ובגין כך אסתאבון בהו ואתדבקון בהו. בתר
דאתגזרו נפקין מאלין ועאלין בגדפוי
דשכינתא ואתגליא בהו יו"ד רשימא קדישא
את קיימא שלים (דף צה ע"ב) ואתרשים בהו שד"י
ואשתלים בקיומא שלים, ועל דא כתיב בהאי
אני אל שדי.

התהלך לפני ויהיה תמים, שלים, דהשתא את
חסר ברשימא דשי"ן ודל"ת, גזר
גרמך והוי שלים ברשימא דיו"ד. ומאן דאיהו
ברשומא דא אתחזי לאתברכא בשמא דא
דכתיב, (בראשית כח) ואל שדי יברך אותך.

מהו אל שדי. ההוא דברכאן נפקן מניה, הוא
דשליט על פתרין תפתאין, וכלא מדחלתיה
דחלין ומזדעזעין, בגין כך מאן דאתגזר, כל
אנון דלא קדישין אתרחקן מניה ולא שלטין
ביה. ולא עוד אלא דלא נחית לגיהנם דכתיב,
(ישעיה ס) ועמך כלם צדיקים וגו'. (כל אנון דאתגזרו אקרון
צדיקים, ובגין כך לעולם ירשו ארץ, דלא ירית האי ארץ אלא ההוא דאקרי
צדיק, אף הכא ועמך כלם צדיקים לעולם ירשו ארץ וגו')

אמר רבי אבא זכאין אתון בעלמא דין
ובעלמא דאתי, זכאה חולקי דאתינא
למשמע מלין אלין מפומיכוון, פלכו קדישין,
פלכו בני אלהא קדישא, עלייכו כתיב, (ישעיה מד)
זה יאמר ליי אני וזה יקרא בשם יעקב וזה יכתב
ידו ליי ובשם ישראל יכנה. כל חד מנכון אחיד
ואתקשר במלכא קדישא עלאה, ואתון רברבן
ממנן תריסין מההיא ארץ דאקרי ארץ החיים
דברבנוהי אכלין ממנא דטלא קדישא:

זה יאמר לה' אני וזה יקרא בשם יעקב וזה יכתב ידו לה' ובשם ישראל יכנה. כל אחד מהם אחוז
וקשור במלך הקדוש העליון, ואתם גדולים ממנים מגנים מאותה הארץ שנקראת ארץ החיים,
שגדוליה אוכלים מן המן של הטל הקדוש.

פֶּתַח אֶחָד וְאָמַר, (קהלת י) אֲשֶׁרִיף
אֶרֶץ שְׁמֶלְכֶךָ בֵּן חוֹרִים וְשֶׁרִיף
בַּעַת יֵאָכְלוּ. וְכָתוּב (שם) אִי לֶךְ
אֶרֶץ שְׁמֶלְכֶךָ נָעַר וְשֶׁרִיף בִּבְקָר
יֵאָכְלוּ. הַפְּסוּקִים הֵלְלוּ קָשִׁים
הַדְּדִית, וְלֹא קָשִׁים. זֶהוּ שְׁפָתוֹב
אֲשֶׁרִיף אֶרֶץ - זֶה הָאֶרֶץ שְׁלֹמֶעֱלָה
שְׁשׁוּלָטָה עַל כָּל אוֹתָם הַחַיִּים
שְׁלֹמֶעֱלָה, וּמִשׁוֹם כֶּךָ נִקְרָאת
אֶרֶץ הַחַיִּים, וְעַלֶּיהָ כָּתוּב (דברים
יא) אֶרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ דִּרְשׁ
אֶתָּה תִּמְדֵּי. וְכָתוּב אֶרֶץ אֲשֶׁר לֹא
בְּמִסְפָּנֹת תֵּאָכַל בָּהּ לֶחֶם לֹא
תִּחְסֹר כָּל בָּהּ. לֹא תִּחְסֹר כָּל בָּהּ,
בְּמִדְּיָק. וְכָל כֶּךָ לָמָּה? מִשׁוֹם
שְׁכָתוֹב שְׁמֶלְכֶךָ בֵּן חוֹרִים, זֶה
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, כִּמּוֹ שְׁנֹאֲמַר
(שמות ד) בְּנֵי בְכָרֵי יִשְׂרָאֵל.

בֵּן חוֹרִים, מִה זֶה בֵּן חוֹרִים?
כִּמּוֹ שְׁנֹאֲמַר (ויקרא כה) יוֹבֵל הִיא
קֹדֶשׁ תִּהְיֶה לָכֶם, וְכָתוּב וְקִרְאֶתֶם
דְּרוֹר בְּאֶרֶץ, שְׁהִי כָל הַחֲרוּת
בָּאָה מִן הַיּוֹבֵל, וּמִשׁוֹם כֶּךָ בֵּן
חוֹרִין. וְאִם תֹּאמַר, בֵּן חוֹרִין,
וְלֹא כָתוּב בֵּן חֲרוּת - כֶּךָ זֶה
בְּיָדָי. בֵּן חֲרוּת הִזֵּה צִרְיָה
לְהַיּוֹת!

אֲלֵא בְּמִשְׁנֵתָנוּ הַסְּתוּמָה לְמִדְּנוּ,
כְּשֶׁמִּתְחַבְּרוֹת יו"ד בָּה', אִזּוֹ כָּתוּב
וְנִקְרָא יֵצֵא מִעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת
הַגֶּן. וְאִל תֹּאמַר כְּשֶׁמִּתְחַבְּרִים,
אֲלֵא וְדָאִי מִתְחַבְּרִים, וּמִשׁוֹם כֶּךָ
כָּתוּב בֵּן חוֹרִים. וְעַל כֵּן אֲשֶׁרִיף
אֶרֶץ שְׁמֶלְכֶךָ בֵּן חוֹרִים, וְשֶׁרִיף
בַּעַת יֵאָכְלוּ - בְּשִׁמְחָה, בְּשִׁלְמוֹת
וּבְרִצּוֹן.

אִי לֶךְ אֶרֶץ שְׁמֶלְכֶךָ נָעַר - זֶה
הָאֶרֶץ שְׁלֹמֶטָה. שְׁלֹמֶטָה, כָּל
שְׂאֵר אֲרָצוֹת שְׂאֵר הָעַמִּים עוֹבְדֵי
עֲבוֹדָה זָרָה, נִתְּנוּ לְגִדּוּלִים מְגָנִים
שְׁמִמִּים עֲלֵיהֶם. וּמִעַל לְכֻלָּם
הַהוּא שְׁפָתוֹב בּוֹ (תהלים לו) נָעַר
הַיִּיתִי גַם זָקֵנְתִי. וְלִמְדָנוּ, הַפְּסוּק
הַזֶּה אָמַר אוֹתוֹ שָׂרוֹ שֶׁל עוֹלָם,

פֶּתַח אֶחָד וְאָמַר (קהלת י) אֲשֶׁרִיף אֶרֶץ שְׁמֶלְכֶךָ
בֵּן חוֹרִין וְשֶׁרִיף בַּעַת יֵאָכְלוּ. וְכָתוּב אִי
לֶךְ אֶרֶץ שְׁמֶלְכֶךָ נָעַר וְשֶׁרִיף בִּבְקָר יֵאָכְלוּ.
הַנִּי קָרָאִי קָשִׁיין אֶהְדִּי. וְלֹא קָשִׁיין, הִיא
דְּכָתִיב אֲשֶׁרִיף אֶרֶץ, דָּא אֶרֶץ דְּלֵעִילָא
דְּשִׁלְטָא עַל כָּל אַנּוּן חַיִּין דְּלֵעִילָא. וּבְגִין כֶּךָ
אֶקְרִי אֶרֶץ הַחַיִּים, וְעַלֶּיהָ כָּתִיב, (דברים יא)
אֶרֶץ אֲשֶׁר יִי אֱלֹהֶיךָ דִּרְשׁ אֶתָּה תִּמְדֵּי. וְכָתִיב אֶרֶץ
אֲשֶׁר לֹא בְּמִסְפָּנֹת תֵּאָכַל בָּהּ לֶחֶם לֹא תִּחְסֹר
כָּל בָּהּ. לֹא תִּחְסֹר כָּל בָּהּ דִּיִּיקָא. וְכָל כֶּךָ
לָמָּה, מִשׁוֹם דְּכָתִיב שְׁמֶלְכֶךָ בֵּן חוֹרִים. דָּא
קֹדֶשׁא בְּרִין הוּא. כִּמּוֹ דָּאֵת אָמַר, (שמות ד) בְּנֵי
בְכָרֵי יִשְׂרָאֵל.

בֵּן חוֹרִין, מִהוּ בֵּן חוֹרִין כִּמּוֹ דָּאֵת אָמַר,
(ויקרא כה) יוֹבֵל הִיא קֹדֶשׁ תִּהְיֶה לָכֶם. וְכָתִיב
וְקִרְאֶתֶם דְּרוֹר בְּאֶרֶץ דִּהָא כָּל חִירוֹ מִיּוֹבֵלָא
קָא אֶתִי. בְּגִין כֶּךָ בֵּן חוֹרִין. וְאִי תִימָא בֵּן
חוֹרִין וְלֹא כָתִיב בֵּן חֲרוּת. הִכִּי הוּא וְדָאִי בֵּן
חֲרוּת מִיבְעִי לִיהָ.

אֲלֵא בְּמִתְנִיתָא סְתִימָא דִּילָן תְּנִינָא. כִּד
מִתְחַבְּרִין יו"ד בָּה' כְּדִין כָּתִיב, (בראשית ב)
וְנִקְרָא יוֹצֵא מִעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן. וְלֹא
תִימָא כִּד מִתְחַבְּרִין, אֲלֵא מִתְחַבְּרִין וְדָאִי. וּבְגִין
כֶּךָ בֵּן חוֹרִין כָּתִיב, וְעַל דָּא אֲשֶׁרִיף אֶרֶץ
שְׁמֶלְכֶךָ בֵּן חוֹרִין, וְשֶׁרִיף בַּעַת יֵאָכְלוּ
בְּחִדּוּתָא בְּשִׁלְמוֹ בְּרַעְוָא.

אִי לֶךְ אֶרֶץ שְׁמֶלְכֶךָ נָעַר, הִיא אֶרֶץ דְּלִתְתָּא,
דְּתִנְיָא כָּל שְׂאֵר אֲרָעֵי דְשְׂאֵר עַמִּין עוֹבְדֵי
עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת אֲתִיְהִיבוּ לְרַבְרָבִין
תְּרִיסִין דְּמִמֶּנּוּ עֲלִיָּהוּ, וְעִילָא מְכֻלָּהוּ הַהוּא
דְּכָתִיב בִּיהָ (תהלים לו) נָעַר הַיִּיתִי גַם זָקֵנְתִי.
וְתִנְיָא הִיא קָרָא שָׂרוֹ שֶׁל עוֹלָם אָמַר. וְעַל
דָּא כָתִיב אִי לֶךְ אֶרֶץ שְׁמֶלְכֶךָ נָעַר. וְיִי

לְעֵלְמָא דְּמִסְטָרָא דָּא יִנְקָא, וְכֵד יִשְׂרָאֵל
בְּגִלּוּתָא יִנְקִין כְּמָאן דִּינִיק מְרֻשּׁוּתָא אַחְרָא.
וְשִׁרְיָךְ בִּבְקָר יֹאכְלוּ וְלֹא בְּכֹלֵי יוֹמָא. בִּבְקָר
וְלֹא בְּזִמְנָא אַחְרָא דִּיּוֹמָא. דִּתְנִיָּא
בְּשַׁעְתָּא דְּחֻמָּה זֹרַחַת וְאַתְיִין וְסַגְדִּין לִיה
לְשִׁמְשָׁא רֹוּגְזָא תְּלִי בְּעֵלְמָא, בְּשַׁעְתָּא דְּמִנְחָה
רֹוּגְזָא תְּלִיָּא בְּעֵלְמָא. מָאן גָּרִים הָאִי, מְשׁוּם
דְּמִלְכָּךְ נַעַר הֵהוּא דְּאַקְרִי נַעַר. וְאַתּוּן זִכְרִי
קְשׁוּט קְדִישִׁי עֲלִיוֹנִין בְּנֵי מִלְכָּא קְדִישָׁא לֹא
יִנְקִין מֵהָאִי סְטָרָא, אֲלֵא מֵהֵהוּא אַתְר קְדִישָׁא
דְּלַעִילָא. עֲלִיכּוּ כְּתִיב, (דְּבָרִים ד') וְאַתֶּם הַדְּבָקִים
בִּי אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כָּלכֶם הַיּוֹם:

פְּתַח רַבִּי אַבָּא וְאַמְר (יִשְׁעִיה ה') אֲשִׁירָה נָא
לִידִידִי שִׁירַת דְּוִדִּי לְכַרְמוֹ וְגו'.

וְיַעֲזֻקְהוּ וְיִסְקַלְהוּ וְגו'. הֵנִי קָרָאִי אִית
לְאַסְתַּפְּלָא בְּהוּ. אַמְאִי כְּתִיב שִׁירָה, תּוֹכְחָה
מִיבְעִי לִיה. לִידִידִי, לְדוֹדִי מִיבְעִי לִיה. כְּמָה
דְּכְתִיב שִׁירַת דְּוִדִּי. כְּרָם הִיא לִידִידִי בְּקָרְן בֶּן
שֶׁמֶן. אֲסַתְפַּלְנָא בְּכָל אֲוִרִיָּתָא וְלֹא אֲשַׁכְחָנָא
אַתְרָא דְּאַקְרִי (דף צו ע"א) קָרְן בֶּן שֶׁמֶן. אֲלֵא הֵנִי
קָרָאִי הָא אִיקְמוּהָ חֲבֵרִיָּא בְּכֻמָּה גִּוּוֹנִין
וְכִלְהוּ שְׁפִיר וְהָכִי הוּא, אֲבָל אֲשִׁירָה נָא
לִידִידִי, דָּא יִצְחָק דְּהוּה יָדִיד, וְאַקְרִי יָדִיד עַד
לָא יַפּוּק לְעֵלְמָא.

אַמְאִי יָדִיד, דִּתְנִינָן רַחֲמִימוּ סְגִי הָוָה לִיה
לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּיה דְּלֹא אַתְעֵבִיד
עַד דְּלֹא אַתְגְּזֹר אַבְרָהָם אֲבוּהָ וְאַקְרִי שְׁלִים
וְאַתּוּסָף לִיה ה"א לְאַשְׁלָמוּתָא. וְכֵן לְשִׁירָה
הָאִי ה"א אֲתִיהִיבַת לָהּ. הֵכָא אִית לְאַסְתַּפְּלָא,
ה' לְשִׁירָה שְׁפִיר, אֲבָל לְאַבְרָהָם אַמְאִי ה"א
וְלֹא יו"ד, י' מִיבְעִי לִיה דְּהָא הוּא דְּכַר הָוָה.
אֲלֵא רְזָא עֲלָאָה הָוָה (ר"א הוּא) סְתִים בְּגִוּוֹן

וְעַל כֵּן כְּתוּב אִי לָךְ אֶרֶץ שְׁמִלְכָּךְ
נַעַר. אוֹי לְעוֹלָם שְׁיוֹנָךְ מִזְחָד
הַזֶּה. וְכַשִּׁיִּשְׂרָאֵל בְּגִלּוּת, יוֹנָקִים
כְּמִי שְׁיוֹנָךְ מְרֻשּׁוּת אַחְרָת.

וְשִׁרְיָךְ בִּבְקָר יֹאכְלוּ - וְלֹא בְּכָל
הַיּוֹם. בִּבְקָר - וְלֹא בְּזִמְן אַחֵר שֶׁל
הַיּוֹם. שְׁשִׁנִּינוּ, בְּשַׁעְתָּא שְׁהַחֲמָה
זֹרַחַת וּבָאִים וְסוֹגְדִים לְשִׁמְשָׁא,
הֲרֹגֵז תְּלִי בְּעוֹלָם. בְּשַׁעְתָּא
הַמִּנְחָה הֲרֹגֵז תְּלִי בְּעוֹלָם. מִי
גָרַם אֵת זֶה? מְשׁוּם שְׁמִלְכָּךְ נַעַר,
הֵהוּא שְׁנַקְרָא נַעַר. וְאַתֶּם צְדִיקֵי
הָאֻמָּת, קְדוּשִׁים עֲלִיוֹנִים, בְּנֵי
הַמֶּלֶךְ הַקְדוֹשׁ, אֵין יוֹנָקִים מִן
הַצֵּד הַזֶּה, אֲלֵא מֵאוֹתוֹ הַמְּקוֹם
הַקְדוֹשׁ שֶׁלְמַעֲלָה. עֲלִיכֶם כְּתוּב
(דְּבָרִים ד') וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בְּה'
אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כָּלכֶם הַיּוֹם.

פְּתַח רַבִּי אַבָּא וְאַמְר, (יִשְׁעִיה ה')
אֲשִׁירָה נָא לִידִידִי שִׁירַת דְּוִדִּי
לְכַרְמוֹ וְגו', וְיַעֲזֻקְהוּ וְיִסְקַלְהוּ
וְגו'. בְּפִסּוּקִים הִלְלוּ יֵשׁ
לְהַתְּבַוֵּן, לְמָה כְּתוּב שִׁירָה?
הִיא צְרִיף לְהִיּוֹת תּוֹכְחָה!
לִידִידִי? הִיא צְרִיף לְהִיּוֹת לְדוֹדִי,
כְּמוֹ שְׁכְּתוּב שִׁירַת דְּוִדִּי. כְּרָם
הִיא לִידִידִי בְּקָרְן בֶּן שֶׁמֶן?
הִסְתַּפַּלְתִּי בְּכָל הַתּוֹרָה וְלֹא
מִצָּאתִי מְקוֹם שְׁנַקְרָא בֶּן שֶׁמֶן.
אֲלֵא אֵת הַפִּסּוּקִים הִלְלוּ בְּאֵרוֹ
הַחֲבֵרִים בְּכֻמָּה צוּרוֹת, וְהַפֶּל
יָפָה וְכָף זֶה. אֲבָל אֲשִׁירָה נָא
לִידִידִי - זֶה יִצְחָק, שְׁהֵינָה יָדִיד,
וְנַקְרָא יָדִיד טָרָם שְׁיָצָא לְעוֹלָם.
לְמָה יָדִיד? שְׁשִׁנִּינוּ, אֲהֲבָה רַבָּה
הִתְּהַלַּקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בּוֹ
שֶׁלֹא נַעֲשֶׂה טָרָם שְׁנִמּוֹל אַבְרָהָם
אֲבִיו, וְנַקְרָא שְׁלִים, וְנוֹסְפָה לוֹ
ה"א לְהַשְׁלִימוֹ, וְכֵן לְשִׁירָה הָרִי
נִתְּנָה לָהּ ה"א הַזֶּה. כָּאן יֵשׁ
לְהַתְּבַוֵּן, ה' לְשִׁירָה זֶה יָפָה, אֲבָל
לְאַבְרָהָם לְמָה ה"א וְלֹא יו"ד?
יו"ד הִיא צְרִיף לְכַתֵּב, שְׁהָרִי הוּא
לְמַעֲלָה, וְנִטְלָה סוּד מֵה"א הַעֲלִיוֹנָה

אברהם סליק לעילא ונטיל רזא מה"א עלאה דאיהו עלמא דדכורא. ה"א עלאה וה"א תתאה, האי תלך בדכורא, והאי בניקבא ודאי. ובגין כך אברהם סליק בה"א דעילא, ושרה נחתא בה"א דלתתא.

הו דכתיב פה יהיה זרעך. ותנא זרעך, זרעך ממך, דהוה שארי למיעל ביהאי קיים, ומאן דשארי למיעל ביהאי קיים עאל. ובגין כך גיורא דאתגזר גר צדק אקרי בגין דלא אתא מגזעא קדישא דאתגזרו, ועל דא מאן דעאל ביהאי שמייה ביהאי אברהם, בגין כך פתיב ביה פה יהיה זרעך, זרעך ממך. ואתמסר ליה ה"א. ואי לאו דאתמסר ה"א לשרה הוה ליה לאברהם לאוליד לתתא כמה דהאי כ"ה אולידת לתתא.

בתר דאתמסרת ה"א לשרה אתחברו תרין ההי"ן כחדא ואולידו לעילא, ומאי דנפק מנייהו הוא יו"ד, בגין כך יו"ד את רישא דיצחק דכר. מפאן שארי דכורא לאתפשטא, ועל דא כתיב, (בראשית כא) כי ביצחק יקרא לך זרע. ביצחק ולא בך. יצחק אוליד לעילא דכתיב, (מכה ו) תתן אמת ליעקב. יעקב אשלים פלא.

ואי תימא וכי אברהם ביהאי אתאחיד ולא יתיר, והא פתיב חסד לאברהם. אלא חולקא דיליה כך הוא בגין דעביד חסד עם בני עלמא. אבל לאולדא הכא אחיד ומתבא שארי. ועל דא לא אתגזר אברהם אלא בן תשעים ותשע שנה. ורזא דמלה הא אתיידע ואוקימנא במתניתא דילן.

ובגין כך יצחק דינא קשיא נפק לאחדא לחולקיה, ולאולדא וחסד אקרי, ועל דא יעקב אשלים פלא מהאי סטרא ומהאי

שהיא העולם של הזכר. ה"א העליונה וה"א התחתונה, זו תלויה בזכר וזו ודאי בנקבה. ומשום כך אברהם עלה בה"א שלמעלה, ושרה ירדה בה"א שלמטה.

עוד, שפתיב פה יהיה זרעך, ולמדנו זרעך - זרעך ממך, שהיה מתחיל להפנס בברית הזו. ומי שמתחיל להפנס בברית הזו - נכנס. ומשום כך הגר שמתגר נקרא גר צדק, משום שלא בא מגזע קדוש שנמולו. ועל פן, מי שנכנס בזה - שמו בזה: אברהם. משום כך כתיב בו פה יהיה זרעך, זרעך ממך, ונמסר לו ה"א. ואם לא נמסרה ה"א לשרה, היה לו לאברהם להוליד למטה, כמו שהפכה הזו מולידה למטה.

אחר שנמסרה לשרה ה"א, התחברו שתי ההי"ן יחד והולידו למעלה, ומה שיצא מהם הוא יו"ד. משום כך יו"ד אות הראש של יצחק, וזכר. מפאן מתחיל הזכר להתפשט, ועל פן פתיב (בראשית כא) כי ביצחק יקרא לך זרע. ביצחק ולא בך. יצחק הוליד למעלה, שפתיב (מכה ו) תתן אמת ליעקב, ויעקב השלים הכל.

ואם תאמר, וכי אברהם בזה נאחז ולא יותר, והרי פתיב חסד לאברהם? אלא חלקו כך הוא, משום שעשה חסד עם בני העולם. אבל להוליד - כאן הוא אחוז ומפאן מתחיל, ועל פן לא נמול אברהם אלא בן תשעים ותשע שנה, וסוד הדבר הרי ידוע, ובאנוהו במשנתנו.

ומשום כך יצחק, הדין הקשה, יצא לאחז לחלקו ולהוליד, ונקרא חסד, ועל פן יעקב השלים הכל מהצד הזה ומהצד

הנה. מצד האחיזה אברהם ויצחק לחלקם למעלה היא השלמות. מהצד שנתן להם להוליד מלמטה למעלה היא שלמות. ועל כן כתוב (ישעיה מט) ישראל אשר בך אתפאר. בו נאחזו הגונים ממעלה וממטה. ועל כן כתוב כאן שירה, שכתוב

(שם ה) אשירה נא לידידי. שירה ודאי. שנה נקרא להוליד זכר, שהרי נקרא יד יד טרם שיבא לעולם. ויש אומרים, (וה) אשירה נא לידידי - זה אברהם, שנאמר (ירמיה יא) מה לידידי בביתי. ואברהם ירש ירשה של נחלת החלק הזה. אבל (על) מה שאמרנו שנה יצחק - כך זה.

שירת דודי לכרמו - זה הקדוש ברוך הוא שנקרא דודי, שכתוב (שיר ה) דודי צח ואדום. ידידי - אחוז בדודי, זכר, וממנו נטע כרם, שכתוב כרם היה לידידי. בקרן בן שמן, מה זה בקרן בן שמן? אלא במה יצא הכרם הזה ובמה נטע? חזר ואמר בקרן, מה זה קרן? שכתוב (יהושע ו) בקרן היובל. בקרן היובל מתחיל. והקרן הזו אחוזה באותו הזכר שנקרא בן שמן.

מה זה בן שמן? כמו שנאמר בן חורים, ושניהם דבר אחד. שמן, שמשם שופע שמן וגדלה להדליק המאורות, ומשום כך בן שמן. והשמן והמשחה הללו שופעים ויוצאים ומדליקים מאורות, עד שנוטל אותו וכוונס אותו הקרן הזה. וזה נקרא קרן היובל. משום כך אין משיחת המלכות אלא בקרן, ועל כן נמשכה מלכות דוד, שנמשח בקרן ונאחז בו.

ויעקבה ויסלקהו - כטבעת זה שמקיפה את כל הצדדים. ויסלקהו - שהסיר ממנו ומחלקו

סטרא, מסטרא דאחידו אברהם ויצחק לחולקיהון לעילא הוא מסטרא דאתיהיב להו לאולדא מתתא לעילא הוא שלמותא. ועל דא כתיב, (ישעיה מט) ישראל אשר בך אתפאר. ביה אתאחידו גוונין מעילא ומתתא.

ועל דא כתיב הכא שירה דכתיב, (ישעיה ה) אשירה נא לידידי. שירה ודאי, דהא אקרי לאולדא דכר, דהא אקרי ידיד עד לא יפוק לעלמא. ואית דאמרי (דא) אשירה נא לידידי דא אברהם כמה דאת אמר, (ירמיה יא) מה לידידי בביתי. ואברהם ירית ירותא דאחסנת חולקא דא, אבל (על) מה דאמינא דדא יצחק הכי הוא.

שירת דודי לכרמו. דא קדשא בריך הוא דאקרי דודי דכתיב, (שיר השירים ה) דודי צח ואדום. ידידי, אחיד בדודי דכר ומניה אתנטע כרם, דכתיב כרם היה לידידי.

בקרן בן שמן. מאי בקרן בן שמן. אלא במה נפיק האי כרם ובמה אתנטע, חזר ואמר בקרן. מאי קרן דכתיב, (יהושע ו) בקרן היובל. בקרן היובל. והאי קרן אתאחיד בההוא דכר דאקרי בן שמן.

מהו בן שמן כמה דאת אמר בן חורין. ותרווייהו חד מלה, שמן דמתמן נגיד משחא ורבו לאדלקא בוצינין, ובגין כך בן שמן. ודא שמן ורבו נגיד ונפיק ואדליק בוצינין עד דנטיל ליה וכניש ליה האי קרן, ודא אקרי קרן היובל. בגיני כך לית משיחותא דמלכותא אלא בקרן, ועל דא אתמשך מלכותא דדוד דאתמשח בקרן ואתאחיד ביה.

ויעקבהו, ויסלקהו כהאי עזקא דאסתחר לכל

את כל אותם שרים גדולים, כל אותם המגנים, כל אותם הפתרים התחתונים. והוא לקח לו את [הקדו] הקדש הזה לחלקו, שכתוב (דברים לב) כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו.

ויטעוהו שרק - כמו שנאמר (ירמיה ב) ואנכי נטעתיך שורק כלה זרע אמת. כל"ה פתוב בה"א. מפאן התחיל אברהם להוליד למעלה, ומזה יצא זרע אמת. כלה זרע אמת ודאי. הינו שכתוב פה יהיה זרעך, והפל דבר אחד. אשרי חלקם של ישראל שירשו את הירשה הקדושה הזו. סוף הפסוק (ישעיה ה) - ויבן מגדל בתוכו. מה זה מגדל? כמו שנאמר (משלי יח) מגדל עז שם ה' בו ירוץ צדיק ונשגב. בו ירוץ צדיק ודאי.

וגם יקב חצב בו - זה השער של הצדק, כמו שנאמר (תהלים קיח) פתחו לי שערי צדק. מה משמענו? שכל בן ישראל שנמול, נכנס בשניהם וזוכה לשניהם. ומי שמקריב את בנו לקרבן הזה, מכניס אותו לשם הקדוש. ועל האות הזו מתקיימים שמים וארץ, שכתוב (ירמיה לג) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמיים וארץ לא שמיים. ובעל ההלואה הזה זכה לכל, לראות את הקדוש ברוך הוא פנים בפנים ביום הזה.

אשרי חלקנו שזכינו ליום הזה, ואשרי חלקך עמנו. והבן הזה שנולד לך, קראנו עליו (ישעיה מג) כל הנקרא בשמי וגו', יצרתיו אף עשיתיו. וכתוב (שם נד) וכל בניך למודי ה' וגו'. לזו את רבי אבא שלשה מילין.

אמרו לו, בעל ההלואה הזה המארח שלך זכה לכל זה משום שקיים את קיום המצוה. אמר,

סטריין. (דף צו ע"ב) ויסקלהו, דאעדי מניה ומחולקיה כל אנון רברבין כל אנון תריסין כל אנון פתרין פתאין, והוא נסיב ליה להאי קרן) פרום לחולקיה, דכתיב, (דברים לב) כי חלק יי עמו יעקב חבל נחלתו.

ויטעוהו שורק, פמה דאת אמר, (ירמיה ב) ואנכי נטעתיך שורק, כלה זרע אמת. כל"ה כתיב בה"א. מפאן שארי אברהם לאולדא לעילא, ומהאי נפק זרע אמת. כלה זרע אמת ודאי, היינו דכתיב פה יהיה זרעך, וכלא חד מלה. זכאה חולקהו דישראל דירתוי ירותא קדישא דא. סופיה דקרא (ישעיה ה) ויבן מגדל בתוכו. מהו מגדל פמה דאת אמר, (משלי יח) מגדל עז שם יי, ונשגב. בו ירוץ צדיק ודאי.

וגם יקב חצב בו דא תרעא דצדק פמה דאת אמר, (תהלים קיח) פתחו לי שערי צדק. מאי משמע, דכל בר ישראל דאתגזר, עייל בתרווייהו וזכי לתרווייהו. ומאן דקריב בריה לקרבנא דא עייל ליה בשמא קדישא, ועל את דא מתקיימין שמיא וארעא דכתיב, (ירמיה לג) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמיים. והאי מאריה דהלולא דא זכה לכלא למחזי קדשא בריך הוא אנפין באנפין בהאי יומא.

וזכאה חולקנא דזכינא להאי יומא וזכאה חולקך עמנא, והאי ברא דאתייליד לך קרינא עליה כל הנקרא בשמי וגו' יצרתיו אף עשיתיו. וכתיב, (ישעיה נד) וכל בניך למודי יי וגו'. אוזפוה לרבי אבא תלת מילין.

אמרו ליה האי מריה דהלולא, אושפינך, זכה לכולי האי בגין דקיים קיומא דמצוה. אמר מאי היא. אמר ההוא גברא,

מה היא? אָמר אוֹתוֹ הָאִישׁ, אֲשֶׁתִּי, אֲשֶׁת אַחִי הִיְתָה, וְהוּא מֵת בְּלִי בָנִים, וְנִשְׁאַתִּי אוֹתָהּ, וְזֶה הַבֶּן הָרִאשׁוֹן שֶׁהָיָה לִי מִמֶּנָּה, וְקִרְאתִי לוֹ בִּשְׁם אַחִי שְׁנֶפֶט. אָמַר לוֹ, מִפְּאֵן וְהִלָּאָה קָרָא לוֹ אִידִי, וְזֶה הוּא אִידִי בֶר יַעֲקֹב. בֶּרֶךְ אוֹתָם רַבִּי אַבָּא וְהִלֵּךְ לְדַרְכּוֹ.

בְּאֲשֶׁר בָּא, סִדֵּר הַדְּבָרִים לִפְנֵי רַבִּי אֶלְעָזָר, וּפְחַד לומר לְרַבִּי שְׁמַעוֹן. יוֹם אֶחָד הָיָה לִפְנֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, מִהוּ שְׁכָתוֹב וַיִּפֹּל אֲבָרָם עַל פָּנָיו וַיְדַבֵּר אִתּוֹ אֱלֹהִים לֵאמֹר אֲנִי הִנֵּה בְרִיתִי אִתְּךָ? מִשְׁמַע שְׁעַד שְׁלֹא נִמּוּל, הָיָה נִפְלָע עַל פָּנָיו וַיְדַבֵּר עִמּוֹ. אַחֵר שְׁנִמּוּל, עָמַד בְּקִיּוּמוֹ וְלֹא פָּחַד. אֲנִי הִנֵּה בְרִיתִי אִתְּךָ, שְׁמַעְצָא אֶת עַצְמוֹ מִהוּל.

אָמַר לוֹ רַבִּי אַבָּא, אִם נֹחַ לִפְנֵי מֶר שְׁאֵמַר לִפְנֵי מֵאוֹתָם הַדְּבָרִים הַמַּעֲלִים שְׁשִׁמְעֵתִי בְּזֶה? אָמַר לוֹ, אָמַר. אָמַר לוֹ, אֲנִי פּוֹחֵד שְׁלֹא יַעֲנֶשׁוּ עַל יָדִי. אָמַר לוֹ, חֲס וְשְׁלוֹם, (תְּהִלִּים קיב) מִשְׁמוּעָה רָעָה לֹא יִירָא נֶכּוֹן לְבִי בְּטוֹחַ בֶּה'. סֵפֶר לוֹ הַמַּעֲשֶׂה, וְסִדֵּר לִפְנֵי אֶת כָּל אוֹתָם הַדְּבָרִים.

אָמַר לוֹ, וְכִי כָל הַדְּבָרִים הַמַּעֲלִים הִלְלוּ הָיוּ טְמוּנִים אֶצְלֶךָ וְלֹא אִמְרַת אוֹתָם? גּוֹזְרִנִּי עֲלֶיךָ שְׁכָל שְׁלֹשִׁים הַיָּמִים הִלְלוּ תִלְמֵד וְתַשְׁפַּח, וְלֹא כְּתוּב (מִשְׁלִי ג) אֵל תִּמְנַע טוֹב מִבְּעָלָיו בְּהִיּוֹת לֵאל יָדֶךָ לַעֲשׂוֹת? וְכֵן הָיָה. אָמַר, גּוֹזְרִנִּי שְׁבַתְוִרָה הָיוּ יִגְלוּ לְבָבְךָ [וַיִּגְלוּ בְּבָבְךָ] בֵּין הַחֲבָרִים.

חֲלָשָׁה דַּעְתּוֹ שֶׁל רַבִּי אַבָּא. יוֹם אֶחָד רָאָה אוֹתוֹ רַבִּי שְׁמַעוֹן, אָמַר לוֹ, דְּפוּס לְבָב מַצּוִי בְּפָנֶיךָ. אָמַר לוֹ, לֹא עַל שְׁלִי הוּא, אֲלֹא עַל שְׁלָהֶם! אָמַר לוֹ, חֲס וְשְׁלוֹם

דְּבִיתָאֵי אֶתְת אַחִי הָוּוֹת, וּמִית בְּלֹא בָנִין, וְנִסִּיבְנָא לָהּ, וְדָא הוּא בְּרָא קְדָמָא דְּהָוָה לִי מִנָּה וְקִרְיָנָא לִיה בִּשְׁמָא דְּאִחִי דְּאֶתְפִּטֵּר. אָמַר לִיה מִפְּאֵן וְלִהִלָּאָה קָרִי לִיה אִידִי, וְהִינֵנוּ אִידִי בֶר יַעֲקֹב. בֶּרֶךְ לוֹן רַבִּי אַבָּא וְאֶזִּיל לְאַרְחִיָּה.

בֶּר אֶתָּא סִדֵּר מַלִּין קָמִיָּה דְּרַבִּי אֶלְעָזָר, וְדַחִיל לְמִימַר לְרַבִּי שְׁמַעוֹן. יוֹמָא חַד הָוָה קָמִיָּה דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן. וְאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן מָאִי דְּכָתִיב וַיִּפֹּל אֲבָרָם עַל פָּנָיו וַיְדַבֵּר אִתּוֹ אֱלֹהִים לֵאמֹר אֲנִי הִנֵּה בְרִיתִי אִתְּךָ. מִשְׁמַע דַּעַד דְּלֹא אֶתְגָּזֵר הָוָה נָפִיל עַל אֲנָפּוּי וּמַלְלִי עָמִיָּה. בְּתֵר דְּאֶתְגָּזֵר קָאִים בְּקִיּוּמִיָּה וְלֹא דַחִיל. אֲנִי הִנֵּה בְרִיתִי אִתְּךָ דְּאֶשְׁכַּח גְּרָמִיָּה גְּזִיר.

אָמַר לִיה רַבִּי אַבָּא אִי נִיחָא קָמִיָּה דְּמֶר דְּלִימָא קָמִיָּה מֵאֲנוּן מְלִי מַעֲלִייתָא דְּשְׁמַעְנָא בְּהָאִי, אָמַר לִיה אִימָא. אָמַר לִיה דְּחִילָנָא דְּלֹא יִתְעַנְשׁוּ עַל יְדָאִי. אָמַר לִיה חֲס וְשְׁלוֹם (תְּהִלִּים קיב) מִשְׁמוּעָה רָעָה לֹא יִירָא נֶכּוֹן לְבִי בְּטוֹחַ בֵּינִי. סַח לִיה עוֹבְדָא וְסִדֵּר קָמִיָּה כָּל אֲנוּן מַלִּין.

אָמַר לִיה וְכִי כָל הַיָּ מְלִי מַעֲלִייתָא הָווּ טְמִירִין גַּבְּךָ וְלֹא אִמְרַת לְהוּ. גּוֹזְרָנָא עֲלֶךָ דְּכָל תְּלָתִין יוֹמִין אֵלִין תִּלְעִי וְתַנְשִׁי. וְלֹא כְּתִיב, (מִשְׁלִי ג) אֵל תִּמְנַע טוֹב מִבְּעָלָיו בְּהִיּוֹת לֵאל יָדֶךָ לַעֲשׂוֹת. וְכֵן הָוָה. אָמַר גּוֹזְרָנָא דְּבִאֲוִרִיתָא דָּא יִגְלוֹן לְבָבְךָ [וַיִּגְלוֹן בְּבָבְךָ] בֵּינִי חֲבָרִיָּא.

חֲלָשׁ דַּעְתִּיָּה דְּרַבִּי אַבָּא, יוֹמָא חַד חָמָא לִיה רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר לִיה טוֹפְסָרָא דְּלִבָּב בְּאֲנָפֶךָ שְׁכִיחַ. אָמַר לִיה לֹא עַל דִּידִי הוּא אֲלֹא עַל דִּידְהוּ. אָמַר לִיה חֲס וְשְׁלוֹם דְּאֶתְעַנְשׁוּ, אֲלֹא בְּגִין דְּמַלִּין

שְׁנַעֲנֵשׁוּ, אֲלֵא מִשּׁוּם שְׁדָּבְרִים
הַתְּגַלּוּ בִּינֵיהֶם כָּל כֹּף. יִגְלוּ לְבִין
הַחֲבָרִים, וְיִלְמְדוּ אוֹתָם הַדְּרָכִים,
[וּמִתְמַקְּדִים] וְיִתְכַסּוּ הַדְּבָרִים
בְּתוֹכָם, שְׁהָרִי אֵין הַדְּבָרִים
מִתְגַּלִּים אֲלֵא בִּינֵינוּ, שְׁהָרִי
הַקְדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַסְּפִים עֲמָנוּ,
וְעַל יְדִינוּ מִתְגַּלִּים הַדְּבָרִים.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כְּתוּב (ישעיה נח) אֲז
יִבְקַע כְּשֹׁחַר אוֹרֶךְ וְגו'. עֲתִיד
הַקְדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַכְרִיז עַל
בְּנָיו וְיֹאמַר, אֲז יִבְקַע כְּשֹׁחַר
אוֹרֶךְ וְאֶרְכָּתָךְ מִהֲרָה תִּצְמַח
וְהִלֵּךְ לִפְנֵיךְ צִדְקָךְ כְּבוֹד ה'
יִאֲסָפֶךָ.

פרשת וירא א"ו

רַבִּי חֲזִיָּא פְּתַח, (שיר ב) הַנְּצָנִים
נִרְאוּ בְּאֶרֶץ עַת הַזְּמִיר הַגִּיעַ וְקוֹל
הַתּוֹר נִשְׁמַע בְּאֶרְצָנוּ. הַנְּצָנִים
נִרְאוּ בְּאֶרֶץ, כְּשִׁבְרָא הַקָּב"ה אֶת
הָעוֹלָם, נָתַן בְּאֶרֶץ כָּל הַכֹּחַ
שְׂרָאוֹי לָהּ, וְהַכֹּל הָיָה בְּאֶרֶץ, וְלֹא
הוֹצִיאָה פְּרוֹת בְּעוֹלָם עַד שֶׁנִּבְרָא
אָדָם. בִּינוֹן שֶׁנִּבְרָא אָדָם, הַכֹּל
רְאוּי [ר"א לְצַח] בְּעוֹלָם, וְהָאֶרֶץ
גִּלְתָּה אֶת פְּרוֹתֶיהָ וְכִתְּחָה
שֶׁנִּפְקְדוּ בָּהּ.

כְּמוֹ זֶה הַשְּׁמַיִם לֹא נָתַנוּ כְּחוֹת
לְאֶרֶץ עַד שֶׁבָּא אָדָם. זֶהוּ שְׁכָתוּב
(בראשית ב) וְכָל שֵׁיחַ הַשָּׂדֶה טָרָם
יִהְיֶה בְּאֶרֶץ וְכָל עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה
טָרָם יִצְמַח כִּי לֹא הִמְטִיר ה'
אֱלֹהִים עַל הָאֶרֶץ וְאָדָם אֵין
לְעַבֵּד אֶת הָאֲדָמָה. נִסְתַּתְרוּ בָּהּ
כָּל אוֹתָם תּוֹלְדוֹת וְלֹא הַתְּגַלּוּ,
וְהַשְּׁמַיִם הִתְעַכְּבוּ, שְׁלֹא הִמְטִירוּ
עַל הָאֶרֶץ מִשּׁוּם שֶׁאָדָם אֵין,
שְׁלֹא נִמְצָא וְלֹא נִבְרָא, וְהַכֹּל
הִתְעַכַּב בְּגִלְלוֹ. בִּינוֹן שֶׁנִּרְאָה
אָדָם, מִיָּד הַנְּצָנִים נִרְאוּ בְּאֶרֶץ,
וְכָל הַפְּחוֹת שֶׁנִּסְתָּרוּ, הַתְּגַלּוּ
וְנִתְּנוּ בָּהּ.

עַת הַזְּמִיר הַגִּיעַ, שֶׁהַתְּמַקֵּן תְּקוּן
הַתְּשַׁבְּחוֹת לְזִמְרָא לִפְנֵי הַקָּב"ה

אֲתַגְלִיין בִּינֵיהוּ כָּל כֹּף. יִגְלוֹן בִּינֵי חֲבָרִיָּא
יִלְפוֹן אֲנוּן אֶרְחִין (ואתחבסמן) וְאֲתַפְסִיין מְלִין
בְּגוֹוִיָּהּ. דְּהָא מְלִין לֹא אֲתַגְלִיין אֲלֵא בִּינָא
דְּהָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲסִתְכִים עֲמָנָא וְעַל
יְדָנָא אֲתַגְלִיין מְלִין.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי כְּתִיב, (ישעיה נח) אֲז יִבְקַע כְּשֹׁחַר
אוֹרֶךְ וְגו'. זְמַיִן קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא
לְאֶכְרִזָּא עַל בְּנוֹי וְיִימָא, אֲז יִבְקַע כְּשֹׁחַר
אוֹרֶךְ וְאֶרְכָּתָךְ מִהֲרָה תִּצְמַח וְהִלֵּךְ לִפְנֵיךְ
צִדְקָךְ וְכְבוֹד יְיָ יִאֲסָפֶךָ, (דף צו ע"א).

פרשת וירא אליו

רַבִּי חֲזִיָּא פְּתַח (שיר השירים ב) הַנְּצָנִים נִרְאוּ
בְּאֶרֶץ עַת הַזְּמִיר הַגִּיעַ וְקוֹל הַתּוֹר
נִשְׁמַע בְּאֶרְצָנוּ. הַנְּצָנִים נִרְאוּ בְּאֶרֶץ, כִּד בְּרָא
קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲלֵמָא. יִהְיֶה בְּאֶרְעָא כָּל
חֵילָא דְּאֲתַחְזִי לָהּ. וְכֹלֵא הָוָה בְּאֶרְעָא, וְלֹא
אֲפִיקַת אֵיבִין בְּעֲלֵמָא עַד דְּאֲתַבְּרִי אָדָם, בִּינוֹן
דְּאֲתַבְּרִי אָדָם, כֹּלֵא אֲתַחְזִי (ר"א ל"ג לְמִיפָק)
בְּעֲלֵמָא, וְאֶרְעָא גִּלְיָאֵת אֵיבְהָא וְחֵילָהָא
דְּאֲתַפְקְדוּ בָּהּ.

בְּגוֹזָנָא דָּא שְׁמַיִם לֹא יִהְיוּ חֵילִין לְאֶרְעָא עַד
דְּאֲתָא אָדָם. הָדָא הוּא דְּכְתִיב, (בראשית

ב) וְכָל שֵׁיחַ הַשָּׂדֶה טָרָם יִהְיֶה בְּאֶרֶץ וְכָל עֵשֶׂב
הַשָּׂדֶה טָרָם יִצְמַח כִּי לֹא הִמְטִיר יְיָ אֱלֹהִים
עַל הָאֶרֶץ וְאָדָם אֵין לְעַבֵּד אֶת הָאֲדָמָה.
אֲטַמְרוּ כָּל אֲנוּן תּוֹלְדִין וְלֹא אֲתַגְלִיוֹן, וְשִׁמְיָא
אֲתַעַכְבוּ דְּלֹא אֲמַטִּירוּ עַל אֶרְעָא, בְּגִין דְּאָדָם
אֵין, דְּלֹא אֲשַׁתְּכַח וְלֹא אֲתַבְּרִי, וְכֹלֵא אֲתַעַכַּב
בְּגִינִיָּה, בִּינוֹן דְּאֲתַחְזִי אָדָם, מִיָּד הַנְּצָנִים נִרְאוּ
בְּאֶרֶץ וְכָל חֵילִין דְּאֲתַטְמְרוּ אֲתַגְלִיָּא
וְאֲתַיְהִיבוּ בָּהּ.

עַת הַזְּמִיר הַגִּיעַ, דְּאֲתַתְּמַקֵּן תְּקוּנָא דְּתוֹשְׁבֵיחָן
לְזִמְרָא קַמִּי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַה דְּלֹא

אֲשֶׁתְּכָח עַד לֹא אֶתְבָּרִי אָדָם. וְקוֹל הַתּוֹרָה
נִשְׁמָע בְּאַרְצָנוּ. דְּהָא (ר"א דא) (ר"א ל"ג בל) מְלָה
דְּקִדְּשָׁא בְּרִיךְ הוּא (ר"א ל"ג דְּעֵבֶד) דִּלָּא (דף צו ע"ב)
אֲשֶׁתְּכָח בְּעִלְמָא עַד דְּאֶתְבָּרִי אָדָם. פִּיּוֹן
דְּאֲשֶׁתְּכָח אָדָם כּוֹלָא אֲשֶׁתְּכָח.

בְּתַר דְּחֻטָּא, כּוֹלָא אֶסְתֵּלַק מִעִלְמָא
וְאֶתְלַטֵּיָא אֶרְעָא. הָדָא הוּא דְכִתְיָב,
(בראשית ג) אֲרוּרָה הָאֲדָמָה בְּעִבּוּרָךְ וְגו'. וְכִתְיָב
כִּי תַעֲבֹד אֶת הָאֲדָמָה לֹא תִסֵּף תֵּת כְּחֶה לָךְ
וְגו'. וְכִתְיָב וְקוּץ וְדִרְדֵּר תַּצְמִיחַ לָךְ.

אֶתָּא נַח וְתַקֵּן קַרְדּוּמִין וּפְצִירִי בְּעִלְמָא.
וְלִבְתַּר וַיִּשֶׁת מִן הַיֵּין וַיִּשְׁכַּר וַיִּתְּגַל
בְּתוֹךְ אֶהְלָה. אֶתּוּ בְּנֵי עִלְמָא וְחִבּוּ קַמִּיה
דְּקוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְאֶסְתֵּלְקוּ חִילִין דְּאַרְעָא
(דעלמא) כְּמִלְקִדְמִין, וְהוּוּ קִיִּימִי עַד דְּאֶתָּא
אֲבָרְהָם.

בִּיּוֹן דְּאֶתָּא אֲבָרְהָם (לעלמא) מִיד הַנִּצְנִים נִרְאוּ
בְּאַרְץ, אֶתְתַּקְנוּ וְאֶתְגַּלוּ כָּל חִילִין
בְּאַרְעָא. עֵת הַזְמִיר הִגִּיעַ. בְּשַׁעֲתָא דְאַמֵּר
לִיה קִדְּשָׁא בְּרִיךְ הוּא דִּיתְגַּזֵּר, פִּיּוֹן דְּמֻטָּא
הֵהוּא זְמַנָּא דְבִרְיָת אֲשֶׁתְּכָח בִּיה בְּאַבְרָהָם
וְאֶתְגַּזֵּר. כְּדִין אֶתְקִיִּים בִּיה כָּל הָאִי קָרָא,
וְאֶתְקִיִּים עִלְמָא, וּמְלָה דְּקִדְּשָׁא בְּרִיךְ הוּא
הָוָה בְּאַתְגַּלְיָא בִּיה הָדָא הוּא דְכִתְיָב וַיֵּרָא
אֵלָיו יי'.

רַבִּי אֶלְעָזָר פֶּתַח הָאִי קָרָא (בשעתא) כְּתַר
דְּאַתְגַּזֵּר אֲבָרְהָם. דְּעַד לֹא אֶתְגַּזֵּר לֹא
הָוָה מְלִיל עַמִּיה אֶלָּא מִגּוּ דְּרִגָּא תַתָּא,
וְדִרְגִין עֲלָאִין לֹא הָווּ קִיִּימִי עַל הֵהִיא דְּרִגָּא.
פִּיּוֹן דְּאַתְגַּזֵּר מִיד הַנִּצְנִים נִרְאוּ בְּאַרְץ אֵלִין
דְּרִגִין תַּתָּאִין דְּאַפִּיקַת וְאַתְקִינַת הָאִי דְּרִגָּא
תַתָּא. עֵת הַזְמִיר הִגִּיעַ אֵלִין עֲנַפּוּי דְּעֶרְלָה.

וְקוֹל הַתּוֹרָה נִשְׁמָע בְּאַרְצָנוּ. דָּא קוֹל דְּנַפְיָק מִגּוּ (דף צח ע"א) הֵהוּא פְּנִימָא

מִה שְׁלֹא נִמְצָא עַד שְׁלֹא נִבְרָא
אָדָם. וְקוֹל הַתּוֹרָה נִשְׁמָע בְּאַרְצָנוּ,
שְׁהִרִי (וזה) (כל) דְּכֹר שֶׁל הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא (ר"א שְׁעִשָּׁה) הַקֶּבֶ"ה שְׁלֹא
נִמְצָא בְּעוֹלָם עַד שֶׁנִּבְרָא אָדָם.
פִּיּוֹן שֶׁנִּמְצָא אָדָם, הַכֹּל נִמְצָא.

אַחֵר שְׁחֻטָּא, הַכֹּל הִסְתַּלַּק
מִהָעוֹלָם וְהִתְקַלְלָה הָאָרֶץ. זֶהוּ
שְׁכִתּוּב (בראשית א) אֲרוּרָה הָאֲדָמָה
בְּעִבּוּרָךְ וְגו', וְכִתּוּב כִּי תַעֲבֹד אֶת
הָאֲדָמָה לֹא תִסֵּף תֵּת כְּחֶה לָךְ וְגו',
וְכִתּוּב וְקוּץ וְדִרְדֵּר תַּצְמִיחַ לָךְ.

כָּא נַח וְתַקֵּן קַרְדּוּמִים וּפְצִירוֹת
בְּעוֹלָם. אַחֵר כֶּף, וַיִּשֶׁת מִן הַיֵּין
וַיִּשְׁכַּר וַיִּתְּגַל בְּתוֹךְ אֶהְלָה. כָּאוּ
בְּנֵי הָעוֹלָם וְחֻטְאוֹ לִפְנֵי הַקֶּבֶ"ה,
וְהִסְתַּלְקוּ צְבָאוֹת הָאָרֶץ [שֶׁל הָעוֹלָם]
כְּמִקְדָּם, וְהָיוּ עוֹמְדִים עַד שֶׁבָּא
אַבְרָהָם.

בִּיּוֹן שֶׁבָּא אַבְרָהָם [לְעוֹלָם], מִיד
הַנִּצְנִים נִרְאוּ בְּאַרְץ, הִתְתַּקְּנוּ
וְהִתְגַּלוּ כָּל הַצְּבָאוֹת בְּאַרְץ. עֵת
הַזְמִיר הִגִּיעַ, בְּשַׁעֲתָא שֶׁאַמֵּר לוֹ
הַקֶּבֶ"ה לְמוֹל. פִּיּוֹן שֶׁהִגִּיעַ אוֹתוֹ
הַזְמַן שֶׁבִּרְיָת נִמְצְאָה בּוֹ בְּאַבְרָהָם
וְנִמּוֹל, אִזְ הַתְּקִיִּים בּוֹ כָּל הַפְּסוּק
הַזֶּה, וְהַתְּקִיִּים הָעוֹלָם, וְדִכְּר
הַקֶּבֶ"ה הִזְה בְּהִתְגַּלוּת בּוֹ. זֶהוּ
שְׁכִתּוּב וַיֵּרָא אֵלָיו ה'.

רַבִּי אֶלְעָזָר פֶּתַח הַפְּסוּק הַזֶּה
[בְּשַׁעֲתָא] אַחֵר שֶׁנִּמּוֹל אַבְרָהָם. שְׁעַד
שֶׁלֹּא נִמּוֹל, לֹא דִכְּר עִמּוֹ אֶלָּא
מִתּוֹךְ דְּרִגָּה תַתָּאֵנָה, וְהִתְדַּרְגּוּת
הָעֲלִיּוֹנוֹת לֹא הָיוּ קִיִּימוֹת עַל אוֹתָהּ
הַדְּרִגָּה. פִּיּוֹן שֶׁנִּמּוֹל, מִיד הַנִּצְנִים
נִרְאוּ בְּאַרְץ. אֵלוֹ הַדְּרִגּוֹת
הַתַּתָּאֵנוֹת שֶׁהוֹצִיאָה וְהִתְקִינָה
הַדְּרִגָּה הַתַּתָּאֵנָה הַזֹּאת. עֵת הַזְמִיר
הִגִּיעַ - אֵלוֹ עֲנַפֵּי הָעֶרְלָה. וְקוֹל
הַתּוֹרָה נִשְׁמָע בְּאַרְצָנוּ - זֶהוּ קוֹל
שִׁיּוּצָא מִתּוֹךְ אוֹתוֹ פְּנִימִי שֶׁל
הַכֹּל, וְאוֹתוֹ קוֹל נִשְׁמָע, וְזֶה קוֹל

וְקוֹל הַתּוֹרָה נִשְׁמָע בְּאַרְצָנוּ. דָּא קוֹל דְּנַפְיָק מִגּוּ (דף צח ע"א) הֵהוּא פְּנִימָא

דכלא ויהוה קול נשמע ודא קול דגזר מלה
למללא ועביד לה שלימו.

תא חזי, דעד לא אתגזר אברהם לא הוה
עליה אלא האי דרגא פדאמרן, פיון
(לכתר) דאתגזר מה כתיב וירא אליו יי. למאן,
דהא לא כתיב וירא יי אל אברהם. דאי לאברהם
מאי שבחא הכא יתיר מבקדמיתא עד לא
אתגזר דכתיב וירא יי אל אברהם. אלא רזא
סתמא איהו, וירא אליו יי. להוה דרגא
דמליל עמיה, מה דלא הוה מקדמת דנא עד
דלא אתגזר. דהשתא אתגלי קול ואתחבר
בדבור כד מליל עמיה. והוא יושב פתח
האהל. והוא ולא גלי מאן. אלא הכא גלי
חכמתא דכלהו דרגין שרו על האי דרגא
תתאה בטר דאתגזר אברהם.

תא חזי, וירא אליו יי. דא הוא רזא דקול
דאשתמע דאתחבר בדבור ואתגלי ביה.
והו"א יושב פתח האהל, דא עלמא עלאה
דקאים לאנהרא עליה. פחום היום. דהא
אתנהיר ימינא דרגא דאברהם אתדבק ביה.
דבר אחר פחום היום בשעתא דאתקריב
דרגא לדרגא בתיאובתא דא לקבל דא.
וירא אליו. אמר רבי אבא עד לא אתגזר
אברהם הוה אטים. פיון דאתגזר
אתגלי כלא ושרא עליה שכינתא בשלימו
פדקא יאות. תא חזי והוא יושב פתח האהל.
והוא. דא עלמא עלאה דשרי על האי עלמא
תתאה. אימתי פחום היום בזמנא דתיאובתא
דחד צדיק למשרי ביה.

מיד וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים
נצבים עליו. מאן אנון שלשה אנשים.
אלין אברהם יצחק ויעקב דקיימי עליה דהאי
דרגא, ומפנייהו (דף צט ע"א) גניק (יסודא דעלמא)

שגזר דבר לדבר ועושה לה
שלמות.

בא ראה שער שלא נמול
אברהם לא היתה עליו אלא
הדרגה הזו כפי שאמרנו. פיון
(אחר) שנמול מה כתוב? וירא
אליו ה'. למי? שהרי לא כתוב
וירא ה' אל אברהם? שאם לאברהם
אז מה השבח כאן יותר
מבהתחלה עד שלא נמול
שכתוב וירא ה' אל אברהם? אלא
סוד נסתר הוא. וירא אליו ה' -
לאותה דרגה שדברה עמו, מה
שלא היה מקדם לזה עד שלא
נמול. שפעת התגלה הקול
והתחבר בדבור כשדבר עמו.
והוא יושב פתח האהל. והוא -
ולא גלה מי. אלא כאן גלה את
החכמה שכל הדרגות שריות
על הדרגה התחתונה הזו אחר
שנמול אברהם.

בא ראה, וירא אליו ה' - זהו
הסוד שקול שנשמע שהתחבר
בדבור ומתגלה בו. והו"א יושב
פתח האהל - זהו העולם העליון
שעמד להאיר עליו. פחום היום,
שהרי הואר הימין, הדרגה
שאברהם נדבק בו. דבר אחר
פחום היום - בשעה שמתקרבת
דרגה לדרגה בתשוקה של זה
פגוד זה.

וירא אליו. אמר רבי אבא, עד
שלא נמול אברהם, היה אטום.
פיון שנמול, הכל התגלה,
ושרתה עליו שכינה בשלמות
כראוי. בא ראה, והוא יושב פתח
האהל. והוא - זהו העולם
העליון ששורה על עולם
התחתון הזה. אימתי? פחום
היום, בזמן שתשוקתו של צדיק
אחד לשרות בו.

מיד - וישא עיניו וירא והנה
שלשה אנשים נצבים עליו. מי
הם שלשה אנשים? אלו אברהם

יִצְחָק וַיַּעֲקֹב, שְׁעוֹמְדִים עַל הַדְּרָגָה הַזֹּאת, וּמִקֵּם הִיא יוֹנֶקֶת [יסוד העולם] וְנִזְוִינִית. וְאֵז - וַיֵּרָא וַיֵּרֶץ לְקִרְיָתָם. שְׁתִּשְׁוֹקֶת הַדְּרָגָה הַתַּחְתּוֹנָה הַזֹּאת לְהַתְחַבֵּר בָּהֶם וּחְדוּתָהּ לְהַמְשִׁיךְ אַחֲרֵיהֶם. וַיִּשְׁתַּחֲוּ אַרְצָה, לְהַתְקִין לָהֶם כֶּסֶף.

בֹּא רֵאָה, הַקִּבְ"ה עֹשֶׂה אֵת דְּוֹד הַמֶּלֶךְ עֲמוּד אֶחָד מֵהַכֶּסֶף הָעֲלִיּוֹן כְּמוֹ הָאֲבוֹת. וְאֵף עַל גִּבְּ שְׁהוּא כֶּסֶף אֱלִיָּהֶם, אֲכָל בְּזִמָּן שְׁמַתְחַבֵּר בָּהֶם הוּא עֲמוּד אֶחָד לְהַתְתַּקֵּן בְּכֶסֶף הָעֲלִיּוֹן, וּלְכַף נִטֵּל אֵת הַמַּלְכוּת בְּחִבְרוֹן דְּוֹד הַמֶּלֶךְ שָׁבַע שָׁנִים לְהַתְחַבֵּר בָּהֶם,

וְהָרִי נֶאֱמַר.

תּוֹסֶפֶת

וַיֵּרָא אֵלָיו ה' בְּאֵלֵי מִמְּרָא. לָמָּה בְּאֵלֵי מִמְּרָא וְלֹא בְּמִקּוֹם אַחֵר? אֵלֹא מִשּׁוּם שְׁנֵתָן לוֹ עֲצָה עַל בְּרִית הַמִּלָּה שְׁלוֹ. בְּשַׁעֲה שְׁאִמֵּר הַקִּבְ"ה לְאַבְרָהָם לְהַמּוֹל, הִלָּךְ אַבְרָהָם לְהַמְלִיךְ עִם חֲבֵרָיו. אָמַר לוֹ עֲנֵר: אֵתָה בֶּן תִּשְׁעִים שָׁנָה, וְאַתָּה מַעֲיֵק לְעֶצְמְךָ?

אָמַר לוֹ מִמְּרָא: הַזְכַּרְתָּ אֵת הַיּוֹם שֶׁזָּרְקוּ אוֹתָךְ הַכְּשָׁדִים לְתוֹךְ כִּבְשֵׁן הָאֵשׁ, וְאוֹתוֹ רָעַב שְׁעֵבֶר עַל הָעוֹלָם, שְׁכָתוֹב (בְּרֵאשִׁית יב) וַיְהִי רָעַב בְּאֶרֶץ וַיֵּרֶד אַבְרָם מִצְרֵימָה, וְאוֹתָם מַלְכִּים שָׂרְדָּפוּ אַחֲרֵיהֶם וְהִכּוּ אוֹתָם, וְהַקִּבְ"ה הִצִּיל אוֹתָךְ מִהַפֵּל וְלֹא יָכַל אִישׁ לַעֲשׂוֹת לָךְ רָע? קוּם וַעֲשֵׂה אֵת מִצְוַת רַבּוֹנְךָ! אָמַר לוֹ הַקִּבְ"ה: מִמְּרָא, אֵתָה נִתַּף לוֹ עֲצָה לְהַמּוֹל, חֲיִיד אֵינִי מִתְּגַלֶּה עֲלָיו אֵלֹא בְּפִלְטְרִין שְׁלֶךְ. וְזֶהוּ שְׁכָתוֹב בְּאֵלֵי מִמְּרָא. (עַד כָּאן

הַתּוֹסֶפֶת).

וְאַתָּה. פְּדִין וַיֵּרָא וַיֵּרֶץ לְקִרְיָתָם. דְּתִיאֻבְתָּא דְּהָאִי דְּרָגָא תַּתָּא לְאַתְחַבְרָא בְּהוּ וְחִדּוּתָא דִּילָהּ לְאַתְמַשְׁכָּא אַבְתְּרִיָּהּ. וַיִּשְׁתַּחֲוּ אַרְצָה, לְאַתְתַּקְנָא כְּרִסְיָא לְגַבִּיָּהּ.

הָא חֲזִי, עֲבִד קִדְשָׁא בְּרִיד הוּא לְדוֹד מִלְכָּא חַד סְמִכָּא מִכְּרִסְיָא עֲלָאָה בְּאַבְהֵן. וְאֵף עַל גִּבְּ דְּאִיָּהּ כְּרִסְיָא לְגַבִּיָּהּ. אֲכָל בְּזִמָּנָא דְּאַתְחַבְרָא בְּהוּ אִיָּהּ חַד סְמִכָּא לְאַתְתַּקְנָא בְּכְרִסְיָא עֲלָאָה. וּבְגִין כֶּף נִטֵּל מִלְכוּתָא בְּחִבְרוֹן דְּוֹד מִלְכָּא שָׁבַע שָׁנִין לְאַתְחַבְרָא בְּהוּ. וְהָא אֲתַמֵּר.

תּוֹסֶפֶת

וַיֵּרָא אֵלָיו יי בְּאֵלֹנֵי מִמְּרָא. אֲמַאי בְּאֵלֹנֵי מִמְּרָא, וְלֹא בְּאַתְר אַחֲרָא. אֵלֹא בְּגִין דִּיהִיב לִיה עֵיטָא עַל גְּזִירוֹ דְּקִיָּמָא דִּילִיה. בְּשַׁעֲתָא דְּאִמֵּר קִדְשָׁא בְּרִיד הוּא לְאַבְרָהָם לְמַגְזֵר אֲזַל אַבְרָהָם לְמֶלֶךְ עִם חֲבֵרָיו, אָמַר לִיה עֲנֵר אֲנִתָּ בֶּן תִּשְׁעִין שָׁנִין וְאַתָּה מַעֲיֵק גְּרַמְךָ.

אָמַר לִיה מִמְּרָא דְּכַרְתָּ יוֹמָא דְּרַמּוֹ לָךְ בְּשַׁדָּאִי בְּאַתּוֹן דְּנִוְרָא. וְהָהוּא כְּפָנָא דְּעֵבֶר עַל עֲלָמָא דְּכְתִיב, (בְּרֵאשִׁית יב) וַיְהִי רָעַב בְּאֶרֶץ וַיֵּרֶד אַבְרָם מִצְרֵימָה. וְאַנּוֹן מַלְכִּין דִּרְדָּפוּ בְּתִרְיָהּ וּמַחֲתִית יְתָהוֹן וְקִדְשָׁא בְּרִיד הוּא שְׁזַבִּינָךְ מִכְּלָא וְלֹא יָכִיל בַּר נֶשׁ לְמַעַבְדַּ לָּךְ בִּישׁ. קוּם עֲבִיד פְּקוּדָא דְּמֶרְךָ. אָמַר לִיה קִדְשָׁא בְּרִיד הוּא, מִמְּרָא אֲנִתָּ יְהִבְתָּ לִיה עֵיטָא לְמַגְזֵר, חֲיִיד לִית אָנָּא מִתְּגַלִּי עֲלִיה אֵלֹא בְּפִלְטְרִין דִּילָךְ, הִדָּא הוּא דְּכְתִיב בְּאֵלֹנֵי מִמְּרָא (עַד כָּאן הַתּוֹסֶפֶת):

מִדְּרַשׁ הַנֶּעֱלָם

רַבָּנָן פְּתַחֲנִי בְּהָאִי קִרָּא (שִׁיר הַשִּׁירִים א) לְרִיחַ שְׁמִנִּיד טוֹבִים שְׁמֵן תּוֹרֵק שְׁמֵךְ וְגו'. תָּנוּ רַבָּנָן הָאִי נִשְׁמַתָּא דְּבַר אֵינֶשׁ בְּשַׁעֲתָא דְּסִלְקָא מֵאַרְעָא לְרִקִּיעָא וְקִיָּמָא בְּהָהוּא וַיְהִירָא עֲלָאָה דְּאִמְרוֹן, קִדְשָׁא בְּרִיד הוּא מִבְּקָר לָהּ.

מִדְּרַשׁ הַנֶּעֱלָם רַבּוֹתֵינוּ פְּתַחוּ בְּפִסּוּק הַזֶּה, (שִׁיר א) לְרִיחַ שְׁמִנִּיד טוֹבִים שְׁמֵן תּוֹרֵק שְׁמֵךְ וְגו'. שְׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ, נִשְׁמָה זֹאת שֶׁל בֶּן הָאָדָם, בְּשַׁעֲה שְׁעוּלָה מֵהָאֶרֶץ לְרִקִּיעַ וְעוֹמֶדֶת בְּאוֹתוֹ זֶהר עֲלִיּוֹן שְׁאִמְרָנִי, הַקִּבְ"ה מִבְּקָר אוֹתָהּ.

תא שָׁמַע אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי כָּל נִשְׁמָתָא
דְּצַדִּיקָיָא כִּיּוֹן דְּקִיָּמָא בְּאַתְר שְׂכִינְתָּא יִקְרָא דְחִזְיָא
לְמִיתָב, קִדָּשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָרִי לְאַבְהֶתָּא, וְאָמַר לֹון וִילוּ
וּבִקְרוּ לְפָלְגִינָא צַדִּיקָא דְאַתָּא, וְאַקְדִּימוּ לִיה שְׁלָמָא מִן
שָׁמַי. וְאַנּוּן אֲמַרִין, מֵאֲרִי עֲלָמָא, לֹא אֲתַחֲזִי לְאַבָּא
לְמִיזֵל לְמַחְמִי לְבָרָא, בָּרָא אֲתַחֲזִי לְמִיחְמִי וּלְמַחֲזִי
וּלְמַתְבַּע לְאַבּוּי.

וְהוּא קָרִי לְיַעֲקֹב וְאָמַר לִיה אֲנִתְ דְּהוּה לָךְ צַעֲרָא דְבִנִין
זִיל וְקָבִיל (אוּלְפִינָה) פָּנִי דְּפָלְגִינָא צַדִּיקָא דְאַתָּא
הָכָא, וְאַנָּא אֵיזִיל עִמָּךְ. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (תְּהִלִּים כד)
מִבְּקָשִׁי פָּנֶיךָ יַעֲקֹב סֵלָה. מִבְּקָשׁ לֹא נֹאמַר אֲלֵא מִבְּקָשִׁי.
אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא מִרִּישֵׁיה דִּקְרָא מִשְׁמַע דְּכְתִיב זֶה דֹּדִי
דּוֹרְשִׁיו וְגו'.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא (נ"א עֲקִיבָא) יַעֲקֹב אָבִינוּ
הוּא כְּסָא הַכְּבוֹד, וְכֵן תָּנָא דְבִי אֱלִיהוּ יַעֲקֹב
אָבִינוּ הוּא כְּסָא בְּפָנֵי עֲצָמוֹ, דְּכְתִיב, (וִיקְרָא כו) וְזָכַרְתִּי אֶת
בְּרִיתִי יַעֲקֹב, בְּרִית כְּרֵת קִדָּשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיַעֲקֹב לְבָדוֹ
יֹתֵר מִכָּל אֲבוֹתָיו דְּעָבִיד לִיה כְּסָא הַכְּבוֹד. בַּר מִן
קִדְמָאָה:

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הָוָה יְתִיב וְהָוָה לְעִי בְּאוֹרֵייתָא. אֲתָא לְגַבִּיָּה
רַבִּי עֲקִיבָא אָמַר לִיה בְּמֵאִי קָא עָסִיק מַר. אָמַר לִיה
בְּהֵאִי קָרָא דְכְּתִיב, (שְׁמוּאֵל א ב) וְכָסָא כְּבוֹד יִנְחִילִם. מַהוּ
כְּסָא כְּבוֹד יִנְחִילִם. זֶה יַעֲקֹב אָבִינוּ דְּעָבִיד לִיה כְּרֵסִי יִקְרָא
בְּלַחֲדוּדֵי לְקַבְּלָא אוּלְפָן נִשְׁמָתָא דְּצַדִּיקָנָא. וְקוּדָשָׁא
בְּרִיךְ הוּא אֵזִיל עֲמִיה בְּכָל רִישׁ יְרַחָא וִירַחָא. וְכַד חָמִי
נִשְׁמָתָא יִקְרָא אֶסְפֵּקְלָרִיָּא שְׂכִינְתָּא דְּמֵאֲרִיָּה, מְכַרְכַּת
וְסֻגִּית חָמִי קִדָּשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (תְּהִלִּים
קד) בָּרְכִי נַפְשִׁי וְגו'.

אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא קִדָּשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָאִים עֲלוּהִי.
וְנִשְׁמָתָא פָּתַח וְאָמַר יְיָ אֱלֹהֵי גְדֻלָּתָא מְאֹד וְגו' כָּל

בְּאֵת תְּשַׁמַּע, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בַּר
יוֹחָאי, כָּל נִשְׁמָת הַצַּדִּיקִים, כִּיּוֹן
שְׁעוּמָדָת בְּמָקוֹם שְׂכִינַת הַכְּבוֹד,
שְׂרָאוּיָה לְשַׁכְתָּ, הַקָּב"ה קוֹרָא
לְאַבּוֹת וְאָמַר לָהֶם: לְכוּ וּבִקְרוּ
אֶת פְּלוּנֵי הַצַּדִּיק שְׂבָא, וְהַקְדִּימוּ
לוֹ שְׁלוֹם מִשְׁמַי. וְהֵם אוֹמְרִים:
רַבּוֹן הָעוֹלָם, לֹא רָאוּי לְאַבָּא
לְלַכְתָּ לְרֵאוֹת אֶת הַבֶּן. הַבֶּן רָאוּי
לְרֵאוֹת וּלְהֵרָאוֹת וּלְדַרְשָׁא אֶת
אָבִיו.

וְהוּא קוֹרָא לְיַעֲקֹב וְאָמַר לוֹ:
אֲתָה שְׁהִיָּה לָךְ צַעֲרָא בְּנִים, לָךְ
וְקָבִיל [לְמִדּוֹ] פָּנֵי פְלוּנֵי הַצַּדִּיק
שְׂבָא לְכָאן, וְאַנִּי אֲלָךְ עִמָּךְ. זֶהוּ
שְׁכָתוֹב (תְּהִלִּים כד) מִבְּקָשִׁי פָּנֶיךָ
יַעֲקֹב סֵלָה. לֹא נֹאמַר מִבְּקָשׁ,
אֲלֵא מִבְּקָשִׁי. אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא,
מֵרֵאשׁ הַפְּסוּק מִשְׁמַע, שְׁכָתוֹב
זֶה דּוֹר דּוֹרְשִׁיו וְגו'.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא
(נ"א עֲקִיבָא), יַעֲקֹב אָבִינוּ הוּא כְּסָא
הַכְּבוֹד. וְכֵן תָּנָא דְבִי אֱלִיהוּ,
יַעֲקֹב אָבִינוּ הוּא כְּסָא בְּפָנֵי
עֲצָמוֹ, שְׁכָתוֹב (וִיקְרָא כו) וְזָכַרְתִּי
אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב. בְּרִית כְּרֵת
הַקָּב"ה לְיַעֲקֹב לְבָדוֹ יֹתֵר מִכָּל
אֲבוֹתָיו, שְׁעָשָׂה לוֹ כְּסָא הַכְּבוֹד,
פָּרַט מִן הָרָאוֹן.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הִיָּה יוֹשֵׁב וְהִיָּה
עוֹסֵק בְּתוֹרָה. בָּא אֵלָיו רַבִּי
עֲקִיבָא וְאָמַר לוֹ, בְּמָה מַר עוֹסֵק?
אָמַר לוֹ, בַּפְּסוּק הַזֶּה שְׁכָתוֹב
(שְׁמוּאֵל א-ב) וְכָסָא כְּבוֹד יִנְחִילִם.
מַהוּ כְּסָא כְּבוֹד יִנְחִילִם? זֶה יַעֲקֹב
אָבִינוּ שְׁעָשָׂה לוֹ כְּסָא כְּבוֹד לְבָדוֹ
לְקַבֵּל תּוֹרָה בְּעַד נִשְׁמַת הַצַּדִּיק,
וְהַקָּב"ה הוֹלִיךְ עִמּוֹ בְּכָל רֵאשׁ
חֹדֶשׁ וְחֹדֶשׁ, וּבְשִׁרְוָאָה הַנִּשְׁמָה
אֶת כְּבוֹד הָאֶסְפֵּקְלָרִיָּה שֶׁל

שְׂכִינַת רַבּוֹנוֹ, מְכַרְכַּת וּמִשְׁתַּחֲוִיָּה לְפָנֵי הַקָּב"ה. וְזֶהוּ שְׁכָתוֹב (תְּהִלִּים קד) בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת ה'.

אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, הַקָּב"ה עוֹמֵד עָלָיו, וְהַנִּשְׁמָה פּוֹתַחַת וְאוֹמְרַת: ה' אֱלֹהֵי גְדֻלָּתָא מְאֹד וְגו' כָּל
הַפְּרָשָׁה, עַד הִסִּיּוֹם שְׁאוֹמֵר יִתְמוֹ חֲטָאִים וְגו'. וְעוֹד אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, וְלֹא זֶה בְּלָכַד, אֲלֵא מִשְׁבַּחַת

אותו על הגוף שִנְשָׁאָר בְּעוֹלָם
הַזֶּה, וְאָמַר (שם קג) בְּרָכִי נַפְשִׁי
אֶת ה' וְכָל קֶרְבִּי וְגו'.

וְהַקֶּב"ה הוֹלֵךְ מִנֵּין לָנוּ זֶה?
מֵהַפְסוּק הַזֶּה שִׁכְתוּב וַיֵּרָא אֵלָיו
ה' בְּאֵלָנִי מִמְּרָא. זֶה יַעֲקֹב. מֶה
זֶה מִמְּרָא? מִשּׁוּם שִׁירֵשׁ מֵאֲתָיִם
עוֹלָמוֹת מַעֲדָן, וְהוּא כְּסֵא. אָמַר
רַבִּי יִצְחָק, מִמְּרָא בְּגִימְטְרִיא
מֵאֲתָיִם שְׁמוֹנִים וְאַחַת הֵיחָד.
מֵאֲתָיִם שֶׁל עֶדֶן, שִׁכְתוּב (שיר ח)
וּמֵאֲתָיִם לְנִטְרִים אֶת פְּרִיֹ, וְשְׁמוֹנִים וְאַחַת שֶׁהוּא כְּסֵא. וְלִכְּן
נִקְרָא וַיֵּרָא אֵלָיו ה' בְּאֵלָנִי
מִמְּרָא. וְעַל שֵׁם זֶה נִקְרָא מִמְּרָא.
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מֶה זֶה בְּאֵלָנִי?
רְצוֹנוֹ לִזְמַר חֲזָקוֹ, זֶהוּ שִׁכְתוּב
אֲבִיר יַעֲקֹב. וְהוּא יֹשֵׁב פֶּתַח
הָאֵהָל, זֶהוּ שִׁכְתוּב (תהלים טו) ה'
מִי יִגּוֹר בְּאֵהָלָךְ וְגו'. פָּחַם הַיּוֹם,
שִׁכְתוּב (מלאכי ג) וְזִרְחָה לְכֶם יֵרָאִי
שְׁמִי שְׁמֵשׁ צִדְקָה וּמִרְפָּא
בְּכִנְפֶיהָ.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זַפְאִי, בְּאוֹתָהּ
שָׁעָה הָלַךְ הַקֶּב"ה, וּמִשּׁוּם
שְׁשׁוּמָעִים הָאֲבוֹת, אֲבָרְהָם
יִצְחָק, שֶׁהַקֶּב"ה הוֹלֵךְ אֵלָיו,
תּוֹבָעִים מֵיַעֲקֹב לְלֶכֶת עִמָּם
וּלְהַקְדִּים לוֹ שְׁלוֹם, וְהֵם עוֹמְדִים
עָלָיו, מִמֶּה שִׁכְתוּב וַיֵּשָׂא עֵינָיו
וַיֵּרָא וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים נֹצְבִים
עָלָיו. שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים [שְׁעוּמָדִים] אֵלּוּ
הָאֲבוֹת, אֲבָרְהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב,
שְׁעוּמָדִים עָלָיו וְרָאוּ מַעֲשִׂים
טוֹבִים [שְׁעִשָׁה] שְׁעוֹשִׂים. וַיֵּרָא
וַיֵּרָץ לִקְרֹאתָם מִפֶּתַח הָאֵהָל
וַיִּשְׁתַּחוּ אֶרְצָה, מִשּׁוּם שֶׁרָאָה
שְׁכִינַת הַכְּבוֹד עִמָּם. זֶהוּ שִׁכְתוּב
(שיר א) עַל כֵּן עֲלָמוֹת אֶהְבּוּךָ [אלו הן
הָאֲבוֹת].

דָּבָר אַחֵר וַיֵּרָא אֵלָיו ה' בְּאֵלָנִי
מִמְּרָא, רְבוּתִינוּ פֶּתַחוֹ בְּפִסּוּק הַזֶּה בְּשַׁעַת פְּטִירָתוֹ שֶׁל אָדָם. שְׁשִׁנְיוֹ, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּשַׁעַת
פְּטִירָתוֹ שֶׁל אָדָם הוּא הַדִּין הַגָּדוֹל, שֶׁהִנְשָׂמָה מִתְפַּרְדֵּת מִן הַגּוֹף. וְלֹא נִפְטָר אָדָם מִן הָעוֹלָם
עַד שְׂרֹאָה אֶת הַשְּׁכִינָה. זֶהוּ שִׁכְתוּב (שמות לג) כִּי לֹא יֵרָאִי הָאָדָם וְחִי. וּבָאִים עִם הַשְּׁכִינָה שְׁלֹשָׁה

הַפְּרָשָׁה עַד סִיּוּמָא דְקָאָמַר יִתְמּוּ חֲטָאִים וְגו'. וְעוֹד אָמַר
רַבִּי יַעֲקֹבֵא וְלֹא דָא בְּלַחֲדוּי אֵלָא מְשַׁבַּחַת לִיה עַל גּוּפָא
דְּאִשְׁתָּאָר בְּעֵלְמָא דִּין וְאָמַר (תהלים קג) בְּרָכִי נַפְשִׁי אֶת יי
וְכָל קֶרְבִּי וְגו'.

וְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲזִיל. מִנָּא לָן הָאִי. מֶהֱאִי קָרָא דְכְּתִיב
וַיֵּרָא אֵלָיו יי בְּאֵלָנִי מִמְּרָא, זֶה יַעֲקֹב. מֶהוּ
מִמְּרָא. מִשּׁוּם דְּאֲחִסִּין מֵאֲתָן עֲלָמִין מַעֲדָן וְהוּא כְּסֵא.
אָמַר רַבִּי יִצְחָק מִמְּרָא בְּגִימְטְרִיא מֵאֲתָן וְתַמְנִין וְחֵד
הָיָה, מֵאֲתָן דְּעֶדֶן דְּכְתִיב, (שיר השירים ח) וּמֵאֲתָיִם לְנִטְרִים
אֶת פְּרִיֹ, וְתַמְנִין וְחֵד דְּהוּא כְּסֵא. וּבְגִין כֵּן אֲתַקְרִי וַיֵּרָא
אֵלָיו יי בְּאֵלָנִי מִמְּרָא. וְעַל שׁוּם דָּא נִקְרָא מִמְּרָא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה מֶהוּ בְּאֵלָנִי. רְצוֹנוֹ לִזְמַר תּוֹקְפוֹי הָדָא
הוּא דְכְּתִיב, (בראשית מט) אֲבִיר יַעֲקֹב. וְהוּא יֹשֵׁב
פֶּתַח הָאֵהָל. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (תהלים טו) יי מִי יִגּוֹר
בְּאֵהָלָךְ וְגו'. פָּחַם הַיּוֹם. דְּכְתִיב, (מלאכי ג) וְזִרְחָה לְכֶם
יֵרָאִי שְׁמִי שְׁמֵשׁ צִדְקָה וּמִרְפָּא בְּכִנְפֶיהָ.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זַפְאִי בְּהֵיחָא שַׁעְתָּא אֲזִיל קִדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא, וּבְגִין דְּשְׁמַעִין אֲבָהָתָא אֲבָרְהָם וַיִּצְחָק
דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲזִיל לְגַבִּיחָה. תְּבַעִין מִן יַעֲקֹב לְמִיזֵל
עֲמָהוֹן וְלֹאֲקִדְמָא לִיה שְׁלָם וְאֲנוּן קְיִימִין עֲלוּהִי. מִמָּאִי
דְּכְתִיב וַיֵּשָׂא עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים נֹצְבִים
עָלָיו. שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים (דְּקִימִין) אֵלִין אֲבָהָתָא אֲבָרְהָם יִצְחָק
וְיַעֲקֹב דְּקִימִין עֲלוּהִי וְחִמּוֹ עוֹבְדִין טְבִין (נ"א דְּעִבְר)
דְּעִבְדִין. וַיֵּרָא וַיֵּרָץ לִקְרֹאתָם מִפֶּתַח הָאֵהָל וַיִּשְׁתַּחוּ
אֶרְצָה. מִשּׁוּם דְּחִמִּי שְׁכִינַת יִקְרָא עֲמָהוֹן הָדָא הוּא
דְּכְתִיב, (שיר השירים א) עַל כֵּן עֲלָמוֹת אֶהְבּוּךָ (אלו הן הָאֲבוֹת):
דָּבָר אַחֵר וַיֵּרָא אֵלָיו יי בְּאֵלָנִי מִמְּרָא. רַבְּנָן פֶּתַחִי בְּהֵיחָא
קָרָא בְּשַׁעַת פְּטִירָתוֹ שֶׁל אָדָם. דְּתַנִּיא אָמַר רַבִּי
יְהוּדָה בְּשַׁעַת פְּטִירָתוֹ שֶׁל אָדָם הוּא יוֹם הַדִּין הַגָּדוֹל
שֶׁהִנְשָׂמָה מִתְפַּרְדֵּת מִן הַגּוֹף. וְלֹא נִפְטָר אָדָם מִן הָעוֹלָם

עד שרואה את השכינה ה'א הוא דכתיב (שמות לג) כי לא יראה האדם וחי. ובאין עם השכינה שלשה מלאכי השרת לקבל נשמתו של צדיק. ה'א הוא דכתיב וירא אליו יי וגו'. כחום היום. זה יום הדין הבוער פתנור להפריד הנשמה מן הגוף.

וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים. המבקרים מעשיו מה שעשה, והוא מודה עליהם בפיו. וכיון שהנשמה רואה כף, יוצאת מן הגוף עד פתח בית הבליעה, ועומדת שם עד שמתודה כל מה שעשה הגוף עמה בעולם הזה. ואז נשמת הצדיק היא שמחה במעשיה ושמחה על פקדונה. דתאנא אמר רבי יצחק נשמתו של צדיק מתאווה אימתי תצא מן העולם הזה שהוא הכל, כדי להתענג בעולם הבא.

תנו רבנן כשחלה רבי אליעזר הגדול, ההוא יומא ערב שבת הוה, ואותיב לימיניה הורקנוס בריה, והוה מגלי ליה עמיקתא ומסתרתא, והוא לא הוה מקבל בדעתיה מלייא, דחשיב כמטורף בדעתיה הוה. כיון דחמא דדעתא דאבוי מתישבא עלוי, קביל מגיה מאה ותמנין ותשעה רזין עלאין.

כד מטא לאבני שיש דמתערבי במיא עלאה, בכה רבי אליעזר ופסק למימר, אמר קום התם ברי. אמר ליה אבא למה. אמר ליה חזינא דאוחית חלף מן עלמא. אמר ליה זיל ואימא לאמך דתסתלק תפלאי באתר עלאה, ובתר דאסתלק מן עלמא ואיתי הכא למחמי להון לא תבכי דאנן קריבין עלאין ולא תתאין ודעתא דבר נש לא ידע בהו.

עד דהוו יתבי, עאלו חפימי דרא למבקר ליה, אוליט להו על דלא אתו לשמשא ליה דתנינן גדולה שמושה יותר מלמודה. עד דאתא רבי עקיבא, אמר ליה עקיבא עקיבא למה לא אתית לשמשא לי (דהא אתא עתא

מלאכי השרת לקבל נשמתו של צדיק. זהו שפתיב וירא אליו ה' וגו'. כחום היום - זה יום הדין הבוער פתנור להפריד את הנשמה מן הגוף.

וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים, המבקרים מעשיו מה שעשה, והוא מודה עליהם בפיו. וכיון שהנשמה רואה כף, יוצאת מן הגוף עד פתח בית הבליעה, ועומדת שם עד שמתודה כל מה שעשה הגוף עמה בעולם הזה. ואז נשמת הצדיק היא שמחה במעשיה ושמחה על פקדונה. ששנינו, אמר רבי יצחק, נשמתו של צדיק מתאווה אימתי תצא מן העולם הזה שהוא הכל כדי להתענג בעולם הבא.

שנו רבותינו, כשחלה רבי אליעזר הגדול, אותו יום ערב שבת היה, והושיב לימינו את הורקנוס בנו, והיה מגלה לו עמקות ונסתרות, והוא לא היה מקבל דבר בדעתו שחשב שמטורף בדעתו היה. כיון שראה שדעת אביו מתישבת עליו, קבל ממנו מאה שמונים ותשע סודות עליונים.

כשהגיע לאבני שיש שמתערבים במים העליונים, בכה רבי אליעזר ופסק לומר. אמר, עמד שם בני. אמר לו, אבא, למה? אמר לו, אני רואה שאני ממחר לחלף מן העולם. אמר לו, לך ואמר לאמך שתעלה את התפלין שלי למקום עליון, ואחר שאסתלק מן העולם, ואבא לכאן כדי לראות אותם. לא תבכו, שהם קרובים עליונים ולא תחתונים, ודעת בני אדם לא משיגה אותם.

עד שהיו יושבים, נכנסו חכמי הדור לבקר אותם, וקלל אותם על שלא באו לשמש אותם, ששנינו, גדולה שמושה יותר מלמודה. עד שבא רבי עקיבא, אמר לו, עקיבא, עקיבא, למה לא באת לשמש אותי [שחרי באה העת להצורף]? אמר לו, רבי, לא היה לי פנאי. רתח ואמר, אתמה עליך

אם תמות מיתת עצמך. קלל
שמינתו תהיה קשה מכלם.
בכה רבי עקיבא ואמר לו, רבי,
תלמד אותי תורה. פתח פיו רבי
אליעזר במעשה מרובה. באה
אש והקיפה את שניהם. אמרו
חכמים, נשמע מזה שאין אנו
ראויים וכדאים לכה. יצאו לפתח
החיצון וישבו שם. היה מה
שהיה, והאש הלכה.

ולמד בבהרת עזה שלש מאות
הלכות פסוקות, ולמד אותו
מאתים וששה עשר טעמים של
פסוקי שיר השירים, והיו עיני
רבי עקיבא זולגות דמעות,
וחזרה האש כבתחלה. כשהגיע
לפסוק (שיר ב) סמכוני באשיות
רפדוני בתפוחים כי חולת אהבה
אני, לא יכל רבי עקיבא לסבל,
והרים קולו בבכיה. והרים קולו
ולא היה מדבר מיראת השכינה
שהיתה שם.

הורה לו כל עמקות וסודות
עליונים שהיו בשיר השירים,
והשביעו שבועה שלא ישתמש
בשום פסוק ממנו, כדי שהקב"ה
לא יחריב את העולם בגללו,
ולא רוצה לפגוע שהבריות
ישתמשו בו מרב הקדשה שיש
בו. אחר יצא רבי עקיבא ובכה,
ונבעו עיניו מים, והיה אומר, וי
רבי! וי רבי! שהעולם נשאר
יתום ממך. נכנסו אליו כל שאר
החכמים, ושאלו אותו, והשיב
להם.

היתה דחוקה לו [השעה] לרבי
אליעזר. הוציא שתי זרועותיו
ושם אותם על לבו. פתח ואמר,
אוי העולם, העולם העליון חוזר
להתפגס ולהגנוז מן התחתון כל
אור ומאור. אוי לכם שתי

זרועות, אוי לכם שתי תורות שיהיו נשפחים היום הזה מן העולם. שאמר רבי יצחק, כל ימי רבי
אליעזר היתה השמועה מאירה מפיו כיום שנתנה בהר סיני.

לאצקא). אמר ליה רבי לא הוה לי פנאי. ארתח אמר
אתמהה עלך אי תמות מיתת עצמך. לטייה דיהא קשה
מפלהון מיתתיה.

בכי רבי עקיבא ואמר ליה רבי אוליה לי אורייתא.
אפתח פומיה רבי אליעזר במעשה מרובה. אתא
אשא ואסחר לתרוויהון. אמרו חכמיא שמע מינה
דלית אנן חזיין וכדאין לכה, נפקו לפתחא דברא ויטיבו
תמן, הוה מה דהוה ואזל אשא.

ואוליה בבהרת עזה תלת מאה הלכות פסוקות, ואוליה
ליה מאתן ושיתסר טעמים דפסוקי דשיר
השירים. והווי עינוי דרבי עקיבא נחתין מנא. ואתחזר
אשא פקדמיתא. פד מטא להאי פסוקא (שיר השירים ב)
סמכוני באשיות רפדוני בתפוחים כי חולת אהבה אני,
לא יכל למסבל רבי עקיבא וארים קליה בבכיייתא וגעוי
ולא הוה ממלל מדחילו דשכינתא דהות תמן.

אורי ליה פל עמיקתא ורזין עלאין דהוה ביה בשיר
השירים. ואומי ליה אומא דלא לישתמש בשום
חד פסוק מגיה פי היכי דלא ליחריב עלמא, קדשא
בריה הוא בגיגיה. ולא בעי קמיה דישתמשון ביה (דף
טז ע"א) ברייתא מסגיאנות קדוששתא דאית ביה. לבתר
נפיק רבי עקיבא וגעוי ונבעין עינוי מנא, והוה אמר, ווי
רבי, ווי רבי, דאשתאר עלמא יתום מנך. עאלו כל שאר
חכמיא גביה ושאלו ליה ואתיב להון.

הוה דחיק ליה (שעתא) לרבי אליעזר, אפיק תרי זרועוי
ושנינון על לביה. פתח ואמר, אי עלמא עלמא
עלאה, חזרת לאעלא ולאגנוז מן תפאה כל נהירו
ובוצינא. ווי לכוון תרי דרעי ווי לכוון תרי תורות
דישתפחון יומא דין מן עלמא. דאמר רבי יצחק כל
יומאי דרבי אליעזר הוה נהירא שמעתא מפומיה כיומא
דאתיהיבת בטורא דסיני.

זרועות, אוי לכם שתי תורות שיהיו נשפחים היום הזה מן העולם. שאמר רבי יצחק, כל ימי רבי
אליעזר היתה השמועה מאירה מפיו כיום שנתנה בהר סיני.

אָמַר, תּוֹרָה [לְמַדְתִּי וּגְמָרָא] הַבְּנֵיתִי וְחֻקֵּמָה לְמַדְתִּי וְשִׁמּוּשׁ עֲשִׂיתִי, שְׁאֵלוֹ יִהְיֶה כָּל בְּנֵי אָנוּשׁ שֶׁל הָעוֹלָם סוֹפְרִים, לֹא יוּכְלוּ לְכַתֵּב, וְלֹא חֲסָרוּ תְלִמְדֵי מִחֻקֵּמָתִי אֲלֵא כְּמִכּוּחַל בְּעֵינַי, וְאֵנִי מְרַבּוֹתִי אֲלֵא כְּמִי שֶׁשׁוֹתָה בַּיָּם. וְלֹא הָיָה אֲלֵא לְהַחֲזִיק טוֹבָה לְרַבּוֹתָיו יוֹתֵר מִמֶּנּוּ.

וְהָיוּ שׁוֹאֲלִים מִמֶּנּוּ בְּאוֹתוֹ סִנְדֵּל שֶׁל יָבוּם, עַד שֶׁיֵּצְאָה נִשְׁמָתוֹ וְאָמַר טְהוֹר. וְלֹא הָיָה שֵׁם רַבִּי עֲקִיבָא. כְּשֶׁיֵּצְאָה הַשִּׁבְתָּ, מֵצָא אוֹתוֹ רַבִּי עֲקִיבָא שְׁמָתָה. קָרַע בְּגָדוֹ וְשָׂרַט כָּל בְּשָׂרוֹ, וְדָם יָרַד וְנִמְשָׁךְ עַל זָקְנוֹ. הָיָה צוֹחַ וּבּוֹכָה. יָצָא הַחוּצָה וְאָמַר: שָׁמַיִם שָׁמַיִם, אָמְרוּ לְשִׁמְשׁ וְלִלְבָנָה, שֶׁהָאוֹר שֶׁהָיָה מֵאִיר יוֹתֵר מֵהֶם הָרִי נִחְשָׁךְ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּשָׁעָה שֶׁנִּשְׁשַׁמְתָּ הַצַּדִּיק רוֹצֵה לְצֹאת - שְׁמַחָה, וְהַצַּדִּיק בְּטוֹחַ בְּמִיתָתוֹ כְּדִי לְקַבֵּל שְׁכָרוֹ. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב וַיֵּרָא לְקַבֵּל שְׁכָרוֹ, וְהָיָה לְקַבֵּל שְׁכָרוֹ, מֵאִיזָה מְקוֹם? מִפֶּתַח הָאֵהָל, כְּמוֹ שֶׁאֲמַרְנוּ. וַיִּשְׁתַּחֲוּ אַרְצָה - אֶל הַשְּׁכִינָה.

רַבִּי יוֹחָנָן פֶּתַח וְאָמַר, (שִׁיר ב) עַד שִׁיפּוֹת הַיּוֹם וְנָסוּ הַצִּלְלִים סָב דְּמָה לָךְ דּוּדֵי לְצָבִי אוֹ לְעַפְרָ הָאֵילִים. עַד שִׁיפּוֹת הַיּוֹם וְנָסוּ הַצִּלְלִים, זֶהוּ אֲזַהֲרָה לְאָדָם בְּעוֹדוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה שֶׁהוּא כְּהֶרֶף עֵינַי. בֹּא רֵאָה מֶה כְּתוּב, (קֹהֶלֶת ו) וְאֵלֶּיךָ חָזָה אֵלֶּיךָ שָׁנִים פְּעָמִים וְגו'. בַּיּוֹם הַמִּיתָה, כָּל מֶה שֶׁחָזָה, נִחְשָׁב כְּיוֹם אֶחָד אֲצִלּוֹ.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, נִשְׁמָתוֹ שֶׁל אָדָם מִתְּרָה בּוֹ וְאוֹמֶרֶת עַד שִׁיפּוֹת הַיּוֹם [וְנָסוּ הַצִּלְלִים], וַיִּדְמָה כְּעֵינֶיךָ כְּהֶרֶף עֵינַי בְּעוֹדֶךָ בְּעוֹלָם הַזֶּה. וְנָסוּ הַצִּלְלִים, זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (אֵיבֹב ח) כִּי צֵל יִמִּינִי עָלֵי אֶרֶץ. בְּבִקְשָׁה מִמֶּךָ, סָב דְּמָה לָךְ דּוּדֵי לְצָבִי וְגו'.

דְּבַר אַחֵר עַד שִׁיפּוֹת הַיּוֹם וְגו' - אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן פָּזִי, זֶה אֲזַהֲרָה לְאָדָם בְּעוֹדוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה

אָמַר אוֹרִיִּיתָא (סְבֵרִית וְקָרָא) גְּמָרִית וְחֻקֵּמָתָא סְבֵרִית וְשִׁמּוּשָׁא עֲבָדִית. דְּאֵלוֹ יְהוֹן כָּל בְּנֵי אֵינִישָׁא דְּעֻלְמָא סוֹפְרִים לֹא יְכַלִּין לְמַכְתֵּב וְלֹא חֲסָרֵי תְלִמְדֵי מִחֻקֵּמָתִי אֲלֵא כְּכּוּחָלָא בְּעֵינָא וְאֵנָּה מְרַבּוֹתִי אֲלֵא כְּמִאן דְּשִׁתִּי בִּימָא. וְלֹא הָוָה, אֲלֵא לְמִיתָן טִיבּוֹתָא לְרַבּוּהִי יִתִּיר מִנֵּיהּ.

וְהָיוּ שְׁאֲלִין מִנֵּיהּ בַּהֲהוּא סִנְדֵּלָא דִּיבּוּם עַד דְּנָפַק נִשְׁמָתִיהּ וְאָמַר טְהוֹר. וְלֹא הָוָה תַּמָּן רַבִּי עֲקִיבָא. כַּד נָפַק שְׁבִתָּא אֲשִׁכַּחִיהּ רַבִּי עֲקִיבָא דְּמִיתָה, בְּזַע מְאִנִּיהּ וְגִרִּיר כָּל בְּשָׂרִיהּ וְדָמָא נִחִית וְנָגִיד עַל דִּיקְנִיהּ. הָוָה צוּחַ וּבָכִי, נָפַק לְבָרָא וְאָמַר, שְׁמִיָּא שְׁמִיָּא, אָמְרוּ לְשִׁמְשָׁא וְלִסְיִהֲרָא דְּנִהֲרִיתָא דְּהוֹת נִהִיר יִתִּיר מִנְהוֹן הָא אֲתַחֲשָׁךְ. (דף צט ע"ב).

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּשָׁעָה שֶׁנִּשְׁשַׁמְתָּ הַצַּדִּיק רוֹצֵה לְצֹאת שְׁמַחָה וְהַצַּדִּיק בְּטוֹחַ בְּמִיתָתוֹ כְּדִי לְקַבֵּל שְׁכָרוֹ, הִדָּא הוּא דְּכִתְיֹב, וַיֵּרָא וַיֵּרָץ לְקִרְאָתָם. בְּשִׁמְחָה, לְקַבֵּל פְּגִיָּהֶם. מֵאִי זֶה מְקוֹם, מִפֶּתַח הָאֵהָל כְּדָקָא אֲמַרְן. וַיִּשְׁתַּחֲוּ אַרְצָה לְגַבִּי שְׁכִינָה.

רַבִּי יוֹחָנָן פֶּתַח וְאָמַר, (שִׁיר הַשִּׁירִים ב) עַד שִׁיפּוֹת הַיּוֹם וְנָסוּ הַצִּלְלִים סָב דְּמָה לָךְ דּוּדֵי לְצָבִי אוֹ לְעַפְרָ הָאֵילִים. עַד שִׁיפּוֹת הַיּוֹם וְגו'. זֶה אֲזַהֲרָה לְאָדָם בְּעוֹדוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה שֶׁהוּא כְּהֶרֶף עֵינַי. תָּא חֲזִי, מֶה כְּתִיב, (קֹהֶלֶת ו) וְאֵלֶּיךָ חָזָה אֵלֶיךָ שָׁנִים פְּעָמִים וְגו'. בַּיּוֹם הַמִּיתָה כָּל מֶה שֶׁחָזָה נִחְשָׁב כְּיוֹם אֶחָד אֲצִלּוֹ.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן נִשְׁמָתוֹ שֶׁל אָדָם מִתְּרָה בּוֹ וְאוֹמֶרֶת עַד שִׁיפּוֹת הַיּוֹם [וְנָסוּ הַצִּלְלִים], וַיִּדְמָה כְּעֵינֶיךָ כְּהֶרֶף עֵינַי בְּעוֹדֶךָ בְּעוֹלָם הַזֶּה. וְנָסוּ הַצִּלְלִים הִדָּא הוּא דְּכִתְיֹב, (אֵיבֹב ח) כִּי צֵל יִמִּינִי עָלֵי אֶרֶץ. בְּבִקְשָׁה מִמֶּךָ סָב דְּמָה לָךְ דּוּדֵי לְצָבִי וְגו'.

דְּבַר אַחֵר עַד שִׁיפּוֹת הַיּוֹם וְגו'. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן פָּזִי, שִׁיפּוֹת הַיּוֹם [וְנָסוּ הַצִּלְלִים], וַיִּדְמָה כְּעֵינֶיךָ כְּהֶרֶף עֵינַי בְּעוֹדֶךָ בְּעוֹלָם הַזֶּה. וְנָסוּ הַצִּלְלִים, זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (אֵיבֹב ח) כִּי צֵל יִמִּינִי עָלֵי אֶרֶץ. בְּבִקְשָׁה מִמֶּךָ, סָב דְּמָה לָךְ דּוּדֵי לְצָבִי וְגו'.

דְּבַר אַחֵר עַד שִׁיפּוֹת הַיּוֹם וְגו' - אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן פָּזִי, זֶה אֲזַהֲרָה לְאָדָם בְּעוֹדוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה

שהוא כְּהֶרֶף עֵין: מֵה הַצָּבִי קֵל בְּרִגְלֵיו - אִף אֶתָּה הִיָּה קֵל בַּצָּבִי או כַּעֲפֹר הָאֵילִים לַעֲשׂוֹת רִצּוֹן בּוֹרְאָךְ כְּדִי שֶׁתִּנְחַל הָעוֹלָם הַבֶּא, שֶׁהוּא הָרִי בְּשָׁמַיִם, הַנִּקְרָא הַר ה', הַר הַתְּעֻנּוּג, הַהַר הַטּוֹב. ע"כ מדרש הנעלם.

סְתָרֵי תוֹרָה

מִמְשַׁלֵּת הַמֶּלֶךְ נִרְאִית בְּשִׁלְשָׁה גִּוְנִים, גִּוֵּן אֶחָד - מֵרָאָה שְׁנִירָאָה לַעֲיֵן מִרְחוֹק, וְאֵין הָעֵין יְכוּלָה לַעֲמֹד בְּבִרְוֹר שְׂרֹאָה, מִשּׁוּם שֶׁהוּא מִרְחוֹק, עַד שֶׁנּוֹטְלֶת הָעֵין מֵרָאָה קֶטַן בְּקֻמוּץ שְׁלָה, וְעַל זֶה כְּתוּב (יִרְמִיָּה ל"א) מִרְחוֹק ה' נִרְאָה לִי.

גִּוֵּן שֵׁנִי - מֵרָאָה שֶׁל הָעֵין הַזֹּאת [נ"א שֶׁל אֶחָד] בְּסִתְרָ שְׁלָה, שְׁאֵין הַגִּוֵּן הַזֶּה נִרְאָה לַעֲיֵין, רַק בְּסִתְרָ קֶטַן, שְׁתּוּפֹס וְלֹא עוֹמֵד בְּבִרְוֹר, סוֹתֵם הָעֵין וּפּוֹתֵחַ מַעַט וְלֹקַח אוֹתוֹ הַמֶּרְאָה. וְהַגִּוֵּן הַזֶּה [נ"א הַגִּוֵּן] צָרִיךְ לִפְתּוֹרֵן לַעֲמֹד עַל מֵה שְׁלֹקֶחֶת הָעֵין, וְעַל זֶה כְּתוּב (שם א) מֵה אֶתָּה רֹאֶה.

הַגִּוֵּן הַשְּׁלִישִׁי הוּא זֶהר הָאֶסְפֶּקְלָרִיָּה הַמְּאִירָה שֶׁלֹא נִרְאָה בּוֹ כָּלֵל, חוּץ מִגִּלְגּוּל הָעֵין כְּאִשֶּׁר הוּא סְתוּם בְּסִתִּימוֹת וּמִגִּלְגּוּלִים לוֹ בְּגִלְגּוּל וְנִרְאָה בְּגִלְגּוּל הַזֶּה אֶסְפֶּקְלָרִיָּה הַמְּאִירָה. וְלֹא יְכוּל לַעֲמֹד בְּאוֹתוֹ הַגִּוֵּן, רַק שְׂרֹאָה זֶהר מְאִיר בְּסִתְרָ הָעֵין, וְעַל זֶה כְּתוּב (יחזקאל ל"ו) הִתֵּה עָלַי יָד ה', (שם ל"ג) [וְד' ה'] הִתֵּה עָלַי יָד ה' עָלִי חֲזָקָה. וְכֵלִם מִפְּרָשִׁים מִנְּבִיאֵי הָאֱמֶת, פָּרַט לְמִשָּׁה הַנֶּאֱמָן הָעֲלִיּוֹן שֶׁזָּכָה לְהִסְתַּפֵּל לְמַעַלָּה בְּמֵה שֶׁלֹא נִרְאָה כָּלֵל. עָלִיו כְּתוּב (במדבר י"ב) לֹא כֵן עֲבָדִי מִשָּׁה וְגו'.

וַיֵּרָא אֵלָיו, נִרְאֶתָּה וְנִתְגַּלְתָּה לִי הַשְּׂכִינָה תוֹךְ אוֹתָן דְּרָגוֹת שֶׁהִתְחַבְּרוּ בְּצִדּוֹ, מִיכָאֵל לְצִד יִמִּין, גַּבְרִיאֵל לְצִד שְׂמָאל, רַפָּאֵל לְפָנִים, אוּרִיאֵל לְאַחֹר, וְעַל זֶה נִגְלָתָה עָלָיו הַשְּׂכִינָה בְּאֵלוֹנִים [נ"א צִלְמִים] הַלָּלוּ שֶׁל הָעוֹלָם, כְּדִי לְהִרְאֹת לְפָנֵיהֶם בְּרִית [ד"א רָשָׁם רָשׁוֹן] הַקָּדֵשׁ שֶׁהִתָּה בְּכָל הָעוֹלָם בְּסוֹד הָאֱמוּנָה.

זוֹ אֲזִיזָה לְאָדָם בְּעוֹדוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה שֶׁהוּא כְּהֶרֶף עֵין. מֵה הַצָּבִי קֵל בְּרִגְלֵיו אִף אֶתָּה הִיָּה קֵל בַּצָּבִי או כַּעֲפֹר הָאֵילִים לַעֲשׂוֹת רִצּוֹן בּוֹרְאָךְ כְּדִי שֶׁתִּנְחַל הָעוֹלָם הַבֶּא שֶׁהוּא הָרִי בְּשָׁמַיִם הַנִּקְרָא הַר י', הַר הַתְּעֻנּוּג הַהַר הַטּוֹב. ע"כ מדרש הנעלם.

סְתָרֵי תוֹרָה

(חסר) הוֹרְמָנוּתָא דְּמִלְכָּא אֶתְחַזִּי בְּתֵלֶת גִּוְנִין, גִּוֵּן חֵד חִיזו דְּאֶתְחַזִּי לַעֲיֵנָא מִרְחִיק, וְעֵינָא לֹא יְכִיל לְקִיּוּמָא בְּבִרְוִי דְּחִזִּי בְּגִין דְּאִיהוּ מִרְחוֹק, עַד דְּנִטִּיל עֵינָא חִיזו זְעִיר בְּקֻמִּיטו דִּילִיָּה. וְעַל דָּא כְּתִיב, (יִרְמִיָּה ל"א) מִרְחוֹק י' נִרְאָה לִי.

גִּוֵּן תַּנְיִן חִיזו דְּהָאִי (נ"א דְּחָד) עֵינָא בְּסִתִּימוֹ דִּילִיָּה, דְּהָאִי גִוֵּן לֹא אֶתְחַזִּי לַעֲיֵנָא, בְּר בְּסִתִּימוֹ זְעִיר דְּנִקִּיט וְלֹא קִיּוּמָא בְּבִרְוִי, סְתִים עֵינָא וּפְתַח זְעִיר וְנִקִּיט הֵהוּא חִיזו, וְגִוֵּן דָּא (נ"א גִוֵּן וְדָא) אֶצְטְרִיךְ לִפְתּוֹרָנָא לְקִיּוּמָא עַל מֵה דְּנִקִּיט עֵינָא, וְעַל דָּא כְּתִיב, (יִרְמִיָּה א') מֵה אֶתָּה רֹאֶה.

גִּוֵּן תְּלִיתָאָה הוּא זֶהר אֶסְפֶּקְלָרִיָּה דְּלֹא אֶתְחַזִּי בִּיה כָּלֵל, בְּר בְּגִלְגּוּלָא דְּעֵינָא כִּד אִיהוּ סְתִים בְּסִתִּימוֹ וּמִגִּלְגּוּלִין לִיָּה בְּגִלְגּוּלָא וְאֶתְחַזִּי בְּהָאִי גִלְגּוּלָא אֶסְפֶּקְלָרִיָּה דְּנִהָרָא וְלֹא יְכִיל לְקִיּוּמָא בְּהֵהוּא גִוֵּן בְּר דְּחִזִּי זֶהר מִנְּהָרָא בְּסִתִּימוֹ דְּעֵינָא וְעַל דָּא כְּתִיב, (יחזקאל ל"ו) הִתֵּה עָלַי יָד י' (יחזקאל ל"ג) (נ"א וְד' י' הִתֵּה אֵלַי) וְד' י' עָלִי חֲזָקָה. וְכֵלִהוּ מִתְּפָרְשָׁן מִנְּבִיאֵי קְשׁוּט. בְּר מִשָּׁה מְהִימָנָא עֲלָאָה דְּזָכָה לְאֶסְתַּפֵּלָא לַעֲלִילָא בְּמֵה דְּלֹא אֶתְחַזִּי כָּלֵל. עָלִיָּה כְּתִיב, (במדבר י"ב) לֹא כֵן עֲבָדִי מִשָּׁה וְגו'.

וַיֵּרָא אֵלָיו אֶתְחַזִּי וְאֶתְגַּלִּי לִיָּה שְׂכִינָתָא גוֹ אֲנוּן דְּרִגִּין דְּאֶתְחַבְּרוּ בְּסִטְרוֹי, מִיכָאֵל לְסִטְר יְמִינָא. גַּבְרִיאֵל לְסִטְר שְׂמָאלָא. רַפָּאֵל לְקֻמָּא. אוּרִיאֵל לְאַחֹרָא. וְעַל דָּא אֶתְגַּלְיָא עָלִיָּה שְׂכִינָתָא בְּהִי אֲלוֹנִי (נ"א צִלְמִין) דְּעֲלָמָא, בְּגִין לְאַחֲזָאָה קַמִּיָּהוּ בְּרִית (ד"א ל"ג קַרְמָאָה רְשִׁימוֹ) קַדִּישָׁא דְּהָרָה בְּכָל עֲלָמָא בְּרָזָא דְּמִהִימָנוּתָא.

וַיֵּרָא אֵלָיו, נִרְאֶתָּה וְנִתְגַּלְתָּה לִי הַשְּׂכִינָה תוֹךְ אוֹתָן דְּרָגוֹת שֶׁהִתְחַבְּרוּ בְּצִדּוֹ, מִיכָאֵל לְצִד יִמִּין, גַּבְרִיאֵל לְצִד שְׂמָאל, רַפָּאֵל לְפָנִים, אוּרִיאֵל לְאַחֹר, וְעַל זֶה נִגְלָתָה עָלָיו הַשְּׂכִינָה בְּאֵלוֹנִים [נ"א צִלְמִים] הַלָּלוּ שֶׁל הָעוֹלָם, כְּדִי לְהִרְאֹת לְפָנֵיהֶם בְּרִית [ד"א רָשָׁם רָשׁוֹן] הַקָּדֵשׁ שֶׁהִתָּה בְּכָל הָעוֹלָם בְּסוֹד הָאֱמוּנָה.

והוא יושב פתח האהל. מאן פתח האהל. מה זה פתח האהל? זה המקום שנקרא ברית, סוד האמונה. כחם היום, זה הסוד שנדבק בו אברהם, החזק של צד הימין, הדרגה שלו. פתח האהל - סוד השער של צדק פתח האמונה, שאז נכנס בו אברהם באותו הרשם הקדוש. כחם היום - זהו צדיק, הדרגה של חבור אחד שנכנס בו מי שנמול ונרשם בו הרשם הקדוש, שהרי נתבטל מן הערלה ונכנס בקיום של שתי הדרגות הללו שהן סוד האמונה. והנה שלשה אנשים וגו' - אלו שלשה אנשים שלוחים שמתלבשים באור, ויורדים לעולם הזה [נראים] במראה של בן אדם, והשלשה הם כמו שלמעלה, משום שהקשת לא נראית אלא בשלשה גונים - לבן, אדם וירק, וכך הוא בודאי. ושלשת האנשים הללו שלשה גונים. גון לבן, גון אדם, גון ירק (רחמים). הגון הלבן זה מיכאל, שהוא צד הימין. הגון האדם זה גבריאל, הצד של השמאל. הגון הירק זה רפאל, שלשת גוני הקשת, שאין הקשת נראית אלא עמהם. ומשום כך וירא אליו, גלוי שכינה בשלשת הגונים הללו.

ואת כלם הצטרכו. אחד לרפא את המילה, וזהו רפאל, בעל הרפואות. ואחד לבשר את שרה על הבן, וזהו מיכאל, משום שהוא התמנה לימין, וכל הטובות והברכות שבגידו נמסרו מצד הימין. ואחד להפך את סדום, וזהו גבריאל שהוא

לשמאל, והוא ממנה על כל הדינים של העולם מצד (הדין) השמאל לדון ולעשות על ידי מלאך המות, שהוא בעל ההרג של בית המלך.

ובכלם עשו שליחותם, וכל אחד ואחד כראוי לו. והמלאך גבריאל בשליחותו לנשמה הקדושה,

והוא יושב פתח האהל. מאן פתח האהל. דא אתר דאקרי ברית רזא דמהימנותא. כחום היום. דא רזא דאתדבק ביה אברהם תקפא דסטרא דמינא דרגא דיליה. פתח (ד) צח ע"ב) האהל. רזא דתרעא דצדק פתחא דמהימנותא, דכדין עאל ביה אברהם בההוא רשימא קדישא. כחום היום. דא צדי"ק דרגא דחבורא חדא דעאל ביה מאן דאתגזר ואתרשים ביה רשימא קדישא, דהא אתעבר מערלה ועאל בקיומא דתרין דרגין אליו דאנון רזא דמהימנותא:

והנה שלשה אנשים וגו'. אליו תלת מלאכין שליחין דמתלבשין באוירא ונחתי להאי עלמא (ואתחזיו) בחזיו דבר נש. ותלת הוו בגוונא דלעילא, בגין דקשת לא אתחזי אלא בגוונין תלתא חוור וסומק וירוק. והכי הוא ודאי.

ואליו אנון שלשה אנשים תלתא גוונין, גוון חוור, גוון סומק, גוון ירוק. גוון חוור דא מיכאל בגין דאיהו סטרא דמינא. גוון סומק דא גבריאל סטרא דשמאלא. גוון ירוק דא רפאל, והני אנון תלת גוונין דקשת דקשת לא אתחזי אלא עמהון, ובגין כך וירא אליו, גלוי שכינה בתלת גוונין אליו.

וכלהו אצטריכו, חד לאסיא מן המילה ודא רפאל מארי דאסוון. וחד לבשרא לשרה על פרא ודא איהו מיכאל בגין דאיהו אתמנא לימינא וכל טבין וברכאן בידיה אתמסרן מסטרא דמינא. וחד להפכא לסדום ודא איהו גבריאל דאיהו לשמאלא. ואיהו ממנא על כל דינין דעלמא מסטרא (דדינא) דשמאלא למידן ולמעבד על ידא דמלאך המות דאיהו מארי דקטולא דבי מלכא.

וכלהו עבדו שליחתהון, וכל חד וחד כדקא חזי ליה. מלאך גבריאל בשליחותא לנשמתא קדישא, ומלאך המות

לשמאל, והוא ממנה על כל הדינים של העולם מצד (הדין) השמאל לדון ולעשות על ידי מלאך המות, שהוא בעל ההרג של בית המלך.

ובכלם עשו שליחותם, וכל אחד ואחד כראוי לו. והמלאך גבריאל בשליחותו לנשמה הקדושה,

וּמִלֵּאף הַמּוֹת בְּשִׁלְחֹתוֹ לַנֶּפֶשׁ
שֶׁל הַיֵּצֶר הָרַע. וְעַם כָּל זֶה
הַנֶּפֶשׁ הַקְדוּשָׁה לֹא יוֹצֵאת עַד
שְׂרֹאָה שְׂכִינָה.

בְּשִׁרְאָה אוֹתָם מַחְבְּרִים כְּאֶחָד,
אִז רָאָה שְׂכִינָה [כְּמוֹ זֶה] בַּגּוֹנִיָּה
וְהִשְׁתַּחֲוָה, שִׁפְתוֹב (בראשית לג)
וַיִּשְׁתַּחֲוֶה אֶרְצָה, כְּמוֹ אֶצֶל יַעֲקֹב
שֶׁנֶּאֱמַר (שם מז) וַיִּשְׁתַּחֲוֶה יִשְׂרָאֵל
עַל רֹאשׁ הַמִּטָּה, לְשְׂכִינָה. וְלִגְבִי
הַשְׂכִּינָה אָמַר בְּשֵׁם אֲדֹנָי, וְלִגְבִי
הַצַּדִּיק אָדוֹן, שֶׁהָרִי אִז נִקְרָא
אָדוֹן כָּל הָאָרֶץ כְּשִׁמּוּאֶרֶת
מִצַּדִּיק וּמּוֹאֶרֶת בַּגּוֹנִיָּה, שֶׁהָרִי
מִשּׁוּם [וְהוּא כֹהֵה אֵז] זֶה נִשְׁלֵם לְמַעַלָּה.
מִכָּאֵן שִׁמְרָאָה שְׁלִמְטָה מוֹשֵׁף
הַמִּשְׁכָּה מְלַמְעֵלָה, שֶׁהָרִי הַגּוֹנִים
הִלְלוּ מוֹשְׁכִים הַמִּשְׁכָּה מְלַמְעֵלָה
מֵאוֹתָם מְקוֹרוֹת עֲלִיוֹנִים. אֲדֹנָי
מוֹשֵׁף מְלַמְעֵלָה בְּשִׁלְשֵׁת הַגּוֹנִים
הִלְלוּ שִׁמְתִּלְבֹּשׁ בָּהֶם, וּבָהֶם
נוֹטֶלֶת כָּל מָה שֶׁנוֹטֶלֶת
מְלַמְעֵלָה. וּמִשּׁוּם שֶׁהֵם חֲבוּרִים
שְׁלֵה וְתוֹמְכִים שְׁלֵה בְּכָל, נֶאֱמַר
שֵׁם אֲדֹנָי, שֶׁהָרִי שֵׁם זֶה הַתְּגִלָּה
לוֹ כָּלֹל בְּסוּדוֹת עֲלִיוֹנִים,
הַתְּגִלָּה לוֹ בְּגִלּוֹי מָה שְׁלֵה הִיָּה
מִקֶּדֶם לְכֵן כְּשִׁלְשֵׁל הִיָּה מְהוּל.
וְעַד שֶׁנִּמְוֹל, לֹא רָצָה הַקִּבְיָה
לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ קְדוּשָׁה. כִּיֵּן
שֶׁנִּמְוֹל, מִיָּד יֵצֵא מִמֶּנּוּ הַזֶּרַע
הַקְדוּשׁ.

וְכֵן הַתְּגִלָּתָה עָלָיו שְׂכִינָה
בְּאוֹתָן דְּרָגוֹת קְדוּשׁוֹת. (דניאל יב)
וְהַמִּשְׁפָּלִים יִזְהָרוּ כִּזְהַר הַרְקִיעַ.
זֶה"ר זֹהָר שְׁזוֹהָרִים בְּדִלְקוֹת שֶׁל
זֶה"ר שְׁמַאִיר שֶׁמְדִלִּיק
וְנוֹצֵץ לְכַמָּה צִדִּידִים.

זֶה"ר עוֹלָה יוֹרֵד. זֶה"ר נּוֹצֵץ
לְכָל עָבֵר. זֶה"ר שׁוֹפֵעַ וְיוֹצֵא.
טְמִיר וְגִנוּז, הַתְּנוּצָצוֹת שֶׁל כָּל
הַנִּיצוּצִים וְכָל הַדְּרָגוֹת בּוֹ. יוֹצֵא וְטְמִיר. נִסְתָּר וְגִלּוֹי. נִרְאָה וְלֹא נִרְאָה. [זֶה"ר] סֵפֶר זֶה מַעֲיֵן הַבְּאֵר,
יוֹצֵא בְּיוֹם, נִסְתָּר בְּלֵילָה, מִשְׁתַּעֲשֵׂעַ בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה בַּתּוֹלְדוֹת שֶׁהוֹצִיא.

זֶה"ר שְׁזוֹהָר וּמַאִיר לְכָל, הַכָּלֵל שֶׁל הַתּוֹרָה, וְזֶהוּ שֶׁנִּרְאָה, וְכָל הַגּוֹנִים נִסְתָּרִים בּוֹ וְנִקְרָא בְּשֵׁם

בְּשִׁלְחֹתֶיהָ לְנֶפֶשׁ אֲדֹנָי הָרַע. וְעַם כָּל זֶה נִשְׁמָתָא קְדִישָׁא
לֹא נָפִיק עַד דְּחַזִּי שְׂכִינָתָא.

כַּד חֲמָא לֹון מִתְחַבְּרִין כְּדִין חֲמָא שְׂכִינָתָא (דף צט ע"ב)
(בְּגוֹנוֹתָא דֹא) בְּגוֹנוֹתָא וְסָגִיד דְּכֶתִיב, (בראשית לג) וַיִּשְׁתַּחֲוֶה
אֶרְצָה. בְּגוֹנוֹתָא דִּיעֲקֹב שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית מז) וַיִּשְׁתַּחֲוֶה יִשְׂרָאֵל עַל
רֹאשׁ הַמִּטָּה לְשְׂכִינָה. וְלִגְבִי שְׂכִינָתָא אָמַר בְּשֵׁם אֲדֹנָי,
וְלִגְבִי צַדִּיק אָדוֹן. דֹּהָא כְּדִין אֶקְרִי אָדוֹן כָּל הָאָרֶץ כַּד
אֲתַנְהָרָא מִצַּדִּיק וְאֲתַנְהָרָא בְּגוֹנוֹתָא, דֹּהָא בְּגִין [דֹּהָא אִיהוּ בְּגוֹנוֹתָא
דֹּהָא כְּדִין] דֹּהָא אֲשֶׁתָּלִים לְעִילָא.

מִהֲבָא, דְּחַזִּיו דְּלִתְמָא מְשִׁיף מְשִׁיכוֹ מְלַעֲיָלָא, דֹּהָא גּוֹנוֹנִין
אֵלִין מְשִׁכִּין מְשִׁכָּא מְלַעֲיָלָא מֵאֲנוֹן מְקוֹרִין עֲלִיָּין.
אֲדֹנָי מְשִׁכָּא מְלַעֲיָלָא בְּאֵלִין תֵּלֶת גּוֹנוֹנִין דְּאֲתַלְבֹּשׁ בָּהוּ,
וּבָהוּ נִטְלָא כָּל מָה דְּנִטְלִי מְלַעֲיָלָא. וּבְגִין דְּאֲנוֹן חֲבוּרָא
דִּילָהּ וְסָמְכִין דִּילָהּ בְּכָלָא אֲתַמָּר שְׁמָא אֲדֹנָי. דֹּהָא שְׁמָא
דֹּהָא אֲתַגְלִי לִיהּ כְּלִיל בְּרִזִּין עֲלִיָּין, אֲתַגְלִי לִיהּ בְּאֲתַגְלִיָּא מָה
דֹּהָא הָיוֹת מִקְדָּמַת דִּנָּא דֹּהָא הָיוֹת גִּזִּיר. וְעַד דְּאֲתַגְזֹר לֹא בְּעָא
קְדִישָׁא בְּרִיף הוּא לֹא־פָקָא מִגִּיָּה זֶרַעָא קְדִישָׁא, כִּיֵּן דְּאֲתַגְזֹר
מִיָּד נָפִק מִגִּיָּה זֶרַעָא קְדִישָׁא.

וּבְגִין כִּף אֲתַגְלִי עֲלִיהּ שְׂכִינָתָא בְּאֲנוֹן דְּרָגִין (דף ק ע"א)
קְדִישִׁין. (דניאל יב) וְהַמִּשְׁפָּלִים יִזְהָרוּ כִּזְהַר הַרְקִיעַ.
זֶה"ר זֹהָר דְּזִהָרִין בְּדִלְקוֹ וְזִהָרָא. זֶה"ר דְּאֲנַהִיר דְּאֲדִלִּיק
וְנִצִּיץ לְכַמָּה סְטָרִין.

זֶה"ר סָלִיק וְנַחֲתִית. זֶה"ר נִצִּיץ לְכָל עֵיבֵר. זֶה"ר נָגִיד וְנָפִיק.
זֶה"ר דֹּהָא פָּסִיק לְעִלְמִין. זֶה"ר דְּעֵבִיד תּוֹלְדִין. זֶה"ר
טְמִיר וְגִנִּיז, נִצִּיצוֹ דְּכָל נִצִּיצִין וְדְרָגִין כְּלָא בִּיהּ, נָפִיק
וְטְמִיר. סְתִים וְגִלְיָא. חֲזִי וְלֹא חֲזִי. (זֶה"ר) סֵפֶרָא דֹּהָא מִבּוּעָא
דְּבִירָא, נָפִיק בִּימָמָא טְמִיר בְּלִילָא אֲשֶׁתַּעֲשֵׂא בְּפִלְגוֹת
לִילָא בַּתּוֹלְדִין דְּאֲפִיק.

זֶה"ר דְּזִהָרִ וְאֲנַהִיר לְכָלָא, כְּלָלָא דְּאוֹרֵיָתָא, וְדֹהָא אִיהוּ
זֶה"ר שְׁלֵה פּוֹסֵק לְעוֹלָמִים. זֶה"ר שְׁעוֹשָׁה תּוֹלְדוֹת. זֶה"ר טְמִיר וְגִנוּז, הַתְּנוּצָצוֹת שֶׁל כָּל
הַנִּיצוּצִים וְכָל הַדְּרָגוֹת בּוֹ. יוֹצֵא וְטְמִיר. נִסְתָּר וְגִלּוֹי. נִרְאָה וְלֹא נִרְאָה. [זֶה"ר] סֵפֶר זֶה מַעֲיֵן הַבְּאֵר,
יוֹצֵא בְּיוֹם, נִסְתָּר בְּלֵילָה, מִשְׁתַּעֲשֵׂעַ בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה בַּתּוֹלְדוֹת שֶׁהוֹצִיא.
זֶה"ר שְׁזוֹהָר וּמַאִיר לְכָל, הַכָּלֵל שֶׁל הַתּוֹרָה, וְזֶהוּ שֶׁנִּרְאָה, וְכָל הַגּוֹנִים נִסְתָּרִים בּוֹ וְנִקְרָא בְּשֵׁם

דאתחזי, וכל גוונים סתימין ביה, ואתקרי בשמא דאדנ"י. תלת גוונים אתחזי לתפא, מהאי תלת גוונים לעילא, מאלין עלאין אתמשך בלא (ס"א לגבי זחר) (אנון עלאין. זחר) דלא אתחזי. ונציץ בתריסר נציצין, וזהירין דנציצין מניה. תליסר אנון ברזא דשמא (דף ק ע"ב) קדישא וגו', רזא דאין סוף יחווה אקרי.

כד אתחבר זחר תפא אדנ"י בזהר עלאה יהוה, אתעביד שמא סתים. דביה ידעי נביאי קשוט ומסתכלאן לגו זחרא עלאה, ודא יאהדונהי חיזו טמירין (נ"א חינון טמירין) דכתיב, (יחזקאל א) כעין החשמל מתוך האש.

מתניתין, עלאין רמאין טבין דימינא, תשע נקודין דאורייתא נפקין, ומתפלגין באתון, ואתון בהו נטלין, (מטלול) מטלנזי דיקין ברזי. (פלטין) פליגין, אלין תשע שליטין על אתון, אתון מנייהו אתפשטו. אשתארו נקודין לאעלאה לון. לא נטלין בר כד אנון נפקין. אלין אנון ברזא דאין סוף, בלהו אתון (מטלול) מטלנזי ברזא דאין סוף. כמה דאנון נטלי לון הכי נמי נטלי. אלין סתימין אתון גליין ולא גליין, הני טמירין על מה דשריין אתון.

תשע שמקון גליפן בעשר, ואנון קדמא אהיה. (יו"ד ה"א) אהי"ה (דף קא ע"א) אשר אהי"ה. יהו"ה, א"ל, אלהים, יהו"ה, צבאות אדון, שד"י. (ומן דא שמא יו"ד ה"א וא"ו ה"א מתפשט כ"ב אותיות ורוא דשמא מנצפך חרי כ"ו אותיות, ודא הוא רוא יהו"ה אלהינו יהו"ה אחד. יהוה אלהינו יהו"ה חרי י"ד אותיות, אחד רוא י"ג אתון ומנהון ותפשטו רמ"ח אברים שם בן מ"ב ושם בן ע"ב מנצפך חמש גבורות ומניה ותפשט רוא דחמשין שערי בינה ומנהון ותפשטון ע"ב. חרי רמ"ח אברים עם י"י אלהיכם אמת).

אלין אנון עשר שמקון גליפן בסטריהון. וכל הני שמקון אתגליפו מאתן ותמניא וארבעין אברים ועאלין בחד

של אדנ"י. שלשה גונים נראים למטה מאלו שלשת הגונים שלמעלה. מאלו העליונים הכל נמשך [לגבי זחר] [אותם העליונים. זחר] שלא נראה, ונוצץ בשנים עשר נצוצים וזהרים שנוצצים ממנו. שלשה עשר הם בסוד השם הקדוש וגו', הסוד של אין סוף נקרא יהו"ה.

באשר מתחבר זחר תחתון אדנ"י בזהר עליון יהו"ה, נעשה שם נסתר שבו יודעים נביאי האמת ומסתכלים לתוך הזהר העליון, וזה יאהדונהי, מראות טמירים [חיות טמירות], שכתוב (יחזקאל א) כעין החשמל מתוך האש.

משנה. עליונים גבוהים טובים של הימין, תשע נקודות של התורה יוצאות ונחלקים באותיות, והאותיות בהם נוסעות, [מטלולים] מסעותיו דקיקים בסודות. [הקל] חולקים, אלו תשעת השליטים על האותיות, האותיות התפשטו מהם. נשארו נקודים להכניסם להם. לא נוסעים רק כשאלה יוצאים.

הם בסוד של אין סוף. כל האותיות [נוסעות] מסעות בסוד של אין סוף. כמו שהם נושאים אותם, כך הם נוסעים. אלו הנסתרים אותיות גלויות ולא גלויות. אלו טמירים על מה ששורות האותיות.

תשעה שמות חקוקות עם עשרה, והראשון אהיה. [יו"ד ה"א] אהי"ה אשר אהי"ה, יהו"ה, א"ל, אלהים, יהו"ה, צבאות,

אדון, שד"י. [ומהשם תנו יו"ד ה"א וא"ו ה"א מתפשט כ"ב אותיות, וסוד השם מנצפך חרי כ"ו אותיות, וזהו סוד יהו"ה אלהינו יהו"ה אחד. יהוה אלהינו יהו"ה - חרי י"ד אותיות. אחד סוד י"ג אותיות, ומהם ותפשטו רמ"ח אברים, שם בן מ"ב ושם בן ע"ב מנצפך חמש גבורות, ומנהון ותפשטון של חמשין שערי בינה, ומהם ותפשטו ע"ב. חרי רמ"ח אברים עם י"י אלהיכם אמת].

א"ה הם עשרה שמות חקוקים בצדיהם, וכל השמות הללו נחקקו מאתם ארבעים ושמונה אברים ונכנסים בארון הברית האחד, ומיהו? השם שנקרא אדנ"י. וזה [ר"א סוד] התגלה עכשו

אֲרוֹן הַבְּרִית, וּמֵאֵן אִיהוּ, שְׁמָא דְאַתְקַרִי אַדְנִי. וְדָא (ר"א רוא) אֲתַגְלִי הַשְׁתָּא לְאַבְרָהָם. (נ"א יהו"ה צְבָאוֹת ונ"א א"ל אַדְנִי).
מִיכָאֵל שְׁמָא דִּימִינָא דְקָא אַחִיד וּמִשְׁמָשָׁא לְשְׁמָא דָא יְתִיר מֵאַנּוּן אַחֲרֵינוּן, בְּכָל אֲתֵר דְּרוּזָא דְהָאִי שְׁמָא תַּמָּן **מִיכָאֵל** תַּמָּן, (דף קא ע"ב) אֲסִתְלִיק הָאִי **מִיכָאֵל** אֲסִתְלִיק אֱלֹהִים בְּהַדִּי שְׂדִי.

לְאַבְרָהָם. [נ"א יהו"ה צְבָאוֹת, ונ"א א"ל אַדְנִי]. מִיכָאֵל שֵׁם הַיָּמִין שְׂאוּחֻז וּמִשְׁמָשָׁא אֶת הַשֵּׁם הַזֶּה יוֹתֵר מֵאוּתָם הָאַחֲרִים. בְּכָל מְקוֹם שְׁסוּד הַשֵּׁם הַזֶּה שֵׁם - מִיכָאֵל שֵׁם. אִם הִסְתַּלַּק מִיכָאֵל הַזֶּה - מִסְתַּלַּק אֱלֹהִים עִם שְׂדִי.

בְּהַתְחַלָּה שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים, וְהַתְגַּלְמוּ בְּצִיּוּר שֶׁל אֲוִיר וְהָיוּ אוֹכְלִים, אוֹכְלִים וְדָאִי, שְׁהָאֵשׁ שְׁלֵהֶם אוֹכְלַת וּמְכַלָּה הַכֹּל וְעוֹשִׂים נַחַת רוּחַ לְאַבְרָהָם. הֵם אֵשׁ וְדָאִי, וְאוֹתָהּ הָאֵשׁ מִתְכַּסֶּה בְּצִיּוּר שֶׁל אֲוִיר וְלֹא נִרְאִיתָ. וְאוֹתוֹ מֵאֲכָל אֵשׁ לוֹהֶטֶת וְאוֹכְלַת אוֹתוֹ, וְאַבְרָהָם מְקַבֵּל נַחַת רוּחַ מִזֶּה.

בִּיּוֹן שֶׁהִסְתַּלַּקָּה הַשְּׂכִינָה מֵהַ כְּתוּב? וַיַּעַל אֱלֹהִים מֵעַל אַבְרָהָם. מִיָּד מִסְתַּלַּק עִמּוֹ מִיכָאֵל, שְׁכָתוּב וַיָּבֹאוּ שְׁנֵי הַמַּלְאָכִים סְדוּמָה וְגו'. שְׁלֹשָׁה כְּתוּב בְּהַתְחַלָּה, וְעַכְשָׁיו שְׁנַיִם. אֵלֹא מִיכָאֵל שֶׁהוּא יָמִין הִסְתַּלַּק עִם הַשְּׂכִינָה.

הַמַּלְאָךְ שֶׁנִּרְאָה לְמִנּוּחַ יֵרֵד וְהַתְגַּלְם [לז] בְּאֲוִיר וְנִרְאָה לוֹ, וְזֶהוּ אוּרִיָּאל. מֵהַ שְׁלֹא יֵרֵד עִם אֵלֹו לְאַבְרָהָם - יֵרֵד כֵּאֵן לְבִדּוֹ לְבִשּׁוֹר לְמִנּוּחַ שְׁבָא מִדָּן. וּמִשּׁוּם שְׁלֹא חָשׁוּב כְּמוֹ אַבְרָהָם, לֹא כְּתוּב שְׁאָכֵל, שֶׁהָרִי כְּתוּב (שׁוּפְטִים) אִם תַּעֲצֹרֵנִי לֹא אֲכָל בְּלַחְמִךָ. וְכְּתוּב, וַיְהִי בַּעֲלוֹת הַלֵּלֵב מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ, וַיַּעַל מִלֶּאֶף ה' בְּלֵהֵב הַמִּזְבֵּחַ וְגו'. וְכֵאֵן וַיַּעַל אֱלֹהִים מֵעַל אַבְרָהָם. מִשּׁוּם שֶׁבּוֹ הִסְתַּלַּק מִיכָאֵל, וְנִשְׁאַרוּ רַפָּאֵל וְגַבְרִיאֵל.

וְעַדִּיהֶם כְּתוּב שְׁנֵי הַמַּלְאָכִים סְדוּמָה. בְּעֶרֶב - בְּשַׁעַר שְׁהַדִּין תְּלוּי עַל הָעוֹלָם. אַחֲרַי כֶּף הִסְתַּלַּק אַחֲד, וְנִמְצָא שְׁגַבְרִיאֵל לְבִדּוֹ. בְּזִכּוֹת אַבְרָהָם נִצַּל לוֹט, וְהוּא אֵף כֶּף זָכָה בָּהֶם, וַעַל זֶה בָּאוּ אֵלָיו. (ע"כ ס"ח).

זֶהר: רַבִּי אַבָּא פִּתַּח וְאָמַר, (תַּהֲלִים כד) מִי יַעֲלֶה בְּהַר

בְּקַדְמִיתָא שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים וְאַגְלִימוּ בְּצִיּוּרָא דְאַוִּירָא וְהָיוּ אָכְלִי, אָכְלִי וְדָאִי, דְּאָשָׁא דְלָהוּ אָכֵל וְשַׁצִּי כָּלָא וְאַעֲבִיד נַחַת רוּחַ לְאַבְרָהָם. אַנּוּן אָשָׁא וְדָאִי, וְהָהוּא אָשָׁא אַתְּפִסִּי בְּצִיּוּרָא דְאַוִּירָא וְלֹא אַתְחַזִּי, וְהָהוּא מִיכָאֵל אָשָׁא מְלַחֵטָא וְאַכְלָא לֵיה, וְאַבְרָהָם מְקַבֵּל נַחַת רוּחַ מִהָאִי.

בִּיּוֹן דְּאֲסִתְלַק שְׂכִינְתָּא מֵהַ כְּתִיב וַיַּעַל אֱלֹהִים מֵעַל אַבְרָהָם, מִיָּד מִסְתַּלַּק בְּהַדִּיָּה **מִיכָאֵל** דְּכְתִיב וַיָּבֹאוּ שְׁנֵי הַמַּלְאָכִים סְדוּמָה וְגו'. שְׁלֹשָׁה כְּתִיב בְּקַדְמִיתָא וְהַשְׁתָּא תֵּרִין, אֵלֹא **מִיכָאֵל** דְּאִיהוּ יָמִינָא אֲסִתְלִיק בְּהַדִּי שְׂכִינְתָּא.

מִלֶּאֶף דְּאַתְחַזִּי לְמִנּוּחַ נַחַת וְאַיְגָלִים (לֵיה) בְּאַוִּירָא וְאַתְחַזִּי לֵיה וְדָא אִיהוּ **אוּרִיָּאל**. מֵהַ דְּלֹא נַחַת בְּאַלִּין

דְּאַבְרָהָם, נַחַת הָכָא בְּלַחְדוּי לְבִשְׁרָא לְמִנּוּחַ דְּאַתִּי מִדָּן. (דף קב ע"א) וּבְגִין דְּלֹא חָשִׁיב בְּאַבְרָהָם לֹא כְּתִיב דְּאַכֵּל, דְּהָא כְּתִיב, (שׁוּפְטִים יג) אִם תַּעֲצֹרֵנִי לֹא אוֹכֵל בְּלַחְמִךָ. וְכְּתִיב וַיְהִי בַּעֲלוֹת הַלֵּלֵב מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ וַיַּעַל מִלֶּאֶף יי בְּלֵהֵב הַמִּזְבֵּחַ וְגו'. וְהָכָא וַיַּעַל אֱלֹהִים מֵעַל אַבְרָהָם. בְּגִין דְּבִיָּה אֲסִתְלִיק **מִיכָאֵל**, וְאַשְׁתָּארוּ רַפָּאֵל וְגַבְרִיאֵל.

וְעַלִּיָּהוּ כְּתִיב שְׁנֵי הַמַּלְאָכִים סְדוּמָה, בְּעֶרֶב, בְּשַׁעַר דְּדִינָא תְּלוּיָא עַל עֲלָמָא, לְכַתֵּר אֲסִתְלַק חַד וְאַשְׁתַּכַּח **גַּבְרִיאֵל** בְּלַחְדִּיָּה. בְּזִכּוֹתֵיהּ דְּאַבְרָהָם אֲשַׁתִּיב לוֹט, וְאִיהוּ אוּף הָכִי זָכָה בָּהוּ, וַעַל דָּא אָתוּ לְגַבִּיָּה, (עַד כֵּאֵן סְתֵרִי תוֹרָה).

זֶהר:

רַבִּי אַבָּא פִּתַּח וְאָמַר, (תַּהֲלִים כד) מִי יַעֲלֶה בְּהַר

אָמַר רַבִּי אֶבְיָא יוֹמָא חַד אַעֲרַעְנָא בְּחַד מְתָא
מֵאֲנוּן דִּהּוּ מִן בְּנֵי קָדָם, וְאָמְרוּ לִי
מַה־הִיא חֲכַמְתָּא דִּהּוּ יִדְעִין מִיּוֹמֵי קִדְמָאִי
וְהוּ אֶשְׁכַּחַן סַפְרִין דְּחֲכַמְתָּא דְלָהּוֹן, וְקָרִיבוּ
לִי חַד סַפְרָא. וְהוּ כְּתִיב בֵּיה, דְּהָא כְּגֻוְנָא
דְרַעוּתָא דְּפֶר נֶשׁ אִיכוּוֹן בֵּיה בְּהֵאֵי עֲלֵמָא

התפון לדבר עליון קדוש, הוא ממשיך אותו הדבר מלמעלה למטה אליו.

ואם רצונו להתדבק בצד האחר ומתפון בו, הוא ממשיך את אותו הדבר מלמעלה למטה אליו. והיו אומרים שעקר הדבר תלוי בדבורים ובמעשה ובכרצון להתדבק, ובזה נמשך מלמעלה למטה אותו הצד שנדבק בו.

ומצאנו בו כל אותם מעשים ועבודות הפוכים והמזלות ודברים שהצטרכו להם, ואיך הרצון להתפון בהם כדי למשך אותם אליהם. כמו זה מי שרוצה להתדבק למעלה ברוח הקדש, שהרי במעשה ובדבורים ובכרצון הלב לכוון באותו הדבר תלוי הדבר למשך אותו אליו מלמעלה למטה ולהדבק באותו הדבר.

והיו אומרים, כמו שפן אדם נמשך בעולם הזה - כך גם מושכים אותו כשיוצא מן העולם הזה. ובמה שנדבק בעולם הזה ונמשך אחריו - כך נדבק באותו העולם. אם בקדש - בקדש, ואם בטמאה - בטמאה. אם בקדש, מושכים אותו לאותו הצד ונדבק בו למעלה ונעשה ממנה שמש לשמש לפני הקב"ה בין אותם שאר מלאכים. כמו שפן נדבק למעלה ועומד בין אותם קדושים, שכתוב (זכריה ג) ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה.

כך גם כמו זה. אם בטמאה, מושכים אותו לאותו הצד ונעשה כאחד מהם להתדבק עמם, והם נקראים נזקי בני אדם. ובאותה שעה שיוצא מן העולם הזה, לוקחים אותו ושואבים אותו

מלעילא כגוונא דההוא רעותא דאתדבק ביה, אי רעותיה איכוין במלה עלאה קדישא איהו אמשיך עליה לההיא מלה מלעילא לתתא לגביה.

ואי רעותיה לאתדבקא בסטרא אחרא ואיכוין ביה, איהו אמשיך לההיא מלה מלעילא לתתא לגביה. והווי אמרי דעקרא דמלתא תלייא במלין ובעובדא וברעותא לאתדבקא, ובדא אתמשך מלעילא לתתא ההוא סטרא דאתדבק בה.

ואשבחנא ביה כל אנון עובדין ופולחנין דככבא ומזלי ומלין דאצטריכו

לון והיאך רעותא לאתפונא בהו בגין (ד' ט"ז) לאמשכא לון לגבייהו. כגוונא דא מאן דבעי לאתדבקא לעילא ברוח קדשא דהא בעובדא ובמלין וברעותא דלבא לכונא בההיא מלה תלייא מלתא לאמשכא ליה לגביה מעילא לתתא ולא אתדבקא בההיא מלה.

והווי אמרי כמה דבר נש אתמשך בהאי עלמא הכי נמי משכין ליה פד נפיק מהאי עלמא. ובמה דאתדבק בהאי עלמא ואתמשך אבתריה הכי אתדבק בההוא עלמא, אי בקודשא, בקודשא. ואי במסאבא, במסאבא. אי בקודשא, משכין ליה לגבי ההוא סטר ואתדבק ביה לעילא, ואתעביד ממנא שמשא, לשמשא קמי קדשא בריך הוא בין אנון שאר מלאכין. כמה דהכי אתדבק לעילא וקאים בין אנון קדישין דכתיב (זכריה ג) ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה.

הכי נמי כגוונא דא. אי במסאבא, משכין ליה לגבי ההוא סטר ואתעביד פחד מנייהו לאתדבקא בהו ואנון אקרון נזקי בני נשא.

וּבַהֲהִיא שַׁעֲתָא דְנִפְיָא מֵהָאֵל עֲלָמָא נְטָלִין
לִיה וְשָׂאבִין לִיה בְּגִיָּהֲנָם בְּהֵוָה אֶתְרֵי דִידֵינִי
לֹון לְבָנִי מְסָאבָא דְסָאִיבֻ גְרַמִּיָּהוּ
וְרוּחִיָּהוּ, וּלְבַתֵּר אֶתְדַבֵּק בֵּהוּ. וְאִיהוּ נִזְקָא
בְּחַד מֵאֲנוּן נִזְקִי דְעֲלָמָא.

אֲמִינָא לֹון בְּנִי קְרִיבָא דָא לְמַלִּין
דְּאוּרִיָּתָא. אָבֵל אֵית לְכוּ אֶתְרַחְקָא
(מגו) מֵאֲנוּן סְפָרִין (אלין) בְּגִין דְּלָא (דף ק ע"ב) יִסְטִי
לְבִיכֻ לְאֵלִין פּוֹלְחָנִין וּלְכָל אֲנוּן סְטָרִין
דְּקֶאֱמַר הָכָא דִּילְמָא חֶס וְשָׁלוֹם (לא) תִּסְטוּן
מִבְּתֵר פּוֹלְחָנָא דְקֶדְשָׁא בְרִיָּהּ הוּא. דִּהָא כָּל
סְפָרִים אֵלִין אֲטַעֲיִין לֹון לְבָנִי נִשָּׂא, בְּגִין
דְּבָנִי קָדָם חֲפִימִין הִוּוּ, וִירוּתָא דְחֻכְמָתָא דָא
יָרְתוּ מֵאֲבָרְהָם דִּיהֵב לְבָנִי פְלִגְשִׁים, דְּכֶתִיב,
(בראשית כה) וּלְבָנִי הַפְּלִגְשִׁים אֲשֶׁר לְאֲבָרְהָם נָתַן
אֲבָרְהָם מִתְּנוֹת וַיִּשְׁלַחֵם מַעַל יִצְחָק בְּנוֹ
בַּעֲזֻדָּנוּ חֵי קִדְמָה אֶל אֶרֶץ קְדָם. וּלְבַתֵּר
אֶתְמַשְׁכוּ בְּהֵיָא חֻכְמָה לְכַמָּה סְטָרִין.

אָבֵל זִרְעָא דִּיִּצְחָק חוּלְקָא דִּיעֵקֵב לָאוּ הָכִי,
דְּכֶתִיב, (בראשית כה) וַיִּתֵּן אֲבָרְהָם אֶת כָּל
אֲשֶׁר לוֹ לִיִּצְחָק, דָּא חוּלְקָא קִדְיִשָּׁא
דְּמֵהִימְנוּתָא דְאֶתְדַבֵּק בֵּיה אֲבָרְהָם, וְנִפְק
מֵהֵוָה עֲדָבָא וּמֵהֵוָה סְטָרָא, יַעֲקֹב מָה
כְּתִיב בֵּיה (בראשית כח) וַהֲגִה יִי נָצֵב עָלָיו. וְכֶתִיב,
(ישעיה מא) וְאַתָּה יַעֲקֹב עֲבָדִי וְגו'. בְּגִינֵי כֵּךְ בַּעֲזִי
לִיה לְבַר נֶשׁ לְאֶתְמַשְׁכָּא בְּתֵר קֶדְשָׁא בְרִיָּהּ
הוּא וּלְאֶתְדַבֵּקָא בֵּיה תְדִיר דְּכֶתִיב, (דברים י) וְכוּ
תְדַבֵּק.

תָּא חֲזִי, (תהלים כד) מִי יַעֲלֶה בְּהַר יִי וְגו'.
וּלְבַתֵּר אֶהְדֵּר וּפִירֵשׁ נְקִי כַפִּים. דְּלָא עֲבִיד
בִּידוּי טוּפְסָא וְלָא אֶתְתַּקֵּף בֵּהוּ בְּמָה דְּלָא
אֲצִטְרִיף. וְתוּ דְּלָא אֶסְתָּאב בֵּהוּ וְלָא סָאִיב
בֵּהוּ לְגוּפָא כְּאֲנוּן דְּמְסָאבִין גְּרַמִּיָּהוּ בִּידִין

לְגִיָּהֲנָם בְּאוּתוֹ מְקוֹם שְׂדָנִים אֶת
בְּנֵי הַטְּמָאָה שְׁטִמָּאוּ עֲצָמָם
וְרוּחָם, וְאַחַר כֵּךְ נִדְּבַק בָּהֶם, וְהוּא
מִזִּיק בְּאֶחָד מֵאוֹתָם מִזִּיקֵי הָעוֹלָם.
אֲמַרְתִּי לָהֶם, בְּנֵי, דְּכָר זֶה קְרוֹב
לְדַבְּרֵי תוֹרָה, אָבֵל יֵשׁ לָכֶם
לְהִתְרַחֵק (מתוך) מֵאוֹתָם הַסְּפָרִים
(הללו) כְּדֵי שְׁלֹא יִסְטָה לְבָכֶם
לְעִבּוּדוֹת הַלָּלוּ וּלְכָל אוֹתָם
הַצְּדָדִים שְׁאֵמַר כָּאֵן שְׁמָא חֶס
וְשָׁלוֹם (לא) תִּסְטוּ מֵאַחַר עֲבוּדוֹת
הַקִּבְ"ה, שְׁהָרִי כָּל הַסְּפָרִים הַלָּלוּ
מִטְעִים אֶת בְּנֵי הָאָדָם, מִשּׁוּם
שְׂבָנִי קָדָם הָיוּ חֲכָמִים, וִירֶשֶׁת
הַחֲכָמָה הַזֹּאת יִרְשׁוּ מֵאֲבָרְהָם שְׁנֵתָן
לְבָנֵי הַפְּלִגְשִׁים, שְׁכָתוּב (בראשית
כה) וּלְבָנֵי הַפְּלִגְשִׁים אֲשֶׁר
לְאֲבָרְהָם נָתַן אֲבָרְהָם מִתְּנוֹת
וַיִּשְׁלַחֵם מַעַל יִצְחָק בְּנוֹ בַּעֲזֻדָּנוּ חֵי
קִדְמָה אֶל אֶרֶץ קְדָם. וְאַחַר כֵּךְ
נִמְשְׁכוּ בְּאוֹתָהּ חֻכְמָה לְכַמָּה
צְדָדִים.

אָבֵל זִרְעָא יִצְחָק, חֲלָקוּ שֶׁל יַעֲקֹב,
לֹא כֵּךְ, שְׁכָתוּב (שם) וַיִּתֵּן אֲבָרְהָם
אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ לִיִּצְחָק. זֶהוּ חֲלָק
הַקְּדוּשׁ שֶׁל הָאֱמוּנָה שְׂבָה נִדְּבַק
אֲבָרְהָם וַיֵּצֵא מֵאוֹתוֹ גּוֹרֵל וּמֵאוֹתוֹ
הַצֵּד. מָה כָּתוּב בַּיעֲקֹב? (שם כח)
וַהֲגִה ה' נָצֵב עָלָיו, וְכָתוּב וְאַתָּה
יַעֲקֹב עֲבָדִי וְגו'. מִשּׁוּם כֵּךְ צְרִיף
הָאָדָם לְהַמְשִׁיךְ אַחֵר הַקִּבְ"ה
וּלְהִדְבֵּק בּוֹ תְּמִיד, שְׁכָתוּב (דברים י)
וְכוּ תְדַבֵּק.

בֵּא רָאָה, (תהלים כד) מִי יַעֲלֶה בְּהַר
ה' וְגו'. אַחֵר כֵּךְ חֲזֹר וּפִרֵשׁ, נְקִי
כַפִּים. שְׁלֹא עוֹשֶׂה כִּידֵּיו צִלָּם, וְלֹא
מִחֲזִיק עֲמָהֶם בְּמָה שְׁלֹא צְרִיף.
וְעוֹד, שְׁלֹא נִטְמָא בָּהֶם וְלֹא מִטְמָא
בָּהֶם אֶת הַגּוּף כְּמוֹ אוֹתָם
שְׁמִטְמָאִים אֶת עֲצָמָם בִּידֵּים
לְהַטְמָא, וְזֶה הוּא נְקִי כַפִּים וְכוּ
לְכָב, כְּמוֹ זֶה שְׁלֹא מוֹשֵׁף אֶת

לְאֶסְתָּאבָא, וְדָא הוּא נְקִי

רצונו ולבו לצד האחר אלא להמשך אחר עבודת הקב"ה. אשר לא נשא לשוא נפשו. כתוב נפשו ונקרא נפשי, והרי פרשנה, נפשי - זו נפש דוד, צד האמונה. נפשו - זו נפש האדם ממש. משום שכאשר יצא מן העולם הזה ונפשו תתעלה במעשים ששורים, על מה שיתקיים בהם ללכת בין כל אותם הקדושים, כמו שנאמר (תהלים קטו) אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי ה' בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים. ומשום שלא נשא לשוא נפשי, ישא ברכה מאת ה' וגו'.

בא ראה, אחר שנמול אברהם, היה יושב וכואב, והקב"ה שלח אליו שלשה מלאכים בגלוי להקדים לו שלום. ואם תאמר, שהרי בנגלה וכי מי יכול לראות מלאכים, והרי כתוב (שם קד) עֹשֶׂה מְלָאכָיו רוּחוֹת וגו' ? אלא ודאי שראה אותם שירדו לארץ כמו בני אדם. ולא יקשה לך זה, שהרי הם ודאי רווחות קדושות, ובשעה שירדו לעולם, מתלבשים באוירים וביסודות של גלמים, ונראים לבני אדם ממש כמראה דמותם.

ובא וראה, אברהם ראה אותם כמראה בני אדם, ואף על גב שהיה כואב מן המילה, יצא ורץ אחריהם כדי לא לגרע [מה] שהיה עושה מקדם לכן.

אמר רבי שמעון, ודאי שראה אותם כמראה של מלאכים, ממה שכתוב ויאמר אדני, באל"ף דל"ת השכינה היתה באה, ואלו היו עמודים שלה וכסא אליה, משום שהם שלשת הגונים שפתחיה. וראה כעת משום שנמול מה שלא ראה מקדם לזה עד שלא נמול. בפתח לא היה יודע, אלא שהם

כפים, ובר לבב, פגיונא דא דלא אמשיך רעותיה ולביה לסטרא אחרא, אלא לאתמשכא בתר פוילחנא דקדשא ברין הוא. אשר לא נשא לשוא נפשו. נפשו כתיב נפשי קרי, והא אוקמוה (דף קא ע"א)

נפשי דא נפש דוד סטרא דמהימנותא. נפשו דא נפש דבר נש ממש. בגין דכד יפוק מהאי עלמא. ונפשיה יסתלק בעובדין דכשרין על מה דיתקיים בהו למיהו בין כל אנון קדישין כמה דאת אמר, (תהלים קטז) אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי יי בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים. ובגין דלא נשא לשוא נפשי ישא ברכה מאת יי וגו'.

ותא חזי, פתר דאתגזר אברהם הוה יתיב וכאיב, וקדשא ברין הוא שדר לגביה תלת מלאכין באתגליא לאקדמא ליה שלם. ואי תימא דהא באתגליא. וכי מאן יכול למחמי מלאכין והא כתיב, (תהלים קד) עוֹשֶׂה מְלָאכָיו רוּחוֹת וגו'. אלא ודאי חמא לון, דנחתי לארעא כגוונא דבני נשא, ולא יקשה לך האי, דהא ודאי אנון רוחין קדישין, ובשעתא דנחתי לעלמא מתלבשין באוירי וביסודי דגולמין, ואתחזו לבני נשא ממש כחזיו דיוקנא דלהון.

ותא חזי, אברהם חמא לון פחזיו בני נשא. ואף על גב דהוה כאיב ממילה נפק ורהט אבתריהו בגין דלא למגרע (מה) דהוה עביד מקדמת דנא.

אמר רבי שמעון ודאי פחזיו דמלאכין חמא לון, ממה דכתיב ויאמר אדני באל"ף דל"ת, שכינתא הוה אתיא, ואלין הוו סמיכין דילה ופרסטיא לגבה, בגין דאנון גוונין תלת דתחזתא. וחמא השתא בגין דאתגזר מה דלא הוה חמי מקדמת דנא עד לא (דף קא ע"ב) אתגזר,

בְּנֵי אָדָם. אַחֵר כִּף יָדַע שְׂאוֹתָם מִלְּאָכִים קְדוֹשִׁים הֵם וּבָאוּ אֵלָיו בְּשִׁלְיחוֹת, בְּשִׁעָה שְׁאֲמָרוּ לוֹ אִי"ה שְׂרָה אֶשְׁתָּךְ וּבִשְׂרֹוּ לוֹ בְּשׁוֹרֶת יִצְחָק.

אֵלָיו - הָאוֹתוֹת נְקוּדוֹת אִי"ו, וְסִימָן אִי"ו רָמַז לְמָה שְׁלֹמֶעֱלֵה, רָמַז לְקַב"ה. וַיֹּאמֶר הִנֵּה בָאֵהָל. פְּתוּב פֶּאֶן הִנֵּה בָאֵהָל, וְכְתוּב שֵׁם (ישעיה לג) אֵהָל בַּל יִצְעָן וְגו'. בֹּא רֹאֵה, פִּינֵן שְׁנִקּוּד אִי"ו, לְמָה פְּתוּב אַחֵר כִּף אִי"ה? אֵלָא מִשּׁוּם שְׁחִבּוּר שֶׁל זָכָר וּנְקִבָּה פֶּאֶחָד סוּד הָאֲמוּנָה. אַז אָמַר וַיֹּאמֶר הִנֵּה בָאֵהָל. שֵׁם הוּא הַקָּשֶׁר שֶׁל הַכֹּל וְשֵׁם הוּא נִמְצָא [וַיֹּאמֶר הִנֵּה בָאֵהָל]. אִי"ה וְגו'. וְכִי לֹא יָדְעוּ הַמִּלְאָכִים הָעֲלִיּוֹנִים שְׁשֶׁרָה הִנֵּה בָאֵהָל? לְמָה פְּתוּב אִי"ה? אֵלָא שְׁלֹא יוֹדְעִים בְּעוֹלָם הַזֶּה אֵלָא מָה שְׁנִמְסָר לָהֶם לְדַעַת.

בֹּא רֹאֵה, (שמות יב) וְעִבְרָתִי בְּאָרְץ מִצְרַיִם אֲנִי ה'. וְכִי פֶמָה שְׁלִיחִים וּמִלְאָכִים יֵשׁ לְקַב"ה? אֵלָא מִשּׁוּם שֶׁהֵם לֹא הָיוּ יוֹדְעִים בֵּין טֶפֶה שֶׁל פְּכוּר לְאוֹתָהּ שְׁלֹא שֶׁל פְּכוּר פֶּרֶט לְקַב"ה לְבָדוּ.

כְּמוֹ זֶה (יחזקאל ט) וְהַתְּוִיֶּת תּוֹ עַל מִצְחוֹת הָאֲנָשִׁים. וְלָמָּה צְרִיכִים? אֵלָא מִשּׁוּם שֶׁהֵם לֹא יוֹדְעִים אֵלָא רַק מָה שְׁנִמְסָר לָהֶם לְדַעַת [יודעים], כְּמוֹ כָּל הַדְּבָרִים הַלְלוּ שְׁעִתִּיד הַקַּב"ה לְהִבְיֹא עַל הָעוֹלָם. וְכֵּן הִטְעָם? מִשּׁוּם שֶׁהַקַּב"ה מַעֲבִיר פְּרוּז בְּכָל הַרְקִיעִים בְּאוֹתוֹ דָּכָר שְׁעִתִּיד לְהִבְיֹא עַל הָעוֹלָם.

בְּגוֹן זֶה בְּשִׁעָה שְׁהַמְשָׁחִית נִמְצָא בְּעוֹלָם, צְרִיף בֶּן אָדָם לְהַסְתֵּת בְּבִיתוֹ וְלֹא יִהְיֶה נִרְאֶה בְּשׁוּק כְּדִי שְׁלֹא לְשַׁחַת, כְּמוֹ שְׁנִמְסָר (שמות יב) וְאַתֶּם לֹא תֵצְאוּ אִישׁ מִפֶּתַח בֵּיתוֹ עַד בֶּקֶר. מֵאלוֹ שִׁיכוֹל לְהַסְתֵּת

בְּקִדְמִיתָא לֹא הָוָה יָדַע אֵלָא דְּאֲנוּן בְּנֵי נָשָׁא, וּלְבִתָּר יָדַע דְּאֲנוּן מִלְּאָכִין קְדִישִׁין וְאַתּוּ בְּשִׁלְיחוֹתָא לְגַבִּיָּה. בְּשִׁעָתָא דְּאֲמָרוּ לִיה אִי"ה שְׂרָה אֶשְׁתָּךְ וּבִשְׂרֹוּ לִיה בְּשׁוֹרֶת יִצְחָק. אֵלָיו אֲתוּן נְקוּדוֹת אִי"ו, וְסִימָן אִי"ו, רָמַז לְמָה דְּלַעֲיֵלָא, רָמַז לְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא. וַיֹּאמֶר הִנֵּה בָאֵהָל. פְּתוּב הָכָא הִנֵּה בָאֵהָל וְכְתוּב הָתָם (ישעיה לג) אֵהָל בַּל יִצְעָן וְגו'. תָּא חֲזִי, פִּינֵן דְּנִקּוּד אִי"ו אֲמָאי פְּתוּב לְבִתָּר אִי"ה, אֵלָא בְּגִין דְּחִבּוּרָא דְּדָכָר וְנוּקְבָא פְּחֻדָּא רִזָּא דְּמַהִימְנוּתָא. פְּדִין אָמַר וַיֹּאמֶר הִנֵּה בָאֵהָל. תִּפְּנֵן הוּא קְשׁוּרָא דְּכָלָא וְתִפְּנֵן אֶשְׁתַּפַּח (וַיֹּאמֶר הִנֵּה בָאֵהָל). אִי"ה וְגו', וְכִי לֹא הָוּ יָדְעִי מִלְּאָכִי עַלֹּאֵי דְשְׂרָה הִנֵּה בָאֵהָל, אֲמָאי כְּתוּב אִי"ה. אֵלָא לֹא יָדְעִי בְּהָאֵי עַלְמָא אֵלָא מָה דְּאֲתִמְסָר לָהּ לְמַנְדַּע.

תָּא חֲזִי (שמות יב) וְעִבְרָתִי בְּאָרְץ מִצְרַיִם אֲנִי יי. וְכִי פֶמָה שְׁלִיחִין וּמִלְאָכִין אִית לִיה לְקִדְשָׁא בְּרִיף הוּא, אֵלָא בְּגִין דְּאֲנוּן לֹא יָדְעִי בֵּין טֶפֶה דְּבוּכְרָא לְהַהוּא דְּלֹא בּוּכְרָא בְּר קִדְשָׁא בְּרִיף הוּא בְּלַחֲדוּדִי.

בְּגוֹנוּתָא דָּא (יחזקאל ט) וְהַתְּוִיֶּת תּוֹ עַל מִצְחוֹת הָאֲנָשִׁים. וְאַמָּאי צְרִיכִין. אֵלָא בְּגִין דְּאֲנוּן לֹא יָדְעִי, אֵלָא מָה דְּאֲתִמְסָר לוֹן לְמַנְדַּע (דע'), פְּגוֹן כָּל אֲנוּן מְלִין דְּזַמִּין קִדְשָׁא בְּרִיף הוּא לְאַיִתָּאָה עַל עַלְמָא. וְאַמָּאי טַעְמָא בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא אַעֲבַר פְּרוּזָא בְּכֻלָּהּ רְקִיעִין בְּהִיא מְלָה דְּזַמִּין לְאַיִתָּאָה עַל עַלְמָא.

בְּגוֹנוּתָא דָּא בְּשִׁעָתָא דְּמַחְבְּלָא אֶשְׁתַּכַּח (דף קב ע"ב) בְּעַלְמָא בְּעִי בְּר נָשׁ לְאַתְפְּסָיָא בְּבִיתִיה וְלֹא יִתְחַזִּי בְּשׁוּקָא בְּגִין דְּלֹא יִתְחַבֵּל, פֶּמָה דָּאָתָא אָמַר, (שמות יב) וְאַתֶּם לֹא תֵצְאוּ אִישׁ מִפֶּתַח בֵּיתוֹ עַד

תֵּצְאוּ אִישׁ מִפֶּתַח בֵּיתוֹ עַד

בְּקָר. מְנִיָּהּ דִּיכִיל לְאַסְתִּתְרָא, אִין, אָבֵל
מִקְמֵי קִדְשָׁא בְּרִין הוּא לָא (ס"א יביל) בְּעֵי
לְאַסְתִּתְרָא. מַה כְּתִיב, (יְרֵמִיָּה כג) אִם יִסְתֵּר אִישׁ
בְּמִסְתָּרִים וְאִנִּי לֹא אֶרְאֶנּוּ נְאֻם יי'.

מדרש הנעלם

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא אָמַר רַב אִי הוּיָנָא מִסְתַּכְלִין בְּפִרְשָׁתָא
דָּא נִסְתַּכַּל בְּחִכְמָתָא, אִי עֲנִינָא דְנִשְׁמָתָא הִיא
לָאו רִישָׁא סוּפָא וְלָאו סוּפָא רִישָׁא, (דף ק ע"א) וְאִי עֲנִינָא
לְפִטְרִית אִינִישׁ מַעְלָמָא הִיא, נִסְתֹּר כָּל פִּרְשָׁתָא אוּ
נֹקִים פִּרְשָׁתָא כִּהְיָ אוּ בִּהְיָ. מַהוּ יוֹקָח נָא מַעֲט מִיָּם
וְרַחְצוּ רִגְלֵיכֶם וְגו' וְאַקְחָה פֶת לָחֶם וְגו' וְיִמְהַר אַבְרָהָם
הָאֵלֶּה אֶל שָׂרָה וְגו' וְאֵל הַבָּקָר רֵץ אַבְרָהָם וְגו' וְיִקַּח
חֲמָאָה וְחֵלֶב וְגו'.

כִּד אֶתָּא רַב דִּימֵי אָמַר לֹא מִצָּאָה הַנִּשְׁמָה תוֹעֵלֶת לַגּוֹף
אֶלְמָלָא מַה שְׂרָמִז בְּכָאן רָמִז הַקְּרִבְנוֹת. בְּטֹלוּ
הַקְּרִבְנוֹת לֹא בְטֹלָה הַתּוֹרָה, הֵאִי דְלֹא אַעֲסֵק בְּקְרִבְנוֹת
לִיעֲסֵק בַּתּוֹרָה וְיִתְהַנֵּי לִיָּה יְתִיר, דָּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן
כְּשִׁפְרֵשׁ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַקְּרִבְנוֹת אָמַר מִשָּׁה רַבּוֹנוּ
שֶׁל עוֹלָם תִּינַח בְּזִמָּן שִׁיְהִיּוּ יִשְׂרָאֵל עַל אֲדָמָתָם, בִּיּוֹן
שִׁיגְלוּ מֵעַל אֲדָמָתָם מַה יַּעֲשׂוּ, אָמַר לוֹ מִשָּׁה, יַעֲסִקוּ
בַּתּוֹרָה וְאִנִּי מוֹחֵל לָהֶם בְּשִׁבִּילָהּ יוֹתֵר מִכָּל הַקְּרִבְנוֹת
שֶׁבַע עוֹלָם שְׁנָאָמַר (ויקרא ז) זֹאת הַתּוֹרָה לַעֲוֹלָה לְמִנְחָה
וְגו'. כְּלוּמַר זֹאת הַתּוֹרָה בְּשִׁבִּיל עוֹלָה בְּשִׁבִּיל מִנְחָה
בְּשִׁבִּיל חֲטָאת בְּשִׁבִּיל אֲשָׁם.

אָמַר רַבִּי כְּרוּסְפָדָּאִי הֵאִי מָאן דְּמִדְּכַר בְּפּוּמִיָּה בְּבִתִּי
כְּנִסְיוֹת וּבְבִתִּי מִדְּרָשׁוֹת עֲנִינָא דְקְרִבְנִיָּא
וְתַקְרִיבָתָא וִיכּוּן בְּהוּ, בְּרִית כְּרוּתָהּ הוּא דָּאֲנוּן מְלֹאכְנָא
דְּמִדְּכָרִין חוּבִיָּה לְאַבְאָשָׁא לִיָּה דְלֹא יָכֹלִין לְמַעֲבֹד לִיָּה
אֶלְמָלָא טִיבּוּ.

וּמָאן יוֹכַח הֵאִי פִרְשָׁתָא יוֹכַח, דְּכִיּוֹן דָּאָמַר וְהִנֵּה
וּבִי יוֹכִיחַ? פִּרְשָׁה זֹה תוֹכִיחַ! שְׂפִינן שְׂאֲמַר וְהִנֵּה שְׁלִשָּׁה אַנְשִׁים נִצְבִּים עָלָיו, מַה זֶה עָלָיו? לַעֲיֵן

כֵּן, אָבֵל מִלְּפָנֵי הַקֶּבֶ"ה לֹא [ס"א
יביל] צָרִיף לְהִסְתַּתֵּר. מַה כְּתוּב?
(יְרֵמִיָּה כג) אִם יִסְתֵּר אִישׁ בְּמִסְתָּרִים
וְאִנִּי לֹא אֶרְאֶנּוּ נְאֻם ה'.

מדרש הנעלם

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא אָמַר רַב, אִם
הֵיִינוּ מִסְתַּכְלִים בְּפִרְשָׁה הַזֶּה -
נִסְתַּכַּל בְּחִכְמָה אִם עֲנִין הַנִּשְׁמָה
הִיא אִין רִישָׁה סוּפָה וְאִין סוּפָה
רִישָׁה, וְאִם הַעֲנִין לְפִטְרִית
הָאֵדָם מִן הָעוֹלָם הִיא, נִסְתֹּר אֶת
כָּל הַפִּרְשָׁה אוּ נַעֲמִיד אֶת
הַפִּרְשָׁה בְּזֶה אוּ בְּזֶה. מַה זֶה יִקַּח
נָא מַעֲט מִיָּם וְרַחְצוּ רִגְלֵיכֶם וְגו',
וְאַקְחָה פֶת לָחֶם וְגו', וְיִמְהַר
אַבְרָהָם הָאֵלֶּה אֶל שָׂרָה וְגו',
וְאֵל הַבָּקָר רֵץ אַבְרָהָם וְגו', וְיִקַּח
חֲמָאָה וְחֵלֶב וְגו'.

כְּשִׁבָּא רַב דִּימֵי, אָמַר, לֹא מִצָּאָה
הַנִּשְׁמָה תוֹעֵלֶת לַגּוֹף אֶלְמָלָא מַה
שְׂרָמִז בְּכָאן רָמִז הַקְּרִבְנוֹת. בְּטֹלוּ
הַקְּרִבְנוֹת - לֹא בְטֹלָה הַתּוֹרָה. זֶה
שֶׁלֹּא מִתְעַסֵּק בְּקְרִבְנוֹת, שִׁיעֲסֵק
בַּתּוֹרָה וְיִוְעִיל לוֹ יוֹתֵר. שְׂאָמַר
רַבִּי יוֹחָנָן, כְּשִׁפְרֵשׁ הַקֶּבֶ"ה
הַקְּרִבְנוֹת, אָמַר מִשָּׁה: רַבּוֹנוּ שֶׁל
עוֹלָם, תִּינַח בְּזִמָּן שִׁיְהִיּוּ יִשְׂרָאֵל
עַל אֲדָמָתָם, בִּיּוֹן שִׁיגְלוּ מֵעַל
אֲדָמָתָם מַה יַּעֲשׂוּ? אָמַר לוֹ:
מִשָּׁה, יַעֲסִקוּ בַּתּוֹרָה, וְאִנִּי מוֹחֵל
לָהֶם בְּשִׁבִּילָהּ יוֹתֵר מִכָּל
הַקְּרִבְנוֹת שֶׁבַע עוֹלָם, שְׁנָאָמַר (ויקרא
ז) זֹאת הַתּוֹרָה לַעֲוֹלָה לְמִנְחָה וְגו'.
כְּלוּמַר, זֹאת הַתּוֹרָה בְּשִׁבִּיל
עוֹלָה, בְּשִׁבִּיל מִנְחָה, בְּשִׁבִּיל
חֲטָאת, בְּשִׁבִּיל אֲשָׁם.

אָמַר רַבִּי כְּרוּסְפָדָּאִי, זֶה מִי
שְׂמִזְכִּיר בְּפִי בְּבִתִּי כְּנִסְיוֹת
וּבְבִתִּי מִדְּרָשׁוֹת עֲנִין הַקְּרִבְנוֹת
וְתַקְרִיבָתָם וִיכּוּן בְּהֶם, בְּרִית
כְּרוּתָהּ הִיא שְׂאוֹתָם הַמְּלֹאכִים
הַמְּזִכְרִים חֲטָאוֹ כְּדִי לְהִרְעֵ לוֹ,
שֶׁלֹּא יִכּוֹלִים לַעֲשׂוֹת לוֹ אֶלָּא רַק טוֹב.
וּבִי יוֹכִיחַ? פִּרְשָׁה זֹה תוֹכִיחַ! שְׂפִינן שְׂאֲמַר וְהִנֵּה שְׁלִשָּׁה אַנְשִׁים נִצְבִּים עָלָיו, מַה זֶה עָלָיו? לַעֲיֵן

שִׁלְשָׁה אָנָשִׁים נֹצְבִים עָלָיו, מֵהוּ עָלָיו, לְעֵינֵי בְּדִינָה, בֵּינוֹ (דף ק ע"ב) דְּחָמָא נִשְׁמָתָא דְּצִדִּיקָא כֹּה, מֵה כְּתִיב וַיִּמָּהֵר אַבְרָהָם הָאֱהֱלָה וְגו'. מֵהוּ הָאֱהֱלָה בֵּית הַמִּדְרָשׁ. וּמֵהוּ אוֹמֵר מִהְרֵי שְׁלֹשׁ סָאִים, עֲנִנֵן הַקְּרָבָנוֹת, וְנִשְׁמָתָא מִתְּפִוּנָת בָּהּ, הִדָּא הוּא דְּכְתִיב וְאֵל הַבֶּקֶר רֵץ אַבְרָהָם. וְכַדִּין נִיחָא לְהוּ וְלֹא יִכְלִין לְאַבְרָשָׁא לִיה.

רְבִי פִנְחָס פֶּתַח קָרָא דְּכְתִיב, (במדבר יז) וַהֲנֵה הַחֹל הַנֶּגֶף בָּעֵם וְכְתִיב וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אֱהֲרֹן קַח אֶת הַמַּחְתָּה וְגו' וְכְתִיב וַתַּעֲצֹר הַמִּגָּפָה. כְּתִיב הָכָא מִהֵר וְכְתִיב הֵתָם מִהְרֵי שְׁלֹשׁ סָאִים. מֵה לְהֵלֵן קָרְבֵן לְאַשְׁתִּזְבָּא אִף כָּאן קָרְבֵן לְאַשְׁתִּזְבָּא.

אָמַר רְבִי פִנְחָס זִמְנָא חֲדָא הוּיָנָא אֲזִיל בְּאַרְחָא וַעֲרַעִית בֵּיה בְּאַלְהִיהוּ, אָמִינָא לִיה, לִימָא לִי מֵר מְלָה דְּמַעְלִי לְבְרִייתָא, אָמַר לִיה, קִיָּים גִּזֵּר קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וַעֲלֹו קָמִיה כָּל אַלִּין מְלֹאכְיָא דְּמִמֶּנּוּ לְאַדְפְּרָא חוּבֵי דְּבֵר נָשׁ, דִּי בַעֲדָנָא דִּידְכֻרִין בְּנֵי אֲנָשָׁא קְרָבָנָא דְּמִנֵּי מֹשֶׁה וְשׁוּי לְבִיה וְרַעוּתִיה בָּהּ, דְּכֻלָּהוּ יִדְכֻרִין לִיה לְטֹב. וְעוֹד בַּעֲדָנָא דִּיעָרַע מוֹתָנָא בְּבִנֵי אֲנָשָׁא, קִיָּמָא אֲתַגְזֹר וְכֻרִזָּא אַעֲבֹר עַל כָּל חִילָא דְּשִׁמְיָא דְּאִי יִיעֲלוֹן בְּנוֹהֵי בְּאַרְעָא בְּכַתִּי כְּנִסְיוֹת וּבְכַתִּי מִדְּרָשׁוֹת וַיִּמְרוּן בְּרַעוּת נַפְשָׁא וּלְבָא עֲנִינָא דְּקִטְרֶת בּוֹסְמִין דְּהוּי לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל, דִּיתַבְטֹל מוֹתָנָא מִנִּיהוּ.

אָמַר רְבִי יִצְחָק בָּא וַרְאָה מֵה כְּתִיב וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אֱהֲרֹן קַח אֶת הַמַּחְתָּה וְתֵן עָלֶיהָ אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ וְשִׁים קִטְרֶת. אָמַר לִיה אֱהֲרֹן לָמָּה. אָמַר כִּי יֵצֵא הַקֶּצֶף מִלִּפְנֵי יְיָ וְגו'. מֵה כְּתִיב וַיִּרָץ אֶל (דף קא ע"א) תוֹף הַקֶּהֶל וַהֲנֵה הַחֹל הַנֶּגֶף בָּעֵם. וְכְתִיב וַיַּעֲמֹד בֵּין הַמֵּתִים וּבֵין הַחַיִּים וַתַּעֲצֹר הַמִּגָּפָה. וְלֹא יָכִיל מְלֹאכָא דְּמַחְבֵּלָא לְשִׁלְטָאָה וְנִתְבַּטְּלָא מוֹתָנָא.

רְבִי אַחָא אָזַל לְכַפֵּר טַרְשָׁא אֶתָּא לְגַבִּי אוֹשְׁפִיזִיה, אֶל תוֹף הַקֶּהֶל וַהֲנֵה הַחֹל הַנֶּגֶף בָּעֵם. וְכְתוּב וַיַּעֲמֹד בֵּין הַמֵּתִים וּבֵין הַחַיִּים וַתַּעֲצֹר הַמִּגָּפָה. וְלֹא יָכִיל מְלֹאכָא שֶׁל חֲבֵלָה לְשִׁלְטָא וְנִתְבַּטְּלָא הַמּוֹת. רְבִי אַחָא הֵלֵךְ לְכַפֵּר טַרְשָׁא, בָּא אֶצֶל הַמַּאֲרָח שְׁלוֹ. לְחָשׂוּ עָלָיו כָּל בְּנֵי הָעִיר. אָמְרוּ, אָדָם גָּדוֹל

בְּדִינוֹ. בֵּינוֹ שְׁרוּאָה נִשְׁמַת הַצִּדִּיק כֹּה, מֵה כְּתוּב? וַיִּמָּהֵר אַבְרָהָם הָאֱהֱלָה וְגו'. מֵה זֶה הָאֱהֱלָה? בֵּית הַמִּדְרָשׁ. וּמֵהוּ אוֹמֵר? מִהְרֵי שְׁלֹשׁ סָאִים, עֲנִנֵן הַקְּרָבָנוֹת, וַהֲנִשְׁמָה מִתְּפִוּנָת בָּהֶם. זֶהוּ שְׁפָתוֹב וְאֵל הַבֶּקֶר רֵץ אַבְרָהָם. וְאִזְ נֹחַ לָהֶם וְלֹא יָכֻלִּים לְהִרַע לוֹ.

רְבִי פִנְחָס פֶּתַח פְּסוּק שְׁפָתוֹב (במדבר יז) וַהֲנֵה הַחֹל הַנֶּגֶף בָּעֵם, וְכְתוּב וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אֱהֲרֹן קַח אֶת הַמַּחְתָּה וְגו', וְכְתוּב וַתַּעֲצֹר הַמִּגָּפָה. כְּתוּב כָּאן מִהֵר, וְכְתוּב שֵׁם מִהְרֵי שְׁלֹשׁ סָאִים. מֵה לְהֵלֵן קָרְבֵן לְהַנְצִל, אִף כָּאן קָרְבֵן לְהַנְצִל.

אָמַר רְבִי פִנְחָס, פַּעַם אַחַת הֵייתִי מִהֵלֵךְ בְּדֶרֶךְ וּפְגַשְׁתִּי אֶת אֱלֹהֵהוּ. אָמַרְתִּי לוֹ, יֹאמֵר לִי מֵר דְּבֵר שְׁמוּעִיל לְבְרִיּוֹת. אָמַר לוֹ, בְּרִית גִּזֵּר הַקֶּבֶץ, וְנִכְנְסוּ לִפְנֵי כָּל הַמְּלֹאכִים שְׁמִמְנִים לְהַזְכִּיר חֲטָאֵי הָאָדָם, שְׁבֻזְמֵן שְׁיִזְכִּירוּ בְּנֵי אָדָם הַקְּרָבָנוֹת שְׁצוּה מֹשֶׁה, וּמִכְּנֵן לְבוֹ וּרְצוֹנוֹ בָּהֶם - שְׁכַלְם יִזְכִּירוּ אוֹתוֹ לְטוֹב.

וְעוֹד, בְּזִמְן שְׁיֵאָרַע מוֹת בְּבִנֵי אָדָם, הַבְּרִית נִגְזְרָה, וְהַכְּרוֹז עוֹבֵר עַל כָּל חִילוֹת הַשָּׁמַיִם, דָּאִם יַעֲלוּ בְּנֵי בְּאַרְץ בְּכַתִּי כְּנִסְיוֹת וּבְכַתִּי מִדְּרָשׁוֹת וַיֹּאמְרוּ בְּרִצּוֹן נֶפֶשׁ וְלֵב עֲנִינִים שֶׁל קִטְרֶת בְּשָׁמִים שְׁהִי לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל, שְׁיִתְבַּטֵּל הַמּוֹת מֵהֶם.

אָמַר רְבִי יִצְחָק, בָּא רָאָה מֵה כְּתוּב, וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אֱהֲרֹן קַח אֶת הַמַּחְתָּה וְתֵן עָלֶיהָ אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ וְשִׁים קִטְרֶת. אָמַר לוֹ אֱהֲרֹן, לָמָּה? כִּי יֵצֵא הַקֶּצֶף מִלִּפְנֵי יְיָ וְגו'. מֵה כְּתוּב? וַיִּרָץ אֶל תוֹף הַקֶּהֶל וַהֲנֵה הַחֹל הַנֶּגֶף בָּעֵם. וְכְתוּב וַיַּעֲמֹד בֵּין הַמֵּתִים וּבֵין הַחַיִּים וַתַּעֲצֹר הַמִּגָּפָה. וְלֹא יָכִיל מְלֹאכָא שֶׁל חֲבֵלָה לְשִׁלְטָא וְנִתְבַּטְּלָא הַמּוֹת.

רְבִי אַחָא הֵלֵךְ לְכַפֵּר טַרְשָׁא, בָּא אֶצֶל הַמַּאֲרָח שְׁלוֹ. לְחָשׂוּ עָלָיו כָּל בְּנֵי הָעִיר. אָמְרוּ, אָדָם גָּדוֹל

בא לכאן, גלף אליו. באו אצלו. אמרו לו, לא חושש על אבדתינו? אמר להם, מהו? אמרו לו שיש שבועה ימים שיש מות בעיר, וכל יום מתחזק ולא מתבטל.

אמר להם, גלף לבית הפנסת ונבקש רחמים מלפני הקדוש ברוך הוא. עד שהיו הולכים, באו ואמרו, פלוני ופלוני מתו, ופלוני ופלוני נוטים למות. אמר להם רבי אחא, אין עת לעמד כף, שהשעה דחוקה.

אבל תפרישו מכם ארבעים בני אדם מאלו היותר זכאים. עשרה עשרה לארבעה חלקים, ואני עמכם, עשרה לקצה העיר ועשרה לקצה העיר, וכן לארבע קצוות העיר, ואמרו בנפש חפצה ענין של קטרת הסמים שהקדוש ברוך הוא נתן למשה, וענין של הקרבנות אתו.

עשו כף שלש פעמים ועברו בכל העיר לארבע קצוות והיו אומרים בן. לבסוף אמר להם, גלף לאלו שנוטים למות, ותפרישו מכם לבתיהם ותאמרו כף, וכאשר תסימו, תאמרו אלו הפסוקים, ויאמר משה אל אהרן קח את המחתה ותן עליה אש וגו', ויקח אהרן וגו', ויעמד בין המתים וגו'. וכן עשו והתבטל מהם (הפנות).

שמעו אותו קול שאומר: סודי הסודות, הראשונים הנחילוה לנצח, שהרי דין השמים לא שורה כאן, שהרי יודעים לבטלו. חלש לבו של רבי אחא וישן. שמע שאומרים לו: כמו שעשית את זה - תעשה את זה. לך אמר להם שיחזרו בתשובה, שרשעים הם לפני. קם והחזירם בתשובה.

שלמה, וקבלו עליהם שלא יתבטלו מהתורה לעולם, והחליפו את שם העיר, וקראו לא מתא מחסא. אמר רבי יהודה, לא די להם לצדיקים שמבטלין את

לחישו עליהו כל בני מתא, אמרו גברא רבא אתא הכא גזיל לגביה, אתו לגביה, אמרו ליה לא חס על אובדנא, אמר להו מהו. אמרו ליה דאית שבועה יומין דשאר מותנא במאתא וכל יומא אתתקף ולא אתבטל.

אמר להו גזיל לבי כנשתא ונתבע רחמי מן קדם קדשא בריך הוא. עד דהוו אזלי, אתו ואמרו פלוני ופלוני מיתו, ופלוני ופלוני נטו למות. אמר להו רבי אחא לית עתא לקיימא הכי דשעתא דחיקא.

אבל אפרישו מנכון ארבעין בני נשא מאנון דזכאין יתיר. עשרה עשרה לארבעה חולקין ואנא עמכון, עשרה לזווייתא דמאתא, ועשרה לזווייתא דמאתא, וכן לארבע זווייתא דמאתא. ואמרו ברעות נפשכון עניינא דקטרת בוסמין. דקודשא בריך הוא יהב למשה ועניינא דקרפנא עמיה.

עברו כן תלת זמנין ואעברו בכל מאתא לארבע זווייתא והיו אמרין בן, לבתר אמר להו גזיל לאנון דאשויטו למימת אפרישו מניכוי לבתיהון, ואמרו כדין, וכד תסימו אמרון אלין פסוקינא (במדבר טו) ויאמר משה אל אהרן קח את המחתה ותן עליה אש וגו' (דף קא ע"ב) ויקח אהרן וגו' ויעמד בין המתים וגו'. וכן עברו ואתבטל מנייהו.

שמעו ההוא קלא דאמר סתרא סתרא קמיייתא אוחילו לעילא דהא דינא דשמיא לא אשרי הכא דהא ידעי לבטלא ליה. חלש לפיה דרבי אחא, אדמוף, שמע דאמרי ליה, פד עבדת דא עביד דא, זיל ואימא לון דיחזרון בתשובה דחייבין אנון קמאי. קם ואחזר להו בתשובה שלימתא, וקבילו עליהו דלא יתבטלון מאורייתא לעלם, ואחליפו שמא דקרפא וקארון לה מאתא מחסא.

אמר רבי יהודה לא די להם לצדיקים שמבטלין את

תדע לך שפן הוא. דכיון שהנשמה אומרת לגוף מהרי שלש סאים וגו' וכל אותו הענין ומבטל את הדין - מה כתוב? ויאמר שוב אשוב אליך כעת חיה. הרי ברכה.

כיון שרואים אותה המלאכים שזה לקח עצה לנפשו - מה עושים? הולכים אצל הרשעים לעיין בדינם ולעשות בהם משפט הדא הוא דכתיב ויקומו משם האנשים וישקיפו על פני סדום למקום הרשעים לעשות בהם משפט. הדין הוא דאמר רבי יהודה, כן דרכו של צדיק: כיון שרואה שמענינים בדינו, אינו מתאחר לשוב ולהתפלל ולהקריב (על) חלבו ודמו לפני צורו, עד שמסתלקים בעלי הדין ממנו.

שביון שאמר וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו - מה כתוב בנשמה? וימהר אברהם האהלה אל שרה. בחפזון ובמהירות בלא שום העפכה. מיד ממהרת הנשמה אצל הגוף להחזירו למוטב ולבקש במה שיתכפר לו, עד שמסתלקים ממנו בעלי הדין.

רבי אליעזר אומר, מהו שאמר ואברהם ושרה זקנים באים בימים חדל להיות לשרה ארח פנשים? אלא, כיון שהנשמה עומדת במעלתה, והגוף נשאר בארץ מפמה שנים, באים בימים שנים וימים הרבה וחדל לצאת ולבא ולעבר ארח כשאר כל אדם. נתבשר להחיות הגוף.

מהו אומר אחרי בלותי היתה לי עדנה? אחרי בלותי בעפר מהיום פמה שנים, היתה לי עדנה וחדוש. ואדני זקן, שהיום

פמה שנים שיצאת ממנו ולא הפקידני. והקדוש ברוך הוא אמר, היפלא מה דבר למועד. מהו למועד? אותו הידוע אצלי להחיות מתים. ולשרה בן, מלמד שיתחדש בכן שלש שנים.

הגזרה אלא לאחר בן שמברכין להם, תדע לך שפן הוא, דכיון שהנשמה אומרת לגוף מהרי שלש סאים וגו' וכל אותו הענין ומבטל את הדין, מה כתיב ויאמר שוב אשוב אליך כעת חיה הרי ברכה.

כיון שרואים אותה המלאכים שזה לקח עצה לנפשו, מה עושים, הולכים אצל הרשעים לעיין בדינם ולעשות בהם משפט הדא הוא דכתיב ויקומו משם האנשים וישקיפו על פני סדום למקום הרשעים לעשות בהם משפט. הדין הוא דאמר רבי יהודה כן דרכו של צדיק כיון שרואה שמענינים בדינו אינו מתאחר לשוב ולהתפלל ולהקריב (על) חלבו ודמו לפני צורו עד שמסתלקים בעלי הדין ממנו.

דכיון שאמר וישא עיניו (דף קב ע"א) וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו, מה כתיב בנשמה, וימהר אברהם האהלה אל שרה. בחפזון ובמהירות בלא שום העפכה, מיד ממהרת הנשמה אצל הגוף להחזירו למוטב ולבקש במה שיתכפר לו עד שמסתלקים ממנו בעלי הדין.

רבי אליעזר אומר מהו דאמר ואברהם ושרה זקנים באים בימים חדל להיות לשרה ארח פנשים. אלא כיון שהנשמה עומדת במעלתה והגוף נשאר בארץ מפמה שנים, באים בימים, שנים וימים הרבה. וחדל לצאת ולבא ולעבר ארח כשאר כל אדם, אתבשר להחיות הגוף.

מהו אומר אחרי בלותי היתה לי עדנה, אחרי בלותי בעפר מהיום פמה שנים היתה לי עדנה וחדוש, ואדני זקן שהיום פמה שנים שיצאת ממנו ולא הפקידני. וקודשא בריך הוא אמר היפלא מני דבר למועד. מהו למועד. אותו הידוע אצלי להחיות המתים. ולשרה בן מלמד שיתחדש בכן שלש שנים.

פמה שנים שיצאת ממנו ולא הפקידני. והקדוש ברוך הוא אמר, היפלא מה דבר למועד. מהו למועד? אותו הידוע אצלי להחיות מתים. ולשרה בן, מלמד שיתחדש בכן שלש שנים.

אמר רבי יהודה ברבי סימון פיון שהנשמה נזונית מזהו של מעלה, הקדוש ברוך הוא אומר לאותו המלאך הנקרא דומ"ה, לך ובשר לגוף פלוני שאני עתיד להחיותו למועד שאני אחיה את הצדיקים לעתיד לבא. והוא משיב אחרי כלותי היתה לי עדנה. אחרי כלותי בעפר ושכנתי באדמה ואכל בשרי רמה וגוש עפר תהיה לי חדוש.

הקדוש ברוך הוא אומר לנשמה: זהו שפיתוב ויאמר ה' אל אברהם וגו' היפלא מה דבר? ! למועד הידוע אצלי להחיות את המתים אשוב אליך אותו הגוף שהוא קדוש מחדש ככראשונה להיותכם מלאכים קדושים, ואותו היום עתיד לפני לשמח בהם. זהו שפיתוב (תהלים קד) יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו. (ע"כ מדרש הנעלם)

זהר: איה שרה אשתך, שלא רצו לומר לפניה. פיון שאמר הנה באהל, מיד - ויאמר שוב אשוב אליך פעת חיה והנה בן לשרה אשתך וגו' בא ראה דרך ארץ, שעד שלא הזמין אברהם לפניהם לאכל, לא אמרו לו דבר, כדי שלא יראה שמשום אותה בשורה הזמן אותם לאכל. אחר שפיתוב ויאכלו, אז אמרו לו אותה בשורה.

ויאכלו? וכי תעלה על דעתך שפיתוב עליונים אוכלים? אלא בשביל כבודו של אברהם נראה כן. אמר רבי אלעזר, ויאכלו ודאי, משום שהם אש אוכלת אש ולא נראים, וכל מה שנתן להם אברהם אכלו, משום שפיתוב אברהם אוכלים למעלה [שאוכלים מאותו צד שלמעלה].

בא ראה, כל מה שאכל אברהם, הוא אכל בטורה, ולכן הקריב לפניהם ואכלו, ואברהם שמר

אמר רבי יהודה ברבי סימון פיון שהנשמה נזונית מזהו של מעלה, קדשא בריך הוא אומר לאותו המלאך הנקרא דומ"ה, לך ובשר לגוף פלוני שאני עתיד להחיותו למועד שאני אחיה את הצדיקים לעתיד לבא. והוא משיב אחרי כלותי היתה לי עדנה. אחרי כלותי בעפר ושכנתי באדמה ואכל בשרי רמה וגוש עפר תהיה לי חדוש.

קדשא בריך הוא אומר לנשמה, הדיא הוא דכתיב ויאמר יי אל אברהם וגו' היפלא מיי דבר למועד הידוע אצלי להחיות את המתים, אשוב אליך, אותו הגוף שהוא (דף קב ע"ב) קדוש מחדש ככראשונה להיותכם מלאכים קדושים ואותו היום עתיד לפני לשמח בהם הדיא הוא דכתיב, (תהלים קד) יהי כבוד יי לעולם ישמח יי במעשיו, (ע"כ מדרש הנעלם)

זהר:

איה שרה אשתך, דלא בעו לומר קמה, פיון דאמר הנה באהל מיד ויאמר שוב אשוב אליך פעת חיה והנה בן לשרה אשתך וגו'. תא חזי, אורח ארעא, דעד לא אהזמין אברהם קמיהו למיכל לא אמרו ליה מידי, בגין דלא יתחזי דבגין ההיא בשורה קא אהזמין להו למיכל, פתר דכתיב ויאכלו כדין אמרו ליה ההיא בשורה.

ויאכלו, סלקא דעתך וכי מלאכי עלאי אכלי, אלא בגין יקרא דאברהם אתחזי הכי. אמר רבי אלעזר ויאכלו ודאי, בגין דאנון אשא דאכיל אשא ולא אתחזי, וכל מה דיהב לון אברהם אכלי בגין דמסטרס דאברהם אכלי לעילא (ראב"ל מההוא סטרא דלעילא).

תא חזי, כל מה דאכיל אברהם בטורה

בביתו טמאה וטהרה שאפלו בן אדם שהוא טמא [לא וכל להתקרב לביתו]. או ידע אברהם שזה טמא הוא, [ועשה] [לא היה משמש בביתו, עד שעשה] לו טבילה, או עשה לו לשומר שבועה ימים כראוי לו בביתו, וכך זה בודאי.

בא ראה, כתוב (דברים כג) איש אשר לא יהיה טהור מקרה לילה וגו'. מה תקנתו? והיה לפנות ערב ירחץ במים. ארעה בו טמאה אחרת, כמו זיבה [מבאת צרעת או נדה] או טמאת נדה שהיו שתי טמאות, לא מספיק לו באותה טבילה [משום] בין שארע לו קרי קדם שקבל טמאה אחרת [משום] בין שארע לו אחר כך.

ואברהם ושרה היו מתקנים טבילה לכלם, הוא לגברים והיא לנשים. מה הטעם עסק אברהם לטהר בני אדם? משום שהוא טהור ונקרא טהור, שכתוב (איוב יד) מי יתן טהור מטמא לא אחד. טהור - זה אברהם שיצא מתרח. רבי שמעון אמר, כדי לתקן את אותה הדרגה של אברהם, ומהי? מי"ם (חסד). לכן התקין לטהר בני העולם במים. ובשעה שהזמין את המלאכים, בראשית דבריו מה כתוב? יקח נא מעט מים, כדי להתחזק באותה דרגה שהמים שרויים בה, ומשום כך היה מטהר את כל בני האדם מהכל. מטהר אותם מצד של עבודה זרה, ומטהר אותם מצד הטמאה. וכמו שהוא מטהר את האנשים, כך גם שרה מטהרת את הנשים, ונמצא שכל מי שבא אליהם טהורים מהכל.

בא ראה שאברהם נטע אילן בכל מקום שדיורו שם, ולא היה עולה בכל מקום פראוי, פרט לשעה שדיורו היה בארץ כנען, ובאותו

איהו קא אכיל ובגין כך אקריב קמיייהו ואכלי, ונטיר אברהם בביתיה דכנא ומסאבותא, דאפילו בר נש דאיהו מסאב (לא יכול לקרוא לביתיה ברין ידע אברהם דהא מסאב איהו ועבד) (נ"א לא הוה משמש בביתיה, עד דעבד) ליה טבילה, או עבד ליה לנטרא שבועה יומין בדקא חזי ליה בביתיה, והכי הוא ודאי.

הא חזי כתיב, (דברים כג) איש אשר לא יהיה טהור מקרה לילה וגו'. מאי תקנתיה, והיה לפנות ערב ירחץ במים. אערע ביה טמאה (דף קב ע"ב) אחרא כגון זיבה או (נ"א סגירו או נדה) סגירת נדה דהו תרי מסאבו, לא סגי ליה בההיא טבילה (בגין) בין דאערע ביה קרי קדם דקביל טמאה אחרא (בגין) בין דאערע ביה לבתר.

ואברהם ושרה הוו מתקני טבילה לכלהו, איהו לגברי ואיהי לנשי. מאי טעמא אעסק אברהם לדפאה לבני נשא, בגין דאיהו טהור ואקרי טהור. דכתיב, (איוב יד) מי יתן טהור מטמא לא אחד. טהור דא אברהם דנפק מתרח.

רבי שמעון אמר בגין לתקנא ההוא דרגא דאברהם, ומאן איהו מי"ם. בגין כך אתקין לדפאה בני עלמא במיא. ובשעתא דאזמין למלאכין, שירותא דמלוי מה כתיב יוקח נא מעט מים. בגין לאתתקפא בההוא דרגא דמיין שראן בה. ובגין כך הוה מדפי לכל בני נשא מפלא. מדפי לון מסטרא דעבודה זרה, ומדפי לון מסטרא דמסאבא, וכמה דאיהו מדפי לגוברין הכי נמי שרה מדפאת לנשין, ואשתפחו בלהו דאתין לגבייהו דכין מפלא.

הא חזי, אילנא נטע אברהם בכל אתר דדיוריה תמן, ולא הוה סליק

אילן הִיה יודע מי שְׁנֵאָחֻז בְּקֶבֶ"ה
ומי שְׁנֵאָחֻז בְּעִבּוּדָה זָרָה.

מי שְׁנֵאָחֻז בְּקֶבֶ"ה, הִיה הָאֵילָן
פּוֹרֵשׁ עֲנָפָיו וּמִכֶּסֶה עַל רֹאשׁוֹ
וְעוֹשֶׂה עָלָיו צֶל נָאֶה. ומי שְׁנֵאָחֻז
בְּצֶל שֶׁל עִבּוּדָה זָרָה, אוֹתוֹ הָאֵילָן
הִיה מִתְעַלָּה, וְעֲנָפָיו הִיו עוֹלִים
לְמַעַלָּה. אִז הִיה יוֹדֵעַ אֲבָרָהֶם
וּמִזְהִיר אוֹתוֹ, וְלֹא זֶז מִשָּׁם עַד
שְׁנֵאָחֻז בְּאֻמוֹנֶת הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוא. וְכֵךְ מִי שֶׁהוּא טָהוֹר (ד"א קד)
מִקֶּבֶל אוֹתוֹ הָאֵילָן, ומִי שֶׁהוּא
טָמֵא אֵינוֹ מִקֶּבֶל אוֹתוֹ. אִז יוֹדֵעַ
אֲבָרָהֶם וְהִיה מְטַהֵר אוֹתָם בְּמִים.
וּמַעֲנִין מִים הִיה תַּחַת אוֹתוֹ אֵילָן,
ומִי שֶׁצָּרִיף טְבִילָה מִיַּד הַמִּים
עוֹלִים אֵלָיו, וְעוֹלִים עֲנָפֵי הָאֵילָן,
אִז יוֹדֵעַ אֲבָרָהֶם שֶׁהוּא טָמֵא וְצָרִיף
מִיַּד טְבִילָה. וְאִם לֹא, יִכְשׁוּ הַמִּים,
וְאִז יוֹדֵעַ שְׂרוּצָה לְהַטְמִיא וְלֹהֵשֶׁמֶר
שְׁבָעָה יָמִים.

ובֹא וּרְאֵה, שְׁאֶפְלוּ בְּשַׁעֲה
שֶׁהִזְמִין אֶת הַמַּלְאָכִים אָמַר לָהֶם
וְהַשְׁעֵנוּ תַּחַת הָעֵץ כְּדִי לִרְאוֹת
וְלִבְדֹק אוֹתָם, וּבְאוֹתוֹ אֵילָן הִיה
בּוֹדֵק אֶת כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם. וְהַסּוֹד
(כְּנִגְר) מִשּׁוֹם הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא (עֲשֵׂה)
אָמַר שֶׁהוּא עֵץ הַחַיִּים לְכָל, וְלִכְן
וְהַשְׁעֵנוּ תַּחַת הָעֵץ, וְלֹא תַּחַת
עִבּוּדָה זָרָה.

ובֹא וּרְאֵה, כְּשֶׁחֲטָא אָדָם, הוּא
חֲטָא בְּעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע, שֶׁפְּתוּב
וּמַעֲצֵן הַדַּעַת וְגו', וְהוּא חֲטָא בּוֹ
וְגֵרַם מוֹת לְעוֹלָם. מַה כְּתוּב?
וְעַתָּה פֶּן יִשְׁלַח יְדוֹ וְלָקַח גַּם מַעֲצֵן
הַחַיִּים וְגו' (וְגֵרַם מוֹת לְכָל בְּנֵי הָעוֹלָם).
וּכְשֶׁבֹא אֲבָרָהֶם, הִתְקִין אֶת
הָעוֹלָם עִם אֵילָן אַחֵר, שֶׁהוּא עֵץ
הַחַיִּים, וְהוֹדִיעַ אֶת הָאֻמוֹנָה לְכָל
בְּנֵי הָעוֹלָם.

בִּיה חֵב וְגֵרַם מוֹתָא לְעָלְמָא. מַה כְּתִיב וְעַתָּה פֶּן יִשְׁלַח יְדוֹ וְלָקַח גַּם מַעֲצֵן
הַחַיִּים וְגו'. (וְגֵרַם מוֹתָא לְכָל בְּנֵי עָלְמָא) וְכֵד אֶתָּא אֲבָרָהֶם בְּאֵילָנָא אַחֵרָא אֶתְקִין
עָלְמָא דְהוּא אֵילָנָא דְחַיִּי וְאוֹדֵעַ מְהִימְנוּתָא לְכָל בְּנֵי עָלְמָא:

בְּכָל אֶתֶר כְּדָקָא יָאוֹת, בַּר בְּשַׁעֲתָא דִּדְיוֹרִיָּה
בְּאַרְעָא דְכְנָעָן, וּבִהְיָהוּ אֵילָנָא הָוָה יוֹדֵעַ
מָאן דְּאֶתְאַחִיד בֵּיה בְּקֶדְשָׁא בְּרִיף הוּא וּמָאן
דְּאֶתְאַחִיד בְּעִבּוּדָה זָרָה.

מָאן דְּאֶתְאַחִיד בְּקֶדְשָׁא בְּרִיף הוּא, אֵילָנָא
הָוָה פְּרִישׁ עֲנָפָיו וְחָפִי עַל רִישִׁיה
וְעָבִיד עָלֶיהָ צֶלָא יָאָה, וּמָאן דְּאֶתְאַחִיד
בְּסִטְרָא דְעִבּוּדָה זָרָה הִהוּא אֵילָנָא הָוָה
אֶסְתַּלַּק וְעֲנָפָיו הָיוּ סְלִיקִין לְעִילָא. כְּדִין
הָוָה יוֹדֵעַ אֲבָרָהֶם וְאִזְהִיר לֵיה, וְלֹא אֲעֲדִי
מִתַּמָּן עַד דְּאֶתְאַחִיד בְּמְהִימְנוּתָא דְקֶדְשָׁא
בְּרִיף הוּא, וְהָכִי מָאן דְּאִיהוּ דְכִיָּא (ד"א ל"ג הכי)
מִקֶּבֶל לֵיה אֵילָנָא. מָאן דְּאִיהוּ מְסַאֲב לֹא
מִקֶּבֶל לֵיה. כְּדִין יוֹדֵעַ אֲבָרָהֶם וּמְדַבֵּי לוֹן
בְּמִיָּא.

וּמַעֲיִינָא דְמִיָּא הָוָה תַּחֲוֹת הִהוּא אֵילָנָא,
וּמָאן דְּצָרִיף טְבִילָה מִיַּד מִיָּין
סְלִיקִין לְגַבִּיָּה, וְאֵילָנָא אֶסְתַּלַּקִין עֲנָפָיו, כְּדִין
יוֹדֵעַ אֲבָרָהֶם דְּאִיהוּ מְסַאֲבָא וּבְעֵי טְבִילָה
מִיַּד, וְאִם לֹא מִיָּא נִגִּיבֵן כְּדִין יוֹדֵעַ דְּבַעֲי
לְאֶסְתַּתְּבָא וּלְאֶסְתַּמְרָא שְׁבָעָה יוֹמִין.

הָא חֲזִי, דְּאֶפִּילוּ בְּשַׁעֲתָא דְאַזְמִין לוֹן
לְמַלְאָכִין אָמַר לוֹן וְהַשְׁעֵנוּ תַּחַת הָעֵץ
בְּגִין לְמַחְמִי וְלְמַבְדֵּק בְּהוּ, וּבִהְיָהוּ אֵילָנָא
הָוָה בְּדִיק לְכָל בְּנֵי עָלְמָא. וְרִזָּא (לְקַבֵּל) בְּגִין
קֶדְשָׁא בְּרִיף הוּא קָא (עֲבִד) אָמַר דְּאִיהוּ אֵילָנָא
דְּחַיִּי לְכָלָא, וּבְגִין כֵּךְ וְהַשְׁעֵנוּ תַּחַת הָעֵץ
וְלֹא תַּחַת עִבּוּדָה זָרָה.

וְהָא חֲזִי, כִּד חֵב אָדָם, בְּעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע
חֵב, דְּכְתִיב וּמַעֲצֵן הַדַּעַת וְגו' וְאִיהוּ

וַיֹּאמֶר שׁוּב אָשׁוּב אֵלַיךְ כָּעֵת חִיָּה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק שׁוּב אָשׁוּב, שׁוּב יָשׁוּב מִיבְעֵי לִיָּה, דְּהָא מִפְתָּחָא דָּא לְמַפְקָד עֲקָרוֹת בִּידָא דְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אִיהוּ וְלֹא בִידָא דְשְׁלִיחָא אַחְרָא. כְּמָה דְתַנִּינָן תַּלְת מִפְתָּחָן אֲנוּן דְלֹא אַתְמָסְרוּ בִידָא דְשְׁלִיחָא. דְחִיָּה וּתְחִיָּת הַמַּתִּים וּגְשָׁמִים. וְהוֹאִיל דְלֹא אַתְמָסְרוּ בִידָא דְשְׁלִיחָא אֲמַאי כְּתִיב שׁוּב אָשׁוּב. אֶלָּא וְדַאי קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא דְהוּה קָאִים עֲלֵיהּ אָמַר (לִיָּה) מְלָה, בְּגִין כֶּף כְּתִיב וַיֹּאמֶר שׁוּב אָשׁוּב אֵלַיךְ.

וְהָא חֲזִי, בְּכָל אַתְר דְּכְתִיב וַיֹּאמֶר סָתָם אוּ וַיִּקְרָא סָתָם הוּא מְלֹאכָא דְבְרִית וְלֹא אַחְרָא. וַיֹּאמֶר דְּכְתִיב, (שְׁמוֹת טו) וַיֹּאמֶר אִם שְׁמַע תִּשְׁמַע וְגו'. וַיֹּאמֶר וְלֹא קָאֲמַר מָאן הוּא. וַיִּקְרָא דְכְתִיב, (ויקרא א) וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה וְלֹא קָאֲמַר מָאן הָוָה. אָמַר דְּכְתִיב, (שְׁמוֹת כד) וְאֶל מֹשֶׁה אָמַר וְגו' וְלֹא אָמַר מָאן הָוָה. (אִיף הֲכִי דְכְתִיב וַיֹּאמֶר שׁוּב אָשׁוּב וַיֹּאמֶר סָתָם וְלֹא קָאֲמַר מָאן (דף קג ע"א) הָוָה) אֶלָּא בְּכָל הַנִּי מְלֹאכָא דְבְרִית הָוָה וְכֹלָא בְּקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אַתְמָר. וּבְגִין כֶּף כְּתִיב וַיֹּאמֶר שׁוּב אָשׁוּב אֵלַיךְ וְגו'. וְהִנֵּה בֵּן וְגו': וְהִנֵּה בֵּן לְשָׂרָה אֲשֶׁתְּךָ. מְאִי טַעְמָא לָא כְּתִיב וְהִנֵּה בֵּן לָךְ, אֶלָּא בְּגִין דְלֹא יַחֲשֵׁב דְּהָא מִן הָגֵר אִיהוּ כְּדִבְקִדְמִיתָא. רַבִּי שְׁמַעוֹן פָּתַח וַאֲמַר, (מְלָאכִי א) בֵּן יִכְבֹּד אָב וְעָבֵד אֲדִנְיוּ. בֵּן יִכְבֹּד אָב דָּא יִצְחָק לְאַבְרָהָם. אִימְתִּי כְּבִיד לִיָּה, בְּשַׁעֲתָא דְעֵקֵד לִיָּה עַל גִּבִּי מְדַבְּחָא וּבַעַא לְמַקְרַב לִיָּה קְרַבְנָא, וַיִּצְחָק בַּר תַּלְתִּין וּשְׁבַע שָׁנִין הָוָה, וְאַבְרָהָם הָוָה סָבָא, דְאִילּוּ הָוָה כְּעֵיט (ס"א ב"ה) בְּרַגְלָא חַד לֹא יָכִיל לְמִיקָם קָמִיה, וְאִיהוּ אוֹקִיר לִיָּה לְאַבּוּי וְעֵקֵד לִיָּה כְּחַד אִימָרָא בְּגִין לְמַעַבְד רַעוּתִיה דְאַבּוּי.

וַיֹּאמֶר שׁוּב אָשׁוּב אֵלַיךְ כָּעֵת חִיָּה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, שׁוּב אָשׁוּב - שׁוּב יָשׁוּב הָיָה צָרִיךְ לְכַתֵּב, שְׁהָרִי הַמִּפְתָּח הַזֶּה לְפָקֵד הָעֲקָרוֹת הוּא בִיד הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלֹא בִיד שְׁלִיחַ אַחֵר, כְּמוֹ שְׁשִׁנְיוֹ, שְׁלֹש מִפְתָּחוֹת הֵם שְׁלֹש נְמָסְרוּ בִיד שְׁלִיחַ: שֶׁל חִיָּה, וּתְחִיָּת הַמַּתִּים, וּגְשָׁמִים. וְהוֹאִיל וְלֹא נְמָסְרוּ בִיד שְׁלִיחַ, לְמָה כְּתוּב שׁוּב אָשׁוּב? אֶלָּא וְדַאי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁהִיָּה עוֹמֵד עֲלֵיהֶם אָמַר (לו) הַדְּבָר, לְכֵן כְּתוּב וַיֹּאמֶר שׁוּב אָשׁוּב אֵלַיךְ.

וְכֹא וְרָאָה, בְּכָל מְקוֹם שְׁכְּתוּב וַיֹּאמֶר סָתָם אוּ וַיִּקְרָא סָתָם, הוּא מְלֹאכָא דְבְרִית וְלֹא אַחֵר. וַיֹּאמֶר - שְׁכְּתוּב (שְׁמוֹת טו) וַיֹּאמֶר אִם שְׁמַע תִּשְׁמַע וְגו'. וַיֹּאמֶר, וְלֹא אָמַר מִיָּהוּ. וַיִּקְרָא - שְׁכְּתוּב (ויקרא א) וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה, וְלֹא אָמַר מִי הָיָה. אָמַר - שְׁכְּתוּב (שְׁמוֹת כד) וְאֶל מֹשֶׁה אָמַר וְגו', וְלֹא אָמַר מִי הָיָה. (אִיף כֶּף שְׁכְּתוּב שׁוּב אָשׁוּב. וַיֹּאמֶר סָתָם, וְלֹא אָמַר מִי הָיָה.) אֶלָּא בְּכָל אֵלֶּה מְלֹאכָא שֶׁל הַבְּרִית הִיָּה, וְהַכֵּל נֶאֱמַר בְּקִבְלָהּ. וְלָכֵן כְּתוּב וַיֹּאמֶר שׁוּב אָשׁוּב אֵלַיךְ וְגו', וְהִנֵּה בֵּן וְגו'.

וְהִנֵּה בֵּן לְשָׂרָה אֲשֶׁתְּךָ. מָה הַטַּעַם לֹא כְּתוּב וְהִנֵּה בֵּן לָךְ? אֶלָּא כְּדֵי שְׁלֹא יַחֲשֵׁב שֶׁהוּא מִהֵגֵר כְּמוֹ בְּרֵאשׁוֹנָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן פָּתַח וַאֲמַר, (מְלָאכִי א) בֵּן יִכְבֹּד אָב וְעָבֵד אֲדִנְיוּ. בֵּן יִכְבֹּד אָב - זֶה יִצְחָק אֶת אַבְרָהָם. מְתִי כְּבִיד אוֹתוֹ? בְּשַׁעֲתָא שְׁעָקֵד אוֹתוֹ עַל גִּבִּי הַמְּזֻבָּח וְרָצָה לְהַקְרִיבוֹ לְקַרְבָּן. וַיִּצְחָק בֵּן שְׁלֹשִׁים וּשְׁבַע שָׁנִים הָיָה, וְאַבְרָהָם הָיָה זָקֵן, שְׁאֵלוּ הָיָה בּוֹעֵט (בן) בְּרַגְלָא אַחַת לֹא הָיָה יָכוֹל לַעֲמֹד לְפָנָיו, וְהוּא כְּבִיד אוֹתוֹ אֶת אָבִיו, וְעֵקֵד אוֹתוֹ כְּמוֹ תֵיש כְּדֵי לַעֲשׂוֹת רָצוֹן אָבִיו.

וְעָבַד אֲדָנָיו דָּא אֲלִיעֶזֶר לְאַבְרָהָם. כַּד שָׁדַר
לֵיהּ לַחֲרָן, וְעָבַד כָּל רַעוּתֵיהּ

דְּאַבְרָהָם, וְאוֹקִיר לֵיהּ כְּמָה דְכָתִיב, (בראשית כד)

וַיִּבְרַךְ אֶת אֲדֹנָיו וְגו'. וְכָתִיב (בראשית כד)

וַיֹּאמֶר עָבַד אַבְרָהָם אֲנֹכִי, בְּגִין לְאוֹקִיר לֵיהּ
לְאַבְרָהָם. דְּהָא בַר נֶשׁ דְּהוּה מִיִּיתֵי כִסְף
וְזָהָב וְאַבְנֵי יָקָר וּגְמָלִין וְאִיהוּ כְדָקָא יָאוּת
שְׁפִיר בְּחִיזוּ לָא אָמַר דְּאִיהוּ רַחֲמֵימָא
דְּאַבְרָהָם אוֹ קְרִיבָא דִּילֵיהּ. אֲלֵא אָמַר עָבַד
אַבְרָהָם אֲנֹכִי, בְּגִין לְסַלְקָא בְּשִׁבְחָא
דְּאַבְרָהָם וּלְאוֹקִיר לֵיהּ בְּעִינֵיהּ.

וְעַל דָּא בִּן יִכְבֵּד אָב וְעָבַד אֲדָנָיו. וְאַתּוּן
יִשְׂרָאֵל בְּנִי. קָלְנָא בְּעִינֵיכֹו לִזְמַר

דְּאַנָּא אַבּוּכֹון אוֹ דְּאַתּוּן עָבַדִּין לִי. וְאַם אָב
אֲנִי אֵיהּ כְּבוֹדִי וְגו'. בְּגִין כְּפִי וְהִנֵּה בִּן, דָּא
הוּא בִּן וְדָאִי, וְלֹא יִשְׁמַעְאֵל. דָּא הוּא בִּן
דְּאוֹקִיר לְאַבּוּי כְּדָקָא חֲזִי.

וְהִנֵּה בִּן לְשָׂרָה אֲשֶׁתְּךָ. בִּן לְשָׂרָה, דְּבִגִּינִיהּ
מִיתַת, דְּבִגִּינִיהּ פְּאִיבַת נַפְשָׁה עַד

דְּנִפְקַת מִינָהּ. וְהִנֵּה בִּן לְשָׂרָה. לְאַסְתִּלְקָא
בְּגִינִיהּ בְּשַׁעְתָּא דְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְתִיב
בְּדִינָא עַל עֲלָמָא. דְּכִדִּין וַיִּי פִקֵּד אֶת שָׂרָה
וְגו', דְּהָא מְדַפְרֵי לְשָׂרָה בְּגִינִיהּ דִּי צָחַק וְעַל
דָּא אִיהוּ בִּן לְשָׂרָה (אִנְהוּ מִלְּאֲכִי אִמְרִי). וְהִנֵּה בִּן
לְשָׂרָה. (דִּין) דְּהָא נִיָּקְבָא נְטִלָא (לֵיהּ) לְבָרָא מִן
דְּכוּרָא:

וְשָׂרָה שׁוֹמַעַת פֶּתַח הָאֵהָל וְהוּא אַחֲרִיו.
מָאִי וְהוּא אַחֲרִיו, וְהִיא אַחֲרִיו מִיָּבְעִי

לֵיהּ. אֲלֵא רְזָא אִיהוּ, וְשָׂרָה שׁוֹמַעַת מַה
דְּהוּה אָמַר (פֶּתַח הָאֵהָל דָּא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְהוּא אַחֲרִיו מָאִן
דְּהִנֵּה אָמַר) פֶּתַח הָאֵהָל דָּא דְרָגָא תַּתָּא. פֶּתַח
דְּמַהִימְנוּתָא. וְהוּא אַחֲרִיו (דָּא) דְּאוּדִי לֵיהּ

דְּרָגָא עֲלָאָה (נ"א פֶּתַח הָאֵהָל וְהוּא אַחֲרִיו דָּא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. פֶּתַח הָאֵהָל דָּא דְרָגָא תַּתָּא, וְהוּא אַחֲרִיו דָּא

וְעָבַד אֲדָנָיו - זֶה אֲלִיעֶזֶר
לְאַבְרָהָם, כְּשֶׁשָּׁלַח אוֹתוֹ לַחֲרָן
וַעֲשֶׂה כָּל רְצוֹנוֹ שֶׁל אַבְרָהָם
וְכַבְּדוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בראשית כד) וַיִּבְרַךְ
אֶת אֲדֹנָיו וְגו', וְכָתוּב (שם)
וַיֹּאמֶר עָבַד אַבְרָהָם אֲנֹכִי, כְּדִי
לְכַבֵּד אֶת אַבְרָהָם. שְׁהָרִי בֶּן אָדָם
שֶׁהִיא מְבִיא כֶּסֶף וְזָהָב וְאַבְנִים
יְקָרוֹת וּגְמָלִים, וְהוּא כְּרָאוּי, נֶאֱחָה
לְמִרְאָה, לֹא אָמַר שֶׁהוּא אוֹהֵב
אַבְרָהָם אוֹ קְרוֹב שְׁלוֹ, אֲלֵא אָמַר
עָבַד אַבְרָהָם אֲנֹכִי, כְּדִי לְהַעֲלוֹת
אֶת שִׁבְחַת אַבְרָהָם וּלְכַבְּדוֹ
בְּעִינֵיהֶם.

וְעַל כֵּן בֶּן יִכְבֵּד אָב וְעָבַד אֲדָנָיו.
וְאַתֶּם יִשְׂרָאֵל בְּנֵי, קְלוּן בְּעִינֵיכֶם
לִזְמַר שְׁאֲנִי אֲבִיכֶם אוֹ שְׁאֲתֶם
עָבַדִּים שְׁלִי? וְאַם אָב אֲנִי אֵיהּ
כְּבוֹדִי וְגו'. מִשּׁוֹם כְּפִי וְהִנֵּה בֶּן.
זֶהוּ בֶּן וְדָאִי, וְלֹא יִשְׁמַעְאֵל. זֶהוּ בֶּן
שֶׁכַּבֵּד אֶת אָבִיו כְּרָאוּי.

וְהִנֵּה בֶּן לְשָׂרָה אֲשֶׁתְּךָ. בֶּן לְשָׂרָה
- שֶׁבִּגְלָלוּ מִתָּה, שֶׁבִּגְלָלוּ כְּאַבָּה
נַפְשָׁה עַד שֶׁיִּצְטָא מִמֶּנָּה. וְהִנֵּה בֶּן
לְשָׂרָה - לְהַתְּעִלוֹת בִּגְלָלוֹ בְּשַׁעְתָּה
שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יוֹשֵׁב בְּדִין עַל
הָעוֹלָם. שְׁאֵז וְה' פִּקֵּד אֶת שָׂרָה
וְגו', שְׁהָרִי מְזַכְרִים אֶת שָׂרָה
מִשּׁוֹם יִצְחָק, וְעַל זֶה הוּא בֶּן
לְשָׂרָה [זֶה אִמְרוּ הַמַּלְאָכִים]. וְהִנֵּה בֶּן
לְשָׂרָה. [וְה'] שְׁהָרִי הִנְקִיבָה לִקְחַת
[אֵת] הַבֵּן מִהַזְכָּר.

וְשָׂרָה שׁוֹמַעַת פֶּתַח הָאֵהָל וְהוּא
אַחֲרִיו. מַה זֶּה וְהוּא אַחֲרִיו? וְהִיא
אַחֲרִיו צָרִיךְ לוֹ! אֲלֵא סוּד הוּא,
וְשָׂרָה שׁוֹמַעַת מַה שֶׁהִיא אוֹמֵר [פֶּתַח
הָאֵהָל, זֶה הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְהוּא אַחֲרִיו - מִי שֶׁהִיא
אוֹמֵר] פֶּתַח הָאֵהָל, זֶה הַדְּרָגָה
הַתַּחְתּוֹנָה, פֶּתַח הָאֵמּוּנָה. וְהוּא
אַחֲרִיו - [וְה'] שֶׁהוּדָה לוֹ הַדְּרָגָה
הָעֲלִיּוֹנָה [נ"א פֶּתַח הָאֵהָל וְהוּא אַחֲרִיו - זֶה
הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. פֶּתַח הָאֵהָל - זֶה הַדְּרָגָה הַתַּחְתּוֹנָה,

פֶּתַח הָאֵהָל דָּא דְרָגָא תַּתָּא, וְהוּא אַחֲרִיו דָּא

דָּרָגָא עֲלֵאָה). מִן יוֹמָא דְהוֹת שָׂרָה בְּעֶלְמָא לָא שְׁמַעְת מִלָּה דְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בַר הַהוּא שְׁעֵתָא.

דְּבַר אַחֵר דְּהוֹת יִתְבָּא שָׂרָה פִּתַּח הָאֵהָל בְּגִין לְמִשְׁמַע מְלִין. וְהִיא שְׁמַעְת הָאִי מִלָּה דְאַתְּבַשֵּׁר בִּיה אַבְרָהָם. (ד"א) וְהוּא אַחֲרֵיו. אַבְרָהָם דְּהוּה יְתִיב אַחֲרוּי דְשְׂכִינְתָּא:

וְאַבְרָהָם וְשָׂרָה זְקֵנִים בָּאִים בְּיָמִים. מָא בָּאִים בְּיָמִים. שְׁעוּרִין דְּיוֹמִין דְּאַתְחֲזִי כְדִין לָהּ, חַד מָאָה וְחַד תְּשָׁעִים, עָאֵלוּ בְיוֹמִין שְׁעוּרָא דְיוֹמִין כְּדָקָא יָאוּת. בָּאִים בְּיָמִים. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר כִּי בָא הַיּוֹם דְּאַעֲרַב יוֹמָא לְמִיעַל. חֲדָל לְהִיּוֹת לְשָׂרָה אַרְח כְּנָשִׁים. וְהִיא שְׁעֵתָא חֲמַאת גְּרָמָה בְּעֵדוּנָא אַחֲרָא. וּבְגִין כֵּן אָמְרָה וְאַדּוּנִי זֶקֶן דְּהָא אִיהוּ לָא כְּדָאִי לְאוּלְדָּא בְּגִין דְּאִיהוּ סָבָא.

רַבִּי יְהוּדָה פִּתַּח (משלי לא) נֹדַע בְּשַׁעְרִים בְּעֶלְהָ בְּשִׁבְתּוֹ עִם זְקֵנֵי אֶרֶץ. תָּא חֲזִי, קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אֶסְתַּלַּק בִּיקְרִיָּה דְּאִיהוּ גִנְזִי וְסִתִּים בְּעִילוּיָא סִגְיָא. לָאו אִיתִי בְּעֶלְמָא וְלֹא הָוָה מִן יוֹמָא דְאַתְּבַרִי עֲלֵמָא דִּיכִיל לְקִיָּמָא עַל חֲכָמְתָּא דִּילִיָּה וְלֹא יָכִיל לְקִיָּמָא בִּיה.

בְּגִין דְּאִיהוּ גִנְזִי וְסִתִּים וְאַסְתַּלַּק לְעִילָא לְעִילָא, וְכִלְהוּ עֲלָאִי וְתַתָּאִי לָא יָכִילִין לְאַתְדַּבְּקָא, עַד דְּכִלְהוּ אֲמָרִין (יחזקאל ג) בְּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ. תַּתָּאִי אֲמָרִי דְּאִיהוּ לְעִילָא דְּכִתִּיב, (תהלים קיג) עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ. עֲלָאִי אֲמָרִי דְּאִיהוּ לְתַתָּא דְּכִתִּיב, (תהלים נז) עַל כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ. עַד דְּכִלְהוּ עֲלָאִי וְתַתָּאִי אֲמָרִי בְּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ. בְּגִין דְּלֹא אֶתִּידַע וְלֹא הָוָה מָאן דִּיכִיל לְקִיָּמָא

וְהוּא אַחֲרֵיו - וְהַדְרָגָה הַעֲלִיּוֹנָה). מִיּוֹם שְׁהִיְתָה שָׂרָה בְּעוֹלָם לֹא שְׁמַעְת דְּבַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא פָּרִט לְאוֹתָהּ שְׁעָה.

דְּבַר אַחֵר - שְׁהִיְתָה יוֹשֶׁבֶת שָׂרָה פִּתַּח הָאֵהָל כְּדִי לְשַׁמַּע הַדְּבָרִים, וְהִיא שְׁמַעְת הַדְּבַר הַזֶּה שְׁהַתְּבַשֵּׁר בּוֹ אַבְרָהָם. [דְּבַר אַחֵר] וְהוּא אַחֲרֵיו - אַבְרָהָם שְׁהִיָּה יוֹשֵׁב מֵאַחֲרֵי הַשְּׂכִינָה.

וְאַבְרָהָם וְשָׂרָה זְקֵנִים בָּאִים בְּיָמִים. מָה זֶה בָּאִים בְּיָמִים? הַשְּׁעוּרִים שֶׁל הַיָּמִים שָׂאָז נִרְאוּ לָהֶם, הָאֶחָד מָאָה וְהָאֶחָד תְּשָׁעִים, נִכְנָסוּ בְּיָמִים הַשְּׁעוּרִ שֶׁל הַיָּמִים כְּרָאוּי. בָּאִים בְּיָמִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר כִּי בָא הַיּוֹם, שְׁהַעֲרִיב הַיּוֹם לְהַכְנִס. חֲדָל לְהִיּוֹת לְשָׂרָה אַרְח כְּנָשִׁים. וְאוֹתָהּ שְׁעָה רָאֵתָה עֲצָמָה בְּעֵדוּן אַחֵר, וְלִכֵּן אָמְרָה וְאַדּוּנִי זֶקֶן, שְׁהִרִי הוּא לֹא כְּדָאִי לְהוֹלִיד כִּי הוּא זֶקֶן.

רַבִּי יְהוּדָה פִּתַּח, (משלי לא) נֹדַע בְּשַׁעְרִים בְּעֶלְהָ בְּשִׁבְתּוֹ עִם זְקֵנֵי אֶרֶץ. בָּא רָאָה, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְּעַלֶּה בְּכְבוֹדוֹ שֶׁהוּא גִנְזִי וְנִסְתָּר בְּעֵלְוֵי רַב. לֹא הָיָה בְּעוֹלָם וְלֹא הָיָה מִהַיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם שִׁיכּוֹל לַעֲמֹד עַל חֲכָמְתּוֹ וְלֹא יָכֹול לַעֲמֹד בּוֹ.

מִשּׁוּם כִּי הוּא גִנְזִי וְנִסְתָּר וְהַתְּעַלָּה לְמַעְלָה לְמַעְלָה, וְכָל הָעֲלִיּוֹנִים וְהַתְּחַתּוֹנִים לֹא יָכֹולִים לְהַתְּדַבֵּק עַד שֶׁכָּלֶם אוֹמְרִים (יחזקאל א) בְּרוּךְ כְּבוֹד ה' מִמְּקוֹמוֹ. הַתְּחַתּוֹנִים אוֹמְרִים שֶׁהוּא לְמַעְלָה, שֶׁכְּתוּב (תהלים קיג) עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ. הָעֲלִיּוֹנִים אוֹמְרִים שֶׁהוּא לְמַטָּה, שֶׁכְּתוּב (שם נז) עַל כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ. עַד שֶׁכָּלֶם, עֲלִיּוֹנִים וְתַחַתּוֹנִים, אוֹמְרִים בְּרוּךְ כְּבוֹד ה' מִמְּקוֹמוֹ, כִּי לֹא נֹדַע וְלֹא הָיָה מִי שִׁיכּוֹל

בְּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ. בְּגִין דְּלֹא אֶתִּידַע וְלֹא הָוָה מָאן דִּיכִיל לְקִיָּמָא

בִּיה, וְאֵת אִמְרֹת נֹדַע בְּשַׁעְרִים בַּעֲלָה. (דף קג

(ע"ב)

אֵלֶּה וְדָאֵי נֹדַע בְּשַׁעְרִים בַּעֲלָה דָּא קִדְּשָׁא
בְּרִיף הוּא דְּאִיהוּ אֲתִידַע וְאֲתִדְּבַק לְפֻּם
מַה דְּמִשְׁעָר בְּלִבִּיה כָּל חַד כְּמַה דִּיכִיל
לְאִדְּבַקָּא בְּרוּחָא דְּחִכְמָתָא. וּלְפֻּם מַה
דְּמִשְׁעָר בְּלִבִּיה הֵכִי אֲתִידַע בְּלִבִּיה. וּבְגִינִי כֶּךָ
נֹדַע בְּשַׁעְרִים בְּאַנּוּן שַׁעְרִים. אֲבָל דְּאֲתִידַע
כְּדָקָא יָאוּת לָא הָוֵה מָאן דִּיכִיל לְאִדְּבַקָּא
וּלְמַנְדַּע לִיה.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר נֹדַע בְּשַׁעְרִים בַּעֲלָה. מָאן
שַׁעְרִים. כְּמַה דָּאֵת אָמַר (תהלים כד) שְׁאוֹ
שַׁעְרִים רָאשֵׁיכֶם וְהִנָּשְׂאוּ פִתְחֵי עוֹלָם. וּבְגִין
אֵלוּ שַׁעְרִים דְּאַנּוּן דְּרִגִין עֲלָאִין בְּגִינִיָּהוּ
אֲתִידַע קִדְּשָׁא בְּרִיף הוּא. וְאִי לָא לָא יִכְלִין
לְאִתְדְּבַקָּא בִּיה.

הָא חֲזִי, דְּהָא נִשְׁמָתָא דְּכַר נֶשׁ לָאו אִיהוּ (נ"א
לֹא אִיה) מָאן דִּיכִיל לְמַנְדַּע לָהּ, אֵלֶּה בְּגִין
אֵלִין שְׁיִיפִין דְּגוּפָא וְאַנּוּן דְּרִגִין דְּעַבְדִּין
אוּמְנוּתָא דְּנִשְׁמָתָא בְּגִין כֶּךָ אֲתִידַע וְלָא
אֲתִידַע. כֶּךָ קִדְּשָׁא בְּרִיף הוּא אֲתִידַע וְלָא
אֲתִידַע בְּגִין דְּאִיהוּ נִשְׁמָתָא לְנִשְׁמָתָא רוּחָא
לְרוּחָא גְּנִיז וְטָמִיר מִכְּלָא, אֲבָל בְּאַנּוּן שַׁעְרִים
דְּאַנּוּן פִּתְחִין לְנִשְׁמָתָא אֲתִידַע קִדְּשָׁא בְּרִיף
הוּא.

הָא חֲזִי, אֵת פִּתְחָא לְפִתְחָא וְדִרְגָּא לְדִרְגָּא,
וּמִנִּיָּהוּ יָדִיעַ יִקְרָא דְּקִדְּשָׁא בְּרִיף הוּא.
פִּתְחָא הָאֵל, דָּא הוּא פִּתְחָא דְּצִדֵּק. כְּמַה דָּאֵת
אָמַר (תהלים קיח) פִּתְחָא לִי שַׁעַר צִדִּיק וְגו'.
דָּא פִּתְחָא קִדְּמָא לְאַעֲלָא בִּיה, וּבִהָא פִּתְחָא
אֲתַחֲזִין כָּל שְׂאֵר פִּתְחִין עֲלָאִין. מָאן דְּזָכִי
לְהָאִי (פִּתְחָא) זָכִי לְמַנְדַּע בִּיה וּבִכְלָהוּ שְׂאֵר
פִּתְחִין בְּגִין דְּכָלְהוּ שְׂרָאן עֲלִיה.

לְעַמֵּד עִמּוֹ, וְאֵתָה אֹמַר נֹדַע
בְּשַׁעְרִים בַּעֲלָה.?

אֵלֶּה וְדָאֵי נֹדַע בְּשַׁעְרִים בַּעֲלָה
- זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהוּא
נֹדַע וְנִדְּבַק לְפִי מַה שְׁמִשְׁעָר
בְּלָבוֹ כָּל אֶחָד כְּמַה שִׁיכּוֹל
לְהִדְּבַק בְּרוּחַ שֶׁל הַחִכְמָה.
וּלְפִי מַה שְׁמִשְׁעָר בְּלָבוֹ, כֶּךָ
נֹדַע בְּלָבוֹ, וְלִכֵּן נֹדַע בְּשַׁעְרִים
- בְּאוֹתָם הַשַּׁעְרִים. אֲבָל שְׁנוּדַע
כְּרָאוּי אֵין מִי שִׁיכּוֹל לְהִדְּבַק
וּלְדַעַת אוֹתוֹ.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, נֹדַע
בְּשַׁעְרִים בַּעֲלָה, אִיזֵה שַׁעְרִים?
כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (תהלים כד) שְׁאוֹ
שַׁעְרִים רָאשֵׁיכֶם וְהִנָּשְׂאוּ פִתְחֵי
עוֹלָם. וּמִשּׁוֹם הַשַּׁעְרִים הַלָּלוּ,
שֶׁהֵם דְּרָגוֹת עֲלִיוֹנוֹת, בְּגִלְלָם
נֹדַע הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאִם
לֹא - לֹא יִכְוֹלִים לְהִתְדְּבַק בּוֹ.

בָּא רָאֵה, הֲרִי נִשְׁמַת הָאָדָם אֵין
הוּא [אֵין] מִי שִׁיכּוֹל לְדַעַת אוֹתָהּ,
אֵלֶּה עַל יְדֵי אֲבֵרֵי הַגּוּף, וְהֵם
הַדְּרָגוֹת שְׁעוֹשׂוֹת אֲמִנוֹת
הַנִּשְׁמָה. מִשּׁוֹם כֶּךָ נֹדַע וְלֹא
נֹדַע. כֶּךָ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
נֹדַע וְלֹא נֹדַע, מִשּׁוֹם שֶׁהוּא
נִשְׁמָה לְנִשְׁמָה, רוּחַ לְרוּחַ, גְּנוּז
וְטָמִיר מִן הַכָּל. אֲבָל בְּאוֹתָם
הַשַּׁעְרִים, שֶׁהֵם פִּתְחִים
לְנִשְׁמָה, נֹדַע הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא.

בָּא רָאֵה, יֵשׁ פִּתַּח לְפִתַּח
וְדִרְגָּה לְדִרְגָּה, וּמִמֶּהם יָדוּעַ
כְּבוֹדוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.
פִּתַּח הָאֵל - זֶהוּ פִּתַּח שֶׁל
צִדִּיק, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (שם קיח)
פִּתְחָא לִי שַׁעַר צִדִּיק וְגו'.
זֶהוּ פִּתַּח רָאשׁוֹן לְהַכְנִס בּוֹ,
וּבִפְתַּח הַזֶּה נִרְאִים כָּל שְׂאֵר
הַפִּתְחִים הָעֲלִיוֹנִים. מִי שְׁזוּכָה
לְזֶה [לְפִתַּח], זוּכָה לְדַעַת אוֹתוֹ
וּבְכָל שְׂאֵר הַפִּתְחִים, מִשּׁוֹם
שֶׁכֻּלָּם שׁוֹרִים עֲלָיו.

וְעָשָׂו שִׁפְתָּח זֶה לֹא נֹדַע, מִשּׁוֹם שִׁישְׁרָאֵל בְּגִלוֹת וְכָל הַפְּתָחִים הִסְתַּלְקוּ מִמֶּנּוּ וְלֹא יְכוּלִים לְדַעַת וְלִדְבֹק. אֲבָל בְּזִמְנָן שִׁישְׁרָאֵל יֵצְאוּ מִן הַגְּלוּת, עֲתִידוֹת כָּל הַדְּרָגוֹת הָעֲלִיּוֹנוֹת לְשֵׁרוֹת עָלָיו פְּרָאוּי.

וְאִי יָדְעוּ בְּנֵי הָעוֹלָם חֲכָמָה עֲלִיּוֹנָה נִכְבְּדָה מִה שֶׁלֹּא הָיוּ יוֹדְעִים מִקֶּדֶם לָזֶה, שִׁפְתּוֹב (ישעיה יא) וְנָחָה עָלָיו רוּחַ ה' רוּחַ חֲכָמָה וּבִינָה רוּחַ עֲצָה וּגְבוּרָה רוּחַ דַּעַת וְיִרְאַת ה'. כָּלֵם עֲתִידִים לְשֵׁרוֹת עַל הַפְּתָח הַתַּחְתּוֹן הַזֶּה, שֶׁהוּא פֶּתַח הָאֱהֶל, וְכָלֵם עֲתִידִים לְשֵׁרוֹת עַל מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ כְּדִי לְדוֹן הָעוֹלָם, שִׁפְתּוֹב וְשִׁפְט בְּצֹדֵק דָּלִים וְגו'.

מִשּׁוֹם כֵּן, כְּשֶׁהִתְבַּשֵּׁר אַבְרָהָם, הַדְּרָגָה הַזֹּאת הִיָּתָה אוֹמֶרֶת כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר שִׁפְתּוֹב שׁוֹב אֲשׁוֹב אֵלָיְךָ כַּעַת חֵיהָ. וַיֹּאמֶר - לֹא כָּתוּב מִי הִנֵּה, וְזֶהוּ פֶּתַח הָאֱהֶל. וְעַל זֶה וְשָׂרָה שִׁמְעַת דְּרָגָה זוֹ שֶׁהִיָּתָה מְדַבֶּרֶת עִמּוֹ מִה שֶׁלֹּא הִיָּתָה שׁוֹמַעַת מִקֶּדֶם לָזֶה, שִׁפְתּוֹב וְשָׂרָה שִׁמְעַת פֶּתַח הָאֱהֶל, שֶׁהִיָּתָה מְבַשֶּׁרֶת וְאוֹמֶרֶת שׁוֹב אֲשׁוֹב אֵלָיְךָ כַּעַת חֵיהָ וְהִנֵּה בֶן לְשָׂרָה אֲשֶׁתְּךָ.

בֹּא רֵאָה כִּמָּה חֲבִיבוֹת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאַבְרָהָם, שֶׁהָיָה לֹא יֵצֵא מִמֶּנּוּ יִצְחָק עַד שֶׁנִּמְוֹל. אַחֵר שֶׁנִּמְוֹל הִתְבַּשֵּׁר עַל יִצְחָק, מִשּׁוֹם שֶׁאָז הוּא זֶרַע קְדוֹשׁ, וְטָרָם שֶׁנִּמְוֹל אֵינּוּ זֶרַע קְדוֹשׁ, וְאִי הוּא כְּמוֹ שִׁפְתּוֹב (בראשית א) אֲשֶׁר זָרְעוּ בּוֹ לְמִינָהּ.

וְבֹא וְרֵאָה, טָרָם שֶׁנִּמְוֹל אַבְרָהָם זָרְעוּ לֹא הִנֵּה קְדוֹשׁ, מִשּׁוֹם שֶׁיֵּצֵא מִתּוֹךְ עֶרְלָה וְהִדְבֵּק בְּעֶרְלָה לְמִטָּה. אַחֵר שֶׁנִּמְוֹל, יֵצֵא אוֹתוֹ הַזֶּרַע בְּתוֹךְ הַקְּדוּשָׁה, וְנִדְבֵּק בְּקְדוּשָׁה שְׁלֵמָה וְהוֹלִיד

וְהִשְׁתָּא דִּפְתָּחָא דָּא לֹא אֲתִידַע. בְּגִין דִּישְׁרָאֵל בְּגִלוֹתָא וְכָלְהוּ פְּתָחִין אִסְתַּלְקוּ מִנֵּיהּ וְלֹא יְכָלִין לְמַנְדַּע וְלֵאמֹר דְּבָקָא. אֲבָל בְּזִמְנָא דִּיפְקוֹן יִשְׂרָאֵל מִן גְּלוּתָא זְמִינִין כָּלְהוּ דְּרָגִין עֲלָאִין לְמִשְׁרֵי עֲלִיָּה כְּדָקָא יֵאוֹת. וְכִדִּין יִנְדַּעוֹן בְּנֵי עֲלָמָא חֲכָמָתָא עֲלָאָה יִקְיֵרָא מִה דְּלֹא הוּוּ יִדְעִין מִקְדָּמַת דָּנָא. דְּכָתִיב, (ישעיה יא) וְנָחָה עָלָיו רוּחַ יְיָ רוּחַ חֲכָמָה וּבִינָה רוּחַ עֲצָה וּגְבוּרָה רוּחַ דַּעַת וְיִרְאַת יְיָ. כָּלְהוּ זְמִינִין לְאַשְׁרָאָה עַל הָאֵי פְּתָחָא תַּתָּאָה דִּיאִהוּ פֶּתַח הָאֱהֶל. וְכָלְהוּ זְמִינִין לְאַשְׁרָאָה עַל מֶלֶכָא מְשִׁיחָא בְּגִין לְמִידָן עֲלָמָא דְּכָתִיב וְשִׁפְט בְּצֹדֵק דָּלִים וְגו'. בְּגִינֵי כֵן כִּד אֲתַבְּשֵׁר אַבְרָהָם, הָאֵי דְּרָגָא הָזֶה אָמַר כִּמָּה דֹּאֲתָמַר דְּכָתִיב וַיֹּאמֶר שׁוֹב אֲשׁוֹב אֵלָיְךָ כַּעַת חֵיהָ. וַיֹּאמֶר, לֹא כָּתִיב מֵאֵן הָיָה. וְדָא הוּא פֶּתַח הָאֱהֶל. וְעַל דָּא וְשָׂרָה שׁוֹמַעַת הָאֵי דְּרָגָא דְּהָיָה מְלִיל עֲמִיָּה מֵאֵן דְּלֹא הָיָה שִׁמְעַת מִקְדָּמַת דָּנָא. דְּכָתִיב וְשָׂרָה שׁוֹמַעַת פֶּתַח הָאֱהֶל דְּהָיָה מְבַשֵּׁר וַאֲמַר שׁוֹב אֲשׁוֹב אֵלָיְךָ כַּעַת חֵיהָ וְהִנֵּה בֶן לְשָׂרָה אֲשֶׁתְּךָ.

הָא חֲזִי, כִּמָּה הוּא חֲבִיבוֹתָא דְּקְדוּשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְגַבִּיָּה דְּאַבְרָהָם, דִּהָא לֹא נִפְק מִנֵּיהּ יִצְחָק עַד דֹּאֲתַגְזֹר, לְבַתֵּר דֹּאֲתַגְזֹר אֲתַבְּשֵׁר בִּיהּ בִּיִצְחָק, בְּגִין דִּיאִהוּ כִדִּין זֶרַעַא קְדִישָׁא, וְעַד לֹא אֲתַגְזֹר לֹא אִיהוּ זֶרַעַא קְדִישָׁא. וְכִדִּין אִיהוּ כִמָּה דְּכָתִיב, (בראשית א) אֲשֶׁר זָרְעוּ בּוֹ לְמִינָהּ.

וְהָא חֲזִי, עַד לֹא אֲתַגְזֹר אַבְרָהָם הָהוּא זֶרַעַא דִּילִיָּה לֹא הָיָה קְדִישָׁא, בְּגִין דְּנִפְק בְּגוּ עֶרְלָה וְאֲתַדְבֵּק בְּעֶרְלָה לְמִטָּה. לְבַתֵּר דֹּאֲתַגְזֹר נִפְק הָהוּא זֶרַעַא בְּגוּ קְדִישָׁא, וְאֲתַדְבֵּק

למעלה, ונדבק אברהם בדרגתו
פראוי. בא ראה, כשהוליד אברהם
את יצחק, יצא קדוש פראוי. ואלו
[ונרא] המים שהרו והולידו חשף.

רבי אלעזר שאל יום אחד את רבי
שמעון אביו. אמר לו, זה שקרא
לו הקדוש ברוך הוא יצחק,
שכתוב וקראת את שמו יצחק,
למה? שהרי נראה שעד שלא יצא
לעולם קרא לו יצחק? אמר לו,
הרי נאמר שאש לוקחת מים,
שהרי המים באים מצד של
הגבורה, ועוד [נ"א ובא תשאל מהלוי]
[שאל אותו] הלויים שהם משמחים
לאותו הצד בכלי זמר ותשכחות
כנגד הצד הזה, משום כך יצחק
הוא חדרה, משום שהוא בא
מאותו צד ונדבק בו.

בא ראה, יצחק צחוק, חדרה
שמחליפה מים באש ואש במים,
ועל זה נקרא כך. ולכן הקדוש
ברוך הוא קרא לו כך בטרם יצא
לעולם בשם זה והודיע לאברהם.
ובא וראה, בכל האחרים השאיר
להם הקדוש ברוך הוא לקרא להם
שמות, ואפלו נשים היו קוראות
לבניהן שמות, אבל כאן לא
השאיר הקדוש ברוך הוא לאמו
לקרא לו שם, אלא לאברהם,
שכתוב וקראת את שמו יצחק.
אפה ולא אחר. כדי להחליף מים
באש ואש במים להכלילו בצדו.

בין שהתבשר אברהם ביצחק,
מה פתוב? ויקמו משם האנשים
וישקפו על פני סדם. רבי אלעזר
אמר, בא ראה כמה נוהג הקדוש
ברוך הוא טובה עם כל הבריות,
וכל שכן לאותם שהולכים
בדרךיו, שאפלו בזמן שרוצה
לדון את העולם, הוא גורם למי

בקדושה דלעילא ואוליד לעילא, ואתדבק
אברהם בדרגיה פדקא יאות. תא חזי, פד
אוליד אברהם ליצחק נפק קדישא כדקא
יאות. והאי (נ"א ודאי) מיא אעדו ואולידו
חשוכא.

רבי אלעזר שאיל יומא חד לרבי שמעון
אבוי, אמר ליה האי דקרא ליה קדשא
ברוך הוא יצחק דכתיב וקראת את שמו
יצחק. אמאי, דהא אתחזי דעד לא נפק
לעלמא קרא ליה יצחק. אמר ליה הא אתמר
דאשא נטל מיא. דהא מיא מסטרא דגבורה
קא אתיין. ותו [נ"א ותא שאיל לחו ללואי] (שאיל ליה) לואי
דאנון בדיחין לההוא סטרא במאני זמר
ותשבחון לקביל האי סטרא, בגין כך יצחק
איהו חדרה בגין דאתי מההוא סטרא
ואתדבק ביה.

תא חזי, יצחק בדיחיותא חדרה דאחלה
מיא באשא ואשא במיא, ועל דא אקרי
הכי. ובגין כך קדשא בריך הוא קרי ליה (דף
קד ע"א) הכי עד לא יפוק לעלמא שמה דא
ואודע ליה לאברהם.

ותא חזי, בכלהו אתרין שבק לון קדשא
ברוך הוא למקרי לון שמהן, ואפילו
נשי הוו קראן לבניהו שמהן, אבל הכא לא
שבק קדשא בריך הוא לאמיה למקרי ליה
שמה אלא לאברהם, דכתיב וקראת את שמו
יצחק אנת ולא אתרא, בגין לאחלפא מיא
באשא ואשא במיא לאכללא ליה בסטריה.

בין דאתבשר אברהם ביצחק, מה כתיב
ויקומו משם האנשים וישקיפו על פני
סדם. רבי אלעזר אמר תא חזי, כמה אנהג

קדשא בריך הוא טיבו עם כל בריין וכל שפן לאנון דאזלי בארחוי,

שְׂאוֹבֹת אוֹתוֹ לְזִכּוֹת בְּדָבָר עַד
שֶׁלֹא יָבֹא אוֹתוֹ הַדִּין לְעוֹלָם.

שְׁשֻׁנָּנוּ, בְּשַׁעַת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא אוֹבֵב אֶת הָאָדָם, שׁוֹלֵחַ לוֹ
דוֹרוֹן, וּמֵיחָז? הַעֲנִי, כְּדֵי לְזִכּוֹת
בוֹ. וְכִינּוֹן שְׁזוּכָה בוֹ, הוּא מוֹשֶׁה
עָלָיו חוּט אֶחָד שֶׁל חֶסֶד שְׁנִמְשָׁךְ
מִצַּד הַיָּמִין וּפּוֹרֵס עַל רֹאשׁוֹ
וְרוֹשֵׁם אוֹתוֹ, כְּדֵי שֶׁשְׂשֻׁבָּא הַדִּין
לְעוֹלָם, אוֹתוֹ הַמִּשְׁחִית יִזְהַר בוֹ,
וּמְרִים עֵינָיו וְרוֹאֶה אוֹתוֹ הַרְשֵׁם,
וְאֵז מִסְתַּלֵּק מִמֶּנּוּ וְנִזְהָר עָלָיו.
מִשׁוּם כֶּף מַקְדִּים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא בְּמָה שִׁיזְכָּה.

וְכֹא וְרָאָה, כְּשֶׁרָצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא לְהַבִּיא דִּין עַל סָדָם, זָכָה קָדָם
אֶת אַבְרָהָם וְשָׁלַח לוֹ דוֹרוֹן לְזִכּוֹת
עִמָּהֶם כְּדֵי לְהַצִּיל אֶת לוֹט בֶּן
אָחִיו מִשָּׁם. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב וַיִּזְכֹּר
אֱלֹהִים אֶת אַבְרָהָם וַיִּשְׁלַח אֶת
לוֹט מִתּוֹךְ הַהֶפְכָּה, וְלֹא כְּתוּב
וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת לוֹט, שֶׁהָרִי
בְּזִכּוֹת אַבְרָהָם נִצָּל. וּמָה זֶה
וַיִּזְכֹּר? שֶׁזָּכַר אוֹתוֹ מֵה שְׁזוּכָה קָדָם
עִם אוֹתָם שְׁלֹשֶׁת הַמְּלָאכִים.

כִּמוֹ זֶה, בֶּן אָדָם שְׁזוּכָה בְּצַדִּיקָה
עִם בְּנֵי אָדָם, בְּשַׁעַת שְׁדִין שְׂרׁוּי
בְּעוֹלָם, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא זוֹכֵר לוֹ
אֶת אוֹתָהּ הַצַּדִּיקָה שֶׁעָשָׂה. מִשׁוּם
שֶׁבְּכָל שַׁעַת שְׁזוּכָה בֶּן אָדָם, כֶּף
נִכְתָּב עָלָיו לְמַעַלָּה. וְאַפְלוּ בְּשַׁעַת
שְׁדִין שׁוֹרָה עָלָיו, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא זוֹכֵר אֶת אוֹתוֹ הַטוֹב שֶׁעָשָׂה
וְזָכָה עִם בְּנֵי אָדָם, כִּמוֹ שְׁנֹאֲמַר
(מִשְׁלִי יא) וַיִּצְדָּקָה תִּצְוִיל מִמּוֹת. מִשׁוּם
כֶּף הַקְּדִים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְאַבְרָהָם, כְּדֵי שִׁיזְכָּה וַיִּצְוִיל אֶת
לוֹט.

וַיִּשְׁקִיפוּ עַל פְּנֵי סָדָם. בֹּא רָאָה,
וַיִּקְמוּ הָאֲנָשִׁים מִשָּׁם, מֵאוֹתָהּ
סְעוּדָה שֶׁתִּקַּן לָהֶם אַבְרָהָם וְזָכָה
בָּהֶם. אַף עַל גַּב שֶׁהָיוּ מְלָאכִים,

דְּאִפִּילוּ בְּזִמְנָא דְּבַעֲי לְמִידָן עֲלֵמָא, אִיהוּ
גָרִים לְמֵאן דְּרַחֲמִים לִיה לְמַזְכֵּי בְּמַלְאָה עַד לֹא
יִיתִי הֵהוּא דִּינָא לְעֵלְמָא.

דְּתַנִּינָן בְּשַׁעַתָּא דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רַחֲמִים
לִיה לְבַר נֶשׁ, מְשַׁדֵּר לִיה דוֹרוֹנָא,
וּמֵאן אִיהוּ, מִסְפָּנָא, בְּגִין דִּיזְכִּי בִיה. וְכִינּוֹן
דְּזָכִי בִיה, אִיהוּ אֲמִשִּׁיף עָלֶיהָ חַד חוּטָא
דְּחֶסֶד דְּאֵתְמִשֶׁף מִסְטֵר יְמִינָא וּפְרִישׁ
אַרְיִשִׁיָּה וְרָשִׁים לִיה, בְּגִין דְּכַד יִיתִי דִּינָא
לְעֵלְמָא הֵהוּא מִחֲבָלָא יִזְדַּהֵר בִּיה, וְזָקִיף
עֵינָיו וְחָמָא לֵהֵהוּא רְשִׁימוֹ וּכְדִין אִסְתַּלֵּק
מִנִּיה וְאִזְדַּהֵר בִּיה. בְּגִינֵי כֶף אַקְדִּים לִיה
קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמָה דִּיזְכִּי.

וְתֵא חֲזִי, כִּד בַּעֲי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
לְאַיְתָאָה דִּינָא עַל סָדָם, אֲזָכִי קָדָם
לְאַבְרָהָם וְשַׁדֵּר לִיה דוֹרוֹנָא לְמַזְכֵּי עִמָּהוֹן
בְּגִין לְשַׁזְכָּא לְלוֹט פֶּר אַחִיהָ מִתַּמָּן, הָדָא
הוּא דְּכְתִיב וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת אַבְרָהָם וַיִּשְׁלַח
אֶת לוֹט מִתּוֹךְ הַהֶפְכָּה. וְלֹא כְתִיב וַיִּזְכֹּר
אֱלֹהִים אֶת לוֹט, דִּהָא בְּזִכּוֹתֶיהָ דְּאַבְרָהָם
אֲשֶׁתִּזְכִּיב. וּמֵאִי וַיִּזְכֹּר, דְּדָכִיר לִיה מֵאִי
דְּאֲזָכִי קָדָם עִם אֲנוּן תִּלְתָּ מְלָאכִין.

בְּגִוּוֹנָא דָּא בַר נֶשׁ דִּיזְכִּי בְּצַדִּיקָה עִם בְּנֵי
נֶשָׁא, בְּשַׁעַתָּא דִּינָא שְׂרִיא בְּעֵלְמָא
קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲדַפֵּר לִיה לֵהֵיָא צַדִּיקָה
דְּעֵבֵד. בְּגִין דְּבְּכָל שַׁעַתָּא דִּזְכִּי בַר נֶשׁ הָכִי
אֲכְתִיב עָלֶיהָ לְעִילָא, וְאַפִּילוּ בְּשַׁעַתָּא דִּינָא
שְׂרִיא עָלָיו קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲדַפֵּר לִיה
לֵהֵהוּא טִיבּוֹ דְּעֵבֵד וְזָכָה עִם בְּנֵי נֶשָׁא. בְּמָה
דְּאֵת אֲמַר, (מִשְׁלִי יא) וַיִּצְדָּקָה תִּצְוִיל מִמּוֹת. בְּגִינֵי
כֶף אַקְדִּים לִיה קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַבְרָהָם
בְּגִין דִּיזְכִּי וַיִּשְׁזִיב לְלוֹט.

וַיִּשְׁקִיפוּ עַל פְּנֵי סָדָם. תֵּא חֲזִי, וַיִּקְמוּ מִשָּׁם הָאֲנָשִׁים. מֵהֵהִיא סְעוּדָה

זָכָה בָּהֶם. וְכָל אוֹתוֹ מֵאֵכֶל לֹא
נִשְׁאָר מִמֶּנּוּ כְּלוּם, מִשּׁוּם אֲבָרָהָם,
וּלְזוּכָּתוֹ, שֶׁהָרִי פָּתוּב וַיֵּאָכְלוּ,
בְּאֵשׁ שְׁלֵחָם נֵאָכֵל.

וְאִם תֹּאמַר, הָרִי שְׁלֵשָׁה מְלָאכִים
הָיוּ? זֶה אִשׁ וְזֶה מִי"ם וְזֶה רו"ח.
אֲלָא כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּלוּל בַּחֲבֵרוֹ,
וּמִשּׁוּם כִּף וַיֵּאָכְלוּ. כִּמוֹ זֶה (שְׁמוֹת
כד) וַיַּחֲזִיזוּ אֶת הָאֱלֹהִים וַיֵּאָכְלוּ
וַיִּשְׁתּוּ. אֲכִילָה וְדֹאִית הֵם אֲכָלוּ,
שְׁנֵיזְנוּ מִהִשְׁכִּינָה. אֵף כֵּן וַיֵּאָכְלוּ
- גִּרְמֹי (ג"א גִּרְמוֹ רָמוֹ) [לְהִזּוֹן [מִמֶּנּוּ]
מֵאוֹתוֹ הֵצֵד שְׁאֲבָרָהָם נִדְּבַק בוֹ,
וּמִשּׁוּם כִּף לֹא הִשְׁאִירוּ כְּלוּם מִמֶּה
שֶׁנִּתְּנָן לָהֶם אֲבָרָהָם.

כִּמוֹ כֵּן צָרִיף הָאֵדָם לִשְׁתּוֹת
מֵאוֹתָהּ כּוֹס שֶׁל בִּרְכָּה כְּדֵי שִׁיזְכָּה
לְאוֹתָהּ בִּרְכָּה שְׁלִמְעָלָה, אֵף הֵם
אֲכָלוּ מִמֶּה שֶׁתִּקֵּן לָהֶם אֲבָרָהָם
כְּדֵי שִׁיזְכּוּ לְהִזּוֹן מִהֵצֵד שֶׁל
אֲבָרָהָם, שֶׁהָרִי מֵאוֹתוֹ צֵד יוֹצֵא
מִזּוֹן לְכָל הַמְּלָאכִים הַעֲלִיּוֹנִים.
וַיִּשְׁקְפוּ, הִתְעוּרוּרוֹת שֶׁל רַחֲמִים
לְהַצִּיל אֶת לוֹט. פָּתוּב פָּאן
וַיִּשְׁקְפוּ, וְכָתוּב שֵׁם (דְּבָרִים כו)
הִשְׁקִיפָה מִמַּעַן קִדְשָׁךְ. מִה לְהִלָּן
לְרַחֲמִים - אֵף פָּאן לְרַחֲמִים.

וְאֲבָרָהָם הוֹלֵךְ עִמָּם לִשְׁלָחַם,
לַעֲשׂוֹת לָהֶם לִוְיָהּ. אָמַר רַבִּי יִיסָא,
אִם תֹּאמַר שְׁאֲבָרָהָם יָדַע שֶׁהֵם
מְלָאכִים, לָמָּה עָשָׂה לָהֶם לִוְיָהּ?
אֲלָא, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֵף עַל גִּב
שִׁיזְדַּע [רַגִּיל הָיָה לַעֲשׂוֹת לְכָל בְּנֵי הָאֲדָם שְׁמוֹנִים
עֶמֶל לַעֲשׂוֹת לָהֶם לִוְיָהּ]. [מִה שֶׁהָיָה רַגִּיל לַעֲשׂוֹת עִם
בְּנֵי אָדָם עָשָׂה בָּהֶם [לִוְיָהּ אוֹתָם], מִשּׁוּם שֶׁכִּף
צָרִיף לְאָדָם לַעֲשׂוֹת לִוְיָהּ
לְאוֹרְחִים, שֶׁהָרִי הִכֵּל תְּלוּי בִּזָּה.
וּבַעֲדָה שֶׁהוּא הָיָה הוֹלֵךְ עִמָּם,
הִתְגַּלְּהַם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶל
אֲבָרָהָם, שֶׁכָּתוּב וְה' אָמַר הִמְכַסֶּה
אֲנִי מֵאֲבָרָהָם אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה. וְה'
- הוּא וּבֵית דִּינּוֹ, מִשּׁוּם שֶׁהַקְּדוֹשׁ

דֹּאֲתִקִּין לוֹן אֲבָרָהָם וְזָכָה בָּהֶם. אֵף עַל גִּב
דְּמִלְאָכִין הָיוּ, זָכָה בָּהֶם, וְכָל הַהוּא מִיכְלָא
לֹא אֲשַׁתָּאֵר מִנִּיהַ כְּלוּם, בְּגִינִי דְאֲבָרָהָם,
וּלְמִזְכֵּי בִיָּה, דְּהָא פָּתִיב וַיֵּאָכְלוּ בְּאֵשׁ
דְּלִהוֹן אֲתֵאָכִיל.

וְאִי תִימָא הָא תִּלְת מְלָאכִין הָיוּ. הָאִי
אִשׁ"א. וְהָאִי מִי"א. וְהָאִי רוּח"א. אֲלָא
כָּל חַד וְחַד כְּלוּל בַּחֲבֵרִיהּ וּבְגִינִי כִּף
וַיֵּאָכְלוּ. פְּגִוּוּנָא דָּא (שְׁמוֹת כד) וַיַּחֲזִיזוּ אֶת
הָאֱלֹהִים וַיֵּאָכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ. אֲכִילָה וְדֹאִית אֲכָלוּ
דֹּאֲתִזְנוּ מִן שְׁכִינְתָּא, אוּף הָכָא וַיֵּאָכְלוּ גִרְמוֹ
(ג"א גִּרְמוֹ רָמוֹ) לְאֲתִזְנָא (מִנִּיהַ) מִהֵהוּא סִטְרָא
דְּאֲבָרָהָם אֲתִדְּבַק בִּיָּה, וּבְגִין כִּף לֹא אֲשַׁאֲרוּ
מִמֶּה דִּיחֵיב לוֹן אֲבָרָהָם כְּלוּם.

בְּגִוּוּנָא דָּא בְּעֵי לִיָּה לְבַר נֶשׁ לְמִשְׁתִּי
מִהֵהוּא כִּסָּא דְּבִרְכָּה, בְּגִין דִּיזְכֵּי
לְהֵיָא בִּרְכָּה דְּלַעֲיָלָא. אוּף אֲנוּן אֲכָלוּ מִמֶּה
דֹּאֲתִקִּין לוֹן אֲבָרָהָם בְּגִין דִּיזְכּוּן לְאֲתִזְנָא
מִסִּטְרָא דְאֲבָרָהָם. דְּהָא מִהֵהוּא סִטְרָא נִפְיָק
מִזּוּנָא לְכָלְהוּ מְלָאכִי עֲלָאִי. וַיִּשְׁקִיפוּ,
אֲתַעְרוּתָא דְּרַחֲמֵי לְשִׁיזְכָּא לְלוֹט. פָּתִיב הָכָא
וַיִּשְׁקִיפוּ וּכְתִיב הָתֵם (דְּבָרִים כו) הִשְׁקִיפָה מִמַּעַן
קִדְשָׁךְ. מִה לְהִלָּן לְרַחֲמֵי אוּף הָכָא לְרַחֲמֵי.
וְאֲבָרָהָם הוֹלֵךְ עִמָּם לִשְׁלָחַם. לְמַעַבְד לוֹן
לִוְיָהּ. אָמַר רַבִּי יִיסָא אִי תִימָא

דְּאֲבָרָהָם יָדַע דְּמִלְאָכִין אֲנוּן אֲמָאִי אַעֲבִיד
לוֹן לִוְיָהּ. אֲלָא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אֵף עַל גִּב
דְּהָיָה יָדַע (רַגִּיל הָיָה לַמַּעֲבָד לְכָלְהוּ בְּנֵי נִשָּׂא דְּסִינִין עֲמִיה לְמַעַבְד
לוֹן לִוְיָהּ) (ג"א מִה דְּהָיָה רַגִּיל לְמַעַבְד עִם בְּנֵי נִשָּׂא עֲבַד בָּהוּ וְאֶלְוִי לוֹן)
בְּגִין דְּכִף אַצְטְרִיף לִיָּה לְבַר נֶשׁ לְמַעַבְד לִוְיָהּ
לְאוֹשְׁפִיזִין דְּהָא כָּלָא בָּהֵאִי תִלְיָא, וּבַעֲדָה
דְּאִיָּהוּ הָיָה אֲזִיל עֲמַהוֹן אֲתִגְלִי קִדְשָׁא בְּרִיף
הוּא עֲלִיָּה דְאֲבָרָהָם דְּכָתִיב וַיִּי אָמַר הִמְכַסֶּה אֲנִי מֵאֲבָרָהָם אֲשֶׁר אֲנִי

הוּא עֲלִיָּה דְאֲבָרָהָם דְּכָתִיב וַיִּי אָמַר הִמְכַסֶּה אֲנִי מֵאֲבָרָהָם אֲשֶׁר אֲנִי

עושה. וַיֵּי הוּא וּבֵית דִּינִיָּה, בְּגִין דְּקִדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא הָוָה אָזִיל (דף קד ע"ב) עִמָּהוּן.

תָּא חֲזִי, כַּד בַּר נָשׁ עֲבִיד לְוִיָּה (לְפָר נִשׁ)
לְחִבְרִיָּה אִיהוּ אֲמָשִׁיף לְשְׁכִינְתָּא
לְאַתְחַבְּרָא בְּהִדְיָה וּלְמַהֲךְ עֲמִיָּה בְּאַרְחָא
לְשַׁזְבָּא לִיָּה. וּבְגִין כֶּךָ בְּעִי לִיָּה לְפָר נִשׁ
לְלוּוִי לְאוּשְׁפִיזָא בְּגִין דְּחִבְרָא לִיָּה לְשְׁכִינְתָּא
וְאֲמָשִׁיף עָלֶיהָ לְאַתְחַבְּרָא בְּהִדְיָה.

בְּגִין כֶּךָ וַיֵּי אָמַר הַמִּכְסָּה אָנִי מֵאַבְרָהָם
אֲשֶׁר אָנִי עוֹשֶׂה. רַבִּי חֲזִיָּא פְתַח (עמוס א)
כִּי לֹא יַעֲשֶׂה יְיָ אֱלֹהִים דְּכָר כִּי אִם גְּלָה סוּדוֹ
אֶל עַבְדּוֹ הַנְּבִיאִים. וְזָפִאִין אֲנֹחַן וְזָפִאִי עֲלֵמָא
דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲתַרְעִי בָּהּ, בְּכָל מָה
דְּאִיהוּ עֲבִיד בְּרִקִּיעָא וְזִמִּין לְמַעַבְדַּב בְּעֲלֵמָא,
עַל יְדֵי דְזָפִאִין עֲבִיד לִיָּה, וְלֹא כִסִּי מַנִּיָּהּ
לְעֲלֵמִין כְּלוּם. בְּגִין דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעִי
לְשַׁתְּפָא בְּהִדְיָה (לְצִדִּיקָא דְלֹא תִהֵא פְתַחוֹן פֶּה לְרִשְׁעִיָּא בְּכָל
מָה דְאִיהוּ עֲבִיד).

תָּא חֲזִי, בְּלֹא גִלִּי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא) לְצִדִּיקָא בְּגִין דְּאֲנֹחַן
אֲתִיָּין וּמִזְהִירִין לְבָנֵי נִשָּׂא לְאַתְבָּא
מִחוּבִיָּהּ וְלֹא יִתְעַנְשׁוֹן מִגּוֹ דִּינָא עֲלֵאָה
וְלֹא יִהֵא לֹחַ פְּתַחָא דְפּוּמָא לְגַבִּיָּה. בְּגִינֵי כֶּךָ
קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אוֹדַע לֹחַ דְּרִזָּא דְאִיהוּ עֲבִיד
בָּהּ דִּינָא. תּוּ בְּגִין דְּלֹא יִימְרוּן דְּהָא בְּלֹא
דִּינָא עֲבִיד בָּהּ דִּינָא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר וּוִי לֹחַ לְחִיבָא דְלֹא
יִדְעִין וְלֹא מִשְׁגִּיחִין וְלֹא יִדְעִין
לְאַסְתַּמְרָא מִחוּבִיָּהּ. וּמָה קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
דִּי כָל עוֹבְדוּהִי קָשׁוּט וְאוֹרְחַתִּיה דִּין. לֹא
עֲבִיד כָּל מָה דְעֲבִיד בְּעֲלֵמָא עַד דְּגִלִּי לָהּ
לְצִדִּיקָא בְּגִין דְּלֹא יִהֵא לֹחַ פְּתַחָא דְפּוּמָא
לְבָנֵי נִשָּׂא. גַּבִּי בְּנֵי נִשָּׂא לֹא כָל שָׁפֵן דְאִית
לֹחַ לְמַעַבְדַּב מִלִּיָּהּ דְלֹא יִמְלָלוּן בְּנֵי נִשָּׂא סְטִיא עֲלִיהוּן. וְכֵן פְּתִיב, (במדבר

בְּרוּךְ הוּא הָיָה הוֹלֵךְ עִמָּם.
בָּא רָאָה, כְּשֶׁבֶן אָדָם עוֹשֶׂה לְוִיָּה
[לְאָדָם] לְחִבְרָא, הוּא מוֹשֵׁף אֶת
הַשְּׁכִינָה לְהַתְחַבֵּר עִמּוֹ וּלְלַכֵּת עִמּוֹ
בְּדֶרֶךְ הַחֲצִילוֹ, וְלִכְּנֵי צִדִּיק אָדָם
לְלוּוֹת אֶת הָאוֹרֶחַ כְּדִי לְחַבֵּר עִמּוֹ
שְׁכִינָה וּמוֹשֵׁף עָלָיו לְהַתְחַבֵּר עִמּוֹ.
מִשׁוּם כֶּךָ, וְהָ אָמַר הַמִּכְסָּה אָנִי
מֵאַבְרָהָם אֲשֶׁר אָנִי עוֹשֶׂה. רַבִּי
חֲזִיָּא פְתַח, (עמוס א) כִּי לֹא יַעֲשֶׂה ה'
אֱלֹהִים דְּכָר כִּי אִם גְּלָה סוּדוֹ אֶל
עַבְדּוֹ הַנְּבִיאִים. אֲשֶׁרִיָּהֶם צִדִּיקִי
הָעוֹלָם שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
הַתְרַצָּה בָּהֶם, וְכָל מָה שֶׁהוּא
עוֹשֶׂה בְּרִקִּיעַ וְעֵתִיד לַעֲשׂוֹת
בְּעוֹלָם - עַל יְדֵי הַצִּדִּיקִים עוֹשֶׂה
אוֹתוֹ, וְלֹא מִכְסָּה מֵהֶם כְּלוּם
לְעוֹלָמִים, כִּי הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
רוֹצֵה לְשַׁתֵּף עִמּוֹ אֶת [הַצִּדִּיקִים] שְׁלֹא
יִתְּנֵה פְתַחוֹן פֶּה לְרִשְׁעִים בְּכָל מָה שֶׁהוּא עוֹשֶׂה.

בָּא רָאָה, הַכֵּל מְגַלֵּה הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא)
לְצִדִּיקִים, מִשׁוּם שֶׁהֵם בָּאִים
וּמִזְהִירִים אֶת בְּנֵי הָאָדָם לְשׁוּב
מִחֲטָאֵיהֶם וְלֹא יַעֲנֻשׁוּ מִתּוֹךְ הַדִּין
הָעֲלִיּוֹן וְלֹא יִהְיֶה לָהֶם פְּתַחוֹן פֶּה
אֵלָיו. מִשׁוּם כֶּךָ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
מוֹדִיעַ לָהֶם הַסּוּד שֶׁהוּא עוֹשֶׂה
בָּהֶם הַדִּין. וְעוֹד, כְּדִי שְׁלֹא יֵאמְרוּ
שֶׁהֵרִי בְּלִי דִין עֲשֶׂה בָּהֶם דִּין.
אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אוֹי לְרִשְׁעִים
שְׁלֹא יוֹדְעִים וְלֹא מִשְׁגִּיחִים וְלֹא
יוֹדְעִים לְהַשְׁמֵר מִחֲטָאֵיהֶם. וּמָה
הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁכָל מַעֲשָׂיו
אֲמַת וּדְרָכָיו דִּין אֵינוֹ עוֹשֶׂה כָּל
מָה שֶׁעוֹשֶׂה בְּעוֹלָם עַד שֶׁמְגַלֵּה
לְצִדִּיקִים כְּדִי שְׁלֹא יִהְיֶה לָהֶם
פְּתַחוֹן פֶּה לְבָנֵי אָדָם, אֲצֵל בְּנֵי
אָדָם לֹא כָּל שָׁפֵן שֵׁישׁ לָהֶם
לַעֲשׂוֹת דְּבָרֵיהֶם שְׁלֹא יִדְבְּרוּ בְּנֵי
אָדָם לְשׁוֹן הָרַע בָּהֶם. וְכֵן פְּתוּב
(במדבר לב) וְהִיִּיתֶם נִקְיִים מֵה'
וּמִיִּשְׂרָאֵל. וַיֵּשׁ לָהֶם לַעֲשׂוֹת שְׁלֹא
(במדבר

יְהִיָּה לָהֶם פִּתְחוֹן פֶּה לִבְנֵי אָדָם, וַיִּתְּרוּ בָהֶם אִם הֵם חוֹטְאִים וְלֹא מַשְׁגִּיחִים לְהַשְׁמֵר, שְׁלֹא תִהְיֶה לְמַדַּת הַדִּין שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא פִּתְחוֹן פֶּה אֲלֵיהֶם, וּבִמָּה? בַּתְּשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים כְּשֵׁרִים.

בֹּא רֹאֵה, וְהִ' אָמַר הַמִּכְסָּה אֲנִי מֵאַבְרָהָם. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נָתַן אֶת כָּל הָאָרֶץ לְאַבְרָהָם לְהִיּוֹת לוֹ נְחִלַת יְרֵשָׁה לְעוֹלָמִים, שִׁכְתוּב כִּי אֶת כָּל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה רֹאֶה לָךְ אֶתְנַנָּה וְגו', וְכָתוּב שָׂא נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה. וְלֹאֲחֹר מִכֵּן הֶעֱטִירָה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לַעֲקֹר אֶת הַמְּקוֹמוֹת הַלָּלוּ. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כִּכֹּר נִתְּתִי אֶת הָאָרֶץ לְאַבְרָהָם, וְהוּא אָב לְכָל, שִׁכְתוּב כִּי אֵב הַמּוֹן גּוֹיִם נִתְּתִיד, וְלֹא נָאֶה לִי לְמַחֲוֹת בְּנִים כְּלִי לְהוֹדִיעַ לְאַבְרָהָם שֶׁקָּרָאתִי לוֹ אַבְרָהָם אֱהָבִי, וּמִשּׁוֹם כֵּךְ צָרִיד לְהוֹדִיעוֹ, מִשּׁוֹם כֵּךְ [אֲמַר] וְהִ' אָמַר הַמִּכְסָּה אֲנִי מֵאַבְרָהָם אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, בֹּא רֹאֵה עֲנוּתוֹתָיו שֶׁל אַבְרָהָם, שְׂאָף עַל גֵּב שְׂאָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא זַעֲקַת סָדָם וְעַמָּהּ כִּי רָבָה, וְעַם כָּל זֶה שֶׁהָאֲרִיץ עִמּוֹ וְהוֹדִיעַ לוֹ שְׂרוּצָה לַעֲשׂוֹת דִּין בְּסָדָם, לֹא בִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ לְהַצִּיל אֶת לוֹט וְלֹא יַעֲשֶׂה בּוֹ דִּין. מָה הִטְעַם? בְּשִׁבִּיל שְׁלֹא לְתַבַּע שְׂכָר מַמְעָשִׂיו.

וְעַל זֶה שִׁלַּח הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת לוֹט וְהַצִּילוֹ מִשּׁוֹם אַבְרָהָם, שִׁכְתוּב וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת אַבְרָהָם וַיִּשְׁלַח אֶת לוֹט מִתּוֹךְ הַהֶפְכָּה וְגו'. מָה זֶה אֲשֶׁר יֵשֵׁב בֵּהֶן לוֹט? הָרִי נֶאֱמַר, אָבֵל מִשּׁוֹם שִׁכְלָם וְשָׁעִים וְלֹא נִמְצָא [בַּיְהִים] מִכְּלָם שִׁישׁ לוֹ דְּבַר זְכוּת פָּרַט לְלוֹט. מִכָּאן לְמַדְנוּ, שִׁכְכָל מְקוֹם שְׂדֵרִים בּוֹ רָשָׁעִים הוּא חֶרֶב.

(לב) וְהִיָּיתֶם נְקִיִּים מִיּוֹמֵי שְׂרָאֵל. וְאִית לֹן לְמַעַבְד דְּלֹא יִהְיֶה לֹן פִּתְחוֹן פֶּה לִבְנֵי נָשָׂא, וַיִּתְּרוֹן בֵּהוֹן אִי אֲנוּן חֲטָאֵן וְלֹא מַשְׁגִּיחִי לְאַסְתְּמָרָא, דְּלֹא יִהְיֶה לִיָּה לְמַדַּת דִּינָא דְקוּדְשָׁא בְרִיד הוּא פִּתְחָא דְפּוּמָא לְגַבְיֵיהוּ. וּבִמָּה, בַּתְּשׁוּבָה וְעוֹבְדֵי דְכִשְׁרֹן.

תָּא חֲזִי, וַיִּי אָמַר הַמִּכְסָּה אֲנִי מֵאַבְרָהָם. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, קִדְשָׁא בְרִיד הוּא יִהְיֶה כָּל אֶרְעָא לְאַבְרָהָם (דף קה ע"א) לְמַהְיֵי לִיָּה אַחֲסִנַּת יְרוּתָא לְעִלְמִין, דְּכִתִּיב כִּי אֶת כָּל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה רֹאֶה לָךְ אֶתְנַנָּה וְגו'. וְכִתִּיב שָׂא נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה. וְלִכְתֹּר קִדְשָׁא בְרִיד הוּא אֶצְטְרִיד לְאַעֲקָרָא אֶתְרִין אֵלִין. אָמַר קִדְשָׁא בְרִיד הוּא, כִּכֹּר יִהְיֶה יֵת אֶרְעָא לְאַבְרָהָם, וְהוּא אָבֵא לְכָלֵא, דְּכִתִּיב כִּי אֵב הַמּוֹן גּוֹיִם נִתְּתִיד. וְלֹא יָאוּת לִי לְמַמְחִי בְּנִין וְלֹא אוֹדַע לְאַבְוֵהוֹן דְּקָרִית לִיָּה אַבְרָהָם אוֹהֲבִי. וּבִגִּין כֵּךְ אֶצְטְרִיד לְאוֹדַע לִיָּה, בְּגִין כֵּךְ (אֲמַר) וַיִּי אָמַר הַמִּכְסָּה אֲנִי מֵאַבְרָהָם אֲשֶׁר אֲנִי עוֹשֶׂה. אָמַר רַבִּי אַבָּא תָא חֲזִי עֲנוּתוֹתָא דְאַבְרָהָם, דִּאֵף עַל גֵּב דִּאֲמַר לִיָּה קִדְשָׁא בְרִיד הוּא זַעֲקַת סָדָם וְעַמָּהּ כִּי רָבָה. וְעַם כָּל דָּא דְאוּרִיד עַמִּיָּה וְאוֹדַע לִיָּה דְבַעֲי לְמַעַבְד דִּינָא בְּסָדָם, לֹא בַּעֲא קַמִּיָּה לְשִׁזְבָּא לִיָּה לְלוֹט וְלֹא יַעֲבִיד בֵּיה דִּינָא. מָאי טַעְמָא בְּגִין דְּלֹא לְמַתְבַּע אַגְרָא מִן עוֹבְדֵי.

וְעַל דָּא שִׁלַּח קִדְשָׁא בְרִיד הוּא לְלוֹט וְשִׁזְבִּי לִיָּה בְּגִינִיָּה דְאַבְרָהָם. דְּכִתִּיב וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת אַבְרָהָם וַיִּשְׁלַח אֶת לוֹט מִתּוֹךְ הַהֶפְכָּה וְגו'. מָאי אֲשֶׁר יֵשֵׁב בֵּהֶן לוֹט הָא אֲתָמַר. אָבֵל בְּגִין דְּכִלְהוּ חֲיִיבִין וְלֹא אֲשִׁתְּכַח (בַּיְהִיָּה), מִכְּלָהוּ דִּאִית לִיָּה מִיָּדִי דְזָכוּ, בַּר לוֹט. מִכָּאן אוֹלִיפְנָא כָּכֵל אֲתַר דְּדִיִּרִין בֵּיה חֲיִיבִין חֲרִיב אִיהוּ.

אֲשֶׁר יָשָׁב בְּהֵן לוֹט, וְכִי בָכְלָם יֵשָׁב לוֹט? אֶלָּא בִּגְלָלוֹ הָיוּ מִיִּשְׁכִּים וְלֹא חֲרָבוּ. וְאִם תֹּאמַר בְּזָכוֹתוֹ - לֹא! אֶלָּא בְּזָכוֹת אֲבָרָהִם. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בֹּא רֵאה שְׁשֵׁמוּשׁ שְׁאָדָם עוֹשֶׂה לְצַדִּיק, אוֹתוֹ שְׁמוּשׁ מִגֵּן עָלָיו בְּעוֹלָם, וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שְׁאָף עַל גֵּב שֶׁהוּא רָשָׁע, לוֹמֵד מִדְּרָכָיו וְעוֹשֶׂה אוֹתָם.

בֹּא רֵאה, שֶׁהָרִי מִשּׁוֹם שֶׁהִתְחַבֵּר לוֹט עִם אֲבָרָהִם - אָף עַל גֵּב שֶׁלֹּא לְמַד כָּל מַעֲשָׂיו, לְמַד לַעֲשׂוֹת חֶסֶד עִם הַבְּרִיּוֹת כְּמוֹ שֶׁהָיָה עוֹשֶׂה אֲבָרָהִם, וְזֶהוּ שֶׁהָיָה מֵיִשָּׁב אֶת כָּל אוֹתָן הָעָרִים כָּל אוֹתוֹ זְמַן שֶׁהָיוּ מִיִּשְׁכִּים אַחֵר שֶׁנִּכְנַס לוֹט בִּינְיָהִם. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בֹּא רֵאה שֶׁשְׂכִּינָה לֹא זָזָה מֵאֲבָרָהִם בְּאוֹתָהּ שַׁעַר שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אָמַר לוֹ [בְּאוֹתוֹ זְמַן שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עָמַן]. אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר, וְהָרִי שְׂכִינָה הָיְתָה מְדַבֵּרֶת עִמּוֹ, שֶׁהָרִי [בְּדִרְגָּה] זוֹ הִתְגַּלָּה אֵלָיו הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁכְּתוּב (שְׁמוֹת ו) וַאֲרָא אֶל אֲבָרָהִם אֵל יִצְחָק וְאֵל יַעֲקֹב בְּאֵל שְׂדֵי. אָמַר לוֹ, כִּף זֶה וְדָאִי.

וְכֹא וְרֵאָה מֶה כְּתוּב, וַיֹּאמֶר ה' זַעֲקֵת סָדָם וְעַמָּרָה כִּי רָבָה. בְּהִתְחַלָּה וְה' אָמַר, וּלְבַסּוֹף וַיֹּאמֶר ה' זַעֲקֵת סָדָם וְעַמָּרָה וְגו'. זוֹהִי הַדְּרָגָה הָעֲלִיּוֹנָה שֶׁהִתְגַּלְתָּה לוֹ עַל הַדְּרָגָה הַתַּחְתּוֹנָה.

מדרש הנעלם

וְה' אָמַר הַמִּכְסָּה אֲנִי מֵאֲבָרָהִם וְגו'. מֶה כְּתוּב לְמַעַלָּה? וַיִּקְמוּ מִשֵּׁם הָאֲנָשִׁים וַיִּשְׁקִפוּ עַל פְּנֵי סָדָם, לַעֲשׂוֹת דִּין בְּרָשָׁעִים. מֶה כְּתוּב אַחֲרָיו? הַמִּכְסָּה אֲנִי מֵאֲבָרָהִם. אָמַר רַב חֲסִידָא, אֵין הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה דִּין

אֲשֶׁר יָשָׁב בְּהֵן לוֹט. וְכִי בָכְלָהוּ הָיָה יְתִיב לוֹט, אֶלָּא בִּגְיִינָה הָיוּ יְתִיב דְּלֹא אֶתְחַרְבוּ. וְאִי תִימָא בְּזָכוֹתֶיהָ, לֹא. אֶלָּא בְּזָכוֹתֶיהָ דְּאֲבָרָהִם. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן תָּא חֲזִי, דְּשִׁמוּשָׁא דְּעַבִּיד בְּרַ נֶשׁ לְזַפָּא, הֵהוּא שְׁמוּשָׁא אֲגִין עָלֶיהָ בְּעֵלְמָא. וְלֹא עוֹד אֶלָּא דָּאף עַל גֵּב דְּאִיהוּ חֲזִיבָא, אוֹלִיף מֵאֲרָחוּי וְעַבִּיד לוֹן.

תָּא חֲזִי דְּהָא בְּגִין דְּאֶתְחַבֵּר לוֹט בְּהִדְיָה דְּאֲבָרָהִם אָף עַל גֵּב דְּלֹא אוֹלִיף כָּל עוֹבְדוֹי, אוֹלִיף לְמַעַבְד טִיבּוּ עִם בְּרִיין כְּמָה דְּהָיָה עַבִּיד אֲבָרָהִם, וְדָא הוּא דְּאוֹתִיב לְכָל אֲנוּן קִרְתִּי כָּל הֵהוּא זְמַנָּא דִּיתְבוּ בְּתֵר דְּעָאֵל לוֹט בִּינְיָהוּ.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן תָּא חֲזִי, דְּשְׂכִינְתָּא לֹא אַעֲדִי מַנִּיָּה דְּאֲבָרָהִם בְּהִיא שְׁעָתָא דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר לִיָּה (בְּהִיא זְמַנָּא דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָמִיָּה), אָמַר לִיָּה רַבִּי אֶלְעָזָר וְהָא שְׂכִינְתָּא הָיָה מְלִיל עָמִיָּה דְּהָא (בְּדִרְגָּא) דָּא אֶתְגַּלִּי עָלֶיהָ קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּכְתִיב, (שְׁמוֹת ו) וַאֲרָא אֶל אֲבָרָהִם אֵל יִצְחָק וְאֵל יַעֲקֹב בְּאֵל שְׂדֵי. אָמַר לִיָּה הָכִי הוּא וְדָאִי.

וְתָא חֲזִי מֶה כְּתִיב וַיֹּאמֶר יי זַעֲקֵת סָדָם וְעַמָּרָה כִּי רָבָה. בְּקִדְמִיתָא וַיִּי אָמַר. וּלְבַסּוֹף וַיֹּאמֶר יי זַעֲקֵת סָדָם וְעַמָּרָה וְגו'. דָּא אִיהוּ דְּרָגָא עֲלָאָה דְּאֶתְגַּלִּי לִיָּה עַל דְּרָגָא תַּתָּאָה. (דף קד ע"ב).

מדרש הנעלם

וַיִּי אָמַר הַמִּכְסָּה אֲנִי מֵאֲבָרָהִם וְגו'. מֶה כְּתִיב לְמַעַלָּה וַיִּקְמוּ מִשֵּׁם הָאֲנָשִׁים וַיִּשְׁקִפוּ עַל פְּנֵי סָדָם

לַעֲשׂוֹת דִּין בְּרָשָׁעִים. מֶה כְּתִיב אַחֲרָיו הַמִּכְסָּה אֲנִי מֵאֲבָרָהִם. אָמַר רַב חֲסִידָא אֵין הַקְדוּשׁ

ברוך הוא עושה דין ברשעים עד שנמלך בנשמתו של צדיקים הדין הוא דכתיב, (איוב ד) מנשמת אלוה יאבדו. וכתיב המכסה אני מאברהם. אמר הקדוש ברוך הוא כלום יש לי לעשות דין ברשעים עד שאמלך בנשמות הצדיקים, ואומר להם, הרשעים חטאו לפני, אעשה בהם דין, דכתיב ויאמר יי זעקת סדום ועמורה כי רבה וחטאתם וגו'.

אמר רבי אבהו הנשמה עומדת במקומה והיא יראה להתקרב אליו ולומר לפניו כלום, עד שיאמר למטטרוין שיגישנה לפניו ותאמר מה שרצתה, הדין הוא דכתיב ויגש אברהם ויאמר, האף תספה צדיק עם רשע חלילה לך וגו'.

אולי יש חמשים צדיקים וגו'. הנשמה פותחת ואומרת רבוננו של עולם שמא נתעסקו בחמשים פרשיות של תורה, ואף על פי שלא נתעסקו לשמה, שכר יש להם לעולם הבא ולא יכנסו לגיהנם. מה פתיב בתריה ויאמר יי אם אמצא בסדום חמשים צדיקים וגו'.

והא (תנינן) יתיר אנון פרשיות חמשין ותלת הוו. אלא אמר רבי אבהו חמשה ספרים הם בתורה ובכל אחד ואחד נכללים עשרת הדברות עשרה מאמרות שבהם נברא העולם חשוב עשרה בכל חד מנהוון הוא חמשים.

השלמה מהחשמוט (סימן טו)

חמשים הם פנגד חמשים שערי בינה והם ראויים להציל כל העולם בצדקתם ויי הודה לדבריה וכשראתה שלא מצאה אמרה (בראשית י"ח) אולי יחסרון חמשים הצדיקים חמשה, כלומר אולי יש בהם בני אדם שעסקו בדיעת שמך שהוא השם במלואו שהוא מ"ה יו"ד ה"א וא"ו ה"א כמספר אדם שנאמר (דברים י') ועתה ישראל מה יי אלהיך שואל, וכשלא מצאה אמרה (שם יח) אולי יחסרון חמשים הצדיקים חמשה, כלומר, אולי יש בהם בני אדם שעסקו בדיעת שמך, שהוא השם במלואו, שהוא חמשה וארבעים, יו"ד ה"א וא"ו ה"א, כמספר אדם,

ברשעים עד שנמלך בנשמתו של צדיקים. זהו שכתוב (איוב ד) מנשמת אלוה יאבדו. וכתוב המכסה אני מאברהם. אמר הקדוש ברוך הוא: כלום יש לי לעשות דין ברשעים עד שאמלך בנשמות הצדיקים. ואומר להם: הרשעים חטאו לפני, אעשה בהם דין, שכתוב ויאמר ה' זעקת סדום ועמורה כי רבה וחטאתם וגו'.

אמר רבי אבהו, הנשמה עומדת במקומה, והיא יראה להתקרב אליו ולומר לפניו כלום, עד שיאמר למטטרוין שיגישנה לפניו ותאמר מה שרצתה. זהו שכתוב ויגש אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם רשע וגו', חלילה לך וגו'.

אולי יש חמשים צדיקים וגו'. הנשמה פותחת ואומרת: רבוננו של עולם, שמא נתעסקו בחמשים פרשיות של תורה, ואף על פי שלא נתעסקו לשמה, שכר יש להם לעולם הבא ולא יכנסו לגיהנם. מה פתוב אחריו? ויאמר ה' אם אמצא בסדום חמשים צדיקים וגו'.

והרי [שנינו], אותן פרשיות יתרות חמשים ושלוש היו. אלא, אמר רבי אבהו, חמשה ספרים הם בתורה, ובכל אחד ואחד נכללים עשרת הדברות עשרה מאמרות שבהם נברא העולם. חשוב עשרה בכל אחד מהם - הוא חמשים.

השלמה מהחשמוט (סימן טו)
חמשים הם פנגד חמשים שערי בינה, והם ראויים להציל כל העולם בצדקתם, וה' הודה לדבריה. וכשראתה שלא מצאה, אולי יש בהם בני אדם שעסקו בדיעת שמך, שהוא חמשה וארבעים, יו"ד ה"א וא"ו ה"א, כמספר אדם,

שְׁנֵאֲמַר (דברים י) וַעֲתָה יִשְׂרָאֵל מָה
ה' אֱלֹהֶיךָ שָׂאֵל. וּכְשֵׁלָא מִצָּאָה,
חוֹזֶרֶת לוֹמַר אוֹלִי יִמְצְאוֹן שֵׁם
אַרְבָּעִים (ע"כ מדהשמטות).

עוֹד פּוֹתַחַת הַנִּשְׁמָה וְאוֹמְרַת:
רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֵף עַל פִּי שֶׁלֹּא
נִתְעַסְקוּ בַּתּוֹרָה, שְׂמָא קִבְּלוּ
עָנָשׁ עַל מָה שֶׁחֲטָאוּ בְּבֵית דִּין
וְנִתְכַּפַּר לָהֶם, שְׁנֵאֲמַר (דברים כה)
אַרְבָּעִים יָכֵנוּ לֹא יִסִּיף. וּמָמָה
שֶׁנִּתְבַּיֵּשׁוּ לַפְּנִיָּה, דִּים לְהִתְכַּפֵּר
[לפניהם] לָהֶם שֶׁלֹּא יִכְנָסוּ לַגִּיהֶנֶם.
מָה כְּתוּב אַחֲרָיו? לֹא אֶעֱשֶׂה
בְּעֶבֶר הָאֲרָבָעִים.

הַשְׁלֵמָה מִהַהֲשֵׁמֻת (סימן טז)
עוֹד פּוֹתַחַת וְאוֹמְרַת, רְבוּנוֹ שֶׁל
עוֹלָם, אוֹלִי יִמְצְאוֹן שֵׁם שְׁלֹשִׁים,
כְּלוּמַר, אוֹלִי יֵשׁ בִּינֵיהֶם צְדִיקִים
שֶׁעָסְקוּ וְהִשְׁיִגּוּ אוֹתָם הַשְׁלֹשִׁים
מַעֲלֹת הַרְמוּזוֹת בְּנִבְיאוֹת
יְחִזְקָאֵל בְּפֶסוּק וַיְהִי בְּשִׁלְשִׁים
[שנה], וְהֵם כְּלוּלִים בְּשִׁלְשִׁים
וּשְׁתֵּים נְתִיבוֹת חֻכְמָה, שֶׁהֵם
עֲשָׂרִים וּשְׁתֵּים אוֹתִיּוֹת וְעֶשֶׂר
סְפִירוֹת, וְכֵן אוֹלִי יֵשׁ בִּינֵיהֶם
אַנְשִׁים צְדִיקִים יְחִידִי סְגֻלָּה
הַמִּיחֲדִים שְׁתֵּי פַעְמִים בְּיוֹם
בְּפֶסוּק שִׁמְעַ יִשְׂרָאֵל, שֶׁבָּה
כְּלוּלִים עֶשֶׂר סְפִירוֹת בְּמִלַּת
אַחַד. הָאֵל"ף עִם הַחִי"ת הֵם
תְּשַׁעַה, וְהַמֶּלֶךְ א' הָרִי עֲשָׂרָה,
וְהַד' אִמֵּר דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו
הַשְּׁלוֹם עָלֶיָּה (תהלים קיח) זֶה הַשֹּׁעַר
לֵה' צְדִיקִים יָבֹאוּ בּוֹ, וְדַל"ת
מִלְשׁוֹן שַׁעַר, וּשְׁתֵּי פַעְמִים בְּיוֹם
הָרִי עֲשָׂרִים.

וּכְשֵׁאִינָה מוֹצָאָה, חוֹזֶרֶת
וּפּוֹתַחַת וְאוֹמְרַת: רְבוּנוֹ שֶׁל
עוֹלָם, אוֹלִי יִמְצְאוֹן שֵׁם עֲשָׂרָה,
כְּלוּמַר, אוֹלִי יִמְצָא בִּינֵיהֶם מִי
שֶׁעָסְקָה בְּעֲשָׂרָה הַדְּבָרוֹת בְּכָל יוֹם. וְכֵן אוֹלִי יִמְצְאוֹן בִּינֵיהֶם עֲשָׂרָה שְׁמִקְדִּימִים
לְבֵית הַכְּנֶסֶת, שֶׁהָרִי שְׁנֵינּוּ, כָּל [הַנִּמְצָא] הַנִּמְנָה מִעֲשָׂרָה רִאשׁוֹנִים לְבֵית הַכְּנֶסֶת, נוֹטֵל שְׂכָר כְּנֶגֶד
כָּלם שְׂבָאִים אַחֲרָיו. מָה כְּתוּב? לֹא אֶשְׁחִית בְּעֶבֶר הָעֲשָׂרָה.

חוֹזֶרֶת לוֹמַר, אוֹלִי יִמְצְאוֹן שֵׁם אַרְבָּעִים (עַד כֹּאן
מִהַהֲשֵׁמֻת)

עוֹד פּוֹתַחַת הַנִּשְׁמָה וְאוֹמְרַת רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם אֵף עַל פִּי
שֶׁלֹּא נִתְעַסְקוּ בַּתּוֹרָה שְׂמָא קִבְּלוּ עוֹנָשׁ עַל מָה
שֶׁחֲטָאוּ בְּבֵית דִּין וְנִתְכַּפַּר לָהֶם שְׁנֵאֲמַר (דברים כה)
אַרְבָּעִים יָכֵנוּ לֹא יִסִּיף. וּמָמָה שֶׁנִּתְבַּיֵּשׁוּ לַפְּנִיָּהם דִּיִּים
לְהִתְכַּפֵּר (לפניהם) לָהֶם שֶׁלֹּא יִכְנָסוּ לַגִּיהֶנֶם. מָה כְּתִיב
אַחֲרָיו לֹא אֶעֱשֶׂה בְּעֶבֶר הָאֲרָבָעִים.

הַשְׁלֵמָה מִהַהֲשֵׁמֻת (סימן טז)

עוֹד פּוֹתַחַת וְאוֹמְרַת רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם אוֹלִי יִמְצְאוֹן שֵׁם
שְׁלֹשִׁים כְּלוּמַר אוֹלִי יֵשׁ בִּינֵיהֶם צְדִיקִים שֶׁעָסְקוּ
וְהִשְׁיִגּוּ אוֹתָם הַשְׁלֹשִׁים מַעֲלֹת הַרְמוּזוֹת בְּנִבְיאוֹת
יְחִזְקָאֵל בְּפֶסוּק וַיְהִי בְּשִׁלְשִׁים (שנה) וְהֵם כְּלוּלִים
בְּשִׁלְשִׁים וּשְׁתֵּים נְתִיבוֹת חֻכְמָה שֶׁהֵם עֲשָׂרִים וּשְׁתֵּים
אוֹתִיּוֹת וְעֶשֶׂר סְפִירוֹת. וְכֵן אוֹלִי יֵשׁ בִּינֵיהֶם אַנְשִׁים
צְדִיקִים יְחִידִי סְגֻלָּה הַמִּיחֲדִים שִׁמְךָ ב' פַּעְמִים בְּיוֹם
בְּפֶסוּק שִׁמְעַ יִשְׂרָאֵל שֶׁבָּה כְּלוּלִים עֶשֶׂר סְפִירוֹת בְּמִלַּת
אַחַד הָאֵל"ף עִם הַחִי"ת הֵם תְּשַׁעַה וְהַמֶּלֶךְ א' הָרִי
עֲשָׂרָה וְהַד' אִמֵּר דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם עָלֶיָּה (תהלים
קיח) זֶה הַשֹּׁעַר לִי צְדִיקִים יָבֹאוּ בּוֹ וְדַל"ת מִלְשׁוֹן שַׁעַר
וּשְׁנֵי פַעְמִים בְּיוֹם הָרִי עֲשָׂרִים.

וּכְשֵׁאִינָה מוֹצָאָה, חוֹזֶרֶת וּפּוֹתַחַת וְאוֹמְרַת רְבוּנוֹ שֶׁל
עוֹלָם, אוֹלִי יִמְצְאוֹן שֵׁם עֲשָׂרָה כְּלוּמַר אוֹלִי
יִמְצָא בִּינֵיהֶם מִי שֶׁעָסְקָה בְּעֲשָׂרָה מֵאֲמֵרוֹת וּבְעֲשָׂרָה
הַדְּבָרוֹת בְּכָל יוֹם וְכֵן אוֹלִי יִמְצְאוֹן בִּינֵיהֶם עֲשָׂרָה
שְׁמִקְדִּימִים לְבֵית הַכְּנֶסֶת דֹּהָא תַנּוּן כָּל [הַנִּמְצָא] הַנִּמְנָה
מִעֲשָׂרָה רִאשׁוֹנִים בְּבֵית הַכְּנֶסֶת נוֹטֵל שְׂכָר כְּנֶגֶד כָּלם
שְׂבָאִים אַחֲרָיו, מָה כְּתִיב, לֹא אֶשְׁחִית בְּעֶבֶר הָעֲשָׂרָה.

שֶׁעָסְקָה בְּעֲשָׂרָה מֵאֲמֵרוֹת וּבְעֲשָׂרָה הַדְּבָרוֹת בְּכָל יוֹם. וְכֵן אוֹלִי יִמְצְאוֹן בִּינֵיהֶם עֲשָׂרָה שְׁמִקְדִּימִים
לְבֵית הַכְּנֶסֶת, שֶׁהָרִי שְׁנֵינּוּ, כָּל [הַנִּמְצָא] הַנִּמְנָה מִעֲשָׂרָה רִאשׁוֹנִים לְבֵית הַכְּנֶסֶת, נוֹטֵל שְׂכָר כְּנֶגֶד
כָּלם שְׂבָאִים אַחֲרָיו. מָה כְּתוּב? לֹא אֶשְׁחִית בְּעֶבֶר הָעֲשָׂרָה.

כל זה יש לנשמת הצדיק ללמד סגורייא וזכות על הרשעים להשקיט האף והחמה וכיון שלא מצאה שום זכות ללמד מה כתיב (בראשית י"ח) וילך יי באשר פלה לדבר אל אברהם ואברהם שב למקומו. מהו למקומו, למקום מעלתו הידועה. ואז נסתלק הדיין ונסתלק הסיגור והקטיגור מקטרג וזהו (בראשית י"ט) ויבאו שני המלאכים סדומה בערב וגו' ולוט הוא שטן הוא יצר הרע יושב בשער סדום פי שם ביתו דכתיב (בראשית ד') לפתח חטאת רובץ. ומתחבר עם בני אדם ומטעה אותם עד שמורידם לבאר שחת והוא גם כן עמהם נידון על שהטעה אותם ויורד עד צערה דגיהנם וזהו (בראשית י"ט) הנה נא העיר הזאת קרובה לנוס שמה. הרוצח, הוא עשו שופך דמים והיא מצער ואף על פי שיוירד ונידון שם עם כל זה תאותו וחשקו לחזור ולהטעות לאחרים וזהו (בראשית י"ט) ויעל לוט מצוער: (עד כאן מההשמטות)

עוד פותחת ואומרת אולי יש שם שלשים, אולי יש ביניהם צדיקים שהשיגו שלשים מעלות הרמוזים בפסוק (יחזקאל א') ויהי בשלשים שנה והם כלולים בשלשים ושתים נתיבות שהם עשרים ושתים אותיות ועשר ספירות לפעמים הם כלולים לשמונה. עוד פותחת ואומרת אולי ימצאון שם עשרים, שמא יגדלו בנים לתלמוד תורה ויש להם שכר לעשרת הדברות שתי פעמים בכל יום, דאמר רבי יצחק כל המגדל בנו לתלמוד תורה ומוליכו לבית רבו בבקר ובערב מעלה עליו הכתוב כאלו קיים (עליו) התורה שתי פעמים בכל יום. מה כתיב ויאמר לא אשחית בעבור העשרים.

עוד פותחת ואומרת אולי ימצאון שם עשרה. אומרת רבוננו של עולם שמא היו מאותם העשרה עמים בכל יום. מה כתוב? ויאמר לא אשחית בעבור העשרים. עוד פותחת ואומרת: אולי ימצאון שם עשרה. אומרת: רבוננו של עולם, שמא היו מאותם העשרה הראשונים של בית הכנסת שנוטל שכר כנגד כלם שבאים אחריהם. מה כתוב [ב']?

כל זה יש לנשמת הצדיק ללמד סגורייא וזכות על הרשעים להשקיט האף והחמה. וכיון שלא מצאה שום זכות ללמד, מה כתוב? (בראשית יח) וילך ה' באשר פלה לדבר אל אברהם ואברהם שב למקומו. מהו למקומו, למקום מעלתו הידועה, ואז נסתלק הדיין ונסתלק הסיגור והקטיגור מקטרג. וזהו (שם יט) ויבאו שני המלאכים סדומה בערב וגומר. ולוט הוא שטן, הוא יצר הרע, יושב בשער סדום פי שם ביתו, שכתוב לפתח חטאת רבץ, ומתחבר עם בני אדם ומטעה אותם עד שמורידם לבאר שחת, והוא גם כן עמהם נידון על שהטעה אותם, ויורד עד צערה של גיהנם, וזהו (שם) הנה נא העיר הזאת קרובה לנוס שמה.

הרוצח הוא עשו שופך דמים, והוא מצער. ואף על פי שיוירד ונידון שם על כל זה, תאותו וחשקו לחזור ולהטעות לאחרים, וזהו (שם) ויעל לוט מצוער: ע"כ מההשמטות.

עוד פותחת ואומרת: אולי יש שם שלשים? אולי יש ביניהם צדיקים שהשיגו שלשים מעלות הרמוזים בפסוק (יחזקאל א') ויהי בשלשים שנה, והם כלולים בל"ב נתיבות, שהם כ"ב אותיות וי' ספירות, לפעמים הם כלולים לשמונה.

עוד פותחת ואומרת: אולי ימצאון שם עשרים, שמא יגדלו בנים לתלמוד תורה ויש להם שכר לעשרת הדברות שתי פעמים בכל יום, דאמר רבי יצחק, כל המגדל בנו לתלמוד תורה ומוליכו לבית רבו בבקר ובערב, מעלה עליו הכתוב כאלו קיים [עליו] התורה שתי פעמים בכל יום. מה כתוב? ויאמר לא אשחית בעבור העשרים.

עוד פותחת ואומרת: אולי ימצאון שם עשרה. אומרת: רבוננו של עולם, שמא היו מאותם העשרה הראשונים של בית הכנסת שנוטל שכר כנגד כלם שבאים אחריהם. מה כתוב [ב']?

זֶהָר

זֶה:

אֲרִידָה נָא וְאֶרְאֶה הַפְּעָקָתָהּ
הַבָּאָה אֵלַי עֲשׂוּ כָלָהּ. לְמִי אָמַר?
אִם תֹּאמַר לְאוֹתָם הַמְּלָאכִים - מִי
רָאָה מְדַבֵּר עִם זֶה וּמַצִּיָּה אֶת
זֶה? אֲלֹא לְאַבְרָהָם אָמַר,
שִׁבְרָשׁוֹתָיו עֹמְדִים הַמְּקוֹמוֹת
הַלְלוּ. דִּבֶּר אַחֵר - לְאוֹתָם
מְלָאכִים. מֶה שֶׁנֶּאֱמַר לְאַבְרָהָם,
מֶה הִטַּעַם עָשׂוּ? הִיא צְרִיף
לְכַתֵּב עֲשֵׂה. מֶה זֶה עָשׂוּ? [אֵלָּא]
זֶה אַבְרָהָם וּשְׁכִינָה שְׁלֵא זֶה
מִמֶּנּוּ. [דְּבַר אַחֵר] עָשׂוּ - מֶה שֶׁנֶּאֱמַר
מַצִּיאִם לַעֲשׂוֹת דִּין, וְעַל זֶה עָשׂוּ.

דָּבָר אַחֵר עָשׂוּ (לְמַעַבְד) פְּתִירוֹתָם עֲבָדוּ. וְכִי
לֹא הָיָה יָדַע קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְאִיהוּ
אָמַר אֲרֵדָה נָא וְאֲרָאָה, וְהָא כָּלָא אֲתַגְלִי
קָמִיָּה. אֲלֵא אֲרֵדָה נָא מִדְּרָגָא דְרַחֲמֵי לְדְרָגָא
דְּדִינָא, וְהִינֵנוּ (חא) יִרְדָּה. וְאֲרָאָה, רֵאִיָּה דָא
הִיא לֹא שְׂגָחָא עֲלִיהוֹן בְּמָאן דִּינָא יָדִין לוֹן.

אֲשַׁכְּחֵן רֵאִיָּה לְטַב וְאֲשַׁכְּחֵן רֵאִיָּה לְבִישׁ.
רֵאִיָּה לְטַב, דְּכֹתִיב, (שמות ב) וַיֵּרָא
אֱלֹהִים אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֵּדַע. רֵאִיָּה לְבִישׁ,

דְּכֹתִיב אֲרֵדָה נָא וְאֲרָאָה (נ"א אֲשַׁכְּחֵן וְיִרְדָּה לְטַב וְאֲשַׁכְּחֵן
וְיִרְדָּה לְבִישׁ. לְטַב דְּכֹתִיב, (שמות יט) וַיֵּרָד יְיָ עַל הָר סִינַי. (במדבר יא)

וְנִדְתִּי וְנִדְתִּי עִמָּךְ שָׁם. וְיִרְדָּה לְבִישׁ אֲרֵדָה נָא בְּגִין) לֹא שְׂגָחָא
עֲלִיָּהוּ בְּדִינָא, וְעַל דָּא אָמַר קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
הַמְּכַסֶּה אֲנִי מֵאֲבָרְהָם:

וְאֲבָרְהָם הָיוּ יְהִיָּה לְגוֹי גָּדוֹל וְעֲצוּם. מָה הַטַּעַם הַבְּרָכָה הַזֹּאת
כָּאן? אֲלֵא כְּדִי לְהוֹדִיעַ שְׂאֵפְלוֹ
בְּשִׁעָה שֶׁהַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יוֹשֵׁב
בְּדִין עַל הָעוֹלָם, לֹא מִשְׁתַּנֵּה.
שְׁהָרִי יוֹשֵׁב בְּדִין עַל זֶה (ו"א וַיֵּשֶׁב)
וּבְרַחֲמִים עַל זֶה, וְהַכֹּל בְּרָגַע
אֶחָד וּבְשִׁעָה אֶחָד.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְהָרִי פְתוּב
(תהלים טט) וְאֲנִי תִפְלְתִי לִךְ ה' עַתָּה
רָצוֹן. לְפַעְמִים שֶׁהוּא עַתָּה רָצוֹן,
וְלְפַעְמִים שְׂאִינוּ עַתָּה רָצוֹן.
לְפַעְמִים שְׂשׁוּמָע, וְלְפַעְמִים
שֶׁלֹא שׂוּמָע. לְפַעְמִים שְׂנִמְצָא,
וְלְפַעְמִים שֶׁלֹא נִמְצָא, שְׂכָתוּב
(ישעיה נה) דְּרָשׁוּ ה' בְּהִמְצָאוֹ
קִרְאוּהוּ בְּהִיּוֹתוֹ קְרוֹב.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כָּאן לִיחִיד, כָּאן לְיַחֲד,
כָּאן לְצַבּוּר. כָּאן לְמָקוֹם אֶחָד,
וְכָאן לְכָל הָעוֹלָם. מִשּׁוּם כִּךְ בְּרַךְ
אֶת אֲבָרְהָם, שֶׁהוּא שְׂקוּל כָּל
הָעוֹלָם, שְׂכָתוּב (בראשית ב) אֵלֶּה
תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ
בְּהִבְרָאָם, [וְכָתוּב] וְשִׁנִּינוּ בְּאֲבָרְהָם.
יְהִיָּה בְּגִימָטְרִיא שְׁלֹשִׁים. כִּךְ
שִׁנִּינוּ, שְׁלֹשִׁים צְדִיקִים מִזְמִין

דָּבָר אַחֵר עָשׂוּ (לְמַעַבְד) פְּתִירוֹתָם עֲבָדוּ. וְכִי
לֹא הָיָה יָדַע קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְאִיהוּ
אָמַר אֲרֵדָה נָא וְאֲרָאָה, וְהָא כָּלָא אֲתַגְלִי
קָמִיָּה. אֲלֵא אֲרֵדָה נָא מִדְּרָגָא דְרַחֲמֵי לְדְרָגָא
דְּדִינָא, וְהִינֵנוּ (חא) יִרְדָּה. וְאֲרָאָה, רֵאִיָּה דָא
הִיא לֹא שְׂגָחָא עֲלִיהוֹן בְּמָאן דִּינָא יָדִין לוֹן.

אֲשַׁכְּחֵן רֵאִיָּה לְטַב וְאֲשַׁכְּחֵן רֵאִיָּה לְבִישׁ.
רֵאִיָּה לְטַב, דְּכֹתִיב, (שמות ב) וַיֵּרָא
אֱלֹהִים אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֵּדַע. רֵאִיָּה לְבִישׁ,
דְּכֹתִיב אֲרֵדָה נָא וְאֲרָאָה (נ"א אֲשַׁכְּחֵן וְיִרְדָּה לְטַב וְאֲשַׁכְּחֵן
וְיִרְדָּה לְבִישׁ. לְטַב דְּכֹתִיב, (שמות יט) וַיֵּרָד יְיָ עַל הָר סִינַי. (במדבר יא)

וְנִדְתִּי וְנִדְתִּי עִמָּךְ שָׁם. וְיִרְדָּה לְבִישׁ אֲרֵדָה נָא בְּגִין) לֹא שְׂגָחָא
עֲלִיָּהוּ בְּדִינָא, וְעַל דָּא אָמַר קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
הַמְּכַסֶּה אֲנִי מֵאֲבָרְהָם:

וְאֲבָרְהָם הָיוּ יְהִיָּה לְגוֹי גָּדוֹל וְעֲצוּם. מָה
טַעַמָּא בְּרָכָה דָּא הָכָא. אֲלֵא בְּגִין
לְאוֹדְעָא דְאֵפְלוֹ בְּשִׁעָתָא דְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
יְתִיב בְּדִינָא עַל עֲלָמָא לֹא אֲשַׁתַּנִּי. דְּהָא יְתִיב
בְּדִינָא עַל דָּא (ו"א ל"ג וְיִתִּיב) וּבְרַחֲמֵי עַל דָּא וְכָלָא
בְּרָגַעָא חָדָא וּבְשִׁעָתָא חָדָא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה וְהָא כְּתִיב, (תהלים טט) וְאֲנִי
תִפְלְתִי לִךְ יְיָ עַתָּה רָצוֹן. זְמַנִּין דְאִיהוּ
עַתָּה רָצוֹן וְזְמַנִּין דְּלֹא אִיהוּ עַתָּה רָצוֹן. זְמַנִּין
דְּשִׁמְעַה וְזְמַנִּין דְּלֹא שִׁמְעַה. זְמַנִּין דְּאֲשַׁתַּכַּח
וְזְמַנִּין דְּלֹא אֲשַׁתַּכַּח דְּכֹתִיב, (ישעיה נה) דְּרָשׁוּ יְיָ
בְּהִמְצָאוֹ קִרְאוּהוּ בְּהִיּוֹתוֹ קְרוֹב.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר כָּאן לִיחִיד כָּאן לְצַבּוּר.
כָּאן לְאַתֵּר חָד וְכָאן לְכוּלִי עֲלָמָא.
בְּגִינִי כִךְ בְּרִיךְ לִיָּה לְאַבְרָהָם דְאִיהוּ שְׂקוּל
כָּל עֲלָמָא דְכֹתִיב, (בראשית ב) אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת
הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבְרָאָם (וְכֹתִיב) וְתִנְיִן
בְּאֲבָרְהָם. יְהִיָּה בְּגִימָטְרִיא שְׁלֹשִׁים. הָכִי
תִנְיִן תִּלְתִּין צְדִיקִים אֲזַמִּין קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא

בְּכָל דָּרָא וְדָרָא לְעֵלְמָא. כְּמָה דְּאִזְמִין
לְאַבְרָהָם.

השלמה מההשממות (סימן יז)

זְמַנָּא חָדָא נָפַק רַבִּי שְׁמַעוֹן וְחִמָּא (וְחָא)
עֲלֵמָא דְחִשְׁיָהּ וְאַפִּיל וְאַסְתָּתָם
נְהוּרִיה. אָמַר לִיה לְרַבִּי אֶלְעָזָר, תָּא וְנַחֲזִי מָה
בְּעֵי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמַעַבְדַּבְדָּא. אָזְלוּ
וְאַשְׁפָּחוּ חַד מִלְּאַכָּא דְדָמִי לְטוּרָא רַבְרָבָא
וְאַפִּיק תְּלָתִין שְׁלֵהוּבִין דְּנוּרָא מְפּוּמִּיה. אָמַר
לִיה רַבִּי שְׁמַעוֹן מָה אַתָּ בְּעֵי לְמַעַבְדַּבְדָּא. אָמַר
לִיה בְּעֵינָא לְמַחְרַבִּיה לְעֵלְמָא בְּגִין דְּלֹא
שְׂכִיחִי תְּלָתִין זַפְּאִין בְּדָרָא דְהָכִי גִזֵּר קִדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא עַל אַבְרָהָם דְּכָתִיב (בְּרֵאשִׁית י"ח) הָיוּ
יְהִיָּה בְּגִימְטְרִיא תְּלָתִין.

אָמַר לִיה רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּמָטוּ מִינָךְ, זִיל קָמִיה
קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאַימָא לִיה, בָּר
יוֹחָאִי שְׂכִיחַ בְּאַרְעָא. אָזְלוּ הָהוּא מִלְּאַכָּא
קָמִיה דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאַמַּר לִיה, מְאָרִיָּה
דְּעֵלְמָא גָּלִי קָמָךְ מָה דְּאָמַר לִי בָר יוֹחָאִי.
אָמַר לִיה קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זִיל אַחְרַבִּיה
לְעֵלְמָא וְלֹא תִשְׁגָּח בְּבָר יוֹחָאִי.

בָּר אַתָּא חֲזִיָּה רַבִּי שְׁמַעוֹן לְמִלְּאַכָּא אָמַר
לִיה אֵי לֹא תִיזִיל, גּוֹזְרָנָא עֲלֶיךָ דְּלֹא
תִיעוּל לְשִׁמְיָא וְתִהְיִי בְּאַתֵּר עֲזָא וְעֲזָאֵל וְכַד
תִיעוּל קָמִיה קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִימָא לִיה אֵי
לִית תְּלָתִין זַפְּאִין בְּעֵלְמָא לִיְהוּוֹן עֲשָׂרִין דְּהָכִי
כְּתִיב לֹא אֶעֱשֶׂה בַעֲבוּר הָעֲשָׂרִים וְאֵי לִית
עֲשָׂרִים לִיְהוּוֹן עֲשָׂרָה דְּהָכִי כְּתִיב לֹא אֶשְׁחִית
בַּעֲבוּר הָעֲשָׂרָה וְאֵי לִית עֲשָׂרָה לִיְהוּוֹן תְּרִין
דְּאִינוּן אָנָּא וּבָרִי, דְּהָכִי כְּתִיב (דְּבָרִים י"ט) עַל פִּי
שְׁנַיִם יָעִידִים יָקוּם דָּבָר, וְאִין דָּבָר אֶלָּא עוֹלָם
דְּכָתִיב (תְּהִלִּים ל"ג) בְּדָבָר יְיָ שָׁמַיִם נִעֲשׂוּ. וְאֵי לִית
יָעִידִים יָקוּם דָּבָר, וְאִין דָּבָר אֶלָּא עוֹלָם, שְׁכָתוּב (תְּהִלִּים ל"ג) בְּדָבָר

הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכָל דּוּר וְדוּר
לְעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁהִזְמִין אֶת
אַבְרָהָם.

השלמה מההשממות (סימן יז)

פַּעַם אַחַת יָצָא רַבִּי שְׁמַעוֹן וְרָאָה
[[וְרָאָה]] שֶׁהָעוֹלָם חֲשׂוֹף וְאַפִּיל
וְנִסְתָּם אִדְרוּ. אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר,
בֹּא רָאָה מָה רוּצָה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא לַעֲשׂוֹת בְּעוֹלָם. הִלְכוּ
וּמִצְאוּ מִלְּאָךְ אֶחָד שְׂדוּמָה לְהַר
גְּבוּהָ וּמוֹצִיא שְׁלֹשִׁים שְׁלֵהָבוֹת
מִפִּיו. אָמַר לוֹ רַבִּי שְׁמַעוֹן, מָה
אַתָּה רוּצָה לַעֲשׂוֹת? אָמַר לוֹ,
רְצוֹנִי לְהַחֲרִיב אֶת הָעוֹלָם,
מִשּׁוּם שֶׁלֹּא נִמְצָא שְׁלֹשִׁים
צְדִיקִים בְּדוּר, שְׁכָךְ גִּזֵּר הַקָּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא עַל אַבְרָהָם, שְׁכָתוּב
(בְּרֵאשִׁית י"ח) הָיוּ יְהִיָּה, בְּגִימְטְרִיא
שְׁלֹשִׁים.

אָמַר לוֹ רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּבִקְשָׁה
מִמֶּךָ, לָךְ לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
וְאָמַר לוֹ, בָּר יוֹחָאִי מְצוֹי בְּאַרְץ.
הִלָּךְ אוֹתוֹ מִלְּאָךְ לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא וְאַמַּר לוֹ: רַבּוֹן
הָעוֹלָם, גָּלוּי וְיָדוּעַ לִפְנֶיךָ מָה
שָׂאֵמַר לִי בָר יוֹחָאִי? אָמַר לוֹ
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: לָךְ תַּחֲרִיב
אֶת הָעוֹלָם וְאֵל תִּשְׁגִּיחַ בְּבָר
יוֹחָאִי.

בְּשִׁבְעָא, רָאָה רַבִּי שְׁמַעוֹן אֶת
הַמִּלְּאָךְ. אָמַר לוֹ: אִם לֹא תִלָּךְ,
גּוֹזְרִנִּי עֲלֶיךָ שֶׁלֹּא תִכְנֹס לְשָׁמַיִם,
וְתִהְיֶה בְּמָקוֹם שֶׁל עֲזָא וְעֲזָאֵל,
וּכְשֶׁתִּכְנֹס לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא, אָמַר לוֹ, אִם אֵין שְׁלֹשִׁים
צְדִיקִים בְּעוֹלָם - שִׁיְהִיו עֲשָׂרִים,
שְׁכָךְ כְּתוּב: (בְּרֵאשִׁית י"ח) לֹא
אֶשְׁחִית בַּעֲבוּר הָעֲשָׂרִים. וְאִם
אֵין עֲשָׂרִים - שִׁיְהִיו עֲשָׂרָה, שְׁכָךְ
כְּתוּב: לֹא אֶשְׁחִית בַּעֲבוּר
הָעֲשָׂרָה, וְאִם אֵין עֲשָׂרָה - שִׁיְהִיו
שְׁנַיִם, שֶׁהֵם אֲנִי וּבְנִי, שְׁכָךְ
כְּתוּב: (דְּבָרִים י"ט) עַל פִּי שְׁנַיִם שְׁנֵי
ה' שָׁמַיִם נִעֲשׂוּ, וְאִם אֵין שְׁנַיִם -

תִּרְיִן, הָא אֵית חַד וְאַנָּא הוּא דְכָתִיב (משלי י')
וְצַדִּיק יִסּוּד עוֹלָם.

בְּה שְׁעָתָא קָל מִן שְׁמַיָּא נָפֵק וְאָמַר, זַכָּאָה
חוּלְקָה רַבִּי שְׁמַעוֹן. דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
גָזַר לְעִילָא וְאֵת מְבִטֵּל לְתַתָּא בּוֹדָאי עֲלָךְ
אֲתָמַר (תהלים קמ"ה) רְצוֹן יִרְאִיו יַעֲשֶׂה: (ער כאן
מַהֲשִׁמּוּת)

פִּתַּח וְאָמַר, (שמואל ב כג) מִן הַשְּׁלֵשִׁים הָכִי נִכְבֵּד
וְאֵל הַשְּׁלֹשָׁה לֹא בָּא וְגו'. מִן
הַשְּׁלֵשִׁים הָכִי נִכְבֵּד, אֲלִין אֲנוּן תִּלְתִּין
צַדִּיקִים דְּאִזְמִין קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעִלְמָא
וְלֹא יִבְטֵל לֹון מִנִּיהּ. וּבִנְיָהּ בֶן יְהוֹדָע פְּתִיב
בִּיה מִן הַשְּׁלֵשִׁים הָכִי נִכְבֵּד אִיהוּ חַד מִנִּיהּ.
וְאֵל הַשְּׁלֹשָׁה לֹא בָּא. דְּלֹא שְׁקִיל לְתַלְתָּא
אֲתַרְנִין דְּעִלְמָא קָאִים עֲלִייהוּ. וְאֵל
הַשְּׁלֹשָׁה לֹא בָּא. לְמַהּוּי בְּמִנִּינָא כַּחַד
מִנִּיהּ. בְּאֲנוּן תִּלְתִּין זַכָּאִין זָכָה לְמִיעֵל
בְּחוּשְׁבָּנָא, אָבֵל וְאֵל הַשְּׁלֹשָׁה לֹא בָּא, דְּלֹא
זָכָה לְאַתְחַבְּרָא בְּהוּ וּלְמַהּוּי עֲמַהוּן בְּחוּלְקָא
חָדָא. יְהִי"ה, בְּמָה דְתַנִּינָן תִּלְתִּין הָוָה. וּבִגִּין
פֶּךְ קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּרַכִּיָּה בְּאֲנוּן תִּלְתִּין
צַדִּיקִים.

תָּא חֲזִי, אָמַר לִיה קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
לְאַבְרָהָם זַעֲקַת סְדוּם וְעַמּוּרָה כִּי רַבָּה,
דִּהָא סְלִיקַת קְדָמִי מַה דְּאֲנוּן עֲבָדִין לְכָל
עִלְמָא, דְּכָל עִלְמָא מְנַעִי רַגְלִיָּהוּ דְּלֹא לְמִיעֵל
בְּסְדוּם וְעַמּוּרָה דְכָתִיב, (איוב כח) פֶּרֶץ נָחַל מַעַם
גָּר הַנִּשְׁפָּחִים מִנִּי רָגֵל דִּלּוּ מֵאֲנוּשׁ נָעוּ. פֶּרֶץ
נָחַל מַעַם גָּר, פֶּרֶץ הָוָה פֶּרִיץ נָחַל לְאֲנוּן בְּנִי
עִלְמָא דְעָאֵלוּ לְתַמָּן. דְּכִלְהוּ דְחָמָאן לְמָאן
דִּהּוּי יְהִיבִי לְמִיכָל וּלְמִשְׁתִּי לְבָר נֶשׁ אֲתַרָּא,
שְׂדִינָן לִיה (בְּנִיבְרִי דְנִבְרִי) בְּעוּמָקָא דְנִהָרָא, וְאִיהוּ
דְנִטִּיל לִיה הָכִי נָמִי.

הָרִי יֵשׁ אֶחָד, וְאֲנִי הוּא, שְׁפָתוֹב
(משלי י') וְצַדִּיק יִסּוּד עוֹלָם.

בְּאִתְּהָ שְׁעָה יֵצֵא קוֹל מְשֻׁמִּים
וְאָמַר: אֲשֶׁרִי חִלְקָה רַבִּי שְׁמַעוֹן,
שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא גּוֹזֵר לְמַעְלָה
- וְאִתְּהָ מְבִטֵּל לְמַטָּה. בּוֹדָאי
עֲלִיךְ נָאֻמַר (שם קמ"ה) רְצוֹן יִרְאִיו
יַעֲשֶׂה: ע"כ מַהֲשִׁמּוּת.

פִּתַּח וְאָמַר, (שמואל ב-כג) מִן
הַשְּׁלֵשִׁים [הָכִי] נִכְבֵּד וְאֵל
הַשְּׁלֹשָׁה לֹא בָּא וְגו'. מִן
הַשְּׁלֵשִׁים [הָכִי] נִכְבֵּד - אֵלּוּ הֵם
שְׁלֵשִׁים צַדִּיקִים שְׁמִזְמִין הַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא לְעוֹלָם וְלֹא יִבְטֵל
אוֹתָם מִמֶּנּוּ. וּבִנְיָהּ בֶן יְהוֹדָע
פְּתִיב בּוּ מִן הַשְּׁלֵשִׁים [הָכִי]
נִכְבֵּד, הוּא אֶחָד מֵהֶם.

וְאֵל הַשְּׁלֹשָׁה לֹא בָּא - שְׁלֹא
שְׁקוּל לְשִׁלְשֵׁת הָאַחֲרִים
שְׁהָעוֹלָם עוֹמֵד עֲלֵיהֶם. וְאֵל
הַשְּׁלֹשָׁה לֹא בָּא - לְהִיּוֹת בְּמִנָּן
בְּאֶחָד מֵהֶם. עִם אוֹתָם שְׁלֵשִׁים
צַדִּיקִים זָכָה לְהַכְנִס בְּחוּשְׁבָּנָן,
אָבֵל וְאֵל הַשְּׁלֹשָׁה לֹא בָּא, שְׁלֹא
זָכָה לְהִתְחַבֵּר עִמָּם וְלְהִיּוֹת
עִמָּהֶם בְּחֵלֶק אֶחָד. יְהִי"ה, כְּמוֹ
שְׁשִׁינּוּ שְׁלֵשִׁים הוּא, וְלִכְּן
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרִיךְ אוֹתוֹ עִם
אוֹתָם שְׁלֵשִׁים צַדִּיקִים.

בָּא רָאָה, אָמַר לוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא לְאַבְרָהָם, זַעֲקַת סְדוּם וְעַמּוּרָה
כִּי רַבָּה, שְׁהָרִי עֲלִתָּה לְפָנַי מַה
שָׁהָם עוֹשִׂים לְכָל הָעוֹלָם, שְׁכַל
הָעוֹלָם מוֹנְעִים רַגְלֵיהֶם שְׁלֹא
לְהַכְנִס לְסְדוּם וְעַמּוּרָה, שְׁפָתוֹב
(איוב כח) פֶּרֶץ נָחַל מַעַם גָּר
הַנִּשְׁפָּחִים מִנִּי רָגֵל דִּלּוּ מֵאֲנוּשׁ
נָעוּ. פֶּרֶץ נָחַל מַעַם גָּר - פֶּרֶץ
הָיָה פֶּרֶץ הַנָּחַל לְאוֹתָם בְּנִי
הָעוֹלָם שְׁנִכְנָסוּ לָשֵׁם. שְׁכַל מִי
שְׂרָאָה אֵת מִי שְׁהָיָה נוֹתֵן לְאַכֵּל
וּלְשִׁתּוֹת לְאָדָם אַחֵר, זוֹרְקִים
אוֹתוֹ לְעַמְּקַת הַנְּהָר [בְּנִיבְרִי הַנְּהָר],
וְמִי שְׁלֹקֵחַ אוֹתוֹ גַּם כֵּן.

וְעַל דָּא כְּלָהוּ בְּנֵי עֲלָמָא הָווּ נִשְׁכָּחִים מִנִּי רַגְלִי. דְּמַנְעִי רַגְלִיָּיהוּ דְּלֹא לְמִיעַל תַּמָּן. וּמֵאֵן דְּעָאֵל, דְּלוּ מֵאֲנוּשׁ נָעוּ, דְּהָווּ דְּלִי גּוּפָא בְּכַפְנָא לֹא הָווּ יִהְיִי לִיהּ לְמִיכַל וּלְמִשְׁתִּי וְאִשְׁתַּנִּי דְּיוֹקְנִיה מִשְׁאָר בְּנֵי עֲלָמָא, דְּכְתִיב דְּלוּ מֵאֲנוּשׁ, נָעוּ. כְּתִיב הִכָּא נָעוּ. וּכְתִיב הָתָם (משלי ה) נָעוּ מַעְגְּלוֹתֶיהָ. הִכִּי נָמִי הָווּ סְטָאן מַעְגְּלִין וְאַרְחִין דְּלֹא לְמִיעַל תַּמָּן. וְאַפִּילוּ עוֹפֵי שְׂמִיָּא הָווּ מְנַעֲי (דף קו ע"א) לְמִיעַל תַּמָּן דְּכְתִיב, (איוב כח) נְתִיב לֹא יֵדְעוּ עֵיט וְגו'. וּבְגִינִי כֶּךָ פְּלִי עֲלָמָא הָווּ צְוֹחִין עַל סְדוּם וְעַל עֲמֹרָה וְעַל פְּלָהוּ קִרְתִּי. דְּכְלָהוּ כְּגִוּוֹנָא חֲדָא הָווּ.

וְעַקְתָּ סְדוּם וְעֲמֹרָה כִּי רַבָּה. אָמַר לִיהּ אַבְרָהָם. אֲמַאי. אָמַר לִיהּ וַחֲטָאתָם כִּי כְּבֹדָה מָאָד. בְּגִינִי כֶּךָ אֲרֻדָּה נָא וְאַרְאֶה, הַכְּצַעְקָתָהּ. הַכְּצַעְקָתָם מִיבְעִי לִיהּ, דְּהָא כְּתִיב זַעַקְתָּ סְדוּם וְעֲמֹרָה וַתִּרִי קִרְתִּי הָווּ, אֲמַאי הַכְּצַעְקָתָהּ. אֵלָּא הָא אוֹקְמוּהָ.

הָא חֲזִי, בְּסִטְרָא דְּתוּתִי קָלָא דְּבִרְדָּא סְלָקִין קוּטְרִי פְּלָהוּ בְּכַתְפָּא מִתְּפַנְשִׁי בְּחַד טִיף וְעָאֲלִין בְּגוּ נִוְקְבִי דְּתֵהוּמָא רַבָּא, אֲתַעְבִּידוּ חֲמִשׁ בְּחַד. חַד אִיהוּ כַּד (צִלְיָן קִלְיָן) אִיכָּא צִלְיָן קִלְיָן דְּכְלָהוּ אֲתַעְבִּידוּ חַד. קָלָא דְּסָלִיק מִתְּתָא עָאֵל בִּינִיָּהוּ וְאֲתַמְשְׁכָּא כְּחַד. וְהָהוּא קָלָא סְלָקָא וַנִּחַתָּא תְּבַעָא דִּינָא לְאֲתַמְשְׁכָּא לְתַתָּא. כַּד הָאִי קָלָא סְלָקָא לְמִתְּבַע דִּינָא כְּדִין אֲתַגְלִי לְאַשְׁגָּחָא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּדִינָא.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, הַכְּצַעְקָתָהּ. מֵאֵן הַכְּצַעְקָתָהּ, דָּא גְזֵרַת דִּינָא דְּתַבְעָא דִּינָא כָּל יוֹמָא. דְּהִכִּי תַנִּינָן כַּמָּה שְׁנִין קִיָּימָא גְזֵרַת דִּינָא וְתַבְעָא מְקַמִּי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל

וְעַל זֶה כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם הָיוּ נִשְׁכָּחִים מִנִּי רַגְלִי, שְׁמוֹנָעִים רַגְלִיָּהֶם שְׁלֹא לְהַפְנֹס לְשָׁם. וּמִי שֶׁנִּכְנָס - דְּלוּ מֵאֲנוּשׁ נָעוּ, שֶׁהָיוּ מְדַלְּדִלִים אֶת הַגּוּף בְּרַעַב וְלֹא הָיוּ נֹתְנִים לוֹ לֶאֱכֹל וּלְשִׁתּוֹת, וּמִשְׁתַּנָּה דְּיוֹקְנוֹ מִשְׁאָר בְּנֵי הָעוֹלָם, שֶׁכְּתוּב דְּלוּ מֵאֲנוּשׁ, נָעוּ. כְּתוּב פָּאן נָעוּ, וְכְתוּב שָׁם (משלי ה) נָעוּ מַעְגְּלוֹתֶיהָ. כֶּךָ גַּם הָיוּ סוֹטִים מַעְגְּלִים וּדְרָכִים כְּדִי לֹא לְהַפְנֹס לְשָׁם, וְאַפִּילוּ עוֹפּוֹת הַשָּׁמַיִם הָיוּ מְנוּעִים מִלְּהַפְנֹס לְשָׁם, שֶׁכְּתוּב (איוב כח) נְתִיב לֹא יֵדְעוּ עֵיט וְגו'. וְלָכֵן כָּל הָעוֹלָם הָיוּ צוֹחִים עַל סְדוּם וְעַל עֲמֹרָה וְעַל כָּל הַקְּרִיּוֹת, שֶׁפֶלֶם כִּמוֹ גִּוֵּן אֶחָד הָיוּ.

וְעַקְתָּ סְדוּם וְעֲמֹרָה כִּי רַבָּה. אָמַר לוֹ אַבְרָהָם, לָמָּה? אָמַר לוֹ, וַחֲטָאתָם כִּי כְּבֹדָה מָאָד. מִשּׁוּם כֶּךָ אֲרֻדָּה נָא וְאַרְאֶה הַכְּצַעְקָתָהּ. הִנֵּה צָרִיךְ לְכַתֵּב הַכְּצַעְקָתָם, שֶׁהָיָה כְּתוּב זַעַקְתָּ סְדוּם וְעֲמֹרָה, וּשְׁתִּי צָרִים הָיוּ, אֲזִי לָמָּה הַכְּצַעְקָתָהּ? אֵלָּא הִרִי פִּרְשִׁיָּהּ. בָּא רָאָה, בְּצַד שְׁמִתְחַת אֶבֶן הַפֶּרֶד עוֹלִים עֲשָׂנִים בְּכַתְף, מִתְּפַנְסִים בְּטֶפֶה אַחַת וּנְכַנְסִים לְתוֹךְ נִקְבֵי תְּהוֹם רַבָּה וְנַעֲשִׂים חֲמִשָּׁה בְּאַחַד. אֶחָד הוּא כַּאֲשֶׁר [הַקּוֹלֹת צִלְיָן] יֵשׁ קוֹלוֹת צִלְיָן שֶׁפֶלֶם נַעֲשִׂים אֶחָד. הַקּוֹל שֶׁעוֹלָה מִלְּמִטָּה נִכְנָס בִּינִיָּהֶם וְנִמְשָׁכִים כַּאֲחָד. וְאוֹתוֹ הַקּוֹל עוֹלָה וְיורֵד וְתוֹכֵעַ דִּין לְהַמְשִׁיךְ לְמִטָּה. כְּשֶׁקּוֹל זֶה עוֹלָה לְתַבְעַע דִּין, אֲזִי מִתְּגַלֶּה הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא לְהַשְׁגִּיחַ בְּדִין.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, הַכְּצַעְקָתָהּ, מִי הַכְּצַעְקָתָהּ? זֶה גְזֵרַת הַדִּין שֶׁתּוֹכֵעַת דִּין כָּל יוֹם. שֶׁכֶּךָ שְׁנִינוּ, כַּמָּה שָׁנִים עוֹמֶדֶת גְּזֵרַת דִּין וְתוֹכֵעַת מִלְּפָנֵי הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא עַל שְׁאֲחֵי יוֹסֵף מְכָרוּ אֶת

יוסף, משום שגזרת הדין צווחת על הדין, ועל זה הפצצקתה הפאה אלי.

מה זה הפאה אלי? זהו סוד כמו שנאמר (אסתר ב) בערב היא באה ובבקר היא שבה. וזהו הפאה אלי, תמיד. כמו זה קץ כל פשר בא לפני, והרי נתבאר. עשו פלה, הרי נתבאר.

ויגש אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם רשע. אמר רבי יהודה, מי ראה אב הרחמים כמו אברהם. בא ראה, בנח פתוב ויאמר אלהים לנח קץ כל פשר בא לפני וגו', עשה לך תבת עצי גפר. ושתק ולא אמר לו דבר ולא בקש רחמים. אבל אברהם, בפשה שאמר לו הקדוש ברוך הוא וצקת סדם ועמרה כי רבה, ארדה נא ואראה - מיד פתוב ויגש אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם רשע.

אמר רבי אלעזר, אף אברהם לא עשה בשלמות כראוי. נח לא עשה דבר, לא זה ולא זה. אברהם בקש דין כראוי שלא ימות צדיק עם רשע, והתחיל מחמשים עד עשרה. עשה ולא השלים, שלא בקש רחמים בין כף ובין כף, שאמר אברהם שלא רוצה לתבע שכר מעשיו.

אבר מי עשה בשלמות כראוי? זה משה. שפיון שאמר הקדוש ברוך הוא (שמות לב) סרו מהר מן הדרך וגו', עשו להם עגל מסכה וישתחוו לו - מיד פתוב ויחל משה את פני ה' אלהיו וגו', עד שאמר ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר פתבת. ואף על גב שפלים חטאו, לא זו משם עד שאמר לו סלחתי פדכרך. אבל אברהם לא השגיח אלא אם נמצא בהם צדיק, ואם

דזבינו אחוי דיוסף ליוסף. בגין דגזרת דינא צווחת על דינא, ועל דא הפצצקתה, הפאה אלי.

מאי הפאה אלי. דא הוא רזא כמה דאת אמר, (אסתר ב) בערב היא באה ובבקר היא שבה. ודא הוא הפאה אלי תדיר. פגיונא דא קץ כל פשר בא לפני והא אתמר. עשו פלה הא אתמר:

ויגש אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם רשע. אמר רבי יהודה מאן חמא אפא דרחמנותא כאברהם. תא חזי, בנח פתיב ויאמר אלהים לנח קץ כל פשר בא לפני וגו' עשה לך תבת עצי גפר. ואשתיק ולא אמר ליה מידי. ולא בעא רחמי. אבל אברהם בשעתא דאמר ליה קדשא בריך הוא, וצקת סדום ועמורה כי רבה וגו'. ארדה נא ואראה וגו'. מיד פתיב ויגש אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם רשע. אמר רבי אלעזר, אוף אברהם לא עבד שלימו כדקא יאות. נח לא עבד מידי, לא האי ולא האי. אברהם תבע דינא כדקא יאות דלא ימות זפאה עם חייבא. ושאר מחמשים עד עשרה, עבד ולא אשלים, דלא בעא רחמי בין כף ובין כף, דאמר אברהם לא פעינא למתבע אגר עובדוי.

אבר מאן עבד שלימו כדקא יאות, דא משה. דכיון דאמר קדשא בריך הוא סרו מהר מן הדרך וגו'. עשו להם עגל מסכה וישתחוו לו. מיד מה פתיב ויחל משה את פני יי אלהיו וגו'. עד דאמר ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר פתבת. ואף על גב דכלהו חטוי, לא זו מתמן עד דאמר ליה סלחתי

לא - לא. על זה לא היה בעולם בן
אדם שיגן על דורו כמו משה
שהוא רועה נאמן.

ויגש אברהם ויאמר, התקין עצמו
לבקש את זה. אוילי ימצאו שם
חמשים. התחיל מחמשים שהוא
ראשית לדעת, עד עשרה, שהוא
עשירי, סוף כל הדרגות.

אמר רבי יצחק, עד עשרה, אלו
עשרה ימים שבין ראש השנה
ליום הכפורים, משום כך התחיל
מחמשים עד עשרה.

השלמה מזה שמטות (סימן יח)

שהוא ראשית עד עשרה, שהוא
עשרה סוף הדרגות. וכיון שמגיע
עד עשרה אמר: מכאן ולמטה אין
מקום לעמוד בתשובה. ושב ואמר
ארבעים כדי שינצלו ארבע
קריות, ושב ואמר שלשים כדי
שינצלו שלש קריות, ושב ואמר
עשרים כדי שינצלו שתי קריות,
ושוב ואמר עשרה כדי שתנצל
קרית אחת מאותן חמשים, משום
כך לא ירד למטה מן עשרה: ע"כ
מההשמטות.

וכיון שהגיע לעשרה, אמר, מכאן
ולמטה אינו מקום שעומד
בתשובה. משום כך לא ירד
מתחת לעשרה.

ויבאו שני המלאכים סדמה בערב
וגו'. אמר רבי יוסי, בא ראה מה
פתוב למעלה, וילך ה' כפאשר כלה
לדבר אל אברהם. שהרי כיון
שנפרדה שכינה מאברהם
ואברהם שב למקומו, אז ויבאו
שני המלאכים סדמה בערב, שהרי
אחד הסתלק עם השכינה, ונשארו
אותם שנים.

אברהם. דהא כיון דאתפרש שכינתא מאברהם, ואברהם תב לאתריה,
כדין ויבאו שני המלאכים סדמה בערב, דהא חד אסתלק בשכינתא,
ואשתארו אנון תרין.

כדברך. אבל אברהם לא אשגח אלא אי
אשתכח בהו זפאי ואם לאו לא. ועל דא לא
הוה בעלמא בר נש דיגין על דריה כמשה
דאיהו רעיא מהימנא.

ויגש אברהם ויאמר, אתקין גרמיה למתבע
דא. אוילי ימצאו שם חמשים. שרא
מחמשים דאיהו שירותא למנדע, עד עשרה
דאיהו עשיראה סופא דכל דרגין.

אמר רבי יצחק עד עשרה, אליו עשרה
יומין דבין ראש השנה ליום
הכפורים. בגין כך שרא מחמשים עד
עשרה.

השלמה מזה שמטות (סימן יח)

דאיהו שירותא עד עשרה דאיהו עשרה
סופא דדרגין וכיון דמטא עד עשרה
אמר, מכאן ולתתא לאו אתר לקיימא
בתשובה ותב ואמר ארבעים בגין דישתזבון
ארבע קריין, ותב ואמר שלשים בגין
דישתזבון תלת קריין, ותב ואמר עשרים
בגין דישתזבון תרין קריין, ותב ואמר
עשרה בגין דישתזיב קרתא חדא מאינון
חמשה בגיני כך לא נחית לתתא מן עשרה:

(עד כאן מההשמטות)

וכיון דמטא לעשרה, אמר מכאן ולתתא
לאו הוא אתר דקיימא בתשובה, בגיני
כך לא נחת לתתא מעשרה:

ויבאו שני המלאכים סדומה בערב וגו'.
אמר רבי יוסי תא חזי מה פתיב
לעילא וילך יי כפאשר (דף קו ע"ב) כלה לדבר אל

בין דחמא לוט לון, רהט בתרייהו. מא טעמא, וכי כל אנון דהו אתיין איהו אעיל לון לביתיה ויהיב לון למיכל ולמשתי ובני מתא היך לא קטלין ליה, דהא לברתיה עבדו דינא. ומאי הוא. דברתיה דלוט יתבת פתא דנהמא לחד עניא, ידעו בה, שפונה דובשא ואותבוה בריש איגרא עד דאכלוה צרעי. אלא בגין דהוה בליליא חשיב דלא יסתכלון ליה בני מתא, ועם כל דא כיון דאעלו לביתא אתפנשו פלהו ואסחרו לביתא.

אמר רבי יצחק אמאי רהט לוט אבתרייהו, (אלא בגין) דכתיב וירא לוט וירץ לקראתם. רבי חזקיה ורבי ייסא. חד אמר דיוקנא דאברהם חמא עמהון. וחד אמר שכינתא אתיא עלייהו. פתיב הכא וירא לוט וירץ לקראתם, וכתיב הָתָם וירץ לקראתם מפתח האהל. מה להלן ראה שכינה, אף כאן ראה שכינה.

וירא לוט וירץ לקראתם, ויאמר הנה נא אדני, באל"ף דל"ת נו"ן יו"ד. סורו נא, הנה צריך לכתב גשו נא, מה זה סורו נא? אלא להחזירם סביב הבית כדי שלא יראו אותם בני העיר ולא יפנסו בדרך ישר הביתה, ומשום כך סורו נא.

רבי חזקיה פתח, (איוב כח) כי הוא לקצות הארץ יביט תחת כל השמים יראה. כמה יש להם לבני אדם להסתכל במעשי הקדוש ברוך הוא ולהשתדל בתורה ימים ולילות, שכל מי שמשתדל בתורה, הקדוש ברוך הוא משתבח בו למעלה ומשתבח בו למטה, משום שהתורה היא עץ חיים לכל אותם העוסקים בה

בין דחמא לוט לון, רהט בתרייהו. מא טעמא, וכי כל אנון דהו אתיין איהו אעיל לון לביתיה ויהיב לון למיכל ולמשתי ובני מתא היך לא קטלין ליה, דהא לברתיה עבדו דינא. ומאי הוא. דברתיה דלוט יתבת פתא דנהמא לחד עניא, ידעו בה, שפונה דובשא ואותבוה בריש איגרא עד דאכלוה צרעי. אלא בגין דהוה בליליא חשיב דלא יסתכלון ליה בני מתא, ועם כל דא כיון דאעלו לביתא אתפנשו פלהו ואסחרו לביתא.

אמר רבי יצחק אמאי רהט לוט אבתרייהו, (אלא בגין) דכתיב וירא לוט וירץ לקראתם. רבי חזקיה ורבי ייסא. חד אמר דיוקנא דאברהם חמא עמהון. וחד אמר שכינתא אתיא עלייהו. פתיב הכא וירא לוט וירץ לקראתם, וכתיב הָתָם וירץ לקראתם מפתח האהל. מה להלן חמא שכינתא, אוף הכא חמא שכינתא.

וירא לוט וירץ לקראתם ויאמר הנה נא אדני באל"ף דל"ת נו"ן יו"ד. סורו נא, גשו נא מיבעי ליה, מאי סורו נא. אלא לאהדרא לון סתרייה דביתא בגין דלא יחמוץ לון בני מתא, ולא יעלון באורח מישר לביתא, ובגין כך סורו נא.

רבי חזקיה פתח (איוב כח) כי הוא לקצות הארץ יביט תחת כל השמים יראה. כמה אית לון לבני נשא לאסתכלא בעובדוי דקדשא בריך הוא, ולאשתדלא באורייתא יממא ולילי, דכל מאן דאשתדל באורייתא, קדשא בריך הוא אשתבח ביה לעילא, ואשתבח ביה לתתא, בגין דאורייתא אילנא דחיי איהי לכל אנון דעסקין בה למיהב לון

חיינ בעלמא דין (דף קו ע"א)

לַתַּת לָהֶם חַיִּים בְּעוֹלָם הַזֶּה
וּלְתַת לָהֶם חַיִּים בְּעוֹלָם הַבָּא.
בֹּא רֵא, כִּי הוּא לִקְצוֹת הָאָרֶץ
יְבִיט, לַתַּת לָהֶם מְזוֹן וּלְסַפֵּק
אוֹתָם מִכָּל מַה שֶּׁהֶצְטָרְכוּ, מִשּׁוּם
שֶׁהוּא מְשַׁגֵּיחַ בָּהּ תַּמִּיד, שִׁפְתּוֹב
(דְּבָרִים יא) תַּמִּיד עֵינֵי ה' אֲלֹהֶיךָ בָּהּ
מִרְשִׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרִית שָׁנָה.
מִשּׁוּם שֶׁאָרֶץ זֹו מַה פְּתוּב בָּהּ?
(מְשָׁלִי לא) מִמָּרְחָק תִּבְיֵא לְחֻמָּה.
אַחֵר כֶּף הִיא נוֹתֶנֶת מְזוֹן וְטָרֵף
לְכָל חַיּוֹת הַשָּׂדֶה, שִׁפְתּוֹב (שם)
וּתְקַם בְּעוֹד לִילָה וּתְתֵן טָרֵף
לְבֵיתָהּ וּחֶק לְנַעֲרֹתֶיהָ.

וְעַל זֶה כִּי הוּא לִקְצוֹת הָאָרֶץ
יְבִיט פִּתְחַת כָּל הַשָּׁמַיִם יִרְאֶה, אֵת
כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם לַתַּת לָהֶם מְזוֹן
וּסְפּוֹק לְכָל מַה שֶּׁצָּרֵיךְ כָּל אֶחָד
וְאֶחָד, שִׁפְתּוֹב (תְּהִלִּים קמ"ה) פּוֹתֵחַ
אֵת יָדָךְ וּמִשְׁבִּיעַ לְכָל חַי רִצּוֹן.
דְּבַר אַחֵר כִּי הוּא לִקְצוֹת הָאָרֶץ
יְבִיט, לְהִסְתַּכֵּל בְּמַעֲשֵׂי בֶן הָאָדָם
וּלְהַשְׁגִּיחַ בְּכָל מַה שֶּׁעוֹשִׂים בּוֹ
בְּנֵי אָדָם בְּעוֹלָם. פִּתְחַת כָּל
הַשָּׁמַיִם יִרְאֶה, מִסְתַּכֵּל וְרוֹאֶה כָּל
אֶחָד וְאֶחָד.

בֹּא רֵא, פִּינּוֹן שֶׁרֵאָה הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא מַעֲשֵׂי סֹדִם וְעִמְרָה,
שֶׁלַח לָהֶם אוֹתָם הַמַּלְאָכִים
לְהַשְׁחִית אֵת סֹדִם. מַה פְּתוּב?
וִירָא לוֹט. רֵאָה אֵת הַשְּׂכִינָה. וְכִי
מִי יָכוֹל לִרְאוֹת שְׂכִינָה? אֵלֹא
רֵאָה זֶהר אֶחָד שֶׁמַּאִיר וְעוֹלָה עַל
רֵאשִׁיָּהֶם. וְאֵז, וִיאֲמַר הִנֵּה נָא
אֲדֹנִי, בְּאֶל־ךָ דְּלִ"ת כְּמוֹ
שֶׁנִּתְבָּאָר. וּבִגְלַל הַשְּׂכִינָה אוֹתוֹ
הָאוֹר שֶׁהַאִיר הוּא אֲמַר סוּרוּ נָא
אֵת בֵּית עֲבָדְכֶם וְלִינוּ וְרַחְצוּ
רַגְלֵיכֶם.

לֹא עָשָׂה כֶּף אַבְרָהָם, אֵלֹא
בִּתְחִלָּה אֲמַר וְרַחְצוּ רַגְלֵיכֶם,
וְאַחֵר כֶּף וְאֶקְחָה פֶת לְחֶם וְגו'.

אֲבָל לוֹט אֲמַר סוּרוּ נָא אֵל בֵּית עֲבָדְכֶם וְלִינוּ, וְאַחֵר כֶּף וְרַחְצוּ רַגְלֵיכֶם וְהַשְׁכַּמְתֶּם

וּלְמִיָּהֵב לוֹן חַיִּין בְּעֶלְמָא דְאַתִּי.
תָּא חַזִּי, כִּי הוּא לִקְצוֹת הָאָרֶץ יְבִיט. לְמִיָּהֵב
לוֹן מְזוֹנָא וּלְסַפָּקָא לוֹן מִכָּל מַה
דְּאַצְטָרִיכוּ, בְּגִין דְּאִיהוּ אֲשַׁגַּח בָּהּ תַּדִּיר,
דְּכְתִיב, (דְּבָרִים יא) תַּמִּיד עֵינֵי יי אֲלֹהֶיךָ בָּהּ
מִרְשִׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרִית שָׁנָה. בְּגִין דְּאָרֶץ
דָּא מַה כְּתִיב בָּהּ (מְשָׁלִי לא) מִמָּרְחָק תִּבְיֵא
לְחֻמָּה, וּלְבַתֵּר אִיהִי יְהַבֵּת מְזוֹנָא וְטָרְפָא לְכָל
אֲנוּן חַיִּין בְּרָא דְכְתִיב (מְשָׁלִי לא) וּתְקַם בְּעוֹד
לִילָה וּתְתֵן טָרֵף לְבֵיתָהּ וּחֶק לְנַעֲרֹתֶיהָ.

וְעַל דָּא כִּי הוּא לִקְצוֹת הָאָרֶץ יְבִיט פִּתְחַת כָּל
הַשָּׁמַיִם יִרְאֶה. לְכַלְהוּ בְּנֵי עֶלְמָא לְמִיָּהֵב
לוֹן מְזוֹנָא וּסְפּוֹקָא לְכָל מַה דְּאַצְטָרִיךְ כָּל חַד
וְחַד דְּכְתִיב (תְּהִלִּים קמ"ה) פּוֹתֵחַ אֵת יָדָךְ וּמִשְׁבִּיעַ
לְכָל חַי רִצּוֹן. דְּבַר אַחֵר כִּי הוּא לִקְצוֹת הָאָרֶץ
יְבִיט. לְאַסְתַּכְּלָא עוֹבְדֵי דְבַר נֶשׁ וּלְאַשְׁגַּחָא
בְּכָל מַה דְּעַבְדֵי בְּנֵי נֶשָׁא בְּעֶלְמָא. פִּתְחַת כָּל
הַשָּׁמַיִם יִרְאֶה. מִסְתַּכֵּל וְחַמִּי לְכָל חַד וְחַד.

תָּא חַזִּי, פִּינּוֹן דְּחֻמָּא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
עוֹבְדֵין דְּסֹדִם וְעִמְרָה, שֶׁדֵּר לוֹן לְאַנּוּן
מְלֹאכִין לְחַבְלָא לְסֹדִם. מַה כְּתִיב וִירָא לוֹט
חֻמָּא לְשְׂכִינְתָּא. וְכִי מָאן יָכִיל לְמַחְמִי
שְׂכִינְתָּא, אֵלֹא חֻמָּא זֶהרָא חַד דְּנִהִיר דְּקָא
סְלָקָא עַל רִישִׁיָּהּ. וּבְדִין וִיאֲמַר הִנֵּה נָא
אֲדֹנִי בְּאֶל־ךָ דְּלִ"ת פְּמָה דְּאַתְמָר, וּבְגִין
שְׂכִינְתָּא הִהוּא נִהִירוּ דְּנִהִיר קְאָמַר, סוּרוּ נָא
אֵל בֵּית עֲבָדְכֶם וְלִינוּ וְרַחְצוּ רַגְלֵיכֶם.

לֹא עֲבַד הָכִי אַבְרָהָם, אֵלֹא בְּקִדְמִיתָא אֲמַר
וְרַחְצוּ רַגְלֵיכֶם וּלְבַתֵּר וְאֶקְחָה פֶת לְחֶם
וְגו'. אֲבָל לוֹט אֲמַר סוּרוּ נָא אֵל בֵּית עֲבָדְכֶם
וְלִינוּ. וּלְבַתֵּר וְרַחְצוּ רַגְלֵיכֶם וְהַשְׁכַּמְתֶּם
אֲבָל לוֹט אֲמַר סוּרוּ נָא אֵל בֵּית עֲבָדְכֶם וְלִינוּ, וְאַחֵר כֶּף וְרַחְצוּ רַגְלֵיכֶם וְהַשְׁכַּמְתֶּם

והלכתם לדרפכם. בגין דלא ישתמודעון בהו
בני נשא.

ויאמרו לא כי ברחוב נלין. בגין דכך הו
עבדי אורחין דעאלין תמן לא הוה
בר נש דיכנוש לון לביתא, ועל דא אמרו לא
כי ברחוב נלין. מה כתיב ויפצר בם מאד
וגו'. תא חזי כד קדשא בריה הוא עביד דינא
בעלמא, שליחא חדא עביד ליה, והשתא
חמינן תרי שלוחי, אמאי וכי לא סגי בחד.
אלא חד הוה, ומה דאמר תרי (הכי הוא ודאי בגין דחד)
חד הוה לאפקא ליה ללוט ולשזבא ליה, וחד
למהפך לקרתא ולחבלא ארעא, ובגין כך
אשתאר חד: (דף קו ע"א).

מדרש הנעלם

רבי פתח בהאי קרא (שופטים ג) ואלה הגוים אשר הניח
יי לנסות בם את ישראל. אמר רבי חזי הוית
בההוא עלמא (ולית עלמא) קאים (ר"א ולית מעלה) אלא
באנון (דף קו ע"ב) דשליטין על רעותא דלבהון שנאמר
(תהלים פא) עדות ביהוסף שמו וגו'. אמר רב יהודה למה
זכה יוסף לאותה המעלה והמלכות, בשביל שפכש
יצרו. דתנינן כל הכובש את יצרו מלכותא דשמיא אחיל
עליה.

דאמר רב אחא לא ברא הקדוש ברוך הוא ליצר הרע
אלא לנסות בו בני אדם. ומי בעי קדשא בריה
הוא לנסותא בבני נשא. אין. דאמר רב אחא מנא לן
מדכתיב, (דברים יג) כי יקום בקרבך נביא וגו' ובא האות
והמופת וגו' כי מנסה יי אלהיכם וגו'. ולמה בעי נסותא
דהא כל עובדוי דבר נש אתגלי קמיה, אלא שלא לתת
פתחון פה לבני אדם. ראה מה כתיב ולוט יושב בשער
סדום, דהוה יתיב לנסותא לברייתא.

אמר רבי יצחק מאי דכתיב (ישעיה נז) והרשעים פים
ולוט ישב בשער סדום, שהיה יושב לנסות את הביריות.
אמר רבי יצחק, מהו שכתוב (ישעיה נז) והרשעים פים נגרש וגו' ? אפלו בשעת דינו של רשע הוא

לדרפכם, כדי שלא ידעו בהם
בני האדם.

ויאמרו לא כי ברחוב נלין.
משום שכן היו עושים: אורחים
שנכנסים לשם, לא היה בן אדם
שיכנסם לבית. ועל זה אמרו,
לא כי ברחוב נלין. מה כתוב?
ויפצר בם מאד וגו'. בא ראה,
כשהקדוש ברוך הוא עושה דין
בעולם, שליח אחד עושה אותו,
וכעת ראינו שני שליחים, למה?
וכי לא מספיק באחד? אלא אחד
היה, ומה שאמר שנים (כך זה ודאי,
משום שאחד) - אחד היה להוציא את
לוט ולהצילו, ואחד להפך את
העיר ולהשחית את הארץ, ולכך
נשאר אחד.

מדרש הנעלם

רבי פתח בפסוק זה, (שופטים ג)
ואלה הגוים אשר הניח ה' לנסות
בם את ישראל. אמר רבי, ראיתי
באותו עולם, [ואין העולם] עומד [ואין
מעלה] אלא באותם ששולטים על
רצון לבם, שנאמר (תהלים פא)
עדות ביהוסף שמו וגו'. אמר רב
יהודה, למה זכה יוסף לאותה
המעלה והמלכות? בשביל
שפכש יצרו. ששנינו, כל הכובש
את יצרו, מחיל עליו את מלכות
השמים.

שאמר רב אחא, לא ברא הקדוש
ברוך הוא את היצר הרע אלא
לנסות בו בני אדם. והאם רוצה
הקדוש ברוך הוא לנסות בני
אדם? כן. שאמר רב אחא, מנין
לנו? משכתוב (דברים יג) כי יקום
בקרבך נביא וגו' ובא האות
והמופת וגו', כי מנסה ה'
אלהיכם וגו'. ולמה צריך נסיון,
שהרי כל מעשי בני אדם גלויים
לפניו? אלא שלא לתן פתחון
פה לבני אדם. ראה מה כתוב?

ולוט ישב בשער סדום, שהיה יושב לנסות את הביריות.

אמר רבי יצחק, מהו שכתוב (ישעיה נז) והרשעים פים נגרש וגו' ? אפלו בשעת דינו של רשע הוא

וּבָמִים וְשׁוּב אֵינָם עֹלִים, שְׁנֹאֹמֵר וְאִשָּׁם לֹא תִכְבֶּה. מִשְׁפָּט הַרְשָׁעִים בְּגִיּוֹנָם כְּמוֹ שֶׁפָּתוּב 'וְהַמֵּטִיר עַל סֹדֶם וְעַל עֲמֹרָה גִּפְרִית וְאֵשׁ וָגֹז', וְשׁוּב אֵינָם עֹלִים, וְלֹא יִקְוּמוּ לְיוֹם הַדִּין, שְׁנֹאֹמֵר

אינם עולים ולא יקומו ליום הדין שנאמר (דברים כט) אשר הפך יי באפו ובחמתו, באפו בעולם הזה. ובחמתו בעולם הבא.

(דברים כט) אשר הפך ה' באפו ובחמתו. באפו - בעולם הזה. ובחמתו - בעולם הבא.

אמר רבי יצחק, כמו זה יש גן עדן למעלה ויש גן עדן למטה. יש גיהנם למטה ויש גיהנם למעלה. אמר רבי יעקב, הרשעים שקלקלו ברית מילה שבהם וחללו שבת בפרהסיא וחללו את המועדות ושכפרו בתורה ושכפרו בתחית המתים וכדומה להם, יורדים לגיהנם שלמטה ונדונים שם, ושוב אינם עולים.

אבל יקומו ליום הדין ויקומו לתחית המתים, ועליהם נאמר (דניאל יב) ורבים מישגי אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם וגו', ועליהם נאמר (ישעיה סו) והיו דראון לכל בשר. מהו דראון? די ראון, שהכל יאמרו די בראיתם. ועל הצדיקים שבישראל נאמר (שם ס) ועמך כלם צדיקים וגו'. (ע"כ)

מדרש הנעלם.

וה' המטיר על סדם ועל עמרה וגו'. רבי חייא פתח, (ישעיה יג) הנה יום ה' בא אכזרי וגו'. הנה יום ה' בא - זה בית דין שלמטה. בא - כמו שנאמר הבאה אלי עשו. משום שלא עושה דין עד שנכנס ונוטל רשות. כמו זה קץ כל בשר בא לפני.

דבר אחר הנה יום ה' בא - זהו המשחית שלמטה כשנוטל את הנשמה, משום כך אכזרי ועברה. לשום הארץ לשמה - זו סדם ועמרה. וחטאיה ישמיד ממנה - אלו יושבי הארץ. מה פתוב אחריו? כי כוכבי השמים וכסיליהם וגו'. שהרי מהשמים המטיר עליהם אש והעבירם מהעולם. אחר כך מה פתוב?

אוקיר אנוש מפז וגו'. זה אברהם שהקדוש ברוך הוא העלה אותו על כל בני העולם.

אמר רבי יצחק כהאי גוונא אית גן עדן למעלה ואית גן עדן למטה. אית גיהנם למטה ואית גיהנם למעלה. אמר רבי יעקב הרשעים שקלקלו ברית מילה שבהם וחללו שבת בפרהסיא וחללו את המועדות ושכפרו בתורה ושכפרו בתחית המתים וכדומה להם יורדים לגיהנם שלמטה ונדונים שם ושוב אינם עולים.

אבל יקומו ליום הדין ויקומו לתחית המתים, ועליהם נאמר (דניאל יב) ורבים מישגי אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם וגו'. ועליהם נאמר (ישעיה סו) והיו דראון לכל בשר. מה דראון, דיי ראון, שהכל יאמרו דיי בראיתם. ועל הצדיקים שבישראל נאמר (ישעיה ס) ועמך כלם צדיקים וגו'. (ע"כ מדרש הנעלם).

ויי המטיר על סדם ועל עמרה וגו'. רבי חייא פתח (ישעיה יג) הנה יום ה' בא אכזרי וגו'. הנה יום ה' בא, דא בי דינא לתתא. בא כמה דאתמר. הבאה אלי עשו. בגין דלא עבדי דינא עד דעאל ונטיל רשו, כגוונא דא קץ כל בשר בא לפני.

דבר אחר הנה יום ה' בא. דא הוא מחבלא לתתא כד נטיל נשמתא, בגיני כך אכזרי ועברה. לשום הארץ לשמה, דא סדום ועמורה. וחטאיה (דף קז ע"ב) ישמיד ממנה. אלין יתבי ארעא. מה כתיב בתריה פי כוכבי השמים וכסיליהם וגו'. דהא מן שמיא אמטר עליהון אשא, ואעבר לון מן עלמא. לבתר מה כתיב אוקיר אנוש מפז וגו'. דא אברהם דקדשא בריה הוא סליק ליה על כל בני עלמא.

אוקיר אנוש מפז וגו'. זה אברהם שהקדוש ברוך הוא העלה אותו על כל בני העולם.

רבי יהודה אוקים לון להני קראי ביומא
דאתחבר בי מקדשא, דבההוא יומא
אתחשכו עלאי ותתאי, ואתחשכן שמיא
וכוכביא. רבי אלעזר מוקים להני קראי
ביומא דיוקים קדשא בריך הוא לכנסת
ישראל מעפרא, וההוא יומא יתידע לעילא
ותתא, דכתיב, (זכריה יד) והיה יום אחד הוא
יודע ליי. וההוא יומא יומא דנוקמא איהו,
דזמין קדשא בריך הוא לנקמא משאר עמין
עובדי עבודת פוכבים ומזלות.

וכר קדשא בריך הוא יעביד נוקמין בשאר
עמין עובדי עבודת פוכבים ומזלות,
פדין אוקיר אנוש מפז דא מלפא משיחא
דיסתלק ויתייקר על כל בני עלמא, וכל בני
עלמא יפלחון ויסגדון קמיה דכתיב, (תהלים עב)
לפניו יכרעו ציים וגו' מלכי תרשיש וגו'. תא
חזי, אף על גב דנבואה דא אתמר על בכל,
בכולא אתמר. דהא חמינן בהאי פרשתא
דכתיב פי ירחם יי את יעקב. וכתיב ולקחום
עמים והביאום אל מקומם.

ויי המטיר על סדום. דא דרגא דבי דינא
לתתא דנטיל רשו מעילא. רבי יצחק
אמר דעבד דינא ברחמי. דכתיב מאת יי מן
השמים. בגין לאשתפחא דינא ברחמי. ואי
תימא מאי רחמי הכא דכתיב ויהי בשחת
אלהים את ערי הכפר ויזכר אלהים את
אברהם וגו'. ולבתר נפקו מניה תריין אומין
שלמין, וזכה דנפיק מניה דוד ושלמה
מלפא.

חמי מה כתיב ויהי כהוציאם אותם החוצה
ויאמר וגו'. תא חזי בשעתא דדינא שרי
בעלמא, הא אתמר דלא ליבעי לפר נש
לאשתפחא בשוקא, בגין דכיון דשריא דינא

רבי יהודה הקים את הפסוקים
הללו ביום שנחבר בית המקדש,
שבאותו היום חשכו עליונים
ותחתונים וחשכו שמים
וכוכבים. רבי אלעזר מבאר את
הפסוקים הללו ביום שיקים
הקדוש ברוך הוא את כנסת
ישראל מהעפר, ואותו יום נודע
למעלה ולמטה, שכתוב (זכריה יד)
והיה יום אחד הוא יודע לה.
ואותו היום הוא יום נקמה,
שעתיד הקדוש ברוך הוא לנקם
משאר העמים עובדי עבודת
פוכבים ומזלות.

ובשעתיד ברוך הוא יעשה
נקמות בשאר העמים עובדי
כוכבים ומזלות, אז אוקיר אנוש
מפז - זה מלך המשיח שיתעלה
ויתפכד על כל בני העולם, וכל
בני העולם יעבדו וישתחוו
לפניו, שכתוב (תהלים עב) לפניו
יכרעו ציים וגו' מלכי תרשיש
וגו'. בא ראה, אף על גב
שנבואה זו נאמרה על בכל -
בכל זה נאמר. שהרי ראינו
בפרשה זו שכתוב פי ירחם ה'
את יעקב, וכתוב ולקחום עמים
והביאום אל מקומם.

וה' המטיר על סדם - זו הדרגה
של בית דין שלמטה שנטיל
רשות מלמעלה. רבי יצחק אמר,
שעושה הדין ברחמים, שכתוב
מאת ה' מן השמים, כדי להמצא
דין עם רחמים. ואם תאמר מה
הרחמים כאן? שכתוב ויהי
בשחת אלהים את ערי הכפר
ויזכר אלהים את אברהם וגו'.
ואחר כך יצאו ממנו שתי אמות
שלמות וזכה שייצא ממנו דוד
ושלמה המלך.

ראה מה פתוב? ויהי כהוציאם
אתם החוצה ויאמר בא ראה,
בשעה שהדין שורה בעולם, הרי
למדנו שלא צריך לבני אדם

להמציא בשוק, בגלל שמכין
ששורה דין, לא מבחין בין זכאי
לחייב, ולא צריך להמציא שם.
והרי למדנו שבסבת זה נסגר נח
בתבה ולא נמצא בעולם בשעה
שהדין נעשה, וכתוב (שמות יב)
ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו
עד בקר, עד שיעשה הדין. ומפני
כך, ויאמר המלט על נפשו אל
תביט אחריך וגו'.

רבי יצחק ורבי יהודה היו
הולכים בדרך. אמר רבי יהודה
לרבי יצחק, הדין שעשה הקדוש
ברוך הוא במבול והדין של
סדם, שניהם דיני הגיהנם היו, כי
רשעי הגיהנם נדונים באש
ובמים.

אמר רבי יצחק, סדם נדונה בדין
הגיהנם, שכתוב 'וה' המטיר על
סדם ועל צמרה גפרית ואש מאת
ה' מן השמים. זה מצד של מים
וזה מצד של אש. זה וזה הוא דין
הגיהנם, ורשעי הגיהנם נדונים
בשני הדינים הללו.

אמר לו, הדין של רשעי הגיהנם
שנים עשר חדשים, והקדוש
ברוך הוא מעלה אותם
מהגיהנם, ושם מתלבנים
ויושבים לשער הגיהנם, ורואים
אותם רשעים שנכנסו ונדנים
אותם שם, והם מבקשים עליהם
רחמים, ואחר כך הקדוש ברוך
הוא חס עליהם ומכניס אותם
במקום שצריך להם. מאותו יום
והללא הגוף שוכך בעפר
והנשמה יורשת מקומה כראוי
לה.

בא ראה, שהרי נאמר שאפלו
אותם בני המבול לא נדונו אלא
באש ומים. מים קרירים ורדו
מלמעלה, ומים רותחים עלו
מלמטה פאש. ונדונו בשני
דינים, משום שדין של מעלה כך
הוא, ולכן בסדם גפרית ואש.

לא אשגח בין זכאה וחייבא, ולא בעי
(לאסתכלא) לאשתפחא תמן. והא אתמר דבגין
כך אסתים נח בתיבה ולא ישגח בעלמא
בשעתא דדינא יתעביד. וכתוב (שמות יב) ואתם
לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר עד
דיתעביד דינא. ובגין כך ויאמר המלט על
נפשו אל תביט אחריך וגו'.

רבי יצחק ורבי יהודה הוו אזלי בארעה.
אמר רבי יהודה לרבי יצחק דינא
דעביד קדשא בריך הוא במבול ודינא
דסדום, תרווייהו דינין דגיהנם הוו בגין
דחייבי גיהנם אתדנו במיא ובאשא.

אמר רבי יצחק סדום בדינא דגיהנם אתדן,
דכתיב וי' המטיר על סדום ועל
עמורה גפרית ואש מאת יי מן השמים. דא
מסטרא דמיא ודא מסטרא דאשא. דא ודא
הוא דינא דגיהנם, וחייבין דגיהנם בתרין
דינין אלין אתדנו.

אמר ליה דינא דחייבי דגיהנם תריסר ירחי,
וקדשא בריך הוא סליק לון מגיהנם,
ותמן מתלבנין ויתבין לתרעא דגיהנם,
וחמאן אנון חייבין דעאלין ודינין לון תמן,
ואנון תבעי רחמי עליהו. ולבתר קדשא
ברוך הוא חייס עליהו ואעיל לון לדוכתא
דאצטריך לון. מההוא יומא ולהלאה גופא
אשתכך בעפרא ונשמתא ירתא (דף קח ע"א)
אתרה בדחזי לה.

תא חזי דהא אתמר דאפילו אנון בני טופנא
לא אתדנו אלא באשא ומיא. מיא קרירן
נחתי מלעילא, ומיאי רתיחן סלקי מתתא
כאשא. ואתדנו בתרי דינין, בגין דדינא
דלעילא הכי הוה, בגין כך בסדום גפרית
ואש.

אָמַר לִיה אִי יְקוּמוֹן לַיּוֹם דִּינָא. אָמַר לִיה
הָא אַתְמָר. אָבֵל אֵלִין דְּסָדוּם וַעֲמוּרָה
לֹא יְקוּמוֹן, וּקְרָא אוֹכַח דְּכִתִּיב, (דברים כט)
גִּפְרִית וּמֶלֶח שְׂרָפָה כָּל אֶרֶצָה לֹא תִזְרַע וְלֹא
תִצְמִיחַ וְגו'. אֲשֶׁר הִפֹּךְ יִי בָּאֵפוֹ וּבַחֲמָתוֹ.
אֲשֶׁר הִפֹּךְ יִי, בַּעֲלָמָא דִּין. בָּאֵפוֹ, בַּעֲלָמָא
דְּאִתִּי. וּבַחֲמָתוֹ, בְּזִמְנָא דְּזִמִּין קִדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא לְאַחֲרֵיָא מִתִּיָּא. אָמַר לִיה תָּא חֲזִי, כִּמְהָ
דְּאַרְעָא דְּלֵהוּן אַתְתָּאבִיד לַעֲלָם וּלְעֲלָמִי
עֲלָמִיָּא, הִכִּי נָמִי אַתְתָּאבִידוֹ אֲנוּן לַעֲלָם
וּלְעֲלָמִי עֲלָמִיָּא.

וְתָא חֲזִי, דִּינָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דִּינָא
לְקַבֵּל דִּינָא. אֲנוּן לֹא הָהּ תִּיבִין נִפְשָׁא
דְּמִסְפָּנָא בְּמִיכָלָא וּבְמִשְׁתֵּיָּא, אוֹף הִכִּי קִדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא לֹא אַתִּיב לֹון נִפְשֵׁיהּ לַעֲלָמָא
דְּאִתִּי. וְתָא חֲזִי, אֲנוּן אַתְמָנְעוּ מַצְדָּקָה דְּאַקְרִי
חַיִּים, אוֹף קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְנַע מִנִּיְהוּ
חַיִּים בַּעֲלָמָא דִּין וּבַעֲלָמָא דְּאִתִּי. וְכִמְהָ דְּאֲנוּן
מְנַעוּ אֲרַחֲיָן וּשְׁבִילִין מִבְּנֵי עֲלָמָא, הִכִּי נָמִי
קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְנַע מִנִּיְהוּ אוֹרַחֲיָן
וּשְׁבִילִין דְּרַחֲמֵי לְרַחֲמָא עֲלֵיהּ בַּעֲלָמָא דִּין
וּבַעֲלָמָא דְּאִתִּי.

רַבִּי אַבָּא אָמַר פֻּלְהוּ בְּנֵי עֲלָמָא יְקוּמוֹן,
וּיְקוּמוֹן לְדִינָא וְעֲלִיְהוּ כְּתִיב, (דניאל יב)
וְאַלְהָ לַחֲרָפוֹת לְדָרְאוֹן עוֹלָם. וְקִדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא מְאַרִי דְּרַחֲמִין אִיהוּ, פִּינֹן דִּדָּן לֵהוּ בְּהֵאִי
עֲלָמָא וְקִבִּילוּ דִּינָא, לֹא אַתְדָּנוּ בְּכָלְהוּ דִּינִין.
אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא כְּתִיב וַיִּשְׁלַח אֶת לוֹט מִתּוֹךְ
הַהִפְכָּה וְגו'. מַהוּ בְּהִפֹּךְ אֶת הָעָרִים
אֲשֶׁר יָשָׁב בָּהֶן לוֹט. אֵלָּא בְּכָלְהוּ עֲבַד דִּינִירָה
לוֹט, דְּכְתִיב וְלוֹט יָשָׁב בְּעָרֵי הַכֶּכֶר וַיֵּאָהֵל עַד
סְדוּם. (ובְּכִתִּיב אֲשֶׁר יָשָׁב בָּהֶן לוֹט. אֵלָּא וְדָא בְּכָלְהוּ עֲבַד דִּינִירָה)
וְלֹא קִבִּילוּ לִיה, בַּר דְּמֶלֶךְ סְדוּם קִבִּיל לִיה (דף
קח ע"ב) בְּסְדוּם בְּגִינִיָּה דְּאַבְרָהָם:

אָמַר לוֹ, הָאֵם יְקוּמוּ לַיּוֹם דִּינִין?
אָמַר לוֹ, הָרִי נִתְבָּאָר, אָבֵל אֵלוֹ
שֶׁל סָדָם וַעֲמוּרָה לֹא יְקוּמוּ,
וְהַכְּתוּב מוֹכִיחַ, שְׂכָתוֹב (דברים כט)
גִּפְרִית וּמֶלֶח שְׂרָפָה כָּל אֶרֶצָה לֹא
תִזְרַע וְלֹא תִצְמִיחַ וְגו', אֲשֶׁר הִפֹּךְ
ה' בָּאֵפוֹ וּבַחֲמָתוֹ. אֲשֶׁר הִפֹּךְ ה'
- בַּעֲלָמָא דִּין. בָּאֵפוֹ - בַּעֲלָמָא
הַכָּא. וּבַחֲמָתוֹ - בְּזִמְנָא שְׂעִתִּיד
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַחֲיוֹת
מֵתִים. אָמַר לוֹ, בָּא רָאָה, כִּמְהָ
שְׂאֲרָצָם אָבִידָה לַעֲוֹלָם וּלְעוֹלָמִי
עוֹלָמִים, גַּם כֵּן הֵם אָבִידוּ לַעֲוֹלָם
וּלְעוֹלָמִי עוֹלָמִים.

וְבָא רָאָה שְׂדִין הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא דִּין כְּגִיד דִּין. הֵם לֹא הִשִּׁיבוּ
אֶת נֶפֶשׁ הָעֵנִי בְּמֵאכֶל וּמִשְׁקָה -
גַּם כֵּן הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא
הִשִּׁיב נֶפֶשָׁם לַעֲוֹלָם הַכָּא. וְבָא
רָאָה, הֵם נִמְנָעוּ מַצְדָּקָה
שְׁנִקְרָאת חַיִּים - אִף הַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא מְנַע מֵהֶם חַיִּים בַּעֲוֹלָם
הַזֶּה וּבַעֲוֹלָם הַכָּא. וְכִמְהָ שְׁהֶם
מְנָעוּ דְּרָכִים וּשְׁבִילִים מִבְּנֵי
הָעוֹלָם - כֵּן גַּם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא מְנַע מֵהֶם דְּרָכִים וּשְׁבִילִים
שֶׁל רַחֲמִים לְרַחֵם עֲלֵיהֶם בַּעֲוֹלָם
הַזֶּה וּבַעֲוֹלָם הַכָּא.

רַבִּי אַבָּא אָמַר, כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם
יַעֲמְדוּ וְיִקְוּמוּ לְדִין, וְעֲלִיְהֶם
כְּתוּב (דניאל יב) וְאַלְהָ לַחֲרָפוֹת
לְדָרְאוֹן עוֹלָם. וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא הוּא בַּעַל הָרַחֲמִים, פִּינֹן
שְׂדִין אוֹתָם בַּעֲוֹלָם הַזֶּה וְקִבִּלוּ
דִּין, לֹא נִדְּוֹנוּ בְּכָל הַדִּינִים.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, כְּתוּב וַיִּשְׁלַח אֶת
לוֹט מִתּוֹךְ הַהִפְכָּה וְגו'. מַהוּ
בְּהִפֹּךְ אֶת הָעָרִים אֲשֶׁר יָשָׁב בָּהֶן
לוֹט? אֵלָּא בְּכָל עֲשֵׂה דִינִירוֹ לוֹט,
שְׂכָתוֹב וְלוֹט יָשָׁב בְּעָרֵי הַכֶּכֶר
וַיֵּאָהֵל עַד סְדוּם. [וכְּתוּב אֲשֶׁר יָשָׁב בָּהֶן
לוֹט. אֵלָּא וְדָא שְׂכָתוֹב עֲשֵׂה אֶת דִּינִירוֹ] וְלֹא
קִבִּלוּ אוֹתוֹ, חוּץ מִמֶּלֶךְ סְדוּם
שְׂכָתוֹב אוֹתוֹ בְּסְדוּם מְשׁוּם
אַבְרָהָם.

ותבט אשתו מאחריו, מֵאֲחֵרֶיהָ מִיָּבֵעִי לִיהָ, לכתב מאחריה? אלא מאחר השכינה. רבי יוסי אמר, מאחריו של לוט, שהמשחית היה הולך אחריו. וכי אחריו הלך, הרי הוא שלח אותו? אלא כל מקום שהלך לוט, התעכב המשחית להשחית, וכל מקום שהלך כבר והשאיר לאחריו, היה הופך אותו המשחית.

ורבן אמר לו אל תבט אחריו, שהרי אני מחבל אחריו. ועל זה פתוב ותבט אשתו מאחריו, וראתה את המשחית, אז ותהי נציב מלח. שהרי כל זמן שהמשחית אינו רואה את פני האיש [מראה פניו לאיש], הוא אינו משחית אותו. כיון שאשתו החזירה פניה להסתפל אחריו, מיד ותהי נציב מלח.

רבי אלעזר ורבי יוסי היו עומדים יום אחד ועוסקים בפסוק הזה. אמר רבי אלעזר, פתוב (דברים ח) ארץ אשר לא במספנת תאכל בה לחם, לא תחסר כל בה. האי בה בה תרי זמני אמאי. אלא הא אתמר דקודשא בריך הוא פליג כל עמין וארעאן לממנן שליחן, וארעא דישראל לא שליט בה מלאכא ולא ממנא אחרא אלא איהו בלחודוי, בגין כך אעיל לעמא דלא שליט בהו אחרא לארעא דלא שליט בה אחרא.

הא חזי, קדשא בריך הוא יהיב מזונא תמן בקדמיתא ולבתר לכל עלמא. כל שאר עמין עובדי עבודת פוכבים ומזלות במספנות, וארעא דישראל לאו הכי, אלא ארץ ישראל אתון בקדמיתא ולבתר כל עלמא.

ובגין כך ארץ אשר לא במספנות תאכל בה לחם. אלא בעתירו בספוקא דכלא תאכל בה ולא באתר אחרא. בה בקדישו

ותבט אשתו מאחריו, מאחריה מיבעי ליה, אלא מבתר שכינתא. רבי יוסי אמר מבתריה דלוט, דמחבלא אזיל אבתריה, וכי אבתריה אזיל, והא הוא שדר ליה, אלא בכל אתר דהוה אזיל לוט אתעכב מחבלא לחבלא, וכל אתר דאזיל כבר ושביק לאחוריה הוה מהפך ליה מחבלא.

ובגין כך אמר ליה אל תבט אחריו דהא אנא אחבל בתרוך, ועל דא פתיב ותבט אשתו מאחריו וחתמת מחבלא. פדין ותהי נציב מלח. דהא בכל זמנא דמחבלא לא חמי אנפוי דבר נש (נ"א אחמי אנפי לבר נש) לא מחביל ליה. כיון דאתתיה אהדרת אנפיה לאסתפל אבתריה מיד ותהי נציב מלח.

רבי אלעזר ורבי יוסי הוו קיימי יומא חד ועסקי בהאי קרא, אמר רבי אלעזר פתיב, (דברים ח) ארץ אשר לא במספנות תאכל בה לחם, לא תחסר כל בה. האי בה בה תרי זמני אמאי. אלא הא אתמר דקודשא בריך הוא פליג כל עמין וארעאן לממנן שליחן, וארעא דישראל לא שליט בה מלאכא ולא ממנא אחרא אלא איהו בלחודוי, בגין כך אעיל לעמא דלא שליט בהו אחרא לארעא דלא שליט בה אחרא.

הא חזי, קדשא בריך הוא יהיב מזונא תמן בקדמיתא ולבתר לכל עלמא. כל שאר עמין עובדי עבודת פוכבים ומזלות במספנות, וארעא דישראל לאו הכי, אלא ארץ ישראל אתון בקדמיתא ולבתר כל עלמא.

ובגין כך ארץ אשר לא במספנות תאכל בה לחם. אלא בעתירו בספוקא דכלא תאכל בה ולא באתר אחרא. בה בקדישו

במקום אחר. בה בקדשת הארץ, בה שורה האמונה העליונה, בה שורה הברכה שלמעלה, ולא במקום אחר.

בא ראה, כתוב כגן ה' בארץ מצרים. עד כאן לא נודע גן ה' אם הוא ארץ מצרים ואם הוא ארץ סדם ואם הוא גן ה' שנקרא גן עדן. אלא כגן ה' שיש בו ספוק ועדוין של הכל, כך גם היתה סדם וכך גם מצרים. מה גן ה' לא צריך אדם להשקותו, אף מצרים לא צריך אחר להשקותה, משום שהנילוס עולה ומשקה את כל ארץ מצרים.

בא ראה מה כתוב, (זכריה יד) והיה אשר לא יעלה מאת משפחות הארץ אל ירושלם וגו'. זהו ענש שלהם שנמנע מהם מטר. מה כתוב ואם משפחת מצרים לא תעלה ולא באה וגו'? ראה שלא כתוב ולא עליהם יהיה הגשם, כי לא יורד מטר במצרים ולא צריכים אותו. אלא ענשם מהו? שכתוב (שם) וזאת תהיה המגפה אשר יגף ה' את כל הגוים וגו'. משום שמצרים לא צריכים מטר. אף סדם מה כתוב בה? כי כלה משקה. כל עדוני העולם היו בה, ועל זה לא רצו שבני אדם אחרים יתעדנו בה.

רבי חייא אמר, הם היו רשעים מעצמם וממונם, שכל בן אדם שהוא צר עין לעני, ראוי הוא שלא יעמד בעולם, ולא עוד, אלא שאין לו חיים לעולם הבא. וכל מי שהוא ותרן לעני, ראוי הוא שיתקיים בעולם ויתקיים העולם בשבילו, ויש לו חיים וארץ של חיים לעולם הבא.

סתרי תורה

תוספתא. קשרים רמים, שרים המפזרים [נ"א המכירים. ונ"א המנפצים], חכמים בשכל, יסתכלו לדעת,

דארעא, בה שריא מהימנותא עלאה. בה שריא ברכתא דלעילא, ולא באתר אחרא.

הא חזי כתיב כגן יי בארץ מצרים. עד הכא לא אתידע גן יי אי הוא ארץ מצרים, ואי איהו ארץ סדום, (דף קט ע"א) ואי איהו גן יי דאקרי גן עדן. אלא כגן יי דאית ביה ספוקא ועדוונא דכלא, הכי נמי הוה סדום והכי נמי מצרים. מה גן יי לא אצטריך בר נש לאשקאה ליה, אוף מצרים לא אצטריך אחרא לאשקאה ליה, בגין דנילוס איהו אסיק ואשקי לכל ארעא דמצרים.

הא חזי, מה כתיב, (זכריה יד) והיה אשר לא יעלה מאת משפחות הארץ אל ירושלם וגו'. דא הוא עונשא דלהון דאתמנע מנהון מטרא, מה כתיב ואם משפחת מצרים לא תעלה ולא באה וגו'. חמי דלא כתיב ולא עליהם יהיה הגשם, בגין דלא נחית מטרא למצרים ולא אצטרכין ליה, אלא עונשא דלהון מה הוא דכתיב, (זכריה יד) וזאת תהיה המגפה אשר יגוף יי את כל הגוים וגו'. בגין דמצרים לא צריכין למטרא. אוף סדום מה כתיב ביה כי כלה משקה, כל עדונין דעלמא הוו בה, ועל דא לא בעאן דבגי נשא אחרנין יתעדנון בה.

רבי חייא אמר אנון הוו חייבין מגרמייהו ומממוניהון, דכל בר נש דאיהו צר עינא לגבי מסכנא, יאות הוא דלא יתקיים בעלמא. ולא עוד אלא דלית ליה חיים לעלמא דאתי. וכל מאן דאיהו וותרן לגבי מסכנא יאות הוא דיתקיים בעלמא, ויתקיים עלמא בגיניה, ואית ליה חיים ואורפא דחיי לעלמא דאתי:

סתרי תורה

תוספתא קטורי רמאי, הורמגי דבדורי. (נ"א דבורי ונ"א

בשעה שהראש הלכן תקן כסא
על גבי העמודים על אבנים של
מרגליות טובות. בין אותם
האבנים יש מרגלית אחת
במראה יפה ובתאר פסוי הפלי
[של העשן] שלוהט בשבעים גונים.
אותם שבעים גונים לוהטים לכל
צד.

אלה השבעים נפרדים מתוך
שלשה גונים. אלה רוחות
ברוחות שנוצצות לארבעת צדדי
העולם. כאן יש רוח חזקה של
צד שמאל שנאחז בשמים. אותם
שבעים גונים הדין יושב
והספרים נפתחים. מכאן יוצאים
חצים וחרבות ורמחים ואש של
המגדל. ונאחזת אש חזקה
שיוצאת מהשמים בו.
וכשנאחזת האש העליונה באלו
שלמטה, אין מי שיכול לשבר
את הרגז והדין.

עינים לוהטות כמו שלהבות של
אש יורד בהם לעולם. אזי למי
שפוגש אותו, חגור מתנים [חברות]
הוא, וחרב שנונה בידו. לא
מרחם על טוב ולא על רע. שהרי
[הפסק] הפתק, שהם שבעים
ברשות שנאחזו אותו צד של
השמים, יורד ביד שמאל בכמה
דינים. מתהפך בכמה גונים,
הופך בכל יום. הוא נקרא כרם
זלת שמתקן לבני אדם. כל
הגונים של כלי הזעם של
הקדוש ברוך הוא נראים בו. והם
יושבים ברום העולם, ובני אדם
בסכלותם לא משגיחים בהם.
גפרית ואש - התוף של מים ואש
שנתכים מהשמים נאחזו זה בזה
וירדו על סדם. אזי לרשעים
שאינם משגיחים על פבוד
רבונם.

א: עשרה שמות חקוקים ברצון הפלך. ב: עשרה הם ועולים לחשבון גדול. ג: שבעים גונים
לוהטים לכל צד. יוצאים מתוך שמות שחקוקים סוד של שבעים שמות מלאכים שהם בסוד
השמים.

דבוריני) חפזימין בסכלותנו, יסתכלון למנדע, בשעתא דרישא
תנורא אתקין פרסייא על גבי סמכין דאבנין דמרגליטון טבן.
בין אנון אבנין אית חד מרגליטא שפירא בחיזו יאה בריוא
קומטרא דקנטרא (נ"א דקוטרא) דמלהטא בע' גוונין, אנון ע'
גוונין מלהטון לכל סטר.

אלין שבעין מתפרשאן מגו תלת גוונין. אלין זיקין בזיקין
דנציצין לארבעה סטרי עלמא, הכא איתא זיקא
תקיפא דסטר שמאלא דאתאחיד בשמיא. אנון גוונין שבעין
(דניאל ו') דינא נתיב וספרין פתיחו. מהכא נפקי גירין וסייפין
ורומחין ואשא דקוסטרא. ואתאחיד אשא תקיפא דנפקא
משמים ביה, וכד אתאחד אשא עלאה באלין דלתתא, לית
מאן דיכיל לאתבר רוגזא ודינא.

עינין להטין פטיסין דנורא, נחית בהו לעלמא. ווי מאן
דאערע ביה, חגיר חרצין (ס"א חרביז), איהו חרפא
שנא בידיה, לא חייס על טב ועל ביש. דהא (ס"א פסקא)
פתקא דאנון שבעין ברשו דאתאחיד ההוא סטרא דשמיא
נחית בידא שמאלא בכמה דינין, אתהפך בכמה גוונין,
הפוך בכל יומא, איהו אקרי כרם זלת דמתקנא לגבי בני
אדם. כל גוונין דכלי ועמו דקודשא בריך הוא ביה אתחזיין.
ואנון יתבין ברומי דעלמא, ובני נשא בסכלותא דלהון לא
משגיחי בהון. גפרית ואש התוכא דמיא ואשא דמתהבחי מן
שמיא אתאחדו דא בדא ונחת על סדם. ווי לחייביא דלא
משגיחין על יקרא דמאריהון:

א עשרה שמיהן גליפן בהורמנותא דמלפא. (פירוש השם
במלואו עשר אותיות יו"ד ה"א ו"ו ה"א). ב עשר אנון וסלקין
לחושבון סגי. (פ' יוד עולה כ', יוד הא עולה כ', יוד (ג'ל' חה וו) הא
ויו עולה מ"ב, י' יד' יד' יהוה' עולה ע"ב). ג שבעין (הם ע"ב ונקראים ד'
מחנות שכינה והם למטה ממלכות). גוונן מלהטי לכל סטר. נפקי
מגו שמיהן דאגליף רזא דע' שמיהן דמלאכייא. דאנון ברזא
דשמיא.

וְהָם: מִכָּאֵל, גְּבֻרִיָּא, רְפָאֵל, נֹרִיָּא. קִמְּץ - "קדומיאל" מלכיאל "צדקיאל. פֶּתַח - "פדאל" תומיאל "חשדיאל. צִרְי - "צדקיאל" רוזיאל "יופיאל. סְגוּל - "סטוטריה" גזריאל "ותריאל [נ"א ו"רדיאל] "למואל. חֲרִק - "חזקיאל" רהטיאל "קדשיאל. שְׁבִ"א - "שמעאל" ברכיאל [נ"א ש"כניאל ונ"א ב"רקיאל] "אהיאל. חֶלֶם - "חניאל" "להדיאל" מחניאל [נ"א ח"ניאל] "עניאל ענאל אהניאל רחמיאל עזריאל [נ"א ש"כניאל ר"מיאל ק"דומיאל - ש"ק. ח"כמיאל ר"מיאל ק"רשיאל - ח"ק] סנניה ודרגזיה רסיסיאל דומיאל "חוניאל "זכריאל "ואריאל "ה"ינאל ד"נדאל ג"דיאל ב"דאל א"נפיאל ועדי"אל אדנ"י עַל כָּלָם. ד [פירוש, כשע"ב מלאכים מתחברים במלכות, אז נקרא מלכות הוא ובית דינו בלשון וז'].

השלמה מההשמטות (סימן מ"ט)
אהניאל "ברקיאל "דומיאל "הדריאל "ודרגזיה "זהריאל "חניאל "טהריאל "למדיאל "מלכיאל "נהריאל "סניה "ענאל "פתחיאל "צוריאל "קנאל "רמיאל "שעריאל "תבכיאל:

סדר תשר"ק
תפוריא "שכניאל" רנאל
קמריה "צוריה" פסיסיה
עיריאל "סמכיאל" נריאל
מדוניה "לסניה" כמסריה
ייריאל "טסמסיה" חניאל
זכריאל "ודריאל" הניאל
דנכאל "גדיאל" בדאל
אדירירון אדני על כולהו וכו':

סדר תשר"ק
תפוריא "שכניאל" רנאל
קמריה "צוריה" פסיסיה
עיריאל "סמכיאל" נריאל
מדוניה "לסניה" כמסריה
ייריאל "טסמסיה" חניאל
זכריאל "ודריאל" הניאל
דנכאל "גדיאל" בדאל
אדירירון אדני על כולהו וכו':

(עד כאן מההשמטות)

בְּשַׁבְּלָם מִתְחַבְּרִים כָּאֶחָד בְּסוּד אֶחָד בִּכְתָּ עֲלֵיוֹן אֶז נִקְרָא וִיהוּה, הַכֹּל בְּכָלֵל אֶחָד. מֵאֵת ה' מִן הַשָּׁמַיִם - שֵׁם קְדוֹשׁ שֶׁנֶּחֱקַק בְּשִׁבְעִים שְׁמוֹת אַחֲרָיו, סוּד שֶׁל שָׁמַיִם. וְאֵלָה הֵם שִׁבְעִים שְׁשׁוּלְטִים עַל אֵלֹה שִׁבְעִים דִּינִים, סוּד שֶׁל יְהוּה, וְשִׁבְעִים הַשְׁמוֹת הֵלְלוּ בְּקִדְשָׁהּ, יְהוּה שָׁמַיִם. ה [פירוש, שם של ע"ב גשמים היוצא מפסוק ויסע ויבא ויט אלו הם נקראים שמים, ואותם ע"ב מלאכים של מטה במלכות"ת מקבלים מע"ב של מעלה, ונוטלין מהן].

וְאֵנֹן מִיכָאֵל גְּבֻרִיָּא רְפָאֵל נֹרִיָּא. קִמְּץ "קדומיאל" מלכיאל "צדקיאל. פֶּתַח "פדאל" תומיאל "חשדיאל. צִרְי "צדקיאל" רוזיאל "יופיאל. סְגוּל "סטוטריה" גזריאל "ותריאל (נ"א ורדיאל) "למואל. חֲרִק "חזקיאל" רהטיאל "קדשיאל. שְׁבִ"א "שמעאל" ברכיאל (נ"א שכניאל ונ"א ברקיאל) "אהיאל. חֶלֶם חניאל" "להדיאל" מחניאל. (נ"א ח"ניאל ל"עדיאל מ"לכיאל). "עניאל ענאל אהניאל רחמיאל עזריאל (נ"א ש"כניאל ר"מיאל ק"דומיאל. ש"ק. חכמיאל רמיאל קרשיאל. ח"ק) סנניה ודרגזיה רסיסיאל דומיאל "חוניאל "זכריאל "ואריאל "ה"ינאל ד"נדאל ג"דיאל ב"דאל א"נפיאל ועדי"אל, אדנ"י עַל כָּלָהוּ. ד [פירוש כשע"ב מלאכים מתחברים במלכות אז נקרא מלכות הוא ובית דינו בלשון וז'].

השלמה מההשמטות (סימן מ"ט)

"אהניאל" ברקיאל "גדיאל" דומיאל "הדריאל" ודרגזיה "זהריאל" חניאל "טהריאל" יעזריאל "כרעיאל" למדיאל "מלכיאל" נהריאל "סניה" ענאל "פתחיאל" צוריאל "קנאל" רמיאל "שעריאל" תבכיאל:

סדר תשר"ק

תפוריא "שכניאל" רנאל "קמריה" צוריה "פסיסיה" עיריאל "סמכיאל" נריאל "מדוניה" לסניה "כמסריה" ייריאל "טסמסיה" חניאל "זכריאל" ודריאל "הניאל" דנכאל "גדיאל" בדאל "אדירירון" אדני על כולהו וכו': (עד כאן מההשמטות)

כֹּד מִתְחַבְּרִין כָּלָהוּ כְּחָדָא בְּרָזָא חָדָא בְּחִילָא עֲלָאָה, כְּדִין אֶקְרִי וִיהוּה כָּלָא בְּכָלֵלֵא חָדָא. מֵאֵת יי מִן הַשָּׁמַיִם, שָׁמָא קְדִישָׁא דְאַתְגַּלְף בְּע' שְׁמָהּ אַתְרִינִין רָזָא דְשָׁמַיִם. וְאַלִין אֲנֹן שְׁבַעִין דְשִׁלְטִין עַל אֵלִין ע' דִּינִין רָזָא דִּיהוּה, וְאַלִין שְׁבַעִין שְׁמָהּ בְּקְדוּשָׁהּ יְהוּה שָׁמַיִם. ה [פירוש שם של ע"ב גשמים היוצא מפסוק ויסע ויבא ויט אלו הם נקראים שמים, ואותם ע"ב מלאכים של מטה במלכות"ת מקבלים מע"ב של מעלה, ונוטלין מהן].

אֱלֹהֵי נֹטְלִים (נוֹטְעִים) מֵאֵלָה, וְיִהוּ"ה וּ [פירוש, מלכות מתפארת] נֹטְלֵי מֵאֵת יִהוּה זֶה מְזֶה. ז [פירוש, סוד של אותן ע"ב שמות הוא שם יהוה, והוא הרוכב עליהן כנשמה לנף]. וְאֵלֹהֵי תְלִיִּים בְּאֵלֹהֵי תַחְתּוֹנִים בְּעִלְיוֹנִים, וְהַכֵּל קֶשֶׁר אֶחָד. וּבְזֶה נֹדֵעַ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכַבּוּדּוֹ. ח [פירוש, ע"ב מלאכים של מטה מתחברים בע"ב שמות של מעלה הנקראים שמים]. שְׁמִים שֶׁהֵם שְׁבָעִים סוּד יִהוּה, זֶהוּ בְּסוּד שְׁבָעִים וּשְׁנַיִם שְׁמוֹת, וְאֵלֹהֵי הֵם שְׁיֻצָּאִים מִן וִיפֶסַע וִיבֹא וִיט.

וה"ו יל"י סי"ט על"ם מה"ש אל"ד לא"ו הה"ע. חלק ראשון ברוך מלכותו לעולם ועד. לא"ו כל"י סי"ט על"ם מה"ש אל"ד לא"ו הה"ע. חלק ראשון ברוך שם פבוד מלכותו לעולם ועד. יז"ל מב"ה הר"י הק"ם לא"ו כל"י לו"ו פה"ל נל"ך יי"י מל"ה חה"ו. חלק שני ברוך שם פבוד מלכותו לעולם ועד. נת"ה הא"א יר"ת שא"ה רי"י או"ם לכ"ב ושר"י יח"ו לה"ח כו"ק מנ"ד. חלק שלישי ברוך שם פבוד מלכותו לעולם ועד. אנ"י חע"ם רה"ע יי"ז הה"ה מי"ך וו"ל יל"ה סא"ל ער"י עש"ל מי"ה. חלק רביעי ברוך שם פבוד מלכותו לעולם ועד. וה"ו דנ"י הח"ש עמ"ם ננ"א נ"ת מב"ה פו"י נמ"מ יי"ל הר"ח מצ"ר. חלק חמישי ברוך שם פבוד מלכותו לעולם ועד. ומ"ב יה"ה ענ"ו מח"י דמ"ב מנ"ק אי"ע חב"ו רא"ה יב"מ הי"י מו"ם. חלק ששי ברוך שם פבוד מלכותו לעולם ועד.

וְאֵלֹהֵי הֵם שְׁבָעִים שְׁמוֹת שְׁשׁוּלָטִים עַל שְׁבָעִים דְּרָגוֹת תַּחְתּוֹנוֹת סוּד וְיִהוּ"ה. אֵלֹהֵי שְׁבָעִים שְׁמוֹת יִהוּ"ה, סוּד שְׁנִקְרָא שְׁמִים. שְׁבָעָה רְקִיעִים הֵם שְׁעוֹלִים לְשְׁבָעִים שְׁמוֹת שֶׁם קְדוּשׁ. וְזֶהוּ וְיִהוּה הַמְטִיר. מֵאֵת יִהוּה מִן הַשְּׁמִים.

סֵתֶר הַסְּתָרִים לַחֲכָמִים נִמְסֵר. שֶׁם זֶה שְׁנִקְרָא שְׁמִים, מִמֶּנּוּ נִבְרָא סֵתֶר שְׁנִקְרָא אֶדָם. חֲשָׁבוֹן אֵיבָרִי הַגּוּף שֶׁהֵם חֲשָׁבוֹן מֵאֵתִים אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנֶה אֵיבָרִים. חֲשָׁבוֹן אוֹתִיּוֹתָיו מֵאֵתִים וְשֵׁשׁ עֶשְׂרֵה. שֶׁם

אֱלֹהֵי נֹטְלִין מֵאֱלִין וְיִהוּה. ו (פירוש מלכות מתפארת). נֹטְלֵי מֵאֵת יִהוּה דָּא מִן דָּא. ז (פירוש סוד של אותן ע"ב שמות הוא שם יהוה, והוא הרוכב עליהן כנשמה לנף). וְאֱלִין תְּלִיִּין מֵאֱלִין, תַּתְּאִין בְּעֵלְאִין, וְכֵלָא קִשְׁוֹרָא חֲדָא. וּבִהְאִי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲשֶׁתְּמוֹדֵעַ בִּיקְרִיָּה. ח (פירוש ע"ב מלאכים של מטה מתחברים בע"ב שמות של מעלה הנקראים שמים). שְׁמִים דְּאֲנוּן ע' רְזָא יִהוּה, דָּא אִיהוּ בְּרָזָא דְּשִׁבְעִין וְתָרִין שְׁמָהֵן וְאֱלִין אֲנוּן דְּנִפְקִי מִן וִיפֶסַע וִיבֹא וִיט.

וה"ו יל"י סי"ט על"ם מה"ש אל"ד לא"ו הה"ע. חלק ראשון ברוך מלכותו לעולם ועד. יז"ל מב"ה הר"י הק"ם לא"ו כל"י לו"ו פה"ל נל"ך יי"י מל"ה חה"ו. חלק שני ברוך שם פבוד מלכותו לעולם ועד. נת"ה הא"א יר"ת שא"ה רי"י או"ם לכ"ב ושר"י יח"ו לה"ח כו"ק מנ"ד. חלק שלישי ברוך שם פבוד מלכותו לעולם ועד. אנ"י חע"ם רה"ע יי"ז הה"ה מי"ך וו"ל יל"ה סא"ל ער"י עש"ל מי"ה. חלק רביעי ברוך שם פבוד מלכותו לעולם ועד. וה"ו דנ"י הח"ש עמ"ם ננ"א נ"ת מב"ה פו"י נמ"מ יי"ל הר"ח מצ"ר. חלק חמישי ברוך שם פבוד מלכותו לעולם ועד. ומ"ב יה"ה ענ"ו מח"י דמ"ב מנ"ק אי"ע חב"ו רא"ה יב"מ הי"י מו"ם, חלק ששי ברוך שם פבוד מלכותו לעולם ועד.

וְאֱלִין אֲנוּן שְׁבָעִין שְׁמָהֵן דְּשִׁלְטִין עַל שְׁבָעִין דְּרָגִין תַּתְּאִין רְזָא וְיִהוּה. אֱלִין שְׁבָעִין שְׁמָהֵן יִהוּה רְזָא דְּאֶקְרִי שְׁמִים. שְׁבָעָה רְקִיעִין אֲנוּן דְּסִלְקִין לְשְׁבָעִין שְׁמָהֵן שְׁמָא קְדִישָׁא, וְדָא אִיהוּ וְיִהוּה הַמְטִיר. מֵאֵת יִהוּה מִן הַשְּׁמִים.

סֵתֶרָא דְּסֵתְרִין לַחֲכָמִין אֲתַמְסֵר. שְׁמָא (דף קט ע"א) דָּא דְּאֶקְרִי שְׁמִים מְגִיָּה אֲתַבְּרִי סֵתֶרָא דְּאֶקְרִי אֶדָם. חֲשָׁבוֹן שְׁיִפִּי גּוּפָא דְּאֲנוּן חוּשְׁבָן מֵאֵתִין וְאֶרְבָּעִין וְתַמְנָא שְׁיִפִּין. חֲשָׁבוֹן אֲתוּוֹהִי מֵאֵתִין וְשִׁית סְרִי, שְׁמָא דָּא דְּאִיהוּ רְזָא וְסֵתֶרָא

שְׁבָעִים שְׁמוֹת יִהוּ"ה, סוּד שְׁנִקְרָא שְׁמִים. שְׁבָעָה רְקִיעִים הֵם שְׁעוֹלִים לְשְׁבָעִים שְׁמוֹת שֶׁם קְדוּשׁ. וְזֶהוּ וְיִהוּה הַמְטִיר. מֵאֵת יִהוּה מִן הַשְּׁמִים.

זֶה שְׁהוּא סוּד וְסִתְרָה כָּלִל
שֶׁל כָּל הַתּוֹרָה בְּכ"ב אוֹתוֹת
וְעֶשֶׂר אֲמִירוֹת, מִשּׁוּם שֶׁהָרִי
שֵׁם זֶה מֵאֲתִים וְשֵׁשׁ עֲשָׂרָה
אוֹתוֹת וְשִׁלְשִׁים וְשָׁנִים שְׁבִילִים
שְׁפָלוּלִים בָּהֶן. הָרִי מֵאֲתִים
אֲרָבָעִים וְשִׁמוֹנֶה אֵיבָרֵי הַגּוֹף.

סוּד שֶׁנִּקְרָא אָדָם הַשּׁוֹלֵט עַל
הַפֶּסֶא, סוּד שֶׁל שְׁבָעִים שְׁלֹמֶטָה,
וְסִתְרָה זֶה שְׁכָתוּב (יחזקאל א) וְעַל
דְּמוּת הַפֶּסֶא דְּמוּת כְּמֵרָאָה אָדָם
עָלָיו מִלְמַעְלָה, וְזֶה הוּא סִתְרָה
שְׁכָתוּב וְה' הַמְטִיר עַל סִדָּם וְגו'
מֵאֵת ה' מִן הַשָּׁמַיִם. וְהַפֶּל אֶחָד
וְדָבָר אֶחָד, וְסִתְרָה אֶחָד לְחֻכְמֵי
הַלֵּב נִמְסָר. אֲשֶׁרִי [הוּא] חֲלָקִים
בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.

סִדָּם נִחְתָּם גִּזְרֵי דִין שְׁלֵהֶם
עַל שִׁמְנֵעוּ צְדָקָה מֵהֶם, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמָר (שם יו') וַיֵּד עֲנִי וְאֶבְיוֹן
לֹא הִחְזִיקָה, וְלִכְּן הָדִין לֹא הָיָה
אֲלֵא מִן הַשָּׁמַיִם. צְדָקָה וְשָׁמַיִם
הַפֶּל אֶחָד, וְכָתוּב (תהלים קח) כִּי
גָדוֹל מֵעַל שָׁמַיִם חֲסִדְךָ, מִשּׁוּם
שֶׁצְדָקָה תְּלוּיָהּ בְּשִׁמּוֹ [בְּשָׁמַיִם], דִּין
הוּא מִשְׁמַיִם, שְׁכָתוּב מֵאֵת ה'
מִן הַשָּׁמַיִם.

הָרִי שֶׁל יִשְׂרָאֵל מִמְּקוֹם זֶה,
שְׁכָתוּב (איכה ד) וַיִּגְדֵּל עוֹן בֵּת עַמִּי
מִחֲטָאֵת סִדָּם. וִירוּשָׁלַיִם נִקְרָאת
אֲחוֹת לְסִדָּם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמָר (יחזקאל
יט) הִנֵּה זֶה הָיָה עוֹן סִדָּם אֲחוֹתְךָ,
וְדִנָּם הָיָה מִן הַשָּׁמַיִם דִּין אֶחָד
כְּסִדָּם עַל שִׁמְנֵעוּ צְדָקָה מֵהֶם,
פָּרֵט לְזֶה שֶׁזֶּה הַתִּהְפֵּף וְזֶה נִחְרַב.
לְזֶה יֵשׁ תְּקוּמָה, וְלְזֶה אֵין תְּקוּמָה.
ע"כ סתרי תורה.

וַיַּעַל לוֹט מִצּוֹעַר וַיֵּשֶׁב בְּהָר
הוּא וּשְׁתֵּי בָנָתָיו עִמּוֹ וְגו'. מֵה
הַטָּעַם? מִשּׁוּם שֶׁרָאָה שֶׁהָיָה
קָרוֹב לְסִדָּם וְעָלָה מִשָּׁם. רַבִּי

יִצְחָק פֶּתַח, (איוב לו') וְהוּא מְסֻבּוֹת מִתְהַפֵּף בְּתַחְבּוּלָתוֹ לְפָעֻלָם וְגו'. הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְסֻבָּב
סְבוּבִים בְּעוֹלָם וּמֵבִיא גִחְלִי אֵשׁ צָחִים לַעֲשׂוֹת מַעֲשָׂיו, וְאַחֵר כֶּף הוֹפֵךְ אוֹתָם וְעוֹשֶׂה אוֹתָם
בְּגוֹן אַחֵר.

כָּלִיל דָּבָל אוֹרִייתָא בְּכ"ב אֲתוּנִין וְעֶשֶׂר אֲמִירוֹן, בְּגִין דִּהָא
שְׁמָא דָא מֵאֲתָן וְשִׁית סָרִי אֲתוּנִין וְתַלְתִּין וְתָרִין שְׁבִילִין
דִּאֲתַכְלִילִין בֵּיהֶן, הָא מֵאֲתָן וְאַרְבָּעִין וְתַמְנָא שְׁיִיפִין דִּגּוּפָא.

וְזֶה דְאֶקְרִי אָדָם דְּשָׁלִיט עַל פְּרִסְיָא. וְזֶה דְשָׁבָעִין דִּלְתַתָּא,
וְסִתְרָא דָא דְכָתִיב (יחזקאל א) וְעַל דְּמוּת הַפֶּסֶא דְּמוּת

כְּמֵרָאָה אָדָם עָלָיו מִלְמַעְלָה, וְזֶה הוּא סִתְרָא דְכָתִיב וַיֵּי
הַמְטִיר עַל סִדָּם וְגו' מֵאֵת יי מִן הַשָּׁמַיִם. וְכָלֵא חַד וּמִלָּה
חַדָּא, וְסִתְרָא חַדָּא לְחֻכְמֵי לְבָא אֲתַמְסָר, וְכָאָה (ר"א ל"ג איהו)

חולקהון בְּעָלְמָא דִין וּבְעָלְמָא דְאֲתִי.

סִדָּם גִּזְרֵי דִינָא דִּלְהוֹן עַל דְּמִנְעוּ צְדָקָה מִנִּיהוּ, כְּמָא דְאֵת
אָמַר, (יחזקאל יו') וַיֵּד עֲנִי וְאֶבְיוֹן לֹא הִחְזִיקָה. וּבְגִין כֶּף

דִינָא לֹא הָיָה אֲלֵא מִן שָׁמַיִם. צְדָקָה וְשָׁמַיִם כָּלֵא חַד וְכָתִיב,
(תהלים קח) כִּי גָדוֹל מֵעַל שָׁמַיִם חֲסִדְךָ, וּבְגִין דִּתְלִיָא צְדָקָה
בְּשָׁמַיָה (נ"א בְּשָׁמַיִם) דִינָא הוּא מִשְׁמַיִם דְכָתִיב מֵאֵת יי מִן
הַשָּׁמַיִם.

דִינָא דִּישְׂרָאֵל מֵהָאִי אֲתֵר דְכָתִיב, (איכה ד) וַיִּגְדֵּל עוֹן בֵּת עַמִּי
מִחֲטָאֵת סִדָּם. וְאֶקְרִי יְרוּשָׁלַיִם אֲחוֹת לְסִדָּם כְּמָא דְאֵת

אָמַר, (יחזקאל יו') הִנֵּה זֶה הָיָה עוֹן סִדָּם אֲחוֹתְךָ, וְדִינָהוֹן הָיָה
מִן שְׁמַיָא דִינָא חַדָּא כְּסִדָּם עַל דְּמִנְעוּ צְדָקָה מִנִּיהוּ. בֵּר
דָּא אֲתַהֲפֵף וְדָא אֲתַתְּרַב, דָּא אֵית לָהּ תְּקוּמָה, וְדָא לֵית לָהּ
תְּקוּמָה, (ע"כ סתרי תורה).

וַיַּעַל לוֹט מִצּוֹעַר וַיֵּשֶׁב בְּהָר הוּא וּשְׁתֵּי בָנָתָיו
עִמּוֹ וְגו'. מָאִי טַעְמָא. בְּגִין דִּחְמָא

דִּהָיָה קָרִיב לְסִדָּם וְאֲסִתְלַק מִתַּמָּן. רַבִּי יִצְחָק
פֶּתַח (איוב לו') וְהוּא מְסֻבּוֹת מִתְהַפֵּף בְּתַחְבּוּלָתוֹ
לְפָעֻלָם וְגו'. קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְסֻבָּב סְבוּבִין
דְּעָלְמָא וְאֵייתִי קוּמָרִין טְהִירִין לְמַעַבְד
עוֹבְדוֹי, וּלְבָתֵר מִתְהַפֵּף לֹון וְעָבִיד לֹון כְּגוֹוֹנָא
אַחֲרָא.

יִצְחָק פֶּתַח, (איוב לו') וְהוּא מְסֻבּוֹת מִתְהַפֵּף בְּתַחְבּוּלָתוֹ לְפָעֻלָם וְגו'. הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְסֻבָּב
סְבוּבִים בְּעוֹלָם וּמֵבִיא גִחְלִי אֵשׁ צָחִים לַעֲשׂוֹת מַעֲשָׂיו, וְאַחֵר כֶּף הוֹפֵךְ אוֹתָם וְעוֹשֶׂה אוֹתָם
בְּגוֹן אַחֵר.

ובמה? בתחבולתו. עושה תחבולות ומסבב סבוכים כדי להפך אותם, ולא כמו אותם הראשונים. לפעלים - משום פעלים של בני אנוש. כמו שהם עושים מעשים, כך הוא מהפך אותם. כל אשר יצום על פני תבל ארצה - משום מעשי בני אדם הוא מהפך אותם מסבות בכל מה שהוא מצנה אותם על פני תבל וגו'.

רבי אלעזר אמר, והוא מסבות מתהפך - הקדוש ברוך הוא מסבב סבוכים ומביא מעשים בעולם להתקנם, ואחר שחושבים בני אדם שיתקומו אותם מעשים, הקדוש ברוך הוא הופך אותם את אותם מעשים מכמו שהיו בהתחלה. בתחבולתו, בתחבולתו כתוב, כמו האמן הזה שעושה כלי חרס, בעוד שאותו הגלגל מסתובב לפניו, חושב לעשות כגון זה - עושה, חושב לעשות כגון אחר - עושה. מהפך כלי זה לכלי אחר משום שאותו הגלגל סובב לפניו. כך הקדוש ברוך הוא מהפך את מעשיו שהוא עושה.

בתחבולתו חסר יו"ד, ומהו? זה בית דין למטה שהוא גלגל הסובב לפניו, ועל זה הוא מהפך כלים מפלי זה לכלי אחר, וכל זה כפי פעלים של בני אדם. אם בני אדם מטיבים מעשיהם - אותו הגלגל הסובב מסובב אותם ימנה, ואז נעשים מעשים בעולם להיטיב להם כראוי, והגלגל סובב תמיד ולא שוקט באותו צד הימין, והעולם מתגלגל בו. באו בני אדם להרע - תחבולתו שסובבת תמיד והיתה עומדת בסבוב של ומהפך מסבות וכלים שהיו

ובמה, בתחבולתו, עבד תחבולין ומסבב סבוכין לאפכא לון ולא פאנון קדמאי. (דף קט ע"ב) לפעלים, בגין פעלים דבני נשא, כמה דאנון עבדין הכי מהפך לון. כל אשר יצום על פני תבל ארצה. בגין דעובדין דבני נשא מהפך לאנון מסבות בכל מה דאיהו פקיד לון על פני תבל וגו'.

רבי אלעזר אמר והוא מסבות מתהפך. הקדוש ברוך הוא מסבב סבוכין ואייתי עובדין בעלמא לאתקיימא, ולבתר דחשיבו בני נשא דיתקיימון אנון עובדין, קדשא בריך הוא מהפך לון לאנון עובדין מפמה דהווי בקדמיתא. בתחבולתו. בתחבולתו פתיב פהאי אומנא דעבד מאנין דחרסא. בעוד דהיא טיקלא אסתחרת קמיה. חשיב למעבד כגוונא דא עבד. חשיב למעבד כגוונא אחרא עבד. מהפך מאנא דא למאנא דא, בגין דהיא טיקלא אסתחרת קמיה. כך קדשא בריך הוא מהפך עובדי דאיהו עבד. בתחבולתו חסר יו"ד, ומאן איהו, דא בי דינא לתתא דאיהו טקלא דאסתחרת קמיה, ועל דא מהפך מאנין ממאנא דא למאנא אחרא. וכל דא כפי פעלים דבני נשא, אי מטיבין בני נשא עובדיהון, ההוא טקלא דסחרא אסתחרת לוימינא, וכדין אתעבידו עובדין בעלמא לאוטבא לון פדקא יאות. וטיקלא אסתחרת תדיר ולא שכיף בההוא סטרא דימינא ועלמא מתגלגלא ביה. אתו בני נשא לאבאשא, (דף קי ע"א) תחבולתו דאסחר תדיר והוה קיימא באסחרותא דימינא, קדשא בריך הוא אסחר ליה בסטרא דשמאלא

הימין, הקדוש ברוך הוא מסובב אותה לצד שמאל

**פְּתַחֲפָה מִסְבּוֹת וּמֵאֵנִי לְאֹתָהֶן וּבְקִדְמִיתָא
לְהֵהוּא סֵטֶר שְׂמָא לָא.**

**וּבְרִין טַקְלָא אֶסְחָרָא וְאַתְעֵבִידוּ עוֹבְדִין
בְּעִלְמָא לְאַבְאָשָׁא לֹון לְבָנֵי נָשָׂא.
וְטַקְלָא אֶסְחָר לְהֵהוּא סֵטֶרָא עַד דְּבָנֵי נָשָׂא
תִּיבִין לְאוֹטְבָא עוֹבְדֵיהוּן. וְטַקְלָא קִימָא
בְּעוֹבְדִין דְּבָנֵי נָשָׂא. וְעַל דָּא בְּתַחֲבוּלְתּוּ
לְפַעֲלָם, וְלֹא קִימָא תְּדִיר.**

**הָא חֲזִי, קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא גֵרָם סְבוּבִין
וְעוֹבְדִין בְּעִלְמָא בְּגִין לְמַעַבְדַּ כְּלָא
כְּדָקָא יָאוֹת. וְכְלָא נְפָקָא מֵעֲקָרָא וְשִׁרְשָׁא
דְּלַעִילָא. אַקְרִיב אַבְרָהָם לְגַבִּיָּה, נָפַק מִגִּיָּה
יִשְׁמַעְאֵל דְּלֹא הָוֵה אַבְרָהָם גָּזִיר כִּד נָפַק
מִגִּיָּה, בְּגִין דְּאִיהוּ לְתַתָּא וְלֹא אֲשִׁתָּלִים בָּאָת
קִימָא קְדִישָׁא.**

**לְבִתָּר קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא סֵבֵב סְבוּבִין
בְּתַחֲבוּלְתּוּ וְאַתְגָּזֵר אַבְרָהָם וְעַל
בְּבִרִית וְאֲשִׁתָּלִים בְּשָׁמִיָּה וְאַקְרִי אַבְרָהָם,
וְה' עֲלָאָה אַעֲטֶרֶת לִיה בְּרָזָא דְּמִים מְרוּחַ.
כִּיּוֹן דְּרָזָא (דְּבִרֵי הַיָּמִים א) אֲשִׁתָּלִים וְאַתְגָּזֵר, נָפַק
מִגִּיָּה יִצְחָק וְהָוֵה זֶרַעָא קְדִישָׁא וְאַתְקָשֵׁר
לַעִילָא בְּרָזָא דְּאֵשׁ מִמֵּיָם, וְעַל דָּא כְּתִיב,
(יִרְמְיָה ב) וְאַנְכִי נִטְעַתִּיךָ שׁוֹרֶק כְּלָה זֶרַע אֲמַת.
וְלֹא אֲתַקְשֵׁר בְּהֵהוּא סֵטֶרָא אַחֲרָא.**

**הָא חֲזִי, לוֹט נָפְקוּ מִגִּיָּה וּמִבְּנִתִּיהָ תִּרִין
אוּמִין מִתְּפָרְשֵׁן, וְאַתְקָשֵׁרוּ בְּהֵהוּא
סֵטֶרָא דְּאַתְחֲזִי לֹון, וְעַל דָּא קְדָשָׁא בְּרִיךְ
הוּא מְסֵבֵב (דָּף קי ע"ב) סְבוּבִין וּמִגְלָגֵל גְּלָגוּלִין
בְּעִלְמָא דִּיתְעֵבִיד כְּלָא כְּדָקָא יָאוֹת וְיִתְקָשֵׁר
כְּלָא בְּאַתְרִיָּה.**

**הָא חֲזִי, יָאוֹת הָוֵה לְלוֹט דְּקְדָשָׁא בְּרִיךְ
הוּא יְפִיק מִגִּיָּה (וּמִבְּנִתִּיהָ) וּמֵאֲתַתִּיהָ תִּרִין**

**צַד שְׂמָא לְ
וְאֵן הַגְּלָגֵל סוֹבֵב וְנַעֲשִׂים מַעֲשִׂים
בְּעוֹלָם לְהִרְע לְבָנֵי אָדָם. וְהַגְּלָגֵל
סוֹבֵב לְאוֹתוֹ צַד עַד שְׁבָנֵי אָדָם
שְׂבִים לְהִיטִיב מַעֲשִׂיהֶם, וְהַגְּלָגֵל
עוֹמֵד בְּמַעֲשֵׂי בְנֵי הָאָדָם. וְעַל כֵּן
בְּתַחֲבוּלְתּוֹ לְפַעֲלָם, וְלֹא עוֹמֵד
תְּמִיד.**

**בֹּא רָאָה, הַקְדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא גֵרָם
סְבוּבִים וּמַעֲשִׂים בְּעוֹלָם כְּדִי
לַעֲשׂוֹת הַכֹּל כְּרָאוּי, וְהַכֹּל יוֹצֵא
מִהַעֲקָר וְהַשֶּׁרֶשׁ שְׁלֻמְעָלָה. קָרֵב
אֶת אַבְרָהָם אֵלָיו - יֹצֵא מִמֶּנּוּ
יִשְׁמַעְאֵל, כְּשֶׁלֹּא הָיָה אַבְרָהָם
מְהוּל כְּשִׁיצֵא מִמֶּנּוּ, מִשּׁוּם שֶׁהוּא
לְמַטָּה וְלֹא נִשְׁלַם בְּאוֹת בְּרִית
קְדָשׁ.**

**אַחֲרַיִךְ כֵּן הַקְדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא סֵבֵב
סְבוּבִים בְּתַחֲבוּלְתּוֹ וְנִמּוּל
אַבְרָהָם, וְנִכְנַס בְּבִרִית וְנִשְׁלַם
בְּשִׁמּוֹ וְנִקְרָא אַבְרָהָם, וְה' עֲלִיּוֹנָה
עֲטָרָה אוֹתוֹ בְּסוּד שֶׁל מִים מְרוּחַ.
כִּיּוֹן שֶׁהַסּוּד [שֶׁל ה"א] נִשְׁלַם וְהוּא
נִמּוּל, יֹצֵא מִמֶּנּוּ יִצְחָק וְהָיָה זֶרַע
קְדָשׁ, וְנִקְשֶׁר לְמַעַלָּה בְּסוּד שֶׁל
אֵשׁ מִמֵּיָם, וְעַל זֶה כְּתוּב (יִרְמְיָה ב)
וְאַנְכִי נִטְעַתִּיךָ שׁוֹרֶק כְּלָה זֶרַע
אֲמַת, וְלֹא נִקְשֶׁר בְּאוֹתוֹ הַצַּד
הָאֲחֵר.**

**בֹּא רָאָה, מְלוֹט יֹצֵאוּ מִמֶּנּוּ
וּמִבְּנוֹתָיו שְׁתֵּי אֲמוֹת נִפְרָדוֹת
וְנִקְשְׁרוּ בְּאוֹתוֹ צַד שְׂרָאוּי לָהֶם,
וְעַל זֶה הַקְדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְסוֹבֵב
סְבוּבִים וּמִגְלָגֵל גְּלָגוּלִים בְּעוֹלָם
שֶׁהַכֹּל יַעֲשֶׂה כְּרָאוּי וְיִתְקָשֵׁר הַכֹּל
בְּמִקּוּמוֹ.**

**בֹּא רָאָה, נֹאָה הָיָה לְלוֹט שֶׁהַקְדּוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא יוֹצֵא מִמֶּנּוּ [וּמִבְּנוֹתָיו]
וּמֵאֲשֵׁתוֹ שְׁתֵּי הָאֲמוֹת הַלָּלוּ, אֲלֵא
בְּשִׁבִיל לְהַתְקָשֵׁר בְּמִקּוּמָם הַרְּאוּי
לָהֶם, וְנַעֲשׂוּ מִתּוֹךְ יֵין, וְאוֹתוֹ הֵיִין
הַזֶּדֶמָן לָהֶם בְּמַעֲרָה בְּאוֹתוֹ לִילָה,**

אוּמִין אֵלָיו, אֲלֵא בְּגִין לְאַתְקָשֵׁרָא בְּאַתְרִיָּהוּ דְּאַתְחֲזִי לָהּ. וְאַתְעֵבִידוּ

וזהו הסוד שנעשו, כמו שנאמר
וישבת מן היין וישכר, והרי נתבאר
ובארוה.

בא ראה, מואב ועמון הן קראו
להם שמות. מואב - מאב. רבי
יוסי אמר, הבכירה אמרה
בחצפה, אמרה מואב, מאבא
הוא. והצעירה גם היא ילדה בן
ותקרא שמו בן עמי. בצניעות
אמרה בן עמי. בן עמי, ולא אמרה
ממי הוא.

בא ראה, בהתחלה כתוב ולא ידע
בשכבה ובקומה, בוא"ו, ונקוד
על וא"ו, משום שסיוע מלמעלה
היה נמצא באותו מעשה שעתיד
מלך המשיח לצאת ממנו, ולכן
נשלם כאן בוא"ו. ובאחרת כתוב
ובקמה, חס וי"ו, משום שלא יצא
ממנה חלק לקב"ה כמו האחרת
הזו, ועל זה כתוב באחרת הזו
הגדולה ובקומה בוא"ו מלא
ונקוד עליה.

רבי שמעון אמר, לא ידע שעתיד
הקדוש ברוך הוא להעמיד ממנה
דוד המלך ושלמה וכל שאר
המלכים ומלך המשיח. עוד
ובקומה, כמו שכתוב ברות (רות א)
ותקם בטרם יכיר איש את רעהו
וגו'. ובאותו היום היתה לה קימה
ודאי, התחבר עמה בעז להקים
שם המת על נחלתו, והוקמו
ממנה כל המלכים הללו וכל
העלוי של ישראל. ולא ידע
בשכבה, שפתיב ותשכב מרגלותיו
עד הבקר. ובקומה, שפתיב בטרם
יכיר איש את רעהו וגו'. משום כך
ובקומה נקוד וא"ו.

בא ראה את ענותותו של
אברהם, שהרי אפלו בתחלה,
כשרצה הקדוש ברוך הוא לעשות
דין בסדם, לא בקש ממנו רחמים
על לוט. [שהרי] אחר שפתיב וירא

מגו יינא, וההוא יינא אזדמן להון במערתא
ההיא ליליא, ודא הוא רזא דאתעבירו כמה
דאת אמר וישבת מן היין וישכר והא אתמר
ואוקמוה.

תא חזי, מואב ועמון אנון קראן לון
שמהן, מואב מאב. רבי יוסי אמר
בכירה בחציפו אמרה מואב, מאבא הוא.
והצעירה גם היא ילדה בן ותקרא שמו בן
עמי. בצניעו אמרה בן עמי. בר עמי, ולא
אמרה ממאן הוה.

תא חזי, בקדמיתא כתיב ולא ידע בשכבה
ובקומה בוא"ו ונקוד על וא"ו, בגין
דסיועא דעילא הוה אשתכח בההוא עובדא
דזמין מלכא משיחא לנפקא מניה, ובגין כך
אשתלים הכא בוא"ו. ובאחרא כתיב ובקמה
חסר וי"ו, בגין דלא נפק מינה חולקא
לקידשא בריך הוא כהאי אחרא, ועל דא
כתיב כהאי אחרא קשישא ובקומה בוא"ו
מלא ונקוד עליה.

רבי שמעון אמר, לא ידע דזמין קדשא
ברוך הוא לאוקמא מינה דוד מלכא
ושלמה וכל שאר מלכין ומלכא משיחא. תו
ובקומה, דכתיב ברות (רות ג)
ותקם בטרם יכיר איש את רעהו וגו'.
ובכההוא יומא הוה לה קימה ודאי
(דף קיא ע"א) אתחבר עמה בעז
להקים שם המת על נחלתו, ואתקם מנה כל
הגוי מלכין וכל עלויה דישראל. ולא ידע
בשכבה דכתיב ותשכב מרגלותיו עד הבקר.
ובקומה דכתיב ותקם בטרם יכיר איש את
רעהו וגו'. בגין כך ובקומה נקוד וא"ו.

תא חזי, ענותותא דאברהם דהא אפילו
בקדמיתא כד בעא קדשא בריך הוא

למעבד דינא בסדום לא בעא מניה רחמי על לוט (דקא), לבתר דכתיב

וַיְהִי עֲלֵה קִיטֹר הָאָרֶץ כְּקִיטֹר
הַכְּבָשָׁן, לֹא בָקֵשׁ עַל לוֹט וְלֹא
אָמַר עָלָיו לִקְבֹּ"ה כְּלוּם. אַף כֹּף
לֹא אָמַר לוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
דְּבָר, כִּדִּי שְׁלֵא יַחֲשֹב אַבְרָהָם
שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא גֹרַע מְזֻכּוֹתוֹ
כְּלוּם.

וְאִם תֹּאמַר שֶׁאַבְרָהָם לֹא הִחֲשִׁיב
בְּלִבּוֹ אֶת לוֹט לְכָלוּם - הֲרִי מִסֵּר
נַפְשׁוֹ לְלָכֶת לְהִלָּחֵם בְּקָרֵב עִם
חֲמֵשָׁה מְלָכִים חֲזָקִים, כִּמּוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּשְׁמַע אַבְרָם כִּי נִשְׁבָּה
אָחִיו, וְכִתּוּב וַיַּחֲלֵק עֲלֵיהֶם
לִילָה, וְכִתּוּב וַיֵּשֶׁב אֶת כָּל הָרֶכֶשׁ
וְגַם אֶת לוֹט אָחִיו וַרְכָּשׁוֹ הַשִּׁיב
וְגו'. אֲבָל בְּאַהֲבָה שֶׁאַהֲבָה אֶת
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְרָאָה
שֶׁמַּעֲשִׂיו שֶׁל לוֹט אֵינָם כְּשֵׁרִים
כְּרָאוּי, לֹא רָצָה אַבְרָהָם שֶׁיִּגְלָלוּ
יַעֲזֹב הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּלוּם
מַשְׁלוֹ, וְלִכֵּן לֹא בָקֵשׁ עָלָיו
רְחָמִים לֹא בִּתְחִלָּה וְלֹא בְּסוּפָא.

מִדְּרַשׁ הַנֶּעֱלָם

וַיַּעַל לוֹט מִצּוּעֵר וְגו'. אָמַר רַבִּי
אֲבָהוּ, בֹּא רֹאֵה מֶה כְּתוּב בִּיָּצֵר
הָרַע, תִּדְעַ לָךְ שְׂאִינוֹ מִתְבַּטֵּל
לְעוֹלָם מִבְּנֵי אָדָם עַד אוֹתוֹ זְמַן,
שֶׁכְּתוּב (יִחְזָקָא לֹו) וַהֲסֵרְתִּי אֶת לֵב
הָאֶבֶן וְגו'. שְׂאֵף עַל פִּי שְׂרֹאָה
בְּנֵי אָדָם נִדְּוִינִן בְּגִיהֶנֶם, הוּא בֹא
וְחוֹזֵר לוֹ אֲצֵל בְּנֵי אָדָם. זֶהוּ
שֶׁכְּתוּב וַיַּעַל לוֹט מִצּוּעֵר,
מִצְעָרָה שֶׁל גִּיהֶנֶם, מִשָּׁם עוֹלָה
לְפִתּוֹת בְּנֵי אָדָם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, שְׁלֹשׁ הַנְּהֻגוֹת
יֵשׁ בָּאָדָם: הַנְּהֻגַת הַשֶּׁכֶל
וְהַחֲכָמָה, וְזוֹ הִיא פֶתַח הַנִּשְׁמָה
הַקְדוּשָׁה. וְהַנְּהֻגַת הַתַּאֲוָה,
שֶׁהִיא מִתַּאֲוָה בְּכָל תַּאֲוֹת רְעוּת,
וְזֶהוּ פֶתַח הַתַּאֲוָה. וְהַנְּהֻגָה
הַמְּנַהֶגֶת לְבְנֵי אָדָם וּמִחְזִיקַת
הַגּוּף, וְהִיא נִקְרָאת נַפְשׁ הַגּוּף.
אָמַר רַבִּי דִּימִי, זֶהוּ פֶתַח הַמִּחְזִיק.
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בֹּא רֹאֵה,

וַיְהִי עֲלֵה קִיטֹר הָאָרֶץ כְּקִיטֹר
הַכְּבָשָׁן לֹא תִבֶּעַ עֲלֵיהָ דְלוֹט וְלֹא
אָמַר עֲלֵיהָ לִקְדָּשָׁא בְּרִיךְ הוּא
כְּלוּם, אוֹף הֲכִי קִדְּשָׁא בְּרִיךְ הוּא
לֹא אָמַר לִיה מִיָּדִי, בְּגִין דְּלֹא יַחֲשֹב
דְּקוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גֹרַע מְזֻכּוֹתֵיהּ כְּלוּם.

וְאִי תִימָא דְאַבְרָהָם לֹא הוּא חֲשִׁיב לִיה לְלוֹט
בְּלִבֵּיהּ כְּלוּם, הָא מִסֵּר נַפְשִׁיהּ לְמִיָּהּ
לְאַגָּחָא קָרְבָּא בְּחֲמֻשָּׁה מְלָכִין תְּקִיפִין, כְּמָה
דְּאַתָּא אָמַר, (בְּרַאשִׁית יד) וַיִּשְׁמַע אַבְרָם
כִּי נִשְׁבָּה אָחִיו וְגו'. וְכִתְּבִיב עֲלֵיהֶם לִילָה. וְכִתְּבִיב
וַיֵּשֶׁב אֶת כָּל הָרֶכֶשׁ וְגַם אֶת לוֹט אָחִיו וַרְכָּשׁוֹ
הַשִּׁיב וְגו'. אֲבָל בְּרַחֲמֵימוֹתָא דְּרַחֲמִים לְקִדְּשָׁא
בְּרִיךְ הוּא וְחֲמָא עוֹבְדוֹי דְלוֹט דְּלֹא כְּשָׁרָן
כְּדָקָא יָאוֹת, לֹא כְּעָא אַבְרָהָם דְּבִגְיָנִיהּ יִשְׁבּוּק
קִדְּשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּלוּם מִדִּילִיהּ, וּבִגְיָנִי כֹף
לֹא תִבֶּעַ עֲלֵיהּ רַחֲמֵי לֹא בְּקִדְּמִיתָא וְלֹא
בְּסוּפָא:

מִדְּרַשׁ הַנֶּעֱלָם

וַיַּעַל לוֹט מִצּוּעֵר וְגו'. אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, בֹּא וְרֹאֵה מֶה
כְּתִיב בִּיָּצֵר הָרַע, תִּדְעַ לָךְ שְׂאִינוֹ מִתְבַּטֵּל לְעוֹלָם
מִבְּנֵי אָדָם עַד אוֹתוֹ זְמַן דְּכְתִיב, (יִחְזָקָא לֹו) וַהֲסֵרְתִּי אֶת
לֵב הָאֶבֶן וְגו'. שְׂאֵף עַל פִּי שְׂרֹאָה בְּנֵי אָדָם נִדְּוִינִן
בְּגִיהֶנֶם, הוּא בֹא וְחוֹזֵר לוֹ אֲצֵל בְּנֵי אָדָם, הִדָּא הוּא
דְּכְתִיב וַיַּעַל לוֹט מִצּוּעֵר. מִצְעָרָה שֶׁל גִּיהֶנֶם מִשָּׁם עוֹלָה
לְפִתּוֹת בְּנֵי אָדָם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה שְׁלֹשׁ הַנְּהֻגוֹת יֵשׁ בָּאָדָם, הַנְּהֻגַת הַשֶּׁכֶל
וְהַחֲכָמָה וְזוֹ הִיא (דף קט ע"ב) פֶתַח הַנִּשְׁמָה
הַקְדוּשָׁה. וְהַנְּהֻגַת הַתַּאֲוָה שֶׁהִיא מִתַּאֲוָה בְּכָל תַּאֲוֹת
רְעוּת, וְזֶהוּ כֹחַ הַתַּאֲוָה. וְהַנְּהֻגָה הַמְּנַהֶגֶת לְבְנֵי אָדָם
וּמִחְזִיקַת הַגּוּף וְהִיא נִקְרָאת נַפְשׁ הַגּוּף, אָמַר רַב דִּימִי
זֶהוּ כֹחַ הַמִּחְזִיק.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בֹּא וְרֹאֵה לְעוֹלָם אֵין יָצֵר הָרַע שׁוֹלֵט

לעולם אין יצר הרע שולט אלא באלו שני פחות אלו שאמרנו, נפש המתאנה היא הרודפת אחר יצר הרע לעולם, משמע שכתוב ותאמר הבכירה אל הצעירה אבינו זקן. נפש המתאנה היא מעוררת את האחרת ומפתה אותה עם הגוף להדבק ביצר הרע, והיא אומרת לכה נשקה את אבינו זקן. מה יש לנו בעולם הבא, גלף ונרדף אחר יצר הרע ואחר תשוקת חמדת העולם הזה. ומה עושות? שתיהן מסכימות להדבק בו, מה פתיב ותשקין את אביהן זקן. מתפטמות להתעורר ליצר הרע באכילה ובשתיה.

ותקם הבכירה ותשכב את אביה. כשאדם שוכב על מטתו בלילה, נפש המתאנה היא המעוררת ליצר הרע ומהרהרת בו, והוא דבק בכל הרהור רע עד שמתעברת מעט (ס"א ממנו) (ר"א ל"ג על) (נ"א עד) שמביא בלב האדם אותה המחשבה הרעה ודבקה בו, ועדין יש בלבו ולא נגמר לעשותה עד שזאת התאנה מעוררת לכח הגוף פמתחלה להדבק ביצר הרע ואז הוא תשלוש הרעה, הדא הוא דכתיב ותהרין שתי בנות לוט (דף כז ע"א) מאביהן.

אמר רבי יצחק מעולם אין יצר הרע מתפתה אלא באכילה ושתיה, ומתוף שמחת היין אז שולט באדם. בצדיק מה כתיב ביה (משלי יג) צדיק אכל לשבע נפשו. ואינו משתפר לעולם, דאמר רבי יהודה האי צורבא מרבנן דמרוי, קרינא עליה (משלי יא) גזם זהב באף חזיר. ולא עוד אלא שמחלל שם שמים. מנהג הרשעים מהו (ישעיה כב) הנה ששון ושמחה. היין אז שולט באדם, הרוג בקר ושחוט צאן וגו'. עליהם אמר הכתוב (משלי ה) הוי משפמי בבקר שכר ירדפו וגו'. כדי לעורר ליצר הרע, שאין יצר הרע, שאין יצר הרע מתעורר אלא מתוף היין, הדא הוא דכתיב ותשקין את אביהן זקן.

ותקם הבכירה ותשכב את אביה. כשאדם שוכב על מטתו בלילה, נפש המתאנה היא המעוררת ליצר הרע, ומהרהרת בו, והוא דבק בכל הרהור רע עד שמתעברת מעט (ס"א ממנו) (ר"א ל"ג על) (נ"א עד) שמביא בלב האדם אותה המחשבה הרעה ודבקה בו, ועדין יש בלבו ולא נגמר לעשותה עד שזאת התאנה מעוררת לכח הגוף פמתחלה להדבק ביצר הרע ואז הוא תשלוש הרעה, הדא הוא דכתיב ותהרין שתי בנות לוט (דף כז ע"א) מאביהן.

אמר רבי יצחק מעולם אין יצר הרע מתפתה אלא באכילה ושתיה, ומתוף שמחת היין אז שולט באדם. בצדיק מה כתיב ביה (משלי יג) צדיק אכל לשבע נפשו. ואינו משתפר לעולם, דאמר רבי יהודה האי צורבא מרבנן דמרוי, קרינא עליה (משלי יא) גזם זהב באף חזיר. ולא עוד אלא שמחלל שם שמים. מנהג הרשעים מהו (ישעיה כב) הנה ששון ושמחה. היין אז שולט באדם, הרוג בקר ושחוט צאן וגו'. עליהם אמר הכתוב (משלי ה) הוי משפמי בבקר שכר ירדפו וגו'. כדי לעורר ליצר הרע, שאין יצר הרע מתעורר אלא מתוף היין, הדא הוא דכתיב ותשקין את אביהן זקן.

אמר רבי יצחק מעולם אין יצר הרע מתפתה אלא באכילה ושתיה, ומתוף שמחת היין אז שולט באדם. בצדיק מה כתיב ביה (משלי יג) צדיק אכל לשבע נפשו. ואינו משתפר לעולם, דאמר רבי יהודה האי צורבא מרבנן דמרוי, קרינא עליה (משלי יא) גזם זהב באף חזיר. ולא עוד אלא שמחלל שם שמים. מנהג הרשעים מהו (ישעיה כב) הנה ששון ושמחה. היין אז שולט באדם, הרוג בקר ושחוט צאן וגו'. עליהם אמר הכתוב (משלי ה) הוי משפמי בבקר שכר ירדפו וגו'. כדי לעורר ליצר הרע, שאין יצר הרע מתעורר אלא מתוף היין, הדא הוא דכתיב ותשקין את אביהן זקן.

הרשעים מהו? (ישעיה כב) הנה ששון ושמחה. היין אז שולט באדם, הרוג בקר ושחוט צאן וגו'. עליהם אמר הכתוב (שם ה) הוי משפמי בבקר שכר ירדפו וגו'. כדי לעורר ליצר הרע, שאין יצר הרע מתעורר אלא מתוף היין. זהו שכתוב ותשקין את אביהן זקן.

אָמַר רַבִּי אֶבְרָהָם מֵהַ קְטִיב וְלֹא יָדַע בְּשִׁכְבָּהּ וּבִקְוִמָּהּ. כְּלוּמַר יֵצֵר הָרַע אֵינוֹ מַשְׁגִּיחַ בָּהּ בְּשִׁכְבָּהּ בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבִקְוִמָּהּ לְעוֹלָם הַבָּא, אֲלֵא מִתְעוֹרָר עִם כַּח הַגּוֹף לְעֵבֶד תַּאֲוָתוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה. דָּאֵמַר רַבִּי אֶבְרָהָם בְּשַׁעֲרֵי שְׁנֵי כְּנָסִין הָרָשָׁעִים בְּגִיהֵנָם מְכַנִּיסִים לֵיצֵר הָרַע לְרָאוֹת בָּהֶן, הֵדָא הוּא דְכְּתִיב וְלוֹט בָּא צַעְרָה לְצַעְרָה שֶׁל גִּיהֵנָם, וְנָפֵק לִיהַּ מִתַּמָּן לְנִסּוּתָא לְבְרִייתָא כְּדָאֲמַרְן. הֵדָא הוּא דְכְּתִיב וַיַּעַל לוֹט מִצּוֹעַר מִצַּעְרָה שֶׁל גִּיהֵנָם.

וַיֵּשֶׁב בְּהָר, אָמַר רַבִּי יִצְחָק מִשְׁמַע דְּכְּתִיב בְּהָר מְלֻמָּד שֶׁהוּא שֵׁם מוֹשְׁבּוֹ בְּמָקוֹם הָר. גּוֹף שֶׁהוּא חָרֵב כְּהָר דְּלִית בֵּיה טִיבוּתָא. וּשְׁתִּי בְּנוֹתִיו עִמּוֹ. אֱלוֹ הַשְׁתִּי כַחוֹת דְּאֲמַרְן. כִּי (דף ק"ע"ב) יֵרָא לְשִׁכְתָּ בְּצוֹעַר, יֵרָא וְחִרְדָּה נּוֹפֶלֶת עָלָיו בְּשַׁעֲרֵי שְׁרׁוּאָה צַעַר גִּיהֵנָם שְׁמַצְעָרִין לְרָשָׁעִים וְחוֹשֵׁב שְׁשָׁם יִדּוֹן, כִּינּוֹן שְׁרׁוּאָה שְׁאֵינוֹ נִדּוֹן שֵׁם יוֹצֵא וְהוֹלֵךְ לְפָתוֹת בְּנֵי אָדָם אַחֲרָיו.

רַב הוּנָא כִּד הוּהוּ דְרִישׁ לְאַזְהָרָא לְבְנֵי אָדָם, הוּהוּ אָמַר לְהוּ בְנֵי אֶסְתִּמְרוּ מִשְׁלִיחָא שֶׁל גִּיהֵנָם, וּמֵאֵן הוּא זֶהוּ יֵצֵר הָרַע שֶׁהוּא שְׁלִיחַ שֶׁל גִּיהֵנָם.

רַבִּי אַבָּא אָמַר מָאִי דְכְּתִיב, (משלי ל) לְעִלּוּקָה שְׁתִּי בְּנוֹת הַב. אֱלוֹ שְׁתִּי בְּנוֹת לוֹט דְּאֲמַרְן, שֶׁהִיא נִפְשׁ הַמִּתְאַוָּה, וְנִפְשׁ הַמִּשְׁתַּתְּפָה בְּגוֹף הַרוֹדֶפֶת אַחֵר יֵצֵר הָרַע לְעוֹלָם.

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ כְּתִיב הָכָא בְּלוֹט כִּי יֵרָא לְשִׁכְתָּ בְּצוֹעַר, וְכְּתִיב הָתָם לְעִלּוּקָה שְׁתִּי בְּנוֹת הַב. יֵרָא בְּגִימְטְרִיא הוּא עִלּוּקָה"ה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק אִי יֵרָא הוּא לְמֵאִי אֲתִי לְמִטְעִי בְּרִייתָא, אֲלֵא כֹךְ דֶּרֶךְ כָּל עוֹשֶׂה עוֹלָה, כְּשֶׁרׁוּאָה הָרַע מִתְיָרָא לְפִי שַׁעֲרָה, מִיָּד חוֹזֵר לְרַשְׁעוֹתָיו וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לְכָלָם, כֹּךְ יֵצֵר הָרַע בְּשַׁעֲרֵי שְׁרׁוּאָה דִּין בְּרָשָׁעִים יֵרָא, כִּינּוֹן שִׁיּוּצָא לְחוּץ (לַעֲשׂוֹת) אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ כְּלוּם.

אָמַר רַבִּי אֶבְרָהָם, מֵהַ קְטִיב? וְלֹא יָדַע בְּשִׁכְבָּהּ וּבִקְוִמָּהּ. כְּלוּמַר, יֵצֵר הָרַע אֵינוֹ מַשְׁגִּיחַ בָּהּ בְּשִׁכְבָּהּ בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבִקְוִמָּהּ לְעוֹלָם הַבָּא, אֲלֵא מִתְעוֹרָר עִם כַּח הַגּוֹף לְעֵבֶד תַּאֲוָתוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה. שְׁאֵמַר רַבִּי אֶבְרָהָם, בְּשַׁעֲרֵי שְׁנֵי כְּנָסִים הָרָשָׁעִים בְּגִיהֵנָם, מְכַנִּיסִים לֵיצֵר הָרַע לְרָאוֹת בָּהֶן, זֶהוּ שְׁכָתוֹב וְלוֹט בָּא צַעְרָה, לְצַעְרָה שֶׁל גִּיהֵנָם. וַיַּעַל לוֹ מִשֵּׁם לְנִסּוֹת אֶת הַבְּרִיּוֹת, כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנוּ. זֶהוּ שְׁכָתוֹב וַיַּעַל לוֹט מִצּוֹעַר - מִצַּעְרָה שֶׁל גִּיהֵנָם.

וַיֵּשֶׁב בְּהָר - אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מִשְׁמַע שְׁכָתוֹב בְּהָר, מְלֻמָּד שֶׁהוּא שֵׁם מוֹשְׁבּוֹ בְּמָקוֹם הָר. גּוֹף שֶׁהוּא חָרֵב כְּמוֹ הַר שְׁאֵין בּוֹ טוֹבָה. וּשְׁתִּי בְּנוֹתִיו עִמּוֹ - אֱלוֹ שְׁתִּי הַכַּחוֹת שְׁאֲמַרְנוּ. כִּי יֵרָא לְשִׁכְתָּ בְּצוֹעַר - יֵרָא וְחִרְדָּה נּוֹפֶלֶת עָלָיו בְּשַׁעֲרֵי שְׁרׁוּאָה צַעַר גִּיהֵנָם שְׁמַצְעָרִין לְרָשָׁעִים וְחוֹשֵׁב שְׁשָׁם יִדּוֹן. כִּינּוֹן שְׁרׁוּאָה שְׁאֵינוֹ נִדּוֹן שֵׁם, יוֹצֵא וְהוֹלֵךְ לְפָתוֹת בְּנֵי אָדָם אַחֲרָיו.

רַב הוּנָא כְּשֶׁהִיא דוֹרֵשׁ לְהַזְהִיר אֶת בְּנֵי הָאָדָם, הִיא אוֹמֵר לָהֶם: בְּנֵי, הַשְׁמְרוּ מִשְׁלִיחַ שֶׁל גִּיהֵנָם, וּמִיָּהוּ? זֶה יֵצֵר הָרַע, שֶׁהוּא שְׁלִיחַ שֶׁל גִּיהֵנָם.

רַבִּי אַבָּא אָמַר, מֵהַ זֶה שְׁכָתוֹב (משלי ל) לְעִלּוּקָה שְׁתִּי בְּנוֹת הַב. אֱלוֹ שְׁתִּי בְּנוֹת לוֹט שְׁאֲמַרְנוּ, שֶׁהִיא נִפְשׁ הַמִּתְאַוָּה, וְנִפְשׁ הַמִּשְׁתַּתְּפָה בְּגוֹף הַרוֹדֶפֶת אַחֵר יֵצֵר הָרַע לְעוֹלָם.

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, כְּתוּב כָּאֵן בְּלוֹט כִּי יֵרָא לְשִׁכְתָּ בְּצוֹעַר, וְכְּתוּב שֵׁם לְעִלּוּקָה שְׁתִּי בְּנוֹת הַב. יֵרָא בְּגִימְטְרִיא הוּא עִלּוּקָה"ה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אִי יֵרָא הוּא לְמֵאִי אֲתִי לְמִטְעִי בְּרִייתָא, אֲלֵא כֹךְ דֶּרֶךְ כָּל עוֹשֶׂה עוֹלָה, כְּשֶׁרׁוּאָה הָרַע מִתְיָרָא לְפִי שַׁעֲרָה, מִיָּד חוֹזֵר לְרַשְׁעוֹתָיו וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לְכָלָם, כֹּךְ יֵצֵר הָרַע בְּשַׁעֲרֵי שְׁרׁוּאָה דִּין בְּרָשָׁעִים יֵרָא, כִּינּוֹן שִׁיּוּצָא לְחוּץ (לַעֲשׂוֹת), אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ כְּלוּם.

עִלּוּקָה"ה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אִם יֵרָא הוּא, אִזְ לָמָּה הוּא בָּא לְהַטְעוֹת אֶת הַבְּרִיּוֹת? אֲלֵא כֹךְ דֶּרֶךְ כָּל עוֹשֶׂה עוֹלָה - כְּשֶׁרׁוּאָה הָרַע, מִתְיָרָא לְפִי שַׁעֲרָה, וּמִיָּד חוֹזֵר לְרַשְׁעוֹתָיו וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לְכָלָם. כֹּךְ יֵצֵר הָרַע, בְּשַׁעֲרֵי שְׁרׁוּאָה דִּין בְּרָשָׁעִים, יֵרָא. כִּינּוֹן שִׁיּוּצָא לְחוּץ (לַעֲשׂוֹת), אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ כְּלוּם.

רבי אבא אמר מהו דאמרו ותאמר הבכירה אל הצעירה
אבינו זקן. מאי אבינו זקן. זהו יצר הרע שנקרא
זקן שנאמר (קהלת ד) מלך זקן וכסיל. שהוא זקן שנולד
עם האדם.

דתנינן. אמר רבי יהודה אמר רבי יוסי אותה נפש
המתאנה אומרת לאחרת אבינו זקן נדרף
אחריו ונדבק (דף קיא ע"א) בו כשאר כל הרשעים
שבעולם. ואיש אין בארץ לבא עלינו, אין איש צדיק
בארץ, ואין איש שליט על יצרו, הרבה רשעים בארץ,
לית אנו בלחודנא חייבין, נעשה כדרך כל הארץ שהם
חייבים, שעד היום דרך כל הארץ הוא. לכה נשקה את
אבינו זין, נשמח בעולם הזה, נאכל ונשתה ונרוה
חמרא ונדבק באבינו ביצר הרע ונשכבה עמו. ורוח
הקדש צוחת ואומרת (ישעיה כח) גם אלה ביין שגו
ובשכר תעו.

אמר רבי יהודה תא חזי, מה פתיב ותשקין את אביהן
זין. דרך הרשעים לטעות אחרי הזין לפנק ליצר
הרע ולעוררו, ועד שהוא שמח בשכרותו שוכב על
מטתו, מיד ותקם הבכירה ותשכב את אביה. היא
מזמנת עמו ומתאנה ומתהרת בכל הרהורים רעים,
ויצר הרע מתחבר עמה ונדבק בה ואינו משגיח בה (ס"א
מה הוא זמנא) מה הוא ממנה. בשכבה ובקומה.
בשכבה בעולם הזה ובקומה לעתיד לבא. בשכבה
בעולם הבא פשתתן דין וחשבון. ובקומה ליום הדין
דכתיב, (דניאל יב) ורבים מישיני אדמת עפר יקיצו וגו'.

בשום ענין מאלו אין משגיח בה יצר הרע, אלא דבק
בה והיא נדבקת בו, ולאחר כן מעוררת לאחרת
לאחר שהרהור גדול נדבק ביצר הרע, באה האחרת
ונדבקת בו ותשקין את (דף קיא ע"ב) אביהן זין. כמו כן
לעורר ליצר הרע ונדבקת בו ואזי תשלום הרעות

רבי אבא אמר, מה זה שאמרו
ותאמר הבכירה אל הצעירה
אבינו זקן? מה זה אבינו זקן?
זהו יצר הרע שנקרא זקן,
שנאמר (קהלת ד) מלך זקן וכסיל.
שהוא זקן, שנולד עם האדם.

ששנינו, אמר רבי יהודה אמר
רבי יוסי, אותה נפש המתאנה
אומרת לאחרת: אבינו זקן, נדרף
אחריו ונדבק בו כשאר כל
הרשעים שבעולם. ואיש אין
בארץ לבא עלינו - אין איש
צדיק בארץ ואין איש שליט על
יצרו. הרבה רשעים בארץ, אין
אנחנו בלבדנו רשעים, נעשה
כדרך כל הארץ שהם רשעים,
שעד היום דרך כל הארץ הוא.
לכה נשקה את אבינו זין - נשמח
בעולם הזה, נאכל ונשתה ונרוה
זין ונדבק באבינו, ביצר הרע,
ונשכבה עמו. ורוח הקדש
צוחת ואומרת: (ישעיה כח) גם
אלה ביין שגו ובשכר תעו.

אמר רבי יהודה, בא ראה מה
פתיב? ותשקין את אביהן זין.
דרך הרשעים לטעות אחרי הזין,
לפנק ליצר הרע ולעוררו. ועד
שהוא שמח בשכרותו שוכב על
מטתו, מיד - ותקם הבכירה
ותשכב את אביה. היא מזמנת
עמו ומתאנה ומתהרת בכל
הרהורים רעים, ויצר הרע
מתחבר עמה ונדבק בה ואינו
משגיח בה (באיותו זמן) מה הוא
ממנה. בשכבה ובקומה -
בשכבה בעולם הזה, ובקומה
לעתיד לבא. בשכבה - בעולם
הבא פשתתן דין וחשבון,
ובקומה - ליום הדין, שפתיב
(דניאל יב) ורבים מישיני אדמת עפר
יקיצו וגו'.

בשום ענין מאלו אין משגיח בו
יצר הרע, אלא דבק בה והיא נדבקת בו, ולאחר כן מעוררת לאחרת. לאחר שהרהור גדול נדבק

בַּיָּצֵר הָרַע, בָּאָה הָאֲחֵרֶת וַנִּדְבָקֶת
בו, וּתְשַׁקֵּן אֶת אֲבִיהֶן יִי. כְּמוֹ
כֵּן לְעוֹרֵר לַיָּצֵר הָרַע וַנִּדְבָקֶת בו,
וְאֵין תְּשׁוּלִים הָרְעוֹת לַעֲשׂוֹת,
וּמִתְעַבְרוֹת שְׂתִיָּהֶן מִיָּצֵר הָרַע.
זֶהוּ שְׂכָתוֹב וּתְהִירֵן שְׂתִי בְנוֹת
לוֹט מֵאֲבִיהֶן.

עַד שְׂיֵצֵא לַפֶּעַל מַעֲשִׂיהֶן - זֶה
יִלְדֵת רִשְׁעָתָהּ, וְזֶה יִלְדֵת
רִשְׁעָתָהּ. וְכֵן דְּרָכָם שֶׁל רִשְׁעִים
בְּעֵינֵי זֶה עִם יָצֵר הָרַע, עַד
שֶׁהוֹרֵג לְאָדָם וּמוֹלִיכֵו לְגִיָּהֶם
וּמַכְנִיסֵו שָׁם, וְאַחֵר כֶּף עוֹלָה
מִשֵּׁם לַפֶּתוֹת לְבָנֵי אָדָם כְּמוֹ כֵּן.
וְיִי שְׂמִכִּיר בו, נִצּוֹל מִמֶּנּוּ וְאֵינוֹ
מִתְחַבֵּר עִמּוֹ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מִשָּׁל לָמָּה
הַדְּבָר דּוּמָה? לְכַת לְסֻטִּים שֶׁהֵיוּ
אוֹרְכִים בְּדָרְכִים לְגוֹל וּלְהֵרֵג
לְבָנֵי אָדָם, וּמִפְרִישִׁים מֵהֶם אֶחָד
שִׂידֵעַ לְהַסִּית לְבָנֵי אָדָם וּלְשׁוֹנוֹ
רָף. מָה עוֹשֶׂה? מְקַדִּים וְהוֹלֵף
לְקַבְּלָם וְנַעֲשֶׂה כַּעֲבָד לַפְּנִיָּהֶם,
עַד שֶׁמֶאֱמִינִים הַטְּפָשִׁים בו
וּבוֹטְחִים בְּאַהֲבָתוֹ וּבְשִׂיחָתוֹ
וּשְׂמִחָתוֹ עִמּוֹ, וּמוֹלִיכִם בְּחֶלֶק
דְּבָרֵיו בְּאוֹתוֹ הַדְּרָף שֶׁהִלְסֻטִּים
שָׁם. בֵּינָן שְׂמִיָּעַ עִמָּהֶם לְשָׁם,
הוּא הִרְאֵנוּ שֶׁהוֹרֵג בָּם לְאַחֵר
שְׁנוֹתָנָם בִּיד הִלְסֻטִּים לְהִרְגָם
וּלְקַחַת מִמוֹנָם. וְהֵם צוֹנְחִים
וְאוֹמְרִים: אֵין שֶׁהִקְשַׁכְנוּ לוֹ
וּלְרָף לְשׁוֹנוֹ. לְאַחֵר שֶׁהִרְגוֹ אֱלֹהִים,
עוֹלָה מִשֵּׁם וְיוֹצֵא לַפֶּתוֹת בְּנֵי
אָדָם כְּמִתְחַלֵּה. הַפְּקָחִים מָה הֵם
עוֹשִׂים כְּשִׁרְאוּאִים לָזֶה יוֹצֵא
לְקִרְאָתָם וּמִפְתָּה לָהֶם? מִפִּירִין
בו שֶׁהוּא צוֹדֵה אֶת נַפְשָׁם,
וְהוֹרְגִים אוֹתוֹ, וְהוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ
אַחֲרָת.

כֶּף הוּא יָצֵר הָרַע, יוֹצֵא מִכַּת הִלְסֻטִּים, עוֹלָה מִגִּיָּהֶם כְּנֶגֶד בְּנֵי אָדָם וּלְפִתּוֹת לָהֶם בְּחֶלֶק מִתֵּק
דְּבָרֵיו. זֶהוּ שְׂכָתוֹב וְיַעַל לוֹט מִצּוֹעֵר וַיֵּשֶׁב בְּהָר וְגו'. כְּמוֹ לְסֻטִּים לְאַרְבַּ לְבָנֵי אָדָם. מָה עוֹשֶׂה?
עוֹבֵר לַפְּנִיָּהֶם, וְהַטְּפָשִׁים מֵאֲמִינִים בו וּבְאַהֲבָתוֹ שֶׁהוּא הוֹלֵף לַפֶּתוֹתָם וְעוֹבֵד לָהֶם כַּעֲבָד, שְׁנוֹתָן

לַעֲשׂוֹת וּמִתְעַבְרוֹת שְׂתִיָּהֶן מִיָּצֵר הָרַע, הִדָּא הוּא דְכָתִיב
וּתְהִירֵן שְׂתִי בְנוֹת לוֹט מֵאֲבִיהֶן.

עַד שְׂיֵצֵא לַפֶּעַל מַעֲשִׂיהֶן זֶה יִלְדֵת רִשְׁעָתָהּ וְזֶה יִלְדֵת
רִשְׁעָתָהּ, וְכֵן דְּרָכָם שֶׁל רִשְׁעִים בְּעֵינֵי זֶה עִם יָצֵר
הָרַע, עַד שֶׁהוֹרֵג לְאָדָם וּמוֹלִיכֵו לְגִיָּהֶם וּמַכְנִיסֵו שָׁם,
וְאַחֵר כֶּף עוֹלָה מִשֵּׁם לַפֶּתוֹת לְבָנֵי אָדָם כְּמוֹ כֵּן. וְיִי
שְׂמִכִּיר בו נִצּוֹל מִמֶּנּוּ וְאֵינוֹ מִתְחַבֵּר עִמּוֹ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק מִשָּׁל לָמָּה הַדְּבָר דּוּמָה, לְכַת לְסֻטִּים
שֶׁהֵיוּ אוֹרְכִים בְּדָרְכִים לְגוֹל וּלְהֵרֵג לְבָנֵי אָדָם,
וּמִפְרִישִׁים מֵהֶם אֶחָד שִׂידֵעַ לְהַסִּית לְבָנֵי אָדָם וּלְשׁוֹנוֹ
רָף. מָה עוֹבֵד מְקַדִּים וְהוֹלֵף לְקַבְּלָם וְנַעֲשֶׂה כַּעֲבָד
לַפְּנִיָּהֶם עַד שֶׁמֶאֱמִינִים הַטְּפָשִׁים בו וּבוֹטְחִים בְּאַהֲבָתוֹ
וּבְשִׂיחָתוֹ וּשְׂמִחָתוֹ עִמּוֹ, וּמוֹלִיכִם בְּחֶלֶק דְּבָרֵיו בְּאוֹתוֹ
הַדְּרָף שֶׁהִלְסֻטִּים שָׁם, בֵּינָן שְׂמִיָּעַ עִמָּהֶם לְשָׁם, הוּא
הִרְאֵנוּ שֶׁהוֹרֵג בָּם, לְאַחֵר שְׁנוֹתָנָם בִּיד הִלְסֻטִּים
לְהִרְגָם וּלְקַחַת מִמוֹנָם, וְאֵינוֹ צוֹנְחִין וְאַמְרִין וְיִי
דְּאַצִּיתָנָא לְדִין וְלְרִפְיָא דְלִישְׁנִיָּה. לְאַחֵר שֶׁהִרְגוֹ אֱלֹהִים,
עוֹלָה מִשֵּׁם וְיוֹצֵא לַפֶּתוֹת לְבָנֵי אָדָם כְּמִתְחַלֵּה. הַפְּקָחִים
מָה הֵם עוֹשִׂים כְּשִׁרְאוּאִים לָזֶה יוֹצֵא לְקִרְאָתָם וּמִפְתָּה
לָהֶם, מִפִּירִין בו שֶׁהוּא צוֹדֵה אֶת נַפְשָׁם וְהוֹרְגִים אוֹתוֹ
וְהוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ אַחֲרָת.

כֶּף הוּא יָצֵר הָרַע יוֹצֵא מִכַּת הִלְסֻטִּים עוֹלָה מִגִּיָּהֶם
לְקַבְּלָא דְבָנֵי נָשָׂא וּלְפִתּוֹת לָהֶם בְּחֶלֶק מִתֵּק דְּבָרֵיו,
הִדָּא הוּא דְכָתִיב וְיַעַל לוֹט מִצּוֹעֵר וַיֵּשֶׁב בְּהָר וְגו'. כְּמוֹ
לְסֻטִּים לְאַרְבַּ לְבָנֵי אָדָם, מָה עוֹשֶׂה עוֹבֵר לַפְּנִיָּהֶם,
וְהַטְּפָשִׁים מֵאֲמִינִים בו וּבְאַהֲבָתוֹ שֶׁהוּא הוֹלֵף לַפֶּתוֹתָם
וְעוֹבֵד לָהֶם כַּעֲבָד, שְׁנוֹתָן לָהֶם נָשִׁים יְפוֹת אֲסוּרוֹת, נוֹתֵן
לָהֶם בְּנֵי אָדָם לְהָרַע, מְפָרֵק מֵהֶם עַל תּוֹרָה וְעַל מַלְכוּת
שְׁמִיָּם. הַטְּפָשִׁים רוֹאִים כֶּף, בּוֹטְחִים בְּאַהֲבָתוֹ, עַד

שהולך עמָהֶם ומוליכֶם בָּאוֹתוֹ דֶּרֶךְ שֶׁהִלָּסְטִים שָׁם, בְּדֶרֶךְ גִּיהֶנֶם אֲשֶׁר אֵין דֶּרֶךְ לִנְטוֹת זְמִין וּשְׁמָאֵל, בִּיּוֹן שְׁמָגִיעַ עִמָּהֶם לָשֵׁם, הוּא הָרָאשׁוֹן שֶׁהוֹרֵג לָהֶם, וְנַעֲשֶׂה לָהֶם מִלֵּאף הַמָּוֶת וּמִכְנִיסֵן לְגִיהֶנֶם, וּמוֹרִידִין לְהוֹן מִלֵּאכִי חֲבֵלָה, וְאֲנוּן צְוֹחִין וְאֲמִרִין וְיִ דַּעֲצִיתָנָא לְדִין, וְלֹא מֵהֵנָּא לֹון.

לְאַחֵר כֵּן עוֹלָה מִשָּׁם וְיוֹצֵא לְפִתּוֹת לִבְנֵי אָדָם. הַפְּקָחִין כְּשֶׁרוֹאִין אוֹתוֹ מִפִּירִים אוֹתוֹ וּמִתְגַּבְּרִים עָלָיו עַד שְׁשׁוֹלְטִין עָלָיו, וְסָאטִין מִזֶּה הַדֶּרֶךְ וְלוֹקָחִין דֶּרֶךְ אַחֶרֶת לְהַנְצִל מִמֶּנּוּ.

רַב יוֹסֵף כִּד הָוָה נִחִית לְכַבֵּל חֲמָא אֲנוּן רְוֹקָנָא דִּהְוֹ עֵיילִי וְנִפְקִי בִינֵי נָשִׁי שְׁפִירִין וְלֹא חֲטָאן, אָמַר לֹון לֹא מִסְתַּפּוּ אֵלִין מִיֵּצֵר הָרַע, אָמְרוּ לִיה לֹא מְקוֹנְדִּיטוֹן בִּישָׁא קְאָתִינָא, מְקֻדָּשְׁתָּא דְקֻדִּישָׁא אֲתַגְזֵרְנָא, דָּאֲמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב צְרִיף אָדָם לְקַדֵּשׁ עֲצָמוֹ בְּשַׁעַת תְּשֻׁמִּישׁ, וְנִפְקִי מִנֶּיהָ בְּנֵי קֻדִּישִׁי בְּנֵי מַעְלִי דְלֹא מִסְתַּפּוּ מִיֵּצֵר הָרַע שְׁנֵאֲמַר (וּיקרא כ) וְהִתְקַדְּשְׁתֶּם וְהִיִּיתֶם קְדוֹשִׁים.

רַבִּי אָבָא אָמַר מָאִי דְכָתִיב, (יחזקאל כ) וְאֵת שְׁבִתוֹתֶי קִדְּשׁוּ, אֵלֹא אֵין עוֹנָתָן שֶׁל תְּלִמִּידֵי חֲכָמִים אֵלֹא מִשְׁבֵּת לְשַׁבָּת, וּמִזְהָר לְהוֹ דְּהוֹאִיל דְּתִשְׁמִישׁ הַמָּטָה דְּמִצְוָה הוּא, קִדְּשׁוּ. כְּלוּמַר קִדְּשׁוּ עֲצָמְכֶם בְּשַׁבְּתוֹתֶי כִּהְיֹוֹת תְּשֻׁמִּישׁ דְּמִצְוָה.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב הָאִי מָאן דְּעֵייל לְקֶרְתָּא וְחָמִי נָשִׁי שְׁפִירִין, יִרְפִּין עֵינָיו וְיִימָא הָכִי, כֶּף (נ"א כד) סָפָאן אִיגְזֵר אִיגְזֵרְנָא (כרדיא) קִרְדִּישָׁא תְּקִיל פּוּק פּוּק דְּאָבּוֹי קֻדִּישָׁא דְשַׁבָּתָא הוּא. מָאִי טַעֲמָא דְחִמִּימוֹת דְּאֶרְחָא שְׁלֵט בֵּיה וְיָכִיל יֵצֵר הָרַע לְשַׁלְטָא עָלָיו, (עו כאוּ מְדַרְשׁ הַנֶּעֱלָם)

לָהֶם נָשִׁים יְפוֹת אֲסוּרוֹת, נוֹתָן לָהֶם בְּנֵי אָדָם לְהָרַע, מְפָרֵק מֵהֶם עַל תּוֹרָה וְעַל מַלְכוּת שָׁמַיִם. הַטְּפָשִׁים רוֹאִים כֶּף, בּוֹטְחִים בְּאַהֲבָתוֹ, עַד שֶׁהוֹלֵךְ עִמָּהֶם וּמוֹלִיכֶם בָּאוֹתוֹ דֶּרֶךְ שֶׁהִלָּסְטִים שָׁם, בְּדֶרֶךְ גִּיהֶנֶם אֲשֶׁר אֵין דֶּרֶךְ לִנְטוֹת זְמִין וּשְׁמָאֵל. בִּיּוֹן שְׁמָגִיעַ עִמָּהֶם לָשֵׁם, הוּא הָרָאשׁוֹן שֶׁהוֹרֵג לָהֶם, וְנַעֲשֶׂה לָהֶם מִלֵּאף הַמָּוֶת וּמִכְנִיסֵן לְגִיהֶנֶם, וּמוֹרִידִים לָהֶם מִלֵּאכִי חֲבֵלָה, וְהֵם צְוֹחִים וְאֲמִרִים: אוֹי שֶׁהִקְשִׁיבְנוּ לָזֶה. וְלֹא מוֹעִיל לָהֶם. לְאַחֵר כֵּן עוֹלָה מִשָּׁם וְיוֹצֵא לְפִתּוֹת לִבְנֵי אָדָם. הַפְּקָחִים כְּשֶׁרוֹאִים אוֹתוֹ, מִכִּירִים אוֹתוֹ, וּמִתְגַּבְּרִים עָלָיו עַד שְׁשׁוֹלְטִים עָלָיו, וְסוֹטִים מִזֶּה הַדֶּרֶךְ וְלוֹקָחִים דֶּרֶךְ אַחֶרֶת לְהַנְצִל מִמֶּנּוּ.

רַב יוֹסֵף כְּשֶׁהָיָה יוֹרֵד לְכַבֵּל, רָאָה אֶת אוֹתָם וְרוֹקִים שֶׁהָיוּ נִכְנָסִים וְיוֹצֵאִים בֵּין נָשִׁים יְפוֹת וְלֹא חוֹטְאִים. אָמַר לָהֶם: הָאֵם אֵלֹה לֹא פּוֹחֲדִים מִיֵּצֵר הָרַע? אָמְרוּ לוֹ: לֹא מְקוֹנְדִּיטוֹן רַע כְּאֲנוּ. אֲנוּ נִגְזֵרְנוּ מִקְדָּשֶׁת הַקֹּדֶשׁ. שְׁאֲמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, צְרִיף אָדָם לְקַדֵּשׁ עֲצָמוֹ בְּשַׁעַת תְּשֻׁמִּישׁ, וְיֵצֵאוּ מִמֶּנּוּ בָּנִים קְדוֹשִׁים בָּנִים מַעְלִים שְׁלֹא פּוֹחֲדִים מִיֵּצֵר הָרַע, שְׁנֵאֲמַר (וּיקרא כ) וְהִתְקַדְּשְׁתֶּם וְהִיִּיתֶם קְדוֹשִׁים. רַבִּי אָבָא אָמַר, מִזֶּה שְׁכָתוֹב (יחזקאל כ) וְאֵת שְׁבִתוֹתֶי קִדְּשׁוּ? אֵלֹא אֵין עוֹנָתָם שֶׁל תְּלִמִּידֵי חֲכָמִים אֵלֹא מִשְׁבֵּת לְשַׁבָּת. וּמִזְהָר אוֹתָם, שֶׁהוֹאִיל וְתִשְׁמִישׁ הַמָּטָה הִיא מִצְוָה - קִדְּשׁוּ, כְּלוּמַר קִדְּשׁוּ עֲצָמְכֶם בְּשַׁבְּתוֹתֶי בָּאוֹתוֹ תְּשֻׁמִּישׁ שֶׁל מִצְוָה.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, מִי שְׁנִכְנָס לְעִיר וְרוֹאִים נָשִׁים יְפוֹת, יִרְפִּין עֵינָיו וְיֹאמַר כֶּף: כֶּף (רמח) מִחֲשׁוֹבִים חָצוֹב נִחְצַבְתִּי (חזק) דְּפוּס הִתְקַלָּה, צָא צָא, שְׁאֲבִי הַקְדוֹשׁ שֶׁל שְׁבִתָּה הוּא. מִזֶּה הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שֶׁחֲמִימוֹת הַדֶּרֶךְ שׁוֹלֵט בּוֹ, וְיָכִיל יֵצֵר הָרַע לְשַׁלֵּט עָלָיו. עַד כֵּאֵן מִדְּרַשׁ הַנֶּעֱלָם

סתרי תורה

ויעל לוט מצוער וגו', מגו הורמנותא דמלכא, אתפרשא
מסטרא דימינא חד התוכא דקטורא דגולפא מתדבקא
בגו התוכא דהבא מסטרא דשמאלא בגו מסאבו (דיצריה)
(נ"א ודינריה) ואתעביד דקטורא חדא דאילנא.

כד בעא יצחק לאתערא בעלמא, בתוקפיה דדינא קשיא
אתתקן ופריש דרגין מקיימייהו, ואתתקן אברהם
ופריש ההוא דקטורא חדא דאילנא מגו ההוא מסאבו.
ההוא נחש קדמא עאל באנביה דההוא אילנא, ואיהו
חמרא דשתא, ואוליד תרין דרגין קטירין דא בדא. ואנין
דרגין דסתון בסטר מסאבו חד אקרי מלכו"ם וחד אקרי
פעו"ר.

דא עיטא דאתפסא ודא עיטא דאתגליא. פעור דאתגליא
איהו וכל עובדוי באתגליא. מלכו"ם דאתפסא איהו
וכל עובדוי באתפסא. מאלין תרין אתפרשן זינין סגיאין
לזנייהו, וסתון ימא רבא ולכל אלין סטרי מסאבו. וכל חד
וחד שף (נ"א נזף) לדוכתיה.

בגוונא דא איהו לתתא. לוט אתפרש מאברהם ושוי דינריה
באנשי סדום, כד אתער דינא בהו אדכר לאברהם
ושלח ליה מתמן ואתפריש מנייהו. יין אשקיא ליה בנתיה
ואולידו בהו תרין אומין, חד אקרי עמון וחד אקרי מואב.
חד באתגליא וחד באתפסא. עמון דרגא דיליה מלכו"ם
עיטא דאתפסא. מואב דרגא דיליה פעו"ר פלא באתגליא.
בגוונא דא בנתיה, דא אמרת פן עמי ברא אית לי מעמי ולא
אמרת ממאן הוא, בגין כף איהו הוה באתפסא. דא
אמרת מואב מאב הוא דנא. מאבא אולידת ליה. דרגא
דיליה פעו"ר מלה באתגליא.

ובתרין אלין אחיד דוד מלכא, לבתר מן מואב אתת רות
ונפק מינה דוד מלכא. מן עמון (דף קי ע"ב) אתעטר

סתרי תורה

ויעל לוט מצוער וגו', מתוך
רצון המלך, נפרד מצד המין
התוך אחד של קשר שהתקיקה
דבוקה בתוך התוך הזהב מצד
השמאל בתוך טמאה [של יצרו] [נ"א
ומקומו] ונעשה של קשר אחד של
האילן.

בשרצה יצחק בעולם,
בחזק של הדין הקשה התחזק
והפריד דרגות מקיימם, והתחזק
אברהם והפריד אותו קשר אחד
של האילן מתוך אותה טמאה.
אותו נחש הקדמוני נכנס
בשרשו של אותו העץ, והוא
היין ששתה והוליד שתי דרגות
קשורות זו בזו. והן הדרגות
שסוכבות בצד הטמאה, אחד
נקרא מלכו"ם ואחד נקרא
פעו"ר.

זו עצה בנכסה, וזו עצה בגלוי.
פעו"ר, שהתגלה הוא וכל
מעשיו בגלוי. מלכו"ם, שהוא
בכסוי. הוא וכל מעשיו מכוסים.
משני אלה נפרדים מינים רבים
למיניהם וסוככים את הים
הגדול ואת כל הצדדים הטמאים
הללו, וכל אחד ואחד קופץ [נ"א
נזף] למקומו.

כמו כן הוא למטה. לוט נפרד
מאברהם ושם דיורו עם אנשי
סדום, כשהתעורר עליהם הדין
נזכר באברהם, ושלח לו משם
ונפרד מהם. בנותיו השקוהו יין
והולידו ממנו שתי אמות. אחת
נקראת מואב ואחת נקראת
עמון. אחת בגלוי ואחת בכסוי.
עמון דרגתו מלכו"ם, עצה
בכסוי. מואב דרגתו פעו"ר, הכל
בגלוי.

כמו זה בנותיו. אחת אמרה בן
עמי, בן יש לי מעמי ולא אמרה ממי הוא, משום כף הוא היה בכסוי. זו אמרה מואב, מאב הוא
זה, מאבא הולדתיהו, דרגתו פעו"ר, הדבר בגלוי.

ובשני אלה אחז דוד המלך, לאחר מכן ממואב באה רות ויצא ממנה דוד המלך, ומעמון התעטר

דוד מלכא בהאי עטרא דאיהי סהדותא לזרעא דדוד דכתיב, (מלכים ב יא) ויתן עליו את הנזר ואת העדות. והאי הות מן מלכא דרגא דבני עמון דכתיב, (שמואל ב יב) ויקח את עטרת מלכא.

מלכא דרגא דבני עמון הוא דכתיב ויהי על ראש דוד ומתמן הוה סהדותא לבנוי לעלמין, ובה אשתמודע מאן דאיהו מן בנוי דדוד דאתחזי למלכא ודאי דאמרין מן דוד הוא (הגוף). דאפילו אתגלילי ביהוה יומא יכיל הוה למסבל ההיא עטרא על רישיה (דחא איהו) דהות משקל כפר זהב ואבן יקרה הות. ובר נש אחרא לא יכיל למסבלא. ודא הוא דכתיב ביואש ויתן עליו את הנזר ואת העדות.

ובתרין דרגין אתאחיד דוד מלכא, ואנון תקפא דמלכותיה לאתתקפא על שאר עמין, דאי לא אתגלילי בסטרא דלהון לא יכיל לאתתקפא עליהו, כל (גויניו) דרגין דשאר עמין כלילן ביה בדוד לאתגברא ולאתתקפא עליהו:

ויעל לוט מצוער וישב בהר. כתיב, (משלי ל) לעלוקה שתי בנות הב הב. אליו שתי בנות דיצר הרע דאנון מתערין ליה (ד"א ל"ג בגין) לשלטא בגופא, חדא איהי נפש דאתרביאת תדיר בגופא. וחדא איהי נפש דכסיפת בתיאובתין בישין (ד"א ל"ג דהא עלמא) ובכל כסופין בישין דהאי עלמא. דא איהי בכיר"ה ודא (ד"א ואחרא) איהי צעיר"ה.

ויצר הרע לא אתחבר תדיר אלא בתרין אליו בגין לפתא לבני נשא ובגין דיהמנון ליה (ס"א לאובלא) לאובדא להו לאתר גירין דמותא ויפלחון ליה. כמה דאת אמר, (משלי ז) עד יפלח חץ כבדו. ללסטים דמקפחי בטוריא (ובמינו) וטמירו גרמייהו באתר דחיל דטוריא, וידעין דהא בני נשא אתממן גרמייהו למיהן באנון דוכתי, מה עבדי ברירו מנייהו ההוא דחדידא בלישניה מפלא ההוא דידע למפתי בני נשא ויפוק מביניהו ויתב בארז מישר דכל בני עלמא

חץ כבדו. ללסטים שמקפחים בהרים, ומסתירים עצמם במקום מפתיד בהרים, ויודעים שהרי בני אדם שומרים עצמם מללכת למקומות הללו, מה עושים? בוחרים מהם אותו שלשונו חדה

דוד המלך בעטרה הזו שהיא עדות לזרעו של דוד, שכתוב (מלכים-ב יא) ויתן עליו את הנזר ואת העדות. וזו היתה ממלכו"ם דרגת בני עמון, שכתוב (שמואל-ב יב) ויקח את עטרת מלכא.

מלכא דרגת בני עמון הוא, שכתוב ויהי על ראש דוד, ומשם היתה עדות לבנוי לעולמים, ובה נודע מי הוא מן בני דוד המלך שראוי למלך ודאי שאומרים מן דוד הוא (הגוף). שאפלו שגולד באותו היום, יכול היה לסבל בעטרה ההיא על ראשו [שחרי הוא] שהיה משקל כפר זהב ואבן יקרה היתה, ובן אדם אחר לא יכול לסבל אותה. וזהו שכתוב ביואש, ויתן עליו את הנזר ואת העדות.

ובשתי דרגות נאחז דוד המלך, והם תקף מלכותו להתחזק על שאר העמים, שאם לא נכלל בצד שלהם, לא יכול להתגבר עליהם כל (הגוים) הדרגות של שאר העמים כלולים בדוד להתגבר ולהתחזק עליהם.

ויעל לוט מצוער וישב בהר. כתוב (משלי ל) לעלוקה שתי בנות הב הב. אלו שתי בנות של יצר הרע מעוררות אותו [כדי] לשלט על הגוף. אחת היא נפש שמתרבה תמיד בגוף, ואחת היא נפש שפוספת לתאוות רעות [ד"א של העולם הזה] ובכל הפסופים הרעים של העולם הזה. זוהי הבכיר"ה, וזו [ואחרת] הצעיר"ה.

ויצר הרע לא מתחבר תמיד אלא בשתי אלה כדי לפתות בני אדם, וכדי שיאמינו לו [להוביל] להאבד אותם למקום חצי המות ויעבדו אותו, כמו שנאמר (שם ז) עד יפלח

חץ כבדו. ללסטים שמקפחים בהרים, ומסתירים עצמם במקום מפתיד בהרים, ויודעים שהרי בני אדם שומרים עצמם מללכת למקומות הללו, מה עושים? בוחרים מהם אותו שלשונו חדה

עברין תמן, כיון דמטא לגבייהו שרי לאתחברא תמן, (עד כאן סתרי תורה)

ויסע משם אברהם ארצה הנגב. כל מטלנוי
הוּו לסטרא דדרומא (דף קיא ע"ב) יתיר
מסטרא אחרא, בגין דהא בחכמתא עבד
לאתדבקא בדרומא:

ויאמר אברהם אל שרה אשתי היא.
תנינן (כיון) לא ליבעי ליה לבר נש
לסמכא על ניסא, ואי קדשא ברין הוא
ארחיש ניסא לבר נש, לא אית ליה לסמכא
(תדיר) על ניסא זמנא אחרא. בגין דלאו בכל
שעתא ושעתא אתרחיש ניסא.

ואי ייעול בר נש גרמיה באתר דנזקא
אשתכח לעינא, הא פקע כל זכותיה
דעבד בקדמיתא ואוקמוה. כמה דאת אמר,
(בראשית לב) קטונתי מפל החסדים ומפל
האמת וגו'. ואברהם כיון דסליק ממצרים
ואשתזיב זמנא חדא, השתא אמאי אעיל
גרמיה בצערא בקדמיתא ואמר אחתי היא.
אלא אברהם לא סמיה על גרמיה כלום,
וחמא שכינתא תדיר בדיורה דשרה
ולא אעדי מתמן, ובגין דהות תמן, אסמיה
אברהם ואמר אחתי היא כמה דכתיב (משלי
1) אמר לחכמה אחתי את. ובגין כך אמר
אחתי היא (ס"א את):

ויבא אלהים אל אבימלך וגו'. וכי קדשא
ברין הוא אתא לגבייהו דרשיעיא
כמה דכתיב, (במדבר כב) ויבא אלהים אל
בלעם. (בראשית לא) ויבא אלהים אל לכן.
אלא ההוא ממנא שליחא דאתפקדא עלייהו
ההו, בגין דכלהו כד עבדי שליחותא
נטלי שמא דא, ומסטרא דדינא קא
אתיין. ועל דא ויבא אלהים אל אבימלך הלילה ויאמר

מפלם, אותו שיודע לפתות בני
אדם, ויוצא מביניהם ויושב בדרך
ישרה שפל בני העולם עוברים
שם. כיון שמגיע אליהם, מתחיל
להתחבר עמם (ולפתותם). (עד כאן סתרי
תורה).

ויסע משם אברהם ארצה הנגב.
כל מסעותיו היו לצד דרום יותר
מלצד אחר, משום שהרי בחכמה
עשה להדבק בדרום.

ויאמר אברהם אל שרה אשתי
אחתי הוא. שנינו, [כיון] לא צריך
אדם לסמוך על הנס, ואם הקדוש
ברוך הוא מרחיש נס לכן אדם,
אין לו לסמוך תמיד על נס בפעם
אחרת, כי לא בכל שעה ושעה
מתרחש נס.

ואם יכניס אדם את עצמו למקום
שהנזק מצוי לעין, הרי פקעה כל
זכותו שעשה בתחלה ובארוה,
כמו שנאמר (בראשית לב) קטנתי מפל
החסדים ומפל האמת וגו'.
ואברהם, כיון שעלה ממצרים
ונצול פעם אחת, פעת למה הכניס
את עצמו בצער כבתחלה ואמר
אחתי הוא?

אלא אברהם לא סמך על עצמו
כלום, שראה את השכינה תמיד
במדורה של שרה ולא וזה משם,
ומשום שהיתה שם, סמוך אברהם
ואמר אחתי הוא, כמו שכתוב
(משלי 1) אמר לחכמה אחתי את,
ולכן אמר אחתי הוא.

ויבא אלהים אל אבימלך וגו'. וכי
הקדוש ברוך הוא בא אל רשעים?
כמו שכתוב (במדבר כב) ויבא אלהים
אל בלעם, (בראשית לא) ויבא אלהים
אל לכן? אלא אותו ממנה השליח
שמפקד עליהם היה משום שפלם,
כשעושים שליחות, נוטלים השם
הזה, מצד הדין הם באים. ועל זה
ויבא אלהים אל אבימלך בחלום

ויאמר

הלילה ויאמר לו הנך מת על
האשה אשר לקחת וגו'.

רבי שמעון פתח ואמר, (משלי יב)
שפת אמת וגו'. שפת אמת תכון
לעד - זה אברהם, שכל דבריו
בהתחלה ובסוף היו באמת. ועד
ארגיעה לשון שקר - זה
אבימלך. באברהם נאמר, ויאמר
אברהם אל שרה אשתו אחתי
הוא. זה בהתחלה שאמר משום
השכינה שהיתה עמה של שרה
אחתי היא, ואברהם עשה
בחכמה. מה הטעם? משום
שאברהם הוא מצד הימין, אמר
אחתי הוא, וסוד כמו שנאמר (שיר
ה) אחתי רעיתי יונתי תמתי. ועל
זה אברהם קרא לה תמיד
אחותי, משום שנדבק עמה, ולא
יזוזה זה מזה לעולמים.

לכסוף מה כתוב? וגם אמנה
אחתי בת אבי הוא אף לא בת
אמי. וכי כך היה? אלא הכל
משום השכינה אמר אחתי הוא
בהתחלה, שפתוב אמר לחכמה
אחתי את. אחר כך וגם אמנה.
מה זה וגם? להוסיף על מה
שאמר בהתחלה. אחתי בת אבי
הוא, הבת של החכמה העליונה,
ולכן נקראת אחותי ונקראת
חכמה, אף לא בת אמי, מהמקום
של ראשית הכל הנסתר העליון.
ועל זה ויתהי לי לאשה, באחיה
וחביבות, שפתוב (שם ב) וימינו
תחבקני, והכל סוד של חכמה.
בא ראה, בהתחלה פשירונו
למצרים כך אמר בשביל להדבק
בתוך האמונה, וקרא לה אחתי
כדי שלא יטעו לתוף אותם
הדרךנות שבחוץ. אף כאן אחתי,
כדי שלא תזוז מתוך האמונה
פראוי. שהרי אבימלך וכל אותם
יושבי הארץ היו הולכים אחר
עבודה זרה, והוא נדבק בתוך
האמונה ומשום כך נכנס לשם

לו הנך מת על האשה אשר לקחת וגו'.

רבי שמעון פתח ואמר, (משלי יב) שפת אמת
וגו'. שפת אמת תפון לעד. דא אברהם,
דכל מלוי בקדמיתא ובסופא הוו באמת. ועד
ארגיעה לשון שקר. דא אבימלך. באברהם
נאמר ויאמר אברהם אל שרה אשתו אחתי
היא. דא בקדמיתא, דאמר בגין שכינתא
דהות עמה דשרה אחתי היא, ואברהם
בחכמתא עבד. מאי טעמא (דף קיב ע"א) בגין
דאברהם מסטרא דימינא איהו, אמר אחתי
היא, ורזא כמה דאת אמר, (שיר השירים ה) אחתי
רעיתי יונתי תמתי. ועל דא אברהם קרא לה
תדיר אחתי, בגין דאתדבק בהדה, ולא
יתעדון (ויקרא קב) דא מן דא לעלמין.

לכסוף מה כתיב וגם אמנה אחתי בת אבי
היא אף לא בת אמי. וכי הכי הוה.
אלא כלא בגין שכינתא קאמר, אחתי היא
בקדמיתא, דכתיב אמר לחכמה אחתי את.
ולבית וגם אמנה. מאי וגם. לאתוספא על
מה דקאמר בקדמיתא. אחתי בת אבי היא.
ברתיה דחכמה עלאה, ובגין כך אתקרי אחתי
ואתקרי חכמה. אף לא בת אמי. מאתר
דשירותא דכלא סתימא עלאה. ועל דא ויתהי
לי לאשה באחיה בחביבותא דכתיב, (שיר השירים
ב) וימינו תחבקני וכלא רזא דחכמתא איהו.
הא חזי, בקדמיתא כד נחתו למצרים הכי
קאמר בגין לאתדבקא בגו מהימנותא,
וקרא לה אחתי, בגין דלא יטעון גו אנון
דרגין דלבר. אוף הכא אחתי, בגין דלא
אתעדי מגו מהימנותא כדקא יאות. דהא
אבימלך וכל אנון יתבי ארעא הוו אזלי בתר
פולחנא נוכראה, ואיהו אתדבק גו
מהימנותא, ובגין כך עאל לתמן ואמר אחתי,

וְאָמַר אַחֲתִי. מִה־הָאֲחֹתֹת לֹא נִפְרַדְתָּ מִן הָאֶחָד לְעוֹלָמִים - אֵף כָּאֵן. שְׁהָרִי אִשָּׁה יִכּוֹלֶה לְהַפְרֹד, אֲבָל אֲחֹתֹת לֹא נִפְרַדְתָּ, שְׁהָרִי שְׁנֵי אֲחִים לֹא יִכּוֹלִים לְהַפְרֹד לְעוֹלָמִים וּלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים.

וְלָכֵן אָמַר אַבְרָהָם אַחֲתִי הוּא, שְׁהָרִי כָּל־סֵם הָיָה לְהוֹטִים בְּתוֹךְ קִשְׁרֵי הַכּוֹכְבִּים וּמַזְלוֹת וְעוֹבְדִים אוֹתָם, וְאַבְרָהָם הָיָה דְּבֵק בְּתוֹךְ הָאֱמוּנָה, וְאָמַר אַחֲתִי, שְׁלֹא נִפְרַדְתָּ לְעוֹלָמִים. וְסִימָן לְדַבֵּר - (ויקרא כא) וְלֹאֲחֹתוֹ הִבְתּוּלָה, שְׁנֵאֲמַר לִכְהֵן הַמָּקוֹם שְׁאַבְרָהָם שְׁרֹי בוֹ.

כְּתוּב (דברים י) אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ תִּירָא אֹתוֹ תַעֲבֹד וְכוּ תִדְבֹּק וּבִשְׁמוֹ תִּשָּׁבַע. הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאֲרוּחָהוּ. אֲבָל בֹּא רָאָה, לֹא אֱלֹהֶיךָ תִּירָא לֹא כְּתוּב, אֲלָא כְּתוּב אֵת ה'. מִה־זֶּה אֵת? זֶה הַדְּרָגָה הָרִאשׁוֹנָה, הַמָּקוֹם שֶׁל 'יֵאֵת הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְלָכֵן כְּתוּב תִּירָא, שֶׁשֵּׁם אָדָם צָרִיךְ לִירָא לִפְנֵי רַבּוֹנוֹ [הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא], מִשּׁוּם שֶׁהוּא [בֵּית] דִּין.

וְאֵתוֹ תַעֲבֹד - זֶה הַדְּרָגָה הַשְּׁלִישִׁית שֶׁעוֹמֶדֶת עַל הַדְּרָגָה הַתַּחְתּוֹנָה הַזֹּאת, וְלֹא נִפְרָדִים לְעוֹלָמִים. אֵת וְאֵתוֹ זֶה עִם זֶה דְּבָקִים וְלֹא נִפְרָדִים. מִה־זֶּה וְאֵתוֹ? זֶה מָקוֹם בְּרִית הַקְדָּשׁ, אוֹת לְעוֹלָמִים. שְׁהָרִי עֲבוּדָה לֹא שׁוֹרָה בְּאוֹת וְאֵינוֹ לַעֲבֹד אֲלָא לִירָא, אֲבָל הַעֲבוּדָה הִיא לְמַעֲלָה, וְלָכֵן וְאֵתוֹ תַעֲבֹד.

וְכוּ תִדְבֹּק - בְּמָקוֹם שֶׁהוּא דְּבָקוֹת לְהַדְבֵּק שֶׁהוּא גּוֹף שְׁשׁוּרָה בְּאֶמְצָע. וּבִשְׁמוֹ תִּשָּׁבַע - הַמָּקוֹם הַשְּׁבִיעִי שֶׁל הַדְּרָגוֹת, וְסִימָן לְדַבֵּר - (ירמיה ל) וְאֵת דָּוִד מִלֶּפָס אֲשֶׁר אָקִים לָהֶם. מִשּׁוּם כִּי נִדְבַק אַבְרָהָם בְּאֶמּוּנָה פְּשִׁירָה לְמַצְרַיִם וּבְקִשְׁתָּהוּ לְאֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים. לְאָדָם שֶׁרָצָה לְרַדֵּת

מִה־אֲחֹת לֹא אֶתְפָּרַשׁ מֵאֲחָא לְעִלְמִין אוֹף הָכָא. דִּהָא אֶתְתָּא יְכִילָת לְאֶתְפָּרַשָּׁא אֲבָל אֲחֹתֹת לֹא אֶתְפָּרַשׁ, דִּהָא תְרִין אַחִין לֹא יְכִלִין לְאֶתְפָּרַשָּׁא לְעִלְמִין וּלְעִלְמֵי עִלְמִין.

וּבְגִין כִּי אָמַר אַבְרָהָם אַחֲתִי הִיא, דִּהָא כְּלַהוּן הוּוּ לְהוֹטִין גּוֹ טְהָרִי כְּכַבִּיא וּמַזְלִי וּפְלַחִי לוֹן, וְאַבְרָהָם הָוָה מִתְדַבֵּק גּוֹ מְהִימְנוּתָא וְאָמַר אַחֲתִי דְלֹא נִתְפָּרַשׁ לְעִלְמִין. וְסִימָנִיךָ (ויקרא כא) וְלֹאֲחֹתוֹ הִבְתּוּלָה דְאֶתְמַר לְכֹהֵן, אֶתְרָא דְאַבְרָהָם שְׁרִיא בִּיה.

כְּתוּב, (דברים י) אֵת יי אֱלֹהֶיךָ תִּירָא אֹתוֹ תַעֲבֹד וְכוּ תִדְבֹּק וּבִשְׁמוֹ תִּשָּׁבַע. הָאִי קָרָא אוּקְמוּהָ. אֲבָל תָּא חֲזִי, לִי אֱלֹהֶיךָ תִּירָא לֹא כְּתוּב, אֲלָא אֵת (דף קיב ע"ב) יי, מָאִי אֵת, דָּא דִּרְגָא קְדָמָאָה אֶתְר דְּחִלָּא דְקָדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, וּבְגִין כִּי כְּתוּב תִּירָא, דְּתַמָּן פְּעִי בְּר נִשׁ לְדְחִלָּא קָמִי מֵאֲרִיָּה (קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא) בְּגִין דְּאִיְהוּ (כ"ב) דִּינָא.

וְאוֹתוֹ תַעֲבֹד. דָּא דִּרְגָא עֲלָאָה דְקִיּוּמָא עַל הָאִי דִּרְגָא תַתָּאָה, וְלֹא מִתְפָּרַשָּׁאן לְעִלְמִין, אֵת וְאוֹתוֹ, דָּא בְּדָא דְבָקִין וְלֹא אֶתְפָּרַשָּׁן. מָאִי וְאוֹתוֹ. דָּא אֶתְר בְּרִית קְדִישָׁא אוֹת לְעִלְמִין. דִּהָא פּוֹלְחָנָא לֹא שְׁרִיא בְּאֵת וְלֹא אִיְהוּ לְמַפְלַח אֲלָא לְמַדְחַל, אֲבָל פּוֹלְחָנָא אִיְהוּ לְעִילָא, וּבְגִין כִּי וְאוֹתוֹ תַעֲבֹד. וְכוּ תִדְבֹּק. בְּאֶתְר דְּאִיְהוּ דְּבָקוּתָא לְאֶתְדְּבָקָא דְאִיְהוּ גּוֹפָא דְשְׁרִי בְּאֶמְצָעִיתָא. וּבִשְׁמוֹ

תִּשָּׁבַע אֶתְר שְׁבִיעָאָה דְּדִרְגִין. וְסִימָנִיךָ (ירמיה ל) וְאֵת דָּוִד מִלֶּפָס אֲשֶׁר אָקִים לָהֶם. בְּגִין כִּי אֶתְדְּבַק אַבְרָהָם בְּמְהִימְנוּתָא כִּד נָחַת לְמַצְרַיִם וְכִד אֲזַל לְאַרְעָא דְּפְלִשְׁתִּים. לְפָר נִשׁ דְּבָעָא לְנַחְתָּא גּוֹ גּוּבָא עֲמִיקָא. דְּחִיל דְלֹא יְכִיל לְסַלְקָא מִגּוֹ גּוּבָא, מִה־עֲבֹד קָשֶׁר חַד קָשָׁרָא

לְבוֹר עֵמֶק, פָּחַד שְׁלֹא יוֹכַל
לְעֲלוֹת מִתּוֹךְ הַבּוֹר, מִה עֲשֶׂה?
קָשֶׁר קָשֶׁר אֶחָד שֶׁל חֶבֶל לְמַעְלָה
מִהַבּוֹר. אָמַר, הוֹאִיל וְקִשְׁרָתִי
קָשֶׁר זֶה, מִכָּאן וְהִלָּא אֶפְגֵּס
לָשִׁם. כִּן אֲבָרְהָם, בְּשַׁעֲה שְׂרָצָה
לְרֹדֶת לְמִצְרַיִם, עַד שְׁלֹא יָרַד
לָשִׁם קָשֶׁר בְּתַחֲלָה אֶת קָשֶׁר
הָאֻמוֹנָה לְהַתְחַזֵּק בּוֹ, וְאַחֵר כִּן
יָרַד.

אִף כִּן גַּם כְּשֶׁנִּכְנַס לְאֶרֶץ
פְּלִשְׁתִּים. מִשּׁוּם כִּן (מִשְׁלִי יב) שְׁפַת
אֲמַת תַּכּוֹן לַעַד. וְעַד אֲרִגְיֶעָה
לְשׁוֹן שְׁקָר - זֶה אֲבִימֶלֶךְ שְׁאָמַר
בְּתָם לְכָבִי וּבִגְדֵיךָ כִּי
וּכְשֶׁהֲחִזִּירוּ לוֹ מִה פְּתוּב? גַּם
אֲנִי יִדְעֵתִי כִי בְתָם לְכָבֶךָ עֲשִׂיתָ
זֹאת, וְלֹא כְּתוּב נִקְיוֹן כְּפָיִם.
וְעַתָּה הֵשֵׁב אֶשֶׁת הָאִישׁ כִּי נָבִיא
הוּא. רַבִּי יְהוּדָה פֶּתַח וְאָמַר,
(שְׁמוּאֵל א-ב) רַגְלֵי חֲסִידוֹ יִשְׁמַר
וְגו'. חֲסִידוֹ פְּתוּב אֶחָד, וְזֶה
אֲבָרְהָם שֶׁהִקְדֹּשׁ בְּרוּךְ הוּא
שׁוֹמֵר אוֹתוֹ תָּמִיד וְלֹא מִסִּיר
מִמֶּנּוּ אֶת שְׁמִירָתוֹ לְעוֹלָמִים.
וְזֶה שְׁאָמַר רַגְלֵי - זֶה אֶשֶׁתוֹ,
שֶׁהִקְדֹּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁלַּח
שְׁכִינָתוֹ עִמָּה וְשׁוֹמֵר אוֹתָהּ
תָּמִיד.

דְּבַר אַחֵר רַגְלֵי חֲסִידוֹ יִשְׁמַר -
אֶחָד, זֶה אֲבָרְהָם, שֶׁהִקְדֹּשׁ בְּרוּךְ
הוּא הִלָּךְ עִמּוֹ תָּמִיד כְּדֵי שְׁלֹא
יִיכָלּוּ לְהִזְיֵק לוֹ. וְרָשָׁעִים בַּחֲשֵׁף
יִדְמוּ - אֵלּוּ אוֹתָם מְלָכִים שֶׁהִרְג
הִקְדֹּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאוֹתוֹ לִילָה
שֶׁרָדַף אַחֲרֵיהֶם.

וְהוּא שֶׁפְּתוּב בַּחֲשֵׁף יִדְמוּ, זֶה
הַלִּילָה שֶׁנִּקְשַׁר בַּחֲשֵׁף וְהִרְג
אוֹתָם, וְאֲבָרְהָם רָדַף וְהַלִּילָה
הִרְג אוֹתָם. זֶהוּ שֶׁפְּתוּב וַיִּחַלֵּק
עֲלֵיהֶם לִילָה הוּא וַעֲבָדָיו וַיִּפְּסוּ.
וַיִּחַלֵּק עֲלֵיהֶם לִילָה - זֶה הִקְדֹּשׁ
בְּרוּךְ הוּא שֶׁחֲלַק רַחֲמִים מִן הַדִּין כְּדֵי לַעֲשׂוֹת נִקְמוֹת לְאֲבָרְהָם, וּמִשּׁוּם כִּן וְרָשָׁעִים בַּחֲשֵׁף יִדְמוּ.

דְּחֶבֶל לְעִילָא מִן גּוּבָא, אָמַר הוֹאִיל דְּקִשְׁרִינָא
קִשְׁרָא דָא מִכָּאן וְהִלָּאָה אִיעוּל תַּמָּן. כִּן
אֲבָרְהָם בְּשַׁעֲתָא דְּבָעָא לְנַחְתָא לְמִצְרַיִם. עַד
לֹא יִיחִוּת תַּמָּן קָשֶׁר קִשְׁרָא דְּמַהִימְנוּתָא
בְּקִדְמִיתָא לְאַתְתָּקְפָא בֵּיהּ, וּלְבַתֵּר נַחְתָּ.

אוּף הָכִי נִמִּי כַּד עָאֵל לְאַרְעָא דְּפִלְשְׁתִּים.
בְּגִין כִּן (מִשְׁלִי יב) שְׁפַת אֲמַת תַּכּוֹן לַעַד.
וְעַד אֲרִגְיֶעָה לְשׁוֹן שְׁקָר, דָּא אֲבִימֶלֶךְ דְּאָמַר
בְּתָם לְכָבִי וּבִגְדֵיךָ כִּי בְתָם לְכָבֶךָ עֲשִׂיתָ
זֹאת, וְלֹא כְּתִיב נִקְיוֹן כְּפָיִם:

וְעַתָּה הֵשֵׁב אֶשֶׁת הָאִישׁ כִּי נָבִיא הוּא. רַבִּי
יְהוּדָה פֶּתַח וְאָמַר (שְׁמוּאֵל א ב) רַגְלֵי
חֲסִידוֹ יִשְׁמַר וְגו'. חֲסִידוֹ פְּתִיב חֵד, וְדָא
אֲבָרְהָם דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָטִיר לִיהּ תְּדִיר
וְלֹא אַעֲדִי נָטִירוֹ מִנִּיהּ לְעֵלְמִין. וְזֶה דְּאָמַר
רַגְלֵי, דָּא אֶתְתִּיָּה, דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שֶׁדִּיר
שְׁכִינָתָהּ עִמָּה וְנָטִיר לָהּ תְּדִיר.

דְּבַר אַחֵר רַגְלֵי חֲסִידוֹ יִשְׁמַר. חֵד, דָּא
אֲבָרְהָם דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָזִיל עִמָּה
תְּדִיר בְּגִין דְּלֹא יִיכָלּוּן לְנַזְקָא לִיהּ. וְרָשָׁעִים
בַּחֲשֵׁף יִדְמוּ. אֵלִין אֲנוּן מְלָכִין דְּקִטְל קִדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא בְּהִהוּא לִילֵיא דְּרַדְף בְּתַרְיֵיהּ.

הָדָא הוּא דְּכְתִיב בַּחֲשֵׁף יִדְמוּ, דָּא לִילֵיא
דְּאַתְקָשֶׁר בַּחֲשׁוּכָא וְקִטְל לֹון, וְאֲבָרְהָם
רְדִיף וְלִילֵיא קִטְל לֹון, הָדָא הוּא דְּכְתִיב
וַיִּחַלֵּק עֲלֵיהֶם לִילָה הוּא וַעֲבָדָיו וַיִּפְּסוּ. וַיִּחַלֵּק
עֲלֵיהֶם לִילָה, דָּא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּפִלִּיג
רַחֲמֵי מִן דִּינָא בְּגִין לְמַעַבְדַּ נִיקְמִין לְאֲבָרְהָם,
וּבְגִין כִּן וְרָשָׁעִים בַּחֲשֵׁף יִדְמוּ. וַיִּפְּסוּ, וַיִּבְעִי לִיהּ.
אֵלָּא דָּא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. כִּי לֹא

בְּרוּךְ הוּא שֶׁחֲלַק רַחֲמִים מִן הַדִּין כְּדֵי לַעֲשׂוֹת נִקְמוֹת לְאֲבָרְהָם, וּמִשּׁוּם כִּן וְרָשָׁעִים בַּחֲשֵׁף יִדְמוּ.

בכח יגבר איש. דאיהו ואליעזר הו
בלחודייהו.

רבי יצחק אמר והא תנינן באתר דנזקא
שכיח לא יסמוך בר נש על ניסא, ולא
הוה אתר דנזקא אשתכח פהאי דאברהם
אזיל בתר חמשה מלכין למרדך בתרייהו
ולאגחא קרבא.

אמר רבי יהודה כד אזיל אברהם להאי לא
אזיל לאגחא קרבא, ולא סמוך על
ניסא, אלא צערא דלוט אפקיה מביתיה,
ונטיל ממונא למפרק ליה, ואי לא דימות
בהדיה גו שביה. פיון דנפק חמא שכינתא
דנהרא קמיה וכמה חילין סחרניה, בההיא
שעתא רדך בתרייהו, וקדשא ברין הוא
קטיל לון, הדא הוא דכתיב ורשעים בחשך
ידמו.

רבי שמעון אמר רזא איהו, רגלי חסידו
ישמור, דא אברהם. וכד נפק אשתתף
יצחק בהדיה ונפלו קמיה, ואי לא דאשתתף
יצחק בהדיה דאברהם לא אשתציאו הדא
הוא דכתיב ורשעים בחשך ידמו. כי לא בכח
יגבר איש. אף על גב דחילא אשתכח תדיר
בימינא, אי לא הוה בסטרא דשמאלא לא
אתדחיין קמיה.

דבר אחר רגלי חסידו ישמור, בשעתא דבר
נש רחים ליה לקדשא ברין הוא.
קדשא ברין הוא רחים ליה בכל מה דאיהו
עביר ונטיר ארחוי כמה דאת אמר (תהלים קכא) יי
ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם.

תא חזי, כמה חביבותיה דאברהם לגבי
קדשא ברין הוא, דבכל אתר דהוה
אזיל לא הוה חייס על דיליה פלוס, (דף קיג ע"א)
אלא בגין לאתדבקא ביה בקודשא ברין

ויפס? הנה צריך לכתב ויפס!
אלא זה הקדוש ברוך הוא, כי
לא בכח יגבר איש, שהוא
ואליעזר היו לבדם.

רבי יצחק אמר, והרי שנינו
שבמקום שנוק מצוי שלא יסמוך
בן אדם על הנס, ולא היה מקום
שהנוק מצוי כמו זה שאברהם
הולך אחר חמשה מלכים לרדך
אחריהם ולערף קרב.

אמר רבי יהודה, כשהלך
אברהם על זה, לא הלך לערף
קרב ולא סמוך על הנס, אלא
צערו של לוט הוציא אותו
מביתו, ולקח ממון לפדות אותו,
ואם לא - שימות יחד אתו בתוך
שביו. פיון שציא ראה שכינה
שמאירה לפניו וכמה צבאות
סביבה, ובאותה שעה רדך
אחריהם, והקדוש ברוך הוא
הרג אותם. זהו שכתוב ורשעים
בחשך ידמו.

רבי שמעון אמר, סוד הוא, רגלי
חסידו ישמור - זה אברהם,
וכשיצא, השתתף עמו יצחק
ונפלו לפניו, ואם לא שהשתתף
יצחק יחד עם אברהם, לא
השמדו. זהו שכתוב ורשעים
בחשך ידמו. כי לא בכח יגבר
איש. אף על גב שהכח נמצא
תמיד בימין, אם לא היה בצד
השמאל לא היו נדחים לפניו.

דבר אחר רגלי חסידו ישמור -
בשעה שבן אדם אוהב את
הקדוש ברוך הוא, הקדוש ברוך
הוא אוהב אותו בכל מה שהוא
עושה ושומר דרכיו, כמו שנאמר
(תהלים קכא) ה' ישמר צאתך ובואך
מעתה ועד עולם

בא ראה כמה חביבותו של
אברהם לקב"ה, שבכל מקום
שהיה הולך, לא היה חס על שלו
פלוס, אלא רק כדי להדבק
בקב"ה, ומשום כך רגלי חסידו

ישמר, וזוהי אשתו, שכתוב ואבימלך לא קרב אליה, וכתוב כי על פן לא נתתיך לנגע אליה. בפרעה מה כתוב? (בראשית יב) וינגע ה' את פרעה וגו' על דבר שרי. היא אמרה - והקדוש ברוך הוא היה מפה, ומשום כך רגלי חסידו ישמר. ורשעים בחשך ידמו - אלו פרעה ואבימלך, שהקדוש ברוך הוא עשה בהם דינים בלילה. כי לא בכח יגבר איש, מי זה איש? זה אברהם, שכתוב ועתה השב אשת האיש וגו'.

וה' פקד את שרה כאשר אמר וגו'. רבי חייא פתח ואמר, (זכריה א) ויראני את יהושע הכהן הגדול עמד לפני מלאך ה' והשטן עמד על ימינו לשטנו. בפסוק זה יש להסתפל בו. ויראני את יהושע הכהן הגדול - זה יהושע בן יהוצדק. עמד לפני מלאך ה', מי זה מלאך ה'? זהו המקום [שנשמות הצדיקים צורות] צרור של נשמת הצדיק צורה בו, וכל אותן נשמות הצדיקים עומדות שם, וזהו מלאך ה'.

והשטן עמד על ימינו לשטנו - זהו יצר הרע שהוא משוטט והולך בעולם לטל נשמות ולהוציא רוחות ולהקטות את הבריות למעלה ולמטה. וזהו בשעה שהטיל אותו נבוכדנצר לאש עם אותם נביאי השקר, וזה היה מסטין למעלה כדי שישרף עמם.

שכך היא דרכו - שאינו מקטרג אלא בזמן של ספנה ובזמן שהצער שורה בעולם, ויש לו רשות להקטות ולעשות דין אפלו בלי דין, כמו שנאמר (משלי א) ויש נספה בלא משפט. מה זה לשטנו? שהיה אומר, או שפלים ינצלו או שפלים ישרפו.

הוא, ובגין כך רגלי חסידו ישמר. ודא היא אתתיה, דכתיב ואבימלך לא קרב אליה. וכתוב כי על פן לא נתתיך לנגע אליה.

בפרעה מה כתוב, (בראשית יב) וינגע יי את פרעה וגו' על דבר. איהי אמרה וקדשא בריך הוא הוה מחי, ובגין כך רגלי חסידו ישמר. ורשעים בחשך ידמו, אליו פרעה ואבימלך, דקדשא בריך הוא עבד בהו דינין בליליא. כי לא בכח יגבר איש. מאן איש, דא אברהם, דכתיב ועתה השב אשת האיש וגו'.

ויי פקד את שרה כאשר אמר וגו'. רבי חייא פתח ואמר (זכריה א) ויראני את יהושע הכהן הגדול עומד לפני מלאך יי והשטן עומד על ימינו לשטנו. האי קרא אית לאסתכלא ביה. ויראני את יהושע הכהן הגדול דא יהושע בן יהוצדק. עומד לפני מלאך יי, מאן מלאך יי. דא אתר צורא (ס"א דנשמות דצדיקא צדיק) דנשמתיה דצדיק צירא ביה, וכל אנון נשמתין דצדיקא קיימין תמן, ודא הוא מלאך יי.

והשטן עומד על ימינו לשטנו. דא יצר הרע דאיהו משוטט ואזיל בעלמא לנטלא נשמתין ולאפקא רוחין ולמסטי לון לברייתא לעילא ותתא. ודא הוא בשעתא דאטיל ליה נבוכדנצר לאשא עם אנון נביאי השקר, והאי הוה מסטין לעילא בגין דיתוקד עמהון.

דחבי הוא ארחוי דלאו איהו מקטרג אלא בזמנא דספנה ובזמנא דצער שריא בעלמא, ואית ליה רשו למסטי ולמעבד דינא אפלו בלא דינא כמה דאת אמר, (משלי יג) ויש נספה בלא משפט. מהו לשטנו, דהוה אמר או פלהו ישתזבון או פלהו יתוקדון.

דָּהָא בְּשַׁעְתָּא דְּאַתְיִיחַיב רְשׁוּתָא לְמַחְבְּלָא
לְחַבְלָא לֹא אִשְׁתַּזִּיב וּפָאָה מִן חֵיבְיָא,
וּבְגִין כֵּן בְּשַׁעְתָּא דְּדִינָא שְׂרִיָּא בְּמַתָּא בְּעִי
בַר נָשׁ לְעַרְקָא עַד לֹא אִתְפַּס תַּמָּן, דָּהָא
מַחְבְּלָא כִּיּוֹן דְּשָׂרִי הָכִי נָמִי עָבִיד לְזַפְּאָה
כְּחֵיבָא. וְכָל שְׂפֵן דְּהוּי תַלְתִּיהוֹן כַּחַד. וְהוּהּ
תַּבַּע דִּיתוּקְדוֹן פְּלָהוּ אוּ יִשְׁתַּזְבוּן פְּלָהוּ. בְּגִין
דְּכַד אִתְעַבִּיד (דף קיג ע"ב) נִיסָא לֹא אִתְעַבִּיד
פְּלָגוּ נִיסָא וּפְלָגוּ דִּינָא, אֱלָא כָּלָא כַּחַדָּא, אוּ
נִיסָא אוּ דִינָא.

אָמַר לִיה רַבִּי יוֹסִי, וְלֹא, וְהָא בְּזִמְנָא דְּבִקַּע
קִדְשָׁא בְּרִיף הוּא יִמָּא לְיִשְׂרָאֵל הוּהּ
קָרַע יִמָּא לְאַלִּין וְאַזְלִין בִּיבְשָׁתָא, וּמִיָּיא הוּוּ
תַּבִּין מִסְטָרָא אַחְרָא וְטַבְעִין לְאַלִּין וּמַתִּין,
וְאַשְׁתַּכַּח נִיסָא הָכָא וְדִינָא הָכָא כָּלָא כַּחַדָּא.
אָמַר לִיה וְדָא הוּא דְקִשְׂיָא קַמִּיה, דְּכַד
קִדְשָׁא בְּרִיף הוּא עָבִיד דִּינָא וְנִיסָא
כַּחַדָּא, לֹאֹ בְּאַתֵּר חַד וְלֹא בְּבִיתָא חַדָּא
(דְּאַשְׁתַּכַּח כָּלָא כַּחַדָּא), וְאִי אִתְעַבִּיד קִשְׂיָא קַמִּיה,
דָּהָא לְעִילָא לֹא אִתְעַבִּיד כָּלָא אֱלָא בְּשְׁלִימוּ
כַּחַדָּא אוּ נִיסָא אוּ דִינָא בְּאַתֵּר חַד וְלֹא
כַּפְּלָגוּ.

בְּגִין כֵּן לֹא עָבִיד קִדְשָׁא בְּרִיף הוּא דִּינָא
בְּחֵיבְיָא עַד דְּאַשְׁתַּלִּימוּ בְּחוּבֵייהוּ
הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (בראשית טו) כִּי לֹא שָׁלַם עֹון
הָאֱמֹרִי עַד הֵנָּה. וְכְּתִיב (ישעיה כז) בְּסַאסְאָה
בְּשַׁלְחָה תְּרִיבְנָה. וְעַל דָּא הוּהּ אֲסֻטִּין לִיה
לִיהוֹשֻׁעַ דִּיתוּקְדָּא בְּהוּ, עַד דְּאָמַר לִיה (זכריה ג)
יִגְעַר יִי בְּךָ הַשֹּׁטֶן. מָאן אָמַר לִיה, דָּא מְלָאךְ
יִי (וְאַתְמָר וְיִאמָר יִי אֶל הַשֹּׁטֶן).

וְאִי תִימָא וְיִאמָר יִי אֶל הַשֹּׁטֶן יִגְעַר יִי בְּךָ
וְגו'. תָּא חֲזִי, הָכִי נָמִי לְמַשָּׁה בְּסָנְה
דְּכְּתִיב, (שמות ג) וַיֹּרָא מְלָאךְ יִי אֶלִּיו בְּלַבַּת

שְׁהָרִי בְּשַׁעְתָּא שְׁנַתְנָה רְשׁוּת
לְמַשְׁחִית לְחַבְלָא, לֹא נִצְלוּ הַצַּדִּיק
מִהַרְשָׁעִים. וְלָכֵן בְּשַׁעְתָּא שְׁהָרִין
שְׂרִיָּי בְּעִיר, צָרִיף בֵּן אָדָם לְבִרְחָא
בְּטָרָם שְׂיִתְפַּס שָׁם, שְׁהָרִי
הַמַּשְׁחִית, כִּיּוֹן שְׁמַתְחִיל, כֵּן גַּם
עוֹשֶׂה לְצַדִּיק כְּמוֹ לְרָשָׁע, וְכָל שְׂפֵן
שְׁהָרִי שְׁלִשְׁתָּם כְּאַחַד. וְהִיָּה תוֹבַע
שְׂיִשְׁרָפוּ כָּלָם אוּ יִנְצְלוּ כָּלָם.
מִשּׁוּם שְׁכַּשְׁנַעְשָׁה גַם, לֹא נַעֲשֶׂה
חֲצִי גַם וְחֲצִי דִין, אֱלָא הַכֹּל
כְּאַחַד, אוּ גַם אוּ דִין.

אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי, וְלֹא? וְהָרִי
בְּזִמְן שְׁבִקַּע הַקְדוֹשׁ בְּרוּף הוּא אֶת
הַיָּם לְיִשְׂרָאֵל, הִיָּה קוֹרַע אֶת הַיָּם
לְאַלָּה וְהֵם הוֹלְכִים בִּיבְשָׁה,
וְהַמַּיִם הָיוּ שְׁבִים מִצַּד אַחַר
וּמִטְבִּיעִים אֶת אֵלָּה וּמַתִּים.
וְנִמְצָא גַם כָּאן וְדִין כָּאן, הַכֹּל
כְּאַחַד.

אָמַר לוֹ, וְהוּוּ שְׁקִשָּׁה לְפָנָיו,
שְׁכַשְׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּף הוּא עוֹשֶׂה דִין
וְגַם כְּאַחַד, לֹא בְּמָקוֹם אֶחָד וְלֹא
בְּבֵית אֶחָד (שֶׁחֵלל נִמְצָא כְּאַחַד). וְאִם
נַעֲשֶׂה קִשָּׁה לְפָנָיו, שְׁהָרִי לְמַעְלָה
לֹא נַעֲשֶׂה הַכֹּל אֱלָא בְּשַׁלְמוֹת
כְּאַחַד, אוּ גַם אוּ דִין בְּמָקוֹם אֶחָד
וְלֹא לְחֻצָּאִין.

כֵּן לֹא עוֹשֶׂה הַקְדוֹשׁ בְּרוּף הוּא
דִין בְּרָשָׁעִים עַד שְׂיִשְׁתַּלְמוּ
בְּחֻטָּאִים. וְהוּוּ שְׁכַתוּב (בראשית טו) כִּי
לֹא שָׁלַם עֹון הָאֱמֹרִי עַד הֵנָּה,
וְכְּתוּב (ישעיה כז) בְּסַאסְאָה בְּשַׁלְחָה
תְּרִיבְנָה. וְעַל זֶה הִיָּה מִסְטִין
לִיהוֹשֻׁעַ שְׂיִשְׁרָף עִמָּם, עַד שְׁאָמַר
לוֹ (זכריה ג) יִגְעַר ה' בְּךָ הַשֹּׁטֶן. מִי
אָמַר לוֹ? זֶה מְלָאךְ ה' (וְאַתְמָר וְיִאמָר ה')

אֶל הַשֹּׁטֶן).

וְאִם תֵּאמַר, וְיִאמָר ה' אֶל הַשֹּׁטֶן
יִגְעַר ה' בְּךָ וְגו'? בֹּא רְאֵה, כֵּן גַּם
לְמַשָּׁה בְּסָנְה, שְׁכַתוּב (שמות ג) וַיֹּרָא
מְלָאךְ ה' אֶלִּיו בְּלַבַּת אֵשׁ, וְכְּתוּב

אֵשׁ. וְכְּתִיב וַיֹּרָא יִי כִּי סָר

לְרֵאוֹת. לְזִמְנִין מִלֵּאף יי' וּלְזִמְנִין מִלֵּאף
וּלְזִמְנִין יי'. וּבִגִּין כֶּף אָמַר לִיה יִגְעַר יי' בֶּךְ
הַשָּׁטָן וְלֹא אָמַר הִנְנִי גּוֹעַר בֶּךְ.

תֵּא חֲזִי, כְּגֻוֹנָא דָא בְיוֹמָא דְאַשְׁתְּכַח דִּינָא
בְּעֵלְמָא, וְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא יְתִיב עַל
כְּרִסְיָא דְדִינָא, כְּדִין אֲשֶׁתְּכַח הָאִי שָׁטָן
דְּאַסְטִי לְעִילָא וְתַתָּא, וְאַשְׁתְּכַח אִיהוּ
לְחַבְלָא עֲלֵמָא וְלִיטֵל נִשְׁמַתִּין.

רַבִּי שְׁמַעוֹן הוּא יְתִיב וְלַעֲזִי בְּאוֹרֵייתָא,
וְהוּא מִשְׁתַּדֵּל בְּהָאִי קָרָא (דברים כא)
וְלִקְחוּ זִקְנֵי הָעִיר הַהִיא עֲגֻלַת בֶּקֶר וְגו'
וְעֲרְפוּ שָׁם אֶת הָעֲגֻלָּה בְּנַחֲל. וְדִינָא אִיהוּ
בְּקוֹפִיעִין לְעֲרַפָּא לָהּ. אָמַר לִיה רַבִּי אֶלְעָזָר
הָאִי לְמַאי אֲצַטְרִיךְ.

בְּכֹה רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְאָמַר, וְוִי לְעֵלְמָא
דְּאַתְמָשֶׁף בְּתַר דָּא. דִּהָא מִן הַהוּא
יּוֹמָא דִּהַהוּא חוּיָא (דף קיד ע"א) בִּישָׁא דְאַתְפַּתָּה
בִּיה אָדָם שְׁלִיט עַל אָדָם וְשְׁלִיט עַל בְּנֵי
עֲלֵמָא, אִיהוּ קָאִים לְמַסְטִי עֲלֵמָא וְעֲלֵמָא
לֹא יָכִיל לְנַפְקָא מִעֲנָשִׂיהָ עַד דִּיִּיתִי מִלְכָּא
מְשִׁיחָא וְיוֹקִים קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לְדַמִּיכִי
עֲפָרָא דְכְּתִיב, (ישעיה כה) בְּלַע הַמּוֹת לְנֶצַח וְגו'
וְכְּתִיב, (זכריה יג) וְאֶת רוּחַ הַטְּמָאָה אֲעֲבִיר מִן
הָאָרֶץ. וְאִיהוּ קָאִים עַל עֲלֵמָא דָּא לְמִיטֵל
נִשְׁמַתִּין דְּכָל בְּנֵי נָשָׂא.

וְתֵא חֲזִי הָא כְּתִיב (דברים כא) כִּי יִמָּצֵא חָלָל
וְגו' תֵּא חֲזִי, כָּל בְּנֵי עֲלֵמָא עַל יְדֵי
מִלֵּאף הַמּוֹת נִפְקָא נִשְׁמַתִּיהוּ. אִי תִימָא דְבֶר
נָש דָּא עַל יְדָא דִּהַהוּא מִלֵּאף הַמּוֹת נִפְקָ
נִשְׁמַתִּיה, לָאוּ הָכִי. אֶלָּא מֵאֵן דְּקִטִּיל לִיה,
אַפִּיק נִשְׁמַתִּיהָ עַד לֹא מָטָא זְמַנִּיה לְשִׁלְטָאָה
בִּיה הַהוּא מִלֵּאף הַמּוֹת.

וְיָרָא ה' כִּי סָר לְרֵאוֹת. לְפַעְמִים
מִלֵּאף ה', וְלְפַעְמִים מִלֵּאף,
וְלְפַעְמִים ה'. וְלָכֵן אָמַר לוֹ יִגְעַר
ה' בֶּךְ הַשָּׁטָן וְלֹא אָמַר הִנְנִי גּוֹעַר
בֶּךְ.

בֵּא רָאָה, כְּמוֹ זֶה בְּיוֹם שְׁנִמְצָא דִין
בְּעוֹלָם וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יוֹשֵׁב
עַל כִּסֵּא הַדִּין, אֲזַ נִמְצָא הַשָּׁטָן
הַזֶּה שְׁמִסְטָה לְמַעֲלָה וּלְמַטָּה,
וְהוּא נִמְצָא לְהַשְׁחִית אֶת הָעוֹלָם
וְלִטֵּל הַנְּשָׁמוֹת.

רַבִּי שְׁמַעוֹן הִזִּה יוֹשֵׁב וְלֹמַד
תּוֹרָה, וְהִזִּה מִשְׁתַּדֵּל בְּפִסּוּק הַזֶּה,
(דברים כא) וְלִקְחוּ זִקְנֵי הָעִיר הַהִיא
עֲגֻלַת בֶּקֶר וְגו' וְעֲרְפוּ שָׁם אֶת
הָעֲגֻלָּה בְּנַחֲל. וְהִזִּין הוּא בְּסִפִּין
לְעֲרֹף אוֹתָהּ. אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר,
לָמָּה צָרִיךְ אֶת זֶה?

בְּכֹה רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, אוֹי
לְעוֹלָם שְׁנִמְשָׁף אַחֵר זֶה, שְׁהָרִי
מֵאוֹתוֹ הַיּוֹם שְׁאוֹתוֹ הִנָּחֵשׁ הָרַע
הַתַּפְתָּה בּוֹ אָדָם, שׁוֹלֵט עַל הָאָדָם
וְשׁוֹלֵט עַל בְּנֵי הָעוֹלָם, הוּא עוֹמֵד
לְהַסְטוֹת אֶת הָעוֹלָם, וְהָעוֹלָם לֹא
יָכוֹל לְצַאת מִעֲנָשׁוֹ עַד שִׁיבָא מִלֵּף
הַמְּשִׁיחַ וְיִקִּים הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
אֶת יְשִׁנֵי הָעֶפֶר, שְׁכָתוֹב (ישעיה כא)
בְּלַע הַמּוֹת לְנֶצַח וְגו', וְכָתוֹב (זכריה
יג) וְאֶת רוּחַ הַטְּמָאָה אֲעֲבִיר מִן
הָאָרֶץ. וְהוּא עוֹמֵד עַל עוֹלָם זֶה
לְטַל אֶת כָּל נִשְׁמוֹת בְּנֵי הָאָדָם.

וְכֵא וּרְאָה, הָרִי כְּתוֹב (דברים כא) כִּי
יִמָּצֵא חָלָל וְגו'. בֵּא רָאָה, כָּל בְּנֵי
הָעוֹלָם נִשְׁמַתָּם יוֹצֵאת עַל יְדֵי
מִלֵּאף הַמּוֹת. אִם תֵּאמַר שֶׁכֵּן אָדָם
הַזֶּה יֵצֵא נִשְׁמָתוֹ עַל יְדֵי אוֹתוֹ
מִלֵּאף הַמּוֹת - לֹא כֵן! אֶלָּא מִי
שְׁהוֹרַג אוֹתוֹ, הוֹצִיא אֶת נִשְׁמָתוֹ
בְּטָרָם הַגִּיעַ זְמַנּוֹ שִׁישְׁלֵט בּוֹ אוֹתוֹ
מִלֵּאף הַמּוֹת.

וְכֵן וְלֵארוֹץ לֹא יִכְפֹּר וְגו'. וְלֵארוֹץ
שְׁלָנוּ. וְלֹא דִי לָהֶם שְׁעוֹמֵד הוּא

וּבִגִּין כֶּף וְלֵארוֹץ לֹא יִכְפֹּר וְגו' וְלֵארוֹץ דִּילָן. וְלֹא דִי לוֹן דְּקָאִים אִיהוּ

לְהַסְטוֹת הָעוֹלָם לְחַנּוּם וּלְקַטְרֵג
תָּמִיד, כָּל שָׁכֵן שְׂגוּזִים מִמֶּנּוּ
מִה שֵׁשׁ לוֹ לְקַחַת. וְהַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא חָס עַל בְּנָיו, וְלִכְּנָן
מְקַרִּיבִים אֶת הָעֲגֻלָּה הַזֹּאת, כְּדִי
לְתַקֵּן עִמּוֹ מִה שֶׁנִּלְקַחְתָּה אוֹתָהּ
נִשְׁמָה שֶׁל הָאָדָם מִמֶּנּוּ, וְלֹא
יִמָּצֵא מְקַטְרֵג עַל [ד"א הַקְּרוֹבִים בְּנֵיהֶם]

הָעוֹלָם.

וְסוּד עֲלִיּוֹן שְׁנִינּוּ בְּאֵן. שׁוּר,
פָּרָה, עֲגֻלָּה, עֲגֻלָּה - כָּלֵם בְּסוּד
עֲלִיּוֹן נִמְצָאִים, וְלִכְּנָן בְּזֶה
מִתְקַנֵּים אוֹתוֹ, וְזֶה שֶׁפְּתוּב (דְּבָרִים
כ"א) יְדִינוּ לֹא שֶׁפָּכָה אֶת הַדָּם הַזֶּה
וְגו'. לֹא שֶׁפָּכּוּ וְלֹא גִרְמָנוּ
מִיתָתוֹ. וּבְזֶה לֹא נִמְצָא עֲלֵיהֶם
מְקַטְרֵג, וּבְכָל נִתֵּן הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא עֲצָה לְעוֹלָם.

בֹּא רֵאָה, כְּמוֹ זֶה בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה
וְיוֹם הַכַּפּוּרִים, שֶׁנִּמְצָא הַדִּין
בְּעוֹלָם, הוּא עוֹמֵד לְקַטְרֵג,
וְיִשְׂרָאֵל צָרִיכִים לְהִתְעוֹרֵר
בְּשׁוּפָר וּלְעוֹרֵר קוֹל שֶׁפְּלוּל
בְּאֵשׁ וּמִי"ם וּרֹחַ וְנִצְעָשִׁים
אֶחָד, וּלְהַשְׁמִיעַ אוֹתוֹ קוֹל מִתּוֹךְ
הַשּׁוּפָר.

וְאוֹתוֹ קוֹל עוֹלָה עַד מְקוֹם
שִׁיּוּשׁ בְּסֵא הַדִּין וּמִכָּה בּוֹ
וְעוֹלָה. כִּיּוֹן שֶׁמִּגִּיעַ הַקוֹל הַזֶּה
מִלְמַטָּה, הַקוֹל שֶׁל יַעֲקֹב נִתְקַן
לְמַעַלָּה, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
מְעוֹרֵר רַחֲמִים. שֶׁהָרִי כְּמוֹ
שִׁיּוּשָׁל מְעוֹרְרִים לְמַטָּה קוֹל
אֶחָד פְּלוּל בְּאֵשׁ וּרֹחַ מִי"ם
שִׁיּוּצָאִים בְּאֶחָד מִתּוֹךְ הַשּׁוּפָר,
כִּךְ גַּם מִתְעוֹרֵר לְמַעַלָּה שׁוּפָר.
וְאוֹתוֹ קוֹל שֶׁפְּלוּל בְּאֵשׁ וּמִי"ם
רו"ח נִתְקַן, וְיוֹצֵא זֶה מִלְמַטָּה
וְזֶה לְמַעַלָּה, וְנִתְקַן הָעוֹלָם
וְנִמְצָאִים הַרַחֲמִים.

וְאוֹתוֹ מְקַטְרֵג מִתְעַרְבֵּב, שֶׁחֹשֵׁב
לְשַׁלֵּט בְּדִין וּלְקַטְרֵג בְּעוֹלָם,
וְרוֹאֶה שֶׁמִּתְעוֹרְרִים רַחֲמִים. אִזּוֹ
מִתְעַרְבֵּב וְתֵשׁ כְּחוֹ וְלֹא יָכוֹל

לְמַסְטִי עַלְמָא לְמַגְנָא וּלְקַטְרֵגָא תְּדִיר כָּל שָׁכֵן
דְּגִזְזִין מִיְנֵיהּ מִה דְּאִית לֵיהּ לְנִטְלָא. וְקִדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא חָיִים עַל בְּנוֹי, וּבְגִין כִּךְ קָרְבִּין עַל
הַאי עֲגֻלָּא, בְּגִין לְתַקְנָא עֲמִיהּ מִה דְּאִתְנַטִּיל
הֵהִיא נִשְׁמָתָא דְּבִר נֶשׁ מִיְנֵיהּ, וְלֹא יִשְׁתַּכַּח
מְקַטְרֵגָא עַל (ד"א ל"ג קְרִיבִין בְּהֵיא) עַלְמָא.

וְרֵזָא עַלְמָה תְּנִינָן הָכָא: שׁוּר פָּרָה, עֲגֻלָּה
עֲגֻלָּה, פְּלָהוּ בְּרֵזָא עַלְמָה אֲשַׁתְּכַחוּ,
וּבְגִין כִּךְ בְּדָא מִתְקַנֵּין לֵיהּ, וְדָא הוּא דְכְּתִיב,
(דְּבָרִים כ"א) יְדִינוּ לֹא שֶׁפָּכָה אֶת הַדָּם הַזֶּה וְגו'. לֹא
שֶׁפָּכָה וְלֹא גִרְמָנָא מִיתַתִּיהּ, וּבְדָא לֹא
אֲשַׁתְּכַח מְקַטְרֵגָא עֲלֵיהּ, וּבְכוּלָּא יִהְיֶה
קִדְשָׁא בְּרִיךְ עֵיטָא לְעַלְמָא.

תָּא חֲזִי, כְּגוֹנוֹנָא דָּא בְּיוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם
הַכַּפּוּרִים דְּדִינָא אֲשַׁתְּכַח בְּעַלְמָא, אִיהוּ
קָאִים לְקַטְרֵגָא וְיִשְׂרָאֵל בְּעִינָן לְאַתְעָרָא
בְּשׁוּפָר, וּלְאַתְעָרָא קוֹל דְּכָלִּיל בְּאֵשׁ"א
וּמִי"א וְרוּחַ"א וְאַתְעַבִּידוּ חַד, וְלֹא שֶׁמְעָא
הֵהוּא קוֹל מְגוֹ שׁוּפָר.

וְהֵהוּא קוֹל סֻלְקָא עַד אֲתֵר דְּכְרִסְיָא דְּדִינָא
יִתְבָּא וּבִטְשׁ בֵּיהּ וְסֻלְקָא. כִּיּוֹן דְּמִטָּא
הַאי קוֹל מִתְפָּא, קוֹל דִּיעֲקֹב אֲתַתְּקֵן לְעִילָא,
וְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (דף קיד ע"ב) אֲתַעַר רַחֲמִי,
דְּהֵא כְּגוֹנוֹנָא דְּיִשְׂרָאֵל מִתְעַרִּי לְתַתָּא קוֹל חַד
פְּלִיל בְּאֵשׁ"א וְרוּחַ"א וּמִי"א דְּנִפְקִי כְּחַדָּא
מְגוֹ שׁוּפָר, הֵכִי נָמִי אֲתַעַר לְעִילָא שׁוּפָר.
וְהֵהוּא קוֹל דְּכָלִּיל בְּאֵשׁ"א וּמִי"א וְרוּחַ"א
אֲתַתְּקֵן, וְנִפְקֵי דָּא מִתְפָּא וְדָא מִעִילָא, וְאַתְּתַקֵּן
עַלְמָא וְרַחֲמִי אֲשַׁתְּכַחוּ.

וְהֵהוּא מְקַטְרֵגָא אַעֲרַבֵּב דִּחְשִׁיב לְשַׁלְטָאָה
בְּדִינָא וּלְקַטְרֵגָא בְּעַלְמָא, וְחֲמִי
דְּמִתְעַרִּי רַחֲמִי, כְּדִין אַעֲרַבֵּב וְאַתְשֵׁשׁ חִילִּיהּ
וְלֹא יָכִיל לְמַעַבֵּד מִיָּדִי, וְקוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא

לַעֲשׂוֹת דָּבָר, וְהַקְדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
דֵּן אֶת הָעוֹלָם בְּרַחֲמִים. שְׁאֵם
תֹּאמַר שְׁנַעֲשֶׂה דִין - לֹא כֹף!
אַל אֶת מַתְּחָבִים רַחֲמִים עִם דִּין,
וְהָעוֹלָם נִדּוֹן בְּרַחֲמִים.

בֹּא רֵאָה, כְּתוּב (תהלים פא) תִּקְעוּ
בַּחֲדָשׁ שׁוֹפָר בִּפְסָה לַיּוֹם חֲגֹנוּ,
שֶׁהַלְבֵּנָה מִתְּפָסָה, שֶׁהָרִי אֵז
שׁוֹלֵט הַנֶּחֱשׁ הָרַע וְיָכוֹל לְהִזִּיק
לְעוֹלָם. וּכְשֶׁמִּתְעוֹרְרִים רַחֲמִים,
עוֹלָה הַלְבֵּנָה וּמִעֲבֹרֵת מָשֶׁם,
וְהוּא מִתְּעַרְבֵב וְלֹא יָכוֹל לִשְׁלֹט,
וְעוֹבֵר שְׁלֹא יִתְקַרֵּב לָשֶׁם, וְלִכֵּן
בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה צָרִיף לְעַרְבֵב אוֹתוֹ
כְּמִי שֶׁמִּתְעוֹרֵר מִשְׁנֵתוֹ וְלֹא יוֹדֵעַ
כְּלוּם.

בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים צָרִיף לְנוֹחַ
וְלַעֲשׂוֹת לוֹ נַחַת רוּחַ בְּשַׁעֲרֵי
שְׁמַקְרִיבִים לוֹ, וְאֵז מִתְּהַפֵּף
לְסַגּוֹר עַל יִשְׂרָאֵל, אֲכַל בְּיוֹם
שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה מִתְּעַרְבֵב, שְׁלֹא
יֹדֵעַ וְלֹא יָכוֹל לַעֲשׂוֹת כְּלוּם.
רוּאָה הַתְּעוֹרְרוֹת שֶׁל הַרַחֲמִים
עוֹלִים מִלְמַטָּה וְרַחֲמִים
מִלְמַעְלָה וְהַלְבֵּנָה עוֹלָה בִּינְיָהם,
אֵז הוּא מִתְּעַרְבֵב וְלֹא יוֹדֵעַ כְּלוּם
וְלֹא יָכוֹל לִשְׁלֹט.

וְהַקְדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא דֵּן אֶת
יִשְׂרָאֵל בְּרַחֲמִים וְחֵס עֲלֵיהֶם
וּמוֹצֵא לָהֶם זְמַן כָּל אוֹתָם עֲשֶׂה
יָמִים שְׁבִין רֹאשׁ הַשָּׁנָה לַיּוֹם
הַכַּפּוּרִים לְקַבֵּל אֶת כָּל אוֹתָם
הַשְּׁבִים לִפְנֵי וּלְכַפֵּר לָהֶם
מִחֲטָאֵיהֶם וּמַעֲלָה אוֹתָם לַיּוֹם
הַכַּפּוּרִים.

וְעַל זֶה בְּכָל מִצְוַת הַקְדּוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא אֶת יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת מַעֲשֶׂה,
כְּדִי שְׁלֹא יִשְׁלֹט עֲלֵיהֶם מִי שְׁלֹא
צָרִיף וְלֹא יִשְׁלֹט עֲלֵיהֶם הַדִּין
וְיִהְיֶה כֻלָּם צַדִּיקִים בְּאַרְץ כְּאַהֲבַת
הָאֵב עַל הַבְּנִים [בְּנֵי אָדָם], וְהַכֵּל
תְּלוּי בְּמַעֲשֶׂה וּבְדַבָּרוֹרִים, וְהָרִי
בְּאַרְנוֹ הַדְּבָרִים.

וְה' פָּקַד אֶת שָׂרָה כַּאֲשֶׁר אָמַר,

דָּאִין עֲלֵמָא בְּרַחֲמִי, דָּאִי תִימָא דְדִינָא
אַתְעֵבִיד, לָאו הָכִי, אֲלֵא אַתְחַבְרוּ רַחֲמִי
בְּדִינָא, וְעֲלֵמָא אַתְדִּין בְּרַחֲמִי.

הָא חֲזִי, כְּתִיב, (תהלים פא) תִּקְעוּ בַּחֲדָשׁ שׁוֹפָר
בִּפְסָה לַיּוֹם חֲגֹנוּ דְאַתְפְּסִיא סִיְהֵרָא.
דְּהָא כְּדִין שְׁלֵטָא הָאִי חִיּוּיָא בִישָׂא וְיָכִיל
לְנִזְקָא עֲלֵמָא, וְכֵד מִתְּעַרְי רַחֲמִי, סְלֵקָא
סִיְהֵרָא וְאַתְעֵבֵרֵת מִתְּמָן, וְאִיהוּ אַתְעַרְבֵב וְלֹא
יָכִיל לִשְׁלֵטָא, וְאַתְעֵבֵר דְלֹא יִתְקַרֵּב תְּמָן,
וְעַל דָּא בְּיוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּעִי לְעַרְבֵבָא לִיה
כְּמָאן דְאַתְעַר מִשְׁנֵתִיה וְלֹא יוֹדֵעַ כְּלוּם.

בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים בְּעִי לְנִיּיחָא וּלְמַעַבֵּד לִיה
נִיּיחָא דְרוּחָא בְּשַׁעֲרֵי דְקַרְבִּין לִיה,
וּכְדִין אַתְהַפֵּף סַגִּיגוּרִיא עֲלִיּהוּ דִישְׂרָאֵל,
אַכַּל בְּיוֹמָא דְרֹאשׁ הַשָּׁנָה אַתְעַרְבֵב דְלֹא יוֹדֵעַ
וְלֹא יָכִיל לְמַעַבֵּד כְּלוּם. חֲמִי אַתְעַרְוּתָא
דְּרַחֲמִי סְלֵקִין מִתְּתָא, וְרַחֲמִי מִלְעִילָא
וְסִיְהֵרָא סְלֵקָא בִּינְיָיְהוּ. כְּדִין אַתְעַרְבֵב וְלֹא
יֹדֵעַ כְּלוּם וְלֹא יָכִיל לִשְׁלֵטָא.

וְקוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא דֵּן לָהּ לִישְׂרָאֵל בְּרַחֲמִי,
וְחֵיִים עֲלִיּהוּ וְאַשְׁתַּכַּח לָהּ זְמַנָּא
כָּל אֲנוּן עֲשֶׂרָה יוֹמִין דְּבִין רֹאשׁ הַשָּׁנָה לַיּוֹם
הַכַּפּוּרִים לְקַבֵּל כָּל אֲנוּן דְּתִיבִין קַמִּיה
וּלְכַפֵּרָא לֹון מַחֲבִיּיָהוּ וְסֵלִיק לֹון לְיוֹמָא
דְּכַפּוּרִי.

וְעַל דָּא בְּכוּלָּא קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא פָּקִיד לֹון
לְיִשְׂרָאֵל לְמַעַבֵּד עוֹבְדָא בְּגִין דְלֹא
יִשְׁלוּט עֲלִיּהוּ מָאן דְלֹא אֲצִטְרִיף, וְלֹא
יִשְׁלוּט עֲלִיּהוּ דִינָא, וְיִהוּן כְּלִהוּן זְכָאִין
בְּאַרְעָא (דף קטו ע"א) בְּרַחֲמִימוּ דְאַבָּא עַל בְּנִין,
וְכוּלָּא בְּעוֹבְדָא וּבְמִלִּין תְּלִיא, וְהָא אוֹקִימָנָא
מִלִּין.

וְיִי פָּקַד אֶת שָׂרָה כַּאֲשֶׁר אָמַר, דְּכְתִיב לְמוֹעֵד

אָשׁוּב אֵלַיךְ כָּעֵת חַיָּה וּלְשָׁרָה בִּן. וְתַנִּינָן פֶּקֶד
אֶת שָׂרָה, פִּקִּידָה לְנוֹקְבָא, זְכִירָה לְדַכּוּרָא,
וּבִגִּין כֶּף וַיִּי פֶקֶד אֶת שָׂרָה, כַּאֲשֶׁר אָמַר,
דְּכַתִּיב שׁוּב אָשׁוּב אֵלַיךְ כָּעֵת חַיָּה וּגּו',
מִהָכָא מִשְׁמַע דְּאָמַר וַיֹּאמֶר שׁוּב אָשׁוּב אֵלַיךְ,
וַיֹּאמֶר סֵתָם, דַּאִיהוּ הָוּה וְלֹא שְׁלִיחָא אַחֲרָא:
וַיַּעַשׂ יִי לְשָׂרָה וּגּו'. פִּיּוֹן דְּאָמַר וַיִּי פֶקֶד אֶת
שָׂרָה, מַהוּ וַיַּעַשׂ יִי לְשָׂרָה. אֲלֵא הָכִי

תַּנִּינָן דַּאִיפֵּא דְעוֹבְדוֹי דְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא
מִהֵהוּא נִהַר דְנִגִּיד וְנִפְיָק מַעַדָן אִיהוּ, וְאִיהוּ
נִשְׁמַתְהוּן דְּצַדִּיקַיָּא, וְאִיהוּ מִזְלָא דְכָל
בְּרַכָּאן טְבָאן וּגְשָׁמֵי בְרַכָּאן נִזְלִי מִגִּיהַ וּמִתַּמָּן
נִפְקִי, דְּכַתִּיב לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן, דַּאִיהוּ מִזִּיל
וּמִשְׁקָה מַעֲיִלָא לְתַתָּא, בִּגִּין דְּבִגִּי (נִשָּׂא) בְּהֵאֵי
מִזְלָא תַלְיִין וְלֹא בְּאִתֵּר אַחֲרָא. וְעַל דָּא כַּתִּיב
וַיִּי פֶקֶד אֶת שָׂרָה פִּקִּידָה בְּלַחֲדוּי.

וַיַּעַשׂ יִי לְשָׂרָה. עֲשִׂיָּה אִיהוּ לַעֲיִלָא מִהֵאֵי
דְרָגָא כְּמָה דְּאִתְּמַר דִּהָא בְּמִזְלָא
תַלְיָא, וְעַל דָּא פֵּאן פִּקִּידָה וְכָאן עֲשִׂיָּה.
וּבִגִּין כֶּף אָמַר יִי וַיִּי וְכָלָא חַד. רַבִּי אֶלְעָזָר
פִּתַּח וְאָמַר (תַּהֲלִים קכז) הִנֵּה נִחְלַת יִי בָּנִים שְׂכָר
פְּרִי הַבֶּטֶן. הִנֵּה נִחְלַת יִי, אַחֲסִנְתָּא לְאַתְּאַחְדָּא
בִּי דִלָּא יִתְעַבֵּר מִינָּה לַעֲלָמִין, דְּבַר נֶשׁ דְּזָכִי
לְבָנִין בְּהֵאֵי עַלְמָא זָכִי בָּהּ לְמִיעַל לְפִרְגּוּדָא
בְּעַלְמָא דְאַתִּי. בִּגִּין דִּהֵהוּא בְּרָא דְשְׁבִיק בַּר
נֶשׁ וְזָכִי בִּיה בְּעַלְמָא דָּא, אִיהוּ יִזְכִּי לִיה
לַעֲלָמָא דְאַתִּי, וְזָכִי לַאֲעֵלָא בִּיה לְנִחְלַת יִי.
מָאן נִחְלַת יִי, דָּא אֶרֶץ הַחַיִּים. וְהָכִי קָרָא לָהּ
לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל דַּאִיהִי אֶרֶץ הַחַיִּים.

דְּיִדֵּן מִלְפָּא (קָרָא לִיה) נִחְלַת יִי דְכַתִּיב, (שְׁמוּאֵל א כו)
כִּי גִרְשׁוֹנֵי הַיּוֹם מִהִסְתַּפַּח בְּנִחְלַת יִי
לֵאמֹר לֹךְ עֲבֹד אֱלֹהִים אֲחֵרִים, וּבִגִּין כֶּף הִנֵּה
נִחְלַת יִי (דף קטו ע"ב) בָּנִים. מָאן אֲזָכִי לִיה לְבַר

שְׁכַתוֹב לְמוֹעֵד אָשׁוּב אֵלַיךְ כָּעֵת
חַיָּה וּלְשָׁרָה בִּן. וְשָׁנִינוּ, פֶּקֶד אֶת
שָׂרָה - פִּקִּידָה לְנִקְבָּה, זְכִירָה
לְזָכֵר. וּמִשּׁוּם כֶּף וַיִּי פֶקֶד אֶת
שָׂרָה. כַּאֲשֶׁר אָמַר, שְׁכַתוֹב שׁוּב
אָשׁוּב אֵלַיךְ כָּעֵת חַיָּה וּגּו'. מִכָּאן
מִשְׁמַע שְׁאָמַר וַיֹּאמֶר שׁוּב אָשׁוּב
אֵלַיךְ, וַיֹּאמֶר סֵתָם, שְׁהוּא הָיָה
וְלֹא שְׁלִיחָא אַחֲרָא.

וַיַּעַשׂ ה' לְשָׂרָה וּגּו'. פִּיּוֹן שְׁאָמַר
וַיִּי פֶקֶד אֶת שָׂרָה, מַהוּ וַיַּעַשׂ ה'
לְשָׂרָה? אֲלֵא כֶּף שָׁנִינוּ, שְׁפָרִי
מַעֲשֵׂיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
מֵאוֹתוֹ נִהַר שֶׁשּׁוֹפֵעַ וַיּוֹצֵא מַעַדָן
הוּא, וְהוּא נִשְׁמֹת הַצַּדִּיקִים,
וְהוּא הַמִּזְלָ שֶׁכָּל הַבְּרִכוֹת
הַטּוֹבוֹת וּגְשָׁמֵי בְרָכָה נּוֹזְלִים
מִמֶּנּוּ וּמִשָּׁם יּוֹצֵאִים, שְׁכַתוֹב
לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן. שְׁהוּא מִזִּיל
וּמִשְׁקָה מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה מִשּׁוּם
שְׁפָנִים בְּמִזְלָ הַזֶּה תַלְוּיִים, וְלֹא
בְּמִקּוֹם אַחֵר. וְעַל זֶה כַּתוּב וַיִּי
פֶקֶד אֶת שָׂרָה, פִּקִּידָה בְּלַבְבָּהּ.
וַיַּעַשׂ ה' לְשָׂרָה, עֲשִׂיָּה הִיא
לְמַעְלָה מִן הַדְּרָגָה הַזֶּה, כְּמוֹ
שְׁנֵאמַר שְׁבַמִּזְלָ זֶה תַלְוִי, וְעַל זֶה
פֵּאן פִּקִּידָה וְכָאן עֲשִׂיָּה. וְלִכְּן
אָמַר ה' וַיִּי, וְהַכֹּל אַחֵד. רַבִּי
אֶלְעָזָר פִּתַּח וְאָמַר, (תַּהֲלִים קכז) הִנֵּה
נִחְלַת ה' בָּנִים שְׂכָר פְּרִי הַבֶּטֶן.
הִנֵּה נִחְלַת ה', חֵלֶק לְהֶאֱחָז בְּה'
שְׁלֵא יִתְבַטֵּל מִמֶּנָּה לְעוֹלָמִים.
שְׁכָן אָדָם שְׂזוּכָה לְבָנִים בְּעוֹלָם
הַזֶּה, זוּכָה בְּהֶם לְהַפְנִס לְפִרְגּוּד
לְעוֹלָם הַבָּא, מִשּׁוּם שְׁאוֹתוֹ הַבֶּן
שֶׁהָשָׂאִיר בֶּן הָאָדָם וְזוּכָה בּוֹ
בְּעוֹלָם הַזֶּה, הוּא יִזְכָּה אוֹתוֹ
לְעוֹלָם הַבָּא, וְזוּכָה לְהַפְנִס בּוֹ
לְנִחְלַת ה'. מַה זֶה נִחְלַת ה'? זוֹ
אֶרֶץ הַחַיִּים. וְכֵן קָרָא לָהּ אֶת
אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שְׁהִיא אֶרֶץ הַחַיִּים.
דְּיִדֵּן הַמִּלְכָּ (קָרָא לָהּ) נִחְלַת ה',
שְׁכַתוֹב (שְׁמוּאֵל א כו) כִּי גִרְשׁוֹנֵי

הַיּוֹם מִהִסְתַּפַּח בְּנִחְלַת ה' לֵאמֹר
לֵךְ עֲבֹד אֱלֹהִים אֲחֵרִים, וּבִגִּין כֶּף הִנֵּה
נִחְלַת יִי (דף קטו ע"ב) בָּנִים. מָאן אֲזָכִי לִיה לְבַר

נָשׁ. בְּנִין. אִי זָכִי בָּהוּ בְּהָאִי עֲלָמָא, שְׂכָר פְּרִי
הַבְּטָן, אַגְרָא וְחוּלְקָא טָבָא בְּהָיָא עֲלָמָא,
בְּהָיָא אֵיבָא דְּמַעוּי אִיהוּ דְּזָכִי בַר נָשׁ
בְּהָיָא עֲלָמָא בָּהוּ.

הָא חֲזִי, הֵנָּה נַחֲלַת יִי בָּנִים. יְרוּתָא
וְאַחֲסִנְתָּא דְּאִיבִין דְּעוּבְדוּי דְּקוּדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא מְלַעֲיָלָא אִיהוּ מְאִילָנָא דְּחַיִּי, דְּהָא
מִתְמָן זָכִי בַר נָשׁ לְבָנִין כְּמָה דְּאֵת אֹמֶר, (הושע
יד) מִמְּנֵי פְרִיךָ נִמְצָא. מַה כְּתִיב, (תהלים קכז) אֲשֶׁרִי
הִגְבַּר אֲשֶׁר מָלָא אֶת אֲשַׁפְתּוֹ מֵהֶם לֹא יִבוֹשׁוּ
וְגו'. אֲשֶׁרִי בְּעֲלָמָא דִּין וְאֲשֶׁרִי בְּעֲלָמָא דְּאֵתִי.
לֹא יִבוֹשׁוּ כִּי יִדְבְּרוּ אֶת אוֹיְבֵים בְּשַׁעַר. מָאן
אוֹיְבֵים בְּשַׁעַר. אֵלִין מְאָרִיָּהוּן דְּדִינִין,
דְּכַד נִשְׁמַתָּא נִפְקַת מֵהָאִי עֲלָמָא, כְּמָה אֲנוּן
מְרִיָּהוּן דְּדִינִין דְּזַמִּינִין קָמִיָּה, עַד לֹא יִיעוּל
לְדוּכְתִּיָּה בְּשַׁעַר בְּהָיָא תִרְעָא דִּיעוּל תִּמָּן,
בְּגִין דְּמִשְׁכּוֹנִין שְׂבִיק בְּהָאִי עֲלָמָא וּבְגִינִיָּהוּן
יִזְכִּי בְּהָיָא עֲלָמָא וְעַל דָּא לֹא יִבוֹשׁוּ כִּי
יִדְבְּרוּ אֶת אוֹיְבֵים בְּשַׁעַר.

רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסִי הוּוּ אֲזֵלִי בְּאַרְחָא.
אָמַר לִיה רַבִּי יְהוּדָה לְרַבִּי יוֹסִי פִתַּח
פּוֹמָךְ וְלַעֲזִי בְּאוֹרֵייתָא דְּהָא שְׂכִינְתָּא
אֲשַׁתְּפַחַת גִּבְרָה, דְּכָל זְמַן דְּבִמְלִי דְּאוֹרֵייתָא
לְעֶאֱן שְׂכִינְתָּא אֲתִיָּא וּמִתְחַבְרָא, וְכָל שָׁפָן
בְּאוֹרְחָא דְּשְׂכִינְתָּא קִדְמָא וְאַתִּיָּא וְאֲזֵלָא
קָמִיָּהוּ דְּבָנֵי נָשָׂא דְּזָכָאן בְּמַהִימְנוּתָא
דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

פִּתַּח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר. (תהלים קכז) אֲשַׁתְּךָ כְּגִפֶּן
פְּרִיָּה בִּירְכַתִּי בֵּיתְךָ בְּנִיךָ כְּשִׁתִּילִי
זֵיתִים סָבִיב לְשִׁלְחָנְךָ. אֲשַׁתְּךָ כְּגִפֶּן פְּרִיָּה, כָּל
זְמַנָּא דְּאֲתַתָּא בִּירְכַתִּי בֵּיתָא וְלֹא נִפְקָא לְבַר,
הִיא צְנוּעָה וְאַתְחֲזִי לְאוּלָּדָא בְּנִין דְּכִשְׁרָן.

שְׁהֵאשָׁה בִּירְכַתִּי הַבֵּית וְלֹא יוֹצֵאת הַחוּצָה, הִיא צְנוּעָה וְרַאזִיָּה לְהוֹלִיד בָּנִים כְּשָׂרִים. כְּגִפֶּן - מַה

לָךְ עֲבַד אֱלֹהִים אַחֲרִים, וּמַשּׁוּם
כָּךְ הֵנָּה נַחֲלַת ה' בָּנִים. מִי מְזַכֶּה
אֶת הָאִישׁ הַזֶּה? בָּנִים. אִם זֹכֶה
בָּהֶם בְּעוֹלָם הַזֶּה - שְׂכָר פְּרִי
הַבְּטָן. שְׂכָר וְחֵלֶק טוֹב בְּאוֹתוֹ
עוֹלָם בְּאוֹתוֹ פְּרִי מַעֲזוֹ הוּא
שְׁזֻכָּה בֶּן אָדָם בְּאוֹתוֹ עוֹלָם
בָּהֶם.

בֹּא רֵאשֶׁה, הֵנָּה נַחֲלַת ה' בָּנִים,
יְרֵשֶׁה וְחֵלֶק שֶׁל פְּרוֹת שֶׁל מַעֲשֵׂה
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְלַמְעֵלָה הוּא
מַעֲזֵן הַחַיִּים, שְׁהָרִי מַשֵּׁם זֹכֶה בֶּן
אָדָם לְבָנִים, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (הושע יד)
מִמְּנֵי פְרִיךָ נִמְצָא. מַה כְּתוּב?
(תהלים קכז) אֲשֶׁרִי הִגְבַּר אֲשֶׁר מָלָא
אֶת אֲשַׁפְתּוֹ מֵהֶם לֹא יִבוֹשׁוּ וְגו'.
אֲשֶׁרִי בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְאֲשֶׁרִי
בְּעוֹלָם הַבָּא.

לֹא יִבוֹשׁוּ כִּי יִדְבְּרוּ אֶת אוֹיְבֵים
בְּשַׁעַר, מִי הָאוֹיְבִים בְּשַׁעַר? אֵלוּ
בְּעַלֵי הַדִּינִים. שְׂפָאֲשֶׁר נִשְׁמָה
יוֹצֵאת מִהָעוֹלָם הַזֶּה, כְּמָה הֵם
בְּעַלֵי הַדִּינִים שְׁמֻזְמָנִים לְפָנֶיהָ
עַד שֶׁלֹּא תִכְנַס לְמִקּוֹם בְּשַׁעַר
בְּאוֹתוֹ שַׁעַר שֶׁתִּכְנַס לָשֵׁם, מַשּׁוּם
שְׁהֵאשִׁיר מִשְׁכּוֹנוֹת בְּעוֹלָם הַזֶּה
וּבְגִלְלָם יִזְכֶּה בְּאוֹתוֹ עוֹלָם. וְעַל
זֶה לֹא יִבוֹשׁוּ כִּי יִדְבְּרוּ אֶת אוֹיְבֵים
בְּשַׁעַר.

רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסִי הָיוּ הוֹלְכִים
בְּדֶרֶךְ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה לְרַבִּי
יוֹסִי, פִּתַּח פִּיךָ וְדַבֵּר בַּתּוֹרָה,
שְׁהָרִי הַשְׂכִּינָה נִמְצָאת אֲצִלְךָ,
שְׂבָכָל זְמַן שְׂבִדְבְּרִי תוֹרָה
מְדַבְּרִים, כְּבָאָה הַשְׂכִּינָה
וּמִתְחַבְרָת, וְכָל שָׁפָן בְּדֶרֶךְ,
שְׂשִׁכְנָה מְקַדִּימָה וּבָאָה וְהוֹלְכָת
לְפָנֵי בְנֵי אָדָם שְׁזוֹכִים בְּאַמוּנָת
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא.

פִּתַּח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, (שם) אֲשַׁתְּךָ
כְּגִפֶּן פְּרִיָּה בִּירְכַתִּי בֵּיתְךָ בְּנִיךָ
כְּשִׁתִּילִי זֵיתִים סָבִיב לְשִׁלְחָנְךָ.
אֲשַׁתְּךָ כְּגִפֶּן פְּרִיָּה - כָּל זְמַן
שְׁהֵאשָׁה בִּירְכַתִּי הַבֵּית וְלֹא יוֹצֵאת הַחוּצָה, הִיא צְנוּעָה וְרַאזִיָּה לְהוֹלִיד בָּנִים כְּשָׂרִים. כְּגִפֶּן - מַה

בְּגֶפֶן, מִה גֶּפֶן לֹא אֶתְנַטֵּעַ אֶלָּא בְּזִינָה וְלֹא בְּזִינָא אַחֲרָא. כִּךְ אֶתְתָּא דְכֶשְׂרָא לֹא תַעֲבֹד נְטִיעֵן בְּבֵר נֶשׁ אַחֲרָא. מִה גֶּפֶן לֹא אֵית בִּיה רְכִיבָה מְאִילָנָא אַחֲרָא, אוּף הָכִי אֶתְתָּא דְכֶשְׂרָא הָכִי נָמִי.

חֲמִי מִה אַגְרָה, (דף קטו ע"א) בְּנִיךְ פִּשְׁתִּילִי זִיתִים. מִה זִיתִים לֹא נִפְלִי טְרַפְיִיהוּ כֹּל יוֹמֵי שְׁתָּא וְכֻלְהוּ קְשׁוּרִין (נ"א בסיר) תְּדִיר, אוּף הָכִי בְּנִיךְ פִּשְׁתִּילִי זִיתִים סָבִיב לְשִׁלְחָנְךָ. מִה כְּתִיב בְּתִרְיָה הִנֵּה כִי כֵן יִבְרֹךְ גִּבּוֹר יִרְא יי. מִאי הִנֵּה כִי כֵן יִבְרֹךְ גִּבּוֹר. הִנֵּה כֵן מִיבְעִי לִיה. אֶלָּא לְאַסְגָּאָה מְלָה אַחֲרָא דְאוּלִּיפָנָא דֵּא מִינָהּ, דְּכָל זְמָנָא דְשְׂכִינְתָּא הוּא צְנִיעָא בְּאַתְרָהּ כְּדָקָא חֲזִי לָהּ כְּכִיכּוֹל בְּנִיךְ פִּשְׁתִּילִי זִיתִים אֵלִין יִשְׂרָאֵל כִּד שְׂרָאן בְּאַרְעָא. סָבִיב לְשִׁלְחָנְךָ. דְּאֶכְלִי וְשְׁתָּאן וְקֶרְבִּין קֶרְבָּנִין וְחֻדָּאן קָמִי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּמִתְבָּרְכִין עֲלֵאִין וְתַתְּאִין בְּגִינְיִיהוּ.

לְבַתָּר דְשְׂכִינְתָּא נִפְקֵת, אֶתְגַּלּוּ יִשְׂרָאֵל מַעַל פְּתוּרָא דְאַבוּהוּן וְהוּוּ בִינֵי עַמְמֵינָא וְצוּוּחִין כֹּל יוֹמָא וְלִית דְּאַשְׁגַּח בְּהוּ בֵּר קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְכְּתִיב (ויקרא כו) וְאַף גַּם זֹאת בְּהִיוֹתָם בְּאַרְץ אֲבִיבָהֶם וְגו'. וְחֲמִינֵן כְּמָה קִדְשִׁין עֲלֵאִין מִיתוּ בְּגִזְרִין תְּקִיפִין, וְכָל דֵּא בְּגִין עוֹנֶשָׁא דְאוּרִייתָא דְלֹא קִיִּימוּ יִשְׂרָאֵל כִּד הוּוּ שְׂרָאן בְּאַרְעָא קִדְשָׁא.

חֲמִי מִה כְּתִיב, (דברים כח) תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עֲבַדְתָּ אֶת יי אֱלֹהֶיךָ בְּשִׁמְחָה וּבְטוֹב לֵבב מְרִב כָּל. הַאי קָרָא אִיהוּ רְזָא, תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עֲבַדְתָּ בְּשִׁמְחָה, בְּזִמָּן דְּכִהְיִי הוּוּ קֶרְבִּין קֶרְבָּנִין וְעֲלֻוֹן וְדֵא הִיא בְּשִׁמְחָה. וּבְטוֹב לֵבב, אֵלִין לִיוָּאִי. מְרִיב כָּל, אֱלֹו יִשְׂרָאֵל דְּהוּוּ אֶמְצָעִים בִּינְיָהוּ וְנִטְלִי בְּרַכָּאן מִכָּל סְטָרִין. דְּכְּתִיב,

גֶּפֶן לֹא נִטְעַת אֶלָּא בְּמִינָה וְלֹא בְּמִין אַחֵר, כִּךְ אֲשֶׁה כֶּשֶׂרָה לֹא תַעֲשֶׂה נְטִיעוֹת עִם אִישׁ אַחֵר; מִה גֶּפֶן אֵין בִּיה הִרְכָּבָה מַעֲזִין אַחֵר, אִף כִּךְ אֲשֶׁה כֶּשֶׂרָה גַם כִּךְ. רִאָּה מִה שְׂכָרָה: בְּנִיךְ פִּשְׁתִּילִי זִיתִים. מִה זִיתִים אֵין עֲלֵיהֶם נוֹפְלִים כֹּל יְמוֹת הַשָּׁנָה וְכָלִם קְשׁוּרִים (בסר) תְּמִיד, אִף כִּךְ בְּנִיךְ פִּשְׁתִּילִי זִיתִים סָבִיב לְשִׁלְחָנְךָ. מִה כְּתוּב אַחֲרִיו? הִנֵּה כִי כֵן יִבְרֹךְ גִּבּוֹר יִרְא ה'. מִה זֶה הִנֵּה כִי כֵן יִבְרֹךְ גִּבּוֹר? הִנֵּה כֵן הִנֵּה צָרִיךְ (לכתב)! אֶלָּא לְרִבּוֹת דְּבֵר אַחֵר שְׁלִמְדָנוּ זֶה מִמֶּנָּה, שְׁכָל זְמָן שְׁהַשְׂכִּינָה הִיְתָה צְנוּעָה בְּמִקּוּמָהּ כְּרֵאוּי לָהּ כְּכִיכּוֹל - בְּנִיךְ פִּשְׁתִּילִי זִיתִים, אֱלֹו יִשְׂרָאֵל כְּשִׁשְׁרוּיִים בְּאַרְץ. סָבִיב לְשִׁלְחָנְךָ - שְׂאוּכָלִים וְשׁוֹתִים וּמִקְרִיבִים קֶרְבָּנוֹת וּשְׁמִחִים לְפָנֵי הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּמִתְבָּרְכִים עֲלִיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים בְּגִלְלָם.

אַחֵר שְׂיַצָּאָה הַשְׂכִּינָה וְגִלּוּ יִשְׂרָאֵל מַעַל שְׁלַחַן אֲבִיבָהֶם, וְהֵם בֵּין הָעַמִּים וְצוּוּחִים כֹּל יוֹם, וְאֵין מִי שְׂיַשְׁגִּיחַ בָּהֶם פֶּרֶט לְקַבְּלָהּ, שְׁפָתוֹב (ויקרא כו) וְאַף גַּם זֹאת בְּהִיוֹתָם בְּאַרְץ אֲבִיבָהֶם וְגו'. וְרֵאוּנֵי כְּמָה קִדְשִׁים עֲלִיוֹנִים מִתּוּ בְּגִזְרֵי תְּקִיפּוֹת, וְכָל זֶה מִשּׁוֹם עֲנֵשׁ הַתּוֹרָה שְׁלֹא קִיִּימוּ יִשְׂרָאֵל כְּשִׁהִיוּ שְׁרוּיִים בְּאַרְץ הַקֹּדֶשׁ.

רִאָּה מִה כְּתוּב, (דברים כח) תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עֲבַדְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּשִׁמְחָה וּבְטוֹב לֵבב מְרִב כָּל. פְּסוּק זֶה הוּא סוּד. תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עֲבַדְתָּ בְּשִׁמְחָה, בְּזִמָּן שְׁפָתָנִים הִיוּ מִקְרִיבִים קֶרְבָּנוֹת וְעוֹלוֹת, וְזוֹ הִיא בְּשִׁמְחָה. וּבְטוֹב לֵבב - אֱלֹו הַלּוּיִם. מְרִב כָּל - אֱלֹו יִשְׂרָאֵל שְׁהִיוּ אֶמְצָעִים בִּינְיָהֶם וְנִטְלוּ בְּרַכּוֹת מִכָּל הַצְּדָדִים,

שְׁכַתוֹב (ישעיה ט) הִרְבִּית הַגּוֹי לוֹ
הַגְדִּלְתָּ הַשְּׂמֻחָה. אֵלּוּ הַכְּהֻנִּים.
שְׂמַחוּ לַפִּנְיָ כְּשִׂמְחַת בֶּקְצִיר -
אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
בְּרוּךְ לָהֶם אֶת תְּבוּאַת הַשָּׂדֶה
וְנוֹתְנִים מַעֲשֵׂר מִן הַכֶּל. כֹּאֲשֶׁר
יִגִּילוּ בְּחֻלְקֵם שָׁלָל - אֵלּוּ לוֹיִם
שְׂנוּטִלִּים מַעֲשֵׂר מִתּוֹךְ הַגֵּרָן.

דָּבָר אַחֵר הִרְבִּית הַגּוֹי - אֵלּוּ
יִשְׂרָאֵל שְׂאֵמֻנַת הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא עֲלֵיהֶם כְּרָאוּי. לוֹ הַגְדִּלְתָּ
הַשְּׂמֻחָה - זֹהִי דְרַגַּת הָרֹאשׁ
הַעֲלִיּוֹן שֶׁל אֲבֹרָהּ שֶׁנִּדְבַק בָּהּ,
שֶׁהוּא גָדוֹל, וְחִדּוּה נִמְצָא בּוֹ.
שְׂמַחוּ לַפִּנְיָ - כִּשְׂעָה שְׂעוּלִים
לְהִדְבֵּק בָּךְ. כְּשִׂמְחַת בֶּקְצִיר - זֶה
כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל שֶׁשְּׂמֻחַת הַקְצִיר
הִיא שָׁלֵה. כֹּאֲשֶׁר יִגִּילוּ בְּחֻלְקֵם
שָׁלָל - כֹּאֲשֶׁר יִגִּילוּ אֵלּוּ שְׂאֵר
הַצִּבְאוֹת וְהַמְרַכְבוֹת לְמִטָּה בְּזִמָּן
שֶׁמְחַלְקִים שָׁלָל וְטוֹרְפִים טָרֶף
בְּרֹאשִׁית הַכֶּל.

רַבִּי יְהוּדָה פֶּתַח וָאָמַר, (תהלים קיט)
עַת לַעֲשׂוֹת לַה' הִפְרוּ תוֹרָתְךָ.
מָה זֶה עַת לַעֲשׂוֹת לַה'? אֵלֹא
הָרִי פְרִשׁוּהָ, אֲכַל עַת - זֶה כְּנֶסֶת
יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּקְרְאוֹת עַת, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טו) וְאֵל יִבֹּא בְּכָל עַת
אֶל הַקֹּדֶשׁ. מָה זֶה וְאֵל יִבֹּא בְּכָל
עַת? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ז) לִשְׁמֹרֶךָ
מֵאֲשֶׁה זָרָה. וְזֶהוּ (ויקרא י) וַיִּקְרִיבוּ
לִפְנֵי ה' אֵשׁ זָרָה וְגו'. מָה הַטַּעַם
עַת? מִשּׁוֹם שֶׁיֵּשׁ לָהּ עַת וְזִמָּן
לִפְלֵל לְהִתְקַרֵּב לַהֲיוֹת מְאִירָה
וּלְהִתְחַבֵּר כְּרָאוּי, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
(תהלים טט) וְאֲנִי תִפְלְתִי לָךְ ה' עַת
רְצוֹן.

לַעֲשׂוֹת לַה', כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב
(שמואל ב ח) וַיַּעַשׂ דָּוִד שֵׁם. שֶׁכָּל
מִי שֶׁמְשַׁתְּדֵּל בַּתּוֹרָה כְּאֵלּוּ עֲשֵׂה
וְתִקֵּן אֶת הָעַת הַזֹּאת לְחַבֵּר אוֹתָהּ
עִם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא (תפארת).
וְכָל כֶּף לְמָה? מִשּׁוֹם שֶׁהִפְרוּ
תוֹרָתְךָ, שְׂאֵלּוּ לֹא הִפְרוּ תוֹרָתְךָ,

(ישעיה ט) הִרְבִּית הַגּוֹי לוֹ הַגְדִּלְתָּ הַשְּׂמֻחָה. אֵלִין
כְּהִנִּי. שְׂמַחוּ לַפִּנְיָ כְּשִׂמְחַת בֶּקְצִיר, אֵלּוּ
יִשְׂרָאֵל דִּקְדָּשָׁא בְרִיךְ הוּא בְרִיךְ לֹון עֲבוּרָא
דְּחֻקְלָא וַיְהִי מַעֲשָׂרָא מִכְּלָא. כֹּאֲשֶׁר יִגִּילוּ
בְּחֻלְקֵם שָׁלָל. אֵלִין לִיוָאֵי דְנִטְלָא מַעֲשָׂרָא
מִגּוֹ אֲדָרָא.

דָּבָר אַחֵר הִרְבִּית הַגּוֹי. אֵלִין יִשְׂרָאֵל
דְּמַהִימְנוּתָא דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא
עֲלֵייהוּ כְּדָקָא חֲזִי. לוֹ הַגְדִּלְתָּ הַשְּׂמֻחָה, דָּא
אִיהוּ דְרַגָּא רִישָׁא עֲלָא דְאֲבֹרָהּ דְאִתְדַבֵּק
בָּהּ, דְאִיהוּ גָדוֹל וְחִדּוּה בִּיה אֲשַׁתְּפַח.

שְׂמַחוּ לַפִּנְיָ, (דף קטז ע"ב) כְּשִׂמְחַת דְּסֻלְקִין
לְאִתְדַבְּקָא בָּךְ. כְּשִׂמְחַת בֶּקְצִיר, דָּא
כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל דְשִׂמְחַת בֶּקְצִיר דִּילִיָּה הָהּ.
כֹּאֲשֶׁר יִגִּילוּ בְּחֻלְקֵם שָׁלָל. כֹּאֲשֶׁר יִגִּילוּ, אֵלִין
שְׂאֵר חִילִין וְרִיתִיכִין לְתַתָּא בְּזִמָּנָא דְמַחְלָקֵי
שָׁלָל וְטוֹרְפֵי טְרַפָּא בְּרֹאשִׁיתָא דְכָלָא.

רַבִּי יְהוּדָה פֶּתַח וָאָמַר, (תהלים קיט) עַת לַעֲשׂוֹת
לַיְי הִפְרוּ תוֹרָתְךָ. עַת לַעֲשׂוֹת לַיְי מָהוּ.
אֵלֹא הָא אוּקְמוּהָ. אֲבָל עַת, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל
דְּאִקְרִי עַת. כְּמָה דְאֵת אָמַר, (ויקרא טו) וְאֵל יִבֹּא
בְּכָל עַת אֶל הַקֹּדֶשׁ. מָאי וְאֵל יִבֹּא בְּכָל עַת.
כְּמָה דְאֵת אָמַר, (משלי ז) לִשְׁמֹרֶךָ מֵאֲשֶׁה זָרָה.
וְדָא הוּא (ויקרא י) וַיִּקְרִיבוּ לִפְנֵי יְי אֵשׁ זָרָה וְגו'.
מָאי טַעְמָא עַת. בְּגִין דְאִית לָהּ עַת וְזִמָּן לְכָלָא
לְקַרְבָּא לְאִתְנַהֵרָא לְאִתְחַבְּרָא כְּדָקָא יָאוּת.
כְּמָה דְאֵת אָמַר, (תהלים טט) וְאֲנִי תִפְלְתִי לָךְ יְי עַת
רְצוֹן.

לַעֲשׂוֹת לַיְי כְּמָה דְכָתִיב, (שמואל ב ח) וַיַּעַשׂ דָּוִד
שֵׁם. דְּכָל מָאן דְאֲשַׁתְּדֵּל בְּאוּרִייתָא
כְּאֵילוּ עֲבִיד וְתִקֵּן הָאֵי עַת לְחַבְּרָא לָהּ
כְּקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא. וְכָל כֶּף לְמָה בְּגִין דְּהִפְרוּ
תוֹרָתְךָ, דְאֵילוּ לֹא הִפְרוּ תוֹרָתְךָ לֹא אֲשַׁתְּפַח

לא נמצא פרוז של הקדוש ברוך
הוא מִיִּשְׂרָאֵל לעולמים.

אמר רבי יוסי, כמו זה פתוב (ישעיה
ט) אני ה' בעתה אחישנה. מהו
בעתה? בעת ה'. שתקום מן
העפר, אז אחישנה. אמר רבי יוסי,
ועם כל זה, יום אחד היא כנסת
ישראל בתוך העפר ולא יותר.
אמר רבי יהודה, כך אמרו, אבל
בא ראה הסוד שלמדנו. בשעה
שכנסת ישראל גלתה ממקומה,
אז אותיות השם הקדוש כביכול
נפרדו, שנפרדה ה"א מן וא"ו,
ומשום שנפרדו מה פתוב? (תהלים
לט) נאלמתי דומי"ה, משום
שהסתלק וא"ו מה"א וקול לא
נמצא, אז הדבור נאלם, ולכן היא
שוכבת לעפר כל אותו היום הזה
של ה"א. ומיהו? האלף החמישי.
ואף על גב שהקדימה בגלות עד
שלא נכנס אותו האלף החמישי,
הסוד של ה"א. וכשיבא האלף
הששי, שהוא הסוד של וא"ו, אז
וא"ו יקים את ה"א.

בזמן שש פעמים עשר ששים
נפש, אז שלמות של וא"ו עשר
פעמים, וא"ו שש פעמים עשר,
[שנא"ו] וא"ו עולה [בעשר] ב"י, וא"ו
יורדת בה"א.

נשלמת וא"ו בתוך עשר שש
פעמים, אז הם ששים להקימה
מהעפר. ובכל ששים וששים
מאותו האלף הששי מתחזקת
ה"א, ועולה בדרגותיה להתחזק.
ובשש מאות שנים לאלף הששי
יפתחו שערי החכמה למעלה
ומעניות של חכמה למטה,
ויתתקן העולם להפגס לשביעי.
כמו בן אדם שמתקן ביום ששי
מקשמצריב השמש להפגס
לשבת, אף כך גם, וסימן לדבר -
(בראשית ז) בשנת שש מאות שנה

בשנת שש מאות שנה

פירודא דקודשא בריך הוא מיִּשְׂרָאֵל
לעלמין.

אמר רבי יוסי כגוןא דא כתיב, אני
י' בעתה אחישנה. מהו בעתה. בעת
ה'. דתקום מעפרא פדין אחישנה. אמר רבי
יוסי ועם כל דא יומא חד איהי כנסת
ישראל גו עפרא ולא יתיר. אמר רבי יהודה
הכי אמרו. אבל תא חזי, רזא דאוליפנא,
בשעתא דכנסת ישראל אתגלייא מאתרה,
פדין אתון דשמא קדישא כביכול אתפרשו.
דאתפרשא ה"א מן וא"ו, ובגין דאתפרשו
מה כתיב (תהלים לט) נאלמתי דומי"ה, בגין
דאסתלק וא"ו מן ה"א, וקול לא אשתפח,
פדין דבור אתאלם. ובגין כך היא שכיבת
בעפרא כל ההוא יומא (דנא) דה"א. ומאן
איהו אלף חמשאה, ואף על גב דאקדימת
בגלותא עד לא ייעול ההוא אלף חמשאה
רזא דה"א, וכד ייתי אלף שתיתאה דאיהו
רזא (דף קיז ע"א) דוא"ו, פדין וא"ו יוקים
לה"א.

בזמנא שית זמנין עשר שתין נפש, פדין
שלימו וא"ו עשר זמנין, וא"ו שית
זמנין עשר, (דוא"ו) וא"ו סלקא (בעשר) ב"י,
וא"ו נחתא בה"א.

אשתתרים וא"ו גו עשר שית זמנין, פדין
הו שתיין לאקמא מעפרא, ובכל
שתיין ושתיין מההוא אלף שתיתאה אתתקף
ה"א וסלקא בדרגוי לאתתקפא. ובשית
מאה שנין לשתייתאה יתפתחון תרעי
דחכמתא לעילא ומבועי דחכמתא לתתא,
ויתתקן עלמא לאעלא בשביעאה. כבר נש
דמתתקן ביומא שתיתאה מכי ערב שמשא
לאעלא בשבתא. אוף הכי נמי. וסימניה (בראשית ז)

לַחֲיֵי נַח וְגו' נִבְקְעוּ כָּל מַעֲנִיּוֹת
תְּהוֹם רַבָּה.

אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי, כָּל זֶה זָמַן
אֶרֶץ יוֹתֵר מִכִּפִּי שֶׁבְּאַרְוֵהוּ
הַחֲבֵרִים שֶׁהוּא יוֹם אֶחָד גְּלוֹת
שֶׁל כְּנָסֶת יִשְׂרָאֵל וְלֹא יוֹתֵר,
שֶׁכְּתוּב (אִיכָּה א) נִתְּנִי שׁוֹמֵמָה כָּל
הַיּוֹם דָּוָה. אָמַר לוֹ, כִּי לְמַדְתִּי
מֵאֲבִי בְּסוּדוֹת הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל
הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ וּבִימֵים שֶׁל שְׁנוֹת
הָעוֹלָם וּבִימֵים שֶׁל בְּרָאשִׁית,
וְהִכַּל בְּסוּד אֶחָד הוּא.

וְאִי תִּרְאֶה הַקֶּשֶׁת בַּגּוֹנִים
מְאִירִים כְּמוֹ אִשָּׁה שֶׁמִּתְקַשֶּׁטֶת
לְבַעֲלָהּ, שֶׁכְּתוּב (בְּרָאשִׁית ט)
וּרְאִיתִיהָ לְזָכֹר בְּרִית עוֹלָם, וְהָרִי
פָּרְשָׁה וַיִּפֹּה הוּא. וּרְאִיתִיהָ
בַּגּוֹנִים מְאִירִים כְּרָאוֹי, וְאִי לְזָכֹר
בְּרִית עוֹלָם. מַה זֶּה בְּרִית עוֹלָם?
זוֹ כְּנָסֶת יִשְׂרָאֵל, וְיִתְחַבֵּר וְא"ו
עִם ה"א וַיִּקְיָמָה מִן הָעֶפֶר, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ.
זוֹ כְּנָסֶת יִשְׂרָאֵל שֶׁהִיא בְּרִית,
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְהִתְּהָ לְאוֹת בְּרִית
וְגו'.

אִי יִתְעוֹרֵר וְא"ו אֶל ה"א, אִי
אוֹתוֹת עֲלִיּוֹנִים יִתְעוֹרְרוּ בְּעוֹלָם,
וְעִתִּידִים בְּנֵי רְאוּבֵן לְעוֹרֵר
קְרֻבוֹת בְּכָל הָעוֹלָם, וּכְנָסֶת
יִשְׂרָאֵל יָקִים אוֹתָהּ מִן הָעֶפֶר
וַיִּזְכֹּר אוֹתָהּ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
וַיִּמָּצֵא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶצְלָהּ
בְּתוֹךְ הַגְּלוּת כְּחֻשְׁבוֹן וְא"ו שֶׁ
פְּעָמִים י" (עֶשֶׂר). עֶשֶׂר פְּעָמִים שֶׁ
שָׁנִים, וְאִי תִּקּוּם וַיִּפְקֵד הָעוֹלָם
לְעֲשׂוֹת נִקְמוֹת. וּמִי שֶׁהוּא נִמּוּךְ
- יִגְבֶּה.

אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי, יִפֹּה אִמְרָתְךָ,
מִשּׁוּם שֶׁהוּא בְּתוֹךְ סוּד הָאוֹתִיּוֹת
וְאִין לָנוּ לְעוֹרֵר חֻשְׁבוֹן וְקָצִים
אַחֲרִים, שֶׁהָרִי בְּסִפְרוֹ שֶׁל רַב
יִיבָא הִזְקֵן מִצְּאֵנִי חֻשְׁבוֹן זֶה,
שֶׁכְּתוּב (וִיקְרָא כו) אִי תִרְצֶה הָאֶרֶץ,
וְהוּא הַסּוּד שֶׁל וְא"ו, שֶׁכְּתוּב (שם)

לַחֲיֵי נַח וְגו' נִבְקְעוּ כָּל מַעֲנִיּוֹת תְּהוֹם רַבָּה.
אָמַר לִיה רַבִּי יוֹסִי כָּל דָּא אָרִיכוּ זְמַנָּא וַיִּתִּיר
מִכְּמָה דְּאוּקְמוּהָ חֲבֵרִיָּא דְּאִיהוּ יוֹמָא
חַד גְּלוּתָא דְּכְנָסֶת יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִתִּיר דְּכְתִיב,
(אִיכָּה א) נִתְּנִי שׁוֹמֵמָה כָּל הַיּוֹם דָּוָה. אָמַר לִיה
הָכִי אוֹלִיפְנָא מֵאַבָּא בְּרִיין דְּאִתְּוּוֹן דְּשִׁמְא
קְדִישָׁא וּבִיּוֹמֵי דְּשָׁנִי עַלְמָא וּבִיּוֹמֵי דְּבְרָאשִׁית
וְכֻלָּא רְזָא חֲדָא אִיהוּ.

וּבְרִיין יִתְחַזִּי קִשְׁתָּא בְּעֻנָּא בַּגּוֹנִי נְהִירִין
כְּאַתְתָּא דְּמִתְקַשֶּׁטָּא לְבַעֲלָהּ דְּכְתִיב,
(בְּרָאשִׁית ט) וּרְאִיתִיהָ לְזָכֹר בְּרִית עוֹלָם וְהָא
אוּקְמוּהָ וְשִׁפִּיר הוּא. וּרְאִיתִיהָ, בַּגּוֹנִין
נְהִירִין כְּדָקָא יְאוּת. וּכְדִין לְזָכֹר בְּרִית עוֹלָם.
מֵאֵן בְּרִית עוֹלָם. דָּא כְּנָסֶת יִשְׂרָאֵל, וְיִתְחַבֵּר
וְא"ו בְּה"א, וַיִּיקִּים לָהּ מֵעַפְרָא, כְּמָה דְּאַתָּ
אָמַר וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ. דָּא כְּנָסֶת
יִשְׂרָאֵל דְּאִיהִי בְּרִית, כְּמָה דְּאַתָּ אָמַר וְהִתְּהָ
לְאוֹת בְּרִית וְגו'.

בַּד יִתְעַר וְא"ו לְגַבֵּי ה"א, כְּדִין אִתִּין עַלְאִין
יִתְעַרוֹן בְּעַלְמָא וּבְנוֹי דְּרְאוּבֵן זְמִינִין
דִּיתְעַרוֹן קְרִבִּין בְּכָל עַלְמָא, וּכְנָסֶת יִשְׂרָאֵל
יּוֹקִים לָהּ מֵעַפְרָא וַיִּדְּכֹר לָהּ קְדָשָׁא בְּרִיף
הוּא. וַיִּשְׁתַּכַּח קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא לְגַבֵּה גו
גְּלוּתָא כְּחוּשְׁבֵּן וְא"ו שִׁית זְמִינִין י" (עֶשֶׂר). עֶשֶׂר
זְמִינִין שִׁית שָׁנִין, וּכְדִין תִּיקוּם וַיִּתְּפַקֵּד עַלְמָא
לְמַעַבְד נּוֹקְמִין, וּמֵאֵן דְּאִיהוּ מְאִיף יִתְרַמֵּי.

אָמַר לִיה רַבִּי יוֹסִי שִׁפִּיר קְאֻמְרָתְךָ בַּגִּין (דף קיז
ע"ב) דְּאִיהוּ גו רְזָא דְּאִתְּוּוֹן. וְלִית לָן
לְאַתְעָרָא חוּשְׁבֵּן וְקָצִין אַחֲרֵינִין, דְּהָא בְּסִפְרָא
דְּרַב יִיבָא סָבָא אֲשַׁכְּחֵן חוּשְׁבֵּן דָּא דְּכְתִיב,
(וִיקְרָא כו) אִי תִרְצֶה הָאֶרֶץ. וְהוּא רְזָא דְּוְא"ו
דְּכְתִיב, (וִיקְרָא כו) וַיִּזְכֹּרְתִי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב וְדָא
הוּא וְא"ו כְּחֻדָּא, וְעַל דָּא אֲזַכּוֹר, וְלִבְתֵּר

והארץ אפור, דא פנסט ישראל. תרצה.
תתרגע ארעא לגבי קדשא בריך הוא.

אבל יומא חד דאמרו חבריאי ודאי כלא
הוא גניז קמי קדשא בריך הוא וכלא
אשתבח ברזא דאתון דשמא קדישא, דהא
גלותא באנון אתון גלי לון רבי ייסא הכא,
והשתא באנון אתון אתגליין וגלי לון.

אמר ליה תא חזי, דאפילו פד אתפקדא
שרה, מהאי דרגא לא פקיד לה, אלא
ברזא דוא"ו, דכתיב ויפקד את שרה וגו'.
בגין דכלא ברזא דוא"ו איהו, ובהא כליל
פלא, וביה אתגליא כלא, בגין דכל מלה
דאיהי סתימא איהי גלי כל סתים. ולא אתי
מאן דאיהו באתגליא ויגלי מה דאיהו סתים.
אמר רבי יוסי כמה אית לן לאתמשכא גו
גלותא עד ההוא זמנא, וכלא תלי ליה
קדשא בריך הוא כד יתובון בתיובתא. אי
יזכו ואי לא יזכו, כמה דאתמר בהאי קרא
דכתיב אני יי בעתה אחישנה. זכו אחישנה
לא זכו בעתה.

אזלי, עד דהו אולי, אמר רבי יוסי אדפרנא
השתא דהא באתר דא יתיבנא יומא
חד עם אבא, ואמר לי ברי זמין אנת פד מטון
יומך לשיתין שגין לאשפחא בהאי אתר
סימא דחקמתא עלאה, והא זכינא לאנון
יומין ולא אשפחנא, ולא ידענא אי הגי מלין
דקאמרן או ההיא חקמתא דאיהו אמר.

ואמר לי כד ימטון קולפין דנורא גו טהירי
ידך אתאביד מינך. אמינא ליה אבא
במה ידעת. אמר לי בהני תרין צפורין
דאעברו על רישך ידענא. אדהכי אתפרש

ונזכרתי את בריתי יצקוב, וזהו
וא"ו, הכל כאחד. ועל זה אפור.
ואחר כך והארץ אפור, זו פנסת
ישראל. תרצה, תתרגע הארץ
אל הקדוש ברוך הוא.

אבל יום אחד שאמרו החברים,
ודאי הכל גנוז לפני הקדוש ברוך
הוא והכל נמצא בסוד האותיות
של השם הקדוש, שהרי הגלות
באותן האותיות גלה אותן רבי
ייסא כאן, ועכשו באותן
האותיות התגלו וגלה אותן.

אמר לו, בא ראה שאפילו
כשנפקדה שרה, מדרגה הזו לא
פקד אותה, אלא בסוד של וא"ו,
שכתוב ויפקד את שרה וגו',
משום שהפל הוא בסוד של
וא"ו, ובה"א כולל הכל ובו
מתגלה הכל, משום שכל דבר
נסתר הוא מגלה כל נסתר ולא
בא משהו בגלוי ויגלה מה
שהוא נסתר.

אמר רבי יוסי, כמה יש לנו
להמשך בתוך הגלות עד אותו
הזמן, והכל תלה לו הקדוש
ברוך הוא כשישובו בתשובה -
אם יזכו ואם לא יזכו, כמו
שנאמר בפסוק הזה שכתוב אני
ה' בעתה אחישנה. זכו -
אחישנה. לא זכו - בעתה.

הלכו. בעודם הולכים, אמר רבי
יוסי, נזכרתי עכשו שבמקום
הזה ישבתי יום אחד עם אבי
ואמר לי, בני, עתיד אתה
כשתגיע ימך לששים שנים
למצא במקום הזה אוצר של
חקמה עליונה, והרי זכיתי
לאותם הימים ולא מצאתי, ואינו
יודע אם הדברים הללו שאמרנו
או אותה החכמה שהוא אמר.

ואמר לי, כשיגיעו השלמות
של האש לתוך האויר של ידך,
יאבד ממך. אמרתי לו, אבא,

במה ידעת? אמר לי, באותן שתי צפרים שעברו על ראשך ידעתי. בין כך נפרד רבי יוסי ונכנס

רבי יוסי ועאל גו מערתא (דף קיח ע"א) חדא ואשפח ספרא חד דהיה נעיץ גו נוקבא דטנרא בסייפי מערתא, נפק ביה.

בין דפתח ליה חמא שבועין ותריין גליפין דאתון דאתמסרו לאדם הראשון ובהו הוה ידע כל חכמתא דעלאין קדישין וכל אנון דבתר ריחיא דמתגלגלן בתר פרוכתא גו טהירין עלאין וכל אנון מלין דזמינין למיתי לעלמא, עד יומא דיקום עננא דבסטר מערב ויחשיף עלמא.

קרא לרבי יהודה ושרו למלעי בההוא ספרא, לא ספיקו למלעי תרי או תלתא סטריין דאנון אתון עד דהו מסתכלין בההיא חכמה עלאה, בין דמטו למלעי בסתירו דספרא ומשתעו דא עם דא, נפק שביבא דאשא ועלעולא דרוחא ובטש בידיהון ואתאביד מנייהו. בכה רבי יוסי ואמר דילמא חס ושלום חוכה איהו גבן או דלאו אנן זפיין למנדע ליה.

בר אתון לגבי דרבי שמעון אשתעו ליה עובדא דא, אמר לון דילמא בקן משיחא דאנון אתון הויתון משתדלי, אמרו ליה דא לא ידעינן דהא כלא אתנשי מין. אמר לון רבי שמעון לית רעותא דקודשא בריך הוא בדא דיתגלי כל כף לעלמא, וכד יהא קריב ליומי משיחא אפילו רביי דעלמא זמינין לאשכחא טמירין דחכמתא ולמנדע ביה קצין וחושבנין, ובההוא זמנא אתגליא לכלא הדא הוא דכתיב (צפניה ג) כי אז אהפך אל עמים וגו'. מהו אז. בזמנא דתיקום כנסת ישראל מעפרא ויוקים לה קדשא בריך הוא כדין אהפך אל עמים שפה ברורה לקרא כלם בשם יי ולעבדו שכם אחד.

לתוף מערה אחת, ומצא ספר אחד שהיה נעוץ בתוף נקב של הסלע בקצה המערה. יצא אתו. בין שפתח אותו, ראה שבועים ושתים חקוקי אותיות שנמסרו לאדם הראשון, ובהם היה יודע כל החכמה של עליונים קדושים וכל אותם שאחר הריחים שמתגלגלים אחר הפרכת תוף אורות עליונים וכל אותם דברים שעתידיים לבא לעולם עד היום שיקום ענן בצד מערב ויחשיף את העולם.

קרא לרבי יהודה והתחילו ללמד באותו ספר. לא הספיקו ללמד שנים או שלשה צדדים של אותן האותיות עד שהיו מסתכלים באותה חכמה עליונה. בין שהגיעו ללמד בסתרי הספר ודברו זה עם זה, יצא שביב של אש ומשב של רוח והפה בידיהם ואבד מהם. בכה רבי יוסי ואמר, אולי חס וחלילה חטא הוא אצלנו, או שאין אנו זכאים לדעת אותו.

בשבאו אל רבי שמעון, ספרו לו המעשה הזה. אמר להם, אולי בקץ המשיח של אותם אותיות הייתם עסוקים? אמרו לו, את זה לא ידענו, שהרי הכל נשכח מעמנו. אמר להם רבי שמעון, שאין רצון הקדוש ברוך הוא בזה שיתגלה כל כף לעולם, וכשיהיה קרוב לימות המשיח, אפלו תינוקות של העולם עתידים למצא נסתרות של חכמה ולרעת בו קצים וחשבונות, ובאותו זמן יתגלה לכל. זהו שכתוב (צפניה ג) כי אז אהפך אל עמים וגו'. מה זה אז? בזמן שתקום כנסת ישראל מן העפר ויקים אותה הקדוש ברוך הוא, אז אהפך אל עמים שפה ברורה לקרא כלם בשם ה' ולעבדו שכם אחד.

בא ראה, אף על גב שכתוב באברהם, ויסע אברהם הלך ונסוע הנגבה, וכל מסעותיו היו לדרום ונקשר בו, לא עלה למקומו פראוי עד שנולד יצחק. כיון שנולד יצחק, התעלה למקומו והשתתף עמו ונקשרו זה עם זה.

לכן הוא קרא לו יצחק ולא אחר, כדי לשתף מים עם אש, שכתוב ויקרא אברהם את שם בנו הנולד לו אשר ילדה לו שרה יצחק. מי הנולד לו? אש ממים.

מדרש הנעלים

זה פקד את שרה כאשר אמר. רבי יוחנן פתח בפסוק זה, (שיר ז) ראשך עליך כפרמל ודלת ראשך פארגמן מלך אסור ברהטים. עשה הקדוש ברוך הוא שליטים למעלה ושליטים לטה. כשנותן הקדוש ברוך הוא מעלה לשרים של מעלה, נוטלים מעלה המלכים של מטה.

נתן מעלה לשרו של בבל - נוטל מעלה נבוכדנצר הרשע, שכתוב בו (דניאל ב) אתה הוא ראש הזקב. והיו כל העולם משעבדים תחת ידו ובנו וכן בנו. זהו שכתוב ראשך עליך כפרמל. זהו נבוכדנצר. זהו שכתוב (שם ד) תחתיו תציל חית השדה. ודלת ראשך פארגמן - זהו בלשצר שאמר (שם ה) ילבש ארגמן. מלך אסור ברהטים - זהו אויל מרדך שהיה אסור עד שמת אביו נבוכדנצר ומלך תחתיו.

אמר רבי יהודה, למה בא טעם זה בשיר השירים? אלא, אמר רבי יהודה, שבעה דברים נבראו קדם שנברא העולם, ואלו הן וכו', כסא הכבוד - שונאמר (תהלים ax) נכון כסאך מאז מעולם אתה, וכתוב (ירמיה יז) כסא כבוד מרום מראשון. שהוא היה ראש

תא חזי, אף על גב דאברהם כתיב ביה ויסע אברהם הלך ונסוע הנגבה. וכל מטלנוי הו' לדרומא ואתקשר ביה, לא סליק לדוכתיה כדקא יאות עד דאתיליד יצחק, כיון דאתיליד יצחק אסתלק לאתריה ואיהו אשתתף בהדיה ואתקשרו (דף קיח ע"ב) דא בדא. בגין כך איהו קרי ליה יצחק ולא אחרא, בגין לשתפא מיא באשא, דכתיב ויקרא אברהם את שם בנו הנולד לו אשר ילדה לו שרה יצחק. מאן הנולד לו, אש ממים:

מדרש הנעלים

וי' פקד את שרה כאשר אמר. רבי יוחנן פתח בהאי קרא (שיר השירים ז) ראשך עליך כפרמל ודלת ראשך פארגמן מלך אסור ברהטים. עשה קדשא בריך הוא שלטונים למעלה ושלטונים למטה. כשנותן קדשא בריך הוא מעלה לשרים של מעלה נוטלים מעלה המלכים של מטה.

נתן מעלה לשרו של בבל, נוטל מעלה נבוכדנצר הרשע דכתיב ביה (דניאל ב) אנתי הוא ראשה די דהבא, והיו כל העולם משועבדים תחת ידו ובנו וכן בנו, הדא הוא דכתיב ראשך עליך כפרמל, זהו נבוכדנצר, הדא הוא דכתיב, (דניאל ד) תחתיה תטלל חיות ברא. ודלת ראשך פארגמן, זהו בלשצר דאמר (דניאל ה) ארגוונא ילבש. מלך אסור ברהטים, זהו אויל מרדך שהיה אסור עד שמת אביו נבוכדנצר ומלך תחתיו.

אמר רבי יהודה למאי אתא האי טעם בשיר השירים. אלא אמר רבי יהודה שבעה דברים נבראו קודם שנברא העולם, ואלו הן וכו', כסא הכבוד שונאמר (תהלים צג) נכון כסאך מאז מעולם אתה וכתיב, (ירמיה יז) כסא כבוד מרום מראשון. שהוא היה ראש הנקדם לכל, ונטל הקדוש ברוך הוא את הנשמה הטהורה

מכסא הכבוד להיות מאירה לגוף, הדא הוא דכתיב ראשך עליך כפרמל, זהו כסא הכבוד שהוא ראש על הכל. ודלת ראשך כארגמן, זו היא הנשמה הנטלת ממנו. מלך אסור ברהטים, זהו הגוף שהוא אסור בקבר וכלה בעפר ולא נשאר ממנו אלא כמלא תרוד רקב. וממנו יבנה כל הגוף. וכשפוקד הקדוש ברוך הוא את הגוף הוא אומר לארץ שתפליט אותו לחוץ דכתיב (ישעיה כו) וארץ רפאים תפיל.

אמר רבי יוחנן המתים שבארץ הם חיים תחלה הדא הוא דכתיב, (ישעיה כו) יחיו מתיו, נבלתי יקומון אלו שבחוצה לארץ. הקיצו ורננו שוכני עפר, אלו המתים שבמדבר. דאמר רבי יוחנן למה מת משה בחוצה לארץ. להראות לכל באי עולם, כשם שעתידי הקדוש ברוך הוא להחיות למשה כך עתיד להחיות לדורו (למה) שהם קבלו התורה. (דאמר רבי יוחנן) ועליהם נאמר (ירמיה ב) זכרתי לך חסד נעורייך אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה.

דבר אחר הקיצו ורננו שוכני עפר, אלו הם האבות והמתים בחוצה לארץ יבנה גופם ומתגלגלים תחת הארץ עד ארץ ישראל ושם יקבלו נשמתם ולא בחוצה לארץ, הדא הוא דכתיב, (יחזקאל לו) לכן הנבא ואמרתי אליהם הנה אנכי פותח את קברותיכם והעליתי אתכם מקברותיכם עמי והבאתי אתכם אל אדמת ישראל. מה כתיב אחריו ונתתי רוחי בכם וחייתם.

רבי פנחס אמר הנשמה נטלה מכסא הכבוד שהוא הראש בךקאמר (שיר השירים ז) ראשך עליך כפרמל. ודלת ראשך כארגמן זו היא הנשמה שהיא דלת הראש. מלך אסור ברהטים, הוא הגוף שהוא אסור בקברים.

הנקדם לכל, ונטל הקדוש ברוך הוא את הנשמה הטהורה מכסא הכבוד להיות מאירה לגוף. זהו שכתוב ראשך עליך כפרמל. זהו כסא הכבוד שהוא ראש על הכל. ודלת ראשך כארגמן - זו היא הנשמה הנטלת ממנו. מלך אסור ברהטים - זהו הגוף שהוא אסור בקבר וכלה בעפר ולא נשאר ממנו אלא כמלא תרוד רקב, וממנו יבנה כל הגוף. וכשפוקד הקדוש ברוך הוא את הגוף, הוא אומר לארץ שתפליט אותו לחוץ, שכתוב (ישעיה כו) וארץ רפאים תפיל.

אמר רבי יוחנן, המתים שבארץ הם חיים תחלה, זהו שכתוב (שם) יחיו מתיו. נבלתי יקומון - אלו שבחוצה לארץ. הקיצו ורננו שוכני עפר - אלו המתים שבמדבר. שאמר רבי יוחנן, למה מת משה בחוצה לארץ? להראות לכל באי עולם, כשם שעתידי הקדוש ברוך הוא להחיות למשה, כך עתיד להחיות לדורו, [למה] שהם קבלו התורה. [שאמר רבי יוחנן] ועליהם נאמר (ירמיה ב) זכרתי לך חסד נעורייך אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה. דבר אחר הקיצו ורננו שוכני עפר - אלו הם האבות בחוצה לארץ יבנה גופם ומתגלגלים תחת הארץ עד ארץ ישראל, ושם יקבלו נשמתם, ולא בחוצה לארץ. זהו שכתוב (יחזקאל לו) לכן הנבא ואמרתי אליהם [וגו'], הנה אני פותח את קברותיכם והעליתי אתכם

מקברותיכם עמי והבאתי אתכם אל אדמת ישראל. מה כתוב אחריו? ונתתי רוחי בכם וחייתם. רבי פנחס אמר, הנשמה נטלה מכסא הכבוד שהוא הראש, כמו שנאמר (שיר ז) ראשך עליך כפרמל. ודלת ראשך כארגמן - זו היא הנשמה שהיא דלת הראש. מלך אסור ברהטים - הוא הגוף שהוא אסור בקברים. זהו הגוף, וזהו שרה, וזהו מלך. והקדוש ברוך הוא פוקדה למועד

זֶהוּ הַגּוֹף וְזֶהוּ שָׂרָה וְזֶהוּ מֶלֶךְ. וְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא פּוֹקֵדָה לְמוֹעֵד אֲשֶׁר דָּבַר אֱלֹהֵי הָדָא הוּא דְכָתִיב וַיִּפְקֹד אֶת שָׂרָה כַּאֲשֶׁר אָמַר. פּוֹקֵד אֶת הַגּוֹף לְזִמְנָא הִידוּעַ שְׂבוּ יַפְקִידִים.

אֲשֶׁר דָּבַר אֱלֹהֵי. זֶהוּ שְׁכָתוּב וְה' פּוֹקֵד אֶת שָׂרָה כַּאֲשֶׁר אָמַר. פּוֹקֵד אֶת הַגּוֹף לְזִמְנָא הִידוּעַ שְׂבוּ יַפְקִידִים.

אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, עֲתִיד הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לִיפּוֹת לְגוֹף הַצַּדִּיקִים לְעֲתִיד לָבֵא כִּיפִי שֶׁל אָדָם הָרָאשׁוֹן כְּשֶׁנִּכְנָס לְגֵן עֵדֶן, שְׁנֵאמַר (ישעיה נח) וְנִחַף יִי תָמִיד וְגו'. וְהֵייתָ כְּגֵן רֹהֵ. אָמַר רַבִּי לֵוִי, הַנֶּשֶׁמָה בַּעֲוֹדָה בְּמַעֲלָתָהּ, נְזוּנִית בְּאוֹר שֶׁל מַעֲלָה וּמִתְלַבֶּשֶׁת בּוֹ, וְכִשְׁתַּכְּנִס לְגוֹף לְעֲתִיד לָבֵא - בְּאוֹתוֹ הָאוֹר מִמֶּשׁ תַּכְּנִס, וְאִי בְּזוּהַר הָרָקִיעַ הָדָא הוּא דְכָתִיב, (דניאל יב) וְהַמְשָׁפִילִים יִזְהִירוּ כְּזוּהַר הָרָקִיעַ, וְיִשְׁיגּוּ בְּנֵי אָדָם דְּעָה שְׁלָמָה שְׁנֵאמַר (ישעיה יא) כִּי מִלְּאָה הָאָרֶץ דְּעָה אֶת יְיָ. מִנָּא לָן הָא, מִמָּה דְכָתִיב וְנִחַף יִי תָמִיד וְהַשְׁבִּיעַ בְּצַחְצְחוֹת נַפְשָׁךְ. זֶה אוֹר שֶׁל מַעֲלָה.

אָמַר רַבִּי פִּנְחָס עֲתִיד הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לִיפּוֹת לְגוֹף הַצַּדִּיקִים לְעֲתִיד לָבֵא כִּיפִי שֶׁל אָדָם הָרָאשׁוֹן כְּשֶׁנִּכְנָס לְגֵן עֵדֶן, שְׁנֵאמַר (ישעיה נח) וְנִחַף יִי תָמִיד וְגו'. וְהֵייתָ כְּגֵן רֹהֵ. אָמַר רַבִּי לֵוִי הַנֶּשֶׁמָה בַּעֲוֹדָה בְּמַעֲלָתָהּ נְזוּנִית בְּאוֹר שֶׁל מַעֲלָה וּמִתְלַבֶּשֶׁת בּוֹ, וְכִשְׁתַּכְּנִס לְגוֹף לְעֲתִיד לָבֵא בְּאוֹתוֹ הָאוֹר מִמֶּשׁ תַּכְּנִס, וְאִי בְּזוּהַר הָרָקִיעַ הָדָא הוּא דְכָתִיב, (דניאל יב) וְהַמְשָׁפִילִים יִזְהִירוּ כְּזוּהַר הָרָקִיעַ, וְיִשְׁיגּוּ בְּנֵי אָדָם דְּעָה שְׁלָמָה שְׁנֵאמַר (ישעיה יא) כִּי מִלְּאָה הָאָרֶץ דְּעָה אֶת יְיָ. מִנָּא לָן הָא, מִמָּה דְכָתִיב וְנִחַף יִי תָמִיד וְהַשְׁבִּיעַ בְּצַחְצְחוֹת נַפְשָׁךְ. זֶה אוֹר שֶׁל מַעֲלָה.

וְעֲצָמוֹתֶיךָ יִחְלִיץ זֶה פְּקִידַת הַגּוֹף. וְהֵייתָ כְּגֵן רֹהֵ וְכַמוֹצָא מִים אֲשֶׁר לֹא יִכְזְבוּ מִימֵיו. זֶהוּ דַּעַת הַבּוֹרָא יִתְבָּרֵךְ, וְאִי יִדְעוּ הַבְּרִיּוֹת שֶׁהַנֶּשֶׁמָה הַנִּכְנָסֶת בָּהֶם שְׁהִיא נִשְׁמַת הַחַיִּים נִשְׁמַת הַתַּעֲנוּגִים שְׁהִיא קְבֵלָה תַּעֲנוּגִים מִלְּמַעְלָה וּמַעֲדָנָת לְגוֹף וְהַכֹּל תְּמַהִים בָּהּ וְאוֹמְרִים (שיר השירים ז) מַה יָּפִית וּמַה נְּעֻמָּת אֶהְבָּה בַּתְּעֻנּוּגִים. זֶה הִיא הַנֶּשֶׁמָה לְעֲתִיד לָבֵא.

וְעֲצָמוֹתֶיךָ יִחְלִיץ - זֶה פְּקִידַת הַגּוֹף. וְהֵייתָ כְּגֵן רֹהֵ וְכַמוֹצָא מִים אֲשֶׁר לֹא יִכְזְבוּ מִימֵיו - זֶהוּ דַּעַת הַבּוֹרָא יִתְבָּרֵךְ. וְאִי יִדְעוּ הַבְּרִיּוֹת שֶׁהַנֶּשֶׁמָה הַנִּכְנָסֶת בָּהֶם, שְׁהִיא נִשְׁמַת הַחַיִּים, נִשְׁמַת הַתַּעֲנוּגִים, שְׁהִיא קְבֵלָה הַתַּעֲנוּגִים מִלְּמַעְלָה וּמַעֲדָנָת לְגוֹף, וְהַכֹּל תְּמַהִים בָּהּ וְאוֹמְרִים (שיר ז) מַה יָּפִית וּמַה נְּעֻמָּת אֶהְבָּה בַּתְּעֻנּוּגִים. זֶה הִיא הַנֶּשֶׁמָה לְעֲתִיד לָבֵא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה תָּא חֲזִי, שְׁפָךְ הוּא דְכָתִיב, (שיר השירים ז) מֶלֶךְ אֶסּוּר בְּרֶהֱטִים. וְכָתִיב בְּתַרְיָה מַה יָּפִית וּמַה נְּעֻמָּת. וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּאוֹתוֹ זְמַן עֲתִיד הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְשַׁמֵּחַ עוֹלָמוֹ וּלְשַׁמּוֹת בְּבְרִיּוֹתָיו שְׁנֵאמַר (תהלים קד) יִשְׂמַח יְיָ בְּמַעֲשָׁיו. וְאִי יִהְיֶה שְׂחוֹק בְּעוֹלָם מַה שְּׂאִין עֲכָשִׁיו, דְכָתִיב, (תהלים קכו) אֲזִי יִמְלֹא שְׂחוֹק פִּינוֹ וְגו'. הָדָא הוּא דְכָתִיב וְתֵאמַר שָׂרָה צְחוֹק עָשָׂה לִי אֱלֹהִים. שְׂאִי עֲתִידִים בְּנֵי אָדָם לִזְמַר שְׂרָה שְׁהוּא עַת

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בֵּא רָאָה שְׁפָךְ הוּא, שְׁכָתוּב (שם) מֶלֶךְ אֶסּוּר בְּרֶהֱטִים, וְכָתוּב אַחֲרָיו מַה יָּפִית וּמַה נְּעֻמָּת. וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּאוֹתוֹ זְמַן עֲתִיד הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְשַׁמֵּחַ עוֹלָמוֹ וּלְשַׁמּוֹת בְּבְרִיּוֹתָיו, שְׁנֵאמַר (תהלים קד) יִשְׂמַח ה' בְּמַעֲשָׁיו. וְאִי יִהְיֶה שְׂחוֹק בְּעוֹלָם מַה שְּׂאִין כֵּן עֲכָשִׁיו שְׁכָתוּב (שם קכו) אֲזִי יִמְלֹא שְׂחוֹק פִּינוֹ וְגו'. זֶהוּ שְׁכָתוּב וְתֵאמַר שָׂרָה צְחוֹק עָשָׂה לִי אֱלֹהִים, שְׂאִי

שחוק. רבי אבא אמר היום שישמח הקדוש ברוך הוא עם בריותיו לא היתה שמחה כמותה מיום שנברא העולם, והצדיקים הנשארים בירושלים לא ישובו עוד לעפרם דכתיב, (ישעיה ד) והיה הנשאר בציון והנוותר בירושלים קדוש יאמר לו. הנוותר בציון ובירושלים דייקא.

אמר רבי אחא אם בן זעירין אנן, אלא כל אנן דאשתארו בארעא קדישא דישאל דינא דלהון בירושלים וכציון לכל דבר. מלמד דכל ארץ ישראל בכלל ירושלים היא, ממשמע דכתיב, (ויקרא יט) וכי תבאו אל הארץ הכל בכלל.

רבי יהודה ברבי אלעזר שאל לרבי חזקיה, אמר לו מתים שעתידי הקדוש ברוך הוא להחיותם, למה לא יהיב נשמתהון באתר דאתקברו תמן וייתון לאחייא בארעא דישאל. אמר לו נשבע הקדוש ברוך הוא לבנות ירושלים ושלל תהרס לעולמים, דאמר רבי ירמיה עתיד הקדוש ברוך הוא לחדש עולמו ולבנות ירושלים ולהורידה בנויה מלמעלה (ס"א בנז) בגין שלא יהרס, ונשבע שלא תגלה עוד כנסת ישראל, ונשבע שלא יהרס בנזן ירושלים, שנאמר (ישעיה סב) לא יאמר לך עוד עזובה ולא רצף לא יאמר עוד שממה.

ובכל מקום שאתה מוצא לא לא, היא שבועה, הדא הוא דכתיב, (בראשית ט) ולא יכרת כל בשר עוד ממני המבול ולא יהיה עוד מבול וגו' וכתוב, (ישעיה נד) אשר נשבעתי מעבר מי נח. מכאן שלא לא, שבועה. ומן לאו אתה שומע הן. ועתיד הקדוש ברוך הוא לקיים עולמו קיום שלא תגלה כנסת ישראל ולא תהרס בנזן בית המקדש, לפיכך אין מקבלין נשמתן אלא במקום קיים לעולמים, כדי שתהיה הנשמה קיימת בגוף

וגו', וכתוב (ישעיה נד) אשר נשבעתי מעבר מי נח. מכאן שלא לא - שבועה. ומן לאו אתה שומע הן. ועתיד הקדוש ברוך הוא לקיים עולמו קיום שלא תגלה כנסת ישראל ולא יהרס בנזן בית

עתידים בני אדם לומר שירה, שהוא עת שחוק. רבי אבא אמר, היום שישמח הקדוש ברוך הוא עם בריותיו, לא היתה שמחה כמותה מיום שנברא העולם, והצדיקים הנשארים בירושלים לא ישובו עוד לעפרם, ויהיה הנשאר בציון והנוותר בירושלים קדוש יאמר לו. הנוותר בציון ובירושלים דייקא.

אמר רבי אחא, אם בן מעטים הם. אלא כל אותם שנשארו בארץ ישראל הקדושה דינם בירושלים וכציון לכל דבר. מלמד שכל ארץ ישראל בכלל ירושלים היא, ממשמע שכתוב (ויקרא יט) וכי תבאו אל הארץ. הכל בכלל.

רבי יהודה ברבי אלעזר שאל לרבי חזקיה. אמר לו, מתים שעתידי הקדוש ברוך הוא להחיותם, למה לא נתן נשמתם במקום שנקברו שם, ויבאו להחיות בארץ ישראל? אמר לו, נשבע הקדוש ברוך הוא לבנות ירושלים, ושלל תהרס לעולמים. שאמר רבי ירמיה, עתיד הקדוש ברוך הוא לחדש עולמו ולבנות ירושלים ולהורידה בנויה מלמעלה (בנזן) כדי שלא יהרס, ונשבע שלא תגלה עוד כנסת ישראל, ונשבע שלא יהרס בנזן ירושלים, שנאמר (ישעיה סב) לא יאמר לך עוד עזובה ולא רצף לא יאמר עוד שממה.

ובכ"מ מקום שאתה מוצא לא לא - היא שבועה. זהו שכתוב (בראשית ט) ולא יכרת כל בשר עוד ממני המבול ולא יהיה עוד מבול וגו', וכתוב (ישעיה נד) אשר נשבעתי מעבר מי נח. מכאן שלא לא - שבועה. ומן לאו אתה שומע הן. ועתיד הקדוש ברוך הוא לקיים עולמו קיום שלא תגלה כנסת ישראל ולא יהרס בנזן בית

לְעוֹלָמִים, וְדָא הוּא דְכְתִיב הַנִּשְׁאָר בְּצִיּוֹן וְהַנוֹתָר בִּירוּשָׁלַם קְדוֹשׁ יֵאמֹר לוֹ וְגו'.

אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה מִהֶכָּא (מִקְרָא הוּא) הוּא קְדוֹשׁ יְרוּשָׁלַם קְדוֹשׁ הַנוֹתָר בָּהּ קְדוֹשׁ. הוּא קְדוֹשׁ, דְּכְתִיב, (ישעיה

ו) קְדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת. וְכְתִיב, (הושע יא) בְּקִרְבֶּךָ קְדוֹשׁ. יְרוּשָׁלַם קְדוֹשׁ, דְּכְתִיב, (קהלת ח) וּמִמָּקוֹם קְדוֹשׁ יִהְיֶה לָכֹה. הַנוֹתָר בָּהּ קְדוֹשׁ, דְּכְתִיב, (ישעיה ד) וְהָיָה הַנִּשְׁאָר בְּצִיּוֹן וְהַנוֹתָר בִּירוּשָׁלַם קְדוֹשׁ יֵאמֹר לוֹ. מַה קְדוֹשׁ הָרָאוֹן קָיָם אֵף הַשָּׂאָר קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ קָיָם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק מָאִי דְכְתִיב, (זכריה ח) עוֹד יֵשְׁבוּ זִקְנִים וְזִקְנוֹת בְּרַחוּבוֹת יְרוּשָׁלַם וְאִישׁ מִשְׁעֻנְתּוֹ בִּידּוֹ מְרוֹב יָמִים. מָאִי טִיבוּתָא דָּא (בְּרִי) לְמִיזַל בְּדִין דְּכְתִיב וְאִישׁ מִשְׁעֻנְתּוֹ בִּידּוֹ. אֵלָא אָמַר רַבִּי יִצְחָק (קלָה א) עֲתִידִים הַצַּדִּיקִים לַעֲתִיד לָבֹא לְהַחְיֹת מֵתִים פְּאִלְיָשָׁע הַנִּבְיָא, דְּכְתִיב, (מלכים ב ד) וְקָח מִשְׁעֻנְתִּי בִידֶךָ וְלָךְ. וְכְתִיב וְשִׁמְתָּ מִשְׁעֻנְתִּי עַל פָּנַי הַנָּעַר. אָמַר לִיהַּ קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּבָר שְׁעִתִּידִים לַעֲשׂוֹת הַצַּדִּיקִים לַעֲתִיד לָבֹא אִתָּהּ רוּצָה עֲכָשׂוּ לַעֲשׂוֹת, מַה כְּתִיב וַיֵּשֶׁם אֶת הַמִּשְׁעֶנֶת עַל פָּנַי הַנָּעַר וַאֲיִן קוֹל וַאֲיִן עוֹנָה וַאֲיִן קָשָׁב.

אָבֵל הַצַּדִּיקִים לַעֲתִיד לָבֹא עָלָה בִידָם הַבְּטָחָה זו, דְּכְתִיב, (זכריה י) וְאִישׁ מִשְׁעֻנְתּוֹ בִּידּוֹ פְּרִי לְהַחְיֹת בּוֹ אֶת הַמֵּתִים (מַה מֵּתִים אוֹתָם) מִהַגְרִים שְׁנִתְּגִיירוּ מֵאוּמוֹת הָעוֹלָם דְּכְתִיב בְּהוּ (ישעיה סה) כִּי הַנָּעַר בֶּן מֵאָה שָׁנָה יָמוּת וְהַחוּטָא בֶּן מֵאָה שָׁנָה יָקוּלָל. אָמַר רַבִּי יִצְחָק סוֹפִיָּה דְקָרָא מוֹכִיחַ דְּכְתִיב מְרוֹב יָמִים.

דְּבָר אַחֵר וְתֵאמֹר שָׁרָה צָחֻק עָשָׂה לִי אֱלֹהִים. כְּתִיב, (ישעיה סו) שְׁמָחוּ אֶת יְרוּשָׁלַם וְגִילּוֹ בָּהּ כָּל אֲהֻבֶיהָ

הַמִּקְדָּשׁ, לְפִיכָךְ אֵין מִקְבָּלִים נִשְׁמָתָם אֵלָא בְּמָקוֹם קָיָם לְעוֹלָמִים, כְּדִי שְׁתַּהֲיָה הַנִּשְׁמָה קָיָמָה בַּגּוֹף לְעוֹלָמִים. וְזֶה הוּא שְׁכָנּוֹת הַנִּשְׁאָר בְּצִיּוֹן וְהַנוֹתָר בִּירוּשָׁלַם קְדוֹשׁ יֵאמֹר לוֹ וְגו'.

אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה, מִכָּאֵין (מִקְרָא הוּא) הוּא קְדוֹשׁ, יְרוּשָׁלַם קְדוֹשׁ, הַנוֹתָר בָּהּ קְדוֹשׁ. הוּא קְדוֹשׁ - שְׁכָנּוֹת (ישעיה ו) קְדוֹשׁ ה' צְבָאוֹת, וְכָתוּב (הושע יא) בְּקִרְבֶּךָ קְדוֹשׁ. יְרוּשָׁלַם קְדוֹשׁ - שְׁכָנּוֹת (קהלת ח) וּמִמָּקוֹם קְדוֹשׁ יִהְיֶה לָכֹה. הַנוֹתָר בָּהּ קְדוֹשׁ - שְׁכָנּוֹת (ישעיה ד) וְהָיָה הַנִּשְׁאָר בְּצִיּוֹן וְהַנוֹתָר בִּירוּשָׁלַם קְדוֹשׁ יֵאמֹר לוֹ. מַה קְדוֹשׁ הָרָאוֹן קָיָם - אֵף הַשָּׂאָר קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ קָיָם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מַה זֶּה שְׁכָנּוֹת (זכריה ח) עוֹד יֵשְׁבוּ זִקְנִים וְזִקְנוֹת בְּרַחוּבוֹת יְרוּשָׁלַם וְאִישׁ מִשְׁעֻנְתּוֹ בִּידּוֹ מְרוֹב יָמִים? מַה טּוֹבָה הִיא זו [בְּרִי] לָלֶכֶת אֲזִי שְׁכָנּוֹת וְאִישׁ מִשְׁעֻנְתּוֹ בִּידּוֹ? אֵלָא, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, עֲתִידִים הַצַּדִּיקִים לַעֲתִיד לָבֹא לְהַחְיֹת מֵתִים פְּאִלְיָשָׁע הַנִּבְיָא, שְׁכָנּוֹת (מלכים ב ד) וְקָח מִשְׁעֻנְתִּי בִידֶךָ וְלָךְ. וְכָתוּב וְשִׁמְתָּ מִשְׁעֻנְתִּי עַל פָּנַי הַנָּעַר. אָמַר לוֹ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: דְּבָר שְׁעִתִּידִים לַעֲשׂוֹת הַצַּדִּיקִים לַעֲתִיד לָבֹא אִתָּהּ רוּצָה לַעֲשׂוֹת עֲכָשׂוּ לַעֲשׂוֹת? מַה כְּתוּב? וַיֵּשֶׁם אֶת הַמִּשְׁעֶנֶת עַל פָּנַי הַנָּעַר וַאֲיִן קוֹל וַאֲיִן עוֹנָה וַאֲיִן קָשָׁב.

אָבֵל הַצַּדִּיקִים לַעֲתִיד לָבֹא עָלָה בִידָם הַבְּטָחָה זו, שְׁכָנּוֹת (זכריה ח) וְאִישׁ מִשְׁעֻנְתּוֹ בִּידּוֹ, כְּדִי

לְהַחְיֹת בּוֹ אֶת הַמֵּתִים. [מִי הֵם הַמֵּתִים?] אוֹתָם מִהַגְרִים שְׁנִתְּגִיירוּ מֵאוּמוֹת הָעוֹלָם, שְׁכָנּוֹת בָּהֶם (ישעיה סה) כִּי הַנָּעַר בֶּן מֵאָה שָׁנָה יָמוּת וְהַחוּטָא בֶּן מֵאָה שָׁנָה יָקוּלָל. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, סוֹף הַפְּסוּק מוֹכִיחַ, שְׁכָנּוֹת מְרוֹב יָמִים.

דְּבָר אַחֵר וְתֵאמֹר שָׁרָה צָחֻק עָשָׂה לִי אֱלֹהִים, כְּתוּב (ישעיה סו) שְׁמָחוּ אֶת יְרוּשָׁלַם וְגִילּוֹ בָּהּ כָּל אֲהֻבֶיהָ שִׁישׁוּ אִתָּהּ מְשׁוֹשׁ כָּל הַמִּתְאַבְּלִים עָלֶיהָ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, לֹא הִיתָה שְׁמָחָה לְפָנַי הַקְדוֹשׁ

ברוך הוא מיום שנברא העולם כמותה שמחה שעתיד לשמח עם הצדיקים לעתיד לבא, וכל אחד מראה באצבע ואומר, (שם כה) הנה אלהינו זה קוינו לו ויושיענו זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו, וכתוב (שם יב) זמרו ה' כי גאות עשה מודעת זאת בכל הארץ.

רבי יוחנן אמר, לא ראינו מי שפרש את הדבר הזה כדור המלך שאמר (תהלים קד) תסתיר פניך יבהלון וגו'. מכאן שאין הקדוש ברוך הוא עושה רעה לשום אדם, אלא כשאנו משגיח בו - הוא כלה מאליו, שכתוב תסתיר פניך יבהלון תסוף רוחם יגועון וגו', ואחר כך (שם) תשלח רוחך יבראון וגו', ואחר כך (שם) יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו. ואזי השחוק בעולם, שכתוב (שם ככו) אז ימלא שחוק פינו וילשוננו רנה. זהו שכתוב ותאמר שרה צחק עשה לי אלהים, לשמח בישועתו.

רבי חייא אמר, בא ראה, עד שהגוף עומד בעולם הזה, הוא חסר מן התשלום. לאחר שהוא צדיק והולך בדרך ישר ומת בשרו, נקרא שרה בתשלומו. הגיע לתחית המתים, הוא שרה, כדי שלא יאמרו שאחר הוא שהחיה הקדוש ברוך הוא. לאחר שהוא חי ושמח עם השכינה ומעביר הקדוש ברוך הוא הגוף מן העולם, שכתוב (ישעיה כה) בלע המות לנצח ומחה ה' אלהים דמעה מעל כל פנים וגו', אזי נקרא 'צחק בשביל הצחוק והשמחה שיהיה לעתיד לבא.

רבי יהודה בא לאותו מקום של פפר חנן. שלחו לו מנחה כל בני העיר. נכנס לפניו רבי אבא, אמר לו, מתי הולך מר? אמר לו, אפרע מה שנתנו לי בני העיר ואלף. אמר לו, אל יחשש מר למנחה הזאת. לתורה הם עשו את זה, ולא יקבלו ממך כלום. אמר לו, ולא יקבלו דברי תורה?

שישו אתה משוב כל המתאבלים עליה. אמר רבי יהודה לא היתה שמחה לפני הקדוש ברוך הוא מיום שנברא העולם, כמותה שמחה שעתיד לשמח עם הצדיקים לעתיד לבוא. וכל אחד ואחד מראה באצבע ואומר (ישעיה כה) הנה אלהינו זה קוינו לו ויושיענו זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו. וכתוב, (ישעיה יב) זמרו ה' כי גאות עשה מודעת זאת בכל הארץ.

רבי יוחנן אמר לא חזינו מאן דפריש האי מלה כדור מלכא דאמר (תהלים קד) תסתיר פניך יבהלון וגו'. מכאן שאין הקדוש ברוך הוא עושה רעה לשום אדם, אלא כשאנו משגיח בו הוא כלה מאליו, דכתיב תסתיר פניך יבהלון תסוף רוחם יגועון וגו'. ואחר כך (תהלים קד) תשלח רוחך יבראון וגו'. ואחר כך (תהלים קד) יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו. ואזי השחוק בעולם דכתיב, (תהלים קכו) אז ימלא שחוק פינו וילשוננו רנה. הדא הוא דכתיב ותאמר שרה צחק עשה לי אלהים לשמח בישועתו.

רבי חייא אמר תא חזי, עד שהגוף עומד בעולם הזה הוא חסר מן התשלום, לאחר שהוא צדיק והולך בדרך ישר ומת ביושרו, נקרא שרה בתשלומו, הגיע לתחית המתים הוא שרה, כדי שלא יאמרו שאחר הוא שהחיה קדשא בריך הוא. לאחר שהוא חי, ושמח עם השכינה ומעביר הקדוש ברוך הוא הגוף מן העולם דכתיב, (ישעיה כה) בלע המות לנצח ומחה ה' אלהים דמעה מעל כל פנים וגו'. אזי נקרא 'צחק, בשביל הצחוק והשמחה שיהיה לעתיד לבא.

רבי יהודה אתא לההוא אתר דכפר חנן, שדרו ליה תקרובתא כל בני מאתא, עאל לגביה רבי אבא, אמר ליה אימתי ליזיל מר, אמר ליה אפרע מה דיהבו לי בני מאתא ואיזיל, אמר ליה לא ליחוש מר להאי

רבי יהודה בא לאותו מקום של פפר חנן. שלחו לו מנחה כל בני העיר. נכנס לפניו רבי אבא, אמר לו, מתי הולך מר? אמר לו, אפרע מה שנתנו לי בני העיר ואלף. אמר לו, אל יחשש מר למנחה הזאת. לתורה הם עשו את זה, ולא יקבלו ממך כלום. אמר לו, ולא יקבלו דברי תורה?

אמר כן. באו כל בני העיר. אמר לו רבי יהודה, כלם ראשי ישיבות. אמר לו, ואם יש מי שלא נאה לו לשבת כאן - שיקום וילך.

קם רבי אבא והכדיל מהם עשרה שיקבלו ממנו. אמר להם, שבו עם האיש הגדול הזה, ואני והם נקבל למחר ונשב עמו הלכו. ואותם עשרה שישבו עמו ישבו [אותם עשרה] ולא אמר כלום. אמרו לו, אם רצונו של מר, נקבל פני שכינה. אמר להם, והרי רבי אבא אינו כאן. שלחו לו ובא.

פתח ואמר, וה' פקד את שרה כאשר אמר, מה השנוי שהיה כאן? היה לו לומר, וה' זכר את שרה, כמו שאמר (בראשית ל) ויזכר אלהים את רחל, שאין פקידה אלא על מה שהיה בתחלה. אלא בהתחלה היה, שכתוב שוב אשוב אליך כעת חיה, ועל אותו ענין נאמר שפקד עכשיו, משמע שכתוב כאשר אמר. שאלמלא לא נאמר כאשר אמר, שיאמר זכירה. אבל פקד - אותו דבר שאמר למועד אשוב אליך.

אחר כך אמר כך, צדיק זה שזוכה לעלות לאותו כבוד עליון, דמותו נחקקת בכסא כבודו, וכן לכל צדיק וצדיק דמותו למעלה כמו שהיה למטה להבטיח לאותה נשמה קדושה. וזהו שאמר רבי יוחנן, מה זה שכתוב (חבקוק א) שמש ירח עמד זבלה? שזוהרים גוף ונשמה שעומדים בגין הקדוש העליון שלמעלה כדמות שהיה עומד בארץ, ואותה דמות נזוגית הנאת הנשמה, ואותה העתידה להתלבש בעצם הזה שנשארה בארץ, והאדמה תעבר ממנה וטופלת את ההנמה החוצה, וזהו שנקרא קדשה.

תקדושתא לאורייתא הוא דעבדו, ולא יקבלו מנך כלום, אמר ליה ולא מקבלי מלי דאורייתא, אמר אין. אתו כל בני מאתא. אמר ליה רבי יהודה בלהון מארי מתיבתא, אמר ליה, ואי אית מאן דלא יאות למיתב הקא ליקום וליזיל.

קם רבי אבא ואכדיל מניהו עשרה די יקבלון מניה, אמר להו יתיבו בהדי גברא רבא דנא, ואנא ואנון נקבל למחר ונתיב עמיה. אזלו. ואנון עשרה דאשתארו עמיה יתיבו (אנון עשרה) ולא אמר כלום, אמרו ליה אי רעותיה דמר נקבל אפי שכינתא. אמר להו והא רבי אבא לית הקא, שדרו בהדיה ואתא.

פתח ואמר וי' פקד את שרה כאשר אמר. מאי שנויא הוה הקא, הוה ליה למימר וי' זכר את שרה כמה דאמר (בראשית ל) ויזכר אלהים את רחל. דאין פקידה אלא על מה דהוה בקדמיתא. אלא בקדמיתא הוה, דכתיב שוב אשוב אליך כעת חיה, ועל אותו ענין נאמר שפקד עכשיו, משמע דכתיב כאשר אמר, דאלמלא לא נאמר כאשר אמר לימא זכירה, אבל פקד הוה מלה דאמר למועד אשוב אליך.

לבתר אמר הכי, האי צדיק דזכי למיסק להווא יקר עלאה, דיוקניה מתפתח בכרסי יקריה, וכן לכל צדיק וצדיק דיוקניה לעילא פד הוה לתתא לאבטחא לההיא נשמתא קדישא.

והיינו דאמר רבי יוחנן, מאי דכתיב, (חבקוק א) שמש ירח עמד זבלה, דזהרין גופא ונשמתא דקיימין באדרא קדישא עלאה דלעילא בדיוקנא דהוה קאים בארעא, וההיא דיוקנא מתזנא הנאת נשמתא, וההיא עתידה לאתלבש בהאי גרמא דאשתאר בארעא, וארעא מתעבר מניה וטפל טיגיה לברא, ודא הוא דאתקרי קדושה.

וְכַשֵּׁעוֹמְדַת אוֹתָהּ הִדְמוּת הִיא
שְׁלֹמֶעֱלָה, בָּאָה בְּכָל חֹדֶשׁ
לְהַשְׁתַּחֲוֹת לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ הַקְדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא, שְׁכָתוֹב (ישעיה סו) וְהִיא
מֵדִי חֹדֶשׁ בְּחֹדְשׁוֹ. וְהוּא מִבְּשׂוֹר לִיה וְאָמַר
לוֹ וְאוֹמַר, לְמוֹעֵד אָשׁוּב אֵלֶיךָ.
לְאוֹתוֹ זְמַן שְׁעֵתִיד לְהַחֲיוֹת
מֵתִים עַד שֶׁתִּפְקֹד לְאוֹתוֹ זְמַן
כְּמוֹ שֶׁהַתְּבַשְׂרָה. זֶהוּ שְׁכָתוֹב וְהוּא
פִּקְדָה אֶת שְׂרָה כְּאֲשֶׁר אָמַר. וְאוֹתוֹ
יוֹם שִׁישְׁמַח הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
בְּמַעֲשָׁיו, זֶהוּ שְׁכָתוֹב (תהלים קד)
יִשְׁמַח יי בְּמַעֲשָׁיו.

אָמַר לִיה רַבִּי אֲבָא גִימָא לֵן מַר עַל פִּרְשָׁתָא לְבִתְרָא, אָמַר
יָאוֹת לְכוּן לְמַפְתַּח פִּרְשָׁתָא דָּא. פִּתַּח וְאָמַר וַיְהִי
אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם וְגו',
וַיֹּאמֶר קַח נָא אֶת בְּנֶךְ אֶת יִחִידְךָ אֲשֶׁר אֶהְבֶּתָּ וְגו'. הִכָּא
אֵיתָ לְאַסְתָּבְלָא הָאִי אוּמְנָא דְאַפִּיק כְּסָפָא מִמְּקוֹרָא
דְאַרְעָא, מָאִי עֲבִיד.

בְּקִדְמִיתָא מְעִיל לִיה בְּנוֹר דְּלִיק עַד דְּנִפִּיק מִגִּיָּה כָּל
זוֹהֲמָא דְאַרְעָא, וְהָא אֲשֶׁתְּאַרְת כְּסָפָא אֲבָל
לֹא כְּסָפָא שְׁלִימָתָא, לְבִתְרָא מָאִי עֲבִיד, מְעִיל לִיה בְּנוֹרָא
כְּדִבְקִדְמִיתָא וּמִפִּיק מִגִּיָּה סְטִיפִי כְּמָה דְאַתָּא אָמַר, (משלי
כה) הֲגֹו סִיגִים מִכְּסָף וְגו' וּכְדִין הוּא כְּסָפָא שְׁלִימָתָא
כָּלָא עֲרֻבֻכְיָא.

כִּךְ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְעִיל הָאִי גּוּפָא תַּחוֹת אֲרָעָא עַד
דְּמַתְרַקֵּב כּוּלִּיָּה וְנִפִּיק מִגִּיָּה כָּל זוֹהֲמָא בִישָׂא,
וְאֲשֶׁתְּאַר הִיא תְּרוּד רִקֵּב וְאַתְּבָנִי גּוּפָא מִגִּיָּה, וְעַד פְּעֵן
הוּא גּוּפָא לֹא שְׁלִים.

לְבִתְרָא הִיא יוֹמָא רַבָּא דְכְּתִיב, (זכריה יד) וְהִיא יוֹם אֶחָד
הוּא יוֹדֵעַ לִי לֹא יוֹם וְלֹא לִילָה, מִתְּטַמְּרֵן כְּלָהוּ
בְּעַפְרָא כְּדִבְקִדְמִיתָא מִן קֳדָם דְּחִילוּ וְתַקִּיפוּ דְקוּדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא, הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, (ישעיה ב) וּבָאוּ בְּמַעֲרוֹת
צָרִים וּבְמַחֲלוֹת עֶפֶר מִפְּנֵי פֶחַד יי וּמִהֲדַר גְּאוּנוֹ וְגו'.
וְנִפִּיק נִשְׁמַתִּיהוּ וּמִתְּעַפֵּל הִיא תְּרוּד רִקֵּב וְאֲשֶׁתְּאַר
הוּא. זֶהוּ שְׁכָתוֹב (ישעיה ב) וּבָאוּ בְּמַעֲרוֹת צָרִים וּבְמַחֲלוֹת עֶפֶר

וְכַשֵּׁעוֹמְדַת אוֹתָהּ הִדְמוּת הִיא
שְׁלֹמֶעֱלָה, בָּאָה בְּכָל חֹדֶשׁ
לְהַשְׁתַּחֲוֹת לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ הַקְדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא, שְׁכָתוֹב (ישעיה סו) וְהִיא
מֵדִי חֹדֶשׁ בְּחֹדְשׁוֹ. וְהוּא מִבְּשׂוֹר לִיה וְאָמַר
לוֹ וְאוֹמַר, לְמוֹעֵד אָשׁוּב אֵלֶיךָ.
לְאוֹתוֹ זְמַן שְׁעֵתִיד לְהַחֲיוֹת
מֵתִים עַד שֶׁתִּפְקֹד לְאוֹתוֹ זְמַן
כְּמוֹ שֶׁהַתְּבַשְׂרָה. זֶהוּ שְׁכָתוֹב וְהוּא
פִּקְדָה אֶת שְׂרָה כְּאֲשֶׁר אָמַר. וְאוֹתוֹ
יוֹם שִׁישְׁמַח הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
בְּמַעֲשָׁיו, זֶהוּ שְׁכָתוֹב (תהלים קד)
יִשְׁמַח ה' בְּמַעֲשָׁיו.

אָמַר לוֹ רַבִּי אֲבָא, יֹאמַר לְנוּ מַר
עַל הַפִּרְשָׁה שְׁאַחַר כֵּךְ. אָמַר, יִפָּה
לְכֶם לְפִתַּח פִּרְשָׁה זוֹ. פִּתַּח
וְאָמַר, וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם וְגו',
וַיֹּאמֶר קַח נָא אֶת בְּנֶךְ אֶת יִחִידְךָ
אֲשֶׁר אֶהְבֶּתָּ וְגו'. כָּאֵן יֵשׁ
לְהַתְּבֹנֵן, הָאֵמֵן הִזָּה שְׁמוּצִיא
כְּסָף מִמְּקוֹר הָאָרֶץ, מָה עוֹשֶׂה?
בְּתַחֲלָה מְכַנֵּס אוֹתוֹ לְאֵשׁ
דּוֹלְקָת עַד שְׁמוּצִיא מִמֶּנּוּ אֶת כָּל
הַזֵּהמָה שֶׁל הָאָרֶץ, וְהָרִי נִשְׁאָר
כְּסָף, אֲבָל לֹא כְּסָף שְׁלֵם. אַחֲרֵי
כֵּךְ מָה עוֹשֶׂה? מְכַנֵּס אוֹתוֹ בְּאֵשׁ
כְּבִתְחִלָּה וּמוּצִיא מִמֶּנּוּ סִיגִים,
כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (משלי כה) הֲגֹו סִיגִים
מִכְּסָף וְגו', וְאֵז הוּא כְּסָף שְׁלֵם
לֹא עֲרֻבֻכְיָה.

כִּךְ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְכַנֵּס אֶת
הַגּוּף הִזָּה תַּחַת הָאָרֶץ, עַד שֶׁכָּלוּ
נִרְקֵב וַיִּצָּאָה מִמֶּנּוּ כָּל הַזֵּהמָה
הַרְעָה, וְנִשְׁאָר אוֹתוֹ תְּרוּד רִקֵּב
וְנִבְנָה מִמֶּנּוּ הַגּוּף, וְעַד עֲכָשׁוּ
הוּא גּוּף לֹא שְׁלֵם.

אַחֲרֵי אוֹתוֹ יוֹם הַגְּדוֹל, שְׁכָתוֹב
(זכריה יד) וְהִיא יוֹם אֶחָד הוּא יוֹדֵעַ
לֵה' לֹא יוֹם וְלֹא לִילָה, מִסְתַּרִּים
כָּלֶם בְּעַפְרָא כְּמוֹ בְּתַחֲלָה מִלְּפָנֵי
פֶּחַד וְהַחֲזֹק שֶׁל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ
מִפְּנֵי פֶחַד ה' וּמִהֲדַר גְּאוּנוֹ וְגו'.

וַיֵּצֵא נִשְׁמָתָם וּמִתְעַכֵּל אוֹתוֹ תַּרְדּוֹ
רָקֵב, וְנִשְׁאָר גּוֹף שְׂכֻבָּנָה שֵׁם [הָאוֹר] שְׁלוֹ
כְּאוֹר הַשֶּׁמֶשׁ וְכוּזֵהר הָרָקִיעַ, שְׁכָתוֹב
(דניאל יב) וְהַמְשַׁכְּלִים יִזְהָרוּ כְּזֹהֵר
הָרָקִיעַ וְגו', וְאֵז כֶּסֶף שָׁלֵם, גּוֹף שָׁלֵם
בְּלִי עֲרֻבּוּכִיהָ אַחֲרָת.

שְׁאֵמֵר רַבִּי יַעֲקֹב, גּוֹף שְׁמַאִיר יִזְרַק
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְלַמֵּעֵלָה, שְׁכָתוֹב
(ישעיה כו) כִּי טַל אֲוֹרוֹת טַלָּף, וְכָתוֹב (שם
כב) הִנֵּה ה' מְטַלְטֵלָךְ וְגו'. וְאֵז יִקְרָאוּ
קְדוּשִׁים עֲלִיּוֹנִים, שְׁכָתוֹב (שם ד) קְדוּשׁ
יֵאמֹר לוֹ. וְזֶהוּ שְׁנִקְרָא תַּחֲתֵית הַמֵּתִים
שֶׁל הַסּוּף, וְזֶהוּ [כֶּסֶף שָׁלֵם גּוֹף שָׁלֵם] [נְסִיוֹן]
אַחֲרוֹן, וְלֹא יִטְעֲמוּ עוֹד טַעַם הַמּוֹת, שְׁכָתוֹב
בִּי נִשְׁכַּעְתִּי נֶאֱם ה' כִּי יַעַן
אֲשֶׁר עָשִׂיתָ וְגו' כִּי בְרַךְ אֲבִרְכָךְ וְגו'.
וּבְאוֹתוֹ זְמַן מִתְפַּלְלִים הַצַּדִּיקִים שֶׁלֹּא
יִתְנַסּוּ בְּזֶה יוֹתֵר.

מַה כָּתוֹב? וַיֵּשֶׂא אֲבִרְהֵם אֶת עֵינָיו
וַיֵּרָא וְהִנֵּה אֵיל וְגו'. אֵלּוֹ שְׁאֵר רִשְׁעֵי
הָעוֹלָם שְׁנִקְרָאוּ אֵילִים, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר
(ישעיה ס) אֵילֵי נִבְיוֹת יִשְׁתַּוְּנוּךְ,
וּמִתְרַגְּמִים: גְּדוּלֵי נִבְיוֹת. אַחֵר נֶאֱחָז
בִּסְבָּךְ וְגו', כְּמוֹ שְׁנֵאמַר וְכָל קִרְנֵי
רִשְׁעִים אֲגַדֵּעַ. וַיֵּלֶךְ אֲבִרְהֵם וַיִּקַּח אֶת
הָאֵיל וְגו', שֶׁהֵם מְזַמְּנִים לְהִתְנַסּוֹת
בְּכָל נְסִיוֹן רַע, וַיֵּשְׂאוּ הַצַּדִּיקִים
לְעוֹלָם הַבָּא כְּמוֹ מְלָאכִים עֲלִיּוֹנִים
קְדוּשִׁים לִיַּחַד אֶת שְׁמוֹ, וְלִכְּן כָּתוֹב
(זכריה יד) בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד
וַיִּשְׁמוּ אֶחָד וְגו'.

אָמַר לוֹ [אָמַר לָהֶם] רַבִּי יְהוּדָה, מִכָּאֵן
וְהִלָּאָה פִּתְחוֹ הַפֶּתַח. נִכְנָס יוֹם אַחֵר,
וְנִכְנָסוּ לִפְנֵי כָל בְּנֵי הָעִיר. אָמְרוּ לוֹ,
יֵאמֹר לָנוּ מִרְ דְּבָרֵי תוֹרָה בִּפְרָשָׁה
שְׁקָרִינוּ בָּהּ בַּיּוֹם שְׁבַת, וְה' פֶּקֶד אֶת
שָׁרָה. קָם בֵּין הָעַמּוּדִים, פֶּתַח וְאָמַר,
וְה' פֶּקֶד אֶת שָׁרָה וְגו'. שְׁלֹשָׁה
מִפְתָּחוֹת בִּידוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
וְלֹא מִסְרָם לֹא בִיד מְלָאךְ וְלֹא בִיד
שָׁרָה: מִפְתָּח שֶׁל חַיָּה, וְשֶׁל גְּשָׁמִים,
וְשֶׁל תַּחֲתֵית הַמֵּתִים. בָּא אֱלֹהֵיוּ וְנִטַּל
הַשָּׁנִים - שֶׁל גְּשָׁמִים וְשֶׁל תַּחֲתֵית
הַמֵּתִים.

גּוֹפָא דְּאַתְבָּנִי תַּמָּן (נ"א נְהוּרָא) דִּילִיָּה בְּנֵהוּרָא
דְּשִׁמְשָׁא וּכְזֹהֲרָא דְּרָקִיעָא דְּכָתִיב, (דניאל יב)
וְהַמְשַׁכְּלִים יִזְהָרוּ כְּזֹהֲרֵי הָרָקִיעַ וְגו'. וְכִדְּיִן בִּסְפָּא
שָׁלִים, גּוֹפָא שְׁלִימָא בְּלֹא עֲרֻבּוּכִיהָ אַחֲרֵיתָא.

דְּאָמַר רַבִּי יַעֲקֹב גּוֹפָא דְּנִהִיר יִרְמִי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
מְלַעֲיֵלָא דְּכָתִיב, (ישעיה כו) כִּי טַל אֲוֹרוֹת טַלָּף.

וְכָתִיב (ישעיה כב) הִנֵּה יְיָ מְטַלְטֵלָךְ וְגו'. וְכִדְּיִן יִתְקַרְוִן
קְדִישִׁין עֲלֵאִין דְּכָתִיב, (ישעיה ד) קְדוּשׁ יֵאמֹר לוֹ. וְדָא
הוּא דְּאַתְקָרִי תַּחֲתֵית הַמֵּתִים דְּבִתְרִייתָא, וְדָא הוּא
(בִּסְפָּא שָׁלִים גּוֹפָא שְׁלִימָא) (נ"א נְסִיוָּא) בִּתְרִייתָא וְלֹא
יִטְעֲמוּן עוֹד טַעֲמָא דְּמוֹתָא דְּכָתִיב בִּי נִשְׁכַּעְתִּי נֶאֱם
יְיָ כִּי יַעַן אֲשֶׁר עָשִׂיתָ וְגו' כִּי בְרַךְ אֲבִרְכָךְ וְגו'.
וּבְהֵהוּא זְמַנָּא מַצְלוֹ צַדִּיקֵיָא דְּלֹא יִתְנַסּוּן בְּדָא
יִתִּיר.

מַה כָּתִיב וַיֵּשֶׂא אֲבִרְהֵם אֶת עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה אֵיל
וְגו'. אֵלּוֹן שְׁאֵר חַיִּיבֵי עֲלָמָא דְּאַתְקַרְוִן אֵילִים
כְּמַה דְּאַתְ אָמַר, (ישעיה ס) אֵילֵי נִבְיוֹת יִשְׁתַּוְּנוּךְ
וּמִתְרַגְּמִין רַבְרָבֵי נִבְיוֹת. אַחֵר נֶאֱחָז בִּסְבָּךְ וְגו' כְּמַה
דְּאַתְ אָמַר, (תהלים עה) וְכָל קִרְנֵי רִשְׁעִים אֲגַדֵּעַ. (וַיִּשְׁלַח
אֲבִרְהֵם וְגו') וַיֵּלֶךְ אֲבִרְהֵם וַיִּקַּח אֶת הָאֵיל וְגו'. דְּאֵנוּן
מְזַמְּנִין לְאַתְנַסָּאָה בְּכָל נְסִיוָּא בִּישָׂא, וַיִּשְׁתַּאֲרוּן
הַצַּדִּיקִים לְעֲלָמָא דְּאַתִּי כְּמִלְאכִין עֲלֵאִין קְדִישִׁין
לִיַּחַדָּא שְׁמִיָּה, וּבִגִּין כֶּף כָּתִיב, (זכריה יד) בַּיּוֹם הַהוּא
יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וַיִּשְׁמוּ אֶחָד וְגו'.

אָמַר לִיָּה (נ"א אָמַר לוֹן) רַבִּי יְהוּדָה מִכָּאֵן וְלִהְלָאָה
אַצְלָחוּ פִּתְחָא. עָאֵל יוֹמָא אַחֲרָא עָאֵלּוּ קַמִּיָּה
כָּל בְּנֵי מֵתָא, אָמְרוּ לִיָּה לִימָא לָן מִרְ מְלִיָּא
דְּאוֹרֵייתָא בִּפְרָשְׁתָּא דְּקָרִינוּן בָּהּ יוֹמָא דְּשַׁבְתָּא וַיִּי
פֶּקֶד אֶת שָׁרָה. קָם בֵּינֵי עַמּוּדֵי, פֶּתַח וְאָמַר וַיִּי פֶּקֶד
אֶת שָׁרָה וְגו'. שְׁלֹשׁ מִפְתָּחוֹת בִּידוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
הוּא וְלֹא מִסְרָם לֹא בִיד מְלָאךְ וְלֹא בִיד שָׁרָה. מִפְתָּח
שֶׁל חַיָּה וְשֶׁל גְּשָׁמִים וְשֶׁל תַּחֲתֵית הַמֵּתִים. בָּא אֱלֹהֵיוּ
וְנִטַּל הַשָּׁנִים שֶׁל גְּשָׁמִים וְשֶׁל תַּחֲתֵית הַמֵּתִים.

וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, לֹא נִמְסַר בֵּיד אֱלֹהֵי אֵלָא אַחַת. שְׁאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, כְּשֶׁבִקֵּשׁ אֱלֹהֵי לְהַחְיוֹת בֶּן הַצָּרְפִּית אָמַר לוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: לֹא נָאָה לָךְ לְקַחַת בֵּידְךָ שְׁנֵי מִפְתָּחוֹת, אֵלָא תָן לִי מִפְתָּח הַגְּשָׁמִים, וּתְחַיֶּה הַמֵּת. וְהֵינּוּ שְׁכָתוּב (מלכים א-יח) לָךְ הָרָאָה אֵל אַחְזָב וְגו', וְאַתָּנָה מָטָר. לֹא אָמַר וְתָן מָטָר, אֵלָא וְאַתָּנָה.

וְהָרִי אֱלִישָׁע הָיוּ לוֹ? בֶּן. לְקַיִם פִּי שְׁנַיִם בְּרוּחוֹ שֶׁל אֱלֹהֵי. אֵלָא שְׁלֹשֶׁת לֹא מִסְרָם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בֵּיד שְׁלִיחַ. שְׁאָמַר רַבִּי סִימּוֹן, בֹּא רֵאָה כַּחוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: בְּפַעַם אַחַת מְחִיָּה מֵתִים וּמוֹרִיד שָׁאוֹל וְיַעַל, מְזַרְיחַ מְאוֹרוֹת וּמוֹרִיד גְּשָׁמִים, מְצַמִּיחַ חֲצִיר, מְדַשֵּׁן יְבּוּלִים, פּוֹקֵד עֲקָרוֹת, נוֹתֵן פְּרֻנְסוֹת, עוֹזֵר דָּלִים, סוֹמֵךְ נוֹפְלִים, זוֹקֵף כְּפוּפִים, מְהַעֲדָא מַלְכִין וּמְהַקֵּם מַלְכִין, וְהַכֵּל בְּזִמָּן אֶחָד וּבִכְבֹּת אַחַת מֵהַ שְׁאִין שְׁלִיחַ לְעוֹלָם וְכוּל לְעִשׂוֹתוֹ.

שְׁנֵינּוּ בְּבִרְיָתָא, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כָּל מָה שְׁעוֹשֶׂה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֵינּוּ צָרִיךְ לְעִשׂוֹת אֵלָא בְּדַבּוּר. שְׁכִינָן שְׁאָמַר מִמָּקוֹם קִדְשָׁתוֹ יְהִי כֶף - מִיָּד נַעֲשֶׂה. בֹּא רֵאָה כַּחוֹ גְבוּרָתוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁכָתוּב (תהלים לג) בְּדַבָּר ה' שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ. שְׁאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן (יהודה), מָה זֶה שְׁכָתוּב (שמות יב) וְעַבְרָתִי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲנִי וְלֹא מִלֵּאָף וְגו'?

אִם כֵּן, כְּבוֹד גָּדוֹל הוּא לְמִצְרַיִם, שְׁלֹא דוּמָה מִי שְׁתַּפֵּס מִלֵּךְ לְמִי שְׁתַּפֵּס הִדְיוּט. וְעוֹד, אֵין לָךְ אִמָּה מְזַהֶמֶת בְּכָל טְמֵאָה כְּמוֹ הַמִּצְרַיִם, שְׁכָתוּב בָּהֶם (יחזקאל כג) אֲשֶׁר בָּשָׂר חֲמוּרִים בָּשָׂרם וְגו', שֶׁהֵם חֲשׂוּדִים עַל מִשְׁכָּב זָכוּר, וְהֵם בָּאִים מִחֵם שְׁעֵשָׂה מֵהַ שְׁעֵשָׂה לְאָבִיו וְקָלָל אוֹתוֹ וְלִכְנָעַן בְּנוֹ.

וְכִי לֹא הָיָה לְקַבֵּ"ה מִלֵּאָף אוֹ שְׁלִיחַ לְשַׁגֵּר לְעִשׂוֹת נִקְמָה בְּמִצְרַיִם כְּמוֹ שְׁעֵשָׂה בְּאֲשׁוּר שְׁהָיָה בְּנוֹ

וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן לֹא נִמְסַר בֵּיד אֱלֹהֵי אֵלָא אַחַת. דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן כְּשֶׁבִקֵּשׁ אֱלֹהֵי לְהַחְיוֹת בֶּן הַצָּרְפִּית אָמַר לִיָּה קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לֹא יָאוֹת לָךְ לְמִיִּסֵּב בֵּידְךָ שְׁתֵּי מִפְתָּחוֹת, אֵלָא תָן לִי מִפְתָּח הַגְּשָׁמִים וּתְחַיֶּה הַמֵּת. וְהֵינּוּ דְכָתִיב, (מלכים א יח) לָךְ הָרָאָה אֵל אַחְזָב וְגו' וְאַתָּנָה מָטָר. לֹא אָמַר וְתָן מָטָר אֵלָא וְאַתָּנָה.

וְהָא אֱלִישָׁע הָיוּ לִיָּה. אֵין. לְקַיִם פִּי שְׁנַיִם בְּרוּחוֹ שֶׁל אֱלֹהֵי, אֵלָא שְׁלֹשֶׁת לֹא מִסְרָם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בֵּיד שְׁלִיחַ, דְּאָמַר רַבִּי סִימּוֹן בֹּא וְרֵאָה כַּחוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, בְּפַעַם אַחַת מְחִיָּה מֵתִים וּמוֹרִיד שָׁאוֹל וְיַעַל, מְזַרְיחַ מְאוֹרוֹת וּמוֹרִיד גְּשָׁמִים, מְצַמִּיחַ חֲצִיר, מְדַשֵּׁן יְבּוּלִים, פּוֹקֵד עֲקָרוֹת, נוֹתֵן פְּרֻנְסוֹת, עוֹזֵר דָּלִים, סוֹמֵךְ נוֹפְלִים, זוֹקֵף כְּפוּפִים, מְהַעֲדָא מַלְכִין וּמְהַקֵּם מַלְכִין, וְהַכֵּל בְּזִמָּן אֶחָד וּבִכְבֹּת אַחַת מֵהַ שְׁאִין שְׁלִיחַ לְעוֹלָם וְכוּל לְעִשׂוֹתוֹ.

תַּנְיָא אָמַר רַבִּי יוֹסִי כָּל מָה שְׁעוֹשֶׂה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֵינּוּ צָרִיךְ לְעִשׂוֹת אֵלָא בְּדַבּוּר, דְּכִינָן דְּאָמַר מִמָּקוֹם קִדְשָׁתוֹ יְהִי כֶף מִיָּד נַעֲשֶׂה. בֹּא וְרֵאָה כַּחוֹ גְבוּרָתוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא דְכָתִיב, (תהלים לג) בְּדַבָּר יי שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ. דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן (יהודה) מָהִי דְכָתִיב, (שמות יב) וְעַבְרָתִי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲנִי וְלֹא מִלֵּאָף וְגו'.

אִי הָכִי יִקְרָא סְגִיָּאָה הוּא לְמִצְרַאִי, דְּלֹא דְמִי מֵאֵן דְּתַפֵּשׁ מִלְּקָא לְמֵאֵן דְּתַפֵּשׁ הִדְיוּטָא. וְעוֹד אֵין לָךְ אוּמָה מְזַהֶמֶת בְּכָל טוּמְאָה כְּמוֹ הַמִּצְרַיִם דְכָתִיב בְּהוּ (יחזקאל כג) אֲשֶׁר בָּשָׂר חֲמוּרִים בָּשָׂרם וְגו' שֶׁהֵם חֲשׂוּדִים עַל מִשְׁכָּב זָכוּר, וְהֵם בָּאִים מִחֵם שְׁעֵשָׂה מֵהַ שְׁעֵשָׂה לְאָבִיו וְקָלָל אוֹתוֹ וְלִכְנָעַן בְּנוֹ.

וְכִי לֹא הָיָה לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִלֵּאָף אוֹ שְׁלִיחַ לְשַׁגֵּר לְעִשׂוֹת נִקְמָה בְּמִצְרַיִם כְּמוֹ שְׁעֵשָׂה בְּאֲשׁוּר שְׁהָיָה בְּנוֹ

אִמָּה מְזַהֶמֶת בְּכָל טְמֵאָה כְּמוֹ הַמִּצְרַיִם, שְׁכָתוּב בָּהֶם (יחזקאל כג) אֲשֶׁר בָּשָׂר חֲמוּרִים בָּשָׂרם וְגו', שֶׁהֵם חֲשׂוּדִים עַל מִשְׁכָּב זָכוּר, וְהֵם בָּאִים מִחֵם שְׁעֵשָׂה מֵהַ שְׁעֵשָׂה לְאָבִיו, וְקָלָל אוֹתוֹ וְלִכְנָעַן בְּנוֹ.

וְכִי לֹא הָיָה לְקַבֵּ"ה מִלֵּאָף אוֹ שְׁלִיחַ לְשַׁגֵּר לְעִשׂוֹת נִקְמָה בְּמִצְרַיִם כְּמוֹ שְׁעֵשָׂה בְּאֲשׁוּר שְׁהָיָה בְּנוֹ

בְּנוֹ שֶׁל שָׁם דְּכַתִּיב, (בראשית י') וּבְנֵי שָׁם עֵילָם וְאַשּׁוּר. וְשֵׁם הָיָה כֹהֵן גָּדוֹל וְנִתְבָּרָךְ שְׁנֵאמַר (בראשית ט) בְּרוּךְ יְיָ אֱלֹהֵי שָׁם. וְהָיָה לְשֵׁם הַגְּדוּלָּה וְהַבְּרָכָה עַל אָחִיו. וּכְתִיב בָּם (ישעיה לו) וַיֵּצֵא מִלֵּאָךְ יְיָ וַיִּכֶּה בְּמַחְנֶה אֲשׁוּר. וְעַל יְדֵי שְׁלִיחַ נַעֲשֶׂה, כָּל שָׁכֵן הַמַּצְרִים שֶׁהֵם מְזוּהָמִים יוֹתֵר מִכָּל אֲמָה, וְאָמַר אֲנִי וְלֹא מִלֵּאָךְ.

אֲלֵא אָמַר רַבִּי יְהוּדָה מִכָּאן לְמַדְּנוּ כֵחַ גְּבוּרָתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּמַעֲלָתוֹ שֶׁהוּא גְבוּהַ עַל הַכָּל. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹמֵר זֶה שֶׁל מַצְרִים מְזוּהָמִים וּמְטוֹנָפִים, וְאֵין רָאוּי לְשַׁגֵּר מִלֵּאָךְ וְלֹא שָׂרָף, דְּבַר קָדוֹשׁ בֵּין רְשָׁעִים אֲרוּרִים מְטוֹנָפִים, אֲלֵא אֲנִי עוֹשֶׂה מֶה שְּׂאִין יָכוֹל לַעֲשׂוֹת מִלֵּאָךְ וְלֹא שָׂרָף וְלֹא שְׁלִיחַ. שְׂאֵנִי אוֹמֵר מִמָּקוֹם קְדוֹשְׁתִּי יְהֵא כֶּף וּמִיד נַעֲשֶׂה, מֶה שְּׂאִין הַמִּלֵּאָךְ יָכוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ.

אֲבָל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִמָּקוֹם קְדוֹשְׁתּוֹ אוֹמֵר יְהֵא כֶּף וּמִיד נַעֲשֶׂה מֶה שֶׁהוּא רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת. וּלְפִיכָף לֹא נַעֲשִׂית נִקְמָה זֶה עַל יְדֵי מִלֵּאָךְ וְשְׁלִיחַ, בְּשִׁבְלִי קְלוֹן הַמַּצְרִים, וְלִהְיֹאוֹת גְּדוּלָּתוֹ שֶׁל מָקוֹם שֶׁלֹּא רָצָה שִׁיכְנֶסוּ בִּינֵיהֶם דְּבַר קָדוֹשׁ, וְעַל הַדֶּרֶךְ הַזֶּה נֶאֱמַר אֲנִי וְלֹא מִלֵּאָךְ. אֲנִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ וְלֹא מִלֵּאָךְ.

בְּיוֹצֵא בּוֹ אָמַר רַבִּי יְהוּדָה מָאִי דְּכַתִּיב, (יונה ב) וַיֹּאמֶר יְיָ לְדָג. וְכִמְהָ צְדִיקִים וְחֹסִידִים מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא דָּבַר עִמָּהֶם הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְכֹא לְדָבַר עִם הַדָּג דְּבַר שְׂאֵינוֹ מִכִּיר וְיֹדֵעַ. אֲלֵא אָמַר רַבִּי יְהוּדָה כִּיֵּן שְׁעֵלְתָּה תַּפְלָתוֹ שֶׁל יוֹנָה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִמָּקוֹם קְדוֹשְׁתּוֹ אָמַר בְּשִׁבְלִי שְׂאִיקָא הַדָּג אֶת יוֹנָה אֶל הַיָּבֶשֶׁה. לִמ"ד לְדָג כְּמוֹ בְּשִׁבְלִי, כְּלוֹמַר וַיֹּאמֶר יְיָ בְּשִׁבְלִי הַדָּג שְׂאִיקָא אֶת יוֹנָה אֶל הַיָּבֶשֶׁה. מִמָּקוֹם קְדוֹשְׁתּוֹ אָמַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, יְהֵא כֶּף וּמִיד נַעֲשֶׂה, מֶה שְּׂאִין שְׁלִיחַ יָכוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ.

מִמָּקוֹם קְדוֹשְׁתּוֹ אָמַר בְּשִׁבְלִי שְׂאִיקָא הַדָּג אֶת יוֹנָה אֶל הַיָּבֶשֶׁה. לִמ"ד לְדָג כְּמוֹ בְּשִׁבְלִי. כְּלוֹמַר, וַיֹּאמֶר ה' בְּשִׁבְלִי הַדָּג שְׂאִיקָא אֶת יוֹנָה אֶל הַיָּבֶשֶׁה. מִמָּקוֹם קְדוֹשְׁתּוֹ אָמַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יְהֵא כֶּף - וּמִיד נַעֲשֶׂה, מֶה שְּׂאִין שְׁלִיחַ יָכוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ.

שֶׁל שָׁם, שְׁכַתוֹב (בראשית י') וּבְנֵי שָׁם עֵילָם וְאַשּׁוּר. וְשֵׁם הָיָה כֹהֵן גָּדוֹל וְנִתְבָּרָךְ, שְׁנֵאמַר (שם ט) בְּרוּךְ ה' אֱלֹהֵי שָׁם, וְהָיָה לְשֵׁם הַגְּדוּלָּה וְהַבְּרָכָה עַל אָחִיו, וּכְתִיב בָּם (ישעיה לו) וַיֵּצֵא מִלֵּאָךְ ה' וַיִּכֶּה בְּמַחְנֶה אֲשׁוּר, וְעַל יְדֵי שְׁלִיחַ נַעֲשֶׂה. כָּל שָׁכֵן הַמַּצְרִים שֶׁהֵם מְזוּהָמִים יוֹתֵר מִכָּל אֲמָה, וְאָמַר אֲנִי וְלֹא מִלֵּאָךְ?.

אֲלֵא, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מִכָּאן לְמַדְּנוּ כֵחַ גְּבוּרָתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּמַעֲלָתוֹ שֶׁהוּא גְבוּהַ מֵעַל הַכָּל. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: אֲמָה זֶה שֶׁל מַצְרִים מְזוּהָמִים וּמְטוֹנָפִים, וְאֵין רָאוּי לְשַׁגֵּר מִלֵּאָךְ וְלֹא שָׂרָף, דְּבַר קָדוֹשׁ בֵּין רְשָׁעִים אֲרוּרִים מְטוֹנָפִים, אֲלֵא אֲנִי עוֹשֶׂה מֶה שְּׂאִין יָכוֹל לַעֲשׂוֹת מִלֵּאָךְ וְלֹא שָׂרָף וְלֹא שְׁלִיחַ. שְׂאֵנִי אוֹמֵר מִמָּקוֹם קְדוֹשְׁתִּי יְהֵא כֶּף - וּמִיד נַעֲשֶׂה, מֶה שְּׂאִין הַמִּלֵּאָךְ יָכוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ.

אֲבָל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִמָּקוֹם קְדוֹשְׁתּוֹ אוֹמֵר יְהֵא כֶּף - וּמִיד נַעֲשֶׂה מֶה שֶׁהוּא רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת. וּלְפִיכָף לֹא נַעֲשִׂית נִקְמָה זֶה עַל יְדֵי מִלֵּאָךְ וְשְׁלִיחַ, בְּשִׁבְלִי קְלוֹן הַמַּצְרִים, וְלִהְיֹאוֹת גְּדוּלָּתוֹ שֶׁל מָקוֹם שֶׁלֹּא רָצָה שִׁיכְנֶסוּ בִּינֵיהֶם דְּבַר קָדוֹשׁ. וְעַל הַדֶּרֶךְ הַזֶּה נֶאֱמַר אֲנִי וְלֹא מִלֵּאָךְ. אֲנִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ, וְלֹא מִלֵּאָךְ.

בְּיוֹצֵא בּוֹ אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מֶה זֶה שְׁכַתוֹב (יונה ב) וַיֹּאמֶר ה' לְדָג? וְכִמְהָ צְדִיקִים וְחֹסִידִים מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא דָּבַר עִמָּהֶם הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְכֹא לְדָבַר עִם הַדָּג דְּבַר שְׂאֵינוֹ מִכִּיר וְיֹדֵעַ? אֲלֵא, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כִּיֵּן שְׁעֵלְתָּה תַּפְלָתוֹ שֶׁל יוֹנָה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִמָּקוֹם קְדוֹשְׁתּוֹ אָמַר בְּשִׁבְלִי שְׂאִיקָא הַדָּג אֶת יוֹנָה אֶל הַיָּבֶשֶׁה. לִמ"ד לְדָג כְּמוֹ בְּשִׁבְלִי. כְּלוֹמַר, וַיֹּאמֶר ה' בְּשִׁבְלִי הַדָּג שְׂאִיקָא אֶת יוֹנָה אֶל הַיָּבֶשֶׁה. מִמָּקוֹם קְדוֹשְׁתּוֹ אָמַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יְהֵא כֶּף - וּמִיד נַעֲשֶׂה, מֶה שְּׂאִין שְׁלִיחַ יָכוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ.

תנ"א אמר רבי שמעון מפתח של חיה בידו של הקדוש ברוך הוא, ובכוד שהיא יושבת על המשבר הקדוש ברוך הוא מעיין באותו הולד אם ראוי הוא לצאת לעולם (ויצא ו) פותח דלתות בטנה ויוצא, ואם לאו סוגר דלתותיה ומתו שניהם. אי הכי לא יצא רשע לעולם. אלא הכי תנינן על שלש עבירות נשים מתות וכו' (אמר רבי שמעון והא) ואמר רבי יצחק למה אשה מפלת פרי בטנה.

אלא אמר רבי יצחק הקדוש ברוך הוא רואה אותו העובר שאינו ראוי לצאת לעולם ומקדים להמיתו במעי אמו שנאמר (בראשית ו) הנפילים היו בארץ בימים ההם. הנפילים כתיב בלא יוד ראשונה. ולמה, בשביל שאחרי כן באו בני האלהים אל בנות האדם וילדו להם בנות וירבו ממזרים בעולם.

המה הגבורים אשר מעולם. שאין גבור ופריץ ועריץ כמו הממזר. אנשי השם, שהכל נפירו לקרותו השם הידוע ממזר. שפיון שרואים מעשיו שהוא פריץ ועריץ וגבור הכל יקראוהו אותו שם. ומה דאמר רבי שמעון הקדוש ברוך הוא מעיין באותו הולד. אין לה רשע בעולם מאותם הרשעים היוצאים לעולם שאין הקדוש ברוך הוא מעיין בו ורואה אם אותו הגוף ניח בן צדיק וכשר, או שניצל לאדם מישראל ממיתה משונה, או שיעשה טובה אחת, ובשביל כך הקדוש ברוך הוא מוציא לעולם.

ביומוי דרבי יוסי הווי אנון פריצי דהווי משדדי בטוריאי עם פריצי אומות העולם, וכד משכחי בר נש ותפשי ליה לקטליה, הווי אמרין ליה מה שמך, אי הוה יודאי הווי אזלין עמיה ומפקין ליה מן טוריאי, ואי הוה בר נש אחרינא קטלי ליה. (והא) והוה אמר רבי יוסי אתחזון אנון בכל האי למיעל לעלמא דאתי.

שנינו בברייתא, אמר רבי שמעון, מפתח של חיה בידו של הקדוש ברוך הוא היא, ובכוד שהיא יושבת על המשבר, הקדוש ברוך הוא מעיין באותו הולד. אם ראוי הוא לצאת לעולם - (ויצא ו) פותח דלתות בטנה ויוצא. ואם לאו - סוגר דלתותיה ומתו שניהם. אם כך, לא יצא רשע לעולם? אלא כך שנינו, על שלש עבירות נשים מתות וכו', (אמר רבי שמעון והרי) ואמר רבי יצחק, למה אשה מפלת פרי בטנה?.

אמ"ר, אמר רבי יצחק, הקדוש ברוך הוא רואה אותו העובר שאינו ראוי לצאת לעולם, ומקדים להמיתו במעי אמו, שנאמר (בראשית ו) הנפילים היו בארץ בימים ההם. הנפילים כתוב בלא יו"ד ראשונה, ולמה? בשביל שאחרי כן באו בני האלהים אל בנות האדם וילדו להם בנות וירבו ממזרים בעולם.

המה הגבורים אשר מעולם - שאין גבור ופריץ ועריץ כמו הממזר. אנשי השם - שהכל נפירו לקרות השם הידוע ממזר. שפיון שרואים מעשיו שהוא פריץ ועריץ וגבור, הכל יקראוהו אותו שם. ומה שאמר רבי שמעון, הקדוש ברוך הוא מעיין באותו הולד - אין לה רשע בעולם מאותם הרשעים היוצאים לעולם שאין הקדוש ברוך הוא מעיין בו ורואה אם אותו הגוף ניח בן צדיק וכשר, או שניצל לאדם מישראל ממיתה משונה, או שיעשה טובה אחת, ובשביל כך הקדוש ברוך הוא מוציא לעולם.

בימי רבי יוסי היו אותם פריצים שהיו שודדים בקהרים עם פריצי אומות העולם, וכשמוצאים בן אדם ותופסים אותו להרגו, היו אומרים לו: מה שמך? אם היה יהודי - היו הולכים עמו ומוציאים אותו מן הקהרים, ואם היה איש אחר - הורגים אותו. (והרי) והיה אומר רבי יוסי, ראויים אלו בכל זה להכנס לעולם הבא.

תִּנּוּ רַבִּנָּן ג' דְּבָרִים הִלְלוּ אֵינָן בְּאֵין לְעוֹלָם אֶלָּא
בְּקוֹלוֹת, קוֹל חֲזָה דְּכְתִיב, (בראשית ג) בַּעֲצָב תִּלְדִּי
בָּנִים וְכְתִיב, (בראשית ל) וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים. קוֹל גִּשְׁמִים
דְּכְתִיב, (תהלים כט) קוֹל יי עַל הַמָּיִם וְכְתִיב, (מלכים א יח) כִּי
קוֹל הַמּוֹן הַגָּשָׁם. קוֹל תַּחֲזִית הַמַּתִּים דְּכְתִיב, (ישעיה מ)
קוֹל קוֹרָא בַּמִּדְבָּר. מָאִי בְּעֵי הֵכָא קָלָא בַּמִּדְבָּרָא.

אֶלָּא אָמַר רַבִּי זְרִיקָא אֵלִין אַנּוּן קָלִיָּא לֹא תַעֲרָא מַתִּי
מִדְבָּר, וּמִכָּאן דְּהוּא הִדִּין לְכָל הָעוֹלָם. אָמַר רַבִּי
יֹחָנָן הָא תִּנּוּן כְּשֶׁנִּכְנַס אָדָם לִקְבֹּר נִכְנַס בְּקוֹלוֹת.
כְּשֶׁיִּקְוָמוּ בַּתַּחֲזִית הַמַּתִּים אֵינּוּ דִּין שְׂיִקְוָמוּ בְּקוֹלֵי
קוֹלוֹת. אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב עֲתִידָה בַּת קוֹל לְהִיּוֹת מִתְּפוּצָצָת
בְּבִתֵּי קְבֻרוֹת וְאוֹמֶרֶת (ישעיה כ"ו) הִקִּיצוּ וְרַנְּנוּ שׁוֹכְנֵי עֶפְרָי, וְעֲתִידִים לְחַיּוֹת בְּטַל שֶׁל אֹר גָּדוֹל שֶׁל מַעֲלָה דְּכְתִיב,
(ישעיה כו) כִּי טַל אֹרוֹת טִלָּךְ וְאַרְצְךָ רְפָאִים תְּפִיל. אֲכִי"ר,
(ע"ב מדרש הנעלם).

וְתִרְאָ שְׂרָה אֶת בֶּן הָגֵר הַמִּצְרִית אֲשֶׁר יִלְדָה
לְאַבְרָהָם מִצְחָק. אָמַר רַבִּי חֵיִיא,
מִיּוֹמָא דְּאַתִּילִיד יִצְחָק וְהָיָה יִשְׁמַעְעָל בְּבִיתָא
דְּאַבְרָהָם, לֹא אֶסְתַּלֵּק יִשְׁמַעְעָל בְּשָׂמָא, בְּאַתֵּר
דְּדִהֲבָא שְׂרָיָא סוֹסְפִיתָא לֹא אֲדַפֵּר קַמֵּיהָ,
וּבִגִּין כֶּף אֶת בֶּן הָגֵר הַמִּצְרִית, גָּבֵר דִּלָּא
יִתְחַזִּי לְאַדְפָּרָא קַמֵּיהָ דִּיִּצְחָק.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק וְתִרְאָ שְׂרָה, בְּעֵינָא דְקָלָנָא
חֲמַאת לִיהָ שְׂרָה, דִּלָּא חֲמַאת לִיהָ
בְּעֵינָא דְּאִיהוּ בָּרָא דְּאַבְרָהָם, אֶלָּא דְּאִיהוּ
בָּרָא דְּהָגֵר הַמִּצְרִית, וּבִגִּין כֶּף וְתִרְאָ שְׂרָה.
דְּשְׂרָה חֲמַאת לִיהָ בְּעֵינָא דָּא וְלֹא אֲבָרְהָם,
דְּאִילוּ בְּאַבְרָהָם לֹא כְּתִיב אֶת בֶּן הָגֵר אֶלָּא אֶת
בְּנוֹ.

הָא חֲזִי, לְבַתֵּר מַה כְּתִיב וַיִּרַע הַדָּבָר מְאֹד
שְׂרָאָתָה שְׂרָה אוֹתוֹ בְּעֵין זֹו וְלֹא אֲבָרְהָם, שְׂאֵלוּ בְּאַבְרָהָם לֹא כְּתוּב אֶת בֶּן הָגֵר, אֶלָּא אֶת בְּנוֹ.
בֹּא רְאֵה אַחֵר כֶּף מַה כְּתוּב, וַיִּרַע הַדָּבָר מְאֹד בְּעֵינֵי אֲבָרְהָם עַל אוֹדֶת בְּנוֹ. וְלֹא כְּתוּב עַל אוֹדֶת

שְׁנֵי רַבּוֹתֵינוּ, שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים
הִלְלוּ אֵינָם בְּאִים לְעוֹלָם אֶלָּא
בְּקוֹלוֹת: קוֹל חֲזָה, שְׁפָתוֹב
(בראשית ג) בַּעֲצָב תִּלְדִּי בָּנִים,
וְכְתוּב (שם ל) וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים
אֱלֹהִים. קוֹל גִּשְׁמִים, שְׁפָתוֹב
(תהלים כט) קוֹל ה' עַל הַמָּיִם,
וְכְתוּב (מלכים א-יח) כִּי קוֹל הַמּוֹן
הַגָּשָׁם. קוֹל תַּחֲזִית הַמַּתִּים,
שְׁפָתוֹב (ישעיה מ) קוֹל קוֹרָא
בַּמִּדְבָּר. מַה צְרִיךְ כָּאן קוֹל
בַּמִּדְבָּר?

אֶלָּא, אָמַר רַבִּי זְרִיקָא, אֵלוּ
אוֹתָם קוֹלוֹת לְעוֹרֵר מַתִּי מִדְבָּר.
וּמִכָּאן שְׁהוּא הִדִּין לְכָל הָעוֹלָם.
אָמַר רַבִּי יֹחָנָן, הָרִי שְׁנִינוּ,
כְּשֶׁנִּכְנַס אָדָם לִקְבֹּר, נִכְנַס
בְּקוֹלוֹת. כְּשֶׁיִּקְוָמוּ בַּתַּחֲזִית
הַמַּתִּים אֵינּוּ דִּין שְׂיִקְוָמוּ בְּקוֹלֵי
קוֹלוֹת? אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב, עֲתִידָה
בַּת קוֹל לְהִיּוֹת מִתְּפוּצָצָת בְּבִתֵּי
קְבֻרוֹת וְאוֹמֶרֶת: (ישעיה כו) הִקִּיצוּ
וְרַנְּנוּ שׁוֹכְנֵי עֶפְרָי. וְעֲתִידִים לְחַיּוֹת
בְּטַל שֶׁל אֹר גָּדוֹל שֶׁל מַעֲלָה,
שְׁפָתוֹב (שם) כִּי טַל אֹרוֹת טִלָּךְ
וְאַרְצְךָ רְפָאִים תְּפִיל. אָמַר בֶּן יְהִי
רְצוֹן. עַד כָּאן מִדְּרַשׁ הַנַּעֲלָם.

וְתִרְאָ שְׂרָה אֶת בֶּן הָגֵר הַמִּצְרִית
אֲשֶׁר יִלְדָה לְאַבְרָהָם מִצְחָק. אָמַר
רַבִּי חֵיִיא, מִיּוֹם שְׁנוּלִד יִצְחָק
וְהָיָה יִשְׁמַעְעָל בְּבִית אֲבָרְהָם, לֹא
הִתְעַלָּה יִשְׁמַעְעָל בְּשָׂם. בְּמָקוֹם
שְׁזָהָב שׁוֹרָה, לֹא נִזְכָּר פְּסֻלָּת
לְפָנָיו, וְלָכֵן אֶת בֶּן הָגֵר הַמִּצְרִית,
אִישׁ שְׂלֹא רְאוּי לְהִזְכֹּר לְפָנָיו
יִצְחָק.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְתִרְאָ שְׂרָה,
בְּעֵין שֶׁל קָלוֹן רְאָתָה אוֹתוֹ שְׂרָה,
שְׂלֹא רְאָתָה אוֹתוֹ בְּעֵין שְׁהוּא בֶּן
אֲבָרְהָם, אֶלָּא שְׁהוּא בֶּן הָגֵר
הַמִּצְרִית, וּמִשּׁוּם כֶּף וְתִרְאָ שְׂרָה.

שְׂרָאָתָה שְׂרָה אוֹתוֹ בְּעֵין זֹו וְלֹא אֲבָרְהָם, שְׂאֵלוּ בְּאַבְרָהָם לֹא כְּתוּב אֶת בֶּן הָגֵר, אֶלָּא אֶת בְּנוֹ.
בֹּא רְאֵה אַחֵר כֶּף מַה כְּתוּב, וַיִּרַע הַדָּבָר מְאֹד בְּעֵינֵי אֲבָרְהָם עַל אוֹדֶת בְּנוֹ. וְלֹא כְּתוּב עַל אוֹדֶת

בן הגר המצרית. משום כך ותרא שרה את בן הגר המצרית, ולא ראתה שהוא בן אברהם.

רבי שמעון אמר, הפסוק הזה תשבחת לשרה הוא. משום שראתה אותו מצחק לכוכבים ומזלות, אמרה ודאי שבן זה אינו בנו של אברהם לעשות את מעשי אברהם, אלא בן הגר המצרית הוא, חזר לחלק של אמו. לכן ותאמר לאברהם גרש האמה הזאת ואת בנה כי לא יירש בן האמה הזאת עם בני עם יצחק.

וכי עלה על דעתך שקנאה לה שרה או לבן שלה? אם כן, לא היה מודה הקדוש ברוך הוא עמה, שכתוב כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקלה. אלא משום שראתה אותו עם כוכבים ומזלות ואמו מלמדת אותו מנהגי עבודה זרה, לכן אמרה שרה כי לא יירש בן האמה הזאת. אני יודעת שלא יירש לעולמים את חלק האמונה, ולא יהיה לו עם בני חלק לא בעולם הזה ולא בעולם הבא. ולכן הודה עמה הקדוש ברוך הוא.

והקדוש ברוך הוא רצה להפריד לבדו את הנרע הקדוש פראוי, שמשום כך ברא את העולם, שהרי ישראל עלה ברצון הקדוש ברוך הוא עד שלא נברא העולם, ולכן יצא אברהם לעולם והעולם היה מתקנים בגללו, ואברהם ויצחק (א) עמדו ולא התישבו במקומם עד שיצא יעקב לעולם.

ביון שיצא יעקב לעולם, התקיימו אברהם ויצחק ועמד כל העולם, ומשם יצא העם הקדוש לעולם והתקנים הכל בגון קדוש פראוי. ולכן אמר לו הקדוש ברוך הוא כל אשר תאמר אליך

בעיני אברהם על אודות בנו. ולא כתיב על אודות בן הגר המצרית. בגין כך ותרא שרה את בן הגר המצרית. ולא חמאת דאיהו בריה דאברהם.

רבי שמעון אמר האי קרא תושבחתא דשרה איהו, בגין דחמאת ליה דקא מצחק לכוכבים ומזלות, אמרה, ודאי לאו ברא דא ברא דאברהם למעבר עובדוי דאברהם, אלא ברא דהגר המצרית איהו אהדר לחולקא דאמיה, בגין כך ותאמר לאברהם גרש האמה הזאת ואת בנה, כי לא יירש בן האמה הזאת עם בני עם יצחק.

וכי סלקא דעתך דקני לה שרה או לברה, אי הכי לא אודי קדשא בריך הוא עמה, דכתיב כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה. אלא בגין דחמאת ליה בכוכבים ומזלות ואמיה אולפא ליה נמוסי בכוכבים ומזלות, בגין כך אמרת שרה כי לא יירש בן האמה הזאת, אנא ידענא דלא ירית לעלמין חולקא דמהימנותא, ולא יהא ליה עם ברי חולקא לא בעלמא דין ולא בעלמא דאתי, ובגין כך אודי עמה קדשא בריך הוא.

וקודשא בריך הוא בעא לאפרשא בלחודוי זרעא קדישא כדקא יאות, דבגין כך ברא עלמא דהא ישראל סליק ברעותא דקדשא בריך הוא עד לא יברי עלמא, ובגין כך נפק אברהם לעלמא ועלמא מתקיים בגיניה, ואברהם ויצחק (א) קיימו ולא אתיישבו בדוכתייהו עד דנפק יעקב לעלמא.

ביון דנפק יעקב לעלמא אתקיימו אברהם ויצחק ואתקיים כל עלמא, ומתמן נפק עמא קדישא לעלמא, ואתקיים כלל כגוונא קדישא כדקא יאות, ובגין כך אמר ליה

קִדְּשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כּל אֲשֶׁר תֹּאמַר אֵלֶיךָ שְׁרָה
שְׁמַע בְּקוֹלָהּ כִּי בִיּוֹצֵחַ יִקְרָא לָךְ זָרַע, וְלֹא
בִישְׁמַעְעָל. מַה כְּתִיב לְבָתֵּר וּתְלֵךְ וּתְתַע
בְּמִדְבַּר בָּאֵר שֶׁבַע.

השלמה מההשמטות (סימן יט)

וַיֵּשְׁבּוּ אַבְרָהָם בְּבֶקֶר וְכו' רַבִּי בְרוּקָא אָמַר,
מָהוּ שֵׁם עַל שְׂכָמָה אֵלָּא שְׁהִזְהִירָה
עַל עוֹל הָאָמוּנָה וְלַעֲמֹד בָּמָה שְׁהִיתָה
בְּתַחֲלִילָה כְּתִיב הֵכָא שֵׁם עַל שְׂכָמָה וְכְתִיב
הֵתָם (שְׁמוֹת ט"ו) שֵׁם שֵׁם לוֹ חֶק וּמִשְׁפָּט. מָה
לְהֵלֵךְ עַל הַשְּׂכִינָה, אוֹף הֵכָא עַל הַשְּׂכִינָה.
מָה עֲשֵׂתָה כִּיּוֹן שְׁרָאָתָה עֲצָמָה יוֹצֵאת
מִרְשׁוֹתָיו שֶׁל אַבְרָהָם חֲזָרָה לְקַלְקוּלָהּ דְּכְתִיב
וּתְלֵךְ וּתְתַע מָהוּ וּתְתַע שְׁתַּעֲתַעָה אַחֲרַי עֲבוּדָה
זָרָה וְגִלּוּלֵי בֵּית אָבִיָּה כְּתִיב הֵכָא וּתְתַע וְכְתִיב
הֵתָם (יִרְמְיָה י') הֵכָל הָמָּה מַעֲשֵׂה תַעֲתוּעִים: (עַד
כֵּאן מִהַהֲשַׁמְטוֹת)

כְּתִיב הֵכָא וּתְתַע וְכְתִיב הֵתָם (יִרְמְיָה י') הֵכָל
הָמָּה מַעֲשֵׂה תַעֲתוּעִים. וְקִדְּשָׁא בְּרִיךְ
הוּא בְּגִינִיָּה דְאַבְרָהָם לֹא שָׁבִיק. לָהּ וּלְבָרָהּ.
תָּא חֲזִי, בְּקִדְמִיתָא כַּד אָזְלַת מִקְמָה דְשְׁרָה
מָה כְּתִיב כִּי שְׁמַע יִי אֵל עֲנִיָּיָה. וְהַשְׁתָּא
דְּטַעֲתָא בְּתַר פּוֹכְבִּים וּמִזְלוֹת אָף עַל גַּב
דְּכְתִיב וּתְשָׂא אֶת קוֹלָהּ וּתְבַךְ. מָה כְּתִיב כִּי
שְׁמַע אֱלֹהִים אֵל קוֹל הַנֶּעֱר. וְלֹא כְּתִיב כִּי
שְׁמַע אֱלֹהִים אֶת קוֹלָהּ.

בְּאֲשֶׁר הוּא שֵׁם. הָא אוּקְמוּהָ דְלָאו בַּר
עוֹנָשָׁא הוּא לְגַבִּי בִי דִינָא דְלַעֲיִלָּא,
דְּהָא בִּי דִינָא דְלִתְתָּא עֲנָשִׁין מִתְלִיסַר שְׁנִין
וְלַעֲיִלָּא, וְבִי דִינָא דְלַעֲיִלָּא מַעֲשָׂרִים שְׁנִין
וּלְהִלָּאָה. וְאָף עַל גַּב דְּחִיבָא הוּא, לָאו בַּר
עוֹנָשָׁא אִיהוּ. וְהָא אוּקְמוּהָ, וְדָא הוּא דְכְתִיב
בְּאֲשֶׁר הוּא שֵׁם.

שְׁרָה שְׁמַע בְּקוֹלָהּ כִּי בִיּוֹצֵחַ
יִקְרָא לָךְ זָרַע, וְלֹא בִישְׁמַעְעָל.
מַה כְּתִיב אַחֲרַי? וּתְלֵךְ וּתְתַע
בְּמִדְבַּר בָּאֵר שֶׁבַע.

הַשְׁלָמָה מִהַהֲשַׁמְטוֹת (סִימָן יט)
וַיֵּשְׁבּוּ אַבְרָהָם בְּבֶקֶר וְגוֹמֵר
(בְּרַאשִׁית כ"א). רַבִּי בְרוּקָא אָמַר, מָה
זֶה שֵׁם עַל שְׂכָמָה? אֵלָּא
שְׁהִזְהִירָה עַל עַל הָאָמוּנָה וְלַעֲמֹד
בָּמָה שְׁהִיתָה בְּתַחֲלִילָה. כְּתִיב כֵּאן
שֵׁם עַל שְׂכָמָה, וְכְתִיב שֵׁם (שְׁמוֹת
ט"ו) שֵׁם שֵׁם לוֹ חֶק וּמִשְׁפָּט. מָה
לְהֵלֵךְ עַל הַשְּׂכִינָה, אָף כֵּאן עַל
הַשְּׂכִינָה. מָה עֲשֵׂתָה? כִּיּוֹן
שְׁרָאָתָה עֲצָמָה יוֹצֵאת מִרְשׁוֹתָיו
שֶׁל אַבְרָהָם, חֲזָרָה לְקַלְקוּלָהּ,
שְׁכְּתוּב (בְּרַאשִׁית כ"א) וּתְלֵךְ וּתְתַע.
מָה זֶה וּתְתַע? שְׁתַּעֲתַעָה אַחֲרַי
עֲבוּדָה זָרָה וְגִלּוּלֵי בֵּית אָבִיָּה.
כְּתִיב כֵּאן וּתְתַע, וְכְתִיב שֵׁם
(יִרְמְיָה י') הֵכָל הָמָּה מַעֲשֵׂה
תַעֲתוּעִים: ע"כ מִהַהֲשַׁמְטוֹת.

כְּתִיב כֵּאן וּתְתַע, וְכְתִיב שֵׁם
(יִרְמְיָה י') הֵכָל הָמָּה מַעֲשֵׂה
תַעֲתוּעִים. וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
בְּגִלְל אַבְרָהָם לֹא עֹזב אוֹתָהּ וְאֵת
בְּרָהּ.

בֹּא רָאָה, בְּהַתְחִלָּה כְּשֶׁהִלָּכָה
מִלְפָּנֵי שְׁרָה מָה כְּתִיב? כִּי שְׁמַע
ה' אֵל עֲנִיָּה. וְכֵאן שְׁתַּעֲתַעָה אַחֲרַי
פּוֹכְבִּים וּמִזְלוֹת, אָף עַל גַּב
שְׁכְּתוּב וּתְשָׂא אֶת קוֹלָהּ וּתְבַךְ,
מָה כְּתִיב? כִּי שְׁמַע אֱלֹהִים אֵל
קוֹל הַנֶּעֱר, וְלֹא כְּתִיב כִּי שְׁמַע
אֱלֹהִים אֶת קוֹלָהּ.

בְּאֲשֶׁר הוּא שֵׁם, הָרִי פְּרִשׁוּהָ
שְׁלֹא בַר עֲנָשׁ הוּא אֲצִל בֵּית דִּין
שְׁלִמְעָלָה, שְׁהָרִי בֵּית דִּין שֶׁל
מִטָּה מַעֲנִישִׁים מִשְׁלֵשׁ עֲשָׂרָה
שָׁנָה וּמַעֲלָה, וּבֵית שֶׁל מַעֲלָה
מַעֲשָׂרִים שָׁנָה וּמַעֲלָה, וְאָף עַל
גַּב שְׁהִיָּה רִשְׁעָה, אֵינִי כֵּן עֲנָשׁ.
וְהָרִי פְּרִשׁוּהָ, וְזֶהוּ שְׁכְּתוּב בְּאֲשֶׁר
הוּא שֵׁם.

אמר רבי אלעזר אי הכי מאן דאסתלק מעלמא עד לא מטון יומי לעשרין שנין, מאן אתר אתענש, בגין דהא מתליסר שנין ולתתא לאו בר עונשא איהו אלא בחטאי דאבוי. אבל מתליסר שנין ולעילא מהו, אמר ליה קדשא בריך הוא חס עליה דלימות זכאי (ולא לימות חייב) ויהיב ליה אגר טב בההוא עלמא, ולא לימות חייב דיתענש בההוא עלמא ואוקמוה.

אמר לו, אם אינו חייב ולא הגיעו ימיו לעשרים שנה, כיון שהסתלק מהעולם כמה הוא ענשו? אמר לו, בזה מתקנים, (משלי יג) ויש נספה בלא משפט. שפשענש יורד לעולם, הוא (הדין) פוגע בלי כונה למעלה ולמטה באותו משחית, ויענש כפלא משגיחים עליו למעלה.

ועריו כתיב (שם ה) עוונותיו ילכדנו את הרשע. את - לרבות מי שלא הגיעו ימיו להענש. עוונותיו ילכדנו (את הרשע), ולא בית הדין שלמעלה. ובחבלי חטאתו יתמך, ולא בית דין שלמטה. לכן כתיב כי שמע אלהים אל קול הנער באשר הוא שם.

רבי שמעון פתח ואמר, (ויקרא כו) וזכרתי את בריתי יעקוב. מלא בוא"ו למה? אלא בשני צדדים הוא [הם]. סוד של חכמה אחד. שהוא הסוד של דרגה של חכמה, המקום ששורה בו יעקב. אבל פסוק זה נאמר על הגלות של ישראל. שפשהם בתוך הגלות, אותו זמן שיפקדו [בו] יעקב, הם יפקדו בסוד של וא"ו, והוא באלף הששי.

ופקידה בסוד של וא"ו ששה רגעים וחצי זמן. ובזמן של ששים שנים לבריח הדלת באלף

אמר רבי אלעזר אי הכי מאן דאסתלק מעלמא עד לא מטון יומי לעשרין שנין, מאן אתר אתענש, בגין דהא מתליסר שנין ולתתא לאו בר עונשא איהו אלא בחטאי דאבוי. אבל מתליסר שנין ולעילא מהו, אמר ליה קדשא בריך הוא חס עליה דלימות זכאי (ולא לימות חייב) ויהיב ליה אגר טב בההוא עלמא, ולא לימות חייב דיתענש בההוא עלמא ואוקמוה.

אמר ליה אי חייבא הוא ולא מטון יומי (ד) קיט ע"א) לעשרין שנין מהו כיון דאסתלק מעלמא במאי הוא עונשיה. אמר ליה בדא אתקיים (משלי יג) ויש נספה בלא משפט. דכד עונשא נחית לעלמא איהו (דינא) אערע בלא כונה לעילא ותתא בההוא מחבלא ויתענש כד לא אשגחו עליה מלעילא.

ועריו כתיב, (משלי ה) עוונותיו ילכדנו את הרשע. א"ת לאסגאה מאן דלא מטון יומי לאתענשא. עוונותיו ילכדנו (את הרשע) ולא בי דינא דלעילא, ובחבלי חטאתו יתמך ולא בי דינא דלתתא. בגין כך כתיב כי שמע אלהים אל קול הנער באשר הוא שם.

רבי שמעון פתח ואמר, (ויקרא כו) וזכרתי את בריתי יעקוב מלא בוא"ו אמאי. אלא בתרין סטרין איהו (אנון). רזא דחכמתא חדא. דאיהו רזא דרגא דחכמתא. אתר דשרי ביה יעקב. אבל האי קרא על גלותא דישראל אתמר, דכד אנון גו גלותא, ההוא זמנא דיתפקדון (ביה יעקב) יתפקדון ברזא דוא"ו. ואיהו באלף שתיתאה.

ופקידה ברזא דוא"ו שית רגעי ופלג עידן. ובזמנא דשתין שנין לעבורא דדשא

בְּאֶלֶף שְׁתִּיתָאָה יָקִים אֱלֹה שְׁמִיא פְקִידו
לְבִרְתִּיה דִּיעֶקב. ויִמָּהוּא זְמַנָּא עַד דִּיהָא לָה
זְכִירָה שִׁית שָׁנִין וּפְלָגָא. ויִמָּהוּא זְמַנָּא שִׁית
שָׁנִין אַחֲרָנִין וְאַנּוּן שְׁבַעִין (ותלת) וְתָרִין וּפְלָגָא.
בְּשִׁיתִין וְשִׁית יִתְגַּלִּי מִלְפָּא מְשִׁיחָא בְּאַרְעָא
דְּגָלִיל, וְכַד כְּכָבָא דְּבִסְטָר מְזָרַח
יִבְלַע שְׁבַע כְּכָבָא מִסְטָר צָפוֹן, וְשִׁלְהוּבָא
דְּאַשָּׁא אוּכְמָא תְּהָא תִּלְיָא בְּרִקִּיעָא שִׁיתִין
יוֹמִין, וּקְרַבִּין יִתְעָרוּן בְּעִלְמָא לְסִטָר צָפוֹן,
וְתָרִין מַלְכִין יִפְלוּן בְּאַנּוּן קְרַבִּין.

וַיִּזְדַּוְּגוּן כְּלָהוֹן עַמְּמִיא עַל בְּרִתִּיה דִּיעֶקב
לְאַדְחִיָּא לָהּ (לון) מַעֲלָמָא. וְעַל
הָהוּא זְמַנָּא כְּתִיב (וְהִיחָה) (יִרְמִיָּה ל) וְעַת צָרָה הִיא
לִיעֶקב וּמִמָּנָה יִוָּשַׁע וּכְדִין יִסְתַּיִמוּן נַפְשִׁין
מִגּוּפָא וּבְעִיִן לְאַתְחַדְשָׁא, וְסִימְנִיה (כָּל הַנֶּפֶשׁ לְבִית
יַעֲקֹב הַבָּאָה מִצִּירְיָמָה שְׁבָעִים וּבְתִיב) (בְּרֵאשִׁית מו) כָּל הַנֶּפֶשׁ
הַבָּאָה לִיעֶקב מִצִּירְיָמָה וְגו' כָּל נֶפֶשׁ שְׂשִׁים
וְשֵׁשׁ.

בְּשְׁבַעִין וְתִלַּת כָּל מַלְכֵי עֲלָמָא יִתְפַּנְשׁוּן לְגו
קְרָתָא רַבְתָּא דְּרוּמִי, וְקַדְשָׁא בְּרִיף
הוּא יִתְעַר עֲלֵיהּוּ אֶשָּׁא וּבִרְדָּא וְאַבְנֵי
אַלְגָּבִישׁ וְיִתְאַבְּדוּן מַעֲלָמָא, בַּר אַנּוּן מַלְכִין
דְּלֹא יִמְטוּן לְתַמָּן וְיִהְיֶדְרוּן לְאַנְחָא קְרַבִּין
אַחֲרָנִין. ויִמָּהוּא זְמַנָּא מִלְפָּא מְשִׁיחָא יִתְעַר
בְּכָל עֲלָמָא, וְיִתְפַּנְשׁוּן עַמִּיָּה כְּמָה עַמִּין וְכְמָה
חַיִּילִין מִכָּל סִיפֵי עֲלָמָא, וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
יִתְפַּנְשׁוּן בְּכָל אַנּוּן אַתְרֵי.

עַד דְּאַשְׁתַּלִּימוּ אַנּוּן שָׁנִין לְמַאָה, כְּדִין וְא"ו
יִתְחַבֵּר בַּה"א, וּכְדִין (יִשְׁעִיָּה סו) וְהִבִּיאוּ אֶת
כָּל אֲחֵיכֶם מִכָּל הַגּוֹיִם מִנְחָה לַיְי וְגו'. וּבְנֵי
יִשְׁמַעֲאֵל (יִשְׂרָאֵל) זְמִינִין בַּהּהוּא זְמַנָּא לְאַתְעָרָא
(עֲלִיחֻן) עִם כָּל עַמִּין דְּעֲלָמָא לְמִיתִי עַל יְרוּשָׁלַם
דְּכְתִיב, (זְכִרְיָה יד) וְאַסְפַּתִּי אֶת כָּל הַגּוֹיִם אֶל

הַשָּׁשִׁי, יָקִים אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם
פְּקִידָה לְבֵית יַעֲקֹב. ויִמָּהוּא זְמַן
עַד שִׁיְהִיָּה לָהּ זְכִירָה - שֵׁשׁ שָׁנִים
וְחֻצִי. ויִמָּהוּא זְמַן שֵׁשׁ שָׁנִים
אַחֲרוֹת, וְהֵם שְׁבָעִים (וְשֵׁשׁ)
וְשִׁתִּים וְחֻצִי.

בְּשָׁשִׁים וְשֵׁשׁ יִתְגַּלֵּה מֶלֶךְ
הַמָּשִׁיחַ בְּאַרְץ הַגָּלִיל, וְכֹכֵב
אֶחָד בְּצֵד מְזָרַח יִבְלַע שְׁבַעַה
כּוֹכָבִים מִצֵּד צָפוֹן, וְשִׁלְהֶבֶת אֵשׁ
שְׁחוּרָה תִּהְיֶה תְלוּיָה בְּרִקִּיעַ
שְׂשִׁים יוֹם, וּקְרַבּוֹת יִתְעוֹרְרוּ
בְּעוֹלָם לְצֵד צָפוֹן, וְשָׁנֵי מַלְכִים
יִפְלוּ בְּאוֹתָם קְרַבּוֹת.

וַיִּזְדַּוְּגוּ כָּל הָעַמִּים עַל בֵּית יַעֲקֹב
לְדַחֲוֹת אוֹתָהּ (אוֹתָם) מִהָעוֹלָם. וְעַל
אוֹתוֹ הַזְּמַן כְּתוּב, (וְהִיחָה) (יִרְמִיָּה ל)
וְעַת צָרָה הִיא לִיעֶקב וּמִמָּנָה
יִוָּשַׁע, וְאַזּוּ יִסְתַּיִמוּן הַנֶּפְשׁוֹת
מִהַגּוֹף וְרוּצִים לְהִתְחַדֵּשׁ, וְסִימָן
לְדָבָר - (כָּל הַנֶּפֶשׁ לְבִית יַעֲקֹב הַבָּאָה מִצִּירְיָמָה
שְׁבָעִים, וְכְתוּב) (בְּרֵאשִׁית מו) כָּל הַנֶּפֶשׁ
הַבָּאָה לִיעֶקב מִצִּירְיָמָה וְגו', כָּל
נֶפֶשׁ שְׂשִׁים וְשֵׁשׁ.

בְּשְׁבָעִים וְשֵׁשׁ כָּל מַלְכֵי הָעוֹלָם
יִתְפַּנְסוּ לְתוֹף הָעִיר הַגְּדוֹלָה שֶׁל
רוּמִי, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יַעֲזֹר
עֲלֵיהֶם אֵשׁ וּבִרְדָּא וְאַבְנֵי אֲלֻגְבִּישׁ
וְיִאבְּדוּ מִהָעוֹלָם, פְּרִט לְאוֹתָם
מַלְכִים שְׁלֹא יִגִּיעוּ לְשֵׁם וּיִחַזְּרוּ
לְעוֹרֵר קְרַבּוֹת אַחֲרֵים. ויִמָּהוּא
זְמַן מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ יִתְעוֹרֵר בְּכָל
הָעוֹלָם, וְיִתְפַּנְסוּ עַמּוֹ כְּמָה עַמִּים
וְכְמָה חַיִּילוֹת מִכָּל סוּפֵי הָעוֹלָם,
וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יִתְפַּנְסוּ בְּכָל
אוֹתָם מְקוֹמוֹת.

עַד שִׁישְׁלָמוּ אוֹתָן שָׁנִים לְמַאָה.
אֲזִי וְא"ו יִתְחַבֵּר עִם ה"א, וְאַזּוּ
(יִשְׁעִיָּה סו) וְהִבִּיאוּ אֶת כָּל אֲחֵיכֶם
מִכָּל הַגּוֹיִם מִנְחָה לַיְי וְגו'. וּבְנֵי
יִשְׁמַעֲאֵל (יִשְׂרָאֵל) עֲתִידִים בְּאוֹתוֹ
זְמַן לְהִתְעוֹרֵר (עֲלֵיהֶם) עִם כָּל עַמִּי
הָעוֹלָם לְבֹא עַל יְרוּשָׁלַם,
שְׁכֵתוֹב (זְכִרְיָה יד) וְאַסְפַּתִּי אֶת כָּל

הגוים אֶל יְרוּשָׁלַם לְמַלְחָמָה וגו'. וכתוב (תהלים ב) יִתְנַצְּבוּ מַלְכֵי אֶרֶץ וְרוֹזְנִים נוֹסְדוּ יַחַד עַל ה' וְעַל מְשִׁיחוֹ. וכתוב יושב בְּשָׁמַיִם יִשְׁחַק ה' יִלְעַג לָמוֹ.

אחר כך וא"ו קטנה תתעורר להתחבר ולחדש נשמות שהיו ישנות כדי לחדש את העולם, כמו שכתוב (שם קד) יִשְׁמַח ה' בְּמַעֲשָׁיו. וכתוב יהי כבוד ה' לעולם, להתחבר פראוי. ישמח ה' בְּמַעֲשָׁיו, להוריד אותם לעולם, ושפלים יהיו בריות חדשות לחבר את כל העולמות יחד.

אשריהם כל אותם שישארו בסוף האלף הששי להפנס לשבת, שהרי אז הוא יום אחד לקב"ה לבדו, להזדג פראוי וללקט נשמות חדשות שיהיו בעולם עם אותם שנשארו בראשונה, שכתוב (ישעיה ד) וְהָיָה הַנֶּשֶׁאֵר בְּצִיּוֹן וְהַנוֹתֵר בִּירוּשָׁלַם קְדוֹשׁ יֹאמֶר לוֹ כָּל הַפְּתוּב לַחַיִּים בִּירוּשָׁלַם.

ויהי אחר הדברים האלה והאלהים נסה את אברהם ויאמר אליו אברהם ויאמר הגני. רפי יהודה פתח ואמר, (תהלים מד) אֵתָה הוּא מַלְכֵי וגו'. זוהי השלמות של כל הדרגות יחד זו עם זו.

צוה ישועות יעקב, כל אותם השליחים שעושים שליחות בעולם, שפלים יהיו מצד הרחמים ולא יהיו מצד הדין, משום שיש בעלי שליחים מצד הרחמים ומצד הדין הקשה. אותם שליחים שבאים מצד הרחמים לא עושים שליחות של דין בעולם כלל.

ואם תאמר, הנה המלאך שהתגלה לבלעם, הרי שנינו שליח של רחמים והתהפך לדין - לא! לעולם לא משתנה. אלא

יְרוּשָׁלַם לְמַלְחָמָה וגו'. וכתוב, (תהלים ב) יִתְנַצְּבוּ מַלְכֵי אֶרֶץ וְרוֹזְנִים נוֹסְדוּ יַחַד עַל ה' וְעַל מְשִׁיחוֹ. וכתוב יושב בְּשָׁמַיִם יִשְׁחַק ה' יִלְעַג לָמוֹ.

לְבָתֵר וא"ו זעירא יתער לאתחברא ולחדשא נשמתין דהו עתיקין בגין לחדתא עלמא כמה דכתיב, (שם קד) יִשְׁמַח ה' בְּמַעֲשָׁיו וְכָתִיב יְהִי כְבוֹד ה' לְעוֹלָם לְאַתְחֲבָרָא כְּדָקָא יֵאוֹת. יִשְׁמַח ה' בְּמַעֲשָׁיו לְנַחֲתָא לֹון לְעֵלְמָא וּלְמַהוּי כְּלֵהוּן בְּרִיין חֲדָתִין לְחֲבָרָא עֲלָמִין כְּלֵהוּ פְּחָד.

זכאין אנון כל אנון דישתארוון בעלמא בסייפי אלף שתיתאה למיעל בשפתא, דהא כדין איהו יומא חד לקדשא בריך הוא בלחודוי לאזדווגא כדקא יאות ולמלקט נשמתין חדתין למהוי בעלמא עם אנון דאשתארו בקדמיתא דכתיב, (ישעיה ד) וְהָיָה הַנֶּשֶׁאֵר בְּצִיּוֹן וְהַנוֹתֵר בִּירוּשָׁלַם קְדוֹשׁ יֹאמֶר לוֹ כָּל הַפְּתוּב לַחַיִּים בִּירוּשָׁלַם:

ויהי אחר הדברים האלה והאלהים נסה את אברהם ויאמר אליו אברהם ויאמר הגני. רפי יהודה פתח ואמר (תהלים מד) אֵתָה הוּא מַלְכֵי וגו'. דא הוא שלימו דכל דרגין כחדא דא בדא.

צוה ישועות יעקב, כל אנון שליחן דעבדי שליחותא (דף קיט ע"ב) בְּעֵלְמָא דְלִיהוּי כְּלֵהוּ מִסְטָרָא דְרַחֲמֵי וְלֹא לְהוּי מִסְטָרָא דְדִינָא, בְּגִין דְּאִית מְאִרִי שְׁלִיחָן מִסְטָרָא דְרַחֲמֵי וּמִסְטָרָא דְדִינָא קִשְׂיָא. אנון שליחן דאתין מִסְטָרָא דְרַחֲמֵי לֹא עֲבָדִי שְׁלִיחוּתָא דְדִינָא בְּעֵלְמָא כָּלָל.

ואי תימא הא מלאכא דאתגלי ליה לבלעם הא תנינן שליחא דרחמי הוה ואתהפך

שליח הרחמים היה להגן על ישראל ולהיות עליהם סגור, וכנגדו הוא הדין. כך דרכיו של הקדוש ברוך הוא, כשמיטיב לזה, אותו הקסד הוא דין לזה. כן השליח הזה היה של רחמים לישראל, ולכל עם התהפך לדין, משום כך צוה ישועות יעקב. אמר דוד, צוה על העולם, כאשר ישלחו שלוחים שיהיו מצד הרחמים.

רבי אבא אמר, צוה ישועות יעקב, שהם בתוך הגלות, ותמצא להם גאלה בתוך גלותם. בא ראה, המשבח של האבות היה יעקב, ואלמלא יצחק לא בא יעקב לעולם. ומשום כך, צוה ישועות יעקב - זה יצחק. שפיון שנצל יצחק, היו ישועות יעקב.

ויהי אחר הדברים האלה. רבי שמעון אמר, הנה שנינו ויהי בימי, נאמר על צער. ויהי - אף על גב שלא כתוב בימי, דפוס של צער יש בו. ויהי אחר הדברים, אחר הדרגה הפתחונית של כל הדרגות העליונות. ומהו הדברים? כמו שנאמר (שמות ד) לא איש דברים אנכי.

ומי היה אחר הדרגה הזו? והאלהים נסה את אברהם. שבא יצר הרע לקטרג לפני הקדוש ברוך הוא. כאן יש להסתכל, והאלהים נסה את אברהם? את יצחק היה צריך (לכתוב), שהרי יצחק היה בן שלשים ושבע, והרי אביו לא היה בר ענש שלו, שאלמלא אמר יצחק איני רוצה - לא היה נענש אביו עליו. מה הטעם והאלהים נסה את אברהם ולא כתוב נסה את יצחק?.

אף את אברהם, ודאי שרצה להכליל עם דין, שהרי אברהם לא היה בו דין כלל מקדם לכן,

לדינא. לא. לעולם לא אשתני, אלא שליחא דרחמי הוה לאגנא עלייהו דישראל ולמהוי סניגוריא עלייהו, ולקבליה הוא דינא, וכך אורחוי דקדשא בריך הוא, כד אוטיב לדא ההוא טיבו דינא לדא. כך הא שליחא דרחמי הוה להו לישראל ולכל עם אתהפך לדינא. בגין כך צוה ישועות יעקב, אמר דוד, פקיד על עולם כד ישתלחון שליחא די להוין מסטרא דרחמי.

רבי אבא אמר צוה ישועות יעקב דאנון גו גלוותא וישתבח פורקנא להוין גו גלוותהוין. תא חזי, תשבחן דאבהן יעקב הוה, ואלמלא יצחק לא אתא יעקב לעלמא, ובגין כך צוה ישועות יעקב דא יצחק, דכיון דאשתזיב יצחק ישועות יעקב הוה.

ויהי אחר הדברים האלה. רבי שמעון אמר הא תנינן ויהי בימי על צערא אתמר, ויהי אף על גב דלא כתיב בימי טפסי דצערא אית ביה. ויהי אחר, בתר דרגא תתאה דכל דרגין עלאין, ומאן איהו דברים, כמה דאת אמר (שמות ד) לא איש דברים אנכי.

ומאן הוה בתר דרגא דא, והאלהים נסה את אברהם דאתיא יצר הרע לקטרגא קמי קדשא בריך הוא. הכא אית לאסתפלל והאלהים נסה את אברהם. את יצחק מיבעי ליה. דהא יצחק בר תלתין ושבע שנין הוה והא אבוי לאו בר עונשא דיליה הוה, דאלמלא אמר יצחק לא בעינא לא אתענש אבוי עליה. מאי טעמא והאלהים נסה את אברהם ולא כתיב נסה את יצחק.

אף את אברהם ודאי דבעי לאתכללא בדינא, דהא אברהם לא הוה ביה דינא כלל מקדמת דנא, והשתא אתכליל מיי"א

וְכֵן נִכְלְלוּ מִיָּם עִם אֲשׁוּרִים
וְאֶבְרָהָם לֹא הָיָה שָׁלֵם עַד עֲכָשׁוּ
שֶׁהִתְעַטֵּר לְעִשׂוֹת דִּין וּלְהִתְקִינוֹ
בְּמִקְוָמוֹ.

וְכֵן יָמֵינוּ לֹא הָיָה שָׁלֵם עַד עֲכָשׁוּ
שֶׁנִּכְלְלוּ מִיָּם עִם אֲשׁוּרִים וְעִם
מִיָּם, וּמִשׁוּם כִּךְ וְהֶאֱלֹהִים נִסָּה
אֶת אֶבְרָהָם וְלֹא אֶת יִצְחָק,
שֶׁהִזְמִין אֶבְרָהָם לְהַכְלִיל עִם דִּין.
וּכְשֶׁעָשָׂה אֶת זֶה, נִכְנַס אֲשׁוּרִים
מִיָּם וְנִשְׁלַם זֶה עִם זֶה. וְזֶה עוֹשֶׂה
הַדִּין לְהַכְלִיל זֶה עִם זֶה. וְאִזּוֹר
הָרַע בָּא לְקַטְרֵג עַל אֶבְרָהָם שֶׁלֹּא
הִשְׁתַּלֵּם כְּרֹאֵי עַד שִׁיעָשָׂה דִּין
בְּיִצְחָק. שִׁיעָר הָרַע הוּא אַחֵר
הַדְּבָרִים וְהוּא בָּא לְקַטְרֵג.

וְכֵן וְרָאָה סוּד הַדְּבָר. אִף עַל גִּב
שְׁאִמְנוֹנוֹ שֶׁכְּתוּב אֶבְרָהָם וְלֹא
יִצְחָק, גַּם יִצְחָק נִכְלָל בְּפִסּוּק הַזֶּה
סוּד הַכְּתוּב וְהֶאֱלֹהִים נִסָּה אֶת
אֶבְרָהָם. לֹא כְּתוּב נִסָּה לְאֶבְרָהָם,
אֲלָא אֶת אֶבְרָהָם, אֶת דּוֹקָא, וְזֶה
יִצְחָק. שֶׁהָיָה בְּאוֹתָהּ שְׁעָה
בְּגִבּוֹרָה הַתַּחֲתוֹנָה שׁוֹרָה. כִּי־
שֶׁנֶּעֱקֵד וְהַזְדַּמֵּן בְּדִין עַל יְדֵי
אֶבְרָהָם כְּרֹאֵי, אִזּוֹ הִתְעַטֵּר
בְּמִקְוָמוֹ יַחַד עִם אֶבְרָהָם וְנִכְלְלוּ
אֲשׁוּרִים עִם מִיָּם וְעָלוּ לְמַעְלָה, וְאִזּוֹ
נִמְצְאָה מַחְלָקַת כְּרֹאֵי, מִיָּם עִם
אֲשׁוּרִים.

מִי [עֲשֶׂה] רָאָה אֵב רַחֲמָן שֶׁנֶּעֱשָׂה
אֲכֹר? אֲלָא כְּדֵי שֶׁתִּמְצָא מַחְלָקַת
מִיָּם עִם אֲשׁוּרִים וְלִהְיוֹת בְּמִקְוָמוֹ
(כְּרֹאֵי), עַד שֶׁבָּא יִצְחָק וְהִכָּל הַתַּחֲתוֹנָה
כְּרֹאֵי, וְנִעָשׂוּ שְׁלֹשָׁה אֲבוֹת
שְׁלָמִים וְנִתְקַנּוּ עֲלִיּוֹנִים
וְתַחֲתוֹנִים.

וַיֹּאמֶר קַח נָא אֶת בְּנֶךְ. וְכֵן אִיךְ
יָכוֹל אֶבְרָהָם שֶׁהוּא זָקֵן? אִם
תֹּאמַר מִשׁוּם שִׁיעָרָה לֹא יָצָא
מִרְשׁוֹתוֹ כָּל־ל - יָפָה, אֲבָל כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (בְּמִדְבָּר ב) קַח אֶת אֶהֱרֹן וְאֶת

בְּאֶשׁ־א. וְאֶבְרָהָם לֹא הָיָה שָׁלֵם עַד הִשְׁתָּא
דְּאֶתְעַטֵּר לְמַעַבְד דִּינָא וְלֹאֲתַקְנָא לִיה
בְּאַתְרִיהּ.

וְכֵן יוֹמוֹי לֹא הָיָה שָׁלֵם עַד הִשְׁתָּא
דְּאֶתְכַלִּיל מִיָּא בְּאֶשׁ־א וְאֶשׁ־א
בְּמִיָּא, וּבְגִין כִּךְ וְהֶאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אֶבְרָהָם
וְלֹא אֶת יִצְחָק, דְּאִזְמִין אֶבְרָהָם לְאֶתְכַלִּיל
בְּדִינָא, וְכֵן עָבִיד דָּא, עָאֵל אֶשׁ־א בְּמִיָּא
וְאֶשְׁתַּלִּים דָּא עִם דָּא. וְדָא עָבִיד דִּינָא
לְאֶתְכַלִּיל דָּא בְּדָא. וְכֵן יִצְר הָרַע אֶתְא
לְקַטְרֵגָא עָלֵיהּ דְּאֶבְרָהָם דִּלָּא אֶשְׁתַּלִּים
כְּדָקָא יָאוֹת עַד דִּיעָבִיד דִּינָא בְּיִצְחָק. דִּיעָר
הָרַע אַחֵר הַדְּבָרִים אִיהוּ וְאֶתְא לְקַטְרֵגָא.

וְתֵא חֲזִי רְזָא דְּמַלְהָ, אִף עַל גִּב דְּקֶאֱמָרָן
דְּאֶבְרָהָם כְּתִיב וְלֹא יִצְחָק, יִצְחָק נָמִי
אֶתְכַלִּיל בִּיה בְּהָאֵי קָרָא, רְזָא דְּכְתִיב
וְהֶאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אֶבְרָהָם. נִסָּה לְאֶבְרָהָם
לֹא כְּתִיב אֲלָא אֶת אֶבְרָהָם אֶת דִּיִּיקָא וְדָא
יִצְחָק. דִּהָא בְּהָאֵי שְׁעָתָא בְּגִבּוֹרָה תַּתְּאָה
שְׂרִיא, כִּי־נִי דְּאֶתְעַקֵּד וְאִזְדַּמֵּן בְּדִינָא עַל יְדֵי
דְּאֶבְרָהָם כְּדָקָא יָאוֹת, כְּדִין אֶתְעַטֵּר בְּאַתְרִיהּ
בְּהִדִּיָּה דְּאֶבְרָהָם וְאֶתְכַלִּילוּ אֶשׁ־א בְּמִיָּא
וְסִלְקוּ לְעִילָא, וְכֵן אֶשְׁתַּכַּח מַחְלָקַת
כְּדָקָא יָאוֹת מִיָּא בְּאֶשׁ־א.

מִיָּא (עָבִיד) חֲמָא אַפָּא רַחֲמָנָא דְּאֶתְעָבִיד
אֲכֹר. אֲלָא בְּגִין לְאֶשְׁתַּכַּח מַחְלָקַת
מִיָּא בְּאֶשׁ־א וְלֹאֲתַעַטֵּרָא בְּאַתְרִיהּ (דִּי־א לִי כְּדָקָא
יָאוֹת), עַד דְּאֶתְא יִצְחָק וְאֶתְתַּקֵּן כְּדָקָא
יָאוֹת וְאֶתְעָבִידוֹ תַּלְתָּא אַפְהֵן שְׁלָמִין
וְאֶתְתַּקְנוּ עָלָאֵי וְתַתָּאֵי:

וַיֹּאמֶר קַח נָא אֶת בְּנֶךְ. וְכֵן הִיאֲדָה יָכִיל
אֶבְרָהָם דִּאִיהוּ סָבָא. אִי תִימָא בְּגִין
דִּי־יִצְחָק לֹא נִפְיָק מִרְשׁוֹתֶיהָ כָּל־ל, יָאוֹת, אֲבָל

כְּמָה דְּאֶתְא אֲמַר, (בְּמִדְבָּר ב) קַח

את אהרן ואת אלעזר בנו אלא בגין לאמשכא
לון במלין ולאדברא לון לרעותא דקדשא
ברין הוא, אוף הכא קח במלין. את בנך את
יחידך אשר אהבת הא (דף קכ ע"א) אוקמוה. ולך
לך אל ארץ המורה כמה דאת אמר (שיר השירים
ד) אלך לי אל הר המור. לאתקנא באתרא
דיתחזי:

ביום השלישי ויש"א אברה"ם א"ת עיניו
וירא את המקום מרחוק. ביום
השלישי הא אוקמוה, אלא פיון דאתמר
ויקם וילך אל המקום אשר אמר לו האלהים
מאי טעמא ביום השלישי וירא את המקום
מרחוק. אלא בגין דכתיב פי ביצחק יקרא לך
זרע ודא הוא יעקב דנפק מגיה והאי הוא
ביום השלישי. וירא את המקום מרחוק כמה
דאת אמר (ירמיה לא) מרחוק יי נראה לי.

וירא את המקום. דא הוא יעקב דכתיב,
(בראשית כח) ויקח מאבני המקום. אסתפל
אברהם ביום השלישי דאיהו דרגא תליתא
וחמא ליה ליעקב דזמין למיפק מגיה.
מרחוק כמה דאמרן מרחוק ולא לזמן קריב.
אמר ליה רבי אלעזר מאי שבחא איהו
לאברהם בד אסתפל וחמא דזמין
למיפק מגיה יעקב. דהא כד אזיל למיעקד
ליה ליצחק, לאו שבחא כל כון איהו דיליה.
אמר ליה ודאי (והא) חמא ליה ליעקב דהא
מקדמת דנא ידע אברהם חכמתא,
ואסתפל השתא ביום השלישי דאיהו דרגא
תליתא למעבד שלימו וכדין חמא ליה
ליעקב דכתיב וירא את המקום. אבל השתא
קיימא ליה מלה מרחוק בגין דאזיל למיעקד
ליה ליצחק ולא בעא להרהר אבתריה
דקדשא ברין הוא.

אלעזר בנו, אלא כפי להמשיכם
בדברים ולהנהיגם לרצון
הקדוש ברוך הוא, אף כאן קח
בדברים. את בנך את יחידך אשר
אהבת, הרי פרשיה. ולך לך אל
ארץ המורה, כמו שנאמר (שיר ד)
אלך לי אל הר המור, לתקן
במקום שראוי.

ביום השלישי ויש"א אברה"ם
א"ת עיניו וירא את המקום
מרחוק. ביום השלישי, הרי
פרשיה. אלא פיון שנאמר ויקם
וילך אל המקום אשר אמר לו
האלהים, מה הטעם ביום
השלישי וירא את המקום
מרחוק? אלא משום שכתוב פי
ביצחק יקרא לך זרע, וזהו יעקב
שיצא ממנו, וזהו ביום השלישי.
וירא את המקום מרחוק, כמו
שנאמר (ירמיה לא) מרחוק ה' נראה
לי.

וירא את המקום - זהו יעקב,
שכתוב (בראשית כח) ויקח מאבני
המקום. הסתפל אברהם ביום
השלישי, שהוא הדרגה
השלישית, וראה את יעקב
שעתיד לצאת ממנו. מרחוק,
כמו שאמרנו מרחוק ולא לזמן
קרוב.

אמר לו רבי אלעזר, מה שבח
של אברהם כשהסתפל וראה
שעתיד לצאת ממנו יעקב, שהרי
כשהלך לעקד את יצחק אינו
שבח כל כון שלו?

אמר לו, ודאי [הרי] שראה את
יעקב, שהרי מקדם לכן ידע
אברהם את החכמה, והסתפל
עכשו ביום השלישי שהיא דרגה
שלישית לעשות שלמות, ואז
ראה את יעקב, שכתוב וירא את
המקום. אבל עכשו עמד לו
הדבר מרחוק, משום שהלך
לעקד את יצחק ולא רצה להרהר
אחרי הקדוש ברוך הוא.

מִרְחוֹק רָאָה אוֹתוֹ בְּתוֹךְ
הָאֶסְפֶּקֶלְרִיָּה שֶׁלֹּא מֵאִירָה
בְּלִבָּדָה, וְלִכְּנָן רָאָה אוֹתוֹ וְלֹא
הִתְגַּלָּה הַכֹּל. שְׁאֵלּוּ הִיָּתָה מְצוּיָה
הָאֶסְפֶּקֶלְרִיָּה הַמֵּאִירָה עַל
הָאֶסְפֶּקֶלְרִיָּה שְׁאִינָה מֵאִירָה,
הַתְקִים עָלֶיהָ אֲבָרָהֶם כְּרֹאוֹי,
אֲבָל מִרְחוֹק בְּלִבָּדוֹ הָיָה.
מִרְחוֹק.

מִהַּ הַטָּעַם הַסִּתְּלָקָה מִהַדְּבָר הַזֶּה
הָאֶסְפֶּקֶלְרִיָּה הַמֵּאִירָה? מִשּׁוּם
שֶׁזֶּה הִיָּתָה דְּרָגָתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב,
וּמִשּׁוּם שֶׁעֲדִין לֹא נִוְלַד יַעֲקֹב,
לֹא נִמְצָא כָּאֵן עַל הַדְּרָגָה הַזֹּאת.
וְעוֹד, כְּדֵי שְׁלִיף וּיְקַבֵּל שְׂכָר.
וַיֵּרָא אֶת הַמָּקוֹם מִרְחוֹק - זֶה
יַעֲקֹב, כִּמּוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר מִרְחוֹק,
שֶׁלֹּא זָכָה בּוֹ. [רֹאִיָּה כְּעִינֵי כְּעוֹלָם הַיּוֹם,
אֲלֵא מִרְחוֹק, מִתּוֹךְ הַדְּרָגָה הַזֹּאת, שֶׁהָרִי כָּשָׂא יַעֲקֹב,
אֲבָרָהֶם הָיָה מִתּוֹךְ הַסִּתְּלָקָה מִהַעוֹלָם. וַיֵּרָא אֶת
הַמָּקוֹם מִרְחוֹק, אֲבָל לֹא בְּרֹאִיָּה אַחֲרָה].

וַיֵּבֹאוּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר לוֹ
הָאֱלֹהִים וְגו' [רֹאִיָּה] כָּאֵן,
שְׁאֵף עַל גִּב שְׂבָאוֹ לְאוֹתָהּ רֹאִיָּה
וְרֹאִיָּה אֶת יַעֲקֹב, אָמַר אֲבָרָהֶם,
וַיֵּדַע הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יוֹדֵעַ
בְּגוֹן אַחֵר שְׂרֹאוֹי, מִיָּד וַיֵּבֶן שֵׁם
אֲבָרָהֶם אֶת הַמְּזֻבָּח וְגו'. מִה
כְּתוּב לְמַעַל? וַיֹּאמֶר יַצְחָק אֶל
אֲבָרָהֶם אָבִיו וַיֹּאמֶר אָבִי. הָרִי
פְּרִשׁוּהָ. אֲבָל מִהַּ הַטָּעַם לֹא
הָשִׁיב לוֹ [דְּבָר] מִיָּד? אֲלֵא מִשּׁוּם
שֶׁהָרִי הַסִּתְּלָקָה מִרְחוֹמִים שֶׁל אָב
עַל בֶּן, וְלִכְּנָן כְּתוּב הַנְּנִי בְּנִי, הַנְּנִי
שֶׁהַסִּתְּלָקוֹ הַרְחוֹמִים וְהַתְּהַפֵּף
לְדִין.

וַיֹּאמֶר אֲבָרָהֶם, וְלֹא כְּתוּב וַיֹּאמֶר
אָבִיו, שֶׁהָרִי לֹא עָמַד עָלָיו כְּאָב,
אֲלֵא בַּעַל מַחְלָקָה הָיָה עִמּוֹ.
אֱלֹהִים יִרְאֶה לוֹ הַשָּׂה. הָיָה צָרִיף
[לְכַתֵּב] יִרְאֶה לָנוּ, מִה זֶה יִרְאֶה לוֹ?
אֲלֵא אָמַר לוֹ אֱלֹהִים יִרְאֶה לוֹ
לְעֲצָמוֹ כִּשְׁהוּא יַצְטָרֵף, אֲבָל עֲכָשׁוּ בְּנִי, וְלֹא כְּבֶשֶׂת. מִיָּד וַיֵּלְכוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו.

מִרְחוֹק חָמָא לִיָּה גוֹ אֶסְפֶּקֶלְרִיָּא דְלֹא נִהָרָא
בְּלַחֲדוּדֵי, וּבְגִין כְּךָ חָמָא לִיָּה וְלֹא
אֲתַגְלִי כָּלָא, דְּאֵלּוּ אֶסְפֶּקֶלְרִיָּא דְנִהָרָא הָוָה
שְׂכִיחַ עַל הָאִי אֶסְפֶּקֶלְרִיָּא דְלֹא נִהָרָא
אֲתַקְיִים עָלֶיהָ אֲבָרָהֶם כְּדָקָא יָאוֹת, אֲבָל
מִרְחוֹק, בְּלַחֲדוּדֵי הָוָה, מִרְחוֹק.

מָאִי טַעְמָא אֶסְתַּלַּק מֵהָאִי מְלָה אֶסְפֶּקֶלְרִיָּא
דְנִהָרָא בְּגִין דְּהָאִי דְרָגָא דִיעֲקֹב הָוָה.
וּבְגִין דִיעֲקֹב עַד לֹא אֲתִיילִיד לֹא אֲשַׁתְּפַח
הַשְׁתָּא עַל הָאִי דְרָגָא. וְתוֹ בְּגִין דִּיהֵן וּיְקַבֵּל
אַגְרָא. וַיֵּרָא אֶת הַמָּקוֹם מִרְחוֹק דָּא יַעֲקֹב
כְּמָה דְאַתְמָר מִרְחוֹק דְלֹא זָכָה בִּיה. [רֹאִיָּה כְּעִינֵי
כְּהָאִי עֲלֵמָא אֲלֵא מִרְחוֹק מִגּוֹ הָאִי דְרָגָא דְהָא כְּדָא אֲתָא יַעֲקֹב מִיָּת הָוָה
אֲבָרָהֶם וְאֶסְתַּלַּק מֵעֲלֵמָא וַיֵּרָא אֶת הַמָּקוֹם מִרְחוֹק אֲבָל לֹא בְּרֹאִיָּה אַחֲרָה]:

וַיֵּבֹאוּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר לוֹ הָאֱלֹהִים
וְגו'. רְמִיזוּ ((חָמָא)) הֵכָא דָּאֵף עַל גִּב
דְּאֵתוֹ לְהֵהוּא רֹאִיָּה וְחָמָא לִיעֲקֹב, אָמַר
אֲבָרָהֶם וַיֵּדַע קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא יוֹדֵעַ בְּגוֹנוֹנָא
אַחֲרָה דְאַתְחֲזִי, מִיָּד וַיֵּבֶן שֵׁם אֲבָרָהֶם אֶת
הַמְּזֻבָּח וְגו'. מִה כְּתִיב לְעִילָא וַיֹּאמֶר יַצְחָק
אֶל אֲבָרָהֶם אָבִיו וַיֹּאמֶר אָבִי, הָאִי אֲוִקְמוּהָ.
אֲבָל מָאִי טַעְמָא לֹא אֲתִיב לִיָּה (מִיָּד) מִיָּד. אֲלֵא
בְּגִין דְּהָא אֶסְתַּלַּק מִרְחוֹמֵי דְאַבָּא עַל בְּרָא
וּבְגִין כְּךָ כְּתִיב הַנְּנִי בְּנִי, הַנְּנִי דְאַסְתַּלְקוּ
רְחוֹמֵי וְאַתְהַפֵּף לְדִינָא:

וַיֹּאמֶר אֲבָרָהֶם, וְלֹא כְּתִיב וַיֹּאמֶר אָבִיו, דְּהָא
לֹא קָאִים עָלֶיהָ כְּאַבָּא אֲלֵא בַּעַל מַחְלָקָה
הָוָה בִּיה. אֱלֹהִים יִרְאֶה לוֹ הַשָּׂה. יִרְאֶה לָנוּ
מִיָּבְעֵי לִיָּה, מָאִי יִרְאֶה לוֹ. אֲלֵא אָמַר לִיָּה
אֱלֹהִים יִרְאֶה לוֹ לְגִרְמִיָּה, כְּדָא אִיהוּ יַצְטָרִיף.
אֲבָל הַשְׁתָּא בְּנִי וְלֹא אֲמָרָא. מִיָּד וַיֵּלְכוּ
שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו.

לְעֲצָמוֹ כִּשְׁהוּא יַצְטָרֵף, אֲבָל עֲכָשׁוּ בְּנִי, וְלֹא כְּבֶשֶׂת. מִיָּד וַיֵּלְכוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו.

רבי שמעון פתח ואמר (ישעיה לג) הן אַרְאֵלִם צַעֲקוּ חוּצָה מִלְּאֲכֵי שְׁלוֹם מִרְיָבִיּוֹן. הן אַרְאֵלִם אֵלֶּיךָ מִלְּאֲכֵי עֲלָאִי. צַעֲקוּ בְּהֵיאָה שַׁעֲתָא וּבְעוּ לְקִימָא עַל הָהִיא מְלָה דְכַתִּיב, (בראשית טו) וַיּוֹצֵא אוֹתוֹ הַחוּצָה. בְּגִין כִּן צַעֲקוּ חוּצָה.

מִלְּאֲכֵי שְׁלוֹם. אֵלֶּיךָ אֲנִי מִלְּאֲכֵי אַחֲרֵיךָ דְּהוּ זְמִינִין לְמִיּהָרָה קָמִיהָ דִּיעֲקֵב וּבְגִינִיהָ דִּיעֲקֵב אֲבִטַח לֹן שְׁלִימוֹ, קִדְּשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דְּכַתִּיב, (בראשית לב) וַיַּעֲקֹב הִלֵּךְ לְדֶרֶךְ וַיִּפְגְּעוּ בּוֹ מִלְּאֲכֵי אֱלֹהִים. וְאֵלֶּיךָ אֲקִרֹן מִלְּאֲכֵי שְׁלוֹם, כִּלְהוּ בְּכֹו כַּד חָמוּ לִיהָ לְאַבְרָהָם דְּעָקִיד לִיהָ לְיִצְחָק, וְאַזְדַּעְזְעוּ עֲלָאִי וַתִּתְּנִי וְכִלְהוּ עֲלֵיהָ דִּיעֲחָק:

וַיִּקְרָא אֵלָיו מִלְּאֲכֵי יִי וְגו', פְּסִיק טַעְמָא בְּגוּוֹיָהּ, דִּלְאוֹ אֲבָרָהָם בְּתִרְאָה כְּקִדְמָאָה. בְּתִרְאָה (דף קב ע"ב) שְׁלִים קִדְמָאָה לָא שְׁלִים. בְּגוּוֹנָא דָּא שְׁמוּאֵל שְׁמוּאֵל, בְּתִרְאָה שְׁלִים, קִדְמָאָה לָא שְׁלִים. בְּתִרְאָה נְבִיא, קִדְמָאָה לָא נְבִיא. אֲבָל מֹשֶׁה מֹשֶׁה, לָא פְּסִיק, בְּגִין דְּמִיּוּמָא דְאַתִּי לִיד לָא אַעֲדִי מִגִּיהָ שְׁכִינְתָּא. אֲבָרָהָם אֲבָרָהָם. רַבִּי חֲזִיא אָמַר בְּגִין לְאַתְעָרָא לִיהָ בְּרוּחָא אַחֲרָא בְּעוּבָדָא אַחֲרָא בְּלָפָא אַחֲרָא.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר אַתְּבָרִיר יִצְחָק וְאַסְתִּלִּיק בְּרַעוּתָא קָמִי קִדְּשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּרִיחָא דְקִטּוֹרֶת בּוֹסְמִין דְּקִרְבִּין כְּהִנְיָא קָמִיהָ, תִּרִּין זְמָנִין בְּיוּמָא וְאַשְׁתִּלִּים קִרְבָּנָא. דְּהָא צַעֲרָא דְאַבְרָהָם הָוָה בְּשַׁעֲתָא דְאַתְמָר לִיהָ אֵל תִּשְׁלַח יָדְךָ אֶל הַנֶּעֱר וְאֵל תַּעֲשׂ לוֹ מְאוּמָה. חָשִׁיב דְּקִרְבָּנִיהָ לָא אֲשַׁתִּלִּים וְלִמְגָנָא עֲבַד וְסִדֵּר כֹּלָא וּבְנָה מְזֻבָּח. מִיד.

וַיִּשָּׂא אֲבָרָהָם אֶת עֵינָיו וַיִּרְא וְהִנֵּה אֵיל אַחֵר

רַבִּי שְׁמַעוֹן פֶּתַח וְאָמַר, (ישעיה לג) הן אַרְאֵלִם צַעֲקוּ חוּצָה מִלְּאֲכֵי שְׁלוֹם מִרְיָבִיּוֹן. הן אַרְאֵלִם - אֵלֶּיךָ מִלְּאֲכֵי עֲלָאִי, צַעֲקוּ בְּהֵיאָה שַׁעֲתָא וּבְעוּ לְקִימָא עַל הָהִיא מְלָה דְכַתִּיב, (בראשית טו) וַיּוֹצֵא אוֹתוֹ הַחוּצָה, לְכֵן צַעֲקוּ חוּצָה.

מִלְּאֲכֵי שְׁלוֹם - אֵלֶּיךָ מִלְּאֲכֵי אַחֲרֵיךָ שְׁהִי עֲתִידִים לְלַחֵת לְפָנֶיךָ יַעֲקֹב, וּבְשָׁבִיל יַעֲקֹב הַבְּטִיחַ לָהֶם שְׁלָמוֹת הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁפָתוֹב (שם לב) וַיַּעֲקֹב הִלֵּךְ לְדֶרֶךְ וַיִּפְגְּעוּ בּוֹ מִלְּאֲכֵי אֱלֹהִים. וְאֵלֶּיךָ נִקְרָאוּ מִלְּאֲכֵי שְׁלוֹם, כֹּלָם בְּכֹו כְּשֶׁנִּרְאוּ אֶת אֲבָרָהָם שְׁעוֹקֵד אֶת יִצְחָק, וְהַזְדַּעְזְעוּ עֲלֵיוֹנִים וַתִּתְּנִי וְכִלְהוּ עֲלֵיהָ דִּיעֲחָק.

וַיִּקְרָא אֵלָיו מִלְּאֲכֵי יִי וְגו'. מְפָסִיק טַעַם בְּיִנְיָהֶם, שְׁאִין אֲבָרָהָם הָאֲחֵרִין כְּרַאשׁוֹן. הָאֲחֵרִין שְׁלֵם, הָרַאשׁוֹן לָא שְׁלֵם. כְּמוֹ זֶה שְׁמוּאֵל שְׁמוּאֵל - הָאֲחֵרִין שְׁלֵם, הָרַאשׁוֹן לָא שְׁלֵם. הָאֲחֵרִין נְבִיא, הָרַאשׁוֹן לָא נְבִיא. אֲבָל בְּמֹשֶׁה מֹשֶׁה אֵין הַפֶּסֶק טַעַם, מִשּׁוּם שְׁמִיּוֹם שְׁנוּלָד לָא זִוָּה מִמֶּנּוּ שְׁכִינָה. אֲבָרָהָם אֲבָרָהָם. רַבִּי חֲזִיא אָמַר, כְּדִי לְעוֹרְרוֹ לְרוּחַ אַחֲרָת, בְּמַעֲשֵׂה אַחֵר, כֹּלָם אַחֵר.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, נִבְחַר יִצְחָק וְהַתְעֵלָה בְּרַצוֹן לְפָנֶיךָ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּרִיחַ קִטּוֹרֶת הַבְּשָׁמִים שְׁמִקְרִיבִים הַכְּהֵנִים לְפָנֶיךָ פְּעָמִים בַּיּוֹם וּנְשָׁלֵם הַקִּרְבָּן. שְׁהִי צַעֲרוֹ שֶׁל אֲבָרָהָם הִיָּה בְּשַׁעֲתָא שְׁנָאֵמַר לוֹ אֵל תִּשְׁלַח יָדְךָ אֶל הַנֶּעֱר וְאֵל תַּעֲשׂ לוֹ מְאוּמָה, חָשִׁיב שְׁקִרְבָּנֵנוּ לָא נְשָׁלֵם וְלַחֲנָם עָשָׂה וְסִדֵּר הַכֹּל וּבְנָה מְזֻבָּח. מִיד:

וַיִּשָּׂא אֲבָרָהָם אֶת עֵינָיו וַיִּרְא וְהִנֵּה אֵיל אַחֵר

וְגו' הָא תַּנִּינָן הוּא אֵיל דְּאַתְבָּרִי בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת
הָהָה, וּבֶן שְׁנָתוֹ הָיָה כְּמָה דְּאַתָּ אָמַר, (במדבר ז)
כָּבֵשׁ אֶחָד בֶּן שְׁנָתוֹ וְהָכִי אֶצְטָרִיף (נ"א וְאַתָּ אִמְרַת
בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת. וְתוּ וְהָא יִצְחָק לֹא הָוּה בְּעֵלְמָא, אֱלֹא אִתְפָּקִיד וְכו') (וְהָא
יִצְחָק לֹא הָוּה בְּעֵלְמָא) וְאַתָּ אִמְרַת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת. אֱלֹא
אִתְפָּקִד חֵילָא לְאַזְדַּמְנָא הֵהוּא אִימְרָא
בְּשַׁעְתָּא דְּאַצְטָרִיף לִיָּה לְאַבְרָהָם. כְּמָה דְּכָל
אַנוּן מַלְיָן דְּהָוּוּ בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת אִתְמַנָּא חֵילָא
לְאַזְדַּמְנָא הֵהוּא מְלָה (לְהֵהוּא זְמַנָּא) בְּשַׁעְתָּא
דְּאַצְטָרִיף לִיָּה. הָכִי נָמִי הָאִי אֵיל דְּאַתְקָרִיב
תַּחֲוֹתִיָּה דִּי־יִצְחָק.

פִּתְחָ וְאָמַר, (ישעיה סג) בְּכָל צָרָתֶם לֹא צָר וּמִלְאָךְ
פָּנִיו הוֹשִׁיעֶם וְגו'. תָּא חֲזִי, בְּכָל צָרָתֶם
דִּישְׂרָאֵל פִּד אִזְדַּמְן לֹון עֶאָקוֹ, כְּתִיב לֹא בָּאֵל"ף
וּקְרִי בּוּא"ו, בְּגִין דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲמָהוֹן
בְּעָקוֹ. לֹא בָּאֵל"ף, אֲתֵר עֲלָהּ יִתִּיר, אָף עַל גַּב
דְּלָאוּ בְּהֵהוּא אֲתֵר רוּגְזָא וְעָקוֹ, לְהֵתֶם לְעֵילָא
מְטָא עֲקָתָא דִּישְׂרָאֵל. לֹא בָּאֵל"ף כְּמָא דְּאַתָּ
אָמַר, (תהלים ק) הוּא עֲשָׂנוּ וְלֹא אֲנַחְנוּ. כְּתִיב
בָּאֵל"ף וּקְרִי בּוּא"ו.

וּמִלְאָךְ פָּנִיו הוֹשִׁיעֶם. וְהָא אִיהוּ עֲמָהוֹן
בְּהֵהוּא עָקוֹ, וְאַתָּ אִמְרַת הוֹשִׁיעֶם.
אֱלֹא מוֹשִׁיעֶם לֹא כְּתִיב, אֱלֹא הוֹשִׁיעֶם
מִקְדָּמַת דְּנָא דְּאִיהוּ זְמִין בְּהֵהוּא עָקוֹ לְמַסְבֵּל
עֲמָהוֹן. תָּא חֲזִי, בְּכָל זְמַנָּא דִּישְׂרָאֵל אֲנוּן
בְּגָלוּתָא, שְׂכִינְתָּא עֲמָהוֹן בְּגָלוּתָא, וְהָא
אוּקְמוּהָ, דְּכְתִיב (דברים ל) וְשָׁב יי אֱלֹהֶיךָ אֶת
שְׁבוּתֶךָ וּרְחַמְךָ וְגו'.

דְּכָר אַחֵר וּמִלְאָךְ פָּנִיו הוֹשִׁיעֶם, דָּא
שְׂכִינְתָּא. דְּאִיהִי עֲמָהוֹן בְּגָלוּתָא וְאַתָּ
אִמְרַת דְּאִיהוּ הוֹשִׁיעֶם. אֱלֹא הָכִי הוּא וְדָאִי,
דְּאֵלִין אֲנוּן מִשְׁכְּנוֹתֵינוּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
בְּגָלוּתָא, וּבְגִין דְּשְׂכִינְתָּא עֲמָהוֹן קִדְשָׁא בְּרִיךְ

וְהָהָה אֵיל אַחֵר וְגו'. הָרִי שְׁנִינָו,
הוּא הָאֵיל שְׁנִבְרָא בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת
הָיָה, וּבֶן שְׁנָתוֹ הָיָה, כְּמָו שְׁנָאֵמַר
(במדבר ז) כָּבֵשׁ אֶחָד בֶּן שְׁנָתוֹ, וּכְד
צָרִיף. [וְאַתָּה אִמְרַת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת. וְעוֹד, וְהָרִי
יִצְחָק לֹא הָוּה בְּעֵלְמָא, אֱלֹא נִפְקֵד וְכו'] [וְהָרִי יִצְחָק
לֹא הָוּה בְּעֵלְמָא] וְאַתָּה אוֹמַר שְׁנִבְרָא
בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת? אֱלֹא נִפְקֵד כַּח
שְׁיִזְמֵן אוֹתוֹ הָאֵיל בְּשַׁעְתָּא
שְׁהִצְטָרִף אוֹתוֹ אֲבָרָהָם. כְּמָו
שְׁפָל אוֹתֶם הַדְּבָרִים שְׁהִיוּ בֵּין
הַשְּׁמָשׁוֹת, הִתְמַנָּה כַּח שְׁיִזְדַּמְן
אוֹתוֹ דְּכָר [לְזִמְן הֵהוּא] בְּשַׁעְתָּא
שְׁצָרִיף אוֹתוֹ. כֶּף גַּם הָאֵיל הָיָה
שְׁהִקְרַב תַּחַת יִצְחָק.

פִּתְחָ וְאָמַר, (ישעיה סג) בְּכָל צָרָתֶם
לֹא צָר וּמִלְאָךְ פָּנִיו הוֹשִׁיעֶם וְגו'.
בָּא רָאָה, בְּכָל צָרָתֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל,
כְּשֶׁמִּזְדַּמְנוֹת לָהֶם צָרוֹת, כְּתוּב
לֹא בָּאֵל"ף וּקוּרָאִים בּוּא"ו,
מִשּׁוּם שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עִמָּם
בְּצָרָה. לֹא בָּאֵל"ף מִקּוֹם יוֹתֵר
עֲלִיּוֹן, אָף עַל גַּב שְׂאִין בְּאוֹתוֹ
מִקּוֹם רִגְזוֹ וְצָרָה, לְשֵׁם לְמַעְלָה
מִגִּיעָה צָרָתֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל. לֹא
בָּאֵל"ף, כְּמָו שְׁנָאֵמַר (תהלים ק)
הוּא עֲשָׂנוּ וְלֹא אֲנַחְנוּ. כְּתוּב
בָּאֵל"ף וּקוּרָאִים בּוּא"ו.

וּמִלְאָךְ פָּנִיו הוֹשִׁיעֶם, וְהָרִי הוּא
עִמָּם בְּאוֹתָהּ צָרָה, וְאַתָּה אוֹמַר
הוֹשִׁיעֶם? אֱלֹא לֹא כְּתוּב
מוֹשִׁיעֶם, אֱלֹא הוֹשִׁיעֶם מִקְדָּם
לְכֵן, שֶׁהוּא עֲתִיד בְּאוֹתָהּ צָרָה
לְסַבֵּל עִמָּם. בָּא רָאָה, בְּכָל זְמַן
שֶׁיִּשְׂרָאֵל בְּגָלוּת - שְׂכִינָה עִמָּם
בְּגָלוּת, וְהָרִי פְּרִשׁוּהָ שְׂכִינָה
(דברים ל) וְשָׁב ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת
שְׁבוּתֶךָ וּרְחַמְךָ וְגו'.

דְּכָר אַחֵר וּמִלְאָךְ פָּנִיו הוֹשִׁיעֶם -
זוֹ שְׂכִינָה, שְׁהִיא עִמָּם בְּגָלוּת,
וְאַתָּה אוֹמַר שֶׁהוּא הוֹשִׁיעֶם?
אֱלֹא כֶּף זֶה בּוּדָאִי, שְׂאֵלָה הֵם
מִשְׁכְּנוֹתֵינוּ שֶׁל הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
בְּגָלוּת. וּמִשּׁוּם שֶׁשְׂכִינָה עִמָּהֶם,

הוא אֲדָכַר לֹון לְאוֹטָבָא לֹון וְלֹאֲפָקָא לֹון מִן
גְלוּתָא, דְּכַתִּיב, (שמות ו) וְאֶזְכָּר אֶת בְּרִיתִי
בְּקִדְמִיתָא, וּלְבַתֵּר וְעַתָּה הִנֵּה צִעֲקַת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל בָּאָה אֵלַי.

וְגַם רְאִיתִי. לְאַסְגָּאָה רְאִיָּה אַחֲרָא דְּאִיהוּ
קְדָמָאָה דְּכָלָא, וְכַתִּיב, (שמות ב) וַיִּזְכֹּר
אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ דָּא שְׂכִינָתָא. אֶת אַבְרָהָם
לְאַבְרָהָם מִיבְעֵי לִיה, אֲלֵא אֶת אַבְרָהָם דָּא
הוּא חֲבֵרוּתָא וְזוּוּגָא דִּילָה בְּאַבְרָהָן. אֶת
אַבְרָהָם דָּא הוּא מַעֲרִבִית דְּרוּמִית. אֶת יִצְחָק
דָּא הוּא צְפוֹנִית מַעֲרִבִית. וְאֶת יַעֲקֹב דָּא הוּא
זוּוּגָא חָדָא, כָּלְלָא חָדָא, זוּוּגָא שְׁלִים כְּדָקָא
יָאוּת.

בְּגוּזָא דָּא אֶת הַשָּׁמַיִם דָּא הוּא כָּלְלָא מִדַּת
לִילָה בַּיּוֹם. וְאֶת הָאָרֶץ דָּא מִדַּת יוֹם
כָּלִילָה כְּחָדָא. אוֹף הָכָא בְּכָלֵהוּ אֶת, וּבִיעֲקֹב
וְאֶת, לְמַהֲוִי כָלָא זוּוּגָא חָדָא דְּלֵא מִתְפָּרְשִׁין
דְּכַר וְנוֹקְבָא לְעֵלְמִין. וְזַמִּין קִדְשָׁא בְּרִין הוּא
לְאַכְרִזָּא בְּכָל עֵלְמָא וְלֹאֲשַׁמְעָא קָל דִּימָא
(ישעיה סג) וַיֹּאמֶר אֲנִי עַמִּי הִמָּה בָּנִים לֹא יִשְׁקֹרוּ
וַיְהִי לָהֶם לְמוֹשִׁיעַ. בְּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן
וְאָמֵן: (עד כאן פרשת וירא) (דף קכא ע"א).

הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא זֹכֵר אוֹתָם
לְהִיטִיב לָהֶם וּלְהוֹצִיאָם
מִהַגְלוּת, שְׂכָתוֹב (שמות ו) וְאֶזְכֹּר
אֶת בְּרִיתִי, בְּהַתְחַלָּה. וְאַחֲרֵי כֵן,
וְעַתָּה הִנֵּה צִעֲקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
בָּאָה אֵלַי.

וְגַם רְאִיתִי - לְרִבּוֹת רְאִיָּה אַחֲרָת
שֶׁהִיא הִרְאָשׁוֹנָה שֶׁל הַכֹּל. וְכַתוּב
(שם ב) וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ, זֶה
שְׂכִינָה. אֶת אַבְרָהָם? לְאַבְרָהָם
הָיָה צָרִיף לְכַתֵּב. אֲלֵא אֶת
אַבְרָהָם זֶה הַחֲבֵרוּת וְהַזּוּגָא שֶׁלָּה
עִם הָאֲבוֹת. אֶת אַבְרָהָם - זֶהוּ
מַעֲרִבִית דְּרוּמִית. אֶת יִצְחָק - זֶהוּ
צְפוֹנִית מַעֲרִבִית. וְאֶת יַעֲקֹב -
זֶהוּ זּוּגָא אֶחָד, כָּלֵל אֶחָד, זּוּגָא
שְׁלֵם כְּרָאוּי.

כְּמוֹ זֶה אֶת הַשָּׁמַיִם - זֶהוּ כָלֵל
שֶׁל מִדַּת לִילָה בַּיּוֹם. וְאֶת הָאָרֶץ
- זֶה מִדַּת יוֹם כָּלִילָה כְּחָדָד. אִף
כָּאֵן בְּכֹלֶם אֶת, וּבִיעֲקֹב וְאֶת,
שֶׁהִיָּה הַכֹּל זּוּגָא אֶחָד שֶׁלֹּא
נִפְרָדִים זָכָר וּנְקֵבָה לְעוֹלָמִים.
וְעַתִּיד הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַכְרִיז
בְּכָל הָעוֹלָם וּלְהַשְׁמִיעַ קוֹל
שְׁיֵאמֶר (ישעיה סג) וַיֹּאמֶר אֲנִי עַמִּי
הִמָּה בָּנִים לֹא יִשְׁקֹרוּ וַיְהִי לָהֶם
לְמוֹשִׁיעַ. בְּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן
וְאָמֵן.

